P. Vojna Josefé.

Jegyzés

Én Horvát Elek fületsen Farkasfalvára 1812 Évbe Julius 19én
meg keresztetem 1833 ba. Januar 2ái a miben öszve esküdtem
ten Vajna Rozáliával h. vallyai.
Vajna Rozália fületsen 1813 ba Decembr 13ái
Julianna leányom fületsen Ujvárba 1834 be Februar 21e
Erseber leányom fületsen Ajába 1837 be 19 novemb

Julianna leányomat fejthez adtam Kovácz Ferenczhez.
Kivel á meg eskütem 1851 Évbe December 17e

Julianna leányomnak fületsen Károly fia
1852 Évbe December 19e meg Keresztelesen.
21 Stbe Keresztatya Tek. Gáspár Ferenz ur
Keresztanyja néja Tek Dongrácz Erseber asszony
Keresztelte Ft Váradj József Bakai Lelkesz ur.—
1853ik Év Julius 4ái hala meg Vajna Josef
Jean életének 75ik Évébe.
1855. Julius 24ái Hala meg Julianna leányom
Kovácz Ferenczné. Cholerábe. 8 órai betegsége
után életének 21ik Évébe
1856 April 29ái menyfejhez Erseber leányom
Erseki Lapsi kn. D Darócze.—
1857 Év Martius 3ái dél után két órakor fületsen
Erséber Leányomnak Elseki Lapsinének
egy kis leánykája kis u 5ik Martius be
Keresztetek. Julianniának Keresztatyja
Csik Soma ur Keresztanyja Csik Sománé
Kiska Erséber Asszony — Keresztelte Tiszteles
Szüts János ur —

1858. augusz. hó 23á vízkára halt el Vajna Rozália Kedves felesigem születésem 25 évében. Kit hónapon s 20 napotan. el temettetett 24-ik augbe. Kis papjával Dr. Szűts János Ujfalusy ur orátor Király Ferenc Besztercei Ujfalusy ur.

1859. Év. Április. 2-án születt: leá is nyólcz óra tájon születetten. Ecsedy Lépsőni Erzsébet Leánya második Leány gyerke.— kit. Április 7-én Ujfalusy Szűts János ur meg Keresztelé dédi 12 órakor Máriának Keresztatya Tekintetes Gyüreky Ignácz Ügyvéd ur Keresztanyja. az emlitett Ek ügyvéd ur Felesége Tekintetes Borsy Julianna Asszony ——

1861-ik Év Nov. 14-én születtetett Erzsébet Annája meg Keresztelteten. Nov. 17-én Szűts János helybeli Ujfalusy ur által Keresztatya Gyüreky Dénes Keresztanyja neje Borsy Zsuzsanna Asszony

1863 April 15-én születtetett 19-én meg Keresztelkezett Esperes Uramtól. Keresztatya Jakó Dél. Keresztanyja Nője Bosnyákmezeje Katalin Asszony. Keresztelte Szűts János helybeli tellyes ur.

1939. október 14.- Horváth Elek, másodszor is megnősült, nőül vette 1864 évben Tamássy Bertalanné Böszörményi Klárát.

E Bibliát Horváth Elek leánya Erzsébet férjezett Ecsedy Lászlóné örökölte.

Ecsedy Lászlóné leánya Juliánna, férjezett nagyváradi Stépán Albertné örökölte, aztán e Bibliát elsőszülöttségi jognál fogva.

Ecsedy Irma, Ecsedy Lászlóné leánya férjhez ment selyebi Kovács Ferenc atya-i birtokosához.

Ecsedy Erzsébet férjhez ment egri Bónis József sárközujlaki birtokosához.

?

Pávai Vajna József-é.

Ecsedy Eszter, férjhez ment Kádár Bálint egri birtokoshoz.

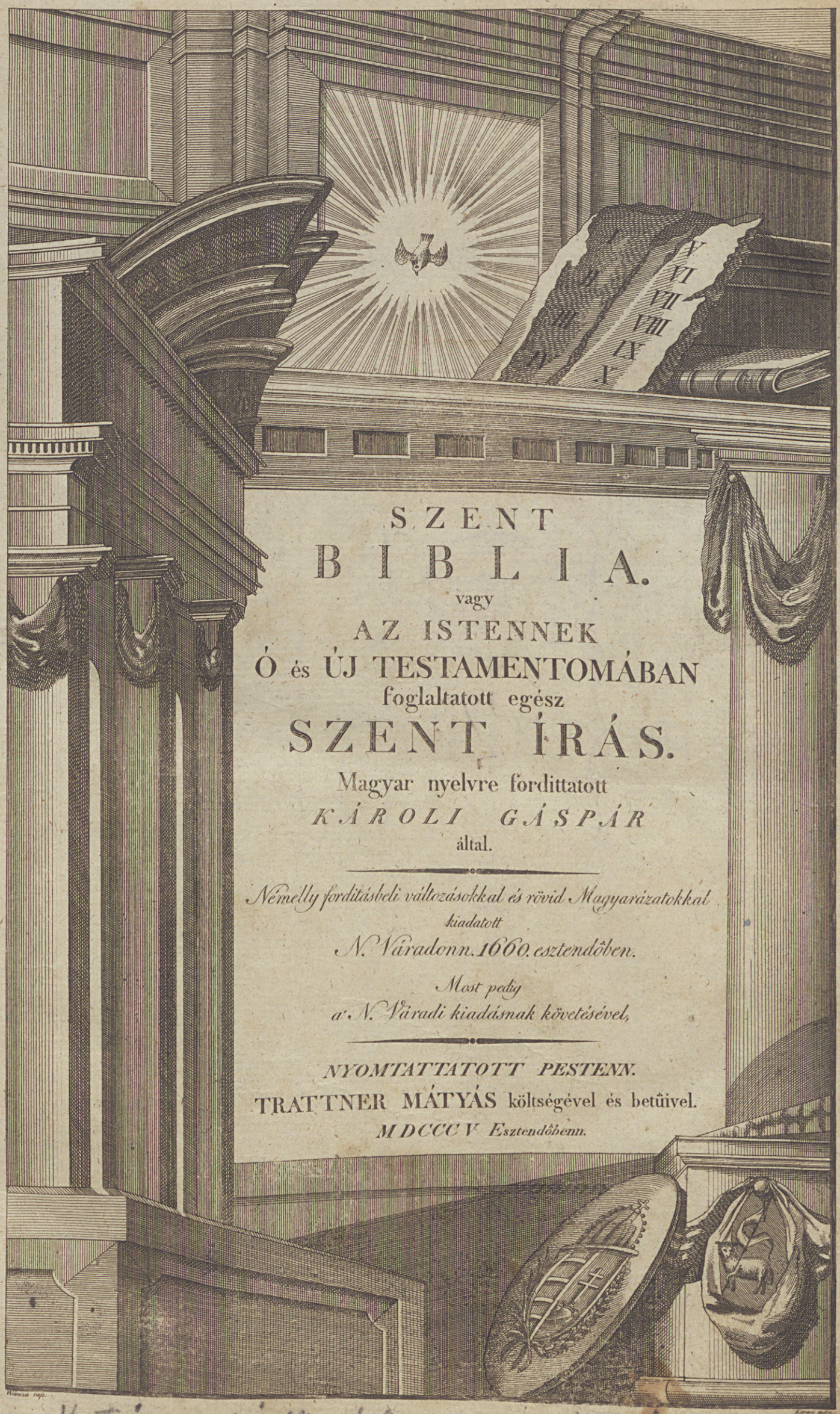
Stépán Albertnétől a Biblia ugyancsak az elsőszülöttség jogán Stépán László ezidőszerint m. kir. postatanácsoshoz került. —

nagyváradi Stépán László testvérei: Juliánna, ezidőszerint pallagpusztai postamesternő; Erzsébet és Károly jelenleg szatmárnémeti-i tábornok.

Ezt a Bibliát ajándékozom a Déri-Muzeumnak, azzal a kéréssel, hogy a Biblia mellett nagyváradi Stépán László-nak őseinnépve már beszerzett és ezután beszerzendő születési és egyéb anyakönyvi kivonatokat és hiteles iratokat megőrizni szíveskedjék.

Debrecen, 1939 október 14. —

Nagyváradi Stépán László
m. kir. postatanácsos.

SZENT
BIBLIA.

vagy

AZ ISTENNEK
Ó és ÚJ TESTAMENTOMÁBAN
foglaltatott egész

SZENT ÍRÁS.

Magyar nyelvre fordittatott
KÁROLI GÁSPÁR
által.

Némelly fordításbeli változásokkal és rövid Magyarázatokkal
kiadatott
N. Váradonn. 1660. esztendőben.

Most pedig
a' N. Váradi kiadásnak követésével,

NYOMTATTATOTT PESTENN.
TRATTNER MÁTYÁS költségével és betűivel.
MDCCCV Esztendőbenn.

Máté 28 rész 19 vers 24 rész
Lukács 21 "
II Péter 3 rész

79600/3

T 474
1939.

VÁROS DÉRI MÚZEUMA * DEBRECEN SZ. KIR.

P. V. J.

MÓSES ELSÖ KÖNYVE,

MELLYET

KÖZÖNSÉGES NÉVVEL MAGYARÚL

TEREMTÉSRÖL VALÓ KÖNYVNEK

NEVEZNEK.

Az elsö Könyvben Móses megirja e' világnak, és e' világon az Anyaſzentegyháznak kezdetit, nevekedését, tudományát, és Isteni tiſzteletét. Nevezet ſzerént pedig megirja Ádámnak, Nóénak, Abrahámnak, Isáknak, Jákóbnak, és Jósefnek Históriájdt, mellyben béfoglal két ezer, háromſzáz, hatvannyóltz eſztendöket.

ELSÖ RÉSZ.

Megirja Móses ez elsö Réſzben ez egéſz világnak Teremtését, az az: hogy nem vólt e' világ öröktöl fogva, sem pedig nem történet ſzerént lett, hanem bizonyos időben minden benne való látható, és láthatatlan állatokkal egybe, Istentöl teremtetett, az ö hatalmas beſzéde által hat napon; Nem valami materiából pedig, hanem semmiböl; hogy a' Teremtés lenne az Isten örökkévaló voltának, hatalmasságának, és böltsességének tüköre.

KEZDETBEN teremté Isten a' mennyet, és a' földet. *'Sólt.* 102: 26. *'Sid.* 1: 10. *'Sólt.* 33: 6. 136: 5.

2. A' föld pedig vala ékesség nélkül való, és puſzta. És setétség vala a' mélységnek ſzínén, és az Úrnak Lelke táplálja vala a' vizeket. *Ésa.* XL. 7.

3. Akkor monda az Isten: Légyen világosság, és lön világosság. 2. *Kor.* 4: 6.

4. És látá Isten, hogy jó vólna a' világosság, és elválaſztá a' világosságot a' setétségtöl.

5. És nevezi a' világosságot napnak, és a' setétséget éjtſzakának, és lön estve, és reggel elsö nap.

II. 6. Azután monda az Isten: Légyen kiterjeſztetett erösség a' víz között, melly elválaſzſza a' vizeket a' vizektöl. *'Sólt.* 33: 6. 104: 2. *Ésa.* 42: 5. *Jer.* 10: 12.

7. És ſzerze az Isten kiterjeſztett erösséget, melly elválaſztaná a' kiterjeſztett erösség alatt való vizeket, a' kiterjeſztett erösség felett való vizektöl, és úgy lön. *'Sólt.* 148: 4.

8. És a' kiterjeſztett erösséget nevezé égnek, és lön estve, és reggel másod nap.

III. 9. Azután monda az Isten: Gyüljenek egybe az ég alatt való vizek egy helyre, hogy tessék meg a' ſzáraz, és úgy lön. *Jób.* 38: 8.

10. A' ſzárazt pedig nevezé Isten, földnek: a' vizeknek sokaságát tengernek, és látá Isten, hogy jó vólna.

11. Monda annak felette az Isten: Hozzon a' föld gyenge füveket, maghozó füveket, gyümölts fákat: mellyek az ö-nemek ſzerént való gyümöltsöket hozzanak, mellyekben legyen az ö magvok e' földön, és úgy lön.

12. Hoza annakokáért a' föld gyenge füveket, mag-hozó füveket, az ö nemek ſzerént, és gyümölts termö fákat, mellyekben vala az ö nemek ſzerént való magvok, és látá Isten hogy jó vólna.

13. És lön estve, és reggel harmadik nap.

IV. 14. Azután monda az Isten: Legyenek világositó állatok az égnek kiterjeſztésén, hogy külömbséget tegyenek a' nap között, és az éjtſzaka között, és legyenek jelei bizonyos időknek, napoknak és eſztendöknek. *'Sólt.* 136: 7.

15. Legyenek, *mondom*, világositó állatok az égnek kiterjeſztésén, hogy világositsák a' földet, és úgy lön.

16. Szerze azért az Isten, két nagy világosító állatokat, a' nagyobbik világosító állatot, hogy világosítana nappal, a' kissebbik világosító állatot, hogy éjtſzaka világosítana: és tsillagokat is.

17. És helyhezteté az Isten azokat az égnek kiterjeſztésén, hogy a' földet megvilágosítanák.

18. És hogy vezéri lennének a' napnak, és az éjtſzakának, és külömbséget tennének a' világosság, és setétség között, és láta Isten, hogy jó vólna.

19. És lön estve, és reggel negyedik nap.

V. 20. Azután monda az Isten: Hozzanak a' vízek úſzó élö állatokat, és a' madarak repessenek a' föld felett az egeknek kiterjeſztésének ſzínén.

21. Teremte azért az Isten nagy tzethalakat, és minden úſzó élö állatokat, mellyeket a' vizek hoztanak az ö nemek ſzerént, és minden repesö ſzárnyas állatokat az ö nemek ſzerént. És láta Isten hogy jó vólna. *Jób.* 25: 13. *'Sólt.* 104: 26.

22. És megáldá az Isten azokat mondván: Gyümöltsözzetek és sokasodjatok, és töltsétek bé a' tengernek vizeit. A' repesö állatok is pedig ſzaporodjanak a' földön.

23. És lön estve és reggel ötödik nap.

VI. 24. Azután monda az Isten: Hozzon a' föld az ö nemek ſzerént való élö állatokat, barmokat, tsúſzó máſzó állatokat, és földi vadakat az ö nemek ſzerént, és úgy lön.

25. Teremte azért az Isten az ö nemek ſzerént való földi vadakat, és barmokat az ö nemek ſzerént, és a' földön tsúſzó máſzó állatokat az ö nemek ſzerént: És láta Isten hogy jó vólna.

26. Azután monda az Isten: Teremtsünk embert a' mi ábrázatunkra, és a' mi hasonlatosságunkra, és uralkodjék a' tengernek halain, az égen repesö madarakon, a' barmokon mind az egéſz földön, és földön tsúſzó máſzó minden állatokon. 1. *Kor.* 11: 7. *Kol.* 3: 10. *'Sólt.* 8: 7.

27. Teremte azért Isten embert az ö képére, az Istennek képére teremté azt; férfiúvá, és aſzſzonyá teremté öket. 5: 1, 2. 1. *Kor.* 11: 7. *Esa* 4: 24. *Mat.* 19: 4.

28. És megáldá Isten öket, és monda nékiek az Isten: Gyümöltsözzetek, és sokasodjatok, és töltsétek bé a' földet, és hajtsátok azt birodalmatok alá, és uralkodjatok a' tengernek halain, az égnek repesö madarain, és földön tsuſzó máſzó minden állatokon.

29. És monda az Isten: Imé adtam néktek minden mag hozó fűvet, melly vagyon az egéſz földnek ſzínén, és minden gyümölts termö, és mag hozó fát, hogy azok legyenek néktek eledeltekre. R. 9: 3.

30. A' földnek pedig minden vadainak, az égnek minden madarainak, és földön tsúſzó máſzó állatoknak, a' mellyekben élö lélek vagyon, a' földnek minden fűvét adtam eledelekre. És úgy lön.

21. És megtekinté Isten valamit teremtett vala, imé igen jó vala. És lön estve, és reggel hatodik nap.

II. RÉSZ.

Megſzenteli az Isten a' hetedik napot, mellyen megnyúgott vala. Beſzélli Móses bövebben az Istennek harmadik, és hatodik napon való teremtését, és hogy az elsö ember a' Paraditsomba helyheztetvén, néki parantsolatot adott: utolſzor meg-írja a' ſzent házasságnak ſzerzését.

AZÉRT elvégezteték a' menny és a' föld, és azoknak minden seregek.

2. Mikor pedig elvégezte vólna az Isten heted napon az ö alkotmánnyát, a' mellyet tsinált vala, az hetedik napon megſzünék (a) minden tsinálmányától, mellyet tsinált vala. 2. *Mós.* 20: 11. 31: 17. 5. *Mós.* 5: 14.

(a) Az az: Nem teremte azután semmi új állatot, mert a' teremtett állatokról való gondviseléstöl soha nem ſzünik meg, *Jób.* 5.

3. (b) És megáldá az Isten az hetedik napot, és megſzentelé azt, mivel hogy azon ſzünt vólna meg minden ö tsinálmánnyának tsinálásától, mellyet teremtett vala az Isten, hogy azt elvégezné.

(b) Szombatnak rendelése, mellyet a' Sinai hegyen jelente ki a' teremtés után sok eſztendövel.

II. 4. Ezek (c) a' mennynek és földnek kezdeti, a' mikor teremtettek, (a' melly napon, *mondom*, az Úr Isten teremté a' földet és mennyet).

(c) Az az: illyen renddel és móddal teremté az Isten a' mennyet, földet, fákat, füveket, a' mint meg írtam.

5. És a' mezönek minden fáját, melly az elött nem vólt a' földön, és minden mezei füvet, melly az elött nem vólt. Mert még az Úr Isten nem botsátott vala essöt alá a' földre, (d) és ember nem vala, ki a' földet mivelte vólna.

(d) Ezt azért mondja, hogy valaki a' füveknek, és fáknak nevekedését, az essönek, és az ember munkájának ne tulajdonitaná.

6. A' földböl is semmi nedvesség nem jött vala fel, hogy a' földnek egéſz ſzínét megnedvesítette vólna.

III. 7. Formálta (e) vala pedig az Úr Isten az embert a' földnek porából, és lehellett vala az ö orrába életnek lehelletét, és úgy lett élö * lélekké.

(e) Az ember földböl teremtetett, hogy ö magába lenne a' mihez képest meg kellene magát alázni.

* 1. Cor. 15. 45.

IV. 8. És ſzépen plántákkal felékesített vala az Úr Isten egy kertet Édenben Napkelet felöl, holott helyhezteté az embert, a' kit formált vala.

9. És nevelt vala az Úr Isten a' földböl minden féle fát, mellyben az embernek ſzeme gyönyörködhetnék, és melly eledelre jó volna. Az életnek fáját is (f) a' kertnek közepette, és a' jónak 's gonoſznak tudásának fáját.

(f) Életnek fájának mondatik az eggyik fa, nem hogy az élet vólt vólna, hanem hogy az életnek, mellyet Istentöl vett vala Ádám, Sakramentoma vólt a' fa. A' másik jónak és gonoſznak tudásának fájának neveztetik, mert annak gyümöltsének megételéböl, megesmérte és megtudta Ádám, melly nagy jót veſztett el, és melly nagy gonoſzba keverte magát.

10. Folyóvíz jö vala pedig ki Édenböl e' kertnek meg nedvesítésére, és onnét oſzol vala el, úgy hogy négy folyóvíznek lenne feje.

11. Az egyiknek neve Pison, ez az, melly megkerüli az Haviláhnak egéſz földét; holott terem arany.

12. És annak a' tartománynak arannya igen jó, ott vagyon Bdellium nevü fa, és Oniks nevü drága kö.

13. A' második folyóvíznek pedig neve Gikhon, ez az, melly megkerüli az egéſz Khus földét.

14. A' harmadik folyóvíznek neve Hiddékel, ez az, melly foly Aſſyriának napkelet felöl való réſzére. A' negyedik folyóvíz pedig Eufrates.

15. És vevé az Úr Isten az embert, és helyhezteté ötet az Édennek kertébe, hogy azt mivelné és örízné.

V. 16. És az Úr Isten megtiltá az embert, ezt (g) mondván: E' kertnek minden fájának gyümöltsében ſzabadon egyél.

(g) Parantsolatot ád Isten Ádámnak, hogy az ő engedelmességét megkísértené.

17. De a' jónak, és gonoſznak tudásának fájának gyümöltsében ne egyél, tudniillik, ama' fának gyümöltsében; mert valamelly napon abban ejéndel, bizonyára meghalſz.

VI. 18. Az Úr Isten pedig ezt is mondotta vala: Nem jó az embernek egyedül lenni, ſzerzek nékie segítöt, melly mindenkor ő elötte légyen.

19. Mert mikor az Úr Isten formálta vólna a' földből a' mezei minden vadakat, és az égen repeső minden állatokat, és Ádámhoz vitte vólna, hogy látná, minémű névvel nevezne minden állatokat; (mert valaminémű nevet adott Ádám minden állatnak az a' neve.)

20. És mikor Ádám minden barmoknak, égi madaraknak, és minden mezei vadaknak neveket adott volna: Ádámhoz nem talált vala hasonló segítöt.

21. Annakokáért botsáta az Úr Isten nagy mély álmot Ádámra, és elaluvék, és egy óldala tetemét kivévén, hússal tölté bé annak helyét.

VII. 22. És azt a' tsontot, mellyet az Úr Isten vett vala ki Ádámból, épité aſzſzonnyá, és vivé azt Ádámhoz.

23. (h) És monda Ádám: immár találtam hozzám hasonló társat, ki az én tsontomból való tsont, és az én testemből való test, és neveztetik aſzſzony embernek; mert férjfi emberből vétetett. 1. *Kor.* 11: 8. *Efes.* 5: 30. 31.

(h) Vagy így: Ez immár én tsontomból, és testemből való. Mintha mondaná: eddig nagy fogyatkozásom vólt, hogy társ nélkül vóltam; de immár vagyon hozzám hasonló társam. Továbbá az Ádám beſzédét, melly az után következik, soha sem deákúl, sem görögül, sem magyarúl úgy ki nem mondhatják, mint a' 'Sidóban vagyon. Mert a' 'Sidók a' férjfiat Isnak hívják, az aſzſzonyt Issának. Annyit téſzen azért, mintha azt mondaná: ez Issának hívattatik; mert Isból való.

24. Annakokáért elhagyja a' férjfiú az ő attyát és az ő annyát, és ragaſzkodik feleségéhez, és leſznek egy testé. *Mát.* 19: 5. 1. *Kor.* 6: 16. *Efes.* 5: 28. 29. 31.

25. Valának pedig mind ketten mezítelenek. Ádám, és az ő felesége, és nem ſzégyenlik vala.

III. RÉSZ.

Irja Móses, hogy az írigy ördög a' mi elsö ſzüleinket a' kigyónak ábrázatjában megtsalván elejtette, és öket a' bünre hajtván méltókká tette az Iſten haragjára, átkára és a' kárhozatra. Annakutánna irja a' Iſtennek igéretit az ö Fiának elbotsátása felöl, az elveſzett embereknek váltságára.

A' Kigyó (a) pedig minden mezei vadnál, mellyet Iſten teremtett vala, ravaſzb vala, melly monda az Aſzſzonynak: (b) Azt is mondotta-é Iſten, hogy e' kertnek fáinak semmi gyümöltsében ne egyetek?

(a) Jól lehet az irás bizonyságot téſzen arról, hogy az ördög miatt tsalatkoztak meg a' mi elsö ſzüléink, de a' népnek erötlenségéért, arról Móses nem emlékezik, hanem tsak az eſzközről a' mellynek általa az ördög tselekedett.

(b) Megtetſzik innét, hogy az ördög sokat ſzóllott beſzéllett a' kigyó képében Évával. Értelme pedig ez, ha azt is meg tiltotta hogy a' fáknak és kivált képpen im e' fának gyümöltsében ne ennétek, kétség nélkül, az Iſten nem jó akarótok.

2. És monda az aſzſzony a' kigyónak: A' kertnek fáinak gyümöltsében eſzünk.

3. De im e' fának gyümöltsében melly a' kertnek közepette vagyon, az Iſten mondá: Ne egyetek ebből, ingyen se illessétek azt, hogy meg ne haljatok.

4. Akkor mondá a' kigyó az aſzſzonyi állatnak: Bizonyára nem haltok meg.

5. De tudja az Iſten hogy valamely napon ejéndetek arról a' fárol, megnyilnak a' ti ſzemeitek, és ollyanok leſztek mint az Iſtenek, jónak és gonoſznak tudói.

6. (c) Mikor azért látná az aſzſzony hogy jó volna annak a' fának gyümöltse enni, és hogy igen kedves vólna a' ſzemnek, és kivánatos vólna a' böltseségnek megnyeréséért, ſzakaſzta annak gyümöltsében, és megevé, * és ada az ő férjének is hogy véle egygyütt ennék, és az is evék.

(c) A' mi elsö ſzüléinknek esetek, mellyel mind magokat, mind pedig a' világot elveſztették vólt. Rom. 5. Melly nem egyéb' vólt hanem kevélységből ſzármazott engedetlenség. 1. Tim. 2. 14.

* 2. Cor. 11. v. 3.

7. Akkor mind a' kettönek megnyilatkozának ſzemei, hogy megesmérnék, hogy mezítelenek vólnának, és fige fának leveleit fonván egybe, tsinálának magoknak környülkötöket.

II. 8. És mikor hallanák az Iſtennek ſzavát zengeni a' kertben annak a' napnak ſzele mentében (d) elrejté magát Adám és az ő felesége az Ur Iſten elött a' kertnek fái között.

(d) Annak a' napnak eſtvéjén.

9. Kiáltá pedig az Ur Iſten Ádámot, és monda nékie: Hol vagy?

10. Ki monda: A' te szódat hallám e' kertben, és megfélemlém; mivel hogy mezítelen vagyok, azért rejtezém el.

11. Monda pedig *az Isten:* Kitsoda mondá meg tenéked, hogy mezítelen vólnál? Avagy nem ama' fának gyümöltséből ettél-é, mellytől megtiltottalak vala, hogy abból ne ennél?

12. Akkor monda Ádám: Ímé az aszszony, a' kit én mellém adtál, ő az, a' ki nékem ada annak a' fának gyümöltséből, és evém.

13. És akkor monda az Úr Isten az aszszonynak: Mit tselekedtél te? És monda az aszszony: Ama' kígyó tsala meg engemet, és úgy evém.

14. Monda azért az Úr Isten annak a' kígyónak: Mivel hogy ezt mivelted, átkozott légy minden barmoknak, és mezei vadaknak felette, a' te hasadon járj, és minden életednek rendiben a' port egyed.

15. Annak felette, ellenkezést szerzek te közötted, és az aszszony között; a' te magvad között, és az ő magva között: (e) És az megrontja tenéked fejedet: és te is mardosod annak az ő sarkát.

(e) Az Istennek a' paraditsomban való elsö ígéreti, az ö Sz. Fiának e' világra való elbotsátásáról.

16. Az aszszonynak monda: Megsokasítom felette igen a' te fájdalmidat, és a' te méhedben való fogadásodnak fájdalmit, fájdalommal szülöd magzatidat. (f) Sött annak felette a' te akaratod a' te férjed birodalmában lészen, és néki birodalma lészen rajtad. 1. *Kor.* 14: 34.

(f) Az az: Noha te Éva örömest kívánnád a' te férjeden való uralkodást, de mindenestöl a' te férjed birodalmában lészel.

17. Ádámnak pedig monda: Mivel hogy engedtél a' te feleséged szavának, és ettél ama' fának gyümöltsében, mellytől megtiltottalak va-

la, mondván: Ne egyél e' fáról: (g) Légyen átkozott a' föld te éretted, fáratságos munkával egyed annak gyümöltsét, életednek minden napjain.

(g) A' földet megátkozza Isten az Ádám bünéért, azért a' föld a' mi büneinkért szenved.

18. És tövisset, és bogátskórót teremjen te néked, és a' mezönek füvét egyed.

19. A te ortzádnak verítékével egyed a' te kenyeredet míg nem földé lészesz, mert abból vétettél, (h) mert por vagy, és porrá kell lenned.

(h) Halál a' bünnek zsóldja. Rom. 6: 23.

20. Nevezte vala pedig Ádám az ö feleségét (i) Évának, mivel hogy minden élü emberek annya vala.

(i) Éva, az az, Élö.

III. 21. És mikor tsinált volna az Úr Isten Ádámnak, és az ö feleségének börböl ruhákat, mellyekbe öket öltöztetné.

22. Mondá az Úr Isten: Ímé az ember ollyanná lett, mint (k) mi közülünk egy, jót és gonoszt tudván. Most annakokáért *reá kell gondolnunk*, hogy az ö kezeit kinyújtván, ne vegyen az életnek fájának gyümöltsében, és abban ne egyék, hogy mind örökké éljen.

(k) Az Istenségben való személlyekröl nagy bizonyság mikor azt mondja: Mi közülünk.

23. Kiküldé azért ötet az Úr Isten az Édennek kertéböl, hogy mivelné a' földet, a' mellyböl vétetett vala.

24. És minekutánna kiüzte vólna az embert, helyheztete az Éden kertének bémenetele felöl Kerubimokat, és villogó két élü fegyvert, az élet fája útának örizetire.

IV. RÉSZ.

Kain megöli Ábelt, melly dologért Isten Kaint kirekeszti az ö attyának háza népe közül. Az után írja Móses a' Kain háza népének szaporodását. Végezetre írja az Ádám háza népének-is szaporodását; és a' szent gyülekezetnek kezdetit.

EZ után Ádám esméré az ö feleségét Évát, ki minekutánna fogadta vólna méhében, és szülte vólna Kaint, monda: Nyertem férjfiat az Úrtól.

2. Azután ismét szülé Ábelt, annak attyafiát. És Ábel vólt juhoknak pásztora, Kain pedig szántövetö ember.

3. Lön pedig sok napok után, mikor Kain a' földnek gyümöltséböl az Istennek ajándékot adna.

4. Ábel is az ö juhainak elsö fajzásából, és azoknak kövériböl adna ajándékot: hogy az Isten tekintene Ábelre, és az ö ajándékára.

5. Kainra pedig, és az ö ajándékára nem tekintene, melly dologért Kainnak haragja igen felgerjede, és megváltozék az ö színe.

6. Akkor monda az Úr Kainnak: Miért gerjedt fel a' te haragod, és miért változott meg a' te ábrázatod?

7. (a) Hogy ha jól tselekedel, avagy nem lészesz-é kedves; hogy ha pedig nem jól tselekedéndel, a' te bünöd az ajtó elött nyugszik? És annak az ö indúlatja a' te hatalmadban vagyon, és tenéked hatalmad vagyon ö rajta.

(a) E' hetedik versben azt mondja Isten Kainnak, hogy ok nélkül haragszik, okát adja pedig Isten az ö mondásának: Ha, úgymond, jól tselekeszel kedves lészesz, ha gonoszúl tselekeszel, büntetésed lészen. Más az, hogy Ábelnek te báttya vagy, és ö rajta hatalmad vagyon; mivel hogy azért te nála nagyobb vagy, és elötte járó vagy, az Isteni tiszteletben is elöl kellett volna járnod. Némellyek a' bünröl magyarázzák, mintha azt mondaná Isten: hogy Kainnak hatalma vagyon a' bünön: de az semmiképpen igaz nem lehet. Az ajtó elött, az az, igen közel vagyon a' te büneidért való büntetésed. A' bünön büntetést ért.

8. És szóll beszéll vala Kain Ábellel az ö attyafiával, és mikor a' mezön vólnának, támada Kain Ábelre az ö attyafiára, és * megölé ötet. 1. *Jan.* 3: 12. *Jud.* V. 11.

* Mát. 23: 35.

9. És monda az Úr Kainnak: Hol vagyon Ábel a' te atyádfia? Ki monda: nem tudom, avagy örizöje vagyok-é én az én atyámfiának?

10. Monda pedig Isten: Mit tselekedtél? A' te atyádfiának vére kiált én hozzám a' földröl. (b)

(b) A' vér nem kiált: de ezzel azt jelenti, hogy boszszút áll az Ábel véréért.

11. Mostan annakokáért átkozott légy e' földön, melly megnyitotta az ö szaját, hogy bévenné a' te kezedböl a' te atyádfiának vérét.

12. Mikor a' földet miveled, ne adjon néked gyümöltsöt, bujdosó, és vándorló légy e' földön.

13. Akkor monda Kain az Úrnak: nagyobb (c) az én büntetésem, hogy nem mint azt elhordozhatnám.

(c) Vagy: Nagyobb az én bünöm, hogy nem mint az megbotsáttathatnék.

14. Ímé elüzsz engemet most a' földnek színéröl, és a' te ortzád elött el kell rejteznem, bujdosó, és vándorló lészek e' földön: mellyböl az következik, hogy valaki én reám talál, megöl engemet.

15. És monda nékie az Úr: (d) söt valaki megöléndi Kaint, hétszerte inkább megbüntettetik. És az Isten megbélyegezé Kaint, hogy senki valaki találná ötet, meg ne ölné.

(d) Mivel hogy Isten Kaint megbünteté, hogy örök példa légyen az embereknek; azért azt mondja, hogy valaki Kaint meg-öli, igen meg büntettetik.

16. Kimenvén annakokáért Kain az Úrnak ortzája elöl, lakozék Nodnak tartományában, az Édennek napkelet felöl való részében.

II. 17. És esméré Kain az ö feleségét, ki fogada az ö méhében, és szülé Hánókhot. És építe várost, és nevezé azt az ö fiának nevéröl Hánókhnak.

18. És lön Hánókhnak fia Irád. És Irád nemzé Mehujáelt, Mehujáel pedig nemzé Methusáelt, Methusáel nemzé Lámekhet.

19. (e) Lámekh pedig vön magának két feleséget: az elsönek neve vólt Háda, a' másiknak pedig neve Tzilla.

(e) Lámekh vett e' világon elöször két feleséget, kinek példáját az után is sokan követték, melly dolgot a' Kristus kárhoztat. Mát. 19: 4. 5. 6.

20. És Háda szülé Jábált, ez vólt találója minden sátorban lakozóknak, és a' barom tartás mesterségének.

21. Ennek pedig attyafiának Jubál vólt neve, ez vólt találója a' hegedülés, és lantolás mesterségének.

22. Tzilla pedig szülé Tubálkaint, ki tanítá az értzböl, és vasból való mívnek mesterségét, és Tubálkainnak húgát Nahamát.

23. Akkor monda Lámekh az ö feleségeinek: ó Háda, és Tzilla! halljátok meg az én szómat, a' ti füleiteket adjátok az én beszédemnek Lámekhnek feleségei. (f) Bizony ha valamelly erös férfiútól sebet vennék is, vagy valamelly vastag ifjútól kéket, megölném azt még is.

(f) Lámekh

f) Lámek kevélykedik az ő erejével, az ő feleségei előtt.

24. Ha Kainért hétképpen áll az Isten boszszút, Lámekért hetvenhétszerte inkább.

III. 25. Ádám pedig ismét ismeré az ő feleségét, ki szűle néki fiat, és nevezé annak nevét Setnek. Mert adott, *úgy mond*, énnékem az Isten más magot Ábelért, kit megöle Kain.

26. Setnek is lőn fia, kit neveze Énósnak: (i) akkor kezdeték az Úrnak neve segítségül hívatni.

(g) A' szent gyülekezeteknek kezdeti. Noha némellyek úgy fordítják, hogy Énós idejében kezdett káromoltatni az Úr neve.

V. RÉSZ:

Megírja Móses az Adámnak fiának Setnek fiait, unokáit, és azoknak tselédjeknek fejeit mind Nóéig.

EZ az Ádám nemzetségének elő számlálása. A' melly napon teremtette vala Isten az embert, az Isten hasonlatosságra teremtette vala azt. Fel. 1: 26. Al. 9: 6.

2. Férfiúvá és aszszonnyá teremtette vala őket, és megáldotta vala őket, és nevezte vala az ő neveket embernek, a' melly nap teremtetének.

3. Élt vala pedig Ádám száz harmincz esztendőt, mikor nemzené az ő fiát az ő képére, és hasonlatosságra (a), és nevezé annak nevét Setnek.

(a) Az az, ollyan bünös embert nemze, minémü ő maga volt.

4. És vóltak az Adámnak napjai minekutánna Setet nemzette, nyólczszáz esztendők, mellyekben nemzett fiakat és leányokat. 1. Krón. 1: 1.

5. És illyen módon az Ádám napjainak tellyes esztendei mellyekben élt, kilentzszáz és harmintz esztendők, és meghala.

6. Éle pedig Set száz öt esztendőt, és nemzé Énóst.

7. És éle Set, minekutánna nemzé Énóst, nyóltz száz hét esztendeig, mellyekben nemze fiakat, és leányokat.

8. És illyen módon Setnek minden napjainak esztendei, kilentz száz tizenkét esztendő lőn, és meghala.

9. Éle pedig Énós kilentzven esztendőt, és nemzé Kénánt.

10. És éle Énós minnekutánna nemzé Kénánt, nyóltz száz tizenöt esztendeig, mellyekben szűle fiakat és leányokat.

11. És illyen módon Énósnak tellyes napjai, kilentz száz és öt esztendők, és meghala.

12. Éle pedig Kénán hetven esztendőt, és nemzé Mahaláleelt.

13. És éle Kénán minekutánna nemzé Mahaláleelt, nyóltz száz negyven esztendeig, mellyekben nemzet fiakat, és leányokat.

14. És lőnek Kénánnak minden napjai, kilentz száz tíz esztendők, és meghala.

15. Éle pedig Mahaláleel hatvanöt esztendőt, és nemzé Járedet.

16. És éle Mahálaleel minekutánna nemzé Járedet, nyóltz száz harmincz esztendőt, és nemze fiakat, és leányokat.

17. És lőnek Mahaláleelnek minden napjai, nyóltz száz kilenczvenöt esztendők, és meghala.

18. Éle pedig Járed száz hatvankét esztendőt, és nemzé Hánókot.

19. És éle Járed minekutánna szűlé Hánókot, nyóltz száz esztendőt, és nemze fiakat, és leányokat.

20. És lőnek Járednek tellyes napjai, kilentz száz hatvankét esztendők, és meghala.

21. Éle pedig Hánók hatvanöt esztendőt, és nemzé Mathusélát.

22. (b) Járt pedig Hánók szüntelen az Istennel, minekutánna nemzette vólna Mathusélát, háromszáz esztendeig, és nemzett fiakat, és leányokat. Jud. v. 14.

(b) Énók nem követte e' világot, hanem az Istent úgy, mint vezért; Az az, Isten szerént és szentül élt.

23. És lőnek Hánóknak tellyes napjai, három száz hatvanöt esztendők.

24. És mivel hogy (c) Hánók szüntelen Istennel járt vala, nem találtaték sehól, mert az Isten felragadá őtet. Sid. 11: 5.

(c) Énókot eleven testben az Isten elragadja, a' halhatatlanságnak, és az örök életnek bizonyságára.

25. Éle pedig Mathuséla, száz nyóltzvanhét esztendőt, és nemzé Lámeket.

26. És éle Mathuséla minekutánna nemzé Lámeket hét száz nyóltzvankét esztendőt, és szűle fiakat, és leányokat.

27. Lőnek azért Mathusélának minden napjai, kilentz száz hatvankilentz esztendők, és meghala.

28. Éle pedig Lámek száz nyóltzvankét esztendőt, és nemze fiat.

29. És nevezé azt Nóénak, (d) ezt mondván: Ez vigasztal meg minket a' mi fáradságunkban, és kézi munkánkban való nyomorúságunkban e' földön, mellyet megátkozott az Úr.

(d) Nóe, az az: vigasztaló.

30. És éle Lámek, minekutánna nemzette Nóét, öt száz kilentzvenöt esztendőt, és nemzett fiakat, és leányokat.

31. És lőnek Lámeknek minden napjai, hét száz hetvenhét esztendők, és meghala.

32. És mikor vólna Nóé öt száz esztendős, nemzé Semet, Kámot, és Jáfetet.

VI. RÉSZ.

Az Istennek haragja gerjed e' világ ellen, Setnek, és Kainnak nemzetségeknek öszve elegyedésekért, és azoknak házasságokból származott embereknek kegyetlenségekért, és e' világnak sok gonoszságaiért. Elvégezi Isten magában, hogy elveszesse e' világot, mindazáltal, a' penitentzia tartásnak hágy bizonyos időt, tudniillik száz húsz esztendőt. Parantsol Nóénak, hogy Bárkát tsináljon, mellyben megmaradna minden házanépével, és arra rendeltetett oktalan állatokkal, hogy e' világnak magva mindenestül el ne veszne.

LŐN pedig, hogy mikor megkezdettek vólna szaporodni az emberek a' földnek szinén, és azok leányokat nemzettek vólna.

2. Láták az (a) Istennek fiai az embereknek leányit, hogy szépek vólnának, és vönek magoknak feleségeket mind azok közül, a mellyeket kedvelnek vala.

(a) Az Istennek fiain a' Set nemzetségéből származtakat érti, fel. 4: 26. az embereknek leányin, a' Kain nemzetéből való leányokat, azt mondgya azért Móses, hogy a' Set nemzetinek a' Kain nemzetivel való megelegyedése, vólt eggyik oka az özönvíznek, az az, hogy a' Set nemzete a' Kain nemzetéből való leányokat vette feleségül.

3. Annakokáért mondá az Úr: (b) soha többé az én lelkem nem vetekedik az emberek felől, mivel hogy testek, mindazáltal engedek nékiek *megtérésére* száz húsz esztendőt.

(b) Az emberek felöl Vagy, az emberekért. Vagy az emberekkel. Mint ha azt mondaná, sok ideig ma-

gamban nem vetélkedem, mit miveljek az emberekkel, hanem minden ok vetetlen elvesztem őket, ha penitentziát nem tartanak 120 esztendeig, 's a't.

4. Mert akkor az időben valának a' földön nagy Óriások, azután is pedig vóltak mikor az Istennek fiai eggyesülének az embereknek leányival, kik szülének azoknak magzatokat: Ezek ama' hatalmasok, kik régen híres neves emberek vóltak.

5. És látá az Úr, hogy az embereknek gonoszságok sok vólna e' földön, és az ő szíveknek minden indúlatja, és gondolatja szüntelen gonosz vólna. Al. 8: 11.

6. Megbáná azért az Úr, hogy az embert teremtette vólna a' földön, és az ő szívében bánkodék azon. (c)

(c) Nintsen az Istenben ollyan indúlat, hogy megbánná valami tselekedetit, vagy azt megváltoztatná mint az emberek. 1. Sam: 15: 29. 4. Mós: 23. v. 19. al. 1. 17. Mert semmi olly dolog nem eshetik, és nem következhetik, mellyet ő az előtt meg nem látna, nem úgy, mint az emberek, kik mivel hogy nem tudják mi következik, gyakorta, megbánják a' mit tselekesznek. Mikor azért az Irás azt mondja: Megbánta Isten, hogy teremtette az embert, emberi mód szerént szóll, mellyel minékünk erőtelen embereknek, kik az Istennek dolgát meg nem foghatjuk, tsak azt akarja megjelenteni, melly igen gyülöli Isten a' bűnt, és hogy azt semmiképpen büntetés nélkül nem akarja hagyni: annyira, hogy az ő teremtett állatját esmérni sem akarja, minekutánna magát megfertézteti. Így kell érteni azt is, mikor azt mondja Isten, hogy bánja, hogy Saúlt Királlyá tette, 1. Sam: 15.

7. És mondá az Úr: Eltörlöm az embert a' mellyet teremtettem, a' földnek színéről, mind embert, barmokat, és csúszó mászó állatokat, égen repesö madarakat, mert bánom, hogy azokat teremtettem.

8. De Nóé kegyelmet nyere az Úr előtt.

II. 9. Nóénak pedig dolga így vólt: Nóé igaz férfiú, és tökélletes vala az időben való emberek között. Az Istennel jár vala szüntelen Nóé. fel. 5: 22.

10. Nemze pedig Nóé három fiakat, Semet, Kámot, és Jáfetet.

11. A' föld pedig mefertéztetett vala Isten előtt, és a' föld hamissággal rakva vala.

12. Tekinte azért Isten a' földre, és imé megfertéztetett vala. Mert minden ember (d) megfertéztette vala az ő útát a' földön.

(d) Vagy Test. Érti pedig az embernek után, az ember' életét.

13. Annak okáért mondá Isten Nóénak: Minden testnek vége elközelget én előttem, mivel hogy a' föld betölt hamissággal ő miattok, azért ímé elveszteм őket mind az egész földdel egybe.

14. Tsinálj magadnak Bárkát Gófer fából, sok hajlékokat tsinálj a' Bárkában, és fenyő viaszszal öntsd meg azt belöl, és kívül.

15. Illyen formára tsináljad pedig azt: A' Bárkának hossza három száz sing légyen, a' szélessége légyen ötven sing, és a' magassága harmincz sing.

16. Világos ablakokat tsinálj a' Bárkán, (e) és egy singnek nagysága szerént végezd el azt fellyül, ajtót pedig óldalúl tsinálj a' Bárkán, alsó, közép, és harmad padlások légyenek benne.

(d) Az az, úgy tsináld a' Bárkát, hogy egy singre emeld fel a' Bárkának fedelét a' harmintz sing felett. Némellyek az ablakról magyarázzák ezt: mint ha Isten azt mondaná: Hogy az ablaknak nagysága egy sing légyen, de kétség nélkül az egész Bárkáról szóll, és azt mondja meg, mi módon padolja, és boríttsa bé a' Bárkát. Tremell.

17. És ímé én hozok e' földre özönvizet, hogy elveszessek minden testet, mellyben vagyon élő Lélek az ég alatt, valami e' földön vagyon meghal.

18. Mindazáltal te veled kötést tészek, hogy bémenj te a' Bárkába, te és a' te feleséged, és a' fiaidnak feleségei te veled egybe.

19. És minden testnek élő állatjából, mindenből felest vígy bé a' Bárkába, hogy veled egygyüt az életben tartassanak meg, tudniillik hímet, és nősténYt.

20. A' madarak közzül az ő nemek szerént, a' barmok közzül az ő nemek szerént, és a' földnek tsúszó mászó állati közzül az ő nemek szerént, minden állatokból felesek menjenek bé te hozzád, hogy éljenek.

21. Te pedig minden eledelt, melly megenni jó, szerezz magadnak, és takard bé, hogy légyen néked eledeledre és azoknak.

22. Mellyet Nóé megtselekedék. Mind aképpen tselekedék a' mint Isten néki megparantsolta vala. Sid. 11: 7.

VII. RÉSZ.

Bémegyen Nóé a' Bárkába minden házanépével egybe, és mind azokkal az oktalan állatokkal, mellyeket Isten magnak megakart hagyni, és az özönvíz elindúl, melly az egész világot elboríttja, mellyben megtetszik az Istennek igasszága, irgalmassága, és e' világról való gond viselése.

MONDÁ azért az Úr Nóénak: Menj bé te, és mind a' te egész házad népe a' Bárkába, mert tégedet láttalak igaznak lenni én előttem, e' mostani emberek között.

2. Minden tiszta állatból, hetet hetet vígy bé, hímet és nősténYt, de a' melly állatok tisztátalanok, azokból kettőt kettőt hímet nősténYt.

3. Az égi madarokból is hetet hetet, hímet, és nősténYt, hogy azoknak magvok maradjon meg az egész földnek színén.

4. Mert hét nap elmúlva, essöt botsátok e' földre negyven napig és éjig, és eltörlök minden állatot mellyet teremtettem a' földnek szinéről.

II. 5. Tselekedék azért Nóé * mind a' szerént a' mint az Úr néki megparantsólta vala.

* Matth. 24. 38. Luc. 17. 26. 1. Pét. 3. 20.

6. Nóé pedig hat száz esztendös vala, mikor az özönvíz vólt a' földön.

7. Béméne azért Nóé, és az ő fiai, és az ő felesége, és az ő fiainak feleségei ő véle a' Bárkába az özönvíz előtt.

8. A' tiszta barmok közzül, és a' tisztátalan barmok közzül is, a' madarak közzül, és minden földön tsúszó mászó állat közzül.

9. Kettös méne bé Nóéhoz a' Bárkába, hím és nöstény, a' mint Isten megparantsolta vala Nóénak.

10. Lön pedig heted napon megindúla az özönvíz a' földön.

11. A' Nóé életének hat száz esztendejében, második hónapban, a' Hónak tizenhetedik napján, a' mélységes örvényeknek fejei megszakadának ugyan azon napon, és az egeknek tsatornái megnyilatkozának.

12. És lön esső a' földre negyven napig, és negyven éjig.

13. Azon napon ment vala bé Nóé, Sem, Kám és a' Jáfet Nóénak fiai, a' Nóé felesége, és az ő fiainak három feleségek ő véle a' Bárkába.

14. Ők, és minden vadak az ő nemek szerént, és minden barom az ő neme szerént, és min-

den tsúszó mászó állat, melly tsúsz mász a földön az ő neme szerént, és minden repesö állat az ő neme szerént, minden madarak, minden szárnyas állatok.

15. Menének azért Nóéhoz a' Bárkába minden testből mellyben élö lélek vala, felesen.

16. És a' mellyek bémentenek, hím és nöstény ment bé minden testből, a' mint parantsolta vala Isten, és az Úr ő reájok bézárá az ajtót.

17. Mikor azért az özönvíz negyven napig vólna a' földön: Elöször annyira nevekedének a' vizek, hogy felvehetnék a' Bárkát, és felemelkednék a' földtöl.

18. Annakutánna, hogy a' vizek nagy erőt vévén és megnevekedvén felette igen a' földön, a' Bárka járhatna a' vizeknek szinén.

19. Azután mikor a' vizek felette igen nagy erőt vettek vólna a' földön, minden magas hegyek béboríttatának mellyek az ég alatt vagynak.

20. Tizenöt singgel nevekedének a' vizek feljebb a' hegyeknél, minekutánna a' hegyek béborítattak vala.

21. És meghala minden földön járó test, mind madár, mind barom, mind vad, és földön mászó minden állat, és minden ember. Luk. 17: 27.

22. Mindenek valamellyeknek orrokban élö léleknek lehelleti vala, mindenek valamellyek szárazon laknak vala, meghalának.

23. Eltörle azért az Isten minden állatot, melly vala a' földnek szinén, embertöl fogva mind baromig, mászó állatig, és repesö állatig, mindenek eltöröltetének a' földröl, és tsak Nóé marada, és a' kik ő véle valának a' Bárkában. 2. Pét. 2: 5.

24. És erőt vőnek a' vizek a' földön, száz ötven napig.

VIII. RÉSZ.

Az özönvíz elmúlik, a' föld megszárad, Nóé minden háza népével, és minden oktalan állatokkal kijö a' Bárkából. Az Istennek áldozik hálaadó áldozattal.

MEGEMLÉKEZÉK pedig az Isten Nóéról, és minden vadról, minden baromról, mellyek ö véle válának a' Bárkában, és botsáta az Isten szelet a' földre, hogy a' vizek megszünnének.

2. És mikor a' mélységnek fejei, és az égnek tsatornái bézároltattak vólna, és az égből való zápor esső megtiltatott vólna.

3. Eltávozának a' vizek a' földnek színéről szüntelen menvén, és megszállának a' vizek száz ötven nap múlva.

4. Annyira, hogy megnyúgovék a' Bárka heted hónapban, annak a' Hónak tizenhetedik napján, az (a) Ararát hegyének egyikén.

(a) Ararát. Ez az Arménia hegye

5. A' vizek pedig mennek vala, és szállanak vala mind a' tizedik hónapig, első napján a' tizedik Hónak megtetszének a' hegyeknek tetejei.

II. 6. És negyven nap elmúlván, megnyitá Nóé a' Bárkának ablakát, mellyet tsinált vala.

7. És kibotsáta egy Hollót, melly kimenvén ide 's tovább jár vala, míglen megszáradnának a' vizek a' földön.

8. Botsáta azért ki Galambot is, hogy meglátná, ha megszabadúlt vólna a' földnek színe a' vizektöl.

9. Melly mikor az ő lábainak nyúgodalmat nem talált vólna, megtére ő hozzája a' Bárkába, mert vizek valának a' földnek egész színén, és ő kezeit kinyújtván megfogá azt, és bévévé azt hozzája a' bárkába.

10. Vára pedig azután hét napokat, és ismét kibotsátá a' Galambot a' Bárkából.

11. És megjöve ő hozzája a' Galamb estvére, és ímé egy leszakasztott Olaj fának levele vala az ő szájában, megesméré azért Nóé, hogy megszabadúlt vólna a' földnek színe a' vizektöl.

12. Vára mindazáltal még is hét napot, és kibotsáta egy Galambot, melly többé ő hozzája meg nem téré.

13. És lön hat száz egy esztendöben, első hónak első napján, elszáradának a' vizek a' földröl, és elfordítá Nóé a' Bárkának fedelét, és látá, és ímé megszáradott vala a' földnek színe.

14. Másod (b) hónapban pedig, a' hónak huszonhetedik napján tellyességgel megszárada a' föld.

(b) Az özönvíz szinte egy egész esztendeig, tíz napig tartott e' földön.

III. 15. És szóla Nóénak az Isten mondván.

16. Jöjj ki a' bárkából te, a' te feleséged a' te fiaid, és a' te feleségednek fiai te veled.

17. És minden vadat melly te veled vagyon minden testből, mind madarakat, mind barmokat, és minden földön mászó állatokat hozz ki veled: Járjanak e' földön, gyümölcsözzenek, és szaporodjanak e' földön.

18. Kijöve annak okáért Nóé. és az ő fiai, az ő felesége, és az ő fiainak feleségei ő véle.

19. Minden vadak, minden mászó állatok, minden repesö állatok, és minden földön mozgó állatok, az ő nemek szerént kijövének a' bárkából.

IV. 20. És épite oltárt Nóé az Úrnak, és vőn minden tiszta állatból, és minden tiszta repesö állatból, és áldozék égö áldozattal azonaz oltáron.

21. És illatozá az Úr azt a' kedves illatot, és mondá az Úr az ő szívében: Nem átkozom meg többé a' földet az emberért, jól lehet az embernek szívének gondolatja gonosz az ő ifjúságától fogva, és többé el nem vesztem mind az élő állatokat, a' mint tselekedtem. *Fel.* 6: 5. *Mát.* 15: 61

22. Ennek utánna míg a' föld lészen, vetés és aratás, hideg és meleg, nyár és tél, a' nap és az éjszaka meg nem szünnek.

IX. RÉSZ.

Az Isten megáldja azokat, kik az özönvíztöl megmaradtak vala, a' hús megételt is megengedi nékiek. De az ember ölést megtiltja nagy fenyítékkel. És szövetséget szerez velek, hogy soha többé e' világot el nem veszti özönvízzel, melly dolognak bizonyságára adja az égen a' szivárványt. Nóé megrészegedik bortól, kit mikor Kám megnevetett vólna, megátkozá azt Nóé, a' ketteit pedig megáldá.

ANNAK felette megáldá Isten Nóét és az ő fiait, és * mondá nékiek: Gyümöltsözzetek, és sokasodjatok, és töltsétek bé a' földet. *Fel.* 1: 28. és 8: 17.

2. És töletek való félelem és rettegés légyen minden földi vadakon, minden égi madarakon, minden földön járó állatokon, a' tengernek minden halain, mellyek mind a' ti kezeitekbe adattattak.

3. (a) Minden mozgó és élö állat légyen néktek eledeltekre: mint a' földnek füvét, azon képpen adtam mind azokat néktek. *Fel.* 1: 29.

(a) Az özönvíz előtt éltenek az emberek füvel és gyümöltsel, de az özönvíz után megengedi Isten nékik, hogy minden állatnak húsát megegyék, jól lehet Moses az után válogatást tészen az ételben, és nem engedi, hogy minden állatot megegyenek. 3. Mós. 11. 5. Mós. 14. melly ételben való válogatást a' Kristus eltörlött, megengedvén, hogy mindent megegyünk. Mát. 15. Róm. 14. 1. Kór. 8. 1. Tim. 4.

(b) De a' húst az ötet elevenitő vérrel meg ne egyétek. 3. *Mós.* 17: 14.

(b) Nóha megengedi Isten a' hús ételt az özönvíz után mindazáltal a' vért megtiltja azért, hogy a' vértől óltalmazván magokat, az ember vérének kiontásától is iszonyodjanak. De ettől a' vérnek megételét tilalmazó törvénytől is szabadosok vagyunk. Jól lehet az Apostolok azt Tsel. 15. megtiltják a' Kristus menybe menése utánn is a' pogányoktól a' Sidókért, míg tudniillik azok megerösödnek a' hitben. 's a' t.

5. Bizonyára pedig a' ti véretekért mellyben vagyon a' ti élő lelketek, boszszút állok, minden vad állaton boszszút állok, és minden emberen, és az embernek vériért boszszút állok az ő attyafián. 2. *Mós.* 21: 28.

6. A' ki az embernek vérét kiontja, ember által ontassék ki viszontag annak vére, mert az ő ábrázatjára teremtette Isten az embert. 2. *Mos.* 21: 38. *Mat.* 26: 52.

7. Ti pedig gyümöltsözzetek és sokasodjatok, szaporítsatok, és szaporodjatok a' földön. *Fel.* 1: 28. 8: 17 v. 1.

II. 8. És szóla az Isten a' Nóénak és az ő fiainak ő véle, ezt mondván.

9. Ímé én szövetséget szerzek ti veletek és a' ti utánnatok való magotokkal. *Esa.* 54: 9.

10. És minden élő állatokkal mellyek veletek vagynak, mind madarak közzül, mind barmok közzül, és földnek minden vádai közzül, mellyek veletek vagynak, a' Bárkából kijött állatoktól fogva a' földnek minden vadáiglan.

11. Szövetséget tészek, *mondom*, ti veletek, hogy soha ez után minden test el nem vész özönvíz miatt, és nem lészen soha többé özönvíz a' földnek elvesztésére.

12. És mondá az Isten: Ez lészen a' szövetségnek jele, mellyet én vetek én közöttem és ti közöttettek, és minden élő állat között, melly ti veletek vagyon, mind örökké való időkre.

13. Az én ívemet helyheztetem a' fellegekbe, melly az én közöttem és e' föld között való szövetségnek jele lészen.

14. És lészen hogy mikor fellegekkel az eget befedezem a' föld felett, akkor megtetszik az én ívem a' fellegben.

15. És megemlékezem az én szövetségemről, melly vagyon én közöttem és ti közöttettek, és minden testből való élő állat között, és nem lészen ennek utánna özönvíz a' földnek elvesztésére.

16. Mert mikor lejénd az én Ivem a' fellegekben, megtekintem azt, hogy megemlékezzem az örökké való kötésről Isten között, és minden élő állat között, minden testel egybe, melly a' földön vagyon.

17. És mondá az Isten Nóénak: Ez a' szövetségnek jele, mellyet vetettem én köztem és minden test közt, melly vagyon a' földön.

18. Valának pedig a' Nóé fiai, kik a' Bárkából kijöttek vala: Sem, Kám, és Jáfet. Kám pedig a' Kanaánnak Attya.

19. Ezek a' Nóé három fiai, kik által ismét elszaporodék az egész föld. *Fel.* 6: 10.

III. 20. És kezde Nóé szölöt plántálni, mivel hogy a' földnek mívelésére adta vala magát.

21. És íván annak borában, megrészegedék, és az ő sátorának közepette megmezíteleníté magát.

22. És mikor látta vólna Kám, a' Kanaánnak Attya az ő attyának mezítelenségét, megmondá az ő két attyafiának az útszán.

23. Akkor Sem és Jáfet az ő felső ruháját vévén, magoknak ketten vállokra veték, és hátra menvén ő hozzá járúlának, és befedezék az ő attyoknak mezítelenségét. Az ő ortzájok pedig mivel hogy elfordítattak valának, nem láták az ő Attyoknak mezítelenségét.

24. Felserkenvén pedig Nóé a' borból, megtudá a' mit tselekedett vólna ő véle az ő kissebbik fia.

25. És mondá: Átkozott lészen Kanaán, szolgáknak szolgája lészen az ő attyafiai között.

26. Annak utánna mondá: Áldott az Úr, Semnek Istenne, és Kanaán szolgájok légyen nékiek.

27. Szaporítsa az Isten Jáfetet, és lakozzék a' Semnek sátoriban, és légyen Kanaán nékiek szolgájok.

28. Éle pedig Nóé az özönvíz után három száz ötven esztendőt.

29. És vóltak Nóénak tellyes napjai, kilentz száz ötven esztendők. És meghala.

X. RÉSZ.

Leírja Móses a' Nóé három fiainak szaporodásokat, és minden népeknek azoktól való terjedéseket.

EZEK pedig a' Nóé fiainak Semnek, Kámnak és Jáfetnek nemzetségi, kiknek az özönvíz után lettek fiai.

2. (a) Jáfetnek fiai: Gómer, Mágóg, Madai, Ján, Túbál, Mések, és Tíras. 1. Krón. 1: 5.

(a) Jáfet nemzetségi, ki Nóénak elsö fia vólt.

3. A' Gómer fiai pedig: Askenáz, Rifát, és Togorma.

4. Javánnak pedig fiai: Elisáh, Társis, Czittim és Dodanim.

5. Ezektől osztattak meg az után a' (b) Pogányoknak tartományaik az ő földökben, minden nemzetség az ő nyelve szerént, az ő nemzetségekben való tselédek szerént.

(b) Vagy, népeknek, nemzetségeknek, az az, ezektől származtak a' kik bírták az után a' pogányoknak vagy sok népeknek és nemzetségeknek földjöket.

II. 6. (c) Kámnak pedig fiai: Kús, Misraim, Put, és Kanaán. 1. *Krón.* 1: 8.

(c) Kám nemzetsége, ki legkissebik fia vólt Nóénak 1. Mós. 9: 24.

7. Kúsnak pedig fiai, Séba, Haviláh, Sabtáh, Raamáh, Sabtéka. Raamáhnak pedig fiai; Séba és Dedán.

8. Annak felette Kús nemzé (d) Nimródot, és kezde hatalmas lenni a' földön.

(d) Nimród elsö fejedelem e' világon.

9. Ez hatalmas (e) vadász vala az Úr előtt, azért szokták mondani *példa beszédben*: Ez ollyan hatalmas vadász az Úr előtt mint Nimród.

(e) Hatalmas vadászónak mondja Nimródot, nem az oktalan állatoknak vadászásáért, hanem a' kegyetlen birodalomért.

10. És az ő birodalmának kezdete vólt Bábel, Erek, Akad, és Kálned, a' Sínárnak földében.

11. E' földről (f) ment az után Assíriába, holott épité Ninivét, Rehobót várost, és Kalát.

(f) Nimród meg nem elégedvén a' Babilónia birodalommal, Assíriában is birodalmat szerez magának, és építi a' nagy Ninivét.

12. És Resent Ninivé között és Kaláh között, az *a' Ninivé* felette igen nagy város.

13. Nifraim pedig nemzé ezeket: Ludimot, Ananimot, Lehabimot, és Naftukimot.

14. Patrusimot és Kásluhimot, és Kaftorimot, kitől származtak a' Pelistinusok.

14. Kénaán pedig nemzé Sidont, az ő elsö szülöttét, és Hetét.

16. Jebuséust, Emorréust, és Girgaséust.

17. Hivéust,

17. Hivéust, Harkéust, és Sinéust.

18. Arvadéust, Tzemaréust, Hamatéust, és az után elterjedének a' Kananéusoknak tselédi.

19. Vólt pedig Kananéusnak határa, Sídonból a' mellyen mennél Gerárba, mind Gázáig, és onnan ismét a' mellyen kell menni Sodomába, Gomorába, Admába, és Sebóimba mind Lésáiglan.

20. Ezek Kámnak fiai az ő tselédjek szerént, az ő földökben, az ő népek között.

21. Továbbá Semnek is lőnek magzati, minden Éber' fiainak attyának, Jáfetnek, ki legnagyobb vala, attyafiának.

22. (g) Semnek azért a' fiai: Élám, Assúr, Árfaksád, Lud, és Árám. 1. *Krón.* 1 : 17.

(g) Sem nemzetségi, a' ki Jáfet után való fia vólt Nóénak; mert Kám legkissebb vólt. 1. *Mós.* 9. Azért Sem nem elsö fia vólt Nóénak, a' mint némellyek állítják, mivel hogy elöl helyheztetik a' nevezetben; hanem elsö Jáfet, utólsó, és kissebbik Kám, középsö Sem, melly dolog innét tetszik meg; mert bizonyos dolog, hogy Nóé mikor 500 esztendös vólna, akkor kezdett nemzeni. 1. *Mós.* 5. Az özönvízkor vólt 600 esztendös. 1. *Mós.* 7. Akkor pedig Sem vólt 98 esztendös. 1. *Mós.* 11. Tehát Nóé mikor 502 esztendös vólt, akkor nemzette Semet, Jáfetet elöbb két esztendövel.

23. Árámnak pedig fiai: Us, Hul, Géter, és Mése.

24. Árfaksád pedig nemzé Sélát, Séla pedig nemzé Ébert.

25. (h) Ébernek is lőnek két fiai: az egygyiknek neve Peleg, mivel hogy az ő idejében oszlott meg a' föld; az ő attyafiának pedig neve Joktám.

(h) Peleg, azaz: oszlás, ki akkor születék, mikor a' nyelvek Babilóniánál megoszlának. Némellyek pedig azt mondják, hogy noha a' Nóé fiai a' földet megosztották vólt ő magok között Peleg születésének idején: de azért az után sok idö múlva szakadoztak el egymástól Bábelnél. 's a' t.

26. Joktám pedig nemzé Almodádot, Sélefet, Hasármavetet, és Jérahót.

27. Hadorámot, Úzált, és Diklát.

28. Óbált, Ahimáelt, és Sébát.

29. Ofírt, Havilához, és Jóbábot. Mind ezek Joktám' fiai vóltanak.

30. És vólt ezeknek lakások Mésától fogva, mellyen mennek Séfarába, mind a' napkeleti hegyekig.

31. Ezek a' Semnek fiai az ő tselédjek szerént, az ő nyelvek szerént, az ő földökben, az ő népek között.

32. Ezek a' Nóé fiainak tselédi az ő nemzetségek szerént, az ő népek között, és ezektől szaporodának el a' népek e' földön az özönvíz után.

XI. RÉSZ.

Az emberek az özönvíz után mikor megszaporodtak vólna, és egy helyen nem lakhatnának, minekelötte e' világra eloszlanának, kezdének építeni kevélységből egy várost, és egy nagy tornyot, kiknek igyekezeteket az Isten megbántja, az ő nyelveknek változtatása által. Az után elöszámlálja Móses Semnek nemzetségét mind Ábrámig, kit az Isten Káldeából kihív.

MIND az egész föld pedig egy nyelven szóll vala, és a' szóllásnak beszéde egy vala.

2. És mikor napkelet felöl kiindúltak vólna, találának a' Sínár földében egy mezöt, és lakozának ott.

3. És mondának egymásnak: jer tsináljunk téglákat, és tüzzel égessük meg azokat, és a' téglák kő gyanánt valának ő nékiek, és az enyv mész gyanánt.

4. Mondának annakokáért: jertek építtsünk magunknak várost, és tornyot, mellynek magassága az eget érje, és illyen módon szerezzünk magunknak nevet; mert netalán eloszlunk az egész földnek színére.

II. 5. Leszálla pedig az Úr, hogy látná azt a' várost, és tornyot, mellyet építenek vala az emberek fiai.

6. És az Úr mondotta vala: ímé e' nép egy, és mindnyájan nékiek egy nyelvek vagyon, és mivel hogy ezt kezdették mostan mivelni, ez után semmi meg nem tartja öket, hogy szinte ezenképpen ne tselekedjenek mindeneket, a' mellyeket elvégeztek tselekedni.

7. No azért szálljunk alá, és veszessük eszét ott nyelveknek, hogy egymásnak beszédét meg ne értsék.

8. Illyen módon szélesztette vala el öket az Úr onnét, az egész földnek színére, és megszünének építeni azt a' várost.

9. Annakokáért nevezé annak nevét Bábelnek, mivel hogy az Úr ott vesztette vólna eszét az egész föld' nyelvének, és onnét szélesztette vólna öket az egész földnek színére.

III. 10. Ezek a' Semnek nemzetségi. Sem száz esztendös korában nemzé Arfaksádot, az özönvíz után két esztendövel. 1. *Krón.* 1 : 17.

11. És élt Sem, minekutánna nemzette Árfaksádot, öt száz esztendeig, és nemzett fiakat, és leányokat.

12. Árfaksád éle harminczöt esztendöt, és nemzé Sélát.

13. És éle Árfaksád minekutánna nemzé Sélát négy száz és három esztendöt, és nemzett fiakat és leányokat.

14. Séla éle harmintz esztendöt, és nemzé Ébert.

15. És éle Séla minekutánna nemzé Ébert, négy száz három esztendöt, és nemzett fiakat, és leányokat.

16. Éle pedig Éber harmintznégy esztendöt, és nemzé Peleget.

17. És éle Éber, minekutánna nemzé Peleget, négy száz harmintz esztendöt, és nemze fiakat, és leányokat.

18. Éle pedig Peleg harmintz esztendöt, és nemzé Réut.

19. És éle Peleg, minekutánna nemzé Réut, két száz kilencz esztendöt, és nemzett fiakat, és leányokat.

20. Réu pedig éle harmintzkét esztendöt, és nemzé Sérugot.

21. És éle Réu, minekutánna nemzé Sérugot, hét száz hét esztendeig, és nemze fiakat, és leányokat.

22. Éle pedig Sérug harmintz esztendöt, és nemzé Nákort.

23. És éle Sérug, minekutánna nemzé Nákort, két száz esztendöt, és nemze fiakat, és leányokat.

24. Éle pedig Nákor huszonkilentz esztendöt, és nemzé Tárét.

25. És éle Nákor, minekutánna nemzé Tárét, száz tizenkilentz esztendöt, és nemze fiakat, és leányokat.

26. Éle pedig Táré hetven esztendöt, és nemzé (a) Ábrámot, Nákort, Háránt.

(a) Noha Móses a' méltóságra nézve elöl helyhezteti Ábrámot: de semmiképpen nem lehet, hogy elsö fia légyen Tárénak, és hogy 70 esztendös korában nemzette vólna Ábrámot; mert Táré 205 esztendöt élt; mikor pedig Táré meghalt, akkor 75 esztendös vólt Ábrám: ha azért Táré

70 esztendös korában nemzette Ábrámot, és Ábrám 75 esztendös vólt, mikor az attya meghalt, tehát Táré csak 145 esztendöt élt volna, és 60 esztendöt nem találnánk meg az ö idejében. Így kell azért értenj, hogy Táré 130 esztendös korában nemzette Ábrámot. Mert végy ki a' 205 esztendöböl 75 esztendöt, a' mennyi idös vólt Ábrám, mikor meghalt Táré, marad 130 esztendö, ennyi idös vólt Táré, mikor Ábrámot nemzette, 's a' t. Tévelyegnek azért azok, a' kik azt mondják, hogy 60 esztendöt az Isten eltitkolt, hogy az ítélet napjáról semmi bizonyost ne tudnánk.

IV. 27. Ezek azért Táré' nemzetségi: Táré nemzé Ábrámot, Nákort, Hárant, Hárán pedig nemzé Lótot.

28. Meghala pedig Hárán az ö attyának Tárénak szeme elött, az ö születésének földében, Káldeának Ur nevü városában.

29. Vönek pedig magoknak feleséget Ábrám, és Nákor. Az Ábrám' feleségének neve Sárai. A' Nákor feleségének neve Milka, Hárannak leánya, melly Hárán attya vólt Milkának, és Iskának.

30. Sárai pedig meddö vala, és nem vala nékie magzatja.

31. Felvévé pedig Táré Ábrámot az ö fiát, és Lótot Hárannak fiát, az ö unokáját, és Sárait az ö menyét, Ábrámnak az ö fiának feleségét, és kijövének eggyütt Káldeának Ur nevü városából, hogy mennének Kanaánnak tartományába, és mikor Háránba jutottak volna, ott maradának.

32. És lönek a' Táré' életének napjai két száz öt esztendök, és meghala Táré Háránban.

XII. RÉSZ.

Megírja Móses az Ábrám' Istentöl való kihívatalát az ö lakta földéből, és a' Kanaán' földére való bújdosását, honnét az éhségnek miatta kénszeríttetik Égyiptomba bújdosni, holott feleségét elviteti Faraó: de néki ismét megadja épen, és Ábrámot megajándékozván, békeséggel elbotsátja.

Ezt mondotta vala pedig az Úr Ábrámnak: eredj ki a' te földedből, a' te rokonságid közzül, a' te atyádnak házából, arra a' földre, a' mellyet mutatándok néked. *Jós.* 24: 2. *Neh.* 9: 7. *Tsel.* 7: 3.

2. És nagy nemzetségnek attyává tészlek tégedet, és megáldlak tégedet, és felmagasztalom a' te nevedet, és lészesz áldás.

3. Megáldom azokat, a' kik tégedet megáldanak, a' kik pedig megátkoznak tégedet, megátkozom azokat, (a) és a' földnek minden nemzetségi megáldatnak te benned. *al.* 18: 18. *és* 22: 18.

(a) A' Messiásnak elbotsátása felöl való ígéretet megújjítja az Isten Ábrámnak.

II. 4. Mikor pedig Ábrám kimenne Háránból, a'mint az Úr mondotta vala nékie: Lót is elméne ö véle, Ábrám pedig hetvenöt esztendös vala, mikor kiméne Háránból.

5. És felvévé Ábrám az ö feleségét Sárait, és az ö attyafiának fiát Lótot, és minden jószágát, marháját, mellyet kerestek vala, és minden személyeket, mellyeket szerzettek vala Háránban, kik elindúlván, hogy mennének a' Kanaán' földére, végezetre oda jutának.

6. És általméne Ábrám a' földön mind Sikemig, Mórének tserfás mezejéig, Kananéusok valának pedig akkor abban a' tartományban.

III. 7. Annakokáért megjelenék az Úr Ábrámnak: és mondá nékie: a' te magodnak adom e' tartományt, és építe ott óltárt az Úrnak, ki megjelent vala néki.

IV. 8. Az után elméne onnét a' hegyre, melly Béthelnek napkelet felöl való részére vagyon, és ott voná fel sátorát, Béthelt napnyúgotra, és Ait napkeletre hagyván, és ott óltárt építvén az Úrnak, az ö nevét segítségül hívá.

V. 9. És elméne Ábrám, (b) szüntelen menvén délre.

(b) Azaz: nagy sietséggel.

10. Vala pedig azon a' földön éhség: Annakokáért általméne Ábrám Égyiptomba, hogy ott élne mint egy jövevény; mert nagy szükség vala a' Kanaán' földén.

11. És mikor elközelgetett vólna Égyiptomhoz, mondá az ö feleségének Sárainak: most látom, hogy te szép ábrázatú aszszony vagy. (c)

(c) Tudniillik: az Égyiptombéli aszszonyokhoz képpest.

12. És a' következhetik, hogy az Égyiptombéliek látván tégedet, azt mondják: ez ennek felesége, 's megölnek engemet, és tégedet elevenen megtartanak.

13. Mondjad azért kérlek, hogy én húgom vagy, hogy te éretted jól légyen az én dolgom, és az én lelkem éljen te éretted.

14. Lön annakokáért, hogy mikor bémenne Ábrám Égyiptomba, látnák az Égyiptombéliek, hogy igen szép aszszony vólna.

15. És látván ötet a' Faraó' fö fö szolgái, dítsérék azt Faraónak, és elvivék ötet a' Faraó udvarába.

16. És Ábrámmal jól tön ö érette, és valának ö nékie juhai, ökrei, szamarai, szolgái, szolgáló leányi, nöstény szamarai, és tevéi.

17. (d) Megveré pedig az Úr Faraót felette nagy tsapásokkal, és az ö udvara népét is Sáraiért, az Ábrám feleségéért.

(d) Az Isten megbünteti a' Királyokat a' híveken tett boszszúságért.

18. Faraó annakokáért Ábrámot hívatván, mondá nékie: miért mivelted ezt én velem? miért nem mondottad meg énnékem, hogy te néked feleséged vólna?

19. Miért mondottad ezt: én húgom, hogy arra nézve azt magamnak feleségül venném. Most annakokáért imhol a' te feleséged, vidd el, és menj el.

20. És parantsolatot ada Faraó ö felöle szolgáinak, kik elbotsáták ötet, mind az ö feleségét, és minden marháját, valamelly övé vala.

XIII. RÉSZ.

Ábrám, és Lót kijönnek Égyiptomból, a' hová az éhség miatt mentek vala. De mikor egygyütt nem maradhatnának, elválnak egymástól. Az Isten megjelenik Ábrámnak, és ígéri néki a' Kanaán földét, és az ö magvának megszaporítását.

Feljöve annakokáért Ábrám Égyiptomból, ö és az ö felesége, és mindene valamije vala, és Lót ö véle egyetemben, a' dél felöl való tartományba.

2. Ábrám pedig igen gazdag vala barmokkal, ezüstel, és arannyal.

3. És a' melly úton elment vala, azon úton feljöve, dél felöl való tartományból mind Béthelig; és a' helyig, holott elöször néki sátora vala, Béthel és Ai között.

4. Az óltárnak helyére, mellyett ott elöször tsinált vala, holott Ábrám az Urnak nevét segítségül hívá. *Fel.* 12: 8.

II. 5. Lótnak is pedig, ki Ábrámmal jár vala, valának juhai, ökrei, és sátorai.

6. És immár a' föld nem (a) szenvedheti vala, hogy eggyütt laknának; mert sok jószágok, *marhájok* vala, és egygyütt nem maradhatnak vala. *Alább.* 36: 7.

(a) Azaz: nem vala nékik a' föld elég, hogy ott lakhatnának eggyütt.

7. A'honnét versengés támada Ábrámnak barom pásztori között, és Lótnak barom pásztori között. Mert a' Kananéusok, és a' Perizéusok laknak vala akkor azon a' földön.

8. (b) Monda azért Ábrám Lótnak: kérlek, hogy ne légyen versengés én közöttem, és te közötted, az én pásztorim között, és a' te pásztorid között; mert atyafiak vagyunk.

(b) Az atyafiak közt való egygyességnek, és békeségnek példája.

9. Avagy mind az egész föld nintsen-é te elöttted? kérlek váljál el tölem, ha bal kézre menéndesz, én jobb kézre mégyek, ha jobb kézre menéndesz, én bal kézre mégyek.

10. Felemelvén azért Lót az ö szemeit, látá, hogy a' Jordánnak minden mezeje vizes föld vólna. Mert minekelötte elvesztette vólna az Úr Sodomát, és Gomorát, ollyan vala, mint az Úrnak kerte, és mint az Égyiptomnak földe, a' Soárnak minden környéke.

11. És választá magának Lót a' Jordánnak egész mezejét, (c) és méne Lót napkelet felé, és illyen módon elválának egymástól.

(c) Érti a' Jordán vize mellett való mezöséget.

12. Ábrám lakozik a' Kanaánnak tartományában, és Lót lakik vala a' mezö városokban, és sátorát felvoná Sodoma felé.

13. Sodomának lakosi pedig gonoszok valának. És az Úr ellen felette igen vétkeztenek vala.

III. 14. Az Úr pedig mondá Ábrámnak, minekutánna elválék Lót ö töle: emeld fel mostan a' te szemeidet, és tekints a' helyröl a'holott vagy, éjszakra, délre, napkeletre, és napnyúgotra.

15. Mert mind az egész földet a' mellyet látsz, néked adom, és a' te magodnak mind örökké. *Rész* 12: 7. 15: 18. 26: 4. *5. Mós.* 34: 4.

16. És ollyanná tészem a' te magodat, mint a' földnek pora, hogy ha valaki megszámlálhatja a' földnek porát, a' te magodat is megszámlálhatja.

17. Kelj fel, és járd el ez országot az ö hosszára, és szélességére; mert néked adom azt.

18. Elébb mozdítá azért sátorát Ábrám, és elmenvén lakozék a' Mamrénak mezején, melly Hebron mellett vagyon, és ott az Urnak épite óltárt.

XIV. RÉSZ.

Ábrám megszabadítja a' rabságtól a' Sodomabélieket, Gomorabélieket, és Lótot minden marhájokkal egybe: a' Királyok tisztelik Ábrámot a' diadalomért. Melkisédek Pap is eleibe mégyen, megáldja Ábrámot, kinek Ábrám tizedét adja a' nyereségnek, de magának abból semmit nem akar venni.

Lön pedig Amrafelnek, Sínár Királlyának, és Arióknak, Éláfár Királlyának, Kedorláomernek Élám királlyának, és Tildának a' pogányok' királlyának idejekben.

2. Hadat támasztának ezek a' 'Sodomabéli Béra király ellen, a' Gomorabéli Birsa király ellen, az Admabéli Sibna király ellen, a' Siboimbéli Semeber király ellen, és a' Bélának királlya ellen, melly Bélah az, a' mellyet Soárnak hívnak.

3. Mind ezek egybe gyülének Siddimnek völgyében, melly immár mostan a' sós tenger.

4. Tizenkét esztendeig szolgáltak vala Kedorláomer királynak, és tizenharmadik esztendöben ellene támadtak vala.

5. Tizennegyedik esztendöben azért eljöve Kedorláomer, és a' királyok kik ö véle valának, és megverék az Óriásokat Asterót Karnaimban, és a' Zuséusokat Hámban, és az Emáusokat a' Kiriataim mezejében.

6. És a' Horéusokat az ö hegyeken, a' Seir hegyén, mind a' Páránnak mezejéig, melly vagyon a' puszta mellett.

7. És megtérvén, menének Hen Mispátba, melly most Kádes, és elpusztíták az Amalékitáknak minden tartománnyokat, és az Emorréusokat is, kik laknak vala Hasesontamárban.

8. Annakokáért kiméne Sodomának Királlya, és Gomorának, Admának, Séboimnak, Bélának, azaz Soárnak Királlya, és megütközének azokkal Siddimnek völgyében.

9. Tudniillik: Khedorlaomerrel Élámnak Királlyával, és Thidallal a' Pogányok Királlyával, Amrafellel Sínárnak Királlyával, és Ariókkal Ellasárnak Királlyával, négy Király öt Király ellen.

10. Siddimnek völgye pedig bövölködik vala enyvnek (a) vermeivel. Elfutamodának pedig a' Sodomának, és Gomorának Királlya, és esének azokba, a' többi pedig elfutának a' hegyekre.

(a) Vagy mésznek.

11. És elvivék Sodomának, és Gomorának minden gazdagságát, és minden eledeleket, és elmenének.

12. Elvivék Lótot is az Ábrám attyafiának fiát minden marhájával egybe, és elmenének; mert Lót lakik vala Sodomában.

II. 13. Eljöve pedig egy, ki elszaladott vala, és megmondá az Éber nemzetéből való Ábrámnak, ki lakik vala az Emorréus Mamrénak Eskolnak, és Hanernek attyafiának mezején, kik Ábrámmal szövetséget szerzettek vala.

14. Meghallá azért Ábrám, hogy az ö attyafia fogságba esett vólna, és felfegyverkezteté az ö házában nevekedett szolgái közzül viadalhoz három száz tizennyólczat, és utánnok méne mind Dánig.

15. És megosztá seregét azok ellen éjtszaka, ö és az ö szolgái, és megvervén, üzék öket mind Hóbáig, melly Damaskusnak bal kéz felöl való részéröl vagyon.

16. És viszszahozván minden gazdagságot, Lótot is az ö jószágával egybe viszszahozá, annak felette aszszonyokat, és sok népet.

17. Kiméne annakokáért Sodomának Királlya ö eleibe, minekutánna megtért vólna ö Kedorláomernek, és az ö véle való Királyoknak megveréséből, a' Sávénak völgyébe, melly Király völgyének neveztetik.

18. Melkisédek pedig Sálemnek Királlya, vön *Ábrám eleibe* kenyeret és bort, és ö mivel hogy a' magasságos erös Istennek Papja vala: *'Sid.* 7: 1—13.

19. Megáldá ötet, és mondá: áldott az Ábrám a' magasságos Isten elött, a' menynek, és földnek bírája elött.

20. És áldott az erös magasságos Isten, ki a' te ellenségidet adta a' te kezedbe. Ada azért *Ábrám* tizedet mindenekből ö nékie. *'Sid.* 7: 2. 4. 6.

III. 21. És mondá Sodomának Királlya Ábrámnak: add meg énnékem a' népet, és egyébb nyereséget végy magadnak.

22. Akkor mondá Ábrám a' Sodoma Királlyának: (b) felemeltem az én kezemet a' magasságos Úr Istenhez, a' menynek, földnek bírójához:

(b) Az az: megesküdtem felemelt kézzel az Istennek.

23. Hogy semmit abban a' mi tiéd, tsak egy fonál szálat is, vagy egy saru kötöt el nem vészek, hogy ne mondhassad azt: én gazdagítottam meg Ábrámot.

24. Azoktól megválva, a' mit megettenek e' szolgák, és a' férjfiaknak részeken kívül, kik én velem eljöttek vólt, az Áner, Eskol, Mamré, ök vegyék ki az ö részeket.

XV. RÉSZ.

Ígéretet tészen az Isten Ábrámnak az ö nemzetségének megszaporításáról, és hogy noha az ö nemzetsége sok esztendeig rabságban lészen, mindazáltal megszabadítja azokat, és a' Kanaán földét nékiek adja, melly dolgot az Isten látható jellel is megerösít.

EZEKNEK utánna szólla az Úr Ábrámnak látás által, ezt mondván: Ne félj Ábrám: Én paizsod vagyok te néked, a' te jutalmad felette igen böséges. *Sólt.* 16: 6. 18: 3. *Ésa.* 41: 10.

2. És mondá Ábrám: Uram Isten, mit adnál én nékem, holott én magzatok nélkül élek, és a' kire az én házam száll, az a' Damaskusbéli Éliézer?

3. Ismét mondá Ábrám: Ímé én nékem nem adtál magot, és ímé az én házamban nevekedett szolgám lészen az én örökösöm.

4. És ímé szólla az Úr ö néki, mondván: Ez nem lészen te örökösöd, hanem a' ki származik te töled, az lészen a' te örökösöd.

5. És kivivé ötet és mondá: Tekints fel mostan az égre, és számláld meg a' tsillagokat, ha azokat megszámlálhatod. És mondá nékie: Így lészen a' te magod. 2. *Mós.* 32: 13. *Róm.* 4: 18. *Sid.* 11: 12.

6. És hitt az Istennek, és az, tulajdoníttaték ö néki igazúlására. *Róm.* 4: 3.

II. 7. És mondá nékie: Én vagyok az Úr ki tégedet kihoztalak Káldeának városából, Úrból, hogy néked adnám e' földet, hogy bírnád azt örökség szerént *Sólt.* 105: 11.

8. Mondá pedig Ábrám: Uram Isten, miről tudhatom meg, hogy e' földet bírom?

9. És felele néki: hozz én nékem három esztendös üszöt, három esztendös ketskét, és három esztendös kost, gerlitzét és galamb fiait.

10. Elhozván azért mind azokat, ketté vagdalá azokat, és mindeniknek fele részét a' másik fele része ellenébe helyheztette vala, de a' madarakat ketté nem vagdalta vala.

11. És mikor a' madarak esnének a' tagokra, Ábrám elüzi vala azokat.

12. Mikor pedig a' nap immár elnyúgodnék, Ábrámra nagy álom esék, és nagy félelem, és setétség vévé ötet környül.

13. (a) És mondá az Úr Ábrámnak: bizonnyal tudjad, hogy a' te magod jövevény lészen az idegen földön, és szolgálnak az idegen földön valóknak, és öket nyomorgatják négy száz esztendeig. (b) *Tsel.* 7: 6.

(a) Az Isten jövendöt mond Ábrámnak, az ö nemzetségének Egyiptomban való fogságáról, és onnét való megszabadúlásáról.

(b) 2. Mós. 12. 430 esztendöt tulajdonít a' Sidóknak Egyiptombéli fogságoknak. Holott azt kell megtudni, hogy ez esztendöket nem attól az idötöl kell számlálni, mikor Jákób Egyiptomba mégyen, hanem az Ábrámnak hívatalától fogva; mert akkor mindjárást bújdostak. Mikor pedig Ábrám kijött Káldeából 75 esztendös vólt. Azután 25 esztendövel születik Isák, 1. Mós. 21 Isák 65 esztendös korában nemzi Jákóbot: Jákób 130 esztendös korában mégyen Egyiptomba, és tészen 215 esztendöt. De Móses 436. esztendöt mond; ebböl azért vedd ki a' 215 marad 215. Azért Egyiptomban vóltak 215 egész esztendeig.

14. És a' népet, a' mellynek szolgálnak, én megítélem, és annakutánna kijönek nagy gazdagsággal. 2. *Mós.* 3: 22. 11: 2.

15. Te pedig a' te atyáidhoz mégy nagy békeséggel, és eltemettetel jó vénségben.

16. És ök, negyedik ember nyom elmúlva, ide megtérnek. Mert az Emoréusoknak hamisságok még bé nem tölt.

17. És lön, hogy mikor a' nap immár elment vólna, és setétség vólna, ímé egy füstölgö kementze láttaték, és tüzes világosság, melly általmégyen vala az elvagdaltatott tagok között.

18. Azon napon tön az Úr szövetséget Ábrámmal, ezt mondván: A' te magodnak adom a' tartományt, az Égyiptomnak folyó vizétöl fogva, mind ama' nagy Eufrates folyóvízig. *Fel.* 12. 7. és 13. 15. *al.* 26. 4. 5. *Mós.* 34. 4. 1. *Kir.* 4: 21. 2. *Krón.* 9: 26.

19. A' Kenéusokat, Kenizéusokat, és a' Kádmonéusokat.

20. A' Hittéusokat, Perizéusokat, az Óriásokat.

21. Az Emoréusokat, Kananéusokat, Girgazéusokat, és Jebuséusokat.

XVI. RÉSZ.

Sárai nem várhatja az Isten ígéretinek beteljesedését, az Ábrám' nemzetségének megszaporodása felöl; azért az ö szolgáló leányát adja ö melléje, hogy azon fogadjon magot: terébe esik Hágár; elhiszi magát; az asszszonya ellen szarvat emel; kiüzi a' házból az asszszonya; megjelenik néki az Angyal; haza küldi ötet, és az ö fia felöl ígéretet tészen néki.

ÉS mikor Sárai, az Ábrám' felesége nem szülne nékie, vala néki egy Égyiptomból való szolgáló leánya, kinek neve vala Hágár. *R.* 11: 30. 18: 11.

2. Mondá azért Sárai Ábrámnak: ímé az Úr bézárlotta az én méhemet, hogy én ne szüljek. (a) Kérlek menj bé az én szolgáló leányomhoz, talán az által megépülök. És engede Ábrám a' Sárai szavának.

(a) A' Szentek' erötlenségének példája.

3. Vévé azért Sárai az Ábrám' felesége az Égyiptombéli Hágárt az ö szolgáló leányát, tíz esztendövel az után, hogy Ábrám a' Kanaán földén kezdett vala lakni, és adá azt Ábrámnak, az ö férjének feleségül.

4. És béméne Hágárhoz, ki fogada az ö méhében. És mikor látta vólna, hogy fogadott vólna méhében, nem vala betsületi az ö aszszonyának ö elötte.

5. Mondá pedig Sárai Ábrámnak (b) néked köszönöm az én rajtam esett boszszúságot. Én adtam az én szolgáló leányomat te melléd, és mivel hogy látja, hogy terébe esett, semmi be-

tsületem nintsen előtte, tegyen ítéletet az Isten én közöttem, és te közötted.

(b) Vagy: Az én rajtam esett boszszú te rejád szálljon.

6. Kinek felele Ábrám: Ímé a' te szolgáló leányod a' te kezedben vagyon, azt miveljed véle a' mi te néked tetszik. Nyomorgatja vala azért Sárai ötet, és elfuta előtte.

II. 7. De mikor az Úrnak Angyala találta vólna ötet a' forrás mellet a' pusztában, ama' forrás mellet, melly vagyon a' Súrra menő út mellet.

8. Mondá: Hágár, Sárainak szolgáló leánya, honnét jösz, és hova mégy? És mondá: Sárainak az én aszszonyomnak előtte futok én.

9. Akkor mondá néki az Úrnak Angyala: Térj meg a' te aszszonyodhoz, és alázd meg magadat az ő keze alatt.

10. És annak felette mondá az Úrnak Angyala: Igen megsokasítom a' te magadot, annyira, hogy soksága miatt meg nem számláltathatik. *R.* 25: 12. — 16.

11. Az után monda az Úrnak Angyala: Ímé nehézkes vagy, és szülsz fiat, nevezed azért ötet (e) Ismáelnek, mivel hogy az Isten meghallotta a' te nyomorúságodat.

(c) Ismáel, az az, meghalgatta az erős Isten.

12. Az pedig lészen fene ember. Az ő keze lészen mindenek ellen, és mindenek keze ő ellene, (d) és minden ő attyafiainak ellenekbe lakozik. *R.* 25: 18.

(d) Az az, határos lészen birodalma az ő attyafiainak birodalmával, nem fél tőlök semmit.

13. (e) És nevezé Hágár az Úrnak nevét, ki ő véle szóllott vala. Te vagy Isten ki látsz engemet: Mert ezt mondja vala (f) avagy most is nem az engem látó után látok-é?

(e) Hágár Jehovának nevezi az Angyalt mellyből megtetzik, hogy ez nem teremtetett Angyal volt, hanem az Istennek fia, ki mivel hogy látható ábrázatba jelenik vala meg a' következendő testesülésnek bizonyságáért, annak okáért neveztetik Angyalnak.

(f) E' versnek utólsó részét sok képpen fordítják, és magyarázzák, Jeronimus így fordította: Avagy nem láttam-é az engem látót hátúl. Az az, homályosan, mert a' kit hátúl látunk, homályosan látjuk. Tremélius így fordítja: Avagy nem látok-é most is, minekutánna az engem látot láttam? Az az, noha láttam az Istennek Angyalát, de lám látok azért, az az, nem haltam meg. Némellyek így fordítják, a' mint mi fordítottuk, értelme pedig ez: Ennek előtte is noha sok jó tétemenyét kóstoltam meg az Istennek, mindazáltal nem vettem eszemben magamat, most is holott az Isten a' pusztában is velem vagyon, nem vettem vólna eszembe magamat, ha az Isten nem tekintett vólna reám, és ő nem ébresztett vólna fel.

14. Annakokáért nevezé a' forrást (g) * Lakhairoinak, melly vagyon Kades és Bered között.

(g) Az az, Élőnek és engem látónak forrása.

* R. 42.: 62. és 25: 11.

15. Szüle azért Hágár Ábrámnak fiat, és nevezé Ábrám az ő fiának nevét, a' kit szüle Hágár, Ismáelnek. *Gal.* 4: 22.

16. Ábrám pedig vala nyoltzvanhat esztendős, mikor Hágár szülé Ismáelt.

XVII. RESZ.

Az Isten az ő igéretinek megerősítésére adja jegyül a' környülmetelkedést, mellyet parantsol, hogy megtartsanak. Ábrámnak és Sárainak elváltoztatja az Isten neveket. Igéretet teszen az Isák' születése felől, az Ismáelnek is megáldása felől. Környülmetéli Ábrám magát, és minden házanépét.

MIKOR pedig Ábrám kilentzvenkilentz esztendős vólna, megjelenék néki az Úr, és mondá nékie: Én vagyok az erős mindenható Isten, járj én előttem szüntelen: és légy álhatatos. *R.* 5: 22. 6: 9.

2. És az én szövetségemet helyheztetem én köztem, és te közted, és tégedet felette igen megszaporítlak. *Rész.* 15: 18. 2. *Mós.* 2: 24. 3. *Mós.* 26. 42.

3. És leborúla Ábrám az ő ortzájára, és szólla ő véle az Isten, mondván:

4. Én felőlem, ímhol az én szövetségem te veled, hogy lészesz te sok nemzetségeknek attya. *Róm.* 4: 17. 18.

5. És nem hívattatik a' te neved ez után Ábrámnak, hanem a' te neved lészen (a) Ábrahám; mert sok népeknek attyává tettelek tégedet. *Néhem.* 9: 7.

(a) Ábrahám annyit tészen, mint sok nemzetségeknek attya.

6. És megsokasítalak tégedet felette igen, azt mivelem, hogy sok népek származzanak te tőled, Királyok is származnak te tőled. *R.* 15: 5. *Mát.* 1: 6.

7. És helyheztetem az én szövetségemet én közöttem, és te közötted, és a' te magod között te utánnad az ő nemzetségekben örökké való szövetséggel, hogy légyek te néked Istened, és a' te magodnak te utánnad. *R.* 13: 15.

8. És adom te néked, és a' te magodnak te utánnad a' földet, mellyen jövevény vóltál, tudniillik a' Kanaánnak egész földét örökké való birodalmúl, és lészek nékiek Istenek. *R.* 15: 18.

II. 9. Annak felette mondá az Isten Ábrahámnak: Te pedig az én szövetségemet megőrizzed, te, és a' te magod te utánnad az ő nemzetségekben.

10. Ez pedig az én szövetségem én közöttem, és ti közöttetek, és te utánnad való magod között, mellyet meg kell tartanotok, hogy ti köztetek minden férjfiú (b) környülmetéltessék.

(b) A' környülmetélkedésnek históriája, mellyet az Isten adott Ábrahámnak az ő sok ígéretinek megerősítésére jegyül.

11. Környülmetéljétek pedig a' ti férjfiú testetek' börének eleit, és az lészen az én köztem, és ti köztetek való szövetségnek jele. *Tsel.* 7: 8. *Róm.* 4: 11.

12. Minden férjfiú annakokáért nyóltzad napon az ő születése után környülmetéltessék ti köztetek a' ti nemzetségtekben, akár házatokban nevekedett szolga, akár pénzen vett, akármi idegenek közül való, a' ki nem a' te magodból való. 3. *Mós.* 12: 3.

13. Környülmetéltessék, mondom, mind házadnál nevelkedett szolgád, mind pénzen vett szolgád, és lészen az én szövetségem a' ti testeteken (c) örökké való szövetségül.

(c) Örökké valónak mondja a' szövetséget. Ha pedig a' környülmetélésről érted, örökké valónak mondja azt a' 'Sidó szóllásnak módja szerént, kik a' hoszszú időt örökké valónak mondják; mert a' külső testnek környülmetélése minket nem kötelez.

14. (d) A' környülmetéletlen férjfiú pedig, a' ki az ő férjfiúi testének börét környül nem metéli, bizonnyal eltöröltetik az ő népe közzül; *mert* felbontotta az én szövetségemet.

(d) Az Istentől szereztetett szentségnek megútálója nem lészen büntetés nélkül.

III. 15. Annak felette mondá az Isten Ábrahámnak: A' te feleségednek Sárainak nem Sárai lészen neve, hanem Sára lészen az ő neve.

16. És megáldom ötet, és adok attól néked fiat, megáldom mondom ötet, és sok nemzetségekké lészen, és népeknek királyai származnak ő tőle. *Mat.* 1: 6.

IV. 17. Akkor borúla Ábrahám az ő ortzájára, és mosolyogván mondá az ő szívében: Avagy száz esztendős embernek lészen-é gyermeke? Avagy Sára, kilentzven esztendős lévén, szülheté?

18. És mondá Ábrahám az Istennek: Vajha Ismáel élne te előtted!

19. Kinek mondá az Isten: Kétség nélkül a' te feleséged Sára szül tenéked fiat, és nevezed azt Isáknak, és megerősítem az én szövetségemet ő véle örökké való szövetségül az ő utánna való magvának. *Sid.* 11: 11.

20. Ismáel felől is meghalgattalak tégedet, imé megáldom ötet, és gyümöltsözővé tészem ötet, igen megsokasítom ötet, tizenkét Fejedelmeket nemz, és nagy néppé tészem ötet. *R.* 21: 13. 25: 12-16.

21. Az én szövetségemet pedig megerősítem Isákkal, kit néked szül Sára ez időkorban a' más esztendőben.

22. És mikor elvégezte vólna véle való beszélését, felméne az Isten Ábrahámtól.

23. Vévé azért Ábrahám Ismáelt az ő fiát, és minden házában született szolgákat, és a' kiket pénzen vett vala, minden férfiat, ki az ő házából való vala, és ugyan azon napon az ő férjfiúi testeknek bőrének eleit elmetszé, a' mint ő véle szóllott vala az Isten.

24. Ábrahám pedig kilentzvenkilentz esztendős vala, mikor ő maga az ő férjfiúi testének eleit elmettzé.

25. Ismáel pedig az ő fia tizenhárom esztendős vala, mikor az ő férjfiúi testének bőrének eleit elmetszék.

26. Mind egy napon metéltetett környül Ábrahám és Ismáel az ő fia.

27. És minden ő házanépe, házánál született szolga, és minden idegentől vett szolga, ő véle eggyütt környülmetéltetének.

XVIII. RÉSZ.

Megjelenik az Isten Ábrahámnak Angyalokkal egybe emberi ábrázatban, kiket béhíván az ő szállására gazdálkodik nékiek; jövendőt mondanak Isáknak születéséről, mellyet Sára megnevet, de megdorgáltatik az ő hihetetlenségéről. Megjelenti az Isten Ábrahámnak hogy Sodomát el akarja veszteni. Könyörög Ábrahám Istennek a' Sodomabéliek mellett, hogy ha egynéhány igazak találtatnak azok között, ne veszesse el őket.

MEGJELENÉK pedig ő néki az Úr a' Mamrénak mezején, és ő ül vala az ő sátorának ajtajában, mikor a' Nap immár felmelegedett vólna.

2. És mikor felemelte vólna az ő szemeit, tekinte, és ímé három férjfiak állanak vala ő előtte, kiket mikor látott vólna, futamodék azoknak eleibe a' sátornak ajtajától, és a' földre hajla.

3. És mondá: Jó Uraim, ha kedves vagyok te előtted, kérlek ne kerüld el a' te szolgádat.

4. Hozzanak kérlek egy kevés vizet, és mossátok meg a' ti lábaitokat, és nyúgodjatok e' fa alatt. *R.* 42: 24. *Bír.* 19: 21.

5. Azonközben hozok egy falat kenyeret is, és erősítsétek meg a' ti szíveteket, azután úgy menjetek el, mivel hogy én hozzám ti szolgátokhoz bétértetek. És mondának: Tselekedjél úgy, a' mint szóllál.

6. Azért sietséggel bémenvén Ábrahám a' sátorba Sárához, mondá: Hamar siess végy három mérték 'semlye lisztet, gyúrd meg, és süss pogátsakat a' hamu alatt.

7. Ábrahám pedig futa az ő barmainak nyájához, és hoza gyermekded kövér borjút, és adá a' szolgának, ki siete elkészíteni.

8. És illyen módon vévén vajat és tejet, és a' borjút, mellyet készített vala, azokat eleikbe tévé: ő pedig áll vala a' fa alatt ő mellettek, és evének.

II. 9. És mondának nékie: Hol vagyon Sára a' te feleséged? Ki felele: Ím a' sátorban vagyon.

10. Mondá pedig a' Jehova, kétségnélkül megtérek te hozzád ez idő korban *esztendő múlva*, és ímé a' te feleségednek Sárának fia lészen. Sára pedig halgat vala a' sátornak ajtajában, melly vala *az Angyalnak* háta megett. *R.* 21: 2.

11. Ábrahám pedig és Sára vén emberek valának, és idősök, és Sárában megszünt vala az aszszonyoknak természetek

12. (a) Elmosolyodék azért Sára ő magában, mondván: Minekutánna megvénhedtem, mi módon adnám magamat testi gyönyörűségre? Annak felette az én (b) Uram is megvénhedett. 1. *Pét.* 3: 6.

(a) A' szentek erőtlenségének példája.

(b) Sára Urának nevezi Ábrahámot.

13. Akkor mondá az (c) Úr Ábrahámnak: Miért mosolyodék el Sára, ezt mondván: Valjon lehetséges-é, hogy én szüljek, holott én megvénhedtem?

(c) Jehovának nevezi az Angyalt, mivel hogy nem teremtetett Angyal vólt, hanem Istennek Fia, ki Angyalnak is mondatik a' megjelenésre nézve. Mert az Angyal annyit tészen, mint követ.

14. Avagy eltitkoltathatik-é az Úr előtt? A' megmondott időre megtérek te hozzád ez idő korban, és lészen Sárának fia.

15. Sára pedig megtagadá, mondván: Nem mosolygottam, mivel hogy fél vala: De mondá *az Úr:* Nem úgy vagyon, mert mosolygottál.

III. 16. Azután felkelvén onnét a' férjfiak, Sodoma felé néznek vala. Ábrahám pedig megyen vala velek, hogy őket elkísérné.

17. És mondá az Úr: Avagy eltitkoljam-é én Ábrahámtól a' mit akarok tselekedni? *Esa.* 48: 5. *Amos.* 3: 7.

18. Holott Ábrahám, nagy és hatalmas néppé lészen, és kiben megáldatnak a' földnek minden nemzetségi. *R.* 12. 3. 22. 18. és 26. 4. *Eccl.* 3. 25. *Gal.* 3. 8.

19. Mert tudom, hogy ő megparantsolja az ő fiainak, és az ő házanépének ő utánna, hogy megőrizzék az Úrnak útát, és tselekedjenek igazságot és ítéletet, hogy megadja az Úr Ábrahámnak a' mit néki igért.

20. Mondá azért az Úr: A' Sodomának és Gomorrhának kiáltása mivel hogy megsokasodott, és az ő bűnök igen megnehezedett.

21. (d) Alá megyek most, és meglátom, ha az én hozzám jutott kiáltás szerént valóba úgy tselekedtenek; ha pedig nem, hogy megtudjam. *Ézék.* 16: 49. 50.

(d) Emberi mód szerént szóll, mellyel jelenti, hogy ok nélkül és hirtelen semmit nem tselekeszik, miképpen illik az igaz Bíróhoz.

IV. 22. Mikor pedig a' férjfiak onnét elmentenek vólna, menének Sodomába, Ábrahám pedig még az Úr előtt áll vala.

23. És hozzá járúlván Ábrahám, mondá: A vagy elveszted-é az igazat is a' gonoszszal egybe?

24. (e) Talám vagynak ötven igazak abban a' városban, avagy elveszted-é, és nem kedvezel-é a' helynek az ötven igazakért a' kik vagynak abban?

(e) Az Isten kevés jámborokért, sok gonoszokat megtart.

25. Távol légyen tőled, hogy illyen dolgot tselekednél, hogy elveszessed az igazat az Istentelennel, és úgy járjon az igaz, mint az Istentelen, távol légyen ez te tőled, avagy ez egész földnek Bírája nem tselekednék-é itéletet? *Job.* 34: 17. *Róm.* 3: 6.

26. És mondá az Úr: Ha találándok Sodoma városában ötven igazat, mind az egész helynek megkegyelmezek azokért. *Jer.* 5: 1.

27. És felelvén Ábrahám, mondá: Ím most kivánnék szóllni az én Uramnak, noha por és hamu vagyok. 1. *Mós.* 3: 13.

28. Talám az ötvennek lészen öt híja, avagy elveszted-é az egész várost az ötért? És mondá: Nem vesztem el ha találándók ott negyvenötöt.

29. Ismét szólla *Ábrahám*, és mondá: Talám találtatnak ott negyvenen; És mondá: Nem vesztem el a' negyvenért.

30. És mondá *Ábrahám:* Kérlek ne haragudjék meg az én Uram, ha szóllok: Talám találtatnak ott harmintzan. Felele az Úr: Nem vesztem el, ha találok ott harmintzat.

31. Mondá ismét: Ímé még kívánnék szóllni az én Uramnak, talám találtatnak húszan. Felele az Úr: Nem vesztem el a' húszért.

32. Mondá végezetre: Ne haragudjék kérlek az én Uram, ha szóllok tsak egyszer: Talám találtatnak ott tízen. Felele: Nem vesztem el a' tízért. *Bír.* 6: 39.

33. És elméne az Úr, minekutánna elvégezte vólna Ábrahámmal való beszéllését, Ábrahám pedig megtére az ő helyére.

XIX. RÉSZ.

Az Isten elveszti Sodomát és Gomorát minden tartományával egybe, a' természet folyása ellen való undok bűnért, hogy e' büntetés lenne az ő bün ellen való haragjának örök példája. Megtartja Lótot, de a' felesége só bálvánnyá változik. Vétkezik az ő leányival.

És mikor ama' két Angyal Sodomába jutott vólna estve, Lót ül vala Sodomának kapujában, kiket, mikor látott vólna, felkelvén eleikbe méne, és az ő ortzájával a' föld felé hajla. *R.* 18: 2.

2. És mondá: mostan immár, én Uraim kérlek, térjetek a' ti szolgátoknak házához, és háljatok ott, mossátok meg lábaitokat, és reggel felkelvén úgy menjetek el a' ti útatokra: Kik mondának; Nem *megyünk*, hanem az útzán hálunk.

3. De mikor igen kénszerítené őket, bétérvén ő hozzája bémenének az ő házába, és szerze nékiek lakodalmat, és kovásztalan pogátsákat is süte, és evének.

II. 4. Minekelőtte pedig lefekünni mennének, a' Sodomának férjfiai környül vévék a' házat, kitsinytől fogva nagyig, mind az egész község a' városnak minden részéből.

5. És szóllíták Lótot, mondván néki: Hol vagynak ama' férjfiak, kik te hozzád jövének az éjjel? Hozd ki azokat mi hozzánk, hogy (a) ismérjük őket.

(a) Az az, hogy megfertéztessük őket.

6. Akkor kiméne ő hozzájok Lót az ajtó eleibe, és utánna bézárlá az ajtót.

7. És mondá nékiek: Kérlek atyámfiai, ne tselekedjetek illyen gonoszságot.

8. Ímé vagynak két leányim, kik még férjfiat nem esmértek, kihozom azokat ti hozzátok, és tselekedjetek azokkal, a' mint a' ti szemeteknek tetszik, tsak hogy ez emberek ellen ne vétkezzetek, mivel hogy jöttek az én házamnak árnyéka alá. *Bír.* 19: 24.

9. Kik felelének: Eredj el innét. Ismét mondának: Egyedül itt a' mi városunkban jövevény lévén, ő szabna-é mi nékünk törvényt? Majd gonoszabbúl tselekeszünk te veled hogy nem azokkal. És mikor reá rohantak vólna Lótra, immár az ajtót akarják vala bérontani. 2. *Pet.* 2: 4. 8.

10. És kinyújtván a' férjfiak az ő kezeket, béragadák Lótot ő hozzájok, és az ajtót bézárlák

11. (b) A' férjfiakat pedig, kik az ajtó előtt állanak vala, megverék vaksággal kitsinytől fogva nagyig, annyira, hogy az ajtónak keresésében megfáradnának.

(b) A' tisztátalan bújalkodásnak büntetésének példája.

III. 12. És mondának a' férjfiak Lótnak: Vagyon-é itt e' városban valaki hozzád tartozó, akár vőd, akár fiaid és leányid? Mindeneket kik te hozzád tartozók vígy ki e' helyből.

13. Mert elvesztjük e' helyet, mivel hogy ezeknek kiáltások nagy az Úr előtt, mert az Úr küldött minket, hogy elveszessük e' várost.

14. Kimenvén azért Lót, szólla az ő vejeinek, kik az ő leányit elvették vala: és mondá: Keljetek fel, mennyetek ki e' helyből, mert majd elveszti az Úr e' várost, de az ő vejeinek láttaték tsak tréfálni.

15. És mikor a' hajnal feljött vólna, az Angyalok erőltetik vala Lótot, mondván: Kelj fel, vegyed feleségedet, és a' te jelen való két leányodat, hogy el ne veszsz e' városnak büntetésében.

16. És mikor késedelmeznék, fogák a' férjfiak az ő kezét, és az ő feleségének és két leányinak kezeket, mivel hogy az Úr kedvezne ő néki, és kivivék őtet és hagyák őtet a' városon kívül.

17. És mikor kivitték vólna őket, mondá *az egyik:* szaladj el, tartsd meg a' te életedet, hátra ne teknits, és sehol ez egész mezőn meg ne állj, ama' hegyekre szaladj, hogy el ne veszsz.

18. És mondá Lót nékiek: Ne édes Uraim.

19. Ímé mostan a' te szolgád kedvet talált te előtted, és nagygyá tetted a' te irgalmasságodat, mellyet tselekedtél az én életemnek megtartásában. Én pedig nem szaladhatok ama' hegyre, netalám elér engemet a' veszedelem, és meghalok.

20. Ímhol közel vagyon egy város, hadd fussak oda, kitsiny város az, hadd szaladjak oda, lám kitsiny város az, hogy éljen az én lelkem.

21. Mondá azért nékie: Ím megtekintelek e' dologban is, hogy el ne veszessem azt a' várost a' mellyről szólltál.

22. Siess, (c) szaladj oda: Mert nem tselekedhetem addig semmit, míg oda nem jutsz, azért nevezék azt a' várost: Soárnak. (d)

(c) Az Isten úgy el nem vesztheti a' gonoszokat, hogy a' jókat meg ne tartaná.

(d) Soár, az az, kitsiny.

23. A' nap immár feltámadott vala, mikor Lót Soárba juta.

24. (e) És botsáta az Úr Sodomára és Gomorára kénköves tüzet, az Úrtól az égből. *Luc.* 17. 29. 1. *Pet.* 2. 7. 8. *Jud.* v. 7: *Ézék.* 16. 48. *Hós.* 11. 8. *Jer.* 50. 40. *Ésa.* 13 19.

(e) Az Isten rettenetes haragjának a' tisztátalan paráznaság ellen, és az örök kárhozatnak példája.

25. És elsüllyeszté a' városokat, és mind azt az egész lapátzot, és mind a' városoknak lakosit, a' földnek termését is.

26. És mikor az ő felesége hátra tekintett vólna, só bálvánnyá váltózék. *Luk.* 17: 32.

27. És felkele Ábrahám reggel, és oda az helyre méne, holott az Úr előtt állott vala.

28. És mikor tekintett vólna Sodoma és Gomora felé, és mind az egész lapátznak tartománya felé, látá, hogy felmenne annak a' tartománynak füsti, mint a' mész kementzének füsti.

29. És lön mikor elvesztené az Isten annak a' lapátznak városit, megemlékezék az Isten Ábrahámról, és kiküldé Lótot a' veszedelemből, mikor elsüllyesztené a' városokat a' mellyekben lakott vala Lót.

II. 30. Lót pedig felméne Soárból hogy lakoznék a' hegyen, és ő vele eggyütt az ő két leányi, mert fél vala lakni Soárban, és lakozék egy barlangban ő, az ő leányival egybe.

31. És mondá az ő nagyobbik leánya, a' kissebbiknek: A' mi atyánk megvénhedt, és nintsen e' földön férjfiú ki mi hozzánk béjöhetne az egész földnek szokása szerént.

32. Adjunk bort azért inni a' mi atyánknak, és háljunk ő véle, és fogadjunk magot a' mi atyánktól.

33. Adának azért inni bort az ő attyoknak azon éjszaka, (f) és bémenvén a' nagyobbik, hála az ő attyával, ő pedig nem érzé meg, sem azt, mikor az melléje fekünnék, sem azt mikor felkelne.

(f) A' szentek' nagy eseteknek példája.

34. Másod napon mondá a' nagyobbik a' kissebbiknek: Ímé én ez elmúlt éjjel háltam az én atyámmal, adjunk bort inni ez éjjel is, és menj bé, hálj ő véle, és támaszszunk magot a' mi atyánktól.

35. Adának azért az éjszaka is az ő attyoknak inni bort, és felkelvén a' kissebbik is hála az ő attyával, ő pedig nem érzé meg mikor az oda fekünnék, sem mikor felkelne.

36. És terébe esének Lótnak két leányi az ő attyoktól.

37. És szüle a' nagyobbik fiat, és nevezé azt Moábnak, ez a' Moábitáknak attyok mind e' napiglan.

38. A' kissebbik is szüle fiat, és nevezé azt Benhamminak, ez az Ammonitáknak attyok mind e' mái napiglan.

XX. RÉSZ.

Abimélek király elveszi Ábrahámtól az ő feleségét Sárát: de mikor az Istentől megintetett vólna a' király, meg adja azt Ábrahámnak, és megfeddi mind a' kettőt, hogy ők adtak vólna arra néki okot.

És elmenvén Ábrahám innét a' dél felől való tartományba, lakozék Kades és Súr között, és lakék mint jövevény Gerárban.

2. És mondá Ábrahám az ő felesége felől: Én húgom. Elküldé azért Ábimélek Gerárnak királlya, és elviteté Sárát. *R.* 12: 13. 26: 7.

3. Méne pedig Ábimélekhez az Isten álomban éjszaka, és mondá nékie: Ímé ezennel meghalsz ez aszszonyért, a' mellyet elhozattál, mivel hogy ő nékie férje vagyon.

4. Ábimélek pedig ingyen sem illette vala Sárát, és mondá: Uram az igaz népet is megölöd-é?

5. A'vagy nem ő mondotta-é ennékem; én Hugom? ő is pedig azt mondotta, ennékem Bátyám, (a) az én szívemnek ártatlanságában, és az én kezeimnek tisztaságában miveltem azt.

(a) Az az, Jó lelki esméretből miveltem, nem gonosz indúlatból, vagy ártalomra való szándékból.

6. És mondá az Isten nékie álomban: Én is tudom, hogy a' te szivednek ártatlanságában mivelted azt, azért tartóztattalak én is, hogy ne vétkeznél én ellenem, azért nem engedtem, hogy illetnéd ötet.

7. Mostan azért add meg az embernek az ő feleséget, mert Próféta, és imádkozik te éretted, és élsz, hogy ha pedig meg nem adándod, tudjad, hogy bizonnyal meghalsz, mind te, mind pedig valaki hozzád tartozó.

8. Felkele azért Ábimélek reggel, és elő hívatá minden szolgáit, és megbeszéllé mind e' beszédeket az ő hallásokra, és azok igen megrémülének.

9. Azután hívatá Ábimélek Ábrahámot, és mondá nékie: Mit tselekedtél mi vélünk? És mit vétkeztem te ellened, hogy én reám és az én országomra illyen nagy bünt hoztál? ollyat tselekedtél én ellenem, mellyet nem kellett vólna tselekedned.

10. És mondá Ábimélek Ábrahámnak: Mitsodára nézve mivelted e' dolgot?

11. Felele Ábrahám: Mert azt gondolom vala: Bizony nintsen az Isteni félelem ez helyen, megölnek azért engemet az én feleségemért. *Sólt.* 36: 2.

12. (b) Bizonnyal pedig ennékem Húgom is, mert az én Atyámnak leánya, de nem az én Anyám leánya, és énnékem adatott feleségül.

(b) Tárénak három fia vólt: Ábrahám, Nákor, Hárán, Háránnak leánya vólt Iska. 1. Mós. 11. Azt mondják a' Sidók, hogy ez vólt Sára, kit Ábrahám mond az ő Attya leányának, az az, unokájának, de nem az ő annya leánnyának, mivel hogy Tárénak más feleségétől vólt Hárán.

13. És mikor az Isten kibújdostata engemet az én atyámnak házából, akkor mondám az én feleségemnek: Illyen irgalmasságot tselekedjél én velem, mindenütt valahová megyünk, azt mondjad én felőlem, én bátyam ez. *R.* 12: 13. 26: 7.

14. Akkor Ábimélek vön júhokat, ökröket, szolgákat és szolgáló leányokat, és adá azokat Ábrahámnak, és megadá néki Sárát az ő feleségét.

15. És mondá Ábimélek: Ímé az én tartományom te előtted vagyon, a' holott tenéked jónak tetszik ott lakjál.

16. Sárának pedig mondá: Ímé adtam a' te bátyádnak ezer ezüst Siklust: (c) És ímé ő mind azoknak szemeiknek béfedezője, kik te veled vagynak, mind pedig egyebeknek, és ez után okos légy.

(c) Értelme ez az Ábimélek mondásának: Tenéked aszszony, ha Urad nem vólna, sok veszedelemben forganál. De tenéked urad, és férjed Ábrahám, az ő birodalma alá, és óltalma alá adattál feleségül. Azért tartóztatják meg mindenek magokat te tőled, és azért fedezik bé az ő szemeket, hogy gonosz végre te reád ne nézzenek. De te azt megtagadád: Azért ez után azt ne miveld.

17. Könyörge azért Ábrahám az Istennek, és meggyógyítá

meggyógyítá Isten Ábiméleket, és az ő feleségét, és az ő szolgáló leányit, hogy szülnének.

18. Mert az Úr erösen bézárlotta vala az Ábimélek házanépének méhét, Sáráért az Ábrahám feleségéért.

XXI. RÉSZ.

Születik Isák az Istennek ígérete szerént, környülmetéli azt Abrahám, küzi Hágárt mind Ismáellel egybe, lakozik Ismáel a' pusztában. Ábimélek frigyet szerez Ábrahámmal.

Ezek után meglátogatá az Úr Sárát, a' mint mondot a vala, és az Úr akképpen tselekedék Sárával a' miképpen szóllott vala. *R.* 17: 19. *és* 18: 10.

2. Mert fogada az ő méhében, és szüle Sára Ábrahámnak fiat az ő vénségében, az időben mellyet mondott vala néki az Isten. *Gal.* 4. 23. *Sid.* 11: 11. *R.* 18: 10. 14.

3. És nevezé Ábrahám az ő fiát, a' ki néki született vala, a' kit néki szült vala Sára, Isáknak

4. És környülmetélé Ábrahám az ő fiát Isákot, mikor nyóltzad napi vólna, a' mint parantsolta vala néki az Isten. *R.* 17: 10.

5. Ábrahám pedig száz esztendös vala, mikor néki születék Isák az ő fia.

6. És mondá Sára: Nevetést szerzett az Isten énnékem. Valaki azt hallándja, én velem egygyüt nevetvén örül. *R.* 18: 12, 15.

7. Ismét mondá: Kitsoda mondotta vólna Ábrahámnak, hogy Sára fiakat szoptatna? mivel hogy az ő vénségében szültem fiat.

II. 8. Mikor pedig felnevekedett vólna a' gyermek, a' tejtől elválasztaték, és Ábrahám szerze nagy lakodalmat, a' melly nap a' tejtöl elválasztaték Isák.

9. Mikor látta vólna pedig Sára az Égyiptombéli Hágárnak fiát, kit szült vala Ábrahámnak, hogy tsúfolná *Isákot*.

10. Mondá Ábrahámnak: Küld el e' szolgáló leányt mind az ő fiával egybe, mert nem lészen örökös e' szolgáló leánynak fia az én fiammal Isákkal egygyüt. *Róm.* 9: 7. *Gal.* 4: 30. *Sid.* 11: 18.

11. Ábrahámnak pedig e' dolog felette igen nehéznek tetszik vala, az ő fiáért.

12. És mondá az Isten Ábrahámnak: Ne tessék néked nehéznek a' gyermeknek és a' szolgáló leánynak dolga. Valamit mondott néked Sára, engedj az ő szavának, mert Isákról neveztetik néked a' te magod. (a) *Róm.* 9: 7. *Gal.* 4: 25. *Sid.* 11. 18.

(a) Az az, Isák lészen tenéked igaz örökösöd, és ő reá néznek az igéretek, mellyeket tettem tenéked.

13. Mindazáltal a' szolgáló leány fiát is nagy néppé teszem, mivel hogy a' te magod.

14. Felkele azért Ábrahám jó reggel, és vön kenyeret és egy tömlö vizet, és adá Hágárnak, felvetvén azt az ő vállára, a' gyermeket is vévé, és kibotsáta a' szolgáló leányt, ki elméne és bújdosék Berseba pusztájába:

15. És mikor a' víz elfogyott vólna, letévé a' gyermeket egy fa alatt.

16. És elmenvén leüle ellenébe a' gyermeknek, úgy mint egy kézívből való lövésnyire: Mert azt mondja vala: Nem akarom látni, mikor a' gyermek meghal, és ellenébe ülvén, nagy felszóval síra.

17. Meghallá pedig az Isten a' gyermeknek szavát, azért az Istennek Angyala szóllítván menyböl Hágárt, mondá néki: Mi lelt téged Hágár? Ne félj, mert az Isten meghallotta a' gyermeknek szavát a' helyből, a' hol vagyon.

18. Kelj fel, vedd fel a' gyermeket: és fogd kézen ötet, mert én nagy néppé tészem ötet. *R.* 16: 10. 17: 20.

19. És megnyitá az Isten az ő szemeit, és láta egy kútfejet, oda méne azért és megtölté a' tömlöt vízzel, és innya ada a' gyermeknek.

20. És vala az Isten a' gyermekkel, lakik vala pedig a' pusztában, és vala kézíves.

21. Lakozék, mondom, a' Párán pusztájában, és vön néki feleséget az ő annya Égyiptomból.

III. 22. És lön az időben, hogy szólna Ábimélek és Pikkol a' király seregének hadnagya Ábrahámnak illyen szókkal: Az Isten vagyon te veled, mindenekben valamellyeket tselekeszel. *R.* 26: 26. 29.

23. Mostan azért esküdjél meg ennékem az Istenre itt, hogy sem én ellenem, sem fiam, sem unokám ellen álnokságot nem tselekeszel, hanem a' minémü irgalmassággal tselekedtem én te veled, ollyan irgalmassággal tselekeszel én velem és e' tartománnyal, mellyben jövevény vóltál.

24. És mondá Ábrahám: Én megesküszöm.

25. Megdorgalá pedig Ábrahám Ábiméleket, a' kútért, mellyet erövel elvettek vala az Ábimélek szolgái.

26. És mondá Ábimélek: Nem tudom kitsoda mivelte e' dolgot, te is nem mondottad meg énnékem, nem is hallottam ez előtt e' dolgot, hanem e' mái napon.

27. Vön azért Ábrahám júhokat, barmokat, és adá Ábiméleknek, és ketten szövetséget szerzének. *R.* 20: 14.

28. És állata Ábrahám az ő nyájából hét juhot felfelé.

29. És mondá Ábimélek Ábrahámnak: Mire valók e' hét juhok a' mellyeket felfelé állatál?

30. És felele Ábrahám: Hogy elvégyed e' hét juhokat én tőlem, hogy légyenek énnékem bizonyságúl, hogy én ástam ezt a' kútat.

31. Azért nevezék egyenlö akarattal azt a' helyet (b) Bersebának, mivel hogy mind ketten ott esküdtenek vala meg. *R.* 26: 33.

(b) Berseba, az az, esküvésnek kútja.

32. És minekutánna szövetséget tettek vólna Bersebában, felkele Ábimélek és Pikkol az ő népének hadnagya, és megtérének a' Filistéusok tartományába.

33. És ültete Ábrahám fákat Bersebában, és (c) tisztelé ott az örökké való erös Úrnak nevét. *R.* 4. 26.

(c) Segítségül hívá.

34. És a' Filistéusok tartományában sok ideig lakék Ábrahám mint jövevény.

XXII. RÉSZ.

Az Isten megkísérti Ábrahámot, és parantsolja néki, hogy Isákot megáldozza, kit mikor Ábrahám az Isten parantsolatja szerént meg akarna ölni, megtiltatik az Istentöl, hogy azt ne mivelje: és megáldatik az ő engedelmességéért.

És lön ezeknek utánna, az Isten megkísérté Ábrahámot, és mondá nékie: Ábrahám, ki felele: ím hol vagyok én.

2. És mondá: Végyed mostan a' te fiadat, ama' te egygyetlen egygyedet, a' kit szeretsz, tudniillik Isákot, és menj el Móriának földére, és áldozd meg ott ötet égö áldozatúl az egygyik hegyen, a mellyet mondándok néked. *Sid.* 11: 17.

3. (a) Felkele azért Ábrahám jó reggel, és megnyergelé az ő szamarát, és vévé melléje két szolgáját, Isákot is az ő fiát, és mikor az égő áldozathoz fát hasogatott vólna, felkele és indúla a' helyre, mellyet néki mondott vala az Isten.

(a) Erős és álhatatos hitnek példája, hogy Ábrahám illy nagy kísértet alatt meg nem fárad, és el nem hanyatlik, hanem az Isten ígéretihez támaszkodván enged az ő parantsolatjának, Róm. 4.

4. Harmad napon felemelé az ő szemeit Ábrahám, és látá távol a' helyet.

5. És mondá Abrahám az ő szolgáinak: Maradjatok a' szamárral, én pedig és a' gyermek elmegyünk amoda, és minekutánna imádkozándunk, megtérünk hozzátok.

6. Vévé azért Ábrahám az égő áldozatra való fákat: és adá Isáknak az ő fiának vállára, ő maga pedig viszi vala kezében a' tüzet, és a' fegyvert, és úgy mennek vala ketten.

7. És megszóllítván Isák Ábrahámot az ő attyát, mondá: Édes atyám, ki mondá: Ím hol vagyok édes fiam; és mondá Isák: Ím hol vagyon a' tűz és a' fa, de hol vagyon az áldozatra való állat?

8. Felele Ábrahám: Az Isten gondot visel az égő áldozatra való állatra, édes fiam: És mennek vala ketten egygyütt.

9. És mikor jutottak vólna a' helyre, mellyet az Isten néki mondott vala, készíte ott Ábrahám óltárt, a' fát reája raká, és megkötözé Isákot az ő fiát, és felveté ötet az óltárra, a' fára fellyűl. *Jak.* 2. 21.

10. És kinyújtván Ábrahám az ő kezét, vévé az ő fegyverét, hogy az ő fiát megölné.

11. Akkor szólítá ötet az Úrnak Angyala, és mondá: Ábrahám, Ábrahám! ki felele: Ím hol vagyok én.

12. És mondá: Ne nyújtsad ki a' te kezedet a' gyermekre, és meg ne bántsad ötet: mert most esmértem meg, hogy féled az Istent, hogy nem kedvezel a' te fiadnak, a' te egygyetlen egygyednek én érettem.

13. És mikor felemelte vólna Ábrahám az ő szemeit, látá hogy egy kos akadott vólna meg szárvánál fogva a' szövevényben háta megett, és elmenvén Ábrahám, elő hozá a' kost, és azt áldozá meg égő áldozatúl az ő fia helyett.

14. Annakokáért nevezé Ábrahám azt a' helyet illy névvel: Az Úr gondot visel. Azért mondják most is *példa beszédben*: Az Úrnak hegyén gondot viselnek róla.

15. Szóllítá azután az Úrnak Angyala Ábrahámot másodszor is az égből.

16. És mondá: Én magamra esküszöm, azt mondja az Úr: Mivel hogy e' dolgot tselekedéd, és nem kedvezél a' te fiadnak, a' te egygyetlen egygyednek. *Sid.* 6: 13.

17. Hogy gazdagon meg áldalak tégedet, és bőségesen megsokasítom a' te magodat mint az égnek tsillagit, és mint a' tenger partján való fövenyet, és a' te magod örökség szerént bírni fogja az ő ellenséginek kapuit.

18. (b) És megáldatnak a' te magodban a' földnek minden nemzetségi, mivel hogy engedtél az én beszédemnek. *R.* 12: 3. és 18. 18. 26. 4. *Gal.* 3: 8.

(b) A' Messiás felöl való ígéret.

19. Megtére azért Ábrahám az ő szolgáihoz, kik felkelének és egygyütt elmenének Bersebába, és lakozék Ábrahám Bersebában.

20. És lőn mind ezeknek utánna, megmondák Ábrahámnak, ím, *úgy mond*, Milka is szült fiakat Nákornak a' te atyádfiának. 1. *Mós.* 11: 29.

21. Úzt az ő elsö szülöttét, és Búzt annak attyafiát, és Kémuelt Árámnak attyát.

22. Késedet, Házot, Pildást, Jidlafot, és Béthuelt.

23. Béthuel pedig nemzé Rebekkát. És nyóltz fiakat szüle Nákornak, az Ábrahám attyafiának.

24. Az ő ágyasa is kinek neve Reúma vala szülé nékie Tébát, Gahamót, Takást, és Mahahákát.

XXIII. RÉSZ.

Meghal az Ábrahám' felesége Sára, siratja ötet Ábrahám, veszen temetésre való helyet a' Kanaán földén bizonyos árron, és eltemeti ott az ő halotját.

Vala pedig Sárának élete, száz huszonhét esztendő, ez esztendők vóltak a' Sára életének esztendei.

2. És meghala Sára Kiriát Arba nevű városban, (melly *most* Hebrónnak *hívattatik*,) a' Kanaánnak tartományában, és bémene Ábrahám, hogy siratná és kesergené Sárát. *Bír.* 1: 10.

3. Felkele azután Ábrahám (a) az ő halotja elől, és szólla a' Khet' fiainak, ezt mondván:

(a) Szabad az embernek az ő halotját siratni, de mértékletesen mint Ábrahám.

4. Idegen és jövevény vagyok ti köztetek. Adjatok nékem temetésre való örökséget közöttetek, hogy temessem el az én halottamat, ki én elölem elvétetett. *Tsel.* 7: 5.

5. Felelének pedig a' Khet fiai Ábrahámnak, mondván ő nékie:

6. Halgasd meg a' mi beszédünket jó Uram: Istentől való Fejedelem vagy mi köztünk, a' mi temető helyeink közzül a' melly legtisztességesebb, abban temessed el a' te halottadat, senki mi közzülünk meg nem tiltja az ő temető helyét, hogy ott ne temetnéd el a' te halottadat.

7. Felkele azért Ábrahám, és fejet hajta annak a' tartománynak népének, a' Khet fiainak.

8. És szólla ő vélek ezt mondván: Ha azt akarjátok, hogy én eltemessem az én ortzám elöl elvett halottat, halgassatok meg engemet, és esedezzetek én érettem Efron előtt Sohárnak fia előtt.

9. Hogy adja nékem a' Makpélában lévő barlangot, melly az ő mezejének szélében vagyon, igaz árrán adja nékem azt, ti köztetek temetésre való örökségül.

10. Efron pedig lakik vala a' Khet fiai között. Felele azért Efron Kittéus Ábrahámnak, a' Khet fiainak hallásokra, mind azoknak tudniillik, a' kik bémennek vala az ő városának kapuján, ezt mondván:

11. (b) Nem úgy, szerető Úram, halld meg az én szómat, a' mezöt néked adom, és a' melly barlang abban vagyon, azt is néked adom, az én nemzetségemből való nép előtt néked adom azt, hogy eltemessed a' te halottadat.

(b) Valami marhának vagy jószágnak igazán való megvételének példája.

12. Akkor meghajtá magát Ábrahám, annak a' tartománynak népe előtt.

13. És szóllítá Efront annak a' tartománynak népének hallasára, ezt mondván: Ha te nékem adod a' mezöt, kérlek hald meg beszédemet, megadom a' mezönek árrát, kérlek vedd el tőlem, azután eltemetem ott az én halottamat.

14. Ismét felele Efron Ábrahámnak, mondván nékié:

15. Szerető uram, hallgasd meg az én beszédemet: A' föld négy száz ezüst Siklust ér, én köztem és te közted *való barátságra nézve*, mitsoda ez? Azért temesd el a' te halottadat.

16. Engede (c) azért Ábrahám Efronnak, és megadá Ábrahám Efronnak mérték szerént a' pénzt, mellyet mondott vala a' Khet fiainak hallásokra, négyszáz ezüst Siklusokat, minémükkel élnek vala a' közönséges adásban vevésben.

(c) Vészen Ábrahám a' Kanaán földén temető helyet bizonyos árron, mellyel elfoglalja a' földet.

17. És e'képpen az Efron mezeje, melly Makpélában vagyon, melly Mamrénak ellenében vagyon, mind a' barlangal egybe melly abban vagyon, és minden fákkal mellyek a' mezőben vagynak, és a' mellyek vagynak annak határában köröskörnyül. *R.* 50: 13. *Tsel.* 7: 16.

18. Örökségül Ábrahámnak adattaték, a' Khet fiainak szemek előtt, és mind azoknak szemek előtt, kik a' városnak kapuján bémennek vala.

19. (d) Azután eltemeté Ábrahám az ő feleségét Sárát a' Makpéla' mezejének barlangjában Mamre ellenében, melly most Hebronnak mondatik, a' Kanaánnak tartományában.

(d) Tisztességes temetésnek példája.

20. Minekutánna a' mező és abban való barlang Ábrahámtól megvétetett vólna, a' Keth fiaitól, örökség szerént való temető helynek.

XXIV. RÉSZ.

Ábrahám megesküdteti az ő szolgáját, hogy nem vészen Isáknak feleséget a' Kananéusoknak leányi közzül, hanem az ő attyának Tárának házanépe közzül, elküldi azért szolgáját Mésópotámiába, és onnét hozza Rebekkát Bétuel leányát feleségül Isáknak.

ÁBRAHÁM pedig immár vén ember vala, és idős, az Úr pedig mindenekben megáldotta vala ötet.

2. Mondá azért Ábrahám az ő házának öregbik szolgájának, ki ő néki minden hozzá tartozó jószágával bír vala: Tégyed mostan a' te kezedet az én tomporom alá. *R.* 47: 29.

3. Hogy megeskesselek tégedet az Úrra, a' menynek és a' földnek Istenére, hogy nem vészesz feleséget az én fiamnak a' Kananéusoknak leányi közzül, kik között én lakom.

4. Hanem elmégy az én földembe, és az én rokonságim közzé, és onnét vészesz az én fiamnak Isáknak feleséget.

5. Mondá pedig ő néki az a' szolga: Talám nem akar az a' leányzó én vélem eljönni e' földre, viszsza vigyem-é azért a' te fiadat a' földre a' honnét kijöttél?

6. Kinek felele Ábrahám: Meglásd, az én fiamat oda viszsza ne vigyed.

7. Az Úr a' menynek Istene, ki engemet kihozott az én atyámnak házából, és az én rokonságimnak földökből, és énnékem szóllott, ki énnékem megesküdt, ezt mondván. A' te magodnak adom ezt a' földet, ő elbotsátja az ő Angyalát te előtted, és onnét végy az én fiamnak feleséget. *R.* 12: 7. és 13: 15. és 15: 18. 26. 4.

8. Hogy ha nem akar a' leány te veled eljönni, ment ember lészesz az esküvéstől: Tsak hogy az én fiamat oda ne vigyed.

9. Veté azért a' szolga az ő kezét az ő urának Ábrahámnak (a) tompora alá, és megesküvék néki e' dolog felől.

(a) A' régiek az ő szolgájokat így esküdtetik vala, a' szolgák az ő urok tompora alá teszik vala kezeket, mellyel jelentik vala a' szolgák, hogy az ő urok birodalmának akarnak alája vettettek lenni.

10. És minekutánna vett vólna a' szolga tíz tevéket az ő urának tevéi közzül hogy elmenne, mert az ő urának minden gazdagsága annak kezében vala, felkelvén, elméne Mésópótámiába, (b) a' városba, mellyben Nákor lakik vala.

(b) Mésópótámia, az az, víz között való föld, érti pedig a' Tigris és Eufrates között való Síriát.

11. És megnyúgotá a' tevéket a' városon kívül egy kút fönél, estve felé, mikorban kiszoktak vala menni az aszszony emberek víz meríteni.

12. És mondá *a szolga:* Uram, (c) én uramnak Ábrahámnak Istene, adjad, hogy nyerjem meg azt ma, a' mit én kivánok, és tselekedjél irgalmasságot az én urammal Ábrahámmal.

(c) A' házasságot Isteni télelemmel és könyörgéssel kell elkezdeni.

13. Ímé én állok a' víznek forrása mellé, és e' városnak lakosinak leányi kijönnek víz meríteni.

14. Légyen azért ez: hogy a' leányzó, a' kinek azt mondándom, hajtsd meg a' te vedredet hogy igyam, és azt mondándja, igyál: sőt annakfelette a' te tevéidet is megitatom: (d) Légyen az, a' kit szerzettél a' te szolgádnak Isáknak, és ezen esmérjem meg, hogy irgalmasságot tselekedtél az én urammal.

(d) Az Istennek gondjaviselése és igazgatása szerént lésznek mindenek.

15. És azonképpen lőn: mert minekelőtte elvégezte vólna a' beszédet, (e) ímé Rebeka kijő vala, a' ki született vala Bétuelnek a' Milka fiának, melly Milka Nákornak, az Ábrahám attyafiának felesége vala, és az ő vedre vala az ő vállán.

(e) Az Isten' gondviselésének példája.

16. A' leányzó pedig felette szép ábrázatú vala, és férjfiútól nem esmértetett szűz, ki a' forrásra alá méne, és megmerítvén az ő vedrét, feljött vala a' forrástól.

17. Akkor a' szolga eleibe futamodván, mondá: Kérlek adj innom énnékem egy kevés vizet a' te vedredből.

18. Kimondá (f) Igyál uram, és hamar leeresztvén a' vedret az ő kezére, innya ada.

(f) Szemérmes, serény, és jó dolgú leányzónak példája Rebeka.

19. És minekutánna innya adott vólna néki, mondá: A' te tevéidnek is meríték vizet, míg nem mind egygyenként isznak.

20. És nagy sietséggel kitöltvén az ő vedréből a' vizet a' válúba, elfutamodék ismét a' forrásra hogy merítene vizet, és meríte mind az ő tevéinek.

21. Azonközben a' szolga álmélkodik vala ő rajta, és veszteg halgatván gondolkodik vala azon, hogy megtudhatná, hogy ha az Úr megszerentsesítette vólna-é az ő útát vagy nem?

22. És minekutánna elvégezték vólna a' tevék az italt, vön elő a' szolga egy arany függőt, melly fél Siklust nyom vala, és két arany peretzet melly tíz arany Siklust nyom vala, és tevé az ő karjába.

23. És mondá: Kitsoda leánya vagy te? Kérlek mond meg nékem, vagyon-é a' te atyádnak házában hálásra való helyünk?

24. Kinek felele a' leány: Béthuelnek a' Milka' fiának leánya vagyok, melly Béthuelt szült *Milka* Nákornak. *R.* 22: 23.

25. Azután mondá: mind szalma, mind abrak elég vagyon mi nálunk, és hálásra való hely is vagyon.

26. Meghajtá magát azért a' férjfiú, és imádá az Urat.

27. És mondá: Áldott az Úr, az én uramnak Ábrahámnak Istene, ki nem vonta meg az ő ir-

galmasságát és igazmondását az én uramtól, mert engemet az én útamban az Úr vezérlett az én uram attyafiainak házokhoz.

28. Elfuta azonközben a' leányzó, és megmondá az ő házában a' mint a' dolog lett vala.

29. Rebekának pedig vala báttya, kinek neve Lábán vala, ki sietséggel elméne a' férjfiúhoz a' forráshoz.

30. Mert mikor látta vólna a' függőt és az arany peretzeket az ő húgának karjain, és hallotta vólna az ő húgának Rebekának beszédit, hogy ezt mondaná: így 's így szólla nékem az a' férjfiú, úgy mene ki a' férjfiúhoz, és ímé áll vala a' tevék mellett a' forrásnál.

31. És mondá: Jer bé Istennek áldott embere, mit állasz itt kinn, holott én néked házat készítettem, és helyet a' tevéknek.

32. Béméne azért a' házhoz, és a' tevékről leszedé a' terhet, és ada azoknak szalmát és abrakot, és vizet az ő lábainak, és a' férjfiaknak láboknak megmosására kik ő véle valának. *R.* 18: 4.

II. 33. És mikor ételt tettek vólna ő eleibe, mondá: Nem eszem, míg meg nem mondom az én beszédemet. Mondá azért Lábán: mond meg.

34. Mondá azért: Én az Ábrahám' szolgája vagyok.

35. Kit az Isten tsudálatos képpen megáldott, annyira; hogy igen felnevekedett. Mert adott néki juhokat, barmokat, ezüstöt, aranyat, szolgákat, szolgáló leányokat, tevéket, szamárokat.

36. És szült Sára, az én uramnak felesége, fiat az én uramnak az ő vénségében, ki minden jószágát, marháját annak adta. *R.* 25: 5.

37. És esküvéssel kötelezett az én uram engemet, mondván: Ne végy feleséget az én fiamnak a' Kananéusoknak leányi közzül, kiknek földökben én lakom.

38. Hanem az én atyámnak házához menj, és az én rokonságim közzé, hogy onnét végy feleséget az én fiamnak.

39. Mikor pedig azt mondanám az én uramnak: Ne talám nem akar én velem eljönni az aszszony.

40. Mondá nékem: Az Úr, kinek előtte én szüntelen jártam, elbotsátja az ő Angyalát te véled, és megszerentsésíti a' te útadat, hogy vehess feleséget az én fiamnak az én nemzetségem közzül, és az én atyám házából.

41. Akkor szabadúlsz meg az esküvéstől, mellyel kötelezteték, mikor az én nemzetségem közzé jutándasz, és ha nem adnak *leányzót*, megszabadúlsz az esküvéstől.

42. Minekutánna azért ma a' forráshoz jutottam vólna, mondék: Uram, én uramnak Ábrahámnak ura, ha te megszerentsésíted az én útamat a' mellyen én járok:

43. Ímé én állok a' forrás mellett, légyen azért ez, hogy a' melly leányzó kijő víz meríteni, a' kinek azt mondom: Adj innom nékem egy kevés vizet a' te vedredből.

44. És az ezt feleléndi: Te is igyál, a' te tevéidnek is merítek, az légyen a' feleség, mellyet rendelt az Úr az én uram fiának.

45. Minekelőtte pedig elvégeztem vólna az én szívemben a' beszédet, ímé Rebeka kijő vala, kinek vállán vala az ő vedre, ki a' forrásra alá méne, meríte, és mondék néki: Adj innom kérlek.

46. Ő pedig azonnal letévé az ő vedrét, és mondá: Igyál, sőt a' te tevéidnek is inniok adok, ivám annakokáért, 's a' téveknek is inniok ada.

47. Kérdém pedig őtet és mondék: Ki leánya vagy? ő felele, Béthuelnek Nákór fiának leánya vagyok, kit Milka szült vala ő néki, úgy adám a' függőt az ő ortzájára, és az arany peretzeket az ő kezére.

48. Meghajtván azért magamat, imádám az Urat, és áldám az Urat, az én Uramnak Ábrahámnak Istenét, ki engem igaz úton hordozott, hogy az én uramnak attyafiának leányát venném az ő fiának *feleségül.*

49. (g) Mostan annakokáért, ha kegyelmességet és tökélletességet akartok az én urammal tselekedni, mondjátok meg, ha hogy nem, azt is mondjátok meg? hogy térjek meg, vagy jobb, vagy bal kézre.

(g) A' leányzónak házasságra való eljegyzésének nem kell titkon lenni, hanem nyilván, és az attyának, annyának, és az atyafiaknak akaratjoknak ott kell lenni.

III. 50. Akkor felelének Lábán és Béthuel, és mondának: Az Úrtól vagyon e' dolog: Nem mondhatunk ellened vagy jót vagy gonoszt.

51. Ímé Rebeka te előtted vagyon, vegyed' menj el, és légyen felesége a' te urad fiának, a' mint szóllott az Úr.

52. És minekutánna hallotta vólna az Ábrahám szolgája azoknak beszédeket, meghajtá magát a' földig az Úrnak.

53. Hoza azért elő a' szolga ezüst és arany edényeket és ruhákat, és adá azokat Rebekának, drága ajándékokat ada az ő báttyának is, és az ő annyának.

54. Evének azért és ivának, ő és a' férjfiak kik ő véle valának, és ott hálának: Reggel pedig mikor felkelték vólna, mondá: Botsássatok viszsza engemet az én uramhoz.

55. Mondá pedig *Rebekának* báttya és annya: Hadd légyen velünk a' leányzó egygynéhány napokon, bátor tsak tíz napig, azután menj el.

56. A' szolga pedig mondá nékiek: Ne késleljetek meg engemet, holott az Úr megáldotta az én útamat, botsássatok el azért engemet, hogy menjek az én uramhoz.

57. Mondának akkor: (h) Hívjuk elő a' leányt és kérdjük meg őtet.

(h) A' házasságban az eladándó személynek akaratja kívántatik meg mindeneknek felette.

58. Szóllíták azért Rebekát, és mondának néki: Akarsz-é elmenni e' férjfiúval? és mondá: Elmégyek.

59. Elbotsátván azért Rebekát az ő húgát, dajkáját, és az Ábrahám szolgáját, és a' férjfiakat kik vele valának,

60. Megáldák Rebekát, mondván néki: Mi húgunk vagy, szaporodjál ezerszer való ezerig, és bírja a' te magod a' te ellenségednek kapuját. *R.* 22: 17.

61. Felkelvén azért Rebeka és az ő szolgáló leánya, és a' tevékre felülvén követék azt a' férjfiat, és elvívén a' szolga Rebekát, elméne.

62. Isák pedig viszsza jő vala a' Lakai Roi, az az, élő és engem látónak forrásától, ő pedig lakik vala a' Kanaán földének dél felől való részében. *R.* 16: 14. 25: 11.

63. Mert kiment vala Isák, hogy imádkoznék a' mezőn immár estve felé, ki mikor az ő szemeit felemelte vólna, látá jönni a' tevéket.

64. Rebeka is pedig felemelvén az ő szemeit látá Isákot, és leszálla a' tevéről.

65. Mert mikor kérdené a' szolgától, kitsoda ama' férjfiú a' ki a' mezőn elönkbe jön? Azt fe-

lelte vala a' szolga: Ez az én Uram, és ragadván palástját, befedezé magát.

66. Megbeszéllé azért a' szolga Isáknak minden dolgait, a' mellyeket tselekedett vala.

67. Bévivé pedig ötet Isák Sárának az ő annyának sátorába, és elvévé Rebekát, hogy néki felesége lenne, és szereté azt, és e'képpen megvígasztaltaték Isák az ő annyának holta után.

XXV. RÉSZ.

Ábrahám a' Sára' halála után vészen magának feleséget, kitől sok gyermekei lesznek, de hogy Isák légyen tsak örököse, a' más feleségétől való fiakat kirekeszti. Meghal Ábrahám, és eltemettetik Isáktól és Ismáeltől. Ismáel fiait elő számlálja Móses. Az után beszélli Ésaunak és Jákóbnak születéseket, és mi módon adta el Ésau az első szülötség' méltóságát kitsiny áron.

ÁBRAHÁM pedig vön magának feleséget, kinek neve Ketura vala.

2. Ki szülé néki Zimránt, Joksánt, Médánt, Mídiánt, Isbakot, és Suákot. 1. *Krón.* 1: 32.

3. Joksán pedig nemzé Sébát, Dédánt. Dédánnak pedig fiai valának Assurim, Letusim, és Leummim.

4. Mídiánnak pedig fiai Éfa, Éfer, Hánók, Ábida, és Eldaa. Mind ezek Keturának fiai.

5. Valamije pedig Ábrahámnak vala, mind azokat Isáknak adta vala. *R.* 24: 36.

6. Az ő ágyasinak pedig fiainak, a' melly ágyasi néki valának, ada Ábrahám ajándékokat, és elválasztá azokat az ő fiától Isáktól még éltében, napkelet felé, a' napkeleti tartományba.

7. Ez pedig Ábrahám' életének esztendeinek ideje, a' melly esztendőkig élt, száz hetvenöt esztendők.

8. És elfogyatkozván, meghala Ábrahám jó vénséggel megelégedvén, és az ő népéhez takaríttaték. *R.* 15: 15. 35: 29.

9. Eltemeték azért Isák és Ismáel az ő fiai, a' Makpéla barlangjában, az Efronnak Kittéus Soár fiának mezejében, melly Mamré' ellenében vala.

10. A' mezőben, mellyet vett vala Ábrahám a' Ket' fiától, holott eltemettetett Ábrahám, és az ő felesége Sára.

11. Minekutánna pedig meghala Ábrahám, megáldá az Isten az ő fiát Isákot: lakozék pedig Isák a' Lakai Rói, az az: élő és engem látónak forrásánál. *R.* 16: 14.

II. 12. Ezek pedig az Ábrahám' fiának Ismáelnek nemzetségi, melly Ismáelt szüli vala az Égyiptombéli Hágár, Sára szolgáló leánya, Ábrahámnak.

13. Ezek azért az Ismáel fiainak nevek az ő nevek szerént: Ismáelnek első szülötte Nebajót, Kédár, Abdéel, és Mibsám. 1. *Krón.* 1: 29.

14. És Misma, Duma, Massa.

15. Hadár, Téma, Jetúr, Násis, és Kedma.

16. Ezek az Ismáel' fiai, és ezek azoknak nevei, az ő falujokban, udvarokban, tizenkét fejedelmek az ő nemzetségek szerént. *R.* 17: 10.

17. Ezek pedig az Ismáel' életének esztendei, száz harmintzhét esztendők, és elfogyatkozék, 's meghala, és az ő népéhez takaríttaték.

18. Lakoztanak pedig Havilától fogva mind Súrig, melly Égyiptom' ellenében vagyon, mind az útig, a' mellyen Assíriába mennek, és az ő attyafiai előtt halt meg. *R.* 16: 12.

III. 19. Ezek pedig Isáknak Ábrahám fiának lett dolgai: Ábrahám nemzé Isákot.

20. Isák pedig negyven esztendős vala, mikor Rebekát, a' Síriából való Béthuel' leányát, melly Síria a' vizek között vala, a' Síriából való Lábánnak húgát, feleségül vette vala magának.

21. (a) És könyörge Isák az Úrnak az ő feleségéért, mivel hogy meddő vala, és az Úr megkegyelmeze néki, fogada azért Rebeka az ő felesége az ő méhében. *Róm.* 9: 10.

(a) Az aszszony' méhének gyümöltse Isten' ajándéka.

22. Tusakodnak vala pedig magok közt a' fiak az ő méhében, annakokáért azt mondá: Ha így lészen, miért fogadtam az én méhemben? Elméne azért, hogy megkérdené az Urat.

23. És mondá az Úr ő néki: (b) két nemzetség vagyon a' te méhedben, és két külömbözö népek származnak a' te méhedből, egygyik nép a' másiknál erősebb lészen, és a' nagyobbik szolgál a' kissebbiknek. 2. *Sám.* 8: 14.

(b) Szent Pál magyarázza ezt, *Róm.* 9: 10.

24. És mikor bétöltek vólna a' szülésnek napjai, ímé kettős gyermekek találtatának az ő méhében.

25. A' melly elöször születék vala posgás, és mindenestől szörös mint egy la'snak, és nevezék azt Ésaunak.

26. Az után születék annak attyafia, és az az ő kezével tartja vala Ésaunak sarkát, azért nevezék azt Jákóbnak. Isák pedig hatvan esztendős vala, mikor ezeket szülé *Rebeka*. *Hós.* 12: 3.

27. Felnevekedének azért a' gyermekek, és Ésau mester vala a' vadászásban, és mezei ember, Jákób pedig szelíd ember, és sátorban lakozó vala.

28. (c) Szereti vala azért Isák Ésaut; mert annak vadászása kedves vala az ő szájának, Rebeka pedig szereti vala Jákóbot.

(c) Az Istennek választását nem gondolván Isák, azt szereti, a' kit az Isten gyülöl, és azt gyülöli, a' kit az Isten szeret.

29. Főze pedig Jákób valami pépet, és megjöve Ésau nagy fáradva a' mezöről.

30. És mondá Ésau Jákóbnak: Engedd meg, hogy egyem e' veres ételekben; mert igen megfáradtam: annakokáért nevezék ötet Édomnak.

31. Felele Jákób: add nékem tehát ma a' te első szülöttségednek igazságát.

32. És mondá Ésau: Ímé én minden nap vadászni menvén, a' halálhoz közel vagyok, mit használ azért nékem az én első szülöttségem? *Ésa.* 22: 13.

33. És mondá Jákób: Esküdjél meg tehát nékem ma, és megesküvék néki, és adá az első szülöttségét Jákóbnak. (d)

(d) Az Istentelenek e' világiakon eladják a' mennyeieket, és noha azon ideig nem bánkódnak, de végre meglátják, melly kárt vallottak.

34. Jákób azért ada Ésaunak kenyeret, és lentséből főzött pépet, ki evék és ivék, és felkelvén elméne, és illyen módon megútálá Ésau az ő első szülöttségét. *Sid.* 12: 16.

XXVI. RÉSZ.

Isák a' szükségnek idején Ábimélek' tartománnyába mégyen. Kísértetet szenved a' felesége miatt. Elküldi ötet Ábimélek az ő tartománnyából, háborog a' víz miatt a' Pelistéusokkal. Az után Ábimélek szövetséget szerez Isákkal.

LŐN pedig nagy éhség abban a' tartományban az előbbi éhség után, melly vala Ábrahám' idejében. Elméne azért Isák Ábimélekhez, a' Pelistéusok' Királlyához Gerárba.

2. Mert megjelent vala nékie az Úr, és ezt mondotta vala: Ne menj Égyiptomba, hanem lakjál a' földön, mellyet mondándok tenéked.

3. Lakjál e' tartományban, és lészek te veled, és megáldalak tégedet; mert te néked, és a' te magodnak adom ezeket a' tartományokat, hogy megerösíttsem amaz én esküvésemet, mellyel megesküdtem Ábrahámnak a' te atyádnak. *R.* 13: 15. *és* 15: 18. 28: 4.

4. Megsokasítom a' te magodat is, mint az égnek tsillagit, és a' te magodnak adom mind ezeket a' tartományokat. És megáldatnak a' te magodban a' földnek minden nemzetségi. *R.* 12: 3. *és* 22: 18.

5. Mivel hogy engede Ábrahám az én szómnak, és megörizte a' mit parantsoltam megörizni, *tudniillik* az én parantsolatimat, rendelésimet, és az én törvényimet.

6. Lakozék azért Isák Gerárban.

7. És mikor annak a' helynek lakosi tudakoznának az ö felesége felöl, azt mondja vala: én húgom. Mert fél vala azt mondani, én feleségem, hogy meg ne öljenek, *úgy mond*, engemet e' helynek lakosi Rebekáért; mert igen szép ábrázatú vala.

8. És történék, mikor sok ideig lakott vólna ott Isák, hogy Ábimélek, a' Pelistéusoknak Királlya kitekintvén az ablakon, látná Isákot játszódni Rebekával az ö feleségével.

9. Hívatá azért (a) Ábimélek Isákot, és mondá: Ímé bizony te feleséged, miért mondottad tehát: én húgom? És felele néki Isák: Mert ezt gondolám, nétalám megölnek érette.

(a) Megtetszik innét a' régi világnak tisztasága; mert a' pogány Ábimélek méltatlannak ítéli, hogy a' férjfiú más ember' feleségével játszodozzék, és abból ítéli Rebekát Isák' feleségének, hogy véle játszik.

10. És mondá (b) Ábimélek: miért mivelted ezt mi vélünk? Eshetett vólna-é ez, hogy a' község közzül hált vólna valaki a' te feleségeddel, és hoztál vólna mi reánk bünt?

(b) Természet szerént tudja ezt minden, hogy nagy bün a' házasság törés, és méltó az, az Isten' büntetésére, a' ki azt miveli.

11. Parantsolá azért Ábimélek mind az egész községnek, ezt mondván: Valaki ez embert, vagy ennek feleségét illeténdi, kétség nélkül meg kell halni.

12. És vete Isák azon a' földön, és lön rajta ezen esztendöben száz annyi, és megáldá ötet az Úr. *Luk.* 8: 8.

13. És megnevekedék (c) az a' férjfiú, és elébb elébb mégyen vala szüntelen gyarapodván, míg nem felette igen megnevekednék.

(c) Az Istennek áldása meggazdagítja az embert.

14. És vala ö néki sok apró és öreg barma, és sok szolgája, annyira, hogy írígykednének ö reája a' Pelistéusok. (d)

(d) A' jó elömenetelnek mindenkor írígygye vagyon.

15. És mind a' kútakat, mellyeket Ábrahámnak az ö attyának szolgái ástak vala az ö idejében, megrekeszték a' Pelistéusok, és földel bétölték azokat.

16. És mondá Ábimélek Isáknak: Menj el mi közülünk; mert sokkal hatalmasbbá lettél mi nálunknál.

17. Elméne azért onnét Isák, és az ö sátorit felvoná Gerárnak völgyében, és ott lakék.

18. És ismét megásá a' kútakat Isák, mellyeket ástak az ö attyának Ábrahámnak idejében, mellyeket az Ábrahám' hólta után bétöltöttek vala a' Pelistéusok, és azon nevekkel nevezé azokat, a' melly neveket adott vala azoknak az ö attya.

19. És mikor az Isák' szolgái abban a' völgyben ásnának, találkozának ott élö víznek forrása.

20. Háborgának pedig a' Gerár' pásztori Isáknak pásztorival, ezt mondván: miénk a' víz. Annakokáért nevezé azt a' kútat Éseknek, mivel hogy ö véle azért háborgottak vala.

21. Az után mikor más kútat ástak vólna, azért is háborgának, nevezé azért azt Sitnának.

22. És elmenvén onnét, mikor más kútat ásott vólna, nem háborgának azért, annakokáért nevezé azt Rehobótnak; mert azt mondja vala: Immár tágas határokat adott az Úr mi nékünk, hogy gyarapodhassunk e' tartományban.

II. 23. Felméne pedig onnét Bersebába.

24. És megjelenék néki az Úr azon az éjszakán, és mondá: Ne félj, mert te veled vagyok, és megáldalak tégedet, és megsokasítom a' te magodat Ábrahámért az én szolgámért.

25. Építe azért ott óltárt, és segítségül hívá az Úrnak nevét, és felvoná ott az ö sátorát, az után ásának ott az Isák' szolgái kútat.

26. Ábimélek pedig elméne ö hozzája Gerárból, és Akuzát, ki néki barátja vala, és Pikol, az ö seregének Hadnagya.

27. És mondá nékiek Isák: Miért jöttetek én hozzám, ha engemet gyülöltök ti, és kiküldöttetek engemet, hogy ne lakjam köztetek.

28. Kik felelének: Bizonnyal láttuk, hogy az Úr vólna te véled, és ezt mondánk: légyen esküvés mostan mi köztünk, mi köztünk, mondom, és te közted. Azért készek vagyunk te veled frígyet szerezni.

29. Hogy minket semmi gonoszszal nem illetsz, miképpen hogy mi sem illettünk tégedet, és miképpen tsak jót tselekedtünk veled, és elbotsátottunk téged békeséggel. Te azért Istennek áldott embere engedj ennek. *R.* 21: 22, 23.

30. Minekutánna azért lakadalmat szerzett vólna nékiek, és ettek ittak vólna:

31. Felkelvén jó reggel egymásnak megesküvének, és elbotsátá öket Isák, kik elmenének ö töle békeséggel.

32. Ugyan azon napon eljövének az Isák' szolgái, és hírt mondának néki a' kút felöl, a' mellyet ástak vala, és mondának: Találtunk vizet.

33. És nevezé azt Sibának: Azokáért annak a' városnak neve Berseba mind e' mái napiglan. *R.* 31: 21.

34. És mikor Ésau negyven esztendös volna, vévé magának feleségül Jehuditot, a' Béri Kittéus leányát, és Bosmatot az Élon Kittéus' leányát.

35. És kesergetik vala Isáknak és Rebekának szíveket. *R.* 27. 46.

XXVII. RÉSZ.

Írja Móses e' Részben, hogy Jákób az annyának mesterségével elvette Isáktól az áldást Ésau öltözetiben, melly dologért halállal fenyegeté Jákóbot Ésau, de az annya tanáttsából Jákób Mésópótámiába szalad.

ÉS lön, hogy mikor megvénhedett vólna Isák, és meghomályosodtak vólna az ö szemei, annyira hogy nem látna, szóllítá az ö nagyobbik fiát Ésaut, és mondá nékie: Édes fiam! ki felele ö néki: Ímhol vagyok.

2. És mondá: Ímé megvénhedtem, és nem tudom az én halálomnak napját.

3. Kérlek annakokáért vegyed a' te fegyveridet, tegzedet, és kézívedet, és kimenvén a' mezőre, vadászsz énnékem vadat.

4. És tsinálj énnékem az én kedvem szerént való étket, és hozd elő énnékem, hogy egyem, és áldjon meg tégedet az én lelkem, minekelőtte meghalnék.

5. Rebeka pedig hallja vala, mikor Isák az ő fijának Ésaunak szóllna. Elméne azért Ésau a' mezőre, hogy fogna vadat, mellyet hozna az ő attyának.

6. Rebeka pedig szóllítá Jákóbot az ő fiát, mondván: Ímé hallám, hogy a' te atyád szólla a' te bátyádnak Ésaunak, mondván:

7. Hozz énnékem vadat, és tsinálj énnékem kedvem szerént való étket, mellyet megegyem, az után áldjalak meg tégedet az (a) Úr előtt, minekelőtte meghaljak.

(a) Az Úr előtt, az az, hogy az Istentől kérjek néked minden jót. Vagy az én áldásom erős légyen az Úr előtt.

8. Mostan azért édes fiam engedj az én szómnak, abban a' mit én parantsolok tenéked.

9. Elmenvén a' juhok közzé, hozz onnét énnékem két jó ketske gödölyét, hogy abból tsináljak ételt a' te atyádnak, a' mint ő szereti.

10. Hogy elvívén azt a' te atyádnak, egyék, hogy megáldjon tégedet, minekelőtte meghalna.

11. És mondá Jákób Rebekának az ő annyának: Ímé az én bátyám Ésau szörös ember, én pedig síma vagyok.

12. Netalám az én atyám megtapogat engemet, és félek tőle, hogy azt ne ítelje én felőlem, hogy meg akarom őtet tsalni, és illyen módon átkot és nem áldást hozzak magamra.

13. Kinek mondá az ő annya: Én rajtam légyen a' te átkod fiam, tsak engedj az én szómnak, és elmenvén, hozd el a' gödölyéket.

14. Elmenvén azért, elhozá, és vivé az ő annyának, és készíte az ő annya étket, a' mint szereti vala az ő attya.

15. Annakutánna Rebeka az ő nagyobbik fiának Ésaunak drága ruháit vévén, mellyek ő nála az ő házában valának, felöltözteté Jákóbot az ő kissebbik fiát.

16. És ketske gödölyéknek bőrével béborítván az ő kezeit, és az ő nyakának símaságát.

17. Adá az étket, a' mellyet készített vala, kenyérrel egybe, Jákóbnak az ő fiának kezébe.

18. És az ő attyához menvén mondá: Édes atyám! és az mondá: Ímhol vagyok. Kitsoda vagy te szerelmes fiam?

19. Mondá Jákób az ő attyának: Én vagyok Ésau a' te első szülötted, akképpen tselekedtem, a' mint parantsolád; kelj fel, ülj le, és egyél az én vadászásomban, hogy megáldjon engemet a' te lelked.

20. És mondá Isák az ő fiának: hogy találhattál reá illy hamar édes fiam? Ki felele: Bizonyára az Úr a' te Istened hozta én elömbe.

21. Akkor mondá Isák Jákóbnak: Jer ide, hogy tapogassalak meg tégedet édes fiam, hogy ha te vagy-é az én fiam Ésau, vagy nem.

22. Oda méne azért Jákób Isákhoz az ő attyához, ki megtapogatván őtet mondá: A' szód Jákób szava, de a' kezek Ésau kezei.

23. Mert nem ismérheté őtet, mivel hogy az ő kezei ollyanok valának, mint Ésaunak az ő bátyának kezei, szörösök; annakokáért megáldá őtet.

24. És mondá: Te vagy-é az én fiam Ésau? Felele Jákób: Én vagyok.

25. És Isák mondá: Hozd elő édes fiam, hadd egyem a' te fogtad vadban, hogy az én lelkem áldjon meg tégedet, és oda vivé, és evék, bort is vitt nékie, és ivék.

26. És mondá Isák az ő attya: Jer ide fiam, és tsókolj meg engemet.

27. Oda méne azért, és megtsókolá őtet, és mikor megérezte vólna az ő ruháinak szagát, megáldá őtet, és mondá: Ímé az én fiamnak illatja ollyan mint a' mezőnek illatja, mellyet megáldott az Úr.

28. Adjon azért az Isten te néked az égnek harmatjában, és a' földnek kövérségében, és a' gabonának és bornak bővségében.

29. Szolgáljanak te néked népek, és hajoljanak meg te előtted nemzetségek, légy a' te atyádfiainak urok, és a' te atyádfiai meghajoljanak te előtted: a' ki tégedet megátkoz, légyen átkozott, és a' ki megáld, légyen áldott. *'Sid.* 11: 20. *R.* 12: 3.

II. 30. És mikor elvégezte vólna Isák Jákóbnak áldását, és Jákób tsak alig ment vólna ki az ő attyának Isáknak előle, Ésau megjöve az ő vadászásából.

31. Megkészítvén azért ő is az étket, az ő attyának eleibe vivé, és mondá az ő attyának: Kelj fel édes atyám, és egyél a' te fiad fogta vadban, hogy megáldjon engemet a' te lelked.

32. És mondá nékie az ő attya Isák: Kitsoda vagy te? És mondá: Én vagyok a' te első szülötted Ésau.

33. Akkor Isák felette igen álmélkodék, és mondá: Kitsoda tehát, és hol vagyon, a' ki az ő tőle fogott vadban hoza énnékem, és mindenben ettem, minekelőtte te megjönnél, és a' kit én megáldottam? Bizonyára az lészen áldott.

34. És mikor hallotta vólna Ésau az ő attyának beszédét, felszóval és nagy keservesen kiálta, és mondá az ő attyának, áldj meg engemet, engemet is édes atyám.

35. Isák pedig mondá: A' te ötséd jöve el álnoksággal, és ő vivé el a' te áldásodat.

36. Mondá azért Ésau: Igazán nevezték Jákóbnak az ő nevét; mert immár másodszor tsalt meg engemet, az én első szülöttségemnek méltóságát is elvevé, mostan pedig áldásomat is elvette. És mondá: Nem tartottál-é nékem is valami áldást? *R.* 25: 33. *'Sid.* 12: 16.

37. Felele Isák, és mondá Ésaunak: Ímé uraddá tettem őtet tenéked, és minden attyafiait adtam néki szolgáúl, gabonával és borral meggazdagítám őtet, mit miveljek azért immár te veled édes fiam?

38. Mondá Ésau az ő attyának: avagy tsak egy áldásod vagyon-é tenéked édes atyám? Áldj meg engemet, engemet is, édes atyám, és felemelvén Ésau az ő szavát, sír vala. *'Sid.* 12: 17.

39. Felelvén azért Isák az ő attya, mondá nékie: Ímé kövér földön lészen a' te lakásod, és az égnek harmatjából, onnét feljül lészen a' te áldásod.

40. Fegyvereddel élsz, és a' te ötsédnek szolgája lészesz, mindazáltal lészen olly idő, hogy te is uralkodol, és az ő igáját nyakadról leveted.

III. 41. Gyülöli vala azért nagy gyülölséggel Ésau Jákóbot az áldásért, mellyel megáldotta vala őtet az ő attya, és mondá szívében: Eljönek az én atyámnak halálán való keserves napok, akkor megölöm az én ötsémet Jákóbot. *Abd. v.* 10.

42. Mikor pedig megmondották vólna Rebekának, az ő nagyobbik fiának Ésaunak beszédét, elküldvén hozzá hívatá az ő kissebbik fiát Jákóbot, és mondá ő nékie: Ímé Ésau a' te bátyád ezzel vígasztalja magát, hogy megöl tégedet.

43. Azért szerelmes fiam engedj az én beszédemnek, és felkelvén szaladj Lábánhoz az én bátyámhoz Háránba.

44. És maradj ott egy kevés ideig, míg a' te bátyádnak haragja elmúlik.

45. És míg elvévén te rólad az ő haragját, elfelejtkezik arról, a' mit ő véle tselekedtél, az után elküldvén haza hozatlak tégedet, (b) miért fosztatnám meg mind kettőtöktől egy napon.

(b) Ezt azért mondja Rebeka, mert ha megölte vólna Ésau Jákóbot, a' gyilkosságért Ésaut is ki kellett vólna az ő házanépe közzül rekeszteni.

46. Isáknak pedig mondá Rebeka: Elúntam életemet a' Kittéusoknak leányi miatt. Ha Jákób feleséget vészen a' Kittéusok közzül, minémük ezek is *az Ésau' feleségei*, mit használ nékem az én életem? *R.* 26: 35.

XXVIII. RÉSZ.

Isák elküldi Jákóbot Mésópótámiába, és megparantsolja néki, hogy ne vegyen magának feleséget a' pogányok' leányi közzül. Elindúl azért Jákób, Béthelben látást lát, az Isten ígéreteket tészen Jákóbnak. Viszontag Jákób fogadást tészen az Istennek.

Elöhívatván azért Isák Jákóbot hogy ötet megáldaná, parantsolá néki ezt mondván: Ne végy feleséget a' Kananéusoknak leányi közzül. *R.* 24: 3.

2. Hanem kelj fel, és menj el Mésópótámiába, Béthuelnek, a' te anyád' attyának házához, és onnét végy magadnak feleséget, Lábánnak, a' te anyád' báttyának leányi közzül. *Hós.* 12: 12.

3. Az erős mindenható Isten pedig áldjon meg tégedet, hogy nagy sok néppé légy.

4. És adja néked az Ábrahámnak áldását, tenéked, *mondom*, és a' te magodnak te veled egybe, hogy örökség szerént bírjad a' földet, mellyen jövevény vóltál, mellyet az Isten adott Ábrahámnak. *R.* 12: 7.

5. Elbotsátá annakokáért Isák Jákóbot, hogy menne Mésópótámiába Lábánhoz, a' Síriabéli Béthuelnek fiához, Rebekának, Jákób' és Ésau' annyoknak báttyához.

II. 6. Látván annakokáért Ésau, hogy Isák megáldotta vólna Jákóbot, és elbotsátotta vólna ötet Mésópótámiába, hogy onnét venne feleséget, és hogy mikor ötet áldaná, megtiltotta vólna, hogy feleséget ne venne a' Kananéusoknak leányi közzül.

7. És hogy Jákób az ő attyának és annyának beszédének engedvén, elment vólna Mésópótámiába.

8. És látván Ésau, hogy a' Kananéusoknak leányi gonoszoknak láttatnának Isáknak az ő attyának elötte. *R.* 27: 46.

9. Elmenvén Ésau az Ismáel' nemzetsége közzé, Ismáelnek az Ábrahám fiának leányát Mahalátot, a' Nebaót' húgát, az előbbi feleségeinek felette magának feleségül elvévé.

III. 10. Kiméne azért Jákób Bersebából, hogy menne Háránba.

11. És juta egy helyre, holott meghála, mivel hogy a' nap lement vala, és annak a' helynek kövei közzül egygyet vévén, feje alá tévé, és ugyan azon helyen hála.

12. És álmot láta, (a) ímé egy lajtorja áll vala a' földön, mellynek magassága az eget éri vala, és ímé az Istennek angyali felmennek vala, és alá jönnek vala azon. *Ján.* 1: 52.

(a) Némellyek Jákóbnak álmát a' Jésus Kristusról magyarázzák. Némellyek az Istennek gondviseléséről, melly béfoglalja a' mennyet és a' földet.

13. És ímé az Úr a' lajtorján áll vala, és ezt mondja vala: Én vagyok az Úr, Ábrahámnak a' te atyádnak Istene, és Isáknak Istene, ezt a' földet a' mellyen nyugszol, te néked adom, és a' te magodnak. *R.* 35: 1. *és* 48: 3.

14. És a' te magod ollyan lészen, mint a' földnek pora, annyira, hogy kiterjedsz napnyúgotra, napkeletre, éjszakra és délre, és te benned, és a' te magodban áldatnak meg a' földnek minden nemzetségi. *5. Mós.* 12: 20. *és* 29: 8. *R.* 12: 3. *és* 18: 18. *és* 22: 18. *és* 26: 4.

(b) A' Messiásról való ígéret.

15. Annakokáért ímé én te veled vagyok, hogy megőrizzelek tégedet valahová menéndesz, és meghozzalak tégedet e' földre; mert el nem hagylak tégedet, míg nem bétellyesítem, a' mit néked szóllottam.

16. És mikor felébredett vólna Jákób az ő álmából, mondá: Bizony e' helyben vagyon az Úr, de én nem tudtam.

17. Megréműle annakokáért, és mondá: Melly rettenetes e' hely; e' hely nem egyéb, hanem Istennek háza, és a' mennyeknek kapuja.

18. És felkelvén Jákób reggel, vévé azt a' követ, mellyet feje alá tett vala, és felemelé azt oszlopnak, és ólajt tölte felyűl reája. *R.* 31: 13. *és* 35: 14.

19. És nevezé azt a' helyet Béthelnek; mert először annak a' városnak Lúz vala neve. *R.* 35: 6. 7.

20. Annakfelette Jákób fogadást tett, ezt mondván: Ha az Isten én velem lejénd, és ha megőriz engemet az úton, a' mellyen én most mégyek, és ha ételemre való kenyeret adánd, és öltözetemre való ruhát.

21. És ha megtéréndek békeséggel az én atyámnak házához, és ha az Úr én Istenem lejénd.

22. Tehát e' kő, mellyet oszlop gyanánt felemeltem, Isten háza lészen, és valamit adándasz én nékem, annak tizedét néked adom.

XXIX. RÉSZ.

Jákób bémégyen Mésópótámiába Hárannak városába Lábánhoz, az ő annyának báttyához, Lábánnak leányát Rákhelt megszereti, mellyért fogadja, hogy hét esztendeig szolgálna, néki ígéri azt Lában, de más felől megtsalja a' nagyobbik leányával. Kénszeríttetik azért Rákhelért is hét esztendeig szolgálni. Leának lésznek négy gyermekei.

Annakutánna felkelvén Jákób, elméne a' napkeletfelé való tartományba.

2. És széljeltekintvén, láta egy kútat egy mezőben, és ímé a' kút mellett három sereg juhok feküsznek vala; mert abból szokták vala azokat megitatni, és a' kútnak száján nagy kő vala.

3. Szokások vala pedig ez, hogy mind a' juhokat együvé hajtván, felvennék a' követ a' pásztorok a' kútnak szájáról, és a' juhokat megitatván, ismét a' kútnak szájára helyére tennék a' követ.

4. És

4. És mondá Jákób ő nékiek: Honnét valók vagytok atyámfiai? És mondának: Háránból valók vagyunk.

5. És mondá nékiek: (a) Esméritek-é Lábánt Nákornak fiát? Kik felelének: Esmérjük.

(a) Lábánt Nákor fiának mondja az embereknek szokások szerént, kik az unokákat fiaknak hívják. Mert a' Nákor' fia vólt Béthuel, ennek fia vólt Lábán.

6. Az után mondá nékiek: Egésségben vagyon-é? Kik mondának: Egésségben vagyon, és Rákhel az ő leánya ímhol jő a' juhokkal.

7. És mondá *Jákób:* Ímé még nagy idő vagyon, nintsen ideje, hogy a' juhok mind egybe gyűljenek, ezeket a' juhokat itassátok meg, és elmenvén legeltessétek azokat.

8. Kik felelének: Nem lehet addig, míg nem mind ide gyűjtetnek a' juhok, és míg nem elveszik a' pásztorok e' követ a' kútnak szájáról, az után úgy itathatunk.

9. És mikor még vélek beszéllene *Jákób*, elérkezett Rákhel az ő attyának juhaival, mellyeket ő legeltet vala.

10. Mikor pedig Jákób látta vólna Rákhelt, Lábánnak, az ő annya' báttyának leányát, és Lábánnak, az ő annya' báttyának juhait, a' kúthoz járúlván Jákób, elfordítá a' kútnak szájáról a' követ, és megitatá Lábánnak az ő annya' báttyának juhait.

11. És megtsókolván Jákób Rákhelt, felszóval síra. *R.* 23: 2. 33: 4.

12. És megjelenté Jákób Rákhelnek, hogy ő attyafia vólna az ő attyának, és hogy Rebekának fia vólna. Annakokáért elfuta Rákhel, és megmondá ezeket az ő attyának.

II. 13. Mikor azért a' hírt hallotta vólna Lábán Jákób felől, az ő húgának fia felől, nagy sietséggel eleibe menvén, megölelé és megtsókolá ötet, és bévivé az ő házába, és megbeszélle Lábánnak mindeneket.

14. Kinek mondá Lábán: Bizony én tsontom és testem vagy, és lön ő nála egy hónapig. *R.* 2: 23. *Bír.* 9: 2.

III. 15. Az után mondá (b) Lábán Jákóbnak: Avagy illik-é hogy énnékem ingyen szolgálj, noha én atyámfia vagy? Mond meg énnékem, mit kívánsz a' te szolgálatodnak jutalmában?

(b) Igazságnak példája, hogy nem akarja ingyen venni a' Jákób' szolgálatját Lábán.

16. Valának pedig Lábánnak két leányi. A' nagyobbiknak neve Lea, a' kissebbiknek Rákhel.

17. Leának pedig lágy szemei valának, de Rákhel szép formájú és ábrázatú vala.

18. (c) Annakokárt Jákób szereti vala Rákhelt, és mondá *Lábánnak:* Szolgállak tégedet hét esztendeig Rákhelért, a' te kissebbik leányodért. *Hós.* 12: 12.

(c) Jákób az ő házasúlásában tsak a' szép formára néz, nem tekinti meg Leában az alázatos szelíd erköltsöt, de nem sokat nyer benne; mert Rákhel meddő lészen. Azért a' házasúlandó embernek is a' formát nem kell nézni, de föképpen a' jó erköltsöt nézze meg a' leányban.

19. Kinek mondá Lábán: Jobb hogy néked adjam azt, hogy nem mint más férjfiúnak, maradj én nálam.

20. Szolgála azért Jákób Rákhelért hét esztendöt, mellyek ő néki keveseknek láttatnak vala, mivelhogy azt felette igen szereti vala.

21. És mondá Jákób Lábánnak: Add meg nékem az én feleségemet; mert eljött az idő, hogy bémenjek ő hozzája.

22. És bégyűjté Lábán annak a' helynek minden népét, és szerze lakadalmat.

23. (d) Estve pedig vévé *Lábán* az ő leányát Leát, és minekutánna bévitte vólna azt, Jákób is béméne ahoz.

(d) A' gonosz emberek ha egyszer vétkeznek, az után is örömest azt mivelik, abban is vétkezék Lábán, hogy Rákhelt eladja a' Jákób' szolgálatján mint béren. De ez már nagyobb, hogy a' kit ada Jákóbnak, azt ellopja tőle.

24. És adá Lábán ő néki az ő szolgáló leányát Szilpát, hogy az ő leányának Leának szolgáló leánya lenne. *R.* 30: 9.—12.

25. És reggelre kelve megesmérteték Lea. Mondá azért Jákób Lábánnak: Mit tselekedtél én velem? Avagy nem Rákhelért szolgáltalak-é tégedet? Miért tsaltál meg azért engemet?

26. Kinek felele Lábán: (e) Nem szokott úgy lenni itt mi nálunk, hogy a' kissebbiket adják el a' nagyobbik előtt.

(e) Az Embernek leányival való kereskedésnek útálatos példája; mert Rákhelt is Jákóbnak adja Lábán szolgálatért, melly dologban Jákóbnak is nagy bűne vagyon; mert ha Leát nem szerette, el kellett vólna inkább hagyni, hogy nem mint a' másikat is elvette vólna isten törvénnye ellen. 3. *Mós.* 18.

27. (f) Töltsd bé ennek mennyegzői lakadalmának hetét, az után néked adjuk ezt is a' te szolgálatodért, mellyel szolgálsz még hét esztendeig. *Bír.* 14: 12.

(f) Az az: minálunk mivel hogy nem szokás a' kissebbet eladni a' nagyobbik előtt; mivel hogy immár Leával elháltál, várd el, hogy a' lakodalomnak ideje a' hét nap elteljék, az után azonnal néked adom Rákhelt, illy okkal, hogy minekutánna azt néked adom, szolgálj érette hét esztendeig.

28. Akképpen tselekedék azért Jákób, bétölté Leának *mennyegzői lakadalmának* hetét. Az után néki adá Rákhelt az ő leányát feleségül.

29. És adá Lábán az ő leányának Rákhelnek az ő szolgáló leányát Bilhát, hogy néki szolgáló leánya lenne. *R.* 30: 3.

30. És bémenvén Jákób Rákhelhez is, inkább szereté Rákhelt, hogy nem Leát, és szolgála azért ismét hét esztendőt.

IV. 31. És látván az Úr, hogy Lea útálatos vólna, megnyitá az ő méhét, de Rákhel meddő vala.

32. Fogada azért Lea az ő méhében, és szűle fiat, kit neveze Rúbennek; mert azt mondja vala: Meglátta Isten az én nyomorúságomat. Azért immár kedves lészek az én férjem előtt.

33. Az után ismét terébe esék, és szűle fiat, annakokáért mondá: Mivelhogy az Isten meghallotta, hogy én kedves nem vagyok, azért adta nékem ezt is. Azért nevezé azt Símeonnak.

34. Annakutánna ismét az ő méhében fogadván szűle fiat, és mondá: Immár ez után az én férjem ragaszkodik én hozzám; mert szültem néki három fiakat. Azért nevezé azt Lévinek.

35. Ismét az után terébe esék, és fiat szülvén mondá: Immár az Úrnak hálákat adok. Azért nevezé azt Júdának, és megszűnék a' szüléstől. *Mát.* 1: 2.

XXX. RÉSZ.

Rákhel mikor látná, hogy ő meddő vólna, adja Jákóbnak feleségül az ő szolgáló leányát, kitől lészen két fia: Lea ezt meglátván, ő is az ő urának adja az ő szolgáló leányát, és lészen attól négy fia, de Rákheltől mandragórákon bérli meg az ő urával való hálást. Rákheltől is lészen fia Jákóbnak. És mikor az után el akarna

menni Jákób Lábántól, megbérli Lábán a' Jákób szolgálatját juhokon.

1. ÉS mikor látná Rákhel, hogy ő nem szülne *magzatokat* Jákóbnak, irígykedni kezde az ő nénnyére, és mondá Jákóbnak: Adj énnékem magzatokat, mert ha nem adándasz, meghalok.

2. Felgerjede azért a' Jákób haragja Rákhel ellen, és mondá: Avagy Isten vagyok-é én, ki megtartóztatta a' te méhednek gyümöltsét?

3. És mondá *Rákhel*: Ímhol az én szolgáló leányom Bilha, menj be ő hozzája, hogy szüljön, *kit én feltartsak*, az én térdeimen, és én is ő tőle magzatokat fogadjak.

4. Adá azért nékie az ő szolgáló leányát Bilhát feleségül, és béméne ahoz Jákób.

5. És fogada az ő méhébe Bilha, és szüle Jákóbnak fiat.

6. És mondá Rákhel: Megítélte az én ügyemet az Isten, és meghalgatta az én könyörgésemnek beszédét, és adott ennékem fiat. Azért nevezé azt Dánnak. (a)

(a) Az az, Ítélet.

7. Ismét fogada az ő méhébe, és szüle Bilha a' Rákhel szolgáló leánya második fiat Jákóbnak.

8. És mondá Rákhel: Nagy tusakodással tusakodtam az én néném mel, de meggyőztem ötet. És nevezé azt Neftalinak. (b)

(b) Az az, Egybevetés, egybe hasonlítás.

9. Látá pedig Lea, hogy ő megszűnt vólna a' szüléstől, vévé az ő szolgáló leányát Zilpát, és adá azt Jákóbnak feleségül.

10. És szüle Zilpa, Leának szolgáló leánya fiat Jákóbnak.

11. És mondá Lea: Jól vagyon. És nevezé azt Gádnak. (c)

(c) Az az, sereg.

12. Szüle Zilpa Leának szolgáló leánya más fiat is Jákóbnak.

13. És mondá Lea: Jól vagyon dolgom. Mert az aszszonyok engemet bóldognak mondanak. És nevezé azt Ásernek. (d)

(d) Az az, boldogító.

14. Elméne pedig Rúben gabona aratáskor, és találá a' mezőn Dudaimokat, (e) és vivé azokat az ő annyának Leának. És mondá Rákhel Leának: Adj énnékem a' te fiadtól hozott Dudaimban.

(e) A' Sidó szó Dudaim mitsoda légyen, a' Sidók is nem tudják. Némellyek ember formájú gyökérnek mondják, némellyek Mandragorának, mellynek szép sárga színű és jó illattú gyümöltsei legyenek, némellyek valami jó illatú fűnek mint a' viola.

15. Kinek felele *Lea:* Avagy kitsiny dolognak tetszik-é tenéked, hogy elvetted én tőlem az én férjemet, hanem annak felette az én fiamtól hozott Dudaimokat is el akarod venni? És mondá Rákhel: Háljon teveled tehát ez éjjel a' te fiadtól hozott Dudaimokért.

16. Mikor azért Jákób estve a' mezőről jönne haza, eleibe méne Lea, és mondá: Én velem hálj, mert megbérlettelek tégedet az én fiamtól hozott Dudaimokon, és azzal hála *Jákób* azon éjszaka.

17. És meghalgatá az Isten Leát, kifogada az ő méhébe, és szüle Jákóbnak ötödik fiat.

18. És mondá Lea: Megadta az Isten az én jutalmomat, minekutánna adtam az én szolgáló leányomat az én férjemnek: Azért nevezé azt Isakhárnak. (f)

(f) Az az, jutalom.

19. És ismét terébe esik Lea, és szüle hatodik fiat Jákóbnak.

20. És mondá Lea: Megajándékozott az Isten engemet jó ajándékkal. Immár én velem lakozik az én uram, mert szültem nékie hat fiakat. És nevezé azt (g) Zebulonnak.

(g) Az az, lakó hely.

21. Annakutánna szüle leányzót, és nevezé azt (h) Dinának.

(h) Az az, Ítélő.

22. Megemlékezék pedig az Isten Rákhelről, és meghalgatá ötet az Isten, és megnyitá az ő méhét.

23. Terébe esék azért, és szüle fiat, 's mondá: Elvette az Isten az én gyalázatomat.

24. És nevezé azt (i) Józefnek, mondván: Adjon az Úr ennékem más fiat is.

(i) Született Józef Jákóbnak 91. esztendős korában, Mert Józef 30 esztendős vólt, mikor a' tömlötzből megszabadúlt. 1. *Mós.* 44. A' bőség 7 esztendeig vólt, az után a' drágaságnak két esztendeje múlt vala el, mikor Józef megesmérteti magát az ő báttyaival. Mert így szóll Józef: A' szükségnek vagy éhségnek öt esztendeje vagyon hátra. 1. *Mós.* 45. Azért Józef 39 esztendős vólt mikor Jákób Égyiptomba ment. Mikor pedig Faraó kérdené Jákóbot, azt mondja, hogy 130 esztendős. Ezekből ha kiveszed a' 39 esztendöt, marad 91. Ennyi idős vólt Jákób mikor Józef született, mellyet tudni kell e' világnak esztendeinek megtudásáért.

II. 25. És lőn, hogy minekutánna szülte vólna Rákhel Józefet, mondá Jákób Lábánnak: Botsáss el engemet, hogy menjek el az én helyembe, és az én földembe.

26. Add meg nékem az én feleségemet, és az én magzatimat, kikért szolgáltam te nálad, hogy menjek el; mert tudod az én szolgálatomat, a' mellyel szolgáltalak tégedet.

27. És mondá néki Lábán: Ha engemet kedvellsz, *hagyj békét annak*, én megtapasztaltam, hogy megáldott engemet az Úr te éretted.

28. És ismét mondá: Mond meg a' te szolgálatodnak jutalmát énnékem, és megadom teneked.

29. Mondá pedig *Jákób* ő néki: Te tudod, mi módon szolgáltalak tégedet, és mennyi vólt a' te barmod az én pásztorságom alatt.

30. Mert kevés barmod vala az én ide való jövetelem előtt, immár pedig igen megsokasodott; mert megáldott az Úr tégedet az én ide jövetelemért: illendő azért, hogy én is az én házamról gondot viseljek.

31. És mondá *Lábán:* (k) Mit adjak te néked? Felele Jákób: Ne adj nékem semmit, ha ezt miveled ismét legeltetem és őrizem a' te juhaidat.

(k) Jákóbnak Lábánnal való kötése így vagyon: Azt kívánja Jákób, hogy Lábánnak juhai, ketskéi, mind kosokkal, ketske bakokkal egybe két seregbe szakasztassanak, a' szeplősek, tarkák, és feketék egy seregbe, a' fejérek más seregbe; és a' fejérek a' mellyek tarkát ellenek, azokat adja Lábán néki szolgálatjába. Lábán enged annak, azt állítván, hogy a' fejérek tsak fejéreket ellenek. Elszakasztja azért a' juhokat két felé, a' tarkákat adja a' Lábán fiai' kezekbe, a' fejéreket ő maga őrizi, de távol a' tarka juhoktól. Jákób mesterséggel él; mert először tarka veszszőket rak az itató válukba. Másodszor a' fejéreket artzúl fordítja vala a' tarka bárányokra, a' mellyeket a' fejérek ellenek vala, de az ő tarka juhait nem fordítja vala a' fejekre. Harmadszor a' tarka veszszőket tsak az idején való fajzáskor teszi vala a' válukba, a' későn való fajzáskor nem. 's a' t.

32. Minden juhaidat megjárom ma, és elszakasztom a' szeplős és tarka juhokat, és mind a' feketéket a' juhok között. Azonképpen a' szeplős és tarka ketskéket, és az *ollyan* légyen az én jutalmam.

33. És bizonyságot tészen én rólam az én igazságom ez után te elötted, mikor eljövéndesz, hogy meglássad az én jutalmamat. Valamelly szeplős, vagy tarka, vagy feketés nem lejénd az én juhaim és ketskéim között, bátor lopónak mondj engemet.

34. És mondá Lábán: Bátor úgy légyen. Vajha a' te beszéded szerént lenne.

35. Elválasztá azért Lábán azon napon a' szeplős és tarka kosokat, és mind a' szeplős és tarka ketskéket, tudniillik, a' mellyekben valami fejérség vala, és minden feketéket a' juhok közzül, és adá azokat az ö fiainak kezekhez.

36. És *Lábán* három napi járó földni közt vete ö maga között és Jákób között, és Jákób legelteti vala a' Lábán' több juhait.

37. És Jákób vön zöld nyár, mogyoró, és gesztenye veszszöket, és meghántván, megtarkálá azokat fejéresen, hogy a' veszszönek megtetszenék a' fejére.

38. És helyhezteté a' megtarkált veszszöket a' juhok eleibe az itató válukba, a' mellyekből a' juhok szoktak vala inni, hogy a' juhok azokra nézve fogadnának.

39. És a' juhok fogadnak vala a' veszszök felett, tsepegetett lábúakat, szeplösöket, és tarkákat.

40. Annakutánna külön seregbe szakasztá ezeket Jákób, és a' Lábán' juhainak seregét artzal fordítja vala a' tarka és fekete bárányokra, és az ö maga juhainak seregét külön szakasztva tartja vala, és azokat nem fordítja vala artzal a' Lábán' juhaira.

41. És mikor Jákób a' juhoknak javait ideje korán egybe botsátja vala a' kosokkal, akkor a' tarka veszszöket azoknak a' juhoknak eleikbe helyhezteti vala az itató helyen való válukba, hogy a' veszszök felett fogadnának.

42. De mikor késön botsátja vala egybe azokat, nem helyhezteti vala a' válukba a' veszszöket, és illyen módon a' késö ellések Lábáné, az idején való ellések pedig Jákóbé valának.

43. Annakokáért igen megnevekedék a' férjfiú, és valának nékie sok juhai, szolgáló leányi, szolgái, tevéi, és szamarai.

XXXI. RÉSZ.

Jákób Mesópotámiából Lábán híre nélkül elindúl feleségeivel, gyermekeivel, és minden marhájával. Rákhel ellopja az attya' bálványit, Lábán utánna megy Jákóbnak, feddödik Jákóbbal, de végezetre megbékélnek egymással.

Mikor azért hallotta vólna Jákób a' Lábán' fiainak beszédeket, kik ezt mondják vala: Valamie vólt a' mi atyánknak mind elvette Jákób, és a' mi atyánk' jószágából szerzette mind e' gazdagságot.

2. És látta vólna Lábán' ortzáját, hogy nem ollyan indúlattal vólna hozzája, mint annak elötte.

3. És mivelhogy illyen módon szóllott vólna néki az Úr: Térj meg a' te atyáidnak földére, és a' te rokonságid közzé, és leszek te veled.

4. Elküldvén annakokáért Jákób, kihívatá hozzája Rákhelt és Leát a' mezöre az ö juhaihoz.

5. És mondá (a) nékiek: Látom a' ti atyátoknak ortzáját, hogy nintsen ollyan indúlattal hozzám, mint annak elötte. És az én atyámnak Istene megjelent én nékem.

(a) Ezeket azért mondja Jákób az ö feleségeinek, hogy azokat felindíttsa az elmenetelre, és hogy megismérjék az ö jámbor szolgálatját, mellyel szolgálta Lábánt, és hogy az Isten' áldásából vagyon, a' mi marhájok vólna.

6. Ti pedig tudjátok, hogy a' ti atyátoknak az én tellyes eröm szerént szolgáltam.

7. És hogy a' ti atyátok álnokúl tselekedett én velem, és az én szolgálatomnak jutalmát tízszer is elváltoztatta. Mindazáltal az Isten nem engedte, hogy nékem kárt tehessen.

8. Mikor azt mondotta: A' szeplös bárányok légyenek a' te szolgálatodnak jutalma, mind a' juhok szeplösöket ellenek vala. Ha azt mondotta: a' tarkák légyenek a' te jutalmod, a' juhok mind tarkákat ellenek vala.

9. Annakokáért az Isten vette el a' ti atyátoknak juhait, és ö adta én nékem.

10. Mert mikor a' juhoknak egybe botsátásoknak ideje eljö vala, az én szemeimet felemelvén látom vala álomban, hogy a' juhokat hágják vala, tarka lábú, szeplös, és tsepegetett színü kosok.

11. Akkor mondá nékem az Istennek angyala álomban: Jákób! és felelék: imhol vagyok.

12. És mondá: emeld fel a' te szemeidet, és lássad, hogy a' melly kosok a' juhokat hágják, azok tarka lábúak, szeplösök, és tsepegetett színüek. Mert láttam valamit veled tselekedett Lábán.

13. Én vagyok a' Béthelnek Istene, a'holott olajt töltél a' kö oszlopra, és a'holott fogadást tettél vala. Mostan azért kelj fel, menj ki e' földröl, és térj meg a' te rokonságidnak tartománnyába. *R.* 28: 13.

14. És felele Rákhel és Lea, és mondának néki: vallyon vagyon-é mi nékünk valami részünk és örökségünk a' mi atyánknak házában?

15. Avagy nem úgy tartott-é minket mint idegeneket? Mert minket eladott te néked, és megemésztette a' mi (b) pénzünket.

(b) A' mi pénzünket, tudniillik a' te szolgálatodnak jutalmát, mellyen minket eladott.

16. Mert mind ez a' gazdagság, mellyet Isten vett el a' mi atyánktól, miénk és a' mi fiainké. Mostan azért a' mit te néked az Isten mondott, azt tselekedjed.

17. Felkelvén azért Jákób, és az ö fiait és feleségeit felvévén, tevék' hátára helyhezteté azokat.

18. És elvivé minden nyájait, és minden jószágát, marháját, valamellyet keresett vala, és minden juhait, mellyeket szerzett vala Mesopotámiában, hogy megtérne az ö attyához Isákhoz a' Kanaán' földébe.

19. Lábán pedig elment vala a' juhokat nyírni, azonközben ellopá (c) Rákhel az ö attyának bálványit.

(c) Az emberek' elméjekbe erösen beragadott a' bálvány imádás, noha az Isten Tárét minden házanépével kihívta vala a' bálvány imádásnak helyéröl, mindazáltal az ö maradéki között sok ideig megmaradnak a' bálványok Azért az emberek úgy taníttsák az ö házok népét, hogy a' bálvány imádásnak semmi szikrája ne maradjon meg azokban.

20. Jákób is orozva méne el a' Síriabéli Lábánnak híre nélkül, mivelhogy az ö elmenetelit nem jelentette vólna meg.

21. És illyen módon elszalada ö minden jószá-

gával, és felkelvén általméne az *Eufrates* folyó vízen, és Gilád hegye felé tarta.

22. És mikor harmad napra megmondották vólna Lábánnak, hogy Jákób elfutott vólna;

23. Melléje vévén az ő rokonit, hét napi járó földig üzé ötet, és eléré ötet a' Gilád hegyén.

24. És minekutánna az Isten a' Síriabéli Lábánnak megjelent vólna éjszakai álomban, ezt mondotta vala nékie: meglásd, hogy Jákóbnak ne szóllj se jót se gonoszt.

25. Mikor azért elérte vólna Lábán Jákóbot, és mikor Jákób az ő sátorát azon a' hegyen felvonta vólna, Lábán is ugyan azon Gilád hegyén az ő rokonságival egybe felvoná sátorait.

26. És mondá Lábán Jákóbnak: mit tselekedtél, hogy orozva jöttél el az én hírem nélkül, és elhoztad az én leányimat, mintha fegyvereddel nyerted vólna azokat?

27. Miért futottál el titkon, és miért jöttél el tőlem orozva? és nem mondottad meg nékem, hogy botsátottalak vólna tégedet örömmel, ének szóval, dob és hegedű szóval?

28. És nem engedted nékem, hogy az én fiaimat és leányimat megtsókolgattam vólna; mostan bizony igen bolondúl tselekedtél.

29. Vólna erőm hozzája, hogy titeket megbüntetnélek, de a' ti atyátoknak Istene tegnap éjszaka megszóllíta engemet, ezt mondván: meglásd, hogy ne szóllj Jákób ellen vagy jót, vagy gonoszt.

30. Hogy ha pedig immár ugyan el akartál jönni, mivelhogy nagy kívánsággal kívánkoztál a' te atyádnak házához, miért loptad el az én isteneimet?

31. Felelvén pedig Jákób, monda Lábánnak: *azért jöttem el titkon*, mert féltem, gondolom vala, hogy talán elveszed a' te leányidat én tőlem erővel.

32. A' kinél pedig megtalálándod a' te isteneidet, (d) ne élljen az. A' mi rokonságink előtt lásd meg, ha valami marhád vagyon én nálam, és ha vagyon vidd el; mert nem tudja vala Jákób, hogy Rákhel lopta vólna el a' bálványokat.

(d) Vakmerőségnek példája, azért hirtelen az ember felesége mellett is ne eskűdjék.

33. Bémenvén azért Lábán a' Jákób' sátorába, és a' Lea' sátorába, és a' két szolgáló leányoknak sátorokba, nem találá meg az ő isteneit, és kimenvén a' Lea' sátorából, méne a' Rákhel' sátorába.

34. Rákhel pedig vette vala a' bálványokat, és elrejtette vala egy tevének nyergében, és azon felyül üle, és meghányá Lábán mind az egész sátort, és nem találta vala meg azokat.

35. Mert azt mondotta vala Rákhel az ő atyjának: ne haragudjék az én uram, hogy fel nem kelhetek te előtted; mert az aszszonyok' szokások szerént vagyon most dolgom, és mikor mindeneket elhányt vólna, nem találá a' bálványokat.

36. (e) Akkor felgerjede Jákóbnak haragja, annyira, hogy feddődvén Lábánnal, azt mondaná néki: mitsoda vétkem vagyon, és mitsoda bűnöm, hogy én utánnam jöttél?

(e) Mint szintén elöször, azonképpen itt is másodszor vétkezik Jákób, hogy olly dolog felől verseng, mellyet nem tud bizonyosan.

37. Mivelhogy minden házi eszközeimet felhánytad, mit találtál a' te házadnak eszközei közzül? hozd elő az én rokonim és a' te rokonid eleibe, hogy mi közöttünk ketten, tégyenek ítéletet.

38. Immár húsz esztendeje, hogy te nálad vagyok, a' te juhaid és a' te ketskéid meg nem vetettenek, és a' te juhaidnak kosainak húsában én nem ettem.

39. A' mellyet a' vadak megszaggattak, azt haza nem vittem, hanem én fizettem meg; mert az én kezemből kívántad azt meg, azonképpen a' mit vagy nappal vagy éjjel elloptanak. 2. *Mós.* 22: 12.

40. Néha nappal a' nagy hévség emésztett meg, éjszaka a' hideg, és az álom az én szemeimtől távol vólt.

41. Ez huszadik esztendeje, hogy a' te házadnál vagyok, szolgáltam tenéked tizennégy esztendeig a' te két leányodért, és hat esztendeig a' juhokért: az én szolgálatomnak jutalmát pedig tízszer is elváltoztattad.

42. És ha az én atyámnak Isten, az Ábrahám' Istene, és az Isákmak félelme velem nem vólt vólna, bizony (f) mostan is üresen botsátnál el engemet, de az Isten az én nyomorúságomat, és az én kezeimnek munkáit tekintette meg, mikor megfeddett tégedet tegnap éjszaka.

(f) Isák' félelme, az az, a' melly Istent Isák tisztel, annak félelme.

43. Felelvén pedig Lábán, mondá Jákóbnak: e' leányok én leányim, és e' fiak én fiaim, és e' sereg juhok is enyímek, annakfelette valamit látsz mind enyím, mit véthetnék pedig az én leányimnak, avagy az ő magzatjoknak, a' kiket szültenek.

44. Most azért vessünk szövetséget ketten, melly légyen bizonyságúl én közöttem, és te közötted.

45. És vön Jákób egy követ, és felemelé azt jegyűl.

46. És mondá Jákób az ő attyafiainak is: szedjetek köveket, és gyűjtének köveket, és tsinálának nagy rakást, és evének azon a' rakáson.

47. És nevezé Lábán azt illy névvel: (g) Jegar Sahadúta. Jákób pedig nevezé illy névvel: Gáled.

(g) Jegar Sahadúta, Síriai nyelven annyit tészen, mint bizonyságnak rakása. Gáled is azt tészi 'Sidó nyelven.

48. Mert mivelhogy ezt mondotta vala Lábán: e' rakás légyen bizonyság ma én közöttem, és te közötted, azért nevezé azt Jákób is Gálednek.

49. Annakfelette (h) Mitzpának is nevezé, mivelhogy azt mondotta vala Lábán: az Isten légyen ítélő bíró én közöttem és te közötted, minekutánna egymástól elválunk.

(h) Mitzpa annyit tészen, mint őrálló hely, mellyel jelenti Lábán, hogy az Isten vígyáz a' boszszúállásra, mint egy őrálló helyből.

50. Ha az én leányimat nyomorgatándod, és ha az én leányimon kívül több feleségeket vejéndesz, senki nintsen mi köztünk, a' ki erről bizonyságot tehessen, hanem meglásd; mert az Isten bizonyság én közöttem és te közötted.

51. Ezeknek felette mondá Lábán Jákóbnak: ímé e' rakás kő, és ez oszlop, mellyeket raktam én közöttem és te közötted.

52. Bizonyság e' rakás, és bizonyság ez oszlop, hogy én nem megyek e' rakás kő mellől te hozzád, te is nem jösz én hozzám e' rakás mellől, és ez oszlop mellől gonosz szándékkal.

53. Az Ábrahámnak Istene, és a' Nákornak isteni tégyenek ítéletet mi közöttünk, és azok-

nak attyoknak isteni. És megesküvék Jákób az (i) Istenre, kit az ő attya Isák tisztel vala.

(i) Jákób nem esküszik olly formára mint Lábán, hanem az Isáknak igaz Istenére.

54. Akkor Jákób barmokat ölete meg ott a' hegyen, és az ő rokonságit lakadalomba hívá, kik mikor ettek vólna, ugyan ott a' hegyen hálának.

55. Annakutánna felkele Lábán reggel, és megtsókolgatván az ő fiait és leányit, megáldá őket, és elmenvén haza méne az ő helyére.

XXXII. RÉSZ.

Elindúl Jákób a' Gileád' hegyéről, követeket küld Ésauhoz, kitől igen megrémül, mikor megmondották vólna, hogy eleibe jön, ajándékot rendel a' báttyának, és tusakodik ő véle az Isten emberi ábrázatban, kit Jákób meggyőz.

Jákób pedig elindúla az ő útán, és az Istennek angyali eleibe menének ő néki. *R.* 48: 16.

2. És mondá Jákób mikor azokat látta vólna: Isten serege ez, annakokáért nevezé azt a' helyet Makanaimnak. (a)

(a) Makanaim, az az, kettős tábor; mert az ő serege és az angyaloké úgy mint két tábor vala, holott az angyaloknak őrizetekről szép bizonyság vagyon.

3. Az után külde Jákób követeket Ésauhoz az ő attyafiához, az Édomitáknak tartományokba, Seirnek földébe.

4. És parantsolá nékiek ezt mondván: így szólljatok az én uramnak Ésaunak: ezt mondja a' te szolgád Jákób: Lábánnál vóltam mint jövevény, és ott laktam mind ez ideiglen.

5. Vagynak én nékem ökreim és szamaraim, juhaim, szolgáim, és szolgáló leányim, melly dolognak hírré adására küldöttem te hozzád én uramhoz, hogy előtted kedvet találnék.

6. És megtérének Jákóbhoz a' követek, mondván: elmentünk vala a' te atyádfiához Ésauhoz, ki tenéked elődbe jö, és ő véle vagynak négy száz férjfiak.

7. Megfélemlék pedig (b) Jákób, és felette igen megháborodék; annakokáért a' népet, a' melly ő véle vala, a' juhokat, barmokat, és a' tevéket két seregbe szakasztá.

(b) A' hívekben noha állhatatos és igaz hit vagyon, mindazáltal a' testnek gyarlósága miatt vagyon bennek félelem.

8. Mert ezt mondja vala: ha Ésau eljövénd az egygyik seregre, és azt levágándja, a' másik sereg megszabadúl.

9. Annak felette mondá (c) Jákób: Óh én atyámnak Ábrahámnak Istene, és az én atyámnak Isáknak Istene, Uram! ki én nékem azt mondád: eredj haza a' te földedbe, a' te rokonságid közzé, és jól tészek te véled. *R.* 28: 15.

(c) Jákóbnak szép könyörgése, mellyben megvallja az ő méltatlanságát, az Istennek nagy kegyelmességét, és kéri az Istent, hogy szabadíttsa meg Ésautól.

10. Kissebb vagyok minden te jótéteményidnél és irgalmasságodnál, mellyet tselekedtél a' te szolgáddal. Mert egy páltzával mentem vala által e' Jordán vizén; mostan pedig két seregem vagyon.

11. Szabadítts meg engemet az én bátyámnak kezéből, Ésaunak kezéből; mert félek hogy el ne (d) jöjjön, és el ne veszessen engemet, és az anyát a' fiakkal.

(d) Az az, félek, hogy minden házam népével együtt levág.

12. Te pedig azt mondottad: jól teszek te véled, és a' te magodat ollyanná tészem, mint a' tengernek fövénnye, melly meg nem számláltathatik az ő soksága miatt. *R.* 22: 17.

13. És ott hála azon éjszaka: (e) és választa abból a' mi kezénél vala, ajándékot Ésaunak, az ő báttyának.

(e) Ne kísértse az ember az Istent: vagyon Jákóbnak ígérete az Istentől, de azért ajándékkal igyekezik megengesztelni Ésaut.

14. Két száz ketskéket, és húsz bakokat, két száz juhokat, és húsz kosokat.

15. Harmintz szoptatós tevéket fiaival egybe, negyven ünőket, tíz tulkokat, húsz szamarakat, tíz vemhékkel egyetemben.

16. És adá az ő szolgáinak kezekbe minden nyáját külön külön, és monda az ő szolgáinak: menjetek által én előttem, és mindenik sereg között közt hagyjatok.

17. És parantsolá az elsőnek, mondván: ha az én bátyám Ésau elő találánd tégedet, és megkérdénd tégedet, ezt mondván: ki szolgája vagy? hová mégy? és kié ez előtted való marha?

18. Akkor azt mondjad: Jákóbnak a' te szolgádnak ajándéka, mellyet küldött az én uramnak Ésaunak, és ímé ő maga is mi utánnunk vagyon.

19. Ugyan azt parantsolá a' másiknak, a' harmadiknak is, és mindeneknek, a' kik a' sereg nyájak után mennek vala, ezt mondván: illyen módon szólljatok Ésaunak, mikor ötet találándjátok.

20. Annak felette ezt is mondjátok: ímé Jákób is a' te szolgád mi utánnunk vagyon. Mert illyen módon gondolkodik vala *Jakób*, megengesztelem ötet ez ajándékokkal, melly előttem mégyen, és az után lészek szembe véle, talán kedves lészen személlyem előtte.

21. Ekképpen elbotsátá az ajándékot elől, ő maga pedig hála azon éjjel a' seregnél.

22. Felkelvén pedig ugyan azon éjszaka, vévé az ő két feleségeit, az ő két szolgáló leányát, tizenegy magzatival egybe, és általméne Jabboknak révén.

23. És minekutánna azokat vévén, általköltöztette vólna a' vízen, az után általköltözteté mindenét valamije vala.

24. Marada annakokáért (f) Jákób tsak egyedül, és tusakodik vala ő véle egy férjfiú, mind addig míg nem meghajnallanék.

(f) A' keresztyéni lelki viadalnak igen szép példája vagyon a' Jákób' tusakodásában, mivelhogy az Isten botsátja mi reánk a' keresztet, azért a' háborúságokban néminémüképpen az Istennel tusakodunk. De nékünk ez vígasztalás, hogy ha hit által erősen megragadjuk az Istent, és el nem botsátjuk, meggyőzzük ötet.

25. Ki mikor látná, hogy azon semmi erőt nem vehet, illeté az ő tsípőjének forgó tsontját, és a' Jákób tsípőjének forgó tsontja helyéből kiiszamodék, mikor *a' férjfiú* tusakodnék ő véle.

26. És mondá: botsáss el engemet; mert a' hajnal feljött. És mondá Jákób: nem botsátlak el tégedet, míg nem megáldasz engemet. *Hós.* 12: 3. 4.

27. Annakokáért monda nékie: kitsoda a' te neved? Felele: Jákób *nékem nevem.*

28. És mondá *az Angyal:* nem Jákób lészen ez után a' te neved, hanem (g) Izráel. Mert ha

az Isten ellen diadalmas vóltál, az emberek ellen is diadalmas lészesz.

(g) Izráelnek neveztetik Jákób, melly annyit tészen, mint Istengyözö.

29. És megkérdé Jákób, és mondá: mond meg kérlek a' te nevedet. Felele az: miért kérded az én nevemet? És megáldá ötet ugyan ott. *Bír.* 13: 17. 18.

30. Annakokáért nevezé azt a' helyet Jákób Pénielnek; (h) mert látám, úgy mond, az Istent színröl színre, és nem halék meg.

(h) Mondja Jákób, hogy az Istent színröl színre látta; mivelhogy az emberi formát látta vala, a' mellyben megjelentette vala magát.

31. És azonközben a' nap feljöve, míg általméne a' Pénielen, és ö az ö tsípejére sántít vala.

32. Annakokáért nem eszik az Izráel fiai mind e' mái napig a' tsípönek forgó tsontja mellett való inat, mivel hogy illette vala az Angyal a' Jákób' tsípö tsontját, és a' forgó tsontnak inát.

XXXIII. RÉSZ.

Jákób szembe leszen Ésauval, kit Ésau kegyelmes szemmel lát, megajándékozza Jákób Ésaut, az után mégyen Sukotba, és onnét Sékembe.

Jákób pedig felemelvén az ö szemeit, látá, és imé Ésau jö vala, és négy száz férjfiak ö véle, és megosztá az ö gyermekeit Lea mellé, Rákhel mellé, és az ö két szolgáló leánya mellé.

2. És az ö szolgáló leányit azoknak fiaival egybe elsö helyen helyhezteté, az után Leát, és az ö gyermekeit, utólsó helyen Rákhelt és Jósefet.

3. Ö maga pedig elöttök mégyen vala, és hétszer hajla meg a' földig, míg a' báttyához jutna.

4. Ésau pedig (a) eleibe futamodék ö néki, és megölelé ötet, és az ö nyakára ragaszkodék, és megtsókolá ötet, és akképpen sírának. *R.* 29: 11.

(a) A' kegyetleneknek szívek az Isten kezében vagynak, és mikor akarja, meglágyítja azokat.

5. Az után Ésau felemelvén az ö szemeit, látá az aszszonyokat és a' gyermekeket, és mondá: kitsodák ezek? Tiéid-é? Ki felele: én gyermekeim, kiket az Isten adott a' te szolgádnak.

6. Elközelgetének annakokáért a' szolgáló leányok, és azoknak gyermekeik, és meghajták ö magokat.

7. Elérkezék Lea is az ö fiaival, és meghajták magokat, annakutánna eljöve Jósef és Rákhel, és azok is meghajták ö magokat.

8. És mondá *Ésau:* tiéd-é mind az egész sereg, a' mellyet elötalálék? És felele: hogy az én uram elött kedvet találjak, *azért küldöttem azokat.*

9. És mondá Ésau: énnékem elég marhám vagyon jó ötsém, légyen tiéd a' te marhád.

10. Mondá pedig Jákób: ne *vesd meg* kérlek, ha találtam kedvet mostan te elötted, hanem vedd el az én ajándékomat az én kezemböl; (b) mert a' te ortzádat nem külömben látom, mintha az Istennek ortzáját látnám, mivel hogy kegyelmesen fogadál engemet.

(b) Azért mondja Isten' ortzájának az Ésau' ortzáját, mivelhogy hirtelen a' farkasból báránnyá lett vala; az Isten' kegyelmességének ábrázatja, és tüköre vólt az.

11. Vedd el, kérlek, az én ajándékomat, mellyet hoztam tenéked, mivelhogy az Isten kegyelmesen tselekedett én velem, és minden féle jószággal bövölködöm. Kénszeríté azért ötet, és elvévé.

12. Az után mondá Ésau: Indúljunk el, menjünk el, és én te elötted mégyek.

13. Felele néki *Jákób:* az én uram jól tudja, hogy e' gyermekek gyengék, és hogy énnékem szoptatós juhaim, és ünöim vagynak, mellyeket ha tsak egy nap feletteb hajtanak is, mind meghalnak a' nyájak.

14. Menjen el, kérlek, az én uram az ö szolgája elött, én is lassan elmégyek; a'mint az én elöttem való sereg mehet, és a'mint az én gyermekeim mehetnek, míg nem az én uramhoz jutok Seirbe.

15. Akkor mondá Ésau: kérlek engedd meg, hogy hagyjak te veled egynéhányat e' nép közzül, melly én velem vagyon. Ki mondá: miért hagynál? Elég énnékem, hogy kedvet találtam az én uram elött.

16. Megtére azért ugyan azon napon Ésau az ö után Seir felé.

17. Jákób pedig méne Sukotba, holott épite magának házat, és az ö barmainak hajlékokat, annakokáért nevezé azt a' helyet Sukotnak.

18. Annakutánna méne Jákób békeséggel Sálembe, Sékemnek városába, melly vala a' Kanaán' földében, mikor jönne Mésópótámiából, és tábort jára a' város' ellenében.

19. És megvevé a' mezönek azt a' részet, a'holott sátorát felvonta vala, Kámornak fiaitól, melly Kámor Sékem' attya vala, száz garason. (c)

(c) Vagy száz juhokon, az az száz garason, mellyeken juh képek valának.

20. És épite ott óltárt, (d) és nevezé azt illy névvel: Izráelnek erös Istene.

(d) Az óltárt nevezi az Isten nevével, mivel hogy azon áldozék az Istennek.

XXXIV. RÉSZ.

Dinát megszeplösíti a' Kámor' fia Sékem, kéri azt magának feleségül Sékem Jákóbtól és az ö fiaitól, kit néki ígértek illy törvénnyel: ha a' környülmetélkedést felveszik, mellyre azok kötelezik magokat, és környülmetélkednek. De a' Jákób fiai azokat megtsalják; mert felfegyverkezvén, mind az egész városnak férjfiait levágják, az aszszonyokat, leányzókat, gyermekeket elrabolják, jószágokban zsákmányt vetnek.

Kiméne pedig Dina Leának leánya, kit szült vala Jákóbnak, hogy látná annak a' tartománynak leányit.

2. És mikor látta vólna azt Sékem, a' Kivvi Kámornak, annak a' tartománynak fejedelmének fia, elragadá azt, és azzal hálván, megszeplösíté ötet.

3. És ragaszkodék az ö lelke Dinához, a' Jákób leányához, és megszereté a' leányzót, és szóll vala a' leányzónak édes beszédekkel.

4. Szólla pedig Sékem Kámornak az ö attyának illyen módon: Végyed énnékem feleségül ezt a' leányzót.

5. Jákób pedig meghallá, hogy megszeplösítette vólna *Sékem* az ö leányát, az ö fiai pedig a' mezön valának a' barommal, és vesztegségben lön Jákób míg azok megjönnének.

6. Kiméne azért Kámor a' Sékem' attya Jákóbhoz, hogy szóllna ö véle.

7. De mikor a' Jákób' fiai megjöttenek vólna a' mezöröl, meghallván e' dolgot, felette igen

bánkódának azok a' férjfiak, és igen megharaguvának, hogy illyen nagy gonoszságot tselekedett vólna *Sékem* az Izráel ellen, hogy a' Jákób' leányát megszeplősítette vólna, melly dolognak nem kellett vólna lenni.

8. Szólla azért Kámor ő vélek illyen módon: az én fiamnak Sékemnek lelke ragaszkodott a' ti leányotoknak lelkéhez, kérlek annakokáért titeket, adjátok azt néki feleségül.

9. És szerezzetek mi vélünk sógorságot. A' ti leányitokat adjátok minékünk, és a' mi leányinkat vegyétek magatoknak.

10. És maradjatok mi közöttünk, e' föld légyen a' ti birodalmatokban, lakjatok és munkálódjatok azon, és bírjátok azt.

11. Sékem is mondá a' leányzó' attyának, és az ő báttyainak: hadd találjak kedvet elöttetek, és valamit mondándotok, megadom.

12. Akármelly nagy jegy ruhát, és ajándékot kívánjatok én tőlem, megadom valamint mondjátok, tsak adjátok énnékem a' leányzót feleségül.

13. Felelének pedig a' Jákób' fiai álnokúl, Sékemnek és Kámornak a' Sékem' attyának midőn néki szóllának, mivelhogy megszeplősítette vólna Dinát az ő húgokat.

14. És mondának nékie: nem mivelhetjük e' dolgot, hogy a' mi húgunkat adjuk környülmetéletlen embernek; mert minékünk gyalázat vólna.

15. Mindazáltal engedünk néktek illy okkal: ha mi hozzánk hasonlatosok lésztek, és környülmetéltetik ti köztetek minden férjfiú.

16. Így a' mi leányinkat néktek adjuk, és a' ti leányitokat magunknak veszszük, ti köztetek lakozunk, és véletek egy néppé lészünk.

17. Hogy ha nem engedéndetek minékünk, hogy környülmetélkednétek, felveszszük a' mi leányunkat, és elmégyünk.

18. És tetszék azoknak beszédek Kámornak, és Sékemnek Kámor' fiának.

19. És nem halasztá (a) az ifjú ezt véghez vinni, mivelhogy felette igen szereti vala a' Jákób leányát. Vala pedig Sékem az ő attyának házanépe között mindeneknél betsületesebb.

(a) Balgatagságnak példája ez Kámorban és Sékemben, hogy a' leányért olly hitet vesznek bé, mellyről semmit nem tudnak; noha az Izráel házában való hit és tudomány igaz vólt.

20. Elméne annakokáért Kámor, és Sékem az ő fia, az ő városoknak kapujába, és szóllának az ő városoknak férjfiaival, illyen módon:

21. E' férjfiak békeségesek mi közöttünk, és akarnak lakozni a' mi földünkön, és azon munkálódni, e' föld mivelhogy elég széles, ám lakjanak rajta, az ő leányokat vegyük magunknak feleségül, és a' mi leányinkat adjuk nékiek.

22. De illy törvény alatt akarnak mi vélünk e' férjfiak egygyütt lakni, és egy néppé lenni: hogy ha minden férjfiú környülmetélkedik mi közöttünk, miképpen hogy ők is környülmetéltettek.

23. Minden juhok, és minden jószágok, és minden ő barmok nem de nem miéink lésznek-é? Tsak hogy engedjünk nékiek, hogy lakhassanak mi köztünk.

24. Engedének annakokáért Kámornak, és Sékemnek az ő fiának, mindenek valakik a' város' kapuján kimennek vala, és környülmetélé magát minden férjfiú, valaki annak a' városnak kapuján kimégyen vala.

25. Harmad napon azért, (b) mikor a' sebnek fájdalmában vólnának, a' Jákóbnak két fiai Simeon és Lévi Dinának báttyai vönek fegyvereket, és nagy bátorsággal bémenének a' városba, és minden férjfiat megölének.

(b) A' paráznaság' büntetésének példája, jóllehet a' Jákób' fiai nagy álnoksággal tselekedtek, megrontván a' Kámorral és Sékemmel tett szövetségeket.

26. Annak felette Kámort is és az ő fiát Sékemet fegyverrel megölék, és elvivék Dinát a' Sékem' házából, és kimenének.

27. Jákóbnak pedig a' több fiai esének a' megöltekre, és eldúlák a' várost, mivelhogy megszeplősítették vala az ő húgokat.

28. És juhokat, barmokat, szamarokat, és valami jószágok vala a' városban, és a' mezőn mind elvivék.

29. Minden gazdagságokat is, minden ő gyermekeket, és feleségeket fogva elvivék, és elprédálák, valami az ő házokban vala.

30. Annakokáért monda Jákób Simeonnak és Lévinek: megháborítottatok engemet, és utálatossá tettetek e' földnek lakosi előtt, a' Kanaánéusok és Perizéusok előtt; és mivelhogy én kevesed magammal vagyok, ha én ellenem felgyűlnek, levágnak és eltörűlnek engemet mind házam népével egybe.

31. Kik mondának: avagy mint tisztátalan személlyel, úgy kellett-é a' mi húgunkal gonoszúl élni?

XXXV. RÉSZ.

Jákób az Isten' parantsolatjából Béthelbe indúl, de az előtt az ő házanépét megtisztítja a' bálványoktól, az után elmégyen Béthelbe, és ott áldozik az Istennek. Meghal Débora, megjelenik az Isten Jákóbnak, és megáldja ötet; meghal Rákhel is. Rúben megszeplősíti Bilhát, meghal Isák.

Mondá pedig az Isten Jákóbnak: kelj fel, eredj Béthelbe, és telepedjél le ott, és tsinálj óltárt amaz erős Istennek, a' ki megjelenék tenéked, mikor a' te bátyád előtt futnál. *R.* 28: 13.

2. Akkor mondá Jákób (a) az ő házanépének, és mind azoknak, kik véle valának: hánnyátok el az idegen isteneket, kik köztetek vagynak, és tisztíttsátok meg magatokat, és változtassátok el öltözeteteket.

(a) Jámbor és Istenfélő gazdának példája Jákób, hogy az ő házanépét nem tsak külső jó erkölcsre tanítja; hanem Isteni tiszteletre is, és a' bálvány imádásnak eltávoztatására.

3. Az után keljünk fel, és úgy menjünk fel Béthelbe, hogy tsináljak ott óltárt annak az erős Istennek, ki meghallgatott engemet az én nyomorúságomban, és velem vólt az úton, a' mellyen jártam.

4. Adák annakokáért (b) Jákóbnak mind az idegen isteneket kik nálok valának, és az ő fülökön való függőket is, és elrejté azokat Jákób a' tserfa alatt, melly vala Sékemnél.

(b) Engedelmes háznépnek példája. De Jákób nem jól tselekedék, hogy mindenestűl el nem rontotta a' bálványokat, mint Móses és Ézékiás tselekedtek.

5. És elindúlának: (mert az Istennek rettentése vala a' városokon, mellyek valának ő környülök, és nem űzék a' Jákób' fiait.)

6. Juta azért Jákób Lúz nevű városba, (melly vagyon Kanaán' tartományában, és az immár Béthelnek neveztetik) és mind a' sokaság, melly ő véle vala.

7. És épite ott óltárt az erős Istennek, és ne-

vezé a' helyet (c) El-Béthelnek, mivelhogy ott jelent vala meg néki az Isten, mikor az ő bátya előtt futna.

(c) Az az: Béthelnek Istene.

8. És meghala Débora Rebekának dajkája, és eltemetteték Béthel mellett egy tserfa alatt, és nevezé a' helyet (d) Allon Bakutnak.

(d) Az az: sírásnak tserfája.

9. Megjelenék pedig ismét az Isten Jákóbnak mikor Mésópótámiából haza térne, és megáldá ötet.

10. És mondá nékie az Isten: a' te neved Jákób; nem neveztetik többé a' te neved Jákóbnak, hanem Izráel lészen a' te neved. Nevezé azért ötet Izráelnek. *R.* 32: 28.

11. Annak felette mondá nékie az Isten: én vagyok a' mindenható erös Isten; nevekedjél, és sokasodjál, nép és népeknek sokasága származik te tőled, és Királyok származnak a' te ágyékodból.

12. És e' földet, a' mellyet adtam Ábrahámnak és Isáknak, tenéked adom, az az: a' te magodnak adom te utánnad e' földet.

13. És elméne ő tőle az Isten a' helyből, a' holott ő véle szóllott vala.

14. Emele pedig ott a' helyen Jákób, a'holott az Isten szóllott vala véle, kö oszlopot; és áldozék azon híg áldozattal, (e) és önte arra olajt. *R.* 28: 18.

(e) Híg áldozatnak nevezzük a' bort vagy olajt, mellyel meghintették az áldozatot. Érti pedig a' híg áldozatnak neve alatt az egész áldozatot.

15. És nevezé Jákób azt a' helyet, a' melly helyen szóllott vala az Isten ő véle, Béthelnek.

16. És elmenének Béthelből, és valának Éfratától még mintegy egy mértföldnyire, és szüle Rákhel, és a' szülésben nagy fájdalmat szenvede.

17. És mikor a' szülésben fájdalmat szenvedne, mondá nékie a' bába: ne félj, mert most is fiad lészen.

18. Mikor pedig a' lelke kimenne, (mert meghala) nevezé azt (f) Benóninak, de az attya nevezé (g) Benjáminnak.

(f) Benóni, az az: fájdalomnak fia.

(g) Benjámin, az az: jobb kéznek fia.

19. Meghala annakokáért Rákhel, és eltemetteték az úton, a' mellyen mennek Éfratába, melly mostan Betlehemnek neveztetik. *R.* 48: 7.

20. És állata Jákób oszlopot az ő temető helyénél, az mondatik mind e' mái napiglan Rákhel' temető helyének oszlopának.

21. Az után elméne Izráel, és sátorát voná a' Héder tornyán túl.

22. Lőn pedig ez, hogy mikor Izráel lakoznék abban a' tartományban, Rúben elmenvén, hála Bilhával, az ő attyának ágyas feleségével, mellyet meghalla Izráel. Valának pedig a' Jákób' fiai tizenketten.

23. Leának fiai: Jákóbnak elsö szülötte Rúben, az után Simeon, Lévi, Júda, Isakár, Zebulon. *R.* 46: 8. 2. *Mós.* 1: 2.

24. Rákhelnek fiai: Jósef, és Benjámin.

25. A' Rákhel' szolgáló leányának Bilhának fiai: Dán és Naftali.

26. A' Lea' szolgáló leányának Zilpának fiai: Gád, Áser. Ezek a' Jákób' fiai, kik születtek néki Mésópótámiában.

27. Végezetre juta Jákób Isákhoz az ő attyához Mamréba, Árba nevü városba, melly most Hebronnak neveztetik, holott Ábrahám és Isák jövevények vóltak.

28. Valának pedig az Isák' életének napjai száz nyóltzvan esztendök.

29. És meghala Isák lelkét kibotsátván, és takaríttaték az ő eleihez, mikor vén vólna, és hoszszú élettel megelégíttetett vólna, és eltemeték ötet az ő fiai, Ésau és Jákób.

XXXVI. RÉSZ.

Megírja Móses e' Részben az Ésau' nemzetségét.

EZEK pedig az Ésau' nemzetségi, ki Édomnak hívattatik.

2. Ésau vett vala magának feleségeket a' Kanaánnak leányi közzül: Á'át, a' Kittéus Élonnak leányát, és Aholibamát Anának leányát, ki a' Sibon Kittéus' leánya vólt.

3. És Bosmátát, az Ismáel' leányát, Nebajótnak húgát.

4. Szülé pedig Ada Ésaunak Élifázt, és Bosmáta szülé Réhuelt. 1. *Krón.* 1: 35.

5. Aholibama pedig szülé Jéust, Jalamot, és Kórát. Ezek az Ésau' fiai, kik születtek néki a' Kanaán' földén.

6. És felvette Ésau az ő feleségeit, az ő fiait, és az ő leányit, és minden házabéli lelkeket, minden juhait, barmait, és minden jószágát, marháját, mellyet keresett vala a' Kanaán' földében, és elment vala más földre, az ő attyafiának Jákóbnak hazajövetele előtt.

7. Mert sok marhájok vala, hogy egygyütt nem lakhatnának, és az a' föld, aholott mint jövevények úgy laknak vala, el nem szenvedheti vala őket, az ő barmoknak sokságáért. *R.* 13: 6.

8. És lakozék Ésau a' Seir' hegyén. Ez az Ésau pedig az Édom. *Jós.* 24: 4.

9. Ezek azért Ésaunak, az Édomiták' attyának nemzetségi a' Seir' hegyén.

10. Ezek az Ésau' fiainak nevek: Élifáz, Ádának Ésau' feleségének fia. Réhuel, Bosmátnak Ésau' feleségének fia.

11. Élifáznak fiai vóltak: Témán, Ómár, Tzefo, Gatám, és Kénáz.

12. Élifáznak pedig az Ésau' fiának ágyasa vala Timna, ki Élifáznak szülé Amaléket. Ezek Ádának Ésau' feleségének fiai.

13. Ezek pedig a' Réhuel' fiai: Nákát, Zéra, Samma, és Mizza. Ezek vóltak Bosmátának, az Ésau' feleségének fiai.

14. Aholibamának pedig Ésau' feleségének, Ána leányának, ki Sibon leánya vólt, fiai ezek, kiket szüle Ésaunak: Jéus, Jálám, és Kórák.

15. Ezek pedig az Ésau' fiai közzül való fejedelmek: Élifáznak, Ésau' első szülöttének fiai ezek: Témán Hertzeg, Ómár Hertzeg, Tzefo Hertzeg, Kénáz Hertzeg.

16. Kórák Hertzeg, Gátán Hertzeg, Amalék Hertzeg. Ezek vóltak Élifáztól való fejedelmek az Édom' tartománnyában, és ezek az Áda fiai.

17. Réhuelnek pedig az Ésau fiának fiai ezek: Nákát Hertzeg, Zéra Hertzeg, Sammá Hertzeg, Mizzá Hertzeg. Ezek vóltak Réhueltől való fejedelmek az Édomnak tartománnyában, ezek Bosmátának az Ésau feleségének fiai.

18. Ezek pedig Aholibamának az Ésau feleségének fiai: Jéus Hertzeg, Jálám Hertzeg, Kórák Hertzeg. Ezek az Aholibamától Ésau feleségétől az Aná leányától való fejedelmek.

19. Ezek az Ésau' fiai, és ezek az ő tőle való fejedelmek; ez az Ésau az Édom.

20. A Horéus

20. A' Horéus Seirnek pedig fiai, kik ott a' földön lakoznak vala ezek: Lotán, Sóbál, Sibon, Hána. 1. *Krón.* 1: 38.

21. Dison, Éser, Disán. Ezek a' Horéusoknak fejedelmei, Seirnek fiai az Édom' tartománnyában.

22. Lotánnak pedig fiai vóltak: Hóri, Hémán, és Lotánnak húga Timna.

23. Sobálnak pedig fiai ezek: Halvan, Manahát, Ébál, Sefó, Onám.

24. Sibonnak pedig fiai ezek: Ajá és Haná; ez a' Haná az, ki az öszvérek' fajzásának módját találta a' pusztában, mikor az ő attyának Sibonnak szamarait őrizné.

25. Hanának pedig fiai ezek: Dison és Abolibamá Ananak leánya.

26. Disonnak fiai ezek: Hemdán, Esbán, Itrán, Kérán.

27. Ésernek fiai ezek: Bilhán, Zahaván, Hákán.

28. Disánnak fiai ezek: Hutz és Árán.

29. A' Horéusok közzül való fejedelmek pedig ezek: Lotán Hertzeg, Sobál Hertzeg, Sibon Hertzeg, Haná Hertzeg,

30. Dison Hertzeg, Éser Hertzeg, Disán Hertzeg. Ezek a' Horéusok közzül való fejedelmek az ő fejedelemségek szerént, a' Seir' tartománnyában.

31. Ezek pedig a' Királyok, kik uralkodtanak az Édomnak tartománnyában, minekelőtte az Izráel' fiai között Király uralkodnék. 1. *Krón.* 1: 13.

32. Először Király vólt Édomban Béla, Beornak fia, kinek városának neve Dinhaba vólt.

33. Minekutánna meghalt Béla, uralkodott ő helyébe Jóbáb, Zerának fia, ki Botzrából való vólt.

34. Minekutánna meghalt Jóbáb, uralkodott ő helyébe Husám, ki Témán' földéből való vólt.

35. Husám' halála után uralkodott ő helyébe Hadád, a' Bédád' fia, ki a' Midiánitákat a' Moábiták' mezején megveré, kinek az ő városának neve vala Hávit.

36. Hadád' hólta után uralkodott ő helyében Samla Masrékából való.

37. Samla' hólta után uralkodott ő helyében Saúl, ki vólt az *Eufrates* folyóvíz mellett való Rehobót városból.

38. Saul' hólta után uralkodott ő helyében Bál Hánán, Ákbor' fia.

39. Bál Hánánnak, Ákbór' fiának hólta után uralkodott ő helyében Hadár, és az ő városának neve Pahu, az ő feleségének pedig neve Mehetabél, ki Mézaháb' leányának Matrédnek leánya vala.

40. Ezek pedig az Ésau' nemzetségéből való Hertzegeknek nevek, az ő tselédek, helyek, és nevek szerént: Timná Hertzeg, Alvá Hertzeg, Jetet Hertzeg. 1. *Krón.* 1: 51.

41. Aholibamá hertzeg, Éla Hertzeg, Pinon Hertzeg.

42. Kénáz Hertzeg, Téman Hertzeg, Mibtzár Hertzeg.

43. Magdiel Hertzeg, Kirám Hertzeg. Ezek az Édomnak fejedelmi az ő lakások szerént, az ő örökségeknek földében. Ez Ésau *vólt* az Édomitáknak attyok.

XXXVII. RÉSZ.

Jósef vádolja az ő báttyait az ő attyának. Álmokat lát. Írígykednek reá az ő báttyai, megfosztják a' mezőn ötet ruhájától, a' kútba vetik, az után eladják pénzen. Siratja ötet Jákób.

Lakozék pedig Jákób az ő attyának bújdosásának földén, a' Kanaán' földén.

2. És ezek a' dolgok lettek a' Jákób' házanépe között. Jósef mikor tizenhét esztendős vala, az ő báttyaival egyben őriz vala juhokat, (mert gyermek vala) Bilhának és Zilpának az ő attya' feleségeinek fiaival, (a) és azoknak az ő gonosz életek felől való híreket az ő attyának megmondja vala.

(a) A' mi atyánkfiainak gonoszságokat is nem kell elhallgatnunk.

3. Izráel pedig minden fiainál inkább szereti vala Jósefet, mivelhogy vénségének fia vólna, és szép tarka ruhát tsináltatott vala nékie.

4. Mikor pedig eszekbe vették vólna az ő báttyai, hogy az ő attya azt minden báttyainak felette szeretné, gyűlölik vala ötet, annyira, hogy szép szóval néki nem szóllhatnának.

5. Láta pedig Jósef álmot, mellyet mikor megbeszéllett vólna az ő báttyainak, annál inkább gyűlölik vala ötet.

6. Mert azt mondja vala nékiek: Halljátok meg az én álmomat, mellyet én láttam.

7. Ímé kötünk vala (b) egy mezőben kévéket, és ímé az én kévém felkele és felálla, a' ti kévéitek pedig környülállanak vala, és az én kévém előtt meghajolnak vala.

(b) Az Isten régen nagy dolgokat jelentett meg álom által.

8. És mondának néki az ő báttyai: avagy királyunk lészesz-é minékünk? vagy mi rajtunk uralkodni fogsz-é? Annakokáért annál is inkább gyűlölik vala ötet az ő álmáért, és az ő beszédiért.

9. Az után más álmot is láta, (c) és megbeszélé azt az ő báttyainak, mondván: ímé más álmot is láttam; mert a' nap, és a' hóld, és tizenegy tsillagok én előttem meghajolnak vala.

(c) Jósefnek két álma mind egygyet jelent, tudniillik az ő következendő uraságát.

10. Megbeszéllé az ő attyának is, és az ő báttyainak, és megdorgálá ötet az ő attya, és mondá néki: mitsoda álom ez, a' mellyet láttál? avagy elmégyünk-é én, és a' te anyád, és a' te atyádfiai, hogy meghajtsuk magunkat te előtted a' földig?

11. Írígykednek vala azért reája az ő báttyai, az ő attya pedig e' dolgot elméjében tartja vala.

12. Mikor pedig elmentek vólna az ő báttyai az ő attyoknak juhainak őrizésére Sékembe.

13. Mondá Izráel Jósefnek: a' te bátyáid avagy nem Sékemben őrzik-é a' juhokat? Jöszte azért hogy küldjelek el tégedet ő hozzájok. Ki mondá: ímé jelen vagyok.

14. És mondá néki: menj el, lásd meg, ha békeségben vagynak-é a' te bátyáid, és a' juhok, és mond meg nékem. Elküldé azért ötet Hebronnak völgyéből, és méne Sékembe;

15. Találá pedig ötet egy férjfiú, mikor a' mezőben bújdosnék, és megkérdé ötet az a' férjfiú, ezt mondván: mit keresel?

16. Ki mondá: az én bátyáimat keresem, kérlek mond meg nékem, hol őrzik a' barmot?

17. És mondá az ember: elmentek innét, hallám pedig hogy azt mondák: menjünk Dótánba. Elméne azért Jósef az ő báttyai után, és megtalálá őket Dótánban.

18. Kik mikor látták vólna ötet távol; és minekelőtte közelebb ment vólna hozzájok, elvégezék, hogy ötet megölnék.

19. Mert ezt mondották vala egymásnak: ímhol jő amaz álom látó.

20. Jer öljük meg (d) annakokáért ötet, és vessük egy ó kútba, és azt mondjuk, hogy a' gonosz fene vad ette meg ötet, és meglátjuk, mit használt az ő álma.

(d) Az ember ha elfedezi ember előtt az ő bűneit, az Isten előtt el nem fedezheti.

21. Mellyet mikor Rúben hallott vólna, igyekezék azon, hogy ötet megmentené azoknak kezekből. És mondá: ne öljük meg ötet. *R.* 42: 22.

22. És ezt mondja vala Rúben: ne ontsátok ki az ő vérét, hanem vessétek ötet az ó kútba, melly itt a' pusztában vagyon, de meg ne öljétek. *Ezt pedig azért mondja vala*, hogy ötet azoknak kezekből megszabadítaná, és ötet megadná az ő attyának.

23. És mikor Jósef az ő báttyaihoz jutott vólna, megfoszták ötet az ő ruhájától, ama' tarka ruhától, melly rajta vala.

24. És megragadván ötet, veték egy ó kútba, az a' kút pedig üres vala, és nem vala víz benne.

25. Leülének vala pedig, hogy ennének, és mikor felemelték vólna az ő szemeiket, láták, és ímé egy sereg Ismáeliták jönnek vala Gileádból, azoknak tevéi visznek vala fűszerszámokat, balzsamot és mirhát, kik mennek vala, hogy azokat vinnék Égyiptomba.

26. És mondá Júda (e) az ő attyafiainak: mi hasznunk lészen benne, ha megöléndjük a' mi atyánkfiát, és eltitkolándjuk az ő vérét?

(e) Akármelly kemények légyenek az emberek, de végre az ő lelkek esméretitől vádoltatván, meggondolják a' bűnnek nagy vóltát.

27. Jer adjuk ötet ez Ismáelitáknak, és ne öljük meg; mert mi atyánkfia, mi testünk. Kinek engedének az ő attyafiai.

28. És mikor a' kereskedő (f) Midiániták azon elmennének, kivonák Jósefet az ó kútból, és adák ötet azoknak az Ismáelitáknak húsz ezüst pénzen, kik elvivék Jósefet Égyiptomba. *Sólt.* 105. *Tsel.* 7: 9.

(f) Jósefet pénzen adják el az atyafiak, melly dolog példája a' Kristusnak pénzen való eladattatásának.

29. Mikor pedig Rúben az ó kúthoz ment vólna, és nem vólna Jósef a' kútban, megszaggatá az ő maga ruháit.

30. És megtérvén az ő attyafiaihoz, mondá: nintsen a' gyermek, és én hová légyek?

31. Vévék annakokáért a' Jósef ruháját, és megölének egy ketske fiat, és annak vérével megfesték a' ruhát.

32. És elküldék azt a' tarka ruhát, és vivék az ő attyokhoz, és mondának: ezt a' ruhát mi találtuk, esmérd meg, ha a' te fiad' ruhája-é, vagy nem?

33. Ki megesmére azt, és mondá: az én fiamnak ruhája, a' gonosz fene vad ette meg ötet, kétség nélkül elszaggattatott Jósef. *R.* 44: 28.

34. És megszaggatá Jákób az ő maga ruháit, és gyász ruhába öltözvén, siratá az ő fiát sok ideig.

35. Felkelének pedig az ő fiai mindnyájan, és mind az ő leányi, hogy vígasztalnák ötet, és nem akara megvígasztaltatni; mert ezt mondja vala: sírva mégyek az én fiamhoz a' koporsóba, és siratá ötet az ő attya.

36. A' Midiániták pedig eladák ötet Égyiptomban a' Faraó fő szolgájának Pótifárnak, a' vitézek' hadnagyának.

XXXVIII. RÉSZ.

Júda a' Jákób' fia megházasodik, gyermekei lésznek, azoknak ketteit az Isten megöli. Vétkezik Júda Támárral az ő menyével, lészen attól két gyermeke.

ÉS lön akkor az időben, hogy Júda elmenvén az ő attyafiaitól, térne egy Hadullambéli férjfiúhoz, kinek neve vala Kira.

2. És meglátá ott Júda egy Kanaánbéli férjfiúnak leányát, kinek neve vala Sua, és azt feleségül vévén magának, béméne hozzája. 1. *Krón.* 2: 5.

3. Ki fogada az ő méhében, és szüle fiat, és nevezé azt Hernek. 4. *Mós.* 26: 19.

4. És az másodszor is terébe esvén szüle fiat, és nevezé azt Ónánnak.

5. Az után ismét szüle fiat, kit neveze Sélának, vala pedig Júda Kezibben, mikor ő ezt szülé.

6. Vőn pedig Júda feleséget az ő első fiának Hernek, kinek neve vala Támár.

7. És mikor Her, Júdának első fia gonosz vólna az Úrnak szemei előtt, megölé ötet az Úr. 4. *Mós.* 26: 19.

8. Annakokáért mondá Júda Ónánnak: eredj bé a' te bátyádnak feleségéhez, és a' te bátyád helyében vedd feleségül azt, és a' te bátyádnak támaszsz magot.

9. Tudja vala pedig Ónán, hogy nem övé lenne az a' mag, (a) annakokáért valamikor az ő feleségéhez bémégyen vala, a' földre botsátván, elveszti vala a' magot, hogy az ő báttyának magot ne támasztana.

(a) Az emberi mag eltékozlása' büntetésének példája.

10. És gonoszságnak tetszék az Úrnak szemei előtt, a' mit tselekeszik vala, annakokáért megölé azt is.

11. És mondá Júda Támárnak az ő menyének: maradj özvegyen addig a' te atyád' házában, míg az én fiam Séla megnevekedik. Mert így gondolkodik vala: netalám ez is meghal, mint az ő báttyai. Elméne azért Támár, és marada az ő attya' házában.

12. És mikor sok napok múltanak vólna el, meghala Sua Júdának felesége, és hogy magának vígasztalást venne, elméne az ő juhainak nyírőihez az ő barátjával a' Hadullámbéli Kirával, Timnátba.

13. Megmondák pedig Támárnak illyen módon: ám a' te ipad Timnátba mégyen az ő juhainak nyírésére.

14. Támár azért levetvén az ő özvegységének ruháit, béborítá magát fedéllel, és magát eltitkolá, és leüle a' kettős útfélen, a' melly mégyen Timnátba; mert látja vala, hogy megnevekedett vólna Séla, és ötet nem adták vólna annak feleségül.

15. Látván pedig azt Júda, állítá azt tisztátalan személynek lenni, mivelhogy befedezte vala ortzáját.

16. Hozzá téré azért ahoz az útról, és monda: engedd meg kérlek, hogy menjek bé te hozzád; mert nem tudja vala, hogy az ő menye vólna. És mondá *Támár:* mit adsz énnékem, ha megengedem, hogy vélem közösülj?

17. És felele: küldök néked az én juhaim közzül egy ketske fiat. És az mondá: megengedem

a' mit akarsz, ha zálogot adsz addig, míg azt megküldöd.

18. Mondá azért *Júda:* mitsoda a' zálog, mellyet adjak tenéked? Felele az: a' te gyürüd, a' te keszkenöd, és a' páltza, melly a' te kezedben vagyon. Oda adá azért néki, és béméne hozzája, és terébe esék ö tőle.

19. Az után felkelvén *Támár*, elméne, és leveté a' fedelet, mellyel magát béborította vala, és felvévé magára az özvegységnek ruháit.

20. És megküldé Júda a' ketske fiat, az ő Hadullambéli barátjától, hogy a' zálogot megkérné az aszszonytól, és nem találá azt.

21. És megkérdé a' helynek férjfiait, mondván: hol vagyon ama' tisztátalan személy, melly a' kettös út félen ül vala? És azok mondának: nem vólt itt tisztátalan személy.

22. Megtére pedig Júdához, és mondá: nem találám azt meg. Annak felette a' helynek lakosi is azt mondák: nem vólt itt tisztátalan személy.

23. És mondá (b) Júda: tartsa magának, hogy valamiképpen meg ne gyaláztassunk, ímé én megküldöttem vólt a' ketske fiat, te pedig nem találtad meg ötet.

(b) Mikor az Isten' lelke nem vezérli az embert, szorgalmatosabb az emberek előtt való gyalázatról, hogy nem az Isten' haragjáról, ha mikor vétkezik.

24. És mintegy három hónap múlva megmondák Júdának, illyenképpen: Támár a' te menyed paráználkodott, és a' paráznaságból terébe esett. És mondá Júda: vigyétek ki ötet, és égettessék meg.

25. Az pedig mikor (c) kivitetnék, küldé az ő ipához, ezt izenvén: attól a' férjfiútól vagyok terhes, a' kiéi ezek, és ezt is mondá: esmérd meg kérlek, kiéi ezek, a' gyürü, a' keszkenö, és a' páltza.

(c) A' paráznaság mindenkor nagy bűnnek ítéltetett.

26. Megesméré azért (d) Júda, és mondá: igazabb én nálamnál; mert nem adám ötet az én fiamnak Sélának, de nem esméré *Júda* többé azt.

(d) Megesméri Júda az ő bünét, de az ő büntetéséről senki nem emlékezik, noha Támárt halálra ítélték vala.

27. És mikor Támár a' szülésre juta, (ímé kettös gyermekek *valának* az ő méhében.) 1. *Krón.* 2: 4.

28. Mikor pedig szülne, és azoknak egygyike a' kezét kinyújtotta vólna, a' bába veres fonalat vévén, köté azt a' kezére annak, ezt mondván: ez jött ki elöször.

29. De mikor az bévonta vólna az ő kezét, a' másik jöve ki. És mondá *a' bába:* mimódon találhattál magadnak rést a' kijövetelre! És nevezé azt Péresnek. (e) *Mát.* 1: 3.

(e) Péres annyit tészen, mint szakasztás.

30. És annakutánna kijöve az ő attyafia, a' kinek kezére veres fonalat kötöttek vala, és nevezé azt Zéráknak.

XXXIX. RÉSZ.

Az Isten megáldja Pótifárt Józefért. A' Pótifár felesége bünre szorgalmaztatja Józefet, nem enged Józef. Vádolja hamisan az aszszony Józefet, a' tömlötzbe vetik ötet, de ott is az Isten véle vagyon.

TOVÁBBÁ Józef vitetett vala Égyiptomba, és egy Égyiptombéli ember Pótifár, Faraónak fő szolgája, a' vitézek' Hadnagya, megvette vala az Ismáelitáktól, kik ötet oda vitték vala.

2. És vala az Úr Józeffel, és jó szerentsés vala, és lakik vala az ő Égyiptombéli urának házában. *v.* 21. *Tsel.* 7: 9.

3. Látá pedig az ő ura, hogy az Úr vólna ő véle, és hogy valamit tselekednék, az Úr szerentséssé tenné ő általa.

4. Tálála azért Józef kedvet az ő ura előtt, és szolgál vala nékie, és az ő házán fövé tévé, és mindeneket, valamije vala, az ő birodalmába ada.

5. És miólta fő gondviselővé tévé ötet az ő házán, és minden marháján, az Úr megáldá az Égyiptombéli embernek házát Józefért, és az Úrnak áldása vala minden jószágán, mind házában, mind a' mezön.

6. Mindeneket azért valamije vala, Józefre bíza, és nem vala semmire gondja, miképpen Józefnek, hanem tsak az ételre. Józef pedig szép formájú és tekintetü vala.

7. Ezeknek utánna pedig (a) az ő urának felesége veté szemeit Józefre, és mondá: hálj velem.

(a) Gyakorta veszedelmes az embernek a' szép ábrázat.

8. Ki nem akarván engedni, mondá az ő ura' feleségének: ímé az én uramnak semmi gondja nintsen azokra, mellyek az ő házában vagynak; hanem mindeneket, a' mellyek övéi, az én kezembe bízott.

9. Nintsen néki én nálamnál nagyobb az ő házában, és semmit én tőlem meg nem tiltott, hanem tsak tégedet, mivelhogy te ő felesége vagy, mimódon mivelném azért e' nagy gonoszságot, vétkezvén az Isten ellen?

10. Mikor pedig minden napon szóllana az aszszony Józefnek, és nem engedne nékie, hogy véle hálna, és véle egygyesülne.

11. Történék egy napon, hogy a' házba méne Józef valami dolgát tenni, és senki nem vólna a' házban a' háznép közzül.

12. Megragadá az aszszony Józefnek ruháját, ezt mondván: hálj én velem, és ö ott hagyván ruháját az aszszony' kezében, elfuta és kiméne.

13. És mikor látta vólna az aszszony, hogy az ő ruháját kezében hagyta vólna, és kifutott vólna.

14. Szóllítá a' háznépet, és monda azoknak illyen módon: lássátok, 'Sidó férjfiat hozott a' mi házunkba az én uram, hogy megszégyenítene minket. Mert én reám jöve, hogy én velem hálna, és kiálték nagy szóval.

15. És mikor az hallotta vólna, hogy kiáltottam vólna felszóval, az ő ruháját elhagyá az én kezemben, és elfutván kiméne.

16. Megtartá azért az ő ruháját magánál, míglen az ő ura haza jönne.

17. Kinek illyen szókkal szólla, mondván: eljöve én hozzám a' 'Sidó szolga, a' kit nékünk hoztál, hogy engemet megszégyenítene.

18. És mikor kiáltottam vólna felszóval, az ő ruháját itt hagyá, és kifuta.

19. Mikor pedig hallotta vólna az ő ura az ő feleségének beszédit, a' mellyeket mondott vala, ezt mondván: illyen dolgokat tselekedék én rajtam a' szolga, felgerjede az ő haragja.

20. Vévé azért Józefet az ő ura, és veté a' tömlötzbe, a' mellyben a' Király' fogjai valának, és ott lön a' tömlötzben. *'Sólt.* 105: 18.

21. Az Úr vala pedig (b) Józeffel, és kegyel-

mesen tselekedék ő véle, és a' tömlötztartó előtt is kedvessé tévé őtet. *Tsel.* 7: 9.

(b) Az Isten a' nyomorúságban sem hagyja el az ő benne bízókat.

22. És a' tömlötztartó mind azokat a' foglyokat, kik a' tömlötzben valának, bízá Jósefre, és valamit ott tselekesznek vala, mind ő tselekeszi vala.

23. És semmi gondja nem vala a' tömlötztartónak azokra, a' mellyek birodalmában valának, mivelhogy az Úr vólna Jóseffel, és valamit tselekeszik vala, az Úr szerentsésé tészi vala.

XL. RÉSZ.

Megmagyarázza Jósef a' tömlötzben a' Pohárnoknak, és a' Sütőnek álmokat.

Történék ezeknek utánna, hogy az Égyiptombéli Királynak Pohárnokja, és Sütője vétkeznének az ő urok ellen az Égyiptombéli Király ellen.

2. Megharaguvék azért Faraó mind a' két fő szolgájára, tudniillik a' fő Pohárnokra, és a' fő Sütőre.

3. És vetteté azokat a' vitézek' hadnagyának tömlötzébe, tudniillik a' tömlötzbe, a' mellyben Jósef fogva vala.

4. A' vitézek' hadnagya fővé tévé azokon Jósefet, és szolgál vala nékiek, és lőnek fogságban (a) *egy esztendeig.*

(a) Avagy bizonyos napokig.

5. És mind ketten (b) látának álmot, ugyan azon egy éjjel, hozzájok illendő magyarázat szerént, a' Királynak mind Pohárnokja, mind Sütője, kik a' tömlötzben fogva valának, melly álom megjelentené, mi következnék mind a' kettőre.

(b) Álomban az Isten gyakorta megjelentette régen az embernek, mi következzék reája.

6. Méne azért ő hozzájok reggel Jósef, és megtekinté őket, és ímé bánkódnak vala.

7. És megkérdé a' Faraó' fő szolgáit, kik ő véle egygyütt az ő urának házánál a' tömlötzben fogva valának, ezt mondván: miért vagytok most illyen szomorúak?

8. Kik felelének néki: álmot láttunk, és nintsen ki megmagyarázza azt; és mondá nékiek Jósef: avagy nem Istené-é az álomnak magyarázása? Mondjátok meg nékem az álmot.

9. Megbeszélé azért a' fő Pohárnok az ő álmát Jósefnek, és mondá nékie: álmomban látok vala előttem egy szőllő tőt.

10. És a' szőllő tőn valának három veszsző szálak, és az megzöldellék, megvirágozék, és megérlelé a' szőllő fejeket.

11. A' Faraó' pohara pedig vala az én kezemben, és én a' szőllőt szakasztom vala, és a' Faraó' poharába fatsarom vala, és a' pohárt adom vala Faraónak kezébe.

12. És mondá néki Jósef: ez annak a' magyarázatja, a' három veszsző szál három nap.

13. Harmad nap múlva Faraó felmagasztalja a' te fejedet, és helyedre állat tégedet, és adod Faraó' kezébe a' pohárt, az előbbi szokás szerént, mikor az ő Pohárnokja valál.

14. De megemlékezzél én rólam, mikor néked jól lészen dolgod, és tselekedjél kérlek irgalmasságot én velem, hogy én rólam emlékezzél Faraónál, és engemet e' tömlötzből megszabadíts.

15. Mert lopva hoztanak el engemet a' 'Sidók' földéről, itt is semmi gonoszságot nem tselekedtem, hogy a' tömlötzbe vettettek.

16. Látá pedig a' Sütő mester is, hogy jól magyarázta vólna meg az álmot, és mondá Jósefnek: én is álmomban látok vala az én fejemen három fejér kosárt.

17. A' felső kosárban pedig valának Faraónak mindenféle sült étkei, és a' madarak eszik vala azt az én fejemen való kosárból.

18. És felelvén Jósef, mondá: ez annak a' magyarázatja, a' három kosár három nap.

19. Harmad nap múlva Faraó megemlékezik a' te fejedről, és tégedet felakasztat akasztófára, és a' te testedet te rólad leeszik a' madarak.

20. Harmad napon azért, melly napon született vala Faraó, lakodalmat szerze az ő szolgáinak, és megemlékezék a' fő Pohárnokról, és a' fő Sütőről több szolgái között.

21. És a' Pohárnok mestert helyére állatá a' bor töltésre, és a' pohárt Faraó kezébe adja vala.

22. De a' Sütő mestert felakasztatá, a' miképpen néki magyarázta vala Jósef.

23. És nem emlékezék meg a' Pohárnok mester Jósefről, hanem elfelejtkezék ő róla.

XLI. RÉSZ.

Faraó Király álmot lát a' következendő bövségről és szükségről, mellyet Jósef megmagyaráz Faraónak. Megszabadúl azért Jósef a' tömlötzből, és mind az egész Égyiptom országán fejedelemmé lészen, megtakarja Jósef a' hét esztendőnek bövségét, és a' szükségnek idején sáfárkodik, lésznek két fiai, Manassé, és Éfraim.

Két esztendő múlván Faraó láta álmot, mintha állana egy folyó víz mellett.

2. És ímé a' folyóvízből jönnek vala ki hét szép és kövér ünők, mellyek esznek vala a' motsáros helyen.

3. Ismét azok után más hét ünők jönek vala ki a' folyóvízből, rútak és ösztövérek, mellyek állanak vala az ünők mellett, mellyek a' folyó víz' partján állanak vala.

4. És elnyelék a' rút és ösztövér ünők a' hét szép kövér ünöket, és felserkene Faraó.

5. Mikor elaludtt vólna, másodszor is álmot láta, és ímé hét gabona fejek nevekednek vala egy száron, tellyesek és szépek.

6. És ímé nevekednek vala azok után hét vékony gabona fejek, mellyeket a' napkeleti szél elszáraztott vala.

7. És elnyelék a' hét vékony gabona fejek a' hét kövér és tellyes gabona fejeket, és felserkene Faraó, és ímé az álom elméjében vala.

8. Reggelre kelvén pedig megháborodék magában, és elküldvén, egybe hívatá Égyiptomnak minden jövendő mondóit, és minden böltseit, és megbeszélé nékiek az ő álmát, de nem vala senki, a' ki megmagyarázná azokat Faraónak.

9. Szólla annakokáért a' Pohárnok mester Faraónak illyen módon: az én bűnömről emlékezem e' mái napon.

10. Faraó megharagudtt vala az ő szolgáira, és engemet, és a' Sütő mestert vettetett vala a' vitézek' hadnagyának tömlötzébe.

11. Látánk pedig álmot mind egy éjjel, én és az: mindenikünk a' szerént a' mint következett.

12. És vala vélünk ott egy 'Sidó ifjú, a' vitézek' hadnagyának szolgája, kinek mikor megbeszéllettük vólna, megmagyarázá minékünk a'

mi álmainkat, mindenikünknek az ő álma szerént.

13. És a' miképpen megmagyarázá minékünk, szinte azonképpen történék dolgunk, engemet helyemre állata Faraó, amazt pedig felakasztatá.

14. Elkülde azért Faraó, és hívatá Jósefet, és nagy hamarsággal kihozák ötet a' tömlötzből, és megberetválkozván, elváltoztatá ruháit, és méne Faraóhoz. *'Sólt.* 105: 20.

II. 15. És mondá Faraó Jósefnek: álmot láttam, és nintsen ki megmagyarázná azt: én pedig hallottam te felőled, hogy az álmot megérted, és meg tudod magyarázni.

16. És felele Jósef Faraónak: nintsen erömben *az álom magyarázás*, hanem az Isten jelent Faraónak megmáradására való dolgokat.

17. Mondá azért Faraó Jósefnek: álmomban látám, hogy állok vala egy folyóvíz mellett.

18. És ímé a' folyóvízből kijönek vala hét kövér szép ünök, mellyek esznek vala a' motsáros helyen.

19. Ímé ismét azok után más hét ünök jönek vala ki, ösztövérek, és felette igen rútak, mellyekhez hasonló rútakat én nem láttam egész Égyiptom földében.

20. És elnyelék az ösztövér rút tehenek az előbbi hét kövér teheneket.

21. És jóllehet a' kövér tehenek amazoknak gyomrokban valának, mindazáltal ingyen sem tetszik vala meg, hogy gyomrokban volnának; mert ugyan rútak valának azok, mint szinte az előtt. És felserkenék.

22. Az után ismét láttam álmomban, és ímé hét gabona fejek nevekednek vala egy száron, tellyesek és szépek.

23. Ímé ismét azok után nevekednek vala hét kitsiny gabona fejek, vékonyak, mellyeket a' napkeli szél megszáraztott vala.

24. És elnyelék a' vékony gabona fejek a' hét gabona fejeket. Megbeszéllém a' jövendő mondóknak, és nem lön senki, a' ki megmagyarázhatná.

25. És mondá Jósef Faraónak: a' Faraó' álma mind egy, a' mit Isten tselekedendő, azt jelentette meg Faraónak.

26. A' hét szép ünök hét esztendők, hasonlatosképpen a' hét szép gabona fő hét esztendők, az álom mind egy.

27. A' hét ösztövér és rút ünök pedig, mellyek azok után jöttek ki, azok is hét esztendők, és a' vékony hét gabona fejek, mellyeket megszáraztott vólt a' napkeleti szél, hasonlatosképpen lészen az éhségnek hét esztendeje.

28. Ez az, a' mit mondék Faraónak, hogy a' mit az Isten tselekedendő, megjelentette Faraónak.

29. Ímé hét esztendők jönek, mellyekben egész Égyiptomban nagy bövség lészen.

30. Azoknak utánna következnek hét esztendők, mellyekben lészen éhség, annyira, hogy elfelejtkeznek a' nagy bővségről, melly vólt Égyiptomnak földén, és megemészti az éhség a' földet.

31. És nem tetszik meg az előbbeni bővség ezen a' földön az éhség miatt, melly az után lészen; mert igen nagy lészen.

32. Hogy pedig kétszer látta Faraó az álmot, azt jelenti, hogy Istennél elvégezett dolog ez, és siet az Isten azt véghez vinni.

33. Mostan annakokáért rendeljen Faraó bölts és eszes férjfiat, kit az Égyiptom' földén gondviselővé tegyen.

34. Rendeljen Faraó tisztartókat az országon, és az Égyiptom' lakositól vegye a' gabonának ötödét a' hét bő esztendőkben.

35. És a' következendő bő esztendőknek minden termését takarják meg, és a' gabonát takarják a' Faraó' birodalma alá, és az élést tartsák Faraónak minden városiban.

36. És légyen az az élés e' tartománynak táplálására a' hét esztendei éhségnek idején, mellyek következnek az Égyiptom' földén, hogy el ne veszszen e' föld annak az éhségnek miatta.

37. És tetszék e' beszéd Faraónak, és az ő szolgáinak.

38. Mondá azért Faraó az ő szolgáinak; avagy találhatnánk-é ehez hasonló férjfiat, kiben az Istennek Lelke vólna?

39. És mondá Faraó Jósefnek: mivelhogy mind ezeket az Isten tenéked jelentette meg, nintsen te hozzád hasonló eszes bölts.

40. (a) Te légy az én házamon fő gondviselő, és minden én népem a' te beszéded szerént járjon, tsak az egy királyi székkel haladlak meg tégedet. *'Sólt.* 105: 21. *Tsel.* 7: 10.

(a) Az Isten megszabadítja a' foglyot, és a' szegényt a' porból az urak közzé ülteti. *'Sólt.* 113.

41. Mondá annakutánna Faraó Jósefnek: ímé mind az egész Égyiptomnak földén fejedelemmé tettelek.

42. És kivévén Faraó a' maga gyűrűjét az ő újjából, adá Jósefnek újjába, és felöltözteté ötet bíbor ruhákba, és arany lántzot vete az ő nyakába.

43. És ülteté ötet a' második szekerébe. Ezt kiáltják vala pedig ő elötte: Abrek, az az: ifjú *vagy* gyenge atya. (b) És fejedelemmé tévé ötet mind az egész Égyiptomnak földén.

(b) Némellyek azt mondják, hogy Abrek annyit tészen, mint, hajts térdet, vagy Királynak attya.

44. És mondá Faraó Jósefnek: én vagyok Faraó, mindazáltal a' te akaratod nélkül senki sem kezét sem lábát fel nem emeli (c) egész Égyiptomnak földén.

(c) Az az, semmit senki nem tselekeszik.

45. És nevezé Faraó Jósefet Tzafenát Paneának, (d) és adá nékie feleségül Asenátot, Pótifárnak On nevű város' fejedelmének leányát, és kiméne Jósef Égyiptomnak földére.

(d) Az az: titkoknak magyarázójának.

III. 46. Jósef pedig harmintz esztendős vala, mikor állana az Égyiptombéli Faraó Király előtt. Kiméne azért Jósef Faraó elől, és általméne egész Égyiptomnak földén.

47. És termett a' föld a' hét bő esztendőkben gabonát nagy bővséggel.

48. És meggyűjté a' hét esztendőnek minden élését, melly vala Égyiptomnak földén, és helyhezteté az élést a' városokba, minden mezőnek termését takará a' városba, a' melly körül a' mező vala.

49. És takara Jósef felette sok gabonát, mint a' tengernek fövénnye, annyira hogy meg nem számláltathatnék, mivelhogy száma nem vala.

IV. 50. Jósefnek pedig lőnek két fiai, minek előtte eljőne az éhségnek esztendeje, kiket szüle néki Asenát, az On nevű város fejedelmének Pótifárnak leánya. *R.* 46: 20. *és* 48: 5.

51. És nevezé Jósef az ő első szülöttét Manassénak; (e) mert, *úgy mond*, elfelejtette én velem az Isten minden nyomorúságomat, és az én atyámnak (f) házanépét.

(e) Manassé, az az: ki elfelejtést hoz.
(f) Az az: az én bátyáimnak velem való méltatlan tselekedeteket elfelejtette vélem az én jó Istenem, a' ki erre a' jelen való bóldog állapotra engemet felemelt.

52. A' másodikat pedig nevezé Éfraimnak. (g) Mivelhogy, *úgy mond*, megszaporított az Isten engemet az én nyomorúságomnak földében.

(g) Éfraim, az az: szaporodás.

V. 53. Eltelének annakokáért a' bővségnek hét esztendei, melly bőség vala Égyiptomnak földén.

54. És elkezdének közelgetni az éhségnek hét esztendei, mint megmondotta vala Jósef, és vala éhség minden tartományokban. De egész Égyiptom' országában elég kenyér vala. *'Sólt.* 105: 16.

55. Végezetre megéhezék egész Égyiptom' földe is, és kiált vala a' nép Faraóra a' kenyérért. Mondá pedig Faraó az Égyiptombélieknek: menjetek Jósefhez, és a' mit mond, azt miveljétek.

56. És nagy éhség vala mind az egész földön. (h) Megnyitá azért Jósef mind a' gabonás házakat, mellyekben a' gabona vala, és árúlja vala az Égyiptombélieknek; mert megnevekedett vala az éhség Égyiptom' földében.

(h) Bölts fejedelemnek példája Jósef, ki a' bővségben a' gabonát megtakarja, és a' szükségben a' községet táplálja.

57. És a' földnek minden lakosi mennek vala Égyiptomba Jósefhez, hogy gabonát vennének; mert mind az egész földön nagy éhség vala.

XLII. RÉSZ.

Jákób elküldi az ő fiait gabonáért Égyiptomba. Elmennek azok, megesméri őket Jósef, de magát nem jelenti, vádolja azokat, hogy kémek vólnának, és nem akar nékiek külömben hinni, hanem ha Bénjámint oda vinnék, és addig az egygyiket zálogba ott hagyják, Simeont; mindeniknek pénzét az ő zsákjokba téteti. Haza mennek, megbeszéllik e' dolgot Jákóbnak, megtalálják a' pénzt, megrémülnek, és nem akarja Jákób vélek Benjámint elbotsátani.

LÁTVÁN pedig Jákób, hogy Égyiptomban gabona vólna, mondá az ő fiainak: mit néztek egymásra?

2. Ímé hallom, hogy Égyiptomban gabona vagyon; menjetek oda, és vegyetek minékünk onnét gabonát, hogy éljünk, és ne haljunk meg.

3. Elmenének annakokáért a' Jósef' tíz báttyai, hogy vennének gabonát Égyiptomban.

4. De Bénjámint, Jósefnek öttsét nem botsátá el Jákób az ő báttyaival; mert ezt mondá: netalám az úton valami veszedelme lészen.

5. Elmenének azért az Izráel' fiai, hogy vennének gabonát azokkal egyben, a' kik oda mennek vala; mert a' Kanaán' földén éhség vala.

6. Jósef vala pedig annak a' tartománynak ura, és ő adja vala a' gabonát a' tartománynak minden népének. Eljutának azért Jósefnek báttyai, és ő előtte a' földre artzal leborúlának.

7. És látá Jósef az ő báttyait, és megesméré őket, de idegennek mutatván magát hozzájok, kemény beszédekkel szólla nékiek, és mondá: honnét jöttetek? Felelének: Kanaán' földéről jöttünk gabonát venni.

8. Megesméré pedig Jósef az ő báttyait, de amazok nem esmérék meg ötet.

9. Azért megemlékezék Jósef az ő álmairól, mellyeket azok felől álmodott vala, és mondá nékiek: kémek vagytok, kik azért jöttetek, hogy e' tartománynak erőtlen részét meglássátok.

10. Kik felelének nékie: nem vagyunk uram kémek, hanem a' te szolgáid jöttenek gabonát venni.

11. Mindnyájan egy ember' gyermekei vagyunk, igaz emberek vagyunk, nem kémek a' te szolgáid.

12. Kiknek ismét mondá: nem úgy vagyon, hanem azért jöttetek, hogy a' földnek erőtlenségét meglássátok.

13. Amazok mondának: mi te szolgáid tizenketten mind atyafiak vagyunk, egy embernek fiai, a' Kanaán' földében, és ímé a' kissebbikünk az attyával vagyon, egygyikünk pedig nintsen ugyan.

14. Jósef pedig mondá nékiek: ez az, a' mit mondék néktek, hogy kémek vagytok.

15. Ez légyen a' bizonyság: úgy éljen Faraó, hogy ki nem mentek addig, (a) míg ide nem hozzátok a' ti kissebbik atyátokfiát.

(a) Hogy Jósef a' Faraó' életére esküszik, abból az tetszik meg, hogy valamennyire meghanyatlott vólt az ő attyától tanúlt tudományban.

16. Küldjetek el ti közzületek egygyet, hogy hozza ide a' ti atyátokfiát, ti addig legyetek fogva, és láttassék meg a' ti beszédeteknek igazsága: hogy ha pedig nem, úgy éljen Faraó, hogy kémek vagytok.

17. Annakokáért fogságba veté őket harmad napig.

18. Mondá pedig ő nékiek Jósef harmad napon: ezt miveljétek, hogy éljetek. Az Istént én is félem. (b)

(b) Az Isteni félelem megtartóztatja az embert a' gonoszságtól.

19. Ha igazak vagytok, egygyik atyátokfia maradjon a' fogságban, ti pedig menjetek el, vigyetek gabonát a' ti házatoknépének éhségének eltávoztatására.

20. A' ti kissebbik atyátokfiát pedig hozzátok én hozzám, és igaz lészen a' ti beszédetek, és nem haltok meg, és ők akképpen tselekedének. *R.* 43: 5.

21. És mondának vala egymásnak: bizony vétkeztünk a' mi atyánkfia ellen; (c) mert látánk az ő lelkének keserűségét, mikor könyörgene minékünk, és nem halgatánk meg ötet, azért következett mi reánk e' nyavalya.

(c) A' gonosz lelkiesméret ha alszik is egy ideig, de majd felébred, és vádolja a' bűnöst.

22. Felele pedig Rúben nékiek, mondván: avagy nem mondom vala-é néktek, hogy ne vétkezzetek a' gyermek ellen, és nem fogadátok? ímé az ő vérét most keresik rajtunk. *R.* 37: 21. 22.

23. De azok nem tudják vala, hogy értené Jósef; mert tolmáts által szóllnak vala.

24. És elfordúlván ő tőlök, síra. Az után ismét hozzájok fordúlván, szólla ő nékiek, és megtartóztatá ő közülök Simeont, és megkötözteté azt ő előttök.

25. Megparantsolá pedig Jósef, hogy töltenék meg azoknak edénnyeket gabonával, és adnák meg azoknak pénzeket mindennek az ő zsákjában, és adnának nékiek élést az útra, így tselekedék azért ő vélek.

26. És felvetvén gabonájokat az ő szamárokra, elmenének onnét.

27. És mególdá egygyik az ő zsákját, hogy

az ő szamarának adna abrakot a' szálláson, és meglátá az ő pénzét, melly vala az ő zsákjának szájában.

28. És mondá az ő attyafiainak: megadták nékem az én pénzemet, és ímé az én zsákomban vagyon. Megrémülének annakokáért, és elálmélkodván, mondának egymásnak: mitsoda ez, a' mit az Isten tselekedett mivelünk?

29. Az után mikor jutottak vólna az ő attyokhoz Jákóbhoz a' Kanaán' töldére, megbeszéllének mindeneket néki, a' minémű dolgok ő rajtok estenek vólna, ezt mondván:

30. Annak a' tartománynak ura nagy kemény beszédekkel szólla minékünk, és minket fogságba vetett vala, mintha annak a' földnek kémjei vólnánk.

31. És mondánk néki: igaz emberek vagyunk, soha sem vóltunk mi kémek.

32. Tizenketten vagyunk atyafiak, egy atyának fiai, az egygyikünk ugyan nintsen; a' kissebbikünk pedig a' mi atyánkal vagyon a' Kanaán' földében.

33. És mondá minékünk az a' férjfiú, a' földnek ura: ezen esmérem meg, hogy igazak vagytok, egygyik atyátokfiát hagyjátok itt, és a' ti házatoknépének éhségének eltávoztatására vigyetek gabonát, és menjetek el.

34. És hozzátok én hozzám a' ti kissebbik atyátokfiát, hogy megtudhassam, hogy nem vagytok kémek, hanem igaz emberek, az után a' ti atyátokfiát megadom néktek, és ez országban kereskedhettek.

35. És mikor az ő zsákjokat megüresítenék, ímé mindeniknek tsomó pénze az ő zsákjában vala. Látván pedig ők és az ő attyok az ő pénzeknek tsomóját, megfélemlének.

36. És mondá nékiek az ő attyok Jákób: engemet megfosztotok; Jósef nintsen, Simeon is nintsen, Bénjámint is elviszitek; mind ezek megemésztenek engemet.

37. Mondá azért Rúben az ő attyának illyen szókkal: az én két fiaimat megöljed, ha azt meg nem hozom tenéked, add kezembe azt énnékem, és én meghozom ötet tenéked.

38. És mondá nem mégyen oda az én fiam ti veletek; mert az ő báttya meghalt, és ő maga maradott, kit ha valami veszedelem talál az úton, mellyen elmentek, az én vénségemet nagy keserűséggel botsátjátok a' koporsóba.

XLIII. RÉSZ.

Elmennek ismét a' Jákób' fiai Égyiptomba, viszsznek ajándékot Jósefnek; és ő elötte a' földre leborúlnak. Simeont kihozzák ő hozzájok. Megvendégeli Jósef az ő attyafiait.

AZ éhség pedig elhatalmazott vala abban a' tartományban.

2. Mikor azért megették vólna a' gabonát, mellyet hoztanak vala Égyiptomból, mondá ő nékiek az ő attyok: menjetek el ismét, szerezzetek minékünk egy kevés élést.

3. És mondá nékie Júda illyen szókkal: nagy erös esküvéssel megmondá minékünk az a' férjfiú, nem látjátok, *úgy mond*, az én ortzámat, hanem ha a' ti atyátokfia veletek lészen.

4. Ha azért elbotsátod a' mi atyánkfiát mivelünk, elmegyünk, és veszünk néked élést.

5. Hogy ha el nem botsátod, nem megyünk; mert az a' férjfiú megmondá minékünk, nem látjátok az én ortzámat, hanem ha a' ti atyátokfia veletek lészen.

6. És mondá Izráel: miért tselekedtetek illyen gonoszúl én velem, hogy megmondottátok annak a' férjfiúnak, hogy néktek még atyátokfia vólna?

7. Felelének azok: nagy szorgalmatossággal tudakozott az a' férjfiú mi felölünk, és a' mi nemzetségünk felöl, ezt mondván: él-é még a' ti atyátok? vagyon-é több atyátokfia? és a' beszédek szerént feleltünk néki; mi módon tudhattuk vólna meg, hogy azt mondja minékünk, hozzátok ide a' ti atyátokfiát.

8. És mondá Júda Izráelnek az ő attyának: botsásd el ezt a' gyermeket én velem, az után felkelünk, és elmégyünk, hogy éljünk, és ne haljunk meg mind mi, mind te, és a' mi gyermekeink.

9. Én kezes lészek érette, az én kezemtől várd elő. Ha meg nem hozom ötet te hozzád, és ötet te elődbe nem állatom, mind éltig bünös légyek te elötted.

10. Bizony ha nem késtünk vólna, ez ideig kétszer is megjöhettünk vólna.

11. És mondá nékiek Izráel az ő attyok: ha úgy kell lenni, ámbátor légyen úgy, vegyetek a' földnek válogatott gyümöltsében a' ti edénytekben, és vigyetek ajándékot annak a' férjfiúnak, egy kevés bal'samot, egy kevés mézet, fűszerszámot, mirhát, diót, mondolát.

12. Más pénzt is vigyetek veletek, a' melly pénzt meghoztatok a' ti zsáktoknak szájában, azt is vigyétek meg, talán valami vétségből esett, *hogy azt meghoztátok.*

13. A' ti atyátokfiát is vegyétek fel, és felkelvén, menjetek el ismét ahoz az emberhez.

14. (a) A' mindenható Isten pedig engedje, hogy kedvet találjatok annál az embernél, és botsássa viszsza ti veletek a' másik atyátokfiát, ezt is, Bénjámint; én pedig ha megfosztatom, *az én gyermekeimtől*, légyek megfosztatott. (b)

(a) Jákób mint kegyes atya az Istennek könyörög, mikor a' fiait elbotsátja, hogy az Isten hajtsa meg az Égyiptombéli úrnak szívét ő hozzájok.
(b) Az az: légyen úgy, mint az Isten akarta.

15. Annakokáért minekutánna azok a' férjfiak vették vólna az ajándékokat, és két annyi pénzt az ő kezekbe, és Bénjámint, felkelvén elmenének Égyiptomba, és állának Jósef eleibe.

16. Minekutánna pedig látta vólna Jósef ő vélek Bénjámint, mondá az ő házának gondviselőjének, vidd bé amaz embereket a' házba, és öless ételre való állatokat, és készítts lakadalmat; mert én velem ebédelnek ez emberek ma délben.

17. És akképpen tselekedék az, amint Jósef parantsolta vala, bévivé az embereket a' Jósef házába.

18. És megfélemlének azok a' férjfiak minekutánna bévitték vólna öket a' Jósef házába, és mondának: a' pénzért hozattattunk ide bé, melly elöször a' mi zsákjainkba tétetett vólt, hogy ezokkal patvart találjon hozzánk, ránk támadjon, és minket rabokká tégyen, és a' mi szamarinkat.

19. És menének a' Jósef házának gondviselőjéhez, és szóllának ő néki a' háznak ajtaja elött.

20. És mondának: kérünk szerető uram, hallgasd meg a' mi beszédünket; ennek elötte is eljöttünk vala gabona venni. *R.* 42: 3.

21. Mikor pedig a' szállásra jutottunk vólna, és a' mi zsákjainkat mególdoztuk vólna, ímé mindenikünknek pénze az ő zsákjának szájában vala épen, és meghoztuk azt ismét mivelünk.

22. Annakfelette más pénzt is hoztunk velünk, hogy gabonát vegyünk, nem tudjuk kitsoda tette a' mi pénzünket a' mi zsákjainkba.

23. És felele: nem lészen semmi nyavalyátok, ne féljetek, a' ti Istentek, és a' ti atyátoknak Istene adta néktek a' pénzt a' ti zsákjaitokba, a' ti pénzetek az én kezemhez jött, és kihozá ő hozzájok Simeont.

24. Bévivé azért az a' férjfiú azokat az embereket a' Jósef házába, és ada nékiek vizet, és megmosák az ő lábokat, abrakot is ada az ő szamaroknak.

25. És elkészíték az ő ajándékjokat addig, míg Jósef béjönne délben; mert megértették vala, hogy ő véle ennének ebéden.

26. Haza jöve azért Jósef, és bévivék az ő házába az ajándékokat, és meghajlának ő előtte szinte a' földig.

27. És megkérdvén őket az ő egésségek felől, mondá: egésségben vagyon-é a' ti vén atyátok, a' ki felől énnékem szóllottatok? és él-é még?

28. Kik felelének: egésségben vagyon a' te szolgád a' mi atyánk, és még él. És meghajolván ő előtte, *tisztelik vala őtet.*

29. És felemelvén az ő szemeit, látá Bénjámint az ő attyafiát, az ő annyának fiát, és mondá: ez-é a' ti kissebbik atyátokfia, a' ki felől nékem szólltatok vala? És ezt is mondá: az Isten légyen kegyelmes tenéked szerető fiam.

30. Akkor Jósef, mivel megindúlt vala az ő szíve az ő öttséhez, siete, és keres vala helyet, holott sírna, béméne azért az ő ágyas házába, és ott síra.

31. Az után megmosván az ő ortzáját, ismét kiméne, és megtartóztatá magát, 's mondá: hozzátok el az étkeket.

32. És elhozák néki külön, azoknak is külön, és az Égyiptombélieknek is, kik vele szoktak vala enni, külön; mert nem esznek az Égyiptombéliek egygyütt a' 'Sidókkal, mert az útálatos az Égyiptombéliek előtt.

33. Leűlének annakokáért ő előtte, az első szülött az ő első szülöttsége szerént, és a' kissebb az ő ideje szerént, és ő magokban álmélkodván, egymásra tekintenek vala.

34. És a' maga eleibe tétetett étekből vévén, ád vala azoknak részt: de Bénjáminnak a' többi' részénél, ötszerte többet ád vala, és jóllakván ő véle, megrészegedének.

XLIV. RÉSZ.

Elbotsátván Jósef az ő báttyait, Bénjáminnak zsákjába téteti a' maga ivó poharát. Viszszahozatja őket az útról. Vádolja őket, meg akarja tartóztatni Bénjámint; Júda pedig arra kötelezi magát, hogy Bénjámin helyében ő szolgája lészen.

AZ után parantsola Jósef az ő háza' gondviselőjének, mondván: töltsd meg ez embereknek zsákjokat gabonával, a' mennyit elvihetnek, és mindeniknek pénzét tegyed az ő zsákja' szájába.

2. Amaz én ezüst poharamat pedig tegyed a' kissebbik' zsákjába, mind az ő gabonájának árával egybe: és tselekedék az a' Jósef' parantsolatja szerént.

3. És reggel mihelyt megvírada, elbotsáttatának azok a' férjfiak az ő szamaraikkal egybe.

4. Mikor pedig kimentek vólna a' városból, és még nem meszsze vólnának, mondá Jósef az ő háza' gondviselőjének: kelj fel, menj utánnok ama' férjfiaknak, mikor pedig elérénded őket, azt mondjad nékiek: miért hogy a' jó helyébe gonoszszal fizettetek?

5. Avagy nem az-é a' pohár, *mellyet elhoztatok*, a' mellyből az én uram iszik? Ebből megesmérheti minémű emberek légyetek, gonoszúl tselekedtétek, a' mit tselekedtetek.

6. Mikor azért elérte vólna őket, akképpen szólla ő nékiek.

7. Kik felelének néki: miért szóll az én uram illyen dolgokat? Távol légyen a' te szolgáidtól, hogy illyen dolgot tselekednének.

8. Ímé a' pénzt, a' mellyet találtunk a' mi zsákjainkban, meghoztuk tenéked Kanaán földéből, mi módon loptunk vólna azért a' te urad' házából ezüstöt vagy aranyat?

9. Valakinél megtaláltatik a' te szolgáid közzül, meghaljon, annakfelette mi is szolgái lészünk az én uramnak.

10. És mondá: a' miképpen mondottátok bátor úgy légyen, valakinél megtaláltatik, légyen nékem szolgám, ti pedig légyetek ártatlanok.

11. Sietvén annakokáért lerakák az ő zsákjokat a' földre, és mindnyájan egygyenként mególdák az ő zsákjokat.

12. És megkeresé a' nagyobbiktól fogva mind a' kissebbikig, és megtalálák a' pohárt a' Bénjámin' zsákjában.

13. Azok pedig ruhájokat meghasogatván, megterhelék mindnyájan szamárjokat, és megtérének a' városba.

14. Juta azért Júda, és az ő attyafiai a' Jósef házához, ki még a' helyről el nem ment vala, és ő előtte artzúl a' földre leborúlának.

15. (a) És mondá nékiek Jósef: mi dolog ez, a' mit tselekedtetek? Avagy nem tudjátok-é, hogy az illyen ember mint én vagyok, bizonyosképpen megtudhatja, a' mit meg kell tudni?

(a) Jósefnek régi álma szerént az ő báttyai leborúlnak ő előtte.

16. És mondá Júda: mit mondhatunk az én uramnak? Mit szólljunk, és mivel igazíttsuk meg magunkat? Az Isten módot talált a' te szolgáidnak bűnöknek büntetésében: ímé mi az én uram szolgái vagyunk, mind mi, mind az, a' kinek kezében a' pohár találtatott.

17. Ki felele: távol légyen én tőlem, hogy azt tselekedjem, hanem a' kinek kezében találtatott a' pohár, az légyen én szolgám; ti pedig békeséggel menjetek el a' ti atyátokhoz.

18. És Júda ő hozzá járúla, és mondá: szerető uram! Légyen szabad énnékem te szolgádnak, hogy szolljak az én uramnak: ne gerjedjen fel a' te haragod a' te szolgád ellen; mert te hasonlatos vagy Faraóhoz *méltósággal.*

19. Az én uram kérdette vala az ő szolgáit, illyen módon: vagyon-é néktek atyátok, vagy atyátokfia?

20. Akkor mi azt felelénk az én uramnak: vagyon nékünk egy vén atyánk, és egy gyermek, ki az ő vénségében lett, kinek báttya meghalt, és tsak az egy maradott az ő annyának, kit az ő attya felette igen szeret.

21. És azt mondád a' te szolgáidnak: hozzátok én hozzám azt, hogy lássam az én szemeimmel.

22. Mi pedig azt mondánk az én uramnak: nem távozhatik el a' gyermek az ő attyától; mert ha eltávozik az ő attyától, meghal az attya.

23. És ezt mondád a' te szolgáidnak: ha a' ti kissebbik

kissebbik atyátokfia el nem jö ti veletek, nem látjátok az én ortzámat.

24. Mikor annakokáért a' te szolgádhoz a' mi atyánkhoz mentünk vólna, és az én uramnak beszédit megbeszéllettük vólna:

25. Mondá akkor a' mi atyánk: menjetek el viszontag, és vegyetek nékünk egy kevés gabonát.

26. Mi azt felelénk: nem mehetünk; hogyha pedig a' mi kissebbik atyánkfia mivelünk lészen, elmegyünk; mert amaz embernek ortzáját nem láthatnánk, ha a' mi kissebbik atyánkfia mivelünk nem lenne.

27. És mondá a' te szolgád az én atyám minékünk: ti tudjátok, hogy az én feleségem nékem tsak két fiat szült.

28. Az elsö minekutánna én tölem elméne, a' ki felöl azt mondom vala, hogy bizony a' vadak szaggatták el, azt nem láttam attól fogva. *R.* 37: 33.

29. Hogyha ezt is elviszitek én elölem, és valami veszedelem találja az úton: az én vénségemet nagy keserüséggel juttatjátok a' koporsóba.

30. Ha annakokáért menéndek a' te szolgádhoz az én atyámhoz, és a' gyermek nem lejénd mi velünk; mivelhogy annak lelke ennek lelkéhez ragadott:

31. Lészen, minekutánna meglátja, hogy a' gyermek nintsen mivelünk, hogy meghal; és a' te szolgáid a' te szolgádnak a' mi atyánknak vénségét nagy keserüséggel juttatják a' koporsóba.

32. Mert a' te szolgád a' gyermekért az ö attyánál kezes lett, illyenképpen: ha ötet meg nem hozom te hozzád, az én atyám elött bünös legyek tellyes életemben. *R.* 43: 9.

33. Maradjon itt azért a' gyermek' helyében a' te szolgád, hogy légyen szolgája az én uramnak, és a' gyermek menjen el az ö báttyaival.

34. Mert mimódon mennék az én atyámhoz, ha a' gyermek én velem nem lenne? Hanemha az én atyámnak nyomorúságát akarnám látni, a' melly reá következnék.

XLV. RÉSZ.

Jósef megesmérteti magát az ö attyafiaival, és gabonával öket megterhelvén és megajándékozván mind azokat, elküldi öket, hogy az attyát minden házanépével egybe levinnék Égyiptomba, hogy a' szükségnek idején meg ne halnának éhel, ajándékot küld az attyának is.

Nem tartóztathatá Jósef tovább ö magát. Mikor azért sokan állanának ö elötte, kiálta, hogy minden ember kimenne, és nem marada senki ö véle ott ben, mikor magát megesmérteté az ö attyafiaival.

2. Annakutánna felszóval síra, annyira, hogy meghallanák az Égyiptombéliek, és meghallaná a' Faraó' házanépe is.

3. És mondá Jósef az ö attyafiainak: Én vagyok Jósef, él-é még az én atyám? És nem felelhetének az ö attyafiai ö nékie; mert elrettentek vala ö elötte.

4. Mondá azért Jósef az ö attyafiainak: jöjjetek ide közelebb én hozzám kérlek, kik közelebb menének. És mondá: én vagyok a' ti atyátokfia Jósef, kit eladtatok Égyiptomba. *Csel.* 7: 13.

5. Mostan annakokáért ne bánkódjatok, és azon ne szomorkodjatok; mert a' ti megmaradástokért küldött el az Isten engemet ti elöttetek. *R.* 50: 20, 21.

6. Mert immár az éhségnek e' földön két esztendeje múlt el, de még öt esztendö vagyon, mellyben sem szántás, sem aratás nem lészen.

7. Az Isten küldött el engemet (a) ti elöttetek, hogy megmarasztana e' földön, és megtartaná a' ti életeteket, tsudálatos szabadítással.

(a) Az az: az Istennek gondviseléséböl lett, hogy Jósef az ö attyafiaitól eladattatott, hogy azok a' nagy szükségben eltápláltatnának Józseftöl.

8. Annakokáért nem ti küldöttetek engemet ide, hanem az Isten, ki engemet Faraónak attyává tett, és minden házanépének urává, és egész Égyiptom' országán uralkodóvá.

9. Sietvén menjetek el az én atyámhoz, és ezt mondjátok néki: ezt mondja a' te fiad Jósef; az Isten engemet egész Égyiptomnak urává tett, jöjj én hozzám, ne késsél.

10. És a' Gósen' földén (b) lakozol, és én hozzám közel lészel, mind te, mind fiaid, és a' te fiaidnak fiai, a' te juhaid, barmaid, és valamid vagyon.

(b) A' Gósen' földe Égyiptom országban szép zsíros mezö föld vólt, mellynél jobb nem vólt ott barom tartásra.

11. És táplállak ott tégedet; mert a' drágaságnak öt esztendeje vagyon még hátra, hogy meg ne halj éhel te, a' te házadnépe, és valamid vagyon.

12. És ímé, a' ti szemeitek látják, (c) és az én atyámfiának Béniáminnak szemei, hogy az én szájam szóll tinéktek.

(c) Az az: nem hallott, hanem látott dolgot mondhattok, és halljátok, hogy véletek 'Sidóúl szóllok a' ti nyelveteken.

13. Beszélljétek meg azért az én atyámnak minden én ditsöségemet, melly vagyon Égyiptomban, és valamit láttatok. Siessetek azért, és hozzátok ide az én atyámat. *Csel.* 7: 14.

14. És az ö öttsének Bénjáminnak nyakára esék és síra, Bénjámin is síra a' Jósef' nyakán.

15. És megtsókolá mind az ö attyafiait, és síra ö rajtok, az után *bátorsággal* szóllának beszéllének az ö attyafiai ö vele.

16. És elméne e' dolognak híre a' Faraó' házába, hogy eljöttek vólna a' Jósef' attyafiai, és tetszék e' dolog mind Faraónak, mind az ö szolgáinak.

17. És mondá Faraó Józefnek: (d) mond meg a' te atyádfiainak, ekképpen tselekedjetek: a' ti barmaitokat terheljétek meg, menjetek el haza a' Kanaán' földébe.

(d) Jótéteménynek és háláadásnak példája. Jól tett Jósef Faraóval, ö is azért jól tészen Jósef' nemzetségével.

18. És vegyétek fel a' ti atyátokat, és minden tselédeteket, és jöjjetek én hozzám, és néktek adom Égyiptom' földének választott részét, és e' földnek zsírját eszitek.

19. Ímé megparantsoltam néked, *hogy meghagyjad nékik:* ezt miveljétek, vigyetek veletek Égyiptomból szekereket a' ti gyermekeiteknek és feleségeiteknek, és vegyétek fel a' ti atyátokat, 's jöjjetek el.

20. És ne gondoljatok a' ti házi eszközötökkel; mert az egész Égyiptom' földének legjobb része tiétek lészen.

21. Akképpen tselekedének azért az Izráel' fiai, és ada nékiek szekereket Jósef a' Faraó' parantsolatja szerént, élést is ada nékiek az útra.

22. Mindeniket megajándékozá egy egy ineplö öltözö ruhával. Bénjáminnak pedig ada háromszáz ezüst pénzt, és öt öltözö ruhát.

23. Az ö attyának is ezeket küldé: tíz szamarat megterhelve Égyiptombéli szépséggel, és tíz nöstén szamarat, kik visznek vala gabonát, kenyeret, és egyébb élést az ö attyának az útra.

24. És elbotsátá az ő attyafiait, és elmenének, kiknek megparantsolta vala, hogy az úton egybe ne háborodnának.

25. Kijövének azért Égyiptomból, és menének a' Kanaán' földére az ő attyokhoz Jákóbhoz.

26. Kinek mikor ezt mondották vólna: Jósef még él, és ő uralkodik az egész Égyiptom' földén; az ő szíve ellankada, és nem hiszi vala az ő beszédeket.

27. De mikor megbeszéllették vólna Jósefnek minden beszédit, a' mellyeket szóllott vala, és a' szekereket is látta vólna, mellyeket Jósef küldött vala ő érette; az ő attyoknak Jákóbnak lelke megélede.

28. És mondá az Izráel: elég nékem, hogy az én fiam él, elmégyek és meglátom ötet, minekelőtte meghalnék.

XLVI. RÉSZ.

Elindúl Jákób Égyiptomba, megjelenik az Isten néki, és bátorítja ötet, hogy ne féljen bémenni, ígéretet is tészen néki. Bémégyen azért Égyiptomba, és szembe lészen az ő fiával Jóseffel, megírja Móses a' Jákób' minden házanépének számát is, a' kik tudniillik véle egygyütt bémentek vala.

Elindúla azért Izráel minden hozzá tartozóival, és méne Bersébába, és áldozék az ő attyának Isáknak Istenének.

2. És szólla az Isten Izráelnek éjtszakai látásban, és mondá: Jákób, Jákób! Ki felele: ímhol vagyok.

3. És mondá: én vagyok amaz erős Isten, a' te atyádnak Istene, ne félj Égyiptomba bémenni; mert nagy néppé tészlek ott tégedet.

4. Én elmégyek veled Égyiptomba, és onnét ismét kétség nélkül kihozlak, és Jósef fogja be tenéked a' te szemeidet.

5. Felkele azért Jákób Bersébából, és vivék az Izráel' fiai Jákóbot az ő attyokat, és az ő gyermekeiket, és feleségeiket a' szekereken, mellyeket Faraó küldött vala ő érette. *Csel.* 7: 15.

6. És elvivék az ő barmokat, és minden marhájokat, mellyet Kanaán' földében gyűjtöttek vala, és jutának Égyiptomba, Jákób és minden ő magva. *Jós.* 24: 4. *Solt.* 105: 23. *Ésa.* 52: 4.

7. Az ő fiait és unokáit ő véle egyben, az ő leányit és fiainak leányit, és minden ő magvát véle egyben elvivé Égyiptomba.

8. Ezek pedig az Izráel' fiainak nevek, kik bémentek Égyiptomba: Jákóbnak tudniillik, és az ő fiainak. Jákóbnak első szülötte Rúben. 2. *Mós.* 1: 2. *és* 6: 14. 1. *Krón.* 5: 3.

9. Rúbennek fiai: Kánók, Pallu, Ketzron, Karmi. 2. *Mós.* 6: 15. 1. *Krón.* 4: 24.

10. Simeonnak pedig fiai: Jémuel, Jámin, Ohád, Jákin, Zohár, és Saul a' Kananeabéli feleségétől. 2. *Mós.* 6: 16. 1. *Krón.* 6: 1. 16.

11. Lévinek fiai: Gerson, Kéhát, Mérari. 1. *Krón.* 2: 3.

12. Júdának pedig fiai: Ér, Ónán, Séla, Péres, Zérák; de meghalt vala Ér és Ónán a' Kanaán' földén. Péresnek pedig fiai: Hezron és Hámul. *R.* 38: 7. 10. 1. *Krón.* 2: 5. 1. *Krón.* 7: 1.

13. Isakhárnak pedig fiai: Tóla, Puva, Jób, Simron.

14. Zebulonnak fiai: Séred, Élon, Jáléel.

15. Ezek a' Lea' fiai, kiket szült vala Jákóbnak Mésopotámiában, és Dinát az ő leányát. Minden fiainak és leányinak számok harmintz három lélek.

16. Gádnak pedig fiai: Sifjon, Kaggi, Suni, Esbon, Éri, Áródi, és Áréli. 1. *Kron.* 5: 11.

17. Ásernek fiai: Jimna, Isva, Isvi, Bériha, és Sérák az ő húgok. Bérihának fiai: Éber, Málkiel. 1. *Krón.* 7: 30.

18. Ezek a' Zilpa' fiai, kit Lábán adott vala Leának, az ő leányának, és e' tizenhat lelketket szülte Jákóbnak.

19. Rákhelnek a' Jákób' feleségének fiai: Jósef, és Bénjámin.

20. És születtetének Jósefnek Égyiptom' földében, Manassé, és Éfraim, kiket szült nékie Asenát, Pótiferának, Ón város' fejedelmének leánya. *R.* 41: 50.

21. Bénjáminnak fiai: Béla, Béker, Ásbél, Géra, Nahamán, Eki, Rós, Muppim, Kuppim, Ard. 1. *Krón.* 7: 6. *és* 8: 1.

22. Ezek a' Rákhel' fiai, kik születtek Jákóbnak, mindenestől tizennégy lelkek.

23. Dán' fia: Kúsim.

24. Naphtalinak fiai: Jakzél, Gúni, Jézer, Sillem. 1. *Krón.* 7: 13.

25. Ezek a' Bilha' fiai, kit adott vala Lábán Rákhelnek az ő leányának, és ezeket szülte Jákóbnak, mindenestől hét lelkek.

26. Mindenestől, a' kik Jákóbbal Égyiptomba mentenek, kik az ő ágyékából származtanak, a' Jákób' fiainak feleségektől megválva, vóltak hatvanhat lelkek. 5. *Mós.* 10: 22.

27. Jósefnek fiai pedig, kik Égyiptomban születtek, két lelkek; a' Jákób' házának azért lakosi, kik Égyiptomba mentek vala, hetvenen valának. *Tsel.* 7: 14.

28. Elbotsátá pedig Júdát ő előtte Jósefhez, hogy hírré tenné néki, jöne eleibe Gósenbe. Jutának azért Gósen' földébe.

29. És elkészítvén Jósef az ő szekerét, eleibe méne Izráelnek az ő attyának Gósenbe, és minekutánna meglátta vólna Jákób Jósefet, esék Jákób Jósefnek nyakára, és síra az ő nyakán sok ideig.

30. És mondá Izráel Jósefnek: Immár örömest meghalok, mivelhogy láttam a' te ortzádat, hogy még élsz.

31. Jósef pedig mondá az ő attyafiainak, és az ő attya' házanépének: elmégyek, és tudtára adom Faraónak, és ezt mondom nékie: az én atyámfiai, és az én atyámnak házanépe, kik a' Kanaán' földében valának, jöttenek én hozzám.

32. Azok az emberek pedig juh pásztorok; mert barom tartó emberek, az ő juhokat és barmokat, és valamijek vólt, elhozták.

33. Mikor pedig Faraó hívatánd titeket, és kérdéndi: mitsoda munkás emberek vagytok?

34. Azt feleljétek: barom tartó emberek vóltak a' te szolgáid gyermekségektől fogva *mind ez ideig*, mind mi, mind a' mi atyáink; hogy lakhassatok a' Gósen' földén; mert minden barom pásztor útálatos az Égyiptombélieknél.

XLVII. RÉSZ.

Jósef megjelenti Faraónak az ő attyának és attyafiainak jelen léteket, béviszen egynéhányat az ő báttyai közzül is a' Király eleibe, az után az attyát is béviszi; a' Gósen' földén letelepíti őket, és táplálja a' nagy éhségnek idején. Minekutánna elfogyott vólna a' népnek pénze, barmokat, ő magokat, mind földjeikkel egybe megveszi Jósef gabonán, annakutánna magot ád a' népnek, hogy vessék be a' földet, és illyen törvényt szerez: hogy ötödét adják a' királynak a' föld terméséből. Megbetegedik Jákób, és

megesküdteti Jósefet, hogy temetni kiviszi az ő testét a' Kanaán' földére.

Elméne azért Jósef, és tudtára adá Faraónak, és mondá: az én atyám és atyámfiai, és az ő juhok, barmok, és mindenek valamiek vólt, jöttek ide a' Kanaán' földéről; és ímé a' Gósen' földén vagynak.

2. Az ő attyafiainak is felét, tudniillik öt férjfiakat melléje vön, kiket állata Faraó eleibe.

3. És mondá Faraó a' Jósef' attyafiainak: mitsoda munkás emberek vagytok ti? Kik felelének Faraónak: juh pásztorok a' te szolgáid, mind mi, mind a' mi atyáink.

4. És mondának Faraónak: hogy ezen a' földön lakozzunk, azért jöttünk; mert a' te szolgáidnak barmoknak nintsen élések, és nagy éhség vagyon a' Kanaán' földén, kérünk azért, hadd lakjanak a' te szolgáid a' Gósen' földén.

5. És szólla Faraó Jósefnek, mondván: a' te atyád és a' te atyádfiai jöttenek te hozzád.

6. Égyiptomnak földe elötted vagyon, ez országnak legjobb részében adj helyet a' te atyádnak és a' te atyádfiainak, lakozzanak a' Gósen' földén; ha pedig látándod, hogy vagynak ő közöttök serény férjfiak, tegyed azokat gondviselőkké az én barmaimon.

7. Bevivé Jósef Jákóbot is az ő attyát, és állatá ötet Faraó eleibe, és köszönté Jákób Faraót.

8. Akkor monda Faraó Jákóbnak: hány a' te életednek esztendeje?

9. Mondá pedig Jákób Faraónak: az én bújdosásom' esztendeinek napjai száz és harmintz esztendők, kevesek és nyomorúságosok vóltak az én életem' esztendeinek napjai, és nem érték az én atyáim' életeknek esztendeiknek napjait, a' mellyekben ők bújdostak.

10. És minekutánna megáldotta vólna Jákób Faraót, kiméne ő előle.

11. Rendele azért Jósef lakásra való helyet az ő attyának és az ő attyafiainak, és ada nékiek örökséget Égyiptomnak földében, annak a' tartománynak legjobb részében a' Raméses' (a) földén, mint Faraó megparantsolta vala.

(a) Raméses város vólt a' Gósen' földén, annak a' városnak földén adott Jósef örökséget az ő attyafiainak.

12. És táplálja vala Jósef az ő attyát, és attyafiait, és az ő attyának minden házanépét kenyérrel, mint a' kis gyermekeket *szokták táplálni.*

II. 13. És kenyér nem vala az egész földön; mert igen nagy éhség vala, hogy elfogyatkoznék Égyiptom és Kanaán' földe az éhség miatt.

14. Bétakarítá pedig Jósef valami pénz találtatik vala Égyiptom' és Kanaán' földén a' gabonáért, mellyet azok vesznek vala, és bévivé Jósef a' kintset Faraó' tárházába.

15. És mikor elfogyott vólna a' pénz Égyiptom' és Kanaán' földéről, az egész Égyiptom Jósefhez méne, mondván: adj minékünk kenyeret, miért halnánk meg szemed' láttára, ha immár pénzünk elfogyott?

16. És mondá Jósef: adjátok nékem a' ti barmaitokat, és adok néktek kenyeret a' ti barmaitokért, ha pénzetek elfogyott.

17. Vivék azért az ő barmokat Jósefhez, és ada nékik Jósef eleséget a' lovakért, juhokért, ökrökért és szamarakért, és táplálá őket kenyérrel az esztendőben az ő barmokért.

18. Mikor pedig az esztendő elmúlt volna, menének ő hozzája más esztendőben, és mondának néki: nem titkoljuk el a' mi urunktól, hogy bizony elfogyott a' pénzünk, és minden barmunknak nyája a' mi urunknál vagyon, nem maradott semmi egyébb a' mit a' mi urunknak adnánk, a' mi testünknél és földünknél.

19. Miért halnánk meg szemed' láttára? Mind magunkat, mind földünket árossá teszszük; végy meg minket, és a' mi földünket kenyéren, és lészünk mind mi, mind földünk Faraó' szolgái, és adj magot, hogy éljünk, 's ne haljunk meg, és a' föld ne pusztúljon el.

20. Megvévé azért Jósef mind az egész Égyiptom' földét Faraónak; mert az Égyiptombéliek mind eladák az ő mezejeket, mivelhogy az éhség nagy erőt vett rajtok, és a' föld lőn Faraóé.

21. A' népet pedig elköltözteté bizonyos városokba, (b) Égyiptomnak egygyik határától fogva a' másik határig.

(b) Azért költözteti a' népet egy helyről más helyre, hogy sohol senki semmit ne mondhatna sajátjának.

22. Tsak a' papok' földét nem vévé meg; mert Faraó élést rendelt vala a' papoknak, és azzal táplálják vala magokat, a' mit Faraó ád vala; annakokáért nem adák el az ő örökségeket.

23. És mondá Jósef a' népnek: ímé megvettelek titeket e' mái napon, és a' ti földeteket Faraónak; imhol magot adok, vessétek bé a' földet.

24. És a' gabonából adjatok Faraónak ötöd részt, a' négy rész legyen tiétek, a' földnek veteménnyére, és éléstekre, mind magatoknak, mind házatokbélieknek, és hogy gyermekeitek ehessenek.

25. Kik felelének: te tartottad meg minékünk a' mi életünket, a' mi urunk mivelje ezt mi velünk, hogy legyünk Faraónak szolgái.

26. És Jósef törvénnyé költé mind e' mái napiglan Égyiptomnak földéről, hogy Faraónak ötöd részt adnának, tsak a' papok' földe nem vólt a' Faraóé.

III. 27. Lakozék azért Izráel Égyiptomban a' Gósen' földén, és ott megöröködének, és megnevekedének, 's megszaporodának felette igen.

IV. 28. Jákób pedig élt Égyiptom' földében tizenhét esztendeig, és vóltak az ő életének esztendeinek napjai száz negyvenhét esztendők.

29. És elközelgetének az Izráel' halálának napjai, és hívatá az ő fiát Jósefet, 's mondá nékie: ha én te előtted kedves vagyok, kérlek tegyed a' te kezedet az én tomporom alá, és tselekedd én velem e' jótéteményt és hívséget, ne temess el, kérlek, engemet Égyiptomban.

30. Hanem minekutánna elaluszom az én atyáimmal, vígy ki engemet Égyiptomból, és temess el engemet az ő koporsójokba. Monda azért nékie: én a' te beszéded szerént tselekszem.

31. És mondá: esküdjél meg énnékem, és megesküvék nékie; és az Izráel hálákat ada Istennek, leborúlván az ő ágyának fejére.

XLVIII. RÉSZ.

Jósef meglátogatja az ő beteg attyát. Jákób fiaivá fogadja a' Jósef' fiait, Éfraimot és Manassét, és megáldja őket.

És ezeknek utánna megmondák Jósefnek: ímé a' te atyád beteg; és elvivé magával az ő két fiát, Manassét és Éfraimot.

2. És tudtára adák Jákóbnak, mondván: ímé a' te fiad Jósef te hozzád jő; és magát megerősítvén, felüle az ágyon.

3. És mondá Jákób Jósefnek: az erős mindenható Isten megjelenék nékem Lúzban, Kanaán' földében, és megálda engemet. *R.* 28: 13.

4. És mondá énnékem: ímé én megnevellek tégedet, megsokasítlak tégedet, és sok népű sereggé teszlek, e' földet is a' te magodnak adom te utánnad örökké való örökségül.

5. Annakokáért a' te két fiaid, kik tenéked születtek Égyiptom' földében, minekelőtte te hozzád jönnék Égyiptomba, én fiaim, Éfraim és Manassé, mint szintén Rúben és Simeon, én fiaim légyenek. *R.* 41: 50. *és* 46: 20.

6. A' te fiaid pedig, kik ez után születtetnek, tiéid lésznek, és az ő báttyainak nevek alatt foglaltassanak bé az ő örökségekbe. (a)

(a) Az az: Éfraim' és Manassé' nemzetségének neve alá számláltassanak.

7. Mikor Mésópótámiából jönék, meghala Rákhel a' Kanaán' földén az úton, mikor még egy mértföldnyire vólnék Éfratától, és eltemetém ötet ott az Éfrata' úta mellett, melly Éfrata immár most Betlehemnek neveztetik. (b) *R.* 35: 19.

(b) Ezt azért mondja Jákób, hogy ezzel is felindítaná Jósefet a' Kanaán' földéhez való szeretetre, és annak kívánságára.

8. És látá Izráel a' Jósef' fiait, és mondá: ki fiai ezek?

9. Felele az ő attyának Jósef: az én fiaim, a' kiket Isten nékem itt adott. És mondá: állasd elömbe kérlek őket, hogy áldjam meg őket.

10. Az Izráelnek szemei pedig homályosok valának a' vénségnek miatta, és jól nem láthat vala. És eleibe állatá nékie őket, és megtsókolgatá 's megölelgeté őket.

11. És mondá Izráel Jósefnek: nem reménylettem, hogy valaha téged lássalak, és ímé az Isten megadta látnom még magodat is.

12. (c) Elvevé azért Jósef azokat az ő attya elől, és a' földre artzal leborúla.

(c) Jósef elveszi a' gyermekeket Jákób elől, hogy azokat másképpen helyheztesse az ő attya' eleibe; hogy pedig Jákób meg ne haragudjon ezen, meghajol Jósef ő előtte.

13. Vévé pedig Jósef mind a' kettőt, és állatá Éfraimot magának jobb keze felől, Izráelnek pedig bal keze felől; Manassét pedig ő magának bal keze felől, Izráelnek jobb keze felől; és azokat közel vivé ő hozzája.

14. (d) Kinyújtván pedig Izráel az ő jobb kezét, tevé Éfraimnak fejére (noha kissebb vala) az ő bal kezét pedig Manassénak fejére, és böltsen tselekedék az ő kezeivel, jóllehet Manassé első szülött vólna.

(d) Jákób a' természetnek rendi ellen, úgy mint Isten' prófétája, a' kissebbikre, tudniillik, Éfraimra teszi az ő jobb kezét.

15. És megáldá Jósefet, 's mondá: az Isten, ki előtt szüntelen jártanak az én atyáim, Ábrahám és Isák; az Isten, a' ki táplált engemet az én születésemnek idejétől fogva, mind e' mái napiglan; *Sid.* 11: 21.

16. (e) Amaz Angyal, a' ki megszabadított engem minden gonosztól: áldja meg e' gyermekeket, és az én nevemről, és Ábrahámnak 's Isáknak nevekről neveztessenek, és sokasodjanak meg felette igen e' földön. *R.* 31: 42. *és* 32: 1.

(e) Mivelhogy az Istennel egybe köti ez Angyalt, és annak szabadítást tulajdonít, és azt segítségül hívja; azokból megtetszik, hogy nem teremtetett Angyalról szóll, hanem az Istennek fiáról, ki régen az atyáknak emberi formában szokott vala megjelenni. Továbbá, mikor azt mondja Jákób: az én nevemről neveztessenek ezek; a' Jósef' fiait maga fiaivá fogadja, hogy Jákób' fiainak neveztessenek, és két nemzetséget tegyenek, az ígéretnek földén is két részt vegyenek.

17. Látván pedig Jósef, hogy az ő jobb kezét Éfraim' fejére tenné, nem tetszék nékie, és megfogá az ő attyának kezét, hogy Éfraim' fejéről Manassé' fejére tenné.

18. És mondá Jósef az ő attyának: nem úgy, szerető atyám, mert ez első szülöttem; a' te jobb kezedet ennek fejére tegyed.

19. Nem akará pedig az ő attya, és mondá: tudom, jó fiam, jól tudom; ez is nagy néppé lészen, és igen megnevekedik; de az ő öttse nállánál inkább megnevekedik, és az ő magvából sok népek származnak.

20. És megáldá őket az napon, ezt mondván: az Izráel te benned áld meg egyebeket illyen módon: az Isten tegyen ollyanná tégedet, miném̃vé tette Éfraimot és Manassét. És Éfraimot Manassénál fellyebb valóvá tévé.

21. Ezt is mondá Izráel Jósefnek: ímé én meghalok, és az Isten ti veletek lészen, és haza viszen titeket a' ti atyátoknak földére.

22. Én pedig adok tenéked egy darab részt a' te atyádfiainak részek felett, mellyet az Emoréustól vettem fegyveremmel és kézivemmel. *Jós.* 3: 7. *és* 16: 1. *ismét* 24: 8.

XLIX. RÉSZ.

Jákób halála' óráján, Isten' Lelke által jövendöt mond az ő tizenket fiai' nemzetségeknek jövendő állapotjokról; és megmutatja, mellyik nemzetségből jő el a' Messiás. Az után parantsol temetése felöl, és meghal.

Szóllítá azért Jákób az ő fiait, és mondá: gyüljetek ide, és megjelentem tinéktek a' mi következendő reátok az utólsó időben.

2. Gyüljetek egybe, és halljátok Jákóbnak fiai, halljátok mondom, Izráelt a' ti atyátokat.

3. Rúben én első szülöttem, te én erősségem, és az én erömnek első sengéje, ki méltósággal és hatalommal első vóltál vólna;

4. De mivelhogy hajlandó vóltál mint a' víz: nem lészel első; mert a' te atyádnak ágyára hágtál, és az én ágyamat megfertéztetted. *R.* 35: 22. 1. *Kór.* 5: 1.

5. Simeon és Lévi atyafiak, álnokságnak eszköze vólt az ő szerződések *a' Sikhemitákkal.*

6. Az ő titkos tanáttsokban részes ne légy én lelkem, és az ő gyülekezetekkel ne egygyesüljön az én ditsőségem; mert az ő búsúltokban megölték a' férjfiat, és az ő indúlatjok szerént elronták a' várost. *R.* 34: 25.

7. Átkozott az ő haragjok, mert vakmerő vólt; és az ő búsúlások, mert kegyetlen vólt: annakokáért elosztom őket a' Jákób' maradéki közt, és elszélesztem az Izráel' maradéki közt. *Jós.* 19: 1. *és* 21: 5.

8. Te Júda, tégedet tisztelnek a' te atyádfiai, a' te kezed lészen a' te ellenségidnek nyakokon, a' te atyádnak fiai meghajolnak te előtted. *R.* 29: 35.

9. Mint a' gyermekded oroszlán Júda, a' gyakorta való diadalomnak általa felnevelkedél szerelmes fiam. Mikor lehajol és lefekszik, mint a' hím és a' nőstény oroszlán, kitsoda meri felkölteni? 1. *Krón.* 5: 2.

10. (a) Nem vétetik el Júdától a' birodalom, és a' törvénytévő az ő maradékától, míg nem eljő a' Messiás, és sok népek gyülnek ő hozzája. *Mát.* 2: 6. *Ján.* 1: 45.

(a) Júdának birodalma megmarad a' Messiásig, ki a' Júda' nemzetéből való, Dávidnak testi birodalmát lelki birodalomra változtatja.

11. Köti az ő szamarát a' szöllő tőhöz, (b) és az ő szamarának vemhét a' nemes szöllő tőhöz, az ő ruháját mossa a' borban, és az ő öltözetit a' szöllőnek levében.

(b) Ezzel azt jelenti, hogy a' Júda' nemzetsége bővölködni fog szöllőkkel és jó borokkal.

12. Az ő szemei pirosak lésznek a' bornak miatta, és az ő fogai fejérek a' téjnek miatta.

13. Zebulon a' tenger' partján lakozik, és lészen a' hajóknak kikötő helye az ő lakása, és az ő határa lészen mind Sídon városig.

14. Isakhár ollyan mint az erős szamár, ki a' határa vetett kettős tereh alatt fekszik.

15. Mert látván, hogy jó dolog a' nyúgalom, és hogy az ő földe kies; meghajtja hátát a' tereh hordozásra, és adófizető lészen.

16. Dán ítélője lészen a' népnek, mint akár melly az Izráel' nemzetségi között.

17. Lészen Dán ollyan, mint a' mérges kígyó az úton, és az áspis az ösvényen, melly megmarja a' lónak sarkát, hogy a' rajta ülő ember hátra essék.

18. A' te szabadításodra várom az Úrnak segítségét. (c)

(c) Az az: annyi sok nyomorúságod és háborúságod lészen néked Dán' nemzetsége, hogy tsak az Istennek segítsége és óltalma tart meg téged.

19. Az ellenség sereggel háborgatja a' Gád' nemzetségét, de végezetre ő diadalmas lészen.

20. Az Ásernek kenyere kövér lészen, és ő ád gyönyörűséges gyümöltsöket a' királyoknak.

21. Naftali ollyan lészen mint a' kibotsáttatott szarvas, (d) és ékes beszédű lészen.

(d) Vagy elszalasztatott szarvas, az az: serény lészen mint a' szarvas, mellyet a' vadászok elszalasztanak.

22. Jósef ollyan mint a' termő ág, mint a' forrás víz mellett való termő ág, sőt mint két ágak, mellyeknek mindenike a' kő falnak magasságát felhaladja. 1. *Krón.* 5: 1.

23. Jóllehet keserűséggel illették és lövöldözték ötet, jóllehet gyülölték ötet a' lövöldözők: *R.* 37: 4-18-27.

24. Mindazáltal az ő kézivének ereje által megmaradott, és megerösödtenek az ő kezeinek karjai, a' Jákób' erős Istenének keze által; annakokáért lett az Izráelnek pásztora (e) és köve. *R.* 50: 20.

(e) Az Izráelnek pásztora volt Jósef, és köve; mivelhogy Égyiptomban öket táplálta, segítette, és óltalmazta.

25. A' te atyádnak erős Istene által *vagynak ezek*, a' ki téged segít, és a' mindenhatótól, ki megáldott tégedet mennyei áldásokkal ott fen, és itt alatt való földi áldásokkal, emlőknek és méhnek áldásival. 1. *Kir.* 12: 24.

26. A' te atyádnak áldási, mellyek erősebbek (f) az én atyáimnak áldásoknál, mind örökké légyenek Jósefnek fején, és az ő attyafiai közzül választatottnak tetején.

(f) Ezt azért mondja, mert ő az Isten' ígéretit világosabban értette.

27. Bénjámin ollyan lészen, mint a' ragadozó farkas, reggel ragadományt eszik, és estve zsákmányt oszt.

28. Mind ezek az Izráelnek tizenkét nemzetségi, és ez, a' mit szóllott nékiek az ő attyok, mikor öket megáldaná, amint mindeniknek az ő áldása vólna.

29. Annakutánna parantsola nékiek, és monda: mikor én az én népem közzé számláltatom, (g) temessetek engemet az én atyáimmal ama' barlangba, melly a' Kittéus Efronnak földén vagyon.

(g) Az az: mikor én meghalándok.

30. Abban a' barlangban, melly vagyon a' Makpéla' mezején, melly a' Kanaán' földén Mamré' ellenében vagyon, mellyet megvett Ábrahám mind a' mezővel egyben a' Kittéus Efrontól, hogy az lenne néki temetésre való öröksége. *R.* 25: 9-17. *és* 23: 16.

31. Aholott eltemették Ábrahámot és Sárát az ő feleségét, Isákot és Rebekát az ő feleségét, Leát is ott temettem. *R.* 25: 9. 10. *és* 35: 19.

32. Annak a' mezőnek örökségében, és a' barlangnak, melly abban vagyon, melly vétetett a' Keth' fiaitól.

33. És mikor elvégezte vólna Jákób az ő fiainak való parantsolását, lábait az ágyra feltévén, kimúlék e' világból, és illyen módon az ő népei közzé takaríttaték. *Tsel.* 7: 15.

L. RÉSZ.

Jósef az ő attyának holt testét az ő parantsolatja szerént kiviszi Égyiptomból, és eltemeti az Ábraham' temető helyén; mellyet temetésre vett vala pénzen magának, és az ő maradékinak. Megkövetik Jósefet az ő báttyai, kikhez megengeszteltetvén, ígéri azoknak magát minden jóval. Jósef megesküdteti az ő attyafiait, hogy az ő holt testét kiviszik Égyiptomból; az után meghal.

Akkor Jósef az ő attyának ortzájára esvén, síra ő rajta, és tsókolgatá.

2. És mikor megparantsolta vólna az ő orvos szolgáinak, hogy drága kenetekkel megkennék az ő attyát; drága kenetekkel megkenék az Izráelt.

3. És mikor elmúltak vólna a' negyven napok, (mert annyi napjoknak kell azoknak bételni, a' kik drága kenetekkel megkenettetnek) siraták ötet az Égyiptombéliek hetven napokig.

4. Mikor pedig elmúltak vólna az ő siratásának napjai, szólla Jósef Faraónak udvara' népével, mondván: ha én kedves vagyok ti előttetek, szólljatok kérlek Faraónak, ezt mondván:

5. Az én atyám megesküdtetett engemet, illyen módon: ímé én rövid napon meghalok, az én koporsómban, mellyet én szerzettem magamnak Kanaán' földében, ott temess engemet; annakokáért kérlek, hadd menjek el, és temessem el az én atyámat, az után megtérek. *R.* 47: 29. 31.

6. Kinek mondá Faraó: eredj el, és temesd el a' te atyádat, miképpen megesküdtetett.

7. Elméne azért Jósef az ő attyának temetésére, és ő véle egygyütt elmenének mind a' Faraó szolgái, az ő házanépének, és Égyiptom' földének minden vénei.

8. Jósefnek is egész házanépe, és az ő báttyai, és az ő attyának házanépe; tsak az ő gyermekeket, juhokat, barmokat hagyák a' Gósen' földén.

9. Menének annakfelette ő véle szekerek is és lovagok, és vala az felette igen nagy sereg.

10. És mikor jutottak vólna Átád nevű mezőre, melly a' Jordán' vize mellett vagyon; felette igen nagy és keserves sírással sírának, és Jósef is siratá az ő attyát heted napig.

11. Annakokáért látván a' tartománynak lakosi, a' Kanaánnak népe, azt a' sírást az Átád nevű mezőn, azt mondják vala: nagy sírások

ez az Égyiptombélieknek, annakokáért nevezteték az a' hely (a) Ábel Mizraimnak, melly a' Jordán' vize mellett vagyon.

(a) Ábel Mizraim, az az: Égyiptomnak siralma.

12. Akképpen tselekedének azért *Jákóbbal* az ő fiai, a' miképpen szintén megparantsolta vala nékiek.

13. Mert elvivék ötet az ő fiai a' Kanaán' tartománnyába, és eltemeték ötet a' Makpéla mezőnek barlangjában, mellyet vett vala Ábrahám mind a' mezővel egyben temető helynek örökségének a' Kittéus Efrontól, Mamrénak ellenébe. *Tsel.* 7: 16. *R.* 23: 16.

14. Annakutánna megtére Jósef Égyiptomba, mind ő, mind az ő attyafiai, és mind azok, kik ő véle mentek vala az ő attyának temetésére, minekutánna eltemette vólna az ő attyát.

15. Látván pedig a' Jósef' báttyai, hogy meghalt vólna az ő attyok, ezt mondják vala: talán gyűlölni fog minket Jósef, és megbüntet minket ama' gonoszért, a' mellyet véle tselekedtünk. *R.* 37: 28.

16. Azért küldének Jósefhez, hogy ezt megmondanák nékie: a' te atyád megparantsolta minékünk az ő hólta előtt, ezt mondván:

17. Így szólljatok Jósefnek: kérünk tégedet, botsásd meg a' te atyádfiainak gonoszságokat és bűnöket, mert gonoszúl tselekedtek te ellened: mostan azért kérünk, engedj meg a' te atyád' Istenének szolgáinak bűnöknek. Jósef pedig sír vala, mikoron ő néki szóllanának.

18. Járúlának pedig ő hozzája az ő attyafiai is, és ő előtte leborúlának, és mondának: ímé mi te szolgáid vagyunk.

19. Kiknek mondá Jósef: ne féljetek; mert avagy Isten gyanánt vagyok-é én? *R.* 45: 5.

20. Ti gondoltatok én ellenem gonoszt, de az Isten gondolta azt jóra fordítani, hogy tselekednék úgy amint most vagyon, hogy sok népet tartana meg ez életben.

21. Most annakokáért ne féljetek; én táplálótok lészek, mind néktek, mind a' ti gyermekeiteknek. Ekképpen megvígasztalá őket, és szólla nékik az ő kedvek szerént. *R.* 45: 5.

II. 22. Lakék pedig Jósef Égyiptomban, mind ő, mind az ő attyának házanépe. Éle pedig Jósef száz és tíz esztendőt.

23. És láta Jósef Éfraimtól fiakat harmad ízig; Makirnak is Manassé' fiának lettek gyermekei, kik felneveltettek Jósef' (b) kebelében.

(b) Avagy a' Jósef' térdein; az az: Jósef azokat úgy takargatta, mint az édes atya a' maga ölében, és kebelében szokta magzatit tartani és takargatni.

24. Akkor mondá Jósef az ő attyafiainak: én rövid napon meghalok, az Isten pedig bizonnyal meglátogat titeket, és kiviszen titeket e' földről arra a' földre, mellyet esküvéssel adott Ábrahámnak, Isáknak, és Jákóbnak. *'Sid.* 11: 22.

25. Megesküdteté azért Jósef az Izráel' fiait, mondván: mikor az Isten titeket meglátogat, elvigyétek innét veletek az én tetemimet. 2. *Mós.* 13: 19.

26. Meghala azért Jósef száz tíz esztendős korában, kit drága kenetekkel megkenének, és koporsóba helyheztetének Égyiptomban. *Vers.* 22. *Jós.* 24: 32.

Móses' I. Könyvének vége.

MÓSES' MÁSODIK KÖNYVE,

MELLY

A' 'SIDÓKNAK ÉGYIPTOMBÓL VALÓ

KIJÖVETELEKRÖL

ÍRATOTT KÖNYV.

Megírja Móses e' Könyvben az Izráel' nemzetségének Faraó király által való sanyargattatását, annak tsudálatos megszabadíttatását, az Isten' Törvénnyének kiadattatását. Mellyben befoglalja Móses a' Jósef' halála után lett dolgokat, az az, száz negyven esztendőnek Históriáját: Mert

Jósef' halálától fogva Móses' születéséig vagyon (60.)
Móses' születésétől fogva az Égyiptomból való kijövetelig vagyon (80. 2. *Mós.* 7.) *esztendő.*
A' kijöveteltől fogva az Isten' sátorának felkészítéséig vagyon (1. 2. *Mós.* 40.)

Summa 141 *esztendő.*

I. RÉSZ.

A' Jósef' halála után támad Égyiptomban új király, ki mikor látná az Izráel' nemzetségének szaporodását és nevekedését: fél azoknak hatalmasságoktól, és tanátskozik arról, mi módon nyomoríthatná meg azokat. Először azért, kegyetlen szolgáltatással terheli azokat. Másodszor a' bábáknak parantsol: hogy a' férjfiúi magot megöljék; kik mikor azt nem mivelnék, parantsol mindeneknek: hogy a' férjfiú gyermekeket a' vízbe hánnyák.

EZEK az Izráel' fiainak nevek, kik bémentenek vala Jákóbbal Égyiptomba; mindenik pedig tselédestűl ment vala bé.

2. Rúben, Simeon, Lévi, Júda.

3. Isakhár, Zebulon, Benjámin.

4. Dán, Naftali, Gád, Áser. 1. *Mós.* 46: 8-26. *R.* 6: 14.

5. Mind azok a' lelkek pedig, mellyek Jákóbnak ágyékából származtak vala, hetven lelkek valának, Józseffel, ki Égyiptomban vala. 1. *Mós.* 46: 27. 5. *Mós.* 10: 22.

6. És meghala Jósef, és minden ő attyafiai, és az egész egy időbéli nemzetség.

7. Az Izráel fiai pedig nevekedének, nagy sokasággal születtetének, megszaporodának, fe-

lette igen elhatalmazának, és a' föld ő vélek eltelék. 5. *Mós.* 26: 5. *Tsel.* 7: 17.

8. Azonközben új király lőn Égyiptomban, ki Jósefet nem esmerte vala. *Tsel.* 7: 18.

9. Ki monda az ő népének: ímé az Izráel' fiainak népe igen sok, és minálunknál hatalmasbb.

10. Jer tselekedjünk ő ellenek valami okossággal, hogy ne szaporodjanak; mert ha valami módon had támad, félő, hogy a' mi ellenséginkhez ne adják magokat, vagy ellenünk feltámadván, el ne menjenek a' földről. *Tsel.* 7: 19.

II. 11. Rendelének azért ő ellenek sattzoltató tisztartókat, hogy a' népet szolgálattal terhelnék; és építe az Izráel' népe Faraónak kintstartó (a) városokat, Pithom és Rahamses városokat.

(a) Avagy élést tartó városokat, mint némellyek magyarázzák; mert az élés is méltán kints gyanánt tartatik.

12. De, mennél inkább sanyargatják vala a' népet, annál inkább nevekedik vala, és sokasodik vala annál inkább; annyira, hogy igen megunnák az Izráel' fiait elömenetelekért.

13. Azért az Égyiptombéliek az Izráel' fiait nagy kegyetlenséggel kénszeríték szolgálni.

14. És kesergeték az ő életeket kemény szolgálattal, sár keveréssel, tégla tsinálással, és minden mezei szolgálattal, minden egyébb dolog tétel kívül, mellyben az ő szolgálatjokkal élnek vala nagy kegyetlenséggel.

15. És parantsola Égyiptomnak királlya a' 'Sidó aszszonyoknak szolgáló bábáknak, kik közzül egygyiknek Sifra, a' másiknak Púha vala neve, ezt mondván:

16. Mikoron a' szülésnek idején a' 'Sidó aszszonyokkal lésztek, ha látándjátok, hogy fiat szülnek, megöljétek azt; ha pedig leányt szülnek, meg ne öljétek.

17. De azok a' bábák félék az Istent, és nem tselekedének úgy amint parantsolta vala nékiek Égyiptomnak királlya; hanem elevenen megtartják vala a' gyermekeket.

18. Hívatá annakokáért Égyiptomnak királlya a' bábákat, és monda nékiek: miért miveltétek ezt, hogy a' gyermekeket elevenen megtartanátok?

19. Felelének pedig a' bábák Faraónak: mert a' 'Sidó aszszonyok nem ollyanok mint az Égyiptombéliek; mert vastagok, és minekelőtte ő hozzájok menne a' bába, annakelőtte szülnek.

20. Annakokáért jól tön Isten azokkal a' bábákkal; és a' nép igen megsokasodék, és igen elhatalmazának.

21. Mivelhogy pedig a' bábák az Istent félék, annakokáért azoknak házoknépét megszaporítá.

22. Megparantsolá azért Faraó az ő népének, mondván: minden férjfiú magot a' folyóvízbe vessetek; minden leányzó magot pedig elevenen megtartsatok.

II. RÉSZ.

Születik Móses a' Lévi' nemzetségéből; kivettetik a' vízbe; felveszi azt a' Faraó' leánya, és feltartatja fia gyanánt. Megöl Móses egy Égyiptombéli embert, és mikor bévádoltatott vólna, elmegyen Midián tartománnyába, ott vészen magának feleséget, és lészen a' feleségétől fia, Gersom.

ELMÉNE pedig egy Lévi nemzetségéből való férfiú, és vön magának feleséget ugyan azon Lévi nemzetéből.

2. Teréhbe esék pedig az aszszony, és szüle fiat, ki mikor látta vólna, hogy szép gyermek vólna; elrejté azt három hónapig. *R.* 6: 20. 4. *Mós.* 26: 59. 1. *Kron.* 23: 13. *Tsel.* 7: 20. *'Sid.* 11: 23.

II. 3. És mikor továb' el nem titkolhatná, szerze annak gyékényből egy ládátskát, mellyet enyvel és fenyő viaszszal megönte, és abba helyheztetvén a' gyermeket, kitévé a' folyóviznek partján a' sásasba.

4. Áll vala pedig az ő nénnye (a) távol, hogy meglátná mint lenne annak dolga.

(a) Móses nénnye, ki a' gyermekre vigyázott, minden kétség nélkül Mária vólt; mellyből megtetszik, hogy nénnye vólt mind Áronnak mind Mósesnek. Mivelhogy pedig amint Móses beszélli 4. *Mós.* 20. r. azon esztendőben halt meg, a' mellybe bémentek a' Kanaán földébe, abból megtetszik, hogy soká élt Mária.

5. A' Faraó' leánya pedig alámene, hogy mosódnék a' folyovízben, és annak szolgáló leányi járnak vala a' víznek partján; és minekutánna látta vólna a' ládátskát a' sásasnak közepette, elküldé az ő szolgáló leányát, és kihozatá azt. *Tsel.* 7: 21. *'Sid.* 11: 23.

6. És mikor megnyitotta vólna, látá a' kis gyermeket, és ímé a' gyermek sír vala, és könyörülvén rajta, monda: a' 'Sidók gyermekei közzül való ez.

7. És monda a' gyermeknek nénnye a' Faraó leányának: elmenjek-é, hogy egy szoptatós aszszonyt hívjak a' 'Sidó aszszonyok közzül, ki a' gyermeket szoptassa?

8. Felele a' Faraó' leánya: eredj el. Elméne azért a' leányzó és hívá a' gyermeknek annyát.

9. És monda nékie a' Faraó' leánya: vidd el e' gyermeket, és tartsd fel ezt énnékem, és én megadom néked a' te jutalmodat. És elvivé az aszszony a' gyermeket, és szoptatá azt.

III. 10. Felnevekedék pedig a' gyermek, és vivé azt a' Faraó' leányának, és fia gyanánt tartja vala azt, és nevezé azt (b) Mósesnek, mert azt mondá: mert vízből vettem ki ötet.

(b) Móses, az az, kivonattatott, tudniillik a' vízből.

IV. 11. Lőn pedig a' napokban, mikor Móses felnevekedett vólna, kiméne az ő attyafiaihoz, és látá az ő sanyarúságokat; látá azt is, hogy egy Égyiptombéli ember verne egy 'Sidót, az ő attyafiai közzül. *'Sid.* 12: 24.

12. És mikor kétfelé tekintett vólna, és látta vólna, hogy senki nem vólna ott; megölé az Égyiptombéli embert, és elrejté azt a' homokban.

13. Azután másod napon kimenvén; ímé két 'Sidó férjfiak versengenek vala, és monda annak a' ki bűnös vala: miért vered a' te atyádfiát?

14. És az felele: kitsoda tett tégedet fejedelemmé és bíróvá mi rajtunk? Avagy meg akarsz-é engemet is ölni, amint megöléd az Égyiptombéli embert? Megrettene azért Móses, és monda: bizony megtudták azt a' dolgot.

V. 15. Meghallá Faraó is e' dolgot, és Mósest halálra keresteti vala; de elfuta Móses Faraótól való féltében, és lakozék Midiánnak földében; és leüle egy kútnál. *Tsel.* 7: 24.

VI. 16: Valának pedig a' Midiániták' papjának hét leányi, kik eljöttek vala, és vizet merítvén megtöltötték vala a' válukat, hogy megitatnák az ő attyoknak juhait.

17. És eljövének a' pásztorok is, és azokat elűzék; akkor Móses felkelvén, segitséggel lőn a' leányoknak, és azoknak juhait megitatá.

18. És mikor mentek vólna Réhuelhez az ő ösökhöz, monda: mi az oka, hogy most illyen hamar megjöttetek?

19. És mondának: egy Égyiptombéli ember

oltalmaza minket a' pásztorok ellen; annak felette minékünk vizet is merített, és a' mi juhainkat megitatta.

20. És monda az ő unokáinak: hol vagyon az? miért botsátottátok el azt a' férjfiat? Hívjátok elő ötet, hogy egyék kenyeret.

21. És Mósesnek akaratja lön rajta, hogy ez emberrel együtt maradna; és adá Mósesnek feleségül Tzipporát az ő unokáját.

22. És szüle fiat, és nevezé azt (c) Gersomnak, mert azt mondá: jövevény vóltam az idegen földön. *R.* 18: 2.

(c) Gersom, az az, kiüzetett jövevény.

VII. 23. És mikor sok napok múltak vólna el, meghala az Égyiptomnak királlya; és fohászkodnak vala az Izráel fiai a' nagy szolgálatnak miatta, és kiáltnak vala: a' szolgálat miatt való kiáltások pedig felméne Isten eleibe.

24. És meghallá Isten az ő kiáltásokat, és megemlékezék Isten az Ábrahámmal, Isákkal, és Jákóbbal tett kötéséről.

25. És megtekinté Isten az Izráel fiait, és megérté *az ő nagy nyomorúságokat.*

III. RÉSZ.

Megjelenik Isten Mósesnek a' pusztában, megjelenti nékie: hogy az Izráel nemzetségét ki akarná hozni Egyiptomból; elhívja Mósest, hogy ő általa szabadíttsa meg a' népet; vonogatja magát Móses, de az Isten igéretet tészen nékie; hogy inkább' reá hajthassa a' tisztnek felvételére. Elküldi azért Isten Mósest az ő népéhez, és Faraó királyhoz.

MÓSES pedig örizi vala az ő Ipának Jethrónak, a' Midiániták papjának juhait, és hajtá a' juhokat a' pusztán túl, és juta az Istennek hegyéhez, Hórebhez.

2. És megjelenék nékie az (a) Úrnak Angyala tűznek lángjában egy tsipkebokorban, és tekinte oda Móses; és ímé a' tsipketbokor ég vala, de meg nem emésztetik vala. *Tsel.* 7: 30.

(a) Minden kétség nélkül az Istennek örök igéje volt ez, ki, mivelhogy az atyáknak gyakorta megjelenti vala magát a' következendő testesülésnek bizonyságáért, neveztetik Angyalnak; De más felől nevezi ő maga magát Istennek: ki vólt, vagyon, és lészen.

3. Monda azért Móses: oda térek, és meglátom e' nagy tsudálatos látást, hogy a' tsipkebokor meg nem emésztetik.

4. Látván pedig az Úr, hogy oda térne Móses meglátni azt; szóllítá ötet Isten a' tsipkebokorból, és monda: Móses, Móses! ki felele: Imhol vagyok.

5. És monda *az Isten:* Ne jöj ide közel, old le a' te sarudat a' te lábaidról, (b) mert a' föld, mellyen állasz, szent föld.

(b) A' sarunak levetésével azt akarja megesmértetni Mósessel: hogy az a' föld szent, az Istennek jelen való vóltáért, mint némelly nemzetekről mondják, hogy mikor az ő templomokba bémennek, levetik lábaikról az ő tsizmájokat, a' helynek betsületiért.

6. És monda: én vagyok a' te atyádnak Istene, Ábrahámnak Istene, Isáknak Istene, Jákóbnak Istene; annakokáért elrejté Móses az ő ortzáját, mert fél vala Istenre nézni. *Mát.* 22: 32. *Márk.* 12: 26. *Luk.* 10: 37. *Tsel.* 7: 31.

II. 7. És monda az Úr: bizonnyal láttam az én népemnek nyomorúságát, melly vagyon Égyiptomban, és a' sanzoltatók miatt való kiáltásokat meghallottam, és megtudtam az ő sanyarúságokat.

8. Leszállottam (c) azért, hogy megszabadíttsam öket az Égyiptombélieknek kezekből, és kihozzam arról a' földről, jó és széles földre, téjjel mézzel folyó földre, Kananéusoknak, Kittéusoknak, Emorréusoknak, Perizéusoknak, Hiveusoknak, és Jebuzéusoknak helyekbe.

(c) Az Isten nem mégyen egy helyből másba; hanem mondatik leszállani, mikor az ő népének nyomorúságát meglátja, és megszabadítja azokat.

9. Mostan pedig ímé az Izráel fiainak kiáltások én hozzám jutott, és láttam a' nagy nyomorúságot, mellyel nyomorgatják öket, az Égyiptombéliek.

10. Annakokáért mostan jöjj el ide, és elküldelek tégedet Faraóhoz, és hozd ki az én népemet az Izráel fiait Égyiptomból.

11. És monda Móses az Istennek: kitsoda vagyok én, hogy Faraóhoz menjek; és kihozzam az Izráel fiait Égyiptomból?

12. És felele: Én te veled lészek, és ez a' jelensége, hogy én küldöttelek tégedet: mikor kihozándod azt a' népet Égyiptomból, az Istennek szolgálni fogtok ez hegyen.

13. És monda Móses az Istennek: ímé én elmegyek az Izráel fiaihoz, és azt mondom nékiek: a' ti atyáitoknak Istene küldött engemet ti hozzátok; ha azt mondják nékem: kitsoda annak az ő neve? mit feleljek nékiek?

14. És monda Isten Mósesnek: Eheje, (d) ki vagyok. És monda: így szóllj az Izráel fiainak: az Eheje küldött engemet ti hozzátok.

(d) Eheje, az Isten' álattyának örökké valóságának neve. Mivelhogy pedig mikor az Istenről gondolkodunk, semmi időt elménkel meg nem foghatunk; annakokáért ötet az írás mondja Ehejének, az az, ollyannak, a' ki vólt, vagyon, és lészen mind örökké, mint Szent János magyarázza, *Jel.* 1. Némellyek így fordítják: Én vagyok, a' ki vagyok. A' ki vagyon, az küldött engemet ti hozzátok. Némellyek így: Lészek, ki lészek; a' kinek neve ez: Lészek, az küldött engemet. Ahonnét megtetszik, hogy így is fordíthatjuk: vóltam, ki vóltam; a' kinek neve ez: vóltam, az küldött engemet. Mert az Isten vólt, vagyon és lészen, miképpen a' 'Sidók mondják, hogy az Eheje, mind elmúlt, mind jelen való, mind örökké következendő időt béfoglal.

15. És ismét monda Isten Mósesnek: így szóllj az Izráel fiainak: a' ti atyáitoknak Ura Istene, az Ábrahámnak Istene, Ísáknak Istene, Jákóbnak Istene küldött engemet ti hozzátok; ez az én nevem mind örökké, és ez az én emlékezetem nemzetségről nemzetségre.

16. Menj el, és gyüjtsd egybe az Izráelnek véneit, és mond ezt nékiek: a' ti atyáitoknak Ura Istene megjelent énnékem, az Ábrahámnak, Isáknak, és Jákóbnak Istene, ezt mondván: megemlékeztem ti rólatok, és arról a' mit veletek tselekedtek Égyiptomban.

17. Annakokáért mondottam: kiviszlek titeket az Égyiptombéli nyomorúságból a' Kananéusnak, Kitthéusnak, Emoréusnak, Perizéusnak, Hivéusnak, és Jebuzéusnak földökre, téjjel és mézzel folyó földre.

18. És engednek az én szómnak; te pedig és az Izráelnek vénei menjetek az Égyiptomnak királlyához, és így szólljatok néki: a' 'Sidóknak Ura Istene megjelent mi nékünk; mostan annakokáért kérünk, engedd meg minékünk, hogy menjünk harmad napi járó földre a' pusztába, hogy áldozzunk a' mi Urunknak Istenünknek.

19. Én pedig tudom, hogy nem engedi az Égyiptombéli király, hogy elmenjetek, hanem ha hatalmas kézzel kénszeríttetik.

20. Kinyújtom azért az én kezemet, és megverem

verem Égyiptomot minden tsudálatos dolgaimmal, mellyeket ott tselekszem; és azután elbotsát titeket.

21. És kedvessé tészem e' népet az Égyiptombéliek előtt, hogy mikor kimentek Égyiptomból, ne menjetek üressen.

22. Hanem, kérjen az aszszony az ő szomszéd aszszonyától, és az ő házának gazda aszszonyától, ezüst és arany edényeket, és ruhákat, mellyekbe öltöztessétek a' ti fiaitokat, és a' ti leányitokat, és Égyiptomot megfoszszátok. (e) *R.* 11: 2. és 12: 35.

(e) Az Izráeliták nem vétkeztek abban, hogy az Égyiptombélieknek ezüst edényeiket elvitték; 1. mert Isten parantsolta. 2. mert munkájoknak tsak méltó jutalmát vitték el. 3. Mert hadat indítottak az Égyiptombéliek a' 'Sidók ellen; az ellenséget pedig kiprédálni szabad a' Nemzetek törvénnye szerént.

IV. RÉSZ.

Az Isten megerösíti a' Móses hivatalát tsudákkal, hogy az Izráel fiai inkáb' hidjenek néki. Mikor mégis vonogatná magát Móses, megfeddi Isten ötet, igéretet is tészen neki, Áront is melléje adja. Elbútsúzik az Ipától Móses, és mikor menne az úton, az Isten' Angyala le akarja vágni Mósest, mivelhogy gyermekét környül nem metélte volt. A' felesége azért környülmetéli az ő fiát. Eleibe jön Mósesnek Áron.

AKKOR felelvén Móses, monda: De ímé nem fognak hinni énnékem, sem az én beszédemnek nem fognak engedni; mert azt mondják: Nem jelent meg néked az Úr.

2. Monda azért néki az Úr: mitsoda az, a' mi a' te kezedben vagyon? Felele Móses: veszszö.

3. És monda az Úr: vesd a' földre azt, és elveté azt a' földre, és változék kígyóvá, és Móses elfutamodék előtte. *R.* 7: 10.

4. Monda pedig az Úr Mósesnek: Nyújtsd ki a' te kezedet, és fogd meg a' farkát, ki az ő kezét kinyújtván, megfogá azt, és változék veszszövé az ő kezében.

5. Hogy hidjék, hogy megjelent tenéked az ő attyoknak Ura Istene, az Ábrahámnak Istene, Isáknak Istene, és Jákóbnak Istene.

6. Monda pedig ismét néki az Úr: botsássad a' te kezedet kebeledbe, és bébotsátá kezét az ő kebelébe; és kivonván kebeléből, és ímé az ő keze poklos vala mint a' hó.

7. Monda annakfelette: tegyed ismét kebeledbe a' te kezedet, ki kebelébe tévé kezét, és kivévén azt kebeléből, ímé megtisztúlt vala, mint egyébb teste.

8. Hogy ha nem hijéndenek tenéked, és nem engedéndenek az elsö tsudának beszédének, hisznek a' második tsudának beszédének.

9. Hogy ha pedig nem hijéndenek e' két jeleknek is, és nem engedéndenek a' te beszédednek; akkor merítts vizet a' folyóvízből, és öntsed a' szárazra, és változnak a' vizek a' földön vérré, a' mellyeket merítettél a' folyóvízből.

10. És monda Móses az Úrnak: kérlek Uram, *ne küldj engemet oda;* mert nem vagyok ékesen szólló, ez előtt sem vóltam soha, sem pedig miólta a' te szolgáddal beszéllesz, hanem késedelmes vagyok a' szóllásra, megbántatott nyelvü.

11. Kinek felele az Úr: kitsoda teremtette az embernek száját? avagy ki tészi az embert siketté, vagy némává, vagy látóvá, vagy vakká? Avagy nem én-é, ki Úr vagyok. *'Solt.* 49: 9.

12. Annakokáért menj el, és én lészek a' te száddal, és megtanítlak tégedet mit szóllj. *Mát.* 10: 19. *Márk.* 13: 11. *Luk.* 12: 12.

13. És monda: kérlek Uram, küldjed azt, a' kit illik küldened.

14. És felgerjede az Úrnak haragja Móses ellen, és monda: avagy nem atyádfia-é tenéked a' Lévi nemzetségéből való Áron? Tudom, hogy ö ékesen szólló, és ímé ö tenéked elödbe kijö, ki mihelyt meglát tégedet, örvendez szívében.

15. Te szóllj ö nékie, és adjad szájába e' beszédeket, és én lészek a' te száddal, és az ö szájával, és megtanítlak titeket, mit kelljen tselekednetek. *R.* 7: 2.

16. És ö fog szóllani te helyedbe a' népnek, és ö lészen tenéked szájad gyanánt, (a) te pedig ö néki lészesz úgy mint Isten gyanánt.

(a) Az az: Áron lészen néked mintegy tolmátsod, te pedig néki mond meg a' mit én mondok tenéked, és te tőled nem külömben kérd tanátsot, mintha tölem kérdene.

17. E' veszszöt pedig végyed kezedbe, mellyel tsudákat tégy.

II. 18. Elméne azért Móses, és megtére az ö ipához Jetróhoz, és monda nékie: kérlek engedd meg nékem, hogy menjek el az én atyámfiaihoz Égyiptomba, és lássam meg ha még élnek-é. És monda Jetró Mósesnek: eredj el békeséggel.

19. Mert ezt mondotta vala az Úr Mósesnek Midiánban: eredj el haza Égyiptomba; mert meghaltak mind azok, a' kik téged' halálra keresnek vala.

20. És felvévé Móses az ö feleségét és az ö fiait, és ülteté öket szamár' hátára, és haza méne Égyiptomba; elvivé az Isten' veszszejét is kezében.

21. És ezt is mondotta vala az Úr Mósesnek: mikor elindúlsz, hogy Égyiptomba haza menj; meglásd, hogy mind azokat a' tsudákat, mellyeket te reád bíztam, megmiveljed Faraó előtt, és én megkeményítem az ö szívét, hogy ne botsássa el a' népet.

22. Ezt mondjad azért Faraónak: ezt mondja az Úr: én fiam és elsö szülöttem az Izráel.

23. És én mondám néked: botsásdd el az én elsö szülöttemet, hogy szolgáljon énnékem, és nem akarád ötet elbotsátani; annakokáért ímé én megölöm a' te fiadat, a' te elsö szülöttedet.

III. 24. És lön az úton, egy szálláson, eleibe méne nékie az Úr, és akarja vala ötet megölni. (b)

(b) Az Isten' Angyala le akarja vágni Mósest.

25. Tzippora azért ragada egy éles *kést*, és elmettzé az ö fiának szemérem testének elsö börét, és Mósesnek lába eleibe veté, és monda: az én fiamnak vérével váltott férjem vagy te énnékem. (c)

(c) Az az: fiamnak vérével kelleték téged' felváltanom, kit ha környül nem metélek vala, meg kell vala halnod.

26. És megszünék ö tőle az Úr. Vérnek férjének mondotta vala pedig akkor Mósest, a' környülmetélkedésért.

IV. 27. Az Úr pedig megparantsolta vala Aronnak: eredj eleibe Mósesnek a' pusztába; ki elmenvén, eleibe méne néki az Isten' hegyénél, és megtsókolá ötet.

28. Akkor megbeszéllé Móses Áronnak az Istennek minden dolgait, mellyekért ötet küldi vala, és mind azokat a' jeleket, mellyeket parantsolt vala néki.

V. 29. Elmenvén azért Móses és Áron, egybe gyüjték az Izráel' fiainak minden véneit.

30. És mikoron Áron megmondotta vólna mind azokat a' beszédeket, mellyeket szóllott vala az Úr Mósesnek, és azokat a' tsudákat tselekedné a' nép előtt;

31. Hitt a' nép; és mikor hallották vólna, hogy az Úr meglátogatta vólna az Izráel' fiait, és megtekintette vólna azoknak nyomorúságokat; leborúlának imádván ötet.

V. RÉSZ.

Móses és Áron bémennek Faraó királyhoz; kérik az Isten' szavával, hogy a' népet botsássa el. Haragszik a' király Mósesre és Áronra; a' népet annál nagyobb szolgálattal terheli; feddödnek az Izráel' fiai Móses és Áron ellen. Móses könyörög az Istennek.

Annakutánna elmenének Móses és Áron, és mondának Faraónak: ezt mondja az Izráelnek Ura Istene: botsásd el az én népemet; hogy énnékem innepet szenteljenek a' pusztában.

2. És monda Faraó: kitsoda az Úr, hogy engedjek az ő beszédének, és elbotsássam az Izráelt? Az Urat sem esmérem, az Izráelt sem botsátom el.

3. És mondának: a' 'Sidóknak Istene megjelent minékünk; kérünk engedd meg, hogy menjünk harmadnapi járó földre abba a' pusztába, hogy áldozzunk a' mi Urunknak Istenünknek, hogy meg ne büntessen minket döghalállal, vagy fegyverrel.

4. És monda azoknak, az Égyiptomnak királlya: Móses és Áron! miért vonjátok el a' népet az ő munkájoktól? menjetek el dolgotokra.

5. Ezt is mondja vala Faraó: ímé a' földnek népe sok, és elvonjátok őket a' munkától.

6. És parantsola Faraó azon napon a' népnek pallérinak, és az előttök járóknak, illyen módon:

7. Ennekutánna polyvát a' népnek ne adjatok a' tégla tsináláshoz, mint ennekelőtte; ő magok menjenek el, és keressenek polyvát.

8. Mindazáltal a' tégla számot, mellyet annakelőtte tsináltak, ugyan rájok vessétek, azt le ne szállíttsátok; mert hívalkodnak és azért kiáltanak, ezt mondván: menjünk el, áldozzunk a' mi Istenünknek.

9. Terheltessenek meg dolog tétellel ez emberek, hogy abban légyenek foglalatosok, és ne bízzanak hazugságnak beszédiben.

10. Kimenének azért a' népnek sattzoltatói, és az előttök járók, és mondának a' népnek illyen szókkal: ezt mondja Faraó: én nem adok néktek polyvát.

11. Ti magatok menjetek el, keressetek polyvát aholott találtok; de ugyan nem kissebbíttetik meg semmivel a' ti munkátok.

12. És eloszla a' nép egész Égyiptomnak földén, hogy gyűjtenének pozdorját a' polyva' helyébe.

13. És a' pallérok kénszerítik vala őket, ezt mondván: végezzétek el a' ti munkátokat, a' mindennapi reátok vetett tégla számot az ő napján, mint szinte mikor polyvát adtanak.

14. És megveretteténck az Izráel' fiai előtt járók, kiket a' Faraó' palléri rendeltek vala azok előtt, és ezt mondják vala: miért nem tellyesítitek bé a' reátok vetett tégla számot, sem tegnap sem ma, mint ennekelőtte?

15. Annakokáért elmenének az Izráel' fiainak előttök járói, és kiáltának Faraóra illyen módon: miért tselekeszel így a' te szolgáiddal?

16. Polyvát nem adnak a' te szolgáidnak, és ezt mondják minékünk: tsináljatok téglát; és ímé a' te szolgáid verettetnek, holott a' te néped bűnös, *hogy polyvát nem adnak.*

17. És monda Faraó: tsak hívalkodtok és henyéltek, azért mondjátok: menjünk el, áldozzunk az Úrnak.

18. Annakokáért menjetek el, munkálkodjatok; polyvát ugyan nem adnak, a' tégla számot pedig beadjátok.

19. Mikoron látták vólna az Izráel' fiainak elöljárói, hogy az ő állapotjok nyomorúltúl vólna; mivelhogy azt mondaná *a' király*, hogy a' mindennapi reájok vetett tégla szám semmiben alább ne szálljon:

20. Elötalálván Mósest és Áront, kik ellenbe állanak vala, mikor amazok kijönnének Faraótól, mondának nékiek:

21. Lássa meg az Úr a' ti dolgotokat, és ítélje meg, kik minket útálatosokká tettetek Faraó előtt, és az ő szolgái előtt, és fegyvert adtatok az ő kezekbe, hogy minket megölnének.

22. És Móses az Úrhoz fordúlván, monda: uram miért nyomorítád meg így e' népet? miért küldöttél engemet ide?

23. Mert az időtől fogva, hogy bémentem Faraóhoz, hogy a' te nevedben néki szóllnék, e' népet annál is inkább nyomorgatja, és te ugyan nem szabadítád meg a' te népedet.

VI. RÉSZ.

Móses' könyörgésére felel az Isten, és ismét újonnan ígéretet tészen, hogy minden ketség nélkül megszabadítja az ő népét; és mivelhogy a' nép immár majd kétségbe esett vólna, meghagyja Isten Mósesnek, hogy ismét bemenjen Faraóhoz. Az után emlékezik Móses Rúbennek, Simeonnak és Lévinek nemzetségéről, a' melly Lévi' nemzetségéből származott Móses és Áron.

És monda az Úr Mósesnek: immár meglátod mit tselekszem Faraóval; mert hatalmas kéz által botsátja el őket, és hatalmas kéztől *kénszeríttetvén* űzi ki őket az ő földéből.

2. És szóllítván az Isten Mósest, monda nékie: én vagyok az Úr.

3. És megjelentettem magamat Ábrahámnak, Isáknak és Jákóbnak a' mindenható erős Istennek nevében; de a' Jehovának nevében (a) nem jelentettem meg magamat nékiek.

(a) 'Sidó nyelven e' harmadik versben az Istennek három neve vagyon. Az első: Él; melly erősséget vagy hatalmasságot jegyez: a' másik, Saddai; melly elégséget vagy bővséget jegyez: a' harmadik, Jehova; mellyel az Istennek kimondhatatlan állatja jegyeztetik. Mondatik pedig Jehovának az Isten; mivelhogy ő vólt és vagyon és lészen mind örökké, és a' teremtett állatoknak is ád valóságot; azaz, mondatik Jehovának, az ő örökké való állatjára nézve. Másodszor az ő ígéretinek valóságára nézve; mert miképpen állatjában, azonképpen ígéretiben valóság vagyon. Azt mondja azért az Isten Mósesnek: én nem jelentettem meg magamat Jehovának nevében; az az, jóllehet megmutattam hatalmasságomat, és gazdagságomat; mindazáltal az én ígéretemnek valóságát a' Kanaán' földének megadása felől nem mutattam meg. Továbbá, jóllehet az Istennek igaz neve ez: Jehova; mindazáltal a' mi Bibliánkban azt a' nevet ritkán tartották meg.

4. Mert szövetséget tettem ő vélek, hogy nékiek adnám Kanaánnak földét, az ő bújdosásoknak földét, a' mellyen jövevények vóltak.

5. Annakfelette én hallottam az Izráel' fiainak kiáltásokat, kiket az Égyiptombéliek szolgálattal nyomorgatnak, és megemlékeztem az én szövetségemről.

6. Annakokáért mond meg az Izráel' fiainak: Én vagyok az Úr, és kiviszlek titeket Égyiptomnak terhes szolgálatjából, megmentelek az ő szolgálatjoktól, és megszabadítlak titeket az én karomnak kinyújtása által, és nagy ítéletek (b) által.

(b) Az az, sok tsudatételeknek általa.

7. És én, népemmé fogadlak titeket, és lészek néktek Istentek, és megtudjátok, hogy én vagyok a' ti Uratok Istentek, ki Égyiptomnak igájától megmentelek titeket.

8. És béviszlek titeket a' földre, mellyért megesküdtem, hogy adnám azt Ábrahámnak, Isáknak, Jákóbnak; és adom néktek azt örökségül. Én vagyok az Úr.

9. Szólla pedig illyen módon Móses az Izráel' fiainak; de nem hallák meg az ő szavát az ő lelkeknek nagy keserűsége miatt, és a' nagy kemény szolgálatnak miatta.

10. Annakokáért szólla az Úr Mósesnek illyen módon:

11. Eredj bé, szóllj Faraónak az Égyiptombéli királynak, hogy botsássa el az Izráel' fiait az ő földéből.

12. És szólla Móses az Úr előtt, mondván: ímé az Izráel' fiai nem hallák meg az én szómat; mi módon hallaná meg azért Faraó az én beszédemet, ha én környülmetéletlen ajakú vagyok. (c)

(c) Az az: rebegő nyelvű vagyok.

13. És szólla az Úr Mósesnek és Áronnak, és parantsolá nékiek; hogy az Izráel' fiaihoz mennének, és az Égyiptombéli Faraó királyhoz, hogy az Izráel' fiait kihoznák Égyiptom' földéből.

II. 14. Ezek pedig az ő attyoknak házok' népeinek fejei: Rúbennek, az Izráel' elsö szülöttének fiai: Kánók, Pallu, Kezron, Kármi. Ezek a' Rúben' tselédi. 1. *Mós.* 46: 9. 4. *Mós.* 26: 5. 1. *Krón.* 5: 3.

15. Simeonnak fiai: Jémuel, Jámin, Ohád, Jákin, Zohár, és Saul a' Kananéabéli aszszonytól való. Ezek a' Simeon' tselédi. 1. *Mós.* 46: 10. 4. *Mós.* 26: 12. 1. *Krón.* 4: 24.

16. A' Lévi' fiainak pedig nevek az ő nemzetségek szerént ezek: Gerson, Kéhát, és Mérári. A' Lévi életének esztendeje pedig vólt száz harmintzhét esztendő. 1. *Mós.* 46: 11. 4. *Mós.* 3: 17. *és* 26: 51. 1. *Krón.* 6: 1. *és* 23: 6.

17. Gerson' fiai: Libni, Simi, az ő tselédjek szerént. 1. *Krón.* 6: 17. *és* 23: 7.

18. Kéhátnak fiai: Ámrám, Izhár, Kebron, és Uzziel. A' Kehát' életének esztendeje pedig vólt száz harmintzhárom esztendő. 1. *Krón.* 6: 12. *és* 23: 12.

19. Mérári fiai: Mákli, és Musi. Ezek a' Lévi' tselédi az ő nemzetségek szerént. 1. *Krón.* 6: 19. *és* 23: 21.

20. Ámrám pedig vévé feleségül magának Jokebéd aszszonyt, az ő (d) attyának húgát, ki szülé néki Áront és Mósest. És az Ámrám' életének esztendeje vólt száz harmintzhét esztendő. *R.* 2: 1. 4. *Mós.* 26: 59.

(d) Lévi' fia vólt Kéhát, Kéhát' fia vólt Ámrám. Ámrám vette vólt feleségül magának a' Lévi' leányát, ki Kéháttal egy vólt, és ménnye vagy húga vólt. Ez illyen házasság az után megtiltatott, 3. *Mós.* 18: 12.

21. Izhárnak fiai: Korák, Néfeg, és Zikri.

22. Uzziel' fiai: Misáel, Elzáfán, Sitri.

23. És Áron feleségül vévé magának Ersébetet az Áminádáb' leányát, Nakassonnak húgát, ki szülé nékie Nádábot, Ábihut, Éleázárt, és Itamárt. 1. *Krón.* 6: 3. *és* 24: 1.

24. Kóráknak pedig fiai: Assir, Elkána, Ábiasáf. Ezek a' Kórákitáknak tselédi.

25. Éleázár pedig az Áron' fia, vön magának feleségül egygyet a' Putie' leányi közzül, ki szülé néki Fineást. Ezek a' Léviták' attyainak fejei, az ő tselédjek szerént.

26. Ez, az Áron és Móses, kiknek parantsolá Isten: hozzátok ki az Izráel' fiait Égyiptomból, az ő seregek szerént.

27. Ezek a' kik szólltak az Égyiptombéli Faraó Királynak, hogy kihoznák az Izráel' fiait Égyiptomból; ez az a' Móses és Áron.

28. És ugyan azon napon monda az Úr Mósesnek;

29. Szólla, *mondom*, az Úr Mósesnek, mondván: Én vagyok az Úr, megmondjad Faraónak az Égyiptombéli királynak mind azokat, a' mellyeket én szóllok tenéked.

30. És monda Móses az Úr előtt: ímé én környülmetéletlen ajakú vagyok; (e) és hogy hallgatna meg engem' Faraó?

(e) Az az: nem tudok ékesen szóllani.

VII. RÉSZ.

Bémégyen Móses Faraóhoz; elveti ő előtte a' veszszöt, és változik kígyóvá. A' Farao' böltsei is azt mivelik. Az után a' vizek vérré változnak.

ÉS monda az Úr Mósesnek: ímé Isten' képében állattalak téged' Faraó' eleibe, Áron pedig a' te atyádfia légyen a' te tolmátsod.

2. Te mond meg mind azokat, a' mellyeket én parantsolándok tenéked; Áron pedig a' te atyádfia mondja meg azokat Faraónak, hogy botsássa el az Izráel' fiait az ő földéből.

3. (a) Én pedig megkeményítem Faraónak szívét, és megsokasítom az én jeleimet és tsudáimat Égyiptomnak földén.

(a) Mondatik Isten megkeményíteni a' szívet, nem hogy a' lágy szívet keménnyé tenné, mert ollyan módon Isten a' bünnek oka vólna: hanem azért; mert az ő Szent Lelkét elveszi azoktól, a' kiket megkeményít, a' melly Szent Lélek meglágyítaná az ember' szívét, és az ollyanokat az ő előbbi engedetlenségekért, mint ostorral veri a' keménységgel. Azért a' mennyiben a' szívnek keménysége bün, annyiban nem oka annak az Isten, hanem a' mennyiben büntetés.

4. És nem hallgatja meg a' ti beszédeteket Faraó, és kinyújtom az én kezemet Égyiptomra, kihozom az én seregimet, az én népemet az Izráel' fiait Égyiptomnak földéből nagy ítéletek által.

5. És megtudják az Égyiptombéliek, hogy én vagyok az Úr, mikor kinyújtándom az én kezemet Égyiptom ellen, és kiviéndem az Izráel' fiait ő közzülök.

6. Annakokáért Móses és Áron *akképpen* tselekedék; amint parantsolta vala nékiek az Úr, akképpen tselekedének.

7. Móses pedig nyoltzvan esztendös vala, Áron nyoltzvanhárom esztendös, mikor Faraónak szólltak.

8. És monda az Úr Mósesnek és Áronnak, illyenképpen:

9. Mikor Faraó szólland néktek illyen módon: mutassatok valami tsudát; akkor ezt mondjad Áronnak, vegyed a' te veszszödet és vesd el Faraó előtt, és változik kígyóvá.

10. Béméne azért Móses és Áron Faraóhoz,

és úgy tselekedének, amint az Úr parantsolta vala; elveté Áron az ő veszszejét Faraó előtt, és az ő szolgái előtt, és változék kígyóvá.

11. Hívatá pedig Faraó is a' bőltseket és varáslókat; és azok is az Égyiptom' bőltsei az ő varáslások által akképpen tselekedének. 2. *Tim.* 3: 8.

12. Mert elveté mindenik az ő veszszejét, és változának a' veszszők kígyókká; de Áronnak veszszeje elnyelé azoknak veszszejeket.

13. És megkeményíté magát a' Faraó' szíve, és nem engede nékiek, amint az Úr mondotta vala.

II. 14. Monda azért az Úr Mósesnek: megkeménnyedett a' Faraó' szíve, nem akarja e' népet elereszteni.

15. Eredj Faraóhoz reggel, ímé a' vizek mellé mégyen ki, és állj ő eleibe a' folyóvíznek partjára, és a' veszszőt, a' melly kígyóvá változott vala, végyed kezedbe;

16. És ezt mondjad nékie: a' 'Sidóknak Ura Istene küldött engemet te hozzád e' parantsolattal: botsásd el az én népemet, hogy szolgáljanak nékem a' pusztában, és ímé ez ideig nem engedtél;

17. Ezt mondja azért az Úr: ezen tudod meg, hogy én vagyok az Úr: ímé én megsújtom az én kezemben való veszszővel a' folyóvizet, és változik vérré;

18. És a' folyóvízben való halak meghalnak, és a' folyóvíz büdös lészen, és az Égyiptombéliek irtóznak a' folyóvíznek italától.

19. Monda azért az Úr Mósesnek: mondjad Áronnak: végyed a' te veszsződet, és nyújtsd ki a' te kezeidet Égyiptomnak vizeire, azoknak folyóvizeire, patakjaira, tavaira, és minden víz állásira, és vérré változnak, és lészen vér egész Égyiptomnak földén, mind fa mind kő edényekben.

20. És akképpen tselekedének Móses és Áron, amint az Úr parantsolta vala nékiek; és felemelvén *Áron* a' veszszőt, megsujtá Faraó előtt, és az ő szolgái előtt a' folyóvizet, és változának mind a' vizek a' folyóvízben vérré.

21. A' halak pedig a' folyóvízben meghalának, és büdös lőn a' folyóvíz annyira, hogy az Égyiptombéliek a' folyóvízből nem ihatnának, és mind az egész Égyiptom' földén vér vala.

22. Az Égyiptombéli bőltsek is azonképpen tselekedének az ő varáslásokkal; és megkeményíté magát a' Faraó' szíve, hogy ne hallgatná meg azoknak szavokat, amint az Úr szóllott vala.

23. És elfordúla Faraó, és méne házába, és semmit nem gondola ezzel is.

24. Az Égyiptombéliek pedig ásának kútakat a' folyóvíz körül, hogy innának; mert nem ihatják vala a' folyóvizet.

25. És hét napig tarta az Úrnak ostora a' folyóvízen.

VIII. RÉSZ.

Megveri az Isten Faraót békákkal, tsimmazokkal vagy tetvekkel, és bogarakkal, mind az embereket, mind az oktalan állatokat. Faraó annál is inkább megkeményíti magát, noha azt hazudná, hogy a' népet elbotsátaná.

Akkor monda az Úr Mósesnek: eredj bé Faraóhoz, és mond meg nékie: ezt mondja az Úr: botsásd el az én népemet, hogy szolgáljon énnékem;

2. Hogyha el nem akarod botsátani; ímé én megverem minden te határodat békákkal;

3. És a' folyóvíz békákkal foly, és felmennek a' te házadba, a' te háló házadba, és a' te ágyadba, a' te szolgáidnak házokba, a' te népeidnek házokba, a' te sütő kementzéidbe, és a' te dagasztó tekenőidbe,

4. Mind te reád és a' te népedre, mind a' te szolgáidra támadnak a' békák.

5. És monda az Úr Mósesnek: mondjad Áronnak: nyújtsd ki a' te kezedet a' te veszsződdel a' folyóvizekre, patakokra, a' tavakra, és hozz békákat az Égyiptom' földére.

6. És kinyújtá az ő kezeit Áron Égyiptomnak vizeire, és jövének ki békák, és ellepék Égyiptomnak földét.

7. És a' bőltsek is hasonlatosképpen tselekedének az ő varáslásokkal, és hozának békákat Égyiptomnak földére.

8. És hívatván Faraó Mósest és Áront, monda: kérjétek az Urat, hogy vegye el rólam, és az én népemről a' békákat; és elbotsátom a' népet, hogy áldozzanak az Úrnak.

9. És monda Móses Faraónak: ditsekedjél én felettem, (a) mikor imádkozzam te éretted, és a' te szolgáidért, és a' te népedért, hogy elvétessenek a' békák te rólad és a' te házaidról, és tsak a' folyóvizekben maradjanak.

(a) E' szóllásnak és kérdésnek sok értelmét mondják. Némellyek így magyarázzák: jóllehet nem tiéd vólna a' tisztesség, hogy napot rendelnél, mellyen a' békák elvétessenek; de légyen bátor tiéd a' tisztesség. — Némellyek: Ez ideig bíztál hatalmasságodban, a' te bőltseidnek varáslásokban, és Isten ellen szarvat emeltél, holott azok semmik, azokkal azért nem ditsekedhetel; de ha én Istennek könyörgök, az ő irgalmasságával ditsekedhetel; mert a' te bőltseid nem menthetnek meg a' békáktól. — Némellyek: ezzel megtisztellek, hogy könyörögjek az Istennek éretted, hogy a' melly napon kívánod, elvegye a' békákat. — Mások így fordítják: mondj nékem valamelly időt. És ez leghelyesebbnek látszik.

10. Felele Faraó: holnap. És monda *Móses*: légyen a' te beszéded szerént, hogy megtudjad, hogy nintsen ollyan Isten, mint a' mi Urunk Istenünk;

11. És eltávoznak a' békák te tőled, a' te házaidtól, szolgáidtól, és a' te népedtől, és tsak a' folyóvízben maradnak.

12. Kiméne azért Móses és Áron Faraó elől, és kiálta Móses az Úrhoz, hogy elvenné a' békákat, mellyeket Faraóra botsátott vala.

13. És tselekedék az Úr Mósesnek beszéde szerént; mert kihalának a' békák a' házakból, falukból, mezőkből;

14. És rakásra hányák azokat, és a' föld elbüszhödék.

15. Mikoron pedig Faraó látta vólna, hogy megszabadúlt vólna; megkeményíté az ő szívét, és nem engede nékiek, miképpen az Úr megmondotta vala.

II. 16. És monda az Úr Mósesnek: mondjad Áronnak: nyújtsd ki a' te veszsződet, és sújtsd meg a' földnek porát, és változik tetvekké az egész Égyiptomnak földén.

17. Kik akképpen tselekedének; mert Áron kinyújtá kezét az ő veszszejével, és megsújtá a' földnek porát, és valának tetvek az emberekben és barmokban; a' földnek minden pora változék tetvekké egész Égyiptomnak földén.

18. A' bőltsek is hasonlatosképpen tselekedének az ő varáslások által, hogy tetveket hoznának ki a' földből; de nem mivelhették. Valának azért tetvek az emberekben, és a' barmokban.

19. Mondának azért a' bőltsek Faraónak: az Isten' újja ez. És megkeményíté magát (b) a'

Faraó' szíve, és nem hallá meg azoknak beszédeket, miképpen az Úr megmondotta vala.

(b) Azért mondja az Írás, hogy megkeményítette magát a' Faraó' szíve; mert jóllehet Isten' ostora vala az ő szívének keménysége: mindazáltal annak oka nem az Isten vólt, hanem Faraó.

III. 20. Monda azért az Úr Mósesnek: kelj fel reggel, és állj Faraó' eleibe; ímé a' vizek mellé mégyen ki, és ezt mondjad néki: ezt mondja az Úr: botsásd el az én népemet, hogy szolgáljon énnékem.

21. Hogyha el nem botsátod az én népemet; ímé én botsátok te reád, a' te szolgáidra, és a' te népedre, és a' te házaidra minden féle ártalmas bogarakat; és bételnek az Égyiptombélieknek házaik minden féle bogarakkal, a' föld-is a' mellyen ők vagynak.

22. És megválasztom azon a' napon a' Gósen' földét, mellyen az én népem lakik, hogy ne légyen ott semmi ártalmas bogár; hogy megtudjad, hogy én vagyok az Úr mind e' széles földön.

23. És választást tészek az én népem között, és a' te néped között: holnap lészen ez a' jel.

24. És akképpen tselekedék az Úr; mert jöve minden féle ártalmas bogaraknak neme a' Faraó' házára, az ő szolgáinak házokra, és egész Égyiptom' földére, és a' föld megvesze a' sok féle ártalmas bogarak miatt.

25. Hívatá azért Faraó Mósest és Áront, és monda: menjetek el, és áldozzatok az Istennek ezen a' földön.

26. És monda Móses: nem illik hogy úgy tselekedjünk; (c) mert a' mi az Égyiptombéliek előtt útálatos, *talán* azt áldoznánk a' mi Urunknak Istenünknek; hogyha pedig azt áldoznánk ő előtte, a' mitől ők iszonyodnak, avagy nem köveznének-é meg minket?

(c) Némellyek így fordítják: az Égyiptombéliek' útálatosságát áldoznánk. Értelme pedig ez: Nem illik, hogy itt áldozzunk, mert mi magunk sem tudjuk mit áldozzunk; hogyha kosokkal kelletik áldoznunk, mivelhogy útálatos dolog az Égyiptombéliek előtt a' kost megölni, mert azt Isten gyanánt imádják; minket megölnek az Égyiptombéliek. — Némellyek azt mondják: hogy két erősséggel menti magát Móses Faraó előtt, miért nem áldozhatnak Égyiptomban: először, hogy nem illik annak lenni; mivelhogy az Égyiptombéliek' útálatosságát áldoznák, az az, ollyan áldozattal, mellyet útálnának az Égyiptombéliek, vagy olly áldozattal, melly megfértéztetett az Égyiptombéliektől, kiknek áldozatjokkal nem szabad vólna az ő áldozatjokat megelegyíteni. Második erősség: mert nem hasznos minékünk ha itt áldozunk; mivelhogy megölnek minket az Égyiptombéliek, ha olly áldozattal áldozunk, melly ő előttök szokatlan.

27. Harmad napi járó földre mégyünk a' pusztába, és áldozunk a' mi Urunknak Istenünknek, amint parantsolta minékünk.

28. És monda Faraó: elbotsátlak titeket, hogy áldozzatok a' ti Uratoknak Istenteknek a' pusztában; de meszszebb ne menjetek, és imádkozzatok én érettem.

29. Felele Móses: ímé én kimégyek te elötted, és kérem az Istent: hogy eltávozzék minden ártalmas bogár Faraótól, az ő szolgáitól, és az ő népétől holnap; de többé meg ne tsúfoljon Faraó, él nem botsátván a' népet, hogy áldozzon az Úrnak.

30. És kiméne Móses Faraó elől, és könyörge az Úrnak.

31. És tselekedék az Úr a' Móses' beszéde szerént, és elvett Faraóról, az ő szolgáiról, és az ő népéről minden ártalmas bogarakat, és tsak egy sem marada.

32. És megkeményíté Faraó az ő szívét ez úttal is, és nem botsátá el a' népet.

IX. RÉSZ.

Megveri az Isten Faraót, és mind az egész országot, barmoknak nagy döghalálával, fekélyekkel, és rettenetes kősövel. De mégis nem botsátja el az Izráel' fiait.

ÉS monda az Úr Mósesnek: menj bé Faraóhoz, és szóllj nékie: ezt mondja a' 'Sidóknak Ura Istene: botsásd el az én népemet, hogy szolgáljon nékem;

2. Hogyha el nem akarod botsátani, és mégis megtartóztatod őket:

3. Ímé az Úr keze lészen a' te mezei barmaidon, lovaidon, szamáridon, tevéiden, ökreiden, juhaidon, nagy döghalállal.

4. És választást tészen az Úr az Izráelnek barmai között, és az Égyiptombéliek' barmai között, és az Izráelnek barmai közzül egy sem hal meg.

5. És időt vete az Isten nékie, mondván: holnap miveli ezt az Úr e' földön.

6. Akképpen tselekedék azért az Úr másod' napon, és meghala Égyiptomnak minden barma; de az Izráel' fiainak barmok közzül egy sem hala meg.

7. És elkülde Faraó látni: és ímé egy sem hólt vala meg az Izráelitáknak barmok közzül; és megkeményíté magát a' Faraó' szíve, és nem botsátá el a' népet.

II. 8. És monda az Úr Mósesnek, és Áronnak: vegyetek a' kementzéből egy marok hamvat, és vesse fel azt Móses az ég felé Faraó előtt.

9. És por lészen egész Égyiptomnak földén, hogy mind az embereken, mind a' barmokon légyenek hólyágos fekélyek, mind egész Égyiptom' földén.

10. Vőnek azért hamvat egy kementzéből, és megállának Faraó előtt: akkor felveté azt Móses az ég felé; és támadának mind az embereken, mind a' barmokon hójagos fekélyek.

11. És nem állhatnak vala Móses előtt a' bőltsek a' fekélyeknek miatta, mert valának fekélyek mind a' bőltseken, mind az Égyiptombélieken.

12. És megkeményíté az Úr Faraónak szívét, és nem engede ő nékiek; miképpen szóllott vala az Úr Mósesnek.

III. 13. És monda az Úr Mósesnek: kelj fel reggel, és állj Faraó' eleibe, és mond ezt néki: ezt mondja a' 'Sidóknak Ura Istene: botsásd el az én népemet, hogy szolgáljon énnékem.

14. Mert én ez úttal botsátom az én ostorimat (a) a' te szívedre, a' te szolgáidra, és a' te népedre, hogy megtudjad, hogy nintsen én hozzám hasonlatos az egész földön.

(a) Az az: mellyek a' te szívedet is általjárják, hogy azok a' te szívedet is mardossák, és nem tsak a te testednek bőrét.

15. Mert kinyújtom mostan az én kezemet, és megverlek tégedet, és a' te népedet döghalállal, és kivágattatol e' földről.

16. És bizonyára azért támasztottalak tégedet, hogy megmutatnám te benned az én hatalmamat, és hogy hírdessék az én nevemet az egész földön. (b)

(b) Magyarázza ezt Szent Pál a' Róm. 9. Részében

17. Te mégis ellene állasz-é az én népemnek, és nem akarod-é elbotsátani?

18. Ímé én botsátok holnap ekkorban *a' földre* igen nagy köessöt, mellyhez hasonló nem vólt Égyiptomban a' napságtól fogva, hogy fundáltatott, mind ez ideig.

19. Mostan annakokáért küldj el, és hajtasd bé minden barmodat, és mindenedet a' mezöről; minden emberek és barmok valamellyek találtatnak a' mezön, és házba nem vitetnek, mihelyt reájok eséndik a' köesö, meghalnak.

20. A' ki annakokáért a' Faraó' szolgái közzül megrettene az Úr' beszédétöl, szolgáit és barmait házakba üzeté;

21. De a' ki az Úr' beszédével nem gondola, hagyá az ö szolgáit és barmát a' mezön.

22. És monda az Úr Mósesnek: nyújtsd ki a' te kezedet az égre, és lészen köesö egész Égyiptomnak földén az emberekre, barmokra, és a' mezönek minden füvére az Égyiptom' földén.

23. Felemelé azért Móses az ö veszszejét az égre, és az Úr támaszta menydörgéseket és köesöt, és tüz szálla le a' földre, és illyen módon az Úr botsáta esöt kövel elegy Égyiptom' földére.

24. És lön köesö, és tüz a' köesövel elegy nagy bövséggel, mellyhez hasonló nem vólt egész Égyiptom' földén, miólta azon kezdettek lakni.

25. És elveré a' köesö egész Égyiptom' földén valami a' mezön vala, mind embert, mind barmot; a' mezönek is minden füvét elveré a' köesö, és minden mezön való fát egybe ronta.

26. Tsak a' Gósen' földén, holott valának az Izráel' fiai, nem vólt köesö.

27. Elküldé azért Faraó, és hívatá Mósest és Áront, és monda nékiek: vétkeztem ez úttal; az Úr igaz, de én, és az én népem bünösök vagyunk:

28. Kérjétek az Urat, (mert elég immár) hogy ne légyen ez után menydörgés és köesö, és elbotsátlak titeket, és tovább ne maradjatok.

29. És monda néki Móses: minekutánna kimenéndek e' városból, felemelem az én kezeimet az Úrhoz, és a' menydörgések megszünnek, és többé köesö nem lészen; hogy megtudjad, hogy az Úré a' föld.

30. De te felöled, és a' te szolgáid felöl bizonnyal tudom, hogy ugyan nem félitek azért az Úr Istent.

31. A' lent pedig és az árpát elverte vala a' köesö, mivelhogy az árpa (c) megért vala, a' len pedig megbimbózott vala.

(c) Vagy szárba ment vala.

32. A' gabonát pedig és a' rozst nem verte vala el, mivelhogy késö vetések vólnának.

33. Kiméne azért Móses Faraótól a' városból, és kiterjeszté az ö kezeit az Úrhoz: és megszünének a' menydörgések, és a' köesö, és nem lön több köesö a' földre.

34. Látván pedig Faraó, hogy megállott vólna az esö, a' köesö, és a' menydörgés; ismét vétkezék, és megkeményíté az ö szívét, ö és az ö szolgái.

35. És megkeményedék a' Faraó' szíve, és nem botsátá el az Izráel' fiait, amint megmondotta vala az Úr Móses által.

X. RÉSZ.

Megveri az Isten Faraót, és az ö országát sáskákkal, és rettenetes nagy setétséggel. Nem botsátja mégis el az Isten' népét.

ÉS monda az Úr Mósesnek: eredj bé Faraóhoz, mert én megkeményítettem az ö szívét, és az ö szolgáinak szíveket, hogy ezeket a' jeleket tselekedném ö köztök.

2. És hogy megbeszéljed ezeket a' te fiaidnak, és a' te fiaid' fiainak, a' mellyeket tselekedtem Égyiptomban, és a' jeleket a' mellyeket tselekedtem ö közöttök, és megtudjátok, hogy én vagyok az Úr.

3. És béméne Móses és Áron Faraóhoz, és mondának nékie: ezt mondja a' 'Sidóknak Ura Istene: meddig nem akarod megalázni magadat én elöttem? Botsásd el az én népemet, hogy szolgáljon nékem;

4. Hogyha nem akarod elbotsátani az én népemet ímé én hozok holnap a' te országodra sáskát,

5. És elborítják a' földnek színét, és senki a' földet nem láthatja, és megemésztik a' mi maradott a' köesötöl, és minden mezei zöldellö fát, és valami a' földböl származik, megemésztenek;

6. És betöltik a' te házadat, és minden szolgáidnak házokat, az Égyiptombélieknek házokat, minémüket nem láttak a' te atyáid, sem a' te atyáidnak attyai, miólta e' földön vóltak, mind e' mái napiglan. És elfordúla, 's kiméne Faraó elöl.

7. Mondának pedig a' Faraó' szolgái ö nékie: meddig lészen ez ember minékünk bántásunkra? Botsásd el a' népet, hogy szolgáljanak az ö Uroknak Isteneknek; mégis nem vetted-é eszedbe, hogy Égyiptom elveszett?

8. És viszszahívák Mósest és Áront Faraóhoz, kiknek monda: menjetek el, szolgáljatok a' ti Uratoknak Istenteknek; de kitsodák azok a' kik elmennek?

9. És monda Móses: a' mi gyermekeinkel és véneinkel mégyünk, a' mi fiainkal leányinkal, juhainkal, és barmainkal mégyünk; mert az Úrnak innepet kell szentelnünk.

10. Monda azért nékiek: bátor úgy légyen Isten (a) veletek, ha elbotsátlak titeket mind gyermekestöl; mert akárki is látja, hogy valami gonoszra igyekeztek;

(a) Mintha mondaná Faraó: bátor elmenjetek ha úgy elbotsátlak, feleségestöl, gyermekestöl, és barmatokkal egybe, de úgy soha el nem botsátlak.

11. Nem úgy légyen: hanem menjetek el ti férjfiak, és szolgáljatok az Úrnak; mert azt kívántátok én tölem. És elüzé öket maga elöl.

12. És monda az Úr Mósesnek: emeld fel a' te kezedet Égyiptom' földe ellen a' sáskáért, és jöjjön el Égyiptom' földére, és emészsze meg a' földnek minden füvét, valami a' köesötöl megmaradott.

13. Felemelé azért Móses az ö veszszejét Égyiptom' földe ellen, és az Úr támaszta a' földre napkeleti szelet, melly mind egész éjjel nappal fúva, és reggel a' napkeleti szél felindítá a' sáskát.

14. És eljövének a' sáskák egész Égyiptom' földére, és leszálla nagy sürüséggel Égyiptomnak minden határin; annakelötte ollyan sáskák nem vóltak, ez után sem lésznek ollyanok.

15. És elboríták az egész tartománynak színét, és a' föld meghomályosodék, és a' földnek minden füvét megevék, és a' fáknak is minden gyümöltsét, mellyet a' köesö hagyott vala; és semmi zöldellö nem marada a' fákban és a' mezönek füvében, egész Égyiptom' földén.

16. Akkor sietvén hívatá Faraó Mósest és Áront, és monda: vétkeztem a' ti Uratok Istentek ellen, és ti ellenetek.

17. Mostan annakokáért, botsásd meg tsak ez egyszer az én bünömet, és kérjétek a' ti Uratokat Istenteket, hogy vegye el rólam e' halálos ostort.

18. És kiméne Faraó elöl, és könyörge az Istennek.

19. És fordíta az Isten nagy erös napnyúgoti szelet, és felemelé a' sáskákat, és veté azokat a' veres tengerbe, nem marada tsak egy sáska is egész Égyiptom' földén.

20. És megkeményíté az Úr a' Faraó' szívét, és nem botsátá el az Izráel' fiait.

II. 21. És monda az Úr Mósesnek: emeld fel a' te kezedet az égre, és lészen setétség Égyiptom' földén, mellyet ugyan megtapasztalhatnak.

22. És felemelé Móses az ö kezét az égre, és lönek felette igen nagy setétségek Égyiptomnak földén harmad napig.

23. Nem látták egymást, és senki az ö helyéböl fel nem költ harmad napig: de az Izráel' fiainak világosság vala minden lakó helyekben.

24. Akkor hívatá Faraó Mósest, és monda: menjetek el, és szolgáljatok az Úrnak, tsak a' ti juhaitok, barmaitok maradjanak itt, a' gyermekeket is bátor elvigyétek veletek.

25. És monda Móses: söt inkább adnod kell minékünk áldozatra való barmokat is, hogy azokat megáldozzuk a' mi Urunknak Istenünknek.

26. Annakokáért a' mi barmainkat is elviszszük vélünk, egy köröm sem marad el; mert azokból kell a' mi Urunknak Istenünknek áldozatot szereznünk; mi pedig nem tudjuk, a' barmoknak mellyik féle nemével áldozunk, míg nem oda jutunk.

27. És megkeményíté az Úr a' Faraó' szívét, és nem akará öket elbotsátani.

28. És monda néki Faraó: eredj el elölem, meglásd, hogy többé az én ortzámat ne lássad; mert valamelly napon az én ortzámat látod, meghalsz.

29. Felele Móses: igazán szóllál, nem látom többé a' te ortzádat.

XI. RÉSZ.

Parantsolja Isten az Izráel' fiainak, hogy az Égyiptombélieknek minden gazdagságokat elhozzák. Megfenyegeti az Isten Faraót minden elsö szülötteknek megölésével.

MERT (a) mondotta vala az Úr Mósesnek: még egy tsapást hozok Faraóra, és Égyiptomra; az után elbotsát titeket, és mikor elbotsát, ugyan kénszerít, hogy sietséggel elmenjetek.

(a) A' három elsö versekben okát adja Móses, miért mondotta Faraónak, hogy többé nem lészen szembe véle; tudniillik: mert Isten néki megmondotta vólt, hogy a' Faraóval való tusakodásának vége nem meszsze vólna, és immár tsak egy tsapással akarná megverni Faraót; és mivelhogy azt is megmondotta vólt Isten, hogy az Égyiptombéliektöl elkérnék az ö gazdagságokat, és elmennének. De minekelötte elmenne Móses Faraó elöl, megmondja az Isten' utólsó ostorát, az elsö szülötteknek halálok felöl.

2. Szóllj mostan a' népnek: hogy kiki mind kérjen az ö barátjától, és minden aszszony az ö aszszony barátjától ezüst és arany edényeket.

3. És kedvessé tévé az Úr a' népet az Égyiptombéliek elött; Móses is nagy betsületü ember vala az Égyiptom' földén a' Faraó' szolgái elött, és a' kösség elött. *R.* 12: 36.

II. 4. És monda Móses *Faraónak:* Ezt mondja az Úr: mikor éjfélkor lejénd, én általmégyek egész Égyiptomnak földén;

5. És meghal minden elsö szülött Égyiptomnak földén, Faraónak elsö szülöttétöl fogva, ki ülendö vala az ö királyi székében, mind a' malom hajtó szolgáló leánynak elsö szülöttéig, és minden oktalan állatoknak elsö fajzásokig:

6. És lészen nagy kiáltás egész Égyiptomnak földén, mellyhez hasonló nem vólt, és ez után sem lészen.

7. De az Izráel' fiai ellen tsak az eb sem mozdítja az ö nyelvét, sem ember ellen, sem a' barmok ellen: hogy megtudjátok, minémü nagy külömbséget tett Isten az Égyiptombéliek között, és az Izráel között.

8. És mind ezek a' te szolgáid én hozzám jönnek, és én elöttem meghajolnak, ezt mondván: eredj ki te, és mind a' nép, melly te hozzád hallgat; az után kimégyek. És kiméne Faraó elöl nagy haraggal.

III. 9. Miképpen megmondotta vala az Úr Mósesnek: nem hallgatja meg Faraó a' ti szavatokat, hogy megsokasíttsam az én tsudáimat az Égyiptom' földén.

10. És ekképpen noha Móses és Áron ezeket a' tsudákat tették vólna Faraó elött: mindazáltal megkeményíté az Úr a' Faraó' szívét annyira, hogy el nem botsátaná az Izráel' fiait az ö földéböl.

XII. RÉSZ.

A' Húsvéti báránynak megétele' rendtartdsát, és a' kovászos kenyérnek eltávoztatása felöl való parantsolatot írja meg Móses. Az után megírja az elsö szülötteknek levágatásokat; az Égyiptombéliek' gazdagságoknak elhozatását; az Izráel' fiainak kijövéseket.

SZÓLLOTT (a) vala pedig az Úr Mósesnek és Áronnak az Égyiptom' földében, ezt mondván:

(a) Nem kell azt állítanunk, hogy Móses a' Faraó Királlyal való utólsó szemben létele után mondotta vólna ezt. Mert a' Húsvétra való bárányt négy napon kellett tartaniok. Mihelyt pedig az elsö szülöttek levágattattak, azonnal kiüzték öket Égyiptomból. Azért mondotta ezeket Móses, vagy Isten Mósesnek a' setétség elött való napon; a' setétség három nap tartott, az elsö szülötteknek levágatások negyed' napon. Így tellyesednek bé a' négy napok, mellyeken kellett tartani a' Húsvéti bárányt. Az után megeszik a' Húsvéti bárányt, és úgy indúlnak útra. Annakokáért az elsö verset így kell fordítani: *szóllott vala Isten*; miképpen mi fordítottuk. Továbbá, hogy azt mondja Móses: minden esztendöben e' hó légyen az esztendönek kezdeti; értsed, az ollyan esztendöt, melly az Égyiptomból való szabadúlásnak esztendeire, és az innepeknek számlálására néz, mert azt az esztendöt Böjtmás haván kezdik vala: de a' mi néz a' szabadságról való ötven esztendönek számlálására, és a' földnek hetedik esztendöben való nyugvására, és azoknak az esztendöknek számlálására; azt kezdik vala Sz. Mihály' haván. 2. Mós. 23: 17, 34. 3. Mós. 25.

2. Ez hó ti nálatok minden havaknak kezdeti légyen, elsö hó légyen ti köztetek az esztendönek havai közt.

3. Szólljatok az Izráelnek egész gyülekezetének, mondván: ez hónak tizedik napján minden ember válaszszon egy bárányt az atyáknak házok szerént, *az az*, minden tseléd szerént egy bárányt.

4. Hogyha a' nép kevés vólna a' báránynak megételére, a' gazda és az ö közel való szomszédja vegyenek ketten egy bárányt az ö házok népének száma szerént, minden ember annyi személyt vegyen melléje, a' mennyi elég a' báránynak megételére.

5. A' bárány pedig ép, hím, és esztendös légyen, mellyet vagy a' juhok, vagy a' ketskék közzül végyetek.

6. És e' hónak tizennegyedik napjáig légyen nálatok örizet alatt, és megölje azt mind az egész gyülekezetnek serege, a' két estve között. (b).

(b) Az az, a' napnak estvéje és az éjszakának kezdeti között.

7. És vegyenek annak vérében, és azoknak a' házaknak ajtajainak két mellyékét, és a' felső küszöbét hintsék meg azzal, a' mellyekben azt megészik.

8. Megegyék pedig a' báránynak húsát azon éjjel sütve, kovász nélkül való kenyerekkel, és keserű füvekkel.

9. Semmit sületlen abban meg ne egyetek, és vízbe föve, hanem sütve, a' fejét a' száraival és bélivel egygyütt egyétek.

10. Reggelre abban semmit ne hagyjatok; hogyha valami maradna reggelre benne, tűzzel égessétek meg.

11. Illyen módon egyétek pedig azt meg: a' ti derekatokat felövedzétek, a' ti saruitok lábaitokon légyenek, és páltzátok kezetekben, és nagy sietséggel egyétek, mert az Úrnak Páskája az. (c)

(c) Páska, az az, általmenetel; mert azt a' bárányt annak emlékezetére eszik vala, és a' Páskának innepét annak a' dolognak emlékezetére szentelik vala meg: hogy a' bárány vérrel megfestett házakon általment, vagy hogy azokat általszökte a' verekedő Angyal. Azért a' bárányt és annak megételét általmenetelnek mondja; mert azt példázta.

12. Mert általmégyek Égyiptom' földén azon éjjel, és megölök minden első szülöttet Égyiptomnak földén, az embertől fogva mind az oktalan állatig, és én Jehova Égyiptomnak minden istenin megmutatom az én ítéletimet.

13. És a' vér lészen néktek jelül a' házakban, a' mellyekben ti lejéndetek, és mikor látándom a' vért, elmégyek mellőletek, és akképpen nem lészen ti köztetek veszedelem, mikor én *az első szülötteket* vágom az Égyiptom' földén.

14. És e' nap emlékezetben légyen ti nálatok, és azt innepnek szenteljétek az Úrnak a' ti nemzetségtek között, örökké megállandó végzés szerént megszenteljétek azt.

15. (d) Hét napon egyetek kovász nélkül való kenyeret, még az első napon kihánnyátok a' ti házatokból a' kovászt; mert valaki ejéndik kovászost az első naptól fogva a' hetedik napig, kitöröltetik az a' lélek az Izráel' közzül.

(d) Hogy a' bárányt kovász nélkül való kenyerekkel ették meg, és a' Húsvét' innepében kovászost nem ettek; mit példázott légyen, azt megmagyarázza Sz. Pál 1. *Kór.* 5.

16. Az első nap szent légyen, hogy öszvegyüljetek; a' hetedik nap is szent légyen, hogy azon is öszvegyüljetek: semmi munkát azon ne tegyetek, hanem a' mi ételre való minden léleknek, tsak azt lészen szabad megkészíteni.

17. Megtartsátok azért a' kovász nélkül való kenyereknek napját; mert az napon hoztam ki a' ti seregeteket Égyiptomnak földéből, megtartsátok, mondom, e' napot minden időben örökké való végzés szerént.

18. Az első *hónapban*, a' hónak tizennegyedik napján estve egyetek kovász nélkül való kenyereket, ugyan ezen első hónak huszonegygyedik napjának estvéjéig. 3. *Mós.* 23: 5. 4. *Mós.* 28: 16.

19. Hét napon kovász ne találtassék a' ti házatokban; mert valaki kovászost ejéndik, kitöröltetik annak lelke az Izráel közzül, akár jövevény légyen, akár lakos.

20. Semmi kovászost ne egyetek; minden ti lakó helyeitekben kovász nélkül való kenyeret egyetek.

II. 21. Elöhívá azért Móses az Izráelnek minden véneit, és monda nékiek: válaszszatok, és vegyetek magatoknak bárányokat a' ti tselédetek szerént, és áldozzatok Páskát.

22. Vegyetek egy kötés i'sópot is, és mártsátok az edényben való vérbe, és hintsétek meg az ajtónak felső küszöbét, és a' két mellyékét az edényben való vérrel; ti közzületek pedig senki az ő házának ajtaján ki ne menjen reggelig.

23. Mert az Úr általmégyen Égyiptomnak megbüntetésére, és mikor látándja a' vért az ajtónak felső küszöben, és a' két mellyékén, elmégyen az Úr az ajtó mellől, és nem engedi, hogy a' pusztító bémenjen a' ti házaitokba, öldöklésre.

24. Megtartsátok azért e' dolgot, hogy légyen tenéked és a' te fiaidnak örök végezés szerént való rendtartás.

25. És mikor bémenéndetek a' földre, mellyet az Úr ád néktek, amint megígérte; akkor megtartsátok e' tzeremóniát.

26. Mikor pedig a' ti fiaitok azt mondják néktek: mitsoda ez a' ti tzeremóniátok?

27. Akkor azt mondjátok: az Úr' Páskájának áldozatja, ki az Izráel' fiainak házok mellől elment Égyiptomban, mikor Égyiptomot megbüntette, és a' mi házainkat mególtalmazta. És a' nép fejét meghajtván, hálákat ada.

28. Annakokáért elmenvén az Izráel' fiai, azt tselekedék, amint megparantsolta vala az Úr Mósesnek és Aronnak, úgy tselekedének.

III. 29. Annakokáért éjfélkor az Úr megöle minden első szülöttet Égyiptomnak földében, Faraónak első szülöttétől fogva, ki az ő székiben ülendő vala, a' tömlötzben való fogolynak első szülöttéig, az oktalan állatoknak is minden első fajzásokat megölé.

30. Felkele azért Faraó éjszaka, és mind az ő szolgái, és az egész Égyiptom, és támada nagy kiáltás Égyiptomban; mert egy ház sem vala, mellyben halott nem vólna.

31. És hívatá (e) Faraó Mósest és Áront éjszaka, és monda: keljetek fel, menjetek ki az én népem közzül, mind ti, mind az Izráel' fiai, és menjetek el, szolgáljatok az Úrnak, amint mondottátok.

(e) Nem vólt az után Móses Faraóval szemben, hogy megmondá néki az első szülötteknek halálokat; hanem mondja Móses, hogy hívatta őket, mivelhogy izent nékiek az ő szolgáitól.

32. A' ti juhaitokat és barmaitokat is vigyétek el, amint kívántátok, és menjetek el, és áldjatok meg engemet is. *R.* 10: 26.

33. És az Égyiptombéliek kénszerítik vala a' népet, hogy sietséggel kimennének a' földről; mert azt mondják vala: majd mindnyájan meghalunk.

34. És a' nép az ő tésztáját, minekelőtte megelegyíttetnék kovászszal, ruhájába kötözvén, viszi vala hátán.

35. Az Izráel fiai pedig tselekedének a' Móses' beszéde szerént; mert kérének az Égyiptombéliektől ezüst arany edényeket, és sok drága ruhákat.

36. Mert az Úr kedvessé tette vala a' népet az Égyiptombéliek előtt, és adának nékiek; és illyen módon megfoszták az Égyiptombélieket. *R.* 3: 21. *és* 11: 2. *'Sólt.* 105: 37.

37. És elmenének az Izráel' fiai Ramésesből Sukhothba,

Sukhotba, úgymint hat százezer gyalog férjfiak a' kis gyermekeken kívül.

38. Sok elegy nép is jöve ki vélek, sok juhok, ökrök, és felette sok barmok.

39. És sütének a' tésztából, mellyet Égyiptomból hoztanak vala, kovász nélkül való pogátsákat; mert kovászszal nem elegyíttetett vala meg, mivelhogy Égyiptomból ugyan kiűzték vólna őket, és ott semmit nem múlathattak vólna, és tsak útra valót is nem készíthettek vólna.

40. Az Izráel' fiainak lakások pedig Égyiptomban vólt négyszáz harmintz esztendeig. (f) 1. *Mós.* 15: 13. *Tsel.* 7: 6.

(f) Számlálni kell e' négyszáz harmintz esztendőt Ábrahámnak Káldeából való kijövetelétől fogva; mert attól fogva mind számkivetésben, és bújdosóban vóltak.

41. Mikor pedig a' négyszáz harmintz esztendő bétölt vólna, ugyan azon egy napon jövének ki az Úrnak seregei Égyiptom' földéből.

42. Méltó, hogy az Úrnak szenteltessék az éjtszaka, mellyen kihozta őket Égyiptomból, mellyet meg kell tartaniok mind az Izráelitáknak minden időben.

IV. 43. És monda az Úr Mósesnek és Áronnak: ez légyen a' Páska' megételének rendtartása: egy idegen ember se egyék abban.

44. Akárkinek pedig pénzen vett szolgája, minekutánna környülmetélkedik, az után egyék abban.

45. A' jövevény és a' béres ne egyen abban. (g)

(g) Tudniillik, ha környül nem metélkedik.

46. Egy házban egyék meg, semmit annak húsában a' házból ki ne vígy, és annak tsontját meg ne törjétek. 4. *Mós.* 9: 12. *Ján.* 19: 36.

47. Mind az egész Izráelnek gyülekezete tselekedje azt.

48. Hogyha idegen ember bújdosik ti köztetek, ki az Úrnak Páskát akarna készíteni, környülmetéltessék először azok közzül minden férjfiú, az után úgy kezdjen ahoz, és légyen olyan, mint azon a' földön lakozó: de egy környülmetéletlen se egyen abban.

49. Azon törvénnye légyen a' lakosnak, és a' jövevénynek, a' ki ti közöttetek lakozik.

50. Úgy tselekedének azért mind az Izráel' fiai, amint parantsolta vala az Úr Mósesnek és Áronnak, úgy tselekedének.

51. És ugyan azon egy napon hozá ki az Úr az Izráel' fiait Égyiptomnak földéből, az ő seregek szerént.

XIII. RÉSZ.

Parantsolja Isten az Izráel' fiainak, hogy az ő első szülöttöket minden állatból néki szenteljék, annak örök emlékezetére, hogy az Isten az ő első szülöttöket megtartotta Égyiptomban, mikor az Égyiptombélieknek első szülötteik levágatnának. Parantsolja azt is, hogy megemlékezzenek az ő kijövetelekről. A' Józef tetemit kihozzák Égyiptomból. És az Isten vezérli az Izráelitákat.

Szólla az Isten ismét Mósesnek, és monda: *R.* 22: 39. *és* 34: 19. 3. *Mós.* 27: 26. 4. *Mós.* 3: 13. *és* 8: 17. *Luk.* 2: 23.

2. Minden első születtet énnékem szentelj, valami megnyitja az ő annyának méhét az Izráel' fiai között, akár az emberek, akár a' barmok közzül, enyim az.

II. 3. Monda azért Móses a' népnek: megemlékezzetek e' napról, mellyen Égyiptomból a' szolgálatnak házából kijöttetek: mert hatalmas kézzel hozott ki titeket az Úr: és ne egyetek kovászos kenyeret.

4. Ma mentek ki, az (a) Abib nevű hónapban.

(a) Abib 'Sidóúl gabonának szára fejestül, arról nevezi e' hónapot; mivelhogy a' gabona, kiváltképpen az árpa immár fejet hányt vala, melly böjt más hónak a' végén, vagy Szent György' havának kezdetin vala azokban a' meleg országokban.

5. Mikoron pedig bévijend titeket az Ur a' Kananéusoknak, Kittéusoknak, Emorréusoknak, Hivéusoknak, és Jebuzéusoknak földökre, mellyről megesküdt a' ti atyáitoknak, hogy azt néktek adja, téjjel és mézzel folyó földet, ebben a' hónapban tselekedjétek e' tzeremóniát.

6. Hét napon egyél kovász nélkül való kenyereket, a' heted' napon az Úrnak szent innepe vagyon.

7. Kovásztalan kenyeret hét napon egyetek, és ne láttassék ti köztetek kovászos kenyér, se pedig mind az egész te határodban ne találtassék kovász.

8. És a' te fiadnak azon a' napon megbeszéljed, ezt mondván: ez a' mit tselekedett én velem az Úr, mikor kijönnék Égyiptomból:

9. Hogy légyen az tenéked mintegy kezeden való jegyűl, és emlékezetűl a' te szemeid előtt; hogy az Úrnak törvénnye légyen a' te szádban, hogy hatalmas kéz által hozott ki az Úr tégedet Égyiptomból.

10. És megtartsad e' rendelést minden esztendőben az ő idejében.

11. És mikoron bévijend tégedet az Úr a' Kananéusoknak földjökre, amiképpen megesküdt néked, és a' te atyáidnak, és azt tenéked adándja.

12. (b) Akkor valami az ő annyának méhét megnyitja, az Úrnak kiválaszszad, és minden baromnak, a' melly tiéd, az első fia, tudniillik a' hímek, az Úré légyenek. *R.* 22: 30. *és* 34: 19. 3. *Mós.* 17: 26. 4. *Mós.* 8: 17. *Ezék.* 44: 30.

(b) Minden embernek első szülöttét, és minden állatnak első fajzását Isten magának akarja hogy szenteltessék, annak örök emlékezetére, hogy az ő első szülöttök le nem vágattattak vala Égyiptomban a' verekedő Angyaltól, mint az Égyiptombélieknek minden első szülötteik levágattattak vala.

13. A' szamárnak első fiát megváltsad egy ketske fiún, hogy ha meg nem váltod, szegd meg a' nyakát, az embernek pedig első szülöttét a' te fiaid között, megváltsad.

14. Mikor pedig a' te fiad tégedet másod' napon kérdénd: mi dolog ez? Azt mondjad nékie: nagy hatalmas kézzel hozott ki minket az Úr Égyiptomnak földéből, a' szolgálatnak házából.

15. És mikor Faraó megkeményítette vólna magát, hogy minket el ne botsátana, megöle az Úr minden első születtet Égyiptomnak földén, az embernek első születtétől fogva, mind a' baromnak első fajzásáig, annakokáért adok az Úrnak minden első született hímet, melly a' méhet megnyitja, az én fiamnak első születtét pedig megváltom.

16. És légyen mintegy kezeden való jegyűl, és homlokodon függő gyanánt a' te szemed előtt; mert hatalmas kéz által hozott ki minket az Úr Égyiptomból.

III. 17. És mikoron kibotsátotta vólna Faraó a' népet, nem vivé az Isten őket a' Filisteusok' földének útára, mivelhogy közel vala; mert az Úr ezt mondja vala: ne talán megbánja a' nép, ha látándja a' hadat, és viszszatérnek Égyiptomba.

18. Annakokáért vivé az Isten a' népet a' veres tenger' pusztájának kerengö útára, és fegyveres kézzel jövének ki az Izráel' fiai Égyiptom' földéből.

19. Elvivé Móses a' Jósef' tsontyait is magával; mert erös hittel megesküdtette vala az Izráel' fiait, mondván: az Isten meglátogat titeket; azért az én tetemeimet elvigyétek innét veletek. 1. *Mós.* 50: 25. *Jós.* 24: 32.

20. Elmenvén azért Sukhotból, tábort járának Ethámban a' pusztának végében. 4. *Mós.* 33: 6.

21. És az Úr mégyen vala elöttök nappal felhönek oszlopában, hogy vezérlené öket az úton, éjjel pedig tüznek oszlopában, hogy világosságot szerezne nékiek, hogy éjjel és nappal mehetnének. *R.* 40: 38. 4. *Mós.* 14: 14. 5. *Mós.* 1: 33. *Neh.* 9: 12. *es* 19. *'Sólt.* 78: 14. *és* 105: 39. 1. *Kór.* 10. 1.

22. Nem távozott el a' felhönek oszlopa nappal, sem a' tüznek oszlopa éjjel a' nép elöl.

XIV. RÉSZ.

Faraó megbánja, hogy a' népet elbotsátotta: utánnok mégyen azért nagy sokasággal: megrettennek az Izráeliták: bíztatja öket Móses: általmennek a' tengeren száraz lábbal: Faraó pedig minden népével belevesz a' tengerbe.

Szólla pedig az Úr Mósesnek, ezt mondván:
2. Szóllj az Izráel' fiainak, hogy térülvén járjanak tábort Pihakhiróth elött a' Migdol és a' tenger között, Báltzéfon' ellenében: annak ellenében járjanak tábort a' tenger mellett.

3. És azt kezdi mondani Faraó az Izráel' fiai felöl: eltévelyedtenek e' földön, a' puszta bérekesztette öket.

4. És megkeményítem Faraónak szívét, és utánnok mégyen nékiek, és megditsöíttetem Faraóban és minden ö seregében, és megtudják az Égyiptombéliek, hogy én vagyok az Úr: és úgy tselekedének.

5. Megmondák azért az Égyiptomi Királynak, hogy a' nép ugyan futva menne, és megfordúla Faraónak és az ö szolgáinak szívek a' nép ellen, és mondának: mit tselekedénk, hogy elbotsátánk az Izráelt, hogy ne szolgálna minékünk?

6. Elkészíté azért az ö szekerét, és melléje vévé az ö népét.

7. Vön annakfelette melléje hatszáz választott szekereket, és Égyiptomnak minden szekereit, és mind azokon rendele hadnagyokat.

8. És megkeményíté az Úr az Égyiptombéli Faraó Királynak szívét, és utánnok méne az Izráel' fiainak; az Izráel' fiai pedig mennek vala nagy hatalommal. 4. *Mós.* 33: 3.

9. És az Égyiptombéliek utánnok menvén, elérék öket, aholott a' tenger mellett megszállottak vala Faraónak minden lovas szekerei, lovagjai, és az ö serege, Pihakhiróth mellett, Báltzéfon' ellenében. *Jós.* 24: 6.

10. És mikor Faraó elközelített vólna, felemelék az Izráel' fiai az ö szemeiket, és ímé az Égyiptombéliek utánnok valának, és mikor felette igen megréműltenek vólna, kiáltának az Izráel' fiai az Úrhoz;

11. És mondának Mósesnek: avagy nem vóltak-é Égyiptomban koporsók, hogy minket ide hoztál, hogy meghalnánk a' pusztában? Mit tselekedtél mi vélünk, hogy kihoztál Égyiptomból?

12. Avagy nem ez-é a' mit mondunk vala néked Égyiptomban, mikor azt mondjuk vala: hagyj békét nékünk, hogy szolgáljunk az Égyiptombélieknek? Mert jobb vólt vólna nékünk szolgálnunk az Égyiptombélieknek, hogy nem mint a' pusztában meghalnunk.

13. (a) És monda Móses a' népnek: ne féljetek, légyetek vesztegségben, és nézzétek az Úrnak szabadítását, a' mellyet ma tselekeszik véletek; mert a' melly Égyiptombélieket ma láttatok, soha többé azokat nem látjátok.

(a) Nem kell a' veszedelemben kétségbe esni, hanem erös hittel kell várni az Istennek szabadító kezét.

14. Az Ur hadakozik ti érettetek, ti légyetek vesztegségben.

15. És monda az Úr Mósesnek: mit kiáltasz én hozzám? Szóllj az Izráel' fiainak, hogy indúljanak el.

16. Te pedig emeld fel a' te veszszödet, és emeld fel a' te kezedet a' tengerre, és azt válaszd kétfelé, és menjenek az Izráel' fiai a' tenger' közepin szárazon.

17. Én pedig ímé megkeményítem az Égyiptombélieknek szíveket, és bémennek ö utánnok, és megditsöíttetem Faraóban, minden ö seregében, szekereiben, és lovagjaiban.

18. És megtudják az Égyiptombéliek, hogy én vagyok az Úr, minekutánna megditsöíttetem Faraóban, az ö szekereiben, és az ö lovagjaiban.

19. Elméne annakokáért az Istennek Angyala, a' ki az Izráel' táborának elötte mégyen vala, és a' sereg után kezde menni, és a' felhönek oszlopa is, a' melly elöttök jár vala, elméne, és a' sereg után álla.

20. És méne az Égyiptombélieknek és az Izráelnek tábora közzé, és amazoknak vólt homályos felhö és setétség, ezeknek pedig az éjszakát megvilágosítja vala, annyira, hogy az egész éjtszaka egymáshoz nem közelíttetek.

21. És felemelé Móses az ö kezét a' tengerre, és az Úr napkeleti erös szélnek mind egész éjtszaka való fúvásával a' tengert elhajtá, és a' tengert (b) megszáraztá, minekutánna a' tengernek vize kétfelé vált vólna. *Jós.* 4: 23. *'Sólt.* 78: 13. *és* 106: 9. *és* 114: 3.

(b) Vagy, mivelhogy a' tengernek vize kétfelé vált vala.

22. Bémenének annakokáért az Izráel' fiai szárazon a' tengerbe, és a' vizek nékiek mind jobb kéz felöl, mind bal kéz felöl valának úgy mint kö falak. 1. *Kor.* 10: 1. *'Sid.* 11: 29.

23. És az Égyiptombéliek követvén öket, utánnok menének a' tengerbe, Faraónak minden lovai, szekerei, és lovagjai.

24. Hajnalkor pedig tekinte az Úr az Égyiptombéliek' táborára a' tüznek, és felhönek oszlopából, és megrontá az Égyiptombéliek' táborát.

25. És elvévé az ö szekerek' kerekeinek forgását, hogy nehezen mehetnének; és mondának az Egyiptombéliek: fussunk el az Izráel elött; mert az Úr hadakozik ö érettek az Egyiptombéliek ellen.

26. És monda az Úr Mósesnek: emeld fel a' te kezedet a' tengerre, hogy a' vizek térjenek meg az Égyiptombéliekre, az ö szekerekre, és lovagokra.

27. És felemelé Móses az ö kezét a' tengerre, és megtére a' tenger reggel az ö elébbi állapotjára: az Égyiptombéliek futnak vala a' víznek eleibe, de az Úr bérekeszté öket a' tengerbe. (c)

(c) Az Izráel' fiai általmennek a' tengeren száraz lábbal: az Égyiptombéliek pedig abba beléhalnak,

holott vagyon az Isten' hatalmas tselekedetinek, a' gonoszok' elvesztéseknek, és a' hívek' megszabadításoknak örök emlékezetre méltó példája.

28. Megtérének azért a' vizek, és elboríták a' szekereket, a' lovagokat, és Faraónak minden seregét, melly ő utánnok bément vala a' tengerbe, tsak egy sem marada ő közzülök. *'Sólt. 78: 35. és 106: 11.*

29. De az Izráel' fiai szárazon járának a' tengerben, és a' vizek nékiek mind jobb felöl, mind bal felöl valának kő fal gyanánt.

II. 30. És megszabadítá azon a' napon az Úr Izráelt az Égyiptombéliek' kezéből, és látá az Izráel a' meghalt Égyiptombélieket a' tenger parton.

31. Látá annakfelette az Izráel az Úrnak nagy hatalmasságát, mellyet tselekedék az Égyiptombéliek ellen; és félé a' nép az Urat, és hivének az Úrnak, és Mósesnek az ő szolgájának.

XV. RÉSZ.

Móses az Izráel' fiaival egyben hálaadó éneket énekelnek Istennek az ő irgalmasságáról és hatalmasságáról, kiknek példájokat követi Mária a' több aszszonyokkal. Mennek Mára nevü helyre, és mikor a' keserü vizet nem ihatnák, a' vizek megédesednek. Onnét mennek Élimbe.

Akkor Móses és az Izráel' fiai illyen éneket énekélének az Úrnak, és mondának: Énekeljünk az Úrnak, mert az ő nagyságos hatalmasságát megjelentette, a' lovakat és a' lovagokat a' tengerbe veszté.

2. Én erősségem és én énekem az Úr; mert engemet megszabadíta: ez az én erös Istenem, és dítsérem ötet, és az én atyámnak Istene; azért felmagasztalom ötet. *'Sólt. 18: 1. és 118: 14. Ésa. 12: 2.*

3. Az Úr erös hadakozó, Úr az ő neve.

4. Faraónak szekereit és az ő seregét a' tengerbe vetette, az ő válogatott hadnagyi a' veres tengerbe merültek.

5. A' tengernek örvényi borították el öket, a' mélységbe szállottanak, mint a' kő.

6. A' te jobb kezed Uram, felmagasztaltatott a' te nagy erödnek általa; a' te jobb kezed Uram megrontotta az ellenséget.

7. És a' te nagyságodnak sokságában megrontottad a' te ellenségidet, a' te haragodat reájok botsátottad, és elnyelé öket, mint a' pozdorját.

8. És a' te orrod' szelének általa egybe gyültenek a' vizek, és a' víznek folyási rakásba állottak, a' tengernek közepette még a' mélységes (a) vizek is megfagytanak.

(a) Az az, megállottak a' vizek, mintha megfagytak vólna.

9. Az ellenség azt mondá: utánnok mégyek, elérem öket, a' nyereséget megosztom, bételik azoknak gazdagságokkal az én lelkem, felemelem az én fegyveremet, az én kezem elveszti öket.

10. A' te szeledet megindítád, és a' tenger béborítá öket, fenékre mentek, mint az ón a' nagy vizekben.

11. Kitsoda az erössek közzül ollyan, mint te Uram? Kitsoda ollyan nagyságos, szentségel mint te, nagy félelemmel dítsérendő, és tsudálatos dolgoknak tselekedője?

12. Kinyújtottad a' te jobb kezedet, és elnyelé öket a' föld.

13. Elvezérléd a' te irgalmasságodnak általa a' népet, mellyet megszabadítottál, elvezérléd a' te hatalmas erödnek általa, a' te szent lakó helyedre.

14. Minekutánna meghallják ezt a' népek, megháborodnak, a' fájdalom környülvészi Palesztínának lakóit.

15. Akkor megháborodnak az Édomnak fejedelmi, a' Moábitáknak erösseit a' félelem környülvészi, a' Kanaánnak minden lakosi ellankadnak.

16. Esik ő reájok félelem és rettegés, a' te karodnak nagysága miatt megnémúlnak mint a' kövek, a' míg általmégyen a' te néped Uram, míg általmégyen e' nép, mellyet megszabadítottál.

17. Béviszed öket, és elplántálod öket a' te örökös hegyeden, a' helyen, a' mellyet készítettél, óh Uram! hogy ott lakozzál, a' szent helyen, mellyet a' te kezeid megerősítettek.

18. Az Úr uralkodik mind örökkön örökké. *'Sólt. 146: 10.*

19. Mert Faraónak lovai, az ő szekereivel és lovagjaival bémentenek a' tengerbe, és az Úr reájok borította a' tengernek vizeit, az Izráel' fiai pedig szárazon jártak a' tengernek közepette.

20. És Mária Próféta aszszony, Áronnak nénnye, vön dobot az ő kezébe, és kimenének ő utánna mind az aszszonyok dobokkal és sípokkal.

21. És monda nékiek Mária: énekeljetek az Úrnak, mert nagyságos dolgokat tselekedett; a' lovat mind a' rajta ülővel egyben a' tengerbe vetette.

II. 22. És elindítá Móses az Izráelt a' veres tengertől, és menének a' Súr nevü pusztába, és mikor harmad napig mentek vólna a' pusztán, nem találának vizet.

23. És mikor jutottak vólna Mára nevü helyre, nem ihatják vala Márának vizeit, mivelhogy keserük valának, azért nevezék azt Márának. (b) 4. *Mós. 33: 8.*

(b) Mára, az az, keserü.

24. Annakokáért zúgolódik vala a' nép Móses ellen, ezt mondván: mit igyunk?

25. Mikor azért kiáltott vólna Istenhez, mutata néki az Úr egy fát, mellyet minekutánna a' vízbe vetett vólna, megédesedének a' vizek. És ugyan ott törvényt és parantsolatot ada az Izráelnek, minekutánna ott megkísérté ötet az Isten.

26. És monda: ha a' te Uradnak Istenednek beszédének engedsz, és azt tselekeszed, a' mi kedves az ő szemei előtt, és az ő parantsolatit hallgatod, és megőrized minden ő szerzésit, nem botsátok te reád a' betegségek közzül egyiket is, mellyet az Égyiptombéliekre botsátottam; mert én vagyok az Úr a' te gyógyítód.

27. Jutának pedig Élimbe, és ott valának tizenkét források, és hetven pálma fák, és ott a' víz mellett tábort járának. 4. *Mós. 33: 9.*

XVI. RÉSZ.

Zúgolódnak az Izráel' fiai, hogy éhel meghalnának; ígér azért és ád az Isten nékiek fürjeket és mannát; megtanítja öket Móses, mimódon éljenek a' mannával. Azt is megparantsolja az Isten, hogy a' mannában eltegyenek egy mértékkel örök emlékezetre.

Élimből pedig elmenvén, az Izráel' fiainak minden sokasága, juta a' Sin' pusztájába, melly Élim és Sinai között vagyon, a' második hónapnak tizenötödik napján, Égyiptomból való kijövetelek után.

2. És zúgolódék az Izráel' fiainak egész gyülekezete, Móses ellen és Áron ellen a' pusztában.

3. Kiknek mondának az Izráel' fiai: vajha az Úr' keze által emésztettünk vólna meg az Égyiptom' földén, mikor a' fazék hús mellett ülünk vala, és mikor elég kenyeret eszünk vala: mert kihoztatok minket e' pusztába, hogy mind e' sokaságot megölnétek éhel.

4. És monda az Úr Mósesnek: ímé én adok néktek kenyeret menyből, és menjen ki a' nép, szedjen abban minden nap egy napra valót, hogy kísértsem meg őket, ha járnak-é az én törvényemben, vagy nem?

5. Hatod' napon pedig annyit készíttsenek bévinni az eledelben, hogy két annyi légyen az, mint a' mennyit minden napra bévisznek.

6. Monda annakokáért Móses és Áron mind az Izráel' fiainak: estve megtudjátok, hogy az Úr hozott ki titeket Egyiptomból.

7. És reggel meglátjátok az Úrnak ditsőségét, mert meghallotta az Úr ő ellene való zúgolódástokat; mert mi mitsodák vagyunk, hogy mi ellenünk zúgolódtok?

8. És monda Móses: mikoron az Úr adánd tinéktek estve húst ennetek, és reggel kenyeret, hogy bételjetek, akkor bizonyságot tészen, hogy hallotta az Úr a' ti zúgolódástokat, mellyel ő ellene zúgolódtatok: mert mi mitsodák vagyunk? Nem mi ellenünk vagynak a' ti zúgolódástok, hanem az Úr ellen. (a)

(a) Az Isten ellen zúgolódik, a' ki az ő szolgái ellen zúgolódik.

9. És monda Móses Áronnak: mond meg az Izráel' fiainak gyülekezetének: menjetek az Úr' (b) eleibe; mert meghallotta a' ti zúgolódástokat.

(b) Érti az oszlopot, melly az Istennek jelen való vóltának jelensége vala.

10. És mikoron szóllna Áron az Izráel' fiainak gyülekezetének, tekintének a' pusztafelé, és ímé az Úrnak ditsőségét láták a' felhőben.

11. Mert szóllott vala az Úr Mósesnek illyenképpen:

12. Hallottam az Izráel' fiainak zúgolódásokat; szóllj nékiek illyen módon: a' két estve között esztek húst, és reggel megelégíttettek kenyérrel; és megtudjátok, hogy én vagyok a' ti Uratok Istentek.

13. Estve annakokáért fürjek jövének fel, annyira, hogy a' tábort ellepnék, reggel pedig harmat szálla alá a' tábor körül.

14. És mikor a' harmat megszűnt vólna, ímé vala a' pusztának színén *valami* apró gömbölyeg, mint a' dara a' földön. 4. *Mós.* 11: 7. *Neh.* 9: 15. *'Solt.* 78: 24. *és* 105: 40.

15. Mellyet mikor láttak vólna az Izráel' fiai, mondának egymásnak: Man ez. Mert (c) nem tudják vala mi vólna. Monda azért Móses nékiek: ez az a' kenyér, mellyet az Úr ád néktek ételtekre. *Ján.* 6: 31. 1. *Kór.* 10: 3.

(c) Mivelhogy a' 'Sidók nem tudják vala, mitsoda vólna, a' mi az égből lehúllott vala, azért nevezik azt Mannak. A' Man pedig annyit tészen mint ajándék, avagy elkészíttetett eledel. Mintha azt mondanák: ez az Isten' ajándéka, a' mellyet ígért.

16. Ez pedig a' mit az Úr parantsolt, kiki mind szedjen abban annyit, a' mennyit megehetik, minden főre egy Gomerrel a' ti hozzátok tartozó lelkeknek száma szerént, minden ember szedjen azoknak szükségekre, kik az ő sátorában vagynak.

17. És akképpen tselekedének az Izráel' fiai, szedének némelly többet némelly kevesebbet.

18. Az után elmérik vala Gomerrel, és nem vala több azé a' ki sokat szedett vala, sem pedig kevesebb azé, a' ki keveset szedett vala; hanem mindené annyi vala, a' mennyivel megéri vala. 2. *Kór.* 8: 15.

19. És noha megmondotta vala nékiek Móses: senki abban más napra semmit ne hagyjon;

20. De nem engedének Mósesnek, mert némellyek hagyának abban reggelre, és féreg terme benne, és megbüszhödék; (d) azért megharaguvék azok ellen Móses.

(d) Ez azt mutatja, hogy az a' manna, mellyel az Izráel' népe tápláltatott, külömbözött a' közönséges mannától.

21. Szedék annakokáért azt minden napon reggel, a' mennyit minden megehetik vala; mert minekutánna a' nap felmelegedik vala, elolvad vala.

22. Hatod' napon pedig két annyit szednek vala, minden före két Gomerrel, és eljövének a' gyülekezetnek fejedelmi, és megmondák ezt Mósesnek.

23. És monda nékiek: ez a' mit az Úr mondott: az Úrnak tisztességére szenteltetett szent szombatnak nyúgodalma vagyon holnap, a' mit főzni akarnátok holnap, ma főzzétek, és a' mit sütni akarnátok, ma süssétek, a' mi pedig megmarad *hatod' napon*, eltegyétek azt a' heted' napi szükségtekre.

24. És elteszik vala a' maradékot más napra, amint Móses parantsolta vala, és nem büszhödt meg, sem pedig féreg nem vólt benne.

25. És monda Móses: (e) egyétek meg ma azt, mert ma az Úrnak szombatja vagyon, ma nem találjátok azt a' mezőn.

(e) Az az: valami maradtt a' szombat előtt való napról, azt ma, tudniillik szombaton, egyétek meg, és azzal elégedjetek meg; mert a' mezőn nem találtok ma mannát.

26. Hat napon szedjétek azt, heted' napon szombat vagyon, nem találtok akkor.

27. És heted' napon mikor némellyek a' nép közzül kimentek vólna, hogy szednének, nem találának. (f)

(f) Ez ismét más bizonysága annak, hogy ez rendkívül való manna vólt.

28. És monda az Úr Mósesnek: meddig nem akarjátok megőrizni az én parantsolatimat és törvényimet?

29. Vegyétek eszetekbe, hogy az Úr rendelte néktek a' szombatot, és azért ád néktek hatod' napon két napra való kenyeret; minden ember azért otthon légyen, és senki az ő helyéből ki ne menjen heted' napon.

30. És nyugszik vala a' nép heted' napon.

31. Nevezé pedig azt az Izráel' háza mannak, melly ollyan vala, mint a' koriándrumnak magva, fejér, és ollyan ízű, mint a' mézes pogátsa. 4. *Mós.* 11: 7.

32. És monda Móses: ez a' mit az Úr parantsolt: tölts meg egy Gommert mannával, hogy megtartassék a' ti utánnatok valóknak, hogy lássák a' kenyeret, mellyel tartottalak titeket a' pusztában, minekutánna kihoztalak titeket Egyiptomból.

33. És monda Móses Áronnak: végy egy edényt, és egy tellyes Gomer Mant tölts abba, és tedd el azt az Úr' eleibe, hogy megtartassék a' ti utánnatok valóknak.

34. Amint parantsolta vala az Úr Mósesnek, eltévé azt Áron az Istennek jelen való vóltának bizonysága előtt, hogy az megtartatnék.

35. Az Izráel' fiai pedig evének mannát negyven esztendeig, míg a' földre jutának, a' mellyen lakniok kell vala, mannát evének mind addig, míg a' Kanaán' földének határába jutának.

36. A' Gomer pedig az Efának tized' része.

XVII. RÉSZ.

Az Izráel' fiai mikor Ráfidimban zúgolódnának a' vízért, ád az Isten nékik vizet a' kősziklából; az Amalékitákkal megvínak, és megverik azokat, mikor Móses Istenhez buzgóságosan imádkoznék.

Elmenvén azért az Izráel' fiainak minden sokasága Sin' pusztájából, az ő útok és szállások szerént, az Úrnak parantsolatjára, és tábort járának Rafidimban, holott nem valának vizek, hogy a' nép ihatnék.

2. Annakokáért Mósessel versengvén, azt mondják vala: adjatok vizet minékünk, hogy igyunk. És monda nékiek Móses: miért feddetek én velem? Miért kísértitek az Urat? 4. *Mós.* 20: 2. 4.

3. Szomjúhozik vala azért ott a' nép a' víznek szüksége miatt, és zúgolódék Móses ellen, és monda: miért hoztál ki minket Égyiptomból, hogy megölnél minket, gyermekeinket, és a' mi barmainkat szomjúhsággal?

4. És kiálta Móses az Úrhoz, mondván: mit tselekedjem e' néppel? Ha tsak valami kevéssé *hallasztod segítségedet*, engemet kövekkel vernek agyon.

5. Monda azért az Úr Mósesnek: eredj el a' nép előtt, és az Izráelnek vénei közzül is végy melléd, a' te veszsződet is, mellyel a' vizet megsujtottad vala, végyed kezedbe, és eredj el. *R.* 7: 20.

6. Ímé én állok te előtted amott, ama' Hóreb hegyén való kösziklára, és sujtsd meg a' kősziklát, és vizek jönek ki abból, hogy a' nép igyék. És úgy tselekedék Móses az Izráelnek vénei előtt. (a) 4. *Mós.* 20: 9. *'Solt.* 78: 15. 1. *Kór.* 10: 4.

(a) Szent Pál magyarázza e' kősziklát, és azt mondja: a' kőszikla vala Krisztus, az az, jegyzi vala a' Krisztust.

7. És nevezé azt a' helyet Massának és Méribának, (b) az Izráel' fiainak zúgolódásokért, és hogy az Urat kísértették vólna ezt mondván: vagyon-é az Úr mi közöttünk, vagy nintsen.

(b) Massa, kísértés; Méríba, versengés.

II. 8. Eljöve pedig az Amalék' nemzetsége, és hadakozék az Izráel ellen Rafidimban. 5. *Mós.* 25: 17.

9. És monda Móses Jósuénak: válaszsz minékünk férjfiakat, és menj el, víjj meg az Amalékkal: holnap a' halomnak tetejére állok, és az Istennek veszszeje kezemben lészen.

10. És Jósué úgy tselekedék, amint mondotta vala néki Móses, hadakozék az Amalék ellen: Móses pedig, Áron és Hur felmenének a' halomnak tetejére;

11. És mikor Móses felemeli vala az ő kezét, az Izráel diadalmat vészen vala; mikor pedig az ő kezét leereszti vala, az Amalék vészen vala diadalmat.

12. Mikoron azért Mósesnek kezei elfáradtak vólna, hozának egy követ, és ő alája tevék, hogy arra úlne: Áron pedig és Hur tartják vala az ő kezeit, egy felől egygyik, más felől másik, és mind a' két kezét felemelve tartá mind napnyúgotig.

13. És megrontá Jósué az Amalékot és az ő népét fegyvere' élivel.

14. És monda az Úr Mósesnek: írd meg ezt emlékezetre könyvbe, és mond meg ezt Jósuénak, hogy mindenestül eltörlöm Amaléknak emlékezetit is az ég alól.

15. És építe Móses óltárt, és nevezé azt illy névvel: Az Úr én Zászlóm.

16. Mert azt mondja vala: mivelhogy az Amalék' keze vólt az Úrnak Királyi széke ellen, (c) az Úr mind örökké hadakozik az Amalék ellen, nemzetségről nemzetségre. 1. *Sám.* 15: 2.

(c) Az az, megesküdtt a' Jehova az ő Királyi székire, hogy mind örökké hadakozik az Amalék ellen.

XVIII. RÉSZ.

Jetró Pap elmégyen Móseshez, az ő veihez, és megviszi néki az ő feleségét és gyermekeit, és jó tanátsot ád Jetró Mósesnek a' bírák' választása felől, hogy ő maga ne kénszeríttetnék egyedül a' törvény tételnek terhét hordozni.

És meghallá Jetró a' Midiániták' papja a' Móses' ipa mind azokat, a' mellyeket tselekedett vala az Isten Mósessel és Izráellel az ő népével, hogy kihozta vólna az Úr az Izráel' népét Égyiptomból.

2. És felvévé Jetró a' Móses' ipa Tzipporát a' Móses' feleségét, minekutánna azt Móses az attya' házához botsátotta vólna. (a)

(a) Fordíthatod így is: mivelhogy azt az ő attyához vitte vala, tudniillik a' pusztából, honnét Istentől elhívattaték. Nemellyek illyen értelemben vagynak, hogy ott vólt Mósessel az ő felesége és fiai, de a' szabadúlás után botsátotta vólna az attyához.

3. És az ő két fiát is felvévé: az egygyiknek neve Gersom vala, mert azt mondotta vala Móses: bujdosó vóltam az idegen földön. *R.* 2: 22.

4. A' másiknak pedig neve Éliézer, *mert azt mondotta vala:* az én atyámnak Istene segítségül vólt nékem, és megszabadított engemet a' Faraó' Fegyverétől.

5. Eljuta pedig Jetró a' Móses' ipa, és az ő fiai, és felesége Móseshez a' pusztába, holott táborban vala az Isten' hegyénél.

6. És megizené Mósesnek: Én Jetró te ipad mégyek te hozzád, és a' te feleséged, és ő vele az ő két fiai.

7. És kiméne Móses az ő ipa' eleibe, és meghajtá magát, és megtsókolá őtet, az után megkérdék egymást békeségek felől: az után menének a' sátorba.

II. 8. És megbeszéllé Móses az ő ipának, a' mellyeket tselekedett vala az Ur Faraóval és az Égyiptombéliekkel az Izráelért, és minden nyavalyájokat, melly az úton találta őket, és mi módon szabadította vólna meg őket az Ur.

9. És örvendeze Jetró mind azokon a' jókon, a' mellyeket tselekedett vala az Ur Izráellel, kit megszabadíta az Égyiptombéliek' kezéből.

10. És monda Jetró: áldott az Ur, ki megszabadított titeket az Égyiptombéliek' kezéből, és Faraó' kezéből, a' ki megszabadította az ő népét az Égyiptombéliek' kezéből.

11. Most esmértem meg, hogy nagy az Ur minden isteneknek felette; mert azon büntetéssel büntette meg őket, a' mellyel kevéllyen tse-

lekedtek vólt az Izráel ellen. (b) *R.* 1: 10. 16: 22. *és* 5: 6.

(b) Ezt azért mondja: mert miképpen hogy vízbe hánnyák vala az Izráelitáknak gyermekeket: azonképpen Isten vízbe veszté őket.

12. És vőn Jetró a' Móses' ipa égő áldozatra és egyébb áldozatra való állatokat, hogy áldoznék az Urnak: az után eljöve Áron és az Izráelnek minden vénei, hogy a' Móses' ipával lakodalmat szereznének Isten előtt.

III. 13. És másod' napon leűle Móses, hogy törvényt tenne a' nép között, és áll vala a' nép Móses előtt reggeltől fogva mind estvéiglen.

14. Mikor pedig látta vólna a' Móses' ipa, a' mit ő tselekednék a' néppel, monda: mitsoda ez, a' mit tselekeszel a' néppel? Mi az oka, hogy te magad ülsz, és mind az egész község áll te előtted, reggeltől fogva mind estvéiglen?

15. És felele Móses az ő ipának: mert a' nép én hozzám jő, hogy az Isten' akaratját megértse én tőlem. (c)

(c) Vagy, hogy az Istentől tanátsot kérdjen.

16. És mikor valami külső dolgok vagyon, én hozzám jőnek, és törvényt tészek közöttök, és megjelentem nékiek az Istennek végzésit, és az ő törvényit.

17. És monda a' Móses' ipa ő nékie: (d) nem jó a' mit tselekeszel.

(d) Nem adott az Isten egy embernek mindent; jólehet Móses nagy ember vólt, mindazáltal Jetró tanítja őtet.

18. Kétség nélkül elfogyatkozol mind te, mind a' nép, a' melly te véled vagyon; mert erőd felett való dolog ez, te magad nem vagy elég arra.

19. Most azért fogadd meg az én szómat, tanátsot adok tenéked, és az Isten veled lészen: te a' népnek viseld gondját az Isten előtt, hogy az ő ügyöket vigyed Isten' eleibe. *5. Mós.* 1: 9.

20. És taníttsad őket az Isten' rendelésire és törvénnyire, és mond meg nékiek, a' melly úton kelljen járniok, és a' mit kelljen tselekedniek.

21. Te pedig válaszsz a' nép közzűl erős férjfiakat, Istent félőket, igaz mondókat, kik gyűlölik a' telhetetlenséget, és tégyed azokat előttök járókká, és ezredesekké, századosokká, ötvenedesekké, és tizedesekké.

22. Azok tégyenek ítéletet mindenkoron, a' mi pedig nagy dolog, azt te elődbe hozzák, a' mi kitsiny dolog, azt magok ítéljék meg, és így a' te terhedet megkönnyebbítik, ha azt véled egygyütt hordozzák.

23. Ha ezt miveled az Isten' parantsolatjából, megmaradhatsz; annakfelette az egész sokaság békeséggel mégyen az ő helyére.

24. Engede azért Móses az ő ipának beszédének, és mind azokat tselekedé, a' mellyeket mondott vala.

25. És választa Móses az Izráel' fiai közzűl erős férjfiakat, és fejedelmekké tévé azokat a' nép között, ezredeseket, századosokat, ötvenedeseket, és tizedeseket.

26. Kik a' nép között mindenkor ítéletet tésznek vala, a' nehéz dolgokat Mósesre viszik vala, a' kis dolgokat azok ítélik vala meg.

27. Az után elbotsátá Móses az ő ipát, és elméne az ő lakó földébe.

XIX. RÉSZ.

Mégyen az Izráel' népe a' Sinai hegynek pusztájába, felmégyen Móses a' hegyre, megparantsolja Isten néki, hogy megpróbálja őket minek-előtte a' törvényt néki adná, ha akarnak-é engedelmesek lenni. Ígéri a' nép engedelmességét. Meghagyja Isten Mósesnek, hogy a' népet hozzá kétzíttse a' törvénynek kiadásához. Az Isten alászáll nagy rettenetes menydörgésekben és villámlásokban.

HARMADIK hónapban annakutánna, hogy az Izráel' fiai kijöttek vala Égyiptomból, azon napon jutának a' Sinai' pusztájába.

2. Mikor azért Rafidimból kimenvén, jutottak vólna a' Sinai' pusztájába, és táborok vólna a' pusztában, (mert tábort jártak vala ott az Izráeliták a' hegynek ellenében.)

3. Felméne Móses az Istenhez. És kiálta az Úr ő néki a' hegyről ezt mondván: ezt mondjad a' Jákób' házanépének, és így szóllj az Izráel' fiainak: *Tsel.* 7: 38.

4. Ti láttátok, mit tselekedtem az Égyiptombéliekkel, és mimódon hordoztalak titeket saskeselyűnek szárnyain, és titeket magamhoz kaptsoltalak. *5. Mós.* 29: 2.

5. Mostan annakokáért ha figyelmetességgel hallgatjátok az én beszédemet, és megtartjátok az én szövetségemet, énnékem lésztek minden népeknek felette kiváltképpen való népem, mert enyim mind az egész föld.

6. Ti pedig lésztek énnékem papi országom és szent nép. (a) Ezek a' beszédek, a' mellyeket megmondj az Izráel' fiainak.

(a) Magyarázza ezt Sz. Péter 1. *Pét.* 2: 9. mintha azt mondaná: hasonlatosok lésztek méltósággal és tisztséggel a' papokhoz és királyokhoz.

7. Elméne azért Móses, és szóllítá a' népnek véneit, és eleikbe adá mind ezeket a' beszédeket, mellyeket az Úr néki parantsolt vála.

8. Felele pedig az egész sokaság egyenlőképpen, és mondának: valamit az Ur mondott, megtselekedjük. És megmondá Móses az Urnak a' népnek minden beszédét.

9. Akkor monda az Ur Mósesnek: ímé én te hozzád mégyek nagy sürű felhőben, hogy hallja a' nép mikor te véled szóllok, és hidjenek tenéked mind örökké: minekutánna megmondotta vólna Móses az Urnak a' népnek beszédét.

10. És monda ismét Mósesnek az Ur: eredj el a' néphez, hogy megszenteljed őket (b) ma és holnap, és hogy megmossák az ő ruhájokat.

(b) A' népnek megszentelése, az ő ruhájoknak megmosása, és feleségektől való megtartóztatások vala, melly dolgok által belső tisztaságra intetnek vala, hogy a' törvénynek hallgatására és bévételére alkalmatosbbak lehetnének.

11. Hogy légyenek készek harmad' napra; mert harmad napon leszáll az Ur mind az egész népnek szeme láttára a' Sinai hegyre.

12. És határt rendelj e' népnek körös környűl, ezt mondván: meglássátok, hogy e' hegyre fel ne menjetek, és a' hegynek szélét se érjétek; valaki éréndi a' hegyet, megölettessék.

13. Senkinek keze azt ne illesse; hanem kövekkel verettessék agyon, vagy nyilakkal lövöldöztessék meg, akár barom, akár ember légyen, ne éljen: mikor a' kürtnek egy formán való hoszszú zengését halljátok, az után mindenek felmehetnek a' hegyre.

14. Leszálla azért Móses a' hegyről a' nép közzé, megszentelé a' népet, kik megmosák az ő ruhájokat.

15. És monda a' népnek: légyetek készek harmad' napra, és a' ti feleségtekhez ne közelíttsétek.

16. És harmad' napon, mikor megvíradott vólna, lönek menydörgések és villámlások, és nagy sürü felhö a' hegyen, és nagy trombita szó, annyira, hogy mind az egész táborbéli nép rettegne. *'Sid.* 12: 18.

17. És kivivé Móses a' népet Isten' eleibe a' táborból, és megállának a' hegy alatt. *5. Mós.* 4: 10.

18. Az egész Sinai hegy pedig füstölög vala, (c) mivelhogy leszállott vólna arra az Ur tüzben, és felmégyen vala annak füste mint a' kementzének füste, és mind az egész hegy igen reng vala. *5. Mós.* 4: 11.

(c) Mind ezekkel, hogy a' Sinai hegyre az Isten leszáll tüzben, menydörgésben, villámlásban, azt akarja megjelenteni, a' törvény minémü tudomány vólna.

19. És a' kürtnek szava mind inkább inkább nevekedik vala, Móses szóll vala, és az Isten felel vala néki szóval. *'Sid.* 12: 21.

20. Leszállott vala pedig az Ur a' Sinai hegyre, a' hegynek tetejére, és felhívá az Ur Mósest a' hegynek tetejére, és felméne Móses.

21. És monda az Ur Mósesnek: eredj alá, mond meg a' népnek, hogy által ne hágják *a' határt*, hogy feljöjjenek az Urat látni, és sokan ö közzülök *el ne* hullyanak:

22. Sött a' papok is, (d) kik az Úr eleibe mennek, megszenteljék magokat, hogy az Úr meg ne rontsa öket.

(d) Papok, az az, a' kik mostan a' szent dolgokban szolgák, mert még akkor nem vóltak a' papok választva.

23. És mondá Móses az Úrnak: nem jöhet fel a' nép a' Sinai hegyre; mert te megmondottad minékünk illyenképpen: vess határt a' hegynek, és szenteld meg azt.

24. És monda az Úr ö néki: eredj alá, és az után jöjj fel te, és Áron te véled, a' papok pedig és a' község által ne hágják *a' határt*, hogy feljöjjenek az Úrhoz, hogy el ne veszesse öket.

25. És alámene Móses a' néphez, és ezeket megbeszéllé nékiek.

XX. RÉSZ.

Az Isten a' Sinai hegynek tetejéröl adja a' tíz parantsolatokat, mellyekben megtanít mi légyen az ö akaratja, mit kelljen tselekednünk és mit kelljen eltávoztatnunk, mellyekben ígér az engedelmeseknek minden jót, az engedetleneket fenyegeti büntetéssel.

AKKOR szóllá az Isten mind ezeket az ígéket, mondván;

2. Én vagyok a' te Urad Istened, ki kihoztalak tégedet Égyiptomnak földéből, a' szolgálatnak házából. *5. Mós.* 5: 6. *'Sólt.* 81: 11.

3. Ne légyenek tenéked én elöttem idegen istenid.

4. Ne tsinálj magadnak faragott képet, és semmi hasonlatosságot azoknak formájokra, mellyek oda fen az égben vagynak, se azoknak formájokra, mellyek a' földön itt alatt vagynak, se azoknak, mellyek a' vízben a' föld alatt vagynak: *3. Mós.* 26: 1. *'Sólt.* 97: 7.

5. Ne hajolj meg azok elött, és ne tiszteljed azokat; mert én vagyok a' te Urad Istened, erös (a) boszszúálló, ki megbüntetem az atyáknak vétkeket a' fiakban, harmad' negyed' ízigben, azokban a' kik engemet gyülölnek.

(a) A' deákban vagyon *Zelotes* vagy *Zelotypus*: mint a' 'Sidóban *Kanna*, melly szó jegyez elöször olly indúlatot, minémü a' férjfiúban vagyon az ö feleségéhez, és az aszszonyban urához, ki semmiképpen nem engedik, hogy vagy a' férjfiú más aszszonyt, vagy az aszszony más férjfiat szeressen, mintha azt mondaná Isten: nem akarom, hogy mást szeressetek én kívülem. Másodszor jegyzi a' szó *Kanna*, az ollyan embert, a' ki megindúl az ö hozzá tartozókon esett boszszúságon.

6. És irgalmasságot tselekszem ezer íziglen azokkal, a' kik engemet szeretnek, és megtartják az én parantsolatimat.

7. A' te Uradnak Istenednek nevét hijába ne végyed; mert nem hagyja az Ur büntetés nélkül azt, a' ki az ö nevét hijába vészi. *3. Mós.* 19: 12. *Mát.* 5: 33.

8. Megemlékezzél a' szombatról, hogy azt megszenteljed: *Ezék.* 20: 12.

9. Hat napon munkálódjál, és minden dolgodat elvégezzed: *R.* 23: 12. *és* 34: 21.

10. Heted' napon a' te Uradnak Istenednek szombatja vagyon, semmi dolgot ne tégy, se te, se fiad, se leányod, se szolgád, se szolgáló leányod, és semmi barmod, sem a' te jövevényed, melly a' te kapud közt vagyon;

11. Mert hat napon teremté az Ur a' mennyet, és a' földet, a' tengert, és mind azokban való állatokat, és megnyúgovék heted' napon, azért megáldá az Ur a' szombatot, és megszentelé azt. *1. Mós.* 2: 2.

12. Tiszteljed a' te atyádat és anyádat; hogy hoszszú ideig élj a' földön, mellyet a' te Urad Istened ád tenéked. *Mát.* 15: 4. *Éfés.* 6: 2.

13. Ne ölj. *Mát.* 5: 21.

14. Ne paráználkodjál. *Mát.* 5: 27.

15. Ne orozz.

16. Ne mond a' te felebarátod ellen hamis tanúbizonyságot.

17. Ne kívánjad a' te felebarátodnak házát, ne kívánjad a' te felebarátodnak feleségét, se szolgáját, se szolgáló leányát, se ökrét, se szamarát, és semmit valami felebarátodé. *Rom.* 7: 7.

18. Mind az egész sokaság pedig látja vala a' menydörgéseket, a' villámlásokat, a' kürtnek szavát, és a' hegynek füstölgését, és ezeket látván, megrémülének, és távol állának.

19. És mondának Mósesnek: szóllj te minékünk és engedünk, ne szólljon minékünk az Isten, hogy meg ne haljunk. *'Sid.* 12: 19.

20. Felele pedig Móses a' népnek: ne féljetek, mert azért jött az Isten, hogy titeket megkísértene, és hogy az ö félelme légyen ti elöttetek, hogy ne vétkezzetek.

21. Távol álla azért a' nép, Móses pedig közelebb méne a' felhöhöz, mellyben az Isten vala. (b)

(b) Móses közbenjáró az Isten között, és a' nép között.

22. És (c) monda az Ur Mósesnek: ezt mondjad az Izráel' fiainak: ti láttátok, hogy a' menyböl szólltam tinéktek.

(c) A' második parantsolatot az Isten ismét elöhozza, és inti a' népet, hogy arról jól megemlékezzék.

23. Ne tsináljatok azért én mellém isteneket, ezüst isteneket, vagy arany isteneket ne tsináljatok magatoknak.

24. Földböl tsinálj énnékem óltárt, és azon áldozzad a' te égö áldozatodat, a' te juhaidat és ökreidet, és valamelly helyen én parantsolom, hogy az én nevemröl megemlékezzetek, tehozzád mégyek, és megáldalak tégedet. *R.* 27: 1. *és* 38: 1.

25. Hogyha köböl tsinálsz nékem óltárt, ne

tsináld faragott köből; mert mihelyt a' te kőfaragó vasadat arra veted, azonnal megfertézteted azt. 5. *Mós.* 27: 5. *Jós.* 8: 31.

26. Gráditson se menj az én óltáromra, hogy a' te szemérmed fel ne fedeztessék annál.

XXI. RÉSZ.

Az Isten Móses által ád külső dolgokról való polgári törvényeket, mellyekkel akarja, hogy a' polgári rendtartás megtartassék az Izráel' országában.

EZEK pedig az ítéletre való törvények, mellyeket akarom, hogy eleikbe adj.

2. Ha 'Sidó rabot vejéndesz, hat esztendeig szolgáljon, a' hetedik esztendőben szabadon botsássad ingyen. 5. *Mós.* 15: 12. *Jer.* 34: 14.

3. Ha tsak az ő testével ment vólt te hozzád, ismét tsak az ő testével menjen ki tőled; hogy ha pedig felesége vólt, az ő felesége is kimenjen vele.

4. Ha az ő ura adánd annak feleséget, és szülénd néki fiakat és leányokat, a' felesége fiaival egybe légyen a' gazdáé, a' férje pedig menjen ki az ő testével.

5. Hogyha azt mondándja a' szolga: szeretem az én uramat, az én feleségemet és fiaimat, nem mégyek ki a' szabadságra.

6. Vigye azt az ő ura a' bírákhoz, az után állassa azt az ajtóhoz, vagy az ajtó' mellyéke mellé; és az ő ura fúrja által annak fülét árral, és örökké szolgája légyen.

7. Mikor pedig valaki leányát szolgálatra eladja, ne botsáttassék úgy ki, mint a' rab szolgák.

8. Ha az ő urának nem tetszik, úgy hogy azt magának nem jegyzi, tehát engedje, hogy váltassék meg; ne légyen szabad eladni azt idegen embernek, mert hitetlenül tselekedett ő véle. (a)

(a) Tudniillik: hogy megvette pénzen, de nem vette el magának feleségül; mert úgy adatnak vala el szolgálatra pénzen a' 'Sidó szolgáló leányok, hogy azok, a' kik megvennék azokat, feleségül is elvennék.

9. Hogyha az ő fiának jegyzi azt, tselekedjék azzal a' leányzóknak törvények szerént.

10. Ha pedig mást vejénd magának, annak ételét, ruházatját, és a' házasságban való igazságát alább ne szállíttsa.

11. Ha e' három dolgot nem tselekeszi azzal, botsássa el ingyen, minden fizetés nélkül.

II. 12. A' ki valakit úgy verénd, hogy az meghaljon, megölettessék. 3. *Mós.* 24: 17.

13. De a' ki nem leselkedett *felebarátja után*, hanem az Isten vetette azt annak keze eleibe, helyet rendelek néked, hová az szaladjon. 4. *Mós.* 35: 11. 5. *Mós.* 19: 2. *Jós.* 20: 2.

14. Mikor pedig valaki felebarátjára szándékozik, és megöli azt álnoksággal, az én óltáromtól is elvonjad ötet halálra.

15. A' ki attyát vagy annyát megveréndi, megölettessék.

16. Az emberlopó, ha vagy eladta az embert, vagy kezében kapják azt, megölettessék.

17. A' ki attyának vagy annyának gonoszt mondánd, megölettessék. 3. *Mós.* 20: 9. *Péld.* 20: 20. *Mát.* 15: 4. *Márk.* 7: 10.

18. Hogyha valakik egybe vesznek, és valaki az ő felebarátját üti kövei vagy öklével, és meg nem hal, hanem ágyba esik:

19. Ha felkél, és kin jár páltzán, ártatlan légyen az a' ki megverte vólt: de úgy, hogy feküvése miatt való kárvallását megfizesse, és azt meggyógyíttassa.

20. Mikor pedig valaki megveri rabját, vagy szolgáló leányát páltzával, és meghal keze miatt, megbüntettessék:

21. De ha egy nap vagy két nap él a' vereség után, ne büntettessék meg, mert pénzen vett szolgája.

22. Hogyha pedig a' férjfiak egybe vesznek, és valamelly terhes aszszonyt megsértenek, úgy hogy idő előtt szülni kelljen, de azért nem következik abból semmi veszedelem, megbüntettessék az, amint az aszszonynak ura akarja, a' bíráknak ítéletek szerént.

23. Hogyha pedig halál következik abból, annak életéért fizesse a' gyilkos az ő életét.

24. Szemet szemért, fogat fogért, kezet kézért, lábat lábért. 3. *Mós.* 24: 20. 5. *Mós.* 19: 21. *Mát.* 5: 38.

25. Égetést égetésért, sebet sebért, kéket kékért.

26. Ha valaki az ő szolgájának vagy szolgáló leányának szemét üti, úgy hogy az kiveszszen, az ő szemiért botsássa azt szabadon.

27. Hogyha az ő szolgájának vagy szolgáló leányának fogát kiüti, botsássa el szabadon az ő fogáért.

28. Ha valamelly ökör megökleli a' férjfiat, vagy az aszszonyt, úgy hogy meghaljon: azt az ökröt kövekkel verjék agyon, és annak húsát meg ne egyék, az ökörnek ura pedig ártatlan légyen.

29. Hogyha pedig az ökör annakelőtte is öklelős vólt, és megmondották azt tudomány tétellel annak urának, mindazáltal azt őrizetben nem tartotta: ha férjfiat vagy aszszonyt öl meg, az az ökör megköveztessék, az ura is pedig megölettessék.

30. Hogyha az ő életének (b) váltságával akarják büntetni, az ő életének váltságáért fizessen annyit, a' mennyit kívánnak rajta.

(b) Az az, ha azzal büntetik, hogy megváltsa az ő életét.

31. Ha valakinek fiát vagy leányát ökleli meg, ugyan ezen törvény szerént büntettessék.

32. Ha pedig rabot vagy szolgáló leányt öklel meg, adjon annak ura harmintz ezüst siklust a' rabnak urának, az ökör pedig megköveztessék.

III. 33. Ha valaki vermet nyit meg, vagy valaki ő maga ás vermet, és az után nem fedi azt bé, és valakinek ökre vagy szamara esik abba:

34. A' veremnek ura pénzel elégíttse meg azt; a' meghalt állat pedig azé légyen.

35. Ha valamelly ökör más ember ökrét megökleli, úgy hogy meghaljon; adják el az eleven ökröt, és annak árrát oszszák meg, hasonlatosképpen a' meghalt ökröt is oszszák meg.

36. Vagy ha megmondották az előtt, hogy az ökör öklelős, mindazáltal az ő ura őrizet alatt nem tartotta, az ökörért adjon ökröt; a' meghalt ökör pedig azé légyen.

XXII. RÉSZ.

E' Részben is külső dolgokról való polgári törvényeket rendel Isten az Izráelitáknak.

HA valaki lop ökröt vagy juhot, és megöli vagy eladja azt, egy ökörért adjon öt ökröt, és egy juhért négy juhot. 2. *Sám.* 12: 6.

2. Ha az orvot a' háznak megásásában kapják, és a' vereség miatt meghaland, a' ki azt verte, halálra ne ítéltessék.

3. Hogyha pedig a' nap felkelve verte a' lopót,

halálra

halálra ítéltessék annak halálra való veréséért, *a' lopó* megfizesse a' mit ellopott, ha meg nem fizethet, adják el az ő lopásáért.

4. Hogyha pedig a' lopott marhát kezében kapják, akár ökör, akár szamár, akár juh légyen, ha azok elevenek lésznek, két annyit adjon *a' lopó.*

II. 5. Ha valaki kárt tészen más embernek szőlejében vagy szántóföldében, és az ő barmát a' más ember' szántóföldére botsátja kárt tenni; az ő földének és szőlőjének legjobb terméséből elégíttse meg a' káros embert.

III. 6. Ha tűz támad, és a' tűz tövisbe akad, és megégeti a' gabonának rakásit, vagy a' fenn álló gabonát, vagy mezőnek termését: megfizesse a' kárt, a' ki a' tüzet támasztotta.

IV. 7. Mikor valaki az ő felebarátjának ád pénzt vagy edényeket tartani, és annak házából elorozzák azt, ha a' lopót megtalálják, adjon két annyit.

8. Ha a' lopót meg nem találják, a' háznak gazdáját vigyék a' birák' eleibe, és esküdjön meg, hogy az ő felebarátjának marhájához nem nyúlt.

V. 9. Akármi felől légyen versengés, akár ökör felől, akár szamár felől, akár juh felől, akár öltözet felől, vagy akármi elveszett marha felől, mikor valaki azt mondja: kétség nélkül ez a' lopó, mind a' kettőnek ügye a' birák eleibe vitessék, és a' kit a' birák bűnössé tésznek, adjon két annyit az ő felebarátjának.

VI. 10. Ha valaki ád az ő felebarátjának szamarat, vagy ökröt, vagy juhot, vagy valami egyébb állatot tartani, és meghal, vagy megsértetik, vagy ellenségtől elhajtatik, úgy hogy senki nem látta:

11. Botsáttassék e' dolog a' két ember között az Istenre való esküvésre, hogy az ő felebarátjának marháját el nem lopta; és a' marhának ura megelégedjen annak hitin, ne fizessen az semmit.

12. Hogyha ellopták a' marhát, megfizessen az urának. 1. *Mós.* 31: 39.

13. Ha vadaktól szaggattatott el, vigye hozzá annak a' mi elszaggattatott, valami részét bizonyságúl, és ne fizesse meg azt.

VII. 14. Ha pedig valaki költsön kér barmot az ő felebarátjától, és az megsértetik, vagy meghal annak urának távol létében, megfizesse a' kárt.

15. Ha pedig a' baromnak ura véle egygyütt lejénd, semmit ne fizessen: ha bérben fogadta azt, légyen munkájának fizetéséért.

VIII. 16. Ha valaki valamelly szűz leányzót elhitet, ki másnak nem jegyeztetett, és véle hál, adja meg jegy ruháját, és vegye el azt feleségül. 5. *Mós.* 22: 28.

17. Ha nem akarja az ő attya a' leányzót néki adni, a' leányzóknak jegy ruhájok szerént adjon annak pénzt.

IX. 18. A' varásló és szemfény vesztő aszszonyt ne hagyd élni.

X. 19. Valaki barommal vétkezik, meghaljon. 3. *Mós.* 18: 23. *és* 20: 15.

XI. 20. A' ki idegen isteneknek áldozik és nem tsak az egy Úrnak, megölettessék.

XII. 21. Jövevényen hatalmat ne tselekedjél, és azt meg ne nyomorítsd; mert ti is Égyiptom' földén jövevények vóltatok. 3. *Mós.* 39: 34.

22. Egy özvegyet vagy árvát is ne nyomorítsatok meg. *Zak.* 7: 10.

23. Ha pedig megnyomorgatod, és én hozzám kiált, meghallgatom annak kiáltását.

24. Felgerjed az én haragom, és elvesztlek titeket fegyverrel, és a' ti feleségtek özvegyek lésznek, és a' ti gyermekeitek árvák.

XIII. 25. Ha pénzt adsz költsön az én népemnek, a' szegénynek, a' ki te véled vagyon, ne kívánj rajta usorát, mint az usorás szokott tselekedni.

XIV. 26. Ha a' te felebarátodnak ruháját zálogba elveszed, a' napnak lemente előtt megadjad azt néki.

27. Mert tsak az az ő öltözeti, és az ő testének leple a' mellyben hál; és ha én hozzám kiált, meghallgatom, mert én irgalmas vagyok.

XV. 28. A' tisztbéli személlyeket ne átkozzad, és a' te néped közt való fejedelemnek gonoszt ne mondj. *Tsel.* 23: 5.

XVI. 29. A' te megért gabonádnak és borodnak első zsengéjét ne halogassad megadni: a' te fiaid közzűl az első szülöttet nékem adjad. *R.* 13: 2. 12.

30. Ekképpen tselekedjél a' te ökreidből és juhaidból: heted' napig légyen az ő annyával, nyóltzad' napon nékem adjad azt. *R.* 34: 19. *Ezék.* 44: 30. 3. *Mós.* 22: 27.

XVII. 31. Szent emberek légyetek én előttem; a' mezőn elszaggattatott állatnak húsát meg ne egyétek, hanem az ebnek vessétek azt. 3. *Mós.* 22: 8. *Ezék.* 44: 31.

XXIII. RÉSZ.

A' boszszúság tételekről, a' mi ellenségeinkel való jótételről, az ítéletekről, a' veteménynek a' mezőn való hagyásáról, a' szombatról és a' három nagy innepekről, a' bálványokról, törvényeket ád Isten, és parantsolja, hogy semmi szövetséget ne tartsanak a' pogányokkal és azoknak bálványokkal.

HAMIS és hazug hírt ne költs, és hamis embernek segítségül ne légy, hogy hamisan mellette megesküdnél.

2. Ne kövessed a' sokaságot a' gonoszban, és ne szóllj a' törvényben a' sokaság mellett, az igaz ítéletnek elfordítására.

3. A' szegénynek személlyére ne nézz, az ő törvénnyében. 3. *Mós.* 19: 15.

4. Ha találkozol a' te ellenségednek bujdosó ökrére vagy szamarára, hajtsd haza nékie. 5. *Mós.* 22: 1.

5. Ha látod, hogy a' tereh alatt fekszik annak szamara, a' ki téged' gyűlöl, avagy nem lészesz-é annak segítséggel? Emeld fel azt ő véle egygyütt.

6. A' te szegényednek igazságát el ne fordíttsad az ő törvénnyében.

7. A' hamis beszédtől eltávozzál, és az ártatlant 's az igazat meg ne öljed; mert nem hagyom büntetés nélkül a' hamissat.

8. Ajándékot ne végy; mert az ajándék megvakítja a' szemeseket is, és az igazaknak beszédeket elfordítja. 5. *Mós.* 16: 19.

9. A' jövevény embert meg ne keseríttsed; mert ti jól tudjátok a' jövevényeknek mint légyen dolgok, mivelhogy ti is jövevények vóltatok Égyiptom' földében. *R.* 22: 21. 1. *Mós.* 46: 5.

II. 10. Hat esztendeig vesd bé a' te földedet, és takard bé annak hasznát.

11. A' hetedikben miveletlen hagyjad azt, hogy a' te népednek szegényi egyék meg azt, a' maradékát pedig a' mezőnek vadai egyék meg: ekképpen tselekedjél szőlőddel és olaj termő hegyeiddel is.

12. Hat napon tégyed dolgodat, heted' napon nyúgodjál, hogy nyúgodjon ökröd, szamarad, és megnyúgodjon a' te szolgáló leányodnak fia, és a' jövevény.

13. Mindeneket a' mellyeket parantsoltam néktek, nagy szorgalmatossággal megtartsátok: az idegen isteneknek nevét ne említtsétek, és ne hallattassék a' ti szátokból.

14. Minden esztendőben háromszor szentelj nékem innepet.

15. (a) A' kovásztalan pogátsás innepet megtartsad, hét napon egyél kovásztalan kenyeret, amint megparantsoltam néktek; az Abib nevű hónapban, mert akkor jöttél ki Égyiptomból; és üres kézzel senki ne láttassék én előttem. *R.* 13: 3. *R.* 34: 20.

(a) Húsvét' innepe, vagy pogátsás innep, mellyet szenteltek a' verekedő Angyaltól való megszabadúlásnak emlékezetére, melly lett vala Égyiptomban. Továbbá annak emlékezetére, hogy az Égyiptombélieknek kénszerítések miatt kenyeret nem süthettek, hanem hamu alatt pogátsát.

16. (b) A' te mezei veteményed' aratásának innepét is megtartsad, és a' te mezei majorságodnak bétakarításának innepét is, (c) melly szokott esni az esztendőnek végén.

(b) Pünköstnek innepe, mellyet szenteltek a' törvény' kiadásának emlékezetére, melly lett ötven nappal a' Húsvéti báránynak megétele után.

(c) Sátoros innep, mellyet annak emlékezetére szenteltek, hogy sátorban laktak 40 esztendeig.

17. Minden esztendőben háromszor minden férjfiú felmenjen az Úr Istennek eleibe. *R.* 34: 26.

18. Ne áldozzad az én áldozatomnak vérét kovászszal; és ne maradjon te nálad az én innepem' áldozatjának kövéri reggelig.

19. Mindennek az eleit, és a' te földednek első gyümöltsét a' te Úradnak Istenednek házába vigyed; ne főzd meg a' gödölyét (d) az ő annyának tejében. *R.* 34: 26.

(d) Az az: ne áldozzad a' bárányt vagy gödölyét nékem, mikor még tejes vagy nyálas; mert az olyan még a' kiváltképpen való ételben is útálatos, azért mondá a' 22 dik részben, hogy heted' napig hagyják alatta az annyának a' bárányt.

20. Ímé én elbotsátom az én Angyalomat te előtted, hogy megőrizzen tégedet a' te útadban, és bévigyen tégedet a' helybe, mellyet én készítettem. *R.* 33: 2.

21. Mególtalmazzad magadat attól, és engedj annak beszédének; ne boszantsad ötet; mert nem szenvedi el a' ti gonoszságtokat, mert az én nevem vagyon ő közötte. (e)

(e) Az az: Jehova az, nem teremtetett Angyal.

22. Mert ha hallgatándod az ő beszédét, és azokat tselekedénded a' mellyeket mondok: gyűlölőjök lészek azoknak, a' kik tégedet gyűlölnek, és ellenségek lészek a' te ellenségidnek. 1. *Mós.* 12: 13.

23. Mert az én Angyalom te előtted mégyen, és béviszen tégedet az Emorréusoknak, Kittéusoknak, Perizéusoknak, Kananéusoknak, Hivéusoknak, és Jebuzéusoknak földjökre, és kigyomlálom azokat.

24. (f) Ne imádjad azoknak isteneket és ne tiszteljed, és ne tselekedjél az ő tselekedetek szerént; hanem eltöröljed azokat, és elrontván elrontsad az ő bálványokat.

(f) A' bálvány imádás ellen való törvény.

25. Hanem tiszteljétek a' ti Uratokat Istenteket, és megáldja a' te kenyeredet és vizedet, és elveszek ti közzűletek minden betegséget.

26. (g) Nem lészen idétlen avagy meddő a' te földedben; és a' te életednek napjait bétöltöm. 5. *Mós.* 7: 14.

(g) Szép ígéretekkel indítja Isten az ő népét az ő parantsolatjának megtartására.

27. Az én félelmemet botsátom el előtted, és minden népet, a' melly közzé mégy, elrettentek; és minden ellenségidet elfutamtatom te előtted.

28. Darázsokat (h) botsátok te előtted, kik a' Hivéust, Kananéust, és Kittéust kiűzzék te előtted. *Jós.* 24: 12.

(h) A' darázsokon érti a' Kananéusoknak lelkeknek félelmét és mardosását.

29. Nem űzöm ki mind azokat egy esztendőben; hogy a' föld el ne pusztúljon, és megsokasodjanak te ellened a' mezőnek vadai.

30. Lassan lassan űzöm ki azt előled, míg megszaporodol, és a' földet bírhatod.

31. A' te határodat kivetem a' veres tengertől fogva a' Filistéusok' tengeréig, és a' pusztától fogva az Eufrates folyóvízig; mert a' ti kezeitekbe adom a' földnek lakosit, és azokat kiűzzed te előled.

32. Ne tégy szövetséget, se azokkal, se azoknak istenekkel. *R.* 34: 14. 5. *Mós.* 7: 2.

33. Ne engedjed, hogy a' te földeden lakjanak; hogy tégedet ellenem való bűnbe ne ejtsenek, mikor az ő isteneket tiszteled, melly dólog néked tör gyanánt lenne.

XXIV. RÉSZ.

Mósest Isten aláküldi a' hegyről, hogy a' feljül megmondott törvényeket a' népnek eleibe adja, és parantsolja az Isten néki, hogy az után felmenjen. A' népnek azért eleibe adja az Isten' törvényit, mellyeknek a' sokaság enged. Móses azért azokat megírja, és a' könyvet vérrel megszentelvén, az Isten között és a' nép között való szövetséget megerősíti; az után felmégyen Istenhez egynéhány magával; ötet magát szóllítja Isten, és ott lészen negyven éjjel nappal.

ÉS monda az Isten Mósesnek: jöj fel az Úrhoz te, és Áron, Nádáb és Abihu, és az Izráelnek vénei közzül hetvenen; és nagy távol hajtsátok meg magatokat én előttem.

2. És tsak egyedül Móses menjen az Úrhoz, amazok pedig oda ne közelíttsenek, a' nép se jöjjön fel ő véle.

II. 3. Eljövén azért Móses, minekutánna megbeszéllette vólna a' népnek az Úrnak minden beszédit, és minden törvényit; és a' nép egyenlő szóval felelt, mondván: az Úrnak minden beszédit, valamellyeket parantsolt, megtselekedjük. *R.* 19: 8.

4. Megírja Móses az Úrnak minden beszédit, és felkelvén reggel építe óltárt a' hegy alatt, és tizenkét oszlopokat, az Izráelnek tizenkét nemzetségi szerént.

5. Az után elküldé az Izráel' fiainak ifjait, (a) kik áldozának égő áldozatokat, és hálaadó áldozatokat az Úrnak tulkokkal.

(a) Ez ifjak vóltak az Izráelitáknak első szülötteik, kik a' papi tisztben vóltak, mivelhogy akkor nem vóltak a' Lévi' nemzetségéből való papok.

6. És Móses vévé azoknak véreknek felét, tölté azt medentzékbe; a' vérnek pedig felét tölté az óltárra.

7. Az után vévé az Isten' törvénnyének köny-

vét, és elolvasá a' népnek hallására; kik mondának: mindeneket, a' mellyeket az Úr parantsolt, megtselekszünk, és engedünk.

8. És vévén Móses a' vérnek megmaradtt részét, meghinté azzal a' népet, és monda: (b) ez a' szövetſégnek vére, mellyet az Úr tett ti véletek, mind e' beszédek szerént.

(b) Szövetſégnek vére. Az az, e' vér bizonysága a' szövetſégnek, mellyet tett ti véletek, hogy tudniillik azok erősek és állandók lésznek: melly vér példázta a' Jézus Krisztus' vérét.

III. 9. Azután felméne Móses, Áron, Nádáb, Ábihu, és az Izráelnek vénei közzül hetvenen. *'Sid.* 9: 20.

10. És láták az Izráelnek Istenét; és az ő lábai alatt vala úgy mint zafirból tsináltatott padimentom, minémű az ég, mikor tiszta.

11. Az Izráel' fiainak véneire pedig nem veté a' kezét; (c) mert minekutánna látták az Istent, ettek és ittak.

(c) Az az, nem ölte meg őket, mint másokat megölt vólna, a' kiknek a' hegyre nem szabad vólt felmenni, melly örömnek jeléül ettek és ittak.

IV. 12. Akkor monda az Úr Mósesnek: jöj fel én hozzám a' hegyre, és légy ott; és adok teneked kötáblákat, a' törvényt és a' parantsolatokat, mellyeket írtam, hogy azokra megtanítassanak.

13. Felkele azért Móses, és Jósué az ő szolgája, és felméne Móses az Isten' hegyére.

14. A' véneknek pedig monda: maradjatok itt míg megtérek tihozzátok; ímé Áron és Hur ti véletek vagynak, a' kinek valami ügye lészen, ő hozzájok menjen.

15. Akkor felméne Móses a' hegyre, és a' felhő elborítá a' hegyet;

16. És lakozék az Úrnak ditsősége a' Sinai hegyen, és béfedezé azt a' felhő hat napon, és szóllítá heted' napon Mósest a' felhőből.

17. És az Úr' ditsőségének látása ollyan vala a' hegynek tetején, mint az égő tűz az Izráel' fiai előtt.

18. És béméne Móses a' ködnek közepébe, és felméne a' hegyre, és lön Móses a' hegyen negyven nap és negyven éjjel. *R.* 34: 28. *5. Mós.* 9: 9. *és* 18.

XXV. RÉSZ.

Parantsolja Isten Mósesnek, hogy az Izráel' nemzetſégének megmondja, hogy minden ember az Isten' sátorának épitésére való szükséges marhákat adjon szabad akaratja szerént. Megírja Móses a' szent Ládának, kegyelem táblának, Kérubimoknak, asztalnak, és gyertyatartónak formáját.

Akkor szóllítá az Úr Mósest, ezt mondván: 2. (a) Szóllj az Izráel' fiainak, hogy végyenek nékem ajándékot; minden embertől, a' kinek szíve szabad akaratja szerént hajol az adásra, végyetek nékem ajándékot.

(a) Az Isten parantsolja Móses által, hogy az ő sátorának elkészítésére adjanak drága ajándékokat, mellyek itt megírattatnak, és hogy a' népet az adakozásra inkább felindítaná Isten, azzal ajánlja magát, hogy ő közöttök lakozik. Itt nem kell azt gondolnunk, hogy az Isten bérekesztethetnék. Mert ha az Istennek széke a' menyország, és lábainak zsámolya a' föld. *Ésa.* 66. És ha az egeknek egei őtet bé nem foghatják, 1. *Kir.* 8. *Tsel.* 7. mi módon fogta vólna bé a' kitsiny sátor? Mondja azért Isten, hogy közöttök lakik: és a' sátor Isten' háza, mivelhogy az ő jelenvaló vóltának a' sátor nyilvánvaló bizonysága és jele vala. Példázta pedig a' sátor az Anyaszentegyházat; mert miképpen az Isten' háza vólt, azonképpen az Anyaszentegyház, mint a' Krisztus mondja: én véletek vagyok. Továbbá, jóllehet az Isten' sátorában, az a' körül való ékességek és tzeremóniák által a' nép intetett az Istení dolgoknak betsülésére, némellyek pedig tsak ékességre valók vóltak: mindazáltal ha tsak azért rendeltettek vólna, az egész törvényben való tzeremóniák tsak híjában való pompák vóltak vólna. Azt mondjuk azért, hogy elöször, azok által a' 'Sidó nép egyen pogányoktól elválasztatott. *Efés.* 2. Másodszor, és föképpen, hogy azok a' Jézus Krisztust, az ő születését, szenvedését, halálát, vére' húllását, és áldozatját példázták; mellyre nézve mondja az írás, hogy azok tsináltattak a' formára, mellyet Isten mutatott Mósesnek a' hegyen, 2. *Mós.* 25. *Tsel.* 7. *'Sid.* 8. mellyeknek általa az ő erőtlenségekért, és úgymint gyermekségekért tartóztáttak a' Jézus Krisztusnak várásában, és az ő benne való bizodalomban. Mellyekből megtetszik, hogy noha Isten' kegyelméből a' Krisztusért hit által igazúltak meg, mint szinte mi, mindazáltal az ő hitek a' sok tzeremóniákkal némünémüképpen ugyan béfedeztetett vólt. Harmadszor, a' a' híveknek azok a' tzeremóniák vóltak úgy, mint sákramentomok, mellyek által Isten az ő ígéretit nékik megerősítette. Azért azok vóltak a' hívek' hiteknek támaszai. Utólszor: intettek azok által, mint kiváltképpen az áldozatok által penitentziára, az ő testek' gonosz kívánságinak öldöklésére, és magoknak megáldozására. *Róm.* 12. Mind ezekből megtetszik, hogy noha ő magokban azok a' tzeremóniák és ékességek haszontalanok vóltak, és az Isten azokban nem gyönyörködött, mivelhogy ő' lélek, és lelki tiszteletekkel akar tiszteltetni, *Ján.* 4. mindazáltal a' hívekben a' hit által Istennek előtte kedvesek vóltak.

3. Ez pedig az ajándék, mellyet ő tőle végyetek: aranyat, ezüstöt, és értzet.

4. Kék selymet, veres selymet, karmazsin színű selymet, fejér selymet, ketske szört.

5. Veressen festett kos böröket, borz böröket, és Sittim fákat.

6. A' gyertyatartóba való olajt, kenetnek olajjába való áromákat, és a' jó illatnak tsinálásához is áromákat.

7. Oniks köveket, és foglalni való köveket az Efódnak, és a' mellyre való ékességnek megkészítésére.

8. És készíttsenek nékem szent hajlékot, hogy ő közöttök lakozzam.

9. Mindenestől úgy tsináljatok, amint megmutatom tenéked a' szent hajléknak formáját, és annak minden edénnyinek hasonlatosságát; így tsináljátok azokat:

II. 10. Tsináljanak egy ládát sittim fából, harmadfél sing légyen annak a' hoszsza, másfél sing a' szélessége, másfél sing a' magassága is.

11. Megboríttsad azt tiszta arannyal, mind belől mind kívül megboríttsad; és azon feljül mind körös környül tsinálj arany koronás pártázatot.

12. És önts négy arany karikákat is, és azokat tsináld a' ládának négy szegeletire, egygyik óldalára is két karikát, a' másik óldalára is két karikát.

13. Tsinálj rúdakat is Sittim fából, és azokat is megboríttsad arannyal;

14. És a' rúdakat botsássad a' láda' óldalán való karikákba, hogy azokon hordozzák a' ládát.

15. A' ládának karikáiban álljanak a' rúdak, el ne vegyék onnét.

16. És helyheztessed a' ládába a' (a) bizonyságot, mellyet ez után néked adok.

(a) Bizonyságnak nevezi a' két kő táblát; mivelhogy az Isten' akaratjáról bizonyságot tészen vala.

17. Tsinálj kegyelemnek tábláját is (b) tiszta arányból, harmadfél sing légyen a' hoszsza, a' szélessége másfél sing légyen. *R.* 37: 6.

(b) Kegyelemnek táblája, melly példázta a' Jézus Krisztust, mint az Apostol magyarázza, *Róm.* 3. miképpen hogy a' láda is, mellyről az előtt szólla, ötet példázta.

18. Tsinálj két Kérubimokat is aranyból, a' kegyelem' táblájának két végére.

19. Az egygyik Kérubimot a' kegyelem táblának egygyik végére, a' másikat a' másik végére; a' kegyelem' táblájából formálják ki a' két Kérubimot annak két végén.

20. És a' két Kérubimok az ő két szárnyokat kiterjeszszék fenn, úgy hogy a' kegyelemnek tábláját az ő szárnyokkal befedezzék, és egymásra nézzenek, és az ő ortzájok a' kegyelemnek táblájára fordúljanak.

21. Ezt a' kegyelemnek tábláját pedig a' ládán feljűl tégyed, minekutánna a' ládába tejénded a' bizonyságot, mellyet néked adok ezután:

22. Ott lészek te véled szemben, és szóllok te véled a' kegyelemnek táblájáról a' két Kérubimok közzűl, mellyek vagynak a' bizonyság' tételnek ládáján feljűl, mind azok felől, a' mellyeket te általad parantsolok az Izráel' fiainak.

III. 23. Tsinálj annakfelette asztalt is Sittim fából, két sing légyen hoszszúsága, szélessége egy sing, magassága másfél sing. *R.* 37: 10.

24. És azt béboríttsad tiszta arannyal, és annak a' környékén tsinálj arany koronás pártázatot.

25. Tsinálj ismét körös környűl négy újnyi fedelet, és tsinálj annak a' fedélnek környékére arany koronát.

26. Annakfelette tsinálj négy arany karikát, mellyeket annak lábainak négy szegeletire tsinálj.

27. A' pártázaton alól légyenek a' karikák, mellyekbe a' rúdakat botsássák, hogy hordozhassák az asztalt.

28. Azokat a' rúdakat pedig Sittim fából tsináljad, és arannyal béboríttsad, és hordozzák az asztalt azoknál fogva.

29. Annakfelette az asztalnak tálait, tömjén tartóit, ezeknek fedeleit és tisztítóit, mellyek mind az asztalon álljanak, tiszta arányból tsináljad.

30. És tégy arra az asztalra kenyereket, mellyek mindenkor én előttem álljanak.

IV. 31. Tsinálj annakfelette gyertya tartót tiszta arányból; merő arányból vert légyen az, annak szára, ágai, pohárkái, tálatskái és virági azon egy merő arányból légyenek. *R.* 37: 17.

32. Hat ágai légyenek az óldalain, egy felől is három ág, más felől is három ág.

33. Az egygyik ágán légyenek mondolának formájára formáltatott három tálatskák, gombjával és virágjával egybe; a' másik ágán is mondola formára tsináltatott három tálatskák gombjával és virágjával egybe: illyen módon légyen a' gyertyatartónak mind a' hat ága.

34. A' gyertyatartónak szárán légyen mondola formára tsináltatott négy tálatska, gombjával és virágjával egyetemben.

35. És a' két ága alatt egy gomb légyen, a' másik két ága alatt is egy gomb, és harmadik rendbéli ágai alatt is egy gomb légyen, így légyen a' gyertyatartónak mind a' hat ága.

36. Annak mind gombjai mind szárai a' derekából légyenek, mindenestől azon tiszta vert arányból légyen.

37. Tsinálj hét szövétneket is a' gyertyatartóhoz, mellyeket magasan helyheztess, hogy a' gyertyatartó mindenfelé világosságot adjon.

38. Gyertya' hamva' vévöt is, és annak a' köpűit tiszta arányból tsináljad.

39. Egy Talentum tiszta arányból (c) tsináld minden edénnyivel egybe.

(c) A' közönséges Talentum hatvan font vólt, a' templomé pedig száz húsz.

40. Meglásd pedig, hogy arra a' formára tsináld, melly tenéked mutattatott e' hegyen. *Tsel.* 7: 44. *'Sid.* 8: 5.

XXVI. RÉSZ.

Megmondja Isten Mósesnek a' szent hajlékot minémű kárpitokból és deszkákból tsinálja, a' superlátot is mint tsinálja a' Szentek' Szente' eleibe. És hová helyheztesse a' ládát, a' kegyelem' tábláját, az asztalt, és a' gyertya tartót.

A' SÁTORT pedig tsináljad fejér viszszált selyemből, kék selyemből, veres és karmazsin színű selyemből tsinált tíz kárpitból, Kérubim formákat tsinálj a' kárpitokon szép mesterséggel. *R.* 36: 8.

2. Egygyik kárpitnak hoszsza légyen huszonnyóltz sing, és egygyiknek szélessége négy sing, egy mértéke légyen mindenik kárpitnak.

3. Öt kárpitot foglalj egybe egygyiket a' másikkal, ismét a' másik öt kárpitot külön foglaljad egybe egygyiket a' másikkal.

4. Tsinálj kék selyemből mintegy szemetskéket is az elsö kárpitnak szélén, a' melly felől a' másikkal egybe kell foglalni, a' másik kárpitnak is a' szélén, aholott a' harmadik rendbéli kárpittal egybe kell foglaltatni, akképpen tsinálj szemetskéket.

5. Ötven szemet tsinálj egygyik kárpiton, ötvent tsinálj a' másik kárpiton is, aholott egybe kell foglalni a' harmadikkal, egymás' ellenében légyenek szépen tsinálva a' szemetskék.

6. Tsinálj ötven arany (a) horgotskákat is *minden kárpitra*, és azokkal foglald egybe a' kárpitokat, hogy egy sátor légyen.

(a) Vagy gombokat.

II. 7. Ezeknek utánna tsinálj ketske szörből kárpitokat a' sátornak befedezésére, tizenegy kárpitot tsinálj ollyant. *R.* 36: 14.

8. Egygyik kárpitnak hoszsza harmitz sing légyen, és a' szélessége négy sing légyen, mind a' tizenegynek egy mértéke légyen.

9. Az ötét a' kárpitnak külön foglald egybe, és hatát külön; és a' hatodik kárpitot megkétszerezzed a' sátornak ajtaja' ellenébe.

10. Tsinálj pedig ötven szemetskéket is az egygyik kápitnak szélén, aholott egybe kell foglalni a' másikkal; azonképpen a' másiknak is a' szélén, aholott egybe kell a' harmadikkal foglalni.

11. Tsinálj ötven értz horgotskákat is, mellyeket bévess a' másik kárpiton való szemetskékbe, és foglald egybe a' kárpitokat, hogy légyen egy sátor.

12. A' mivel a' sátornak kárpitjai bővebbek, tudniillik egygyik kárpitnak a' fele a' szent hajléknak hátúlsó részén botsáttassék alá.

13. A' mivel pedig a' kárpitok hoszszabbak, tudniillik egy felől is egy singel, más felől is egy singel, a' szent hajléknak óldalán botsáttassék alá, mind egy felől, mind más felől, hogy befedje azt.

III. IV. 14. Tsinálj a' sátornak fedelet megveresíttetett kos börből, ismét tsinálj más fedelet borz börből. *R.* 36: 19.

V. 15. Tsinálj a' szent hajléknak fenn álló deszkákat is sittim fából. *R.* 36: 20.

16. A' deszkának magassága tíz sing légyen, a' szélessége pedig egygyik deszkának másfél sing légyen.

17. Mindenik deszkának két tsapja légyen az egygyik végén, lajtorjának formájára egymás' ellenében: a' szent hajléknak minden deszkáit így tsináljad.

18. A' szent hajléknak pedig dél felöl való óldalán húsz táblát tsinálj.

19. És a' húsz deszka alá negyven ezüst talpat tsinálj, két talpat egy deszka alá az ő két tsapja szerént, és két talpat a' másik deszka alá, az ő két tsapja szerént.

20. A' szent hajléknak éjszak felöl való másik óldalán is húsz deszkát tsinálj.

21. És azoknak is negyven ezüst talpat, két talpat egy deszka alá, más alá is kettőt.

22. Napnyúgot felöl való óldalán tsinálj hat deszkát.

23. És a' hajléknak szegeletire is két deszkát tsinálj, mind a' két szegeletnek szélin.

24. Mellyek alól mind a' tetejéig kettősök légyenek egy karikában foglaltatván, így tsináljad a' két deszkát a' hajléknak két szegeletin.

25. Légyen azért nyoltz deszka, és azoknak tizenhat ezüst talpa, két talp egy deszka alatt, és két talp a' más deszka alatt.

26. Tsinálj rúdakat is sittim fából, öt rúd légyen a' hajlék' egygyik óldalának deszkáihoz.

27. És öt rúd a' hajlék' másik óldalának deszkáihoz; és a' napnyúgoti részének deszkáihoz is öt rúd.

28. A' középső rúdat a' deszkáknak (b) közepin botsásd által, hogy egygyik végétől fogva a' hajléknak másik végéig érjen.

(b) Az az, a' deszkákat közép aránt a' középső rúdnak általfúrjad, de a' több rúdak karikákban járjanak.

29. A' deszkákat pedig megborítsd arannyal, és karikákat is tsinálj aranyból, mellyeken által botsássák a' rúdakat; a' rúdakat pedig megboríttsad arannyal.

30. Illyen módon építsd fel a' sátort, annak hasonlatosságára, melly néked a' hegyen mutattatott. *R.* 25: 40.

VI. 31. Tsinálj superlátot is kék selyemből, veres selyemből, karmazsin színű selyemből, és fejér viszszált selyemből; szép mesterséggel tsináld azt Kérubimoknak képeivel elegy. *R.* 36: 35.

32. És függeszd azt sittim fából tsinált négy oszlopokra, mellyek arannyal béboríttattak légyenek, arany horgai, és négy ezüst talpai *légyenek.*

33. És a' horgokra függeszszed azt, és oda vigyed a' superláton belöl a' bizonyság tételnek ládáját, (c) és a' superlát választja el a' szent helyet a' legszentségesbb helytől. (d)

(c) Bizonyság tétel' ládájának mondja, mert az Istennek jelen való vóltának bizonysága vala, és a' két kö tábla is abban vala, mellyek az Isten' akaratjáról bizonyságot tettek.

(d) Ez helyeknek egygyike a' Szent Lélektől nevezte. tik *Szentnek*, a' másik *Szentek' Szentének.*

34. Annakfelette helyheztessed a' kegyelemnek tábláját a' bizonyság' tételnek ládáján feljül, a' legszentebb helybe.

35. Az asztalt helyheztessed a' superláton kivül, és a' gyertyatartót az asztal' ellenébe a' hajléknak dél felöl való részébe; az asztalt pedig éjszak felöl való részébe helyheztessed.

VII. 36. Tsinálj superlátot a' hajléknak ajtajára kék selyemből, veres, karmazsin színű, és fejér viszszált selyemből szép mesterséggel. *R.* 36: 37.

37. A' superlátnak pedig tsinálj öt oszlopot sittim fából, mellyeket arannyal megborítts, azoknak horgai is aranyból légyenek, és önts azoknak értzből öt talpat.

XXVII. RÉSZ.

Megmondja Isten Mósesnek az óltárnak, a' hajlék' tornátztzának, és annak kárpitjainak, oszlopinak formáját, tudniillik minémű formára tsináltassa azokat. A' világosításhoz való olajról is parantsolatot ád.

TSINÁLJ óltárt is sittim fából; öt sing légyen a' hoszsza, a' szélessége is öt sing légyen, négy szegű légyen az óltár, és a' magassága három sing légyen. *R.* 38: 2.

2. És ennek négy szegeletin szarvakat tsinálj; ugyan abból légyenek a' szarvak, és azt megboríttsad értzel.

3. Tsinálj vas fazekakat is annak hamvának kihordására, seprőket, szénnek való medentzéket, horgas villákat, és ollókat, minden szerszámát értzből tsináljad.

4. Tsinálj rostélyt is értzből mint egy hálót, és annak négy szegeletire négy karikákat is értzből.

5. És helyheztesd a' rostélyt az óltárnak üregségébe belöl alá, úgy hogy a' rostély az óltárt félig felérje.

6. Tsinálj rúdakat is az óltárnak sittim fából, és azokat értzel boritsd meg.

7. És a' rúdakat botsásd a' karikákba, és légyenek azok a' rúdak az óltárnak két óldalában, mikor hordozzák azt.

8. Hézagon tsinált deszkákból, amint a' hegyen mutatta tenéked *az Úr*, úgy tsináljatok.

II. 9. Tsinálj a' szent hajléknak tornátzot is dél felöl, fejér viszszált selyemből tsinált kárpitból, egygyik óldalának hoszsza légyen száz sing. *R.* 38: 9.

10. Annak légyen húsz oszlopa, és azoknak húsz értz talpai, és ezeknek horgai karikáival egyben ezüstből légyenek.

11. Ezenképpen éjszak felöl való óldalának a' hoszsza légyen száz sing kárpit, annak is húsz oszlopa, húsz talpa, és azoknak horgai és karikái ezüstből.

12. A' pitvar' szélességén pedig a' napnyúgot felöl való óldalán légyen ötven sing kárpit, és annak tíz oszlopai és tíz talpai légyenek.

13. A' naptámadat felöl való szélessége is légyen ötven sing.

14. Ennek egygyik óldalán légyen tizenöt sing kárpit, annak három oszlopa és három talpa.

15. Másik óldalán is légyen tizen öt sing kárpit, annak is három oszlopa és három talpa.

16. A' tornátznak kapuján pedig légyen kék selyemből, veresből, karmazsin színű, és fejér viszszált selyemből mesterséggel tsinált húsz sing superlát, annak négy oszlopa, és az oszlopoknak négy talpai légyenek.

17. A' tornátznak minden oszlopai körös környül ezüst veszszőkkel övedeztessenek meg, azoknak horgai ezüstből, talpai értzből légyenek.

18. A' tornátznak hoszsza száz sing légyen, szélessége ötven sing, magassága öt sing, viszszált fejér selyemből tsinált kárpit légyen, és azoknak oszlopinak talpai értzből.

19. A' szent hajléknak minden szolgálatja mel-

lé való edényi, és minden szegei annak, mind a' tornátznak szegeivel egybe, értzből légyenek.

III. 20. Te pedig parantsold meg az Izráel' fiainak, hogy adjanak tenéked tiszta és szépen megtört olajt a' lámpáshoz, hogy az szüntelen világoskodjék. 3. *Mós.* 24: 2.

21. A' gyülekezetnek hajlékában a' superláton kívül, melly a' bizonyság' tétel ládájának elötte vagyon, helyheztesse azokat Áron és az ö fiai, hogy égjenek azok estvétöl fogva mind reggelig az Úr elött; örökké való rendtartások légyen ez, az ö maradékok közt az Izráel' fiainak.

XXVIII. RÉSZ.

Parantsolja Isten Mósesnek hogy Áront az ö fiaival egybe válaszsza a' Papi méltóságra, és ahoz való ékes ruhákat tsináltasson.

TE pedig hívasd hozzád a' te atyádfiát Áront, és az ö fiait ö véle egybe az Izráel' fiai közzül, hogy énnékem papim légyenek; Áron, Nádáb, Abihu, Eleázar, Ithamár, Áronnak fiai.

2. És tsinálj szent ruhákat Áronnak a' te atyádfiának, ditsöségre és ékességre.

II. 3. Te annakokáért parantsold meg a' bölts mestereknek, kiknek elméjeket böltseségnek ajándékával megékesítettem, hogy tsináljanak Áronnak öltözö ruhákat, az ö felszentelésére, hogy énnékem papom légyen.

4. Ezek pedig a' ruhák a' mellyeket tsinálniok kell: Hósen, Efód, böv rántzos ruha, szoros alsó ruha, süveg és öv, ezeket a' szent ruhákat tsinálják Áronnak a' te atyádfiának, és az ö fiainak, hogy énnékem szolgáljanak a' papi tisztben.

5. Annakokáért adjanak ezeknek aranyat, kék selymet, veres karmazsin színü, és fejér selymet.

6. Az Efódot (a) tsinálják aranyból, kék, veres, karmazsin színü, és fejér selyemböl szött mesterséggel. *R.* 39: 2.

(a) Efód, ez rövid ruha volt, mellyet legfeljül adtak reá hogy a' többit megszorítaná; a' vállától fogva a' vékonyáig ért.

7. A' vállán való két szárnyait úgy tsinálják, hogy a' két vége egybe kaptsoltassék.

8. Az Efódnak pedig szorítója a' melly az Efódon vagyon, mint szinte a' ruhája, aranyból, kék, veres, karmazsin színü és viszszált fejér selyemböl tsinált légyen.

9. Annakutánna végy két oniks követ, és mesd fel azokra az Izráel' fiainak neveket.

10. Hatának nevét egygyik köre, a' hatának a' másik köre, az ö születéseknek rendi szerént.

11. Kömetszö mesterrel, mint petsétet szokták metszeni, úgy metszesd fel e' kövekre az Izráel' fiainak neveket, aranyba foglalván azokat körös környül.

12. És helyheztessed e' két köveket az Efódnak vállára, mellyek légyenek az Izráel' fiairól való emlékezetnek kövei; hogy hordozza Áron azoknak neveket az Úr elött, az ö két vállán emlékezetnek okáért.

13. És tsinálj arra két arany boglárokat.

14. Tsinálj egy arányú két arany lántzot is megtekerített arany veszszökböl, és foglaljad azokat a' megfodorított arany lántzokat a' boglárokhoz.

15. Annakutánna tsinálj ítéletnek Hósennét, (b) drágalátos mesterséggel, mind szintén az Efódot akképpen tsináld azt is, aranyból, kék, veres, karmazsin színü, és fejér viszszált selyemböl.

(b) Hósen, ez az Efódon feljül volt, négy szegü béllett, melly Áronnak a' szive aránt volt a' mejjén, ebben volt az Urim és Thummim. A' Hósennek külsö részébe voltak foglalva tizenkét drága kövek, mellyekben volt az Izráel' tizenkét nemzetségének nevek. Melly ékesség nem arra való volt, hogy Áron kevélykednék azokkal, vagy az Izráelnek nemzetsége azt állítaná, hogy az ö jámborságokért Isten elött ollyan betsületesek: hanem azzal intetett elöször a' Pap, hogy az Izráelíták felöl és az ö megmaradások felöl szorgalmatos lenne, és könyörgésében azokról Isten elött gyakorta emlékezznék. Másodszor, azt jelentette azzal az Isten, hogy a' híveknek Isten elött való betsületek nem egyébünnét vagyon, hanem a' Papságnak szentségéből, és noha ö magokban semmik és elvettettek volnának, mindazáltal a' Krisztusban, a' kinek testébe óltattak, kedvesek és ollyanok mint a' drága kövek. Harmadszor, azt jelentette Isten azzal, hogy mi felölünk úgy visel gondot, mintha az ö szivébe rekesztettünk volna. Esa. 40.

16. Négy szegü légyen és kétszeres, egy arasz légyen annak a' hoszsza, egy arasz a' széle is.

17. És foglalj abba drága köveket négy renddel. Ez légyen pedig az elsö rend: Sárdoniks, Topasus, Kárbunkulus.

18. A' második rend: Smaragd, Safir, Jáspis.

19. A' harmadik rend: Linkurius, Akátes, Ametistus.

20. A' negyedik rend: Krisolitus, Onikinus, Berillus: mellyek mind aranyba foglalva légyenek.

21. Ezek a' kövek pedig légyenek az Izráel' tizenkét fiainak nevek szerént, mindeniknek az ö neve szerént felmetszve, amint a' petsétet szokták metszeni, a' tizenkét nemzetség szerént.

22. És e' szent Hósenhez szabjad amaz egyarányú két aranylántzot, mellyek tiszta aranyból tsináltattak fodorítva.

23. Tsinálj két arany karikát is e' szent Hósennek, és a' két karikát tsináljad az Hósennek két szegeletire.

24. És a' két fodorított arany lántzot vonjad a' két karikába, melly két karikák vagynak a' szent Hósennek két szegeletin.

25. A' lántzoknak pedig más két végét foglaljad a' két boglárhoz; és helyheztessed az Efódnak vállain elöl.

26. Tsinálj két arany karikát is, mellyeket tsinálj a' szent Hósennek két alsó szegeletire, belöl, az Efód' felöl való kétszerezésének szegeletire.

27. Más rendbéli két arany karikákat is tsinálj, és helyheztessed azokat oda alá egymás ellenébe az Efódnak két óldalúl való részébe: a' ruhának szorítói mellett, az övedzönek felette.

28. És illyen módon szoríttsák a' Hósent az ö karikáinál fogva, az Efódon való karikákhoz, kék selyemböl tsinált sinórral, hogy az Efódnak övedzöjén fellyül légyen, és el ne választassék a' Hósen az Efódtól.

29. Hogy hordozza Áron az Izráel' fiainak neveket az ítéletnek szent Hósenjében az ö szivén, mikor a' szent hajlékba bémégyen, emlékezetre az Úr elött szüntelen.

30. (c) Annakutánna helyheztessed az ítéletnek Hósenjébe az Urimot és a' Thummimot, hogy légyenek az Áronnak szivén, mikor bémégyen az Úr eleibe; és hordozza Áron az Iráel' fiainak ítéletit az ö szivén az Úr elött mindenkor.

(c) *Urim*, világosságot, *Thummim* tökélletességet je-

gyez. De mitsoda vólt Hósenben az *Urim* és *Thummim*, soha senki nem tudhatja. Némellyek a' bölts emberek közzül mondják, hogy azzal Isten akarta jelenteni, a' papnak minémünek kellene lenni, tudniillik, kinek elméje megvilágosítatott vólna a' mennyei tudományban, és kinek tökélletes élete és erköltse vólna. Jóllehet pedig a' kik ezt mondják, nem semmit mondanak; de mivelhogy az Áron pap az igaz papnak a' Jézus Krisztusnak példája vólt: annakokáért az Urimot és Thummimot ö benne kell keresnünk. A' Krisztusban vagyon azért az *Urim*, az az, a' világosság, mert ö benne vagynak elrejtve az Isten' bölcseségének tellyes kintsei, *Kolos.* 2. és amint ö maga mondja, ö az igaz világosság, és a' ki ötet követi nem jár a' setétségben, *Ján.* 8. és ö e' világ világossága, ki megvilágosít minden embert, *Ján.* 1. és 9. A' *Thummimot is* ö benne találjuk meg, mert ö az igaz tökélletesség és szentség. Mi is mind a' világosságot mind a' szentséget ö töle veszszük, az ö kegyelmének mértéke szerént. Hogy pedig a' szent írás néha azt mondja, hogy az *Urim Thummim* által tudakoztak az Istennek akaratja felöl, azt az Isten mivelte az ó testamentombéli népnek gorombaságáért, mert még az igaz Pap, a' nagy tanátsú Angyal, a' kinek lelke által szólltak a' Próféták, nem jelent vala meg, ki minden Isteni jelenségnek kút feje, és az Atyának ábrázatja. Mivelhogy azért az igaz Papnak a' Krisztusnak árnyéka vólt Áron, azért mondja az írás hogy az ö mejjén való *Urim* és *Thummim* által tudakoztak az Isten' akaratjáról. Mert tsak a' Krisztus által megyünk az Atyához, és az Atyának akaratját ö jelentette tsak meg.

31. Az Efód alatt való bőv rántzos ruhát csináljad éppen kék selyemből.

32. És a' felső részén közép aránt légyen azon egy lik a' fejének való, és annak a' liknak köröskörnyül kétszerezése légyen mind a' pántzélnak lika, hogy meg ne szakadjon.

33. És ennek az alsó perémjére tsinálj pomagranát formára gombokat, kék, veres, és karmazsin színü selyemből mind köröskörnyül, és ezek közzé tsinálj arany tsengettyüket mind környül.

34 Egy arany tsengettyü, és az után egy pomagranát formára tsinált gomb, ismét egy arany tsengettyü és egy pomagránát; a' ruhának az alyán környül.

35. Ez légyen Áronon mikor az Isteni szolgálatban foglalatos, hogy annak tsengését hallják mikor bémégyen a' szent helybe az Úr eleibe, és mikor kimégyen, hogy meg ne haljon.

36. Tsinálj lannát is tiszta aranyból, és mesd ki azon mint a' petsét metző, ezt: Szentség az Úrnak. (d) *R.* 39: 30.

(c) Vagy: *Az Úré a' szentség.* Vagy: *Szent az Úr.*

37. Mellyet köss kék selyemből tsinált sinórra, hogy a' süvegen légyen, a' süvegnek első részén.

38. És illyen módon légyen az Áronnak homlokán; hogy Áron minden szent állatoknak vétkét elvegye, mellyeket az Izráel' fiai szentelnek, minden ajándékoknak és minden ö tölök szenteltetett állatoknak: légyen azért szüntelen a' homlokán, hogy azok az Úr elött kedvesek légyenek.

39. Tsinálj szoros alsó ruhát is verselyesen fejér (e) selyemből; a' süveget is selyemből tsináljad; az övet is tsináljad szép mesterséggel. *R.* 39: 27.

(e) Fordíthatnak retzés ruhának vagy szemetskékkel megékesíttetett ruhának, mivelhogy abban vagy ollyan ékességek voltak mint a'retze, vagy hogy a' drága kövekkel fénylett mint valami szemekkel.

40. Az Áron' fiainak is tsinálj ruhákat, és tsinálj öveket is, és süvegeket ditsőségre és ékességre.

III. 41. Azután öltöztesd fel azokba Áront a' te atyádfiát, és az ö fiait ö véle egygyütt; és megkenvén öket, szenteld meg az ö szolgálatjokat, és szenteld meg öket, hogy énnéken papim légyenek.

42. Tsinálj nékiek imeg másokat is gyóltsból az ö szemérmeknek béfedésére, az ö vékonyoktól fogva mind az ö tomporokig.

43. És légyenek Áron papon és az ö fiain mikor a' gyülekezetnek sátorába bémennek, vagy mikor az oltárhoz járulnak hogy szolgáljanak nékem szentségben; hogy az ö bünöknek büntetését hordozván meg ne haljanak: örökkévaló szertartás légyen ez Áronnak és az ö magvának ö utánna.

XXIX. RÉSZ.

Megtanítja Isten Mósest minémü tzeremóniával szentelje fel Áront, és az ö fiait, a' papságnak méltóságára.

EZT miveljed pedig ö vélek, mikor öket megszenteled, hogy énnékem papim légyenek: végy egy tulkot a' barmok közzül, és szeplő nélkül való két kost.

2. És kovásztalan kenyereket, és olajjal megelegyíttetett kovásztalan pogátsákat, azokat pedig búza lisztből tsináljad.

3. És azokat egy kosárba tévén, vidd fel azokat a' kosárban; azonképpen a' tulkot és a' két kost.

4. Az után állassad Áront és az ö fiait a' gyülekezet' sátorának ajtaja' eleibe, és mosd meg öket vízzel.

5. És vegyed ama' ruhákat és öltöztesd fel Áront az alsó szoros ruhába, az Efód alatt való bőv ruhába, az Efodba a' Hósennel egybe; és övezd meg ötet az Efódnak övével.

6. És a' süveget az ö fejére tévén; a' süvegen pedig feljül tégyed a' szent koronát.

7. Az után végyed a' kenetnek olajját, és töltsd az ö fejére, és kend meg ötet. *R.* 30: 22.

8. Ezeknek utánna állasd elő az ö fiait is, és öltöztesd fel öket az ö ruhájokba:

9. És övezd bé öket övvel, Áront és az ö fiait, és süvegeket is tégy fejekbe, hogy a' papság övék légyen örökké való végezés szerént: így szenteljed meg Áron' szolgálatját, és az ö fiainak szolgálatjokat.

10. Annakutánna állasd a' tulkot a' gyülekezetnek sátora' eleibe, és tegyék az ö kezeket Áron és az ö fiai a' tuloknak fejére.

11. És öld meg a' tulkot az Úr előtt, a' gyülekezet' sátorának ajtaja előtt.

12. Az után végy annak a' tuloknak vérében, és az oltárnak szarvaira hintsed azt a' te újjaiddal, a' több vért pedig mind töltsd az oltárnak fundamentomára.

13. És vegyed mind a' kövérit, melly a' bélit béfedezi éppen, és a' máj hálóját, és a' két vesejét kövérivel egybe, és égesd meg azokat az oltáron.

14. A' tuloknak pedig húsát, bőrét és ganéjját égesd meg a' táboron kívül: bünért való áldozat ez. (a)

(a) A' 'Sidó betüben az áldozat bünnek mondatik, mert bünért való ádozat vólt. Ezt a' 'Sidó szóllás' formáját követi Sz. Pál is 2. *Kor.* 5: 21. Isten a' Krisztust tette mi éretünk bünné, az az bünért való áldozattá. Mondatik pedig bünért való áldozatnak, nem hogy a' bünt elvette vólna, mert a' Jézus Krisztus áldozatja veszi el a' mi bünéinket: Hanem azért mondatik bünért való ádozatnak,

mert az bizonyos külsõ jele vólt annak, hogy azoknak a' kik igáz hitből áldoztak, bűnök elvétetett a' Messiásért és az õ áldozatjáért.

15. Annakutánna vegyed a' kosnak egygyikét, és Áron az õ fiaival egybe tegyék az õ kezeket a' kosnak fejére.

16. És megölvén azt a' kost, vegyed annak a' vérét, és azt hintsd az oltárra köröskörnyûl.

17. A' kost pedig vagdald darabokra, mosd meg a' bélit és lábait, és tegyed feljûl annak tagjaira és fejére.

18. Az után égesd meg az egész kost az óltáron, az Úrnak egészszen égetett áldozatja az, kedves illat, az Úrnak tüzes áldozatja.

19. Annakutánna vegyed a' másik kost, és tegyék az õ kezeket Áron és az õ fiai annak fejére.

20. És minekutánna megöléd e' kost, annak vérében vévén, hintsd meg azzal Áronnak és az õ fiainak job fülöknek gombáját, és az õ jobb kezeknek és láboknak hüvelykét: és a' töb' vért mindenestül hintsd az oltárra köröskörnyûl.

21. Az után végy a' vérben melly az óltáron lészen és a' kenetnek olajjában, és hintsd meg Áront és az õ ruháit, az õ fiait és az õ fiainak ruhájokat; és illyen módon szent lészen õ és az õ ruhái, mind pedig az õ fiai, és az õ fiainak ruhái szentek lésznek.

22. Ezeknekutánna vegyed a' kosnak kövérit, a' farkát, a' bélinek kövérit, és májának hálóját, a' két veséjét kövérivel egybe, a' jobb lapotzkáját: mert szentelésnek kossa.

23. Végy egy kalátsot is, és egy olajos bélest, egy pogátsát a' kovász nélkûl való kenyereknek kosarából, melly az Úr elõtt vagyon.

24. És mind ezeket rakjad az Áronnak kezeire, és az õ fiainak kezekre, és azokat az Úr elõtt ingasd meg.

25. Az után elvévén azokat kezekből, égesd meg az oltáron, egészlen égõ és kedves áldozatúl az Úr elõtt: az Urnak tüzes áldozatja ez.

26. Ismét vegyed az Áron szentelése kosának szegyét, és minekutánna megingatándod az Úr elõtt légyen a' te részed.

27. Illyen módon szenteld meg a' megingattatott szegyet, és a' felemeltetett lapotzkát, melly tudniillik ingattatott és felemeltetett, az Áronnak és az õ fiainak felszenteléseknek kosának tagjai közzûl.

28. És légyen Ároné és az õ fiaijé örökké való végezés szerént az Izráel' fiainak áldozatjokból, mikor tudniillik felemelés lészen: Mert az Izráel' fiainak hálaadó áldozatjokból való felemelt rész az Úré lészen. 3. *Mós.* 7: 34. és 10: 14.

29. Az Áron' szent öltözeti pedig légyenek az õ fiaié õ utánna, hogy megkenetessenek azokba öltöztetvén, és megszenteltessék azokban az õ szolgálattjok.

30. Hét napokon öltözzék azokba, a' ki pap lejend õ helyébe az õ fiai közzûl, a' ki bémenend a' gyülekezetnek sátorába, hogy szolgáljon a' szent helyen.

31. A' megszentelésnek kosát pedig vegyed, és fözd meg annak húsát a' szent helyen.

32. És e' kosnak húsát egye meg Áron és az õ fiai a' kenyérrel egybe, melly a' kosárban vagyon a' gyülekezetnek sátora elõtt.

33. Azok egyék meg mondom ezeket, a' kikért az engesztelés lett, az õ szolgálatjoknak, és õ magoknak megszentelésére: Idegen pedig ne egyék azokban, mert szent állatok.

34. Hogy ha valami megmarad a' szentelésnek húsában, vagy a' kenyérben reggelig, tûzzel égesd meg a' maradékot: ne egyék meg, mert szent állat.

35. Áronnal azért és az õ fiaival így tselekedjél, mind amiképpen néked megparantsoltam; hét napon végezzed el az õ felszenteléseket.

II. 36. Mindennapon pedig egy tulkot ölj meg a' bûnért, és annak eltörléséért, és a' bûnért való áldozatnak vérével hintsd meg az oltárt, mivelhogy bûnnek tisztulásáért való áldozatot szerzesz, és megkenyed azt hogy megszenteltessék.

37. Hét napon áldozzál az oltáron annak megtisztulásáért: és úgy szenteljed meg, és lészen illyen módon az oltár felette igen szentféges, valami illeti az oltárt szent lészen. *Mát.* 23: 19.

III. 38. Illyen áldozatot is szerezz pedig az oltáron, minden napon szüntelen két bárányokat, esztendõsöket.

39. Egygyik bárányt reggel áldozzad meg, a' másik bárányt megáldozzad a' két estve között.

40. Annakfelette minden báránnyal, egy efának tized része semlye lisztet, melly megelegyíttetett légyen egy hinnek negyed része szépen megtört olajjal, és ismét egy hinnek negyed része borral, itali (b) áldozatúl, egygyik báránnyal.

(b) Itali áldozat, nem egyébb vólt hanem bor, melyet bizonyos mértékkel az áldozatra töltöttek.

41. A' másik bárányt mikor a' két estve között megáldozod, a' reggeli báránynak áldozatja szerént tselekedjél, és annak olajjának és borának mértéke szerént, jó illatú és tüzes áldozatúl az Úrnak.

42. Szünetlen áldozat légyen ez a' ti utánnatok valók között is, a' gyülekezet sátorának ajtajánál az Úr elõtt, holott ti veletek szemben lészek hogy ott te veled szolljak.

IV. 43. Ott lészek szemben az Izráel' fiaival, hogy megszenteltessék az én ditsõségemmel a' hely.

44. Megszentelem a' gyülekezetnek sátorát, és az oltárt, Áront is és az õ fiait megszentelem, hogy énnékem papjaim légyenek.

45. És lakozom az Izráel' fiai között, és lészek nékiek Istenek.

46. És meglátják hogy én õ Urok Istenek vagyok, ki õket Égyiptomból kihoztam, hogy õ közöttök laknám: Én vagyok az õ Urok Istenek.

XXX. RÉSZ.

Parantsolja Isten Mósesnes hogy jó illat tételre való oltárt tsináljon, és megmondja hová helyheztesse azt. Másodszor parantsolja Isten hogy az Izráel' fiai közzûl szám szerént minden husz esztendõs férjfiú, és a' ki azon feljûl vagyon, fél fél siklust adjon a' szent sátornak építésére. Az után azt is parantsolja hogy drága kenetet tsináljon, mellyel Áron, és a' szent hajlék minden benne való szerszámokkal, megkenettessék.

TSINÁLJ jó illat tételre való oltárt is, sittim fából tsináljad azt. *R.* 37: 25.

2. A' hoszsza egy sing légyen, szélessége is egy sing, négy szegû légyen: és magassága két sing légyen, szarvai is ugyan azon fából légyenek.

3. És boritsd meg azt tiszta arannyal, mind a' felsõ részét mind az oldalát köröskörnyûl, és az õ szarvait, arany koronás pártázatot is tsinálj reája köröskörnyûl.

4. Annak

4. Annak felette két arany karikákat is tsinálj az ő koronás pártázatja alatt mind a' két óldalának szegeletin, és azokba botsássanak által rúdakat hogy azoknál fogva hordozzák azt.

5. A' rúdakat pedig tsináljad sittim fából, és azokat arannyal megborítsad.

6. És helyheztessed azt a' superlát előtt, melly a' bizonyságtételnek ládája előtt lészen, a' kegyelem' táblája ellenébe, melly a' bizonyság tételnek ládája előtt lészen, holott szembe lészek te véled.

7. Hogy Áron drága állatokból való állatot tégyen azon; minden reggel mikor a' szövétnekekhez lát, akkor szerezze a' jó illatot.

8. Azonképpen mikor Áron estve meggyújtja a' szövétnekeket, szerezzen jó illatot: szüntelen való illat tétel légyen az Úr előtt minden nemzetségtek között.

9. Egyébb idegen illatot ne tegyetek azon, se egészlen égő áldozatot, se eledeli, se itali áldozatot ne áldozzatok azon.

10. Tsak tisztúlást szerezzen Áron annak szarvain egyszer minden estendőben, a' bűnöknek tisztúlásáért való áldozatnak véréből egyszer egy esztendőben tisztúlást szerezzen azon, a' ti nemzetségetekben: Az Istennek előtte szentséges dolog ez.

II. 11. Ezeknek utánna szóla az Úr Mósesnek, mondván:

12. Mikor az Izráel' fiainak számoknak summáját béveszed, akkor minden ember megadja az ő életének váltságát az Urnak, hogy tsapás ne essék rajtok, mikor megszámlálod őket. 4. *Mós.* 1: 2.

13. Ezt adják pedig: Minden a' ki megszámláltatik a' szent siklusnak felét adja (a) (e' siklus pedig husz pénzt tészen) e' szent siklusnak felét adja ajándékon az Urnak.

(a) A' Siklus pénznek neve. Ez két féle vólt, az egygyik közönséges, melly husz pénzt tett, a' másik Templom siklusa, melly negyven pénzt tett, ennek felét adta minden ember az Isteni szolgálatnak szükségére, mikor megszámláltattak vala a' pusztában.

14. Minden valaki megszámláltatik húsz esztendőtől fogva, és feljebb, megadja ez ajándékot az Urnak.

15. A' ki gazdag ne adjon többet, a' ki szegény az is ne adjon kevesebbet a' fél siklusnál; hogy adjanak ajándékot az Urnak, hogy a' ti lelketeknek kegyelmes légyen.

16. És minekutánna elvejénded az Izráel' fiaitól, (b) az ő tisztulásoknak pénzét, tedd el azt a' gyülekezet sátorának szolgálatjára, és lészen az Izráel' fiainak emlékezetekre az Úr előtt, hogy a' ti lelketeknek kegyelmes légyen.

(b) Tisztulásoknak pénzeknek nevezi a' fél fél siklust a' mellyről ez előtt emlékezék.

III. 17. Annakutánna szóla az Úr Mósesnek, mondván:

18. Tsinálj egy mosdót is értzből, mellynek a' lába is értz légyen, mosódásra: és helyheztessed azt a' gyülekezetnek sátora között és az óltár között, és abba tölts vizet.

19. Hogy Áron és az ő fiai, abban mossák kezeket és lábokat.

20. Mikor bé akarnak menni a' gyülekezet sátorába, megmosódjanak a' vízben hogy meg ne haljanak; vagy mikor az óltárhoz akarnak járúlni, hogy szolgáljanak, és tüzes áldozattal áldozzanak az Úrnak.

21. Megmossák mondom az ő kezeket, lábokat, hogy meg ne haljanak: és örökké való szertartások légyen ez ő nékiek, Áronnak és az ő magvának nemzetségről nemzetségre.

IV. 22. Ismét szóllítá az Úr Mósest, mondván:

23. Te végy drága szereket, a' tiszta igaz hig mirhában ötszáz siklus érőt, jó illatú fa héját felényit; tudniillik, két száz ötven siklust érőt, és jó illatú fű szálat két száz ötven siklust érőt:

24. Kásiát ötszáz siklus árát, a' minémű a' szent siklusnak mértéke, és egy Hin faolajt;

25. Es tsinálj abból szent kenetnek olajját, drága kenetet, a' kenet tsinálóknak mesterſége szerént: szent kenetnek olajja légyen az.

26. És kend meg azzal a' gyülekezetnek sátorát, és a' bizonyság tételnek ládáját.

27. Az asztalt és annak minden edényit, a' gyertjatartót és annak edényit, és a' jó illatnak óltárát.

28. Az egészen égő áldozatnak óltárát is, és annak minden edényit; a' mosdót és annak lábát.

29. Illyen módon szenteld meg azokat, hogy szentséges állatok légyenek: valami illeti azokat, szent légyen.

30. Áront is fiaival egybe megkenjed; és úgy szenteld meg őket, hogy nékem papjaim légyenek.

31. Az Izráel' fiainak pedig szóllj illyen módon: szent kenetnek olajja légyen ez énnékem, a' ti utánnatok valóknál is.

32. Embernek testét azzal meg ne kenje senki, vagy ahoz hasonló kenetet senki ne tsináljon; szent állat, azért ti előttetek is szent légyen.

33. Valaki ahoz hasonló kenetet tsinál, vagy valaki azzal idegen embert ken meg, kitöröltetik az a' nép közzűl.

V. 34. Monda ismét az Úr Mósesnek: végy drága szereket, Balsamomot, Oniksot, Galbanumot, Spikinardot, és tiszta Temjént, egyenlő mértékkel.

35. És tsinálj abból jó illatú szerszámot, kenet tsináló mesterségével; egybe elegyítettet, tisztát, és szentet.

36. És abban törj meg apránként, és abból tégy a' bizonyság tételnek ládája előtt a' gyülekezetnek sátorában, aholott te veled szembe lészek; szentséges dolog légyen ti néktek.

37. Ehez hasonló illatot magatoknak ne tsináljatok; mert ez az Urnak szenteltetett jó illat.

38. Valaki hasonló illatot tsinál ehez illatozásra, kigyomláltatik az ő népe közzűl.

XXXI. RÉSZ.

Megnevezi Isten Mósesnek a' mester embereket, a' kiket választott a' szent hajléknak és minden ahoz való szerszámoknak megtsinálására. Parantsolja az után a' szombatnak megtartását. A' tiz parantsolatot két kő táblán írva adja Isten Mósesnek.

ÉS szólla az Úr Mósesnek, ezt mondván:

2. Imé én nevezet szerént hívtam Bésaléelt, a' Hur' fiának az Urinak fiát, a' Juda nemzetségéből. *R.* 35: 30.

3. És bétöltöttem azt Istennek lelkével, böltsességgel, értelemmel, tudománnyal, és minden mesterséggel.

4. Hogy gondoljon mindent valamit aranyból, ezüstből, értzből, mesterséggel kell tsinálni.

5. És hogy tudjon köveket metszeni, foglalni;

fát mesterséggel faragni; és hogy mindenféle mívet mesterséggel tsináljon.

6. Aholiábot is Ahisamáknak fiát, a' Dán' nemzetſégéből melléje adtam, és ezeken kívül minden böltsnek adtam böltseséget szívébe, hogy mind azokat megtudják tsinálni a' mellyeket én parantsoltam tenéked.

7. Tudniillik a' gyülekezetnek hajlékát, a' bizonyság tételnek ládáját, a' kegyelem' tábláját melly a' ládán feljül vagyon, és a' szent hajléknak minden edényit.

8. Az asztalt és annak minden edényit, a' gyertyatartót tiszta aranyból és minden edényit, és a' jó illatnak óltárát.

9. Az egészen égő áldozatnak óltárát, és annak minden edényit, a' mosdót és annak lábát.

10. A' szent hajléknak kárpitjait, az Áron papnak szent öltözetit, és az ő fiainak öltözeteket, mellyekbe öltözniek, kell mikor a' papi tisztben vagynak.

11. A' kenetnek olajját, és a' drága szerekből tsinált jó illatra való szerszámokat a' szent hajléknak: amint tenéked parantsoltam mind akképpen tsinálják.

II. 12. Monda annak felette az Úr Mósesnek, illyen módon:

13. (a) Te szóllj az Izráel' fiainak, ezt mondván: az én szombatomat megtartsátok; mert az jel én közöttem és ti közöttetek nemzetſégről nemzetſégre; hogy megtudjátok hogy én vagyok az Úr, ki titeket megszentellek. *Ezek.* 20: 12.

(a) A' szombatról való törvény, mellynek megtartását sok helyen nagy szorgalmatossággal kívánja és parantsolja Isten, hogy azon az ő törvényét hallgatnák és arról gondolkodnának. Mivelhogy pedig a' szombatról való törvény is a' Móses' országának tzeremóniái közzül való, azért az is eltöröltetett, és minket nem kötelez hogy azt megtartsuk. Azért az Apostolok a' szombat' helyébe, a' szombat után való napot választák hogy megszentelnénk, mellyet vasárnapnak nevezünk, mivelhogy a' Krisztus az napon támadott fel. Hogy pedig örökké való törvénynek mondja azt, 'Sidó szóllásnak módja, kik a' hoszszú időt örökké valónak mondják. Vagy az Isten' igéjének hallgatására, és a' testi fajtalanságtól való nyugodalomra nézve mondja örökké valónak.

14. Megtartsátok azért a' szombatot, mert szent dolog az ti köztetek. Valaki megrontja azt, megölettessék. Mert valaki azon dolgot tejénd, annak lelke kigyomláltatik az ő népei közzül. *R.* 20: 8.

15. Hat napon tégyenek dolgot, heted' napon nyugodalomnak szombatja vagyon, Istennek szenteltetett nap: valaki szombat napon dolgot tészen, megölettessék.

16. Megtartsák azért az Izráel' fiai a' szombatot, megszentelvén a' szombatot nemzetről nemzetre örök szövetség szerént.

17. Én köztem és az Izráel' fiai között örökké való jel: mert hat napon teremtette az Úr a' mennyet, földet, heted' napon pedig megszűnt, és megnyúgott. *R.* 20: 11.

III. 18. Végezetre, mikor véle való beszélését elvégezte vólna, adá Mósesnek a' bizonyságnak két tábláját, az Isten újjával írt kő táblákat. *R.* 32: 16. *5. Mós.* 9. 10.

XXXII. RÉSZ.

Az Izráel' fiai elfelejtkezvén az Istennek hatalmas dolgairól, és nagy kegyelmességéről, bálványt imádnak mikor Móses a' hegyen késnék, melly dologért az Isten reájok megharagszik. Megengeszteli Móses az Isten' haragját, az után alászáll és megbünteti a' népet a' bálvány imádásért, minekutánna a' bálványt elrontotta vólna.

MIKOR pedig a' nép látná hogy Móses késnék a' hegyről leszállani, egybe gyülvén Áron ellen, mondának nékie: kelj fel és tsinálj nékünk isteneket kik mi elöttünk járjanak: mert nem tudjuk mint lőn dolga ama' férjfiúnak Mósesnek, ki minket Égyiptomból kihoza. *Tsel.* 7: 40.

2. És monda nékiek Áron: szedjétek le az arany függöket, mellyek vagynak a' ti feleségteknek fülein, a' fiaitok és leányitoknak fülein, és hozzátok én hozzám.

3. Leszedé azért mind az egész sokaság az arany függöket az ő magok füleiről és vivék Áronhoz.

4. Mellyeket elvön az ő kezekből, és formálá azt bizonyos formára, és tsinála abból öntött borjú képet: és mondának; ezek a' te istenid Izráel, kik kihoztak tégedet Égyiptomból. *'Sólt.* 106: 9.

5. Mellyet mikor látott vólna Áron, oltárt épite az előtt, és kiálta Áron, mondván: holnap az Urnak innepe vagyon.

6. Felkelvén azért másod napon jó reggel, áldozának égő áldozattal, és hálaadó áldozattal is: és leüle a' nép enni és innya, az után felkelének játzódni. 1. *Kór.* 10: 7.

II. 7. Szólla pedig az Úr Mósesnek, *mondván:* eredj alá, mert a' nép a' mellyet kihoztál Égyiptomból, megfertéztette magát.

8. Hamar eltávoztak az útról, mellyet parantsoltam nékiek, borjú képet öntöttek magoknak, és azt tisztelték, áldoztak néki, és azt mondották: ezek a' te istenid Izráel, kik tégedet kihoztanak Égyiptomnak földéből. 1. *Kir.* 12: 28.

9. Monda annakfelette az Úr Mósesnek: láttam e' népet, és imé ez igen kemény nyakú nép. *R.* 33: 3. *5. Mós.* 6: 13.

10. Azért hagyj békét nékem, hadd gerjedjen fel az én haragom ő ellene, és töröljem el őket; tégedet pedig nagy néppé tészlek.

III. 11. Annakokáért Móses engesztelvén az ő Urának Istenének megharagodott ortzáját, monda: miért gerjedne Úram a' te haragud a' te népedre, mellyet kihoztál Égyiptomnak földéből, nagy erővel és hatalmas kézzel? *'Sólt.* 106: 23.

12. Miért mondanák az Égyiptombéliek: Álnoksággal vivé ki őket, hogy elvesztené őket a' hegyek között, és hogy eltörlené őket a' földnek színéről? Múljék el a' te búsúlásodnak haragja, és változtasd el a' gonoszt, mellyet a' te néped ellen gondoltál. 1. *Mós.* 12: 7. *és* 13: 15. *és* 15: 18. *és* 26: 4. *és* 28: 13.

13. Emlékezzél meg Ábrahámról, Isákról, és Izráelről a' te szolgáidról, kiknek megesküdtél te magadra, és ezt mondottad nékiek: megsokasítom a' ti magotokat mint az égnek tsillagit, és mind az egész földet a' mellyről szóltam, a' ti magotoknak adom, és azt örökségül bírják mind örökké. *5. Mós.* 34: 4.

14. És elváltoztatá az Úr a' veszedelmet, mellyet mondott vala hogy tselekednék az ő népével.

IV. 15. És elfordúlván alá indúla Móses, és a' bizonyság tételnek két táblái valának az ő kezében; melly tábláknak mind két része megírattatott vala, mind egy felől mind más felől.

16. A' táblák pedig Isten' kezének tsinálmányi valának, az írás is Isten' írása vala, mellyet kimetszett vala a' táblákra. *R.* 31: 18. 5. *Mós.* 9: 10.

17. Mikor pedig Jósué hallotta vólna a' nép' kiáltásának szavát, monda Mósesnek: viadalnak kiáltása vagyon a' táborban.

18. Ki felele: nem diadalmasoknak, sem meggyözetteknek kiáltása ez; hanem éneklésnek szavát hallom én.

19. És mikor közelgetett vólna a' táborhoz, látá a' borjú képet, és a' tántzolásokat; és felgerjede a' Móses' haragja, és elveté kezéből a' táblákat, (a) és eltöré azokat a' hegy alatt.

(a) Isteni buzgóságnak példája: eltöri Móses a' táblákat, mellyek szövetségnek táblái vóltak, hogy megjelentené azzal, hogy az Izráeliták a' bálvány imádással felbontották a' szövetséget.

20. Az után vévén a' borjú képet, mellyet tsináltak vala, tüzzel megégeté, és apróra rontá, míg nem porrá lenne, (b) és a' vízbe hintvén azt, parantsolá, hogy onnét innának az Izráel' fiai.

(b) Jó fejedelemnek példája Móses, ki a' bálványt elrontja, és az Isten' akaratja ellen gondolt tiszteleteket eltörli.

21. És monda Móses Áronnak: mit vétett e' nép tenéked, hogy illyen nagy bünbe keverted öket?

22. Felele Áron: ne gerjedjen fel az én uramnak haragja; tudod, hogy e' nép igen gonosz.

23. Mert azt mondák énnékem: tsinálj isteneket minékünk, kik mi elöttünk járjanak; mert ama' férjfiúnak Mósesnek, ki minket Égyiptomból kihozott, nem tudjuk mint lön dolga.

24. Kiknek felelék: kinek vagyon arannya? Szedjétek le magatokról, és azonnal adának nékem aranyat, mellyet mikor a' tüzbe vetettem vólna, e' borjú kép formáltaték belöle.

25. Mikor azért látná Móses, hogy a' nép megfosztatott vólna (mert Áron megfosztotta vala öket, az ö ellenségek közt való szidalomra.)

26. Megálla Móses a' tábornak kapujában, és monda: valaki az Úré, én hozzám jöjjön, és gyülének ö hozzája mind a' Lévi' fiai.

27. Kiknek monda: ezt mondja az Izráelnek Úra Istene: kössön mindenitek fegyvert az ö óldalára, és menjetek által 's jöjjetek viszsza a' táborban, egygyik kaputól fogva a' másik kapuig, és kiki mind ölje meg az ö attyafiát, barátját, és rokonságát.

28. A' Lévi' fiai pedig a' Móses' beszéde szerént tselekedének, és elhúllának az napon a' nép közzül úgymint három ezeren.

29. Mert Móses ezt mondja vala: a' ti kezeiteket szenteljétek ma az Úrnak, kiki mind az ö fiában és az ö attyafiában, hogy megáldjon ma titeket. *Luk.* 14: 26.

30. És másod' napon monda Móses a' népnek: ti nagy bünt tettetek, annakokáért felmégyek az Úrhoz, talán a' ti büneiteknek kegyelmet nyerhetek.

31. Megtére azért Móses az Úrhoz, és monda: e' nép nagy bünt tett te ellened, mert aranyból tsinált magának isteneket.

32. Mostan azért botsásd meg ezeknek bünöket, (c) hogyha meg nem botsátod, törölj ki engemet a' könyvből, a' mellyet írtál.

(c) Móses könyörög Istennek a' nép' bünének megbotsátásáért, hol jegyezd meg Mósesnek a' néphez való buzgó szerelmét; más felöl az Isten' igazságát, mert azt mondja, hogy az ártatlant nem bünteti, hanem a' ki ö ellene vétkezett.

33. És monda az Úr Mósesnek: a' ki vétkezett én ellenem, eltörlöm azt az én könyvemből.

34. Mostan azért eredj el, vidd el e' népet ahová mondottam néked: ímé az én Angyalom elötted elmégyen; és a' meglátogatás' napján ezt az ö bünöket is meglátogatom.

35. Annakokáért megbünteté az Úr a' népet, hogy borjú képet tsináltanak vólna, mellyet Áron tsinált vala.

XXXIII. RÉSZ.

A' nép minekutánna megértette vólna, hogy az Isten nem akar vélek elmenni, kesereg felette igen, és minden ékességét lehánnya. Móses kiviszi az ö sátorát közzülök, és a' népnek látására szóll az Istennel; könyörög Móses Istennek, hogy menjen el a' néppel, és nem tsak Angyalát botsássa el. Ígéri magát arra az Isten, hogy elmégyen vélek, és mikor annak bizonyságára kívánná Móses, hogy Isten magát néki megmutatná, arra is ígéri magát.

Akkor monda az Úr Mósesnek: eredj menj fel innét te, és e' nép, mellyet kihoztál Égyiptom' földéből, a' földre mellyet esküvéssel ígértem Ábrahámnak, Isáknak, és Jákóbnak, ezt mondván: a' te magodnak adom azt. 1. *Mós.* 12: 7. *és* 26: 4. *és* 28: 18.

2. És botsátok te elötted Angyalt, és kiüzöm a' Kananéusokat, Emorréusokat, Kittéusokat, Pelistéusokat, Hivéusokat, és Jebuzéusokat. *R.* 23: 20.

3. A' téjjel mézzel folyó földre; de ti veletek nem mégyek el, mert igen kemény nyakú nép vagy, hogy meg ne emészszelek titeket az úton. *R.* 32: 9. 5. *Mós.* 9: 13.

4. Minekutánna pedig a' nép hallotta vólna e' gonosz beszédet, síra, és senki nem tette vala fel az ö ékességét.

5. Mert ezt mondotta vala az Úr Mósesnek: mond meg az Izráel' fiainak: ti kemény nyakú népek vagytok, egy szempillantásban, ha te véled elmenéndek, megemésztlek tégedet: azért vesd le a' te öltözetedet rólad, az után meglátom, mit kell tselekednem tevéled.

II. 6. És megfoszták magokat az Izráel' fiai az ö ékességektöl, a' Hóreb' hegyétöl fogva.

7. Móses pedig a' sátort vévén, (a) felvoná azt a' táboron kívül, meszsze eltávozván a' tábortól, és nevezé azt gyülekezet' sátorának; és valaki az Urat meg akarja vala kérdeni, annak ki kell vala menni a' gyülekezet' sátorához, melly a' táboron kívül vala.

(a) Ezt némellyek értik Mósesnek a' maga sátora felöl, hogy azt vitte vólna ki a' táborból az Izráeliták közzül. Némellyek az Isten' sátoráról, és ezeknek értelmek helyesebbnek látszik.

8. És mikor Móses bémégyen vala a' sátorba, az egész sokaság felkél vala, és kiki mind az ö sátorának ajtajánál áll vala, hogy néznék Mósest hátúl míg a' sátorba bémenne.

9. És lön, mikor Móses bémégyen vala abba a' sátorba, a' felhönek oszlopa leszáll vala, és megáll vala a' sátornak ajtajánál, és szóll vala az Úr Mósessel.

10. Annakokáért mikor látta vólna az egész sokaság, hogy a' felhö oszlop a' sátornak ajtaján állana, felkelvén az ö sátoroknak ajtajától, meghajolnak vala.

11. Szóll vala pedig az Úr Mósessel színről színre, (b) miképpen szokott ember szóllani barátjával; és mikor Móses a' táborba tér vala,

az ő szolgája az ifjú Jósué Nunnak fia, nem távozik vala el a' sátortól.

(b) Nem látta soha senki az Istent. Mikor azért azt mondja Móses, hogy színről színre szóllott véle, tsak azt akarja mondani, hogy igen nyilván szóllott, és hogy látta azt az ábrázatot, a' mellyben Isten magát néki megjelentette.

III. 12. És monda Móses az Úrnak: ímé te azt mondod nékem: vidd el e' népet; de nem jelentetted meg nékem, kit botsátasz el én velem; holott azt mondottad énnékem: nevezet szerént esmérlek tégedet, és kedvet találtál az én szemeim előtt. (c)

(c) Az az, jól értem, hogy azt mondod: hogy énnékem gondomat viseled; de én tenéked a' nép felől könyörgök; te pedig noha azt mondod: hogy elmégyünk, de semmit nem szóllasz a' tűznek és felhőnek oszlopáról, mellyek által vezérlettél minket; sem pedig arról nem szóllasz, hogy akarsz mi köztünk lakni, hanem tsak azt mondod: hogy nem jösz el velünk.

13. Most annakokáért ha kedvet találtam a' te szemeid előtt, mutasd meg nékem a' te útaidat, (d) hogy esmérjelek tégedet, és hogy kedvet találjak te előtted: aztis gondold meg, hogy e' nép te néped.

(d) Az az, mutasd meg, hogy mi vezérünk akarsz lenni, hogy valóban esmérhessem meg, hogy jelen vagy mi köztünk.

14. És monda: az én ortzám (e) menjen-é el véletek, hogy én tégedet megnyúgossalak?

(e) Az az, azt akarod-é, hogy az én látható ortzám menjen el veletek? Mert abban is engedek néked.

15. Monda Móses nékie: ha a' te ortzád nem jár mi előttünk, ne vígy ki minket e' helyből.

16. Mert miből esmérhetjük meg, hogy én és a' te néped kedvet találtunk te előtted? Avagy nem ebből-é, ha vélünk lészesz? Illyen módon választatunk el, én és a' te néped minden néptől, melly e' földnek színén vagyon.

17. Monda azért az Úr Mósesnek: megmivéltem azt is, a' mit kívántál; mert az én szemeim előtt kedvet találtál, és téged' nevezet szerént esmérlek.

18. És mikor mégis azt mondaná *Móses:* kérlek Uram, mutasd meg a' te ditsőségedet énnékem. (f)

(f) Az az, annak bizonyságára, hogy te mi vélünk eljösz, és mi vélünk lészesz, mutasd meg nékem a' te ditsőséges ortzádat nyilván homályosság nélkül.

19. Monda: én azt mivelem, hogy az én ditsőségem a' te ortzád (g) előtt menjen, és te előtted nyilván kiáltom az Úrnak nevét; és könyörűlök a' kin könyörűlök, kegyelmes lészek, a' kinek kegyelmes lészek.

(g) Az az, nem tsak azt mivelem a' te kérésedre, hogy elmenjek veletek, hanem azt is megmivelem te éretted, és kiváltképpen az én népemhez való jó akaratomért, hogy magamat néked megmutatom, hogy elhidjék azt, hogy vélek vagyok. Mert noha az én népem vétkezett én ellenem a' bálvány imádásban; mindazáltal a' kinek én akarok az én örök dekrétomom szerént könyörűlni, könyörűlök; és a' kinek meg akarok kegyelmezni, megkegyelmezek. Innét megtetszik, melly szépen szabja ezt Szent Pál az örök életre való választásra. *Róm.* 9: 15.

20. Mert azt mondja vala: nem láthatnád az én ortzámat; mert nem lát engemet az ember élvén.

21. És monda az Úr: ímé hely vagyon én nálam, és állj ott a' kősziklán;

22. És mikor az én ditsőségem elmégyen, a' kősziklának hasadékjába állatlak tégedet, és az én kezemmel befedlek tégedet, míg elmúlok onnét.

23. Az után az én kezemet elvészem rólad, és hátúl meglátsz engemet; (h) és az én ortzámat nem láthatod.

(h) Az az, befedezem a' te szemeidet, hogy az én ortzámat ne lássad, mellyet ha meglátnál, azonnal meghalnál. Mindazáltal mint mikor az embert hátúl látják, valamennyire látják, ha szinte mindenestől nem látják is: akképpen hátúl, az az, meglátsz engem' valamennyire.

XXXIV. RÉSZ.

Móses ismét tsinál két kő táblát, hogy az Isten arra írja a' tíz parantsolatot. Felmégyen a' hegyre; az Isten megmutatja néki az ő ditsőségét; könyörög Móses Istennek, és újonnan szövetséget tészen az ő népével; alámégyen Móses a' néphez nagy fényes ortzával, mellyet az Izráel' fiai el nem szenvedhetnek vala.

ÉS monda az Úr Mósesnek: készítts két kő táblát, hasonlatosokat az elébbiekhez, hogy írjam fel azokra azon beszédeket, a' mellyek vóltak az első táblákon, a' mellyeket eltörtél.

2. És légy készen holnap reggelre, hogy reggel jöjj fel a' Sinai hegyre, és előmbe állj nékem a' hegynek tetején.

3. De senki te véled fel ne jöjjön, és senki ne láttassék ez egész hegyen, juhok is avagy ökrök ne legeltessenek e' hegy alatt.

4. Mikor azért készített vólna két kő táblákat, az elébbiekhez hasonlatosokat, felkelvén reggel Móses, felméne a' Sinai hegyre, amint az Úr parantsolta, és kezébe vevé a' két kő táblát.

5. Akkor leszálla az Úr felhőben, és ott álla ő véle; és nevezet szerént kiáltá az Úrnak nevét. (a) *R.* 33: 19.

(a) Az az, és nevezet szerént kiáltá ezt: Jehova.

6. Mert az Úr ő előtte általmenvén, kiálta illyen módon: Jehova, Jehova! (b) erős, irgalmas, kegyelmes, késedelmes a' haragra, nagy irgalmasságú és igazságú;

(b) Itt is akartuk meghagyni a' Jehovának nevét; mivelhogy az Isten ő maga úgy kiáltja magát Mósesnek, melly névnek nem felel meg mindenestől e' magyar szó: Úr.

7. Ki megtartja irgalmasságát ezeriglen, elvészi a' hamisságot, a' vétket, a' bűnt, és a' bűnöst büntetés nélkül nem hagyja. Meglátogatja az atyáknak álnokságokat a' fiakban, és a' fiaknak fiaiban harmad' és negyed' iziglen. *R.* 20: 6. 4. *Mós.* 14: 8. 5. *Mós.* 5: 10. *Sólt.* 86: 15. *és* 103: 8. *és* 145: 8. *Jer.* 32: 18.

8. És Móses nagy sietséggel meghajtván fejét, leborúla.

9. És monda: Uram! ha te előtted kedvet találtam, kérlek járjon az Úr mi vélünk; és mivelhogy kemény nyakú nép ez, légy kegyelmes a' mi vétkeinknek és gonoszságunknak, hogy légyünk mi te örökséged.

10. Felele (c) *az Úr:* Ímé én szövetséget szerzek mind a' te néped előtt; és tsuda dolgokat tselekeszem, mellyek nem lettek az egész földön, sem a' pogány népek közt; és meglátja mind a' sokaság (a' melly között vagy) az Úrnak tselekedetit, mert tsudálatos lészen a' mit én tselekeszem te véled.

(c) Az Isten Mósessel és a' néppel újjonnan szövetséget szerez, melly az előtt megbomlott vala, mivelhogy a' nép az Istent elhagyván, bálványt imádott vala. Melly szövetség' megbomlásának bizony-

tágára Móses eltörte vala a' táblákat, és a' sátort a' nép közzül kivitte vala.

11. Te tartsd meg, a' mit ma parantsolok tenéked: ímé én kiűzöm te elötted az Emorréust, Kanánéust, Kittéust, Perizéust, Hivéust, Jebuzéust.

12. Meglásd, hogy szövetséget ne vess annak a' földnek lakosával a' mellyre mégy; hogy te közötted botránkozásodra ne légyen. *R.* 23: 32. *5. Mós.* 7: 2.

13. Hanem az ő óltárokat elrontsátok, az ő bálványnyokat eltörjétek, és berkeket kivágjátok.

14. Mert nem illik hozzád, hogy idegen Isten elött meghajolj; mert az Úrnak neve boszszúálló, az Isten erős boszszúálló.

15. Meglásd, *mondom*, hogy szövetséget ne szerezz annak a' földnek lakosával, hogy mikor az ő isteneket tisztelvén, paráználkodik és áldozik az ő isteninek, tégedet el ne hitessen, hogy egyél az ő áldozatjában.

16. És ne végy az ő leányok közzül feleséget a' te fiaidnak; hogy mikor paráználkodnak az ő leányok az ő isteneket követvén, azt ne mivelják, hogy a' te fiaid is paráználkodjanak, azoknak isteneket követvén. 1. *Kir.* 11: 2.

17. Ne tsinálj magadnak öntött isteneket.

18. A' pogátsáknak innepét (d) megtartsad; hét napon egyél kovász nélkül való kenyereket, amint megparantsoltam tenéked, bizonyos időn, tudniillik Abib nevű hónapban; mert Abib hónapban jöttél ki Égyiptomból. *R.* 12: 15. *és* 23: 15.

(d) Húsvét innepe. Neveztetik pedig pogátsás innepnek; mert azon az innepen nyoltzad' napig nem volt szabad egyébb kenyeret enniek, hanem tsak kovász nélkül való pogátsákat.

19. Valami az annyának méhét megnyitja, enyim, és minden te barmod, valamelly vagy a' te tehenidnek, vagy juhaidnak elsö fajzásának mondatik; *R.* 13: 2. *és* 22: 29.

20. De a' szamárnak elsö vemhét egy juhon váltsd meg; hógyha meg nem váltod, szegd meg a' nyakát. A' te fiaid közzül az elsö szülötteket megváltsd, és senki üresen én elömbe ne jöjjön. *R.* 23: 15. *5. Mós.* 16: 16.

21. Hat napon munkálkodjál, heted' napon megszűnjél; a' szántásnak és aratásnak idején is megszűnjél.

22. A' heteknek innepét is (e) a' gabona' 'sengének aratásakor megszenteljed; a' mezei gyümöltsnek bétakarásának innepét is megszenteljed, az esztendőnek forgásában.

(e) Pünkösd' innepe, és a' sátoros innep. Nevezték pedig a' Pünkösd' napját hetek' innepének; mert Húsvét után hét hetet számláltak, és úgy ülték a' Pünkösdöt.

23. Háromszor minden esztendőben minden férjfiú jelen légyen az Úrnak az Izráel' Istenének elötte. *R.* 23: 16. *5. Mós.* 16: 16.

24. Mert kiűzöm a' pogányokat te elöled, és megszélesítem a' te határodat; és senki nem kívánja a' te földedet, mikor felmenéndesz, hogy a' te Uradnak Istenednek elötte megjelenjél, minden esztendőben háromszor.

25. Az én áldozatomnak vérét ki ne ontsad, mikor a' te házadban kovász vagyon, és a' Húsvét' innepének áldozatja ne maradjon te nálad reggelig. *R.* 23: 18.

26. Mindennek az eleit, a' te földed' gyümöltsének elsö zsengéit a' te Uradnak Istenednek házába felvigyed; ne főzd meg a' gödölyét az ő annyának tejében. (f) *R.* 23: 19. *5. Mós.* 26: 2.

(f) Az az, semmi féle zsírost ne egyél.

27. És monda az Úr Mósesnek: írd meg ezeket a' beszédeket; mert e' beszédek szerént tettem szövetséget te véled, és az Izráellel.

28. És lön az Úrral a' Sinai hegyen negyven éjjel nappal, kenyeret nem evett, vizet sem ivott, és a' táblákra írá a' szövetségnek beszédét, ama' tíz beszédeket.

II. 29. És mikor Móses a' Sinai hegyről leszállana, kezében valának a' bizonyság' tételnek két táblái; leszálla a' hegyről, nem tudja vala Móses, hogy az ő ortzájának böre fénylenék, mivelhogy az Istennel szóllott vólna. (g)

(g) Mósesnek rettenetes ortzája példázta a' törvénynek átkát, mellyet az emberek el nem szenvedhetnek, mivelhogy a' törvényt bé nem tölthetik.

30. Annakokáért mikor látta vólna Áron és az Izráel' fiai Mósest, hogy az ő ortzájának böre fénylenék, félnek vala ő hozzá menni.

31. De mikor Móses hívná öket, hozzá menének, Áron, és mind a' gyülekezetnek fejedelmi; és szólla ő velek Móses.

32. Az után az Izráel' fiai is mindnyájan hozzá járúlának, kiknek megparantsolá mind azokat, a' mellyekről ő véle az Úr szóllott vala a' Sinai hegyen.

33. Miglen pedig elvégezte vólna Móses a' vélek való beszédét, az ő ortzájára fedelet tészen vala. (h) 2. *Kór.* 3: 7. *és* 13.

(h) A' Móses' ortzáján való fedél példázta az embereknek erötlen gyarlóságokat, mellynek miatta mivelhogy a' törvényt nem értik, azt állítják, hogy a' törvényt bétölthetik, melly fedél mind ez óráig is rajta vagyon a' 'Sidóknak szíveken. Melly el nem vétetik külömben, hanem ha Istenhez térnek.

34. És mikor Móses az Úr' eleibe mégyen vala, hogy véle szóllana, elveszi vala ortzájáról a' fedelet míg kijönne; kijövén pedig, úgy mondja vala meg az Izráel' fiainak, a' mit néki parantsolt vala *az Úr.*

35. Mert mikor az Izráel' fiai Móses' ortzáját nézik vala, látják vala, hogy fénylik az ő ortzájának böre: annakokáért Móses azt a' fedelet az ő ortzájára borítja vala, míg nem *az Isten'* eleibe menne, hogy ő véle szóllana.

XXXV. RÉSZ.

Móses alászállván a' hegyről, megmondja a' népnek az Isten' akaratját; nevezet szerént pedig parantsolja nékiek a' szombatnak megszentelését. Annakutánna inti az Izráel' fiait, hogy minden ember szabad akaratja szerént az ő jószágából, marhájából ajándékot hozzon az Istennek, a' szent hajléknak és minden hozzá tartozó eszközöknek megtsinálására. A' nép azért ád ajándékot az Isten' házának megépítésére. Az után inti Móses a' mesterembereket, hogy tsinálják meg mind azokat, a' mellyeket Isten parantsolt.

MIKOR azért egybe gyüjtötte vólna Móses az Izráel' fiainak egész gyülekezetét, monda nékiek: ezek a' dolgok, a' mellyeket parantsolt az Úr, hogy tselekedjetek:

2. Hat napon tégyetek dolgot; minden heted' nap pedig tinéktek szent légyen, az Úr' nyúgodalmának szombatja; valaki azon dolgot tészen, megölettessék.

3. Ne gerjeszszetek tüzet a' ti házaitokban a' szombat' napján.

4. Annakutánna szólla Móses az Izráel' fiainak egész gyülekezetének illyen szókkal: ez a' dolog, a' mellyet az Úr parantsolt néktek, ezt mondván:

5. Végyetek a' ti jószágtokból ajándékot az Úrnak, a' kinek szíve szabad akaratja szerént indúl, az adjon ajándékot az Úrnak, aranyat, ezüstöt, értzet. *R.* 25: 2.

6. Kék selymet, veres selymet, karmazsin színű selymet, fejér selymet, és ketske szőrt.

7. Kosoknak veresen festett bőröket, borz bőröket, és sittim fát.

8. Olajt világosítani, a' kenetnek olajjának, és a' jó illat tételnek fűszerszámokat.

9. Sárdoniks köveket, foglalni való köveket, az Efódnak és a' fő pap' mejjén való ékességnek.

10. És a' kik ti közzűletek böltsek, jöjjenek elő, hogy tsinálják meg, a' mit az Úr parantsolt.

11. Tudniillik hajlékot, annak sátorát és fedelét, gombjait, deszkáit, rúdjait, oszlopait, talpait.

12. A' szent ládát, annak rúdjait, a' kegyelemnek táblájával egybe, és a' sátornak superlátját.

13. Az asztalt és annak rúdjait, és minden szerszámát, és a' szent kenyerekhez való edényeket.

14. A' világosítani való gyertyatartót, és annak edényit, és annak szövétnekit, és világosítani való olajt.

15. A' jó illatnak óltárát, és annak rúdjait, a' kenethez való olajt, és drága fűszerszámokból való illatot, és ajtónak való superlátot a' hajléknak ajtajára.

16. Az egészen égő áldozathoz való óltárt, annak értz rostéllyát, rúdjait, és minden edénnyit, mosdót, lábával egybe.

17. A' tornátznak kárpitjait, oszlopit, talpait, és a' tornátz' kapujának superlátját.

18. A' hajléknak szegeit, a' tornátznak szegeit, azoknak kötelivel egybe.

19. Szolgálathoz való ruhákat, hogy azokban szolgáljanak a' szent hajlékban, az Áron' szent ruháit, és az ő fiainak ruhájokat, hogy azokban szolgáljanak a' papi tisztben.

II. 20. Kiméne azért az Izráel fiainak egész gyülekezete Móses elől.

21. És megtére minden, a' kit az ő szíve indíta, és a' kinek szabad akaratja vala, és hozának ajándékot az Úrnak, a' gyülekezet' hajlékának mívére, és a' szent öltözeteknek megtsinálására.

22. És eljövén a' férjfiak az aszszonyokkal egyben, a' kit az ő szíve indított, hoznak vala kaptsokat, fülön függő ékességeket, gyűrűket, függő öveket, és minden féle arany edényeket; minden a' ki ajándékot hoz vala, aranyat hoz vala az Úrnak.

23. És minden ember, a' kinek vala, viszen vala ajándékon kék selymet, veres selymet, karmazsin színű selymet, fejér selymet, ketske szőrt, kosnak megveresíttetett bőrét, és borz böröket.

24. Minden, a' ki ezüstöt vagy értzet viszen vala, azt adja vala ajándékon az Úrnak; és valakinél sittim fa találtatik vala, azt viszik vala a' hajléknak minden szükségére.

25. Annakfelette, a' kik az aszszonyok közzül böltsek valának, ő magok az ő tulajdon kezekkel fonának, és ajándékban felvivék, a' mit fontak vala, kék selymet, veres, karmazsin színű selymet, és fejér selymet.

26. Azok az aszszonyok pedig, a' kiknek abban vala böltseségek, fonának ketske szőrt.

27. A' (a) fejedelmek pedig hozának oniks köveket, foglalni való köveket az Efódnak és a' Hósennek.

(a) Az Isten' házának építésére valaki mit adhat, kedves Istennek: így most is valaki miben elövihéti az Anyaszentegyháznak dolgát, kedves az Istennek.

28. Fűszerszámokat is, és olajt a' lámpáshoz, a' kenethez, és a' jó illatnak szerszámihoz.

29. Minden férjfiak és aszszonyok, a' kiket az ő szívek indíta, hogy ajándékot vinnének az egész tsinálmánynak felépítéséért, mellyet az Úr parantsolt vala Móses által, hogy építenének, adának az Izráel' fiai szabad akaratjokból ajándékot az Úrnak.

III. 30. Akkor monda Móses az Izráel' fiainak: ímé az Úr nevezet szerént hívta Bésaléelt, a' Húr' fiának Úrinak fiát, a' Júda' nemzetségéből. *R.* 31: 2.

31. És bétöltötte az Istennek lelkével, böltseséggel, értelemmel, tudománnyal, és minden mesterséggel;

32. Hogy gondoljon mesterséges találmányokat, és tudjon mivelni aranyból, ezüstből, értzből.

33. És tudjon köveket foglalni a' kő foglaló mesterség szerént, és tudjon fát faragni, és minden tudományban mesterséggel mivelni.

34. Annakfelette azzal is megajándékozta, hogy egyebeket taníthasson, mind ő, mind Aholiáb, Ahisamának fia, a' Dán' nemzetségéből.

35. Bétöltötte az ő elméjeket böltseséggel, hogy tudjanak minden mesterséget mivelni, faragni, varni, szöni, kék selyemmel, veres, karmazsin színű, és fejér selyemmel; és hogy találjanak és tsináljanak minden bölts mesterséges ékes találmányt.

36. Megtsinálá azért Bésaléel, és Aholiáb, és minden bölts férjfiú, kiknek az Úr adott böltseséget és értelmet, hogy meg tudják tsinálni a' szent hajléknak szolgálatja mellé való eszközöket, amint az Úr megparantsolta vala.

XXXVI. RÉSZ.

Megtsinálják a' mesteremberek a' szent hajléknak kárpitjait, deszkáit, és superlátjait.

Hívá annakokáért Móses Bésaléelt és Aholiábot, és minden bölts férjfiat, kinek szívébe az Úr adott vala tudományt; valakit az ő szíve felindíta, hogy oda menne annak a' mívnek mivelésére.

II. 2. És elvivék Mósestől mind azt az ajándékot, mellyet az Izráel' fiai hoztak vala az Isteni szolgálatra való szent hajléknak felépítésére; mindazáltal mégis minden nap szabad akaratjok szerént visznek vala ajándékot ő hozzája.

3. Annakokáért eljövén mind azok a' böltsek, a' kik a' szent hajléknak mívén munkálódnak vala, az ő mívekről, mellyet tsinálnak vala;

4. Szóllának Mósesnek illyen módon: többet hord a' nép ajándékba, hogy nem mint a' mennyi kell a' mívre, a' mellyet parantsolt az Úr, hogy tsináljunk.

5. Megparantsolá azért Móses, hogy megkiáltanák a' táborban: senki ez után, se férjfiú, se aszszony ne hozzon ajándékot a' szent hajléknak mívére; és illyen módon szűnék meg a' nép, hogy ne vinne több ajándékot.

6. Mert az egész mívnek elvégezésére elég ajándékot hoztak vala, annyira, hogy felette is vólna.

III. 7. A' böltsek azért, a' kik a' sátoron mivelnek vala, megkészíték a' hajlékot tíz kárpit-

ból, viszszált fejér selyemből, kék, veres, és karmazsin színű selyemből, Kérubimoknak képeivel azokat mesterségesen megékesítvén.

8. Minden kárpitnak a' hoszsza huszon nyóltz sing vala, a' széle minden kárpitnak négy sing vala, mind egy mértéken valának a' kárpitok.

9. És ötét a' kárpitnak egybe foglalák, a' más rendbéli öt kárpitokat is egybe foglalák.

10. Tsinála kék selyemből szemetskéket is ez első kárpitnak szélén, a' melly felől a' másikkal egybe kellene foglalni, hasonlatosképpen a' több kárpitoknak szélén, a' melly felől más kárpittal egybe kellene foglaltatni.

11. Az első kárpiton ötven szemetskéket tsinála, hasonlatosképpen ötvent tsinála a' másik kárpitnak szélén, aholott a' másikkal egybe kell vala foglaltatni: a' szemetskék pedig úgy tsináltattak vala, hogy egymás ellenében vólnának.

12. Tsinála ötven arany horgokat is, és azokba vetvén a' szemetskéket, egybe foglalák a' kárpitokat, egygyiket a' másikkal, és illyen módon lön egy sátor.

13. Tsinála kárpitokat ketske szörből is a' hajlékra való sátornak, tizenegy kárpitot tsinála illyent. *R.* 26: 7.

14. Egygyik kárpitnak hoszsza harmintz sing vala, és minden kárpitnak szélessége négy sing; mind egy mértéken vólt a' tizenegy kárpit.

15. És egybe foglalá külön e' kárpitoknak ötét, és hatát külön.

16. Tsinála ötven szemetskéket is a' kárpitnak szélén, a' melly felől egybe kellene foglalni: ismét ötven szemetskét tsinála a' második kárpit' szélén, a' melly felől egybe kellene a' másikkal foglalni.

17. Annakfelette ötven horgokat is tsinálának a' kárpitoknak egybe foglalására, hogy egy sátor lenne.

18. Tsinála fedelet is a' sátornak megveresítetett kos bőrökből, és azon feljűl tsinála fedelet borz bőrökből. *R.* 26: 14.

19. Tsinála álló deszkákat is e' hajléknak sittim fából. *R.* 26: 15.

20. Tíz sing vala egygyik deszkának a' hosszúsága; másfél sing pedig mindenik deszkának a' szélessége.

21. Mindenik deszkának két tsapja vala, mellyek egymás' ellenébe rendeltettek vala, mint a' gráditsnak léptsői: illyen módon tsinálá a' hajléknak minden deszkáit.

22. A' hajléknak pedig dél felől való óldalára húsz deszkát tsinála;

23. És a' húsz deszka alá negyven ezüst talpat tsinálának, egy deszkának két talpat, másik deszkának is két talpat, mindenik deszkának az ő kettős tsapja szerént.

24. Hasonlatosképpen a' hajléknak második óldalán éjszak felől tsinála húsz deszkát.

25. És negyven ezüst talpat azok alá; két talpat egy deszka alá, azonképpen más deszka alá is két talpat.

26. A' hajléknak napnyúgoti szegelete felől tsinála hat deszkát.

27. Annakfelette két deszkát tsinála a' hajléknak két szegeletire;

28. Mellyek alól kettősek valának, azonképpen mind a' tetejéig kettősek valának, mellyek egy karikával foglaltattak vala egybe: ekképpen tselekedék mind a' két szegeleten való deszkákkal.

29. Illyen módon nyóltz deszkák valának, és azoknak tizenhat ezüst talpai, minden deszka alatt két két talpak.

30. Tsinála rúdakat is sittim fából, ötöt a' hajléknak egy felől való óldalának deszkáinak.

31. És öt rúdakat a' hajlék' másik óldalának deszkáinak, és öt rúdakat a' hajléknak napnyúgot felől való deszkáinak két szegeletire.

32. Mind ezek között a' középső rúdakat úgy tsinálák, hogy a' deszkáknak közepin egygyik végétől fogva mind a' másik végéig általmenne.

33. A' deszkákat pedig arannyal béborítá, és azoknak karikáit aranyból tsinálá, mellyeken általbotsátá a' rúdakat, a' rúdakat is pedig arannyal megborítá.

34. Megtsinálá a' superlátot is kék selyemből, veres, és karmazsin színű, és megviszszált fejér selyemből, nagy mesterséggel tsinálá azt, Kérubimoknak képpeivel megekesítvén. *R.* 26: 31.

35. És tsinála annak négy oszlopokat sittim fából, és azokat arannyal megborítá, azoknak pedig a' horgai is aranyból valának, és önte az oszlopoknak négy ezüst talpakat.

36. Megtsinálák a' hajlék' ajtajára való superlátot is, kék, veres, karmazsin színű, és viszszált fejér selyemből, szép mesterséggel. *R.* 26: 36.

37. És annak öt oszlopjait, horgaival egybe, és azoknak az oszlopoknak gombjait és övezetit arannyal béborítá, azoknak öt értz talpait is megtsinálá.

XXXVII. RÉSZ.

Megtsinálja Bésaléel a' ládát, az asztalt, a' gyertyatartót, a' jó illat tételre való óltárt minden hozzájok tartozó szerszámokkal egybe. A' kenetnek olaját is a' jó illat tételre való szerszámmal egybe megtsinálja.

Megtsinálá Bésaléel a' ládát is sittim fából; harmadfél sing vala a' hoszsza, a' széle másfél sing, a' magassága is másfél sing. *R.* 26: 10.

2. És béborítá azt tiszta arannyal mind belől mind kívűl, és tsinála annak arany koronás pártázatot körös környűl.

3. És önte annak négy arany karikát a' négy szegeletire; egygyik óldalára is két karikát, másikra is kettőt.

4. Tsinála rúdakat is sittim fából, és megborítá azokat arannyal.

5. És bébotsátá a' rúdakat a' láda' óldalán való karikákba, hogy azoknál fogva hordozhatnák a' ládát.

6. Megtsinálá a' kegyelemnek tábláját is tiszta aranyból; harmadfél sing vala a' hoszsza, másfél sing a' szélessége. *R.* 25: 17.

7. Tsinála két Kérubimokat is merő vert aranyból, a' kegyelem' táblájának két végére.

8. Egygyik Kérubimot egygyik végére, a' másikat a' másik végére; a' kegyelemnek táblájából veré ki a' Kérubimokat a' táblának két végén.

9. A' Kérubimok pedig kiterjesztették vala az ő szárnyokat felfelé, úgy hogy az ő szárnyokkal befedeznék a' kegyelem' tábláját, és artzal egybe valának a' Kérubimok, úgy hogy neznének a' kegyelemnek táblájára.

10. Megtsinálá az asztalt is sittim fából; két sing vala a' hoszsza, a' széle egy sing, magassága másfél sing. *R.* 25: 23.

11. És béborítá azt tiszta arannyal, és tsinála annak arany koronás pártázatot körös környűl.

12. Tsinála egy araszny széles pártázatot is annak mind környül, és a' pártázaton feljül tsinála körös környül koronás pártázatot aranyból.

13. És önte ahoz négy arany karikákat is, mellyeket tsinála a' lábainak négy szegeletire.

14. A' pártázaton alól valának a' karikák, mellyeken a' rúdakat általbotsátanák, hogy az asztalt hordozhatnák.

15. Tsinála rúdakat is sittim fából, és azokat megborítá arannyal, hogy azokon hordoznák az asztalt.

16. Megtsinálá az asztalra való eszközöket is, tálait, temjénezöit, tisztítóit, és ezeknek fedeleit tiszta aranyból.

17. Megkészíté a' gyertyatartót is tiszta aranyból, merőn veré a' gyertyatartót; annak talpa, mindenik ága, tálatskái, gombjai, és pohárkái mind ugyan azon egy merő aranyból valának. *R.* 25: 1.

18. Annak hat ágai valának a' két óldalán, egy felöl is három ága, más felöl is három ága.

19. Három tálatskák formáltattak vala mondolának formájára egygyik ágán, gombjával és pohárkáival egybe: azonképpen a' másik ágán három tálatskák formáltattak vala mondolának formájára, gombjával és pohárkájával egybe; így tsináltattak vala a' gyertyatartónak mind a' hat ágai, mellyek az óldalán valának.

20. A' gyertyatartónak szárán pedig négy tálatskák valának, mellyek mondolának formájára tsináltattak vala, és annakfelette gombjai és pohárkái.

21. Es mindenik két ága alatt gomb vala, a' másik két ága alatt más gomb, a' harmadik renden való két ága alatt is gomb vala, tudniillik mind a' hat ága alatt, mellyek a' gyertyatartónak óldalán valának.

22. Azoknak gombjok és szárok a' derekából verettettek vala, mind az egész gyertyatartó tiszta vert aranyból való vala.

23. Tsinála abban hét szövétneket is, és azoknak *hamva' tisztítóinak* ollóit, köpüit, tiszta aranyból.

24. Egy talentom aranyból tsinálá a' gyertyatartót, minden hozzá tartozó eszközökkel egybe.

25. Megtsinálá a' jó illathoz való óltárt is sittim fából; hoszsza annak egy sing, szélessége is egy sing, négy szegü; magassága pedig két sing vala, ugyan azon fából valának szarvai is. *R.* 30: 1.

26. És béborítá azt tiszta arannyal, tudniillik annak felit, az óldalait körös környül, és a' szarvait, és tsinála környül rajta arany koronás pártázatot.

27. Két két arany karikákat is tsinála a' koronás pártázat alatt a' két óldalán való két szegeletin, mellyen általbotsátanák a' rúdakat, hogy azokon hordozhatnák azt.

28. És tsinála rúdakat is sittim fából, és azokat megborítá arannyal.

29. A' szent kenetnek olajját is megtsinálá, és a' füszerszámokból való jó illatot, patikárosnak mestersége szerént. *R.* 30: 22.

XXXVIII. RÉSZ.

Megkészíti Bésaléel az égö áldozathoz való óltárt, a' mosdót, azokhoz való szerszámokkal egybe. Az után megszámlálja Móses az aranyat, ezüstöt, értzet, mellyből mind az egész mívet tsinálták, és megmondja mit tsinálták az aranyból, mit az ezüstből, és mit az értzből.

Megtsinálá az egészen égő áldozathoz való óltárt is sittim fából; öt sing vala a' hoszsza, öt sing a' széle, négy szegü, és a' magassága három sing. *R.* 27: 1.

2. És tsinála szarvakat az óltárnak, a' négy szegeletin, ugyan azon fából vóltak tsinálva a' szarvai, és azt béborítá értzel.

3. Annakfelette az óltárnak minden szerszámit megtsinálá, fazekait, szítóit, medentzéit, horgas villáit, szénhez való serpenyöit; minden szerszámit értzből tsinálá.

4. Tsinála az óltárnak rostélyt is értzből, mint egy hálót, melly annak a' hézagjában vala, az alljától fogva a' közepéig.

5. Önte négy karikákat is az értz rostélynak a' négy szegeletin, mellyekbe botsátanák a' rúdakat.

6. És tsinála rúdakat is sittim fából, mellyeket értzel megboríta.

7. És a' rúdakat bébotsátá a' karikákba az óltárnak óldalain, hogy azokon hordoznák azt, és hézagon tsinálá azt deszkákból.

8. Megtsinálá a' mosdót is értzből, és annak lábát is értzből, az aszszonyok' tükröiből, mellyek nagy sereggel szoktanak vala gyülni a' gyülekezet' sátorának ajtaja' eleibe. *R.* 30: 17.

II. 9. A' tornátzot is megtsinálá, mellynek dél felöl száz sing kárpit vala az óldala, fejér viszszált selyemből tsináltt. *R.* 27: 9.

10. Azoknak húsz oszlopai, és húsz értz talpai, az oszlopoknak horgai, és azoknak karikái ezüstből valának.

11. Éjszak felöl való óldala is száz sing kárpit vala, azoknak húsz oszlopai, és húsz talpai értzből, az oszlopoknak horgai és karikái ezüstből valának.

12. Napnyúgot felöl való része pedig ötven sing kárpit vala, azoknak tíz oszlopa, és tíz talpa, az oszlopoknak horgai és karikái, ezüstből valának.

13. És a' napnyúgot felöl való része ötven sing kárpit vala.

14. Egy felöl tizenöt sing kárpit vala, három oszlop, és annak három talpa, a' tornátz ajtajának egygyik felén.

15. És más felöl az ajtónak másik felén tizenöt sing kárpit, és azoknak három oszlopa, három talpa.

16. A' tornátznak minden kárpitjai körös környül viszszált fejér selyemből tsinált kárpitok vóltak.

17. Az oszlopoknak talpai értzből vóltak, azoknak gombjai és karikái ezüstből, az oszlopoknak fejei ezüstel boríttattak; a' tornátznak pedig minden oszlopai ezüst veszszökkel vóltak övedzve.

18. A' tornátz' ajtajának superlátja pedig szép mesterséggel, kék, veres, karmazsin színü, és viszszált fejér selyemből tsinált kárpit vólt, mellynek hoszsza húsz sing vólt, magassága pedig a' szélére öt sing vólt, a' tornátz' kárpitjainak magasságának mértéke szerént.

19. És azoknak négy oszlopai, és négy talpai értzből, horgai ezüstből, az oszlopok' fejeinek borítása mind a' karikákkal egybe ezüstből.

20. A' hajléknak pedig és a' tornátznak szegei értzből valának mind körös környül.

21. Ezek a' bizonyság tétel' hajlékának megszámlált részei, melyek megszámláltattak Móses' hagyásából az Áron pap fia Ithamár által, hogy azokat a' Léviták öriznék.

22. A' Bésaléel pedig a' Húr' fiának Úrinak fia a' Juda'

a' Júda' nemzetségéből való, tsinálta mind azokat, a' mellyeket parantsolt vala az Úr Mósesnek.

23. És ő véle egygyütt Aholiáb az Ahisamák' fia, Dán' nemzetségéből való, ki bölts mester vala faragásban, szövésben, varrásban, és mivelni, kék, veres, karmazsin színű, és fejér selyemből.

III. 24. Mindenestől pedig az arany, a' melly a' szent helynek tsinálására költ, mellyet a' nép adott vala ajándékban, huszonkilentz talentum, (a) két száz harmintzhat siklus, a' szent siklusnak mértéke szerént.

(a) A' talentumban pedig vólt száz és húsz font.

25. Az ezüst pedig, mellyet a' gyülekezet adott vala, száz talentum, ezer hétszáz hetvenöt siklus, a' szent siklus szerént.

26. Adott vala pedig félfél siklust a' szent siklus szerént minden személy, a' melly megszámláltatott vala, a' ki tudniillik húsz esztendös vólna, és annál feljebb, kik hatszáz három ezeren, ötszázan és ötvenen valának. 4. *Mós.* 1 : 46.

IV. 27. Az ezüstnek száz talentumából önté a' hajlék' deszkáinak, és a' superlát' oszlopainak talpait; száz talpat száz talentumból, egy talentumból egy talpat.

28. Az ezer hatszáz hetvenöt siklusból tsinálá az ószlopoknak horgait, és azoknak gombjait abból borítá meg, az oszlopokat is abból övedzé meg ezüst veszszökkel.

29. Az értz pedig, a' mellyet ajándékban adtak vala, hetven talentum, és kétezer négyszáz siklus nyomó.

30. Abból tsinálá a' gyülekezet' hajléka' ajtajának talpait, az értz óltárt, az óltárban való értz rostélyt, és az óltárhoz való minden szerszámokat.

31. A' tornátz' oszlopinak is talpait mind körös környül, és a' tornátz' ajtaja' oszlopinak talpait abból tsinálá: annakfelette a' hajléknak és a' tornátznak minden szegeit körös környül.

XXXIX. RÉSZ.

Megírja Móses az Áron' öltözetinek elkészítését, tudniillik az Efódnak, Hósennek, a' böv ruhának, a' süvegnek, és azon való ékességnek, övnek, az imegmásnak, és mind az egész mívnek elvégezését.

A' KÉK, veres, karmazsin színű selyemből pedig tsinálának öltözö ruhákat, a' szent hajlékban való szolgálatra: Áronnak is tsinálának szent ruhákat, amint az Úr megparantsolta vala Mósesnek.

2. Az Efódot tsinálák aranyból, kék, veres, karmazsin színű, és viszszált fejér selyemből. *R.* 28: 6.

3. Mert aranyból lannákat verének, és azokból metélének vékony arany fonalakat, hogy azokat szönék közösleg a' kék, veres, karmazsin színű, és fejér selyem közzé, szép mesterséggel.

4. Az Efódnak vállait úgy tsinálák, hogy egybe illenének, hogy a' két vége egybe kaptsoltathatnék.

5. A' szorító is, melly az Efódnak óldalán vala, ugyan azon drága szerszámból vólt, mint az Efód, tudniillik aranyból, kék, veres, karmazsin színű, és fejér viszszált selyemből, amint az Úr parantsolta vala Mósesnek.

6. És minekutánna két óniks köveket is foglaltak vólna aranyba, mellyeket petsét metszönek mesterségével metszettek vala meg, az Izráel' fiainak nevek szerént.

7. Helyhezteté azokat az Efódnak vállaira, hogy az Izráel' fiainak neveknek emlékezetiért való kövek lennének; miképpen az Úr parantsolta vala Mósesnek.

8. Megkészíté a' Hósent is szép mesterséggel mint az Efódot, aranyból, kék, veres, karmazsin színű, és viszszált fejér selyemből. R. 28: 15.

9. Négy szegü vala és kétszeres a' Hósen; egy arasz vala a' hoszsza, egy arasz a' szélessége is.

10. És négy köveket foglalának abba. A' rendi *pedig illyen vala:* Sárdius, Topásius, Kárbunkulus, az elsö rend.

11. A' második rend: Smaragdus, Safirus, Jáspis.

12. A' harmadik rend: Linkurius, Ákhátes, Ametistus.

13. A' negyedik rend: Krisolitus, Onikhius, Berillus; mellyek mind aranyba foglaltattak vala.

14. Azok a' tizenkét kövek pedig az Izráel' tizenkét fiainak nevek szerént rendeltettek vala; és kö metszönek mestersége által megmetszetett vala mindenik az ö neve szerént, a' tizenkét nemzetségnek neve szerént.

15. És tsinálának e' Hósennek egyarányú tekervényes lántzokat is tiszta aranyból.

16. És minekutánna tsináltak vólna két arany gombokat, és két arany karikákat, a' két arany karikákat foglalák a' Hósennek két szegeletire.

17. És foglalák a' két arany lántzot a' Hósennek két szegeletin való két arany karikákba.

18. Az arany lántzoknak pedig két felsö végét foglalák a' két arany gombokhoz, mellyek az Efód' vállának elsö részén valának.

19. Tsinálának más két arany karikákat is, mellyeket a' Hósennek más két szegeletire foglalának, a' belsö részének szegeletire, melly vala az Efódon feljül.

20. Hasonlatosképpen tsináltak két arany karikákat, mellyeket foglalának az Efódnak elöl való két óldalára oda alá, egymás' ellenébe, aholott az Efódnak szorítója vagyon az övön feljül.

21. És köték a' Hósent az ö karikáinál fogva az Efódnak karikáihoz, kék selyemből tsinált sinórral, hogy az Efódnak övén feljül vólna, és el ne választatnék a' Hósen az Efódtól, amint parantsolta vala az Úr Mósesnek.

22. Megtsinálá az Efód alá való böv ruhát is, melly mindenestől kék selyemből szövetett vala; *R.* 28: 31.

23. És annak a' böv ruhának közepén likat is tsinála, mint egy pántzélnak minémü lika szokott lenni; és azt megkétszerezé, hogy még ne szakadna.

24. És annak a' ruhának alsó prémjére tsinálának pomagránát formára való gombokat, kék, veres, karmazsin színű, és viszszált fejér selyemből.

25. Tsinálának tsengettyüket is tiszta aranyból, és helyhezteték a' tsengettyüket a' pomagránát formára tsinált gombok közzé, a' ruhának alsó prémjére, környül, a' pomagránátok közzé.

26. Egy tsengettyü és egy pomagránát, és ismét egy tsengettyü és egy pomagránát a' ruhának prémjén környül, hogy abban szolgálnának; amint az Úr parantsolta vala Mósesnek.

27. Ezek után tsinálának ruhákat fejér selyemből, szövésnek mestersége szerént, Áronnak és az ö fiainak. *R.* 28: 39.

28. A' süveget is megtsinálák minden ékességével egybe fejér selyemből, és az imegmásokat is viszszált fejér selyemből.

29. Az övet is viszszált fejér selyemből, és kék, veres, karmazsin színü selyemből szép mesterséggel; amint az Úr parantsolta vala Mósesnek.

30. A' szent koronának lannáját is megtsinálák tiszta aranyból, és felmetszék petsét metszönek mestersége szerént reá ezt: Szentség az Úrnak. *R.* 28 : 36.

31. És vonának abba kék selyemből tsinált sinórt, hogy azzal a' süvegen feljül kötnék; amint az Úr parantsolta vala Mósesnek.

II. 32. Elvégezteték azért a' gyülekezet' sátorának egész míve, mellyet az Izráel' fiai mind a' szerént tsinálának, amint az Úr parantsolta vala Mósesnek.

33. És vivék a' sátort Móseshez, minden ahoz tartozó szerszámokkal egybe, karikáit, tábláit, rúdjait, oszlopait, és azoknak talpait.

34. A' veres kos bőrből tsinált kárpitot is, a' borz bőrből tsinált kárpitot, és a' szent hajléknak szuperlátját.

35. A' bizonyság tételnek ládáját, annak rúdjait, és a' kegyelemnek tábláját.

36. Az asztalt és annak minden edényit, és a' szent kenyeret.

37. A' tiszta aranyból tsinált gyertyatartót, annak szövétnekit, és minden szerszámit, a' világosítani való olajjal egybe.

38. A' szent óltárt, a' kenetnek olajját, és a' fűszerszámokból tsinált jó illatú füstölőt, és a' hajlék' ajtajára való superlátot.

39. Az értzből tsinált óltárt, és annak értz rostéllyát, rúdjait, és minden edényit, a' mosdót, és annak a' talpát.

40. A' tornátznak kárpitjait, oszlopjait, talpait, és a' tornátz' ajtajára való superlátot, annak köteleit, szegeit, és a' gyülekezet' sátorának minden szolgálatjára való eszközeit.

41. A' szolgálathoz való ruhákat, hogy azokban szolgálnának a' szent hajlékban, a' szent ruhákat Áron papnak, és az ő fiainak ruhájokat, hogy azokban szolgálnának a' papi tisztben.

42. Amiképpen parantsolta vala az Úr Mósesnek, akképpen tsinálák az Izráel' fiai mind az egész művet.

43. És mikor látta vólna Móses mind az egész művet, mellyet tsináltak vala, és hogy mindenestől fogva úgy tsinálták vólna, amint az Úr parantsolta vala, megáldá őket.

XL. RÉSZ.

Az Istennek parantsolatja szerént felállítja Móses a' sátort, és elrendel minden ahoz valót; az Istennek dítsősége megjelenik, és befedezi a' felhő a' sátort.

Szólla pedig az Úr Mósesnek, mondván:

2. Az első hóban, annak a' hónak első napján, állítsd fel a' hajlékot, a' gyülekezetnek sátorát. (a)

(a) E' szent hajlékot a' böltsek külömb külömb névvel nevezik, mi is hajléknak, sátornak, bizonyság tétel' sátorának vagy hajlékának nevezzük. Azért mondatik pedig bizonyság' tétel' sátorának, mert abban valának a' táblák, mellyek az Isten' akaratjáról bizonyságot tésznek vala; vagy azért, mert ott jelenik vala meg az Isten, és onnét tészen vala bizonyságot az ő akaratjáról.

3. Az után vidd bé oda a' bizonyság' tételnek ládáját, és a' láda' eleibe vond fel a' superlátot.

4. Az után vidd bé az asztalt, és azt rendeld el. Vidd bé a' gyertyatartót is, és gerjeszd meg annak lámpásit.

5. És helyheztessed a' jó illatnak arany óltárát a' bizonyság' tételnek ládája előtt, az után vond fel a' hajléknak ajtajára való superlátot.

6. Az után helyheztessed az egészen égő áldozatnak óltárát a' gyülekezet' sátora' hajlékának ajtaja előtt.

7. A' mosdót pedig helyheztessed a' gyülekezetnek sátora között, és az óltár között, és azt töltsd meg vízzel.

8. Az után állasd fel körös környül a' tornátzot, és a' tornátz' ajtaját superláttal vond bé.

9. Annakutánna végyed a' kenetnek olajját, és kend meg a' sátort, és valami abban vagyon; és illyen módon szenteld meg azt, és annak minden szerszámit, hogy szent légyen.

10. Megkenjed az egészen égő áldozatnak óltárát is, és annak minden szerszámit; illyen módon szenteld meg az óltárt, hogy az óltár légyen szentséges.

11. A' mosdót is mind talpával egybe megkenjed, és úgy szenteld meg azt.

12. Az után állassad Áront és az ő fiait a' gyülekezet' sátorának ajtaja eleibe, és mosd meg őket vízzel.

13. És felöltöztetvén Áront az ő szent ruhájába, megkenvén őtet szenteld fel, hogy énnékem a' papságnak tisztiben szolgáljon;

14. Az ő fiait is előállatván, öltöztesd fel őket az ő ruhájokba.

15. És kend meg azokat is mint az ő attyokat, hogy énnékem a' papi tisztben szolgáljanak; és az ő megkenetések lészen ő nékiek örökké való papság az ő utánnok valóknál is.

II. 16. Amint azért az Úr parantsolta vala, mindenestől akképpen tselekedék Móses.

17. Mert a' második esztendőnek első hónapján, a' hónak első napján felállíták a' sátort. 4. *Mós.* 7 : 1.

18. Felemelé azért Móses a' sátort, és minekutánna annak talpait rendel helyheztette vólna, a' deszkákat is felállítá, a' rúdakat is általbotsátá azokon, oszlopait is felemelé annak.

19. Az után felteríté a' hajlékra a' kárpitokból tsinált sátort, és annak fedelét is feljül reá teríté, amint parantsolta vala az Úr Mósesnek.

20. A' bizonyság tételnek tábláit is vévén, helyhezteté a' ládába, a' rúdjait is az óldalán való karikákba tévé, és a' ládán feljül helyhezteté a' kegyelemnek tábláját.

21. Az után bévivé a' ládát a' hajlékba, és a' superlátot kiterjeszté a' láda' eleibe, hogy a' bizonyság' tételnek ládáját befedezné, amint az Úr parantsolta vala Mósesnek.

22. Az asztalt is bévivé a' gyülekezet' hajlékába, és helyhezteté azt a' hajléknak éjszak felől való részére a' superláton kívül.

23. És a' kenyereket elrendelé az asztalon az Úr előtt, amint az Úr megparantsolta vala Mósesnek.

24. És a' gyertyatartót helyhezteté a' gyülekezetnek sátorában az asztal' ellenében, a' hajléknak dél felől való részére.

25. És annak lámpásit meggyújtá az Úr előtt, amint az Úr parantsolta vala Mósesnek.

26. Az arany óltárt is helyhezteté a' gyülekezetnek sátorában, a' superlát' eleibe.

27. És drága fűszerszámokból való illatot tön azon, amint az Úr megparantsolta vala Mósesnek.

28. A' sátor' ajtajának superlátját is felvoná.

29. Az egészen égő áldozatnak óltárát is helyhezteté a' gyülekezet' sátorának ajtaja' eleibe, és áldozék azon egészen égő, és eledeli áldozattal, amint megparantsolta vala az Úr Mósesnek.

30. A' mosdót is helyhezteté a' gyülekezetnek hajléka között, és az óltár között, és azt megtölté vízzel, hogy abból mosdanának.

31. És mossák vala abból, Móses és Áron, és az ő fiai az ő kezeiket és lábaikat,

32. Mikor bé akarnak vala menni a' gyülekezet' sátorába, és mikor az óltárhoz akarnak vala menni, amint az Úr megparantsolta vala Mósesnek.

33. Az után felállítá a' tornátzot a' sátor környül és az óltár környül, és a' tornátz' ajtajának superlátját is felvoná, és illyen módon elvégezé Móses azt az egész alkotmányt.

III. 34. És befedezé a' felhö a' gyülekezetnek sátorát; és az Úrnak ditsösége betölté a' hajlékot:

35. Annyira, hogy Móses nem mehetne bé a' gyülekezetnek sátorába, minekutánna a' felhö elborította vólna; mert az Úrnak ditsösége fedezi vala bé a' sátort. 4. *Mós.* 9: 15. 1. *Kir.* 8: 10.

IV. 36. És mikor a' felhö feltisztúl vala a' sátorról, az Izráel' fiai kiindúlván az ő helyekből, az ő útjokban elébb mennek vala.

37. Ha pedig a' felhö el nem távozék, ök sem mennek vala ki helyekből, mind a' napig, a' mellyen eltávozék.

38. Mert az Úrnak felhője vólt a' sátoron nappal, éjtszaka pedig vala azon tűz, az egész Izráel' háza' népének láttára, minden ő útjokban. *R.* 13: 21. 4. *Mós.* 14: 14. 5. *Mós.* 1: 33. *Néh.* 9: 19. *'Sólt.* 78: 14. *és* 105: 39. 1. *Kór.* 10: 1.

Móses' II. Könyvének vége.

MÓSES' HARMADIK KÖNYVE,

MELLYET

MAGYARÚL MONDHATUNK

A' LÉVITÁKNAK

EGYHÁZI SZOLGÁLATJOKRÓL

ÍRATOTT KÖNYVNEK.

E' Könyvben Móses igen kevés időnek históriáját foglalja bé; mert a' kijövetteltől fogva, a' második esztendő' első hónapjának első napjától fogva, a' másik hónapnak első napjáig lett dolgokat írja meg. 2. *Mós.* 40: 17. 4. *Mós.* 1: 1. *Nevezet szerént pedig azokról ír, mellyek a' czeremóniákról való törvényre néznek.*

I. RÉSZ.

Megtanítja az Isten Mósest, hogy az égő áldozatoknak minémű állatokból kelljen lenni, és minémű móddal és rendtartással kelljen azokkal áldozni.

Szóllítá az Úr Mósest, és beszélle ő véle a' gyülekezetnek sátorából, ezt mondván:

2. Szóllj az Izráel' fiainak, és parantsold meg nékiek: valaki ti közzületek áldozni akar, barmokkal, ökrökkel, és juhokkal áldozzon. (a)

(a) Az ó Testamentomi áldozatok sok félék vóltak, mellyeket leír Móses leginkább ezen harmadik könyvében. Négy részekre lehet azokat legalkalmatosabban felosztani. *Első* az egészen megégetendő áldozat, melly egészen megégettetett, és a' mellyből senkinek szabad nem vólt enni. Illyen vólt az a' bárányok' megáldoztatások, mellyeket minden nap kellett áldozni, 2. *Mós.* 29: 38. 39. és a' bélpoklosért megáldoztatott bárány. 3. *Mós.* 14: 10-13. *Második* a' bűnért való áldozat, mellyek a' bűnből való megtisztúlásra tzéloztak. Ezek vagy külsők vagy belsők vóltak. Külsők vóltak azok, mellyeknek vérek a' külső oltárra hintetett, és húsokból szabad vólt a' papoknak enni. Belsők azok, mellyeknek vérek a' szent helybe bévitetett, húsok pedig egészen megégettetett. 3. *Mós.* 6: 30. *Harmadik* vólt a' hibáért való áldozat, mellyel áldoztak azok, a' kik tudatlanságból vétettek a' törvény ellen, vagy ha nem vétettek is, de legalább lelkek esmérete vádolta őket, hogy talán vétettek. 3. *Mós.* 5: 17, 18. Ezeknek húsaikból is csak a' papoknak vólt szabad enni. *Negyedik* vólt a' hálaadásnak áldozatja, mellyel áldoztak az Isten' különös jótéteménnyéért való hálaadatosságoknak megmutatására, 's fogadásoknak bétellyesítésére. *'Sólt.* 116: 14, 17, 18. mellyeknek húsaikból szabad vólt enni a' papokon kívül másoknak is. Ezen hálaadásnak áldozatihoz lehet számlálni a' következendőket. 1. Az első fajzásnak áldozatját. Mindent, valami első szülött vólt, akár ember, akár barom, Istennek kellett szentelni. Az emberek közzül az első szülött megváltatott pénzen, a' tisztátalan állatnak első fajzása juhon tseréltetett fel, ellenben a' tiszta állatoknak első fajzásokat meg kellett áldozni. 4. *Mós.* 18: 15-17. 2. A' tizednek áldozatját, melly abban állott, hogy a' gulyának, nyájnak esztendei szaporodását meg kellett tizedelni, és minden tizedik borjút, bárányt és ketske fiat meg kellett áldozni. 3. *Mós.* 27: 32, 33. Ezek az áldozatok külömb külömb végekre rendeltettek. 1. Hogy lennének azok mint jármok és terhek az Izráel' népén. *Ézék.* 20: 25. 2. Hogy azok által a' Jézus' áldozatja kipéldáztatnék. *Kol.* 2: 17. 3. Hogy azok által az Izráel' népe a' bálványozó népektől külön szakasztatnék. *Efés.* 2: 14, 15. 4. Hogy a' papok abból éljenek, kiknek örökségek nem vólt a' Kanaánföldén. 4. *Mós.* 18: 8-20. Más nemei vóltak az' áldozatoknak azok, mellyek vér nélkül valók vóltak. 3. *Mós.* 2.

3. Ha egészen égő áldozattal áldozik, öreg barmokból ép hímmel áldozzék; a' gyülekezet' sátorának ajtaja eleibe vigye azt szabad akaratja szerént, az Úr előtt.

4. (b) És az ő kezét tégye az égő áldozatra való baromnak fejére, hogy kedves légyen ő érette, az ő megtisztúlására.

(b) Az áldozatra való baromnak a' fejére tészik vala

a' kezeiket; elöször, hogy azzal megjelentenék, hogy ök méltók vólnának a' halálra. Másodszor, hogy szükölködnek olly áldozat nélkül, melly az ö bünöket elvenné.

5. Az után ölje meg azt a' tulkot az Úr elött, és az Áron' fiai a' papok annak vérét vévén, hintsék mind környül az óltárra, melly a' gyülekezet' sátorának ajtaja elött lészen.

6. Annakutánna vonja le a' börét az egészen égö áldozatra való baromnak, és vagdalja azt részekre.

7. És az Áron papnak fiai gerjeszszenek tüzet az óltáron, és rakjanak fát a' tüzre.

8. Az után az Áron' fiai a' papok rendeljék el a' tagokat, a' fejét és a' kövérit a' fákra, mellyek rakattak az óltáron való tüzre.

9. Annak bélit is és szárait mossa meg vízzel; és akképpen áldozza meg mind azokat a' pap az óltáron egészen égö áldozatúl. (c) E' tüzzel egészen megégettetett áldozat kedves illatú lészen az Úr elött.

(c) Az áldozatnak mindenestöl egészen megégetése a' Jézus Krisztusnak egészen mindenestöl fogva való megáldozását példázta, ki mindenestöl valamie vólt, és magát mi érettünk megáldozta, mivelhogy miis mindenestül egészen testben és lélekben elvesztünk vala.

10. Hogyha pedig juhokkal vagy ketskékkel akar valaki áldozni, egészen megégetendö áldozatot hímmel és éppel áldozzék.

11. És ölje meg azt az óltárnak éjszak felöl való óldalánál az Úr elött; és az Áron' fiai a' papok hintsék annak a' vérét az óltárra mind környül;

12. És eldarabolván azt részekre, a' fejével és kövérivel egybe, rendelje a' pap azokat a' fákra, mellyek rakattatnak az óltáron való tüzre.

13. A' bélit is és szárait mossa meg vízzel; és áldozza meg mind azokat a' pap, megégetvén az óltáron égö áldozatúl; és az Úrnak kedves illatú tüzes áldozat lészen.

II. 14. Hogyha pedig valami madárral akar áldozni valaki egészen megégetendö áldozatot az Úrnak, gerlitzékkel vagy galambokkal áldozzék;

15. Mellyet a' pap az óltárhoz vívén, és megtekerítvén a' fejét szakaszsza meg a' nyakát, és égesse meg az óltáron, minekutánna annak vérét kibotsátja az óltárnak óldalára.

16. És minekutánna annak begyit kivévén minden rútságával egybe, veti azt az óltár mellé napkelet felöl, a' hamunak helyére.

17. És azt meghasítja szárnyával egybe, úgy hogy egymástól el ne szakaszsza a' tagotskákat; égesse meg azt a' pap az óltáron, a' fákon feljül, mellyek a' tüzön vagynak; egészen tüzzel megemésztetett kedves illatú áldozat ez az Úr elött.

II. RÉSZ.

Az áldozatoknak második neméről, mellyet Minhának neveztek, mellynek három neme vólt. Az elsö vólt tsak 'semlye lisztből. A' másik kementzében, serpenyöben, és rostélyon sütött lepényből vagy pogátsából. A' harmadik új gabona fönek magvából, mellyek mellett vólt só, olaj, temjén, és bor.

Mikor pedig valamelly ember Minhát akar áldozni az Úrnak, 'semlye lisztből áldozzék, és arra öntsön olajt, és temjént tégyen feljül reája.

2. És vigye azt az Áron' fiaihoz a' papokhoz, és a' pap végyen egy marokkal a' 'semlye lisztben, az olajjal egyetemben; a' temjént pedig mind elvegye, és égesse meg az óltáron emlékezetnek okáért; e' tüzzel megégettetett áldozat kedves illatú lészen az Úr elött.

3. A' mi pedig megmarad az áldozatra való ajándékban, Ároné és az ö fiaié légyen; ez szentséges áldozat lészen az Úrnak tüzes áldozati között.

II. 4. Hogyha pedig a' Minhát kementzében sültből akarja áldozni valaki, légyenek 'semlye lisztből sütött kovász nélkül való olajos lepények, vagy olajjal megkent kovász nélkül való pogátsák.

5. Ha pedig a' te áldozatod serpenyöben fözött Minha lészen, olajjal megelegyített kovász nélkül való 'semlye lisztből légyen.

6. Szaggasd darabokra azt, minekutánna olajjal megelegyíted, és így Minha lészen ez.

7. Ha pedig a' te áldozatod rostélyon sültből lészen, olajjal megelegyíttetett 'semlye lisztből légyen.

8. És ezekből tsináltatott ajándékot vigyed az Úrnak; és azt a' papnak bémutatván, vigye azt a' pap az óltárhoz.

9. És végyen a' pap ez eledelre való áldozatból emlékezetre való részt, és égesse meg azt az óltáron, tüzzel megemésztetett jó illatú áldozat ez az Úr elött.

10. A' mi pedig megmarad ez áldozatra való Minhából, Ároné és az ö fiaié légyen; szentséges áldozat lészen ez, az Úrnak tüzes áldozati között.

III. 11. Minden minha, mellyet az Úrnak ajándékoztok, kovász nélkül való légyen; mert semmi kovászt és mézet nem áldozhattok az Úrnak, a' tüzes áldozatok között.

12. A' gyümölts' elsö zsengéinek áldozati közöt, felvihetitek azokat az Úrnak; de az óltárra ne vigyed, hogy abból jó illatú áldozatot szereznél.

IV. 13. A' Minhának pedig minden féle áldozatját sóval (a) megsózzad, és a' te Minhádból soha el ne maradjon a' te Istened' szövetségének sava; minden te áldozatodban só légyen.

(a) Hogy Isten az áldozatban sót kíván, azzal ez jelentetik, hogy Istennek nem tetszik semmi, tiszta tudomány és szentség nélkül. *Mát.* 5: 13. *Márk.* 9: 50.

V. 14. Ha a' te gabonádnak zsengéjéből akarsz Minhát áldozni az Úrnak, a' tüznél megszáraztott új gabona fejekből áldozzál, és a' tellyes gabona fönek megtört gabonájából áldozzad a' te gabonád' zsengéjének Minháját.

15. Tölts olajt reája, és tégy temjént reája; Minha ez.

16. Illyen módon áldozzon a' pap a' megtörött gabonának jó illatjával, az olajjal, és egészen a' temjénnel; tüzes áldozat ez az Úr elött.

III. RÉSZ.

A' hálaadó áldozatokat minémü móddal és renddel kelljen áldozni.

Hogyha hálaadó áldozat lészen valakinek áldozatja; ha az ö öreg barmai közzül áldozik, akár hímmel, akár nösténnyel, ép barmot vigyen az Úr' eleibe;

2. És tégye az ö kezét az ö áldozatjára való barmának fejére, és a' gyülekezet' sátorának ajtaja elött ölje meg azt *a' pap*, és az Áron' fiai a' papok öntsék annak vérét az óltárra mind környül. 2. *Mós.* 29: 13.

3. Annakutánna *a' pap* áldozzék e' hálaadó áldozatból tüzes áldozatot az Úrnak, annak a' ba-

romnak kövérit, melly a' bélin vagyon, és egészen a' kövérit, melly a' béli között vagyon.

4. Annakfelette mind a' két veséjét, és a' köverséget, melly a' veséken vagyon, és melly a' baromnak bélin vagyon, és a' májon való hálót a' vesékkel egybe végye el.

5. És égessék meg mind azt az Áron' fiai az óltáron egészen égő áldozatúl, a' fákon, mellyek a' tűzre rakattattak; tüzes és jó illatú áldozat ez az Úr előtt. 2. *Mós.* 29: 5. *R.* 6: 12.

II. 6. Hogyha pedig valaki apró baromból akar áldozni az Úrnak háláadó áldozatot, akár him, akár nöstény lészen az, ép és makula nélkül való légyen.

7. Ha juhból lészen az ő áldozatja, áldozza azt az Úr előtt.

8. És tégye az ő kezét az ő áldozatjának fejére, az után ölje meg azt a' gyülekezet' sátorának előtte, és az Áron' fiai öntsék a' vérét az óltárra mind környül.

9. Annakutánna áldozzék az Úrnak ez háláadó áldozatból tüzes áldozatot, *tudniillik*, annak kövérit, (a) a' farkát egészen, mellyet a' háta' gerézdi' végénél vágjon el, a' hasához ragadott kövérit, és minden kövérit, melly a' bélihez ragadott.

(a) Vagy így: a' farkot, melly az ő háta' gerézdihez ragadott.

10. És a' két veséjét, a' veséken és a' bélin való kövérrel egybe, és a' máj körül való hálótskát, mind a' veséivel egybe elvégye.

11. És azt égesse meg a' pap az óltáron; tüzes áldozatnak eledele ez az Úr előtt. *R.* 21: 6. 8. 17. 21. 22. *és* 22: 25.

III. 12. Hogyha pedig valaki ketskével áldozik, áldozza azt az Úr előtt.

13. És tégye az ő kezét annak fejére, és ölje meg azt a' gyülekezetnek sátora előtt, és öntsék az Áron' fiai annak vérét az óltárra körös környül.

14. Annakutánna áldozzon az ő áldozatjából tüzes áldozatot az Úrnak, *tudniillik*, a' kövérit, melly a' bélit befedezi, és minden kövérit, melly a' bélihez ragadott.

15. Annakfelette a' két veséit, a' kövért melly a' veséin vagyon, és a' melly a' bélin vagyon, és a' májon való hálótskát mind a' veséivel egybe elvegye.

16. Mellyeket a' pap égessen meg az óltáron; tüzes áldozatnak jó illatú eledele ez az Úr előtt. Minden kövérség az Úré légyen.

17. (b) Ez örökké állandó szertartás légyen minden lakó helyetekben a' ti utánnatok valóknál, hogy semmi kövért és vért meg ne egyetek. 1. *Mós.* 9: 4. 2. *Mós.* 34: 26. *R.* 7: 26. *és* 17: 10.

(b) Örökké valónak mondják a' 'Sidók a' hoszszú időt, melly szollásnak módja a' Magyaroknál is vagyon; vagy örökké valónak mondja az áldozatokat azokra nézve, mellyeket azok példáznak vala.

IV. RÉSZ.

Tudatlanságból esett bűnökért való áldozatokról, tudniillik ha a' pap, az egész gyülekezet, fejedelem, vagy a' község közzül valaki vétkezendik. E' rész bizonyságot tészen arról, hogy az Isten' házában mindenkor eleitől fogva, az ó Testamentomban is e' tudomány hírdettetett, hogy nintsen Isten előtt személy válogatás, hanem kedves ő előtte minden, a' ki ő hozzá megtér.

SZÓLLA ismét az Úr Mósesnek, mondván:

2. Szóllj az Izráel' fiainak, ezt mondván: ha valamelly ember tudatlanságból vétkezik az Istennek parantsolati ellen, olly vétkekkel, mellyeket nem kell tselekedni, és a' parantsolatok közzül valamellyiknek tilalma ellen tselekeszik.

3. *Mint:* ha a' ki pappá kenettetett vétkezik, és azzal okot ád a' népnek a' vétkezésre, hozzon az ő bűnéért, a' mellyet tselekedett, egy ép tulkot az Úrnak, bűnért való áldozatra.

4. És vigye a' tulkot a' gyülekezet' sátorának ajtaja' eleibe, az Úr' eleibe, és tégye az ő kezét a' tuloknak fejére, és *a' pap* a' tulkot ölje meg az Úr előtt.

5. És végyen a' megkenettetett pap a' tuloknak vérében, és vigye bé azt a' gyülekezetnek sátorába.

6. Annakutánna mártsa a' pap az ő újját annak vérébe, és hintsen abból hétszer az Úr előtt, a' szent helynek superlátja előtt.

7. És tégyen a' pap abból a' vérből a' jó illat tétel' óltárának szarvára az Úr előtt, melly vagyon a' gyülekezetnek sátorában; a' vérnek pedig a' többiét öntse mind az égő áldozat' óltárának fundamentomára, melly a' gyülekezet' hajlékának ajtaja előtt vagyon.

8. Annakutánna a' tuloknak, mellyet a' bűnért való áldozatra vitt fel, minden kövérit végye el, *tudni illik*, a' bélen, és a' bél körül való kövérséget.

9. A' két veséit is az azokon való kövérséggel egybe, a' bélen való kövérséget, és a' hálótskát, melly a' májon vagyon, mind a' veséivel egybe elvégye.

10. Miképpen a' háláadó áldozatnak tulkából vészik: és azokat égesse meg a' pap az egészen égő áldozatnak óltárán;

11. A' tuloknak bőrét pedig és a' húsát, fejével és lábaival egybe, bélit és ganéjját:

12. És mind az egész tulkot vigye ki a' táboron kívül tiszta helyre, ahová az áldozatoknak hamuját töltik, és égesse meg azt rakás fán tűzzel; ott égesse meg, ahová a' hamvát töltik.

II. 13. Hogyha pedig az Izráel' fiainak egész gyülekezete vétkezik, és a' gyülekezettől a' vétek eltitkoltatott, és valamit tselekesznek az Úrnak valamellyik parantsolatja ellen, mellyet nem kellett vólna tselekedni, annyira hogy méltók légyenek a' büntetésre:

14. Mikoron megtudatik a' bűn, a' mellyet tselekedtek a' parantsolat ellen: a' gyülekezet vigyen egy tulkot bűnért való áldozatra a' gyülekezetnek sátora' eleibe;

15. És a' gyülekezetnek vénei vessék az ő kezeiket a' tuloknak fejére az Úr előtt, és a' pap ölje meg azt az Úr előtt.

16. Annakutánna a' megkenetett pap vigyen bé annak a' tuloknak vérében a' gyülekezetnek sátorába;

17. És bémártván a' pap az ő újját, hintsen a' vérben hétszer az Úr előtt, a' superlátnak előtte.

18. Annakfelette abban a' vérben tégyen az óltárnak szarvára is, melly az Úr előtt a' gyülekezetnek sátorában vagyon; az után a' vérnek többit töltse az égő áldozat' óltárának fundamentomára, melly a' gyülekezet' sátorának ajtaja előtt vagyon.

19. És annak minden kövérit végye el, és égesse meg az óltáron.

20. És mindenestől fogva úgy tselekedjék azzal a' tulokkal, mint az ő maga bűnéért való tu-

lokkal, és így megtisztítja a' gyülekezetet a' pap, (a) és megbotsáttatik nékik.

(a) Nem azért mondja ezt hogy a' papnak hatalmában vólt vólna a' bünből való megtisztítás, vagy hogy a' barmoknak áldozatja valakit a' bünből megtisztított vólna, mert tsak Isten tisztít meg a' bünből, hanem azért, mert szolgák vóltak az áldozatban, a' melly a' Krisztusnak tisztító áldozatját példázta.

21. Kivigye a' tulkot a' táboron kívül, és megégesse azt, miképpen megégette az első tulkot: a' gyülekezet' bünéért való áldozat ez. (b)

(b) A' 'Sidóban így vagyon: a' gyülekezet' büne ez, az az, a' gyülekezet' bünéért való áldozat.

III. 22. Ha a' fejedelem vétkezik, és az Úrnak az ő parantsolatja ellen tselekszik valamit, mellyet nem kellett vólna tselekedni, és vétkezik tudatlanságból.

23. Vagy más mondotta meg néki a' bűnt a' mellyet tselekedett, vigyen áldozatra egy ép makula nélkül való ketske bakot.

24. És tégye az ő kezét a' baknak fejére és ölje meg azt *a' pap* ott a' helyen, aholott meg szokták ölni az egészen megégetendő áldozatra való barmot, az Úr előtt: bűnért való áldozat ez.

25. És végyen a' pap az áldozatra való baromnak vérében az ő újjával, és az égő áldozatnak óltárának szarvára tégye azt: a' többit a' vérnek töltse az égő áldozatok óltárának fundamentomára.

26. A' kövérit pedig mind égesse meg az óltáron, mint a' hálaadó áldozatnak kövérit: és akképpen megtisztítja azt a' pap az ő bünétől, és megbotsáttatik néki.

IV. 27. (c) Hogyha pedig a' földnek népe közzül valamelly köz ember vétkezik; és az Úrnak valamellyik parantsolatja ellen valamit tselekeszik, mellyet nem kell tselekedni, és vétkeszik:

(c) Valamelly köz embernek tudatlanságból esett büneiért való áldozat.

28. Mikor megismeri a' bűnt a' mellyet tselekedett, vigyen áldozatra az ő büneiért egy nőstény ketskét, épet és makula nélkül valót.

29. És tégye az ő kezét e' bűnért való áldozatnak fejére, és ölje meg azt a' bűnt, (d) a' holott az égő áldozatra való barmok meg szoktak öletni.

(d) A' bűnt, az az, a' bűnért való áldozatot.

30. Annakutánna végyen a' pap annak vérében az ő újjával, és tégye az égő áldozat óltárának szarvára, a' vérnek többit töltse az óltárnak fundamentomára.

31. Az után végye el minden kövérit, mint szokták a' hálaadásra való áldozatnak kövérit elvenni; és azt égesse meg a' pap az óltáron, jó illatú áldozatúl az Úrnak: ekképpen tisztíttsa meg azt a' pap, és megbotsáttatik annak. *R.* 3: 3.

32. Ha pedig juhot viszen az ő bünéért való áldozatra, nőstényt és épet vigyen;

33. És kezét tégye annak a' bűnért való áldozatnak fejére: és ölje meg azt azon helyen, aholott a' pap meg szokta ölni az egészen megégetendő áldozatra való barmot:

34. Annakutánna végyen a' pap annak a' bűnért való áldozatnak vérében az ő újjával, és tégye az égő áldozat' óltárának szarvára; *a' több* vért pedig mindenestül töltse azon óltárnak fundamentomára.

35. Az után végye el mindenestül a' kövérit, mint elveszik a' hálaadó áldozatra való juhnak a' kövérit, és égesse meg azt a' pap az óltáron jó illatú áldozatúl az Úrnak: ekképpen tisztíttsa meg azt a' pap az ő bünétől a' mellyet tselekedett, és megbotsáttatik néki.

V. RÉSZ.

Arról való törvény, a' ki felebarátjának káromlását elhalgatja. Azután, a' tisztátalan állatoknak illetésekből való tisztátalanságról. Harmadszor a' vakmerő hirtelen és tudatlanságból való esküvésért, és az Istennek szenteltetett állatoknak elvételekért való áldozatokról.

HA valaki vétkezik, és ha hallotta a' káromló beszédet, és ő bizonyság lehetne, hogy, vagy látta, vagy tudja; ha meg nem mondja azt, annak a' büntetését hordozza.

2. Vagyha valaki illet valami tisztátalan állatot, akár tisztátalan vadnak, akár valami tisztátalan állatnak, akár tisztátalan féregnek hólt testét, és azt nem tudná, tisztátalan lészen, és vétkezett.

3. Vagyha illeti az embernek akármi tisztátalanságát minden ferteztetés szerént, mellyel megfertéztetik; és azt nem tudta, hanem az után értette meg, vétkezett.

4. Vagyha az ember esküszik, az ő szájából kiszalasztván hogy gonoszt vagy jót tselekeszik, a' szerént amint az ember szokott esküvéssel hirtelen szóllani; és azt nem tudta, hanem az után vette eszébe, hogy valamellyik beszédében vétkezett:

5. Ez illyen ember, mivelhogy valamellyik beszédében vétkezett, szükség hogy megvallja azt, a' miben vétkezett.

6. Azért vigyen áldozatot az ő bünéért az Úrnak, az ő bünéért *mondom* a' mellyel vétkezett, egy nőstény juhot avagy ketskét az ő nyájából, az ő bünéért; és tisztíttsa meg őtet a' pap az ő bűnéből.

7. Hogyha nintsen arra való ereje hogy juhot vagy ketskét vihetne áldozatra, vigyen az ő bünéért való áldozatra két gerlitzét, vagy két galambfiakat az Úrnak: az egygyiket a' bűnért való áldozatra, a' másikat egészen megégetendő áldozatra.

8. És vigye azokat a' paphoz, és először áldozza meg azt a' melly a' bűnért való áldozat; és annak a' fejét a' nyak tsigájánál messe meg, úgy hogy el ne szakaszsza a' fejét a' derekától.

9. És a' bűnért való áldozatnak vérében hintsen az óltár óldalára, és a' vérnek a' többit nyomja ki az óltár fundamentomára: bűnért való áldozat ez.

10. A' másikat egészen égesse meg égő áldozatúl úgy amint szokás: és illyen módon megtisztítja a' pap azt a' bűntől a' mellyet tselekedett, és megbotsáttatik néki. *R.* 1: 14.

11. Hogyha arra is nintsen ereje, hogy két gerlitze fiat, vagy két galambfiat vigyen áldozatra: vigyen áldozatra az, a' ki vétkezett, egy efa 'semlye lisztnek tized' részét, ne tegyen ahoz olajt, se pedig' temjént; mert bűnért való áldozat.

12. Mellyet mikor a' paphoz viszen, a' pap végyen abból egy tellyes marokkal, annak emlékezetiért, és égesse meg azt az óltáron, hogy légyen tüzes áldozat az Úr előtt: bűnért való áldozat ez.

13. Így tisztíttsa meg a' pap azt az ő bűnéből, mellyel vétkezett valamellyikben ama' bűnök közzül, és megbotsáttatik néki: a' lisztnek mara-

déka légyen a' papé, mint a' minhának maradéka. *R.* 2: 3.

II. 14. Az után szólla az Úr Mósesnek, és monda:

15. (a) Ha valaki tisztit általhágja és vétkezik tudatlanúl, elvévén valamit azokban mellyek az Úrnak szenteltettek; vigyen áldozatot az ő vétkéért az Úrnak, egy ép kost az ő nyájából, a' mint a' pap betsüli a' kárt, a' szent helynek siklusa szerént, hogy légyen az a' vétekért való áldozat.

(a) Az Isten' tisztességére rendeltetett állatokban vagy jószágokban valamit megtartani vagy elloppni, és más idegen dologra fordítani, mindenkor bün vólt.

16. És a' mit vétkezett, hogy az Istennek szenteltettét elvette, azt megfizesse, annak felette ötöd' részt tégyen hozzá, és adja azt a' papnak: így a' pap megtisztítja azt a' bűnért való áldozat által, és megbotsáttatik néki.

17. Hogyha valamelly ember vétkezik, (b) és tselekszik valamit az Úr parantsolati ellen, mellyet nem kell tselekedni; és eszébe nem vette, jóllehet bűnös; és az ő bűnéért méltó büntetésre:

(b) Az az, ha el nem lopott az Istennek szenteltetettben, de a' szent dolgok ellen másképpen vétkezett.

18. Vigyen az ő nyájából egy szeplő nélkül való kost az ő bűnéért való áldozatra a' paphoz, ahoz képest amint a' pap betsüli az embernek bűnét, és tisztíttsa meg a' pap az embert az ő vétkéből, mellyet tselekedett tudatlanságból eszébe azt nem vévén; és megbotsáttatik néki.

19. Bűnért való áldozat ez, mivelhogy az Úr ellen vétkezett vólt.

VI. RÉSZ.

Mimódon kelljen a' szabad akarat szerént, és tudva való bűnért áldozni. Mint kell az egészen megégetendő áldozatot áldozni. Mint kelljen minhát áldozni: mint kell a' pappá kenetettnek áldozni: és a' bűnért való áldozatot is minémű rendtartással kelljen áldozni.

Szólla ismét az Úr Mósesnek, 's monda:

2. Mikor (a) valamelly ember vétkezik, és gonoszságot tselekszik az Úr ellen, *tudniillik*, ha megtagadja felebarátjának nála letett pénzet, vagy hogy kereskedésben való társaságra felebarátjától pénzt nem vett, vagy ha megtagadja hogy erővel, és patvarral nem vette el más marháját.

(a) Soha semmi időben nem vonta meg Isten az ő kegyelmességét az elesett bünösöktől, sőtt ez a' Rész bizonyságot tészen arról, hogy a' kik szabad akaratjok szerént szántszándékból elestek is, azoknak is kegyelmes vólt, ha a' Krisztusnak egygyetlen egy áldozatjához folyamodtak.

3. Vagyha elvesztett marhát talált, és azt megtagadándja; vagy valami dologért hamisan megesküszik; melly dolgot az ember bün nélkül nem tselekedhetett. 4. *Mós.* 5: 6.

4. Mivelhogy azért bűnt tett és vétkezett; mind azt a' mit erő hatalommal vett el, vagy álnoksággal tsalt el, mind pedig a' nála letettet, mellyet megtagadott vólt, mind az elveszett és megtalált marhát adja meg.

5. Avagy akármi légyen a' minn megesküdt vólt hamisan, fizesse meg azt a' mit ért, és annakfelette a' marhának ötöd része mit tenne, azt fizesse annak a' kié a' marha vólt, azon napon a' mellyen az ő bűnéről vallást tészen a' bűnért való áldozat által.

6. Az ő bűnéért való áldozatra pedig vigyen az Úrnak az ő nyájából egy ép kost a' paphoz, a' bűnnek betsűje szerént, hogy a' bűnért azt megáldozza.

7. És így tisztíttsa meg a' pap azt az Úr előtt, és megbotsáttatik ő néki mind az, a' mit tselekedett és a' miben vétkezett.

II. 8. Szólla ismét az Úr Mósesnek, ezt mondván:

9. Parantsolj Áronnak és az ő fiainak, és mond meg: Ez az egészen megégetendő áldozat felől való törvény: Neveztetik pedig egészen égő áldozatnak, mivelhogy egészen megégettetik tűzzel, melly az óltáron ég mind egész éjtszaka vírrattáig, mert az óltáron való tűznek szüntelen égni kell.

10. A' pap öltözzék az ő szoros gyolts ruhájába, és az imegmást is vegye fel az ő testére, és tisztíttsa el a' hamvat, minekutánna a' tűz megemésztette az óltáron az áldozatot; és töltse a' hamvat az óltár mellé.

11. Azután vesse le azt a' ruhát, öltözzék más ruhába, és vigye ki a' hamvat a' táboron kívül tiszta helyre.

12. (b) A' tüzet pedig melly az óltáron vagyon, táplálják azon, el ne aludjék, hanem gondot viseljen a' pap reá, hogy minden reggel egjen a' fa azon, és minden egészen megégetendő áldozatot arra rendeljen, és azon áldozzék hálaadásra való kövérségeket is.

(b) Az Isten óltárán az áldozathoz való tűznek soha sem éjjel sem nappal nem kellett megalunni, hanem azt szüntelen kellett fával táplálni, mivelhogy mennyből szállott tűz vólt az, és nem volt szabad idegen tüzet oda vinni.

13. A' tűz szünetlen tápláltassék az óltáron, és ne hagyják elalunni.

III. 14. Ez pedig a' minhának törvénye: az Áron' fiainak akármellyike áldozza azt az Úr előtt az óltáron.

15. És végyen a' minhának 'semlye lisztében egy telyes marokkal, azonképpen az olajban is végyen, a' temjént pedig, melly a' minhán vagyon, mindenestől elvegye, égesse meg az óltáron; annak füsti kedves illat az Úr előtt.

16. A' mi pedig a' minhára való lisztben marad, Áron és az ő fiai egyék meg; kovász nélkül való pogátsákban egyék meg a szent helyen, a' gyülekezet' tornátzában egyék meg azt.

17. Ne süssék azt kovászszal, mert nékik adtam azt hogy ő részek légyen az én tüzes áldozatimból: szentféges állat az, mint a' bűnért és vétekért való áldozat.

18. Az Áronnak fiai közzül, tsak a' férjfiak egyék azt; örökkévaló szertartás légyen ez a' ti utánnatok valók közt az Úrnak tüzes áldozati felől: valami illeténdi azokat, szentféges légyen.

IV. 19. Szólla ismét az Úr Mósesnek, és monda:

20. Ez az Áronnak és az ő fiainak áldozatjok, mellyet az Úrnak áldozzanak, a' melly nap valamellyik ő közzülök megkenettetik: egy éfa 'semlye lisztnek tized része minhának áldozatjára, mellynek felét reggel, felét estve áldozza.

21. Serpenyőben olajjal főzze meg, szépen felhójagozva vigye fel, és a' megfőtt minha darabokat áldozza az Úrnak jó és kedves illatúl.

22. A' melly pap ő helyébe az ő fiai közzül megkenettetik mivelje ezt; örökkévaló szertar-

tás légyen ez, és az mindenestől megégettessék az Úrnak.

23. Mert a' pap' minhájának mindenestől meg kell égettetni, nem kell abban semmit megenni.

V. 24. Szólla ismét az Úr Mósesnek, és monda:

25. Szóllj Áronnak és az ö fiainak, 's ezt mondjad: Ez légyen a' bünért való áldozatnak törvénye: a' melly helyen megszokták ölni az egészen megégetendö áldozatra való barmot, azon helyen öljék meg a' bünért való áldozatnak barmát az Úr előtt; mert szentséges az.

26. A' melly pap megáldozza a' bünért való áldozatot, az egye meg azt; a' szent helyen egye meg, a' gyülekezet sátorának tornátzában.

27. Valami annak az áldozatnak húsát éri, szent légyen: és ha annak vérében valami a' ruhájára esik valakinek, azt a' ruhának részét a' mellyre a' vér esett, mossa meg a' szent helyen.

28. És a' föld fazekat a' mellyben azt főzték, eltörjék: hogyha pedig értz fazékban főzték meg, megvakarják és vízzel megmossák.

29. A' papi nemzetben tsak a' férjfiak egyék meg azt; szentséges állat az.

30. Valamelly bünért való áldozatnak vérében bevisznek a' gyülekezetnek sátorába a' bünnek a szent helyen való eltörlésére, azt meg ne egyék *a' papok is*, hanem tüzzel megégettessék.

VII. RÉSZ.

A' vétekért való, és a' hálaadó áldozatoknak megáldozásoknak rendtartásáról. A' vérnek és kövérnek megételének eltávoztatása felől való törvényről. A' Papoknak a' hálaadó áldozatból való részekről.

EZ légyen a' vétekért való áldozatnak törvénnye;

2. A' melly helyen szokták megölni az egészen megégetendö áldozatra való barmot, ugyan ott öld meg a' vétekért való áldozatnak barmát: annak pedig a' vérét hintsed az óltárra köröskörnyül.

3. Mindenestől pedig annak kövérit megáldozzad, a' farkát is, és a' melly kövér a' bélt befedezi.

4. A' két veséjét is és azokon való kövért, melly a' bél mellett vagyon, és a' májján való kövér hártyát, mind a' veséivel egybe elvegye.

5. És égesse meg azokat a' pap az óltáron égö áldozatúl az Úrnak; vétekért való áldozat ez.

6. A' papi nemben tsak a' férjfiak egyék azt, a' szent helyen egyék meg; mert szentséges állat.

7. Mint a' bünért való áldozat, úgy légyen a' vétekért való áldozat is, mind a' kettönek azon egy törvénnye légyen: a' papé légyen, a' ki azt megáldozta.

8. Az egészen égö áldozatot pedig a' melly pap áldozza, annak a' baromnak böre a mellyet megáldozott azé a' papé légyen.

9. Ismét minden minha, mellyet kementzében sütnek, és a' mellyet serpenyöben vagy rostélyon készítenek, a' papé légyen a' ki azt áldozza.

10. Annak felette minden olajos vagy száraz minha, az Áron fiaié légyen, mint egygyiké úgy a' másiké.

II. 11. E' pedig a' hálaadó áldozatnak törvénye, mellyet az Úrnak áldoznak.

12. Ha hálaadásért áldozik valaki, a' hálaadásnak áldozatjával egygyütt áldozzék kovásznélkül való olajos lepényeket, és olajjal megkent pogátsákat, és serpenyöben megrántott 'semlyéből való pogátsát, az olajjal gyúrott lepényekkel egybe.

13. A' béleseknek kívüle kovászos kenyeret is vigyen az áldozatra; az ö jó elömenténének hálaadó áldozatjával egybe.

14. És mind ezekből áldozzanak az Úrnak egy kenyeret, mellyet ö elötte felemeljenek: és az légyen a' papé a' ki a' hálaadásra való áldozatnak vérét elhinti.

15. A' jó elömenetelért való hálaadás' áldozatjának húsát, ugyan az áldozatnak napján megegyék; senki abban ne hagyjon reggelig.

16. Hogyha fogadásból, vagy szabad akaratból vagyon az áldozat, a' melly napon áldozza azt valaki, azon napon megegyék, a' mi megmarad benne másod' napon egyék meg.

17. A' mi pedig annak az áldozatnak húsában tovább maradna; harmad' napon tüzzel égettessék meg.

18. Mert ha valaki a' jó elömenetelért való hálaadó áldozatjának húsában eszik harmad' napon, nem lészen kedves az a' ki áldozta azt, és attól nem veszi *az Úr* jó néven; útálatos lészen az: és valaki eszik abban, az ö bünének büntetését hordozza.

19. És azt a' húst, a' melly valami tisztátalan állatot illet, meg ne egyék, hanem tüzzel égessék meg; e' kívül a' hálaadó áldozatnak húsát, minden a' ki tiszta, eheti szabadon.

20. Mert valaki eszik a' hálaadó áldozatnak húsában, melly az Úré, tisztátalan lévén, az ollyan ember kigyomláltatik az ö nemzetségének népe közzül.

21. Mikor valaki illet valami tisztátan állatot, akár tisztátalan embert, akár tisztátalan barmot, vagy akár mit a' mi útálatos vólna, annakutánna eszik a' hálaadó áldozatnak húsában melly az Úré, kigyomláltatik az az ember az ö nemzetségének népe közzül.

III. 22. Szólla ismét az Úr Mósesnek, és monda:

23. Szóllj az Izráel' fiainak, ezt mondván: az ökörnek, a' juhnak, és a' ketskének semmi kövérit meg ne egyétek.

(a) Semmi 'sirost kövért nem vólt szabad megenniek az Izráel' fiainak, melly törvény mivelhogy tzeremónia, és a' Móses országához való vólt, azért minket keresztyéneket nem kötelez, kiknek szabad mindent megennünk hálaadással. 1. *Tim.* 4.

24. A' megholt állatnak és a' vadtól megszaggattatott állatnak kövérivel élhettek akármi külsö egyébb szükségtekre, de semmiképpen azt meg ne egyétek.

25. Mert valaki megeszi az a' féle állatoknak kövérit a' mellyekből az ember tüzzel megemésztendö áldozatot szerez, az az ember a' ki azt megeszi, ki gyomláltatik az ö nemzetségének népe közzül.

26. Hasonlatosképpen semmi vért meg ne egyetek a' ti lakó helyetekben, se madárnak, se baromnak vérét.

27. Valaki megeszik valami vért, bizonyára az az ember kigyomláltatik az ö nemzetségének népe közzül.

IV. 28. Szólla ismét az Úr Mósesnek, és monda:

29. Szóllj az Izráel' fiainak, ezt mondván: a' ki az Úrnak áldozik hálaadó áldozattal, ö maga vigye az Úrnak az ö áldozatját, *tudniillik* a' hálaadásra való áldozatot.

30. Az ö maga tulajdon keze hozza az Úrnak tüzes áldozatjára valót, a' kövérit a' szegyével egybe

egybe, a' szegyét azért, hogy az Úr előtt megingattassék.

31. Annakutánna a' pap égesse meg azt a' kövért az óltáron, a' szegye pedig légyen Ároné és az ő fiaié.

32. A' jobb lapotzkáját is a' hálaadó áldozatra való baromnak, a' papnak adjátok hogy azt felemelje.

33. A' ki az Áron' fiai közzül a' hálaadó áldozatnak vérét és kövérit megáldozza, azé légyen annak a' baromnak jobb lapotzkája.

34. Mert a' megingattatott szegyet, és a' felemelt jobb lapotzkát kiválasztottam az Izráel' fiainak hálaadó áldozatjokból, és adtam azt Áron papnak és az ő fiainak örökké megállandó végezés szerént. 2. *Mós.* 29: 27.

35. Ez a' megkenettetett Áronnak, és az ő megkenettetett fiainak részek az Úrnak tűzzel megemésztendő áldozatiból; az naptól fogva, mellyen parantsolta *Móses* hogy szolgálnának a' papi tisztben az Úrnak.

36. Melly részt parantsolt az Úr hogy nékik adnának az Izráel' fiai, a' melly naptól fogva megkente őket *Móses* örökké való rendtartás szerént, minden ő utánnok valók között.

37. Ez az egészen megégetendő áldozatnak, papok szenteléseiknek áldozatjának, és a' hálaadó áldozatnak törvénnye.

38. Mellyet parantsolt az Úr Mósesnek a' Sinai hegyen, melly napon parantsola az Izráel' fiainak, hogy áldoznának néki a' Sinai hegynek pusztájában.

VIII. RÉSZ.

Áronnak és az ő fiainak a' papi méltóságra való felszenteléseknek tzeremóniája.

Szólla az Úr Mósesnek, mondván:

2. Vegyed Áront és az ő fiait ő véle egyetembe, és az öltözeteket, a' kenetnek olajját; és bűnért való áldozatra egy tulkot, két kosokat, és egy kosár kovásztalan kenyereket.

3. És mind az egész sokaságot gyűjtsd egybe, a' gyülekezet sátorának ajtaja' eleibe.

4. És akképpen tselekedék Móses mint az Úr parantsolta vala néki; és gyűle mind az egész sokaság a' gyülekezet sátorának ajtaja' eleibe.

5. Akkor monda Móses a' gyülekezetnek: Ez a' dolog mellyet az Úr parantsolt tselekedni.

6. És előállatván Móses Áront és az ő fiait, megmosá őket vízzel.

7. És felöltöztetvén ötet a' szoros ruhában, béövedzé ötet az övvel, és azon feljűl reá adván a' bő selyem ruhát; az Efódot is reá adá, és béövedzvén az Efódhoz való övvel, megszorítá ötet.

8. És az Efódon feljűl feltévé a' Hósent; és abba tévé az Urimot és a' Thummimot.

9. Annakutánna feltévé fejébe a' süveget; és elől a' süvegen feljűl tévé az arany lannát, a' szent koronát, amint parantsolta vala az Úr Mósesnek.

10. Vévé Móses a' kenetnek olajját is, és megkené a' szent hajlékot minden benne valóval egybe; hogy megszentelné azokat.

11. És meghinté azzal az óltárt is hétszer, és megkené azt is, minden hozzá tartozó szerszámokkal egybe, a' mosdót is megkené a' talpával egybe, hogy azokat megszentelné.

12. Az Áron fejére is tölte a' kenetnek olajjában, és megkené ötet, hogy megszentelné ötet.

13. Azonképpen előállatá az Áron fiait is, és felöltözteté azokat is az ő öltözetekbe, és béövedzé őket az övvel, süveget tőn fejekbe, amint az Úr parantsolta vala Mósesnek.

14. Azután előhoza egy tulkot a' bűnért való áldozatra, és Áron az ő fiaival egybe a' bűnért való áldozatnak fejére tévé az ő kezét.

15. És minekutánna azt megölte vólna, Móses annak vérében tőn az ő újjával az óltárnak szarvaira mind körül, és megtisztítá az óltárt, a' több vért tölté az óltárnak fundamentomára, hogy megszentelné azt minden bűnökből való megtisztúlásra.

16. Az után vévé mind azt a' kövérséget melly annak a' bélin vala, és a' májjon való kövér hártyát, mind a' két vesejét és azoknak kövérségét, és megégeté Móses azokat az óltáron.

17. A' tulkot pedig, és annak börét, húsát, és ganéjját megégeté a' táboron kívül, amint az Úr parantsolta vala Mósesnek. 2. *Mós.* 29: 14.

18. Az után előhozá az egészen megégetendő áldozatra való kost, és Áron pap, és az ő fiai tévék az ő kezeket a' kosnak fejére.

19. Mellyet minekutánna megölt vólna; Móses hinté annak vérét az óltárra köröskörnyül.

20. És a' kost részekre vagdalván, megégeté Móses a' fejét, a' tagjait, és kövérit.

21. Minekutánna megmosta vólna vízzel a' bélit és a' lábait, ekképpen megégeté Móses mind az egész kost az óltáron: az Úr haragjának megengesztelésének tűzzel egészen megégettetett jó illatú áldozatja ez, amint az Úr parantsolta vólt Mósesnek. 2. *Mós.* 29: 18.

22. Az után előhozá a' másik kost is, a' papok szentelésének áldozatjára való kost, és tévék Áron és az ő fiai az ő kezeket annak fejére.

23. Mellyet mikor megölt vólna, vőn Móses annak vérében, és megkené azzal az Áron jobb fülének gombáját, és jobb kezének és jobb lábának nagyobbik újját.

24. Előállatá az Áron fiait is és azoknak is jobb fülöknek gombáját, és jobb kezeknek és láboknak nagyobbik újját megkené a' vérrel: az után a' több vért tölté Móses az óltárra mind környül.

25. És minekutánna vette vólna annak a' kövérit, a' farkát, és egészen a' bélin való kövérit, a' májjon való kövér hártyát, és a' két vesejét kövérivel egybe, és a' jobb lapotzkáját.

26. És a' kovásztalan kenyereknek kosarából melly az Úr előtt vala, mikor vett vólna egy kovász nélkül való lepényt, és egy olajos bélest, és egy pogátsat; raká mind azokat a' kosnak kövérire, és a' jobb lapotzkájára.

27. És mind ezeket Áronnak és az ő fiainak kezekre rakván, azokat az Úr előtt vélek megingattatá.

28. Az után elvévén azokat Móses az ő kezekből, megégeté azokat az óltáron égő áldozatúl: a' papok szentelésének jó illatú áldozati ezek, mellyek az Úrnak tűzzel megégettettek.

29. Elvévé pedig Móses annak a' szegyét, mellyet az Ur előtt meg ingata: melly a' Móses része lőn a' megszentelésnek áldozatjából amint az Úr parantsolta vala Mósesnek. 2. *Mós.* 29: 26. *R.* 7: 33.

30. Annak utánna Móses vőn a' kenetnek olajjában, és a' vérben melly az óltáron vala: és meghinté azokkal Áront és az ő ruháit, az ő fiait, és az ő fiainak ruhájokat ő véle egygyütt: és ekképpen megszentelé Áront és az ő ruháit, az ő fiait, és az ő fiainak ruhájokat ő véle egygyütt.

31. Az után meghagyá Móses Áronnak, és az ő fiainak: főzzétek meg e' kosnak húsát a' gyülekezet' sátorának ajtaja' előtt; és ott egyétek meg azt, és e' kenyeret melly a' megszentelés' kenyerének kosarában vagyon, miképpen megparantsoltam, ezt mondván: Áron és az ő fiai egyék meg azt. 2. *Mós.* 29: 32. *R.* 24: 9.

32. A' mi pedig megmarad e' húsban és e' kenyérben, tűzzel égessétek meg.

33. De a' gyülekezet' sátorának ajtaján kívül ne menjetek heted' napig, mind az napig, mellyen bétellyesednek a' ti megszenteléstek napjai; mert hét napokon szenteli meg az Úr a' ti szolgálatotokat.

34. A' miképpen ma tselekedett, azonképpen parantsolta az Úr hogy tselekedjünk a' ti megtisztúlástokra.

35. Azért a' gyülekezet' sátorának ajtajánál légyetek éjjel és nappal heted' napig, és szorgalmatoson megtartsátok a' mit az Úr parantsolt megtartani, hogy meg ne haljatok; mert így parantsolta nékem.

36. Áron annakokárt és az ő fiai mind akképpen tselekedének, amint az Úr nékik parantsolta vala Móses által.

IX. RÉSZ.

Minekutánna Áront felszentelték vólna, az ő tisztéhez hozzá kezd, és áldozik mind magáért, mind a' községért; megáldja a' népet, megjelenik nékik az Úrnak ditsősége, mert mennyei tűz égeti meg az áldozatokat, melly tüzet nagy szorgalmatossággal megőrizték a' papok, és azt soha sem nappal sem éjjel el nem hagyták alunni, hanem fával szüntelen táplálták azt, melly az után a' Babyloniai fogságnak idején mindenestül megszünék.

ÉS nyoltzad' napon, szóllitá Móses Áront és az ő fiait; és az Izráel' véneit:

2. És monda Áronnak: végy egy gyermekdéd tinót, bűnért való áldozatra, és egy kost, egészen megégetendő áldozatra, mellyek épek légyenek, és azokat vigyed az Úr eleibe.

3. Az Izráel' fiainak is szóllj, ezt mondván: végyetek egy ketske bakot bűnért való áldozatra, és egy esztendős borjút és juhot, épeket, egészen megégetendő áldozatra.

4. És egy ökröt és kost, hogy azt hálaadó áldozatúl megáldozzátok az Úrnak, és olajos minhát: mert ma az Úr megjelenik tinéktek.

5. Minekutánna azért megszerzették vólna a' mellyeket Móses parantsolt vala, vivék azokat a' gyülekezet' sátora eleibe, és mind az egész sokaság előjövén, állának az Úr eleibe.

6. És monda Móses: ez a' dolog mellyet az Úr parantsolt, megtselekedjétek azt, és megjelenik néktek az Úrnak ditsősége.

7. És monda Móses Áronnak: jöjj ide az oltárhoz, és először a' te bűnödért való áldozatodat, te a' te egészen megégetendő áldozatodat áldozzad meg, magadnak és a' népnek tisztúlására: az után készítsd el a' népnek áldozatját is, és az ő megtisztúlásokért áldozzál, amint az Úr parantsolta.

8. Áron annakokáért az oltárhoz járúlván, megölé az ő borjúját, az ő bűnéért való áldozatra.

9. És az Áron' fiai ő hozzája vivék annak vérét, és az ő újjait abba mártván, tön abban az oltár' szarvaira, a' többit a' vérnek tölté az oltár' fundamentomára.

10. A' kövérit pedig, a' veséit, és a' Májon való kövér hártyát megáldozá a' bűnért az oltáron, amint az Úr parantsolta vala Mósesnek.

11. A' húsát pedig és a' börét, megégeté a' táboron kivül.

12. Az után megölé az ő egészen megégetendő kossát, és mikor az Áron' fiai elővitték vólna annak vérét, elhinté azt az oltár környül.

13. Hasonlatosképpen minekutánna a' kosnak tagjait és fejét elővitték vólna néki, hogy azokat megáldozná.

14. Minekutánna megmosá annak bélét és lábait, megégeté azokat egészen az oltáron.

II. 15. Az után kezde a' községnek áldozatjához: és először vévé a' nép' bűnének áldozatjáért való bakot, mellyet megölvén, megáldozá a' bűnért, mint először az ő bűnéért való áldozatot áldozta vala.

16. Az után előhozá az egészen megégetendő áldozatra való barmokat is, és megáldozá azokat a' szokás szerént.

17. A' minhát is előhozá, és abból egy tellyes marokkal vévén, megégeté az oltáron, a' reggeli áldozattól külön.

18. Ezeknek felette megölé a' népnek hálaadó áldozatjára való ökröt is, és a' kost: és mikor annak vérét az ő fiai elővitték vólna néki, elhinté azt az oltár' környékén,

19. Az után mikor elővitték vólna az ökörnek és kosnak kövérit, a' farkát, a' bélén való kövérséget, a' veséit és a' májjon való kövér hártyát,

20. Helyheztették a' kövérségeket a' szegyekre, és megégeté az oltáron, a' kövérségeket;

21. De a' szegyeket és azoknak jobb lapotzkájokat Áron megingatá az Úr előtt, amint az Úr parantsolta vala Mósesnek.

III. 22. Ezeknek utánna Áron felemelvén az ő kezeit a' népre, megáldá őket; és leszálla az oltárról minekutánna a' bűnért való áldozatot, az egészen megégetendő áldozatot, a' hálaadásnak áldozatját elvégezte vólna.

23. Annakutánna méne Móses Áronnal egybe a' gyülekezet' sátorába, és mikor kijönének onnét hogy a' népet megáldanák, megjelenék az Úrnak ditsősége mind a' sokaságnak.

24. Mert az Úr elől tűz jöve alá, és megemészté az oltáron az egészen megégetendő áldozatot és a' kövérségeket: mellyet mikor a' sokaság látott vólna, felkiáltván, artzúl leborúlának.

X. RÉSZ.

Az Áron' két fiai mikor idegen tüzet vittek vólna a' szent helyre, az Istentől megölettetnek mennyei tűzzel; megtiltja az Isten a' papoktól a' bort és minden részegítő állatot, hogy azoktól magokat megtartóztassák mikor az isteni szolgálatban foglalatosok. Haragszik Móses, hogy a' papok meg nemették az ő részeket az áldozatból. Áron menti magát a' fiain esett dologgal.

VEVÉK pedig az Áron' fiai, Nádáb és Ábihu az ő temjénezőjöket, és tönek azokba szenet, és azon feljűl jó illatra való szerszámot, és az Úr eleibe vönek idegen tüzet, mellyet nem parantsolt vala nékik *az Úr.*

2. Annakokáért tűz jöve ki az Úr elől, és megemészté azokat, és meghalának az Úr előtt. (a) 4. *Mós.* 3: 4. *és* 26: 61.

(a) Az Istentöl nem parantsoltatot és emberektöl gondoltatot Isteni tiszteletnek megbüntetésének példája.

3. És monda Móses Áronnak: ez a' mit szóllott az Úr, ezt mondván: a' kik én hozzám közel vagynak azokban szenteltetem meg, és mind a' sokaság előtt megditsöíttetem: de Áron semmit nem szólla. 1. *Krón.* 24: 2.

4. És szóllítá Móses Misaélt és Elsafánt, Uzzielnek Áron' attya' báttyának fiait, és monda nékik: vigyétek ki a' ti atyátokfiait a' szent helyről a' táboron kívül.

5. Eljövének azért, és kivévék őket az ő öltözetekben a' táboron kívül, amint Móses parantsolta vala.

6. És monda Móses Áronnak, és Éleázárnak és Ithamárnak az Áron' fiainak: a' ti fejeteket meg ne (b) mezíteleníttsétek, ruhátokat meg ne szaggassátok, hogy meg ne haljatok, és az egész gyülekezet ellen ne gerjedjen fel *az Úr' haragja*: hanem a' ti atyátokfiai, az Izráelnek egész nemzetsége, sírjanak a' tüzön (c), mellyet az Úr gerjesztett.

(b) Az az, a' ti atyátok' fiainak halálokon ne bánkodjatok, és a' bánatnak semmi jelenségét ne mutassátok.

(c) Tudniillik, a' melly tüz által az Áron' fiai elvesztenek.

7. A' gyülekezet' sátorának ajtaja elöl is el ne távozzatok, hogy meg ne haljatok; mert az Úr kenetének olajja vagyon ti rajtatok: kik Mósesnek beszéde szerént tselekedének.

8. És szólla az Úr Áronnak, 's monda:

9. Bort és részegítő italt ne igyál te, vagy a' te fiaid te veled, mikor bé akartok menni a' gyülekezet' sátorába, hogy meg ne haljatok: örökké való szertartás légyen ez a' ti utánnatok valóknál.

10. Hogy megválaszthassátok a' szent dolgokat és állatokat, az egyéb közönséges dolgoktól és állatoktól, a' tiszta állatokat a' tisztátalanoktól.

11. És hogy taníthassátok az Izráel' fiait a' törvényekre, a' mellyeket az Úr szóllott nékik Móses által.

II. 12. Szólla pedig Móses Áronnak, és Éleázárnak és Ithamárnak az Áron' fiainak kik megmaradtak vala: vegyétek e' minhát melly megmaradott az Úrnak tüzes áldozatitól, és egyétek meg azt kovásztalan kenyerekkel ez óltár mellett; mert szentséges állat az.

13. Azért egyétek azt a' szent helyen, mert te jutalmad és a' te fiaidnak jutalma az Úrnak tüzzel emésztetett áldozatiból: mert így parantsolta az Úr. *R.* 2: 3. *és* 6: 16.

14. A' megingattatott szegyet pedig, és felemelt lapotzkát megegyétek tiszta helyen, te és a' te fiaid és leányid veled egygyütt, mert tenéked és a' te fiaidnak jutalmúl adattak azok az Izráel' fiainak hálaádó áldozatjokból.

15. A' felemelt lapotzka, és a' megingattatott szegy, mellyeket a' tüzzel megemésztendő kövérségekkel visznek fel, hogy azokat az Úr előtt megingassák; az légyen te jutalmad és a' te fiaidé örökkévaló törvény szerént, amint az Úr parantsolta.

III. 16. És mikor Móses a' bünért áldoztatott bak felöl szorgalmatoson tudakoznék, megérté hogy a' *Nádábra és Ábihura szállott* tüz emésztette vólna meg: azért felgerjede az ő haragja Éleázár és Ithamár ellen, az Áron megmaradott fiai ellen, és monda:

17. Miért nem ettétek meg a' bünért való áldozatot a' szent helyen? Mert szentséges állat az: holott néktek adta azt az Úr a' nép' bünének hordozásáért, és annak eltörléséért az Úr előtt.

18. Ímé nem vitetett bé annak az áldozatnak vére a' szent hajlékba: azért meg kellett vólna ennetek a' szent helyen, amint én parantsoltam vala. *R.* 6: 26.

19. Monda Áron Mósesnek (d): Ime ma áldozták meg az ő bünökért való áldozatot, és az egészen megégő áldozatot az Úr előtt; nékem pedig melly nagy keserüségem esek: ha megettem vólna ma a' bünért való áldozatot, vallyon kedves lett vólnaé az Úr előtt?

(d) Az az, minékünk nagy örömmel és vígassággal kellett vólna megennünk a' mi részünket az áldozatból a' szent helyen: de mivelhogy illyen hirtelen keserüség ére, nem lett vólna Isten előtt kedves, ha bánáttal és keserüséggel lakoztunk vólna. Ez az oka hogy meg nem ettük az áldozatot.

20. Mellyet mikor hallott vólna Móses, jóvá hagyá az ő mentségét.

XI. RÉSZ.

Mellyek légyenek tiszták vagy tisztátalanok az oktalan állatok közzül, és mellyeket szabad megenni, mellyeket nem, mind a' vízben lakó, mind a' földön járó, tsúszómászó, mind az égen repesö szárnyas állatok között, mellyek fertéztetik meg az embert vagy akármi állatot, és mellyek nem; hol meg kell jegyeznünk, hogy az ételben való válogatás a' Jezus Krisztus' eljövetele után mindenestül eltöröltetett, lásd meg, Mát. 15. 1. *Kór.* 8. 1. *Tim.* 4. *Azért a' keresztyéneknek minden válogatás nélkül szabad mindent megenni a' mi az ember' életének táplálására való, Rom.* 14.

Szólla ismét az Úr Mósesnek és Áronnak, ezt mondván:

2. Szólljatok az Izráel' fiainak, ezt mondván: ezek az állatok mellyeket szabad lészen megennetek, a' földnek minden oktalan állati közzül;

II. 3. Valamelly állatnak körme kettös, és kérőt rág az oktalan állatok közzül, azt szabad lészen megennetek.

4. Mindazáltal ezt meg ne egyétek az állatok közzül mellyek tsak kérőt rágnak, és azok közzül mellyeknek tsak meghasadott a' körmök; a' tevét, mert jóllehet kérőt rág, de meghasadott körme nintsen: azért tisztátalan légyen néktek. (a)

(a) Négy féle oktalan állatot végy itt eszedbe, mert némellyek tsak kérőt rágnak, némellyeknek tsak meghasadott körmök vagyon, némellyek sem kérőt nem rágnak, sem hasadott körmök nintsen, némellyek kérőt rágnak és hasadott körmök vagyon. Ez utólsó renden való állatokat vólt szabad megenni.

5. A' (*) hörtsököt, mert jóllehet kérőt rág, de meghasadott körme nintsen, tisztátalan légyen néktek.

(*) Avagy ürgét.

6. A' nyúlat, mert jóllehet kérőt rág, de meghasadott körme nintsen, tisztátalan légyen néktek.

7. A' disznót, mert jóllehet hasadott körme vagyon, de kérőt nem rág, légyen azért ti néktek tisztátalan.

8. Ezeknek húsokban ne egyetek, és holt testeket ne illessétek, légyenek ti néktek tisztátalanok.

9. Ezt egyétek meg pedig a' vízben lakó álla-

tok közzül: valamelly állatnak a' vizekben, a' tengerben, a' folyó vizekben szárnya és héjja vagyon, azt megegyétek.

10. Valamellynek pedig szárnya és héjja nintsen, a' tengerben és a' folyó vizekben, mind azok közzül, mellyek tsúsznak másznak, 's mind azok közzül, mellyek úsznak a' vizekben, útálatosok légyenek néktek.

11. Annyira útálatosok légyenek néktek, hogy azoknak húsokban ne egyetek, és azoknak hólt testek is útálatos légyen ti elöttetek.

12. Valaminek nintsen szárnya vagy héjja a' vizekben, útálatos légyen ti elöttetek.

13. (b) A' szárnyas állatok közzül ezek légyenek ti nálatok útálatosok, meg ne egyétek, mert útálatosok: a' keselyű, ölyv, kánya.

(b) Ha a' madaraknak neveket a' Magyar nyelven néha igazán nem találtuk kimondani; azt nem egyébbnek tulajdonítsd, hanem a' magyarázók' sok külömb külömb értelmeknek; mert sem 'Sidó, sem Görög, sem Deák magyarázók nem alkhatnak itt meg. Annak felette sok vagyon azok közzül, mellynek tsak a' nevét hallottuk.

14. A' sas és a' héja, az ő nemével egyben.

15. Minden holló az ő nemével egyben.

16. Strutz, bagoly, kakuk, karoly, az ő nemével egyben.

17. Éjjeli varjú, hattyú, huhogó bagoly.

18. Ökörbika, publikán madár, gém.

19. Eszterág, szarka az ő nemével egyben, büdös babuk és denevér.

20. Valamelly szárnyas állat négy lábon jár, útálatos légyen ti nálatok.

21. Mindazáltal megegyétek a' négy lábon járó szárnyas állatok közzül az ollyant, a' mellynek hoszszú lábai vagynak, mellyekkel a' földön szökdétselhet.

22. Ezek pedig az ollyan állatok közzül, a' mellyeket megegyetek: Árbe az ő nemével, (c) Solhán az ő nemével, Khargol az ő nemével, Khágab az ő nemével.

(c) Meghagytuk itt a' madaraknak 'Sidó neveket; mert nem tudhatjuk, mitsoda madarak légyenek azok.

23. Egyéb szárnyas állat, mellynek négy lába vagyon, útálatos légyen ti nálatok.

24. És ezekkel megfertéztetitek magatokat: valaki illeténdi azoknak hólt testeket, tisztátalan lészen estvéig;

25. És valaki azoknak hólt testeket hordozza, megmossa az ő ruháit, és tisztátalan légyen estvéig.

26. Minden állat, a' mellynek körmén hasadás vagyon, de mindenestül két részre nem hasadott, és kérőt nem rág, tisztátalan légyen ti nálatok; valaki illeténdi azt, tisztátalan légyen.

27. Minden állat, valamelly a' négy lábú állatok között a' tenyerén jár, tisztátalan légyen ti elöttetek: valaki az ollyan állatoknak hólt testét illeténdi, tisztátalan légyen estvéig.

28. És a' ki az ollyan állatoknak hólt testeket hordozza, mossa meg az ő ruháit, és tisztátalan légyen estvéig: tisztátalanok légyenek azért elöttetek.

29. A' földön mászó állatok közzül pedig tisztátalanok légyenek ti elöttetek ezek: a' menyét, egér, a' béka az ő nemével egyben;

30. A' süldisznó, kaméleon, gyék, tsiga, és vakondok.

31. Ézek ti néktek tisztátalanok minden mászó állatok közzül: valaki illeténdi azokat minekutánna meghalnak, tisztátalan légyen estvéig.

32. És minden állat, valamellyre ezeknek valamellyike esik az ő hólta után, tisztátalan légyen, akár fa edény, akár ruha, vagy bör, vagy zsák lejénd; akármi edény, mellyel az ember valamit tselekeszik, a' vízbe tétessék, és tisztátalan légyen estvéig, az után tiszta lészen.

33. Annak felette minden tserép edény, valamellybe ezeknek valamellyike esik, valámi abban lészen, tisztátalan lészen, és az edényt eltörjétek.

34. Minden eledel, a' mellyet meg szoktak enni, tisztátalan lészen, ha a' tisztátalan vizet töltik reá, (d) és minden ital, mellyet isznak tisztátalan edényből, tisztátalan lészen.

(d) A' mellyel tudniillik megmossák a' tisztátalan edényeket.

35. És minden valamire esik azoknak hólt testek, tisztátalan lészen, akár kementze, akár vas fazék légyen, eltörettessék; tisztátalanok: azért ti elöttetek is tisztátalanok légyenek.

36. Mindazáltal a' forrás, a' kút, a' vizes tók, tiszták lésznek, de a' mi azoknak hólt testeket illeti, tisztátalan légyen.

37. Hogyha azoknak hólt testek az elvetett magra eséndik, mindazáltal tiszta lészen.

38. De ha vizet töltenek a' vetni való magra, és úgy esik azoknak hólt testek abba, tisztátalan lészen.

39. Ha az oktalan állatok közzül valamelly meghal, mellyet szoktatok megenni, a' ki annak hólt testét illeti, tisztátalan lészen estvéig.

40. A' ki pedig eszik annak hólt testében, megmossa az ő ruháit, és légyen tisztátalan estvéig: azonképpen a' ki kiviszi annak hólt testét, megmossa ruháit, és tisztátalan légyen estvéig.

41. Minden állat, melly a' földön tsúsz mász, útálatos légyen, meg ne egyétek.

42. Valamelly állat a' hasán tsúsz, és négy lábon, vagy többön jár a' földön tsúszó mászó állatok közzül, meg ne egyétek azokat, hanem útálatosok légyenek ti elöttetek.

43. Ne fertéztessétek meg magatokat semmi állatnak megételével, melly a' földön tsúsz mász; meg se undokíttsátok magatokat azokkal, mert fertelmesek lennétek azoknak megételével.

44. Mert én vagyok a' ti Uratok Istentek; megszenteljétek azért magatokat, mert én szent vagyok; és meg ne fertéztessétek magatokat semmi tsúszó mászó állattal, melly a' földön mász. *R.* 19: 2. *és* 20: 7.

45. Mert én vagyok az Úr, ki Égyiptomnak földéből kihoztalak, hogy légyek néktek Istentek: légyetek azért szentek, mert én szent vagyok. 1. *Pét.* 1: 16.

III. 46. Ez a' törvény a' földi állatokról, a' szárnyas állatokról, és minden élő állatokról, mellyek a' vízben tsúsznak, és minden állatokról, mellyek a' földön tsúsznak másznak.

47. Hogy választást tudjatok tenni a' tisztátalan és tiszta között; az ollyan állat között, mellyet megesznek, és a' mellyet meg nem esznek.

XII. RÉSZ.

A' gyermek szülő asszszonyoknak törvénnyéről, minekutánna férjfi, vagy leány magzatot szül.

Szólla ismét az Úr Mósesnek, és monda:

2. (a) Szóllj az Izráel' fiainak, és ezt mondjad: az aszszony minekutánna az ő méhében fogad, ha fiat szül, hét napig tisztátalan lészen,

a' napok szerént mellyeken az ő rajta való betegségnek miatta tisztátalan szokott lenni. *Luk.* 2 : 22.

(a) Jóllehet a' tisztaságnak törvénnye kötelezi az aszszonyokat, hogy a' szülés után ö magokat ben tartsák, és magokat megtartóztassák az ö férjektől, mindazáltal nem kötelezi öket e' törvény, hogy tudniillik 40 vagy 80 napot várjanak; mert a' Móses' országának minden czeremóniáitól szabadosok vagyunk. Minekutánna azért érzi az aszszony testében való épülését, menjen fel a' gyülekezetbe, nem hogy a' pap béavassa, amint szoktak szóllani, hanem hogy az Istennek hálákat adjon, és könyörögjön.

3. Nyóltzad' napon pedig a' magzat' testének böre környülmetéltessék. 1. *Mós.* 17 : 12.

4. Az után harmintzhárom napig házában tartóztassa magát, a' vérből való tisztúlásában. Semmi szent állatot ne illessen, a' szent helyre ne menjen, míg nem az ö tisztúlásának napjai eltelnek.

5. Hogyha leányt szül, tisztátalan légyen két hétig, miképpen tisztátalan szokott lenni az ö természet szerént való nyavalyája miatt; az után hatvanhat napig házában maradjon a' vérből való tisztúlásában.

II. 6. Mikor pedig bételnek az ö tisztúlásának napjai, a' fiúnak vagy leánynak szülése után, vigyen egészen megégetendö áldozatra esztendös bárányt, és galamb fiat, vagy gerlitzét bünért való áldozatra, a' gyülekezetnek ajtaja' eleibe a' paphoz.

7. És áldozza meg azt az Úr előtt, és ollyan módon tisztíttsa meg azt, és tiszta lészen a' vér' folyásának utánna: ez a' gyermek szülö aszszonynak törvénnye, mikor fiat vagy leányt szülénd.

8. Hogyha nintsen ereje arra, hogy bárányt vinne áldozatra, végyen két gerlitzét, vagy két galambfiat, az egygyiket egészen megégetendö áldozatra, a' másikat bünért való áldozatra; és megtisztítja azt a' pap, 's tiszta lészen. *Luk.* 2 : 24.

XIII. RÉSZ.

A' bélpoklosságról, melly fakad az ember' testének börén, vagy valami tagján, vagy pedig valami házbéli ruhán és marhán, mimódon kelljen azt megesmérni, és minémü renddel és móddal kelljen a' papnak ítéletet tenni arról.

Szóla ismét az Úr Mósesnek és Áronnak, és monda:

II. 2. Ha valamelly ember' testének börén láttatik tarjagosság, vagy var, vagy valami fejér szeplö, hogy állíttassék poklosságnak lenni; vitessék Áronhoz, vagy az ö fiai közzül egygyik paphoz.

3. És mikor megnézi a' pap annak testének börén azt a' tsapást, ha abban a' bör elváltozik fejérre, és a' fakadéknak színe alább lészen a' természet szerént való börnél, tehát poklosságnak tsapása az; minekutánna azért azt megnézi a' pap, tisztátalannak ítélje azt.

4. Hogyha a' fakadék vagy tarjagosság fejér lejénd az ember' testének börén, és annak színe nem szállott alább a' börnél, a' ször is rajta fejérré nem változott, az ollyan embert a' pap rekeszsze külön az emberektől heted' napig.

5. Az után nézze meg azt a' pap heted' napon, ha az ö ítélete szerént a' fakadék azon állapotban vagyon, és killyebb nem terjedett a' börön, ismét rekeszsze külön heted' napig.

6. Nézze meg az után a' pap másodszor is azt, és ha a' fakadék megkissebbedett, és el nem terjedett a' börön, tisztának ítélje lenni azt a' pap, mert tsak fakadék volt; mossa meg ruháit és légyen tiszta.

7. Hogyha pedig a' kelevény elterjedett a' börön, minekutánna a' paptól az ember tisztának ítéltetett, nézze meg azt a' pap újonnan.

8. Ha azért látja a' pap, hogy a' kelevény elterjedett a' börön, ítélje azt a' pap tisztátalannak; mert poklosság az.

9. Ha az emberen poklosság lészen, vigyék azt a' paphoz;

10. Kit minekutánna megtekinte a' pap, ha a' fakadék a' börön fejér, és azon a' ször fejérré változott, ha valami eleven hús vólna is a' fakadékban:

11. Igen régi poklosság az annak testének börén; azért tisztátalannak ítélje azt a pap, azért bé ne rekeszsze azt, mert tisztátalan.

12. Hogyha megújúlván, terjed a' poklosság annak börén, és a' poklosság annak börét elfoglalja tetétől fogva talpig, valamelly felöl a' pap nézi:

13. Minekutánna megnézi a' pap, hogy ha a' poklosság mind az egész börét elborította, tehát tisztának ítélje azt, mert mivelhogy mindenestül fejérré vált, tiszta *azért.*

14. De valamelly nap eleven hús tetszik meg abban, (a) tisztátalan lészen.

(a) Az az, ha abban a' húsban, melly fejérré változott, láttatik eleven hús; mert a' tarjagosság jele vólt a' poklosságnak, mint az egy féle szín az egésségnek.

15. Minekutánna meglátja a' pap azt az eleven húst, tisztátalannak ítélje azt, mert az az eleven hús tisztátalan, poklosság.

16. De ha az eleven hús fejérré változik, menjen a' paphoz.

17. És minekutánna megnézi a' pap, ha a' fakadék fejérré változott, tehát tisztának ítélje azt a' pap, mert tiszta.

18. Mikor pedig az ember' testének börén valami kelevény lejénd, ha az meggyógyúlt,

19. És az után a' kelevénynek helyén támad fejér dagadás, vagy fejér verhenyös szeplö, mutassák meg a' papnak.

20. És mikor látja a' pap, hogy annak színe alább esett a' börnél, és annak a' szöre változott fejérré, tehát tisztátalannak ítélje a' pap, poklosság az, melly megújúlt a' kelevénynek helyén.

21. Hogyha pedig mikor azt a' pap megnézi, nintsen abban fejér ször, és alább nem szállott a' börnél, hanem megkissebbedett; rekeszsze külön azt a' pap heted' napig.

22. Hogyha a' börön elterjed, tisztátalannak ítélje azt a' pap, mert poklosság az.

23. Ha pedig helyén áll a' szeplö, és el nem terjedett, a' kelevénynek helye az; azért tisztának ítélje azt a' pap.

24. Viszontag, ha az ember' testének börén égés lejénd, és lejénd annak meggyógyúlt helyén fejér verhenyös szeplö, vagy tiszta fejér:

25. Nézze meg azt a' pap, ha annak a' szöre fejérré változott a' szeplön, és a' színe alább esett a' börnél, poklosság, melly az égésnek helyén támadott; azért tisztátalannak ítélje azt a' pap, mert poklosság.

26. Hogyha pedig mikor megnézi azt a' pap, nem lészen a' szeplöben fejér ször, és a' börnél alább nem esett, hanem inkább megkisseb-

bedett, tehát a' pap rekeszsze külön heted' napig.

27. Annakutánna nézze meg a' pap heted' napon; ha elterjedett a' bőrön, a' pap ítélje azt tisztátalannak, mert poklosság az.

28. Hogyha pedig helyén áll a' szeplő, és el nem terjedett a' bőrön, hanem inkább kissebbedett, az égésből támadott dagadás az; azért tisztának ítélje azt a' pap, mert az égésnek helye.

29. Viszontag, ha valamelly férjfiúnak vagy aszszonynak fakadékja kél, vagy a' fején, vagy a' szakállában:

30. Nézze meg a' pap azt, és ha annak a' színe alább szállott a' bőrnél, és abban vagyon sárga vékony ször: tisztátalannak ítélje a' pap azt, mert var az, a' főnek vagy szakálnak poklossága.

31. És mikor megtekinti a' pap a' varat, ha annak színe alább nem esett a' bőrnél, és fekete ször nem lejénd abban, rekeszsze külön azt a' pap, a' ki úgy megvarasodott.

32. Annakutánna mikor heted' napon megnézi azt a' pap, ha a' var el nem terjedett, és nem termett abban sárga ször, és annak színe alább nem esett a' bőrnél:

33. Azt beretválják meg, de a' varat el ne beretválják, és másodszor is a' varas embert rekeszszék külön heted' napig.

34. Mikor pedig heted' napon megnézi azt a' pap, ha a' var el nem terjedett a' bőrön, és annak színe alább nem esett a' bőrnél; tehát azt tisztának ítélje a' pap, és minekutánna megmosándja ruháit, tiszta lészen.

35. Ha pedig elterjedett a' var a' bőrön, az ő tisztúlása után;

36. Nézze meg újonnan a' pap, hogyha elterjedett a' bőrön a' var, ne gondoljon azzal ha sárga ször nintsen is benne, tisztátalan az.

37. Hogyha az ő ítélete szerént megállott a' var, és fekete színű ször indúlt abban, meggyógyúlt az a' var, tiszta ember az, tisztának ítélje azt a' pap.

38. Viszontag mikor a' férjfiúnak vagy aszszonynak testének bőrén fejér szeplő indúl:

39. Nézze meg a' pap, és ha az ő testének bőrén a' szeplők fejéredtek, és világosok kezdenek lenni, a' bőrön támadott fejér var az, és tiszta az ember.

40. Hogyha pedig az embernek haja mindenestől elhúll, az ollyan ember kopasz, tiszta.

41. Ha pedig valamelly embernek elől húll el a' haja, az is kopasz, és tiszta.

42. Hogyha pedig az embernek mindenestől fogva való kopaszságán, vagy az elől való kopaszságán fejér verhenyös színű szeplő támad, az nem egyébb, hanem annak kopaszságán indúlt poklosság.

43. Annakokáért nézze meg azt a' pap, és ha annak a' szeplőnek dagadása fejér verhenyös színű a' kopaszságon, és ollyannak tetszik, mint a' bőrön való poklosság:

44. Az ollyan ember poklos, tisztátalan; mindenestől tisztátalannak ítélje azt a' pap, mivelhogy az ő fején vagyon az ő poklossága.

45. A' melly emberen pedig a' poklosság vagyon, ruhái megszaggatva légyenek, mezítelen fővel járjon, a' bajuszát befedezze, és ezt kiáltsa: tisztátalan vagyok, tisztátalan vagyok! *Sir.* 4: 15.

46. Mind addig tisztátalan légyen, míg rajta lészen a' poklosság, mert tisztátalan; tsak ő maga lakjék egyedül a' táboron kívül.

47. Viszontag mikor valami ruhán poklosság vagyon; mint gyapjú, vagy len ruhán;

48. Vagy len, vagy gyapjú fonálból szött ruhának mellyék fonalán vagy bél fonalán; akár valami bőrön, vagy bőrből tsinált eszközön légyen.

49. És a' poklosság lejénd valamelly ruhán, zöld vagy verhenyös színű, vagy bőrön, vagy a' mellyék fonálon, vagy a' bél fonálon, vagy valami bőrből tsinált eszközön, poklosság az; mutassák meg a' papnak;

50. És mikor megnézi a' pap azt a' poklosságot, rekeszsze bé azt heted' napig.

51. Azután mikor megnézi a' poklosságot heted' napon; ha elterjedett a' poklosság azon a' ruhán, vagy mellyék fonálon, vagy bél fonálon, vagy bőrön, vagy akármi bőrből tsinált eszközön, megemésztő poklosság az, tisztátalan állat.

52. Annakokáért megégessed azt a' ruhát, akár gyapjúból, akár lenből való mellyék fonalat, vagy bél fonalat, akár bőrből tsinált eszközt, mellyen a' poklosság lejénd, mert megemésztő poklosság, megégettessék azért.

53. Hogyha mikor a' pap megnézi, a' poklosság el nem terjedett a' ruhán, vagy mellyék fonálon, vagy bél fonálon, vagy bőrből tsinált eszközön:

54. A' pap parantsolja meg, hogy mossák meg azt amint a' poklosság lejénd, az után ismét heted' napig rekeszsze el azt másodszor is.

55. Minekutánna pedig a' pap megnézi azt a' mosás után, ha a' poklosság el nem változtatta színét, ha el nem terjedett is a' poklosság, de ugyan tisztátalan állat, tűzzel égesd meg azt; mert megemésztő poklosság, akár az első részén légyen a' ruhának, akár a' hátúlsó részén.

56. Hogyha pedig minekutánna a' pap megnézte azt, és a' poklosság megkissebbedett a' mosás után, tehát azt a' részt szakaszd el attól a' ruhától, vagy börtől, vagy mellyék, vagy bél fonáltól.

57. Hogyha mégis megtetszik vagy a' ruhán, vagy a' mellyék és bél fonálon, vagy bőrből tsinált eszközön, tehát megújúlt poklosság: tűzzel égesd meg azt valaminn az a' poklosság lejénd.

58. A' ruha pedig, vagy mellyék fonál, vagy bél fonál, vagy akármi bőrből tsinált eszköz, minekutánna megmosód, ha eltávozik róla a' poklosság, mosd meg másodszor is, és tiszta lészen.

59. Ez a' poklosságról való törvény, melly poklosság lejénd akár gyapjúból, akár lenből tsinált mellyék fonálon, vagy bélfonálon, vagy akármi bőrből tsinált eszközönn, hogy megesmértessék az tisztának vagy tisztátalannak lenni.

XIV. RÉSZ.

A' poklosságból megtisztúlt embernek az emberi társaságba való befogadásának törvénnyéről, és czeremóniájáról. A' háznak poklosságáról, és annak megtisztításának törvénnyéről.

Szólla ismét az Úr Mósesnek, mondván:

2. Ez légyen a' poklos embernek-törvénnye, az ő megtisztúlásának napján: vigyék a' paphoz;

3. A' pap menjen ki a' táboron kívül, és minekutánna megnézéndi a' pap, ha meggyógyúlt a' poklos a' poklosságból, *Mát.* 8: 4. *Márk.* 1: 44. *Luk.* 5: 14. *és* 17: 14.

4. Parantsolja meg a' pap, hogy a' megtisztúlandó ember végyen két eleven tiszta madarakat, czédrus fát, veres gyapjút, és i'sópot.

5. Az után parantsolja meg a' pap, hogy az egygyik madarat ölje meg, és annak a' vérét végye egy tserép edénybe, mellyben légyen élő forrásnak vize;

6. A' másik eleven madarat végye, és a' veres gyapjat, a' czédrus fát, és az i'sópot, és mártsa bé azokat mind az eleven madárral egybe, a' megöletett madárnak vízbe vett vérébe:

7. És illyen módon hintse meg a' megtisztúlandó *embert* hétszer; és minekutánna tisztának ítéli az embert, botsássa el a' madarat a' mezőre szabadon.

8. Az után a' megtisztúlandó *ember* megmosván az ő ruháit, és elberetválván minden szőrit, mosódjék meg vízben, és illyen módon tiszta lészen, és az után menjen bé a' táborba: de az ő sátora kívül maradjon heted' napig.

9. Heted' napon beretválja el minden szőrit, fejéről, álláról, szemöldökéről, és egészen valahol mi szőr vagyon rajta, és megmosván ruháit, mossa meg testét is vízzel, és az után tiszta lészen.

10. Nyóltzad' napon végyen két ép bárányokat, és egy nőstény esztendős ép bárányt, és olajjal megelegyíttetett éfa lisztnek három tizedét minhának, és egy meszely olajt;

11. A' pap pedig, a' ki a' poklost megtisztítja, állassa a' megtisztúlandó embert mind ezekkel az Úr' eleibe, a' gyülekezet' sátorának ajtaja' eleibe.

12. És a' pap az egygyik bárányt vévén, áldozza meg azt a' vétekért mind az olajjal egybe, és azokat ingatván, mutogassa az Úr előtt.

13. A' bárányt pedig ott ölje meg, aholott a' bűnért való áldozatnak barmát meg szokták ölni, a' szent helyen; mert miképpen a' bűnért, azonképpen a' vétekért való áldozat a' papé; szentséges állat az.

14. És végyen a' pap a' bűnért való áldozatnak vérében, és kenje meg azzal a' megtisztúlandó ember' jobb fülének gombáját, és az ő jobb kezének és lábának nagyobbik újját.

15. Hasonlatosképpen végyen az egy meszely olajban, és töltse az ő bal kezébe.

16. És az ő jobb kezének újját az ő bal kezében való olajba mártván, abból hintsen az újjával hétszer az Úr előtt.

17. A' maradék olajból, melly az ő kezében vagyon, kenje meg a' megtisztúlandó ember' fülének gombáját, és jobb kezének 's jobb lábának nagyobbik újját, a' vétekért való áldozatnak vérén feljűl. (a)

(a) Az az, ugyan ott kenje meg, aholott megkente vólt a' bűnért való áldozatnak vérével.

18. A' mi pedig megmarad a' pap' kezében való olajban, töltse a' megtisztúlandó embernek fejére, és tisztíttsa meg az Úr előtt.

19. Az után a' pap áldozzék a' bűnért, és tisztíttsa meg azt, a' ki az ő tisztátalanságából akkor tisztíttatik: az után ölje meg az egészen megégetendő áldozatra való barmot;

20. És a' pap áldozza meg azt egészen égő áldozatúl, mind a' minhával egybe az óltáron: és minekutánna megtisztítja a' pap, tiszta lészen.

21. Hogyha a' megtisztúlandó szegény lejénd, és ezeknek szerit nem teheti, végyen egy bárányt a' vétekért való áldozatra, és az Úr előtt való megmutogatásra, hogy annak tisztúlásáért áldozzék a' pap, és olajjal megelegyíttetett 'semlye lisztnek, egy efának tized' részét, minhának áldozatjára, és egy meszely olajt.

22. És két gerlitzét, vagy két galamb fiakat, amint annak ereje lejénd, egygyiket bűnért való áldozatra, a' másikat egészen megégetendő áldozatra.

23. Mellyeket a' tisztúlandó ember, az ő tisztúlásának nyóltzadik napján vigyen a' papnak, a' gyülekezet' sátorának ajtajához az Úr' eleibe.

24. És a' pap végye a' vétekért való áldozatnak báránnyát, és az egy meszely olajt, és azokat ingatván, mutogassa meg az Úr előtt.

25. És ölje meg a' vétekért való áldozatnak báránnyát, és végyen a' pap a' vétekért való áldozatnak vérében, és kenje meg azzal a' megtisztúlandónak jobb fülének gombáját, és jobb kezének 's jobb lábának nagyobbik újját.

26. Az olajban is töltsön a' pap az ő bal kezébe;

27. És a' pap az ő jobb kezének újjával, az olajból, melly az ő bal kezében vagyon, hétszer hintsen az Úr előtt.

28. Az után a' pap az olajjal, melly az ő kezében lejénd, a' megtisztúlandónak fülének gombáját, és a' jobb kezének 's jobb lábának nagyobbik hüvelykét kenje meg a' vétekért való áldozat' vérének helyén.

29. A' mi pedig megmarad abban, a' mi a' papnak kezében lejénd, töltsék a' tisztúlandónak fejére, annak az Úr előtt való megtisztúlására.

30. Annakutánna a' gerlitzének, vagy a' galamb fiúnak készíttse el egygyikét, mellyeket az ő tehetsége szerént szerezhetett.

31. Azokból, *mondom*, a' mellyeknek szerit tehette, az egygyiket bűnért váló áldozatra, a' másikat egészen megégetendő áldozatra, a' hozzá tartozó minhával egybe; és illyen módon tisztíttsa meg azt a' pap az Úr előtt.

32. Ez légyen a' poklos embernek törvénnye, a' ki szerit nem teheti amaz először megmondatott állatoknak.

II. 33. Szólla ismét az Úr Mósesnek és Áronnak, mondván:

34. Mikoron jutándotok a' Kanaán' földébe, mellyet én adok néktek örökségül; és a' ti birodalmotoknak tartománnyában valamelly házat megveréndek poklosságnak ostorával:

35. Elmenjen az a' kié a' ház, mondja meg azt a' papnak, ezt mondván: mint a' poklosság, ollyant látok az én házamban.

36. És parantsolja meg a' pap, hogy tisztíttsák meg a' házat, minekelőtte a' pap oda menne a' poklosságnak megnézésére, hogy meg ne fertéztessék valami a' házban lejénd; az után menjen bé a' pap a' háznak megnézésére.

37. És minekutánna megnézéndi a' poklosságot, hogyha a' háznak falain való poklosság lejénd fekete, zöld, vagy verhenyös, és annak színe alább esett a' falnál;

38. Menjen ki a' pap abból a' házból a' háznak ajtajára, és zárja bé azt heted' napig.

39. Az után menjen oda a' pap heted' napon, és minekutánna megtekinti, ha a' poklosság elterjedett a' háznak falain:

40. Parantsolja meg a' pap, hogy vegyék ki a' köveket a' falból, a' mellyeken a' poklosság vagyon, és vessék azokat a' városon kívül tisztátalan helyre;

41. A' házat pedig parantsolja, hogy vakarják meg belől mind környül; és a' melly port levakartanak, töltsék a' városon kívül tisztátalan helyre.

42. Az után tégyenek más köveket a' kivétetett kövek' helyébe, a' házat is más sárral tapaszszák meg.

43. Hogyha a' poklosság ismét megtér a' házba, minekutánna a' köveket kivette, és minekutánna azt megvakarván, másodszor megtapasztotta:

44. A' pap bémenvén, nézze meg; hogyha a' poklosság mind az egész házon elterjedett, megemésztő poklosság vagyon abban, és tisztátalan:

45. Azért rontsák el a' házat, annak köveit és fáit, és a' háznak minden sárját, és vigyék ki a' városon kívül tisztátalan helyre.

46. A' ki pedig bémenénd a' házba az idő alatt, míg bézárva hagyta a' pap állani, tisztátalan lészen estvéig;

47. És a' ki háláud abban a' házban, mossa meg ruháit; hasonlatosképpen a' ki ejéndik abban a' házban, mossa meg az ő ruháit.

48. Hogyha pedig bémenénd a' pap, és megnézvén látja, hogy nem nevekedett a' poklosság a' házon, minekutánna azt újonnan megtapasztották: tisztának ítélje a' pap a' házat, mert meggyógyúlt annak poklossága.

49. Annakokáért végyen a' háznak megtisztítására két madarat, czédrus fát, veres gyapjat, és i'sópot.

50. És a' madárnak egygyikét ölje meg, és annak vérét töltse tserép edénybe, mellyben forrás víz légyen:

51. Az után végye a' czédrus fát, az i'sópot, és a' veres gyapjat a' másik eleven madárral egygyütt, és mártsa bé ezeket a' megöletett madárnak vérébe, és a' forrás vízbe; és a' házat hintse meg azzal hétszer.

52. És illyen módon minekutánna megtisztítja a' házat a' madárnak vérével, a' vízzel, és a' másik eleven madárral, a' czédrus fával, az i'sóppal, és veres gyapjúval:

53. Botsássa el a' másik eleven madarat a' városon kívül a' mezőre; és minekutánna megtisztítja a' házat, tiszta lészen.

54. Ez a' törvény minden poklosságról, és varról.

55. A' ruhának is, és a' háznak poklosságáról.

56. A' fekélyről, sennyedékről, és szeplőről:

57. Hogy megtudhassák mit kelljen tselekedni, és mikor kelljen valakit tisztátalannak, vagy tisztának ítélni. Ez a' poklosságról való törvény.

XV. RÉSZ.

A' férjfiúnak tisztátalanságáról való törvény, a' kit tudniillik az ő magvának folyása vagy megrekedése tisztátalanná tészen. Viszontag az aszszony' vérének természet ellen való folyásáról, és azoknak megtisztúlásoknak módjáról.

Szólla ismét az Úr Mósesnek és Áronnak, ezt mondván:

II. 2. Szólljatok az Izráel' fiainak, és mondjátok meg nékiek: valakinek testéből az ő férjfiúi magva elfoly, tisztátalan az.

3. Ez pedig annak tisztátalansága a' folyásban, tudniillik, ha az ő testéből mint egy nyál, kiszármazik az ő férjfiúi magva, vagy megreked az ő teste a' folyásnak miatta, ez annak tisztátalansága.

4. Minden ágy, a' mellyen fekszik ez illyen ember, és minden valamire úl, tisztátalan lészen.

5. Valaki illeténdi annak ágyát, megmossa ruháit minekutánna magát megmosta, és légyen tisztátalan estvéig.

6. És a' ki valamire üléud, mellyen ült az illyen ember, megmosván az ő ruháit, ő maga is megmosódjék, és légyen tisztátalan estvéig.

7. Viszontag a' ki illeti ennek testét, megmosván ruháit, megmosódjék, és tisztátalan légyen estvéig.

8. Mikor ismét valamelly tiszta emberre köpénd ez illyen ember, megmosván ruháit, mosódjék meg az, és tisztátalan légyen estvéig.

9. Minden szék, valamellyen üléud ez, tisztátalan légyen.

10. Valaki illeti azt, amin ez illyen ember feküdt, tisztátalan légyen estvéig; és a' ki azokat hordozándja, megmosván ruháit megmosódjék, és tisztátalan légyen estvéig.

11. Valakit illeténd ez illyen ember mosdatlan kézzel, az megmosván ruháit, ő maga is megmosódjék, és tisztátalan légyen estvéig.

12. A' melly tserép edényt ez illyen ember illet, eltöressék; a' fa edény pedig megmosattassék.

13. Mikor pedig megtisztúl ez illyen ember a' folyásból, hét napot számláljon az ő tisztúlása után, és mossa meg az ő ruháit, az után mossa meg testét is tiszta vízzel, hogy légyen tiszta.

14. Nyóltzad' napon végyen két gerlitzét, vagy két galamb fiat; és elmenvén az Úr eleibe, a' gyülekezet' sátorának ajtaja' eleibe, adja azokat a' papnak;

15. És azoknak egygyikét a' pap áldozza meg a' bűnért, a' másikat egészen égő áldozatúl: és illyen módon megtisztítja azt a' pap az Úr előtt, az ő folyásától.

16. Mikor valakitől elmenénd a' férjfiúi mag, mossa meg az magát vízzel mindenestül; és tisztátalan légyen estvéig.

17. És valamelly ruhára, vagy börre eséndik a' férjfiúi mag, az megmosattassék vízzel; és tisztátalan légyen estvéig.

18. Az aszszony is, a' kivel az illyen férjfiú háláud, megmossa magát mind a' férjfiúval egybe; és estvéig tisztátalanok légyenek.

19. Mikor az aszszony vérnek folyását szenvedi az ő testében, heted' napig külön légyen az ő férjétől, és valaki illeténdi azt, tisztátalan lészen estvéig.

20. És valaminn hál az aszszony a' vér' folyásának idején, tisztátalan légyen, azonképpen valaminn üléud, tisztátalan légyen;

21. És valaki annak ágyát illeténdi, megmosván ruháit, mossa meg magát is, és tisztátalan légyen estvéig.

22. Valaki illeténd akármi eszközt, mellyen ült az aszszony, megmosván ruháit, megmosódjék, és tisztátalan lészen estvéig.

23. Hogyha valami eszköz lejénd az ágyon, vagy a' széken, mellyen az aszszony ült, ha azt valaki illeténdi, tisztátalan légyen estvéig.

24. Hogyha valaki azzal hál, és annak tisztátalansága reá ragad, tisztátalan légyen heted' napig, és minden valaminn feküdtt, tisztátalan lészen.

25. Mikor az aszszonyon vagyon a' vérnek folyása, a' természet szerént való vér folyásnak ideje felett, mind a' vér folyásnak ideig tisztátalan lészen, mint szintén a' természet szerént való vér folyásnak idején.

26. Minden ágy, valamellyen hál a' vér folyásnak idején, igaz ollyan légyen, mint a' természet szerént való folyásnak idejében való ágya:

ágya: és minden valamire ül, tisztátalan légyen, mint szintén a' természet szerént való tisztátalanságnak idején.

27. Valaki azokat illeténdi, tisztátalan lészen, azért megmosván az ő ruháit, megmosódjék, és tisztátalan légyen estvéig.

28. Hogyha megtisztúl a' vérnek folyásától, számláljon hét napot, az után légyen tiszta.

29. Nyóltzad' napon végyen két gerlitzét, vagy két galamb fiat, és vigye azokat a' papnak a' gyülekezet' sátorának ajtaja eleibe;

30. Annak az egygyikét a' pap áldozza meg a' bűnért, a' másikat egészen megégetendő áldozatúl, és tisztíttsa meg azt a' pap az Úr előtt, az ő tisztátalan folyásától.

III. 31. Illyen módon taníttsátok az Izráel' fiait, hogy a' tisztátalanságtól megőrizzék magokat; hogy meg ne haljanak az ő tisztátalanságokban, midőn megundokítják az ő köztök való szent hajlékomat.

32. Ez annak törvénnye, a' kinn a' magnak folyása vagyon; vagy a' kitől elmégyen a' mag, mellynek általa tisztátalanná lészen.

33. És az aszszonynak, ki a' vérnek természet szerént való folyását szenvedi, és annak, a' ki vagy a' férjfiak, vagy az aszszonyok közzül vérnek folyását szenvedi, és a' férjfiúról, a' ki hál tisztátalan aszszonnyal.

XVI. RÉSZ.

A' Jehova' szent sátorának és hajlékának, az óltárnak, a' fő papnak, és mind az egész községnek minden esztendőnként való megtisztításoknak törvénnyéről, és a' közönséges bűnről, és a' magok' sanyargatásokról, a' tisztúlásnak napján, melly lészen vala minden esztendőben a' hetedik hónak tizedik napján.

Szólla az Úr Mósesnek, minekutánna meghalának az Áron' két fiai, kik meghaltak vala, mikor az Úrnak eleibe közelgettek vólna; *R.* 10: 1.

2. És monda az Úr Mósesnek: szóllj Áronnak a' te atyádfiának, hogy ne menjen mindenkor (a) a' szent helyre a' superláton belől a' kegyelem' táblája eleibe, melly a' ládán feljűl vagyon, hogy meg ne haljon; mert felhőben jelenek meg a' kegyelemnek tábláján feljűl. 2. *Mós.* 30: 10.

(a) Az Isten azt akarta ezzel jelenteni, hogy a' fő papnak minden esztendőben egyszer bé kellett menni az Isten' sátorának belső részébe vérrel, tudniillik hogy az ollyan áldozatok által a' mennyeknek kapuja meg nem nyilatkozott vólna a' szenteknek. Mert minekutánna a' pap onnét kijött, a' sátornak belső részéből, ismét bézárta azt. Lásd *'Sid.* 9: 7.

II. 3. Ez ajándékokkal menjen pedig bé a' szent helyre Áron, egy gyermekdéd tulokkal bűnért való áldozatra, és egy kossal egészen megégetendő áldozatra.

4. A' lenből tsinált szoros szent ruhát reá végye, és az ő testén lenből tsinált imegmás légyen, és lenből tsinált övvel övedzék bé, és lenből tsinált süveget tégyen fejébe; szent öltözet ez, azért vízzel mossa meg az ő testét, mikor azokba öltözik.

5. Az Izráel' fiaitól pedig végyen két ketske bakot bűnért való áldozatra, és egy kost egészen megégetendő áldozatra.

6. És áldozza meg az ő maga bűnéért az ő tulkát, és tisztíttsa meg mind magát, mind házanépét.

7. Annakutánna végye a' két ketske bakokat, és állassa azokat az Úr' eleibe, a' gyülekezet' sátorának ajtaja' eleibe.

8. És Áron vessen nyilat a' két (b) bakra, az egygyik nyilat az Úrért, a' másikat az Azazel vagy elbotsátandó bakért;

(b) Az egygyik baknak áldozatja példázta a' Jézus Krisztusnak halálát, és halála által való áldozatját; a' másik példázta a' Krisztus' áldozatjának erejét, hogy tudniillik az ő áldozatja venné el a' mi bűneinket.

9. És a' melly bakra esett az Úr' nyila, áldozza meg azt Áron, bűnért való áldozatúl;

10. A' melly bakra pedig esett az Azazel' nyila, állassák azt elevenen az Úr' eleibe, a' népnek az által való megtisztítására, hogy elbotsássák azt az Azazel *hegyre* a' pusztába.

11. Mikor pedig Áron az ő tulkát az ő bűnéért való áldozatra felviszi, hogy mind magának, mind házanépének bűnét megtisztíttsa: ölje meg az ő maga bűnéért való tulkot.

12. És a' temjénezőt teli vévén eleven szénnel az Úr előtt való óltárról, és az ő markát is teli merítvén jó illatra való drága megtört szerszámokkal, vigye bé azt a' superláton belől;

13. És vesse a' szénbe az Úr előtt a' jó illatra való szerszámot, hogy befedje a' füstnek felhője a' kegyelemnek tábláját, melly a' bizonyság tételnek ládáján feljűl vagyon, és meg ne haljon.

14. Annakutánna a' tuloknak vérében vévén; hintse meg az ő újjával a' kegyelem táblának felső színét napkelet felé: a' kegyelem' táblája előtt (c) *mondom*, hogy hétszer az ő újjával hintsen abból a' vérből. *'Sid.* 9: 25. *és* 10: 4.

(c) Vagy a' kegyelem' táblájának ellenébe.

15. Annakfelette ölje még a' községnek bakját, azoknak bűnökért való áldozatra, és vigye bé annak vérét a' superláton belől, és akképpen tselekedjék annak vérével, mint a' tuloknak vérével, hintse meg azzal a' kegyelem' tábláját, és a' kegyelem tábla előtt is hintsen el abban.

16. És illyen módon tisztíttsa meg az Izráel' fiainak tisztátalanságától a' szent helyet, és törvény szegésektől, és minden bűnökből: illyen módon tselekedjék a' gyülekezet' sátorával is, melly vagyon ő közöttök az ő fertelmességeknek közepette. *Luk.* 2: 10.

17. Senki ne légyen pedig a' gyülekezetnek sátorában, mikor *Áron pap* bémégyen megtisztításnak okáért, mind addig míg nem kijő onnét; és megtisztítja Isten előtt magát, házanépét, és az Izráelnek egész gyülekezetit.

18. És minekutánna kijő az Úr előtt való óltárhoz, azt is tisztíttsa meg; és vévén a' tuloknak és a' baknak vérében, kenje meg azzal az óltárnak szarvait mind környül.

19. És hintse meg az óltárt is az ő újjával hétszer abból a' vérből: ekképpen tisztává tészi azt, és megszenteli az Izráel' fiainak fertelmességekből.

20. Minekutánna pedig elvégezi a' szent helynek, a' gyülekezet' sátorának, és az óltárnak megtisztítását, hozza elő az eleven bakot;

21. És Áron mind a' két kezét az eleven baknak fejére tévén, vallja meg azon az Izráel' fiainak minden hamisságokat, és minden törvény szegéseket, és minden bűnöket, és minekutánna azokat annak a' baknak fejére rakja, küldje el azt valami bizonyos embertől a' pusztába.

22. Mert elviszi az a' bak minden ő hamissá-

gokat a' kietlen pusztába, és illyen módon botsássa el a' bakot a' pusztába.

23. Az után menjen el Áron a' gyülekezetnek sátorába, és vesse le a' lenből tsinált öltözetet, mellyet reá vett vala, mikor a' szent helyre bémenne, és az öltözetet hagyja ott;

24. És az után mossa meg testét vízzel a' szent helyen, és az ő maga ruháit felöltözze, kimenvén készíttse el az ő egészen megégetendő áldozatját, hogy mind magát mind a' községet megtisztíttsa.

25. A' bűnért való áldozatnak kövérit pedig áldozza meg az óltáron.

26. A' ki pedig elvitte a' bakot, az Azazelt, minekutánna megmossa ruháit és testét, az után bémehet a' táborba.

27. A' bűnért való áldozatnak tulkát pedig, és a' bakot, mellyeknek vérek bűnből való tisztúlásnak okáért bévitetett a' szent helyre, vigye ki a' táboron kívül, és égessék meg tűzzel azoknak böröket, húsokat, és ganéjjokat. *R.* 7: 30. *Sid.* 13: 11.

28. A' ki pedig ezeket megégeténdi, minekutánna megmosta ruháit és testét, bémehet a' táborba.

29. Ez örökké való szertartás légyen ti köztetek: hetedik hónapban, annak tizedik napján megsanyargassátok magatokat, és semmi dolgot ne tégyetek, se ti magatok, se pedig a' ti köztetek lakó jövevény. *R.* 23: 27.

30. Mert e' napon tisztít meg titeket Áron, hogy tiszták légyetek: az Úr előtt megtisztúltok minden bűneitekből.

31. Nyúgodalomnak szombatja légyen az ti néktek, mellyen megsanyargassátok magatokat, örökké megállandó rendtartás szerént.

32. Ez illyen tisztítást pedig az a' pap tselekedje, a' kit az Úr megkent; és a' kinek szolgálatját arra szentelte, hogy néki papja légyen az ő attya helyében, minekutánna öltözéndik a' lenből tsinált szent ruhákba:

33. És megtisztíttsa a' szent helyet, a' gyülekezetnek sátorát; a' papokat is, és a' gyülekezetnek minden sokaságát megtisztíttsa.

III. 34. És ez ti köztetek örökké való szertartás légyen, az Izráel' fiainak minden bűnökből való megtisztúlásokra minden esztendőben egyszer; és akképpen tselekedék Móses, amint az Úr parantsolta vala néki.

XVII. RÉSZ.

Megtiltja Isten a' gyülekezet' helyén kívül való áldozatokat, az az, hogy sehol egyébütt ne áldozzanak, hanem tsak az Istentől arra rendeltetett helyen. Másodszor megtiltja a' vérnek megételét. Harmadszor a' meghalt állatnak megételét, és kemény büntetésekkel fenyegeti azokat, kik nem engednek e' rendeléseknek.

SZÓLLA ismét az Úr Mósesnek, 's monda:

2. Szóllj Áronnak és az ő fiainak, és mind az Izráel' fiainak, és ezt mondjad nékiek: Ez a' beszéd, mellyet az Úr parantsolt, ezt mondván:

II. 3. Valaki az Izráel' nemzetsége közzűl ölénd *áldozatra* ökröt, bárányt, ketskét, vagy a' táborban, vagy a' táboron kívül,

4. És a' gyülekezet' sátorának ajtaja eleibe nem hozándja, hogy az Úrnak áldozzék, az Úrnak sátora előtt: ártatlan ember' vérének kiontása tulajdoníttassék annak, vért ontott, annakokáért töröltessék ki az ollyan ember az ő nemzetségének népe közzűl:

5. Azért az Izráel' fiai az ő áldozatjokat, a' mellyeket akárhol a' mezön (a) áldoznak, hozzák az Úrnak, a' gyülekezet' sátorának ajtaja eleibe, a' paphoz; és áldozzanak hálaadó áldozatokat az Úrnak;

(a) Az az, mellyeket ez ideig akárhol megáldoztanak, mivelhogy az Istennek sátora és óltára nem vólt.

6. Hogy azoknak véreket a' pap hintse az Úrnak óltárára, melly a' gyülekezet' sátorának ajtaja előtt vagyon; és azoknak kövéreket megégesse jó illatra az Úrnak.

7. És ne áldozzák ez után az ő áldozatjokat az ördögöknek, a' kikkel ezek (b) paráználkodnak; örökké való rendtartás légyen ez az ő utánnok valók között is.

(b) Tudniillik a' pogányok. Az Apostolok' *Tsel.* 15. A' Jérusálembéli Zsinatban e' Részből veszik az ő végezéseket, hogy a' pogányok mególtalmazzák magokat a' vérnek, a' fúlva halt állatnak, és a' bálványnak áldoztatottnak megételétől. A' mi néz a' vérnek, és a' fúlva halt állatoknak megételére, abban szabadságunk vagyon, annyira, hogy minket senki az étel felöl nem kárhoztathat: *Kol.* 2. jóllehet az Apostolok a' vérnek és fúlva halt állatnak ételétől a' pogányokat megtiltották vala a' 'Sidókért, a' míg tudniillik azok a' hitben, és a' keresztyéni szabadságnak tudománnyában nevekednének. A' mi néz a' bálványoknak áldoztatott állatoknak megételére, lásd arról Sz. Pál' értelmét 1. *Kor.* 8: 10.

8. Annakokáért mond meg nékiek: valaki az Izráelnek nemzetsége közzűl, vagy az ő közöttök bujdosó jövevény közzűl, áldozik egészen égő áldozatot, vagy egyébféle áldozatot,

9. És a' gyülekezet' sátorának ajtaja eleibe nem hozza azt, hogy az Úrnak áldozza, kigyomláltassék az ollyan ember a' nép közzűl;

10. És valaki az Izráel' nemzetsége közzűl, vagy az ő köztök lakozó idegen nép közzűl, valami vért ejéndik, kiontom az én haragomat az ellen, a' ki a' vért megette, és kitörlöm azt az én népem közzűl; *R.* 7: 27. *és* 19: 26. 5. *Mós.* 12: 16. *és* 23. 1. *Sám.* 14: 33.

11. Mert minden testnek lelke a' vérben vagyon; én pedig rendeltem azt a' ti lelkeiteknek az óltáron való megtisztítására: mert a' vérnek általa tisztúl meg a' lélek.

12. Azért parantsolom az Izráel' fiainak, hogy ti közzűletek egy lélek is a' vért meg ne egye; a' köztetek lakozó jövevény is meg ne egye a' vért.

13. És valaki az Izráel' fiai közzűl, vagy a' köztetek lakozó jövevények közzűl, vadászásában vadat vagy madarat fogánd megenni valót, elöször is a' vérét ontsa ki, és azt fedje bé földdel.

14. Mert minden állatnak lelke a' vér: azért hagyom az Izráel' fiainak, hogy semmi állatnak vérét meg ne egyék; mert minden állatnak lelke az ő vére, a' ki megeszi azt, kigyomláltatik. 1. *Mós.* 9: 4. 2. *Mós.* 22: 31. *Ezék.* 44: 31.

15. Valaki pedig valami hólt testet, vagy vadtól megszaggattatott állatot ejéndik, akár a' lakosok, akár a' jövevények közzűl való légyen, az mossa meg az ő ruháit és magát, és tisztátalan légyen estvéig, az után tiszta lészen.

16. Hogyha meg nem mossa ruháit, sem pedig az ő testét, megbüntettetik.

XVIII. RÉSZ.

A' természetnek folyása ellen való közösködést vagy aszszonyokkal, vagy férjfiakkal, vagy ok-

talan állatokkal, megtiltja nagy és kemény fenyítékekkel. És inti Isten a' népet az ő parantsolatinak és rendeléseinek megtartására.

Szólla az Úr ismét Mósesnek, és monda:
2. Szóllj az Izráel' fiainak, és mond meg nékiek: én vagyok a' ti Uratok Istentek.

II. 3. Az Égyiptom' földének tselekedete szerént, a' mellyben laktatok, ne tselekedjetek: azonképpen a' Kanaán' földének tselekedete szerént, a' mellybe béviszlek, ne tselekedjetek, és azoknak rendtartások szerént ne járjatok;

4. Hanem az én ítéletimet gyakoroljátok, az én rendelésimet tartsátok meg, azokban járván: én vagyok a' ti Uratok Istentek.

5. Őrizzétek meg az én rendelésimet, és az én ítéletimet; mellyeket a' ki tselekeszik, él azok által: én vagyok az Úr. *Ézék.* 20: 11. *és* 13. *Róm.* 10: 5. *Gal.* 3: 12.

6. Senki ne közelgessen egy test szerént való rokonához is, annak szemérmének felfedezésére.

7. A' te atyádnak vagy anyádnak mezítelenségét fel ne fedezzed: mert te anyád, azért ne fedezd fel az ő szemérmét.

8. A' te atyád' feleségének szemérmét fel ne fedezzed, mert a' te atyádnak szemérme az. *R.* 20: 11.

9. A' te húgodnak, ki a' te atyádnak vagy anyádnak leánya, akár házánál, (a) akár házán kívül született légyen, fel ne fedezzed szemérmetességét. *R.* 20: 17.

(a) Az az, akár tiszta ágyból való, akár házasságon kívül való légyen.

10. A' te fiad' leányának, vagy leányod' leányának szemérmét fel ne fedezzed; mert te szemérmed az.

11. A' te atyád' felesége' leányának, ki a' te atyádnak magzatja, mivelhogy tenéked húgod, fel ne fedezzed szemérmetességét. *R.* 20: 19.

12. A' te atyád' húgának szemérmét fel ne fedezzed, mert a' te atyádnak közel való rokona.

13. A' te anyád' húgának szemérmét fel ne fedezzed, mert a' te anyádnak közel való rokona.

14. A' te atyád' báttyának szemérmét fel ne fedezzed: annak feleségéhez ne közelgess: mert a' te atyád' báttyának felesége. *R.* 20: 10.

15. A' te menyednek szemérmét fel ne fedezzed: mert a' te fiadnak felesége, azért annak szemérmét fel ne fedezzed. *R.* 20: 12.

16. A' te bátyád' feleségének szemérmét fel ne fedezzed, mert a' te bátyád' szemérme az. *R.* 20: 22.

17. (b) Az aszszonynak, és az ő leányának szemérmét fel ne fedezzed: annak fiának leányát, vagy leányának leányát el ne végyed, hogy annak szemérmét felfedezzed; mert annak közel való rokoni, nagy bűn az. *R.* 20: 14. *5. Mós.* 18: 10.

(b) Az az, Isten ellen való dolog feleségeddel és annak leányával élned.

18. Valamelly aszszonyt öttsével egyben feleségül ne végy, hogy amazt keserűséggel ne illessed, felfedezvén ennek szemérmetességét, amannak életében.

19. Az aszszonyhoz ne közelgess, mikor az ő tisztátalanságában vagyon, hogy az ő szemérmességét felfedeznéd. *R.* 20: 18.

20. A' te felebarátodnak feleségével ne hálj, hogy véle való egygyesüléseddel meg ne fertéztessed magadat. *R.* 20: 10. *és* 20: 2.

21. A' te magzatidban ne adj egygyet is, hogy a' Molok (c) bálványnak megáldoztassék, hogy a' te Istenednek nevét meg ne fertéztessed; én vagyok az Úr.

(c) Molok az Ammoniták' istene vólt, mint Khamos a' Moábitáké. 1. *Kir.* 11: 7. A' Sidó böltsek azt írják a' Molokról, hogy borjúnak formájára tsinálltatott vólt, úgy hogy belől hézag vólna, és kezei úgy formáltattak vólt, hogy a' mit néki adnának elvenné. Az Ammoniták, az ő fiokat, a' kiket Moloknak akarnak vala megáldozni, abba rekesztik vala, és úgy égetik vala meg azokat; azonközben doboltak, sípoltak, trombitáltak, hogy a' gyermek sikóltásane hallatnék. Ezt a' rettenetességet a' Sidók is bévették vala, mert a' Hinnon' fiainak völgyökben építettek vala Moloknak bálványt, mellyben az ő fiokat megégetik vala, melly útálatosságot Jósiás király rontott vala el. 2. *Kir* 23. Némellyek a' Sidók közzül azt mondják, hogy a' Molok' tisztességére az Ammoniták nagy két tüzet raktak, közel egymáshoz, és az ő fiokat a' két tűz között kénszerítették általmenni mind addig, míg nem megemésztetnének.

22. Férjfiúval ne egygyesülj úgy mint aszszonnyal; mert útálatosság az. *R.* 20: 13. *5. Mós.* 8: 10. *2. Kir.* 17: 17. *és* 23: 10.

23. Semmi oktalan állattal ne egygyesülj, hogy magadat azzal megfertéztessed: az aszszony is semmi barommal ne közösüljön; mert iszonyú bün az. *R.* 15.

24. Ezek közzül egygyikkel is magadat meg ne fertéztessed: mert mind ezekkel fertéztették meg magokat a' pogányok, kiket én ti előttetek kiüzök;

25. Mellynek miatta a' föld megfertéztetett, és azt megbüntetem az ő gonoszságokért, hogy a' föld az ő lakosit kiokádja.

26. Őrizzétek meg azért ti az én rendelésimet, és az én ítéletimet; és ez útálatosságoknak egygyikét is ne tselekedjétek, se a' lakosok, se az idegenek, kik köztetek lakoznak. *R.* 20: 22.

27. (Mert mind ezeket az útálatosságokat tselekedték e' földnek lakosi, melly föld előttetek vagyon; annakokáért fertelmes vólt az a' föld.)

28. Hogy az a' föld ki ne okádjon titeket, ha megfertéztetitek azt: miképpen kiokádta a' népet, melly előttetek vagyon.

29. Mert valaki ez útálatosságoknak valamellyikét tselekeszi: kigyomláltatnak az emberek a' nép közzül, a' kik azt tselekedéndik.

III. 30. Őrizzétek meg azért az én parantsolatimat, hogy ez útálatos szerzésekben, mellyeket ti előttetek tselekedtek, egygyet se tselekedjetek, és magatokat azokkal meg ne fertéztessétek: én vagyok a' ti Uratok Istentek.

XIX. RÉSZ.

A' mi magunk' megszenteléséről való parantsolatok. A' mi megszentelésünket pedig sok dolgokban helyhezteti: Isteni igaz szolgálatban, tiszteletben, szeretetben, bálvány imádásnak, jövendő mondásoknak, varáslásoknak eltávoztatásában, a' szombatnak megtartásában, igazságban, a' mi atyánkhoz, anyánkhoz, felebarátunkhoz, a' szegényekhez, jövevényekhez való szeretetben.

Szólla ismét az Úr Mósesnek, mondván:
2. Szóllj az Izráel' fiainak gyülekezetének, és mond meg nékiek: szentek légyetek, mert én ti Uratok Istentek szent vagyok. *R.* 11: 44. *ismét* 20: 7. *és* 26. *1. Pét.* 1: 36.

3. Az ő attyát és annyát minden ember tisztelje, és az én szombatimat tartsátok meg: én vagyok a' ti Uratok Istentek. 2. *Mós.* 20: 12. *és* 31: 13. *R.* 26: 2.

4. Ne hajoljatok a' bálványokhoz, és ne tsináljatok magatoknak öntött isteneket. 2. *Mós.* 34: 17.

5. Mikor pedig áldoztok az Úrnak háláadásnak áldozatjával, szabad akaratotok szerént áldozzátok azt:

6. A' melly nap pedig áldozzátok, az nap és másod' napon egyétek meg; a' mi pedig harmad' napra marad benne, tűzzel égessétek meg. *R.* 7: 16.

7. Hogyha valamit abban harmad' napon esznek meg: útálatos lészen, nem kedves.

8. Azért a' ki azt *harmad' napon* eszi, megbüntettetik; mert az Úrnak szenteltetett állatot megfertéztette; és az ollyan ember kigyomláltatik a' nép közzül.

9. Mikor a' te földednek veteménnyét megaratod, ne arasd le mindenestül fogva a' te gabonádnak szélét; és az elhúllott gabona fejeket fel ne szedjed. *R.* 23: 22. 5. *Mós.* 24: 19.

10. Hasonlatosképpen szőlődben elmaradott szőlő fejeket ne keresd fel, az elhúllott szőlő szemeket ne szedd fel: a' szegénynek és a' jövevénynek hagyjad azokat; én vagyok a' ti Uratok Istentek.

11. Ne orozzatok, se hazudjatok, és senki álnoksággal ne tselekedjék felebarátja ellen. 2. *Mós.* 20: 15.

12. Ne esküdjetek az én nevemre hamisan; mert megfertézteted a' te Istenednek nevét: én vagyok az Úr. 2. *Mós.* 20: 7. 5. *Mós.* 5: 11.

13. A' te felebarátodat meg ne tsaljad, se hatalmasúl valamit el ne végy tőle: ne maradjon a' te béresed' szolgálatjának jutalma te nálad reggelig.

14. Ne mondj gonoszt a' siketnek, és a' vak eleibe ne vess botránkozást; hanem félj a' te Istenedtől: én vagyok az Úr.

15. Ne tselekedjél hamisságot az ítéletben, ne nézzed a' szegénynek személlyét, és a' hatalmast is *személy válogatással* ne betsüljed: igazat ítélj a' te felebarátodnak. 5. *Mós.* 1: 17. *és* 16: 19. *Péld.* 24: 21.

16. Ne járj álnoksággal és hízelkedéssel a' te néped között, a' te felebarátodnak vére ellen fel ne állj: én vagyok az Úr. 2. *Mós.* 23: 1.

17. Ne gyülöld a' te felebarátodat szívedben; megfedjed bátorsággal a' te felebarátodat, és el ne tűrjed ő benne a' bűnt. 1. *Ján.* 2: 10. *és* 3: 15. *Mát.* 18: 15. *Luk.* 17: 3.

18. Boszszúálló ne légy, és haragot ne tarts a' te néped ellen, hanem szeressed felebarátodat mint magadat: én vagyok az Úr. *Mát.* 5: 39. *és* 44. *Luk.* 6: 27. *Róm.* 12: 19. 1. *Kór.* 6: 7. 2. *Thess.* 5: 15. 1. *Pét.* 3: 9. *Mát.* 5: 43. *és* 22: 39. *Róm.* 13: 9. *Gal.* 5: 14.

19. Az én rendelésimet megtartsátok: a' te barmaidnak két féle nemét ne engedjed egymással közösülni; ugyan azon egy földbe ne vess két féle magot; és külömböző ruhának nemébe, melly gyapjúból, és lenből szövetett, ne öltözzél. 5. *Mós.* 22: 9.

20. Mikor valaki valamelly aszszonnyal háland és véle közösúl, és az rab leányzó lejénd, ki mindenek előtt elvettetett, és soha meg nem váltatik, sem pedig szabadsággal meg nem ajándékoztatik, mind ketten megostoroztassanak: de meg ne ölettessenek, mert az aszszony nem vólt szabados.

21. A' férjfiú pedig vigyen az ő bűnéért való áldozatot az Úrnak egy kost, a' gyülekezet' sátorának ajtaja eleibe.

22. És a' pap tisztíttsa meg azt a' bűnért való áldozat által az Úr előtt, a' bűnből mellyet tselekedett; és megbotsáttatik néki a' bűn, a' mellyet tselekedett.

23. Mikor pedig bémenéndetek a' földre, és mindenféle gyümölts termő fát plántálándotok, annak bőrét, az az gyümöltsét környúlmetéljétek, (a) három esztendeig légyen környúlmetéletlen, semmit abban meg ne egyetek.

(a) Az az, elvessétek a' három első esztendőnek termését, mint az embernek környúlmetéltetett bőrét elvetitek, és légyen néktek tisztátalan. Némellyek így fordítják: légyenek néktek úgy mint környúlmetéletlenek, háróm esztendeig légyenek környúlmetéletlenek.

24. Negyedik esztendőben pedig minden gyümölts az Úrnak szenteltessék háláadásnak okáért.

25. Ötödik esztendőben egyétek meg annak gyümöltsét, hogy annak termését néktek megszaporíttsa: én vagyok a' ti Uratok Istentek.

26. Semmi állatot meg ne egyetek az ő vérével egyben; ne éljetek jövendöléssel, és a' napokban ne válogassatok.

27. A' ti hajatokat fejeteken kerekdeden ne nyírjétek, és szakálladat ne beretváltasd el. *R.* 21: 5.

28. A' ti testeteket a' hólt emberért meg ne metéljétek, meg se bélyegezzétek ti magatokat: én vagyok az Úr.

29. A' te leányodat meg ne rontsad, másnak kiadván paráznaságra; hogy ne paráználkodjék a' föld, és bételjék az a' föld gonoszsággal.

30. Az én szombatimat megtartsátok, az én szent sátoromat betsületben tartsátok: én vagyok az Úr.

31. Ne menjetek a' nézőkhöz, és ne tudakozzatok a' jövendő mondóktól, hogy magatokat azokkal megfertéztessétek: én vagyok a' ti Uratok Istentek. *R.* 20: 6.

32. A' vén ember előtt felkelj, és a' vén embernek ortzáját megbetsüljed; és félj a' te Istenedtől: én vagyok az Úr.

33. Hogyha jövevény ember bujdosik ti közöttetek a' ti földetekben, boszszúsággal azt ne illessétek.

34. Mint szintén a' lakos ti közzületek, ollyan légyen ti köztetek a' jövevény; és szeressed azt mint magadat, mert jövevények vóltatok Égyiptomnak földében: én vagyok a' ti Uratok Istentek. 2. *Mós.* 22: 21.

35. Ne tselekedjetek hamisságot az ítéletben, földnek mérésében, fontban, singben.

36. Igaz mérték, igaz font, igaz köböl, és igaz itsze vagy pint légyen köztetek: én vagyok a' ti Uratok Istentek, ki az Égyiptom' földéből kihoztalak titeket.

37. Tartsátok meg azért minden én rendelésimet, és minden én ítéletimet, és azokat tselekedjétek: én vagyok az Úr.

XX. RESZ.

Fenyegeti Isten a' bálványnak áldozókat, a' nézőkhöz és varáslókhoz járókat, szüléikhez engedetleneket, a' paráznákat, és a' kik a' természet és vér ellen, vagy barmokkal, vagy férjfiakkal, vagy közel való rokonokkal és sógorokkal közösülnek, és inti őket az ő parantsolatinak megtartására.

Szólla ismét az Úr Mósesnek, mondván:
2. Az Izráel' fiainak mond meg: valaki az Izráel' fiai közzül, vagy a' jövevény nemzetség közzül, melly az Izráeliták között lakozik, adánd az ő magzati közzül a' Molok bálványnak, megölettessék: a' földnek népe kövekkel verje azt agyon. *R.* 18: 21.

3. Én is ollyan emberre kiontom az én haragomat, és kigyomlálom azt az ő népe közzül; mivelhogy az ő magzatiban adott a' Moloknak, hogy megfertéztetné az én szentséges sátoromat, és megfertéztetné az én szent nevemet.

4. Hogyha pedig annak a' földnek népe kedvezénd annak az embernek, melly az ő magzati közzül adott a' Moloknak; és azt meg nem öléndi:

5. Akkor én az én haragomat kiontom arra az emberre, és annak háza' népére; és elveszetem azt a' nép közzül, és mind azokat a' kik ő utánna paráználkodnak, hogy a' Molok bálvánnyal paráználkodjanak.

6. Valamelly ember pedig a' nézőkhöz mégyen, és a' jövendő mondókhoz, hogy azokat követvén paráználkodjék; annak az embernek ellene kiontom az én haragomat, és eltörlöm azt az ő népe közzül. *R.* 19: 31.

7. Szenteljétek meg azért magatokat, és légyetek szentek; mert én ti Uratok Istentek vagyok. *R.* 11: 44. *és* 19: 2. 1. *Pet.* 1: 16.

8. És tartsátok meg az én rendelésimet, és azokat tselekedjétek: én vagyok az Úr ti megszentelőtök.

9. Mert valaki gonoszt mondánd az ő attyának, vagy az ő annyának; megölettessék: mivelhogy attyának annyának gonoszt mondott, az ő halálának ő az oka. 2. *Mós.* 21: 17. *Péld.* 20: 20. *Mát.* 15: 4.

10. Azonképpen a' ki az ő felebarátjának feleségét megfertézteti: mivelhogy azt mivelte, megölettessék mind a' két parázna, a' férjfiú és az aszszony. *R.* 18: 20. 5. *Mós.* 22: 22. *Ján.* 8: 5.

11. A' ki az ő attya' feleségével háland, és az ő attyának szemérmét felfedezéndi; mind ketten megölettessenek, az ő haláloknak oka ő magokban vagyon. *R.* 18: 8.

12. Akképpen a' ki háland az ő nénnyével, mind a' ketten megölettessenek; mert gonoszságot tselekedtenek, az ő haláloknak oka ő magokban vagyon. *R.* 18: 5.

13. Viszontag a' ki férjfiúval hál, mint egy aszsyonnyal, mind ketten nagy fertelmességet tselekedtek: megölettessenek, az ő haláloknak oka ő magokban vagyon. *R.* 18: 22.

14. A' ki feleségül vejénd valamelly aszszonyt az ő annyával egybe, nagy bűn az, tűzzel égessék meg azokat, hogy ne légyen ti köztetek illyen nagy gonoszság. *R.* 18: 17.

15. Ismét; a' ki barommal közösűl, megölettessék az, azt a' barmot is pedig megöljétek. *R.* 18: 23.

16. Valamelly aszszony pedig valamelly oktalan baromhoz mégyen, hogy azzal közösűljön, megölettessék mind az aszszony, mind a' barom; minden ok vetetlen megölettessenek; az ő haláloknak oka ő magokban vagyon.

17. Valaki pedig feleségül vejéndi az ő húgát, az ő attyának vagy annyának leányát, és egymásnak szemérmességeket látándják, nagy gyalázat az, annakokáért megölettessenek a' népnek láttára; az ő húgának szemérmét fedezte fel; azért az ő bűnének büntetését hordozza. *R.* 18: 9.

18. Valaki hál aszszonnyal az ő vérének folyásának idején, és felfedezvén annak szemérmességét, folyását is felfedezi, az aszszony is az ő folyását megmutatándja: ezek mind ketten megölettessenek a' nép közzül. *R.* 18: 19.

19. Viszontag a' te anyádnak vagy atyádnak húgának szemérmét fel ne fedezzed: mivelhogy az ő test szerént való rokonságának mezítelenségét fedezte fel, azért az ő bűnöknek terhet hordozzák. *R.* 18: 12. *és* 13.

20. Valaki az ő attya báttyának feleségével háland, az ő attya báttyának szemérmét fedezte fel; az ő bűnöknek terhét hordozzák, magzatok nélkül meghaljanak. *R.* 18: 14.

21. Valaki az ő báttyának feleségét elvejéndi, (a) nagy szidalmat tselekedett, az ő báttyának szemérmességét fedezte fel, magzatok nélkül légyenek. *R.* 18: 16.

(a) Szóll az ollyan aszszonyról, kinek az ő urától gyermeke vólt, mert az ollyant nem szabad vólt elvenni az ő urának attyafiának; de a' kinek nem vólt gyermeke az ollyant szabad vólt elvenni az ő megholt urának attyafiának.

22. Őrizzétek meg minden rendelésimet, minden ítéletimet, és azokat tselekedjétek, hogy ki ne okádjon benneteket az a' föld, mellybe én viszlek, hogy ott lakjatok. *R.* 18: 26.

23. És ne járjatok e' népnek rendelésében, mellyet én ti előttetek kiűzök, mert mind ezeket tselekedték, és azért útáltam meg őket.

24. Néktek pedig mondom: ti örökségül bírjátok az ő földöket, mert én néktek adom azt, hogy örökségül bírjátok azt a' téjjel mézzel folyó földet: én vagyok a' ti Uratok Istentek, ki titeket egyébb népektől elválasztottalak.

25. Ti azért választást tégyetek a' tiszta és tisztátalan oktalan állat között, a' tiszta és tisztátalan madár között, és ne fertéztessétek meg magatokat tisztátalan vaddal vagy madárral, vagy földön tsúszó mászó állattal, mellyektől megtiltottalak mint tisztátalan állatoktól. *R.* 11: 2. 5. *Mós.* 14: 4.

26. És légyetek szentek, mert én Jehova szent vagyok; kielválasztottalak titeket egyébb nemzetségtől, hogy enyimek légyetek.

27. Akár férjfiú akár aszszony légyen, ha azokban ördögi jövendő mondásnak lelke lejénd, megölettessenek minden okvetetlen: kövekkel verjétek azokat agyon, az ő haláloknak ő magok az okai. 5. *Mós.* 18: 10. 1. *Sám.* 28: 7.

XXI. RÉSZ.

Parantsolja az Isten Áron papnak és az ő fiainak, hogy magokat meg ne fertéztessék halothoz való menetellel, hajoknak, szakáloknak elberetválásával, tisztátalan és mástól megvettetett feleségnek elvetelével. És megmondja, kitsodák és minémű emberek légyenek alkalmasok vagy alkalmatlanok a' papi méltóságra.

És monda az Úr Mósesnek: szóilj a' papoknak az Áron' fiainak, és mond meg nékik: senki ti közzületek meg ne fertéztesse magát halottal az ő népe között:

2. Hanem ki ő néki közel való rokonsága vólna; mint attya, annya, fia, leánya, báttya.

3. Vagy ő hozzá közel való rokona, mint hajadon húga, ki még nem adatott férjnek, azoknak holt testekhez elmehet és temeteseken ott lehet.

4. Sőtt még az ő népének fejedelmének holt

testével is ne fertéztesse meg magát, hogy fertelmes légyen.

5. Az ő fejeken kopaszságot ne tsináljanak, az ő szakálokat is ne beretválják el, és az ő testeken semmi bélyeget ne szerezzenek. *R.* 19: 27.

6. Nagy szentséggel szolgáljanak az ő Istenéknek, az ő Istenek' nevét meg ne fertéztessék: mert az Úrnak tűzzel megemésztendő áldozatját, és az Istennek kenyerét ők áldozzák; azért szentek légyenek.

7. Parázna és megszeplősítetett aszszonyt ne végyenek feleségül, se pedig az ő férjétől megvetett aszszonyt: mert a' papok Isteni szolgálatra szenteltettek.

8. Te is én népem szentnek tartsad ötet, mert szent vagyok én, ti megszentelőtök.

9. A' papnak leánya mikor magát megfertézteti paráznasággal, az ő attyát fertézteti meg; azért tűzzel égettessék meg.

10. A' pap pedig a' ki az ő attyafiai között fő, a' kinek fejére töltötték a' kenetnek olajját, és a' kinek szolgálatja megszenteltetett a' szent ruháknak felöltözésére: az ő fejét meg ne mezíteleníttse, (a) és ruháit meg ne szaggassa.

(a) Az az, eltávoztassa a' gyászolóknak a' törvénnyeket kik mezítelen fővel és megszaggattatott ruhával szoktak gyászolni.

11. És semmi embernek holt testéhez ne menjen: se attyának se annyának holt testével megne fertéztesse magát;

12. A' szent helyből ki ne menjen, hogy meg ne fertéztesse az ő Istenének szent helyét: mert a' szent korona, és az ő Istenének kenetének olajja ő rajta vagyon: én vagyok az Úr.

13. Szűzet végyen magának feleségül. *Ezék.* 24: 21.

14. Özvegyet, mástól megvettetettet, szentségtelent, és paráznát ne végyen, hanem szűzet végyen feleségül az ő népe közzül.

15. Meg ne fertéztesse magzatját az ő népe között *a' tisztátalan feleséggel*: mert én Úr vagyok az ő megszentelője.

II. 16. Szólla ismét az Úr Mósesnek: mondván:

17. Szóllj Áronnak, ezt mondván: ha valakinek a' te magod közzül, akármelly időben, valami fogyatkozása lejénd, ne áldozza az ő Istenének kenyerét.

18. Mert egy férjfiúnak is nem kell oda járúlni a' kiben valami fogyatkozás lejénd: vagy vak, vagy sánta, vagy kurta, vagy éktelen hoszszú tagú lejénd.

19. Vagy a' kinek vagy lába, vagy keze megszegett:

20. Vagy görbe, vagy szeme fájó, vagy hályogos szemű, vagy a' kin lejénd var, vagy viszketeg, vagy a' ki megszakadott.

21. Valamelly férjfiúban az Áron pap' fiai közzül lejénd valami fogyatkozás testében, ne menjen fel az óltárhoz hogy tűzzel megemésztendő áldozatokat áldozzék az Úrnak: fogyatkozás vagyon az ő testében, ne közelgessen azért az óltárhoz, hogy az ő Istenének kenyerét megáldozná.

22. Az ő Istenének legszentségesbb áldozatjának kenyerében, és az Istennek szenteltettekben ehetik:

23. De a' superláton belől ne menjen, és az óltárhoz ne közelgessen, mert testében való fogyatkozása vagyon: hogy meg ne fertéztesse az én szent helyeimet, mert én vagyok az Úr az ő megszentelőjök.

24. Ezeket azért megmondá Móses Áronnak és az ő fiainak, és mind az Izráel' fiainak.

XXII. RÉSZ.

Megtiltja Isten hogy a' papok is ne egyenek az Istennek szenteltetett és áldoztatott állatokban, mikor valami által megtisztátalanúlnak, míg meg nem tisztúlnak. És megmondja, kitsodák ehetnek a' megszenteltetett állatokban, és kitsodák nem, és a' ki tudatlanságból megejéndi, mivel büntessék azt, viszontag minémű barmokat kelljen áldozniok, kitől kell azokat elvenniek hogy azokkal áldozzanak, mennyi idős barmok kedvesek, és mimódon kelljen megölni, és mikor megenni, 's a' t.

Szólla ismét az Úr Mósesnek, és monda: 2. Szóllj Áronnak és az ő fiainak, hogy tartóztassák meg magokat azoktól, mellyeket az Izráel' fiai áldoznak, hogy meg ne fertéztessék az én szent nevemet azokban a' mellyeket nékem szentelnek: én vagyok az Úr.

3. Mond meg nékiek: valaki a' ti magotok közzül, a' ti utánnatok valók közzül is, járúland azokhoz a' mellyeket az Izráel' fiai szenteltenek az Úrnak, mikor az ő tisztátalansága ő rajta vagyon: kigyomláltatik az én előlem: én vagyok az Úr.

4. Valaki az Áron' fiai közzül poklos, vagy kinek az ő férjfiúi magva elfoly, a' szent állatokban ne egyék míg meg nem tisztúl: azonképpen a' ki halott miatt megfertéztetett embert illet, vagy ollyant a kinek férfiúi magva elfoly.

5. Vagy a' ki illeténd valami tsúszó mászót, mellynek általa megfertelmesül; vagy valamelly embert mellytől megfertelmesül, annak minden tisztátalansága szerént:

6. Valaki a' félét illeténd, tisztátalan lészen estvéig: és ne egyék a' szent állatokban, hanem ha megmosándja először az ő testét vízzel:

7. Minekutánna a' nap lemégyen tiszta lészen: és az után ehetik a' szent állatokban, mert ő eledele az. 2. *Mós.* 22: 31. *R.* 17: 18. *Ezék.* 44: 31.

8. A' hólt állatot, vagy vadtól szaggattatott állatot ne egye meg, hogy meg ne fertéztessék azzal: én vagyok az Úr.

9. Hanem az én rendelésemet őrizzék meg, hogy meg ne büntettessenek az ő bűnökért, és meghaljanak, mivelhogy megrontották azt: én vagyok az Úr ki őket megszentelem.

10. Senki idegen ne egyék a' szent állatokban: a' papnak 'sellérje és bérese is ne egyék a' szent állatban.

11. Mikor pedig a' pap valakit pénzen vejénd, az ehetik abban: azonképpen házánál született szolgája, ezek ehetnek azokból.

12. A' papnak leánya ha idegen férjfiúhoz mégyen, az is ne egyék a' szentelt állatokban.

13. A' papnak pedig leánya ha özvegy lejénd, vagy megvettetik az ő férjétől, ha magzatja nintsen; és megtér az ő attyának házához, mint léány korában: ehetik az ő attyának eledelében, de egy idegen is ne egyék abban.

14. Ha pedig valaki tudatlanságából ejéndik a' szentelt állatban; annak ötöd' részét tégye a' megszenteltetett állathoz, és mind azzal egybe adja a' papnak.

15. Hogy meg ne fertéztessék azokat, mellyeket az Izráel' fiai szenteltek az Úrnak.

16. És ne engedjék hogy azok az ő bűnöknek büntetését hordozzák, midőn azoknak (*a' papoknak*) rendeltetett szent állatokat megejendik; mert én vagyok az Úr ki őket megszentelem.

II. 17. Szólla ismét az Úr Mósesnek, és monda:

18. Szóllj Áronnak, az ő fiainak, és mind az Izráel' fiainak, és mond meg nékiek: valaki az Izráel' nemzetsége közzűl, vagy az Izráel' népe között lakó jövevények közzűl akar áldozni, vagy az ő fogadása szerént, vagy szabad akaratból, hogy az Úrnak tűzzel egészen megégetendő áldozattal áldozzék.

19. Szabad akaratja szerént az ő öreg barmai, bárányi, vagy ketskéi közzűl himet és épet áldozzék.

20. Mellyben valami fogyatkozás vagyon, azt ne áldozzátok: mert nem vólna ti érettetek kedves.

21. Valamelly ember pedig háláadó áldozattal akar áldozni az Úrnak, vagy hogy fogadásának tégyen eleget, vagy szabad akaratja szerént, az ő ökreiből vagy juhaiból; légyen ép, és kedves lészen az Istennek; de semmi fogyatkozás ne légyen abban. *5. Mós.* 15: 21.

22. Vakot megromlottat, tsonkát, dagadozott testűt, varast, fekélyest, rühest ne áldozzatok az Úrnak: és tűzzel megemésztendő áldozatot ne szerezzetek azokból az Úrnak óltárán.

23. A' dísztelen tagú ökröt, vagy juhot, szabad akarat szerént való áldozatban megáldozhatod, de nem lészen kedves a' fogadásból való áldozatban.

24. Megromlott, megtörődött, megszakadott, megmetszetett baromma! ne áldozzatok az Úrnak; ezt ne tselekedjétek a' ti földetekben:

25. Az idegen jövevény' kezéből is ne áldozzátok a' Istenteknek áldozatját illyenekből: mert fogyatkozás és szeplő vagyon bennek; nem lésznek kedvesek ti érettetek.

26. Szólla ismét az Úr Mósesnek, mondván:

27. Az ökör, bárány, avagy ketske, minekutánna elletik, légyen az után az ő annya alatt heted' napig, nyoltzad' naptól fogva, és az után, kedves lészen az Úrnak tűzzel megemésztendő áldozatjára.

28. A' tehenet pedig és juhot az ő fiával egybe meg ne öljétek áldozatra, ugyan azon egy napon.

29. És mikor háláadásnak áldozatjával áldoztok az Úrnak, szabad akaratotok szerént áldozzatok.

30. Azon napon megegyék, semmit reggelre abban ne hagyjanak: én vagyok az Úr.

31. Tartsátok meg azért az én parantsolatimat, és azokat tselekedjétek: én vagyok az Úr.

32. És meg ne fertéztessétek az én szent nevemet, hanem inkább szenteltessem én az Izráel' fiai között: én vagyok az Ur a' ti megszentelőtök:

33. Ki az Égyiptomnak földéből kihoztalak, hogy néktek Istentek lennék: én vagyok az Úr.

XXIII. RÉSZ.

Az Isten innepeket rendel az ő népének. A' szombatot, a' husvétot, pünköstöt, kürteléseknek, tisztúlásoknak, és a' leveles ágakból tsinált hajlékoknak innepét.

SZÓLLA az Úr ismét Mósesnek, és monda:

2. Szóllj az Izráel' fiainak, és mond meg nékiek: az innepek a' mellyeket az Úrnak kell szentelnetek, mellyeken egybe kell gyűlnötök, hogy azokat megszenteljétek, ezek légyenek.

3. Hat napon munkálódjatok: hetedik napon nyúgodalomnak és öszvegyűlésnek szent szombatja légyen, semmi dolgot akkor ne tégyetek: az Úrnak szombatja az, minden ti lakó helyetekben. *2. Mós.* 20: 9. *és* 23: 12.

II. 4. Ezek pedig az Úrnak innepi, a' szent gyülekezetre való napok, mellyeket bizonyos időben kell megszentelnetek.

5. Az első hónapban, annak a' hónak tizennegyedik napján, a' két estve között, az Úrnak Páskája vagyon. *2. Mós.* 21: 14. *4. Mós.* 28: 16. *5. Mós.* 16: 1.

6. Azon hónapnak tizenötödik napján, az Úrnak kovásztalan kenyerének innepe vagyon, hét egész nap kovásztalan kenyereket egyetek.

7. Első napon szent gyűléstek légyen néktek: semmi rabota dolgot az napon ne tégyetek.

8. Áldozzatok pedig a' hét napon az Úrnak tűzzel emésztendő áldozatokat: a' hetedik napon is szent gyülekezet légyen, semmi rabota dolgot ne tégyetek.

III. 9. Szólla ismét az Úr Mósesnek, és monda:

10. Szóllj az Izráel' fiainak, és mond meg nékiek: mikor bémenéndetek a' földre mellyet én adok tinéktek, és megaratjátok annak vetemenyét: a' ti aratástoknak 'sengéjének első kévéjét vigyétek a' papnak.

11. És a' gabona kévét vigye fel, és mutogassa az Úr előtt, hogy kedves légyen ti érettetek: a' szombatnak második napján vigye fel azt a' pap.

12. A' melly napon pedig felviszitek a' gabona kévét, hogy az Úrnak előtte mutogassátok; azon napon áldozzatok az Úrnak egészen megégetendő áldozatúl esztendős bárányt:

13. És minhának vigyetek olajjal megelegyítetett egy éfa lisztnek két tizedét, tűzzel megemésztendő áldozatra az Úrnak kedves illatra; és itali áldozatra egy hin bornak negyed' részét.

14. Új kenyeret pedig, és pergelt búza fejeket vagy 'sengét ne egyetek, mind az napig is míg nem annak 'sengéből áldoztok a' ti Istenteknek: örökkévaló rendtartás szerént a' ti utánnatok valók között, minden lakó helyetekben.

15. Annakutánna számláljatok ez innepnek utólsó napjától, melly napon a' gabona kévét Isten előtt való mutogatásra felviszitek, hét egész hetet. *5. Mós.* 16: 9.

16. A' hetedik hétnek utólsó napjáig számláljatok ötven napokat; akkor az Úrnak új minhával áldozzatok.

17. A' ti házatokból hozzatok két kenyeret az Isten előtt való mutogatásra, mellyek egy éfa 'semlye lisztnek két tizedéből sültek légyenek kovászszal: hogy az Úrnak ajándékának első 'sengéje légyen az.

18. Azzal a' kenyérrel pedig áldozzatok hét ép esztendős bárányokat, és egy gyermekdéd tinót, két kost: mellyek az Úrnak egészen megégetett áldozati légyenek, eledeli és itali áldozattal egybe, hogy égettessenek jó illatú áldozatúl az Úrnak.

19. Áldozzatok egy ketske bakot is a' bűnért, és két esztendős bárányokat háláadó áldozatúl.

20. Mellyeket a' pap mind az új gabonából

sült kenyérrel, és a' két báránnyal egybe az Úr előtt megmutogasson: ezek az Úrnak szent áldozati a' papé légyenek.

21. És az nap szent gyülekezetre való inneptek légyen néktek, semmi rabota dolgot ne tégyetek: örök rendelés szerént minden lakó helyetekben, a' ti utánnatok valók között.

22. Mikor pedig megaratjátok a' ti földeteknek veteménnyét, a' ti földeteknek széleit ne arassátok le mindenestűl fogva, és a' te gabonádnak elhúllott fejeit fel ne szedjed; a' szegénynek és a' jövevénynek hagyjad azokat: én vagyok a' ti Uratok Istentek. *R.* 19: 9. 5. *Mós.* 24: 19.

IV. 23. Szólla ismét az Úr Mósesnek, és monda:

24. Szóllj az Izráel' fiainak, ezt mondván: a' hetedik hónak első napja légyen inneptek néktek, (a) trombiták' zengésének emlékezetire, szent gyülekezet. 4. *Mós.* 29: 1.

(a) Trombiták' zengésének innepe. Jóllehet pedig sok vélekedés vagyon a' felöl, miért ülték a' 'Sidók ezt az innepet, és miért akarta Isten, hogy az napon kürtöljenek: mindazáltal kétség nélkül az oka ez volt; mert azon a' hónapon sok innepek voltak: más az, hogy minden adásnak, vevésnek, szolgálatnak, szabadságnak, föld' nyúgalmának esztendejének kezdete volt az a' hó; hogy azért mind ezekhez hozzá készülnének, a' hónak első napján akarta Isten, hogy kürtöljenek.

25. Semmi rabota dolgot az napon ne tégyetek, hanem áldozzatok az Úrnak tűzzel megégetendő áldozatokat.

V. 26. Szólla ismét az Úr Mósesnek, és monda:

27. E' hetedik hónak tizedik napján tisztúlásoknak innepe lészen, szent gyülekezetetek légyen néktek az napon, és magatokat sanyargassátok; és tűzzel megégetendő áldozatokat áldozzatok az Úrnak. *R.* 16: 29. 4. *Mós.* 29: 7.

28. Semmi rabota dolgot ez napon ne tégyetek; mert tisztúlásoknak napja az, hogy megtisztíttassatok a' ti Uratoknak Istenteknek előtte.

29. Mert minden lélek, valamelly az napon nem sanyargatja magát, kigyomláltatik az ő népe közzűl;

30. És valamelly ember az napon valami dolgot tejénd, elvesztem azt az ő népe közzűl.

31. Semmi dolgot ne tégyetek, örökké való rendelés szerént a' ti utánnatok valók között, minden lakó helyeitekben.

32. Nyúgodalomnak innepe légyen az tinéktek, mellyen magatokat sanyargassátok: mikor annak a' hónak kilentzedik napján estve lészen; estvétől fogva estvéig szenteljétek a' ti innepteket.

VI. 33. Szólla ismét az Úr Mósesnek, és monda:

34. Szóllj az Izráel' fiainak, ezt mondván: ugyan ezen hetedik hónak tizenötödik napján, leveles ágakból tsinált hajlékoknak innepe légyen heted' napig, az Úrnak tisztességére. 2. *Mós.* 23: 16. 5. *Mós.* 16: 15.

35. Első napon szent gyülekezet légyen, semmi rabota dolgot azon ne tégyetek.

36. Hét napon áldozzatok az Úrnak tűzzel megégetendő áldozatokat; nyóltzad' napon is szent gyülekezetetek légyen, és áldozzatok az Úrnak tűzzel égetendő áldozatokat; szent innep ez, semmi rabota dolgot ne tégyetek azon.

37. Ezek az Úrnak innepei, mellyeket meg kell szentelnetek, hogy szent gyülekezetetek légyen, hogy az Úrnak tűzzel égetendő áldozatokat áldozzatok, egészen megégetendő áldozatot, minhát, bűnért való, és itali áldozatot, mindeniket az ő napján.

38. Az Úrnak szombatjától megválva, és minden ajándékoktól, fogadás szerént, és szabad akarat szerént való áldozatoktól megválva, mellyeket az Úrnak adtok.

39. De e' hetedik hónak tizenötödik napján, mikor a' földnek gyümöltsét bétakarjátok, az Úrnak innepét üljétek hét napokon: az első nap nyúgodalomnak napja légyen, azonképpen a' nyoltzadik nap nyúgodalomnak napja légyen.

40. És végyetek magatoknak az első napon szép fáknak ágait, pálma fáknak ágait, és sűrű leveles fáknak ágait, víz mellett nevekedett füzfákkal egybe, és örvendezzetek a' ti Uratoknak Istenteknek előtte hét napig.

41. És szenteljétek azt az Úrnak innepét hét napig minden esztendőben: örökké való rendtartás szerént a' ti utánnatok valóknál; minden heted' hónapban megszenteljétek azt.

42. Azokban a' leveles ágakból tsinált hajlékokban lakjatok hét napon; az Izráel' népe közt való jövevények is lakjanak e' hajlékokban.

43. Hogy a' ti utánnatok valók megtudják, hogy én tselekedtem, hogy hajlékokban laktak az Izráel' fiai, mikor Égyiptomból kihoztam őket: én vagyok a' ti Uratok Istentek.

44. Szólla azért Móses az Úrnak innepei felöl az Izráel' fiainak.

XXIV. RÉSZ.

Parantsolja az Isten, hogy a' lámpásoknak világosítására az Isten' házában, az Izráel' fiai olajt adjanak. És hogy a' szent kenyereket minden szombaton megújíttsák a' papok. Az után parantsolja Isten, hogy megöljék azt, a' ki az Istennek nevéről káromlással szóllott vala, kit megölnek az Izráel' fiai, és meghagyja, hogy az után is mindenkor megöljék a' káromlót. Megparantsolja azt is, hogy a' gyilkost megöljék, és azt is megbüntessék, a' ki vagy felebarátját, vagy barmát sérti meg.

SZÓLLA ismét az Úr Mósesnek, és monda:

2. Parantsold meg az Izráel' fiainak, hogy hozzanak tenéked szépen megtörött tiszta faolajt világnak, hogy szüntelen a' világosító lámpások égjnek.

II. 3. A' bizonyság tételnek superlátján kívül, a' gyülekezetnek sátorában rendelje el azokat Áron, hogy minden nap estvétől fogva reggelig égjenek azok az Úr előtt: örök rendelés szerént a' ti utánnatok valóknál.

4. Tiszta gyertyatartóra rendelje a' világosító szövétnekeket az Úr eleibe mindenkor.

III. 5. Végy 'semlye lisztet is, és süss abból tizenkét kenyereket, az éfának két tized liszte légyen mindenik kenyér.

6. És azokat két rendel helyheztessed, hatot egy rendbe, tiszta asztalra az Úr eleibe.

7. És mindenik rendre tégy tiszta temjént; hogy az mindenik kenyér helyében légyen tűzzel megemésztendő jó illat az Úr előtt.

8. Minden szombaton rendelje el azokat a' pap az Úr előtt szüntelen; az Izráel' fiaitól vett örök szövetség szerént.

9. Az után légyen az Ároné és az ő fiaié, kik megegyék azokat a' szent helyen; mivelhogy szentséges az, az Úrnak tűzzel megemésztetett áldozati között, örök rendelés szerént. 2. *Mós.* 29: 32. *R.* 8: 31. 1. *Sám.* 21: 4. *Mát.* 12: 4.

IV. 10. Kiméne pedig egy Izráelből való asz-

szonynak

szonynak a' fia, ki Égyiptombéli férjfiútól való vala, ki az Izráeliták között vala: és mikor versengenének a' táborban ez Izráelből való aszszonynak fia, és egy Izráelita;

11. Az Izráelből való aszszonynak fia az Istennek nevét szidalmazván, káromlást tön; annakokáért vivék azt Móseshez, (annak pedig annyának neve vala Selomith Dibrinek leánya, Dán' nemzetségéből.)

12. És őrizet alá veték azt, hogy megmondaná nékik Móses a' felől az Isten' akaratját.

13. Szólla azért az Úr Mósesnek, mondván:

14. Vidd ki e' káromlót a' táboron kívül, és a' kik hallották a' káromlást, kezeket tegyék fejére: az után kövezze meg azt az egész nép.

15. Az Izráel' fiainak pedig szóllj, ezt mondván: valaki az Isten ellen káromlást szóll, az ő bűnének büntetését hordozza.

16. És valaki szidalmazza az Úr' nevét, megölettessék, az egész nép megkövezze azt, akár jövevény, akár lakos, ha az Istennek nevét szidalmazza, megölettessék.

V. VI. VII. 17. Ha valaki megölénd valakit, megölettessék.

18. A' ki pedig valakinek barmát öli meg, megfizesse; barmot baromért.

19. A' ki az ő felebarátjának testét megsértvén megbélyegezi, amint ő tselekedett, ő vele is úgy tselekedjenek.

20. Sérelmet sérelemért, szemet szemért, fogat fogért: amint ő más embert megsértett, úgy fizessenek néki is. 2. *Mós.* 21: 24. 5. *Mós.* 19: 21. *Mát.* 5: 38.

21. A' ki barmot ölénd meg, mást adjon helyébe; de a' ki embert ölénd, megölettessék.

22. Egyenlő törvénnye légyen a' jövevénynek és a' lakosnak; mert én ti Uratok Istentek vagyok.

23. Szólla azért Móses az Izráel' fiainak, és kivivék a' táboron kívül a' káromlót, és kövekkel verék agyon: és úgy tselekedének az Izráel' fiai, amint az Úr parantsolta vala Mósesnek.

XXV. RÉSZ.

Parantsolja az Isten, hogy minden hetedik esztendőben nyúgodni hagyják a' földet, ne szántsanak, se vessenek, szőlőjöket se miveljék; és a' mit a' föld akkor terem, önként, bé ne takarják, hanem mind ő magoknak, mind egyebeknek szabad eleségek légyen. És törvényeket rendel a' jószágoknak, földeknek, mezőknek, házaknak, és embereknek eladásáról, megvételéről, és váltságáról.

Szólla ismét az Úr Mósesnek a' Sinai hegyen, ezt mondván:

2. Szóllj az Izráel' fiainak, és mond meg nékiek: mikor bémenéndetek a' földre, mellyet én adok néktek; a' föld nyúgodjék az Úr' szombátján. 2. *Mós.* 23: 10.

3. Hat esztendőben vessed bé a' te földedet, és hat esztendőben mesd meg szőlődet, és vedd bé annak gyümöltsét.

4. A' hetedik esztendőben pedig a' föld' nyúgodalmának szombatja légyen, az Úr' szombatja az: akkor a' te földedet ne vesd bé, és szőlődet ne mesd meg.

5. A' mi magától terem földeden, meg ne arassad, és a' mi a' te elhagyatott szőlődön terem, azt se szedjed le; a' földnek nyúgodalmának esztendeje vagyon akkor.

6. A' mit a' föld a' nyúgodalomnak esztendejében terem, az légyen néktek eledeltekre; te magadnak, szolgádnak, szolgáló leányodnak, béresednek, és 'sellérednek, a' ki te nálad lakik.

7. A' te barmodnak is, és minden földi vadaknak légyen eledelekre annak az esztendőnek minden termése.

III. 8. Számlálj pedig az esztendőknek hét szombatját, az az, hétszer hét esztendőt, úgy hogy a' hét szombatoknak ideje negyvenkilentz esztendő légyen.

9. Akkor mindenütt kürtöltess, a' hetedik hónapnak tizedik napján, *az az*, a' tisztúlásnak napján kürtöltess mindenütt, hogy annak szava hallassék a' ti egész földetekben:

10. Hogy megszenteljétek az ötvenedik esztendőt, és hírdessetek szabadságot a' földnek minden lakosinak; kürtnek zengésének esztendeje légyen az néktek, akkor minden embernek szabad légyen az ő jószágához jutni, és az ő nemzetsége közzé haza menni. (a)

(a) Ezt azért mondja, mert a' Jubiléus esztendő elő fordúlván, az eladatott és zálagosíttatott mezők és örökségek viszszaadattak az ő előbbi uroknak, az adósság elengedtetett, a' pénzen vett szolgák elbotsáttattak ingyen.

11. Kürt' zengésének esztendeje az ötvenedik esztendő, ne vessetek, és fel ne arassátok a' mit a' föld magától termett *az esztendőben*, és a' te elhagyott szőlődnek termését meg ne szedjed.

12. Mert kürt' zengésének esztendeje, szent légyen azért tinéktek, a' mezőről egyétek (b) annak a' gyümöltsét.

(b) Mert nem vala akkor szabad a' gabonát tsűrbe hordani, azért mondja, hogy a' mezőről egyék.

13. A' kürtölésnek esztendején minden ember az ő jószága mellé térjen.

14. Mikor annakokáért valami eladó marhát eladándasz a' te felebarátodnak, vagy vejéndesz a' te felebarátodtól, egymást meg ne tsaljátok.

15. A' kürtölésnek esztendeje után való esztendőnek száma szerént végy valami jószágot a' te felebarátodtól: a' föld' hasznainak esztendeinek számok szerént adja az is néked a' jószágot.

16. Ha sok esztendő vagyon a' szabadságnak esztendejéig, többet végy azért a' mit vészesz, és ha kevés esztendő vagyon hátra, kevesebbet adj; mert az esztendőknek hasznát adja el teneked.

17. Egymást azért meg ne tsaljátok, hanem félj a' te Istenedtől; mert én ti Uratok Istentek vagyok.

18. Hogyha az én rendelésimet tselekeszitek, és az én ítéletimet megtartván azokat tselekeszitek; bátorságosan laktok azon a' földön.

19. És a' föld az ő gyümöltsét megtermi, hogy eleget ehessetek; és azon bátorságosan laktok.

20. Hogyha azt mondanátok: mit együnk a' hetedik esztendőben, ha nem vetünk, és semmi hasznát a' földnek bé nem veszszük?

21. Én az én áldásomat reátok botsátom a' hatodik esztendőben, hogy három esztendőre valót teremjen a' föld.

22. Mert nyóltzadik esztendőben vettek, és mind a' kilentzedik esztendeig ó gabonát esztek, mind addig ó gabonát esztek, míg a' föld új gabonát terem.

III. 23. A' földet pedig senki örökbe el ne adja, mert enyim az a' föld; mert ti én nálam jövevények és 'sellérek vagytok.

24. Annakokáért a' ti birodalmatoknak minden földében megengedjétek, hogy megválthassa a' földet, a' ki azt eladta vólt.

25. Mikor a' te felebarátod megszegényedik, és kénszeríttetik eladni az ő jószágának valami részét; és az ő közel való attyafia előállván, a' jószágnak melléje akar állani, megválthatja a' mit az ő attyafia eladott.

26. Hogyha valakinek nintsen attyafia, a' ki megváltaná azt, hanem ő maga szerit tette az ő jószága' váltságának:

27. Számlálja meg a' jószágnak eladásától fogva az esztendő számot, és a' mi hátra vagyon benne, adja meg annak, a' kinek zálogba vetette vólt a' jószágot, és úgy bírja viszont az ő örökségét.

28. Hogyha pedig szerit nem teheti, hogy egészen megfizetne annak; a' jószág, annak a' ki arra pénzt adott, kezében légyen a' kürtölésnek esztendejéig: a' kürtölésnek esztendején kimenjen abból, és a' ki eladta vólt, az ő örökségének bírására térjen viszsza.

29. Hogyha valaki eladándja lakó házát, kerített városban, akkor válthassák meg, mikor annak eladásának esztendeje eltelik; az egy esztendő elmúlván, megválthassa azt a' ki eladta vólt.

30. Hogyha azonközben meg nem váltják, míg egész esztendeje eltelik; a' ház melly a' kerített városban vagyon, légyen öröke annak, a' ki azt megvette vólt mindenestül fogva: abból ki ne menjen a' kürtöknek napján is.

31. A' faluban való ház pedig, a' mellynek kerítése nintsen, a' mezőn való földnek törvénnye szerént adattassék el: a' ki azt eladja, hatalma légyen megváltani, vagy a' kürtölésnek napján, a' ki megvette vólt, kimenjen abból.

32. A' mi pedig néz a' Léviták' városira, az ő birodalmokban való városoknak házait a' Léviták mindenkor megválthatják.

33. De a' ki megváltja, a' Léviták közzül való légyen, vagy a' ki megvette a' házat, kimenjen a' házból, és az ő birodalmának városából a' kürtöknek napján; mert a' Léviták' városinak házai ő birodalmok az Izráel' fiai között.

34. De a' városon kívül való mezőt el ne adhassák; mert örökké való tulajdon örökségek az ő nékik.

IV. 35. Hogyha a' te felebarátod ti köztetek megszegényedik, és erőtelen kezű lejénd, tégy jól ő véle; akár jövevény légyen, akár 'sellér, hogy élhessen ti köztetek;

36. Ne végy ő töle u'sorát, vagy felette valót, hanem félj a' te Istenedtől; hogy élhessen te veled egygyütt a' te atyádfia.

37. Ne adjad annak u'sorára a' te pénzedet, és nyereséggel ne adjad néki a' te gabonádat.

38. Én vagyok a' ti Uratok Istentek, ki az Égyiptom' földéből kihoztalak titeket, hogy néktek adnám a' Kanaán' földét, és néktek Istentek lennék.

V. 39. Hogyha pedig a' te felebarátod megszegényedvén, magát néked adja; ne szolgáltassad úgy mint rabot.

40. Mint egy béres, vagy mint egy 'sellér, úgy légyen te nálad; a' kürtölésnek esztendejéig szolgáljon tenéked.

41. Akkor menjen el töled minden fiaival egybe, hogy menjen az ő nemzetségéhez, és haza menjen az ő attyainak örökségek mellé;

42. Mert én szolgáim, kiket kihoztam Égyiptomból: el ne adattassanak azért úgy mint rabok.

43. Ne uralkodjál rajta kegyetlenül; hanem félj a' te Istenedtől.

44. Szolgáid és szolgáló leányid légyenek a' ti környületek való pogány népek közzül, azok közzül szerezzetek szolgát és szolgáló leányt.

45. A' jövevényeknek fiaik közzül is, kik köztetek laknak, szerezhettek szolgákat és szolgálókat, és azoknak tselédjekből, kik nálatok laknak, a' kiket a' ti földetekben szültek, és légyenek néktek birodalmatokban:

46. És örökség szerént bírjátok azokat, mind a' ti utánnatok való fiaitokkal egybe, hogy azok is örökségül bírják azokat, mind örökké éljetek azoknak szolgálatjokkal: de a' ti atyátokfiain az Izráelitákon senki kegyetlenül ne uralkodjék.

47. Hogyha pedig a' ti köztetek lakozó jövevény meggazdagodik, és az ő nála lakó atyádfia megszegényül, és magát eladja a' te közted lakó jövevénynek, vagy a' jövevény nemből valónak:

48. Minekutánna eladta magát, szabad légyen megváltani, egy az ő attyafiai közzül váltsa meg.

49. Vagy attyának báttya, vagy attya' báttyának fia váltsa meg azt, vagy az ő nemzetségéből közel való attyafia váltsa meg; vagy ha ereje lejénd arra, ő maga váltsa meg magát.

50. És vessen számot azzal, a' ki ötet megvette, az esztendőtől fogva, mellyen magát eladta annak, a' kürtöléseknek esztendejéig; és az ő eladásának pénze is az esztendőnek száma szerént számláltassék: a' mennyit béresnek adott vólna annyi ideig, annyit tudjon annak annyi ideig való szolgálatjába.

51. Ha sok esztendő vagyon a' kürtöléseknek esztendejéig, a' szerént adjon viszsza az ő urának az ő eladásának pénzében.

52. Hogyha pedig kevés esztendő vagyon hátra a' kürtölésnek esztendejének, számot vetvén ő véle, az esztendőknek száma szerént fizesse az ő váltságát.

53. Mint az esztendeig való béres, úgy légyen annál; ne uralkodjék kegyetlenül ő rajta a' te szemeid előtt.

54. Hogyha pedig egygyik esztendőben sem váltatik meg: mindazáltal a' kürtöléseknek esztendejében szabadon elmenjen mind fiaival egyben.

55. Mert az Izráel' fiai én szolgáim, kiket kihoztam az Égyiptom' földéből. Én vagyok a' ti Uratok Istentek.

XXVI. RÉSZ.

Megtiltja a' bálvány imádást, és parantsolja a' szombatnak megtartását, és a' szent helynek megbetsülését. Az ő parantsolatinak megtartóinak sok, szép ígéreteket tészen, és kemény fenyegetésekkel fenyegeti azoknak megrontóit. A' megtéröknek reménységet tészen a' megbotsátásról.

NE tsináljatok magatoknak bálványokat, és faragott képet, vagy valami oszlopot ne emeljetek magatoknak, sem pedig faragott követ ne helyheztessetek a' ti földetekben, hogy meghajoljatok az előtt; mert én vagyok a' ti Uratok Istentek. 2. *Mós.* 20: 4. 5. *Mós.* 5: 8. *'Sólt.* 97: 7.

2. Az én szombatimat megtartsátok, és az én szent házamat betsüljétek: én vagyok az Úr.

II. 3. Ha az én rendelésimben járándotok, és az én parantsolatimat megtartándjátok, és azokat tselekedénditek:

4. Esőt adok néktek alkalmas időben, a' föld az ő gyümöltsét megadja, és minden gyümölts termő fa megtermi az ő gyümöltsét.

5. És a' ti tsépeléstek a' szüretet éri, és a' szüret a' vetést éri; elégséges kenyeret esztek, és nagy bátorsággal laktok a' ti földetekben.

6. Mert békeséget adok azon a' földön, annyira, hogy mikor elalusztok, ne légyen ki felrettentsen; és elvesztem a' kegyetlen vadakat arról a' földről, és a' fegyver által nem mégyen a' ti földeteken.

7. Sött inkább a' ti ellenségteket kergetitek, és fegyver miatt ti elöttetek elhúllanak;

8. És ti közzületek öten százat elűznek, és százan elűznek tíz ezeret; és a' ti ellenségeitek ti elöttetek fegyver miatt elhúllanak.

9. És ti hozzátok fordúlván, megszaporítlak és megsokasítlak titeket, és véletek szövetséget szerzek.

10. És sok időtől fogva eltett gabonát esztek, és a' régi gabonát az új helyen kihánnyátok.

11. És az én hajlékomat közöttetek helyheztetem, és az én lelkem meg nem útál titeket.

12. Ti közöttetek járok szüntelen, lészek néktek Istentek, ti pedig lésztek nékem én népem. 2. *Kór.* 6: 16.

13. Én vagyok a' ti Uratok Istentek, ki az Égyiptom' földéből kihoztalak, hogy azoknak rabjai ne vólnátok, és a' ti nyakatoknak kötelét mególdottam, és azt tselekedtem, hogy egyenesen járhatnátok.

III. 14. Hogyha engemet nem hallgattok, és e' parantsolatokat nem tselekedénditek; 5. *Mós.* 28: 15. *Sir.* 2: 17. *Malak.* 2: 2.

15. És ha az én rendelésimet megútáljátok, és ha az én ítéletimet megútálja a' ti lelketek; és az én parantsolatimat nem tselekedénditek, hanem az én szövetségemet felbontjátok:

16. Én is ezt tselekeszem véletek: hogy titeket a' félelem elfoglaljon, megemésztő dögös betegséggel, és hidegleléssel egybe, mellyek a' te szemeidet megemészszék, és lelkedet gyötörjék; és a' ti gabonátokat hijába vessétek a' földbe, mert megeszik azt a' ti ellenségeitek.

17. És az én megharagudott ortzámat fordítom ellenetek, hogy a ti ellenségeitek elött elhúlljatok; és uralkodjanak rajtatok, a' kik titeket gyúlölnek, és fussatok, mikor senki nem úz is.

18. Hogyha mind ezek után még sem hallgattok engemet, hétszer keményebben ostorozlak titeket a' ti bűneitekért.

19. Mert megrontom a' ti erősségteknek kevélységét, és az eget a' ti fejetek felett megkeménnyítem, mint a' vasat, és a' földet ollyanná tészem, mint az értz.

20. És minden erös munkátok hijában való lészen; mert a' ti földetek nem termi meg az ö gyümöltsét, és a' földnek fái sem adják meg az ö hasznokat.

21. Hogyha mégis vakmeröképpen ellenem jártok, és nem engedtek nékem; a' ti büntető ostortokat megsokasítom a' ti bűneitekért.

22. És botsátok reátok kegyetlen mezei vadakat, hogy a' ti barmaitokból titeket kipusztíttsanak, és titeket elfogyaszszanak; annyira, hogy puszták légyenek a' ti útaitok.

23. Hogyha ezekkel sem gondoltok, hogy hozzám térjetek; hanem vakmeröképpen ellenem jártok:

24. Én is vakmeröképpen ellenetek járok, és hétszerte inkább ostorozlak a' ti bűneitekért.

25. És hozok ti ellenetek fegyvert, melly bosszút álljon rajtatok az én szövetségemnek megrontásáért; úgy hogy a' ti várositokba gyúljetek, akkor botsátok döghalált közzétek, és adattattok az ellenség' kezébe.

26. Minekutánna elrontom a' kenyérnek páltzáját, (a) tíz aszszonyok sütnek néktek kenyeret egy kementzében, és mérték szerént igazán béadják a' ti kenyereteket; esztek de nem elégesztek meg.

(a) A' 'Sidóban így vagyon: mikor a' kenyérnek páltzáját megtöröm, 's a' t.

27. Hogyha még így sem engedtek nékem, hanem vakmeröképpen ellenem jártok:

28. Én is ellenetek járok megbúsúlt haragomban vakmeröképpen, és én is hétszerte inkább ostorozlak titeket a' ti bűneitekért;

29. Mert a' ti fiáitoknak és leányitoknak húsokat eszitek meg. 2. *Kir.* 6: 28. *Sir.* 4: 10.

30. És a' ti magas helyeiteket elrontom, és a' szabad ég alatt építtetett faragott képeiteket eltöröm, és a' ti hólt testeiteket a' ti bálványitokkal egyben együvé hányatom, annyira megútál az én lelkem titeket.

31. És a' ti városaitokat elpusztítom, a' ti szent helyeiteket is elrontom; és nem lészen kedves nékem a' ti jó illatú áldozatotok.

32. Elpusztítom a' földet, annyira, hogy álmélkodjanak rajta a' ti ellenségeitek, a' kik azon fognak lakozni.

33. Titeket pedig a' pogány népek közzé elszélesztelek, és azt mivelem, hogy utánnatok menjenek kivont fegyverrel, hogy a' ti földetek puszta légyen, és a' ti városaitok is puszták légyenek.

34. Akkor a' föld megszenteli az ö szombatit, mind addig míg pusztán áll, mikor a' ti ellenségteknek földében lejéndetek, akkor, mondom, a' ti földetek nyúgodván, megszenteli az ö szombatit;

35. Mind az ö pusztaságának idejéig nyúgoszik; mert nem nyúgotta a' ti szombatotokon, mikor azon laknátok.

36. A' kik pedig ti közzületek megmaradnak, azoknak szívekben félelmet szerzek, az ö ellenségeknek lakó földében; annyira, hogy a' fa' levelének zördülése elött fusson mint a' szablya elött, és elhúljanak, ha senki nem kergeti is öket.

37. Egymásra húllanak, mintha fegyver vólna utánnok, ha senki utánnok nintsen is: és a' ti ellenségtek elött meg nem állhattok.

38. Hanem elvesztek a' pogány népek között; és a' ti ellenségteknek földe megemészt titeket.

39. És a' kik megmaradnak közzületek, a' ti ellenségteknek földében elvesznek az ö hamisságokért; és az ö magvok az ö attyoknak hamisságáért megemésztetnek.

IV. 40. Hogyha pedig megvallják az ö hamisságokat, és az ö attyoknak hamisságát mind az ö bűnökkel egyben, mellyel én ellenem vétkeztenek, és hogy ök vakmeröképpen jártak én ellenem.

41. És hogy én is mikor vakmeröképpen ellenek járnék, vetettem öket az ö ellenségeknek földébe, ha ezt a' környúlmetéletlen szívet elvetik, és az ö bűnöknek büntetését békével szenvedik:

42. Én is megemlékezem a' Jákóbbal tett szövetségemről, az Isákkal és annak felette Ábrahámmal tett szövetségemről; a' földről is megemlékezem:

43. A' föld azonközben pusztán hagyattatik ö tölök, és az ö szombatit megszenteli, a' melly elpusztúlt vólt ö érettek, ök is az ö bűnöknek

büntetését békével szenvedik; mert sokképpen az én ítéletimet megútálták, és az én rendelésimet az ő lelkek megútálta.

44. Jóllehet mikor az ő ellenségeknek földében vóltak is, nem vetettem és nem útáltam meg őket, hogy megemészteném mindenestül őket, megvetvén az én szövetségemet vélek; mert én ő Urok Istenek vagyok.

45. Azért megemlékezem ő érettek a' régi atyákkal való szövetségemről, kiket Égyiptomból kihoztam a' pogányoknak szemek' láttára, hogy lennék nékik Istenek; én vagyok az Úr.

46. Ezek a' rendelések, az ítéletek, és a' törvények, a' mellyeket szerzett az Úr ő maga között, és az Izráel' fiai között, a' Sinai hegyen Móses által.

XXVII. RÉSZ.

Törvények, az embereknek, oktalan állatoknak, házaknak, szántóföldeknek megbetsülésekről, mellyeket az ember Istennek ígér, és azoknak megváltásokról, barmoknak első fajzásoknak és tizedeknek váltásáról.

Szólla az Úr Mósesnek, és monda:

2. Szóllj az Izráel' fiainak, és mond meg nékiek: az ember mikor fogadást tészen, a' te betsülésed szerént a' személyek, mellyek fogadással kötelezték magokat, légyenek az Úré.

3. A' férjfiat húsz esztendőstől fogva hatvan esztendősig betsüljed ötven ezüst siklusra, amint a' szent siklus vagyon.

4. Hogyha aszszony lejénd, harmintz siklusra betsüljed.

5. Öt esztendőstől fogva pedig húsz esztendősig a férjfiat húsz siklusra betsüljed, az aszszonyt pedig tíz siklusra.

6. Egy hónapi férjfiat öt esztendős koráig betsüljed öt siklusra; hogyha pedig aszszony lejénd három ezüst siklusra.

7. Hogyha pedig hatvan esztendős lejénd, vagy feljebb való, ha férjfiú, betsüljed tizenöt siklusra, ha aszszony tízre.

8. Hogyha szegény lejénd, hogy annak szerit nem tehetné, a' mire betsülöd, állassad azt a' pap' eleibe, a' mennyinek szerit teheti az, a' ki magát fogadással megkötelezte, annyira betsülje azt a' pap.

II. 9. Hogyha pedig a' féle barmot fogadott adni, a' minémű állatokból szoktak áldozni az Úrnak; valamit a' félét ád az Úrnak, szent légyen.

10. Mást a' helyébe ne állasson, és azt el ne tserélje, jót a' hitván' helyébe, vagy hitvánt a' jó helyébe adván: hogyha pedig eltseréli egyiket a' másikon, mind az előbbi, mind pedig a' mellyen azt eltserélte, szent légyen.

11. Hogyha pedig valami tisztátalan állatot fogadott adni, mellynek neméből nem áldozhatnak az Úrnak, tehát vigye azt a' paphoz.

12. És betsülje meg azt a' pap, akár jó, akár hitván légyen: a' mire betsüli azt a' pap, abban maradjon.

13. Hogyha pedig azt meg akarná váltani, a' te betsüd felett annak ötöd' részét adja.

III. 14. Ha pedig valaki az ő házát az Úrnak szenteli, betsülje meg azt a' pap, vagy jó vagy hitván lejénd, és a' mire betsüli, abban maradjon.

15. Hogyha meg akarja váltani a' házat az, a' ki azt az Istennek szentelte vólt, a' betsü mellé adja annak ötöd' részét, és légyen övé.

IV. 16. Hogyha pedig valaki az ő örökségéből mezön való földet szentelénd az Úrnak, betsültessék meg a' mag szerént, a' melly abba mégyen; ha egy Homer árpa (a) mégyen beléje, ötven ezüst siklusra betsültessék.

(a) Mások korusnak fordítják; vólt bizonyos mértéknek neme, melly mintegy 45 vékát tett.

17. Hogyha a' kürtölésnek esztendejétől fogva szentelte Istennek az ő szántó földét, amint azt betsülöd, abban maradjon.

18. Hogyha a' kürtölésnek esztendeje után szenteléndi Istennek az ő földét, a' pap számlálja meg annak pénzét az esztendőknek száma szerént, a' mellyek hátra vagynak a' kürtölésnek esztendejéig, és a' szerént szállíttson le annak betsüjéből.

19. Hogyha pedig meg akarja váltani az ő földét az, a' ki azt Istennek szentelte vólt; a' betsü mellé adja annak ötöd' részét, és légyen övé.

20. Ha meg nem váltja azt a' földet, vagy azt másnak eladja; az után azt meg nem válthatja:

21. Hanem a' föld mikor a' kürtölésnek esztendején megszabadúl, az Úrnak szenteltessék, úgy mint az Istennek fogadás tétellel szenteltetett ajándék; és légyen a' papok' öröksége.

22. Ha pedig pénzen vett földet szentelt az Úrnak, melly ő néki öröksége nem vólt:

23. Számlálja meg a' pap a' földnek az ő betsüje szerént való árrában a' kürtölésnek esztendejéig mennyi vagyon hátra; és adja meg azt azon napon a' te betsüd szerént, hogy légyen az az Úrnak szenteltetett.

24. A' kürtölésnek esztendején a' föld megtérjen ahoz, a' kitől azt vette vólt, ahoz *tudniillik*, a' kinek öröksége vólt az.

25. Minden te betsülésed pedig a' szent helynek siklusa szerént légyen; egy siklus pedig húsz pénzt tészen. 2. *Mós.* 30: 13. 4. *Mós.* 3: 47. *Ezék.* 45: 12.

V. 26. De a' baromnak első fajzását, melly a' nélkül is az Úré, senki néki ne szentelje; akár ökör lejénd, akár juh, az Úré az. 2. *Mós.* 13: 2. 22: 29. *és* 24: 19. 4. *Mós.* 3: 13. *és* 8: 17.

27. Ha pedig a' tisztátalan állatokból való lészen, váltsa meg azt a' te betsülésed szerént, és azon feljül a' betsünek ötöd' részét adja melléje; ha pedig meg nem váltják, adassék el a' te betsüd szerént.

28. (b) Minden, valami valakitől az Úrnak szenteltetett fogadással és esküvéssel, abból a' mije vagyon, akár ember légyen az, akár barom, akár mezön való örökség, el ne adassék, meg se váltassék; mert minden e' féle fogadással kötelezteteti állat szentséges és az Úré. *Jós.* 6: 19. *és* 7: 13. 's a' t.

(b) Az ollyan fogadásokról szóll, mellyeket valaki hadba menésének idején esküvéssel ígért Istennek, hogy ő néki szenteli, ha az ellenséget kezébe adja, minémű a' Jefte' fogadása. *Bír.* 11.

29. Semmi oktalan barom, melly az embertől az Úrnak szenteltetik, meg ne váltassék; hanem minden okvetetlen megölettessék.

VI. 30. Annakfelette a' földnek minden dézmája, a' földnek veteménnyéből, a' fáknak gyümöltséből az Úré; az Úrnak szenteltessenek.

31. Hogyha pedig valaki meg akarja váltani az ő dézmájának valami részét, annak az árrának ötöd' részét tégye hozzája.

32. És minden barmoknak tizede, mellyek a' veszszö (c) alól szoktak elmenni; minden tized az Úrnak szenteltessék.

(c) Veszszõ alól mondatnak elmenni a' barmok, mert az akolból egygyenként botsátották ki, és azokat az ember eggyenként veszszõvel olvasta, és a' tizediket veszszõvel megsujtván, ezt mondotta: ez a' tizedik.

33. Ne tudakozzék rajta jó-é vagy hitván, és el ne változtassa azt: ha valami módon elváltoztatná azt, mind az, mind pedig a' mellyet a' helyébe adott, az Istennek szenteltetett légyen, meg se váltassék.

34. Ezek a' parantsolatok, mellyeket parantsolt az Úr Móses által az Izráel' fiainak a' Sinai hegyen.

Móses' III. Könyvének vége.

MÓSES' NEGYEDIK KÖNYVE,

MELLYET

KÖZNÉVVEL MAGYARÚL

AZ IZRÁELITÁK'

MEGSZÁMLÁLTATÁSOKRÓL

VALÓ

KÖNYVNEK NEVEZNEK.

Megírja Móses e' Könyvben, a' kijöveteltől fogva a' második esztendőnek második hónapjától fogva, mind a' negyvenedik esztendőnek tizenegygyedik hónapjáig lett dolgokat; és a' törvényeknek rendeleset az Isten' népe között. Az az, befoglalja harmintz nyoltz esztendőnek és egynehány hónapnak históriáját. 4. *Mós.* 1. 5. *Mós.* 1.

I. RÉSZ.

Megparantsolja Isten Mósesnek, hogy minden nemzetségből egy egy fő embert vévén melléje, megszámlálja Áron pappal az Izráelnek egész nemzetségét. Megszámlálja azért Móses az Isten' parantsolatja szerént a' népet, a' kik vóltak húsz esztendősök, és annál nagyobbak. De megparantsolja az Isten, hogy a' Lévi' nemzetségét ne számlálja az Izráeliták közzé, hanem azokra bízza az Isten' sátorának, és minden ahoz való szerszámoknak gondját.

Szólla pedig az Úr Mósesnek a' Sina' pusztájában a' gyülekezetnek sátorában, a' második hónak első napján, az Égyiptomból való kijöveteleknek második esztendejében, mondván:

2. Vegyétek számát az egész Izráel' fiainak gyülekezetének, az ő nemzetségek szerént, az atyáknak házok szerént, a' neveknek számok szerént, minden férjfiak az ő fejek szerént. 2. *Mós.* 30: 11.

3. Húsz esztendős fiútól fogva és feljebb, minden a' ki a' hadba kimehet az Izráelben: megszámláljátok őket az ő seregek szerént, te és Áron.

4. És légyen véletek egy egy férjfiú mindenik nemzetségből; kik közzül mindenik feje légyen az ő attya' házának.

5. Ezek pedig a' férjfiaknak nevek, a' kik légyenek ti véletek: a' Rúben' nemzetségéből Élisúr Sédeúrnak fia;

6. Simeonéból, Sélumiel Surisaddinak fia;

7. Júdából Naasson, Amminádábnak fia.

8. Isakárból Náthanáel, Suárnak fia.

9. Zebulonéból Éliáb, Hélonnak fia.

10. Józefnek fiai közzül, Éfraimból Élisáma, Ammihudnak fia; Manasséból Gámliel, Pédasurnak fia.

11. Bénjáminból Ábidán, Gidióninak fia.

12. Dánból Áhiézer, Amisaddainak fia.

13. Áserből Págiel, Okránnak fia.

14. Gádból Éliásáf, Dévelnek fia.

15. Naftaliból Áhira, Énánnak fia.

16. Ezek a' gyülekezetben nevezetesek valának, kik az ő attyok' nemzetséginek fejedelmi, és az Izráel' ezerinek fejei valának.

II. 17. Melléje vévé azért Móses és Áron e' férjfiakat, a' kik nevek szerént előszámláltattak vala.

18. És az egész gyülekezetet öszvegyűjték a' második hónak első napján, kik vallást tőnek az ő születésekről, az ő tselédjek szerént, és az ő attyoknak házoknépe szerént, az ő neveknek száma szerént, húsz esztendős fiútól fogva, és feljebb föröl före.

19. Amiképpen megparantsolta vala az Úr Mósesnek, megszámlálá őket a' Sina' pusztájában.

20. Vóltanak azért az Izráel' első szülöttének Rúbennek fiai, az ő nemzetségek szerént, az ő házoknépe szerént, az ő attyoknak házok szerént, a' neveknek száma szerént, föröl före, minden férjfiú húsz esztendős fiútól fogva és feljebb, minden hadba kimenhető:

21. A' Rúben' nemzetségéből megszámláltattak negyvenhat ezer ötszáz.

22. A' Simeon' fiai közzül, az ő nemzetségek szerént, az ő házoknépe szerént, az ő attyoknak házok szerént, az ő megszámláltattai a' neveknek számok szerént föröl före, minden férjfiú húsz esztendőstől fogva és feljebb, minden hartzra kimehető:

23. A' Simeon' nemzetségéből megszámláltattak ötvenkilentz ezer és háromszáz.

24. A' Gád' fiai közzül az ő nemzetségek szerént, az ő házoknépe szerént, az ő attyaiknak házok szerént, az ő neveknek száma szerént, húsz esztendős fiútól fogva és feljebb, minden hartzra kimehető.

25. Az ő megszámláltattai a' Gád' nemzetségéből, negyvenöt ezer és hatszáz ötven.

26. A' Júda' fiai közzül az ő nemzetségek sze-

rént, az ő házoknépe szerént, az ő attyoknak házok szerént, az ő nevek' száma szerént, húsz esztendős fiútól fogva és feljebb minden ki a' hartzra kimehető vólna:

27. A' Juda' nemzetségéből számláltattak, hetvennégy ezer és hatszáz.

28. Az Isakár' fiai közzül az ő nemzetsége szerént, az ő házoknépe szerént, az ő attyoknak házok szerént; az ő nevek' száma szerént, húsz esztendős fiútól fogva; és feljebb minden hartzra kimehető.

29. Az Isakár' nemzetségéből számláltattak ötvennégy ezer és négyszáz.

30. A' Zébulon' fiai közzül az ő nemzetségek szerént, az ő házoknépe szerént, az ő attyoknak házok szerént, az ő neveknek számok szerént, húsz esztendős fiútól fogva, és feljebb; minden hartzra kimehető:

31. A' Zébulonból számláltattak ötvenhét ezer és négyszáz.

32. A' Jósef' fiai közzül, az Éfraim' fiai közzül az ő nemzetségek szerént, az ő házoknépe szerént, az ő attyoknak házok szerént; az ő neveknek számok szerént, húsz esztendős fiútól fogva és feljebb; minden hartzra kimehető:

33. Az Éfraim' nemzetségéből számláltattak negyven ezer és ötszáz.

34. A' Manassé' fiai közzül az ő nemzetségek szerént, az ő házoknépe szerént, az ő attyoknak házok szerént, az ő neveknek számok szerént, húsz esztendős fiútól fogván és feljebb; minden hartza kimehető:

35. A' Manasséből számláltattak harmintzkét ezer és kétszáz.

36. A' Bénjámin' fiai közzül az ő nemzetségek szerént, az ő házanépe szerént, az ő neveknek számok szerént; húsz esztendős fiútól fogván és feljebb; minden hartzra kimehető:

37. A' Bénjámin' nemzetségéből megszámláltattak harmintzöt ezer és négy száz.

38. A' Dán' fiai közzül, az ő nemzetségek szerént, az ő házoknépe szerént, az ő attyoknak házok szerént, az ő neveknek számok szerént, húsz esztendős fiútól fogva és feljebb; minden hartzra kimehető:

39. A' Dán' nemzetségéből számláltattak hatvankét ezer és hétszáz.

40. Az Áser' fiai közzül az ő nemzetségek szerént, az ő házoknépe szerént, az ö attyoknak házok szerént; az ő neveknek számok szerént, húsz esztendős fiútól fogva és feljebb; minden hartzra kimehető:

41. Az Áser' nemzetségéből számláltattak negyvenegy ezer és ötszáz.

42. A' Naftali' fiai közzül, az ő nemzetségek szerént, az ő attyoknak háza szerént; az ő neveknek számok szerént, húsz esztendős fiútól fogva és feljebb; minden hartzra kimehető:

43. A' Naftali nemzetségéből számláltattak ötvenhárom ezer és négyszáz.

44. Ezek azok a' megszámláltattak, kiket megszámlált Móses és Áron: és az Izráelnek fejedelmi tizenkét férjfiak; kik közzül mindenik az ő attyának házában fő vala.

45. Vóltanak annakokáért mindnyáján kik megszámláltattanak az Izráel' fiai, az ő attyoknak házok szerént; húsz esztendős fiútól fogva, és feljebb, minden hartzra kimehetők az Izráelben.

46. Vóltanak *mondom* mindnyáján a' megszámláltattak, hatszáz három ezer ötszáz ötven. 5. *Mós.* 30: 26.

III. 47. De a' Léviták az ő attyoknak házoknépe szerént nem számláltattak azok közzé.

48. Mert szóllott vala az Úr Mósesnek, ezt mondván:

49. De mindazáltal a' Lévi' nemzetségét meg ne számláljad, és azokat ne számláljad az Izráel' fiai közzé.

50. Hanem a' Lévitákat rendeld a' bizonyságtétel' sátorához, és minden ahoz valókhoz, ők viseljék a' sátort, és minden ő edényit, és ők szolgáljanak annak; és a' sátor körül járjanak tábort.

51. Mikor pedig a' sátornak elébb kell indúlni, a' Léviták szedjék el azt egymástól, mikor megálland a' sátor, a' Léviták állasák azt fel, és az idegen, a' ki oda járúland, meghaljon.

52. És tábort járjanak az Izráel' fiai ki ki az ő táborában, és ki ki az ő zászlója alatt, az ő seregek szerént:

53. A' Léviták pedig tábort járjanak a' bizonyságtétel' sátorának környülötte, hogy ne légyen harag az Izráel' fiainak gyülekezetén; és foglalatosok légyenek a' Léviták a' bizonyságtétel sátorának örizetében.

54. Tselekedének annakokáért az Izráel' fiai mind a' szerént, amint parantsolta vala az Úr Mósesnek, úgy tselekedének.

II. RÉSZ.

Megmondja az Isten e' Részben, az Izráel' fiai minémű rendet tartsanak az úton való menetelben, és a' táborjárásban: azt is megmondja, minden nemzetségben kitsoda légyen a' fejedelem a' kire halgassanak.

ÉS szólla az Úr Mósesnek és Áronnak, mondván:

2. Az Izráel' fiai között, ki ki az ő zászlója alatt, az ő attyainak házoknépének zászlója alatt járjon tábort: a' gyülekezetnek sátora környül távol járjon tábort.

3. Ezek járjanak pedig tábort napkelet felöl naptámadatban, a' Júdának *tudniillik* zászlója az ő seregi szerént; és a' Júda' fiainak fejedelme légyen, Naason Amminádáb' fia.

4. És az ő serege, és az ő száma hetvennégy ezer és hatszáz.

5. Tábort járjon pedig ő mellette az Ísakár' nemzetsége; és az Ísakár' fiainak fejedelme légyen Nátanéel, Suárnak fia.

6. És az ő serege, és az ő száma ötvennégy ezer és négyszáz.

7. Ismét a' Zebulon nemzetsége; és a' Zebulon' fiainak fejedelme, Éliáb Hélon' fia.

8. És az ő serege, és az ő száma ötvenhét ezer négyszáz.

9. Mindnyáján a' Júda' seregének számosi, száz nyoltzvanhat ezer, és négyszáz, az ő seregek szerént: elöljárók légyenek ezek.

II. 10. A' Rúben seregének zászlója légyen dél felöl az ő seregi szerént: és a' Rúben' fiainak fejedelme légyen Élisúr a' Sédeúr' fia.

11. És az ő serege, és az ő száma, negyvenhat ezer és ötszáz.

12. Tábort járjanak pedig ő mellette a' Simeon' nemzetsége, és a' Simeon' nemzetségének fejedelme légyen Sélumiel Surisaddai' fia.

13. És az ő serege, és az ő száma ötvenkilentz ezer és ötszáz.

14. Ismét a' Gád' nemzetsége, és a' Gád' fiainak fejedelme Éliásaf, a' Rével' fia.

15. És az ő serege, és az ő száma, negyvenöt ezer, és hatszáz ötven.

16. Mindnyájan a' kik meg számlálva vóltak a' Rúbennek seregében, száz ötven egy ezer, és négyszáz ötven az ő seregek szerént, és ezek a' másod' rendben légyenek a' menetelben.

17. Annakutánna menjen a' gyülekezetnek sátora, *tudniillik* a' Lévitáknak tábora, a' tábornak közepette; amiképpen tábort járjanak, ki ki az ő helyén az ő zászlója mellett.

III. 18. Az Éfraim' seregének zászlója az ő seregi szerént légyen Napenyészet felöl, és az Éfraim' fiainak fejedelme légyen Élisáma, Ammihud' fia.

19. És az ő serege, és az ő száma, negyven ezer ötszáz.

20. És ő mellette légyen a' Manassé' nemzetsége, és a' Manassé' fiainak fejedelme légyen, Gámliel a' Pédasúr' fia.

21. És az ő serege, és az ő száma, harmintzkét ezer kétszáz.

22. Ismét a' Bénjámin' nemzetsége, és a' Bénjámin' fiainak fejedelme légyen Ábidán, Gideoni' fia.

23. És az ő serege, és az ő száma harmintzöt ezer és négyszáz.

24. Mindnyájan az Éfraim' seregében, kik meg vóltak számlálva, száz és nyoltz ezer és száz az ő seregekben; és ezek a' harmad' rendben menjenek.

IV. 25. A' Dán' táborának zászlója légyen éjszak felöl az ő seregi szerént, és a' Dán' fiainak fejedelme, Áhiézer Ammisaddai' fia.

26. És az ő serege, és az ő száma, hatvankét ezer és hétszáz.

27. Tábort járjon pedig ő mellette az Áser' nemzetsége, és az Áser' fiainak fejedelme légyen Págiel, az Okrán' fia.

28. És az ő serege, és az ő száma, negyvenegy ezer és ötszáz.

29. Ismét a' Naftali, és a' Naftali' fiainak fejedelme, Ákira Énán' fia.

30. És az ő serege, és az ő száma, ötvenhárom ezer és négyszáz.

31. Mindnyájan a' megszámláltattak a' Dán' seregében, lőnek száz és ötvenhét ezer és hatszáz; utólsó renden menjenek az ő zászlójok szerént.

32. Ezek az Izráel' fiainak számosi az ő attyoknak házok szerént, mindnyájan kik megszámlálva vóltanak a' táborokban, az ő seregek szerént hatszáz három ezer, ötszáz és ötven. 2. *Mós.* 38: 24. *R.* 1: 46.

33. Továbbá a' Léviták nem vóltanak megszámlálva az Izráel' fiai között, amiképpen megparantsolta vólt az Úr Mósesnek.

34. És tselekedének az Izráel' fiai mind a' szerént, amiképpen parantsolta vólt az Úr Mósesnek, ollyanképpen járának tábort, az ő zászlójok szerént, és úgy járának ki ki az ő nemzetsége szerént, az ő attyoknak háza szerént.

III. RÉSZ.

Parantsolja Isten Mósesnek hogy a' Lévitákat Áron pap mellé adja az Isteni szolgálatra, az első szülöttek helyébe, kik Istenéi valának, megszámlálván mind az első szülötteket és mind a' Lévitákat. Megszámlálja azért Móses az első szülötteket, és a' Lévitákat. És ezeket az első szülöttek' helyében Áron pap mellé adja. Megírja a' Lévitáknak helyeket a' táborban, fejedelmeket és tiszteket. Mivelhogy pedig az első szülöttek többen valának a' Lévitáknál egynéhánnyal, parantsolja Isten hogy azok megváltassanak öt öt sikluson.

EZEK pedig Áronnak és Mósesnek nemzetségi; attól fogva hogy szóllott az Úr Mósesnek a' Sinai hegyen.

2. Ezek pedig az Áron' fiainak nevek: első szülötte Nádáb, az után Ábihu, Éleázár és Ithamár: 2. *Mós.* 6: 13.

3. Ezek az Áron' fiainak a' megkenetett papoknak nevek, kiknek megszentelte vólt (*) kezeket, hogy papságot viselnének.

(*) Avagy szolgálatjokat.

4. Meghala pedig Nádáb és Ábihu az Úr előtt, mikoron áldozának külső tűzzel az Úr előtt a' Sina' pusztájában, és fiaik nem valának ő nékiek: és a' papságot viselé Éleázár és Ithamár Áron előtt az ő attyok (*) előtt. 3. *Mós.* 10: 2. *R.* 26: 61. 1. *Krón.* 24: 2.

(*) Az az, Áron papnak éltében.

II. 5. Szólla pedig az ÚrMósesnek, mondván:

6. Hozdelő a' Lévi nemzetségét, és állassad azt Áron pap eleibe; hogy szolgáljanak ő néki.

7. És őrízzék az ő őrizetit, és mind az egész gyülekezetnek őrizetit, a' gyülekezetnek sátora előtt; hogy gyakorolják a' sátor környül való szolgálatot.

8. És megőrízzék a' gyülekezet' sátorának minden eszközét is, és az Izráel' fiainak őrizetét is, hogy gyakorolják a' sátor környül való szolgálatot.

9. Adjad, mondom, a' Lévitákat Áronnak és az ő fiainak, mert valósággal ő néki az Izráel' fiaitól adattanak.

10. Áront pedig és az ő fiait előttök járóvá tégyed, hogy őrízzék az ő papságokat: mert ha valaki idegen oda járúland, meghal.

11. Szólla ezeknek felette az Úr Mósesnek, mondván:

12. Bizonyára én választottam a' Lévitákat az Izráel' közzűl, minden első szülött helyett, melly az ő annyának méhét megnyitja az Izráel' fiai között, és enyimek lésznek a' Léviták.

13. Mert enyim minden első szülött; az naptól fogva, hogy megöltem minden első szülöttet Égyiptomnak földében, magamnak szenteltem minden első szülöttet az Izráelben, mind emberek közzűl, és mind oktalan állatok közzűl: enyimek lésznek; Én vagyok az Ur. 2. *Mós.* 13: 2. *és* 22: 29. *és* 34: 19. 3. *Mós.* 27: 26. *R.* 8: 16. *Luk.* 2: 23.

III. 14. Szólla az után az Úr Mósesnek a' Sina' pusztájában, mondván:

15. Számláld meg a' Lévi' fiait az ő attyainak házok szerént, az ő házoknépe szerént; minden férjfiat egy hónapitól fogva, és azon feljűl megszámlálj.

16. Megszámlálá annakokáért Móses őket az Úrnak szava szerént; amiképpen hagyattatott vala néki.

17. És ezek vóltanak a' Lévi' fiai az ő nevek szerént: Gerson, Kéhát, és Mérári. 2. *Mós.* 6: 16. 17. *R.* 26: 57. 1. *Krón.* 6: 1. *és* 23: 6.

18. Ezek pedig a' Gerson' fiainak nevek az ő házoknépe szerént, Libni és Simhi.

19. Továbbá a' Kéhát' fiai az ő házoknépe szerént; Ámrám és Itzhár, Hébron és Uzziel:

20. A' Mérári' fiai pedig az ő házoknépe szerént, Makhli és Musi: ezek a' Lévi' nemzetségi, az ő attyoknak házok szerént:

21. A' Gersontól származott a' Libni tseléde és Simhi tseléde, ezek a' Gersoniták' tselédi.

22. Azoknak számláltattai minden férjfiaknak számok szerént, egy hónapi fiútól fogva és feljebb, azoknak, mondom, számláltattai hét ezer és ötszáz.

23. A' Gersonitáknak tselédi a' sátor megett járjanak tábort Napenyészet felöl.

24. És a' Gersoniták' attyok házoknépének fejedelme légyen, Éliásáf a' Láel' fia.

25. A' Gerson' fiainak pedig örizeti a' gyülekezetnek sátorában lészen: a' hajlék, a' sátor, annak fedele, és a' gyülekezet' sátora' ajtajának kárpitja.

26. Ismét a' tornátznak kárpitjai, és a' tornátz' ajtajának superlátja, melly vala a' hajlék mellett és az óltár mellett köröskörnyül, és annak kötelei minden hozzá tartozó szolgálattal egyben.

27. Kéháttól pedig származott az Ámrám tselédje, és az Itzhár tselédje, és a' Hebron' tselédje, és az Úzziel' tselédje; ezek a' Kéhátnak tselédi.

28. Minden férjfiúnak száma szerént, egy hónapi fiútól fogva és feljebb, lönek nyóltz ezeren és hatszázan, kik a' szent helynek örizöi vóltanak:

29. A' Kéhát' fiainak tselédi tábort járjanak a' sátornak óldala mellett dél felöl:

30. És a' Kéhátiták' tselédjének attya' házának fejedelme légyen, Élisáfán Úzzielnek fia.

31. Az örizetek pedig a' láda és az asztal, és a' gyertyatartó, és az óltár, és a' szent helynek edényi, a' mellyekkel szolgálnak; és á' superlát, és minden ahoz tartozó.

32. Továbbá a' Lévitáknak fejedelminek fejedelme légyen, Éleázár, Áron papnak fia: a' szent hajlék mellett vígyázóknak fejedelemsége *légyen ö rajta.*

33. A' Méráritól származott a' Makhli' és Musi tseléde, ezek az Mérári' tselédi:

34. Ezeknek pedig számláltattai minden férjfiúnak számok szerént egy hónapitól fogva és feljebb, hat ezer kétszáz.

35. És a' Mérári' tselédjének attyok' házának fejedelme légyen, Suriel, Ábihail' fia, és ezek tábort járjanak a' sátornak éjszak felöl való óldala mellett.

36. A' Mérári fiainak pedig örizetinek tisztek a' hajléknak deszkái, és annak rúdjai, oszlopi, és annak talpai; minden edényi, és minden ahoz tartozó.

37. A' tornátz környül való oszlopok és azoknak talpai; azoknak szegei, és kötelei.

38. A' kik pedig tábort járjanak a' sátor elött napkelet felöl, a' gyülekezet' sátorának *mondom* az elsö része felöl, napkelet felöl, légyenek Móses és Áron, és az ö fiai, hogy a' szent helyet örízzék az Izráel' fiai helyet: ha pedig idegen oda járúland, meghaljon.

39. (†) A' Lévitáknak minden számosi, mellyeket megszámláltanak Móses és Áron az Úr' parantsolatjából az ö tselédek szerént, mindnyájan a' férjfiak egy hónapitól fogva és feljebb, huszonkét ezer.

(†) Ha megszámlálod a' Lévitákat a' Gersonnak, Kéhátnak és Mérárinak nemzetségét, találod huszonkét ezernek és háromszáznak, hogy pedig itt Móses elhagyta a' háromszázat és tsak huszonkét ezeret mond, az oka ez, mert a' háromszázak elsö szülöttek vóltanak, kiket meg kellett váltaniok.

IV. 40. És monda az Úr Mósesnek: számláld meg az Izráel' fiainak minden elsö szülöttét, egy hónapitól fogva, és feljebb, és végyed az ö neveknek számát.

41. És válaszsz Lévitákat énnékem (én vagyok az Úr) az Izráel' fiainak minden elsö szülötti helyett; és a' Lévitáknak barmokat, az Izráel' fiainak barmoknak elsö fajzati helyett.

42. Megszámlálá annakokáért Móses, amint parantsolta vala néki az Úr, az Izráel' fiainak minden elsö szülöttét.

43. És valának minden elsö férjfiú szülöttek az ö neveknek számok szerént, egy hónapi fiútól fogva és feljebb, az ö számok szerént; huszonkét ezeren kétszázan és hetvenhárman.

44. És szólla az Úr Mósesnek, mondván:

45. Végyed a' Lévitáknak barmokat az ö barmok helyett, és légyenek enyimek a' Léviták; én vagyok az Úr.

46. Továbbá a' mi néz a' kétszáz és hetvenháromnak megváltására, kik az Izráelitáknak elsö szülötti közzül feljül haladják a' Léviták' számát.

47. Végy öt öt siklust minden személyért: a' szent hajléknak siklusa szerént, húsz pénzt érö az a' siklus. 2. *Mós.* 30: 13. 3. *Mós.* 27: 25. *R.* 18: 16. *Ezék.* 45: 12.

48. És adjad azt a' pénzt Áronnak és az ö fiainak; azoknak váltságokat kiknek számok feljül haladja a' Lévitáknak számokat.

49. Vévé annakokáért Móses a' váltságnak pénzét, azoktól a' kik feljül haladják vala a' Lévitáknak számokat, a' Lévitáktól megváltatott elsö szülötteknek felette.

50. És elvévé az Izráel' fiainak elsö szülöttitöl e' pénzt, ezer háromszáz és hatvanöt siklust, a' szent helynek siklusa szerént.

51. És adá Móses a' megváltattaknak pénzét Áronnak, és az ö fiainak az Úrnak beszéde szerént, amiképpen parantsolta vala néki az Úr.

IV. RÉSZ.

Az Isten' parantsolatja szerént elválasztja Móses a' Lévi' nemzetségéből a' kik alkalmasok vólnának az Isten' hajlékának szolgálatjára, mind mikor táborban vólnának, mind mikor úton mennének, a' ki tudniillik harmintz esztendönek felette vólnának, ötven esztendöskorig, és az Isten azoknak az ö nemzetségek és tselédjek szerént tisztet oszt.

ÉS szólla az Úr Mósesnek és Áronnak, mondván:

2. Vegyed számát a' Kéhát' fiainak a' Lévi' fiai közzül, és az ö tselédjek szerént, és az ö attyoknak házok szerént.

3. Attól fogva a' ki harmintz esztendös és azon feljül: mind addig a' ki ötven esztendös, valakik alkalmatosok e' szolgálatra, hogy munkálkodjanak a' gyülekezetnek sátorában.

4. Ez légyen tisztek a' Kéhát' fiainak a' gyülekezetnek sátorában; a' szentséges dolgokról való gondviselés.

5. Elöször pedig Áron és az ö fiai mikoron másová kell szállani a' tábornak, eljöjjenek és levegyék a' sátornak superlátját, és bétakarják azzal a' bizonyságnak ládáját.

6. És boríttsanak arra borz börböl tsinált kárpitot, minekutánna azt egészen béboríttyák ég színü posztóval; és annak a' rúdjait is bétegyék.

7. És az Isten eleibe vitettetett kenyereknek asztalát boríttsák bé ég színü posztóval, azon feljül

feljúl tévén a' tálakat, temjén tartókat, a' seprőket, és a' fedő tálakat; és ama' szüntelen való kenyér azon légyen.

8. És minekutánna veres posztóval azt bébortítják, azon feljúl béboríttsák borz bőrből tsinált kárpittal; annakutánna az ő rúdjait is bétegyék.

9. Vigyenek annakfelette ég színű posztót és fedjék bé a' világosító gyertyatartót véle, és annak az ő lámpásit, és az ő ollóit, hamvavévőivel egybe; és az ő olajjának minden edényit, a' mellyekkel szolgálnak azon.

10. És helyheztessék azt minden ő edényivel a' borz bőrből tsinált kárpitban, és tegyék azt rúdakra.

11. Az arany óltárt is boríttsák bé ég színű posztóval, és azt fedjék bé borz bőrből tsinált kárpittal, és tegyék bé annak a' rúdjait is.

12. Vegyék annak felette mind a' szerszámokat is, mellyekkel szolgálni fognak a' szent helyben, és helyheztessék ég színű posztóba, és fedjék bé azokat borz bőrből tsinált kárpittal, és tegyék rúdakra.

13. Annakutánna a' hamvat az óltárról eltisztítván, teríttsenek arra veres bársony színű posztót.

14. És tegyék arra minden ő edényit, mellyekkel szolgálnak azon, tűznek való edényit, szitóit, seprőit, medentzéit, és az óltárnak minden edényit; és boríttsanak arra borz bőrből tsinált kárpitot, és tegyék bé az ő rúdjait is.

15. Mikor pedig végét veti Áron és az ő fiai a' szent hajléknak és annak minden edényinek bétakarásának, mikor el akar indúlni a' tábor; akkor jöjjenek el a' Kéhát' fiai hogy elvigyék azokat; de ne illessék a' szent helynek semmi edényit, hogy meg ne haljanak; ezek a' Kéhát' fiainak terhek a' gyülekezetnek sátorában.

16. Éleázárnak pedig az Áron pap fiának tiszte a' gyertyatartónak olajja, és a' drága szerszámokból tsinált füstölés, a' szüntelen való áldozat, és a' kenetnek olajja: a' szent hajlékról való gondviselés, és mind a' szent hajlékban való eszközöknek gondviselése.

17. Szólla pedig az Úr Mósesnek és Áronnak, mondván:

18. Meglássátok hogy a' Kéhátiták' házanépének nemzetsége a' Léviták közzűl ki ne gyomláltassék:

19. Hanem ezt miveljétek ő vélek, hogy éljenek és meg ne haljanak, mikor járúlándanak a' szentségeknek szentségéhez: Áron és az ő fiai jöjjenek el, és rendeljék el őket, mindeniket az ő tisztére és az ő terhére.

20. Bé ne menjenek hogy meglássák mikoron a' *papok* bétakarják a' szentséges állatokat, és meghaljanak.

21. Szólla ezeknek felette az Úr Mósesnek, mondván:

22. Vegyed számát a' Gerson' fiainak; az ő attyoknak házok szerént, és az ő nemzetségek szerént:

23. Attól fogván a' ki harmintz esztendős, és feljebb, ötvenedik esztendeig, megszámláljad őket, valamennyin alkalmatosok a' szolgálatra, hogy munkálkodjanak a' gyülekezetnek sátorában.

24. Ez légyen munkája a' Gersoniták' nemzetségének, a' szolgálatban és a' tereh hordozásban.

25. Hordozzák a' sátornak kárpitjait, és a' gyülekezetnek sátorát, annak az ő fedelét, és a' borz bőrből tsinált kárpitot, melly ő rajta vagyon feljúl; és a' gyülekezet' sátorának ajtaja' superlátját.

26. A' tornátznak is az ő kárpitjait, és a' tornátz' kapujának kárpitját, melly vagyon a' sátor mellett és az óltár környúl, és azoknak kötéleit, és az ő szolgálatjoknak minden edényit; és valamik tsináltattak azokhoz hogy szolgáljanak azokkal.

27. Áronnak és az ő fiainak beszédek szerént légyen minden szolgálatjok a' Gersoniták' fiainak, minden ő terhekben, és minden ő tiszteletekben; és minden ő terheket az ő őrizetekre bízzátok.

28. Ez a' Gersoniták' fiainak tselédjének szolgálatjok a' gyülekezetnek sátorában, kiknek szolgálatjok légyen az Áron pap fiának Ithamárnak gondviselése alatt.

29. Annakfelette a' Mérári' fiait is az ő tseléd-jek szerént, az ő attyoknak házok szerént számláld meg.

30. Attól fogva a' ki harmintz esztendős és annál feljebb, mind addig a' ki ötven esztendős megszámláljad őket, valakik alkalmatosok a' szolgálatra, hogy a' gyülekezetnek sátorában munkálódjanak.

31. Ezek pedig az ő terhek mellett való vígyázások az ő szolgálatjok szerént, a' gyülekezetnek sátorában; *tudniillik*, a' sátornak deszkái, és annak rúdjai, és annak oszlopi és talpai.

32. A' tornátznak is környúl való oszlopi, és azoknak talpai, éz azoknak szegei, és azoknak kötelei, azoknak minden szerszámival, és minden azok' szolgálatjához való edényivel, és nevek szerént megszámláljátok az ő terheket a' mellyeket őrízniek és hordozniok kell.

33. Ez lészen szolgálatjok a' Mérári fiai' tselédjének, mellyel szolgáljanak a' gyülekezetnek sátorában, Ithamárnak az Áron pap fiának keze alatt.

II. 34. És megszámlálá Móses és Áron és a' gyülekezetnek fejedelmi a' Kéhátitáknak fiait; az ő tselédjek szerént, és az ő attyoknak házok szerént;

35. Attól fogva a' ki harmintz esztendős vala, és feljebb, mind addig a' ki ötven esztendős vala; valamennyin alkalmatosok valának a' szolgálatra a' gyülekezetnek sátorában.

36. Vala pedig azoknak számok az ő tselédjek szerént; két ezer hétszáz és ötven.

37. Ez a' Kéhátiták' tselédinek számok, kik alkalmatosok valának a' szolgálatra a' gyülekezetnek sátorában: kiket megszámlált Móses és Áron az Úrnak parantsolatja szerént a' Móses' keze által.

38. A' Gerson' fiainak számok az ő tselédjek szerént, és az ő attyoknak házok szerént.

39. Attól fogva a' ki harmintz esztendős vala, mind addig a' ki ötven esztendős vala; valamennyin alkalmatosok valának a' szolgálatra a' gyülekezetnek sátorában:

40. Azoknak mondom számok az ő tselédjek szerént; az ő attyoknak házok szerént két ezer hatszáz és harmintz.

41. Ezek a' Gerson' fiainak tselédjeknek számok kik mindnyájan szolgálnak a' gyülekezetnek sátorában; kiket megszámlált Móses és Áron az Úrnak beszéde szerént.

42. A' Mérári' fiainak pedig nemzetségi az ő tselédjek szerént, az ő attyoknak házok szerént:

43. Attól fogva a' ki harmintz esztendős vala, és annál feljebb, mind addig a' ki ötven eszten-

dös vala; valamennyin alkalmatosok valának a' szolgálatra a' gyülekezetnek sátorában:

44. Az ő számok, mondom, az ő tselédjek szerént három ezer és kétszáz.

45. Ezek a' Mérári' fiainak tselédjének számosi, kiket megszámlált Móses és Áron az Úrnak beszéde szerént, a' Móses' keze által.

46. Mindnyájan a' megszámláltattak, kiket megszámlált Móses és Áron, és az Izráelnek fejedelmi, az ő tselédjek és az ő attyoknak házok szerént a' Léviták;

47. Attól fogva a' ki harmintz esztendös vólt, mind addig a' ki ötven esztendös vólt; valakik alkalmatosok a' szolgálatra, az Isten' tiszteletire való szolgálatnak gyakorlására, és az ő terhekben való munkára a' gyülekezetnek sátorában.

48. Azoknak, mondom, számosi vóltanak nyóltz ezeren öt százan és nyoltzvanon.

49. Az Úrnak beszéde szerént számlálta őket Mósesnek keze által, mindent az ő szolgálatja szerént, és az ő terhe szerént; azok számláltattak pedig meg, a' kiket az Úr parantsolt vala Mósesnek.

V. RÉSZ.

Parantsolja Isten, hogy a' táborból kiüzzék a' bélpoklosokat, a' kiknek férjfiúi magvok elfoly, és holt testnek illetése miatt megundokíttattak. És hogy a' ki valakinek kárt tett, ki elégíttse azt. Az után törvényt rendel Isten az ollyan férjfiúnak, a' ki az ő feleségének tisztasága felől kételkedik.

ÉS szólla az Úr Mósesnek, mondván:

2. Parantsold meg az Izráel' fiainak, hogy kiüzzenek a' táborból minden bélpoklost, és mindent, valakinek férjfiúi magva kifoly, és mindent valaki megundokíttatott holt testnek illetése miatt.

3. Mind férjfiakat's mind aszszonyokat kiüzzetek, a' táboron kívül üzzétek őket; hogy meg ne undokíttsák azoknak táborokat, a' kik között én lakozom.

4. És úgy tselekedének az Izráel' fiai, és kiüzék azokat a' táboron kívül: amiképpen meghagyta vala az Úr Mósesnek, úgy tselekedének az Izráel' fiai.

II. 5. Szólla annakfelette az Úr Mósesnek, mondván:

6. Parantsold meg az Izráel' fiainak; akár férjfiú akár aszszony, mikoron tselekedéndenek az embereknek bűnök közzül valamellyet, vétkezvén az Úr ellen, és bűnt tselekedéndik valamelly lélek: 3. *Mós.* 6: 1.

7. Megvallják az ő bűnöket, a' mellyet tselekedtenek, és fizesse meg azt a' miben vétkezett éppen, és annak ötödik részét adja arra feljül, és adja annak a' ki ellen vétkezett.

8. Ha nem lejénd annak a' férjfiúnak attyafia, a' kinek megfizetné a' kárt, adja azt az Úrnak, és légyen a' papé, a' megtisztításra való kosnak kívülötte, mellyel megtisztítja ötet *a' pap.*

9. Az Izráelitáktól Istennek szenteltetett állatokból való felemeltetett ajándék azé a' papé légyen, a' kihez azt viszik.

10. És kinek kinek megszenteltetett állati azé légyenek, a' mikoron adándja azokat az ember a' papnak, azé légyenek.

III. 11. Szólla annakfelette az Úr Mósesnek, mondván:

12. Szóllj az Izráel' fiainak, és mond meg ő nékiek: mikoron elhajol valakinek feleségé, és vétkezéndik az ő férje ellen,

13. És vétkezéndik valaki ő véle, melly dolog az urától eltitkolva és elfedezve vagyon, hogy az ő felesége megfertéztetett, bizonyság pedig nem lejénd ő ellene, mivelhogy a' bűnön nem kapták:

14. Ha felindúl ő benne az ő feleségihez való kétség, annyira, hogy kételkedjék az ő feleségéhez, melly immár tisztátalanná lett; vagy felindúl ő benne az ő feleségéhez való kétsége, annyira, hogy az ő feleségéhez kételkedjék, jóllehet az meg nem fertéztetett:

15. Akkoron vigye a' férjfiú az ő feleségét a' paphoz; és vigye el az ő áldozatjára való ajándékát azzal egyetemben, *tudniillik*, egy éfa árpa lisztnek tized' részét, de ne öntsön arra olajt, és ne tégyen arra temjént; mert házasságban való tisztaság' megromlása' gyanúságának áldozatja, és emlékeztetésnek áldozatja, melly eszébe juttatja *az embernek* a' gonoszságot.

16. És az aszszonyt hívja elö a' pap, és állassa ötet az Úr' eleibe.

17. És végyen a' pap szent vizet földből tsinált edényben; a' porból is a' melly lejénd a' sátornak padimentomán végyen a' pap, és bótsássa azt abba a' vízbe.

18. És állassa a' pap az aszszonyt az Úr' eleibe, és az aszszonynak fejét mezítelenítse meg, és tégye annak az aszszonynak kezére az emlékezetnek ajándékát, melly áldozat házasság' tisztaságához való gyanúságnak ajándéka; és a' papnak kezében légyenek keserü vizek (a) átoknak vizei.

(a) Keserü vizeknek nevezi azért, mert nagy keserüségint szenved vala a' bűnös aszszony annak megitala után.

19. És esküvéssel kényszeríttse ötet a' pap, és azt mondja ő néki: hogyha valaki te véled nem közösült, és hogyha el nem hajlottál tisztátalanságra a' te férjeden kívül, ne ártson tenéked e' keserü átkozott víz.

20. Ha pedig elhajlottál a' te férjeden kívül, és megszeplősíttettél, és más férjfiúval közösültél a' te férjeden kívül:

21. Esküvéssel kényszeríttse, mondom, azt az aszszonyt a' pap átoknak esküvésével, és ezt mondja az aszszonynak: tégyen tégedet az Úr átokká és példává a' te néped között; minekutánna az Úr megszáraztja a' te tomporodat, és a' te méhedet dagadással megveri;

22. És bémenjenek ez átkozott vizek a' te belső részeidbe, hogy megdagadjon a' te méhed, és megszáradjon a' te tomporod; és az aszszony mondja: ámen, ámen.

23. És írja fel a' pap ez átkokat valami kártára, és törölje el *annakutánna* azokat a' keserü vizekkel;

24. És itassa meg az aszszonnyal a' keserü átkozott vizet, és bémennek ő belé az átkozott és keserü vizek.

25. Annakutánna végye el a' pap az aszszonynak kezéből a' házasságbéli tisztasághoz való gyanúságnak áldozatját, és emelje fel azt az Úr előtt, és áldozzék azzal az óltáron.

26. És a' pap egy tellyes marokkal vévén abból az ajándékból, áldozza meg azt jó illatúl az óltáron; és annakutánna adja meginni az aszszonynak a' vizet.

27. Megitassa, mondom, véle a' vizet, és ha megszeplősíttetett lejénd, és ha vétkezett valóba az ő férje ellen; tehát bémennek azok az át-

kozott vizek ő belé, mellyek fordúlnak keserűségre, és megdagad az ő méhe, és megszárad az ő tompora: és lészen az az aszszony átkozott az ő népe között.

28. Hogyha meg nem szeplősíttetett az aszszony, hanem tiszta lejénd: tehát ártatlan lészen, és tenyésző lészen.

29. Ez a' házasságbéli tisztasághoz való gyanúságnak törvénnye, mikor elhajol az aszszony az ő férjétől, és megszeplősíttetik;

30. Vagy ha felindúl valakiben a' kételkedés, annyira hogy kételkedjék feleségéhez; és az ő feleségét állatja az Úr' eleibe, és a' pap tselekeszik azzal mind e' törvény szerént:

31. És illyen módon ártatlan lészen a' férjfiú a' bűntől, de az aszszony az ő bűnének terhét hordozza.

VI. RÉSZ.

Az Isten e' Részben törvényt rendel, a' mellyhez tartsák magokat a' Naziréusok, az az, a' kik magokat elszakasztván a' közönséges községtől, esküvéssel és fogadással kötelezték magokat valami dologtól való megtartóztatásra, kik az Isten' népe között szent életnek szép példái vóltak.

ÉS szólla az Úr Mósesnek, mondván:

2. Szóllj az Izráel' fiainak, és mond meg ő nékiek: mikor férjfiú avagy aszszony fogadást tészen, és a' Naziréusságra (a) kötelezi magát, hogy tudniillik az Úrnak szenteli magát:

(a) Naziréusoknak mondatnak vala azok, a' kik a' községtől magokat ideig megvonszák vala, és magokat megtartóztatják vala az emberekkel való nyájaskodástól, hogy az Isten' törvénnyének tanúlására, és az Isteni dolgok felől való gondolkodásra alkalmatosbak lehetnének.

3. Bortól és részegítő italtól elszakaszsza magát, a' boretzetet, és a' részegítő italnak etzetjét ne igya, és semmi megnyomott szőlőből tsinált italt ne igyék, sőt még új szőlőt se egyék, se pedig aszszú szőlőt.

4. Az ő fogadásának minden napjain semmit a' félét valami lészen a' szőlő töről, a' szőlő' magvától fogva a' szőlő' héjjáig ne egyék.

5. Az ő fogadásának minden napjain beretva az ő fejére ne menjen, míglen bétellyesednek a' napok, a' mellyeken szentelte magát az Úrnak, szent légyen, hagyja nevekedni az ő fejének haját. *Bír.* 13: 7.

6. A' napokon mellyeken szenteli magát az Úrnak, a' meghóltnak testéhez bé ne menjen.

7. Sőt se az ő attyának, se az ő annyának, se az ő attyafiának, se az ő nénnyének hólt testekkel meg ne fertéztesse magát, mikoron meghalnak; mert az ő Istenének fogadását viseli az ő fején.

8. Az ő Naziréusságának minden napjain szent légyen az Úrnak.

9. Hogyha pedig valaki meghaláud (†) ő nála hirtelenséggel, és megfertézteti az ő fogadásának fejét, nyírje meg az ő fejét az ő tisztúlásának napján, hetedik napon nyírje meg azt.

(†) Vagy ő mellette.

10. Nyoltzadik napon pedig vigyen két gerlitzét avagy két galamb fiat a' papnak, a' gyülekezet' sátorának ajtajához;

11. És áldozza meg a' pap egygyiket a' bűnért, a' másikat pedig egészen égő áldozatúl, és tisztíttsa meg azt abból, hogy vétkezett a' hólt test miatt, és szentelje meg annak fejét azon napon.

12. És újonnan fogadást tévén az Úrnak az ő maga megszentelésének napjáról, vigyen az ő bűnéért egy esztendős bárányt; az előtt való napok pedig haszontalanok légyenek; mert megfertéztetett vólt az ő Naziréussága.

13. Ez légyen pedig az Istennek szenteltetett embernek törvénnye: a' melly napon bétellyesedik az ő Naziréusságának napja, menjen a' gyülekezet' sátorának ajtajára;

14. És vigye fel az ő áldozatját az Úrnak, egy esztendős ép hím bárányt egészen megégetendő áldozatra, és egy esztendős nőstény ép bárányt, bűnért való áldozatért, és egy ép kost hálaadó áldozatra.

15. Ezeknek felette egy kosár kovász nélkül való kenyereket, olajjal meghintett 'semlye béleseket, és kovász nélkül való pogátsákat; olajjal megkenetteket, azoknak minhájokkal, és itali áldozatjokkal:

16. Vigye azokat a' pap az Úr' eleibe, és áldozzék annak bűnéért való áldozatot, és egészen megégetendő áldozatot.

17. A' kost is áldozza meg hálaadó áldozatúl az Úrnak, a' kovász nélkül valókkal egyetemben; áldozzék minhát is, és itali áldozatot.

18. Akkoron a' Naziréus nyírje meg az ő Naziréusságának fejét, a' gyülekezet' sátorának ajtajánál, és végye az ő Naziréusságának haját, és tégye azt a' tűzre, melly vagyon a' hálaadásért való áldozat alatt. *Tsel.* 21: 24.

19. Végye annakfelette a' pap a' kosnak megfőtt lapotzkáját, és egy kovász nélkül való bélest a' kosárból, és egy kovász nélkül való pogátsát; és tégye a' Naziréusnak kezére, minekutánna elnyírettetik az ő Naziréussága;

20. És emelje fel a' pap azokat az Úr előtt, a' papnak szenteltetett ez, a' felemeltetett szegynek és felemeltetett lapotzkának felette: és annakutánna igyék bort a' Naziréus.

21. Ez a' Naziréusnak törvénnye a' ki fogadást tejénd, és az ő Naziréusságáért az Úrnak fogadott áldozatjának törvénnye, annak kívűlötte a' mit szabad akaratja szerént ajándékoz: az ő fogadása szerént, mellyet fogadott, akképpen tselekedjék, az ő Naziréusságának törvénnye szerént.

II. 22. És szólla az Úr Mósesnek, mondván:

23. Szóllj Áronnak és az ő fiainak, mondván: így áldjátok meg az Izráel' fiait, mondván ő nékiek:

24. Áldjon meg tégedet az Úr, és őrizzen meg tégedet;

25. Világosíttsa meg az Úr az ő ortzáját te rajtad, és könyörűljön te rajtad;

26. Fordíttsa az Úr az ő ortzáját te reád, és adjon békeséget tenéked.

27. És az én nevemet vessék az Izráel' fiaira, és (b) én megáldom őket.

(b) Az az, megáldják az Izráel' népét az én szentséges nevemnek segítségül való hívásával.

VII. RÉSZ.

Megírja Móses, az Izráel' tizenkét nemzetségének tizenkét fejedelmi minémű ajándékokat vittek Isten' eleibe, minekutánna a' szent hajlékot és az óltárt felemelték vólna, minden azokhoz való szerszámokkal egyben.

ÉS lőn a' melly napon elvégezé Móses a' sátornak felemelését, megkené azt, és megszentelé minden edényivel egyben, az óltárt is

és annak minden edényit megkené és megszentelé. 2. *Mós.* 40: 18.

2. Akkoron ajándékokat vivének az Izráelnek fejedelmi, az ő attyok' házának fejei, ezek valának a' nemzetségek' fejedelmi, és ugyan ezek valának a' megszámláltattaknak fejei.

3. És vivék az ő ajándékjokat az Úr' eleibe, hat boríttatott szekereket, és tizenkét ökröket, egy szekeret két fejedelemért, és mindenikért egy egy ökröt; és ajándékon vivék azt a' sátor eleibe.

4. És szólla az Úr Mósesnek, mondván:

5. Vedd el ő tőlök, és szolgáljanak azok a' gyülekezet' sátorának szolgálatjában, és adjad azokat a' Lévitáknak, mindeniknek az ő szolgálatja szerént.

6. Elvévé azért Móses a' szekereket és az ökröket, és adá azokat a' Lévitáknak.

7. Két szekeret és négy ökröt a' Gerson' fiainak, az ő szolgálatjok szerént.

8. Négy szekeret pedig és nyoltz ökröt ada a' Mérári' fiainak, az ő szolgálatjok szerént, Ithamárnak Áron pap' fiának keze alá.

9. A' Kéhát' fiainak pedig semmit sem ada; mert a' szentséges állatok környül való szolgálat vala ő rajtok, mellyet vállokon viselnek vala.

10. Vivének annakokáért a' fejedelmek az óltárnak megszentelésére azon napon, a' mellyen megkenettetett vólt, vivének, mondom, ajándékokat a' fejedelmek az óltár' eleibe.

11. És monda az Úr Mósesnek: a' fejedelmek egygyenként külön külön napon vigyék az ajándékokat az óltárnak megszentelésére.

12. És vivé első napon az ő ajándékát Naasson az Amminádáb' fia, Júda' nemzetségéből.

13. Vala pedig az ő ajándéka egy ezüst tál, száz és harmintz siklust nyomó, egy ezüst pohár hetven siklust nyomó, a' szent siklus szerént, és mind a' kettő tellyes vala minhának való olajjal meghintett 'semlye lisztel.

14. Egy arany kalán tíz siklust nyomó, tellyes jó illatra való szerszámmal.

15. Egy gyermekdéd tinó, egy kos, egy esztendős bárány egészen megégetendő áldozatra.

16. Egy ketske bak a' bűnért.

17. És a' hálaadásnak áldozatjáért két ökör, öt kos, öt ketske bak, öt bárány esztendősök. Ezek Naassonnak az Amminádáb' fiának ajándéki.

18. Másod' napon ajándékot vön Náthanéel, Suárnak fia, Isakár' nemzetségének fejedelme.

19. Elővivé az ő ajándékát egy ezüst tálat, melly száz és harmintz siklust nyomó vala, egy ezüst pohárt, melly hetven siklust nyomó vala, a' szent siklus szerént; mellyek tellyesek valának olajjal meghintett minhának való 'semlye lisztel.

20. Egy arany kalánt tellyest jó illatra való szerszámokkal.

21. Egy gyermekdéd tinót, egy kost, egy esztendős bárányt, tűzzel egészen megemésztendő áldozatra.

22. Egy ketske bakot a' bűnért;

23. És a' hálaadásnak áldozatjáért két ökröt, öt kost, öt bakot, esztendős bárányokat ötöt. Ez Náthanéelnek a' Suár' fiának ajándéka.

24. Harmadik napon a' Zebulon' fiainak fejedelmek, Éliáb a' Hélon' fia.

25. Az ő ajándéka pedig vólt egy ezüst tál száz harmintz siklust nyomó, egy ezüst pohár, hetven siklust nyomó, a' szent siklus szerént; mellyek tellyesek valának olajjal meghintett minhának való 'semlye lisztel.

26. Egy arany kalán harmintz siklust nyomó, jó illatra való szerszámmal tellyes.

27. Egy gyermekdéd tinó, egy kos, egy esztendős bárány, tűzzel egészen megemésztendő áldozatra;

28. Egy ketske bak a' bűnért való áldozatra.

29. És a' hálaadásnak áldozatjáért két ökör, öt kos, öt bak, esztendős bárány öt. Ez vólt Éliábnak a' Hélon' fiának ajándéka.

30. Negyedik napon a' Rúben' fiainak fejedelmek, Élisur, Sédeurnak fia.

31. Az ő ajándéka vólt egy ezüst tál, száz harmintz siklust nyomó, egy ezüst pohár, hetven siklust nyomó, a' szent siklus szerént; mellyek tellyesek valának olajjal meghintett minhára való 'semlye lisztel.

32. Egy arany kalán tíz siklust nyomó, jó illatra való szerszámokkal tellyes.

33. Egy gyermekdéd tinó, egy kos, egy esztendős bárány, tűzzel egészen megemésztendő áldozatra;

34. Egy ketske bak bűnért való áldozatért;

35. És a' hálaadásnak áldozatjáért két ökör, öt kos, öt bak, esztendős bárány öt. Ez volt Élisurnak Sédeur' fiának ajándéka.

36. Ötöd' napon a' Simeon' fiainak fejedelmek Selúmiel, Surisaddainak fia.

37. Az ő ajándéka vólt egy ezüst tál, száz harmintz siklust nyomó, egy ezüst pohár, hetven siklust nyomó, a' szent siklus szerént, mellyek tellyesek valának olajjal meghintett minhára való 'semlye lisztel.

38. Egy arany kalán tíz siklust érő, tellyes jó illatra való szerszámmal.

39. Egy gyermekdéd tinó, egy kos, esztendős bárány, tűzzel egészen megemésztendő áldozatra.

40. Egy ketske bak, bűnért való áldozatra:

41. És hálaadásnak áldozatjáért két ökör, öt kos, öt bak, esztendős bárány öt. Ez vólt Selúmielnek Surisaddai' fiának ajándéka.

42. Hatod' napon a' Gád' fiainak fejedelmek Éliásáf, a' Dével' fia.

43. Az ő ajándéka vólt egy ezüst tál, száz harmintz siklust nyomó, egy ezüst pohár, hetven siklust nyomó, a' szent siklus szerént; mellyek tellyesek valának olajjal meghintett minhára való 'semlye lisztel.

44. Egy arany kalán, tíz siklust nyomó, tellyes jó illatra való szerszámmal.

45. Egy gyermekdéd tinó, egy kos, egy esztendős bárány, tűzzel egészen megemésztendő áldozatra.

46. Egy ketske bak, bűnért való áldozatra.

47. És a' hálaadásnak áldozatjáért két ökör, öt kos, öt bak, esztendős bárány öt. Ez vólt Éliásáfnak, Dével' fiának ajándéka.

48. Heted' napon az Éfraim' fiainak fejedelmek Élisáma, Ammihúd' fia.

49. Az ő ajándéka vólt egy ezüst tál, száz harmintz siklust nyomó, egy ezüst pohár, hetven siklust nyomó, a' szent siklus szerént; mellyek tellyesek valának olajjal meghintett minhára való 'semlye lisztel.

50. Egy arany kalán tíz siklust nyomó, tellyes jó illatra való szerszámmal.

51. Egy gyermekdéd tinó, egy kos, egy esztendős bárány, tűzzel egészen megemésztendő áldozatra.

52. Egy ketske bak a' bűnért való áldozatért.

53. És a' hálaadásnak áldozatjáért két ökör, öt kos, öt bak, esztendős bárány öt. Ez vólt Élisámának Ammihud' fiának ajándéka.

54. Nyoltzad' napon a' Manassé' fiainak fejedelmek Gámliel, Pédasúr' fia.

55. Az ő ajándéka vólt egy ezüst tál, száz harmintz siklust nyomó, egy ezüst pohár hetven siklust nyomó, a' szent siklus szerént; mellyek tellyesek valának olajjal meghintett minhára való 'semlye lisztel.

56. Egy arany kalán tíz siklust nyomó, tellyes jó illatra való szerszámmal.

57. Egy gyermekdéd tinó, egy kos, egy esztendős bárány, tűzzel egészen megemésztendő áldozatra.

58. Egy ketske bak bűnért való áldozatra.

59. És a' hálaadásnak áldozatjáért két ökör, öt kos, öt bak, esztendős bárány öt. Ez vólt Gámlielnek, a' Pédasúr' fiának ajándéka.

60. Kilentzed' napon a' Bénjámin' fiainak fejedelmek Ábidán, a' Gidióni fia.

61. Az ő ajándéka vólt egy ezüst tál, száz harmintz siklust nyomó, egy ezüst pohár, hetven siklust nyomó, a' szent siklus szerént; mellyek tellyesek valának olajjal meghintett minhára való 'semlye lisztel.

62. Egy arany kalán tíz siklust nyomó, jó illatra való szerszámokkal tellyes.

63. Egy gyermekdéd tinó, egy kos, egy esztendős bárány, tűzzel egészen megemésztendő áldozatra.

64. Egy ketske bak bűnért való áldozatra.

65. És a' hálaadásnak áldozatjáért két ökör, öt kos, öt bak, esztendős bárány öt. Ez vólt Ábidánnak Gidióni' fiának ajándéka.

66. Tizedik napon a' Dán' fiainak fejedelmek Áhiézer, az Amisaddai' fia.

67. Az ő ajándéka vólt egy ezüst tál, száz harmintz siklust nyomó, egy ezüst pohár hetven siklust nyomó, a' szent siklus szerént; mellyek tellyesek valának olajjal meghintett minhára való 'semlye lisztel.

68. Egy arany kalán tíz siklust nyomó, jó illatra való szerszámmal tellyes.

69. Egy gyermekdéd tinó, egy kos, egy esztendős bárány, tűzzel egészen megemésztendő áldozatra.

70. Egy ketske bak bűnért való áldozatra:

71. És a' hálaadásnak áldozatjáért két ökör, öt kos, öt bak, esztendős bárány öt. Ez vólt Áhiézernek az Ammisaddai' fiának ajándéka.

72. Tizenegygyedik napon Áser' fiainak fejedelmek Págiel, Okrán fia.

73. Az ő ajándéka vólt egy ezüst tál, száz harmintz siklust nyomó, egy ezüst pohár hetven siklust nyomó, a' szent siklus szerént; mellyek tellyesek valának olajjal meghintett minhának való 'semlye lisztel.

74. Egy arany kalán tíz siklust nyomó, tellyes jó illatra való szerszámmal.

75. Egy gyermekdéd tinó, egy kos, egy esztendős bárány, tűzzel egészen megemésztendő áldozatra.

76. Egy ketske bak bűnért való áldozatra.

77. És a' hálaadásnak áldozatjáért két ökör, öt kos, öt bak, esztendős bárány öt. Ez vólt Págielnek Okrán' fiának ajándéka.

78. Tizenkettődik napon a' Naftali fiainak fejedelmek Áhira, Énán fia.

79. Az ő ajándéka vólt egy ezüst tál, száz harmintz siklust nyomó, egy ezüst pohár hetven siklust nyomó, a' szent siklus szerént; mellyek tellyesek valának olajjal meghintett minhára való 'semlye lisztel.

80. Egy arany kalán tíz siklust nyomó, tellyes jó illatra való szerszámmal.

81. Egy gyermekdéd tinó, egy kos, egy esztendős bárány, tűzzel egészen megemésztendő áldozatra.

82. Egy ketske bak bűnért való áldozatra.

83. És hálaadásnak áldozatjáért két ökör, öt kos, öt bak, esztendős bárány öt. Ez vólt Áhirának, az Énán' fiának ajándéka.

84. Ez vólt az óltárnak megszentelése az napon, a' mellyen megkenetett az Izráelnek fejedelmitől: tizenkét ezüst tálak, tizenkét ezüst poharak, tizenkét arany kalánok.

85. Száz és harmintz siklust nyomó vala egy ezüst tál, és egy ezüst pohár hetven siklust nyomó, az edényeknek minden ezüsti két ezer négy száz siklus, a' szent siklus szerént.

86. Tizenkét arany kalánok jó illatra való szerszámmal tellyesek; tíz siklust nyomók valának a' kalánok a' szent siklus szerént; a' kalánoknak minden arannya, száz húsz siklus.

87. A' tűzzel megemésztendő áldozatra való tulkok, tizenkét gyermekdéd tulkok, tizenkét kos, esztendős bárányok tizenkettő az ő minhájokkal egyben, és tizenkét ketske bakok, bűnért való áldozatra.

88. A' hálaadás' áldozatjának pedig minden ökrei huszonnégy tinók, hatvan kosok, hatvan bakok, esztendős bárányok hatvan. Ez vólt az óltárnak megszentelése minekutánna megkenetetett vólt.

II. 89. Mikor pedig bémégyen vala Móses a' gyülekezetnek sátorába, hogy szóllana ő véle, *Istennel*, hallja vala szavát annak, a' ki véle szóll vala a' kegyelemnek táblájáról, melly vala a' bizonyságtételnek ládáján a' két Kérubimok között: és szóll vala néki.

VIII. RÉSZ.

Parantsolja az Isten, hogy mikor a' gyertyatartón a' lámpásokat avagy szövétnekeket meg akarják gyújtani, mind meggyújtsák. Másodszor bizonyos formát, rendet és módot rendel az Isten, mellynek általa hagyja, hogy a' Lévitákat az első szülöttek' helyén felszenteljék. Utólszor megmondja, mennyi esztendős korokban kezdjék és végezzék az ő szolgálatjokat.

ÉS szólla az Úr Mósesnek, mondván:

2. Szóllj Áronnak, és mond meg ő néki: mikoron meggyújtod a' szövétnekeket, a' gyertyatartó' ellenében minden féle világosságot tégyenek a' hét szövétnekek.

3. És tselekedék ekképpen Áron, és úgy tévé fel a' lámpásokat, hogy a' gyertyatartónak ellenébe világosságot tennének: amiképpen parantsolta vala az Úr Mósesnek.

4. És a' gyertyatartónak az alkotmánnya merő aranyból veretett vala, mind a' szára, mind pedig a' virága, a' példa szerént a' mellyet mutatott vólt az Úr Mósesnek, ollyanképpen tsinálá a' gyertyatartót.

5. Szólla annakfelette az Úr Mósesnek, mondván:

6. (a) Végyed a' Lévitákat az Izráel' fiai közzül, és tisztítsd meg őket.

(a) Az áldozatok környül szolgáltak elöször az Izráelitáknak elsö szülöttjeik, mint megtetszik 2. *Mós.* 24. Az után választja Isten a' Lévitákat az elsö szülöttek' helyébe ő magának, a' szent hajlék körül való szolgálatra, mint ez elött beszéllé Móses *R.* 5. A' Lévitáknak nem vólt szabad az óltárhoz járúlni, a' szent hajlékba menni, és a' szent edényeket illetni; hanem az ő tisztek vólt a' szent haj-

léknak és sátornak hordozása, felállítása. A' szent edényeket noha ők hordozták, de nem vólt szabad ahoz nyúlni. Annakfelette tisztek vólt az áldozatra való barmoknak megölések, megnyúzások, és elkészítések, a' hamunak kihordása. Egy szóval: Áronnak és az ő fiainak szolgái vóltak a' Léviták. Ezek noha a' papokkal egygyütt az Isten' sátora körül vóltak, de az után az ígéretnek földén széllyel külön külön városokban laktak. De örökségek semmi nem vólt, hanem az egész föld' hasznának dézmája vólt övék. A' papoknak az Isten' sátora környül kellett lenniek mindenkor, minthogy annakutánna Jérusálemben a' templom körül kellett lakniok. Ezeknek külön jövedelmek vólt, mert a' Léviták a' tizednek tized' részét adták nékiek, annakfelette az áldozatokból bizonyos részek járt. Ezeknek tisztek vólt az áldozat. Ezeknek vólt szabad bémenni a' szent sátorba. Ezekből megtetszik, hogy noha egy nemzetből valók vóltak a' papok és Léviták: mindazáltal külön tisztek vólt.

7. Így tselekedjél pedig ő vélek hogy megtisztíttsad őket: hintsd ő reájok a' tisztúlásnak vizét, és mind az egész testeket beretválják meg, és mossák meg az ő ruhájokat, és tisztíttassanak meg.

8. Annakutánnna végyenek egy gyermekdéd tinót minhájával egybe, *tudniillik* olajjal meghintetett semlye lisztel, és más gyermekdéd tinót is végyenek bűnért való áldozatra.

9. Akkor vigyed a' Lévitákat a' gyülekezet' eleibe; és gyűjtsd egybe az Izráel' fiainak minden gyülekezetit.

10. Vigyed, *mondom*, a' Lévitákat az Úr' eleibe, és az Izráelnek fiai tegyék az ő kezeket a' Lévitákra.

11. És Áron vigye a' Lévitákat ajándékon az Izráel' fiaitól az Úrnak, hogy szolgáljanak az Úr' szolgálatjában.

12. A' Léviták pedig tegyék az ő kezeket a' tinóknak fejekre; annakutánna áldozzad egygyiket bűnért való áldozatúl, a' másikat pedig tűzzel egészen megemésztendő áldozatúl az Úrnak, a' Lévitáknak megtisztításokra.

13. És állassad a' Lévitákat Áron' eleibe, és az ő fiai' eleibe, és adjad őket ajándékon az Úrnak;

14. És válaszd el a' Lévitákat az Izráel' fiai közzűl, hogy légyenek a' Léviták enyimek.

15. Annakutánna menjenek el a' Léviták a' gyülekezetnek sátorában való szolgálatra, minekutánna megtisztítod őket, és ajándékon viszed őket az Istennek.

16. Mert adattak énnékem az Izráel' fiai közzűl, mind azokért kik az ő annyok' méhét elöször megnyitják, *az az*, az Izráel' fiainak első szülötti helyett vettem őket magamnak.

17. Mert az Izráel' fiai között enyim minden első szülött mind emberek közzűl, és mind oktalan állatok közzűl, az naptól fogva, hogy megöltem minden első szülöttet Égyiptom' földében, magamnak szenteltem azokat. *R.* 3: 13. 2. *Mós.* 13: 2. 22. 29. *és* 34: 19. 3. *Mós.* 27: 26. *Luk.* 2: 23.

18. Vettem pedig *magamnak* a' Lévitákat minden első szülöttek helyett az Izráel' fiai között;

19. És adtam a' Lévitákat ajándékon Áronnak és az ő fiainak az Izráel' fiai közzűl, hogy az Izráel' fiainak tisztekben járjanak a' gyülekezetnek sátorában, és megtisztíttsák az Izráel' fiait; és ne légyen az Izráel' fiaiban tsapás, ha a' szent helyhez közel menéndenek.

20. Úgy tselekedék annakokáért Móses és Áron, és az Izráel' fiainak minden gyülekezeti a' Lévitákkal: mind a' szerént valamint parantsolta vala az Úr Mósesnek a' Léviták felől, olyanképpen tselekedének ő vélek az Izráel' fiai.

21. És megtisztíták magokat a' Léviták, és megmosák az ő ruhájokat, és vivé őket Áron ajándékon az Úr' eleibe, és megtisztítá őket Áron, hogy tisztákká tenné őket.

22. Ezek mikoron elvégeztettek vólna, elkezdék a' Léviták az ő tiszteket a' gyülekezetnek sátorában Áron előtt, és az ő fiai előtt: amiképpen parantsolta vala az Úr Mósesnek a' Léviták felől, ollyanképpen tselekedének vélek.

III. 23. (b) Szólla pedig az Úr Mósesnek, mondván:

(b) Oda fenn a' negyedik részben azt mondja Isten, hogy harmintz esztendős korokban kezdjék a' szolgálatot a' Léviták, itt pedig 25 esztendős korokban: de nintsen ellenkezés a' beszédben, mert 25 esztendős korokban állottak a' tisztbe, gyakorlották magokat a' több Lévitákkal öt esztendeig. Az után tellyességgel béállottak 30 esztendős korokban.

24. Még ez is a' Léviták' tisztekhez való, hogy huszonöt esztendős korától fogva és feljebb menjen bé minden Lévita, hogy a' gyülekezet' sátorának szolgálatjában vitézkedjék.

25. Minekutánna pedig ötven esztendős lészen, megtérjen az ő szolgálatjából, és annakutánna ne szolgáljon;

26. Hanem szolgáljon az ő attyafiaival egyetemben a' gyülekezetnek sátorában, hogy (c) azok az ő tisztekben eljárjanak: de a' szolgálatban ne szolgáljon. Ekképpen tsekedjél a' Lévitákkal az ő szolgálatjokban.

(c) Az az, ebben szolgáljanak, hogy az ő attyokfiait taníttsák, oktassák, és az ő szolgálatjokra vígyázzanak.

IX. RÉSZ.

Parantsolja Isten az Izráel' fiainak az ő kijövések után másod' esztendőben, hogy a' húsvéti bárányt megegyék, és annak innepét megszenteljék. És hagyja, hogy minden esztendőben megszenteljék azt, vagy otthon vágynak vagy idegen földön, vagy lésznek tiszták vagy nem. Utólszor az Izráeliták' meneteleknek és megszállásoknak módját és rendit írja meg Móses.

Szólla pedig az Úr Mósesnek a' Sinai pusztában, második esztendőben hogy kijöttenek Égyiptom' földéből, az első hónapban, mondván:

2. Az Izráel' fiai megszerezzék a' Páskát az ő idejében.

3. E' hónak tizennegyedik napján a' két estve között készíttsétek el azt az ő idejében; minden rendtartás szerént, és minden tzeremóniái szerént szerezzétek meg azt.

4. Szólla annakokáért Móses az Izráel' fiainak, hogy megszereznék a' Páskát.

5. És megszerzék a' Páskát az első hónapban, ugyan azon hónak tizennegyedik napján, a' két estve között, a' Sinai pusztában; mind azok szerént tselekedének az Izráel' fiai, amint az Úr parantsolta vala Mósesnek.

II. 6. Valának pedig némellyek, kik mivelhogy tisztátalanok valának valami holt embernek illetése miatt, nem szerezheték meg a' Páskát azon napon: annakokáért menének Móses' eleibe, és Áron' eleibe azon napon.

7. És mondának azok az emberek ő néki: mi tisztátalanok vagyunk holt embernek illetése miatt; miért tiltattatunk meg, hogy az Úrnak ne vigyünk áldozatot az ő idejében az Izráel' fiai között?

8. És monda ő nékik Móses: légyetek vesz-

teg m'glen megértem mit parantsoljon az Úr ti felöletek.

9. Szólla pedig az Úr Mósesnek, mondván:

10. Szóllj az Izráel' fiainak, mondván: ha valaki ti köztetek tisztátalan lejénd is hólt embernek illetése miatt, avagy meszsze úton lejénd ti közzületek, avagy a' ti nemzetségtek közzül, mindazáltal az Úrnak megszerezze a' Páskát.

11. Másod' hónapon tizennegyedik napján a' két estve között szerezzétek meg azt, kovásztalan kenyerekkel, és keserű fűvekkel egyétek meg azt.

12. Ne hagyjanak abban semmit reggelig, és tetemét annak meg ne törjétek: a' Páskának minden rendtartási szerént szerezzétek azt. 2. *Mós.* 12: 40. *Jan.* 19: 36.

13. A' melly ember pedig tiszta, avagy útban nem lejénd, és megszűnéndik a' Páskának megszerzésétől: kivágattassék az a' lélek az ő népe közzül; mert az Úrnak áldozatját nem vitte fel az ő idejében, az ő bűnének terhét viselje az a' férjfiú.

14. Hogyha pedig jövevény lejénd ti köztetek, és szerzénd Páskát az Úrnak: a' Páskának rendi szerént és annak czeremóniái szerént tselekedjék. Egy rendtartástok légyen néktek, mind a' jövevénynek, 's mind a' földnek lakosának.

III. 15. A' melly nap' pedig felemelteték a' sátor, béfedezé a' felhő a' sátort *nappal*, a' bizonyságtétel' ládája felett; és estve a' sátor felett vala, mint a' tűznek ábrázatja mind reggelig. 2. *Mós.* 40: 34.

16. Úgy vala szüntelen: a' felhő borítja vala azt bé *nappal*, és tűznek ábrázatja éjjel.

17. Mikoron pedig mégyen vala a' felhő a' sátorról, annakutánna elindúlnak vala az Izráel' fiai; és a' helyen aholott a' felhő megáll vala, ott járnak vala tábort az Izráel' fiai.

18. Az Úrnak beszéde szerént mennek vala az Izráel' fiai, és az Úrnak beszéde szerént járnak vala tábort; mind addig míg a' felhő áll vala a' sátoron, ott a' helyen maradnak vala táborban.

19. Mikoron pedig a' felhő a' sátoron sok napig nyugszik vala, akkoron őrzik vala az Izráel' fiai az Úrnak őrizetit, (a) és elébb nem mennek vala.

(a) Az az, az Istennek sátorát felemelvén, foglalatosok valának az Isteni tiszteletben.

20. Mikoron pedig a' felhő kevés napokon marad vala a' sátoron, az Úrnak szava szerént maradnak vala azon helyben, és az Úrnak szavára indúlnak vala.

21. Mikoron pedig a' felhő estvétől fogva reggelig vólna, reggel pedig a' felhő elmenne, akkor indúlnak vala; avagy pedig mikor mind nappal mind éjjel mégyen vala a' felhő, ők is mind addig mennek vala.

22. Vagy két nap, vagy egy hónapon, vagy esztendeig, a' mennyire késik vala a' felhő a' sátoron, megmaradnak vala az Izráel' fiai is, és nem mennek vala tovább; mikoron pedig az mégyen vala, ők is mennek vala.

23. Az Úrnak beszéde szerént járnak vala tábort, és az Úrnak beszéde szerént indúlnak vala; az Úrnak beszédit megtartják vala, az Úrnak Móses által való parantsolatja szerént.

X. RÉSZ.

Parantsolja Isten Mósesnek, hogy két ezüst kürtöt tsináltasson, mellyekkel vagy mind a' sokaságot, vagy tsak a' fejedelmeket egybe hívja, és mellyekkel kürtöljenek az indúlásnak és áldozatnak idején. Másodszor beszélli Móses, minémű rendel indúltak ki a' Sinai hegy alól. Utólszor azt is megírja, minémű imádságot tett, mikor a' szent ládával elindúltak, és mikor megállottak.

ISMÉT szólla az Úr Mósesnek, mondván:

2. Tsináltass magadnak két ezüst kürtöt; merő ezüstből verettettek légyenek; hogy azokkal a' gyülekezetet öszvegyűjthessed, és jelt adhass mikor kelljen a' tábornak indúlni.

3. És mikoron kürtölnek azokkal, öszvegyűljön te hozzád mind az egész sereg, a' gyülekezet' sátorának ajtaja' eleibe.

4. Ha pedig tsak egy kürtel kürtölnek, akkor gyűljenek te hozzád a' fejedelmek, az Izráel' ezerinek fejei.

5. Ha pedig kürtöléndetek indúlót, akkor indúljanak azoknak tábori, a' kik napkelet felől járnak tábort.

6. Mikoron pedig kürtöléndetek indúlót másodszor, akkor indúljon azoknak táborok, kik dél felől járnak tábort; mert mikor indúlniok kell, készülőt kell fúni.

7. Mikoron pedig öszvegyűjtitek a' gyülekezetet, akkoron egy módú zengéssel kürtöljetek, és ne fújjatok indúlót.

8. Az Áron' fiai pedig a' papok kürtöljenek azokkal a' kürtökkel, és ez légyen ti köztetek örökké való rendtartás a' ti nemzetségtek között.

9. És mikoron mentek viadalra a' ti földetekben a' titeket háborító ellenségtek ellen, akkor is azokkal a' kürtökkel indúlót kürtöljetek, és emlékezetben lésztek a' ti Uratok Istentek előtt, és megszabadúltok a' ti ellenségeitektől.

10. Annakfelette a' ti vígasságtoknak napján, és a' ti innepnapjaitokban, és a' ti hónapitoknak kezdetiben, kürtöljetek azokkal a' kürtökkel a' tűzzel egészen megemésztendő áldozatitokra, és a' ti hálaadó áldozatitokra: és lésznek tinéktek emlékezetre a' ti Istentek előtt. Én vagyok a' ti Uratok Istentek.

II. 11. (a) Vala pedig másod' esztendőben, második hónapban, a' hónapnak huszadik napján; elméne a' felhő a' bizonyság tételnek sátoráról.

(a) E' versből megtetszik, hogy az Izráeliták a' Sinai hegy alatt egynéhány nap híjján egész esztendeig vóltak. Mert Áprilisnek tizenötödik napján indúltak ki Égyiptomból; Májusban bujdostak, Juniusnak első napján mentek a' Sinai hegy alá. Második esztendőben Májusnak huszadik napján indúltak el onnét, amint itt mondja Móses. Továbbá e' verstől fogva ennek a' Könyvnek huszadik részéig írattatnak Mósestől azok a' dolgok, mellyek lettek a' kijövetelnek második esztendejétől fogva tellyes harmintz nyoltz esztendeig. Mert itt azt mondja Móses, hogy a' Sinai hegy alól indúltak második esztendőben, mikor az Isten' sátorától a' felhő elindúlt volna. A' huszadik részben pedig írja Áron pap' halálát, melly lett a' kijöveteltől fogva negyvenedik esztendőben. 4. *Mós.* 33. Azért a' Móses' második Könyvének tizennegyedik részétől fogva a' negyedik könyvnek huszadik részéig harmintzkilentz esztendőnek históriája írattatik meg. A' huszadik résztől fogva az utólsó Könyvnek a' végéig, az utólsó, az az, a' negyvenedik esztendőnek históriája írattatik meg.

12. És elindúlának az Izráel' fiai az ő menéseknek rendi szerént a' Sinai pusztából, és megállapodék a' felhő a' Páránnak pusztájában.

13. Elindúlának annakokáért először az Úrnak Móses által való parantsolatja szerént:

14. És kezde menni először a' Júda' fiai' nemzetségének táborának zászlója az ő seregi sze-

rént; és az ő seregének fejedelme vala Naasson, Amminádáb' fia.

15. Az Isakár' fiai' nemzetséginek fejedelme vala Náthanéel, Suárnak fia.

16. És a' Zebulon' fiai' nemzetséginek fejedelme vala Éliáb, Élonnak fia.

17. És letévén a' sátort, elindúlának Gersonnak és Mérárinak fiai, kik viselik vala azt.

18. Annakutánna kezde menni a' Rúben' táborának zászlója, az ő seregek szerént; és az ő seregének fejedelme vala Élisúr, Sédeúrnak fia.

19. A' Simeon' fiai' nemzetségének pedig fejedelme vala Selúmiel, Surisaddai' fia.

20. És a' Gád' fiai' nemzetségének fejedelme vala Éliásáf, Dévelnek fia.

21. Elindúlának a' Kéhátiták is, kik viselik vala a' szent hajlékot, és amazok felvonszák vala a' sátort, míg ezek oda jutnak vala.

22. Annakutánna kezde menni az Éfraim' fiai' nemzetséginek zászlója, az ő seregi szerént; és az ő seregének fejedelme vala Élisáma, Ammihud' fia.

23. A' Manassé' fiai' nemzetsége' seregének fejedelme vala Gámliel, Pédasúr' fia.

24. A' Bénjámin' fiai' nemzetsége' seregének fejedelme vala Ábidán, Gideóni' fia.

25. Utólszor megindúla a' Dán' fiai' táborának zászlója, mind az egész tábornak maradékát véle vívén az ő serege szerént; és az ő seregének fejedelme vala Áhiézer, Ammisaddai' fia.

26. Az Áser' fiai' nemzetsége' seregének pedig fejedelme vala Págiel, Okrán' fia.

27. És a' Naftali' fiai' nemzetsége' seregének fejedelme vala Áhira, Énán' fia.

28. Ezek az Izráel' fiainak menetelek az ő seregek szerént, és ekképpen mentenek.

III. 29. (b) Monda pedig Móses a' Midiánból való Hóbábnak, Rével' fiának, az ő ipának: elmégyünk mi a' helyre, a' melly felől szóllott az Úr; azt adom, *úgy mond*, tinéktek; jöjj el vélünk, és jól tészünk véled: mert az Úr jót ígért az Izráelnek.

(b) Móses az ő ipát Jetrót, kit itt nevez Hóbábnak, hívja véle az ígéretnek földére. Hogy pedig az Jetró vólt, megtetszik abból, mert Rével' fiának mondja; Jetrót is pedig 2. *Mós.* 2. Rével' fiának mondja. Ugyan erről vagyon emlékezet *Bír.* 1: 4. 1. *Sám.* 15. 1. *Krón.* 2. *Jerem.* 35. Melly helyekből megtetszik, hogy ha először el nem ment is Jetró a' Móses' kérésére, de azután a' népnek utánna ment. Azért némellyek így fordítják: nem mégyek most el, hanem minekutánna az én földembe mégyek. Némellyek azt mondják, hogy ez a' Hóbáb fia vólt Jetrónak.

30. Ki felele néki: nem mégyek, hanem az én földemre és az én rokonságim közzé mégyek.

31. És monda Móses: kérlek ne hagyj el bennünket; mert te tudod, hol kell megszállanunk a' pusztában, és légy minékünk szemünk gyanánt.

32. És ha eljövéndesz vélünk, valami jót az Úr mi vélünk tselekeszik, te véled közöljük azt.

IV. 33. Elmenének annakokáért az Úr' hegyétől három napi járó földön; és az Úr' szövetségének ládája mégyen vala ő előttök három napi járó földön, hogy megmutatná nékiek, holott kellene megállaniok.

34. És az Úr' felhője vala ő rajtok nappal, mikoron mennének az ő táborokból.

35. Mikor pedig el akarták indítani a' ládát, ezt mondja vala Móses: kelj fel Uram, és széledjenek el a' te ellenségid, és fussanak el, a' kik tégedet gyűlölnek, a' te ortzád előtt. *'Sólt.* 68: 2.

36. Mikoron pedig megáll vala, ezt mondja vala: adj nyúgodalmat Úram az Izráelnek tíz ezerszer való ezerinek.

XI. RÉSZ.

Az Izráel' népe panaszolkodik az Isten ellen; felgerjed az Isten' haragjának tüze ellenek: de azt Móses mególtja könyörgésével. Az után ismét húst kívánnak, és a' mannát megútálván, zúgolódnak Isten ellen. Móses panaszolkodik az ő nagy terhéről és nyomorúságáról. Az Isten azért ád melléje hetven férjfiakat, de a' húst kívánó népet igen megbünteti.

ÉS támada a' nép között zúgolódás, és nem tetszék az Úr' füleiben; mert meghallá az Úr, és megharagudván felgerjede ő ellenek az ő tüze, és megemészté a' tábornak utólsó szélét.

2. Kiálta annakokáért a' nép Mósesre, és könyörge Móses az Úrnak, és megszűnék a' tűz.

3. És nevezé azt a' helyet (a) Thabberának, mert meggyúlladott vala ő ellenek az Úrnak tüze.

(a) Thabbera, az az, gyúlladás.

II. 4. És a' gyülevész nép, melly vala ő közöttök, kívánságba esék: annakokáért az Izráel' fiai is elfordúlván sírának, és mondának: kitsoda ád minékünk húst ennünk?

5. Megemlékezünk a' halakról a' mellyeket ettünk Egyiptomban ingyen, az ugorkákról, és a' dinnyékről, és a' párhagymákról, és a' veres hagymákról, és a' foghagymákról. 1. *Kór.* 10: 6.

6. Most pedig a' mi lelkünk megszáradott, és a' mi szemeink semmit egyebet a' mannánál nem látnak.

7. A' manna pedig ollyan vala, mint a' kóriándrom' magva, és az ő színe mint a' bdelliom drága kőnek színe. 2. *Mós.* 16: 14. *'Sólt.* 78: 24. *Ján.* 6: 31.

8. Kiomol vala pedig a' nép, és szedék a' mannát, és megőrlék malmokban, avagy megtörék mo'sárban, és megfőzék fazékban, és tsinálnak vala abból hamuban sült pogátsákat; az íze pedig annak vólt, mint az új olajnak íze.

9. Mikoron pedig a' harmat leszáll vala a' táborra éjjel, a' manna is mindjárt leszáll vala arra.

10. Annakokáért meghallá Móses, hogy sírna a' nép az ő házoknépe szerént, ki ki az ő sátorának ajtaja előtt: annakokáért felgerjede az Úrnak haragja felette igen, Mósesnek sem tetszék.

11. És monda Móses az Úrnak: miért nyomorítád meg illyen módon a' te szolgádat? és miért nem találék kegyelmet a' te szemeid előtt: hogy az egész népnek terhét én reám vetnéd?

12. Avagy én tőlem fogantatott-é mind az egész nép? avagy én szültem-é ötet, hogy azt mondod nékem: hordozd ötet a' te kebeledben, amiképpen hordozni szokta a' dajka a' szopó gyermeket, arra a' földre, a' mellyről megesküdtél az ő attyoknak.

13. Hol végyek én húst, hogy adjam azt az egész népnek? mert sírnak én előttem, azt mondván: adj minékünk húst, hogy együnk.

14. Nem viselhetem mind az egész népet, mert erőm felett vagyon.

15. Hogyha így tselekeszel te én velem, kérlek ölj meg immár engemet, ölj meg, ha te előtted

ted kedves vagyok; és ne lássam az én nyavalyámat.

16. Monda azért az Úr Mósesnek: gyüjtsd egybe a' hetven férjfiakat az Izráelnek vénei közzül, a' kiket tudsz, hogy a' népnek vénei légyenek, és annak fejedelmi; és vigyed öket a' gyülekezet' sátorának ajtajához, és álljanak ott te veled:

17. Akkor alászállok, és szóllok ott te véled; és elszakasztok abból a' lélekből, (b) a' melly vagyon te benned, és viseljék te véled a' népnek terhét, és ne viseljed te magad.

(b) Az az, adok némellyeket az én lelkemnek azokból a' kegyelmeiből azoknak a' férjfiaknak, melly kegyelmekkel téged' bőven megáldottalak.

18. A' népnek pedig mondjad: készíttsétek magatokat holnapra, és húst esztek; mert sírtatok az Úr' hallására, mondván: kitsoda ád minékünk húst ennünk? Bizonyára jobban vala minékünk dolgunk Égyiptomban: azért az Úr ád tinéktek húst, és enni fogtok.

19. Nem tsak egy napon esztek, sem kettőn, sem öt napon, sem tíz napon, sem húsz napon;

20. Hanem egy hónapig, míglen kijöjjön a' ti órrotokon is, és ugyan megútáljátok: annakokáért hogy megútáltátok az Urat, a' ki vagyon ti köztetek; és sírtatok ő előtte, mondván: miért jöttünk ide ki Égyiptomból?

21. És monda Móses: (c) hat százezer gyalog e' nép, a' kik között vagyok én; és te azt mondod: húst adok ő nékiek, és esznek egy hónapig.

(c) Mósesnek nagy esete; mert nem hiszi, hogy Isten a' népet megelégítheti a' pusztában hússal.

22. Nemde ökrök és juhok vágattatnak-é ő nékik, hogy elég légyen ő nékik? avagy a' tengernek minden halai öszvegyüjtettetnek-é nékiek, hogy elég légyen nékiek? *Ján.* 6: 7.

23. Akkoron monda az Úr Mósesnek: avagy megrövidült-é az Úrnak keze? Majd meglátod, hogyha bétellyesedik-é az én beszédem, avagy nem? *Ésa.* 50: 2. *és* 59: 1.

24. Kiméne pedig Móses a' néphez, és megmondá nékiek az Úr' beszédét; és öszvegyüjté a' hetven férjfiakat a' népnek vénei közzül, (d) kiket állata a' sátor környül.

(d) Hetven bírák. Ez a' rendtartás megmaradott Izráelben mind a' Krisztusig.

25. Akkoron leszálla az Úr felhőben, és szólla ő néki; és elszakaszta abból a' lélekből, a' melly vala ő benne, és helyhezteté a' hetven vén férjfiakba; mikor pedig megnyúgodott vólna ő rajtok a' lélek, prófétálának akkor.

26. Elmaradának pedig két férjfiak a' táborban, egygyiknek neve Eldád, és a' másiknak neve Médád, és ezekenn is megnyúgodott vala a' lélek, mert azok is valának a' béíratott hetven vének közzül valók: de nem mentek vala a' sátorba, és prófétálnak vala ők is a' táborban.

27. Elfutamék azért egy ember, és megjelenté Mósesnek, és monda: Eldád és Médád prófétálnak a' táborban.

28. Akkor felele Jósué a' Nun' fia, Mósesnek szolgája az ő ifjai (e) közzül, és monda: Uram Móses tiltsd meg öket.

(e) Vagy így: ki Mósesnek szolgája vala gyermekségétől fogva.

29. Kinek felele Móses: avagy én érettem irigykedel-é? Vajha az Úrnak minden népei próféták vólnának, és adná az Úr az ő lelkét ő belőjek.

30. Annakokáért viszszatére Móses a' táborba, ő és az Izráelnek vénei.

31. És szél jöve ki az Úrtól, és hoza fürjeket a' tengerből, és botsátá a' táborra egy napi járó földig egy felől, és egy napi járó földig más felől, a' tábor környül, és úgymint két sing magasságnyira a' földnek színén. (f) 2. *Mós.* 16: 13. *'Sólt.* 78: 26.

(f) Kétszer adott az Isten fürjeket az Izráelitáknak: először a' Sina' pusztájában Elim között és a' Sinai hegy között. 2. Mós. 6. Másodszor Thabberánál, vagy Kibroth Hathavánál.

32. Akkoron felkele a' nép azon egész napon, és egész éjjel, az egész következő napon, és gyüjtének magoknak fürjeket; a' ki kevesbet gyüjtött, gyüjtött tíz rakásokat, és szépen kiterjeszték azokat magoknak a' tábor környül.

33. A' hús még fogaik között vala, és még meg nem emésztették vala, akkoron az Úrnak haragja felgerjede a' népre, és megveré az Úr a' népet felette nagy tsapással.

34. Annakokáért nevezé azt a' helyet Kibrot-hathavahnak; (g) mert ott temették el a kívánó népet.

(g) Kibrot-hathavah, az az, kívánságnak koporsója.

35. A' Kibrot-hathavahtúl elméne a' nép Haserothba, és megállának azon a' helyen.

XII. RÉSZ.

Mária és Áron Móses ellen támadnak. Az Isten megmondja, hogy minden prófétánál betsületesb ő előttè Móses. És Máriát megbünteti neted' napig való poklossággal, mellyért kirekesztetik a' táborból.

MÁRIA pedig és Áron szóllának Móses ellen az ő feleségéért, kit Kús tartományból vett vala, hogy tudniillik a' Kús (a) tartományból való aszszonyt vette vólna feleségül.

(a) Kús Szeretsen ország. Kús tartományból valónak mondja Tzipporát, vagy a' feketeségért, vagy azért, hogy a' Midián' tartománnya szomszédságában vólt Szeretsen országnak.

2. És mondának: avagy tsak Móses által szóllott-é az Úr? avagy nem szóllott-é mi általunkis? És meghallá az Úr.

3. (Maga az az ember, Móses, szelíd ember vala, minden emberek felett, kik e' föld' színén valának.)

II. 4. Mindjárt azért monda az Úr Mosesnek, és Áronnak, és Máriának: menjetek ki ti hárman a' gyülekezetnek sátorába, és kimenének ők hárman.

5. Akkor leszálla az Úr felhőnek oszlopában, és megálla a' sátornak ajtajánál; és mikor szólította vólna Mósest és Máriát, kimenének mind ketten.

6. Kiknek monda: halljátok meg mostan az én beszédemet. Ha valaki az Úrnak Prófétája lejénd ti köztetek, én megjelenek annak látásban, vagy álomban szóllok azzal. (b)

(b) Az Isten régen a' Prófétáknak látásban és álomban jelentette meg magát.

7. Nem ollyanképpen *szóllok* az én szolgámnak Mósesnek, ki az én egész házamban hív. *'Sid.* 3: 2.

8. Szemtől szemben szóllok ő véle és nyilván való látásban; nem homályos beszédek által: hanem az Úrnak hasonlatosságát látja. Mi az oka azért, hogy nem féltetek szóllani az én szolgám ellen Móses ellen?

9. És felgyúllada az Úr' haragja ő reájok, és elméne.

III. 10. És a' felhő elméne a' sátor feljül; és ímé Mária vala bélpoklos, fejér mint a' hó; és tekinté Áron Máriát, és ímé bélpoklos vala.

IV. 11. Monda azért Áron Mósesnek: kérlek édes uram, ne tulajdoníttsad minékünk e' bűnt; mert bolondúl tselekedtünk, és igen vétkeztünk.

12. Kérlek ne légyen ollyan *Mária* mint a' holt, mellynek húsának fele megemésztetik, mikor az ő annyának méhéből kijő.

13. Móses azért kiálta az Úrhoz, mondván: Isten, kérlek gyógyítsd meg mostan őtet!

14. Felele az Úr Mósesnek: ha tsak az attya pökött vólna is az ő ortzájára, avagy nem kellene-é szégyenleni azt heted' napig? Rekesztessék ki hét napon a' táboron kívül, és annakutánna hívattassék viszsza.

15. Annakokáért kirekeszteték Mária a' táboron kívül hét napiglan; és a' nép ki nem indúla helyéből, miglen viszszahívattatnék Mária.

XIII. RÉSZ.

Az Isten' parantsolatja szerént kémeket küld Móses az ígéret' földének megkémlelésére, kik mikor negyven nap múlva megjöttek vólna, a' népet elrettenték a' bémeneteltől. Káleb bíztatja, és inti őket a' menetelre.

Annakutánna pedig elméne a' nép Haseróthból, és tábort járának Páránnak pusztájában.

2. És szólla az Úr Mósesnek, mondván:

3. Botsáss férjfiakat, a' kik megkémleljék a' Kanaán' földét, mellyet én adok az Izráel' fiainak, az ő attyoknak mindenik nemzetségéből egy egy férjfiat küldjetek, kik közzül mindenik fő ember légyen ő közöttök.

4. Elküldé azért őket Móses Páránnak pusztájából az Úrnak beszéde szerént; és mindnyájan azok a' férjfiak az Izráel' fiai között fő emberek valának.

5. Ezek pedig azoknak nevek: a' Rúben nemzetségéből Sammua, a' Zakkúr' fia.

6. A' Simeon' nemzetségéből Safát, a' Hóri' fia.

7. A' Júda' nemzetségéből Káleb, a' Jéfunné' fia.

8. Az Isakár' nemzetségéből Igál, a' Józef' fia.

9. Az Éfraim' nemzetségéből Hósea, a' Nun' fia. (†)

(†) Ez Jósué. v. 17.

10. A' Bénjámin' nemzetségéből Pálthi, Rafun' fia.

11. A' Zebulon' nemzetségéből Gaddiel, a' Sódi' fia.

12. A' Józef' nemzetségéből, a' Manassé' nemzetségéből Gaddi, a' Súsi' fia.

13. A' Dán' nemzetségéből Ammiel, a' Gemálli' fia.

14. Az Áser' nemzetsége közzül Sethúr, a' Mikáel' fia.

15. A' Naftali' nemzetségéből Náhbi, a' Volfsi' fia.

16. A' Gád' nemzetségéből Guel, a' Mákhi' fia.

17. Ezek a' férjfiaknak nevek, kiket botsátott Móses a' földnek megkémlelésére; és nevezé Móses Hóseát a' Nun' fiát Jósuénak.

18. Elbotsátá azért őket Móses a' Kanaán' földének megkémlelésére, mondván ő nékiek: ménjetek fel erre dél felől, és hágjátok által a' hegyeket.

19. És szorgalmatosan meglássátok a' földet minémű légyen, és a' népet, melly lakozik abban, hogyha erős-é, avagy erőtlen? hogyha kevés-é, vagy sok?

20. Minémű légyen a' föld, mellyben lakozik? hogyha jó-é, vagy hitván? és minémű városok, mellyekben lakozik? hogyha táborban-é avagy erősségben lakozik?

21. Ismét, minémű a' föld? hogyha kövér-é, avagy sovány? hogyha vagynak-é abban élőfák, avagy nintsenek? Légyetek bátorságosok, és szakaszszatok a' földnek gyümöltséből; azok a' napok pedig valának a' szőlő' zsendülésének napjai.

22. Felmenének annakokáért, és megkémlelék a' földet a' Sin' pusztájától fogva mind Rehóbig, mellyen Hamath felé mennek.

23. És felmenének dél felől, és jutának Hebronig; vala pedig ott Ahimán, Sésai, és Thalmai, az Anák' fiai; Hebron pedig hét esztendővel építtetett Égyiptomnak Soán nevű városa előtt.

24. Jutának annakokáért az Eskol' völgyéig, és lemetszének ott egy szőlő veszszőt egy fürt szőlővel, és ketten vivék azt rúdon; és a' pomagránátokból is, és a' figékből is *szakasztának*. 5. *Mós.* 1: 24.

25. Az a' hely hívattaték Eskol' völgyének a' fürt szőlőért, mellyet lemetszettenek vala onnét az Izráel' fiai.

26. Megtérének pedig a' földnek kémlelésétől negyven nap elmúlván.

27. És menének Móseshez és Áronhoz, és az Izráel' fiainak minden gyülekezetihez a' Párán' pusztájába Kádesbe; (a) és megvivék nékiek e' dolgot, és az egész gyülekezetnek; és megmutaták ő nékiek a' földnek gyümöltsét.

(a) Kádes, városnak neve az Édomiták' határában. 20. vers.

28. És megbeszéllék azok, és azt mondák: elmentünk arra a' földre, a' mellyre küldöttél minket, és bizonyára téjjel, mézzel folyó, és ez az ő gyümöltse.

29. Tsakhogy erős a' nép, a' melly lakja azt, és a' városok erősek és felette nagyok; ezeknek felette az Anák' fiait láttuk ott.

30. Az Amalék lakik a' dél felől való földön, és a' Kittéus, és a' Jebuzéus, és Emorréus laknak a' hegyeken, a' Kananéus pedig lakik a' tenger mellett, és a' Jordán' partján.

31. És jóllehet Káleb hallgatásra inté a' népet Móses előtt. (Mert azt mondja vala: valóban elmenjünk, hogy örökségül bírjuk a' földet; mert kétség nélkül megvehetjük azt.)

32. Mindazáltal a' férjfiak a' kik felmentek vala véle, azt mondják vala: nem mehetünk fel a' nép ellen; mert nálunknál erősebb.

33. És alázák azt a' földet, mellyet megkémleltek, az Izráel' fiai előtt, mondván: az a' föld, a' mellyen általmentünk, hogy megkémlelnénk azt, megemészti az ő lakóit (b); az emberek is mind a' kiket láttunk ő közöttök, magas állapatú emberek.

(b) Megemészti lakóit, az az, nehéz élő föld, annyira hogy azon való munkálkodásban megemésztetik az embernek ereje.

34. Annakfelette láttunk ott Óriásokat az Anák' fiait, az Óriások neme közzül; és láttatunk

vala magunknak ollyanoknak mint a' sáskák, azonképpen az ő szemek előtt is ollyanoknak láttatunk vala.

XIV. RÉSZ.

Az Izráel' fiai minekutánna hallották vólna a' kémeknek beszédeket, kétségbe esnek, sirnak, panaszolkodnak. Épyiptomba viszsza akarnak térni, akarják Mósest és Áron papot megölni. Az Isten' ditsősége megjelenik nékik. Akarja Isten elveszteni a' népet. Móses megengeszteli az Istent, mindazáltal megesküszik hogy bé nem viszi őket az ígéretnek földére. Megparantsolja Isten azért hogy térjenek viszsza a' veres tenger' útjára, hogy negyven esztendeig bújdossanak míg nem mind megemésztetnek és meghalnak, kik húsz esztendőnek felette vagynak, Jósuétól és Kálebtől megválva. A' nép megbánnya bűnét, akarnak elmenni az ígéretnek földére de hijában, és az ellenség megveri őket.

Annakokáért felemelé az egész gyülekezet az ő szavát, és síra a' nép azon éjjel:

2. És zúgolódának Móses ellen és Áron ellen mindnyáján az Izráel' fiai: és monda ő nékik az egész sokaság: vajha haltunk vólna meg Égyiptomnak földében, avagy ebben a' pusztában vajha meghalnánk.

3. És miért viszen bé bennünket az Úr erre a' földre? hogy fegyver miatt hülljunk el? és a' mi feleségink, és a' mi kitsinkéink prédára légyenek? nemde nem jobb vólna-é minékünk megtérnünk Égyiptomba?

4. És monda egygyik a' másiknak: szerezzünk előttünk járót, és térjünk meg Égyiptomba.

5. Akkor artzal leborúlának Móses és Áron az Izráel' fiainak gyülekezetinek minden serege előtt:

II. 6. Josué pedig a' Nun' fia, Káleb a' Jefunne' fia, a' kik valának a' földnek megkémlelői közzűl, meghasogaták az ő ruhájokat.

7. És szóllának az Izráel' fiainak egész gyülekezetinek, mondván: a' föld a' mellyen általmentünk hogy megkémleljük azt, felette jó föld.

8. Ha az Úrnak jó kedve lészen mi rajtunk, béviszen minket arra a' földre, és azt minékünk adja, melly téjjel mézzel folyó föld.

9. Tsak hogy ne légyetek az Úr ellen tusakodók; se ne féljetek e' földnek népétől, (a) mert nem külömbek mint a' mi kenyerünk: eltávozott az ő óltalmok ő tőlök, de az Úr mivelünk vagyon; azért ne féljetek tőlök.

(a) Mint a' mi kenyerünk az az, olly könnyen megronthatjuk, melly könnyen a' kenyeret megeszük.

10. Akkor magában mind az egész gyülekezet arról tanátskozik vala, hogy megköveznék őket: de az Úrnak ditsősége megjelenék a' gyülekezetnek sátorában az Izráel' minden fiainak:

III. 11. És monda az Úr Mósesnek: vallyon míglen ingerel engemet e' nép? és míglen nem hisznek énnékem minden tsuda tételimnek, mellyeket tselekedtem ő közöttök?

12. Megverem őket dög halállal és elvesztem őket; téged' pedig tészlek nagy néppé, és ő nálánál erősebbé.

IV. 13. És monda Móses az Úrnak: meghallják az Égyiptombéliek (mert kihoztad a' te nagy hatalmasságod által e' népet ő közzűlök.) 2. *Mós.* 32: 12.

14. És azt mondják e' földnek lakosival egyben; mert meghallották hogy te Uram e' nép között vagy; és hogy szemtűl szemben megjelentetted magadat te Uram, és hogy a' te felhőd vagyon ő rajtok, és felhőnek oszlopában jársz nappal ő előttök, és éjjel tűznek oszlopában. 2. *Mós.* 13: 21.

15. Ha azért mind egygyig elvesztenéd e' népet, így szóllanának a' pogányok, kik hallották a' te híredet:

16. Mivelhogy az Úr bé nem vihette e' népet a' földre, mellyről megesküdt vólt nékiek, azért vesztette el őket a' pusztában.

17. Mostan azért esmértessék meg kérlek az Úrnak az ő erőssége, amiképpen szóllottál, mondván:

18. Az Úr késedelmes a' haragra, és kegyelemmel bővölködő, a' hamisságnak és a' bűnnek megbotsátója; ki a' bűnöst nem hadja büntetés nélkül, ki meglátogatja az atyáknak álnokságokat a' fiakban harmad' és negyed' iziglen. 2. *Mós.* 34: 6. *Sólt.* 86: 15. *és* 103: 8. *és* 145: 8. 2. *Mós.* 20: 5. 5. *Mós.* 5: 10.

19. Kérlek kedvezz e' nép' hamisságának a' te irgalmasságodnak nagy vólta szerént; amiképpen kedveztél e' népnek Égyiptomtól fogva mind eddig.

V. 20. És monda a' Jehova: megkegyelmeztem a' te beszéded szerént.

21. De mindazáltal ne éljek én, és az én ditsőségem mind az egész földet bé ne töltse.

22. Mivelhogy azok a' kik látták az én ditsőségemet, és az én tsudáimat, mellyeket tselekedtem Égyiptomban és a' pusztában; megkésértettek engemet immár tízszer, (b) és nem engedtenek az én szómnak;

(b) Tízszer, az az, sokszor, mert az Írásban gyakorta bizonyos szám vétetik bizonytalanért.

23. Ha látándják a' földet mellyről megesküdtem az ő attyoknak; senki nem látja, mondom, azt azok közzűl, a' kik engemet ingerlettenek.

24. De az én szolgámat Kálebet, mivelhogy más lélek vólt véle, és eltökéllette hogy én utánnam járjon, béviszem őtet abba a' földbe, mellyre bément vala, és az ő magva örökségűl bírja azt. *Jós.* 14: 8, 9.

25. De az Amalék és a' Kananéus lakik a' völgyben: hólnap megtérjetek és menjetek a' pusztába, a' veres tenger után. (c)

(c) A' hitetlenség' büntetésének példája. Mert Isten az Izráelitákat viszsza téríti, hogy a' pusztában bújdosván negyven esztendeig mind meghaljanak, és tsak az ő fiaik menjenek bé az ígéretnek földére. A' régiek közzűl pedig tsak Jósué és Káleb menjen be.

26. Szólla annakfelette az Úr Mosesnek és Áronnak, mondván:

27. Míglen szenvedem e' gonosz gyülekezetet, a' melly zúgolódik én ellenem? Meddig kell hallanom az Izráel' fiainak zúgolódásokat, kik én ellenem zúgolódnak? *Sólt.* 106: 26. *Sid.* 3: 17.

28. Mond meg ő nékiek: Élek én, azt mondja az Úr, ha szinte úgy nem tselekeszem véletek, amiképpen szóllottatok az én füleim' hallására. *R.* 26: 65. *és* 32: 11.

29. E' pusztában húllanak el a' ti holt testeitek, és mindnyáján azok a' kik megszámláltattanak, minden ti számatok szerént húsz esztendőstől fogva, és feljebb, kik zúgolódtatok én ellenem; 5. *Mós.* 1: 35. *Sid.* 3: 15.

30. És senki bé nem mégyen a' földre, melly-

ért felemeltem az én kezemet, (d) hogy helyheztetnélek titeket abba, Kálebtől Jefunne' fiától és Jósuétől a' Nun' fiától megválva; *Jós.* 24: 6.

(d) A' kéznek felemelése a' szent írásban esküvésért vétetik.

31. És a' ti kitsinykéitektől megválva, a' kik felől azt mondátok, hogy prédára lésznek; mert béviszem őket, és bírják azt a' földet mellyet megútáltatok.

32. A' ti holt testeitek pedig a' pusztában húllanak el.

33. A' ti fiaitok pedig mint a' pásztorok bujdosnak a' pusztában negyven esztendeig, és viselik a' ti paráználkodástoknak büntetését, míglen megemésztessenek a' ti holt testeitek ezen pusztában.

34. A' napoknak számok szerént a' mellyeken megkémleltétek a' földet, tudniillik negyven napokon; minden napért egy egy esztendő, hordozzátok a' ti hamisságtoknak büntetését negyven esztendeig; és meglátjátok az én tőlem való elszakadásnak büntetését.

35. Én Úr szóllottam; hogy ha ezt nem mivelem mind az egész gonosz gyülekezettel, melly öszvegyülekezett vala én ellenem, (e) ebben a' pusztában emésztetnek meg, és ott halnak meg.

(e) Esküvésnek formája, mintha azt mondaná az Isten: bátor ne légyek igaz Isten, ha ezt nem mivelem.

36. A' férjfiak annakokáért a' kiket botsátott vólt Móses a' földnek megkémlelésére; mivelhogy onnét megtérvén zúgolódásra indították vala ő ellene mind az egész gyülekezetet, alázván a' földet:

37. Meghalának, mondom, azok az emberek az Úr előtt tsapás által, a' kik a' földet alázták vala. 1. *Kór.* 10: 10. *Júda. v.* 5.

38. Jósué pedig a' Nun' fia, és Káleb a' Jefunne' fia, elevenen maradának, azok közzül a' kik mentek vala a' földet megkémlelni.

VI. 39. Minekutánna azért megmondotta vólna Móses e' beszédeket mind az Izráel' fiainak, a' nép felette igen keserge.

40. És felkelének reggel és felmenének a' hegynek tetejére, mondván: ímé készek vagyunk elmenni a' helyre, a' mellyről szóllott az Úr; mert vétkeztünk ellene.

41. És monda Móses: miért szegitek meg illyen módon az Úrnak beszédét? Kétség nélkül nem mégyen az véghez. 5. *Mós.* 1: 41.

42. Fel ne menjetek, mert nem lészen az Úr ti köztetek; hogy el ne húlljatok a' ti ellenségtek miatt.

43. Mert az Amalék és a' Kananéus vagyon ti előttetek, és fegyver miatt húllanátok el; mert mivelhogy elfordúltatok hogy ne járjatok az Úr után, nem lészen az Úr veletek.

44. Mindazáltal igyekezének felmenni a' hegynek tetejére: de az Úr' szövetségének ládája és Móses nem mentek vala ki a' táborból.

45. Alá szálla azért az Amalék' és a' Kanaán' nemzetsége, kik laknak vala azon a' hegyen, és megvervén vágák őket mind Hormáig.

XV. RÉSZ.

Az ígéretnek földére bémenendő Izráelitáknak megmondja az Isten minémű ajándékot tégyenek az áldozatok mellé, az új tészta' 'sengéjének áldozatjáról is parantsolatot ád. A' közönséges gyülekezetnek vagy tsak egy embernek tudatlanságból esett vétkéért való áldozatnak módjára is megtanítja őket. Arról is törvényt ád, a' ki vakmeröképpen vétkezik, hogy azt megöljék. Azért azt a' ki fát szedett vala szombaton megölik. Végezetre parantsolja hogy ruhájokra peremeket tsináljanak a' törvénynek megtartásának emlékezetire.

SZÓLLA pedig az Úr Mósesnek, mondván:

2. Szóllj az Izráel' fiainak és mondjad nékiek: mikoron bémenéndetek a' ti lakóhelyeiteknek földébe, mellyet én adok tinéktek.

3. Ha akartok tűzzel egészen megemésztendő áldozatot szerezni az Úrnak, vagy hálaadásnak áldozatját, vagy fogadásból, vagy szabad akarat szerént, vagy a' ti innepteknek áldozatját; hogy szerezzetek kedves illatot ökrökből avagy juhokból.

4. Akkor a' ki áldozik vigyen az Úrnak minha áldozatért egy éfa 'semlye lisztnek tized' részét, melly megelegyíttetett légyen a' hin mértéknek negyed' rész' olajjával.

5. És itali áldozatúl negyed' rész hin bort adj a' tűzzel egészen megemésztendő áldozathoz, avagy a' hálaadó áldozathoz, minden bárány mellé.

6. Avagy ha kossal áldozol, szerezz minhát 'semlye lisztnek két tizedét, melly megelegyíttetett légyen egy hin olajnak harmad' részével.

7. És itali áldozatúl egy hin bornak harmad' részét vigyed az Úrnak jó illatú áldozatúl.

8. Hogyha gyermekdéd tulkot akarsz áldozni tűzzel megemésztendő áldozatnak, avagy fogadásnak megfizetéséért való áldozatnak, avagy hálaadó áldozatnak az Úrnak;

9. Vigyen a' tulokkal egyetemben minhát 'semlye lisztnek három tizedét, melly megelegyítetett légyen egy hin olajnak felével.

10. És itali áldozatért fél hin bort, hogy légyen az Úrnak tűzzel megemésztendő jó illatú áldozatja.

11. Ekképpen tselekedjél mind az ökörnek, mind kosnak, mind a' juhoknak, mind ketskéknek áldozatjokkal.

12. Az áldozatra való baromnak száma szerént, tudniillik amint áldoztok, így tselekedjetek mindenikkel, az ő száma szerént.

13. Minden lakos így tselekedjék ezekkel, hogy légyen az Úrnak tűzzel megemésztendő jó illatú áldozatja.

14. És mikoron lejénd nálatok jövevény, avagy a' ti nemzetségtekből való 'sellér, és szerzénd tűzzel megemésztendő áldozatot az Úrnak; amiképpen tselekesztek, akképpen tselekedjék az is.

15. Oh gyülekezet! néktek és a' ti köztetek lakozó jövevénynek (a) egy rendtartástok légyen: örökké való törvény légyen a' ti nemzetségteknél, hogy az Úr előtt ollyan légyen a' jövevény mint ti.

(a) Az ollyan jövevényekről szóll, a' kik az Istennek törvénnyét, és az Izráelitáknak adott rendtartásokat bévették, és ő közöttök laktak.

16. Egy törvénytek légyen és egy régulátok ti néktek, és a' jövevénynek, a' ki köztetek lakik.

17. Szólla annak felette az Úr Mósesnek, mondván:

18. Szóllj az Izráel' fiainak és mond meg né-

kiek: mikor bémenendetek a' földre a' mellyre én titeket viszlek:

19. Akkor, hogy kezdetek enni a' földnek kenyeréből adjatok ajándékot az Úrnak.

20. A' ti tésztátoknak első 'sengéjéből bélest vigyetek áldozatúl: miképpen a' szérűről visztek ajándékot, ollyanképpen vigyétek azt.

21. A' ti tésztátoknak első 'sengéjéből adjatok az Úrnak ajándékot, a' ti nemzetſégtek szerént. (b)

(b) A' ti nemzetſégtek szerént, az az, mind örökké míg e' nemzetſég tart, nemzetről nemzetre.

III. 22. És mikoron megtévelyedtek, és nem tselekedénditek mind e' parantsolatokat, mellyeket mondott az Úr Mósesnek;

23. Mindazokat, mondom, a' mellyeket parantsolt az Úr tinéktek Móses által; az naptól fogva a' mellyben parantsolta azokat az Úr, és az után a' ti utánnatok valóknak is.

24. Akkoron, *mondom*, hogyha a' gyülekezettől tudatlanságból lészen a' tévelygés: mind az egész gyülekezet áldozzék egy gyermekdéd tinót tűzzel egészen megemésztendő áldozatra kedves illatúl az Úrnak; annak minháját is, és itali áldozatját is annak törvénnye szerént, és egy ketske bakot bűnért való áldozatúl.

25. És tisztíttsa meg a' pap az Izráel' fiainak egész gyülekezetit, és megbotsáttatik nékiek; mert tudatlanságból lett vólt, és azok az ő tűzzel megemésztendő áldozatjokat az Úr' eleibe vigyék fel az ő tudatlanságoknak vétkéért.

26. És megbotsáttatik az Izráel' fiainak egész gyülekezetinek, és a' ti köztetek lakozó jövevénynek; mert mind az egész nép tudatlanságból vétkezett vólt.

27. Hogyha tsak egy ember vétkezik tévelygésből, áldozzék egy esztendős ketskét, bűnért való áldozatúl.

28. És a' pap tisztíttsa meg az embert a' ki vétkezéndik tudatlanságból, mivelhogy vétkezett tévelygésből, az Úr előtt, megtisztíttsa mondom azt, és megbotsáttatik néki.

29. A' lakosnak az Izráel' fiai között és a' jövevénynek a' ki közöttök lakozik egy törvénnye légyen, annak a' ki tudatlanságból vétkezik.

IV. 30. És a' melly ember nyilván való hatalmasságot tselekszik, akár lakos akár jövevény, az Urat szidalommal illeti; kigyomláltassék az a' lélek az ő népe közzűl.

31. Mert az Úrnak beszédét megútálta, és az ő parantsolatját erőtlenné tette, kivágván kivágattassék az a' lélek, az ő hamissága légyen ő rajta.

V. 32. Mikoron pedig az Izráel' fiai vólnának a' pusztában: találának egy férjfiat, ki fát szedeget vala szombat napon.

33. És elvivék azt a' kik találták vala hogy fát szedne, Móseshez és Áronhoz, és mind az egész gyülekezethez.

34. És őrizet alá adák azt; mert nem vala kijelentve mit kellene véle tselekedni.

35. És monda az Úr Mósesnek: meghalván meghaljon az a' férfiú; kövekkel kövezze ötet meg az egész gyülekezet a' táboron kívűl.

36. Kivévé azért ötet a' gyülekezet a' táboron kívűl, és megkövezék ötet kövekkel, és meghala, amiképpen parantsolta vala az Úr Mósesnek.

VI. 37. És monda az Úr Mósesnek:

38. Szóllj az Izráel' fiainak, és ezt mondjad ő nékik, hogy szerezzenek magoknak peremeket az ő ruhájoknak szegeletin, az ő nemzetſégek szerént; és varjanak az ő perémeknek szegeletire kék 'sinórt. 5. *Mós.* 22: 12. *Mát.* 23: 5.

39. Illyen perémetek légyen tinéktek, hogy mikor azt látjátok, megemlékezzetek az Úrnak minden parantsolatiról, hogy megtselekedjétek azokat; és ne nézzetek a' ti szívetek után, (c) és a' ti szemeitek után, a' mellyek után ti paráználkodtok.

(c) Az embernek nézni az ő szíve után és szeme után, nem egyébb, hanem az ő szívének indulatját, és szemeinek kívánságát követni.

40. Hogy megemlékezzetek, *mondom*, és tselekedjétek minden én parantsolatimat, és légyetek szentek a' ti Istentek előtt.

41. Én vagyok a' ti Uratok Istentek, ki kihoztalak titeket Égyiptom' földéből, hogy lennék tinéktek Istentek: én vagyok a' ti Uratok Istentek.

XVI. RÉSZ.

Mikor a' Lévi' nemzetſégéből való Kóré a' fő papságot kívánná, és Móses és Áron ellen háborúságot indított vólna, Istentől megbüntetetik mind a' pártosokkal egybe. Mert egygyik részét azoknak mennyei tűz emészti meg, egygyik részét a' föld nyeli el. Az után ismét zúgolódnak Móses és Áron ellen, sok ezert Isten elveszt bennek. De a' veszedelemnek ellene áll Áron.

KÓRÉ pedig az Itzhár' fia, melly Itzhár a' Lévi' fiának Kéhátnak fia vala: és Dáthán és Ábirám Éliábnak fiai: és On Péleth' fia, kik a' Rúben' fiai valának. *R.* 26: 9. *és* 27: 1. *Júdás. v.* 11.

II. 2. Támadának Móses ellen az Izráel' fiai közzűl való két száz és ötven férjfiakkal egyben, kik a' gyülekezetnek fejedelmi valának tanátsbéli híres neves emberek.

3. És gyülekezének Móses ellen és Áron ellen, és mondának nékiek: sokat tulajdonítotok magatoknak, holott mind az egész gyülekezet szent, és ő közöttök vagyon az Úr; miért emelitek azért fel magatokat az Úr gyülekezeti felett?

III. 4. Mellyet mikor hallott vólna Móses, artzúl leborúla.

5. És szólla Kórénak és minden ő gyülekezetinek, mondván: reggel megmutatja az Úr kik légyenek övéi, és ki légyen szent, és kit vett magának: mert a' kit magának választott, magához veszi azt.

6. Ezt miveljétek azért: végyetek magatoknak temjénező szerszámokat: Kóré és minden ő gyülekezeti.

7. És tégyetek azokba tüzet, ugyan azonokba tégyetek jó illatra való temjént holnap, és az a' férjfiú, a' kit választánd az Úr, légyen szent férjfiú: sokat tulajdonítotok magatoknak Lévi' fiai.

8. És monda Móses Kórénak: halgassatok kérlek Lévi' fiai:

9. Avagy kitsiny dolognak tetszik-é hogy titeket az Izráelnek Istene elválasztott magának az Izráel' gyülekezetiből, hogy titeket magához venne, hogy szolgálnátok az Úr' sátorának szolgálatjában, hogy állanátok a' gyülekezet előtt, és szolgálnátok ő néki?

10. És magának választott tégedet és minden atyádfiait a' Lévi' fiait te veled; hanem annakfelette a' papságot is kívánjátok.

11. Annakokáért te és minden gyülekezeted

nem egyébb, hanem az Úr ellen való támadás; Áron pedig mitsoda, hogy zúgolódtatok ő ellene? (a)

(a) Mintha azt mondaná, nem Áron ellen, hanem az Úr ellen támadtatok.

12. Elküldé annakokáért Móses, hogy Dáthánt és Ábirámot az Éliáb' fiait előhivnák; kik felelének: nem megyünk fel.

13. Avagy kitsiny dologé ez, hogy elhozál minket a' téjjel és mézzel folyó földről, hogy megölnél bennünket a' pusztában; hanem annakfelette uralkodni is akarsz rajtunk?

14. Annakfelette nem vittél bé minket a' téjjel és mézzel folyó földre, se nem adtál minékünk mezőknek és szőlőknek örökségét: avagy e' férjfiaknak ki akarod-é vájni a' szemeiket? nem megyünk fel.

15. Megharaguvék azért Móses felette igen, és monda az Úrnak: ne tekints az ő áldozatjokra! tsak egy szamárokat sem vettem el tőlök, és senkit közzűlök meg nem nyomorgattam.

16. Azután monda Móses Kórénak: te és minden gyülekezeted, légyetek az Úr előtt, te, mondom, és azok, és Áron, holnap.

17. És mindenitek végye az ő füstöléséhez való edénnyét; és tégyetek abba jó illatra való temjént, és vigyétek az Úr eleibe ki ki az ő füstölésére való edénnyét, két száz és ötven füstölésre való edényeket: te is és Áron is ki ki az ő füstölő edénnyét.

18. Vévék annakokáért ki ki az ő füstölő edénnyét, és tévének abban tüzet és jó illatra való szerszámot; és megállának a' gyülekezet' sátorának ajtaja előtt Mósessel és Áronnal.

19. Immár pedig öszvegyűjtötte vala ő ellenek Kóré az ő egész gyülekezetét a' gyülekezet' sátorának ajtajához; és megjelenék az Úrnak ditsősége az egész gyülekezetnek;

20. És szólla az Úr Mósesnek és Áronnak, mondván:

21. Menjetek el a' gyülekezet közzűl; hogy megemésszem őket egy szempillantásban.

22. És borúlának az ő ortzájokra, és mondának: Isten, minden testek' lelkének Istene! nem de egy férjfiú vétkezett-é, és mind az egész gyülekezet ellen haragszol?

23. Akkoron szólla az Úr Mósesnek, mondván:

24. Szóllj a' gyülekezetnek mondván: menjetek el Kóré', Dáthán', Ábriám' sátora mellől.

25. Annakokáért felkele Móses és elméne Dáthánhoz és Ábirámhoz; és követék őtet az Izráel' vénei.

26. És szólla a' gyülekezetnek, mondván: kérlek menjetek el az istentelen embereknek sátorok mellől, és semmit ne illessetek azok közzűl, a' mik ő hozzájok tartoznak, hogy meg ne emésztessetek az ő büntetések miatt.

27. És eltávozának Kóré, Dáthán és Ábirám' sátora mellől, Dáthán pedig és Ábirám kimenvén, állanak vala az ő sátoroknak ajtajában feleségeikkel, fiaikkal, és gyermekeikkel.

28. Akkoron monda Móses: ebből tudjátok meg, hogy az Úr küldött engemet, hogy tselekedném mind e' dolgokat, és hogy nem magamtól indúltam.

29. Ha amint meghalnak minden emberek, úgy halnak meg ezek, és ha minden embereknek büntetések szerént büntettetnek meg; tehát nem küldött engemet az Úr:

30. Hogyha pedig az Úr valami új dolgot tselekeszik, és a' föld megnyitándja az ő száját, és elnyeléndi őket, és mind azokat a' mellyek ő hozzájok tartozók, és elevenen menéndenek alá pokolba, azon megesméritek, hogy e' férjfiak az Urat ingerlették.

31. (b) Mikor annakokáért elvégezte vólna mind ezeket a' beszédeket, meghasada a' föld ő alattok;

(b) Isten ellen és az ő szolgái ellen való pártütésnek megbüntetésének rettenetes példája. És egyetemben annak büntetésének példája, mikor valaki meg nem elégedvén az ő tisztével és hivatalával, másnak nagyobb és méltóságosbb tisztit és hivatalját kívánja.

32. És megnyitá a' föld az ő száját és elnyelé őket, és az ő házokat, és minden embereket, a' kik Kóréjé valának, és minden marhájokat. *R.* 27: 3. 5. *Mós.* 11: 6. *'Sólt.* 106: 17.

33. És alászállának azok, és valamennyin ő hozzájok tartoznak vala elevenen pokolra; és béfedezé őket a' föld, és elveszének a' gyülekezet közzűl.

34. Az egész Izráel azért a' kik valának ő környülöttök elfutának azoknak kiáltásokra; mert azt mondják vala: *fussunk el*, ne nyeljen el bennünket a' föld.

35. Továbbá tűz jöve ki az Úrtól, és megemészté ama' kétszáz és ötven férjfiakat a' kik jó illatú füstel áldoznak vala.

36. Szólla pedig az Úr Mósesnek, mondván:

37. Mond meg Éleázárnak az Áron pap' fiának, hogy szedje fel a' füstölő edényeket a' tűzből, és a' tüzet széljel hintse, mert megszenteltettek.

38. Ezeknek temjénezőjöket, *mondom*, kik az ő magok lelkek ellen vétkeztenek, hogy tsináljanak azokból kiterjesztett pléheket az óltárnak béborítására; mert azokban vittenek az Úr eleibe jó illatot, és megszenteltettek, és légyenek jegyül az Izráel' fiainak.

39. Felszedé annakokáért Éleázár pap a' füstölő értz edényeket, mellyekben áldoztanak vala, a' kik megégtek vala; és kiverék azokat az óltárnak borítására.

40. Az Izráel' fiainak emlékezetire, hogy senki idegen oda ne járúljon valaki nem az Áron' magvából való, hogy jó illatú füstöt vigyen az Úr eleibe: hogy ne járjon úgy mint Kóré és az ő gyülekezeti, amiképpen megmondotta vala néki az Úr Móses által.

41. És zúgolódék mind az egész Izráel' fiainak gyülekezeti másod' napon Móses és Áron ellen, mondván: ti öltétek meg az Úrnak népét.

42. Mikor pedig a' sokaság egybe gyülne Móses és Áron ellen, akkor fordíták ortzájokat a' gyülekezetnek sátorára: és ímé béfedezte vala azt ama' felhő, és megláttaték az Úrnak ditsősége.

43. Móses azért és Áron elmenének a' gyülekezetnek sátora' eleibe.

44. És szólla Jehova Mósesnek, mondván:

45. Menjetek el a' gyülekezet közzűl, hogy emésszem meg őket egy szempillantásban, és borúlának az ő ortzájokra.

46. Monda azért Móses Áronnak: végyed a' füstölésre való edényt, és tégy abba tüzet az óltárról, és azon feljűl tégy jó illatú szerszámot, és siess hamar a' gyülekezethez, és tisztítsd meg őket: mert kijött az Úrtól a' nagy harag, immár elkezdetett a' tsapás.

47. Mellyet vévén Áron amiképpen mondotta vala Móses, futa a' gyülekezet közzé, és ímé el-

kezdett vala a' tsapás a' nép között; és jó illatot vévén, megtisztítá a' népet.

48. És megálla a' holtak és elevenek között, és megszünék a' tsapás.

49. És valának a' kik meghaltak vala azzal a' tsapással, tizennégy ezer hétszáz, azokon kívül, kik meghaltak vala a' Kóré' dolgáért.

IV. 50. Annakutánna megtére Áron Móseshez a' gyülekezet' sátorának ajtajához, minekutánna a' tsapás megszünt vólna.

XVII. RÉSZ.

Áron pap' veszszeje megvirágzik, és gyümöltsöt terem az Áron' papi tisztinek és méltóságának megerösítéséért; parantsolja Isten Mósesnek, hogy eltegye a' veszszöt.

ÉS szólla az Úr Mósesnek, mondván:

2. Szóllj az Izráel' fiainak, és végy ö tölök mindeniktöl az ö attyoknak házok szerént egy egy veszszöt, tudniillik minden ö fejedelmektöl az ö attyoknak házok szerént, tizenkét veszszöt, és mindeniknek nevét írd az ö veszszejére.

3. Az Áron' nevét pedig írjad a' Lévi' veszszejére; mert minden veszszö az ö attyok' házának fejedelmé légyen.

4. És helyheztessed azokat a' gyülekezetnek sátorába a' bizonyság tétel elött, aholott szembe szoktam lenni veletek:

5. És lészen, hogy a' férjfiúnak veszszeje, a' kit választándok, megvirágozzék: hogy ekképpen megtsendesíttsem az Izráel' fiainak zúgolódásokat, mellyekkel zúgolódnak ti ellenetek.

6. Szólla azért Móses az Izráel' fiainak, és adának ö néki minden ö fejedelmi veszszöt, az ö attyoknak házok szerént, tudniillik tizenkét veszszöt; az Áron' veszszeje is pedig vala azoknak veszszeik között.

7. És tévé Móses a' veszszöket az Úr' eleibe a' bizonyságtételnek sátorába.

8. (a) És lön másod' napon, béméne Móses a' bizonyságtételnek sátorába, és ímé megvirágzott vala az Áron' veszszeje, melly a' Lévi' házáért vala; mert meglevelezvén, megvirágzott vala, és mondolával meggyümöltsözött vala.

(a) Az Áron' meglevelezett, virágozott és gyümöltsözött veszszeje minden kétség nélkül a' jövendö Messiásnak személyét, természetit, papságát, és az ö szenvedésének utánna királyi méltóságra való felemeltetését példázta.

9. És elöhozá Móses mind azokat a' veszszöket az Úrnak ortzája elöl mind az Izráel' fiai' eleibe; kik minekutánna azokat megnézték vólna, kiki vévé az ö veszszejét.

10. És monda az Úr Mósesnek: vidd viszsza az Áron' veszszejét a' bizonyság tétel' eleibe örizet alá az én ellenem tusakodó fiaknak bizonyságúl, hogy az én ellenem való zúgolódások megszünjék; hogy meg ne haljanak. *Sid.* 9: 4.

11. És tselekedék Móses akképpen, amint parantsolta vala az Úr ö néki, akképpen tselekedék.

II. 12. És mondának az Izráel' fiai Mósesnek, mondván: ímé meghaltunk, és elvesztünk, mindnyájan elvesztünk.

13. Valaki járúland közel az Úrnak sátorához, meghal: nemde megkell-é emésztetnünk, meghalván?

XVIII. RÉSZ.

Az Isten meginti Áront és az ö fiait az ö tisztekröl. A' Lévitákat a' szolgálatban az Áron' birodalma alá adja, és bizonyos tiszteket rendel azoknak eleikbe. És mind Áron' fiainak, mind pedig a' Lévitáknak jövedelmet rendel az áldozatokból, és az Izráelitáknak minden marhájoknak tizedéből.

ÉS monda az Úr Áronnak: te és a' te fiaid, és a' te atyádnak háza te véled, viseljétek a' szent hajléknak vétkét; te is és a' te fiaid te véled viselitek a' ti papságtoknak vétkét. (a).

(a) Az az, ha valamelly idegen embert botsáttok a' szent helyre, vagy a' ti papságtoknak tisztibe, ti lésztek annak az okai.

2. És a' te atyádfiait, Lévinek a' te atyádnak nemzetségét végyed melléd, melletted légyenek és tenéked szolgáljanak; te pedig és a' te fiaid véled, *álljatok* (b) a' bizonyságtételnek sátora elött.

(b) Az az, te a' te fiaiddal egyben a' külsö óltártól fogva a' szent helynek belsö részéig való szolgálatról viseljetek gondot.

3. (c) És örizzék a' te örizetedet és az egész sátornak örizetit: de a' szentségnek edényihez és az óltárhoz ne járúljanak, ne haljanak meg mind ök 's mind ti.

(c) Az az, szolgáljanak tenéked, és minden parantsolatidra engedelmesek légyenek.

4. És melletted légyenek, és örizzék örizetit a' gyülekezet' sátorának, (d) a' sátornak minden szolgálatjában; és kívül való ne járúljon ti hozzátok.

(d) Az az, hogy a' bizonyságtételnek sátorához való szolgálatban szolgáljanak tenéked.

5. Örizzétek azért a' szentségnek örizetit (e): hogy ne légyen ennekutánna harag az Izráel' fiai ellen:

(e) Az az, te Áron a' te fiaiddal egyben örizzed a' szent helyet az óltárt, hogy idegen, a' ki nem a' te nemzetségedböl való, és nem a' papi rendböl, oda ne menjen.

6. Mert én választottam a' ti atyátokfiait a' Lévitákat az Izráel' fiai közzül, tinéktek ajándékúl, kik adattak vólt az Úrnak, hogy szolgáljanak a' gyülekezet' sátorának szolgálatjában. (f)

(f) Az az, Istennek adattattak vólt a' Léviták az elsö szülöttek' helyébe, én viszontag azokat néktek adom az én sátorom körül való szolgálatra.

7. Te pedig és a' te fiaid te véled örizzétek a' ti papságtokat mindenekben, a' mellyek az óltárhoz tartoznak, és a' superláton belöl vagynak, hogy azokban szolgáljatok; mert a' papságnak tisztit adtam néktek ajándékon: annakokáért a' kívül való ki oda járúland, meghaljon.

II. 8. Szólla annakfelette az Úr Áronnak: ezeknekfelette tenéked adtam az én áldozatimnak örizetit; valamit az Izráel' fiai énnékem szentelnek, tenéked adtam a' papi méltóságra való megkenetésért, és a' te fiaidnak örökké való rendelésül.

9. És légyen tiéd a' szentséges áldozatokból, azokból mellyek tüzzel meg nem égettetnek; minden ö ajándékjok, akár légyen az ö minhájok, akár bünért való áldozatjok, akár pedig vétekért való áldozatjok, a' mit adnak énnékem, szentségeknek szentsége lészen tenéked, és a' te fiaidnak.

10. A' szentséges helyen egyed meg azt; tsak a' férjfiak egyék azt; szentség légyen tenéked:

11. Ez is tiéd lészen az ő áldozatjoknak ajándékából: minden felemelt ajándék az Izráel' fiainak minden megingattatott ajándékival egyben, tenéked adtam azokat és a' te fiaidnak, és a' te leányidnak, örökké való törvényül: minden a' ki tiszta a' te házadban, eheti azt.

12. (g) Az olajnak minden kövérségét, és minden kövérségét a' bornak és a' gabonának, azoknak első 'sengéit, mellyeket adnak az Úrnak; tenéked adtam.

(g) Mit értsen az Isten az olajnak és bornak vagy gabonának kövérin, ő maga megmagyarázza, mikor azt mondja, azoknak 'sengéjét, az az, a' javát, az eleit, mind olajnak, mind bornak, mind gabonának.

13. Mindeneknek első gyümöltse az ő földökben a' mellyeket visznek az Úrnak, tiéid lésznek; minden tiszta a' te házadban egye azokat.

14. Minden valami fogadásból Istennek szenteltetik Izráelben, tiéd légyen.

15. Minden valami az élő állatok közzűl az ő annyának méhét először megnyitja, a' mellyet az Úrnak visznek, mind emberekből, 's mind egyébb állatokból, tiéd légyen: de megváltasd az embernek első szülöttét, a' tisztátalan állatnak is első szülöttét megváltassad.

16. A' mellyek pedig váltságosok, mikor egy hónapiak, akkor váltassanak meg a' te betsülésed szerént, tudniillik öt sikluson, a' szent helynek siklusa szerént: húsz pénzt érő a' siklus. 2. *Mós.* 30: 13. 3. *Mós.* 27: 25. *R.* 3: 47. *Ezék.* 45: 12.

17. De mindazáltal a' tehénnek első fajzását, avagy a' juhnak első fajzását, avagy a' ketskének első fajzását meg ne váltsák, mert Istennek szenteltettek; azoknak véreket hintsed az óltárra, és azoknak kövéreket megáldozzad, hogy légyen tüzzel megemésztetett jó illatú áldozatja az Úrnak.

18. És azoknak húsok tiéd lészen: amiképpen a' felemelésnek szegye, és amint a' jobb lapotzkája.

19. Minden szent állatoknak áldozatit, mellyeket hozándanak az Úrnak az Izráel' fiai, tenéked adom és a' te fiaidnak, és a' te leányidnak örökké való végezésül: sónak szövetsége ez, (h) örökké való az Úr előtt tenéked, és a' te magodnak te véled egyetemben.

(h) Az Isten gyakorta az Irásban az ő szövetségét sónak szövetségének mondja, mellyel azt jelenti, hogy mint a' só állandó, és a' mit azzal megsóznak állandó: azonképpen az ő fogadása állandó lészen.

20. Monda pedig az Úr Áronnak: az ő földökben örökséged nem lészen, sem részed nem lészen tenéked az ő földökben: én vagyok a' te részed és a' te örökséged az Izráel' fiai között. 5. *Mós.* 10: 9. *és* 18: 2. *Ezék.* 44: 28.

21. A' Lévi' fiainak pedig ímé adtam minden tizedet az Izráelben örökségül az ő szolgálatjokért, mellyet ők tselekesznek az ő szolgálatjokban a' gyülekezetnek sátorában.

22. És ne járúljanak ez után az Izráel' fiai a' gyülekezetnek sátorához, hogy ne vétkezzenek és meg ne haljanak.

23. De a' Léviták tselekedjék a' gyülekezet' sátorának munkáját, és ők viseljék az ő bűnöket (i): örökké való végezés légyen a' ti utánnatok valóknál, hogy az Izráel' fiai között ne bírjanak örökséget.

(i) Viseljék bűnöket, az az, ők légyenek bűnösök, ha el nem járnak tisztekben.

24. Mert az Izráel' fiainak dézmájokat, mellyeket visznek az Úrnak, adtam a' Lévitáknak örökségül: annakokáért végeztem ő felőlök, hogy az Izráel' fiai között ne bírjanak örökséget.

25. És szólla az Úr Mósesnek, mondván:

26. A' Lévitáknak szóllj, és mond meg ő nékiek: mikoron az Izráel' fiaitól dézmát vesztek, mellyet adtam tinéktek azoktól, néktek örökségtekre: akkoron adjatok azokból ajándékot az Úrnak a' dézmából dézmát. (k)

(k) A' dézmának dézmája az Áron papé az ő fiaival egyetemben, mellyet a' Léviták adtanak néki.

27. És az az ajándék tulajdoníttatik tinéktek; amint a' gabona a' szérűről, és amint a' tellyes sajtóból a' bor. (l)

(l) Az az, ollyan kedves lészen Isten előtt, mint azoknak áldozatjok, a' kik az ő tulajdon szérűjökről vagy sajtójokból visznek ajándékot Istennek.

28. Akképpen vigyetek ti is ajándékot az Úrnak minden dézmából, mellyeket vesztek az Izráel' fiaitól; és adjatok abból ajándékot az Úrnak, Áron papnak.

29. Minden ti ajándéktokból vigyetek az Úrnak áldozatot, mindennek az ő kövériből, és azokból megszenteltetett részt.

30. Mond meg annakfelette ő nékiek: mikoron annak a' javát vijénditek *az Úrnak*, tulajdoníttatik a' Lévitáknak, mintha az ő szérűjökről és sajtójokból adnák.

31. Megegyétek pedig ti azt (m) minden helyen, a' ti házatok' népével egybe; mert jutalmatok tinéktek a' gyülekezet' sátorában való szolgálatotokért.

(m) Tudniillik a' dézmát.

32. És nem lésztek bűnösök, ha annak javából adtok ajándékot, és ekképpen az Izráel' fiainak megszentelteit (n) meg nem undokítjátok, és meg nem haltok.

(n) Az az, az Izráel' fiainak áldozatit, mellyeket Istennek szenteltek.

XIX. RÉSZ.

Megtanítja Isten Mósest mimódon és miből tsinálják a' tisztátalanoknak megtisztításokra való vizet. 's a' t.

SZÓLLA annakfelette az Úr Mósesnek és Áronnak, mondván:

2. Ez a' törvénynek végezése, mellyet parantsolt az Úr, mondván: szóllj az Izráel' fiainak, hogy hozzanak te hozzád egy veres tehenet, a' mellyben ne légyen szeplő, mellynek nyakán iga nem vólt.

3. És adjátok azt Éleázár papnak; és vigye ki azt a' táboron kívül, és öletesse meg azt ő előtte.

4. És Éleázár pap végyen annak véréből az ő újjával; és hintsen a' gyülekezet' sátora felé annak véréből hétszer. *'Sid.* 9: 13.

5. Annakutánna égettesse meg annak bőrét az ő szemei előtt, és annak húsát, vérét az ő ganéjjával egyetemben égettesse meg.

6. Akkor végyen a' pap czédrus fát, i'sópot, és veres gyapjat, és vesse az égő tehénre.

7. És mossa meg a' pap az ő ruháját, az ő testét is mossa meg vízzel, és annakutánna menjen bé a' táborba, és tisztátalan légyen estvéiglen.

8. Az is a' ki megégeténdi azt, az ő ruháját mossa meg vízzel, és az ő testét is mossa meg vízzel, és tisztátalan lészen estvéig.

9. A' ki pedig tiszta lejénd, szedje fel annak a' tehénnek

a' tehénnek hamvát, és helyheztesse azt a' táboron kívül tiszta helyen; hogy az Izráel' fiainak gyülekezetinek tartassék meg az elválasztattaknak tisztúlásokra való választó víznek (a); mert megtisztításnak vize az.

(a) A' megégettetett veres tehénnek hamva elválasztás' vizének, és tisztító víznek mondatik; mert azzal tsinálnak vala vizet azoknak megtisztításokra, a' kik az ő tisztátalanságokért a' táborból kirekesztetnek vala. Példázta pedig ez minden kétség nélkül a' Jézus Krisztusnak vérét, melly által megtisztíttatunk minden bűneinkből. Lásd *'Sid.* 9.

10. És az a' ki felszedi az ünönek hamvát, mossa meg az ő ruháját, és tisztátalan légyen estvéig; és légyen ez az Izráel' fiainak és a' jövevénynek, a' ki ő közöttök lakik örök végezésül.

II. 11. A' ki illeténdi a' hólt embernek testét, tisztátalan lészen hét napon.

12. Az ollyan tisztíttsa meg magát azzal a' vízzel harmad' és heted' napon, és tiszta lészen; hogyha harmad' napon meg nem tisztíttatik, heted' napon sem lészen tiszta.

13. Valaki illeténdi a' meghalt embernek testét, és meg nem tisztúland, az Úrnak sátorát megfertéztette, azért kivágattatik az a' lélek az Izráelből; mert a' tisztúlásnak vize nem hintetett ő reája, tisztátalan lészen, még az ő tisztátalansága rajta vagyon.

14. Ez légyen annak törvénnye, mikoron valaki meghaland a' sátorban: valaki bémenénd a' sátorba, és valami lejénd a' sátorban, tisztátalan lészen hét napon.

15. Ismét minden megnyitott edény, mellyen nem lejénd fedél, tisztátalan.

16. Valaki annakfelette illeténdi a' mezőn fegyverrel megölettettet, avagy megholtat, avagy embernek tetemét, avagy koporsót; tisztátalan lészen hét napon.

17. És végyenek a' tisztátalanért a' bűnért megégetett tehénnek porából, és töltsenek arra élő vizet edénybe.

18. Végyen ismét i'sópot, és mártsa a' vízbe azt a' tiszta férjfiú, és hintse meg a' sátort, és minden edényeket, és minden embereket a' kik ott lejéndenek, és azt is, a' ki azt a' tetemet, avagy a' megöletettet, avagy a' megholtat, avagy a' koporsót illeti.

19. Hintse meg, mondom, a' tiszta a' tisztátalant harmad' és heted' napon, és tisztíttsa meg ötet heted' napon; annakutánna mossa meg az ő ruháját, mossa meg magát is vízzel, és tiszta lészen estve.

20. A' férjfiú pedig, a' ki tisztátalan lejénd, és nem tisztítándja meg magát, kivágattassék az ő lelke a' gyülekezet közzül; mert az Úrnak szent helyét megfertéztette, az elválasztásnak vize nem hintetett ő reája, tisztátalan.

21. Ez légyen ő nálok örök rendelés: mind a' ki hinténdi az elválasztásnak vizét, mossa meg az ő ruháját; mind a' ki illeténdi az elválasztásnak vizét, tisztátalan lészen estvéig.

22. És valamit illeténd a' tisztátalan, tisztátalan lészen; és az a' lélek, a' melly illeti azt, tisztátalan lészen estvéig.

XX. RÉSZ.

Minekutánna az Izráel' népe sok esztendő múlva Páránból a' Sin' pusztájába jött volna viszsza, zúgolódnak a' vízért Mósesre; ád az Isten vizet nékiek a' kösziklából, holott Móses nagy bűnbe esik Áronnal egyetemben, mellyért az ígéret' földéből kirekesztetnek. Édom nem botsátja által a' népet az ő országán. Meghal Áron, és Éleázárt szenteli fel Móses a' jő papságra.

ELJUTÁNAK az Izráel' fiai, az egész gyülekezet a' Sin' pusztájába első hónapban, és megmarada a' nép Kádesben; holott meghala Mária, és eltemetteték ott.

II. 2. És mikoron nem vólna vize a' gyülekezetnek, öszvegyűlének Móses és Áron ellen;

3. És feddőzék a' nép Mósessel, és mondának illyen módon: vajha haltunk vólna meg, mikor meghaltak a' mi atyánkfiai az Ur előtt.

4. És miért hoztad az Úrnak gyülekezetét e' pusztába? hogy meghaljunk itt mi, és a' mi barmaink. 2. *Mós.* 17: 3.

5. És miért hoztatok fel bennünket Égyiptomból? hogy hoznátok bennünket e' gonosz helyre; nem vetésnek helyére, figéknek helyére, és szőlőknek és pomagránátoknak helyére, mellyen semmi víz nintsen italra való.

6. Elmenének azért Móses és Áron a' gyülekezetnek színe elől, a' gyülekezet' sátorának ajtaja' eleibe, és artzal leborúlának, és megjelenék nékiek az Úrnak ditsősége. (a)

(a) Hieronymus' Bibliájában több vagyon e' versben, hogy nem a' 'Sidó betűben; mert azt mondja, hogy így könyörgöttek Móses és Áron: Uram Isten hallgasd meg e' népnek kiáltását, és nyisd meg nékik a' te tárházadat, az élővíznek kútfejét, hogy megelégedvén, ne zúgolódjanak.

7. És szólla az Úr Mósesnek, mondván:

8. Végyed e' veszszőt, és gyűjtsd öszve a' gyülekezetet te és Áron, a' te atyádfia; és szólljatok e' kősziklának az ő szemek előtt, hogy adjon vizet, és vizet hozván ő nékiek e' kősziklából, adj innya a' gyülekezetnek, és az ő barmoknak.

9. Vévé annakokáért Móses a' veszszőt az Úrnak színe elől, amiképpen parantsolta vala nékie;

10. És öszvegyűjték Móses és Áron a' gyülekezetet a' kősziklа előtt, és monda nékiek: hallgassatok mostan ó pártütők! avagy a' kősziklából hozzunk-é tinéktek vizet? 5. *Mós.* 32: 51. *'Solt.* 78: 15. *és* 105: 41. 1. *Kor.* 10: 4.

11. És felemelé Móses az ő kezét, és üté a' kősziklát két ízben; akkoron kijövének sok vizek, és ivék a' gyülekezet, és az ő barmok.

12. És monda az Ur Mósesnek és Áronnak: mivelhogy nem hittetek énnékem, hogy megszentelnétek engemet az Izráel' fiainak szemeik előtt: azért nem viszitek bé a' gyülekezetet a' földre, mellyet adtam ő nékiek.

13. Ezek a' versengésnek vizei, a' mellyekért feddőztenek az Izráel' fiai az Úrral, és megszentelte magát azokban. (b)

(b) Az az, megjelentette az ő ditsőségét és hatalmasságát, meggyőzvén az Izráelitáknak hihetetlenségeket.

III. 14. És külde Móses követeket Kádesből az Édom' királlyához; ezt mondja a' te atyádfia az Izráel: te tudod minden nyomorúságinkat, mellyek mi rajtunk estek;

15. Mert a' mi atyáink alámentenek Égyiptomba, és sok napokig laktunk Égyiptomban; megnyomorítának pedig minket az Égyiptombéliek, és a' mi atyáinkat.

16. És kiáltottunk az Úrhoz, a' ki meghallgatta a' mi szónkat, és elbotsátván angyalát, kihozott minket Égyiptomból, és ímé immár vagyunk Kádesben a' te határodnak városában.

17. Kérlek, hadd menjünk által a' te földeden, nem mégyünk által sem mezőkön, sem szőlő-

kön, és senki' kútjának vizét nem iszszuk; az ország' útján mégyünk, és nem térülünk sem jobb kézre, sem balra, míg általmégyünk a' te határodon.

18. Kinek felele Édom: semmiképpen ne menj által az én földemen, hogy fegyverrel ne támadjak ellened.

19. És mondának ő néki az Izráel' fiai: az úton mégyünk fel; hogyha a' te vizedet iszszuk én és az én barmaim, megadom az árrát annak: semmit nem kérünk egyebet, hanem tsak hogy gyalog menjünk által.

20. Monda pedig: nem mégy által; és kiméne ő eleibe Édom sok néppel és nagy erővel.

21. Nem akará azért Édom engedni az Izráelnek, hogy általmenne az ő határán; annakokáért eltérüle az Izráel ő tőle;

22. És elmenvén Kádesből, jutának az Izráel' fiai, mind az egész gyülekezet, a' Hór' hegyére. *R.* 33: 37.

IV. 23. És monda az Úr Mósesnek és Áronnak a' Hór' hegyén az Édomnak határiban, ezt mondván:

24. Áron az ő népeihez (c) takartatik; mert nem mégyen bé a' földre, mellyet adtam az Izráel' fiainak: annakokáért hogy az én számnak engedetlenek vóltatok a' versengésnek vizénél.

(c) Az az, meghal.

25. Végyed Áront, és Éleázárt az ő fiát, és parantsold meg, hogy menjenek fel a' Hór' hegyére; *R.* 33: 38. *5. Mós.* 32: 50.

26. És Áront vetkeztesd le az ő ruhájából, és öltöztesd fel azokba Éleázárt az ő fiát; mert Áron takartatik az ő népéhez, és meghal.

27. És úgy tselekedék Móses, amiképpen parantsolta vala az Úr, és felmenének a' Hór' hegyére az egész gyülekezetnek szeme' láttára;

28. És Móses levetkezteté Áront az ő ruhájából, és felöltözteté azokba Éleázárt az ő fiát, és meghala Áron a' hegynek tetején; akkor leszálla Móses és Éleázár a' hegyről.

29. Látván pedig az egész gyülekezet, hogy meghalt vólna Áron; siratá őtet harmintz napig az Izráelnek egész háza. *5. Mós.* 16: 6.

XXI. RÉSZ.

Az Izráeliták megverik és eltörlik a' Kananéusokat, noha azok miatt elöször kárt vallottak vala. Zúgolódik a' nép, és megverettetik Istentől tüzes kígyókkal, mellyektől megszabadúlnak Móses' könyörgése által. Az után hálákat adnak Istennek, hogy a' köszíklából származott víz utánnok menne. Megverik, és minden népével eltörlik az Emorréusoknak két Királlyokat, birodalmokat elfoglalják.

Mikoron hallotta vólna a' Kananéus' királlya Arad, a' ki lakozik vala dél felöl, hogy jöne az Izráel a' kémeknek útán, megvíva az Izráellel, és sokat fogva elvive bennek.

2. Fogadást tön azért az Izráel az Úrnak, és monda: ha valóban kezembe adod e' népet, eltörlöm az ő városit.

3. És meghallgatá az Úr az Izráel' szavát, és kezébe adá a' Kananéust, és elveszté őket, és az ő városit; és nevezé azt a' helyet Hormának. (a)

(a) Horma, az az, átok.

II. 4. És elindúlának a' Hór' hegyétől a' veres tengernek útán, hogy elkerűlnék az Édom' földét; és a' népnek lelke megkeseredék az út miatt.

5. És szólla a' nép Isten ellen és Móses ellen: miért hoztál fel bennünket Égyiptomból, hogy meghalnánk a' pusztában? Mert nintsen kenyér, víz sintsen, és a' mi lelkünk megútálta az alávaló kenyeret.

6. Botsáta azért az Úr a' népre tüzes kígyókat, kik megmardosák a' népet, annyira, hogy sok nép halna meg az Izráelből. 1. *Kór.* 10: 9.

7. Akkoron méne a' nép Móseshez, és mondának: vétkeztünk, mert szóllottunk az Úr ellen és te ellened; imádjad az Urat, hogy vigye el mi rólunk a' kígyókat. És imádkozék Móses a' népért.

8. És monda az Úr Mósesnek: tsinálj magadnak tüzes kígyót, és emeld fel azt jegyül, és valaki megmarattatik, ha tekinténd arra, tehát meggyógyúl. *Ján.* 3: 14.

9. (b) Tsinála azért Móses értzből öntött kígyót, mellyet emele jegyül. És lőn, mikor a' kígyó megmar vala valakit, tekintene az értz kígyóra, és meggyógyúl vala.

(b) Ez értz kígyó példázta a' Jézus Krisztust, az ő felmagasztaltatását a' kereszt fára: vagy az Evangélium által való felmagasztaltatását, hogy a' ki hittel reá nézne, el ne veszne, hanem idvezülne.

III. 10. És elmenének az Izráel' fiai, és tábort járának Obóthban. *R.* 33: 43.

11. Elmenvén pedig Obóthból, tábort járának Hije-Abarimban abban a' pusztában, melly vala a' Moáb' tartománnyának ellenében napkelet felöl.

12. Onnét elindúlván, tábort járának a' Záred' völgyében.

13. Ismét onnét elindúlván, tábort járának az Arnon' vize mellett, melly vala a' pusztában, és kijő vala Emorréus' határából; mert az Arnon Moábnak határa, a' Moáb között, és Emorréus között. *Bír.* 11: 18.

14. Azért szokták mondani az Úr' hadainak könyvében: a' mit tselekedett *az Isten* a' veres tengerben, és az Arnon patakiban.

15. És a' vizeknek folyása, melly az Ar nevű város felé hajol, a' Moáb' határáig mégyen.

16. És onnét menének Béér nevű helybe: ez a' kút, mellyről mondotta vala az Úr Mósesnek: gyűjtsd öszve a' népet, és adok ő nékiek vizet.

17. (c) Akkor éneklé az Izráel ez éneket: jöjj fel, jöjj fel Béér! énekeljetek ő néki.

(c) Ezt akkor éneklék az Izráel' fiai, mikor látnák, hogy a' természetnek folyása ellen a' víz őket mind hegyen völgyön követné. Mint Sz. Pál is ezt bizonyítja 1. *Kor.* 10. Mondják pedig, hogy páltzával ásták azt; mert Móses veszszővel sujtotta vala meg a' köszíklát, és úgy jött vala ki abból a' víz.

18. Melly kútat ástak a' fejedelmek, a' népnek fejedelmi, a' törvény kiadóval egyben az ő páltzájokkal; és a' pusztából Mathanába *menének*,

19. És Mathanából Nahálielbe, és Nahálielből Bamóthba,

20. És Bamóthból Hagajéba, melly a' Moáb' tartománnyában vagyon egy halomnak tetején, és vagyon a' Jesimon' pusztája ellenében. (d)

(d) A' tizenhatodik verstől fogva a' huszonegygyedik versig felette nagy homályosság vagyon a' betűben, mellyen sem a' Zsidó magyarázók, sem a' mostani bőlts magyarázó Doktorok nem alkhatnak. Te így végyed eszedbe: az Izráeliták minekutánna elmenének az Arnon' patakja mellől, Béér nevű helyre jutának. A' Béér annyit tészen mint kút avagy forrás; annak a' helynek pedig ők magok adták a' nevét, az Isten' kegyelmességének és hatalmasságának örök emlékezetére, mellyet megmutatott vala

ö hozzájok, hogy a' kösziklából vizet adott vala nékiek, mint Móses a' felsőbb részben beszélé; melly vízzel nem tsak ott elégíttettek meg, mind ö magok, 's mind barmaik: hanem azon víz utánnok ment nagy sok szállásokig, mind a' Moáb' mezejéig, melly utólsó szállások vólt, holott elhagyta öket a' víz: mivelhogy az után vizes földet értek. Sz. Pál bizonyítja ezt, 1. *Kor.* 10. mikor így szóll: isznak vala a' kösziklából, melly öket követi vala. Nem hogy a' kőszikla öket követte volna, hanem a' kösziklából származott víz. Más az, hogy ö magok a' 'Sidók mikor látnák, hogy a' természetnek folyása ellen a' víz hegyen völgyön követné öket, azt mondják: jöjj fel, jöjj fel kút, mellyet ástak a' fejedelmek az ö páltzájokkal, az az, mellyet veszszönek sujtásával nyertek a' kösziklából. Erről szóll Móses a' 16. 17. 18. versekben. Annakfelette, aholott mi így fordítottuk a' betűt: A' pusztából Mathanába, Mathanából Nahálielbe, 's a' t. Némellyek azt így fordítják: a' pusztából adatott nékiek (a' víz), és miólta adattatott nékiek, vélek egyetemben a' völgyekbe lement, és a' völgyekből ö vélek felment a' halmokra, a' halmokról pedig a' Moáb' mezejére. Jóllehet vagynak a' bölts emberek közzül némellyek illyen értelemben, hogy a' víz az Izráeliták után ment a' föld alatt való ereken, honnét nagy könnyen felforrott, aholott a' nép megállott, vagy aholott szükség vólt.

IV. 21. És külde az Izráel követeket Sihonhoz, az Emorréusok' királlyához, ezt mondván:

22. Engedd meg, hogy menjek által a' te földeden; nem hajlunk a' mezőkre, sem a' szőlőkre, nem iszszuk a' te kútaidnak vizeit; az ország' útján megyünk, míg általmégyünk a' te határodon.

23. Nem engedé Sihon az Izráelnek, hogy általmenne az ö határán; sőtt egybe gyűjté minden népét, és kiméne eleibe Izráelnek a' pusztába, és jöve Jáhásba, és megvíva az Izráellel.

24. És megveré ötet az Izráel fegyverének élivel, és örökségül vévé a' földet, Arnontól fogva mind Jabbókig, mind az Ammonitákig; mert erös vala az Ammon' fiainak határok.

25. És elfoglalá az Izráel mind a' városokat, és lakék az Izráel az Emorréusnak minden városiban, Hesbonban, és minden ö városiban.

26. Mert Hesbon Sihoné, az Emorréusok' királlyáé vala, ki annakelőtte hadakozott vala a' Moáb' királlya ellen, és elvette vala attól minden földét Arnonig.

27. Annakokáért mondják példabeszédben: menjetek Hesbonba, építtessék és erősíttessék meg a' Sihon' városa.

28. Mert tűz jött ki Hesbonból, és láng a' Sihon' városából, melly megemésztette Moábnak Ar városát, és az Arnon' magas városinak lakosit.

29. Jaj tenéked Moáb, elvesztél Kámosnak népe, el hagyta futni az ö fiait és az ö leányit, Sihonnak, az Emorréus' királlyának fogságába adtá.

30. És az ö szövétnekek elveszett Hesbontól fogva Dibonig, és eltörlöttük Nofáig, melly ér mind Medebáig.

31. Lakék azért az Izráel az Emorréusoknak földén.

32. És elküldé Móses, hogy megkémlelnék Jaázert, és megvévék azt, és az ö faluit; és illyen módon kiűzé Emorréust, a' ki ott lakik vala.

V. 33. Megfordúlván pedig, felmenének a' Básán' útán, és kijöve Og Básán' királlya ö eleikbe, ö és minden ö népe hartzra Hedreibe.

34. Akkoron monda az Úr Mósesnek: ne félj tőle; mert a' te kezedbe adtam ötet, és minden ö népét, és az ö földét; és úgy tselekedjél véle, amiképpen tselekedtél Sihonnal az Emorréus' királlyával, a' ki lakik vala Hesbonban.

35. Megverék azért azt és az ö fiait, és minden ö népeit, annyira, hogy egy sem marada bennek, és örökségül bírák az ö földét.

XXII. RÉSZ.

A' Moábiták' királlya megretten az Izráel' népétől; elküld azért Bálámért, hogy mégátkoztassa a' népet. Jóllehet pedig először nem mégyen el, mindazáltal második hívatalára a' királynak elmégyen. Az úton az Istennek angyala megdorgálja ötet, és megtanítja mit tselekedjék.

ÉS elmenének az Izráel' fiai, és tábort járának a' Moáb' mezőségén, Jordán' vizén innét, Jérikó' ellenébe.

2. És mikoron látta vólna Bálák a' Sippor' fia, azokat a' mellyeket tselekedett vala Izráel az Emorréussal:

3. Igen megrémüle Moáb a' néptől, mivelhogy sok vólna; és megbúsúla Moáb az Izráel' fiai miatt.

4. Monda annakokáért Moáb a' Midián' véneinek: most elnyalja e' sokaság minden mi környékünket, amiképpen elnyalja az ökör a' mezőnek pásitját. Továbbá Bálák Sippornak fia vala a' Moáb' királlya abban az időben.

5. Külde azért követeket Bálámhoz a' Beor' fiához Péthorba (a), melly vala a' folyóvíz mellett a' Bálám' nemzetsége' fiainak földjökben, hogy hívnák ötet, mondván: ímé nép jött ki Égyiptomból, és ímé ellepte a' földnek színét, és lakik én ellenemben. *Jós.* 24: 9.

(a) Péthor Mésopotámiában vólt, az Eufrates mellett, aholott lakott Bálám, oda küld érette Bálák, amint némellyek mondják. Jóllehet, 4. *Mós.* 31. azt mondja Móses, hogy a' Midián' tartománnyában ölték meg az Izráeliták Bálámot.

6. (b) Mostan azért kérlek, jöjj el, és átkozd meg én érettem e' népet, mert erősebb nálamnál, talám erőt vehetek rajta, megverhetem és kiűzhetem ötet e' földről; mert jól tudom, hogy a' kit megáldasz, meg lészen áldva, és a' kit megátkozsz, átkozott lészen.

(b) Mindenkor vóltak olly emberek, kik pénzért mondottak jövendőt, és azzal kereskedtek, mint Saul király is gondolja Sámuel felől. 1. *Sám.* 9.

7. Annakokáért elmenének a' Moábnak és a' Midiánnak vénei, és a' jövendő mondásnak jutalma az ö kezekben vala; és jutának Bálámhoz, és megmondák néki a' Bálák' izenetét.

8. Ő pedig monda nékiek: háljatok itt ez éjjel, és feleletet adok tinéktek, amiképpen szólland énnékem az Úr (c); és a' Moábnak fejedelmi maradának Bálámnál.

(c) Noha tsak az Izráel' nemzetsége között vóltanak az igaz próféták, kiknek szájokat és nyelveket az Istennek Lelke úgy vezérelte, hogy soha hijába való és haszontalan dolgot, vagy hazugságot, vagy kétséges dolgot ne mondanának: mindazáltal akarta az Isten, hogy a' pogányok között is légyenek, kik néha jövendőt mondjanak; hogy annál inkább magok menthetetlenek légyenek.

9. És eljöve az Isten Bálámhoz, és monda: kitsodák ezek a' férjfiak, a' kik vagynak te nálad?

10. Felele Bálám Istennek: Bálák, Sippor' fia, a' Moáb' Királlya küldött én hozzám, ezt mondván:

11. Ímé e' nép, a' melly kijött Égyiptomból, ellepte a' földnek színét; most azért jöjj el, átkozd meg én érettem azt, talám erőt vehetek rajta, és kiűzhetem ötet.

12. És monda az Isten Bálámnak, ne menj el ő vélek, és meg se átkozzad a' népet, mert megáldatott.

13. Felkele azért Bálám reggel és monda a' Bálák' fejedelminek: térjetek meg a' ti földetekre; mert nem akarja az Úr engedni énnékem hogy véletek elmenjek.

II. 14. És felkelének a' Moáb' fejedelmi és jutának Bálákhoz, és mondának: nem akar Bálám eljönni mivelünk.

15. Ismét elküldé azért Bálák több fejedelmeket és azoknál nemesebbeket.

16. A' kik eljutván Bálámhoz, mondának néki: ezt mondja Bálák a' Sippor' fia, kérlek ne vond meg magadat hogy én hozzám ne jönnél.

17. Mert megtisztelvén megtisztellek téged' igen, és valamit mondasz énnékem megmivelem: jöj el azért kérlek, és átkozzad meg én érettem e' népet.

18. Felelvén pedig Bálám, monda a' Bálák' szolgáinak: ha Bálák énnékem az ő házát megtöltené is arannyal és ezüstel, nem hághatom által az én Uramnak Istenemnek szavát, hogy valamit miveljek vagy kitsinyt, vagy nagyot. *R.* 24: 13.

19. Mostan azért maradjatok meg ti is ez éjjel; hogy tudjam mit fog szóllani az Úr énnékem.

20. Akkoron eljöve Isten Bálámhoz éjjel, és monda ő néki: ha azért jöttek e' férjfiak, hogy tégedet elhívjanak; kelj fel, menj el ő vélek: de midazáltal azt miveljed a' mit mondándok tenéked.

III. 21. Felkele azért Bálám reggel, és megnyergelé az ő szamarát, és elméne a' Moáb' fejedelmével.

22. Megharaguvék azért Isten hogy ő elmenne vélek. És megálla az Úrnak angyala az útban, hogy ő néki ellensége lenne: ő pedig iget vala az ő szamarán, és két szolgája vala véle.

23. De látván a' szamár hogy az Úrnak angyala állana az útban, és mezítelen fegyver vólna kezében, kitére az útból, és méne a' mezőre, azért megveré Bálám az ő szamarát, hogy megtérítené az útra.

24. És megálla annakutánna az Úrnak angyala a' szőlőknek szoros útán, holott mind egy felől mind más felől fal vala.

25. Látván pedig másodszor a' szamár az Úrnak angyalát, szorúla a' falhoz, és a' Bálámnak is lábát szorítá a' falhoz: annakokáért ismét kezdé verni.

26. Annakutánna az Úrnak angyala ismét tovább méne és megállá szoros helyen, holott ki nem térhetnek vala sem jobbra sem balra.

27. Mikoron pedig látta vólna a' szamár az Úrnak angyalát, leesék Bálám alatt: azért megharagvék Bálám, és megveré páltzával a' szamárt.

28. És megnyitá az Úr a' szamárnak száját, és monda Bálámnak: mit vétettem tenéked, hogy immár engemet háromszor vertél meg. 1. *Pét.* 2: 16. *Júdás. v.* 11.

29. Akkor monda Bálám a' szamárnak: mert megtsúfoltál engemet; vajha vólna fegyver kezemben, nyilván megölnélek mostan téged.

30. Monda pedig a' szamár Bálámnak; avagy nem te szamárod vagyok-é, mellyen szoktál járni miolta tieddé lettem, mind e' napiglan? avagy szoktam vólt-é valaha ekképpen tselekedni te veled? ki felele: soha nem.

31. És megnyitá az Úr a' Bálám' szemét, és látá az Úr' angyalát állani az útban, és a' mezítelen fegyvert az ő kezében: akkoron lehajtván fejét, artzal leborúla.

32. És megszóllítá ötet az Úrnak angyala: miért verted a' te szamaradat immár három izben? ímé én kijöttem tenéked ellenségül; mert a' te útad tévelygő én előttem. (d)

(d) Az az, nyilván vagyon én előttem, hogy ellenem való úton akarsz járni, és az Izráel' népét meg akarod átkozni.

33. És látott engemet a' szamár, és kitért én előttem immár három ízben: hogyha ki nem tért vólna az én ortzám előtt, tudjad, hogy megöltelek vólna tégedet, és ötet elevenen megtartottam vólna.

34. Monda azért Bálám az Úr' angyalának: vétkeztem, mert nem tudtam hogy te állanál előttem az útban: most azért ha az én útam nem tetszik tenéked, megtérek helyemre.

35. Az Úrnak angyala pedig monda Bálámnak: menj el e' férjfiakkal: mindazáltal a' mit mondándok tenéked azt mondjad; elméne azért Bálám a' Bálák' fejedelmivel.

IV. 36. Hallván pedig Bálák hogy jöne Bálám; kiméne eleibe a' Moábnak egy városába, melly vagyon az Arnon' határa mellett, melly vagyon a' legvégső határokban.

37. És monda Bálák Bálámnak: avagy nem küldöttem vólt-é te hozzád, hogy hivatnálak tégedet? miért nem jösz vala én hozzám? avagy azért-é hogy nem tisztelhetnélek meg tégedet?

V. 38. Felele pedig Bálám Báláknak: ímé eljöttem te hozzád: mostan pedig nemde szólhatok-é valamit? a' mit adánd az Úr az én számba azt mondom.

39. És elméne Bálám Bálákkal, és jutának Husot városba.

40. És Bálák ökröket és juhokat vágata, és küldé Bálámnak és a' fejedelmeknek a' kik véle valának.

41. *Másod' napon* pedig reggel melléje véve Bálák Bálámot, és felvivé ötet Bál' magas hegyére, honnét megláthatná a' népnek végső részét.

XXIII. RÉSZ.

Bálám akarja kétszer megátkozni Bálák' kívánsága szerént az Izráelitákat: de Isten az ő elméjét és nyelvét úgy igazgatja, hogy megáldaná őket, és az Istennek ő hozzájok való jó akaratját hirdetné.

ÉS monda Bálám Báláknak: Épits itt énnékem hét óltárt; és készíts ide hét ökör tinót, és hét kost.

2. És úgy tselekedék Bálák amiképpen megmondotta vala Bálám; és áldozék Bálák és Bálám mindenik óltáron egy egy tinót és egy egy kost.

3. És monda Bálám Báláknak: állj meg a' te tüzes áldozatod mellett, és elmégyek, talám elömbe jö az Úr énnékem, és mit mutatánd énnékem, megjelentem tenéked: elméne azért a' hegynek tetejére.

4. És eleibe méne Isten Bálámnak, 's monda néki *Bálám:* hét óltárt rendeltem, és áldoztam mindenik óltáron egy egy tinót és egy egy kost.

5. Az Úr pedig ada ígét Bálámnak szájába, és monda ő néki: térj meg Bálákhoz, és így szóllj:

6. És megtére ő hozzája, és ímé áll vala az ő

áldozatja mellett: önnön maga és Moábnak minden fejedelmi.

7. És elkezdé beszédét és monda: Síriából hozatott ki engemet Bálák Moábnak királlya a' napkeletnek hegyeiről, mondván: jöj el átkozd meg én érettem Jákobot, és jöj el átkozd meg az Izráelt.

8. Miért mondjak gonoszt annak a' kinek nem mondott gonoszt az Úr? és miért átkoznám azt a' kit az Úr nem átkozott?

9. Mikor a' köszíklának tetejéről nézem ötet, és a' halmokról reájok nézek; ímé olly nép a' melly ö maga fog lakni, és a' pogányok közzé nem számláltatik.

10. Ki számlálhatja meg a' Jákob porát? és ki számlálja meg az Izráelnek negyed' részét? haljon meg az én lelkem az igazaknak halálával, (a) és légyen az utólsó napom mint azé.

(a) Bálám bizonyságot tészen a' híveknek halhatatlanságokról, és hogy Isten az halálban nem hagyja el az övéit.

11. És monda Bálák Bálámnak: mit tselekszel én velem? hogy megátkoznád az én ellenségimet azért hoztalak tégedet, és ímé igen megáldád öket.

12. Ki felelvén monda: nemde azt igyekezem-é mondani, a' mit az Úr adánd az én számba?

13. Monda annak felette ö néki Bálák: kérlek jere velem más helyre, honnét lássad ötet; mert tsak a' végső részét láttad annak, és ötet mindenestül nem láttad, és átkozzad meg ötet én érettem.

14. Es vivé ötet az ör állók' helyére egy hegynek tetejére, és épite hét óltárt, és áldozék egy egy ökör tinót és egy egy kost mindenik óltáron.

15. És monda Bláknak: állj itt a' te tüzes áldozatod mellett, és én elmégyek amoda.

16. Eleibe méne azért az Úr Bálámnak, és ada ígét az ö szájába, és monda: térj meg Bálákhoz, és ekképpen szóllj:

II. 17. Méne annakokáért ö hozzája, és ímé ö áll vala az ö tüzes áldozati mellett, és a' Moáb' fejedelmi véle: kinek monda Bálák; mit szólla az Úr?

18. Akkor megmondá az ö értelmét, és monda: kelj fel Bálák és halljad, halgasd meg az én beszédemet Sippornak fia.

19. (b) Nem ollyan az Isten mint az ember, hogy hazudjon, és nem embernek fia, hogy elváltoztassa ígéretit: ö mondotta 's hát nem mivelné-é meg? szóllott, és nem tellyesíti-é meg azt?

(b) Az Isten az ö ígéretiben, végezésében, tanátsában, erös és álhatatos, változhatatlan.

20. Ímé parantsolatot vettem hogy megáldanám: és igen megáldotta *az Isten*, és én nem változtathatom azt el.

21. Nem tekintette Jákóbnak hamisságát, és nem nézte a' gonoszságot Izráelben: az ö Ura Istene vagyon ö véle, és a' királynak trombita szava (c) vagyon ö véle.

(c) A' királynak trombitájának szaván érti az Istennek szent igéjét, melly az Izráel' nemzetsége között vala.

22. Az Isten hozta ki öket Égyiptomból, mint az Unikornisnak ollyan ereje vagyon néki. *R.* 24: 8.

23. Mert nem fog semmit a' Jákób' nemzetségén a' varáslás, sem a' jövendö mondás az Izráel ellen: mostan azt kell megmondanom a' Jákób és Izráel felöl, mit tselekszik az Isten *ö vélek.*

24. Ímé e' nemzetség mint a' nagy oroszlán feltámad, és mint az oroszlán' kölyke felemeltetik, nem nyugszik míg meg nem eszi a' prédát, és a' megöletteknek véreket megiszsza.

25. Monda pedig Bálák Bálámnak: ne átkozzad 's ne áldjad ötet.

26. Kinek felele Bálám, mondván: avagy nem mondottam-é meg, hogy valamit mondánd énnékem az Úr, azt mivelem?

27. És monda Bálák Bálámnak: jere kérlek, elviszlek tégedet más helyre; honnét talám tetszeni fog az Istennek, hogy megátkozzad e' népet én érettem.

28. Elvivé azért Bálák Bálámot a' Peor' hegynek tetejére, melly néz a' puszta felé.

29. Akkoron monda Bálám Báláknak: építtess itt énnékem hét óltárokat, és készíts itt énnékem hét ökör tinókat és hét kosokat.

30. Úgy tselekedék azért Bálák, miképpen megmondotta vólt Bálám, és áldozék minden óltáron egy egy ökör tinót, és egy egy kost.

XXIV. RÉSZ.

Bálám Isten' lelke által indíttatván, az Izráelitákat megáldja, és ö nékiek jó szerentséjekről, az ö ellenségeknek romlásáról jövendöt mond. És végezetre megmondja azt is mit fog tselekedni az Izráel a' Moáb' nemzetségével.

MIKORON pedig látta vólna Bálám hogy tetszenék az Úrnak, hogy megáldaná az Izráelt ez úttal, nem méne el mint az előtt a' jövendö mondásnak tudakozásáért; hanem fordítá az ö ortzáját a' puszta felé.

2. Ki mikoron felemelte vólna az ö szemeit, látá az Izráelt hogy letelepedett az ö nemzetségi szerént, és az Istennek lelke felindítá.

3. Akkor elkezdé az ö beszédét, és monda: Bálámnak Peor' fiának mondása, a' megvilágosíttatott szemü ember' szava. (a)

(a) Mind ezeket azért mondja Bálám, hogy megjelentse magát Isten prófétájának lenni, jóllehet pedig a' jelen való dolgokban Isten' prófétája: de a' titulusok a' mellyeket itt magának tulajdonít, tsak az igaz prófétákra illenek.

4. Annak mondása a' ki hallja az Istennek mondásit; a' ki látta a' mindenhatónak látását, a' ki jóllehet szunnyad, de elméjének szeme világos.

5. Melly igen szépek a' te sátorid Jákób! és a' te hájlékid Izráel!

6. Mint a' kiterjesztetett völgyek, mint a' kertek a' folyó víz mellett, mint az Álóes' fái, mellyeket plántált az Úr, mint a' Czédrus fák a' vizek mellett.

7. Alá fog folyni a' víz az ö vedréből, és az ö magva ollyan lészen mint a' sok vizek: és az ö királlya nagyobb lészen az Agag királynál, és felmagasztaltatik az ö országa.

8. Az Isten kihozta ötet Égyiptomból, ollyan ereje vagyon néki mint az Unikornisnak: megemészti a' pogányokat az ö ellenségeit, és azoknak tetemeket megrontja, és az ö nyilaival általveri.

9. Hogyha lehajtja magát hogy feküdjék mint az oroszlán, és mint az üreg oroszlán, kitsoda serkenti fel ötet? valaki áldánd tégedet, áldott lészen, és valaki átkozánd tégedet, átkozott lészen.

10. És felgerjede Báláknak haragja Bálám el-

len, és egybe üté kezeit, és monda Bálámnak: azért hívtalak tégedet, hogy az én ellenségimet megátkoznád, és ímé igen megáldád immár három ízben.

11. Mostan azért szaladj el a' te helyedre: mondottam vala, hogy megtisztelvén megtisztellek tégedet, de ímé megfosztott tégedet az Úr a' tisztességtől.

12. Kinek felele Bálám: nemde a' te követidnek is, a' kiket botsáttál vólt hozzám, így szóllottam-é, mondván:

13. Ha Bálák énnékem az ő házát ezüstel és arannyal megtöltené is, az Úrnak beszédét által nem hághatom, hogy tselekedjek valamit, akár jót akár gonoszt az én szívemből: a' mit szólland az Úr, azt szóllom. *R.* 22: 18.

14. Mindazáltal mivelhogy most az én népem közzé kell megtérnem, ímé megmondom tenéked, mit fog tselekedni e' nép a' te népednek az utólsó napokban.

II. 15. Akkoron vévé az ő értelmét, mondván: monda Bálám a' Peor' fia, monda a' férjfiú kinek szeme nyilatkoztatva vagyon.

16. Monda a' ki halgatja az Istennek beszédét, és a' ki tudja a' magasságbélinek értelmét, és a' ki a' mindenhatónak látását látja: a' ki noha szunnyad, mindazáltal megnyilatkoztatott a' szeme.

17. Látom azt de nem most; nézem azt, de nem úgy mint közel valót: (b) származik tsillag Jákóbból, és támad királyi páltza Izráelből: és általveri a' Moábnak óldalait, és elrontja a' Sethnek minden fiait.

(b) A' Messiásról való Profetzia, mellyben megmondja Bálám a' Krisztusnak embersége szerént való nemzetségét és megmondja királyságát is.

18. És lészen az Édom más' birtokában, Seir lészen az ő ellenségének birtokában, és az Izráel hatalmason tselekszik.

19. És uralkodik Jákóbból *származott*, és elveszti minden városokból a' megmaradott ellenségit.

20. És mikoron tekintett vólna Amalékre, az ő értelmét megjelentvén, monda: Amalék első (c) a' pogányok között, annakokáért végezetre mindenestül elvész.

(c) Elsőknek mondja az Amalékitákat. Mert azzal kérkedtek hogy ők elébb valók minden pogányoknál.

21. Látván annakfelette Kenéust, az ő értelmét megjelentvén, monda: erős a' te lakóhelyed, és épitetted a' te fészkedet a' köszíklákban.

22. Bizonyára kiüzettetik Kain (d) míg Assúr téged' fogva viszen.

(d) Az az, a' Midiániták elvesznek, míg Assúr rabságra viszi az Izráelitákat, mint ezt a' história bizonyítja: mert Gedeon mindenestül elrontá a' Midiánitákat.

23. Végezetre mégis az ő értelmét megjelentvén, monda: óh ki fog élni mikor véghez viszi ezt *az Isten*.

24. És a' Kittim' partjáról a' hajók eljőnek, és megrontják Assúrt, megrontják Ebert is: (e) de az is, a' nép, mindenestül végre elvész.

(e) Az az, a' Görögök és a' Rómaiak megrontják az Assiriabélieket, a' 'Sidókat is. De az után azok is elvesznek.

25. Felkele azért Bálám és elméne, hogy haza menne az ő helyére: és Bálák is elméne az ő útjára.

XXV. RÉSZ.

Az Izráeliták Bálámnak álnok tanátsa által megtsalattatván, bálvány imádásba, paráznaságba esnek, és a' kik azokban a' bűnökben fejedelmek vóltanak, azokat felakasztatja Móses, a' többit levágatja mind addig míg nem Fineás az Isten haragját megengeszteli. Melly dologért örökkévaló papságot ígér ő néki és maradékának, és megparantsolja hogy a' Midiánitákat elveszessék.

MIKOR pedig valameddig lakott vólna az Izráel Sittimben, kezde a' nép paráználkodni (a) a' Moáb' leányival.

(a) A' paráználkodáson érti a' bálvány imádást, az után a' külső paráznaságot is.

2. És hívák a' népet az ő isteneknek áldozatira; és evék a' nép és imádák az ő isteneket.

3. És adá magát az Izráel Bál Peorhoz, (b) és felgerjede az Úr' haragja az Izráel ellen.

(b) Az az, a' Peor' hegyén való bálványhoz.

4. És monda az Úr Mósesnek: vedd fel a' népnek minden véneit, és akasztasd fel őket az Úrnak a' Nap előtt: és elfordúl az Úr' haragjának felgerjedése az Izráeltől. 5. *Mós.* 4: 3. *Jós.* 22: 17.

5. Monda azért Móses az Izráel' bíráinak: ki ki ölje meg az ő birtoka alatt való fiérjfiakat a' kik adták magokat a' Bál Peórhoz.

6. És ímé egy néminémű az Izráel' fiai közzül, eljöve és hoza az ő attyafiaihoz egy Midiánbéli aszszonyt a' Móses' szeme látára, és az Izráel' fiainak minden gyülekezetinek szemei előtt; ők pedig sírnak vala a' gyüleket' sátorának ajtaja' előtt.

7. Mellyet mikoron látott vólna Fineás az Éleázár' fia, a' ki Áron pap' fia vala, felkele a' gyülekezet közzül, és vévé dárdáját kezébe; *'Sólt.* 106: 30.

8. És méne az Izráel' férjfia után a' sátorba, és általveré mind a' kettőt, az Izráelből való férjfiat és az aszszony' hasát, és megszünék a' tsapás az Izráel' fiai között.

9. És megholtanak vala a' tsapás miatt huszonnégy ezeren. 1. *Kór.* 10: 8.

10. Akkoron szólla az Úr Mósesnek, mondván:

11. Fineás az Éleázár' fia, ki Áron pap' fia vólt, elfordította az én haragomat az Izráel' fiaitól, mivelhogy az én boszszúmat megállotta ő közöttök; és nem emésztem meg az Izráelt az én boszszúmban.

12. Annakokáért mond meg néki: ímé én adom az én szövetségemet ő néki, tudniillik békeségnek *szövetségét*. *'Sólt.* 106: 31.

13. És lészen ő nála és az ő magvánál ő utánna az örökkévaló papságnak szövetsége; annakokáért hogy az ő Istenéért boszszút állott, és megtisztította az Izráel' fiait.

14. Továbbá a' megöletett Izráel' férjfiának neve, a' ki megöletett a' Midiánbéli aszszonnyal egygyütt, vala Zimri, a' Saló' fia, a' Simeon' nemzetsége házanépének fejedelme. (c)

(c) Egy embernek bűnének szégyenét mind az egész nemzetség hordozza.

15. A' megöletett Midián aszszonynak pedig neve Kozbi, a' Súr' leánya, ki a' Midiániták között az ő attya' házának nemzetségének fejedelme vala.

16. Szólla pedig az Úr Mósesnek, mondván:

17. Úgy tselekedjél mint ellenséggel a' Midiántákkal, és verd meg őket.

18. Mert ők úgy tselekedtek ti ellenetek mint ellenségek álnokságokkal, mellyekkel álnokúl tselekedtenek ti ellenetek a' Peornak dolgában, és az ő húgoknak Kozbinak a' Midián' fejedelme' leányának dolgában, ki megölettetett a' Peorért való tsapásnak napján.

XXVI. RÉSZ.

Parantsolja Isten Mósesnek és Éleázár papnak, hogy számláljják meg ismét a' népet, mint annakelőtt megszámlálták vala. És minekutánna megszámlálták vólna, parantsolja Isten, hogy a' földet, a' mellybe bémennek, azoknak oszsza el.

ÉS lőn a' tsapás után, monda az Úr Mósesnek és Éleázárnak az Áron pap' fiának, mondván:

2. Vegyétek summáját az Izráel' fiainak minden gyülekezetének, húsz esztendőstől fogva és feljebb, az ő attyoknak házoknépe szerént, mindeneknek valakik hartzra kimenhetők az Izráeliták között.

3. Annakokáért szólla Móses és Éleázár pap ő vélek a' Moáb' mezőségében, a' Jordán mellett Jérikó' ellenében, mondván:

4. Számláljátok meg az Izráel' fiainak minden gyülekezetit, húsz esztendőstől fogva és feljebb, amiképpen parantsolta vala az Úr Mósesnek és az Izráel' fiainak, a' kik kijöttenek vólt Égyiptom' földéből. *R.* 3: 12. 1. *Mós.* 4: 6. 2. *Mós.* 6: 12.

5. Rúben első szülötte vólt az Izráelnek; a' Rúben' fiai vóltanak ezek: Hánóktól vólt a' Hánókitáknak házoknépe; Pallutól a' Palluitáknak házoknépe;

6. Hesrontól a' Hesronitáknak házoknépe; Kármitól a' Kármitáknak házoknépe.

7. Ezek a' Rúbenitáknak házoknépe, és lőn az ő számok negyvenhárom ezer hét száz, és harmintz.

8. És a' Pallu' fiai közzül Éliáb;

9. Éliáb' fiai pedig: Némuel és Dáthán és Ábirám, ezek a' Dáthán és Ábirám a' gyülekezetnek fejedelmi, a' kik támadtak vala Móses és Áron ellen, a' Kóré' hasonlásában, mikoron támadának ők az Úr ellen.

10. És megnyitá a' föld az ő száját, és elnyelé őket és Kórét, mikoron meghala a' sokaság, és mikoron megemészte a' tűz kétszáz és ötven férjfiakat, kik vóltanak példáúl.

11. A' Kóré' fiai pedig nem halának meg.

12. A' Simeon' fiai az ő házoknépe szerént: Némueltől a' Némuelitáknak házoknépe; Jámintól a' Jáminitáknak házoknépe; Jakintól a' Jakinitáknak házoknépe;

13. Zerától a' Zeráiták' házoknépe; Saultól a' Sauliták' házoknépe.

14. Ezek a' Simeonitáknak házoknépeik, huszonkét ezer és kétszáz.

15. A' Gád' fiai az ő házoknépe szerént: Séfontól a' Séfoniták' házoknépe; Haggitól a' Haggiták' házoknépe; Súnitól a' Súniták' házoknépe.

16. Oznitól az Oznitáki' házoknépe; Éritől az Éritáknak házoknépe;

17. Aródtól az Aróditáknak házoknépe; Arélitől az Aréliták' házoknépe.

18. Ezek a' Gád' fiainak házoknépe, az ő számok szerént negyvenöt ezer és ötszáz.

19. A' Júda' fiai Ér és Ónán; és meghala Ér és Ónán a' Kanaán' földében.

20. Vóltanak, mondom, a' Júda' fiai az ő házoknépe szerént: Séláhtól a' Séláhiták' nemzetsége; Péreztől a' Péresitáknak nemzetsége; Zeráhtól a' Zeráhitáknak nemzetsége.

21. Vóltanak pedig a' Péres' fiai: Hesrontól a' Hesronitáknak házoknépe; Hámultól a' Hámulitáknak házoknépe.

22. Ezek a' Júda' nemzetségének házoknépei, az ő számok szerént hetvenhat ezer ötszáz.

23. Az Isakár' fiai az ő nemzetségek szerént: Thólától a' Thólaitáknak házoknépe; Puvától a' Puvitáknak házoknépe;

24. Jásubtól a' Jásubitáknak házoknépe; Simrontól a' Simronitáknak házoknépe.

25. Ezek az Isakár' nemzetségi az ő számok szerént, hatvannégy ezer és háromszáz.

26. A' Zebulon' fiai az ő házoknépe szerént: Séredtől a' Séreditáknak házoknépe; Élontól az Élonitáknak házoknépe; Jáléeltől a' Jáléelitáknak házoknépe.

27. Ezek a' Zebulonitáknak nemzetségi az ő számok szerént, hatvan ezer és ötszáz.

28. A' Józef fiai az ő nemzetségek szerént Manassé és Éfraim.

29. A' Manassé' fiai: Makirtól a' Makiritáknak házoknépe; és Makir nemzé Gileádot, Gileádtól a' Gileáditáknak házoknépe.

30. Ezek a' Gileád' nemzetségi: Jézertől a' Jézeritáknak házoknépe; Hélektől a' Hélekitáknak házoknépe;

31. És az Asrieltől az Asrielitáknak házoknépe; Sékemtől a' Sékemitáknak házoknépe;

32. És a' Sémidától a' Sémidátáknak házoknépe; és Héfertől a' Héferitáknak házoknépe;

33. És Sélofádnak a' Héfer' fiának nem vóltanak fiai hanem leányi, kiknek ezek nevek: Mákla, és Nóha, Hogla, Milka, és Thirsa. *R.* 27: 1.

34. Ezek a' Manassé' nemzetségi, az ő számok pedig ötvenkét ezer és hétszáz.

35. Ezek az Éfraim' fiai az ő házoknépe szerént: Suthalától a' Suthalitáknak nemzetsége; Békertől a' Békeritáknak nemzetsége; Tahántól a' Tahánitáknak nemzetsége.

36. És ezek a' Suthala' fiai: Érántól az Éránitáknak házoknépe.

37. Ezek az Éfraim' nemzetségi az ő számok szerént, harmintzkét ezer és ötszáz. Ezek a' Józef' nemzetségi az ő házoknépe szerént.

38. A' Bénjámin' fiai az ő házoknépe szerént: Bélától a' Bélaitáknak nemzetsége; Asbeltől az Asbelitáknak nemzetsége; Áhirámtól az Áhirámitáknak nemzetsége;

39. Sefufámtól a' Sefufámitáknak házoknépe; Hufámtól a' Hufámitáknak házoknépe.

40. Valának pedig Béla' fiai Árdé és Nahamán; Árdétól az Árdétáknak nemzetsége; Nahamántól a' Nahamánitáknak nemzetsége.

41. Ezek a' Bénjámin' fiai az ő házoknépe szerént, és számok szerént negyvenöt ezer és hatszáz.

42. Ezek a' Dán' fiai az ő házoknépe szerént: Suhámtól a' Suhámitáknak nemzetsége; ezek a' Dán' nemzetségi az ő házoknépe szerént.

43. A' Suhámitáknak minden nemzetsége az ő számok szerént, hatvannégy ezer és négyszáz.

44. Az Áser' fiai az ő házoknépe szerént: Jimnától a' Jimnitáknak nemzetsége; Jisvitől a' Jisvitáknak házoknépe; Bérihától a' Bérihitáknak nemzetsége;

45. A' Bériha' fiaitól: Hébertől a' Héberiták' nemzetsége; Málkieltől a' Málkielitáknak nemzetsége.

46. Az Áser' leányának pedig neve vala Séra.

47. Ezek az Áser' fiainak nemzetségi, az ő számok szerént ötvenhárom ezer és négyszáz.

48. A' Naftali' fiai az ő házoknépe szerént: Jaktzéeltől a' Jaktzéeliták' nemzetsége; Gúnitól a' Gúnitáknak nemzetsége;

49. Jésertől a' Jéseritáknak nemzetsége; Silemtől a' Silemitáknak nemzetsége.

50. Ezek a' Naftali' nemzetségi az ő házoknó-

pe szerént; az ő számok pedig negyvenöt ezer és négyszáz.

51. Ezek az Izráel' fiainak (a) számok, hatszáz egy ezer, hétszáz és harmintz.

(a) Az Izráelitáknak egész számok, holott az Istennek nagy irgalmassága és hatalmassága megtetszik; mert annakelőtte negyven esztendővel, a' kiket megszámlált vala Móses és Áron pap, tudniillik hatszáz három ezer ötszáz és ötven emberek, mind meghaltak vala a' pusztában Kálebtől és Jósuétól megválva, és húsz esztendősöktől megválva, és kik azon alól vólnának. De negyven esztendeig ismét szinte közel annyira szaporodnak.

II. 52. Szólla pedig az Úr Mósesnek, mondván:

53. Ezeknek osztassék az a' föld örökségül az ő neveknek számok szerént.

54. A' kik többen vagynak, azoknak adj nagyobb örökséget, és annak a' ki kevesebb lészen, megkissebbíttsed az ő örökségét; mindennek az ő száma szerént adattassék az ő öröksége. *R.* 33: 54.

55. De sorsal osztassék el a' föld, az ő attyok' nemzetséginek nevek szerént vegyék az örökséget. *R.* 33: 54.

56. Sors szerént osztassék el az ő örökségek, mind sok között, 's mind kevés között.

III. 57. Ezek pedig a' Lévitáknak számok az ő házoknépe szerént: Gersontól a' Gersonitáknak nemzetsége; Kéháttól a' Kéhátitáknak nemzetsége; Méráritól a' Méráritáknak nemzetsége. 2. *Mós.* 6: 16.

58. Ezek a' Lévitáknak házoknépei: a' Libniták' nemzetsége, a' Hebronitáknak nemzetsége, a' Makhlitáknak nemzetsége, a' Músitáknak nemzetsége, a' Kóritáknak nemzetsége; Kéhát pedig nemzé Ámrámot.

59. Az Ámrám' feleségének pedig neve Jokebéd, a' Lévi' Leánya, kit szült Lévinek az ő felesége Égyiptomban, és a' ki szülte Ámrámnak Áront, és Mósest, és Máriát az ő nénnyeket. 2. *Mós.* 2: 12. *és* 6: 20.

60. És születtenek Áronnak Nádáb és Ábihu, Éleázár és Ithamár.

61. Továbbá meghalának Nádáb és Ábihu, mikoron idegen tűzzel áldozának az Úr előtt. 3. *Mós.* 10: 2. *R.* 3: 4. 1. *Krón.* 24: 2.

62. És vala azoknak számok huszonhárom ezer, mind férjfiak egy hónapitól fogva és feljebb; mert nem vóltanak számláltatva az Izráel' fiai közzé, mivelhogy örökség nem adatott vólt nékik az Izráel' fiai között.

63. Ezek a' Mósestől és Éleázár paptól megszámláltattak, kik megszámlálák az Izráel' fiait a' Moáb' mezőségében, Jérikó' ellenében a' Jordán mellett.

64. Ezek között pedig nem vólt senki a' Mósestől és Árontól megszámláltattak közzül, a' kik megszámlálták az Izráel' fiait a' Sinai pusztában.

65. Mert az Úr mondotta vala ő felőlök: meghalván meghalnak a' pusztában; és senki azok közzül nem élt, hanem csak Káleb a' Jefunné' fia, és Jósué a' Nun' fia. *R.* 14: 29. 34. 35.

XXVII. RÉSZ.

Mikor a' Sélofád' leányi örökséget kérnének Mósestől az ígéretnek földén, mivelhogy nem vóltanak fiai az ő attyoknak; parantsolja Isten, hogy az ő attyoknak örökségét, a' melly azt illette vólna, a' leányoknak adja. Az után törvényeket rendel Isten az ollyan emberek' örökségekről, a' kiknek fiaik nintsenek. Végezetre megmondja Isten Mósesnek hogy meghal, és meghagyja, hogy helyébe válaszsza Jósuét; és akképpen tselekedék Móses.

Előállának pedig a' Selófád' leányi, ki Héfer' fia vala, ki Gileádé, ki Makiré, ki Manassé' fia vala, a' Józef' fiának Manassének házanépe közzül; ezek pedig az ő leányinak nevek: Makla, Nóha, Hogla, Milka, és Thirsa. *R.* 26: 33. *Jós.* 17: 3.

2. Kik megállának Móses és Éleázár pap előt, és a' fejedelmek előtt, és mind az egész gyülekezet előtt, a' gyülekezet' sátorának ajtajánál, mondván:

3. A' mi atyánk meghalt a' pusztában, ki mindazáltal nem vólt a' gyülekezetben, melly gyülekezet vólt az Úr ellen, a' Kóré' gyülekezetében (a); hanem az ő bűnéért halt meg, és fiai nem vóltanak néki. *R.* 16: 1.

(a) Az az, ha a' mi atyánk Kóré' hasonlásában részes vólt vólna, nem csak a' földnek örökségétől, hanem a' mi életünktől is méltán megfosztattunk vólna, miképpen láttuk akkor, hogy egész tselédek haltak és vesztek el. De nem vólt részes a' mi atyánk abban a' Kóré' hasonlásában; hanem a' hitetlenségben vólt részes, melly a' nép között esék, mikor a' kémek megjövének a' Kanaán' földéről. Kiknek magvoknak mindazáltal megígéré Isten a' földet 4. *Mós.* 14. 5. *Mós.* 1. Azért nem lehetünk részetlenek a' földben.

4. Miért töröltetnék el a' mi atyánknak neve az ő nemzetsége közzül, ez okon, hogy nintsen ő néki fia? Adj örökséget azért minékünk is a' mi atyánknak attyafiai között.

5. Móses pedig vivé ezeknek ügyöket az Úr' eleibe;

6. És felele az Úr Mósesnek, mondván:

7. Igazat szóllának a' Selófád' leányi; adj ő nékik is jószágnak örökségét az ő attyoknak attyokfiai között, és az ő attyoknak örökségébe szállíttsad őket. *R.* 36: 2.

8. Az Izráel' fiainak pedig szóllj, mondván: mikoron valaki meghaland, és fia nem lejénd annak: akkor adjátok annak örökségét az ő leányinak.

9. Hogyha nem lejénd ő néki leánya, akkor adjátok az ő örökségét az ő attyafiainak;

10. Ha pedig nem lejéndenek ő néki attyafiai, akkor adjátok az ő örökségét az ő attyának attyafiainak.

11. Ha nem lejéndenek az ő attyának attyafiai, akkor adjátok az ő örökségét annak, a' ki az ő nemzetségéből közelebb való atyafiú, és örökségül végye azt. Légyen pedig ez az Izráel' fiainak végezett törvénnyek, amiképpen megparantsolta az Úr Mósesnek.

12. Monda annakfelette az Úr Mósesnek: menj fel ez Abarim' hegyére, és lásd meg a' földet, mellyet adtam az Izráel' fiainak; 5. *Mós.* 32: 48.

13. Mellyet mikor látándasz, (b) gyűjtettetel te is a' te nemzetséged közzé, amiképpen immár gyűjtetett Áron is a' te atyádfia:

(b) Az az, meghalsz, mint Áron a' te atyádfia meghalt.

14. Mivelhogy a' Sin' pusztájában a' nép' zúgolódásának idején az én beszédemet megvetétek, *melly ez vala*, hogy engemet szentelnétek ama' vizek mellett az ő szemek előtt: ezek a' versengésnek vizei Kádesnél a' Sin' pusztájában. *R.* 20: 12.

15. Szólla annakokáért Móses az Úrnak, mondván:

16. Az Úr minden élő állatoknak Istenè rendeljen fejedelmet e' sokaságnak:

17. (c) A' ki kimenjen ő előttök, és bémenjen ő előttök, az az, a' ki kivigye öket, és bévigye öket; ne légyen az Úr' gyülekezete ollyan, mint a' juhok, mellyeknek nintsen pásztorok. *Mát.* 9: 36. *Márk.* 6: 34.

(c) Kimenjen és bémenjen, 'Sidó szóllásnak módja, annyit tészen, mint a' ki bírja, vezérelje öket minden dolgokban és tanátsokban, a' ki hadba vigye és haza hozza öket.

18. És monda az Úr Mósesnek: vedd melléd Jósuét a' Nun' fiát, a' férjfiat a' kiben az én lelkem vagyon, és tégyed ő reája a' te kezedet.

19. És állassad ötet Éleázár' pap' eleibe és mind az egész gyülekezet' eleibe; és parantsolatokat adj néki az ő szemek előtt;

20. (d) És a' te ditsőségedet közöljed ő véle, hogy hallgassa ötet az Izráel' fiainak egész gyülekezetek.

(d) Az az, beszéddel dítsérvén és ékesítvén Jósuét, és megmondván, hogy néki Istentől vagyon hivatalja, szerezz néki a' sokaság előtt méltóságot.

21. Ki annakutánna Éleázár pap' eleibe álljon, és öket kérdje meg az Úrimnak ítéletiről az Úr előtt, az ő szava szerént menjenek ki, és az ő szava szerént menjenek bé, mind ő 's mind az Izráelnek fiai ő véle, és az egész gyülekezet.

22. Úgy tselekedék azért Móses, amiképpen parantsolta vala az Úr; mert vévé Jósuét, és állatá ötet Éleázár pap' eleibe, és az egész gyülekezet' eleibe;

23. És tévé az ő kezeit ő reája, és ada ő néki parantsolatokat, amiképpen megparantsolta vala az Úr Móses által.

XXVIII. RÉSZ.

Parantsolatot ád Isten a' mindennapi szüntelen való áldozatról, a' szombatnak, új hóldnak, húsvétnak, és pünkösdnek áldozatjáról. Azt is megmondja, minémü állatokkal, és mimódon áldozza.

ÉS szólla az Úr Mósesnek, mondván:

2. Parantsold meg az Izráel' fiainak, és mond meg ő nékiek: az én kenyeremnek áldozatját (a), mellyek jó illatú áldozatúl tűzzel megemésztetnek, megörizzétek, hogy áldozzatok azokkal énnékem az ő idejében.

(a) Az áldozatokat mondja Isten maga kenyerének, nem mintha ő azokkal élne, mert ő nem eszik: hanem azért, mert az ő tiszteletére rendeltettek vala azok.

3. Mond meg annakfelette nékiek: ez a' tüzes áldozat, mellyet áldozzatok az Úrnak: egy esztendős báránykákat makula nélkül valókat minden napon kettőt, szüntelen való tűzzel megemésztendő áldozatra. 2. *Mós.* 29: 38.

4. Egygyik bárányt reggel áldozd meg, a' másik bárányt a' két estve között áldozd meg.

5. Annakfelette egy Éfa 'semlye lisztnek tizedét minhának, melly meg légyen elegyíttetve egy hin megtört olajnak negyed' részével.

6. Ez a' tűzzel megemésztendő szüntelen való áldozat, melly először szereztetett a' Sinai hegy alatt tűzzel megemésztendő jó illatú áldozatúl az Úrnak.

7. Továbbá, annak itali áldozatja légyen, egy hinnek negyed' része mindenik bárányhoz, mellyet a' szent hajlékban adj itali áldozatúl, jó borból az Úrnak.

8. A' másik bárányt pedig áldozzad a' két estve között; a' reggeli áldozat szerént, és az ő itali áldozatja szerént tselekedjél, tüzes jó illatú áldozatúl az Úrnak.

II. 9. Szombat napon pedig áldozzál két bárányt esztendősöket, makula nélkül valókat, egy éfa 'semlye lisztnek két tizedével minhának, melly olajjal megelegyíttetett légyen, az ő itali áldozatjával egyetemben.

10. Ez a' szombatnak tüzes áldozatja, mellynek minden szombaton kell lenni, a' szüntelen való tüzes áldozatnak felette, az ő itali áldozatjával egyben.

III. 11. Azonképpen a' ti hónapitoknak kezdetiben áldozzatok az Úrnak tűzzel megemésztendő áldozatot, két gyermekdéd tulkot, egy kost, esztendős báránykákat hetet, makula nélkül valókat.

12. És mindenik tulok mellé olajjal megelegyíttetett egy éfa 'semlye lisztnek három tizedét minhának, és a' kos mellé olajjal megelegyíttetett egy éfa 'semlye lisztnek két tizedét minhának.

13. És mindenik bárány mellé olajjal megelegyíttetett egy éfa 'semlye lisztnek egy tizedét; tűzzel egészen megemésztendő jó illatú áldozat ez az Úrnak.

14. Ezek pedig az itali áldozati azoknak a' borból: egy hinnek fele légyen mindenik ökör tulok mellé, és a' hinnek harmad' része a' kos mellé, és a' hinnek negyed' része légyen mindenik bárány mellé. Ez mindenik új hónapnak tűzzel megemésztendő áldozatja az esztendőnek mindenik hónapján.

15. És egy ketske bakot is áldozzatok bűnért való áldozatúl az Úrnak, a' szüntelen való áldozat nélkül az ő itali áldozatjával egyben.

IV. 16. Az első hónapban pedig a' hónapnak tizennegyedik napján az Úrnak Páskája vagyon;

17. És e' hónapnak tizenötödik napján is innep vagyon, hét napon kovász nélkül való kenyeret egyenek. 2. *Mós.* 12: 18. 3. *Mós.* 23: 5.

18. Első napon légyen szent gyülekezet; semmi szolgai munkát ne tselekedjetek.

19. Áldozzatok pedig tűzzel épen megégetendő áldozatot az Úrnak két gyermekdéd tulkot, és egy kost, és esztendős bárányokat hetet, mellyek makula nélkül valók légyenek;

20. És azoknak minhájok légyen olajjal megelegyíttetett 'semlye liszt, tudniillik egy éfának három tizedét mindenik tulok mellé, és két tizedet mindenik kos mellé.

21. Mindenik bárány mellé egy egy tizedet tégyetek a' hét bárányok szerént;

22. És bűnért való áldozatért egy bakot a' ti megtisztítástokra.

23. A' reggeli áldozaton kívül, melly szüntelen tűzzel megemésztendő áldozat, miveljétek ezt.

24. Ezek szerént tselekedjetek minden nap heted' napig, tűzzel megemésztendő jó illatú eledelül az Úrnak: a' szüntelen való tűzzel megemésztendő áldozatnak felette légyen, az ő itali áldozatjával egyben.

25. Heted' napon pedig légyen tinéktek szent gyülekezetetek: semmi szolgai munkát ne tselekedjetek.

V. 26. Továbbá, a' gabona' első zsengéjének napján, mikoron új minhával áldoztok az Úrnak, hét heteknek utánna: szent gyülekezetetek légyen tinéktek, semmi szolgai dolgot ne miveljetek.

27. És áldozzatok tűzzel épen megemésztendő áldozattal az Úrnak jó illatú áldozatúl, két

gyermekdéd tulkot, egy kost, és esztendős báránykákat hetet.

28. És azok mellé minhának, olajjal megelegyíttetett 'semlye lisztet, *tudniillik* három tizedet minden tulok mellé, két tizedet a' kos mellé.

29. Mindenik bárány mellé egy egy tizedet, a' hét bárányok szerént.

30. Egy ketske bakot is a' ti megtisztítástokra.

31. A' szüntelen tűzzel épen megemésztendő áldozatnak kívülötte, és annak minháján kívül tselekedjétek; makula nélkül valók légyenek pedig, azoknak itali áldozatjokkal egyben.

XXIX. RÉSZ.

Megmondja az Isten minémű áldozatokkal, és minémű rendel 's móddal áldozzanak néki a' hetedik hónak innepén, a' kürtöléseknek, tisztúlásoknak innepein, a' sátoros innepeknek napjain.

Hetedik hónapban pedig a' hónak első napján szent gyülekezetetek légyen tinéktek; semmi szolgai dolgot ne tselekedjetek: trombita' zengésének napja légyen tinéktek az.

2. És szerezzetek tűzzel épen megemésztendő áldozatot az Úrnak jó illatú áldozatúl, egy gyermekdéd tulkot, egy kost, esztendős bárányokat makula nélkül valókat hetet.

3. És azok mellé minhának olajjal megelegyíttetett három tized 'semlye lisztet minden tulok mellé, két tizedet minden kos mellé;

4. És egy tizedet mindenik bárány mellé, a' hét bárány szerént.

5. És egy ketske bakot bűnért való áldozatra, a' ti megtisztíttatástokra.

6. Annak a' hónak első napjának tűzzel megemésztendő áldozatjának, és annak minhájának felette, és a' szüntelen való tűzzel megemésztendő áldozatnak és annak minhájának, 's itali áldozatjának felette, az ő rendek szerént, tűzzel megemésztendő jó illatú áldozatúl az Úrnak.

II. 7. E' hetedik hónapnak pedig tizedik napján szent gyülekezetetek légyen tinéktek, és megsanyargassátok a' ti lelketeket; semmi munkát ne tselekedjetek. *3. Mós.* 16: 31. *és* 23: 28.

8. És áldozzatok tűzzel megemésztendő áldozattal az Úrnak jó illatúl egy gyermekdéd tulkot, egy kost, esztendős báránykákat hetet, makula nélkül valók légyenek.

9. És mindenik tulok mellé olajjal megelegyíttetett egy éfa 'semlye lisztnek három tizedét, minhának két tizedét a' kos mellé.

10. Egy egy tizedet mindenik bárány mellé, a' hét bárány szerént.

11. Egy ketske bakot bűnért való áldozatra, a' tisztúlásra való áldozatnak kívülötte, és a' tűzzel megemésztendő szüntelen való áldozaton kívül, az ő eledeli és itali áldozatival.

III. 12. Továbbá a' hetedik hónapnak tizenötödik napján szent gyülekezetetek légyen tinéktek, semmi szolgai munkát ne miveljetek; és tiszteljétek az Úrnak innepe napját hét napon.

13. És áldozzatok tűzzel épen megemésztendő jó illatú áldozatot az Úrnak, tizenhárom gyermekdéd tulkot, két kost, esztendős báránykákat tizennégyet; makula nélkül valók légyenek.

14. Azoknak minha áldozatjokat is olajjal meghintetett 'semlye lisztből három tizedet minden tulok mellé, a' tizenhárom tulok szerént, két tizedet mindenik kos mellé, a' két kos szerént.

15. És egy egy tizedet minden bárány mellé, a' tizennégy bárányok szerént.

16. És egy ketske bakot bűnért való áldozatra: a' szüntelen való tűzzel megemésztendő áldozaton kívül, annak minha áldozatján, és itali áldozatján kívül.

17. Másod' napon pedig tizenkét gyermekdéd tulkot, két kost, esztendős báránykákat makula nélkül valókat tizennégyet.

18. És azoknak minhájokat, és itali áldozatjokat a' tulkok mellé, a' kosok mellé, a' bárányok mellé az ő számok szerént, a' szokás szerént.

19. És egy ketske bakot bűnért való áldozatra, a' szüntelen való áldozatnak, és annak minhájának, és azoknak itali áldozatjoknak kívüle.

20. Harmad' nap pedig tizenegy gyermekdéd tulkokat, két kost, esztendős báránykákat tizennégyet, makula nélkül valókat;

21. És azoknak minhájokat és itali áldozatjokat a' tulkok mellé, a' bárányok mellé, az ő számok szerént, a' szokás szerént.

22. És egy ketske bakot bűnért való áldozatra, a' szüntelen való tűzzel emésztendő áldozatnak, és annak minhájának, és italbéli áldozatjának kívülötte.

23. Negyed' napon pedig tíz gyermekdéd tulkokat, két kost, esztendős bárányokat tizennégyet, makula nélkül valókat.

24. Azoknak minhájokat, itali áldozatjokat a' tulkok mellé, a' kosok mellé, és a' bárányok mellé, az ő számok szerént, a' szokás szerént.

25. És egy ketske bakot bűnért való áldozatra, a' szüntelen való tűzzel emésztendő áldozatnak, annak minhájának, és itali áldozatjának kívüle.

26. És ötöd' napon kilentz gyermekdéd tulkot, két kost, esztendős bárányokat tizennégyet, makula nélkül valókat.

27. És azoknak minhájokat és italbéli áldozatjokat a' tulkok mellé, a' kosok mellé, és a' bárányok mellé, azoknak számok szerént, a' szokás szerént;

28. És egy ketske bakot bűnért való áldozatra, a' szüntelen való tűzzel megemésztendő áldozatján, annak minháján, és itali áldozatján kívül.

29. Annakfelette hatod' napon nyoltz tulkot, két kost, esztendős bárányokat tizennégyet, makula nélkül valókat.

30. És azoknak minhájokat, italbéli áldozatjokat, a' tulkok mellé, kosok mellé, és bárányok mellé az ő számok szerént, a' szokás szerént.

31. És a' bűnért való áldozatra egy ketske bakot, a' szüntelen való tűzzel emésztendő áldozaton, annak minháján, és itali áldozatján kívül.

32. És hetedik napon hét tulkot, két kost, esztendős bárányokat tizennégyet, makula nélkül valókat;

33. És az ő minhájokat és itali áldozatjokat a' tulkok mellé, kosok mellé, és bárányok mellé, az ő számok szerént, és szokás szerént.

34. És bűnért való áldozatért egy bakot, a' szüntelen való áldozaton kívül, az ő minháján, és itali áldozatján kívül.

35. Nyoltzad' napon szent inneptek légyen tinéktek: semmi szolgai munkát ne tselekedjetek.

36. És áldozzatok tűzzel emésztendő áldozatot az Úrnak, egy tulkot, egy kost, esztendős bárányokat hetet, makula nélkül valókat.

37. Azoknak minhájokat és itali áldozatjokat a' tulok mellé, a' kos mellé, a' bárányok mellé az ő számok szerént, a' szokás szerént.

38. És egy bakot bűnért való áldozatra, a'

szüntelen való tüzzel emésztendő áldozatnak, az ő minhájának és itali áldozatjának kívüle.

39. Ezeket áldozzátok az Úrnak a' ti innepeiteken, azoktól megválva, a' mit fogadtatok, és a' mit szabad akaratotokból áldoztok tüzes áldozatokkal, minhákkal, itali áldozatokkal, és a' ti hálaadó áldozatitokkal.

40. És megmondá Móses az Izráel' fiainak, a' mellyeket az Úr parantsolt vala Mósesnek.

XXX. RÉSZ.

Törvényt rendel Isten az ollyan fogadásokról, a' mellyekkel az ember kötelezte magát, férjfiúnak, leányzónak, aszszonynak, özvegynek, és férjfiútól megvettetett aszszonynak fogadásáról.

ÉS szólla Móses az Izráel' nemzetségének fejeinek, mondván: ez a' beszéd, mellyet parantsolt az Úr:

2. A' férjfiú mikor fogadást fogadánd az Úrnak, avagy esküvéssel kötelezi magát, meg ne szegje az ő beszédét: hanem mind a' szerént tselekedjék, amint az ő szájából kimenénd.

II. 3. A' leányzó pedig ha fogadánd fogadást az Úrnak, és kötelezvén kötelezéndi az ő atyjának házában magát az ő gyermekségében;

4. És hallándja az ő attya az ő fogadását és kötelezését, mellyel kötelezte az ő lelkét, és veszteglénd arra a' dologra az ő attya: állandók légyenek minden ő fogadási, és minden kötelezés, a' mellyel kötelezéndi önnön magát, erős légyen.

5. Hogyha pedig az ő attya felbontándja azon napon, a' mellyen hallándja: semmi fogadása és maga kötelezése, mellyel kötelezte vólt az ő lelkét, nem lészen állandó, és az Úr megbotsátja ő néki; mert az ő attya bontotta fel a' fogadást.

III. 6. Hogyha pedig férjhez ment a' leányzó, és úgy kötelezi magát fogadással, vagy az ő ajakival mondott valamit, mellyel kötelezte az ő lelkét;

7. És hallándja az ő férje, és az napon, a' mellyen hallotta, hallgatánd: akkor állandók lésznek az ő fogadási, és a' kötelezések, mellyekkel kötelezéndi az ő lelkét, erősek lésznek.

8. Hogyha azon napon, a' mellyen hallándja a' férje, felbontándja azt: erőtlenné tészi annak fogadását, a' mellyel kötelezte vólt magát, és az ő ajakinak szavát, mellyel kötelezte vólt az ő lelkét, és az Úr megbotsátja néki.

IV. 9. Az özvegy aszszonynak pedig, és a' férjétől megvettetettnek minden fogadása, a' mellyel kötelezéndi az ő lelkét, erős légyen.

10. Ha pedig az ő férjének házában fogadást tejénd, avagy kötelezéndi valami kötéssel az ő lelkét esküvéssel;

11. Ha hallotta az ő férje, és vesztéglénd arra, és erőtlenné nem tette vólt azt: akkor annak minden fogadási állandók lésznek, és minden kötelezés, a' mellyel kötelezéndi az ő lelkét, állandó lészen.

12. Hogyha a' férje mindenestül erőtlenné tészi azokat azon napon, a' mellyen hallotta: az ő ajakinak semmi fogadása, és az ő lelkének semmi kötelezése állandó nem lészen, az ő férje erőtlenné tette azokat, és az Úr megbotsátja néki.

13. Az aszszonynak minden fogadását, és minden esküvéssel való kötelezését az ő lelkének megsanyargatására, az ő férje tégye erőssé, és az ő férje tégye azt erőtlenné.

14. Hogyha hallgatván hallgatánd az ő férje egy naptól fogva más napig: akkor megerősíti minden fogadásit és minden kötelezésit, a' mellyek vagynak ő rajta; helyén hagyja azokat, mert veszteg hallgatott az napon, mellyen hallotta.

15. Hogyha felbontván felbontándja azokat, minekutánna hallándja, ő hordozza annak bűnének büntetését.

16. Ezek a' végezett dolgok, a' mellyeket parantsolt az Úr Mósesnek, a' férjfiú között és az ő felesége között; az ő attya között és leánya között, az ő gyermekségében, míg az ő attyának házában vagyon.

XXXI. RÉSZ.

Az Isten' parantsolatja szerént Móses elküld a' Midiániták' országára az Izráeliták közzül tizenkét ezer válogatott férjfiakat, kik az egész országot elraboljak, a' férjfiakat és aszszonyokat levágják, a' leányzókat megtartják, minden jószágokat, marhájokat, gazdagságokat elhozzák, a' Midiánitáknak. Megosztja azt Móses azok között, a' kik a' hadban voltak, és a' több Izráeliták között, és mindenik részből az Istennek ajándékot vészen, mellyet a' papoknak és Lévitáknak ád. Annakfelette a' hadnagyok is adnak ajándékot Istennek.

ÉS szólla az Úr Mósesnek, mondván:

2. Álljad boszszújokat az Izráel' fiainak a' Midiánitákon, az után takaríttatol a' te népeidhez. *R.* 25: 17.

3. Szólla azért Móses a' népnek, mondván: készítsetek férjfiakat a' hadba, kik a' Midiánitákon álljak meg az Úrnak boszszúját.

4. Minden nemzetségből válasszatok ezeret, hogy az Izráelnek minden nemzetségéből menjenek a' hadba.

5. Mikor azért az Izráel' sokaságának mindenik nemzetségéből választottak vólna ezert ezert, tudniillik tizenkét ezert viadalra.

6. Elbotsátá azokat Móses, minden nemzetségből ezert a' hadba, és ő vélek Fineást az Éleázár pap' fiát a' hadba, és a' szent edények és a' hangos kürtök valának az ő keze alatt.

II. 7. És hartzolának a' Midián ellen, amiképpen megparantsolta vala az Úr Mósesnek; és minden férjfiakat megölének.

8. A' Midián' királyit is megölék azoknak levágatott népeiken kívül, Evit, és Rékemet, és Súrt, és Húrt, és Rébát, Midiánnak öt királyit, és Bálámot is a' Beor' fiát megölék fegyverrel.

9. Elvivék pedig fogva az Izráel' fiai a' Midiánitáknak feleségeiket, és azoknak kitsinnyeiket: és azoknak minden barmaikat, és minden juhaikat, és minden marhájokat elprédálák;

10. És minden városaikat az ő lakó helyek szerént, és minden házokat tüzzel megégeték.

III. 11. És elvivék minden ragadománnyokat, és minden prédájokat, mind emberekből 's mind barmokból.

12. És vivék Móseshez és Éleázár paphoz, és az Izráel' fiainak gyülekezetéhez a' rabokat, és a' prédát, és a' ragadományokat, a' táborba, melly a' Moáb' mezején vala a' Jordán mellett, Jérikó' ellenében.

13. Kimenének azért Móses és Éleázár pap, és a' gyülekezetnek minden fejedelmi ő elejekbe a' táboron kívül.

14. És megharaguvék Móses a' hadnak fejedelmeire, az ezer emberek előtt járókra, és századosokra, a' kik megjönek vala a' hadból.

15. És monda nékiek Móses: megtartottátok-é mind az aszszonyokat?

16. Ímé ők adtanak okot az Izráel' fiainak a' Bálám' tanátsából, hogy vétkeznének az Úr ellen a' Peor' dolgában, és lön tsapás az Úr' gyülekezetében. *R.* 25: 2.

17. Mostan azért a' kitsinyek közzül a' férjfiakat mind öljétek meg; és minden aszszonyt, a' ki férjfiat esmért férjfiúval való hálásával, megöljétek;

18. A' leány gyermekeket pedig, a' kik nem háltak férjfiúval, tartsátok elevenen magatoknak.

19. Ti pedig maradjatok a' táboron kívül hét nap, minden valaki ölénd valami személyt, ismét valaki illeténd megöletettet, megtisztíttsátok magatokat harmad' és heted' napon mind azokkal egybe, kiket fogva hoztatok;

20. Minden ruházatot is, és minden bőrből való edényt, és ketskéknek szőrökből tsinált minden szerszámot, és minden fa edényt megtisztíttsatok.

21. És monda Éleázár pap a' vitézeknek, a' kik mentek vala a' hadba: ez a' törvénynek rendelése, mellyet parantsolt vala az Úr Mósesnek:

22. Az aranyat és az ezüstöt, értzet, vasat, fejér és fekete ónt:

23. Az az, valami tűzben olvasztatik meg, tűzzel olvaszszátok meg, és megtisztíttatik: de mindazáltal a' tisztításnak vizével megtisztíttsátok; valami pedig a' tüzet el nem szenvedi, vízzel mossátok meg.

24. Annakfelette megmossátok a' ti ruháitokat hetedik napon, és tiszták lésztek, és annakutánna bémehettek a' táborba.

IV. 25. Szólla annakfelette az Úr Mósesnek, mondván:

26. Végyed summáját a' prédának, mind az embereknek és mind a' barmoknak, te és Éleázár pap, és a' gyülekezet' attyainak fejei;

27. És oszszad a' prédát két részre a' hadakozók között, a' kik hartzra kimentenek, és az egész gyülekezet között.

28. És végy a' hadakozó férjfiaktól az Úrnak részt, azoktól, a' kik mentenek a' hartzra, öt százból egygyet az emberek közzül, és a' barmok közzül; és a' szamarak közzül, és juhok közzül.

29. Azoknak fele részéből végyetek, és abból adjatok ajándékot az Úrnak az Éleázár pap' kezébe.

30. És az Izráel' fiainak fele részéből egygyet végy ötvenből, az emberekből, ökrökből, tehenekből, a' szamarakból és a' juhokból, az az minden barmokból; és adjad azt a' Lévitáknak, kik őrizik az Úrnak sátorát.

31. És tselekedék Móses és Éleázár pap, amiképpen parantsolta vala az Úr Mósesnek.

32. És vala a' préda, a' prédának *tudniillik* maradéka, a' nélkül, a' mit elköltöttek vala a' vitézek, a' juhok' számok hatszáz ezer, és hetven öt ezer,

33. És az ökröknek számok hetvenkét ezer;

34. És a' szamaraknak számok hatvanegy ezer;

35. Az emberi lelkeknek számok, a' leányok közzül, a' kik nem esmértenek vala férjfiúval való egygyesülést, mind azoknak a' lelkeknek számok harmintzkét ezer.

36. Vala pedig hasonfele azoknak részek, a' kik kimentek vala a' viadalra, a' juhoknak számok háromszáz harmintzhét ezer és ötszáz.

37. Vala pedig az Úrnak ajándéka a' juhokból hatszáz és hetvenöt.

38. És az ökröknek, és teheneknek számok harmintzhat ezer, és azokból az Úrnak ajándéka hetvenkettő;

39. És a' szamaraknak számok harmintz ezer és ötszáz, azokban pedig az Úrnak ajándéka hatvanegy.

40. És az emberi lelkeknek számok tizenhat ezer; azokból pedig az Úrnak ajándéka harmintzkét lélek.

41. És adá Móses az Úrnak adatott ajándékot Éleázár papnak: amiképpen parantsolta vala az Úr Mósesnek.

42. És az Izráel' fiainak hasonfele részéből, mellyet az osztás után vett vala Móses a' férjfiaktól, a' kik a' hadba mentek vala.

43. (Vala pedig a' nyereségnek hasonfele, melly a' gyülekezeté vala, a' juhokból háromszáz harmintzhét ezer és ötszáz.

44. És az ökröknek teheneknek számok harmintzhat ezer;

45. És a' szamaraknak számok harmintzöt ezer és ötszáz;

46. Az emberi lelkek' számok tizenhat ezer.)

47. Az Izráel' fiainak, mondom, fele részéből vett Móses egygyet ötvenből, mind az emberekből, mind a' barmokból, és adá azokat a' Lévitáknak, a' kik őrizik az Úr' sátorát, amiképpen parantsolta vala az Úr Mósesnek;

48. És járúlának Móseshez a' vitézek előtt járó hadnagyok, az ezeredesek és századosok;

49. És mondának Mósesnek: mi te szolgáid megszámláltuk a' hadakozó férjfiakat, a' kik a' mi birtokunkban vóltanak, és senki közzülünk el nem veszett:

50. Annakokáért hoztunk az Úrnak ajándékot kiki a' mit talált, arany edényeket, kari ékességet, függő öveket, a' mi lelkünknek megtisztítására az Úr előtt.

51. És elvévé Móses és Éleázár pap az aranyat ő tőlök, és mind az aranyból tsinált edényeket.

52. És vala mind az arany, mellyet vivének az Úrnak, tizenhat ezer hétszáz és ötven siklus, mellyet hoztak vala az ezeredesek és századosok.

53. Mert a' hadakozó férjfiak közzül kiki mind a' mit kaphatott vala, magának tartotta.

54. És mikor elvette vólna Móses és Éleázár pap az aranyat az ezeredesektől és századosoktól, bévivé azt a' gyülekezetnek sátorába, az Izráel' fiainak az Úr előtt való emlékezetekre.

XXXII. RÉSZ.

A' Rúben' és Gád' nemzetségi és a' Manassé' nemzetségének fele, a' Jordán vize mellett való tartományt magoknak kérik, mivelhogy alkalmasnak ítélik azt a' barom tartáshoz. Kiket először megdorgál Móses keményen: az után mikor arra kötelezték magokat hogy fegyveres kézzel elmennének az ő attyokfiai előtt az ígért földnek megvételére, nékiek adja Móses azt a' földet, a' Manassé' fiainak adják a' Gileádnak egy részét.

A' Rúben' fiainak pedig és a' Gád' fiainak felette sok barmok vala, kik láták a' Jázer' földét és a' Gileád' földét, hogy az a' föld marha tartani való föld vólna.

2. Eljövének azért a' Gád' fiai és a' Rúben'

fiai, és szóllának Mósesnek és Éleázár papnak, és a' gyülekezet' fejedelminek, mondván:

3. Az Atarót, és Dibon, és Jaázer, és Nimra, és Hesbon, és Elalé és Sébám, és Nébó, és Behon:

4. A' föld mellyet megvert az Úr az Izráel' fiainak gyülekezete előtt, barom tartó föld, és a' te szolgaidnak vagyon sok marhájok.

5. Hogyha találunk, úgy mondának, kedvet a' te szemeid előtt, adassék ez a' föld a' te szolgáidnak örökségül: ne vígy bennünket által a' Jordánon.

6. Felele pedig Móses a' Gád' fiainak és a' Rúben' fiainak: avagy méltó dolog-é hogy holott a' ti atyátokfiai hadakozni mennek, ti itthon maradjatok?

7. És miért idegenítitek el az Izráel' fiainak szíveket, hogy által ne menjenek a' földre, mellyet adott nékiek az Ur?

8. így tselekedtenek a' ti attyáitok; mikor elbotsátám őket Kádes Bárneából, hogy meglátnák azt a' földet. *R.* 13: 3. 5. *Mós.* 1: 22.

9. Mert felmentenek mind az Eskol' völgyéig, és meglátták a' földet, annakutánna elidegenítek szíveket az Izráel' fiainak; hogy bé ne mennének a' földre mellyet adott vala ő nékiek az Úr.

10. Annakokáért megharaguvék az Úr; és megesküvék, mondván:

11. (a) Ha látni fogják az emberek a' kik feljöttek Égyiptomból húsz esztendőstől fogva és feljebb, a' földet, mellyről megesküdtem Ábrahámnak, Isáknak és Jákóbnak, mivelhogy tökélletesen nem jártak én utánnam. *R.* 14: 28.

(a) Mintha azt mondaná: bátor én igaz Isten ne légyek ha soha látják azt a' földet.

12. Káleb Jefunne' fiától megválva, és Jósuétől a' Nun' fiától megválva, mert tökélletesen jártak az Úr után.

13. És megharaguvék az Úr az Izráelre, és bujdostatá őket a' pusztában negyven esztendeig; míglen megemésztetnék az egész nemzetség, melly gonoszt tselekedett vala az Úr' szemei előtt.

14. Ímé pedig feltámadtatok a' ti atyáitok helyett, bűnös embereknek maradéki, hogy az Úrnak haragját ismét felingerlenétek mind az Izráel' ellen.

15. Hogyha elhajlotok az ő hozzája való engedelemtől, ismét ezt miveli hogy elhagyja az Izráelt a' pusztában, és elvesztitek mind az egész népet.

16. És járúlának ő hozzája, és mondának: a' mi barmainknak aklokat tsinálunk itt, és a' mi kitsinkéinknek városokat:

17. Mi pedig fegyveres kézzel serényen előttök mégyünk az Izráel' fiainak, míglen bévisszük őket az ő helyekre: és maradjanak a' mi gyermekeink a' kerített városokban a' földnek lakosi előtt.

18. Haza nem térünk addig a' mi házainkhoz, míg az Izráel' fiai nem bírják kiki az ő örökségét.

19. Mert nem veszünk mi részt az örökségben a' Jordánon túl, mivelhogy meglészen a' mi örökségünk a' Jordánon innét napkelet felől.

20. És monda ő nékiek Móses: ha ezt miveléndítek, és hogy ha készek lésztek fegyveres kézzel elmenni az Úr előtt a' hadba:

21. És általmeneńdetek fegyveres kézzel mindnyájan a' Jordán' vizén az Úr előtt; (b) míglen kiűzéndi az ő ellenségit az ő színe elől.

(b) Az Úr előtt, az az, az Úr' szövetségének ládája előtt. Melly az Istennek jelen való voltának és az Izráel között való lakásának jelensége vala.

22. És a' föld az Úrnak birodalmába vettetik, és annakutánna tértek meg, ártatlanok lésztek az Úr előtt, és az Izráel' előtt:

23. Hogyha így nem tselekedéndetek, vétkeztetek az Úr ellen: és meggondoljátok hogy a' ti bűnötöknek büntetése ti reátok következik.

24. Építtsetek azért magatoknak városokat a' ti gyermekeiteknek; és a' ti juhaitoknak aklokat, de a' mit fogadtatok, azt megtselekedjétek.

25. És mondának a' Gád' fiai és Rúben' fiai Mósesnek, mondván: a' te szolgáid úgy tselekesznek, amint az én uram parantsolta.

26. A' mi kitsinykéink és a' mi feleségink, a' mi juhaink és minden barmaink a' Gileád' városában légyenek:

27. A' te szolgáid pedig elmennek mindnyájan fegyveres kézzel a' hadba az Úr előtt; amiképpen az én uram szólt.

28. És parantsolván ő felőlök Móses Éleázár papnak és a' Jósuénak a' Nun' fiának, és az Izráel' nemzetsége' attyainak fejedelminek; *Jós.* 1: 13. *és* 4: 12.

29. Monda ő nékiek: hogy ha általmeneńdenek a' Gád' fiai és a' Rúben' fiai veletek a' Jordánon mindnyájan fegyveres kézzel az Úr előtt, és a' föld birtokotok alá vettettetik ti előttetek: adjátok a' Gileád' földét nékiek örökségül.

30. Hogyha által nem meneńdenek fegyveres kézzel ti veletek; tehát örökségek légyen ti veletek a' Kánaán' földén.

31. És felelének a' Gád' fiai és a' Rúben' fiai, mondván: a' mit mondott az Úr a' te szolgáidnak, akképpen tselekeszünk.

32. Mi általmegyünk fegyveres kézzel az Úr előtt a' Kánaán' földébe, hogy miénk légyen a' mi örökségünknek birtoka a' Jordánon innét.

33. Adá azért Móses a' Gád' fiainak és a' Rúben' fiainak, és a' Manassé fél nemzetségének (c) a' Józef' fiának, Sihonnak az Emorréusok' királlyának országát, és az Ognak a' Básán' királlyának országát, a' földet az ő városival, az ő határival, a' földnek városit köröskörnyűl. 5. *Mós.* 3: 12. *Jós.* 13: 8. *és* 22: 4.

(c) Fél nemzetségnek mondatik a' Manasse' nemzetsége, mert Mákir, Jáir, Nóba, Manassénak három fiai az ő tselédjekkel egybe, kik annak a' nemzetségnek felét teszik vala, mivelhogy több fiai is vóltak Manassénak, a' Jordánon túl részt vévén magoknak, két részre oszlának, mert a' több' fiai által menvén a' Jordán' vizén, más részt vettek.

34. És megépíték a' Gád' fiai Dibont, és Ataróthot, és Aroert.

35. És Atróthot, Sofánt, és Jázert és Jogbehát.

36. És Bethnimrát, és Betharánt; kerített erős városokat, juhoknak való aklokkal egyben.

37. A' Rúben' fiai pedig építék Hesbont és Élealét és Kirjáthaimot.

38. És Nébót és Baálmeont, neveiket azoknak elváltoztatván, és Sibmát, és adának neveket a' városoknak a' mellyeket építének.

II. 39. És elmenék a' Mákirnak a' Manassé' fiának fiai Gileádra és megvévék azt, és kiűzék az Emorréust a' ki lakik vala abban:

40. Annakokáért adá Móses Gileádot Mákirnak a' Manassé' fiának; és lakozék abban.

41. Mert Jáir a' Manassé' fia elment vala és elvette vala a' Gileáditáknak falujokat; és hívá azokat Jáir' falúinak.

42. Hasonlóképpen Nóba is elméne, és megvévé Kénátot, és annak faluit; és hívá azt Nóbának az ő neve szerént.

XXXIII. RÉSZ.

Elöszámlálja Móses az Izráel' fiainak Égyiptomtól fogva mind a' Kanaán' földéig való szállásokat, és megparantsolja Isten nékiek, hogy a' Kananéusokat kiüzzék, azoknak bálványokat elrontsák, fenyegeti öket, ha a' Kananéusokban meghagynak.

Ezek az Izráel' fiainak szállások, a' kik kijövének Égyiptom' földéből az ö seregek szerént, Móses' és Áron' keze által.

2. Megírá pedig Móses az ö kijöveteleket, az ö menetelek szerént az Úrnak beszéde szerént: ezek az ö menetelek az ö kijövetelek szerént:

3. Elindúlának pedig Ramésesből elsö hónapban, az elsö hónapnak tizenötödik napján, a' Páska után való napon jövének ki az Izráeliták' hatalmas kézzel az Égyiptombélieknek mind szemek' láttokra. 2. *Mós.* 12: 37.

4. (Az Égyiptombéliek pedig azon közben temetik vala azokat, a' kiket megölt vala az Úr ö közzülök, minden elsö szülötteket; az ö isteneikenn is pedig tett vala az Isten ítéleteket).

5. És elindúlának az Izráel' fiai Ramésesből, és tábort járának Sukhóthban.

6. Elmenvén pedig Sukhóthból, tábort járának Éthámban, melly vagyon a' pusztának utólsó végében. 2. *Mós.* 13: 20.

7. Elmenvén Éthámból, megtérének Pihakhiróthba, melly vagyon a' Baálséfon elött, és tábort járának Migdol elött. 2. *Mós.* 14: 2.

8. Elmenvén pedig Pihakhiróthból, által menének a' tenger' közepin a' pusztába, és járának három napi útat az Éthám' pusztáján, és tábort járának Márában. 2. *Mós.* 15: 22. 23.

9. Elmenvén pedig Márából, jutának Élimbe: Élimben pedig valának tizenkét kútfejek, és hetven pálmafák, és tábort járának ott. 2. *Mós.* 16: 1.

10. És elmenvén Élimből, tábort járának a' veres tenger mellett.

11. Elmenvén pedig a' veres tengertöl, tábort járának a' Sin' pusztájában. 2. *Mós.* 16: 2.

12. És elmenvén a' Sin' pusztájából, tábort járának Dofkában.

13. És elmenvén Dofkából, tábort járának Alúsban.

14. És elmenvén Alúsból, tábort járának Rafidimban, holott nem vala a' népnek innya való vize. 2. *Mós.* 17: 1.

15. Azért elmenvén Rafidimből, tábort járának a' Sinai pusztában.

16. Elmenvén pedig a' Sinai pusztából, tábort járának Kibróth Thaavában. 2. *Mos.* 19: 1. *R.* 11: 34. 35.

17. És elmenvén Kibróth Thaavából, tábort járának Háserótban.

18. És elmenvén Háserótból, tábort járának Rithmában.

19. Elmenvén pedig Rithmából, tábort járának Rimmonpéresben.

20. Elmenvén pedig Rimmonpéresből, tábort járának Libnában.

21. Elmenvén pedig Libnából, tábort járának Rissában.

22. És elmenvén pedig Rissából, tábort járának Kehelátban:

23. Ismét elmenvén Kehelátból, tábort járának a' Séfer' hegyén.

24. És elmenvén a' Séfer' hegyéről is, tábort járának Haradában.

25. És elmenének Haradából, és tábort járának Makelótban.

26. És elmenvén Makelótból, tábort járának Tahátban.

27. Elmenvén pedig Tahátból, tábort járának Tharában.

28. Elmenvén Tharából is, tábort járának Mitkában.

29. Ismét elmenvén Mitkából, tábort járának Hásmonában.

30. És elmenének Hásmonából, és tábort járának Móserótban. 5. *Mós.* 10: 6.

31. És elmenvén Móserótból, tábort járának Benejaakánban.

32. És elmenvén Benejaakánból, tábort járának Hór Gidgádban.

33. És elmenvén Hór Gidgádból, tábort járának Jotbathában.

34. Elmenvén pedig Jotbathából, tábort járának Abronában.

35. Elmenvén pedig Abronából, tábort járának Esiongáberben.

36. És elmenének Esiongáberből, és tábort járának a' Sin' pusztájában, melly a' Kádes. *R.* 20: 1.

37. És elmenének Kádesből, és tábort járának a' Hór' hegyén, az Édom' földének határában. *R.* 20: 22.

38. Felméne pedig Áron a' Hór' hegyére az Úrnak beszéde szerént, és meghala ott, negyvenedik esztendöben hogy kijöttenek az Izráel' fiai Égyiptom' földéből, hetedik hónapban, elsö napján a' hónapnak. *R.* 20: 25. 5. *Mós.* 32: 50.

39. Vala pedig Áron száz és huszonhárom esztendös, mikoron meghala a' Hór' hegyén.

40. Meghallá pedig a' Kananéus Arad' Királlya, ki lakozik vala dél felöl a' Kanaán' földén, hogy az Izráel' fiai elközelgetnének. *R.* 21: 1.

41. És elmenvén a' Hór' hegyéről, tábort járának Sálmonában.

42. Elmenvén pedig Sálmonából, tábort járának Púnónban.

43. És elmenvén Púnónból, tábort járának Obóthban. *R.* 21: 10.

44. Ismét elmenvén Obóthból, tábort járának Ijeabarimban a' Moábnak határán.

45. És elmenvén Ijeabarimból, tábort járának Dibongádban.

46. Ismét elmenvén Dibongádból, tábort járának Álmondiblathaimban.

47. Annakfelette elmenvén Álmondiblathaimból, tábort járának az Abarim' hegyein a' Nébó' ellenében.

48. És elmenvén az Abarim' hegyeiről, tábort járának a' Moáb' mezöségiben a' Jordán mellett Jérikó' ellenében.

49. Annakutánna tábort járának a' Jordán mellett, a' Bethjésimóthtól fogva mind az Ábelsittimig, a' Moábiták' mezöségiben.

II. 50. Szólla pedig az Úr Mósesnek a' Moáb' mezöségiben a' Jordán mellett, Jérikó' ellenében, mondván:

51. Szóllj az Izráel' fiainak és mond meg ö nékiek: mikoron általmenéndetek a' Jordánon a' Kanaán' földére,

52. Kiüzzétek a' földnek minden lakóit a' ti színetek elöl, és elveszessétek ö nékiek minden írott képeket; és minden ö öntött képeket elveszessétek, és minden magas hegyein való kápolnájokat elrontsátok. 5. *Mós.* 7: 5.

53. Kiüzzétek, mondom, a' földnek lakóit, és lakozzatok abban: mert tinéktek adtam a' földet, hogy azt örökségül bírjátok.

54. Örökségül bírjátok pedig azt a' földet

sors vetés által a' ti nemzetségtek szerént; a' kik felesben vagynak, megjobbíttsátok az ő örökségeket, és a' kik kevesben vagynak, azoknak kissebb örökséget adjatok; azon a' helyen légyen mindennek öröksége a' holott a' sors hozza: a' ti atyáitoknak nemzetségi szerént oszszátok az örökséget.

55. Hogyha ki nem űzénditek a' lakosokat a' ti színetek elől, tehát ez következik, hogy a' kiket hagyándotok ő közzülök, légyenek mint a' tövissek a' ti szemeitek előtt, és ösztönök a' ti óldalaitokban; és ellenségitek lésznek tinéktek a' földön a' mellyen ti lakoztok.

56. És amiképpen gondoltam hogy tselekeszem azokkal, úgy tselekeszem véletek.

XXXIV. RÉSZ.

Az Isten megmondja az Izráelitáknak a' Kanaán' földének határit, es annak elosztására a' hadnagy mellé és a' fő pap' mellé minden nemzetségből egy egy fő embert rendel.

ÉS szólla az Úr Mósesnek, mondván:

2. Parantsold meg az Izráel' fiainak és mond meg nékiek: mikor bémenéndetek a' Kanaán' földébe, (ez a' föld a' melly esik tinéktek örökségül, a' Kanaán' földe az ő határi szerént).

3. Légyen tinéktek a' dél felől való rész a' Sin' pusztájától fogva mind Édomnak határaiglan; légyen mondom tinéktek a' dél felől való határ a' Sós tengernek végétől fogva napkelet felől. *Jós.* 15: 1.

4. És kerül e' határ dél felől mind Máleakrábimig és által mégyen mind Sinig, és kimégyen Kádes Bárneáig; és onnét mégyen Hazar Addárig, és általmégyen mind Ásmonig.

5. Ennekfelette kerül e' határ Ásmontól fogva Égyiptom' folyóvízéig, aholott lészen a' határ' vége napnyúgot felé.

6. A' napenyészeti határotok pedig lészen tinéktek a' nagy tenger, e' határ mondom lészen tinéktek napenyészeti határotok.

7. Ez lészen pedig tinéktek az éjszaki határotok; a' nagy tengertől fogva jegyezzétek magatoknak határúl a' Hór' hegyét.

8. És a' Hór' hegyétől fogva jegyezzétek azt a' földet, a' mellyen Hamáthba mennek; és lésznek annak a' határnak kimeneteli Sedádig.

9. És onnét kimégyen a' határ' Zifrónig, és lészen a' határ' vége Hazar Enán. Ez légyen tinéktek az éjszaki határotok.

10. Annakfelette jegyezzétek magatoknak a' napkeleti határt a' Hazar Enántól fogva Sefámig.

11. És alámégyen a' határ Sefámtól fogva mind Ribláig, Áinnak Napkelet felől való részéről; és alátér e' határ és mégyen a' Kinnéreth tenger mellé napkelet felé.

12. És alámégyen e' határ a' Jordán' vizére; és lészen e' határnak vége a' Sós tenger: ez lészen tinéktek a' föld az ő határi szerént köröskörnyűl.

13. Megparantsolá pedig Móses az Izráel' fiainak, mondván: e' föld, mellyet sors által fogtok örökségül bírni; és a' mellyet parantsolt az Úr hogy adnék kilentz nemzetségnek, és a' fél nemzetségnek.

14. Mert elvették a' Rúbenitáknak nemzetségi az ő attyoknak házok szerént; és a' Gáditáknak nemzetségi, az ő attyoknak házok szerént; és a' Manassé' fél nemzetsége, elvették, *mondom*, az ő örökségeket.

15. Két nemzetségek és egy fél, elvették az ő örökségeket a' Jordánon innét, Jérikó' ellenében napkelet felől.

II. 16. Szólla annakfelette az Úr Mósesnek, mondván:

17. Ezek a' férjfiaknak nevek a' kik örökségül fogják tinéktek elosztani a' földet: Éleázár pap és Jósué a' Nun' fia. *Jós.* 14: 1.

18. És minden nemzetség közzül egy egy fejedelmet végyetek mellétek a' földnek elosztására.

19. Ezek a' férjfiaknak nevek: a' Júda' nemzetségéből Káleb a' Jefunné' fia.

20. A' Simeon' fiainak nemzetségekből, Sámuel, az Ammihúd' fia:

21. A' Bénjámin' fiai' nemzetségekből, Eldád, a' Kislon' fia.

22. A' Dán' fiai' nemzetségekből, Bukki fejedelem a' Jógli' fia:

23. A' Jósef' fiai közzül a' Manassé' fiai nemzetségekből, Hanniel fejedelem az Efód' fia:

24. Az Efraim' fiai' nemzetségekből, Kémuel fejedelem a' Siftán' fia:

25. És a' Zebulon' fiai' nemzetségekből, Élisáfán fejedelem a' Párnak' fia.

26. És az Isakár' fiai' nemzetségekből, Páltiel fejedelem Azzán' fia:

27. És az Áser' nemzetségekből, Ábihúd fejedelem a' Selómi' fia:

28. És a' Naftali' fiai' nemzetségekből, Pédael fejedelem az Ammihúd' fia.

29. Ezek a' kiknek megparantsolá az Úr, hogy elosztanák az Izráel' fiainak a' Kanaán földét.

XXXV. RÉSZ.

Parantsolja Isten az Izráel' fiainak hogy adjanak a' Lévitáknak negyvennyóltz várost mind mezőjökkel egyben hogy azokban lakjanak, mellyek közzül hat város lenne szabadságnak városa, ahová a' gyilkos szaladna, míg annak dolga törvény szerént megláttatnék, és rendel Isten a' gyilkosságnak megbüntetéséről való törvényeket, holott megparantsolja, hogy a' gyilkostól pénzt ne végyenek, hogy azzal felváltaná halálát a' gyilkos, 's a' t.

ÉS szólla az Úr Mósesnek a' Moáb' mezőségében, a' Jordán mellett, Jérikó ellenében, mondván: *Jós.* 21: 2.

2. Parantsold meg az Izráel' fiainak hogy adjanak a' Lévitáknak az ő örökségekből városokat, a' mellyekben lakjanak, és mezőket a' városok mellett köröskörnyűl adjatok a' Lévitáknak.

3. Hogy lakozzanak azokban a' városokban; és a' hostátokban légyen az ő barmok, marhájok, és mindenféle oktalan állatjok.

4. És azoknak a' városoknak hostátjai, a' mellyeket adtok a' Lévitáknak; minden városnak falától fogva és azon kívül, ezer singni légyen a' város környűl.

5. Annakokáért mérjetek a' város kívül napkelet felől két ezer singet, dél felől is két ezer singet, és napenyészet felől két ezer singet, és éjszak felől két ezer singet, és a' város légyen közepében: ez légyen nékik minden városok' mezejének mértéke.

6. A' városok közzül pedig, a' mellyeket adtok a' Lévitáknak, hat városok légyenek szabad városok, mellyeket azért adjatok, hogy oda szaladjon, a' ki embert ölt, és azoknak kívülötte

adjatok negyvenkét városokat. *Jós.* 21: 21.

7. Mind a' városok, mellyeket adnotok kell a' Lévitáknak, lésznek negyvennyóltz városok; az ő mezejekkel egyben.

8. És a' melly városokat adtok az Izráel' fiainak örökségül, attól a' kinek több lejénd többet végyetek, és attól a' kinek kevesebb lejénd kevesebbet végyetek: mindenik az ő örökségének mivólta szerént, a' mellyet bíránd, adjon az ő városi közzül a' Lévitáknak.

9. És szólla az Úr Mósesnek, mondván:

10. Szóllj az Izráel' fiainak, és mond meg ő nékiek: mikoron általmenéndetek a' Jordánon a' Kanaán' földére; *5. Mós.* 19: 2. *Jós.* 20: 2.

11. Rendeljetek magatoknak városokat, mellyek ti köztetek szabad városok légyenek; ahová folyamjék a' gyilkos, a' ki történetből ölénd valakit.

12. És lésznek ti köztetek azok a' városok oltalmúl a' megöletett embernek attyafia ellen; és ne haljon meg a' gyilkos, míglen álland ő ítéletre a' gyülekezet' eleibe.

13. A' melly városokat pedig adtok, azok hat szabad városok légyenek.

14. Három városokat adjatok a' Kanaán' földén; mentségnek városi légyenek.

15. Az Izráel' fiainak, és a' jövevénynek és az ő közöttök lakozónak légyenek azok a' városok' szabadúlásnak városi; hogy fusson oda az, a' ki megölénd valakit történetből.

II. 16. Hogyha pedig valaki fegyverrel sérténd meg valakit, és az meghaláud, gyilkos az; meghalván meghaljon az a' gyilkos. 2. *Mós.* 21: 12. 3. *Mós.* 24: 17.

17. Hogyha kézből hajítja kövel, hogy meghaljon, és az meghaláud, gyilkos az; meghalva meghaljon a' gyilkos:

18. Avagy ha kézből fával üténdi, hogy meghaljon, és meghaláud, gyilkos az; meghalván meghaljon a' gyilkos.

19. A' megöletett embernek közelebb való attyafia ölje meg a' gyilkost; mikor reá találkozik, az ölje meg a' gyilkost.

20. Hogyha gyülölségből taszítándja ötet, avagy hajítánd valamit ő reája szántszándékkal, és meghaláud; *5. Mós.* 19: 11.

21. Avagy mivelhogy ellensége vólt, ha üténdi ötet az ő kezével, és meghaláud, meghalván meghaljon a' ki azt ütötte, mert gyilkos; a' vérnek közelebb való attyafia ölje meg a' gyilkost, mikoron ő reája találkozik.

22. Ha pedig történetből gyülölség nélkül taszítándja avagy hajítánd ő reája akárminémű eszközt, nem szántszándékból;

23. Avagy akárminémű követ, mellyel meghalhat, arra veténd, a' kit annakelőtte nem látott vólt, és meghaláud; holott ő annakelőtte nem vólt ellensége, sem nem kereste annak veszedelmét:

24. Akkor törvényt tégyen a' gyülekezet az ember ölő között, és a' vérnek attyafia között, ez ítéletek szerént.

25. És kimentse a' gyülekezet a' gyilkost a' vérnek attyafia' kezéből, és küldje a' gyülekezet azt viszsza a' szabad városba, a' mellybe szaladott vólt; és lakozzék abban, míglen meghaláud a' fő pap, a' ki megkenettetett a' szentségnek olajjával.

26. Hogyha a' gyilkos kiménénd a' szabad városnak határából, a' mellybe szaladott vólt;

27. És találándja ötet a' vérnek közelebb való attyafia a' szabad városnak határán kívül; és megöléndi az a' vérnek közelebb való attyafia az ember öldöklőt, nem lészen halálra méltó.

28. Mert a' szabad városban lakjék míg meghal a' fő pap; minekutánna pedig meghaláud a' fő pap, megtérjen a' gyilkos az ő örökségének földébe.

III. 29. És légyenek ezek tinéktek ítéletnek elrendelési a' ti nemzetségtek szerént, minden lakóhelyetekben.

30. Valaki megölénd valakit, a' tanúbizonyságoknak szavára ölje meg a' gyilkost; mert tsak egy tanú nem lehet elég tanú valaki ellen hogy meghaljon. *5. Mós.* 17: 6. *és* 19: 15.

31. Se ne végyetek a' gyilkostól váltságot, a' ki megérdemli hogy meghaljon: hanem meghalván meghaljon.

32. Se pedig ne végyetek váltságot attól a' ki szaladott a' szabad városból; hogy haza menne lakni az ő földébe, míglen meghalna a' fő pap.

33. És ekképpen nem fertéztetitek meg a' földet a' mellyben lejéndetek, mert ez illyen vér megfertéztetné a' földet: és a' föld nem lészen tiszta a' vérnek miatta a' melly kiontatott azon, hanem annak vére ontása által, a' ki kiontotta azt.

34. Ne fertéztessétek meg azért a' földet a' mellyben laktok, és a' mellyben én lakozom; mert én vagyok az Úr, ki lakozom az Izráel' fiai között.

XXXVI. RÉSZ.

Megparantsolja Isten hogy a' Selófád' leányi az ő nemzetségekből való férjfiakhoz menjenek, hogy az örökség meg ne szakadozzon. És az Isten törvényt rendel, hogy minden leányzó, a' kinek öröksége vagyon a' Kanaán' földén, az ő nemzetségéből valóhoz menjen, hogy az örökség egygyik nemzetségről másra ne szakadjon.

JÁRÚLÁNAK pedig Móseshez az atyáknak fejedelmi a' Gileád' fiainak nemzetségekből, melly Gileád Mákirnak, Manassé' fiána fia vala, a' Jósef fiainak nemzetségekből; és szóllának Móses előtt, és az Izráel' fiai' attyainak fejedelmi előtt:

2. És mondának: az én Uramnak megparantsolta az Úr, hogy adna földet örökségül az Izráel' fiainak sors által: egyetemben az én Uramnak megparantsoltatott az Úrtól, hogy a' mi atyánkfiának Sélofádnak örökségét adná az ő leányinak. *R.* 27: 1. *Jós.* 17: 3.

3. Kik, hogyha valakinek az Izráel' fiai közzül, más nemzetségnek fiainak adattatnak feleségül, elszakasztatik az ő örökségek a' mi atyáinknak örökségektől: és adattatik az azoknak nemzetségeknek örökségekhez, a' kikhez férjhez mennek, és a' mi örökségünk megkissebbedik.

4. És mikoron eljövénd az Izráel' fiainak szabadságoknak esztendejek, mindazáltal az ő örökségek azoknak nemzetségeknek örökségekhez szakad a' kikhez férjhez mennek; és ekképpen a' mi atyáink' nemzetségeknek örökségekből elvétettetik azoknak az ő örökségek.

II. 5. Parantsola azért Móses az Izráel' fiainak az Úr' beszéde szerént, mondván: a' Jósef fiainak nemzetségek igazat szóll.

III. 6. Ez a' mit parantsolt az Úr a' Sélofád' leányi felől, mondván: a' kikhez akarnak menni azokhoz menjenek, de mindazáltal az ő attyoknak nemzetségeknek házoknépéből valókhoz menjenek feleségül;

7. Hogy el ne szakasztassék az Izráel' fiainak örökségek

örökségek egygyik nemzetſégtől, hogy más nemzetſégnek adatnék; hanem az Izráel' fiai közzül kiki bírja az ő attyoknak nemzetſégének örökségét.

IV. 8. És minden leányzó, a' ki bíránd örökséget az Izráel' fiainak nemzetségi közzül; az ő attyának nemzetſégének házanépe közzül valóhoz menjen feleségül; hogy örökségül bírják az Izráel' fiai kiki az ő attyoknak örökségét.

9. És ne száljon az örökség egygyik nemzetſégről más nemzetſégre; hanem az Izráel' fiainak mindenik nemzetſége az ő örökségéhez ragaszkodjék.

V. 10. A' miképpen megparantsolta vala az Úr Mósesnek, akképpen tselekedtek vala a' Sélófád' leányi. (a)

(a) Sélófád' leányi az ő attyoknak báttyának fiaihoz mennek, azokhoz tudniillik, kikkel atyafi gyermekek vóltak, melly gráduson most a' házasság megtiltatik.

11. Mert a' Makla, Tirsa, és Hogla, és Milka, és Nóha, mind a' Sélófád' leányi az ő attyoknak báttyának fiaihoz mentek vala feleségül:

12. Azokhoz, a' kik vóltanak a' Jósef' fiának Manassénak fiainak házoknépe közzül; és lőn azoknak örökségek az ő attyoknak nemzetſégének házanépéjé.

13. Ezek a' parantsolatok és az ítéletek, mellyeket parantsolt az Úr Móses által az Izráel' fiainak, a' Moábnak mezőségin, a' Jordán mellett, Jérikó ellenében.

Móses' IV. Könyvének vége.

MÓSES' ÖTÖDIK KÖNYVE,

MELLYET

KÖZNÉVVEL

TÖRVÉNY' SUMMÁJA' KÖNYVÉNEK

NEVEZÜNK.

E' könyvben Móses először az elmúlt dolgokat beszélli meg rövideden; az után az Isten' törvényét számlálja elő, és azt nagy szorgalmatossággal magyarázza nékiek, és annak megtartására inti. Befoglaltatik pedig e' könyvben, a' kijöveteltől fogva, a' negyvenedik esztendőnek két utólsó havának históriája, R. 1: vers. 3.

I. RÉSZ.

Megbeszélli rövideden Móses, a' Hóréb' hegyétől fogva a' Kádes Bárneáig lett dolgokat: a' kémeknek a' Kanaán' földének megkémlésére való botsátását, és az Istennek a' hitetlenek ellen való végezését.

Ezek az igék, mellyeket szóllott Móses az egész Izráelnek, a' Jordán' vizén innét, a' pusztában, a' sik' mezőségen a' veres tenger' ellenében, Párán és Tófel, és Lábán, és Haseróth, és Dizaháb között:

2. (a) Tizenegy napi járó földön Hórebtől fogva a' Seir' hegyének útán Kádes Bárneáig.

(a) Azt akarja mondani, hogy tizenegy napi járó föld vagyon Hórebtől a' Seir' hegyének úta Kádesig.

3. Lőn pedig negyvenedig esztendőben, tizenegygyedig hónapban, a' hónapnak első napján; szólla Móses az Izráel' fiainak mind a' szerént, amint parantsolt vala az Úr ő néki azok felől.

4. Minekutánna megverte vólna Sihont az Emoréusoknak királlyát, a' ki lakik vala Hesbonban: és Ogot a' Básánnak királlyát Edreiben, a' ki lakik vala Astharóthban. 4. *Mós.* 21: 24. *és* 33.

5. A' Jordán' vizén innét Moábnak földén, kezdé Móses magyarázni a' Törvényt, mondván:

6. A' mi Urunk Istenünk szóllott minékünk, a' (b) Hóreb' hegyén, ezt mondván: elég tinéktek hogy ez ideig laktatok e' hegy alatt.

(b) A' Hóreb és Sinai, egy hegy, tsak hogy a' napkeleti részét hívák Sinainak, a' napnyúgoti részét Hórebnek.

7. Térűljetek, indúljatok útra, és menjetek az Emorréusok' hegyére, és annak minden szomszéd hegyeire, mezőségire, hegyes völgyes földre, és dél felé, a' tengernek partjaira, a' Kananéusok' földére, és a' Libánusra, mind az Eufrates nevű nagy folyó vízig.

8. Ímé a' földet, a' melly előttetek vagyon néktek adtam: menjetek bé és bírjátok azt a' földet, mellyről megesküdt az Úr a' ti atyáitoknak, Ábrahámnak, Isáknak és Jákóbnak, hogy azt jövendőre nékiek adná, és ő utánnok az ő magvoknak.

9. És szóllottam vala tinéktek abban az időben, ezt mondván: nem viselhetlek önnön magam titeket: 2. *Mós.* 18: 19. 4. *Mós.* 11: 14.

10. A' ti Uratok Istentek megsokasított titeket, elannyira: hogy olly sokan légyetek most, mint az égnek tsillagi.

11. A' ti atyáitoknak Urok Istenek, sokasíttsonmeg titeket ezerszerrel is inkább hogy nem mint most vagytok, és áldjon meg titeket amiképpen ígéretet tett néktek.

12. Miképpen viselhetem el én magam a' ti dolgaitokat, és a' ti terheteket, és a' ti törvénykezésteket?

13. Adjatok közzületek bölts férjfiakat és értelmeseket, és a' ti nemzetſégtek között esméreteseket, kiket tisztviselőkké tégyek ti előttetek.

14. És felelétek énnékem, 's mondátok: jó dolog a' mit mondál, hogy miveljünk.

15. Választván annákokáért a' ti nemzetſégteknek fejedelmeit, bölts férjfiakat és esméreteseket, őket fejedelemmé tévén előttetek, ezeredesekké, századosokká, ötvenedesekké, tize-

desekké, és a' ti nemzetſégtek között való tisztartókká.

16. És megparantsolám az időben a' ti bíráitoknak, mondván: hallgassátok a' ti atyátokfiainak ügyöket, és ítéljetek igazat a' férjfiú között és az ő attyafia között, a' jövevény között is.

17. Ne légyetek személy válogatók az ítéletben, amint a' kitsinyt, úgy a' nagyot is meghallgassátok; ne féljetek senki' személlyétől, mert az ítélet az Istené: a' mi pedig nehéznek tetszik tinéktek, én elömbe hozzátok, és én meghallgatom azt. *R.* 16: 19. 3. *Mós.* 19: 15. *Péld.* 24: 23.

18. És megparantsoltam tinéktek az időben mindeneket, a' mellyeket kellene tselekednetek.

II. 19. Elindúlván pedig a' Hóreb' hegyétől, mind eljártuk a' nagy és rettenetes pusztát, a' mellyet láttatok, az Emorréusok' hegyének útán, amiképen parantsolta vólt a' mi Urunk Istenünk minékünk: és jutánk Kádes Bárneához.

20. És megmondám tinéktek: eljutottatok szinte az Emorréus' hegyéig, mellyet a' mi Urunk Istenünk ád minékünk.

21. Ímé megadta a' te Urad Istened a' földet, menj fel, bírjad azt, amiképen megmondotta a' te atyáidnak Urok Istenek tenéked; ne félj és meg ne rettenj.

22. Járúlátok pedig én hozzám mindnyájan ti, és mondátok: botsássunk férjfiakat mi előttünk, és kémleljék meg minékünk a' földet, és beszéljék meg minékünk a' dolgot, és az útat a' mellyen felmenjünk, és a' városokat, a' mellyekre menjünk. 4. *Mós.* 13: 3.

23. Melly dolog tetszék énnékem, és választék ti közzületek tizenkét férjfiakat, minden nemzetſégből egygyet egygyet.

24. Kik elindúlván, felmentek arra a' hegyre, és mentek az Eskol' völgyéig, és megkémlelték a' földet; 4. *Mós.* 13: 24.

25. És hoztak az ő kezekben annak a' földnek gyümöltsében, és megbeszéllették minékünk a' dolgot, és mondának: jó a' föld, a' mellyet a' mi Urunk Istenünk ád minékünk.

26. És mindazáltal nem akarátok felmenni; hanem ellene tusakodátok a' ti Uratoknak Istenteknek beszédének.

27. És zúgolódátok a' ti sátoritokban, mondván: mivelhogy gyűlölt minket az Úr, azért hozott ki minket Égyiptomnak földéből, hogy adna minket az Emorréusnak kezébe, hogy elvesztene minket.

28. Hová mennénk mi? A' mi atyánkfiai megrettenték a' mi szíveinket, mondván: ez a' nép nagyobb és szálasb minálunknál, a' városok nagyok, és az égig rakattattak azoknak erősségek, és Óriásoknak fiait is láttunk ott.

29. Akkor mondottam néktek: ne rettenjetek meg, és ne féljetek azoktól:

30. A' ti Uratok Istentek lészen, a' ki előttetek mégyen, ő hadakozik ti érettetek mindenestül fogva, úgy amiképen tselekedett vélétek Égyiptomban a' ti szemeitek előtt;

31. És miképen a' pusztában, holott láttad, hogy hordozott tégedet a' te Urad Istened, miképen hordozni szokta az ember az ő fiát; mind az egész úton, a' mellyen jártatok, míglen jutnátok e' helyre.

32. Mindazáltal nem hivétek a' ti Uratoknak Istenteknek,

33. A' ki előttetek jár vala az úton, hogy helyet rendelne tinéktek, aholott tábort járnátok; tűzben éjjel, hogy megmutatná néktek az útat, a' mellyen járnátok, és felhőben nappal. 2. *Mós.* 13: 21. 4. *Mós.* 10: 33.

34. Meghallá pedig az Úr a' ti beszédeteknek szavát; és megharaguvék, és megesküvék, mondván:

35. E' gonosz nemzetſégből való emberek közzül egy sem látja a' jó földet, melly felöl megesküdtem, hogy jövendőre adnám a' ti atyáitoknak. 4. *Mós.* 14: 22. *'Solt.* 95: 11.

36. Kálebtől a' Jefunné' fiától megválva, mert ő meglátja azt; és ő néki adom a' földet, a' mellyet tapodott, és az ő fiainak; annakokáért, mert tökélletes vólt az Úr' útán való járásban.

37. Még én reám is megharaguvék az Úr ti miattatok, ezt mondván: te sem mégy oda bé. 4. *Mós.* 20: 12. *és* 27: 14. *R.* 3: 26. *és* 4: 21. *és* 34: 4.

38. Jósué a' Nun' fia, a' ki áll te előtted, ő mégyen bé oda, azért ötet bíztassad; mert ő osztja el azt a' földet az Izráelnek örökségül.

39. És a' ti kitsinykéitek, a' kikről szóllátok, hogy prédára valók lésznek, és a' ti fiaitok, a' kik nem tudnak most sem jót sem gonoszt, azok mennek bé oda, ő nékik adom azt, és ők bírják azt;

40. Ti pedig megtérvén, menjetek a' pusztába, a' veres tengernek útán.

41. És azt felelétek, és azt mondátok énnékem: vétkeztünk az Úr ellen; mi felmégyünk, és hadakozunk mind a' szerént, amint parantsolta minékünk a' mi Urunk Istenünk, és mindnyájan elkészülétek hadakozó fegyverekkel, és készek valátok felmenni a' hegyre. 4. *Mós.* 14: 40.

42. Monda pedig az Úr énnékem: mond meg ő nékik: ne menjetek fel, és ne hartzoljatok, mert nem vagyok köztetek, hogy meg ne veréttessetek a' ti ellenségtektől.

43. És ezeket megmondám tinéktek, és nem fogadátok; söt inkább ellene tusakodátok az Úr' beszédének, és vakmeröképen felmenétek a' hegyre.

44. Annakokáért kijöve az Emorréus, a' ki lakik vala azon a' hegyen, ti elötökbe, és megkergetének titeket, nem külömben, mint a' méhek szoktak tselekedni; és vágának titeket Seirben, mind Hormáig.

45. És megtérvén onnét, sírátok az Úr előtt, és nem hallgatá meg az Úr a' ti szótokat, és nem figyelmeze a' ti beszédetekre.

46. És lakátok Kádesben sok napokig, a' napoknak számok szerént, mellyekben *az előtt ott* laktatok.

II. RÉSZ.

Beszélli Móses, hogy megtiltotta Isten őket, minekutánna az ígéretnek földe felé fordúltak vólna negyvenedik esztendőben, hogy az Ésau' maradékinak, kiket Édomitáknak hívnak vala, az Ammonitáknak és a' Moábitáknak, kik a' Lót' fiaitól származtak, ne ártanának. Utólszor a' Sihon király ellen való hadat beszélli meg.

Annakutánna megtérvén, menének ama' pusztába a' veres tengernek útán, amiképen szóllott vala énnékem az Úr; és megkerültük a' Seir' hegyét sok napokig (a).

(a) Tudniillik 38 egész esztendeig.

2. Az után szólla az Úr énnékem, mondván:

3. Eléggé kerültétek e' hegyet; térüljetek éjszak felé;

4. És a' népnek parantsold meg, mondván: ti majdan általmentek a' ti atyátokfiainak, az

Ésau' fiainak határokon, a' kik lakoznak Seirben; jóllehet tartanak ti tőletek: mindazáltal meglássátok, hogy őket meg ne bántsátok. 4. *Mós.* 20: 14.

5. Ne ingereljétek őket; mert nem adok az ő földökben tinéktek tsak egy talpnyomdoknyit is, mert örökségül Ésaunak adtam a' Seir' hegyét.

6. Ételt pénzen végyetek ő tőlök, hogy egyetek, és még vizet is pénzen végyetek ő tőlök, hogy igyatok.

7. Mert a' te Urad Istened megáldott tégedet a' te kezeidnek minden munkáiban, és jól tudja, hogy e' nagy pusztában jársz; immár negyven esztendőtől fogva a' te Urad Istened vólt te veled, és semmi nélkül nem szűkölködtél.

II. 8. És általmenénk a' mi atyánkfiai között az Ésau' fiai között, kik lakoznak vala Seirben, a' pusztának útán, Élahtól és Ésiongábertől fogva, eltérülvén pedig általmenénk a' Moáb' pusztájának útára.

9. És monda az Úr énnékem: ne hadakozzál a' Moáb ellen, és ne ingereljed ötet haddal; mert nem adok az ő földében tenéked semmi örökséget, mert a' Lót' fiainak adtam Art (b) örökségül.

(b) Ar, fő városnak neve vólt a' Moábiták' tartományában, annak neve alatt érti az egész tartományt.

10. (c) Emimek laktak abban annakelőtte; nagy nép, sok, és magas, mint az Anák' fiai.

(c) Emimek lakták, az az, rettenetes emberek, kik ollyan nagyok és magasak vóltak, mint az Anák' fiai, az az, mint az Óriások. Mert jóllehet az Óriások a' Nóé' idejében elvesztek vala az özönvízben: mindazáltal az után is megszaporodtak vólt, mint a' Móses' írása bizonyítja.

11. Óriásoknak állíttatnak vala azok is, mint az Anák' fiai, és a' Moábiták hívták őket Emimeknek.

12. Seirben pedig laktanak Horimok az előtt, kiket az Ésau' fiai kiűztek, és elvesztették őket az ő színek elől, és azoknak helyekben laktak; amiképpen tselekedék Izráel is az ő örökségének földében, a' mellyet adott nékie az Úr.

13. Most keljetek fel, és menjetek által Záreb' patakján, és általmenénk azon.

14. Az időtől fogva pedig, hogy elindúltunk Kádes Bárneától, míglen általmennénk Záred' patakján, harmintznyoltz esztendő tölt, míglen mind megemésztetnék a' hadakozó (d) férjfiaknak nemzetségek a' táborból, amint megesküdt vala az Úr nékiek. 4. *Mós.* 14: 21.

(d) Hadakozó férjfiaknak nevezi azokat, a' kik húsz esztendő felett vóltak, kiket Isten mind elveszte a' pusztában.

15. Ennekfelette az Úrnak keze is vala ő ellenek, hogy elvesztené őket a' táborból, míglen mindenestül megemésztetnének.

16. Minekutánna pedig meghaltak vólna mind a' hadakozó férjfiak a' nép közzül;

III. 17. Szólla akkor az Úr énnékem, ezt mondván:

18. Ma te általmégy a' Moábnak határán Ar felé;

19. És mikor közel jutsz az Ammon' fiaihoz, meg ne háborgassad őket, ne is ingereljed őket; mert nem adok tenéked az Ammon' fiainak földéből semmit örökségül; mert a' Lót' fiainak adtam azt birodalmúl.

20. Óriások' földének tartották azt is: Óriások laktak azon régenten, kiket az Ammoniták Zamzummimoknak hívtak. (e)

(e) Zamzummim, az az, latrok, kegyetlenek, vérszopók.

21. Ez a' nép nagy, sok, és magas vala, mint az Anákimok, és kivesztette őket az Úr az Ammoniták előtt, és bírták őket, és laktanak az ő helyekben.

22. Amiképpen tselekedett az Ésau' fiaival is, kik a' Seir' hegyén laknak, kikért elpusztítá a' Horéusokat, hogy az ő örökségeket bírván, laknának azoknak helyekben mind e' mái napig;

23. Az Avéusokat is, (f) a' kik laknak vala Hazerimben mind Azzáig, a' Kaftorim' nemzetségi, a' kik kijöttek vólt Kaftorból, elveszték, és lakának az ő helyekben.

(f) Az Avéusok Palesztínának régi lakosi vóltak, *Jós.* 13. kiket a' Filistéusok űztek vólt ki a' földről, melly Filistéusok Kaftorimtól származtak. 1. *Mós.* 10.

IV. 24. Keljetek fel azért, indúljatok, költözzetek által az Arnon' patakján. Lássad, ímé kezedbe adtam Sihont Hesbonnak Királlyát, Emorréust és annak földét, foglald el azt, és hadakozzál ő ellene. *Ámós.* 2: 9.

25. E' mái napon kezdem tenéked ezt adni, hogy féljenek és rettegjenek te előtted minden népek, kik az ég alatt vagynak; és fognak te előtted félni és rettegni, valakik a' te híredet hallják. 4. *Mós.* 21: 22. *Bír.* 11: 19.

26. Ez okáért követeket küldék a' Kedemót pusztából, a' Hesbonbéli Sihon királyhoz, békeséges beszéddel ezt izenvén:

27. Hadd menjek által a' te földeden, tsak az ország' útán mégyek, nem hajlok sem jobbra sem balra.

28. Eleséget pénzen adj énnékem, hogy egyem, vizet is pénzen adj énnékem, hogy igyam, tsak gyalog mégyek által.

29. Amiképpen tselekedtek én velem az Ésau' fiai, a' kik lakoznak Seirben, és a' Moábiták, a' kik Arban laknak: míglen általköltözöm a' Jordán' vizén, arra a' földre, mellyet a' mi Urunk Istenünk ád minékünk.

30. De nem akará a' Hesbonbéli Sihon király, hogy általmennénk az ő földén; mert megkeményítette vólt a' te Urad Istened az ő lelkét, és engedetlenné tette az ő szívét, hogy adná ötet a' te kezedbe, amint most vagyon.

31. Monda pedig az Úr énnékem: lássad, ímé a' te birtokodba kezdettem adni Sihont és az ő földét; foglald el azt örökségül, hogy az ő földe örököd légyen. *Ámós.* 2: 9.

32. Annakokáért kijöve Sihon mi elénkbe minden népével egyetemben Jahásba, hogy vélünk megvína:

33. De a' mi Urunk Istenünk adá ötet a' mi kezeinkbe, és levágánk ötet és az ő fiait, minden népével egyetemben. *R.* 29: 7.

34. Megvevénk ő néki minden városit is azon időben, és elrontottuk azokat mind, sem férjfiakat, sem aszszonyokat, sem a' kitsinykéket nem hagytuk elevenen.

35. Tsak a' barmokat vetettük prédára közöttünk, a' városokbéli ragadományokkal egyetemben, mellyeket megvettünk vala.

36. Aroertől fogva, melly vagyon az Árnon' patakjának partján, és a' völgyben való várostól fogva mind Gileádig, egy város sem volt, melly megmenekedett vólna mi előttünk, mind azokat a' mi Urunk Istenünk adta a' mi birtokunkba.

37. De mindazáltal az Ammon' fiainak földökre nem mentél, a' Jabbok patak' mentében való földre; sem a' hegyen való városokra, sem

pedig azokra a' helyekre, a' mellyektől a' mi Urunk Istenünk megtiltott.

III. RÉSZ.

Beszélli Móses az Og király ellen való diadalmát, és a' megvett földnek elosztását a' Rúbén', Gád', és a' Manassé' fél nemzetsége között. Ismét Jósuénak fejedelemségre való választatását. Az ő maga könyörgését az ígéret' földének meglátásáért, és hogy Istentől meg nem hallgattatott.

MEGTÉRVÉN pedig, felmenének a' Básán' útán, és kijöve mi elönkbe a' Básánbéli Og király minden ő népével egyetemben, hogy meghartzolna mi velünk Edreiben. 4. *Mós.* 21: 33. *R.* 29: 7.

2. De az Úr monda énnékem: ne félj tőle, mert a' te kezedbe adtam őtet, minden ő népével és földével egyetemben; és úgy tselekedjél ő véle, amint tselekedtél Sihonnal, az Emorréusok' királlyokkal, ki Hesbonban lakik vala. 4. *Mós.* 21: 34.

3. Kezünkbe adá annakokáért a' mi Urunk Istenünk a' Básánbéli Og királyt is minden ő népével egyetemben, és annyira megverénk őtet, hogy egy sem maradna elevenen bennek.

4. Azon időben megvevénk minden ő városit, nem vólt tsak egy város is, mellyet meg nem vettünk vólna ő tőlök, hatvan várost, Argobnak minden tartománnyát, a' Básánbéli Og királynak országában. 1. *Kir.* 4: 13.

5. Ezek a' városok pedig mind meg valának erősíttetve magas kő falakkal, kapukkal, és zárakkal, egyéb kő fal nélkül való sok városoktól megválva;

6. Mellyeket elrontánk, amint tselekedtünk vala a' Hesbonbéli Sihon királlyal, elrontván minden várost, és levágván a' férjfiakat, aszszonyokat, és a' kisdedeket.

7. De minden barmokat, és minden ragadományokat a' városoknak elprédálánk magunknak.

8. Elfoglalánk annakokáért az időben a' földet az Emorréusok' két királlyoknak kezeikből, melly a' Jordán' vizén innét vala, az Arnon pataktól fogva Hermon' hegyéig.

9. (A' Sidon városbéliek Hermont Sirionnak, és az Emorréusok Senirnek hívják.) *Ének.* 4: 8.

10. A' sík mezőségnek minden városit, és az egész Gileádot, és Básánt mindenestül fogva Salkáig és Edreiig, mellyek a' Básánbéli Og király' országának városi vóltak.

11. Mert tsak egyedül a' Básánbéli Og király maradott vólt a' több Óriások közzül. Ímé az ő ágya vasból tsináltatott ágy, melly nemde itt Rabbathban az Ammon' fiainál vagyon-é? mellynek mértéke férjfiúi könyöknek mértéke szerént kilentz sing, széle pedig négy sing.

II. 12. Azt a' földet pedig, mellyet akkor megvettünk vala, Aroertől fogva, melly vagyon az Arnon patak mellett, és a' Gileád' földének hasonfelét, és annak városit adám a' Rúben' és Gád' nemzetségének. 4. *Mós.* 32: 33.

13. A' Gileád' maradékát pedig, és egész Básánt az Og király' országát adám a' Manassé' fél nemzetségének, az Argobnak minden tartománnyát egész Básánnal egyetemben, melly Óriások' földének hívattatik vala.

14. Jair, Manassénak fia, elfoglalá Argobnak egész tartománnyát a' Gessúr' és Maakát' határáig; és nevezé Básánt az ő nevéről Havot Jairnak (a) mind e' mái napig.

(a) Az az, Jair' faluinak.

15. Továbbá Makirnak adtam Gileádot.

16. A' Rúben' és Gád' nemzetségeinek pedig, Gileádtól fogva Arnonnak patakjáig, a' víz között való földet határával, a' Jabbok patakjáig, melly az Ammon' fiainak határok;

17. A' lapátzot is (b), és a' Jordán' vizét határával egyben, Kinnerettől fogva a' lapátznak tengeréig, a' Sós tengerig, a' Fasga hegy alatt való forrásokig napkelet felé.

(b) Vagy mezőséget.

18. És parantsolék akkor tinéktek, és mondék: a' ti Uratok Istentek adta tinéktek ezt a' földet, hogy bírjátok, felfegyverkezvén annakokáért, menjetek által az Izráel' fiai előtt, a' ti atyátokfiai előtt, valamennyin hadakozásra valók vagytok. 4. *Mós.* 32: 20.

19. Tsak a' ti feleségeitek, és a' ti kitsinykéitek, és a' ti barmaitok (mert tudom, hogy sok barmotok vagyon,) maradjanak a' ti várositokban, mellyeket én tinéktek adtam.

20. Míglen nyúgodalmat adánd az Úr a' ti atyátokfiainak, miképen tinéktek, hogy bírhassák ők is a' földet, mellyet a' ti Uratok Istentek ád ő nékiek a' Jordán' vizén túl: az után térjetek ismét hátra, kiki az ő örökségébe, mellyet néktek adtam.

III. 21. Jósuénak is parantsolék akkor, és mondék: szemeiddel látod, a' mit tselekedett a' te Urad Istened ama' két királlyal, akképpen tselekeszik az Úr minden országokkal, mellyekre általmégy. 4. *Mós.* 27: 19.

22. Ne féljetek tőlök; mert a' ti Uratok Istentek lészen, a' ki ti érettetek hadakozik.

IV. 23. Könyörgék is az Úrnak az időben, illyenképen:

24. Úram Isten, te kezdetted megmutatni a' te szolgádnak a' te ditsőségedet (c), és a' te hatalmas tselekedetedet. Mert kitsoda az Isten, vagy menyben vagy földön, a' ki követhetné a' te tselekedetidet, és a' te erősségedet? *Solt.* 89: 7. 8. 9.

(c) Vagy: nagyságodat, és erős kezedet.

25. Engedd meg, kérlek, hogy menjek a' Jordán' vizén túl, és lássam ama' jeles földet, és imez hegyet, és a' Libánust.

26. Megharagudott vala pedig az Úr én reám ti miattatok: annakokáért nem hallgata meg, hanem ezt mondá énnékem: maga légyen elég ez tenéked, ne szóllj énnékem többet e' felől. *R.* 1: 37. 31: 2. *és* 34: 4.

27. Menj fel a' Pisga hegynek tetejére, és emeld fel a' te szemeidet napnyúgot felé, és éjszak felé, dél felé, és napkelet felé, és lásd meg a' te szemeiddel; mert nem mégy által a' Jordán' vizén.

28. Hanem parantsold meg Jósuénak, és bátorítsd meg őtet, és erősítsd meg; mert ő mégyen által a' nép előtt, és ő adja birtokok alá a' földet, a' mellyet látándasz.

29. És úgy telepedénk meg e' völgyben, melly a' Beth Peor' ellenében vagyon.

IV. RÉSZ.

Móses inti az Izráelitákat, hogy az Istennek nagy irgalmasságát, kegyelmességét, jó vóltát, hatalmasságát, és a' bün ellen való nagy haragját meggondolván, az ő parantsolatit megtartsák; őtet esmérjék lenni egyedül igaz Istennek; ő néki szolgáljanak. Nevezet szerént pedig inti arra őket, hogy a' bálvány imádástól meg-

óltalmazzák magokat. Annakutánna Móses a' Jordán' vizén túl való szabad városokat elrendeli az Isten' parantsolatja szerént.

MOSTAN azért ó Izráel! hallgasd meg a' parantsolatokat és az ítéleteket (a), mellyekre én tanítlak titeket, hogy a' szerént tselekedjetek, és élhessetek, és bémehessetek a' földre, és bírhassátok azt, mellyet a' ti atyáitoknak Urok Istenek ád tinéktek. 3. *Mós.* 19: 37. *és* 20: 8. *és* 22: 31.

(a) Vagy: rendeléseket, szerzéseket.

2. Ez ígéhez, mellyet én parantsolok tinéktek, semmit ne tégyetek, semmit se végyetek el abból, hogy megőrizzétek a' ti Uratoknak Istenteknek parantsolatit, mellyeket én parantsolok tinéktek. *R.* 12: 32. *Péld.* 30: 6. *Jel.* 22: 18.

3. Szemetekkel láttátok, a' mit tselekedett az Úr Bál Peorért, mert minden embert, valaki indúlt vala a' Bál Peor után, elveszte Isten ti közzületek. 4. *Mós.* 25: 4. *Jós.* 22: 17.

4. Ti pedig, valakik a' ti Uratokhoz Istentekhez ragaszkodtatok, e' mái napig mindnyájan éltek.

5. Meglássátok, én megtanítottalak titeket e' parantsolatokra és ítéletekre, amint megparantsolta énnékem az én Uram Istenem, hogy azon a' földön, a' mellynek birodalmára bémentek, úgy tselekedjetek, hogy örökségül bírhassátok azt.

6. Annakokáért megőrizzétek azokat, és a' szerént tselekedjetek; mert a' ti böltseségtek és értelmetek ez lészen minden népek előtt, kik hallván mind e' parantsolatokat, ezt fogják mondani: bizonyára bölts ez a' nép, értelmes és nagy nemzetség.

7. Mert mitsoda nagy nemzetség vagyon olly, mellyhez ollyan közel vólna az Isten, mint a' mi Urunk Istenünk mi hozzánk mindenekben, a' mellyekért segítségül hívjuk ötet? *R.* 26: 19.

8. És mellyik vólna az a' nagy nép, a' mellynek illyen rendtartási és igaz törvényi vólnának, mint az egész törvény, mellyet én ma adok ti elétökbe?

9. De óltalmazd meg magadat és a' te lelkedet nagy szorgalmatossággal; ne felejtkezzél el azokról a' dolgokról, a' mellyeket láttak a' te szemeid, és el ne távozzanak a' te szívedből tellyes életedben, és megtaníttsad azokra a' te fiaidat, és a' te unokáidat. *R.* 6: 7. *és* 11: 19.

10. El ne felejtkezzél a' napról, a' mellyen állottál a' te Urad Istened előtt a' Hóreb' hegyén, mikor az Úr ezt hagyta vólna énnékem: gyűjtsd egybe énnékem a' népet, hogy számláljam eleikbe az én beszédimet, mellyeket megtanúljanak, és engemet féljenek tellyes életekben, míglen e' földön élnek, és az ő gyermekeiket azokra megtaníttsák:

11. Annakokáért előjárúlátok és megállátok a' hegy alatt, a' hegy pedig tűzzel ég vala mind az égnek közepéig, holott setétség, köd, és homályosság vala. 2. *Mós.* 19: 27.

12. És szólla az Úr tinéktek a' tűznek közepiből, az ő beszédének szavát ti is halljátok vala, de semmi ábrázatot nem láttok vala, a' szózattól megválva.

13. És megjelenté tinéktek az ő szövetségét, mellyet parantsola, hogy megtartanátok, *tudniillik* ama' tíz ígéket, mellyeket két kő táblákra íra.

14. Énnékem is parantsola az Úr azon időben, hogy megtanítanálak a' parantsolatokra, és az ítéletekre; hogy akképen tselekednétek azon a' földön, mellyre általmentek, hogy örökségül bírjátok azt.

15. Óltalmazzátok annakokáért szorgalmatosan a' ti lelketeket, mert semmi hasonlatosságot (b) nem láttatok az napon, mellyen tinéktek szóllott az Úr a' tűzből a' Hóreb' hegyén.

(b) Vagy: ábrázatot, képet.

16. Hogy meg ne fertéztessétek magatokat, tsinálván magatoknak valami faragott képet, avagy valami bálványnak ábrázatját, férjfiúnak avagy aszszonynak képét;

17. Avagy akárminémű földi lelkes állatnak, és az égen repesö madárnak képét;

18. Avagy akárminémű földön tsúszó mászó állatnak, és a' föld alatt a' vízben lakozó halnak hasonlatosságát.

19. Se pedig fel ne emeljed a' te szemeidet az égbe, hogy látván ott a' napot és a' hóldat, és a' tsillagokat, az égnek minden seregeit, meg ne tsalattassál, és meg ne hajtsad magadat azoknak, és ne tiszteljed azokat (c), mellyeket a' te Urad Istened közlött minden népekkel, kik az ég alatt vagynak. 1. *Mós.* 1.

(c) Az az, annakokáért ne imádjad a' napot, hóldat, tsillagokat, mert az Isten nem a' végre teremtette azokat, hogy imádjuk, hanem hogy szolgáljanak nem tsak egy nemzetségnek, hanem az ég alatt mindennek.

20. Titeket pedig az Úr magához fogadott, és kihozott titeket a' vas kementzéből, Égyiptomból, hogy légyetek ő nékie örökös népei, miképpen a' mái napon vagytok. 2. *Mós.* 19: 5.

21. De az Úr megharaguvék én reám ti miattatok, és megeskűvék azon, hogy a' Jordán' vizén által nem mennék, és hogy arra a' jeles földre nem mennék, mellyet a' te Urad Istened ád tenéked örökségül. *R.* 1: 37. 3: 26. 31: 2. *és* 34: 4.

22. Én pedig meghalok e' földön, és által nem mégyek a' Jordán' vizén, ti pedig általmentek azon, és azt a' jeles földet örökségül bírjátok.

23. Meglássátok annakokáért, hogy a' ti Uratoknak Istenteknek szövetségéről, a' mellyet tett ti veletek, valamiképen el ne felejtkezzetek, tsinálván magatoknak faragott képet, vagy akárminémű állatnak ábrázatját, amiképen megparantsolta tenéked a' te Urad Istened.

24. Mert a' te Urad Istened megemésztő tűz, erős boszszúálló Isten. *R.* 9: 3. *Sid.* 12: 29.

25. Mikoron azért fiakat vagy unokákat nemzesz, és megvénheszel azon a' földön, és megfertéztetitek magatokat, bálványt tsinálván akárminémű állatnak képére, és ekképen gonoszt tselekedéndetek a' ti Uratoknak Istenteknek szemei előtt, haragra ingerelvén ötet.

26. Bizonyságúl hívom ti ellenetek a' mái napon a' mennyet és a' földet, hogy hamar elvesztek a' földről, a' mellyre általmentek a' Jordán' vizén, hogy azt örökségül bírjátok: nem laktok sok ideig azon, hanem minden kétség nélkül elvesztek róla;

27. És az Úr széljelhint titeket a' népek közibe, és szám szerént kevesen maradtok meg a' népek között, a' kik közzé az Úr viszen titeket; *R.* 28: 62. *és* 64.

28. És szolgáltok ott azoknak az isteneknek, mellyeket emberi kéz tsinált, fának és kőnek, mellyek sem látnak, sem hallanak, sem esznek, sem illatoznak.

29. Hogyha pedig onnét megkeresed a' te Ura-

dat Istenedet, tehát megtalálod ötet, ha tellyes szívedből és lelkedből kereséned ötet.

30. Mikoron nyomorúságban lészesz, és te reád szállanak mind ezek az utólsó időkben, ha megtéréndesz a' te Uradhoz Istenedhez, és engedelmes lészel az ő szavának:

31. (Mert irgalmas Isten a' te Urad Istened,) nem hágy el tégedet, sem el nem veszt, sem el nem felejtkezik a' te atyáidnak szövetségekről, mellyről megesküdt ő nékiek.

32. Mert tudakozzál mostan a' régi időkről, a' mellyek vóltak te elötted, az naptól fogva, hogy az Isten teremtette az embert e' földön, és az égnek egygyik szélétől fogva a' másik széléig, ha lett-é valaha e' nagy dologhoz hasonló, avagy ha hallattatott-é valaha illyen dolog?

33. Nemde hallotta-é valamelly nemzetség az ő Istenének szavát, ki a' tűznek közepiből szóllott vólna, amiképpen hallottad te, és mindazáltal élt vólna?

34. Avagy mivelte-é ezt valamelly Isten, hogy elmenne és választana magának népet valamelly nemzetség közzül; bizonyságokkal, (d) tsudákkal, haddal, hatalmas tselekedettel, kinyújtott kar által, és rettenetes tselekedetek által, amiképpen tselekedte mind ezeket ti érettetek a' ti Uratok Istentek Égyiptomban szemetek' láttára?

(d) Móses a' tsuda tételeket nevezi bizonyságoknak, mivelhogy azok az ő hívataláról bizonyságot tésznek vala.

35. Tsak tenéked mutattatott ez meg, hogy tudnád valóban az Urat tsak egyedül Istennek lenni, és hogy ő kívülötte nintsen több Isten. *R.* 32: 39. *Ésa.* 45: 5. 18. *és* 22. *Márk.* 12: 29. *és* 30.

36. Az égből hallattatta te veled az ő szavát, hogy tanítana tégedet; a' földön pedig mutatta tenéked amaz ő nagy tüzét, és az ő beszédét hallottad a' tűz közepiből.

37. És mivelhogy szerette a' te atyáidat, választotta az ő magvokat ő utánnok, és kihozott tégedet az ő ortzája elött Égyiptomból az ő nagy ereje által. 2. *Mós.* 13: 3. 9. *és* 14.

38. Hogy kiűzne felette nagy népeket, és náladnál erősbeket te elötted; hogy tégedet bévinne, és adná tenéked az ő földöket örökségül, miképpen e' mái napon vagyon.

39. (e) Tudjad annakokáért e' mái napon, és szívedben tartsad, hogy tsak az Úr az igaz Isten, mind fenn menyben, mind alatt e' földön, és nintsen ő kívülötte *más Isten.*

(e) Vagy emlékezzél meg róla.

40. Annakokáért tartsd meg az ő szerzésit, és az ő parantsolatit, a' mellyeket én parantsolok ma tenéked; hogy jól légyen tenéked dolgod, és a' te fiaidnak te utánnad minden időben; és hogy meghoszszabbítsad életedet azon a' földön, mellyet a' te Urad Istened ád tenéked.

II. 41. Akkor választa Móses három várost a' Jordán' vizén innét, napkelet felé: 4. *Mós.* 35: 6. *és* 14.

42. Hogy oda szaladna az olly gyilkos, a' ki tudatlanságból felebarátját megölte vólna, ki az elött (f) ötet nem gyülölte; hogy futna azok közzül egygyikbe, és élne.

(f) A' Sidóban így vagyon: a' ki ötet tegnap és tegnap elött nem gyülölte.

43. Tudniillik Bésert a' pusztában, a' Rúbeniták' tér földökön, és Rámótot Gileádban, a' Gáditák' földökön, és Gólánt Básánban, a' Manassé' földé. *Jós.* 20: 8.

III. 44. Ez annakokáért a' törvény, mellyet Móses az Izráel' fiai' eleibe ada.

45. (g) Ezek a' bizonyságtételek, ezek a' parantsolatok és az ítéletek, mellyeket Móses az Izráel' fiainak szólla, mikor Égyiptomból kijöttek vólna.

(g) Itt kezdi el Tremellius az ötödik Részt, helyesen; a' kik pedig ezt onnét elszakasztották, vagy tudatlanságból, vagy magok gondolatlanságokból mivelték.

46. A' Jordán' vizén innét a' völgyben Bét Peórnak ellenében, a' Hesbonbéli Sihonnak az Emorréusok' királlyoknak földében; kit megvert vala Móses az Izráel' fiaival egyben, mikor Égyiptomból kijöttek vólna;

47. És elfoglalák az ő földét, és a' Básánbéli Og királynak földét, az Emorréusoknak két királlyoknak földöket, kik a' Jordán' vizén innét, napkelet felé lakoznak vala.

48. Ároertől fogva, melly az Arnon' patakjának partján vagyon, a' Sihon' hegyéig, melly a' Hermon. *R.* 3: 9.

49. És mind a' pusztát a' Jordán' vizén innét napkelet felöl, mind a' pusztának tengeréig, a' Pisga hegy alatt való forrásokig.

V. RÉSZ.

Az Istennek tíz parantsolatját elöszámlálja Móses az Izráel' fiainak, és inti öket, hogy az ő ígéretek és fogadások szerént, ha ötet az Istentöl Doktorúl kérték, engedjenek' néki, és az ő szavát megfogadják.

ÉS szóllítá Móses az egész Izráelt, és monda nékiek: hallgasd meg Izráel a' parantsolatokat és az ítéleteket, mellyeket én ma a' ti hallástokra szóllok; tanúljátok meg azokat és őrizzétek meg, tselekedvén azokat.

2. A' mi Urunk Istenünk szövetséget tett mivelünk a' Hóreb' hegyén. 2. *Mós.* 19: 5.

3. Nem tsak a' mi atyáinkal tette az Úr e' szövetséget, hanem mi velünk is, kik itt vagyunk, és kik e' mái napon mindnyájan élünk.

4. Színről színre szóllott ti veletek az Úr azon a' hegyen a' tűz' közepéből.

5. Én pedig állok vala akkor az Úr között és ti köztetek, hogy megjelenteném tinéktek az Úrnak beszédét, (mert ti a' tűztől féltek vala, és nem menétek fel a' hegyre,) ezt mondván: 2. *Mós.* 19: 16. *és* 20: 18.

II. 6. Én vagyok a' te Urad Istened, ki kihoztalak tégedet Égyiptomnak földéből, a' szolgálatnak házából. 2. *Mós.* 20: 2. *Sólt.* 81: 11.

7. Ne légyenek tenéked idegen Istenid én elöttem.

8. Ne tsinálj magadnak semmi faragott képet, vagy valami hasonlatosságot azok közzül, mellyek vagy fenn az égben vagynak, vagy a' mellyek a' földön vagynak, vagy a' mellyek a' föld alatt a' vízben vagynak: 3. *Mós.* 26: 1.

9. Ne hajtsd meg magadat elöttök, és ne tiszteljed azokat; mert én vagyok a' te Urad Istened, boszszúálló Isten, ki meglátogatom az atyáknak hamisságokat a' fiakban, harmad' és negyed' nemzetségig, azokban, a' kik engemet gyülölnek. 2. *Mós.* 34: 7. *Jer.* 32: 18.

10. És ki irgalmasságot tselekeszem ezeriglen azokkal, a' kik engemet szeretnek, és az én parantsolatimat megtartják.

11. A' te Uradnak Istenednek nevét hijában ne végyed, mert nem hagyja az Úr büntetés nélkül azt, valaki az ő nevét hijába veszi. 3. *Mós.* 19: 12. *Mát.* 5: 33.

12. Megemlékezzél a' szombatnak napjáról, hogy megszenteljed azt, miképen megparantsolta tenéked a' te Urad Istened. *Ezék.* 20: 12.

13. Hat napon munkálódjál, és minden te dolgaidat tselekedjed; 2. *Mós.* 23: 12. *és* 31: 12. *és* 35: 2. 3. *Mós.* 23: 2.

14. Heted' napon pedig a' te Uradnak Istenednek szombatja vagyon: ne tégy az napon semmi dolgot, se te magad, se a' te fiad, se a' te leányod, se a' te szolgád, se a' te szolgáló leányod, se a' te ökröd, se a' te szamarad, és semminémü barmod, se a' te jövevényed, ki a' te kapuidon belöl lakozik; hogy megnyúgodjék a' te szolgád, és a' te szolgáló leányod, mint te magad. 1. *Mós.* 2: 2.

15. Mert megemlékezzél róla, hogy te is szolga vóltál Égyiptomban, és kihozott onnét tégedet a' te Urad Istened erös kézzel, és kinyújtott karral: annakokáért parantsolta tenéked a' te Urad Istened, hogy megtartanád a' szombatnak napját.

16. Tiszteljed atyádat és anyádat, amint megparantsolta tenéked a' te Urad Istened: hogy hoszszú ideig élj, és hogy jól légyen dolgod a' földön, mellyet a' te Urad Istened ád tenéked. 3. *Mós.* 19: 3. *Mát.* 15: 4. *Eféz.* 6: 3.

17. Embert ne ölj. *Mát.* 5: 23.

18. Ne paráználkodjál.

19. Ne orozz.

20. Ne mondj hamis tanúbizonyságot a' te felebarátod ellen.

21. Ne kívánjad a' te felebarátodnak feleségét, ne kívánjad házát, szántó földét, vagy szolgáját, vagy szolgáló leányát, vagy ökrét, vagy szamarát, és semmit a' mi övé. *Róm.* 7: 7.

III. 22. Ez ígéket szóllá az Úr a' ti egész gyülekezeteteknek azon a' hegyen a' tüz' közepéből, felhö és homályosság közzül nagy fel szóval, és semmit többet akkor nem szólla, és megírá azokat két kö táblákra, és adá azokat énnékem.

23. És lön, mikor a' szót a' setétségből hallottátok vólna, (mert a' hegy tüzzel ég vala,) én hozzám jövétek a' ti nemzetségeiteknek minden fejedelmeivel és véneivel;

24. És mondátok: ímé a' mi Urunk Istenünk megmutatta minékünk az ö ditsöségét, és az ö felséges vóltát, és az ö szavát hallottuk a' tüzből; e' mái napon láttuk, hogy az Isten emberrel szóll, és mindazáltal él.

25. Most annakokáért miért halunk meg? Mert megemészt e' nagy tüz bennünket: ha ismét hallándjuk a' mi Urunknak Istenünknek szavát, meghalunk.

26. Mert kitsoda az az emberek közzül, a' ki a' tüzből szólló élö Istennek szavát hallja, mint mi, és éljen? *Bír.* 13: 22.

27. Menj oda te, és hallgasd meg mind azokat, a' mellyeket mondánd a' mi Urunk Istenünk; te pedig beszélld meg minékünk, a' mit mond a' mi Urunk Istenünk, és mi meghallgatjuk és megmiveljük.

28. És meghallá az Úr a' ti beszédeteket, a' mellyeket szóllátok énnékem, és monda az Úr énnékem: hallám a' népnek beszédét, mellyet te veled szólla; mind jó a' mit te veled szóllának.

29. De kitsoda adjon ollyan szívet nékik, hogy féljenek engemet, (a) és örizzék minden parantsolatimat minden idöben; hogy jól légyen nékiek dolgok, és az ö gyermekeknek mind örökké?

(a) Avagy, vajha az ö szívek ollyan vólna, hogy engemet félnének.

30. Menj el, és mond meg nékiek: térjetek meg a' ti sátoraitokba.

31. Te pedig itt állj én elöttem, hogy megmondjam tenéked minden parantsolatimat, törvényimet, és ítéletimet, mellyekre megtanítsad öket, hogy megtselekedjék azt azon a' földön, mellyet én adok nékiek örökségül.

IV. 32. Meglássátok annakokáért, hogy úgy tselekedjetek, miképen a' ti Uratok Istentek parantsolt néktek, és ne hajoljatok se jobbra se balra;

33. Hanem járjatok azon az úton, mellyet a' ti Uratok Istentek parantsolt tinéktek; hogy élhessetek, és jól légyen dolgotok, és sok ideig élhessetek a' földön, mellyet örökségül bírni fogtok.

VI. RÉSZ.

Minekutánna Móses a' felsö Részben elöszámlálta vólna az Istennek tíz parantsolatját, azt kezdi itt magyarázni, és a' két elsö parantsolatot magyarázza meg, intvén öket az Isteni tiszta és igaz szeretetre, és hogy bálványokat ne imádnának; megmondja pedig, hogy ha az Isten' törvénnyének örizöi lésznek, megáldja az Isten öket minden jókkal.

EZ pedig a' parantsolat, és ezek a' törvények, és az ítéletek, a' mellyeket parantsolt a' ti Uratok Istentek, hogy megtanítanálak titeket, mit kelljen tselekednetek a' földön, mellynek örökségül való bírására ti általmentek.

2. Hogy féljed a' te Uradat Istenedet, és megörizzed minden ö ítéletit és parantsolatit, mellyeket én parantsolok tenéked, te és a' te fiaid, és a' te unokáid tellyes életedben, hogy hoszszú ideig élhess.

3. Hallgasd meg azért Izráel, és eszedbe végyed hogy megtselekedjed, hogy jól légyen dolgod, és hogy igen megsokasodjál; miképen megígérte a' te atyáidnak Urok Istenek tenéked a' téjjel és mézzel folyó földet.

4. Halljad Izráel! a' mi Urunk Istenünk egy Isten. *R.* 4: 35. *Márk.* 12: 29.

5. Szeressed azért a' te Uradat Istenedet, tellyes szívedböl, tellyes lelkedböl, tellyes erödböl. *R.* 10: 12. *Mát.* 22: 37. *Luk.* 10: 27.

6. És ez ígék, mellyeket e' mái napon parantsolok tenéked, légyenek szívedben;

7. És gyakoroljad azokat a' te gyermekeid elött; és szóllj ezekről mikor a' te házadban ülsz, vagy mikor úton jársz, és mikor ágyadba lefekszel, és mikor felkelsz; *R.* 4: 9. *és* 11: 19.

8. És a' te kezedre kössed azokat jegyül, és homlokodon függjenek a' te szemeid között;

9. És megírjad azokat a' te házadnak küszöbire, és a' te kapuidra.

10. És mikoron béviénd tégedet a' te Urad Istened a' földre, mellyről megesküdt a' te atyáidnak, Ábrahámnak, Isáknak, és Jákóbnak, hogy megadja tenéked azt: a' nagy és szép városokat, mellyeket nem építettél.

11. És minden jószággal megrakott házakat, mellyeket nem te raktál, és az ásott kútakat, mellyeket nem te ástál, a' szölö és olajfa hegyeket, mellyeket nem te plántáltál; és mikor ejéndel és megelégedéndel.

12. Meglásd, el ne felejtkezzél az Úrról, ki tégedet kihozott Égyiptomnak földéből, a' szolgálatnak házából;

13. Hanem féljed a' te Uradat Istenedet, és ötet tiszteljed, és az ő nevére esküdjél. *R.* 10: 20. *Mát.* 4: 10. *Luk.* 4: 8.

14. És ne kövess idegen isteneket, azoknak a' népeknek istenit, a' kik ti környületek vagynak;

15. (Mert a' te Urad Istened boszszúálló Isten ti közöttetek) hogy a' te Uradnak Istenednek haragja fel ne gerjedjen te reád, és el ne veszessen tégedet a' földnek színéről.

16. Ne késértsétek a' ti Uratokat Istenteket, miképpen megkésértétek Massában. *Mát.* 4: 7. *Luk.* 4: 12. 2. *Mós.* 17: 2. 4. *Mós.* 20: 4.

17. Hanem szorgalmatoson megőrizzétek a' ti Uratoknak Istenteknek parantsolatit, és az ő bizonyságit, és törvényit, a' mellyeket parantsolt tenéked.

18. És azt miveljed a' mi igaz és jó az Úrnak szemei előtt, hogy jól légyen dolgod, és bémehess és örökségül bírhassad a' jó földet, mellyről megesküdt az Úr a' te atyáidnak.

19. És hogy távol üzze minden ellenségidet a' te színed elől, miképpen az Úr megmondotta.

20. Ha mikor a' te fiad megkérdénd tégedet ez után, ezt mondván: mire valók e' bizonyságtételek, és mitsoda parantsolatok, és törvények, és itéletek ezek, mellyeket a' mi Urunk Istenünk parantsolt tinéktek?

21. Akkor azt mondjad a' te fiadnak: szolgái vóltunk Égyiptomban Faraónak, és kihozott minket az Úr hatalmas kézzel;

22. És tön az Úr Égyiptomban nagy és veszedelmes jegyeket és tsudákat, mind Faraón és mind az ő házanépén a' mi szemeink' láttára.

23. Minket pedig kihoza onnét; hogy bévinne minket és adná minékünk azt a' földet, mellyről megesküdt a' mi atyáinknak.

24. Annakokáért parantsolta minékünk az Úr, hogy tselekednénk mind e' törvények szerént, és hogy félnénk a' mi Urunkat Istenünket; a' mi hasznunkra tellyes életünkben, hogy megtartana minket az életben, miképpen e' mái napon is.

25. És ez lészen minékünk igazságunk, ha megőrizzük és megtartjuk mind e' parantsolatokat a' mi Urunk Istenünk előtt, miképpen megparantsolta minékünk.

VII. RÉSZ.

Inti e' Részben is Móses az Izráelitákat, hogy felette igen megoltalmazzák magokat a' bálvány imádástól, és mind azoktól a' kik okot és alkalmatosságot adhatnának a' bálvány imádásra. Ígér minden jókat azoknak a' kik engedelmesek lésznek az ő intésének, fenyegeti az engedetleneket nagy büntetéssel.

MIKOR béviszen tégedet a' te Urad Istened a' földre a' mellyre te menendő vagy, hogy örökségül bírjad azt, és sok népeket kiűzzénd te előtted, tudniillik, a' Kittéusokat, Girgaséusokat, Emorréusokat, Kananéusokat, Perizéusokat, Hivéusokat, és a' Jebuzéusokat, hét féle népeket, náladnál nagyobbakat és erősebbeket. *R.* 31: 3.

2. És adándja őket a' te Urad Istened a' te hatalmadba, és megverénded őket; mindenestül fogva elveszessed őket, szövetséget vélek ne tégy, és ne könyörülj rajtok; 4. *Mós.* 33: 52. *Jós.* 11: 11.

3. Sógorságot is ne szerezz ő vélek, a' te leányodat ne adjad az ő fioknak, és az ő leányát ne végyed a' te fiadnak. 2. *Mós.* 23: 32. *és* 34: 12. 13. 15. 16.

4. Mert elhajtja a' te fiadat, hogy ne kövessen engemet, és idegen istent tisztelnek: annakokáért felgerjed az Úrnak haragja reátok, és hamar elveszt titeket.

5. Hanem így tselekedjetek vélek: az ő óltárokat elrontsátok, és az ő képeket eltörjétek, és a' pogányok' istenének szentelt berkéket kivágjátok, és az ő bálvánnyokat tűzzel megégessétek. 2. *Mós.* 23: 24. *és* 34: 13. *R.* 12: 2.

6. Mert a' te Uradnak Istenednek szent népe vagy te; tégedet választott a' te Urad Istened, hogy saját népe légy ő néki, minden népek közzül, kik e' földnek színén vagynak. 2. *Mós.* 19: 5. *R.* 4: 20. *R.* 14: 2. *és* 26: 18.

II. 7. Nem azért szeretett titeket az Úr, sem azért választott titeket, hogy minden népeknél többen vólnátok, mert ti kevesben vóltatok a' több népek között:

8. Hanem hogy szeretett titeket az Úr, és meg akarta őrizni az esküvést, mellyel a' ti atyáitoknak megesküdt vólt, azért hozott ki titeket az Úr hatalmas kézzel, és megszabadított tégedet a' szolgáknak házokból, az Égyiptombéli Faraó királynak kezéből. *R.* 10: 15.

9. És tudjad hogy a' te Urad Istened, egyedül az Isten, hívséges Isten, ki megőrzi a' szövetséget és az irgalmasságot azokhoz, kik ötet szeretik, és a' kik az ő parantsolatját őrzik, ezer iziglen. 2. *Mós.* 20: 5. *R.* 5: 9.

10. És boszszúálló azokon, kik ötet gyülölik, úgy hogy el is veszti őket és nem késik boszszút állani azokon, a' kik ötet gyülölik. *Náh.* 1: 2.

III. 11. Megőrizzed azért a' parantsolatokat, a' törvényeket és az ítéleteket, mellyeket én e' mái napon parantsolok tenéked hogy azokat tselekedjed. 3. *Mós.* 26: 3. *R.* 28: 1.

12. És lészen, hogy ha hallgatándjátok ez ítéleteket, és örizénditek és tselekedénditek azokat, a' te Urad Istened is megőrzi tenéked a' szövetséget és az irgalmasságot, mellyről megesküdt a' te atyáidnak.

13. Szeretni fog tégedet, és megáld tégedet és megsokasít, és megáldja a' te méhednek gyümöltsét, a' te földednek gyümöltsét, a' te gabonádat és a' te mustodat, a' te olajodat, tehenidnek és juhaid nyájjainak fajzásokat, azon a' földön, mellyről megesküdt a' te atyáidnak, hogy megadja azt tenéked.

14. Áldottabb lészesz minden nemzetségnél, nem lészen te közötted magtalan, sem a' te barmaid között meddő. 2. *Mós.* 23: 26.

15. Elvészen az Úr te rólad minden betegséget, és Égyiptomnak minden gonosz nyavalyáit, a' mellyeket tudsz, nem veti te reád azokat; hanem mind azokra a' kik tégedet gyülölni fognak.

16. És megemésztesz minden népeket, mellyeket az Úr ád tenéked, ne kedvezzen a' te szemed nékiek; és ne tiszteljed az ő istenit, mert törül lenne tenéked az.

IV. 17. Mikoron azt mondándod a' te szívedben: többen vagynak e' népek hogy nem mint én; miképpen üzhetem ki őket?

18. Ne félj tőlök; hanem emlékezzél meg róla mit tselekedett légyen a' te Urad Istened Faraónak és mind az egész Égyiptombélieknek.

19. A' nagy késértetekről mellyeket láttak a' te szemeid, és a' jegyekről, tsudákról, a' hatalmas kézről és a' kinyújtott karról, mellyel a' te Urad Istened kihozott tégedet: azonképpen tselekeszik a' te Urad Istened minden népekkel, a' kiktől te félsz. *R.* 29: 3.

20. Ennek

20. Ennekfelette (a) darásokat botsát a' te Urad Istened ő reájok, mind addig míglen elvesznek, azok is a' kik megmaradtak, és a' kik elrejteznek te előtted. 2. *Mós.* 23: 28. *Jós.* 24: 12.

(a) A' Darásokon némelyek értik a' pogányok' szíveknek gyötrelmét vagy félelmét; de helyesebb természeti darásokat érteni, valamint 2. *Mós.* 23: 28. és noha nem említtetik, mindazáltal meglehet, hogy azokkal is élt Isten a' Zsidóknak segítségekre a' Pogányok ellen.

21. Ne rettenj meg azért ő előttök, mert a' te Urad Istened vagyon te közötted, ama' nagy és rettenetes Isten.

22. És lassan lassan űzi ki a' te Urad Istened e' népeket te előled; hirtelen őket meg nem emésztheted, hogy a' mezei fene vadak meg ne sokasodjanak te ellened.

23. De a' te Urad Istened birtokodba adja őket; és nagy romlással rontja meg őket, míglen ők tellyességgel elveszszenek.

24. Az ő királyjokat is kezedbe adja, hogy elveszessed az ő neveket az ég alól, senki ellened nem állhat, míglen elveszted őket.

25. Az ő isteneknek bálványit tűzzel égessed meg; ne kívánjad az ezüstöt vagy aranyat, melly azokon vagyon, hogy magadnak vennéd; hogy tőrbe ne essél miatta; mert az a' te Urad Istened előtt útálatosság.

26. Annakokáért bé se vigyed a' te házadba az útálatosságot, hogy átok ne légy, mint az a' bálvány átok, hanem átkozván átkozzad, és útálván útáljad azt, mert átkozott.

VIII. RÉSZ.

Inti Móses az Izráelitákat hogy megemlékezzenek a' negyven esztendeig való bújdosásokról, és minémű ostorainak példáit, viszontag kegyelmes atyai vóltának minémű bizonyságit látták és kóstolták meg. És innét alkalmatosságot vévén, inti őket az Isten' törvényének szorgalmatos megtartására, mivelhogy az Isten őket drágalátos és gazdag földre vinné. Fenyegeti pedig őket nagy büntetéssel, ha az Istenről elfelejtkeznek.

MIND azt a' parantsolatot, mellyet én e' mái napon parantsolok tenéked, megőrizzétek; meg is tselekedjétek; hogy élhessetek és megsokasodhassatok, bémehessetek, és bírhassátok a' földet, mellyről az Úr megesküdt a' ti atyáitoknak.

2. És megemlékezzél mind az egész útról, mellyen hordozott tégedet a' te Urad Istened immár negyven esztendeig a' pusztában; hogy megostorozna tégedet, és megkésértetne tégedet, hogy nyilván lenne, mi vólna a' te szívedben, ha megtartanád-é az ő parantsolatit vagy nem?

3. És megostoroza tégedet, és éhezni hagya; annakutánna pedig Mannával éltete, mellyet nem tudtál sem te, sem a' te atyáid, hogy tudtodra adná tenéked, hogy az ember nem csak kenyérrel él, hanem mind azzal él az ember, valami származik az Úrnak szájából. 2. *Mós.* 16: 14. *és* 15. *Mát.* 4: 4. *Luk.* 4: 4.

4. (a) A' te ruházatod semmiképen meg nem kapott te rajtad, a' te lábad is nem dagadott meg immár negyven esztendőtől fogva. *R.* 29: 5.

(a) Ez nem azt teszi, mintha az Isten tsudát tselekedett vólna abban, hogy a' bujdosó Izráeliták' ruháik el nem viselődtek, és azok a' gyermekekkel egygyütt nevekedtek vólna; hanem csak azt jelenti Móses, hogy nem kénszeríttettek a' szegénység miatt szakadozott ruhákban járni az Izráel' fiai.

5. Meggondoljad azért a' te szívedben, hogy miképen az ember az ő gyermekét tanítja, szintén azonképen tanít tégedet a' te Urad Istened.

6. És őrizd meg a' te Uradnak Istenednek parantsolatit, hogy az ő útain járj, és őtet féljed.

7. Mert a' te Urad Istened béviszen tégedet jó földre, patakoknak, vizeknek, forrásoknak földökre, mellyek a' hegyeken és völgyeken fakadnak ki.

8. Olly földre, mellyen búza, árpa, szőlő, fige, pomagránát, faolaj, és méz vagyon;

9. Olly földre mellyen a' kenyeret minden fogyatkozás nélkül eheted, és ahol semmi nélkül meg nem fogyatkozol, olly földre mellynek kövei vas, és mellynek hegyeiből értzet vághatsz:

10. Mikoron azért ejéndel és megelégedéndel, akkor dítsérjed a' te Uradat Istenedet, azért a' jó földért mellyet tenéked adánd.

11. Meglássad annakokáért hogy el ne felejtkezzél a' te Uradról Istenedről; hogy meg ne tartanád az ő parantsolatit, ítéletit és törvényit, mellyeket én parantsolok tenéked e' mái napon:

12. Hogy valami módon mikor eszel és megelégedéndel, és szép házakat építéndesz, és azokban lakozol;

13. És mikor a' te barmaid, juhaid megsokasodnak, ezüstöd, aranyad, és mindened megbővül;

14. Fel ne fuvalkodjék akkor a' te szíved; és el ne felejtkezzél a' te Uradról Istenedről, a' ki kihozott tégedet Égyiptom' földéből, a' szolgálatnak házából.

15. A' ki vezérlett tégedet a' tüzes kígyóknak, skorpióknak, és szomjúhságnak nagy és kietlen pusztáján, mellyben semmi víz nem vala; ő pedig vizet ada tenéked a' kősziklából. 2. *Mós.* 17: 6. 4. *Mós.* 20: 11. *Sólt.* 78: 15.

16. A' ki Mannával éltete tégedet a' pusztában, mellyet nem tudtak a' te atyáid, hogy megostorozna és megpróbálna tégedet, és végre jól tenne te veled. 2. *Mós.* 16: 14. *és* 15.

17. És ne mondjad ezt a' te szívedben: az én hatalmam és az én kezeimnek ereje szerzette énnékem e' gazdagságokat.

18. Hanem megemlékezzél a' te Uradról Istenedről, mert ő ád tenéked hatalmat a' gazdagságnak keresésére, hogy megerősítse a' szövetséget mellyről megesküdt a' te atyáidnak, miképen vagyon e' mái napon.

19. Ha pedig mindenestől fogva felejtkezéndel a' te Uradról Istenedről, és idegen istenek' után járándasz, és azokat tisztelénded, és meghajtod magadat azoknak: vallást tészek e' mái napon ti ellenetek, hogy kétség nélkül elvesztek.

20. Miképen a' pogányok kiket az Úr elveszt ti előttetek, azonképen ti is elvesztek; annakokáért mert nem engedtetek a' ti Uratoknak Istenteknek szavának.

IX. RÉSZ.

Inti Móses az Izráelitákat, hogy minekutánna bémennek a' Kanaánnak földére, és a' pogányok levágattatnak és kiüzettetnek ő előttök, ne tulajdonítsák azt az ő igazságoknak, hanem az Isten' kegyelmességének és igazságának, ki megesküdt vólt az ő attyoknak, hogy nékik és az ő maradékoknak adná azt a' földet: és a'

Kananéusokat akarta az ő bünökért megbüntetni. Hogy pedig ezt jobban megbizonyittsa, hogy nem az ő igazságokért tselekedte ezt az Isten ő vélek, elöszámlálja az Izráelitáknak egynéhány rendbéli bünöket, mellyel az Istent megbantották.

HALLGASD meg Izráel, te általmégy ma a' Jordán vizén, hogy bémenvén bírj örökségül náladnál nagyobb és erössebb népeket, nagy és az égig felrakattatott városokat:

2. Nagy és magas népeket, Énakimnak fiait; kiket tudsz, és a' kik felöl hallottad: kitsoda álhat meg az Énák' fiai előtt? 4. *Mós.* 15: 33. *és* 34.

3. Tudjad annakokáért e' mái napon, hogy a' te Urad Istened lészen az, a' ki általmégyen te előtted mint egy megemésztő tüz, ő törli el azokat, és ő alázza meg azokat te előtted, és ekképen kiüzöd és hamar elveszted öket, miképen az Ur megmondotta tenéked. *R.* 4: 24. *Sid.* 12: 29.

II. 4. Mikor azért kiüzéndi a' te Urad Istened azokat te elöled, ne mondjad ezt a' te szívedben: az Úr az én igazságomért hozott bé engemet, hogy örökségül bírnám ezt a' földet; holott e' népeket kiüzi az ő istentelenségekért te elöled. 1. *Mós.* 15: 16.

5. Mert nem a' te igazságodért és a' te szívednek igaz vóltáért mégy bé a' földnek bírására; hanem a' te Urad Istened üzi ki a' pogányokat az ő istentelenségekért te elöled, hogy megerösítse a' beszédet, mellyről az Ur megesküdt a' te atyáidnak, Ábrahámnak, Isáknak, és Jákóbnak. 1. *Mós.* 12: 7. *és* 13: 15. *és* 15: 7. *és* 17: 8. *és* 26: 4. *és* 28: 13.

6. Annakokáért tudjad hogy a' te Urad Istened nem a' te igazságodért adja tenéked ezt a' jó földet, hogy örökségül bírjad azt, mert igen kemény nyakú nép vagy.

III. 7. Emlékezzél meg róla, és el ne felejtsed hogy haragra indítottad a' te Uradat Istenedet a' pusztában, az naptól fogva mellyen kijöttél Égyiptom' földéből, mind addig míglen jutnál ez helyre, engedetlenek vóltatok az Úrnak. 2. *Mós.* 14: 11. *és* 16: 2. *és* 27: 2. 4. *Mós.* 11: 4.

8. Mert a' Hóreb hegyén is haragra indítátok az Urat, annyira hogy haragjában el akara veszteni titeket. 2. *Mós.* 32: 4. *Sólt.* 106: 19.

9. Mikoron felmentem vólna a' hegyre a' kö tábláknak, a' szövetségnek tábláinak vételekre, (a) melly szövetséget az Úr tett vala ti véletek, akkor maradtam vala a' hegyen negyven éjjel nappal, holott sem kenyeret nem ettem, sem vizet nem ittam; 2. *Mós.* 24: 18. *és* 34: 28.

(a) Szövetség' tábláinak mondja a' két kö táblát, mivelhogy azokon valának a' tíz parantsolatok, mellyek szerént az Isten az ö népével szövetséget tett vala.

10. És mikor az Úr adá énnékem az Isten' újjával irattatott két kö táblákat, mellyeken valának mind az Igék mellyeket mondott vala az Úr tinéktek a' hegyen a' tüz közzül, a' gyülekezetnek napján. 2. *Mós.* 31: 18.

11. És mikor a' negyven nap és éj elmúlt vólna, adá az Úr énnékem a' két kö táblákat, a' szövetségnek tábláit.

12. És monda az Úr énnékem: kelj fel gyorsasággal menj alá, mert ez a' nép mellyet kihoztál Égyiptomból, undok bünnel fertéztette meg magát; hamar eltértek az útról a' mellyet parantsoltam vala nékiek: mert ímé bálványt öntöttenek magoknak. 2. *Mós.* 32: 7.

13. Monda ismét énnékem az Úr: eszembe vettem e' népet, és bizonyára kemény nyakú nép.

14. Hagyj békét énnékem, hadd veszessem el öket, és töröljem el az ő neveket az ég alól, és tészlek tégedet ennél nagyobb és erösebb néppé. *Sólt.* 106: 28.

15. Térülék annakokáért, és alá jövék a' hegyről, (melly tüzzel ég vala), és a' szövetségnek két táblái valának az én két kezeimben.

16. És mikor tekintettem vólna; ímé vétkeztetek vala a' ti Uratoknak Istenteknek, mert borjú képet öntöttetek vala magatoknak; hamar eltértetek vala az útról, mellyet az Úr parantsolt vala néktek.

17. Akkoron ragadám a' két táblákat, és elhajitván kezeimből, eltörém azokat a' ti szemetek' láttokra.

18. És leborúlék az Úr előtt, mint annakelőtte, negyven éjjel nappal, mikor sem kenyeret nem enném, sem vizet nem innám minden ti bünötökért, mellyet tselekedtetek vala, gonoszt tselekedvén az Úr előtt, ötet felingerelvén.

19. Mert félek vala az Úrnak búsúlásától, és haragjától, mellyel ti reátok úgy megharagudt vala, hogy el akar vala titeket veszteni: és meghalgata az Úr engemet akkor is.

20. Söt még Áronra is felette igen megharagudt az Úr; és el akará ötet is veszteni: de ugyan akkor imádkozám Áronért is.

21. A' ti bünötöket pedig, mellyet tselekedtetek, *tudniillik*, a' borjú képet, ragadám, és tüzzel megégetém; és megrontám azt, jól megörölvén, mind addig míg nem porrá lenne: az után hintém annak porát a' patakba, melly a' hegyről foly vala alá. 2. *Mós.* 32: 20.

22. Annakfelette Tháberában is, Massában, és a' kívánságnak koporsóinál, haragra indítátok az Urat. 4. *Mós.* 11: 2. 2. *Mós.* 17: 7. 4. *Mós.* 11: 4. *és* 34.

23. És mikor az Úr elküldött vólna titeket Kádesbárneából, ezt mondván: Menjetek el és bírjátok örökségül a' földet a' mellyet adtam tinéktek, azonképen akkoron is a' ti Uratoknak Istenteknek beszéde ellen tusakodátok, nem hivétek és engedelmesek nem lettetek az ő szavának. 4. *Mós.* 13: 3. *és* 14: 1.

24. Az Úr ellen tusakodók vóltatok mind az naptól fogva, hogy én titeket esmérlek.

25. És leborúlék az Úr előtt negyven éjjel és nappal, melly napokig mind leborúlva vóltam; mert azt mondotta vala az Úr hogy elvesztene titeket.

26. Akkor imádám az Urat, és mondék: Uram Isten ne veszesd el a' te népedet, a' te örökségedet; mellyet a' te nagy hatalmasságoddal szabadítottál meg, és mellyet Égyiptomból erös kézzel hoztál ki. 2. *Mós.* 32: 12. 4. *Mós.* 14: 13.

27. Emlékezzél meg a' te szolgaidról, Ábrahámról, Izsákról, és Jákóbról; ne nézzed e' népnek keménységét vagy istentelenségét, vagy az ő bünét:

28. Hogy ne mondja a' föld' népe, ahonnét minket kihoztál: az Úr nem vihette bé a' földre öket, mellyet ígért vólt nékiek: és annakokáért vitte ki öket, mert gyülölte öket, hogy a' pusztában megölné öket. 4. *Mos.* 14: 16.

29. Ök pedig te néped, és te örökséged, mellyet kihoztál a' te nagy erödvel, és a' te kinyújtott karoddal.

X. RÉSZ.

Beszélli Móses e' Részben a' két kö táblának újjonnan való megtsinálását. Elöszámlálja az Iz-

tűzzel égessétek meg, és azoknak faragott képeit elvagdaljátok, és elveszessétek azoknak neveket arról a' helyről.

4. Ne tselekedjetek úgy a' ti Uratokkal Istentekkel.

5. Hanem azt a' helyet, mellyet a' ti Uratok Istentek választánd a' ti nemzetségtek közzül, hogy az ő nevét ott helyheztesse, és ő ott lakozzék, azt a' helyet gyakoroljátok, és oda menjetek. 1. *Kron.* 7: 12.

(a) Hogy Isten a' 'Sidóságban egyedül Jérusálemet választotta, hogy az lenne néki mintegy lakó helye, mellyben tiszteltetnék, és ahol az áldozatok lennének, az oka a' többek között ez vólt: hogy a' hitnek, a' tudománynak egygyessége, az Isteni tiszteletnek tisztasága inkább megtartattatnék; mert könnyen vétek és tévelygés eshetett vólna, ha mindennek akárhol szabad vólt vólna áldozni. Ennek a' rendelésnek az Uj Testamentomi Ekklésiában nints helye. *Ján.* 4: 20. 21. 23.

6. És oda vigyétek mind égő áldozatotokat, mind egyéb áldozatitokat, mind dézmáitokat, kezeiteknek ajándékit; mind fogadásból, mind szabad akaratból való ajándékitokat, és mind a' ti barmaitoknak és juhaitoknak első fajzásokat.

7. És egyetek ott a' ti Uratok Istentek előtt, és örvendezzetek ti és a' ti házatoknépe, mind azokból, mellyekre tészitek kezeteket, a' mellyekkel megáldánd tégedet a' te Urad Istened.

8. Ne tselekedjetek ott a' szerént, amint mi itt most tselekeszünk (b); mindenik a' mi jónak tetszik ő előtte.

(b) Az az: ne áldozzatok mindenütt ahol tinéktek tetszik, mint mostan mi sok helyen áldozunk a' mi bujdosásunkban.

9. Mert még ez ideig nem mentetek a' nyúgodalomba, és az örökségbe, mellyet a' te Urad Istened ád tenéked.

10. Mikor pedig általmentek a' Jordán' vizén, és lakozni fogtok azon a' földön, mellyet a' ti Uratok Istentek ád tinéktek örökségül, és mikor nyúgodalmat adánd minden ellenségtektől, kik körös környül vagynak, és bátorsággal fogtok lakni.

11. Akkor arra a' helyre, a' mellyet választánd a' te Urad Istened, hogy ott lakjon az ő neve, oda vigyetek mindeneket, mellyeket én parantsolok tinéktek, mind tüzes áldozatitokat, mind egyéb áldozatitokat, mind dézmáitokat, (c) mind kezeiteknek ajándékit, és mind választott fogadástokat, mellyeket fogadni fogtok az Úrnak.

(c) Nem szóll a' közönséges dézmáról, mert az a' Lévitáké vólt: miért kellett vólna azért azt Jerusálembe vinni? Más az, hogy az Isten másutt azt parantsolja, hogy a' Léviták megadják igazán a' papok' részét az ő tizedekből; melly parantsolatnak nem vólna helye, ha Jerusálembe vitték vólna először a' dézmát; mert ő magok a' papok kivehették vólna a' dézmából az ő részeket. Szóll azért a' másik dézmáról, mellyet a' község viszen vala fel a' papoknak, melly a' Léviták' dézmájoknak dézmája vala. Hogy pedig a' községnek nehéz ne légyen a' munka, azt mondja az Isten, hogy ők is abból éljenek, míg ott lésznek az innepen.

12. És vígadjatok a' ti Uratok Istentek előtt, mind fiaitok és leányitok, mind szolgáitok és szolgáló leányitok; és mind a' Léviták, kik a' te kapudon belől vagynak; mert ő nékik nintsen részek vagy örökségek ti köztetek. 4. *Mós.* 18: 20. *R.* 10: 9. *és* 18: 1.

13. Meglásd, hogy a' te tüzes áldozatidat ne áldozzad minden helyen, a' mellyet látándasz;

14. Hanem ott a' helyen, a' mellyet választánd az Úr a' te nemzetségid közzül valamellyikben, ott áldozzad a' te tüzes áldozatidat, és ott tselekedjél mindent, a' mit én tenéked parantsolok.

II. 15. Mindazáltal a' te lelkednek kívánsága szerént barmot vághatsz, és húst ehetel a' te Uradnak Istenednek áldása szerént, a' mellyet adánd tenéked, minden kapuid között; mind a' tisztátalan mind a' tiszta eheti azokat, úgymint az özet és a' szarvast. (d)

(d) Az Izráelitáknak a' pusztában való bujdosás' ideje alatt meg vólt tiltva ökröt, juhot, ketskét ölni, hanem ha az áldozatokban; 3. *Mós.* 17: 3. 4. most azt a' törvényt eltörli Moses, minekutánna bémentek a' 'Sidók a' Kanaán' földébe. Lásd vers 20. Mikor pedig azt mondja: *mint az özet, és a' szarvast*, azt akarja jelenteni: mint akarmelly közönséges eledelt, nem pedig úgy, mint áldozat' húsát, vers. 22.

16. (e) De ezeknek a' véreket meg ne egyétek, hanem a' földre botsássad azt, mint a vizet.

(e) Jollehet még az özönvíz után mindjárt az Isten megtiltotta vala az emberektől, hogy semmi állatnak vérét meg ne ennék: 1. *Mós.* 9: 4. 3. *Mós.* 7: 26. *és* 17: 10. mindazáltal mivelhogy az emberek arról a' törvényről elfelejtkeztek vala, annakokáért minekutánna az Izráelitákat Isten kihozta Egyiptomból, a' több czeremóniák között ezt is újonnan parantsolá hogy megtartanák, hogy tudniillik a' vért meg ne ennék, hanem azt a' földre kiontanák. Ez a' törvény minket nem kötelez, annyira, hogy nékünk minden válogatás nélkül szabad mindent megennünk, és azér minket senki nem kárhoztathat. *Márk.* 15. *Róm.* 14. 1. *Kor.* 8. *Kol.* 2. 1. *Tim.* 4.

17. Nem eheted pedig a' te kapudon belől, sem gabonádnak, sem mustodnak, sem olajodnak dézmáját, sem pedig a' te barmaidnak, és juhaidnak első fajzásokat; sem semmi fogadásidat, sem szabad akarat szerént való áldozatidat, sem a' te kezeidnek akármi ajándékit:

18. Hanem a' te Uradnak Istenednek előtte egyed azokat azon a' helyen, mellyet választánd a' te Urad Istened, te és a' te fiad, leányod, és szolgád, szolgáló leányod, és a' Lévita, ki a' te kapudon belől vagyon; és vígadj a' te Urad Istened előtt, mindenben valamihez szabadságod vagyon.

19. Meglássad pedig, hogy el ne hagyjad a' Lévitát azon a' földön, életednek minden idejében.

20. Mikoron pedig a' te Urad Istened kiterjeszti a' te határodat, miképen megmondotta tenéked, és azt mondándod: húst eszem, mivelhogy a' te lelked húst kíván; a' te lelkednek szintén kívánsága szerént egyél húst. 1. *Mós.* 28: 13. 2. *Mós.* 23: 31. *R.* 11: 24. *és* 19: 8.

21. Ha pedig az a' hely meszsze lejénd tőled, mellyet a' te Urad Istened választánd, hogy az ő nevét ott helyheztesse; és a' te barmod és juhaid közzül, mellyeket adánd tenéked az Úr, megöléndesz, amint én parantsoltam: egyél a' te kapuidban a' te lelkednek kívánsága szerént.

22. De amiképen az özet és a' szarvast eszik, azonképen egyed azokat, mind a' tisztátalan, mind a' tiszta egyenlőképen élhetnek azokkal.

23. Tsak hogy ebben állhatatos légy, hogy a' vért meg ne egyed, minden állatnak élete az ő vére: azért az eleven húst meg ne egyed.

24. Meg ne egyed azt; hanem a' földre öntsd, mint a' vizet.

25. Ne élj azzal: hogy jól légyen dolgod mind tenéked, mind pedig a' te gyermekeidnek te utánnad, mikoron tselekedénded azt, a' mi kedves az Úrnak szemei előtt.

III. 26. (f) De ha valamit megszenteléndesz a' tiéidből, avagy fogadándasz: vedd fel azt, és vidd oda a' helyre, a' mellyet az Úr választánd.

(f) Az az, ha valamelly barmodat áldozatra rendeled, vagy ugyan fogadással kötelezed magadat, hogy áldozol, azt nem ölheted meg a' te házadnál, hanem fel kell azt vinned oda, ahol az Isten közönségesenn tiszteltetik.

27. A' te Uradnak Istenednek óltárán áldozd meg a' te tüzes áldozatidat, azoknak húsokat és véreket; egyéb áldozatidnak véreket pedig öntsed a' te Uradnak Istenednek óltárára, és a' húsokat megegyed.

28. Megőrizzed és meghallgassad mind ez ígéket, mellyeket én parantsolok tenéked: hogy jól légyen dolgod, mind tenéked, mind gyermekeidnek te utánnad mind örökké, mivelhogy azt mivelted, a' mi kedves a' te Uradnak Istenednek.

29. Mikoron kivágándja te elötted a' te Urad Istened a pogányokat, a' kikhez te mégy, hogy örökségül bírjad őket, és azokat bírván, lakozándol az ő földökben.

30. Meglássad, törbe magadat ne ejtsed, az ő példájokat követvén, minekutánna elvesznek te elöled; és ne tudakozzál az ő istenek felöl, ezt mondván: amint tisztelték e' pogányok az ő isteneket, én is akképen tisztelem.

31. Ne tselekedjél így a' te Uraddal Istenedel; mert mind azt az útálatosságot tselekedték az ő istenekkel, a' mellyeket az Úr gyülöl; mert még fiokat is és leányokat is megégetik vala az ő isteneknek.

32. Annakokáért valamit én parantsolok tinéktek, azt megőrizzétek, hogy úgy tselekedjetek; semmit ahoz ne tégy, el se végy abban. *R.* 4: 2. *Péld.* 30: 6. *Jel.* 22: 18.

XIII. RÉSZ.

Parantsolja Móses, hogy a' hamis Prófétát, a' ki az Istennek népét az igaz Isten mellől hamis istenek mellé, és az igaz Isteni tisztelet mellől bálvány imádásra vonná és hitegetné, megöljék. Végezetre azt is parantsolja, hogy nem tsak egy embert öljenek meg a' bálvány imádásért, hanem a' várost is elrontsák és elpusztítsák, a' népet levágják, a' melly város bálvány imádással megfertéztettetik.

Mikoron te közötted jövendő mondó, vagy álom látó támadánd, és jegyet, vagy természet ellen való tsudát adánd tenéked:

2. (a) Ha meglejénd is a' jegy vagy a' tsuda, mellyet megmondott tenéked ezt mondván: kövessünk idegen isteneket, kiket te nem esmértél, és tiszteljük azokat:

(a) Nem azt teszi ez, mintha a' hamis próféták igaz tsudákat tehetnének, mellyekkel a' magok Istentől lett küldetéseket bizonyíthatnák; hanem azt, hogy gyakran a' hitetők ollyan rendkívül való dolgokat tselekesznek, mellyek valóságos tsudáknak gondoltathatnak, mint az Egyiptomi varáslók. *Mát.* 24: 24. Ha az illyen tsábító az Izráelt bálvány imádásra hívná: ez minden tselekedetei 's jövendölései mellett bizonyos jele légyen az ő hamis prófétaságának.

3. Ne engedj efféle jövendő mondónak, vagy álom látónak beszédének; mert a' ti Uratok Istentek késért titeket (b), hogy megtudja, ha szeretitek-é a' ti Uratokat Istenteket tellyes szívetekből és tellyes lelketekből.

(b) Enged késértetni titeket. *Jak.* 1: 13.

4. Tsak a' ti Uratokat Istenteket kövessétek, és ötet féljétek, és az ő parantsolatit őrizzétek, és az ő szavának engedjetek, ötet tiszteljétek, és ő hozzá ragaszkodjatok.

5. Az a' jövendő mondó pedig, vagy álom látó megölettessék; mert a' ti Uratok Istentek ellen elszakadást szóllott, ki kihozott tégedet Égyiptomnak földéből, és megszabadított tégedet a' szolgálatnak házából, hogy elfordítson tégedet arról az útról, a' mellyet parantsolt tenéked a' te Urad Istened, hogy járnál azon; azért azt a' gonoszt kigyomláljad te közzüled. *R.* 18: 20.

II. 6. Hogyha titkon indítánd tégedet a' te atyádfia, a' te anyádnak fia, vagy fiad, vagy leányod, vagy feleséged, ki a' te kebeledben vagyon, vagy barátod, kit nem külömben szeretsz, mint lelkedet, ezt mondván: jer menjünk el és tiszteljünk idegen isteneket, kiket nem esmértél, sem te, sem a' te atyáid. *R.* 17: 2.

7. A' pogány népeknek isteneik közzül, kik környüled vagynak, akár közel légyenek te hozzád, akár meszsze, a' tartománynak egygyik végétől fogva a' másik végéig:

8. Ne engedj ő néki, és ne hallgassad ötet; ne kedvezzen a' te szemed ő néki, ne kedvezz ő nékie, és el ne rejtsed ötet;

9. Hanem megöljed ötet, a' te kezed légyen első rajta, hogy megöljed ötet, és annakutánna mind az egész népnek keze.

10. Kövekkel kövezd meg azt, hogy meghaljon; mert azon szándékozott, hogy tégedet a' te Uradtól Istenedtől elidegenítsen, ki tégedet kihozott Égyiptomnak földéből, a' szolgáknak házokból;

11. Hogy az egész Izráel' népei hallják és megfélemljenek, és annakutánna ne igyekezzenek valami ehez hasonló gonoszt tselekedni te közötted.

III. 12. Ha valamelly város felöl a' te városid közzül, mellyeket a' te Urad Istened ád tenéked, hogy azokban lakjál, hallándod ezt, hogy valaki mondjá:

13. Kijöttenek ti közzületek valami emberek istentelenségnek fiai, a' kik kénszerítették az ő városoknak lakosit, ezt mondván: jer menjünk el, és tiszteljünk idegen isteneket, a' kiket nem esmértetek.

14. Akkor szorgalmatosan értekezzél és tudakozzál róla, hogyha igaz-é a' hír, hogy afféle útálatosság találtatott te közötted;

15. És annak a' városnak népét éles fegyverrel levágjad, elveszessed azt, és valami abban vagyon, a' barmot is levágjad éles fegyverrel.

16. És minden marhájokat az ő piatzoknak közepére hordjad, és mind a' várossal egyetemben tűzzel megégessed a' te Uradnak Istenednek: hogy mind örökké egy rakásban légyen, és soha meg ne építtessék.

17. Ne ragadjon semmi a' te kezedhez abból az átokból, hogy megtérjen az Úr az ő búsulásának haragjától, és irgalmas légyen hozzád, és könyörüljön te rajtad, és megszaporítson tégedet, miképen megesküdt a' te atyáidnak.

18. Ha hallgatándod a' te Uradnak Istenednek szavát, hogy megőrizzed minden ő parantsolatit, mellyeket én ma parantsolok tenéked, hogy azt tselekedjed, a' mi igaz a' te Uradnak Istenednek szemei előtt.

XIV. RÉSZ.

Először inti Móses az Izráelitákat, hogy a' halottaknak siratásokban ne kövessék a' pogányokat. Másodszor megmondja, minémű állatokat egyenek meg, és minemű állatoknak ételétől tartóztassák meg magokat. Harmadszor inti őket,

ráelitáknak egynéhány rendbéli útokat és tábor helyeket. És inti őket az Isten' parantsolatinak megtartásokra, és az Isteni tiszteletre és szolgálatra, mivelhogy csak az ő Istenek légyen igaz Isten, ki minden népek közzül választotta magának az Izráelitákat.

AZ időben monda az Úr énnékem: készíts két kő táblákat magadnak hasonlókat az elébbeniekhez, és jöj fel én hozzám a' hegyre; és tsinálj magadnak fa ládát: 2. *Mós.* 34: 1.

2. És megírom a' táblákra azokat az ígéket mellyek valának amaz első táblákon, mellyeket eltörél; és tégyed azokat a' ládába.

3. Tsinálék annakokáért egy ládát Sittim fából, és megkészítém a' két kő táblákat is, mellyek hasonlók valának az elsőkhöz, és felmenék a' hegyre a' két kő táblákkal, mellyek kezemben valának.

4. És megírá a' táblákra az első írás szerént a' tíz ígéket, mellyeket szóllott vala az Úr tinéktek a' hegyen a' tűznek közepéből, a' gyülekezetnek napján, és adá az Úr azokat az én kezembe.

5. Megtérvén pedig onnét, alájövék a' hegyről, és helyheztetém a' táblákat a' ládába, mellyet tsináltam vala, hogy abban lennének; amiképen az Úr parantsolta vala énnékem.

[II. 6. Az Izráel' fiai pedig kiindúlának Beeróthból, melly a' Jakán' fiaié, és menének Moserába, holott meghala Áron, és eltemetteték ugyan ott, és ő helyette Éleázár az ő fia lőn pappá. 4. *Mós.* 33: 30. *és* 20: 28. *és* 33: 38.

7. Innét menének Gutgodába, és Gutgodából menének Jotbatba, bőv patakoknak földökre.

8. Akkor választá ki az Úr a' Lévi' nemzetségét, hogy viselné az Úr' szövetségének ládáját, és hogy az Úr előtt állana, és ő néki szolgálna; és hogy áldaná a' népet az ő nevével mind e' napig.

9. Ezokáért nem vólt része és öröksége a' Lévi' nemzetségének az ő attyokfiaival; mert az Úr az ő örökségek; amiképen megmondotta vala néki a' te Urad Istened. (a)]

(a) Ezek a' négy versek, mellyek bé vagynak kaptsoltatva, hogy tevődtek ide? bizonytalan. Azon kívül hogy azoknak semmi egygyességek nints azokkal, mellyeket Móses itt beszél; nem is egygyeznek meg azokkal, mellyek oda feljebb mondattak. 4. *Mós.* 33: 31. *és* 20: 27. 28.

III. 10. Én pedig állottam a' hegyen szintén annyi napig, mint annakelőtte, negyven nappal és negyven éjjel, és meghallgata engemet az Úr akkor is, és nem akara tégedet elveszteni. *R.* 9: 18.

11. Végre monda énnékem: kelj fel, és menj el a' nép előtt, hogy bémenjenek és bírják örökségül a' földet, mellyről megeskűdtem az ő atytyoknak, hogy jövendőre ő nékik adnám.

IV. 12. Mostan annakokáért óh Izráel! mit kíván a' te Urad Istened te tőled egyebet? hanem hogy féljed a' te Uradat Istenedet, és hogy járj minden ő útain, és hogy szeressed őtet, és tiszteljed a' te Uradat Istenedet tellyes szívedből és tellyes lelkedből. *R.* 6: 5. *Mát.* 12: 32. *Luk.* 10: 27.

13. Megőrizvén az Úrnak parantsolatit és végezéseit, mellyeket én ma parantsolok tenéked, hogy jól légyen dolgod.

14. Ímé a' te Uradéi Istenedéi az egek, és az egeknek egei, a' föld, és mindenek, mellyek abban vagynak.

15. De tsak a' ti atyáitokat kedvelte, hogy őket szeretné, és választotta az ő magvokat azok után, *tudniillik*, titeket minden népek közzül, amint e' mái napon vagyon.

16. Annakokáért metéljétek környül a' ti szíveteket (b), és ne légyetek ennekutánna kemény nyakúak. *Jer.* 4: 4.

(b) Az az, engedelmesek, szó fogadók légyetek, ne légyetek engedetlenek. *Jel.* 17: 14.

17. Mert a' ti Uratok Istentek, isteneknek Istene, uraknak Ura, nagy Isten, hatalmas és réttenetes, ki nem személy válogató, sem ajándékot nem vészen; 2. *Krón.* 19: 6. *Jób.* 34: 19. *Tsel.* 10: 34. *Róm.* 2: 11. *Gal.* 2: 6. *Efés.* 6: 9. *Kol.* 3: 25. 1. *Pét.* 1: 17. *R.* 6.

18. Ki ítéletet szolgáltat az árvának, és az özvegynek, ki szereti a' jövevényt, és ád annak kenyeret és ruházatot.

19. Szeressétek annakokáért a' jövevényeket, mert ti is jövevények vóltatok Égyiptomnak földében.

20. A' te Uradat Istenedet féljed, őtet tiszteljed, ő hozzá ragaszkodjál, és az ő nevére esküdjél. *Mát.* 4: 10. *Luk.* 4: 8.

21. Tsak ő a' te dítséreted, és a' te Istened, ki te veled illyen nagy és rettenetes dolgokat tselekedett, mellyeket a' te szemeid láttanak.

22. A' te atyáid hetven lelkekkel mentenek alá Égyiptomba, mostan pedig a' te Urad Istened megsokasított tégedet, mint az égnek tsillagit. 1. *Mos.* 46: 27. *Tsel.* 7: 14.

XI. RÉSZ.

E' Részben is Móses sok beszédekkel inti az Izráelitákat az Isten' törvényének megtartására. Megmondja pedig minémű áldás követi azokat, a' kik megtartják azt, és minémű átok azokat, a' kik meg nem tartják. És parantsolja nékiek, hogy a' Jordán' vizén túl nagy fel szóval előszámlálják mind az áldásokat mind az átkokat, a' Garizim' és Ébál' hegyén.

ANNAKOKÁÉRT szeressed a' te Uradat Istenedet, őrizd meg a' mit parantsolt megőrizni, és az ő szerzésit, ítéletit, és parantsolatit, életednek minden napjain.

2. És tudjátok meg ma (mert nem a' ti fiaitokkal szóllok, a' kik nem tudják és nem látták) a' ti Uratoknak Istenteknek büntetésit, nagyságos tselekedetit, az ő hatalmas kezét, és az ő kinyújtatott karját;

3. És tsuda tételit, és tselekedetit, mellyeket Égyiptomban tselekedett az Égyiptombéli Faraó királyon, és mind az ő egész földén.

4. És a' mellyeket tselekedett az Égyiptombélieknek seregeken, lovaikon, és szekereiken; ki reájok árasztá a' veres tengernek vizeit, mikor titeket kergetnének, és elveszté őket mind e' mái napig;

5. És a' mellyeket annakfelette mivelt ti veletek a' pusztában, míglen e' helyre jutnátok.

6. És a' mellyeket tselekedett Dáthánnal és Ábirámmal, Éliábnak a' Rúben' fiának fiaival, mikor a' föld az ő száját megnyitá, és elnyelé őket házokkal, sátorokkal, és minden marhájokkal egyetemben, mellyet bírnak vala az Izráel' fiai között. 4. *Mós.* 16: 31. *'Sólt.* 106: 17.

7. Mert a' ti szemeitekkel láttátok az Úrnak minden nagy tselekedeteit, mellyeket mivelt.

8. Őrizzétek meg annakokáért mind a' parantsolatokat, mellyeket én parantsolok, hogy megerősíttessetek, és bémenvén bírjátok a' földet, mellynek bírására mentek;

9. És hogy sok ideig élhessetek a' földön, mellyről az Ur megesküdt a' ti atyáitoknak, hogy nékik adná azt, és az ő magvoknak, a' téjjel mézzel folyó földet;

10. (a) Mert a' föld, mellynek bírására te bémégy, nem ollyan mint az Égyiptom' földe, mellyből kijöttetek, mellyben elveted vala a' te magodat, és te magadnak kell vala megöntöznöd, mint egy veteményes kertet.

(a) Égyiptomnak földe igen jó föld vala, mint megtetszik 1. *Mós.* 13. holott a' 'Sodoma' tartománya hasonlíttatik az Egyiptom' földéhez. De az Isten a' Kanaán' földét jobbnak mondja. Elöször arra nézve: mert Égyiptomban nem vala esö, hanem a' Nílus' áradása 'sírosítja vala meg a' földet, és a' nélkül nagy munkával öntözik vala a' veteményeket. Másodszor az Istennek áldására nézve, melly akkor rajta vala, nem arra nézve a' minémü magában vólna. Most mivelhogy az Isten' áldása nintsen rajta, hitván, meddö, puszta, sovány föld.

11. Hanem az a' föld, mellynek bírására te bémégy, hegyes völgyes föld; az égnek esöjét iszsza bé.

12. Olly föld az, a' mellyre a' te Urad Istened gondot visel, mellyre a' te Uradnak Istenednek szemei mindenkor néznek, az esztendönek kezdetétől fogva mind a' végéig.

13. Lészen annakokáért, ha valóban engedéndetek az én parantsolatimnak, mellyeket én ma parantsolok tinéktek; úgy hogy a' ti Uratokat Istenteket szeretitek, és ö néki szolgáltok tellyes szívetekből, és tellyes lelketekből.

14. Adok esöt a' ti földetekre alkalmatos idöben, mind idején, mind késön valót (b), hogy bétakarhassad a' te gabonádat, borodat, és olajodat.

(b) Vagy: mind öszi esöt a' vetés után, melly lett Október hónapnak vége felé, mind tavaszi esöt aratás elött Mártius hónapban.

15. És adok füvet is a' te mezödön a' te barmaidnak; és eszel és megelégedel:

16. Annakokáért meglássátok, hogy valamiképen a' ti szívetek meg ne tsalattassék, és el ne távozzatok, és ne tiszteljetek idegen isteneket, és azokat ne imádjátok; *R.* 8: 9.

17. Hogy az Úrnak haragja ti reátok ne gerjedjen, és bé ne rekeszsze az egeket, hogy esö ne légyen, és a' föld gyümöltsöt ne teremjen; és hogy hamarsággal el ne veszszetek a' jó földröl, mellyet az Úr ád tinéktek.

18. Hanem helyheztessétek az én beszédimet a' ti szívetekbe és a' ti lelketekbe, és kössétek azokat jegyül a' ti kezetekre, hogy emlékezetül légyenek a' ti szemeitek elött. *R.* 6: 6.

19. És megtanítsátok azokra a' ti fiaitokat, szóllván azokról, mikor a' te házadban ülsz, mikor az úton jársz, mikor fekszel ágyadban, és mikor felkelsz. *R.* 4: 9. *és* 6: 7.

20. Meg is írjad ezeket a' te házad' ajtajának mellyékire, és a' te kapuidra:

21. Hogy megsokasíttassanak a' ti napjaitok, és a' ti fiaitoknak napjaik azon a' földön, mellyröl megesküdt az Úr a' ti atyáitoknak, hogy jövendöre nékik adja, mind addig, míg az égnek napjai lésznek e' földön.

22. Mert ha szorgalmatosan megörizénditek mind e' parantsolatot, a' mellyet én parantsolok néktek, hogy akképen tselekedjetek, *tudniillik*, ha szeretitek a' ti Uratokat Istenteket, és ha jártok minden ö útaiban, és ö hozzá ragaszkodtok:

23. Akkor kiüzi az Úr mind a' pogányokat ti elöttetek, hogy ti nálatoknál nagyobb és erösb népnek örökségét bírhassátok.

24. Minden hely, valamellyet a' ti lábaitok tapodánd, tiétek lészen; a' pusztától fogva (c) a' Libánus hegyig, és az Eufrates víztől fogva mind az utólsó tengerig (d) lészen a' ti határotok. *Jós.* 1: 3. *és* 14: 9.

(c) A' pusztán érti a' Sin' pusztáját.

(d) Utólsó tengernek nevezi a' napnyúgoti tengert.

25. Nem állhat meg senki ti elöttetek; mert a' ti Uratok Istentek azt miveli, hogy az egész földnek színén, mellyet tapodtok, féljenek és rettégjenek titeket, miképen megmondotta tinéktek. 2. *Mós.* 23: 27.

26. Meglássad, ímé én ma tinéktek elötökbe adom az áldást és az átkot.

27. Az áldást, ha engedtek a' ti Uratoknak Istenteknek parantsolatinak, a' mellyeket én e' mái napon parantsolok tinéktek.

28. Az átkot pedig, ha nem engedéndetek a' ti Uratoknak Istenteknek parantsolatinak, és ha eltávozándotok az útról, mellyet én ma parantsolok tinéktek, és járándotok idegen istenek után, kiket nem esmértetek.

II. 29. És mikoron béviénd tégedet a' te Urad Istened arra a' földre, mellyre te bémégy, hogy örökségül bírjad azt: akkor mondasd az áldást a' Garizim' hegyén, és az átkot az Ebál' hegyén. *R.* 27: 12.

30. [Azok a' Jordán' vizén túl vagynak, az úttól távol napnyúgot felé, a' Kananéusoknak földökben, kik a' lapátzon laknak, Gilgál' ellenében, a' Móré' mezösége mellett.]

31. Mert ti általmentek a' Jordán' vizén, hogy bémenvén, bírhassátok a' földet, mellyet a' ti Uratok Istentek ád tinéktek, és bírni fogjátok azt, és abban fogtok lakni.

32. Meglássátok annakokáért, hogy mind e' parantsolatok és ítéletek szerént tselekedjetek, mellyeket én ma ti elötökbe adok.

XII. RÉSZ.

Inti Móses az Izráelitákat, hogy a' pogányoknak bálvánnyokat mind a' helyekkel egyben, aholott azokat imádták, mindenestül elrontsák, hogy azok miatt valami módon el ne tsalattassanak, és bálvány imádásra ne hajoljanak. Másodszor azt mondja meg nékiek, hogy külsö tiszteletekkel nem tisztelhetik az Istent ott aholott akarnák, mint az áldozatokkal, és egyéb afféle czeremóniákkal, hanem azon a' helyen, mellyet Isten arra rendel. Parantsolja azért, hogy minden áldozatjokat, ajándékjokat, dézmájokat oda vigyék. Jóllehet megengedi nékik, hogy házoknál is ételekre barmot szabadosan ölhessenek, tsakhogy ott ne áldozzanak, és a' vért meg ne egyék. Utólszor megtiltja, hogy a' pogányoknak bálvány imádásokat ne kövessék.

Ezek a' parantsolatok és az ítéletek, mellyeket megörizzetek, azon a' földön, mellyet a' ti atyáitoknak Urok Istenek ád tinéktek, hogy bírjátok azt mind az napokon, mellyeken éltek azon a' földön. 2. *Mós.* 34: 12. 13.

2. Mindenestül fogva elveszessed mind azokat a' helyeket, a' mellyekben a' pogányok, kik a' ti birodalmatokban lésznek, szolgáltak az ö isteneknek, akár magas hegyeken, akár halmokon, akár pedig zöldellö fák alatt légyenek azok.

3. És azoknak óltárokat elrontsátok, és összetörjétek az ö faragott képeiket, és annakfelette a' bálvány isteneknek szentelt berkeket

hogy a' Lévitáknak igazán megadják a' dézmát; a' mi pedig a' papok' részek, mint a' tizednek tizede, és minden állatoknak első tenyészések, azt Jerusálembe felvigyék. Ha pedig az messze vólna, annak tsak az árrát vinnék fel a' papoknak, és ök is abból élnének, míg ott lennének. Utólszor parantsolja, hogy minden harmad' esztendőben a' tizednek tizedét a' szegények' szükségére eltegyék, és megtartsák.

TI a' ti Uratoknak Istenteknek fiai vagytok; annakokáért ne metéljétek meg magatokat, se hajatokat ne szaggassátok ki a' halottért. 3. *Mós.* 19: 27. *és* 21: 5.

2. Mert szent népe vagy a' te Uradnak Istenednek, és az Úr választott tégedet, hogy légy ö néki tulajdon népe, minden népek közzül, kik a' föld' színén lakoznak. *R.* 7: 6. *és* 26: 18.

II. 3. Semmi útálatosságot meg ne egyél.

4. Ezek pedig az oktalan állatok közzül, a' mellyeket megegyetek: az ökröt, a' tehenet, a' juhot, ketskét. 3. *Mós.* 11: 2.

5. A' szarvast, az özet, a' bialt, a' vad ketskét, az unikornist, a' vad bikát, és a' jávort;

6. És minden lelkes állatot, valamellynek körme meghasadott és kérőt rág, megegyétek.

7. De mindazáltal ezeket meg ne egyétek azok közzül, mellyek vagy tsak kérőt rágnak, vagy tsak körmei meghasadtanak: a' tevét, a' nyúlat, és az ürgét; mert kérőt rágnak, de körmök meg nem hasadt; annakokáért tisztátalanok légyenek tinéktek.

8. És a' disznót, mert két részre hasad a' körme, de kérőt nem rág: annakokáért tisztátalan légyen tinéktek, azoknak húsokban ne egyetek, és holt testeket ne illessétek.

9. Ezek pedig a' mellyeket megegyetek azok közzül, mellyek a' vízben vagynak: valaminek szárnya és héjja vagyon, megegyétek;

10. Valaminek pedig nintsen szárnya és héjja, meg ne egyétek, hanem tisztátalan légyen tinéktek.

11. Minden tiszta madarat megegyetek.

12. Ezek pedig a' mellyeket meg ne egyetek: a' saskeselyűt, ölyvöt, kányát;

13. Varjút, sast, héját, az ö nemével;

14. És semmi hollót az ö nemével egyetemben;

15. Strutz madár fiat, baglyot, kakukot, karolyt az ö neme szerént;

16. Sólymot, éjjeli varjút, és hattyút,

17. Pelikánt, porfirió madarat, gémet,

18. Eszterágot, ökörbikát az ö neme szerént, büdös babukot, és denevért.

19. És minden szárnyas állat, a' melly tsúszó mászó, tisztátalan légyen tinéktek, meg ne egyétek.

20. Minden tiszta madarat megegyetek.

21. Semmi ö magától megholt állatot meg ne egyetek, a' jövevénynek, a' ki a' te kapudon belől vagyon, adjad azt, és egye meg azt, vagy pénzen add el az idegennek; mert szent népe vagy te a' te Uradnak Istenednek. Ne főzzed a' gödölyét az ö annyának tejében. 2. *Mós.* 23: 19. *és* 34: 26.

III. 22. Esztendőről esztendőre megdézmáljad a' te magodnak jövedelmét, melly a' te mezödön terem.

23. És egyed a' te Uradnak Istenednek előtte azon a' helyen, a' mellyet választánd, hogy az ö neve ott lakozzék; mind gabonádnak, borodnak, olajodnak tizedét, és a' te barmaidnak, juhaidnak első fajzásokat, hogy tudjad félni a' te Uradat Istenedet minden időben.

24. Hogyha meszszebb lejénd az út, hogy nem mint oda vihetnéd azokat, mivelhogy távol lészen tőled az a' hely, mellyet a' te Urad Istened választánd, hogy helyheztesse az ö nevét abban a' helyben, mivelhogy megáldott tégedet a' te Urad Istened:

25. Akkor add el pénzen, és kezedbe vévén az egybe kötött pénzt, menj el oda a' helyre, a' mellyet választánd a' te Urad Istened. *Mát.* 21: 12.

26. És adjad a' pénzt mind azért a' mit kíván a' te lelked, ökrökért, juhokért, borért, és egyéb vídámító italért, mindenekért valamit kíván tőled a' te lelked, és egyél ott a' te Urad Istened előtt, és örvendezz a' te házadnépével egyetemben.

27. A' Lévitát pedig, a' ki a' te kapudon belöl lakozik, ne hagyd el; mert nintsen egyéb része sem öröksége ti köztetek.

28. (a) Minden harmad' esztendőben, annak az esztendőnek jövedelminek minden dézmáit válaszd el, és rakjad öszve a' te kapudon belöl.

(a) Az Izráeliták között két rendbéli dézma vólt. Elöször, minden esztendőben az ö marhájoknak és jószágoknak tenyészésekből, az Istennek parantsolatja szerént kiadták a' tizedet a' Lévitáknak; 3. *Mós.* 27. 4. *Mós.* 18. mert az Isten nem adott vala örökséget a' Lévitáknak a' Kanaán' földén, hanem az ö részeket a' Jósef' fiainak adta vala. Az ö örökségeknek részekért, és hogy az Isten' házában szolgálnának, hagyta vala Isten, hogy az egész országnak dézmája a' Lévitáké lenne. Második dézma vólt, a' mellyet a' Léviták a' dézmából adtak a' papoknak, tudniillik a' tizednek tizedét, mellyet nem vólt szabad Jerusálemen kívül elkölteni. E' másik tizedből költött a' község mikor azt felvitték az innepre. Ezeknek felette a' földnek nyúgovása után, melly minden hetedik esztendöben lészen vala, minden harmad' esztendöben a' tizednek tizedét, az az, a' másik tizedet, parantsolta vala Isten, hogy a' község megtartsa, bérakja, és azzal tápláljanak szegény Lévitákat, jövevényeket, árvákat, özvegyeket. Erről szóll az Isten e' Részben v. 28. 29. Noha némellyek illyen értelemben vagynak, hogy minden harmad' esztendöben az egész dézmát mindenestül a' szegények' táplálására rakták el.

29. Mellyet, eljövén a' Léviták, (a' kiknek nintsen részek és örökségek te veled,) és a' jövevények, árvák, és özvegyek, a' kik a' te kapudon belöl vagynak, megegyenek és megelégedjenek: hogy megáldjon tégedet a' te Urad Istened a te kezednek minden munkájában, a' mellyet tselekeszel.

XV. RÉSZ.

Parantsolja Móses, hogy minden hetedik esztendőben elengedjék az Izráeliták az ö szegény nyomorúlt attyokfiainak a' költsön adott pénzt; vagy akármi marhát. Másodszor, hogy ö közöttök ne találtassék kóldús; ha pedig találtatnék, parantsolja, hogy azt eltartsák, hogy éhel meg ne haljon. Harmadszor törvényt rendel a' szolgákról és szolgáló leányokról, a' kik az ö nemzetségekből valók, kiket pénzen vesznek, hogy tudniillik azokat a' hetedik esztendöben szabadon botsássák. Utólszor meginti öket arról, hogy minden állatnak első tenyészését az Istennek adják.

MINDEN hetedik esztendőben szabadságot engedj.

2. Ez légyen pedig a' szabadságnak módja: hogy minden, valaki költsönt adánd az ö kezé-

ből felebarátjának, viszsza ne kérje azt az ő felebarátjától, avagy az ő attyafiától; mert megkiáltatott az Úrnak szabad esztendeje.

3. Az idegentől viszsza kérjed: de a' mi lejénd tenéked a' te atyádfiánál, elengedje a' te kezed ő néki.

4. Úgy, hogy ne légyen te közötted kóldús; mert megáld igen tégedet az Úr azon a' földön, mellyet a' te Istened ád tenéked örökségül, hogy azt bírjad.

II. 5. De mindazáltal úgy *áldatol meg*, ha engedsz valóban a' te Uradnak Istenednek szavának, hogy megőrizzed és megtartsad mind a' parantsolatokat, mellyeket én ma parantsolok tenéked.

6. Mert a' te Urad Istened megáldott tégedet, miképen megmondotta tenéked: akkoron zálogot vévén, kölcsönt adsz sok népeknek, te pedig nem vészsz kölcsönt; és sok népeken fogsz uralkodni, és te rajtad nem uralkodnak.

7. Ha valaki a' te atyádfiai közzül szegény lejénd valamelly kapud között, azon a' földön, a' mellyet a' te Urad Istened ád tenéked, ne keményítsd meg a' te szívedet, meg se vonjad a' te kezedet a' te szegény atyádfiától;

8. Hanem örömest megnyissad a' te kezedet ő néki, és örömest felsegéljed az ő szükségét abban, a' mi nélkül szűkölködik.

9. Meglássad, hogy ne légyen a' te szívedben valami efféle istentelenség, hogy ezt mondanád: elközelget a' hetedik esztendő, a' szabadságnak esztendeje, és azért elfordítanád a' te szemedet a' te szegény atyádfiától, és ne adnál ő néki; ő pedig kiáltson te reád az Úrhoz, és bűn találtassék te benned:

10. Hanem adván adj néki, meg ne háborodjék azon a' te szíved mikor adsz ő néki; mert ezokáért áld meg tégedet a' te Urad Istened minden dolgaidban, és mindenben, valamire kezedet botsátod. *Mát.* 5: 42. *Luk.* 6: 35.

11. Mert nem lészen szegény nélkül a' föld; annakokáért parantsolom tenéked, mondván: hogy örömest megnyissad a' te kezedet (a) a' te atyádfiának, a' szegénynek, és a' te kóldúsodnak a' te földeden. *Mát.* 26: 11. *Ján.* 12: 8.

(a) Megnyitni embernek kezét nem egyéb, hanem a' szegény nyomorúlt szűkölködővel jól tenni, és adni néki a' mivel táplálja magát.

III. 12. Hogyha pénzen adattatik tenéked a' te atyádfia, 'Sidó férjfiú vagy aszszony, szolgáljon tenéked hat esztendeig: a' hetedik esztendőben szabadon botsássad ötet. 2. *Mós.* 21: 2. *Jer.* 34: 14.

13. És mikor elbotsátod ötet te tőled szabadon, ne botsássad el üresen;

14. Hanem ötet bőven megterheljed a' te juhaidból, a' te tsűrödből, és a' te sajtódból, a' mivel megáldott tégedet a' te Urad Istened, abból adj néki.

15. És megemlékezzél róla, hogy te is szolga vóltál Égyiptomnak földében, és megszabadított tégedet a' te Urad Istened; annakokáért parantsolom én ma ezt tenéked.

16. Ha pedig ezt mondándja tenéked: nem mégyek el, mert szerétlek tégedet és a' te házadat; mivelhogy jól vagyon ő néki te nálad dolga:

17. Akkor végy egy árat, és a' kapu között fúrd által a' fülét, és légyen mind éltig te szolgád az (b), így tselekedjél szolgáló leányoddal is.

(b) Némelly Ásiai népeknél szokás vólt, hogy a' férjfiak füleiket kifúrván, azokban gyűrőt vagy karikát hordoztak, mellyekkel sok babonásságot vittek véghez. Ettől a' babonás szokástól hatalmasan elidegenítette Móses a' 'Sidókat, midőn azt az örökös szolga' megesmértető jelévé tette. 2. *Mós.* 21: 6.

18. Ne légyen tenéked nehéz, hogy ötet szabadon botsátod; mert két annyi ideig szolgált mint a' béres, *tudniillik*, hat esztendeig; és megáld tégedet a' te Urad Istened minden tselekedetidben.

IV. 19. Minden barmaid' és juhaid' első fajzásoknak a' hímjét a' te Uradnak Istenednek szenteljed. Ne fogd munkára a' te tehenednek első fajzását, és meg ne nyírjed a' te juhaidnak első fajzásokat. 2. *Mós.* 13: 2. *és* 22: 29. *és* 34: 9. 3. *Mós.* 27: 26. 4. *Mós.* 3: 13.

20. A' te Uradnak Istenednek előtte egyed meg azokat esztendőnként, te és a' te házadnépe, azon a' helyen, a' mellyet az Úr választánd.

21. Hogyha valami fogyatkozás lejénd benne; ha sánta, vagy vak lejénd, vagy valami egyéb bénnaság miatt megrontatott, azt a' te Uradnak Istenednek ne adjad: (c)

(c) Az az, ne áldozzad azt az Istennek.

22. Hanem a' te kapuidon belől egyed meg azt; akár tiszta légyen akár tisztátalan, egyenlőképen ehetik abban, nem külömben mintha őz vagy szarvas vólna.

23. Tsakhogy annak vérét meg ne egyed; hanem a' földre ontsad azt, mint a' vizet.

XVI. RÉSZ.

Parantsolatot ád a' három innepről, a' Húsvétnak, Pünköstnek, és a' sátoros innepnek megszenteléséről. Másodszor, hogy minden városokban bírákat rendeljenek, kik az igazságnak szeretői légyenek.

ESZEDBE végyed az Abib hónapot, és szerezz a' te Uradnak Istenednek Páskát; mert az Abib hónapban hozott ki tégedet a' te Urad Istened Égyiptomból éjjel. (a) 2. *Mós.* 12: 2. 3. Mós. 23: 5.

(a) A' Páska egy báránynak megétele vólt, de annak innepén sok juhokkal, ökrökkel áldoztanak; arról szóll itt Móses mikor azt mondja: Hogy juhokkal és ökrökkel áldozzanak.

2. Akkor áldozzál Páska juhokat és ökröket a' te Uradnak Istenednek a' helyen, mellyet a' te Urad Istened választánd, hogy oda helyheztesse az ő nevét.

3. Ne egyél azzal semmi kovászost, hanem hét napon egyél azzal kovásztalan pogátsákat, nyomorúságnak kenyerét; mert sietséggel jöttél ki Égyiptomnak földéből: hogy megemlékezzél a' napról, életednek minden idejében, mellyben kijöttél Égyiptomnak földéből. 2. *Mós.* 12: 19. *és* 34: 18.

4. Ne láttassék semmi kovászos a' hét napon minden te határodban; és az első napon estve megáldozott húsban víradtáig semmi ne maradjon. 2. *Mós.* 12: 10.

5. Nem áldozhatsz Páskát a' te városid közzül valamellyikben, mellyeket a' te Urad Istened adánd tenéked;

6. Hanem azon a' helyen, a' mellyet választánd a' te Urad Istened, hogy az ő nevét oda helyheztesse, ott áldozzál Páskával estve napnyúgotkor, az időben, mellyben kijöttél Égyiptomból.

7. Megsüssed pedig, és megegyed ott a' helyen, a' mellyet választánd a' te Urad Istened; és reggel

és reggel viszsza fordúlván, menj haza a' te hajlékidba.

8. Hat napon egyél kovásztalant, heted' napon pedig a' te Uradnak Istenednek innepe lészen, ne tégy akkor semmi munkát.

II. 9. Számlálj az után magadnak hét hetet, attól fogva kezdjed számlálni a' hét hetet, hogy sarlódat a' gabonába botsátod. (b) 2. *Mós.* 23: 16. 4. *Mós.* 28: 26.

(b) Érti azt a' napot, melly napon az Isten' törvénye szerént az Isten' sátorához új gabona kévét kell vala felvinni. 3. *Mós.* 23.

10. Annakutánna megszenteljed a' hetes innepet a' te Uradnak Istenednek, a' te kezednek szabad akaratjából való érteke szerént légyen a' mivel áldozol, a' mennyiben megáldott tégedet a' te Urad Istened.

11. És örvendezz a' te Uradnak Istenednek előtte, te és a' te fiad, és a' te leányod, szolgád, szolgáló leányod, és a' Lévita, ki a' te kapudon belől vagyon, a' jövevény, az árva, és az özvegy, a' kik lésznek te közötted; ott a' helyen, mellyet választánd a' te Urad Istened, hogy ott helyheztesse az ő nevét.

12. És megemlékezzél róla, hogy te is szolga vóltál Egyiptomban: annakokáért örizd meg, és tselekedjél e' parantsolatok szerént.

III. 13. A' leveles sátoroknak innepjeket hét napon szenteljed; mikoron bégyűjtöd a' te életedet a' te szérűdről és sajtódról.

14. És vígadj az innepen, te és a' te fiad, a' te leányod, szolgád, és szolgáló leányod, a' Lévita, a' jövevény, az árva, és az özvegy, kik a' kapudon belől lakoznak.

15. Hét napig űljed az innepet a' te Uradnak Istenednek ott a' helyen, a' mellyet választánd az Úr; mikoron megáld tégedet a' te Urad Istened minden mezei jószágidban, és kezeidnek minden munkájokban, ez okáért vígadj.

16. (c) Minden esztendőben háromszor láttassék meg minden férjfiú mag a' te Uradnak Istenednek előtte, ott a' helyen, a' mellyet választánd, a' kovásztalan kenyereknek innepeken, a' heteknek innepeken, és a' leveles sátoroknak innepeken: de senki üresen ne láttassék az Úr előtt. 2. *Mós.* 23: 17. *és* 34: 23. *ismét.* 23: 15.

(c) Miképen a' szombat felől való törvény minket nem kötelez, azonképen a' Húsvéti bárány' megételére, a' Pünkösthez, és a' sátoros innepeknek megszentelésekre nem kötelezteténk, hanem azoktól szabadosok vagyunk. *Kol.* 2. Minékünk a' vasárnapnál több innepünk nintsen. Azt is nem Isten, hanem emberek rendelték, mellyet nem 'Sidó módra kell megszentelnünk, mintha az innep vólna nékünk urunk, nem mi az innepnek; hanem lelki szabadságban, úgy hogy az Istenét megadván, ha a' szükség kényszerít, szabad légyen nékünk atyafiúi szeretetből való tselekedeteket tselekednünk; mert az atyafiúi szeretetből való tselekedetek betsületesbek a' czeremóniáknál. *Hós.* 6. *Mát.* 9. 1. *Sám.* 15.

17. Kiki az ő érteke szerént, és a' te Uradnak Istenednek áldása szerént, abból a' mit adánd tenéked.

18. Bírákat és tisztartókat szerezz minden te kapuidban, mellyeket a' te Urad Istened ád tenéked a' te nemzetségid szerént, kik ítéljék a' népet igaz ítélettel.

19. El ne fordítsad a' törvényt, személyt se válogass, ajándékot se végy; mert az ajándék a' bőltseket megvakítja, és elfordítja az igazaknak szavokat. 3. *Mós.* 19: 15. *R.* 1: 17. 2. *Mós.* 23: 8.

20. Az igazságot, az igazságot kövessed, hogy élhess, és örökségül bírhassad a' földet, mellyet a' te Urad Istened ád tenéked.

21. Ne plántálj magadnak berket valamelly fákból a' te Uradnak Istenednek óltára mellett, mellyet építesz magadnak.

22. Faragott képet se emelj magadnak, a' mellyet a' te Urad Istened gyülől.

XVII. RÉSZ.

Először arról inti meg az Izráelitákat Móses, hogy Istennek ne áldozzanak olly állattal, mellyben valami szeplő vagy bénnaság vólna. Másodszor parantsolatot ád a' bálvány imádóknak büntetésekről. Harmadszor, hogy minden nehéz dolog felől való kérdést Jerusálembe vigyenek, hogy az ott való papoktól és bíráktól értsék annak a' kérdésnek megfejtését. Utólszor arra inti őket, hogy az ő nemzetségekből válaszszanak királyt, és megmondja a' királynak tisztit.

NE áldozzál a' te Uradnak Istenednek olly ökörrel vagy juhval, mellyben valami szeplő vagy bénnaság vagyon; mert útálatosság a' te Uradnak Istenednek előtte. 3. *Mós.* 22: 20. *R.* 15: 21.

II. 2. Hogyha találtatik te közötted (a) valamelly kapudon belől, mellyeket a' te Urad Istened ád tenéked, vagy férjfiú, vagy aszszony, a' ki gonoszt tselekedéndik a' te Uradnak Istenednek szemeid előtt, megrontván az ő szövetségét. *R.* 13: 6.

(a) Az az, valamellyik városodban.

3. És elmenénd, és szolgáland idegen isteneket, és imádándja azokat, akár a' napot, akár a' hóldat, vagy valamellyet az égnek seregi közzül, mellyet nem parantsoltam;

4. És megjelentetik tenéked, és meghallándod; jól tudakozzál róla, és ha igaz és bizonyos a' dolog, hogy az Izráelben lett légyen illyen útálatosság:

5. Akkor kivigyed azt a' férjfiat vagy az aszszonyt, a' ki azt a' gonoszságot mivelte, a' te kapuidba, a' férjfiat vagy az aszszonyt; és megkövezzed őket, és meghaljanak. 4. *Mós.* 33: 30. *R.* 19: 15. *Mát.* 18: 16. *Kor.* 13: 1.

6. Két vagy három embernek bizonyságtételére megölettessék a' ki meghalandó: de egy tanúnak bizonyságtételére meg ne haljon.

7. A' tanúk' kezeik légyenek elsők azon, hogy megölettessék, és annakutánna mind az egész sokaságnak kezei: és illyen módon kigyomláljad te közzűled a' gonoszt.

III. 8. Hogyha valamit (b) nem tudnál az ítéletben, vér és vér között, ügy és ügy között, sérelem és sérelem között, vagy egyéb versengések között a' te kapuidban: akkor kelj fel, és menj el oda a' helyre, mellyet választánd a' te Urad Istened; 2. *Krón.* 20. *Malak.* 2: 7.

(b) Az az, a' két fél között, a' bűnös és ártatlan között való dologban a' bíró előtt ha valami nehéz dolog jön elő, mellynek végére nem mehettek, vagy ha az Isten' törvényének megértésében vólna valami nehézség, mellyet a' külső polgári rend nem tudna megfejteni: tehát Jerusálembe vigyétek a' kérdést. Mert a' külső dolgokról való kérdést a' bírák, a' tudomány felől valót pedig a' papok fejtették meg Jerusálemben.

9. És menj el a' Lévi' nemzetségéből való papokhoz, és a' bíróhoz, a' ki az időben bíró lészen; és kérd meg őket róla, ők megjelentik tenéked az igaz ítéletet.

10. És azoknak értelmek szerént tselekedjél, amint megmondották tenéked a' helyen, mellyet az Úr választott; és igyekezzél, hogy mind a' szerént tselekedjél, amint tanítottak tégedet.

11. A' törvény szerént, a' mellyre tanítottak tégedet, és az ítélet szerént, a' mellyet mondottak tenéked, tselekedjél; el ne hajolj attól az ígétől se jobbra se balra.

12. Ha pedig valaki kevélységből tselekedéndik, hogy nem enged a' papnak, a' ki ott a' te Uradnak Istenednek elötte állván szolgál, vagy a' bírónak: meghaljon az ollyan ember, és kitisztítsad a' gonoszt Izráelből:

13. Hogy mind az egesz sokaság hallja, és féljen, hogy senki azután kevélyen ne tselekedjék.

IV. 14. Mikor bémenéndesz arra a' földre, mellyet a' te Urad Istened ád tenéked, és bírni fogod azt, és lakni fogsz abban; és ott ezt fogod mondani: királyt választok magamnak, miképen egyéb népek, kik környülöttem vagynak.

15. Azt választszad magadnak királyúl, a' kit a' te Urad Istened választánd; a' te atyádfiai közzül rendelj magadnak királyt, nem rendelhetsz magadnak idegen nemből való férjfiat, a' ki nem te atyádfia.

V. 16. Tsak hogy meg ne sokasítsa lovait, és a' népet viszsza ne vigye Égyiptomba, hogy megsokasítsa magának lovait; kiváltképen ezért, hogy megmondotta az Úr tinéktek, ne térjetek ez után többször viszsza az úton;

17. Feleségeit se sokasítsa meg, hogy el ne hajoljon az ő szíve; se ezüstét, se aranyát felettébb meg ne sokasítsa.

18. És mikoron az ő országának székibe ülend, írja meg magának könyvbe e' törvénynek mássát, a' Lévi papjai elött való könyvből;

19. És légyen az ő nála, és olvassa azt életének minden idejében; hogy tudja félni az ő Urát Istenét, hogy örizze e' törvénynek minden ígéit, és a' parantsolatokat, hogy azokat tselekedje.

20. Fel ne fúvalkodjék az ő szíve az ő atyafiai ellen, se el ne hajoljon e' parantsolattól vagy jobb vagy bal kézre; hogy meghoszabbítsa idejét az ő országában, mind ő maga mind az ő fiai, az Izráel' országában.

XVIII. RÉSZ.

Parantsolja Móses, hogy a' Lévitáknak rendeltetett jövedelmet megadják, mivelhogy azoknak nem adatott semmi örökség a' Kanaán' földén. Másodszor megtilt közöttök minden ördögi jövendö mondást, varáslást; és ígéri Móses, hogy az Isten nekiek Prófétát ád, a' kitöl kelljen tudakozódni, és a' kit hallgatni kelljen. Utólszor parantsolja, hogy a' hamis prófétákat megöljék.

A' Lévi' nemzetségéből való papoknak, és az egész Lévi' nemzetségének ne légyen se része, se öröksége a' több Izráellel: hanem az Úrnak tüzes áldozatit és örökségét egyék. 4. *Mós.* 18: 20. *R.* 10: 9. 1. *Kór.* 9: 13.

2. Annakokáért ne légyen ő néki öröksége az ő attyafiai között: az Úr az ő öröksége, amint megmondotta ő néki. 4. *Mós.* 18: 20.

3. Ez légyen pedig a' papoknak az ő törvények a' nép között, és azok között a' kik áldoznak akár ökörrel, akár juhval; hogy a' papnak adják a' lapotzkáját, a' két állát, és a' gyomrát.

4. A' te gabonádnak, borodnak, és olajodnak első 'sengéjet, és a' te juhaid' gyapjoknak eleit néki adjad;

5. Mert ötet választotta a' te Urad Istened minden te nemzetségid közzül, hogy álljon az Úr' nevének szolgálatjában, ő és az ő fiai minden időben.

II. 6. Mikor pedig a' Lévita eljövénd az egész Izráelbéli városidnak valamellyikéből, aholott ő jövevény lejénd; eljövénd, úgy mond, az ő lelkének tellyes kívánsága szerént arra a' helyre, a' mellyet választánd az Úr:

7. Szolgáljon a' te Uradnak Istenednek nevének, mint a' több attyafiai a' Léviták, a' kik ott állanak az Úr előtt.

8. (a) Hasonló részt egyék a' több papoknak részekkel, attól megválva, a' mit eladánd valamellyik pénzen, az ő attyának reá szállott örökségéből.

(a) A' Léviták az Izráeliták között szerte széljel laktak az országban, amint Isten rendelte vala, hogy minden nemzetség négy négy várost adna a' Lévitáknak, hogy azok magokban lakván, és e' világi minden szorgalmatosságtól üresek lévén, az Isten' törvényének tanúlására alkalmatosbak lehetnének, és azok a' városok lennének mintegy oskolák, mellyekben a' tudománynak tisztasága, és a' jó erkölts fénylenének, és mindenek azokra a' városokra néznének. Azokban a' városokban laktak a' Léviták, és táplálttattak feleségestül gyermekestül a' dézmából, melly ő nékik járt az egész országból. De ha valaki a' Léviták közzül az Isten' házához ment szolgálni, az Isten' törvénye szerént tartoztak a' papok azzal, hogy a' mi részek jutott az áldozatból, abból részt adjanak a' Lévitáknak, attól megválva, ha valamellyik vagy a' Lévita, vagy a' pap, attyától reá szállott örökségét eladta vólna. Mert jóllehet az Isten örökséget nem adott vala nékiek az ígéretnek földén: mindazáltal vólt arra szabadságok, hogy pénzen végyenek örökséget az Izráeliták között. Az ollyan örökség a' fiakra szállott, és eladhatták pénzen. Erről szóll itt az Isten vers 8. hogy ha a' Lévita vagy pap valami örökségét eladta, azt nem tartozik senkivel közleni; hanem a' papnak a' mi az áldozatból jö, azt tartozik a' Lévitával közleni.

III. 9. Mikoron bémenéndesz abba a' földbe, mellyet a' te Urad Istened ád tenéked, ne tanúlj tselekedni a' pogányoknak útálatosságok szerént.

10. (b) Ne találtassék te közötted, a' ki az ő fiát vagy leányát általvitétné a' tüzön; avagy jövendő mondó, vagy nap válogató, vagy madár szóllásból jövendölő, vagy varásló. 3. *Mós.* 20: 27. 1. *Sám.* 26: 7. *Ésa.* 8: 19.

(b) Az az, a' ki megégettetné és megáldoztatná az ő magzatját, mint a' pogányok.

11. Se bűvösbájos, se ördöngösöktől tudakozó, se jegy magyarázó, se halottaktól tudakozó.

12. Mert útálja az Úr valaki ezeket miveli; és ez illyen útálatosságokért üzi ki *a' pogányokat* a' te Urad Istened te előled.

13. Azért légy tökélletes a' te Uraddal Isteneddel. (c)

(c) Az az, tiszta szívvel lélekkel szolgálj a' te Uradnak Istenednek.

14. Mert ezek a' pogányok, a' kiket bírni fogsz, hallgatják a' varáslókat és a' jövendő mondókat: te pedig ne tselekedjél úgy; mert nem engedi tenéked a' te Urad Istened.

IV. 15. (d) Prófétát támaszt tenéked a' te Urad Istened te közzüled, a' te atyádfiai közzül, amiképen engemet, azt hallgassátok.

(d) A' Jézus Krisztusról való jövendő mondás, mint az Apostol magyarázza *Tsel.* 3: 22. *és* 7: 37. *Ján.* 1: 45.

16. Mind a' szerént, amint kérted a' te Uradtól Istenedtől a' Hóreb' hegyén a' gyülekezetnek napján, mikor ezt mondod vala: ne halljam többé az én Uramnak Istenemnek szavát, és azt a' nagy tüzet többször ne lássam, hogy meg ne haljak.

17. És monda az Úr énnékem: jól szóllottak a' mit szóllottak.

18. Prófétát támasztok ő nékiek az ő attyokfiai közzül, mint tégedet; és az én ígémet adom annak szájába, és mindeneket megmond ő nékiek, a' mellyeket parantsolándok ő néki. *Ján.* 4: 25.

19. És valaki nem hallgatándja az én beszédimet, a' mellyeket az én nevemben szólland, én megkeresem azon.

V. 20. De maga az a' próféta, a' ki kevélyen tselekedéndik, és szólland olly ígét, a' mellyet nem parantsoltam néki az én nevemben szóllani, és a' ki szólland idegen isteneknek nevekben, meghaljon az a' próféta. *R.* 13: 5. *Jer.* 14: 14.

21. Hogyha pedig mondándod a' te szívedben: miképen esmérhessem meg az ígét, mellyet az Úr nem mondott légyen?

22. Mikor szólland a' Próféta az Úr nevében; és bé nem tellyesedik az a' dolog, és meg nem lészen; ez a' beszéd mellyet az Úr nem szóllott; hanem kevélységből mondotta azt a' Próféta, ne félj azért attól.

XIX. RÉSZ.

Parantsolja Móses hogy városokat rendeljenek, a' mellyekbe fussanak azok, a' kik valakit nem akaratjok szerént ölnek meg. Másodszor megmondja, minémű büntetéssel büntessék meg a' hamis tanút.

MIKOR a' te Urad Istened kivágándja a' pogányokat, kiknek földöket a' te Urad Istened adja tenéked, és bírni fogod őket, és lakándasz az ő városokban, és az ő házokban:

2. Három várost válaszsz magadnak azon a' földön, mellyet a' te Urad Istened megád tenéked, hogy azt örökségül bírjad. 2. *Mós.* 21: 13. 4. *Mós.* 35: 8. *Jós.* 20: 2.

3. Tsinálj útakat azokra és három részre oszszad a' te földednek határát, (a) mellyet a' te Urad Istened örökségül ád tenéked, és lészen hogy minden gyilkos oda szaladjon.

(a) Ezt azért mondja hogy a' szabad és mentségre való városokat alkalmatos helyeken rendelhessék.

4. Ez pedig a' gyilkosnak törvénye a' ki oda szalad, hogy életét megtartsa; a' ki az ő felebarátját nem akaratja szerént öli meg, és azt nem gyülölte annakelőtte. 2. *Mós.* 21: 13.

5. Mint a' ki elmenénd az ő felebarátjával erdőre fát vágni, és az ő kezét erőltetvén, a' fa vágásban kieséndik a' fejsze az ő nyeléből, és találván az ő felebarátját, meghaland, e' városok közzül egygyikbe fusson hogy éljen.

6. Hogy annak a' rokonsága az ő szívének búsulásából ne üzze azt, és elérje őtet, ha az út hoszszú lejénd, és megölje: holott nem méltó vólt a' halálra, mivelhogy annakelőtte nem gyülölte azt.

7. Annakokáért én parantsolom tenéked, hogy három várost válaszsz magadnak.

8. Ha mikor pedig a' te Urad Istened kiterjeszténdi a' te határodat, miképen megesküdt a' te atyáidnak: és tenéked adándja mind az egész földet, mellyet mondott hogy a' te atyáidnak megád; 1. *Mós.* 28: 13. *R.* 12: 20.

9. Hogyha megörizénded mind e' parantsolatokat, hogy megtselekedjed azokat a' mellyeket én parantsolok tenéked ma; *tudniillik* hogy szeressed a' te Uradat Istenedet, és járj az ő útain minden időkben: akkor e' három városhoz ismét válaszsz három várost. *Jós.* 20: 7.

10. Hogy ártatlan vér ne ontassék ki a' te földedben, mellyet a' te Urad Istened ád tenéked örökségül; és hogy te oka ne légy a' vérontásnak.

11. De hogyha lejénd valaki, a' ki az ő felebarátját gyülölvén, meglesi ötet, és reá támadván halálra veréndi azt, és meghaland; ha futánd e' városok közzül valamellyikbe: 1. *Mós.* 9: 6. 2. *Mós.* 21: 12. *és* 14. 3. *Mós.* 24: 17. 4. *Mós.* 35: 16.

12. Akkor annak a' városnak vénei küldjenek el, és vonják ki onnét, és adják azt a' meg holt embernek attyafiának kezébe, hogy ölettessék meg.

13. Ne kedvezzen a' te szemed ő néki; hanem kitisztítsad az ártatlan vérontást Izráelből, és jól lészen tenéked dolgod.

II. 14. A' te felebarátodnak határát el ne foglald, a' melly határt vetettek a' régiek, a' te örökségedben, mellyet örökségül bírni fogsz, azon a' földön mellyet a' te Urad Istened ád tenéked, hogy örökségül bírjad azt. *Péld* 22: 28.

III. 15. Semminémű hamisságban, és semmi bűnben, akárminémű bűnben vétkezzék valaki, ne állhasson egy tanú valaki ellen: hanem két vagy három tanú' szája' vallásán álljon meg minden dolog. 4. *Mós.* 35: 30. *R.* 12: 16. *Mát.* 18: 16. *Ján.* 8: 17. 2. *Kór.* 13: 1. *Sid.* 11: 28.

IV. 16. Ha valaki ellen hazug tanú állánd, hogy hamis tanúbizonyságot szóljon ő ellene:

17. Akkor mind ketten azok a' kiknek perek vagyon, álljanak az Úr' eleibe, *az az*, a' papok és a' bírák' eleibe, a' kik az időben lésznek.

18. És a' bírák szorgalmatoson tudakozzanak a' dolog felől; és ha a' tanú hazug tanú lejénd, kazugságot szóllott az ő felebarátja ellen:

19. Úgy tselekedjetek azzal amint ő parantsolta vólt hogy tselekedjék az ő attyafiával; és kitisztítsad közzüled a' gonoszt. *Péld.* 19: 5.

20. Hogy a' kik megmaradnak és hallani fogják azt, megfélemljenek, és többször ne merjenek te közötted hasonló gonoszságot tselekedni.

21. Ne kedvezzen a' te szemed ő néki; lelket lélekért, szemet szemért, fogat fogért, kezet kézért, lábat lábért. 2. *Mós.* 21: 23. 3. *Mós.* 24: 20. *Mat.* 5: 38.

XX. RÉSZ.

Inti őket Móses hogy mikor hadba mennek, ne féljenek az ellenségnek sokaságától, mivelhogy az Isten lészen vélek, a' ki őket Égyiptomból kihozta: és hagyja hogy az ütközetnek órájában a' papok bíztassák a' népet. és a' hadnagyok haza botsássák az új házasokat, és a' kik új házat, szőlőt építettek, és a' kik félelmesek. Másodszor megmondja, a' Kananéusok', és egyéb pogányok' városoknak megvételében minémű rendel, móddal, és törvénnyel éljenek.

MIKORON hadba menéndesz a' te ellenségid ellen, és látándod a' lovakat, szekereket, és a' náladnál nagyobb népet, ne félj tőlök: mert a' te Urad Istened vagyon te veled, ki tégedet kihozott Égyiptomnak földéből.

II. 2. És mikor ütközetre mentek; a' fö Pap oda járúljon és szólljon a' népnek.

3. És ezt mondja: hallgasd meg Izráel, ma megütköztök a' ti ellenségtekkel: a' ti szívetek meg ne lágyúljon, ne féljetek, és meg ne rettenjetek, se meg ne réműljetek ő elöttök.

4. Mert a' ti Uratok Istentek mégyen el ti véletek; hogy hartzoljon ti érettetek a' ti ellenségtekkel hogy megtartson titeket.

III. 5. És a' népnek elötte járói szólljanak a' népnek, mondván: kitsoda közzületek olly férjfiú a' ki újonnan épített házat, és abban még nem lakott vólna? menjen el és térjen meg az ő házába, hogy valami módon meg ne haljon a' hartzon, és más valaki lakjék abban.

6. És kitsoda olly férjfiú, a' ki szölöt plántált és nem vette annak hasznát? menjen el es térjen meg a' házába: hogy valami módon meg ne haljon a' hartzon; és más valaki végye annak hasznát. 3. *Mós.* 19: 23.

7. És kitsoda olly férjfiú, a' ki feleséget jegyzett ő magának, és azt haza nem vitte: menjen el és térjen meg házához, hogy valami módon meg ne haljon a' viadalban, és más valaki végye azt el. *R.* 24: 5.

8. Ennekfelette a' népnek elötte járói szólljanak a' népnek, és ezt mondják: kitsoda olly férjfiú, a' ki félelmes és gyenge szívű vólna? menjen el és térjen meg házához, hogy az ő attyafiainak szívek úgy meg ne olvadjon mint az ő szíve. *Bír.* 7: 3.

9. És minekutánna a' népnek elötte járói véget vetnek a' népnek való szóllásban, az után a' seregnek fejedelmit állassák a' nép' eleibe.

IV. 10. Mikor valamelly város alá menéndesz hogy azt megvégyed; elöször békeséggel kínáljad azt.

11. Hogyha békeséggel felel tenéked, és az egész nép, melly vagyon a' városban, megnyitja tenéked a' kaput, adó fizetők légyenek, és szolgáljanak tenéked.

12. Hà pedig békeséget nem szerez te véled, hanem viadalt tart véled, és környül vejénded azt:

13. És adándja a' te Urad Istened azt a' te kezedbe, akkor minden férjfiat vágj le abban a' városban.

14. Tsak az aszszonyokat és a' kitsinykéket, és az oktalan állatokat, és valami lejénd a' városban, minden jószágát magadnak prédáljad: és megegyed a' te ellenségidnek ragadományit, a' mellyeket a' te kezedbe adánd a' te Urad Istened.

15. Így tselekedjél minden városokkal, a' mellyek tőled meszsze lésznek, a' mellyek nem e' népeknek városi közzül valók.

16. Tsak e' népnek városiban, a' melyeket a' te Urad Istened ád tenéked örökségül, ne hagyj élni tsak egy lelket is. 4. *Mós.* 33: 52. *R.* 7: 1. *és* 2.

17. Hanem mindenestül fogva elveszessed öket, a' Kittéust, Emorréust, Kananéust, és a' Perizéust, Hivéust és Jebuséust, amiképen megparántsolta tenéked a' te Urad Istened:

18. Ne tanítsanak titeket tselekedni mind az útálatosságok szerént, mellyeket ők tselekesznek az ő isteneknek, hogy vétkezzetek a' ti Uratok Istentek ellen.

V. 19. Mikor valamelly város alatt hoszszú ideig fekszel hadakozván az ellen, hogy megvegyed azt, ne veszesd el annak élö fáit, fejszével azokat levágván; mert azoknak gyümöltséböl fogsz élni: annakokáért azokat le ne vágjad; mert vallyon ember-é a' mezönek élöfája, hogy bémenjen te elötted az erösségbe?

20. De mindazáltal a' melly fákat esmerendesz, hogy nem gyümölts termök, elveszessed és kivágjad; és épits erösséget ellene annak a' városnak, a' melly te ellened hadakozik, mind addig míg megveszed azt.

XXI. RÉSZ.

Megmondja Móses az Izráelitáknak, mimódon tisztítsák meg magokat az ártatlan vérnek kiontásából, mikor az ő városoknak határán holt ember találtatik, és nem tudhatják, ki ölte azt meg. Az után megmondja minémű rendtartással végye el valaki magának a' rab aszszonyt kit megszeretett. Harmadszor az első szülötteknek méltóságokról szóll. Negyedszer az engedetlen fiaknak büntetésekről. Utólszor a' fára felakasztatott ember' testének levételéről.

Mikor találtatik valamelly embernek holt teste azon a' földön, mellyet ád tenéked a' te Urad Istened, hogy azt örökségül bírjad, melly *holt test* a' földön fekszik; és nem tudhatják ki ölte vólna azt meg.

2. Akkor a' te véneid és a' te bíráid menjenek ki, és mérjék meg a' földet a' városokig, mellyek vagynak a' megöletett embernek holt testének környülötte.

3. És annak a' városnak vénei, a' melly közelebb lészen a' megöletett embernek testéhez, végyenek egy üszö tinót a' barom nyájból, mellyen semmi dolgot nem tettek, és a' melly nem vólt még járomban.

4. És annak a' városnak vénei vigyék az üszö tinót valami kietlen völgyre, mellyet soha nem szántottak se nem vetettek; és vágják el a' nyakát az üszö tinónak a' völgyben.

5. És oda járúlván a' papok a' Lévi' fiai, (mert öket választotta a' te Urad Istened, hogy szolgáljanak ő néki, és hogy áldják a' népet az Úrnak nevében: és a' kiknek beszédek szerént ítéltetik meg minden per és minden sérelem).

6. És mindnyájan annak a' városnak vénei, a' kik közelebb lésznek a' megöletett embernek holt testéhez, mossák meg kezeket a' megöletett üszö felett a' völgyben.

7. És vallást tégyenek és ezt mondják: a' mi kezeink nem ontották ki ezt a' vért, sem a' mi szemeink nem látták.

8. Légy kegyelmes a' te népednek az Izráelnek, mellyet megszabadítottál Uram, és ne tulajdonítsad az ártatlan vért az Izráelnek a' te népednek: és nem tulajdoníttatik nékik az ártatlan vérnek kiontása.

9. Te annakokáért az ártatlan vérnek kiontásában bűnös nem lészesz, ha azt tselekedénded, a' mi az Úr elött kedves.

II. 10. Mikoron hadba menéndesz a' te ellenségid ellen: és adándja a' te Urad Istened öket a' te kezedbe, és azok közzül rabokat vijéndesz.

11. Látándasz pedig azok között szép ábrázatú aszszonyt; és megszereténded azt, és vejénded magadnak feleségül:

12. Vidd bé azt a' te házadba, és nyírje meg az ő fejét, és körmeit metélje el.

13. És az ő fogságának ruháját vesse le róla, és megmaradjon a' te házadban, és sirassa az ő attyát, annyát, egész hónapig, és annakutánna menj bé hozzája, és ő lészen tenéked feleséged.

14. Hogyha nem tetszéndik az tenéked, botsásd el ötet az ő kívánsága szerént, és semmiképen ötet pénzen el ne adjad: se ne kereskedjél véle, mivelhogy megrontottad ötet.

15. Mikor valakinek két felesége lejénd, az egygyik szerelmes, a' másik gyülölséges, (a) és szüléndnek ö néki a' szerelmes és a' gyülölséges felesége fiakat: és a' gyülölségesnek fia lejénd az első szülött.

(a) Gyülölséges az az, a' ki eránt kissebb szeretettel viseltetik.

16. Az napon a' mellyen az ő fiait örökössé tészi az ő jószágában: nem adhatja az ő első szülöttének igazságát a' szerelmes feleségének fiának, míg az ő gyülölséges feleségétől való elsö szülötte él:

17. Hanem az ő gyülölséges feleségének fiát esmérje elsö szülöttnek, és minden jószágából két részt adjon annak; mert az ő erösségének az a' kezdeti, az elsö szülöttségnek méltósága azé. 1. *Krón.* 5: 1. 1. *Mós.* 49: 3.

III. 18. Mikor valakinek gonosz erköltsü, és engedetlen fia lejénd, a' ki az ő attya' és annya' szavának nem enged, és megdorgálándják ötet, és nem engedénd nékiek:

19. Akkor megfogván azt az ő attya és az ő annya, vigyék ötet a' városnak véneihez, és az ő lakóhelyének kapujába;

20. És annak a' város' véneinek ezt mondják: e' mi fiunk gonosz erköltsü és ellenünk rúgódozó, nem engedelmes a' mi szónknak, tobzódó és részeges:

21. Akkor annak a' városnak minden lakosi kövekkel megkövezzék azt, és meghaljon, és illyen módon kitisztítsad a' gonoszt te közzüled, hogy az egész Izráelnek népe meghallja, és megréműljön.

IV. 22. Mikor valakiben halálra való bün találtatik, és megölettetik az; ha felakasztatod azt fára:

23. Ne maradjon éjjel az ő holt teste a' fán; hanem szorgalmatoson eltemessed ötet azon napon: mert az Istennek elötte átkozott a' ki fán függ, és meg ne fertéztessed azt a' földet, mellyet a' te Urad Istened ád tenéked örökségül. *Gal.* 3: 13.

XXII. RÉSZ.

Elöször Móses törvényt rendel az atyafiaknak eltévelyedett marhájoknak haza viteléről, az után hogy se a' férjfiú aszszonyi ruhába, se az aszszony férjfiúi ruhába ne öltözzék. Harmadszor hogy külömbözö állatok egybe ne egygyesüljenek. Negyedszer arról, a' ki az ő feleségét vádolja tisztátalansággal. Utólszor a' paráznáknak, és a' megrontatott szüzeknek büntetésekről.

HA látándod a' te atyádfiának ökrét avagy juhát tévelyegni, ne menj el azok mellöl: hanem haza vigyed azokat a' te atyádfiának. 2. *Mós.* 23: 4.

2. Hogyha pedig közel nintsen te hozzád a' te atyádfia, vagy nem esméred ötet: hajtsad a' barmokat a' te házadhoz, és légyenek a' te házadnál, míglen megkeresse a' te atyádfia azokat, és akkor add meg azokat néki.

3. És ekképen tselekedjél szamarának is, azonképen ruhájával is; és így tselekedjél a' te atyádfiának minden elveszett marhájával a' melly elveszett vólna ő töle, és megtaláltad vólna azt, el ne titkoljad azokat.

4. Ha látándod a' te atyádfiának vagy szamarát, vagy ökrét az úton eldülve fekünni, el ne menj mellölök, hanem véle egyetemben emeld fel azokat.

II. 5. Az aszszony ne viselje a' férjfiú' ruháját, se a' férjfiú ne öltözzék aszszony ember ruhájába; mert a' te Uradnak Istenednek elötte útálatos valaki azt miveli.

III. 6. Mikor madárnak fészkére találkozol az úton akár minémü fán vagy földön, mellyben vagynak madár' fiak, vagy madár' tojások, és az ő annya üléndaz ő fiain, vagy az ő tojásin; ne végyed el az annyát mind fiaival egyben:

7. Hanem botsásd el az annyát, és a' fiait vedd el; hogy jól légyen tenéked dolgod, és napjaidat meghoszszabbítsad.

IV. 8. Mikor új házat épitesz, a' te házadnak padlásán köröskörnyül könyöklöt tsinálj, hogy meg ne fertéztessed vérrel a' te házadat, ha valaki onnét leeséndik.

V. 9. Ne vess a' te szölöd közzé külömb külömb féle magot, hogy valami módon meg ne fertéztessék az elvetett magnak termése, és a' szölönek gyümöltse. 3. *Mós.* 19: 19.

10. Ne szánts ökrön és szamáron egygyütt.

11. Ne öltözzél külömb kölömbféle állatból tsinált öltözetbe, mint gyapjuból és lenből tsinált ruhába.

VI. 12. A' te ruhádnak négy szegeletin a' mellyel lepedzel tsinálj salangokat. (a) 4. *Mós.* 13: 38. *Mát.* 23: 5.

(a) Vagy perémeket, vagy függö kötelkéket.

VII. 13. Mikor valaki feleséget vejénd, és meggyülöléndi azt minekutánna véle egygyesült.

14. És szidalomra való alkalmatosságot adánd, és gonosz hírbe névbe keveri azt, és ezt mondja: e' feleséget vettem magamnak, és hozzá bémenvén nem találtam ö benne szüzességet:

15. Akkor végye azt a' leánynak attya és annya, és vigyék a' leány' szüzességének jeleit a' városnak vénei' eleibe a' városnak kapujába.

16. És a' leánynak attya mondja ezt a' véneknek: az én leányomat adtam feleségül e' férjfiúnak, és gyülöli ötet.

17. És ímé ő rágalmazásra való alkalmatosságot adott, ezt mondván: nem találtam a' te leányodban szüzességet, és imhol vagynak az én leányomnak szüzeségének jelei, és terítsék ki a' ruhát a' városnak vénei elött.

18. Akkor a' városnak vénei fogják meg azt a' férjfiat, és ostorozzák meg ötet:

19. És bírságolják meg száz siklussal, mellyeket adjanak a' leány' attyának; mert gonosz hírbe névbe keverte az Izráelbéli szüzet, és légyen annak felesége, kit el nem hagyhat tellyes életében.

VIII. 20. Hogyha pedig igaz lejénd a' vádolás; és nem találtatik szüzeség a' leányban.

21. Akkor vigyék ki a' leányt az ő attya' házának eleibe, és annak a' városnak lakosi kövekkel kövezzék meg azt, és meghaljon; mert gonoszságot tselekedett Izráelben, paráználkodván az ő attya' házánál: és illyen módon tisztítsd ki közzüled a' gonoszságot.

IX. 22. Mikor valaki találtatik olly aszszonynyal a' kinek férje vagyon, akkor mind ketten azok is meghaljanak, a' férjfiú, ki közösült az aszszonnyal, és az aszszony is; és ekképen kitisztítsad a' gonoszt Izráelből. 3. *Mós.* 20: 10.

X. 23. Mikor a' leányzó férjfiúval vagyon jegyben, és találándja valaki azt a' városban, és közösül véle:

24. Mind a' kettőt a' városnak kapuja' eleibe kivigyétek, és kövekkel megkövezzétek öket, és meghaljanak; a' leányzót azért, hogy nem kiáltott abban a' városban, és a' férjfiat azért, hogy megrontotta az ő felebarátjának feleségét: és akképen kitisztítsad a' gonoszt közzüled.

XI. 25. De hogyha a' férjfiú találándja a' jegyben való leányzót mezőben, és megragadván ötet a' férjfiú, közösül véle, tsak ő maga a' férjfiú haljon meg a' ki közösült azzal.

26. A' leányzót pedig meg ne öljed, mivelhogy annak nintsen halálos bűne; mert amint támad valaki felebarátjára és azt megöli, azonképen lett e' dolog:

27. Mert a' mezőben találta ötet: kiáltott a' jegyben való leányzó, és jelen nem vólt, a' ki ötet megoltalmazta vólna.

XII. 28. Mikor valaki leányzóra találkozik a' ki jegyben nintsen, és megragadván, közösül véle, és megfogattatnak:

29. Akkor a' férjfiú a' ki közösült azzal, a' leányzó' attyának adjon ötven siklust: és légyen a' leányzó nékie felesége; annakokáért mivelhogy megrontotta azt, nem hagyhatja azt el tellyes életében.

XIII. 30. Ne végye senki az ő attyának feleségét, és fel ne fedezze az ő attyának szeméremének fedezőjét.

XXIII. RÉSZ.

Megmondja Móses elöször, minémű embereket nem kell befogadni az Izráelnek társaságába. Másodszor mimódon kell magokat viselni mikor az ellenség ellen táborba szállanak. Harmadszor az idegenek közzül elszökött szolgának rendel törvényt. Negyedszer megtiltja a' paráznaságot, és az uzsorásságot. Utólszor inti az Izráelitákat, hogy a' mit Istennek fogadásból ígérnek, azt megadják.

A' kinek szemérem teste megtörettetett, vagy elmetszetett, ne számláltassék az Úrnak gyülekezetibe: (a)

(a) Ne menjen bé az Úrnak gyülekezetibe, az az, Polgári jussal az Izráel' népe között ne bírjon.

2. A' fattyú ne menjen bé az Úrnak gyülekezetibe: még tized' izig is ne menjen bé az Úrnak gyülekezetibe.

3. Az Ammoniták és Moábiták ne menjenek bé az Úrnak gyülekezetibe; még tized' ízig is ne menjenek bé az Úrnak gyülekezetibe, soha örökké. *Nehem.* 13: 1.

4. Annakokáért mert nem jövének ti előtökbe kenyérrel és vízzel az útra, minekutánna jöttetek Égyiptomból; és mivelhogy pénzzel bérlette ellened Bálámot a' Beör' fiát, Mésopotámiabéli Pethorból valót, hogy megátkozna tégedet: 4. *Mós.* 22: 5.

5. De a' te Urad Istened nem akarta meghallgatni Bálámot, és fordította a' te Urad Istened az átkot tenéked áldásodra, mivelhogy szeretne tégedet a' te Urad Istened.

6. Ne keressed az ő vélek való szövetséget, és az ő javokat, soha életednek minden idejében.

7. Ne útáljad az Édoméust, mert te atyádfia: ne útáljad az Égyiptombélit, mert jövevény vóltál az ő földében.

8. Az ollyan fiak, a' kik születtetnek nékiek, harmad' nemzetségben bémehetnek az Úrnak gyülekezetibe.

II. 9. Mikor táborba szállasz a' te ellenséged ellen, megőrizzed magadat minden gonosztól.

10. Ha valaki vólna te közötted, a' ki tiszta nem vólna álmában rajta esett dologért, kimenjen a' táboron kívül, és abba bé ne menjen.

11. És mikor eljö az estve, mossa meg magát vízzel: és mikor a' nap elnyugszik, menjen bé a' táborba.

12. És a' táboron kívül valami helyed légyen tenéked, és oda kimenj szükség tenni.

13. És légyen tenéked ásótskád a' te fegyvered mellett, és mikor le akarsz ülni, azzal ássa vermet, és felkelvén befedjed a' mi tőled elment.

14. Mert a' te Urad Istened jár a' te táborodban, hogy megszabadítson tégedet, és ellenségedet adja kezedbe, légyen azért a' te táborod tiszta: és ne lásson ti köztetek valami rútságot, és el ne fordúljon te tőled.

III. 15. Ne adjad kezébe a' szolgát az ő urának, a' ki az ő urától te hozzád szaladott.

16. Te veled lakjék te közötted, azon a' helyen, mellyet választánd a' te városid közzül egygyikben, valahol ő néki tetszéndik; meg ne nyomorítsad azt hatalommal.

IV. 17. Ne légyen parázna az Izráel' leányi közzül: se pedig ne légyen parázna férjfiú az Izráel' fiai közzül.

18. Ne vigyed a' paráznának jutalmát, és az ebnek árrat a' te Uradnak Istenednek házába akárminémű fogadásért: mert mind a' kettőt a' te Urad Istened útálja.

V. 19. A' te atyádfiának uzsorára ne adj: pénznek, eleségnek, és egyébb akárminémű marhának uzsorájára, a' melly uzsorára szokott adatni. 2. *Mós.* 22: 25. 3. *Mós.* 25: 35. *Neh.* 5: 2. *Luk.* 6: 34. *és* 35.

20. Az idegennek adj uzsorára, de a' te atyádfiának uzsorára ne adj: hogy megáldjon tégedet a' te Urad Istened, mindenekben valamire kinyújtándod a' te kezedet azon a' földön, a' mellyre bémégy, hogy azt örökségül bírjad.

VI. 21. Mikor fogadásból ígérsz valamit a' te Uradnak Istenednek, ne halaszszad azt megadni: mert megkeresi a' te Urad Istened azt te rajtad, és bűnül tulajdoníttatik ez tenéked. 4. *Mós.* 30: 2.

22. Ha pedig fogadást nem tejéndesz, nem lész bűnös.

23. De a' mi származik a' te ajakidból megtellyesítsed; és úgy tselekedjél amiképen fogadtad a' te szabad akaratodból a' te Uradnak Istenednek, minekutánna a' te száddal ígéretet tettél.

VII. 24. Mikor bémenéndesz a' te felebarátodnak szőlejébe, egyél abban eleget a' te kívánságod szerént: de valami edényedbe azt ne rakjad.

25. Mikor bémenéndesz a' te felebarátodnak gabonája közzé, kezeddel szaggass gabona fejeket: de sarlóval fel ne arass a' te felebarátodnak gabonájában. *Mát.* 22: 1.

XXIV. RÉSZ.

Móses e' Részben törvényeket rendel. Elöször arról, hogy a' melly feleséget a' férjfiú elbotsátott, ha az annakutánna máshoz megy, és a' férje meghalván, az elsö férjfiú nem veheti azt el ismét feleségül. Másodszor az új házasnak szabadságáról. Harmadszor, hogy az em-

ber' életének táplálására való marháját, zálogba nem kell elvenni. Az után az ember lopóról. A' béres' jutalmának megfizetéséről, és hogy az ártatlant a' bűnösért meg nem ölhetik. Utólszor a' szegény bűnösökkel való jó tételről, és azoknak táplálásokról.

HOGYHA valamelly férjfiú feleséget vévén ő magának, közösül ő véle; történjék pedig, hogy ne légyen kedves néki az aszszony, mivelhogy találna vólna benne valami rútságot: adjon annak elválásról való bizonyság levelet, és azt annak kezébe adván, botsássa el őtet az ő házától; *Mát.* 5: 31. *és* 19: 7. *Márk.* 10: 4.

2. Ki kimenvén az ő házából, ha elmenvén más férjfiúhoz menénd feleségül:

3. És az is az utólsó férjfiú meggyűlöli ötet, és ád néki elválásról való bizonyság levelet, és adván azt az ő kezébe, kiűzi ötet az ő házából; vagy ha meghal az a' második férjfiú, a' ki vette vólt azt magának feleségül.

4. Az első férje, a' ki kiűzte vólt azt, másodszor ismét el nem veheti azt, hogy ő felesége légyen, minekutánna megfertéztetett; mert útálatosság az Úr előtt, és meg ne fertéztesd a' földet, mellyet a' te Urad Istened ád tenéked örökségül.

II. 5. Mikor valaki újonnan hozándja feleségét, hadba ki ne menjen, és semmi közönséges terhet reá ne vessenek; egy esztendeig szabados légyen az ő házában, és vigadjon az ő elvett feleségével. *R.* 20: 7.

III. 6. Zálogba senki ne végye a' malomnak alsó és felső követ; mert annak életét venné el zálogba.

IV. 7. Hogyha megkapattatik valaki, a' ki embert lopott vólna az ő attyafiai közzül, az Izráel' fiai közzül, és kereskedik véle, vagy eladándja azt: meghaljon az a' lopó, és kitisztítsad a' gonoszt te közzüled. 2. *Mós.* 21: 16.

V. 8. A' bélpoklosságnak tsapásában meglássad, hogy szorgalmatosan megőrizzed, és mindenestül megtartsad, a' mire titeket tanítanak a' Lévi' nemzetségéből való papok, amiképen megparantsoltam nékiek, akképen tselekedjetek. 3. *Mós.* 13: 2.

9. Emlékezzél meg arról, mit tselekedett a' te Urad Istened Máriával az úton, minekutánna kijöttetek Égyiptomból. 4. *Mós.* 12: 10.

VI. 10. Mikor költsönt adsz a' te felebarátodnak, ne menj bé az ő házába, hogy néki zálogát végyed.

11. Kívül állj, és az ember, a' kinek a' költsönt adtad, ő maga vigye ki te hozzád a' zálogot.

12. Hogyha az ember szegény lejénd, ne maradjon éjjelre annak záloga.

13. Hanem megadjad néki azt a' zálogot, mikoron a' nap elnyugoszik, hogy aludjék az ő ruhájában, hogy jót mondjon tenéked; és tenéked lészen ez igazság a' te Urad Istened előtt. 2. *Mós.* 22: 26.

VII. 14. A' szegény és szűkölködő béreseden erő hatalmat ne tégy, se a' te atyádfiai közzül valókon; se pedig a' te jövevényiden, a' kik vagynak a' te földedben, a' te kapuid között. 3. *Mós.* 19: 13. *Jak.* 5: 4.

15. Hanem azon napon megadjad néki az ő jutalmát, a' nap el se nyúgodjék azon; mert ő szegény, és azzal táplálja az ő életét; ne kiáltson te ellened az Úrra, és találtassék te benned bűn.

VIII. 16. Meg ne ölettessenek az atyák a' fiakért, sem a' fiak az atyákért; hanem kiki az ő bűnéért haljon meg. 2. *Kir.* 14: 2. 2. *Krón.* 25: 4. *Jer.* 31: 30. *Ezék.* 18: 20.

IX. 17. Ne fordítsd el a' jövevénynek és az árvának igazságát, se az özvegynek ruháját ne végyed zálogba; 2. *Mós.* 22: 21. 22. *Példa.* 22: 22. *Ésa.* 1: 23. *Jer.* 5: 28. *és* 22: 3. *Ezék.* 22: 29. *Zak.* 7: 10.

18. Hanem megemlékezzél róla, hogy rab vóltál Égyiptomban, és megszabadított tégedet a' te Urad Istened onnét: annakokáért parantsolom, hogy ezt tselekedjed.

19. Mikor elvégezed a' te aratásodat a' te meződben, és elfelejtesz valami kévét a' mezőben, meg ne térj annak felvételéről: a' jövevénynek, az árvának, és az özvegynek engedjed: hogy megáldjon tégedet a' te Urad Istened a' te kezeidnek minden munkáiban. 3. *Mós.* 19: 9. *és* 23: 22.

20. Mikor megrázod a' te olajfáidat, másodszor meg ne rázzad az ágakat a' mellyeket immár elhagytál: a' jövevényé, árváé, és özvegyé légyen.

21. Mikor szőlődet megszeded, a' melly gerézdeket te utánnad elhagysz, meg ne szedjed: a' jövevényé, árváé, és az özvegyé légyen.

22. És megemlékezzél róla, hogy rab vóltál Égyiptomnak földében: annakokáért parantsolom tenéked, hogy ezt tselekedjed.

XXV. RÉSZ.

Törvényt rendel Móses a' bűnös embernek ostorozásáról; és hogy a' megholt attyafiának feleséget elvegye annak attyafia, hogy ez annak magot támaszszon. Az után az aszszonyról, ki a' tisztességről és szemérmességről elfelejtkezik. Az igaz mértékről. Utólszor parantsolatot ád az Amalékitáknak eltöröltetésekről.

HA viszszavonás lejénd valakik között, és törvénybe mennek, és őket megítéléndik; és az igazat megszabadítándják, a' hamisat pedig kárhoztatándják.

2. Hogyha a' hamis vereséget érdemel, a' bíró vonassa le azt, és verettesse meg ő maga előtt az ő hamissága szerént, szám szerént való tsapással.

3. Negyvent üttessen rajta, többet ne; hogy ne talám ha sok tsapásokat üttet rajta, alávalóvá tétessék a' te atyádfia te előtted. 2. *Kor.* 11: 24.

II. 4. Ne kössék fel száját a' gabona nyomtató ökörnek. 1. *Kor.* 9: 9. 1. *Tim.* 5: 18.

III. 5. Ha az atyafiak egygyütt laknak, és meghal egygyik ő közzülök, és annak fiai nem lejénd; a' megholtnak felesége ne menjen házasságra idegen férjfiúhoz: hanem a' megholtnak rokonsága menjen bé hozzája, és végye el ötet feleségül magának, és sógorságot szerezzen véle. *Mát.* 22: 24. *Márk.* 12: 19. *Luk.* 20: 28.

6. És az ő első szülöttét az ő megholt attyafiának nevére nevezze, hogy annak neve el ne töröltessék az Izráel' népe közzül.

7. Hogyha az a' férjfiú nem akarná elvenni az ő ángyát, menjen el az aszszony a' vénekhez, és azt mondja: nem akar az én megholt férjemnek attyafia magot támasztani az ő attyafiának Izráelben, nem akar én velem szerezni sógorságot. *Ruth.* 4: 7.

8. Akkor hívassák azt a' városnak vénei, és minekutánna megintették, de ugyan nem akarja azt elvenni: (a)

(a) Lásd *Ruth.* 4.

9. Járúljon annakutánna az aszszony ahoz a'

véneknek szemeik előtt, és vonja le saruját annak a' lábáról, pökjék annak ortzájára, és szólljon ezt mondván: így kell tselekedni azzal a' férjfiúval, a' ki nem akarja az ő attyafia' házát építeni.

10. És hívattassék annak házanépe az Izráelben, saruja mególdozott házanépének. (b)

(b) Vagy mezítlábos házanépének, melly nevezet kétség nélkül tsúfos nevezet vólt Móses' idejében.

IV. 11. Ha két férjfiú egybe vesz, és egyikeknek a' felesége oda járúlánd, hogy megszabadítsa az ő férjét attól a' ki őtet veri, és kinyújtván kezét, megfogja annak szemérem testét:

12. Akkor elvágják annak kezét, ne kedvezzen a' te szemed ő néki.

V. 13. Ne légyen tenéked a' te zsákodban két féle mértéked, nagy és kitsiny.

14. Ne légyen tenéked a' te házadban kétféle köblöd, nagy és kitsiny.

15. Tellyes és igaz mértéked légyen tenéked, tellyes és igaz köblöd légyen tenéked; hogy meghoszszabbítsad a' te napjaidat azon a' földön, mellyet a' te Urad Istened ád tenéked;

16. Mert a' te Uradnak Istenednek előtte útálatosság valaki ezeket miveli, és minden valaki a' hamisságot tselekeszi. *Péld.* 11: 1.

VI. 17. Megemlékezzél arról, a' mit tselekedett te rajtad az Amalék az útban, mikor Égyiptomból kijöttetek: 2. *Mós.* 17: 8.

18. Hogy elődbe ment az útban, és a' seregnek utólsó részét megverte, tudniillik az erőtleneket, kik valának te utánnad, mikor te elepedtél és elfáradtál vólna: és nem félte az Istent.

19. Annakokáért mikor ád tenéked nyúgodalmat a' te Urad Istened minden te ellenségidtől köröskörnyúl azon a' földön, mellyet ád tenéked a' te Urad Istened örökségül, hogy bírjad azt, eltöröljed az Amaléknak emlékezetét az ég alól; el ne felejtsed azt.

XXVI. RÉSZ.

Elöszámlálja Móses a' gyümöltsöknek első 'sengéjek felöl, és a' dézmák felöl való törvényt, és megtanítja a' népet, minémű hálaadó imádsággal éljenek, mikor azokat felviszik az Istennek. Utólszor szóll az Istennek a' neppel, és a' népnek Istennel való szövetségének állapotjáról, és hasznáról.

MIKOR pedig bémégy a' földre, mellyet a' te Urad Istened ád tenéked örökségül, és bírni fogod azt, és lakándol abban.

2. Akkor a' földnek minden gyümöltsének első 'sengéjéből végy, mellyet vígy a' te földedből, mellyet a' te Urad Istened ád tenéked, és tégyed kosaradba, és menj el oda a' helyre, mellyet a' te Urad Istened választánd, hogy az ő neve ott lakozzék. 2. *Mós.* 23: 19. *és* 34. 25. 3. *Mós.* 2: 14. *és* 23: 10. 4. *Mós.* 15: 17.

3. És menj a' paphoz, ki lejénd abban az időben, és mondjad néki: vallást tészek ma a' te Uradnak Istenednek előtte, hogy béjöttem a' földre, mellyet esküvéssel fogadott vala az Úr a' mi atyáinknak, hogy jövendőben minékünk adná azt.

4. És a' pap végye el a' kosárt a' te kezedből, és tégye azt a' te Uradnak Istenednek óltára' eleibe;

5. És szóllj, és mondjad a' te Uradnak Istenednek előtte: (a) ám a' mi atyánk Mésopotámiában szegény vala, a' ki Égyiptomba ment vólt alá, és jövevény vólt ott kevés férjfiakkal, és nevekedett ott, nagy, erős, és sok néppé. 1. *Mós.* 46: 1.

(a) Jákóbról szóll, ki Lábánnál Mésopotámiában szegény vólt, annyira, hogy kénszeríttetnék szolgálni. Az után a' szükség miatt Égyiptomba bujdosott hetvened' magával. Mellyről azért akarja Móses, hogy vallást tégyenek, hogy megesmérjék azt, hogy a' Kananán' földét örökségül vették Isten' kegyelméből, nem az ő erejek által.

6. Boszszúsággal illetének pedig minket az Égyiptombéliek, és megnyomorgatának minket, és vetének reánk kemény szolgálatot:

7. Annakokáért kiáltánk a' mi atyáinknak Urokhoz Istenekhez, és meghallgatta az Úr a' mi szónkat, és megtekintette a' mi nyomorúságinkat, a' mi rabságunkat, és romlott vóltunkat; 2. *Mós.* 2: 25.

8. És kihozott minket az Úr Égyiptomból erős kézzel, kinyújtott karral, nagy rettenetességgel, jegyekkel, és tsudákkal;

9. És béhozott minket e' helyre, és adta minékünk ezt a' földet, téjjel és mézzel folyó földet:

10. Mostan annakokáért ímé elhoztam a' föld' gyümöltsének első zsengéjét, mellyet adtál énnékem Uram. És hagyjad azt a' te Urad Istened előtt, és imádkozzál a' te Uradnak Istenednek előtte.

11. És örvendezz minden jóban, mellyet adánd tenéked a' te Urad Istened, és a' te házadnépének, te és a' Lévita, és a' jövevény, ki te közötted vagyon.

II. 12. Minekutánna megadándod minden te gyümöltsöd' tizedének tizedét harmadik esztendőben a' tizednek esztendején, és adándod a' Lévitáknak, a' jövevénynek, árvának, és özvegynek, és lejéndenek a' te kapuid között, és megelégesznek: 3. *Mós.* 27: 30. 4. *Mós.* 18: 24.

13. Akkor a' te Urad Istened előtt ezt mondjad: ki adtam az Istennek szenteltetett dézmát házamból, és adtam azt a' Lévitáknak, a' jövevényeknek, az árvának, és az özvegynek, minden te parantsolatod szerént, mellyet te parantsoltál énnékem; nem hagytam el a' te parantsolatidban egygyet is, sem el nem felejtettem. *R.* 14: 25.

14. Nem ettem meg abban az én szükségemben, és nem költöttem el abban semmit valami köz dologra, nem adtam abból semmit halottnak temetésére; engedtem az én Uramnak Istenemnek beszédének, mind a' szerént tselekedtem, amint parantsolta énnékem.

15. Tekints alá a' te szentségednek lakó helyéből a' mennyekből, és áld meg az Izráelt a' te népedet, és a' földet mellyet ádtál minékünk, miképen megesküdtél a' mi atyáinknak, a' téjjel és mézzel folyó földet.

III. 16. E' mái napon a' te Urad Istened parantsolja tenéked, hogy e' parantsolatok és törvények szerént tselekedjél; megőrizzed annakokáért, és a' szerént tselekedjél, tellyes szívedből és tellyes lelkedből.

17. (b) Azt kívánád, hogy az Isten kötelezné magát tenéked e' mái napon, hogy légyen tenéked Istened, az ő útaiban járván, és az ő rendelésit, parantsolatit, törvényit megtartván, és az ő szavának engedvén. *R.* 7: 6. *és* 14: 2.

(b) Némellyek így fordítják: az Urat felmagasztaltad ma, mivelhogy tenéked Istened; azért az Úr is felmagasztalt

is felmagasztalt tégedet, mivelhogy ő néki kiváltképen való népe vagy.

18. Az Úr is azért azt kívánja, hogy kötelezned magadat néki e' mái napon, hogy lészesz ő néki kiváltképen való népe, miképen szóllott tenéked, és hogy megörizzed minden ő parantsolatit:

19. Hogy tégyen tégedet minden népeknél feljebb valóvá, a' mellyeket teremtett, dítséretthel, névvel, ditsőséggel; hogy a' te Uradnak Istenednek légy szent népe, miképen megmondotta. *R.* 4: 7.

XXVII. RÉSZ.

Móses megparantsolja a' népnek, hogy mikor a' Jordán' vizén általmennek, oszlopokat emeljenek fel, és azokra felírják az Istennek parantsolatit. És hogy a' Léviták az Ébál' hegyéről nagy fel szóval átkokat kiáltsanak azok ellen, kik az Isten' törvényét meg nem tartják, és a' nép mind azokra Ámént mondjon.

ÉS parantsolá Móses, és az Izráelnek vénei a' népnek, mondván: megörizzed mind e' parantsolatot, mellyet én parantsolok ma tenéked.

2. És a' melly napon általmenéndesz a' Jordán' vizén, hogy menjetek a' földre, mellyet a' te Urad Istened ád tenéked, nagy köveket állass fel, és azokat meszeld bé;

3. És írd fel azokra a' törvénynek minden ígéit mikor általmenéndesz, hogy bémenj a' földre, mellyet a' te Urad Istened ád tenéked, a' téjjel mézzel folyó földre, miképen szóllott tenéked a' te atyáidnak Urok Istenek.

4. Azt mondom azért, hogy mikor általmentek a' Jordánon, felállassátok azokat a' köveket, mellyeket én e' mái napon parantsolok tinéktek az Ébál' hegyén, és azokat bémeszeljétek.

5. Ugyan ott épits a' te Uradnak Istenednek óltárt kőből, ne faragd meg vassal a' köveket. 2. *Mós.* 20: 26. *Jós.* 8: 31.

6. Ép kövekből építsed a' te Uradnak Istenednek óltárát, és áldozzál azon tűzzel megemésztő áldozatot a' te Uradnak Istenednek.

7. És áldozzál hálaadó áldozattal, és egyél ott, és vígadozz a' te Uradnak Istenednek előtte.

8. Annakokáért e' törvénynek minden ígéit írjad a' kövekre, nyilván, és világos betűkkel.

9. És szólla Móses, és a' Lévi' nemzetéből való papok az egész Izráelnek, mondván: figyelmezzél reája, és hallgasd Izráel; e' mái napon lettél a' te Uradnak Istenednek népévé.

10. Hallgasd azért a' te Uradnak Istenednek szavát, és tselekedjél az ő parantsolati és rendelési szerént, a' mellyeket én parantsolok ma tenéked.

11. És parantsola Móses azon napon a' népnek, mondván:

12. Ezek álljanak a' népnek megáldására a' Garizim' hegyén, mikor általmenéndetek a' Jordánon; Simeon, Lévi, Júda, Isakár, Jósef, és Bénjámin:

13. Ezek álljanak pedig az átkozásra az Ébál' hegyén: Rúben, Gád, Áser, Zebulon, Dán, Naftali.

14. Szólljanak pedig a' Léviták, és ezt mondják az egész Izráel' népének felszóval:

15. Átkozott a' férjfiú, a' ki tsinál faragott és öntött képet, az Úr előtt való útálatosságot, az áts mester' kezének munkáját, és helyhezteti azt rejtekbe; és mind a' sokaság feleljen, és mondják: Ámen!

16. Átkozott valaki megszidalmazza az ő attyát annyát; és az egész sokaság mondja: Ámen!

17. Átkozott, valaki az ő felebarátjának határát elfordítja; és mondja mind az egész sokaság: Ámen!

18. Átkozott valaki tévelygésre viszi a' vakot az úton; és mondja mind az egész sokaság: Ámen!

19. Átkozott valaki elfordítja a' jövevénynek, árvának, és özvegynek törvényét; és mondja az egész sokaság: Ámen!

20. Átkozott valaki az ő attya' feleségével közösül, mert kinyilatkoztatja az ő attyának szemérmét; és mondja az egész sokaság; Ámen!

21. Átkozott a' ki közösül akárminémű oktalan állattal; és mondja mind az egész sokaság: Ámen!

22. Átkozott valaki közösül az ő húgával, az ő attyának vagy az ő anyának leányával; és mondja mind az egész sokaság: Ámen!

23. Átkozott valaki közösül napával; és mondja mind az egész sokaság: Ámen!

24. Átkozott valaki az ő felebarátját titkon megöli; és mondja mind az egész sokaság: Ámen!

25. Átkozott valaki ajándékot vészen, hogy az ártatlannak vérét kiontsa; és mondja mind az egész sokaság: Ámen!

26. Átkozott valaki bé nem tellyesíti tselekedettel a' törvénynek ígéit; és mondja mind az egész sokaság: Ámen! *Gal.* 3: 10.

XXVIII. RÉSZ.

Megmondja Móses, minemű áldásokkal áldja meg Isten azokat, kik az ő törvényének parantsolatit megtartják. Viszontag más felől megmondja, minemű büntetésekkel bünteti meg azokat, a' kik az Isten' törvényét megrontják; hogy illyen módon felindítson mindent az Isten' törvényéhez való engedelemre, és elrettentsen az engedetlenségtől.

HOGYHA szorgalmatossággal hallgatándod a' te Uradnak Istenednek szavát, hogy megörizzed és megtellyesítsed minden parantsolatit, a' mellyeket én parantsolok ma tenéked: tehát tégedet a' te Urad Istened e' földnek minden népénél feljebb valóvá tészen. 3. *Mós.* 26: 3.

2. És szállanak te reád mind ez áldások, és megkörnyékeznek tégedet, tsak hogy engedj a' te Uradnak Istenednek szavának.

3. Áldott lészesz a' városban, és áldott lészesz a' mezőben.

4. Áldott lészen a' te méhednek gyümöltse, és a' te földednek gyümöltse, és a' te barmodnak gyümöltse, a' te tehenidnek és a' te juhaidnak fajzások.

5. Áldott a' te kosarad, és a' te kenyér tartó edényed.

6. Áldott lészesz mikor bémenéndesz, és áldott lészesz mikor kimenéndesz.

7. Az Úr azt miveli, hogy a' te ellenségid, a' kik te ellened támadnak, te előtted elhúlljanak: egy úton jönek ki te reád, és hét úton futnak te előtted.

8. Parantsol az Úr tenéked áldást a' te tsűreidben, és mindenekben valamire botsátándod a' te kezedet; és megáld tégedet a' földön, mellyet a' te Urad Istened ád tenéked.

9. Az Úr választ magának szent néppé tégedet, miképen megesküdt tenéked: ha megöri-

zénded a' te Uradnak Istenednek parantsolatit, és járándasz az ő útain.

10. Akkor a' földnek minden népei megértik, hogy az Úrnak nevéről neveztetel te, és félnek te tőled.

11. És bővölködővé tészen tégedet az Úr minden jóval, a' te méhednek gyümöltsével, a' te barmodnak gyümöltsével, és a' te földednek gyümöltsével, azon a' földön, a' mellyről megesküdt az Úr a' te atyáidnak, hogy jövendőben megadja tenéked.

12. Megnyitja tenéked az Úr az ő jó kintsét az eget, hogy esőt adjon a' te földednek alkalmas időben, és megáldja a' te kezednek minden munkáját; és költsönt adsz sok népeknek, te pedig nem vészsz költsönt.

13. És tészen tégedet az Úr fővé, nem farkká, mindenkor feljebb való lészesz és nem alább való: ha engedelmes lészesz a' te Uradnak Istenednek parantsolatinak, mellyeket én parantsolok tenéked, hogy megőrizzed és azok szerént tselekedjél;

14. És ha el nem téréndesz minden ő ígéitől, mellyeket én ma parantsolok tinéktek, se jobb kézre se bal kézre, járván idegen istenek után, hogy tiszteljétek azokat.

II. 15. Viszontag, ha nem engedéndesz a' te Uradnak Istenednek beszédének, hogy megőrizzed és megtartsad minden parantsolatit és rendelésit, mellyeket én parantsolok ma tenéked; reád jönek mind ez átkok, és megkörnyékeznek tégedet. 3. *Mós.* 26: 14. *Sir.* 2: 17. *Dán.* 9: 11. 13. *Malak.* 2: 2.

16. Átkozott lészesz a' városban, és átkozott a' mezőben.

17. Átkozott lészen a' te kosarad, és a' te kenyeres edényed.

18. Átkozott lészen a' te méhednek gyümöltse, és a' te földednek gyümöltse; a' te tehenidnek és a' te juhaidnak tenyészések.

19. Átkozott lészesz mikor bémenéndesz, és átkozott mikor kiménéndesz.

20. Botsát az Úr te reád átkot, romlást, és veszedelmet, mindenben valamit kezdesz vagy tselekeszel: míg nem eltöröltetel, és gyorsasággal elveszsz a' te tselekedetidnek gonoszságáért, mellyek által elhagytál engemet.

21. Hozzád ragasztja az Úr a' döghalált, míglen kiemészt tégedet arról a' földről, mellyre te bémenéndesz, hogy örökségül bírjad azt.

22. Megver tégedet száraz betegséggel, hidegleléssel, gyúlasztó és izzasztó betegséggel, aszályjal, szárazsággal és ragyával; és mind addig kergetnek ezek tégedet, míglen elveszel.

23. És lésznek a' te egeid, mellyek vagynak a' te fejed felett, ollyanok mint az értz, és a' föld, melly te alattad vagyon, mint a' vas. 3. *Mós.* 26: 19.

24. Az Úr az eső' helyében a' te földedre ád port és hamvat: az égből száll te reád mind addig, míg tellyességgel elveszéndesz.

25. Az Úr a' te ellenséged előtt megver tégedet; egy úton mégy ki ő reája, és hét úton szaladsz ő előtte: és lészesz e' földnek minden országinak tsudájokra.

26. Lészen annakfelette a' te holt tested eledelek minden égi madaraknak, és a' földnek vadainak, és nem lészen, a' ki elűzné *azokat.*

27. Megver tégedet az Isten Égyiptomnak fekélyjével, és süllyel, varral, és viszketeggel; mellyekből meg nem gyógyíttathatol. 2. *Mós.* 9: 9.

28. Megver tégedet az Isten balgatagsággal, és vaksággal, és szívednek búsúlásával.

29. És tapogatni fogsz délben, miképen tapogat a' vak a' setétségben; és szerentsétlen lészesz a' te útaidban, és lészesz erőszak és boszszúság szenvedő minden időkben, és nem lészen megszabadító.

30. Feleséget jegyzesz magadnak, és más férjfiú hál azzal; házat építesz, és nem lakol benne; szőlőt ültetsz, és nem veszed annak hasznát.

31. A' te ökröd szemed előtt megölettetik, és nem eszel abban; a' te szamarad elragadtatik előled, és nem tér meg tehozzád; a' te barmaid a' te ellenségidnek adattatnak, és nem lészen megszabadítód.

32. A' te fiaid és a' te leányid adattatnak idegen népnek, és a' te szemeid látni fogják, és megepednek azok miatt egész napon; és nem lészen erősség a' te kezedben.

33. A' te földednek gyümöltsét, és minden munkádat megeszi olly nép, mellyet nem esmértél; és lészesz megromlott és megnyomorúttatott minden időben.

34. És álmélkodni fogsz azokon, a' mellyeket látni fognak a' te szemeid.

35. Megver tégedet az Úr gonosz kelésekkel térdeidben és kereszt tsontjaidban, el annyira, hogy meg nem gyógyíttathatol, talpadtól fogva mind tetőig.

36. Az Úr elviszen tégedet és a' te királyjodat, a' kit választasz magadnak, olly nép közzé, mellyet nem esmértél sem te sem a' te atyáid; és tisztelsz ott idegen isteneket, fát és követ.

37. És lészesz álmélkodásra, példa beszédre, és tsúfságra minden népeknek, a' mellyek közzé viszen tégedet az Úr.

38. Sok magot viszel ki a' mezőre, és keveset takarsz bé; mert megemészti azt a' sáska. *Mik.* 6: 19. *Hagg.* 1: 6.

39. Szőlőket ültetsz, és azokat miveled, és bort nem iszol, és nem szedsz; mert megemészti azt a' féreg.

40. Olajfáid lésznek tenéked minden határidban: de olajjal magadat nem kened; mert elhúll a' te olajfádnak gyümöltse.

41. Fiakat és leányokat nemzesz, és nem lésznek tiéid; mert fogságra vitetnek.

42. Minden fáidat, és földednek minden gyümöltsét megemészti a' sáska.

43. A' jövevény, melly ti köztetek vagyon, te ellened felette igen felnevekedik; te pedig felette igen alászállasz.

44. Ő fog tenéked költsönt adni, és te nem fogsz költsönt néki adni: ő fő lészen, te pedig fark lészesz.

45. Szállanak pedig te reád mind ez átkok, és tégedet kergetni fognak, és megragadnak míglen elveszsz: annakokáért mert nem engedtél a' te Uradnak Istenednek szavának, hogy megőriznéd az ő parantsolatit, és az ő rendelésit, a' mellyeket parantsolt tenéked.

46. És lésznek *ez átkok* te közötted jegyül és tsudáúl, és a' te magod között mind örökké.

47. Annakokáért, mert nem tisztelted a' te Uradat Istenedet szívednek örömében és vígaságában, mivelhogy mindennel bővölködtél.

48. És szolgálsz a' te ellenségidnek, a' kiket botsátánd az Úr te ellened, éhen és szomjan, mezítelenen, és minden állatnak szükségében; és

vas igát vet a' te nyakadra, míglen elveszt tégedet.

49. Hoz az Úr te ellened népet meszszünnen, a' földnek utólsó részéről, nem külömben amint repül a' sas; olly népet, a' kinek nyelvét nem érted:

50. Szemtelen népet, ki nem tiszteli a' vén embert, és a' gyermeknek nem kedvez;

51. És megemészti a' te barmodnak tenyészését, és a' te földednek gyümöltsét, míg nem elveszsz; melly nem hágy tenéked a' te gabonádban, borodban, olajodban, és a' te barmaidnak és juhaidnak tenyészésekben; míg nem elveszt tégedet;

52. És környülvészen tégedet minden városidban, míglen leomlanak a' te erös és magas kőfalaid, mellyekben te bízol, minden te földedben; és megszorongat tégedet minden városidban és minden földedben, mellyet a' te Urad Istened adott tenéked.

53. És megeszed a' te méhednek gyümöltsét, a' te fiaidnak és leányidnak húsokat, mellyeket a' te Urad Istened adott tenéked; a' szálláskor és megszorításkor, mellyel a' te ellenséged tégedet megszorongat.

54. A' ti köztetek való gyenge és kedvére nevekedett férjfiúnak irígy leszen a' szeme az ő attyafiára, és az ő szerelmes feleségére, és az ő megmaradott fiaira, a' kik megmaradtanak.

55. Hogy ne adjon azok közzül senkinek az ő fiainak húsokban, kiket megeszik, mivelhogy semmi annál egyéb nem maradott, a' megszálláskor és a' megkörnyékezéskor, mellyel megkörnyékez tégedet a' te ellenséged minden városidban.

56. A' gyenge és kedvére nevekedett aszszony ti köztetek, ki az ő lábát is tsak alig botsátotta a' földre, a' nagy gyönyörüségben való lakásnak és gyengeségnek miatta, irígy leszen az ő szerelmes urára, az ő fiára, és az ő leányára;

57. Az ő apró gyermekire is irígy leszen, kik ő tőle származnak, és az ő fiaira, kiket szülénd; mert megeszi őket a' nagy szükségnek miatta titkon a' szálláskor, a' szorongatáskor, mellyel megkörnyékez tégedet a' te ellenséged a' te városidban.

58. Hogyha meg nem őrizénded, és bé nem tellyesíténded e' törvénynek minden ígéit, mellyek meg vagynak írva e' könyvben; hogy féljed e' ditsőséges és rettenetes nevet, *tudniillik* a' te Uradat Istenedet.

59. Tsudálatosképen megöregbíti az Úr a' te tsapásidat, és a' te magodnak tsapásit; nagy és maradandó tsapásokat, gonosz betegségeket és szüntelen valókat.

60. És te reád fordítja Égyiptomnak minden betegségét, a' mellyektől féltetted magadat, és ugyan hozzád ragadnak azok.

61. Minden betegséget és minden tsapást, melly e' törvénynek könyvében nintsen megírva, hoz te reád a' te Urad, míg nem elveszt tégedet.

62. És kevesen maradtok ti, kik annakelőtte sokan vóltatok mint az égnek tsillagi; mert nem engedtél a' te Uradnak Istenednek beszédének.

63. És miképen örvendezett az Úr ti rajtatok jól tselekedvén ti veletek, és megsokasítván titeket, akképen örvendezni fog az Úr ti rajtatok, elvesztvén és eltörölvén titeket; és kigyomláltattok arról a' földről, a' mellyre bémentek, hogy örökségül bírjátok azt. *Esa.* 1: 24.

64. És elhint titeket az Úr minden népek közzé, a' földnek egygyik végétől fogva a' földnek másik végéig; és tisztelni fogsz ott idegen isteneket, a' kiket sem te nem esmertél, sem a' te atyáid, fát és követ. *R.* 4: 27. *Neh.* 1: 8.

65. A' pogányok között is nem nyugszol meg, és nem lészen a' te lábad' talpának nyúgodalma; mert ád ott az Úr tenéked rettegő szívet, és szemeidnek fogyatkozásokat, és lelkednek keserüségét.

66. És lészen a' te életed kétséges te előtted; és rettegni fogsz éjjel és nappal, és életedet nem hiszed.

67. Reggel azt mondod: ki tudja, ha az estvét érjük-é? és estve azt mondod: ki tudja, ha a' reggelt érjük-é? a' te szívednek rettegése miatt, mellyel rettegsz, és a' te szemeidnek látások miatt, mellyet látándasz.

68. És viszszaviszen tégedet az Úr Égyiptomba hajókon, azon az úton, a' mellyről szóllottam tenéked, hogy többé nem látnád azt; és árúljátok magatokat ott a' ti ellenségteknek szolgáúl, és szolgáló leányúl: de nem lészen ki megvegyen.

XXIX. RÉSZ.

Móses Istennek parantsolatjából megújítja az Izráelitákkal a' szövetséget, mellyet tett vala ő velek a' Hóreb' hegyén, és parantsolja, hogy e' szövetség állandó légyen az ő maradékoknál is. És hogy az Isten' szövetségének megtartására felindítsa őket, először az Istennek jó tetéményit számlálja elő, az után fenyegeti őket az Istennek ítéletivel, ha az ő törvényét meg nem tartják. A' szövetség pedig, mellyet Isten most az ő népével szerez, mind egy azzal, mellyet a' Hóreb' hegyénél tett vala. Külömböz tsak a' helyre és személyekre nézve; mert az első szövetség a' Hóreb' hegyénél vólt, de ez a' Moáb' mezején; amaz az Izráelitákkal vólt, kik mind meghaltak a' pusztában: ez azokkal vagyon, a' kik az után nevekedtek vala fel.

Ezek a' szövetségnek ígéi, mellyeket parantsolt az Úr Mósesnek, hogy szövetséget tenne az Izráel' fiaival a' Moábnak földén, ama' szövetségen kívül, mellyet tett vala velek a' Hóreb' hegyén.

2. Annakokáért szóllítá Móses az egész Izráelt, és monda ő nékiek: ti magatok láttatok mindeneket, a' mellyeket tselekedett az Úr a' ti szemeitek előtt Égyiptomnak földében, Faraóval, és minden ő szolgáival, és minden ő földével. 2. *Mós.* 19: 4. *R.* 7: 19.

3. A' nagy kísérteteket, a' mellyeket láttanak a' te szemeid, a' jegyeket, és ama' nagy tsudákat.

4. Mindazáltal nem adott az Úr tinéktek szívet az értésre, és szemeket a' látásra, és füleket a' hallásra, mind e' mái napig.

5. És vezérlettelek titeket negyven esztendeig a' pusztában; meg nem koptak a' ti ruháitok ti rajtatok, és a' ti sarutok sem kopott meg a' ti lábaitokban. *R.* 8: 4.

6. (a) Kenyeret nem ettetek, sem bort és valami részegítő italt nem ittatok; hogy megtudnátok, hogy én vagyok a' ti Uratok Istentek.

(a) Az az, mennyei kenyeret ettetek, és kösziklából származott vizet ittatok.

7. És jutottatok e' helyre: és kijöve Sihon a' Hesbonnak királyja, és Og, Básánnak királyja mi elönkbe ütközetre, és megvertük őket; 4. *Mós.* 21: 24. 33. *R.* 2: 32. *és* 3: 1.

8. És elvettük az ő földöket, és adtuk azt örökségül a' Rúben' és Gád' nemzetſéginek, és a' Manassé' fél nemzetſégének. 4. *Mós.* 32: 33. *R.* 1: 12. *Jós.* 13: 12.

II. 9. Őrizzétek meg azért a'szövetſégnek ígéit, és a' szerént tselekedjetek, hogy szerentsés légyen minden dolgotok, mellyet tselekesztek.

III. 10. Ti állotok most mindnyájan a' ti Uratok Istentek előtt; a' ti nemzetſégteknek fejedelmi, a' ti véneitek, és a' ti előttetek járok, az Izráelnek minden férjfiai.

11. A' ti kitsinykéitek, a' ti feleségeitek, és a' ti jövevényitek, a' kik lakoznak a' te táborodban; mind fa vágóid, mind víz meritőid:

12. Hogy a' te Uraddal Isteneddel szövetſéget tégy, az ő esküvésével megerősíttetett ígéret szerént, mellyet a' te Urad Istened ma szerez te veled.

13. Hogy állasson tégedet ma ő magának népévé, és ő légyen tenéked Istened, amiképen szóllott tenéked; és amiképen megesküdt a' te atyáidnak, Ábrahámnak, Isáknak, és Jákóbnak.

14. És nem tsak ti véletek szerzem e' szövetſéget, és ez esküvést:

15. Hanem azzal a' ki vagyon itt mivelünk, és áll e' mái napon a' mi Urunk Istenünk előtt, és azzal is, a' ki nintsen e' mái napon itt mivelünk.

IV. 16. Mert tudjátok miképen laktunk Égyiptomnak földében; és mimódon jöttünk által a' pogányok között, a' kiken által jöttetek.

17. És láttátok az ő útálatosságokat és az ő bálványokat, fát és követ, ezüstöt és aranyat, a' mellyek vagynak ő nálok.

18. Ne légyen ti köztetek férjfiú vagy asszony, vagy tseléd, vagy nemzetſég, a' kinek szíve elfordítsa magát e' mái napon a' mi Urunktól Istenünktől, hogy menne e' pogány népek' isteninek tiszteletire: ne légyen ti köztetek méreg és üröm termő gyökér. (b) *Tsel.* 8: 23. *'Sid.* 12: 15.

(b) A' mérgen és az ürmön érti a' bűnt, mintha azt mondaná: ne légyen ti köztetek valaki, ki a' mi Urunkat Istenünket valami nagy bűnnel, kiváltképen bálvány imádással megbántaná és megkésértené.

19. És ollyan a' ki mikor hallándja ez átoknak ígéit, magát mindazáltal bóldognak állítsa, az ő szívében ezt mondván: békeség lészen énnékem, ha szinte az én szívemnek gondolatjában járándok is, hogy a' szomjúhozóból részegessé légyen. (c)

(c) A' szomjúhozóból részegessé lenni, 'Sidó szóllásnak módja. A' szomjúhozón pedig értetik az emberben a' kívánság, mellyből a' gonoszſágra való hajlandóság mint egy szomjúhság; mert mint az ember szomjúhozza a' vizet, úgy a' kívánság a' gonoszſágot. A' részegen pedig értetik, az emberben a' vakmerőség, mikor a' jó és gonosz között való külömbséget elhagyván, a' gonoszt tselekeszi és követi, és abba ugyan belé részegül. Azért Móses arról mondja hogy a' szomjúhozóból részeggé lészen, a' ki nem tsak hajlandó a' gonoszra, hanem az ő gonosz kívánságának enged, és azt véghez viszi, mint mikor a' szomjúhozó ember az ő kívánsága szerént a' borba merül.

20. Nem akar az Úr kedvezni az illyen embernek; mert akkor az Úrnak búsúlása, és az ő haragja felgerjed az ollyan ember ellen, és száll arra minden átok a' melly megirattatott e' könyvben: és eltörli az Úr annak nevét az ég alól.

21. És kiválasztja az Úr azt veszedelemre, az Izráelnek minden nemzetſégi közzűl, a' szövetſégnek minden átkai szerént, melly megiratott e' törvény könyvben:

22. És ezt mondja a' ti utánnatok való nemzetség, a' ti fiaitok a' kik támadnak ti utánnatok, és a' jövevény, a' ki jövénd meszsze földről, mikor látni fogják e' földnek tsapásit, és az ő nyomorúságit, mellyekkel megnyomorította azt az Úr:

23. Mert kénkő és só égeti meg minden ő földöket, annyira hogy nem vetik azt bé, semmit nem terem, és semmi fű nem nevelkedik rajta: mint a' Sodomának, Gomorrának, Adamának és Seboimnak elsüllyesztett helyén, mellyeket az Úr elsüllyesztett az ő búsúlásában és haragjában. 1. *Mós.* 19: 25.

24. Azt fogják mondani minden népek: miért tselekedett az Úr így ezzel e' földel? mitsoda nagy búsúlás és nagy harag ez? *Jer.* 22: 8.

25. És ezt fogják mondani: azért mert elhagyták az ő attyoknak Uroknak Isteneknek szövetſégét; mellyet tett ő vélek, mikor kihozná őket Égyiptomnak földéből:

26. Mert elmenvén, tiszteltenek idegen istenеket, és leborúltak azok előtt, isteneket, *mondom*, kiket nem esmértek, és a' kik semmi jóval soha nem vóltak ő nékik.

27. És felgerjedett az Úrnak búsúlása a' földre: hogy reá hozná mind az átkot, melly meg vagyon írva e' könyvben:

28. És kigyomlálta őket az Úr az ő földéktől haragjában, búsúlásában, és nagy indúlatjában: és vetette őket más földre, amint most megtetszik.

V. 29. (d) A' titkok a' mi Urunknál Istenünknél vagynak: a' kinyilatkoztatott dolgok miéink és a' mi fiainké mind örökké, hogy e' törvénynek minden ígéit bétellyesítsük.

(d) Ez utólsó versben Móses a' törvénynek tudományát ajánlja; egybe veti az Istennek a' törvényben ki jelentetett akaratját, az Istennek titkaival. Mintha mondaná: vagynak az Istennek titkai; azokról mi ne tudakozzunk, hanem a' melly akaratját a' törvényben kijelentette, arról tudakozzunk és azt tselekedjük.

XXX. RÉSZ.

Azt mondja meg Móses e' Részben, hogy mikor Isten az Izráelitákat az ő parantsolatjához való engedetlenségért rabságra adja, ha ott rabság' helyén megemlékeznek az Istennek vélek való szövetſégéről, és tiszta szívek szerént megtérnek, az Isten megszabadítja őket. Inti azért Móses őket, hogy szorgalmatosok légyenek az Isten' parantsolatinak megtartásában, mellyekben azt mondja, hogy az Isten az ő akaratját olly nyilván jelentette meg, hogy senki azt nem mondhatja, hogy nem hallotta és nem tudta.

MINDAZÁLTAL mikor bétellyesednek rajtad mind ezek, az áldás és az átok, mellyet elődben adtam tenéked: ha megemlékezéndel elmédben a' pogány népek között, a' kik közzé veténd tégedet a' te Urad Istened:

2. És megtérvén a' te Uradhoz Istenedhez, engedsz az ő szavának mind a' szerént amint én parantsolom tenéked e' mái napon; te és a' te fiaid, a' te tellyes szívedből és tellyes lelkedből: *Neh.* 1: 8. *'Sólt.* 106: 45. *Jer.* 32: 37.

3. Viszszahozza az Úr a' te foglyaidat könyörűlvén te rajtad; és hozzád fordúlván, öszvegyűjt tégedet minden népek közzűl, a' kik közzé elhinténd tégedet a' te Urad Istened.

4. Ha az égnek utólsó részére vitetnél is, onnét is öszvegyűjt tégedet az Úr Isten, és onnét felveszen tégedet:

5. És viszszahoz tégedet a' te Urad Istened, arra a' földre a' mellyet bírtanak a' te atyáid,

és bírni fogod azt; és jól tészen te veled, és inkább megsokasít tégedet hogy nem mint a' te atyáidat.

6. És környülmetéli a' te Urad Istened a' te szívedet, és a' te magodnak szívét, hogy szeressed a' te Uradat Istenedet tellyes szívedből, tellyes lelkedből, a' te életedért. (a) *Jer.* 32: 39. *Ezék.* 11: 19. *és* 36: 26.

(a) Az az, hogy élhess.

7. Botsátja pedig a' te Urad Istened mind ez átkokat a' te ellenségidre, és azokra kik tégedet gyülölnek, a' kik üldöztenek tégedet.

8. Te pedig megtérj, és engedj az Úr' szavának, és tellyesítsd meg minden parantsolatit, mellyeket én parantsolok tenéked ma;

9. És bővölködővé tészen tégedet a' te Urad Istened a' te kezeidnek minden munkájában, a' te méhednek gyümöltsében, a' te barmodnak tenyészésében, és a' te földednek gyümöltsében, a' te jódra: mert megtér az Úr, hogy vígadjon te rajtad néked jódra, miképen örvendezett a' te atyáidon:

10. De úgy mindazáltal, ha engedéndesz a' te Uradnak Istenednek szavának, megörizvén az ő parantsolatit és az ő végezésit, mellyek megírattattak e' törvénynek könyvében; és ha megtéréndesz a' te Uradhoz Istenedhez tellyes szívedből és tellyes lelkedből.

11. Mert e' parantsolat a' mellyet parantsolok én ma tenéked; nem titkoltatott el te tőled, sem távól nintsen. *Ésa.* 46: 19.

12. Nem mennyégben vagyon; hogy azt mondanád, kitsoda hág fel miérettünk a' mennyégbe, hogy alához nála azt minékünk, és arra minket megtanítana, hogy bétellyesítsük azt? *Róm.* 10: 6.

13. Sem a' tengeren túl nintsen, hogy azt mondanád: kitsoda mégyen által miérettünk a' tengeren, hogy előhozná azt minékünk, és megtanítana minket arra, hogy bétellyesítsük azt?

14. Hanem felette közel vagyon te hozzád az íge; a' te szádban és a' te szívedben, hogy bétellyesítsed azt.

15. Meglássad, ímé adtam tenéked elődbe ma, életet, és jót, ismét halált és gonoszt.

II. 16. Mikor én tenéked parantsolom ma, hogy szeressed a' te Uradat Istenedet, járván az ő útaiban, és őrizvén az ő parantsolatit, és az ő végezésit, és az ő ítéletit; hogy élj, és megsokasíttassál, és megáldjon tégedet a' te Urad Istened a' földön, mellyre bémégy, hogy örökségül bírjad azt.

17. Hogyha elfordúlánd a' te szíved, és nem engedéndesz, és ha elhajólván leborúlándasz idegen istenek előtt, és tisztelénded azokat.

18. Tudtotokra adom ma tinéktek, hogy általán fogva elvesztek: nem éltek sok ideig azon a' földön, a' mellyre a' Jordánon által kelvén mégy, hogy örökségül bírjad azt.

19. Bizonyságúl hívom ti ellenetek ma a' mennyet és a' földet; Hogy életet és halált adtam előtökbe, áldást és átkot: válaszszad annakokáért az életet, hogy élhess, mind te mind a' te magod.

20. Hogy szeressed a' te Uradat Istenedet, és hogy engedj az ő szavának, és ragaszkodjál hozzája: mert ő a' te életed és a' te életednek hosszusága; hogy lakozzál azon a' földön, mellyről megesküdt az Úr a' te atyáidnak, Ábrahámnak, Isáknak, és Jákóbnak, hogy nékik adná azt.

XXXI. RÉSZ.

Megmondja Móses a' népnek, hogy néki a' Jordán' vizén innét meg kellene halni. Azért Jósuét ő helyette fejedelemmé tévén Isten' parantsolatjából, ötet szép ígéretekkel bátorítja. A' törvényt megírva adja a' papoknak és a' fejedelmeknek, és parantsolja, hogy minden heted' esztendőben azt elolvassák közönséges helyen. Utólszor az Isten' parantsolatja szerént éneket szerez, mellyre a' községet megtanítja, hogy azt szüntelen énekeljék, hogy az Istennek ő hozzájok való jóvóltának, és az ő háláadatlanságoknak örök bizonysága lenne ez ének.

AZ után mikor Móses előválván, ez ígéket megmondotta vólna az egész Izráel' népének.

2. Monda nékiek: száz és húsz esztendős vagyok ma, nem járhatok ez után sem ki sem bé: (a) annakfelette az Úr ezt mondá énnékem: e' Jordánon nem mégy által. 4. *Mós.* 27: 12. *R.* 3: 29.

(a) Az az, nem viselhetek többé tisztet köztetek.

3. A' te Urad Istened mégyen által te előtted, ő veszti el a' pogányokat te előtted, és bírod azokat örökségül: Jósué mégyen által te előtted, amiképen megmondotta az Úr. 4. *Mós.* 27: 18.

4. És akképen tselekeszik azokkal az Úr, amiképen tselekedett Sihonnal és Oggal az Emorréusok' királyokkal, és azoknak földökkel; a' kiket elveszte. 4. *Mós.* 21: 24. *és* 33.

5. Mikor azért adándja az Úr azokat a' ti kezetekbe; akkor mindenestül fogva tselekedjetek vélek a' parantsolat szerént amint megparantsoltam tinéktek. *R.* 7: 2.

6. Légyetek erősek és bátorítsátok meg magatokat; ne féljetek és ne rettegjetek ő tőlök, mert a' te Urad Istened lészen ki te véled elmégyen, nem hágy el tégedet, se el nem marad tőled. *Jós.* 1: 5. *'Sid.* 13: 3.

II. 7. Szóllitá azért Móses Jósuét, és monda ő nékie az egész Izráel' népének szemei előtt: légy erős és bátorítsd meg magadat; mert te mégy bé e' néppel a' földre, mellyért megesküdt az Úr az ő attyoknak, hogy jövendőre ő nékik adná azt: és te osztod azt el ő nékiek nyíllal.

8. Az Úr pedig, a' ki te előtted mégyen, ő lészen te véled; el nem hágy tégedet, sem el nem marad tőled, ne félj és ne rettegj. *Jós.* 1: 9.

III. 9. És minekutánna megírta vólna Móses a' törvényt, adá azt a' papoknak, a' Lévi' fiainak, a' kik viselik az Úr' szövetségének ládáját, és az Izráelnek minden véneinek:

10. És megparantsolá nékik Móses, mondván: minden hetedik esztendőben, a' szabadság' esztendejének idején, a' sátoroknak innepekben;

11. Mikor eljövénd az egész Izráel, hogy megjelenjék a' te Urad Istened előtt, azon a' helyen a' mellyet választánd: elolvassad e' törvényt az egész Izráel előtt az ő hallásokra:

12. Gyűjtsd egybe a' népet; férjfiakat és asszonyokat, a' te kitsinykéidet és jövevényidet, kik a' te kapuid között vagynak; hogy hallják és tanúljanak, és féljék a' ti Uratokat Istenteket, és őrizzék meg e' törvénynek minden ígéit.

13. És azoknak fiaik a' kik nem tudták *e' törvényt*, hallják, és tanúlják félni a' ti Uratokat Istenteket, mind addig a' míg éltek azon a' földön, a' mellyre általkelvén a' Jordánon, mentek, hogy örökségül bírjátok azt.

IV. 14. És monda az Úr Mósesnek: ímé elközelgettek a' te napid hogy meghalj; hívjad Jósuét és álljatok a' gyülekezetnek sátorában, és parantsolatokat adok néki: elméne azért Móses és Jósué, és állának a' gyülekezetnek sátorában.

15. És megjelenék az Úr a' sátorban felhőnek oszlopában; és megálla a' felhőnek oszlopa a' sátornak ajtajában.

16. És monda az Úr Mósesnek: ímé te elaluszol a' te atyáiddal egyetemben: az után felkelvén e' nép paráználkodik idegen istenekkel a' földön, a' mellyre mégyen hogy lakozzék azon, és elhágy engemet, és felbontja az én szövetségemet, mellyet én ő véle szerzettem.

17. Annakokáért felgerjed az én haragom ő ellene azon a' napon, és elhagyom őket, és elrejtem az én ortzámat ő elölök, és megemésztetik, és sok nyavalyák és nyomorúságok találják ötet: és mondani fogja azon a' napon, avagy nem annakokáért talált-é sok nyavalya és nyomorúság minket, hogy nintsen Isten mi közöttünk?

18. Én pedig valóba elrejtem az én ortzámat azon a' napon, az ő sok gonoszságáért a' mellyet tselekedett, hogy az idegen istenek után hajlott.

19. Mostan annakokáért írjátok meg magatoknak ez éneket, és tanítsd meg arra az Izráel' fiait, adjad azt az ő szájokba; hogy légyen ez ének bizonyságúl az Izráel' fiai ellen.

20. Mert ha béviszem őket arra a' földre, mellyről megesküdtem az ő attyaiknak, téjjel és mézzel folyó földre: észnek és megelégesznek és meghizlalják magokat, akkoron hajolnak az idegen istenekhez, és azokat tisztelik, és felingerelnek engemet, és felbontják az én szövetségemet.

21. Mikor pedig reájok szállanak a' sok nyavalyák és nyomorúságok; akkor ő előttök ez ének bizonyság lészen, (mert el nem felejti azt az ő maradékok,) mert jól tudom az ő gondolatjokat, és mit tselekedjenek most is, minekelőtte bévittem vólna őket a' földre a' mellyről megesküdtem.

22. Megírá azért Móses azt az éneket azon napon, és megtanítá arra az Izráel' fiait.

23. Annakutánna parantsola Jósuénak a' Nun' fiának, és monda: légy erös és bátorítsd meg magadat; mert te viszed bé az Izráel' fiait arra a' földre, a' mellyről megesküdtem nékiek, és én lészek te véled.

V. 24. Mikor pedig elvégezte vólna Móses e' törvény' ígéinek írását a' könyvben; mind azoknak végéig;

25. Parantsola Móses a' Lévitáknak, kik viselik vala az Úr' szövetségének ládáját, mondván:

26. Vegyétek a' törvénynek könyvét, és helyheztessétek azt a' ti Uratok' Istentek' szövetsége' ládájának óldalára, és légyen ott te ellened bizonyságúl.

27. Mert én tudom a' te engedetlenségedet, és a' te kemény nyakadat: ímé most is holott még köztetek élek, az Úr ellen engedetlenek vagytok, mennyivel inkább minekutánna meghalándok?

28. Gyüjtsétek én hozzám a' ti nemzetségteknek minden véneit, és fejedelmiteket, hogy szóljam az ő fülök' hallásokra ez ígéket, és bizonyságúl hívjam ő ellenek a' mennyet és a' földet.

29. Mert tudom, hogy minekutánna meghalándok; megfertéztetitek magatokat, és eltértek az útról, mellyet parantsoltam tinéktek: melly dologért jö ti reátok veszedelem az utólsó napokon, mikoron tselekedéndetek gonoszt az Úrnak szemei elött, boszszontván ötet a' ti kezeiteknek tsinálmányaikkal.

30. Annakokáért szóllá Móses az egész Izráel' gyülekezetinek füle' hallására ez éneknek ígéit, mind azoknak végéig.

XXXII. RÉSZ.

Elmondja Móses az éneket, mellyet az Isten' parantsolatja szerént szerzett vala, és elöször minekutánna az eget és a' földet bizonyságúl hívta vólna, és a' népet intette vólna az éneknek figyelmetes hallgatására, az után szóll az Istennek igazságáról, igaz ítéletiről, és minden dolgainak tökélletességéről, hogy a' nép ne vádolhatná az Istent semmi hamissággal. Másodszor szól az Istennek az ő népéhez való kegyelmes jóvóltáról, és a' népnek háláadatlanságáról, és Istentől való elszakadásáról. Harmadszor fenyegeti őket az Istennek nagy haragjával, és jövendöt mond az ő rabságokról. Negyedszer ígéretet tészen nékik az ő ellenségeknek veszedelméről. Ötödször inti őket az Isten' törvényének megtartására. Utólszor parantsolja Isten Mósesnek, hogy felmenjen meghalni az Abarim' hegyére.

HALLGASSÁTOK egek, és szóllok: és a' föld hallgassa az én számnak ékes szóllását.

2. (a) Tsepegjen mint az eső az én tudományom, folyon mint a' harmat az én beszédem, mint az esönek tsepjei a' pásiton, és mint a' zápor eső a' füvön;

(a) Az az, kívánom Istentöl hogy az én beszédemnek ollyan haszna légyen a' ti szívetekben, a' minémü a' szép esönek a' földi veteményeken.

3. Mivelhogy az Úrnak nevét hírdetem, tulajdonítsatok nagyságot a' mi Istenünknek. (b)

(b) Tudniillik hallgatván és megtartván az ő beszédét.

4. Annak a' kösziklának, kinek tselekedete tökélletes, mert néki minden úta igazság; az erös hív Istennek, ki hamisságot nem tud, ki igaz és jó.

5. Megfertéztette magát a' gonosz elfordúlt nemzetség az ő bünével, melly nem az ő fiainak tulajdonságok.

6. Avagy ezzel kell vala-é fizetnetek az Úrnak, bolond és esztelen nemzetség? avagy nem ő-é a' te atyád, a' ki megszabadított? avagy nem ő tett-é nagygyá, és nem ő erösített-é meg?

7. Emlékezzél meg a' régi idökről, gondold meg a' régi idöknek esztendeit: kérdjed meg a' te atyádat és megjelenti tenéked, a' te véneidet és megmondják tenéked.

8. (c) Mikor a' nagyságos Isten' örökségeket osztana a' népeknek, és mikor elszéleszté az embereknek fiaikat; még akkor a' pogányoknak határokat elrendelé, az Izráel' fiainak számok szerént.

(c) Az Istennek az Izráelhez való szerelméről, és kegyelmességéről szóll, hogy eleitöl fogva a' Kananéusok' földöket nékik rendelte, a' pusztán öket Egyiptomból kihozván által vitte, és a' drágalátos földbe bévitte öket.

9. Mert az Úrnak része az ő népe, a' Jákób ő néki sorssal jutott öröksége.

10. (d) Találá ötet a' puszta földön, és a'

kietlenségnek iszonyú pusztájában: környülvévé ötet, oktatá ötet, örizé ötet mint az ő szemének fényét.

(d) Érti a' nagy kietlent, mellyen jártak, minekutánna Égyiptomból kijöttek vólna.

11. Mint a' sas fészket rak, az ő fiain ül, kiterjeszti az ő szárnyait, felveszi az ő fiait, viseli azokat az ő szárnyain.

12. *Úgy* az Úr önnön maga hordozta ötet, és nem vólt ő véle idegen nemzetségnek Istene.

13. Helyheztette ötet a' magas földre, hogy enné a' földnek gyümöltsét, és a' kösziklából is mézet adott nékie, és olajt a' kemény kőből.

14. A' tehénnek vaját, és a' juhoknak tejeket, a' bárányoknak, a' Básán' mezején termett kosoknak, a' ketske bakoknak,, és a' gabonának kövérivel egybe, a' szőlőnek is tiszta vérét ittad.

15. És minekutánna meghízott az Izráel, Isten ellen rúgódozott; meghízakodtál, megkövéredtél, meggazdagodtál. Elhagyá az Istent a' ki felmagasztalta vala ötet, és megútálá az Istent, az ő megszabadításának köszikláját.

16. Haragra indították ötet az idegen isteneknek tiszteletekkel; az útálatosságok (e) által boszszontották ötet.

(e) A' bálványokat nevezi útálatosságoknak és ganéjoknak.

17. Áldoztanak ördögöknek nem az Istennek, olly isteneknek, kiket nem esmértenek: új isteneknek kik közelről jöttenek, kiket nem féltek a' ti atyáitok.

18. A' köszikláról, a' ki szült tégedet elfelejtkeztél, elfelejtkeztél az Istenről a' ki nemzett tégedet.

19. Mikor pedig ezt látta vólna az Úr, megútálá haragjában az ő fiait és az ő leányit.

20. És monda: elrejtem az én ortzámat előlök, meglátom mint járnak végre, mert elfordúlt nemzetség ez, és olly fiak kikben semmi tökélletesség nintsen.

21. Ők haragra indítottak engemet az által a' mi nem Isten, megharagítottak engemet az ő híjábavalóságok által: én is azért őket felingerlem az által a' ki nem én népem, a' bolond nép által ingerlem őket. *Róm.* 10: 19. *és* 11: 11, 14.

22. Mert tűz gerjed az én búsúlásomban, és égni fog mind az alsó pokolig, és megemészti a' földet, és az ő gyümöltsét, és felgyújtja a' hegyeknek fundamentomit. *Jer.* 14: 14.

23. Gyűjtök ő reájok minden nyavalyákat, az én nyilaimat mind hozzájok lövöldözöm.

24. Megemésztetnek éhséggel, és elvesznek gyúladozó betegséggel és keserű halállal: a' fene vadaknak is reájok botsátom fogokat, a' földön mászó kígyóknak mérgekkel egyetemben.

25. Kívül megemészti őket a' fegyver, és az ő ágyas házokban a' rettegés; az ifjat, és a' szűzet, a' tsets szopót is a' vén emberrel egygyütt.

26. Elvégeztem vala hogy mindenestül elveszessem őket, és az ő emlékezeteket eltöröljem e' földről.

27. (f) Ha nem gondolnám az ellenségnek haragját, és hogy az ő ellenségek kevélységből ezt mondaná: a' mi hatalmas kezünk, és nem az Úr tselekedte mind ezeket.

(f) Értelme ez: elvégeztem vala magamban hogy mindenestül elveszessem az én népemet, de mivelhogy a' pogány nemzetség olly bolond, hogy mikor ő közzülök egy az én népemben ezeret kerget, az ő tulajdon erejének tulajdonítja azt, és nem énnékem, hogy azt magoknak ne tulajdonítsák, nem vesztem el mindenestül az én népemet.

28. Mert tanáts nélkül való nép; és nintsen ő benne értelem.

29. Ha eszesek vólnának megértenék ezt; meggondolnák az ő utólsó állapotjokat.

30. Miképen kergetett vólna egy ő közzülök ezeret, és kettő mimódon űzhetne tíz ezeret? ha az ő Istenek őket el nem adta vólna, és az Úr nem adta vólna őket kézbe.

31. Mert nem ollyan a' mi Istenünk mint az ő istenek, a' mi ellenségink is megítélhetik ezt.

32. (g) Mert az ő szőlőtövök Sodomának és Gomorrának szőlőtövét meghaladja; az ő szőlejek mérgesek, keserű azoknak szőlőgerézdek.

(g) A' szőlőtől vett hasonlatosság által mondja meg miníműek a' pogányok: annyit tészen pedig mint ha azt mondaná, hogy a' pogányok gonoszbak a' Sodomabélieknél és Gomorrabélieknél.

33. A' Sárkányoknak mérgek az ő borok; és Áspis kígyóknak kegyetlen epéjek.

34. (h) Nemde eltétetve vagyon-é nálam? bépetsételtetett az én kintseim között? *Róm.* 12: 19. *Sid.* 10: 30. 1. *Pét.* 2: 23.

(h) Az az, jól tudom minémű a' pogányoknak tselekedetek, noha pedig ideig elhallgatom, de jövendőben megbüntetem. Szóll azért itt az Isten' népe' ellenségének büntetéséről.

35. Enyim a' boszszúállás és a' fizetés, mikor ideje lészen, tántorogni kezd az ő lábok: mert közel vagyon az ő veszedelmeknek napja, és sietnek a' mellyek reájok következnek.

36. Mert boszszút áll az Úr az ő népéért, és az ő szolgáit megszánja; mikor látándja hogy elkölt erejek, és mind a' bérekesztetett, mind a' meghagyatott, semmi. (i)

(i) Az az, mikor az Isten látándja hogy semmi ereje nintsen az ő népének, sem annak a' ki fogságba vitetett, sem annak a' ki megmaradott.

37. És noha azt mondják: hol vagyon az ő Istenek? az Isten a' kiben reménységeket helyheztették?

38. A' kiknek áldozatjoknak kövérit eszik vala, és kiknek borokat az itali áldozatban iszszák vala, keljenek fel, segéljenek meg titeket, és oltalmazzanak meg.

39. Mindazáltal lássátok meg hogy én vagyok, és nintsen Isten én kívülem: én ölök, és én elevenítek, én sebesítek és én gyógyítok, és senki nintsen, ki az én kezemből kiszabadíthasson. *R.* 4: 35. *Ésa.* 45: 5. 18. *és* 22. 1. *Sám.* 2: 6.

40. (k) Mikor felemelem az én kezemet az égbe, és azt mondom: élek én örökké.

(k) A' kéznek felemelése, esküvésnek jele. Azt mondja azért, mikor én megesküszöm hogy megbüntetek valakit, nem veszi azt ki senki az én kezemből.

41. Ha megélesítem az én fegyveremet, és az én kezemet az ítéletre vetem; boszszút állok az én ellenségimen, és az engem gyűlölőknek megfizetek.

42. Megrészegítem az én nyilaimat vérrel, és az én fegyverem megemészti az ő húsokat; a' megöletteknek és foglyoknak vérekkel *részegítem meg fegyveremet*, hogy az én ellenségimnek eleitől fogva való bűnökért boszszút álljak.

43. Örvendezzetek pogányok az ő népével; mert az ő szolgáinak véreket megtorolja, és boszszút áll az ő ellenségin, és kegyelemmel befedezi az ő földét és az ő népét. *Róm.* 15: 10.

II. 44. Elméne azért Móses, és elmondá ez

éneknek minden ígéit a' népnek füle' hallására, ő és Jósué, a' Nun fia.

45. És elvégezé Móses mondani mind ez ígéket mind az egész Izráelnek;

46. És monda nékiek: vegyétek szívetekbe mind ezeket az ígéket, a' mellyekkel én bizonyságot tészek ti ellenetek e' mái napon, és parantsoljátok meg a' ti fiaitoknak, hogy megőrizzék megtartsák e' törvénynek minden ígéit;

47. Mert nem hijában való íge, hogy megútáltatnék ti tőletek, hanem ez a' ti életetek; és ez íge által hoszszabbítjátok meg napjaitokat a' földön, mellynek bírására ti általmentek a' Jordánon.

III. 48. Ugyan azon napon szólla az Úr Mósesnek, mondván:

49. Menj fel az Abarim' hegyére, a' Nébó' hegyére, melly vagyon a' Moábnak földén, és a' melly vagyon Jérikónak ellenében; és nézd meg a' Kanaán' földét, mellyet én adok az Izráel' fiainak örökségül. 4. *Mós.* 27: 12.

50. És halj meg a' hegyen, a' mellyre felmégy, és takaríttassál a' te népeidhez, amiképen meghalt Áron a' te atyádfia a' Hór' hegyén, és takaríttatott az ő népéhez. 4. *Mós.* 27: 13. *és* 33: 38.

51. Mivelhogy vétkeztetek én ellenem az Izráel' fiai között a' versengésnek vizénél a' Sin' pusztájában Kádesnél; mert nem szentelétek engemet az Izráel' fiai között. (l) 4. *Mós.* 20: 12.

(l) Az az, nem adátok nékem e' méltóságot, és nem hivétek, hogy a' kősziklából vizet adhatok.

52. Meglátod ellenben a' földet: de oda nem mégy, arra a' földre, mellyet adok az Izráel' fiainak.

XXXIII. RÉSZ.

Móses az ő halála előtt az Izráel' fiait megáldja, és mindenik nemzetségről jövendőt mond, Istentől nékiek minden jókat kérvén.

EZ pedig az áldás, mellyel megáldá Móses az Isten' embere, az Izráel' fiait, minekelőtte meghalna.

2. (a) És monda: az Úr a' Sinai hegyből jött, és Seir' hegyéből támadott ezeknek, megvilágosodott a' Páránnak hegyéből, és eljött tíz ezer szentekkel, az ő jobb keze felől tüzes törvény fénylik vala nékik.

(a) Az az, miképen a' nap minekutánna feltámad, mind jobban jobban mutatja magát: azonképen az Isten minekutánna ezeknek elöször Egyiptomban megjelent, az után mind nyilvábban mutatta magát, a' Sinai hegyen, a' Seir' hegyén, és a' Páránnak hegyén.

3. És immáron szereti a' népeket, az ő népének szentei vagynak a' te kezedben, azok is (b) férkeztették magokat a' te lábaidhoz, és hallgatják a' te beszédedet.

(b) Az az, férkeztetik, helyheztetik, ültetik; mint a' tanítványok szoktak a' tanító mester' lábaihoz ülni. *Tsel.* 2: 3.

4. A' törvényt, mellyet parantsolt minékünk Móses, melly a' Jákób' gyülekezetinek öröksége; 2. *Mós.* 19.

5. Mert ollyan vólt Izráelben Móses mint a' király, mikor öszvegyültek a' népnek fejei, és egyetemben az Izráelnek nemzetségi.

6. Éljen Rúben és meg ne haljon, és ne légyen számok az ő férjfiainak.

7. Ez vólt pedig Júdának áldása, és monda: hallgasd meg Uram a' Júda' szavát, és az ő népéhez vigyed haza őtet, (c) az ő keze elégséges légyen néki, mikor az ő ellensége ellen segítség lészesz ő néki.

(c) Az az, mivelhogy Júda fejedelem lészen, engedjed, hogy diadalommal menjen mindenkor haza.

8. Léviről pedig monda: az Urimmal és Thummimmal megékesítetted az Istenfélő férjfiat, kit megkisértél Massában, mikor versengenének a' Méribai vizei mellett. 4. *Mós.* 20. *R.* 32: 51.

9. (d) Ki azt mondotta az ő attyának és az ő annyának: nem láttam őtet: és az ő attyafiait nem esmérte, fiaival sem gondolt; mert őrizték a' te beszédedet, és a' te szövetségedet megtartották.

(d) Móses dítséri Áron papot és a' Lévitákat, hogy a' hivatalban, mellyel Isten őket megékesítette vala, híven eljártanak, és mindenestül Istennek szentelték magokat, nem gondolván attyokkal annyokkal, attyokfiaival: példa azért Áron a' Lévitákkal egyben az Egyházi szolgáknak.

10. Tanítják a' te ítéletidre Jákóbot, és a' te törvényidre az Izráelt; jó illatú füstöt tésznek a' te ortzád előtt, és égő áldozatot a' te oltárodon.

11. Áld meg Uram az ő marháját, és az ő kezeinek munkájok légyen kedves te előtted: rontsd meg derekokat az ő ellenségeinek, és a' kik őtet gyülölik, hogy fel ne kelhessenek.

12. Bénjáminról monda: az Úrnak szerelmese, és lakozni fog bátorságosan ő mellette: (e) óltalmazván őtet mindenkor, és az ő vállai között lakozván.

(e) Az az, a' Bénjámin' nemzetsége az Isten mellett bátorságosan lakik, mivelhogy őtet az Isten óltalmazza, és lakozni fog Jerusálemben, melly közepette lészen annak a' nemzetségnek.

13. Józefről pedig monda: megáldatott az Úrtól az ő földe, az égnek gyönyörűségével, a' harmattal, és a' mélységből származó vizekkel. 1. *Mós.* 49: 25.

14. És a' napnak melegségétől, a' holdnak nedvességétől megérlelt gyönyörűséges gyümöltsökkel;

15. És a' régi hegyeknek tetejinek gyönyörűségekkel, és a' régtől fogva való halmoknak gyönyörűségekkel;

16. A' földnek gyönyörűségével és gazdagságával: és a' tsipke bokorban lakozónak jóakaratja szálljon Józefnek fejére, és az ő attyafiai közzül kiválasztatottnak tetejére. 2. *Mós.* 3: 2.

17. Mint a' választott ökörnek ékessége az ő ékessége, és az ő szarvai ollyanok, mint az Unikornisnak szarvai, azokkal a' népeket ökleldezi mind a' földnek végéig: és ezek az Éfraim' tíz ezeri, és a' Manassé' ezeri. (f)

(f) Azt jelenti, hogy a' mit Józefről mondott, köz lészen Éfraim' és Manassé' nemzetségével.

18. És Zebulonról is monda: örvendezz Zebulon, mikor kimenéndesz, és te Isakár, a' te sátoridban.

19. (g) A' népeket Isten' hegyére hívják, és ott igazságnak áldozatját áldoznak; mert a' tengernek bővségét szopják, és a' fövénynek elrejtett kintseit.

(g) Az az, jóllehet meszsze a' tenger mellett fognak lakni: mindazáltal nem tsak az Isten' Templomához elmennek, de egyebeket is felindítanak arra, hogy oda menjenek; noha a' tenger mellett lakván, igen meggazdagodnak.

20. És Gádról monda: áldott az, a' ki Gádot kiterjesztette: mint az oroszlán úgy lakik földében,

dében, és az ő ellenségének karját és tetejét megmarja.

21. És jó idején gondot visele magáról, és a' törvény adótól rendeltetett örökségben marada: azért elmenvén a' népnek fejedelmivel, az Úrnak igazságát tselekeszi, és az ő ítéletit az Izráellel egygyütt. (h).

(h) Ezt azért mondja: mert a' Gád' nemzetsége minekutánna mindenek előtt örökséget vett vólna, arra kötelezte magát, hogy az ő attyafiaival egyben elmenne a' Kanaán' földének megvételére.

22. És Dánról monda: Dán mint az oroszlánnak kölyke: ki kiszökellik Básánból.

23. És Naftaliról monda: óh Naftali! ki az Úrnak jóakaratjával és áldásával tellyes vagy: a' napenyészetet és a' delet bírjad.

24. És Áserről monda: áldott a' több fiak felett Áser, az ő attyafiai előtt kedves lészen; és megáztatja az ő lábait olajban.

25. Vas és értz a' te saruid, és erős hatalmas lészesz a' míg élsz.

26. Nintsen hasonló ez Istenhez óh Izráel! ki az egekben ül a' te segítségedre; és az ő nagyságos vólta a' felső felhőkben.

27. Óltalmad légyen az örökké való Isten, alattad légyenek az ő örökké való karjai, ki a' te ellenségedet te előtted kiüzze, és azt mondja: veszesd el.

28. Hogy lakozzék bátorsággal az Izráel egyedül, a' Jákób' forrása, (i) a' gabonának és bornak földében, az egek is adjanak néki harmatot. *Jer.* 23: 6. *és* 33: 4.

(i) Jákób' forrásának nevezi az Izráelt, mivelhogy Jákóbtól származott.

29. Bóldog vagy Izráel! kitsoda ollyan nép mint te? ki óltalmaztatol az Úr által, a' te segítségednek pai'sa által, ki a' te ditsőségednek fegyvere. Aláztassanak meg a' te ellenségid te előtted, és te azoknak magasságaikat (k) tapodjad.

(k) A' magasságokon érti a' fejedelmeket.

XXXIV. RÉSZ.

Megmutatja Isten Mósesnek az ígéretnek földét, meghal Móses a' hegyen, eltemettetik Istentől, siratják ötet az Izráeliták sok ideig. Jósuét állítja Isten Móses' helyére, hogy az ő népének hadnagya légyen.

Felmène (a) annakokáért Móses a' Moáb' mezejéről, a' Nébó' hegyére, a' halomnak tetejére, melly vagyon Jérikó' városának ellenében: és megmutatá ő néki az Úr mind a' földet, tudniillik Gileádot mind Dánig. *R.* 32: 7.

(a) Ezeket kétség nélkül Jósué írta mind a' maga könyvével egyben.

2. És az egész Naftali', Éfraim', és Manassé' földét, és az egész Júda' földét mind az utólsó tengerig;

3. És a' dél felől való tartományt, Jérikónak a' pálmafák' városoknak völgyét, mind Soárig.

4. És monda néki az Úr: ez a' föld, mellyről megesküdtem Ábrahámnak, Isáknak és Jákóbnak, mondván: a' te magodnak adom azt; megmutattam azt, hogy látnád szemeiddel, de oda bé nem mégy. 1. *Mós.* 12: 7. *és* 13: 5. *és* 15: 18. *és* 26: 4. *és* 28: 13.

II. 5. Annakokáért meghala ott Móses az Úrnak beszéde szerént.

III. 6. És eltemeté ötet *az Úr* egy völgyben, a' Moáb' földén, a' Bet Peor' ellenében, és senki nem tudja az ő temetésének helyét mind e' mái napig.

7. Móses pedig száz és húsz esztendős vala, mikor meghala; nem homályosodott vala meg az ő szeme, sem el nem fogyatkozott vala az ő ereje.

8. És siraták Mósest a' Moáb' mezején harmintz napig, és bétellyesedének a' Móses' siratásának napjai.

9. Jósué pedig bétellyesedék bőltseségnek lelkével; mert Móses vetette vala ő reá az ő kezeit, és engedének néki az Izráel' fiai, és úgy tselekedének, amint parantsolta vala az Úr Mósesnek.

10. És nem támadott az után Izráelben ollyan Próféta mint Móses, kit esmért vala az Úr színről színre.

11. Minden jegyekben és tsudákban, mellyekért küldötte vala ötet az Úr, hogy azokat tselekedné Égyiptomnak földében, Faraó előtt, az ő szolgái előtt, és mind az egész ország előtt.

12. És minden hatalmas tselekedetekben, és minden nagy rettenetességekben, mellyeket tselekedett Móses az egész Izráelnek szemei előtt.

Móses' V. Könyvének vége.

Móses a' Maga öt Könyveiben befoglal mindenestül fogva két ezer öt száz, és negyvenkilentz esztendőket, mellyek így számláltatnak:

Az özönvízig világ' teremtetésétől fogva vagyon . . . . . amint megtetszik 1. *Mós.* 5. és 7.	1656	esztendő.
Az özönvíztől fogva Ábrahámnak születéséig, ... mint megtetszik 1. *Mós.* 11.	352	eszt.
Ábrahám nemzette a' maga fiát Isákot, mikor vólna . . . . . 1. *Mós.* 21.	100	eszt.
Isák nemzé Jákóbot mikor vólna . . . . . 1. *Mós.* 25.	60	eszt.
Jákób mikor Égyiptomba ment, akkor vólt . . . . . ezt maga mondja a' király előtt, 1. *Mós.* 47.	130	eszt.
Az után lakott Égyiptomban halála' napjáig; . . . . . mert mikor meghalt, akkor 147 esztendős vólt. 1. *Mós.* 47.	17	eszt.
Jósef élt Égyiptomban a' Jákób' halála után . . . . . Mert mikor Jákób meghalt, akkor vólt Jósef 56 eszt. melly megtetszik innét: mert mikor Jósef Faraó' eleibe áll, akkor 30 esztendős, mint megtetszik 1. *Mós.* 41. A' bővségnek esztendeje 7 eszt. a' drágaságnak második esztendejében ment bé Jákób. Ott Jósef az attyával élt 17 esztendeig. Mind ez tészen 56 esztendőt. A' Jósef' életének esztendei pedig 110 esztendők; ha abból elveszed az 56 esztendőt, marad 54 eszt. Ennyi ideig élt hát Jósef a' Jákób' halála után.	54.	eszt.
Móses született Jósef' halála után	60	eszt.
Móses mikor Égyiptomba ment, vólt . . . . . 2. *Mós.* 7.	80	eszt.
A' pusztában vóltak	40	eszt.
Mind ezeket ha egybe veted, tészen mindenestül	2549	esztendőt.

JÓSUÉ' KÖNYVE.

E' Jósué' Könyvében megíratik az Izráel' népének az Istentől néki ígért földre való bémenetele, a' pogányoknak megrontatások, a' földnek elosztatása. Befoglal pedig tizenhét esztendöt; mert annyi ideig igazgatta Jósué az Izráel' népét.

I. RÉSZ.

Parantsolja Isten Jósuénak, hogy Móses' helyébe álljon, és légyen hadnagya a' népnek; kinek ígéretet is tészen. Jósué engedvén a' hívatalnak, parantsolja a' népnek, hogy a' Jordánon való általmenetelhez készüljenek. A' kiknek pedig Móses földet adott vala a' Jordánnak napkeleti részén, azoknak parantsolja, hogy az ő fogadásokról megemlékezvén, az Izráel' fiai előtt fegyveres kézzel elöl menjenek; kik Jósuénak engednek.

ÉS lön Mósesnek az Isten' szolgájának halála után, szólla az Úr Jósuénak a' Nun' fiának, ki Mósesnek szolgája vala, ezt mondván:

2. Móses az én szolgám meghalt: mostan annakokáért kelj fel, és menj által a' Jordán' vizén, te és mind ez a' nép, arra a' földre, mellyet én adok nékiek, az Izráel' fiainak.

3. Minden helyet, mellyet a' ti lábaitoknak talpok megnyománd, néktek adtam; amiképen szólltam Mósesnek. 5. *Mós.* 11: 24.

4. A' pusztától és e' Libánontól fogva a' nagy folyó vízig, az Eufrates folyó vízig, a' Kittéusoknak egész földök a' nagy tengerig, napnyúgot felől lészen a' ti határotok.

5. Meg nem áll senki te előtted a' te életednek minden napjaiban; miképen vóltam Mósessel, úgy lészek te veled, el nem hagylak tégedet. 5. *Mós.* 31: 6. *és* 8. *'Sid.* 13: 5.

6. Bátorítsd meg és erősítsd meg magadat; mert te tselekeszed, hogy a' nép bírja azt a' földet, mellyről megesküdtem az ő attyoknak, hogy ő nékiek adnám azt.

7. Annakokáért bátorítsd meg és erősítsd meg magadat igen, hogy eszesen tselekedjél mind a' törvény szerént, mellyet parantsolt tenéked Móses az én szolgám, attól se jobb kézre se bal kézre ne hajolj: hogy jó szerentsésen tselekedjél mindenekben, a' mellyekre menéndesz. 5. *Mós.* 31: 7.

8. El ne távozzék e' törvénynek könyve a' te szádtól, hanem gondolkodjál arról éjjel és nappal, hogy megőrizzed, és tselekedjél mind a' szerént, amint megvagyon írva abban; mert akkor lészesz' bóldog.

9. Avagy nem parancsolám-é meg tenéked? Bátorítsd meg és erősítsd meg magadat, meg ne iszonyodjál, se meg ne rettenj; mert te veled vagyon a' te Urad Istened mindenekben, a' mellyekre menéndesz.

II. 10. Annakokáért megparantsolá Jósué a' nép' fejedelminek, ezt mondván:

11. Menjetek által a' táboron, és hagyjátok meg a' népnek, mondván: készítsetek magatoknak útra való eleséget; mert harmad' nap múlva általmentek ti e' Jordán' vizén, hogy bémenjetek a' földnek bírására, mellyet a' ti Uratok Istentek ád tinéktek, hogy örökségül bírjátok.

12. A' Rúben' és Gád' nemzetségének pedig, és a' Manassé' fél nemzetségének szólla Jósué, ezt mondván:

13. Megemlékezzetek a' dologról, mellyet parantsolt tinéktek Móses az Úr' szolgája, mondván: a' ti Uratok Istentek megnyúgtatott, és néktek adta ezt a' földet. 4. *Mós.* 32: 20. *és* 28.

14. A' ti feleségtek, a' ti apró gyermekeitek, és a' ti barmaitok maradjanak a' földön, a' mellyet adott tinéktek Móses a' Jordán' vizén innét: ti pedig fegyveres kézzel menjetek által a' ti atyátokfiai előtt, mindnyájan a' kik közzületek erősek, és segéljétek meg őket.

15. Míg megnyúgotja az Úr a' ti atyátokfiait mint titeket, és bírják ők is örökségül a' földet, mellyet a' ti Uratok Istentek ád ő nékiek: és akkor térjetek viszsza birodalmatoknak földébe, mellyet adott tinéktek Móses az Istennek szolgája napkeletről innét a' Jordán' vizén, és örökség szerént bírjátok azt.

III. 16. És felelének Jósuénak, mondván: mindeneket, valamellyeket parantsoltál minékünk, megtselekeszünk, és valahová küldéndesz minket, oda mégyünk.

17. Szintén amint engedtünk Mósesnek, úgy engedünk néked: légyen a' te Urad Istened veled, amiképen vólt Mósessel.

18. Valaki ellene jár a' te szádnak, és nem engedénd a' te beszédidnek mind azokban, mellyeket parantsolándasz néki, megölettessék; tsak hogy bátorítsd és erősítsd meg magadat.

II. RÉSZ.

Jósué kémeket küld el elől, kik bémennek Ráháb aszszonynak házába, kiket az elrejt, és megszabadít a' veszedelemtől; és minekutánna attól az országnak minden állapotját megértették vólna, és magokat esküvéssel kötelezték vólna annak életének megtartására minden rokonságival egybe, Jósuéhez megtérnek, kit mindenekről bizonyossá tésznek.

ELKÜLDÖTT (a) vala pedig Jósué a' Nun' fia két férjfiú kémeket Sittimből titkon, mondván: menjetek el, és vegyétek jól eszetekbe azt a' földet, és Jérikót. Elmenvén annakokáért, bémentek vala egy tisztátalan vendégfogadós aszszonynak házába, kinek neve vala Ráháb, és ott hálának. *'Sid.* 11: 31. *Jak.* 2: 25.

(a) E' dolog, tudniillik a' kémeknek elküldetések annakelőtte lett, minekelőtte megparantsolta vólna Jósué a' népnek, hogy a' Jordán' vizén való általmenetelhez készüljenek. Azért utólszor beszélli azt, a' mi elöször lett.

2. Mikor pedig megmondották vólna ezt a' Jérikó' királyjának, mondván: ímé férjfiak jöt-

lenek ide ez éjtszaka az Izráel' fiai közzül a' földnek kémlelésére.

3. Akkor küldé a' Jérikó' királyja Ráhábhoz, ezt mondván: hozd ki a' férjfiakat, kik bémentenek te hozzád, kik mentenek a' te házadhoz; mert az egész földet jöttenek megkémlelni.

4. Felvette vala pedig az aszszony mind a' két férjfiat, és elrejtette vala őket, ki monda: bizony jöttenek vala hozzám férjfiak, de nem tudtam honnan valók vóltanak;

5. És minekelőtte a' városnak kapui bézárlatnának, a' setétben a' férjfiak kimentenek, és nem tudom hová mentenek, menjetek ő utánnok hamar, és megfoghatjátok őket.

6. Ő pedig felhágatta vala őket a' ház' héjjára, és elrejtette vala őket a' len' pozdorjáiban, mellyeket ő a' ház' héjjára rakott vala.

7. És a' férjfiak menének ő utánnok az úton, melly viszen vala a' Jordán' vizére mind a' révig; a' kaput pedig bézárlák egy kevés idő múlva az után, hogy kimenének azok, kik őket üldözik vala.

II. 8. Minekelőtte pedig elaluttanak vólna *a' kémek*, felméne ő hozzájok a' ház' héjjára;

9. És monda a' férjfiaknak: tudom, hogy az Úr adta tinéktek ezt a' földet; mert esett a' ti tőletek való félelem mi reánk, és elolvadtanak e' földnek minden lakói ti tőletek való féltekben.

10. Mert hallottuk, miképen megszáraztotta az Úr a' veres tengernek vizét a' ti ortzátok előtt, mikor kijönnétek Égyiptomból; és mit tselekedtetek az Emorréusok' két királyjoknak, kik vóltanak a' Jordán' vizén túl, Sihonnak és Ognak, kiket megöltetek. 2. *Mós.* 14: 21. 4. *Mós.* 21: 24.

11. Mellyet mikor hallottunk, elolvadott a' mi szívünk, és meg nem maradott a' bátorság senkiben a' ti ortzátok miatt; mert a' ti Uratok Istentek az Isten fenn az égben, és alatt a' földön. 5. *Mós.* 4: 39.

12. Mostan annakokáért esküdjetek meg, kérlek, énnékem az Istenre, mert irgalmasságot tselekedtem ti veletek, hogy tselekesztek irgalmasságot ti is az én atyámnak házával, és adjatok énnékem erről bizonyos jelt:

13. Hogy elevenen megtartjátok az én atyámat, az én anyámat, az én atyámfiait, húgaimat, néném, és minden marhájokat, és megmentitek a' mi lelkünket a' haláltól.

14. Mondának ő néki a' férjfiak: a' mi lelkünk légyen ti érettetek a' halálban, *de úgy*, ha ki nem jelentitek a' mi beszédinket; és mikor nékünk adándja az Úr e' földet, irgalmasságot és igazságot tselekeszünk te veled.

15. Alábotsátá annakokáért őket kötélen az ablakon, mert az ő háza vala a' város' kő kerítésének falában, és ő a' kerítésben lakik vala.

16. És monda nékiek: a' hegyre menjetek, hogy valamiképen elő ne találjanak azok, kik keresnek titeket; és elbúván ott légyetek három napon, míg viszsza térnek azok, kik nyomoznak titeket, és annakutánna menjetek a' ti útatokon.

17. És mondának ő néki a' férjfiak: ártatlanok lészünk mi ez esküvéstől, mellyel minket megesküdtettél.

18. (b) Ímé mikor béjövünk e' földre, e' veres fonálból tsinált kötelet kösd ki az ablakon, mellyen alábotsátottál minket; annakfelette a' te atyádat és a' te anyádat, a' te atyádfiait, és a' te atyádnak minden tselédjét gyűjtsd te hozzád abba a' házba.

(b) Az az, e' két feltételek alatt akarjuk, hogy az esküvés helyén maradjon. Elöször: hogy a' te házadon kívül senki a' te atyádfiai közzül ne találtassék; másodszor: hogy semmit ebben ki ne jelents; mert ha külömben tselekeszel, mi ártatlanok lészüuk.

19. (c) Lészen pedig, hogy ha valaki kijövénd a' te házadnak ajtajin, annak vére az ő fején lészen, mi pedig ártatlanok lészünk; és valaki lészen te veled a' házban, annak vére légyen a' mi fejünkön, ha valakinek keze lészen azon.

(c) Az az, ha valaki a' te házadból kijő, és megöltetik, ő maga lészen az ő halálának oka; ha pedig valaki a' te házadban megölettetik, mi légyünk annak okai.

20. Ha pedig kijelenténded e' mi beszédünket, üresek lészünk ettől az esküvéstől, mellyel megesküdtettél minket.

21. Az aszszony felele: amint szóllottatok, úgy légyen. Akkor elbotsátá őket, és elmenének; és kiköté a' veres fonálból tsinált kötelet az ablakon.

III. 22. Elmenvén pedig, jutának a' hegyre, és ott lőnek három nap, míg megtérének a' keresők, kik keresék őket minden útakon, de nem találák meg.

23. Megtérvén annakokáért a' két férjfiú, minekutánna alájövének a' hegyről, általmenének *a' Jordánon*, és jutának Jósuéhoz, a' Nun' fiához; és megbeszéllének néki mindeneket, mellyek történtenek vala ő rajtok.

24. És mondának Jósuénak: kezünkbe adta az Isten mind az egész földet; mert elolvadtanak a' földnek minden lakói a' mi tőlünk való félelemnek miatta.

III. RÉSZ.

A' kémek' megérkezések után Jósué a' sokasággal a' Jordán' partjára mégyen, és a' népet intvén hogy magokat megszenteljék, a' papokat az Isten' ládájával elküldi elől, kik mihelyt a' Jordán' vizébe lépnek, azonnal két felé válik a' víz, mellyet az Izráeliták látván, mindnyájan általmennek.

Felkele azért Jósué jó reggel, és elindúlának Sittimből, és menének a' Jordán' vizéig, ő és mind az Izráelnek fiai, és meghálának ott minekelőtte általmennének.

II. 2. És lőn, harmad' nap után általmenének a' hadnagyok a' táboron;

3. És megparantsolák a' népnek, mondván: mikoron látjátok a' ti Uratoknak Istenteknek frigy ládáját, és a' Lévi' nemzetségéből való papokat, hogy viszik a' ládát; akkor menjetek ki a' ti helyetekből, és menjetek *a' láda* után.

4. Úgy mindazáltal, hogy mérték szerént, úgymint kétezer singnyi közbe vetés légyen ti köztetek, és a' láda között, közel hozzá ne menjetek, hogy eszetekbe vehessétek az útat, mellyen kell mennetek; mert nem mentetek által azon az úton soha az előtt.

III. 5. Megmondotta vala pedig Jósué a' népnek: készítsétek hozzá (a) magatokat; mert holnap az Úr ti köztetek tsudákat tselekeszik.

(a) Vagy szenteljétek meg magatokat.

IV. 6. És monda ismét Jósué a' papoknak illyen szóval: vegyétek fel a' frigy' ládáját, és menjetek által a' nép előtt. Felvévék annakokáért a' frigy' ládáját, és járának a' nép előtt.

7. Mondotta vala pedig az Úr Jósuénak: e'

napon kezdlek tégedet felmagasztalni az egész Izráelnek szemei előtt; hogy megtudják, hogy amiképen vóltam Mósessel, akképen lészek te veled.

8. Te annakokáért parantsold meg a' papoknak, kik hordozzák a' frigy ládáját, mondván: mikor bémenéndetek a' Jordán' vizének szélibe, megálljatok a' Jordánban.

V. 9. És monda Jósué az Izráel' fiainak: jöjjetek ide, és halljátok meg a' ti Uratoknak Istenteknek szavát.

10. És monda Jósué: ebből esméritek meg, hogy az élő Isten ti köztetek vagyon, és hogy kétség nélkül kiűzi a' ti ortzátok előtt a' Kananéust, a' Kittéust, és a' Hivéust, a' Perizéust is, a' Girgazéust, és az Emorréust, a' Jebuzéust.

11. Ímé az egész föld' uralkodójának frigy ládája általmégyen ti előttetek a' Jordán' vizén.

12. Mostan annakokáért válaszszatok magatoknak tizenkét férjfiat az Izráel' nemzetségéből, egy egy férjfiat egy egy nemzetségből.

13. Mert mihelyt megnyúgovándnak a' Jordán' vizében a' papok' lábaiknak talpaik, kik az egész földön Uralkodó Úrnak frigy ládáját hordozzák, a' Jordán' vizei két felé szakadnak, és a' feljül a' folyó vizek megállanak egy rakásban. *'Sólt.* 114: 3.

VI. 14. És lön, hogy mikor a' nép menne az ő sátoriból, hogy általmenne a' Jordánon, a' papok, kik hordozzák vala a' frigy' ládáját, előtte valának a' népnek. *Tsel.* 7: 45.

15. Mikoron pedig jutottak vólna azok, a' kik a' ládát viszik vala a' Jordánhoz, és a' papoknak, kik a' ládát viszik vala, lábaik értenek vala a' vizeknek külső szélibe: (a' Jordán pedig minden partjai felett rakva szokott vala lenni minden aratásnak idején.)

16. Megállának a' vizek, mellyek feljül alófolynak, és nevekedének egy nagy magas rakásba, nagy meszsze Adama' városától, melly Tzárthánnak óldala felől vala; és a' mellyek azon alól folynak vala a' pusztának tengerébe, *az az*, a' sós tengerbe, megemészteténk és elfogyának, a' nép pedig általméne Jérikónak ellenében.

17. Állanak vala pedig a' papok, kik az Úrnak frigy ládáját viszik vala, szárazon a' Jordánnak közepiben bátorsággal; és az egész Izráel mégyen vala szárazon, míg mind az egész nemzetség a' Jordánon való általmenetelben véget tön.

IV. RÉSZ.

Jósué a' Jordán vizéből tizenkét nagy köveket hozat ki, tizenkét választott férjfiával, mellyeket a' szárazon emeltet fel. A' Jordán' fenekén is tizenkét követ állat fel, a' szárazon való általmenetelnek emlékezetére. A' papok feljönek a' Jordánból minekutánna a' nép feltakarodott vólna. A' Jordán' vize ismét helyére áll.

Mikoron pedig elvégezte vólna mind az egész nemzetség a' Jordánon való általmenést (mivelhogy szóllott vala az Úr Jósuénak, mondván;

2. Végyetek mellétek a' nép közzül tizenkét férjfiakat, egy egy férjfiat egygyik egygyik nemzetségből;

3. És parantsoljátok meg nékik, mondván: végyetek fel magatoknak innen a' Jordánnak közepiből, a' helyről holott állanak bátorsággal a' papoknak lábaik, tizenkét követ, és vigyétek által veletek azokat, és tegyétek le a' szálláson ahol háltok ez éjtszaka.)

4. Akkor előhívá Jósué a' tizenkét fárjfiakat, kiket szerzett vala az Izráel' fiai közzül, egy egy férjfiat egy egy nemzetségből;

5. És monda nékiek Jósué: menjetek el a' ti Uratoknak Istenteknek frigy ládája előtt, a' Jordánnak közepiben, és végyetek fel magatoknak kiki egy egy követ az ő vállára, az Izráel' fiai nemzetségeknek számok szerént:

6. Hogy légyen az jegyül ti közöttetek; mikor kérdéndik a' ti fiaitok ez után az ő attyokat, ezt mondván: mire valók ezek a' kövek?

7. Mondjátok meg nékiek: hogy két felé válának a' Jordán' vizei az Istennek frigy ládája előtt; mert mikoron általmenne a' Jordánon, két felé válának a' Jordánnak vizei; és lésznek e' kövek emlékezetre az Izráel' fiainak mind örökké.

8. És tselekedének akképpen az Izráel' fiai, amiképen megparantsolta vala Jósué; és hozának tizenkét követ a' Jordánnak közepiből, amiképen megparantsolta vala az Isten Jósuénak, az Izráel' fiai' nemzetségeknek számok szerént; és általhozák vélek a' szállásra, és letévék azokat ott.

9. Továbbá tizenkét követ állata fel Jósué a' Jordánnak közepiben is, a' helyen, holott megállottanak vala a' papoknak lábaik, kik a' frigy' ládáját hozzák vala, és ott vóltanak mind e' mái napig.

10. A' papok pedig, kik hordozzák vala a' ládát, állanak vala a' Jordánnak közepiben, míg megtellyesedék minden beszéd, mellyet az Úr mondott vala Jósuénak, hogy megparantsolná a' népnek, úgy szinte mint Móses megmondotta vala Jósuénak: annakokáért nagy sietséggel általméne a' nép.

11. Mikor pedig mind az egész nép az általmenetelben véget tett vólna, általméne az Úr' ládája is, és a' papok, kik valának a' nép előtt.

12. Általmentek vala pedig a' Rúben' fiai és a' Gád' fiai, és a' Manassé' fél nemzetsége fegyverrel felfegyverkezvén az Izráel' fiai előtt; amiképen szóllott vala ő nékiek Móses. 4. *Mós.* 32: 20. *és* 28.

13. Úgymint negyven ezer fegyveres vitézek menének által az Úr előtt (a) a' hartzra, Jérikónak sík mezejére.

(a) Az az, az Istennek ládája előtt; mondja pedig a' ládát Jehovának, mert a' Jehovának jelen való vóltának jele vala az a' láda.

14. Azon a' napon magasztalá fel az Úr Jósuét, az egész Izráelnek szemei előtt; és félék ötet, miképen félték vala Mósest, az ő életének minden napjaiban.

15. Mert megmondotta vala az Úr Jósuénak illyenképen:

16. Parantsold meg a' papoknak, kik a' bizonyságnak ládáját hordozzák, hogy jöjjenek fel a' Jordánból.

17. És parantsola Jósué a' papoknak, mondván: jöjjetek fel a' Jordánból.

18. Mikor pedig feljöttenek vólna a' papok, kik hordozzák vala az Úr' frigyének ládáját, a' Jordánnak közepiből, és általmentek vólna a' papok' lábaiknak talpaik a' szárazra, megtérének a' Jordánnak vizei az ő helyekre, és folynak vala minden partjoknak felette, mint az előtt.

19. A' nép pedig felméne a' Jordánból az első hónak tizedik napján; és tábort járának Gilgálban, napkelet felől való részében Jérikónak.

20. És a' tizenkét köveket, mellyeket hoztanak vala a' Jordánból, helyhezteté Jósué Gilgálba;

21. És monda az Izráel' fiainak ekképen: mikor kérdik a' ti fiaitok ez után az ő attyokat, ezt mondván: mit akarnak e' kövek?

22. Megmondjátok a' ti fiaitoknak, ezt mondván: szárazon jött által Izráel e' Jordánon;

23. Mert megszáraztotta a' ti Uratok Istentek a' Jordán' vizeit a' ti ortzátok előtt, míg általjövétek rajta; amiképen tselekedett vala a' ti Uratok Istentek a' veres tengerben, mellyet megszárazta a' mi ortzánk előtt, míg általmenénk rajta. 2. *Mós.* 14: 21.

24. Hogy megesmérjék minden földnek népei az Úrnak kezét, hogy erős, hogy féljétek a' ti Uratokat Istenteket mindenkoron.

V. RÉSZ.

Jósué az Istennek parantsolatjából környülmetéli az Izráelitákat, kik a' pusztában a' negyven esztendők alatt születtek vala, és környül nem metéltettek vala. A' Húsvéti bárányt megeszik, megszünik a' manna; angyal jelenik meg Jósuénak.

Lőn pedig, mikor meghallották vólna az Emorréusoknak minden királyjaik, kik laknak vala a' Jordánon túl napnyúgot felől, és a' Kananéusoknak minden királyjaik, kik laknak vala a' tenger mellett, hogy megszáraztotta vólna az Úr a' Jordánnak vizeit az Izráel' fiainak ortzájok előtt, míg általmentenek, elolvada az ő szívek, annyira, hogy nem vólna semmi bátorság ő bennek az Izráel' fiaitól való féltekben.

2. Az időben monda az Úr Jósuénak: tsinálj magadnak éles késeket, és ismét metéld környül az Izráel' fiait másodszor. (a).

(a) Nem azt mondja Isten, hogy a' kik elöször környülmetéltettek, ismét környülmetéltessenek; mert mimódon metéltethettek vólna újonnan környül azok, a' kik egyszer környülmetéltettek vala? Hanem azt mondja, hogy azok metéltessenek környül, a' kik a' pusztában a' negyven esztendők alatt születtek vala, és nem metéltettek vala környül; mondja pedig, hogy másodszor metéltessenek környül, az első környülmetélésre nézve, mellyel környülmetéltettek vala azok, a' kik meghaltak vala a' pusztában.

3. És tsinála Jósué magának éles késeket, mellyekkel környülmetélé az Izráel' fiait a' környülmetélkedésnek halmán.

4. Ez pedig az oka, miért metélé környül őket Jósué: mert mind az egész nép, a' melly jött vala Égyiptomból, minden hadakozó férjfiak meghaltanak vala a' pusztában, az útban, minekutánna kijöttenek Égyiptomból.

5. És noha környülmetéltetett vala mind az a' nép, a' melly kijött vala: de azt a' népet, a' melly született vala a' pusztában, az útban, minekutánna kijöttenek Égyiptomból, nem metélték vala környül.

6. Mert negyven esztendeig jártanak az Izráel' fiai a' pusztában: míglen megemésztetnék minden hadakozó férjfiaknak nemzetsége, a' kik kijöttenek vala Égyiptomból, kik nem hallgatták vala az Úr' szavát: kiknek megesküdt vala az Úr, hogy nem mutatná meg a' földet, mellyről megesküdt vala az Úr az ő attyoknak, hogy nékünk adná azt, a' téjjel és mézzel folyó földet. 4. *Mós.* 14: 22.

7. Azért azoknak fiaikat, a' kiket állatott vala azoknak helyekbe, azokat metélé környül Jósué; mert környülmetéletlenek valának, mert nem metélték vala környül az útban.

8. Minekutánna környülmetéltetett vólna az egész nép, veszteg lőnek az ő helyeken a' táborban mind addig, míg meggyógyúlának.

II. 9. És monda az Isten Jósuénak: ma fordítottam el Égyiptomnak szidalmát (b) tirólatok; és hívá annak a' helynek nevét Gilgálnak, mind e' mái napig.

(b) Az Egyiptom' szidalmán nem egyebet ért, hanem az Égyiptombélieknek káromlásokat, kik azt mondják vala: hogy Isten kihozta az Izráelitákat Égyiptomból; és mivelhogy bé nem vihette őket a' Kanaán' földére, azért vesztette el őket a' pusztában.

10. Mikor pedig tábort jártanak vólna az Izráel' fiai Gilgálban, készítének Páskát tizennegyedik napján a' hónak, estve, Jérikónak mezején.

III. 11. És evének a' földnek gyümöltsében a' Páska' második napján kovász nélkül való kenyereket, és tűznél pergelttet, ugyan azon napon.

12. És más napra kelve megszűnék a' manna, mikor ettenek vólna a' földnek búzájából, és nem vólt annakutánna többé mannájok az Izráel' fiainak, hanem evének a' Kanaán' földének gyümöltsében az esztendőben.

IV. 13. Történék pedig, hogy mikor vólna Jósué Jérikónál, felemelé az ő szemeit, és látá, hogy ímé egy férjfiú állana ő ellene, kinek kezében vala az ő mezítelen fegyvere; és méne oda hozzája Jósué, és monda néki: mi közzülünk való vagy-é, vagy a' mi ellenségink közzül való?

14. És monda az: nem, hanem vagyok az Úr' seregének fejedelme, mostan jöttem; és leborúlván Jósué a' földre artzal, meghajtá magát, és monda: mit szóll az én Uram az ő szolgájának?

15. (c) És monda az Úr' seregének fejedelme Jósuénak: óld le a' te saruidat a' te lábaidról; mert a' hely a' mellyen állasz, szent: és akképen tselekedék Jósué.

(c) Mivelhogy mondja magát ez emberi ábrázatban megjelent angyal, az Isten' seregének fejedelmének, és meghajol előtte Jósué, melly tisztesség tsak Istent illet, ki az angyaloknak és az Isten' népének fejedelme; azért magyarázhatjuk ezt a' Krisztusról, ki régen emberi ábrázatban gyakorta jelent meg.

VI. RÉSZ.

Megtanítja Isten Jósuét, mi módon végye meg Jérikót: megvészi azért a' várost, és azt mindenestül elpusztítja, a' népet levágatja, megtartja Ráhábot a' hozzá tartozókkal egyben.

Jérikó pedig bézárattatva vala szorgalmatosan az Izráel' fiaitól való félelemből, hogy senki sem be, sem ki nem mehetne.

2. És monda az Úr Jósuénak: ímé kezedbe adtam Jérikót, az ő királyját, és az ő sereginek hatalmasit:

3. Azért köröskörnyül kerüljétek meg egyszer a' várost ti mindnyájan, kik hadakozó férjfiak vagytok, akképen tselekedjetek hat napon.

4. Továbbá hét papok viseljenek hét kos' szarvából tsinált kürtöt a' láda előtt, hetedik napon pedig hétszer kerüljétek meg a' várost; és a' papok kürtöljenek a' kürtökkel.

5. Mikor pedig hoszszabban vonszák a' kürtölést a' kos' szarvával, mihelyen halljátok a' kürtnek szavát, felkiáltson mind az egész nép nagy kiáltással: és leszakad a' város' kő fala, és men-

jen bé a' nép közzül kiki az ő ellenében való helyen.

6. Elöhívá annákokáért Jósué a' Nun' fia a' papokat, és monda nékiek: vegyétek fel a' frigy ládát, és más hét papok végyenek a' kezekbe hét kos' szarvából tsinált kürtöket, az Úr' ládája elött.

7. Monda a' népnek is: menjetek el, és kerüljétek meg a' várost; és fegyveres kézzel menjetek a' láda elött.

II. 8. Mikor pedig ezeket mondotta vólna Jósué a' népnek, hét papok kezekben viselvén a' kos' szarvából tsinált hét kürtöket, elötte mennék vala az Úr' ládájának, és kürtölnek vala: az Úr' frigyének ládája pedig utánnok mégyen vala;

9. A' fegyveres nép pedig elöttök méne a' kürtölö papoknak, és a' több nép követé a' ládát, menvén *a' papok* és kürtölvén kürtökkel.

10. A' népnek pedig megparantsolta Jósué illy szókkal: ne kiáltsatok, se ne hallja valaki a' ti szózatotokat, se ki ne menjen a' ti szátokból tsak egy szó is, addig a' napig, mellyen mondándom néktek, kiáltsatok, és akkor kiáltsatok.

11. Környüljárá annakokáért az Úrnak ládája a' várost egyszer megkerülvén, és viszszatérének a' táborba, és ott hálának.

12. Ismét felkele Jósué reggel, és felvévék a' papok az Úr' ládáját;

13. A' hét papok pedig, kiknél a' kos' szarvából tsinált kürtök valának, az Úr' ládája elött mentek, és kürtöltek; a' fegyveres nép pedig elöttök méne, a' több nép pedig követi vala az Úr' ládáját, menvén *a' papok*, és kürtölvén kürtökkel.

14. És megkerülék a' várost másod' napon másodszor, és annakutánna viszszatérének a' táborba: ekképen tselekedének hat napokon.

15. Mikoron pedig a' hetedik nap elöjött vólna, felkelének mihelyen a' hajnal feljöve, és megkerülék a' várost e' mód szerént hét ízben, tsak az napon kerülék a' várost hét ízben.

16. És heted' ízben való kerülésben, mikoron kürtölének a' papok, monda Jósué a' népnek: kiáltsatok; mert néktek adta az Úr a' várost.

17. Légyen pedig a' város (a) átok, *a' város*, és minden valami benne vagyon az Úré, tsak a' vendégfogadó tisztátalan Ráháb éljen, ő és mindenek, kik lésznek ő véle egygyütt a' házban; mert elrejtette a' követeket, kiket küldöttünk vólt. *R.* 2: 4.

(a) Az az, elveszessétek, és mindenestül eltöröljétek e' várost.

18. Mindazáltal ti megójjátok magatokat az átoktól, (b) valamit ne illessetek az átokból, se el ne végyetek, és tegyétek az Izráel' táborát átokká, és megháborítsátok azt;

(b) Az az, mególtalmazzátok magatokat a' veszedelemre rendeltetett marhától, hogy semmit abban el ne végyetek, vagy az Istennek szenteltetett marhától.

19. Hanem minden ezüst és arany, réz és vas edények az Úrnak szenteltessenek, az Úrnak kintse közibe számláltassék. (c)

(c) Az az, az Úr' sátorába tétessék.

20. Annakokáért kiálta a' nép, minekutánna kürtölének; mert mikoron hallotta vólna a' kürtöknek szavokat a' nép, kiálta nagy fel szóval, és a' város' falának rakása leszakada: akkor béméne a' nép a' városba, kiki az ő ellenében való helyen, és így vévék meg a' várost. *'Sid.* 11: 30.

21. És megölének a' városban mindeneket, valamik valának, férjfiútól fogva aszszonyig, gyermektöl fogva mind vénig, és mind ökörig, juhig, és szamárig, fegyvernek élivel.

22. A' két férjfiaknak pedig, kik megkémlelték vala a' földet, monda Jósué: menjetek bé a' vendégfogadó tisztátalan aszszonynak házába, és hozzátok ki onnan ötet, és valamije vagyon, amiképen megesküdtetek néki. *R.* 2: 14. *'Sid.* 11: 31.

23. Bémenvén annakokáért a' kémlelö két férjfiak, kihozák Ráhábot, az ő attyát és anyát, az ő attyafiait, és mindenét a' mije vala: és minden tselédét kihozák, és helyhezteték öket az Izráel' táborán kívül.

24. A' várost pedig felgyújták tüzzel, és mindeneket, mellyek valának benne: jóllehet az aranyat, ezüstöt, és a' réz és vas edényeket rakák az Ur' házának kintse közibe.

25. A' vendég fogadó tisztátalan Ráhábot pedig, és az ő attyának házát, és mindent valamije vala ő néki, élni hagyá Jósué, és lakék az Izráel között mind e' napig; mert elrejtette a' követeket, kiket küldött vólt Jósué, hogy megkémleljék Jérikót.

III. 26. És gonoszt kére Jósué azon a' napon, mondván: (d) átkozott légyen az a' férjfiú az Úr elött, a' ki felkél és megépíti ezt a' várost Jérikót, az ő első szülöttében fundálja azt, és az ő utólsó gyermekében állassa fel az ő kapuit. 1. *Kir.* 16: 34.

(d) Az az, valaki meg akarná e' várost épiteni, mig elvégezi a' városnak épitését, minden magzati meghaljanak, az első szülöttöl fogva mind az utólsó szülöttig.

27. Vala pedig az Úr Jósuéval, annyirá, hogy lön az ő híre azon az egész földön.

VII. RÉSZ.

Az Ákán' bünéért az Izráel' fiai megveretnek az Ai városbéliektöl. Jósué könyörgésében panaszolkodik Isten elött. Megmondja Isten okát a' nép' megveretésének; annakokáért mikor sors által megtalálták vólna a' bünös embert, megölik azt minden hozzá tartozókkal egyben, és az Isten megengeszteltetik.

VÉTKEZÉNEK pedig az Izráel' fiai nagy vétekkel az Úrnak rendeltetett marhának elvételében; mert elvön Ákán, Kárminak fia, ki Zabdinak fia vólt, melly Zabdi Zérának fia vala, a' Júda' nemzetségéből, az Úrnak szenteltetett marhában: annakokáért felgerjede az Úrnak haragja az Izráel' fiai ellen.

II. 2. Mert mikor Jósué egynéhány férjfiakat küldött vólna Jérikóból Ai városába, melly vala Bethaven mellett, napkelet felöl való részében Béthel városának, illyen szókkal monda nékiek: menjetek fel, és kémleljétek meg azt a' földet; felmenének a' férjfiak, és megkémlelék Ait;

3. Kik megtérvén Jósuéhoz, mondának néki: ne menjen mind az egész nép fel, úgymint két ezer vagy legfeljebb három ezer férjfiak menjenek fel, és megverik Ait: ne fáraszszad az egész népet oda küldvén öket, mert kevesen vagynak.

4. Felmenének annakokáért a' nép közzül, úgymint három ezer férjfiak: és elfutának az Ainak férjfiai elött.

5. És megölének ő közzülök Ainak férjfiai harmintzhat férjfiat, és üzék öket a' kaputól fogva mind Sébarimig, és megverék öket, mikor azok

futnának: azért elolvada a' népnek szíve, és lőn ollyan mint a' víz.

III. 6. Annakokáért megszaggatá Jósué az ő ruháját, és artzal a' földre leesék az Úrnak ládája előtt mind estvéig, ő és az Izráel' vénei: és port hintének az ő fejekre.

7. 'S monda Jósué: ah ah Uram Istenem, mire hozád által ezt a' népet a' Jordánon, hogy adnál minket az Emmorréusnak kezébe, hogy elvesztene minket? és vajha maradtunk vólna túl a' Jordánon.

8. Óh Uram mit mondjak, minekutánna hátat adott az Izráel az ő ellenségi előtt?

9. Mert meghallják a' Kananéusok, és az egész földnek lakói, és fordítják magokat mi ellenünk, és elvesztik a' mi nevünket a' földről: és mit tselekeszel a' te nagy nevednek?

10. 'S monda az Úr Jósuénak: kelj fel; 's miért esel te a' te ortzádra?

11. Vétkezett az Izráel, és általhágták az én szövetségemet, mellyet parantsoltam vala nékiek: mert vettek a' nékem szenteltetett marhában, és loptak, és hazudtak, és tették az ő marhájok közibe.

12. Azért nem állhatnak meg az Izráel' fiai az ő ellenségek előtt, hátat adnak az ő ellenségeknek; mert a' nékem szenteltetett marhának elvételében bűnösök: nem lészek véletek különben, hanem ha kivesztitek közzületek a' bűnöst.

13. Kelj fel, készítsd hozzá a' népet, készítsétek ti magatokat holnapra: mert így mond az Izráelnek Ura Istene: az Istennek szenteltetett marhában vagyon te közötted Izráel, nem állhatsz meg a' te ellenségid előtt, míg ki nem veszted az átkot te közzüled.

14. Eljöjjetek pedig reggel a' ti nemzetségtek szerént; és a' nemzetség, mellyet megjelent az Úr, elöjöjjön tselédenként, és a' tseléd mellyet megjelent az Úr, elöjöjjön házonként, és a' ház mellyet megjelent az Úr, elöjöjjön férjfianként.

15. A' ki pedig megtaláltatik (a) az átokban, tűzzel égettessék meg, ő maga és mindene a' mije vagyon: mert általhágta az Úrnak szövetségét, és hogy megtiltott dolgot tselekedett Izráelben.

(a) Az az, a' ki bűnösnek találtatik az Istennek szenteltetett marhának elvételében.

III. 16. Felkele annakokáért Jósué reggel, és előállatá az Izráelt az ő nemzetsége szerént; és bűnösnek találtatik a' Júda' nemzetsége.

17. Akkor sorsot vete a' Júda' nemzetségében való ház népre, és bűnösnek találák a' Zérának házanépét: azt is előállatá házonként, és Zabdi' házára esék.

18. És előállatá az ő házát férjfianként, és bűnösnek találtatik Ákán Kárminak fia, ki Zabdinak fia vala, melly Zabdi a' Júda' nemzetségéből való Zérának fia vólt.

19. És monda Jósué Ákánnak: fiam adj ditsőséget (b) az Izráel' Urának Istenének; és ő néki tégy vallást: és mond meg mostan énnékem, mit tselekedtél, el ne titkoljad én tőlem.

(b) Az az, vald meg a' te bűneidet az Istennek ditsőségére, kinek akaratjából esett a' sors te reád.

20. Felele Ákán Jósuénak, és monda: bizony én vétkeztem az Izráelnek Ura Istene ellen, és ezt 's ezt tselekedtem.

21. Láték a' nyereség között egy jó Babilóniai köntöst, és kétszáz ezüst siklust, és egy arany veszszöt, mellynek nehézsége ötven siklust nyom vala, ezeket megkívánám, és elvevém: és ímé elrejtetve vagynak a' földben az én sátoromnak közepiben, és az ezüst alatta vagyon a' *köntösnek.*

22. Akkor küldé Jósué követeket, kik futának a' sátorhoz, mert ímé elrejtetett vala *a' köntös* az ő sátorában, és az ezüst is az alatt.

23. Kivivék azért azokat a' sátornak közepiből, és vivék Jósuénak és Izráelnek minden fiainak, és lerakák az Úr előtt.

24. Fogá annakokáért Jósué Ákánt Zérának fiát, az ezüstöt, a' köntöst, és az arany veszszöt, az ő fiait és leányit, ökreit, és szamarit, és minden barmait, a' sátorát, és mindenét valamije vala: és az egész Izráel, ki vala *Jósuéval*; vivék azokat az Ákornak völgyébe.

25. És monda Jósué: miért háborítottál meg minket? háborítson meg tégedet e' mái napon az Úr, és elboríták ötet az egész Izráel' népei kövekkel, és megégeték öket tűzzel, minekutánna öket megkövezték vólna.

26. És rakának ő reá nagy rakás követ mind e' mái napig, és elfordúla az Úr az ő boszszúállásának haragjától: annakokáért nevezé azt a' helyet Ákor' völgyének, mind e' mái napig.

VIII. RÉSZ.

Az Isten megkegyelmez a' népnek, mellyre az Ákán' bünéért haragudt vala. Parantsolja Jósuénak, hogy elmenjen az Ai városára, és diadalmat ígér néki. Elmégyen azért Jósué és megveszi szép okossággal a' várost; a' népet benne mind levágatja, a' várost tűzzel emészteti meg, a' városnak gazdagságát a' népnek engedi. Oltárt épít Jósué áldozatnak, és az Isten' törvényét kövekre írja. A' törvénynek átkait és áldásit elolvassa.

ÉS monda az Úr Jósuénak: ne félj és meg ne rettenj, vedd fel veled mind a fegyver fogható népet, kelj fel és menj fel Aiba: és ímé kezedbe adom néked az Ainak királyát, és az ő népét, a' várost, és minden földét.

2. És tselekedjél Aival, és az ő királyával, miképen tselekedtél Jérikóval, és az ő királyával, tsak hogy a' nyert prédát, és minden élő állatit prédáljátok magatoknak: vess lest a' város megett. *R.* 6: 21.

3. Felkele annakokáért Jósué, és miden hadakozó nép, hogy felmennének Aiba; és választa Jósué harmintz ezer erős férjfiakat, és elküldé öket éjjel.

4. És megparantsolá nékiek, mondván: meglássátok ti kik a' város megett lesben lesztek, igen meszsze ne menjetek a' várostól, és légyetek ti mindnyájan mindenkoron készen.

5. Én pedig és minden nép, a' ki velem vagyon, a' város eleibe mégyünk: mihelyen pedig kijönek elönkbe, mint először, megfutamunk előttök.

6. Hogy kijöjjenek utánnunk, míg elszakasztjuk öket a' várostól, mert azt fogják mondani: futnak előttünk mint az előtt; midőn futunk ő előttök.

7. Ti pedig jöjjetek ki a' less helyből, és rekeszszétek ki a' városnak lakóit: mert kezetekbe adja a' ti Uratok Istentek a' várost.

8. Minekutánna pedig megveszitek a' várost, gyújtsátok fel tűzzel, az Úrnak szava szerént tselekedjetek: meglássátok, meghagytam néktek.

II. 9. Elküldé azért elöl öket Jósué, és béállának a' lesbe, és lönek Bethel és Ai között napnyúgot felöl: Jósué pedig azon éjjel marada a' nép között:

10. Annakutánna felkele Jósué igen reggel, és megszámlálá a' népet: és felméne ö és az Izráelnek vénei a' nép előtt Aiba.

11. Mind a' hadakozó nép is, melly vala ö véle felméne, és mikor elközelgettenek vólna, a' városnak ellenébe jutának, és Ainál éjszakról táborba szállának; vala pedig völgy ö köztök és Ai között.

12. Vön annakfelette úgy mint öt ezer férjfiakat, kiket lesbe állata Béthel és Ai között, napnyúgot felöl a' városon.

13. És közelebb méne a' nép, *az az*, az egész tábor, melly vala a' városnak éjszak felöl való részéről, és a' les melly vala a' városnak napnyúgot felöl való részéről: és méne azon éjtszaka Jósué a' völgynek közepibe.

14. És lön, hogy mikor meglátta vólna az Ainak királya, sietvén reggel felkelének, és kimenének a' városnak népei az Izráel' eleibe hartzolni, ö maga és minden népe azonnal a' mezönek eleire: nem tudja vala pedig hogy lest vetettek vala ö néki hátúl a' város megett.

15. És kiindúlának Jósué, és minden népe Izráelnek ö elöttök, és futni eredének a' pusztának útán.

16. És öszvegyüle a' városnak minden sokasága a' melly maradott vala Aiba, hogy üznék öket: és üzni kezdék Jósuét, és eltávozának a' várostól.

17. Nem marada pedig senki Aiban és Béthelben, a' ki ki nem jött vólna Izráel után és nyitva hagyák a' várost, és üzik vala az Izráelt.

18. És monda az Úr Jósuénak: emeld fel (a) a' kopját, melly vagyon kezedben Ai ellen, mert kezedbe adom azt: és felemelé Jósué a' kopját, melly kezében vala a' város ellen.

(a) Kopját, tudniillik mellyen a' zászló vagyon, hogy azzal adj jelt a' lesben állóknak, hogy kijöjjenek, és a' futóknak, hogy megtérjenek.

19. Akkor a' les nagy hamarsággal kijöve az ö helyéröl, és futva (mikor felemelte vólna Jósué az ö kezét) rohanának a' városra, és megvévék azt, és nagy sietséggel felgyújták tüzzel.

20. Fordítván pedig ö magokat hátra az Ainak férjfiai, láták, és ímé a' városnak füste felmégyen vala az égbe, és nem vala nékik imide vagy amoda való futásra helyek, mert a' melly nép fut vala a' pusztára, hátra fordúla azokra, kik öket üzik vala.

21. Mert Jósué és az Izráelnek népe, mikor látta vólna, hogy a' les megvette a' várost, és felmenne a' városnak füste, megtérének és megverék az Ainak férjfiait.

22. Amazok továbbá kijövének a' városból ö eleikbe, annyira hogy az Izráel közbe venné öket, ezek innen, amazok amonnan: és vágák öket mind addig, míg egy sem marada ö közzülök élö, és ki elszaladott vólna.

23. És Ainak királyát megfogák elevenen, és vivék ötet Jósué' eleibe.

24. Mikoron pedig véget tett vólna Izráel az Aiban lakozóknak ölésekben a' mezöben, *az az* abban a' pusztában, áhová üzték vala öket, és elhullottak vólna mind ök fegyvernek élivel, míg megemésztetnének: megtére az Izráel Aiba, és a' maradékát is levágák fegyvernek élivel.

25. Vala pedig számok mind azoknak, kik az napon elhullottak vala, férjfiútól fogva aszszonyig, tizenkét ezer, mind Ainak férjfiai.

26. Továbbá Jósué hátra nem voná az ö kezét, mellyet kinyújtott vala az ö kopjájával, míg megölé minden lakóit Ainak.

III. 27. Tsak a' barmokat, és a' prédáltatott jószágot vévék magoknak az Izráel' fiai, az Úrnak beszéde szerént, mellyet parantsolt vala Jósuénak.

28. Felgyújtá annakokáért Jósué Ait, és tévé azt örökkévaló emlékezetért pusztává, mind e' mái napig.

29. A' királyát pedig Ainak felakasztá fára estvéig: és mikor elnyúgott vólna a' nap, parantsolá Jósué, és leveték az ö testét a' fáról, és veték a' város' kapujának eleibe, és hordának feljül reá egy nagy rakás követ, *melly ott vagyon* mind e' mái napig.

30. Akkor öltárt raka Jósué az Izráel' Urának Istenének az Ébál' hegyén.

31. Miképen megparantsolta vala Móses az Istennek szolgája az Izráel' fiainak, mint meg vagyon írva a' Móses' törvényének könyvében: öltárt raka egész kövekből, mellyeket vassal nem faragott: és áldozának azon égö áldozatot az Úrnak, és áldozának hálaadásnak áldozatját is. *5. Mós.* 27: 4. *2. Mós.* 20: 24.

32. Meg is írá ott más kövekre a' Móses' törvényét, mellyet megíra az Izráel' fiai előtt.

33. És mikor az egész Izráel, és az ö vénei, a' hadnagyok, és a' bírák állanának két felöl a' láda mellett a' Lévita papok előtt, kik hordozzák vala az Úrnak frigy ládáját, mind jövevény és mind ott lakos, fele a' népnek a' Garizim' hegyének ellenébe, fele pedig az Ébal' hegyének ellenébe: amiképen megparantsolta vala Móses az Úrnak szolgája, hogy megáldaná az Izráel' népét elöször.

34. Azután elolvasá a' törvénynek minden ígéit, az áldást és az átkot mindenestül fogva, amint meg vagyon írva a' törvénynek könyvében.

35. Nem vólt tsak egy ige is mind azok közzül mellyeket parantsolt vala Móses, mellyet el nem olvasott vólna Jósué az Izráelnek minden gyülekezeti előtt, az aszszonyok és a' kitsinyek előtt, és a' jövevények előtt, kik járnak vala ö közöttök.

IX. RÉSZ.

A' Kanaán' földének királyai mikor meghallották vólna az Izráelitáknak tselekedeteket, hadba gyülnek ö ellenek. A' Gibeoniták pedig a' fegyvert letévén álnoksággal frigyet szereznek az Izráelitákkal, és életeket megtartják, de vettetnek örökkévaló szolgálat alá.

MIKOR meghallották vólna pedig minden királyok, kik valának a' Jordánon, a' hegyes földön, és a' lapátzon, és minden partján a' nagy tengernek, Libanusnak ellenében, a' Kittéus, Emorréus, Kananéus, Perizéus, Hivéus, és a' Jebuséus.

2. Öszvegyüjték magokat egyenlöképen, hogy megvívnának Jósuéval és az Izráellel egyenlö akarattal.

II. 3. De a' Gibeonnak lakozói meghallván, mit tselekedett vólna Jósué Jérikónak és Ainak.

4. Tselekedének (a) ök is okosan: mert elmenének és tetteték hogy követek vólnának, és vönek

és vönek ó zsákokat, és azokkal terhelék meg az ő szamárokat, és ó szakadozott és fóltozott boros tömlőket.

(a) Ők is, az az, mint Jósué okossággal tselekedett vala Ai városának megvételében, azonképen a' Gibeon' városbéliek is okossággal tselekedének.

5. És régi megfóltozott sarukat az ő lábokba, és régi ruhákat reájok: és minden úti kenyerek megszáradott vala, és penészes vala.

6. Elmenének annakokáért Jósuéhoz a' táborba, melly vala Gilgálban; és mondának néki, és az Izráel' fiainak: meszsze földről jöttünk, mostan azért vessetek frigyet mi vélünk.

7. Akkor felele az Izráel' férjfia a' Hivéusnak: (b) Talám közöttünk lakol te, és hogy tégyek én frigyet te véled?

(b) Az az, a' Gibeonitáknak, kik Hivéusok valának.

8. Azok pedig mondának Jósuénak: te szolgáid vagyunk: kiknek monda Jósué, kik vagytok? és honnan jöttetek?

9. Felelének néki: meszsze földről jöttenek a' te szolgáid a' te Uradnak Istenednek nevében: mert hallottuk az ő hírét, és mind azokat mellyeket tselekedett Égyiptomban.

10. Mind azokat is, mellyeket tselekedett az Emorréusoknak két királyokkal, kik valának túl a' Jordánon: Sihonnal, ki Hesbonnak királya vala, Oggal, ki Básánnak királya vala, kik laknak vala Ástarótban. 4. *Mos.* 21: 14. *'s a' t.* 5. *Mós.* 1: 4. *'s a' t.*

11. És mondának minékünk a' mi véneink és a' mi földünknek minden lakói: végyetek kezetekben útatokra való eledelt, és menjetek nékik eleikbe, és ezt mondjátok nékik: ti szolgáitok vagyunk, azért vessetek frigyet mi vélünk.

12. E' mi kenyerünket melegen vettük úti eleségünkre a' mi házunkból, az nap mellyen elindúltunk hogy jönénk ti hozzátok, mostan immár ímé megszáradott és megpenészedett.

13. És ezek a' bornak tömlői, mellyeket új korokban töltöttünk vala meg, és ímé megszakadoztanak: és ezek a' mi ruháink és saruink megavultanak az útnak hoszszú vólta miatt.

14. Vönek annakokáért azok a' férjfiak azoknak úti eleségekben, és az Úrnak száját meg nem kérdék.

15. És tön vélek Jósué békeséget, és szerzé frigyet ő vélek, hogy élni hagyná őket: és megesküvének nékiek a' gyülekezetnek főfő emberei.

16. Harmad' nap pedig az ő vélek tett frigy után, meghallák, hogy közel valók vólnának, és ő közöttök laknának.

17. Elindúlának azért az Izráel' fiai, és jutának azoknak városokra harmad' nap, az ő városok pedig vala Gibeon, Kéfira, Beeróth, és Kirjáth-Jeárim.

18. És nem bánták őket az Izráel' fiai, mivelhogy megesküdtenek vala nékiek a' gyülekezetnek fejei az Izráel' Urára Istenére: és zúgolódék az egész gyülekezet a' fő emberekre.

19. És mondának a' fejedelmek a' gyülekezetnek: mi megesküdtünk nékik az Izráelnek Urára Istenére: annakokáért mostan nem nyúlhatunk hozzájok.

20. De ezt tselekedjük vélek, hogy tartsuk meg őket elevenen: hogy ne légyen harag mi reánk az esküvésért, mellyel megesküttünk ő nékiek.

21. Mondának azért a' fejedelmeknek: ám éljenek és vágjanak fát, és merjenek vizet az egész gyülekezetnek, amiképen szóllottanak ő nékik a' fejedelmek.

22. Hivatá annakokáért őket Jósué, és szólla nékiek, mondván: miért tsaltatok meg minket, ezt mondván: meszsze földről valók vagyunk tőletek, holott mi köztünk laktok?

23. Mostan annakokáért átkoztak vagytok, és ki nem töröltetnek ti közzületek a' szolgák, a' fa vágók, és a' víz merítők az én Istenemnek házába.

24. Kik felelének Jósuénak, és mondának: mert bizonyoson megizenték *nékünk* te szolgáidnak, miképen parantsolta vólna meg a' te Urad Istened Mósesnek az ő szolgájának, hogy néktek adná ezt a' földet, és elvesztené minden lakóit e' földnek a' ti ortzátok előtt: felette igen féltettük a' mi életünket ti tőletek, és azért tselekedtük ezt.

25. És mostan ímé a' te kezedben vagyunk; amint tetszik, és a' mi igaz a' te szemeid előtt hogy tselekedjél vélünk, azt miveljed.

26. És akképen tselelekedék vélek, és megszabadítá őket az Izráel' fiainak kezekből, és meg nem ölék őket:

27. És tévé őket azon napon Jósué favágókká, és víz merítőkké a' gyülekezetnek, és az Úr' óltárához mind e' mái napig, az helyen, mellyet ő választánd.

X. RÉSZ.

A' királyok kik Jósué ellen felgyülekeztek vala, mikor hallották vólna, hogy a' Gibeoniták Jósuéval szövetséget tettek, azok ellen fordúlnak, de Jósué által megszabadíttatnak, a' királyok pedig megverettetnek Istentől. Elfoglalja Jósué ez alkalmatossággal azt a' tartományt, az után megtér Gilgálba.

MIKORON pedig meghallotta vólna Adonisédek Jérusálemnek királya, hogy megvette vólna Jósué Ait, és elpusztította vólna azt, és hogy amint tselekedett vala Jérikóval és az ő királyával, úgy tselekedett vólna Aival is és az ő királyával, és hogy békeséget szerzettenek vólna a' Gibeonnak lakói Izráellel, és ő közöttök vólnának.

2. Felette igen megijedének; mivelhogy nagy város vólna Gibeon, mint egy a' királyi városok közzül: és nagyobb Ainál, és hogy minden férjfiai erősek vólnának.

3. Annakokáért külde Adonisédek Jérusálemnek királya Hohámhoz, Hebronnak királyához: és Pireámhoz, Jármutnak királyához: és Jáfiához, Lakisnak királyához: és Débirhez, Eglonnak királyához, mondván:

4. Jöjjetek fel hozzám, és segéljetek meg engemet, és vegyük meg Gibeont, mert békeséget szerzett Jósuéval és az Izráel' fiaival.

5. Annakokáért öszvegyűlének és felmenének az Emorréusoknak királyaik, *tudniillik* Jérusálemnek királya, Hébronnak királya, Jármutnak királya, Lakisnak királya, és Eglonnak királya, ő magok és minden ő seregek, és táborba szállának Gibeon mellett, és hadakozának ő ellene.

6. Küldének annakokáért a' Gibeonnak férjfiai Jósuéhoz a' táborba Gilgálba, mondván: ne vond meg kezeidet a' te szolgáidtól: jöj fel hozzánk hamar, és tarts meg minket, és légy segítséggel minékünk: mert felgyültenek mind

az Emorréusoknak királyaik mi ellenünk, kik lakoznak a' hegyes földön.

7. Felméne annakokáért Jósué Gilgálból ő maga, és minden hadakozó nép ő véle, és mind a' kik erősek valának.

8. És monda az Úr Jósuénak: ne félj tőlök; mert kezedbe adtam őket: és senki ő közzülök meg nem áll te előtted.

9. És méne ő reájok Jósué nagy hirtelen; mert egész éjtszaka mind ment vala Gilgálból.

10. És megrontá őket az Úr az Izráel előtt, és nagy vereséggel megveré őket Gibeonban, és üzé őket *Jósué* az úton, mellyen felmennek Bethoronba, és vágá őket mind Azekáig és Makkedáig. 1. *Kir.* 9: 17.

11. Mikor pedig futának az Izráel' ortzája előtt, és vólnának Bethoronba való alámenetelben, az Úr botsáta alá nagy köveket az égből mind Azekáig, és meghalának: többen halának meg a' köesőnek kövei miatt, hogy nem mint kiket megölének az Izráel' fiai fegyverrel.

12. Akkor szólla Jósué az Úrnak, az napon mellyen az Úr kezébe adta vala az Emorréust az Izráel' fiainak; ezt mondotta vala pedig az Izráel' fiainak szemeik előtt: nap Gibeonban állj meg, és hóld az Ajalon' völgyében;

13. És megvárá a' nap, és a' hóld megálla, míg boszszúját állá az Izráel' nemzetsége az ő ellenségin. Nemde nem megvagyon-é írva ez, a' Jásárnak könyvében. (a) Megálla azért a' nap az égnek közepin, és nem siete elenyészni, úgymint egy egész napig.

(a) Ez a' Jásár' könyve valamelly versekből 's énekekből álló könyv vólt, mellyből hoz elő egy verset Dávid is, midőn Sault és Jónathánt siratja. 2. *Sám.* 1: 17. 18.

14. És nem vólt ollyan nap mint az, sem annakelőtte, sem annakutánna, mellyben engedne az Úr ember' szavának; mert az Úr hadakozik vala Izráelért.

15. Haza téré pedig Jósué, és az Izráelnek minden népe ő véle a' táborba Gilgálba.

16. Elszaladtak vala pedig ez öt királyok, és elrejteztek vala egy barlangban Makedában.

17. És megizenék ezt Jósuénak ez ígékkel: megtaláltattanak az öt királyok, kik elrejteztek egy barlangban Makkedában.

18. És monda Jósué: hajtsatok nagy köveket a' barlang' szájára, és rendeljetek körűlötte férjfiakat, hogy őrizzék őket.

19. Ti pediglen ne álljatok, légyetek utánnok a' ti ellenségteknek, és az ő utóljárójokat vágjátok, és ne botsássátok bé őket az ő városokba; mert kezetekbe adta őket tinéktek a' ti Uratok Istentek.

20. Minekutánna pedig véget tett vólna Jósué és az Izráel' fiai ezéknek nagy vereséggel való veréseknek, míg megemésztetnének, és az élők, kik megmaradtak vala, bészaladtak vólna erős városokba.

21. Mind az egész nép viszszatére Jósuéhoz a' táborba Makkedába békeséggel: nem mozdította senki meg tsak nyelvét is az Izráel' fiai ellen.

22. És monda Jósué: nyissátok fel a' barlangnak száját, és hozzátok ki hozzám amaz öt királyokat a' barlangból;

23. És akképen tselekedének; mert kihozák ő néki az öt királyokat a' barlangból, Jérusálemnek királyját, Hebronnak királyját, Jármutnak királyját, Lakisnak királyját, és Eglonnak királyját.

24. És mikor kihozták vólna azokat az öt királyokat Jósuénak, előhívá Jósué Izráelnek minden férjfiait, és monda a' hadakozó népnek fejedelminek, kik elmentenek vala ő véle: jöjjetek ide, vessétek a' ti lábaitokat e' királyoknak nyakokra: kik eljövén tapodák lábaikkal azoknak nyakokat.

25. És monda nékik Jósué: ne féljetek, és meg ne rettenjetek, erősítsétek és bátorítsátok meg magatokat; mert ekképen tselekeszik az Úr minden ellenségtekkel, a' kik ellen hadakoztok.

26. Megveré annakokáért őket Jósué az után, és megölé őket, és felakasztatá őket öt fára, és lőnek e' fákra felakasztatva mind estvéig.

27. Lőn továbbá, ez időben mikor elnyugszik a' nap, parantsolá Jósué, és levették őket a' fákról, és hányák őket a' barlangba, mellyben elbújtanak vala, és nagy köveket rakának a' barlang' ajtajára mind e' mái napig. 5. *Mós.* 21: 23.

II. 28. Makkedát pedig megvévé Jósué ugyan azon napon, és levágá annak lakosit fegyvernek élivel, és az ő királyját megölé, mind azokkal egyetemben, és minden lelket a' melly vala benne, élőt egygyet sem hagya: és úgy tselekedék Makkedának királyjával, amint tselekedett vala Jérikónak királyjával. *R.* 6: 1. 17. 21.

29. Általméne annakutánna Jósué, és Izráelnek minden népe ő véle Makkedából Libnába, és hadakozék Libna ellen;

30. És kezébe adá az Isten azt is Izráelnek, és az ő királyját, és levágá azt fegyvernek élivel, az az, minden lelket a' ki vala abban, nem hagya élőt tsak egygyet is: és akképen tselekedék az ő királyjával, miképen tselekedett a' Jérikó' királyjával.

31. Általméne továbbá Jósué, és Izráelnek minden népe ő véle Libnából Lákisba, és táborba szálla a' mellett, és hadakozék az ellen:

32. És kezébe adá az Úr az Izráelnek Lákist, és megvévé másod' napon, és levágá azt fegyvernek élivel, az az, minden lelket, a' melly vala abban; szintén úgy amint tselekedett vala Libnával.

33. Akkor feljöve Hórám király Gázernek királyja, hogy megsegélje Lákist; és megveré ötet Jósué, és minden népét, annyira, hogy tsak egy elevent se hagyna közzülök.

34. Általméne továbbá Jósué és az egész Izráel ő véle Lákisból Eglonba: és táborba szállának az ellen, és hadakozának az ellen.

35. És megvévék ugyan azon napon, és levágá azt fegyvernek élivel, az az, minden lelket, a' melly vala benne, megöle: szintén úgy amint tselekedett vala Lákissal.

36. Felméne pedig Jósué, és az egész Izráel ő véle Eglonból Hebronba, és hadakozának az ellen;

37. És megvévék azt, és levágák fegyvernek élivel az ő királyját és városit, az az, minden lelket, a' melly vala azokban, nem hagya elevent, szintén úgy amint tselekedett vala Eglonnal, és elveszté azt, az az, minden lelket, a' melly vala benne.

38. Megtére annakutánna Jósué, és az egész Izráel ő véle Debirba, és hadakozék ellene.

39. És megvévé azt, és megfogá az ő királyját, és minden városit, és levágák őket fegyvernek élivel, és megölének minden lelket, a' melly vala benne, nem hagya elevent: amiképen tselekedett vala Hebronnal, azonképen tselekedék Debirral és az ő királyjával: és miképen tselekedett vala Libnával, és az ő királyjával.

40. Megveré annakokáért Jósué mind a' hegyes földet, és mind a' délről való földet, és mind a' mezőséget, és Assedótot, és annak minden királyjait; nem hagya élöt, és minden lelket megöle, amint megparantsolta vala az Izráelnek Ura Istene. 5. *Mós.* 7: 2. 20: 16. *R.* 8: 2.

41. Megveré pedig Jósué Kádes Bárneától fogva mind Gázáig, Gósennek is minden földét Gibeonig.

42. Mind ezeket a' királyokat, és ezeknek minden földöket megvevé Jósué egy útában; mert az Izráelnek Ura Istene hadakozik vala ő érette.

43. Megtére pedig Jósué, és az egész Izráel' népe ő véle a' táborba Gilgálba.

XI. RÉSZ.

Minekutánna Jósué megverte vólna az öt királyokat, a' több királyok öszvegyülvén, akarnak Jósuéra menni, de azokat Jósué nagy hirtelen környülvévén levágja mind öket, és minden tartományokat elfoglalja és elosztja az Izráelitáknak, az után vége lészen a' hadakozásnak.

Mikor pedig meghallotta vólna Jábin Hásornak királyja, külde Jobábhoz Mádonnak királyjához, és Simronnak királyjához, és Aksáfnak királyjához;

2. A' királyokhoz is, kik laknak vala éjszak felöl, a' hegyek között való városokban, és a' mező földön való városokban, és a' kik délről laknak vala a' sík földön Kunnerótnál, és a' lapátzon, és Dornak tartományában, a' tenger felé.

3. És a' Kananéushoz napkelet és napnyúgot felöl, és Emorréushoz, Kittéushoz, Perizéushoz, és Jebuzéushoz a' hegyek közzé; és a' Hivéus Hermon alatt a' Mispának földébe.

4. És kijövének ök, és minden táborok ő vélek, sok nép mint a' fövény, melly vagyon a' tenger' partján, a' sokaság miatt; és felette sok ló és sok szekér.

5. És öszvegyülének mind ezek a' királyok, és elmenvén tábort járának egyenlöképen Méromnak vizeinél, hogy hadakoznának az Izráel ellen.

6. Monda pedig az Úr Jósuénak: ne félj az ő ortzájoktól; mert holnap illyenkor mind levágatom ezeket Izráel előtt; az ő lovaiknak inaikat vagdald el, és az ő szekereket tűzzel égesd meg.

7. Elmenéne annakokáért Jósué, és az egész hadakozó nép ő véle azok ellen, Méromnak vizeihez nagy hirtelen, és reájok rohanának.

8. És adá az Úr öket Izráelnek kezébe, és megverék öket, és üzék öket mind a' nagy Sídonig, és Misrefot' vizéig, és a' Mispa' mezejéig napkelet felé, és levágák öket, annyira, hogy egygyet sem hagynának elevenen.

9. És akképen tselekedék Jósué, amiképen megparantsolta vala ő néki az Úr, az ő lovaiknak inaikat elvagdalá, és az ő szekereiket tűzzel megégeté.

II. 10. És megtérvén Jósué, ugyan azon időben megvévé Hásort, és az ő királyját fegyverrel megölé; mert Hásor annakelőtte fejek vólt mind ezeknek az országoknak.

11. Megölének továbbá minden lelket, a' melly vala benne, levágván öket éles fegyverrel: nem marada tsak egy lélek is; Hásort pedig megégeté tűzzel.

12. Minden városokat is e' királyoknak, és a' városoknak királyjaikat mind megfogá Jósué, és megölé öket fegyvernek élivel, levágván öket: úgy amint Móses az Ur' szolgája megparantsolta vala. *R.* 10: 40.

13. (a) Tsak azokat a' városokat nem égeté meg az Izráel, a' mellyek állanak vala az ő erejekben, Hásortól megválva, mellyet Jósué megégete.

(a) Az az, nem égették meg az ollyan városokat, mellyek felemelkedett magas helyen feküttek Hásortól megválva, mellyet megégetének, noha magas vólt annak fekvése.

14. És minden nyereségeket e' városoknak, és a' barmokat elprédálák magoknak az Izráel' fiai; tsak az embereket ölék meg mind fegyvernek élivel, míg mind elvesztek öket, nem hagyának még tsak egy lelket is.

15. Valamint az Ur megparantsolta vala Mósesnek az ő szolgájának, úgy parantsolá meg Móses is Jósuénak; és Jósué is úgy tselekedék, semmit el nem hagyott azokban; mellyeket az Úr parantsolt vala Mósesnek. 2. *Mós.* 23: 32. *és* 34: 12. 4. *Mós.* 33: 52. 5. *Mós.* 7: 2. *és* 20: 17.

16. És megvévé Jósué mind azt a' földet, *tudniillik* a' hegyes földet, Gósennek minden földét, a' sík mezöt, az Izráelnek hegyes földét, és a' lapátzot.

17. A' kopasz hegytől fogva, mellyen mennek Seir felé, mind Bahalgádig a' Libánon' völgyében, a' Hermon' hegye alatt: mind azoknak királyjaikat megfogá, megveré, és megölé öket.

18. Sok napokon viselt hadat Jósué mind ezekkel a' királyokkal.

19. Nem vólt olly város, melly békeséget tett vólna az Izráel' fiaival, a' Hivéusokon Gibeonnak lakóin kívül: mind a' több városokat haddal vették meg.

20. Mert az Úrtól vólt az, hogy megkeményítené az ő szíveket, hogy Izráelnek haddal menjenek eleibe, hogy eltörlené öket, és ne lenne semmi irgalmasság; hanem hogy elvesztené öket, amint megparantsolta vala az Úr Mósesnek. *vers.* 15.

21. Elméne pedig Jósué az időben, és kivesztė az (b) Énák' fiait a' hegyek között való városokból, *tudniillik* Hebronból, Débirból, és Anábból, és Júdának minden hegyei közzül, és Izráelnek minden hegyei közzül, mind az ő városaikkal egyetemben eltörlé öket Jósué.

(b) Énák' fiait, az az, az Óriásokat, kegyetlen, erös, hatalmas embereket.

22. Egy sem marada az Anák' nemzetségében az Izráel' fiainak földökben: hanem tsak Gázában, Gáthban, és Asdódban a' kik maradának.

23. Elfoglalá annakokáért Jósué az egész földet mindenestül, amint az Úr megmondotta vala Mósesnek, és adá azt örökségül Izráelnek az ő oszlások és nemzetségek szerént, és a' föld megnyúgovék a' hadtól.

XII. RÉSZ.

Elöszámlálja Jósué a' tartományokat és a' királyokat, mellyeket Móses, és az után ő, vettek és vertek meg.

Ezek pedig a' földnek királyi, kiket megvertenek az Izráel' fiai, és örökségül bírták földöket a' Jordánon túl napkelet felöl: Arnon patakjától fogva Hermon' hegyéig, és napkelet felöl való minden mezőségit.

2. Sihon az Emorréusok' királyjok, ki lakik vala Hesbonban: és a' ki uralkodik vala Ároer-

től fogva, melly vala az Arnon patak' partján, és a' pataknak közepitől és Gileádnak felétől fogva, mind a' Jabbok patakig, melly az Ammon' fiainak határokban vagyon.

3. És a' sík mezőségtől fogva a' Kinneróth tengerig napkelet felé, és a' pusztának tengeréig, *az az*, a' sós tengerig napkelet felé, holott vagyon a' Béth-Jesimót nevű út, és délről a' Pisga halomból támadott víznek folyásáig.

4. Továbbá Ógnak a' Básán' királyjának határa, ki a' Refaim' maradéki közzül való: ki lakik vala Astarótban és Edreiben;

5. Ki uralkodik vala a' Hermon' hegyén, és Salkában, az egész Básánban, Gessúrnak és Makáthnak határáig; és Gileádnak feléig, és Hesbon' királyának Sihonnak határáig.

6. Móses az Úrnak szolgája, és az Izráel' fiai verték meg azokat: és adta azt a' földet Móses az Úrnak szolgája örökségül a' Rúben' és Gád' nemzetségének, és a' Manassé' fél nemzetségének. 4. *Mós.* 21: 24. *és* 32: 33.

II. 7. Ezek pedig a' földnek királyi, kiket megvert Jósué, és az Izráel' fiai, túl a' Jordánon napnyúgot felől, Balgádtól fogva, melly vagyon a' Libánon' mezejében a' kopasz hegyig, melly nyúl mind Seirig; és adá azt Jósué az Izráel' nemzetségeinek, hogy örökségül bírják, kinekkinek az ő részét.

8. A' hegyes helyeken, a' lapátzon, és a' mezőségen, és Asedóthban, és a' pusztában, és a' délről való részben; a' Kittéus', Emorréus', Kananéus', Perizéus', Hivéus, és Jebuséus' földöket.

9. Jérikónak királya egy; Ainak, melly Béthelnek óldala felől vala, királya egy;

10. Jérusálemnek királya egy; Hebronnak királya egy;

11. Jármútnak királya egy; és Lákisnak királya egy;

12. Eglonnak királya egy; és Gézernek királya egy;

13. Débirnek királya egy; és Gédernek királya egy;

14. Hormának királya egy; és Arádnak királya egy;

15. Libnának királya egy; és Adullámnak királya egy;

16. Makkedának királya egy; és Béthelnek királya egy;

17. Tappuának királya egy; és Héfernek királya egy;

18. Áfeknek királya egy; és Lassáronnak királya egy;

19. Mádonnak királya egy; és Hásornak királya egy;

20. Simron Méronnak királya egy; Aksáfnak királya egy;

21. Thanáknak királya egy; és Megiddónak királya egy;

22. Kédesnek királya egy; Jokneámnak és Kármélusnak királya egy;

23. Dornak és Dor' tartományának királya egy; a' Gilgálnál való pogányoknak királyok egy;

24. Thirsának királya egy; mind a' királyok harmintzegygyen.

XIII. RÉSZ.

Megmondja Isten Jósuénak, hogy nagy része a' Kanaán' földének még hátra vagyon, mellyről a' pogányokat ki nem üzték, és parantsolja Isten néki, hogy mind egészen a' földet eloszsza, mind a' mellyet megvettek, mind a' mellyet meg nem vettek. Az után minekelőtte a' földnek osztását megírná: azt írja meg, mellyet Móses elosztott volt harmadfél nemzetségnek.

Mikoron pedig Jósué immár megvénhedett vólna, és megidősödött vólna, monda az Úr néki: te megvénhedtél és megidősödtél, és felette sok föld maradott, mellyet örökségül bírni kellene.

2. Ez pedig a' föld melly elmaradott: a' Filistéusoknak minden határok, és Gessúrnak minden földe.

3. A' (a) Sikhor' patakjától fogva, melly vagyon Égyiptom' határában, Ekronnak határáig éjszak felől, a' Kananéusoknak tulajdoníttatik: melly a' Filistéusoknak öt fejedelemségekre osztatik: Azzathéusok, Asdodéusok, Askelonéusok, Gittéusok, Ekronéusok, melly először az Avéusoké vólt.

(a) Sikhor, pataknak neve, melly a' Nílusból foly, és Égyiptomot elválasztja az ígéretnek földétől.

4. Délről a' Kananéusoknak egész földök, és Meára, melly a' Sídonbélieké, Áfekig, az Emorréusoknak határokig.

5. És a' Gibli' földe, és az egész Libánon napkelet felől, Bahalgádtól fogva, melly vagyon a' Hermon hegy alatt, míg jutnál Hamáthig.

6. Mind a' hegynek lakói, a' Libánustól fogva a' Misrefót' vizéig: mind a' Sídoniusokat kiűzöm az Izráel' fiainak ortzájok elől; tsak hogy oszszad sorsal az Izráelnek örökségül, amint megparantsoltam tenéked.

7. Mostan annakokáért oszd el azt a' földet örökségül kilentz nemzetségeknek, és a' Manassé' fél (b) nemzetségének.

(b) Fél nemzetségnek mondja: mert mivel két helyen vettek vala részt, két felé oszlottak vala. Parantsolja Isten Jósuénak, hogy a' földet, mellyet még meg nem vettek, és mellyből a' pogányokat ki nem verték, eloszsza az Izráeliták között, melly dologgal az Isten az ő ígéretit erősíti, hogy nékiek adja mind egészen a' földet, és egyetemben ezzel az Izráelitákat ösztönözi, hogy meg ne unják a' hadakozást, hanem a' Jósué' hólta után is hadakozzanak, mind addig, míg nem a' földet épen megvészik. Továbbá azt mondja Isten, hogy Manassénak is részt adjanak; mert Manassé első szülött vólt, és az Isten' törvénye szerént két részt kellett néki adni. 5. *Mós.* 21: 17. Az egy részt elvette vala már még Mósestől, Makir, Jair, Nóba; az az, fele a' nemzetségnek. A' másik részt Jósué adta a' többinek, kik a' Jordánon általmentek vala. *Jós.* 17.

II. 8. Mellynek a' másik fél nemzetségével a' Rúbennek és Gádnak nemzetségi elvették az ő részeket, mellyet adott ő nékiek Móses túl a' Jordánon napkelet felől, amiképen adta vala nékik Móses az Úr' szolgája.

9. Ároertől fogva, melly vagyon az Árnon folyóviznek partja mellett, és a' várost, melly vagyon a' völgynek közepiben, és Médabának minden sík mezejét Díbonig.

10. És minden városit Sihonnak, az Emorréusok' királyoknak, ki uralkodik vala Hesbonban, az Ammon' fiainak határokig.

11. És Gileádot, és Gessúrnak, és Mahakátinak határát, és Hermonnak minden hegyét, és az egész Básánt Salkáig.

12. Egész országát Ógnak Básánban, ki uralkodik vala Astarótban, és Edreiben; ez vala a' Réfaim maradékából, és megveré őket Móses, és kiűzé őket.

13. Nem űzék ki pedig az Izráel' fiai Gessúrt és Mahakátit: annakokáért lakék Gessúr és Mahakáti Izráel között mind e' mái napig.

14. Tsak a' Lévi' nemzetségének nem ada örökséget: az Izráel' Urának Istenének áldozati az ő öröksége, amiképen szóllott ő néki. 4. *Mós.* 18: 8. *és* 24. 5. *Mós.* 18: 2.

15. Ada azért Móses a' Rúben' fiai' nemzetségeknek az ő házoknépe szerént *örökséget.*

16. És vala az ő határok Ároertől fogva, melly vagyon az Arnon nevű patak' partja mellett, és a' város, melly vagyon a' víz között, és az egész lapátz föld, Medebáig.

17. Hesbon és minden városok, mellyek valának a' mezö földön; Díbon és Bamóthbahal, és Béthbahalmeon;

18. És Jahasa, és Kedemót, és Méfahát.

19. És Kirjáthaim, és Sibma, és Serethsáhár, a' völgy mellett való hegyen.

20. És Bethpeor, és Asdot-Pisga, és Bethiesimoth;

21. És minden mezö városok, és Sihonnak az Emorréusok' királyoknak, ki uralkodik vala Hesbonban, egész országa: mikor Móses megverte vólna ötet, és a' Midiánnak fejedelmit Évit és Rékemet, Súrt és Húrt, és Rébát, Sihonnak hadnagyit, kik azon a' földön laknak vala.

22. A' jövendö mondó Bálámot is Beornak fiát megölék az Izráel' fiai fegyverrel, azokkal egyben, a' kiket levágtak vala. 4. *Mós.* 31: 8.

23. Vala pedig határok a' Rúben' fiainak a' Jordán, és a' Jordánnak határa: ez a' Rúben' fiainak örökségek az ő házoknépe szerént, városok és azoknak faluik.

24. Ada Móses a' Gád' nemzetségének is, a' Gád' fiainak az ő házoknépek szerént *örökséget.*

25. És vala ő nékik határok Jaázer, és minden városi Gileádnak, és az Ammon' fiai' földöknek fele, Ároerig, melly vagyon Rabba elött.

26. És Hesbontól fogva Mispe Rámáthig, és Bethonimig, és Mahanáimtól fogva Débirnek határáig.

27. A' völgyben pedig Betharám, Bethnimra, Sukkot, és Sáfon, Sihonnak a' Hesbon' királyának maradék országa, a' Jordán és annak határa, mind a' Kinneret tengernek széléig, a' Jordánon túl napkelet felöl.

28. Ez a' Gád' fiainak örökségek az ő házoknépek szerént, városok és azoknak faluik.

29. Ada továbbá Móses a' Manassé' fél nemzetségének is *örökséget*, és vala a' Manassé' fiainak fél nemzetségeknek az ő házoknépek szerént.

30. Vala, mondom, az ő határok Mahanáimtól fogva, mind az egész Básán, Ógnak a' Básán' királyának minden országa, és Jairnak minden falui, mellyek vagynak Básánban, hatvan városok.

31. És Gileádnak fele, Astarót, és Edrei, az Óg birodalmának városi, ki Básánban uralkodik vala: Makirnak, Manassé' fiának fiainak, a' Makir' fiainak felének, az ő házoknépek szerént.

32. Ezek az örökségek, mellyeket adott vala Móses Moábnak mezöségén, a' Jordán' vizén túl *az Izráel' fiainak* Jérikónak ellenében napkelet felöl.

33. A' Lévi' nemzetségének pedig nem ada Móses örökséget: az Izráelnek Ura Istene az ő öröksége, amint megmondotta nékik.

XIV. RÉSZ.

Beszélli Jósué, hogy a' föld minekelötte elosztatnek, annakelötte Kálebnek kiváltképen való örökséget adtak, amint Isten néki megígérte vala. 4. Mós. 14.

Ezek pedig azok, mellyeket örökségül vönek el az Izráel' fiai a' Kanaán' földében; és a' a' mellyeket adtanak ö nékiek, hogy örökségül bírjanak Éleázár pap, és Jósué a' Nun' fia, és az Izráel' fiainak nemzetségekben való atyáknak fejedelmi.

2. Az örökségnek sorsa (a) által, (amint megparantsolta vala az Úr Móses által) hogy adná a' kilentz nemzetségeknek, és a' fél nemzetségnek.

(a) Az az, mellyet sorsal vagy nyil vetéssel vettenek.

3. Mert adott vala Móses örökséget a' két nemzetségnek, és a' fél nemzetségnek a' Jordánon túl; a' Lévitáknak pedig nem adott vala örökséget ö közöttök.

4. Mert vóltanak a' Józef' fiai két nemzetségek Manassé és Éfraim; és nem adának részt a' Lévitáknak a' földön, lakó városoknál egyebet, és azoknak hostátit, az ö barmokért és marhájokért.

5. Valamint megparantsolta vala az Úr Mósesnek, úgy tselekedének az Izráel' fiai, és elosztják a' földet.

II. 6. Hozzá menének pedig Jósuéhoz a' Júda' fiai Gilgálba, és monda néki Káleb a' Jefunné' fia Kenizéus: te tudod a' beszédet, mellyet szóllott az Úr Mósesnek az Isten' emberének, én felölem és te felöled, Kádes Bárneában. 4. *Mós.* 14: 24.

7. Negyven esztendös valék én, mikor elküldött vala Móses az Úrnak szolgája engemet Kádes Bárneából, hogy megkémlelném a' földet, és megvittem néki a' dolgot, úgy amint vala az én szívemben:

8. Az én atyámfiai, kik én velem egygyütt feljöttenek vala, elrémíték a' népnek szívét; én pedig tökélletesen követtem az én Uramat Istenemet:

9. És megesküvék Móses az napon, mondván: bizony a' föld, mellyet megtapodott a' te lábad, tiéd lészen örökségül, és a' te fiaidé mind örökké: mivelhogy tökélletesen követted az én Uramat Istenemet.

10. Mostan pedig az Úr ímé megtartott engemet életben, miképen megmondotta vala; immár negyvenöt esztendeje vagyon az időnek, mellyben az Úr szóllott vala e' dologról Mósesnek, mióltától fogva járt Izráel a' pusztán: és mostan immár vagyok nyoltzvanöt esztendös. (c)

(c) Innét megtetszik, hogy Jósué hét esztendeig rontotta meg a' pogány királyokat; mert az Égyiptomból való kijövetel után második esztendöben vólt a' földnek megkémlelése, az után harmintznyóltz esztendövel mentek bé a' földre; akkor Káleb 78 esztendös vólt. Itt azt mondja, hogy 85 esztendös: tehát hét esztendeig hadakozott Jósué a' királyokkal.

11. És vagyok még most olly erös, mint annakelötte vóltam, az napon mellyen elküldé engemet Móses: minémü vala az én erösségem akkor, ollyan mostan is az én erösségem a' hartzolásra, a' kimenetelre, és béjövetelre.

12. Mostan annakokáért add énnékem ezt a' hegyet, amint szóllott az Úr azon napon; mert te is hallottad az napon, hogy Anákimök vagynak ott, és nagy és erös városok, talám az Úr velem lészen, és kiüzöm öket, mint megmondotta az Úr.

13. És megáldá ötet Jósué, és adá Hebront Kálebnek a' Jefunné' fiának örökségül. *R.* 15: 13. *Bír.* 1: 20.

14. Annakokáért lön Hebron Kálebé, a' Jefunné' fiáé Kenizéusé, örökség szerént mind e' mái napig: annakokáért, hogy tökélletesen járt az Izráelnek Ura Istene után.

15. Neve pedig Hebronnak annakelőtte vólt Kirját-Arba, *melly Arba* nagy ember vólt az Anákiták között. És a' föld megnyúgovék a' hadtól.

XV. RÉSZ.

Elöszámlálja Jósué a' Júda' birodalmának városit és faluit, mellyek tudniillik néki jutottak, és az ő birodalmában véltak.

EZ vólt sorsok a' Júda' fiai' nemzetségeknek az ő házoknépek szerént: Édomnak határa felé a' Sin' pusztája vala a' déli határnak vége, dél felé.

2. Vólt ő nékiek délről való határok a' sós tengernek széle, a' köszíklától fogva, melly néz délre.

3. És kimégyen délre Maaleákrabimra, és onnan általmégyen Tzinra, elébb menvén pedig délről Kádes-Bárneára, általmégyen onnét Hesronra, és ismét felmégyen Adarra, honnét kerül Karkaára.

4. Innét általmégyen Ásmonra, és kimégyen Égyiptom' patakjára, melly határnak vége a' tenger: ez lészen néktek határotok délre.

5. A' határ pedig napkelet felé a' sós tenger, a' Jordánnak végéig; határa pedig az éjszaki résznek a' tengernek köszíklájától, és a' Jordánnak végétől fogva.

6. Felmégyen ez a' határ Bétholáig, és általmégyen éjszak felől Béthabarába, és onnan felmégyen ez a' határ Bohannak Rúben fiának kövéhez.

7. Felmégyen továbbá e' határ Débirba az Ákor' völgyétől, és éjszak felől néz Gilgálra, melly vagyon ellenében az Adummimnak felmenetelének, melly vágyon a' pataknak dél felől való részén; és általmégyen ez a' határ az Ensémes' vizeire, és annak vége vagyon a' Rógel nevű forrásnál.

8. És felmégyen ez a' határ a' Hinnon' fiának völgyén, a' Jebuzénsoknak városok mellett dél felől, az a' Jérusálem: felmégyen továbbá e' határ a' hegynek tetejére, melly vagyon a' Hinnom' völgye' ellenében napnyúgotról, melly vagyon Réfaim' völgyének széliben éjszakról.

9. Kerül pedig a' határ a' hegynek tetejéről a' Neftoa víznek kútfejére, és kimégyen az Efron hegynek városira: és kerül e' határ Bahalába, ez a' Kirjáth-Jearim.

10. És kerül onnan ez a' határ Bahalától napnyúgot felől Seirnek hegyére, és onnan általmégyen a' Jearim' hegynek óldalára éjszak felől, ez a' Késalon: és alámégyen Béthsémesre, és általmégyen Timnába.

11. És kimégyen ez a' határ Ekronnak óldalára éjszak felől, és kerül ez a' határ Sikkeronra, és általmégyen a' Bahala hegyig, és onnan kimégyen Jabnéelbe: vagynak pedig e' határnak kimeneteli a' tengerre.

12. Továbbá a' napnyúgoti határ vagyon a' nagy tengernek széléig: ez a' Júda' fiainak határok körös környül, az ő házoknépe szerént.

II. 13. Kálebnek pedig a' Jefunné' fiának ada részt a' Júda' fiai között az Úrnak Jósuénak mondott beszéde szerént Kirjáth-árbát, melly az Anák' attyáé vala, mostan Hebron neve. *R.* 14: 13. *Bír.* 1: 20.

14. És kiűzé onnan Káleb Anáknak három fiait: Sésait, Ahimánt, és Thálmait, kik Anák' fiai valának. *Bír.* 1: 10.

15. És felméne onnan Débirnek lakóira, mellynek neve az előtt Kirjáth-séfer vólt;

16. És monda Káleb: valaki megveri a' Kirjáth-séfer' város népét, és megvészi azt, néki adom Aksát az én leányomat feleségül.

17. Megvévé pedig azt Othniel, Kénáznak a' Káleb' báttyának fia; és néki adá Aksát az ő leányát feleségül.

18. És lön, hogy mikor eljött vólna a' leány, (a) tanátsúl adá néki, hogy az ő attyától kérne mezőt, és leszálla a' szamárról: és monda néki Káleb: mi dolgod vagyon?

(a) Az az, mikor vitetett vólna a' leány a' vőlegénynek Othnielnek házához.

19. A' leány pedig felele: adj énnékem áldást; mivelhogy száraz földet adtál, adj énnékem vizes földet is; és ada ő néki felső kútfejeket, és alsó kútfejeket. (b)

(b) Az az, ada néki olly mezőt, mellynek mind felső mind alsó részében források valának. Vagy: ada néki olly mezőt, mellyben források és kútak valának.

20. Ez a' Júda' fiainak nemzetségeknek örökségek az ő házoknépek szerént.

III. 21. Ezek véltak pedig a' városaik a' Júda' fiai' nemzetségeknek örökségeknek széliben; Édom' határa mellett dél felől: Kabséel, Éder, és Jágur;

22. Kina, Dimóna, és Adada.

23. Kádes, Hásor, és Ithnán.

24. Zif, Télem, és Bealóth.

25. Hásor, Hadátha, Keriót, (Hesron, ez a' Hásor.)

26. Amám, Séma, és Moláda.

27. Hásár, Gadda, Hesmon, Béthpélet.

28. Hásár-Suál, Beerséba, és Bizjothéja.

29. Bahala, Ijim, és Ásem.

30. Elthólád, Késil, és Horma.

31. Siklág, Madmanna, és Sánsanna.

32. Lebaóth, és Silhim, Ain, és Rimmon: mindenestül huszonkilentz városok, és azoknak faluik.

33. A' lapátzon: Esthaol, Sóra, és Asna.

34. Zánoah, Engannim, Tappuah, és Enám.

35. Jármuth, Adullám, Sókó, és Azeka.

36. Saharaim, Adithaim, és Gedera avagy Gederóthaim: tizennégy városok, és faluik azoknak.

37. Sénán, Hadasa, Migdalgád.

38. Dilán, Mispe, és Joktéel.

39. Lákis, Boskáth, és Eglon.

40. Kabbon, Lahmas, és Kitlis.

41. Gederóth, Béthdágon, Nahama, és Makkeda: tizenhárom városok, és faluik azoknak.

42. Libna, Ether, és Ásán.

43. Jiftah, Ásna, és Nésib.

44. Kéhila, Akzib, és Máresa: kilentz városok, és faluik azoknak.

45. Ekron, és az ő mező városi, és falui.

46. Ekrontól fogva a' tengerig; mind a' mellyek vagynak Ásdód mellett, és azoknak faluik.

47. Ásdód, az ő mező városi és falui, Gáza, az ő mező városi és falui, Égyiptomnak patakjáig, és a' nagy tengerig az ő határa.

48. És a' hegyen: Sámir, Játhir, Sókó.

49. Danna, és Kiriát-Sanna, (ez a' Debir.)

50. Anáb, Estemóth, Anim.

51. Gósen, Hólon, és Giló; tizennégy városok, és faluik azoknak.

52. Aráb, Duma, Ésán.
53. Jánum, Bethtappuah, és Afekah.
54. Humta, Kiriáthárba, (ez a' Hebron) és Sihor: kilentz városok, és faluik azoknak.
55. Maon, Kármel, Zif, Júta.
56. Jezréel, Jokdeám, Zánoah.
57. Kain, Gibea, és Timna: tíz városok, és faluik azoknak.
58. Halhul, Béthsúr, és Gédor.
59. Maharáth, Béthanóth, és Elthékon: hat városok, és faluik azoknak.
60. Kirjáthbaál, (ez a' Kirjáth-Jearim) és Rabba: két városok, és faluik azoknak.
61. A' pusztában: Betharába, Middin, Sekáka.
62. Nibsán, a' sónak városi, és Engedi: hat városok, és faluik azoknak.
63. Továbbá a' Jebuzéusokat, a' Jérusálem' lakóit, nem üzheték ki a' Júda' fiai: annakokáért lakának a' Jebuzéusok a' Júda' fiaival Jérusálemben, mind e' mái napig. 4. *Mós.* 33: 55. *R.* 23: 13.

XVI. RÉSZ.

Megírja Jósué először közönségesen a' Józef' fiainak határokat, az után külön az Éfraim' határát.

Kiménė pedig sorsok a' Józef' fiainak Jérikó' ellenében való Jordántól fogva, Jérikónak vizéig napkelet felé, a' pusztára, melly felmégyen Jérikótól a' Béthel' hegyére:
2. És kimégyen Bétheltől Lúzba, és innen általmégyen az Árkiták-Atarót' határára.
3. Annakutánna mégyen a' tengerre a' Jaflétusok' határokra, az alsó Béthoronnak határáig, és Gézerig, és vagynak az ő kimeneteli a' tengerre.
4. Annakokáért az ő örökségeket elvévék a' Józef' fiai, Manassé és Éfraim.
II. 5. Vólt pedig határok az Éfraim' fiainak házoknépe szerént, vólt, mondom, határa az ő örökségeknek, napkelet felé Atarót-Addartól fogva mind belső Bethorónig.
6. És kimégyen a' határ a' tengerre Mikmetháthra éjszak felől, és megkerüli a' határ napkelet felől Thaanathsilót, és általmégyen azon, napkeletről Janoára.
7. És alámégyen Janoától Atharóthba, és Naharátba, és mégyen Jérikóra, és kimégyen a' Jordánra.
8. Tappuától mégyen a' határ a' tenger felé, a' Kána' patakjára, és vagynak az ő kimeneteli a' tengerre: ez az Éfraim' fiai' nemzetségeknek örökségek az ő házoknépe szerént.
9. A' városok nélkül, (a) mellyek külön szakasztatának az Éfraim' fiainak, a' Manassé' fiai' örökségek között, városok és azoknak faluik.

(a) Az az, nem csak ez vólt az Éfraim' öröksége, hanem vóltak sok városok és faluk a' Manassé' birodalma és öröksége között is.

10. És ki nem üzék a' Kananéust, ki lakik vala Gézerben: annakokáért lakék a' Kananéus Éfraim között mind e' mái napig, és vala adó fizető. *Bír.* 1: 29.

XVII. RÉSZ.

A' Manassé' fél nemzetségének ád Jósué örökséget az Éfraim' nemzetségével elegy; és mikor panaszolkodnának az ő örökségeknek kitsiny határáról, megmondja nékik Jósué, mi módon szaporítsák azt.

Ez vólt része a' Manassé' nemzemzetségének, (mert ő vala első szülötte Józefnek) Makirnak, Manassé' első szülöttének juta Gilád, (mert ő hadakozó férjfiú vala) juta, mondom, néki Gilád és Básán.
2. Juta ismét a' Manassé' több fiainak az ő házoknépe szerént; az Ábiézer' fiainak, Hélek' fiainak, Asriel' fiainak, Sékem' fiainak, Héfer' fiainak, és Sémida' fiainak: ezek Manassénak a' Józef' fiának fiai, férjfiak, az ő házoknépe szerént.
3. Továbbá Sélofádnak Héfer' fiának, melly Héfer Gilád' fia vala, melly Gilád' Makir' fia vala, melly Makir Manassé' fia vala, nem valának fiai, hanem leányi, kiknek ezek a' neveik: Mákla, Nóha, Hogla, Milka, és Thirsa. 4. *Mós.* 26: 33. *és* 22: 1.
4. Ezek menének Éleázár papnak és Jósuénak a' Nun' fiának eleibe, és a' fejedelmeknek eleikbe, mondván: az Úr megparantsolta Mósesnek, hogy örökséget adjon minékünk a' mi atyánkfiai között: annakokáért ada nékiek az Úrnak beszéde szerént örökséget, az ő attyoknak atytyafiai között. 4. *Mós.* 27: 7. *és* 36: 2.
5. (a) És juta tíz rész Manassénak, Giládnak és Básánnak földén kívül, mellyek a' Jordánon túl valának.

(a) Mondja, hogy Manassénak tíz rész jutott; mert a' hat fiainak, kiket megnevezett a' második versben, hat részt adtak, a' hatodik részt pedig a' Héfer' részét öt részre osztották a' Sélofád' leányira.

6. Mert a' Manassé' leányinak sors szerént juta örökség, az ő fiai között: a' Gileádnak földe pedig juta a' Manassé' több fiainak.
II. 7. Vólt pedig határa Manassénak Ásertől fogva Mikmetáthig, melly vagyon Sékem előtt; és mégyen a' határ jobb kéz felé, az En-Tappuához lakóira.
8. Manasséé vólt a' Thappua' földe: de a' Thappua, melly vala Manasséval határos, az Éfraim' fiaié.
9. És alámégyen a' határ a' Kána' patakjára, a' pataknak délről való részére; ezek az Éfraim' nemzetségének városi vagynak a' Manassé' városi között: de a' Manassé' határa vagyon a' pataknak éjszak felől való részén, és vagynak az ő kimeneteli a' tengerre.
10. Délről Éfraimé, és éjszakról Manasséé, és a' tenger az ő határa; és Áserben ütköznek egybe éjszak felől, és Isakárban napkelet felől.
11. Vala pedig Manassénak Isakárban és Áserben Béthseán, és annak mező városi és Ibleám, és annak mező városi, és Dornak lakói, és annak mező városi, és Endornak lakói, és annak mező városi, és Thaanáknak lakói, és annak mező városi, és Megiddónak lakói, és annak mező városi: három tartományok.
III. 12. És nem üzheték ki a' Manassé' fiai e' városoknak lakóit; és akara a' Kananéus lakni azon a' földön. *Bír.* 1: 27.
13. Mikoron pedig megerősödtenek vólna az Izráel' fiai, adó fizetés alá veték a' Kananéust, és ki nem üzék ötet.
14. (b) Szóllának pedig a' Józef' fiai Jósuénak, mondván: miért adtál énnékem örökségül egy rész örökséget, holott én sok nép vagyok, annyira hogy ez ideig megáldott az Úr engemet.

(b) Panaszolkodnak a' Manassé és az Éfraim az ő örökségeknek határának rövid vóltáról, mivelhogy a' Kananéusok bírták vala az ő részeket; mondják

pedig egy résznek az ő örökségeket, mellyel jelentik hogy mind a' két rész, egy nemzetségnek való rész vólna.

15. És monda nékik Jósué: ha sok nép vagy, menj fel az erdőre, és irts ott magadnak a' Perizéusoknak, és Réfaimnak földében, ha szoros tenéked az Éfráim' hegye.

16. Kinek felelének a' Jósef' fiai: nem lészen elég nékünk az a' hegy; és vas szekerek vagyon mind a' Kananéusoknak, kik laknak a' hegy között, és mind annak a' ki lakik Béthseánban, és az ő mező városiban, és mind annak a' ki lakik Jezréel' völgyében.

17. És szólla Jósué a' Jósef' házának, tudniillik Éfraimnak és Manassénak, mondván: sok nép vagy és nagy erőd vagyon néked, nem lészen tenéked tsak egy sors szerént való részed.

18. Mert a' hegy tiéd lészen, mivelhogy erdő; vágd le azért azt, és az ő határi tieid lésznek: mert kiűzöd a' Kananéust, noha vas szekeri vagynak ő néki, és igen erős.

XVIII. RÉSZ.

Az Izráeliták mind öszvegyülvén az Isten sátorát Silóba viszik és ott emelik fel, Jósué' parantsolatja szerént minden nemzetségből három három férfiat adnak, kik a' földet elintézzék és bírják a' hét nemzetség' részére. Ez első rész esik Bénjáminnak, annak határit és városit megírja Jósué.

Öszvegyüle pedig mind az egész Izráel' fiainak sokasága Silóba, és felállaták ott a' gyülekezetnek sátorát: minekutánna a' föld meghódola ő előttök.

2. Maradtanak vala pedig még az Izráel' fiai közzül, kiknek ki nem osztották vala az ő örökségeket, hét nemzetségek:

3. És monda Jósué az Izráel' fiainak: míg múlattok bémenni, hogy örökségül bírjátok a' földet, mellyet adott néktek a' ti atyátoknak Urok Istenek?

4. Adjatok közzületek három három férfiat minden nemzetségből: kiket küldjek el, hogy felkeljenek és járják el a' földet, és intézzék azt az ő örökségek szerént, annakutánna térjenek meg én hozzám.

5. És oszszák el azt hét részre: Júda maradjon az ő határaiban dél felől: és Jósefnek az ő házanépei álljanak az ő határokban éjszak felől.

6. És ti oszszátok a' földet hét részre, és hozzátok ide én hozzám; akkor sorsot vetek tinéktek, itt a' mi Urunk Istenünk előtt.

7. Mert nintsen részek a' Lévitáknak ti köztetek; mert az Úrnak Papsága az ő örökségek: Gád pedig és Rúben és Manassé' fél nemzetsége, elvették az ő örökségeket túl a' Jordánon napkelet felé, mellyet adott ő nékik Móses az Úr' szolgája.

8. És felkelének azok a' férfiak és elmenének; parantsola pedig Jósué azoknak kik elmenének, hogy leírnák a' földet mondván: menjetek el, és járjátok el a' földet, és írjátok le azt, annakutánna térjetek meg én hozzám: és itt vetek néktek sorsot reá az Úr' előtt Silóba.

9. Elmenének annakokáért a' férfiak, és által menének a' földön, és leírák azt városonként hét részre, könyvben; és megtérének Jóuéhoz a' táborba Silóba.

10. Vete pedig Jósué sorsot ő nékiek Silóban az Úr előtt: és elosztá ott Jósué a' földet az Izráel' fiainak, kinekkinek az ő része szerént.

11. 11. Kijöve pedig a' Bénjámin' fiai' nemzetségeknek sorsok az ő házok' népe szerént: és az ő részeknek határok esék a' Júdának és Jósefnek fiai közzé.

12. És lőn az ő határok éjszak felé a' Jordán' szegeletibe, és felméne a' határ Jérikóra éjszak felől, és felméne a' hegyre napenyészet felé, és az ő kimeneteli vagynak Béthavennek pusztájáig.

13. Onnan pedig általmégyen a' határ Luzba, Luznak délről való részére, ez a' Béthel: és alámégyen a' határ Atarót Adarba a' hegyre, melly vagyon alsó Béthoronnak dél felől való részen.

14. És innét mégyen a' határ és kerül a' tenger mellé délre, a' hegytől, melly vagyon Béthoronnak ellenében délről: és vagynak az ő kimeneteli Kirjátbáhálra (ez a' Kirját Jearim) a' Júda' fiainak városokra; ez a' napnyúgoti határ.

15. A' délről való része pedig vagyon Kirjáth Jearimnak szélitől fogva, és mégyen ez határ napnyúgotra a' Neftoa vizeinek kútfejekre.

16. És alámégyen azon határ a' hegynek szélire, melly vagyon ellenében a' Hinnom' fiai' völgyének, és melly vagyon a' Refaiták' völgyökben éjszakról, és alá mégyen a' Hinnom' völgyén Jebuséus mellett dél felé, és onnan alámégyen a' Rógel forrására.

17. És kerül éjszakról, és mégyen Ensémesre, onnét mégyen Gelilótra, melly vagyon ellenében az Adummim' felmenetelének: és alámégyen Bóhánra, melly a' Rúben' fiának köve.

18. Onnán általmégyen az óldalra, melly vagyon a' lapátz földnek ellenében éjszakról, és alámégyen Arabába.

19. Innen általmégyen a' határ Bethógla óldalára éjszak felé: és kimeneteli a' határnak vagynak a' sós tengernek határára éjszak felől, Jordánnak szélire dél felől: ez a' délről való határ.

20. És a' Jordán határozza meg azt napkelet felől való óldalára: ez öröksége a' Bénjámin' fiainak az ő határok szerént köröskörül, és házoknépe szerént.

21. Ezek vóltanak pedig a' Bénjámin' fiai' nemzetségének városi az ő házoknépe szerént: Jérikó Bethogla, és a' Kesis nevű völgy.

22. Betharába, Semaráim, és Béthel.

23. Avim, Para, és Ofra.

24. Hammonai' faluja, Ofni, és Gaba: Tizenkét városok, és azoknak faluik.

25. Gibeon, Ráma és Béeróth;

26. Mispe, Kefira, Mósa.

27. Rékem, Irpéel, Thareála.

28. Sélah, Éláf, és Jébus (ez a' Jérusálem) Gibeáth, Kiriáth; tizennégy városok, és azoknak faluik: ez a' Bénjámin' fiainak örökségek az ő házoknépe szerént.

XIX. RÉSZ.

A' hat nemzetségeknek is örökséget adnak sors szerént, és minekutánna elvégezik a' földnek osztását, Jósuénak adnak egy várost az ő kívánsága szerént, mellyben laknék.

Kiméne pedig a' második sors Simeonnak, Simeon' fiainak nemzetségének a' ő házoknépe

népe szerént: és lőn az ő örökségek a' Júda' fiainak örökségek között.

2. És lőn övék örökségül Béerseba, Séba, Molada.

3. Hasarsual, Bála, Ésem.

4. Eltholád, Béthul, Horma.

5. Siklag, és Béthmarkabót, Hasársusa.

6. Béthlebaót, és Sarúhen: tizenhárom városok, és azoknak faluik.

7. Ain, Rimmon, Éther, és Asán: négy városok, és azoknak faluik.

8. És minden faluk mellyek valának környületiben e' városoknak Bahalatbeérig, és délről való Ramátig: ez öröksége a' Simeon' fiai' nemzetségeknek az ő házoknépe szerént.

9. A' Júda' fiainak részekből adattaték örökség a' Simeon' fiainak: mert a' Júda' fiainak részek nagyobb vala, annakokáért vőnek a' Simeon' fiai örökséget az ő örökségek között. (a)

(a) A' Simeon' fiainak örökségek a' Júda' fiainak örökségek között vólt, innét vagyon hogy néha az írásban a' Júda' nemzetsége alatt foglaltatik bé a' Simeon' nemzetsége.

10. Kijöve pedig a' harmadik sors, Zebulon' fiainak, az ő házoknépe szerént, és (b) lőn az ő örökségeknek határa Sáridig.

(b) Zebulon' nemzetségének öröksége és határa.

11. És felmégyen az ő határok a' tengerre, és Malarára, és ér Dabbasétig, és mégyen a' folyó vízre melly vagyon ellenében Jokneámnak.

12. És hajol Sáridról napkelet felé, a' Kiflót Thábor határára: és onnan kimégyen Dobrátra és felmégyen Jafiára.

13. Innen továbbá általmégyen napkeletre Githa-Heferre, és Itha Kásinra, és onnan kimégyen Rimmonba melly kerül Neára.

14. Kerül ugyan azon határ éjszakról Hannáthonra: és annak a' völgynek kimenetele Ifatháel.

15. És Kattath, Nahalal, Simron, Ideála, és Betlehem: tizenkét városok, és azoknak faluik.

16. Ez örökségek a' Zebulon' fiainak, az ő házoknépe szerént; ezek a' városok, és azoknak faluik.

17. Isakárnak jöve ki a' negyedik sors: az Issakár' fiainak, *mondom*, az ő házoknépe szerént.

18. És lőn az ő határok, Jezréel, Kesulóth, és Sunem.

19. Haféraim, Sion és Anaharath.

20. Rabbith, Kision, és Abés.

21. Rémeth, Engannim, Enhadda, és Bethpásses.

22. És ér a' határ Tháborig, és Sahasimáig, és Bethsémesig: és az ő határoknak vége a' Jordán: tizenhat városok, és azoknak faluik.

23. Ez az Isakár' fiainak nemzetségeknek örökségek az ő házoknépe szerént: városok, és azoknak faluik.

24. Kijöve pedig az ötödik sors az Áser' fiai' nemzetségeknek, az ő házoknépe szerént.

25. Es lőn az ő határok Helkát, Hali, Béten, és Áksáf.

26. Alammelek, Ámád, és Misál: és ér Kármelig napnyúgot felől, és Sihór Libnáthig.

27. És viszszatér napkelet felé Bethdagonba, és ér Zebulonba, és Iftáel' völgyébe éjszak felől, és Bethémekbe, és Néhielbe: és kimégyen Kábulra bal kéz felől.

28. Ébron, Réhob, Hammon, és Kána; nagy Sidónig.

29. És megtér a' határ Rámába, a' kösziklaknak (c) erős városokig: innen megtér a' határ Hósába: és vagynak az ő kimeneteli a' tengerre, az Ákzib' tartományától fogva.

(c) Érti a' Tyrus várost, mellyet Tzornak neveztek a' 'Sidók.

30. Umma, Áfek, és Rehób: huszonkét városok, és azoknak faluik.

31. Ez öröksége az Áser' fiainak nemzetségeknek az ő házoknépe szerént; városok és azoknak faluik.

32. A' Naftali' fiainak jöve ki a' hatodik sors; a' Naftali' fiainak *mondom*, az ő házoknépe szerént.

33. És lőn az ő határok Héleftől és Élontól fogva Sahánnannimig: Adami Nekeb, és Jabnéel Lakumig: és vagynak az ő kimeneteli a' Jordánra.

34. Annakutánna megtér a' határ a' tenger felé Aznoththáborra, és mégyen onnan Hukkokba, és ér Zébulonra délről, és Áserre jut napnyúgot felől, és Júdában a' Jordánra napkelet felől.

35. És abban az erős városok ezek: Siddim, Sér, Hammát, Rákkát és Kinneret.

36. Adama, Ráma, Hásor.

37. Kédes, Édrei, Enhásor.

38. Ireon, és Migdálel, Horem, Béthanáth, és Béthsemes: tizenkilentz városok, és azoknak faluik.

39. Ez öröksége a' Naftali' fiai' nemzetségeknek az ő házoknépe szerént, városok, és azoknak faluik.

40. A' Dán' fiai' nemzetségeknek jöve ki a' hetedik sors, az ő házoknépe szerént.

41. És lőn az ő örökségeknek határa, Sorá, Esthól, Irsémes.

42. Sahalabin, Ajalon, Jithla.

43. Élon, Thimnátha, Ekron.

44. Eltheke, Gibbethon, Bahalóth.

45. Jéhud, Beneberák, Gatrimon.

46. Mehajarkon, és Rakkon: Jáfo' ellenében való határral.

47. A' Dán' fiainak pedig kissebb sors esett vala, hogy nem mint nékik elég vólna: annakokáért elmenének a' Dán' fiai, és hadakozának (d) Lésem város ellen, és megvévék azt, és levágák annak népét éles fegyverrel, és örökségül magoknak vevék azt, és lakának benne: és nevezék Lésemet Dánnak, az ő attyoknak Dánnak neve szerént.

(d) *Bír.* 18. Laisnak neveztetik e' város; mivelhogy pedig e' dolog sok esztendővel lett Jósué után. Megtetszik abból hogy nem Jósué írta e' könyvet.

48. Ez öröksége a' Dán' fiai' nemzetségeknek az ő házoknépe szerént, városok, és azoknak faluik.

II. 49. Minekutánna pedig véget vetettek vólna a' föld osztásnak, hogy kiki bírná az ő határát, adának az Izráel' fiai örökséget Jósuénak a' Nun' fiának ő közöttök.

50. Az Úrnak beszéde szerént adák ő néki azt a' várost, mellyet kére Thimnátsérath Éfraimnak hegyén, és megépíté a' várost, és lakék benne. *R.* 24: 30.

51. Ezek az örökségek mellyeket adának bírni, *az Izráel' fiainak* Éleázár pap, és Jósué a' Nun' fia, és az Izráel' fiainak nemzetségeknek fejedelmi, sors szerént Silóban, az Úr előtt a' gyülekezet' sátorának ajtajánál: és illyen módon elvégezék a' föld osztást.

XX. RÉSZ.

Elrendelik az Izráeliták az Istennek Jósué által való intéséből a' hat városokat, mellyekbe szaladnának a' gyilkosok.

Szólla pedig az Úr Jósuénak, mondván:
2. Szóllj az Izráel' fiainak, ez ígékkel: adjatok mentségre való városokat, mellyekről szóllottam tinéktek Móses által. 2. *Mós.* 21: 13. 4. *Mós.* 35: 9. 5. *Mós.* 19: 2.
3. Hogy szaldjon oda a' gyilkos, ki embert öl nem akaratjával, és nem tudva: hogy légyenek tinéktek nemzetségtek a' vérnek közel való atyafiai ellen.
4. Mikor azért gyilkos szalad a' városok közzül valamellyikbe, álljon a' város kapujába, és a' város véneinek hallásokra beszéllje meg az ő dolgát, és azok vegyék bé a' városba ötet ő közikbe, és adjanak helyt néki, hogy lakjék ő nálok.
5. Hogyha pedig kergeténdi azt a' vérnek közel való attyafia, ki ne adják a' gyilkost az ő kezébe, mert nem tudva ölte meg az ő felebarátját, és nem gyűlölte ötet annakelőtte.
6. És lakjék abban a' városban mind addig míg a' gyülekezet előtt elő áll ítéletre, avagy míg meghal a' nagy Pap, a' ki lészen az napokban: akkor megtérjen a' gyilkos, és haza menjen az ő városába, az ő házába, és a' városba, mellyből elfutott vala.
II. 7. És rendelék Kédest Galileában Naftalinak hegyén, és Sékemet, Éfraimnak hegyén; és Kirjátárbát, (ez a' Hebron) Júdának hegyén.
8. Túl a' Jordánon pedig Jérikónak ellenében napkelet felöl rendelék Bésert a' pusztában, a' lapátzon, Rúben' nemzetségéből; és Rámothot Gileádban, a' Gád nemzetségéből; és Gólánt Básánban, Manassé' nemzetségéből. 5. *Mós.* 4: 43.
9. Ezek véltanak az öszvegyülésnek városi mind az Izráel' fiainak, mind a' jövevényeknek, kik valának ő közöttök, hogy oda szaladna valaki embert ölne nem tudva, és meg ne halna a' vérnek közel való attyafia miatt, míg a gyülekezet eleibe állana.

XXI. RÉSZ.

A' Léviták kérnek Jósuétól és Éleázár paptól lakásra való városokat, adnak azért nékiek az Isten' parantsolatja szerént városokat mind hostátokkal egyben, mellyek e' Részben elő-számláltatnak.

Hozzá menének pedig a' Léviták' attyoknak fejedelmi Éleázár paphoz, és Jósuéhoz a' Nun' fiához, és az Izráel' fiainak nemzetségek között való atyáknak fejedelmihez.
2. És szóllának ő nékiek Silóban a' Kanaán' földében, mondván: az Úr megparantsolta Móses által hogy adnátok nékünk városokat mellyekben laknánk, azoknak hostátival egyben a' mi barmainknak. 4. *Mós.* 35: 2. 's a' t.
3. Adák annakokáért az Izráel' fiai a' Lévitáknak az ő örökségekből, az Úrnak beszéde szerént, e' városokat hostátival egyben.
II. 4. (a) Kijöve annakokáért a' Kéhátiták' házoknépéért való sors: és jutának az Áron' pap' fiainak, kik a' Léviták közzül valók valának Júdának nemzetségéből, Simeonnak nemzetségéből, és Bénjáminnak nemzetségéből, sors szerént tizenhárom városok.

(a) Mikor azt mondja Jósué hogy a' sors vagy nyil kijött, azzal jelenti hogy a' nyilat valami edénybe tették, és onnét vették elő rendel, amint most is szoktak az emberek tselekedni.

5. A' Kéhátnak több fiainak pedig az Éfraim' nemzetségének házoknépe közzül, és a' Dánnak nemzetségéből, és a' Manassé' fél nemzetségéből, sors által juta tíz város.
6. A' Gerson' fiainak pedig az Isakár' nemzetségének házoknépe közzül, és az Ásernek nemzetségéből, és a' Naftalinak nemzetségéből, és a' Manassénak Básánban való fél nemzetségéből, juta sors szerént tizenhárom város.
7. Mérári' fiainak az ő házoknépe szerént Rúbennek nemzetségéből, és Zebulonnak nemzetségéből juta tizenkét város.
8. Adák, mondom, az Izráel' fiai a' Léviták-nak e' városokat, és azoknak hostátit; amiképen megparantsolta vala az Úr Móses' keze által, sors szerént.
III. 9. Adák annakokáért a' Júda' fiainak nemzetségekből, és a' Simeon' fiainak nemzetségekből e' városokat, mellyeket neveken nevezének.
10. Hogy lennének az Áron' fiai közzül a' Kehátiták házoknépéé, kik a' Lévi' fiai közzül valók valának, mert azoké vólt az első sors.
11. És adák nékiek az Anák' attyának városát Kirjátharbáth (ez a' Hebron) Júdának hegyén; és annak hostátit körüle.
12. A' városnak mezejét pedig és faluit adák Kálebnek a' Jefunne' fiának hogy birná. 4. 14: 14.
13. Az Áron pap fiának azért adák a' gyilkosok' mentségeknek városit Hebront, és az ő hostátit; és Libnát és az ő hostátit.
14. Játthirt, és az ő hostátit: és Estemóhát, és az ő hostátit.
15. Hólont, és az ő hostátit; és Debirt, és az ő hostátit.
16. Aint, és az ő hostátit; és Juttát és az ő hostátit; és Bethsémest, és az ő hostátit: kilentz városokat e' két nemzetségekből.
17. A' Bénjámin' nemzetségéből pedig: Gibeont, és az ő hostátit; Gábát, és az ő hostátit.
18. Anathothot, és az ő hostátit: Álmont, és az ő hostátit: négy városokat.
19. Az Áron' fiainak a' papoknak minden városok, tizenhárom város, és azoknak hostáti.
20. A' Kéhát' fiainak házoknépének pedig a' Lévitáknak, kik még a' Kéhát' fiai közzül hátra maradtak vala (jutottak vala pedig sors szerént ő nékik városok az Éfraimnak nemzetségéből).
21. Azoknak, *mondom*, adák a' gyilkosoknak mentségeknek városit Sékemet, és az ő hostátit az Éfraim' hegyén; Gézert és az ő hostátit.
22. És Kibsaimot, és az ő hostátit; és Bethoront, és az ő hostátit: négy városokat.
23. A' Dán' nemzetségéből pedig Eltheket, és az ő hostátit; Gibbethont, és az ő hostátit.
24. Ajalont, és az ő hostátit, Gáth Rimmont, és az ő hostátit: négy városokat.
25. A' Manassé' fél nemzetségéből pedig Tahanákot, és az ő hostátit: Gáth-Rimmont, és az ő hostátit: két várost.
26. Mindenestül tíz város; és azoknak hostáti, a' Kéhát' fiainak több házoknépének.

27. Továbbá a' Gerson' fiainak, kik valának a' Léviták' házoknépe közzûl, a' Manassé' fél nemzetſégéből a' gyilkosok' mentſégeknek városát Gólánt Básánban, és az ő hostátit, Beesterát, és az ő hostátit: két várost.

28. Az Isakár' nemzetſégéből: Kisjont, és az ő hostátit; Dobrathát, és az ő hostátit.

29. Jármuthot, és az ő hostátit; Enganimot, és az ő hostátit: négy városokat.

30. Az Áser' nemzetſégéből juta Misál, és az ő hostáti; Abdon, és az ő hostáti;

31. Helkáth, és az ő hostáti; és Réhob, és az ő Hostáti: négy városok.

32. A' Naftali' nemzetſégéből pedig adák nékik a' gyilkosok' mentſégeknek városát, Kédest Galileában, és az ő hostátit; Hámot-Dórt, és az ő hostátit: Karthánt, és az ő hostátit: három városokat.

33. Mindenestûl a' Gersonitáknak az ő házoknépe szerént tizenhárom városok, és azoknak hostáti.

34. A' Mérári' fiainak nemzetſégeknek pedig, a' Lévitáknak többinek, a' Zebulon' nemzetſégéből adák Jokneámot, és az ő hostátit; Karthát, és az ő hostátit;

35. Dimnát, és az ő hostátit; Nahalált, és az ő hostátit: négy városokat.

36. A' Rúben' nemzetſégéből pedig Bétzert, és az ő hostátit; és Jását, és az ő hostátit;

37. Kedemóthot, és az ő hostátit; Méfahátot, és az ő hostátit: négy városokat.

38. És a' Gád' nemzetſégéből, a' gyilkosok' mentſégeknek városát, Rámóthot Gileádban, és az ő hostátit; és Mahanáimot, és az ő hostátit;

39. Hesbont, és az ő hostátit; Jaázert, és az ő hostátit: négy városokat.

40. Mind e' városokat adák a' Mérári' fiainak, az ő házoknépe szerént, a' Léviták' házoknépének többinek; kiknek sors szerént tizenkét városok jutottak.

41. Minden városok a' Lévitáknak az Izráel' fiainak birodalmok között, negyven nyoltz városok, és azoknak hostáti.

42. Mind ezek a' városok, mindenik az ő mellette való hostáttal; ezt értsed egygyenként mindenik városról.

43. Megadá annakokáért az Úr Izráelnek mind az egész földet, mellyről megesküdt vala, hogy az ő attyoknak adná azt, és bírák azt, és lakának benne.

44. Nyúgodalmat is ada nékik az Úr az ő környékekben, szintén úgy amint megesküdt vala az ő attyoknak: és nem vala senki, ki ellenek állana ő nékiek az ő ellenségek közzûl: minden ellenségeket kezekbe adá az Úr ő nékiek.

45. Nem esett el tsak egy beszéd is mind abból a' jó beszédből, mellyet szóllott vala az Úr az Izráel' házának: mindenek meglőnek. *R.* 23: 14.

XXII. RÉSZ.

Minekutánna Jósué megvette és elosztotta vólna a' földet, haza botsátja a' Rúben' és Gád' nemzetſégét, kik minekelőtte a' Jordánon általkelnének, építnek nagy óltárt. Melly dologért az Izráeliták hadat indítának azok ellen, de követek által tudakozván a' dolog felől, megtsendesednek.

AKKOR előhívatá Jósué a' Rúbenitákat, Gáditákat, és a' Manassé' fél nemzetſégét.

2. És monda nékik: ti megörzöttétek mind valamit parantsolt néktek Móses az Úr' szolgája; és engedtetek az én szómnak mindenekben, mellyeket parantsoltam tinéktek. 4. *Mós.* 32: 20. 5. *Mós.* 3: 18.

3. El nem hagytátok a' ti atyátokfiait immár sok napoktól fogva (a) mind e' máig napig, és megörzöttétek a' ti Uratoknak Istenteknek parantsolatját.

(a) Az az, hét egész esztendőtől fogva, mert annyi ideig hadakoztak a' pogányok ellen.

4. Mostan pedig nyúgodalmat adott a' ti Uratok Istentek a' ti atyátokfiainak, amint megmondotta vala nékiek: annakokáért térjetek meg, és menjetek a' ti hajlékaitokba, a' ti birodalmatoknak földére, mellyet adott Móses az Úr' szolgája a' Jordánon túl. 4. *Mós.* 32: 33. 5. *Mós.* 2: 12. 28: 8. *R.* 13: 8.

5. Tsak hogy eszetekbe vegyétek szorgalmatosan, hogy megtartsátok a' parantsolatot, és törvényt, mellyet parantsolt tinéktek Móses az Úrnak szolgája: hogy szeressétek a' ti Uratokat Istenteket, és járjatok minden útaiban, és megtartsátok az ő parantsolatit, és ő hozzá ragaszkodjatok; és szolgáljatok ő néki tellyes szívből és tellyes lélekből.

6. És megáldá őket Jósué, és elbotsátá őket, és elmenének az ő hajlékaikba.

7. Mert a' Manassé' fél nemzetſégének adott vala Móses örökséget Básánban; a' másik fél nemzetſégnek pedig adott vala Jósué az ő attyafiaival egyetemben a' Jordánon túl napnyúgot felől; és mikor elbotsátá is őket Jósué, az ő hajlékokba, (†) megáldá őket.

(†) Vagy megajándékozá.

8. Akkor szólla nékiek, mondván: sok gazdagsággal mentek viszsza a' ti hajlékaitokba, és sok barommal, ezüstel, arannyal, rézzel és vassal, és igen sok ruhákkal; megoszszátok a' ti ellenségtektől nyert jószágot a' ti atyátokfiaival.

9. Megtérének annakokáért és elmenének a' Rúben' fiai, és a' Gád' fiai, és a' Manassé' fél nemzetſége az Izráel' fiaitól Silóból, melly vagyon a' Kanaán' földében, hogy mennének Gileádnak földébe, az ő birodalmoknak földökbe, mellyben elvették vala az ő örökségeket, az Úrnak beszéde szerént Móses által.

10. Jutának pedig a' Jordánnak határira, mellyek valának a' Kanaán' földében, és építének a' Rúben' fiai, a' Gád' fiai, és a' Manassé' fél nemzetſége ott a' Jordán' mellett óltárt, (b) igen nagy látszatós óltárt.

(b) Régen óltárokat építettek nem tsak áldozatért, hanem valami nagy diadalomnak emlékezetiért, mint 2. *Mós.* 17. vagy valami egyéb dologról való bizonyság tételnek okáért, mint itt a' Rúben' és Gád' nemzetſégi.

11. Meghallák pedig az Izráel' fiai, hogy ezt mondják vala: ímé a' Rúben' fiai, és a' Gád' fiai, és a' Manassé' fél nemzetſége óltárt építettenek a' Kanaán' földének ellenében, a' Jordánnak határiban, az Izráel' fiainak általmenetelekneк helyén.

12. Meghallák, mondom, az Izráel' fiai, és az egész Izráel' fiainak gyülekezetek egybe gyüle Silóba, hogy felmennének ő ellenek hadakozni.

13. Küldék pedig az Izráel' fiai a' Rúben' fiaihoz, és a' Gád' fiaihoz, és a' Manassé' fél nemzetſégéhez Gileád' földére, Fineást, az Eleázár pap' fiát,

14. És tíz fejedelmeket ő véle, egy egy fejedelmet az ő ösöknek házok szerént, minden nem-

zetségiből Izráelnek, kik mind egygyenként fejedelmek valának az ő ösök' házoknépe szerént, az Izráelnek sok ezeri között.

15. Elmenének annakokáért a' Rúben' fiaihoz, a' Gád' fiaihoz, és a' Manassé' fél nemzetségéhez Gileádnak földére, és szóllának ő vélek, mondván:

II. 16. Így szóll az Úrnak egész gyülekezete: mitsoda vétek a' mellyel vétkeztetek az Izráel' Istene ellen, hogy elfordúljatok innen hamar, és ne menjetek az Úr után, építvén magatoknak óltárt, hogy ellene járnátok az Úrnak?

17. Avagy kitsinynek állítjuk-é a' Peórral való közösülésünknek hamisságát, mellytől mind ez ideig is nem tisztúltunk meg, mellyért vólt az Úrnak tsapása a' gyülekezeten? 4. *Mós.* 25: 3.

18. Ti pedig el akartok fordúlni immár, hogy ne menjetek az Úr után, mellyből ez következik, hogy ha ti most az Isten ellen rugódoztok, ez után az Izráelnek egész gyülekezetére haragszik meg.

19. Hogyha tisztátalannak tetszik (c) a' ti birodalmatoknak földe, jöjjetek által az Úr' birodalmának földére, mellyben lakik az Úr' sátora, és lakozzatok mi köztünk: tsak az Úr ellen pártot ne üssetek, és mi tőlünk el ne szakadjatok, építvén magatoknak óltárt, a' mi Urunk' Istenünk' óltárán kívül.

(c) Tudniillik, mivelhogy nintsen az Isten' ládája, az óltár, az Isten' sátora ti köztetek.

20. Nemde Ákán a' Zéra' fia nem vétkezék-é nagy vétekkel az Istennek szenteltetett marhában, és mind az egész Izráel' gyülekezete ellen lőn a' harag? És noha egyedül tsak az a' férjfiú vétkezék, nem tsak ő maga egyedül hala meg az ő álnoksága miatt. *R.* 7: 1.

21. Felelvén pedig a' Rúben' fiai, és a' Gád' fiai, és a' Manassé' fél nemzetsége, mondának az Izráel' ezeri között való fejedelmeknek:

22. Az isteneknek Istenek az Úr, az isteneknek Istenek az Úr; ő tudja jól, és az Izráel is megtudja: ha engedetlenségből, és ha az Úr ellen való vétekből tselekedtünk, minket e' mái napon ne tartson meg.

23. Ha gondoltuk is azt, hogy óltárt építsünk olly véggel, hogy elfordúljunk az Istentől; és hogy áldozzunk azon égő áldozatot, vagy minhát, vagy háláadásnak áldozatját, lássa meg ezt az Isten.

24. És ha nem e' dologtól való félelmünkben tselekedtünk inkább, mivelhogy illyen módon gondolkodtunk: talán valamikor ezt fogják mondani a' ti fiaitok a' mi fiainknak, mondván: mi közötök vagyon néktek az Izráelnek Urához Istenéhez?

25. Továbbá, határt vetett az Úr mi közöttünk, és ti közöttetek, Rúben' fiai és Gád' fiai, a' Jordánt: nintsen néktek részetek az Úrban; és elidegenítik a' ti fiaitok a' mi fiainkat, hogy ne féljék az Urat.

26. És mondánk: jer építsünk óltárt, nem egészen megégetendő áldozatért, sem minháért:

27. Hanem hogy bizonyság légyen mi köztünk és ti köztetek, és a' mi nemzetségünk között mi utánnunk, hogy szolgálunk az Úrnak ő előtte, a' mi égő áldozatinkkal, minháinkkal, és háláadó áldozatinkkal; és ne mondják a' ti fiaitok a' mi fiainknak ez után: nintsen néktek részetek az Urban.

28. Mondának azért: ha mondják nékünk, avagy a' mi nemzetséginknek ez után, akkor ezt mondjuk: lássátok az Úr óltárának hasonlatosságát, mellyet tsináltak a' mi atyáink, nem égő áldozatokért, sem egyéb áldozatért, hanem hogy tanúbizonyság légyen mi köztünk és ti köztetek.

29. Távol légyen mi tőlünk, hogy ellene támadjunk az Úrnak, és elfordúljunk az Úrtól, építvén óltárt égő áldozatért, ajándékért, és egyéb áldozatért a' mi Urunknak Istenünknek óltárán kívül, melly vagyon az ő sátora előtt.

30. Hallván pedig Fineás Pap, és a' gyülekezetnek fejedelmi, az Izráel' ezerinek fejei, kik ő véle valának, a' beszédeket, mellyeket szóllottanak vala a' Rúben' fiai, a' Gád' fiai, és a' Manassé' fiai, tetszék az ő szemeik előtt.

31. És monda Fineás az Éleázár pap' fia, a' Rúben' fiainak, a' Gád' fiainak, és Manassé' fiainak: ma esmértük meg, hogy köztünk vagyon az Úr, hogy nem vétkeztetek az Úr ellen e' vétekkel: megszabadítottátok (d) az Izráel' fiait az Úr' kezéből.

(d) Az az, mivelhogy nem áldozatért építettétek az óltárt, megmentettetek minket és magatokat az Úr' haragjától.

32. Megtére annakokáért Fineás az Éleázár pap' fia, és a' fejedelmek a' Rúben' fiaitól, a' Gád' fiaitól, Gileádnak földéből a' Kanaán' földébe, az Izráelnek több fiaihoz, és megbeszélék ő nékik e' dolgot.

33. És tetszék a' dolog az Izráel' fiainak szemeik előtt, és áldák az Istent az Izráel' fiai: és nem mondák, hogy felmennének ő ellenek hartzolni, hogy elveszessék a' földet, mellyben a' Rúben' és Gád' fiai laknak vala.

34. Nevezék pedig a' Rúben' és Gád' fiai az óltárt Hednek (e), mondván: mert tanúbizonyság lészen mi köztünk, hogy az Úr az Isten.

(e) Hed, az az, bizonyság.

XXIII. RÉSZ.

Jósué mikor immár halálához közel vólna, egybe gyűjti mind az Izráelitákat, és az Istennek előbbi jótéteményit és ígéretit előszámlálván, és egyetemben fenyegetvén az Istennek haragjával, inti őket az Isten' parantsolatjának megtartására.

Lőn pedig sok napok után, minekutánna nyúgodalmat ada az Úr Izráelnek minden ellenségeitől, kik valának ő körúlötte, Jósué megvénhedék, és megidősödék:

2. Akkor előhívá Jósué mind az Izráelt, az ő véneit, az ő fejeit, bíráit, tiszttartóit, és monda nékiek: én megvénhedtem, és megidősödtem;

3. És ti láttatok mindeneket, mellyeket tselekedett a' ti Uratok Istentek, mind ezeknek a' pogányoknak ti előttetek, mivelhogy a' ti Uratok Istentek hartzolt ti érettetek.

4. Meglássátok: sors szerént elosztám tinéktek a' hátra maradott pogányokat örökségül nemzetségtekként; a' Jordántól fogva, mind a' pogányokat, kiket elvesztettem, mind a' nagy tengerig való pogányokat, napnyúgot felől.

5. A' ti Uratok Istentek pedig kiűzi őket a' ti ortzátok elől, és kiűzi őket ti előletek, hogy örökös törvény szerént bírjátok az ő földöket, amiképen szóllott a' ti Uratok Istentek tinéktek. 4. *Mós.* 33: 53. 5. *Mós.* 6: 19. *R.* 13: 6.

6. Erősítsétek meg annakokáért magatokat igen, hogy megőrizzétek és megtselekedjétek valami meg vagyon írva a' Móses' törvényének könyvében, hogy el ne távozzatok attól se jobb kézre, se bal kézre.

7. És meg ne elegyedjetek e' pogányokkal,

kik maradnak ti köztetek, és az ő isteneiknek nevekről meg ne emlékezzetek, arra ne esküdjetek, se ne szolgáljatok nékik, se meg ne hajtkátok magatokat ő nékiek. 2. *Mós.* 23: 13. *Jer.* 5: 7. *'Sof.* 1: 5.

8. Hanem ragaszkodjatok a' ti Uratokhoz Istentekhez, amiképen tselekedtetek e' mái napig. 5. *Mós.* 11: 22.

9. Annakokáért űzött ki a' ti ortzátok elől nagy erős pogányokat: és senki ti előttetek meg nem állhatott mind e' mái napig.

10. Egy férjfiú ti közzületek elűzött ezeret; mert a' ti Urátok Istentek az, a' ki hartzol ti érettetek, amiképen szóllott vólt tinéktek. 3. *Mós.* 26: 8. 2. *Mós.* 14: 14. *és* 23: 27.

11. Meglássátok annakokáért szorgalmatosan, hogy szeressétek a' ti Uratokat Istenteket.

12. Mert ha elfordúlván elfordúltok ő tőle, és ragaszkodtok a' megmaradott több pogányokhoz, a' megmaradtakhoz, *mondom*, kik vagynak ti véletek: és sógorságot veténdetek ő vélek, és megelegyítitek magatokat ő vélek, és ők ti véletek:

13. Bizonnyal megtudjátok ezt, hogy ennekutánna a' ti Uratok Istentek ki nem űzi mind e' pogányokat a' ti ortzátok elől, hanem inkább lésznek tinéktek tőrötökre, bántástokra, és ostortokra a' ti óldalaitokban, és tövistekre a' ti szemeitek előtt, míglen elvesztek erről a' jó földről, mellyet adott néktek a' ti Uratok Istentek. 2. *Mós.* 23: 33. *és* 34: 12. 4. *Mós.* 33: 55. 5. *Mós.* 7: 16.

14. Ímé pedig én elmégyek (a) hamar az egész földnek szokása szerént: tudjátok meg annakokáért tellyes szívetekből, és tellyes lelketekből, hogy el nem esett egy beszéd mind azokból a' jó beszédekből, a' mellyeket szóllott a' ti Uratok Istentek ti felőletek, mindenek megtellyesedtenek tinéktek, tsak egy beszéd is abból el nem esett. *R.* 21: 45.

(a) Az az, meghalok, miképen meghalnak mindenek.

15. Miképen azért megtellyesedett tinéktek minden jó beszéd, mellyet a' ti Uratok Istentek szóllott tinéktek: akképen hoz ti reátok az Úr minden gonosz beszédet, míglen elveszt titeket e' jó földről, mellyet adott ti néktek a' ti Uratok Istentek.

16. Mikoron általhágándjátok a' ti Uratoknak Istenteknek szövetségét, mellyet parantsolt tinéktek, és elmentek, és szolgáltok idegen isteneknek, és meggörbesztitek magatokat ő előttök: felgerjed az Úrnak haragja ti ellenetek, és elvesztek hamar e' jó földről, mellyet adott tinéktek.

XXIV. RÉSZ.

Józué viszontag egybe gyűjti az Izráelitákat Sékembe, és az Istennek jótéteményit elöszámlálván, inti őket az Isten' törvényének megtartására, és szövetséget tészen Isten között és az Izráeliták között, meghal Józué, meghal Éleázár is, és eltemetik őket, mind a' Jósef' tetemeivel egyben.

Összegyűjté pedig Józué minden nemzetségit Izráelnek Sékembe, és előhívá az Izráelnek véneit, és fejeit, az ő bíráit, és fejedelmeit, és állának az Úr' eleibe;

2. És monda Józué az egész sokaságnak: ezt mondja az Izráelnek Ura Istene: a' (a) vízen túl laktak a' ti atyáitok régen, mint Táré Ábrahámnak és Nákornak attya, és szolgáltanak idegen isteneknek. 1. *Mós.* 11: 26.

(a) Eufrates folyó vizet érti.

3. És kihozám a' ti atyátokat Ábrahámot a' helyről, melly vagyon túl a' vízen, és elhordozám ötet az egész Kanaán' földében; és megsokasítám az ő magvát, és adám ő néki Isákot. 1. *Mós.* 11: 31. *és* 12: 1.

4. És adám Isáknak Jákóbot és Ésaut: és adám Ésaunak a' Seir' hegyét, hogy örökségül bírná azt; Jákób pedig és az ő fiai alámenének Égyiptomba. 1. *Mós.* 21: 2. *és* 25: 24. *és* 36: 6. *ismét* 46: 1.

5. És elküldém Mósest és Áront, és megverém Égyiptomot, amiképen tselekedtem ő közöttök, és annakutánna kihozálak titeket. 2. *Mós.* 3: 10.

6. És kihozám a' ti atyáitokat Égyiptomból, és jutátok a' tengerre, és űzék az Égyiptombéliek a' ti atyáitokat szekerekkel és lovágokkal, mind a' veres tengerig.

7. Akkor kiáltának az Úrhoz, és homályt vete ti közitekbe, és az Égyiptombéliek közibe, és feljűl reájok hozá a' tengert, és elborítá őket: és láttak a' ti szemeitek, mitsodákat tselekedtem Égyiptomban; és laktatok a' pusztában sok napokon.

8. Annakutánna hozálak titeket az Emorréusnak földére, ki lakik túl a' Jordánon, és hadakozának ti ellenetek, és kezetekbe adám őket: és bírátok az ő földöket, és eltörlém őket a' ti ortzátok elől.

9. Felkele pedig Bálák a' Tzippor' fia Moábnak királya, és hadakozék Izráellel, és elküldé, és hívatá Bálámot a' Beor' fiát, hogy megátkozna titeket; 4. *Mós.* 22: 2.

10. És nem akarám meghallani Bálámot, hanem megáldván megálda titeket, és megszabadítálak titeket az ő kezéből.

11. És általjövétek a' Jordánon, és jutátok Jérikóba, és hartzolának véletek a' Jérikónak férjfiai, az Emorréus, Perizéus, Kananéus, Kittéus, Girgazéus, Hivéus, és Jebuzéus, és kezetekbe adtam őket.

12. És botsáték el ti előttetek darásokat, kik kiűzék őket a' ti ortzátok elől, *mint* az Emorréusnak két királyát; nem a' te fegyvereddel, sem kéziveddel. 2. *Mós.* 23: 28. 5. *Mós.* 7: 20. *'Sólt.* 44: 4.

13. És adék néktek olly földet, mellyben nem munkálkodtatok vala, és olly városokat, mellyeket nem építettetek vala, mellyekben most laktok; olly szőlőknek és olajfáknak, mellyeket nem ültettetek, eszitek gyümöltsöket.

14. Most annakokáért féljétek az Urat, és szolgáljatok néki tökélletességben, és igazságban; és hányjátok el az isteneket, kiknek szolgáltanak a' ti atyáitok túl a' folyóvízen, és Égyiptomban: és szolgáljatok az Úrnak.

15. Hogyha bántástokra vagyon tinéktek szolgálni az Úrnak, válaszszatok magatoknak ma, kit tiszteljetek: akár az isteneket, kiknek szolgáltanak a' ti atyáitok, kik vóltanak a' vízen túl; akár az Emorréusnak istenit, kiknek földökön laktok: én pedig, és az én házamnépe tiszteljük az Urat.

16. Kinek felele a' nép, mondván: távol légyen tőlünk, hogy elhagyjuk az Urat, szolgálván idegen isteneknek.

17. Mert a' mi Urunk Istenünk az, a' ki kihozott minket, és a' mi atyáinkat Égyiptomnak földéből, a' szolgáknak házokból; és a' ki tette a' mi szemeink előtt e' nagy jegyeket, és meg-

tartott minket minden útunkban, mellyen jártunk, és minden népek között, a' kik között általmentünk.

18. És kiűzött az Úr minden népeket, főképen az Emorréust e' földnek lakóját, a' mi ortzánk elől: mi is szolgálunk az Úrnak; mert ő a' mi Istenünk.

19. És monda Jósué a' népnek: nem szolgálhattok az Úrnak; mert szent Isten, boszszúálló Isten; és nem kedvez a' ti vétketeknek, és bűnötöknek.

20. Ha elhagyjátok az Urat, és szolgáltok idegen isteneknek: elfordítja magát, és megbüntet titeket, megemészt titeket, minekutánna jól tselekedett véletek.

21. Kinek felele a' nép: semmiképen nem, hanem az Úrnak szolgálunk.

22. És monda Jósué a' népnek: bizonyságim vagytok ti magatok ellen, hogy ti magatok választottátok az Urat magatoknak, hogy ő néki szolgáljatok; és mondának: bizonyságid vagyunk.

23. Mostan annakokáért hányjátok el az idegen isteneket, kik vagynak köztetek, és hajtsátok a' ti szíveteket az Izráel' Urához Istenéhez.

24. Kinek felele a' nép: a' mi Urunknak Istenünknek szolgálunk, és az ő szavának engedünk.

25. Szerze annakokáért Jósué szövetséget a' néppel az napon; és eleibe adá ő néki a' parantsolatot, és az ítéletet Sékemben.

26. És béírá Jósué e' beszédeket az Isten' törvényének könyvébe; hoza egy nagy követ is, és helyhezteté azt ott a' tserfa alá, melly vala az Istennek szent házában.

27. És monda Jósué mind az egész sokaságnak: ímé ez a' kő lészen minékünk bizonyságúl; mert ő hallotta (b) minden beszédit az Úrnak, mellyeket szóllott minékünk, és lészen ti ellenetek bizonyságúl, hogy valamiképen ne hazudjatok a' ti Istentek ellen.

(b) A' köröl mondja Jósué, hogy bizonyság lészen a' szövetségröl, és hogy némünémüképen vádolni fogja őket, ha az Isten' törvényétől elszakadnak: miképen gyakorta a' Próféták a' mennyet földet hívják bizonyságúl.

28. És elbotsátá Jósué a' népet, kitkit az ő örökségébe.

II. 29. Mikor pedig ezeket véghez vitte vólna, meghala Jósué a' Nun' fia, az Úr' szolgája, száz tíz esztendős korában;

30. És eltemeték ötet az ő örökségének határában Thimnát-Sérában, melly vagyon az Éfraim' hegyén, a' Gahas hegynek Éjszak felől való részén.

31. És szolgála Izráel az Úrnak, Jósuénak minden idejében, és a' véneknek minden napjokban, kik sokáig éltenek Jósué után, és kik tudják vala minden dolgait az Úrnak, mellyeket tselekedett Izráellel. *Bír.* 2: 8.

III. 32. A' Jósef' tsontjait pedig, mellyeket kihoztanak vala az Izráel' fiai Égyiptomból, eltemeték Sékemben, a' mezőnek részében, mellyet szerzett vala Jákób, a' Hámornak (ki Sékemnek attya vala) fiától, száz pénzen; és vóltak a' Jósef' tsontjai a' Jósef' fiainak örökségekben. 1. *Mós.* 50: 25. 2. *Mós.* 13: 19. 1. *Mós.* 33: 19.

33. Továbbá az Áron' fia Éleázár is meghala, és eltemeték ötet Gibeátban, melly az ő fiáé Fineásé vala, mellyet adtanak vala ő néki az Éfraimnak hegyén.

Jósué' Könyvének vége.

BÍRÁK' KÖNYVÖK.

E' Bírákról való könyvben megírattatik az Izráeliták' birodalmoknak állapotja, Jósué' idejétől fogva Éli papig, tudniillik a' népnek Isten ellen való vétkezése, az Istennek intési, az ő népe ellen való ítéleti. Befoglal pedig e' Könyv 299 esztendőket.

Othóniel'	Haláláig	40	Esztendő.	Bír. 3. Rész. vers. 11. vers. 30.
Éhud' és Sámgár'		80		Bír. 5. Rész. vers. 31.
Débora'		40		Bír. 8. Rész. vers. 29.
Gedeon'		40		Bír. 9. Rész. vers. 22.
Ábimélek'		3		Bír. 10. Rész. vers. 2. vers. 3. vers. 7. vers. 9.
Thóla'		23		
Jair'		22		
Jefte'		6		
Ibsám'		7		Bír. 12. Rész. vers. 11. vers. 14.
Élón'		10		
Abdon'		8		Bír. 16. Rész. vers. 31.
Sámson'		20		
	Summa.	299.		

I. RÉSZ.

Jósué' halála után megkérdik az Izráeliták az Istent, mellyik nemzetség kezdje a' pogányok ellen a' hadakozást? A' Júda' és Jósef' nemzetsége serényen hartzolnak, a' többiek lágyan hagyják, és a' pogányokat nem üzik ki a' nékik jutott földből.

Vala pedig a' Jósué' halála után, megkérdék az Izráél' fiai az Urat, mondván: ki mégyen fel a' Kananéusra elsőben, hogy hadakozzék ő véle?

2. És monda az Úr: Júda menjen fel; ímé kezébe adtam néki a' földet.

3. És monda Júda az ő attyafiának Simeonnak: jere fel velem egygyütt az énnékem jutott örökségre, hogy hadakozzunk a' Kananéus ellen, és én is elmégyek te véled a' tenéked jutott örökségre: és elméne ő véle Simeon.

4. És felméne Júda, és kezekbe adá az Úr ő nékik a' Kananéust, Perizéust, és levágának bennek Bésekben tíz ezer férjfiakat.

5. Es találák Adonibéseket Bésekben, és hadakozának ő ellene: és megverék a' Kananéust és a' Perizéust.

6. Elfuta annakokáért Adonibések, és üzék ötet, és megfogák ötet, és elvágák az ő kezeinek és lábainak nagy újjait.

7. És monda Adonibések: Hetven királyok, kiknek elvágattam vala kezeiknek és lábaiknak nagy újjaikat, szedegetnek vala az én asztalom alatt: amint tselekedtem, úgy fizetett nékem az Isten. És vivék ötet Jérusálembe, és meghala ott.

8. (a) Mert hadakoztanak vala a' Júda' fiai Jérusálem ellen, és megvévén azt, levágták vala annak lakóit fegyverrel, és a' várost tüzzel megégették vala.

(a) Jérusálem' városát megvészi Júda; hogy pedig oda alá v. 21. azt mondja, hogy a' Bénjámin' fiai nem üzték ki a' Jebuzéust Jérusálemből; oka ez: mert a' város kettős vala, egygyik Júdáé, a' másik Bénjáminé vala Júdával egyben, a' vár pedig tsak Bénjáminé vala.

9. És annakutánna alámenének a' Júda' fiai, a' Kananéus ellen való hadakozásra, ki lakik vala a' hegyes földön délről, és a' lapátzon.

10. Mert elment vala Júda a' Kananéusra, ki lakik vala Hebronban; neve pedig Hebronnak annakelőtte vala Kirjátharba, és megverték vala Sésait, Ahimánt, és Thalmait. *Jós.* 15: 14.

11. És onnan ment vala Débirnek lakóira: neve pedig Débirnek az előtt vala Kirjáthséfer.

12. És monda Káleb: a' ki megveri Kirjáthséfert, és megvészi azt: néki adom Aksát az én leányomat feleségül.

13. Megvévé pedig azt Othniel, Kénáz' fia, ki Kálebnek öttse vala: és néki adá Aksát az ő leányát feleségül.

14. Vala pedig, hogy mikor *Aksa* menne *az ő férjének házához*, arra készteté ötet *az ő férje*, hogy az attyától mezöt kérne: és leszálla a' szamárról, és monda néki Káleb: mi dolgod vagyon?

15. És monda néki: adj énnékem (b) áldást; mert száraz földet adtál énnékem, adj énnékem vizeknek kútfejeit is; és ada ő néki Káleb alsó és felső kútfejeket.

(b) Vagy ajándékot.

16. (c) A' Kenéusnak is pedig a' Móses' ipának fiai felmentek vala a' pálma fáknak városokból a' Júda' fiaival, a' Júdának pusztájára, melly vagyon Aradnak délről való részében; (mert elment vala *a' Kenéus*, hogy laknék a' néppel.)

(c) Kenéusnak mondja Jetrót a' népre vagy nemzetségre nézve, mellyből való vala; hogy pedig a' Jetró' fiai elmentek volt a' néppel a' Kanaán' földére, arról bizonyságot tészen az Irás 4. *Mós.* 10: 14. 1. *Sám.* 25. 1. *Krón.* 2. Azt mondja azért itt az Irás, hogy a' Jetró' fiai is elmentek volt a' Júda' fiaival hadakozni a' pálmák' városokból Jérikóból.

17. És elméne Júda viszontag az ő attyafiával Simeonnal, és megverék a' Kananéust, ki Sefátban lakik vala, és megpusztíták azt; és nevezé a' várost Hormának.

18. Az után megvévé Júda Gázát és az ő határát, Askelont és az ő határát, és Ekront, és az ő határát.

19. Mert vala az Úr Júdával, és kiűzé a' hegyes földnek lakóit: de nem űzé ki a' völgynek lakóit, mert vas szekerek vala ő nékiek.

20. És adá Kálebnek Hebront, amiképen szóllott vala Móses; és kiűzé onnan az Anáknak három fiait. 4. *Mós.* 14: 24. *Jós.* 14: 13.

21. (d) A' Jebuzéust pedig Jérusálemnek lakóját ki nem üzék a' Bénjámin' fiai: annakokáért lakék a' Jebuzéus a' Bénjámin' fiaival Jérusálemben mind e' mái napig.

(d) A' 8. és 21. versből megtetszik, hogy kettős város vólt Jérusálem, és egygyiket Júda, a' másikat Bénjámin bírta, azon kívül vólt a' vár.

II. 22. Felment vala pedig (e) a' Józef' háza is Béthelbe, és az Úr vala ő vélek.

(e) Az az, hadat indítottak vala Béthel ellen.

23. És megkémlelteté a' Józef' háza Béthelt, mellynek neve az előtt Lúz vala. 1. *Mós.* 28: 19.

24. És látának a' kémek egy férjfiat, ki a' városból jött vala ki, és mondának néki: mutasd meg, kérlek, bémenetelét a' városnak, (f) és jól tészünk te véled.

(f) Az az, ahonnét bémehessünk, és megvehessük a' várost.

25. Ki megmutatá ő nékik a' városnak bémenetelét, és levágák a' város' népét éles fegyverrel, a' férjfiat pedig és minden házanépét elbotsáták.

26. Elméne azért az a' férjfiú Hittim' földébe, (g) és várost építe, és nevezé Lúznak; ez neve mind e' mái napig.

(g) Vagy a' Kittéusok' földökbe.

27. Nem üzé ki pedig Manassé Béthseánnak, és az ő faluinak lakosit, és Thanaáknak, és az ő faluinak lakosit; és Dornak, és az ő faluinak lakosit; és Ibleámnak, és az ő faluinak lakosit; és Megiddónak, és az ő faluinak lakosit: mert tetszik vala a' Kananéusnak a' lakás azon a' földön.

28. És mikor megerősödött vólna az Izráel, a' Kananéust adófizetővé tévé: de mindenestül nem üzé ki ötet.

29. Éfraim sem üzé ki a' Kananéust, ki Gézerben lakik vala: annakokáért lakék a' Kananéus ő közöttök Gézerben.

30. Zebulon sem üzé ki a' Kitronnak lakóit, és Nahalólnak lakóit: annakokáért közötte lakék a' Kananéus, és adófizetők valának nékie.

31. Áser sem üzé ki Ákonnak lakóit, és Sidonnak lakóit, Aklábot, Akzibot, Helbát, Afikot, és Réhobot.

32. És lakék Áser a' Kananéus között, a' földnek lakói között; mert ki nem üzé ötet.

33. Naftali sem üzé ki a' Béthsemesnek lakóit, és a' Bethanáthnak lakóit: hanem lakék a' Kananéusok között, a' földnek lakói között; és a' Béthsemes', és Béthanáth' lakói adófizetők valának ő nékiek.

34. És szoríták az Emorréusok a' Dán' fiait a' hegyes földre; mert nem engedik vala nékiek, hogy alájöjjenek a' völgybe.

35. Mert tetszik vala a' lakás az Emorréusnak a' Har-Héresben, Ajalonban, és Sahalimban: de minekutánna a' Józef' házának keze reájok nehezedett vólna, adófizetők lőnek.

36. Határa pedig az Emorréusnak vala a' Hakrabbimusok' hágójoktól fogva a' köszikla, és azon feljül.

II. RÉSZ.

E' második Rész summájok mind a' következendöknek, mellyben először megmondja, hogy noha az Isten megintette Angyal által is, vagy Próféta által a' népet, hogy a' pogányokkal frigyet ne tégyenek: de semmit nem gondoltak azzal. Másodszor, hogy míg Jósué, és az első nemzetség élt, melly bément vala a' földre; és

míg a' bírák is éltek, kiket Isten adott nékiek, addig szolgáltak az Istennek: de minekutánna azok meghaltak, ismét eltávoztak Istentől, melly dologért szállott reájok gyakorta az Isten' haragja.

Felméne pedig az Úrnak Angyala (a) Gilgálból Bokimba, és monda: kihozálak titeket Égyiptomból, és béhozálak titeket a' földbe, mellyért megesküdtem vala a' ti atyáitoknak, és mondék: fel nem bontom az én szövetségemet véletek mind örökké.

(a) Vagy követe, próféta, vagy pap.

2. Tsak hogy ti ne tégyetek frigyet e' földnek lakóival, az ő óltáraikat eltörjétek; és nem engedétek az én szómnak: miért tselekedétek ezt?

3. És ismét mondék: nem üzöm ki őket a' ti ortzátok elől; hanem lésznek mint tövisek a' ti óldalaitokban, és azoknak isteneik néktek botránkozástokra. *Jós.* 23: 13. 2. *Mós.* 23: 33. 5. *Mós.* 7: 16.

4. És lőn, hogy mikor az Úrnak Angyala ezeket szóllaná az Izráel' fiainak: felemelé a' nép az ő szavát, és sírának.

5. És nevezék azt a' helyet Bokimnak, és áldozának ott az Istennek.

II. 6. Elbotsátotta vala pedig Jósué a' népet, és elmentek vala az Izráel' fiai kiki az ő örökségébe, hogy örökségül bírnák a' földet. *Jós.* 24: 28.

7. És szolgála a' nép az Úrnak Jósuénak minden idejében, és a' véneknek minden napjaikban, kik sok ideig éltenek Jósué után, a' kik látták vala az Úrnak minden nagy dolgait, mellyeket tselekedett vala Izráellel.

8. Meghala pedig Jósué a' Nún' fia, az Úrnak szolgája, mikor vólna száz tíz esztendős.

9. És eltemeték őtet az ő örökségének határában, Thimnát-héresben, Éfraimnak hegyén, melly vagyon Gahas hegynek éjszak felől való részéről.

10. És az az egész nemzetség gyűjteték az ő attyaihoz: és támada más nemzetség ő utánnok, kik nem tudják vala az Urat, sem pedig a' dolgokat nem tudják vala, mellyeket tselekedett vala Izráellel.

11. Tselekedének pedig az Izráel' fiai gonoszt az Úr' szemei előtt, és szolgálának Bahalimoknak. (b)

(b) Az az, idegen isteneknek, bálványoknak.

12. És elhagyván az ő attyoknak Urokat Isteneket, ki kihozta vala őket Égyiptomnak földéből, menének más idegen istenek után, kik valának a' pogány népeknek isteni közzül, mellyek valának ő környülök, és meghajták magokat azoknak: azért az Urat haragra ingerlék.

13. Elhagyák, mondom, az Urat, és szolgálának Báhálnak és Astarótnak. (c)

(c) Astarót a' Sidon városbélieknek, és a' Filisztéusoknak bálványok vólt.

14. És felgerjede az Úrnak haragja Izráel ellen, és adá őket a' ragadozóknak kezeikbe, és elragadozák őket: és adá őket az ő körülöttök való ellenségnek kezeibe, és meg nem állhatának többé az ő ellenségeik előtt.

15. Valahová kimennek vala, az Úrnak keze vala ő ellenek gonoszra, amint megmondotta vala az Úr, és amint megesküdt vólt az Úr ő nékiek; és igen megnyomorodának. 3. *Mós.* 20: 25. 5. *Mós.* 28: 25.

16. Támaszt vala pedig az Úr bírákat, kik megszabadítanák őket a' ragadozóknak kezekből.

17. De az ő bíráikat sem hallgaták, hanem más idegen istenek után fertelmeskedének, és meghajták magokat előttök, eltávozának hamar az útról, mellyen jártanak vala az ő attyaik; és noha hallanák az Úrnak parantsolatit: de nem tselekedének akképen.

18. Mert mikor támaszt vala az Úr nékiek bírákat (d), az Úr véle vala a' bíróval, és megtartja vala őket az ő ellenségeiknek kezeikből, a' bírónak minden napjaiban. (Mert elváltoztatja vala az Úr az ő akaratját az ő fohászkodásokért, mellyet tesznek vala az őket nyomorgatókért, és szorongatókért.)

(d) Vagy, hadnagyokat.

19. De minekutánna a' bíró meghal vala, visszatérének, és megfertézteték magokat, sokkal inkább hogynem mint az ő attyaik, járván az idegen istenek után, szolgálván azoknak, és meghajtván magokat azok előtt; semmit el nem hagynak vala az ő tselekedetekben, és az ő kemény útokban.

20. Annakokáért felgerjede az Úrnak haragja Izráel ellen, és monda: mivelhogy általhágta e' nemzetség az én szövetségemet, mellyet parantsoltam az ő attyoknak, és nem engedtenek az én szómnak:

21. Én is ki nem üzök ezután senkit az ő ortzájok elől a' pogányok közzül, kiket hagyott Jósué, minekutánna meghalt; *Jós.* 23: 13.

22. Hogy azok által kísértsem az Izráelt, ha megtartják-é az én útamat, járván azon, miképen megtartották az ő attyaik, avagy nem?

23. Annakokáért megmarasztá az Úr e' pogányokat, és ki nem üzé őket hamar; sem kezébe nem adá azokat Jósuénak.

III. RÉSZ.

Előszámláltatnak a' pogányok kiket Isten meghagyott vólt a' Kanaán' földén, hogy azok által az Izráelitákat próbálná és tanítaná. Megszabadítja Isten a' népet Othóniel, Éhud, és Sámgár által.

Ezek pedig a' nemzetségek, mellyeket meghagyott az Úr, hogy azok által kísértené az Izráelt, mind azokat kik nem tudják vala a' Kananéus ellen való hadakozásokat.

2. (a) Tsak e' végre hogy tanúlnának az Izráel' fiainak maradéki, és hogy megtanítaná *az Isten* azokat a' hadakozásra, azokat *tudniillik* a' kik azt nem tudták.

(a) Az az, hogy megtanítaná őket arra, hogy Isten hadakozik ő mellettek. Mert jóllehet tudták közönségesen a' Móses' és Jósué' idejében lett dolgokat, de az Istennek kiváltképen való ítéletit nem vették eszekbe.

3. Öt fejedelemségi a' Filistéusoknak, és mind a' Kananéusok, a' Sidóniusok, és a' Hivéusok, kik laknak vala Libánus' hegyén, a' Báal Hermon' hegyétől fogva Hámáthnak bémeneteléig.

4. Kik azért hagyattak vala, hogy megkésértené ő általok az Úr az Izráelt, hogy tudná, ha engednéneké az Úr' parantsolatinak, mellyeket parantsolt az ő attyoknak Móses által.

5. Lakának annakokáért az Izráel' fiai a' Kananéusok, Hittéusok, Emorréusok, Perizéusok, Hivéusok, és Jebuzéusok között.

6. És vévék az ő leányikat magoknak felességül,

gül, és az ő leányikat adák azoknak fiaiknak; és szolgálának azoknak isteneiknek.

7. Tselekedének azért az Izráel' fiai gonoszt az Úrnak szemei előtt, és elfelejtkezének az ő Urokról Istenekről, és szolgálának a' Bahalimoknak, és Astarótnak.

8. Annakokáért felgerjede az Úrnak haragja Izráel ellen, és adá őket a' Kusan-Riseáthaimnak (b) Aram-Naharaim' királyának kezébe, és szolgálának az Izráel' fiai Kusan-Riseáthaimnak nyoltz esztendeig.

(b) Aramnaharaim' királyának, az az, a' víz között való Siriának királyának, Mesopotámiabéli királynak kezébe.

9. Kiáltának pedig az Izráel' fiai az Úrhoz, és támaszta az Úr megszabadítót az Izráel' fiainak, és megtartá őket, Othonielt a' Kenaz fiát, Kálebnek öttsét.

10. És mivelhogy ő rajta az Úrnak lelke vala, az Izráelért boszszút álla; mert kimenvén a' hadra, kezébe adá ő néki az Úr Kusan Riseáthaimot Arámnak királyát, és megerősödék az ő keze Kusan-Riseáthaimon (c).

(c) Az az, hatalmat vön a' pogány királyon.

11. És nyúgovék a' föld negyven esztendeig; (d) és meghala Otheniel a' Kenaz' fia.

(d) E' negyven esztendőt, némellyek a' kijöveteltől fogva számlálják, és Jósuénak harmintzkét esztendőt tulajdonítanak, Othonielnek nyoltzat. Némellyek számlálják a' Jósué' halálától e' 40. esztendőt, és az Othoniel' bíróságának 40 egész esztendőt tulajdonítanak.

II. 12. Ismét gonoszt tselekedének az Izráel' fiai az Úrnak szemei' előtt: és megerősíté az Úr Eglont Moábnak királyát Izráel' ellen, annakokáért, mert gonoszt tselekedett vala az Istennek szemei előtt.

13. Ki hozzá gyüjté Amonnak és Améleknek fiait, és elmenvén megveré az Izráelt, és bírák a' pálmáknak városokat.

14. És szolgálának az Izráel' fiai Moáb' királyának Eglonnak tizennyóltz esztendeig.

15. Kiáltának annakokáért az Izráel' fiai az Úrhoz; és támaszta az Úr ő nékiek megtartót, Éhudot Gérának fiát, ki Jemini' fia vala (e), kinek a' jobb keze haszontalan vala: és küldének az Izráel' fiai ő általa ajándékot Eglonnak Moáb' királyának.

(e) Az az, Bénjámin' nemzetségéből való vala.

16. Szerze pedig magának Éhud egy két élű kardot, mellynek egy sing vala a' hoszsza: és azt az ő ruhája alatt jobb tomporára övedzette vala.

17. Bémutatá annakokáért az ajándékot Eglonnak Moáb' királyának, Eglon pedig felette igen kövér ember vala.

18. Mikor pedig bémutatta vólna az ajándékot; elbotsátá azokat a' kik az ajándékot vitték vala.

19. Ő pedig hátra téré a' kő bányáktól, mellyek valának Gilgálban, és monda: titkos beszédem vagyon te veled, óh király, ki felele: hallgass veszteg; és kimenének ő tőle mindenek kik állanak vala ő előtte.

20. Akkor Éhud béméne ő hozzája, (a' király pedig ül vala a' nyári vatsoráló házban ő maga) és monda Éhud ő néki: az Úrnak beszédét mondom néked: és felkele az ő királyi székiből.

21. Akkor kinyújtá Éhúd az ő bal kezét, és kiráńtá kardját az ő jobb tomporáról, és béüté azt az ő hasába.

22. És béméne még a' maroklatja is a' vasa után, annyira hogy bérekesztené a' kövéri a' fegyvert: mert ki nem vonhatá a' kardot az ő hasából, és kiomla a' ganéjja.

23. Általméne pedig Éhud a' palotán; minekutánna bévonta vólna a' vatsoráló háznak ajtaját, és azt bézárlotta vólna.

24. Mikor pedig kiment vólna, a' szolgái bémenének, láták, és ímé a' vatsoráló háznak ajtajai bézárattatva valának, és mondának: bizony hasát tisztítja a' nyári vatsoráló házban.

25. És mikor sok ideig várták vólna, ímé nem nyitja vala fel a' vatsoráló háznak ajtaját: hozának azért kúltsót, és megnyiták; és ímé az ő urok a' földre esett vala halva.

26. Éhud pedig elszaladott vala, míg késének azok, és elhaladta vala a' kő bányákat, és jutott vala Sehirába.

27. Mikor pedig jutott vólna az övéihez, kürttel kürtöle az Éfraim' hegyén, és alámenének ő véle az Izráel' fiai a' hegyről, és ő azok előtt vala.

28. És monda nékiek: jertek utánnam énnékem; mert kezetekbe adta az Úr a' ti ellenségteket Moábot: alámenének annakokáért ő utánna, és elfoglalák a' Jordánnak réveit Moábtól, és nem hagyának senkit azon általmenni.

29. És levágának Moábban akkor, úgymint közel tíz ezer férjfiat, minden gazdag és erős férjfiat; és senki el nem szalada.

30. És megaláztaték Moáb azon a' napon Izráelnek keze alatt, és megnyúgovék a' föld nyoltzvan esztendeig.

III. 31. Ő utánna pedig vólt Sámgár Anáth' fia, és megöle a' Filisztéusok közzül hat száz férjfiakat egy ökör ösztönnel, és megtartá ő is az Izráelt.

IV. RÉSZ.

Az Isten az ő népét adja a' Jábin király' kezébe, mikor ő tőle elhajlottak vólna; kiáltának az Istenhez, és adja nékiek hadnagyúl Bárákot, ki megveri a' Jábin' hadát Déborával egyben, Siserát megöli Jáhel, a' Héber' felesége.

Nem szünének pedig meg az Izráel' fiai gonoszt tselekedni az Úrnak szemei előtt, minekutánna Éhud meghala.

II. 2. És adá őket az Úr Jábinnak Kanaán' királyának kezébe, ki uralkodott vala Hásorban, (kinek seregének hadnagya vala Sisera,) ő pedig lakik vala a' pogányok' városokban Harósethben. 1. *Sám.* 12: 9.

III. 3. És kiáltának az Izráel' fiai az Úrhoz; mert kilentz száz vas szekerei valának ő néki, és ő elnyomta vala felette igen az Izráelt húsz esztendeig.

4. Débora pedig jövendő mondó aszszony, Lapidóthnak felesége, ítéli vala akkor Izráelt.

5. Ő pedig lakik vala Déborának pálma fája alatt, Ráma és Béthel között, Éfraimnak hegyén: és felmennek vala az Izráel' fiai ő hozzá törvényre.

6. És elküldé, és elhívatá Bárákot az Abinoám' fiát Kédes Naftaliból, és monda néki: avagy nem parantsolta-é meg az Izráelnek Ura Istene? Menj el, és gyüjtsd egybe a' népet a' Thábor' hegyére, és végy melléd tíz ezer férjfiakat a' Naftali' és Zebulon' fiai közzül. *Sid.* 11: 32.

7. És te ellened kihozom a' Kison' patakjához Siserát, a' Jábin' seregének hadnagyát, és az ő szekereit, és az ő sokaságát; és kezedbe adom néked ötet.

8. És monda néki Bárák: ha eljövéndesz ve-

lem, elmégyek; ha pedig el nem jövéndesz én velem, nem mégyek.

9. Ki felele néki: (a) én elmégyek te véled, de nem lészen tiéd a' dítséret, ez úton a' mellyet te követsz; mert aszszony' kezébe adja az Úr Siserát. Felkele annakokáért Débora, és elméne Bárákkal Kédesbe.

(a) Az az, elmégyek én te véled: de a' diadalomnak dítsérete nem tiéd lészen.

10. Öszvegyűjtvén annakokáért Bárák Zebulont és Naftalit Kédesbe, elvön magával tíz ezer férjfiakat, és elméne ő véle Débora is.

11. (b) Héber pedig, ki a' Kenéusok közzül való vala, elvált vala a' Kenéusoktól, Hobábnak a' Móses' ipának fiaitól; és vonta vala az ő sátorát Élonig Sahanaimban, melly vagyon Kédesben.

(b) Az az, Héber a' Jetró pap' maradéki közzül való, elhagyván az ő nemzetfségét a' Júda' pusztájában, a' Neftali' földébe ment vala lakni.

12. Híré tévék pedig Siserának, hogy felment vólna Bárák az Abinoám' fia a' Thábor' hegyére:

13. Öszvegyűjté annakokáért Sisera minden szekereit, kilentz száz vas szekereket, és minden népet, melly vala véle, a' pogányoknak városokból, Harósetből, a' Kílon' patakja mellé.

14. És monda Débora Báráknak, kelj fel; mert ez a' nap, mellyen az Úr kezedbe adta Siserát. Avagy nem az Úr mégyen-é ki te elötted? És alájöve Bárák a' Thábor' hegyéről, és a' tíz ezer férjfiak ő utánna.

15. És megrontá az Úr Siserát, és minden szekerit, és minden táborát fegyvernek élivel Bárák előtt; és leszálla Sisera a' szekérről, és fut vala gyalog. *Sólt.* 83: 10.

16. Bárák pedig űzé az ő szekereit és táborát mind a' pogányok' városokig Harósethig, és elhúlla minden tábora Siserának, fegyvernek éle miatt, meg nem marada még tsak egy is.

17. Sisera pedig elszalada lábain, Jáhelnek, Héber' feleségének, ki a' Kenéusok közzül való vala, sátorába; mert békeség vala Jábin között Hásornak királya között, és a' Héber Kenéus' házanépe között.

18. És kiméne Jáhel Siserának eleibe, és monda néki: térj bé édes uram, térj bé én hozzám, ne félj! És bétére ő hozzája a' sátorba, és béfedé ötet la'snakkal.

19. És monda néki: adj énnékem, kérlek, innom egy kevés vizet; mert szomjúhozom: és megnyita egy tejes tömlöt, és inni ada néki, és béfedé ötet.

20. És monda annakfelette ő néki: állj a' sátornak ajtajára, és ha valaki béjövénd, és kérdénd tégedet, és ezt mondja: vagyon-é itt valaki? mondjad hogy nintsen.

21. És vévé Jáhel Hébernek felesége a' sátornak szegét, és kezébe vévé a' pörölyt, és titkon béméne ő hozzá, és béveré a' szeget az ő vak szemébe, és bészegeződék a' földbe, (amaz pedig elfáradott vala, és elaludt vala,) és így hala meg.

22. Ímé pedig Bárák űzi vala Siserát, és kiméne Jáhel ő néki eleibe, és monda néki: jöszte, és ímé megmutatom néked az embert, a' kit keresfz. Ki béméne ő hozzája, és imé Sisera elnyúlván ott fekszik vala halva, és a' szeg az ő vak szemében vala.

23. Megalázá annakokáért az Isten az napon Jábint Kanaánnak királyát az Izráel' fiai előtt.

24. És az Izráel' fiainak kezek erőt vön, és megkeményedék Jábin ellen, a' Kanaán' királya ellen mind addig, míg nem elvesztené Jábint, a' Kanaán' királyát.

V. RÉSZ.

Bárák és Débora a' diadalom után éneket mondanak az Istennek, ki e' diadalmat nékik adta, és az énekben az Istent dítsérik, egyebeket is pedig intenek a' hálaadással való éneklésre. Másodszor előszámlálják azokat, a' kik nékik segítségül váltanak e' hadban, jóllehet Istennek tulajdonítják a' nyereséget; nevezet szerént pedig dítsérik Jáhelt. Átkozzák azokat, kik nékik segítséggel nem váltak; és nevetik, tsúfoljak az ellenségnek kérkedését.

Énekle pedig Débora és Bárák az Abinoám' fia az napon, ezt mondván:

2. Áldjátok az Urat; mivelhogy az Izráelen esett boszszút megállotta, a' népnek szabad akarat szerént való engedelme által. (a)

(a) Ezt azért mondja; mert noha Bárák nem vala az ő hadnagyok: mindazáltal szabad akaratjokból követték vala ötet.

3. Halljátok meg királyok, és füleitekbe vegyétek fejedelmek: én az Úrnak éneket mondok, és éneklek az Izráel' Urának Istenének.

II. 4. (b) Uram! mikor Seirből kijönél, mikoron elébb mennél az Édomitáknak földökből; a' föld megindúla, az egek is tsepegnek vala. A' sűrű fellegek is vizeket tsepegnek vala.

(b) Débora Bárákkal egyben hálákat ád az Istennek; háláadásának két okát mondja. Elöször: mert régen is jól tett Isten az ő népével, mikor öket Égyiptomból kihozta. Másodszor: mert most is jól tett az ő megnyomorodott népével, megszabadítván öket Jábintól.

5. A' hegyek elolvadának az Úrnak ortzája előtt: söt a' Sinai hegy is az Izráel' Urának Istenének jelen vólta előtt.

6. Sámgárnak az Anáth' fiának idejében, Jáhelnek idejében, megpusztúltak vala az útak, és az úton járóknak seregek kerengő útakon járnak vala.

7. Elpusztúltak vala az erősség nélkül való városok Izráelben: elpusztúltak vala, mondom, míg nem én Débora felkelek, míg nem felkelek mint anya Izráelben.

8. Valamikor az Izráel új isteneket választa, az ellenség a' kapu előtt vala: még is sem pais sem kopják nem láttatának (c) negyven ezer Izráelitáknak is kezekben.

(c) Az az, semmi bátorságok nem vala az Izráelitáknak.

9. Az én szívem hajlandó a' parantsolatoknak fejedelmihez, kik vagynak Izráelben; és azokhoz, kik szabad akaratjok szerént engedtenek a' nép közzül: azért áldjátok az Urat.

10. Kik ültök szép fejér öszvéreken, kik az ítéletben elöljárók vagytok, és kik úton jártok, ezekről beszélljetek.

11. Kik a' kúton való merítésnek idején, az ellenség' nyilainak zúgásoktól félnek vala, ott beszéllgessenek ez után az Úrnak igaz tselekedetiről, és Izráelben a' falukban lakozókhoz való igaz tselekedetiről: mikor a' kapukon kimégyen az Úrnak népe, beszéllgessen erről.

12. Kelj fel, kelj fel, Débora! serkenj fel, serkenj fel, mondj éneket! Kelj fel Bárák, és fogva vigyed a' te foglyaidnak sokaságokat, Abinoámnak fia!

13. Akkor (d) a' Kanaán' népe' maradékának

uraságát adá a' nagyságos Izráelitáknak: az Úr birodalmat adott nékem az erőseken.

(d) Tudniillik mikor a' Kananéusokat Bárák rabbá tenné.

14. Az Éfràim' nemzetſégéből azok közzül, kiknek határok az Amalékitákig vagyon: és a' te néped közzül, a' téged' követő Bénjámin' nemzetſége közzül: és a' Makir' nemzetſégából a' törvény tudók: és Zebulonnak nemzetſégéből, a' kiknek méltóságok vagyon a' népnek egybe gyüjtésére, hozzám jönek író deákomnak levelére.

15. Az Isakár' nemzetſégéből való fejedelmek is Déborával *egygyéznek*: mint Isakár, akképen Bárák *engedett*, kinek lábainak nyomdokait követte a' sereg a' völgyben: és a' több nemzetségektől elválasztatott Rúben' nemzetſégéből való serény fejedelmek.

16. Miért kívánsz ülni ama' te kettős terhed között te Isakár, mikor hallod az ellenség' seregének zengését? És a' Rúbeniták mellett lakozó nagy és mély gondolatú fejedelmek.

17. A' Jordánon túl való Gileád avagy nyúgodott-é? És a' Dán' nemzetſége miért laknék a' hajóknál? Az Áser' nemzetſége miért ülne a' tenger' partján, és a' magas köszíklákon miért laknék?

18. A' Zebulonnak és Naftalinak népe halálra vetette magát, a' mezőnek magas hegyén.

19. (e) Eljöttek a' királyok, és hartzoltak: akkor hartzoltak a' Kanaánnak királyi is Tahánnak tartományából valók, a' Megiddon vizénél: de tsak egy kis darab ezüstöt sem kaphatának.

(e) Azt akarja mondani, hogy noha több pogány királyok is jöttek Sisera mellé, hogy valamit kapjanak: de semmit nem kaptak.

20. A' mennyekből hartzoltak *mi mellettünk*; a' tsillagok az ő helyekből hartzoltak Sisera ellen.

21. A' Kison patakja seprette el őket, a' Kedummim patakja, a' Kison patakja: (f) tapodj meg óh én lelkem minden erőt.

(f) Vagy: te én lelkem bátorsággal általmégy vala a' vízen.

22. Akkor az ő erős vitézinek lovaiknak körmeik megtöredének az ő futások miatt.

23. Átkozzátok Mérozt, azt mondja az Úrnak Angyala, szüntelen átkozzátok az ő lakosit; mert nem jöttek segítſégre az Úrnak, az Úrnak, *mondom*, segítſégére, az erősek ellen.

24. Dítsértessék minden aszszonyok felett Jáhel, a' Héber Kenéusnak felesége: minden sátorban lakozó aszszonyok felett áldassék.

25. Vizet kért vala, tejet adott, nagy urakhoz illendő tsészében adott néki vajnak tejét.

26. Az ő bal kezét a' szegre, jobb kezét pedig a' munkálkodóknak pörölyökre nyújtotta, és ütötte Siserát, fejét elvette, megsebesítette, és általverte az ő vak szemeit.

27. Az ő lábai között tekergett, elesett, feküdt; az ő lábai között görbedett meg, elesett; aholott meggörbedett, ugyan ott elesett, meghalván.

28. Siserának annya az ablakon néz vala, és tsátsog vala, a' rostélyos ablakon néz vala, azt mondván: miért késik az ő szekere megjönni? miért késnek az ő szekerei' lovainak lábaik?

29. Az ő fő aszszonyai közzül az eszesek felelnek vala; söt még ő maga is magát illyen beszédekkel vígasztalja vala:

30. Avagy nem elértek-é? nem a' nyert prédát osztják-é? egy avagy két leányzót minden személyre? a' szép tarka öltözeteknek nyereségeket Siserának ő magának, a' tarka és tövel varrott nyert öltözeteknek prédájokat: mind két felől szépen megvarrott ékességeket az erősek' nyakoknak megékesítésekre.

III. 31. Ekképen veszszenek el mind a' te ellenségid Uram! a' kik pedig téged' szeretnek, légyenek ollyanok, mint a' nap mikoron feltámad az ő erejében.

32. És ekképen megnyúgovék a' föld negyven esztendeig.

VI. RÉSZ.

Az Izráeliták mikor ismét elszakadtak vólna az Istentől, adja Isten őket a' Midiániták' kezekbe, és megfeddi őket Próféta által. Az után Angyalát botsátja hozzájok, és az által Gedeont hívja, és készíti a' népnek szabadítására.

TSELEKEDÉNEK pedig gonoszt az Izráel' fiai az Úrnak szemei előtt, és adá őket az Úr a' Midián' kezébe hét esztendeig.

2. Hatalmat vön azért a' Midián' keze Izráelen; a' Midiánnak ortzája előtt való féltekben tsinálák az Izráel' fiai a' barlangokat, hajlékokat, és erősségeket, mellyek vagynak a' hegyekben.

3. Mert mikor vetést tészen vala az Izráel, felmennek vala Midián és Amalék, és a' napkeletieknek fiaik felmennek vala ő ellene.

4. Kik táborba szállnak vala ő ellenek, és pusztítják vala a' földnek gyümöltsét, mind addig, míg jutnál Gázába; és nem hagynak vala élést Izráelben, sem barmokat, sem ökröket, sem szamarakat.

5. Mert mind ő magok, és az ő nyájjok mind felmennek vala, és az ő sátorok, és mennek vala sáskáknak módjokra a' sokaság miatt, sem ő magoknak, sem tevéiknek nem vala számok: mennek vala, *mondom*, a' földre, hogy elpusztítanák azt.

6. Mikor azért igen megnyomorodott vólna az Izráel a' Midiániták miatt, kiáltának az Izráel' fiai az Úrhoz.

7. Mikor pedig kiáltottak vólna az Izráel' fiai az Úrhoz a' Midián miatt:

8. Külde az Úr jövendő mondó férjfiat az Izráel' fiaihoz, és monda nékiek: így szóll az Izráelnek Ura Istene: én hozálak ki titeket Égyiptomból, én hozálak ki, *mondom*, titeket a' szolgálatnak házából,

9. És kimentettelek titeket az Égyiptombélieknek kezekből, és minden nyomorgatóidnak kezekből, kiket kiűztem a' ti ortzátok elől, és néktek adtam az ő földöket;

10. És mondék tinéktek: én vagyok a' ti Uratok Istentek; ne féljétek az Emorréusoknak isteneiket, kiknek földökben laktok ti; és nem engedétek az én szómnak.

II. 11. Eljöve azután az Úrnak Angyala, és leüle a' tserfa alatt, melly vala Ofrában, melly vala Joásé, ki Ábiézer' nemzetſégéből való vala; Gedeon pedig az ő fia búzát tsépel vala egy szérűn, hogy eliktatná a' Midián' ortzája előtt.

12. És megjelenék ő néki az Úrnak Angyala, és monda néki: az Úr veled erős férjfiú!

13. És felele néki Gedeon: kérlek édes Uram, ha vélünk vagyon az Úr, miért talált minket mind e' nyavalya? és hol vagynak mind az ő tsuda dolgai, mellyeket beszéllettenek minékünk a' mi atyáink, mondván: avagy nem Égyiptomból hozott-é ki minket az Úr? mostan pedig elha-

gyott minket az Úr, és adott minket a' Midián' kezébe.

14. Tekinte pedig ő reá az Úr, és monda: menj el ebben a' te erősségedben, és megszabadítod az Izráelt a' Midián' kezéből: avagy nem küldelek-é el tégedet? 1. *Sám.* 12: 11. *Sid.* 11: 32.

15. És monda néki: óh édes Uram! mi módon szabadítsam meg az Izráelt? Ímé az én atyám egy szegény ember Manasséban, és én legkissebb vagyok az én atyám' házában.

16. Akkor monda néki az Úr: mert veled leszek, és megvered Midiánt, mint tsak egy férjfiat.

17. Akkor monda néki: kérlek, ha találtam kegyelmet a' te szemeid előtt, adjad jegyét annak, hogy te szóllasz én velem.

18. El ne menj, kérlek, innen, míg megjövök hozzád, és kihozom az én áldozatomat, és letészem elődbe. Az felele: én itt leszek, míg viszszatéréndesz.

19. Gedeon pedig béméne, és készíte egy ketske gödölyét, és egy mérték lisztből kovász nélkül való kenyereket, húst tévén egy kosárba, és a' húsnak levét egy fazékba: és kivivé annak, a' ki vala a' tserfa alatt, és bémutatá néki.

20. És monda néki az Úrnak Angyala: végyed a' húst, és a' kovász nélkül való kenyereket, és rakd e' kősziklára, és a' húsnak levét töltsd ki reá, és úgy tselekedék.

21. (a) Annakutánna kinyújtá az Úrnak Angyala az ő páltzájának végét, melly vala az ő kezében, és illeté a' húst, és a' kovász nélkül való kenyereket, és tűz jöve ki a' kősziklából, melly megemészté a' húst, és a' kovász nélkül valókat; az Úrnak Angyala pedig elméne az ő szemei elől.

(a) Mivelhogy nem vólt szabad senkinek sehol egyébütt, hanem az Isten' sátoránál és ládájánál, áldozni: 5. Mós. 12. annakokáért azt mondják a' tudósok, hogy eledelt vitt ki Gedeon, hogy ollyan módon gazdálkodnék az Angyalnak, mint régen Ábrahám és Lót: de az Angyal abból áldozatot szerzett Gedeonnak gondolatján kívül, hogy az által adna néki jelenséget, amint ő maga kívánta vala.

22. Látván pedig Gedeon, hogy az Úrnak Angyala vólna, monda: jaj Uram Istenem! mert láttam az Úrnak Angyalát színről színre.

23. Monda néki az Úr: békeség tenéked, ne félj, nem halsz meg.

24. És óltárt építe ott Gedeon az Úrnak, és nevezé azt így: Jehova Salom, az az, Békeségnek Istenéé, melly mind e' mái napig még az Ábiézer' fiai' városokban Ofrában vagyon.

25. Lőn pedig éjjel, monda az Úr néki: végyed a' te atyádnak tulkát, ama' második rendben való hetedfű tulkot, és rontsd le a' Báál' óltárát, melly a' te atyádé, a' berket is, (b) melly vagyon a' mellett, vágd ki.

(b) A' régieknek szokások ez vólt, hogy a' bálványoknak templomok mellett berket ültetnének, melly szokást talán a' Pátriárkáktól vettek vólt, kik felől olvassuk, hogy hegyekben, fák alatt áldoztanak.

26. És építs óltárt a' te Uradnak Istenednek, ama' várhoz hasonló kösziklának tetején alkalmatos helyen: és áldozd meg a' második tulkot, és gyújtsd meg az áldozatot a' bereknek fáival, mellyet kivágsz.

27. (c) Vőn annakokáért Gedeon tíz férjfiakat az ő szolgái közzül, és akképen tselekedék, amint megmondotta vala néki az Úr: és mikor félne az ő attyának házanépétől, és a' városnak férjfiaitól, hogy nappal ne tselekedné, éjtszaka tselekedé.

(c) Gedeon áldozatot szerez itt; jóllehet pedig sehol nem vólt szabad egyébütt áldozni, hanem tsak az Isten' sátoránál, és tsak a' papoknak; a' bálványnak elrontása is fejedelem' dolga vólt vólna: de mind ezekben megmenti Gedeont az Isten' parantsolatja.

28. Mikor pedig felkeltek vala a' városnak férjfiai reggel, láták, hogy lerontattatott a' Baál' óltára, és hogy a' berek, melly mellette vala, levágattatott, és hogy a' második tulok felvitetetett, és megáldoztatott az építtetett óltáron.

29. És mondának egygyik a' másiknak: ki tselekedte ezt? És megkérdezék, és megkeresék, és mondának: Gedeon a' Joás' fia tselekedte ezt.

30. Akkor mondának a' városnak férjfiai Joásnak: hozd ki a' te fiadat, haljon meg; mert elrontotta a' Baál' óltárát, és levágta a' berket, melly vólt mellette.

31. Felele Joás mind azoknak, kik ő ellene állanak vala: ti perletek-é a' Baálért? avagy óltalmazzátok-é ötet? valaki perel ő érette, megölettessék reggelig: ha Isten, pereljen maga ő véle, hogy elrontotta az ő óltárát.

32. És nevezé ötet az napon Jérubaálnak, (d) mondván: pereljen ő véle Baál; mert elrontotta az ő óltárát.

(d) Gedeont nevezi az ő attya Jérubaálnak, melly annyit tészen: pereljen ő véle a' Baál.

III. 33. Az egész Midián pedig, és Amalék, és a' napkeletieknek fiaik egybe gyűlének egyenlőképen, és általmenvén *a' Jordánon*, tábort járának Jezréel' völgyében.

34. Az Úrnak lelke pedig felöltözteté (e) Gedeont; és kürtöle kürttel, és egybe gyűlvén az Ábiézer' nemzetségi, ő utánna menének.

(e) Az az, megerősíté és megbátorítá e' dolognak véghez vitelére.

35. És követeket külde az egész Manassé' nemzetsége közzé, és egybe gyüle az is ő utánna; és követeket külde Áserbe, és Zebulonba, és Naftaliba, és feljövének eleikbe.

36. És monda Gedeon az Úrnak: ha megszabadítod az én kezem által Izráelt, amiképen szóllottál:

37. Ímé én tészek egy fürt gyapjat a' szérűre; ha a' harmat lészen tsak a' gyapjún, és az egész földön lejénd szárazság, hát bizonnyal megtudom, hogy megszabadítod az én kezem által Izráelt, amint szóllottál.

38. És úgy lőn; mert felkele más nap reggel, és megöntözte vala *az Úr* a' gyapjat; és megszorítván, egy tellyes tsésze vizet fatsara ki *Gedeon* a' gyapjúból.

39. Monda annakfelette Gedeon az Úrnak: ne gerjedjen a' te haragod én ellenem, tsak egyszer szóllok: hadd tégyek kísértést, kérlek, tsak egyszer a' gyapjú által; légyen, kérlek, szárazság tsak a' gyapjún, és az egész földön légyen harmat.

40. És úgy tselekedék az Úr azon éjjel: és lőn szárazság tsak a' gyapjún, és az egész földön lőn harmat.

VII. RÉSZ.

Gedeon a' népnek nagy részét haza küldi az Isen' parantsolatjából, tsak három százat tart meg maga mellett, kikkel nagy tsudálatos mester-

séggel éjtszaka a' Midiániták' táborokra üt, és megveri.

Felkele pedig jó reggel Jérubaál; (ez a' Gedeon) és mind a' nép, melly vala ö véle, és táborba szállának a' Haród kútfö mellett; a' Midián' tábora pedig vala éjszak felöl a' Móre halom körül a' völgyben.

2. És monda az Úr Gedeonnak: több ez a' nép melly te véled vagyon, hogy nem mint kezébe adjam Midiánt annak: hogy ne ditsekedjék Izráel én ellenem, mondván: (a) az én kezem szerzett szabadúlást énnékem.

(a) Az az, illyen sok nép' kezébe nem adom a' Midiánitákat, hogy a' diadalom ne tulajdoníttassék a' sokaságnak.

3. Mostan annakokáért kiáltsd a' népnek füleibe, mondván: kitsoda a' félelmes és rettegö? Térjen hátra, és mikor reggel lészen, menjen le a' Gileád' hegyéröl; és megtérének a' nép közzül huszonkét ezeren, és tsak tíz ezeren maradának. *5. Mós.* 20: 8.

4. Monda ismét az Úr Gedeonnak: mégis sok a' nép; vidd ki öket a' vízre, és megpróbálom öket ott; és valakiröl azt mondándom tenéked: ez menjen el veled, az menjen el veled; és valakiröl azt mondándom néked: ez ne menjen el véled, az ne menjen el.

5. Elvivé azért a' népet a' vizekre, és monda az Úr Gedeonnak: mindent, valaki nyelvével nyal a' vízböl, amint szokott nyalni az eb, állass félre; és mindent, valaki esik az ö térdeire, hogy igyék.

6. Valának pedig szám szerént, kik kezekkel hányák vala szájokba a' vizet, három száz férjfiak: mind a' több maradéki a' népnek estek vala térdekre, hogy vizet innának.

7. És monda az Úr Gedeonnak: e' három száz férjfiak által, kik nyalták a' vizet, megszabadítlak titeket, és a' te kezedbe adom Midiánt; mind a' több maradéka pedig a' népnek kiki menjen az ö helyére.

8. Mikor annakokáért e' nép eledelt vett vólna kezébe az útra, és kürtöket is, a' több Izráelitákat pedig elbotsátották vólna az ö sátorokba, e' három száz férjfiakat tartá tsak meg; a' Midián' tábora pedig alattok vala a' völgyben.

9. Lön pedig azon éjjel, monda néki az Úr: kelj fel, menj alá a' táborra; mert kezedbe adtam azt tenéked.

10. Ha pedig félsz alámenni, menj alá te és Púra a' te inasod, a' táborra;

11. És hallgasd meg mit beszéllnek, és annakutánna megerösödnek a' te kezeid, és menj alá a' tábor ellen. Aláméne annakokáért ö és Púra az ö inassa, a' fegyveresek' táboroknak szélibe, kik valának a' táborban.

12. Midián pedig és Amalék, és a' napkeletieknek fiaik széljel feküsznek vala a' völgyben, mint a' sáskák a' sokaságnak miatta; és tevéjeknek nem vala számok, miképen a' fövénynek is, melly vagyon a' tengernek partján, a' sokaság miatt.

13. Oda juta Gedeon, és ímé egy beszélli vala álmát az ö felebarátjának, és ezt mondja vala: én álmot álmodtam, mert ímé egy sült árpa kenyérnek pogátsája lebotsátá ö magát a' Midiánnak táborára, és szálla minden sátorra, és megrontja vala azt, annyira hogy leesnék, és felfordítja vala azt, és illyen módon minden sátor leomol vala.

14. Kinek felele az ö felebarátja, és monda: nem egyéb az, hanem Gedeonnak a' Joás' fiának fegyvere; kezébe adta az Isten Midiánt, és minden táborát.

15. Lön pedig mikor hallotta vólna Gedeon az álomnak megbeszéllését, és annak magyarázatját, térden állva hálákat ada, és viszszatére az Izráel' táborába, és monda: keljetek fel; mert kezetekbe adta tinéktek az Úr a' Midián' táborát.

16. Elosztá annakokáért a' három száz férjfiakat három részre, és mindenik' kezébe egy egy kürtöt ada, és üres edényeket, és égö szövétnekeket az edényekbe.

17. És monda nékiek: én reám vígyázzatok, és úgy tselekedjetek; mert ímé én bémegyek a' tábornak szélibe, és akkor amint én tselekeszem, úgy tselekedjetek.

18. Mert én kürtölök kürtel, és mind azok, kik vagynak én velem; akkor ti is kürtöljetek a' tábornak környülötte, és ezt mondjátok: Istené és Gedeoné.

II. 19. Béméne annakokáért Gedeon, és a' száz férjfiak, kik valának ö véle a' tábornak szélibe, a' középsö tyúk szónak elein, (és amazok akkor rendelnek vala másod' rendbéli örzöket) és kürtölének kürtökkel, és öszvetörék az üres edényeket, mellyek kezekben valának.

20. És kürtölének a' három seregek kürtökkel, mikor eltörték vólna az edényeket, és tartják vala bal kezekkel a' lámpásokat, jobb kezekkel pedig a' kürtöket, hogy kürtölnének, és felkiáltának: az Úrnak és Gedeonnak fegyvere.

III. 21. És állanak vala mindnyájan kiki mind az ö helyén a' tábor körül, és széljelfutván, öszvetöreték mind az egész tábor, kiáltnak vala, és futnak vala.

22. Mikor azért kürtölnének viszontag a' három százak a' kürtökkel, fordítá az Úr kinekkinek fegyverét az ö felebarátja ellen, és mind a' tábor ellen; elfuta annakokáért a' tábor mind Bethsittáig Sererába, és Ábelmeholának határáig, melly vagyon Tabbath mellett. *'Sólt.* 83: 10.

23. Öszvegyülének pedig az Izráel' férjfiai Naftaliból, és Áserből, és Manassé' egész nemzetségéből, és üzék Midiánt.

24. És követeket külde Gedeon Éfraimnak minden hegyére, mondván: menjetek alá eleibe Midiánnak, és foglaljátok el ö elöttök a' Jordán' vizeit Bethbaráig: öszvegyülének annakokáért Éfraimnak minden férjfiai, és elállák a' Jordán' vizeit mind Bethbaráig.

25. És megfogák két fejedelmit Midiánnak, Órebet és Zéebet, és megölék Órebet az Óreb kösziklán, és Zéebet a' Zéeb' sajtójában, (b) és üzék Midiánt; az Órebnek pedig és Zéebnek fejeket vivék Gedeonnak túl a' Jordánon. *'Sólt.* 83: 12. *Ésa.* 20: 26.

(b) Avagy: Zéebnek mezején.

VIII. RÉSZ.

Az Éfraimiták zúgolódnak Gedeon ellen, hogy öket el nem hívta a' hadba; kiket mikor megtsendesített vólna, az ellenség után mégyen, és megfogja Zéba és Salmuna királyt. A' Sukkot és Pénuel városbélieket megbünteti, hogy kenyeret nem adnak az ö népének; fejedelmekké tészik ötet az Izráeliták. E' diadalomnak emlékezetére Efódot tsináltat, mellyel az ö hólta után gonoszúl éltek.

Mondának pedig az Éfraim' férfiai ő néki: miért tselekedted ezt mi velünk, hogy el nem hívtál minket, mikor a' Midián ellen való hadakozásra indúltál? és feddözének ő vele erösen.

2. Kiknek felele: mit tselekedtem ollyan dolgot, minemüt ti? Nem jobbé Éfraimnak szölö mezgerlése Ábiézer' szüretinél? (a)

(a) E' példával azt jelenti, hogy ők az ellenséggel hartzolván, annyit nem nyertenek, mennyit az Éfraimiták az ellenségnek üzésében nyertenek.

3. A' ti kezetekbe adta Isten a' Midián' fejedelmeit, Órebet és Zéebet, és mit tselekedhettem ollyant mint ti? Akkor megtsendesedék az ő megharagudtt lelkek, mikor e' beszédet mondotta vólna.

4. Juta annakokáért Gedeon a' Jordánra, hogy általmenne ő és a' három száz férjfiak, kik ő vele valának, megfáradván, és üzvén az ellenséget.

5. És monda a' Sukkot' férjfiainak: adjatok, kérlek, valami kenyereket a' népnek, melly vagyon nyomomban, mert megfáradtak; én pedig üzöm Zébát, és Salmunát, Midiánnak királyit.

6. És mondának a' Sukkót' fejedelmi: a' Zébának és Salmunátnak győzödelme kezedben vagyon-é immár, hogy kenyeret adnánk a' te seregednek?

7. És monda Gedeon: annakokáért mikor kezembe adánja az Úr Zébát és Salmunát; akkor megtsépelem a' ti testeteket a' pusztának töviskéivel és bojtorjánival.

8. És menvén onnan Pénuelbe, hasonlatosképen szólla azoknak is; és felelének ő néki a' Pénuel' polgári úgy, amint feleltek vala a' Sukkot' férjfiai.

9. És monda a' Pénuel' polgárinak is: mikor békeségben haza téréndek, lerontom ezt a' tornyot.

II. 10. Zéba pediglen és Salmuna Karkorban valának az ő seregekkel egyetemben, közel tizenöt ezeren, mind a' kik megmaradtanak vala a' napkeletieknek egész táborokból; a' kik pedig elhúllottanak vala, valának száz húsz ezeren fegyver vonó férjfiak.

11. És felmenvén Gedeon a' (b) sátorokban lakozóknak útokon Nóbának és Jogbehának napkelet felöl való részére, megveré a' tábort, midön a' tábor nagy bátorságban vala. *Hós.* 10: 14.

(b) A' sátorokban lakozókon az Arábiabélieket érti.

12. Mikor pedig futnának Zéba és Salmunát, üzi vala öket, és megfogá Midiánnak azt a' két királyát Zébát és Salmunát, és minden táborát elrettenté. *'Sólt.* 83: 12.

III. 13. És megtére Gedeon a' Joás' fia a' hartzról nap feljöte előtt.

14. És megfoga egy gyermeket a' Sukkot' férjfiai közzül, és megkérdé ötet, és felírá ő néki a' Sukkotnak fejedelmit és véneit, hetvenhét férjfiakat.

15. Mikor annakokáért jutott vólna a' Sukkot' férjfiaihoz, monda: imhol Zéba és Salmuna, kiket szememre hányátok nékem, mondván: avagy a' Zébának és Salmunának kezei te kezedben vagynak-é, hogy azt kívánod, hogy a' te megfáradtt férjfiaidnak kenyeret adjunk?

16. Elvivé annakokáért a' városnak véneit, és a' pusztának töviskéit és bojtorjánit vévén, megtanítá azokkal a' Sukkot' férjfiait.

17. És a' Pénuel' tornyát lerontá, és megölé a' városnak férjfiait.

18. Monda pedig Zébának és Salmunának: mitsodások valának azok a' férjfiak, kiket megölétek a' Thábor' hegyén? Azok felelének: mint te ollyanok vóltanak azok is, mint egy egy király fiak ábrázatjok szerént.

19. És monda: atyámfiai valának nékem, az én atyámnak fiai valának: él az Úr! ha elevenen megtartottátok vólna öket, meg nem ölnélek titeket.

20. Monda annakokáért Jéthernek az ő első szülöttének: kelj fel, öld meg öket: de nem meré kivonni a' gyermek az ő kardját; mert fél vala, mivelhogy gyermek vala.

21. És mondának Zéba és Salmuna: kelj fel te, és ölj meg minket; mert minémü a' férjfiú, ollyan az ő erössége: annakokáért megölé Gedeon Zébát és Salmunát, és elvivé az ő tevéjeknek nyakokban való ékességeket.

22. És mondának az Izráel' fiai Gedeonnak: uralkodjál mi rajtunk te, és a' te fiad, és a' te fiadnak fia; mert megszabadítottál minket a' Midián' kezéből.

23. Gedeon pedig felele nékik: nem uralkodom én ti rajtatok, sem az én fiam nem uralkodik ti rajtatok, hanem az Úr uralkodik ti rajtatok.

24. Monda annakfelette nékiek Gedeon: kívánok ti tőletek egy kívánságot, hogy adjátok énnékem kiki az ő nyeresége között való fülben függöt; mert arany fülben függöjök vala, mivelhogy Ismáeliták valának.

25. És mondának: örömest néked adjuk; és ruhát terítvén, leóldá kiki az ő nyeresége között való fülben függö ékességét, és oda hányá.

26. Vala pedig nehézfégek az arany fülben függöknek, mellyeket kívánt vala, ezer hét száz arany nyomó, arany lántzok nélkül, függök nélkül, és bársony ruhák nélkül, mellyek valának a' Midián' királyin, és arany lántzok nélkül, mellyek valának az ő tevéjiknek nyakokban.

27. És tsinála abból Gedeon Efódot, és helyhezteté az ő városába Ofrába, és fertelmeskedék ott az egész Izráel az ő hólta után: és lön Gedeonnak, és az ő házanépének botránkozására.

28. Megaláztaték annakokáért Midián az Izráel' fiai előtt, és annakutánna fel sem emelték az ő fejeket. És nyúgovék a' föld negyven esztendeig a' Gedeon' idejében.

29. És elméne Jérubaál a' Joás' fia, és lön otthon házánál.

30. Gedeonnak vóltanak hetven fiai, kik kijöttenek vala az ő ágyékából; mert sok feleségei vóltanak ő néki.

31. Az ő háló társa pedig, ki vala Sékemben, szült vala néki az is egy fiat, és nevezé ötet Ábiméleknek.

32. Meghala pedig Gedeon a' Joás' fia jó vénségben, és eltemetteték Joásnak az ő attyának koporsójában Ofrában, melly az Ábiézeréusoké vala.

33. Lön pedig, hogy mikor meghalt vólna Gedeon, viszszatérének az Izráel' fiai, és fertelmeskedének a' Baálim után, és tarták magoknak a' Baálberitet Isten gyanánt. *R.* 9: 46.

34. És meg nem emlékezének többé az Izráel' fiai az ő Urokról Istenekről, ki megszabadította öket minden ellenségeiknek kezekből, kik valának körös környül.

35. És nem tselekedének irgalmasságot a' Jérubaál Gedeon' házával mind a' jók szerént, mellyeket tett vala Izráellel.

IX. RÉSZ.

Ábimélek minekutánna a' Sékemiták között való hadnagyságot megnyerte vólna, minden attyafiait megölé egytől megválva, ki az Ábiméleknek és a' Sékemitáknak veszedelmeket megmondja, mellyet az Isten szinte ollyan módon bétellyesíte az Ábimélek és Sékemiták között való hábórúság által. Ennek a' Résznek kezdete a' felsönek végétől függ.

Mert mikor Ábimélek a' Jérubaál' fia Sékembe menvén az ő annyának attyafiaihoz, szóllott vólna azoknak, és az ő annya' attyának házának minden házanépének, mondván:

2. Szólljatok, kérlek, minden Sékemben lakó férjfiaknak hallásokra: mellyik jobb tinéktek, hogy uralkodjanak-é ti rajtatok a' hetven férjfiak, Jérubaálnak minden fiai, avagy hogy uralkodjék ti rajtatok egy férjfiú? Meg emlékezzetek pedig róla, hogy én ti tsontotok és testetek vagyok.

3. És szóllának az ő annya' attyafiai minden Sékemben lakozó férjfiaknak hallásokra ezen beszédekkel; és hajla az ő szívek Ábimélek után, mert ezt mondák: mi atyánkfia.

4. És adának ő néki hetven ezüst pénzt a' Baálberithnek házából, és azokkal fogada Ábimélek henyélő és vándorló férjfiakat, kik járnának ő utánna.

5. És méne az ő attyának házához Ofrába, és megölé az ő vér szerént való attyafiait, Jérubaálnak fiait, a' hetven férjfiakat egy kövön; megmarada pedig Jóthám Jérubaálnak kissebb fia, mert elrejtette vala magát.

6. Öszvegyüjték pedig magokat Sékemnek minden férjfiai, és Millónak egész háza, és elmenének, és királlyá tevék Ábiméleket *a' Jósuétól felemeltetett* oszlopnak mezején, melly vala Sékemben. *Jós.* 24: 26.

II. 7. Melly dolgot mikor megmondottak vólna Jóthámnak, elméne és megálla a' Gérizim' hegynek tetején, és nagy fel szóval kiálta, és monda nékiek: halljátok meg az én beszédemet Sékemnek férjfiai, úgy hallgasson meg titeket is az Isten.

8. (a) Elmenvén egyszer a' fák, hogy választanának királyt ő magoknak, mondának az olajfának: uralkodjál mi rajtunk.

(a) E' példa beszéd által Jóthám feddi a' Sékemitáknak nagy bolondságokat, hogy Gedeonnak igaz és természet szerént való fiai közzül nem tudtak magoknak hadnagyot választani, azokat megvetették, és Ábiméleket választották, ki Gedeonnak nem igaz ágyból való fia vólt, ki a' Sékemitáknak romlásokra lészen.

9. Kiknek felele az olajfa: elhagyjam-é az én kövérségemet, mellyel tisztelnek isteneket és embereket, és elmenjek, hogy uralkodjam a' fákon?

10. Mondának továbbá a' fák a' füge fának: jöjj el te, és uralkodjál rajtunk.

11. Kiknek felele a' fügefa: elhagyjam-é az én édességemet, és az én jó gyümöltsömet, hogy elmenjek és uralkodjak a' fákon?

12. Mondának annakfelette a' fák a' szőlő tőnek: jöjj el te, uralkodjál mi rajtunk.

13. Kiknek felele a' szőlő tő: elhagyjam-é az én mustomat, melly megvídámítja az isteneket és az embereket, és elmenjek-é, hogy uralkodjam a' fákon?

14. Mondának végezetre minden fák a' galagonya tövisnek: jöjj el te, uralkodjál rajtunk.

15. Kiknek felele a' galagonya: ha igazán királlyá kentek ti engemet ti rajtatok, jöjjetek el, nyúgodjatok az én árnyékomban: hogy ha nem, jöjjön tűz ki a' galagonyából, és égesse meg a' Libánusnak Czédrusit.

16. Mostan annakokáért ha igazán és híven tselekedtetek, hogy királlyá választottátok Ábiméleket; és ha igazán tselekedtetek Jérubaállal, és az ő házával, és annakfelette az ő kezeinek érdemek szerént tselekedtetek ő véle.

(17. Mert hadakozott az én atyám ti érettetek, és az ő életével semmit nem gondolván, kimente titeket a' Midiánnak kezéből.

18. Ti pedig feltámadtatok az én atyámnak háza ellen mostan, és megöltetek az ő fiait, hetven férjfiakat, egy kövön; és királlyá tettétek Ábiméleket, az ő szolgáló leányának fiát, a' Sékem' férjfiain, mert atyátokfia.)

19. Ha, mondom, igazán és híven tselekedtetek Jérubaállal, és az ő házával ma, örüljetek Ábiméleknek, és ő is örüljön tinéktek.

20. Hogy ha nem, jöjjön tűz ki Ábimélekből, és emészsze meg a' Sékem' férjfiait, és a' Milló' házát, és jöjjön tűz ki a' Sékem' férjfiaiból, és a' Milló' házából, és emészsze meg Ábiméleket.

21. És elfuta Jóthám, elfuta, mondom, és elméne Beérbe, (és ott lön) Ábiméleknek az ő báttyának ortzája előtt.

III. 22. Uralkodék pedig Ábimélek Izráelen három esztendeig.

23. Botsáta pedig az Isten Ábimélek' és a' Sékem' férjfiai közzé gonosz lelket; és vétkezének a' Sékem' férjfiai Ábimélek ellen:

24. Hogy elöjönne a' Jérubaál' hetven fiain tett boszszúság, az az, hogy megbüntettetnek Ábimélek az ő attyafiainak vérekért, ki megölte vala azokat, és Sékemnek férjfiai is *megbüntettetnének*, kik megerősítették vala kezét, hogy megölné az ő attyafiait.

25. És vetének ő néki lest a' Sékem' fiai a' hegyeknek tetejin, és megfosztnak vala mindent, a' ki mellőlök elmégyen vala az úton, melly dolgot megmondának Ábiméleknek.

26. Annakfelette eljövén Gaál az Ébed' fia, és az ő attyafiai, mikor mentek vólna Sékembe, hivének néki a' Sékem' férjfiai,

27. Annyira, hogy kimenvén a' mezőbe, *bátorsággal* szednék az ő szőlőjöket, és azt nyomnák, és örülnének: és bémenvén az ő isteneknek házába, ennének innának, és szidalmaznák Ábiméleket.

28. Monda pedig Gaál, az Ébed' fia: kitsoda az Ábimélek, és kitsoda a' Sékem, hogy szolgáljunk ő néki? Nemde nem Jérubaál' fia-é? (b) és Zébul az ő tisztviselője? Szolgáljatok inkább a' Sékem' fejedelmének a' Hámornak polgárival: miért szolgálnánk ennek?

(b) Az az, ha szolgálnotok kell, ne engedjétek, hogy nagyobb inséget vessenek reátok, mint égen a' Sékemnek polgárin vólt Hámornak idejében.

29. (c) És vajha e' nép én birodalmamban vólna, hogy megölném Ábiméleket! és monda Ábiméleknek: öregbítsd meg a' te seregedet, és jöjj ki.

(c) Mintha mondaná a' városban távol lévő Ábiméleknek, tsúfolván ötet: jöjj ki a' mezőre, ha mersz, és vívjunk meg.

30. Hallván pedig Zébul a' városnak fejedelme Gaálnak az Ébed' fiának beszédit, megharaguvék felette igen.

31. És külde követeket Ábimélekhez Thorma városba, mondván: ímé Gaál az Ébed' fia, és az ő attyafiai Sékembe jöttek, kik a' várossal egygyütt ellened akarnak támadni.

32. Mostan annakokáért kelj fel éjtszaka te és a' nép, melly véled vagyon, és leselkedjél a' mezőben.

33. És jó reggel napkeletkor felkelvén, indúlj reá a' városra; mert ő, és az ő népe kimégyen te reád, tselekedjél ő véle a' szerént, amint akarod.

34. Felkele pedig Ábimélek és minden nép ki vala ő véle éjtszaka; és leselkedének Sékem ellen négy les helyen.

35. És kijöve Gaál, Ébed' fia, és megálla a' város' kapujának bémeneteliben, mert immár kijö vala Ábimélek, és a' nép melly véle vala a' lesekből.

36. Látván pedig Gaál a' népet, monda Zébulnak: ímé nép jö alá a' hegyeknek tetejiről: kinek felele Zébul: a' hegyeknek árnyékát látod mint embereket.

37. Akkor ismét szóllván Gaál, monda: ímé nép jö alá a' hegyek' teteiről: mert egygyik sereg jö vala a' Mehonenim' mezejének útán.

38. Monda pedig ő néki Zébul: hol vagyon mostan a' te szád, mellyel ezt mondod vala: kitsoda az Ábimélek, hogy szolgáljunk néki? avagy nem az a' nép-é ez, mellyet megútáltál? menj ki kérlek most, és hadakozzál ellene.

39. És kimene Gaál a' Sékem' férjfiai előtt, és viva Ábimélek' ellen.

40. És megüzé ötet Ábimélek minekutánna kezdett vólna futni az ő ortzája' előtt, és sokan elhullának sebesek a' kapunak bémeneteléig.

41. Marada pedig Ábimélek Árumában: és kiüzé Zébul Gaált, és az ő attyafiait, hogy ne maradna Sékemben.

42. Másod' napon kiméne a' nép a' mezőkre; és megmondák Ábiméleknek.

43. Elvivé annakokáért a' népet, és elosztá őket három részre, és leseket hánya a' mezőben; és mikor látta vólna, hogy nép jön ki a' városból, feltámada ellenek, és megveré őket.

44. Mert Ábimélek és az ő véle való sereg, nagy serénységgel a' város' kapuját ostromlyák vala: a' más két sereg pedig szabadon tselekedvén mind azok ellen, kik valának a' mezőben, megverék őket.

45. Ábimélek továbbá vívá a' várost mind az egész nap, és megvévé azt, és a' népet, melly benne vala megölé: és elrontván a' várost, sóval béhinté.

46. Hallván pedig ezt a' Sékem' tartományának férjfiai, erősségbe menének a' Bérit Isten' házába.

47. Megmondák pedig Ábiméleknek, hogy ott gyültenek vólna öszve a' Sékem' tartományának minden férjfiai.

48. És felméne Ábimélek a' Sálmon' hegyére, ő és az egész nép melly vala ő véle; és vön Ábimélek fejszéket, és vága fáknak ágait, mellyeket felszede és az ő vállára raka, és monda a' népnek melly ő véle vala, mit tselekedém látátok, siessetek, tselekedjetek ti is úgy, mint én.

49. Vága annakokáért az egész nép is kiki magának ágat, és utánna menének Ábiméleknek, és lerakák a' várnál, és meggyújták tűzzel a' várat ő reájok, és meghalának Sékem' tornyának minden férjfiai, közel ezer férjfiak és aszszonyok.

50. Elméne továbbá Ábimélek Thébesbe; és táborba szálla Thébes ellen, és megvévé azt.

51. Vala pedig egy erős torony a' város' közepiben; és oda szaladának a' városnak minden férjfiai, és aszszony népei, és a' városnak minden fő rendei, és bézárlák magokra, és a' toronynak padlására menének fel.

52. Méne pedig Ábimélek a' toronyig, és vívá azt, közelíte pedig mind a' torony' ajtajáig, hogy megégetné tűzzel.

53. Akkor aláhajta egy aszszony egy malom kő darabot Ábimélek' fejére; és bétöré az ő agya' kaponyáját. 2. *Sám.* 11: 21.

54. Ki mindjárást oda híván az ő fegyverhordozó apródját, monda néki: vond ki a' te fegyveredet, és ölj meg engemet, hogy ne mondják én felőlem, aszszony ölte meg ötet: általüté annakokáért ötet az ő apródja, és meghala.

55. Látván annakokáért az Izráel' férjfiai, hogy megholt vólna Ábimélek, elméne kiki az ő helyére.

56. Megfizeté annakokáért Isten a' gonoszt Ábiméleknek, mellyet tselekedett vala az ő attyával, megölvén az ő hetven attyafiait.

57. Annakfelette minden gonoszt viszsza ada a' Sékem' férjfiainak fejekre az Isten: és megtellyesedék ő rajtok Jothámnak a' Jérubaál' fiának átka.

X. RÉSZ.

Az Izráel' fiai minekutánna Thola és Jair alatt békességesen éltenek vólna, azoknak holtok után bálvány imádásba esnek, és ellenség' kezébe adatnak, annakokáért mikor Istenhez kiáltanának, először igen megfeddetnek, azután kegyelmet nyernek.

TÁMADA pedig Ábimélek után az Izráelnek megszabadítására Thola, Puah' fia, ki Dodónak fia vala, Isakár' nemzetségéből: ő pedig lakik vala Sámirban Éfraimnak hegyén.

2. És ítélé Izráelt huszonhárom esztendeig; és meghalván eltemetteték Sámirban.

II. 3. Az után támada Jair, ki a' Gileád' nemzetségéből való vala, és ítélé Izráelt huszonkét esztendeig.

4. Vóltanak pedig ő néki harmintz fiai, kik nyargalnak vala harmintz szamár tsikókon, kiknek harmintz városok vala, mellyeket hívnak vala Jair' faluinak mind e' mái napig, mellyek vagynak Gileádnak földében.

5. Meghala pedig Jair, és eltemetteték Kámonban.

III. 6. Ismét gonoszt tselekedének az Izráel' fiai az Úrnak szemei előtt; mert szolgálának Baálimnak, és Astarótnak, és az Árám' isteninek, és Sidon' isteninek, és Moáb' Isteninek, és az Ammon' fiai' isteneiknek: végezetre a' Filisteusok' isteneiknek, és elhagyák az Urat, és nem szolgálának néki.

7. Annakokáért felgerjede az Úrnak haragja Izráel' ellen: és adá őket a' Filisteusoknak kezekbe, és az Ammon' fiainak kezekbe.

8. Kik megronták és öszvetörék az Izráel' fiait mind addig az esztendeig, *tudniillik* tizennyoltz esztendeig, minden fiait Izráelnek, kik valának túl a' Jordánon, az Emorréusok' földökben, melly vagyon Gileádban.

9. És általmenének az Ammon' fiai a' Jordánon, hogy hadakoznának Júdával, és Bénjáminnal, és Éfraimnak házával, és igen megszorongattaték az Izráel.

10. És kiáltának az Izráel' fiai az Úrhoz, mondván:

mondván: vétkeztünk tenéked, mert elhagytuk a' mi Istenünket, és szolgáltunk Bahalimnak.

11. Monda pedig az Úr az Izráel' fiainak: nem de az Égyiptombéliektől, az Emorréustól, és Ammon' fiaitól, és a' Filisteusoktól:

12. Továbbá a' Sidonbéliektől, és az Ámalék-tól, és a' Maonitáktól, kik megnyomorítottanak vala titeket, mikor én hozzám kiáltottatok vólna, szabadítálak-é meg titeket az ő kezekből?

13. Ti pedig elhagyátok engemet, és idegen isteneknek szolgálátok: annakokáért nem szabadítlak meg titeket ez után többé.

14. Menjetek el, és kiáltsatok azokhoz az istenekhez, kiket választottatok: azok szabadítsanak meg a' ti szükségteknek idején.

15. Felelének pedig az Izráel' fiai az Úrnak: vétkeztünk, tselekedjél te úgy mi vélünk amint jónak tetszik a' te szemeid előtt, tsak szabadíts meg, kérünk tégedet, e' mái napon.

16. És kihányák az idegen isteneket ő közzülök, és szolgálának az Úrnak: és illyen módon szálla meg *Isten'* haragja az Izráeliták' nyomorúságokért.

17. Öszvegyülének pedig az Ammon' fiai, és táborba szállának Gileádban: öszvegyülének az Izráel' fiai is, és táborba szállának Mispában.

18. És mondának a' Gileádnak népe és fejedelmi egygyik a' másiknak: valaki hadakozni kezd az Ammon' fiai ellen, az légyen hadnagyok Gileádnak minden lakóinak.

XI. RÉSZ.

A' Gileádnak népe akarván az Ammonitákkal szembe vívni, Jeftét haza hívják és fejedelemmé tészik, ki mikor az ellenségtől békeséget nem kérhetett vólna, megveri őket. Az után haza menvén, az ő leányát az ő vakmerő fogadása szerént megáldozza.

A' Gileádból való Jefte pedig hatalmas vala erővel, és egy parázna aszszonynak fia vala, mellyből Gileád' nemzette Jeftét.

2. Szüle pedig az ő felesége is Gileádnak fiakat: és felnevekedének az ő feleségének fiai, és kiűzék Jeftét, és mondának néki: nem vész örökséget a' mi atyánknak házában, mert külömb aszszonynak fia vagy.

3. Elfuta annakokáért Jefte az ő attyafiainak ortzájok' előtt, és lakék Tób földében: és gyülekezének Jeftéhez vándorló férjfiak, és kimenének ő véle.

4. Lőn pedig egynéhány napok után, megvivának az Ammon' fiai Izráellel;

5. Mikor pedig kezdték vólna őket ostromlani az Ammon' fiai, elmenének a' Gileádnak vénei, hogy viszszahoznák Jeftét a' Tób' földéből.

6. És mondának Jeftének: jer el és légy fejedelmünk minékünk, hogy hadakozzunk az Ammon' fiai ellen.

7. Felele Jefte a' Gileád' véneinek: avagy nem meggyűlölétek-é engemet, és kiűzétek engem az én atyámnak házából? miért jöttetek azért most én hozzám a' ti nyomorúságtoknak idején?

8. És mondának a' Gileád' vénei Jeftének: azért tértünk most te hozzád, hogy eljöjj mivélünk, és hadakozzál az Ammon' fiai ellen, és légy nékünk előttünk járó, mind a' Gileád' lakosinak.

9. Felele Jefte a' Gileád' véneinek: ha viszszavisztek engemet, hogy hadakozzam az Ammon' fiai ellen, és kezembe adándja őket az Úr énnékem; hadnagyotok lészek-é én tinéktek?

10. Akkor mondának a' Gileád' vénei Jeftének: az Úr légyen köztünk ítélő, ha a' te beszéded szerént nem tselekeszünk.

11. Elméne annakokáért Jefte a' Gileád' véneivel, és választá a' nép ötet magának hadnagyúl és fejedelmül: és megmondá Jefte minden beszédit (a) az Úr' előtt Mispában.

(a) Tudniillik a' mellyeket ő szóllott a' Gileád' véneinek, azok is néki a' mit szólltak.

12. Külde annakokáért Jefte követeket az Ammon' fiainak királyokhoz illyen parantsolatokkal: mi dolgom vagyon nékem te véled, hogy elömbe jöttél, hogy hadakozzál az én földem' ellen?

13. És monda az Ammon' fiainak királyok a' Jefte' követinek: mert elfoglalá Izráel az én földemet, mikor feljöve Égyiptomból, Arnontól fogva Jabbokig és a' Jordánig: mostan annakokáért add meg azokat békességgel. 4. *Mós.* 21: 13.

II. 14. Ismét külde Jefte követeket az Ammon' fiainak királyokhoz.

15. És monda néki: ezt mondja Jefte: nem vette el Izráel a' Moáb' földét, sem pedig az Ammon' fiainak földét. 4. *Mós.* 21: 13. 5. *Mós.* 2: 9. 19.

16. Hanem mikor feljönének Égyiptomból, eljárá Izráel a' pusztát mind a' veres tengerig, és juta Kádesbe:

17. És külde követeket Izráel Édomnak királyához, mondván: Hadd menjünk által, kérlek tégedet, a' te földeden; és nem hallá meg az Édom' királya; külde a' Moáb' királyához is követeket, és nem akará: megmarada annakokáért Izráel Kádesben. 4. *Mós.* 20: 17.

18. És mikor menne a' pusztán megkerülé Édom' földét és Moáb' földét, és juta napkelet felől a' Moáb' földére, és tábort járának Arnon mellett, de bé nem menének a' Moáb' határába, mert Arnon' határa Moábnak.

19. Annakokáért külde követeket Izráel Sihonhoz az Emorréusoknak, és Hesbonnak királyához, és monda néki Izráel: hadd menjek által, kérlek tégedet, a' te földeden, mi helyünkig. 4. *Mós.* 21: 22.

20. És nem hün Sihon Izráelnek, hogy általmenne az ő határán, hanem öszvegyűjté Sihon minden népét, és táborba szállának Jahásba, és hadakozának Izráel' ellen.

21. Adá pedig az Izráelnek Ura Istene Sihont és minden népét Izráelnek kezébe, és megverék őket: és örökségül bírá Izráel minden földét Emorréusnak, a' földnek lakóinak.

22. Örökségül bírák annakfelette minden határát Emorréusnak; Arnontól fogva Jabbokig, és a' pusztától fogva a' Jordánig.

23. Mostan annakokáért az Izráelnek Ura Istene kiűzé az Emorréust az ő népének ortzája elől, és te bírnád-é azt örökségül?

24. Nemde a' mit bírnod adott tenéked Kémos a' te istened, azt bírod-é? azonképen valamit kiűzött a' mi Urunk Istenünk a' mi ortzánk elől, mi is azt bírjuk.

25. És most avagy jobb vagy-é te Bálóknál Sippor' fiánál, a' Moáb' királyánál? avagy versengett-é az Izráellel? (b) avagy hadakozott-é valaha mi ellenünk? 4. *Mós.* 22: 2.

(b) Tudniillik, e' tartományért.

26. Mikor laknék Izráel Hesbonban, és az ő faluiban, és Ároerben, és az ő faluiban, és minden városokban, mellyek vagynak Arnonnak határi mellett, három száz esztendeig: miért nem szabadítottátok meg az időben azokat?

27. Én pedig nem vétettem te ellened, és te gonoszúl tészesz én velem, hadakozván én ellenem: tégyen ítéletet az Úr bíró lévén ma, az Izráel' fiai között és az Ammon' fiai között.

28. És nem engede az Ammon' fiainak királyok a' Jefte' beszédének, mikor küldött vólna ő hozzá.

29. Lön pedig Jeftén az Úrnak lelke, és általméne Gileádon és Manassén, és onnan általméne Mispe Gileádon, és Mispe Gileádból általméne az Ammon' fiaira.

30. És fogadást tön Jefte az Úrnak, és monda: ha mindenestül kezembe adod az Ammon' fiait:

31. (c) Valami kijövénd *elsőben* az én házamnak ajtaján énnékem elömbe, mikor haza térendek békével, az Úré lészen, és megáldozom azt égő áldozatúl.

(c) Jeftének hirtelenséggel és vakmeröképen való fogadása. Értelme pedig ez az ő fogadásának: valami elömbe jö házamból, azt az Istennek szentelem, hogy légyen az mint egy égő áldozat. Vagy ez: valami elömbe jö, vagy Istennek szentelem, vagy ha alkalmatos lészen áldozatra, megáldozom.

32. Általméne annakokáért Jefte az Ammon' fiaihoz, hogy hadakoznék azok ellen, és kezébe adá néki azokat az Úr.

33. És megveré öket (Ároertől fogva mind addig míg mennél Minnitbe a' húsz városokba, és Abelig, melly szölö hegy vala) nagy véröntással; és megaláztatának az Ammon' fiai az Izráel' fiai előtt.

34. Mikoron pedig menne Jefte Mispába az ő házához, ímé az ő leánya kijöve ő eleibe dobokkal és seregekkel: és tsak egygyetlen egygye vala az, nem vala ő néki más fia vagy leánya.

35. Lön pedig, hogy mikor látta vólna ötet, megszaggatá az ő ruháját, és monda: ah, ah, szerelmes leányom! igen megkeserítél és megháborítál engemet; mert én fogadást tettem az Úrnak, és nem vonhatom hátra.

36. Kinek a' leány felele: édes atyám, ha fogadást tettél az Úrnak, úgy tselekedjél én velem, amint kiment a' te szádból; minekutánna adott az Úr tenéked boszszúállásokat a' te ellenségiden, az Ammon' fiain.

37. Monda annakfelette az ő attyának: engedd meg nékem ezt: ereszsz el engemet két hónapig hadd menjek el, és menjek fel a' hegyekre, és hadd sírjak az én szüzességemen, az én leány barátimmal egyben.

38. És az monda: menj el; és elbotsátá ötet két hónapig; elméne azért ő, és az ő leány baráti, és síra az ő szüzességén két hónapig a' hegyeken.

39. (d) A' két hónapnak vége felé pedig megtére az ő attyához, és megtellyesíté az ő felőle való fogadást, mellyet fogadott vala: annakokáért ő férjfiat nem esmért vala; és szokás lön ez Izráelben.

(d) Erről a' Jefte' fogadásáról külömböző értelemben vagynak a' Tudósok. Némellyek azt mondják, hogy ez a' maga leányát egész életebéli szüzességre szentelte; mások azt állítják, hogy azt megölte. Mindenik résznek okait megfontolván, nem lehet róla kételkedni, hogy Jefte, fogadása szerént megölte a' maga leányát.

40. Esztendönkét elmennek vala az Izráelnek leányi, hogy szóllanának a' Gileád' fiának Jeftének leányáról, négy napon esztendönként.

XII. RÉSZ.

Az Éfraimiták kitsiny dolgon egybe vesznek Jeftével, és felette igen megverettetnek, és sokan levágattatnak ő általa. A' Jefte' halála után egymás után három hadnagy támad, Ibsán, Élon, Abdon.

Összegyülének pedig az Éfraim' férjfiai, és általmenének éjszakra, és mondának Jeftének: miért mentél által, hogy hadakoznál az Ammon' fiaival, és nem hívál minket, hogy elmentünk vólna veled? A' te házadat és te magadat megégetünk tűzzel.

2. És monda Jefte ő nékik: nagy háborúság vólt én köztem és az én népem közt az Ammon' fiai ellen: és hívtalak titeket, és nem szabadítátok meg engemet az ő kezekből.

3. Látván pedig, hogy meg nem tartotok engemet, veszedelemre vetém az én életemet, és általmenék az Ammon' fiai, és kezembe adá öket az Úr. De mire jöttetek fel most én hozzám, hogy hadakozzatok én ellenem?

4. Egybe gyüjté annakokáért Jefte Gileádnak minden férjfiait, és meghartzola Éfraimmal, és megverék a' Gileád' férjfiai Éfraimot; mivelhogy azt mondták vala: Éfraimnak seprei vagytok ti, kik Gileádban Éfraim és Manassé között laktok.

5. És elfoglalák a' Gileáditák Éfraim előtt a' Jordánon való réveket, és lön mikor az Éfraim' közzül az elszaladtak azt mondják vala: hadd menjünk által; a' Gileád' férjfiai azt mondják vala: talám Éfraim közzül való vagy? Ha azt mondja vala: nem;

6. Tehát azt mondják vala néki: mondjad hát mostan Schiboleth, az pedig azt mondja vala, Sibolet: és nem mondhatják vala ki igazán, akkor azért megfogván azokat megölik vala a' Jordánnak réviben; és elhúllának az időben Éfraim közzül negyvenkét ezeren.

7. Ítélé pedig Jefte Izráelt hat esztendeig, és meghala a' Gileádbéli Jefte, és eltemetteték egygyikében a' Gileád' városi közzül.

II. 8. Ítélé pedig ő utánna az Izráelt Ibsán, ki Bethlehemből való vala.

9. És vóltanak ő néki harmintz fiai, és harmintz leányokat házasított ki, és harmintz leányokat hozott bé kívül az ő fiainak; és ítélé Izráelt hét esztendeig.

10. Meghala pedig Ibsán, és eltemetteték Bethlehemben.

11. És ítélé ő utánna Izráelt Élon, ki Zebulon' nemzetségéből vala: ez ítélé Izráelt tíz esztendeig.

12. És meghala a' Zebulon' nemzetségéből való Élon, és eltemetteték Ajalonban Zebulon' földében.

13. És ő utánna ítélé Izráelt Abdon a' Hillel' fia, ki Pirathonnak városából vala.

14. Ennek negyven fiai vóltak, és harmintz unokái, kik nyargaltak hetven szamár tsikókon, és ítélte Izráelt nyóltz esztendeig.

15. Meghala pedig Abdon a' Hillel' fia, ki Pirathonnak városából vala, és eltemetteték Pirathonban Éfraimnak földében, az Amalékiták hegyeken.

XIII. RÉSZ.

Az Izráeliták mikor az ő bűnökért a' Filistéusoktól igen elnyomoríttattak vólna, az Isten ígéri Sám-

sont az ő szüléinek, ki az Izráelnek szabadítója lenne, kinek felnevelése felöl az Isten' Angyala tanúságot ád az ő szüléinek, az után születik Sámson.

TSELEKEDÉNEK annakfelette az Izráel' fiai gonoszt az Úr' szemei előtt, és adá őket az Úr a' Filistéusoknak kezekbe negyven esztendeig.

2. Vala pedig egy férjfiú Zora városból a' Dán' fiainak házoknépe közzül, kinek neve Mánoa, kinek felesége magtalan vala, és nem szült vala.

3. És megjelenék az Úrnak Angyala annak az aszszonynak, és monda néki: ímé mostan magtalan vagy, és nem szültél; méhedben fogadsz pedig, és fiat szülsz:

4. Mostan annakokáért megójd magad, bort ne igyál, se részegítő italt, és semmi tisztátalant ne egyél.

5. Mert ímé nehezkés lészesz, és fiat szülsz: és beretva nem mégyen fel az ő fejére; mert Istennek szenteltetett lészen az ő annyának méhétől fogva, és ő kezdi megszabadítani Izráelt a' Filistéusoknak kezekből. 4. *Mós.* 6: 5.

6. És elmenvén akkor az aszszony, megmondá az ő férjének ezeket ez ígékkel: Istennek egy embere jöve hozzám, kinek tekintete ollyan vala, mint az Isten' Angyalának tekintete, igen rettenetes; és nem kérdém meg őtet honnan való vólna, sem az ő nevét meg nem mondá nékem.

7. És monda énnékem: ímé nehezkés lészesz, és fiat szülsz: mostan annakokáért ne igyál bort, se részegítő italt, se semmi tisztátalant ne egyél; mert Istennek szenteltetett lészen a' gyermek, annyának méhétől fogva mind halálának napjáig.

II. 8. Imádá annakokáért Mánoa az Urat: és monda: kérlek tégedet édes Uram, az Istennek embere, kit küldöttél vólt, jöjjön el ismét mi hozzánk, és tanítson meg minket, mit tselekedjünk a' születendő gyermekkel.

9. Meghallgatá pedig az Isten Mánoának szavát; mert eljöve ismét az Istennek Angyala az aszszonyhoz, és ő úl vala a' mezőben, Mánoa pedig az ő férje nem vala ő véle.

10. Sietvén annakokáért az aszszony futamék, és megmondá az ő férjének, mondván néki: ímé megjelenék nékem az Istennek embere, ki minap én hozzám jött vala.

11. Felkelvén annakokáért Mánoa, utánna méne az ő feleségének, és járulván az emberhez, monda néki: te vagy-é az ember, a' ki szóllottál az aszszonynak? és monda: én vagyok.

12. És monda ismét Mánoa: tudom, hogy minden beszéded bétellyesedik: de mitsoda a' feltartásnak módja, és mi módon tselekedjünk ő véle?

13. Felele az Úrnak Angyala Mánoának: mindenektől, mellyeket mondttam az aszszonynak, megőrizze a' gyermeket.

14. Semmiben ne igyék, valami kijő a' szőlő tőkéből, az az, bort, se szőlőből tsinált italt ne igyék, sem semmi tisztátalant ne egyék: valamit parántsoltam néki, megőrizze.

15. És monda Mánoa az Ur' Angyalának: kérlek hadd tartóztassunk meg tégedet, hogy készítsünk tenéked egy ketske gödölyét.

16. Felele pedig az Úrnak Angyala Mánoának: ha szintén megtartóztatsz is engemet, nem eszem a' te kenyeredből; ha pedig égő áldozatot tészesz, az Úrnak áldozzad azt; mert nem tudja vala Mánoa, hogy az Úrnak Angyala vólna.

17. Monda annakokáért Mánoa az Úr' Angyalának: kitsoda neved, hogy mikor megtellyesedik a' te beszéded, tisztességgel illessünk tégedet?

18. Kinek felele az Úrnak Angyala: miért kérdezkedel az én nevem felöl; és tsudálatos lön az. (a)

(a) Az az, tsuda dolgokkal akará inkább magát megjelenteni, hogy nem mint beszéddel.

19. Mert mikor Mánoa egy ketske gödölyét, és lisztből tsinált áldozatot hozott vólna elő, és azt áldozná a' kősziklán az Úrnak: tsuda dolgot tselekedék Mánoának és az ő feleségének láttára.

20. Mert mikor felmenne a' láng az óltárról az égbe, felméne az Úrnak Angyala az óltárnak lángjában; Mánoa pedig és az ő felesége nézik vala, és ortzájokra borúlván, a' földre esének.

21. És többé meg nem jelenék az Úrnak Angyala Mánoának, és az ő feleségének: akkor esméré meg Mánoa, hogy az Úrnak Angyala vólna az.

22. És monda Mánoa az ő feleségének: meghalván meghalunk; mert az Istent láttuk. 2. *Mós.* 33: 20. 5. *Mós.* 5: 26.

23. Kinek felele a' felesége: ha meg ákart vólna ölni az Úr minket, el nem fogta vólna a' mi kezünkből az égő áldozatot, és a' lisztből tsinált áldozatot, és meg sem mutatta vólna nékünk mind ezeket, sem pedig illyen dolgokat nem szóllott vólna mostan minékünk.

III. 24. Szüle annakokáért az aszszony fiat, és hívá az ő nevét Sámsonnak; és felnevekedék a' gyermek, és megáldá őtet az Úr. *Sid.* 11: 32.

25. És kezdé az Úrnak lelke őtet megerősíteni a' Dán' táborában, Sóra és Estaol között.

XIV. RÉSZ.

Sámson mégyen az ő feleségének eljegyzésére, és mikor oroszlán ment vólna az úton eleibe, megöli azt. Az után mikor a' menyegzőre menne, az oroszlánból mézet vészen ki, mellyet megeszik az ő attyával, annyával, mellyből mesét formál a' vendégeknek, mellyet mikor senki meg nem tudna fejteni, az ő felesége jelenti meg, kinek az előtt azt megmondotta vala Sámson; megharagszik Sámson, hogy az ő felesége a' mesét megmondotta; megelégíti Sámson a' mese fejtőket: de haraggal elmégyen onnét, és az ő felesége máshoz mégyen.

ALÁMÉNE pedig Sámson Timnátba, és láta egy aszszonyembert Timnátban, ki a' Filistéusoknak leányi közzül való vala.

2. És felméne, és megjelenté az ő attyának és annyának, és monda: egy aszszonyembert láttam Timnátban, a' Filistéusok' leányi közzül; mostan annakokáért vegyétek azt feleségül énnékem.

3. És monda ő néki az ő attya és annya: nintsen-é a' te atyádfiainak leányaik között, és minden népem között aszszony; hogy te elmégy, és venni akarsz feleséget magadnak a' környülmetéletlen Filistéusok közzül? Felele Sámson az ő attyának: azt vegyétek énnékem, mert tetszik az én szemeim előtt.

4. Az ő attya és annya pedig nem tudják vala, hogy az Úrtól vólna ez, hogy alkalmatosságot keresne a' Filistéusoktól; mert az időben a' Filistéusok uralkodnak vala Izráelen.

5. Aláméne annakokáért Sámson az ő attyával és annyával Timnátba, és mikor jutottak vólna Timnátnak szölő hegyére, ímé egy oroszlán kölyök ordítván jöve ő eleikbe.

6. És felindítá ötet az Úrnak lelke, és ketté szakasztá azt, miképen ketté szakasztatik a' gödölye, és semmi nem vala kezében; és nem mondá meg az attyának és annyának, a' mit tselekedett vala.

7. Aláméne az után, és szólla az aszszonyembernek, a' ki tetszett vala Sámsonnak szemei előtt.

8. Megtére pedig egynéhány napokkal az után, hogy haza vinné ötet, és oda tére, hogy látná az oroszlánnak hólt testét, és ímé egy raj méh vala az oroszlánnak hólt tagjában, és méz.

9. Mellyet mikor kezébe vett vólna, sietvén mégyen vala és eszik vala, ki mikor jutott vólna az ő attyához és annyához, ada nékiek is, és evének; de nem mondá meg nékiek, hogy az oroszlánnak hólt testéből vette vólna ki a' mézet.

II. 10. És az után aláméne az ő attya az aszszonyemberhez, és tön ott Sámson lakodalmat; mert úgy szoktak vala tselekedni az ifjak.

11. Mikoron pedig a' helynek lakói ötet látták vólna, harmintz társat hívának, hogy véle lennének.

12. Monda nékik Sámson: vetek elötökbe mostan egy mesét, ha megmondándjátok azt énnékem a' lakodalomnak hét napjáig, és megtalálándjátok, adok tinéktek harmintz inget, és harmintz öltöző ruhákat;

13. Ha pedig meg nem mondhatjátok énnékem: ti adjatok énnékem harmintz inget, és harmintz öltöző ruhákat; kik felelének ő néki: mond elő a' te mesédet, hadd halljuk.

14. És monda nékiek: az évő állatból étek jöve ki, és az erősből édesség jöve ki. És meg nem mondhaták a' mesét három egész nap.

15. Lön annakokáért heted' napon, mondának a' Sámson' feleségének: add tanátsúl a' te férjednek, hogy jelentse meg minékünk a' mesét, hogy valamiképen meg ne égessünk tégedet, és a' te atyádnak házát tűzzel. Avagy a' mi örökségünknek elnyerésére hívtatok-é, avagy nem?

16. És síra a' Sámson' felesége ő előtte, és monda: bizony gyülölsz engemet, és nem szeretsz engemet; mesét vetél eleikbe az én népem' fiainak, és mindazáltal nékem meg nem jelentetted. Ki monda néki: ímé az én atyámnak és az én anyámnak meg nem mondottam, és néked mondanám-é meg?

17. Síra annakokáért ő előtte hét egész napokon, mellyeken vala a' lakodalom. Lön pedig, hogy hetedik napon megmondaná néki; mert szorongatja vala ötet: melly *aszszony* megmondá a' mesét az ő népe' fiainak.

18. Mondának annakokáért ő néki a' városnak férjfiai heted' napon, minekelőtte elenyésznék a' nap: mitsoda édesbb a' méznél, és mitsoda erősebb az oroszlánnál? Ki monda nékik: ha nem szántottatok vólna az én üszömön, meg nem találtátok vólna az én mesémet.

19. És felindítá ötet az Úrnak lelke, és aláméne Askelonba, és megöle ő közzülök harmintz férjfiat, és az ő öltözeteket levonván, ada külömb külömb öltözetű ruhákat azoknak, kik megfejtették vala a' mesét; és felgerjede az ő haragja, és felméne az ő attyának házához.

20. Annakokáért a' Sámson' felesége méne az ő társához, kit társaságba vett vala.

XV. RÉSZ.

Sámson felette igen nagy kárt tesz a' Filistéusoknak, és igen megveri öket, hogy az ő feleségét elvették ő tőle, és másnak adták, melly dologért mikor a' Filistéusok a' Júda ellen mentek vólna haddal, Sámsont megkötözve akarják nékiek kezekbe adni: de az ő kezeik mególdatnak, és egy szamár áll tsonttal sokat megöl bennek. Az után mikor szomjúhoznék, az Istentől vizet kér, és ád néki a' köből vizet.

Lön pedig egynéhány napok után a' búza aratásnak napjaiban, meglátogatá Sámson az ő feleségét egy ketske gödölyével, és ezt mondá: bémégyek az én feleségemhez a' háló házába, és nem hagyá ötet bémenni az attya;

2. Mert ezt mondá néki: azt gondolám, hogy gyülölnéd ötet: annakokáért adám ötet a' te társadnak; az ő öttse nemde nem szebb-é annál? Légyen tiéd az mostan helyében.

3. És monda néki Sámson: ártatlan lészek én mostan a' Filistéusoktól, ha gonoszt tselekeszem ő nékiek.

4. Elmenvén annakokáért Sámson, foga három száz rókákat, és égő üszögöket vévén, egyiknek a' farkát a' másikhoz köté, és egy üszögöt tön minden két rókának farka közzé.

5. Annakutánna tüzet gyújta az üszögökbe, és kibotsátá azokat a' Filistéusoknak vetésekbe, és felgyújtá mind a' gabona kalangyákat, mind a' vetéseket, és mind a' szölöket, és mind az olaj fáknak erdeiket.

6. És mondának a' Filistéusok: ki tselekedte ezt? És mondának: Sámson, Timnéusnak a' veje, mivelhogy elvette az ő feleségét, és adta ötet az ő társának. Felmenének annakokáért a' Filistéusok, és megégeték az aszszonyt és az ő attyát tűzzel.

7. Kiknek monda Sámson: (a) ha elöször tselekedtétek vólna ezt a' mit most, megelégedtem vólna rajta, de boszszúmat állom még rajtatok, és annakutánna megszünöm.

(a) Az az, ha akkor büntettétek vólna meg ezeket, mikor elvették tőlem elöször az én feleségemet, megelégednék véle: de mivelhogy akkor nem miveltétek, nem elégszem meg véle.

8. Annakokáért megveré öket válloktól fogva mind tomporokig (b) nagy veszedelemmel; és alámenvén leüle az Éthám köszíklának tetején.

(b) 'Sidó szóllásnak módja, mellyel azt jelenti, hogy felette igen megrontotta és verte öket.

II. 9. Felmenének pedig a' Filistéusok, és táborba szállának Júdában, és letelepedének a' Léki nevű helyen.

10. És mondának a' Júda' férjfiai: vallyon mire jöttek fel mi ellenünk? Felelének: hogy megkössük Sámsont azért jöttünk, hogy tselekedjünk úgy ő véle, amint ő mivélünk.

11. Alámenének annakokáért három ezer férjfiak Júdából az Éthám köszikla tetejére, és mondának Sámsonnak: nem tudod-é, hogy uralkodnak mi rajtunk a' Filistéusok? miért tselekedted annakokáért ezt minékünk? Felele nékiek: amiképen tselekedtek én velem, én is úgy tselekedtem vélek.

12. Mondának annakfelette néki: azért jöttünk, hogy megkössünk tégedet, hogy kezekbe adjunk tégedet a' Filistéusoknak. Felele nékiek Sámson: esküdjetek meg énnékem, hogy reám nem rohantok ti.

13. Akkor mondának ő néki illyen szóval: nem, hanem megkötünk tégedet, és kezekbe adunk tégedet ő nékiek, de meg nem ölünk tégedet. Megkötéк annakokáért ötet két új kötéllel, és elvivék ötet a' kösziklárol.

14. Ki mikor jutott vólna Lékihez, a' Filistéusok kiáltnak vala örömökben, hogy az ő eleikbe jöne. Felindítá pedig ötet az Úrnak lelke, és lőnek a' kötelek, mellyek valának az ő karjain, mint a' len fonál, mellyet a' tűz megéget, és elszakadozának a' kötelek az ő kezeiről.

15. És találá egy nyers szamár állat, és kinyújtván kezét felvévé azt, és levere azzal ezer férjfiakat.

16. És monda Sámson: a' szamárnak állával egy rakást, sőt két rakást, a' szamárnak állával agyon verék ezer férjfiakat.

17. És mikor véget tett vólna a' szóllásnak, elveté az állat az ő kezéből, és nevezé azt a' helyet Ramathlékinek. (c)

(c) Ramathléki, az az, áll tsontnak elvetése.

18. Az után megszomjúhozék felette igen, és kiálta az Úrhoz, és monda: te adtad a' te szolgádnak kezе által ezt a' nagy diadalmat; mostan pedig meghalok szomjúhval, és esem a' környülmetéletleneknek kezekbe.

19. Akkor meghasíta az Isten egy záp foghoz hasonló (d) kösziklát, és vizek jövének ki belőle, és ivék, és ereje megjöve, és megélede: annakokáért nevezé azt a' helyet Isten' nevének segítségül hívása forrásának, melly vagyon Lékiben mind e' mái napig.

(d) Záp foghoz hasonló, vagy mo'sárhoz hasonló kösziklát, némellyek az áll tsontnak záp fogáról, és annak helyéről értik.

20. És ítélé Izráelt a' Filistéusok' idejekben húsz esztendeig.

XVI. RÉSZ.

Sámson elviszi a' Gáza városnak kapuját a' hegyre; az után mikor néki nem árthatnak fegyverrel a' Filistéusok, az ő feleségét bérlik meg, hogy kivegye Sámsonból, miben vólna az ő ereje, kitől mikor felettébb szorgalmaztatnék, megmondja néki, és a' felesége miatt esik a' Filistéusok' kezekbe, és kitolják az ő két szemeit, és vetik örölni a' száraz malomba. Az után mikor megnevekedett vólna az ő haja, és tsúfságnak okáért előhozatták vólna a' Filisteusoknak fő népei, a' házat nyakokba szakasztja, és ő maga is ott vesz.

Felméne pedig Sámson Gázába, és meglátа ott egy parázna aszszonyt, és béméne ő hozzája.

2. A' Gázabélieknek pedig mikor megmondották vólna: ide jött Sámson, környülvevék ötet, és leselkedének ő utánna mind az egész éjtszaka a' városnak kapuiban, és hallgatának mind egész éjjel, mondván: mind vírattáig várjuk, és öljük meg ötet.

3. Aluvék pedig Sámson éjfélig, éjfélben pedig felkele, és megfogván a' város' kapujának ajtait, mind két felől való óldal küszöbével, elméne vélek mind zárjával egyetemben, minekutánna vállára vette vólna, és felméne azokkal a' hegynek tetejére, melly vala Hebron' (a) ellenében.

(a) Vagy a' Sórek' völgyében.

II. 4. Annakutánna pedig megszerete egy aszszonyembert Sórek' patakja mellett, kinek neve Délila vala.

5. Felmenének pedig ahoz a' Filistéusok' főfő emberei, és mondának néki: tsald meg ötet, és lásd meg miben vagyon az ő nagy ereje, és miképen vehetünk erőt rajta, hogy megkötözvén kínozzuk ötet: és mi mindnyájan adunk kiki tenéked ezer és száz ezüst pénzt.

6. Monda annakokáért Délila Sámsonnak: mond meg, kérlek tégedet, énnékem, miben vagyon a' te nagy erőd, és mivel köttethetnél meg, hogy megerőtelenülnél?

7. Felele néki Sámson: ha megköténdnek engemet hét szál nyers gúzs veszszőkkel, mellyek még meg nem száradtak, tehát erőtlen lészek, és tsak ollyan lészek, mint egy a' több emberek közzül.

8. Vivének annakokáért ő néki a' főfő Filistéusok hét szál zöld nyers gúzs veszszőt, mellyek még meg nem száradtak vala, és megköté ötet azokkal.

9. Továbbá lest vetettek vala ő nála a' háló házában, és monda ő néki: a' Filistéusok rajtad vagynak Sámson! És elszakasztá a' gúzsokat, miképen elszakad a' tsepűből font fonál, mikor megéri azt a' tűz: és nem esmérteték meg az ő erőssége. (b)

(b) Az az, nem tudhaták meg, miben vólna az ő ereje.

10. És monda Délila Sámsonnak: ímé megtsúfolál engemet, és hazugságokat szóllál énnékem: mostan mond meg nékem, kérlek, mivel köttethetel meg?

11. Ki felele ő néki: ha megkötvén megkötnek engemet új kötelekkel, mellyekkel még semmi dolgot nem tettenek, akkor erőtlen lészek, és ollyan lészek, mint egy a' több emberek közzül.

12. Hoza annakokáért Délila új köteleket, és megköté ötet azokkal, és monda néki: a' Filistéusok rajtad vagynak Sámson! (lest vetettek vala pedig az ágyas házban) és elszakasztá azokat az ő karjairól, mint a' fonalat.

13. És monda Délila Sámsonnak: ez ideig tsak tsúfoltál engemet, és hazugságokat szóllottál énnékem: mond meg nékem, mivel köttethetnél meg? Felele néki: ha az én fejemnek hét szerbe font haját a' szövő zúgolyra tekered.

14. És ő a' zúgolyt szeggel megerősítvén, (c) monda néki: rajtad vagynak a' Filistéusok Sámson! És felserkenvén álmából dolgára méne mind a' zúgollyal és a' szeggel.

(c) Az az, minekutánna megmivelte vólna Délila, a' mit mondott vala Sámson, megerősíté a' zúgolyt.

15. Amaz ismét monda néki: hogy hogy mondod: szeretlek tégedet, és a' te szíved nintsen én velem (d)? Immár három ízben tsaltál meg engemet, és meg nem jelentetted nékem, miben légyen a' te nagy erőd.

(d) Az az, nem szeretsz szíved szerént engemet.

16. Lőn pedig, hogy mikor szorongatná ötet beszédekkel minden nap, és untatná ötet, megszomorodék az ő lelke, úgy hogy majd meghalna.

17. Annakokáért megjelenté ő néki minden szívét, és monda néki: beretva nem vólt soha az én fejemen; mert Istennek szenteltetett vagyok az én anyámnak méhétől fogva; ha megnyírettetem, eltávozik én tőlem az én erőm, és erőtlen lészek, és ollyan lészek, mint egy a' több emberek közzül.

18. Látván pedig Délila, hogy megmondotta vólna ő néki minden szívét, elküldé, hogy hívnák a' Filistéusoknak fejedelmeit, illy szókkal: jöjjetek fel ez egyszer; mert megjelentette énnékem minden szívét: felmenének annakokáért ő hozzája a' Filistéusoknak minden fejedelmei, felvivén a' pénzt is az ő kezekben.

19. És elaltatá ötet az ő térdein, és híva elő egy férjfiat, és elnyíreté az ő fejének hét fonatékját, és kezdé ötet nyomorgatni, és eltávozék ő tőle az ő erőssége;

20. És monda: rajtad vagynak a' Filistéusok Sámson; felserkenvén annakokáért álmából, monda: (e) kimégyek mostan is mint egyébkor, és elmúlatom az álmot; és nem tudja vala, hogy az Ur eltávozott ő tőle.

(e) Kimégyek, az az, elfutok, elszaladok az ellenség előtt, mint egyébkor.

21. Mikor megfogták vólna azért ötet a' Filistéusok, kiváják az ő szemeit, és alávivék ötet Gázába, és megköték két erős vas lánczal, és öröl vala a' foglyoknak házokban.

III. 22. Kezde pedig az ő fejének haja megnevekedni, minekutánna megnyírettetett vala.

23. A' Filistéusoknak fejedelmeik pedig öszvegyültek vala, hogy nagy áldozatot áldoznának az ő isteneknek a' Dágonnak, és hogy örvendenének; mert ezt mondják vala: kezünkbe adta minékünk a' mi istenünk Sámsont a' mi ellenségünket.

24. És mikor látta vólna ötet a' község, dítsérék az ő isteneket, és azt mondják vala: kezünkbe adta a' mi istenünk a' mi ellenségünket, és azt, a' ki pusztítja vala a' mi földünket, és a' ki sokat megölt vala mi bennünk.

25. Lőn pedig, hogy megvídámúlt vólna az ő szívek, mondának: hívjátok Sámsont, hadd jádzék előttünk; előhívák annakokáért Sámsont a' foglyoknak házokból, és jádzék ő előttök, és állaták ötet a' kő lábak közzé.

26. És monda Sámson a' gyermeknek, a' ki kezénél fogva hordozza vala ötet: vígy el engemet, hogy tapasztaljam meg az oszlopokat, mellyek tartják e' házat, hadd támaszkodjam hozzájok.

27. Továbbá a' ház tele vala férjfiakkal és aszszonyokkal, és ott valának a' Filistéusoknak minden főfő emberei, és a' padlás felett közel három ezer férjfiak és aszszonyok, kik nézik vala, mikor Sámson jádzik vala.

28. Kiálta pedig Sámson az Urhoz, és monda: Uram Isten! emlékezzél meg, kérlek, én rólam, és erősíts meg engemet, kérlek, tsak ez egyszer, óh én Istenem, hadd álljam bosszúmat az én két szemeimért a' Filistéusokon.

29. Megragadván annakokáért Sámson a' közepiben való két oszlopokat, mellyeken az egész ház áll vala, hozzájok támaszkodék, egygyikhez jobb kezével, másikhoz bal kezével;

30. És egyetemben monda Sámson: haljak meg én egygyütt a' Filistéusokkal, és nagy erővel megrándítván az oszlopokat, leszakada a' ház a' főfő emberekre, és mind az egész népre, melly vala a' házban: és így halának meg azok, a' kiket megöle, mikor ő meghala, többen hogy nem mint a' kiket életében megölt vala.

31. Alámenének pedig az ő attyafiai, és az ő attyának egész háza, és elvivék ötet, és felmenvén eltemeték ötet Sóra és Estaol között, Mánoának az ő attyának koporsójában; ő pedig ítélé az Izráelt húsz esztendeig.

XVII. RÉSZ.

Mika az ő annyával egyben az ő házoknál bálványt emelnek, a' bálványoknak házat szereznek, és a' Lévi' nemzetségéből papot berelnek magoknak. Melly dolog, amint némellyek mondják, a' Jósué' halála után lett nem sok idővel; noha némellyek azt mondják, hogy Sámson után lett. Jósué után mindjárást nem lett, sem Othóniel' idejében; mert azt mondja az Írás, R. 2. hogy akkor kezdett a' nép elhajlani Istentől, mikor az első nemzetség, melly Égyiptomból kijött vala, mind elhalt vólna, akkor pedig még el nem halt vala.

VALA pedig egy férjfiú Éfraimnak hegyéről, kinek neve Mika vala.

2. És monda az ő annyának: az ezer száz ezüst pénzek, mellyek elvitettenek vala te tőled, mellyekért átkozódál az én hallásomra, ímé az az ezüst én nálam vagyon, én vettem el azt; és monda az ő annya: megáldattatott vagy fiam az Urtól.

3. Megadá annakokáért az ezer és száz ezüst pénzt az ő annyának. És monda az annya: bizonyára szenteltem vala azt az ezüstöt az Urnak az én kezemből, hogy adnám azt tenéked én fiamnak, hogy tsináltatnál abból faragott és öntött bálványt: annakokáért mostan megadom azt tenéked.

II. 4. Mindazáltal megadá az ezüstöt az ő annyának, és elvivé az annya a' két száz pénzt az ötvösnek, és tsinála abból faragott és öntetett képet, és lőn a' Mika' házában.

III. 5. A' Mika' házánál pedig vala a' bálványoknak házok, és tsinála Efódot, és képeket, és megszentelé az ő fiai közzül egygyiknek kezét, (a) és lőn papja ő néki.

(a) Az az, arra a' méltóságra választá egygyikét az ő fiainak, hogy pap légyen.

IV. 6. Azokban a' napokban nem vala király (b) Izráelben: kinekkinek a' mi jónak tetszik vala az ő szemei előtt, azt tselekeszi vala.

(b) Az az, hadnagy, gondviselő, a' kire hallgatnának; mert e' nemzetségben soha nem vólt Saul előtt király.

7. Vala pedig egy ifjú, ki Júda' Bethlehemében ment vala ki, Júdának nemzetségéből, ki mivelhogy Lévita vala, oda bujdosott.

8. És mikor kiment vólna az ifjú Júdának Bethlehem városából, hogy szélfel járna, aholott magának alkalmas helyet találna, juta az Éfraim' hegyére a' Mika' házához, az ő útait elvégezvén.

V. 9. És monda néki Mika: honnan jösz? Felele néki a' Lévita: én Júdának városából Bethlehemből jövök, és mégyek járni kelni ahol helyet találok.

10. És monda néki Mika: maradj meg én nálam, és légy énnékem atyám helyett, és papom helyett, én pedig adok tenéked tíz ezüst pénzt esztendőnként, és két öltöző ruhát, és eledelt: és elméne ő véle a' Lévita.

11. És tetszék a' Lévitának, hogy megmaradjon ő nála; és lőn ő néki az ifjú, mint egygyik az ő fiai közzül.

12. És megszentelé Mika a' Lévitának kezét, és lőn ő néki az ifjú pap helyett: annakokáért lakék Mikának házában.

13. Monda pedig Mika: most tudom, hogy jól tészen én vélem az Ur; mert e' Lévita nékem papom.

XVIII. RÉSZ.

A' Dán' nemzetsége mikor el nem férne a' néki jutott földön, Lais város megkémleltetik, mellyre az után reámennek, megveszik, a' népét levágják, és magoknak foglalják, és a' bálványt mind a' bálvány imádással egyben a' Mika' házából elterjesztik az ő nemzetségekben.

AZOKBAN a' napokban nem vala király Izráelben: és a' napokban a' Dán' nemzetsége keres vala magának örökséget, hogy laknék rajta; mert nem esett vala néki sorsa (a) az Izráel' nemzetségi között örökségül.

(a) Mikor azt mondja, hogy nem esett vólt sorsa a' Dán' nemzetségének az Izráeliták között, azt akarja mondani, hogy a' melly rész néki jutott vólt, azon nem fértek el, hanem kimentek sokan onnét, és földet kerestek, hogy illyen módon az ő földöket megöregbítenék. Lásd *Jós.* 19: 47.

2. Küldének annakokáért a' Dán' fiai az ő házoknépe közzül öt férjfiakat, az ő határokból Sórából és Estaólból erős férjfiakat, hogy megkémlelnék a' földet, és igen jól megnéznék azt, és mondának nékik: menjetek el, kémleljétek meg a' földet. Kik mikor mentek vólna az Éfraim' hegyére Mikának házáig, ott hálának.

3. Mikor pedig vólnának a' Mika' házánál, megesmérék az ifjú Lévita' szavát, és oda térének és mondának néki: kihozott tégedet ide? és mit tsinálsz itt? és mi dolgod vagyon néked itt?

4. Felele nékik: illyen 's illyen dolgokat tselekedett vélem Mika, és bérben fogadott meg engemet, hogy papja helyett lennék ő néki.

5. És mondának: tudd meg, kérünk, az Istentől, ha megszerentsésíti-é a' mi útunkat, mellyen járunk?

6. És felele ő nékiek a' pap: menjetek el békeségben, az Úr előtt vagyon a' ti útatok, mellyen jártok. (b)

(b) Az az, látja az Úr a' ti útatokat, és megszerentsésíti azt.

7. Annakokáért elmenének azok az öt férjfiak, és jutának (c) Láisba: és láták a' népet, melly vala benne, hogy nagy bátorsággal laknék, és a' Sidóniusoknak szokások szerént nyúgodnék, és bíznék abban, hogy nem vólna senki, a' ki megszégyenítené őket valamiben az egész földön, sem ki örökségül magának foglalná az országot, és hogy távol vólnának a' Sidóniusoktól, és szövetségek nem vólna senkivel.

(c) Lésemnek neveztetik e' város *Jós.* 19: 47.

8. Haza térvén pedig az ő attyokfiaihoz Sórába és Estaolba, mondának az ő attyokfiai: mitsoda jóval járátok?

9. És mondának: keljetek fel, és menjünk fel reájok; mert láttuk a' földet, és ímé igen jó, és ti veszteg ültök? Ne légyetek restek a' menetelre, hogy bémehessetek a' földnek bírására.

10. Mikoron bémenéndetek, igen maga elhitt emberekhez mentek bé, továbbá bőv földű tartomány az.) Mert kezetekbe adja az Isten azt a' helyet, mellyben semminek nintsen szüksége, valami földön terem.

11. Elmenének annakokáért onnan a' Dán' nemzetségéből Sórából és Estaolból hat száz férjfiak, kik hadi szerszámokkal felkészültenek vala.

12. (d) És felmenének, és táborba szállának Júdának városában Kirjáthjeárimban: annakokáért hívák azt a' helyet Dán' táborának mind e' mái napig, vagyon pedig az túl Kirjáthjeárimon. *R.* 13: 25.

(d) Jólfehet nem mindjárást vólt ez a' Jósué' halála után, de hogy nem Sámson után vólt, megtetszik ebből: először, mert annyi ideig a' Dán' nemzetsége nem lehetett örökség nélkül, mivelhogy sok népü nemzetség vólt. Másodszor, mert amint a' Részben vagyon vers 30. a' Dániták a' Móses' unokája' gyermekét választják magoknak papúl.

13. És onnan általmenvén az Éfraim' hegyére, menének a' Mika' házáig.

14. És szóllának az öt férjfiak, kik mentek vala a' Lais' földét kémlelni, és mondának az ő attyokfiainak: nem tudjátok-é, hogy e' házban vagyon efód, és bálvány, és ezüstből faragott 's öntött kép? Mostan annakokáért értsétek meg, mit tselekedjetek.

II. 15. És bétérének oda, és menének az ifjú Lévita' házához, ki vala a' Mika' házánál, és köszönének néki nagy békeségesen.

16. A' hat száz férjfiak pedig felkészülvén, a' kapunak ajtajánál állanak vala, kik valának a' Dán' fiai közzül.

17. És felmenvén az öt férjfiak, kik mentenek vala a' föld' kémlelni, bémenvén oda, elvivék az efódot, a' képet, és az ezüstből öntött és faragott szerszámokat; a' pap pedig áll vala a' kapunak ajtajánál, a' hat száz hadakozó szerszámokkal felkészült férjfiakkal.

18. Ezek, mondom, bémenvén a' Mika' házához, elvévék az ezüstből öntött és faragott szerszámokat, az Efódot és a' képeket; és monda nékiek a' pap: mit miveltek?

19. Kik felelének: hallgass, tedd a' szádra a' te kezedet, és jer el velünk, és légy atyánk helyett minékünk, és papunk helyett: mellyik jobb, az-é, hogy egy ember' házának papja légy, avagy hogy Izráel' nemzetségében légy pap?

20. És örvende a' papnak szíve; és elvivé az efódot, a' képeket, és az ötvöstől tsináltatott szerszámot, és a' nép közibe méne.

21. És eltérvén elmenének, és az ő gyermekeiket, barmaikat, és drága jószágaikat magok' eleikbe rendelék.

22. Mikor pedig meszsze vólnának immár a' Mika' házától, a' férjfiak, kik valának a' Mika' házának szomszédságiban, öszvegyülének, és utánnok menének a' Dán' fiainak.

23. És kiáltván a' Dán' fiai után, hátrafordíták az ő ortzájokat, és mondának Mikának: mi dolgod vagyon, hogy felgyülekeztél?

24. Felele: az én istenimet, kiket tsináltam, elvittétek, és az én papomat, és elmentetek: és mitsodám vagyon immár énnékem több? és mégis azt mondjátok énnékem, hogy mi dolgom vagyon?

25. Kinek felelének a' Dán' fiai: ne halljuk a' te szódat többé, hogy valamiképen e' megkeseredett szívű férjfiak reátok ne rohanjanak, és el ne veszessed életedet, és a' te házadnépének életét.

26. És menten mennek vala a' Dán' fiai az ő útokon; látván pedig Mika, hogy erősbbek vólnának ő nálánál, viszszatére, és haza méne.

III. 27. Ők annakokáért elvivén a' mellyeket tsinált vala Mika, és az ő papját, menének Laisra a' megnyúgott és maga meghitt népre, és megverék őket fegyvernek élivel, és a' várost meggyújták tűzzel.

28. És nem lőn megszabadító; mert meszsze vala 'Sidontól, és semmi szövetségek nem vala nékik senkivel. Lais pedig vala a' Béthrehóbnak völgyében, és megépítvén a' várost, benne lakának.

29. És nevezék a' várost Dánnak, az ő at-

tyoknak Dánnak nevéről; ki születtetett vala Izráelnek; mert Lais vala elöször neve a' városnak.

30. Állatának pedig fel magoknak a' Dán' fiai faragott képet; (e) Jónathán pedig, ki Gersonnak a' Manassé' fiának fia vala, ő és az ő fiai papok valának Dán' nemzetségében, mind a' föld' fogságának idejéig.

(e) Jónathán Móses' unokájának gyermeke vólt, mert Manassén Mósest értik a' 'Sidók.

31. Felállaták, mondom, magoknak a' Mika' faragott képét, mellyet tsinált vala, mind a' napokon, mellyekben vala az Istennek háza Silóban.

XIX. RÉSZ.

Egy Lévita pap mégyen Bethlehembe, hogy az ő ágyas háló társát az attyától haza hozná; megadják azt néki; és mikor útában éjtszakára tért vólt Gibea városba, egy idegen jövevény ember házába fogadja, a' város' népe reá támad annyira, hogy kénszerítik a' Lévitát kiadni nékik az ő feleségét, kit a' Gibea városbéliek természet ellen való bujálkodással annyira megrontanak, hogy az aszszony meghalna. Elviszi a' Lévita az ő feleségének hólt testét, és azt tizenkét részre vágván, elküldi az Izráel' tizenkét nemzetségének.

Vala továbbá a' napokban, mellyekben király nem vala Izráelben, egy Lévita, ki mint egy jövevény lakik vala Éfraim' hegyének óldalán, és vön magának egy aszszonyt háló társúl Júdának városából Bethlehemből.

2. Paráználkodék pedig ő nála az ő háló társa, és elméne ő tőle haza, az ő attyának házához Júdának Bethlehemébe; és lön ott négy egész hónapokon.

3. Felkelvén pedig az ő férje, utánna méne, hogy szóllana néki szép beszédekkel, és meghozná ötet, vivén magával egy (a) gyermeket, és két szamarat; az pedig bévivé ötet az ő attyának házába, kit mikor látott vólna a' leánynak attya, örüle az ő jövetelinek.

(a) Vagy szolgát.

4. És megölelgeté ötet az ő ipa, a' leánynak attya, és lön ő nála három napon: és evének, ivának, és ott hálának.

5. Lön pedig negyed' napon, mikor jó reggel felkeltenek vólna, felkele ő is, hogy elmenne; akkor monda a' leánynak attya az ő vejének: erősítsd meg szívedet egy kevés étellel, és annakutánna menjetek el.

6. Leülének annakokáért, és evének egygyütt mind ketten, és ivának, annakutánna monda a' leány' attya a' férjfiúnak: fogadd meg, kérlek, hogy hálj itt ez éjjel, hadd gyönyörködjék a' te szíved.

7. Mikor pedig felkelt vólna a' férjfiú, hogy elmenne, kénszerité ötet az ő ipa: megtére annakokáért, és ott hála.

8. Felkele azután jó reggel ötöd' napon, hogy elmenne; és monda a' leánynak attya: erősítsd meg, kérlek, szívedet. Megkéslelé annakokáért ötet, míg elhanyatlék a' nap, mert evének mind ketten.

9. Végezetre felkele a' férjfiú, hogy elmenne, ő és az ő ágyasa, és gyermeke; akkor monda néki az ipa, a' leánynak attya: ímé immár meghanyatlott a' nap, és elenyészik: annakokáért kérlek, háljatok meg, immár szállásra való mének ideje vagyon; hálj itt annakokáért, hadd vígadjon a' te szíved, és holnap jó reggel keljetek hozzá útatokhoz, és menj a' te házadba.

10. Nem akara pedig ő meghálni, hanem elméne, és juta Jébusnak ellenében (ez a' Jérusálem), és ő véle egygyütt az ő megterhelt két szamara, és az ő ágyasa.

11. Mikor pedig vólnának Jébus mellett, a' nap igen alászállott vala; és monda a' gyermek az ő urának: jer el, kérlek, térjünk bé e' Jebuzéusok' városokba, és háljunk ott.

12. Kinek felele az ura: ne térjünk idegen népnek városába is, melly nem az Izráel' fiai közzül valóké, hanem menjünk által Gibeáig.

13. És monda annakfelette az ő gyermekének: siess menjünk e' két helynek egygyikébe, és háljunk vagy Gibeában vagy Rámában.

14. Általmenvén annakokáért, elmenének; és leméne a' nap mikor Gibeánál mennek vala, melly a' Bénjámin' nemzetségéé vala.

15. Bétérének annakokáért oda, hogy bémennének és meghálnának Gibeában, és bémenvén, leüle a' városnak piatzán; mert nem vala senki, ki öket házába hálni béhívná.

16. Ímé pedig egy vén ember jö vala haza dolgáról a' mezőről estve, ki az Éfraim' hegyéről való vala, és Gibeában jövevény vala; a' férjfiai pedig Jemini' fiai valának.

17. És mikor felemelte vólna szemeit, meglátá ezt a' férjfiat, hogy ide 's tova járna a' város' útszáján, és monda az a' vén ember: hová mégy? és honnan jösz?

18. Kinek felele: mégyünk Júda' városából Bethlehemből, az Éfraim hegynek óldaláig, ahonnan való vagyok; mert mentem vala a' Júda' városáig Bethlehemig, és az Úrnak (b) házához mégyek, és nintsen senki, ki házához fogadjon.

(b) Úrnak házához, az az, Silóba mégyek; mert akkor ott vala az Isten' sátora.

19. Jóllehet mind polyvánk és mind szénánk vagyon a' szamaraknak való, és kenyerünk is vagyon és borunk, énnékem és a' te szolgáló leányodnak, és e' gyermeknek való, ki vagyon a' te szolgáddal: semmiből semmit nem szükölködünk.

20. És monda a' vén ember: békeség néked: mindazáltal ha valami nélkül szükölködöl, én gondom légyen az, tsak itt az útszában ne maradj.

21. Bévivé annakokáért ötet az ő házába, és abrakot ada az ő szamarainak; annakutánna megmosák az ő lábaikat, és evének ivának.

II. 22. És mikoron vígan laknának, ímé a' városnak férjfiai istentelen férjfiak köröskörül állák a' házat törvén az ajtót, és szóllának annak a' férjfiúnak, ki a' háznak ura vala, a' vén embernek, mondván: hozd ki a' férjfiat, ki béméne a' te házadba, hadd éljünk gonoszúl véle. *Hós.* 9: 9. *és* 10: 9.

23. Kiméne pedig hozzájok az a' férjfiú, a' háznak ura, és monda nékik: ne, szerelmes atyámfiai, kérlek, ne tselekedjétek e' fertelmes dolgot.

24. Imhol az én hajadon leányom, és az ő ágyasa, kihozom öket tinéktek, és nyomorgassátok azokat, és úgy tselekedjetek velek, amint jónak tetszik a' ti szemeitek előtt; e' férjfiúval pedig ne tselekedjétek ezt a' gyalázatos dolgot.

25. Nem akarák pedig azok a' férjfiak hallani ötet; kézen fogá annakokáért az a' férjfiú az ő ágyasát, és kivivé nékiek, és megszeplősíték ötet, és gonoszúl élének ő véle, estvétől fogva mind

mind reggelig egész éjtszaka, annakutánna visszabotsáták ötet, mikor meghajnallott vólna.

26. És haza méne az aszszony hajnalkor, és leesék a' férjfiú' házának ajtaja előtt, ahol vala az ő ura víradtig.

27. Felkelvén pedig az ő ura reggel, és megnyitván a' háznak ajtaját, kiméne, hogy elindúlna az ő útára: és ímé az aszszony az ő ágyasa leesett vala a' ház' ajtajánál, és az ő kezei a' küszöbön valának.

28. És monda néki: kelj fel, és menjünk el, és nem felel vala néki. Feltévén annakokáért ötet szamarára, felkele a' férjfiú, és elméne az ő helyére;

29. Ki mikor jutott vólna az ő házához, vévé fegyverét, és ragadván ágyasát, darabonként vagdalá ötet, mind tsontostúl, tizenkét darabra, és elküldözé ötet Izráelnek minden határiba.

30. Lőn pedig, hogy minden, valaki látja vala, ezt mondja vala: nem lett, sem nem láttatott ehez hasonló dolog az időtől fogva, mióltától fogva feljöttenek az Izráel' fiai Égyiptomból, mind e' mái napig: gondolkodjatok e' dolog felől, tartsatok tanátsot, és szólljatok felőle.

XX. RÉSZ.

Az Izráeliták egybe gyülnek Mispába. A' Lévitának panaszszát meghallják. Kérik kézbe a' bünösöket, kiket mikor kézbe nem adnának, reájok mennek nagy haddal; és jóllehet a' Gibea városbéliek kétszer verik meg az Izráelitákat, de végezetre Isten kézbe adja öket, és az Izráeliták mindenestül fogva eltörlik a' Bénjáminitákat, kikben mindazáltal marad hat száz.

Kimenvén azért az Izráel' fiai, öszvegyüle mind az egész gyülekezet egyenlő akarattal, Dántól fogva mind Bersébáig, és Gileád földétől fogva az Úrhoz (a) Mispába.

(a) Mispa a' Bénjáminiták' határokban vólt, melly város, mivelhogy alkalmas vala arra, rendeltetett gyülésnek helyévé.

2. És előállának az egész sokaságnak főfő népei, és Izráelnek minden nemzetségi az Istennépének gyülekezetibe, négy száz ezer gyalog fegyver fogható férjfiak.

3. (Meghallák pedig a' Bénjámin' fiai, hogy felmentenek vólna az Izráel' fiai Mispába.) És mondának az Izráel' fiai: mondjátok meg, hogyhogy lett e' gonoszság?

4. És felele a' Lévita, a' megölettetett aszszony embernek férje, és monda: Gibeába, melly Bénjámin' nemzetségében vagyon, jutottam vala az én ágyasommal, hogy ott hálnék.

5. És ellenem támadának a' Gibeának férjfiai, és környülvévék ellenem a' házat éjjel: engemet akartanak megölni, és az én ágyasomat annyira nyomorgatták, hogy meghalt.

6. Ragadám annakokáért az én ágyasomat, és darabonként vagdalám ötet, és küldözém ötet az Izráel' örökségének minden tartományira; mert útálatosságot és rútságot tselekedtek Izráelben.

7. Imé ti mindnyájan Izráel' fiai jelen vagytok, szólljatok erről itt, és tanátskozzatok.

8. És felkele az egész nép egyenlő akarattal, és monda: senki sátorába ne menjen, és senki házához ne oszoljon.

9. Mostan annakokáért ezt tselekedjük Gibeával, *menjünk* ő ellene sors szerént.

10. Végyünk tíz férjfiat száz közzül, Izráelnek minden nemzetségi közzül, és százat ezer közzül, és ezeret tíz ezer közzül, hogy hordjanak eledelt a' népnek, hogy mikor jutánd a' nép Bénjámin' városába Gibeába, tselekedjék úgy, amint érdemli a' gonoszság, mellyet tselekedett Izráelben.

11. Öszvegyülekezék annakokáért minden férjfia Izráelnek a' város ellen, mindnyájan egyenlő társasággal, és akarattal.

12. Küldének pedig az Izráel' nemzetségi követeket a' Bénjámin' fiainak minden nemzetségihez, mondván: mitsoda gonosz dolog ez, a' melly lett ti közöttetek?

13. Mostan annakokáért adjátok ki az istentelen férjfiakat, kik vagynak Gibeában, hadd öljük meg őket, és veszessük ki a' gonoszt Izráelből: és nem akarák hallani a' Bénjámin' fiai az ő attyokfiainak az Izráelitáknak szavokat;

14. Hanem gyülének minden fiai Bénjáminnak a' városokból Gibeába, hogy kimennének hartzolni az Izráel' fiai ellen.

15. Számláltatának pedig a' Bénjámin' fiai az napon, kik jöttek vala a' városokból, huszonhat ezer fegyver fogható férjfiak, Gibeának lakóin kívül, kik szám szerént valának hét száz válogatott férjfiak.

16. Ebből az egész népből hét száz válogatott férjfiak valának, kik jobb kezekkel nem élnek vala (b); kik mindnyájan parittyából hajtván követ, a' hajszálat is elütthették vólna, és nem tévelyegtek vólna hajtásokban.

(b) Az az, olly vakmerő erős férjfiak vóltak, hogy az ő jobb kezek nélkül bal kezekkel is egy aránt hartzoltak az ellenséggel.

17. Az Izráel' fiai pedig szám szerént valának a' Bénjámin' fiain kívül négy száz ezeren, kik mind fegyvert vonhatnak vala, kik hadakozó férjfiak valának.

II. 18. Felkelének annakokáért, és felmenének az Istennek házába, és megkérdék az Istent, és mondának az Izráel' fiai: ki menjen fel először közzülünk a' Bénjámin' fiai ellen hadakozni? És monda az Úr: Júda először.

19. Felkelének azért az Izráel' fiai reggel, és táborba szállának Gibea' ellenében.

20. Kimenének, mondom, az Izráel' fiai hartzra Bénjámin ellen, és rendelék az Izráel' fiai az ő hadokat ő ellenek Gibeának ellenében.

21. Kijövének pedig a' Bénjámin' fiai Gibeából, és elvesztének az Izráel fiaiban azon napon huszonkét ezeret, kiket leverének a' földre.

22. Mindazáltal megbátoríttaték az Izráel' népe, és ismét rendelék az ő hadokat ugyan azon helyen, ahol rendelték vala első napon.

23. Felmenvén pedig az Izráel fiai, sírának az Úr előtt mind estvéig, és megkérdék az Urat ez ígékkel: elmenjek-é még hadakozni az én atyámfiának Bénjáminnak fiai ellen? És monda az Úr: menjetek fel ő ellene.

24. Szemben lőnek annakokáért az Izráel' fiai a' Bénjámin' fiaival másod' napon;

25. És kijöve Bénjámin Gibeából ő eleikbe másod' nap', és elvesztének az Izráel' fiaiban tizennyóltz ezer férjfiat a' földre, kik mindnyájan kardot tudnak vala vonni.

26. Annakokáért felmenének mind az Izráel' fiai, és mind az egész nép, és menének az Istennek házába, holott sírának, és ott lőnek az Úr előtt; böjtölének is ott az napon estvéiglen, és égő áldozattal, és hálaadásnak áldozatjával áldozának az Úr előtt.

27. És kérdék az Izráel' fiai az Urat (mert ott vala a' napokban az Istennek frigy ládája:

28. (c) És Fineás, az Áron pap' fiának Éleá-

zárnak fia áll vala ő előtte az napokban) mondván: menjek-é mégis hadakozni többször az én atyámfiának Bénjáminnak fiai ellen, avagy megszűnjek? Felele az Úr: menjetek fel, mert holnap kezetekbe adom őtet.

(c) E' versből megtetszik, hogy a' Lévita' feleségének megszeplősítésének históriája, és az Izráelnek a' Bénjámin ellen való hadakozása nem Sámson után vólt; mert Fineás vólt akkor fő pap, ki Eleázár papnak fia vólt, ki hogy élt vólna még akkor is, majd lehetetlennek látszik; jóllehet némellyek azt mondják, hogy meglehetett, mivelhogy Isten Fineásnak hoszszú életet engedett a' paráznáknak megölésekért. 4. *Mós.* 25.

29. Hánya annakokáért Izráel leseket Gibea ellen körös körül.

30. És felmenvén az Izráel' fiai a' Bénjámin' fiai ellen harmad' napon, rendelék hadjokat ismét úgy, mint annakelőtte.

31. Kijövén pedig a' Bénjámin' fiai a' népnek eleibe, elszakasztatának a' várostól, és kezdének a' nép közzül sokakat megölni mint annakelőtte az ösvényeken a' mezőben (mellynek egyike az Isten' házára mégyen vala fel, a' másik Gibeára) közel harmintz férjfiakat Izráel közzül.

32. És mondának a' Bénjámin' fiai: megverettetének mi előttünk, mint annakelőtte. Az Izráel' fiai pedig mondának: siessünk és szakasszuk el őtet a' várostól az ösvényekig.

33. Mikor pedig minden férjfiai Izráelnek kitámadtanak vólna helyekből, rendelének seregeket Baálthamárnál: azonközben az Izráel' lesi is kijövének az ő helyekről, minekutánna Gibea pusztán maradott vólna.

34. (d) És menének Gibea' ellenébe tíz ezer válogatott férjfiak egész Izráelből, és a' hartznak néki búsúlának; amazok pedig nem tudják vala, hogy reájok ért vólna immár a' veszedelem.

(d) Az az, állanak a' város közzé és a' város' népe közzé, hogy azokat elszakasztanák a' várostól.

35. És megveré az Úr Izráel előtt Bénjámint, és elvesztének az Izráel' fiai az napon a' Bénjámin' fiai közzül huszon öt ezer és száz férjfiakat, kik mindnyájan fegyver fogható férjfiak valának.

36. Mert mikor látták vólna a' Bénjámin' fiai, hogy megverettetnének; (mert az Izráel' fiai hátat adtak vala Bénjáminnak, mivelhogy bíznak vala a' lesekhez, mellyeket Gibea ellen hagytanak vala.)

37. A' lesek pedig sietvén, rohanást tettek vala Gibea ellen, és kürttel jelt adván, levágták vala a' városnak minden lakóit fegyvernek élivel.

38. Hagyott idejek vala pedig az Izráel' fiainak a' lesekkel, hogy mikor ők a' városnak füstit felbotsátanák:

39. Hátra fordúlnának az Izráeliták a' hartzon; a' Bénjáminiták pedig kezdettek vala úgymint harmintz férjfiakat megölni; mert ezt mondják vala: bizony igen megverettetnek mi előttünk az Izráeliták, miképen az első ütközetben.

40. A' városnak füsti pedig fel kezdett vala menni, annyira, hogy Bénjámin hátra tekintvén, látná, hogy immár a' városnak lángja felérné az eget.

41. És mikor látták vólna, hogy az Izráel' fiai megfordúlnának, elijjedének a' Bénjámin' férjfiai; mert látják vala, hogy rajtok a' veszedelem.

42. És futni kezdének a' pusztának útára az Izráel' férjfiai előtt, és a' hartz eléré őket, és a' kik a' városból kijönek vala, azok is vágják vala őket.

43. Környúlvévék Bénjámint, űzék őket, szorgalmatoson tapodák őket Gibea' ellenében napkeletről. (e)

(e) Az az, mind Bénjámin' határáig Jérusálem felé.

44. Húllának annakokáért el Bénjámin közzül tizennyóltz ezer férjfiak, kik mindnyájan erős férjfiak valának.

45. A' kik pedig hátat adván elszaladtak vala, és mennek vala a' pusztára Rimmon' kösziklájára, azokban megölének az ösvényeken öt ezer férjfiakat: és az után űzvén őket mind Gideomig, megölének ő közzülök két ezer férjfiakat.

46. Valának pedig mindnyájan, kik elhúllottak vala Bénjámin közzül, huszonöt ezeren, kik mindnyájan fegyvert vontak az napon, és mindnyájan erős férjfiak valának.

47. A kik pedig megmaradának, szaladának a' puszta felé a' Rimmon' kövére hat száz férjfiak, és lőnek a' Rimmon' kövén négy hónapig.

48. Továbbá az Izráel' fiai megtérének a' Bénjámin' fiaira, (f) és megölék őket fegyvernek élivel, a' városokból férjfiakat, a' mezőkben pedig barmokat, és mindeneket valamiket kaphatnak vala: minden városokat is, mellyek megmaradtak vala, megégeténck.

(f) Tudniillik, a' kik maradtak vala vagy a' városban, vagy másutt.

XXI. RÉSZ.

Az Izráeliták szánják a' Bénjáminitáknak veszedelmeket, megkegyelmeznek az elszaladott hat száz férjfiaknak, elöhívatják őket, a' Jabes Gileád' népét levágatják, hogy a' hadban nem vóltak, hoznak onnét négy száz leányzókat, azokat adják a' négy száz Bénjáminitáknak feleségül, a' két száznak tanátsúl adják, hogy a' Silónak leányi közzül ragadozzanak magoknak feleségül leányokat.

TOVÁBBÁ az Izráel' fiai megesküvének Mispában ez ígékkel: senki közzülünk való férjfiú ne adja leányát Bénjáminnak feleségül.

2. És elméne a' nép az Istennek házába, és ott lőnek mind estvéig az Istennek előtte; és felemelvén az ő szavokat, nagy sírással sírának.

3. És mondának: miért lett ez a' dolog, Izráelnek Ura Istene Izráelben, hogy elfogyna egy nemzetség ma Izráelből?

4. Az után való napon felkele a' nép, és építének óltárt ott, és áldozának égő áldozattal, és hálaadásnak áldozatjával.

5. És mondának az Izráel' fiai: kitsoda az, a' ki a' gyülekezetbe fel nem jött Izráelnek minden nemzetségi közzül az Úrhoz? Mert erősen megesküdtek vala a' felől, a' ki fel nem jött vólna az Úrhoz Mispába, ezt mondván: halván meghaljon.

6. És megszánák az Izráel' fiai az ő attyokfiát Bénjámint, és mondának: kivágattatott ma egy nemzetség Izráelből.

7. Mit kell tselekednünk azokkal, kik megmaradtanak feleség nélkül? mert mi megesküdtünk az Úrra, hogy nem adjuk nékiek feleségül a' mi leányinkat.

8. És mondának: kitsoda olly az Izráel' nemzetségi közzül, ki fel nem jött az Úrhoz Mispába? És ímé nem jött vala senki a' táborba Jábes Gileádból a' gyülekezetbe.

9. Mert megszámláltatott vala a' nép, és ímé nem vala ott senki a' Jábes Gileád' lakóiban.

10. Külde azért oda a' gyülekezet tizenkét ezer erös férjfiakat, és megparantsolák nékiek, mondván: menjetek el, és vágjátok le a' Jábes Gileád' lakóit fegyvernek élivel, mind aszszonyokat és gyermekeket.

11. Ezt tselekedjétek pedig, hogy minden férjfiat és aszszonyt, a' ki férjfival hált, megöljetek.

12. Találának pedig a' Jábes Gileád' lakói között négy száz hajadon leányokat, kik még férjfiat nem esmértek vala, kiket elhozának a' táborba Silóba, melly vala a' Kanaán' földében.

13. Küldének annakokáért az egész gyülekezet, és szóllának a' Bénjámin' fiainak, kik valának a' Rimmon kösziklában, és békeséget ígérének nékiek.

14. Annakokáért megtére Bénjámin az időben, és adák ő nékik feleségül a' leányzókat, kiket elevenen megtartottak vala a' Jábes Gileád' aszszony népei közzül, és nem lön elég ő nékiek.

II. 15. A' nép pedig bánkódék Bénjáminon, hogy az Úr romlást tett vólna az Izráel' nemzetségében;

16. Mondának annakokáért a' gyülekezetnek vénei: mit tselekedjünk a' többinek feleségek felöl? mert elfogyott Bénjámin közzül az aszszony.

17. Mondának annakfelette: a' Bénjáminiták' birodalmok örökség szerént ezeké, a' kik megmaradtak; mert nem kell Izráelből egy nemzetségnek is eltöröltetni.

18. Mi pedig nem adhatunk nékiek feleségeket a' mi leányink közzül: mert megesküdtek vala az Izráel' fiai, mondván: átkozott a' ki leányát adja Bénjáminnak.

19. Mondának annakfelette: ímé az Úrnak innep napja lészen Silóban esztendönként, a' helyen melly vagyon az Isten' házának Béthelnek mellette éjszak felöl, és napkelet felöl az út mellett, melly az Istennek házától felmégyen Sékembe, és Lebonának dél felöl való részébe.

20. Megparantsolák azért a' Bénjámin' fiainak, mondván: menjetek el, leselkedjetek a' szölökben:

21. És vegyétek eszetekbe mikor kijönnek a' Siló' leányi sereggel tántzolni; ti pedig akkor jöjjetek ki a' szölökből, és ragadjatok magatoknak kiki feleséget a' Siló' leányi közzül, és menjetek a' Bénjámin' földébe.

22. (a) Ha pedig mi elönkbe jövéndnek az ő attyaik, vagy attyokfiaik, és ellenetek kezdnek panaszolkodni, 's feddeni; akkor azt mondjuk nékiek: könyörüljetek rajtok mi érettünk, mert nem hozhattunk mindeniknek aszszony embert ama' hadból; és mivelhogy nem ti adtátok nékiek, azért az esküvéstöl ártatlanok vagytok.

(a) Az az, ha mi hozzánk jönnek panaszolkodni, és azt mondják, hogy nem adhatják leányaikat, mert megesküdtek, hogy leányaikat nem adják nékik; mi azt mondjuk, hogy ártatlanok az esküvéstöl, mivelhogy ök nem adták, hanem ti ragadtátok el azokat.

23. Akképen tselekedének azért a' Bénjámin' fiai, és vévének feleséget az ő számok szerént a' tántzolók közzül, kiket elragadának, és elmenének, és haza térének az ő örökségekbe, és városokat építvén, lakának azokban.

24. Annakokáért elmenének onnan az Izráel' fiai az időben, kiki az ő nemzetsége és házanépe közzé: kimenének, mondom, kiki az ő örökségébe.

25. Az napokban nem vala király Izráelben: kinekkinek a' mi jónak tetszik vala az ő szemei előtt, azt tselekeszi vala.

A' Bírákról való Könyvnek vége.

RUTH' KÖNYVE.

Ruth az ő urához való szeretetéből, és Isteni szeretettől indittatván, Moáb' tartományából Izráelbe mégyen az ő napával, Naómival; és mivelhogy a' Ruth' első urának rokona vala Boáz: (mert Elimélek az ő feleségével Naómival és két fiával a' drágaság előtt ment vala Moáb' tartományába, holott vette vala feleségül egygyik fiának Ruthot,) annakokáért Ruth Boázhoz mégyen feleségül, kitől születik Obed, Dávidnak ösi. Mát. 1.

I. RÉSZ.

Elimélek a' szükségnek idején Bethlehemből Moáb' tartományába mégyen feleségével és két fiaival. Meghal Elimélek, és az ő két fia, marad csak a' felesége két menyével, kiknek egygyikével, tudniillik Ruth aszszonnyal haza mégyen hazájába tíz esztendő múlva.

AZOKBAN a' napokban mikor a' bírák ítélnek vala, lön éhség a' földön; és elméne egy férjfiú Júda' városából Bethlehemből, hogy járna kelne a' Moáb' földében, mind feleségével, és két fiaival egyetemben.

2. Neve pedig a' férjfiúnak vala Elimélek, és az ő feleségének neve Naómi, az ő két fiainak nevek pedig Máhlon, és Kiljon, Éfratéusok, Júdának városából Bethlehemből valók: és bémenvén a' Moáb' tartományába, ott lakának.

3. Meghala pediglen Elimélek, a' Naómi' férje, és megmarada ő, és az ő két fiai.

4. Vőnek pedig magoknak feleségül Moáb' nemzetségéből való leányokat: az egygyiknek neve Orpa, és a' másiknak neve Ruth; és lakának ott közel tíz esztendeig.

5. Meghalának ők is mind ketten Máhlon és Kiljon, és megmarada az aszszony, megfosztatván az ő két fiaitól és férjétől.

6. Felkele annakokáért ő, és az ő két menye, hogy viszszamenne a' Moáb' tartományából; mert meghallotta vala a' Moáb' tartományában, hogy meglátogatta vólna az Úr az ő népét, és kenyeret adott vólna nékiek.

7. Kiméne annakokáért a' helyből mellyben vala, és az ő két menye ő véle, és útnak eresztek magokat, hogy viszszamennének a' Júda' földébe.

8. Monda pedig Naómi az ő két menyének: menjetek el, és térjetek haza kiki az ő annyának házához; tselekedjék az Úr irgalmasságot véletek, amiképen tselekedtetek a' meghóltakkal és én velem.

9. Adja az Úr, hogy mindenitek találjon nyúgodalmat a' ti férjetek' házában, és megtsókolá őket, azok pedig nagy fel szóval sírának.

10. És mondának néki: bizony te veled elmégyünk a' te népedhez.

11. És monda Naómi: térjetek haza édes leányim: miért jönnétek el én velem? Avagy vagynak-é több fiaim énnékem az én méhemben, hogy lennének néktek férjetek?

12. Térjetek viszsza, mondom, édes leányim, és menjetek el; mert idősb vagyok én immár, hogy nem mint férjhez mehetnék; sőt még ha azt mondanám is, hogy reménységem vagyon még énnékem; ha szintén ez éjtszaka mennék is férjhez, és szülnék is fiakat:

13. Avagy őket megvárhatnátok-é, míg felnőnének? Avagy megkéslelitek-é magatokat, és férjhez nem mentek-é? Ne édes leányim; mert nagy keserűség vólna ez énnékem, inkább hogy nem mint ti néktek: de az Úrnak keze vert meg engemet.

14. Azok pedig ismét nagy fel szóval sírának, és megtsókolá Orpa az ő napát, Ruth pedig hozzá ragaszkodék.

15. Kinek monda a' napa: ímé megtére a' te rokonod az ő népéhez, és az ő isteneihez; térj hátra te is ő utánna.

16. És monda Ruth: ne kérj engemet, hogy elhagyjalak tégedet, avagy elmenjek te tőled; mert valahová menéndesz, oda mégyek, és valahol lakándasz, ott lakom; a' te néped én népem, és a' te Istened én Istenem.

17. Ahol meghalándasz ott halok meg, és ott temettetem el: így tselekedjék az Isten, és ezt mivelje én velem, ha az egy halál nem választ engemet el te tőled.

18. Látván annakokáért, hogy megerősödött elmével vólna, hogy elmenje véle, nem szólla többet néki.

19. Elmenének azért ketten ők, míg jutának Bethlehembe; és lőn, hogy mikor bémentenek vólna Bethlehembe, megzendüle az egész város ő rajtok, és ezt mondják vala: ez-é a' Naómi?

20. Ki felele nékik: ne hívjatok engemet Naóminak (a), hanem inkább Márának (b); mert igen nagy keserűséggel illetett engemet a' Mindenható.

(a) Naómi, az az, gyönyörűséges.

(b) Mára, az az, keserűséges.

21. Én gazdag valék mikor elmentem vala, de üresen hoza meg engemet az Úr: miért hívnátok azért engemet Naóminak, ha az Úr megnyomorított engemet, és a' Mindenható nyomorúságokkal illetett engemet?

22. Ekképen viszszatére Naómi, a' Moáb' nemzetségéből való Ruth aszszonnyal az ő menyével, kivel haza tért vala Moáb' tartományából; és jutának Bethlehembe az árpa aratásnak kezdetiben.

II. RÉSZ.

Ruth a' Boáz' aratói után szedegetvén árpa fejeket, néki esméretébe jut, kit Boáz nagy emberséges beszédekkel fogad, és ő véle jól tészen, annyira, hogy az ő napának is hasznára lenne.

TOVÁBBÁ Naóminak vala egy sógora a' férjéről, ki gazdag férjfiú vala, Elimeleknek házanépe közzül, kinek neve Boáz vala.

2. És monda a' Moáb' nemzetségéből való Ruth Naóminak: hadd menjek, kérlek, a' mezőre, és szedjek árpa fejeket az után, a' kinek kedvet találok az ő szemei előtt. És monda néki: menj el bátor édes leányom.

3. Elméne annakokáért, hogy bémenvén *valamelly mezőbe*, árpa fejeket szedne az aratók után. Történék pedig, hogy találkoznék a' mezőre, melly Boázhoz tartozik vala, ki az Elimélek' házanépe közzül való vala.

4. Azonközben pedig ímé Boáz kijöve Bethlehemből, és monda az aratóknak: az Úr légyen veletek; kik mondának néki: megáldjon tégedet az Úr.

5. És monda Boáz az ő szolgájának, kit hagyott vala az ő aratóinál: kié ez a' leány?

6. Felele a' szolga, kit hagyott vala az aratóknál, és monda: Moáb' nemzetségéből való leány, ki jött ide Naómival a' Moáb' tartományából;

7. Ki ezt mondá: hadd szedjek, kérlek, és gyűjtögessek árpa fejeket itt a' kévék között az aratók után; és béjövén, itt vólt reggeltől fogva mind eddig, (a) az ő házában keveset ül.

(a) Megtetszik, hogy az ő házában nem sokat hívalkodik.

II. 8. És monda Boáz Ruthnak: hallád-é édes leányom! ne menj más mezőbe szedni, se el ne menj innen, hanem itt légy egygyütt az én leányimmal.

9. A' te szemeid vígyázzanak a' mezőre, mellyet aratnak, és utánnok járj: avagy nem meghagytam-é az én szolgáimnak, hogy ne bántsanak tégedet? és ha megszomjúhozol, menj oda az edényekhez, és igyál abból, a' mit merítenek a' szolgák.

10. Akkor *a' leány* ortzájára borúla, és meghajtá magát a' földre, és monda néki: hogyhogy találtam én illyen kedvet a' te szemeid előtt, hogy esmérj engemet, holott idegen vagyok?

11. Felelvén Boáz, monda: mindeneket megmondottak énnékem, valamiket tselekedtél a' te napaddal, minekutánna meghalt a' te férjed; és hogy elhagyván a' te atyádat és anyádat, és a' te születésednek földét, jöttél olly nép közibe, mellyet annakelőtte nem esmértél.

12. Megfizesse tenéked az Úr a' te tselekedetedet, és légyen tökélletes a' te jutalmad az Izráel' Urának Istenének előtte, ki *ide* jöttél, hogy az ő szárnyaival fedeznéd bé magadat.

13. A' leány pedig monda: találjak kedvet a' te szemeid előtt édes uram; mivelhogy megvígasztalál engemet, és szóllál a' te szolgáló leányodnak szíve szerént: holott mindazáltal nem vagyok én ollyan, mint egygyik a' te szolgáló leányid közzül.

14. Kinek monda Boáz: az ételnek idejekor ide jöjj, és egyél a' kenyérben, és belé mártsad a' te falatodat az etzetes ételekbe: úle annakokáért ő az aratók mellé, és nyújta néki pogátsát, ki evék eleget, és a' maradékot eltévé.

15. És felkele, hogy szedegetne; parantsola pedig Boáz az ő szolgáinak, mondván: a' kévék között is hadd szedjen, és meg ne pirongassátok őtet.

16. Sőt akaratotok szerént is elhagyjatok ő néki a' kévékből is, és hátra hagyjátok, hogy szedje fel, és meg ne dorgáljátok őtet.

III. 17. Szede azért abban a' mezőben mind estvéiglen: és kitsépelé a' mit szedett vala, és lőn szintén egy éfa árpa.

18. És haza vivén, béméne a' városba; és látá az ő napa, a' mit szedett vala. Előhozá azt is, és néki adá a' mi megmaradott vala, minekutánna eleget evett vólna.

19. Kinek monda a' napa: hol szedél ma, és holott munkálkodál? Légyen az, a' ki te véled jól tett, áldott. Akkor megmondá az ő napának kinél munkálkodott vólna, mondván: a' férjfiúnak neve, kinél ma munkálkodtam, Boáz.

20. És monda Naómi az ő menyének: áldattassék meg az Úrtól, ki irgalmasságát el nem hagyja az élőkhöz, és a' megholtakhoz. És monda továbbá Naómi: közel való atyánkfia az a' férjfiú, és a' mi rokonink közzül való.

21. Monda annakokáért a' Moáb' nemzetségéből való Ruth néki: ezt is mondá énnékem: az én munkásaimmal légy, míg mind elvégezik ezt az én aratásomat.

22. És monda Naómi Ruthnak az ő menyének: jó édes leányom, hogy az ő leányival mégy ki, hogy tégedet ne háborgassanak, a' kik más mezőben arathak.

23. Adá azért magát a' Boáz' leányihoz, szedvén árpa fejeket, míg az árpa aratás elvégeződék, és a' búza aratás; és megtére haza az ő napához.

III. RÉSZ.

Ruth az ő napának tanátsából Boázhoz mégyen éjtszaka, és ötet meginti a' rokonságnak igazságáról, kinek Boáz ígéretet tészen, azonközben haza botsátván azt az ő napához ajándékkal.

Monda pedig néki Naómi az ő napa: szerelmes leányom, avagy ne keressek-é néked nyúgodalmat, hogy jól légyen dolgod tenéked?

2. Mostan annakokáért nemde nem a' mi vér szerént való nemzetségünkből való-é Boáz, kinek leányival vóltál? És ímé ez éjjel az árpát az ő szérőjén fogja szelelni.

3. Feredjél meg annakokáért és kend meg magadat, és öltözzél fel ruhádba, és menj alá a' szérűre: meg ne jelentsed magadat a' férjfiúnak, míg el nem végezi ételét és italát.

4. És mikor fekünni menénd, tudd meg a' helyet ahol hál, és bémenvén, hajtsd fel a' leplet a' lába felől, és feküdj oda; ő pedig megmondja tenéked, mit tselekedjél.

II. 5. Ki monda néki: valamit parantsolsz, azt tselekeszem.

6. Aláméne azért a' szérőre, és mind a' szerént tselekedék, amint megparantsolta vala néki az ő napa.

7. Mikor pedig evett vólna Boáz és ivott vólna, és megvídámúlt vólna az ő szíve, és elment vólna, hogy az asztagnak szélin hálna, oda méne a' leány is titkon, ki mikor felhajtotta vólna a' leplet a' lába felől, oda feküvék.

8. Történék pedig, hogy éjfélkor megrettenne e' dolgon a' férjfiú, és forgatván magát, ímé az aszszony ember aluszik vala az ő lábainál.

9. És monda: ki vagy? Az felele: én vagyok Ruth a' te szolgáló leányod; terjeszd ki a' te köntösödnek szélét a' te szolgáló leányodra; mert közel való atyafiú vagy.

III. 10. És monda néki: (a) áldjon meg, édes leányom, az Úr tégedet; jobban tselekedtél e' te utólsó jó téteddel az elsőnél, hogy nem jártál az ifjak után, sem szegények sem gazdagok után.

(a) Az az, nagy dolog az is, hogy a' te uradhoz való szerelmedből a' napoddal ide jöttél: de az nagyobb, hogy a' te uradnak rokonát feljebb betsülted az ifjaknál.

11. Mostan annakokáért szerelmes leányom ne félj, valamit mondándasz, azt tselekeszem veled; mert jól tudja az én népemnek egész városa, hogy jámbor aszszony ember vagy.

12. Immár annakokáért megvallom, hogy rokonság vagyok: de vagyon még mindazáltal egy közelebb való rokonság én nálamnál.

13. Hálj itt ez éjjel; mikor pedig reggel lészen, ha az a' rokonságnak igazságát néked meg akarja tartani, jó, légyen rokonság; ha pedig azt néked meg nem akarja állani, én azt a' rokonságnak igazságát megállom, él az Úr; aludj azért reggelig.

14. Aluvék annakokáért az ő lábai felől reggelig, annakutánna felkele ollykor, mikor még ember felebarátját meg nem esmérhetné: ő pedig megparantsolá, hogy az aszszonynak a' szérőre való jövetelét senki meg ne tudná.

15. És monda néki: hozzad a' lepedőt, melly vagyon rajtad, és tartsad: és az tartá azt, *Boáz* pedig mére hat mérték árpát belé, és hátára adván, béméne a' városba.

16. Méne azért az aszszony ember az ő napához, ki monda: ki vagy leányom? és megbeszéllé néki, valamit tselekedett vólna véle az a' férjfiú.

17. És monda: hat mérték árpát ada énnékem, mert ezt mondá nékem: ne menj üresen haza a' te napádhoz.

18. Monda annakokáért Naómi: légy veszteséggel jó leányom, míg megérted, mint lészen a' dolog; mert nem nyugszik az a' férjfiú, míg véghez nem viszi a' dolgot ma.

IV. RÉSZ.

Boáz feleségül vészi magának Ruth aszszonyt, kit néki enged a' közelebb való rokonság; lészen fia Boáznak Ruth aszszonytól, Óbed, ki Dávidnak öse vólt, kitől származott a' Jézus Krisztus embersége szerént.

Boáz pedig felmenvén a' kapuba, leűle ott; és ímé az a' rokonság azon általmégyen vala, kiről ő szóllott vala, és monda néki: térj ide, és űlj le itt, hallád-é te? és oda téré, és leűle.

2. És melléje vévén Boáz tíz férjfiakat a' városnak vénei közzül, monda: űljetek le itt, kik leűlének.

3. És monda a' rokonnak: a' mezőnek felét, melly vala Elimeléké a' mi atyánkfiáé, elvégezte magában Naómi, hogy eladja, a' ki haza jött Moáb' tartományából.

4. Én pedig elgondolám, hogy megjelentsem azt tenéked, mondván: tedd tiéddé azt a' mezőt az itt űlők előtt, és az én népemnek vénei előtt, ha meg akarod váltani, váltsd meg, és ha meg nem akarod váltani, mond meg nékem; mert jól tudom, hogy nintsen senki más te kívűled, ki megváltaná, és én vagyok te utánnad. Akkor az felele: megváltom.

5. És monda továbbá Boáz: valamelly nap megveszed Naóminak kezéből a' mezőt, a' Moáb' nemzetségéből való Ruthnak, ki a' megholtnak fe-

lesége vólt, kezéből vészed meg, hogy nevét feltámaszszad a' megholtnak az ő örökségében.

6. Felele a' rokona, és monda: (a) nem válthatom meg, hogy valamiképen el ne veszessem az én örökségemet: váltsd meg te magadnak az én közel való vérségemnek méltóságát; mert meg nem válthatom.

(a) Az az, nem válthatom meg; mert ha tsak egy magzatom lészen tőle, mivelhogy az nem enyim, hanem a' meghólté lészen, az én örökségemet elvesztem az én atyámfiaitól.

7. Ez vala pedig szokás régen Izráelben a' megváltásban, és tserélésben akármi dolognak megerősítésére is: levonja vala az ember (b) az ő saruját, és adja vala az ő felebarátjának: és ez vala annak bizonysága Izráelben. *5. Mós.* 25: 7.

(b) A' sarunak levetésével arról tésznek vala bizonyságot, vagy valami örökségnek megváltásában, vagy tserélésében, hogy abból a' jószágból kiveszi kezét, és másnak engedi.

8. Monda annakokáért az ő rokona Boáznak: tégyed tieddé *az örökséget*, és leveté saruját.

9. És monda Boáz a' véneknek és az egész népnek: bizonyságim légyetek ma, hogy enyimmé tettem ma mindenét, valamije vólt Elimeleknek, es valamije vólt Kiljonnak és Mahálonnak, Naóminak kezéből:

10. De a' Moáb' nemzetségéből való Ruthot is, a' Mahálon' feleségét magamnak vettem feleségül, hogy nevet támaszszak a' meghóltnak az ő örökségében, hogy ne vágattassék ki a' meghóltnak neve az ő attyafiai közzül, és az ő helyének kapuja (c) közzül, *mondom*, bizonyságim vagytok ma.

(c) Az az, a' városnak lakosi közzül.

11. És monda mind a' nép, melly vala a' kapuban, és a' vének is: bizonyságid vagyunk: tegye az Isten az aszszonyt, ki mégyen a' te házadba, ollyanná mint Rákhel és Lea vóltanak, kik ketten épitették vala fel az Izráel' házát; és tselekedjél emberséget Éfratában, és szerezz nevet magadnak Bethlehemben. (d)

(d) Vagy szerezz gazdagságot, holott nem nézted e' dologban a' gazdagságot.

12. És légyen a' te házad ollyan, mint a' Péres' háza, kit szüle Thámár Júdának; abból a' magból, mellyet adánd az Úr tenéked ettől a' leánytól. 1. *Mós.* 38: 28.

II. 13. Boáz annakokáért haza vivé Ruthot, és lőn felesége néki, és bé-méne ő hozzá; és adá az Úr néki, hogy méhében fogadna, és szüle fiat.

14. Mondának pedig az aszszony népek Naóminak: áldott az Úr, ki nem engedte, hogy rokonság nélkül légy ma te; és tiszteltessék az ő neve Izráelben.

15. (e) Ez a' te lelkedet is megvídámítja, és táplálja a' te vénségedet; mert a' te menyed, ki szeret tégedet, szülte azt, a' ki jobb tenéked, hogy nem mint hét fiaid.

(e) Ez tudniillik a' te menyedtől született gyermek.

16. Felvévén annakokáért Naómi a' kis gyermeket, ölébe fogá ötet; és dajkája lőn ő néki.

17. Továbbá a' szomszéd aszszonyok adának néki nevet, kik ezt mondják vala: fia lett Naóminak; és nevezék ötet Óbednek, ez az Isainak a' Dávid' attyának attya.

III. 18. Ezek a' Péres' nemzetségei: Péres nemzé Hesront; 1. *Krón.* 2: 5. *Mát.* 1: 3. *Luk.* 3: 32. 33.

19. Hesron pedig nemzé Rámot, Rám pedig Amminádábot;

20. Amminádáb pedig nemzé Násont; Náson pedig nemzé Salmát.

21. Salma pedig nemzé Boázt; Boáz pedig nemzé Óbedet;

22. Óbed pedig nemzé Isait, Isai pedig nemzé Dávidot.

A' Ruth' Könyvének vége.

SÁMUEL' ELSŐ KONYVE.

Mellyben megirattatik minémű dolgok lettek Éli' és Sámuel' bíróságokban, és annákutánna a' Saul' királyságában, nyoltzvan esztendő' forgásában.

Éli pap bíróskodott	40	(esztendeig.)	*R.* 4: 18.
Sámuel és Saul	40	(	*Tsel.* 13: 21.

I. RÉSZ.

Anna aszszony Elkánának felesége sok ideig való meddősége után, mellyért Peninnától Elkánának másik feleségétől sok szidalmat és gyalázatot szenved; felmégyen Silóba az Isten' sátorához. Könyörög az Istennek, és fiat ád néki, kit Sámuelnek nevez, és az Istennek szentel, hogy mind hóltig néki szenteltetett légyen.

Vala egy ember a' Tzoféusok' városokból, az egygyik Rámából, melly vagyon az Éfraim' hegyén, kinek neve Elkána, Éfrathéus, Jerohám' fia, ki Élihu' fia, ki Tohú' fia, melly Tohú Súf' fia.

2. Vala pedig Elkánának két felesége, az egygyiknek neve Anna, a' másiknak Peninna; és Peninnának gyermekei valának, de Annának nem valának.

3. Felmégyen vala pedig esztendőnként ez az ember, hogy imátkoznék, és áldozatot tenne a' seregek' Úroknak Silóban, holott laknak vala Éli papnak két fiai, Hofni és Fineás, az Úrnak papjai.

4. És lőn, hogy mikor áldozatot tett vólna Elkána, Peninnának az ő feleségének, és mind az ő fiainak és leányinak részeket megadja vala. (a)

(a) Tudniillik az áldozatból.

5. Annának pedig tsak egy részt ád vala, a' szebb falatot, mivelhogy Annát igen szereti vala, de az Úr az ő méhét bézárlotta vala.

6. Igen boszszantja vala pedig Annát az ő írígy gazdaaszszony társa is, és haragra indítja vala, búsítván, hogy az Úr bézárlotta vólna az ő méhét.

7. És esztendőnként mind így tselekedik vala véle, valamikor az Úrnak templomába felmenne, így boszszantja vala őtet, és ő sír vala, 's nem eszik vala.

8. Mondja vala pedig ő néki az ura Elkána: Anna! miért sírsz? és miért nem eszel? és minn kesergeszsz szívedben? Avagy nem jobb vagyok-é én tenéked tíz fiadnál is?

9. Felkél vala pedig Anna, minekutánna ettenek vólna Silóban, és ittanak vólna; Éli pap pedig ül vala az Úr' templomában az ajtó félen, székiben.

10. Ő pedig keseredett szívvel lévén, könyörge az Úrnak, és keservesen síra.

11. És fogadást tön, ezt mondván: ha megtekinted a' te leányodnak nyomorúságát, és én rólam meg-emlékezel, és el nem felejtkezel a' te szolgáló leányodról, hanem ő néki férjfiú magzatot adándasz: tehát én őtet tellyes életében az Úrnak vallom, és soha beretva az ő fejére nem száll.

12. Lön pedig, hogy mikor szüntelen könyörgene az Úrnak, Éli pap figyelmez vala az ő szájára;

13. Mert Anna szívében könyörög vala, és tsak ajaka mozog vala, de szavát nem hallják vala; és azért Éli pap őtet részegnek állítja vala.

14. Monda azért néki Éli pap: vallyon 's meddig rézzegeskedel? hagyj békét a' bor italnak.

15. Felele azért Anna, és monda: nem vagyok uram részeg, hanem keseredett szívű aszszony vagyok, sem bort, sem egyéb részegítőt nem ittam; hanem az én szívemnek kívánságát öntöttem az Úr' eleibe.

16. Ne hasonlítsd a' te szolgáló leányodat valami istentelen aszszonyhoz; mert az én nagy keserűségemből és búsúlásomból szóllottam ez ideig.

17. Kinek felele Éli pap, és monda: menj el békeséggel, és az Izráelnek Istene adja meg a' te kívánságodat, mellyet ő tőle kértél.

18. Ő pedig monda: légyen kedves te előtted a' te szolgáló leányod, és el-méne az aszszony az ő útára, és evék; és nem vólt többé búsúlás az ő szívében.

19. És felkelvén reggel, imádkozának az Úrnak, és annakutánna megtérvén, menének az ő házokhoz Rámába; és esméré Elkána az ő feleségét Annát, és meg-emlékezék ő róla az Úr.

II. 20. Lön pedig idő' forgásában, minekutánna Anna méhében fogadott vólna, szűle fiú magzatot, és nevezé őtet Sámuelnek, (b) mert *monda:* az Úrtól kértem őtet.

(b) Sámuel, az az, Istentől kérettetett.

21. Felméne pedig Elkána minden házanépével, hogy az Úrnak az esztendőnként való áldozatot felvinné, és fogadását meg-tellyesítené.

22. Anna pedig nem méne el, hanem azt mondá az ő urának: elhalasztom a' felmenést, míglen a' gyermeket elválasztom a' tsetstől, és az után felviszem vélem, hogy az Úr előtt forogván, ott maradjon mind örökké.

23. Monda azért néki Elkána az ő férje: tselekedjél úgy, amint tenéked tetszik, maradj itthon, míg el nem választod, tsak hogy az Úr tellyesíttse meg az ő beszédét: megmarada azért az aszszony, és szoptatá a' gyermeket, míglen el kelleték választani.

24. És felvivé őtet, minekutánna elválasztotta vólna, három tulokkal, és egy mérték lisztel, és egy tömlő borral; és bévivé az Úrnak házába Silóba, a' gyermek pedig *igen* kitsiny vala.

25. És megölék a' tulkot, mikoron a' gyermeket Éli papnak vinnék.

26. Ő pedig monda: kérlek uram, jusson eszedbe; mert miképen uram hogy te élsz, szinte ollyan bizonnyal én vagyok amaz aszszony, ki te veleditt állottam, könyörögvén az Úrnak.

27. Ezért a' gyermekért könyörgöttem, és megadta az Úr énnékem az én kívánságomat, mellyet ő tőle kértem.

28. (c) Én is azért az Úrnak adtam őtet tellyes életében, mellyben az Úrnak szenteltetett lészen; és ott az Úr előtt térdre esék.

(c) Az az, miképen hogy Isten adta vólt őtet nékem, azonképen én viszontag néki adtam és szenteltem, hogy övé légyen, míg él.

II. RÉSZ.

Anna aszszony hálaadó éneket énekel az Istennek. Az Éli pap' fiai gonoszúl élnek az ő papi tisztekkel, és az Istennek népét elidegenítik a' szent czeremóniáktól, melly dologért Éli nem feddi meg őket úgy, amint kellene. Azért az Isten megfeddi őtet, és jövendőt mond néki, mind ő magának, mind maradékának veszedelméről, próféta által.

Imádkozék azért akkor Anna, és monda: örül az én szívem az Úrban, felmagasztaltatott az én szarvam az Úrban: az én szájam megnyilatkozott az én ellenségim ellen; mert én örvendek a' te szabadításodban. *Luk.* 1: 46.

2. Nintsen senki ollyan szent mint az Úr, sőt nintsen senki te kivűled; és nintsen senki ollyan erős, mint a' mi Istenünk. 5. *Mós.* 3: 24. *'Sólt.* 86: 8.

3. Ne szólljatok azért ennekutánna kevély szókat, és szátokból ne származzék kérkedékeny szó, mert mindent tud az Úr, és minden tselekedetit véghez viszi. 2. *Mós.* 31: 3. *Dán.* 1: 17.

4. A' kézives erős emberek megrontatnak, és az erőtlenek felépíttetnek hatalommal.

5. A' bétöltek a' kenyér keresésben foglalatosok, az éhezők pedig a' kereséstől megszűntenek, úgy annyira, hogy a' magtalan hét gyermekeket szült, és a' kinek gyermeki felesen valának, megfogyatkozott. *'Sólt.* 34: 11. *Luk.* 1: 53.

6. Az Úr megöl, és ismét megelevenít, pokolra alávet, és ismét felhoz. 5. *Mós.* 32: 39.

7. Az Úr szegénnyé tészen, és meggazdagít; megáláz, és felmagasztal.

8. Felemeli a' porból a' szegényt, és a' ganéjból a' szűkölködőt; hogy űltesse a' fejedelmek közzé, és a' ditsőségnek székibe; mert az Úré a' földnek kereksége, és azoknak határt vetett. *'Sólt.* 113: 7. 8.

9. Az ő híveinek lábaikat mególtalmazza, de az istentelenek a' setétségben megnémúlnak; mert az embernek nem lehet bizodalma az ő erejében. *'Sólt.* 91: 11.

10. Az Úrnak ellenségi megtöretnek, ő ellenek menydörgés lészen. Az Úr a' földnek határit megítéli, és az ő királlyának hatalmat ád, és felemeli az ő megkent királyának szarvát. *'Sólt.* 89: 25.

II. 11. Elméne azért Elkána Rámába az ő há-

zához; a' gyermek pedig szolgál vala az Úrnak Éli pap előtt.

12. Az Éli pap' fiai pedig valának (a) Béliálnak fiai, és az Urat nem esmérik vala.

(a) Az az, igen gonoszok, álnokok valának.

13. Mert e' papoknak illyen szokások vala a' község között: ha mikor valaki áldozatot tészen vala, eljö vala a' pap' szolgája, mikoron a' húst föznék, három ágú villátskával;

14. És béüti vala a' serpenyöbe, vagy az üstbe, vagy a' vas fazékba, és egyéb fazekakba, és valamit a' villátskán kihozhat vala, a' pap magának vészi vala: így tselekesznek vala az egész Izráel' népével, kik oda mennek vala Silóba.

15. És minekelötte még a' kövérit meg nem áldozták vólna, eljö vala a' pap' szolgája, és azt mondja vala az embernek, a' ki áldozatot akar vala tenni: adj húst ide, hadd süssem meg a' papnak; mert nem vészen te tőled főtt húst, hanem nyerset.

16. Ha pedig azt mondja vala az ember néki: hadd áldozzam meg elöször a' kövérit, az után vedd el, amint szinte szívednek kívánsága; ö azt mondja vala: semmiképen nem, hanem most adjad, mert ha nem adod, erövel is elviszem.

17. Nagy vala azért a' szolgáknak vétkek az Úr előtt; mert az emberek megútálják vala az Úrnak áldozatját.

III. 18. Sámuel pedig szolgál vala az Úr előtt gyermek lévén, felöltöztetvén gyöltsből tsinált efód köntössel.

19. Anna is pedig kitsiny köntöst tsináltat vala néki, és esztendönként néki viszi vala, mikor az urával felmenne, az esztendönként való áldozatnak megáldozására.

20. Megáldá pedig Eli pap Elkánát és az ö feleségét, és monda: adjon az Úr Isten tenéked ez aszszonytól magzatot, mivelhogy az Úrnak tett fogadása szerént ezt megadá; és haza menének.

21. Meglátogatá azért az Úr Annát, ki az ö méhében fogada, és szüle három fiakat, és két leányokat, és Sámuel felnevelkedék az Úrnál.

IV. 22. Éli pap pedig igen vén ember vala; és meghallá mind azokat, mellyeket az ö fiai az egész nemzetséggel tselekesznek vala, és miképen hálnának az aszszonyokkal, kik sereggel gyülnek vala a' gyülekezet' sátorának ajtaja' eleibe.

23. Mondja vala azért nékiek: miért mivelitek ezt? mert hallom én a' ti gonosz tselekedeteiteket mind az egész néptöl.

24. Ne miveljétek azt jó fiaim, mert nem jó hír ez, mellyet hallok, hogy az Úrnak népét vétkeztetitek.

25. Ha egyik ember a' másik ellen vét, a' bíró ítéletet tészen közöttök: de ha valaki az Úr ellen vét, vallyon ki lészen közbenjáró? És nem fogadák az ö attyoknak szavát, mert az Úr meg akará öket ölni.

26. A' gyermek Sámuel pedig nevekedvén nevekedik vala, és kedves vala az Úr előtt, mind pedig az emberek előtt.

V. 27. Jöve pedig az Istennek embere Élihez, és monda néki: azt mondja az Úr: vallyon 's nem jelentettem-é meg magamat nyilván a' te atyád' házának, mikor Égyiptomban a' Faraó' házában valának?

28. Elválasztám ötet az Izráelnek minden nemzetségi közzül én magamnak a' papságra, hogy az én óltáromon áldoznék, hogy temjénezne, és az efódot én elöttem viselné, és az Izráel' fiainak minden tüzre való áldozatit a' te atyád' házanépének adtam.

29. Miért, hogy megtapodtátok az én áldozatimat, és az én minhámat, mellyet parantsoltam, hogy légyen az én sátoromban? És inkább betsülted a' te fiaidat, hogy nem mint engemet, hogy ti magatokat hízlalnátok, az én népemnek az Izráelnek minden áldozatinak szépével.

30. Azért azt mondja az Izráelnek Ura Istene: azt mondottam vala, hogy a' te házad, és a' te atyádnak háza én elöttem járna mind örökké: de mostan azt mondja az Úr: távol légyen az én tölem; mert a' kik engemet tisztelnek, azokat megtisztelem; de a' kik engemet megútálnak, megútáltatnak. *Kir.* 2: 27.

31. Ímé eljönek a' napok, és én el-vágom a' te karodat, és a' te atyád' házának karját, hogy ne találtassék vén ember a' te házadban.

32. És meglátod az Isten' házának keserüségét, a' jók helyett, mellyeket az Úr tselekedett vólna az Izráellel; és vén ember nem lészen házadban soha.

33. (b) És *mindazáltal* az én óltáromtól el nem fogyatom a' te házadnépe közzül való férjfiat; hogy a' te szemeidet megemészszem, és a' te lelkedet keserüséggel illessem; de minden te házadnépe ember korokban halnak meg.

(b) Az az, nem azért hagyok meg a' te házadnépében, hogy te veled jól tegyék, hanem hogy lássad a' te házadnépének nyomorúságát, és keserüséggel illettessél.

34. És ez légyen tenéked jelül, melly következik a' te két fiaidra, Hofnire és Fineásra; mert mind a' ketten egy nap meghalnak. *R.* 4: 11.

35. (c) És támasztok magamnak hívséges papot, ki az én kedvem és akaratom szerént tselekeszik; és épitek néki állandó házat, és jár az én megkent királyom előtt tellyes élete' napjain.

(c) Az az, azt mivelem, hogy a' papi méltóság állandó légyen az ö maradékánál; szóll pedig Sádokról, ki a' Dávid' és Salamon' idejekben vólt pap. 1. *Krón.* 29.

36. És lészen, hogy valaki megmarad a' te házadban, elöjö, és térdet fejet hajt annak egy ezüst pénzért, és egy darab kenyérért, és azt mondja: fogadj bé, kérlek, engemet is a' papok közzé valami tisztre, hogy ehessek valami falat kenyeret.

III. RÉSZ.

Az Isten megjelenik Sámuelnek, és megjelenti néki az Éli pap' házanépének veszedelmét, mellyet Sámuel megjelent Éli papnak. Az Isten pedig Sámuelnek szerez méltóságot mind az egész Izráel' nemzetsége előtt.

A' gyermek Sámuel pedig szolgál vala az Úrnak Éli pap előtt: és az Úrnak Próféták által való szóllása akkor időben igen ritka vala, és nem vala látható jelenés.

2. Lön pedig akkor az időben, Éli pap aluszik vala az ö szokott helyén, és immár az ö szemei meg kezdettek vala homályosodni, és nem láthat vala.

3. És minekelötte az Istennek szövétnekit mególtották vólna, és Sámuel is alunnék az Úrnak templomában, a' mellyben az Isten' ládája vala.

4. Akkor szóllítá az Úr Sámuelt, ki monda: ímhol vagyok én;

5. És

5. És futamodék Éli paphoz, és monda: ímhol vagyok én, mert te hívtál engemet. És monda: nem hívtalak, menj viszsza, aludj el; elméne azért ö, és elaluvék.

6. Szóllítá ismét az Úr Sámuelt; és felkele Sámuel, és méne Éli paphoz, és monda: imhol vagyok én, mert hívál engemet. És monda: nem hívtalak édes fiam, menj el, aludj el.

7. Sámuel pedig még nem szokott vala az Úr' szavához, és még nem tudja vala az Úrnak beszédét.

8. Szóllítá azért mégis harmadszor az Úr Sámuelt, és felkele, és méne Éli paphoz, és monda: imhol vagyok én, mert hívál engemet: Akkor eszébe vévé Éli pap, hogy az Úr hívná a' gyermeket.

9. Monda azért Éli pap Sámuelnek: menj el, aludj el, és ha szóllít tégedet, azt mondjad: szóllj Uram! mert jól hallja a' te szolgád: elméne azért Sámuel, és az ö helyén elaluvék.

10. Eljöve ismét az Úr, és megálla; és szóllítá ismét, mint annakelötte, és monda: Sámuel! Sámuel! Felele Sámuel, és monda: szóllj, mert jól hallja a' te szolgád.

11. És monda az Úr Sámuelnek: ímé én tselekeszem némünémü dolgot Izráelben, mellyet valakik hallanak, mind a' két fülök megtsendül belé.

12. Akkor az időben, mind azokat mellyeket megmondottam Éli pap ellen, és az ö házanépe ellen, véghez viszem, elkezdem, és elvégezem.

13. És megjelentem ö néki, hogy én megítélem az ö házát mind örökké a' hamisságért, mellyet jól tud; mert az ö fiai, mikor magokat útálatosokká tészik vala, nem tiltá meg öket.

14. És annakokáért megesküttem az Éli' háza ellen, hogy az ö házanépének hamissága soha örökké, sem áldozattal, sem minhával el nem töröltetik.

II. 15. Aluvék azért Sámuel mind reggelig, és megnyitá az Úr' házának ajtaját; és nem meri vala megjelenteni Éli papnak e' látást.

16. Szóllítá azért Éli pap Sámuelt, és monda: Sámuel fiam! Ki monda: imhol vagyok én.

17. És monda: mi lön a' szó, a' mellyet néked monda? Kérlek ne titkold el tölem; az Úr úgy tselekedjék veled, és úgy adjon jót, hogy tsak egy ígét sem titkolsz el én tölem, valamit szóllott.

18. Megmondá azért Sámuel mind azokat a' beszédeket, és nem titkolá el tőle. És monda *Éli pap:* ö az Úr, és tselekedjék úgy, amint néki jobbnak tetszik.

III. 19. Felnevekedék azért Sámuel, és az Úr vala ö véle, úgy annyira, hogy semmi beszédét a' földre nem hagyja vala esni.

20. És eszébe vévé az egész Izráel' népe, Dán várostól fogva Bersébáig, hogy Sámuel az Úrnak hívséges prófétája vólna.

21. (a) És kezde ismét az Úr megjelenni Silóban; mert megjelentette vala magát az Úr Silóban Sámuelnek, az Úrnak beszéde által.

(a) Az az, jóllehet sok ideig nem vólt Izráelben próféta, és Isteni jelenés: mindazáltal Sámuel lön Isten' prófétája, kinek gyakorta megjelenik vala.

IV. RÉSZ.

Az Izráeliták mikor a' Filistéusoktól megveretettek vólna, az Isten' Ládáját a' táborba vitetik. De ugyan megverik ismét a' Filistéusok az Izráelitákat, Éli papnak két fiait megölik, az Isten' Ládáját elnyerik; mellyet mikor Éli pap meghallott vólna, hátra esik székiben, és meghal.

MEGTELLYESEDÉK azért Sámuelnek beszéde az egész Izráelen, mikor kiméne az egész Izráel a' Filistéusok ellen hartzolni, és tábort járának a' helynél, melly Ében-Ézernek mondatik, a' Filistéusok pedig tábort járának Áfekben.

2. Sereget rendelének azért a' Filisztéusok az Izráel' népe ellen; és megütközének, és az Izráel' népe megvereték a' Filistéusoktól, és vágának le ö közzülök a' mezön úgymint négyezer embert.

3. Mikor azért a' nép a' táborba viszsza jött vólna, mondának az Izráel' népe között való öreg emberek: mi az oka, hogy az Úr megvere ma minket a' Filistéusok által? Vegyük hozzánk Silóból az Úr' frigyének Ládáját, hogy mi közöttünk lévén, szabadíttson meg minket a' mi ellenségünk' kezéből.

4. Békülde azért a' nép Silóba, és kihozák a' seregek' Urának Ládáját, ki ül a' Kérubimokon (a); ott valának pedig az Isten' frigye' Ládájánál Éli papnak két fiai, Hofni, és Fineás.

(a) Kérubimok között mondatik ülni az Isten, melly Kérubimok az Isten' sátorában a' láda felett valának; mert az Isten onnét szokott vala szóllani, és onnét jelenti vala meg akaratját. 2. *Mós.* 25: 22.

5. Lön pedig, hogy mikor az Úr' frigyének Ládája a' táborba jutott vólna, megsivalkodék az egész Izráel' népe nagy kiáltással, és megzendüle az egész föld.

6. Hallván pedig a' Filistéusok a' nagy kiáltást, mondának: mitsoda nagy kiáltás ez a' 'Sidók' táborokban? És megérték, hogy az Úrnak Ládája jutott vólna a' táborba.

7. Megfélemlének azért a' Filistéusok; mert megértették, hogy az Isten jött a' táborba; és ezt mondák: jaj minékünk; mert nem esett ez előtt illyen dolog.

8. Jaj minékünk, kitsoda szabadít meg minket ezeknek az erös Isteneknek kezekből? Ezek azok az Istenek, kik az Égyiptombélieket mindenféle nyomorúsággal megverék a' pusztában.

9. No azért légyetek bátor szívvel, és emberkedjetek Filistéusok, hogy valami módon ne szolgáljatok a' 'Sidóknak, minthogy ök szolgáltanak minékünk: no azért légyetek emberek, és erösen vívjatok.

10. Megütközének azért a' Filistéusok, és megverék az Izráel' népét, és kiki szalada az ö sátorába, és igen nagy veszedelem lön, úgy annyira, hogy az Izráel' népe közzül harmintz ezer gyalog vesze el.

11. És elnyerék az Isten' ládáját is, és Éli papnak két fiai is meghalának, Hofni és Fineás. *'Sólt.* 78: 61. *R.* 2: 34.

II. 12. Elszaladván pedig egy ember a' Bénjámin' nemzetségéből, juta Silóba azon nap, ruháját megszaggatván, és port hintvén fejére.

13. Eljuta azért az, és Éli pap ül vala székiben az út félen várakozván; mert az ö szíve nagy rettegésben vala az Isten' ládája miatt; mihelyt pedig béjuta az ember, hogy hírt mondana a' városban, megzendüle az egész város.

14. Hallván pedig Éli pap a' nagy kiáltást, monda: mitsoda nagy kiáltás ez? Az ember pedig nagy sietséggel eljöve, és megmondá Éli papnak.

15. Vala pedig Éli pap kilentzven nyoltz esztendös, és az ö szemei meghomályosodtak vala, és nem láthat vala.

16. Monda azért az ember Éli papnak: én a' hartzról jövök, onnét szaladtam ma. És monda: mint lön a' dolog jó fiam?

17. Felele a' követ, és monda: megfutamodék az Izráel' népe a' Filistéusok előtt, és igen nagy kár lön a' népben; a' te két fiaid is meghaltak, Hofni és Fineás, az Isten' ládáját is elnyerték.

18. Mikor azért az Isten' ládáját említette vólna, hátra esék a' székből a' kapu félen, és megszegék a' nyaka, 's meghala; mert immár igen vén és nehéz ember vala, és az Izráelt ítélte negyven esztendeig.

III. 19. Továbbá az ő menye a' Fineás' felesége várandós vala; és hallá hírét, hogy az Isten' ládáját elnyerték vólna, és az ő ipa is meghalt vólna, mind pedig az ő ura: lehajla azért és szüle, mert hirtelen fájdalmak rohantak reája.

20. Mikor pedig meg akar vala halni, mondják vala ő néki a' kik ott állanak vala: ne félj, mert fiad vagyon: de nem szólla semmit, és tsak eszébe sem vévé.

21. És ő nevezé a' gyermeket Ikabodnak (b), mondván: elvétetett az Izráeltől a' ditsőség; mert hallotta vala, hogy elnyerték az Isten' ládáját, és meghalt vólna mind ipa mind ura.

(b) Ikabod, az az, nintsen ditsőség.

22. Monda azért: elvétetett Izráeltől a' ditsőség, mert elnyerték az Isten' ládáját.

V. RÉSZ.

Az Isten megharagszik a' Filistéusokra az ő ládájáért: annakokáért az ő isteneket megrontja, és a' föld' népét nagy tsapással megveri; tanátskoznak a' Filistéusok a' ládának haza küldéséről.

A' Filistéusok pedig felvévék az Isten' ládáját, és elvivék az Ében-Hézertől Ásdód' városába:

2. Holott vévén az Isten' ládáját, bévivék a' (a) Dágon' templomába, és helyhezteték a' Dágon bálvány mellé.

(a) A' Filistéusok az Isten' ládáját a' Dágon bálvány mellé tészik, melly bálványnak a' dereka emberi forma vólt, az utólja hal forma. De a' Dágon nem maradhat meg az Isten' ládája mellett.

3. És mikor másod' nap' felkeltenek vólna az Ásdódbéliek, ímé a' Dágon bálvány a' földre artzal leesett vala az Úrnak ládája előtt, és felvévén Dágont, ismét helyre állaták.

4. És mikor ismét másod' nap felkeltenek vólna, ímé ismét láták, hogy a' Dágon artzal leborúlt a' földre az Úr' ládája előtt: és a' Dágonnak feje és két keze feje el-szakadott a' küszöbön, és tsak a' hal képe maradott vala meg benne.

5. Ennekokáért a' Dágon' papjai, és valakik bémennek a' Dágon' házába, nem hágnak a' küszöbre Ásdód' városában mind e' mái napiglan is.

6. Megnehezedék pedig az Ásdod városbélieken az Úrnak keze, és pusztítja vala őket: és megveré őket alfelekben való süllyel, az Ásdod' városit, és minden határit. *'Sólt.* 78: 66.

7. Látván pedig az Ásdodbéliek mint vólna a' dolog, mondának: ne maradjon mi nálunk az Izráel' Istenének ládája; mert igen kemény az ő keze mi ellenünk, és a' mi istenünk ellen Dágon ellen.

8. Elküldének annakokáért, és bégyűjték a' Filistéusok között való fő embereket, és mondának: mit tégyünk az Izráel' Istenének ládájának? Felelének: vitessék Gádba az Izráel' Istenének ládája, és alávivék az Izráel' Istenének ládáját.

9. Lön pedig, hogy minekutánna alá 's felhordozták vólna, az Úr' keze a' városnak felette igen nagy nyomorúságára lön; mert megveré a' városnak népét kitsinytől fogva nagyig, és az ő alfeleken nagy sülyök nevekedének.

10. Elküldék azért onnét is az Isten' ládáját Ekronba: és mikor eljutott vólna az Isten' ládája Ekronba, felkiáltának az Ekronbéliek, mondván: ímé reánk hozták az Izráel' Istenének ládáját, hogy megöljenek mind engemet, mind népemet.

11. Annakokáért követeket küldvén, bégyűjték a' Filistéusok között való fő népeket, és mondának: botsássátok el az Izráel' Istenének ládáját, hadd menjen el az ő helyére, ne öljön meg mind engemet 's mind népemet; mert nagy keserves halál vala az egész városban, és felette igen nehéz vala a' helyen az Istennek keze.

12. A' melly emberek meg nem halnak vala is pedig, süllyel verettétnek vala meg, és a' városnak kiáltása mind az égig felhat vala.

VI. RÉSZ.

A' Filistéusok a' papok' tanátsokból hét hónap után szekérre tévén az Isten' ládáját, ajándékokkal egybe haza botsátják, mellyet mikor a' Bethsemes városbéliek meg nem tudtak vólna betsülni, igen megbőntettétnek Istentől; elküldik azért onnét a' ládát Kirjáthjearimba.

Lön pedig az Úr' ládája a' Filistéusok' birodalmokban hét hónapig.

2. Szóllítván pedig a' Filistéusok a' papokat és varáslókat, mondának: mit tselekedjünk az Úr' ládája felől? mondjátok meg minékünk, mi módon küldjük azt haza az ő helyére?

3. Felelének azok: ha megkülditek az Izráel' Istenének ládáját, üresen ne küldjétek meg, hanem áldozatot adjatok néki a' ti bűneitekért; akkor meggyógyúltok, vagy pedig megtudjátok mi oka légyen, hogy az ő keze el nem száll ti rólatok.

4. És mondának: mitsoda áldozatnak kell lenni, mellyet a' mi bűnünkért kell néki adnunk? Felelének azok: a' Filistéus fő embereknek számok szerént, aranyból tsinált öt alfelek, és öt arany egér; mert azon nyomorúság egyaránt vagyon mindeneken, a' ti fejedelmeitekenn is.

5. Tsináljátok meg azért a' ti sülyös alfeleteknek formáját, és a' ti egereiteknek képeket, mellyek elpusztították a' földet, és így adjátok meg az Izráel' Istenének ditsőségét, nétalám megkönnyebbül az ő büntető keze rajtatok, a' ti istenteken, és a' ti földeteken.

6. De miért keményítitek meg a' ti szíveteket, miképen az Égyiptombéliek és Faraó megkeményíték az ő szíveket? avagy nem botsáták-é el őket, hogy elmennének, minekutánna tsudákat tön közöttök? 2. *Mós.* 12: 31.

7. Mostan azért gyorsan készítsetek egy új szekeret, és szerezzetek két borjús ünőt, mellyeknek a' nyakok még járomban nem vólt, és fogjátok bé a' szekérbe az ünőket, és a' borjúkat, mellyek utánnok járnak, vigyétek házokhoz.

8. És fogjátok az Úrnak ládáját, és tegyétek a' szekérre, és az arany szerszámokat, mellye-

ket adtok ő néki bűnötökért, tegyétek az óldalon való táskába, és botsássátok el azt, hadd menjen el.

9. És nézzetek utánna, ha az úton, melly az ő határokra viszen, Béthsemesre tart fel, nyilván mind ő tselekedte velünk ezt a' sok nyomorúságot: ha pedig más felé tart, megtudjuk, hogy nem az ő keze büntetett minket, hanem tsak történet, a' mi esett rajtunk.

10. Úgy tselekedének azért azok az emberek, és hozának két borjús ünöt, mellyeket a' szekérbe fogának, és azoknak borjújokat otthon bérekeszték.

11. És feltévék a' szekérre az Úrnak ládáját, és a' táskát is, az arany egereket is, és az ő alfeleknek képét.

12. És eligazodának az ünök az úton, a' Béthsemes felé való úton, mind azon egy úton mennek vala nagy bőgéssel és sietséggel, és sem jobb felé, sem bal felé nem térének, és a' Filistéusok között való fő emberek utánnok mennek vala, mind a' Béthsemes városnak határáig.

13. A' Béthsemes városbéli emberek pedig egy völgyben búzát aratnak vala, és szemeiket felemelvén, megláták a' ládát, és igen örülének, hogy láták.

14. (a) Eljuta pedig a' láda a' Béthsemes városbéli Jósuénak földére, és ott megálla. Vala pedig ott egy nagy kö, és felvagdalák a' szekérnek fáját a' Béthsemes városbéliek, és az ünöket megáldozák az Úrnak.

(a) Hogy a' Béthsemes városbéliek áldoznak, holott nem volt szabad áldozni az Isten' sátorán kivül, megmenti azokat ez: mert az Isten' ládája ott volt, más az hogy Léviták voltak azok.

15. Továbbá a' Léviták levették vala az Úrnak ládáját, és a' táskát is, melly véle vala, és mellyben az arany szerszámok valának, és tették vala a' nagy köre; a' Béthsemes városbéliek pedig egészen megégetett áldozatot tőnek, és egyéb áldozattal is áldozának a' napon az Úrnak.

16. Mellyet mikor láttak vólna a' Filistéusok' fő embereik, viszszatérének Ekron városba a' napon.

17. Az arany alfelek pedig, mellyeket adának a' Filistéusok az Úrnak, az ő bűnöknek eltörléséért való áldozatúl, ezek: Ásdódért egy, Gázáért egy, Áskélonért egy, Gátért egy, és Ekronért egy.

18. Az arany egerek pedig valának a' Filistéusoknak minden városoknak számok szerént, az öt fő embereknek számok szerént, és minden kerített és kerítés nélkül való városoknak számok szerént, mind ama' nagy köig, mellyre a' ládát letették vala, melly a' Béthsemesbéli Jósué' földén vagyon mind e' mái napiglan.

19. Megvere pedig sokat *az Úr* a' Béthsemes városbéliekben, hogy belé tekintének az Úr' ládájába, megvere, mondom, a' népben ötven ezer és hetven embert, és síra a' nép, hogy megverte vólna az Úr a' népet nagy tsapással.

20. Mondának azért a' Béthsemes városbéliek: vallyon 's kitsoda állhat meg a' szent Úr Isten előtt? és vallyon hová menjen el mi tőlünk?

21. Követeket küldének azért a' Kirjáth-Jeárimban lakozókhoz illyen izenettel: meghozták a' Filistéusok az Úrnak ládáját, jöjjetek alá, és vigyétek oda hozzátok.

VII. RÉSZ.

Béthsemesből elviszik az Isten' ládáját a' Kirjáth-Jeárim városbéliek, holott egész húsz esztendeig áll az Ábinádáb' házánál. Sámuel Prófétának intéséből az Izráeliták megtérnek az Istenhez, és véle megbékélnek. Az után megverik a' Filistéusokat, és megszabadítják a' városokat, mellyeket azok elvettek vala az Izráeltől.

Eljövének azért a' Kirjáth-Jearim városbéliek, és elvivék az Úr' ládáját, és bévivék az Ábinádáb' házába, ki fenn a' dombon lakik vala, és Éleázárt az ő fiát rendelék, hogy őrizné az Úr' ládáját. 2. *Sám.* 5: 4.

2. Lőn pedig, hogy míg a' láda Kirjáth-Jearimban álla, sok idő múlék el, tudniillik húsz esztendő, és nagy sírást tön az egész Izráel' népe, és megtére az Úrhoz.

3. Mert Sámuel megmondotta vala az egész Izráel' népének illy szóval: ha tellyes szívből akartok megtérni az Úrhoz, gyomláljátok ki közzűletek az idegen isteneket, és az Astarót bálványt; és készítsétek a' ti szíveteket az Úrnak, és ő néki egyedűl szolgáljatok: így megszabadít titeket a' Filistéusoknak kezekből. 5. *Mós.* 6: 13. *és* 10: 40. *Mát.* 4: 10. *Luk.* 4: 8.

4. Elhányák azért az Izráel' fiai az idegen isteneket, és az Astarót bálványt, és szolgálának egyedűl tsak az Úrnak.

5. Monda pedig Sámuel: gyűjtsétek bé az egész Izráel' népét Mispába, és imádkozom éretted az Úrnak.

6. (a) Bégyűlének azért Mispába, holott vizet merítvén, kiönték az Úr előtt, és böjtölének az napon, és mondának ottan: vétkeztünk az Úr ellen. És ekképen ítélé Sámuel az Izráel' fiait Mispában.

(a) A' víznek merítését és kiöntését sokképen magyarázzák a' böltsek. Némellyek azt mondják, hogy a' bűnnek botsánatjának bizonyságáért mivelték, tudniillik, hogy mint a' víz elmossa a' szennyet: azonképen hinnék, hogy az ő bűnöket az Isten' kegyelme eltörlené. Némellyek azt mondják, hogy az ő előbbi gonoszságok' elváltoztatásának bizonyságára mivelték, hogy tudniillik tiszták akarnak lenni. Némellyek így magyarázzák: hogy sírtak, és az ő könyhúllatások folyt, mint a' víz. Utolszor így is magyarázzák: hogy az ő szíveket Isten előtt annyira kijelentették, mintha vizet töltöttek vólna ki, és hogy semmit nem tettettek, hanem az ő szíveknek gonoszságát kijelentették.

II. 7. Megértvén pedig a' Filistéusok, hogy Mispába gyűltenek vólna az Izráel' fiai: a' Filistéusok' fő hadnagyi reájok indúlának az Izráel' fiaira, mellyet mikor meghallottak vólna az Izráel' fiai, igen megréműlének a' Filistéusoktól.

8. Mondának azért Sámuelnek az Izráel' fiai: ne szűnjél meg a' mi Urunk Istenünkhöz való kiáltástól, hogy szabadítson meg minket a' Filistéusoknak kezekből.

9. Hoza annakokáért Sámuel egy gyermekdéd bárányt, és azt épen megáldozá az Úrnak, és felkiálta Sámuel az Úrhoz az Izráelért, és meghallgatá őtet az Úr.

10. És lőn, hogy mikor Sámuel áldoznék, hirtelenséggel a' Filistéusok ütközethez készülének az Izráel' népe ellen; az Úr pedig menydörgéshez hasonló szóval kiáltást tön azon a' napon a' Filistéusok ellen, és megrontá őket, és megveretének az Izráel' népe előtt.

11. Kimenvén pedig az Izráel' népe Mispából, megkergeték a' Filistéusokat, és mind a' Béth-Kár köszikla alatt való hegyig vágák őket.

12. Felvön pedig Sámuel egy követ, és felásá Mispa és Sékem köszikla között, és nevezé azt illy névvel: Ében-Ézer (b), és azt mondá: mind eddig segítséggel vólt minékünk az Úr.

(b) Az az, segítségnek köve.

13. Meggyaláztatának azért a' Filistéusok, és nem menének többé az Izráel' határára; és az Úrnak keze lön a' Filistéusok ellen, Sámuelnek tellyes életében.

14. És viszsza vévék az Izráel' fiai a' városokat, mellyeket a' Filistéusok az Izráeltől elvettek vala, Ekrontól fogva mind Gáth városig, és a' maga határát megszabadítá az Izráel' népe a' Filistéusoknak kezekből; és békeség lön az Izráel között, és az Emorréusok között.

III. 15. Sámuel pedig életének minden napjaiban ítélé az Izráel' fiait.

16. Elmégyen vala pedig esztendőnként, és béjárja vala Béthel, Gilgál, és Mispa városit, és mind e' helyeken törvényt szolgáltat vala az Izráel' népének.

17. Annakutánna viszszatér vala Ráma' városába; mert ott vala néki háza, és ott is ítéletet tészen vala az Izráel' fiai között, és rakattata ott az Úrnak óltárt.

VIII. RÉSZ.

Sámuel az ő fiait tészi maga helyében bírákká az Izráel' népén. Kik mikor az ő attyoknak nyomát nem követnék, és az Isten' népét nem jól bírnák: a' község abból alkalmatosságot vészen, hogy Sámueltől királyt kérnének. Megmondja nékik Sámuel, mit szoktak tselekedni a' királyok a' szomszéd nemzetségek között.

Mikor pedig megvénhedett vólna Sámuel, ítélő bírákká választá a' maga fiait az Izráel' népe között.

2. Vala pedig az ő első szülött fiának neve Jóel, a' másiknak Ábia, kik Beersébában lönek bírákká.

3. Nem járának pedig az ő fiai az ő útaiban, hanem a' telhetetlenség után indúlának; és ajándékot vönek, és elfordíták az igaz ítéletet.

4. Egybe gyülének azért az egész Izráel' fiai között való vén népek, és menének Sámuelhez Rámába;

5. (a) És mondának néki: ímé te megvénhedtél, és a' te fiaid nem járnak a' te útaidban, azért mostan válaszsz királyt, a' ki minket ítéljen, miképen egyéb nemzetségek is. *Hós.* 13: 10. *Tsel.* 13: 21.

(a) Az Izráel' fiai királyt kérnek Sámueltől, melly dolog lett, amint némellyek mondják, Sámuel' birodalmának 30-dik esztendejében, és ezek Saul' királyságának tsak tíz esztendőt tulajdonítanak.

6. Nem tetszék pedig ez a' szó Sámuelnek, hogy azt mondák: adj királyt minékünk, hogy ítéletet tégyen mi közöttünk; és könyörge Sámuel az Úrnak.

II. 7. Monda pedig az Úr Sámuelnek: fogadd szavát mindenben a' népnek, valamit néked mondanak; mert nem tégedet útáltak meg, hanem engemet útáltak meg, hogy ne uralkodjak ő rajtok. *R.* 10: 18.

8. Mind az ő előbbi tselekedetek szerént, amint tselekedtenek én velem, az időtől fogva, hogy kihoztam őket Égyiptomból, mind e' mái napig, mikor elhagyának engemet, és szolgáltanak idegen isteneknek; te veled is a' szerént tselekesznek.

9. Mostan azért fogadd meg az ő szavokat: de mikor ő ellenek bizonyságot tészesz, megjelentsed a' királynak hatalmát ő rajtok, a' ki uralkodni fog ő közöttök.

III. 10. Megmondá azért Sámuel a' népnek az Úrnak minden szavát, azoknak, a' kik ő tőle királyt kérnek vala.

11. És így szólla: ez lészen a' királynak igazsága, a' ki uralkodni fog ti rajtatok: a' ti fiaitokat elvészi, és szekér vezetői lésznek néki, és lovagjai, és az ő szekere előtt futnak.

12. És választ közzülök ezer ember előtt járó hadnagyokat, és ötven ember előtt járókat, és hogy néki szántsanak, gabonáját béarassák, hadakozó szerszámokat, és szekérhez való szerszámokat tsináljanak.

13. A' ti leányitokat viszontag elviteti a' kenegetésre, szakátsságra, és kenyér sütésre.

14. Továbbá élő földeteket, szőlőtöket, olajtermő kerteteknek a' javát elvészi, és szolgáinak adja.

15. És a' ti veteményetekből, szőlőtökből dézmát vészen; és az ő hopmesterinek és egyéb szolgáinak adja.

16. A' ti szolgátokat és szolgálótokat, és közöttetek való ifjú népet, és szamártokat elvészi, hogy azokon az ő dolgát tegyék.

17. A' ti barmaitokból dézmát vészen, és ő néki szolgái lésztek.

18. És akkor kiáltani fogtok a' király miatt, a' kit választani fogtok magatoknak: de nem hallgat meg az Úr az napon.

19. Nem akará pedig meghallani a' község a' Sámuel' szavát, hanem mondának: semmiképen nem akarjuk; hanem király uralkodjék mi rajtunk.

20. És mi is úgy légyünk, mint egyéb nemzetségek; és a' mi királyunk ítéljen meg minket, és ő előttünk menjen, és viselje a' mi hadunkat.

21. Meghallá azért Sámuel a' népnek minden szavát, és megmondá az Úrnak.

22. És monda az Úr Sámuelnek: fogadd meg az ő szavokat, és emelj királyt ő nékiek. Monda azért Sámuel az Izráel' népének: menjetek el haza, kiki az ő városába.

IX. RÉSZ.

Saul Kisnek fia, keresi az ő attyának elveszett szamarait; Sámuelhez mégyen, hogy azok felől ő tőle tudakozódjék, és Sámuel megmondja néki, hogy Istentől királyságra választatott vólna. Megvendégeli Sámuel Sault, az után többet szóll vele a' királyság felől.

Vala pedig egy ember a' Bénjámin' nemzetségéből, kinek neve vala Kis, Ábiel' fia, ki Séror' fia, ki Békoráth' fia, ki Áfia' fia, ki vólt a' Bénjámin' házából való igen erős ember.

2. Ennek egy Saul nevű fia vala, tekintetes és szép, és nem vala senki az Izráel' fiai között szebb annál, és vállasbb 's magasbb vala az egész Izráel' népénél.

3. Elvesztenek vala pedig Kisnek, a' Saul' attyának szamarai, és monda Kis Saulnak a' maga fiának: végy melléd egygyet a' szolgák közzül, és kelj fel, menj el, keresd meg a' szamarakat.

4. Általméne azért az Éfraim' hegyén, és általméne az után a' Salisa' földére, és nem találák meg; általmenének továbbá a' Sahalim' földén is, és még sem valának a' szamarak: általméne az után a' Bénjámin' földére, és még sem találák meg.

5. Mikoron pedig jutottak vólna a' Suf' földére, monda Saul az ő szolgájának, a' ki vele

vala: jere menjünk viszsza, mert netalám eddig elfelejtette az atyám a' szamarakat, és minket félt inkább.

6. Monda pedig az ő néki: ímé mostan az Istennek embere e' városban vagyon, és az az ember igen betsületes ember, valamit megmond, megtellyesedik: menjünk oda, talám megjelenti a' mi útunkat, mellyre menjünk.

7. Felele Saul az ő szolgájának: bátor menjünk el: de mit vigyünk az embernek? mert a' kenyér elfogyott tarisznyánkból, és nintsen mit vigyünk ajándékon az Isten' emberének: de vagyon-é valami nálunk?

8. Szólla ismét erre a' szolga Saulnak, és monda: ímé vagyon én nálam egy ezüst siklusnak negyed' része, mellyet én adok az Isten' emberének, hogy megmondja nékünk a' mi útunkat.

[9. Régenten az Izráel' népe között, mikor valaki az Istenhez mégyen vala tanáts kérdeni, minden azt mondja: jertek menjünk a' nézőhöz; mert a' kit mostan prófétának mondanak, azt hívják vala régenten (a) nézőnek.]

(a) Vagy látónak.

10. Monda azért Saul az ő szolgájának: jó ez a' mit mondasz; jere menjünk el. Elmenének azért a' városba, aholott vala az Isten' embere.

11. Mikor pedig a' városnak hágóján felmennének, találának valami leányokat, kik víz meríteni mennek vala ki, és mondának nékiek: itt-é a' nézö?

12. Kik felelének nékiek, és mondának: itt vagyon tsak elötted, siess gyorsan; mert tsak ma jött bé a' városba; mert ma a' népnek lakodalma lészen im e' hegyen.

13. Mihelyt béjuttok a' városba, mindjárt megtaláljátok, minekelötte a' hegyre felmenne a' lakodalomba, mert nem eszik addig a' község, míg fel nem mégyen; mert ő áldja meg a' lakodalmat, annakutánna esznek a' kik hívatalosok: azért most menjetek fel, mert mostan ez órában találhatjátok meg.

14. Felmenének azért a' városba, és mikor a' város' közepin mennének, ímé Sámuel szinte eleikbe jöve, akarván felmenni a' hegyre.

15. Az Úr pedig megjelentette vala a' Sámuel' füleibe az elött egy nappal, minekelötte Saul oda menne, ezt mondván:

16. Holnap illyenkor küldök te hozzád egy embert a' Bénjámin' földéről, kit az én népem elött az Izráel elött való hadnagyságra felkenj, és az megszabadítja az én népemet a' Filistéusok' kezekből; mert megtekintettem az én népemet, és felhatott az ő kiáltása én elömbe.

17. Sámuel pedig megtekinté Sault, és az Úr megszóllítá ötet: imhol ez az ember, a' kiről szóllottam tenéked, ez fog uralkodni az én népemen.

18. Saul pedig a' kapu közibe méne Sámuelhez, és monda: kérlek, mond meg nékem, hol vagyon háza a' nézönek.

19. És monda Sámuel Saulnak: én vagyok a' néző, menj fel elöttem a' hegyre, és ma én velem egyetek: annakutánna elbotsátlak téged reggel, és valami szívedben vagyon, megjelentem tenéked:

20. Tudniillik a' szamarak felöl, mellyek töled elvesztenek harmad' nappal ez elött: semmit ne bánkódjál; mert megtalálták: (b) de vallyon az Izráel' népének kihez vagyon minden kívánsága? vallyon 's nem te hozzád-é, és a' te atyádnak egész házanépéhez?

(b) Az az, te jól tudod, hogy az Izráel' kívánsága ez, hogy királya légyen néki: kinek adja azért Isten e' méltóságot, hanem néked, és a' te atyád' házának? Némellyek így fordítják: vallyon kié az Izráelnek kívánatos gazdagsága?

21. Felele pedig Saul, és monda: avagy nem Bénjáminita vagyok-é én, az Izráel' nemzetsége között a' legkissebbik nemzetségből való? és az én nemzetem az egész Bénjámin' nemzetsége között legkissebb? Mi dolog azért, hogy énnékem illyenképen szóllasz? *R.* 15: 17.

II. 22. Fogván azért Sámuel Sault és az ő szolgáját, bévivé öket a' vatsoráló házba, és ő nékik adá a' fö helyet a' hívatalos vendégek között, kik valának úgymint harmintz férjfiak.

23. Monda pedig Sámuel a' szakátsnak: hozd elő ama' részt, a' mellyet oda adtam vala, és a' mellyről azt mondottam vala, hogy eltegyed.

24. Élövévén azért a' szakáts a' tzímert mind a' rajta valóval egyben (c), Saulnak eleibe tévé, és monda Sámuel: imhol a' mi megmaradott vólt, vedd elödbe és egyél; mert mind ez ideig tenéked tartottuk, miólta megmondottam *a' szakátsnak*, hogy a' népet vendégségbe hívtam. Evék azért az napon Saul Sámuellel.

(c) Az az, a' mi a' tzímerhez ragadott vala, mint a' báránynak vagy borjúnak a' mejje, vagy dereka.

25. És minekutánna alájöttenek vólna a' hegyről a' városba, beszélle Saullal a' ház' padlásán. (d)

(d) 'Sidó országban a' házaknak padlási vagy tetei úgy tsináltattak vala, hogy szabadon járhattak, tanátskozhattak, és imádkozhattak rajta, amint most az Olaszok szoktak. 5. *Mós.* 22: 8. *Tsel.* 10: 10.

III. 26. Az után felkelének jó reggel, és lön, hogy mikor a' hajnal feljöne, szóllítá Sámuel Sault a' ház' padlásán, mondván: kelj fel, elbotsátlak tégedet; és felkele Saul, és kimenének ketten, Sámuel és Saul a' városból.

27. Mikor pedig a' város' végére jutottak vólna, monda Sámuel Saulnak: mond meg a' szolgának, hogy menjen el elöttünk; (elméne azért) te pedig állj meg azon közben, hadd mondjam meg az Isten' beszédét.

X. RÉSZ.

Sámuel Sault Isten' parantsolatjából királlyá keni, és az ő hivatalát jegyekkel megerösíti. Az után Mispában az országnak közönséges gyülésében, elöször Isten' képében a' nép elött panaszolkodik, és minekutánna nyil-vetésnek általa a' királyt kitalálták vólna, a' nép eleibe állatja azt, kinek a' község Istentől jót kíván.

Élövévén azért Sámuel egy szelentze olajt, Saulnak fejére tölté, és megtsókolá ötet, és monda: avagy nem így kell-é ennek lenni? holott az Úr hadnagygyá kent tégedet az ő örökségén. *Tsel.* 13: 21.

2. Minekutánna ma én tölem elmégy, találsz két embert a' Rákhel' koporsójánál, a' Bénjámin' határán Selsánál, kik azt mondják tenéked: megtalálták a' szamarakat, mellyeket keresni mentél vólt, és ímé a' szamarak' dolgokat elhagyta vala immár az atyád, és titeket félt vala, ezt mondván: mit kell tennem az én fiam felöl?

3. Onnét ismét tovább menvén, mikor a' Thábor hegy alatt való síkra jutsz, találnak ott tégedet három emberek, kik Béthelbe mennek fel az Istenhez: kiknek az egyike három gödölyét viszen, a' másik viszen három fonatos kalátsot, és a' harmadik viszen egy tömlö bort.

4. És azok köszönnek tenéked békeséggel, és két kenyeret adnak tenéked, mellyeket elvégy az ő kezekből.

5. Az után jutsz az Isten' (a) hegyére, holott vagynak a' Filistéusoknak strázsáik; mikor pedig bémégy oda a' városba, előtalálod a' prófétáknak seregeket, kik a' hegyről jönek alá, és ő előttök lészen lant, dob, síp, és hegedű, és ő magok prófétálnak.

(a) Isten' hegyének mondja Gibea várost, és annak a' hegyen való részét, holott 'Sinagóga, az az, prófétáknak gyülekezetek vala, mint egy oskola.

6. És az Úrnak Lelke te reád száll, és vélek együtt prófétálsz, és úgymint más emberré változol.

7. Mikor pedig ezek a' jelek te rajtad megtellyesednek, járj el benne, a' mi a' te hívatalod; mert az Isten veled vagyon.

8. Menj alá továbbá én előttem Gilgálba, és ímé én alámégyek hozzád, hogy égő áldozatot tégyek, és áldozzak hálaadó áldozatot is: hét napiglan megvárj míg hozzád mégyek, és megmutatom mint kelljen tselekedned.

9. Lön pedig, hogy mikor elfordúlván Sámuel elől elmenne, az Isten az ő szívét elváltoztatá; és azon a' napon mind ezek a' jelek megtellyesedének.

10. És mikor jutottak vólna ama' hegyre; ímé a' Prófétáknak seregek eleibe jöve, és szálla ő reá az Istennek Lelke, és prófétála ő közöttök.

11. Lön pedig, hogy valakik ötet esmérték vólna annakelőtte, látván, hogy a' Prófétákkal együtt prófétálna, monda a' nép közzűl egyik a' másiknak: mi lelte Kisnek a' fiát? avagy Saul is a' próféták között vagyon-é?

12. És felelvén egy közzűlök, monda: (b) vallyon 's kitsoda a' prófétáknak attyok? azért ez példabeszédbe kele: talám Saul is a' próféták között vagyon?

(b) Mintha mondaná: nem ember által, hanem Isten által szóllnak a' Próféták.

13. És elvégezé a' prófétálást, és felméne a' hegyre.

14. Monda pedig a' Saul' attyának báttya néki, és az ő szolgájának: hová mentetek vala? Felele: a' szamarakat keresni; mikor pedig látnánk, hogy meg nem találhatjuk, Sámuelhez mentünk vala.

15. És monda a' Saul' attyának báttya: kérlek beszélld meg, mit monda néktek Sámuel?

16. Monda Saul az ő attya' báttyának: nyilván megmondá minékünk, hogy megtalálták a' szamarakat: de a' királyságnak dolgát nem jelenté meg néki, mivelhogy Sámuel meghagyta vala.

17. Egybe hívá azért Sámuel a' népet Mispába az Úrhoz (c);

(c) Az Úrhoz mondja hogy gyűltenek, mivelhogy az Isten' ládáját oda hozatta, és a' fő papot is az Urimmal és Thummimmal oda hívatta, hogy az Isten előtt nyilat vetnének, és az Istentől tanátsot kérdenének.

18. És monda az Izráel' fiainak: ezt mondja az Izráelnek Ura Istene: én hoztam ki az Izráelt Égyiptomból, és megszabadítottalak tégedet az Égyiptombélieknek kezekből, és minden országoknak kezekből, kik titeket nyomorgattak.

19. Ti pedig e' mái nap' megvetettétek a' ti Istenteket, a' ki óltalmaz titeket minden gonosz ellen, és nyomorúság ellen; és ezt mondottátok néki: adj királyt mi közinkbe; mostan azért álljatok meg az Úr előtt a' ti nemzetségtek szerént, és hadnagyságtok szerént. *R.* 8: 7. 19.

20. És mikor előállatta vólna Sámuel az Izráelnek minden nemzetségit, találák ki *sors által* a' Bénjámin' nemzetségét.

21. Az után a' Bénjámin' nemzetségét előállatá, mindent az ő házanépével, és találák kivenni a' Matri' nemzetségének sorsát, és azok közzűl találák Sault Kisnek fiát, és keresék ötet, és nem találák meg.

22. Megkérdék azért az Urat, hogyha még eljön-é oda az az ember? és felele az Úr: ímé ahol a' sok holvalók között rejtezett el.

23. Futamodván azért, előhozák onnét ötet, és megálla a' nép között, és magasabb vala mind a' sokaságnál, a' vállától fogva oda fel.

24. Látjátok-é, monda Sámuel, a' kit választott az Úr, hogy nintsen ő hozzá hasonló az egész nép között? és felkiálta az egész község, és mondának: éljen a' király!

25. És megmondá Sámuel a' népnek a' királynak jussát, és béírá egy könyvbe, és letévé az Úr előtt; és elbotsátá Sámuel az egész népet, mindent az ő házához.

26. Elméne pedig Saul is az ő házához Gibeába, és méne ő véle nagy sereg, a' kiknek Isten az ő szíveket felindította vala.

27. Az álnokságnak fiai pedig ezt mondják vala: mitől szabadíthat ez meg minket? és semminek állíták ötet, és semmi ajándékot néki nem adának; (d) ő pedig mind ezekre mint egy siket, tsak ollyan vala.

(d) Az az, úgy tetteti vala, mintha nem hallaná azokat, nem gondol vala azoknak szavokkal.

XI. RÉSZ.

Az Ammoniták' fejedelmek Náház megszállja Jábes Gileád' városát; megsegíti azokat Saul, és megveri az ellenséget: azért a' nép újonnan megerősíti a' Saul' királyságát.

REÁJOK jöve pedig Náház az Ammoniták' fejedelmek, és tábort jártata Jábes Gileád városa' ellenében, és mondának mindnyájan a' Jábesbéliek Náháznak: tégy frigyet velünk, és mi szolgálunk tenéked.

2. Monda pedig nékiek Náház Ammonita: így frigyet vetek véletek, hogy mindeniteknek jobb szemét kivájassam, és ezt a' gyalázatot vessem az Izráel' népére.

3. Kinek mondának a' Jábesbéli vén emberek: engedj minékünk hét napot, hadd küldjünk követeket az Izráel' országának minden határára: és ha senki nem lészen, ki megszabadítson minket, kimégyünk hozzád.

4. Eljutának azért a' követek a' Saul' lakó helyére Gibeába, és megmondák a' követséget a' község' hallására; és felemelé az egész község az ő szavát, és sírának.

5. Azonközben pedig Saul a' mezőről jő vala az ökrök után, és monda Saul: mi lelte a' népet, hogy sírnak? És megbeszéllék néki a' Jábesbéli férjfiaknak beszédjeket.

6. Akkor az Istennek Lelke szálla Saulra, mikor hallotta vólna e' szókat; és az ő haragja igen felgerjede.

II. 7. És két ökröt hozatván, darabonként vagdalá, és az Izráel' népének minden határára elküldé azon követek által, ezt mondván: valaki Saul és Sámuel után a' hadba nem jő, ezt tselekeszik az ő ökreivel; és az Úrnak félelme

szálla a' népre, és kiszállának mind egy akarattal.

8. Megszámlálá azért őket Bézekben, és lőn az Izráel' népe háromszáz ezer, és a' Júda' nemzetségéből való emberek harmintz ezeren.

9. És mondának a' követeknek, a' kik jöttenek vala: ezt mondjátok a' Jábes Gileádbélieknek: holnap tinéktek szabadúlástok lészen, mikor a' nap felmelegedik; és elmenének a' követek, és megmondák a' Jábesbélieknek, és igen örülének.

10. Mondának azért a' Jábesbéliek az Ammonitáknak: reggel kimégyünk hozzátok, hogy valamint tetszik szemeiteknek, úgy tselekedjetek mi velünk.

11. Másod' nap' pedig Saul a' népet három részre osztá, és a' táborra ütének igen hajnalban, és igen vágák az Ammonitákat, mind addig míg a' nap felmelegedék; a' kik pedig megmaradtak vala, elszéledének, hogy tsak kettő is közzülök együtt nem vala.

12. És monda a' nép Sámuelnek: kitsoda az, a' ki azt mondja vala: Saul fog-é mi rajtunk uralkodni? Adjátok kezünkbe azokat az embereket, és ezennel megöljük. *R.* 12: 27.

13. És monda Saul: senkit ma meg nem ölnek; mert e' mái napon az Isten nagy győzedelmet adott Izráelnek.

14. Monda pedig Sámuel a' népnek: jertek el menjünk Gilgálba, hogy ott újítsuk meg a' fejedelemséget.

15. Elméne azért mind a' sokaság Gilgálba, és királlyá választák Sault Gilgálban az Úr előtt, és ott áldozának háláadó áldozatokat az Úr előtt; és igen örvende ott Saul, és az egész Izráel' népe.

XII. RÉSZ.

Minekutánna a' sokaság Jábes Gileádtól Gilgálba ment vólna, Sámuel mind az egész sokaság előtt, és mind a' király előtt emlékezik az ő ártatlan életéről, mellyet viselt, és gondviseléséről tellyes bíróságának idejében. Az után feddi a' népet az Isten ellen való hálaadatlanságról, és őket megrettenti mennyei jegygyel. Az után inti őket penitentziára, és az Isteni tiszteletben való állhatatosságra.

Monda pedig Sámuel az egész Izráel' népének: ímé meghallgattam a' ti szótokat mindenben, valamit énnékem mondottatok; és ti elétökbe királyt választottam.

2. És mostan ímé a' király előttetek jár; én pedig megvénhedtem, és megőszültem, és az én fiaim ímé veletek vagynak: én pedig ti előttetek jártam ifjúságomtól fogva, mind e' mái napiglan.

3. Imhol azért tégyetek bizonyságot én ellenem az Úr előtt, és az előtt, a' kit ő megkenetett, ha én valakinek ökrét elvettem, vagy szamarát, és ha valakin erőszakot tselekedtem, ha valakit megrontottam, vagy valakinek kezéből jutalmat vettem, hogy azért szememet ő róla elfordítottam vólna, és viszszaadom tinéktek.

4. És felelének: nem tselekedtél mi rajtunk erőszakot, se meg nem rontottál minket; sem pedig valamit más kezéből el nem vettél.

5. És monda nékik: bizonyságom énnékem az Úr ti ellenetek, és bizonyságom az ő megkent királya e' mái napon, hogy semmit az én kezemben nem találtatok; és monda *a' nép:* bizonyságod.

6. És monda Sámuel a' népnek: az Úr ebben bizonyság, hogy híressé tette Mósest és Áront, és a' ki kihozta a' ti atyáitokat Égyiptomból.

7. (a) Mostan azért álljatok elő, hadd feddőüjem ti véletek az Úr előtt, az Úrnak minden igazságai felől, mellyeket tselekedett ti veletek, és a' ti atyáitokkal.

(a) Sámuel az Istennek előbbi jótéteményeinek elöszámlálásokkal akarja a' népet penitentziára felindítani.

8. Mikor bément vólna Jákób Égyiptomba, felkiáltának a' ti atyáitok az Úrhoz, és elbotsátá Mósest és Áront, kik kihozák a' ti atyáitokat Égyiptomból, és itt e' helyen lakosokká tévék.

9. És elfelejtkezének az ő Urokról Istenekről; és adá őket Siserának, a' Hásor' serege' hadnagyának kezébe, és a' Filistéusoknak kezekbe, és a' Moábiták' királyok' kezébe, a' kik hadakozának ő ellenek. *Bír.* 4: 2. *és* 10: 7. *és* 13: 1. 3: 12. 14.

10. És kiáltának az Úrhoz, és azt mondák: vétkeztünk; mert elhagytuk az Urat, és szolgáltunk a' Bahalim és Astarót bálványoknak: mostan azért szabadíts meg a' mi ellenségeinknek kezekből, és tenéked szolgálunk.

11. Annakokáért elbotsátá az Úr Jérubaált, és Bédánt, és Jeftét, és Sámuelt; és megszabadíta tégedet a' te ellenséged' kezéből minden felé, és nagy bátorságban laktatok. *Bír.* 6: 14. 10: 3. *és* 11: 5.

12. És láttátok, miképen jöve ti ellenetek Náház, az Ammon' fiainak királyok, és ti azt mondottátok énnékem: semmiképen egyebet nem akarunk, hanem király uralkodjék mi rajtunk; holott a' ti Uratok Istentek vólna tinéktek királyotok. *R.* 8: 5. *és* 19.

13. Mostan azért imhol a' király, a' kit választottatok, és a' kit kívántatok, és ímé az Úr királlyá tette őtet ti rajtatok.

14. Hogyha félitek az Urat, és szolgáltok ő néki, és engedelmesek lésztek az ő szavának, és az Úr' szájából tett parantsolatok ellen nem rugódoztok: mind ti mind a' ti királyotok, ki ti rajtatok uralkodik, megmaradtok, követvén az Urat.

15. Hogyha pedig az Úrnak szavát nem fogadjátok; hanem az ő szájából származott parantsolatot általhágjátok: az Úrnak keze ti ellenetek lészen, miképen a' mi atyáink ellen is.

16. És mostan is álljatok meg, és lássátok ezt a' nagy tsuda dolgot, mellyet az Úr tselekeszik a' ti szemeitek előtt.

17. Avagy nem búza aratásnak ideje vagyon-é mostan? Segítségül hívom az Urat, és menydörgést ád, és esőt e' mái napon; és tudjátok 's lássátok meg, hogy a' vétek nagy, a' mellyet tselekedtetek az Úr' szemei előtt, hogy királyt kértetek magatoknak.

18. Felkiálta azért Sámuel az Úrhoz, és ada menydörgést, és esőt azon a' napon; és mind az egész sokaság felette igen megrettene az Úrtól és Sámueltől.

19. És monda mind az egész sokaság Sámuelnek: könyörögj a' te szolgáidért a' te Úradnak Istenednek, hogy meg ne haljunk; mert minden bűneinket ezzel öregbítettük, hogy királyt kértünk magunknak.

20. És monda Sámuel a' népnek: ne féljetek. Jóllehet ti mind ezeket a' gonoszságokat megtselekedtétek: de mindazonáltal az Úrtól el ne szakadjatok; hanem szolgáljatok az Úrnak tellyes szívetekből.

21. És ne térjetek a' bálványok után, kik nem haſználhatnak, meg sem szabadíthatnak; mert bálványok.

22. Mert nem hagyja el az Úr az ő népét az ő nagy nevéért; mert az Úr magának népévé akart titeket választani.

23. Távol légyen én tőlem, hogy vétkezzem az Úr ellen, megszűnvén a' ti érettetek való könyörgéstől, sőt inkább megtanítalak titeket a' jó és igaz útra.

24. De mindazáltal féljétek az Urat, és szolgáljatok ő néki igazſágban, és tellyes szívből; mert gondoljátok meg, hogy nagy dolgokat tselekedett ti veletek.

25. Hogyha pedig a' gonosz tselekedetben menten mentek: mind ti magatok, mind a' ti királyotok elvesztek.

XIII. RÉSZ.

Saul és Jónathán megverik a' Filistéusokat; Saul nem várja meg Sámuelt az áldozatra, hanem az Isten' parantsolatja ellen áldozik, melly dologért Isten ötet megveti; és Sámuel megmondja az ő birodalmának romlását.

Mikoron immár Saul esztendeig uralkodott vólna, (mert két esztendeig uralkodék az Izráelen.) (a)

(a) Két esztendeig mondja, hogy uralkodott Saul az Izráelen, tudniillik igaz törvény szerént, minekelőtte az Istentől és az ő Lelkétől elhagyatott vólna; mert az után megvettetett vala, mikor Istennek az Amalékiták ellen való hadban nem engedett vólna. *R.* 15.

2. Választa magának Saul három ezer embert az Izráel' népe közzűl, és két ezere Saullal vala Mikmásban, és a' Béthel' hegyén, az egyik ezere vala Jónathánnal a' Bénjámin' városában Gibeában; a' népnek maradékát pedig haza botsátá, mindent az ő hajlékába.

3. Megveré azonközben Jónathán a' Filistéusoknak álló seregeket, melly a' hegyen vala, és ezt meghallák a' Filistéusok; Saul pedig trombitát fúvata az egész földön, ezt mondván: halljják meg a' 'Sidók. (b)

(b) Ezt azért mondja, hogy a' 'Sidók készüljenek viadalhoz.

4. És meghallá az egész Izráel, hogy ezt mondanák: mégverte Saul (c) a' Filistéusoknak erejeket, mellyért útálatban vagyon Izráel a' Filistéusok között; felgyűle azért a' nép Gilgálba Saul után.

(c) Megverte Saul, tudniillik Jónathán által.

5. A' Filistéusok pedig egybe gyűlének, hogy megvínának az Izráel' népével; szekerek vala harmintz ezer, és hat ezer lovagjok, a' község pedig sok vala, mint a' tenger' partján való számlálhatatlan fövény: és feljövének, és tábort járának Mikmásban, Bétháven felől napkeletre.

6. Az Izráel' népe pedig látván, hogy nehezen vólna dolga, mert igen megszorították vala a' népet: elrejtezék a' nép a' barlangokba és bokrokba, kösziklák között, várakba, és mély vermekbe.

7. A' 'Sidók közzűl továbbá némellyek általmenének a' Jordán' vizén, a' Gád' és Gileád' földére; és mikor Saul Gilgálban vólna, mind az egész sokaság felindúlván, utánna siet vala.

8. És várakozék ott hét napokat, az idő szerént, amint Sámuel meghagyta vala; mikor pedig Sámuel el nem jött vólna Gilgálba, eloszla a' nép ő tőle.

9. Akkor monda Saul: hozzátok ide ezt a' tűzre való áldozatot, és mind ime' hálaadásra való áldozatot; és égő áldozatot tőn.

10. És mikor elvégezte vólna az áldozatot, ímé Sámuel eljuta, és kiméne Saul ő eleibe, hogy köszöntené ötet.

11. És monda Sámuel: mit tselekedtél? Felele Saul: mivelhogy láttam, hogy eloszlana tőlem a' nép, és hogy el nem jönél a' hagyott napra, a' Filistéusok pedig felgyűltenek vólna Mikmásba:

12. Mondom vala, hogy ímé a' Filistéusok reámjönek ide Gilgálba, és még az Úrnak színe előtt nem könyörgöttem: megbátorítám azért magamat, és áldozatot tévék.

13. És monda Sámuel: bolondúl tselekedtél, nem tartottad meg a' te Uradnak Istenednek parantsolatját, mellyet tenéked parantsolt. Ímé most az Úr megerősítette vólna a' te birodalmadat az Izráel' népén mind örökké:

14. De immár a' te birodalmad állandó nem lészen. Keresett az Úr magának szíve szerént való embert, kinek parantsolta az Isten, hogy az ő népének hadnagya légyen; mert nem tartottad meg, a' mit az Úr tenéked parantsolt. *'Sólt.* 89: 21. *Tsel.* 13: 22.

15. Felkele pedig Sámuel, és felméne Gilgálból a' Bénjámin' városába Gibeába; és megszámlálá Saul a' népet, melly ő mellette találtaték, és vala úgymint hat száz ember. *R.* 14: 2.

16. Saul azért és az ő fia Jónathán, és a' nép, melly ő véle vala, műlatnak vala a' Bénjámin' városában Gibeában; a' Filistéusok pedig tábort jártak vala Mikmásban.

17. És kijöve a' Filistéusok' seregekből három dúló sereg; az egyik sereg az Ofra város felé való úton mégyen vala a' Suál' földére.

18. És a' másik sereg mégyen vala a' Béthoron felé való úton; a' harmadik sereg pedig mégyen vala azon a' határ úton, melly vagyon a' Seboim' völgye' ellenében a' puszta felől.

19. Továbbá nem találnak vala kovátsot az egész Izráel' földén; mert azt mondják vala a' Filistéusok: nem akarjuk, hogy a' 'Sidók valamiképen szablyát és dárdát tsináljanak.

20. Úgy annyira, hogy mind az Izráel' népének a' Filistéusokhoz kellene menniek a' szántó vas' élesíteni, és kapájok', fejszéjek', és ásójok' élesíteni.

21. És reszelőjök vala a' szántó vasnak, kapának, három ágú villának, fejszének és ösztönnek megélesítésére.

22. Az ütközetnek napján azért nem találtatik vala fegyver és dárda az egész sokaságnak kezében, a' ki Saullal és Jónathánnal vala, hanem tsak Saulnak, és az ő fiának Jónathánnak vala.

23. Kiszálla pedig a' Filistéusoknak seregek a' Mikmás szorossára.

XIV. RÉSZ.

Jónathán Istentől indíttatván, mikor az ő attya Saul késedelmeznék, a' Filistéusok' táborokat megüti, és az ellenséget megrettenti tsak másod magával. Saul az ő attya üzi a' futó ellenséget, és alkalmatlan tilalommal a' diadalmat megbántja; az ő fiát Jónathánt akarja megöletni, mikor nem tudva az ő attyának tilalma ellen tselekedett vólna: de megmenti ötet a' sereg. Az után Saulnak egyéb hadai számláltatnak elő.

Történék pedig némelly nap', hogy mondaná Jónathán a' Saul' fia az ő szolgájának, ki az ő fegyverét hordozza vala: jer menjünk által

által a' Filistéusok' álló seregekre, melly innez helyen túl vagyon, de az ő attyának meg nem jelenté.

2. Saul pedig múlat vala kivül a' Gibea város' határán, a' pomagránát fa alatt, a' Migron nevű mezőben; a' nép pedig, a' melly ő véle vala, vala úgymint hat száz ember. *R.* 13: 15.

3. Ahija pedig, ki Akhitóbnak, Ikabód' attyafiának Fineás' fiának, ki Élinek az Úr' papjának fia vala, viseli vala Silóban az Efódot; a' nép pedig nem tudja vala, hogy elment vólna Jónathán. *R.* 4: 22.

4. A' szorosakon pedig, ahol által akar vala menni Jónathán a' Filistéusok' seregekre, nagy hegyes köszikla vala, mind innét, ahol bé kell vala menni, mind pedig túl, ahol ki kellene menni: az egyik kösziklának neve Bótzetz, a' másiknak neve Séne.

5. Egyik köszikla vala éjszakra Mikmás' ellenében, és a' másik délre Gibea' ellenében.

6. És monda Jónathán az ő fegyver hordozó szolgájának: nosza menjünk által ezeknek a' környülmetéletleneknek táborokra, netalám vélünk leszen az Isten; mert nem nehéz az Úrnak, sok vagy kevés által megszabadítani. 2. *Krón.* 14: 11.

7. Felele az ő szolgája: tselekedd meg, valami szívedben vagyon, indúlj neki, imhol véled vagyok én, kedved szerént *tselekeszem.*

8. És monda Jónathán: ímé mi általmégyünk az ellenségre, és mutassuk meg magunkat nékiek.

9. És ha azt mondják: várjatok meg, míg oda érkezünk hozzátok; álljunk meg a' mi helyünkben, és ne menjünk reájok;

10. Ha pedig azt mondándják: jertek ide hozzánk, menjünk el; mert kezünkbe adta az Úr őket: és ez légyen minékünk jelünk.

11. Megmutaták azért magokat ketten a' Filistéusok' seregeknek; és mondának a' Filistéusok: imhol a' 'Sidók kijönek a' barlangokból, a' mellyekbe rejteztek vólt.

12. És szóllának a' seregből az emberek Jónathánnak, és az ő szolgájának, és mondának: jertek ide hozzánk, és valamit mondunk néktek. Akkor monda Jónathán az ő szolgájának: jer utánnam; mert az Úr ezeket az Izráelnek kezébe adta.

13. Felméne azért Jónathán, mind kézzel lábbal iparkodván, és az ő inassa is ő utánna; és igen húllanak vala Jónathán előtt, és a' szolga is igen öli vala *azokat* ő utánna.

14. És ez első megverés, mellyben Jónathán és az ő szolgája úgymint húsz férjfiat ölének meg, lőn úgymint egy szántó földnek felén, mellyet két ökör a' mezőn megszánthatna.

15. Vala azért nagy félelem a' táborban, a' mezőben, és mind a' nép között; és mind az álló, mind a' hartzoló sereg megrettene; a' föld is megindúla, és az Isten előtt megrémüle.

II. 16. És megláták a' Saul' strázsái a' Bénjámin' városában Gibeában, hogy a' sokaság elszéledett vólna, és igen futna, és vágattatnék.

17. Monda pedig Saul a' népnek, a' melly véle vala: nosza számláljátok meg *a' népet*, és lássátok meg, kitsoda ment el mi közzülünk; és mikor megszámlálták vólna: ímé Jónathán az ő szolgájával egyben találtaték távol lenni.

18. Monda azért Saul Áhija *papnak:* hozd elő az Isten' ládáját (a); mert akkor az Isten' ládája az Izráel' fiaival vala.

(a) Az Efódot akarja jelenteni; mert az Istentől való tanáts kérdésre nem a' láda, hanem az Efód kívántatott.

19. És lőn, hogy mikor még Saul a' pappal beszéllene, a' sokaság, melly a' Filistéusok' táborokban vala, menten mégyen vala, és nevekedik vala az ő nyavalyájok, azért monda Saul a' papnak: hagyd el, a' mit kezdettél.

20. Annakokáért Saul és mind a' nép, melly ő véle vala, egybe gyűlvén, elmenének az ütközetre; és ímé kinekkinek fegyvere az ő társa ellen fordúlt vala, és nagy veszedelem vala közöttök.

21. A' 'Sidók is pedig, kik akkor is valának a' Filistéusokkal, mint az előtt is, kik ő vélek feljöttek vala a' táborba, és ott körül valának, azok is viszszatérének, hogy az Izráel' népével lennének, a' kik Saullal és Jónathánnal valának.

22. Annakfelette mind az Izráel' népe közzül való férjfiak is, kik elrejteztek vala az Éfraim' hegyén, mikor meghallották vólna, hogy futnának a' Filistéusok, azok is űzék őket azonn a' hartzon.

23. És megszabadítá azonn a' napon az Úr az Izráel' népét; és a' vitézek mind Béthavenbe menének.

24. És az Izráel' népe igen elepedett vala az napon; mert esküvéssel kénszerítette vala Saul a' népet, mondván: átkozott az ember, valaki tsak kenyeret is eszik estvéig, míglen boszszúmat megállom ellenségimen; azért kenyeret az egész sokaság nem kóstola.

25. Mind az egész föld' népe annakokáért juta egy erdőbe, és a' földnek színén méz vala.

26. Béméne pedig a' nép az erdőbe, és ímé a' méz aláfoly vala; és senki nem vala, a' ki szájához merné a' kezét vinni; mert fél vala a' nép az esküvéstől.

27. Jónathán pedig nem hallotta vala, mikor az ő attya a' népet kénszerité; és kinyújtá a' veszszőt, a' melly kezében vala, és bémártá a' mézbe, és a' kezét szájához vivé, és megvilágosodának az ő szemei. (b)

(b) Az az, megerősödék, megvídámúla az étel után.

28. Szólla pedig egy a' nép közzül, és monda: nagy esküvéssel kénszerítette a' te atyád a' népet, ezt mondván: átkozott az ember, a' ki ma kenyeret is eszik; és ímé a' nép elfogyatkozott.

29. És monda Jónathán: megháborította az én atyám a' népet: imhol lássátok, hogy ugyan megvilágosodának az én szemeim, hogy a' mézben egy kitsinyt megkóstolék.

30. És mennyivel inkább (c) ha ma a' nép ett vólna az ő ellenségének prédájából, mellyet talált? És így vallyon nem nagyobb lett vólna-é a' Filistéusoknak veszedelmek?

(c) Az az, énnékem a' kitsiny méztől megvilágosodának az én szemeim, mennyivel inkább megvilágosodtak vólna szemei a' sokaságnak, ha ettenek vólna.

31. Megverék azért azon napon a' Filistéusokat, Mikmástól fogva, mind az Ajalon városig vágván; és a' nép felette igen megfárada.

32. És a' nép a' prédának esék, és fogának juhokat, ökröket, borjúkat, és a' földön megölék, és megevé a' nép mind vérestől.

33. És megmondák Saulnak ezt, illyen szóval: ímé a' nép vétkezik az Úr ellen, hogy vérrel elegy eszik a' húst; ki monda: hozzatok énnékem egy nagy követ.

34. Ismét monda Saul: menjetek el minden

felé a' nép között, és ezt mondjátok nékik: hozza ide én hozzám minden ember az ő ökrét, és minden ember az ő barmát, és itt öljétek meg, és úgy egyétek, és nem vétkeztek az Úr ellen, évén valamit vérrel; és minden ember fogván kézzel az ő ökrét, oda hozák éjjel, és ott ölék meg.

35. Óltárt is rakata pedig ott Saul az Úrnak, és azt az óltárt épité elöször az Úrnak.

36. És monda Saul: jer menjünk utánnok éjjel a' Filistéusoknak, tégyünk zsákmányt bennek a' míg reggel megvírad, és tsak egy embert is közzülök ne hagyjunk meg; kik azt mondák: valami tenéked tetszik, azt miveljed. De monda a' pap: (d) jer menjünk ide az Istenhez.

(d) Az az, kérdjünk tanátsot elöször az Istentöl.

37. Tanátsot kérde azért Saul az Istentöl: elmenjek-é a' Filistéusok után? kezekbe adod-é öket az Izráel' népének? és nem felele meg néki azon a' napon.

38. Monda azért Saul: jertek elö mostan minden szegeletböl való népek (e), és tudjátok 's lássátok meg, kiben vagyon a' vétek.

(e) Vagy a' népnek szegeleti, az az fejedelmi.

39. Mert él az Úr, a' ki óltalmazza az Izráelt, hogy ha ez Jónathánban az én fiamban találtatik is, halálnak halálával kell meghalni; és nem felele erre senki ő néki az egész nép közzül.

40. Monda annakfelette az egész Izráel' népének: ti egy felöl álljatok, én pedig és az én fiam Jónathán más felöl állunk; és monda a' nép Saulnak: amint néked tetszik, úgy tselekedjél.

41. Monda pedig Saul az Izráel' Urának Istenének: szolgáltass igazságot (f) és Saulra és Jónathánra esék, a' nép pedig megmenekedék.

(f) Az az, engedjed Isten, hogy a' sors essék a' bünösre.

42. És monda Saul: vessetek sorsot én közöttem és az én fiam között Jónathán között, és esék Jónathánra.

43. És monda Saul Jónathánnak: mond meg nékem, mit tselekedtél? és megmondá néki Jónathán: a' veszszö' hegyin, melly vala kezemben, egy kitsiny mézet kóstolék meg, és azért kell-é nékem meghalnom?

44. Felele Saul: bátor én velem tselekedjék úgy az Isten, és bátor nékem adja a' halált, ha halálnak halálával nem halsz meg te Jónathán.

45. És monda a' nép Saulnak: avagy Jónathán haljon-é meg, a' ki megszabadította a' nagy veszedelemböl az Izráel' népét? Távol légyen az, él az Úr, hogy tsak egy hajszál sem esik az ő fejéröl; mert az Isten által tselekedte ő ezt ma. És megszabadítá a' nép Jónathánt, és meg nem hala.

46. Megtére azért Saul a' Filistéusokról: a' Filistéusok pedig az ő házokhoz haza menének.

III. 47. Saul azért az Izráel' népén való birodalomban megerösödvén, minden felé hadakozék az ő ellenségeivel, a' Moábiták ellen, az Ammon' fiai ellen, az Edoméusok ellen, és a' Tzobéusok királyai ellen, és a' Filistéusok ellen, és valamelly felé mégyen vala, emberül forgolódik vala.

48. Sereget gyüjte pedig, és megveré az Amalékitákat, és megszabadítá az Izráel' népét az ő kóborlóinak kezekböl.

49. Valának pedig Saulnak fiai: Jónathán, és Jisvi, és Málkisua; az ő két leányának pedig neve: az elsönek Méráb, a' kissebbiknek pedig neve Mikál. 1. *Krón.* 8: 33.

50. A' Saul' feleségének pedig neve Achinoám, Achimásnak leánya; a' sereg elött való hadnagyának pedig neve Ábner, Nérnek fia, ki a' Saul' attyával egy vala.

51. A' Saul' attya pedig Kis vala, és az Ábner' attya Nér, ki Ábiel' fia vala. 1. *Krón.* 8: 33.

52. Erös hadak lönek azért a' Filistéusok ellen Saulnak tellyes életében; és valakit lát vala Saul, hogy erös ember vólna, és hogy vastag vólna, azt magához választja vala.

XV. RÉSZ.

Parantsolja Isten Saulnak, hogy az Amalékitákra menjen, és azokat egyetlen egyig levágassa mind barmostól. Saul nem tartja meg az Isten' parantsolatját; mert elevenen megtartja a' királyt, és a' baromnak szépét, mellyért Isten ötet megveti, és Sámuel által megjelenti, hogy az országot másnak adja.

MONDA pedig Sámuel Saulnak: engemet botsátott vala el az Úr, hogy tégedet királlyá kenjelek az ő népén, az Izráelen: mostan annakokáért hallgasd meg az Úr' beszédét.

2. Ezt mondja a' seregeknek Urok: jól emlékezem róla, mit tselekedék Amalék az Izráel' népével, hogy lest hánya néki az útban, mikor feljöve Égyiptomból. 2. *Mós.* 17: 8. 5. *Mós.* 25: 17.

3. Mostan azért menj el, és verd meg az Amaléket, és valamije vagyon, mindent elveszessetek, és semmit néki ne kedvezz, hanem megöljed férjfiát, aszszonyát, gyermeket, tsets szopókat, ökröket, juhokat, tevéket, szamarakat.

II. 4. És egybegyüjté Saul a' népet, és megszámlálá öket Télaimban, úgymint két száz ezer gyalogot, és a' Júda' nemzetségéböl tíz ezer embert.

5. Elméne azért Saul mind az Amaléknek városáig, és megütközék ott egy völgyben.

6. Monda pedig Saul a' Kenéus' nemzetségének: menjetek el, távozzatok el, menjetek ki az Amalékiták közzül, hogy ő vélek együtt titeket is el ne veszesselek; mert ti irgalmasságot tselekedtetek mind az Izráel' fiaival, mikoron ök feljöttenek Égyiptomból; kiméne azért a' Kenéus' nemzetsége az Amalékiták közzül.

III. 7. És megveré Saul az Amalékitákat Havilától fogva mind addig, a' mellyen mennek Súrba, melly Égyiptomnak ellenében vagyon.

8. Megfogá pedig elevenen az Amalékiták' királyokat Agágot, és mind a' több népet fegyverrel vágatá le.

9. És megkegyelmeze Saul és mind a' nép Agágnak, és a' juhok' javoknak, és az ökrök' kövéreknek, és a' meghízlaltattaknak, és mindennek, valami jó vala, és nem akarák azt elveszteni; hanem a' mi hitván és alávaló vala, tsak azt veszték el.

IV. 10. Szólla pedig Sámuelnek az Úr illyen szókkal:

11. Bánom én, hogy Sault királlyá tettem; mert eltávozott én tölem, és az én beszédemet meg nem tellyesítette: Sámuel pedig igen megháborodék, és felkiálta az Úrhoz mind egész éjtszaka.

12. És felkele reggel Sámuel, hogy eleibe menjen Saulnak; és megmondották vala Sámuelnek illyen módon: megjutott vala Saul (a) Kármelbe, holott megállott vala *a' sereggel*, de onnét eltérvén, Gilgálba méne.

(a) Kármel itt városnak neve, másutt hegynek.

13. Eljuta azért Sámuel Saulhoz, és monda

néki Saul: áldott vagy te az Úrtól, ímé én megtellyesítettem az Úrnak szavát.

14. Sámuel pedig monda: mitsoda nagy barom rívás tehát ez, a' melly fülembe jö? és mitsoda ökröknek bögések, mellyet hallok?

15. Felele Saul: az Amalékiták közzül hozták azokat; mert a' juhok' javoknak kedvezett a' nép, és az ökröknek is, hogy megáldozzák a' te Uradnak Istenednek, a' többit pedig elvesztettük.

16. És monda Sámuel Saulnak: engedd meg, és ímé megmondom tenéked, a' mit az Úr szóllott énnékem ez éjjel. Ki monda nékie: Szóllj.

17. Monda azért Sámuel: avagy az Izráel' nemzetségének nem feje valál-é te, noha a' te magad ítélete szerént is méltatlan vólnál; és tégedet az Úr az Izráel' népén avagy nem királlyá kene-é?

18. És elbotsáta tégedet az Úr az úton, és monda néked: menj el, veszesd el az Amalékitákat, kik vétkeztenek, és hadakozzál ö ellenek, míglen a' te néped öket el nem veszti.

19. És miért nem engedtél az Úr' beszédének; hanem a' prédának örülvén, gonoszságot tselekedtél az Úr ellen?

20. Felele Saul Sámuelnek: söt inkább igen is engedtem az Úr' szavának, és abban az útban jártam, a' mellyben engemet az Úr elbotsáta: elhoztam ugyan az Amalékiták' királyokat Agágot, de az Amalékitákat elvesztettem.

21. A' nép pedig a' baromnak javát, és a' veszedelemre rendeltetett ökröknek szépeket elhozta, hogy megáldozza a' te Uradnak Istenednek Gilgálban.

22. Monda pedig Sámuel: vallyon az áldozatokban naggyobb gyönyörüsége vagyon-é az Istennek, hogy nem mint az ö szavához való engedelmességben? Ímé az engedelmesség jobb az áldozatnál; jobb az ö szavának megfogadása, hogy nem mint a' kosoknak kövérek. *Hós.* 6 : 6. *Mát.* 9 : 12. 13. *és* 12 : 7.

23. Mert minémü nagy vétek a' varáslás, ollyan az Isten ellen való rúgódozás; és az ö ellene való keménység ollyan vétek, mint a' bálvány imádás. Azért mivelhogy te megvetetted az Úrnak beszédét, ö is elvetett tégedet, hogy ne légy király.

24. Akkor monda Saul Sámuelnek: vétkeztem, mert megvetettem az Úrnak szavát és a' te szódat; mert féltem a' néptöl, és azért engedtem az ö szavoknak.

25. Mostan azért kérlek engedj meg az én vétkemnek, és térj viszsza velem, és imádkozom az Úrnak.

26. És monda Sámuel Saulnak: nem mégyek viszsza te veled; mert megvetetted az Úrnak szavát: annakokáért megvetett tégedet is az Úr, hogy ne légy király Izráelen.

27. És mikor elfordúlt vólna Sámuel, hogy elmenne, megragadá Saul az ö köntösének szélit, és megszakada.

28. Akkor monda néki Sámuel: elszakasztotta e' mái napon az Úr te töled az Izráel' országát, és adta azt a' te felebarátodnak, a' ki jobb te náladnál.

29. És az Izráelnek erös Istene nem hazud, és meg nem változik (b); mert nem ember, hogy valamiben megváltoznék.

(b) Vagy: nem bánja meg semmi dolgát; mert nem ember, hogy megbánja.

30. Ö pedig monda: vétkeztem, de betsülj meg engemet mostan kérlek, az én népemnek vénei elött, és az Izráel elött: és térj viszszá velem, hogy imádjam a' te Uradat Istenedet.

31. Megtérvén azért Sámuel, elméne Saullal, és imádá Saul az Urat.

32. Monda pedig Sámuel: hozzátok ide elömbe az Amalékitáknak királyokat Agágot, és elöjöve ö hozzá Agág nagy kevélyen. És monda Agág: bizonyára eljött a' halálnak keserüsége. (c).

(c) Némellyek így fordítják: bizony eltávozott a' halálnak keserüsége, tudniillik, mivelhogy nem a' királyhoz visznek, hanem a' vén prófétához.

33. És monda Sámuel: miképen a' te fegyvered sok aszszony népeket fosztott meg fioktól, így minden aszszony felett a' te anyád megfosztatik *magzatjától;* és darabonként vagdalá Sámuel Agágot az Úr elött Gilgálban.

34. Elméne azért Sámuel Rámába, Saul pedig felméne az ö házába Gibeába, Saulnak városába:

35. És annakutánna nem látogatá meg (d) Sámuel Sault mind halálának idejéig is, mert siratja vala Sámuel Sault. Az Úr pedig megbáná, hogy Sault királlyá tette vólna az ö népén.

(d) Nem azt mondja, hogy nem látta Sámuel Sault az után, mert látta, mint oda alá megtetszik *R.* 19 : 23. 24. hanem azt mondja, hogy nem látogatta meg, és nem ment oktatásnak okáért ö hozzá, mint az elött gyakorta.

XVI. RÉSZ.

Sault az Isten megvetvén, Dávidot választja királyságra, Sámuel megkeni Dávidot olajjal. Sault a' gonosz lélek elfoglalja, és ötet gyötri. Dávidot hozzá viteti Saul, hogy ö elötte lantoljon, és könnyebbségére légyen.

Monda pedig az Úr Sámuelnek: vallyon 's meddig siratod te Sault, holott én megvetettem ötet, hogy az Izráel' népén ne uralkodjék? Töltsd meg a' te szarudat olajjal, és jöj elö, elküldelek tégedet a' Bethlehemben lakozó Isaihoz; mert az ö fiai közzül választottam én királyt magamnak.

2. Monda ö néki Sámuel: hogy menjek én el? meghallja Saul, és megöl engemet. Felele az Úr: vígy egy ökör borjút el veled, és azt mondjad: azért jöttem, hogy áldozzak az Úrnak.

3. És hívd el Isait az áldozatra: (a) és én megjelentem tenéked, mit kelljen tselekedned, és kend fel a' királyságra azt, a' kit én mondok.

(a) Az Isten nagy fenyítékkel megtiltotta a' törvényben, hogy senki ne áldozzék egyébütt, hanem ahol az Isten' sátora, és a' szent láda vólna; 3. *Mós.* 17. 5. *Mós.* 12. azért az áldozaton itt nem egyebet kell érteni, hanem lakodalmat; hogy pedig azt mondja, hogy az Úrnak áldozik, csak azt akarja mondani, hogy az Isten' parantsolatja szerént szereztetik a' lakodalom.

4. Sámuel azért megtselekedte, a' mit mondott vala az Úr, és elméne Bethlehembe. Megfélemlének pedig magokban a' városnak vénei, és kimenvén ö eleibe, mondának: békeséges-é a' te jöveteled?

5. Felele: békeséges; azért jöttem, hogy áldozzak az Úrnak, szenteljétek meg magatokat, és jertek el velem az áldozatra, és meghagyá, hogy készen lenne Isai és az ö fiai, és elhívá öket is az áldozatra.

6. Mikor pedig bémentek vólna, megtekinté Éliábot, és monda: általán fogva imhol az Úr elött vagyon az ö megkenetett királya.

7. Monda pedig az Úr Sámuelnek: Ne nézd

az ő termetét, se az ő magasságát; mert megvetettem ötet: mert nem azt nézem én, a' mit az ember. Mert az ember azt nézi, a' mi szeme előtt vagyon, de az Isten azt nézi, a' mi a' szívben vagyon. 1. *Krón.* 28: 9. *'Sólt.* 7: 10. *Jer.* 11: 20. *és* 17: 10. *és* 28: 12.

8. Szóllítá azért Isai Ábinádábot, és Sámuel előtt általbotsátá, ki monda: ezt sem választotta az Úr.

9. Általbotsátá előtte Isai Sammát-is, ki monda: ezt sem választotta az Úr.

10. Általbotsátá azért Isai Sámuel előtt az ő hét fiait, és monda Sámuel: ezeket nem választotta az Úr.

11. Végre monda Sámuel Isainak: vége vagyon-é immár a' te fiaidnak? és felele: hátra vagyon még a' kissebbik, és az imé a' juhokat őrizi. Akkor monda Sámuel Isainak: küldj el, és hozasd ide; mert addig le nem ülök, míg az ide nem jő. 2. *Sám.* 7: 8. *'Sólt.* 78: 70.

12. Elküldé azért, és elhozatá ötet, és az piros vala, és szép tündöklő szemei valának, és ékes tekintetű. És monda az Úr: kelj fel, kend meg ötet, mert ez az.

13. Vévé azért Sámuel az olajt, melly vala a' szaruban, és felkené ötet az ő báttyai között; és az Úrnak Lelke szálla Dávidra az napságtól fogva mind az után is: és felkele Sámuel, és elméne Rámába. *'Sólt.* 89: 21. *Tsel.* 7: 46. *és* 13: 22.

II. 14. Az Úrnak Lelke pedig eltávozék Saultól, és gyötri vala ötet a' gonosz lélek, melly az Úrtól botsáttatott vala. (b)

(b) Az ördög mondatik Isten' lelkének, mert az ő teremtése; más az, hogy ő szolgája: gonosznak mondatik pedig nem az ő természetire, hanem tselekedetire nézve.

15. Mondának pedig Saulnak az ő szolgái: ímé mostan az Istennek gonosz lelke gyötör tégedet.

16. Parantsoljon, kérünk, minékünk a' mi urunk, és a' te szolgáid, kik előtted vagynak, keresnek olly embert, ki a' hegedűhöz jól tud: hogy mikor az Istennek gonosz lelke te rajtad lészen, hegedűljön előtted, és könnyebben lészen dolgod.

17. Monda azért Saul az ő szolgáinak: keressetek tehát kérlek olly embert, ki jól tudjon lantolni, és hozzátok ide nékem.

18. És felele egy a' szolgák közzűl, és monda: ímé én láttam a' Bethlehemben lakozó Isainak egy fiát, ki jól tud lantolni, és erős ember is, vitéz ember, eszes és szép termetű, és az Úr vagyon övele.

19. Követeket küldé azért Saul Isaihoz illyen izenettel: küld ide hozzám a' te fiadat Dávidot, ki a' barmok után jár.

20. Előhoza azért Isai egy szamarat, a' melly vinné a' kenyeret, egy tömlő bort, és egy ketske fiat, és küldé Saulnak az ő fiától Dávidtól.

21. Mikor pedig eljutott vólna Dávid Saulhoz, megálla ő előtte, és igen megszereté ötet, és ő néki fegyver hordozója lön.

22. Elküldé ismét Saul Isaihoz *követeket*, kik ezt mondák: maradjon nálam, kérlek, Dávid; mert nagy kedvet talált én előttem.

23. Lőn pedig, hogy mikor az Isten' lelke Saulra jő vala, akkor Dávid hegedűjét vévén, kezével veri vala, és Saul megéled vala, és könnyebbségére vala, eltávozván tőle az a' gonosz lélek.

XVII. RÉSZ.

Dávid élést viszen az ő báttyainak a' táborba, mikor Saul a' Filistéusokkal szembe szállott vólna, és meggyőzi vala Góliátot, kivel senki nem mer vala megvíni; fejét veszi Góliátnak az ő maga fegyverével, az után megverik az Izráeliták a' Filistéusokat.

EGYBE gyűjték a' Filistéusok az ő seregeket a' viadalra, és gyűlének Sókó város mellé, melly vagyon a' Júda' földén; és tábort járának Sókó és Azeka között, Dammim' határában.

2. Saul pedig és az Izráel' népe egybe gyűlvén, tábort járának az Éla' tseres völgyében; és sereget rendelének a' Filistéusok ellen.

II. 3. A' Filistéusok pedig egy felől hegyen állanak vala, és ismét más felől az Izráel' fiai is hegyen állanak vala, és a' völgy közöttök vala.

4. És kijöve egy ember a' Filistéusok' táborokból a' két tábor közzé, kinek neve Góliát vala, Gáth' városából; kinek magassága hat sing és egy arasz vala.

5. És az ő fejében vala atzél sisak, és halhéjú pántzélba öltözött vala; a' pántzélnak nehézsége pedig vala öt ezer réz siklus-nyomó.

6. És atzél szár-vas vala az ő lábán, és atzél pais az ő vállán;

7. És az ő kopjája temérdek vala, mint a' szövők' zugoly-fája, a' kopja vas pedig vala tsinálva hat száz siklus-nyomó vasból; a' ki pedig az ő paizsát hordozza vala, az előtte mégyen vala.

8. És megálla, és kiálta az Izráel' seregének, és monda nékik: miért készítitek ütközethez a' sereget? avagy nem Filistéus vagyok-é én, ti pedig Saul' szolgáji? Azért válaszszatok egyet közzűletek, és jöjjön alá hozzám.

9. Ha meg mer én velem víni, és engemet meggyőz: tehát mi tinéktek szolgáitok lészünk; ha pedig én hatalmasbb lészek, és megverhetem ötet: minékünk szolgáink lésztek, és szolgáltok minékünk.

10. Mondja vala annakfelette a' Filistéus: én e' mái napon szidalommal illettem az Izráel' seregét; adjatok egy embert, és víjjunk meg ketten.

11. Mikoron pedig hallotta vólna Saul, és mind az egész Izráel' népe a' Filistéusnak illyen szavát: megrettenének, és igen félnek vala.

12. Dávid pedig egy Éfratéusnak Júda' városából Bethlehemből való embernek fia vala, kinek neve Isai, kinek nyóltz fia vala; ez pedig Saul' idejében az emberek között immár vénségre jutott vala.

13. És Isainak három öregbik fiai Saullal a' hadba mentek vala. Az ő három fiainak pedig, kik a' hádba mentek vala, nevek ez: első szülött fia Éliáb, és az után való a' második Ábinádáb, a' harmadik pedig Samma.

14. Dávid pedig legkissebb vala: a' három öregbik fia azért Saul után ment vala.

15. Dávid pedig jő 's mégyen vala Saultól, az ő attya' barmának legeltetésére Bethlehembe. *R.* 16: 19.

16. Előjő vala pedig a' Filistéus reggel és estve oda közelgetvén, és negyven egész napig mind így áll vala elő.

17. Monda pedig Isai az ő fiának Dávidnak: vedd fel imez egy mérték darát, és ime' tíz kenyeret, és fuss el a' táborba a' te bátyáidhoz.

18. Ime' tíz sajtokat pedig vidd a' hadnagynak; és a' te bátyáidat látogasd meg, ha békével vagynak-é, és ő tőlök nékem jelt hozz.

19. Saul pedig azokkal egyben, mind pedig az Izráel' népe, valának az Éla tseres völgyben, hadakozván a' Filistéusok ellen.

20. Felkelvén azért Dávid jó reggel, és a' nyáját pásztornak hagyván, magát megterhelé, és elméne, amint néki Isai meghagyta vala, és eljuta a' tábor' kerítésére, és akkor nép ment vala ki a' hartzra, és igen kiáltanak vala a' viadalban.

21. És az Izráel' népe és a' Filistéusok egyik a' másik ellen sereget rendel vala.

22. Elhagyván azért Dávid a' holvalót, mellyet bízott vala azokra, kik a' hadi szerszámot őrizik vala, a' hartzra futamék, és mikor eljutott vólna, köszöne a' báttyainak békeségesen.

23. Mikoron pedig még a' báttyaival beszéllene, ímé ama' bajnok, kinek Góliát Filistéus neve, Gáth városból való, előjöve a' Filistéusok' seregekből, és akkor is hasonlóképen szólla, és hallá azt Dávid.

24. Mindnyájan pedig az Izráel' népe közzül való emberek, mikoron meglátták vólna azt az embert, elfutának ő előtte, és felette igen félnek vala.

25. És mondának az Izráeliták ő magok között: látjátok-é ezt az embert, a' ki feljő? mert azért jő, hogy szidalommal illesse az Izráelt. Valaki megverné azt, nagy gazdagsággal ajándékozná meg azt a' király, és leányát is neki adná, és annak attyának házát is szabadossá tenné Izráelben.

III. 26. És monda Dávid azoknak az embereknek, kik ott állanak vala illyen szóval: mint lenne annak dolga, a' ki megverné ezt a' Filistéust, és elvenné az Izráel' népéről a' gyalázatot? mert mitsoda ez a' környülmetéletlen Filistéus, hogy szidalommal illeti az élő Istennek seregét.

27. És ő néki is ugyan azon szót felelé a' nép, mondván: így 's így lészen dolga annak az embernek, a' ki megveréndi azt.

28. Hallván pedig azt Éliáb az ő nagyobbik báttya, hogy ő az emberekkel beszéllene, igen megharaguvék Dávidra, és monda: miért jöttél ide, és kinek hagytad a' kevés juhokat a' pusztában? Tudom én a' te kevélységedet, és a' te szívednek álnokságát, hogy tsak azért jöttél, hogy látnád az ütközetet.

29. És monda Dávid: hol mit tettem én? hiszem tsak szó beszéd ez. (a)

(a) Tudniillik, a' mit én mondottam. Némellyek így fordítják: hiszem dolgom vólt nékem itt, tudniillik, mellyet az atyám bízott reám.

30. És eltére ő tőle máshoz fordúlván, kivel ismét szólla mint az előtt, és a' nép ismét az előbbi beszéd szerént felele.

31. Hallák azért a' szókat, mellyeket szóllott vala Dávid, és megbeszéllék Saul előtt, és hozzája viteté őtet;

32. És monda Dávid Saulnak: ne rettenjen meg senkinek szíve ettől, elmégyen a' te szolgád, és megvív ezzel a' Filistéussal.

33. És monda Saul Dávidnak: nem mehetsz te reá a' Filistéusra, hogy ő véle megvívnál; mert te gyermek vagy, ő pedig ifjúságától fogva hadakozó ember vólt.

34. Felele Dávid Saulnak: pásztor vólt a' te szolgád, őrizvén az ő attyának juhait, és eljöve az oroszlán és a' medve, és a' nyáj közzül elragadja vala a' bárányt;

35. Kimégyek vala pedig én utánna, hogy azt megölném, vagy szájából ki-venném; és ha valamikor ellenem támada, megragadám a' szakállát, és megölém azt.

36. Azért mind oroszlánt, mind medvét ölt a' te szolgád: és ez a' környülmetéletlen Filistéus tsak ollyan lészen, mint azok közzül egy; mert szidalommal illette az élő Istennek seregét.

37. Monda ennekfelette Dávid: az Úr, a' ki megszabadított engemet az oroszlántól és a' medvétől, megszabadít engemet e' Filistéusnak kezéből is. Akkor monda Saul, menj el, és az Úr légyen te veled.

38. Felöltözteté azért Saul Dávidot a' maga fegyverébe, és atzél sisakot tőn az ő fejébe, és pántzélt is ada reá.

39. Reá övedzé pedig fegyverét Dávid az ő ruháján feljül, és próbálja vala, ha elömehetne-é abban; mert még nem késértette vala meg. Monda azért Dávid Saulnak: nem mehetek én elő ezekben; mert nem szoktam. Leveté azért Dávid mind azokat ő magáról;

40. Hanem az ő maga bottyát vévé kezébe, és a' folyóvízből választa magának öt síma követskéket, és eltévé az ő pásztori szerszámába, melly ő néki vala, tudniillik a' táskában, és parittyája kezében vala, és elközelgete a' Filistéushoz.

41. Továbbá megindúla a' Filistéus is, és kezde közelebb közelebb menni Dávidhoz, és az az ember is, a' ki a' paizst előtte viszi vala.

42. És mikor a' Filistéus megtekintette, és meglátta vólna Dávidot, megútálá ötet; mert gyermek vala, és piros szép tekintetű;

43. És monda a' Filistéus Dávidnak: avagy eb vagyok-é én, hogy bottal jöszsz reám? és megátkozá a' Filistéus Dávidot az ő istenire.

44. Monda annakfelette a' Filistéus Dávidnak: jöszte ide hozzám, és a' te testedet adom az égi madaraknak, és a' mezei vadaknak.

45. Monda pedig Dávid a' Filistéusnak: te jöszsz én reám fegyverrel, dárdával, és paizszsal: de én mégyek te reád a' seregek' Uroknak, és az Izráel' népe' Istenének nevével, kit te szidalommal illettél.

46. E' mái napon az Úr tégedet én kezembe ád, hogy megöljelek tégedet, és elvegyem a' te fejedet a' te testedtől, és a' Filistéusok' táborokban valóknak testeket adom e' mái nap' az égi madaraknak, és a' földön való vadaknak; és megesmérik mind az egész földön lakozók, hogy vagyon Istene az Izráelnek.

47. És megtudja mind az egybe gyült sokaság, hogy nem fegyver és dárda által tart meg az Úr; mert az Úré a' had, és titeket ád a' mi kezünkbe.

IV. 48. És lön, hogy mikor felkészült vólna a' Filistéus, és elébb ment vólna, és Dávidnak eleibe közelgetett vólna, siete Dávid is, és a' viadalra futamék a' Filistéus' eleibe.

49. És bényúlván Dávid a' táskába, kivön onnét egy követ, mellyet a' parittyából elhajíta, és a' Filistéust homlokba találá, és a' kő a' homlokába ragada, és *Góliát* artzal leesék a' földre.

50. (b) Erősbb lön azért Dávid a' Filistéusnál a' parittyával és kővel, és megveré 's megölé ötet; és nem vala semmi fegyver a' Dávid' kezében.

(b) A' híveknek erőtelen fegyverek gyakorta erősbbek a' pogányok' éles fegyvereknél; gyakorta pedig az Isten az ellenség' fegyverét adja a' hívek' kezekbe.

51. Oda futamék pedig Dávid, és reáálla a' Filistéusra, és vévé annak fegyverét, és azt ki-

vonván, megölé ötet, és azzal vévé el a' fejét.
V. Mikor pedig látták vólna a' Filistéusok, hogy az ö erös vitézek meghalt vólna, elfutamának.

52. Felkelvén azért az Izráel és Júdának népe, megsivalkodának, és megüzék a' Filistéusokat, mind valamíg a' völgyön elmehetnél, egész Ekron városának kapujáig, és igen húllának a' Filistéusok a' seb miatt, a' Sáraim városra menö úton, mind Gáthnak és Ekronnak városáig.

53. És megtérvén az Izráel népe a' Filistéusoknak kergetésekböl, eldúlák azoknak táborokat.

54. Felvévén pedig Dávid a' Filistéusnak fejét, bévivé Jérusálembe, és az ö fegyverit leraká az ö sátorában. (c)

(c) Némellyek a' Dávid' sátorán értik az ö házát, melly vólt Bethlehemben; némellyek azt a' sátort, mellyet ö az Isten' ládájának készített vólt sok idövel ez után. 2. *Sám.* 6. 1. *Krón.* 15.

55. Mikor pedig nézné Saul, hogy Dávid a' Filistéussal szembe menne, megkérdette vala a' seregnek fö hadnagyát Ábnert: ki fia e' gyermek, Ábner? Felele Ábner: él a' te lelked király, hogy nem tudom.

56. És monda a' király: értsd meg te magad, ki fia légyen ez ifjú?

57. Mikor pedig viszszajött vólna Dávid, minekutánna megölte vólna a' Filistéust, vévé ötet Ábner, és vivé Saul' eleibe, kezében tartván a' Filistéusnak fejét.

58. És monda néki Saul: (d) ki fia vagy te gyermek? Felele Dávid: a' Bethlehemben lakozó Isainak a' te szolgádnak fia vagyok.

(d) Látta Saul Dávidot; mert fegyver hordozó szolgája vólt, és elötte hegedült: de mivel a' gonosz lélek háborgatta akkor ötet, nem jutott eszébe.

XVIII. RÉSZ.

Dávid, ki elöször Saulnak hegedüse vólt, Jónathánnal szövetséget tészen, és lészen a' Saul' seregének hadnagya, kinek jó forgolódását és gondviselését feljebb magasztalják a' Saulénál; mellyért annyira felindúl a' Saul' haragja és irígysége Dávid ellen, hogy mind nyilván mind titkon igyekezé ötet elveszteni: de az Istentöl mególtalmaztatik.

Minekutánna pedig elvégezte vólna a' Saullal való beszéllést, Jónathánnak lelke a' Dávid' lelkével egybetsatoltaték, és Jónathán úgy szereté ötet, mint az ö maga lelkét.

2. Hozzá vévé azért ötet Saul azon napon, és nem engedé néki, hogy az ö attya' házához haza menne.

3. Szövetséget szerzének pedig ketten Jónathán és Dávid: mivelhogy ötet *Jónathán* lelke szerént szeretné.

4. És leveté köntösét Jónathán, melly rajta vala, és adá Dávidnak, és egyéb ruháját is, mind fegyverét, kézivét, és szorító övét.

II. 5. Kimégyen vala pedig Dávid mindenre, valamire Saul küldé, és magát eszesen viselte; és ötet Saul a' vitézeknek fejedelmekké tévé, és kedves lön mind a' köznép elött, mind pedig a' Saul' szolgái elött.

6. Lön pedig, hogy mikor ök megtérnének, mikor tudniillik Dávid megtért vólna a' Filistéusok' megverésekböl, kimenének ének szóval az aszszony népek az Izráelnek minden városiból, és sereggel mennek vala Saul' eleibe, dobbal, vígaság tévö szerszámokkal, és énekekkel.

7. Azok az aszszonyok pedig vígadván, egymás után ezt éneklik vala: megverte Saul az ö ezerét, és Dávid is az ö tíz ezerét. *R.* 21. *és* 29: 5.

8. És felette igen megharaguvék Saul, és nem tetszék ö néki e' beszéd, és monda: Dávidnak tíz ezert tulajdonítanak, nékem pedig tsak ezert tulajdonítanak: azért mit tulajdoníthatnak immár egyebet néki, hanem az országot.

III. 9. Saul azért rút szemmel nézi vala Dávidot az naptól fogva, mind az után is.

10. Lön pedig másod' napon, hogy az Úrnak gonosz lelke Sault megkörnyékezné, és az ö házában prófétál vala (a); Dávid pedig kezével veré a' lantot, amint naponként szokott tselekedni; Saulnak pedig kezében dárda vala.

(a) Mondja az Irás, hogy Saul prófétált, mivelhogy lelkében elragadtatott, és mind beszédét mind tselekedeteit úgy rendelte, mint a' próféták; vagy mondatik prófétálni, mivelhogy ö maga sem értené, mit mondana; mint szokták mondani, hogy a' bolondok prófétálnak, és a' próféták bolondok.

11. És ellövé Saul a' dárdát, ezt gondolván: a' falba szegezem Dávidot: de elvoná magát Dávid ö elötte két úttal.

IV. 12. Megfélemlék azért Saul Dávidtól, mivelhogy az Úr véle vólna, és Saultól eltávozott vólna;

13. És Saul elküldé ötet szeme elöl, és fö hadnagygyá választá magának, és a' nép elött kimégyen, és béjö vala.

14. Továbbá Dávid magát minden útaiban eszesen viselé, és az Úr vala ö véle.

15. Mikor pedig látta vólna Saul, hogy igen eszesen viselné magát: megfélemlék ö töle;

16. Mert az egész Izráel' és Júda' nemzetsége szerette Dávidot; mert kimégyen, és béjö vala ö elöttök. (b)

(b) Az az, elöttök járó, gondviselö, jó szerentsés vala.

V. 17. Monda azért Saul Dávidnak: ímé az én öregbbik leányomat Mérábot néked adom feleségül, tsak légy énnékem vitéz fiam, és viseljed az Úrnak hadát: Saul pedig *magában* ezt mondja vala: ne veszszen az én kezem miatt, hanem légyen a' Filistéusok' kezek ö ellene.

18. Monda pedig Dávid Saulnak: mitsoda vagyok én, és az én életem minémü, és az én nemzetségem az Izráel' népe között, hogy én a' királynak veje lehetnék?

19. Lön pedig, hogy mikor meg kell vala Dávidnak adni a' király' leányát Mérábot, adák a' Meholát városbéli Ádrielnek feleségül.

VI. 20. Megszereté pedig Mikál a' Saul' leánya Dávidot, mellyet megjelentének Saulnak, és felette igen tetszék e' dolog ö néki.

21. Monda azért Saul: néki adom ötet, hogy ö néki veszedelmére légyen, és légyen a' Filistéusoknak kezek ö ellene. Azért monda Saul Dávidnak: e' kettö közzül egyik leányom által ma énnékem vöm lészesz.

22. Parantsolá pedig Saul az ö szolgáinak: szólljatok titkon Dávidnak, mondván: ímé a' király jó akarattal vagyon hozzád, és minden szolgái szeretnek tégedet: azért légy veje a' királynak.

23. És megmondák a' Saul' szolgái Dávidnak e' szókat. Felele pedig Dávid: netalám igen kitsiny dolog ti nálatok a' királynak vejévé lenni; holott én szegény, és elvettetett vagyok?

24. Megmondák azért ezt Saulnak az ö szolgái, mondván: ezt 's ezt mondja Dávid:

25. Monda pedig Saul: ezt mondjátok Dávidnak: nem kíván a' király egyéb jegy ruhát, hanem adj ö néki száz Filistéusok' szemérem testeknek böröket, hogy a' király' ellenségin bosz-

szúját megálljad; Saul pedig azon gondolkodik vala, hogy Dávidot a' Filistéusok' kezekbe ejthetné.

26. Megmondák azért az ő szolgái e' szókat Dávidnak, és tetszék e' dolog Dávidnak, hogy a' királynak veje lenne; és még a' hagyott nap elő nem jött vala.

27. Felkele Dávid, és elméne ő és az ő vitézi, és megvere a' Filistéusok közzül két százat, kiknek szemérem testeknek böröket elhozá Dávid, és épen béadák azt a' királynak, hogy immár a' királynak veje lenne; és néki adá Saul az ő leányát Mikált feleségül. 2. *Sám.* 3: 14.

28. Látván pedig Saul, és eszébe vévén, hogy az Úr Dáviddal vólna, és hogy az ő leánya is Mikál igen szeretné ötet:

29. Sokkal inkább kezde félni Saul Dávidtól; és nagy gyűlölséggel lön ellene tellyes életében.

30. Kijönek vala pedig gyakorta a' Filistéusok' fejedelmeik, és valamikor kijövének, Saulnak minden szolgáinál Dávid eszesebben forgódék; annakokáért az ő neve felette igen híres vala.

XIX. RÉSZ.

Jónathán megmondja Dávidnak, az ő attyának tanátsát, hogy tudniillik meg akarja ötet ölteni; és a' Jónathán' intéséből megengeszteltetik Saul Dávidhoz. De minekutánna Dávid az ellenségen ismét diadalmat vett vólna, Saul viszontag halálára jár ő néki; kinek haragja előtt Dávid mikor házához ment vólna, és ott környülvétetett vólna, Mikáltól az ablakon botsáttatik el. Mégyen Dávid Sámuelhez, és a' próféták' gyülekezetekbe, holott tsudálatosképen tartatik meg Istentől Saul ellen.

Szólla pedig Saul Jónathánnak az ő fiának, és mind a' több szolgáinak, hogy megölnék Dávidot; Jónathán pedig a' Saul' fia igen szereti vala Dávidot.

2. Megmondá azért Jónathán ezt Dávidnak, mondván: az én atyám Saul halálra keres tégedet: azért kérlek, mególtalmazd magadat reggelig, és légy valami titok helyen, rejtsd el magadat.

3. Én pedig kimégyek, és az atyám mellé állok a' mezőben ahol te leszesz, és én akkor szóllok te felőled az atyámnak, és meglátom mit szóll, és tudtodra adom tenéked.

4. Jónathán pedig jót szólla Saulnak az ő attyának Dávid felől, és monda néki: ne igyekezzék véteni a' király az ő szolgája ellen Dávid ellen; mert nem vétett ő tenéked, hanem az ő szolgálatja felette hasznos vólt tenéked;

5. Mert ő az ő lelkét markában hordozta, és úgy verte meg a' Filistéusokat; és az Úr nagy jót tselekedék az egész Izráellel, látád te, és örültél rajta: miért vétkeznél azért az ártatlan vér ellen, megölvén Dávidot ok nélkül?

6. Meghallá azért Saul Jónathánnak szavát, és megesküvék Saul: él az Úr, hogy nem hal meg *Dávid.*

7. Szóllítá annakokáért Jónathán Dávidot, és megmondá néki Jónathán mind ezeket a' szókat, és vivé Jónathán Dávidot Saul' eleibe, ki ismét ollyan lön ő előtte, mint az előtt.

II. 8. Had indúla pedig ismét azonközben, és kiméne Dávid, és megütközék a' Filistéusokkal, igen megveré őket, és megfutamának ő előtte.

9. Lön pedig ismét az Úrnak gonosz lelke Saulon, és az ő házában veszteg ül vala, kezében tartván dárdáját; Dávid pedig a' lantot veri vala *előtte.*

10. És akará Saul Dávidot a' dárdával a' falhoz szegezni, és elhajla Saul előtt, és a' dárda a' falt találá; azért Dávid elfutván elszalada azon éjjel.

11. Követeket külde azért Saul a' Dávid' házára, hogy megőriznék ötet, és reggel ötet megölnék; és megmondá Dávidnak Mikál az ő felesége, ezt mondván: ha ez éjjel lelkedet meg nem óltalmazod, holnap megölnek.

12. Kibotsátá azért Mikál Dávidot az ablakon, és ő kimenvén elszalada, és mególtalmazá magát.

13. Vőn pedig Mikál egy fa képet, és fekteté az ágyra, és ketske szőrből tsinált párnát tőn feje alá, és befedezé a' lepedővel.

III. 14. Követeket külde pedig Saul, hogy megfognák Dávidot, és monda *Mikál:* beteg *Dávid.*

15. Viszszaküldé azért ismét Saul a' követeket, hogy meglátnák Dávidot, mondván: ágyában is előmbe hozzátok, hadd öljem meg őtet.

16. És mikor oda mentek vólna a' követek, ímé a' fa kép fekszik vala az ágyon; és a' ketske szőrből tsinált párna vala feje alatt.

17. Monda azért Saul Mikálnak: mi dolog, hogy így megtsaltál engemet, és elbotsátottad az én ellenségemet, és elszalada? Felele Mikál Saulnak: mert azt mondá ő énnékem: botsáss el engemet, mert majd megöllek.

IV. 18. Dávid azért elfutván, megszabadúla, és Sámuelhez méne Rámába, és megbeszélle mindeneket néki, a' mit ő vele tselekedett vólna Saul; és elmenének ő és Sámuel, és múlatának Nájóthban.

19. Megmondák pedig Saulnak ezt illyen szókkal: ímé Dávid Nájóthban vagyon a' Ráma' tartományában.

20. Követeket külde azért Saul, hogy megfognák Dávidot; kik látának Prófétáknak seregeket, kik prófétálnak vala (a), és hogy Sámuel is köztök vólna, ki ő előttök járó vala; és lőn az Istennek lelke a' Saul' követin is, és azok is prófétálnak vala.

(a) Az az, énekeltek, és Istent dítsértek.

21. Megmondák azért ezt Saulnak, és külde ismét más követeket, és azok is prófétálának. Ismét harmadszor is követeket külde, és azok is psófétálának.

22. Elmenvén azért ő maga is Rámába, juta a' nagy kőhöz, melly Séku' mezején vagyon, és ott megkérdvén monda: hol vagyon Sámuel és Dávid? és monda egy ember: im Nájóthban vagyon Ráma' tartományában.

23. És elméne Ráma' tartományába Nájóthba, és lőn ő rajta is az Istennek lelke, és a' menés közben is prófétál vala, míg nem eljuta Ráma' tartományába Nájóthba.

24. Leveté azért ő is *királyi* ruháját, és ő is prófétála Sámuel előtt, és leesve lőn az egész nap és éjjel, *királyi ruháját* és *fegyverét* levetvén: azért szokták mondani: (b) avagy nem a' próféták között vagyon-é Saul is?

(b) Példabeszéd azokról, a' kik nagy hirtelenséggel elváltoznak szándékjokban, vagy a' kik alávaló állapotból nagy méltóságra változtatnak.

XX. RÉSZ.

Dávid panaszolkodik Jónathánnak, Saulnak ő ellene való boszszúságáról. Mellyet minekutánna

hallott vólna Jónathán, időt, helyet, és módot rendelnek benne, mimódon tehesse ötet Jónathán az ő attyának szándéka felöl bizonyossá, és esküvéssel kötelezi magát Jónathán Dávidnak, hogy jóakaró barátja lészen, azonképen ő Dávidtól azt kívánja. Jónathán semmit nem gondolván az ő attya' haragjával, Dáviddal barátságosan tselekeszik, ötet megszabadítja, vígasztalja, és bátorítja.

Elfutván azért Dávid Nájóthból, melly Ráma' tartományában vagyon, elméne, és monda Jónathánnak: mit miveltem én? mitsoda nagy gonoszságom vagyon a' te atyád ellen, hogy az én lelkemet kergeti?

2. Ki monda ő néki: távol légyen az, meg nem halsz; ímé az én atyám nem tselekeszik sem nagy sem kitsiny dolgot, mellyet énnékem meg nem jelent, azért hogy titkolná el én tőlem az én atyám ezt a' dolgot? nem miveli azt.

3. És ismét esküvéssel monda Dávid: bizonnyal tudja azt a' te atyád, hogy én te nálad kedves vagyok, és azt fogja mondani: nem szükség ezt tudni Jónathánnak, hogy valami módon meg ne szomorodjék: de bizonyára, él az Isten és a' te lelked is, hogy tsak egy lépés köze az én életemnek, és a' halálnak.

4. Felele Jónathán Dávidnak: mond meg, mit kíván a' te lelked? és azt tselekeszem veled.

5. Monda pedig Dávid Jónathánnak: ímé a' holnapi nap' a' hold' első napjának innepe vagyon, mellyen szükségesképen a' királlyal le szoktam ülni az ételhez: botsáss el azért engemet, hadd rejtezzem el a' mezőben, a' harmadik napnak estvéjéig.

6. Ha pedig valami módon megemlékezik én rólam a' te atyád, ezt mondjad: nagy kéréssel kére én tőlem Dávid, hogy haza futhatna Bethlehembe az ő városába; mivelhogy esztendőnként való áldozatja (a) vólna mostan ott az ő nemzetségének.

(a) Az az, lakodalma; mert immár megmondottuk, nem vólt szabad egyébütt áldozni, hanem az Isten' sátoránál.

7. Ha ezt fogja mondani: jól vagyon; békesége vagyon a' te szolgádnak; ha pedig haragszik, tudjad, hogy szinte rakva álnoksággal.

8. Tselekedjél irgalmasságot azért a' te szolgáddal; mert az Úr előtt kötöttél szövetséget én velem te szolgáddal: és ha én bennem álnokság vagyon, ölj meg engemet te magad, és miért vinnél engemet a' te atyádhoz?

9. Monda pedig Jónathán: távol légyen az te tőled; sőt inkább bizonnyal megtudhatom, hogy e' gonoszság az én atyámtól te ellened valóban eltökéllettetett, avagy nem mondanám-é meg tenéked?

10. Monda annakfelette Dávid Jónathánnak: kitsoda adja énnékem tudtomra a' jót, vagy ha valami kemény szót szóll tenéked a' te atyád?

11. Felele Jónathán: no menjünk ki a' mezőre, és kimenének ketten a' mezőre.

12. Akkor monda Jónathán Dávidnak: az Izráelnek Ura Istene látja, hogy ha megérthetem az én atyámtól holnap illyenkorig, avagy holnapután is, hogy jóakarattal lészen Dávidhoz, kiküldök hozzád, és megjelentem tenéked.

13. És bátor úgy tselekedjék az Úr Jónathánnal, és úgy adjon jót, hogy ha az én atyámnak az lészen akaratja, hogy veszedelmedre igyekezzék, azt is hírré adom tenéked, és elbotsátlak tégedet, és menj el békével; és légyen az Úr veled, amint az én atyámmal véle vala.

14. Hogyhogy nem mivelném inkább azt, míg fejem fenn áll? Avagy nem tennél-é én velem viszontag irgalmasságot amint az Úr kívánja, hogy én meg nem ölettetem?

15. És el nem szakasztod a' te irgalmasságodat soha örökké az én házamnépétől; még szinte akkoron is, mikor az Úr a' földnek színéről kivágja Dávidnak minden ellenségeit.

16. És így szövetséget szerze Jónathán a' Dávid' házával, *mondván:* végyen számot az Úr a' Dávid' ellenségeitől.

17. És ismét megesküvék Jónathán Dávidnak, mivelhogy igen szereti vala ötet; mert szinte úgy szereti vala ötet, mint az ő maga lelkét.

18. Monda pedig néki Jónathán: holnap vagyon az új hold' első napjának innepe: annakokáért emlékezetben lészesz, mert üres lészen a' te helyed.

19. Harmad' napig azért légy veszteg, és akkoron sietséggel jöj alá oda a' helyre, aholott e' némelly napi dolgodban elrejteztél vala, és légy ott az út mutató kő mellett. *R.* 17: 2.

20. És ímé én a' kő mellé három nyilat lövök, mintha azokkal tzélhoz lőnék.

21. És annakutánna érettek küldöm a' gyermeket, ezt mondván: eredj, keresd meg a' nyilakat, és ha nyilván azt mondom a' gyermeknek: imhol a' nyil hátad megett én felőlem, fogd meg a' gyermeket és jöj elő; mert békeséges a' te dolgod, és nem lészen semmi nyomorúságod, él az Úr.

22. Ha pedig azt mondom a' gyermeknek: túl előtted vagyon a' nyil tova meszsze; menj el, mert az Úr elszabadított tégedet.

23. Ennek a' szónak pedig, mellyet egymás között szóllottunk; imhol légyen az Úr bizonyság én közöttem és te közötted mind örökké.

II. 24. Elrejtezék azért Dávid a' mezőben, és meglőn az újságnak első napján való innep, mellyen leül vala a' király az asztalhoz, hogy ennék:

25. És mikor a' király az ő székibe le akara ülni, mint annakelőtte mindenkor szokott vala, a' melly széke a' fal mellett vala, (b) onnét felkele Jónathán, és Ábner üle Saul mellé, a' Dávid' hellye pedig üres vala.

(b) Ezt azért mondja, mert távol létében úgy mint gazda, az attya' helyén ül vala; mikor pedig Saul Sámueltől haza jött vólna, az attya' székit viszontag néki engedi.

26. Nem szólla mindazáltal semmit Saul azon a' napon; mert azt gondolja vala, nétalám valami dolga esett, ha szinte tiszta vólna is, vagy talám nem tiszta.

27. Lőn pedig az innepnek második napján, másodszor is üres lőn a' Dávid' helye, és monda Saul Jónathánnak az ő fiának: miért nem jött ki enni sem tegnap sem ma az Isai' fia?

28. Felele Jónathán Saulnak: felette igen kére engemet Dávid, hogy engedném meg, hadd menne el Bethlehembe,

29. Mondván: kérlek botsáss el engemet; mert a' mi nemzetünknek lakodalma vagyon most a' városban, és énnékem parantsolt a' bátyám: azért ha kedvet találtam előtted, kérlek hadd tekintsek haza, hadd látogassam meg az atyafiakat; és ez az oka, hogy nem jöhetett a' király' asztalához.

30. És felette igen felgerjede haragja Saulnak Jónathán ellen, és monda: te kemény és engedetlen anyának gyermeke, vajki jól tudom, hogy az Isai' fiát *barátodnak* választottad, melly gyalázatodra

lázatodra lészen, és a' te atyádnak is nagy szégyenére, és gyalázatjára.

31. Mert valamíg az Isai' fia él a' földnek színén, nem lészesz te állandó, sem pedig a' te országod: azért küldj érette mindjárást, és fogva hozzad ide én hozzám; mert halálnak fia.

32. Felele pedig Jónathán Saulnak az ő attyának, és monda nékie: miért kell meghalni? és mit vétett?

33. És akkor ragadá Saul az ő dárdáját, hogy ötet általütné. Akkor eszébe vévé Jónathán, hogy elvégezte vólna az ő attya, hogy megölné Dávidot.

34. Felkele azért Jónathán az asztaltól nagy haraggal, és nem evék semmit másod' napján a' lakodalomnak; mert igen bánkódik vala Dávidért, és hogy ötet szidalommal illette vólna az ő attya.

35. Kiméne annakokáért Jónathán reggel a' mezőre a' hagyott idő szerént, amint Dáviddal végeztek vala, és ő véle egy kis gyermek is.

36. És monda a' gyermeknek: eredj fuss el, keresd meg a' nyilakat, a' mellyeket én ellövök, a' gyermek elfuta, és ő túl löve a' tzélon.

37. Mikor pedig a' gyermek a' helyre jutott vólna, ahol vala a' nyil, mellyet Jónathán ellött vala, kiálta Jónathán a' gyermek után, és monda: nem túl vagyon-é azon a' nyil, ahol te vagy?

38. Ismét kiálta Jónathán a' gyermek után: gyorsan siess, meg se állj: felszedvén azért a' Jónathán' gyermeke a' nyilakat, méne az ő urához.

39. A' gyermek pedig semmit e' dologban nem tud vala, tsak Jónathán és Dávid tudják vala e' dolgot.

40. Adá azért Jónathán az ő fegyverét a' gyermeknek, és monda néki: eredj el, vidd bé a' városba.

41. Mikor pedig elment vólna a' gyermek, felkele Dávid a' könek dél felől való óldala mellől, és a' földre borúlván artzal, háromszor meghajtá magát, és egymást megtsókolván, mind ketten sírának, de Dávid leginkább síra.

42. Monda azért Jónathán Dávidnak: menj el békeséggel: és a' mire ketten megesküttünk egymás között az Úr' nevére, légyen állandó; az Úr légyen bizonyság én közöttem és te közötted, és az én maradékim között és a' te maradékid között mind örökké.

43. Felkele azért Dávid, és elméne; Jónathán pedig viszszaméne a' városba.

XXI. RÉSZ.

Dávid Jónathántól mikor elvált vólna, Ákimélek paphoz mégyen, ki néki ád kenyeret és fegyvert Dóegnek szeme láttára. Onnét mégyen Gáth városba, és a' Filistéusoktól megesmértetik; és mikor a' királyhoz vitték vólna, bolonddá teszi magát, és úgy menekedik meg.

Juta pedig Dávid Nób (a) városába Ákimélek paphoz, és nagy félelemmel eleibe méne Dávidnak Ákimélek, és monda néki: mi dolog, hogy tsak egyedül jöszsz, és nintsen senki veled?

(a) Nób a' Bénjámin' nemzetségében való város vólt, *Nehém.* 11:32. holott vólt akkor az Istennek sátora.

2. Felele Dávid Ákimélek papnak: a' király bízott valamit reám, és azt hagyta énnékem, senki meg ne tudja e' dolgot, a' miért küldelek, és a' mit parantsoltam tenéked; szolgáimat pedig elküldöttem illyen 's illyen helyre.

3. Azért mostan mi vagyon birtokodban? adj vagy öt kenyeret énnékem; vagy egyebet a' mi vagyon.

4. Felele a' pap Dávidnak: nintsen közönséges kenyér az én birtokomban, hanem szenteltetett kenyér: (b) ha azért szolgáid tisztán tartották magokat, főképen aszszony embertől; *ehetnek abban.*

(b) A' mit Ákimélek pap mond Dávidnak, és a' mit ő tőle kérd, tudniillik ha az ő feleségétől megtartóztatta magát, és magát tisztátalanná azzal nem tette, tehát úgy ehetik a' szent kenyerekben. E' mondás és kérdés balgatag kérdés vólt, amint Hieronimus Doktor is mondja. Mert ha szinte tisztátalan lett vólna is Dávid, jobb vólt vólna mégis megenni a' szent kenyéreket, hogynem mint éhel meghalni; mert kedvesbb dolog Isten előtt az irgalmasságnak tselekedete, hogynem mint az áldozat, *Hóseás.* 6. mint Sámuel is mondja, 1. *Sám.* 15. hogy kedvesbb Isten előtt az ő akaratjához való engedelmesség, hogynem mint az áldozat, mint a' Krisztus is disputál erről *Mát.* 9: 12. Másodszor: sehol sem olvasta a' Szent Irásban Ákimélek pap, hogy az embert tisztátalanná tégye a' maga feleségével való közösülés; sőt inkább az Apostol azt mondja, hogy a' házasság mindenek között tiszteletes dolog. Harmadszor: nem tsak az aszszonnyal való egyesülés, hanem egyéb dolog is tisztátalanná tészi az embert, amint a' Krisztus mondja *Mát.* 15. Negyedszer: mert ha az Isten' törvényéről kell szóllani: Dávid mivelhogy köz ember vólt, ha szinte tiszta vólt vólna is, nem szabad vólt vólna a' szent kenyereket néki enni. Továbbá amint Dávid felel Ákiméleknek, annak a' második részében felette igen nagy nehézség vagyon, és azt külömb külömbképen magyarázzák. Némellyek azt mondják, hogy Dávid azt akarja mondani: noha az én útam nem szent dologban foglaltatott; mert nem azért indúltam házamból, hogy az Isten' sátorához jöjjek: mindazáltal mivelhogy már ide jöttem, megszenteltetem. Némellyek így magyarázzák: a' szent kenyér ez én mostani szükségemben ollyan mint egy köz kenyér; szent lészen mindazáltal, mert azzal jól élünk. Hieronimus illyen értelmét mondja: híjában való a' te kérdésed; mert ha tiszta vólnék is, nem vólna nékem szabad e' kenyeret ennem; mindazáltal a' szükség-kénszerít, hogy megegyük. Mivelhogy pedig arról kérdesz, ha tiszták vagyunk é? azt mondjuk, hogy tiszták vagyunk. Vagynak ollyak, kik azt mondják, hogy nem Dávid' szava ez, hanem azé, a' ki e' Könyvet írta, és értelme ez: a' papokra nézve ollyan szabad kenyér ez, mint szinte a' közönséges kenyér, mellyel szabadon élhetnek szombattól fogva, mellyen új kenyereket tésznek az Isten' eleibe a' szent asztalra.

5. Felele Dávid a' papnak, és monda: bizonyára az aszszony meg vólt tiltva mi tőlünk, mind tegnap, mind az előtt mikor kiindúltam, szolgáim is minden edényeket megszentelték; noha *a' mi az útra néz*, közönséges: Azért sokkal inkább e' mái napon *a' kenyér is* megszenteltetik *a' tiszta* edényben.

6. Ada azért néki a' pap a' megszenteltetett kenyérben; mert nem vala ott egyéb kenyér, hanem tsak az Isten előtt való kenyerek, mellyeket az Úr' ortzája elől vettek vala fel, hogy melegen tennének helyébe más kenyereket azon napon, mellyen az előbbieket elvették vala. *Mát.* 12:3. *Márk.* 2:25. *Luk.* 6:3.

7. Vala pedig ott azon napon egy a' Saul' szolgái közzül, ki ott múlat vala az Úr előtt, kinek neve Dóeg, Édom' nemzetségéből való, ki a' Saul' pásztorinak fejedelmek vala.

8. És monda ismét Dávid Ákiméleknek: nintsen-é valami dárda, vagy valami egyéb fegyver kezednél? mert sem szablyámat, sem egyéb fegyveremet nem vehettem kezembe, mivelhogy a' király' parantsolatja siettete.

9. Monda pedig a' pap: (c) a' Filistéus Gó-

liátnak kardja, kit te megvertél az Éla' völgyében, ámhol vagyon posztóba takarva az efód megett, ha azt el akarod vinni vidd el, mert annál egyéb itt nintsen; akkor monda Dávid: nintsen sehol ahoz hasonló, add ide azt nékem.

(c) Innét megtetszik, hogy Dávid a' Góliát' fegyverét az Isten' sátorába helyheztette vólt. Lásd *Rész.* 17: 53.

II. 10. Felkele azért Dávid, és elfuta az napságtól fogva Saul elől, és méne Ákishoz Gáth városnak fejedelméhez.

11. És mondának az Ákis' szolgái ő néki: avagy nem ez-é Dávid, ennek a' földnek királya? avagy nem ennek éneklik vala-é nagy sereggel, mondván: megverte Saul az ő ezerét, Dávid is az ő tíz ezerét? *R.* 18: 7.

12. És eszébe vevé Dávid ezeket a' szókat, és felette igen megrémüle Ákistól Gáthnak királyától.

13. És ő megváltoztatá szavát ő előttök, és bolondnak tetteti vala magát az ő kezekben, és irkál vala a' kapuknak ajtajikon, és a' nyálát mind a' szakállán botsátja vala alá.

14. Monda azért Ákis a' maga szolgáinak: ímé láttátok, hogy ez az ember megbolondúlt, 's mire botsátottátok bé hozzám ötet?

15. Szükölködöm-é én bolond nélkül, hogy ezt béhoztátok, hogy itt előttem bolondoskodjék? Ennek kellett vólna-é béjöni az én házamba?

XXII. RÉSZ.

Dávid lappang az Adullám' barlangjában, hová mennek ő hozzá az ő báttyai, és az ő attyának minden házanépe, és gyülnek ő hozzá sokan, kik vagy adósságban vóltak, vagy valami háborúságot szenvedtenek. Elmégyen onnét minden népével a' Moáb' királyához: de Gád prófétától megintetik, hogy a' Júda' földére menjen. Elmégyen azért Dávid Héreth nevü erdőbe. Saul panaszolkodik szolgái előtt az ő állapotjáról; Dóeg beárúlja Ákiméleh papot, hogy Dávidnak kenyeret és fegyvert adott. Levágatja azért Saul Ákiméleket a' több papokkal, és mind a' város' népével egyben.

Elmenvén azért onnét Dávid, szalada az Adullám barlangjába; melly dolgot mikor meghallottak vólna az ő báttyai, és az ő attyának minden házanépe, oda menének ő hozzá.

2. És hozzá gyülének mindenek, a' kik valami nyomorúságban valának, és a' ki adóságban vala, és valaki keseredett szívvel vala, és lőn azoknak fejedelmek: és lőnek ő véle úgymint négy száz emberek.

3. Elméne pedig onnét Dávid a' Moábiták' városokba Mitzpába, és monda a' Moábiták' királyoknak: kérlek hadd jöjjenek ki *földökből* az én atyám és az én anyám, hadd lakjanak veletek, miglen megértem, mit tselekedjék én velem az Isten.

4. Vivé azért őket a' Moábiták' királyok eleibe, és lakának ő véle mind addig az ideig, miglen Dávid ott a' várban lőn.

5. Monda pedig Gád próféta Dávidnak: ne maradj ennekutánna ebben a' várban; hanem menj el a' Júda' földére. Elméne azért Dávid, és méne a' Héreth nevü erdőbe.

II. 6. Meghallá pedig Saul, hogy Dávid kimutatta vólna magát, és mond a' több emberek, kik ő véle valának; Saul pedig múlat vala Gibeában a' fa alatt a' Ráma' dombján, kezében tartván az ő dárdáját; és szolgái mind előtte állanak vala.

7. Monda azért Saul az ő szolgáinak, kik előtte állanak vala: halljátok meg Bénjáminnak nemzetségi, netalám *azt reménylitek*, hogy az Isai' fia mindeniteknek mezőt fog adni, és szőlőket, és hogy titeket fejenként ezeredesekké vagy századosokká fog tenni:

8. Hogy ti mindnyájan pártot ütöttetek én ellenem, és nintsen senki, ki énnekem valamit hírré adjon, holott frigyet vetett az én fiam az Isai' fiával, és nintsen ki szánna engemet közzületek, és a' ki nékem megsugallaná, hogy az én fiam szolgámat támasztotta reám, utánnam való leselkedésre, amint im e' mái napon megtetszik.

9. Felele pedig az Édom' nemzetségéből való Dóeg, ki a' Saul' több szolgái között ott áll vala, és monda: láttam én, hogy az Isai' fia Nób városában az Ákitób' fiához Ákiméleh paphoz jött vala,

10. Ki az Úrtól tanátsot kérde Dávid felől, és útra való eleséget is ada néki, a' Filistéus Góliát' fegyverét is néki adá.

11. Elkülde annakokáért a' király, hogy oda hívnák Ákiméleh papot Ákitóbnak fiát, és az ő attyának minden házanépét, tudniillik a' papokat, valakik Nób városban valának, kik eljövének mindnyájan a' királyhoz.

12. Akkor monda Saul: halld meg mostan te Ákitóbnak fia. És monda: imhol vagyok én uram.

13. És monda néki Saul: miért ütöttetek pártot ellenem te és az Isai' fia? holott kenyeret adtál néki és fegyvert, és az Istentől is tanátsot kérdettél felőle, hogy én ellenem támadna leselkedés által, amint immár most bétellyesedett.

14. Felele Ákiméleh a' királynak, és monda: vallyon 's kitsoda vólna ollyan hív mint Dávid, mind a' több szolgáid között is, ki a' királynak veje, és ki a' te akaratod szerént jár, és a' te házadban nevezetes ember.

15. Vallyon 's csak akkor kezdettem-é először tanátsot kérdeni ő felőle az Istentől? Távol légyen én tőlem az, *hogy én pártot ütöttem vólna ellened;* ne tulajdonítson semmit affélét a' király az ő szolgájának, sem pedig az én atyámnak egész házanépének; mert nem tud ebben semmit a' te szolgád, sem nagy, sem kitsiny dolgot.

16. És monda a' király: általán fogva meg kell halnod Ákiméleh, mind tenéked, mind pedig a' te atyád' egész házanépének.

17. Monda azért a' király az ő szolgáinak, kik előtte állanak vala: vegyétek környül őket, és rohanjatok az Úr' papjaira; mert az ő kezek is Dávid mellett vagyon; mert mikor eszekbe vették vólna, hogy futva szalad, nem adták nékem tudtomra: (a) de nem akarák a' király' szolgái kezeket felemelni az Úr' papjai ellen, hogy ő reájok rohannának.

(a) A' szolgák nem tartoznak engedelemmel a' fejedelemnek az Isten' parantsolatja ellen való dolgokban.

18. (b) Akkor monda a' király Dóegnek: térj nékik te, és öld meg a' papokat; nékik térvén azért Dóeg Iduméus, a' papokra rohana, és azon a' napon nyóltzvan öt embert öle meg, kik gyóltsból tsinált efódot viselnek vala.

(b) Levágatja Saul Dóeggel a' papokat, és illyen módon eltörli Isten az Éli pap' nemzetségét, amint ötet megfenyegette vala 1. *Sám.* 2.

19. Nób várost is pedig a' papok' városokat fegyverrel vágatá le, mind férjfiat, mind asz-

szonyt, gyermekeket, tsetsſzopókat, ökröket, szamarakat, minden barmokat fegyverrel vágata le.

20. Elszalada pedig az Ákitób' fiának Ákiméleknek egy fia, kinek neve vala Ábiathár, és Dávid után futa.

21. És meg-mondá Ábiathár Dávidnak, hogy megölette vólna Saul az Úr papjait.

22. És monda Dávid Ábiathárnak: tudám én azt, mert az nap ott vala ama' Dóeg Iduméus, hogy kétség nélkül bémondaná Saulnak: én adtam okot a' te atyádnak minden házanépének halálára.

23. Maradj itt énnálam; mert a' ki az én életemet *halálra* keresi, keresi a' te életedet-is: azért bátorságosan lehetsz én mellettem.

XXIII. RÉSZ.

Dávid az Istentől kétszer kérdvén tanátsot, megszabadítja a' Kéhila nevű várost, mellyet a' Filistéusok szállottak vala meg; és mivelhogy ötet kergetné Saul, a' Zif kietlen pusztájába szalad, mivelhogy Isten meg-jelentette néki, hogy a' Kéhila városbéliek ötet kezébe adnák Saulnak. Hozzá mégyen Jónathán Dávidhoz, és vígasztalja ötet, újonnan frigyet és szövetséget szerezvén ő véle. A' Ziféusok elárúlják Dávidot, kit mikor Saul kergetne, az Istentől tsudálatosképen megszabadíttatik.

Megmondák pedig Dávidnak illyen ſzóval: ímé a' Filistéusok Kéhilát vívják, és minden tsűröket dúlják.

2. És megkérdé Dávid az Urat, mondván: elmenjek-é hogy megverjem ezeket a' Filistéusokat? Felele pedig az Úr Dávidnak: menj el, és megvered a' Filistéusokat, 's megszabadítod Kéhilát.

3. És mondának a' Dávid emberei ő néki: ímé itt a' Júdának földében-is félünk: mennyivel inkább hogyha Kéhilába mégyünk a' Filistéusok' táborokba?

4. Annakokáért ismét megkérdé Dávid az Urat, kinek felele az Úr, és monda: kelj fel, menj alá Kéhilába; mert a' Filistéusokat kezedbe adom tenéked.

5. Elméne azért Dávid és az ő emberei Kéhilába, és meghartzola a' Filistéusokkal, és elvivé az ő barmokat, és őket felette igen megveré: és megszabadítá Dávid a' Kéhilában lakozókat.

II. 6. Lőn pedig, hogy mikor Ábiathár Ákiméliknek fia Dávidhoz futott vólna Kéhilába, az Efódját elvitte vala kezében.

7. Megmondák akkor Saulnak, hogy Dávid Kéhilába ment vólna, és monda Saul: kezembe adta immár ötet az Isten; mert kultsos és záros városba ment bé, és ott ſzorúlt.

8. Felgyűjté azért Saul a' hadba minden népét, hogy reá menne Kéhilára, és reá szállana Dávidra és az ő embereire.

9. Eſzébe vévé pedig Dávid, hogy alattomban Saul ő ellene gonoszt gondolna, és monda Ábiathár papnak: vedd fel az Efódot.

10. És monda Dávid: Izráelnek Ura Istene! bizonnyal meghallotta a' te ſzolgád, hogy Saul ide akar jőni Kéhilára, hogy a' várost elveszesse én érettem.

11. Vallyon 's kezébe fognak-é engemet adni a' Kéhilabéliek? és eljő-é ide Saul, amint hallotta a' te szolgád? Izráelnek Ura Istene mond meg, kérlek, a' te ſzolgádnak! felele az Úr: eljő.

12. Monda ismét Dávid: vallyon kezébe adnak-é engemet a' Kéhilabéliek, és az én velem való embereket, Saulnak? Felele az Úr: kezébe adnak.

13. Felkele azért Dávid és az ő vitézi úgymint hat százan, és kimenének Kéhilából, és mennek vala ahová mehetnek vala; megmondák pedig Saulnak, hogy kiszaladott vólna Dávid Kéhilából, és elhagyá a' kimenésre való szándékot.

III. 14. Lakik vala pedig Dávid a' pusztában való erős helyeken, és vala fő lakása a' Zif pusztájában való hegyen; és minden nap keresi vala ötet Saul: de az Isten nem adá ötet kezébe.

15. Mikoron megértette vólna azért Dávid, hogy kijött vólna Saul, hogy az ő lelkét keresné; akkor megvoná magát a' Zif pusztájában a' sűrű erdőben.

16. Felkele pedig Jónathán a' Saul' fia, és méne Dávidhoz az erdőbe, és kezét fogván, bíztatá ötet az Istennek segítſégével;

17. És monda néki: ne félj, mert nem találhat meg tégedet az én atyámnak népe, hanem te uralkodni fogsz az Izráelen, és én te utánnad második leszek: és Saul-is az én atyám tudja, hogy úgy lészen.

18. És szövetſéget szerzének ketten az Úr előtt, és megmarada Dávid az erdőben, Jónathán pedig elméne házához.

19. Felmenének pedig akkor a' Ziféusok Saulhoz Gibeába, mondván: nemde Dávid mi nálunk lappang-é az erős helyeken az erdőben a' Hakila halmán, melly a' Jésimon pusztája mellett jobb kéz felől vagyon?

20. Mostan azért király a' te szívednek kívánsága szerént jöjj alá, és mi gondunk az, hogy a' királynak ötet kezébe adjuk.

21. És monda Saul: áldott emberei vagytok ti az Úrnak, hogy engemet szántok:

22. Menjetek el kérlek, és mégis készüljetek jobban hozzá, tudjátok meg és lássátok meg a' helyet, ahol maradása vagyon, és kitsoda látta ott ötet; mert megmondották nékem, hogy igen ravasz.

23. Annakokáért menjetek végére, és tudjátok meg minden barlangját, mellyben lappangni szokott, és jöjjetek viszsza én hozzám bizonyos válaszszal: és elmégyek véletek, és ha e' földnek színén lészen, kikeresem a' Júdának ezerivel.

24. Felkelvén annakokáért, elmenének Zifbe Saul előtt; Dávid pedig és az ő emberei valának a' Mahon pusztájában a' síkon, a' Jésimon pusztáján jobb kéz felől.

25. Saul pedig és az ő szolgái elmenének keresni, melly dolgot megizenének Dávidnak, és leszálla a' kőszikláról, és megszálla a' Mahon pusztájában: meghallván ezt Saul, megűzé Dávidot a' Mahon pusztájában.

26. Mégyen vala pedig Saul a' hegynek egyik óldalán, Dávid is az ő népével másfelől a' más óldalán; és igen siet vala Dávid, hogy elszaladhatna Saul előtt; Saul pedig és az ő népe környülfogták vala Dávidot és az ő embereit, hogy őket megfognák.

27. Követ juta pedig Saulhoz azonközben, és monda: siess jer viszsza; mert a' Filisztéusok reáütöttek földedre.

28. Megtérvén azért Saul a' Dávid kergeté-

séből, a' Filistéusoknak elejekbe méne: azért nevezék azt a' földet Séla-hammáchlekótnak. (a)

(a) Az az, eloszlás' köszíklájának.

XXIV. RÉSZ.

Dávid elmetszi a' Saul felső ruhájának szárnyát a' barlangban, ahová bément vala Saul husát könnyebbíteni, melly barlangban akkor vala Dávid minden vitézeivel. Megszóllítja Dávid a' királyt; megmutatja néki az ő felső ruhájának elmetszett szárnyát; panaszolkodik Saulnak, hogy ötet ok nélkül háborgatná; bizonyságot tészen ártatlanságáról. Saul kegyelmesen szóll Dávidnak, és megesküttetí ötet, hogy maradékát el nem veszti.

Elméne pedig Dávid-is onnét, és lakék az Engédi *pusztának* erősségeiben.

2. Lőn pedig, hogy mikoron megtért vólna Saul a' Filistéusoktól, izenének néki illyen szóval: ímé Dávid az Engédi pusztában vagyon.

3. Melléje vőn azért Saul az egész Izráel' népe közzül válogatott három ezer embert; és elméne, hogy megkeresné Dávidot és az ő embereit a' kősziklák' tetejeken, holott tsak a' vad ketskék lakhatnak vala.

4. És juta az aklokhoz, mellyek ott az útfélen valának, holott egy barlang vala, ahová béméne Saul, hogy az ő lábait béfedezné (a); Dávid pedig és az ő emberei azon barlangnak rejtekében űlnek vala.

(a) 'Sidó szóllásnak módja, annyit tészen mint hasát könnyebbíteni; mert ollyankor az ember ruháját felfogván, lábait béfedezi.

5. És mondának Dávidnak az ő vitézi: ímé ez a' nap, mellyről azt mondotta vólt az Úr néked: ímé kezedbe adom tenéked a' te ellenségedet, és tselekedjél úgy véle, amint akarod; felkele azért Dávid, és orozva elmetszé a' felső ruhának szárnyát, melly Saulon vala.

6. Lőn pedig mindjárást, hogy megesék Dávidnak szíve rajta, hogy elmetszette vólna a' felső ruhának szárnyát, melly Saulon vala.

7. És monda az ő vitézinek: óltalmazzon engemet attól az Úr, hogy én azt miveljem az én urammal, az Úrnak felkenettetett *királyával*, hogy én az én kezemet ő reá botsássam; mert az Úrnak felkenettetette.

8. És megfeddé kemény szóval Dávid a' maga embereit, és nem hagyá őket feltámadni Saulra; Saul pedig felkele a' barlangból, és elméne dolgára az úton.

9. Felkele Dávid is annakutánna, és kiméne a' barlangból, és kiálta Saul után, mondván: uram király! hátra tekinte pedig Saul, és akkor Dávid a' föld felé meghajtá magát, *és tisztességet tőn néki.*

10. És monda Dávid Saulnak: miért fogadod meg szavokat az ollyan embereknek, kik azt mondják: ímé Dávid tenéked gonoszodra igyekezik.

11. Ímé e' mái nap látják a' te szemeid, hogy az Úr tégedet kezembe adott vala a' barlangban; és mondják vala némellyek, hogy ölnélek meg tégedet, de én kedveztem tenéked, és azt mondám: nem emelem fel kezemet az én uram ellen; mert az Úrnak kenetett királya.

12. Azért édes atyám lásd meg, és imhol lássad a' te felső ruhádnak szárnyát az én kezemben; mert mikor elmetszettem a' te felső ruhádnak szárnyát, nem ölélek meg tégedet: azért értsd meg és lássad, hogy nintsen az én kezemben gonoszság és semmi hamisság, és nem vétettem ellened; te pedig vadászod az én lelkemet, hogy azt elveszessed.

13. Az Úr légyen ítélő bíró én közöttem és te közötted, és álljon az Úr boszszút én érettem te rajtad; de az én kezem nem lészen te ellened.

14. Amint ama' régi közbeszéd mondja: az istentelenektől származik hamisság: de az én kezem nem lészen te ellened.

15. Vallyon 's kitsoda ellen jöttél te ki Izráelnek királya? kit kergetsz? egy hólt ebet, vagy egy balhát. *R.* 26: 20.

16. Légyen azért az Úr ítélő bíró, és tégyen ítéletet én közöttem és te közötted: és lássa meg, ő forgassa az én dolgomat, és szabadítson meg engemet a' te kezedből.

17. Lőn pedig mikor elvégezte vólna Dávid a' Saulhoz való szavát, monda Saul: te szód-é ez szerelmes fiam Dávid? És felkiáltván Saul síra. *R.* 26: 17.

18. És monda Dávidnak: igazbb vagy én nálamnál; mert te jól tselekedtél én velem, én pedig gonoszt fizettem néked érette.

19. Te bizonyára megmutattad e' mái napon, minémű jót tselekedtél légyen én velem; mert holott az Úr a' te kezedbe adott vala engemet, nem ölél meg engemet.

20. Vallyon 's mikor valaki ellenségére talál, elbotsátja-é azt békével az ő útán? Annakokáért az Úr adjon tenéked jót azért, a' mit én velem tselekedtél.

21. Mostan annakokáért, mivelhogy tudom, hogy kétség nélkül te fogsz uralkodni, és az Izráel' országa a' te kezedben állhatatos lészen.

22. Esküdjél meg énnékem az Úrra, hogy én utánnam ki nem vágod az én maradékomat, és az én nevemet ki nem törlöd az én atyám' házából.

23. Megesküvék azért Dávid Saulnak, és elméne Saul az ő házához; Dávid pedig és az ő népe felmenének az ő erősségekbe.

XXV. RÉSZ.

Dávid Nábálhoz küldi szolgáit, kik által emberségesen köszöntvén ötet, kéret magának és szolgáinak eleséget, kiket Nábál boszszúsággal és gyalázattal illet. Felfegyverkezik Dávid szolgáival egyben, hogy Nábálon boszszút álljon. Ábigail eleibe mégyen Dávidnak szép ajándékkal, és ötet megengeszteli; meghal Nábál, és Ábigailt Dávid elveszi feleségül.

Meghala pedig Sámuel, és egybegyűle az egész Izráel' népe, és siraták ötet, és eltemeték az ő házájában Rámában; felkele pedig Dávid, és elméne a' Párán pusztájába.

2. És lakik vala egy ember Maonban (a), kinek jószága Kármelben vala, és ez igen nagy ember vala, kinek három ezer juha vala, és ezer ketskéje, és lőn, hogy akkor nyírné juhait Kármelben.

(a) Maon, Kármel, mező városoknak neveik. *Jós.* 15: 55.

3. Az embernek pedig neve Nábál vala, a' feleségének Ábigail; és az aszszony igen eszes vala, és szép termetű; az ura pedig igen darabos és gonosz erköltsű vala, Káleb' nemzetségéből való.

4. Meghallá pedig Dávid a' pusztában, hogy Nábál az ő juhait nyírné.

5. Elküldé azért hozzá Dávid tíz ifjakat, és

monda az ifjaknak Dávid: menjetek fel Kármelbe, és menjetek Nábálhoz, és én szómmal köszöntsétek ötet békeségesen,

6. És mondjátok: mostan ha egésségben vagy, légy ennekutánna-is egésségben, és mind házad népe egésségben, és minden valamid vagyon, légyen békeségben.

7. Mostan pedig meghallottam, hogy juhaidat nyíreted; a' te pásztorid velünk vóltak, és nem tettünk semmi boszszút rajtok, és nem vólt semmi szükségek mind az idő alatt is, míg Kármelben vóltanak.

8. Kérd meg bátor szolgáidat, és megmondhatják tenéked: nyerjenek kedvet azért te nálad a' te szolgáid; mert jókor találtunk jöni: adj kérlek a' te kezednek keresményéből a' te szolgáidnak, és a' te fiadnak Dávidnak.

9. Elmenének azért a' Dávid' szolgái, és szóllának Nábálnak mind e' beszédek szerént Dávid' nevével, és elvégezék a' szót.

II. 10. Felele pedig Nábál a' Dávid' szolgáinak, és monda: kitsoda Dávid? avagy kitsoda az Isai' fia? sok szolgák vagynak mostan, kik felveszik magokat igen gyorsan, és elszöknek az ő uroktól.

11. És felvégyem-é az én kenyeremet, és az én vizemet, és a' megvágattatott húst, mellyet vágattam az én nyíróimnek, hogy olly embereknek adjam, kiket nem tudom hová valók?

III. 12. Elfordúlának azért a' Dávid' szolgái az ő útokra, és viszszamenének; és mikor eljutottak vólna, megbeszéllék neki mind ez ígék szerént.

13. És monda Dávid az ő vitézeinek: kösse fel minden fegyverét, és felköté minden az ő fegyverét, es Dávid is felköté az ő fegyverét, és felméne Dávid után úgymint négy száz ember, két száza pedig marada a' holvalónál.

IV. 14. Ábigailnak pedig a' Nábál feleségének megvivé egy a' szolgák közzül: ímé Dávid követeket küldött vala a' pusztából, hogy köszöntenék a' mi urunkat, ki boszszú beszéddel illeté őket.

15. Noha felette igen jámbor emberek vóltak mi hozzánk, és semmi boszszúval nem illettek, és nem vólt soha semmi szükségünk minékünk mind az idő alatt is, míg ő vélek jártunk, mikor a' mezőn vóltunk;

16. Mert mintegy kőfalunk vóltak minékünk mind éjjel és nappal mind ez ideig, míg vélek együtt őriztük a' barmot.

17. Mostan azért értsd meg és lásd meg, mit kelljen tselekedned; mert jelen vagyon a' veszedelem a' mi urunk ellen, és az ő egész házanépe ellen: mivelhogy ő olly gonosz ember, hogy önéki senki nem szóllhat.

18. Sietvén azért Ábigail, szerze két száz kenyeret, és két tömlő bort, és öt kész juhot, és öt véka darát, és száz kötés aszszú szőlőt, és két száz font száraz figét, és azokat szamarakra szerzé;

19. És monda szolgáinak: menjetek el előttem, és ímé én utánnatok mégyek: de az ő urának Nábálnak ezt meg nem jelenté.

20. Lön pedig, hogy mikor Ábigail szamáron ülvén, áll-úton alámenne; ímé Dávid és az ő szolgái szinte eleibe jönek vala, és ő is eleikbe méne.

21. Dávid pedig azt mondotta vala: bizonyára hijába óltalmaztam én mind azokat, a' mije ennek a' pusztában vólt, hogy soha semmi hija nem lett mind azoknak, valamije vagyon: és mindazáltal a' jóért gonoszt fizetett énnekem.

22. Bátor úgy büntesse meg Isten a' Dávid' ellenségeit, és énnékem is úgy adjon elömenetelt, hogy reggelig semmit meg nem hagyok, valamije vagyon, még az ebét is. (b)

(b) A' betűben így vagyon: a' falra hugyozót is. Az az, meg nem hagyok semmit, hanem Nábálnak az ebeit is levágatom.

23. Mikor meglátta vólna pedig Ábigail Dávidot, sietvén leszálla a' szamárról, és artzal leborúla Dávid előtt, és a' föld felé meghajtá magát.

24. És Dávidnak lábaihoz borúlván, monda: én bennem vagyon uram a' gonoszság, és én vétkeztem: mindazáltal kérlek uram, hadd szóllion a' te szolgáló leányod te előtted, és halld meg a' te szolgáló leányodnak szavát.

25. Kérlek, hogy az én uramnak szíve fel ne háborodjék az istentelen ember ellen Nábál (c) ellen; mert az ő neve szerént ugyan szinte bolond, és véle termett a' bolondság; én pedig te szolgáló leányod nem láttam a' te szolgáidat, kiket oda küldöttél vólt.

(c) Nábál, az az bolond.

26. Mostan pedig szerelmes uram, él az Úr, és él a' te lelked is, hogy az Úr tartóztatott meg tégedet, hogy a' vérontásra reá ne mennél, és te magad kezével ne vennél igazat: azért mostan a' te ellenségid légyenek ollyanok, mint Nábál (d), és valakik az én uramnak gonoszszára igyekeznek.

(d) Az az, ellenségiden állj ollyan boszszút, minémût Nábálon akartál állani, a' kik szántszándékból vétkeznek, nem tudatlanságból, mint Nábál.

27. Azért mostan e' kitsiny ajándékot, mellyet a' te szolgáló leányod hozott az én uramnak, adják a' vitézeknek, kik az én uram környül forgódnak.

28. Engedd meg, kérlek, a' te szolgáló leányodnak vétkét; mert kétség nélkül az én uramnak az Úr maradandó házat épít (e), mert az Úrnak hadát viselte az én uram, és te benned gonoszság nem találtatott a' te életedben.

(e) Maradandó házat, az az, állandó országot, nem ollyant, a' minémű a' Saulé.

29. És ha szinte valaki te ellened támad is, hogy üldözzön, és a' te lelkedet kergesse: de az életnek tsomójában (f) lészen béköttetve az én uramnak lelke a' te Uradnál Istenednél: de a' te ellenségednek lelkét parittyából hajtja el, a' parittyának fenekéből.

(f) Életnek tsomójában lészen, az az, erős lészen, el nem vétethetik ő tőle az ő lelke.

30. Mikor pedig az Úr megtellyesíti az én uramon a' jót, az ő beszéde szerént, mellyet szóllott te felőled; és megparantsolja tenéked, hogy az Izráel' népén fejedelem légy:

31. Akkor tenéked én uramnak ne légyen ez bántására, és szívének fájdalmára, hogy ha ok nélkül vért ontanál, és ha bószszúállással óltalmazná életét az én uram; és mikor jól tészen az Úr az én urammal, emlékezzél meg a' te szolgáló leányodról.

V. 32. És monda Dávid Ábigailnak: áldott az Izráelnek Úra Istene, a' ki e' mái napon tégedet én elömbe küldött.

33. És betsületes a' te beszéded, és áldott vagy te magad is, hogy megtiltál engemet e' mái napon, hogy a' vérontásra ne mennék, és kezemmel ne állanám boszszúmat.

34. És bizonyára él az Izráelnek Ura Istene, ki megtartóztatott engemet, hogy veled gonoszúl ne tselekedném; hogyha sietvén elömbe nem jöttél vólna, reggelig semmije Nábálnak meg nem maradott vólna, még tsak az ebe is.

35. Elfogá azért Dávid a' mit hozott vala néki, és monda néki: menj el békével a' te házadhoz; ímé látod, meghallottam szódat, és megbetsültem személyedet.

VI. 36. Haza juta azért Ábigail Nábálhoz, és ímé ő néki nagy lakodalma vala házában, úgymint egy királyi lakodalom, és Nábálnak szíve igen víg vala, és ő igen részeg vala; azért Ábigail nem jelente meg akkor néki semmit, sem nagyot sem kitsinyt reggelig.

37. Más napra kelvén azért, mikor megemésztette vólna Nábál a' bort, megmondá néki ezeket a' szókat az ő felesége, és elhala az ő szíve ő benne, és lön mint egy kő bálvány.

38. És ennekutánna úgymint tized nappal, megveré az Úr Nábált, és meghala.

VII. 39. Meghallván pedig Dávid, hogy meghalt vólna Nábál, monda: áldott légyen az Úr, a' ki megítélte igaz ítélettel az én gyalázatomat Nábálnak kezéből, és az ő szolgáját megtartóztatta a' gonosz tselekedettől, és Nábálnak gonoszságát az ő fejére fordította az Úr. Elkülde annakfelette Dávid, és szóllata Ábigailnak, hogy ötet elvenné feleségül.

40. Elmenének azért a' Dávid' szolgái Ábigailhoz Kármelbe, és szóllának ő véle, mondván: Dávid küldött minket te hozzád, hogy tégedet feleségül végyen magának.

41. Ki felkelvén, meghajtá magát artzal a' földre, és monda: imhol vagyok én te szolgáló leányod, ki szolgáló lészek az én uram' szolgáinak lábok' mosására.

42. Sietvén azért Ábigail felüle a' szamárra, és véle együtt öt leánya, kik ő utánna járnak vala: és elméne a' Dávid' követei után, és lön ő néki felesége.

43. De Áhinoát is elyévé Dávid Jezréel' városából: és lön ő néki mind kettő felesége.

44. Saul pedig adá az ő leányát Mikált feleségül Paltinak a' Lais' fiának, ki Gallim városából való vala.

XXVI. RÉSZ.

A' Ziféusok ismét elárúlják Saulnak Dávidot, kimégyen azért Saul Dávidnak kergetésére; és mikor Saul táborban vólna népével, elviszi Dávid a' Saul' dárdáját és kupáját, a' mellyből iszik vala, mikor Saul minden népével éjjel alunnék; az után a' hegyről kiált Dávid Saulnak, és panaszolkodik ő ellene; Saul megesméri a' maga bűnét, és a' Dávid' ártatlanságát.

Menének ismét a' Ziféusok Saulhoz Gibeába, és mondának: nemde Dávid nem a' Hahila halmán lappang-é ismét, melly a' Jesimon pusztájának ellenében vagyon?

2. Felkele annakokáért Saul, és méne a' Zif pusztájába, és ő véle vala úgymint három ezer válogatott ember az Izráel' népe közzül, hogy megkeresné Dávidot a' Zif pusztájában.

3. Tábort jára pedig Saul Hahila halmán, melly vagyon a' Jésimon *pusztájának* ellenében az útfélen; Dávid pedig lakik vala a' pusztában, és meglátá, hogy Saul ő utánna jött vólna a' pusztába.

4. Es kémeket küldé Dávid, és megtudá bizonnyal, hogy Saul elközelgetne.

5. Felkele azért Dávid, és méne a' helyre, aholott Saul táborát jártatta vala, és megnézé Dávid a' helyet, aholott Saul alunnek, és Abner a' Nér' fia, az ő seregének fő hadnagya; Saul pedig aluszik vala a' szekerek között, a' nép pedig környülötte vala táborban.

6. És szólla Dávid, és monda a' Hittéus' nemzetségéből való Ákiméleknek, és Ábisainak a' Sérujah' fiának Joáb' attyafiának, illyen szóval: kitsoda jő el velem a' táborba Saulhoz? Felele Ábisai: elmégyek én veled.

7. Elméne azért Dávid és Ábisai a' nép közzé éjjel, és ímé Saul veszteg feküvén aluszik vala a' szekerek között, és az ő dárdája fel vala ütve fejénél a' földbe; Ábner pedig és a' sokaság alusznak vala ő környülötte.

8. Monda pedig Ábisai Dávidnak: kezedbe adta e' mái napon Isten a' te ellenségedet: mostan azért kérlek, hadd szegezzem a' földhöz ötet a' dárdával tsak egy úttal, többször sem bántom.

9. Mondá pedig Dávid Ábisainak: ne veszesd ötet; mert vallyon ki emelhetné fel kezét az Úrnak megkent királya ellen, hogy ne vétkeznék?

10. Monda annakfelette Dávid: él az Úr *hogy nem engedem;* az Úr megveri ötet, vagy az ő órája eljő és meghal, vagy hadba mégyen és ott vész.

11. Eltávoztassa az Úr én tőlem azt, hogy az én kezemet az Úrnak megkentt királyára botsássam; hanem mostan, kérlek, vedd fel a' dárdát, a' melly fejénél vagyon, és ime' kupát, mellyben a' víz, és menjünk el.

12. Elvivé azért Dávid a' dárdát és a' kupát, mellyben a' víz vala, melly a' Saul' fejénél vala, és elmenének; és senki meg nem látá, sem eszébe nem vévé, sem fel nem serkene, hanem mindnyájan alusznak vala; mert az Úr botsátott vala nehéz álmot ő reájok.

13. És elméne Dávid a' hegynek másik óldalára, és megálla a' hegynek tetején jó távol, és jó köz föld vala ő közöttök:

14. Akkor kiálta Dávid a' népnek, és Ábnernek a' Nér' fiának, mondván: Ábner nem felelsz-é énnékem. És felele Ábner és monda: ki vagy te, hogy a' királyra így kiáltasz?

15. Monda pedig Dávid Ábnernek: avagy nem vitéz ember vagy-é te, és kitsoda hozzád hasonló az Izráel' népe között? de mégis miért nem őrizted a' te uradat a' Királyt? mert oda ment vólt egy ember a' nép közzül, hogy elvesztené a' te uradat a' királyt.

16. Nem jó dolog ez a' mit tselekedtél; él az Úr, hogy halálnak fiai vagytok, kik meg nem őriztétek a' ti uratokat, az Úrnak megkentt királyát: azért mostan láthatsza meg hol a' király' dárdája, és a' víznek való kupa, a' melly fejénél vólt?

17. Megesméré pedig Saul a' Dávid' szavát, és monda: te szód-é ez édes fiam Dávid? Felele Dávid: én szóm uram király. *R.* 24: 17.

18. És monda annakfelette: miért kergeti az én uram az ő szolgáját? mit miveltem? és mitsoda vétket esmértél én bennem?

19. Mostan azért hallja meg, kérlek, az én uram a' király az ő szolgájának szavát: ha az Úr támasztott fel tégedet én ellenem, légyen jó illatú az én áldozatom: ha pedig az embereknek fiaik támasztottak én ellenem, átkoztak légyenek az Úr előtt, a' kik most kiűznek engemet, hogy én ne maradhassak az Úrnak örök-

ségében; hanem azt mondják: eredj el, szolgálj idegen isteneknek.

20. Mostan azért az én vérem ki ne omoljon az Úr' tekintete előtt; mert az Izráel' királya egy balhát kergetni jött ki, nem különben mint a' ki a' hegyeken kergetné a' fogoly madarat. *R.* 24: 15.

21. És monda Saul: vétkeztem, térj viszsza édes fiam Dávid; mert többé nem tselekeszem gonoszúl veled, mivelhogy betsületes vólt az én lelkem e' mái nap te előtted; ímé én bolondúl tselekedtem, és felette igen nagyot vétettem.

22. És felelvén Dávid monda: imhol a' király' dárdája, jöjjön ide egy a' király' szolgái közzül, és vigye el.

23. Az Úr pedig fizessen meg az embernek az ő igazsága szerént; mert az Úr kezembe adott vala e' mai nap tégedet: de én nem akartam kezemet megfertéztetni az Úr' megkentt királyának vérével.

24. És a' minemű betsületes vólt e' mai napon a' te lelked én előttem, ollyan betsületes légyen az én lelkem az Úr előtt, és szabadítson meg engemet minden nyomorúságimból.

25. Monda pedig Saul Dávidnak: áldott vagy te szerelmes fiam Dávid; mert mindeneket végbhez viszesz, és mindeneken hatalmad lészen. Ezeknekutánnok Dávid elméne az ő útára, Saul is viszszatére az ő helyére.

XXVII. RÉSZ.

Dávid minekutánna eluntа vólna a' pusztában való bujdosását, mivelhogy fél vala azon, hogy egy nap a' Saul' kezébe akadna, elmégyen a' Filistéusok' földökbe Ákis királyhoz Gáth városába; és mikor ott nem maradhatna az ő népével, kér a' királytól lakó helyet. Néki adja a' Siklag nevű várost, hová Dávid mégyen minden népével, és onnét tsatázik a' pogányok ellen.

Mondja vala pedig Dávid magában: ímé egy nap el kell vesznem a' Saul' keze miatt; de nintsen jobb énnékem, mintha a' Filistéusok' földökre szaladok; mert az után Saul minden reménységét elvészi tőlem, és nem keres többé az Izráel' határaiban, és így megszabadíthatom magamat az ő kezéből.

2. Felkelvén azért Dávid, elméne ő és az ő véle való hat száz ember, Ákishoz a' Maok' fiához, Gáth' királyához.

3. És lakék Dávid Ákissal együtt Gáthban, mind ő maga, mind az ő véle való nép, kiki az ő házanépével egyetemben, Dávid az ő két feleségével, a' Jezréel városbéli Áhinoámmal és Ábigaillal, a' Kármelből való Nábál' feleségével.

4. Megvivék pedig *Saulnak*, hogy Dávid Gáthba szaladott vólna, és nem keresé többé őtet.

5. Monda pedig Dávid Ákisnak: hogyha én valami kedvet találtam te előtted, kérlek adj valami helyet országodnak egyik városában, hadd lakjam ott; mert hogy laknék a' te szolgád e' királyi városban veled együtt?

6. És néki adá Ákis azon napon Siklagot, lőn azért Siklag a' Júda' királyié mind e' mái napig.

7. Lőn pedig a' napoknak számok, mellyekben Dávid a' Filistéusok' földökön lakék, egy esztendő, és négy hónap.

8. Elmégyen vala pedig Dávid és az ő vitézei ő véle, és kiűt vala a' Gessuréusokra (a), a' Girzéusokra, és az Amalékitákra; mert ezek lakták eleitől fogva a' földet, a' mellyen Súrba mennél, egész Égyiptom' földéig.

(a) A' Gessuréusok és Girzéusok a' Kananéusoknak maradéki vóltak, kik Jósué előtt az ő lakó helyeket pusztán hagyták vala. Jós. 12: 16.

9. És rabolja vala Dávid a' földet, és nem hágy vala eleven férjfiat sem aszszonyt: és elviszi vala a' juhokat, ökröket, szamarakat, tevéjeket, és minden ruhájokat; és így viszszatér vala, és Akishoz mégyen vala.

10. És monda Ákis: hová ütöttetek mostan? Felele Dávid: Júda tartományára, kik délre laknak, és a' Jérákméelnek délre való tartományára, és a' Kéneusok' tartományokra, melly délre vagyon.

11. Sem férjfiat pedig, sem aszszonyt Dávid elevenen nem hágy vala, kit Gáthba vinne; mert azt mondja vala: netalám panaszolnának reánk; és így tselekedék Dávid, és ez vala szokása mind addig, míg a' Filistéusok' földökben lakék.

12. És igen meghivé Ákis Dávidot, és azt mondja vala: megútálván megútálta az ő nemzetségét az Izráelt, azért mindenkor én szolgám lészen.

XXVIII. RÉSZ.

Dávid ígéri a' maga szolgálatját Ákisnak az Izraeliták ellen, és mikor megrettent vólna Saul a' Filistéusoktól, kik az Izráel ellen táborba szállottak vala, az ördöngös jövendőmondó aszszonyhoz mégyen, hogy jövendőt kérdjen: mivelhogy az Isten néki nem felel vala. Jövendőt mond néki az aszszonytól ördög' erejének általa előhozatott Sámuel' formája, hogy a' Filistéusok őtet megvernék, és mind fiaival egyben elveszne. Melly dolgon Saul igen megretten, annyira hogy elesnék; eszik az aszszonynál, az után elmégyen.

Akkor pedig az időben táborba gyűlének a' Filistéusok, hogy hadba mennének és megvínának az Izráel' népével. És monda Ákis Dávidnak: tudván tudjad, hogy el kell velem jönnöd a' táborba, mind te magadnak, mind pedig a' te népednek.

2. Felele Dávid Ákisnak: megtudod bizonnyal mit fog tselekedni a' te szolgád. Monda azért Ákis Dávidnak: bizonyára téged választalak óltalmúl az én fejemnek minden időben.

II. 3. Sámuel pedig meghalt vala, és siratta vala őtet mind az egész Izráel' népe, és eltemették vala őtet Rámában az ő városában; Saul pedig eltörlötte vala a' földről az ördöngös jövendőmondókat, és a' néző varázslókat. *R.* 25: 1.

4. Egybe gyűlvén azért a' Filistéusok, eljövének és tábort járának Sunem városánál: felgyűjté Saul-is az egész Izráel' népét, és tábort járának Gilboánál. (a)

(a) Gilboa hegynek neve.

5. Látván pedig Saul a' Filistéusok' táborokat, megfélemlék, és az ő szíve felette igen megréműle.

6. Tanátsot kérde azért Saul az Úrtól: de nem felele meg néki az Úr, sem álom látás által, sem az Urim által, sem pedig a' próféták által.

7. Monda azért Saul az ő szolgáinak: keressetek nékem olly aszszonyt, kiben jövendőmondó lélek légyen, és oda mégyek hozzá, és tanátsot kérdek tőle. Kinek az ő szolgái mondának: ímé Endorban vagyon egy aszszony, kiben jövendő mondó lélek vagyon.

8. Megváltoztatá azért Saul az ő öltözetit, és más ruhát vön reá, és elméne ő és két szolgája véle, és jutának az aszszonyhoz éjtszaka, kinek monda: kérlek mond jövendőt nékem a' jövendő mondó lélek által, és támaszd fel nékem azt, a' kit mondok tenéked.

9. És monda néki az aszszony: ímé jól tudod mit tselekedett Saul, ki a' jövendő mondókat, varáslókat eltörlötte e' földről; miért akarod azért te törbe ejteni az én lelkemet, hogy megöless engemet? *3. Mós.* 2: 27. *5. Mós.* 18: 11.

10. Megesküvék azért ő néki Saul az Úrra, mondván: él az Úr hogy e' dologért büntetésed nem lészen.

11. Monda azért az aszszony: kit támaszszak fel tenéked? és ő monda: Sámuelt támaszd fel énnékem.

12. Látván pedig az asszony Sámuelt (c), felkiálta nagy szóval, és monda az aszszony Saulnak illyen szóval: miért tsaltál meg engemet? mert te vagy Saul.

(c) Nem Sámuel vólt az valóba, hanem ördögtől formáltatott ábrázat Sámuelnek ábrázatjára.

13. És monda néki a' király: ne félj. Mitsodát láttál? Felele az aszszony Saulnak: Isteneket (d) látok hogy jönek fel a' földből.

(d) Az az, Isteni ábrázatokat, mellyekkel az ördögök az embereknek szemeket megtsúfolják, hogy inkább hidjenek nékik. Vagy Isteneket, az az, Istent, vagy betsületes személyt, mert az írás a' Fejedelmeket Isteneknek nevezi.

14. És monda néki, mitsodás ábrázatú? És monda: Ím' egy vén ember jö fel, és bőv köntös vagyon rajta: és megesmeré Saul hogy Sámuel vólna, és artzal a' föld felé meghajtá magát, és tiszteséget tön néki.

15. Monda pedig Sámuel Saulnak: miért háborítál meg engemet, hogy engemet a' földből kihívatál? Felele Saul: felette nagy keserűségben vagyok, mivelhogy a' Filistéusok haddal jöttek én reám, és az Isten eltávozott én tőlem, és nem felel meg immár énnékem, sem Próféták által, sem álom látás által: annakokáért szóllítottalak tégedet, hogy megmondjad nékem mit kelljen tselekednem. *Sirák.* 46: 23.

16. És monda Sámuel: vallyon 's miért kérdesz engemet, ha az Úr eltávozott te tőled, és a' te ellenségeddel vagyon?

17. És a'szerént tselekedett te veled az Úr amint én általam megmondotta vala, (e) és elszakasztá az Úr az országot a' te kezedből, és adta azt a' te felebarátodnak Dávidnak. *R.* 15: 28.

(e) Nem tsuda ha az ördögi ábrázat Sámuel' képét és személlyét öltözi fel, és azt mondja hogy Isten ő általa szóllott Saulnak; mert tudja azt, hogy az ördög gyakorta szokott élni szent írásnak bizonyságával is.

18. Mert mivelhogy te nem engedél az Úr' szavának, és nem tellyesítéd meg az ő felbúsúlt haragját az Amalék ellen, azért tselekeszi az Úr te veled ezeket e' mái napon.

19. És az Úr te veled egyetemben az Izráel' népét is a' Filistéusok kezekbe adja, és te és a' te fiaid holnap én velem lésztek, és bizonyára az Izráel' táborát is az Úr a Filistéusok' kezekbe adja.

20. Saul azért hirtelenséggel a' földre leesék, mert felette igen megrémült vala a' Sámuel' szaván, és semmi erő nem vala benne, mert kenyeret nem ett vala az egész napon és éjtszakán.

21. Bémenvén azért az aszszony Saulhoz, látá hogy igen megfélemlett vólna, monda ő néki: ímé engede a' te szolgáló leányod a' te szódnak; és én az én lelkemet úgymint ugyan markomban hordoztam, és megfogadtam a' mit énnékem mondottál.

22. Mostan azért kérlek, hogy te is légy engedelmes a' te szolgáló leányod' szavának; ímé valami falat kenyeret adok elődbe, és egyél, hogy végy valami erőt, és mehess el az útra.

23. Ki nem akará, és ezt mondá: nem eszem. És kénszeríték ötet az ő szolgái és az aszszony is, és engede az ő szavoknak, mert felkele a' földről, és felűle az ágyra.

24. Vala pedig az aszszonynak házánál jó kövér borjú, és igen hamar megmetszé azt: annakutánna lisztet hoza elő; és meggyúrá, és süte kovásztalan pogátsákat.

25. És vivé Saul eleibe és az ő szolgái eleibe, kik evének: és annakutánna felkelvén elmenének azon éjtszaka.

XXIX. RÉSZ.

A' Filistéusok, mikor látnák Dávidot az ő seregekben és a táborokban, nem szenvedik hogy vélek légyen, kit noha Ákis mentene, Dávid is azonképen mentené magát, mindazáltal kénszeríttetik elmenni haza az ő seregével.

A' Filistéusok pedig minden seregeket gyűjtötték vala Afekbe; az Izráel' népe pedig tábort járt vala a' forrásnál, melly Jezréelnél vala.

2. A' Filistéusok között való fő népek pedig elöjönek vala, ki száz emberrel, ki ezerrel; Dávid pedig és az ő vitézi a' hátúlso seregben mennek vala Ákissal.

3. Mondának pedig a' Filistéusok között való főemberek: mit akarnak ezek itt a' 'Sidók? Felele Ákis a' Filistéus főembereknek: avagy nem ez-é Dávid Saulnak az Izráel' királlyának szolgája, ki immár alkalmas időtől sőt esztendőtől fogva velem vagyon, és nem találtam ő benne semmi megvetőt, az időtől fogva miolta én velem lakik mind e' mái napig is.

4. És megharagvának ő reá a' Filistéus főemberek, és mondának néki a' Filistéusok között való főemberek: küld viszsza az embert, és menjen helyére a' holott helyet adtál néki, és ne jöjjön mi velünk a' hadba, hogy reánk ne támadjon a' hartzon: mert vallyon mivel találhatna inkább kedvet az ő uránál? Nemde ezeknek a' vitézeknek fejekkel-é? 1. *Koron.* 12: 19.

5. Mert vallyon nem ez-é Dávid, a' kinek renddel éneklik vala: megverte Saul az ő ezerét, és Dávid az ő tíz ezerét? *R.* 18: 7.

6. Szollítá azért Ákis Dávidot, és monda néki: Él az Úr hogy jámbor vagy, és kedves én nálam mind kimenésed mind béjövésed én velem a' táborba, mert nem találtam te benned semmi gonoszt az időtől fogva hogy én hozzám jöttél mind e' mái napig is: de te a' fő népek előtt nem vagy kedves.

7. Mostan azért térj viszsza és menj el békeséggel: és ne tselekedjél a' Filistéusok' fő embereik ellen.

8. (a) És monda Dávid Ákisnak: vallyon mit míveltem én? vagy mitsoda vétket találtál a' te szolgádban az időtől fogva, hogy te előtted forgódtam mind e' mái napig is? hogy én el ne menjek, és az én Uramnak ellenségi ellen ne hadakozzam?

(a) A'

(a) A' Dávid menti magát, de nem akarta az Isten hogy az ő attyafiainak az Izráelitáknak vérekkel megfertéztesse magát. Más az, hogy ő általa meg akarta verni az Amalékitákat, és megszabadítani a' Siklág városnak népét.

9. Felelvén Ákis Dávidnak, monda: tudom hogy jó vagy én előttem, mint az Istennek angyala: de a' Filistéusok' fő embereik mondák: el ne jöjjön mivelünk a' hadba.

10. Azért kelj fel jó reggel a' te Uradnak szolgáival, a' kik te veled eljöttenek, és keljetek fel jó reggel mihelyt megvirrad, és menjetek el.

11. Felkele azért Dávid és az ő vitézi, hogy jó reggel elmenne, és viszsza méne a' Filistéusok földökbe: a' Filistéusok pedig elmenének az Izráel' népére.

XXX. RÉSZ.

Az Amalékiták elégetik és elrabolják Siklágot, míg Dávid a' Filistéusok' táborokban vólt. Mellyet mikor Dávid és az ő vitézi haza jövén láttak vólna, nagy keserüséggel sírnak. Azután Dávid Istentől tanátsot kérdvén, utánnok mégyen az Amalekitáknak, megveri őket, megszabadítja a' rabokat, és viszsza hoz mindent, valamit azok elvittek vala nagy nyereséggel egyben, mellyből sok barátinak Júda országába ajándékot küld.

Lőn pedig mikor Dávid és az ő vitézi Siklágba jutottak vólna harmad napra: az Amalékiták kiütöttek vala a' dél felé való tartományra, és Siklágra is, és elrablották vala Siklágot, és tüzzel megégették vala azt.

2. És fogva vivén az aszszonyokat a' kik benne valának, kitsinytől fogva nagyig, senkit meg nem öltek vala, hanem elvitték vala, elmenvén az ő útokon.

3. Mikor azért Dávid és az ő szolgái a' városba jutottak vólna, ímé megégett vala tüz miatt; és az ő feleségek, fiok, leányok fogva elvitettek vala.

4. És felemelvén Dávid, és a' nép melly ő véle vala az ő szavokat, sírának: annyira hogy immár ugyan nem vala erejek a' sírásra.

5. A' Dávid' két felesége is pedig fogságra vitetett vala; a' Jezréel városból való Áhinoam, és Ábigail a' Kármelbéli Nábál' felesége.

6. Annakokáért felette igen megkeseredék Dávid; mert azt mondotta vala a' nép, hogy őtet megköveznék, mivelhogy a' népnek szíve igen megkeseredett vala, kinekkinek az ő fiáért és az ő leányáért, és Dávid megerősíté magát az ő Urában Istenében.

II. 7. Monda pedig Dávid Ábiathár papnak, az Ákimélek fiának: vedd reád én érettem az Efódot; És reá vévé Ábiathár az Efódot a' Dávid' dolgáért.

8. És megkérdé Dávid az Urat, mondván: megüzzem-é ezt a' sereget? elérem-é őket? és monda néki: kergesd meg őket, mert kétség nélkül eléred őket, és általán fogva megszabadíthatod *a' foglyokat.*

9. Elméne azért Dávid személye szerént, és a' hat száz ember, melly ő véle vala, és menének Besor' folyó vizéhez: és ott a' népnek valami része megmarada.

10. És megüzé Dávid ő maga, és véle egyben négyszáz ember, *az ellenséget*, mikor elmaradott vólna a' népnek kétszáza, kik annyira elfáradtak vala, hogy által nem mehetnének a' Besor patakján.

11. És találának egy Egyiptombéli embert a' mezőn, kit Dávidhoz vivének; és kenyeret adának néki és evék, és innya is adának vizet.

12. És adának annakfelette egy tsomó száraz figét is, és két kötés malosa szőlőt, ki evék és a' lélek megújjúla benne: mert sem kenyeret nem ett vala, sem vizet nem ivott vala három egész napestig és három éjjel.

13. Annakutánna monda néki Dávid: ki embere vagy te? és honnét való vagy? Felele: Égyiptomból való szolga vagyok, egy Amalék' nemzetségéből való ember' szolgája, és elhagya engemet az én uram, mivelhogy megbetegedtem vala, immár ma harmad' napja.

14. Mi rablottunk ide dél felé Kéret tartományára, és a' Júdának földében is, és a' Káleb dél felől való tartományában: és Siklágot tüzzel égettünk meg.

15. Monda pedig néki Dávid: reá vihetnél-é engemet arra a' seregre? Ki monda: esküdjél meg nékem az Istenre, hogy engemet meg nem ölsz, és hogy kézbe nem adsz az én uramnak, és reá viszlek tégedet arra a' seregre.

16. Reá vivé azért őtet, és ímé elszéledtek vala ide 's tova az egész föld színén, és esznek isznak vala, és tántzolnak vala, örülvén a' prédának, mellyet bövséggel hoztak vala a' Filistéusok földökből, és a' Júdának földéből.

17. És vágá Dávid őket késő estvétől fogva más nap mind estvéig, és a' két estve után való napon is, és senki közzülök el nem szalada, négy száz ifjú embernél több, kik tevékre ragadának és elszaladának.

18. És megszabadíta Dávid mindeneket, valamit elvittek vala az Amalékiták, az ő két feleségét is megszabadítá Dávid.

19. És semmi hija nem lőn, sem kitsiny sem nagy, sem fiok, sem leányok közzül, sem marhájok közzül; valamit tőlök elvittek vala mindeneket viszszahoza Dávid.

20. És elhozá Dávid minden nyájokat és barmokat, mellyeket az ő barmok előtt hajtván, azt mondják vala, Dávidé ez a' préda.

III. 21. Juta pedig Dávid a' két száz emberhez, a' kik elfáradtak vala, úgy annyira, hogy Dáviddal el nem mehetnenek, és megnyúgotta vala őket a' Bésor vizénél, kik kimenének Dávid eleibe, és a' népnek eleibe, melly ő véle vala: és közelíte Dávid a' néphez, és köszönté őket békeségesen.

22. Annakutánna mondának a' versenyes és álnok emberek azok közzül, kik Dáviddal elmentek vala: mivelhogy ezek el nem jöttek mi velünk, ne adjunk semmit nékiek a' nyereségből, mellyet megszabadítottunk; hanem tsak kinekkinek feleségét és gyermekit adjuk meg, vigyék el azt, 's menjenek dolgokra.

23. Monda pedig Dávid: ne tselekedjétek azt, atyámfiai, abból a' mit minekünk az Úr adott, a' ki minket mególtalmazott, és kezünkbe adá a' sereget, a' melly mi reánk jött vólt.

24. Vallyon kitsoda engedhetne tinéktek e' dologban? Mert valamenyi része vagyon annak, a' ki a' hartzon vólt, annyi része vagyon annak is, a' ki a' holvalónál maradott vólt: egyaránt kell osztani.

25. Melly dolog úgy lőn az napságtól fogva annakutánna is: Mert ugyan elvégezett dolog szerént rendelé ezt, hogy megmaradna az Izráel' népe között mind e' mái napig.

IV. 26. Juta azért Dávid Siklágba, és küldé a' nyereségből a' Júda' nemzetségéből való fő

embereknek, az ő barátinak, ezt mondván: ímé az Úr' ellenséginek marhájokból való ajándék.

27. Azoknak tudniillik kik valának az Úr' házában: és Ramóthban dél felé, és a' kik valának Jatthirban;

28. És a' kik Ároerben, és a' kik Sifmothban, és a' kik Estemoátban valának.

29. És a' kik Rakálban, és a' kik a' Jerameliták városaikban, és kik a' Kenéusok városaikban laknak vala.

30. És a' kik Hormában, es a' kik Kor-Ásánban, és a' kik Arákban laknak vala.

31. És a' kik Hebronban laknak vala; és minden egyéb helyeken, a' hol Dávid forgott vala, és az ő vitézi.

XXXI. RÉSZ.

Saul megütközik a' Filistéusokkal, megveretnek az Izráeliták igen erősen, és mikor látná Saul a' népnek és az ő fiainak halálokat, megöli ő is magát. Másod' napon elviszik a' Filistéusok Saulnak fejét, testét, fegyverét. De a' Jábes Gileádbéliek Saulnak és az ő fiainak testeket viszsza viszik.

Megütközének pedig a' Filistéusok az Izráel' népével, és megfutamodék az Izrael' népe a' Filistéusok előtt, és elhullanak a' seb miatt a' Gilboa hegyén.

2. És elérék a' Filistéusok Sault is és az ő fiait: és megölék Jonathánt, és Abinádábot, és Malkisuát, a' Saul' fiait.

3. És igen megnehezedék a' hartz Saul ellen, mikor a' kézives vitézek reá találkoztak vólna, és igen megrettene a' kézivesektől.

4. És monda Saul az ő fegyverhordozó inasának: Vond ki a' te fegyveredet, és verj által engem, hogy valami módon reám ne jöjjenek ezek a' környülmetéletlenek, és által ne verjenek engemet, és engemet meg ne tsúfoljanak; nem akará pedig az ő inasa, mert igen fél vala: fogván azért Saul az ő fegyverét, belé botsátkozék.

5. Látván pedig a' szolga hogy megholt vólna Saul, ő is az ő fegyverébe botsátkozék, és ő véle együtt meghala.

II. 6. És meghala Saul, és az ő három fiai, és az ő inasa, és mind az ő szolgái azon a' napon egyenlőképen.

7. Mikor látták vólna pedig a' több emberek, kik ott környül a' völgyben laknak vala, és kik a' Jordán vizén túl laknak vala, hogy elfutott vólna az Izráel' népe, és hogy megholt vólna Saul, és az ő fiai, elhagyván városokat elfutának: és eljövén a' Filistéusok lakának azokban.

8. Másod' napon pedig eljövének a' Filistéusok, hogy megfosztanák a' holt testeket, és megtalálák Sault, és az ő három fiait, kik a' Gilboa hegyén halva feküsznek vala.

9. És a' fejét elvágák, és levonák az ő fegyverét: és küldék azt a' Filistéusok' földökre szerénszerte, hogy hírt mondanának az ő bálványoknak templomiban, és az othon való népnek.

10. És felfüggeszték az ő fegyverét az Astarot templomában, az ő testét pedig felfüggesztek a' Bethsán városnak kerítésén.

11. Meghallván pedig ezt a' Jábes Gileádbéliek, valamit a' Filistéusok tselekedtek vólna Saullal:

12. Feltámadának mindnyáján az erős férjfiak, és mind egész éjjel menének; és elhozák a' Bethsán város kerítéséről a' Saul' testét, és az ő fiainak testeket: és mikor Jábes városba haza jutottak vólna, megégeték azokat.

13. És fogván az ő tsontjaikat, eltemeték a' fa alatt, melly vala Jábes mellett, és heted' napig böjtelének.

Sámuel' első könyvének vége.

SÁMUEL' MÁSODIK KÖNYVE.

Mellyben megirattatik, a' Saul' halála után mitsoda dolgok lettenek a' Dávid' királysága alatt 40. esztendő' forgásában, 2. Sám. 5: 5.

I. RÉSZ.

Megmondja egy ifjú Dávidnak, Saulnak és az ő fiainak a' hartzon való veszéseket, mind az Izráel' népével egyben. Megöleti Dávid a' hírmondót, mivelhogy azt mondja hogy ő ölte meg Sault. Azután keservesen siratja Sault és Jónathánt, és verseket szerez azoknak halálokról.

Lőn pedig, hogy minekutánna Saul megholt vólna, és Dávid megjött vólna az Amalékiták levágások után, múlata Dávid Siklágban két napot.

2. És ímé harmad' napon juta egy ember a' táborból, a' holott Saullal együtt vala, és ruháját megszaggatta vala, és az ő fejére földet hintett vala: ki mikoron Dávidhoz jutott vólna, a' földre borúlván meghajtá magát.

3. Monda pedig néki Dávid: honnét jösz? Felele: az Izráel' táborából szaladék el.

4. Monda néki Dávid: mond meg kérlek, mint lőn a' dolog? Felele az: megfutamodék a' hartzról, és a' nép közzül nagy sokaság vágaték le, és meghalának: sőt Saul is és Jónathán az ő fia meghalának.

5. Monda továbbá Dávid az ifjúnak ki ezt beszélli vala: honnét tudod hogy megholt Saul, és Jónathán az ő fia?

6. Felele az ifjú, ki a' hírt hozta vala: történet szerént felmenék a' Gilboa hegyére, és Saul az ő dárdájába ereszkedett vala, és annakfelette a' szekerek és lovagok igen üzik vala őtet.

7. Hátra tekíntvén pedig Saul megláta engemet, és szóllíta, és én mondék: imhol vagyok én.

8. Monda pedig énnékem: ki vagy te? Felelék néki: Amalékita vagyok.

9. Akkor monda énnékem: kérlek állj reám és ölj meg engemet; mert igen nagy kínban vagyok: mert még a' lélek tellyességgel bennem vagyon.

10. Annakokáért én reá állván megölém őtet, mert tudom vala hogy nem élhetne a' seb miatt, és elhozám a' Koronát, melly fejében vala, és

az arany peretzet, melly az ő karjában vala, és azokat ímé ide hoztam az én uramnak.

11. Akkor megragadá Dávid a' maga ruháját és megszaggatá, és mind a' több emberek is, kik ő véle valának.

12. És nagy zokogással sírának és böjtölének mind estvéig Saulon, és Jónathánon az ő fián, és az Úrnak népén, és az Izráel' házán; mivelhogy fegyver miatt elhúllottanak vólna.

13. Monda pedig Dávid az ifjúnak, a' ki ezt beszélli vala néki: honnét való vagy te? Felele: idegen embernek egy Amalékitának fia vagyok.

14. Ismét monda neki Dávid: 's miért nem féltél a' te kezedet felemelni az Úr' felkenettének elvesztésére?

15. És szóllíta Dávid egyet az ő szolgái közzül, kinek monda: jöjj elő, és öld meg ötet: ki általüté azt, és meghala.

16. És monda néki Dávid: a' te véred légyen a' te fejeden; (a) mert a' tennen nyelved' vallása bizonyságot tészen te ellened, ezt mondván: én öltem meg az Úrnak felkenettét.

(a) Az az, te vagy oka a' te halálodnak, a' te nyelvednek vallása szerént.

II. 17. És síra Dávid illyen sírással Saulon és Jónathánon az ő fián.

18. És megparantsolá, hogy a' Júda' fiait a' kézivből való lövésre szoktatnák (b): mint meg vagyon írva az igazaknak könyvökben.

(b) Ezt azért mondja; mert kézivesek miatt vesztek vala az Izráeliták. 1. Sám. 31.

19. Óh Izráelnek ékessége *Úr Isten!* a' te hegyeiden megsebesíttetvén, miképen húllottanak el a' hatalmasok.

20. Meg ne mondjátok ezt Gáthban, és meg ne jelentsétek az Áskélon' útszáiban: hogy valamiképen ne örvendjenek a' Filistéusoknak leányaik, hogy valami módon ezenn ne tapsoljanak a' környülmetéletleneknek leányaik. *Mik.* 1: 10.

21. Ti Gilboa' hegyei! se harmat se eső ti reátok ne szálljon, és mezőtök ne teremjen semmi áldozatra valót; mert ott hányattatott el az erős vitézeknek paizsok, a' Saul' paizsa is, szintén úgy, mintha meg nem kenettetett vólna olajjal. (c)

(c) Az az, szinte úgy elveszett Saul, mint egy köz vitéz.

22. Az ellenségnek vérétől, és az erős vitézeknek kövér testektől soha a' Jónathán' kézive meg nem tért, és a' Saul' fegyvere hijában nem járt. (d)

(d) Az az, soha nem járt hijába a' Jónathán' nyila, mint a' Saul' fegyvere hogy hijába nem járt.

23. Saul és Jónathán szerelmetesek, és életekben egymást szeretők, a' halálban sem választattak el egymástól; a' saskeselyűnél könnyebbek vóltak, és az oroszlánnál erősbbek.

24. Izráel' leányi sírjatok Saulon, a' ki piteket selyem ruhával ruház vala, és minden gyönyörűséggel, és ki a' ti ruháitokat arannyal ékesíti vala.

25. Miképen húllottak el az erősek a' hartzon; te Jónathán a' te hegyeiden ölettettél meg.

26. Nagy keserűségben vagyok te éretted édes atyámfia Jónathán! felette igen kedves vóltál te én nálam; nagyobb vólt hozzád való szerelmem az aszszonyhoz való szerelemnél.

27. Miképen húllának el az erősek, és elveszének a' hadi szerszámok!

II. RÉSZ.

Dávid az Istennek tanátsából Hebronba mégyen, holott a' Júda' nemzetségén királlyá tétetik; Ábner is a' Saul' fiát Isbosétet királlyá teszi az Izráel' nemzetségén. A' Dávid' és Isbóset' szolgái megvívnak, és a' Dávid' szolgái megverik az Isbóset' szolgáit.

EZEKNEK utánnok megkérdé Dávid az Urat, mondván: felmenjek-é Júdának valamellyik városába? Kinek felele az Úr: menj fel. És monda Dávid: hová menjek fel? Felele: Hebronba.

2. Felméne azért oda Dávid és az ő két felesége, a' Jezréel városbéli Áhinoám, és a' Kármelből való Nábál' felesége Ábigail.

3. Az ő népét is pedig, melly ő véle vala, felvivé Dávid, mindeniket az ő házanépével egyetemben; és lakának Hebron' városiban.

4. Oda gyűlének pedig a' Júda' nemzetségi, és ott felkenék Dávidot királyságra a' Júda' házán. Akkor megmondák Dávidnak illyen szóval: a' Jábes Gileádbéliek azok, a' kik eltemették Sault.

5. Követeket küldé azért Dávid a' Jábes Gileádbéliekhez, és ezt izené nekik: áldottak vagytok ti az Úrtól, kik ez irgalmasságot tselekedtétek a' ti uratokkal Saullal, hogy eltemettétek ötet.

6. Annakokáért mostan az Úr tselekedjék veletek irgalmasságot és igazságot: sőt én is jól tészek veletek, hogy ezt tselekedtétek.

7. Mostan azért a' ti kezeitek erősödjenek meg, és légyetek erős férjfiak: noha meghalt a' ti uratok Saul; mert immár engemet a' Júda' háza felkent királyságra ő rajta.

III. 8. Továbbá Ábner a' Nér' fia, ki Saulnak fő hadnagya vala, felvévé Isbósetet a' Saul' fiát, és általvivé Mahanáimba;

9. És királlyá tévé ötet Gileádon, Assúron, és Jezréel' városán, és az Éfraim' és Bénjámin' nemzetségin, és az egész Izráelen.

10. Negyven esztendős vala Isbóset a' Saul' fia, mikor uralkodni kezde Izráelen, és két esztendeig uralkodék; tsak a' Júda' háza követé Dávidot.

11. Lőn pedig a' napoknak számok, mellyekben Dávid király lőn Hebronban a' Júda' házán, hét esztendő és hat hónap.

IV. 12. Továbbá kiméne Ábner a' Nér' fia, és a' Saul' fiának Isbósetnek szolgái Mahanáimból Gibeonba.

13. Joáb is pedig a' Séruja' fia, és a' Dávid' szolgái kimenvén, előtalálák azokat a' Gibeon' halas tavánál: és maradának ezek a' halas tón innét, amazok pedig a' halas tón túl.

14. Akkor monda Ábner Joábnak: nosza álljanak elő az ifjak, és jádzódjanak (a) előttünk. És monda Joáb: álljanak elő bátor.

(a) Az az, hartzoljanak.

15. Felkelének azért, és egyenlő szám szerént általmenének: a' Bénjámin' nemzetéből és a' Saul' fiának Isbósetnek seregéből tizenketten, és a' Dávid' szolgái közzül is tizenketten.

16. És kiki az ő társának fejét megragadá, és fegyverét óldalába üté, és egyenlőképen mind elhúllának; és nevezé a' mezőt Helkát-Hassúrimnak (b), melly vagyon Gibeonban.

(b) Az az, erős vitézek' mezejeknek.

17. És lőn felette igen erős hartz az napon:

és megvereték Ábner és az Izráel' népe a' Dávid' szolgáitól.

18. Három fia vala pedig ott Sérujának, Joáb, Ábisai, és Asáel; Asáel pedig könnyű lábú vala, mint egy vad ketske, melly a' mezőn lakik.

19. Asáel pedig megkergeté Ábnert, és se jobb felé se bal felé nem tér vala az Ábner után való futásában.

20. Hátra tekintvén pedig Ábner monda: te vagy-é Asáel? Felele: én vagyok.

21. És monda néki Ábner: térj más felé, vagy jobb kézre, vagy bal kézre, és fogj meg egyet az ifjabbakban, és foszd meg azt mindenétől: de nem akara ő róla eltérni Asáel.

22. Ismét monda Ábner Asáelnek: menj el hátam megül; mert vallyon miért vernélek tégedet a' földhöz? *és ha megöllek*, vallyon mitsoda ortzával mégyek Joáb a' te bátyád eleibe?

23. Mikor azért semmiképen nem akart vólna eltérni, általüté ötet Ábner a' dárdának útólsó részével, az ötödik óldal teteme között, és hátúl kele ki a' dárda, és elesék azon helyen, és ugyan ott meghala: és mindnyájan kik elömennek vala azon a' helyen, mellyen elesett és meghalt vala Asáel, megállanak vala.

24. Joáb pedig és Ábisai kergetik vala mégis Ábnert; a' nap pedig elment vala mikor jutának az Amma hegyére, melly Giának ellenében vagyon, a' Gibeon pusztája mellett való út félen.

25. Akkor egybe gyülekezének az Ábner után való Bénjámin' fiai, és lőn egy sereg; és megállának egy halom' tetején.

26. És kiálta Ábner Joábnak, és monda: vallyon mind örökké fegyver miatt kell-é megemésztetnünk? nem tudod-é, hogy siralmas lészen ennek a' vége? és meddig halasztod, hogy nem mondod a' népnek, hogy térjenek meg az ő attyokfiainak határokról?

27. És monda Joáb: él az Isten, hogy ha te nem szóllottál vólna, még reggel elment vólna a' nép, és nem kergette vólna az ő attyafiait.

28. Trombitát fúvata azért Joáb, és megálla az egész sereg, és nem kergeték tovább az Izráel' népét, és nem hartzolának tovább.

29. Ez után pedig Ábner és az ő vitézi egész éjjel mennek vala a' mezőségen, és általkelének a' Jordánon, és az egész vídéket béjárván, jutának Mahanaimba.

30. Joáb pedig megtérvén Ábner' üzéséből, egybe hívá mind az egész sokaságot: és a' Dávid' szolgáinak tizenkilentz híja lőn, és Asáel.

31. A' Dávid' szolgái pedig, a' Bénjámin' nemzetéből, tudniillik az Ábner' szolgái közzül, ölének meg három száz és hatvan embert, kik meghalának.

32. És fogván Asáelt, eltemeték az ő attyának koporsójában, melly vala Bethlehemben; és mind egész éjjel méne Joáb és az ő vitézi, és szintén Hebronban víradának meg.

III. RÉSZ.

A' Dávid' fiait számlálja elöször elö, a' kik születtek néki Hebronban. Az után beszélli Ábnernek a' Saul' fő hadnagyának Isbósettöl a' Saul' fiától való elszakadását, és Dávidhoz való hajlását, és ugyan azon Ábnernek halálát: kit Joáb megölt vala álnoksággal. Kit Dávid a' községgel egyben nagy keservesen sirat.

Sok ideig való hadakozás lőn a' Saul' házanépe között és a' Dávid' házanépe között; Dávid pedig mind feljebb feljebb menvén, öregbedik vala, a' Saul' háza pedig alább alább szállván, fogy vala.

2. Lőnek pedig a' Dávid' fiai Hebronban, kik között elsö szülött vala Amnon, a' Jezréelbéli Áhinoámtól. 1. *Krón.* 3: 2.

3. A' második pedig Kileáb, a' Kármelbéli Nábál' feleségétöl Ábigailtól való, és a' harmadik Absólon, a' Mahaka aszszony' fia, ki a' Gessúrbéli Thalmai király' leánya vala.

4. És a' negyedik Adónija, Haggith' fia; és az ötödik Sefátia, Abitál' fia.

5. A' hatodik Jitrehám, Eglától Dávid' feleségétöl való. Ezek születtek Dávidnak Hebronban.

6. Lőn pedig mikor nagy viszszavonás vólna a' Saul' háza és a' Dávid' háza között, Ábner igen emberül forgódik vala a' Saul' házáért.

7. Vala pedig Saulnak egy ágyasa, kinek neve vala Rizpa Aja' leánya; és monda *Isbóset* Ábnernek: miért mentél bé az én atyám' ágyasához?

8. Felette igen megharaguvék azért Ábner az Isbóset' szaván, és monda: avagy az ebek' fejedelmek vagyok-é én? avagy a' Júda' nemzetségéhez szakadtam-é töled? E' mai nap nagy irgalmasságot tselekedtem én a' te atyádnak Saulnak házával, az ő attyafiaival, és rokonságival; és nem adtalak tégedet a' Dávid' kezébe: és te mindazáltal mégis ez aszszonynak álnokságos vétkét reám fogod mostan.

9. (a) Bátor úgy tselekedjék Isten Ábnerrel, és úgy adja elömenetét, hogy az Úr amint megeskütt Dávidnak, én is a' szerént tselekedem véle;

(a) Az az, bátor megbüntessen az Isten; esküvésnek formája.

10. Hogy én elvészem a' birodalmat a' Saul' házától, és megerösítem a' Dávid' királyi székét az Izráelen és a' Júdán, Dántól fogva mind Bersébáig.

11. És nem felelhete *Isbóset* semmit erre Ábnernek; mivelhogy igen fél vala töle.

12. Követeket küldé azért Ábner Dávidhoz a' maga képében, illyen izenettel: kié az ország? és kik ezt mondanák: tégy frigyet velünk, és ímé az én erőm is melletted lészen, hogy az egész Izráelt te hozzád hajtsam.

13. Kinek felele *Dávid:* bátor én frigyet kötök veled: de mindazáltal egyet kérek töled, hogy addig az én színemet ne lássad, míg nem meghozod énnékem Mikált a' Saul' leányát, mikor ide akarsz jöni, hogy az én színemet lássad.

14. És követeket küldé Dávid Isbósethez a' Saul' fiához, kik ezt mondanák: add meg az én feleségemet Mikált, kit én száz Filistéus' szemérem testének bőrével jegyeztem magamnak.

15. Elküldé azért Isbóset, és elviteté Mikált Páltieltől Lais fiától.

16. Elméne azért ő vele az ő férje, sírva követvén ötet mind Bahurimig; és ott monda néki Ábner: eredj menj viszsza; és haza téré.

17. Annakutánna Ábner szólla az Izráel' népe között való vén emberekkel illyen módon: immár régtől fogva kívántátok Dávidot, hogy királyotok légyen tinéktek:

18. Azért mostan immár vigyétek véghez; mert az Úr szóllott Dávidnak, ezt mondván: az én szolgámnak Dávidnak keze által szabadítom meg az én népemet az Izráelt a' Filistéusok' kezekből, és minden ellenségeinek kezekből.

19. Ennekfelette szólla Ábner a' Bénjámin' nemzetségével is; és az után elméne Ábner,

hogy megmondaná Dávidnak Hebronban, a' mi tetszenék mind az Izráel' népének, 's mind pedig a' Bénjámin' nemzetségének.

20. Mikoron azért eljutott vólna Ábner Dávidhoz Hebronba, és ő vele együtt húsz ember, lakodalmat szerze Dávid Ábnernek, és a' véle való embereknek.

21. Ennekutánna monda Ábner Dávidnak: felkelek én, és elmégyek, hogy az egész Izráelt ide gyűjtsem az én uram' eleibe a' király' eleibe, kik frigyet kössenek te veled, és uralkodjál mindeneken, szintén amint szívednek tetszik; és viszsza botsátá Dávid Ábnert, és elméne békével.

22. És ímé a' Dávid' szolgái, és Joáb is jönek vala a' táborból, sok prédát hozván vélek; és immár Ábner nem vala Dáviddal Hebronban, mert elbotsátotta vala ötet, és békével elment vala;

23. Joáb pedig és mind a' sereg, melly ő vele vala, hogy megjutának, hírré adák e' dolgot Joábnak, mondván: ide jött vala Ábner a' Nér' fia a' királyhoz, és viszsza botsátá ötet, és békével haza téve.

24. Béméne azért Joáb a' királyhoz, és monda: mit tselekedtél? ímé Ábner hozzád jött vólt, miért botsátottad el, és miért ment el?

25. Esméred-é Ábnert a' Nér' fiát? tsak azért jött vólt ide, hogy megtsalhasson, és hogy megtudná kijövésedet és bémenésedet (b), és hogy mindent eszébe venne, valamit tselekeszel.

(b) Az az, mint viseled magadat, mint bírod a' te országodat.

26. És kimenvén Joáb Dávidtól, követeket küldé Ábner után, kik viszsza hozák ötet a' Sira' kútjától, melly dolgot Dávid nem tud vala.

27. Viszsza jöve azért Ábner Hebronba, és félre szóllítá ötet Joáb a' kapu közzé, mintha titkon akarna ő véle beszélleni, és általüté ott ötet az ötödik óldal tetemnél, és meghala Asáelnek véréért *a' Joáb'* attyafiáért. 1. *Kir.* 2: 5.

28. Melly dolgot minekutánna megtudott vólna Dávid, monda: ártatlan vagyok én, és az én országom mind örökké az Úr előtt Ábnernek a' Nér' fiának vérétől.

29. Szálljon ez a' Joáb' fejére, és az ő attyának egész házanépére; és ki ne szakadjon a' Joáb' házából a' magtalan, a' bélpoklos, az istápon járó, és a' ki fegyver miatt veszszen, és á' kenyér nélkül szűkölködő.

30. Joáb azért és Ábisai az ő attyafia megölék Ábnert, mivelhogy megölte vala az ő attyokfiát Asáelt Gibeonban a' hartzon.

31. Monda pedig Dávid Joábnak, és mind az egész népnek, melly véle vala: szaggassátok meg ruhátokat, és öltözzetek 'sákba, és sírjatok Ábner előtt; Dávid király pedig mégyen vala a' koporsó után.

32. És eltemeték Ábnert Hebronban; akkor felkiálta a' király, és síra az Ábner' koporsójánál, és mind az egész sokaság síra.

33. Ez után is zokogással siratá a' király Ábnert, és monda: nemde nem úgy halt-é meg Ábner mint egy bolond?

34. A' te kezeid nem vóltak megkötve, sem pedig a' te lábaid nem vóltak békóba vetve: de úgy vesztél el, amint szokott ember elveszni az álnok tsalárd ember miatt; és ismét mind az egész nép siratá ötet.

35. Elöjöve pedig mind az egész nép, hogy enni adnának Dávidnak mikor még a' nap fenn vólna; és megesküvék Dávid, ezt mondván: bátor így 's így tselekedjék én velem az Úr, és úgy adja elömentemet, hogy míg a' nap el nem mégyen, sem kenyeret, sem egyebet semmit nem eszem.

36. Melly dolgot mikor az egész község megértett vólna, igen tetszék nékiek is: mint a' több dolga is, valamit a' király tselekeszik vala, igen tetszik vala nékik.

37. Megesméré azért mind az egész község, és az Izráel' népe fejenként azon a' napon, hogy nem a' királytól vólt, hogy Ábnert a' Nér' fiát megölték.

38. Monda pedig a' Király az ő szolgáinak: nem tudjátok-é, hogy nagy fejedelem esett el ma Izráelben?

39. És ímé én erőtelen, és tsak most választatott király vagyok; ezek pedig a' Sérujának fiai hatalmasbbak én nálamnál: de fizessen meg az Úr annak, a' ki gonoszt tselekeszik, az ő gonoszsága szerént.

IV. RÉSZ.

Megretten Isbóset mind az egész Izráel' népével egyben az Ábner' halálán. Isbósetet is megöli az ő két hadnagya, és annak fejét viszik Dávidnak. Kiket iszonyú halállal megölet Dávid, az Isbóset' fejét pedig tisztességgel eltemetteti.

MIKOR pedig meghallotta vólna a' Saul' fia *Isbóset*, hogy meghalt vólna Ábner Hebronban, igen megfogyatkozék az ő ereje; sőt az egész Izráel' népe megrémüle.

2. Két fő hadnagya vala pedi a' Saul' fiának; egyiknek neve Bahana, és a' másiknak Rékáb, Rimmonnak fiai, ki Beerót városból való vala, a' Bénjámin' fiai közzül; mert Beerót is a' Bénjámin városi közzé számláltatik.

3. Elfutottak vala (a) pedig a' Beerót városbéliek Githaimba, és lőnek ott jövevények mind e' mái napiglan.

(a) Tudniillik mikor hallották vólnak Saulnak és az Izráel' népének veszedelmét.

4. Jónathánnak pedig a' Saul' fiának vala egy sánta fia, (öt esztendős vala, mikor Jezréelből híre juta, hogy Saul meghalt vólna és Jónathán; és felvévé ötet a' dajka, hogy elszaladna vele; lőn pedig, hogy mikor a' dajka gyorsan futna, a' gyermeket elejté, és megsántúla) ennek neve Mefibóset.

5. Elmenének azért a' Beerótbéli Rimmon' fiai Rékáb és Bahana, és bémenének az Isbóset' házába mikor a' nap felmelegült vólna, és ő aluszik vala az ő déli ágyas házában.

6. Bémenvén azért ezek a' belső házba, mintha gabonát akarnának kivinni, és általüték ötet az ötödik óldal tsont alatt: az után Rékáb, és Bahana az ő attyafia elszaladának.

7. Mikor azért a' házba bémentek vólna, és *Isbóset* az ő ágyas házában az ágyon fekünnék, minekutánna ötet megölték vólna, és fejét vették vólna, felvévén az ő fejét, mind egész éjjel menének a' sík mezőn.

8. Vivék pedig az Isbóset' fejét Dávidnak Hebronba, és mondának a' királynak: imhol Isbósetnek a' Saul' fiának a' te ellenségednek feje, a' ki kergeti vala a' te lelkedet; és az Úr boszszút állott e' mái napon az én uramért a' királyért, Saulon és az ő maradékán.

9. Felele pedig Dávid Rékábnak és Bahanának az ő attyafiának, a' Beeróthbéli Rimmon' fiainak, mondván: él az Úr, a' ki az én életemet megszabadította minden nyomorúságból:

10. Hogy én azt, a' ki nékem hírt hozott vala, ezt mondván: ímé meghalt Saul; és annak úgy tetszik vala, hogy nékem örömet mondana, megragadván megöletém ötet Siklágban: holott ő azt vélte, hogy én jutalmat adnék neki hír mondásáért.

11. Azért mennyivel inkább az istentelen embereket *meg kell büntetni*, kik ágyában, és az ő maga házában ölték meg az igaz embert? Azért mostan vallyon ne kívánjam-é meg az ő vérét a' ti kezetekből, hogy titeket eltörlenélek a' földnek színéről?

12. Parantsolá azért Dávid az ő szolgáinak, hogy ölnék meg őket; és elvagdalák kezeiket, lábaikat, és felakaszták őket Hebronban, a' halastó mellett; Isbósetnek pedig fejét fogák, és eltemeték az Ábner' koporsójában Hebronban.

V. RÉSZ.

Minekutánna Isbóset megölettetett vólna, Dávid az egész Izráel' nemzetségétől a' királyságra felkenettetik. Megveszi Dávid a' Sion' várát. Ismét feleségeket vészen magának, kiktől gyermekei lésznek. A' Filistéusokat megveri kétszer.

Eljövének pedig Hebronba Dávidhoz az Izráelnek minden nemzetségi, és szóllának illyenképen: ímé mi te tsontod és te tested vagyunk;

2. Mert ennekelőtte is, mikor Saul uralkodnék mi rajtunk, te hordozod vala ki 's bé az Izráel' népét; és az Úr azt mondotta tenéked: te legelteted az én népemet az Izráelt, és te lészesz hadnagy Izráelen. *Sólt.* 78: 71.

3. Eljövének azért az Izráelnek vénei a' királyhoz Hebronba, és frigyet tőn ő velek Dávid király Hebronban az Úr előtt; és királlyá kenék Dávidot Izráelen.

4. Harmintz esztendős vala Dávid, mikor uralkodni kezde, és negyven esztendeig uralkodék.

5. Hebronban uralkodék a' Júda' nemzetségén hét esztendeig és hat hónapig, és Jérusálemben uralkodék harmintzhárom esztendeig az Izráel' és Júda' nemzetségén. 1. *Kir.* 2: 11.

II. 6. Felméne pedig a' király és az ő népe Jérusálembe a' Jebuzéusokhoz, kik azt a' földet lakják vala, és mondának Dávidnak illyen szóval: (a) nem jöhetsz ide bé, hanem ha először levágod a' vakokat és sántákat; mert tsak azok is azt mondják: nem jö ide bé Dávid.

(a) Az az, olly erős város Jérusálem, vagy a' Sion vára olly erős, hogy tsak a' vakok, sánták is mególtalmazhatják te ellened: míg azért azokat ki nem üzöd, addig bé nem jöhetsz.

7. Megvévé mindazáltal Dávid a' Sion várát, és az immár a' Dávid' városa.

8. Mert azt mondotta vala Dávid azon a' napon: valaki felhághat ama' tsatornához, és kezdéndi vágni a' Jebuzéusokat, és a' vakokat, sántákat, kiket igen gyűlől a' Dávid' lelke, *azt én fő hadnagygyá tészem;* mivelhogy a' vakok és sánták mondották vala: nem jöszsz ide bé te Dávid.

9. És lakozék Dávid abban a' várban, és nevezé azt Dávid' városának; és sok építést tőn Dávid a' kerítésen belől széljel.

10. És Dávid feljebb feljebb mégyen vala naponként nevekedvén; mert a' seregeknek Urok Istenek vala ő vele.

III. 11. Követeket küldé pedig Hirám Tírusnak királya Dávidhoz, és czédrus fákat-is, áts mestereket, és kőfal rakó kőmíveseket, és építének házat Dávidnak. 1. *Krón.* 14: 1.

12. És eszébe vévé Dávid, hogy megerősítette vólna őtet az Úr az Izráel' népén való királyságban, és hogy felmagasztalta vólna birodalmát az ő népéért az Izráelért.

IV. 13. Vön pedig mégis Dávid magának ágyasokat és feleségeket Jérusálemből, minekutánna Hebronból oda ment vólna; és lőnek Dávidnak fiai és leányi;

14. És ez a' nevek azoknak, kik lettek Jérusálemben: Sammua, Sobáb, Nátán, és Salamon.

15. Ibhár, Élisua, Néfeg, Jáfia;

16. Élisáma, Eljada, és Elifélet.

V. 17. Mikor meghallották vólna pedig a' Filistéusok, hogy királlyá kenték vólna Dávidot az Izráelen, felkelének mind a' Filistéusok, hogy Dávidot megkeresnék, mellyet meghallván Dávid, aláméne az erősségbe.

18. A' Filistéusok pedig elérkezének, és elszéledének a' Raféusok' völgyökben.

19. Megkérdé azért felőle Dávid az Urat illyen szóval: elmenjek-é a' Filistéusok ellen? kezembe adod-é őket? Felele az Úr Dávidnak: menj el, mert kétség nélkül kezedbe adom a' Filistéusokat:

20. Elérkezék azért Dávid a' Baál-Pérazimba; és megveré ott őket Dávid, és monda: megoszlatá az Úr az én ellenségimet én előttem, mint a' víz szokott eloszlani; azért nevezé azt a' helyet Baál-Pérazimnak. (b) *Ésa.* 28: 21.

(b) Az az, eloszlásnak, vagy megszabadúlásnak mezejének.

21. És ott hagyák az ő faragott bálványaikat, mellyeket megégete Dávid és az ő szolgái.

22. Az után is ismét feljövének a' Filistéusok, és elszéledének a' Raféusok' völgyökben.

23. Megkérdé azért Dávid az Urat felőle, ki ezt felelé: ne menj mostan reájok, hanem hátúl kerűld meg, és hátúl vedd eleit a' szederfák ellenekben.

24. És mikor a' szederfák' tetejeken meghallod az ő meneteleket és dobogásokat, akkor indúlj meg; mert akkor kimégyen te előtted az Úr, hogy megverje a' Filistéusok' táborokat.

25. És úgy tselekedék Dávid, amint megparantsolta vala az Úr; és igen vágá a' Filistéusokat, Gibeától fogva míg Gázerbe mennél.

VI. RÉSZ.

Elmégyen Dávid, hogy elhozza az Isten' ládáját az Ábinádáb' házából Jérusálembe. Megöli az Isten Uzzát, hogy a' ládához nyúlt vólna. Hagyja azért Dávid a' ládát az Óbed-Édom' házánál, honnét az után három hónappal béviszi azt Jérusálembe nagy örömmel. Mikál megútálja Dávidot a' láda előtt való tántzolásáért.

Bégyűjté ezeknekutánnok Dávid az egész Izráel' népének színét, úgymint harmintz ezer embert: 1. *Krón.* 13: 5.

2. Ki felkele, és elméne mind az egész néppel egyben, melly véle vala, hogy Júdának városába Bahalába menne, hogy elhozná onnét az Isten' ládáját, melly által tiszteltetik vala az Izráel' Urának Istenének neve, ki ül a' Kérubimokon (a), mellyek vagynak a' ládán feljül.

(a) A' Kérubimokon mondatik ülni az Isten; mivelhogy onnét szóll vala a' fő papoknak, és onnét jelenti vala meg a' maga akaratját.

3. És tévék az Isten' ládáját új szekérre, és elhozák az Ábinádáb' házától, melly vala Gibeában; és Uzza és Ahio, az Ábinádáb' fiai vezetik vala azt az új szekeret.

4. Elvivék azért azt az Ábinádáb' házából, melly Gibeában vala, az Isten' ládájával; Ahio pedig a' láda előtt mégyen vala.

5. Dávid pedig és az egész Izráel' népe örvendeznek vala az Úr előtt, minden vígaság' tévő szerszámokkal, hegedűkkel, lantokkal, dobbal, síppal, és tzimbalmokkal.

6. És jutának Nákonnak szérűjére; és Uzza kinyújtá az ő kezét az Isten' ládájára, és megtartá; mert az ökrök félre tsavarodtak vala. 1. *Krón.* 13: 9.

7. Ennekokáért felgerjede az Úr' haragja Uzza ellen, és megölé ott ötet az Úr a' vakmerőségért; és meghala ott az Isten' ládája mellett.

8. Megháborodék pedig Dávid is, mivelhogy az Úr illyen romlással rontotta vólna meg Uzzát; és nevezé azt a' helyet Péres-Uzzának (b) mind e' mai napiglan.

(b) Az az, Uzza' romlásának.

9. Megfélemlék azért Dávid is azon a' napon az Úrtól, és monda: hogyhogy vigyem én az én házamba az Úr' ládáját?

10. És nem akará Dávid magához vinni az Úr' ládáját, a' Dávid' városába: hanem téríté azt Dávid az Óbed-Édom Gittéus' házához.

11. És lőn az Úr' ládája az Óbed-Édom' Gittéus' házánál három hónapig, és megáldá az Úr Óbed-Édomot, és az ő egész házát.

12. És megmondák Dávid királynak ezt illyen szóval: megáldotta az Úr az Óbed-Édom' házát és minden marháját valamije vagyon, az Isten' ládájáért; és elmenvén Dávid, elvivé az Isten' ládáját az Óbed-Édom' házától Dávid' városába nagy vígasággal. 1. *Krón.* 15: 2.

13. Mikor pedig hat lépést mentek vólna, a' kik a' ládát viszik vala, áldozék ott egy ökröt, és kövér hízlalt juhot.

14. Dávid pedig minden erejéből tántzol vala az Úr előtt, és Dávid a' gyóltsból tsinált efódot magára övedzette vala.

15. Dávid azért és az Izráelnek minden házanépe viszik vala az Úr' ládáját nagy énekléssel és trombita szóval.

16. Lőn pedig mikor az Úr' ládája menne a' Dávid' városába, Mikál a' Saul' leánya kinéz vala az ablakon, és látván hogy Dávid király tántzolna és szökne az Úr előtt, megútálá ötet az ő szívében.

17. Mikor pedig előhozták vólna az Úr' ládáját, helyhezteték azt az ő helyére a' sátornak közepére, mellyet felvonatott vala nékie Dávid (c), és tön Dávid az Úr előtt egészen megégetendő áldozatot, és hálaadó áldozatot is. 1. *Krón.* 16: 1.

(c) Mert a' melly sátort Móses épített vala, azt Gabaonban tartották, és ennyi sok esztendőtől fogva megavúlt és megszakadozott vala.

18. Mikor elvégezte vólna pedig Dávid az egészen megégetendő áldozatot, és a' hálaadásnak áldozatját is: megáldá a' népet a' seregek' Uroknak Isteneknek Nevében;

19. És osztogattata Dávid mind az egész népnek, *tudniillik* az egész Izráel' sokaságának, férjfiaknak és aszszonyoknak, mindennek egy egy lepényt, és egy egy darab húst, és egy egy palatzk bort; az után elméne mind az egész nép kiki az ő házához.

20. (d) Ennekutánna haza téré Dávid, hogy megáldaná a' maga házanépét is; kijöve pedig Mikál a' Saul' leánya Dávid' eleibe, és monda: bezzeg ditsőséges vala ma az Izráel' királya, a' ki az ő szolgáinak leányok előtt felfosztózott vala, mint szintén valamelly bolond szokott felfosztózni.

(d) Mikál megútálja és megneveti Dávidot a' láda előtt való tántzolásért, megveri az Isten Mikált meddőséggel, 's a' t.

21. És monda Dávid Mikálnak: az Úr előtt *miveltem azt*, ki választott engemet inkább, hogy nem mint a' te atyádat, és minden ő házanépét, megparantsolván nékem, hogy az Úrnak népe előtt az Izráel előtt fő hadnagygyá lennék; ez után is vígadok az Úr előtt.

22. Sőt mennyivel inkább megalázom magamat, és mennyivel alább való lészek az én szemeim előtt: annyival dítséretesbb lészek a' leányok előtt, a' kikről te szóllasz.

23. Ennekokáért Mikálnak a' Saul' leányának nem lön gyermeke mind halála' napjáig.

VII. RÉSZ.

Nátán Próféta először jóvá hagyja a' Dávid' szándékát az Isten' templomának építése felől. De mivelhogy ő magától szóllott vala, az után Isten' parantsolatjából megtiltja attól. Ígér az Isten Dávidnak, ki az ő szándékát véghez vinné, és az ő országáról sokat szóll, mellyeknek először Salamonban, az után tökélletesen a' Messiásban kellene bétellyesedni. Mellyekért Dávid az Istennek sok szóval hálákat ád.

Lőn pedig mikor a' király a' maga palotájában ülne, és az Úr minden felől békeséget adott vólna néki minden ellenségeitől,

2. Monda a' király Náthán Prófétának: kérlek lássad, én czédrus fából tsinált palotában lakom; az Istennek ládája pedig a' sátor közepett vagyon.

3. Monda pedig Náthán a' királynak: valami a' te szívedben vagyon, menj elő benne, és vidd véghez; mert az Úr te veled vagyon.

4. Ennekutánna pedig lőn az Úr' szava Náthánhoz azon éjjel, mondván:

5. Menj el, és mond meg az én szolgámnak Dávidnak: ezt mondja az Úr: vallyon te tsinálsz-é nékem házat, hogy abban lakjam?

6. Mert én nem laktam semmi házban mind az időtől fogva is, miólta kihoztam az Izráel' fiait Égyiptomból, mind e' mái napiglan; hanem jártam tsak a' sátorban; 1. *Kir.* 8: 16.

7. És minden helyen, valahol jártam az egész Izráel' fiaival, vallyon tettem-é valami szót róla az Izráel' fiai közzűl valamelly nemzetségnek (a), kinek azt parantsoltam vólna, hogy legeltetné az én népemet az Izráelt, ezt mondván: mi az oka, hogy énnékem czédrus fából való házat nem építettetek?

(a) Az az, vallyon parantsoltam-é az Izráel' fiai közt valamelly fejedelemnek, kit az én népemen fejedelemmé tettem, hogy nékem házat tsinálna.

8. Mostan azért ezt mondjad az én szolgámnak Dávidnak: ezt mondja a' seregeknek Urok Istenek: én hoztalak ki tégedet a' kunnyóból, mikor a' juhok után járnál, hogy lennél hadnagy az én népemen az Izráelen: 1. *Sám.* 16: 12. *Sólt.* 78: 70.

9. És veled vóltam mindenütt valahová mentél; és kigyomláltam annakfelette minden ellenségidet te előtted; és nagy hírt nevet szerzettem tenéked, mint a' nagy *fejedelmeknek* hírek nevek, kik vagynak e' földön.

10. Helyet is szerzék pedig az én népemnek

az Izráelnek, és ott elplántálom őket, és lakozik az ő helyében, és többé helyéből ki nem mozdíttatik; és nem fogják többé az istentelen fiak nyomorgatni őtet, mint annakelőtte.

11. És az időtől fogva, mellyben parantsoltam, hogy bírák lennének az én népem előtt az Izráel előtt; míglen megnyúgotlak téged minden ellenségidtől: ennekfelette azt izeni tenéked az Úr, hogy ő tsinál tenéked házat.

12. (b) És mikoron a' te idöd bétellyesedik, és elaluszol a' te atyáiddal, feltámasztom te utánnad a' te magodat, a' melly származik a' te ágyékodból, és megerősítem az ő országát.

(b) A' Messiásról a' Jézus Krisztusról való jövendő mondás, ki Dávid' ágyékából való embersége szerént. Luk. 1. Róm. 9. Kit példázott Salamon a' Dávid' fija, kiben ezek árnyékoztattak, a' mellyekről itt szóll az Isten, a' Jézus Krisztusban pedig mindenestül megtellyesedtek.

13. Az fog templomot építeni az én nevemnek; és megerősítem az ő országának székit mind örökké. 1. *Kir.* 5: 5. *és* 6: 12. 1. *Krón.* 22: 10. *'Sólt.* 89: 31. *'Sid.* 1: 5.

14. Én leszek ő néki attya, és ő leszen nékem fiam; ki mikoron gonoszúl tselekeszik, megfenyítem őtet (c) emberi veszszővel, és emberek' fiaiknak büntetésekkel.

(c) Az az, megmérséklem a' büntetést, amint szokott ember a' maga magzatjával tselekedni.

15. Mindazáltal irgalmasságomat meg nem vonszom ő tőle, miképen megvonám Saultól, kit levágék te előtted.

16. És állandó lészen a' te házad, és a' te országod mind örökké tiéd lészen, és a' te királyi széked erős lészen mind örökké.

17. Mind e' beszéd szerént, és mind e' látás szerént szólla Náthán Dáviddal.

II. 18. Bémenvén azért Dávid, leüle az Úr előtt, és monda: mitsoda vagyok én Uram Isten, és mitsoda az én házamnépe, hogy engemet ennyire elővittél?

19. És mégis mindazáltal igen kitsinynek tetszett ez tenéked Uram Isten; hanem ímé szóllasz a' te szolgádnak háza felől meszsze időre valókat: de ez az embereknek törvények Uram Isten. (d)

(d) Az az, emberi mód szerént tselekedel velem nagy kegyesen, mint a' barátságos emberek tselekesznek egymással.

20. És mi szükség Dávidnak többet szóllani tenéked? holott te jól esméred Uram Isten a' te szolgádat.

21. A' te ígéretedért, és a' te jóakaratod szerént tselekedted mind ezeket a' nagy dolgokat, hogy megjelentenéd a' te szolgádnak.

22. Ennekokáért felmagasztaltattál Uram Isten; mert nintsen senki ollyan mint te, és nintsen Isten te kivűled, mind a' szerént, válamint a' mi füleinkkel hallottuk. 5. *Mós.* 3: 24. *és* 4: 35. *és* 32: 39. 1. *Sám.* 2: 2. *'Sólt.* 86: 8. *Ésa.* 45: 5. 18. 22. *Márk.* 12: 29. 32.

23. Mellyik nép azért ollyan mind az egész földön, mint a' te néped az Izráel? mellyért elment vólna az Isten, hogy megváltaná, *és választaná azt* magának népül; és ő magának nevet szerezne, és ti veletek nagyokat tselekednék, mellyek tsudálatosok lennének a' te földedben, kiűzvén a' te néped elől, mellyet megszabadítottál Égyiptomból, a' pogányokat és az ő isteneiket. 5. *Mós.* 4: 7. *és* 33: 29. *'Sólt.* 147: 20.

24. Mert megerősítetted a' te népedet az Izráelt, ki te néped mind örökké, és te vóltál Uram ő nékiek Istenek.

25. Mostan annakokáért Uram Isten, a' mit szóllottál a' te szolgád felől, és az ő háza felől, tellyesítsd meg mind örökké, és tselekedjél úgy, amint szóllottál.

26. Hogy felmagasztaltassék a' te neved mind örökké, illyen szókkal: a' seregeknek Urok Istene az Izráel' népének, és Dávidnak a' te szolgádnak háza légyen állandó te előtted.

27. Mert megjelentetted a' te szolgádnak fülében, óh seregeknek Urok, és Izráelnek Istene, ezt mondván: házat építek tenéked: ennekokáért ítélte a' te szolgád a' maga szívében, hogy tenéked könyörögne illyen könyörgéssel.

28. Mostan azért óh Uram Istenem, (mert te vagy az Isten, és a' te beszéded igazság, és te mondottad ezt a' jót a' te szolgád felől.)

29. Légyen a' te jóakaratodnak áldása a' te szolgádnak házán, hogy légyen te előtted mind örökké; mert te szóllottál Uram Isten, és a' te áldásoddal áldassék meg a' te szolgádnak háza mind örökké.

VIII. RÉSZ.

Elöszámláltatnak az ellenségek, kiket Dávid megvert, és adófizetőkké tett, mint a' Filistéusok, Moábiták, Ammoniták, Édomiták, a' Síriabéliek, Hadadézer; kiknek megverésekből Dávid nagy hírt nevet szerzett vólt magának.

Ennekutánna ismét megveré Dávid a' Filistéusokat, és igen megalázá őket; és elvévé Dávid a' Filistéusok' kezekből Méteg-Ammát. (a)

(a) Méteg-Amma annyit tészen, mint folyásnak zabolája; mikor pedig azt mondja az Irás: elvette Dávid a' folyásnak zabolájját, érti azon Gáth várost; nevezi pedig folyásnak zabolájának vagy azért, hogy mint a' zabolán tartóztattya az ember a' lovat, azonképen Gáth városa mivelhogy hatalmas város vala, és a' Filistéusok' tartományoknak a' toroklatján vala, az ellenséget tartóztatja vala, hogy szabadon ne nyargalna a' tartományba. Vagy azért, hogy abba a' városba a' vizet tsatornákon vették vala bé, honnét a' víz a' több városokra mégyen vala; mert mint a' lovat a' zabolán oda viszik, ahová akarják, azonképen a' vizet a' tsatornán oda vehetik, ahova akarják. Némellyek így fordítják: a' homloknak zabolájját elvévé, vagy azért, hogy Gáth város tartóztatja a' szolgálatban a' több környül való városokat, falukat; vagy azért, hogy az Izráelitákat az tartóztatta, hogy el ne mernének szakadni a' Filistéusoktól.

2. És megveré a' Moábitákat is, és kötéllel megméré őket (b), lefektetvén őket a' földre, és két kötelet mére a' megölésre, és egy tellyes kötelet a' kinek életét megengedné, és lőnek a' Moábiták Dávidnak adófizető szolgái.

(b) Az az, miképen kötéllel szoktak megmérni valamit, és elosztani, szinte úgy Dávid a' Moábitákat három felé választá, és a' két részét levágatá, a' harmadiknak megkegyelmeze.

3. Ennekfelette megveré Dávid Hadád-Ézert, Réhobnak fiját, Tzobának királyát, mikoron menne *Dávid*, hogy a' határt killyebb vetné mind az Eufrates folyó vízig.

4. Elfoga pedig Dávid közzülök ezer és hét száz lovagot, és húsz ezer gyalog embert; és az inokat elvagdaltatá Dávid minden szekeres lovoknak, és tsak száz szekérben valót hagyata meg bennek.

5. Eljövének pedig a' Síriabéliek Damaskusból, hogy megsegéllenék Hadad-Ézert, Tzobának

bának királyát, és megvere Dávid a' Síriabéliekben huszonkét ezeret.

6. És tisztartókat szerze Dávid Síriában, mellyben vagyon Damaskus város, és lőnek a' Síriabéliek Dávidnak adófizető szolgái, és mególtalmazá Isten Dávidot valahová mégyen vala.

7. Elnyeré pedig Dávid az arany pai'sokat is, mellyek a' Hadadézer' szolgáin valának; és bévivé azokat Jérusálembe.

8. Hoza annakfelette Dávid király a' Hadadézer' városiból, Betákból és Berotaiból felette igen sok rezet.

9. Meghallván pedig Toi a' Hamát tartománynak királya, hogy megverte vólna Dávid Hadadézernek minden seregit;

10. Küldé Toi Jorámot az ő fiát Dávid királyhoz hogy békeségesen idvezlené ötet, és áldaná, hogy megvívott vólna Hadadézerrel és megverte vólna ötet, (mert Hadadézer Toival is hadakozik vala,) kinek kezében arany edények, ezüst edények, és réz edények *valának* (c).

(c) Tudniillik, mellyeket az ő attya' nevében Dávidnak adott ajándékon.

11. Mellyeket is Dávid király az Úrnak szentele, mind az arannyal és ezüstel egyetemben, mellyet minden ő ellenségitől nyert vala, a' kiket meghódoltatott vala.

12. A' Síriabéliektől, Moábitáktól, az Ammon' fiaitól, a' Filistéusoktól, az Amalékitáktól, és a' Rehob' fiától Hadadézertől a' Tzoba királyától nyert prédát.

13. Nagy nevet szerze azért Dávid magának, mikor viszszajöne a' Síriabélieknek megverésekből a' Sónak mezején; holott tizennyóltz ezer embert vágott vala le.

14. Az Iduméusok között is tisztviselőket rendele, az egész Iduméusok között szerze tisztviselőket; és lőnek mind az Iduméusok Dávidnak szolgái: és megtartá az Úr Dávidot valahová mégyen vala.

15. Uralkodék azért Dávid az egész Izráelen, és szolgáltat vala Dávid az egész nép között ítéletet és igazságot.

16. Fő hadnagya pedig vala Joáb a' Seruja' fia, Jósafát pedig Áhilud' fia, vala históriáinak megírója.

17. Sádok pedig az Achitob' fia, és Ákimélek az Ábiathár' fia, valának papok, és Sérája íródeákja vala.

18. Bénaja pedig Jehojáda' fia (d), vala a' Keretéusoknak, és Peletéusoknak előttökjárójok, és a' Dávid' fiai valának úgymint fejedelmek.

(d) Ezek a' király' testének őrizői vóltanak.

IX. RÉSZ.

Dávid megemlékezik Saulról és Jónathánról, és a' Jónathán' fiának Méfibósethnek megadja Saulnak minden majorságát, és gondviselőnek melléje rendeli Sibát, ki az előtt Saul' szolgája vólt.

Monda ezeknekutánnok Dávid: vagyon-é még valaki a' ki élne a' Saul' házanépe közzűl, hogy irgalmasságot tselekedjem ő véle Jónathánért?

2. Vala pedig Saul' házából való egy szolga, kinek neve vala Siba, kit szóllítának hogy Dávidhoz menne, és monda a' király: te vagy-é Siba? Felele: én vagyok, te szolgád.

3. Monda ismét a' király: vagyon-é még valaki a' Saul' házanépe közzűl, hogy irgalmasságot tselekedjem véle, melly Isten előtt kedves légyen? Felele Siba a' királynak: vagyon még Jónathánnak egy fia, ki mind a' két lábára sántál.

4. Monda néki a' király: hol vagyon? és monda Siba a' királynak: ímé a' Lo-Débári Ammiel' fiának Mákirnak házában vagyon.

5. Akkor elkülde Dávid király, és elhozatá ötet Mákir' házától a' Lo-Débári Ammiel' fiától.

6. Mikor eljutott vólna pedig Dávidhoz Méfibóset a' Jónathán' fia, ki Saul' fia vala, arczal leborúla a' földre, és tiszteséget tőn néki: és monda Dávid: Méfibóset; ki felele: ímhol a' te szolgád.

7. Monda néki Dávid: ne félj, mert kétségnélkül irgalmasságot tselekeszem veled Jónathánért a' te atyádért, és megadom tenéked Saulnak a' te atyádnak minden majorságát, és tenéked mindenkoron az én asztalomnál lészen ételed.

8. Akkoron fejét hajtá *Méfibóset*, és monda: mitsoda a' te szolgád, hogy a' holt ebre tekíntettél, minemű én vagyok?

9. Szóllítá annakutánna a' király Sibát a' Saul' szolgáját, és monda nékie: valamie vólt Saulnak és mind az ő egész házanépének, a' te urad fiának adtam.

10. A' majorságnak azért te viseljed gondját, és a' te fiaid és szolgáid, és bészolgáltassad, hogy légyen a' te urad fiának kenyere, mellyel éljen. Méfibóset pedig a' te uradnak fia, az én asztalomnál eszik mindenkoron. Valának pedig Sibának tizenöt fiai, és húsz szolgái.

11. Felele Siba a' királynak: valamit az én uram a' király parantsol énnékem, aképen tselekeszik a' szolgád, noha Méfibóset az én asztalomnál is úgy lakhatnék mint egy király' fia.

12. Vala pedig Méfibósetnek egy fiatskája, kinek neve Mika vala; a' Siba' házában lakozók pedig mindnyájan Méfibóset' szolgái valának.

13. Méfibóset pedig lakik vala Jérusálemben; mert mindenkor a' király' asztalánál eszik vala, jóllehet mind a' két lábára sántálna.

X. RÉSZ.

Az Ammoniták' királyok Hánon nagy gyalázatot tészen a' Dávid király' követein, kiknek szakállokat és ruhájokat elmetélteti: segítségre hívják mellőjek az Ammoniták a' Síriabélieket. Megveri Dávid mind az Ammonitákat, mind a' Síriabélieket, és lésznek adófizetők.

Lőn pedig ennekutánna meghala az Ammon' fiainak királyok, és uralkodék ő helyette Hánon, az ő fia.

2. És monda Dávid: irgalmasságot tészek Hánonnal a' Nahás' fiával, miképen az ő attya is én velem irgalmasságot tselekedett; és hozzá küldé hogy vígasztalná ötet szolgái által az ő attya' halála felől: eljutának azért a' Dávid' szolgái az Ammon' fiainak földökbe.

3. És mondának az Ammon' fiai között való fő emberek Hánonnak az ő uroknak: vallyon Dávid betsüli-é ezzel te előtted a' te atyádat, hogy te hozzád vígasztalókat küldött? avagy nem azért küldötte-é Dávid az ő szolgáit, hogy a' várost megszemlélnék és megkémlelnék, és minden állapotját megvi'sgálnák.

4. Fogatá azért Hánon a' Dávid' szolgáit, és szakálloknak felét elnyíreté, és ruhájokat félben elmetszeté, tudniillik mind alfelekig, és elbotsátá őket.

5. Megizenék pedig ezt Dávidnak; és eleik-

be küldé, (mert az emberek igen megtsúfoltattak vala) és ezt izené a' király, maradjatok Jérikóban mind addig míg nem megnevekedik szakállotok, és úgy térjetek meg.

6. Látván pedig az Ammon' fiai, hogy nagy méltatlan dolgot tselekedtek vólna Dávidon, követet küldének, és megfogadák Síriában a' Beth-Rehobélieket, és azon Síriában a' Tzobéusokat, úgymint húsz ezer gyalogot, és Maákának királyától ezer embert, és Istobtól is tizenkét ezer embert.

7. Mellyet meghallván Dávid, elbotsátá Joábot, és minden erős seregét.

8. Kijövének azért az Ammon' fiai, és elrendelék a' hadat a' kapu előtt, (a) a' Síriabéliek pedig, Tzoba, Rehob, Istob, és Maáka külön a' mezőbe szállának.

(a) Az az, Medéba város előtt, melly az országnak mintegy kapuja vólt. 1. *Krón.* 19: 7.

9. Látván pedig Joáb, hogy mind elől, mind hátúl ellenség vólna ő ellene, kiválogatá az Izráel' népének színét, és sereget rendele a' Síriabéliek ellen.

10. A' népnek pedig maradékát bízá az ő ötse kezébe Ábisai' kezébe, és sereget rendele az Ammon' fiai ellen.

11. És monda: ha erősbek lésznek a' Síriabéliek én nálamnál, énnekem segítséggel légy; ha pedig az Ammon' fiai náladnál hatalmasbak lésznek, én megsegítlek és megszabadítlak.

12. Bátorítsd meg magadat és emberkedjél a' mi nemzetségünkért, és a' mi Istenünknek városiért, és az Úr tselekedjék úgy, amint néki tetszik.

13. Elérkezék azért Joáb, és az ő vele való sereg a' Síriabéliek ellen az ütközetre; és el-futamának ő előtte.

14. Látván pedig az Ammon' fiai, hogy megfutamódtak vólna a' Síriabéliek, elfutamának ők is Ábisai előtt, és bészaladának a' városba, és megtére Joáb az Ammon' fiairól, és méne Jérusálembe.

II. 15. Mikor pedig látták vólna a' Síriabéliek hogy megverettettek vólna Izráeltől, ismét egymást felgyüjték.

16. És elküldé Hadadézer, és kihozá a' Síriabélieket kik a' vizen túl valának, és jövének Héla városhoz, és Sobák a' Hadadézernek fő hadnagya vala ő előttök.

17. Megizenék pedig Dávidnak, ki egybegyüjté az egész Izráelt, és általméne a' Jordán vizén, és jutának Héla városához, és sereget rendelének a' Síriabéliek Dávid ellen, és megütközének véle.

18. Megfutamodék pedig a' Síriabéliek' seregek az Izráel előtt, és levága Dávid a' Síriabéliekben hét száz szekereken való embert, és negyven ezer lovagot, Sobákot is a' seregnek fő hadnagyát megsebesíté, és ugyan ott meghala.

19. Mikor pedig látták vólna mind a' királyok, a' Hadadézernek szolgái (b), hogy az Izráelitáktól megverettettenek vólna, frigyet vetének Izráellel, és ő nékik szolgálának, és nem merének többé a' Síriabéliek kijönni segítségekre az Ammonitáknak.

(b) Szolgái vóltak Hadadézernek a' királyok, mivelhogy 'sóldosi vóltak, és azokat pénzel fogatta vólt melléje.

XI. RÉSZ.

A' Dávid' szolgái megszállják az Ammoniták városokat, Rabbát; ő maga Dávid otthon hivalkodik, és az Úriás' feleségével paráznalkodik, megöleti Úriást Betsabénak férjét, és Betsabét elvészi magának feleségül.

LŐN pedig mikor az esztendő fordúlván, eljött vólna az idő, a' mellyben a' királyok hadba szoktak menni (a), elküldé Dávid Joábot és a' szolgáit ő véle, és mind az egész Izráelt, és elronták az Ammon' fiait, és megszállák Rabba várost: Dávid pedig Jérusálemben hivalkodik vala (b). 1. *Krón.* 20: 1.

(a) Tudniillik, a' nyár mikor eljött vólna.

(b) A' hivalkodás az embernek gyakorta okot ád a' bűnre. Azért mondják hogy a' hivalkodás ördög' párnája.

2. Lőn pedig estve felé, mikoron felkölt vólna Dávid az ő ágyából, és a' királyi palota felett a' folyosón sétálna, láta egy aszszonyt a' folyosóról, ki magát mossa vala, és az aszszony igen szép tekintetű vala.

3. És elküldé Dávid és tudakozódék az aszszony felől, és monda egy ember: avagy nem ez-é Betsabé Éliámnak leánya, az Úriás Hittéus' felesége?

4. Akkor követeket küldé Dávid és elhozatá őtet, ki béméne ő hozzá, és vétkezék az aszszonnyal, (mikor pedig az ő tisztátalanságából megtisztúlt vólna), annakutánna viszaméne az ő házához.

5. Az aszszony pedig eszébe vévén, hogy méhében fogadott vólna, elküldé és megizené Dávidnak illyen szóval; nehezkés vagyok.

6. Küldé azért Dávid Joábhoz illyen követséggel: küld haza hozzám Úriás Hittéust, és elküldé Joáb Úriást Dávidhoz.

7. Mikoron pedig eljutott vólna Úriás ő hozzá, megkérdé őtet a' Joábnak békeséges állapotja felől, és a' népnek békesége felől, és a' hadnak békesége felől.

8. Monda annakutánna Dávid Úriásnak; menj alá a' te házadhoz és mosd meg lábodat: kimenvén pedig Úriás a' király' házából, a' király ajándékot küldé utánna.

9. De Úriás hála a' király' házának ajtaja előtt az ő urának minden szolgáival, és nem méne az ő maga házához.

10. Mellyet megmondának Dávidnak illy szóval: nem ment alá Úriás az ő házához. Akkor monda Dávid Úriásnak; nemde útról jöttél-é? miért tehát hogy alá nem mentél házadhoz.

II. 11. Felele Úriás Dávidnak: az Isten' ládája, az Izráel' és a' Júda' nemzetsége sátorban vagyon, annakfelette az én Uram Joáb és az én uramnak szolgái mezőben vagynak, és én mennék bé az én házamba hogy egyem és igyam, és feleségemmel háljak? Úgy élj, és úgy éljen a te lelked, hogy nem míyelem ezt a' dolgot.

12. Monda azért Dávid Úriásnak; maradj itt ma is, és holnap elbotsátlak: megmarada azért Úriás Jérusálemben az napon és más napra kelve is.

13. Ennekutánna hívatá őtet Dávid, és ő vele evék és ivék, és megrészegíté őtet, és kiméne estve alunni az ő ágyára az ő urának szolgáival együtt, de az ő házához nem méne alá.

14. Megvíradván pedig levelet íra Dávid Joábnak, mellyet Úriástól küldé el.

15. Illyen módon írta vala pedig a' levelet: állassátok Úriást legelől a' kemenyebb hartzon, és hátúl fussatok el mellőle, hogy megölettessék és meghaljon.

16. Lőn azért hogy mikor ostromlaná Joáb a' várost, állatá Úriást arra a' helyre, ahol tudja vala hogy erős vitézek vólnának.

17. Kijövén azért a' városbéli község, meghartzolának Joábbal, és sokan elhullának a' nép közzül, a' Dávid' szolgái közzül, és Úriás Hittéus is meghala.

18. Követet botsáta azért Joáb, és megizené Dávidnak a' viadalnak minden rendit.

19. És meghagyá a' követnek, mondván: mikoron elvégezed a' beszédet a' királlyal, a' hartznak minden módja felöl;

20. Így tselekedjél: ha a' király fog búsúlni, és ezt kezdi mondani tenéked, miért mentetek ollyan közel a' városhoz hartzolni? nem gondolhattátok-é meg, hogy meghajgálnak a' kőfalról?

21. Kitsoda ölte meg Ábiméleket a' Jerubbéset' fiát? *) nemde nem egy aszszony üté-é agyon a' kőfalról egy malom kö darabbal, és meghala Tébesben? Azért miért mentetek közel a' kőfalhoz? akkoron mond meg: Úriás Hittéus is a' te szolgád megholt.

*) *Bír.* 9: 53. Jerubaálnak neveztetik.

22. Elméne azért a' követ, ki mikor eljutott vólna, megbeszélle Dávidnak mindeneket, a' mellyek felöl küldötte vólt ötet Joáb.

23. És monda a' követ Dávidnak: mikor mi ellenünk erös hartzot tartván, a' mezöre jöttek vólna ki, üzénk öket a' kapuig.

24. A' nyílások pedig meglövöldözék a' te szolgáidat a' kőfalról, és megholtanak egynehányan a' király szolgái közzül, és a' te szolgád az Úriás Hittéus is megholt.

25. Monda azért Dávid a' követnek: ezt mondjad Joábnak: ne légyen e' dolog gonosz a' te szemeid előtt, mert a' fegyver szintén úgy megemészt egyet mint mást; ne tágítsad azért a' viadalt a' város ellen, és rontsd el azt; bíztassad így ötet.

26. Meghallá pedig az Úriás' felesége, hogy megholt vólna Úriás az ő férje; siratá ötet.

27. És mikor a' gyászolásnak ideje eltölt vólna, érette küldé Dávid és házába hozatá ötet, és lön ő néki felesége, és szüle ő néki egy fiat, és ellene lön az Úrnak, a' mit Dávid tselekedett vala.

XII. RÉSZ.

Megfeddi Nátán próféta Dávidot a' paráznaságért és a' gyilkosságért; penitentziát tart Dávid. Meghal a' paráznaságból született gyermek. Születik Betsabétől Salamon: megveszi Dávid Rabba várost, és a' benne valókat megöleti.

Elküldé azért az Úr Dávidhoz Nátán prófétát, ki bémenvén hozzá, monda néki: két ember vala egy városban, az egyik gazdag a' másik szegény.

2. A' gazdagnak felette sok juhai és ökrei valának.

3. A' szegénynek pedig semmije nem vala egyéb egy nöstény bárányánál, mellyet vett, és mellyet ő feltartott, ő magával és az ő gyermekeivel mind együtt nevekedett vala fel, az ő falatjából eszik, és az ő poharából iszik, és az ő kebelében aluszik vala, és ő néki ollyan vólt mint egy leánya.

4. Mikoron pedig útonjáró vendége jutott vólna a' gazdagnak, szána az ő ökrei és juhai közzül hozatni, hogy a' vendégnek ételt készitene belőle, a' ki ő hozzá ment vala, hanem elvévé a' szegénytől az ő bárányát, és azt főzeté meg a' vendégnek a' ki hozzá ment vala.

5. Akkor felgerjede a' Dávid' haragja az ember ellen, és monda Nátánnak: él az Isten hogy halálnak fia az ember, a' ki azt tselekedte.

6. A' bárányért pedig négy annyit kell adni, mivelhogy ezt mivelte, és annak nem kedvezett. 2. *Mós.* 21: 1.

7. És monda Nátán Dávidnak: te vagy az az ember. Ezt mondja az Izráelnek Ura Istene: én kentelek fel tégedet hogy király lennél az Izráelen, és megszabadítottalak tégedet a' Saul' kezéből.

8. És tenéked adtam a' te uradnak házát, és a' te uradnak feleségit a' te kebeledbe, ennekfelette néked adtam az Izráelnek és Júdának házát, és ha még ez kevés vólt, ezt 's ezt adtam vólna néked (a).

(a) Az az, mindent adtam vólna valami nélkül szükölköttei vólna.

9. Miért vetetted meg az Úr beszédét, olly dolgot tselekedvén, melly útálatos ő előtte? Úriás Hittéust fegyverrel ölted meg, és az ő feleségét magadnak vetted feleségül, ő magát pedig az Ammon' fiainak fegyverekkel ölted meg.

10. Mostan azért a' fegyver soha a' te házadból ki nem szakad, mivelhogy megútáltál engemet, és Úriás Hittéus' feleségét elvetted, hogy te feleséged lenne.

11. Ezt mondja az Úr: ímé én te ellened gonoszt támasztok a' te magad házából, és szemed' látára feleségidet elveszem, és adom más felebarátodnak, és hál a' te feleségiddel ennek a' napnak láttára. *R.* 16: 21.

12. Mert te titkon tselekedtél, de én azt tselekszem az egész Izráel' népe előtt, és a' Nap előtt.

13. Monda azért Dávid Nátánnak: vétkeztem az Úr ellen. És monda Nátán Dávidnak: az Úr is elvette a' te bünödet, hogy meg nem halsz (b).

(b) Az az, megszbadítja a' te személlyedet a' büntől és a' büntetéstől, mellyet te magad mondál fejedre, meg nem halsz, de megbüntettetel külsö büntetéssel, el nem kárhozol, de megostoroztatol.

14. De mindazáltal mivelhogy nyilván való káromlásra okot adtál az Úrnak ellenséginek e' dologban, a' fiad is, a' ki lett tenéked, bizonnyal meghal.

II. 15. Ezeknekutánnok elméne Nátán az ő házához, és megveré az Úr a' gyermeket, kit az Úriás' felesége szült vala Dávidnak, és megbetegedék.

16. És könyörge Dávid az Istennek a' gyermekért, böjtöle is Dávid, és házába bémenvén a' földön hála, és feküvék.

17. Felkelének azért az ő házában való öreg népek ő hozzá, hogy felvennék ötet a' földről, de nem akará, és nem is evék ő vélek kenyeret.

18. Heted' napra azért meghala a' gyermek, és nem merik vala Dávidnak szolgái megmondani, hogy megholt vólna a' gyermek, mert ezt mondják vala: im még mikor a' gyermek élne, szóllottunk néki, és meg sem hallotta szónkat: hogy merjük azért megmondani néki hogy megholt a' gyermek, hogy magának nyavalyát szerezzen?

19. Látván pedig Dávid hogy az ő szolgái suttognának, eszébe vévé hogy megholt vólna a' gyermek, és monda Dávid az ő szolgáinak: meghala-é a' gyermek? azok mondának, megholt.

20. Felkelvén azért Dávid a' földről, meg-

mosdék és megkené magát, és más ruhát vön reá, és béméne az Úrnak házába, és imádkozék. Annakutánna béméne házába, étket kére, és kenyeret vivének eleibe, és evék.

21. Akkoron mondának az ő szolgái ő néki: mi dolog lön ez a' mit mivelél? A' gyermek míg éle, böjtölél és sírál, holott pedig immár megholt a' gyermek, felkeltél és ettél kenyeret.

22. Monda ő: míg a' gyermek élt, addig böjtöltöm és sírtam, mert ezt mondottam: ki tudja talám az Úr könyörül rajtam, és megél a' gyermek:

23. De most mivelhogy megholt, vallyon miért böjtölnék? vallyon viszszahozhatnám-é véle? Én mégyek ő hozzá, de ő nem jö ide viszsza én hozzám.

III. 24. És megvígasztalá Dávid az ő feleségét Betsabét, és béméne ő hozzá, és véle lön és fiat szüle, és nevezé ötet Salamonnak, és az Úr szereté azt. *Mát.* 1: 16.

25. Mert megizente vala Nátán próféta által, és nevezé az ő nevét Jedidiának; (c) az Úrért.

(c) Jedidia, az Istennél szerelmetes. Az Úrért nevezte Jedidiának, mivelhogy az Úr szerette.

IV. 26. Joáb pedig erösen vítatá az Ammon' fiainak városokat Rabbát, és megvevé a' királyi várost. 1. *Krón.* 20: 1.

27. És követeket külde Dávidhoz Joáb, illyen követséggel: hadakoztam Rabba ellen, és megis vettem a' városnak egyik részét, ahol a' víz vagyon.

28. Mostan azért gyüjtsd egybe a' népnek maradékát, és szállj táborba a' város ellen, és vedd meg azt, hogy valamiképen ha én veszem meg, az én nevem ne légyen dítséretben felöle.

29. Egybe gyüjté azért Dávid mind az egész népet, és elméne Rabba ellen, és igen víva ellene, és megvevé azt.

30. Elhozá pedig az ő királyoknak koronáját az ő fejéből, mellynek nehézsége vala egy talentom arany, és drága kövekkel vala rakva, és lön a' Dávid' fejében, és a' városból felette sok nyereséget hoza ki.

31. A' népet pedig, melly benne vala, kihozatá, és némellyet fürészszel fürészeltette, némellyet vas berena alá, némellyet fejsze alá vettete, némellyeket a' mész kementzébe hányata, és így tselekeszik vala az Ammon' fiainak minden városokkal, haza méne azért Dávid és az egész nép Jérusálembe.

XIII. RÉSZ.

Amnon megszeplösíti Támárt Absolonnak húgát, lakodalomba hívja Absolon a' király' fiait, megöleti ott Amnont, és ö maga elszalad Gessurnak királyához, holott lakik három esztendeig.

Lön továbbá ennekutánna, mikor Absolonnak a' Dávid' fiának igen szép húga vólna, kinek neve Támár vala, hogy Amnon a' Dávid' fija megszeretné azt.

2. Igen nagy gyötrelemben vala pedig Amnon, úgy annyira, hogy betegségbe esnék az ő húgáért Támárért, mert szüz vala, és nehéznek tetszik vala Amnonnak, ha ő rajta valamit mivelne.

3. Vala azért Amnonnak egy barátja, kinek Jónadáb vala neve, Simeának a' Dávid' attyafiának fia, Jónadáb pedig igen eszes ember vala.

4. Ki monda néki: mi az oka hogy te így naponként elszáradsz, királynak fia? nem mondhatnád-é meg énnékem? és monda néki Amnon: Támárt Absolon atyámfiának a' húgát igen szeretem.

5. És monda néki Jónadáb, feküdj veszteg ágyadban, és tedd beteggé magadat, akkor hozzád mégyen látnod a' király, és mond ezt néki: jöjjön ide kérlek Támár az én húgom, hadd adjon ennem, és ugyan itt szemem elött tsináljon valami étket, hogy én is lássam, és az ő kezéből egyem.

6. Lefeküvék azért Amnon, és tetteté, mintha beteg vólna, akkor eljöve hozzá látni a' király, és monda Amnon a' királynak: kérlek hadd jöjjön ide hozzám Támár az én húgom, hadd tsináljon elöttem vagy két bélest, és hadd egyem az ő kezéből.

7. Elkülde azért Dávid Támár' házához, ezt izenvén: eredj el mindjárást az Amnon bátyád' házához, és készíts valami enni valót ő néki.

8. Béméne azért Támár az Amnon báttya' házába, ő pedig veszteg fekszik vala, és lisztet vévén meggyúrá, és bélest tsinála ő maga elött, és megfözé a' bélest.

9. Elöhozá annakutánna a' serpenyöt, és kitölté eleibe, de ő nem akara enni, és monda Amnon: küldjetek ki innét mindeneket tölem, és kimenének mindnyáján elöle.

10. Akkor monda Amnon Támárnak: hozd bé a' kamarába az étket, hadd egyem kezedből, vévé azért Támár a' bélest, mellyet készített vala, és bévivé Amnon báttyának az ágyas házba.

11. És eleibe vivé hogy ennék, és megragadá ötet, és monda néki: jövel feküdj mellém édes húgom.

12. Támár pedig monda néki: ne édes bátyám, engemet meg ne ronts; mert nem így kell lenni Izráelben, ne tselekedjél illyen gonoszságot.

13. Mert én hová fordítsam az én gyalázatomat? te pedig ollyan lészsz Izráelben mint egy bolond: azért kérlek szóllj a' királynak felöle, mert nem tart meg engemet tőled.

14. Nem akará pedig az ő szavát megfogadni, hanem erőt vön rajta, és megnyomván ötet, véle közösüle.

15. És meggyülölé ötet Amnon felette igen, és nagyobb lön a' gyülölség minekutánna megútálá, a' szeretetnél, mellyel ötet megszerette vala. És monda néki Amnon: kelj fel, eredj dolgodra.

16. Ki felele, mi okért? nagyobb gonoszság lészen ez annál a' mit rajtam tselekedtél ha kiüzsz: de Amnon nem akará szavát is meghallani.

17. És szóllítván az inast a' ki néki udvarol vala, monda: üzd ki ezt gyorsan elölem, és zárd bé az ajtót utánna.

18. Vala pedig Támáron igen szép tarka szoknya, a' minémüben szoktak vala járni a' király leányi, kik szüzek valának, kiüzé azért ötet a' szolga, és bézárlá az ajtót utánna.

19. Hamut tölte azért Támár az ő fejére és a' tarka szoknyát, melly rajta vala, meghasogatá, és a' kezét fejére kaptsolván menten mégyen vala, és jajgat vala.

20. És monda néki a' báttya Absolon: netalám az Amnon bátyád vólt veled? Azért hallgass mostan húgom, mert atyádfia, ne bánkódjál azon felettébb. Lön azért Támár nagy árvaságban az ő báttyának Absolonnak házában.

21. Dávid király pedig hallván mind ezeket, felette igen megharagvék.

21. Nem szólla pedig semmit felőle Absolon Amnonnak, sem jót sem gonoszt, mert igen gyűlöli vala Absolon Amnont; mivelhogy megszeplősítette vala Tamárt az ő húgát.

II. 23. És lőn két esztendő múlva, hogy Absolon juhait nyírnék Baál Hásorban, mellyet az Éfraim nemzetsége bír, és oda elhívá Absolon mind a' király' fiait.

24. Béméne pedig Absolon a' királyhoz is, és monda: ímé mostan nyírik a' te szolgádnak juhait, azért jöjjön el, kérem, a' király, és az ő szolgái a' te szolgáddal.

25. Kinek monda a' király: ne édes fiam, ne menjünk el mostan mindnyájan, nem kell megterhelnünk tégedet; és ismét erölteti vala ötet; nem akara mindazáltal elmenni, hanemtsak megáldá ötet.

26. Monda még is Absolon: ne jöjjön-é tehát el velünk Amnon az én atyámfia? felele a' király: miért menne el veled?

27. Mikor pedig úntaná ötet Absolon, elbotsátá ő véle Amnont is, és mind a' Király' fiait.

28. Parantsola pedig Absolon az ő szolgáinak, azt mondván, kérlek reá vígyázzatok, és mikor Amnon a' bortól jó kedvet vészen, és mondándom, akkor verjétek és öljétek meg ötet, semmit ne féljetek, hiszem én parantsolom tinéktek, légyetek bátrak, ne féljetek.

29. Úgy tselekedének azért az Absolon' szolgái Amnonnal amint Absolon parantsolta vala, és felkelének mind a' király' fiai és kiki öszvérére üle, és elszaladának.

30. Mikor pedig még az útban vólnának, hír juta Dávidhoz, mondván: mind megölte Absolon a' király' fiait, tsak egy sem maradott meg közzülök.

31. Felkele azért a' király, és megszaggatá ruháját, és a' földön hevere, az ő szolgái is mindnyájan ruhájokat megszaggatván állanak vala előtte.

32. Szólla pedig Jónadáb, Simeának fia, Dávid' attyafia és monda: ne mondja azt az én uram, hogy a' királynak minden fiait megölték, mert tsak Amnon hólt meg egyedül: mert mind az időtől fogva, hogy Támárt az ő húgát megszeplősítette vólt, Absolonnak szájában vólt (a).

(a) Az az, mind szándéka vala reá, és mondotta hogy megöli.

33. Mostan azért ne gondolkodjék így szívében az én uram a' király, mondván: a' királynak minden fiai megholtak, mert egyedül Amnon holtmeg.

34. Elszalada pedig Absolon, és felemelvén az ör-álló az ő szemeit, látá hogy sok ember jöne az úton, melly a' hegynek túlsó óldalán vala.

35. És monda Jónadáb a' királynak: ímhol jönek a' király' fiai a' te szolgádnak beszéde szerént, ímé igaz vólt.

36. Mikor azért a' szót elvégezte vólna, azonban a' király fiak megjutának, és szavokat felemelvén sírának, és ő maga a' király is és minden szolgái felette igen nagy sírást tönek.

37. Absolon pedig futa, és méne Talmaihoz az Ammihur' fiához, Gessurnak királyához, és siratá minden napon Dávid az ő fiát.

38. Absolon pedig minekutánna elfutott vólna, és ment vólna Gessurba, lőn ott három esztendeig.

39. Annakutánna kívánkozik (b) vala Dávid király' *lelke* kimenni Absolonért; mert immár megvígasztaltatott vala Amnon felől, hogy megholt vólna.

(b) Az az, igen kívánja vala látni Dávid Absolont.

XIV. RÉSZ.

Joáb Tekoa nevü városból hívat egy aszszonyt, kit a' királyhoz beküld, hogy Absolonnak kegyelmet nyerjen. Az aszszony megengeszteli a' királyt szép beszédekkel. Elküldi a' király Joábot hogy haza hozná Absolont, kit haza hoz Jerusálembe, és két esztendő múlva a' királyal Absolon szembe lészen.

Eszébe vévé azért Joáb Sérujának fia, hogy a' királynak szíve szakadna Absolon után.

2. Elküldé Joáb Tekoába, és hozata onnét egy bölts aszszonyt, és monda néki: kérlek, tetessed mintha nagy keserűséged vólna, és öltözzél fel gyász ruhába, és olajjal se kend meg magadat, és légy ollyan mint afféle aszszony, a' ki sokáig siratta vólna a' halottat.

3. És menj bé a' királyhoz, és szóllj illyenképen néki: és Joáb adá szájába, amint szóllani kellene.

4. Szólla azért a' Tekoa városból való aszszony a' királynak, minekutánna artzal a' földre előtte leborúlt vólna, és térdet fejet hajtott vólna, és monda: szabadíts meg uram király.

5. És monda néki a' király: mi nyavalyád vagyon? Felele az: bizonyára szegény özvegy aszszony vagyok, és az én uram megholt.

6. És a' te szolgálódnak két fia vala, kik egyben vesztek vala a' mezőn, és mivelhogy nem vala ki őket megvédné, egyik a' másikat megsérté és megölé.

7. És ímé az egész háznépe ellene támadott a' te szolgáló leányodnak, és ezt mondják, add kezünkbe az ő attyafiának gyilkosát, hadd öljük meg ötet az ő attyafiának lelkéért, a' kit ő megölt, és veszessük el az örököst, és így akarják eloltani a' kitsiny szikrátskát is, a' melly nékem megmaradott vala, hogy az én férjemnek ne maradjon semmi neve, és ne légyen maradékom a' föld' színén.

8. Monda azért a' király az aszszonynak: menj el házadhoz, és parantsolok a' dolgod felől.

9. Felele pedig a' Tekoából való aszszony a' királynak; uram király én rajtam esik a' nyomorúság, és az én atyámnak házán, de a' király és az ő széki ártatlan lészen (a).

(a) Az az, részetlen lészen a' nyavalyában melly én rajtam esik. Vagy híre sem lészen a' királynak benne a' mi én rajtam esik.

10. Monda erre a' király: a' ki te ellened szóll, hozd ide elömbe és többé ingyen sem illet.

11. Akkor ő monda: emlékezzék meg, kérlek a' király az Úrról a' te Istenedről, ne többüljön meg a' vér szerént való atyafiaknak halálok, és ne veszessék el az én fiamat. Felele *a' király:* él az Úr, hogy a' te fiadnak fejéről tsak egy haj szál sem esik el.

12. És monda az aszszony: kérlek hadd szólljon a' te szolgálód tsak egy szót az én uramnak a' királynak, és ő monda: szóllj.

13. Akkor monda az aszszony: 's miért gondoltál szintén ehez hasonló dolgot az Isten-népe ellen (b)? Mert ezt a' szót úgymint maga gondolatlanságából mondja a' király; holott nem akarja viszszahívni az ő számkivetett fiát. (c)

(b) Az az, miért gondolkodol tehát e' felöl, hogy megölesd Absolont, ha méltatlannak ítéled lenni, hogy az én fiam megölettessék? Mert immár itt a' királynak nyilván való beszéddel kezd szóllani.

(c) Az az, te azt mondád király nagy esküvéssel, hogy az én fiam, ki a' másikat megölte, meg nem hal, sőt még haja szála sem esik el. A' te két fijaidnak Amnonnak és Absolonnak szinte így lett dolgok; megölte Absolon Amnont Támárnak megszeplősítéséért, két esztendeig várta, hogy azért te boszszút állanál, nem állottál boszszút, ő azért boszszút állott mikor látná, hogy tisztedben el nem járnál, annak immár három esztendeje vagyon. Mi az oka tehát, hogy meg nem hozatod Absolont? Bizony ha meg nem hozatod, magad gondolatlanúl szóllál, mikor azt mondád esküvéssel, hogy meg nem hal az én fiam, hogy a' másikat megölte; mert e' két dolog mindenestül hasonló.

14. Mert ímé nyilván meg kell halnunk, és ollyanok vagyunk mint a' víz, melly a' földre kiontatik, és fel nem szedethetik; és nem akarja Isten annak életét elveszteni, elvégezte magában, hogy a' számkivetteteket se vesse el magától. (d)

(d) Az az, Istennek elvégezett akaratja ez, hogy mindnyájan meghaljunk. Nintsen ebben személy válogatás, mindennek meg kell halni. Ha azért a' nélkül is meghal Absolon, ne igyekezzél néki halálára. Más az, hogy noha akarja Isten, hogy a' gyilkosok megbüntettessenek; mindazáltal nem veti el Isten azokat, a' kik számkivettetnek a' gyilkosságért; sőt inkább azért rendelt a' gyilkosoknak városokat, hogy oda szaladjanak, és igaz törvény szolgáltassék felölök, igazán-é vagy nem, méltán-é vagy méltatlanúl öletett meg valaki?

15. Mostan annakokáért azért jöttem ide, hogy én szóllnék a' királynak az én uramnak, noha sokan rettentettek engemet effelöl: de mindazáltal azt mondotta a' te szolgáló leányod: majdan szóllok a' királynak, netalám megtselekeszi a' király az ő szolgáló leányának beszédét.

16. Mert meghallgatja a' király, és megszabadítja az ő szolgáló leányát a' férjfiú' kezéből, a' ki engemet el akar veszteni, és velem együtt az én fiamat az Istennek örökségéből. (e)

(e) Az az, az Isten' népe közzül.

17. (f) Annakfelette ezt mondotta a' te szolgáló leányod: immár az én uramnak a' királynak beszéde *Absolonnak meghozása felöl* tsendességet szerez; mert aminemű az Isten' Angyala, ollyan az én uram a' király; mivelhogy meghallgatja mind a' jót mind a' gonoszt, és a' te Urad Istened lészen te veled.

(f) Az az, noha sokan rettentettek engemet, hogy hozzád ne jönék: mindazáltal bátorsággal jöttem; mert hittem hogy meghallgatsz, és meggondoltam, hogy a' mi felöl szóllok, mind te magadnak mind a' községnek nyúgalmára lészen, és olly fejedelem vagy, ki a' jó és gonosz között, mit kelljen tselekedned, és mit eltávoztatnod, választást tudsz tenni. Ha azért az én beszédem szerént meghozod Absolont, az Isten lészen veled.

18. És felelvén a' király, monda az aszszonynak: kérlek ne tagadd meg, a' mit töled kérdek; és monda az aszszony: mondja az én uram a' király.

19. És monda a' király: (g) vallyon mind ezekben nem a' Joáb' keze vagyon-é veled? Felele az aszszony, és monda: úgy éljen az én uram a' király, hogy se jobbra se balra nem térhetünk mind attól, a' mit az én uram a' király szóllott; mert a' te szolgád Joáb hagyta ezt énnékem, és mind ezeket a' szókat ő adta a' te szolgáló leányodnak szájába.

(g) Az az, nem Joáb' segítsége és tanátsa által vagyon-é ez?

20. És hogy illyen kerengő beszéddel szóllnék is, Joáb a' te szolgád tselekedte azt; mert az én uram bölts az Isten' Angyalának böltsesége szerént, hogy mindennek végére menjen, a' mellyek esnek e' földön.

21. Monda azért Joábnak a' király: ímé megfogadtam ezt a' szót; eredj el, és hozd haza az én fiamat Absolont.

22. És földre artzal leborúla Joáb, és térdet fejet hajtván, megköszöné a' királynak, és monda Joáb: ma esmérte meg a' te szolgád, hogy kegyelmet találtam a' te szemeid előtt, uram király; mert megmivelte a' király az ő szolgájának beszédét.

23. Felkele azért Joáb, és elméne Gessurba, és haza hozá Absolont Jérusálembe.

II. 24. És monda a' király: menjen az ő maga házába, és az én színemet ne lássa; tére azért Absolon az ő házába, és a' király' ortzáját nem láthatá.

25. Nem vala pedig az egész Izráelben ollyan szép ember mint Absolon, ki dítséretre ollyan méltó vólna; mert tetétől fogva talpig ő benne semmi makula nem vala.

26. És mikor a' fejét megnyíreti vala, (mert minden esztendőben elnyíreti vala a' haját, mert igen nehéz vala néki, és azért nyírik vala el) megméri vala a' haját, és nyom vala két száz siklust, a' közönséges mérték szerént.

27. Lön pedig Absolonnak három fia, és egy leánya, kinek neve Támár vala, ez igen szép termetű aszszony vala.

28. Két esztendőt múlatott vala pedig már Absolon Jérusálemben, hogy a' királynak színét még sem látta vala.

29. Elküldé azért Absolon Joábhoz, hogy őtet a' királyhoz küldené, ki nem akara hozzá menni, és elküldé másodszor is, de ugyan nem akara menni.

30. Monda azért a' maga szolgáinak: tudjátok, hogy a' Joáb' majorja mellettem vagyon, és az árpát ott tartja: azért menjetek el, és gyújtsátok fel, és égessétek meg tűzzel, és meggyújták az Absolon' szolgái a' majort.

31. Felkele azért Joáb, és méne Absolonhoz az ő házába, és monda néki: mi az oka, hogy a' te szolgáid az én majoromat felgyújtották tűzzel?

32. Felele Absolon Joábnak: azért, mert hozzád küldöttem illy szóval: hogy te ide jönél, és a' királyhoz küldenélek, hogy ezt mondanád néki: mi szükség vólt haza jönöm Gessurból? mert jobb vólna mostan is nékem ott lennem; azért tselekedd meg, hogy lehessek szembe a' királlyal; és ha én bennem vétket talál, ölessen meg.

33. Elméne azért Joáb a' királyhoz, és megmondá néki; akkor hívatá a' király Absolont, és elméne a' királyhoz, és fejét hajtván a' király előtt, artzal a' földre borúla; és megtsókolá a' király Absolont.

XV. RÉSZ.

Absolon kívánván az attya' birodalmát a' királyságot, a' községnek szívét álnoksággal titkon magához kaptsolja, és pártolkodást szerez az országban az ő attya ellen. Dávid kiszalad minden házanépével és szolgáival Jérusálemből, Absolon pedig bémégyen Jérusálembe, és elfoglalja a' birodalmat.

Lőn pedig ennekutánna, szerze magának Absolon szekereket, lovakat, és ötven embereket, kik ő előtte futnának.

2. Reggel pedig felkelvén Absolon, megáll vala az útfélen a' kapuban, és mindent valakinek dolga vala, hogy a' királyhoz menne igaz ítéletet kérni, hozzája szóllít vala Absolon, és megkérdi vala: mitsoda városból való vagy te? És az felelvén: Izráelnek egyik nemzetségéből való a' te szolgád.

3. És monda néki Absolon: (a) lássad, a' te beszéded jó és igaz, de ki hallgasson meg téged, arra senkit a' király nem *rendelt*.

(a) Az az, igaz pered vagyon tenéked, igaz dolgot kívánsz, de nintsen, ki néked igazságot szolgáltasson.

4. Mondja vala ismét Absolon: vajha valaki engemet tenne ítélő bíróvá e' földön, és én hozzám jöne minden ember, a' kinek valami ügye és pere vólna, igazat tennék néki.

5. Mikoron pedig valaki hozzá mégyen vala is, és fejet hajt vala néki, azonnal kezét nyújtja vala, és azt megfogja vala, és megtsókolja vala.

6. És ekképen tselekeszik vala Absolon az egész Izráel' népével, valakik igaz ítéletért a' királyhoz jönek vala, és így az Izráel' férjfiainak szíveket ellopja vala.

7. Lőn pedig negyven esztendő felé, monda Absolon a' királynak: hadd menjek el, és tellyesítsem meg a' fogadást Hebronban, mellyet fogadtam az Úrnak.

8. Mert fogadást fogadott a' te szolgád, mikor Gessúrban laknám, melly Siriában vagyon, ezt mondván: ha viszszavivén viszszaviszen engemet az Úr Jérusálembe, az Úrnak szolgálok.

9. Monda a' király: menj el békével; és felkelvén, elméne Hebronba.

10. Kémeket küldе pedig azonközben Absolon az Izráelnek minden nemzetségéhez, hogy megmondanák: mikoron a' trombita szót halljátok, azt mondjátok: Absolon uralkodik Hebronban.

11. Ment vala pedig el véle Jérusálemből két száz ember, kiket elhívott vala, kik tudatlanságból mentek vala el, és semmit e' dologban nem tudtak.

12. Elküldе pedig Absolon a' Gilóból való Áchitófelhez is, ki Dávidnak tanátsosa vala, és az kijöve az ő városából Gilóból, míglen *Absolon* áldoznék; és lőn igen nagy hasonlás, mert a' nép menten mégyen vala, és nevekedik vala Absolonnal.

II. 13. És követ méne Dávidhoz illyen izenettel: az Izráel' népének szíve Absolonnal vagyon.

14. Akkor monda Dávid minden szolgáinak, a' kik ő véle valának Jérusálemben: keljetek fel, és fussunk el; mert nem szaladhatunk el Absolon előtt. Siessetek elmenni; mert együtt elérkezik, és elér bennünket, és gonoszúl fog vélünk tselekedni, és félő, hogy a' város' népét fegyverrel ne vágassa le.

15. Mondának pedig a' király' szolgái: valamint tetszik a' királynak a' mi urunknak, imhol mi te szolgáid készek vagyunk.

16. Kiméne azért a' király, és minden házanépe ő utánna, és hagyá otthon a' király tíz ágyasát, hogy őriznék a' házat.

17. Mégyen vala azért a' király, és minden házanépe ő utánna, kik megállának meszsze földön.

18. Minden szolgái annakokáért melléje mennek vala, és mind a' Keretéusok, Peletéusok, és mind a' Gitéusok is, úgymint hat száz férjfiak, kik ő utánna jöttek vala Gáth városból, kik a' király előtt mennek vala.

19. Monda pedig a' király Gittéus Ittainak: mi szükség tenéked eljönöd mi vélünk? menj viszsza a' te helyedre, és maradj a' királlyal, mert te idegen nemzet vagy, és másonnét jöttél.

20. Tsak most jöttél hozzám, és immár illy hamar hogy indítsalak ki helyedből, hogy velünk eljöjj; én pedig mégyek ahová mégyek, menj viszsza, és a' te atyádfiait is vidd viszsza, veled lészen az irgalmasság és az igazság.

21. Monda pedig Ittai a' királynak: él az Úr, és él az én uram a' király, hogy valahol lészen az én uram a' király, mind éltében mind halálában, ott lészen a' te szolgád is.

22. Monda azért Dávid Ittainak: ám jöjj el és menjünk, és elméne Gittéus Ittai és az ő népe véle együtt, még aprók is, valakik ő véle valának.

23. És mind az egész föld' népe nagy jajgatással sír vala, mikor a' nép közöttök általmégyen vala; a' király azért általméne a' Kedron patakján, a' nép pedig mégyen vala az úton, melly egyenesen viszen vala a' pusztára.

24. És ímé vélek vala a' Sádok pap is, és ő véle a' Léviták, kik a' szövetségnek ládáját hordozzák vala, és letévék az Isten' ládáját, és azonközben eljuta Abjáthár pap is, míg a' nép a' városból mind ki takarodnék.

25. És monda a' király Sádoknak: vidd viszsza az Isten' ládáját a' városba; ha én az Úr előtt kedves lészek, engemet ismét haza hoz, és azt megmutatja énnékem, és az ő sátorát.

26. Ha pedig azt mondja: nem kellesz énnékem; imhol vagyok én, tselekedjék úgy vélem, amint néki tetszik.

27. Monda annakfelette a' király Sádok papnak: avagy nem próféta vagy-é te? Azért menj viszsza békeségben a' városba, Ákimás pedig a' te fiad, és az Abjáthár' fia Jónathán, e' ti két fiaitok mellettetek légyenek.

28. Lássátok azért, ímé én itt múlatok, ennek a' pusztának sík mezején, míg ti tőletek hír jő, és nékem izentek.

29. Viszszavivék azért Sádok és Abjáthár Jérusálembe az Isten' ládáját, és ott maradának.

30. Dávid pedig felméne az olajfák felé való úton, és mentében sír vala, és feje bé vala borítva, ő pedig mégyen vala mezítláb; a' nép is, melly véle vala, béborította vala fejét, és mentekben sírnak vala.

31. Megizenék azonközben Dávidnak, hogy Achitófel is a' pártosok között vólna Absolonnal, és monda Dávid: kérlek óh Uram! bolondítsd meg az Achitófel' tanátsát.

32. Feljuta pedig Dávid a' hegy' tetejére, hogy imádkoznék az Istennek, és ímé eleibe jöve az Arkea városból való Kúsai, ki az ő ruháját megszaggatta vala, és földet hintett vala fejére.

33. És monda néki Dávid: ha eljőszsz én velem, terhemre lészesz énnékem:

34. De ha a' városba viszszatérsz, és ezt mondod Absolonnak: te szolgád vagyok király, ennekelőtte a' te atyád' szolgája vóltam, most immár tiéd lészek, elbonthatod Achitófelnek ellenem való tanátsát.

35. És avagy nem veled lésznek-é Sádok és Abjáthár papok? és valami szót hallándasz a' ki-

rály' házából, mond meg a' papoknak Sádoknak és Abjáthárnak.

36. És ímé ő velek vagynak az ő két fiaik is, Achimás Sádoké, és Jónathán Abjátháré, kik által mindjárást megizenhetitek valamit hallotok.

37. Béméne azért Kúsai a' Dávid' barátja a' városba, és Absolon is béérkezék Jérusálembe.

XVI. RÉSZ.

Dávid Sibának adja Méfibósetnek minden jószágát, mivelhogy hazudott vala Méfibóset ellen. Sémei szidalmazza és nagy boszszúsággal illeti Dávidot. Absolon az Achitófel' tanátsából megfertézteti a' Dávid ágyasait.

MIKOR pedig Dávid egy kevéssé alább ment vólna a' hegy' tetejéről, jöve ő eleibe Siba a' Méfibóset' szolgája, két megterhelt szamárral, mellyeken vala kenyér, és száz kötés aszszú szőlő, és száz tsomó fige, és egy tömlő bor.

2. És monda a' király Sibának: mit akarsz ezzel? Felele Siba: a' szamarak légyenek a' király' házanépének szükségére, hogy rajta járjanak; a' kenyér pedig és a' fige arra való, hogy a' szolgák megegyék, a' bor pedig, hogy igyék a' ki megfárad a' pusztában.

3. És monda a' király Sibának: hol vagyon most a' te uradnak fia? Felele Siba a' királynak: ímé Jérusálemben megmarada, mert azt mondja: megadja ma nékem az Izráel' háza az én atyámnak országát. *R.* 19: 27.

4. És monda a' király Sibának: ímé minden tiéd légyen, valamie vólt Méfibósetnek; monda akkor Siba: alázatosan könyörgök, hogy találjak előtted kedvet, én uram király.

II. 5. Elméne azután Dávid Bahurim felé, és ímé innét jöve ki egy ember a' Saul' nemzetsége közzül, kinek neve Sémei vala, Gérának fia, és kijövén, szidalmazza vala őket. 1. *Kir.* 2: 8.

6. És kövel hajgálja vala Dávidot, és Dávid királynak minden szolgáit, jóllehet mind az egész község, és az erős férjfiak vólnának ő néki mind jobb mind bal keze felől.

7. Így szóll vala pedig Sémei, mikor ötet szidalmazná: eredj, eredj te vérszopó és istentelen ember.

8. Viszszaadja mostan az Úr tenéked a' Saul' minden házanépének vérét, a' ki helyében te uralkodol, és adta az Úr az országot a' te fiadnak Absolonnak, és ímé a' nyomorúságnak közepette vagy, mert vérszopó vagy.

9. Monda pedig Ábisai a' Sérujá' fia a' királynak, hogyhogy szidalmazhatja ez a' hólt eb az én uramat? Majd én elmégyek, és fejét vészem. *R.* 19: 21.

10. Monda pedig a' király: mi közöm véletek Sérujának fiai? Ám szidalmazzon; mert az Úr mondotta néki: szidalmazzad Dávidot (a); és ki mondja néki: miért mivelted ezt?

(a) Nem azt akarja mondani, mintha Isten parantsolta vólna Sémeinek, hogy Dávidot szidalmazza: hanem tsak azt tészi, hogy Isten elbotsátotta, meg nem akadályoztatta ezt a' gonosz embert a' király' szidalmazásában.

11. És monda Dávid Ábisainak és minden szolgáinak: ímé az én fiam, ki az én ágyékomból származott, kergeti az én életemet: hogyne tsetselekedné tehát ez a' Bénjáminita? hagyjatok békét néki, hadd szidalmazzon; mert az Úr mondotta néki.

12. Nétalám reá tekint az Úr nyomorúságomra, és jót ád még ma nékem az ő átkáért.

13. És mégyen vala Dávid az úton, Sémei pedig a' hegy óldalon ellenben mégyen vala, és mentében átkozódik vala, és köveket és földet hajgál vala reájok.

14. Eljuta azért a' király, és az egész véle való nép fáradva, és ott megnyúgovék.

III. 15. Absolon pedig és mind az Izráel' népe bémenének Jérusálembe, és Achitófel is ő véle.

16. Mikoron pedig az Arkeából való Kúsai Dávidnak jóakarója bément vólna Absolonhoz, monda Kúsai Absolonnak: éljen a' király, éljen a' király.

17. És monda Absolon Kúsainak: ez-é az irgalmasság a' te barátodhoz? miért nem mentél el a' te barátoddal?

18. Felele Kúsai Absolonnak: semmiképen nem mivelem, hanem én azé lészek, a' kit az Úr és a' nép választ, és mind az Izráel' fiai, azé lészek, és azzal maradok.

19. Más az, hogy kinek szolgálnék örömestben, mint az én barátom' fiának? amint szolgaltam az atyádnak, szintén ollyan lészek te hozzád is.

IV. 20. Monda pedig Absolon Áchitófelnek: adjatok tanátsot, mit kell mivelnünk?

21. Felele Áchitófel Absolonnak: menj bé a' te atyádnak ágyasihoz, a' kiket itthon hagyott, hogy őriznék a' házat, és megérti az egész Izráel' népe, hogy te az atyád ellen felette nagy gyalázatos boszszúságot tselekedtél, és annál inkább megerösödnek, a' kik melletted vagynak.

22. Sátort vonának azért Absolonnak a' palotának felső padján, és béméne Absolon az ő attyának ágyasihoz az egész Izráelnek szeme láttára.

23. A' melly tanátsot pedig akkor Áchitófel ád vala, úgy tartják vala, mintha valaki az Isten' szavát kérdette vólna, olly betsületben vala Áchitófelnek minden tanátsa mind Dávid előtt, mind pedig Absolon előtt.

XVII. RÉSZ.

Áchitófelnek veszedelmes tanátsát Kúsai elfordítja, és más tanátsot ád Absolonnak. Megizeni Kúsai Dávidnak e' dolgot; általköltözik Dávid a' Jordán' vizén, és az ő barátitól táplláltatik. Áchitófel mikor látná, hogy az ő tanátsa véghez nem ment, megfojtja magát.

MONDA azért Áchitófel Absolonnak: im én elválasztok tizenkét ezer embert, és felkelek, és megüzöm Dávidot éjjel.

2. És reá rohanok; mert ő megfáradott és erőtlen kézzel vagyon, megrettentem ötet és megfutamik az egész nép, melly ő véle vagyon, és a' királyt ő magát megölöm.

3. És annakutánna a' népet mind egészen te hozzád hajtom, és mikor mindenek meghajlanak hozzád, és elvesztheted az embert, a' kit te kergetsz: az egész nép békeségben lészen.

4. És igen tetszék e' szó Absolonnak, és az Izráel' minden véneinek.

5. És monda Absolon: hívják hamar az Arkéabéli Kúsait is, és halljuk meg, ő is mi tanátsot ád.

6. És mikor eljutott vólna Kúsai Absolonhoz, monda néki Absolon illyenképen: Áchitófel illyen

lyen tanátsot ád; azért lássad, ha megfogadjuk-é az ő szavát vagy ne? szóllj hozzá.

7. Monda akkor Chúsai Absolonnak: nem jó tanáts ez, a' mellyet most Áchitófel adott, nem találta ez egyszer.

8. És monda Chúsai: tudod te magad, hogy a' te atyád és a' kik véle vagynak igen erős vitézek; annakfelette igen megkeseredett szívű emberek, mint szintén ama' kölykeitől megfosztatott mezőben bujdosó medve: annakfelette a' te atyád igen hadakozó ember, és nem hál a' több néppel együtt.

9. Illyenkor valami barlangban lappang, vagy valami egyéb helyen; és lészen, hogy mikor először valami kevés elhúll közzülök, valaki meghallja, azt kezdi mondani: megveretett az Absolon' népe.

10. És így lészen, hogy még az erős vitézek is, kiknek szívek ollyan, mint az oroszlánnak, igen megrémülnek; mert az egész Izráel tudja, hogy a' te atyád igen erős vitéz, és azok is, a' kik véle vagynak erős vitézek.

11. De én azt adom tanátsúl, hogy gyűjtsd egybe az egész Izráel' népét Dántól fogva mind Bersébáig, mellynek száma sok légyen, mint a' tenger partján való fövény, és személyed szerént menj el az ütközetre.

12. Akkor osztán menjünk reá oda a' helyre, ahol megtalálhatjuk, és rohanjunk ő reá, nem külömben mint a' harmat lehúll a' földre, és ne hagyjunk semmit ő benne, sem pedig azokban, a' kik ő véle vagynak, egy se maradjon.

13. Ha pedig valamelly városba szaladna is, mind az egész Izráel köteleket vigyen a' városnak, és vonjuk el mind a' patakba, hogy még tsak egy követskét se találjanak ott.

14. És monda Absolon és az egész Izráel: jobb az Arkeabéli Chúsainak tanátsa az Áchitófel' tanátsánál; az Úr parantsolta pedig, hogy az Áchitófel' tanátsa elbontatnék, melly jó vala, hogy veszedelmet hozna az Úr Absolonra.

II. 15. Monda pedig Chúsai Sádok és Abjáthár papoknak: illyen 's illyen tanátsot adott Áchitófel Absolonnak, és az Izráelben való véneknek; én viszontag illyen 's illyen tanátsot adtam.

16. Azért mindjárást küldjetek el hamarsággal, és izenjétek meg Dávidnak illy szóval: ne múlass éjjel a' puszták' mezejeken, hanem a' vízen mindjárást menj által, hogy valamiképen bé ne nyeljék a' királyt, és véle egyetemben mind a' több népet.

17. Jónathán pedig és Ákimás állanak vala a' Rógel forrásánál, ahová méne egy leányzó, és megmondá ezeket nékiek, hogy elmennének és megmondanák Dávid királynak; mert nem merik vala magokat megmutatni, bémenvén a' városba.

18. Meglátá mindazáltal őket egy szolga, és megjelenté Absolonnak: elmenének azért ők ketten sietséggel, és bémenének Bahurimba egy ember' házához, kinek tornátzában vala egy kút, és oda szállának alá.

19. Ragada pedig a' gazdaaszszony egy búza terítőt, és teríté a' kút' szájára, és arra darált árpát teríte, és nem vévék eszekbe e' dolgot.

20. Menének pedig Absolonnak szolgái az aszszonyhoz a' házba, és mondának: hol vagyon Ákimás és Jónathán? Felele nékik az aszszony: általgázolának a' vízen; és keresék őket: de mikor nem találták vólna, viszszatérének Jérusálembe.

21. Mikor pedig elmentek vólna az Absolon' szolgái, kijövén a' kútból elmenének, hogy megmondanák ezeket Dávid királynak; és mondának Dávidnak: keljetek fel, és menjetek által gyorsan a' vízen; mert illyen tanátsot adott ti ellenetek Áchitófel.

22. Felkele azért Dávid, és mind a' véle való nép, és általkelének a' Jordán' vizén míg megvíradna; nem lőn tsak egy is, ki által nem ment vólna.

III. 23. Látván pedig Áchitófel, hogy az ő tanátsa véghez nem ment vólna, megnyergelé szamarát, és felkelvén elméne házához az ő városába; és elrendelvén házanépének dolgát, megfojtá magát, és meghala, és eltemetteteték az ő attyának koporsójában.

IV. 24. Dávid pedig juta Mahanáimba, és Absolon is általkele a' Jordán' vizén, mind ő maga, mind pedig a' véle való Izráel' népe.

25. És tévé Absolon fő hadnagynak a' sereg előtt Amasát Joáb helyett; (ez az Amasa pedig egy fő ember' fia vala, kinek Jitra vala neve, az Izráel' népe közzül való, a' ki közösült vala Ábigaillal a' Náhás' leányával, ki Sérujának a' Joáb' annyának öttse vala.)

V. 26. És tábort jára az Izráel' népével Absolon a' Gileád földén.

27. Lőn pedig mikor Dávid Mahanáimba jutott vólna, ímé Sobi, az Ammoniták' városokból Rabbából való Náhás' fia, és a' Lodobar városból való Ammiel' fia Makir, és a' Gileád tartományában Regelimban lakozó Bartzillai. 1. *Kir.* 2: 7.

28. Ágy leplet, medentzéket, tserép edényeket, búzát, árpát, lisztet, búza darát, babot, lentsét, árpa kását,

29. Mézet, vajat, juhot, ünő sajtokat hozának Dávidnak, és az ő véle való népnek elességül; mert mondják vala magokban: ez a' nép igen éh, és megfáradott, és elszomjúhozott a' pusztában.

XVIII. RÉSZ.

Dávid király Absolon ellen sereget rendel. Parantsolja, hogy meg ne ölettessék Absolon. Meggyőzettetik az Absolon' hada, és ő maga megölettetik Joábtól, mikor futásában hajánál fogva a' fán fenn akadott vólna, és a' hólt teste vettetik egy verembe. Meghallván Dávid az Absolon' halálát, siratja ötet.

MEGSZÁMLÁLÁ pedig Dávid a' népet, melly véle vala, és ezeredeseket, századosokat rendele közöttök.

2. És hagyá Dávid a' népnek harmad' részét a' Joáb' hadnagysága alatt, és a' másik harmad' részt a' Séruja' másik fiának Ábisainak, Joáb' attyafiának hadnagysága alatt, a' harmadik részt bízá az Ittai Gittéus' kezébe; és monda a' népnek a' király: én magam is elmégyek véletek.

3. De a' nép monda: ne jöjj; mert ha valahogy megfutamodunk, semmit azzal nem gondolnak; és ha hasonfele meghal is a' népnek közzülünk, mi velünk nem gondolnak; te pedig tészesz annyit, mint mi tíz ezeren: jobb azért, hogy te a' városból légy minékünk segítséggel. (a)

(a) Az az, ha mi megfutamodunk, vagy sokan levágattatunk is, semmit azzal az ellenség nem gondol, minékünk is semmi a' mi halálunk: de ha teneked veszedelmed esik, tészesz annyit, mintha mi tíz ezeren vesznénk el. Más az, ha mi mind

elveszünk is, te pedig megmaradsz, ugyan fél mégis tőled az ellenség, szinte úgy mint tíz ezer embertől.

4. Monda azért nékiek a' király: a' mi néktek jónak tetszik, én azt mivelem; megálla azért a' király a' kapuban, és a' sereg mégyen vala ki ezerenként, százanként.

5. Parantsolá pedig a' király Joábnak, Ábisainak, és Ittainak, mondván: az én fiammal Absolonnal én érettem gyengén tselekedjetek; hallá pedig ezt mind az egész had, mikor a' király mindenik hadnagynak parantsola Absolon felől.

6. Kiméne azért a' nép a' mezőre az Izráel' serege' eleibe, és megütközének az Éfraim' erdejénél.

7. És megvereték ott az Izráel' népe a' Dávid' szolgáitól, és lőn az nap ott nagy veszedelem, úgymint húsz ezer ember' halála.

8. És elszéledének a' viadalban az egész földnek színén, és a' nép közzül sokkal többet emészte meg az erdő, hogynem mint a' fegyver.

9. Találkozék pedig Absolon a' Dávid' szolgáira; Absolon pedig egy öszvéren szalad vala, és béfuta az öszvér a' nagy sürü tserfák közzé, és felakada hajánál fogva egy tserfára, és függ vala az ég között és föld között, mikor elment vólna alóla az öszvér, a' mellyen ül vala.

10. Kit mikor egy *vitéz* meglátott vólna, hírré adá Joábnak, és monda: imhol látám Absolont, hogy egy tserfára felakadott.

11. Monda pedig Joáb annak, a' ki megmondotta vala: ímé láttad, 's miért nem ölted meg ugyan ott levetvén őtet a' földre? és én dolgom vólt vólna az után, hogy megajándékoztalak volna tíz ezüst garassal, és egy vitézi övvel.

12. Monda az ember Joábnak: ha szintén mindjárást kezembe ezer ezüst pénzt adnál is, nem ölném meg a' király' fiát; mert a' mi fülünk' hallására parantsolá meg a' király tenéked, Ábisainak, és Ittainak, ezt mondván: mególtalmazzátok, senki fiamat Absolont ne bántsa.

13. Azért magamnak kerestem vólna nyavalyát véle; mert a' király előtt semmi nem lehet elfedezve, sőt még te is reám támadtál vólna érette.

14. Monda azért Joáb: no mit állok előtted? Vön azért három nyilat kezébe, és Absolonnak szívébe löve, ki még elevenen vala a' tserfán.

15. Környülfogák annakfelette a' Joáb' fegyver hordozó szolgái tízen, és általverék Absolont, és megölék.

II. 16. Trombitát fúvata az után Joáb, és megtére a' nép az Izráel' üzéséből; mert megtiltá Joáb a' népet.

17. Fogák pedig Absolonnak testét, és veték őtet az erdőn egy nagy verembe, és nagy rakás követ hányának reá, és az Izráel' népe elszalada, kiki a' maga sátorába.

18. (b) Gondolt vala pedig Absolon *életében* egy dolgot, és még életében emelt vala magának oszlopot a' völgyben, mellyet király' völgyének hívnak; mert ezt mondja vala: nintsen nékem ollyan fiam, kinn az én nevemnek emlékezete maradhatna; azért azt az oszlopot a' maga nevére nevezé, mert hívattatik az Absolon' oszlopának mind e' mái napiglan.

(b) Ezzel jelenti, hogy Absolon kevély vólt, és a' hijába való ditsőségnek kívánója. Vagy ezzel neveti Absolont, hogy az ő temető helyén követ emeltek a' Dávid' szolgái, de nem ollyant, minéműt ő éltében emelt vala.

19. Monda pedig Ákimás a' Sádok pap' fia: majdan elfutok én, és megmondom a' királynak, hogy megszabadította Isten őtet az ő ellenségeinek kezekből.

20. És monda néki Joáb: ne légy ma hírmondó, hanem holnap mond meg, ma ugyan ne mond meg: mivelhogy a' király' fia meghalt.

21. Monda azonközben Joáb Kúsinak: eredj menj el, és mond meg a' királynak a' mit láttál, és fejet hajta Kúsi Joábnak, és elfutamodék.

22. És szólla ismét Ákimás a' Sádok' fia Joábnak, és monda: jó vólna-é, ha én is elfutnék Kúsi után? Monda Joáb: miért futnál jó fiam, ha semmi egyéb hírt nem vihetsz?

23. *Monda ismét:* no valami, de én is elfutok; monda néki: ám fuss el. Elfutamodék azért Ákimás a' síkon való úton, és meghaladá Kúsit.

24. Dávid pedig ül vala a' kapu között, és az őrálló felállott vala a' kapu' padjára a' kő falon feljül; felemelvén pedig szemeit, látá, hogy egy ember igen futna tsak egyedül.

25. Kiálta azért az őrálló, és megmondá a' királynak, és monda a' király: ha egyedül jő, követség vagyon az ő szájában. Az pedig jötön jő vala, és elközelgete.

26. Látá pedig az őrálló, hogy más ember is igen futna utánna, és megkiáltá az őrálló a' kapun állónak, és monda: imhol más ember is fut egyedül; akkor monda a' király: az is hírmondó.

27. Monda ismét az őrálló: amint látom, az elsőnek szintén ollyan a' futása, mint Ákimásnak a' Sádok' fiának; és monda a' király: jó ember az, és jó hírrel jő.

28. Kiáltván azért Ákimás a' királynak, monda: békeség! és meghajtá magát a' földre a' király előtt, és monda: áldott a' te Urad Istened, ki kezedbe adta azokat, kik felemelték kezeket az én uram ellen a' király ellen.

29. Monda akkor a' király: békével vagyon-é Absolon fiam? Felele Ákimás: látám hogy együtt nagy bódúlás vala, mikor a' király' szolgáját Joáb elküldé, és engemet te szolgádat: de nem tudom az után mi lett.

30. És monda a' király: eredj tova, és állj ott; elébb méne azért, és megálla.

31. És azonközben Kúsi előálla, és monda: ezt izenik a' királynak az én uramnak, hogy az Úr az ő igaz ítélete szerént megszabadított ma téged mindenektől, kik te ellened támadtak vólt.

32. Monda a' király Kúsinak: békével vagyon-é Absolon fiam? Felele Kúsi: ollyanok légyenek az én uramnak a' királynak minden ellenségei, és valakik te ellened gonoszodra feltámadnak, mint a' fiad.

33. És megháborodék a' király, és felméne a' kapu felett való vatsoráló házba, és síra, és ezt mondja vala mentében: szerelmes fiam Absolon, szerelmes fiam, édes fiam Absolon, bátor én haltam vólna meg éretted! Absolon édes fiam, szerelmes fiam.

XIX. RÉSZ.

Dávid megfeddetik Joábtól, hogy az Absolon' halálán kesergene: a' király azért a' kesergést elhagyván, megmutatja magát az ő népének; szorgalmaztatja Dávid a' Júda' nemzetségét, hogy az ő haza vitelében elől vegyék az Izráelitákat. Sémei kegyelmet kér a' királytól. Méfibóset menti magát, hogy el nem ment vólt a' királlyal. Bartzillai késéri Dávidot, és az ő fiát a' király' udvarába adja; az Izráeliták panaszolkodnak a' Júda' nemzetsége ellen, hogy őket a' király' haza hozásában megelőzték.

Megizenék pedig Joábnak, hogy a' király sírna, és Absolont jajgatná.

2. Fordúla azért az a' szabadúlás azon a' napon az egész népnek nagy bánatjára; mert hallja vala azon a' napon a' nép, hogy azt beszéllenék: igen bánkódik a' király az ő fia' halálán.

3. És kezdék magokat a' seregből kilopni, és bémenni a' városba, mint szintén szokták magokat ellopni az afféle emberek, a' kik igen szégyenlik, hogy a' hadból elfutottanak.

4. A' király pedig béborította vala ortzáját, és nagy szóval kiáltja vala: édes fiam Absolon, Absolon édes fiam, szerelmes fiam!

5. Béméne azért Joáb a' házba a' királyhoz, és monda: szégyent tettél e' mái napon minden te szolgáidnak ortzájokon, a' kik e' mái nap a' te lelkedet megszabadították, és a' te fiaidnak, leányidnak, feleségeidnek, és ágyasaidnak lelkeket.

6. Szeretvén azokat, a' kik téged gyűlölnek, és gyűlölvén azokat, a' kik téged szeretnek; és megjelentéd ma, hogy kevés betsületek vagyon a' fejedelmeknek és szolgáknak nálad; mert megtapasztaltam azt ma, hogy tsak élne Absolon, bátor mi mind meghaltunk vólna, jobbnak tetszenék tenéked.

7. Azért kelj fel és menj ki, és szóllj kedvek szerént a' te szolgáidnak: mert esküszöm az Úrra, hogy ha ki nem jösz, ez éjjel tsak egy ember sem marad véled; és az mind nehezebb lészen minden ez ideig való nyomorúságidnál, mellyek estek rajtad ifjúságodtól fogva mind e' mái napig.

8. Felkele azért a' király, és leüle a' kapu között, és híre lön benne mind az egész népnek, mondván: ímé a' király a' kapuban ül; akkor mind az egész nép eleibe jöve a' királynak; az Izráel pedig elszaladott vala kiki az ő sátorába.

9. Mind az egész nép között pedig nagy veszekedés vala mindenik nemzetségben, kik ezt mondják vala: a' király szabadított meg minket a' mi ellenségeinknek kezekből, a' Filistéusok' kezekből is ő szabadított meg; a' minap pedig e' földről Absolon miatt elfuta.

10. Absolon pedig, kit elöttünk járónak felkentünk vala, meghalt a' hadban: mit késtek azért a' királynak haza hozásában?

11. Külde pedig a' király is követeket Sádok és Abjáthár paphoz illyen izenettel: szólljatok a' Júda' nemzetségében való öreg embereknek, ezt mondván: mi az oka, hogy utólsók akartok lenni a' királynak haza hozásában? mert az egész Izráel' népének szava jött a' királynak házához. (a)

(a) Az az, minden nemzetségek már követeket küldöttek a' királyhoz, az ő haza vitele felöl: ti azért mit késedelmeztek.

12. Én atyámfiai vagytok, én tsontom és én testem vagytok: miért lennétek tehát utólsók a' királynak haza vitelében?

13. És Amasának azt mondjátok: avagy te is nem én tsontom és testem vagy-é? Bátor így 's így tselekedjék velem az Isten, hogy ha én elöttem minden időben a' seregnek fő hadnagya nem lészesz Joáb' helyében.

14. És hozzá hajtá a' király az egész Júda' nemzetségében való embereknek szíveket, mint egy embernek szívét, és egy akaratból elküldének a' királyhoz illyen szóval: jöjj haza mind te 's mind a' te szolgáid.

II. 15. Haza téré azért a' király, és juta a' Jordán vizéhez; a' Júda' nemzetsége pedig ment vala Gilgálba, hogy a' királynak eleibe menne, és általvinnék a' királyt a' Jordán vizén.

16. Siete pedig akkor Sémei is a' Géra' fia, ki a' Bahurimból való Jémini' fia vala, és ő is a' Júda' nemzetségével eleibe méne Dávid királynak. 1. *Kir.* 2: 8.

17. És ezer ember vala ő véle a' Bénjámin' nemzetségéből, és ezeknek felettek Siba is, a' Saul' házában való szolga, és ő néki tizenöt fiai és húsz szolgái véle együtt, és általmenének a' Jordán vizén a' király elött.

18. Hajót is vivének által ennekfelette, hogy a' király' házanépét általhoznák; és úgy tselekedének, amint szintén kedvének tetszenék. Sémei pedig a' Géra' fia térdre esék a' király elött mikor a' Jordán' vizén általmenne;

19. És monda a' királynak: ne tulajdonítsa vétkül énnékem az én uram az én álnokságomat, és ne emlékezzél meg arról, hogy gonoszúl tselekedék veled a' te szolgád, az napon, mellyen az én uram a' király Jérusálemből kiméne, hogy arról szívében gondolkodnék a' király. *R.* 16: 5.

20. Mert esméri a' te szolgád, hogy vétkezett, és ímé az egész Jósef nemzetsége közzül én jöttem hozzád elöször, hogy a' királynak az én uramnak eleibe mennék.

21. És felele Ábisai Sérujának fia: avagy nem ölettetik-é meg azért Sémei, hogy káromlásokat szóllott az Úrnak felkenette ellen?

22. Monda pedig Dávid: mi közöm vagyon véletek Sérujának fiai, hogy ellenségimmé légyetek ma? ma ölettetnék-é meg valaki Izráelben? mintha nem tudnám meggondolni, hogy ma lettem újonnan királlyá az Izráelen.

23. És monda a' király Sémeinek: nem halsz meg; és megeskűvék néki a' király.

24. Méfibóset is a' Saul' fia eleibe jöve a' királynak; és sem lábait meg nem mosatta vala, sem szakállát meg nem beretváltatta vala, sem ruháját meg nem mosatta vala az naptól fogva, hogy a' király elment vala, mind az napig, mellyen békeséggel haza jöve.

25. És eleibe menvén a' királynak mikor megtért vólna Jérusálembe, monda néki a' király: miért nem jöttél vólt el én velem Méfibóset?

26. Ki felele: uram király, az én szolgám tsala meg engemet; mert ezt mondotta vala a' te szolgád: szamarat nyergelek én alám, hogy azonn elmenjek a' királlyal; mert sánta a' te szolgád.

27. És béárúlt engemet te szolgádat az én uramnak a' királynak: de az én uram a' király ollyan mint az Istennek angyala (b), azért tselekedjél úgy, amint jónak tetszik a' te szemeid elött. *R.* 16: 3.

(b) Az az, tenéked királynak vagyon nagy böltseséged, és meg tudod ítélni, mit kell tselekedned.

28. Mert nem vólt senki az én atyámnak egész házanépe közzül olly, ki halált nem érdemlett vólna az én uramtól a' királytól: mégis mindazáltal a' te szolgádat a' te asztalodról élő vendégek közzé számláltad; azért nintsen semmi igaz jussom, mellyért a' királyra méltán panaszolkodhatnám.

29. Kinek monda a' király: mi szükség többet szóllanod? Én megmondottam, hogy te és Siba osztozzatok meg a' jószággal. *R.* 16: 4.

30. És monda Méfibóset a' királynak: ámbátor mind elvegye, pedig hogy az én uram a' király békeségben haza jöhete.

31. A' Gileádból való Bartzillai is eljöve Roglimból, és általméne a' királlyal a' Jordánon, késérvén ötet a' Jordánon. 1. *Kir.* 2: 7.

32. Bartzillai pedig igen vén vala, úgymint nyoltzvan esztendös, és ö táplálta a' királyt, míg Mahanáimban lakott vala; mert igen gazdag ember vala. *R.* 17: 27.

33. Monda pedig a' király Bartzillainak: jere velem, és eltartlak téged énnálam Jérusálemben.

34. Bartzillai pedig monda a' királynak: vallyon mennyi az én életemnek esztendeje, hogy én felmenjek a' királlyal Jérusálembe?

35. Nyoltzvan esztendös vagyok mostan, (c) és mostan tégyek-é a' jó és gonosz között külömbséget? Vallyon a' te szolgád most kóstolhatja-é meg, mit egyem és mit igyam? Szükség-é immár énnékem hallgatnom az éneklö férjfiaknak és aszszonyoknak szavokat? és miért lenne tovább a' te szolgád az én uramnak a' királynak terhére?

(c) Az az, én mivelhogy vén ember vagyok, nem jó vagyok udvarba, és nem kell nékem immár e' világi testi gyönyörüség, a' jó lakás, a' mu'sika, és egyéb afféle dolog.

36. Egy kevéssé jött által a' te szolgád a' Jordánon a' királlyal: miért fizetné azért a' király énnékem e' jutalmat?

37. Hadd menjen viszsza, kérlek, a' te szolgád, és hadd haljak az én városomban meg, az én atyámnak és anyámnak temetö helyében: hanem ímé a' te szolgád Kimhám menjen el a' királlyal az én urammal, kivel tselekedjél úgy, amint a' te szemeid elött jónak tetszik.

38. És monda a' király: jöjjön el velem Kimhám, és úgy tselekeszem véle, hogy néked is tetszeni fog; annakfelette valamit tölem kívánsz, megtselekeszem veled.

39. Mikor pedig általkölt vólna a' Jordánon az egész nép, a' király is pedig általment vólna; megtsókolván a' király Bartzillait, megáldá ötet; ki viszszatére az ö helyére.

III. 40. Általméne pedig a' király Gilgálba, és Kimhám is ö vele mégyen vala; Júdának pedig egész nemzetsége vala a' király' haza vitelében, és az Izráel' népének is fele.

IV. 41. És mikor az egész Izráel' népe a' királyhoz jött vólna, mondának: mi az oka, hogy tégedet ugyan elloptanak a' mi atyánkfiai a' Júda' férjfiai, és általhozták a' királyt, és az ö házanépét a' Jordánon, és Dávidnak minden szolgáit véle egyetemben?

42. Felelének pedig mindnyájan a' Júda' férjfiai az Izráel' fiainak: mert minékünk közelebb való atyánkfia a' király, és miért haragusztok ezért? avagy megvendégelt-é ezért a' király? vagy megajándékozott-é minket valami ajándékkal?

43. Felelének pedig az Izráel' férjfiai a' Júda' férjfiainak, mondván: tíz részem vagyon nékem a' királyban, Dávidban is több te náladnál: miért útálsz azért meg? és vallyon nem elébb tettem-é én szót az én királyomnak viszszahozásáról? De erösbb lön a' Júda' férjfiainak szavok, az Izráel' férjfiainak szavoknál.

XX. RÉSZ.

Séba hasonlást szerez, és ö általa az Izráel' nemzetsége eláll Dávid mellöl; a' Júda' nemzetsége haza viszi a' király' Jérusálembe. Dávid örizet alá rekeszti az ö ágyasait, kiket Absolon megszeplösített vala. Amasát felindítja Dávid, hogy a' népet egybe gyüjtse Séba ellen, ki mikor késedelmezne, Ábisait küldi el Joábbal egybe; elötalálja Joáb Amasát, és ötet megöli. Bérekeszti Joáb Sébát egy városba, kinek a' fejét kivetik a' köfalon, és úgy szabadúlnak meg.

Vala pedig ott egy versenyes ember, kinek neve vala Séba, Bikri' fia, a' Bénjámin' nemzetsségéből való; az trombitát fúvatván, monda: nintsen nékünk semmi részünk Dávidban, és semmi örökségünk az Isai' fiában; azért óh Izráel térjen meg kiki a' maga sátorába.

2. Elméne azért mind az Izráel' népe Dávidtól Séba után a' Bikri' fia után; a' Júda' férjfiai pedig ragaszkodának az ö királyokhoz a' Jordántól fogva mind Jérusálemig.

I. 3. Bémenvén pedig Dávid az ö házába Jérusálemben, elöhozatá a' király a' tíz aszszony embereket, az ö ágyasait, kiket otthon hagyott vala ház örizni, és örizet alá rekeszté, holott tápláltatá azokat: de hozzájok bé nem méne, és örizet alatt lönek életeknek özvegységében, mind az ö haláloknak órájáig.

II. 4. Monda pedig a' király Amasának: gyüjtsd egybe nékem a' Júda' férjfiait harmad napra, és te magad is itt jelen légy.

5. Elméne azért Amasa, hogy egybe gyüjtené Júdát: és több ideig késék, hogynem mint a' király hagyta vala néki.

6. Monda akkor Dávid Ábisainak: ímé majd gonoszabbúl tselekeszik velünk Séba a' Bikri' fia Absolonnál; vedd melléd azért a' te uradnak szolgáit (a), és kergesd meg ötet, hogy valami erös városokat keresvén magának, el ne szaladjon elöttünk.

(a) Az az, Amasának, ki fö hadnagy vala.

7. Kimenének azért ö utánna a' Joáb' hadnagysága alatt valók, és a' Keretéusok, és Peletéusok, és minden erös vitézek: és kiindúlának Jérusálemböl, hogy kergetnék Sébát, a' Bikri' fiát.

8. Mikor pedig vólnának ama' nagy könél, melly vagyon Gibeonnál, Amasa jöve nékik elejekbe; Joáb pedig ruhájába öltözvén, az ö ruháján feljül derekához övedzett fegyvere az ö hüvelyében vala, és mikor Joáb menne, kiesék hüvelyéböl.

9. Monda azért Joáb Amasának: egésségben vagy-é atyámfia? És Joáb megfogá jobb kezével az Amasa szakállát, mintha meg akarná tsókolni.

10. Amasa pedig nem tudja vala magát óltalmazni a' fegyvertöl, melly a' Joáb' kezében vala, és általüté ötet az ötödik óldal tsont alatt, és kiontá a' bélit a' földre; és noha többször nem üté által: mindazáltal meghala; Joáb pedig, és Ábisai az ö attyafia üzik vala Sébát a' Bikri' fiát. 1. *Kir.* 2: 5.

11. Megálla pedig *Amasa* felett Joábnak egy szolgája, ki monda: valaki Joábbal tart, és Dávidnak javát kívánja, Joáb után siessen.

12. Amasa pedig fetreng vala a' maga vérében az útnak közepette; látván pedig egy, hogy ott minden megállana, kivoná ötet az útból a' mezöbe, és ruhát vete ö reá, mivelhogy látná, hogy valaki érkeznék, minden megállana felette.

13. Minekutánna pedig kivonták vólna az útból, Joáb után siet vala minden, hogy megkergetnék Sébát, a' Bikri' fiát.

14. És általméne *Séba* Izráelnek minden nemzetsségén, Ábelán, és Beth-Maakán (b), és

mind a' Berea' tartományának lakosin, kik egybegyűlvén követik vala őtet.

(b), Ábel, Beth-Maáka városnak nevei.

15. Mikor eljutottak vólna pedig *a' Dávid' szolgái*, környűlvévék őtet Ábelában melly Beth-Maáka mellett vala, és töltést töltének a' város ellen, melly a' kőfallal egyenlő vólna, és az egész sokaság melly Joábbal vala, kezdé a' város' kőfalát rontani.

16. És kiálta egy bölts aszszony a' városból: halljátok, halljátok, mondjátok meg, kérlek Joábnak: jöjj ide hozzám, hadd szólljak veled.

17. Ki mikor hozzá ment vólna, monda az aszszony: te vagy-é Joáb? Felele: Én vagyok. Ki monda néki: hallgasd meg a' te szolgálódnak szavát. Felele: meghallom.

18. Akkor szólla illyenképen: (c) azt mondják vala *e' városbéliek:* minden kétség nélkül megtudakoznak elöször az Ábelabéliektől, és úgy indúlnak el a' dologban.

(c) Az az, mi azt állíttjuk vala, hogy az Istennek parantsolatja szerént, 5. *Mós.* 10. minket elöször megkérdesz a' békeség felől, ha azt akarjuk, 's a' t.

19. Én a' békeség szeretők közzűl való vagyok, és az Izráel' hívei közzűl: te pedig el akarod veszteni a' várost, még pedig az Izráel' városinak (d) annyokat? miért pusztítod az Úrnak örökségét?

(d) Az az, fő városát.

20. Akkor felele Joáb, és monda: távol légyen, távol légyen ez én tőlem, hogy elrontsam és elveszessem.

21. Nem úgy vagyon a' dolog, hanem egy ember az Éfraim' hegyéről való, *tudniik* Séba, Bekri fia, felemelte kezét Dávid király ellen: adjátok kézbe azt egyedűl, és elmégyek a' városaláól; és monda az aszszony Joábnak: ímé majd kivettetik a' kőfalon tenéked az ő feje.

22. Elméne azért az aszszony az ő böltségével az egész községhez, és elvágatá Sébának a' Bikri fiának fejét és kiveték Joábnak: és trombitát fuvata, és haza oszlának a' város alól kiki az ő sátorába, Joáb pedig megtére Jérusálembe a' királyhoz.

III. 23. Joáb azért vala az Izráel' egész seregének fő hadnagya, Bénája pedig a' Jojáda' fia a' Keretéusoknak és Peletéusoknak vala hadnagyok. *R.* 8: 16.

24. És Adorám adószedő, Jósafát az Áhilud' fia Secretárius.

25. Séja pedig író deák vala, Sádok és Abjáthár, papok valának.

26. A' Jairból való Hira is Dávid előtt fő ember vala.

XXI. RÉSZ.

Saulnak a' Gibeóniták ellen való kegyetlenségéért botsát Isten az Izráelitákra nagy éhséget, és hogy az Isten megengeszteltessék, Dávid a' Gibeonitáknak kezekbe ád a' Saul' maradékiban hetet, kiket azok felakasztanak Gibeában. Rispa őrizi az ő fiainak holt testeket. Dávid eltemetteti Saulnak és Jónathánnak tetemeket mind a' felakasztattaknak testekkel. A' Filistéusok ellen hadakoznak a' Dávid szolgái, és a' Gát városbéli Oriásoknak magvokat szakasztják.

LŐN pedig éhség Dávid' idejében három egész esztendeig egymás után, és megtalálá felőle Dávid az Urat, és monda az Úr: Saulért és az ő vérszopó házanépéért vagyon ez, mivelhogy megölték a' Gibeonitákat.

2. (a) Hívatá azért a' király a' Gibeonitákat és szólla nékiek: (a' Gibeoniták pedig nem az Izráel' fiai közzűl valók valának, hanem az Emorréusok maradékokból, kiknek az Izráel' fiai megesküttek vala; Saul pedig módott keresett vala benne hogy azokat levágatná, az Izráel és Júda' nemzetiségéhez való szerelméből). *Jós.* 9: 19.

(a) Az Izráeliták megesküttek vala a' Gibeonitáknak, azért nagy vétek vólt hogy Saul őket levágatta vólt.

3. És monda Dávid a' Gibeonitáknak: mit tselekedjem veletek? és mivel engesztejelek meg, hogy áldjátok az Úr' örökségét? (b)

(b) Az Izráel' népe felől.

4. Felelének néki a' Gibeoniták: nintsen nékünk sem aranyban sem ezüstben járó dolgunk Saullal és az ő házanépével, nintsen arra is akaratunk minékünk, hogy valakit megöljünk az Izráel közzűl. És monda: valamit mondotok, én megtselekeszem veletek.

5. Akkor mondának a' királynak; ő lön az az ember ki minket megemészte, és ki mi ellenünk gonoszt gondola, és kitörölteténk, hogy sehol az Izráel' határiban maradásunk ne lehetne.

6. Azért adj minékünk hét embert az ő fiai közzűl, kiket felakaszszunk az Úr előtt a' Saul' lakóhelyén Gibeában, (c) ki *mindazáltal* az Úrnak választott királya vólt. És monda a' király: én megadom.

(c) Mások így fordítják: te ki az Úrnak választott királya vagy, adj nékünk hét embert.

7. És kedveze a' király Méfibósetnek a' Jónathán' fiának, ki Saul' fia vala, az Úrra tett esküvésért, a' melly lett vala ő közöttök, Dávid és Jónathán között a' Saul' fia között. 1. *Sám.* 18: 3. *és* 20: 15. 24. *és* 23: 18.

8. Elvévé azért a' király az Aja' leányának Rispának két fiát, kiket Saulnak szűlt vala, Armonit és Méfibósetet; és ismét a' Saul' leányának Mikálnak (d) öt fiát, kiket szűlt vala a' Bartzillai' fiának Adrielnek Meholátból valónak.

(d) Ezek nem Mikál' fiai vóltak, hanem Mérábé, Saul király' leányáé, kit Adrielnek adtak vala. De Mikálénak mondatnak, mivelhogy ő tartotta vala fel azokat, *Lásd meg* 1. *Sám.* 18: 19.

9. És adá azokat a' Gibeoniták' kezekbe, és felakasztá őket a' hegyen az Úr előtt, és azok együtt heten halának meg: és lőn megöletések az aratásnak idején, az árpa aratásnak kezdetiben.

10. Vőn pedig Rispa Aja' leánya valami fekete gyász ruhát, mellyet felvona magának azon a' köszíklán sátor gyanánt az aratásnak kezdetitől fogva, míglen eső lenne az égből (e), és nem engedi vala az égi madarakat az ő fiainak testekre szállani nappal, sem pedig a' mezei vadakat éjtszaka.

(e) Ezt azért mondja: mert mivel a' Saul' vétkéért lett vala a' szárazság és az éhség, könyörgött az Istennek Rispa hogy a' Saul' fiainak halálokkal engeszteltetnék meg, és annak bizonyságára adna esőt.

11. És megmondák Dávidnak a' mit Rispa Aja' leánya a' Saul' ágyasa tselekedett vólna.

12. És elméne Dávid, és elhozá Saulnak tetemeit, és az ő fiának Jónathánnak tetemeit a' Jábes Gileádbéliektől: kik ellopták vala azokat a' Betsánnak útzájáról, holott őket a' Filis-

téusok felakasztották vala, mikor a' Filistéusok megverték vala Sault a' Gilboa hegyén. 1. *Sám.* 31: 30.

13. És mikor elhozta vólna onnét Saulnak, és az ő fiának Jónathánnak tetemeit, a' felakasztattak' tetemeiket is egybeszedék.

14. És eltemeték Saulnak, és az ő fiának Jónathánnak tetemeit, a' Bénjámin' földében, Sélában, az ő attyának Kisnek koporsójában: és akképen tselekedének mindenekben, amint a' király megparantsolta vala, és úgy engesztelteték meg az után Isten a' földhöz.

II. 15. Lön ez után is hadok a' Filistéusoknak az Izráelíták ellen; és elméne Dávid az ő szolgáival egyben a' hadba, és hartzolának a' Filistéusok ellen, annyira, hogy Dávid elfáradna.

16. Akkor Isbi-Benob (ki egy Oriás' maradékából való vala, kinek kopjájának vasa három száz réz siklus nyomó vala, és új *kardot* kötött vala fel óldalára), elszáná magában hogy megölje Dávidot.

17. De megsegíté ötet Ábisai a' Seruja' fia, és által üté a' Filistéust és megölé: akkor esküvéssel fogadák a' Dávid' szolgái, ezt mondván: nem jösz mi velünk többé a' hadba, hogy az Izráelnek szövetnekét el ne óltsad.

18. Lön annakutánna is hartzok a' Filistéusokkal Gob városánál, és akkor is Sibbekai, Husat városból való, megölé Safot, ki azon Oriás' maradéki közzül való vala.

19. Ismét ez után is lő más had a' Filistéusok ellen azon Gob városánál, holott Elhanán a' Bethlehemből való Jaháre Oregimnek fia, megölé a' Gittéus Góliátnak attyafiát, kinek az ő kopjájának vasa ollyan vala, mint a' szövőknek zugoly fájok.

20. Lön mégis mind ezekfelet több hadok is Gát városánál, és vala ott egy nagy magas ember, kinek mind kezein lábain hathat újjai valának, szám szerént huszonnégy, és ez is azon Oriástól származott vala.

21. Ez nagy szidalommal illeté Izráelt, és ezt megölé Jónathán, a' Dávid' báttyának Simeának fia.

22. E' négy fia vólt a' Gátban lakozó Oriásnak, kik a' Dávid keze által, és az ő szolgáinak kezek által ölettettek meg.

XXII. RÉSZ.

Dávid ez énekben az Úr Isten dítséri, és néki hálákat ád minden hozzá való jótéteményéről, kiváltképen pedig hogy az ő sok ellenségitől megszabadította, és az ő országát megerősítette.

Énekle pedig Dávid illyen éneket akkor, mikor az Úr megszabadítá ötet minden ellenséginek kezekből, és Saulnak kezéből.

2. És monda: *) az Úr énnékem kösziklám, és énnékem kováram, és énnékem megszabadítóm.

*) Ez az ének a' 'Sóltáros könyvben a' 18-dik.

3. Az Isten az én erősségem, ő benne bízom: pai'som énnékem, és az én szabadításomnak szarva, énnékem felmagaztalóm, és óltalmam, én szabadítóm: te szabadítottál meg engemet minden nynavalyámból. '*Sid.* 2: 13.

4. A' dítséretes Urat hívom segítségül, és megszabadúlok az én ellenségimtől.

5. Mert a' halálnak habjai vettek vala engemet környül; és az istenteleneknek árvizeik megrettentettek vala engemet,

6. A' koporsónak nagy kínja környékezett vala meg engemet, és a' halálnak hálója vettetett vala meg énnékem.

7. De én az én nyomorúságomban az Urat hívám segítségül, és az én Istenemhez felkiálték: ki meghallgatá az ő templomából az én szómat, és az én kiáltásom felhatott az ő füleibe.

8. Akkor megindúla és megrémüle a' föld, az égnek fundamentomi megmozdúlának, és megrendűlének; mert megharagutt vala *az Úr.*

9. Az ő haragjának füsti felmégyen, és az ő szájából származott tűz megemészt; lángozó szeneket gerjeszt ő.

10. Meghajtván az egeket leszálla, és homályos setétség vala az ő lábai alatt.

11. (a) A' Kerubimokon méne, és repüle, és a' szélnek szárnyain láttaték.

(a) Az Isten segítségének hirtelenségét jelenti, mintha azt mondaná, nagy hirtelenséggel lön nékem segítségül, melly hirtelen sebes a' szél.

12. A' segítséget környöskörnyül mint egy sátort maga környül vonta, és a' vizzé változandó sürü felhöket.

13. A' nagy fényeség miatt az ő tekínteti előtt tüzek gerjedtek.

14. Menydörgést adott az Úr az égből, és a' magasságos szózatot adott:

15. Ellövé az ő nyilait, és elveszté öket; és a' sebes villámás megrontá öket.

16. És a' tengernek örvényeinek fenekei megláttatának, e' világnak fundamentomi kinyilatkozának, az Úrnak haragja miatt, és az ő haragjának szelének kemény fuvása miatt.

17. Lebotsátván a' magasságból *az ő kezét*, megfoga engemet, és kivona engemet a' sok vizekből.

18. És megszabadíta engemet az én erős ellenségemtől, és a' kik gyülöltek engemet, mivelhogy hatalmasbak vólnának én nálam.

19. Elölvettek engemet az én nyomorúságomnak idején: de az Úr vólt az én gyámolom.

20. Kihoza engemet tágos helyre, megszabadított engemet; mert kedvelt engemet.

21. Megfizetett az Úr énnékem az én igazságom szerént, (b) és az én kezeimnek tisztaságok szerént fizetett nékem.

(b) Nem kevélykedik Dávid az ő tselekedetinek igazságával, hanem szóll arról az igazságról, a' melly vólt az ő ellenségi ellen, az az, ártatlanságáról.

22. Mert én megőriztem az Úrnak útait, és hitetlenül az én Istenemtől nem szakadtam el.

23. Mert minden ő ítéleti és rendelési énnékem előttem vagynak; és azoktól nem távozom el.

24. És mivelhogy ő előtte ártatlan vagyok, és mególtalmazom magamat hogy hamisan ne tselekedjem:

25. Megfizetett az Úr nékem az én igazságom szerént; az ő szemei előtt való tisztaságom szerént.

26. A' kegyelmeshez kegyelmes vagy, és a' tökélleteshez tökélletes vagy.

27. A' tisztához tiszta vagy, és az elfordúlthoz keménységet mutatsz.

28. A' nyomorúlt községet megszabadítod: de a' te kemény tekínteted lészen a' felfuvalkodtakon, és azokat megalázod.

29. Mert te vagy óh Uram az én szövétnekem, és az Úr megvilágosítja az én setétségemet.

II. 30. Mert te általad vágtam által magamat a' seregen, és az én Istenem által mentem által a' kőfalon.

31. Az Istennek úta tökélletes; és az Úrnak szava tiszta, mindeneknek kik ő benne bíznak erős pai's. 5. *Mós.* 32: 44. *Dán* 4: 32. *'Sólt.* 12: 7. *és* 119: 140. *Péld.* 30: 5.

32. Mert kitsoda vólna Isten az Úron kivül? és ki vólna a' köszikla a' mi Istenünk kivül? *Ésa.* 45: 5.

33. Az Isten az én erősségem a' hadban, és az én útamat tökélletessé tette.

34. A' ki az én lábaimat gyorsakká tette mint a' szarvasnak: és a' ki engemet helyheztetett az én magas helyeimre.

35. Ő tanítja az én kezeimet a' viadalhoz, és a' vas is eltöretett az én karom által.

36. És a' te óltalmadnak pai'sát adtad énnékem, és a' te kegyelmességed által megsokasítottál engemet.

37. Az én ösvényimet megszélesítetted a' hol én jártam; és az én bokáim nem tántorgottak.

38. Megkergettem az én ellenségimet, és elvesztettem: meg nem tértem míg nem elfogyattam őket.

39. És megemésztettem, és általvertem őket, fel sem támadnak; mert elhúllottak az én lábaim alatt.

40. És felövedzettél engemet erősséggel a' viadalra, és alám vetetted a' kik én ellenem támadtak.

41. És az én ellenségimnek nyakokat az én kezembe adtad; és azokat a' kik engemet gyűlölnek, és kigyomláltam őket.

42. Vártak segítséget, nem vólt ki megszabadítaná őket; az Úrhoz *kiáltottak*: de nem hallgatta meg őket.

43. És megrontottam őket mint a' földnek porát: és mint az útszán való sárt megtapodtam őket, és elszélhettem őket.

44. És megszabadítál engemet a' népeknek ellenem való támadásoktól, és sok nemzetségeknek fejekké tettél engemet, és a' nép, mellyet nem esmértem, szolgál énnékem.

45. Az idegen nemzetek hazudtak én előttem: és híremnek hallására is engedtek énnékem.

46. Az idegen nemzetek elepedtek, és rejtek házokban rettegnek vala.

III. 47. Él az Úr, és áldott az én erősségem, és magasztaltassék fel az Isten, az én szabadításomnak erőssége.

48. Isten az a' ki én érettem boszszút áll', és vét én alám népeket.

49. És megmentesz engemet az én ellenségimtől, és az én reám támadott nép felett felmagasztaltál engemet, és a' hamis embertől megszabadítottál engemet.

50. Ennekokáért dítsérlek tégedet, Uram, a' népek között, és a' te nevednek éneklek.

51. Ki a' te királyod' szabadításának tornya vagy, és ki irgalmasságot tselekedtél a' te megkent királyoddal Dáviddal, és az ő magvával mind örökké.

XXIII. RÉSZ.

Dávid királynak utólsó beszédi iratnak meg, mellyeket szóllott tsak halála előtt. Az után elő-számláltatnak a' Dávidnak erős nevezetes vitézi.

EZEK lőnek pedig Dávidnak utólsó beszédi: az Isai' fia Dávid mondotta ezeket, az a' férjfiú mondotta, a' ki nagy méltóságra emeltetett fel, a' Jákob Istenének felkenette, ki gyönyörüséges ének szerző vólt Izráelben.

2. Az Úrnak lelke szóllott én általam, és az ő beszéde az én nyelvem által.

3. Az Izráelnek Istene szóllott, az Izráelnek erős *Istene* szóllott énnékem: a' ki uralkodik ezeken az embereken igaz légyen, és uralkodjék isteni félelemmel.

4. És *lésznek* mint a' világosság reggel mikor a' nap feltámad, mint a' homályosság nélkül való reggeli idő, és a' melegséggel földből felnevekedett gyenge fű az eső után.

5. Nem ollyan az én házam az Isten előtt: mivelhogy örökké állandó és mindenekben rendes és felbomolhatatlan szövetséget szerzett én velem: mert énnékem mindenestül szabadítóm és megtartóm, és elhittem tökélletesen, hogy idegen királyi magot nem ültet az én székembe.

6. De az istentelenek ollyanok lésznek, mint a' tövestől kiszaggattatott tövis, mellyekhez kézzel nem nyúlnak.

7. Hanem a' ki hozzá akar nyúlni is kést vagy fejszét vészen hozzá, hogy ugyan azon helyen tűzzel égettessék meg.

II. 8. Ezek pedig nevek a' Dávid' erős vitézinek, kik ő véle valának: a' székben ülő, bölts, és a' fő embereknek fejedelmek vala Adinó Esnita, ki egy hartzon megsebesített az ő dárdájával nyoltzszáz embert. 1. *Krón.* 11: 10.

9. Ez után második vala Éleázár a' Dodó' fia, ki Ahohi' fia vala, ez vala egyik a' három erős vitézek közzül, kik Dáviddal valának, mikor életek veszedelmével a' Filistéusok ellen mentek vólna, kik oda a' helyre gyültenek vala a' hartzra, mikor az Izráeliták immár elmentenek vólna.

10. Ez felkelvén, vágá a' Filistéusokat mind addig, míg a' keze elfáradna, és a' fegyverhez ragadna, és nagy szabadítást tselekedék azon a' napon az Úr, ki után a' nép viszszatére tsak a' holt testeknek fosztogatásokra.

11. Ez után vala Samma a' Harárbéli Agé' fia: mert egybe gyültek a' Filistéusok egy seregben, holott vala egy darab mező tele lentsével, a' nép pedig elfutott vala a' Filistéusok előtt.

12. Akkor megálla a' mezőn, és megszabadítá azt, és megveré a' Filistéusokat: és az Úr nagy szabadítást tselekedék.

13. Ezekfelett három erős vitézek mentek vala a' harmintz válogatott vitézek közzül aratáskor Dávidhoz, az Adullám barlangjába; mikor a' Filistéusok táborban vólnának a' Réfaim völgyben.

14. Dávid akkor erős köszíklában vala, és a' Filisistéusok' táborok vala Bethlehemnél.

15. Vizet kívánt vala pedig Dávid, és monda: kitsoda itat meg engemet a' Bethlehemi forrásból, melly a' kapu előtt vagyon?

16. Akkor a' három erős vitézek reá ütének a' Filistéusok' táborokra, és merítének vizet a' Bethlehemi forrásból, melly a' kapu előtt vala, mellyet elhozának és vivék Dávidnak: de nem akará meginnya, hanem kitölté az Úrnak.

17. És azt mondá: távol légyen én tőlem, Uram, hogy én azt miveljem, hogy véreket *igyam meg* azoknak, a' kik magokat halálra vetvén mentenek *a' vizért.* És nem akará meginnya. E' dolgot a' három erősek tselekedték.

18. Ábisai továbbá a' Joáb' attyafia Sérujának fia, vala e' háromnak hadnagya, ki három száz ellen felemelvén az ő dárdáját, megölé

azokat, és ő néki nagy híre vala e' három között.

19. És e' három között híresebb vala, és azoknak fejedelmek: de a' hárommal nem ér vala.

20. Benája is, az erős férjfiúnak Jojádának fia nagy tehetségű, Kabséelből való: ez ölé meg a' Moábitáknak két fő vitézeket; ugyan ez elmenvén, oroszlánt is megölé a' veremben télben.

21. Ugyan ez ölé meg az Égyiptomból való embert is, ki szép termetű ember vala, kinek kezében dárda vala, és ez tsak egy páltzával méne reá, kivévé az Égyiptombéli embernek kezéből a' dárdát, és megölé azt az ő maga dárdájával.

22. Ezeket tselekedte vala Benája, Jojáda' fia: és ez is nevezetes vala a' három erős vitézek között.

23. A' harmintz között legnevezetesebb vala, de mindazáltal ama' hármat nem éri vala: és hadnagygyá tévé ezt Dávid az ő szavát hallgató nép között. (a)

(a) Az az, hadnagygyá tévé azok között, a' kik ő körüle forgólódnak vala, és az ő testének őrzői valának, mint a' Keretéusok, és Peletéusok.

24. Asáel is a' Joáb' attyafia e' harmintz közzé számláltatik vala, és Elchanán, a' Bethlehemi Dódó' fia.

25. A' Hárodból való Samma, és azon Hárodból való Elika.

26. A' Páltiból való Héles; és Hira, a' Thékoából való Ikkes' fia.

27. Ábiézer Anathótból való; és Mébunnai, Húsáthból való.

28. Sálmon Ahohitból való; és Méharai Nétofátból való.

29. Héleb Bahana' fia Nétofátból való; Jittai Ribbai' fia Gibeából való, melly a' Bénjámin' fiaié.

30. Benája Piráthonból való; és Hiddai a' patak mellett való Gahásbéli.

31. Abiálbon Arbátból való; Azmávet Barhumitból való.

32. Éliabba Sahálbonból való; a' Jásen' fiai közzűl Jónathán.

33. Samma Harárból való; Ahiám Arárból való Sarár' fia.

34. Elifélet Ahasbainak fia, Maakátból való; Éliám, Gillonból való Achitófel' fia.

35. Hesrai Kármelből való; Paharai Árbiból való.

36. Igeál, a' Sobabéli Nátánnak fia; Báni, Gádból való.

37. Sélek Ammonita; Beerótból való Naharai, Joábnak a' Séruja' fiának fegyver hordozója.

38. Ira Ithriből való; Gáreb azon Ithriből való.

39. Úriás Hittéus; mind öszve harmintzheten.

XXIV. RÉSZ.

Megszámláltatja Dávid a' népet; megharagszik az Isten, dögbalált botsát az országra; Dávid könyörög Istennek, megesmervén a' maga bűnét, megkegyelmez az Isten, megszűnik a' nagy dögbalál. Megveszi Dávid Araunától a' szérűt, és áldozik ott Dávid hálaadó áldozattal.

FELGERJEDE az Úrnak haragja Izráel ellen; és felindítá Dávidot ő ellenek, ezt mondván: eredj el, számláld meg az Izráelt és a' Júdát. 1. *Krón.* 21: 1.

2. Monda azért Dávid Joábnak, az ő serege' fejedelmének: menj el járd bé az egész Izráel' nemzetségét, Dántól fogva Beersébáig, és számláljátok meg a' népet, hogy tudjam a' népnek számát.

3. És monda Joáb a' királynak: sokasítsa meg az Úr a' népet, a' mennyi mostan tegye száz annyivá, és lássák ezt az én uramnak a' királynak szemei: de miért akarja ezt az én uram a' király?

4. De hatalmasbb lőn a' királynak szava Joábnál, és a' több fő emberekénél: kiméne azért Joáb és a' több hadnagyok a' király elől, hogy megszámlálnák az Izráel' népét.

5. És általkelének a' Jordán vizén, és tábort járának Ároer mellett jobb kéz felől, a' Gád völgyében, nem meszsze Jáserhez.

6. Az után menének Gileádba, és a' Thatim Hodsi földére: innét menének a' Dán-Jahán földére, és a' Sidon' környékére.

7. Ez után menének a' Tírus kerített városa felé, és a' Hivéusoknak, Kananéusoknak minden városaikba; innét menének Júda' tartományának dél felől való részére Bersébába.

8. És mikor béjárták vólna az egész földet, haza menének Jérusálembe, kilentz hónap és húsz nap elmúlva.

9. És béadá Joáb a' megszámláltt népnek számát a' királynak: és vala az Izráel' népe nyóltz száz ezer erős fegyver fogható férjfiak, és a' Júda' nemzetsége vala öt száz ezer férjfiú.

10. Ezekután megsebheték a' Dávid' szíve (a), minekutánna megszámlálta vólna a' népet; annakokáért Dávid monda az Úrnak: igen vétkeztem ebben, a' mit tselekedtem: de most óh Uram vedd el, kérlek, a' te szolgádnak álnokságát; mert felette igen bolondúl tselekedtem.

(a) Vagy, vádolni kezdé ötet az ő szíve.

11. És mikor felkelt vólna reggel Dávid, szólla az Úr Gád Prófétának, ki Dávidnak jövendő mondója vala, ezt mondván:

12. Menj el és szóllj Dávidnak: ezt mondja az Úr: hármat adok elődbe, válaszd el egyiket ezek közzűl magadnak, hogy te veled megtselekedjem.

13. Elméne azért Gád Dávidhoz, és tudtára adá néki, és ezt mondá néki: akarod-é, hogy hét esztendeig való éhség szálljon földedre? Vagy hogy három hónapig ellenséged előtt bujdossál, és ellenséged kergessen tégedet? Vagy hogy harmad napig dögbalál légyen földedben? Azért mostan lássad, és gondold meg, mitsoda választ vigyek annak, a' ki engemet elküldött.

14. És monda Dávid Gádnak: felette igen szorongattatom: hadd essem, kérlek, az Úr' kezébe; mert az ő irgalmassági nagyok, és ne essem emberek' kezekbe.

15. Botsáta annakokáért az Úr dögbalált Izráelre reggeltől fogva az elrendelt ideig, és meghalának a' nép közzűl Dántól fogva Bersébáig hetven ezer férjfiak.

II. 16. És mikor felemelte vólna kezét az Angyal Jérusálem ellen is, hogy azt is elpusztítaná, megszáná az Úr a' veszedelmet, és monda az Angyalnak, a' ki a' népet öli vala: elég immár, tartóztasd meg kezedet. Az Úrnak Angyala pedig vala a' Jebuzéus Arauna' tsűre mellett.

17. És megszóllítá Dávid az Urat, mikor látta vólna az Angyalt, a' ki a' népet vágja vala, mondván: ímé én vétkeztem és én tselekedtem hamisságot, ezek pedig ollyanok mint a' bárányok, mit vétettenek? fordúljon kérlek, a' te kezed én ellenem, és az én atyámnak háza ellen.

18. Méne

18. Méne azért Gád Dávidhoz azon napon, és monda néki: menj fel, és rakass óltárt az Úrnak a' Jebuzéus Arauna' szérűjén.

19. És felméne Dávid a' Gád' beszéde szerént, amint az Úr megparantsolta vala.

20. És feltekintvén Arauna, látá, hogy a' király az ő szolgáival egyben ő hozzá menne; és kimenvén Arauna, meghajtá magát a' király előtt, arczal a' föld felé hajolván.

21. És monda Arauna: mi az oka, hogy a' király az én uram az ő szolgájához jő? Felele Dávid: hogy megvegyem tőled e' szérűt, és óltárt építsek az Urnak, és megszűnjék a' népen való ostor.

22. Monda Arauna Dávidnak: végye el az én uram a' király, és áldozzék amint szintén tetszik az ő szemei előtt, imhol az ökrök is az áldozatra, és a' boronák, és az ökrökhöz való szerszámok (b) légyenek a' fa helyett.

(b) Vagy nyomtatáshoz való szerszámok, mint tsép, villa, gereblye, jármok, és egyéb szerszámok, mellyek akkor ott vóltak.

23. Azért Arauna király mindeneket a' királynak ada, és monda Arauna a' királynak: a' te Urad Istened engeszteltessék meg te hozzád.

24. Monda pedig a' király Araunának: semmiképen nem, hanem ugyan árron vészem meg tőled, és áldozom az Úrnak ingyen való áldozatot. Megvévé azért Dávid azt a' szérűt és az ökröket ötven ezüst sikluson.

25. És óltárt építe ott Dávid az Úrnak, és áldozék ott egészen megégetett, és engesztelő áldozattal; és megkegyelmeze az Úr a' földnek, és megszűnék a' tsapás az Izráelen.

Sámuel' Második Könyvének vége.

A' KIRÁLYOKRÓL

ÍRATTATOTT

ELSŐ KÖNYV.

A' királyokról írott első könyv a' Júda' országának öt királyainak históriájokat foglalja bé, Salamonnak, Róboámnak, Ábiának, Asának, Jósafátnak. Viszontag Izráel' országának nyóltz királyainak históriájokat: Jéróboámnak, Nádábnak, Básának, Élának, Zimrinek, Timrinek, Homrinak, és Ákhábnak; és befoglal száz tizennyóltz esztendőt, mellynek negyven esztendeje Salamoné, a' hetvennyóltza a' többié.

Salamoné	40		1. *Kir.* 11: 42.

Júda' országában:			Izráelben:		
Róboámé	17	1. *Kir.* 14: 21.	Jéróboámé	21	1. *Kir.* 14: 20.
Ábiáé	3	1. *Kir.* 15: 2.	Nádábé	1	1. *Kir.* 15: 25.
Ásáé	41	1. *Kir.* 15: 10.	Básáé	23	1. *Kir.* 16: 1.
Jósafáté egyedül	14	1. *Kir.* 22: 52.	Éláé	1	1. *Kir.* 16: 10.
			Zimrié	7	1. *Kir.* 16: 17.
			Timrié és Homrié	11	1. *Kir.* 16: 25.
			Ákhábé	21	1. *Kir.* 16: 31.

Esztendő. Esztendő.

I. RÉSZ.

Dávid király mivel már megvénhedett vala, Adónias, Joábnak és Abjáthár papnak tanátsok által Dávid' híre nélkül királlyá téteti magát. De más felől Nátán Prófétának tanátsából Dávid Salamont választja királlyá, kit Sádok pap királlyá ken, kit a' község is királynak kiált. Jerusálemben az attya' székibe ültetik Salamont, mellyt dolgot mikor meghallott vólna Adónias, megretten, és féltében az óltárhoz folyamodik, és kegyelmet talál Salamonnál.

DÁVID király pedig megvénhedett vala, és életének számos napjai valának, és ötet bétakarják vala ruhákkal, de meg nem melegülhet vala.

2. És mondának néki az ő szolgái: keressenek az én uramnak a' királynak egy szűz leányt, ki légyen a' király környül, és táplálja ötet, és háljon a' te kebeledben, hogy melegedjék meg az én uram a' király.

3. Keresének annakokáért egy szép leányt Izráelnek minden határiban, és találák a' Súnembéli Ábiságot, kit hozának a' királyhoz.

4. A' leány pedig igen szép vala; és a' királyt táplálja vala, és szolgál vala néki; a' király pedig nem esméré ötet. (a)

(a) Az az, nem közösült véle.

5. Adónia pedig a' Haggit' fia felfúvalkodék, ezt mondván: én uralkodom *a' Dávid' halála után*; és szerze magának szekereket, lovakat, és ötven előtte járó férjfiakat.

6. Kit az attya soha meg nem szomoríta, ezt mondván: miért tselekeszel így? Ez is pedig igen szép személy vala, és azt *Haggit* szülte vala Absolon után.

7. És szólla Joábbal a' Séruja' fiával, és Abjátár pappal, kik Adóniát segítik vala.

8. Sádok pap pedig, és Benája a' Jojáda' fia, és Nátán Próféta, és Sémei, és Réhi, és az erős férjfiak, kik Dáviddal valának, nem állottak vala Adónia mellé.

9. Áldozék pedig Adónia juhokkal és ökrökkel, és egyéb kövér barmokkal a' Zohélet kősziklánál, melly a' Rógel forrás mellett vagyon; és vendégül hívá mind az ő attyafiait a' király'

fiait, és mind a' Júdabéli férjfiakat a' király' szolgáit.

10. De Nátán Prófétát, és Benáját, és amaz erős vitézeket, és Salamont az ő attyafiát nem hívá el.

11. Szólla annakokáért Nátán Bethsabénak a' Salamon' annyának, mondván: nem hallottad-é, hogy Adónia a' Haggit' fia uralkodik; és Dávid a' mi urunk nem tudja?

12. Mostan azért jövel, és tanátsot adok tenéked; és így szabadítsd meg a' te lelkedet, és a' te fiadnak Salamonnak lelkét.

13. Eredj menj bé Dávid királyhoz, és mond ezt ő néki: édes uram király! nemde nem megesküttél-é te a' te szolgáló leányodnak, illyenképen: Salamon a' te fiad uralkodik én utánnam, és ő ül az én királyi székembe; miért uralkodik tehát Adónia?

14. És ímé mikor még a' királlyal szóllanál te; bémégyek te utánnad, és véghez viszem a' te beszédidet.

15. Béméne azért Bethsabé a' királyhoz a' kamarába; a' király pedig igen megvénhedett vala, és a' Súnembéli Ábiság szolgál vala a' királynak.

16. Meghajla azért Bethsabé, és térdet hajta a' királynak. És monda a' király: mit kívánsz?

17. Felele *Bethsabé:* édes uram, te megesküttél a' te Uradra Istenedre a' te szolgáló leányodnak: Salamon a' te fiad uralkodik én utánnam, és ő ül az én királyi székembe.

18. És ímé most Adónia uralkodik; te pedig édes uram király azt nem tudod.

19. Mert áldozott ökrökkel, és nagy sok kövér barmokkal bővségesen, és vendéggé hívta mind a' király' fiait, és Abjáthár papot, és Joábot a' seregnek hadnagyát, Salamont pedig a' te szolgádat el nem hívta.

20. Te pedig édes uram király tudod, hogy az egész Izráel' népének szemei te reád néznek, hogy megjelentsed nékiek, kitsoda fog ülni az én uramnak a' királynak székiben ő utánna.

21. És lészen, mikor az én uram a' király elaluszik az ő áttyaival, én és az én fiam bűnösök lészünk. (a)

(a) Az az, mint bűnösök megölettetünk. Vagy, a' mi reménységünkben megtsalatkozunk.

22. Ímé pedig mikor még a' királlyal szóllana, Nátán Próféta érkezék.

23. És megmondák a' királynak, ezt mondván: itt vagyon Nátán Próféta, és bémenvén a' király eleibe, meghajla a' király előtt, artzal a' földre leborúlván.

24. És monda Nátán: édes uram király! te mondottad-é: Adónia fog uralkodni én utánnam, és ő fog ülni az én királyi székemben?

25. Mert alámént ma, és áldozott ökrökkel, és kövér barmokkal bővségesen, és vendéggé hívta mind a' király' fiait, és a' seregnek fő népeit, és Abjáthár papot, és ímé ők esznek és isznak ő előtte; és immár azt kiáltották: éljen Adónia király.

26. Engemet pedig te szolgádat, és Sádok papot, és Benáját a' Jehojáda' fiát, és Salamont a' te szolgádat el nem hívta.

27. Avagy az én uram a' király mivelte vólna-é ezt, hogy nem mondotta vólna meg a' te szolgádnak, kitsoda fog ülni az én uramnak a' királynak székiben az ő hólta után?

28. És felelvén Dávid király, monda: hívjátok hozzám Bethsabét; ki bémenvén a' király eleibe, megálla a' király előtt.

29. És megesküvék a' király, mondván: él az Úr, ki megszabadította az én lelkemet minden nyomorúságból:

30. Hogy amiképen megesküttem tenéked az Izráel' Urára Istenére, ezt mondván: hogy a' te fiad Salamon uralkodnék én utánnam: azonképen ő ül az én királyi székembe én helyettem, mellyet ma véghez viszek.

31. És meghajla Bethsabé artzal a' földre leborúlván, és meghajolván a' király előtt, monda: éljen az én uram Dávid király mind örökké.

32. Monda pedig Dávid király: hívjátok Sádok papot és Nátán Prófétát, és Benáját Jehojádának fiát, kik a' király' eleibe bémenének.

33. És monda nékiek a' király: vegyétek mellétek a' ti uratoknak szolgáit, és ültessétek Salamont az én fiamat az én öszvéremre, és vigyétek alá ötet Gihonba: (b)

(b) Vagy Gihon mellé; mert Gihon patak vala, melly Jérusálemnek és a' Dávid' városának falát mossa vala.

34. És kenje ötet ott Sádok pap és Nátán Próféta Izráel' királyává; annakutánna kürtöljetek és kiáltsátok: éljen Salamon király.

35. És jöjjetek fel onnét ő véle, és eljövén üljön az én királyi székembe, és uralkodjék én helyemben; mert immár meghagytam ő néki, hogy ő légyen fejedelme mind Izráelnek, mind Júdának.

36. Felele pedig Benája Jehojáda' fia a' királynak, és monda: Amen! így szólljon az én uramnak a' királynak Ura Istene is. (c)

(c) Az az, vajha ugyan e' vólna akaratja az Istennek is.

37. Amiképen véle vólt az Úr az én urammal a' királlyal: azonképen véle légyen Salamonnal is; és magasztalja feljebb az ő királyi székit, az én uramnak Dávid királynak királyi székinél.

38. Aláméne azért Sádok pap és Nátán Próféta, és Benája Jehojádának fia, a' Keretéusok és a' Peletéusok, és felülteték Salamont a' Dávid király' öszvérére, és alávivék ötet Gihon mellé.

39. Vön annakokáért Sádok pap egy szaru olajt az Úrnak sátorából, és megkené Salamont; az után kürtölének, és az egész nép ezt kiáltá: éljen Salamon király!

40. És feljöve az egész nép utánna, és a' nép sípol vala sípokkal, és örül vala felette igen, annyira, hogy a' föld is megrepedne az ő szavok miatt.

41. Meghallván pedig Adónia, és mind a' vele való hívatalos vendégek, minekutánna a' lakodalmat elvégezték vólna; Joáb is meghallván a' kürtölésnek szavát, monda: vallyon miért vagyon e' megháborodott városnak szava?

42. Mikoron pedig még ő szóllana, ímé Jónathán az Abjáthár pap' fia oda méne, kinek monda Adónia: jöjj bé, mert erős férjfiú vagy, és örömet mondasz.

43. Felelvén pedig Jónathán, monda Adóniának: bizonyára a' mi urunk Dávid király Salamont tette királlyá.

44. És elküldötte ő véle Sádok papot a' király, és Nátán Prófétát, és Benáját a' Jojáda' fiát, a' Keretéusokat is és a' Peletéusokat; és ötet a' király' öszvérére ülteték.

45. Annakfelette királlyá kenték ötet Sádok pap és Nátán Próféta Gihonnál, és feljöttek on-

nét örülvén, és megzendült a' város: ez a' zendülés, a' mellyet hallottatok.

46. És immár bé is ült Salamon az országnak királyi székibe.

47. Sőt még a' király' szolgái is bémenének, hogy megáldják a' mi urunkat Dávid királyt, mondván: tégye az Isten Salamonnak nevét híresebbé a' te nevednél, és magasztalja feljebb az ő székit a' te székednél; és meghajla a' király az ágyon.

48. És ekképen is szólla a' király: áldott az Izráelnek Ura Istene, ki adott e' mái napon ollyat, ki szemeimnek láttokra helyettem ülne az én királyi székembe.

49. Azok pedig megrettenének, és felkelének mindnyájan a' vendégek, kik Adóniával valának, és kiki mind dolgára méne.

50. Továbbá Adónia Salamontól való féltében felkele, és elmenvén megfogá az óltár' szarvát.

51. Megmondák pedig Salamonnak illyen szókkal: ímé Adónia Salamontól való féltében megfogta az óltárnak szarvát, ezt mondván: esküdjék meg ma énnékem Salamon király, hogy meg nem öli az ő szolgáját fegyverrel.

52. És monda Salamon: ha jó lészen, egy haj szál fejéről le nem esik a' földre: ha pedig gonoszság találtatik ő benne, meg kell halni.

53. Elküldé azért Salamon király, és elhozák őtet az óltártól, és eljövén, meghajla Salamon király előtt, és monda Salamon: menj el a' te házadba.

II. RÉSZ.

Dávid halálának óráján inti Salamont Isteni félelemre, és az igazságnak követésére. Nevezet szerént pedig inti a' Bartzillaival való jótéteményre, és hogy Joábot és Sémeit az ő érdemek szerént megbüntesse. Boszszút áll azért Salamon nem csak azokon, hanem Adóniason is, és Abjáthár papon.

ELKÖZELGETE pedig a' Dávid' ideje, hogy meghalna, és parantsola Salamonnak az ő fiának, ezt mondván:

2. Én elmégyek ez egész földnek útára (a), erősödjél meg, és légy férjfiú.

(a) Az az, meghalok. Az egész föld' útának mondja a' halált, mivelhogy mindennek meg kell halni.

3. És őrizd meg az Úrnak őrizetit, hogy az ő útain járj, és megőrizzed az ő rendeléseit, az ő parantsolatit, és az ő ítéleteit, és az ő bizonyság tételeit, amint meg vagyon írva a' Móses' törvényében: hogy előmeneted légyen mindenekben, a' mellyeket tselekedéndesz, és valamelly felé fordúlsz. 5. *Mós.* 17: 18.

4. Hogy megtellyesítse az Úr az ő beszédét, a' mellyet szóllott énnékem, mondván: ha megőrizéndik a' te fiaid az ő útokat, járván én előttem tökélletességgel tellyes ő szívek szerént, és tellyes lelkek szerént: ezt mondván, nem fogy el, *úgy mond*, a' férjfiú tenéked az Izráelnek királyi székiből. *'Sólt.* 132: 12.

5. Azt is jól tudod, mit tselekedett én rajtam Joáb a' Séruja' fia, mit tselekedett, *úgy mond*, az Izráel' seregeinek két fő hadnagyával, Ábnerrel a' Nér' fiával, és Amasával a' Jéther' fiával, kiket megöle, hadakozáshoz illendő vért ontván békeségnek idején; és mi módon helyheztette a' hadakozáshoz illendő vért az ő derekán való övében, és az ő lábán való sarujában. (b) 2. *Sám.* 3: 27. *és* 20: 10.

(b) Az az, jól tudod, hogy ártatlan vért ontó fegyvert hordozott, és az ő lábait ártatlan vérbe keverte.

6. Tselekedjél azért a' te bőltseséged szerént, és ne engedjed, hogy megőszülvén, békeséggel menjen a' koporsóba.

7. A' Gileádbéli Bartzillainak fiaival tselekedjél irgalmasságot, és légyenek a' te asztalodnál való vendégek között; mert hasonlatosképen tselekedtek én velem, mikor Absolon előtt a' te atyádfia előtt futnék. 2. *Sám.* 17.

8. Ímé annakfelette te veled vagyon Sémei, Gérának, a' Bahurimbéli Jémini' fiának fia; ki jóllehet megszidalmaza engemet az napon, mellyen Mahanáimba mégyek vala: mindazáltal ő mivelhogy előmbe jöve a' Jordán vizéhez, megesküttem néki az Úrra, ezt mondván: nem ölek meg téged' fegyverrel. 2. *Sám.* 16: 5. *és* 19: 16.

9. De te büntetés nélkül őtet ne hagyjad, és mivelhogy bőlts férjfiú vagy, tudod mit kelljen tselekedned, hogy *tudniillik* az ő vénségét vérrel botsássad a' koporsóba.

10. Az után meghala Dávid az ő attyaival, és eltemetteték Dávidnak városában. *Tsel.* 2: 29. *és* 13: 36.

11. Az idő pedig, mellyben uralkodék Dávid Izráelben, negyven esztendőt tészen: Hebronban uralkodék hét esztendeig, Jérusálemben pedig uralkodék harmintz három esztendeig. 2. *Sám.* 5: 4. 1. *Krón.* 29: 26.

II. 12. Salamon azért üle Dávidnak az ő attyának királyi székébe, és megerősödék az ő királyi birodalma felette igen. 1. *Krón.* 29: 23.

13. Méne pedig Adónia Haggith' fia Bethsabéhoz a' Salamon' annyához, és az monda: békeséges-é a' te béjöveteled? ki felele: békeséges.

14. Annakfelette monda: beszédem vagyon te veled. Monda az: szóllj.

15. Akkor monda *Adónia:* te tudod, hogy enyim vala az ország, és az egész Izráel én reám néz vala, hogy én uralkodjam: de elvették az ország én tőlem, és lőn az én atyámfiáé; mert az Úrtól adattaték ő néki.

16. Mostan pedig egy kérést kérek tőled, ne hagyjad hijába kérésemet. Monda az ő néki: mond meg *mit akarsz?*

17. És monda: szóllj, kérlek, Salamon királynak, (mert a' te kérésedet meg nem veti) hogy adja énnékem a' Súnem városából való Abiságot feleségül.

18. Felele Bethsabé: jól vagyon, én szóllok te melletted a' királynak.

19. Méne azért Bethsabé Salamon királyhoz, hogy szóllana néki Adónia felől; és felkele a' király ő eleibe: ki mikor meghajlott vólna ő előtte, leüle az ő székében, és széket tétete az ő annya alá, ki üle ő néki jobb keze felől.

20. És monda *Bethsabé:* egy kis kérést kérek én te tőled, ne hagyjad hijába kérésemet. És monda néki a' király: kérj édes anyám; mert nem hagyom hijába kérésedet.

21. Monda: adassék a' Súnembéli Abiság Adóniának, a' te atyádfiának feleségül.

22. Akkor felele Salamon király, és monda az ő annyának: de miért kéred a' Súnembéli Abiságot Adóniának? kérd ő neki inkább az országot is, mert ő énnékem bátyám; és ő véle egyet ért Abjáthár pap, és Joáb a' Séruja' fia.

23. És megesküvék Salamon király az Úrra, mondván: ezt tselekedje én velem az Isten, és

ennél is nagyobbat, hogy az ő élete ellen szóllotta Adónia ezt a' beszédet.

24. Mostan annakokáért él az Úr, ki megerősített engemet, és ültetett engemet az én atyámnak Dávidnak királyi székibe, és ki házat szerzett énnékem a' miképen megmondotta vólt: ma megölettetik Adónia. 2. *Sám.* 7: 12.

25. Elküldé azért Salamon király Benáját a' Jojáda' fiát, ki levágá ötet, és meghala.

III. 26. Ábjáthár papnak is monda a' király: menj el Anatóthba a' te jószágodba, mert halálnak fia vagy: de ma tégedet meg nem öltelek, mivelhogy hordoztad az Úr Istennek ládáját Dávid előtt az én atyám előtt, annakfelette mivelhogy az én atyámnak minden nyomorúságiban részes vóltál. 1. *Sám.* 22: 20. 2. *Sám.* 15: 24.

27. És kiüzé Salamon Ábjáthár papot, hogy ne lenne az Úrnak papja; hogy bétellyesítené az Úrnak beszédét, mellyet szóllott vala Éli' háza felöl Silóban. 1. *Sám.* 2: 31.

28. Eljuta pedig ez a' hír Joábhoz, (Joáb Adóniához hajlott vala, noha az előtt nem hajlott vala Absolonhoz) és elfuta Joáb az Úr' sátorába, és megfogá az óltár szarvát.

29. Megmondák pedig Salamon királynak, hogy Joáb az Úr' sátorához futott vólna. Ímé, *mondnak*, az óltár mellett vagyon. És elküldé Salamon Benáját a' Jojáda' fiát, mondván: menj el, vágd le ötet.

30. És elméne Benája az Úr' sátorához, és monda néki: ezt mondja a' király, jöj ki, kinek felele Joáb: semmiképen nem mégyek, hanem inkább itt halok meg, és megmondá ezt Bénája a' királynak, mondván: így szóllott Joáb és így felelt nékem;

31. És monda néki a' király: tselekedjél úgy amint szóllott, vágd le ötet, és temesd el: és vedd el az ártatlan kiontott vért, mellyet kiontott Joáb, én rólam és az én atyámnak házáról.

32. És az Úr fejére fordítja az ártatlan vért, mivelhogy két férjfiakra nálánál igazbakra és jobbakra támada, és megölé őket fegyverrel, és az én atyám Dávid nem tudja vala: Ábnert, *tudniillik*, a' Nér' fiát, az Izráel' seregének hadnagyát, és Amasát a' Jéther fiát, a' Júda' seregének hadnagyát. 2. *Sám.* 3: 27.

33. Ezeknek pedig vérek Joábnak fejére tér, és az ő magvának fejére mind örökké; Dávidnak pedig és az ő királyi székének békesége légyen az Úrtól mind örökké.

34. Felméne azért Benája a' Jojáda' fia, és reá támadván megölé ötet; és eltemették az ő házában a' pusztában.

35. Rendelé pedig a' király Benáját a' Jojáda' fiát ő helyette a' sereg előtt hadnagygyá, és Sádok papot rendelé a' király Abjáthár helyett.

IV. 36. Annakutánna elküldé a' király, és hozzá hívatá Sémeit, és monda nékie: építs házat magadnak Jérusálemben, és lakjál ott: és onnét ne menj ki se ide se tova.

37. Mert valamelly nap kimenéndesz, és általmenéndesz a' Kedron patakján, bizonnyal tudjad hogy meg kell halnod: a' te véred légyen a' te fejeden.

38. És monda Sémei a' királynak: tetszik nékem e' beszéd, a' miképen szóllott az én uram a' király, akképen tselekeszik a' te szolgád; és sok ideig lakék Sémei Jérusálemben.

39. Lőn pedig három esztendő múlván, elszökének két szolgái Sémeinek Ákishoz Maáka' fiához a' Gáth királyához; és megmondák Sémeinek, mondván: ímé a' te szolgáid Gáthban vagynak.

40. És felkelvén Sémei megnyergelé szamarát, és elméne Gáthba Ákishoz, hogy megkeresné az ő szolgáit; elméne, mondom, Sémei és meghozá az ő szolgáit Gáthból.

41. Megmondák pedig Salamonnak, hogy elment vólna Sémei Jérusálemből Gáthba, és haza jött vólna.

42. Akkor küldé a' király, és hozzá hivatá Sémeit, és monda nékie: nemde esküvéssel kénszerítettelek-é tégedet az Úrra, és bizonyságot tettem tenéked, ezt mondván: valamelly nap kimenéndesz, és valahová menéndesz, bizonnyal tudjad, hogy meghalsz, és azt mondád énnékem: tetszik e' beszéd, megértettem.

43. Miért nem örizéd meg annakokáért az Úr előtt való esküvést, és a' parantsolatot a' mellyet néked parantsoltam?

44. Monda annakfelette a' király Sémeinek: te tudod mind azt a' gonoszságot a' mellyről a' te szíved bizonyság, mellyet az én atyámmal Dáviddal tselekedtél. Az Úr pedig mind azt a' gonoszságot a' te fejedre fordította: 2. *Sám.* 16: 15.

45. Salamon király pedig áldott légyen, és a' Dávidnak királyi széke légyen állandó Úr előtt mind örökké.

46. Parantsola annakokáért a' király Benájának a' Jojáda' fiának, ki elméne és levágá Sémeit, és meghala: és az ország megerősödék Salamon' kezében.

III. RÉSZ.

Salamon feleségül vészi a' Fárao' leányát, Gibeonban áldozik sok áldozattal az Istennek, és mikor az Isten szabadságot adott vólna néki hogy kérne a' mit akarna ő tőle kérni: kér az Istentől böltseséget. Az Isten pedig ád ő néki nem tsak böltseséget, hanem gazdagságot is. Megmutatja az ő böltseségét Salamon az ő fiokon versengő két aszszony között való törvény tétel által.

SÓGORSÁGOT vete pedig Salamon Fáraóval az Égyiptombéli királlyal: elvévén a' Faraó' leányát, és hozá azt Dávid városába, míglen elvégezné az ő házának és az Úr' házának építését, és Jérusálemnek kőfalát köröskörnyül.

II. 2. Tsak a' község áldozik vala a' magas helyeken, mert nem építtetett vala ház az Úr' nevének mind ez ideig.

3. Szereté pedig Salamon az Urat, járván Dávidnak az ő attyának parantsolatiban: tsak hogy a' magas helyeken áldozik vala, és ott szerez vala jó illatot.

III. 4. Mikor annakokáért Gibeonba ment vólna a' király hogy ott áldoznék, mivelhogy ott vala a' magasságon építtetett fő óltár: és Salamon azon az óltáron áldozott vólna egészen égő áldozatúl ezer barmot.

5. Megjelenék ott Gibeonban az Úr Salamonnak éjjel álmában, és monda az Isten: kérj a' mit akarsz hogy adjak tenéked.

6. És monda Salamon: te a' te szolgáddal az én atyámmal Dáviddal nagy irgalmasságot tselekedtél; midőn ő is híven és igazán jára te előtted, és te hozzád egyenes szívvel, és megtartottad ő néki ezt a' nagy irgalmasságot, hogy ő néki fiat adtál, ki az ő királyi székében ül, amint e' mái napon megtetszik.

7. És mostan ó én Uram és Istenem, te tettél engemet te szolgádat királlyá Dávid az én atyám helyett: én pedig kitsiny gyermek vagyok, és nem tudok a' nép elött kimenni és bémenni.

8. És a' te szolgád a' te néped között gondviselő mellyet választottál, melly nagy számú nép, melly meg nem számláltathatik, meg sem írattathatik a' sokaság miatt.

9. Adj azért a' te szolgádnak értelmes szívet, hogy tudja megítélni a' te népedet, és hogy tudjon választást tenni a' jó és gonosz között: mert kitsoda ítélheti meg ezt a' te sokságú népedet?

10. És tetszék e' beszéd az Úr elött, hogy Salamon illyen dolgot kívánt vólna.

11. Monda azért Isten ő néki: mivelhogy ezt kívántad én tőlem, és nem kívántál magadnak hoszszú életet, sem gazdagságot, sem pedig a' te ellenségeidnek lelkeket: hanem kívántál értelmet az ítélet tételre.

12. Ímé te veled a' te beszéded szerént tselekedtem: ímé tenéked adtam bölts és értelmes szívet, úgy annyira, hogy te hozzád hasonló nem vólt te elötted, utánnad sem támad hasonló.

13. Söt még azt is, a' mit nem kívántál, megadtam tenéked, tudniillik gazdagságot és dítsöséget; úgy annyira, hogy nem vólt te hozzád hasonlatos senki a' királyok között minden te idödben. *Mát.* 6: 33.

14. És ha az én útaimon járándasz, megörizvén az én végezésimet és az én parantsolatimat, a' miképen járt a' te atyád Dávid, meghoszszabbítom a' te életednek idejét.

15. És mikor felserkent vólna Salamon, megemlékezék az álomról; és méne Jérusálembe, és álla az Úr' szövetségének ládája eleibe, és áldozék égö áldozatokat; szerze annakfelette lakodalmat minden szolgáinak.

IV. 16. Akkor jövének a' királyhoz két tisztátalan aszszonyok, és megállának ő elötte.

17. És monda az egyik aszszony: kérlek, Uram, hallgass meg engemet: én és imez aszszony egy házban laktunk, és szültem ő nála abban a' házban.

18. Lön pedig harmad nappal az én szülésemnek utánna, szüle ez aszszony is, és együtt valánk, nem vala idegen senki velünk a' házban, hanem tsak ketten valánk abban a' házban.

19. Meghala pedig ez aszsonynak fia éjtszaka, mert megnyomta vala.

20. És felkele éjfélkor, és elvivé az én fiamat én mellőlem, a' te szolgáló leányod pedig aluszik vala, és fekteté azt az ő kebelébe: és az ő megholt fiát az én kebelembe fekteté.

21. Mikor pedig reggel felkeltem vólna, hogy megszoptatnám az én fiamat, ímé tehát megholt: és megnézegetvén reggel, látám hogy nem az én fiam vólna, kit én szültem vala.

22. Annakutánna monda a' másik aszszony; semmiképen nem, hanem az én fiam él, és te fiad az a' ki megholt. Amaz pedig monda: nem hanem a' te fiad az, a' ki megholt, és én fiam az a' ki él, és ekképen vetekednek vala a' király elött.

23. Monda annakokáért a' király, ez azt mondja: ez az én fiam, a' ki él, és te fiad az, a' ki megholt: és amaz azt mondja, semmiképen nem, hanem te fiad az, a' ki megholt, és én fiam az, a' ki él.

24. Monda annakfelette a' király: hozzatok fegyvert énnékem, és hozának fegyvert a' király eleibe.

25. Akkor monda a' király: vágjátok két részre amaz eleven gyermeket; és adjátok egyik részt egyiknek, a' másikat pedig a' másiknak.

26. Monda pedig az aszszony, a' kié vala az eleven gyermek, a' királynak, mivelhogy az ő gyermekét szánná, kérlek, édes Uram, adjátok néki az eleven gyermeket, és ne öljétek meg ötet: a' másik pedig azt mondja vala, se enyim se tied ne légyen, vágjátok ketté.

27. Akkor felele a' király, és monda: adjátok amannak az eleven gyermeket, és meg ne öljétek, mert az az ő annya.

28. És mikor hallotta vólna az egész Izráel ezt az ítéletet, a' mellyet tett vala a' király, félék a' királynak ortzáját, mert láták hogy Isteni bőltseség vagyon az ő szívében az ítélet tételre.

IV. RÉSZ.

Elöszámláltatnak a' Salamon király' országában való tisztartói, kik a' királyt, és az ő udvara népét, táplálták eleséggel. Beszélli az után e' Rész a' király' asztalának gazdagságát, lovainak lovagjainak számokat, böltseségét, az ő országának békeséges lakását, és a' királynak nagy hírét minden népek között, annyira, hogy sokan eljönének az ő böltseségének hallgatására.

ÉS ekképen királlyá lön Salamon király az egész Izráelen.

2. Ezek valának pedig az ő fő emberei: Ázária, Sádok pap' fia.

3. Élihoref és Áhija, Sifának fiai, író deákok: Jósafát Áhilud' fia, Sekretárius.

4. Benája pedig Jojáda' fia a' seregnek hadnagya vala, Sádok pedig és Abjáthár papok valának.

5. És Ázária a' Nátán' fia a' tisztartóknak elöttökjáró vala, és Zábud a' Nátán' fia, fő tanátsos, és a' királynak barátja vala.

6. És Ahisár Udvarbíró vala, Adonirám pedig Abda' fia, kintstartó vala.

7. Vala pedig Salamonnak tizenkét tisztartója az egész Izráelen, kik táplálják vala a' királyt és az ő házanépét: esztendőben mindeniknek egy hónapig kell vala táplálni.

8. És ezek azoknak nevei: Hur' fia, Éfraim hegyén.

9. Déker' fia Makásban, Sahálbimban, Bethsémesben, és Élon Bethhanánban.

10. Hésed' fia Arúbothban: az bírja vala Sochót, és Héfernek egész földét.

11. Ábinádáb' fia, ez bírja vala Dórnak minden határát: a' Salamon' leánya Tafát vala néki felesége.

12. Bahana Áhilud' fia, ez bírja vala Tafanákot és Megiddót; és egész Bethseánt, melly Sartána mellett vala Jezréel alatt, Bethsaántól fogva Ábela Méholáig, és Jokméámon túl.

13. Géber' fia, Rámóth Gileádban, ez bírja vala Jáirnak a' Manassé' ...ának falait, mellyek Gileádban valának; ő bírja vala Argóbnak tartományát, melly Básánban vala, hatvan nagy keritett városok, kőfallal és értz zárokkal megerősíttetek. 4. *Mós.* 32: 41. 5. *Mós.* 3: 4.

14. Áhinádáb Iddó' fia, Mahanáimban.

15. Ahimaás Nafthaliban, ez is feleségül vevé magának Salamonnak leányát Bosmátát.

16. Bahana Chusai' fia, Áserben és Alóthban.

17. Jósafát Paruáh' fia, Isakárban.

18. Simei Éla' fia, Bénjáminban.

19. Géber Úri fia, Gileád' földében, Sihonnak az Emorréus királynak, és az Ognak a' Básánbéli királynak földében, és tisztartó egyedül azon a' földön.

20. Júda pedig és Izráel megsokasodott vala, mint a' tenger mellett való sokságos fövény; kik esznek isznak vala, és vígadnak vala. *Sirák.* 47: 14.

21. Salamon pedig uralkodik vala minden országokon a' folyó víztől fogva, mind a' Filistéusok' földökig, és Égyiptomnak határáig; és ajándékokat hoznak vala néki, és szolgálnak vala Salamon' életének minden idejében.

22. A' Salamon' asztalán pedig minden napon ennyi élés kél vala el: harmintz véka 'semlye liszt, és hatvan véka köz liszt.

23. Tíz hízlalt ökör, és húsz fűvön járt ökör, száz juh: szarvasok, özek, bialok, és hízlalt kappanokon kivül.

24. Mert ő uralkodik vala minden helyeken az *Eufrates* folyó vízen túl Thifsától fogva mind Gázáig, az az, minden királyokon, kik a' folyó vizen túl valának, és békesége vala néki minden felől köröskörnyül.

25. És lakik vala Júda és Izráel bátorsággal, kiki mind az ő szőlő' tője és fige fája alatt, Dántól fogva mind Bersebáig Salamonnak minden idejében. 3. *Mós.* 26: 5.

26. Valának pedig Salamonnak negyven ezer szekeres lovai az istálókban, és tizenkét ezer lovagjai. *R.* 10: 26. 2. *Krón.* 1: 14. *es* 9: 25.

27. Továbbá táplálják vala ezek a' tisztartók Salamon királyt, és mind azokat kik a' Salamon király' asztalán valának, kiki az ő hónapján, minden fogyatkozás nélkül.

28. Annakfelette árpát és polyvát a' lovaknak és az öszvéreknek visznek vala a' helyre, aholott *a' király* vala, kiki az ő elrendelt szokása szerént.

II. 29. Ada pedig az Isten böltseséget Salamonnak, és igen nagy értelmet, és elmének szélességet (a) a' tenger' partján való fövények sokságok szerént. *Sirák.* 47: 16.

(a) Az az, felette igen éles elmét, mellyel felette igen sok dolgokat foghatna és érthetne meg.

30. És nagyobb lőn Salamonnak böltsesége a' napkeletre lakozóknak minden böltseségeknél, és az Égyiptombélieknek minden böltseségeknél.

31. Sőt böltsebb vala minden embernél, még az Ezrahita Ethánnál is és Hemannál, Kalkolnál, Dardánál a' Mahol fiainál: és híre neve vala minden nemzetségek között köröskörnyül.

32. Szerze pedig három ezer példa beszédeket, és az ő énekének száma vólt ezer és öt.

33. Szóllott annakfelette a' fákról, a' Libánus hegynek tzédrus fájától fogva, mind az isópig, melly a' falból nevekedik ki. Szólla annakfelette az oktalan állatokról, a' madarakról, a' tsúszómászó állatokról, és a' halakról.

34. És jönek vala minden népek közzül, hogy hallgatnák Salamonnak böltseségét, a' földnek minden királyaitól, kik hallották vala az ő böltseségét.

V. RÉSZ.

Salamon a' Tirusnak királyától Hirámtól segítséget kér az Isten' házának építésére. Hirám azért ád elégséges fát a' Libánusról Salamonnak kívánsága szerént. Salamon viszontag élést ád Hirám' házanépének szükségére. Megírja a' miveseknek számokat is.

Elkűldé pedig Hirám király is Tírusnak királya az ő szolgáit Salamonhoz, mikor meghallotta vólna hogy ötet kenték vólna királlyá az ő attya helyett: mert szereti vala Hirám Dávidot minden időben. 2. *Krón.* 2: 3.

2. És külde Salamon Hirámhoz, mondván:

3. Tudod, hogy Dávid az én atyám nem építhete házat az ő Urának Istenének nevének a' hadak miatt, mellyek ötet környülvették vala, míg nem az Úr az ő lábainak talpa alá vetette őket.

4. Mostan pedig az én Uram Istenem nyúgodalmat adott énnékem minden felől: *úgy annyira*, hogy semmi ellenségem nintsen, és semmi bántásom.

5. És ímé annakokáért azt gondolom magamban, hogy én építsek házat az én Uramnak Istenemnek nevének: a' miképen szóllott az Úr Dávidnak az én atyámnak, ezt mondván: a' te fiad, kit te helyetted ültetek a' te királyi székedbe, ő építi meg azt a' házat az én nevemnek. 2. *Sám.* 7: 13. 1. *Krón.* 22: 10.

6. Mostan annakokáért parantsolj, hogy énnékem vágjanak tzédrus fákat a' Libánuson; az én szolgáim pedig együtt légyenek a' te szolgáiddal, és a' te szolgáidnak szolgálatjok' jutalmát megadom tenéked valamit mondándasz: mert tudod hogy nintsen mi közöttünk olly ember, ki a' fa vágáshoz úgy tudna mint a' Sidonbéliek.

7. Mikor annakokáért meghallotta vólna Hirám a' Salamon' izenetit, igen örüle, és monda: áldott légyen az Úr e' mái napon, ki a' Dávidnak bölts fiat adott e' sok számú népen.

8. És külde Hirám Salamonhoz *követeket*, ezt mondván: megértettem mi okért küldöttél, megtselekszem minden akaratodat, a' czédrus fa, és a' jegenye fa felől.

9. Az én szolgáim a' Libánusról alá viszik *a' fákat* a' tengerre, én pedig azokat szálakra rakatván a' tengeren, addig vitetem a' míg te parantsolod, és ott azokat kihányatom, és te vitesdel azokat: ebben pedig nékem kedves dolgot tselekeszel, ha az én házamnépének élést küldesz.

10. Ada annakokáért Hirám Salamonnak czédrus fákat és jegenye fákat minden ő kívánsága szerént.

11. Salamon pedig ada Hirámnak húsz ezer véka búzát az ő házanépének táplálására, és megtört húsz ezer Kórus olajt: ezt adja vala Salamon Hirámnak minden esztendőnként.

12. Az Úr annakokáért böltseséget ada Salamonnak amint megmondotta vala néki; és lőn békeség Hirám és Salamon között, és szövetséget tőnek egymással. *R.* 3: 12.

13. Salamon pedig megparantsolá, hogy mind az egész Izráelben az emberekben válogatást tennének, és választának harmintz ezer embert.

14. Kiket elkűlde a' Libánusra, minden hónapra tíz ezer embert, egymás után: egy hónapig a' Libánus hegyén valának, két hónapig az ő házoknál: Adónirám vala pedig a' míveseken fő.

15. Valának pedig Salamonnak tereh hordói hetven ezeren, és nyóltzvan ezeren kővágói a' hegyen.

16. A' fő emberek nélkül és tisztbéliek nél-

kül, kikre Salamon a' munkának igazgatását bízta vala, kik három ezeren és három százan valának, kik a' munkálkodó nép előtt valának.

17. És parantsola a' király, hogy nagy köveket, drága köveket hoznának a' ház' fundamentomának, és faragott köveket.

18. Faragának annakokáért Salamonnak és Hirámnak kömivesi, és a' Gibléusok, és készítének fákat és köveket a' háznak építésére.

VI. RÉSZ.

Salamon király az Istennek Templomát megrakatja és elkészítteti hét esztendeig, mellynek nagysága, részei, és sok ékességei megírattatnak e' részben.

Továbbá az Izráel' fiainak Égyiptomból való kijövetelek után négy száz és nyóltzvanadik esztendőben, Salamonnak az Izráelen való birodalmának negyedik esztendejében, Zif havában (a), (melly a' második hónap) kezdé építeni az Úrnak házát.

(a) A' Zif hava az volt, mellyet mi Aprilisnek, vagy Sz. György' havának nevezünk.

2. A' háznak pedig hoszszasága, a' mellyet Salamon király épite az Úrnak, hatvan sing vala, és a' szélessége húsz, és a' magassága harmintz sing.

3. Tornátz vala pedig a' háznak temploma előtt, mellynek hoszszasága húsz sing vala, a' háznak szélessége szerént, szélessége pedig tíz sing vala a' háznak hoszszára.

4. Tsinála annakfelette a' háznak ablakokat, mellyek belől szélesek, kivül szorosak valának. (b)

(b) Némellyek azt mondják a' 'Sidók közzül, hogy az ablakok belől szorosak, kivül szélesek vóltak, hogy a' templom nem külső, hanem Isteni világossággal fénylenék.

5. Épite továbbá a' háznak falaiban kamarákat körös környul, mellyek a' háznak falaihoz ragadtak vala, mind a' templomon, mind a' szentséges házon köröskörnyul: tsinála köröskörnyul kő lábakat is.

6. Az alsó kamarának öt sing vala a' szélessége, a' középsőnek hat sing a' szélessége, és a' felsőnek hét sing a' szélessége; mert köröskörnyul a' háznak falait kivül beljebb vettette vala, hogy ne kelletnék a' kamara' gerendáinak a' falba ragadni.

7. Mert mikor a' ház építtetnék, elkészítve hozatott kövekből építtetik vala, és sem verő, sem fejsze, sem egyéb vas szerszám nem hallattatott a' házban, midőn építtetnék.

8. A' középső kamarának pedig ajtaja vala a' háznak jobb felől való óldalán; és kerengőn mennek vala fel a' középső kamarába, és a' középsőből a' harmadikba.

9. Megépíté azért azt a' házat, és elvégezé, és megpadlá a' házat meghajtott gerendákkal, és czédrus fából tsinált deszkákkal.

10. Megkészíté a' kamarát is a' házzal együtt; mellynek magassága öt sing vala, és a' házhoz ragasztatik vala czédrus fából tsinált gerendákkal.

11. Lőn pedig az Úrnak beszéde Salamonhoz, ezt mondván:

12. Ez ama' ház (c), mellyet te építesz: ha az én rendelésimben járándasz, és az én ítéletim szerént tselekedéndel, és megtartándod minden én parantsolatimat, azokban járván: én is bizonyára megerősítem tenéked az én beszédemet, a' mellyet szóllottam Dávidnak a' te atyádnak. *R.* 2: 4. *és* 9: 4.

(c) Az az, a' melly ház felől szóllottam Dávidnak a' te atyádnak, ez az.

13. És az Izráel' fiai között lakozom, el nem hagyom az én népemet az Izráelt.

14. Megépíté azért Salamon azt a' házat, és elvégezé.

15. És megbéllé a' háznak falait belől czédrus fából tsinált deszkákkal, az az, a' háznak padimentomától fogva mind a' padlásig béborítá belől fával: a' háznak padimentomát is béborítá jegenye deszkákkal.

16. Megdeszkáza pedig a' háznak hátúlsó részében is húsz singet, czédrus fából tsinált deszkákkal, a' padimentomtól fogva mind a' padlásig, és azt a' háznak belső részét tsinálá, hogy lenne legszentségesbb hely.

17. De a' legszentségesbb hely előtt való templomnak hoszsza negyven sing vala.

18. A' czédrus deszkák pedig, mellyekkel megbélleltetett vala belől a' ház, kiírattattak vala sár töknek formájára, és kinyilt virágoknak formájokra: mindenestől megbélleltetett vala czédrus deszkákkal, hogy semmi kő ki nem tetszenék.

19. A' legszentségesbb helyet pedig épité a' háznak belső részében, hogy abba helyheztetné az Úr' szövetségének ládáját.

20. A' templomnak pedig belső részének a' hoszsza vala húsz sing, és a' szélessége is húsz sing, a' magassága is húsz sing; és béborítá azt finom arannyal, az óltárt pedig béborítá czédrus deszkákkal.

21. És mikor ezt a' házat Salamon béborította vólna finom arannyal; tsinála közfalt is, az arany láncok nélkül a' templomnak belső része előtt, és béborítá azt is arannyal.

22. Mind az egész házat is béborítá arannyal, míglen elvégeztetnék az egész ház, és az óltárt is, melly vala a' legszentségesbb hely előtt, egészen béborítá arannyal.

23. Tsinála pedig a' legszentségesbb helyben két kérubimot is olaj fából, mellyeknek magasságok tíz sing vala.

24. Öt sing vala a' Kérubimnak egyik szárnya, a' másik szárnya is a' Kérubimnak öt sing vala: úgy hogy az egyik szárnya végétől a' másik szárnya végéig tíz sing vólna.

25. A' második Kérubim is tíz sing vala, mind a' két Kérubimnak pedig mind mértéke, mind faragása egy vala.

26. Az egyik Kérubimnak magassága tíz sing vala, azonképen a' másik Kérubimnak is.

27. Helyhezteté pedig a' Kérubimokat a' belső háznak közepén, és kiterjesztik vala az ő szárnyokat, és az egyiknek szárnya éri vala a' háznak egyik falát, a' másik Kérubimnak pedig szárnya éri vala a' másik falát; azoknak szárnyok pedig a' háznak közepén egybe érnek vala.

28. És béborítá a' Kérubimokat arannyal.

29. A' háznak pedig minden falain köröskörnyul faragtata Kérubimokat, pálma fákat, és kinyilt virágokat, belől és kivül.

30. Sőt a' háznak padimentomát is arannyal borítá bé, belől és kivül.

31. És a' legszentségesbb helynek bémenetelén tsinála ajtót olaj fából, mellynek a' felső küszöbe, és a' két felől való óldal fái, öt szegűek valának.

32. (d) Két ajtót tsinála, *mondom*, olaj fából, és azokon faragtata Kérubimokat, pálmafákat, és kinyilt virágokat, és béborítá arannyal; megaranyozá pedig a' Kérubimokat és a' pálma fákat is.

(d) Az az, kettős ajtót, mert az ajtó egy vólt, de két részben vólt.

33. Ekképen tselekedék a' templom' ajtajával is, tsináltatá *tudniillik* annak küszöbeit olaj fából négy szegeletre.

34. Tsinála pedig két ajtót is jegenye fából, és egyik ajtón két forgó sarkak, a' másik ajtón is két forgó sarkak valának.

35. És faragtata azokon Kérubimokat, és pálmákat, és kinyilt virágokat, melly faragást mesterséggel béboríttata arannyal.

36. Annakutánna megépíté a' belső tornátzot, három rendit faragott kövekből, és egy rendit czédrus gerendákból.

37. Az ő birodalmának negyedik esztendejében fundáltaték az Úr háza, Zif havában.

38. És a' tizenegyedik esztendőben, Bul havában (e), (melly nyóltzadik hónap) végezteték el a' ház minden mívével, és minden hozzá való szerszámival egyben: és épité azt hét esztendeig.

(e) Ez October mi nálunk.

VII. RÉSZ.

Megírattatik e' Részben Salamonnak, és az ő feleségének a' Faraó' leányának nyári házoknak építése. Az után az értz oszlopoknak, értz tengernek, az üstöknek és azoknak lábaiknak, és gyertyatartóknak sok egyéb drága szerszámokkal egyben, megkészíttetések.

AZ ő maga házát pedig épité Salamon tizenhárom esztendeig, és elvégezé az ő házát egészen.

2. Megépité a' Libánus' erdejének házát is, (a) mellynek hoszsza száz sing vala, szélessége ötven sing, magassága harmintz sing, négy rend czédrus oszlopokon, az oszlopokon pedig czédrus gerendák valának.

(a) Ez a' ház a' városon kivül építtetett vólt nyári háznak; neveztetik pedig Libánus' erdejének házának, mivelhogy a' Libánuson termett sok czédrus fákból építtetett vala; avagy azért: mert a' hely, ahol e' ház építtetett vala, a' kies Libánushoz gyönyörüséggel hasonlatos vólt.

3. És bépadlá czédrus deszkákkal a' gerendákat, mellyek valának negyvenöt oszlopokon, mindenik renden tizenöt.

4. És három rend ablakok valának rajta, és mind a' három renden egyik ablak a' másiknak ellenében vala.

5. És mind az ajtók, és azoknak óldal fáik négy szegűek valának, az ablakokkal egyetemben; egyik ablak pedig a' másik ablaknak ellenében vala mind a' három renden.

6. Tornátzot is tsinála pedig oszlopokkal: mellynek hoszsza ötven sing vala, és szélessége harmintz; és e' tornátz az ő oszlopaival és gerendáival ama' másik épület előtt vala.

7. Az ítélő széknek is, mellyben törvényt tenne, tornátzot tsinála, mellyet czédrus fával megbéllele, a' padimentomtól fogva mind a' padlásig.

8. Az után az ő házának, mellyben lakik vala, más tornátzot is tsinála a' tornátzon belől, melly ehez hasonló mesterséggel tsináltatott vala; a' Faraó' leányának is, kit feleségül vett vala Salamon, tsináltata házat, hasonlót e' tornátzhoz. *R.* 3: 1.

9. Mind ezek építtettek válogatott szép kövekből, szépen megfaragtatott és reszeltetett köveknek mértékek szerént belől és kivül, fundamentomától fogva mind a' tetejéig (b) kivül is, mind a' nagy tornátzig.

(b) Vagy pártázatjáig.

10. A' fundamentoma is vólt drága kövekből, nagy kövekből, tíz singnyi kövekből, és nyóltz singnyi kövekből.

11. Feljül pedig valának drága kövek, faragott köveknek mértékek szerént, és czédrus fákból tsinált deszkák.

12. Továbbá a' nagy tornátznak környékén köröskörnyül valának három rend faragott kövek, és egy rend czédrus gerendák; hasonlatosképen az Úr' házának belső tornátzának, és azon háznak pitvarának.

II. 13. Elküldvén pedig Salamon király, elhozatá (c) Hirámot Tírusból.

(c) 2. Krón. 4. Churámnak neveztetik; ez mesterember vólt.

14. Ez pedig egy özvegy aszszony' fia vala, Naftali' nemzetségéből: az ő attya pedig Tírusbéli férjfiú, és értz míves vala, és ez tellyes vala bőltseséggel, értelemmel, és tudománnyal, hogy tudna tsinálni mindenféle mívet értzből; ki mikor Salamon királyhoz jött vólna, minden mívet megtsinála ő néki.

15. Formála két értz oszlopokat is: egyiknek magassága tizennyóltz sing vala, és tizenkét sing sinór éri vala el a' kerületét; hasonlatosképen a' másikat is. *Jer.* 52: 21.

16. És két gombot önte értzből, hogy azokat helyheztetné az oszlopoknak tetejekre; és egyiknek magassága öt sing, a' másiknak is magassága öt sing vala.

17. Hálóhoz hasonló mesterséget, és egybe foglalt köteleket formála a' gombokon, mellyek valának az oszlopoknak tetejeken; hét vólt egyik gombon, a' másikon is hét vala.

18. És mikor megkészítette vólna az oszlopokat, mindenik gombnak környüle tsinála két rend pomagránát formákat, mellyekkel környülvétetnek és béfedetnek vala a' gombok, mellyek az oszlopokon valának; és ekképen tselekedék a' másik gombal is.

19. A' gombok pedig, mellyek a' templom' tornátzában helyheztetendők valának, megékesíttettek vala liliom formákkal négy singre.

20. A' két oszlopokon való gombok környül *mondom* hogy valának pomagránát formák feljül is, a' gomb' közepének ellenében, a' melly része a' gombnak vala a' háló formával bévont rész kivül; mert két rendben két száz pomagránátok valának köröskörnyül, hasonlóképen vala a' másik gombon is.

21. Felállatá pedig azokat az oszlopokat a' templomnak tornátzában: és a' mellyet jobb kéz felől felállata, azt nevezé Jákinnak, a' mellyet pedig bal kéz felől állata, nevezé azt Boáznak.

22. És az oszlopoknak tetejeken formáltattak vala liliom' módjára való rózsák: elvégezteték azért az oszlopoknak mívek.

23. (d) Tsinála annakfelette egy öntött tengert is, mellynek szélessége egyik szélétől fogva a' másik széléig tíz sing vala, a' kerülete pedig kerekdéd vala, és a' magassága öt sing vala, és a' kerületét harmintz sing sinór éri vala bé. 2. *Krón.* 4: 2.

(d) Tengernek

(d) Tengernek nevezi a' nagy üstöt: mivelhogy abba sok víz fért; melly nem egyébre, hanem a' papoknak mosódásokra való volt.

24. Valának pedig a' karimáján alól köröskörnyül formáltatvá mint amaz apró sártökötskék, tíz tíz mindenik singben mind az egész tenger körül; az illyen gombok pedig két rendel valának öntve köröskörnyül.

25. És a' tenger áll vala tizenkét ökrökönn, mellyeknek a' hármok néz vala éjszakra, a' hármok pedig napnyúgotra, a' hármok délre, és a' hármok naptámadatra, és a' tenger feljül rajtok áll vala; és ezeknek a' hátúlsó részek oda bé áll vala.

26. Annak a' temérdeksége pedig egy tenyérnyi, és a' karimája ollyan vala, mint a' pohárnak ajaka, vagy a' liliomnak virága; és két ezer bátus mégyen vala belé.

27. És tsinála tíz (e) értz lábakat is: négy sing vala a' hoszsza mindenik lábnak, és a' szélessége négy sing, magassága pedig három sing.

(e) Vagy talpakat. Írja pedig az üstöknek lábaikat, mellyekben a' Léviták hordottak vizet ama' nagy üstbe, mellyet neveze tengernek. Továbbá, jóllehet vagyon ezekben homályosság, mellyeket nehezen érthetünk: mindazáltal abban semmi kárt nem vallunk; mert semmit nékünk nem használnak.

28. Mindenik láb pedig illyen formára tsináltatott vala: széles pártázati valának azoknak, és azok a' pártázatok valának fogas rostélyok között.

29. A' pártázatokon pedig, mellyek valának a' fogas rostélyok között, valának oroszlán képek, ökör és Kérubim képek, és a' fogas rostélyon feljül (f) támasz; az oroszlán képeken pedig és ökör képeken alól valának szép mesterséggel tsinált állatok.

(f) Az az, tábla, mellyen állott az üstnek feneke.

30. És mindenik lábnak négy négy értz kerekei valának, és azoknak tengelyeiken értz táblák, mellyeknek a' négy szegeleteiken valának támaszok; minden üst alatt ezek a' támaszok öntettek valának, az üstön való ékességeknek ellenekben.

31. Annakutánna az üstnek szája az ö kerekded fészkének belső részétől fogva oda fel kiállott egy singre, melly kerekded fészeknek szája temérdek vala, hogy az üstnek támasza lehetne, melly másfél singnyi széles vala, mellynek szájánál valának szép metszések; és azoknak tábláik négy szegüek valának, nem gömbölyegek.

32. A' négy kerekek pedig, mellyek a' pártázatok alatt valának, és a' kerekeknek tengelyeik, a' lábhoz ragadtak vala, és mindenik keréknek a' magassága másfél sing vala.

33. És e' kerekek hasonlók valának a' szekérnek kerekeihez, azoknak tengelyeik, kerék agyaik, küllöik, talpaik; mind ezek öntések valának.

34. Azonképen a' négy támaszok mindenik lábnak négy szegeletén. Az üstnek lábából állottak ki a' támaszok.

35. Úgy hogy a' lábaknak tetejeken fél singnyi kerekded magasság láttatnék ki, mind köröskörnyül; mert a' lábaknak tetejeken valának annak tartó kezei, mint szinte a' pártázati, mellyek mind azon lábból valának.

36. Metsze pedig annak tábláira, támaszaira, pártázataira Kérubimokat, oroszlánokat, és pálma fákat, amint mindenik lábnak metszéséhez és ékességéhez illett, melly köröskörnyül volt.

37. Illyen formára tsinálá a' tíz lábakat, mellyeknek mind öntések, mind mértékek, mind pedig metszések ugyan azon egy vala.

38. Tsinála tíz üstöt is értzből, mellynek mindenikébe negyven bátus mégyen vala, és mindenik négy singnyi vala, és a' tíz lábaknak mindenikén egy egy üst vala. 2. *Krón.* 4: 6.

39. És helyhezteté a' lábaknak ötét a' háznak jobb oldala felöl, és az ötét a' háznak bal felöl való részére. A' tengert is helyhezteté a' háznak jobb része felöl, naptámadatra, délnek ellenébe.

40. Tsinála annakfelette Hirám üstöket, horgas villákat, medentzéket; és elvégezé az egész mívet, mellyet Salamon király az Úr' házához tsináltata.

41. Tudniillik a' két oszlopot, és a' kerekded rózsákat, mellyek a' két oszlopokon való gomboknak tetejekre tétettek vala, és a' két hálótskát, a' két kerekded rózsáknak befedezésekre, mellyek az oszlopoknak gombjaikra tétettek vala.

42. És négy száz pomagránátokat a' két hálótskában, két rend pomagránátot minden hálótskában, a' két rend rózsáknak befedezésekre, mellyek valának az oszlopoknak tetejeiken.

43. A' tíz lábakat, és a' lábakon való tíz üstöket.

44. A' tengert, és a' tizenkét ökröket a' tenger alatt.

45. Fazekakat, horgas villákat, poharakat, és minden egyéb edényeket, mellyeket Hirám tsinála Salamon királynak, az Úr' házának szükségére tiszta értzből.

46. A' Jordán vizének sík mezején önteté ezeket a' király az agyagos földben, Sukkót és Sártán között.

47. És mind azokat az edényeket Salamon méretlen hagyá az értznek felettébb való soksága miatt, és nem találtathaték ki az értznek mértéke.

48. Megtsináltata annakfelette Salamon minden egyéb edényeket, mellyek az Úr' házához szükségesek valának, az arany oltárt, az arany asztalt, mellyen állanak vala a' szent kenyerek.

49. És a' gyertyatartókat választotta aranyból, ötét jobb felöl, ötét bal felöl, a' legszentségesebb hely előtt. És a' virágokat, lámpásokat, és a' hamvvevőket is aranyból tsinálá.

50. És a' medentzéket, a' vígaság tévő szerszámokat, és a' poharakat, temjénezőket, serpenyőket is tiszta aranyból tsinálá, és a' belső háznak, az az, a' legszentségesebb helynek, és a' templom' házának ajtajinak sarkaikat is mind aranyból tsináltatá.

III. 51. Illyenképen annakokáért elvégezteték az egész mív, mellyet Salamon király tsinála az Úrnak házához; és bévivé Salamon az ö attyától Dávidtól az Istennek szenteltetett jószágot, ezüstöt, aranyat, és az edényeket: és eltevé azokat az Úr' házának kintsei közzé. 2. *Krón.* 5: 1.

VIII. RÉSZ.

Salamon egybe gyüjtvén a' népnek fejeit és a' papokat, béviszi az új templomba Sionból az Isten' ládáját, az előbbi sátorral és ahoz való edényekkel egyben. Holott mikor az Isten az ö jelen létének nyilván való jelét mutatta volna, Salamon a' néppel egyben áldja az Istent; könyörög Salamon az Istennek, és sok áldozat-

tal áldozván, a' templomot megszenteli. Innepet szentel, az után a' népet elbotsátja.

AKKOR öszvegyüjté Salamon az Izráelnek véneit, és a' nemzetségeknek minden fejeiket, az Izráel' fiainak attyainak fejedelmeiket magához Jérusálembe, hogy az Úr' szövetségének ládáját elvinnék Dávid' városából: ez a' Sion.

2. Gyülének azért Salamon királyhoz Izráelnek minden férjfiai, az Eröseknek havokban, (a) innep napon: az a' hetedik hónap.

(a) Nevezzük mi azt Sz. Mihály' havának: hetedik hónapnak monda ik pedig, mert böjtmás havától kezdették számlálni a' havokat.

3. Mikor pedig eljöttenek volna mindnyájan az Izráelnek vénei, felvevék a' papok a' ládát:

4. És elvivék az Úr' ládáját, és a' gyülekezet' sátorát, és mind a' szent edényeket, mellyek valának a' sátorban, elvivék, *mondom*, azokat a' papok és a' Léviták.

5. Salamon király pedig és az Izráelnek egész gyülekezete, melly ö hozzá gyült vala, mégyen vala ö vele a' láda elött, áldozván juhokkal és ökrökkel, mellyek meg nem olvastathattak, meg sem számláltathattak a' sokaságnak miatta.

6. És bévivék a' papok az Úr' szövetségének ládáját az ö helyére a' háznak belső részébe, a' legszentségesbb helybe, a' Kérubimoknak szárnyaik alá.

7. Mert a' Kérubimok kiterjesztik vala szárnyaikat a' láda' helye felett, és béfedik vala a' Kérubimok a' ládát, és annak rúdjait feljül.

8. És killyebb vonák annak rúdjait, hogy azoknak végeik megtetszenének a' szent helyben a' legszentségesbb helynek elsö része felöl, és kivül meg nem láttatnak vala (b), és ott lönek mind e' mái napiglan.

(b) Az az, nem haladnak vala kivül a' fákon vagy kárpiton.

9. Nem vala egyéb a' ládában, hanem tsak a' két kö tábla, mellyeket belé helyheztetett vala Móses Hóreben, mikor az Úr szövetséget szerze az Izráel' fiaival, mikor kijövének Égyiptom' földéből. 2. *Mós.* 34: 27. *'Sid.* 9: 4.

10. És lön mikor kijöttek volna a' papok a' szent helyből, a' felhö bétölté az Úr' házát. 2. *Mós.* 40: 35.

11. És meg nem maradhatnak vala a' papok az ö szolgálatjokban a' felhö miatt; mert az Úr' ditsösége töltötte vala bé az Úr' házát.

12. Akkor monda Salamon: az Úr mondotta, hogy felhöben lakoznék. 2. *Mós.* 20: 21. 5. *Mós.* 4: 11. *és* 5: 22.

13. Épitvén építettem lakó házat tenéked, olly helyet, aholott lakjál örökké.

14. Megfordúla pedig a' király, és megáldá az Izráelnek egész gyülekezetét: az Izráelnek pedig egész gyülekezete fenn áll vala.

15. És monda: áldott légyen az Izráelnek Ura Istene, ki ö maga szóllott Dávidnak az én atyámnak, és azt az ö hatalmasságával bétellyesítette, mondván: 1. *Sám.* 7: 6.

16. A' melly naptól fogva kihoztam az én népemet az Izráelt Égyiptomból, nem választottam egy várost is az Izráelnek egész nemzetsége közzül, hogy ott nékem házat építenének, mellyben lenne az én nevem: hanem Dávidot választottam, hogy ö lenne az én népemnek az Izráelnek vezére.

17. Elvégezte vala pedig Dávid az én atyám az ö szívében, hogy ö építene házat az Izráel' Ura' Istene' nevének. 2. *Sám.* 7: 2. 1. *Krón.* 17: 1.

18. De az Úr monda Dávidnak az én atyámnak: mivelhogy elvégezted volt szívedben, hogy az én nevemnek házat épits, jól tselekedted, hogy szívedben ezt végezted:

19. De mindazáltal te nem építesz házat énnékem, hanem a' te fiad, a' kit te nemzesz, az épit házat az én nevemnek.

20. Megerösité azért az Úr az ö beszédét, mellyet szóllott volt, és én kelék fel az én atyám helyett Dávid helyett, és ülék az Izráelnek királyi székébe, amiképen megmondotta volt az Úr: és megépítém a' házat az Izráel' Ura' Istene' nevének.

21. És helyet szerzettem ott a' ládának, mellyben az Úr' szövetsége vagyon, mellyet tett a' mi atyáinkkal, mikor kihozta öket Égyiptom' földéből.

II. 22. Megállapodék pedig Salamon az Úr' oltára előtt, az Izráel' egész gyülekezetének láttára, és kezeit az égbe felemelé,

23. És monda: Izráelnek Ura Istene, nintsen té hozzád hasonló Isten, sem az égben oda fenn, sem a' földönn ide alatt, ki megörized a' te szolgáidnak tett fogadást, és az irgalmasságot, kik te elötted tellyes szívvel járnak.

24. Ki megtartottad, a' mit a' te szolgádnak Dávidnak az én atyámnak szóllottál; mert te magad szóllottál néki, és a' te hatalmaddal bétellyesítetted, amint e' mai napon megtetszik.

25. Mostan annakokáért óh Izráelnek Ura Istene! tartsd meg a' mit a' te szolgádnak Dávidnak az én atyámnak ígértél, ezt mondván: a' te magodból való férjfiú meg nem fogyatkozik én előttem, ki az Izráelnek királyi székében üljön: tsak hogy a' te fiaid megörizzék az ö útokat, hogy én előttem járjanak, amint te én előttem jártál. 2. *Sám.* 7: 12. 16. *'Sólt.* 132: 12.

26. Mostan, *mondom*, óh Izráelnek Ura Istene, erösítsd meg, kérlek, a' te ígéretedet, mellyet megígértél a' te szolgádnak Dávidnak az én atyámnak.

27. Igaz-é, hogy az Isten lakozzék e' földön? Ímé az ég és az egeknek egeik bé nem foghatnak tégedet: sokkal inkább e' ház, mellyet én építettem. 2. *Krón.* 2: 6. *Ésa.* 66: 1. *Jer.* 23: 24. *Tsel.* 7: 49.

28. De te tekints a' te szolgádnak imádságára, és az ö könyörgésére, óh én Uram Istenem, meghallgatván a' kiáltást és az imádságot, mellyel a' te szolgád imádkozik te előtted e' mái napon.

29. Hogy a' te szemeid e' házra nézzenek éjjel és nappal, e' helyre, *mondom*, melly felöl azt mondottad: ott lészen az én nevem; és hogy meghallgassad az imádságot, mellyel imádkozik a' te szolgád e' helyen. 5. *Mós.* 12: 11.

30. Hallgasd meg, *mondom*, a' te szolgádnak, és a' te népednek az Izráelnek könyörgését, a' ki imádkozándik e' helyen; te hallgasd meg a' te lakó helyedből a' mennyekből, és meghallgatván, légy kegyelmes.

31. Mikor vétkezéndik valaki felebarátja ellen, és hitére hagyja, és kénszeríti ötet megeskünni, és a' hit ide a' te oltárod eleibe jövend ebbe a' házba:

32. Te meghallgassad mennyekben, és vidd véghez, és tégy igazat a' te szolgáid között, kárhoztatván az istentelent, hogy fején teljék, a' mit keresett: és megigazítván az igazat, megfizetvén néki az ö igazsága szerént.

33. Mikor megverettetik a' te néped az Izráel az ő ellenségétől az ő bűneiért, és te hozzád megtéréndnek, és vallást tejéndnek a' te nevedről, és tenéked könyörgéndenek, és imádkozándanak e' házban:

34. Te hallgasd meg a' mennyekben, és botsásd meg az Izráelnek a' te népednek vétkét, és hozd viszsza öket a' földre, mellyet adtál az ő attyaiknak.

35. Mikor bérekesztetik az ég, és nem lészen eső, mivelhogy ellened vétkeztenek: és imádkozándanak e' helyen, és vallást tejéndenek a' te nevednek, és megtéréndnek az ő bűnökből, mikor megnyomorgatándod öket:

36. Te hallgasd meg öket a' mennyekből, és légy kegyelmes a' te szolgáidnak és az Izráelnek a' te népednek vétkének, minekutánna megtanítándod öket a' jó útra, mellyen járjanak, és esőt adsz a' te földedre, mellyet örökségül adtál a' te népednek.

37. Mikoron éhség lejénd a' földön, avagy döghalál, avagy aszály, avagy ragya, vagy sáska, vagy tserebogár; vagy mikor az ő ellensége megszállja az ő kapuit, vagy valami egyéb tsapás és nyavalya reájok jö;

38. Valaki akkor tenéked imádkozik és könyörög, vagy az egész Izráel' népe, és megérzi kiki az ő szívében a' tsapást, és kiterjeszténdi kezeit e' házban:

39. Te hallgasd meg mennyekből a' te lakó helyedből, és légy kegyelmes, és tselekedd ezt, hogy kinekkinek fizess az ő útai szerént, amint megesmérted az ő szívét, (mert te egyedül esméred az Ádám' fiainak szíveket.)

40. Hogy féljenek téged minden időben, mellyben a' földnek színén élnek, mellyet adtál a' mi atyáinknak.

41. Söt még az idegenek is, kik nem a' te néped közzül az Izráel közzül valók, kik eljövéndenek meszsze földről a' te nevedért:

42. (És hallják a' te nagy nevedet, és a' te hatalmas kezedet, és a' te kinyújtott karodat,) ha, *mondom*, eljövéndenek, és imádkozándanak e' házban:

43. Te meghallgassad az égből a' te lakó helyedből, és add meg az idegeneknek mind azt, a' miért könyörögnek: hogy mind az egész földön való népek megesmérjék a' te nevedet, és féljenek úgy tégedet, miképen a' te néped az Izráel; és esmérjék meg, hogy a' te nevednek szenteltetett ez a' ház, mellyet én építettem.

44. Mikor a' te néped kimégyen a' hadba az ő ellensége ellen, az úton a' mellyen elbotsátod öket, és imádkozándanak az Úrnak, fordúlván az úton a' városra, mellyet magadnak választottál, és a' házra, mellyet építettem a' te nevednek:

45. Meghallgassad mennyekből az ő imádságokat és az ő könyörgéseket, és tégy ítéletet nékik.

46. Ha te ellened vétkezéndenek, (mert nints ember, ki ne vétkeznék) és megharagszol reájok, és az ellenségnek kezébe adod, és fogva elviszik öket az ellenségnek földére, meszsze vagy közel: 2. *Krón.* 6: 36. *Péld.* 20: 9. *Préd.* 7: 21. 1. *Ján.* 1: 8.

47. És eszekbe veszik magokat a' földön, a' mellyre fogva vitettenek: és megtérvén könyörgéndenek neked azoknak földökben, a' kiktől fogva elvitettek, mondván: vétkeztünk, hamisan és istentelenül tselekedtünk.

48. Ha, *mondom*, megtérnek te hozzád tellyes szívekből, és tellyes lelkekből, az ő ellenségeknek földökben, kik öket fogva elvitték, és imádkozándanak te hozzád az úton, az ő földök felé fordúlván, mellyet adtál az ő attyaiknak, és a' város felé, mellyet magadnak választottál, és a' ház felé, mellyet a' te nevednek építettem:

49. Hallgasd meg mennyekből a' te lakó helyedből az ő imádságokat és könyörgéseket, és tégy nékik ítéletet:

50. És légy kegyelmes a' te népednek, kik ellened vétkezéndnek, megbotsátván ő nékiek minden bűneiket, mellyekkel ellened vétkeztenek: és szerezz kedvet nékiek azok előtt, a' kik öket fogva elvitték, hogy könyörűljenek rajtok.

51. Mert ők a' te néped és a' te örökséged, kiket kihoztál Égyiptomból, a' vas kementzének közepéből.

52. Hogy légyenek nyitva a' te szemeid a' te szolgádnak imádságára, és a' te népednek az Izráelnek könyörgésére, meghallgatván öket mindenkor, mikor téged segítségül hívnak.

53. Mert te választottad öket magadnak örökségül e' földön minden népek közzül, amiképen megmondottad volt Móses a' te szolgád által, mikor kihoztad a' mi atyáinkat Égyiptomból, Uram Isten. 2. *Mós.* 19: 5. 5. *Mós.* 4: 20. *és* 7: 6. *és* 9: 26. 29. *és* 14: 2.

54. És mikor elvégezte volna Salamon az Úr előtt való minden imádságát és könyörgését, felkele az Úrnak oltára elől, és megszűnék *a' térdepeléstől*, és kezeit az égbe felemelvén;

55. És felállván, megáldá az Izráelnek egész gyülekezetét felszóval, ezt mondván:

56. Áldott légyen az Úr, ki nyúgodalmat adott az ő népének az Izráelnek, minden ő beszéde szerént: tsak egy beszéde is híjába való nem volt minden ő jó beszéde közzül, a' mellyet szóllott Mósesnek az ő szolgájának általa. 5. *Mós.* 12: 10. *Jós.* 21: 45.

57. Légyen mi velünk is a' mi Urunk Istenünk, amiképen volt a' mi atyáinkkal; ne hagyjon el minket, el se távozzék mi tőlünk:

58. Hanem hajtsa magához a' mi szívünket, hogy járjunk minden ő útaiban, és őrizzük meg az ő parantsolatit, az ő végezéseit, és ítéleteit, mellyeket parantsolt a' mi atyáinknak.

59. És ezek a' beszédek, melyekkel imádkoztam az Úr előtt, légyenek jelen a' mi Urunk Istenünk előtt éjjel és nappal, úgy hogy tégyen ítéletet az ő szolgájának, és tégyen ítéletet az ő népének az Izráelnek minden időben.

60. Hogy megesmérjék a' földön való minden népek, hogy az Úr légyen tsak az Isten, és hogy ő kivűlötte nintsen más. 5. *Mós.* 4: 35-39.

61. És légyen a' ti szívetek tökélletes a' mi Urunkkal Istenünkkel, járván az ő végezéseiben, és megőrizvén az ő parantsolatait, miképen e' mai napon *tselekesztek*.

62. A' király pedig és az egész Izráel ő vele áldozatot áldoznak vala az Úr előtt.

63. És Salamon áldozék hálaadásnak áldozatjával, mellyet áldozék az Úrnak; *tudnüllik* huszonkét ezer ökörrel, száz húsz ezer juhval, és ekképen megszentelék az Úr' házát a' király és az Izráel' fiai. 2. *Krón.* 7: 5.

64. Ugyan azon napon megszentelé a' király a' közepső tornátzot, melly az Úr' háza előtt vala; mert ott szerze egészen égő áldozatot, és egyéb áldozatokat, hálaadó áldozatnak kövérivel egyben; mivelhogy az értz oltár, melly az

Úr előtt vala, kitsiny vala, úgy hogy reá nem férne az égő áldozat, az ajándékok és a' hálaadásra való áldozatoknak kövéreik.

65. És Salamon innepet szerze az időben, és véle egyetemben az egész Izráel, és nagy gyülés vala Hamáth' határától fogva Égyiptom határáig, a' mi Urunk Istenünk előtt, hét napig, és ismét hét napig, az az, tizennégy napig.

66. A' nyoltzadik napon pedig elbotsátá a' népet, és megáldák a' királyt, és elmenének nagy örömmel az ő sátorokba, és nagy víg szívvel, mind azokért a' jókért mellyeket tselekedett vala az Úr Dáviddal az ő szolgájával, és az Izráellel az ő népével.

IX. RÉSZ.

Megjelenik az Isten másodszor Salamonnak és az ő attyával szerzett szövetségét megerősíti. Megajándékozza Hirám királyt húsz várossal: az Izráeliták között maradott pogányokat adófizetőkké teszi. Elküldi szolgáit Ofirba, ahonnét néki sok aranyat hoznak.

Lőn pedig, mikor elvégezte volna Salamon az Úr' házának és a' király' házának építését, és mindeneket, mellyeket az ő kívánsága szerént építeni akara: 2. *Krón.* 7: 11.

2. Megjelenék az Úr Salamonnak másodszor, miképen megjelent vala néki Gibeonban. *R.* 3: 7.

3. És monda néki az Úr; meghallgattam a' te imádságodat és könyörgésedet, mellyel én előttem könyörgöttél: megszenteltem ezt a' házat, mellyet építettél, abban helyheztetvén az én nevemet mind örökké, és ott lésznek az én szemeim, és az én szívem minden időben. 5. *Mós.* 12: 11.

4. És ha te én előttem járándasz, mint járt Dávid a' te atyád, szívednek egyenességében és tökélletességben, úgy tselekedvén mindenekben, amint néked megparantsoltam, és rendelésimet és ítéletimet megtartándod.

5. Megerősítem a' te királyi székedet Izráelen mind örökké, amint szóllottam Dávidnak a' te atyádnak, mondván: el nem fogy a' te nemzetségedből való férjfiú az Izráelnek királyi székéből. 2. *Sám.* 7: 12. 16. *R.* 6: 12. 1. *Krón.* 22: 10. *'Sólt.* 132: 12.

6. Hogyha pedig elfordúlván elfordúltok ti és a' ti fiaitok én tőlem, és meg nem őrizénditek az én parantsolatimat, és az én végezésimet, mellyeket előtökbe adtam, hanem elmentek, és idegen isteneknek szolgáltok, és meghajoltok azok előtt: *'Sólt.* 89: 30. 31.

7. Kigyomlálom az Izráelt a' földnek színéről, a' mellyet nékiek adtam: és a' házat a' mellyet az én nevemnek szenteltem, elvetem szemem elől, és az Izráel, példabeszédül és köz beszédül lészen minden népek előtt; 5. *Mós.* 28: 37.

8. És a' ház, melly nagy méltóságos és híres neves lészen, *letörettetik*, úgy, hogy valaki azon általmégyen, eltsudálkozik rajta, és süvöltvén azt mondja: Vallyon miért tselekedett az Úr ekképen e' földdel és e' házzal? 5. *Mós.* 29: 24. *Jér.* 22: 8.

9. És felelnek: ezért, mert elhagyták az ő Urokat Isteneket, ki az ő attyaikat kihozta Égyiptomnak földéből: és idegen istenekhez hajlottanak, és azokat imádták, és szolgáltak azoknak: ezokáért botsátá ő reájok az Úr mind ezt a' nyomorúságot.

II. 10. Lőn pedig, hogy a' húsz esztendő elmúlván, mellyekben megépíté Salamon a' két házat, *tudniillik* az Úr' házát, és a' király házát,

11. (Mellyeknek építésekre Hirám Tírusnak királya adott vala ajándékon Salamonnak czédrus fákat, fenyő fákat, aranyat, és mindent az ő kívánsága szerént), akkor ada Salamon király Hirámnak húsz várost Galileának földében.

12. És kiméne Hirám Tírusból hogy meglátná a' városokat, mellyeket Salamon király adott vala ő néki, és nem tetszének ő néki.

13. És monda: mitsodák ezek a' városok, mellyeket nékem adtál, szerelmes atyámfia? És (a) Kábul földnek nevezé azokat mind e' mai napig.

(a) Az az, sovány, sáros, hitván földnek.

14. Küldött vala pedig Hirám a' királynak száz húsz talentom aranyat.

III. 15. Ez az oka az adónak, mellyet felvetett vala Salamon, hogy megépítené az Úr' házát, és az ő maga házát, és a' Millót, és a' Jérusálemnek kőfalát, Chátzort, Megiddót, és Gézert.

16. (Mert Faraó Égyiptomnak királya feljött, és megvette Gézert, és megégette azt tűzzel: a' Kananéust is, a' ki lakik vala a' városban megölte, és adta azt ajándékon az ő leányának, a' Salamon' feleségének.

17. Megépíté pedig Salamon Gézert); és az alsó Bethóront.

18. Bahalátot, Thadmort a' pusztában, azon a' földön:

19. És mind a' fegyveres tárházaknak városaikat, mellyek Salamonéi valának, és a' szekereknek városit, a' lovagoknak városit, és mindeneket, mellyeknek építésekre kívánsága vala Jérusálemben, és a' (b) Libánusban, és az ő birodalmának minden földében.

(b) Libánusnak nevezi a' nyári házat, mellyet a' Libánus erdőről építtetett vala.

IV. 10. Mind azt a' népet pedig, melly maradott vala az Emorréusoktól, Hittéusoktól, Perizéusoktól, Hivéusoktól, és Jebuzéusoktól, kik nem valának az Izráel' fiai közzűl:

21. *Az az*, azoknak fiait, kik ő utánnok azon a' földön maradtak vala, kiket az Izráeliták ki nem veszthettek vala, azokat Salamon adófizetőkké tévé mind e' mai napig.

22. Az Izráel' fiai közzűl pedig nem vete senkit Salamon szolgálat alá; hanem ezek hadakozó férjfiak valának, és az ő szolgái, és fő emberei, és ő hadnagyai, és az ő szekereinek és lovaginak fejedelmeik.

23. Ezek közzűl valának a' pallérоknak fejedelmi, kik pallérkodnak vala a' Salamon' építésén, öt száz és ötven, kik igazgatják vala a' népet, a' melly munkálkodik vala az építésen.

24. Továbbá, a' Faraó' leánya felméne Dávidnak városából az ő házába, mellyet Salamon épített vala ő néki: akkor építé meg Millót is. (c) 2. *Krón.* 8: 11.

(c) Érti a' Sion várának erősségét és kerítését.

V. 25. Áldozik vala pedig Salamon minden esztendőben háromszor égő és háláadó áldozatokkal az oltáron, mellyet épített vala az Úrnak, és áldozik vala jó illattal azon is, melly az Úr előtt vala; és elvégezé a' házat.

VI. 26. És hajót is tsináltata Salamon Esiongáberben, melly az Élóth mellett vala, a' veres tenger' partján, Édom földén.

27. És elküldé Hirám az ő szolgáit abban a' hajóban, kik jó hajósok, és a' tengeren való járásban tudósok valának, a' Salamon' szolgáival,

28. Kik Ofirba menvén hozának onnét négy száz húsz talentom aranyat, mellyeket vönek Salamon királyhoz.

X. RÉSZ.

Sébának királyné aszszonya elmégyen Salamonhoz, az ő böltseségének hallgatására, ki Salamont nagy summa arannyal megajándékozza, miképen azt viszontag Salamon is megajándékozza. Az után szóll Salamonnak arany paizsairól, királyi székéről, szekereiről, Lovagjairól és egyéb sok fele gazdagságiról.

SÉBA királyné pedig hallván Salamonnak hírét, és az Úrnak nevét, eljöve, hogy megkésértetné ötet nehéz kérdésekkel. 2. *Krón.* 9: 1. *Mát.* 12: 42. *Luk.* 11: 31.

2. És béjöve Jérusálembe igen nagy sereggel, és tevékkel, mellyek hoznak vala fű szerszámokat, nagy sok aranyat, és drága köveket, és Salamonhoz méne, és szólla ő véle mindenekről, mellyek szívében valának.

3. Megfejté pedig Salamon ő néki minden kérdésit, semmi nem vala elrejtve a' királytól, mellyet ő néki meg nem mondhatott volna.

4. És látá Séba királyné Salamonnak minden böltsességét, és a' házat mellyet épített vala.

5. És az ő asztalának étkeit, és az ő szolgáinak ülések' rendit, és az ő szolgáinak udvarlásoknak módját, és azoknak öltözeteiket, és pohárszékeit, és az ő áldozatját, mellyel áldozik vala az Úrnak házában, és elálmélkodék rajta.

6. És monda a' királynak: igaz volt a' beszéd, mellyet az én földemben hallottam volt a' te dolgaid felöl, és a' te böltseséged felöl.

7. Én pedig nem hittem azokat a' beszédeket, míg én magam el nem jöttem, és szemeimmel meg nem láttam: ímé pedig felét sem mondották meg énnékem: meghaladtad böltseségeddel és jóságoddal a' hírt, mellyet hallottam vala felöled.

8. Bóldogok a' te embereid, és bóldogok ezek a' te szolgáid, kik állanak te elötted, mindenkor hallván a' te böltseségedet.

9. Légyen a' te Urad Istened áldott, ki kedvelt tégedet, hogy az Izráelnek királyi székébe ültetett, mivelhogy szerette az Úr Izráelt mind örökké; és királlyá tett tégedet, hogy ítéletet és igazságot szolgáltatnál.

10. És ada a' királynak száz húsz talentom aranyat, és sok fű szerszámokat, és drága köveket: nem hoztak az után illyen, és annyi sokaságú fű szerszámokat, a' mennyit Séba királyné ada Salamon királynak.

11. Továbbá; a' Hirám' hajója is, melly aranyat hord vala Ofirból, hoza Hében fát is Ofirból nagy bövséggel, és drága köveket.

12. És tsinála a' király a' Hében fából oszlopokat az Úr' házának, és a' király házának, és az éneklöknek hegedűket és lantokat; nem hoztanak ollyan fákat, sem láttanak, mind e' mai napig.

13. Salamon király pedig ada Séba királyné aszszonynak mindent, a' mit kívána és kére ő tőle, azoknélkül mellyeket királyi kezével ada Salamon ő néki: annakutánna megtére, és méne az ő földébe szolgáival egyetemben.

II. 14. Vala pedig mértéke az aranynak melly kezéhez jő vala Salamonnak minden esztendőben, hat száz és hatvanhat talentom arany.

15. A' nélkül, a' mi jő vala az áros emberektől, és a' fű szerszámmal kereskedő kalmároktól, és mind az Arábiabéli királyoktól, és a' földnek tisztartóitól.

16. Tsinála pedig Salamon király két száz öreg pai'sokat is tiszta vert arányból: mindenik paizsra hat száz aranyat költe.

17. És három száz kerekded pai'sokat is vertt arányból: három font aranyat költe minden pai'sra, és azokat a' király helyhezteté a' Libánus' erdejének házába.

18. Tsinála annakfelette a' király Elefánt temből egy nagy királyi széket, és béborítá azt finum arannyal.

19. Hat lépés gráditsa vala a' királyi széknek, és a' széknek teteje kerekded vala hátúl, és oszlopok valának mind két felöl az ülésnek helyén, és két oroszlánok állnak vala az oszlopoknál.

20. Tizenkét oroszlán áll vala ott két felöl a' gráditsnak hat lépésén: senki ollyant nem tsinált semmi országban.

21. Annakfelette minden italhoz való edényi Salamon királynak arányból valának; ismét minden edényi a' Libánus' erdeje' házának tiszta arányból valának: nem vala azok között semmi ezüst, mert annak semmi betsi nem vala Salamonnak idejében.

22. Mert Társisba, járó hajója vala a' királynak a' tengeren, a' Hirám' hajójával: és három esztendőben egyszer mégyen vala a' hajó Thársisba, melly aranyat és ezüstöt, Elefánt fogakat, és majmokat, és pávákat hoz vala.

23. És feljebb magasztaltaték Salamon király gazdagsággal és böltséggel, mind az egész földön való királyoknál.

24. És mind az egész földön való népek kívánják vala látni a' Salamon' ortzáját, hogy hallhatnák az ő böltseségét, mellyet az Isten az ő szívébe adott vala.

25. És mindenek ő néki ajándékot hoznak vala, ezüst és arany edényeket, öltözeteket, hadi szerszámokat, fű szerszámokat, lovakat, öszvéreket esztendönként.

26. Egybegyűjté azért az ő szekereit és lovagjait, és lön ő néki ezer és négyszáz szekere, és tizenkét ezer lovagja, mellyeket helyheztete a' szekereknek városaikba, és a' királlyal Jérusálembe. 5. *Mós.* 17: 16. *R.* 4: 26. 2. *Krón.* 1: 14. *és* 9: 25.

27. És megbövíté a' király Jérusálemben az ezüstöt mint a' követ, és a' czédrust mint a' vad figét, melly nagy bövséggel terem a' mezön.

28. És az Égyiptomból terhet hozó lovaknak jövedelmek volt ez, melly Salamoné; tudniillik, drága szött marha, mellyet a' királynak kereskedői betsű szerént visznek vala bé.

29. És Égyiptomból egy szekér hat száz ezüst siklussal jő vala ki, egy ló pedig másfél százzal: és ekképen hozzák vala mind a' Hittéusok, mind a' Sírïabéliek' királyinak.

XI. RÉSZ.

Salamon király a' sok idegen aszszonyoknak szerelmektől megtsalattatván, bálvány imádásba esik, melly dologért az Isten megfenyegeti ötet az ő országának hasonlásával, vagy az ő maradékától való elszakadásával, és támaszt reá két ellenséget. Jéroboámnak ígéri Isten a' próféta által az Izráelnek tíz nemzetjségét, elfut

Jéroboám Salamon előtt Egyiptomba, és ott lakik Salamonnak haláláig.

Salamon király pedig megszerete sok idegen aszszonyokat, és a' Faraó' leányát, és a' Moábiták', Ammoniták', Édomiták', a' 'Sidonbéliek', és Hittéusok' leányit. 5. *Mós.* 17: 17.

2. Azoknak a' pogányoknak leányit, a' kik felől azt mondotta vala az Úr az Izráel' fiainak: ne közösüljetek ő vélek, ők is ne közösüljenek ti veletek; mivelhogy az ő istenek után hajtják a' ti szíveiteket: ezekhez, mondom, ragaszkodék Salamon szeretettel. 2. *Mós.* 34: 16. 5. *Mós.* 7: 3.

3. Valának annakfelette ő nékie feleségei, királyné aszszonyok hét száz, és három száz ágyasi: és az ő aszszony népei elhajták az ő szívét.

4. És mikor immár megvénhedett volna Salamon, az ő feleségei elhajták az ő szívét az idegen istenek után, és nem vala az ő szíve tökélletes az ő Urával Istenével, mint az ő attyának Dávidnak szíve vala.

5. Mert Salamon követi vala az Astoret bálvány istent a' 'Sídonbeliek' isteneket, és Milkómot az Ammoniták' útálatos bálványokat.

6. Gonosz dolgot tselekedék azért Salamon az Úrnak szemei előtt, és nem követé ollyan tökélletességgel az Urat, mint Dávid az ő attya.

7. Akkor építe Salamon templomot Kámosnak a' Moábiták' útálatos bálványoknak, a' hegyen, melly Jérusálemnek ellenében vagyon, és Moloknak az Ammon' fiai útálatos bálványoknak.

8. Es ekképen tselekedék Salamon minden idegen feleségivel, kik jó illattal és más egyéb áldozattal áldoznak vala az ő isteneknek.

9. Megharagvék azért az Úr Salamonra, hogy elhajlott vala az ő szíve az ő Urától az Izráelnek Istenétől, ki megjelent vala néki két úttal. *K.* 3: 5. *és* 9: 2.

II. 10. És erről parantsolatot adott vala néki, hogy ne követne idegen isteneket, mindazáltal meg nem őrizte vala az Úr parantsolatját.

11. Monda annakokáért az Úr Salamonnak: mivelhogy ez találtatott te benned, hogy meg nem őrizted az én szövetségemet, és az én rendelésimet, mellyeket parantsoltam vala tenéked, elszakasztván elszakasztom te tőled az országot, és adom azt a' te szolgádnak. *R.* 12: 16.

12. De mindazáltal a' te idődben nem tselekeszem azt, Dávidért a' te atyádért, hanem a' te fiadnak kezétől szakasztom el azt.

13. Mindazáltal nem szakasztom el az egész birodalmat, hanem egy nemzetséget adok a' te fiadnak, Dávidért az én szolgámért, és Jérusálemért, mellyet magamnak választottam.

14. Támaszta azért ellenséget az Úr Salamonra, az Édombeli Hadádot, ki az Édombeli királyi magból való vala.

15. Mert mikor Dávid az Édomiták ellen ment volna, és Joáb a' vitézek' hadnagyok elment volna a' megöletteknek eltemetésekre, és levágatott volna minden férjfiúi nemet.

16. (Mert hat hónapig lőn ott Joáb és az egész Izráel, míglen minden férjfiú nemet elvesztene Édomban).

17. Akkor szaladott vala el Hadád, és vele együtt valami Édomiták az ő attyának szolgái közzűl, hogy bémenjenek Égyiptomba: Hadád pedig *akkor* kis gyermek vala.

18. Kik felkelvén Midiánból, menének Páránba, és mellőjek vévén a' Páránbéli férjfiak közzűl egynehányat, bémenének Égyiptomba Faraóhoz az Égyiptombéli királyhoz, ki házat ada néki, és ételt szolgáltata, földet is ada néki.

19. Kedvében lőn annakokáért Hadád Faraónak, úgy annyira, hogy feleségűl adá néki az ő feleségének öttsét, a' Tafnes királyné aszszony' öttsét.

20. Szűle pedig ő néki Tafnes' öttse fiat Genubátot, és elválasztá ötet Tafnes a' tsetstől a' Faraó' házában, és lőn Genubát a' Faraó' házában a' Faraó' fiai között.

21. Mikor pedig Hadád meghallotta volna Égyiptomban, hogy elalutt vólna Dávid az ő attyaival, és hogy Joáb is a' seregnek hadnagya megholt volna: akkor monda Faraónak: botsáss el hadd menjek el az én földembe.

22. Felele Faraó ő néki: mi nélkül szűkölködöl én nálam, hogy a' te földedet keresed? Felele az: semmi nélkül nem, de ugyan botsáss el engemet.

23. Támaszta annakfelette az Isten néki ellenségget Rézont Eliád' fiát, ki elfutott vala az ő urától Hadadézertől, a' Sobabéli királytól.

24. És hadakozó férjfiakat gyűjtött vala mellé, és ő vala a' seregnek hadnagya, mikoron megölé őket Dávid: az után Damaskusba menvén, ott lakának, és uralkodának Damaskusban. 2. *Sám.* 10: 18.

25. És ellensége lőn Izráelnek, Salamon' minden napjaiban, a' nyomorúság nélkül, mellyet tselekeszik vala Hadád, és meggyűlölé az Izráelt, és uralkodék Síriában.

26. Jéroboámot is pedig feltámasztá az Úr, az Efratéus Nébát' fiát a' Séradától valót, (az annyának Sérua vala neve, egy özvegy aszszony), ki Salamon' szolgája vala, hogy felemelné az ő kezét a' király ellen.

27. És ez az oka, a' miért feltámadott a' király ellen; mert *Salamon* megépíttette Millót, és bérakatta az ő attyának Dávid' városának romlását.

28. Jéroboám pedig erős férjfiú vala, és látván Salamon hogy az ő szolgája az ő dolgában szorgalmatos volna, reáveté a' Jósef háza gondviselésének minden terhét.

29. Abban az időben pedig, mikor Jéroboám kiment volna Jerusálemből, találá ötet az úton Áhijás, a' Silóbeli Próféta, ő pedig új öltözetben vala, és tsak ketten valának a' mezőn együtt.

30. És megragadván Áhijás az új ruhát, melly rajta vala, hasítá azt tizenkét részre.

31. És monda Jéroboámnak: vedd el magadnak a' tíz részt; mert ezt mondja az Izráelnek Ura Istene: ímé elszakasztom az országot Salamonnak kezétől, és teneked adom a' tíz nemzetséget.

32. Egy nemzetséget hagyok pedig ő nála az én szolgámért Dávidért és Jérusálem városáért, mellyet választottam az Izráelnek minden nemzetségei közzűl.

33. Mert elhagytanak engemet; és imádták Astorétot a' 'Sídonbéliek' isteneket, és Kámost a' Moábiták' isteneket, és Molokot az Ammon' fiainak isteneket, és nem jártanak az én útaimban, azt tselekedvén a' mi tetszett volna az én szemeimnek, és meg nem őrizték az én végezésimet és ítéletimet, mint Dávid az ő attya.

34. Nem veszek mindazáltal el semmit a' királyi birodalomban az ő kezétől, hanem fejedelem lészen az ő életének minden idejében, Dávidért az én szolgámért, kit választottam, mivelhogy megőrizte az én parantsolatimat és végezésimet.

35. De az ő fiának kezéből elvészem, és tenéked adom azt, *tudniillik*, a' tíz nemzetſéget.

36. Az ő fiának pedig egy nemzetſéget adok, hogy Dávidnak az én szolgámnak légyen én előttem szövétneke mindenkor Jérusálemben, mellyet magamnak választottam, hogy helyheztetném az én nevemet.

37. Tégedet pedig felveszlek, és uralkodol mindeneken a' te lelkednek kívánsága szerént, és király lészel Izráelben.

38. És ha te minden parantsolatimnak engedéndesz, és járándasz az én útaimban, és azt tselekedénded a' mi tetszik énnékem, megőrizvén az én rendelésimet és parantsolatimat, amint Dávid az én szolgám tselekedett, én te veled lészek; és építek tenéked állandó házat, amint Dávidnak építettem, és néked adom az Izráelt:

39. És megsanyargatom ezért a' Dávid' magvát: de mindazáltal nem mind örökké.

40. Keresi vala pedig Salamon, hogy megölné Jéroboámot: annakokáért felkelvén Jéroboám, futa Égyiptomba Sésakhoz az Égyiptombéli királyhoz; és lőn Égyiptomban Salamon' haláláig.

41. Salamonnak pedig egyéb dolgai és minden tselekedeti, mellyeket tselekedett, és böltsesége, avagy nem írattattak-é meg a' Salamon' tselekedeteiről írott könyvben?

42. A' napok pedig a' mellyekben uralkodott Salamon Jérusálemben, negyven esztendő.

43. És elaluvék Salamon az ő attyaival, és eltemetteték az ő attyának Dávidnak városában: és Roboám az ő fia uralkodék ő helyette.

XII. RÉSZ.

Az Izráel' országa meghasonlik, és ketté szakad Roboámnak kegyetlensége miatt, és tsak a' Júda' nemzetſége marad Roboám mellett, a' tíz nemzetſég Jéroboámot választja királynak.

Elméne pedig Roboám Sékembe, mert Sékembe gyűlt vala az egész Izráel, hogy királlyá tennék ötet. 2. *Krón.* 10: 2.

2. Lőn pedig mikor meghallotta vólna Jéroboám a' Nébát' fia, (ki még Égyiptomban vala ahová futott vala Salamon király előtt), viszszajöve akkor Égyiptomból. *R.* 11: 40.

3. És hozzá küldvén elhívaták ötet: elméne pedig Jéroboám és Izráelnek egész gyülekezete, és szóllának Roboámnak, mondván:

4. A' te atyád igen megnehezítette a' mi igánkat, de te mostan könnyebítsd meg a' te atyádnak kemény szolgálatját, és a' nehéz igát, mellyet mi reánk vetett, és szolgálunk tenéked.

5. És monda nékiek: menjetek el harmad' napig, és térjetek meg hozzám. Elméne annakokáért a' nép.

6. És tanátsot tarta Roboám a' vénekkel, kik Salamon előtt az ő attya előtt állottanak vala éltében, mondván: mitsoda tanátsot adtok ti, hogy e' népnek választ tegyek?

7. És szóllának azok, mondván: ha e' mai napon szolgája lészesz e' népnek, és szolgálándod őket, és választ tészsz nékik, és jó szót adsz ő nékiek, minden időben te szolgáid lésznek.

8. Elhagyá pedig a' véneknek tanátsokat, a' mellyet ő néki adtanak vala, és tanátsot tarta az iffiakkal, kik ő véle együtt nevekedtek vala fel, kik ő előtte állanak vala:

9. És monda azoknak, mitsoda tanátsot adtok ti, hogy választ tegyünk e' népnek, melly énnékem szóllván, azt mondja: könnyebbítsd meg az igát, mellyet mi reánk vetett a' te atyád?

10. Mondának pedig néki az ifjak, kik együtt nevekedtek vala fel ő véle: így szóllj ennek a' népnek, melly szóllván tenéked ezt mondja: a' te atyád megnehezítette a' mi igánkat, te pedig megkönnyebbíttsed minékünk; ekképen szóllj, *mondom*, nékiek: az én kissebbik újjom temérdekebb lészen az én atyám' derekánál.

11. Mostann annakokáért az én atyám ha ti reátok nehéz igát vetett, én nehézbé tészem a' ti igátokat: az én atyám ostorokkal ostorozott titeket, én pedig Scorpiókkal ostorozlak titeket. (a)

(a) Scorpiókkal: az az, vasas ostorokkal, mert a' scorpió deákúl nem tsak ama' mérges állat, hanem a' vasas tövisses ostor is scorpiónak nevezetik.

12. Elméne annakokáért Jéroboám, és mind a' sokaság Roboámhoz harmad' napra, amint szóllott vala a' király, ezt mondván: jöjjetek hozzám harmad' napra.

13. És a' király keményen felele a' népnek, elhagyván a' véneknek tanátsokat, mellyet adtak vala ő néki.

14. Szólla pedig nékiek az ifjaknak tanátsok szerént, mondván: az én atyám megnehezítette a' ti igátokat, én pedig nehézbé tészem. Az én atyám ostorokkal vert titeket, de én scorpiókkal ostorozlak.

15. És nem hallgatá meg a' király a' népet: mert az Úrtól lőn ennek az oka, hogy megerősítené az ő beszédét, a' mellyet szóllott vala a' Silóbeli Áhiás által, Jéroboámnak Nébát' fiának. *R.* 11: 31.

16. Mikor pedig látta vólna az egész Izráel, hogy meg nem hallgatta volna őket a' király, felelének a' királynak ekképen: mitsoda részünk vagyon minékünk Dávidban? Nintsen minékünk örökségünk az Isai' fiában, menj el a' te hajlékidba óh Izráel: Mostan viseld gondját immár a' te házadnak óh Dávid. Elméne azért az Izráel az ő hajlékiba.

17. Roboám pedig azokon az Izráel' fiain uralkodék, a' kik Júdának városiban laknak vala.

II. 18. Elküldé pedig Róboám király Adorámot, ki adószedő vala, és megkövezé ötet az egész Izráel, és meghala; Róboám király pedig hamarsággal szekerébe üle, hogy szaladna Jérusálembe.

19. És elszakada az Izráel' népe a' Dávid' házától mind e' mai napig.

20. (b) Lőn annakokáért mikor meghallotta volna az egész Izráel, hogy megjött volna Jéroboám, érette küldvén, hívaták ötet a' gyülekezetbe, és királlyá kenék ötet egész Izráelen; senki pedig nem követé a' Dávid' házát, hanem tsak egyedül a' Júda' nemzetſége.

(b) Jéroboám elsö király a' tíz nemzetſégen a' hasonlás után, 22 eszt. holott ezt eszedbe végyed, hogy az országnak hasonlásától fogva a' tíz nemzetſég Izráelnek neveztetik: mivelhogy a' népnek nagyobb része szakadott vala el, kik Samariában emeltek királyt. A' kik pedig a' Salamon' fia mellett maradtak Jérusálemben, azok a' Júda' nemzetſégéröl neveztettek.

21. Méne annakokáért Róboám Jérusálembe, és öszvegyűjté a' Júda' egész házát, és a' Bénjámin' nemzetſégét, *tudniillik* száz és nyóltzvan ezer válogatott hadra valókat, hogy megvívna

az Izráel' házával, hogy viszszanyerné az országot Roboámnak a' Salamon' fiának.

22. Lőn pedig az Isten' beszéde Semájához az Isten' emberéhez, mondván: 2. *Krón.* 11: 2.

23. Ezt mondjad Roboámnak a' Salamon' fiának, a' Júda' királyának, és az egész Júda' és Bénjámin' házának, és a' nép' maradékának, mondván:

24. Azt mondja az Úr: fel ne menjetek, és ne hadakozzatok a' ti atyátokfiai ellen az Izráel ellen: térjetek meg kiki házába; mert én tőlem lett e' dolog. És engedének az Úr' beszédének, és viszszatérvén, elmenének az Úrnak beszéde szerént.

25. Megépíté pedig Jéroboám Sikemet az Éfraim hegyén, és abban lakék, és onnét kimenvén, megépíté Pénuelt.

26. Monda pedig Jéroboám az ő szívében: majd viszszatér az ország a' Dávid' házához;

27. Ha felmégyen e' nép, hogy áldozatot tégyen Jérusálemben az Úrnak házában: e' népnek szíve az ő urához Roboámhoz, a' Júda' királyához hajol, és engemet megölvén, viszszatérnek Roboámhoz a' Júda' királyához.

28. Tanátsot tartván azért a' király, tsináltata két arany borjú képet, és monda ő nékik: elég hogy ez ideig Jérusálembe jártatok: imhol vagynak a' te Istenid óh Izráel! kik tégedet kihoztanak Égyiptomnak földéből. 2. *Mós.* 32: 4. 8.

29. És egyiket helyhezteté Béthelben, a' másikat helyhezteté Dánban.

30. És lőn e' dolog nagy bűnnek oka, hogy *tudniillik* a' nép menne e' bálvány' eleibe mind Dán városig.

31. Tsinála annakfelette templomot a' magas helyeken, és papokat szerze, némellyeket a' község közzül, kik nem valának a' Lévi' fiai közzül. 2. *Krón.* 11: 15.

32. Szerze annakfelette Jéroboám innepet is a' nyóltzadik hónapban, a' hónapnak tizenötödik napján, a' Júdabéli innepnek módja szerént: és áldozatokat áldozék az oltáron. Hasonlatosképen tselekedék Béthelben is, áldozván a' borjúknak, mellyeket tsinált vala; és szerze Béthelben papokat a' magas helyeken, mellyeket tsinált vala.

33. Áldozék az oltáron is, mellyet tsinált vala Béthelben, a' nyoltzadik hónapnak tizenötödik napján, abban, *mondom*, a' hónapban, mellyet az ő szívében gondolt vala; és innepet szerze az Izráel' fiainak, és felméne az oltárra, hogy jó illatot szerezne.

XIII. RÉSZ.

A' Próféta megfeddi Jéroboámot mikor áldoznék a' borjú képeknek, és megjövendöli Jósiásnak születését, ki által Isten boszszút állana a' bálványozókon, melly jövendölést tsudatételekkel is megerősít. Megtsalattatik más Prófétától, mikor az ő útában menne, és az oroszlántól az után elszaggattatik. Kinek hólt testét azon Próféta eltemeti, és az ő fiai előtt a' Próféta beszédét erősíti.

Ímé pedig az Istennek embere eljöve Júdából Béthelbe az Úrnak beszédével; Jéroboám pedig áll vala az oltár mellett, hogy jó illattal áldoznék.

2. És kiálta az oltár ellen az Úrnak beszédével, és monda: oltár! oltár! ezt mondja az Úr: ímé egy fiú születik a' Dávid' házából, kinek neve lészen Jósiás, ki megáldozza te rajtad a' magas helyeknek papjait, kik jó illatot szereznek mostan te rajtad, és az emberek' tetemeiket is megégetik te rajtad. 2. *Kir.* 23: 15. 16. 17.

3. És ugyan azon napon tsudát tőn, mondván: ez lészen jegye, hogy az Úr mondotta légyen ezt: ímé az oltár meghasad, és kiomol a' hamu, melly rajta vagyon.

4. Lőn pedig, mikor meghallotta volna a' király az Isten' emberének beszédét, mellyet kiáltott vala az oltár ellen Béthelben, akkor kinyújtá Jéroboám a' maga kezét az oltártól, mondván: fogjátok meg őtet; és megszárada az ő keze, mellyet kinyújtott ő ellene, és nem vonhatá azt viszsza magához.

5. Az oltár annakfelette meghasada, és kiomla a' hamu az oltárból, a' jegy szerént, a' mellyet tett vala az Isten' embere az Úrnak beszéde által.

6. Szólla annakokáért a' király, és monda az Isten' emberének: könyörögj, kérlek, a' te Uradnak Istenednek, és imádkozzál én érettem, hogy ismét hozzám hajoljon az én kezem: könyörge annakokáért az Isten' embere az Úrnak, és hozzá hajla a' király' keze, és ollyan lőn, mint az előtt.

7. Akkor szólla a' király az Isten' emberének: jere haza én velem, és erősítsd meg magadat, és meg is ajándékozlak.

8. És monda az Isten' embere a' királynak: ha nékem adnád a' te házadnak felét, nem mennék el veled, és nem enném kenyeret, sem vizet nem innám e' helyen;

9. Mert ezt parantsolta az Úr énnékem az ő beszéde által, mondván: ne egyél ott kenyeret, vizet se igyál, viszsza se térj azonn az úton, a' mellyen elmenéndesz.

10. Elméne azért más úton, és nem téré meg azonn az úton, a' mellyen Béthelbe ment vala.

11. 11. Egy vén próféta lakik vala pedig Béthelben, kinek a' fia elméne, és megbeszéllé az ő attyának mind azt a' dolgot, mellyet az napon tselekedett vala az Isten' embere Béthelben, és a' beszédeket, a' mellyeket szóllott vala a' királynak, és megbeszéllék azokat az ő attyoknak.

12. Akkor monda nékiek az ő attyok: mellyik úton ment el? és megmutaták az ő fiai az útat, mellyen elment vala az Isten' embere, ki Júdából jött vala.

13. Monda annakfelette az ő fiainak: nyergeljétek meg énnekem a' szamárt. Kik megnyergelék néki a' szamárt, és felűle reá.

14. És elméne az Isten' embere után, és megtalálá őtet űlvén egy tserfa alatt, és monda néki: te vagy-é amaz Isten' embere, ki Júdából jöttél? És monda: én vagyok.

15. Akkor monda néki: jere haza velem, és egyél kenyeret.

16. És felele az: nem mehetek viszsza veled, bé sem mehetek hozzád, kenyeret sem eszem, vizet sem iszom te veled e' helyen.

17. Mert megvagyon nékem az Úrnak beszédével parantsolva: ne egyél kenyeret, vizet se igyál ott, és ne térj azon az úton viszsza, mellyen oda menéndesz.

18. Felele az ő néki: én is próféta vagyok, mint szintén te, és énnekem Angyal szóllott az Úrnak beszédével, mondván: hozd viszsza őtet veled a' te házadba, hogy kenyeret egyék, és vizet igyék: és ekképen hazuda néki.

19. Megtére

19. Megtére annakokáért ő vele, és kenyeret evék az ő házában, és vizet ivék.

20. Mikor pedig ők az asztalnál ülnének: lőn az Úr' beszéde a' Prófétához, a' ki ötet viszszahozta vala.

21. És kiálta az Isten' emberének, a' ki Júdából jött vala, ezt mondván: ezt mondja az Úr: mivelhogy engedetlen voltál az Úr' szájának, és meg nem tartottad a' parantsolatot, mellyet teneked a' te Urad Istened parantsolt vala:

22. Hanem megtértél, és kenyeret ettél, és vizet ittál a' helyen, melly felől azt mondotta vala teneked: ne egyél ott kenyeret, vizet se igyál: nem temettetik a' te tested a' te atyádnak koporsójába.

23. Minekutánna azért evett volna kenyeret, és ivott volna, megnyergelé neki a' szamarat, *tudniillik* a' Prófétának, a' kit viszszahozott vala.

24. Mikor azért elment volna, egy oroszlán találá ötet az úton, melly megölé ötet, és az ő holt teste az úton fekszik vala, és a' szamár mellette áll vala, és az oroszlán is a' holt test mellett áll vala.

25. És ímé a' férjfiak, kik azon elmennek vala, megláták azt a' holt testet, hogy fekszik vala az úton, és az oroszlánt, melly mellette áll vala: kik elmenvén megbeszéllék a' városban, mellyben a' vén Próféta lakik vala.

26. Mellyet mikor meghallott volna az a' Próféta, a' ki viszszahozta vala ötet az útról, monda: az Isten' embere az, a' ki engedetlen volt az Úr' szájának: ez okáért adta az Úr ötet az oroszlánnak, és az rontotta egybe, és ölte meg ötet, az Úrnak beszéde szerént, mellyet szóllott vala neki.

27. Szólla annakfelette az ő fiainak, mondván: nyergeljétek meg énnekem a' szamárt; és megnyergelék.

28. Ki mikor elment volna, megtalálá az ő holt testét, hogy az útban fekünnék, és mind a' szamárt mind az oroszlánt, mellyek a' holt test mellett állanak vala. Nem evék az oroszlán a' holt testben, a' szamárt sem sérté meg.

29. És felvevé a' Próféta az Isten' emberének holt testét, és feltevé azt a' szamárra, és viszszahozá, és jöve a' vén Próféta a' városba, hogy ott siratná, és eltemetné ötet.

30. És betevé az ő holt testét az ő maga koporsójába, és siraták ötet, mondván: ah szerelmes atyámfia!

31. Minekutánna pedig eltemeté ötet, szólla az ő fiainak, mondván; mikor meghalándok, ebbe a' koporsóba temessetek engemet: mellybe az Isten' embere temettetett, az én tetemeimet tegyétek az ő tetemei mellé.

32. Mert bétellyesedik az, a' mit megkiáltott az Úr' beszédével az oltár ellen, melly Béthelben vagyon, és mind a' magas helyeken való minden házak ellen, mellyek Samariának városiban vagynak.

33. E' dolog után is nem téré meg Jéroboám az ő gonosz útáról, hanem ismét papokat rendele a' népnek aljából a' magas helyekre; és valakit akar vala, azt szenteli vala be, hogy lenne egy a' magas helyeknek papjaik közzül.

34. És e' dolog ada okot a' Jéroboám' házának büntetésére, hogy kigyomláltatnék, és eltöröltetnék a' földnek színéről.

XIV. RÉSZ.

A' Jéroboám' felesége mikor Ahiás Prófétához ment volna, hogy az ő beteg fia felöl jövendőt kérdjen, megmondja a' Próféta néki a' Jéroboám' birodalmának romlását, és a' gyermek' halálát is; meghal Jéroboám. Sesák megfosztja Jérusálemben az Isten' házát és a' királyét minden gazdagságától. Meghal Roboám, és az ő fia Ábia uralkodik ő helyette.

AKKOR megbetegedék Ábia Jéroboám' fia;

2. És monda Jéroboám az ő feleségének: kelj fel mostan, és változtasd meg öltözetedet, hogy meg ne esmerjék, hogy te légy Jéroboám' felesége, és menj el Sílóba: ímé ott vagyon Ahiás Próféta, ki elein megmondotta vala én felölem, hogy király lennék e' népen. *R.* 11: 3.

3. Végy pedig vagy tíz kenyeret kezedbe, és pogátsákat, és egy palatzk mézet, és menj el ő hozzá: ő megmondja teneked, mi fog következni a' gyermekre.

4. És ekképen tselekedék a' Jéroboám' felesége; mert felkelvén elméne Sílóba, és bemene Ahiás' házába; Ahiás pedig nem láthat vala, mert meghomályosodtak vala az ő szemei az ő vénségének miatta.

5. Az Úr pedig monda Ahiásnak: ímé a' Jéroboám' felesége ide jött, hogy valamit kérdjen te tőled az ő fia felöl; mert beteg: te azért így 's így szóllj nekie, és lészen mikor ő eljövend, másnak tetteti magát.

6. Mikor annakokáért hallotta volna Ahiás az ő lábainak zörgéseket, mikor az ajtóhoz közelgetne, monda: jöj be Jéroboám' felesége, miért tetteted magadat másnak? én pedig küldettem te hozzád kemény követséggel.

7. Menj el, mond meg Jéroboámnak: ezt mondja az Izráelnek Ura Istene: mivelhogy én tégedet az én népem közzül felmagasztaltalak, és tégedet fejedelemmé tettelek az én népemen az Izráelen.

8. És elszakasztottam az országot a' Dávid' házától, és azt teneked adtam: te pedig nem voltál ollyan, mint az én szolgám Dávid, ki megőrizte az én parantsolatimat, és ki engemet követett tellyes szívvel, tsak azt tselekedvén, a' mi kedves volt az én szemeim előtt.

9. Hanem gonoszbbúl tselekedtél mind azoknál, a' kik te előtted voltanak; mert elmentél, és idegen isteneket tsináltál magadnak, és öntött képeket, hogy engemet haragra ingerelnél, engemet pedig hátad megé vetettél.

10. Annakokáért én veszedelmet hozok Jéroboám' házára, és kiirtom a' Jéroboám' maradékit a' falra hugyozóig (a), és a' bérekesztettet, és az elhagyattattat Izráelben, és kihányom a' Jéroboám' házát, miképen a' ganéjt ki szokták hányni, míg nem vége lészen.

(a) A' falra hugyozón az ebet érti, mintha azt mondaná: Jéroboámnak még az ebét is elvesztem. A' bérekesztetten pedig és az elhagyattatton érti azokat, a' kik az ellenség' kezébe estek, és a' kik attól megszabadúltak.

11. A' ki meghal a' Jéroboám' maradéki közzül a' városban, azt az ebek eszik meg, a' ki pedig a' mezőben hal meg, az égi madarak eszik meg; mert az Úr szóllott.

12. Te pedig kelj fel, és menj a' te házadhoz: és mihelyt a' városba bemégy, ottan meghal a' gyermek.

13. És az egész Izráel siratja ötet, és eltemeti ötet; mert tsak ez egyedül temettetik koporsóban a' Jéroboám' magvából: mivelhogy az Izráelnek Ura Istene ő benne egyedül talált kedves dolgot Jéroboámnak házanépe közzül.

14. És támaszt az Úr magának királyt Izráel-

ben, a' ki kigyomlálja Jéroboámnak házát e' napon. (b) De mitsoda ez most?

(b) Az az, semmi e' mostani nyomorúság ahoz képest, a' melly következik. Némellyek így fordítják: mit mondok, hogy támaszt? söt immár feltámasztotta.

15. És megveri az Úr az Izráelt, miképen a' nád a' vízben ingattatik; és elszakasztja az Izráelt erről a' jó földről, mellyet adott az ő attyainak, és eloszlatja őket a' folyó vízen túl; mivelhogy berkeket tsináltak magoknak, az Urat haragra indítván.

16. És kézbe adja az Izráelt a' Jéroboám' bűneiért, ki ő maga is vétkezett, és az Izráelt is bűnbe ejtette.

17. Felkele annakokáért a' Jéroboám' felesége, és juta Tirsába; mihelyt pedig a' háznak küszöbén belépe, azonnal meghala a' gyermek.

18. És eltemeté ötet, és siratá az egész Izráel, az Úrnak beszéde szerént, mellyet szóllott vala az ő szolgája Ahiás Próféta által.

19. Jéroboámnak pedig egyéb tselekedetei, *tudniillik* mi módon hadakozott, és miképen uralkodott légyen, ímé megvagynak írva az Izráel' királyainak Krónika Könyvökben.

20. És a' napok, mellyekben uralkodott Jéroboám, huszonkét esztendő; és elaluvék az ő attyaival, és uralkodék Nádáb az ő fia ő helyette.

II. 21. Roboám pedig a' Salamon' fia uralkodék Júdában: negyvenegy esztendős vala Roboám, mikor uralkodni kezde, és tizenhét esztendeig uralkodék Jérusálemben, abban a' városban, mellyet az Úr választott vala Izráelnek minden nemzetségei közzül, hogy ott hellyheztetné az ő nevét; az ő annyának pedig Nahama vala neve, Ammon nemzetségéből való. 2. *Krón.* 12: 13.

22. És Júda gonoszúl tselekedék az Úr' szemei előtt, és haragra indíták ötet inkább, hogy nem mint azok a' vétkek, mellyeket tselekedtek az ő attyaik.

23. Mert ők is építének magoknak oltárokat, és faragott képeket, és berkeket minden magas halmokon, és minden magas zöldellő fa alatt.

24. Valának férjfiú paráznák is az országban, és tselekedének a' pogányoknak minden útálatosságok szerént, kiket az Úr kiűzött vala az Izráel' fiainak ortzájik elől.

25. Lőn pedig Roboám királynak ötödik esztendejében feljöve Sésák az Égyiptombeli király Jérusálem ellen,

26. És elvivé az Úr' házának kintsét, és mindeneket elvún: elvivé mind az arany paizsokat is, mellyeket Salamon tsinált vala. *R.* 10: 6.

27. És tsinála Roboám király azok' helyekbe értz paizsokat, és bízá azokat a' fő szolgáknak kezekbe, kik a' király' házának kapuját őrizik vala.

28. Lőn pedig mikor a' király bemégyen vala az Úr' házába, elviszik vala azokat a' szolgák, és ismét viszszahozzák vala a' szolgák' házokba.

29. Roboámnak több dolgai pedig és minden tselekedetei, nintsenek-é megírva a' Júda' királyainak Krónika könyvökben?

30. Vala pedig Roboám és Jéroboám között hadakozás minden időben.

31. És elaluvék Roboám az ő attyaival, és eltemetteték azokkal együtt Dávid' városában; és az ő annyának Nahama vala neve, az Ammoniták' nemzetségekből való, és uralkodék Ábia az ő fia helyette.

XV. RÉSZ.

Uralkodik Júdában Ábia, az után Ása. Megírattatik továbbá az Ása és Baása között való hadakozás. Ása szövetséget szerez Benhadáddal, és Benhadád hadakozik az Izráel' országa ellen. Ása után uralkodik Jósafát, Jéroboám után Nádáb. Nádábot megöli Baása Izráelben.

JÉROBOÁM királynak a' Nébát fiának pedig tizennyoltzadik esztendejében uralkodék Ábia Júdában. 2. *Krón.* 13: 1.

2. Három esztendeig uralkodék Jérusálemben; az ő annyának pedig Maaka vala neve, Abisálom' leánya.

3. És jára az ő attyának minden bűneiben, mellyeket ő előtte tselekedett vala, és nem lőn az ő szíve tökélletes az ő Urával Istenével, mint Dávidnak az ő attyának szíve.

4. De mindazáltal Dávidért ada az ő Ura Istene ő neki szövétneket Jérusálemben, felmagasztalván az ő fiát ő utánna, és Jérusálemet megerősítvén.

5. Mivelhogy azt tselekedé Dávid, a' mi kedves volt az Úr szemei előtt, és el nem távozott vala mind azoktól, mellyeket megparantsolt vala neki az ő életének minden idejében, a' Hittéus Úriás' dolgától megválva. 2. *Sám.* 16: 4. 15. *és* 12: 9.

6. Hadakozás vala pedig Roboám és Jéroboám között, az ő életeknek minden napjaiban.

7. Ábiának több dolgai pedig és tselekedetei nintsenek-é megírva a' Júda' királyinak Krónika könyvökben? És lőn hadakozás Ábia és Jéroboám között.

8. Elaluvék pedig Ábia az ő attyaival, és eltemeték ötet Dávidnak városában, és uralkodék Ása ő helyette. 2. *Krón.* 14: 1.

II. 9. Jéroboámnak az Izráel' királyának azért huszadik esztendejében kezde uralkodni Ása Júdában.

10. És uralkodék negyvenegy esztendeig Jérusálemben: és az ő nagy annyának Maaka vala neve, Abisálom' leánya.

11. Azt tselekedé pedig Ása, a' mi kedves vala az Úr' szemei előtt, mint Dávid az ő attya.

12. Mert kiveszté a' férjfiú paráznákat a' földről; és mind elrontá a' bálványokat, mellyeket tsináltak vala az ő attyai.

13. És Maakát is az ő annyát megfosztá *a' birodalomtól*, hogy ne lenne királyné: mivelhogy bálványt emelt vala a' berekben, és elrontá Ása az ő bálványát, és megégeté azt a' Kedron' patakjánál. 2. *Kron.* 15: 16.

14. A' magas helyeken való oltárokat pedig el nem ronták: mindazáltal Ásának szíve tökélletes vala az Úrral minden ő idejében.

15. És bévivé az Úrnak házába az ezüstöt, és az aranyat, és az edényeket, mellyeket az ő attya és ő arra szenteltenek vala.

16. Hadakozás lőn pedig Ása és Baása az Izráel' királya között minden ő idejekben.

17. Mert feljöve Baása az Izráel' királya Júda ellen, és megépíté Rámát, hogy senkit se ki se be ne botsátana Ásához a' Júda' királyához. 2. *Krón.* 16: 1.

18. És vévé Ása mind az ezüstöt és aranyat, melly megmaradott vala az Úr' és a' király' házának kintsében, adá azt az ő szolgáinak kezekbe, és elküldé azt Ása király Benhadádnak Tabrimmon' fiának: ki Hézion' fia, Síria' királyának, ki lakik vala Damaskusban, ezt izenvén:

19. Szövetség vagyon én közöttem és te közötted, az én atyám között és a' te atyád kö-

zött: ímé ajándékot küldök teneked, ezüstöt és aranyat: bontsd fel a' te szövetségedet Baásával az Izráel' királyával, hogy menjen el én rólam.

20. Engede annakokáért Benhadád Ása királynak, és elküldé az ő seregének hadnagyit az Izráelnek városi ellen, és megvévé Hiont és Dánt, és Ábel-Béth-Maakát, és az egész Kineróthot, mind az egész Neftali' földével.

21. Mikor pedig Baása ezt meghallotta volna, megszűnék Rámának építésétől, és lakék Tirsában.

22. Akkor Ása király egybe gyűjté az egész Júdát, senkit ki nem hagyván; és elhordák Rámának köveit és fáját, mellyeket épített vala Baása, és építé azokból Ása király Gébát a' Bénjámin' nemzetségében, és Mispát.

23. Ásának pedig minden egyéb dolgai, és minden hatalma, és valamit tselekedett, és a' városok, mellyeket épített, nintsenek-é megírva a' Júda' királyiról való Krónika Könyvben? Mindazáltal vénségére megbetegesüle lábainak fájdalmok miatt.

24. És elaluvék Ása az ő attyaival, és eltemetteték azokkal együtt, Dávidnak az ő attyának városában: és Jósafát az ő fia uralkodék ő helyette.

III. 25. Nádáb pedig Jéroboámnak fia uralkodni kezde Izráelben, Ásának a' Júdabeli királynak második esztendejében, és két esztendeig uralkodék Izráelben.

26. És gonoszúl tselekedék az Úrnak szemei előtt, és jára az ő attyának útán, és annak vétkeiben, mellyekkel vétkeztette az Izráelt.

27. Pártot üte pedig ő ellene Baása Ahia fia, Isakár' nemzetségéből való, és megveré ötet Baása Gibbethonnál a' Filistéusok' városoknál, mikor Nádáb és mind az egész Izráeliták megszállották volna Gibbethont.

28. És megölé ötet Baása, Ásának Júda' királyának harmadik esztendejében, és uralkodék ő helyette.

29. És mikor uralkodni kezdett volna, levágá Jéroboámnak egész házanépét, egy lelket sem hagya Jéroboámnak, míg nem elvesztené őket az Úrnak beszéde szerént, mellyet megmondott vala az ő szolgája a' Sílóbeli Ahia által: *R.* 14: 10.

30. Jéroboámnak vétkeiért, mellyekkel vétkezék, és az Izráelt is vétekbe ejté, a' boszszantásért, mellyel felboszszantotta az Izráel' Urát Istenét.

31. Nádábnak egyéb dolgai pedig és minden tselekedetei nintsenek-é megírva az Izráel' királyainak Krónika könyvökben?

32. Hadakozás lön pedig Ása és Baása között minden ő idejekben.

33. Ásának a' Júdabeli királynak harmadik esztendejében uralkodék Baása, Ahia' fia, egész Izráelen Tirsában, huszonnégy esztendeig.

34. És gonoszúl tselekedék az Úr' szemei előtt, és jára a' Jéroboám' útán, és az ő vétkében, mellyel vétkezteté Izráelt.

XVI. RÉSZ.

Jéhu Próféta megmondja a' Baása' halálát és veszedelmét a' bálvány imádásért. Éla lészen király Baása után. Zimri megöli Élát, és eltörli a' Baása' házanépét. Zimri helyébe választják Omrit; ki mikor Zimrit berekesztette volna egy városba, a' király' házát Zimri magára égeti. Omri után király lészen Ákháb, ki Jézabelt veszi feleségül. Jérikó város megépíttetik.

Lön pedig az Úr' beszéde Jéhuhoz a' Hanani' fiához Baása ellen, mondván:

2. Mivelhogy tégedet felemeltelek a' porból; mert én fejedelemmé tettelek tégedet az én népemen Izráelen: te pedig jártál a' Jéroboám' útán, és bűnbe ejtetted az én népemet az Izráelt, haragra indítván engemet az ő vétkekkel:

3. Ímé én elvetem Baásának maradékit, és az ő házának maradékit: és ollyanná teszem a' te házadat, mint Jéroboámnak a' Nébát' fiának házát. *R.* 15: 29.

4. A' ki meghaland Baásának maradéki közzül a' városban, azt az ebek eszik meg: a' ki pedig a' mezön haland meg, azt az égi madarak eszik meg. *R.* 14: 11.

5. Baásának pedig több dolgai, és a' mit tselekedett, és az ő ereje, nintsenek-é megírva az Izráel' királyinak Krónika könyvökben? 2. *Krón.* 16: 1.

6. Mikor pedig elalutt volna Baása az ő attyaival, eltemetteték Tirsában, és az ő fia Éla uralkodék ő helyette.

7. És Jéhu Próféta által is, ki Hanáni' fia vala, lett vala az Úrnak beszéde Baása ellen, az ő háza ellen, és minden ő gonoszsága ellen, mellyet tselekedett vala az Úr előtt, ötet haragra indítván az ő kezeinek tselekedetei által: hogy ollyan lenne, mint Jéroboámnak háza, és mivelhogy megölte volna azt.

II. 8. Ásának a' Júda' királyának huszonhatodik esztendejében kezde uralkodni Éla Baása' fia Izráelen Tirsában, két esztendeig.

9. Pártot üte pedig ő ellene az ő szolgája Zimri, a' szekerek' fél részeknek fejedelme; és Éla Tirsában vala, és iván megrészegedett vala Arsa' házában, ki az ő házának Tirsában gondviselője vala.

10. És eljövén Zimri, megölé ötet, Ásának a' Júda' királyának tizenhetedik esztendejében, és ő uralkodék helyette. 1. *Kir.* 9: 31.

11. Mikor pedig immár ő uralkodnék, és az ő székében ülne, megveré Baásának egész házát, (nem hagya abban még tsak egy falra hugyozót is) minden rokonságival és barátival egyetemben.

12. És elveszté Zimri Baásanak egész házát, az Úrnak beszéde szerént, mellyet megmondott vala Baása ellen, Jéhu Próféta által:

13. Baásának minden vétkeiért, és Élának az ő fiának vétkeiért, kik vétkeztenek vala, és vétekbe ejtették vala Izráelt, haragra indítván az Izráelnek Urát Istenét, az ő bálványozásokkal.

14. Élának pedig több dolgai és minden tselekedetei nintsenek-é megírva az Izráel' királyainak Krónika könyvökben?

III. 15. Ásának a' Júdabéli királynak huszonhetedik esztendejében uralkodék Zimri hét napig Tirsában; a' nép pedig táborba szállott vala Gibbethon ellen, melly a' Filistéusoké vala.

16. Hallván pedig a' nép, melly a' táborban vala, ez illyen beszédet: pártot ütött Zimri, és levágá a' királyt; akkor királlyá választá egész Izráel Omrit, az Izráel' seregének hadnagyát azon napon, a' táborban.

17. És feljöve Omri, és az egész Izráel ő vele Gibbethonból, és megszállák Tirsát.

18. És mikor látná Zimri, hogy megvették volna a' várost, bemenvén a' király' házának palotájába, tűzzel felgyújtá ő magára a' király' házát, és meghala.

19. Az ő bűneiért, mellyekkel vétkezék, gonoszúl tselekedvén az Úrnak szemei előtt, jár-

ván Jéroboámnak útában, és az ő bűneiben, mellyeket tselekedett vala, vétekbe ejtvén az Izráelt.

20. Zimrinek pedig több dolgai, és az ő pártolása, mellyet tselekedett, nintsenek-é megírva az Izráelbeli királyoknak Krónika könyvökben?

IV. 21. Akkor kétfelé hasonlék az Izráel' népe; az egyik része követi vala Tibnit a' Ginát' fiát, hogy őtet tenné királlyá, és a' másik része követi vala Omrit.

22. Erősbb lőn pedig a' nép, melly Omrit követi vala, annál a' népnél, melly követi vala Tibnit a' Ginát' fiát; és meghala Tibni, uralkodék pedig Omri.

V. 23. Ásának a' Júda' királyának harmintzegyedik esztendejében uralkodék Omri Izráelben tizenkét esztendeig: Tirsában uralkodék hat esztendeig.

24. És megvévé árron Samariának hegyét Sémertől két talentom ezüstön, és megépíté a' hegyet: és nevezé a' várost, mellyet építe, a' hegy' urának Sémernek nevéről, Samariának.

25. Gonoszúl tselekedék pedig Omri az Úrnak szemei előtt, és gonoszságával meghaladá mind az ő előtte valókat.

26. És jára Jéroboámnak a' Nébát' fiának minden útában, és az ő bűnében, mellyel vétekbe ejté az Izráelt, haragra indítván az Izráelnek Urát Istenét az ő bálványozásinak általa.

27. Omrinak pedig több dolgai, mellyeket tselekedett, és az ő erőssége, mellyet tselekedet, nintsenek-é megírva az Izráelbeli királyoknak Krónika könyvökben?

28. És elaluvék Omri az ő attyaival, és eltemetteték Samariában; uralkodék pedig az ő fia Ákháb ő helyette.

VI. 29. Ákháb pedig Omri' fia uralkodék Izráelen Ásának a' Júda' királyának harmintznyoltzadik esztendejében: uralkodék, *mondom*, Ákháb Omri' fia Izráelen Samariában huszonkét esztendeig.

30. És tselekedék Ákháb az Omri' fia gonoszbúl az Úrnak szemei előtt, mind azoknál, kik ő előtte voltanak.

31. És lőn, mintha tsak semmi lett volna Jéroboámnak Nábát' fiának bűneiben járni; hanem feleségül vévé magának Jézabelt, Eth-Baálnak a' 'Sídonbeli királynak leányát; és elmenvén, a' Bálnak szolgála, és meghajtá magát annak.

32. És oltárt építe a' Bál' házában, mellyet Samariában épített vala.

33. És tsinála Ákháb berket is, és inkább haragra indítá Ákháb az Izráelnek Urát Istenét, hogy nem mint az Izráelnek több királyai, kik ő előtte voltanak.

34. Ennek idejében építé meg ama' Béthelbeli Hiel Jérikót: az ő első szülöttében Ábirámban fundálá azt, és az ő kissebbik fiában Ségubban állatá fel annak kapuit, az Úrnak beszéde szerént, mellyet szóllott vala Jósuénak a' Nun' fiának általa. *Jós.* 6: 26.

XVII. RÉSZ.

Illyés Próféta megmondja Ákhábnak, hogy nem lészen eső, és nagy szükség lészen. Tápláltatik Illyés Kérith patak mellett a' hollóktól. Az után tápláltatik Sareptában az özvegy asszonytól, kinek gyermekét a' halálból feltámasztja.

MONDA pedig a' Thesbites Illyés, ki a' Gileádban lakozók közzül való, Ákhábnak: él az Izráelnek Ura Istene, ki előtt állok, hogy ez esztendőkben sem harmat, sem eső nem lészen, hanem az én beszédem szerént tsak. (a) *Jak.* 5: 17.

(a) Az az, mikoron én mondom.

II. 2. És lőn az Úrnak beszéde ő hozzá mondván:

3. Menj el innét te, és menj napkelet felé, és rejtezzél el a' Kérith patakja mellett, melly a' Jordán' ellenében vagyon.

4. És a' patakból lészen teneked italod; a' hollóknak pedig megparantsoltam, hogy ott tápláljanak tégedet.

5. Kiméne, és az Úrnak beszéde szerént tselekedék: elméne, *mondom*, és leüle a' Kérith patakja mellett, melly a' Jordán' ellenében vala.

6. A' hollók pedig visznek vala neki kenyeret és húst reggel, és kenyeret és húst estve, és iszik vala a' patakból.

III. 7. Egynéhány nap múlva pedig megszárada az a' patak; mert nem lészen vala eső a' földre.

8. Lőn pedig az Úrnak beszéde ő hozzá, mondván:

9. Kelj fel, menj el Sareptába, melly 'Sídonhoz tartozó, és légy ott: ímé megparantsoltam ott egy özvegy aszszonynak, hogy tápláljon tégedet. *Luk.* 4: 25.

10. Ki felkelvén, elméne Sareptába, és juta a' város' kapujához. Ímé pedig vala ott egy özvegy aszszony, ki fát szedeget vala, és szóllítván azt, monda neki: hozz, kérlek, egy kevés vizet énnekem valami edényben, hogy igyam.

11. Ki elméne, hogy hozna. Viszszaszóllítván pedig őtet, monda neki: hozz, kérlek, egy falat kenyeret is nekem a' te kezedben.

12. Az pedig monda: él a' te Urad Istened, hogy nintsen énnekem sült kenyerem: hanem egy marok lisztetském vagyon a' vékában, és egy kevés olajom a' korsóban; és ímé két *darab* fát szedek, hogy elmenjek és megkészítsem azt magamnak és az én fiamnak, hogy megegyük azt, és az után meghaljunk.

13. Monda pedig ő neki Illyés: ne félj, menj el, tselekedjél a' te beszéded szerént: de mindazáltal énnekem süss abból először egy kis pogátsát, és hozd ide énnekem: magadnak pedig és a' te fiadnak süss az után.

14. Mert azt mondotta az Izráelnek Ura Istene: a' vékabeli liszt, és a' korsóbeli olaj el nem fogy mind az napig, mellyen az Úr esőt ád e' földnek színére.

15. Elméne azért, és az Illyés' beszéde szerént tselekedék: és evék ő és az, és az ő házanépe naponként.

16. A' vékabeli liszt el nem fogya, és a' korsóbeli olaj el nem fogya, az Úrnak beszéde szerént, mellyet szóllott vala Illyés által.

IV. 17. Lőn pedig ezeknekutánnok, megbetegedék a' ház' gazdaaszszonyának fia, és az ő betegsége felette nagy vala, úgy annyira, hogy nem maradna lélekzet benne.

18. Monda azért Illyésnek: mit vétettem ellened Istennek embere? E' végre jöttél-é én hozzám, hogy eszembe juttasd az én álnokságomat, és hogy az én fiam meghaljon?

19. És monda neki: hozd ide a' te fiadat, és ő oda vivé azt az ő kebeléből, és felvivé a' vavatsoráló házba, a' mellyben lakik vala, és az ő ágyára letévé azt.

20. Akkor kiálta az Úrhoz, és monda: én Uram Istenem, az özvegy aszszonyt is, a' ki-

nél lakom, megnyomorítod-é, megölvén az ő fiát?

21. És leborúla háromszor a' gyermekre, és kiálta az Úrhoz, mondván: én Uram Istenem! kérlek térjen meg e' gyermeknek lelke ő belé.

22. És meghallgatá az Úr Illyésnek szavait, és megtére a' gyermekbe a' lélek, és megélede.

23. És felvévén Illyés a' gyermeket, alávivé ötet a' vatsoráló házból, és adá ötet az ő annyának, és monda Illyés: ímé a' te fiad él.

24. És monda az aszszony Illyésnek: most esmérem, hogy te Isten' embere vagy, és hogy az Úrnak beszéde, melly a' te szádban vagyon, igazság.

XVIII. RÉSZ.

Illyés Próféta szembe lészen Ákháb királlyal Isten' parantsolatjából, és megfeddi ötet a' bálvány imádásért. Egybe gyüjteti a' Bál Prófétáit, és mikor a' mennyei tüzzel meggyújtatott áldozat által meggyözte volna azokat, és megbizonyította volna az ő Istenét lenni igaz Istennek, megöli mind a' hamis Prófétákat. Az után esöt nyer Istentöl.

Sok idő múlva pedig lön az Úrnak beszéde Illyéshez, *tudniillik* a' harmadik esztendőben, mondván: menj el, mutasd meg magadat Ákhábnak, és esöt adok a' földnek színére.

2. Elméne azért Illyés, hogy megmutatná magát Ákhábnak: nagy éhség vala pedig Samariában.

3. Annakokáért szóllította vala Ákháb Abdiást, ki az ő házának gondviselője vala. (Abdiás pedig igen féli vala az Urat.

4. Mert mikor megöletné Jézabel az Úrnak Prófétáit, Abdiás száz Prófétát vitt el, és elrejté ötvenenként a' barlangban, és táplálja vala azokat kenyérrel és vízzel.)

5. És monda Ákháb Abdiásnak: menj el ez országban szerénszerte minden forrásokhoz, és minden folyó vizekhez, hogy ha valami füvet találhatnánk, hogy a' lovakat és öszvéreket elevenen megtarthatnánk, és ne fosztassunk meg mindenestül fogva a' barmoktól.

6. Elosztak azért magok között a' földet, mellyen általmennének: maga Ákháb mégyen vala egyik úton, és Abdiás mégyen vala a' másik úton egyedül.

7. És mikor Abdiás menne az úton, ímé Illyés elötalálá ötet, és mikor megesmerte volna ötet, artzal leborúla, és monda: avagy nem te vagy-é az én Uram Illyés?

8. Felele neki: én vagyok. Menj el, mond meg a' te uradnak: imhol jelen vagyon Illyés.

9. És monda: mit vétettem ellened, hogy a' te szolgádat Ákhábnak kezébe adod, hogy megöljön engemet?

10. Él a' te Urad Istened, hogy nintsen semmi nemzetség, sem ország, hová el nem küldött volna az én uram, hogy megkeresne tégedet. Kik azt mondották: nintsen sohol. Akkor az országot és a' népet megesküttette, mivelhogy tégedet sohol nem talált volna.

11. És most te azt mondod: menj el, mond meg a' te uradnak: ímé jelen vagyon Illyés.

12. És lészen, minekutánna te töled én elmenéndek, az Úrnak lelke elragad tégedet olly helyre, mellyet én nem tudok; én pedig menjek el, hogy megmondjam Ákhábnak; és mikor ő tégedet meg nem találánd, megöl engemet: a' te szolgád pedig féli az Urat gyermekségétől fogva.

13. Nem mondották-é meg az én uramnak mit tselekedtem, mikor Jézabel megölte az Úrnak Prófétáit? hogy elrejtettem az Úrnak Prófétái közzül száz férjfiat ötvenenként a' barlangban, és tápláltam öket kenyérrel és vízzel?

14. És mostan te azt mondod: menj el, mond meg a' te uradnak: ímé jelen vagyon Illyés; hogy megöljön engemet.

15. Felele Illyés: él a' seregeknek Urok, ki előtt állok, hogy e' mai napon megmutatom magamat ő neki.

16. Elméne annakokáért Abdiás Ákháb' eleibe, és megjelenté ezt ő neki, és eleibe méne Ákháb Illyésnek.

II. 17. És mikor meglátta volna Ákháb Illyést, monda Ákháb ő neki: nem te vagy-é az, ki megháborítottad az Izráelt?

18. Ki felele: nem én háborítottam meg az Izráelt, hanem te, és a' te atyádnak háza; mivelhogy elhagytátok az Úrnak parantsolatit, és a' Bál után jártok.

19. Mostan annakokáért küldj el, és gyüjtsd én hozzám az egész Izráelt a' Kármel hegyre, és a' Bál' négy száz és ötven Prófétáit, és a' berkek' négy száz Prófétáit, kik Jézabelnek asztaláról élnek.

20. Elküldé azért Ákháb mind az egész Izráel' fiaihoz, és egybe gyüjté a' Prófétákat a' Kármel hegyre.

21. És járúlván Illyés az egész sokasághoz, monda: meddig sántáltok két vélekedés között? (a) Ha az Úr az Isten, kövessétek ötet: ha pedig a' Bál, kövessétek azt. És nem felele a' nép ő neki tsak egy szót is.

(a) Avagy, mit sántáltok kétfelé.

22. Ismét monda Illyés a' népnek: én maradtam meg tsak egyedül az Úrnak Prófétái közzül: a' Bál' Prófétái pedig négy száz és ötven férjfiak.

23. Adjanak azért minekünk két tulkot, és ök válaszszák magoknak az egyik tulkot, és vagdalják darabokra, és rakják a' fára, tüzet pedig alája ne tegyenek; én is pedig a' másik tulkot elkészítem, mellyet a' fára rakok, tüzet pedig alája nem teszek.

24. Akkor hívjátok segítségül a' ti isteneknek nevét, és én is az Úrnak nevét segítségül hívom: és a' melly Isten megfelel tüz által, az légyen az Isten. És monda az egész sokaság: jó kívánság ez.

25. Monda annakfelette Illyés a' Bál' Prófétáinak: válaszszátok el magatoknak az egyik tulkot, és ti készítsétek el először; mert ti többen vagytok, és hívjátok segítségül a' ti istenteknek nevét: de tüzet alája ne tegyetek.

26. Elvivék annakokáért a' tulkot, mellyet ő nekik adott vala, és azt elkészíték, és segítségül hívák a' Bál' nevét reggeltől fogva mind délig, mondván: Bál hallgass meg minket! de semmi szózat nem vala, sem pedig ki megfelelne nekik; és általugrándozzák vala az oltárt, a' mellyet tsináltak vala.

27. Mikor pedig immár dél volna, tsúfolja vala öket Illyés, és ezt mondja vala: kiáltsatok fel szóval; mivelhogy Isten, vagy netalám másal vagyon neki beszéde, vagy valakit kerget, vagy útban vagyon, vagy aluszik, és felserken.

28. Kiáltának annakokáért felszóval, és metélik vala magokat, az ő szokások szerént, ké-

sekkel és beretvákkal, míglen magokat vérbe kevernék.

29. Lön pedig mikor a' dél elmúlt volna, és ök a' Bált segítségül hívták volna mind az áldozatnak idejéig, semmi szó nem lön, sem a' ki megfelelne, sem a' ki reá hallgatna.

30. Akkor monda Illyés az egész sokaságnak: jöjjetek én hozzám, és hozzá méne az egész sokaság, és megépíté az Úrnak oltárát, melly letöretett vala.

31. És vön Illyés tizenkét köveket, a' Jákób tizenkét fiainak számok szerént, kinek az Isten azt mondotta vala: Izráel légyen a' te neved. 1. *Mós.* 32: 28. *és* 35: 10. 2. *Kir.* 17: 34.

32. És oltárt építe a' kövekből az Úrnak nevében, és tsinála víznek való árkot az oltár körül, mellyben férne két véka vetni való mag.

33. Megkészíté annakutánna a' fákat is, és felvagdalá a' tulkot, és felraká azt a' fákra.

34. És monda: töltsetek négy vedret meg vízzel, és töltsétek az égő áldozatra és a' fákra. És monda: ismét azt miveljétek, és másodszor is azt mivelék. És monda: harmadszor is azt miveljétek, és harmadszor is azt mivelék.

35. Úgy annyira, hogy a' víz az oltárnak kövéről lefolyna, és még az árkot is betöltené a' víz.

36. Lön pedig, hogy mikor eljött volna az idő hogy áldoznának, oda méne Illyés Próféta, és monda: Ábrahámnak, Izsáknak, és Izráelnek Ura Istene, hadd esmerjék meg e' mai napon, hogy te vagy Isten Izráelben, és hogy én te szolgád legyek, és hogy mind ezeket a' te parantsolatodból tselekedtem légyen.

37. Hallgass meg engemet Uram, hallgass meg engemet, hogy esmérje meg e' nép, hogy te vagy az Úr Isten, mikoron te az ő szíveket megfordítándod!

38. Akkor leesék az égből az Úrnak tüze, és megemészté az égő áldozatot, mind a' fákkal, kövekkel, és a' porral egyetemben; a' vizet is, melly az árokban vala felitatá.

39. És mikor ezt látta volna az egész sokaság, artzal a' földre leborúlván, monda: az Úr az igaz Isten, az Úr az igaz Isten!

40. És monda Illyés ő nekiek: fogjátok meg a' Bál' prófétáit, senki el ne szaladjon közzülök, és megfogák öket, és alávivé öket Illyés a' Kison patakja mellé, és megölé ott öket.

41. Akkor monda Illyés Ákhábnak: eredj el, egyél, és igyál; mert mintegy nagy esőnek zúgása hallattatik.

42. És elméne Ákháb, hogy ennék és innék: Illyés pedig felméne a' Kármel' hegyének tetejére, és leborúla a' földre, és az ő ortzáját, az ő két térdei közzé tevé.

43. És monda az ő szolgájának: menj el mindjárást, és nézz a' tenger felé; elméne annakokáért, és a'felé néze, és monda: nintsen semmi: és monda ismét; menj el hétszer.

44. És lön heted úttal, monda: ímé egy kis felhötske, mint egy embernek a' tenyere jö fel a' tengerből. Akkor monda: menj el mond meg Ákhábnak, készítsd el a' szekeredet, és menj alá, hogy meg ne késleljen téged az eső.

45. És lön azonközben, az egek megsetétülének a' fellegek és a' szelek miatt, és nagy eső lön; felüle azért Ákháb a' szekérbe, és elméne Jezréelbe.

46. És az Úrnak keze lön Illyésen, és felövedzvén az ő derekát fut vala előtte Ákhábnak, míglen jutna Jezréelbe.

XIX. RÉSZ.

Jézabel mikor meghallotta volna a' hamis prófétáknak halálokat, fenyegeti Illyést halállal azokért. Azért Illyés elszalad, kéri Istentől halálát, és minekutánna az angyaltól étel által megerősíttetett volna, elmégyén a' Hóreb' hegyére, és magát elrejti a' barlangba, honnét Istentől kihívattatik, és elküldetik, a' Siriának és Izráelnek királlyának, és az Elizéusnak választására.

Megbeszéllé pedig Ákháb Jézabelnek mind azokat, mellyeket Illyés tselekedett vala, és kiváltképen hogy megölte volna mind a' prófétákat fegyverrel.

2. Külde azért Jézabel követeket Illyéshez, mondván: így tselekedjenek én velem az istenek, és úgy adjanak jót, ha holnap illyen idő tájban ollyanná nem tészem a' te lelkedet, a' minemű azoknak egyikének lelke.

3. Látván azért azt, felkele és elméne az ő eletéről gondot viselvén: és méne Bersébába melly Júdában vala, holott hagyá az ő szolgáját.

4. Ő pedig elméne a' pusztában egy napi járó földre, és elmenvén leüle egy fenyö fa alatt, és könyörge, hogy meghalna, és monda: elég immár az én életem óh Uram; vedd el az én lelkemet: mert nem vagyok jobb az én attyáimnál.

5. És lefeküvék és elaluvék a' fenyöfa alatt: és ugyan akkor az angyal illeté ötet, és monda néki: kelj fel, egyél.

6. És mikor ide 's tova tekintett volna, ímé a' fejénél vala egy szén között sült pogátsa, és egy pohár víz; evék azért és ivék, és ismét lefeküvék.

7. Eljöve pedig az Úrnak angyala másodszor is, és megilleté ötet, és monda: kelj fel, egyél; mert meszsze útad vagyon.

8. Felkelvén annakokáért evék és ivék, és méne annak az ételnek erejével negyven nap' és negyven éjjel, mind az Isten' hegyéig Hórebig.

9. És beméne ott egy barlangba, és ott hála: és ímé lön az Úrnak beszéde ő hozzá, és monda neki: mit jársz itt Illyés?

10. Ő pedig monda: nagy búsúlásom vagyon a' seregnek Urokért Istenekért: mert elhagyták a' te szövetségedet az Izráel' fiai, a' te oltáridat lerontották, és a' te prófétáidat fegyverrel megölték: és tsak én egyedül maradtam, és engemet is halálra keresnek. *Róm.* 11: 3.

11. És monda: jöj ki, és állj meg ezen a' hegyen az Úr előtt: és ímé az Úr azon mégyen vala által, és az Úr előtt mégyen vala nagy erös szél, melly a' hegyeket felfordítja vala, és meghasogatja vala a' köszíklákat az Úr előtt. De az Úr nem vala abban a' szélben. És a' szél után földindúlás lön, de az Úr nem vala a' földindúlásban.

12. És a' földindúlás után tüz jöve, de az Úr nem vala a' tüzben, és a' tüz után egy lassú és vékony szó hallattaték (a).

(a) Ezekkel a' látásokkal arra taníttatott Illyés, hogy a' haragos és tüzes indúlatot nem szereti az Isten a' maga tiszteletében, hanem a' tsendes és szelíd indúlatot.

13. Mikoron pedig ezeket hallaná Illyés, befedé ortzáját palástjával, és kiindúlván álla a' barlangnak ajtajára; és ímé szózat lön, melly ezt mondá: mit szerzesz itt Illyés?

14. És ő felele: nagy búsúlásom vagyon a' seregeknek Urokért Istenekért; mert az Izráel' fiai elhagyták a' te szövetségedet, lerontották a' te oltáridat, és a' te prófétáidat, megölték fegyverrel, és én egyedül maradtam, engemet is pedig halálra keresnek.

15. És monda az Úr néki: menj el térj viszsza a' te útadon Damaskus' pusztája felé, és mikor oda jutándasz, kenjed királlyá Hazáelt Sirián. 2. *Kir.* 8: 13.

16. Jéhut pedig a' Nimsi' fiát királlyá kenjed Izráelen: és Elizeust az Ábel Meholabéli Safát' fiát prófétává kenjed te helyedben.

17. És lészen, hogy valaki megmenekedik Hazáelnek fegyverétől, azt Jéhu megöli: és a' ki megmenekedik Jéhu fegyverétől, azt Elizeus öli meg. 2. *Kir.* 9: 14. 15. 2. *Kir.* 9: 7.

18. Meghagyok pedig Izráelben hét ezert, minden térdeket, mellyek meg nem hajtották magokat a' Bálnak, és minden szájat, melly meg nem tsókolta azt. *Róm.* 11: 4.

19. Elmenvén annakokáért onnét megtalálá Élizéust a' Safát' fiát, a' pedig szánt vala, és tizenkét járom ökör vala ő előtte, és ő a' tizenkettődikkel vala, és Illyés ő hozzá méne, és az ő palástját reá adá.

20. Ki elhagyván az ökröket, Illyés után futa, mondván: kérlek, hadd tsókoljam meg az én atyámat és az én anyámat, és azután tégedet követlek. És monda: menj el, és viszsza jöj; mert mit tselekedtem veled? (b)

(b) Az az, megemlékezzél róla minemű tisztre hívtalak tégedet, és hogy az a' tiszt nem szenved késedelmet és egyéb dolgokra való gondot. *Mát.* 8. *Luk.* 9.

21. És elmenvén ő tőle, vön az után egy pár ökröt, és levágá azt, és az ekéhez való szerszámokból tüzet rakván, megfőzé nekiek a' húsát, és a' népnek adá és evének; és felkelvén elméne Illyés után, és szolgála ő neki.

XX. RÉSZ.

A' Síriabeli király Izráel' országára mégyen, és Ákháb királyt inti, hogy neki meghódoljon, és az ő kintsét feleségeivel egybe neki adja. Ákháb király ígéri a' hódolást, de szolgái tanátsokból az után megveti a' Síriabeli királynak minden kívánságát. Megveri Ákháb a' Síriai királyt két ütközeten. A' királyt is megfogja, kit mikor elbotsátott volna Ákháb, az Isten' Prófétájától megfeddettetik.

Benhadád pedig a' Síriabeli király, öszvegyűjté az ő egész seregét, és harmintzkét király vala ő véle, és nagy sok lovak és szekerek, elméne pedig és megszállá Samariát, és vítatá azt.

2. És követeket külde Ákhábhoz az Izráel' királyához abba a' városba.

3. És mondának a' követek neki: ezt mondja Benhadád: a' te ezüstöd és aranyad enyim, a' te feleségeid is, és a' te szép fiaid enyimek.

4. És felele az Izráel' királya, és monda: amint megmondottad én uram király, tiéd vagyok mindenekkel a' mellyeket én bírok.

5. Megtérvén pedig a' követek, mondának: ezt mondja Benhadád: mivelhogy hozzád küldöttem, ezt izenvén hogy a' te ezüstödet, és a' te aranyadat, és a' te feleségeidet, és a' te fiaidat énnekem adjad.

6. Holnap azért illyenkor elküldöm az én szolgáimat te hozzád, és megkeresik a' te házadat, és a' szolgáidnak házaikat, és azok' kezekhez veszik, valami szép marhád vagyon, és elhozzák.

7. Eleibe hívá annakokáért az Izráel' királya a' földnek minden véneit, és monda: vegyétek eszetekbe, kérlek, és lássátok minemű gonosz szándékkal légyen ez: mert hozzám küldött az én feleségeimért és gyermekeimért, ezüstömért és aranyomért: és meg nem tagadtam tőle.

8. És mondának neki azok a' vének mindnyájan, és mind a' sokaság: ne engedj neki, és az ő akaratját meg ne tellyesítsed.

9. Monda annakokáért a' Benhadád követinek; mondjátok meg az én uramnak a' királynak: mind azokat a' mellyek felől először izentél a' te szolgádnak megtselekszem, de e' dolgot nem tselekedhetem. Annakokáért elmenvén tőlök a' követek, megmondák neki a' választ.

10. Hozzá külde annakokáért Benhadád, és monda: így tselekedjenek bátor én velem az istenek avagy annál is inkább, hogy Samariának minden pora elég nem lészen, hogy a' velem való nép közzül mindeniknek tsak egyegy marokkal jusson.

11. És felele az Izráel' királya, mondván: mondjátok meg néki: ne kérkedjék a' ki fegyverbe öltözik úgy, mint a' ki már leveti a' fegyvert. (a)

(a) Az az, ne ditsekedjék a' diadalom előtt.

12. Mikor pedig meghallotta volna ezt a' választ. (Iszik vala pedig a' királyokkal a' sátorban), monda az ő szolgáinak: készíttsétek elő a' hadi szerszámokat, és előkészíték azokat a' város ellen.

13. És ímé egy Próféta méne Ákhábhoz az Izráel' királyához, ki ezt mondá: ezt mondja az Úr: avagy nem láttad-é mind ezt a' nagy sokaságot? ímé én e' mai napon kezedbe adom azt, hogy megtudjad hogy én vagyok az Úr.

14. Monda pedig Ákháb: ki által? Amaz felele: ezt mondja az Úr: az ország' fejedelminek szolgái által. Akkor monda *Ákháb:* kitsoda lészen előttökjáró? Felele: te lészesz.

15. Megszámlálá azért az ország' fejedeminek ifjait, kik hét százan és harmintzketten lőnek: ezeknekutánnok megszámlálá az Izráel' fiainak is minden népét, kik hét ezeren lőnek.

16. Kimenének annakokáért délbe; Benhadád pedig a' királyokkal egyben iszik vala a' sátorokban, és részeg vala: mert harmintzkét királyok jöttek vala segítségül melléje.

17. Kimenének mondom az ország' fejedelminek ifjai legelőször; és Benhadád elkülde, mikor megmondották volna neki, ezt mondván: valami férjfiak jöttek ki Samariából.

18. És monda Benhadád: akár békeségért, akár viadalért jöttenek ki, fogjátok meg őket elevenen.

19. Azok azért kijövének a' városból, *tudniillik* a' tartományok fejedelminek ifjai, és a' sereg melly őket követi vala:

20. És levágák kiki az ő ellenségét, és elfutátának a' Síriabeliek, és az Izráel megűzé őket, és elszalada Benhadád a' Síriabeli király lóháton a' lovasokkal.

21. Kijöve annakutánna az Izráel' királya, és megveré mind a' lovagokat, mind a' szekerekben valókat, megveré, mondom, a' Síriabelieket nagy tsapással.

22. Méne pedig az Izráel' királyához egy Próféta, és ezt mondá neki: menj el, erősítsd

meg magadat, és vedd eszedbe magadat, és lásd meg mit kelljen tselekedned; mert esztendő múlván ismét feljö a' Síriabeli király te ellened.

II. 23. A' Síriabeli királynak szolgái pedig mondának ő neki; a' hegyeknek isteneik az ő isteneik; azért győztenek meg minket: de mindazáltal víjunk meg velek a' mezőn, és *meglátod* ha meg nem győzzük őket.

24. És ezt tselekedjed, küld el a' királyokat, kitkit az ő helyéről, és szerezz hadnagyokat ő helyettek.

25. Te annakfelette szerezz magadnak ollyan sereget, mint a' vala a' melly tőled elvesze, és ollyan lovakat és szekereket mint annakelőtte valának, és víjunk meg velek a' mezőn, és *meglátod* ha meg nem győzzük őket. És tetszék ő neki az ő szavok, és akképen tselekedék.

26. Mikor annakokáért az esztendő elmúlt volna, megszámlálá Benhadád a' Síriabelieket, és feljöve Afekbe, hogy hadakoznék az Izráel ellen.

27. Az Izráel' fiai is pedig megszámláltatának, és az elébbiek mind megvalának, és eleikbe menének azoknak: táborba szállának pedig az Izráel' fiai azok ellen, amazokhoz képest mint két kitsiny ketske nyájatska; a' Síriabeliek pedig ellepték vala a' földet.

28. Jött vala pedig egy Isten' embere, és ezt mondá az Izráel' királyának: ezt mondja az Úr: mivelhogy a' Síriabeliek azt mondották, tsak a' hegyeknek istenek az Úr, és nem a' völgyeknek istenek: ezekért mind ezt a' nagy sokaságot a' te kezedbe adom, hogy megesmérjétek, hogy én vagyok az Úr.

29. Táborban lőnek azért ezek azok ellen heted' napig: lőn pedig a' hetedik napon megütközének, és az Izráel' fiai levágának a' Síriabéliek közzül egy nap száz ezer gyalogot.

30. A' többiek pedig beszaladának Áfek városába, és a' kőfal leomla, huszonhét ezer emberre, a' kik megmaradtak vala: Benhadád pedig futva szalada a' városba, és elrejtezék a' belső kamarában.

31. Mondának pedig az ő szolgái ő neki: ímé megértettük, hogy az Izráel' háza' királyi kegyelmes királyok légyenek, kérünk annakokáért öltözzünk 'sákokba, és a' mi nyakunkba vessünk köteleket, és menjünk ki az Izráel' királyához, netalám megengedi életedet.

32. 'Sákokba öltözének annakokáért, és köteleket vőnek nyakokba, és menének az Izráel' királyához, és mondának: a' te szolgád Benhadád ezt mondja: kérlek engedd meg életemet. Amaz monda: él-é még az én atyámfia?

33. Azok a' férjfiak pedig a' jövendő mondóknak módjok szerént, szorgalmatoson eszekbe veszik vala mit szóllana, és nagy sietséggel ragadák e' szót, és mondának. A' te atyádfia Benhadád él. És monda: menjetek el, és hozzátok ide. Kijöve annakokáért ő hozzá Benhadád, és felülteté őtet a' szekérbe.

34. És monda Benhadád neki; a' melly városokat elvett vala az én atyám a' te atyádtól, azokat viszsza adom, és tsinálj magadnak útszákat Damaskusban, mint az én atyám tsinált Samariában. És monda Ákháb: én is illyen kötés alatt botsátlak el tégedet. Kötést tőn azért vele és elbotsátá őtet.

35. Egy férjfiú pedig a' Próféták' fiaik közzül monda az ő felebarátjának az Úrnak parantsolatja szerént: verj meg engemet kérlek; és az nem akará őtet verni.

36. Akkor monda neki: mivelhogy nem engedél az Úr' szavának, ímé mihelyen tőlem elmégy, megöl tégedet az oroszlán. Elméne azért ő tőle, és találá őtet az oroszlán, melly megölé őtet.

37. Találá az után más férjfiat, kinek monda; kérlek verj meg engemet. És megveré az, annyira, hogy megsebesíttené.

38. És elméne az a' Próféta, és az út félen megálla várván a' királyt, és elváltoztatá magát szemeit béfedezvén.

39. Mikor pedig azon menne el a' király; kiálta a' királyhoz, és monda: a' te szolgád kiment vala a' hadba, és ímé egy férjfiú eljövén hoza én hozzám egy férjfiat, és monda: őrizd meg ezt a' férjfiat; ha elszaladánd meg kell halnod érette, avagy egy talentom ezüstel kell megváltoznod.

40. És mikor a' te szolgád sok dolgokban volna foglalatos, tehát elment a' fogoly: és monda ő neki az Izráel' királya: az a' te törvényed a' mellyet te magad tettél.

41. És mindjárt elvévé a' fedelet az ő szemeiről, és megesmeré őtet a' király, hogy a' próféták közzül való volna.

42. És monda neki: ezt mondja az Úr, mivelhogy elbotsátottad kezedből a' férjfiat, kit én meg akartam öletni, te magad halsz meg érette, és a' te néped az ő népe helyett. *R.* 22: 37.

43. És házához méne az Izráel' királya szomorú és megbúsúlt szívvel, és méne Samariába.

XXI. RÉSZ.

Ákháb király kéri Nábóttól a' szőlejét, mellyet mikor néki nem adott volna, és azon a' király bánkódnék, Jézabel megöleti Nábótot, és Ákháb elfoglalja a' szőlőt. Illyés megfenyegeti mind a' királyné aszszonyt veszedelemmel, de mikor Ákháb valami penitentziát mutatott volna, meglágyítja az Isten, és elhalasztja a' büntetést.

Lőn pedig ezeknekutánnok, vala egy szőleje a' Jezréelbeli Nábótnak, melly Jezréelben vala, a' Samariabeli Ákháb király' háza mellett.

2. És szólla Ákháb Nábótnak, mondván: add énnekem a' te szőlődet, hogy énnekem légyen kertem: mert közel vagyon és szinte az én házam mellett, és teneked érette jobb szőlőt adok annál, vagy ha teneked tetszik pénzül adom meg az árát.

3. Felele Nábót Ákhábnak: oltalmazzon az Úr engemet attól, hogy teneked adjam az én atyámtól maradott örökséget.

4. Akkor haza méne Ákháb nagy bánattal és búsúlással e' beszéd miatt, mellyet szóllott vala neki a' Jezréelbeli Nábót, mondván: nem adom teneked az én atyámtól maradott örökséget, és lefekvék az ágyra, és ortzáját a' fal felé fordítá, és nem evék semmit.

5. Hozzá menvén pedig az ő felesége Jézabel, monda néki: miért háborodtál meg szívedben, és kenyeret nem eszel?

6. Ki felele neki: mert ama' Jezréelbeli Nábótnak szóllék, mondván ő neki: add énnekem a' te szőlődet pénzen, vagy ha inkább tetszik más szőlőt adok érette, ő pedig felele: nem adom teneked az én szőlőmet.

7. És monda ő neki Jézabel az ő felesége, ekképen bírod-é te az Izráel' országát? Kelj fel egyél

egyél kenyeret, és a' te szíved örvendezzen, én teneked adom a' Jezréelbeli Nábót' szőlejét.

8. És levelet íra Ákháb nevével, mellyet megpetsétle az ő gyűrőjével, és elküldé azt a' levelet a' vénecknek és a' fő népeknek, kik Nábóttal egy városban laknak vala.

9. Ekképen írt vala pedig a' levélben: hírdessetek böjtöt, és ültessétek Nábótot a' fő népek közzé.

10. És ő ellene állassatok két hamis férjfiakat, kik tanú bizonyságot tegyenek ellene, mondván: megszidalmaztad mind az Istent, mind a' királyt: annakutánna vigyétek ki, és kövezzétek meg őtet, hogy meghaljon.

11. Akképen tselekedének azért a' vének és a' fő emberek, kik az ő városokban laknak vala, miképen Jézabel nekik megizente vala, és amint a' levélben megírta vala, mellyet nekik küldött.

12. Böjtöt hírdetének, és leültéték Nábótot a' fő népek közzé.

13. Előjövének az után két hamis férjfiak, és ő ellenében leülének, és tanú bizonyságot tőnek ellene azok a' hamis férjfiak, *tudniillik* Nábót ellen a' nép előtt, mondván: megszidalmazta Nábót az Istent és a' királyt. Kivivék azért őtet a' városból, és megkövezék őtet, és meghala.

14. Az után megizenék Jézabelnek, mondván: megköveztetett Nábót és meghalt.

15. Lőn pedig, mikor meghallotta volna Jézabel, hogy megköveztetett volna Nábót, és meghalt volna, monda Ákhábnak: kelj fel, és foglald el a' Jezréelbeli Nábót' szőlejét, mellyet teneked nem akara adni pénzen; mert nem él Nábót, hanem meghalt.

16. Hallván azért Ákháb hogy meghalt volna Nábót, felkele, hogy alá menne a' Jezréelbeli Nábót' szőlejébe, hogy elfoglalná azt.

II. 17. Akkor szólla az Úr Thesbites Illyésnek, mondván:

18. Kelj fel, menj alá az Izráelbeli Ákháb király eleibe, a' ki Samariában lakik: ímé a' Nábót' szőlejében vagyon, mellybe alámént, hogy azt elfoglalja.

19. És szóllj ő neki, ezt mondván: nem megölted-é, és nem el is foglaltad-é? Szóllj annakfelette ekképen: ezt mondja az Úr: azon a' helyen ahol felnyalták az ebek a' Nábót' vérét, felnyalják az ebek a' te véredet is. *R.* 22: 38.

20. És monda Ákháb Illyésnek: avagy előmbe kellett volna-é jönnöd te én ellenségem? Fele az: elődbe jöttem, mert te magadat mindenestől erre adtad, hogy gonoszságot tselekedjél az Úr' szemei előtt.

21. Ímé én, *azt mondja az Úr*, veszedelmet hozok te reád, és elvesztem a' te maradékidat, és kigyomlálom Ákhábnak még az ebét is, mind a' bérekesztettet, mind az elhagyattattat Izráelben. 2. *Kir.* 9: 2.

22. És ollyanná tészem a' te házadat, mint Jéroboámnak a' Nébát' fiának házát, és mint a' Baásának az Áhia' fiának házát: mivelhogy haragra ingerlettél engemet, és mivelhogy bűnbe ejtetted az Izráelt. *R.* 15: 29. *R.* 16: 11.

23. Annakfelette Jézabel felől is szólla az Úr, mondván: az ebek eszik meg Jézabelt, a' Jezréel kőfala előtt való árokban.

24. Azt a' ki meghal Ákhábnak házából a' városban, az ebek eszik meg, azt pedig a' ki a' mezőben hal meg, az égi madarak eszik meg. 2. *Kir.* 9: 35.

25. Mert bizonyára nem volt Ákhábnak mássa, a' ki magát arra adta volna, hogy tsak gonoszságot tselekedjék az Úr' szemei előtt, mellyre az ő felesége Jézabel ösztönözé őtet. *R.* 16: 33.

26. Mert igen útálatos dolgot tselekedék, követvén a' bálványokat, mind aszerént a' mit tselekedének az Emorréusok, kiket az Úr kiűze az Izráel' fiai elől.

III. Lőn pedig mikor meghallotta volna Ákháb e' beszédeket, megszaggatá az ő ruháit, és zsákba öltözék, és böjtöle, és zsákban hála, és nagy alázatossággal jár vala.

28. Szólla pedig az Úr Thesbites Illyésnek, mondván;

26. Látád-é, hogy Ákháb megalázta magát én előttem? mivelhogy azért megalázta magát én előttem, nem hozom reá a' veszedelmet az ő idejében, hanem az ő fia' idejében hozom el a' veszedelmet az ő házára. 2. *Kir.* 9: 35.

XXII. RÉSZ.

Ákháb megtsalattatik a' hamis Próféták tól, és mikor nem hinne a' Mikeás' igaz jövendő mondásának, elmégyen Rámot Gileád ellen hadba Jósafáttal egybe, ahol megsebesedik és meghal, amint a' Próféta megmondotta vala. Ákháb után uralkodik Ákházia. Meghal Jósafát, és ő helyette uralkodik Jorám.

HÁROM esztendeig nem vala pedig had a' Síriabeliek között és az Izráel között. 2. *Krón.* 18: 2.

2. Lőn pedig a' harmadik esztendőben, alá méne Jósafát a' Júda' királya az Izráel' királyához.

3. Akkor monda az Izráel' királya az ő szolgáinak: tudjátok-é hogy mienk volt Rámot Gileád, mi pedig hallgatunk, és nem veszszük vissza a' Síriabeli királytól?

4. És monda Jósafátnak: feljöszsz-é velem a' hadba Rámot Gileád ellen? Felele Jósafát az Izráel' királyának: egy vagyunk mi ketten, mind az én népem és a' te néped, mind az én lovaim és a' te lovaid.

5. Monda annakfelettè Jósafát az Izráel' királyának: kérj tanátsot, kérlek, e' mai napon az Istentől.

6. Öszvegyűjté azért az Izráel' királya a' Prófétákat, közel négyszáz férjfiakat, és monda nekik: elmenjek-é Rámot Gileád ellen hadba, vagy elhagyjam? És mondának: menj el; mert az Úr kezébe adja azt a' királynak.

7. És monda Jósafát: vagyon-é ezeken kivül itt az Úrnak Prófétája, hogy attól tudakozzunk?

8. És monda az Izráel' királya Jósafátnak: vagyon egy férjfiú, a' ki által megkérdhetjük az Urat; Mikeás a' Jemla' fia; de én gyülölöm azt, mert soha nem jövendöl énnekem jót, hanem tsak gonoszt: és monda Jósafát: ne szólljon a' király ekképen.

9. Előszóllíta azért az Izráel' királya egy komornyikot, és monda: szóllítsd ide hamar Mikeást a' Jemla' fiát.

10. Az Izráel' királya pedig, és Jósafát a' Júda' királya ülnek vala kiki az ő székében, felöltözvén egy szérűn, Samariának kapuja előtt, és mind a' Próféták előttök állván jövendölnek vala.

11. Tsinált vala pedig magának Sedékiás a' Kenaának fia vas szarvakat, és monda: ezt mondja az Úr, ezekkel ökleldezed a' Síriabelieket, míg megemészted őket.

12. Mindnyájan a' Próféták ekképen jövendölnek vala, mondván: menj el Rámot Gileád ellen, és jó szerentséd lészen, mert azt az Úr a' királynak kezébe adja.

13. A' követ pedig a' ki elment vala, hogy elhívná Mikeást, szólla neki, mondván: ímé mostan a' próféták egyenlő akaratból jót jövendölnek a' királynak, szóllj, kérlek tégedet, teis úgy, mint azok közzül egy, és jövendölj jót a' királynak.

14. Akkor monda Mikeás: él az Úr, hogy azt mondom amit az Úr mondánd énnekem.

15. Mikor azért a' királyhoz ment volna, monda neki a' király: elmenjünk-é Mikeás Rámot Gileád ellen hadba, vagy elhagyjuk? Ő pedig monda neki: menj el, és jó szerentséd lészen; mert az Úr kezébe adja azt a' királynak (a).

(a) Ezt a' próféta tsak magától mondja tsúfságból.

16. És monda neki a' király: kénszerítlek tégedet az Úrnak nevére, hogy az igaznál egyebet ne mondj nekem.

17. Akkor monda: látám hogy az egész Izráel elszéledett vala a' hegyeken mint a' Juhok, mellyeknek nintsen pásztorok: és monda az Úr: nintsen ezeknek urok, térjen haza kiki az ő házához békességben.

18. (És monda az Izráel' királya Jósafátnak: avagy nem mondottam vala-é meg teneked, hogy jót nekem nem jövendöl, hanem gonoszt?)

19. Monda ismét Mikeás: annakokáért halld meg az Úrnak beszédét: látám az Urat, hogy az ő székében ül vala, és az egész mennyei sereg udvart áll vala neki jobb és bal keze felöl.

20. És monda az Úr: kitsoda tsalja meg Ákhábot, hogy elmenjen, és elveszszen Rámót-Gileádban? és ki egyet ki mást szóll vala hozzá.

21. (b) Akkor elöjöve egy tisztátalan lélek, ki az Úr' eleibe álla, és monda: én megtsalom ötet. Az Úr pedig monda neki: miképen tsalod meg?

(b) Nem kell azt gondolni, hogy az Isten' tanátsában lehet az ördög; hanem az embereknek szokások szerént szóll az Irás, mellyel tsak azt jelenti, hogy az ördög az embernek nagy ellensége: de az Isten' akaratja ellen semmit nem tselekedhetik.

22. Felele: elmegyek, és hazug lélek leszek az ő Prófétáinak szájokban. Monda azért: megtsalod te, és megis győzöd ötet; menj el azért, és tselekedjél úgy.

23. Mostan azért ímé az Úr a' hazugságnak lelkét adta mind ezeknek a' te Prófétáidnak szájokba, és az Úr veszedelmes dolgot szóllott te ellened.

24. Akkor elöjöve Sedékiás Kénaánnak fia, és artzúl tsapván Mikeást, monda: mikor távozott el én tőlem az Úrnak lelke, hogy tsak teneked szóllana?

25. Felele Mikeás: ímé meglátod az napon, mellyen egyik házból a' másikba mégy be, hogy elrejtezzél.

26. Monda annakokáért az Izráel' királya: vidd el Mikeást, és vidd viszsza Amonhoz a' város' fejedelméhez, és Joáshoz a' király' fiához.

27. És mondjad nekik: ezt mondja a' király: vessétek ezt a' tömlötzbe, és tápláljátok ötet nyomorúságnak kenyerével, és keserűségnek vizével, míglen békeséggel megjövök.

28. Monda pedig Mikeás: ha viszszatérsz békeséggel, nem szóllott én általam az Úr; annakfelette monda: halljátok ezt minden népek.

29. Elméne azért az Izráel' királya, és Jósafát a' Júda' királya Rámót Gileád ellen.

30. És monda az Izráel' királya Jósafátnak: megváltoztatom ruhámat, és úgy megyek a' viadalra, te pedig öltözzél fel ruhádba. És elváltoztatá ruháját az Izráel' királya, és úgy méne a' viadalra.

31. A' Síriabeli király pedig megparantsolá az ő szekerei' harmintzkét fejedelmeiknek, mondván: ne víjjatok se kitsinnyel se nagygyal, hanem tsak egyedül az Izráel' királya ellen víjjatok.

32. Lőn pedig, hogy mikor meglátták volna a' szekerek' fejedelmeik Jósafátot, mondának: nyilván ez az Izráel' királya, és reárohanván, vívának ellene; akkor kiálta Jósafát.

33. Mikor pedig látták volna a' szekerek' fejedelmeik, hogy nem az Izráel' királya volna, eltérének ő róla.

34. Egy ember pedig ellöve szerentsére az ő kézivéből, és találá az Izráel' királyát ott, ahol egybe szorították vala a' pántzélt; és monda a' szekér vezetőnek: térítsd meg kezedet, és vígy ki a' táborból; mert igen megsebesíttettem.

35. (Erős ütközet lőn pedig azon a' napon; a' király pedig az ő szekerében áll vala, a' Síriabelieknek ellenekben,) és meghala estvefelé, és kifoly vala a' vér a' sebből a' szekérben.

36. És megkiálták napnyúgot után a' táborban, mondván: minden ember térjen meg a' maga városába és földébe.

37. Meghala, *mondom*, a' király, és viszszavivén, eltemeték ötet Samariában.

38. Megmosák pedig az ő szekerét és fegyverét a' Samaria mellett való tóban; és az ebek nyalják vala az ő vérét, az Úrnak beszéde szerént, mellyet szóllott vala. *R.* 21: 19.

39. Ákhábnak pedig több dolgai és minden tselekedetei, az elefánt tetemből építtetett ház, és mind a' városok, mellyeket épített, nintsenek-é megírva az Izráel' királyi felöl való Krónika könyvben?

40. Elaluvék annakokáért Ákháb az ő attyaival, és uralkodék Akházia az ő fia helyette.

II. 41. Jósafát pedig Ásának fia uralkodék Júdában Ákhábnak az Izráel' királyának negyedik esztendejében.

42. Jósafát pedig negyvenöt esztendős vala, mikor uralkodni kezde, és huszonöt esztendeig uralkodott Jérusálemben: az ő annyának pedig Azuba vala neve, Silhi' leánya.

43. Jára pedig Ásának az ő attyának minden útában, és abból ki nem téré, azt tselekedvén, a' mi Isten előtt kedves.

44. De mindazáltal el nem törék a' magas helyeken való oltárokat; mert még a' nép áldozik vala, és jó illatot tészen vala azokon a' magas helyeken való oltárokon.

45. Békeséget is szerze Jósafát az Izráel' királyával.

46. Jósafátnak pedig több dolgai, és az ő ereje, mellyel hadakozott, nintsenek-é megírva a' Júda' királyiról való Krónika könyvben?

47. A' férjfiakból való maradék paráznákat is, kik megmaradtak vala az ő attyának Ásának idejében, kiűzé az országból. *R.* 15: 12.

48. Akkor nem vala király Édomban, hanem tsak király' képe vala.

49. És Jósafát tsinála hajókat Tarsisban, hogy aranyért mennének Ofirba: de nem mehetének el; mert a' hajók megromlának Asiongáberben.

50. Akkor monda Akházia Ákháb' fia Jósafátnak: menjenek el az én szolgáim a' te szolgáiddal e' hajókon; és nem akará Jósafát.

51. És elaluvék Jósafát az ő attyaival, és eltemetteték az ő attyaival, az ő attyának Dávidnak városában, és az ő fia Jórám uralkodék ő helyette.

III. 52. Akházia pedig kezde uralkodni Izráelen Samariában, Jósafátnak, a' Júda' királyának tizenhetedik esztendejében, és uralkodék Izráelben két esztendeig.

53. És gonoszúl tselekedék az Úr' szemei előtt, járván az ő attyának és annyának útán, és Jéroboámnak a' Nébát' fiának útán, ki bűnbe ejté az Izráelt.

54. És szolgála a' Bálnak, és azt imádá, és haragra indítá az Izráelnek Urát Istenét, mind a' szerént, amiképen az ő attya tselekedett vala.

A' Királyokról írattatott I. Könyvnek vége.

A' KIRÁLYOKRÓL

ÍRATTATOTT

MÁSODIK KÖNYV.

Ez befoglalja a' Júda' országa' tizenhat királyainak, és az Izráel' országa' tizenkét királyainak, három száz húsz esztendők' forgásokban lett dolgaikat.

Királyok.

Júda' országában:		Esztendeig.	Izráelben:		Esztendeig.
Jorám Jósafáttal és egyedül	12	2. *Kir.* 8: 16.	Akházia	1	1. *Kir.* 22: 52.
Ákháziás		2. *Kir.* 8: 26.	Jorám	11	2. *Kir.* 8: 5.
Athalia	6	2. *Kir.* 11: 3.	Jéhu	28	2. *Kir.* 10: 35.
Joás	39	2. *Kir.* 12: 2.	Okhósiás	15	2. *Kir.* 13: 1.
Amasiás	17	2. *Kir.* 14: 2.	Joás	16	2. *Kir.* 13: 10.
Azariás vagy Uziás	52	2. *Kir.* 15: 2.	Jéroboám	41	2. *Kir.* 14: 23.
Jóthám	15	2. *Kir.* 15: 33.	Zakariás		2. *Kir.* 15: 8.
Ákház	14	2. *Kir.* 16: 2.	Sallum		2. *Kir.* 15: 13.
Ezékiás	29	2. *Kir.* 18: 2.	Manahem	10	2. *Kir.* 15: 17.
Manasses	55	2. *Kir.* 21: 1.	Pekája	2	2. *Kir.* 15: 23.
Amon	2	2. *Kir.* 21: 19.	Péka	10	2. *Kir.* 15: 27.
Jósiás	31	2. *Kir.* 22: 1.	Hóseás	17	2. *Kir.* 15: 30.
Joákhás		2. *Kir.* 23: 31.			
Joákim	11	2. *Kir.* 24: 1.			
Joákin		2. *Kir.* 24: 10.			
'Sedékiás	11	2. *Kir.* 25: 1.			
Innét a' Joákin' felemelkedéséig	26	2. *Kir.* 25: 27.			

I. RÉSZ.

Megírattatik e' Részben a' Moábitáknak elszakadások az Izráel' országától. Akháziának betegsége és halála, amint Illyéstől megmondatott vala; kinek helyette uralkodék Jórám az ő attyafia.

ELSZAKADA pedig Moáb, Ákháb' halála után, Izráeltől.

II. 2. És mikor Akházia aláesett volna az ő házának valami rostélyán, melly Samariában vala, és megbetegedék, és követeket külde el, kiknek monda: menjetek el tudakozni Bálzebultól, az Ekronbeli istentől, ha meggyógyúlok-é e' betegségből?

3. Az Úrnak Angyala pedig szólla Thesbites Illyésnek: kelj fel, menj fel eleikbe a' Samariabeli király' követeinek, és szóllj nekik: nintsen-é Isten Izráelben, hogy Bálzebulhoz, az Ekronbeli istenhez mentek tanáts kérdeni?

4. Annakokáért azt mondja az Úr: az ágyból, a' mellybe feküttél, fel nem kelsz, hanem kétség nélkül meghalsz. És mindjárt elméne Illyés.

5. És mikor a' követek megtértenek volna ő hozzá, monda nekik: miért tértetek meg?

6. Felelének neki: egy férjfiú jöve elönkbe, és monda nekünk: menjetek el, térjetek viszsza a' királyhoz, ki titeket elküldött, és mondjátok meg neki: ezt mondja az Úr: nintsen-é Izráelben Isten, hogy te Bálzebulhoz, az Ekronbeli istenhez küldesz tanáts kérdeni? Annakokáért az ágyból, a' mellybe feküttél, fel nem kelsz, hanem meghalván meghalsz.

7. Monda pedig ő nekik: minemű személy vala az a' férjfiú, a' ki elötökbe jött vala, és ezeket a' beszédeket szóllá nektek?

8. És felelének neki: egy szörös ember, ki szíj övvel övedzette vala bé derekát; akkor monda: Thesbites Illyés az.

9. És hozzá külde egy ötven ember előtt járó fő embert, az ő alatta való ötven férjfiakkal, ki felmenvén ő hozzá, (ímé pedig ő ül vala a' hegy' tetején) monda neki: Isten' embere! a' király' azt parantsolja, hogy jöjj alá.

10. Felelvén Illyés, monda az ötven férjfiak előtt járó fő embernek: ha én Isten' embere vagyok, szálljon tűz alá az égből, és emészszen meg tégedet, és a' te alattad való ötven férjfiakat: akkor tűz szálla alá az égből, és megemészté ötet az ötven férjfiakkal egyetemben. *Luk.* 9: 45.

II. 11. Ismét külde ő hozzá más ötven férjfiak előtt való fő embert, mind az ötven férjfiakkal egyben; ki szólla, és monda: Isten' embere! a' király azt parantsolja: siess, és jöjj alá.

12. És felele Illyés, és monda neki: ha Isten' embere vagyok, szálljon tűz az égből alá, és emészszen meg tégedet a' te ötven *embereiddel* egyetemben. Akkor tűz szálla Istentől az égből, és megemészté ötet az ő ötven *embereivel* egyetemben.

13. Ismét elküldé a' harmadik ötven férjfiak előtt járó fő embert, az ő ötven *embereivel* egyben; és az felmenvén, térdet hajta Illyés előtt, és könyörögvén neki, monda: Isten' embere! kérlek légyen betsületes a' te szemeid előtt az én lelkem, és ezeknek a' te szolgáidnak lelkek.

14. Imé tűz szálla le az égből, és megemészté a' két ötven férjfiak előtt való fő embereket, az ő ötven *embereikkel* egyben; mostan azért légyen betsületes az én lelkem a' te szemeid előtt.

15. Szólla pedig az Úrnak angyala Illyésnek: menj alá vele, ne félj semmit tőle. Ki felkelvén, alá méne vele a' királyhoz.

16. És szólla ő neki: ezt mondja az Úr: mivelhogy követeket küldöttél tanáts kérdeni Bálzebulhoz, az Ekronbeli istenhez, (mintha nem volna Izráelben Isten, kitől tanátsot kérdhetnél,) annakokáért, *mondom*, fel nem kelsz ez ágyból, mellybe feküttél; hanem meghalván meghalsz.

17. Meghala azért az Úrnak beszéde szerént, mellyet szóllott vala Illyés; és uralkodék Jórám ő helyette, Jórámnak, Jósafát' fiának, a' Júdabeli királynak második esztendejében; mert nem vala *Ákhásiának* fia.

18. Ákhásiának pedig több dolgai, mellyeket tselekedett, nintsenek-é megírva az Izráel' királyainak tselekedeteikről írattatott Krónika könyvben?

II. RÉSZ.

Illyés Próféta beszéllget az úton Élizéussal; általmennek szárazon a' Jordán vizén. Illyést az Isten elevenen felragadja az égbe. Élizéus visszajő a' Jordánon száraz lábbal, és a' Prófétáktól tiszteltetik. A' Jérikó' vizeit megorvosolja. A' gyermekeket elszaggatják a' medvék: mivelhogy a' Prófétát megtsúfolták vala.

ÉS lőn, mikor az Úr Illyést fel akarná vinni a' szélvész által mennyekbe, elméne Illyés és Élizéus Gilgálból;

1. Akkor monda Illyés Élizéusnak: maradj itt, kérlek; mert az Úr Béthelbe küldött engemet. Monda pedig Élizéus: él az Úr és él a' te lelked, hogy el nem hagylak tégedet. Alámenének azért Béthelbe.

3. Akkor kijövének a' Próféták' fiaik, kik Béthelben valának, Élizéushoz, és mondának ő neki: nem tudod-é, hogy e' mai napon az Úr elragadja a' te uradat te tőled? és monda: tudom én is, hallgassatok.

4. Monda neki ismét Illyés: Élizéus! maradj itt, kérlek; mert az Úr engemet Jérikóba küldött. Ő felele: él az Úr, és él a' te lelked, hogy el nem hagylak tégedet. Elmenének azért Jérikóba.

5. És a' Próféták' fiaik, kik Jérikóban valának, Élizéushoz jövének, és mondának neki: nem tudod-é, hogy e' mai napon az Úr a' te uradat elragadja te tőled? És monda: én is tudom, hallgassatok.

6. Monda annakutánna neki Illyés: maradj itt, kérlek; mert az Úr engemet a' Jordán vize mellé küldött. Ő felele: él az Úr, és él a' te lelked, hogy el nem hagylak tégedet. Elmenének azért mind ketten.

7. Ötven férjfiak pedig a' Próféták' fiaik közzül elmenének, és megállának meszsze ellenekben; ők is pedig ketten megállának a' Jordán mellett.

8. És fogá Illyés a' maga palástját, és öszvetűré, és megüté azzal a' vizet, és kétfelé válék: akkor általmenének mind ketten szárazon.

9. Mikor pedig általmentek volna, monda Illyés Élizéusnak: kérj tőlem, mit tselekedjem veled, minekelőtte te tőled elvitetem. És monda Élizéus: légyen, kérlek, a' te benned való léleknek kettős mértéke én rajtam. (a)

(a) Nem azt kéri Élizéus Illyéstől, hogy kétszerte nagyobb ajándéka legyen Istennek ő rajta, mint Illyésen, hogy illyen módon meghaladja a' maga mesterét; amint némellyek magyarázzák: hanem Illyés nagy Próféta lévén, több mértéke adatott neki az Isten' Szent Lelke' kegyelmének, mint más Prófétáknak; a' Krisztus nagyobb lévén minden Prófétáknál, neki mérték nélkül adatott a' Szent Lélek. Ján. 3: 34. Most azt kéri Élizéus, hogy abból az Illyésben lévő sok mértékből két mérték, vagy két rész adattassék neki; úgy p. o. hogy ne tsak jövendöket tudjon mondani, mint eddig, hanem tsudákat is tselekedhessen. 1. Kór. 12: 8. 9. 10.

10. Amaz monda: nehéz dolgot kérél; ha meglátándasz engemet mikor tőled elvitetem, meglészen a' mit kérsz: ha pedig nem látándasz, nem lészen.

11. Lőn azért, mikor ők mennének, és menvén beszélgetnének, ímé egy tüzes szekér tüzes lovakkal egyben, elválasztá őket egymástól, és felméne Illyés a' szélvészben az égbe.

12. Élizéus pedig ezt látván, kiált vala: édes atyám, édes atyám, Izráelnek mind szekerei mind lovagjai! és nem látá ötet többé; annakutánna megragadá az ő maga öltözeteit, és két részre szakasztá azokat.

13. És felvévé az Illyés' palástját, melly ő róla leesett vala, és viszszatére, és megálla a' Jordán vize' partján.

14. És vévé az Illyés' palástját, melly ő róla leesett vala, és azzal megüté a' vizet, és monda: hol vagyon Illyésnek Ura Istene? És mikor ő is megütötte volna a' vizet, kétfelé válék, és általméne Élizéus.

15. Látván pedig ötet ellenben a' Próféták' fiaik, kik Jérikóban valának, mondának: az Illyés' lelke megnyúgodott Élizéuson, és eleibe menének ő neki, és lehajlának ő előtte a' földre.

16. És mondának neki: ímé mostan vagynak a' te szolgáiddal ötven erős férjfiak; menjenek el, kérünk, és keressék meg a' te uradat, netalám az Úrnak lelke vitte el ötet, és letette valamellyik hegyen avagy völgyön. És monda: ne küldjetek.

17. De kénszerítvén ötet állhatatosan, monda: küldjetek el; és elküldék az ötven férjfiakat, és harmad napig keresvén, nem találák ötet.

28. És mikor megtértek volna ő hozzá, (ő pedig Jérikóban lakik vala) monda nekik: nem mondottam vala-é meg nektek, hogy el ne menjetek?

II. 19. Mondának pedig a' városbeli férjfiak Élizéusnak: ímé e' város jó lakó hely, amint látod édes uram: de a' víz igen ártalmas, és hamar elhalnak itt az emberek.

20. És monda: hozzatok nekem egy új tészét, és vessetek sót bele. És elhozák ő neki.

21. Kimenvén pedig a' kútfőre, bele veté a' sót, és monda: ezt mondja az Úr: meggyógyítottam e' vizeket, nem származik ennekutánna azokból halál, sem a' földnek pusztúlása.

22. És egésségesekké lőnek a' vizek mind e' mai napig az Élizéus' beszéde szerént, mellyet szóllott vala.

III. 23. Felméne annakutánna onnét Béthelbe; és mikor ő az úton felmenne, apró gyermekek jövének ki a' városból, kik őtet tsúfolják vala, ezt mondván: jöjj fel kopasz, jöjj fel kopasz.

24. És hátra tekintvén, és meglátván őket, megátkozá őket az Úrnak nevében, és az erdőből két nőstény medvék kijövén, elszaggatának közzülök negyvenkét gyermekeket.

25. És elméne onnét a' Kármel hegyére, és onnét téré Samariába.

III. RÉSZ.

Az Izráelnek, Júdának, és Édomnak királlyai mennek a' Moábiták ellen; vízből megfogyatkoznak: de Élizéus által Isten vizet ád nekik, és győzedelmet ígér az ellenségen. Megverik a' Moábitákat, és igen megrontják: de mikor vakmerőségeket látták volna, megtérnek.

JÓRÁM pedig az Ákháb' fia kezde uralkodni Izráelen Samariában, Jósafátnak a' Júda' királyának tizennyoltzadik esztendejében, és uralkodék tizenkét esztendeig.

2. És gonoszt tselekedék az Úr' szemei előtt: de nem annyira, mint az ő attya és annya; mert elhárítá a' Bál' képét, mellyet az ő attya tsinált vala.

3. Mindazáltal követé Jéroboámnak a' Nébát' fiának bűneit, ki vétekbe ejtette vala az Izráelt, és el nem távozék azoktól.

II. 4. Mésának pedig a' Moáb' királyának sok barma vala: és ád vala adóba az Izráel' királyának száz ezer bárányt, és száz ezer kost mind gyapjastúl.

5. Lőn pedig mikor meghalt volna Ákháb, elszakada a' Moáb' királya az Izráel' királyától. *R.* 1: 1.

6. Kiméne annakokáért az napon Jórám király Samariából, és megszámlálá az egész Izráelt.

7. Elméne pedig, és külde követeket Jósafáthoz a' Júda' királyához, kik ezt mondanák neki: a' Moáb' királya elszakadott én tőlem, eljösz-é velem Moáb ellen a' hadba? Felele: elmegyek; mind egy vagyunk mi, én és te, az én népem és a' te néped, az én lovaim és a' te lovaid.

8. És monda: melly úton menjünk fel? Felele: az Édom pusztájának útán.

9. Elméne azért az Izráel' királya, és a' Júda' királya, és az Édom' királya; és mikor kerengettenek volna az úton hét napig, nem lőn a' tábornak vize, sem a' velek való barmoknak.

10. És monda az Izráel' királya: jaj! jaj! mert az Úr hívta egybe e' három királyt, hogy a' Moáb' kezébe adja őket.

11. És monda Jósafát: vagyon-é itt az Úrnak Prófétája, hogy tanátsot kérdjünk az által az Úrtól? Felele egy az Izráel' királyának szolgái közzül, és monda: itt vagyon Élizéus a' Sáfát' fia, ki Illyésnek vizet tölt vala kezeire.

12. És monda Jósafát: nála vagyon annál az Isten' beszéde. Alámenének azért hozzá az Izráel' királya, és Jósafát, és az Édom' királya.

13. És monda Élizéus az Izráel' királyának: mi gondom vagyon énnekem te veled? menj el a' te atyádnak és anyádnak Prófétáihoz. És monda neki az Izráel' királya: semmiképen nem; mert az Úr öszvegyűjtötte e' három királyt, hogy a' Moábnak kezébe adja őket.

14. Monda pedig Élizéus: él a' seregeknek Urok, ki előtt állok, hogy ha Jósafátot a' Júda' királyát nem nézném, téged nem néznélek, reád sem tekintenék.

15. Most azért hozzatok énnekem egy éneklőt, és mikor énekelne előtte az éneklő, az Úrnak lelke megkörnyékezé őtet;

16. És monda: ezt mondja az Úr: tsinálj e' patakban sok árkokat;

17. Mert ezt mondja az Úr: nem láttok semmi szelet, esőt sem láttok: de mindazáltal e' patak megtelik vízzel, ahonnét ihattok mind ti mind a' ti nyájatok és barmaitok.

18. Kevés pedig még ez az Úrnak szemei előtt; hanem Moábot is kezetekbe adja.

19. És megvertek minden kultsos várost, és válogatott várost, és minden jó termő fákat levagdaltok, és minden kútfejeket betöltötök, és minden jó szántó földeket behánytok kövekkel.

20. Lőn pedig reggel, mikor áldozatot szoktanak tenni, ímé a' vizek jönek vala az Édom' útáról, és megtele a' föld vizekkel.

21. Hallván pedig az egész Moáb, hogy feljöttek volna a' királyok ő ellenek vívni, és felgyűjtetének a' fegyver foghatótól fogva, és azonn is feljűl, és megállának az ő tartományoknak határán.

22. És felkelének reggel, mikor a' nap feljött volna a' vizekre; és láták a' Moábiták, hogy ő ellenekben az a' víz veresellenék, mint a' vér.

23. És mondának: vér ez; megvíttak a' királyok egymással, és megölte kiki az ő felebarátját: siess azért a' prédára óh Moáb!

24. És mikor az Izráel' táborához jutottak volna, feltámadának mind egyetemben az Izráeliták, és megverék a' Moábitákat; és megfutamék az ő ortzájik előtt, és megverék a' Moábot.

25. És a' városokat leronták, és a' jó szántó földekre kiki mind követ hánya, és betölték azt; és minden kútfejeket bedugának; és minden jó termő fákat levágának, úgy annyira, hogy tsak a' Kir-Harésetnek kőfalait hagyák fenn. Környülvevék pedig azt a' (a) parittyások, és azt is megverék.

(a) A' 'Sidó szó nem tsak parittyásokat jegyez, hanem azokat is, a' kik valámi mesterséges szerszámmal nagy köveket hánynak be a' városba.

26. Látván pedig a' Moáb' királya, hogy meggyőzettetnék a' viadalban, melléje vőn hét száz fegyver fogható férjfiakat, hogy az Édom' királyára rohanna: de nem lehete.

27. Vevé azért az ő első szülött fiát, ki ő helyette uralkodándó vala, és égő áldozatúl megáldozá a' kőfalon; melly dolgon az Izráel' népe igen megháborodék: annakokáért elmenének róla, és megtérének az ő földökbe.

IV. RÉSZ.

E' Részben megírattatnak Élizéusnak tsuda dolgai. Egy szegény aszszonynak sok olajt ád. A' Sunem városbeli aszszonynak fiú magzatot nyer Istentől, kit feltámaszt, mikor az meghalt volna. A' keserű étket édessé teszi, és kevés kenyérrel sok embert elégít meg.

Egy aszszony pedig, a' Próféták' fiaiknak feleségeik közzül, kiálta Élizéushoz, mondván: a' te szolgád az én férjem meghalt; te pedig tudod, hogy a' te szolgád Istent félő vala. Eljött pedig a' kinek adós vagyok, hogy elvigye mind a' két gyermekemet, hogy neki szolgái légyenek.

2. Monda neki Élizéus: mit tselekedjem veled? mond meg nekem, mitsoda vagyon a' házadban? Monda az: semmi nintsen a' te szolgálódnak házában, hanem tsak egy korsó olaj.

3. Akkor monda: menj el az útszára, kérj minden te szomszédidtól sok üres edényeket;

4. És bemenvén, zárd be az ajtót te magadra és a' te fiaidra, és tölts *az olajból* mindenik edénybe: és a' melly megtelik, tetesd el onnét.

5. Elméne annakokáért ő tőle, és bezárkózék ő maga az ő fiaival egyetemben; azok viszik vala neki az edényeket, ő maga pedig tölti vala.

6. Lőn pedig mikor megtöltötte volna azokat az edényeket, monda az ő fiának: hozz mégis valami edényt ide, ki felele: nintsen több edény; és ottan megálla az olaj.

7. Akkor elméne az, és megmondá az Isten' emberének, az pedig monda: menj el, add el az olajt, és fizess meg annak, a' kinek adós vagy; te pedig és a' te fiaid éljetek a' maradékával.

II. 8. Lőn annakfelette, mikor egy napon általmenne Élizéus Súnembe, ott vala egy fő aszszony, ki kénszeríté őtet, hogy nála ennék kenyeret; lőn azért, hogy valamikor azonn általmenne, betér vala, hogy ott ennék kenyeret.

9. És monda az aszszony a' férjének: ímé mostan vettem eszembe, hogy ez az Isten' embere, ki szüntelen ezen jár által, szent ember.

10. Tsináljunk, kérlek, egy kis kamarát, és szerezzünk abba ágyat és asztalt, széket, és gyertyatartót: hogy mikor hozzánk jövend, térjen abba.

11. Egy néminémű napon azért oda méne, és megszálla a' kamarában, és megnyúgovék ott.

12. És monda Géházinak az ő szolgájának: hívd ide hozzám ezt a' Sunamitist. Előhívá azért azt, és az eleibe álla.

13. Monda annakfelette: mond meg neki: nagy szorgalmatossággal szolgálsz minekünk; mit kívánsz, hogy tselekedjem veled? vagyon-é valami ügyed a' király előtt, vagy a' seregnek hadnagya előtt? Monda az: az én nemzetségem között békeséggel lakom.

14. Monda Élizéus: mit kell tehát tselekedni vele? Felele Géházi: bizonyára fia nintsen neki, és az ő férje vén ember.

15. Akkor monda: hívd ide őtet, és oda hívá, és az megálla az ajtóban.

16. Annakutánna monda: esztendő ekkorra, ha élsz fiat ölelgetsz. És monda az: ne édes uram, Isten' embere, ne mondj képtelen dolgot a' te szolgáló leányodnak.

17. Megterhesüle azért az aszszony, és fiat szüle abban az időben, mellyet megmondott vala Élizéus.

III. 18. És felnevekedék a' gyermek. Némelly napon pedig mikor kiment volna az ő attyához, az aratókhoz:

19. Monda az ő attyának: jaj fejem, jaj fejem; és monda az ő attya a' szolgának: vidd el őtet az annyához.

20. Ki mikor felvette volna őtet, vivé az ő annyához, és az ő annyának ölében üle mind délig; és az után meghala.

21. Akkor felméne az aszszony, és az Isten' emberének ágyára tevé ötet, és az ajtót bezárván, kijöve onnét.

22. És előhívá az ő férjét, és monda: kérlek engedj énnekem egyet a' szolgák közzül, és egy szamarat: hadd menjek el hamar az Isten' emberéhez; és majd megtérek.

23. És az monda: miért mégy ő hozzá? ma új hónak innepe nintsen, sem szombat. Felele az: légy békeséges szívvel.

24. Megnyergelé azért a' szamárt, és monda a' szolgának: eredj elől, és menj hamarsággal, meg ne állj én érettem, hogy felüljek, hanemha mondándom teneked.

25. Elmenvén azért, juta az Isten' emberéhez a' Kármel hegyére; és mikor meglátta volna azt az Isten' embere távol, monda Géházinak az ő szolgájának: ímé ama' Sunamitis.

26. Most, kérlek, fuss ő eleibe, és kérd meg tőle, ha békeségben vagyon-é mind ő mind az ő férje, és mind az ő gyermeke? Monda az: békeségben.

27. Felméne pedig az Isten' emberéhez a' hegyre, és megragadá az ő lábait: és Géházi oda méne, hogy elüzné ötet. És monda az Isten' embere: hagyj békét neki; mert megkeseredett az ő szíve, és az Úr eltitkolta én tőlem, és nem jelentette meg nekem.

28. És monda az: vallyon én kértem-é fiat az én uramtól? avagy nem mondám-é neked, ne tsalj meg engemet.

29. És monda Élizéus Géházinak: övedzd fel ágyékodat, és vegyed kezedbe az én páltzámat, és menj el; ha valakit előtalálsz, ne köszönj neki, és ha valaki köszönt téged, ne felelj neki; és az én páltzámat tegyed a' gyermek' ortzájára.

30. Monda pedig a' gyermeknek annya: él az Úr, és él a' te lelked, hogy el nem botsátlak tégedet. Felkele azért, és követé ötet.

31. Géházi pedig előttök elment vala, és a' páltzát a' gyermeknek ortzájára tette vala: de nem szóllott és nem hallott vala a' gyermek. Annakokáért viszszatére eleibe, és megjelenté neki, mondván: nem támadott fel a' gyermek.

32. Beméne pedig Élizéus a' házba, és ímé a' gyermek halva fekszik vala az ő ágyán.

33. És mikor bement volna, bezárá az ajtót magára és a' gyermekre; és könyörge az Úrnak.

34. És az ágyra felhágván, a' gyermekre borúla, és az ő száját a' gyermek' szájára tevé, szemeit szemeire, kezeit kezeire, és elterjede a' gyermeken, és megmelegedék a' gyermeknek teste.

35. És tőle elfordúlván, alá 's fel jár vala a' házban, az után felmenvén, ismét reáborúla; és prüszszente a' gyermek hétszer, és felnyitá az ő szemeit.

36. Akkor szóllítá Géházit, és monda: hívd ide azt a' Sunamitist. És oda hívá azt, és mikor oda ment volna, monda: vidd el a' te fiadat.

37. Ki mikor bement volna, lábaihoz esék, és leborúla a' földre; és fogván az ő fiát, kiméne.

IV. 38. Az után megtére Élizéus Gilgálba. Éhség vala pedig akkor a' földön; és a' Próféták' fiaik ő vele laknak vala. És monda az ő szolgájának: szerezz nagy fazekat, és tsinálj valami főzeléket a' Próféták' fiaiknak.

39. Kiméne azért egyik a' mezőre, hogy paréjt szedne, és találkozék vad szőlőre, és arról tele szedé az ő ruháját sártökkel; az után

haza jövén, megmetélé a' pépes fazékba; mert nem tudják vala, mi légyen.

40. Feladák pedig a' férjfiaknak, hogy ennének. Lőn pedig mikor ennének abból a' fazékból, kiáltának és mondának: halál a' fazékban, Isten' embere! És nem ehetének benne.

41. Ő pedig monda: hozzatok valami lisztet ide, és bele veté azt a' fazékba, és monda: add fel immár a' népnek. És evének, és nem vala semmi gonosz ártalom a' fazékban.

V. 42. Jöve pedig egy férjfiú Baál-Sálisából, és hoz vala az Isten' emberének elein megért árpából sült kenyereket, *tudniillik* húsz árpa kenyereket, és valami megzsendült gabona fejeket; és monda: add a' népnek, hogy egyék meg.

43. Felele az ő szolgája: miért adnám ezt száz ember' eleibe? Monda ismét: add a' népnek, hadd egyenek; mert ezt mondja az Úr: esznek, és meg is marad benne.

44. Eleikbe adá azért, és evének, meg is marada benne, az Úrnak beszéde szerént.

V. RÉSZ.

Élizéus' parantsolatjából megferdik Námán a' Jordán' vizében, és meggyógyúl az ő bélpoklosságából. Mivel pedig Géházi az Élizéus' szolgája az ő ura' híre nélkül ajándékot veszen Námántól, megverettetik bélpoklossággal.

A' Síriabeli király' seregének pedig vala egy hadnagya, Námán; ki az ő uránál nagy betsületben vala; mert az által szabadította vala meg az Úr Síriát: vala pedig ez erős hadakozó férjfiú, de bélpoklos vala.

2. Síriából pedig mentek vala ki seregek, kik az Izráel' földéből fogva hoztanak vala egy kis leányt, ki a' Námán' feleségének szolgál vala.

3. És monda ez az ő aszszonyának: vajha az én uram szembe lenne azzal a' Prófétával, a' ki Samariában vagyon, kétség nélkül meggyógyítaná őtet az ő bélpoklosságából.

4. Beméne azért, és megbeszéllé az ő urának, mondván: így 's így szóllott az Izráel' földéből való leány.

5. Akkor monda a' Síriabeli király: menj el, és im levelet küldök az Izráel' királyának. Elméne azért, és vön magával tíz talentom ezüstöt, és hat ezer aranyat, annakfelette tíz öltöző ruhákat.

6. És elvivé a' levelet az Izráel' királyának, mellynek summája ez vala: mostan annakokáért minekutánna e' levél tehozzád érkezik; ímé küldöttem te hozzád Námánt az én szolgámat, hogy meggyógyítsad őtet az ő bélpoklosságából.

7. Lőn pedig mikor megolvasta volna az Izráel' királya a' levelet, megszaggatá az ő ruháját: Isten vagyok-é én, hogy megöljek valakit, és ismét megelevenítsem, hogy ez én hozzám küld, hogy meggyógyítsam e' férjfiat az ő bélpoklosságából? Bizonyára vegyétek eszetekbe, és lássátok, hogy csak háborúságra való alkalmatosságot keres ellenem. 5. *Mós.* 32: 39. 1. *Sám.* 2: 6.

8. Mikor pedig meghallotta volna Élizéus az Isten' embere, hogy az Izráel' királya ruháját megszaggatta volna, külde a' királyhoz, mondván: miért szaggattad meg a' te ruhádat? Hadd jöjjön én hozzám *Námán*, és tudja meg, hogy vagyon Próféta Izráelben.

9. Elméne azért Námán lovaival és szekereivel, és megálla az Élizéus' házának ajtaja előtt.

10. Külde pedig Élizéus követet hozzá, mondván: menj el, és feredjél meg hétszer a' Jordán vizében, és megújúl a' te tested, és megtisztúl.

11. És nagy haraggal mégyen vala Námán, és ezt mondja vala: ímé ezt gondolom vala magamban, kijövén kijő, és előállván segítségül hívja az ő Urának Istenének nevét, és kezével megilleti a' helyet, és úgy gyógyítja meg a' bélpoklost.

12. Avagy nem jobbak-é Damaskusnak folyó vizei Abana és Párpár, Izráelnek minden vizeinél? Avagy nem mosódhatnám-é meg azokban, hogy megtisztúlnék? Illyen módon eltérvén, nagy haraggal mégyen vala.

13. Hozzá menének pedig az ő szolgái, és szóllának ő neki, mondván: uram, ha valami nagy dolgot mondott volna e' Próféta, avagy nem mivelted volna-é meg? mennyivel inkább, midőn csak azt mondotta teneked: mosódjál meg, és tisztúlj meg.

14. Bemene azért a' Jordán vizébe, és megmosá magát abban hétszer, az Isten' emberének beszéde szerént, és megújúla az ő teste mint egy kis gyermeknek teste, és megtisztúla. *Luk.* 4: 27.

15. Az után megtére minden népével az Isten' emberéhez, és bemenvén megálla előtte, és monda: ímé mostan tudom, hogy nintsen az egész földön Isten egyébütt, hanem csak Izráelben: azért kérlek, vedd el ez ajándékot a' te szolgádtól.

16. Ő pedig monda: él az Úr, a' ki előtt állok, hogy el nem veszem; kénszeríti vala pedig őtet, hogy elvenné: de ő nem akará.

17. És monda Námán: (a) ha el nem veszed az ajándékot, kérlek tégedet, adj a' te szolgádnak e' földből annyit, a' mennyit vihet két öszvér; mert a' te szolgád többé nem teszen egészen égő vagy egyéb áldozatot idegen isteneknek, hanem csak az Úrnak.

(a) Námán az ő megtisztúlásából megesmeri az igaz Istent. Azért azt ígéri a' Prófétának, hogy ez után idegen bálvány isteneknek nem szolgál, hanem az Izráel' Urának Istenének. De tudatlanságból való indúlat, a' mit Élizéus Prófétától kér. Először, hogy az Izráel' országának földéből szabad legyen elvinni, mintha a' földhöz köttetett volna a' szentség, és a' tenné kedvesekké az áldozatokat. Másodszor, hogy annak botsánatját kéri, ha a' Rimmon' templomába bemegyen, és ott meghajol. Azért azt mondja a' Próféta: menj el békeséggel; mellyel nem engedi meg neki, amint némellyek magyarázzák, hogy a' templomba bemenjen, hanem inkább arra inti, hogy minekutánna az Istent megesmerte, és immár lelke megnyúgott, ezzel a' békeséggel menjen el, és ne tselekedjék olly dolgot, melly megháborítaná az ő lelkét. Noha némellyek külömb értelemben vagynak.

18. Ebben a' dologban legyen az Úr kegyelmes a' te szolgádnak, hogy mikor bemegyen az én uram a' Rimmon' templomába, hogy ott meghajtsa magát, és ő az én kezemre támaszkodik, és én is meghajlok a' Rimmon' templomában, ezt hogy meghajlok a' Rimmon' templomában, botsássa meg az Úr a' te szolgádnak.

19. És monda neki: menj el békeséggel. És elméne ő tőle úgymint egy mérföldig.

II. 20. Monda pedig Géházi, Élizéusnak az Isten' emberének szolgája: ímé az én Uram megkéméllé a' Síriabeli Námánnak marháját, és nem akará ő tőle elvenni a' mit hozott vala; él az Úr, hogy utánna futok, és valamit veszek tőle.

21. Utánna futa azért Géházi Námánnak; látván pedig Námán őtet hogy utánna futna, leugrék a' szekérről, és eleibe méne, és monda: békeséges-é a' te jöveteled?

22. Felele az: békeséges: az én Uram küldött engemet, ezt mondván: ímé mostan tsak ez órában jött én hozzám két ifjú az Éfraim' hegyeiről, a' Prófétáknak fiaik közzül: adj kérlek azoknak egy talentom ezüstöt, és két öltöző ruhát.

23. És monda Námán: kérlek végy két talentomot. És kényszeríté ötet, és egybe köte két talentom ezüstöt két zsákba, és két öltöző ruhát, mellyeket két szolgáinak hátokra ada, és előtte viszik vala.

24. És mikor a' kerítéshez jutott volna, elvévé tőlök azokat, és eltévé egy házban, és elbotsátá a' férjfiakat, és elmenének.

25. Ő pedig bemenvén, megálla az ő ura előtt, és monda neki Élizéus: honnét jösz Géházi? Felele: nem ment a' te szolgád sohová.

26. Ő pedig monda neki: avagy nem vala-é az én szívem jelen te veled, mikor a' férjfiú lefordúla szekeréről elődbe? avagy e' volt-é az idő, hogy elvennéd az ezüstöt: és vennél magadnak ruhákat, olaj fákat, szőlőket, juhokat, barmokat, szolgákat és szolgáló leányokat?

27. Annakokáért te reád és a' te magodra ragad Námánnak bélpoklossága mind örökké. És kimenvén ő előle megpoklosúla, és lőn mint a' hó.

VI. RÉSZ.

Élizéus az Isten' beszédének ereje által a' vasat felhozza a' Jordán' fenekéről a' víznek színére: a' királynak megjelenti Élizéus a' Síriai királynak tanátsát, és az ő szolgáit az Isten' erejének általa megtsúfolja, és Samariába beviszi. A' Síriai király megszállja Samariát, és megverettetnek a' Samariabeliek olly nagy éhséggel, hogy az aszszonyok megennék az ő magzatjaikat.

Mondának pedig a' Próféták' fiaik Élizéusnak: ímé ez a' hely, mellyben te nálad lakunk igen szoros minekünk.

2. Hadd menjünk el, kérünk, a' Jordán vize mellé, hogy mindenikünk egyegy fát hozzon, hogy ott valami hajlékot építsünk magunknak. Kiknek monda: menjetek el.

3. És monda egy ő közzülök: kérlek jöjj el a' te szolgáiddal, és az monda: én elmégyek.

4. És elméne ő velek; és menének a' Jordán vize mellé, és fákat vágnak vala.

5. Lőn pedig mikor egyik egy fát levágna, a' fejsze beesék a' vízbe: akkor kiálta és monda: jaj, jaj, édes uram, ezt is költsön kértem vala.

6. És monda az Isten' embere: hová esék? És megmutatá neki a' helyet, és levága egy fát, és oda veté, és fenn kezde úszni a' vas.

7. És monda: vedd ki. És kinyújtván kezét, kivevé.

II. 8. A' Síriabeli király pedig hadakozik vala az Izráellel: és tanátsot tarta az ő szolgáival, mondván: illyen 's illyen helyen lészen az én táborom.

9. Annakokáért külde az Isten' embere az Izráel' királyához, mondván: meglássad hogy azon a' helyen által ne menj, mert oda mennek a' Síriabeliek.

10. Elküldé azért az Izráelnek királya arra a' helyre mellyről szóllott vala neki az Isten' embere, és ötet megintette vala, és megoltalmazá magát tőle, nem egyszer, sem kétszer.

III. 11. Megháborodék pedig ezen a' Síriabeli királynak szíve, és öszvegyűjtvén az ő szolgáit, monda nekik: miért nem mondjátok meg nekem, kitsoda légyen mi közzülünk az Izráel' királyának pártjára való?

12. Akkor monda egy az ő szolgái közzül: nem attól vagyon édes uram király, hanem az Élizéus Próféta, a' ki Izráelben vagyon, jelenti meg az Izráel' királyának a' beszédeket, mellyeket a' te titkos házadban beszéllesz.

13. Ki monda: menjetek el, és lássátok meg hol vagyon, hogy reá küldjek, és elhozassam ötet. Felelének pedig neki, mondván: Am-Dótánban vagyon.

14. És külde oda lovagokat és szekereket, és nagy sereget: kik elmenének éjjel, és köröskörnyül vevék a' várost.

15. Felkelvén pedig jó reggel az Isten' emberének szolgája, és kimenvén, meglátá a' sereget, melly környülvette vala a' várost, és a' lovakat, és a' szekereket: és monda neki a' szolgája: jaj, jaj édes Uram mit tselekedjünk?

16. Felele ő: ne félj, mert többen vagynak a' kik mivelünk vagynak, hogy nem mint a' kik ő velek.

17. És könyörge Élizéus, és monda: óh Uram, nyisd meg kérlek az ő szemeit, hadd láthassa. És megnyitá az Úr a' szolgának szemeit, és meglátá: és ímé a' hegy rakva vala lovagokkal, és tüzes szekér vala Elizéus mellett, köröskörnyül.

18. És mikor *az ellenség* reá ment volna, könyörge Élizéus az Úrnak, mondván: verd meg kérlek ezt a' népet vaksággal. És megveré őket vaksággal az Élizéus' kívánsága szerént

19. Monda annakokáért nekik Élizéus: nem ez az út, sem ez a' város; jertek el én utánnam, és ahoz a' férjfiúhoz viszlek titeket, a' kit kerestek. Vivé pedig őket Samariába.

20. Lőn pedig mikor bementek volna Samariába, monda Élizéus: óh Uram nyisd meg ezeknek szemeiket, hogy láthassanak. És megnyitá az Úr az ő szemeiket, és látának, és ímé Samariának közepette valának.

21. Monda pedig az Izráel királya Élizéusnak, mikor látta volna őket; levágassam-é őket édes atyám?

22. És monda: ne vágasd, azokat vágasd le a' kiket a' te fegyvereddel és kéziveddel fogtál, sőt inkább tégy kenyeret és vizet eleikbe, hogy egyenek és igyanak, és menjenek el az ő urokhoz.

23. Készíte azért nekik nagy lakodalmat, és minekutánna ettenek és itanak volna, elbotsátá őket: ők pedig elmenének az ő urokhoz, és többé nem kezdének a' Síriabeli seregek az Izráel' földére menni.

IV. 24. Lőn pedig az után, öszvegyűjté Benhadád Síriának királya minden seregit, és felméne és megszállá Samariát.

25. És lőn igen nagy éhség Samariában: mert ímé mind addig alatta valának a' városnak, míg nem egy szamár fejet nyoltzvan ezüst garason vennének, és egy (a) véka galamb ganéjt öt ezüst garason.

(a) Az a' szó, melly itt galamb ganéjnak fordíttatik — melly azon kívül, hogy tisztátalan dolog, nem is alkalmatos az ember táplálttatására, tesz bizonyos borsó nemet, melly Zsidó országban bővséggel termett, és szoktak vele élni.

26. Lőn pedig mikor az Izráel' királlya a' kerítésen

rítésen szélyel járna, egy aszszony kiálta ő utánna, mondván: légy segítséggel uram király.

27. A' király monda: az Úr nem segít meg tégedet, én pedig mimódon segíthetnélek meg, a' szérűről-é vagy a' sajtóról?

28. Monda annakfelette neki a' király: mit akarsz? Monda az: ez az aszszony monda énnekem: adjad a' te fiadat, hogy együk meg ötet ma, az én fiamat pedig holnap együk meg.

29. Megfőztük azért az én fiamat és megettük ötet; másod' nap' mondék neki: adjad a' te fiadat, hogy azt is együk meg; és ő elrejté az ő fiát.

30. Mikor azért hallotta volna a' király az aszszonynak beszédét, megszaggatá az ő ruháját: és mikor a' kerítésen elömenne, meglátá a' község, és ímé 'sák vala a' ruháján belől a' húsán.

31. És monda: bátor az Isten így büntessen meg, vagy annál is inkább, ha Elizéusnak a' Safát' fiának feje ma el nem esik.

32. (Elizéus pedig ül vala az ő házában, és együtt ülnek vala vele a' vének). És elküldé egy férjfiat elől; minekelőtte pedig hozzá jutott volna a' követ, monda a' véneknek: látjátok-é hogy ide küldött a' gyilkos' fia, hogy fejemet vetesse? Lássátok meg, mikor eljövénd a' követ, zárjátok be az ajtót, és szorítsátok meg ötet az ajtóban: avagy nem az ő ura' lábának tsoszogása vagyon-é ő utánna?

33. Mikor még velek beszéllene, ímé a' követ mégyen vala ő hozzá, és monda a' *király*: ímé e' veszedelem az Úrtól vagyon, miért várnám tovább az Urat?

VII. RÉSZ.

Élizéus megjövendöli a' Samariabelieknek a' következendő nagy bővséget. A' királynak fő tanátsosa, a' ki nem hitte vala a' Próféta' mondását, eltapodtatik a' kapuban. A' Samariabeliek elprédálják a' tábort, lészen nagy bővség.

Monda pedig Élizéus: halljátok meg az Úrnak beszédét; ezt mondja az Úr: holnap illyenkor egy köböl 'semlye lisztet vesznek egy sikluson, és két köböl árpát egy sikluson, Samariának kapujában.

2. És felele egy fő ember, kinek kezéhez támaszkodik vala a' király, az Isten' emberének: ha az Úr ablakokat tsinálna az égen, hogy lehetne mégis ez? És monda: ímé szemeiddel meglátod de nem eszel benne.

3. Valának pedig négy bélpoklos férjfiak a' kapu előtt, kik egymásnak mondának, miért maradunk itt hogy meghaljunk éhenn?

4. Ha azt végezzük, kogy a' városba bemenjünk, éhség vagyon a' városban, és ott meghalunk: ha pedig itt maradunk, úgy is meghalunk. Jertek el azért, szökjünk által a' Síriabelieknek táborokba, ha életünket megengedik, éljünk, és ha megölnek, haljunk meg.

5. Felkelének azért víradtának előtte, hogy a' Síriabelieknek táborokba mennének, és menének a' Síriabelieknek táboroknak széléig, és ímé nem vala ott senki.

6. Mert az Úr azt tselekedte vala, hogy a' Síriabelieknek seregek hallana szekereknek zörgéseket és lovak' lábaiknak dobogásokat, és nagy seregeknek ropogásokat: annyira, hogy egymásnak mondanának: ímé az Izráel' királya bérben fogadta meg mi ellenünk a' Hittéusok' királyokat, és az Égyiptombeliek' királyokat, hogy mireánk jönnének.

7. És felkelvén elfutának besetétűléskor, és elhagyák az ő sátoraikat, és az ő lovaikat, és az ő szamaraikat, amint a' tábor vala, és elfutának hogy életeket megtarthatnák.

8. Mikoron azért a' bélpoklosok a' tábor' szélére jutottak volna, menvén egyik sátorba, evének és ivának, és elvivének onnét ezüstöt, aranyat, ruhákat, és elmenvén elrejték azokat: és megtérvén, más táborba menének be, és abból is hozának, és elmenvén azokat is elrejték.

9. Mondának pedig egymásnak: nem igazán tselekedtünk; ez a' mai nap öröm mondásnak napja, és mi hallgatunk-é? Ha mi víradtát várunk, e' hamisságért megbüntetnek: mostan annakokáért jertek el, menjünk be és tegyük hírré a' király' házába.

10. Elmenének annakokáért, és kiáltának a' város' kapuján állónak, és hírré tevék nekik, mondván: elmentünk vala a' Síriabelieknek táborokba, és ímé nem vala ott senki, embereknek szavok sem hallatik, hanem tsak a' lovak, és a' szamarak vagynak kötve, és a' sátorok akképen vagynak amint elhagyták.

11. Kiáltának azért a' kapun állók, és hírré tevék oda be a' király' házába.

12. És felkelvén éjtszaka a' király, monda az ő szolgáinak: megmondom tinéktek mit végeztek mi felölünk a' Síriabeliek; tudják hogy éhek vagyunk, ez okáért mentenek ki a' táborból, hogy elrejtezzenek a' mezőn, mondván: mikor kijövéndenek a' városból, fogjuk meg elevenen őket, és menjünk be a' városba.

13. Akkor felele egy az ő szolgái közzül, és monda: válaszszanak öt lovat azok közzül, mellyek megmaradtanak a' városban, (mivelhogy azok szinte úgy éheznek mint az Izráelnek egész sokasága, azok is szintén úgy vagynak mint az Izráelnek sokasága, melly már megemésztetett), és küldjünk el és lássuk meg.

14. Hozának azért két szekeres lovakat, mellyeken két szolgáját elküldé a' király a' Síriabeliek' seregek' után, mondván: menjetek el és lássátok meg.

15. És elmenvén azok, utánnok menének mind a' Jordán vizéig, és ímé az egész út rakva vala ruhákkal, edényekkel, mellyekket a' Síriabeliek elhánytak vala a' sietség miatt; megtérvén azért a' követek, megmondák a' királynak.

16. És kimenvén a' nép, 'sákmányt vete a' Síriabeliek' táborokban, és egy köböl 'semlye lisztet egy sikluson vesznek vala, és két köböl árpát egy sikluson, az Úrnak beszéde szerént.

17. A' király pedig hagyta vala a' kapunn ama' fő embert, kinek kezéhez szokott vala támaszkodni, és eltapodá a' nép ötet a' kapuban, és meghala: amint megmondotta vala az Isten' embere, ki megmondotta vala, mikor a' király alámént volna hozzá.

18. Akképen lőn, *mondom*, amint az Isten' embere a' királynak megmondotta vala: két köböl árpát egy sikluson adnak, és egy köböl semlye lisztet egy sikluson, holnap illyenkor Samariának kapujában.

19. És ezt felelte vala a' fő ember az Isten' emberének, mondván: ha az Úr ablakokat tsinálna is az égen, vallyon lehetne-é ez? És ő azt mondotta vala: ímé te meglátod a' te szemeiddel: de abban nem eszel.

20. És úgy lőn, mert eltapodá őtet a' nép a' kapuban, és meghala.

VIII. RÉSZ.

Élizéus megjövendöli a' Sunem városbeli aszszonynak a' következendő drágaságot, és inti, hogy elmenjen az előtt, a' ki mikor az után haza jött volna, viszszanyeri a' királytól az ő örökségét. Síriában Benhadád helyett uralkodik Hazáel. Az Édomiták elszakadnak a' Júda országától. Jórám helyett Júdában király lészen Akháziás, Athália aszszony' fia.

Élizéus pedig szólla annak az aszszonynak, a' kinek fiát feltámasztotta vala, mondván: kelj fel, és menj el te és a' te házadnépe, és bujdossál ahová bujdoshatol; mert az Úr éhséget hívott e' földre, és el is jő hét esztendeig. *R.* 4: 35.

2. Felkele azért az aszszony, és az Isten' emberének beszéde szerént tselekedék, mert elméne ő és az ő tselédje, és bujdosék a' Filistéusok' földökbe hét esztendeig.

3. Lőn pedig a' hét esztendő elmúlván, megtére az aszszony a' Filistéusok' földökből, és kiméne hogy panaszolkodnék a' királynak, az ő házáért és szántóföldéért.

4. A' király pedig szólla Géházinak az Isten' embere' szolgájának, mondván: beszélld meg kérlek énnekem mind azokat a' tsudálatos dolgokat, mellyeket Élizéus tselekedett.

5. És mikor beszéllené a' királynak, mi módon feltámasztotta volna a' halottat, ímé az aszszony, kinek a' gyermekét feltámasztotta vala, kiált vala a' királyra az ő házáért és szántóföldéért, és monda Géházi: édes Uram király, ez az az aszszony, és ez az ő fia, kit feltámasztott Élizéus.

6. Akkor megkérdé a' király az aszszonyt, ki megbeszéllé neki, és ada a' király ő mellé egy komornyikot, mondván: adasd meg neki minden jószágát, és a' szántóföldnek minden hasznát, az időtől fogva, mellyben elment volt, mind ez ideig valót.

II. 7. Annakutánna méne Élizéus Damaskusba, Benhadád pedig a' Síriabeli király beteg vala, és hírré tevék neki, mondván: az Isten' embere ide jött.

8. És monda a' király Hazáelnek: végy ajándékot kezedbe, és menj eleibe az Isten' emberének, és kérdj tanátsot az Úrtól ő általa, mondván: vallyon meggyógyúlok-é ebből a' betegségből?

9. Eleibe méne azért Hazáel és ajándékokat viszen vala kezében negyvent vévén Damaskusban való mindenféle drága marhából, és elméne és megálla ő előtte, és monda: a' te fiad Benhadád a' Síriabeli király külde engemet te hozzád, mondván: vallyon meggyógyúlok-é ebből a' betegségből?

10. Felele neki Élizéus: menj el, mond meg neki: igen is meggyógyúlsz. (a) De megjelentette énnekem az Úr, hogy ő meghal.

(a) Úgy tetszhetne valaki előtt, mintha a' Próféta nem igazat izent volna Benhadádnak, hogy meggyógyúl, pedig megholt. De Élizéus tsak azt akarja jelentetni a' királynak, hogy az ő betegsége gyógyúlható lett volna, 's abban meg nem halt volna, hanem ha Hazáeltől erőszakkal öletett volna meg.

11. És jóllehet ortzáját megtartóztatná és mértéklené mind addig, míg ugyan elszégyenlené magát; de azután síra az Isten' embere.

12. És monda Hazáel: miért sír az én Uram? Felele: mert tudom a' veszedelmet, mellyet tselekeszel az Izráel' fiain: az ő erős városit megégeted, az ő ifjait fegyverrel levágatod, és az ő kis gyermekeit a' földhöz vered, és az ő terhes aszszonyait ketté vágod.

13. És monda Hazáel: mitsoda eb volna a' te szolgád; hogy illyen nagy dolgot tselekednék? Felele Élizéus: megjelentette nekem az Úr, hogy te lészesz Síriának királya. 1. *Kir.* 19: 15.

14. És elméne Élizéustól, és méne az ő urához, és az monda neki: mit monda teneked Élizéus? És monda, ezt mondá nekem; igen is meggyógyúlsz.

15. Lőn pedig másod' napon, vőn *Hazáel* valami temérdek ruhát, és bemártván a' vízbe, teríté az ő ortzájára, és meghala, és uralkodék Hazáel ő helyette.

III. 16. Jórámnak pedig, az Ákháb' fiának, az Izráel' királyának ötödik esztendejében, mikor Jósafát volna a' Júda' királya, uralkodni kezde Jórám, Jósafát' fia, a' Júda' királya. 2. *Krón.* 21: 4.

17. Harmintznyoltz esztendős vala mikor uralkodni kezde, és nyoltz esztendeig uralkodék Jérusálemben.

18. És jára az Izráel' királyainak útokon, a' miképen tselekedtek vala az Ákháb' házából valók, mert az Ákháb' leánya vala neki felesége, és gonoszt tselekedék az Úrnak szemei előtt.

19. Nem akará mindazáltal az Úr elveszteni Júda' országát Dávidért az ő szolgájáért, a' miképen megígérte vala neki, hogy szövétneket adna neki és az ő fiainak mind örökké. 2. *Sám.* 7: 15. *'Sólt.* 132: 17.

20. Az ő idejében szakada el Édom a' Júda' birodalmától, és királyt emelének magoknak.

21. Általméne azért Jórám Seirbe minden szekereivel, és lőn mikor éjjel felkelt volna, és megverte volna az Édombelieket, kik környúlvették vala őtet, és a' szekereknek fejedelmeiket, elfuta a' nép kiki az ő hajlékába.

22. Ismét elszakada Édom Júdától mind e' mai napig, ugyan azon időben elszakada Libna is.

23. Jórámnak pedig több dolgai és minden tselekedetei, nintsenek-é megírva a' Júda' királyainak dolgaik felől való Krónika könyvben?

24. És elaluvék Jórám az ő attyaival, és eltemetteték az ő attyaival Dávid' városában, és uralkodék Akházia az ő fia ő helyette 2. *Krón.* 22: 1.

IV. 25. Az Ákháb' fiának Jórámnak az Izráel' királyának tizenkettődik esztendejében, uralkodék Akházia, Jórámnak a' Júdabeli királynak fia.

26. Huszonkét esztendős vala Akházia mikor uralkodni kezdett, és egy esztendeig uralkodott Jérusálemben: az ő annyának pedig neve Athália vala, Omrinak az Izráelbeli királynak leánya.

27. Jára pedig az Ákháb' házának útán; és gonoszt tselekedék az Úrnak szemei előtt, mint az Ákháb' háza, mert az Ákháb házának veje vala.

28. És hadba méne Jórámmal az Ákháb' fiával, a' Síriabeli Hazáel király ellen Rámot Gileádba: és a' Síriabeliek Jórámot megsebesiték.

29. Annakokáért megtére Jórám király, hogy meggyógyíttatná magát Jezréelben a' sebekből, mellyeket rajta tettek vala a' Síriabeliek Ráma alatt, mikor hartzolna Hazáellel, a' Síriabeli királlyal: Akházia pedig a' Jórám' fia, a' Júdabe-

li király, elméne hogy meglátogatná Jórámot az Ákháb' fiát Jezréelben, mivelhogy beteg vala. *R.* 9: 15.

IX. RÉSZ.

Jéhu királlyá kenettetik Izráel' országán, ki megöli Jórámot az ő urát, és Akháziát a' Júda' királyát, Jézabelt az ablakról vetteti alá, kinek testét az ebek eszik meg.

Élizéus Próféta pedig szóllíta egyet a' Próféták' fiaik közzül, és monda neki: övedezd fel ágyékidat, és vedd kezedbe e' korsótska olajt, és menj el Rámot Gileádba. 1. *Kir.* 29: 16.

2. És menj be oda, és lásd meg, hol vagyon Jéhu Jósafátnak a' Nimsi' fiának fia. Mikor pedig oda jutándasz, költsd fel ötet az ő attyafiai közzül, és vidd be ötet a' belső kamarába.

3. Akkor vedd elő a' korsótska olajt, és töltsd az ő fejére, ezt mondván: ezt mondja az Úr: tégedet kentelek királlyá Izráelen: és az ajtót megnyitván fuss el, és semmit ott ne múlass.

4. Elméne azért az ifjú, a' Prófétának tanítványa Rámot Gileádba.

5. Ki mikor bement volna, ímé a' seregnek fejedelmi veszteg ülnek vala, akkor monda: beszédem vagyon nekem te veled, óh fejedelem; és monda Jéhu: kivel vagyon beszéded mindnyájunk közzül? És monda: te veled óh fejedelem.

6. Felkele azért és beméne a' házba, és fejére tölté az olajt, és monda neki: ezt mondja az Izráelnek Ura Istene: királlyá kentelek tégedet az Úrnak népén az Izráelen.

7. Hogy elveszessed Ákhábnak a' te Uradnak házanépét: mert boszszút állok az én szolgáimnak a' Prófétáknak vérekért, és mind az Úr' szolgáinak vérekért Jézabelen.

8. És elvesz egészen az Ákháb' háza, és kigyomlálom az Ákháb' *házából* a' falra hugyozót, és mind a' berekesztettet, mind az elhagyattattat Izráelben. 1. *Kir.* 21: 21.

9. És ollyanná tészem az Ákháb' házát mint Jéroboámnak a' Nébát' fiának házát, és mint Baásának az Áhia' fiának házát. 1. *Kir.* 15: 29. 1. *Kir.* 16: 3. 11.

10. Jézabelt pedig az ebek eszik meg Jezréelnek mezején, és nem lészen ki eltemesse ötet; és megnyitván az ajtót elfuta.

11. Jéhu pedig kijöve az ő urának szolgáihoz, és mondának neki: békeséges-é a' dolog? Miért jött e' bolond te hozzád? Felele nekik: ti esmeritek e' férjfiat és az ő beszédét.

12. És mondának: (a) nints abban semmi: jelentsd meg most minekünk. Monda ő: így 's így szólla énnekem, mondván: ezt mondja az Úr: királlyá kentelek tégedet Izráelen.

(a) Az az, nem mondasz igazat, nem mondod meg a' mit szóllott.

13. Annakokáért nagy sietséggel kiki mind ragadá az ő ruháját, és alája helyhezteték a' gráditsnak felső részére, és trombitát fúvának, mondván: Jéhu uralkodik.

II. 14. Pártot üte azért Jéhu, Jósafátnak a' Nimsi' fiának fia Jórám ellen; Jórám pedig megszállotta vala Rámot Gileádot az egész Izráellel, Hazáel ellen a' Síriabeli király ellen.

15. És megtért vala Jórám király, (b) hogy magát meggyógyíttatná Jezréelben a' sebekből, mellyeket tettenek vala rajta a' Síriabeliek, mikor Hazáel ellen a' Síriabeli király ellen hartzolna. És monda Jéhu: ha tetszik tinektek, ne hagyjatok senkit kimenni a' városból, ki elmenjen és hírré tegye ezt Jezréelben. *R.* 8: 9.

(b) Tudniillik a' városnak megvétele után, mert a' várost megveszi, és Jezréel városban gyógyíttatja magát mikor sebbe esett volna.

16. És felüle Jéhu és elméne Jezréelbe, mert ott fekszik vala Jórám: Akházia is a' Júda' királya elment vala, hogy meglátogatná Jórámot.

17. Az őrálló pedig a' ki a' Jezréel' tornyán áll vala, mikor látná Jéhunak seregét hogy jönne, monda: sereget látok. És monda: válaszsz egy lovagot és küldj eleibe, és mondja ezt: békeséges-é a' dolog?

18. Elméne azért a' lovagos Jéhu' eleibe, és monda: azt kérdi a' király, békeséges-é a' dolog? Felele Jéhu: mi gondod vagyon a' békeséggel? Kerülj a' hátam megé. Megjelenté pedig ezt az őrálló: hozzájok méne a' követ, de nem tér viszsza.

19. Elkülde azért más lovagot is, ki hozzájok méne, és monda: azt kérdi a' király, békeséges-é a' dolog? Felele Jéhu: mi gondod vagyon a' békeséggel? Kerülj a' hátam megé.

20. Hírré tevé azért az őrálló, mondván: szinte hozzájok méne, de viszsza nem tér: az ő járása szinte ollyan, mint Jéhunak a' Nimsi' fiának járása; mert nagy sebbel jár.

21. Akkor monda Jórám: fogd be a' lovakat; befogák azért a' lovakat, és kiméne Jórám az Izráel' királya és Akházia a' Júda' királya, kiki mind az ő szekerében, kimenének, mondom, Jéhu eleibe, és elöltalálták ötet a' Jezréelbeli Nábót' mezejénél.

22. Mikor pedig meglátta volna Jórám Jéhut, monda: békeséges-é a' dolog Jéhu? Felele: mitsoda békeség? Holott mégis Jézabelnek a' te anyádnak paráznasági és varáslási felette igen sokak.

23. Hamarsággal azért megtéríté Jórám az ő kezét, és futni kezde, és monda Akháziának: árúltatás ez Akházia.

24. Jéhu pedig meghúzván az ívet, Jórámot hátba lövé a' két lapotzka között, és általméne a' nyil a' szívén, és ledüle a' szekérben.

25. Monda pedig Bidkárnak az ő hadnagyának, fogjad ötet és vessed a' Jezréelbeli Nábót' mezejére; mert jusson eszedbe, hogy egyszer ketten Ákháb után, az ő attya után mégyünk vala lovon egyebekkel egyben, kik fők valának, és az Úr illyen jövendőt monda ő ellene. 1. *Kir.* 21: 19.

26. Ha a' Nábótnak és az ő fiainak véreket, mellyet tegnap láttam, meg nem keresem, azt mondja az Úr: annakokáért megfizetek teneked ezen a' szántó földön, azt mondja az Úr; mostan azért fogjad ötet és vesd a' földre az Úrnak beszéde szerént.

III. 27. Akházia pedig a' Júda' királya mikor látta volna, futni kezde a' kertnek házának útán, és utánna menvén Jéhu, monda: ezt is vágjátok le a' szekérben, és megsebesíték ötet a' Gurnak hágójánál, melly Jibleám mellett vagyon: és Megiddóba szaladván, ott meghala.

28. És az ő szolgái elvivék ötet szekéren Jérusálembe, és eltemeték ötet az ő koporsójában az ő attyaival, Dávidnak városában.

29. Akházia pedig uralkodék Júdában, Jórámnak az Ákháb' fiának tizenegyedik esztendejében.

IV. 30. Méne azért Jéhu Jezréelbe: Jézabel pedig mikor meghallotta volna, megékesíté ke-

nettel ortzáját, megékesíté fejét is, és az ablakról néz vala alá.

31. És mikor Jéhu bemenne a' kapun, amaz monda: békeséges-é a' te jöveteled (c) óh Zimri, uradnak gyilkosa?

(c) Zimrinek mondja Jéhut, mivelhogy hasonlatosképen tselekedék, mint Zimri. 1. Kir. 16: 18.

32. Ő pedig feltekintvén az ablakra, monda: kitsoda vagyon ott, a' ki velem tart, kitsoda? És alátekinte két vagy három fő ember.

33. És monda azoknak: vessétek alá ötet, és aláveték. És az ő vérében mind a' falra mind a' lovakra fetskendezék, és eltapodtatá ötet.

34. Bemenvén pedig oda, evék és ivék, és monda: lássátok meg amaz átkoztat, és temessétek el; mert király leánya. 1. *Kir.* 16: 31.

35. Elmenvén azért, hogy eltemetnék ötet, semmit benne meg nem találának, hanem tsak a' feje' kaponyáját, a' lábaival és kezeivel egyben.

36. És megtérvén, megmondák neki, és monda: ez az Úrnak beszéde, mellyet szóllott vala az ő szolgája Thesbites Illyés által, mondván: az ebek eszik meg Jézabelnek testét, Jezréelnek földén. 1. *Kir.* 21: 23.

37. És ollyan lészen a' Jézabel' teste, mint a' mezőn való ganéj Jezréel' földén, annyira, hogy senki nem mondhatja: ez a' Jézabel.

X. RÉSZ.

Megöleti Jéhu Ákhábnak hetven fiait, és minden házanépét; hogy az Úrnak beszéde megtellyesednék. Akhaziának is a' Júda' királyának negyvenkét attyafiait öleti meg. A' Bál' papjait is levágatja, és annak templomából árnyékszéket tsináltat.

Valának pedig Ákhábnak hetven fiai Samariában; és levelet íra Jéhu, és elküldé Samariába a' Jezréel' fejedelmeihez és véneihez, és az Ákháb' fiainak tútoraikhoz, mondván:

2. Mostan azért mihelyt e' levél hozzátok jut, mivelhogy ti veletek vagynak a' ti uratoknak fiai, a' szekerekkel, lovakkal, az erős várossal és fegyverekkel egyben:

3. Lássátok meg mellyik jobb, és a' ki inkább tetszik a' ti uratoknak fiai közzül tinektek, ültessétek azt az ő attyának királyi székébe; és hadakozzatok a' ti uratoknak házáért.

4. Megrettenének pedig felette igen, és mondának: ímé két királyok ő előtte meg nem maradhattak, mi azért mimódon maradhatunk meg?

5. Elküldének annakokáért mind a' király' házának, mind a' városnak fejedelme, és azok a' vének, és a' tútorok Jéhuhoz, mondván: te szolgáid vagyunk mi; valamit parantsolsz, azt tselekeszszük: mi senkit királlyá nem teszünk, a' mi neked tetszik, azt tselekedjed.

6. Íra azért nekik levelet másodszor is, mondván: ha én velem tartatok, és az én beszédemnek engedtek, szedjétek fejeket a' férjfiaknak, a' ti uratok' fiainak, és jöjjetek én hozzám holnap illyenkor Jezréelbe. A' király' fiai pedig hetvenen valának a' városnak főfő polgárinál, kik azokat nevelik vala.

7. És mikor a' levél hozzájok jutott volna, fogák a' király' fiait, és megölék a' hetven férjfiakat, és az ő fejeket kosárba rakák, és ő hozzá küldék Jezréelbe.

8. Elméne pedig a' követ, ki megjelenté neki, mondván: elhozták a' király' fiainak fejeket, és monda: rakjátok két rakásba azokat a' kapu előtt reggelig.

9. És mikor reggel kiment volna, megálla, és monda az egész népnek: igazak vagytok ti: (a) ímé én ütöttem pártot az én uram ellen, és megöltem ötet; mert kitsoda ölte volna meg mind ezeket? (b)

(a) Az az, én titeket ártatlanoknak ítéllek.

(b) Az az, ha én nem ütöttem volna pártot az én uram ellen, és ezt nem parantsoltam volna, kitsoda merte volna ezt mivelni? Én vagyok azért Isten' parantsolatjából ennek oka, ti ártatlanok vagytok.

10. Vegyétek eszetekbe ebből azért, hogy semmi el nem múlik híjába az Úrnak beszédében, mellyet az Úr szóllott az Ákháb' háza ellen. És véghez vivé az Úr, a' mit megmondott az ő szolgája Illyés által. 1. *Kir.* 21: 19. 29.

11. És levágá Jéhu mind azokat, kik megmaradtak vala Ákháb' házából Jezréelben, és minden fő embereit, minden rokonságit, és minden papjait, míglen semmi maradékát nem hagyá.

II. 12. Felkelvén pedig az után, elindúla, és méne Samariába; és mikor a' pásztoroknak juh nyíró házok mellé jutott volna az úton:

13. Előtalálá Jéhu Akháziának a' Júda' királyának attyafiait, és monda: kitsodák vagytok? Felelének azok, Akháziának attyafiai vagyunk, és eljöttünk, hogy a' király' és királyné asszony' fiait köszöntenénk. 2. *Krón.* 22: 8.

14. És monda: fogjátok meg öket elevenen, és megfogák öket elevenen, és megölék öket a' juh nyíró háznak kútja mellett, *tudniillik* negyvenkét férjfiakat; és senkit meg nem hagya közzülök.

III. 15. Annakutánna elméne onnét, és előtalálá (c) Jónadábot a' Rékháb' fiát, kinek köszöne, és monda neki: avagy nem ollyan szíved szerént szeretsz-é te engemet, mint én tégedet? Felele Jónadáb: úgy szeretlek; és monda: adjad kezedet tehát, és neki nyújtá kezét, és felülteté ötet maga mellé a' szekérbe,

(c) Ez a' Jónadáb ama' régi Jetró papnak a' Móses' ipának nemzetségéből való volt. 1. Krón. 2. Jer. 35.

16. Mondván: jere velem, és lásd meg mint állok boszszút az Úrért; és felülteték ötet a' szekérbe.

17. Es juta Samariába, és levágá mind azokat, a' kik Ákháb' nemzetségéből megmaradtak Samariában, míg nem mind elveszté azt az Úrnak beszéde szerént, mellyet szóllott vala Illyésnek. 2. *Krón.* 22: 8. 1. *Kir.* 21: 21.

IV. 18. Öszvegyüjté pedig Jéhu az egész népet, és monda nekik: Ákháb kevéssé szolgálta a' Bált, Jéhu sokat szolgálja. 1. *Kir.* 16: 31.

19. Mostan azért Bálnak minden Prófétáit, minden papjaival és szolgáival egyetemben hívjátok én hozzám, senki el ne maradjon; mert nagy áldozatot akarok tenni Bálnak: valaki elmarad, meg kell halni. Jéhu pedig ezt álnoksággal tselekeszi vala, hogy elvesztené a' Bál' tisztelőit.

20. És monda Jéhu: tegyetek gyülést Bálnak, és gyülést tőnek.

21. Elküldé annakfelette Jéhu egész Izráelbe, hogy eljönének minden ő tisztelői, és senki el ne maradna, a' ki el nem jöne; és bemenének a' Bál' templomába, és megtelék a' Bál' temploma mindenestül.

22. Akkor monda annak, a' ki a' ruhákkal bír vala: hozz ruhákat ki mind a' Bál' tisztelőinek, és hoza nekik ruhákat.

23. Annakutánna beméne Jéhu és Jónadáb a' Rekháb' fia a' Bál' templomába; és monda a' Bál' tisztelőinek: tudakozzátok meg, és lássátok meg, hogy valamiképen ne legyen itt veletek az Úr' szolgái közzül valaki, hanem tsak a' Bál' tisztelői.

24. Bemenének, *mondom*, hogy ajándékokkal és égő áldozatokkal áldoznának; Jéhu pedig szerzett vala magának kivül nyoltzvan férjfiakat, kiknek ezt mondotta vala: ha valaki egyet elszalasztánd az emberek közzül, kiket én a' ti kezeitekbe adok, annak meg kell érette halni.

25. Mikor pedig elvégezték volna az égő áldozatot, monda Jéhu a' vitézeknek és hadnagyoknak: menjetek be, vágjátok le őket, tsak egy is bennek el ne szaladjon: és levágák őket éles fegyverrel, és elhányák az ő holt testeket a' vitézek és a' hadnagyok; az után eljárák mind a' Bál' templomának városit.

26. És kihordván a' Bál' templomának bálványit, megégeték azokat.

27. Lerontták a' Bál' képét, és lerontván a' Bál' templomát is, azt kamara székké tsinálák mind e' mai napiglan.

28. Kiveszté azért Jéhu a' Bált Izráelből.

29. De mindazáltal Jéroboámnak a' Nébát' fiának bűneitől, ki vétekbe ejté Izráelt, el nem szakada Jéhu, *tudniillik* az arany borjúktól, mellyek Béthelben és Dánban valának.

V. 30. Monda azért az Úr Jéhunak: mivelhogy szorgalmatosan megtselekedted azt, a' mi nekem tetszett, és az én szívemnek kívánsága szerént tselekedtél az Ákháb' házával: a' te negyed nemzetségednek fiai ülnek az Izráelnek királyi székében. *R.* 15: 12.

31. Jéhu pedig nem igyekezék azonn, hogy az Izráel' Urának Istenének törvényében járna tellyes szívéből; és el nem szakada a' Jéroboám' bűneitől, ki bűnbe ejté az Izráelt.

VI. 32. Abban az időben kezdé az Úr pusztítani Izráelt, és megveré őket Hazáel Izráelnek minden határában.

33. A' Jordán vizétől fogva napkelet felé az egész Gileádbelieknek, a' Gád' nemzetségének, a' Rúben' nemzetségének, és Manassé' nemzetségének földét; Ároertől fogva, melly az Arnon patak mellett vagyon, Gileádot és Básánt.

VII. 34. Jéhunak pedig több dolgai, és minden tselekedetei és vitézségei, nintsenek-é megírva az Izráel' királyainak dolgaik felől való könyvben? És elaluvék Jéhu az ő attyaival, és eltemeték őtet Samariában, és uralkodék Joákház az ő fia ő helyette.

35. A' napok pedig, mellyekben uralkodott Jéhu Izráelen Samariában, huszonnyoltz esztendőt tésznek.

XI. RÉSZ.

Athália Akháziának annya megöleti mind a' királyi magból valókat; elrejtik Joást Akháziának fiát, kit Jojáda pap hét esztendős korában királlyá tészen, és Athláiát megöleti.

ATHÁLIA pedig, Akháziának annya látván, hogy meghalt volna az ő fia, felkele és megölé mind a' királyi magot.

2. Jóseba pedig Jórám király' leánya, Akházia' húga, fogá Joást az Akházia' fiát, és ellopván őtet a' király' fiai közzül, kik megölettetnek vala, elrejté az ő dajkájával egyben az ágyas házban; és elrejték ötet Athláiának ortzája elől, és meg nem öletteték.

3. És elrejtve vala Joás az ő dajkájával egyben az Úrnak házában hat esztendeig; Athália pedig uralkodik vala a' földön.

II. 4. A' hetedik esztendőben pedig elkülde Jójada, és melléje vevé a' századosokat, hadnagyokat, és a' vitézeket, kiket bevitt az Úr' templomába, és kötést tett ő velek, és megeskütteté őket az Úr' házában, és megmutatá nekik a' király' fiát. 2. *Krón.* 23: 1.

5. És parantsola nekik, mondván: ezt kell tselekednetek: harmad részek azoknak, a' kiknek fel kell szombatra jöni, a' király' házát őrizzék.

6. Harmad részek legyen a' Sur kapuban, és harmad részek a' vitézek' hátok megett való kapuban, és őrizettel megőrizzétek a' házat a' reáütéstől.

7. A' kik pedig szombaton kimentek, két részben légyetek, és vigyázzatok az Úr' házának megőrizésére a' király körül.

8. És vegyétek környül a' királyt, kiki mind kezében tartván fegyverét; a' ki pedig e' rendre reáütne, azt megöljétek: és legyetek szüntelen a' király környül, mind mikor kijő, mind mikor bemegyen. (a)

(a) Dávid a' Lévitákat bizonyos rendre szabta vala, hogy semmi ne lenne rendeletlenül, és a' Léviták tudnák az ő rendeket, és ollyan rendel szolgálnának az Isten' háza körül. Annakfelette úgy rendelte vala, hogy a' Lévitáknak egy részek egy héten szolgálna egy szombattól fogva másik szombatig, és hogy minekelőtte ezek haza mennének, más rendbeli Léviták jönének, kik az elsőket felváltanák, hogy azok haza mehetnének; ezekkel és a' király' házában való fő emberekkel teszen Jójada szövetséget az Isten' templomában, és a' Lévitákat, kik szombatra feljöttek vala, három részre osztja; a' kik pedig immár az ő heteket eltöltötték vala, azokat is megtartóztatja, és két részre osztja.

9. Úgy tselekedének azért a' századosok, a' mint meghagyta vala nekik Jójada pap, és kiki melléje vevé az ő férjfiait, azokat a' kik bemennek vala szombaton, azokkal egyben, kik kijönek vala szombaton, és menének Jójada paphoz.

10. És ada a' pap a' századosoknak kopjákat és paizsokat, mellyek Dávid királyéi valának az Úr' házában. 2. *Sám.* 8: 7. 11.

11. És rendet állának a' vitézek, kiki fegyverét kezében tartván, a' háznak jobb oldalától fogva a' háznak bal oldaláig, az oltár felé és a' ház felé, a' király mellett mind körös körül.

12. És kihozá a' király' fiát, és fejébe tevé a' koronát, és kezébe adá a' bizonyság tételt, és királlyá tevé ötet, és megkenék, és kezeikkel tapsolván, mondának: éljen a' király!

13. Mikoron pedig meghallotta volna Athália a' vitézeknek és a' községnek zendülését, beméne a' néphez az Úr' házába.

14. Ki mikor két felé tekintett volna, ímé a' király áll vala a' kő láb mellett a' szokás szerént, és a' fejedelmek és a' trombitások a' király előtt állnak vala, és az egész föld' népe vígassággal trombitálnak vala. Akkor megszaggatá Athália a' maga ruháját, és kiáltván monda: pártot ütöttek ellenem.

15. Parantsola azért Jójada pap a' századosoknak a' sereg' hadnagyainak, és monda nekik: hadd menjen ki a' rend között, és valaki ötet követi, azt megöljétek fegyverrel; mert azt

mondja vala a' pap: ne ölettessék meg az Úr' házában.

16. És helyt adának neki, és arra az útra méne, mellyen a' lovakat beviszik vala a' király' házába, és ott ölék meg ötet.

17. Kötést tön pedig Jójada az Úr között, a' király között, és a' nép között, hogy ök lennének az Úrnak népe; ismét a' király között és a' nép között.

18. És elméne az egész föld' népe a' Bál' templomába, és azt elronták, és mind oltárait, mind képeit tellyességgel letörék; és Matthánt a' Bál' papját is megölék az oltárok előtt, és a' pap' helyére állatá a' tiszteket az Úr' házában.

19. Annakfelette melléje vévén a' századosokat, és a' hadnagyokat, és a' vitézeket, és az egész föld' népét, elvivék a' királyt az Úr' házából, és menének a' gyalogok' kapujoknak útán a' király' házához, és üle a' királyok' székekbe.

20. És örvendeze mind az egész föld' népe, és megnyúgovék a' város minekutánna megölék Athláiát fegyverrel a' király' háza mellett.

21. Hét esztendős vala Joás, mikor uralkodni kezde.

XII. RÉSZ.

Joás király parantsolja, hogy az Isten' templomát építtessék a' papok az Istennek szenteltetett ajándékokból. A' Síriabeliek háborgatják Joást, az után az ő maga szolgáitól megöltetik, ki helyett uralkodik Amásia.

Jéhunak hetedik esztendejében tevék Joást királlyá, és negyven esztendeig uralkodék Jérusálemben; az ő annyának pedig Sibja vala neve, ki Bersébából való vala. 2. *Krón.* 24.

2. És tselekedék Joás kedves dolgot az Úr' szemei előtt minden ő napjaiban, mellyekben Jójada pap oktatá ötet.

3. Mindazáltal a' magasságbeli oltárok el nem vétettenek vala, a' nép mégis áldozik vala, és illatot tészen vala a' magasságban való oltárokon.

4. (a) Megparantsolá pedig Joás a' papoknak, hogy minden pénzt, melly Istennek szenteltetik, és az Úr' házába bevitetik, mind a' megszámlálásnak pénzét, a' személyeknek megváltó pénzeket, mind pedig a' mellyet kiki szabad akaratja szerént az Úr' házához beviszen,

(a) Három rendbeli pénzt mond Joás, hogy bevigyenek a' papok a' templomba: elöször, a' mellyet adott minden, a' ki húsz esztendősnek találtatott, mikor a' népet megszámlálták. Másodszor, a' mellyel megváltotta valaki magát, ha valami veszedelemből megszabadúlván, magát Istennek szentelte. Harmadszor, a' mellyet szabad akaratjok szerént adtak Istennek.

5. Vegyék fel a' papok, kiki mind az ő felebarátjától, és ök építsék meg az Úr' házának romlásit, mindenütt ahol romlást látnak rajta.

6. Lön pedig Joás királynak huszonharmadik esztendejében; mégis nem építették vala meg a' papok a' templomnak romlásit:

7. Annakokáért előhívatá Joás király Jójada papot a' több papokkal egyben, és monda nekik: miért nem építitek meg a' templomnak romlásit? Ezután azért ne vegyétek el a' pénzt a' ti esmerőitektől, hanem a' templom' romlásinak építésére adjátok azt.

8. Engedének azért a' papok, és el nem vevék többé a' pénzt a' néptől, hogy ök ne építenék meg az Úr' házának romlásit.

9. Vévén azért Jójada pap egy ládát, annak a' fedelén tsinála egy lyukat, és helyheztete azt az oltár mellé jobb felöl, melly felöl az Úr' házába bemennek vala, és abba tölték a' papok a' templom' ajtainak örzöik, mind a' pénzt, mellyet az Úr' házába bevisznek vala.

10. És mikor látják vala, hogy sok pénz volna a' ládában, felmégyen vala a' király' író deákja a' fő pappal együtt, és megolvasván a' pénzt, mellyet az Úr' házában találnak vala, tsomóba kötik vala.

11. És a' kész pénzt a' mívesek környül való pallérok kezekbe adják vala az Úr' házában, és azt azokra a' mívesekre költik vala, a' kik az Úr' házát építik vala.

12. A' mész égetőkre tudniillik, és a' kömívesekre, hogy mind fákat vennének, mind faragott köveket készítenének az Úr' háza' romlásinak építésekre, és mindenekre, mellyek a' háznak építésére szükségesek valának.

13. Mindazáltal abból a' pénzből, mellyet bevisznek vala az Úr' házába, nem tsináltatnak vala az Úr' házához sem ezüst poharakat, sem vígasság' tevő szerszámokat, sem medentzéket, sem trombitákat, sem valami egyéb arany vagy ezüst edényt.

14. Mert a' míveseknek adják vala azt, és az Úr' házát építik vala abból.

15. Számot sem vesznek vala az emberektől, a' kiknek kezek által kiadják vala a' pénzt a' míveseknek; mert híven tselekesznek vala.

16. A' vétekért és a' bűnért való pénzt pedig nem viszik vala az Úr' házába; mert az a' papoké vala.

17. Akkor feljöve Hazáel a' Síriabeli király, és vítatá Gáthot, mellyet meg is vett. Annakutánna megfordúla Hazáel, hogy felmenne Jérusálem ellen.

18. De Joás a' Júda' királya vevé mind a' megszenteltt ajándékokat, mellyeket szenteltenek vala Istennek az ő attyai, Jósafát, Jórám, és Ákháziás, a' Júda' királyai, és a' mellyeket ő maga szentelt vala, és mind az aranyat, melly találtaték mind az Úr' házának, mind pedig a' király' házának kintsei között: és küldé Hazáelnek a' Síriabeli királynak, és elméne Jérusálem alól.

19. Joásnak pedig több dolgai, és minden tselekedetei nintsenek-é megírva a' Júda' országabeli királyokról való Krónika könyvben?

20. Feltámadván pedig az ő szolgái, pártot ütének ellene, és levágák Joást a' Milló' házában, mellyen alámennek Sillába.

21. Józakár, *mondom*, Sémáth' fia, és Józabád, Sómer' fia, az ő maga szolgái levágák ötet, és meghala, és eltemeték ötet az ő attyaival Dávid' városában, és Amásia az ő fia uralkodék helyébe.

XIII. RÉSZ.

Joákház királynak idejében igen megrontatik az Izráel' országa a' Síriabeliektől; Joákház után lészen Izráelen király Joás, ki Élizeustól megerősíttetvén, megveri a' Síriabelieket háromszor, és viszszaviszi mind azt, a' mit az ő attya' éltében elvettek vala.

Joásnak, Akháziának a' Júda' királya' fiának huszonharmadik esztendejében uralkodék Joákház a' Jéhu' fia Izráelen Samariában tizenhét esztendeig.

2. És gonoszt tselekedék az Úr' szemei előtt, és követé Jéroboámnak a' Nébát' fiának bűneit, ki bűnbe ejté Izráelt, és el nem szakada azoktól.

3. És felgerjede az Úr' haragja Izráel ellen, és adá őket Hazáelnek a' Síriabeli királynak kezébe, és Benhadádnak a' Hazáel' fiának kezébe, az ő életének minden idejében.

4. Könyörge azért Joákház az Úrnak, és meghallgatá őtet az Úr, mert látja vala az Izráelnek nyomorúságát, mert nyomorgatja vala őket a' Síriabeli király.

5. És az Úr ada Izráelnek szabadítót, és kimenekedének a' Síriabelieknek hatalmokból, és laknak vala az Izráel' fiai az ő sátoraikban, mint szinte az előtt.

6. Mindazáltal el nem távozának a' Jéroboám' házának bűneitől, ki bűnbe ejté az Izráelt, hanem azokban járának; sőt (a) a' berek is helyén marada Samariában.

(a) Ezt Ákháb király plántálta vala. 1. Kir. 16: 33.

7. Jóllehet nem hagyott vala Joákháznak többet ötven lovagnál, tíz szekérnél, és tíz ezer gyalognál; mert elvesztette vala őket a' Síriabeli király, és ollyanná tette vala őket, mint a' megtséplett por.

8. Joákháznak pedig több dolgai és minden tselekedetei, és az ő ereje, nintsen-é megírva az Izráel' királyainak dolgaik felől való könyvben?

9. És elaluvék Joákház az ő attyaival, és eltemeték őtet Samariában, és az ő fia Joás uralkodék ő helyette.

II. 10. Joásnak a' Júda' királyának harmintzharmadik esztendejében kezde uralkodni Joás, a' Joákház' fia Izráelen Samariában, tizenhat esztendeig.

11. És gonoszt tselekedék az Úrnak szemei előtt, el nem távozék Jéroboámnak a' Nébát' fiának semmi bűneitől, ki az Izráelt bűnbe ejté, hanem azokban jára.

12. Joásnak pedig több dolgai, és valamit tselekedett, és az ő erőssége, mellyel hadakozott Amásia ellen a' Júda' királya ellen, avagy nintsenek-é megírva az Izráel' királyainak dolgaik felől való könyvben?

13. És elaluvék Joás az ő attyaival: Jéroboám pedig üle az ő királyi székébe, és eltemetteték Joás Samariában az Izráelnek királyaival egyben.

III. 14. Élizéus pedig megbetegedék, melly betegségben meg is hala, és aláméne ő hozzá Joás az Izráel' királya, és ortzájára borúlván, síra és monda: édes atyám, édes atyám, (b) Izráelnek szekerei és lovagjai.

(b) Ezt azért mondja, mert Élizéus könyörgésével többet használt Izráelnek, hogy nem a' hadakozó szekerek és lovak.

15. Akkor azt mondotta vala neki Élizéus: végy valami kézivet és nyilakat kezedbe, és kezébe vevé mind a' kézivet mind a' nyilakat.

16. És monda az Izráel' királyának: fogd meg a' te kezeddel a' kézivet, és megfogá az ő kezével, és annakutánna reáveté Élizéus az ő kezeit a' király' kezeire.

17. És monda: nyisd meg az ablakot napkelet felől, és mikor megnyitotta volna, monda Élizéus: lőjj, és löve. És monda Élizeus: az Úrnak győzedelmes nyila ez, győzedelmes nyila, *mondom*, a' Síriabeliek ellen; mert megveréd a' Síriabelieket Áfekben, míglen mind megemészted őket.

18. Monda ismét: vedd fel a' nyilakat, es felvevé, és monda az Izráel' királyának: lődd a' földet, és lövé a' földet háromszor, az után elhagyá.

19. Akkor megharaguvék reá az Isten' embere, és monda: ötször vagy hatszor is kell vala lőnöd, és így megverted volna a' Sírabelieket, míglen mind megemésztetted volna őket: de már tsak háromszor vered meg őket.

20. Annakutánna meghala Élizéus, és eltemeték őtet; a' Moáb' seregi pedig jövének a' földre a' jövendő esztendőben.

21. És lőn mikor egy embert el akarnának temetni, ímé megláták azokat a' seregeket, és beveték az embert az Élizéus' koporsójába: ki beesvén, megéré az Élizéus' tetemeit, és megelevenedék, és lábaira álla.

IV. 22. Hazáel pedig a' Síriabeli király nyomorgatá Izráelt Joákház' életének minden rendiben.

23. És könyörüle az Úr rajtok, könyörüle, *mondom*, ő rajtok, és hozzájok tére az ő kötéséért, mellyet tett vala Ábrahámmal, Isákkal, és Jákóbbal, és nem akará őket elveszteni, sem el nem veté őket az ő ortzája elől mind ez ideig.

24. Meghala pedig Hazáel a' Síriabeli király, és az ő fia Benhadád uralkodék helyette.

25. És viszszavévé Joás a' Joákház' fia, Benhadádnak a' Hazáel' fiának kezéből a' városokat, mellyeket haddal elvett vala Joákháznak kezéből: háromszor veré meg őtet Joás, és megadá Izráel' városit.

XIV. RÉSZ.

Amásia király, mivelhogy az Istent igazán tiszteli, először az Éduméusokat igen megveri: az után mivelhogy elhitte vala magát, az Izráelitáktól igen megveretik, és szolgáitól megölettetik. Jéroboám király terjeszti az ő országát, és ő helyette lészen király Zakariás.

AZ Izráelbeli Joákház király' fiának Joásnak második esztendejében, kezde uralkodni Amásia a' Júdabeli Joás király' fia.

2. Huszonöt esztendős vala, mikor uralkodni kezde, és huszonkilentz esztendeig uralkodék Jérusálemben; az ő annyának Joaddán vala neve, Jérusálemből való.

3. Ez kedves dolgot tselekedék az Úr' szemei előtt: mindazáltal nem annyira mint Dávid az ő attya; hanem szinte akképen tselekedék, mint az ő attya Joás.

4. (a) Tsak hogy a' magasságbeli oltárokat nem törték vala el, még a' nép áldozik vala, és illatot tészen vala a' magasságbeli oltárokon.

(a) Az az, igazán tisztelték az Istent: tsakhogy nem ott ahol Isten hagyta vala, tudniillik Jérusálemben.

5. Lőn pedig mikor a' birodalom kezében megerősödött volna, megölé az ő szolgáit, kik a' királyt az ő attyát megölték vala. *R.* 12: 21.

6. A' gyilkosoknak fiaikat pedig meg nem ölé: miképen meg vagyon írva a' Móses' törvény könyvében, mellyben az Isten megparantsolta, mondván: az atyák a' fiakért, se pedig a' fiak az atyákért meg ne ölettessenek, hanem kiki az ő vétkéért ölettessék meg. 5. *Mós.* 24: 16. *Ezék.* 18: 20.

7. Ugyan ő megvere az Édomiták közzül tíz ezeret a' sós völgyben, és megvevé Sélát ostrommal, és azt nevezé Joktéelnek, mind e' mai napig.

8. Akkoron külde Amásia követeket Joáshoz a' Joákház' fiához, ki az Izráelbeli Jéhu király' fia vala, ezt izenvén: jer szálljunk szembe egymással.

9. Akkor külde Joás az Izráel' királya Amásiához a' Júdabeli királyhoz, mondván: a' bogáts kóró, melly a' Libánuson vagyon, küldött a' Libánuson való czédrus fához, ezt mondván: adjad a' te leányodat az én fiamnak feleségül. Általméne pedig a' mezei vad, melly a' Libánusban vagyon, és eltapodá a' bogáts kórót.

10. Megvervén megverted az Édombelieket: annakokáért felfúvalkodtál szívedben. Ámbátor ditsekedjél, tsak légy vesztegséggel házadban, miért elegyíted magadat veszedelembe, hogy mind te elessél, mind Júda veled egyben.

11. És nem fogadván azt Amásia, felméne Joás az Izráel' királya, és szembe szállának egymással, ő és Amásia a' Júdabeli király, a' Júdában való Bethsémesben.

12. És megvereték Júda az Izráeltől, és elfutának kiki az ő hajlékába.

13. Amásiát pedig a' Júda' királyát, Joásnak az Akházia fiának fiát, megfogá Joás az Izráelbeli király Bethsémesben: és Jérusálembe menvén, lerontá Jérusálemnek kerítését, az Éfraim' kapujától fogva mind a' szegelet kapuig, négy száz singre.

14. És elvivé mind az aranyat mind az ezüstö, és mind az edényeket, mellyek találtatának az Úr' házában, és a' király' házának kintsei között, és a' zálogba vetett fiakat; és megtére Samariába.

15. Joásnak pedig több dolgai, mellyeket tselekedett, és az ő erössége, és miképen hadakozott Amásia ellen a' Júda' királya ellen, avagy nintsenek-é megírva az Izráelbeli királyoknak dolgaik felöl való könyvben?

16. És elaluvék Joás az ő attyaival, és eltemetteték Samariában az Izráel' királyaival együtt, és az ő fia Jéroboám uralkodék ő helyette.

17. Éle pedig Amásia Joásnak a' Júda' királyának fia, az Izráelbeli Joákház király' fiának Joásnak halála után; tizenött esztendeig.

18. Amásiának pedig több dolgai avagy nintsenek-é megírva a' Júdabeli királyokról való Krónika könyvben.

19. Pártot ütének pedig ő ellene Jérusálemben, és elszalada Lákisba: utánna küldének pedig Lákisba, és megölék ott ötet.

20. És viszszahozák ötet lovakon; és eltemetteték Jérusálemben Dávid' városában az ő attyaival.

II. 21. Fogá azért az egész Júdabeli nép Azariást, ki tizenhat esztendös vala, és királlyá tevék ötet Amásia helyett az ő attya helyett. 2. *Krón.* 26: 1.

22. (b) Ez épité meg Élátot, mellyet viszszavett vala Júdának, minekutánna elalutt volna a' király az attyaival.

(b) Tudniillik Amásia.

III. 23. Amásiának a' Júdabeli Joás király' fiának tizenötödik esztendejében uralkodék Jéroboám, az Izráelbeli Joás király' fia Samariában, negyvenegy esztendeig.

24. És gonoszt tselekedék az Úr' szemei előtt, Jéroboámnak a' Nébát' fiának semmi bünеitöl el nem távozék, ki bünbe ejté Izráelt.

25. Ez nyeré viszsza az Izráel' határát, attól fogva ahol Émátba bemennek, mind a' puszta tengerig, az Izráel' Urának Istenének beszéde szerént, mellyet szóllott vala az ő szolgája Jónás Próféta, Amitai' fia által, ki Gáth-Kéferből való vala.

26. (d) Mert látta az Úr az Izráelnek nagy nyomorúságát, és hogy semmi volna mind a' berekesztetett, mind az elhagyattatott, és senki nem volna, ki az Izráelt megszabadítaná.

(c) Az az, hogy senkinek, sem fönek sem alávalónak, sem úrnak, sem szolgának senkinek semmi ereje nem volna a' szabadításra.

27. Az Úr sem végezte vala azt, hogy az Izráel' nevét eltörlené az ég alól: annakokáért megszabadítá öket Jéroboámnak a' Joás' fiának általa.

28. Jéroboámnak pedig több dolgai, és minden tselekedetei, és az ő győzedelme, és miképen hadakozott, miképen nyerte viszsza a' Júdához tartozó Damaskust és Hémátot az Izráelnek, nintsenek-é megírva az Izráelbeli királyokról való Krónika könyvben?

29. És elaluvék Jéroboám az ő attyaival az Izráel' királyaival, és uralkodék az ő fia Zakariás ő helyette.

XV. RÉSZ.

Úziást megveri az Isten bélpoklossággal, és az emberek' társaságokból kirekesztetik. Sallum, Menahém, Pekája, Péka, és Hósea uralkodnak Izráelben, Júda' országán uralkodik Jótám, és Jótám helyett Ákház.

JÉROBOÁMNAK az Izráel' királyának huszonhetedik esztendejében kezde uralkodni Azariás, Amásiának a' Júda' királyának fia.

2. Tizenhat esztendös vala, mikor uralkodni kezde, és ötvenkét esztendeig uralkodék Jérusálemben; és az ő annyának neve Jékélia vala, Jérusálemből való. 2. *Krón.* 26: 3.

3. Ez kedves dolgot tselekedék az Úrnak szemei előtt, mind a' szerént amint az ő attya Amásia tselekedett vala.

4. Mindazáltal a' magasságbeli oltárok el nem rontatának: még a' nép áldozik vala, és illatot tészen vala, a' magasságbeli oltárokon.

5. Megveré pedig az Úr a' királyt, és bélpoklos lön mind halála' napjáig, és magának való házban lakék; Jótám pedig a' király' fia viseli vala gondját a' király' házának, törvényt szolgáltatván a' föld' népének. 2. *Krón.* 28: 19. 20. *és* 21.

6. Azariásnak pedig több dolgai és minden tselekedetei avagy nintsenek-é megírva a' Júdabeli királyokról való Krónika könyvben?

7. És elaluvék Azariás az ő attyaival, és eltemeték ötet az ő attyaival a' Dávid' városában; és az ő fia Jótám uralkodék ő helyette.

II. 8. Azariásnak a' Júdabeli királynak harmintznyoltzadik esztendejében kezde uralkodni Zakariás a' Jéroboám' fia Izráelen Samariában hat hónapig.

9. És gonoszt tselekedék az Úrnak szemei előtt, miképen az ő attyai tselekedtek vala: nem szünék meg Jéroboámnak a' Nébát' fiának bünеitöl, ki vétekbe ejté Izráelt.

10. Pártot üte pedig ő ellene Sallum a' Jábes' fia, és megvervén ötet, a' nép' láttára megölé ötet, és uralkodék ő helyette.

11. Zakariásnak pedig több dolgai ímé meg vagynak írva az Izráelbeli királyokról való Krónika könyvben.

12. Ez

12. Ez az Úrnak beszéde, mellyet szóllott vala Jéhunak, mondván: a' te fiaid negyed ízig ülnek az Izráel' királyi székében: és úgy lön. *R.* 10: 30.

III. 13. Sallum a' Jábes' fia uralkodék Uziásnak a' Júdabeli királynak harmintzkilentzedik esztendejében; és tsak egy hónapig uralkodék Samariában.

14. Mert feljöve Menahém a' Thirsabeli Gádi' fia, és Samariába menvén, megölé Sallumot a' Jábes' fiát Samariában: és megölvén ötet, uralkodék ő helyette.

15. Sallumnak pedig több dolgai, és az ő pártolása, mellyel elpártola, ímé azok meg vagynak írva az Izráelbeli királyokról való Krónika könyvben.

16. Akkor megveré Menahém Thirsa városát, és mind a' benne valókat, és Thirsától fogva mind a' határbelieket: mivelhogy meg nem nyitották vala, azért veré meg; még a' terhes aszszonyokat is felhasogatá.

IV. 17. Azariásnak a' Júdabeli királynak harmintzkilentzedik esztendejében uralkodék Menahém a' Gádi' fia Izráelen tíz esztendeig Samariában.

18. És gonoszt tselekedék az Úrnak szemei előtt: nem szűnék meg Jéroboámnak a' Nébát' fiának bűnétől tellyes életében, ki vétekbe ejté az Izráelt.

19. Eljöve pedig Púl az Assíriabeli király az országra; és Menahém ada Púlnak ezer talentom ezüstöt, hogy ő neki segítséggel lenne, az ő birodalmának megerösítésében.

20. Veté pedig Menahém ezt az ezüstöt Izráelben mind a' gazdagokra: hogy mindenik adna az Assíriabeli királynak ötven ötven ezüst siklust; és megtére az Assíriabeli király, és nem késék ott abban az országban.

21. Menahémnek pedig több dolgai és minden tselekedetei, avagy nintsenek-é megírva az Izráelbeli királyokról való Krónika könyvben?

22. És elaluvék Menahém az ő attyaival, és uralkodék az ő fia Pekája ő helyette.

V. 23. Azariásnak a' Júdabeli királynak ötvenedik esztendejében kezde uralkodni Pekája a' Menahém' fia Izráelen Samariában két esztendeig.

24. És gonoszt tselekedék az Úrnak szemei előtt, nem távozék el Jéroboámnak a' Nébát' fiának bűneitől; ki vétekbe ejté az Izráelt.

25. Pártot üte pedig ő ellene Péka, Remália' fia, az ő hadnagya, és megölé ötet Samariában a' király' házának palotájában, Argobbal és Árjéval, és ő vele valának ötven férjfiak is a' Gileádbelieknek fiaik közzül: kit mikor megölt volna, ő uralkodék helyette.

26. Pekájának pedig több dolgai, és minden tselekedetei, ímé meg vagynak írva az Izráelbeli királyokról való Krónika könyvben.

VI. 27. Azariásnak a' Júdabeli királynak ötvenkettődik esztendejében kezde uralkodni Péka, Remália' fia Izráelen Samariában, húsz esztendeig.

28. És gonoszt tselekedék az Úrnak szemei előtt: nem távozék el Jéroboámnak a' Nébát' fiának bűneitől, ki vétekbe ejté az Izráelt.

29. Pékának az Izráel' királyának idejében jöve el Tiglát Piléser az Assíriai király, és megvevé Ijont, Abelát, Beth-Maakát, Jánoát, Kédest, Hásort, Gileádot, Galileát, és Neftalinak egész földét; és elvivé őket fogva Assíriába.

30. Pártot üte pedig Hósea az Éla' fia, Péka a' Remália' fia ellen, és megsebesítvén, megölé ötet, és uralkodék ő helyette, Jótámnak az Uziás' fiának huszadik esztendejében.

31. Pékának pedig több dolgai, és minden tselekedetei ímé meg vagynak írva az Izráelbeli királyokról való Krónika könyvben.

VII. 32. Pékának a' Remália' fiának az Izráel' királyának második esztendejében uralkodni kezde Jótám, Uziásnak a' Júda' királyának fia. 2. *Krón.* 27: 1.

33. Huszonöt esztendős vala, mikor uralkodni kezde, és tizenhat esztendeig uralkodék Jérusálemben; az ő annyának Jerúsa vala neve, a' Sádok' leánya.

34. Ez kedves dolgot tselekedék az Úr' szemei előtt: mindeneket a' szerént tselekedék, mint az ő attya Uziás.

35. Mindazáltal a' magasságbeli oltárokat el nem rontá, még a' nép áldozik vala, és illatot tészen vala a' magasságbeli oltárokon; ő épité meg az Úr' házának felsö kapuját.

36. Jótámnak pedig több dolgai és minden tselekedetei avagy nintsenek-é megírva a' Júdabeli királyokról való Krónika könyvben?

37. (Ez időben kezdé az Úr Júdára küldeni Rétzint a' Síriabeli királyt, és Pékát a' Remália' fiát.)

38. És elaluvék Jótám az ő attyaival, és eltemetteték az ő attyaival, Dávidnak az ő attyának városában, és Ákház az ő fia uralkodék ő helyette.

XVI. RÉSZ.

Ákház király segítséget kér az Assíriabeli királytól, a' Síriai és Izráelbeli király ellen; megveszi az Assíriai király Damaskust, és a' királyt megöli. Ákház nagyobb bálvány imádásba esik, hogy nem az előtt volt. Az ő halála után uralkodék Ézékiás.

PÉKÁNAK a' Remália' fiának tizenhetedik esztendejében kezde uralkodni Ákház, Jótámnak a' Júda' királyának fia. 2. *Krón.* 28: 1.

2. Húsz esztendős vala Ákház mikor uralkodni kezde, és tizenhat esztendeig uralkodék Jérusálemben; és nem tselekedé azt, a' mi az ő Urának Istenének tetszett volna, mint Dávid az ő attya.

3. Hanem jára az Izráel' királyainak útjokon, és az ő fiát is általvivé a' tűzön, a' pogányoknak útálatosságok szerént, kiket az Úr az Izráel' fiai előtt kiűzött vala.

4. Áldozék annakfelette, és illatot tőn a' magasságbeli oltárokon, és a' halmokon, és minden zöldellő fa alatt.

5. Akkor feljöve Rétzin a' Síriabeli király; és Péka, a' Remália' fia, az Izráel' királya Jérusálemet vítatni: és reászállának Ákházra, de meg nem veheték.

6. Akkor nyeré viszsza Rétzin a' Síriabeli király Élátot a' Síriabelieknek: és kiveszté a' Sidókat Élátból; akkor az Édomiták megjövének Élátba, és ott lakának mind e' mai napig.

7. Külde pedig Ákház követeket Tiglát-Piléserhez, az Assíriabeli királyhoz, ezt mondván: te szolgád és te fiad vagyok: jöjj fel, és szabadíts meg engemet a' Síriabeli király' kezéből, és az Izráel' királya' kezéből, kik ellenem feltámadtak.

8. És vevé Ákház az ezüstöt és az aranyat, melly találtaték az Úr' házában, és a' király'

házának kintse között, és ajándékon küldé az Assíriabeli királynak.

9. Engede pedig neki az Assíriabeli király, és feljövén megvevé Damaskust, és a' benne valókat Kirbe (a) vivé, és Rétzint megölé.

(a) Kir, Média országnak egyik része, melyet Siromédiának is hívnak; mivelhogy a' Síriabelieket oda vitte volt Tiglát-Piléser.

10. És eleibe méne Ákház Tiglát Pilésernek az Assíriai királynak Damaskusba. Látván pedig *Ákház* az oltárt, melly Damaskusban vala, küldé a' király annak az oltárnak hasonlatosságát minden mesterséges tsinálmánya szerént Úriás paphoz:

11. És megépíté Úriás pap az oltárt, mind a' szerént, mellyet Ákház király küldött vala Damaskusból, így tselekedék Úriás pap míg viszsza jöve Ákház király Damaskusból.

12. Mikor pedig megjött volna Damaskusból a' király, és látta volna az oltárt; az oltárhoz méne és áldozék azon:

13. És meggyújtá az ő égő áldozatját, és engesztelő áldozatját, és áldozék itali áldozattal is, és az ő engesztelő áldozatinak véreket elhinté az oltár környül.

14. És az értz oltárt, melly az Úr előtt vala, távol vivé a' templomnak első részétől, hogy ne lenne az ő oltára között, és az Úr' háza között: és helyhezteté azt az ő oltárának oldala mellé éjszak felől.

15. És parantsolá Ákház király Úriás papnak, mondván: a' nagy oltáron gyújtsd meg a' reggeli égő áldozatot és az estvéli Minhát, a' király' áldozatját a' Minhájával egyetemben, annakfelette az egész föld' népének mind égő áldozatját mind Minháját, mind itali áldozatját, és az égő áldozatnak vérét, és egyéb áldozatnak minden vérét a' körül hintsed el: az értz oltárról pedig én gondot viselek.

16. Úriás pap pedig mind a' szerént tselekedék, amint Ákház király megparantsolta vala.

17. Elrontá annakfelette Ákház király az értz üstöknek pártázatjaikat, és azoknak talpaikat, és lehányá azokról az üstöket; az értz tengert is leveté az értz ökrökről, mellyeken áll vala, és tévé azt a' kő padimentomra.

18. És a' szombatnak hajlékát is, mellyet a' házban építettek vala, *elhányá*, és a' királynak külső bejáró helyét elfordítá az Úrnak házába az Assíriabeli királyért (b).

(b) Az az, hogy ha szükség lenne, szaladna az Assíriabeli király előtt a' templomba.

19. Ákháznak pedig több dolgai, mellyeket tselekedett, avagy nintsenek-é megírva a' Júdabeli királyokról való Krónika könyvben?

20. És elaluvék Ákház az ő attyaival, és eltemetteték azokkal Dávid' városában, és uralkodék helyette az ő fia Ézékiás.

XVII. RÉSZ.

Hóseás király adófizető lészen az Assíriabeli királynak, az után az Égyiptombeli királyhoz köti magát, elszakad az Assíriabeli királytól, és adót nem akar fizetni: eljő azért Salmanasár, megveszi Samariát, a' királyt megfogja, az országot elrabolja, és örök rabságra viszi. Samariának földét idegen pogány néppel ülteti meg.

ÁKHÁZNAK a' Júda' királyának tizenkettődik esztendejében kezde uralkodni Hóseás, Éla' fia Samariában Izráelen, kilentz esztendeig.

2. És gonoszt tselekedék az Úrnak szemei előtt, mindazáltal nem annyira mint az ő előtte te való Izráelbeli királyok.

3. Ez ellen jött vala fel Salmanasár az Assíriabeli király, és Hóseás szolgája lön neki, és adót ád vala neki.

4. Észébe vévé pedig az Assíriabeli király, hogy Hóseás pártot ütött volna ő ellene, mivelhogy követeket küldött vala Suához az Égyiptombeli királyhoz, és ő neki adót nem küldött vala, amint esztendőnként szokott vala: annakokáért megrekeszté őtet az Assíriabeli király, és megkötözvén a' tömlötzbe veté.

5. És felméne az Assíriabeli király az egész földre, felmenvén Samariába is, megszállá azt három esztendeig.

6. Hóseásnak pedig kilentzedik esztendejében vévé meg az Assíriabeli király Samariát, és elvivé az Izráelt Assíriába, és leszállítá őket Hálába és Háborba a' Gózán folyó víz mellett, és a' Médusok' városaikba. *R.* 18: 18.

7. Mert mikor vétkeztek volna az Izráel' fiai az ő Urok Istenek ellen, ki őket kihozta vala Égyiptom' földéből, hogy Faraónak az Égyiptbeli királynak hatalma alatt ne lennének; és ők idegen isteneket tiszteltek volna:

8. És jártanak volna a' pogányoknak szerzésekben, kiket kiűzött vala az Izráel' fiai' ortzájik elől az Úr, és az Izráel' királyainak tselekedetek szerént.

9. És titkon tselekedtek volna az Izráel' fiai hamis dolgokat az ő Urok Istenek előtt, és építettek volna magoknak magasságbeli oltárokat minden ő városokban, az őrzők' tornyoktól fogva mind az erős városig.

10. És emeltek volna magoknak faragott képeket, és berkeket, minden magas halmokon, és minden zöldellő fa alatt.

11. Jó illatot tévén minden magasságbeli oltárokon, mint a' pogányok, kiket az Úr kiűzött vala előlök, és igen gonosz dolgokat tselekedének, mellyekkel az Urat haragra indíták.

12. Szolgálván a' bálványoknak; kik felől az Úr azt parantsolta vala, hogy azt ne tselekednék. 2. *Mós.* 20: 3. 4. 5. *Mós.* 517: 8.

13. Akkor bizonyságot tön az Úr Izráel ellen és Júda ellen, mind a' Próféták mind a' látók által, ezt mondván: térjetek meg a' ti gonosz útaitokról, és őrizzétek meg az én parantsolatimat és rendelésimet az egész törvény szerént, mellyet parantsoltam a' ti atyáitoknak, és mellyet ti hozzátok küldöttem az én szolgáim a' Próféták által. *Jér.* 18: 11. *és* 25: 5. *és* 35: 15.

14. És ők nem engedének, hanem megkeményíték az ő nyakokat, az ő attyaiknak keménységek szerént, kik nem hivének az ő Uroknak Isteneknek.

15. És megútálák az ő rendelésit, és az ő kötését, mellyet tett vala az ő attyaikkal, és az ő bizonság tételit, mellyekkel bizonyságot tön ellenek, és hijában való dolgot követének, és hijába valókká lőnek, a' körülöttök való pogányokat követvén, ki felől azt parantsolta vala az Úr, hogy úgy ne tselekednének mint azok:

16. És elhagyák az ő Uroknak Isteneknek minden parantsolatit, és tsinálának magoknak öntött képeket, két borjú képet tsinálának; és berket, és meghajlának az egész mennyei sereg előtt, és a' Bálnak szolgálának: 1. *Kir.* 12: 28.

17. És által vivék az ő fiokat és leányokat a' tűzön, és jövendőket mondának és varáslá-

nak: és magokat tellyességgel arra adák, hogy gonoszt tselekednének az Úr' szemei előtt, hogy ötet haragra indítanák.

18. Annakokáért igen megharagvék az Úr az Izráelre, és elveté ötet az ő ortzája elől, és semmi meg nem marada hanem tsak a' Júda' nemzetsége.

19. Sőt még a' Júda is nem őrizé meg az ő Urának Istenének parantsolatit; hanem az Izráelnek szerzésében járának, úgy tselekedvén mint azok.

20. Elidegenüle azért az Úr az egész Izráelnek magvától, és megsanyargatá őket, és kóborlók' kezekbe adá őket: míg nem elvetné őket az ő ortzája elől.

21. Mert elszakasztá Izráelt a' Dávid' házától, és királlyá tevék Jéroboámot a' Nébát' fiát: megtartóztatá pedig Jéroboám az Izráelt, hogy az Úr után ne menne, és igen nagy vétekbe ejté őket. 1. *Kir.* 12: 16. 17. *és* 26.

22. És járának az Izráel' fiai Jéroboámnak minden bűneibe, mellyeket az tselekedett vala, és el nem távozának azoktól.

23. Míglen elveté az Úr az Izráelt az ő ortzája elől, amint szóllott vala mind az ő szolgái a' Próféták által: és elviteték fogva az Izráel az ő földéből Assíriába mind e' mai napig.

24. Hoza annakfelette az Assíriabeli király embereket Babiloniából, Kútából, Avából, Hamátból, és Sefarvaimból: és beszállítá őket Samariának városiba az Izráel' népe helyett, kik bírák Samariát, és lakának annak városiban.

25. Lőn pedig először, mikor ott kezdének lakni, nem félik vala az Urat, és botsáta az Úr reájok oroszlánokat, mellyek megölik vala őket.

26. Mondának annakokáért az Assíriabeli királynak: a' pogányok kiket ide hoztál, és Samariának városiban megtelepítettél, nem tudják a' földnek Istenének tiszteletinek módját, azért reájok oroszlánokat botsátott, mellyek megölik őket, mivelhogy nem tudják a' föld' Istenének tiszteletinek módját.

27. Parantsola azért az Assíriabeli király, mondván: vigyetek oda egyet a' papok közzül, kiket onnét elhoztatok, ki menjen el, és lakjék ott, és taníttsa meg őket a' föld' Istenének tiszteletinek módjára.

28. Eljövén azért egy a' papok közzül, kiket Samariából elvittek vala, Béthelben lakék: és tanítja vala őket, miképen tisztelnék az Urat.

29. Mindazáltal mindenik nemzetség kitsinálá az ő istenit, és helyheztetik vala azokat a' magasságbeli oltároknak házokba, mellyeket a' Samariabeliek tsináltak vala, minden nemzetség az ő városában mellyben lakik vala.

30. A' Babilóniabeli férjfiak tsinálák a' Sukkot-Benótot; a' Khútbeli férjfiak pedig tsinálák a' Nérgelt; és a' Hémátbeli férjfiak tsinálák az Asimát.

31. A' Hávéusok pedig tsinálák Nibeházt és Tartákot: a' Sefervaimbeliek pedig megégetik vala tűzzel az ő magzatjaikat, Ádraméleknek és Anaméleknek a' Sefarvaimbeliek' isteneiknek.

32. Így tisztelik vala az Urat: és szerzének a' népnek aljából magoknak papokat az ő magasságbeli oltárok mellé, kik ő érettek áldoznak vala a' magasságbeli oltárok' templomokban.

33. És tisztelik vala az Urat, de az ő isteneknek is szolgálnak vala a' népeknek szokások szerént, a' kik közzül elhozták vala őket.

34. Mind e' mai napig tselekesznek az ő régi szokások szerént: nem tisztelik igazán az Urat, és nem tselekesznek az ő végezései szerént, és az ő rendelései szerént, és az ő törvénye szerént, és az ő parantsolatja szerént, mellyet az Úr parantsolt a' Jákób' fiainak, kiket Izráelnek neveze. 1. *Mós.* 32: 28. *és* 35: 10. 1. *Kir.* 18: 31.

35. Kötést tett vala pedig az Úr velek, és megparantsolta vala nekik, mondván: ne tiszteljetek idegen isteneket és ne imádjátok őket, és ne szolgáljatok azoknak, se áldozzatok nekik.

36. Hanem az Urat tiszteljétek, a' ki titeket kihozott Égyiptomnak földéből nagy erővel és felemelt karral, azt tiszteljétek, ötet imádjátok, és ő neki áldozzatok:

37. Annakfelette az ő rendelésit, ítéletit, törvényét és parantsolatját, mellyeket megírt nektek, megőrizzétek, azokat tselekedvén minden időben: és az idegen isteneket ne tiszteljétek.

38. És a' kötésről, mellyet veletek tettem el ne felejtkezzetek, hogy ne tiszteljetek idegen isteneket:

39. Hanem a' ti Uratokat Istenteket tiszteljétek: és ő megszabadít titeket minden ellenségeitek kezekből.

40. És nem lőnek engedelmesek: hanem az ő előbbi szokások szerént tselekedének.

41. Annakokáért ezek a' pogányok tisztelték az Urat, de az ő faragott képeknek is szolgálnak vala: még az ő fiaik, és az ő unokájik is a' szerént tselekesznek mind e' mai napig, amint az ő attyaik tselekedtek.

XVIII. RÉSZ.

Ézékiás az Isteni tiszteletet helyre állatja Jérusálemben és Júda' országában: Sénakhérib eljő nagy haddal Jérusálem ellen, kinek jóllehet Ézékiás nagy summa pénzt ád, mindazáltal ötet nagy boszszúsággal illeti követek által, és a' népet inti hódolásra nagy káromlással.

Lőn pedig az Izráelbeli Éla király' fiának Hóseásnak harmadik esztendejében, uralkodni kezde Ézékiás a' Júdabeli Ákház király' fia. 2. *Krón.* 28.

2. Huszonöt esztendős vala mikor uralkodni kezde, és huszonkilentz esztendeig uralkodott Jérusálemben: az ő annyának neve Ábi, Zakariás leánya.

3. És kedves dolgot tselekedék az Úr' szemei előtt, mind a' szerént, amint az ő attya Dávid' tselekedett vala.

4. Ő rontá el a' magasságbeli oltárokat, és eltöré a' faragott képeket, és levágá a' berket, és eltöré az értz kígyót, mellyet Móses tsinált vala, mert mind az ideig az Izráel' fiai illatot tésznek vala annak, és nevezé azt Nechustánnak. 2. *Krón.* 31: 1. 4. *Mós.* 21: 9.

5. Az Izráel' Urában Istenében bízék; és nem lőn ő hozzá hasonló mind a' Júdabeli királyok között, kik ő utánna, és kik ő előtte voltanak.

6. Mert az Úrhoz ragaszkodék, és el nem hajla ő tőle: hanem megőrizé az ő parantsolatit, mellyeket parantsolt vala az Úr Mósesnek.

7. És vele lőn az Úr, és mindenütt valahová mégyen vala, elömenetele vala. Elszakada pedig az Assíriabeli királytól, és nem szolgála neki.

8. Ő megveré a' Filistéusokat mind Gázáig, és minden ő határokat: az őrállók' tornyoktól fogva mind a' kerített városig.

9. Lőn pedig Ézékiás királynak negyedik esztendejében: (ez vala Hóseásnak az Izráelbeli Éla király' fiának hetedik esztendejében), feljövę Salmanasár az Assíriabeli király Samaria ellen, és azt megszállá,

10. És három esztendő múlván azt megvévé: Ézékiásnak hatodik esztendejében (ez a' Hóseásnak az Izráelbeli királynak kilentzedik esztendeje), vévék meg Samariát. *R.* 17: 6.

11. És elvivé az Assíriabeli király az Izráelt Assíriába, és viteté őket Hálába, Háborba, a' Gózán folyó víz mellé, és a' Médusoknak városiba.

12. Ez okáért, mert nem engedtenek az ő Urok' és Istenek' szavának, hanem megszegék az ő kötését, *az az*, mind azokat, mellyeket parantsolt vala Móses az Úr' szolgája, mert nem akarának engedni, sęm azokat hallani, sem azok szerént tselekedni.

13. Ézékiás királynak pedig tizennegyedik esztendejében, feljöve Sénakhérib az Assíriabeli király Júdának minden kerített városi ellen, és megvevé azokat.

14. Külde azért Ézékiás a' Júda' királya az Assíriabeli királyhoz Lákisba, ezt mondván: vétkeztem, térj el én rólam; a' mit reám vetsz elviselem: és vete az Assíriabeli király Ézékiásra a' Júdabeli királyra három száz talentom ezüstöt, és harmintz talentom aranyat.

15. És oda ada Ézékiás minden ezüstöt, melly találtaték mind az Úr' házában, mind pedig a' király' házának kíntse között.

16. Ugyan azon időben megfosztá Ézékiás az Úr' templomának ajtajit, és az ajtónak küszöbit, mellyeket ezüstel beboríttatot vala Ézékiás a' Júdabeli király, és adá azokat az Assíriabeli királynak.

17. Az után pedig elküldé az Assíriabeli király Thartánt, Rabsarist, és Rabsakét Lákisból Ézékiás királyra igen nagy haddal Jérusálembe, kik feljövén Jérusálembe jutának, és feljövén menének, és megállának a' felső halas tónak selépjénél, melly a' ruha festőnek útja mellett vagyon.

18. Kihívaták pedig a' királyt, és kiméne hozzájok Éliakim, Hilkiás' fia, ki a' király' házának gondviselője vala, és Sebna az író deák, és Jóah, Ásáf' fia, a' Secretárius.

19. És monda nekik Rabsaké: mondjátok meg kérlek Ézékiásnak: ezt mondja a' nagy király, az Assíriabeli király: mitsoda bizodalom ez, a' mellyhez te támaszkodtál?

20. Talám ezt gondoltad: (a) bizonyára vagyon nekem a' szóllásra nyelvem, tanátsom, és erőm a' hadakozásra: vallyon mihez bíztál, hogy elszakadtál tőlem?

(a) Az az, talám azt gondoltad, hogy bőltseséged, okosságod és erőd annyi vagyon, hogy ellene állhatsz az Assíriabeli királynak.

21. Mostan ímé a' megtörött nádszálhoz bíztál, *tudniillik* Égyiptomhoz; mellyhez ha valaki támaszkodik, bemégyen a' kezébe és általlyukasztja. Illyen Faraó az Égyiptombeli király mindenekhez kik ő hozzá bíznak.

22. Hogy ha azt mondjátok nekem: a' mi Urunkban Istenünkben bízunk: nem az-é az, a' kinek magasságit és oltárit elrontotta Ézékiás? És mind Júdának mind Jérusálemnek megparantsolta: ez oltár előtt hajtsátok meg magatokat Jérusálemben.

23. Mostan azért, (b) adj zálogot kérlek az én Uramnak az Assíriabeli királynak, és két ezer lovat adok neked, tsak hogy lássad ha adhatnál, kik felülnének azokra.

(b) Ezzel nevetik Ézékiást, hogy ő olly szegény, hogy két ezer lóra való embereket nem adhat.

24. És mimódon oltalmazhatnád meg magadat az én uramnak alább való szolgáinak hadnagyoktól? de Égyiptomhoz bízol a' szekerekért és lovagokért.

25. És mostan vallyon az Úr' híre nélkül jöttem-é fel e' hely ellen, hogy ezt elveszessem? Az Úr mondotta nekem: menj el e' föld ellen, és veszesd el azt.

26. És monda Éliákim, a' Hilkia' fia, és Sebna, és Joah Rabsakének: szóllj, kérünk, a' te szolgáidnak Síriai nyelven, mert azt a' nyelvet jól értjük, és ne szóllj mi velünk 'Sidóúl a' kerítésen lévő népnek hallására.

27. Felele pedig nekik Rabsaké: vallyon a' te uradhoz és te hozzád küldött-é engemet az én Uram, hogy megmondanám e' beszédeket? avagy nem a' férjfiakhoz-é, kik a' kerítésen ülnek, hogy azok megegyék az ő ganéjokat, és megigyák az önnön vizelletjeket veletek egyetemben?

28. És felálla Rabsaké, és kiálta fel szóval 'Sidóúl, mondván: halljátok meg a' nagy királynak, az Assíriabeli királynak beszédit.

29. Ezt mondja a' király: meg ne tsaljon titeket Ézékiás; mert meg nem szabadíthat titeket az ő kezéből:

30. És ne hitessen el titeket Ézékiás, hogy vessétek bizodalmotokat az Úrban, ezt mondván: megszabadítván megszabadít minket az Úr, és nem adatik e' város az Assíriai király' kezébe.

31. Ne engedjetek Ézékiásnak; mert ezt mondja az Assíriai király: vegyétek kegyelmességemet, és jöjjetek ki hozzám, és kiki egyék az ő szőlejéből és figefájáról, és kiki mind igyék az ő kútjának vizéből.

32. Míglen eljövök és elviszlek titeket a' ti földetekhez hasonló földre, gabonás és boros földre, kenyeres és szőlős földre, olajos és mézes földre; hogy élhessetek és meg ne haljatok, és ne higyetek Ézékiásnak, mikor titeket el akar hitetni, mondván: az Úr megszabadít minket.

33. Vallyon megszabadították-é a' pogányoknak isteneik, kiki mind az ő földét az Assíriabeli király' kezéből?

34. Hol vagyon a' Hámát' és Árpád' istene? hol vagyon a' Séfarvaim', Héna', és az Hivvah' istene? Vallyon megszabadították-é Samariát az én kezemből?

35. Kitsoda mind a' földön való istenek közzül, ki megszabadíthatta volna az ő földét az én kezemből, hogy az Úr is kiszabadíthatná Jérusálemet az én kezemből?

36. Hallgata pedig a' nép, és nem felele neki tsak egy ígét is, mert a' király megparantsolta vala, mondván: meg ne feleljetek neki.

37. Menének azért Éliákim, Hilkia' fia a' tisztartó, és Sebna az író deák, és Joah, Ásáf a' Secretárius, Ézékiáshoz ruhájokat megszaggatván, és megmondák neki a' Rabsaké' beszédit.

XIX. RÉSZ.

Ésaiás által az Isten megizeni Ézékiásnak hogy a' Sénakhéribnek minden igyekezete hijába való lészen Júda' országának és Jérusálemnek meghódoltatása és vétele felöl. Ígéretét az Isten jellel megbizonyítja. Azután egy angyalával egy éjjel levágatja a' Sénakhérib' népét.

MIKORON pedig ezeket hallotta volna Ézékiás, megszaggatá az ő ruháját, és zsákba öltözék, és beméne az Úr' házába.

2. És elküldé Éliákimot a' tisztartót, és Sebnát az író deákot, és a' papoknak véneit, kik zsákokba öltöztek vala fel, Ésaiás Prófétához az Ámos' fiához.

3. És azok mondának neki: ezt mondja Ézékiás: ez nap nyomorúságnak, szidalmazásnak és káromlásnak napja, (a) mert a' fiak jutottak a' szülésre, de nintsen a' szülőnek szülésre való ereje. *Ésa.* 37: 3.

(a) Az az, szülő aszszony' fajdalmához hasonlítja az ő nyomorúságát, ki szülni akarna, de nem szülhet az erő lenség miatt.

4. Netalám a' te Urad Istened meghallja Rabsakénak minden beszédit, kit elküldött az ő ura az Assíriabeli király, hogy szidalommal illesse az élő Istent, és káromló beszédekkel, mellyeket a' te Urad Istened meghallott; könyörögj annakokáért azokért, kik még megmaradtanak.

5. Menének azért az Ézékiás' szolgái Ésaiáshoz.

6. Kiknek ezt felelé Ésaiás: ezt mondjátok a' ti uratoknak: ezt mondja az Úr: ne félj e' beszédektől mellyeket hallottál, mellyekkel szidalmaztak engemet az Assíriabeli király' szolgái.

7. Ímé én olly lelket adok beléje, hogy hírt hall, és megtér az ő földére, és fegyverrel vágatom le őtet az ő földében.

8. Megtére azért Rabsaké, és úgy találá az Assíriabeli királyt, hogy Libnát vítatná, mert meghallotta vala hogy elment Lákisból.

9. Hírt halla pedig Tiráka felöl a' Szeretsen király felöl, illyen módon: ímé kijött, hogy hadakozzék te ellened, és ezt hallván megtére, és más követeket külde Ézékiáshoz, mondván: *Ésa.* 37: 9.

10. Így szólljatok Ézékiásnak a' Júda' királyának, mondván: meg ne tsaljon tégedet a' te istened, kiben te bízol, ezt mondván: nem adatik az Assíriabeli király' kezébe Jérusálem.

11. Ímé hallottad mit tselekedtek az Assíriabeli királyok, minden országokkal, elvesztvén azokat, és te megszabadúlhatnál-é?

12. Vallyon megszabadították-é a' pogányoknak isteneik azokat, kiket elvesztettek az én atyáim, Gózánt, Áránt, Résefet és az Éden' fiait; kik Télasárban valának.

13. Hol vagyon az Émát' királya, az Árpád' királya, és a' Sefarvaim város' királya? Hol vagyon Éna és Hivva?

14. És elvevé Ézékiás a' levelet a' követek' kezekből, és megolvasá: és mikor felment volna az Úr' házába, kiterjeszté azt Ézékiás az Úr előtt.

15. És imádkozék Ézékiás az Úr előtt, és monda: Izráelnek Ura Istene, ki a' Kérubimok között lakol, te vagy egyedül e' földön való minden országoknak Istenek, te teremtetted az eget és a' földet.

16. Hajtsd hozzám Uram a' te füleidet, és halld meg, nyisd fel a' te szemeidet, és lásd meg, és halld meg a' Sénakhérib' beszédit, ki ide küldött, hogy szidalommal illetné az élő Istent.

17. Bizonyára Uram az Assíriabeli királyok elpusztitották a' pogányokat és azoknak földöket.

18. És az ő isteneiket a' tűzbe hányták: mert nem istenek valának, hanem emberi kezeknek tsinálmányaik, fa és kő, azért vesztették el őket.

19. Mostan annakokáért, mi Urunk Istenünk, szabadíts meg, kérlek, minket az ő kezéből, hogy megesmérjék e' földnek minden országi, hogy te egyedül vagy az Úr Isten.

20. Akkor elküldé Ésaiás az Ámos' fia Ézékiáshoz, ezt mondván: ezt mondja az Izráelnek Ura Istene: a' te könyörgésedet az Assíriabeli király felöl, a' Sénakhérib felöl, meghallgattam.

21. Ez a' beszéd, mellyet szólla az Úr ő felőle: megútált tégedet, megtsúfolt tégedet Sionnak szűz leánya; te rajta fejét hajtogatta Jérusálemnek leánya.

22. Vallyon kit szidalmaztál meg? És kit gyaláztál? És kitsoda ellen emelted fel szódat? Kétség nélkül a' te szemeidet a' magasságba emeléd az Izráelnek szent Istene ellen.

23. A' te követid által szidalommal illetted az Urat, és ezt mondottad: az én szekereimnek sokaságok által jöttem fel a' magas hegyekre, a' Libánus oldalaira, és levágom az ő magas czédrus' fáit, és az ő jegenye fáit, és bemégyek az ő végső lakó helyébe, a' Kármelnek erdejébe.

24. És ások kútakat, és iszom idegen vizeket: mert én megszáraztottam a' megszállott helyeknek forrásokat az én lábaimnak talpaival.

25. (b) Nem hallottad-é régtől fogva, hogy én dolgom ez? mellyet még a' régi időkben elvégeztem, és azt most vittem véghez; hogy az erős városok lerontatnának, és rakásokká lennének.

(b) Isten' beszédi ezek. Azt mondja pedig az Isten: hogy a' miket a' kevély Sénakhérib magának tulajdonít, azok az ő rendeléséből lettek, mellyeket régen megmondott a' Próféták által, és azokat most viszi véghez.

26. És a' benne lakók' erejekben megfogyatkoznának, megrontatnának, és megszégyenülnének, és ollyanok lennének mint a' mezőbeli fű, és a' gyermekded paréj, és a' héjazaton való fű, melly elfonnyad minekelőtte megérnék.

27. A' te lakó helyedet pedig, és mind kijöveteledet, mind bémeneteledet, és a' te én ellenem való döhösségedet jól tudom.

28. Mert te én ellenem dühösködöl, és a' te zúgolódásod feljött az én füleimbe: annakokáért az én horgomat a' te orrodba vetem, és az én zabolámat a' te szádba, és viszsza viszlek azon úton, mellyen eljöttél.

29. És légyen ez jeled: ez esztendőben azokat eszed, mellyek a' tavalyi aratásnak hulladékán teremnek; a' második esztendőben pedig azokat, mellyek ő magoktól teremnek; a' harmadik esztendőben pedig vettek és arattok, szőlőket plántáltok, és azoknak gyümöltsöket eszitek.

30. Mert a' ki a' Júda' nemzetségéből megszabadúlt és megmaradott, gyökeret vér alól, és gyümöltsöt terem feljül.

31. Mert Jérusálemből kijönek a' megmaradtak, és a' megszabadúltak a' Sionnak hegyéről; a' seregek' Uroknak buzgó szerelme tselekeszi ezt. *Ésa.* 9: 6.

32. Annakokáért azt mondja az Úr az Assíriabeli király felől: be nem jö e' városba, és nyilat sem lövöldöz bele; sem a' paizsos nem ostromolja azt, és sántzot sem ás mellette.

33. Azon úton, mellyen eljött, viszszatér, és e' városba be nem jö; azt mondja az Úr.

34. És megoltalmazom e' várost, hogy megtartsam azt én érettem, és Dávidért az én szolgámért. *R.* 20: 6.

II. 35. Lön azért azon éjjel, kijöve az Úrnak angyala, és levága az Assíriabeli táborban száz nyoltzvan öt ezret; felkelének pedig jó reggel, és ímé mindenütt holt testek valának. *Ésa.* 37: 36.

36. Annakokáért elméne és viszszatére Sénakhérib király Assíriába, és lakék Ninivében.

37. És lön, mikor ö a' Nisrok' templomában a' maga istenét imádná, Adramélek és Saréser az ö fiai levágák ötet fegyverrel; ök pedig elszaladának az Ararát földébe, és az ö fia Ésárhaddon uralkodék hellyette.

XX. RÉSZ.

Ésaiás Próféta jövendöt mond az Ézékiás' haláláról; könyörög Ézékiás az Istennek, és meghoszszabbítja életét, mellyet tsudatétellel is megerösít Isten. Megmutatja Ézékiás a' maga kintsét a' Babilóniabeli király' követeinek; melly dologért megfeddetik Ésaiástól.

Akkor időben halálra betegedék Ézékiás; és hozzá méne Esaiás Próféta az Ámós' fia, és monda ö neki: ezt mondja az Úr: rendeld el a' te házadat; mert meghalsz, és nem élsz. 2. *Krón.* 32: 24. *Esa.* 38: 1.

2. És Ézékiás artzal a' falhoz fordúla, és imádkozék az Úrnak, mondván:

3. Kérlek óh Uram! emlékezzél meg róla, hogy te elötted valósággal és tökélletes szívvel jártam, és hogy azt tselekedtem, a' mi jó volt a' te szemeid előtt; és síra Ézékiás nagy sírással.

4. Még pedig nem ment vala Ésaiás a' középső tornátzig, mikor az Úrnak beszéde lön ö hozzá, mondván:

5. Térj meg és mond meg Ézékiásnak, az én népem fejedelmének: ezt mondja az Úr, Dávidnak a' te atyádnak Istene: meghallgattam a' te imádságodat, láttam a' te könyhúllatásidat; ímé én meggyógyítlak tégedet, harmad napra felmégy az Úr' házába.

6. És a' te idödet tizenöt esztendövel meghoszszabbítom, és megszabadítlak tégedet, és e' várost az Assíriabeli király' kezéből; és megoltalmazom e' várost, én érettem, és Dávidért az én szolgámért. *R.* 19: 34.

7. És monda Ésaiás: hozzatok egy kötés száraz figét ide, és hozának, és azt a' kelevényre köték, és meggyógyúla.

8. És monda Ézékiás Ésaiásnak: mitsoda jele lészen, hogy meggyógyít engemet az Úr, és felmegyek harmad' napra az Úr' házába?

9. Felele Ésaiás: ez lészen jeled az Úrtól, hogy ö megtselekeszi ezt a' dolgot, mellyről szóllott teneked: akarod-é, hogy az órának árnyéka elébb menjen tíz grádussal, vagy hogy viszszatérjen tíz grádussal?

10. Felele Ézékiás: könnyü az árnyéknak tíz grádussal alászállani: nem akarom azt; hanem hogy hátra menjen az árnyék tíz grádussal.

11. Kiálta azért Ésaiás Próféta az Úrhoz, és viszszatérité az árnyékot a' mutató órán, mellyet Ákház tsináltatott vala, tíz grádussal, mellyeken immár alámént vala.

II. 12. Abban az időben a' Baladán' fia Berodakh-Baladán, a' Babilóniai király külde levelet és ajándékokat Ézékiásnak; mert meghallotta vala, hogy beteg volt volna Ézékiás.

13. És meghallgatá öket Ézékiás, és megmutatá az ö házát nekik egészen, mellyben az ö válogatott jószágai valának, az ezüstöt, aranyat, a' füszerszámokat, drága kenetet, és az ö edényinek házokat, és minden kintseit: nem lön semmi, mellyet meg nem mutatott volna nekik Ézékiás az ö házában, és minden birodalmában. 2. *Kron.* 32: 25.

14. Bemene pedig Ésaiás Próféta Ézékiás királyhoz, és monda neki: mit mondának ezek a' férjfiak, és honnét jöttenek te hozzád? Kinek felele Ézékiás: meszsze földről jöttenek, Babilóniából.

15. És monda: mit láttanak a' te házadban? Felele Ézékiás: mindent láttanak, valami az én házamban vagyon: nem volt semmi az én tárházamban, mellyet nekik meg nem mutattam volna.

16. Akkor monda Ésaiás Ézékiásnak: halld meg az Úr' beszédét:

17. Ímé eljö az idö, és minden valami a' te házadban vagyon, és valamit eltettenek a' te atyáid mind e' mai napig, elvitetik Babilóniába, semmi meg nem marad; azt mondja az Úr.

18. A' te fiaid közzül is, kik te tőled származnak és születtetnek, elvisznek, és komornyikok lesznek a' Babilóniai király' udvarában.

19. Monda pedig Ézékiás Ésaiásnak: jó az Úrnak beszéde, a' mellyet szóllál; és az után monda: tsak hogy békeség és tsendesség legyen az én napjaimban.

III. 20. Ézékiásnak pedig több dolgai, és minden erös volta, és miképen tsinálta legyen mind a' halas tót, mind a' selépet, és mimódon vitte be a' vizet a' városba, avagy nintsenek-é megírva a' Júdabeli királyokról való Krónika könyvben?

21. És elaluvék Ézékiás az ö attyaival, és az ö fia Manassé uralkodék ö helyette.

XXI. RÉSZ.

Manassé, Ézékiásnak fia nagy bálványimádó, és ártatlan vért ontó lészen, melly dologért Isten a' Próféták által ötet megfenyegeti. Meghal Manassé, és ö helyette király lészen Amon az ö fia, kit megölnek az ö szolgái, és helyette király lészen Jósiás.

Tizenkét esztendös vala Manassé, mikor uralkodni kezde, és ötvenöt esztendeig uralkodék Jérusálemben; az ö annyának pedig Hefsiba vala neve. 1. *Krón.* 33: 1.

2. És gonoszt tselekedék az Úr' szemei előtt, a' pogányoknak útálatosságok szerént, kiket az Úr kiüzött vala az Izráel' fiai elől.

3. Mert elfordúlván, megépíté a' magasságokat, mellyeket elrontott vala Ézékiás az ö attya, és oltárokat emele a' Bálnak, és berket is ültete, amint Ákháb az Izráel' királya tselekedett vala, és imádá mind a' mennyei serege-

ket, és szolgála azoknak. *R.* 18: 4. 1. *Kir.* 16: 30. 31.

4. Építe oltárokat is az Úr' házában, melly felöl azt mondotta vala az Úr: Jérusálemben helyheztetem az én nevemet. 5. *Mós.* 12: 5. 11. 2. *Sám.* 7: 1. 1. *Kir.* 9: 3. 2. *Krón.* 7: 12. *Sólt.* 132: 13. 14. *Jer.* 32: 34.

5. Építe, *mondom*, oltárokat az egész mennyei seregnek, az Úr' házának mind a' két tornátzában.

6. Általvivé az ő fiát is a' tűzön, és válogatást tön az idök közt, és madár szó után jövendöle, és mind nézöt mind varáslókat szerze; és sok gonosz dolgokat tselekedék az Úr' szemei elött, hogy ötet haragra indítaná.

7. Felemelé annakfelette a' bereknek bálványát, mellyet tsinált vala a' házban, melly felöl azt mondotta vala az Úr Dávidnak, és az ő fiának Salamonnak: ebben a' házban és Jérusálemben, mellyet magamnak választottam az Izráelnek minden nemzetségei közzül, helyheztetem az én nevemet mind örökké. 2. *Sám.* 7: 10. 1. *Kir.* 8: 29. *és* 9: 3. 2. *Krón.* 7: 12. *Sólt.* 132: 13. 14.

8. És ennekutánna ki nem mozdítom az Izráel' lábát erröl a' földröl, mellyet adtam az ő attyaiknak: de úgy, ha szorgalmatosan az én parantsolatim szerént tselekesznek, és az egész törvény szerént, mellyet nekik parantsolt Móses az én szolgám.

9. De ök nem lönek engedelmesek, hanem tévelygésbe ejté öket Manassé, úgy annyira, hogy nagyobb gonoszságot tselekedének a' pogányoknál, kiket az Úr kiveszte az Izráel' fiai elöl.

10. Annakokáért szólla az Úr az ő szolgái által a' Próféták által, mondván:

11. Mivelhogy Manassé a' Júda' királya ezeket az útálatosságokat tselekedte, gonoszbb dolgokat tselekedvén mind azoknál, mellyeket az ö elötte való Emorréusok tselekedtek, és Júdát is vétekbe ejtette, az ő bálványi által: *Jer.* 15: 4.

12. Annakokáért ezt mondja az Izráelnek Ura Istene: ímé én olly veszedelmet hozok Jérusálemre és Júdára: hogy mindennek, a' ki azt hallja, megtsendül mind a' két füle bele.

13. (a) És kiterjesztem Jérusálemre Samariának lineáját, és az Ákháb' házának mértékét: és megüresítem Jérusálemet, miképen az ember megüresíti a' tálat, mellyet minekutánna megtisztított, leborítja azt.

(a) Az az, ollyan mértékkel mérem Jérusálemnek, mint Samariának: és Manassének, mint Ákhábnak.

14. És elhagyom az én örökségemnek maradékát, és adom öket az ő ellenségeknek kezekbe, és az ő ellenségi elragadozzák és eldúlják öket:

15. Ez okáért, hogy gonoszt tselekedtek én elöttem, és engemet haragra ingerlettek, az ő attyaiknak Égyiptomból való kijöveteleknek napjától fogva mind e' mai napig.

16. Nagy sok ártatlan vért is onta ki Manassé, úgy annyira, hogy Jérusálem minden felöl megtelnék vele, az ö vétkén kivül, mellyel vétekbe ejté Júdát, gonoszt tselekedvén az Úr' szemei elött.

17. Manassének pedig több dolgai, és minden tselekedetei, és az ö vétke, mellyet tselekedett, nintsenek-é megírva a' Júdabeli királyokról való Krónika könyvben?

18. És elaluvék Manassé az ő attyaival, és eltemetteték az ő háza mellett való kertben, Uzza' kertében; és az ő fia Amon uralkodék ő helyette.

II. 19. Huszonkét esztendös vala Amon, mikor uralkodni kezde, és két esztendeig uralkodék Jérusálemben; az ö annyának Mesullémet vala neve, a' Jótabeli Hárus' leánya. 2. *Krón.* 33: 21.

20. És gonoszt tselekedék az Úr' szemei elött, amint tselekedett vala Manassé az ö attya.

21. És mind azon úton jára, a' mellyen járt vala az ő attya, és szolgála a' bálványoknak, kiknek szolgált vala az ö attya, és imádá azokat.

22. És elhagyá az ő attyainak Urokat Isteneket, és nem jára az Úrnak útában.

23. És pártot ütének Amon ellen az ő maga szolgái, és megölék ötet az ö maga házában.

24. És a' föld' népe levágá mind azokat, a' kik pártot ütöttek vala Amon király ellen: és a' föld' népe királlyá tevé az ő fiát Jósiást ö helyette.

25. Amonnak pedig több dolgai, mellyeket tselekedett, nintsenek-é megírva a' Júdabeli királyokról való Krónika könyvben?

26. És eltemeték ötet az ö koporsójában Uzza' kertében; és uralkodék ö helyette az ö fia Jósiás.

XXII. RÉSZ.

Jósiás király megparantsolja, hogy a' templom építtessék. Hilkiás pap megtalálja az Isten' törvényének könyvét a' templomban, melly felöl a' király tanátsot kérd Hulda próféta aszszonytól, ki az országnak veszedelmét megmondja: de a' királyt azzal vígasztalja, hogy az lenne az ö halála után.

NYOLTZ esztendös vala Jósiás, mikor uralkodni kezde, és harmintzegy esztendeig uralkodék Jérusálemben; az ő annyának Jedida vala neve, a' Besekátból való Adaja' leánya. 2. *Krón.* 34: 2.

2. És kedves dolgot tselekedék az Úr' szemei elött, és jára az ő attyának Dávidnak minden útaiban, és nem hajla sem jobbra, sem balra.

3. Lön pedig Jósiás királynak tizennyoltzadik esztendejében, elküldé a' király Safánt, Asáliának a' Mesullám' fiának fiát, az író deákot, az Úr' házához, mondván:

4. Menj fel Hilkiáshoz a' fö paphoz, hogy számlálják meg a' pénzt, melly az Úrnak házába bevitettetett, mellyet az ajtó örizök gyüjtöttek a' néptöl:

5. És adják azt az Úr' házában való mívesek' palléraiknak kezekbe, hogy adják a' míveseknek, kik az Úr' házában munkálódnak, a' ház' romlásainak felépítésekre.

6. *Tudniillik* az ácsoknak, az építöknek, és a' kömíveseknek, hogy fákat és faragott köveket vegyenek, a' háznak felépítésére.

7. De meg ne számláltassék nekik az ezüst, melly kezekbe adatik, hanem meghidjék öket.

8. Monda pedig Hilkiás fö pap Sáfánnak az író deáknak: a' törvény' könyvét megtaláltam az Úr' házában; és Hilkiás adá a' könyvet Sáfánnak, (a) és elolvasá azt.

(a) Vagy olvasa abban. Hilkiás pap megtalálja az Istennek törvény könyvét a' templomban, mellynek olvasását a' papok elhagyták vala; mivelhogy a' bálványt imádó királyoknak sok ideig arra semmi gondjok nem volt.

9. Elméne pedig Sáfán az író deák a' királyhoz, és megvivé a' királynak a' választ, és monda: a' te szolgáid egybe szedték az ezüstöt, melly a' házban találtatott, és adták azt az Úr házában munkálkodók' palléraiknak kezekbe.

10. És megmondá Sáfán az író deák a' királynak, mondván: egy könyvet ada nekem Hilkiás pap; és olvasá azt Sáfán a' király előtt.

11. Mikor pedig hallotta volna a' király a' törvény' könyvének beszédit, megszaggatá az ő ruháit.

12. És parantsola a' király Hilkiás papnak, és Ahikámnak a' Sáfán' fiának, és Akhbornak a' Mikája' fiának, és Sáfánnak az író deáknak, és Asájának a' király szolgájának, mondván:

13. Menjetek el, kérdjetek tanátsot az Úrtól én érettem és a' népért, és az egész Júdáért, a' könyvnek beszédi felöl, melly megtaláltatott; mert nagy az Úrnak haragja, melly felgerjedett mi ellenünk: mivelhogy a' mi atyáink nem engedtenek e' könyvnek beszédinek, hogy tselekedtek volna, amint megírták minekünk.

14. Elméne azért Hilkiás pap és Ahikám, és Akhbor, és Sáfán, és Asája, Hulda próféta aszszonyhoz, Sallum feleségéhez, ki Tekua' fia, ki Harhas' a' ruha őrző' fia, (Hulda pedig lakik vala Jérusálemben a' király' házához közel) és szóllának neki.

15. Kiknek monda: ezt mondja az Izráelnek Ura Istene: mondjátok meg a' férjfiúnak, ki titeket én hozzám küldött:

16. Ezt mondja az Úr: ímé én veszedelmet hozok e' helyre, és e' helyen lakozókra, mind a' könyvnek beszédi szerént, mellyeket elolvasa a' Júda' királya:

17. Azért, hogy elhagytanak engemet, és idegen isteneknek áldoztanak illattal, hogy engemet haragra indítanának minden ő kezeknek tsinálmányaikkal; és felgerjedett az én haragom e' hely ellen, meg sem oltatik.

18. A' Júda' királyának pedig, ki elküldött titeket, hogy tanátsot kérdjetek az Úrtól, ezt mondjátok: ezt mondja az Izráelnek Ura Istene: mivelhogy e' beszédet hallottad,

19. És mivelhogy meglágyúlt a' te szíved, és megaláztad magadat az Úr előtt, hallván azokat, mellyeket szóllék e' hely ellen, és e' helyen lakozók ellen, hogy elpusztúlna, és átokba lenne; és megszaggattad a' te ruhádat, és sírál én előttem: azért én is meghallgattalak; azt mondja az Úr.

20. Annakokáért ímé én takarítlak tégedet a' te atyáidhoz, és a' te koporsódba békeséggel visznek tégedet, és meg nem látják a' te szemeid azt a' nagy veszedelmet, mellyet én e' helyre hozok.

XXIII. RÉSZ.

Jósiás elolvassa az Isten' törvényének könyvét a' község előtt. A' bálványokat kitisztítja mind a' templomból, mind az országból. A' bálványt tisztelő papokat megbünteti, és az igaz Isteni tiszteletet helyre állítja. Az után megölettetik az Égyiptombeli királytól a' hadban; helyette lészen király Joákház.

ÉS meghozák a' királynak *a' választ.* Elküldé azért a' király, és hozzá gyülének Júdának és Jérusálemnek minden vénei.

2. És felméne a' király az Úr' házába, és mind a' Júdabeli férjfiak, mind a' Jérusálemben lakozók vele valának, a' papokkal, a' prófétákkal, és az egész néppel egyetemben, kitsinytől fogva nagyig; és elolvasá előttök a' szövetség' könyvének minden beszédét, melly megtaláltatott vala az Úr' házában.

3. Megállapodék pedig a' király az oszlop mellett, és kötést tön az Úr előtt, hogy az Urat akarnák követni, és az ő parantsolatit, bizonyság tételeit, és végezéseit tellyes szívből és lélekből megőrizni, és betellyesíteni mind e' kötésnek beszédeit, mellyek meg vagynak írva abban a' könyvben: és reáhajla mind az egész nép a' kötésre.

4. Akkor parantsola a' király Hilkiásnak a' fő papnak, és a' második rendbeli papoknak, és az ajtó őrzőknek, hogy kihordanák az Úr' templomából mind az edényeket, mellyeket tsináltak vala a' Bálnak, a' bereknek, és az egész mennyei seregnek; és megégeté azokat Jérusálemen kivül a' Kedron' mezején, és azoknak hamvokat Béthelbe vivé.

5. És elveszté a' bálványozó papokat, kiket szerzettek vala a' Júdabeli királyok, hogy a' magasságbeli oltárokon illattal áldoznának Júda' városiban és Jérusálem körül, és azokat is, kik illattal áldoznak vala a' Bálnak, napnak, holdnak, az égi jeleknek, és az egész mennyei seregnek.

6. Kivivé az Úr' házából a' berek' bálványát is Jérusálemen kivül a' Kedron patakja mellé, mellyet megégetvén a' Kedron patakja mellett, porrá tevé: és annak a' porát a' községnek temető helyére hinté.

7. És elrontá a' férjfiakból való paráznáknak házaikat is, mellyek az Úr' háza mellett valának, mellyekben az aszszonyok kárpitokat szőnek vala a' berekhez.

8. És behozata minden papokat a' Júda' városiból, és megfertézteté a' magasságbeli oltárokat, mellyeken a' papok illattal áldoznak vala, Gébától fogva mind Bersebáig; és letöré a' kapuk mellett való magasságokat, és azt is, (a) melly Jósuénak a' város' fejedelmének kapuja előtt vala, a' város' kapuján bemenőknek bal kezek felöl.

(a) Az az, minden személy válogatás nélkül minden embernek bálványát lerontá.

9. Mindazáltal az után a' magas helyből papok nem mentek (b) az Úr' oltárához Jérusálembe; hanem ettenek kovász nékül való kenyereket az ő attyokfiaik között.

(a) Az az, megfosztá Jósiás a' papi méltóságtól azokat, kik a' papok közzül a' bálványoknak szolgáltak vala, és az ő attyokfiaik közt magoknak éltek. Ézék. 44.

10. Megfertézteté a' Tófetet is, melly a' Hinnon' fiainak völgyökben vala: hogy senki az ő fiát vagy leányát által ne vinné a' tüzön Moloknak. 3. *Mós.* 18: 21. *és* 20: 2.

11. Leveté a' lovakat is, mellyeket a' Júdabeli királyok feltettek a' napnak, aholott bemennek az Úr' házába, Nátán-Mélek komornik' háza mellett, melly a' hostátban vala; és a' nap' szekereit tüzzel megégeté.

12. Eltöré az oltárokat is, mellyek valának az Ákház' palotájának padján, mellyeket a' Júdabeli királyok tsináltak vala, és az oltárokat is, mellyeket Manassé tsinált vala az Úr' házának mind a' két tornátzában, a' király elrontá: mellyeket elrontván, azoknak porokat a' Kedron patakjába hányatá. *R.* 21: 5.

13. A'

13. A' magasságbeli oltárokat is megfertézteté a' király, mellyek Jérusálem előtt valának az olajfák' hegyeknek jobb felöl való oldalán, mellyeket épített vala Salamon az Izráel' királya Astóretnek a' 'Sídonbeliek' útálatosságoknak, és Kámósnak a' Moábiták' útálatosságoknak, és Milkomnak az Ammon' fiai' útálatosságoknak. 1. *Kir.* 11: 7.

14. Elrontá annakfelette a' bálványokat, és kivágatá a' berkeket, és azoknak helyeket embereknek tetemeikkel tölté meg. 2. *Mós.* 23: 24. *és* 34: 13. 4. *Mós.* 33: 52. 5. *Mós.* 7: 5. 25. 26. *és* 12: 2. 3.

15. Söt a' Béthelbeli oltárt is eltöré, és a' magasságbeli oltárt is, mellyet Jéroboám a' Nébát' fia tsinált vala, ki vétekbe ejté az Izráelt, azt, *mondom*, az oltárt és a' magasságot eltöré, és megégeté a' magasságot, és porrá tevé, megégeté a' berket is.

16. Fordúlván pedig Jósiás, meglátá a' koporsókat, mellyek ott a' hegyen valának; és elküldvén, kihányatá a' tetemeket a' koporsókból, és megégeté azokat amaz oltáron, és ekképen fertézteté meg azt: az Úrnak beszéde szerént, mellyet mondott vala az Isten' embere, ki annakelőtte e' dolgot megjövendölte vala.

17. És monda *a' király:* mitsoda temetésnek jegye ez, mellyet látok? Felelének neki a' városbeli férjfiak: az Isten' emberének koporsója, ki Júdából jött vala, és ezeket megjövendölte vala a' Béthelbeli oltár felöl, mellyeket tselekedél. 1. *Kir.* 13: 2.

18. És monda: hagyjatok békét neki, és senki meg ne mozdítsa az ő tetemeit, és megmenték az ő tetemeit, (c) a' Prófétának tetemeivel egyben, ki Samariából jött vala.

(c) Lásd 1. Kir. 13: 31. A' Prófétával, ki megmondotta vala a' Béthel' oltárának romlását, együve temettetett vala a' hazug Próféta: azért mondja itt az Irás, hogy annak tetemei megmaradtak az Isten' Prófétájának tetemeivel.

19. Elrontá Jósiás mind a' magasságoknak házaikat is, mellyek Samariának városaiban valának, mellyeket az Izráelbeli királyok tsináltak vala, hogy az Urat haragra ingerlenék: és szinte úgy tselekedék azokkal, mint Béthelben tselekedett vala.

20. Levágá annakfelette mind a' magasságoknak papjaikat, kik ott az oltárok körül voltak, és emberi tetemeket égete meg azokon; és úgy téré viszsza Jérusálembe.

21. Parantsola pedig a' király az egész népnek, mondván: szerezzétek meg a' Húsvéti bárányt a' ti Uratoknak Istenteknek, amint meg vagyon e' szövetségnek könyvében írva. 1. *Krón.* 35: 1.

22. Mert nem szereztetett vala ollyan Páskha a' Bíráknak idejektől fogva, kik Izráelt ítélték, sem pedig az Izráel' és a' Júda' királyinak minden idejekben;

23. Jósiás királynak pedig tizennyoltzadik esztendejében szerezteték ez a' Páskha az Úrnak Jérusálemben.

24. Annakfelette Jósiás király elveszté az ördöngösöket és a' varázslókat, a' képekkel és a' bálványokkal egyetemben, és minden útálatosságokat, mellyek láttatnak vala Júda' földében és Jérusálemben: hogy helyére állatná a' törvénynek beszédit, mellyek meg valának írva a' könyben, mellyet megtalála Hilkiás pap az Úr' házában. 4. *Mós.* 19: 31. *és* 20: 27. 5. *Mós.* 18: 11. *Ésa.* 8: 19.

25. És nem volt ő hozzá hasonló király ő előtte, ki megtért volna az Úrhoz tellyes szívből és lélekből, és tellyes erőből, Mósesnek minden törvénye szerént; és utánna sem támadott ő hozzá hasonló.

26. Mindazáltal meg nem szűnék az Úr az ő megbúsúlt nagy haragjától, mellyel megharagutt vala Júda ellen, mind azokért a' vétkekért, mellyekkel haragra indította vala ötet Manassé.

27. Mert ezt mondá az Úr: Júdát is elvetem szemem elöl, miképen az Izráelt elvetettem, és megútálom ezt e' várost, mellyet választottam vala, *tudniillik* Jérusálemet, a' házat, mellyről azt mondottam vala: ott lészen az én nevem. *R.* 17: 6. 18. 20. *és* 18: 10.

28. Jósiásnak pedig több dolgai és minden tselekedetei, avagy nintsenek-é megírva a' Júdabeli királyokról való Krónika könyvben?

29. Az ő idejében jöve fel Faraó Néko az Égyiptombeli király az Assíriabeli király ellen az Eufrates folyóvíz mellé; eleibe méne pedig Jósiás király, és az megölé ötet Megiddóban, mikor meglátta ötet. 2. *Krón.* 35: 20.

30. És az ő szolgái szekérre tévén ötet, halva elvivék Megiddóból, és vivék ötet Jérusálembe, és eltemeték ötet az ő koporsójában; a' föld' népe pedig fogá Joákházt a' Jósiás' fiát, és megkenék ötet, és királlyá tevék az ő attya helyett. *Zak.* 12: 11. 2. *Krón.* 36: 1.

II. 31. Huszonhárom esztendős vala Joákház mikor uralkodni kezde, és három hónapig uralkodék Jérusálemben; az ő annyának Amutal vala neve, a' Libnabeli Jerémiás' leánya.

32. És gonoszt tselekedék az Úrnak szemei előtt, mind a' szerént, amint az ő attyai tselekedtek vala.

33. És megfogá ötet Faraó Néko Reblában Émát' földén, mikor Jérusálemben uralkodnék: és adót vete a' földre, száz talentom ezüstöt, és egy talentom aranyat.

34. És Faraó Nékó királlyá tevé Eliákimot a' Jósiás' fiát, Jósiásnak az ő attyának helyette, és változtatá az ő nevét Joákimnak, Joákházt pedig elvivé Égyiptomba, és ott hala meg.

35. Azt az ezüstöt pedig és az aranyat megadá Joákim Faraónak, megsatzoltatván a' földet, hogy megadná az ezüstöt Faraónak parantsolatja szerént: mindentől a' föld' népe közzül az ő érteke szerént vön ezüstöt, mind pedig aranyat, hogy Faraó Nékónak adná.

36. Huszonöt esztendős vala Joákim mikor uralkodni kezde, és tizenegy esztendeig uralkodék Jérusálemben; az ő annyának Zebuda vala neve, a' Rumabeli Pedája' leánya.

37. És gonoszt tselekedék az Úr' szemei előtt, mind a' szerént amint az ő attyai tselekedtek vala.

XXIV. RÉSZ.

Meghal Joákim király, helyette lészen Joákin vagy Jekóniás. Jérusálemet megszállják a' Babilonbeliek. Jekóniás megadja magát, és Babilóniába vitetik; ő helyette király lészen 'Sedékiás.

JOÁKIM' idejében feljöve Nabukodonozor a' Babilóniai király, és Joákim az ő szolgája lőn három esztendeig: de elfordúlván az után, elszakada ő tőle. 2. *Krón.* 36: 6.

2. Reábotsátá azért az Úr a' Káldéusoknak, Síriabelieknek, Moábitáknak, és az Ammon'

fiainak seregeket, reábotsátá, *mondom*, öket Júdára, hogy elvesztenék azt; az Úrnak beszéde szerént, mellyet szóllott vala az ő szolgái a' Próféták által.

3. Bizonyára az Úrnak beszéde szerént esék e' nyomorúság' Júdán, hogy elvetné ötet az ő ortzája elől Manassének hasonló bűneiért, mellyeket tselekedett vala.

4. És az ártatlan vérért is, mellyet kiontott vala, és azzal betöltötte vala egész Jérusálemet: azért nem kedveze az Úr ő neki.

5. Joákimnak pedig több dolgai és minden tselekedetei avagy nintsenek-é megírva a' Júdabeli királyokról való Krónika könyvben?

6. Elaluvék azért Joákim az ő attyaival, és az ő fia Joákin uralkodék ö helyette.

7. Az Égyiptombeli király pedig nem jöve ki többször az ő földéből; mert a' Babilóniai király, valami az Égyiptombeli királyé vala, elvett vala mindent, az Égyiptom' folyóvizétől fogva mind az Eufrates folyóvízig.

II. 8. Tizennyoltz esztendős vala Joákin, mikor uralkodni kezde, és három hónapig uralkodék Jérusálemben; az ő annyának Nekhusta vala neve, a' Jérusálembeli Elnatán' leánya. 2. *Krón.* 36: 9.

9. És gonoszt tselekedék az Úr' szemei előtt, mind a' szerént, amint az ő attya tselekedett vala.

10. Akkor feljövének Nabukodonozornak a' Babilóniabeli királynak szolgái Jérusálem ellen, és megszállák a' várost. *Dániel.* 1: 1.

11. Ő maga is Nabukodonozor feljöve a' város ellen, mellyet immár az ő szolgái megszállottak vala.

12. Kiméne pedig Joákin a' Júda' királya a' Babilóniai királyhoz az ő annyával, szolgáival, hadnagyaival, és komornikjaival egyetemben; és felvévé ötet a' Babilóniai király az ő uralkodásának nyoltzadik esztendejében.

13. És elhordá onnét mind az Úr' házának kintsét, mind a' király' házának kintsét, és egybetöré mind az arany edényeket, mellyeket Salamon az Izráel' királya tsinált vala az Úr' templomába: amint az Úr szóllott vala.

14. És elvivé az egész Jérusálemet, minden fejedelmeivel, vitézeivel, tíz ezer foglyot, annakfelette mind a' mesterembereket és kapunn állókat: senkit el nem hagya, hanem tsak a' földnek szegény népét.

15. Elvivé Joákint is Babilóniába, annyával, feleségeivel, komornikjaival, és az országnak erős vitézeivel, fogva Jérusálemből Babilóniába. 2. *Krón.* 36: 10. *Esther.* 2: 6.

16. Annakfelette hét ezer hadakozó férjfiakat, ezer míves embereket, és kapunn állókat, minden erős és hadra alkalmatosokat; elvivé, *mondom*, öket a' Babilóniabeli király fogva Babilóniába. *Jer.* 37: 1. *és* 52: 28.

17. Királlyá tevé pedig a' Babilonbeli király Mattániát, az ő attyának, *Jekóniásnak* öttsét ő helyette, és változtatá az ő nevét 'Sédékiásnak.

18. Huszonegy esztendős vala 'Sédékiás mikor uralkodni kezde, és tizenegy esztendeig uralkodék Jérusálemben; az ő annyának Amitál vala neve, Libnából való Jerémiás' leánya.

19. És gonoszt tselekedék az Úr' szemei előtt, mind a' szerént, amint Joákim tselekedett vala.

20. (a) Mert az Úrnak búsúlása miatt volt ez Jérusálem és Júda ellen, míglen elveté öket szemei elől: elszakada 'Sédékiás a' Babilóniai királytól.

(a) Azt akarja mondani, hogy az Úrnak büntető haragjából volt, hogy 'Sédékiás elhajlott a' Babilóniai királytól, hogy illyen módon megbüntetné a' népet a' királlyal egyben.

XXV. RÉSZ.

'Sédékiás király elszakad Nabukodonozortól, ki megszállja Jérusálemet, megfogja 'Sédékiást; a' várost és a' templomot meggyújtják, és megölik a' 'Sédékiás' fiait, és ő magának szemeit kitolják, az után a' népnek maradéka is elvitetik. Joákint vagy Jekóniást tiszteli Evilmerodákh.

LŐN pedig az ő birodalmának kilentzedik esztendejében, a' tizedik hónapban, és annak tizedik napján; eljöve Nabukodonozor a' Babilóniai király az ő egész seregeivel Jérusálem ellen, és tábort jára ellene, és sántzokat tsinálának ellene köröskörnyűl. 2. *Krón.* 36: 17. *Jer.* 32: 4. *és* 39: 1. 2.

2. És alatta lőnek a' városnak 'Sédékiás királynak tizenegyedik esztendejéig.

3. Az esztendő' negyedik havának kilentzedik napján elhatalmazék az éhség a' városban, és nem vala mit enni a' föld' népének.

4. És megrontaték a' város, és elfutának a' hadakozó férjfiak mindnyájan éjjel, annak a' kapunak útán, melly a' király' kerte mellett való két kőfal között vala. A' Káldéusok pedig környűlvették vala a' várost, és a' király elfuta a' pusztának útán.

5. Megkergeték pedig a' Káldéusoknak seregeik a' királyt, és megfogák ötet a' Jérikó' mezején; és az ő serege mind eloszla ő mellőle.

6. Megfogák, *mondom*, a' királyt, és elvivék ötet a' Babilóniai királyhoz Riblába, (b) holott ő reá sentenciát mondának.

(b) Vagy, holott ő vele feddődének a' frigynek és kötésnek felbontása felől.

7. A' 'Sédékiás' fiait pedig az ő szeme' láttára levágák, 'Sédékiásnak szemeit kitolák, értz békókba verék, és elvivék Babilóniába.

8. Az ötödik hónapban pedig, és annak hetedik napján, Nabukodonozornak a' Babilóniai király' uralkodásának tizenkilentzedik esztendejében, eljöve Nabuzár Ádán a' seregeknek hadnagyok: a' Babilóniai király' szolgája, Jérusálembe.

9. És felgyujtá az Úr' házát és a' király' házát, és mind a' Jérusálembeli házakat, és végezetre mind a' nagy palotákat tűzzel megégeté.

10. Annakfelette Jérusálemnek kőfalait köröskörnyűl lerontá a' Káldéusok' seregek, melly a' vitézek' hadnagyokkal vala.

11. A' több népet pedig, melly a' városban megmaradott vala, és kik a' Babilóniabeli királyhoz hajlottak vala, és a' községnek maradékát elvivé Nabuzár Ádán a' vitézeknek hadnagyok.

12. A' föld' népének tsak a' szegénnyéből hagya ott a' vitézeknek hadnagyok szőlő míveseket és szántókat.

13. Az értz oszlopokat pedig, mellyek az Úr' házában valának, és az üstöknek talpaikat, és az értz tengert, melly az Úr' házában vala, öszveronták a' Káldéusok, és azoknak az értzeket Babilóniába vivék. *Jer.* 27: 19.

14. Elvivék pedig a' fazekakat is, üstöket, vígaság tévő szerszámokat, kalánokat, és minden szolgálatra rendeltetett egyéb értz edényeket.

15. És elvivé a' seregnek hadnagya a' serpenyőket, a' medentzéket; mellyek közzül némellyek arányból, némellyek pedig ezüstből valának.

16. A' két értz oszlopot, az értz tengert, és az üstöknek talpaikat, mellyeket Salamon tsinált vala az Úr' házában; megmérhetetlen vala mind ezeknek az edényeknek értzek.

17. Az egyik oszlopnak magassága tizennyoltz sing vala, és azon fellyül értz gomb vala; mellynek magassága három sing vala, és mind háló forma, mind pomagránátok formája vala értzből a' gombon fellyül köröskörül: ezen formára vala a' másik oszlop is a' háló formával egyben.

18. Elvivé a' sereg' hadnagya a' Sérája papot is az első rendből, és Sofoniást a' második rendből, és az edényeknek három őrzőjöket.

19. És a' városból elvíve egy fő embert, ki a' hadakozó férjfiaknak elöttökjáró hadnagyok vala, és öt férjfiakat, kik a' király körül forgolódnak vala, kik találtatának a' városban; és a' sereg' deákját, ki megszámlálja vala a' föld' népét; és hatvan férjfiakat a' föld' népe közzül, kik ott találtatának a' városban.

20. Felvevé, *mondom*, ezeket Nabuzán Ádán a' sereg' hadnagya, és elvivé őket a' Babilóniabeli királyhoz Riblába.

21. És levágá 's megölé őket a' Babilóniabeli király Riblában, Émát' földében. És így viteték el Júda az ő földéről.

22. A' többi népnek pedig, melly megmaradott vala a' Júda' földén, mellyet meghagyott Nabukodonozor a' Babilóniai király, tisztartót szerze Gedáliát, Ahikámnak a' Sáfán' fiának fiát.

23. Mikor pedig meghallották volna a' seregeknek fejedelmeik az ő alattok való férjfiakkal egyben, hogy tisztartóvá tette volna a' Babiloniabeli király Gedáliát, elmenének Gedáliához Mispába, *tudniillik*: Ismáel a' Nétánia' fia, Jóanán a' Karea' fia, és Serája a' Nétófát városbeli Tánehúmet' fia, és Jezánia a' Maakáti' fia, az ő alattok való férjfiakkal egyben.

24. És megesküvék nekik Gedália és a' velek való férjfiaknak, és monda nekik: ne féljetek a' Káldéusoknak való szolgálattól: legyetek vesztegséggel e' földön, és szolgáljatok a' Babilóniabeli királynak, és jól leszen nektek dolgotok.

25. Lön pedig a' hetedik hónapban, eljöve Ismáel Netániának, az Elisáma' fiának fia, ki királyi magból való vala, és vele együtt tíz férjfiak, és levágák Gedáliát, és meghala: annakfelette a' Sidókat is és a' Káldéusokat kik ő vele valának Mispában.

26. Akkor felkele az egész nép kitsinytől fogva nagyig, és a' seregeknek fejedelmeik, és elmenének Égyiptomba; mert félnek vala a' Káldéusoktól:

II. 27. Lön annakfelette Joákimnak a' Júdabeli király' elvitelének harmintzhetedik esztendejében, a' tizenkettődik hónapban, annak huszonhetedik napján, kivevé Evilmerodák a' Babilóniai király az ő birodalmának első esztendejében Joákint a' Júda' királyát a' fogházból.

28. És kegyesen beszélle vele: és feljebb tevé az ő székét a' több királyoknak székeknél, kik ő vele valának Babilóniában.

29. És elváltoztatá a' fogságban való ruháit; és ő nála vala étele életének minden idejében.

30. Az ő étele pedig mindenkor kijár vala, mellyet a' király ád vala neki naponként, az ő életének minden idejében.

A' királyokról való második könyvnek vége.

ELSŐ KRÓNIKA KÖNYV.

Ebben megírattatik az Izráel' nemzetségének eredete és elszaporódása, mind a' Babilóniai rabságból való haza jövésig: annakutánna a' Dávid' historiáján, a' birodalomnak megírását elkezdvén, a' külső községnek és az Anyaszentegyháznak Dávidtól való rendelését megírja, mind a' Salamon' birodalmáig, az az, világ' teremtetésétől fogva 2985. esztendeig.

Móses' első könyve	2368	Esztendőnek Históriáját foglalja be.
Móses' második könyve	142	
Móses' harmadik, negyedik és ötödik könyve	39	
Jósue' könyve	17	
A' Bírák' könyvök	299	
Sámuel' első könyve	80	
Sámuel' második könyve	40	

2985 Esztendők.

I. RÉSZ.

A' Nóé' őseit Adámtól fogva: és az ő unokáit mind Abrahámig: az Abrahám' maradékit mind Jákóbig, a' szent históriának értelméért, bővebben elöszámlálja. A' királyokat is, és hadnagyokat nevezet szerént elöszámlálja, a' kik az Édomiták' földöket bírták, mind a' Móses' idejéig.

ADÁM, Seth, Énós. 1. *Mós.* 5: 3. *'s a' t.*
2. Kénán, Mahalálel, Járed.
3. Énók, Metuséla, Lámek.
II. 4. Noé, Sem, Khám, és Jáfet.

5. Jáfet' fiai: Gómer, Mágog, Madai, Ján, Tubál, Mések és Tirás. 1. *Mós.* 10: 2. *'s a' t.*

6. Gómer' fiai pedig: Áskénáz, Difát és Togárma.

7. Ján' fiai pedig: Élisa, Társis, Kittim és Dódanim.

8. Khám' fiai, Kús, Misraim, Pút és Kanaán. 1. *Mós.* 10: *'s a' t.*

9. Kús' fiai: Séba, Hávila, Sábta, Raéma és Sabtéka. Raéma' fiai pedig: Séba és Dédán.

10. Annakfelette Kús nemzé Nimródot: ez kezde e' földön lenni hatalmas.

11. Misraim pedig nemzé a' Ludéusokat, Ha-

naméusokat, Lehabéusokat, és a' Naftukhéusokat.

12. Patruséusokat is, és a' Kasluséusokat, kiktől származának a' Filistéusok és a' Kaftoréusok.

13. Kanaán pedig nemzé Sídont az ő elsö szülöttét, és Hétet.

14. És Jebuzéust, Emorréust és Girgazéust.

15. Hivéust is, Árkéust és Sinéust.

16. És Arvadéust, Semaréust és Hamatéust.

17. Sem' fiai: Élám és Assúr, Árpaksád, Lúd, Árám. Ennek fiai: Ús, Húl, Géter és Mések. 1. *Mós.* 10: 20. *'s a' t.*

18. Arpaksád pedig nemzé Sélát, és Séla nemzé Ébert.

19. Ébernek pedig lőn két fia, kik közzül egyiknek Péleg vala neve, mert az ő idejében oszla el a' föld' népe; és az ő attyafiának neve Joktán.

20. Joktán pedig nemzé Almodádot és Sélefet, Hásármávetet és Jérákhot.

21. És Hádorámot, és Úzált, és Diklát.

22. És Ébált, Abimáelt és Sébát.

23. És Ofirt, Havilát, és Jobábot, ezek mind Joktán' fiai voltak.

24. Sem, Arpaksád, Séla. 1. *Mós.* 11: 10. *Luk.* 3: 34.

25. Éber, Péleg, Réu.

26. Sérug, Náhor, Táré.

27. Ábrám, ez az Ábrahám.

III. 28. Ábrahám' fiai: Isák és Ismáel. 1. *Mós.* 16: 13. *és* 21: 2.

29. Ezeknek pedig nemzetségek ezek: Ismaelnek elsö szülötte Nébajót és Kédár, Adbéel és Mibsám. 1. *Mós.* 25: 2.

30. Misma és Dúma: Massa, Hadád és Téma.

31. Jétur, Náfis és Kedma, ezek az Ismáel' fiai.

32. Ketúrának pedig Ábrahám' ágyasának fiai, kiket szüle, ezek: Zimrán, Joksán, Médán, Mídián, Isba és Sua. És Joksán' fiai: Séba és Dédán.

33. És Midián' fiai: Éfa, Éfer, Hánok, Ábida és Eldáa, mind ezek Ketúra' fiai voltak.

34. Ábrahám azért nemzé Isákot: Isák' fiai pedig ezek: Ésau és Izráel. 1. *Mós.* 25: 25.

35. Ésau' fiai: Élifáz, Réhuel, Jéus, Jaalám és Kórákh. 1. *Mós.* 36: 10.

36. Élifáz' fiai: Témán, Omár, Séfi, Gaátám, Kénáz, és a' Timna' fia az Amalék.

37. Réhuel' fiai: Náhát, Zéra, Samma, és Mizza.

38. Seir' fiai: Lótán, és Sobál, Sibon, Ana, Dison, Éser és Disán.

39. Lótán' fiai pedig: Hóri és Hómám. Lótán' húga pedig Timna.

40. Sobál' fiai: Álján és Manákhát, Ébál, Séfi, és Onám. Sibon' fiai pedig: Aja és Ana.

41. Ana' fia: Dison. Dison' fiai pedig: Hamrán és Esbán, Itrán és Kérán.

42. Éser' fiai: Bilhán és Zaaván, Jaakán. Dison' fiai: Ús és Árán.

IV. 43. Ezek pedig a' királyok, kik uralkodának Édom' földén minekelőtte az Izráel' fiai közzül király támadna, Béla Beor' fia, és az ő városának neve Dinhába vala.

44. És meghala Béla; és uralkodék ő helyette Jóbab Bozrából való, Zéra' fia.

45. És Jobáb meghala, uralkodék ő helyette a' Témánbeli Húsám.

46. Meghala Húsám is, és uralkodék ő helyette Hadád, a' Bédád' fia, ki megverte vala a' Midiánitákat a' Moáb' mezején, és az ő városának neve vala Ávit.

47. Hadád is hogy meghala, uralkodék ő helyette a' Masrekabeli Sámla.

48. Sámla is pedig mehala, és uralkodék ő helyette Saul a' Rehóbót folyóvíz mellől való.

49. Saul is meghala, és uralkodék ő helyette Baál Hanán, Akbor' fia.

50. Meghala végezetre Baál Hanán is, uralkodék ő helyette Hadád: és az ő városának Páhi vala neve, feleségének neve Mehetábel Mátred leánya, ki Mezaháb' leánya.

51. Meghala végezetre Baál Hanán is: voltanak pedig Édom' földének Hertzegi: Timna hertzeg, Ália hertzeg, és Jeteth hertzeg.

52. Ismét Aholibáma hertzeg, Éla hertzeg, Pinon hertzeg.

53. Kénáz hertzeg, Témán hertzeg Mibsár hertzeg.

54. Magdiel hertzeg, Irám hertzeg: ezek Hertzegek voltak az Édoméusoknak földökben.

II. RÉSZ.

Az Izráel' fiait számlálja elö, az után a' Júda' nemzetségét, e' Részben és a' harmadikban. Ebben pedig nevezet szerént emlékezik Zeráról és Hesronról, és annak maradékiról. Elöször pedig Árámról Dávidig, az után a' Heson' fiairól, kiket az ő vénségekor nemzett: harmadszor Jeraméelről: utolszor az első és második Kálebről.

Ezek az Izráel' fiai: Rúben, Simeon, Lévi, Júda, Isakár és Zebulon.

2. Dán, Jósef, Bénjámin, Naftali, Gád és Áser. 1. *Mós.* 29: 32. *és* 30: 5. *és* 35: 18. *és* 46: 8.

II. 3. Júda' fiai: Er, Ónán és Séla, e' három fiak születtetének ő neki a' Suának leányától, ki Kanaánbeli vala. Vala pedig Er Júdának első szülötte igen gonosz az Úr' szemei előtt, mellyért ötet megölé. 1. *Mós.* 38: 3. *és* 46: 12.

4. Támár pedig az ő menye szülé ő neki Férest és Zérát: a' Júdának fiai mindnyájan öten valának. 4. *Mós.* 26: 19.

5. Péres' fiai: Hesron és Hámul.

6. Zéra' fiai pedig: Zimri, Étán, Hémán, Kálkól és Dára, mindenestül öten.

7. Kármi' fiai: Ákár, Izráelnek megháborítója, ki az átok alatt megtiltott marhának lopásában vétkezék. *Jós.* 7: 1.

8. Étán' fia: Ázária.

9. Hesron' fiai, kik születtenek ő neki: Jéraméel, Rám és Kélubai. (a)

(a) Ezt Kálebnek is nevezik mint a' 18. versben.

10. Rám nemzé Amminádábot, Amminádáb pedig nemzé Naassont, a' Júda' fiainak fejedelmeket. *Ruth.* 4: 18. 19. *Máth.* 1: 3. 4. 4. *Mós.* 1: 7. *és* 2: 3.

11. Naasson nemzé Sálmát, Sálma pedig Boázt.

12. Boáz nemzé Obedet: Obed pedig Isait.

13. Isai nemzé Éliábot az ő elsö szülöttét, és Abinádábot' második fiát, Simeát harmadik fiát.

14. Nátanéelt negyediket, és Raddait ötödiket.

15. Osémot hatodikat, és Dávidot hetedik fiát.

16. Ezeknek pedig nénnyeik Séruja és Abigail. Sérujának pedig fiai: Ábisai, Joáb, és Asáel, ez három.

17. Abigail nemzé Amasát, Amasának pedig attya vala az Ismáel' nemzetſégéből való Jéter.

18. Káleb pedig a' Hesron' fia nemzett vala az Azúba nevű feleségétől és Jérióttól: és ezek az ő fiai: Jéser, és Sobáb és Árdon.

19. Azúba pedig meghalván, Káleb vevé magának feleségül Efratát, és szülé ő neki Húrt.

20. Húr nemzé Úrit, Úri pedig Bésaléelt.

21. Az után beméne Hesron a' Mákirnak Gileád' attyának leányához, mert ő ezt vette vala hatvan esztendős korában, és szülé ő neki Ségubot.

22. Ségub pedig nemzé Jáirt, kinek voltanak huszonhárom városi a' Gileád' földén.

23. Megvevék pedig a' Gessuréusoktól és Síriabeliektől a' Jáir' városit Kénát várost is, mindenestül hatvan várost. Mind ezek a' Mákir' fiának városi, ki vala Gileádnak attya.

24. Minekutánna pedig meghalt volna Hesron Káleb Efratában, akkor Hesron' felesége Abija szülé neki Assurt, Tékoa' attyát.

25. Voltanak pedig Jéraméelnek Hesron' első szülöttének fiai: első szülött Rám, az után Búna, Orem, Osem és Ákhija.

26. Volt más felesége is Jérahméelnek Atára nevű; ez az Ónám' annya.

27. Voltanak pedig Rámnak Jérahméel' első szülöttének fiai: Maás, Jámi és Héker.

28. Voltanak pedig Ónám' fiai: Sammai, Jáda. És Sammai' fiai; Nádáb és Ábisúr.

29. Ábisúr' feleségének neve Ábihail, ki szülé neki Akhbánt és Mólidót.

30. Nádáb' fiai: Séled és Appaim, meghala pedig Séled magtalanúl.

31. Appaim' fia: Isi. Isi' fia, Sésán; Sésán' leánya, Ahálai.

32. Jáda' fiai pedig, ki vala Sammai' attyafia: Jéter és Jónathán. És Jéter meghala magtalanúl.

33. Jónathán' fiai: Péleth és Záza. Ezek voltak a' Jéraméel' fiai.

34. Nem voltak pedig Sésának fiai, hanem leányi; ennekfelette Sésánnak vala Égyiptombeli szolgája Járha nevű.

35. És adá Sésán az ő leányát feleségül ez Járha nevű szolgának, ki szülé ő neki Athait.

36. Athai pedig nemzé Nátánt; Nátán Zabádot.

37. Zabád nemzé Éfált; Éfál nemzé Óbedet.

38. Óbed pedig Jéhut: Jéhu pedig Ázáriát.

39. Ázária nemzé Hélest; Héles pedig Élását.

40. Élása nemzé Sisémait; Sisémai pedig Sallumot.

41. Sallum nemzé Jékámiát: Jékámia Élisámát.

42. Káleb' fiai pedig: ki Jérahméel attyafia vala: első szülötte Mésa. Ez volt a' Zifnek és Maresa' fiainak attyok. Hebronnak is attya.

43. Hebron' fiai: Kórah, Tappuah, Rékem és Séma.

44. Séma pedig nemzé Rahámot, Jorkeám' attyát; és Rékem nemzé Samait.

45. Samai' fia pedig; Máon: e' Máon volt a' Bethsúr' attya.

46. Éfa pedig Káleb' ágyas társa szülé Hárant és Mósát és Gázezt: és Hárán nemzé Gázezt.

47. Jaddai' fiai pedig: Regem, Jótám, Gésám, Pélet, Éfa és Saáf.

48. Káleb' ágyasa, Maaka, szülé Sébert és Tirhánát.

49. Szülé Saáfot is Madménának attyát, Séva't, Makbéna' attyát Gibea' attyát is; Káleb' leánya pedig vala Áksa.

50. Ezek voltak Káleb' fiai, ki Húrnak, az Éfrata' első szülöttének fia vólt: Sobál, Kirjátjeárim' attya.

51. Sálma, Bethlehem' attya, Háref' Béthgáder' attya.

52. Voltak pedig Sobábnak is a' Kirjátjeárim' attyának fiai: Hároé, ki Hemenuhót' földének felét bírja vala.

53. Ezek a' Kirjátjeárim' házából való nemzetſégek. Itréusok, Putéusok, Sumátéusok, Misraitéusok: ezektől származának a' Sórátéusok és az Estálitéusok.

54. Sálma' fiai: Bethlehem és Nétófáti, Joáb' házának koronái, és a' Sóréus, ki a' Menuhót' földének felét bírja vala.

55. És Jábesben lakozó tudós emberek' nemzetſégeiknek tselédeik a' Tirhatéusok, Simatéusok, Sukatéusok, ezek a' Kinéusok, kik származtak Hámától Rékáb' házának attyától.

III. RÉSZ.

Elöszámlálja Dávidnak Hebronban és Jérusálemben született fiait, és mind a' királyokat, hertzegeket, kik ő tőle származtak.

Ezek voltak pedig Dávid' fiai: kik születtetének neki Hebronban: első szülötte vala Amnon Jezréelből való Áhinoám aszszonytól; másik vala Dániel, Kármel' földéről való Abigailtól. 2. *Sám.* 3: 2.

2. Harmadik Absolon Maakától való, ki vala a' Gessúrbeli Talmai király' leánya: negyedik Adónia, Haggitól való.

3. Ötödik Séfátia, Abitáltól való. Hatodik Jitreám, Eglától.

4. E' hat fiak születtetének ő neki Hebronban, holott uralkodék hét esztendeig 's hat hónapig, és Jérusálemben harmintzhárom esztendeig.

5. Ezek születtetének pedig ő neki Jérusálemben: Sima, Sobáb, Náthán, és Salamon, négyen, Báthsuától Ammiel' leányától. 2. *Sám.* 5: 14.

6. És Jibkár, Élisáma, és Élifélet.

7. Nógah, Néfeg és Jáfia.

8. Ismét Élisáma, Éliáda és Élifélet, kilentzen.

9. Ezek mind Dávid' fiai, az ő ágyas társai' fiaiknak kivűle, és Támár ezeknek húgok vala.

II. 10. Salamonnak pedig fia volt Roboám; ennek ismét Abija volt fia, Abijának volt fia Ása, Ásának Jósafát. 1. *Kir.* 11: 43. *és* 14: 31. *és* 15: 8. 24. 2. *Kir.* 8: 16. 25. *és* 11: 2. *és* 12: 21. *és* 14: 25. *és* 15: 7. 38. *és* 16: 13. 20. *és* 20: 21. *és* 21: 18. 26. *és* 23: 30.

11. Jósafát' fia vala Jórám, ennek ismét Ákháziás, ennek fia Joás.

12. Joás' fia Amasiás, ennek fia Azariás; Azáriás' fia Jótám.

13. Jótám' fia Ákház, ennek fia vala Ézékiás, ennek fia Manassé.

14. Manassé' fia Amon, Amon' fia Jósiás.

15. Jósiásnak pedig fiai: első szülötte Johanán, második Jójákim, harmadik 'Sédékiás, Sallum negyedik.

16. Jójákim' fia: Jekóniás, Jekóniásnak 'Sédékiás.

III. 17. Jekóniásnak fia: Assir, ennek fia Saálthiel. *Máth.* 1: 11.

18. És Malkhirám, Pedajás, Sénasár, Jekámiás, Hosama, és Nedábia.

19. Pédajás' fiai: Zerobbábel és Símei. Zerobbábel' fiai: Mesullám, Hanánia, és az ő húgok vala Sélomith.

20. És Hasuba, Ohel, Berekhia, Hasádia, és ötödik Jusabhésed.

21. Hanánia' fiai: Peláthia és Jésaia; ennek fia Réfaia, ennek fia Arnán, kinek ismét fia Obádia, ennek fia Sekhánia.

22. Sekhánia' fia: Semahája; Semahája' fiai: Hattus, Igeal, Baria, Nehárihа, és hatodik (a) Safát.

(a) Hatnak mondja az attyával egyben, vagy egyiket elhagyta, mert tsak ötöt számlál elö.

23. Neháriа' fiai: Élióhenai, Hizkhija, és harmadik Azrikám.

24. Élióhenai fiai: Hodajéva, Éliásib, Pelája, Akkub, Johanán, Delája, és a' hetedik Anáni vala.

IV. RÉSZ.

Megírja Júdának és Simeonnak nemzetségét.

Júda' fiai ezek: Péres, Hesron, Khármi, Húr és Sobál. *Mós.* 38: 29. *és* 46: 12. *R.* 2: 4.

2. Reájah pedig a' Sobál' fia nemzé Jáhátot, Jáhát nemzé Ahumait és Lahádot; ezek a' Soráthi' nemzetségi.

3. Étám' attyának tselédi ezek: Jezréel, Isma, Idbás, és a' húgoknak neve Selelfóni.

4. Pénuel pedig a' Gédor' attya, és Ézer a' Húsah' attya. Ezek az Éfrata' (a) első szülöttének, Húrnak fiai, ki vala a' Bethlehemitáknak attyok.

(a) Éfratának mondatik Júda.

5. Ashúrnak pedig a' Thekoa' attyának volt két felesége, Helea és Nahara.

6. És Nahara szülé neki ezeket: Ahuzámot, Héfort, Thémenit, és Ahastharit, ezek a' Nahara' fiai.

7. Hélea' fiai, Séreth, Jésohár, és Etnán.

8. Kotz pedig nemzé Hánubot, Hasobébát, és Aharhel nemzetségit, ki Hárumnak fia vala.

9. Volt pedig Jaábes az ő attyafiainál betsületesb; ezért is nevezé ötet az ő annya Jaábesnek, mondván: mivelhogy nagy fájdalommal szülém ötet, *azért így kell nevezni.*

10. És Jaábes az Izráelnek Istenét hívá segítségül, mondván: ha megáldván megáldándasz engemet, és az én határomat megszélesíténded, és a' te kezed én velem lejénd, és engem minden veszedelemtől megoltalmazándasz, hogy bút ne lássak: és megadá Isten neki, a' mit kért vala.

11. Khélub pedig a' Suha' attyafia nemzé Méhirt, ez az Esthon' attya.

12. Esthon nemzé Rafátnak és Paseátnak, és Thehinnának a' Nahás város attyának házanépét; ezek a' Rékhától való férjfiak.

13. Kénáz' fiai: Othniel és Serája. Othniel' fiai: Hatháth *és Mehonothai.* *Jós.* 15: 17.

14. Mehonothai nemzé Ofrát, Serája pedig Joábot, ki az ott való völgyben lakozó mesteremhereknek attyok vala.

15. Káleb' fiai, ki Jefunné' fia vala: Iru, Éla, és Nahám. Éla' fia: Kénáz.

16. Jehalléel' fiai: Zif, Zifa, Thiria, és Asarel.

17. Ezra' fiai: Jéther, Méred, Éfer, és Jálon; és szülé *a' Méred' felesége* Miriámot és Sammait, és Jisbát, Esthémoha' attyát.

18. Ennek felesége pedig Jéhudéja szülé Jéredet, Gédor' attyát, és Hébert Sokhó' attyát, Jekutielt is Zánoa' attyát, 's ezek a' Bithia Parho leánya' fiai, mellyet Méred elvett vala.

19. Hodia feleségének pedig fiai, ki vala Náhám' nénnye, ki Kéhila' attya vala, ezek: Gabármi, és Mahakhátbeli Esthémoa.

20. Simon' fiai: Amnon, Rimna, Hanán, és Thilon. Isbi' fiai: Zohét és Benzohét.

21. Júda' fiának Sélának fiai: Ér, Léka' attya, és Laáda, Marésa' attya, az Asbea' házában a' bíbor szövő háznépének is attya vala. 1. *Mós.* 38: 5.

22. És Jókim, és a' Kozebának lakosi, Joás, és Saráf, kik uralkodtak Moábnak földében, és Jasubim, Léhem. De ezek immár régi dolgok.

23. Ezek fazekasok voltak, és lakoztak Nétaimban 's Gederában: a' királlyal az ő dolgában együtt lakoztak.

II. 24. Simeon' fiai: Némuel, Jámin, Járib, Zéra, Saul.

25. Sallum ennek fia, Mibsám ennek fia, Misma ennek fia.

26. Misma' fia: Hammuel, ennek fia Zakkur, és Simi ennek fia.

27. Siminek voltak tizenhat fiai 's hat leányi. Az ő attyafiainak pedig nem voltak sok fiaik; minden nemzetségek is nem volt annyi, mint a' Júda'-nemzetsége.

28. Lakoznak vala pedig Bersebában és Móladában, és Hasánsuálban.

29. Bilhában is, Ésemben, és Tholádban.

30. Bétuelben is, Hormában, és Siklágban.

31. Béth-markabóthban is, Hasár-susimban, Béthbiriben Saharáimban. Ezek valának az ő városaik mind addig, míg Dávid királlyá lön.

32. Falujik is ezek: Étám, Ain, Rimmon, Thokhen és Asán, öt városok.

33. És minden faluk, mellyek valának a' városok körül szinte Bahálig. Ez volt az ő lakó helyek, nemzetségek is ő nekik.

34. Mésobáb, Jamlekh, és Jósa, Amásia' fiai.

35. És Jóel, Jéhu, Josibia' fia, ki Serája fia vala, ki Ásiel' fia vala.

36. És Éliohenai, Jahákoba, Jésohája, Asája, Adiel, Jésiméel és Benája.

37. Ziza Sifi' fia, ki Alon' fia, Jedája' fia, ki Simri' fia, ki Semája' fia.

38. Ezek voltak, kik nevezetes fő emberek valának az ő nemzetségekben, 's kik igen megsokasodtanak vala az ő attyoknak házában.

39. Elindúlának azért Gédorba, hogy bemennének annak a' völgynek szintén napkelet felöl való részéig, hogy keresnének az ő barmaiknak legeltető helyeket.

40. Találának is zsírost és igen jó földet; az a' föld pedig vala tágas, nyúgodalmas, és békeséges; mert a' Hám' nemzetségi laktak vala ez előtt ott.

41. Elmenvén pedig ezen megírattatott személyek Ézékiásnak a' Júda' királyának idejében, azoknak táborokat megverék, és valamit ott találhatának, levágák öket mind az napig, és ott helyettek ök lakának, mert az ő barmaiknak ott jó mezejek vala.

42. Ennekfelette a' Simeon' fiai közzül némellyek elmenének a' Seir' hegyére, úgymint öt százan, kiknek előttökjárói valának a' Jési' fiai, Pelátia, Nearája, Refája, és Uzziel.

43. És valakik az Amalék' nemzetében megmaradtak vala, mind levágák azokat, és ott letelepedének mind e' mai napig.

V. RÉSZ.

Megírattatik e' Részben a' Rúben', Gád', és Manassé' fél nemzetségének szaporodása, lakóhelye, hadakozása, Istentől való elszakadása, és fogságra való vitele.

RÚBENNEK pedig az Izráel' elsö szülöttének fiai: (mert ö volt elsö szülött; mikor pedig megfertéztette volna az ö attyának ágyasházát, adattaték az ö elsö születésének méltósága Jósef' fiainak, ki Izráel' fia vala: mindazáltal nem azért, hogy ö neki tulajdoníttatnék az elsö szülöttség. 1. *Mós.* 35: 22. *és* 49: 4.

2. (a) Mert Júda vala Méltóságosbb az ö attyafiai között, és abban az Izráel' nemzetségében fejedelem; jóllehet az elsö szülöttségnek haszna Jósefé lön.)

(a) Az az, jóllehet Júda fejedelem vala, de az Isten' törvénye szerént Jósef, mintha elsö szülött volna, két részt vett az örökségben.

3. Ezek, *mondom*, Rúbennek az Izráel' elsö szülöttének fiai: Hánókh, Pallu, Hesron, és Kármi.

4. Jóel' fiai: Semáhia, Góg, Símei,

5. Mikha, Réaja, Baál,

6. Beéra, kit fogva elvitt volt Tigláth-Piléser, az Assíriabeli király: az vala fejedelmek a' Rúbenitáknak.

7. Az ö attyokfiaik pedig az ö házoknépek szerént, mikor nemzetségenként számláltatnának, akkor vala fejedelem köztök Jéhiel és Zakhariás.

8. Béla is Azán' fia, ki Séma' fia, ki Jóel' fia, ki lakik vala Ároerben Nébóig és Baál-Meonig. *Jós.* 13: 15.

9. Napkelet felöl is lakik vala a' pusztába való bemenetelig, az Eufrates folyóvíztől fogva; mert az ö barmaik Gileád' földén igen megszaporodtak vala.

10. Saul királynak idejében pedig támasztának hadat a' Hagarénusok ellen, és elhúllának *a' Hagarénusok* az ö kezek miatt, és lakának azoknak sátoraikban, Gileádnak napkelet felé való tartományában.

II. 11. A' Gád' fiai pedig ellenben laknak vala Básán' földén Salkháig. *Jós.* 13: 24.

12. Jóel vala elöttökjáró, Safám második az után; Jahanai pedig és Safát Básánban lakának.

13. Ezeknek pedig attyokfiaik, az ö attyoknak tselédjek szerént valának Mikáel, Mesullám, Séba, Jórai, Jahekán, Zia, és Éber, heten.

14. Ezek voltak Ábihail' fiai, ki Húr' fia vala, ki Jároa' fia, ki Gileád' fia, ki Mikáel' fia, ki Jesisai' fia, ki Jahdon' fia, ki Búz' fia vala.

15. És mikor Ahi a' Gúni' fiának Abdielnek fia, fejedelem volna az ö attyok' házanépe között.

16. Mikor laknának Gileádban, Básánban, és az ezekhez tartozó falukban, és Sáronhoz tartozó helyekben, mind az ö határokig.

17. Kik mind megszámláltatván, Jótámnak a' Júda' királyának idejében, és Jéroboámnak az Izráel' királyának idejében.

III. 18. A' Rúben' fiai közzül, és a' Gáditák közzül, és Manassé' fél nemzetsége közzül, erös paizs és fegyver hordozó férjfiak, kézívesek, és a' hadakozásban tudósak, negyvennégy ezeren, hét százan, és hatvanon, hartzra kimehetö férjfiak.

19. Hadakozának a' Hagarénus ellen, Jétur, Náfis, és Nodáb ellen.

20. És gyözedelmesek levének azokon, és kezekbe adattatának a' Hagarénusok, és mind azok, kik ezekkel valának; mert az Istenhez felkiáltottak vala a' hadban, mellyért Isten is öket meghallgatá: mert ö benne bíztak vala.

21. És 'sákmányt vetének az ö barmaikban, a' tevék közzül nyerének ötven ezert, juhok közzül két száz és ötven ezert, a' szamarak közzül két ezert, és száz ezer embert.

22. Mert a' seb miatt sokan elhúllának, mert Istentől vala a' hartz; és azok helyett lakának mind addig, míglen öket Isten fogságba viteté.

IV. 23. A' Manassé' nemzetsége' felének fiai laktanak a' földön, melly hívattatik Básánnak, Baál Hermonig, és Sénirig, az az a' Hermon hegyéig; mert igen megsokasúltak vala.

24. És ezek voltak az ö attyok' házanépének fejedelmi: Éfer, Isi, Ével, Azriel, Irmeja, Hodávia, és Jahdiel, igen erös férjfiak, nevezetesek, kik az ö attyok' háza népe között fök voltak.

V. 25. Vétkezének pedig az ö attyaiknak Istenek ellen; mert a' föld' lakosinak bálvány isteneikkel paráználkodának, mellyeket Isten szemeik elöl elvesztett vala.

26. Felindítá azért az Izráel' Istene Púlnak az Assíriai királynak szívét, és Tiglát-Pilésernek az Assíriai királynak lelkét, és fogva elvivé öket, a' Rúbenitákat, a' Gáditákat, és a' Manassé' fél nemzetségét, és elvivé öket Hélába és Háborba, és Harába, és a' Gózán folyóvizéhez mind e' mai napig. 2. *Kir.* 15: 19.

VI. RÉSZ.

Elöszámlálja a' papoknak és Lévitáknak nemzetségeket, tiszteket, és azoknak lakásokra rendeltetett városokat.

LÉVI' fiai: Gerson, Kéhát, és Mérari. 1. *Mós.* 46: 11. 2. *Mós.* 6: 16. 4. *Mós.* 2: 6. 5: 7. *K.* 23: 6.

2. Kéhát' fiai pedig: Ámrám, Ishár, Hebron, és Uzziel.

3. Ámrám' fiai: Áron, Móses, és Mária. Áron' fiai: Nádáb, Ábihu, Éleázár, és Ithamár.

4. Éleázár nemzé Fineást, Fineás Ábisuát.

5. Ábisua pedig Bukkit, Bukki Uzzit.

6. Uzzi nemzé Zerákiát, Zerákia Mérajótot.

7. Mérajót pedig Amariát, Amaria Áhitubot.

8. Áhitub Sádokot, Sádok Ahimahást. 2. *Sám.* 8: 17. *és* 15: 27.

9. Ahimás Azáriát, Azária Jóhanánt.

10. Jóhanán Azáriát; ez vala pap a' házban, mellyet Salamon Jérusálemben épített vala.

11. Azária nemzé Amáriát, Amária Áhitubot.

12. Áhitub Sádokot, Sádok Sallumot.

13. Sallum Hilkijást, Hilkijás Azáriát.

14. Azária Seráját, Serája Jéhosadákot.

15. Jéhosadák pedig fogságba méne, mikor az Úr Júdát és Jérusálemet fogságba viteté Nabukodonozor által.

16. A' Lévi' fiai, *mondom:* Gerson, Kéhát, és Mérari.

17. Ezek a' Gerson' fiainak neveik: Libni, és Simei. 2. *Mós.* 6: 17.

18. Kéhát' fiai: Ámrám, Ishár, Hebron, és Uzziel.

19. Mérari' fiai: Mahali és Musi. Ezek azért a' Lévi' nemzetségi az ö attyaik szerént.

20. Gersonnak fiai: Libni, Jahát, Zimma.

21. Jóa, Iddó, Zéra, és Jéathérai.

22. Kéhát' fiai: Amminádáb, Kóra, és Assir.
23. Elkána, Ebiásáf, és Assir.
24. Thahát, Uriel, Uzzija, és Saul.
25. Elkána' fiai: Amásia, és Ahimót.
26. Amásiának fia Elkána; Elkána' fiai: Sofai és Naháth.
27. Éliáb, Jérohám, Elkána.
28. Sámuel' fiai pedig: első szülött Vasni, és Ábija.
29. Mérari' fiai: Mahali, Libni, Simei, és Uzza.
30. Simea, Haggija, és Asája.
II. 31. Ezek pedig a' kiket Dávid válogata az Úr' házában az énekléshez, minekutánna az Isten' ládája megnyúgovék.
32. Szolgáltak pedig énekléssel a' gyülekezet' sátorának hajléka előtt, míglen Salamon elvégezé az Úr' házát Jérusálemben, és állottak az ő szolgálatjokban kiki mind az ő rendi szerént.
33. Ezek pedig a' kik szolgáltak, és ezeknek fiaik a' Kéhátiták' fiaik közzül: Hémán fő éneklő Jóel' fia, ki Sámuel' fia.
34. Ki Elkána' fia, ki Jérohám fia, ki Éliel' fia, ki Thóla' fia.
35. Ki Suf' fia, ki Elkána' fia, ki Mahát' fia, ki Amasa' fia.
36. Ki Elkána' fia, ki Jóel' fia, ki Azária' fia, ki Sefánia' fia.
37. Ki Thahat' fia, ki Assir' fia, ki Ébiásáf' fia, ki Kóra' fia.
38. Ki Ishár' fia, ki Kéhát' fia, ki Lévi' fia, ki Izráel' fia.
39. És ennek attyafia Ásáf, ki jobb keze felől áll vala, Ásáf a' Berekhiás' fia, ki Símea' fia vala.
40. Ki Mikhael' fia, ki Bahaséja' fia, ki Melkhia' fia.
41. Ki Ethni' fia, ki Zéra' fia, ki Adája' fia.
42. Ki Éthán' fia, ki Zimma' fia, ki Simei' fia.
43. Ki Jaháth' fia, ki Gerson' fia, ki Lévi' fia.
44. Továbbá a' Mérari' fiai, kik azokkal atyafiasok valának, bal kéz felől állnak vala: Éthán Kisi' fia, ki Abdi' fia, ki Mallukh' fia.
45. Ki Hasábia' fia, ki Amásia' fia, ki Hilkija' fia.
46. Ki Amsi' fia, ki Báni' fia, ki Sémer' fia.
47. Ki Mahali' fia, ki Músi' fia, ki Mérari' fia, ki Lévi' fia.
48. Némellyek pedig a' Léviták közzül, kik ezeknek attyokfiaik valának, rendeltetnek vala az Isten' háza' hajlékának egyéb szolgálatjára.
49. Áron pedig és az ő fiai az egészen megégetendő áldozatnak oltára mellé, a' füstölő oltár mellé, a' legszentségesebb helynek szolgálatja mellé, és az Izráelnek megszentelésére rendeltetének mind a' szerént, valamint Móses az Isten' szolgája megparantsolta vala. 2. *Mós.* 30: 7. 8. 10. 4. *Mós.* 4: 16. *és* 17: 10. *és* 18: 1.
50. Áron' fiai pedig ezek: Éleázár, ennek fia Fineás, ennek fia Ábisua.
51. Ennek Bukki, ennek Uzzi, ennek Zeráhija;
52. Ennek Mérajót, ennek Amária, ennek Ahitub.
53. Ennek Sádok, ennek Ákhimás.
III. 54. És ezek az ő lakó helyeik, az ő házok és határok szerént: az Áron' fiaié a' Kéhátiták' nemzemzetségek szerént, mert ez jutott volt ő nekik sors által.
55. Adák azért nekik Hebront a' Júda' földében, és a' körülötte való hostátot.
56. De azért e' városnak mezeit és annak faluit adák Kálebnek, a' Jefunné' fiának.
57. Az Áron' fiainak pedig a' Júda' városi közzül adák a' gyilkosok' mentségekre rendeltetett városokat, Hebront, Libnát, és a' mellette való hostátot, Jathirt és Esthémoát, és ezeknek is hostátjaikat.
58. És Hilent, és Debirt, és ezeknek is hostátjaikat.
59. Ásánt és Béthsemest, és hostátjaikat.
60. Bénjámin' nemzetségéből Gébát és Alémetet hostátjaikkal. Ezeknek vala az ő nemzetségek szerént mindenestül tizenhárom városok.
61. A' Kéhát' több fiainak az egy nemzetségnek tselédjéből, és a' fél nemzetségből, *tudniillik* a' Manassé' nemzetségének feléből sors által tíz várost adának.
62. A' Gerson' fiainak pedig az ő nemzetségek szerént Isakhárnak, Ásernek, Naftalinak, Manassénak nemzetségéből Básánban tizenhárom várost.
63. A' Mérari' fiainak az ő nemzetségek szerént, Rúbennek, Gádnak, és Zebulonnak nemzetségéből sors által tizenkét várost.
64. Adának, *mondom*, az Izráel' fiai a' Léviták nak városokat hostátjaikkal egyetemben.
65. Minekutánna adtak volna sors által a' Júda' nemzetségéből, a' Simeonéból és a' Bénjáminéból bizonyos nevű városokat.
IV. 66. Először azoknak, a' kik valának a' Kéhát' fiainak házoknépe közzül, (voltak pedig ezeknek az ő városaik és határaik az Éfraim' nemzetségéből.)
67. Ezeknek, *mondom*, adák a' mentségre rendeltetett városokat és hostátokat Éfraim' hegyén: Gézert hostátival egyben;
68. És Jokeámot és az ő hostátit, Béthoront és az ő hostátit.
69. Ajalont és az ő hostátit, és Gathrimont hostátival egyben.
70. Manassé' nemzetségének feléből Ánert és az ő hostátit, Bileámot és ennek hostátit, a' Kéhát' megmaradott fiainak tselédjeknek.
V. 71. Gerson' fiainak pedig a' Manassé' fél nemzetségéből Kólánt Básánban, és Astharótot hostátival egyetemben.
72. Isakhár' nemzetségéből adák Kédest, és Dobrátot, az ő hostátival.
73. Rámótot, Ánemet, és ezeknek hostátjaikat.
74. Áser' nemzetségéből Masalt és Abdont, hostátjaikkal.
75. Hukokot, Réhobot hostátjaikkal.
76. Naftali' nemzetségéből Kédest Gileádban való Hammont, és Kirjáthajimot hostátival.
VI. 77. Mérari' megmaradott fiainak Zebulon' nemzetségéből Rimmont, és Thábort, és ezeknek hostátjaikat.
78. A' Jordánon túl Jérikó, napkelet felől Jordánon Rúben nemzetségéből, Bésert a' pusztában, és Jahasát, és hostátjaikat.
79. Kedemótot, és Mefaátot, és az ő hostátjaikat.
80. Gád' nemzetségéből Rámótot Gileádban, és Mahanaimot, és ezeknek hostátjaikat.
81. Hesbont, és az ő hostátit; Jázert, és az ő hostátit.

VII. RÉSZ.

Előszámláltatnak, Isakárnak, Bénjáminnak, Naftalinak, Manassénak, Éfraimnak és Ásernek nemzetségeik.

1. Isakhár'

Isakárnak fiai e' négyek: Thóla, Púa, Jásub és Simron. 1. *Mós.* 46: 13. 1. *Mós.* 26: 23.

Thóla' fiai pedig: Uzzi, Réfája, Jériel, Jahamai, Ibsám, és Sámuel, kik fejedelmek valának az ő attyaiknak tselédjeikben: a' Thóla' fiait, *mondom*, valának igen erős férjfiak az ő nemzetségek szerént: ezeknek pedig az ő számok Dávid király' idejében huszonkét ezer hat száz vala.

3. Uzzi' fia: Izrája. Izrája' fiai: Mikáel, Obádia, Jóel, Issia, öten; kik mind fő emberek valának.

4. Kikkel valának az ő nemzetségek szerént az ő attyaiknak tselédjeik szerént, hadakozó férjfiak harmintzhat ezeren, mert sok feleségeik voltanak, és azért sok fiaik is.

5. Ezeknek attyokfiaik is, Isakárnak egész nemzetsége szerént erős férjfiak valának nyoltzvanhét ezeren szám szerént mindenestül.

II. 6. Bénjámin' fiai: Béla, Beker és Jédiáel hárman. 1. *Mós.* 46: 21. 4. *Mós.* 26: 38. *R.* 8: 1.

7. Béla' fiai: Esbon. Uzzi, Uzziel, Jérimót és Iri, öt fő emberek, az ő nemzetségekben igen erősek, kik mikoron renddel nemzetségek szerént megszámláltattának, voltak huszonkét ezeren és harmintznégyen.

8. Béker' fiai: Zémira, Éliézer, Joás, Éliohénai, Ómri, Jéremót, Ábija, Anatót és Alámet, ezek mindnyájan Béker' fiai.

9. Szám szerént pedig, az ő nemzetségeknek rendi szerént erős fő emberek, találtattak húsz ezeren és két százan.

10. Továbbá Jédiáel' fia: Bilhán. Bilhán' fiai: Jéus, Bénjámin, Éhud, Kánaána, Zetán, Társis és Áhisahár.

11. Ezek mind Jédiáel' fiai, az ő nemzetségekben igen fő emberek 's igen erősek, kik tizenhét ezeren és két százan mehetnek vala ki a' viadalra.

12. Ir' fiai: Suppim és Huppim: Húsim Áher' fia.

III. 13. Naftali' fiai: Jahasiel, Gúni, Jéser, Sallum, Bilha fia. 1. *Mós.* 46: 24. 4. *Mós.* 26: 48.

IV. 14. Manassé' fiai: (a) Ásriel, kit szüle az ő felesége: az ő ágyas társa pedig a' Síriabeli aszszony szülé Mákirt Gileád' attyát. 4. *Mós.* 26: 31.

(a) A' fiaknak neveik itt nem az ő tulajdon jegyzésekbe vétetnek, hanem értetnek azon az unokák és az után valók. Mert Ásriel nem fia volt Manassénak, hanem Manassé' fia volt Mákir, Mákir' fia Gileád, Gileád' fia Ásriel.

15. Mákir pedig vevé feleségül Huppim' és Suppim' hugát, kinek neve Maaka: a' másiknak neve Sélofád: a' Sélofádnak voltak leányi.

16. Maaka a' Mákir' felesége szüle fiat, kit nevèze Péresnek, annak pedig az öttsét Séresnek, ennek fiai: Úlám és Rékem.

17. Úlám' fia: Bédán. Ezek a' Gileád' fiai, ki Mákir' fia volt, ki Manassé' fia volt.

18. Az ő húga Molekhet, szülé Issódot, Ábiézert és Máhalát.

19. Voltak pedig Sémidának fiai: Ahián, Sékem, Likhi, és Aniám.

V. 20. Éfraím' fia pedig: Sútelah, kinek fia Béred, ennek fia Táhát, ennek Élhada, ennek Táhát. 4. *Mós.* 26: 35.

21. Ennek Zabád, ennek Sútelah és Ézer, Élhad. És megölék ezeket a' Gáthbeliek, a' földnek lakosi: mert alámentek vala, hogy a' Gáthbelieknek barmokat elhajtanák.

22. Éfraim azért az ő attyok sokáig siratá őket, kihez elmennek vala az ő attyafiai, és ötet vígasztalják vala.

23. Beméne azért az ő feleségéhez, ki fogada méhében és szüle fiat, és nevezé Bérjának, mivelhogy nagy keserüségben volt volna az ő házanepéért.

24. Leányának neve Seére vala, ki megépíté mind az alsó 's mind a' felső Béthoront, Úzen Seérát is.

25. Réfa is ő fia, és Resef, ennek fia Théla, ennek Táhán.

26. Ennek fia Laadán, ennek Ammihúd, ennek Élisáma.

27. Ennek Nún, ennek Jósué.

28. Ezeknek pedig birodalmok és lakó helyek Béthel, és ennek falui; Napkeletre Naarán, Napenyészetre Gézer és ennek falui, Sékem és ennek falui szintén Gázáig, és ehez tartozó falukig.

29. És a' Manassé' fiai mellet is Béthsean, és falui ennek, Thahánah és ennek falui; Megiddó, és ennek falui, Dór, és ennek falui. Ezekben laktak Józefnek az Izráel' fiának fiai.

VI. 30. Áser' fiai: Imna, Isva, Isvi Béria, és Séra az ő húgok. 1. *Mós.* 46: 17. 4. *Mós.* 26: 4.

31. Béria' fiai: Héber és Málkiel, ki volt Birzavit' attya.

32. Héber pedig nemzé Jaflétet, Sómert, Hótámot, és Suát az ő húgokat.

33. Jaflét' fiai: Pasák, Bimhál, Asuát, ezek a' Jaflét' fiai.

34. Sómer' fiai: Áhi és Róhága, Jehubba és Árám.

35. Ennek pedig attyafiának a' Hélemnek fiai, Sófa, Imna, Séles és Amál.

36. Sófa' fiai: Suáh, Harnéfer, Saul, Béri és Imra.

37. Béser, Hód, Samma, Silsah, Itrán, és Beéra.

38. Jéter' fiai: Jefunné, Pispa és Ara.

39. Hulla' fiai: Ara, Hanniel, és Risia.

40. Ezek mind Áser' fiai, igen fő emberek az ő nemzetségekben, válogattattak, erősek, a' fő embereknek is fejek, kik megszámláltattak az ő nemzetségeknek rendi szerént viadalra, számok pedig huszonhat ezer férjfiak.

VIII. RÉSZ.

A' Bénjámin' nemzetségét és azoknak lakóhelyeket számlálja elő, az után Saulnak és Jónathánnak nemzetségét.

Bénjámin pedig nemzé Bélát az ő első szülöttét, másodikat Ásbélt, harmadikat Arát. 1. *Mós.* 46: 21. 4. *Mós.* 26: 38. *R.* 7: 6.

2. Negyediket Nóhát, és Ráfát ötödiket.

3. Bélának fiai voltak Ádár, Géra, és Ábihud.

4. Abisua, Naámán, Ahóah.

5. Géra, Sefufán és Hurám.

6. Ezek az Éhud' fiai: ezek voltak fő emberek a' Géba városban lakó nemzetségek között, kiket költöztetének Manahátba.

7. Naámánt, és Ahiját, és Gérát elköltözteté; mikor nemzé Úzzát és Ákihúdot.

8. Saharáimot pedig nemzé a' Moáb' mezején, minekutánna azokat elhagyá, az ő két feleségétől Húsimtól és Baarától.

9. És nemzé Hódestől az ő feleségétől Jobábot és Sibiát, Mésát és Málkámot.

10. Jéust is Sakiát és Mirmát: Ezek az ő fiai, fő emberek az ő nemzetségekben.

11. Húsimtól nemzé Ábitubot, és Elpaált.

12. Elpaál' fiai: Éber, Miseám és Sámed: ez rakatá Ónot és Lódot, és ezeknek faluikat.

13. Béria, Séma, ezek fők voltak az Ajalonban lakozó nemzetségek között, és ezek űzték vala el a' Gáth' lakóit.

14. Áhió pedig Sasák és Jéremót:

15. Zebádia, Harad, Áder.

16. Mikáel, Ispa, Jóha, Béria' fiai.

17. Zebádia, Mésullám, Hizki, Héber.

18. Ismérai, Izlia és Jobáb, Elpaál' fiai.

19. Jákim, Zikri, Zabdi.

20. Elihénai, Sillétai, Éliel.

21. Hadája, Berája és Simrát, Simhi' fiai.

22. Ispán pedig, Éber, Éliel.

23. Abdon, Zikri, Hanán.

24. Hanánia, Élám, Antótija.

25. Ifdéja, Pénuel, Sasák, fiai.

26. Samsérai pedig, Sehária, Atália.

27. Jaharésia, Élia, és Zikri, Jérohám' fiai.

28. Ezek voltak fő emberek az ő nemzetségek szerént, és ezek laktak Jérusálemben.

29. Gibeonban pedig laktak: a' Gibeonnak attya, kinek feleségének neve Maáka vala.

30. És az ő első szülött fia, Abdon; az után Súr, Kis, Baál, Nádáb.

31. Gédor, Áhió és Zéker.

32. Miklót nemzé Símát: ezek is az ő attyokfiainak ellenekben laktak Jérusálemben, az ő attyokfiaival.

33. Nér pedig nemzé Kist, Kis nemzé Sault, Saul nemzé Jónatánt, Malkisuát, Ábinádábot és Esbaált.

34. Jónatán' fia: Méribbaál. Méribbaál nemzé Mikát.

35. Mika' fiai: Pitón, Mélek, Tárea és Ákház.

36. Ákház nemzé Jehoáddát, Jehoádda pedig Alémetet, és Azmávetet és Zimrit. Zimri nemzé Mósát.

37. Mósa pedig nemzé Binát, ennek fia Ráfa, ennek Elesa, ennek Ásel.

38. Továbbá Áselnek voltak hat fiai, kiknek neveik ezek: Ázrikám, Bókru, Ismáel, Seária, Obádia és Hanán, ezek mind Ásel' fiai.

39. Az ő attyafiának Éseknek fiai ezek: Úlám, az ő első szülötte, Jéus második, és Elifélet harmadik.

40. És voltak az Ulám' fiai igen erős férjfiak, ívesek, és sok fiakkal és unokákkal bővölködnek vala, száz és ötvenig: mind ezek a' Bénjámin' fiai közzűl valók voltak.

IX. RÉSZ.

Megírattatik e' Részben a' Jérusálemnek mind külső polgári rendének, mind az egyházi rendnek állapotja, melly volt a' Babilóniai fogság után.

FEJENKÉNT azért az Izráel' fiai megszámláltattak vala nemzetségek szerént, amint megis írattattak az Izráel és Júda királyok' könyvökben, kik az ő sok gonoszságokért Babilóniába viteténck fogságra. 2. *Kir.* 25.

2. A' kik pedig elein laknak vala az ő jószágokban és városokban, ezek az Izráeliták, papok, Léviták és a' Nétinéusok.

3. Mert Jérusálemben laktak a' Júda' fiai közzűl, és a' Bénjámin' fiai közzűl, az Éfraim' és Manassé' fiai közzűl valók.

4. Utái, Ammihúd' fia, ki Ómri' fia, ki Imri' fia, ki Báni' fia, a' Péres' fiai közzűl való, ki Júda' fia vala.

5. A' Silónitáknak közzűl, az Asia, ki első szülött vala, és ennek fiai.

6. A' Zéra' fiai közzűl: Jéhuel és az ő attyafiai hat százan és kilentzvenen.

7. Bénjámin' fiai közzűl: Sallu, Mésullám' fia, ki Hodávia' fia, ki Hasénua' fia.

8. Ibnéja Jérohám' fia, és Éla Úzzi' fia, ki Nikri' fia, és Mésullám Séfátia' fia, ki Rével' fia, ki Ibnija' fia.

9. Ezeknek pedig az ő attyokfiaik nemzetségek szerént valának kilentz százan és ötvenhatan: ezek fejenként igen fő emberek valának az ő nemzetségek szerént.

II. 10. A' papok közzűl is: Jéhádia, Jehojárib és Jákin.

11. Azária Hilkija' fia, ki Mésullám' fia, ki Sádok' fia, ki Mérajót' fia, ki Áhitubnak az Isten' házának fő gondviselőjének fia vala.

12. És Adája, Jérohám' fia, ki Pashur' fia, ki Málkija' fia; és Maasai, Ádiel' fia, ki Jahzéra' fia, ki Mésullám' fia, ki Mésillémit' fia, ki Jemmer' fia.

13. Ezeknek attyokfiaik az ő attyok' házoknépe között igen fő emberek, ezer hét száz hatvanon valának: erősek az Isten' háza dolgának munkájában.

III. 14. A' Léviták közzűl, Sémánia Hásub' fia, ki Azrikám' fia, ki Hasábia fia, a' Mérári' fiai közzűl.

15. Bakbakár, Héres és Galál: Matánia, Mika' fia, ki Zikri' fia, ki Asáf' fia.

16. Obádia, a' Sémája' fia, ki Galál' fia, ki Jédutún' fia; és Berékia Ása' fia, ki Elkána' fia, ki lakik vala Nétofáti faluiban.

17. Továbbá ajtón állók Sallum, Akkub, Talmon, Ahimán, és ezeknek attyokfiai: Sallum pedig fő vala.

18. (És ennek mind ez ideig a' király' kapuján vagyon állása napkelet felől), amazok ajtón állók a' Lévitáknak az ő rendek szerént.

19. Sallum pedig Kóré' fia, ki Ebiásáf fia, ki Kóra' fia, és ennek rokonsági az ő attyának házanépéből valók, *tudniillik*, a' Korhiták az Isten' hajléka' ajtajának őrizői valának, mint az ő attyok, az Úr' seregében őrizték vala a' sátornak szent helyeit.

20. Mikor Fineás az Éleázár' fia azok előtt járó volna régen, kivel vala az Úr.

21. Továbbá Zakariás Meselémia' fia, a' gyülekezet' sátora' ajtajának őrizője.

22. Mindenestül ezek választott ajtónállók voltak az ajtók szerént, két százan és tizenketten, kik az ő falujokban nemzetségek szerént megszámláltattak volt, kiket Dávid rendelt volt és Sámuel Próféta az ő tisztekben.

23. Miképen ők, azonképen az ő fiaik őrizik vala rendel az Úr' házának és a' hajléknak kapuit.

24. Négy felé valának az őrizők: napkeletre napnyúgotra, éjszakra, és délre.

25. És ezeknek attyokfiaik az ő falujokban valának, hogy minden heted' nap amazokkal felmenének Jérusálembe bizonyos ideig.

26. És négy Lévitákra bízatott vala, mind a' kapun állóknak számok, és őrizik vala a' kamarákat, és az Isten' házának kintsét.

27. És az Úrnak háza körül hálnak vala, mivelhogy az őrizés ő tisztek volna, és minden reggel ők nyitják vala meg az ajtókat.

28. És ő közzülök némellyek az Egyházi szolgálatra tsinált edényekre viselnek valá gondot, mert mind ki 's be számon viszik vala azokat.

29. Ugyan azok közzül választattak vala némellyek más féle edényeknek gondviselésekre, a' szent edényekhez, 'semlyéhez, borhoz, olajhoz, temjénhez, és drága kenetekhez.

30. A' papok' fiaik közzül valók tsinálják vala a' drága kenetet is.

31. Továbbá Mattitja a' Léviták közzül való, ki első szülötte a' Kóriták közzül való Sallumnak, a' serpenyőkre visel vala gondot.

32. A' Kéhátiták fiaik, és azoknak attyokfiaik közzül rendeltettek volt a' szent kenyérnek gondviselésére, hogy minden szombaton megkészítenék azt.

33. Ezek közzül valók valának az éneklők is, a' Léviták közzül, az ő attyok' tselédjeknek fejeik, kik szabadosok valának egyéb tiszttől az ő kamarájokban, mert éjjel és nappal szolgálattal tartoznak vala.

34. Ezek a' Léviták között az ő attyok' házoknépe közzül fők voltak az ő nemzetségek szerént, és ezek laktak Jérusálemben.

IV. 35. Gibeonban pedig laktak, a' Gibeon' attya, Jéhiel, és az ő feleségének neve Maaka.

36. Az ő első szülött fia Abdon, az után Súr, Kis, Baál, Nér, és Nádáb.

37. Gédor, Áhió, Zékária, és Miklót.

38. Miklót pedig nemzé Simámot, ezek is az ő attyokfiainak ellenekben laktak Jérusálemben az ő attyokfiaikkal.

39. Nér nemzé Kist, Kis pedig nemzé Sault, Saul Jónatánt, Málkisuát, Ábinádábot és Esbaált.

40. Jónatán' fia Méribbaál, ez nemzé Mikát.

41. Mika' fiainak nevek: Pitón, Mélek és Táréa.

42. Ákház pedig nemzé Jahrát, Jahra Amlémetet, Azmávetet, Zimrit: Zimri pedig Mósát.

43. Mósa Bineát, ennek fia Réfája, ennek Élása, ennek Ásel.

44. Áselnek voltak hat fiai, kiknek neveik ezek: Ázrikám, Bókru, Ismáel, Seárja, Obádia és Hanán: ezek Ásel' fiai.

X. RÉSZ.

Megírja Saulnak a' Filistéusokkal való utolsó ütközetét, és ő neki az ő fiaival együtt való veszedelmét. A' Jábes Gileádbelieknek jótétemenyeket is Saulnak és az ő fiainak holt testekhez megírja. És mi okon vétetett el a' birodalom Saultól és maradékitól.

A' Filistéusok pedig hadakoznak vala az Izráellel, meg is futamék az Izráel a' Filistéusok előtt, és egynéhányan a' sebek miatt el is hullának a' Gilbóa hegyén. 1. *Sám.* 31.

2. Üzék pedig a' Filistéusok Sault és az ő fiait, meg is ölék a' Filistéusok Jónatánt, Ábinádábot, Málkisuát, a' Saul' fiait.

3. És megsúlyosodék Saul ellen a' viadal, és találkozának ő reá az ívesek, kiktől meg is rettene.

4. És monda Saul az ő inassának: vond ki fegyveredet és verj által engem vele; mert netalám eljőnek a' környülmetéletlenek, és megtsúfolnak engemet. Nem akará pedig az ő inassa, mert szertelen fél vala, ragadá azért Saul maga fegyverét, és belé botsátkozék.

5. Látván pedig az ő inassa, hogy Saul immár meghalt volna, ő is fegyverébe botsátkozék és meghala.

6. Meghala azért Saul és az ő három fiai, és egész házanépe is egyetemben meghala.

7. Melly dolgot mikor megértettek volna az Izráel' fiai, kik laknak vala azon a' völgyön, hogy *az Izráeliták* ott megfutamodtanak volna, és hogy Saul 's az ő fiai meghaltanak volna, pusztán hagyák városokat és elfutának. Akkor eljövének a' Filistéusok és azokba beszállának.

8. Lőn pedig másod' nap, eljövének a' Filistéusok, hogy a' holtakat megfoszszák, és megtalálák Sault és az ő fiait halva feküvén a' Gilbóa' hegyén.

9. És őtet megfosztván fejét elvevék és fegyverét, és elküldözék a' Filistéusoknak minden tartományaikra köröskörnyűl, hogy az ő bálványoknak megmondanák, és a' népnek.

10. És feltevék az ő fegyverét az ő bálványoknak templomokban, a' fejét pedig a' Dágon kápolnájában feltevék.

11. Meghallván pedig mindnyájan a' Jábes Gileád' népe, a' miket a' Filistéusok tselekedtek volna Saullal:

12. Feltámadának fejenként az erős férjfiak, és elvivék Saulnak és az ő fiainak testeket, és Jábesbe vivén eltemeték egy tölgyfa alatt, és böjtölének heted' napig.

13. Meghala azért Saul az ő sok hamisságáért, mellyel az Urat igen megbántotta vala, mert az Úr' beszédét meg nem őrizte: és az ördöngöstől is tanátsot kérdett vala. 1. *Sám.* 1: 14. 23. *és* 28: 8.

14. És nem kérde tanátsot az Úrtól, mellyért őtet el is veszté, és adá az ő országát Dávidnak az Isai' fiának.

XI. RÉSZ.

Dávid az Izráelitáktól egyenlő akaratból királlyá választatik Hebronban. Jébus városát megveszi. Előszámláltatnak a' Dávid' erős vitézi.

Gyűlének pedig mindnyájan az Izráeliták Dávidhoz Hebronba, mondván: ímé te tsontod vagyunk és te tested. 2. *Sám.* 5: 1.

2. Ennek előtte is, még mikor Saul király vala, te viszed vala ki, és te hozod vala be az Izráelt: És ezt mondotta a' te Urad Istened teneked: te legelteted az én népemet az Izráelt, és te lészesz vezér az én népemen az Izráelen. *Sólt.* 78: 71.

3. Elmenének azért mindnyájan az Izráelnek vénei a' királyhoz Hebronba, és szövetséget tőn Dávid ő velek Hebronban az Úr előtt, és megkenék Dávidot a' királyságra Izráelen, az Úrnak Sámuel által való beszéde szerént. 1. *Sám.* 16: 13.

II. 4. Elméne pedig Dávid és az egész Izráel Jérusálembe, (ez a' Jébus, hol a' föld' népének lakosi közzül való Jébuzéusok laknak vala). 2. *Sám.* 5: 6.

5. És mondának a' Jébus' lakói Dávidnak: ide be nem jösz. És megvevé Dávid Sion várát. Ez a' Dávid' városa.

6. Mert azt mondotta vala Dávid: valaki legelőször a' Jébuzéusokat megverheti, utánnam fő és hadnagy lészen. Felméne azért legelőször Joáb a' Séruja' fia, és lőn hadnagygyá.

7. És lakék Dávid a' várban, azért nevezék azt Dávid' városának.

8. Megépíté pedig Dávid a' várost Millóttól (a) fogva mind körül. Joáb pedig megépité a' maradékát.

(a) Némellyek útsza' nevének mondják a' Millót, némellyek erősségnek fordítják.

III. 9. És szüntelen nevekedik vala Dávid, mert a' seregeknek Urok vala ő vele.

10. Ezek pedig az erős férjfiak közzül a' hadnagyok, kik Dávid mellett valának, kik erősen forgolódának ő vele, az ő országáért az egész Izráellel, hogy királlyá választanák ötet Izráelen, az Úrnak beszéde szerént, mellyet mondott vala Izráelnek. 2. *Sám.* 23: 1.

11. Ez pedig az erős férjfiaknak számok, kik Dávid körül valának: Jasóbeám Hakmoni' fia, harmintz férjfiúnak elöttejárója, ez emelte vala fel az ő kopjáját három száz ellen, kiket mind egy ízbe megsebesíte.

12. Ez után Éleázár az Ahóhita Dódó' fia; ki a' három erősek közzül egy vala.

13. Ez vala Dáviddal Pasdammimban, hová gyültek vala a' Filistéusok viadalra, melly helynek mezeje árpával vala bevetve, és a' lakos nép elfutott vala a' Filistéusok elött.

14. És megállottak vala ott a' mezőnek közepin, mellyet megis szabadítának, és megverék a' Filistéusokat: és az Úr megszabadítá azokat nagy szabadítással.

15. Továbbá mikor alámentek volna hárman a' harmintz fő emberek közzül Dávidhoz, a' kősziklához az Adullám' barlangjába; a' Filistéusok pedig tábort járának a' Réfaim völgyben.

16. Dávid pedig akkor vala az ő erősségében; és a' Filistéusok' hadok vala Bethlehemben 2. *Sám.* 23: 15.

17. Kívána pedig Dávid *vizet*, és monda: óh ki adhatna nekem innom a' Bethlehem' kapuja elött való forrásnak vizéből?

18. Által rohanának azért ezek a' három *férjfiak* a' Filistéusok' táborokon, és vizet merítének a' Bethlehem forrásából, melly vala a' kapu elött, és vivék Dávidnak: de nem akara Dávid inni, hanem kitölté azt az Úrnak.

19. És monda: távol légyen én tőlem Uram, hogy ezt tselekedjem: avagy ezeknek véreket innám-é meg, kik életeket halálra vetették? Mert ők ezt életek veszedelmével hozták: azért nem akara inni: ezt tseledék a' három erős *férjfiak.*

20. És Abisai a' Joáb' attyafia, ő vala ez háromnak elöttökjáró, ez ragadott vala dárdát három száz ellen, kiket megsebesíte, és ez híres és nevezetes vala a' három között.

21. A' három közzül a' kettőnél betsületesbb vala, azért volt azoknak elöttökjáró, de azért ő maga nem ér vala a' hárommal.

22. Benája Jójada' fia, erős férjfiúnak fia, ki nagy dolgokat tselekedett vala, és vala Kábséelbeli: ő ölte vala meg a' két erős Moábitákat, ugyan ez ment vala alá, és megölte vala az oroszlánt a' veremben havas időn. (a)

(a) Az az, télbe mikor az oroszlán igen kegyetlen.

23. Ugyan ez ölé meg az Égyiptombeli férjfiat, kinek magassága öt sing vala, és olly dárda vala az Égyiptombeli férjfiúnak kezében, mint a' szövő zúgoly; szembe szállott vala pedig vele egy páltzával, 's kiragadá az Égyitombeli ember kezéből a' dárdát, és az ő maga dárdájával által-veré.

24. Ezeket tselekedte Benája a' Jójada' fia, mellyértis nevezetes vala a' három erőssek között.

25. A' harmintz közzül tiszteletes vala ő, de nem ér vala a' hárommal: annakokáért Dávid maga mellé választá azt.

26. A' seregnek pedig erőssei közzül valók ezek: Ásáel Joáb' attyafia, Elhanán az ő attya' báttyának fia, ki Bethlehembeli vala.

27. Haróritból való Sammót, Pelonból való Héles.

28. Tekoabeli Hira Ikkés' fia, Anatótbeli Abiézer.

29. Húsatbeli Sibbekai, Ahohitbeli Ilai.

30. Nétofátbeli Maharai, Nétofátbeli Héled, Bahána' fia.

31. Ittai Ribai' fia, a' Bénjámin' fiainak Gibeát' városokból való; Pirátonbeli Benája.

32. Húrai a' Gaás' völgyéből való, Árbátbeli Ábiel.

33. Baharumi Azmávet, Sálbonitbeli Éliába.

34. Gizombeli Hásem' fiai közzül Jónatán, Hararitbeli Ságe' fia.

35. Hararitbeli Áhiám Sákár' fia, Elifál Úr' fia.

36. Mekeráritbeli Héfer, Pélonbeli Áhija.

37. Kármelből való Hésró, Naárai, Ezbai.

38. Jóel, Nátán' attyafia, Mibbát, Géri' fia.

39. Séle, Ammon' nemzetségéből való, Berótbeli Naárai Joáb' fegyverhordozója, ki Serúja' fia vala.

40. Itrébeli Híra, Itrébeli Gáreb.

41. Úriás Hittéus, Zabád, Ahlai' fia.

42. Adina, a' Rúben' nemzetéből való Siza' fia, ki a' Rúbenitáknak hadnagyok vala, és vele harmintzan valának.

43. Hanán, Maaka' fia, Mitnibeli Jósafát.

44. Asterátbeli Uzzija, Sáma és Jéhiel, Aroerbeli Hótám' fiai.

45. Jediháel, Simri fia, és az ő attyafia Joha Tisitbeli.

46. Mahávimbeli Éliel, Jéribai és Jósávia, Elnaám' fiai, és Itma, Moáb' nemzetségéből való.

47. Éliel és Óbed, és Jaásiel Mésobajából valók.

XII. RÉSZ.

Megírja a' vitézlő népeket, kik a' számkivetésnek idején, és az után Hebronba Dávidhoz gyültenek. És az után a' kik az egész országnak népe közzül minden nemzetség közzül Dávidhoz gyültek, hogy ötet királlyá tennék.

Ezek pedig azok, a' kik mentenek volt Dávidhoz Siklágba, mikor Saultól a' Kis' fiától való félelemnek miatta még számkivetésben volna, kik amaz erősekkel az ő hadakozásában segítői voltak.

2. Ívesek, kik mind jobb mind bal kézre kővel hajítanak vala, és nyillal lőnek vala kézívből, kik a' Saul' attyafiai közzül valók valának, a' Bénjámin' nemzetéből.

3. Hadnagy vala Áhiézer, és Joás a' Gibeabeli Sémája' fiai, és Jéziel és Pélet, Azmavét' fiai, Beráka és Jéhu Anatóthbeli.

4. És Gibeonbeli Ismája, a' harmintz közzül való erős, kiknek elöttökjáró is vala; Irméja, Jahéziel, Johanán, és Gederátbeli Józabád.

5. Elúzai, Jérimót, Behália, Semária, és Harufbeli Sefátja.

6. Elkána, Isija, Azaréel, Joézer, és Jasobéam, Kóré' nemzetéből valók

7. Jóela, és Zebádja, a' Gédorból való Jeróham' fiai.

8. A' Gáditák közzül is hajlának Dávidhoz, mikor volna a' pusztában az erősségben, erős hadakozó férjfiak, paizsosok, dárdások, ortzájok mint az oroszlánnak ortzája, és hasonlók a' hegyen lakozó vad ketskékhez a' gyorsaságra.

9. Ézer az első, Obádia második, Éliáb harmadik.

10. Mismanna negyedik, Jirméa ötödik.

11. Attai hatodik, Éliel hetedik.

12. Nyoltzadik Johanán, kilentzedik Elzabád.

13. Tizedik Jirméja, tizenegyedik Makbannai.

14. Ezek voltak hadnagyok a' serereghen, a' Gád' fiai közzül, egy a' ki kissebb vala, százért vala, a' nagyobbik ezerért. (a)

(a) Az az, a' legkissebbik száznak ellene állott, a' nagyobbik ezernek: vagy, a' kissebbik száznak, a' nagyobbik ezernek volt hadnagya.

25. Ezek voltak, kik a' Jordán vizén általmentek volt az első hónapban; noha az árvíz a' partot feljűlmúlta volna; és elűzték vala mind azokat, kik a' völgyet napkelet felől 's napnyúgot felől lakják vala. *Jós.* 3: 14. *Jós.* 4: 13. *Jós.* 3: 15.

16. Jövének egynehányan a' Bénjámin' és a' Júda' fiai közzül is, szintén az erősségig, mellyben Dávid vala.

17. És kiméne Dávid eleikbe, és monda nekik: hogyha békeségnek okáért jöttök én hozzám, hogy segítségemre lennétek, az én szívem egy lészen ti veletek: ha pedig meg akartok tsalni, hogy elárúljatok az én ellenségimnek, holott semmi hamisságomat nem esmérem: lássa meg a' mi atyáinknak Istenek, és titeket feddjen meg.

18. A' lélek pedig felindítá Amásait a' harmintznak fejedelmét, és monda: óh Dávid! tieid vagyunk, és te veled leszünk Isai' fia: békeség, békeség teneked, békeség a' te segítőidnek is, mert megsegít tégedet a' te Istened. Magához fogadá azért öket Dávid, és fő emberekké tevé a' seregben.

19. Ennekfelette a' Manassé' nemzetségéből is menének Dávidhoz, mikor ment volna a' Filistéusokkal Saulra, hogy hadakoznék ellene: de nem segéllék (b) öket; mert tanátsot tartván felőlök, haza küldék Dávidot a' Filistéusok' fejedelmeik, mondván: a' mi fejünk' veszedelmével fog viszszamenni az ő urához Saulhoz. 1. *Sám.* 29: 4.

(b) Tudniillik, a' Dávid' népe a' Filistéusokat.

20. Mikoron viszszatért volna Siklágba, menének ő hozzá egynehányan a' Manassé' fiai közzül: Adna, Józabád, Jédiháel, Mikáel, Józabád, Élihu, és Sillétai, kik a' Manassé' nemzetségéből való vitézeknek hadnagyaik voltanak.

21. És ezek voltak Dávidnak segítséggel az ellenségnek seregei ellen; mert fejenként mind válogatott erős vitézek valának, és fő hadnagyok voltak a' seregben.

22. Annakfelette minden napon mennek vala Dávidhoz, hogy segítségére lennének neki, míglen a' népe megsokasúlna mint az Istennek serege.

II. 23. Ezek pedig számok a' viadalhoz készült hadnagyoknak, kik Dávidhoz mentenek vala Hebronba, hogy Saul helyett az országban királlyá választanák, az Istennek ígérete szerént.

24. A' Júda' fiai közzül, kik viselnek vala paizst és kopját, hat ezer és nyoltz százan valának, kik a' viadalhoz készültek vala.

25. A' Simeon' fiai közzül erős férjfiak a' viadalra, hét ezer és száz.

26. A' Lévi' fiai közzül négy ezer és hat száz vala.

27. Jójada is az Áron' fiainak előttökjárójok, és ő vele három ezer és hét száz.

28. És az ifjú Sádok, ki igen erős vala, és az ő attya' házából huszonkét fő emberek.

29. A' Bénjámin' fiai közzül, kik Saul' attyafiai valának, három ezer: mert a' több sokaság őrizi vala a' Saul' házát.

30. Az Éfraim' fiai közzül húsz ezeren valának és nyoltz százan, igen erősek, kik az ő nemzetségekben igen nevezetesek valának.

31. A' Manassé' fél nemzetségéből pedig tizennyoltz ezer, mindenik az ő nevek szerént, hogy elmennének, és Dávidot királlyá választanák.

32. Isakár' fiai közzül, kik az időnek alkalmatosságát tudják vala, hogy tudnák az Izráel' népének mihez kellene magát tartani, fő emberek két százan, és mind azoknak attyokfiai, az ő beszédekhez hallgatnak vala.

33. Zebulon' fiai közzül a' hartzra kimehetők minden hadi szerszámokkal egyben valának ötven ezeren, készek a' viadalra állhatatos szívvel.

34. Naftali' nemzetségéből ezer fő ember vala, és ő velek paizszsal és kopjával harmintzhét ezer vala.

35. A' Dániták közzül, kik a' viadalhoz készek valának, huszonnyoltz ezeren voltak és hat százan.

36. És az Áser' fiai közzül, kik hadakozók, és az ütközethez készek valának, negyven ezeren.

37. A' Jordán vizén túl lakozók közzül, *azaz*, a' Rúbeniták, Gáditák, és a' Manassé' fél nemzetsége közzül, minden viadalhoz való szerszámokkal egyetemben jöttenek száz húsz ezeren.

38. Fejenként ezek hadakozó férjfiak, hartz rendelésnek tudói, tiszta szívvel mentenek vala Hebronba, hogy Dávidot egész Izráelen királlyá választanák, sőt a' több Izráeliták is mindnyájan egy szívvel valának, hogy Dávidot királyságra választanák.

39. És lőnek ott Dáviddal harmad napig, évén és iván; mert az ő attyokfiai készítettek vala nekik *élést*.

40. Sőt inkább a' kik ott szomszédságban laknak vala, Isakárig, Zebulonig, és Naftalinig, hoznak vala szamarakon, tevéken, öszvéreken, ökrökön, eledelt, lisztet, figét, aszszú szőlőt, bort, olajt, vágó barmokat, juhokat, számtalan sokat, mert az Izráel nagy örömben vala.

XIII. RÉSZ.

Dávid az egész országnak tanátsából az Isten' ládáját elhozza Kirjáth-Jeárimból, hogy Jérusálembe vinné azt: de mikor az Isten Uzzát az útban megölte volna, a' ládát az Óbed-Édom' házánál hagyja.

TANÁTSOT tarta pedig Dávid az ezeredesekkel, századosokkal, és a' hadnagyokkal; 2. *Sám.* 6: 1.

2. És monda Dávid az egész Izráel' népének: ha néktek tetszik, és ha a' mi Urunktól Istenünktől vagyon, küldjünk el széljel a' mi több atyánkfiaihoz is Izráelnek minden tartományira,

és azokkal egyben a' papokhoz és a' Lévitákhoz az ő városaik és hostátjaik szerént, hogy ök is gyüljenek hozzánk.

3. Hogy hozzuk meg a' mi Istenünknek ládáját mi hozzánk; mert Saul' idejében mi azt meg nem keresénk.

4. És monda az egész gyülekezet, hogy úgy kell tselekedni; mert igaznak láttaték e' dolog mind a' sokaság előtt.

5. Öszvegyüjteté azért Dávid mind az Izráelt az Égyiptom' Nílus folyóvizétől fogva szintén Hámátig, hogy az Úr' ládáját meghoznák Kirjáth-Jeárimból.

II. 6. Felméne azért Dávid, és ő vele Izráelnek soksága Bahalátba vagy Kirjáth-Jeárimba, melly Júdában vagyon, hogy onnan elhoznák az Úr Istennek ládáját, ki a' két Kérubim között ül, kinek neve segítségül hívattatik. 2. *Sám.* 6: 2.

7. Helyhezteték pedig az Isten' ládáját egy új szekérre az Ábinádáb' házából; Uzza pedig és Áhió vezetik vala a' szekeret.

8. Dávid pedig és az egész Izráel az Isten előtt tellyes erejekből éneklésekben, hegedülésekben, dítséretekben, dobolásokban, tzimbalom verésben, és kürtölésekben valának foglalatosak.

9. Mikor pedig jutottak volna a' Kidon szérűjéhez, Uzza veté kezét reá, hogy megtartaná a' ládát; mert az ökrök félre tértek vala. 2. *Sám.* 6: 6.

10. És az Istennek haragja felgerjede Uzza ellen, és ötet megveré, hogy kezét vetette volna a' ládára, és meghala ott az Isten előtt.

III. 11. Megbúsúla pedig Dávid, hogy az Úr Uzzát megölte volna: annakokáért a' helyet mind e' mai napig nevezik (a) Uzza' halálának helyének.

(a) Péres Uzza, az az, Uzza' halálának helye.

12. És Dávid az napon megrettene az Istentől, mondván: miképen vinném be hozzám az Isten' ládáját? 2. *Sám.* 6: 9.

13. És nem vivé be Dávid magához a' ládát a' Dávid' városába, hanem viteté a' Gittéus Óbed-Édom' házához.

14. És volt az Isten' ládája Óbed-Édom' házában három hónapig; és megáldá az Úr az Óbed-Édom' házát, és mindenét, valamije vala.

XIV. RÉSZ.

Hirám király küld fákat és mesterembereket a' Dávid' házának építésére; Dávid vészen több feleséget is, és lesznek sok gyermekei; és megveri kétszer a' Filistéusokat.

Küldé pedig Hirám Tírus' királya Dávidhoz követeket, és czédrus fákat, kömíveseket, áts mestereket, hogy neki házat tsinálnának. 2. *Sám.* 5: 11.

2. Megesméré azért Dávid, hogy az Úr ötet megerősítette volna a' királyságban az Izráelen, és hogy felemeltetett volna az ő országa az ő népéért az Izráelért.

II. 3. Vön pedig Dávid mégis több feleségeket Jérusálemben, és nemze mégis fiakat és leányokat. 2. *Sám.* 5: 13.

4. És ezek neveik azoknak, kik születtettek ő neki Jérusálemben: Sammua, Sóbáb, Nátán, és Salamon.

5. Ibhár, Élisua, és Elpélet.

6. Nóga, Néfeg, és Jáfia.

7. Élisáma, Beheljáda, és Élifélet.

III. 8. Meghallván pedig a' Filistéusok, hogy Dávid megkenettetett volna a' királyságra az egész Izráelen, fejenként felindúlának a' Filistéusok, hogy Dávidot megkeressék: melly dolgot mikor Dávid meghallott volna, azonnal kiszálla eleikbe. 2. *Sám.* 5: 17.

9. A' Filistéusok pedig eljutának, és a' Réfaim völgyében mind elszéledének.

10. Dávid azért tanátsot kérde az Istentől, mondván: reájok indúljak-é a' Filistéusokra, és öket kezembe adod-é? És monda az Úr: menj reájok, és öket kezedbe adom.

11. Felmenének azért Baálperásimba, és ott Dávid öket megveré, és monda Dávid: Isten eloszlatá az én ellenségimet az én kezem által, mint a' vizet; azért nevezék a' helyet Baálperásimnak. *Ésa.* 28: 21.

12. És ott hagyák az ő bálvány isteneiket, és Dávid megparantsolá, és mind megégeték azokat.

13. Ismét feltámadának a' Filistéusok, és azon a' völgyön elszéledének.

14. Azért Dávid ismét tanátsot kérde az Istentől, és monda az Isten ő neki: utánnok ne menj fel, hanem vedd körül öket, és menj ő reájok a' szederfák' ellenekben.

15. És mikoron hallándod az ő indúlásokat a' szederfák' tetejeken, akkor indúlj reájok a' viadalra; mert az Isten akkor mégyen ki te előtted, hogy megverje a' Filistéusok' táborokat.

16. Dávid azért szintén úgy tselekedék, amint neki Isten meghagyta vala: és vágák a' Filistéusok' táborokat Gibeontól fogva szinte Gézerig.

17. És Dávidnak kiméne híre neve minden földre, és az Úr adá az ő tőle való félelmet minden pogányokra.

XV. RÉSZ.

Dávid minekutánna az ő városában az Isten' ládájának sátort épített volna, a' Lévitákkal az Isten' törvénye szerént az Isten' ládáját az Óbed-Édom' házából oda viteti, mellyet Dávid az Izráelnek sokaságával nagy örömmel kísér. Dávidot megútálja Mikál az ő felesége.

Tsináltata pedig Dávid magának házakat az ő városában, és építtete helyet az Isten' ládájának, és annak sátort vonata.

2. Akkor monda Dávid: nem szabad senkinek hordozni az Isten' ládáját, hanem tsak a' Lévitáknak; mert az Úr öket választotta, hogy hordozzák az ő ládáját, és hogy neki szolgáljanak mind örökké. 4. *Mós.* 4: 4.

3. Gyüjteté azért Dávid Jérusálembe mind az egész Izráelt, hogy az Úr' ládáját az ő helyére vitetné, mellyet neki tsináltatott vala. 2. *Sám.* 6: 12.

4. Öszvegyüjteté Dávid az Áron' fiait, és a' Lévitákat.

5. A' Kéhát' fiai között vala fő Úriel, és az ő attyafiai száz húszan valának.

6. A' Mérari' fiai között Asája vala fő, és az ő attyafiai két száz húszan valának.

7. A' Gerson' fiai között Jóel vala fő, és az ő attyafiai száz harmintzan valának.

8. Élisáfán' fiai között Sémája vala fő, és az ő attyafiai két százan valának.

9. A' Hebron' fiai között vala fő Éliel, és az ő attyafiai nyoltzvanon valának.

10. Az Uzziel' fiai között vala fő Amminádáb és az ő attyafiai száz tizenketten valának.

11. Hívattatá azért Dávid Sádok papot és Abjáthárt, a' Léviták közzül pedig Úrielt, Asáját, Jóelt, Semáját, Élielt, és Amminádábot.

12. És monda nekik: ti vagytok a' Léviták' attyaiknak elöttökjáróik; szenteljétek meg magatokat és a' ti atyátokfiait, és vigyétek be az Izráel' Urának Istenének ládáját a' helyre, mellyet készítettem neki.

13. Mert mivelhogy eleitől fogva nem miveltétek ezt, a' mi Urunk Istenünk eloszlatott minket; mert nem kerestük ötet az ő tőle szabott rendtartás szerént. *R.* 13: 10.

14. Megszentelék azért magokat elöször a' papok és a' Léviták, hogy bevinnék az Izráel' Urának Istenének ládáját.

15. És felvévék a' Léviták' fiaik az Isten' ládáját, amint Móses meghagyta volt az Isten' beszéde szerént, vállokra a' rúdakon, mellyek abban valának. 2. *Mós.* 25: 14.

16. Parantsolá ennekfelette Dávid a' fő Lévitáknak, hogy rendelnének az ő attyokfiai közzül éneklőket szerszámokkal egyetemben, *tudniillik*, nablumokkal, hegedűkkel, czimbalmokkal, hogy énekelnének felszóval nagy örömmel.

17. Rendelék azért a' Léviták Hémánt a' Jóel' fiát, és az ő attyafiai közzül Ásáfot a' Berekiás' fiát, és a' Mérari' fiai közzül, kik azoknak attyokfiai valának, Étánt a' Kusája' fiát.

18. És ő velek egyben az ő attyokfiait másod renden, Zakariást, Bént, Jaházielt, Semirámot, Jéhielt, Unnit, Éliábot, Benaját, Maaséját, Mattithiát, Éliféletet, Miknéját, Óbed-Édomot és Jéhielt, ajtón állóknak.

19. Éneklők pedig: Hémán, Ásáf, és Étán réz czimbalmokkal zengedeznek vala.

20. Zakariás, Áziel, Semarimót, Jéhiel, Unni, Éliáb, Maaséja, és Benája vékony szavú nablumokkal énekelnek vala.

21. Mattithia és Élifélet, Miknéja, Óbed-Édom, Jéhiel, Azaziás, hegedülnek vala öreg szavú hegedűkkel.

22. Kénaniás pedig a' Léviták' fejedelmek, a' prófétálásban fő vala, mivelhogy tudós volna. (a)

(a) Az az, ő rendeli vala el mit énekelnének, és az éneklésben mennyire emelnék fel szavokat.

23. Berekiás és Elkána a' láda előtt való ajtón állók valának. (b)

(a) Az az, mentek a' láda előtt, és annak úgymint kaput nyitottak.

24. Sebániás pedig és Jósafát, Nétanéel, Amásai, Zakariás, Benája, és Éliézer papok kürtölnek vala az Isten' ládája előtt; Óbed-Édom és Jehia, kik kapun állók valának, a' láda után mennek vala.

25. Annakokáért Dávid, és az Izráelnek minden vénei, és az ezeredesek mennek vala, hogy az Úr' szövetségének ládáját elvinnék az Óbed-Édom' házától örömmel.

26. Lőn pedig mikor az Isten felsegéllette volna a' Lévitákat, kik az Úr' szövetségének ládáját viszik vala; áldoznának hét tulokkal és hét kossal.

27. Dávid pedig bíborból tsináltt királyi ruhába öltözvén, és mind a' Léviták, kik a' ládát viszik vala, az éneklők is, és Kénaniás, ki fő vala az éneklésen; (Dávidon pedig vala gyoltsból tsináltt Efód.)

28. És mind az Izráel' népe viszik vala az Úr' szövetségének ládáját nagy örömmel, kürtöknek, trombitáknak, czimbalmoknak, hegedűknek, és nablumoknak zengésekben.

29. Mikor pedig immár az Úr' szövetségének ládája jutott volna szintén a' Dávid király' városához, és Mikál a' Saul' leánya kitekintvén az ablakon, látta volna Dávid királyt szökni és örvendezni, szívében megútálá ötet. 2. *Sám.* 6: 16.

XVI. RÉSZ.

Dávid minekutánna házához vitte volna az Isten' ládáját, szolgákat rendele a' mellé. Megírattatik az ének, mellyet a' ládának vitelekor éneklett a' sokaság. A' papokat elrendeli Dávid, kik mind az Isten' ládája körül, mind a' sátor körül szolgálnának.

Mikor azért bevitték volna az Isten' ládáját, és helyheztették volna azt a' sátor' közepére, mellyet Dávid annak felvonatott vala, áldozának egészen égő, és engesztelő áldozatokkal az Isten előtt. 2. *Sám.* 6: 17.

2. És mikor Dávid elvégezte volna az egészen égő, és hálaadó áldozatot, az Úrnak nevében megáldá a' népet.

3. És osztogata minden Izráelitának mind férjfiúnak mind aszszonynak egy egy lepényt, egy egy darab húst, és egy egy palatzk bort. 2. *Sám.* 6: 19.

4. Rendele ennekfelette az Úr' ládája' eleibe a' Léviták közzül szolgákat, kik hírdetnék, tisztelnék, és dítsérnék az Izráelnek Urát Istenét.

5. Ásáf fő vala, ő utánna másod renden Zakariás, Jéhiel, Sémiramót, Jékiel, Mattithja, Éliáb, Benája, és Óbed-Édom; Jéhiel pedig a' nablumokkal, hegedűkkel, Ásáf a' czimbalmokkal énekel vala.

6. Továbbá Benája és Jaháziel papok kürtölnek vala szüntelen az Isten' szövetségének ládája előtt.

7. Az napon legelőször Dávid ez éneket (a) adá az Istennek dítséretére Ásáfnak és az ő attyafiainak kezekbe:

(a) 'Solt. 105: 1. Ésa. 12: 4. Mellyet akkor énekelt a' község, mikor Dávid bevitte Jérusálembe az Isten' ládáját.

8. Tiszteljétek az Urat, hívjátok segítségül az ő nevét, hírdessétek minden népek között az ő nagy tselekedeteit.

9. Énekeljetek, örvendezzetek ő neki, szólljatok minden tsudálatos dolgairól.

10. Ditsekedjetek az ő szent nevében, örvendezzen szívek azoknak, kik az Urat keresik.

11. Keressétek az Urat, és az ő hatalmasságát, keressétek az ő ortzáját szüntelen.

12. Emlékezzetek meg az ő tsudálatos dolgairól, a' mellyeket tselekedett, az ő jegyeiről, és az ő szájának ítéletiről.

13. Óh Izráelnek ő szolgájának magva, Jákóbnak ő választottának fiai.

14. Ez a' mi Urunk Istenünk, az ő ítéleti mind e' széles földön vagynak.

15. Emlékezzetek meg örökké az ő szövetségéről, és az ő beszédéről, mellyet parantsolt ezer nemzetségig,

16. Mellyet fogadott volt Ábrahámnak, és esküvéséről, mellyet szólla Isáknak; 1. *Mós.* 13: 15. *és* 15: 7. 11. *és* 17: 2. *és* 20: 3. *és* 28: 13. *és* 35: 11.

17. Mellyet megerősített Jákóbnak erős fogadásúl, és Izráelnek örökké való szövetségül,

18. Mondván: a' Kanaán' földét teneked adom, hogy légyen nektek örökségtek.

19. Jóllehet kevesen légyetek, mindenestül igen kevesen, és zsellérek azon *a' földön.* 1. *Mós.* 34: 30.

20. Mert járnak vala egyik nemzetſégtől más nemzetſéghez, és egyik országból más országba.

21. Nem engedé mindazáltal senkinek őket megnyomorgatni, sőt még a' királyokat is megbüntetté érettek, 1. *Mós.* 13. *és* 20. 2. *Mós.* 7. *'Solt.* 105.

22. *Ezt mondván:* az én megkenettetteimet ne bántsátok, Prófétáimnak ne ártsatok.

23. Mind az egész föld énekeljen az Úrnak, napról napra hírdessétek az ő szabadítását. *'Solt.* 96: 2.

24. Beszélljétek a' pogányok között az ő ditsőségét, minden népek között az ő tsudálatos dolgait.

25. Mert nagy az Úr, és igen dítsérendő, és rettenetes minden isteneknek felettek.

26. Mert a' pogányoknak minden isteneik tsak bálványok: de az Úr teremtette az egeket.

27. Ditsőség és tisztesség vagyon ő előtte, erősség és vígaság az ő helyén.

28. Adjatok az Úrnak minden népek, adjatok, *mondom*, az Úrnak ditsőséget és erősséget.

29. Adjatok az Úr' nevének ditsőséget, hozzatok ajándékokat, és jöjjetek eleibe: hajtsátok meg magatokat az Úrnak az ő szentſégének helyén. *'Solt.* 29: 2.

30. Rettegjen mind az egész föld az ő ortzájától: a' föld is megerősíttetik, hogy meg ne mozdúljon. (a)

(a) Az az, ha az Urat félitek és rettegitek, erős és állandó békeséggel megajándékoztatik a' föld.

31. Örűljenek az egek, és örvendezzen a' föld; és mondják a' pogányok között: uralkodik az Úr.

32. Zengjen a' tenger minden benne valóval egyben.

33. Akkoron örvendezni kezdenek az erdőnek fái az Úr előtt, mikoron eljövénd megítélni a' földet.

34. Tiszteljétek az Urat; mert igen jó, örökké való az ő irgalmassága. *'Solt.* 107: 1. *és* 118: 1. *és* 136: 1.

35. És mondjátok: tarts meg minket mi szabadító Istenünk, gyűjts öszve minket, és szabadíts meg a' pogányok közzűl: hogy a' te szent nevedet tisztelhessük, ditsekedhessünk a' te dítséretedben.

36. Áldott légyen az Izráelnek Ura Istene örøktől fogva mind örökké; és mondja a' sokaság: Ámen! Dítséret az Úrnak.

37. Hagyá pedig Dávid a' helyen az Úr' szövetſégének ládájánál Ásáfot és az ő attyafiait, hogy a' láda előtt szüntelen minden napon szolgálnának.

38. Óbed-Édomot is és Hósát, ezeknek hatvan nyoltz attyokfiaikkal egyben, Óbed-Édomot, *mondom*, a' Jedútun' fiát, és Hosát ajtón állóknak.

39. Sádok papot pedig és az ő pap attyafiait az Úr' sátora előtt hagyá a' magasságban, melly vala (b) Gibeonban.

(b) Gibeonba vitték vala az Isten' sátorát, mineknutánna Saul Nób városában a' papokat levágatta volna.

40. Hogy áldoznának egészen égő áldozattal, az Úrnak egészen égő áldozat oltárán minden reggel és estve; és hogy mind a' szerént tselekednének, amint meg vagyon írattatva az Úr' törvényében, mellyet parantsolt vala az Izráelnek. 2. *Mós.* 24: 38.

41. Hémánt is és Jedútunt velek hagyá, és többeket is választván, kik nevek szerént megneveztettek, hogy az Urat dítsérnék; mert az ő irgalmassága örökké való.

42. Ezekkel, *mondom*, hagyá Hémánt és Jedútunt kürtökkel, czimbalmokkal, és egyéb zengő szerszámokkal, hogy az Istennek énekelnének; a' Jedútun' fiait pedig kapun állókká tevé.

II. 43. Azért az egész sokaság eloszla, kiki mind házához; Dávid pedig megtére, hogy az ő házanépét is megáldaná.

XVII. RÉSZ.

Lásd meg e' Résznek summáját 2. Sám. 7. mert azzal mind egy.

Lőn pedig mikor Dávid az ő házában laknék, monda Dávid Nátán Prófétának: ím én czédrus fából tsinált házban lakom: az Úr' szövetſégének ládája pedig vagyon sátor alatt. 2. *Sám.* 7.

2. Akkor monda Nátán Dávidnak: valami vagyon a' te szívedben, tselekedd meg; mert az Isten veled vagyon.

3. Azon éjjel pedig lőn az Úr' szava Nátánhoz, mondván: 2. *Sám.* 7: 4.

4. Menj el, 's mond meg az én szolgámnak Dávidnak: ezt mondja az Úr: nem te építesz nekem lakni való házat.

5. Mert nem laktam én attól fogva házban, hogy az Izráel' fiait kihoztam, mind e' mai napig: hanem egy hajlékból más hajlékba mentem, sátorból sátorba. 1. *Kir.* 8: 16.

6. A' melly helyeken jártam az Izráel' népével, szóllottam-é vagy egyszer valakinek az Izráel' bírái közzűl, (kiknek parantsoltam vala, hogy az én népemet legeltetnék,) mondván: és miért nem tsináltatok énnekem czédrus fából házat?

7. Mostan azért ezt mondjad az én szolgámnak Dávidnak: ezt mondja a' seregeknek Urok: én választálak tégedet a' juhok mellől a' pásztori házatskából, hogy lennél vezére az én népemnek az Izráelnek. 1. *Sám.* 16: 11. *'Solt.* 78: 70.

8. És veled voltam mindenütt, valahová mentél, ellenségeidet a' te ortzád előtt elvesztettem; ennekfelette olly hírt nevet szerzettem teneked, a' minemű hírek vagyon a' földön való hatalmasoknak.

9. Lakó helyet is adtam az én népemnek az Izráelnek, és elplántálám ötet, hogy lakjék az ő helyén, és többé helyéből ki nem mozdíttatik, 's nem sanyargattatik a' hamisságnak fiaitól, mint az előtt.

10. És az időtől fogva, miolta megparantsoltam vala, hogy bírák lennének az én népemen Izráelen, minden te ellenségeidet megalázám; és ezt is jelentém teneked, hogy az Úr épít házat teneked. (a)

(a) Az az, megszaporítaná a' te házadnépét.

11. És lészen, mikor betellyesedéndenek a' te napjaid, hogy a' te atyáidhoz elmenj: a' te (b) magodat feltámasztom te utánnad, melly lészen a' te fiaid közzűl való, és az ő országát megerősítem.

(b) A'

(b) A' Jézus Krisztus felől való ígéret, kit Salamon példázott.

12. Ő tsinál énnekem házat, és megerősítem az ö királyi székét mind örökké. 1. *Kir.* 5: 5. *és* 6: 12. *R.* 22: 10. *és* 27: 5. 6.

13. Én leszek ö neki attya, ö énnekem fiam lészen; és az én irgalmasságomat ö tőle el nem veszem, mint a' te előtted valótól. *'Solt.* 89: 27. 29. *'Sid.* 1: 5. 6.

14. Hanem megerősítem ötet az én házamban, és az én országomban mind örökké, és az ö királyi széke erös lészen mind örökké. *Luk.* 1: 33.

15. Mind ezek szerént a' beszédek szerént, és mind ez egész látás szerént szólla Nátán Dávidnak. 2. *Sám.* 7: 17.

III. 16. Beméne azért Dávid, és leüle az Úr előtt, és monda: ki vagyok én óh Uram Isten, és mitsoda az én házam is, hogy engemet erre méltóztattál?

17. Még ez is kevésnek láttatott a' te szemeid előtt óh Isten! hanem ennekfelette szóllál jövendöt is a' te szolgád' háza felől, és minden emberek között tekintetessé tettél engemet óh én Uram Istenem.

18. És mit kérhetne Dávid többet te tőled a' te szolgádnak tisztességére? te pedig a' te szolgádat jól esmered.

19. Óh Uram! a' te szolgádért, és a' te szíved szerént tselekedéd e' nagy dolgot, hogy minden te nagyságos dolgaidat kijelentenéd.

20. Óh Uram! nintsen senki hasonló te hozzád, és nintsen Isten te náladnál több, mind a' szerént a' mit hallottunk a' mi füleinkkel. 5. *Mós.* 3: 24. *és* 4: 35. *és* 6: 4. *Ésa.* 37: 16. 20. *és* 43: 10. 11. 12. 13. *és* 44: 6. 7. 8. 24. *és* 45: 5. 6. 8. 21. *és* 46: 9. *Dán.* 3: 29. *Hóse.* 13: 4. *Jóel.* 2: 17.

21. És kitsoda ollyan mint a' te néped az Izráel, ollyan egy nemzetség a' földön, mellyhez az Isten elment volna, hogy magának népet szabadítana; hogy magadnak nagy és rettenetes nevet szereznél, kiüzvén a' pogányokat a' te néped előtt, mellyet Égyiptomból kiszabadítál? 5. *Mós.* 4: 7. *és* 33: 29. *'Solt.* 147: 20.

22. És választád az Izráel' népét te magadnak kiváltképen való népeddé mind örökké, és te Uram voltál nekik Istenek.

23. Mostan azért Uram a' melly szót szóllál a' te szolgád felől és az ö háza felől, erősíttessék meg mind örökké, és úgy tselekedjél, amint szólltál.

24. Maradjon meg, és magasztaltassék fel a' te neved mind örökké, hogy mondhassák: a' seregeknek Urok az Izráel' Istene, Isten az Izráelen; és Dávidnak a' te szolgádnak háza legyen erös te előtted.

25. Mert te én Istenem a' te szolgádnak füle' hallására megjelentéd, hogy ö neki házat tsinálnál: ezokáért könyörge a' te szolgád szíve szerént te előtted.

26. Mostan azért óh Uram, te vagy az Isten! és te szóllád e' jó dolgot a' te szolgád felől.

27. Mostan, *mondom*, mivelhogy meg akarád áldani a' te szolgádnak házát, hogy legyen állandó mind örökké te előtted: mivelhogy te Uram megáldottad, legyen áldott mind örökké.

XVIII. RÉSZ.

Lásd meg summáját 2. Sám. 8. mert mindegy ezazzal.

Ezek után pedig megveré Dávid a' Filistéusokat, megalázá öket, és Gátot faluival egyben elvevé a' Filistéusok' kezekből. 2. *Sám.* 8.

2. A' Moábitákat is megveré, és a' Moábiták voltak Dávidnak adófizető szolgái.

3. Továbbá megveré Dávid Hámátban Hadadézert is Sóbának királyát, mikoron elindúlt volna, hogy az Eufrates folyóvízig vetné birodalmának határát.

4. És Dávid nyere azoktól ezer szekereket, és hét ezer lovagosokat, és húsz ezer gyalogokat, és a' szekeres lovaknak inaikat elvagdaltatá, és tsak száz szekérhez valókat tarta meg azokban.

5. Eljöve azért a' Damaskusbeli Sírus is, hogy megsegéllené Hadadézert a' Sóba' királyát, és levága Dávid a' Síriabeliekben huszonkét ezer férjfiakat.

6. És rendele Dávid tiszttartókat Síriának városába Damaskusba, és lőnek a' Síriabeliek Dávidnak adófizető szolgái; és megtartja vala az Úr Dávidot minden helyen valahová mégyen vala.

7. És elnyeré Dávid az arany paizsokat, mellyeket a' Hadadézer' szolgái viselnek vala, és vivé Jérusálembe.

8. És hoza Dávid Tibhátból és Kúnból a' Hadadézer' városiból igen sok értzet, mellyből Salamon a' réz tengert tsinálá, az oszlopokat, és az értz edényeket.

9. Mikor meghallotta volna pedig Tohu a' Hámátbeli király, hogy Dávid megverte volna Hadadézernek Sóba' királyának minden hadát:

10. Botsátá Dávid királyhoz az ö fiát Hadorámot, hogy köszöntené ötet nagy tisztességgel, és hogy neki minden jót kívánna; mivelhogy meghartzolt volna Hadadézerrel, és megverte volna ötet, mert Tohu is hadakozik vala Hadadézer ellen: és külde Dávidnak sok arany, ezüst és értz edényeket.

11. Mellyeket Dávid király szentele az Úrnak az ezüsttel és az arannyal, mellyet nyert vala a' pogányoktól, *tudniillik* az Édomitáktól, a' Moábitáktól, az Ammonitáktól, a' Filistéusoktól, és az Amalékitáktól.

12. Ábisai pedig a' Serúja' fia, az Édomiták közzül a' Sónak völgyében megvere tizennyoltz ezeret.

13. És rendele Édomnak földében Dávid tisztartókat, és voltak az Édombeliek Dávidnak szolgái: és megtartá az Úr Dávidot minden helyen, valahová mégyen vala.

II. 14. Uralkodék azért Dávid az egész Izráelen, és szolgáltat vala ítéletet és igazságot mind az egész népnek. 2. *Sám.* 8: 15.

15. Joáb pedig a' Serúja' fia vala hadnagy a' seregben. Jósafát az Ahilud' fia vala secretáriusa Dávidnak.

16. Sádok pedig az Ahitúb' fia, és Ábimélek Abjáthár' fia papok valának; Sausa vala íródeák.

17. És Benája a' Jójada fia vala hadnagy a' Keretéusokon és Peletéusokon; a' Dávid' fiai pedig legközelebb járnak vala a' királyhoz.

XIX. RÉSZ.

Lásd meg a' summát 2. Sám. 10. mert ez mindegy azzal.

Lőn továbbá, meghala Náhás az Ammon' fiai' királyok, és uralkodék az ö fia ö helyette. 2. *Sám.* 10.

2. És monda Dávid: minden jóval leszek a' Náhás' fiához Hánunhoz; mert az ö attya is jól tett volt én velem. Ennekokáért Dávid külde követeket ö hozzá, kik vígasztalnák ötet az ö attyának halála felől, és elmenének a' Dávid'

szolgái az Ammon' fiainak földökbe Hánunhoz, hogy ötet vígasztalnák.

3. Akkor mondának az Ammon' fiainak fő embereik Hánunnak: avagy azt állítod-é, hogy Dávid tiszteli ezzel a' te meghalt atyádat a' te szemeid előtt, hogy küldött tehozzád vígasztalókat? Avagy nem azért küldötte-é ezeket, hogy e' föld felől jól értekezzenek, tudakozzanak, és megkémleljék.

4. Hozatá azért Hánun a' Dávid' szolgáit, és azokat megnyíreté, és ruhájokat félben elmetélteté mind az ő alfelekig, és elbotsátá őket.

5. Elmenének pedig, és megbeszéllék Dávidnak e' dolgot a' férjfiak felől, és külde eleikbe (mert felette igen nagy gyalázattal illettettenek vala), és ezt izené a' király: maradjatok Jérikóban míglen szakállatok megnövénd, akkor térjetek viszsza.

6. Látván pedig az Ammon' fiai, hogy éktelen dolgot tselekedtenek volna Dávidon, küldének Hánun és az Ammon' fiai ezer talentom ezüstöt, hogy fogadnának fegyveres szekereket és lovagosokat Mésopotámiából, Síria Maakából, és Sóbából.

7. Fogadának azért magoknak harmincz̈két ezer fegyveres szekereket, Maakának királyát is az ő népével egyben, kik eljövének és tábort járának Medéba' ellenében: az Ammon' fiai is pedig öszvegyűlének az ő városokból az ütközetre.

8. Mellyet Dávid mikor meghallott volna, elbotsátá Joábot, és minden erős népét. 2. *Sám.* 10.

9. És az Ammon' fiai kimenvén, rendet állának a' város' kapuja előtt; a' melly királyok pedig segítségre jöttek vala, külön válának a' mezőn.

10. Látván pedig ezt Joáb, hogy mind elől mind hátúl ellenség volna, válogata az Izráelnek erősei közzűl egynéhányat, és sereget rendele a' Síriabeliek ellen;

11. A' több népet pedig bízá az ő attyafiára Ábisaira, mellyet rendelének az Ammon' fiai ellen.

12. És monda Joáb: ha a' Síriabeliek rajtam erőt vennének, nekem segítséggel légy: ha pedig az Ammon' fiai te rajtad erőt vennének, én is megsegítlek.

13. Légy erős, legyünk bátorságosak mindnyájan a' mi népünkért, és a' mi Istenünk' városiért: az Úr pedig tselekedje azt, a' mi neki tetszik.

14. Indúla azért hartzra Joáb és az ő hada a' Síriabeliekre, kik ő előtte mind elfutamának.

15. Az Ammon' fiai pedig mikor látták volna, hogy megfutamtak volna a' Síriabeliek, ők is a' Joáb' attyafia előtt Ábisai előtt megfutamának, és beszaladának az ő városokba, Joáb is az után Jérusálembe méne.

II. 16. Mikor látták volna pedig a' Síriabeliek, hogy az Izráel' népe miatt ő közzülök sokan elhullottanak volna: küldének követeket, és kihozák a' Síriabelieket, kik a' folyóvízen túl laknak vala, és Sofák a' Hadadézer' hadnagya vala előttökjáró. 2. *Sám.* 10: 15.

17. Megmondák ezt Dávidnak, ki öszvegyűjté az egész Izráelt, és a' Jordán vizén általköltözvén, hozzájok érkezék, és sereget rendele azok ellen ütközetre: és mikor sereget rendelt volna a' Síriabeliek ellen, azok is megütközének ő vele.

18. De a' Síriabeliek megfutamának az Izráel előtt, és levága Dávid azok közzül hét ezer fegyveres szekereket, és negyven ezer gyalogokat, annakfelette Sofákot is a' hadnagyot megölé.

19. Mikoron pedig látták volna a' Hadadézer' szolgái, hogy az Izráel miatt illyen igen megromlottak volna, megbékéllének Dáviddal, és szolgálának ő neki; és nem akarák többször a' Síriabeliek megsegíteni az Ammonitákat.

XX. RÉSZ.

Dávid az Ammonitákat mindenestűl fogva meghódoltatja; a' Filistéusokat három ütközettel igen megrontja, három óriásokat megölvén.

ÉS lőn ennekfelette az esztendőnek fordulásában, mikor a' királyok szoktak hadakozni indúlni, elindítá Joáb a' hadat, és elpusztítá az Ammon' fiainak földöket: és elmenvén megszállá Rabbát, (Dávid pedig maradott vala Jérusálemben) és megvevé Joáb Rabbát, és elrontá azt. 2. *Sám.* 11: 1. *és* 12: 26.

2. Elvivé pedig Dávid az ő királyoknak koronáját az ő fejéből, melly egy talentom arany nyomó vala, mellyben valának drágalátos kövek, melly a' Dávid' fejébe tételték; a' városból is nyereséget sokat vívén el.

3. A' népet pedig, melly a' városban vala, kihozatá, és fűrészszel metélteté azokat, és vas gerebjékkel, és sarlókkal. Így tselekedék Dávid az Ammonitáknak minden városaikkal: az után megtére Dávid az egész néppel Jérusálembe.

II. 4. Ez után ismét had támada Gézerben a' Filistéusok ellen, és akkor ölé meg a' Húsátites Sibbékai az Óriások' nemzetségekből való Sippait, és illyen módon megaláztatának. 2. *Sám.* 21: 18.

5. És ismét lőn had a' Filistéusok ellen, mellyben megölé Elhanám a' Jair' fia a' Gát városbeli Lakhmit, a' Góliát' attyafiát, kinek az ő dárdájának nyele hasonló vala a' szövőknek zugolyfájokhoz.

6. Ezeknekutánnok ismét lőn viadal Gátnál. Vala pedig ott egy magas ember, kinek hathat újjai valának, *az az* huszon négy, ez is azon Óriás' fia vala.

7. Ez szidalommal illeti vala az Izráelt, kit megöle Jónatán a' Dávid' attyafiának Simeának fia.

8. Ezek, ugyan azon egy Óriásnak fiai voltak Gátban, kik elveszének Dávidnak és az ő szolgáinak kezeik miatt.

XXI. RÉSZ.

Lásd meg a' Summát 2. Sám. 24. mert ez azzal mindegy.

TÁMADA pedig a' sátán az Izráel ellen, és felindítá Dávidot, hogy megszámlálná az Izráelt. 2. *Sám.* 24.

2. Monda azért Dávid Joábnak és a' nép' hadnagyinak: menjetek el, számláljátok meg az Izráelt Bersebától fogva szintén Dánig: és hozzátok én hozzám, hadd tudjam számát népemnek.

3. Akkor monda Joáb: az Úr száz ennyivel szaporítsa meg az ő népét mint a' mennyin vagynak; avagy nem mind te szolgáid-é azok uram király?

's miért tudakozna ezen az én uram, melly az Izráelnek büntetésére lészen?

4. De a' király' szava erősebb lőn a' Joábénál: kifordúla azért Joáb a' király elől, és eljárá az egész Izráelt, az után megtére Jérusálembe;

5. És adá Joáb a' népnek számát Dávidnak: és volt az Izráel' népének száma tizenegyszer való száz ezer fegyver fogható, a' Júda' fiai pedig négy száz hetven ezer fegyver fogható férjfiak.

6. A' Lévi' és Bénjámin' fiait pedig közikbe nem számlálá; mert nem tetszik vala Joábnak a' király' parantsolatja.

7. Sőt az Istennek sem tetsze e' dolog, mellyért megveré az Izráelt. 2. *Sám.* 24: 10.

8. Monda pedig Dávid az Istennek: igen vétkeztem, hogy ezt mivelém: te pedig a' te szolgádnak hamisságát botsásd meg, kérlek; mert felette igen bolondúl tselekedtem.

9. Ennekokáért szólla az Úr Gádnak a' Dávid' Prófétájának, mondván: 2. *Sám.* 24: 11.

10. Eredj el, szóllj Dávidnak ekképen: ezt mondja az Úr: hármat vetek elődbe, válaszd el egyiket, a' mellyiket akarod, hogy veled tselekedjem.

11. Elméne azért Gád Próféta Dávidhoz, és monda neki: ezt mondja az Úr: válaszd el magadnak egyiket:

12. Avagy három esztendeig való éhséget, avagy hogy ellenségidtől három hónapig megemésztessél, és a' te ellenséged' fegyvere rajtad légyen; avagy az Úr' fegyvere harmad napig, és a' döghalál kegyetlenkedjen földedben, és az Úr' angyala pusztítson az Izráelnek minden határiban: azért lássad most mit feleljek annak, a' ki engemet te hozzád küldött.

13. És monda Dávid Gád Prófétának: minden felől nagy szorongattatásom vagyon; kérlek hadd essek az Úr' kezébe; mert igen sok és nagy az ő irgalmassága, és ne essek embereknek kezekbe.

14. Botsáta azért az Úr döghalált az Izráelre, és meghalának az Izráel közzül hetven ezer férjfiak.

15. Botsátá annakfelette Angyalát az Úr Jérusálemre, hogy elpusztítaná: és mikor vágná a' népet, meglátá az Úr, és könyörüle az ő veszedelmeken, és monda a' pusztító Angyalnak: elég immár, szünjél meg; az Angyal pedig áll vala az Ornán nevű Jebuzéus' szérűjénél. 2. *Sám.* 24: 16.

16. Dávid pedig felemelé az ő szemeit, és látá az Úr' Angyalát állani a' föld és az ég között, kinek kezében egy éles mezítelen tőr vala, mellyet Jérusálem ellen emelt vala fel. Leesék azért Dávid és az ő vénei, zsákba öltözvén, az ő ortzájokra.

17. És monda Dávid az Istennek: avagy nem én számláltattam-é meg a' népet? Én vagyok a' ki vétkeztem, és a' ki igen gonoszúl tselekedtem: ím e' juhok mit tselekedtenek? Óh én Uram Istenem, kérlek, légyen én ellenem a' te kezed, és az én atyám' háza ellen: ne légyen a' te népeden a' tsapás.

18. Az Úr' Angyala pedig parantsola Gád Prófétának, hogy megmondaná Dávidnak, hogy felmenne Dávid oltárt rakatni az Úrnak az Ornán nevű Jebuzéus' szérűjén. 2. *Sám.* 24: 18.

19. Felméne azért Dávid a' Gád Próféta' beszéde szerént, mellyet az Úr' nevében neki szóllott vala.

20. Mikoron pedig Ornán hátra tekintvén látta volna az Angyalt, az ő négy fiaival egyben, kik vele valának, elrejtezének, Ornán pedig búzát tsépel vala.

21. És juta Dávid Ornánhoz, és mikor feltekintett volna Ornán, Dávidot meglátá, és kimenvén a' szérűről, Dávid előtt a' földre artzal leborúla.

22. És monda Dávid Ornánnak: add énnekem e' szérű helyet, hogy építsek oltárt rajta az Úrnak: igaz árrán adjad nekem, és megszünik azonnal e' nagy tsapás a' népen.

23. Monda Ornán Dávidnak: légyen bátor tiéd, és az én uram a' király azt tselekedje, a' mi neki tetszik; annakfelette ökröket is adok az áldozatra, és fa helyett adom e' tséplő szerszámokat, gabonát is minhának, és mind ezeket ajándékon adom.

24. És monda Dávid király Ornánnak: nem akarom azt, hanem igaz árron akarom megvenni tőled, mert a' mi tied el nem veszem tőled az Úrnak, és nem akarok ingyen való egészen égő áldozatot tenni.

25. Ada azért Dávid Ornánnak a' szérűért hat száz arany siklust.

26. És épite ott oltárt Dávid az Úrnak, és áldozék tüzes és engesztelő áldozatokkal, és segítségül hívá az Urat, ki meghallgatá őtet, mennyből tüzet botsátván az áldozat' oltárára.

27. És parantsola az Úr az Angyalnak, és betevé az ő törét az ő hüvelyébe.

28. (a) Akkor látván Dávid, hogy az Úr őtet meghallgatta volna a' Jebuzéus Ornán' szérűjén, mikor ott áldoznék:

(a) Itt kezdődhetik el igazán a' 22-dik Rész.

29. (Az Úr' sátora pedig, mellyet tsinált vala Móses a' pusztában, és az áldozatnak oltára is akkor fenn vala a' Gibeon' magasságán.

30. Dávid pedig akkor oda fel nem mehetett vala, hogy az Istent megengesztelné; mert igen megrettent vala az Úr' Angyalának mezítelen törétől.)

XXII. RÉSZ.

Mikor eszébe vette volna Dávid, hogy az Ornán Jebuzéus' szérűje volna az Isten' házának helye, mesterembereket rendel, és a' ház' építésére való aranyat, ezüstöt, értzet, fát, köveket megszerzi. Salamont inti a' háznak építésére, és neki megjelenti az Isten' ígéretit. A' fejedelmeket is inti, hogy az ő fiának segítséggel legyenek az Isten' házának építésében.

Monda Dávid: ez az Úr Istennek háza, az Izráelnek tüzes áldozatjára való oltár is itt vagyon.

2. Megparantsolá azért Dávid, hogy öszvegyűjtenék az Izráel' földén való jövevenyeket, kiket kővágókká tőn, hogy faragni való köveket vágnának az Isten' házának építésére.

3. Továbbá bővséges vasat szerze Dávid szegeknek, ajtóknak, és foglalásoknak, rezet is bővségesen minden mérték nélkül.

4. Czédrus fákat is számtalanokat, mert a' 'Sídon és Tírus városbeliek czédrus fákat bővségesen hordanak vala Dávidnak.

5. Akkor monda Dávid: az én fiam Salamon gyermek és igen gyenge; az Úrnak pedig felette igen nagy házat kell építeni, mellynek híre neve elterjedjen ez egész földön: elkészítek

azért mindeneket ő neki. Dávid azért mindeneket nagy bővségesen megszerze halála előtt.

6. Hívatá azért Dávid az ő fiát Salamont, és meghagyá neki, hogy az Izráel' Urának Istenének házat építene. 1. *Kir.* 1: 4.

7. És monda Dávid Salamonnak: én elgondoltam vala, hogy az én Uram' Istenem' nevének házat építsek:

8. De az Úr szólla énnekem, mondván: sok vért ontottál, és sokat hadakoztál: ne építs az én nevemnek házat; mert sok vért ontottál ki én előttem. 2. *Sám.* 7: 4. *R.* 28: 3.

9. Ím' fiad lészen teneked, kinek tsendessége lészen; mert nyúgodalmat adok neki minden környüle való ellenségeitől: azért neveztetik Salamonnak (a), mert békeséget és nyúgodalmat adok az Izráelnek az ő idejében.

(a) Salamon, az az, békeség.

10. Ő épít az én nevemnek házat, ő lészen énnekem fiam, én ő neki lészek attya, és megerősítem az ő országának királyi székit az Izráelen mind örökké. 2. *Sam.* 7: 13. 1. *Kir.* 5: 5.

11. Én édes fiam az Úr te veled lészen: szerentsés leszesz, és te építed meg a' te Uradnak Istenednek házát, a' mint ez előtt megmondotta te felőled.

12. De adjon az Úr teneked értelmet és böltseséget, mikor teneked parantsol az Izráel felől, hogy a' te Uradnak Istenednek törvényét megőrizzed.

13. Akkor jól lészen dolgod mikor a' parantsolatokat és az ítéleteket megőrizénded, és megtselekedénded a' mellyeket az Úr Móses által parantsolt Izráelnek: légy bátor, és erős ne félj 's ne rettegj.

14. Ím én is az én tehetségem szerént készítettem az Úr házának építésére százezer talentom aranyat, és ezerszer való ezer talentom ezüstöt, rezet, 's vasat számtalant; mert felette igen bővön vagyon: fákat is, köveket is szerzettem, te is szerezz ezekhez. 3. *Mós.* 31: 7. 8. *Jós.* 1: 7.

15. Vagynak neked sok mívesid, kővágóid, kő és fa faragóid, és minden féle dologban bölts mesteremberid.

16. Az aranynak, ezüstnek, vasnak, réznek száma nintsen, azért kelj fel láss hozzá, és az Úr te veled lészen.

17. Megparantsolá pedig Dávid Izráelnek minden fő emberinek, hogy ők is segítséggel lennének az ő fiának Salamonnak. *R.* 28: 10.

18. Avagy nintsen-é a' ti Uratok Istentek ti veletek, ki tinektek békeséget adott köröskörnyül? Mert az én hatalmam alá adá e' földnek lakosit, és meghódoltattuk e' földet az Úr előtt, és az ő népe előtt.

19. No azért keressétek a' ti Uratokat Istenteket tellyes szívetek és lelketek szerént: És felkelvén az Úr Istennek Szentséges helyét építsétek meg, hogy bevigyétek az Úr szövetségének ládáját, és az Istennek szenteltetett edényeket a' házba, melly építtetik az Úr' nevének.

XXIII. RÉSZ.

Megírattatik e' Részben a' Lévitáknak megszámláltatások és elosztatások az ő tisztekre, az ő nemzetségek és tselédjek szerént.

Megvénhedék pedig Dávid, és mikor igen koros volna, királlyá tevé az ő fiát Salamont Izráelen.

2. És öszvegyűjté mind az Izráelnek fejedelmit, a' papokat és Lévitákat.

3. És megszámláltatának a' Léviták harmintz esztendőstől fogva, és feljeb'; kiknek számok fejenként harmintznyoltz ezer férjfiak.

4. Ezek közzül huszonnégy ezeren az Úr' háza környül való mívesek palléri valának; a' hat ezere igazgatók és bírák.

5. A' négy ezere, ajtón állok; négy ezeren dítsérik vala az Urat minden zengő szerszámokkal, mellyeket készítettem vala a' ditséretre.

6. És Dávid őket három részre rendelé a' Lévi' fiai szerént, Gersonitákra, Kehátitákra és Méraritákra. 1. *Mós.* 46: 11. 2. *Mós.* 6: 16. 4. *Mós.* 26: 57. *R.* 6: 1.

7. A' Gersoniták közzül valók valának Lahdán és Simhi.

8. Lahdán' fiai: Jéhiel fő, Zétám és Jóel, három

9. Simhi' fiai: Selómit, Háziel és Hárán, hárman ezek voltak a' Lahdán házanépe között fők.

10. Simhi' fiai: Jahát, Zina, Jéus és Béria, ezek négyen voltak Simhi fiai.

11. Vala pedig Jahád fő, Zina második: de Jéus és Béria, mivelhogy nem sok fiakat nemzének, azért az ő attyoknak házanépe között tsak egy ágért számláltattak.

12. Kéhát' fiai: Ámrám, Ishár; Hebron és Uzziel, négyen.

13. Ámrám' fiai: Áron és Móses. Elválasztaték pedig Áron, hogy szenteltetnék szentséges dolgoknak tselekedetekre, ő és az ő fiai mind örökké, és hogy jó illatot tennének az Úr előtt, hogy szolgálnának ő neki, és az ő nevében a' népet megáldanák mind örökké. 2. *Mós.* 6: 20. 2. *Mós.* 28: 1. 23. *R.* 6: 49. *Sid.* 5: 4. 4. *Mós.* 6: 24.

14. Mósesnek az Isten' emberének fiai számláltatának a' Lévi' nemzetsége közzé.

15. Móses' fiai: Gerson és Eliézer. 2. *Mós.* 2: 12. és 18: 3.

16. Gerson' fia: Sébuel fő.

17. Volt pedig Eliézer fia: Rehábia fő; és nem voltak Eliézernek több fiai: de a' Rehábia' fiai igen megsokasodtak vala.

18. Ishár' fia: Selómit fő.

19. Hebron' fiai: Jéria fő, Amárija második, Jeháziel harmadik, és Jekámám negyedik.

20. Uzziel' fiai: Mika fő, és Isija második.

21. Mérári' fiai: Máchli és Músi. Máchli' fiai: Eleázár és Kis.

22. Meghala pedig Eleázár, és nem voltak neki fiai, hanem leányi, kiket elvevének a' Kis' fiai, azoknak attyokfiai.

23. Músi' fiai: Máchli, Eder és Jeremót, ez három

24. Ezek a' Lévi' fiai az ő tselédjek szerént, kik az ő tisztekben, az ő neveknek számok szerént fők voltak, es az Úr' házában szolgáltak: húsz esztendőstől fogva és feljebb.

25. Mert ezt mondotta vala Dávid: Az Izráel Ura Istene ím megnyúgotá az ő népét, és lakozik Jérusálemben mind örökké.

26. A' Lévitáknak is nem kell többé az Isten' sátorát hordozni, sem az edényeket, mellyek annak szolgálatjára szereztettek volt.

27. Annakokáért Dávidnak utolsó rendelése szerént számláltattak a' Lévi' fiai húsz esztendőstől fogva, és feljebb.

28. Annakfelette ezeknek rendek vala az Áron fiainak birodalmokban, hogy szolgálnának az Úr' házában, és annak tornátziban, kamarái-

ban, minden szent edényeknek tisztításokban, és az Isten' házának minden szolgálatjában.

29. Az az; A' szent kenyereknek elrendelésekben, a' Minhának, kovász nélkül való lepényeknek, serpenyöben fözött és szépen felhójagzott pogátsáknak, semlye lisztnek megszerzésekben, és mindennek mértékében.

30. És hogy állanának minden reggel az Úrnak tiszteletére és dítséretére; azonképen estve is.

31. És hogy áldoznának az Úrnak minden tüzes áldozattal minden szombat napokon, a' hónapoknak elsö napjaikon, és a' szokott Innepeken bizonyos szám szerént, amint szükség vala szüntelen az Úr elött.

32. És hogy a' gyülekezetnek sátorát szorgalmatosan öriznék, és a' szent állatokat: És hogy az ö attyokfiainak az Áron' fiainak szolgálatjok mellett vigyáznának az Úr' házának szolgálatjában nagy szorgalmatoson.

XXIV. RÉSZ.

A' Papok megszámláltatnak az ö nemzetſégek, tisztek, és rendek szerént. Utólszor a' Kehátitáknak és Méraritáknak nemzetſégek írattatik meg, kik a' Papoknak szolgálnak vala.

AZ Áron fiainak pedig elosztási ezek; Áron' fiai, Nádáb és Abihu, Éleázár és Itamár.

2. Meghalának pedig Nádáb és Abihu az ö attyok elött, kiknek fiaik nem valának: Azért Éleázár és Itamár viselék a' papságot.

3. És elosztá öket Dávid, és 'Sádok, ki az Éleázár' fiai közzül való vala, és Abimélek, ki az Itamár' fiai közzül való vala, az ö tisztek szerént a' szolgálatra.

4. Találtatának pedig az Éleázár' fiai közzül sokkal több fö emberek, hogy sem mint az Itamár' fiai közzül mikor elosztanák öket: az Éleázár' fiai között voltak fö emberek az ö nemzetſégek szerént tizenhatan, az Itamár fiai között az ö tselédjek szerént nyoltzan.

5. Eloszták pedig öket sors által válogatás nélkül, jóllehet a' szent helynek Istentöl választatott fejedelmi valának, mind Éleázárnak 's mind Itamárnak fiaik közzül valók.

6. (a) És beírá öket a' király' író deákja Semája Netanéel' fia, ki a' Lévi' nemzetſégéből való vala, a' király elött és az urak elött, 'Sádok pap elött, Ahimélek elött, ki Abiátár' fia vala, a' Papoknak és Lévitáknak nemzetſégeknek fejedelmi elött minden atyai tselédet, melly sors által az Éleázár' nemzetſégéből esett, hasonlatosképen melly az Itamár' nemzetſégéből esett.

(a) Azt akarja mondani hogy a' Papokat az Áronnak két fia szerént, két részre osztották: az egyik volt az Éleázár' része, vagy tselédje, a' másik Itamáré.

7. Esék pedig az elsö sors Jojábrira, a' második Jedájára.

8. Hárimra a' harmadik: Seórimra a' negyedik.

9. Málkijára az ötödik: Mijáminra a' hatodik.

10. Hakkósra a' hetedik: Abijára a' nyoltzadik.

11. Jésuára a' kilentzedik: Sekániára a' tizedik.

12. Éliásibra a' tizenegyedik: Jákimra a' tizenkettödik.

13. Huppára a' tizenharmadik: Jésebeábra a' tizennegyedik.

14. Bilgára a' tizenötödik: Immérre a' tizenhatodik.

15. Hézirre a' tizenhetedik: Hápissesre a' tizennyoltzadik.

16. Petáhiára a' tizenkilentzedik: Jéhezkelre a' huszadik.

17. Jákinra a' huszonegyedik: Gámulra a' huszonkettödik.

18. Delájára a' huszonharmadik: Maháziára a' huszonnegyedik.

19. Ez az ö tiszteknek rende az ö szolgálatjokban, hogy az Úr' házába bejárnának az ö tisztek szerént, az ö attyoknak Áronnak keze alatt, amint megparantsolta volt az Izráelnek Ura Istene.

III. 20. A' mi néz a' Lévinek több fiaira, az Ámrám' fiai közzül vala Subáel: a' Subáel' fiai közzül Jehdéja.

21. Rehábia: a' Rehábia' fiai közzül Issia vala fö.

22. Ishár' fiai közzül vala Selómot: Selómot' fiai közzül Jahát.

23. Ennek fiai közzül vala elsö Jérija, Amárja második, Jaháziel harmadik, Jékámám negyedik.

24. Uzziel' fia: Mika: Mika' fiai közzül, Sámir.

25. Mika' attyafia, Isija: Isija' fiai közzül Zekáriás.

26. Mérári' fiai: Máchli és Músi. Jaázija' fia Béno.

27. Mérárinak Jaáziától az ö fiától való fiai: Sohám, Zakkúr és Ibri.

28. Máchlitól vala Éleázár: és ennek nem valának fiai.

29. Kis: a' Kis' fiai közzül való volt Jérachméel.

30. Músi' fiai: Máchli, Éder és Jérimót. E' Léviták fök voltak az ö attyoknak házanépe szerént.

31. Ezek is sorsot vetének az ö attyokfiaival az Áron' fiaival együtt Dávid király elött, 'Sádok és Ahimélek elött, a' Papoknak és Lévitáknak attyaiknak fejedelmek elött, a' fö a' kissebbikkel egyaránt.

XXV. RÉSZ.

Megírattatik e' Részben, hogy Dávid huszonnégy részre osztotta az Isten' házában való énekeseket.

ELVÁLASZTÁK pedig Dávid, és a' sereg fejedelmi szolgálatra az Ásáf', Hémán', és a' Jédutun' fiait, kik prófétálnak vala hegedükkel, nablumokkal, tzimbalmokkal: ezeknek pedig az ö szolgálatjokban bizonyos számok vala.

2. Az Ásáf' fiai közzül ezek voltak: Zakkúr, Jósef, Netánia, és Asaréla: az Asáf' fiai voltak az Ásáf' keze alatt, ki a' király' akaratja szerént énekel vala.

3. Jédutun: a' Jédutun' fiai közzül való Gedália, Séri, Jesája, Hásábia, Matithia és Símei, hatan, az ö attyoknak Jédutunnak keze alatt valának hegedülésben, ki prófétálván az Urat tiszteli és dítséri vala.

4. Hémán is: a' Hémán' fiai közzül ezek valának: Bukkia, Mattánia, Uzziel, Sébuel, Jérimot, Hanánia, Hanáni, Éliáta, Giddalti, Romantiézer, Jósbekása, Mallóti, Hótir, és Maházjot.

5. Ezek mind Hémán' fiai, ki az Isten' beszédében Dávid' Prófétája vala az ő királyi méltósága felől; és ada az Isten Hémánnak tizennégy fiakat és három leányokat.

6. Ezek mindnyájan az ő attyoknak keze alatt valának, kik az Úr' házában énekelnek vala tzimbalmokkal, nablumokkal, hegedűkkel az Isten' házának szolgálatjára, a' királynak, Ásáfnak, Jédutunnak, és Hémánnak parantsolatjok szerént.

7. Volt pedig ezeknek számok, az Isteni dítséretekben tudós attyokfiaival öszve, két száz nyoltzvannyoltz.

8. És sorsot vetének közöttök a' vígyázásban való tisztre mind kitsiny 's mind nagy, mind a' tanító 's mind a' tanítvány.

9. És esék az első sors az Ásáf' fiára Jósefre; Gedáliára a' második, ki az ő attyafiaival és fiaival öszve tizenkettőd magával vala.

10. A' harmadik Zakkúrra: ennek fiai 's attyafiai, tizenketten.

11. Negyedik Isrire esék; kinek fiai és attyafiai, tizenketten.

12. Ötödik Nétániára; kinek fiai és attyafiai, tizenketten.

13. Hatodik Bukkijára: kinek fiai és attyafiai, tizenketten.

14. Hetedik Jésarelára, kinek fiai és attyafiai tizenketten.

15. Nyoltzadik Jésajára; kinek fiai és attyafiai, tizenketten.

16. Kilentzedik Mattaniára; kinek fiai és attyafiai, tizenketten.

17. Tizedik Símeire: kinek fiai és attyafiai, tizenketten.

18. Tizenegyedik Azárelre; kinek fiai és attyafiai, tizenketten.

19. Tizenkettődik Hasábiára; kinek fiai és attyafiai, tizenketten.

20. Tizenharmadik Subáelre; kinek fiai és attyafiai, tizenketten.

21. Tizennegyedik Mattithiára; kinek fiai és attyafiai tizenketten.

22. Tizenötödik Jérimótra; kinek fiai és attyafiai, tizenketten.

23. Tizenhatodik Hanániára; kinek fiai és attyafiai, tizenketten.

24. Tizenhetedik Jósbekására; kinek fiai és attyafiai, tizenketten.

25. Tizennyoltzadik Hanánira; kinek fiai és attyafiai, tizenketten.

26. Tizenkilentzedik Mallótira; kinek fiai és attyafiai, tizenketten.

27. Huszadik Élijátánra; kinek fiai és attyafiai, tizenketten.

28. Huszonegyedik Hótirra; kinek fiai és attyafiai, tizenketten.

29. Huszonkettődik Giddáltira; kinek fiai és attyafiai, tizenketten.

30. Huszonharmadik Maháziótra; kinek fiai és attyafiai, tizenketten.

31. Huszonnegyedik Romámti-Ézerre; kinek fiai és attyafiai, tizenketten.

XXVI. RÉSZ.

Megírattatik e' Részben a' templom' kapuja' őrizőinek elosztások, és mindenik kaput, kiknek kelljen őrizniek.

Az ajtón állóknak elosztásokról. A' Kóriták közzűl, Meselémiás Kóré' fia, ki az Ásáf' iai közzűl való volt.

2. Meselémiás' fiai közzűl való első szülött Zekáriás; Jédiáel második, Zebádia harmadik, és Játniel negyedik.

3. Élám ötödik, Jóhanán hatodik, Éljéhoénai hetedik.

4. Óbedédom' fiai közzűl: Semája első szülött, Józabád második, Joáh harmadik, Sakár negyedik, Nétanéel ötödik.

5. Ammiel hatodik, Issakár hetedik, Pehullétai nyoltzadik: mert az Isten ötet megáldotta vala.

6. Az ő fiának pedig Semájának születetének fiai hasonlók az ő fiaihoz, mert igen erősek valának.

7. Semája' fiai: Othni, Refáel, Óbed, Elzahád, és az ő attyafiai igen erős férjfiak valának, Élihu és Semákiás.

8. Mindnyájan ezek Óbedédom' fiai közzűl valók, mind ő magok, mind fiaik, és mind attyokfiai igen erőssek valának a' szolgálatra, hatvanketten, Óbedédomtól valók.

9. Meselémiásnak is fiai és attyafiai tizennyoltzan *valának* erős férjfiak.

10. Hósának pedig, ki vala a' Mérári' fiai közzűl, valának fiai, kik között Simri fő vala, nem hogy első szülött volna, hanem hogy az ő attya, ötet választotta főnek.

11. Hilkiás második, Tébáliás harmadik, Zekáriás negyedik: mindnyájan Hósa' fiai és attyafiai tizenhárman.

12. Ezek között osztaték el az ajtóállásnak tiszti a' fő emberek által, kik az ő attyokfiaival egymás ellenében vígyáznának és szolgálnának az Úr' házában.

13. És sorsot vetének mind kitsiny 's mind nagy egyaránt, az ő attyoknak tselédjek szerént mindenik kapura.

14. És esék a' Napkelet felé való kapunak őrizeti sors szerént Selémiásra, a' Zekáriásnak pedig a' Selémiás' fiának, ki bölts és jó tanátsú vala mikor sorsot vetnének, esék az Éjszaki kapunak őrizeti sors szerént.

15. Óbedédomnak hozá a' sors a' Délre való kaput, az ő fiainak pedig a' kintstartó házat.

16. Suppimnak és Hósának a' Napnyúgotra való kapunak őrizete esék a' Salléker kapuval egyetemben, a' felmenő pádimentomos úton, (a) hogy egyik őrizö hely lenne a' másiknak ellenében.

(a) Így is fordíthatod, hogy rendenként egymás után vígyáznának.

17. Napkelet felé vala hat Lévita, éjszak felé minden napra négy, Délre is minden napra négy: a' kintstartó háznál ketten ketten valának.

18. A' tárháznak őrizetiért, Napkelet felé a' felmenő töltött útnál négyen voltak, ketten a' tárháznak külső részénél.

19. Így rendeltettek volt el az ajtón állók a' Kóré' és a' Mérári' fiaik között.

II. 20. A' Léviták közzűl: Ahija volt az Isten' háza kintsének, tudniillik a' szenteltetett kintsnek fő gondviselője.

21. A' Láhdán' fiai közzűl, az az, a' Láhdántól való Gersoniták' fiaik, kik Láhdán' nemzetségéből fők valának ezek: Gersonita, Jéhiéli.

22. Jéhiéli' fiai Zétám és Jóel az ő attyafia, kik voltak az Úr' háza kintsének gondviselői.

23. Az Ámrám, Ishár, Hebron és Aziel' nemzetségekből valók is. (b)

(b) Tudniillik, voltak őrizői az Isen' háza' kintsének.

24. Hasonlatosképen Sébuel a' Gerson' fia, ki vala Móses' fia, a' kintsnek vala fő gondviselője.

25. Az ő attyafiai pedig az Éliézertől valók ezek: Rehábiás az ő fia, kinek fia Jésája, kinek fia Jórám, kinek fia Zikri, kinek fia Selómit.

26. Ez a' Selómit az ő attyafiaival volt gondviselője az Istennek szenteltetett kintsnek, mellyet Dávid király, a' nemzetségeknek fejedelmeik, az ezeredesek, századosok, és a' hadakozó népnek hadnagyi, szenteltek vala Istennek.

27. Mellyeket a' hadban való nyereségből szenteltek vala az Úr' házának építésére.

28. És valamit szentelt vala Sámuel Próféta, és Saul a' Kis' fia, és Abner a' Nér' fia, és Joáb a' Serúja' fia: és fejenként a' kik valamit szenteltek vala Istennek, mind a' Selómitnak és az ő attyafiainak gondviselésekben vala.

III. 29. Az Isháriták közzül vala Kenániás és az ő fiai, kik az Izráel között külső dolgokban való tiszttartók és bírák valának.

30. A' Hebroniták közzül: Hesábiás és az ő attyafiai igen erős férjfiak, ezeren és hét százan valának, kik az Izráel' népe között a' Jordán' vizén túl Napenyészetre gondviselők voltak, az Úrnak minden munkájában, és a' királynak szolgálatjában.

31. A' Hebroniták' közzül, Jérija vala fő a' Hebronitáknak nemzetségekben: Dávid király királyságának negyvenedik esztendejében keresteténk meg, és találtatának ő közzülök igen erős férjfiak Gileádnak Jaézer városában.

32. És az ő attyokfiai két ezeren és hét százan valának, kik az ő nemzetségekben erős férjfiak és fők valának, kiket Dávid király gondviselőkké választa a' Rúben' és Gád' nemzetségén, és a' Manassé' nemzetségének felén, mindaz Istennek 's mind a' királynak minden dolgaiban.

XXVII. RÉSZ.

Elöszámláltatnak a' királynak minden hónapban való udvarló hadának fejedelmi, a' községnek fejedelmi, és a' királynak tiszttartói.

Ezek pedig az Izráel' fiai az ő számok szerént, kik az ő nemzetségekben fejedelmek, ezeredesek, századosok és előttök járók valának mind azoknak, kik szolgálnak vala a' királynak a' seregeknekminden dolgaikban, mellyek bejönek vala és kimennek vala mindenik hónapban az esztendőnek minden havaiban, melly seregnek egyike egyike áll vala huszonnégy ezer emberből.

2. Az első hónapnak seregében vala fejedelem Jásobeám a' Zabdiel' fia, melly sereg áll vala huszonnégy ezerből.

3. A' Péres' fiai közzül vala mind az első hónapbeli seregben való fő népeknek fejedelmek.

4. A' második hónapbeli seregnek vala fejedelme a' Dódai Ahóhites, és ő utánna az ő seregében második fejedelem Miklót: ez is huszonnégy ezerből áll vala.

5. A' harmadik hónapbeli seregnek vala fejedelme Benája, ki vala a' fő papnak Jojadának fia; ennek is serege áll vala huszonnégy ezerből.

6. Ez vala erős a' harmintz erős férjfiak között, sőt azoknak fejedelmek is vala. És Ammizadáb az ő fia ő utánna vala fő.

7. A' negyedik hónapbeli seregnek vala fejedelme Asáel a' Joáb' attyafia, és az ő fia Zebádia ő utánna való: ennek is serege huszonnégy ezerből áll vala.

8. Az ötödik hónapbeli seregnek fejedelme vala az Izrahites Samhút: ennek is serege huszonnégy ezer.

9. A' hatodik hónapbeli seregnek fejedelme a' Tékoabeli Ira az Ikkes' fia: népe huszonnégy ezer.

10. A' hetedik hónapbeli seregnek fejedelme a' Pélonbéli Héles, ki az Éfraim fiai közzül való vala: népe áll vala huszonnégy ezerből.

11. A' nyoltzadik hónapbeli seregnek a' Húsátbeli Sibbékai, ki a' Zárhiták' féle vala, és az ő seregében huszonnégy ezer ember vala.

12. A' kilentzedik hónapbeli seregnek fejedelme vala az Anatótbeli Abiézer, a' Jemini' fiai közzül: és az ő seregében huszonnégy ezer ember vala.

13. A' tizedik hónapbeli seregnek a' Nétofátbeli Maharai a' Zárhitákból való: kinek seregében huszonnégy ezer ember vala.

14. Tizenegyedik hónapbeli seregnek a' Piratóbeli Benája, ki az Éfraim' fiai közzül való, kinek seregében huszonnégy ezer ember vala.

15. Tizenkettődik hónapbeli seregnek a' Nétofátbeli Heldai, ki Otniel' nemzetségéből való: kinek seregében huszonnégy ezer ember vala.

II. 16. Valának még ennekfelette az Izráel' nemzetségin fejedelmek: a' Rúbenitákon Éliézer a' Zikri' fia: a' Simeonitákon Sefátiás a' Maaka' fia.

17. A' Lévi' nemzetségén Hasábia a' Kémuel' fia; az Áron' fiain 'Sádok.

18. A' Júda' nemzetségén vala fejedelem Élihu, a' Dávid' attyafiai közzül: az Issakárén Omri, Mikáel' fia.

19. A' Zebulon' nemzetségén, Ismája Obádiás' fia: a' Neftalién Jérimót az Azriel' fia.

20. Az Éfraim' fiain, Hósea Azáziás' fia: a' Manassénak fél nemzetségén Joel Pedája' fia.

21. A' Manassé Gileád' földén való fél nemzetségén Iddo a' Zekáriás' fia: a' Bénjáminon Jaáziel, Abner' fia.

22. A' Dán' nemzetségén fejedelem vala Azaréel, Jerohám fia: Ezek valának az Izráel' nemzetségeinek fejedelmi.

23. Nem számláltatá meg pedig Dávid azokat, a' kik húsz esztendőnek alatta valának, mert az Úr mondotta vala ezt, hogy megsokasítaná az Izráelt mint az égnek tsillagit.

24. Joáb a' Serúja' fia kezdette vala őket számlálni, de végre nem vivé, mivelhogy e' dologért Istennek nagy haragja gerjedett volna az Izráel ellen: ez okon be sem jegyzék számát a' népnek a' Dávid király' historiáiban.

III. 25. A' király' kintsének gondviselője vala Azmavet, Ádiel' fia: a' kivül való kintsének pedig és a' városokban, falukban, és a' várakban valóknak, Jónatán Uzziás' fia vala gondviselőjök.

26. A' mezőn való paraszti munkásoknak fejedelmek vala Ezri a' Kélub' fia.

27. A' szőlőknek gondviselőjök vala a' Ramatbeli Simei: és a' szőlők hasznoknak, *tudniillik*, boros pintzéknek gondviselőjök vala Sifmitbeli Zabdi.

28. Az olajfáknak és a' mezőn való figefák miveseiknek gondviselőjök vala a' Gederitbeli Baál-Hanán: az olajos pintzéknek Joás vala gondviselőjök.

29. A' Sáron' mezején való barmoknak gondviselőjök vala Sáronbeli Sitrai, a' mellyek pe-

dig a' völgyekben legeltetnek vala, Safát az Adlaï' fia vala gondviselőjök.

30. A' Tevéknek az Ismáel' nemzetéből való Obil: a' szamaraknak a' Meronótbeli Jehdéja.

31. A' juhoknak gondviselőjök vala az Hagaritbeli Jaziz. Mindnyájan ezek valának a' Dávid király' jószágának és marhájának gondviselő fejedelmi.

IV. 32. Jónatán pedig a' Dávid' attyának báttya, fő tanátsosa vala, ki okos és a' törvényben tudós vala. Jéhiel pedig a' Hachmoni' fia vala a' király' fiaival.

33. Ákhitófel is a' királynak tanátsossa vala; az Árkhites Khúsai pedig barátja vala a' királynak.

34. Ákhitófel után volt Jójada a' Benája' fia, és Abjátár: a' király' hadának fő hadnagya vala Joáb.

XXVIII. RÉSZ.

Dávid mind az egész országot egybe gyűjtvén, megjelenti, hogy az Isten Salamont választotta ő helyébe királynak. Inti Dávid az országot és Salamont az Isteni szolgálatra, hogy az Isten' templomát megtsinálják, mellynek formáját adja Dávid Salamonnak.

EGYBEGYŰJTÉ pedig Dávid Jérusálembe az Izráelnek minden fejedelmit, a' nemzetségeknek fejedelmeiket, 's a' király' udvarló seregeinek fejedelmeiket, az ezeredeseket, a' századosokat, és a' királynak, és az ő fiainak minden jószágoknak és marhájoknak gondviselőiket, az ő komornyikjaival és erős vitézivel egyben.

2. Felálla azért Dávid király az ő lábaira, 's monda: halljátok meg szómat attyámfiai és én népem. Én magamban elvégeztem, hogy az Úr szövetsége' ládájának nyűgodalmas házat tsináltatnék, és a' mi Istenünk' lábainak sámolyt; hozzá is készítettem vala mindent valami szükség volna.

3. De az Isten engemet megszóllíta, 's monda: nem építesz te házat az én nevemnek; mert hadakozó ember vagy, és sok vért ontattál. 1. *Kir.* 5: 3. *R.* 21: 8.

4. Választa pedig engemet az Izráelnek Ura Istene az én atyámnak egész házából, hogy lennék király az Izráelen mind örökké (a). Mert a' Júda' nemzetségét választotta főnek, és a' Júdának tselédi közzűl az én attyámnak házanépét, az én atyámnak fiai közzűl engemet akara királlyá tenni az egész Izráelen. 1. *Mos.* 49: 8. 1. *Sám.* 16: 13.

(a) A' 'Sidók örökké való időnek mondják a' hosszú időt.

5. És az én fiaim közzűl (mert az Úr sok fiakat adott nekem) választotta Salamont az én fiamat, hogy űlne az Úr országának királyi székébe, az Izráelen.

6. És monda nekem: Salamon a' te fiad építi meg az én házamat és az én tornátzimat, mert én őtet magamnak fiamúl választottam, én is ő neki attya lészek. 2. *Sám.* 7: 13. 2. *Krón.* 1: 9.

7. Megerősítem az ő országát mind örökké, ha az én parantsolatimat és ítéletimet szorgalmatosan megtartándja, mint mostan.

8. Mostan azért *intlek* az Izráelnek az Úr' népének egész gyülekezeti előtt, és a' mi Istenünknek hallására: őrizzétek 's keressétek a' mi Urunknak Istenünknek minden parantsolatit, hogy örökségűl bírhassátok e' jó földet, és hogy ti utánnatok fiaitokat is örökösíthessétek meg abban mind örökké.

9. Te is azért, édes fiam Salamon, esmérd meg a' te atyádnak Istenét, 's szolgálj ő neki tökélletes szívvel és kész lélekkel, mert az Úr minden szíveket általlát, és minden emberi gondolatot jól ért: hogyha őtet kereséned, megtalálod; de ha viszontag őtet elhagyándod, ő is elhágy tégedet mind örökké. 1. *Sám.* 16: 7. *R.* 29: 17. *'Sólt.* 7: 10. *Jér.* 11: 20. *és* 17: 10. *és* 20: 12. *Jel.* 2: 23.

10. Mostan azért mivelhogy az Úr választott tégedet, hogy ő neki szent házat tsinálj; légy erős és készítsd meg azt.

II. 11. Akkor adá Dávid az ő fiának Salamonnak, a' tornátznak, annak házatskáinak, a' kintstartó helyeknek, felházaknak, a' belső kamoráknak, és a' kegyelem' táblája' helyének is formájokat.

12. És mindeneknek formájokat, mellyeket szívében elgondolt vala az Úr' házának tornátzi felől, az Istennek kintse felől, és minden szent kintseknek köröskörnyűl való házaik felől.

13. A' Papoknak és a' Lévitáknak seregekért való házaknak, és az Úr' házának szolgálatjára való eszközök' házaiknak formájokat.

14. Ada aranyat mérve külömb külömbféle szolgálatoknak edényeikre, akképen ezüstöt mérve minden szolgálatnak edényire.

15. Annakfelette ada aranyat arany gyertyatartókra, és azoknak arany szövétnekeikre, mérték szerént, mindenik gyertgyatartóra és szövétnekre: és az ezüst gyertyatartókra is *ada ezüstöt* mérték szerént, minden gyertyatartóra és szövétnekre, amint mindenik gyertyatartóhoz kívántatott.

16. Ismét ada aranyat mérve a' szent kenyereknek asztalaikra, minden asztalra: azonképen ezüstöt az ezüst asztalokra.

17. Villátskákra, tsészékre, és füstölő edényekre tiszta aranyat: arany medentzékre is, bizonyos mérték szerént minden medentzére; és ezüst medentzékre ezüstöt, bizonyos mértékkel minden medentzére.

18. Annakfelette a' temjénező oltárra ada tiszta aranyat mérték szerént. A' székeknek (b) tsinálásokra is, *az az*, a' Kérubimokra, ada aranyat, hogy kiterjesztvén az ő szárnyaikat, az Úr' szövetségének ládáját befedeznék. 2. *Sám.* 4: 4.

(b) Székeknek neveztetnek a' Kérubimok, mivelhogy az Isten azokon mondatik vala űlni, mivelhogy azok közzé szokott vala az Isten szállani.

19. Mind ezek az Úrnak kezétől írattattak meg, ki engemet megtanított mind az egész alkotmánynak eszközeinek formájokra.

III. 20. Monda ezek után Dávid Salamonnak az ő fiának: légy bátor és erős, és kezdj hozzá, semmit ne félj, és ne rettegj, mert az Úr Isten az én Istenem veled lészen, téged el nem hágy, tőled el sem távozik, míg az Úr' háza' szolgálatjának minden míve elvégeztetik. 5. *Mós.* 31: 7. 8. *Jós.* 1: 7.

21. A' Papok' és a' Léviták' seregeik is veled lésznek az Isten' háza' tsinálásának mívében, minden tudós mesteremberek szabad akaratjok szerént, a' fejedelmek is, és az egész község a' te beszéded szerént veled lésznek minden szolgálattal.

XXIX. RÉSZ.

XXIX. RÉSZ.

Dávid mind beszéddel, mind maga példájával inti az Izráelitákat, hogy az Isten' házának épülésére segítséggel légyenek Salamonnak. Az Istennek hálákat ád: a' népnek és fiának Istentől jót kíván. A' nép is hálákat ád Istennek, és minekutánna áldoztak volna, Salamont a' királyságban megerösítik, 'Sádokot fő Pappá teszik egyenlő akaratból.

AZ után monda Dávid az egész sokaságnak: egyedül az én fiamat Salamont választotta Isten, ki gyermek és gyenge: ez pedig nagy dolog (a) mert nem ember' háza lészen, hanem az Úr Istené.

(a) Tudniillik, a' Templom' építése.

2. Én pedig tellyes tehetségem szerént az én Istenem' házának építésére készítettem bövségesen aranyat az arany szerszámokra, ezüstöt az ezüst szerszámokra, értzet az értzekre, vasat a' vasakra, fákat a' fákra. Sárdonik köveket, foglalni való köveket, veres köveket, külömbkülömb színű köveket: mindenféle drága köveket, márvány követ is bövséggel.

3. Még ennekfelette, mivelhogy énnekem nagy kedvem vagyon az én Istenem' házához, saját kintsem is vagyon, aranyam és ezüstöm, mellyet adok az én Istenem háza' szükségére, azoknak felette, mellyeket ez előtt készítettem vala a' szent háznak épületire.

4. Tudniillik három ezer talentom Ofirból hozott aranyat, és hét ezer talentom tiszta ezüstöt a' házak' falaiknak beborításokra. 1. *Kir.* 9: 28.

5. Aranyat adtam az arany szerszámokra, ezüstöt az ezüstökre, és minden mesteremberek' kezeik által készítendő mívre: és ha valaki szabad akaratja szerént akar adakozni, töltse meg az ő kezét ma az Úrnak.

6. Azért szabad akaratjok szerént adának ajándékokat az atyáknak fejedelmeik, az Izráel' nemzetségének fejedelmi, az ezeredesek, századosok, és a' király' dolgosinak is előttökjáróik.

7. És adának az Isten' házának szükségére, öt ezer talentom aranyat, és tíz ezer arany pénzt, tíz ezer talentom ezüstöt, és tizennyoltz ezer talentom rezet, és száz ezer talentom vasat.

8. És valakiknél drága kövek találtatának, adák az Úr' házának kintséhez, a' Gerson' nemzetéből való Jéhiel' keze által.

9. És örvendeze a' sokaság, hogy szabad akaratjokból adnának; mert tiszta szívekből adakozának az Úrnak: Dávid is örül vala nagy örömmel.

10. Hálákat ada azért Dávid az Úrnak mind a' sokaság előtt, mondván: áldott vagy te óh Izráelnek a' mi atyánknak Ura Istene, öröktől fogva mind örökké.

11. Óh Uram, tiéd a' nagyság, a' hatalom, a' ditsőség, az örökké valóság és méltóság: mert minden valami a' menyben és a' földön vagyon, *tiéd:* tiéd óh Uram az ország, te magasztalod fel magadat, hogy légy mindeneknek fejek. *Mat.* 6: 13. 1. *Tim.* 1: 17. *Jel.* 5: 13.

12. A' gazdagság és a' ditsőség mind te tőled vagynak, te uralkodol mindeneken, a' te kezedben vagynak mind az erősség és mind a' birodalom, mindeneknek felmagasztalások és meg-erősítések.

13. Mostan azért óh mi Istenünk, vallást teszünk te előtted, és dítsérjük a' te di nevedet.

14. Mert kitsoda vagyok én, és ki én népem, hogy erőnk lehetne a' sza rat szerént való ajándékoknak adásokr ezt adtuk? Mert te tőled vagynak r és a' mellyeket a' te kezedből vett adtuk most teneked.

15. Mert mi tsak jövevények va ted; és 'sellérek, amint fejenként is: a' mi életünknek napjai ollya mint az árnyék, mellyben állando *'Solt.* 39: 13: *'Solt.* 90: 9.

16. Óh mi Urunk Istenünk, mind eszközök, a' mellyeket készítettünk, ho és a' te szent nevednek házat építsünk zedből valók, és mind azok tieid.

17. Jól tudom pedig ezt is, óh én Is hogy te a' szívet próbálod és az igazság reted: én adtam mind ezeket tiszta szíve szabad akarattal; e' jelen való népet is látt hogy örömmel szabad akaratja szerént adta ket neked. *R.* 28: 9.

18. Óh Ábrahámnak, Izsáknak, és Izráeln a' mi atyáinknak Urok Istenek, tartsd meg ezt mind örökké a' te népednek szíve gondolatjában, és az ő szíveket igazgassad te hozzád.

19. Salamonnak pedig az én fiamnak adj tökélletes szívet, hogy a' te parantsolatidat, bizonyságtételidet és rendelésidet megőrizhesse, és azokat tselekedhesse, és hogy építhesse a' te házadat; mellyet én elindítottam.

20. Ezek után monda Dávid az egész gyülekezetnek: kérlek hogy ti is áldjátok a' ti Uratokat Istenteket: áldá azért az egész gyülekezet az ő attyaiknak Urokat Isteneket, és meggörbesztek magokat, és fejeket lehajtván tisztelék az Urat, és a' királyt:

21. És áldozatokat tőnek az Úrnak, és áldozának másod' napon az Úrnak tüzes áldozatokkal, ezer tulkokkal, ezer kosokkal, ezer bárányokkal, itali áldozatokkal egyben, és egyébb áldozatokkal bövségesen, az egész Izráelért.

22. És evének 's ivának az Úr előtt azon a' napon nagy vígasságban: az után Salamont a' Dávid' fiát királlyá tevék másodszor is, (b) és megkenék ötet az Úrnak, hogy lenne fejedelem. 'Sádokot is (c) megkenék a' fő Papságra.

(b) Másodszor is mondja, hogy választották Salamont, mert elöször tsak nagy hirtelen kiáltatta vala királynak Dávid, az Adónás által támadott hasonlásért: 1. *Kir.* 1: 33.

(c) Az Abiáthár papot megvetették vala, mivelhogy Adóniással pártot ütött vala. 1. *Kir.* 1.

II. 23. És üle Salamon az Úr' királyi székébe mint király, az ő attya' Dávid helyében. És mindenben szerentsés vala, mert enged vala neki az egész Izráel.

24. Fejenként a' fejedelmek is és a' hatalmasak, annakfelette mindnyájan a' Dávid király' fiai is kezeket adák, hogy Salamonnak engedelmesek lennének.

25. És igen felmagasztalá az Úr Salamont mind az egész Izráel előtt: és olly királyi méltóságot szerze neki, mellyhez hasonló nem volt egy királynak is ő előtte Izráelen. 1. *Kir.* 3: 13. 2. *Krón.* 1: 12.

III. 26. Továbbá minekutánna Dávid az Izsai' fia uralkodott volna az egész Izráelen;

27. (A' napok pedig, a' mellyeken uralkodott Dávid az Izráelen: negyven esztendőt tet-

ebronban hét esztendeig, Jérusálemben rmintzháromig uralkodott.)

eghala Dávid jó vénségben, életével, gával és minden ditsőségével megelé- és uralkodék az ő fia Salamon ő he-

vid Királynak pedig mind első 's mind utolsó (d) dolgai bőven meg vagynak írattatva a' Sámuel', Nátán' és Gád Próféták' könyveikben:

(d) Az az, mellyeket királysága előtt és királysága-ban tselekedett.

30. Minden ő országlásával, erősségével, és ideivel, mellyek ő rajta, az Izráelen, és a' földnek minden országin estek.

Az első Krónika' könyvnek vége.

SODIK KRÓNIKA KÖNYV.

n megirattatik a' Júda' országának nevekedése és vége, mind a' Babilóniabeli fogságból vahaza jövetelnek esztendejéig. Befoglaltatik pedig e' könyvben 472 esztendőnek históriája.

Salmontól a' Jekóniás' fogságáig vagyon	(401)	*esztendő.*
A' Babilóniai fogság tartott	(70)	*esztendeig.*
A' szabadulás lett Cyrus királynak	(1)	*esztendejében.*
	472	

I. RÉSZ.

Salamon király az Istent tiszteli Gíbeonban, holott megajándékoztatik Istentől böltseséggel, gazdagsággal, és nagy méltósággal.

MEGERŐSÖDÉK pedig Salamon a' Dávid' fia az ő országában, és az ő Ura Istene vele vala, és ötet igen felmagasztalá: 1. *Kir.* 3.

2. És parantsola Salamon az egész Izráelnek, az ezeredeseknek, századosoknak, a' bíráknak, és az Izráelnek minden hadnagyinak, és az atyák' fejedelmeiknek.

3. Elméne azért Salamon, és mind a' sokaság ő vele együtt a' Gíbeon' hegyén való oltárhoz: mert ott vala az Isten gyülekezetinek sátora, mellyet Móses az Ur' szolgája tsinált vala a' pusztában. 2. *Sám.* 6: 17. 1. *Krón.* 16: 1.

4. De az Isten' ládáját Dávid immár az előtt Kiriát Jeárimból felvitte vala, minekutánna annak helyet szerzett volna; mert Jérusálemben vont vala annak sátort.

5. Ott vala az Úr' sátora előtt az értzből tsinált oltár, mellyet Besaléel az Úri' fia tsinált vala, ki Húr' fia vala: és Salamon a' sokasággal egybe megkeresé azt. 2. *Mós.* 38: 1.

6. Áldozék pedig ott az értzből tsinált oltáron az Úr előtt, melly a' gyülekezetnek sátorában vala, áldozék, *mondom*, azon ezer áldozatokkal.

7. Azon éjtzaka megjelenék Isten Salamonnak, 's monda neki: kérj a' mit akarsz, hogy adjak neked. 1. *Kir.* 3: 5.

8. És monda Salamon az Istennek: te nagy kegyelmességet tselekedtél az én atyámmal Dáviddal, hogy ő helyette engemet királlyá tettél. 1. *Krón.* 28: 5.

9. Mostan azért, óh Uram Isten, légyen állandó a' te beszéded, mellyet szóllottál az én atyámnak Dávidnak, mert te választottál engemet királlyá e' sok népen, melly olly sok, mint a' földnek pora.

10. Mostan azért adj nekem böltseséget és tudományt, hogy e' te néped előtt mind ki 's mind bemehessek: mert vallyon kitsoda ítélhetné meg e' te sok népedet?

11. Akkor felele Isten Salamonnak, mondván: mivelhogy ez volt a' te szívedben, és nem kívánál én tőlem gazdagságot, kintset és ditsőséget, sem gyülölőidnek életeket, sem hoszszú életet magadnak, hanem böltseséget és tudományt, hogy igaz ítéletet tehetnél az én népemen, mellyen tégedet királlyá választottalak.

12. A' böltseséget és a' tudományt megadtam teneked: gazdagságot is pedig, kintset és ditsőséget ollyat adok teneked, mellyhez hasonló nem volt sem előtted sem utánnad való királyoknak, 's nem is lészen. 1. *Kir.* 3: 13. 1. *Krón.* 29: 25.

13. Alájöve pedig Salamon a' Gíbeon' hegyén való oltártól a' 'gyülekezet' sátora elől Jérusálembe, és uralkodék Izráelen.

II. 14. Szerze Salamon szekereket is és lovagokat, és vala ő neki ezer és négyszáz szekere, és tizenkét ezer lovagosa, mellyeket helyheztete a' szekereknek rendeltetett városokba, és Jérusálembe ő maga mellé. 1. *Kir.* 4: 26. *és* 10: 26. *R.* 9: 25.

15. És a' király az ezüstöt és aranyat bővségessé tevé Jérusálemben, mint a' köveket: és a' czédrus fákat elbővíté, mint a' vad figefákat, mellyek nevekednek bővséggel a' mezőségen. 1. *Kir.* 10: 27. *R.* 9: 27.

16. És az Égyiptomból terhet hozó lovaknak jövedelmek volt ez, melly Salamoné; tudniillik, drága szőttmarha, mellyet a' királynak kereskedői betsű és árr szerént vesznek vala be. 1. *Kir.* 10: 28.

17. És Égyiptomból egy szekér, hatszáz ezüst siklussal jő vala ki, egy ló pedig másfél százzal: és ekképen hozzák vala mind a' Hittéusok' mind a' Síriabeliek' királyaiknak.

II. RÉSZ.

Salamon akarván építeni házat az Istennek és ő magának, a' Tírusnak királlyától czédrusfákat, és tudós mester embereket is kér. Igér bizonyos jutalmat a' favágóknak: Tírusnak királya mindenben Salamonnak kedve szerént tselekeszik.

ELVÉGEZÉ pedig Salamon magában, hogy az Úrnak házat építene, és magának királyi házat.

2. És rendele Salamon hetven ezer tereh hordó férjfiakat és nyoltzvan ezer favágókat a' hegyen, és ezekhez három ezer és hat száz pallérokat. 1. *Kir.* 5: 15.

3. És külde Salamon követeket a' Tírusbeli Hírám királyhoz, mondván: amint az én atyámmal Dáviddal tselekedtél, kinek küldöttél czédrusfákat, hogy építene magának házat, mellyben laknék: 1. *Kir.* 1: 2.

4. Ím én akarok építeni az én Uram Istenem' nevének házat, mellyet neki szenteljek, és abban drága állatokból való jó íllatot tegyek ő elötte, hogy abban szüntelen szent kenyerek álljanak, és mind reggel, mind estve áldozzam égő áldozattal szombat napokon, új hold' napjain, és a' mi Urunk' Istenünknek szenteltetett innepeken, mellyeket örökké kell tselekedni az Izráelitáknak:

5. A' melly házat pedig építek, igen nagy lészen, mert a' mi Istenünk nagyobb minden isteneknél.

6. És kinek volna annyi ereje, hogy ő neki házat tsinálhatna? Az ég és az egeknek egeik ötet be nem foghatják, ki vagyok én, hogy neki házat építhessek? hanem tsak arra, hogy jó illatot tegyenek abban ő elötte. 1. *Kir.* 8: 27. *R.* 6: 18. *Jób.* 11: 7. 8. 9. *Ésa.* 66: 1. *Jer.* 23: 24. *Mát.* 5: 34. 35. *Tsel.* 7: 49.

7. Azért azonképen küldj énnekem tudós mester embert, ki tudjon mivelni mind aranyból, ezüstből, értzből, vasból, bársonyból, veres és kék selyemből, ki tudjon köveket metszeni az én mester emberimmel egyetemben, kik Júdában és Jérusálemben vagynak, kiket az én atyám Dávid szerzett.

8. Annakfelette küldj czédrus fákat, jegenye fákat, Algumim fákat a' Libánusról; mert tudom, hogy a' te szolgáid tudják vágni a' Libánus' fáit, és ímé az én szolgáim is velek lésznek a' te szolgáiddal.

9. Hogy készítsenek nekem sok fákat, mert tsudálatos és igen nagy, a' melly házat építeni akarok.

10. És ímé a' favágóknak, a' te szolgáidnak adok húsz ezer véka tséplett búzát, és húsz ezer véka árpát, húsz ezer báth bort, és húsz ezer báth olajt. (a)

(a) A' 'Sidóknál sok mértéknek neme volt, mint Korus, Sátum, Gomer, Efa, Báth, Hin, mellyekről bizonyost nem tudhatni mennyit tettek. Tsak hogy ama' négy félével szárazt mértek, mint gabonát, rozst, árpát. A' Bátthal pedig és Hinnel hígat, bort, olajt, mézet.

11. Felele pedig Hírám a' Tírus királya levél által ekképen Salamonnak: mivelhogy az Úr szerette az ő népét, azért adott tégedet ő nekik királyúl. 1. *Kir.* 5: 1.

12. Ismét monda Hírám: Áldott az Izráelnek Ura Istene, ki mind a' mennyet 's mind a' földet teremtette: ki illyen bölts, tudós, okos és értelmes fiat adott Dávid királynak, a' ki mind az Úrnak házat, mind magának királyi házat fog építeni. 1. *Kir.* 5: 7.

13. Ím küldöttem azért bölts és tudós férjfiat, ki az én atyámé Hírámé volt: 1. *Kir.* 7: 13.

14. A' Dán' nemzetségének leányi közzül való aszszony' fiát, és az ő attyát, ki Tírusból való, ki tud mivelni aranyból, ezüstből, értzből, vasból, kövekből, fákból, bársonyból, kék, fejér és veres selyemből, és mindenféle metszést metszeni, és gondolni mindent, valamit eleibe adnak; az én uramnak a' Dávid királynak a' te atyádnak tudós mesterivel egyben.

15. Azért a' melly búzát, árpát, olajt és bort ígért az én uram, küldje el az ő szolgáinak.

16. Mi pedig a' Libánus' hegyén vágunk fát a' mennyi szükség lészen, és elviszszük azokat szálakon a' tengeren Joppéhoz, te onnét vitessed Jérusálembe.

17. Megszámláltatá azért Salamon mind az idegen férjfiakat az Izráel' földén, az ő attyának a' Dávid királynak megszámláltatása után, és találtatának száz ötvenhárom ezeren és hat százan.

18. És választa azok közzül hetven ezer tereh hordókat, favágásra pedig a' hegyen nyoltzvan ezeret, palléróknak rendele három ezert és hat százat, kik a' népet dolgoztatják vala. 1. *Kir.* 5: 15. 16.

III. RÉSZ.

Megírattatik e' Részben a' templomnak helye, építésének ideje, és annak részei, mind azzal egybe, miből, és minémü formára tsinálták.

ELKEZDÉ azért építeni Salamon az Úr' házát Jérusálemben a' Morija' hegyén, melly Dávidnak az ő attyának megmutattatott vala, az helyen, mellyet készített vala Dávid a' Jebuzéus Ornán szérőjén. 1. *Kir.* 6: 1. 2. *Sám.* 24: 18. 1. *Krón.* 21: 18.

2. Elkezdé pedig az építést a' második hónak második napján, királyságának negyedik esztendejében.

3. És illyen mértékkel éle Salamon az Isten' házának fundálásában: hoszszasága az első mérésben (a) vala hatvan sing, szélessége húsz.

(a) Azért mondja elsö mérésnek, mert elöször mindenestöl az egész alkotmány hoszszának hatvan singet mértek, mellyből az után húszat a' legszentségesbb helynek szakasztottak.

4. A' hoszszasága elött való tornátz, a' templomnak szélessége szerént, húsz sing vala, magassága száz húsz: és beborítá azt belöl tiszta arannyal.

5. A' derék házat pedig megbélleté jegenye fákkal, mellyeket ismét tiszta arannyal beborítta, mellyen pálma fáknak, és egybe kaptsolt lántzoknak formájokat mettszete.

6. A' templomnak padimentomát is megrakatá drága kövekkel igen szép ékesen: az arany pedig vala Parvaimból való.

7. Megbélleté pedig a' háznak gerendáit, ajtó mellyékit, falait, és az ajtókat is arannyal, és metszete annak falaira Kérubim formákat.

8. Megtsináltatá a' legszentségesbb helynek, házát is, mellynek hoszszasága vala egyaránt a' derék háznak szélességével, tudniillik húsz sing, szélessége is húsz: és megbélleté hat száz talentom tiszta arannyal.

9. A' szegeknek pedig nehézségek tészen vala ötven arany siklust: a' felső házakat is arannyal megbélleté.

10. Tsináltata pedig a' templomnak belső részében két Kérubimot is, két gyermeknek formájára, mellyet megaranyoztata. 1. *Kir.* 6: 23.

11. A' Kérubim' szárnyainak hoszszaságok húsz sing vala: egyik szárnya öt sing vala, és a' ház' falához ér vala, a' másik szárnya is öt sing vala, és a' másik Kérubim' szárnyát éri vala.

12. És így ér vala a' Kérubimnak egyik szárnya, melly öt sing vala, a' ház' kőfalához; a'

másik szárnya, melly ismét öt sing vala, a' másik Kérubim' szárnyához ragad vala.

13. Azért a' két Kérubimoknak szárnyaik húsz singnyire valának kiterjesztetve: és azok lábakon állanak vala, és az ő ortzájik oda be valának fordúlva. (c)

(c) Az az, nem néztenek egyébüvé, hanem egymásra, és a' legszentſégesebb hely' falaira, egyik jobb felöl, másik bal felöl való oldalára.

14. Annakfelette kárpitot is tsináltata, kék, szederjes, veres és fejér selyemből: mellyekre Kérubim' formákat tsináltata. *Mát.* 27: 51.

15. Két oszlopokat is tsináltata a' ház előtt, mellyeknek hoszszaságok harmintzöt sing vala, és gombot feljül reájok, melly öt sing vala. *Jer.* 52: 21. 1. *Kir.* 7: 15. 2. *Kir.* 25: 17.

16. Tsináltata lántzokat is a' templom' belső részében, és helyhezteté az oszlopoknak gombjaikra: száz pomagranátot is tsináltata, mellyeket a' lántzokba helyheztete.

17. És felállatá az oszlopokat a' templom' *ajtaja* előtt, egyiket jobb felöl, a' másikat bal felöl: és nevezé a' jobb felöl valót Jákinnak, a bal felöl valót pedig Boáznak.

IV. RÉSZ.

Megírattatik e' Részben az égő áldozatra való oltárnak, az öntött tengernek, válúknak, gyertyatartóknak, asztaloknak, a' templom körül való tornátzoknak, a' két nagy oszlopoknak, és egyébb szerszámoknak megtsináltatások.

Tsinála pedig értz oltárt, mellynek hoszszasága húsz sing, szélesége is húsz sing, magassága pedig tíz sing vala.

2. Tsinála öntött tengert is, mellynek egyik széle az ellenben való széléhez tíz sing vala, köröskörnyül kerekded vala: magassága öt sing vala, és harmintz sing sinor éri vala be a' kerületit. 1. *Kir.* 7: 23.

3. Ökröknek formájok is vala az alatt köröskörnyül, mellyek megkörnyékezik vala a' tengert, tíz singnyire környékezik vala meg a' tengert köröskörnyül. Két renddel öntettek vala az ökrök annak öntésében. (a)

(a) Némellyek ezt így magyarázzák, hogy minden singen tíztíz ökörfők öntettek volt két rendel, mellyek mindenestől tettek 300 ökörfejeket.

4. Áll vala pedig a' tenger tizenkét ökrökön: hárma néz vala Éjszakra, hárma Napnyúgotra, hárma Délre, és hárma Napkeletre: és a' tenger vala azokon fellyül: azoknak pedig egész hátulsó részek belől vala.

5. Temérdeksége pedig vala egy tenyérni, és annak ajaka mint a' pohár' szájának tsinálmánya, avagy mint a' Liliomnak virága: mellyben fér vala három ezer báth víz.

6. Tsinála annakfelette tíz válút, (b) és helyhezteté ötét jobb kéz felöl, ötét bal kéz felöl, hogy azokból mosnák az áldozatra való baromnak húsát, abban megmártogatván azt; a' tengert pedig hogy abból mosódnának a' papok. 1. *Kir.* 7: 38.

(b) Fordíthatod üstnek vagy medentzének is.

7. Tsinála annakfelette tíz arany gyertyatartókat is egymáshoz hasonlatossakat: és helyhezteté a' templomba, ötét jobb kéz felöl, ötét bal kéz felöl.

8. Tsinála annakfelette tíz asztalokat is, mellyeket helyheztete a' templomba, ötét jobb kéz felöl, ötét bal kéz felöl: és tsinála száz arany poharakat is.

9. Megtsinálá a' papok' tornátzokat is, és a' segedelemnek nagy tornátzát is: és ajtókat a' tornátzokra, és azoknak ajtaikat értzel borítá meg.

10. Továbbá a' tengert helyhezteté jobb kéz felöl, Napkeletre Délnek ellenébe.

11. Tsinála annakfelette Húrám vas fazékakat, seprűket, medentzéket, és elvégezé Húrám a' mívet, a' mellyet kell vala tsinálni Salamon királynak az Isten' házának *szükségére*:

12. Tudniillik két oszlopokat, és két karikát az oszlopok' tetejeken való koronákkal egyben, és hálóhoz hasonlatos szerszámokat, hogy befedeznék a' két oszlopok' tetejeken való gombokat. *R.* 3: 15.

13. És négy száz pomagránátokat a' két hálókba: két rend pomagránátok valának mindenik hálóban, mellyek tsináltattak vala az oszlopok' tetejeken való koronás karikáknak befedezésekre.

14. Tsinála talpakat is, és azokon fellyül tsinálá a' válúkat. 1. *Kir.* 7: 27.

15. Egy tengert, és tizenkét ökröket az alá.

16. Vasfazékakat, seprűket, három ágú villákat, és minden szerszámokat megtsinála (d) Húrámmal az ő attyával, a' Salamon királynak, az Úr' házának szükségére, tiszta értzből.

(d) Lásd meg oda fel 2: 14. versben, a' mester embernek, a' ki ezeket tsinálta Húrám volt neve, az attyának is azon neve volt.

17. A' Jordán' mezején önteté azokat a' király az agyagos földben, Sukkot és Serebáta között.

18. Tsinálá pedig Salamon ezeket az edényeket nagy bővségesen, mert az értz menynyi nyomó volt végére nem mentek.

19. Megkészíté azért Salamon az Isten' házának minden edényit: az arany oltárt is, és az asztalokat, mellyekre helyheztetik vala a' szent kenyereket.

20. A' gyertyatartókat is és azoknak szövétnekeiket is, hogy égnének azok az ő rendek szerént a' legszentſégesebb hely előtt, tiszta aranyból.

21. Annak virágait is, szövétnekit és ollóit is aranyból: melly vala fínum arany.

22. Az éneklő szerszámokat is, medentzéket, kalánokat és tömjénezőket tiszta aranyból: és a' legszentſégesebb helynek belső ajtait, és a' templom' házának ajtait is aranyból.

V. RÉSZ.

Salamon egybe hívatván a' Papokat és a' népnek fejedelmit, az Isten' ládáját Sionból a' legszentſégesebb helybe viszi. A' sátort is a' szent edényekkel egybe Gibeonból alá hozatja az Isten' házának kintsei közzé. Holott az Isten az ő jelenvaló voltának látható jelét mutatja.

Elvégezteték pedig az Isten' házának minden míve, mellyet miveltete Salamon. És bevivé Salamon az ő attyától Dávidtól szenteltetett jószágot, ezüstöt, aranyat, és minden edényeket, és helyhezteté azokat az Isten' házának kintse közzé. 1. *Kir.* 7: 51.

II. 2. Akkoron Salamon öszvehívatá az Izráel' véneit, és mind a' nemzetſégeknek fejeiket, és az Izráel' házanépének fejedelmit Jérusálembe, hogy felhoznák az Úr' szövetſégének ládáját, a' Dávid' városából Sionból.

3. Gyűlének azért fejenként az Izráel' fiai a' királyhoz a' hetedik hónak innepén. 1. *Kir.* 8: 1.

4. Eljövének azért Izráelnek minden vénei, és a' Léviták vivék az Úr' ládáját.

5. És bevivék a' ládát, és a' gyülekezet' sátorát, és minden szent edényeket, mellyek valának a' sátorban, bevivék *mondom* azokat a' Papok és a' Léviták.

6. Salamon király pedig és az Izráelnek sokasága, a' kik ő hozzá gyültenek vala, a' láda előtt juhokat és ökröket áldoznak vala, mellyek meg nem számláltatnak vala a' sokaság miatt.

7. És bevivék a' papok az Úr' szövetségének ládáját az ő helyére, az Isten' házának belső részébe, a' legszentségesbb helybe, a' Kérubim' szárnyai alá.

8. A' Kérubimok pedig az ő szárnyaikat kiterjesztik vala a' láda felett: és befedezik vala a' Kérubimok a' ládát és az ő rúdjok feljül.

9. Az után killyebb vonák a' rúdakat, úgy, hogy a' rúdaknak végeik megláttatnának a' Ládán kivül a' legszentségesbb helynek első része felöl: de onnét kivül nem láttatnak. És ott volt *a' láda* mind e' mai napig.

10. Nem volt egyébb a' ládában, hanem a' Móses' két táblája, mellyeket ő a' Hóréb' hegyén tett vala abba: mikor az Úr szövetséget tett volt az Izráel' fiaival, hogy Égyiptomból kijöttenek vala. 2. *Mós.* 40: 20. 5. *Mós.* 10: 5. 1. *Kir.* 8: 9.

11. Lön pedig, mikoron a' papok kijöttenek volna a' szent helyből, (a) mert mindnyájan a' papok, a' kik ott valának, magokat megszentelték vala, és akkor nem kellett megtartaniok az ő rendeket.)

(a) Annak adja okát, hogy a' papok az napon minden ártalom nélkül mentek be a' templomba, és annak belső részébe, meg nem tartván az ő rendeket.

12. Hasonlatosképen az énekes Léviták, kik Ásáftól, Hémántól, Jédutuntól valának mind fiok mind rokonok fejér ruhába öltözvén, tzimbalmokkal, nablumokkal, hegedükkel álnak vala Napkelet felöl az oltárnál, és ő velek száz húsz papok, kik trombitákkal trombitálnak vala.

13. Mert a' kürtölöknek és éneklöknek tisztek vala egyenlőképen zengeni az Istennek dítséretire és tiszteletire: és mikor nagy fel szóval énekelnének trombitákkal, tzimbalmokkal, és mindenféle zengő szerszámokkal, és mikoron az Urat dítsérnék, mondván: mert igen jó az Úr, mert örökké való az ő irgalmasága: lön hogy az Úr' házát a' köd betelné. *'Solt.* 118: *és* 136. 1. *Kir.* 8: 10. *R.* 7: 1. 2.

14. Annyira, hogy a' papok nem szolgálhatnának a' ködnek miatta, mert az Úrnak ditsősége az Isten' házát betöltötte vala.

VI. RÉSZ.

E' részben Salamon király az Úr Istennek hálákat ád, és könyörög ő neki az új templomban, hogy mind a' 'Sidóknak mind egyébb nemzetségnek könyörgéseket meghallgassa, ha vagy e' templomban vagy másutt, a' városra és a' templomra artzal fordúlván könyörgenek.

Akkor monda Salamon: az Úr mondotta, hogy homályban (a) lakoznék. 1. *Kir.* 8: 12.

(a) Az az, ezzel jelentette meg Isten hogy jelen vagyon, és ő neki kedves dolgot tselekedtem, mert látom hogy a' Templom tele felhővel, mellyben mondotta hogy laknék.

2. En pedig házat tsinálék teneked lakásra, mellyben lakozzál mind örökké.

3. Fordítá azért a' király az ő ortzáját az Izráel' népére, és megáldá őket: a' sokaság pedig fenn áll vala. 1. *Kir.* 8: 14.

4. Es monda: áldott az Izráelnek Ura Istene, ki szóllott volt az ő szájával az én atyámnak Dávidnak, és hatalmas kezével meg is tellyesítette fogadását, mondván:

5. Az naptól fogva, hogy kihozám az én népemet Égyiptom' földéből; nem választottam egy várost is az Izráel' nemzetségéből, olly háznak építésére mellyben az én nevem lenne: akképen férjfiat sem választottam, ki lenne az én népemnek az Izráelnek vezére.

6. Hanem választottam a' Jérusálem városát, hogy az én nevem abban tiszteltetnék; és választám Dávidot, hogy lenne vezére az én népemnek.

7. Volt pedig az én atyámnak Dávidnak szívében illyen végezés, hogy építene az Izráel' Ura' Istene' nevének házat:

8. De az Úr ezt mondotta vala Dávidnak az én atyámnak; mivelhogy szívedben eltökélletted vala, hogy énnekem házat épits, jól tetted azt, hogy ollyan szándékkal voltál.

9. De te nem építesz énnekem házat: hanem a' te fiad, ki a' te ágyékodból származik, ő fog az én nevemnek házat építeni.

10. Azért az Úr megtellyesítette az ő mondását, mellyet szóllott volt: mert az én atyám helyett Dávid helyett én uralkodom, és ülök az Izráelnek királyi székében, amint az Úr megmondotta volt, és a' házat is megépítettem az Izráel' Ura' Istene' nevének.

11. Holott helyheztettem a' ládát, mellyben az Úrnak szövetsége vagyon, mellyet szerzett volt az Izráel' fiaival.

12. Áll vala pedig akkor *Salamon* az Úr oltára előtt, az egész Izráel' népének előtte, és kezeit kiterjesztette vala. 1. *Kir.* 8: 22.

13. Mert Salamon egy széket tsináltatott vala értzből, mellyet helyheztetett vala a' tornátznak közepire; mellynek hoszsza öt sing vala, szélessége is öt, magassága három sing vala; felálla azért abba, és térdeire esvén az egész Izráel' gyülekezete előtt, kezeit az ég felé kiterjeszté.

14. És monda: óh Izráelnek Ura Istene, nintsen te hozzád hasonló Isten sem mennyen sem földön, ki megőrized a' te fogadásodat és kegyelmességedet a' te szolgáidhoz, kik te előtted tökélletes szívvel járnak. 5. *Mós.* 4: 39. *és* 7: 9.

15. Ki megőrizted a' mit szóllottál az én atyámnak Dávidnak: amint száddal szóllottál volt, azonképen hatalmas kezeddel betöltéd, amint e' mai napon látjuk.

16. Mostan azért óh Izráelnek Ura Istene, tellyesítsd be a' mit a' te szolgádnak Dávidnak az én atyámnak szóllottál volt, mondván: nem fogy el én előlem az Izráelnek királyi székében ülő férjfi, de úgy ha a' te fiaid is az ő útokat megőrizéndik, járván az én törvényimben, amint te jártál én előttem. 2. *Sám.* 7: 12. 16. *'Sólt.* 132: 12.

17. Mostan azért kérlek még is óh Izráelnek Ura Istene, bizonyíttassék meg a' szó, mellyet szóllottál volt a' te szolgádnak Dávidnak.

18. Jóllehet avagy lakozhatnék-é valósággal az Isten e' földön az emberek között? Ímé az egek és az egeknek egeik tégedet be nem foghatnak; mennyivel inkább be nem foghat e' ház mellyet építettem? *R.* 2: 6.

19. Hogy tekints a' te szolgádnak könyörgésére és imádságára, óh én Uram Istenem, meghallgatván kiáltását és könnyörgését, mellyel könyörög a' te szolgád te elötted:

20. Hogy a' te szemeid éjjel és nappal e' házra figyelmezzenek, e' helyre, mellyről mondottad, hogy a' te nevedet abban helyhezteted, meghallgatván könyörgését a' te szolgádnak, mikor e' helyen könyörgene.

21. Hallgasd meg azért a' te szolgádnak, és a' te népednek az Izráelnek könyörgéseket, mellyel könyörgeni fognak e' helyen, te, *mondom*, meghallgassad a' te lakó helyedből, az egekből, és meghallgatván őket, kegyelmezz meg nekiek.

22. Mikoron valaki vétkezéndik az ő felebarátja ellen, és annak hitet veténd, hogy megesküttesse azt, és esküvése te elődbe jutánd e' házba az oltár eleibe:

23. Te meghallgassad a' menyből, és ő köztök tégy igaz ítéletet, az istentelent megbüntetvén az ő hamissága szerént, és az igazat megigazítván az ő igazsága szerént.

24. Ha mikor a' te néped az ellenség' fegyverétől megverettetik, mivelhogy te ellened vétkezett volt: és megtérvén vallást tejénd a' te nevedről, és könyörög te elötted e' házban:

25. Te meghallgassad a' menyből, és légy kegyelmes a' te népednek az Izráel' bűnének: és őket meghozzad e' földre, mellyet adtál ő nekik és az ő attyaiknak.

26. Mikor az ég bezárattatik, úgy, hogy eső ne légyen, mivelhogy a' te néped vétkezett volna te ellened: és e' helyen könyörgenek, és vallást tésznek a' te nevedről, és megtérnek bűnökből, minekutánna őket megsanyargatándod:

27. Te meghallgassad a' menyből, és légy kegyelmes a' te szolgáidnak, és a' te népednek az Izráelnek, minekutánna őket megtanítándod az igaz útra, mellyen járjanak: és esőt adj e' földnek színére, mellyet adtál a' te népednek örökségül.

28. Ha mikor éhség lejénd e' földön, avagy dög halál, avagy aszály, avagy ragya, avagy sáska, avagy tserebogár, avagy mikor az ellenség őtet megszorítándja az ő birodalmának földében, akármi féle tsapás és nyomorúság lejénd: *R.* 20: 9.

29. Minden könyörgést és minden imádságot, mellyet akármelly ember tejénd, akár az egész Izráel' népe: minekutánna kiki eszébe vejéndi az ő tsapását és nyavalyáját, és kezeit e' ház felé kiterjeszténdi:

30. Te meghallgassad menyből, a' te ülő helyedből: és légy kegyelmes nekik, és kinekkinek mind az ő útai szerént fizess, úgymint kinek szívét látod, (mert tsak te egyedül látod által az embereknek szíveket.)

31. Hogy féljenek tégedet, járván a' te útaidon minden napokon, mellyeken élnek e' földön, mellyet adtál a' mi atyáinknak.

32. Sőtt még az idegeneket is, kik nem a' te néped közzül az Izráel közzül valók; hanem meszszünnen jöttenek a' te nagy nevedért, és a' te hatalmas kezedért, és a' te kiterjesztett karodért: mikor ide jutván könyörgenek e' házban:

33. Te meghallgassad a' menyből a' te ülő helyedből, és a' szerént tselekedjél amint az idegen kiáltott te hozzád: hogy megesmérje mindenféle nép a' te nevedet, és tiszteljen tégedet, amint a' te néped az Izráel, és hogy megtudják, hogy a' te nevedről neveztetik e' ház, mellyet én építettem.

34. Ha mikor e' nép haddal kimenénd az ő ellenségire, azon az úton, mellyen elbotsátod: ha könyörögnek teneked e' város felé és e' ház felé fordúlván, mellyet a' te nevednek építettem:

35. Akkor te meghallgassad a' népnek könyörgését és imádságát, és tégy ítéletet érettek.

36. Ha véténdnek ellened, (mert nintsen egy ember is, a' ki nem vétkeznék,) és reájok megharagudván az ellenség' kezébe adándod őket; és őket fogságba vivéndik, a' kiktől megfogattatnak, meszsze földre vagy közelre: 1. *Kir.* 8: 46. *Péld.* 20: 9. *Préd.* 7: 21. 1. *Ján.* 1: 8. *Jak.* 3: 2.

37. Ha azon a' földön, a' holott fogva tartatnak, magokat eszekbe veszik; és megtérvén az ő fogságoknak helyén könyörgéndenek, ezt mondván: vétkeztünk, hamissan és gonoszúl tselekedtünk.

38. És megtéréndnek te hozzád tellyes szívekből, és tellyes lelkekből, a' fogságnak földében, a' holott őket fogva tartják, és könyörgéndnek az ő földök felé fordúlván, mellyet adtál volt az ő attyaiknak, és e' város felé, mellyet választottál magadnak, és e' ház felé, mellyet a' te nevednek építettem:

39. Meghallgassad akkor az ő könyörgéseket és imádságokat a' te lakó helyedből az égből, és viseld gondjokat: légy engedelmes a' te népednek, melly ellened vétkezett.

40. Mostan azért óh én Istenenem legyenek a' te szemeid nyitva, és füleid figyelmetesek, e' helyben lett könyörgésre.

41. Mostan, *mondom*, kelj fel, óh én Uram Istenem, a' te nyúgodalmadba, (a) te, és a' te erődnek ládája: a' te papjaid, Úr Isten, öltöztessenek fel segítséggel, (b) és a' te szenteid örvendezzenek minden jóban. *Zsolt.* 132: 8. 9. 10.

(a) Az az, nyúgodjál ez helyen, és lakjál itt.

(b) Az az, mint egy öltözettel, környékezd meg őket segítségeddel és minden jóval.

42. Óh Uram Isten, ne útáld meg a' te megkenettednek ortzáját: emlékezzél megDávidhoz a' te szolgádhoz való nagy irgalmasságidról.

VII. RÉSZ.

Salamon király sok áldozatokkal megszenteli az Úr' házát, és minekutánna a' sátoros innepet megszentelte volna, a' községet elbotsátja.

ÉS mikoron Salamon elvégezte volna a' könyörgést, tűz szálla le az égből, és megemészté az egészen égő és egyébb féle áldozatokat, és az Úr' ditsősége betölté a' házat: 1. *Kir.* 8: 54. 3. *Mós.* 9: 1. 1. *Kir.* 18: 38.

2. Annyira, hogy még a' Papok is be nem mehetnek vala az Úr' házába: mert az Úr' ditsősége mind befogta vala az Úr' házát. *R.* 5: 13. 14.

3. Az Izráel' fiai pedig fejenként látják vala, mikoron a' tűz alá szállott vala, és az Úr' ditsősége is a' házra, és artzal leborúlának a' padimentomra, és imádák és tisztelék az Urat,

mert igen jó, mert örökké megmarad az ő kegyelmessége. *'Solt.* 136.

II. 4. A' király pedig és az egész sokaság áldoznak vala áldozatokat az Úr előtt. 1. *Kir.* 8: 62.

5. Áldozék azért Salamon király huszonkét ezer barommal, és száz húsz ezer juhokkal, mikor a' király a' sokasággal egyetemben az Úr' házát megszentelnék.

6. A' papok pedig foglalatosok valának az ő tisztekben: a' Léviták is *állnak vala* az Úrnak minden zengő szerszámival, mellyeket Dávid király szerzett vala, dítsérvén az Urat, a' Dávid dítsérete által, melly az ő kezekbe adatott vala: mivelhogy örökké volna az ő irgalmassága; a' papok közzül pedig némellyek ellenben kürtölnek vala, mikor mind az Izráeliták talpokon állanának. *'Solt.* 136.

7. Annakfelette megszentelé Salamon a' tornátznak közepét, melly vala az Úr' háza előtt, mert ott is áldozék egészen égő áldozattal, és hálá adó áldozatnak kövérivel: mert az értzből tsinált oltárra, mellyet tsinált Salamon, nem fér vala ennyi áldozat, sem a' minha, sem a' kövérség.

8. És innepet szentele akkor Salamon hét napig, és az egész Izráel ő vele, melly igen nagy gyülekezet vala: mert oda gyűltek vala Hámáttól fogva szintén az Égyiptus' patakáig. 1. *Kir.* 8: 65.

9. Szerzének pedig nyoltzad' napon megtartóztatásnak innepét; mert az oltárt hét napig szentelék, a' fő innepet is hét napig.

10. Huszonharmadik napján pedig a' hetedik hónapnak, elbotsátá a' népet az ő sátorokba, a' jók felől való nagy örömmel és vígassággal, mellyekkel volt az Úr Dávidhoz, Salamonhoz, és az Izráel' népéhez.

11. Elvégezé pedig Salamon mind az Úr' házát 's mind a' király' házát, mind azt valamit szívében elgondolt vala Salamon, hogy az Úr' házában és a' maga házában tsinálna; és jó szerentsés lőn.

12. Megjelenvén pedig az Úr Salamonnak azon éjjel, monda neki: meghallgattam a' te könyörgésedet, és választottam ez helyet magamnak áldozat' házának. 1. *Kir.* 9: 2.

13. Ha mikor az eget megtartóztatándom, hogy esőt ne adjon, és ha mikor a' sáskának meghagyándom, hogy a' földet megemészsze, avagy mikor döghalált botsátándok az én népemre;

14. És megalázándja magát az én népem, melly az én nevemről neveztetik, és az én orczámat megkereséndi, megtéréndő a' gonosz útról: én is meghallgatom őtet a' menyből, kedvezek az ő bűnének, földét is megszabadítom.

15. Immár az én szemeim nyitva lesznek, és füleim figyelmetesek ez helyen lett könyörgésre.

16. Mert immár elválasztottam, és megszenteltem e' házat, hogy az én nevem abban légyen mind örökké: és az én szemem, és szívem ott lészen mindenkoron. *5. Mós.* 12: 5. *'Solt.* 132: 13.

17. Te pedig ha járándasz én előttem amint a' te atyád járt, úgy, hogy mindenestől akképen tselekedjél, amint teneked parantsoltam, rendelésimet és törvényemet megőrizénded. 1. *Kir.* 9: 4.

18. Én is megerősítem a' te királyi székedet, amint szövetséget tettem volt Dáviddal a' te atyáddal, mondván; magva nem szakad az Izráelben uralkodó férjfiúnak. 2. *Sám.* 7: 13. 1. *Kir.* 6: 12. *'Solt.* 89: 20.

19. Hogy ha pedig ti én tőlem elszakadándotok, rendtartásimat és parantsolatimat elhagyándjátok; mellyeket előttökben adtam, és elmenvén szolgálándotok az idegen isteneknek, és azok előtt meghajoltok; 3. *Mós.* 26: 14. 33. 5. *Mós.* 28: 15. 36. 37.

20. Kiszaggatom őket ez én földemből, mellyet nekik adtam: Ez én házamat pedig, mellyet az én nevemnek szenteltem, ortzám elől elvetem, tanúságúl és példa beszédűl adom minden nemzetségnek.

21. És e' híres neves házon minden úton járók álmélkodni fognak, és ezt mondják: miért mivelte az Úr ezt e' földdel, és e' házzal?

22. És azt felelik: azért, mert elhagyták volt az ő attyaiknak Urokat Isteneket, a' ki őket kihozta volt Égyiptom' földéből; és idegen isteneket választottak magoknak, azokat imádták, és azoknak szolgáltak, azért hozta Isten is ő reájok e' nagy veszedelmet.

VIII. RÉSZ.

Lásd meg e' Résznek summáját, 1. Kir. 9. mert ez azzal mindenestől egy.

Lőn pedig húsz esztendő múlván, minekutánna Salamon elvégezte volna az Úr' házát és a' maga házát. 1. *Kir.* 9: 10. *'s a' t.*

2. Salamon megépíté a' városokat, mellyeket ő neki Hírám adott vala, és azokba az Izráel' népét szállítá.

3. Az után Salamon méne Hámát Sobára, és azt megvevé;

4. És Tadmort megépíté a' pusztában; mind a' kintstartó városokkal egyetemben, mellyeket Hámát' földén építe.

5. Annakfelette mind a' felső 's mind az alsó Béthhoront megépíté kőfalakkal, kapukkal és zárokkal.

6. Baalátot is és minden kintstartó városokat, mellyek Salamoné valának, megépíté a' szekereknek és a' lovagosoknak is városokat, Salamonnak minden kívánsága szerént; és mindent a' mi neki tetszett megépíte Jérusálemben, a' Libánuson, és az ő birodalmának egész földén.

II. 7. Továbbá az egész népet, a' melly megmaradott vala a' Hittéusok, az Emorréusok, Perizéusok, Hivéusok, és Jebuzéusok közzül, kik nem voltanak az Izráel' népe közzül: 1. *Kir.* 9: 20.

8. Hanem azoknak fiaik közzül, kik megmaradtak vala a' földön ő utánnok, kiket az Izráel' fiai el nem vesztének, azokat Salamon adófizetőkké tevé mind e' mai napig.

III. 9. Az Izráel' fiai közzül pedig, a' kiket Salamon szolgákká nem tőn az ő külső dolgaiban: (mert ők valának hadakozó férjfiak, és az ő hadnagyinak fejedelmeik, mind szekereinek és lovagainak előttökjáróik.) 1. *Kir.* 9: 22.

10. Azok közzül mondom, hogy valának a' gondviselőknek fejedelmeik, kik Salamonnak gondját viselik vala, két százan és ötvenen, kik uralkodnak vala a' népen. (a)

(a) A' királyok' első könyvök' részében a' 72. versben mondatnak hogy 550-en voltak. Értsd mind az egész munkásoknak számokat ott; itt azokat, kik egymás után a' szolgálatra feljártak.

IV. 11. Továbbá Salamon felviteté a' Faraó' leányát Dávid' városából, a' házba mellyet ne

ki épített vala: mert ezt mondá, nem lakhatik az én feleségem az Izráel' királyának Dávidnak házában: mert szentſéges, mivelhogy az Úr' ládája abban volt. 1. *Kir.* 9: 20.

V. 12. Akkoron Salamon áldozék az Úrnak az ő oltárán, mellyet rakatott vala a' tornátz előtt. 1. *Kir.* 9: 15.

VI. 13. Hogy mindennapon áldoznának azon Mósesnek parantsolatja szerént, szombat napokon, a' hónapoknak első napjaikon, a' rendelt innepeken esztendő által háromszor: *tudniillik;* a' pogátsáknak innepeken, a' heteknek innepeken, (b) a' sátoros innepeken.

(b) Heteknek innepeknek neveztetik a' Pünköst innepe, mivelhogy Húsvét után hetedik hétben esik vala.

14. És elrendelé az ő attyának Dávidnak rendelése szerént a' papokat az ő szolgálatjokra, a' Lévitákat az ő tisztekben is, hogy dítsérnék az Istent és szolgálnának a' papok előtt mindennapon: az ajtón állókat is az ő oszlások szerént minden kapukra: mert e' volt az Isten' emberének Dávidnak parantsolatja.

15. El sem távozának a' király' parantsolatjától, mellyet parantsolt vala a' Papoknak és a' Lévitáknak, minden tisztben, és a' kintsnek sáfárlásában is.

16. Mikor elvégeződött volna a' Salamonnak mindenestől fogva való míve, mind e' mai napig, az Úr' háza' fundamentomának megvetésétől fogva mind addig, míg azt elvégezte: mikor már az Úr' háza elkészült volna.

VII. 17. Akkoron elméne Salamon Ésiongáberbe és Elótba, melly vala a' tenger' partján, Édomnak földében. 1. *Kir.* 9: 26.

18. És külde Hírám király az ő szolgái által neki hajókat, és tudós hajós mestereket, és menének a' Salamon' szolgáival egyben Éfirba, honnan hozának négy száz ötven (c) talentom aranyat, mellyet vivének Salamon királynak.

(c) Az 1. Kir. 9: 28. 420 talentom vagyon téve, melly külömbség a' számokban annyival könnyebben megeshetett, mivel a' 'Sidók a' számokat nem számokkal, hanem betükkel teszik ki, melly betüknek egymáshoz gyakran nagy hasonlatosságok vagyon.

IX. RÉSZ.

Lásd meg ennek summáját, 1. *Kir.* 10. *Mert e' rész mindegy, és egy dologról vagyon azzal.*

A' Séba királyné aszszony pedig, mikor hallotta volna Salamonnak hírét, eljöve, hogy megkésértené Salamont példa beszédben, Jerusálembe, igen nagy sereggel, tevékkel, mellyek hoznak vala drága fűszerszámokat, aranyat nagy bővséggel, drága köveket: és bemenvén Salamonhoz megjelenté ő neki valami az ő szívében vala. 1. *Kir.* 10. *Mát.* 12: 42. *Luk.* 11: 31.

2. Megfelele pedig Salamon neki minden beszédére, és semmi el nem volt titkolva ő tőle, mellyet meg nem mondott volna neki.

3. És látá a' Sébabeli királyné aszszony Salamonnak böltseségét, és egész házát, mellyet épített vala:

4. Az ő asztalának étkét, és az ő szolgáinak üléseknek rendit, és az ő szolgáinak udvarlásoknak módját, és azoknak öltözeteket, és pohárszékeit, és az ő felmenetelit, mellyel áldozik vala az Úr' házában, és az álmélkodás miatt elfogyatkozék az ő lelke.

5. És monda a' királynak: lám mind igaz valamit hallottam volt az én lakó földemben a' te dolgaidról és böltseségedről:

6. És nem hiszem vala azoknak szavokat, míglen én magam eljönék és szemeimmel látnám; de felét sem mondották volt meg énnekem a' te nagy böltseségednek, sokkal is meghaladtad a' te híredet, mellyet hallottam felőled.

7. Boldogok a' te embereid, és boldogok ezek a' te szolgáid, kik mindenkor te előtted állanak, és hallgatják a' te böltseségedet.

8. Légyen a' te Urad Istened áldott, ki tégedet annyira szeretett, hogy helyheztetne tégedet az ő székébe, hogy lennél a' te Uradnak Istenednek királya, mivelhogy a' te Urad Istened szerette az Izráelt, hogy megerősítené őtet mind örökké, és téged királlyá választott ő rajta, hogy szolgáltatnál igazságot és ítéletet.

9. És ada a' királynak száz húsz talentom aranyat, és felette sok drága fűszerszámokat; és drága köveket: mert soha nem hoztak többé illyen drága fűszerszámokat, minemüeket a' Séba királyné aszszony Salamon királynak ada. (a)

(a) Értelme ez két versnek kettő lehet: először hogy mint a' királyné aszszony adott Salamonnak drága szerszámokat, azonképen hoztak hasonlatosokat a' Salamon szolgái, mellyek az előtt nem láttattak 'Sidó országban. Másodszor, hogy jóllehet a' Salamon' szolgái is hoztak drága marhákat, de ollyanokat nem, a' minemüket a' Sébának királyné aszszonya hozott vala.

10. Annakfelette a' Hírám' szolgái is, és a' Salamon' szolgái, kik hoztanak vala aranyat Ofirból; hoztanak vala Algumim fákat és drága köveket.

11. És tsinála a' király Algumim fákból grádítsokat az Úr' házában, és a' király' házában, és hegedüket 's nablumokat az éneklőknek, mellyekhez hasonlatosak nem láttattak annakelőtte 'Sidó országban.

12. Salamon király pedig ada a' Séba királyné aszszonynak valamit akara az ő kívánsága szerént, annak kivüle, a' mit adott vala Salamon a' királyné aszszonynak ajándékáért: akkor megtére és elméne az ő' földébe mind ő 's mind az ő szolgái.

13. Vala pedig az aranynak nehézsége, a' melly esztendőnként bejő vala Salamonnak, hat száz és hatvanhat talentom arany. 1. *Kir.* 10: 14.

14. Attól megválva, mellyet hoznak vala a' kalmárok és a' kereskedők: de még az Arabiabeli királyok is, és annak a' földnek fejedelmi hoznak vala aranyat és ezüstöt Salamonnak.

15. Tsináltata pedig Salamon király két száz apró kerek paizsokat vert aranyból: mindenik paizsban hat száz vert arany siklus vala.

16. Háromszáz öreg paizst is tsináltata vert aranyból; mindenik paizsra háromszáz arany siklus mégyen vala: mellyeket a' király feltétetett vala a' Libánus erdejének házában. (b)

(b) Libánus' erdejének házának nevezték a' Salamon' király nyári házát, mert a' Libánuson termett czédrus fákból építették vala.

17. Tsináltata az után a' király nagy királyi széket Elefánt tetemből, mellyet tiszta arannyal megboríta.

18. Hat grádits vala pedig fel a' székre, mellynek a' talpa is aranyból vala, mellyek a' székhez ragasztattak vala, a' kezeinek mind két felől támaszszaik valának az ülő helynél, melly támaszok mellett két oroszlán áll vala.

19. Tizenkét oroszlán áll vala pedig a' hat gráditson

gráditson mind két felöl: semmi országban nem volt illyen királyi szék.

20. Annakfelette a' királynak minden ivó edényi aranyból valának, a' Libánus' erdeje házának is edényi tiszta aranyból valának; az ezüstöt az ő idejében semmi betsületben nem tartják vala.

21. Mert a' király' hajói mennek vala Társisba a' Hirám' szolgáival: mennek vala, *mondom*, egyszer minden harmad' esztendőben Társisba, honnan hoznak vala aranyat, ezüstöt, Elefánt tetemet, majmokat és pávákat.

22. És fellyül haladá Salamon király mind e' földnek királyit; gazdagsággal és böltseséggel.

23. És e' földnek minden királyi kívánnak vala szemben lenni Salamonnal, hogy hallhatnák az ő böltseségét, mellyet Isten adott vala az ő szívében.

24. Azok pedig mindnyájan ajándékot visznek vala neki, arany, ezüst edényeket, ruhákat, fegyvert, drága fü szerszámokat, lovakat és öszvéreket, esztendőnként.

25. Vala azért Salamonnak istállója négy ezer szekeres lovaknak való, és tizenkét ezer lovagja, mellyeket rendele a' szekereknek városaikba, és ő maga mellé is Jérusálembe. 1. *Kir.* 4: 26. *és* 10: 26. *R.* 1: 14.

26. És uralkodik vala mind a' királyokon, az *Eufrates* folyóvíztől fogva mind a' Filistéusok' földökig, és az Égyiptom' határáig.

27. És ollyan bővségessé tevé a' király az ezüstöt Jérusálemben, mint a' köveket; és a' czédrus fákat elbővíté, mint a' vad fige fákat, mellyek *nevekednek* a' mezőségen bővséggel. 1. *Kir.* 10: 27. *R.* 1: 15.

28. És a' lovaktól való jövedelem is Salamonnak jár vala, mellyeket a' kereskedők Égyiptomból, és mind azokból a' tartományokból hoznak vala.

29. Salamonnak pedig többlett dolgai, mind az előbbiek 's mind az utolsók, avagy nem írattattak-é meg a' Nátán Próféta' könyvében, és Ahijás Silónita' prófétiájában, és Jehdo Prófétának Jéroboám ellen a' Nébát' fia ellen írott látásiban?

30. És uralkodék Salamon Jérusálemben az egész Izráelen negyven esztendeig. 1. *Kir.* 11: 42.

31. És elaluvék Salamon az ő attyaival, és eltemeték őtet az ő attyának Dávidnak városában; és uralkodék ő helyette az ő fia Roboám.

X. RÉSZ.

Lásd e' Résznek summáját 1. *Kir.* 12. *mert ez mind egy azzal.*

Elméne pedig Roboám Sikembe; mert Sikembe gyült vala az egész Izráel, hogy őtet királlyá választanák. 1. *Kir.* 12: 1.

2. Lőn pedig mikor ezt meghallotta volna Jéroboám a' Nébát' fia, (ki akkor Égyiptomban vala, ahová futott vala Salamon király előtt) megtére Égyiptomból.

3. Mert elküldöttek vala, és hívták vala őtet. Feljöve azért Jéroboám és az egész Izráel, és szóllának Roboámnak, mondván:

4. A' te atyád megnehezítette a' mi igánkat: azért a' te atyádtól reánk vetett szolgálatot, és az ő nehéz igáját, mellyet reánk vetett, könnyebbítsd meg, és szolgálunk neked.

5. És monda nekik: harmad napig halaszszátok, akkor jöjjetek hozzám: elméne azért a' község előle.

6. És tanátskozék felöle Roboám király a' vén emberekkel, kik az ő attyának is Salamonnak tanátsosi voltak életében, mondván: mi tanátsot adtok, hogy megfeleljek e' népnek?

7. És azok ekképpen szóllának, mondván: ha e' néphez engedelmes lejéndesz, és jó akarattal fogadándod, és jó szóval szóllándasz nekik, bizonnyal te szolgáid lesznek mindenkor.

8. De ő ezeknek a' véneknek tanátsokat nem fogadá, mellyet neki adtak vala tanátsúl; hanem tanátskozék az ifjakkal, kik ő vele együtt nevekedtek, és neki udvarolnak vala.

9. És monda azoknak is: ti mitsoda tanátsot adtok, hogy megfeleljünk a' népnek? kik énnekem így szóllának, mondván: könnyebbítsd meg az igát, mellyet a' te atyád reánk vetett!

10. Akkoron felelének az ifjak, kik ő vele együtt nevekedtek vala, mondván: így szóllj azoknak, a' kik neked így szólltak, mondván: a' te atyád sullyos igát vetett vala mi reánk, te pedig azt könnyebbítsd meg mi rajtunk; így szóllj, *mondom*, nekik: az én legkissebbik *újjam* temérdekebb az én atyám' derekánál.

11. Az én atyám vetett volt ti reátok nehéz igát, én pedig azt megöregbbítem: az én atyám ostorokkal ostorozott titeket, de én skorpiókkal.

12. Elméne azért Jéroboám, és ő vele a' sokaság Roboámhoz harmad nap múlva, amint a' király ő nekik meghagyta vala, mondván: harmad nap múlva jöjjetek hozzám.

13. És felele ő nekik a' király nagy kemény szóval, hátra hagyván Roboám király a' vén embereknek tanátsokat:

14. Mert az ifjaknak tanátsok szerént szólla nekik, mondván: az én atyám sullyos igával bántott titeket, de én megöregbbítem azt: az én atyám ostorokkal vert titeket, én pedig skorpiókkal.

15. És a' király a' népnek könyörgését nem hallgatá meg; mert az oka vala az Istentől, hogy megtellyesítené az Úr az ő szavát, mellyet szóllott vala Ahiás Silónita által Jéroboámnak a' Nébát' fiának. 1. *Kir.* 11: 29.

16. Mikor azért az egész Izráel' népe látta volna, hogy a' király őket meg nem hallgatta volna, felelének a' királynak, mondván: mitsoda részünk vagyon minekünk Dávidban? Örökségünk sintsen nekünk az Isai' fiában, kiki mind menjen az ő sátorába óh Izráel: ám viseld bátor gondját a' te házadnak Dávid; elméne azért az egész Izráel az ő sátoraiba. 1. *Kir.* 12: 16.

17. Tsak az Izráel' fiain, kik laknak vala a' Júda' városiban, uralkodék Roboám.

18. Elküldé pedig Roboám király Hadorámot, ki adószedő vala, és megkövezék őtet az Izráel' fiai, és meghala; Roboám király pedig siete menni az ő szekerére, és Jérusálembe szalada.

19. És elszakada az Izráel a' Dávid' házától, mind e' mai napig.

XI. RÉSZ.

Roboám az Isten' parantsolatjából az Izráel ellen való hadakozását elhagyja. Az ő országát megerősíti külső erősséggel, éléssel, fegyverrel, és vitézlő népekkel; a' papokat, Lévitákat, és az Izráelitákat, kik Izrael' országából kibujdostak vala, befogadja, és az ő fiaikat tartományoknak fejedelmeikké teszi.

Méne azért Roboám Jérusálembe, és öszvehívatá a' Júda' és a' Bénjámin' nemzetségét, kik szám szerént lőnek száz nyoltzvan eze-

ren, mind válogatott és hadakozó férjfiak, hogy Izráellel megvívna, hogy az országot magához hódoltatná. 1. *Kir.* 12: 21.

2. Szólla pedig az Úr Semájának az Isten' emberének, mondván:

3. Mond meg Roboámnak a' Salamon' fiának, a' Júda' királyának, és fejenként az Izráel' népének, a'Júdában és Bénjáminban lakozóknak, így szóllván:

4. Ezt mondja az Úr: fel ne menjetek, és ne hadakozzatok a' ti atyátokfiai ellen, hanem kiki térjen meg házához; mert ez én tőlem vagyon: és engedének az Úr' szavának; megtérének azért házokhoz, hogy ne mennének Jéroboám ellen.

II. 5. Lakozék azért Roboám Jérusálemben, és a' városokat megerősíté Júdában.

6. Megépíté, *mondom*, Bethlehemet, Étámot, és Tékoát.

7. Bethsúrt, Sókót, és Adullámot.

8. Gátot is, Marésát, és Zifet.

9. Adoráimot, Lákist, és Azekát.

10. Sorát, Ajálont, és Hebront, mellyek erős városok valának Júdában és Bénjáminban.

11. És mikoron igen megerősítette volna e' városokat, rendele azokban hadnagyokat, és szerze tárházakat eleségnek, bornak és olajnak.

12. És mindenik városban szerze paizsokat és kopjákat, mellyeket igen megerősíte: és lőn Júda és Bénjámin az ő birodalmában.

III. 14. Továbbá a' papok és a' Léviták, kik valának egész Izráelben, ő hozzá hajlának minden felől.

14. Mert elhagyván a' Léviták az ő falutskájikat és jószágokat, menének Júdába és Jérusálembe; mert őket kiűzte vala Jéroboám és az ő fiai, hogy a' papi tisztben az Úrnak ne szolgálnának;

15. És rendele magának papokat a' magas hegyeken, az ördögök' és a' borjúk' képekre öntetett bálványokhoz, mellyeket ő tsináltatott vala. 1. *Kir.* 12: 31.

16. És követvén azokat sokan az Izráelnek minden nemzetségei közzül, kik szívek szerént az Izráelnek Urát Istenét keresik vala, menének Jérusálembe, hogy az ő attyaiknak Uroknak Isteneknek áldoznának.

17. Kik megerősíték a' Júda' országát, és megerősíték Roboámot is a' Salamon' fiát három esztendeig; mert járának Dávidnak és Salamonnak útán három esztendeig. (a)

(a) Innét megtetszik, hogy Salamon az ő sok esetiből megtért; noha a' bálvány imádást mindenestől el nem törölhette, és az igaz Isteni tiszteletet helyére nem állíthatta volt.

IV. 18. Vévé pedig Roboám feleségül magának Mahalátot, Jérimótnak Dávid' fiának leányát, és Ábihailt, Éliábnak Isai' fiának leányát.

19. Ki szüle ő neki fiakat: Jéust, Semáriát, és Záhámot.

20. És ez után vévé Maakát az Absolon' leányát, ki szülé ő neki Abiját, Attait, Zizzát, és Selómimot.

21. Inkább szereté pedig Roboám Maakát az Absolon' leányát mindenik feleségénél, és az ő ágyasinál; mert tizennyoltz feleséget vett vala, és hatvan ágyasokat, és nemze huszonnyoltz fiakat és hatvan leányokat.

22. Rendelé pedig fejedelmül Roboám Abiját a' Maaka' fiát az ő attyafiai között; mert őtet ugyan királlyá is akarja vala választani;

23. És őtet igen oktatá; a' több fiait pedig eloszlatá Júdának és Bénjáminnak minden tartományira az erős városokba, kiknek eledelt bővséggel ada, és szerze nekik sok feleségeket.

XII. RÉSZ.

Mivelhogy Roboám és a' Júda' nemzetsége az Istent az ő sok bűneikkel felboszszantották vala, az Égyiptombeli királytól nyomorgattatnak és megfosztatnak. Minekutánna megtértek volna Istenhez, megvígasztaltatnak a' Prófétától, és megszabadúlnak. Meghal Roboám, és ő helyette uralkodik Ábija.

Lőn pedig mikoron Roboám a' maga országát megerősítette volna, és abban megöröködött volna, hátrahagyá az Úr' törvényét, és az egész Izráel ő vele. 1. *Kir.* 14: 22.

2. Annakokáért Roboám' királyságának ötödik esztendejében felméne Sésák az Égyiptombeli király Jérusálem ellen; mert az Úr' törvényét általhágták vala. 1. *Kir.* 14: 25.

3. Ezer két száz fegyveres szekerekkel, és hatvan ezer lovagokkal, és számtalan sok néppel, melly vele Égyiptomból feljött vala, Libiabeliekkel, Sukkéusokkal, és Szeretsenekkel.

4. És megvevé Júdának erős városit, az után méne szintén Jérusálem alá.

5. Akkoron Semája Próféta méne Roboámhoz és a' Júda' fejedelmihez, kik immár Jérusálembe gyültek vala Sésáktól való féltekben, és monda nekik: ezt mondja az Úr: mivelhogy ti engemet elhagytatok, én is elhagylak, Sésák' kezébe adván titeket.

6. Megalázák azért azonnal magokat az Izráelnek fejedelmi, és a' király, és mondának: az Úr igaz.

7. És mikoron az Úr meglátta volna, hogy megalázták magokat, ekképen szólla Semájának, mondván: megalázták magokat, el nem vesztem őket, hanem hamar időn szabadúlások lészen, és nem ontom ki az én haragomat Jérusálem ellen Sésák által.

8. Lesznek mindazáltal szolgái neki; hogy próbálják meg, mitsoda nekem szolgálni, és mitsoda szolgálni egyéb országok' fejedelmeiknek.

9. Feljöve azért Sésák az Égyiptombeli király Jérusálemre, és elvivé az Úr házának kintsét, és a' király' házának kintsét, mind azokat, *mondom*, elvivé: az arany paizsokat is elvivé, mellyeket Salamon tsináltatott vala. 1. *Kir.* 10: 16.

10. Mellyeknek helyekbe Roboám király értz paizsokat tsináltata, és bízá azokat a' gyalogok' fejedelmeiknek kezekbe, kik mindenkor a' király' ajtaja előtt őriznek vala.

11. És mikor a' király felmégyen vala az Úr' házába, elmennek vala a' gyalogok is, és a' paizsokat utánna viszik vala, az után ismét a' gyalogok a' tárházakban azokat lerakják vala.

12. Mikor azért megalázta volna magát *Roboám*, elmúlék az Úr' haragja ő róla, hogy őtet mindenestől fogva el ne vesztené; mert még Júdában is jó dolgok valának. (a)

(a) Így is fordíthatod: mert Júdában jó dolgok találtatának; így is: elmúlék az Úr' haragja, amiképen kegyelmes beszédekkel szóllott vala Júdának. 1. Kir. 11.

II. 13. Megerősödék azért Roboám király Jérusálemben, és uralkodék; mert negyven esztendős vala Roboám, mikor uralkodni kezdett,

és tizenhét esztendeig uralkodék Jérusálem' városában, mellyet az Úr választott vala, hogy az ő nevét ott helyheztetné, az Izráel' nemzetségének minden városi közzül; az annyának neve vala Naáma, az Ammon' nemzetségéből. 1. *Kir.* 14: 21.

14. Tselekedék pedig nagy bűnt; mert nem készíté el az ő szívét, hogy az Urat keresné.

15. Roboámnak pedig első és utolsó dolgai, avagy nintsenek-é megírva a' Semája és Iddó Próféta' könyvében, mikoron a' királyok' nemzetségeknek rendit előszámlálják? És volt hadakozás Roboám és Jéroboám között egész életekben.

16. Elaluvék azért Roboám az ő attyaival, és eltemetteték Dávid' városában: és uralkodék az ő fia Ábija ő helyette.

XIII. RÉSZ.

Ábija király mivelhogy minden bizodalmát az Istenben vetette vala: annakokáért Jéroboám király ellen hadakozik nagy szerentsésen.

Jéroboám királynak tizennyoltzadik esztendejében kezde uralkodni Ábija Júda' országán. 1. *Kir.* 15: 1.

2. Három esztendeig uralkodék Jérusálemben, kinek annyának neve Mikája vala, ki vala a' Gibeából való Úriel' leánya; és hadakozás vala Ábija és Jéroboám között.

3. Annakokáért felkészíté Ábija az ő hadát, erős hadakozókat, úgymint négy száz ezer válogatott férjfiakat, Jéroboám pedig nyoltz száz ezer válogatott erős férjfiakat.

4. Akkor felállván Ábija a' Sémaráim hegyének tetején, melly Éfraimnak hegyes földén vala, monda: hallgassatok meg engemet Jéroboám, és egész Izráel!

5. Avagy nem kell vala-é tinektek tudnotok, hogy az Izráel' Ura Istene adta volt Dávidnak a' birodalmat Izráelen mind örökké, ő neki és az ő fiainak állandó szövetséggel?

6. Mindazáltal felkele Jéroboám a' Nébát' fia, Salamonnak a' Dávid' fiának szolgája, és pártot üte az ő ura ellen. 1. *Kir.* 11: 16.

7. Az után gyűlének ő hozzá a' hijábavaló és álnok emberek, kik elhatalmazának Roboám a' Salamon' fia ellen, mikor Roboám gyermek és félelmes szívű volna, és azok ellen magát meg nem erősíthetné.

8. És mostan azt gondoljátok, hogy ellene állhattok az Úr' országának, melly a' Dávid' fiainak kezekben vagyon: és noha sokan vagytok, de az arany borjú képek is nálatok vagynak, mellyeket tsinált Jéroboám tinektek isten gyanánt.

9. Avagy nem ti űztétek-é el az Úr' papjait, az Áron' fiait, és a' Lévitákat? És nem ti szerzettetek-é magatoknak papokat, mint egyéb országoknak nemzetségeik, akár kit a' ki az ő szolgálatjának felszentelésére egy gyermekded tulokkal és hét kossal eljött, és lett azoknak papjok, a' kik nem istenek.

10. Mi mellettünk vagyon pedig a' mi Urunk Istenünk, kit mi el nem hagytunk; a' papok pedig, kik az Úrnak szolgálnak, az Áron' fiai, és a' Léviták forgolódnak az ő tisztekben.

11. És áldoznak az Úrnak égő áldozattal minden reggel és minden estve, a' jó illat tételre is, és a' szent kenyereknek a' tiszta asztalra való elrendelésekre, az arany gyertyatartóra szövétnekivel egyben, *ők viselnek gondot*, meggyújtván azokat minden estve; mert megtartjuk a' mi Urunknak Istenünknek rendelését: ti pedig elhagytátok őtet.

12. Annakokáért ímé mi velünk vagyon hadnagy gyanánt az Isten, és az ő papjai a' zengő kürtökkel, hogy ti ellenetek kürtöljenek: Izráel' fiai! ne hartzoljatok a' ti atyáitoknak Urok Istenek ellen; mert nem lesztek szerentsések. 4. *Mós.* 10: 1.

13. Jéroboám pedig lest vete ő nekiek, hogy őket hátúl venné: és illyen módon az Izráeliták a' Júda' nemzetségének előtte valának, a' kik pedig lesben valának azok hátúl valának.

14. Látván pedig a' Júda' nemzetsége, hogy mind elől mind hátúl rajtok volnának, kiáltának az Úrhoz, a' papok pedig trombitálnak vala trombitákkal.

15. Felkiáltanak vala a' Júda' nemzetségéből való férjfiak is, és mikor felkiáltának a' Júdabeli férjfiak, az Isten megveré Jéroboámot és az egész Izráelt, Ábija és Júda előtt.

16. Annakokáért elfutának az Izráeliták a' Júdától való féltekben: és adá az Isten azokat ezeknek kezekbe.

17. Mert megveré őket Ábija és az ő népe felette igen, úgy annyira, hogy az Izráeliták közzül elhúllanának seb miatt öt száz ezer válogatott férjfiak.

18. És illyen módon megaláztatának az Izráeliták azon időben, és erőt vőnek a' Júda' fiai; mert bíznak vala az ő attyoknak Urában Istenében.

19. És üldözé Ábija Jéroboámot, és megvőn ő tőle egynéhány várost, Béthelt faluival, Jésanát faluival, és Efront az ő faluival.

20. És nem vehete többé erőt Jéroboám Ábija' idejében, hanem minekutánna megverte volna őtet az Úr, meghala.

21. Megerősödék azért Ábija, ki vett vala magának tizennégy feleségeket, kiktől nemze huszonkét fiakat, és tizenhat leányokat.

22. Ábijának pedig több dolgai, útai, és beszédi megírattattak az Iddó Próféta' könyvében.

XIV. RÉSZ.

Ása király a' bálványozást és a' bálványokat kitisztítja Júda országából, egynéhány városokat megerősít, és a' Szeretseneket megveri, az Istennek nevét segítségül hívván.

Elaluvék pedig Ábija az ő attyaival, és eltemeték őtet Dávid' városában; uralkodék pedig ő helyette az ő fia Ása, kinek idejében tíz esztendeig nyúgovék a' föld. 1. *Kir.* 15: 8.

2. És Ása mind azt tselekedte, a' mi jó és igaz vala az ő Urának Istenének szemei előtt.

3. Mert az idegen istenek' oltáraikat, és azoknak magasságaikat, és a' bálványokat elrontá, a' berkeket is levágá.

4. És megparantsolá Júdának, hogy az ő attyoknak Urát Istenét keresnék meg, és tselekednék az Isten' törvényét és parantsolatját.

5. Kiveszté, *mondom*, Júdának minden városiból a' magasságokon való oltárokat, és a' fa képeket; és az ő idejében az ország lőn nyúgodalomban.

6. Annakfelette erős városokat is építe Júdában, mivelhogy nyúgodalomban vala a' föld; had sem vala ez esztendőben sehonnan ő ellene, mert az Úr nyúgodalmat adott neki.

7. Mert ezt mondja vala Júda' nemzetségének: építsük meg a' városokat, és vegyük környül kerítéssel, tornyokkal, kapukkal, zárakkal, míg e' föld birodalmunkban vagyon; mert a' mi Urunkat Istenünket megkerestük, és nyúgodalmat adott nekünk minden felöl: annakokáért építének, és lön jó elömenetelek.

8. Vala pedig az Ása' hada, melly paizst és kopját visel vala, Júdából három száz ezer, a' Bénjámin' nemzetségéből paizsosok és ívesek két száz nyoltzvan ezeren valának, mind erös vitézek.

9. Kijöve pedig ö ellenek ama' Szeretsen Zéra, tíz száz ezer emberrel, és három száz fegyveres szekérrel, és méne Marésáig. *R.* 16: 8.

10. Kiméne pedig Ása is ö ellene, és viadalhoz készülének a' Sefáta völgyében Marésa mellett:

11. Akkoron felkiálta Ása az ö Urához Istenéhez, és monda ö: óh Uram! nem nehéz teneked megsegíteni vagy sokakat, vagy azokat, kiknek erejek nintsen: segíts meg minket óh mi Urunk Istenünk; mert te benned vagyon minden bizodalmunk, és a' te nevedben jöttünk e' számtalan sokaság ellen. Óh Uram! te vagy a' mi Istenünk: ne vegyen a' halandó *ember* te rajtad eröt. 1. *Sám.* 14: 6.

12. Megveré azért az Úr a' Szeretseneket Ása és Júda elött, és elfutának a' Szeretsenek.

13. Kiket üze Ása és a' nép, melly ö vele vala, Gérárig, és elhúllának a' Szeretsenek közzül sokan, annyira, hogy egy sem maradna elevenen bennek (a); mert az Úr elött és az ö serege elött igen megrontatának, és hozának velek sok nyereséget.

(a) Vagy, elhúllának, úgy hogy meg nem épülhetnének.

14. Annakfelette megronták mind a' Gérár körül való városokat; mert az Úr öket igen megrettentette vala: és mind feldúlák a' városokat, mert sok ragadomány vala azokban.

15. A' barmoknak sátorokban lakozókat is levágák, és elhajtának sok juhokat és tevéket, és Jérusálembe megtérének.

XV. RÉSZ.

A' király megintetvén a' Prófétától, az országot, és az igaz Isteni tiszteletet helyére állatja, és az Istennel való szövetséget megújítja.

ÉS Azáriást az Óbed' fiát felindítá az Isten' Lelke.

2. Ki mikoron kiment volna Ása eleibe, monda neki: Ása! és fejenként Júda és Bénjámin! halljátok meg szómat: az Úr volt ti veletek, midön ti is ö vele voltatok; ha ötet kereséndítek, megtaláljátok: de ha ötet elhagyándjátok, ö is elhágy titeket.

3. Sok ideje, hogy az Izráel igaz Isten nélkül, tanító pap nélkül, és törvény nélkül vagyon.

4. Ha megtért volna az ö nyomorúságában az Izráelnek Urához Istenéhez, az ötet keresöknek segítséggel lett volna. *Péld.* 8: 17.

5. De ez idökben nintsen sem a' kimenönek, sem a' haza jövönek békesége; hanem vagyon azon a' földön lakozó népnek nagy nyomorúsága. *Bír.* 5: 6.

6. Annyira, hogy egyik nemzetség a' másiktól, egyik város a' másiktól elrontassék; mert az Isten gyötri öket minden sanyarúsággal.

7. Ti azért erösödjetek meg, kezeiteket le ne ereszszétek; mert a' ti munkátoknak jutalma vagyon.

8. Mikoron pedig Ása meghallotta volna e' beszédeket, és Óbed Prófétának prófétziáját, megbátorodék, és kiveszté a' Júda' és Bénjámin' földéről mindenestül az útálatos bálványokat, a' városokból is, mellyeket megvett vala az Éfraim' hegyén: és megújítá az Úr' oltárát, melly vala az Úr' tornátza elött.

9. És egybegyüjté az egész Júda' és Bénjámin' nemzetségét, és a' kik jövevények valának köztök az Éfraim', Manassé', és Simeon' nemzetségéből; mert sokan az Izráel' nemzetségéből hozzá állottak vala, látván, hogy az Úr Isten volna vele.

10. Azért gyülének Jérusálembe harmadik hóban, Ása' királyságának tizenötödik esztendejében.

11. És áldozának az Úrnak az napon a' nyereségből hét száz ökrökkel, és hét ezer juhokkal.

12. És fogadást tönek, hogy ez után az ö attyoknak Urát Istenét tellyes szívvel és tellyes lélekkel keresnék.

13. És valaki nem keresné az Izráelnek Urát Istenét, megölettetnék kitsinytöl fogva nagyig, mind férjfiú mind aszszony.

14. És megesküvének az Úrnak fel szóval nagy örömmel rajta, trombita és kürt szókkal.

15. Nagy örömben lön pedig egész Júda az esküvésen; mert mikor tellyes szívvel esküttek volna meg, és egyenlö akaratból keresték volna meg az Urat, és öket megsegítette volna: az Úr minden felöl békeséget adott vala ö nekik. *Péld.* 8: 17.

16. De még Maakát is az ö annyát Ása király megfosztá a' birodalomtól, mivelhogy nagy bálványt emelt a' berekben, melly bálványt Ása elronta, és a' Kedron patakjánál megégete. 1. *Kir.* 15: 13.

17. Jóllehet Izráelből a' magasságbeli oltárok el nem rontatának: mindazáltal Ásának tiszta szíve vala egész életében.

18. És bevivé az attyától és magától szenteltetett jószágokat az Isten' házába, ezüstöt, aranyat, és edényeket.

19. Had sem volt Ása' királyságának szintén harmintz ötödik esztendejéig.

XVI. RÉSZ.

Megfeddi a' Próféta Ása királyt, hogy Baása király ellen a' Síriabeliek' segítségekkel élt volna; melly dologért a' király a' Prófétát a' tömlötzbe veti, és a' községet nyomorgatja. És mikor betegségbe esett volna, az orvosokhoz folyamodik csak, és nem az Istenhez.

ÁSA király' birodalmának harmintz hatodik esztendejében felindúla Baása az Izráel' királya Júda ellen, és megerösíté Rámát, hogy senkit se ki se be ne engedne menni Ásához a' Júda' királyához. 1. *Kir.* 15: 16.

2. De Ása kihoza ezüstöt és aranyat az Úr' házának és a' király' házának kintseiből, és küldé Bénhadádnak a' Síriabeli királynak, ki lakik vala Damaskusban, mondván:

3. Szövetség vagyon én köztem és te közted, amint az én atyám és a' te atyád között is volt. Ím' küldöttem teneked ezüstöt és aranyat, noszza bontsd fel a' te szövetségedet Baásával az Izráel' királyával, hadd távozzék el tölem.

4. És engedvén Bénhadád Ása királynak, elküldé az ő hadának fejedelmeit az Izráel' városira, és megvevék Hijont, Dánt, Akelmáimot, és Naftalinak minden kintses városit.

5. Mellyet mikor meghallott volna Baása, megszűnék Ráma' építésétől, és elhagyatá a' mívet.

6. Akkoron Ása király felvevé egész Júdát, és Rámából a' köveket és a' fákat mind elhozák, mellyekkel Baása épít vala, és azokból épité Gébát és Mispát.

7. Az időben méne Hanáni Próféta Ásához a' Júda' királyához, és monda neki: mivelhogy bizodalmad lőn a' Síriabeli királyban, és nem lőn bizodalmad a' te Uradban Istenedben, ezokáért szabadúla el a' Síriabeli király' hada a' te kezedből.

8. Avagy nem vala-é a' Szeretseneknek és a' Líbiabelieknek számtalan népek, és szekereknek és lovagoknak nagy sokaságok? mindazáltal mivelhogy Istenben vala reménységed, kezedbe adá azokat. *R.* 14: 9.

9. Mert az Úr' szemei forognak mind e' széles földön, hogy hatalmát megmutassa azokhoz, kik ő hozzá tellyes szívvel vagynak. Bolondúl tselekedél ebben: ezokáért ezután te ellened hadak támadnak. *Jób.* 34: 21. *Péld.* 5: 21. *és* 15: 3. *Jerém.* 16: 17. *és* 32: 19. *Zak.* 4: 10. 1. *Kir.* 15: 32.

II. 10. Akkoron megharaguvék Ása a' Prófétára, és tömlötzbe veté, mert igen boszszonkodik vala e' szóért reá; és ugyan akkor a' nép közzűl is sokat megnyomoríta.

III. 11. De ímé Ásának első és utolsó dolgai meg vagynak írattatva a' Júda' és Izráel' királyainak könyvökben.

IV. 12. Megbetegedék ezekután Ása lábai miatt, királyságának harmintz kilentzedik esztendejében, annyira, hogy igen megnevekednék az ő nyavalyája: mindazáltal az ő nagy nyavalyájában is nem az Urat keresé, hanem az orvosokat. (a)

(a) Nem abban vétett Ása király, hogy folyamodott az orvosokhoz, sőt vétenek azok a' betegek, a' kik az orvosok' segítségekkel élni nem akarnak; hanem az volt az Ása' bűne, hogy egyedűl tsak az orvosokhoz folyamodott, az Istenhez pedig nem, amazokba vetette reménységét nem az Istenbe. Meg kell tartani a' betegeknek azt a' régulát, mellyet ád a' bölts *Sírák* 28: 9. 12. *Fiam a' te betegségedben könyörögj az Úrnak, hogy ő gyógyítson meg tégedet; annakutánna az orvosnak adj helyet, mert őtet az Úr teremtette; el se távozzál tőle, mert hasznos.*

V. 13. Elaluvék azért Ása az ő attyaival, és meghala az ő királyságának negyven egyedik esztendejében.

VI. És eltemeték őtet az ő koporsójában, mellyet ásatott vala magának Dávid' városában: és fekteték (b) őtet az ő ágyára, mellyet megrakott vala külömbkülömb féle drága illatokkal, mellyeket Patikárius' mesterségével tsináltak vala, és felette sok *jó illatú* égetést tőnek ő érette.

(b) Érti a' koporsót vagy a' temető helyet, mellybe a' király' testét helyheztették.

XVII. RÉSZ.

Ása helyett Jósafát lészen király, ki minekutánna az országnak birodalmában megerősödött volna, az Istennek gyülekezete közzül kitisztítja a' bálványokat, és a' községet tanítja az Isten' törvényére. Utolszor megírattatik az ő hadakozó népének sokasága.

URALKODÉK pedig ő helyette az ő fia Jósafát, és erőt vön az Izráelen. 1. *Kir.* 15: 24. *és* 22: 41.

II. 2. Vete pedig Júdának minden erős városaiba hadakozó népet, segítő seregeket is rendele a' Júda' földében, és Éfraimnak városaiban, mellyeket az ő attya Ása megvett vala.

3. És vala az Úr Jósafáttal, mivelhogy az ő attyának Dávidnak elébbi útain jár vala, és nem keresi vala a' Baálim' bálványit.

4. Hanem az ő attya' Istenét keresi vala, és az ő parantsolatiban jár vala: és nem tselekeszik vala az Izráelnek tselekedetei szerént:

5. Azért az Úr megerősíté az ő országát az ő kezében, és Júdának minden népe ada Jósafátnak ajándékot: és lőn ő neki nagy gazdagsága és ditsősége.

6. Felemelkedék ennekfelette az ő szíve az Úr' útának követésére, és mégis jobban kitisztítá Júdából a' bálványoknak oltáraikat és berkeiket.

7. Az ő királyságának pedig harmadik esztendejében elküldé az ő fő szolgáit Bénhaillát, Obádiát, Zakariást, Nétanéelt, és Mikáját, hogy tanítanának a' Júda' városaiban.

8. És ő velek a' Lévitákat, Semáját, Netániát, Zebádiát, Asáelt, Sémirámótot, Jónatánt, Adóniást, Tóbiást, és Tóbadóniát, a' Lévitákat, kikkel valának Élisáma és Jórám papok.

9. Kik tanítának Júdában, és ő velek vala az Úr' törvényének könyve, és eljárák Júdának minden városait, tanítván a' népet.

10. Ezokáért az Úr igen megrettenté a' földnek minden országait, mellyek valának Júda' országa környűl, hogy ne mernének Jósafát ellen hadakozni. 1. *Mós.* 35: 5. *R.* 14: 14. *R.* 20: 29.

11. A' Filistéusoktól is hoznak vala neki ajándékot és ravás pénzt: az Arábiabeliek is hoznak vala neki barmokat, hét ezer és hét száz bakokat.

12. Jósafát azért felette igen nagyra nevekedék, és Júdában épite házakat, és kintstartó városokat.

13. És sok dolgai valának ő neki Júda' városaiban, és erős hadakozó vitézei valának Jérusálemben.

III. 14. Ez pedig azoknak számok az atyáknak nemzetségek szerént: Júdában a' vitézlő népeknek hadnagyaik valának Adna, és ő vele három száz ezer erős vitézek valának.

15. És ő utánna Jóhanán vala fő, és ezzel valának két száz nyoltzvan ezeren.

16. Ez után ismét vala Amásia a' Zikri' fia, ki magát szabad akaratjából az Úrnak kötelezte vala, és ő vele két száz ezer erős férjfiak valának.

17. A' Bénjámin' nemzetségéből igen erős vala Éljáda, és ő vele kézívesek és paizsosok két száz ezeren.

18. Ez után vala Józabád, ezzel valának száz nyoltzvan ezer serény vitézek.

19. Ezek szolgálnak vala a' királynak, azokon kivűl, a' kiket a' király vetett vala egész Júdának erős városaiba.

XVIII. RÉSZ.

Lásd meg ennek summáját 1. *Kir.* 22. *mert ez a' Rész azzal mindegy.*

ÉS mikor volna Jósafátnak nagy gazdagsága és nagy ditsősége, sógorságot szerze Ákháb királlyal.

2. Az után egynéhány esztendő elmúlván, alámene Ákhábhoz Samariába, és Ákháb vágata ő neki és a' vele való népnek sok juhokat és barmokat, és felindítá ötet, hogy Gileád-Rámót ellen felmenne ő vele. 1. *Kir.* 22: 2.

3. Mert ezt mondá Ákháb az Izráel' királya Jósafátnak a' Júda' királyának: nem jöszsz-é el velem Gileád-Rámótra? Ki monda neki: (a) amint én, akképen te, és amint a' te néped, az én népem is úgy, és veled leszek én is a' hadban.

(a) Az az, semmi külömbség nintsen én közöttem és te közötted, az én népem között és a' te néped között, egy értelmen vagyunk, élj az én népemnek szolgálatjával, mint a' te néped' szolgálatjával.

4. Az után monda Jósafát az Izráel' királyának: kérlek kérj tanátsot ma az Úrtól.

5 Öszvegyűjté azért az Izráel' királya az ő négy száz prófétáit, és monda nekik: elmenjünk-é Gileád-Rámótra, avagy ne menjünk? Felelének: elmenj, és az Isten a' király' kezébe adja.

6. És monda Jósafát: vagyon-é itt az Úrnak több prófétája, hogy attól tudakoznánk?

7. És monda az Izráel' királya Jósafátnak: vagyon még egy, ki által az Úrtól tudakozhatunk: de én azt igen gyülölöm; mert soha én felőlem jót nem prófétál, hanem mindenkor gonoszt: ez Mikeás a' Jimla' fia. És monda Jósafát: ne szólljon úgy a' király.

8. Hívata azért az Izráel' királya egyet a' maga szolgái közzűl, és monda: hívasd hamarsággal Mikeást a' Jimla' fiát.

9. Továbbá az Izráel' királya, és Jósafát a' Júda' királya űlnek vala mind ketten az ő királyi székekben, királyi ruhákban, űlnek vala, *mondom*, a' Samaria' kapuja előtt való múlató helyen, és a' próféták fejenként prófétálnak vala ő előttök.

10. Tsináltatott vala pedig magának 'Sédékiás a' Kénaána' fia vas szarvakat, és monda: ezt mondja az Úr: ezekkel rontod meg a' Síriabelieket, míg nem megemészted őket.

11. A' több próféták is mind akképen prófétálnak vala, mondván: menj el Gileád-Rámótra, és szerentsés lészsz; mert az Úr azt a' király' kezébe adja.

12. A' melly követ pedig Mikeás után ment vala, így szóllott vala neki, mondván: ím' a' próféták beszédi egy szájjal mind jót *prófétálnak* a' királynak; kérlek szóllj te is úgy, mint azoknak egyike, és szóllj jót.

13. Akkor monda Mikeás: él az Úr, hogy a' mit az én Istenem énnekem mondánd, azt szóllom.

14. Mikoron azért jutott volna a' király' eleibe, akkoron monda a' király ő neki: Mikea! el kell-é mennünk a' hadba Gileád-Rámót ellen, avagy nem? És monda: menjetek fel, és jó szerentsétek lészen, mert kezetekbe adattatnak.

15. És monda neki a' király: kénszerítlek tégedet, hogy semmit egyebet ne szóllj, hanem az igazságot az Úr' nevében.

16. Akkor monda: látám, hogy az Izráelnek sokasága a' hegyeken széljel eloszol mint a' juhok, a' mellyeknek pásztorok nintsen, és ezt mondá az Úr: nintsen ezeknek urok; térjen meg kiki házához békével.

17. És monda az Izráel' királya Jósafátnak: avagy nem mondám-é teneked, hogy nem fog én nekem jót prófétálni, hanem gonoszt?

18. Ismét monda: (b) halljátok meg azért az Úr' szavát: látám az Urat űlni az ő királyi székében, és a' mennyei sereget állani jobb és bal keze felől.

(b) Ezekkel Mikeás Próféta ezeket a' dolgokat akarja jelenteni: először, hogy az ördög felette igen kész arra, hogy az embereket megtsalja. Másodszor, hogy az Istennek akaratja ellen semmit nem mivelhet. Harmadszor, hogy az Isten az ő igaz ítéletiből a' bünért és annak megbüntetéséért hatalmat ád az ördögnek, hogy az embert veszedelemre vigye; mert az illyen dolgokban Isten él az ördög' szolgálatjával.

19. És monda az Úr: vallyon kitsoda hitethetné el az Izráel' királyát Ákhábot, hogy felmenne, és Gileád-Rámótban elveszne? És ki egyet, ki mást szólla.

20. Akkoron előjöve egy lélek, melly megállván az Úr előtt, monda: elhitetem én ötet. Az Úr pedig monda neki: mi módon?

21. És felele: elmegyek, és leszek hazug lélek mindenik prófétájának szájában. Monda azért: megtsalhatod, és erőt vehetsz rajta, eredj el, és úgy tselekedjél.

22. Ím azért most az Úr adta e' tsalárd lelket mind e' te prófétáidnak szájokba, azonközben az Úr gonoszt végezett te felőled.

23. Akkor előállván 'Sédékiás a' Kénaána' fia, artzúl tsapá Mikeást, és monda: az Úrnak Lelke mellyik úton ment el én tőlem te hozzád, hogy neked szóllana?

24. Felele Mikeás: ímé meglátod te magad azon a' napon, mellyen a' te belső házadba mégy, hogy magadat elrejthessed.

25. Monda azért az Izráel' királya: fogjátok meg Mikeást, és vigyétek Amonnak a' város' fejedelmének, és Joásnak a' király' fiának.

26. Kiknek azt mondjátok: ezt hagyja a' király: vessétek ezt a' tömlötzbe, és adjatok ő neki nyomorúságnak kenyerét és szorongatásnak vizét, míglen békével haza jövendek.

27. És monda Mikeás; ha békével megtérendesz, tehát nem szóllott az Úr én általam teneked. Ismét monda: halljátok ezt fejenként.

28. Elindúla azért az Izráel' királya, és Jósafát a' Júda' királya Gileád-Rámót ellen.

29. És monda az Izráel' királya Jósafátnak: ím' ruhámat megváltoztatom, és úgy megyek a' viadalnak, te pedig a' te öltözetedben öltözzél: és megváltoztatá a' király a' maga ruháját, és mind ketten a' hartzra menének.

30. Síriának királya pedig meghagyta az ő szekerei' fejedelmeiknek, mondván: ne hartzoljatok se kitsiny se nagy ellen, hanem tsak az Izráel' királya ellen.

31. Lön pedig mikoron meglátták volna a' szekerek' fejedelmeik Jósafátot, mondának: ez az Izráel' királya; és reafordúlának hartzolni ő ellene. Akkor felkiálta Jósafát, és az Úr megsegéllé ötet, és az Isten azokat róla elfordítá.

32. Mert mikor látták volna a' szekerek' fejedelmeik, hogy nem az Izráel' királya volna, eltérének ő róla.

33. Egy férjfiú pedig megvoná ívét, és löve tsak szerentsére, és az Izráel' királyát találá a' pántzélnak ragasztásán, (c) és monda a' szekeresnek: térítsed kezedet, és vígy ki engem a' táborból, mert megsebesítének.

(c) Vagy, a' fegyverderéknak egybe ragasztásánál.

34. Mivelhogy pedig a' hartz mind az egész napon tarta, az Izráel' királya tartóztatja vala

az ő szekereit a' Síriabeliek ellen mind estvéig: és a' napnak alámenésekor meghala *Ákháb.*

XIX. RÉSZ.

Jósafát király a' Prófétának dorgálására megtérvén, a' népet az Istenhez téríti, és mind az egyházi, mind a' külsö polgári rendet helyére állattya.

MEGTÉRE pedig Jósafát a' Júda' királya az ő házába Jérusálembe békével.

2. És méne eleibe Jéhu Próféta a' Hanáni' fia, és monda Jósafát királynak: avagy az istentelennek kellett volna-é segítséggel lenned, és az Úrnak gyülölöit szeretned? Ezért te reád az Úrnak nagy haragja vagyon. *R.* 18: 3.

3. De jó dolgok találtattak te benned, hogy e' földről kivágattad a' berkeket, és az Istennek keresésére adtad magadat. *R.* 17: 4. 6.

II. 4. Lakozék azért Jósafát Jérusálemben, és megtérvén a' Próféta' intésére, kiméne a' nép közibe, Bersebától fogva mind az Éfraim' hegyéig, és megtéríté öket az ő attyoknak Urához Istenéhez:

III. 5. És rendele bírákat azon a' földön Júdának minden erös városiban.

6. És monda a' bíráknak: jól meglássátok a' mit tselekesztek, mert nem ember' képében ítéltek, hanem az Úr' képében, ki az ítéletben veletek lészen. 5. *Mós.* 1: 17.

7. Azért az Úr' félelme légyen rajtatok, okkal tselekedjetek, és szorgalmatossak legyetek: mert a' mi Urunknál Istenünknél nintsen hamisság, sem személy válogatás, sem ajándék vétel. 5. *Mós.* 32: 4. *Róm.* 9: 14. 1. *Mós.* 10: 17. *Jób.* 34: 19. *Tsel.* 10: 34. *Róm.* 2: 11. *Gal.* 2: 6. *Eféz.* 6: 9. *Kol.* 3: 25. 1. *Pet.* 1: 17.

8. Annakfelette Jérusálemben is szerze Jósafát a' Léviták, Papok, és Izráel' nemzetségéből való fejedelmek közzül *bírákat* az Úr' dolgainak ítéletire, és a' perlödéseknek meglátásokra, mikor térnének Jérusálembe.

9. És meghagyá nekik, mondván: így tselekedjetek nagy Isteni félelemmel, hívséggel és tökélletes szívvel.

10. Hogy valamelly törvényt ti elötökbe hoznak a' ti atyátokfiai, kik lakoznak az ő városokban, ember' halál felöl, a' törvény felöl és parantsolat felöl, tzeremoniák és ítéletek felöl, intsétek öket, hogy ne vétkezzenek az Úr ellen, és ne száljon reátok és a' ti atyátokfiaira az Úrnak nagy haragja. Így tselekedjetek hogy ne vétkezzetek.

11. És ímé Amária fő pap lészen ti köztetek az Únak minden dolgaiban: és Zebádia az Ismáel' fia lészen a' Júda' házának vezére a' királynak minden dolgaiban: a' Léviták is lésznek elöttetek járók: Légyetek azért erösek és járjatok el tisztetekben, és az Úr mellette lészen az igaznak.

XX. RÉSZ.

Az Ammoniták és Moábiták Jósafát ellen támadnak, kik ellen Istentöl segítséget kér könyörgés és böjtölés által. Megsegélli ötet az Isten, és az ellenség egymás' fegyvere miatt mind elvesz. Az Izráel' királyával megbarátkozik Jósafát, melly dologért a' Prófétától megfeddetik.

ÉS lön ezek után eljövének a' Moáb' fiai és az Ammon' fiai, és ő velek egyben azok, kik az Ammonitákon túl laknak vala, Jósafát ellen hadakozni.

2. Eljövének pedig és megjelenték Jósafátnak, mondván: a' tengeren túl Síriából, nagy sokaság jö te reád, és ám Háseson-Támárban vagyon, melly az Engédi.

3. Megfélemlék azért Jósafát, és az Urat kezdé buzgóságosan keresni, és hirdete az egész Júdának böjtöt.

4. Azért felgyülének a' Júda' fiai, hogy az Urat megkeresnék: a' Júdának minden városiból is öszvegyülének, hogy az Urat megkeresnék.

5. És megálla Jósafát a' Júda' és Jérusálem' gyülekezetiben, az Úr' házában az új tornátz elött.

6. És monda: óh Uram, mi atyáinknak Istenek, nem te vagy-é egyedül Isten a' menyben, és ki uralkodol a' pogányoknak minden országaikon, te kezedben az erösség, a' hatalom, és senki nintsen ki te ellened állhatna?

7. Óh mi Istenünk! nem te üzéd-é ki e' földnek lakozóit a' te néped elött az Izráel elött; és adád azt Abrahám', a' te barátod' magvának mind örökké?

8. Azért laktak e' földön, és épitettek azon a' te nevednek szent helyet, mondván:

9. Ha mikor jövénd mi reánk veszedelem, *tudniillik*, Isten' ítéletinek fegyvere, avagy döghalál, avagy éhség, e' házban elödben állunk, mert a' te neved e' házban vagyon: azért mikor kiáltunk te hozzád a' mi szorongattatásunkban, hallgass meg és szabadíts meg minket. *R.* 6: 28. 1. *Kir.* 8: 37.

10. Mostan pedig az Ammoniták és a' Moábiták, és a' Seir' hegyén lakozók, kiknek földökön nem akarád hogy által mennének az Izráel' fiai, mikor Égyiptomból kijövének, hanem mellölök elmenének, és öket el nem vették: 5. *Mós.* 2: 4. 9. 19.

11. És ímé mivel fizetnek nekünk érette, mivelhogy e' végre jönek, hogy minket kiüzzenek a' te örökségedből, mellyet minekünk örökségül adtál vala.

12. Óh mi Istenünk nem ítéled-é meg öket? Mert nintsen mi bennünk annyi erö, hogy ellene állhatnánk e' számtalan sokaságnak melly reánk jö: nem tudunk mit tselekedni, hanem tsak te reád néznek a' mi szemeink.

13. És fejenként a' Júda' fiai állnak vala az Úr elött; mind gyermekeikkel, feleségeikkel és fiaikkal.

14. Akkor Jaházielre a' Zakariás' fiára, ki Benája' fia vala, ki Jéhiel' fia, ki Matániás' fia, ez az Ásáf' maradéki közzül való Lévita vala, az Úrnak lelke szálla a' gyülekezetnek közötte:

15. És monda: mindnyájan kik Júdában és Jérusálemben lakoztok, és te Jósafát király, halljátok meg szómat: így szóll az Úr ti nektek: ne féljetek és ne rettegjetek e' számtalan sok néptöl; mert nem ti hartzoltok velek, hanem az Isten.

16. Holnap szálljatok szemben velek; ímé ök a' Sitz' halmán fognak felmenni: és rájok találtok a' völgynek végénél a' Jéruel' pusztájának ellenében.

17. Nem ti hartzoltok velek; hanem tsak álljatok veszteg és lássátok az Úrnak szabadítását rajtatok, te Júdának nemzetsége és ti Jérusálembeliek ne féljetek, meg se rettennyetek, holnap menjetek rájok, az Úr veletek lészen.

18. És Jósafát fejét a' földre lefüggeszté, a'

Júda' népe is és a' Jérusálemnek lakói az Úr előtt artzal leborúlának imádván ötet.

19. Felállának pedig a' Kéhátiták közzűl és a' Kórhiták közzűl való Léviták, hogy az Izráelnek Urát Istenét felette nagy felszóval dítsérnék.

20. És reggel felkelvén, kimenének a' Tékoa pusztájára: és a' menés közben megálla Jósafát és monda: halljátok meg szómat Júda' és Jérusálemben lakozók; bízzatok a' ti Uratokba Istentekbe, és legyetek bátorságosok: higyetek a' Próféták' beszédeiknek, és szerentsések lesztek. 2. *Mós.* 14: 31.

21. Tanátsot tartván pedig a' néppel, előállatá az Úrnak énekesit, és az ő szentségének dítséröit, hogy a' hartzra készült nép előtt menvén ezt mondanák: tiszteljétek az Urat mert örökké való az ő irgalmassága. *'Sólt.* 136: 1.

22. Mikor pedig elkezdték volna az éneklést és a' dítséretet, az Úr ellenséget szerze az Ammoniták, Moábiták, és a' Seir' hegyén lakozók ellen, kik jöttek vala Júdára, és megveretének.

23. Mert támadának az Ammon' és a' Moáb' fiaik a' Seir hegybeliek ellen, hogy öket levágnák és elvesztenék. És mikoron mind elvesztették volna a' Seir hegybelieket, az után egymást ő magok levágák.

24. A' Júda' népe pedig méne Mispe felé, melly a' pusztában vagyon, és mikor tekintett volna rájok, tsak holt testet lát vala a' földön, mert senki azok közzűl el nem szaladhatott vala.

25. Elméne azért Jósafát az ő népével, hogy azoknak prédájokban 'sákmányt vetnének, és találának nálok temérdek gazdagságot, és a' holt testekkel drága szép ruhákat, mellyeket lefosztának rólok, annyira, hogy alig vihetnék el, és harmad' napig kapdosák a' nyereséget, mert felette sok vala.

26. Negyed' napra pedig gyűlének az áldásnak völgyébe; hogy az Úrnak ott adnának hálákat, azért azt a' helyet háláadás völgyének nevezék mind e' mai napig.

27. Megtére azért Júdának és Jérusálemnek népe Jósafát királlyal, az ő fejedelmekkel Jérusálembe nagy örömmel: mert az Úr megvígasztalta öket az ő ellenségek' veszedelmével.

28. Bemenének pedig Jérusálembe, nablum, hegedű és trombita szóval az Úr' házába.

29. És az Istentől igen megrettentek vala minden országbeliek, mikor meghallották volna, hogy az Úr hadakozott volna az Izráel' ellenségi ellen. *R.* 14: 14. *és* 17: 10. 1. *Mós.* 35: 5.

30. Megnyúgovék azért Jósafát' országa; és békeséget ada ő neki az Isten minden felől.

II. 31. Uralkodék azért Jósafát Júdán: harmintzöt esztendős vala mikor uralkodni kezde, és uralkodék Jérusálemben huszonöt esztendeig; és az annyának neve Azúba vala, a' Silhi' leánya. 1. *Kir.* 22: 41.

32. És jára Ásának az ő attyának útán, el sem távozék attól, tselekedvén azt, a' mi az Úr' szeme előtt kedves vala.

33. De azért még a' magasságbeli bálványokat el nem tisztítá, a' község is nem készítette vala az ő szívét az ő attyainak Istenekhez.

34. Jósafátnak pedig első és utólsó lett dolgai, ímé meg vagynak írattatva Jéhunak a' Hanáni' fiának könyvében, ki azokat beírta az Izráel' királyainak könyvökbe.

III. 35. Az után Jósafát a' Júda' királya megbarátkozék Ákháziával az Izráel' királyával: ki igen Istentelenül tselekedett vala.

36. Mindazáltal vele megbarátkozék, hogy hajókat készítenének, mellyeken Társisba mennének, és megkészíték a' hajókat Esiongáberben.

37. Prófétála azért Éliézer a' Maresából való Dodáva' fia Jósafát ellen, mondván: mivelhogy megbarátkozál Ákháziával, az Úr semmivé teszi a' te tsinálmányidat: és a' hajók mind elromlának; és el nem mehetének Társisba.

XXI. RÉSZ.

Meghal Jósafát király, kinek helyette uralkodik Jórám az ő fia, ki az ő attyafiait mind megöli, kitől az Édomiták elszakadnak, kinek országát a' Filistéusok elrabolják. Ki végezetre bélinek fájdalma miatt hal meg.

MEGHALA pedig Jósafát az ő attyaival, és eltemetteték az ő attyaival Dávid' városában: és uralkodék az ő fia Jórám ő helyette. 1. *Kir.* 22: 51. 2. *Kir.* 8: 16.

2. Voltak pedig Jórám' attyafiai a' Jósafát' fiai ezek: Azária, Jéhiel, Zakariás, Azáriás, Mikáel és Sefátja: ezek mind Jósafát' az Izráel királya' fiai valának.

3. Kiknek adott vala az ő attyok sok ezüst és arany ajándékot, drága marhákat, és Júdában erős városokat: de az országot Jórámnak adá, mivelhogy ő volna első szülötte.

4. Kezde azért Jórám az ő attya' országán uralkodni, és mikor abban megerősödött volna, az ő attyafiait mind megölé fegyverrel, az Izráel' fejedelmi közzűl is *egynehányat.*

5. Harmintzkét esztendős korában kezdett vala Jórám uralkodni, és nyoltz esztendeig uralkodék Jérusálemben.

6. És jára az Izráel' királyainak útokon, mint az Ákháb királynak is házanépe; mert Ákháb' leánya vala az ő felesége: és az Úr' szemei előtt gonoszt tselekedék.

7. Nem akará mindazáltal az Úr a' Dávid' házát elveszteni a' szövetségért, mellyet tett vala, hogy adna ő neki szövétneket és az ő fiainak minden időben. 2. *Sám.* 7: 13. 1. *Kir.* 11: 36. *'Solt.* 132: 17.

8. Az ő idejében szakada el Édom, hogy Júda' birodalmában ne lenne: és királyt választának magoknak. 2. *Kir.* 8: 20.

9. Jórám azért elméne az ő fő emberivel és a' vele való szekerekkel: és felkelvén éjjel megveré az Édomitákat, kik ötet megkörnyékezték vala, és azoknak szekereiknek fejedelmeiket.

10. Mindazáltal Édom ugyan elszakada tőle, hogy a' Júda' királysága alatt ne lenne, mind e' mai napig. Ugyan akkor elszakada Libna is, hogy Jórám' birodalmában ne lenne; mivelhogy elhagyta volna az ő attyainak Urokat Isteneket.

11. Ő is rakata a' Júdának hegyein oltárokat: és paráznaságba ejté a' Jérusálembelieket, és Júdát vétekre hajtá.

12. Juta pedig azonközben Illyés Próféta' írása hozzá, mondván: ezt mondja a' te atyádnak Dávidnak Ura Istene: mivelhogy nem járál a' te atyádnak Jósafátnak útán, sem a' Júda' királyának Ásának útán:

13. Hanem járál az Izráel' királyinak útokon, és megferteztetéd Júdát és a' Jérusálemben lakozókat, amint az Ákháb' háza is paráználkoda, annakfelette a' te atyádfiait, és a' te atyádnak házanépét megöléd, kik jobbak voltak náladnál:

14. Ímé

14. Ímé az Úr nagy tsapást botsát a' te népedre, és a' te fiaidra, és a' te feleségidre, és minden jószágodra.

15. Te pedig sok nyavalyákban gyötrettetel, bélednek fájdalmiban leszel két esztendeig, míg a' te béled naponként kimégyen a' betegség miatt.

16. Felindítá azért az Úr Jórám ellen a' Filistéusoknak és Arábiabelieknek elméjeket, kik a' Szeretsenekkel határosok valának.

17. Kik mikoron felmentek volna Júdára, elpusztíták azt, és 'sákmányt vetének mindenben valami találtaték a' király' házában; és az ő fiait, az ő feleségit elvivék, és több nem marada meg fiai közzűl, hanem Joákház, ki legkissebb vala az ő fiai között. *R.* 22: 1.

18. És mind ezek után megveré őtet az Úr, bélinek fájdalmával, melly gyógyíthatatlan vala.

19. Lőn pedig egynéhány napok után, mikor a' *Prófétától mondott* időnek határa eljött volna két esztendő múlva, az ő béle mind kijára az ő betegségében, és meghala nagy kínokban. És a' község nem égete drága illatú szerszámokat az ő temető helyén, mint az ő attyainak égettek vala.

20. Harmintzkét esztendős vala, mikor uralkodni kezde, és nyoltz esztendeig uralkodott Jérusálemben: és mikor minden gyönyörűség nélkül élt volna, eltemeték őtet Dávid' városában, de nem a' királyok' koporsójokban.

XXII. RÉSZ.

Jórámnak holta után király lészen Ákházia, kit megöl Jehu az Izráelnek királya. Atália a' királyi magot mind megöleti, megmarad tsak Joás, kit az ő ménnye rejte el, és titkon nevelé azt.

Választák pedig királlyá Jérusálemnek lakosi ő helyette az ő legkissebb fiát Akháziát; mert az ő előtte való attyafiait mind megölték vala azok, kik az Arábiabeliekkel jöttek vala a' táborba: uralkodék azért Ákházia Jórámnak a' Júda' királyának fia. 2. *Kir.* 8: 24. *R.* 21: 16. 17.

2. Negyvenkét esztendős vala Ákházia mikor uralkodni kezde, és egy esztendeig uralkodék Jérusálemben; az ő annyának pedig neve vala Atália, Omri' leánya.

3. Ez is az Ákháb' házának útain jára; mert az ő annya vala neki tanátsosa az istentelen tselekedetre.

4. Azért gonoszt tselekedék az Úr' szemei előtt, miképen Ákháb' háza; mert azok voltak tanátsadói az ő attya' halála után, az ő veszedelmére.

5. Sőt inkább mindenestűl azoknak tanátsok szerént jára, elméne Jórámmal Ákháb' fiával az Izráel' királyával ütközetre a' Síriabeli Hazáel király ellen, Gileád Rámótba, holott a' Síriabeliek Jórámot megverék.

6. Megtére azért, hogy magát gyógyíttatná Jezréelben, mert igen megsebesíttetett vala Ráma alatt, mikor hadakoznék Hazáellel, a' Síriabeli királlyal: Azariás (a) pedig Jórámnak Júda' királyának fia, alláméne, hogy meglátná Jórámot az Ákháb' fiát Jezréelben, mert beteg vala.

(a) Ákházia Azariásnak is neveztetett.

7. Istentől vala pedig Ákháziának romlása, hogy Jórámhoz menne: mert mikor oda ment volna, kijöve Jórámmal Jéhu eleibe, ki Nimsi' fia vala, kit az Úr megkenetett vala, hogy az Ákháb' házanépét kigyomlálná.

8. Lőn azért, mikor Jéhu az Ákháb' házán boszszút állana, a' Júda fejedelmire találkozék, és az Ákházia' attyafiainak fiaikra, kik Ákháziának szolgálnak vala, és megölé őket. 2. *R.* 10: 6. 13. 17.

9. Ákháziát is keresé, kit megtalála, és megfogák, (ki Samariában rejtezett vala el,) hozák azért őtet Jéhuhoz, kik őtet levágák és eltemeték: mert ezt mondják vala: ez a' Jósafát' fia, ki keresi vala az Urat, tellyes szívéből: és nem vala immár senki az Ákházia' házanépe közzűl, ki elég volna, az országnak birodalmára.

10. Továbbá Atália az Ákházia' annya, látván, hogy az ő fia meghalt volna, felkele és megöleté a' Júda' házanépének minden királyi magvát. 2. *Kir.* 11: 3.

11. De Jósabát a' király leánya vévé Joást az Ákházia' fiát, és kivivé titkon őtet a' király' fiai közzűl, kik megölettetnek vala, és elrejté azt, és a' dajkáját az ágyas házba: és eltitkolá őtet Jósabát a' Jórám király' leánya, ki vala a' Jójada pap' felesége, (mert Ákháziának húga vala,) Atália előtt, hogy azt meg ne ölhetné.

12. És-vala ő' velek az Úr' házában elrejtetve hat esztendeig: Atália pedig bírja vala a' földet.

XXIII. RÉSZ.

Jójada pap királlyá téteti Ákházia' fiát Joást. Atáliát megöleti: a' Baál' házát elrontatja, és az Isten' házában minden tiszteket helyekre állat.

A' hetedik esztendőben pedig megerősödék Jójada, és melléje vevé szövetségben a' századosokat, Azáriát a' Jórám' fiát, Ismáelt a' Johanán' fiát, Azáriát az Obed' fiát, Maaséját az Adája' fiát, és Élisáfátot a' Zikri' fiát. 2. *Kir.* 11: 4.

2. Kik Júdát körül eljárván, öszvegyűjték Júdának minden városiból a' Lévitákat, és az Izráel' nemzetségének fejedelmit, és jövének Jérusálembe.

3. Szövetséget tőn pedig mind az egész gyülekezet a' királlyal az Isten' házában, minekutánna *Jójada* ekképen szóllott volna nekik: ímé a' király' fia fog uralkodni, amint az Úr szóllott volt Dávid' fiairól. 2. *Sám.* 7: 13. *R.* 21: 7.

4. Azért dolgotok ez légyen: harmad' rész közületek, kik a' szombatra szoktatok feljöni a' papok és a' Léviták közzűl ajtónálló légyen.

5. Harmad' rész pedig a' király' házánál, és harmad' rész a' fő kapunál álljon: az egész község légyen az Úr' házának tornátziban.

6. Senki ne menjen be az Úr' házába, hanem tsak a' papok, és a' kik szolgálnak a' Léviták közzűl, ők menjenek be, mert szentek; a' gyülekezet tartsa magát az Úr' parantsolatjához.

7. És a' Léviták környülvegyék a' királyt, kinekkinek fegyvere légyen kezében, és valaki bemenénd a' templomba, megölettessék: és a' király mellett legyetek mikor bemégyen és mikor kijövénd.

8. És mind a' szerént tselekedének a' Lévi és az egész Júda, amint ő nekik parantsolta vala Jójada fő pap, és kiki mind melléje veszi vala az ő birodalmában való férjfiakat, mind

azokat, a' kik felmennek vala a' szombatra; mind a' kik kijönek vala a' szombatról: és Jójada pap nem engedé, hogy a' Lévitáknak seregek elmenne.

9. És ada Jójada pap a' századosoknak dárdákat, paizsokat, és buzgányokat, mellyek Dávid királyé voltak, mellyek az Isten' házában valának.

10. És állatá az egész gyülekezetet, kiknek fegyverek kezekben vala, a' háznak jobb részétől fogva a' háznak bal felől való részéig, az oltár mellett és a' ház mellett a' király környül.

11. Akkoron kihozák a' király' fiát, és a' királyi koronát fejébe tevék, és a' királyhoz illendő ékességet reá adván, királlyá tevék ötet, és megkenék Jójada és az ő fiai, és mondának: éljen a' király. *5. Mós.* 17: 18.

12. Mikoron pedig meghallotta volna Atália a' futkosó népnek zengését, kik a' királyt dítsérik vala, akkor ő is felméne a' nép közzé az Úr' házába.

13. Holott mikor látta volna, hogy a' király állana az ő oszlopánál a' bemenetelben, és a' fejedelmek, és a' trombitások a' király mellett volnának, és a' föld' népe örülne, és trombitálna trombitákkal, és az énekesek a' zengő szerszámokkal énekelnének: akkor Atália ruháit kezdé szaggatni, és monda: pártolás vagyon, pártolás.

14. Kiküldé pedig Jójada pap a' századosokat, a' seregek' hadnagyait, mondván nekik: vigyétek ki ötet a' nép között, és valaki utánna megyen, megölettessék fegyverrel: mert ezt mondja vala a' fő pap: ne öljétek meg ötet az Úr' házában.

15. És kezeiket ő reá vetvén adának neki helyet, hogy kimehetne, és mikor bejutott volna a' király' háza felé a' lovaknak kapujokon, ott vágák le ötet.

16. Szövetséget tön pedig Jójada, ő maga között, a' nép között, és a' király között, hogy ők az Úr' népei lennének.

17. Beméne azért mind a' sokaság a' Baál' házába, és azt elrontá mind oltárival és mind bálványival egyben: a' Mattánt pedig a' Baál papját az oltárok előtt megölék.

18. És helyekre állatá Jójada a' tiszteket az Úr' házában, mellyeket bíztak vala a' papokra és Lévitákra, kiket Dávid elrendelt vala az Úr' házában; hogy áldoznának az Úrnak, amint a' Móses' törvényében megírattatott, nagy vígasággal és ének szóval: a' Dávid' rendelése szerént.

19. Helyekre állatá pedig az ajtón állókat is az Úr' házának kapuira; hogy semmi dologban tisztátalan be ne menne.

20. Az után melléje vevé a' századosokat és a' fő urakat, mind azokkal egyetemben, a' kik a' községen uralkodnak vala, és mind a' föld' népét, és kivivé a' királyt az Úr' házából, és bemenének a' király' házának nagyobbik kapuján, és helyhezteték a' királyt a' királyi székben.

21. Nagy örömben lön azért a' föld' népe, és a' város is megnyúgovék; minekutánna Atáliát megölék fegyverrel.

XXIV. RÉSZ.

Joás király Jójadának éltében az Isten' törvénye szerént él, és az Isten' házát megépíti. A' Jójada holta után bálvány imádásra hajol, és megöleti Zakariást a' Jójada' fiát. Megverettetik a' Sziriabeliektől, az után az ő maga szolgáitól megölettetik.

Hét esztendős vala Joás mikor uralkodni kezde, és uralkodék Jérusálemben negyven esztendeig: az ő annyának neve Sibia vala, Bersebabeli. 2. *Kir.* 12: 1.

2. És tselekedék Joás az Úr előtt kedves dolgot; Jójada papnak tellyes életében.

3. Vön pedig neki Jójada két feleséget; és nemze fiakat és leányokat.

4. Ezek után végezé magában Joás, hogy az Úr' házát megépítené:

5. És öszvehívatá a' papokat és a' Lévitákat, és monda nekik: menjetek el a' Júda' városira, és szedjetek az Izráel' népétől fejenként pénzt, hogy esztendőnként a' ti Istentek' házát építsék meg, ti pedig e' dologban hamar eljárjatok: de nem sietének a' Léviták.

6. Ez okáért hívatá a' király Jójadát a' fő papot, és monda neki: miért nem kénszerítetted a' Lévitákat, hogy behoznák Júdából és Jérusálemből az ajándékot, mellyet rendelt Móses az Úr' szolgája, hogy az Izráelnek egész sokasága bevinné a' gyülekezet' sátorához. 2. *Mós.* 25: 2. *és* 30: 12.

7. Mert az istentelen Atália és az ő fiai elpusztitották az Isten' házát, és az Isten' házához szenteltetett jószágot a' Baálimokra költötték.

8. És mikor parantsolt volna a' király, szerzének egy ládát: mellyet letevének az Úr' házának kapuja előtt.

9. És meghírdeték Júdában és Jérusálemben, hogy hoznák el az Úrnak az ajándékot, mellyet Móses az Isten' szolgája rendelt volt, és parantsolt a' pusztában az Izráelnek. 2. *Mós.* 30: 12. 13. 14. 15. 16.

10. Akkor nagy örömmel a' fejedelmek és a' község' hozának és hányának *pénzt* a' ládába, míglen megtelne.

11. Lön pedig, mikor a' ládát vinnék a' király' gondviselőjéhez a' Léviták által, mert mikor látták, hogy a' pénz sok volna, eljöve a' király' íródeákja, és a' fő papnak választott embere, hogy megüresítenék a' ládát; az után ismét helyére teszik vala azt: és ezt mivelik vala naponként; és nagy summa pénzt gyűjtének.

12. És adá azt a' király és Jójada, az Úr' háza' szolgálatja' gondviselőjének; és fogadának favágókat, mester embereket az Úr' házának megépítésére, vas és értz míveseket is fogadának az Úr' házának megerősítésére.

13. Munkálkodának azért a' mivesek, és az ő kezeik által a' romlások megépülének, és helyére állaták az Úr' házát az előbbeni állapotja szerént, és megerősíték azt.

14. Mikoron pedig elvégezték volna, vivék a' királynak és Jójadának eleibe a' maradék pénzt, mellyből tsinálának az Úr' háza' szolgálatjához és az áldozatokhoz való edényeket, *úgymint*, temjénezőket, kalánokat, arany és ezüst edényeket: és áldoznak vala szünetlen az Isten' házában, Jójadának tellyes életében.

15. Megvénhedék pedig Jójada és megelégedvén életével, meghala: száz harmintz esztendős korában hala meg.

16. És eltemeték ötet a' Dávid király' városában; a' királyok között; mivelhogy kedves dolgot tselekedett volna Izráelben Istennel, és az ő házával:

17. Minekutánna pedig meghala Jójada, eljö-

vének a' Jójada fejedelmi, és térdet fejet hajtának a' király előtt: és a' király engede nekik.

18. És hátra hagyván az ő attyok' Urának Istenének házát, szolgálának a' berkeknek és a' bálványoknak: melly vétekért lőn az Úrnak Júdára és Jérusálemre igen nagy haragja.

19. És küldé hozzájok Prófétákat, hogy azok által az Úrhoz térítené őket; kik bizonyságot tevének nekik: de reá nem figyelmezének.

20. Az Isten' lelke pedig felindítá Zakariást a' Jójada' pap' fiát, és felálla a' nép között, és monda nekik: ezt mondja az Isten: miért hagyátok hátra az Úrnak parantsolatját? Nem használtok vele: mivelhogy hátra hagytátok az Urat, ő is hátra hágy titeket.

21. Azok pedig reátámadván, megkövezék őtet a' király' parantsolatjából, az Úr' háza' tornátzában. *Mát.* 23: 35.

22. És nem emlékezék meg Joás király a' jótéteményről, mellyel az ő attya Jójada vala ő hozzá, hanem megöleté az ő fiát; mikor pedig meghalna, ezt mondá: lássa meg az Úr, és (a) ítélje meg.

(a) Vagy, keresse meg.

23. Lőn pedig az esztendő' forgásában, a' Síriabeli had ő ellene felindúlván, Júdára és Jérusálemre méne, és mind elveszték a' népnek fejedelmeit a' nép közzül, és a' ragadományt mind elküldék Damaskusba a' királynak.

24. Mert noha kevesen jöttek vala a' Síriabeliek: mindazáltal az Úr kezekbe adá a' számtalan sok népet, mivelhogy az ő attyoknak Istenét elhagyták volna; Joásonn is boszszút állának.

25. És mikor tőle elmentek volna, és hagyták volna őket nagy betegségekben, pártot ütének ellene magokban az ő szolgái, a' Jójada pap' fiának haláláért, és megölék őtet a' maga ágyában, és meghalván eltemeték őtet a' Dávid városában: de nem temeték őtet a' királyok' koporsójokba.

26. Ezek támadtak vala pedig ellene: Zabád, az Ammonbeli Simeát' fia, és Józabád a' Moábbeli Simrit' fia.

27. Az ő fiai pedig, és a' ravás szedés, melly az ő idejében lett, az Isten' házának is megépítése, ímé meg vagynak írattatva a' királyokról való könyvben; uralkodék pedig ő helyette az ő fia Amásia.

XXV. RÉSZ.

Amásia király megöli azokat, a' kik az ő attyát Joást megölték vala. Az Édomitákat megveri, és azoknak bálványokat imádja, melly dologért a' Prófétától megfeddetik. Az Izráel' királyától megverettetik, és az után megölettetik.

Huszonöt esztendős korában kezdett vala Amásia uralkodni, és huszonkilentz esztendeig uralkodék Jérusálemben; az ő annyának neve Jéhoaddán, Jérusálemből való. 2. *Kir.* 14: 2.

2. És kedves dolgot tselekedék az Úr előtt, de azért nem tiszta szívvel.

3. Lőn pedig az után, hogy országában megerősödék; megölé az ő szolgáit, kik a' királyt az ő attyát megölték vala.

4. De azoknak fiaikat meg nem öleté; hanem a' szerént tselekedék, amint a' törvényben meg vagyon írattatva a' Móses könyvében, mellyben az Úr' így parantsolt volt, mondván: meg ne ölettessenek az atyák a' fiakért, és a' fiak is meg ne ölettessenek az atyákért, hanem kiki az ő maga bűnéért ölettessék meg. 5. *Mós.* 24: 16. 2. *Kir.* 14: 6. *Jer.* 31: 30. *Ezék.* 18: 20.

5. Öszvegyűjté annakfelette Amásia a' Júda' népét, és választa ő közzülök az atyáknak házoknépe szerént Júdában és Benjáminban ezeredeseket és századosokat; és megszámlálá őket húsz esztendősöktől fogva és feljebb, és találá azok közzül válogatott fegyverfoghatókat, kopjásokat, és paizsosokat, három száz ezert.

6. Annakfelette bérle az Izráeliták közzül száz ezer erős férjfiakat száz talentom ezüstben.

7. Eljöve pedig az Isten' embere ő hozzá, mondván: óh király! az Izráel' népe te veled el ne menjen; mert az Úr nem lészen az Izráellel, *tudniillik* az Éfraim' fiaival.

8. De ha ugyan elmégy, tselekedd meg, erősítsd meg magadat a' hartzra, az Isten elejt tégedet a' te ellenséged előtt; mert vagyon Istennek ereje, mind a' megsegítésre, mind a' megverésre.

9. Akkor monda Amásia az Isten' emberének: mit miveljünk a' száz talentom ezüst felől, mellyet adtam az Izráel' seregének? és monda az Isten' embere: vagyon az Úrnak, hogy teneked annál sokkal többet adjon.

10. Kiválasztá azért azokat Amásia, a' kik Éfraimból jöttek volt ő hozzá, hogy mennének az ő helyekre; mellyért igen megharagvának Júdára, és megtérének nagy haraggal.

11. Amásia pedig megbátorodván, kiindítá népét, és méne a' sós völgybe, holott megvere a' Seir' fiai közzül tíz ezeret. 2. *Kir.* 14: 7.

12. És tíz ezeret elevenen fogván a' Júda' fiai, vivék egy magas köszikla' tetejére, és onnan nyakra főre lehányák őket, és mind elszakadozának.

13. A' melly sereget pedig megtérített vala Amásia, hogy ő vele el ne menne a' hartzra, Júdának városaira ütének Samariától fogva mind Béthoronig: és levágván három ezert azok közzül, nagy sok prédát ragadozának el.

14. Lőn az után, hogy Amásia megtére az Édomitáknak megverésekből, a' Seir' fiainak isteneiket elhozá, és Isten gyanánt rendelé azokat magának, kik előtt magát meghajtja vala, és azok előtt jó illatot tészen vala.

15. Ezokáért megharaguvék az Úr Amásiára, és botsátá Prófétáját hozzá, és monda neki: miért imádád annak a' népnek isteneit, kik meg nem szabadíthaták az ő népeket a' te kezedből?

16. Lőn pedig, mikor ő neki szóllott volna, monda a' király neki: avagy a' király' tanátsosává tettenek-é téged? Hallgass, mert gonoszúl jársz. Megszűnék azért a' próféta, mondván: esmerem, hogy az Isten el akar tégedet veszteni, mivelhogy ezt miveléd, és tanátsomat nem fogadád.

17. Amásia pedig a' Júda' királya, tanátsot tartván követet küldé Joáshoz a' Joákház' fiához, ki Jéhu' fia vala, az Izráel' királyához, mondván: jöjj hozzám, lássuk meg egymást. 2. *Kir.* 14: 8.

18. Küldé pedig Joás az Izráel' királya Amásiához a' Júda' királyához, mondván: a' Libánus hegyén való tövis küldé a' Libánuson való czédrus fához, mondván: a' te leányodat add az én fiamnak feleségül: azonközben azonn elmenvén egy fene vad, melly a' Libánuson lakik vala, eltapodá azt a' töviset.

19. Te magadban így gondolkodtál: megve

rém az Édomitákat, azért fúvalkodtál fel magadban, hogy ditsekedjél; légy veszteg a' te házadban, miért szerzeszsz magadnak veszedelmet, hogy mind te, mind Júda elveszszen te veled.

20. De nem akará hallani Amásia; mert Isten elvégezte vala, hogy öket az ellenség' kezébe adná; mivelhogy az Édomiták' bálvány isteneiket imádták volna.

21. Felméne azért Joás az Izráel' királya, és szembe szállának egymással, ő és Amásia a' Júda' királya, Béthsémesnél, melly Júdában vagyon.

22. És Júda megveretteték az Izráel' népétől, és kiki mind szalada a' maga sátorába.

23. Amásiát pedig a' Júda' királyát a' Joás' fiát, ki Joákház' fia volt, Joás az Izráel' királya elfogá Béthsemesben, és vivé Jérusálembe, és Jérusálemnek kőfalát letöré az Éfraim' kapujától fogva mind a' szegeletnek kapujáig, négy száz singnyire.

24. És mind az aranyat, mind az ezüstöt, és mindenféle edényeket, mellyek találtatának az Isten' házában az Óbedédom' birtoka alatt, és a' király' házának kintsei között, a' kezesek' fiaikkal egyetemben, elvévén, Samariába téré.

25. Éle pedig Amásia a' Joás' fia, a' Júda' királya, minekutánna meghala Joás a' Joákház' fia, az Izráel' királya, tizenöt esztendeig.

26. Amásiának pedig több lett dolgai az elsők és az utolsók, avagy nintsenek-é megírattatva a' Júda' és az Izráel' királyainak könyvökben?

27. Mert attól fogva, hogy Amásia az Úrtól elszakada, ellene támadtak vala Jérusálemben, és Lákisba szalada: küldének azért ő utánna Lákisba, és ugyan ott megölék őtet. 2. *Kir.* 14: 19.

28. És elhozák onnét lovakon, és eltemeték őtet az ő attyai között Júda' városában.

XXVI. RÉSZ.

Uzziás lészen király Júdában Amásia' helyében. A' Filistéusokonn diadalmat veszen. Megveretik bélpoklossággal, hogy a' papok' tisztekbe hágott volna. Meghal, és ő helyette király lészen Jótham az ő fia.

AKKOR előhozván az egész Júda' nemzetsége Uzziást, ki tizenhat esztendős vala; királlyá tevék őtet az ő attya helyett Amásia helyett. 2. *Kir.* 14: 21.

2. Ez épité meg Élótot, mellyet Júdának megvett vala, minekutánna a' király meghalt volna az ő attyaival.

3. Tizenhat esztendős vala Uzziás mikor uralkodni kezdett, és ötvenkét esztendeig uralkodék Jérusálemben; az ő anyának neve Jekólia vala, Jérusálemből való.

4. Ez tselekedék az Úr előtt kedves dolgot, mind azok szerént, mellyeket az ő attya is Amásia tselekedett.

5. És keresi vala az Istent Zakariás Próféta' idejében, ki az Isteni látásokban tudós vala; valamíg pedig az Urat keresé, jó elömenetelt adott neki Isten.

II. 6. Mert kimenvén hadakozék a' Filistéusok ellen, és Gátnak, Jabnénak, és Asdódnak kerítésit letöré; és épite városokat Asdódban, és a' Filistéusoknak tartományokban.

7. És megsegéllé őtet az Isten a' Filistéusok és az Arábiabeliek ellen, kik lakoznak vala Gúr mezején és Meúnimban.

8. Adának az Ammoniták is Uzziásnak ajándékot; és kiméne az ő híre neve szintén Égyiptomig, mert felette igen megerösödött vala az ő hatalma.

III. 9. Mert épite Uzziás tornyokat Jérusálemben a' szeglet kapu felett, a' völgy kapu felett, és a' szegeletnek kapuja felett, és megerősíté azokat.

10. A' pusztában is tornyokat raka, és sok kútakat ása, mert sok nyája vala mind a' völgyekben, mind a' tér földön, és sok majorkodó szolgái, vinczelléri a' hegyeken, és Kármelben; mivelhogy a' majorkodásnak szeretője vala.

11. Vala pedig Uzziásnak hadakozó népe is, a' szerént amint meg volt számláltatva Jéhiel Secretárius által, és Maaséja tiszttartó által, a' Hananiás' parantsolatjából, ki vala a' király' fejedelmei közzül való.

12. A' tselédek' fejedelmeiknek mindenestül fogva való számok, az erősek közzül két ezer és hat száz vala.

13. És ezeknek birodalmokban valának igen erős hadakozók három száz hét ezeren és öt százan; kik vitézi módon forgolódnak vala, hogy a' királyt megsegítenék ellensége ellen.

14. Készíte pedig az ő hadának Uzziás paizsokat, kopjákat, sisakokat, pántzélokat, íveket, és parittyába való köveket.

15. Készíte annakfelette Jérusálemben nagy mesterséges hadakozó szerszámokat, mellyek lennének a' tornyok' tetejekben, és a' kőfalnak szegeletin, nyilaknak és a' nagy köveknek kihajgálásokra: és az ő híre neve minden felé kiméne, mivelhogy tsudaképen megsegíttetik vala, míglen megerösödnék a' birodalomban.

IV. 16. Mikoron pedig megerösödött volna, felfúvalkodék az ő szíve annyira, hogy magát elrontaná, és vétkezék az ő Ura Istene ellen; mert az Úr' templomába beméne, hogy jó illatot tenne a' füstölő oltáron.

17. Beméne pedig ő utánna Azáriás pap, és ő vele az Úr' papjai nyoltzvanon igen erősek:

18. És ellene állának Uzziás királynak, mondván neki: Uzzia! nem te dolgod az Úrnak jó illatot tenni, hanem az Áron pap' fiaié, kik a' jó illat tételre szenteltettek: menj ki e' szent helyből, mert vétkezél; ditsőségedre sem lészen az Úr Istentől. 2. *Mós.* 30: 7.

19. És megharagvék Uzziás, kinek kezében vala a' füstölő szerszám, hogy jó illatot tenne: és mikor ekképen haragudnék a' papokra, bélpoklosság támada a' homlokán a' papok előtt az Úr' házában a' füstölő oltár előtt.

20. És mikor tekintett volna ő reá Azáriás a' fő pap, és ő vele mind a' több papok, láták a' bélpoklosságot az ő homlokán, és hamar elűzék őtet onnét, és kénszeríték őtet kimenni; mert az Úr megverte vala őtet.

21. És lőn Uzziás király mind halála' napjáig bélpoklos, és lakik vala egy magának való szabados házban bélpoklosan; mert az Úr' házából kivettetett vala: Jótám pedig az ő fia bírja vala a' király' házát, ítélvén a' föld' népét. 2. *Kir.* 15: 5.

22. Uzziásnak pedig az ő első és utolsó dolgait megírta Ésaiás Próféta az Ámós' fia.

23. És meghala Uzziás az ő attyaival, és eltemeték őtet az ő attyai között a' királyok' temető mezejeken; mert ezt mondják vala: bélpoklos volt: uralkodék Jótám az ő fia ő helyette.

XXVII. RÉSZ.

Jótám király uralkodik Uzziás után, ki az Ammonitákat megveri. Jótám után uralkodik az ő fia Ákház.

Huszonöt esztendős vala Jótám, mikor uralkodni kezde, és tizenhat esztendeig uralkodék Jérusálemben; az ő annyának neve Jerúsa vala, a' Sádok' leánya. 2. *Kir.* 15: 33.

2. És tselekedék kedves dolgot az Úr előtt, mint szintén az ő attya Uzziás: csak hogy az Úr' templomába be nem ment, és a' község még vétkezik vala.

3. Ez épité meg az Úr' házának felső kapuját, a' vár kerítésenn is sokat épite. 2. *Kir.* 15: 35.

4. Annakfelette a' Júda' hegyes földén városokat épite, és a' szép ligetes erdőkön palotákat és tornyokat rakata.

5. És hadakozék az Ammon' fiainak királyok ellen, kit megvere: és adának neki az Ammon' fiai azon esztendőben száz talentom ezüstöt, és tíz ezer véka búzát, tíz ezer véka árpát is: ezt fizették vala ő neki az Ammon' fiai a' második és harmadik esztendőben is.

6. Megerősödék azért Jótám; mert az ő útait viseli vala az ő Ura Istene előtt.

7. Jótámnak pedig több dolgait, hadakozásait, és útait, megírták az Izráel' és a' Júda' kiralyainak könyvökben.

8. Huszonöt esztendős korában kezdett vala uralkodni, és tizenhat esztendeig uralkodék Jérusálemben.

9. És meghala Jótám az ő attyaival, és eltemeték őtet a' Dávid' városában: és uralkodék Ákház az ő fia ő helyette.

XXVIII. RÉSZ.

A' hitetlen Ákház király, a' Síriabeliektől, Izráelitáktól, Édomitáktól, és Filistéusoktól mikor igen megrontatott volna, az Assíriabeli királynak segítségéhez folyamodik, kitől mivelhogy meg nem segíttethetik, sokkal nagyobb bálványimádásba esik, hogy nem az előtt volt. Meghal Ákház, és Ézékiás uralkodik helyette.

Húsz esztendős vala Ákház, mikor uralkodni kezde, és tizenhat esztendeig uralkodék Jérusálemben; és nem tselekedék kedves dolgot az Úr előtt, mint Dávid az ő attya. 2. *Kir.* 16: 2.

2. Hanem jára az Izráel' királyainak útokon, és bálványokat tsináltata a' Baál' tisztességére.

3. Annakfelette temjéneze is a' Hinnom' fiának völgyében: fiait is általvivé a' tűzön a' pogányoknak útálatosságok szerént, kiket az előtt az Úr az Izráel' ortzája elől a' földről kiűzött vala.

4. Áldoza és temjéneze a' hegyek' tetejeken, a' halmokon, és minden zöld fa alatt.

5. Ezokáért az ő Ura Istene adá őtet a' Síriabeli király' kezébe, és őtet igen megverék, és nagy nyereséggel járának, mellyet Damaskusba vivének: annakfelette az Izráel' királya' kezébe is adaték, és az is őtet igen megveré.

6. Mert Péka a' Remália' fia, a' Júda' népében egy nap levága húsz ezert, mind hadakozó férjfiakat: mivelhogy az ő attyoknak Urát Istenét hátrahagyták volna.

7. Annakfelette az Éfraimbeli hatalmas Zikri megölé Maásiát a' király' fiát, Azrikámot is az ő házának gondviselőjét, és Elkánát, ki a' király után második vala.

8. Fogának ismét az Izráel' fiai az ő attyokfiai közzűl két száz ezer aszszonyokat, fiakat, leányokat, és nagy sok jószágot kóborlának el ő tőlök, és azzal a' nyereséggel mennek vala Samariába.

9. Vala pedig Samariában az Úrnak Prófétája, kinek neve Óbed; ki eleibe menvén a' hadnak, a' melly Samariába mégyen vala, monda nekik: ímé a' ti atyáitoknak Urok Istenek a' Júda ellen felgerjedett haragjáért adta őket a' ti kezetekbe, és sokat levágtatok közzülök a' ti nagy kegyetlenségtekben, melly szintén az égig felhata.

10. És immár most arról gondolkodtok, hogy Júdának és Jérusálemnek fiait birodalmatok alá vessétek, hogy nektek szolgáitok és szolgáló leányitok legyenek: avagy nem teszitek-é ezzel magatokat a' ti Uratoknál Istenteknél bűnösökké?

11. Azért halljátok meg szómat! vigyétek viszsza a' ti atyátokfiai közzűl való foglyokat, kiket ide hoztatok; mert az Úrnak nagy haragja következik reátok.

12. Akkor felkelének az Éfraimból való fő népeknek férjfiaik, *tudniillik*, Azáriás a' Jóhanán' fia, Berékiás a' Misillémót' fia, Ezékiás a' Sallum' fia, és Amása a' Hadlai' fia, azok ellen, kik a' viadalból jönek vala.

13. És mondának nekik: ne hozzátok ide be a' foglyokat; mert ezzel az Úrnak büntetése leszen rajtunk, a' mit akartok mivelni, és ezzel a' mi bűneinket és vétkeinket megsokasítjátok: mert sok bűnünk vagyon minekünk, és az Úr' haragja vagyon az Izráelen.

14. A' had azért a' foglyokat és a' prédát ugyan ott elhagyá a' fejedelmek előtt, és az egész gyülekezet előtt.

15. És felállának a' megneveztetett személyek, és fogák a' foglyokat, és a' kik mezítelenek valának közzülök, felöltözteték a' nyereségből; felöltözteték, *mondom*, azokat, és sarukat adván lábaikba, ételt és italt is adának nekik, meg is kenék őket, és elvivék szamarakon, *tudniillik* a' betegeseket, és vivék őket a' pálmafák' városokba Jérikóba az ő attyokfiaihoz: az után ők megtérének Samariába.

16. Az időben külde Ákház király az Assíriabeli királyokhoz, hogy lennének neki segítséggel. 2. *Kir.* 16: 7.

17. Mert az Édoméusok is eljöttek vala, és Júdából sokat levágának, és rabokat vivének.

18. A' Filistéusok is mind ellepék a' mező városokat, Júdát is dél felől, és megvevék Béthsemest, Ajalont, Gederótot, Sókót is, és annak faluit, Timnát és minden faluit, Gimzót és annak faluit; és ott laknak vala.

19. Mert az Úr megalázta vala Júdát Ákházért az Izráel' királyáért (a); mert Júdát elhajtotta vala, hogy vétkeznék az Úr ellen.

(a) Ákházt mondja Izráel' királyának, noha Júda' királya volt: de az Izráelnek neve az egész Izráelért, az az, mind a' tizenkét nemzetségért vétetik.

20. Eljöve azért ő hozzá Tiglát-Pilnéser az Assíriai király, ki ő neki lőn szorongatására, és semmi segítséggel nem lőn neki.

21. Mert Ákház az Úr' házát, a' királyét, a' fejedelmekét megfosztá, és az Assíriabeli királynak adá: de ugyan nem lőn segítséggel neki. 2. *Kir.* 16: 8.

22. Valamikor pedig őtet *az Úr* megszoron-

gatja vala, annál inkább vétkezik vala az Úr ellen: Ákház király ugyan Ákház vala.

23. Mert a' Damaskusbeli isteneknek áldozik vala, a' kik ötet megverték, ezt mondván: mivelhogy a' Síriabeli királyoknak isteneik igen segítik vala öket: azért én is azoknak áldozom, hogy segéljenek engemet is; holott mind neki, mind az egész Izráelnek azok voltak romlására.

24. És öszvehordá Ákház az Isten' házának edényit, és mind öszvetöré azokat, és az Úr' házának ajtaját bezárlá, és oltárokat raka magának, Jérusálemnek minden szegeleteiben.

25. Júdának városaiban is épite oltárokat, hogy az idegen isteneknek temjénezne, és az ő attyainak Urokat Isteneket ekképen haragra felingerelné.

26. Az ő több dolgai és útai mind elsők mind utolsók ímé meg vagynak írattatva a' Júda' és az Izráel' királyainak könyvökben.

27. Meghala pedig Ákház az ő attyaival, és eltemeték Jérusálem' városában; mert nem vivék ötet az Izráel' királyainak koporsóikba; és uralkodék az ő fia Ézékiás ő helyette.

XXIX. RÉSZ.

Ézékiás minekutánna királlyá tétetett volna, az Isteni tiszteletet helyére állatja. Parantsolja a' papoknak, hogy magokat megszentelvén, a' templomot megtisztítsák. Mellyben az után ő a' községe̊l a' papok és Léviták által sok áldozatokkal áldozik nagy örömmel.

Ezékiás kezde uralkodni, mikor volna huszonöt esztendös, és uralkodék huszonkilentz esztendeig Jérusálemben; az ő annyának neve vala Ábija, a' Zakariás' leánya. 2. *Kir.* 18: 1.

2. És tselekedék kedves dolgot az Úr' szemei elött, mind azok szerént, mellyeket tselekedett vala Dávid az ő attya.

3. És az ő királyságának első esztendejében az első hónapban, megnyitá az Úr' házának ajtait, és azokat megújítá.

4. És a' papokat 's a' Lévitákat elöhívatván, egybe gyüjté a' napkelet felöl való útszába,

5. Mondván nekik: halljátok meg szómat Léviták: mindjárást magatokat szenteljétek meg, a' ti atyátok' Urának Istenének házát is szenteljétek meg, és minden tisztátalanságot a' szent helyről hordjatok ki.

6. Mert igen vétkeztek a' mi atyáink, és a' mi Urunk Istenünk elött gonoszt tselekedvén, hátrahagyták ötet, és az Úr' sátorától elfordúlván, háttal fordúltanak ő hozzá;

7. A' tornátznak ajtait is bezárták, a' szövétnekeket is megoltották, a' temjénezést is elhagyták, és egészen égő áldozatot nem áldoztak az Izráel' Istenének a' szent helyen.

8. És ezért volt az Úrnak illyen nagy haragja Júdán és Jérusálemen, annyira, hogy adta öket bódúlásra, és pusztúlásra, és süvöltésre, amint ti magatok is szemeitekkel látjátok.

9. És ímé a' mi atyáink fegyver miatt hullottak el, fiaink, leányink, és feleségeink fogságba vitettenek e' dologért. *R.* 26: 8.

10. Én azért elvégeztem magamban, hogy az Izráel' Urával Istenével szövetséget szerezzek, hogy haragját tölünk elfordítsa.

11. Szerelmes fiaim ne tévelyegjetek; mert az Úr titeket elválasztott, hogy ő neki szolgáljatok, hogy szolgái legyetek, és ő elötte jó illatot szerezzetek. 2. *Mós.* 28: 1. 4. *Mós.* 3: 6. *és* 8: 14. *és* 18: 8.

12. Felkelének azért a' Léviták, Máhát az Amásai' fia, Jóel az Azáriás' fia, kik Kéhátiták valának: a' Mérari' fiai közzül pedig, Kis az Abdi' fia, és Azáriás a' Jéhaléel' fia: a' Gersoniták közzül pedig Jóa a' Zimna' fia, és Éden a' Jóa' fia.

13. Az Élisáfán' fiai közzül Simri és Jéhiel; az Ásáf' fiai közzül pedig Zakariás és Mattánia;

14. A' Hémán' fiai közzül Jéhiel és Simei; a' Jedútun' fiai közzül Semája és Uzziel.

15. Öszvegyüjték az ő attyokfiaikat is, kik megszenteltetvén, bemenének a' király' parantsolatjából az Úr' beszéde szerént, az Úr' házának megtisztítására.

16. Mert bemenvén a' papok az Úr' házának belső részébe, hogy azt megtisztítanák: kihordának belöle minden rútságot, mellyet az Úr' házában találának, az Úr' házának tornátzába; honnét fogadák a' Léviták, hogy kihordanák a' Kedron patakjába.

17. Elkezdék pedig a' tisztogatást az első hónapnak első napján, és nyoltzad' napon az után bemenének az Úr' házának tornátzába, és megszentelék az Úr' házát nyoltzad' napig, úgy, hogy azon első hónapnak tizenhatodik napján elvégeznék.

18. Bemenének azért Ézékiás királyhoz, és mondának: megtisztítottuk mindenestül az Úr' házát; az egészen égő áldozatnak oltárát is, minden hozzá tartozó edényekkel; a' szent *kenyerek*' asztalokat is minden szerszámival.

19. Minden egyéb szerszámokat is, mellyeket Ákház király az ő királyságában elhagyott volt, mikor Isten ellen vétkezett volna, megkészítettük és megszenteltük, és ímé mind az Úr' oltára elött vagynak.

20. Jó reggel azért felkele Ézékiás király, és öszvegyüjté mind a' városbeli fejedelmeket, és felméne az Úr' házába.

21. És vivének fel magokkal hét tulkot, és hét kost, és hét bárányt, és hét ketske bakot az áldozatra a' bünért, az országért, és a' szent helyért, és Júdáért; és megparantsolá az Áron pap fiainak, hogy megáldoznák azokat az Úr' oltárán.

22. Megölék azért a' tulkokat, és a' papok azoknak véreket vévén, elhinték az oltárra; hasonlatosképen megölvén a' kosokat, elhinték azoknak véreket az oltárra, a' bárányokat is megölvén, azoknak is véreket az oltárra hinték.

23. Utolszor elöhozák a' bünért való ketske bakokat is a' király és a' gyülekezet elött, és kezeiket reájok veték.

24. Minekutánna a' papok azokat megölték volna, megtisztíták azoknak vérekkel az oltárt, az egész Izráelnek megtisztúlására; mert mind az egész Izráelért parantsolta vala a' király, hogy lenne az egészen megégetendő áldozat, és a' bünért való áldozat.

25. És hagyá a' Lévitákat az Úr' házában czimbalmokkal, nablumokkal, és hegedükkel, Dávidnak, Gádnak a' király' Prófétájának, és Nátán Prófétának parantsolatjok szerént; mert ez az Úrtól volt megparantsolva az ő Prófétái által. 1. *Krón.* 6: 31. *és* 23: 5. *és* 25: 1.

26. Elöállának azért azok a' Léviták a' Dávid' zengő szerszámival, a' papok is a' trombitákkal;

27. És megparantsolá Ézékiás, hogy egészen égő áldozatot áldoznának az oltáron; mikor pedig az áldozat elkezdeték, az Úrnak tromcitákkal való éneklése is akkor kezdeték bizonyos

énekekkel, és Dávidnak az Izráel' királyának szerszámival.

28. Azonközben az egész gyülekezet imádkozik vala, mikor az énekesek énekelnének, és a' trombitások trombitálnának, mind addig míglen az áldozat elvégeztetnék.

29. És már hogy elvégezték volna az áldozatot: a' király és a' vele valók leborúlván artztzal, imádkozának.

30. És megparantsolá Ézékiás király és a' fejedelmek a' Lévitáknak, hogy az Urat dítsérnék a' Dávid és Ásáf Próféta' dítséretivel; kik mikor nagy örömmel dítsérték volna, meghajtván magokat, imádák.

31. Az után felelvén Ézékiás, monda: immár a' ti szolgálatotokat az Úrnak szenteltétek; azért már jöjjetek elő, és hozzatok áldozatokat, és a' ti vallástételeteket az Úr' házába: azért az egész gyülekezet hoza bünért való áldozatokat, és hálaadásnak áldozatit, és kiki az ő akaratja szerént az egészen égő áldozatot.

32. És az áldozatra való barmoknak számok, mellyeket a' gyülekezet hozott vala, ez volt: hetven tulok, száz kos, két száz bárány; mind ezek az Úrnak egészen megégetendő áldozatjára valók voltak.

33. Egyéb áldozatra szenteltetett barmoknak számok ez: hat száz tulok, három ezer bárány.

34. De mivelhogy a' papok kevesen valának, mind az áldozatra való állatoknak megnyúzásokra: annakokáért az ő attyokfiai a' Léviták segéllének nekik mind addig, míg azt elvégeznék, és míglen a' több papok magokat megszentelnék; mert a' Lévitáknak szívek tisztább vala a' magok' megszentelésekre, hogy nem mint a' papoknak.

35. Ennekfelette az egészen égő áldozatok bővséggel voltak, hálaadásra való áldozatoknak kövérekkel, és az egészen égő áldozatoknak itali áldozatjokkal: és ekképen helyére állaták az Úr' házának szolgálatját.

36. Örvendeze azért felette igen Ézékiás, és ő vele együtt mind az egész gyülekezet, hogy az Isten' tiszteletét helyre állatta volna; mert igen hirtelen lön e' dolog.

XXX. RÉSZ.

Ézékiás tanátsot tartván a' fejedelmekkel, a' Húsvétot hírdeti a' második hónapra a' szokott idő után, mellyet Isten rendelt vala, és a' Húsvétnak innepét nagy vígasággal megszentelik Ézékiásnak parantsolatjából. A' Húsvét innepe felett hét napon szentelnek innepet, és sok áldozatokkal áldoznak.

Elkülde pedig Ézékiás az egész Izráel' népéhez és Júdához, Éfraimnak is és Manassénak külde leveleket, hogy jönének el az Úr' házához Jérusálembe, hogy az Izráel' Urának Istenének a' Húsvéti bárányt megkészítenék.

2. A' király pedig és a' fejedelmek tanátsot tartának a' Jérusálembeli gyülekezettel egyben, hogy a' Húsvétnak innepét a' második (a) hónapban készítenék meg.

(a) Ezt azért mivelték, mert a' melly hóban az Isten' törvénye szerént a' Húsvéti bárányt meg kellett volna enni, akkor a' templomot tisztították.

3. Mert azt akkor (b) semmiképen véghez nem vihették, mivelhogy a' papok kevesen szenteltettek volna meg, a' nép sem gyült volna fel Jérusálembe.

(b) Mikor tudniillik a' templomot megtisztíták.

4. És e' dolog tetszék a' királynak, és az egész gyülekezetnek.

5. És ezt végezék, hogy megkiáltatnák egész Izráelben Bersébától fogva mind Dánig, hogy az Izráel' Urának Istenének Húsvét' innepének megszentelésére eljönének Jérusálembe; mert sok időtől fogva nem szentelték meg az Isten' parantsolatja szerént.

6. Elmenének azért a' posták a' király' leveleivel, és a' fejedelmekével, az egész Izráelnek és Júdának földére, és a' király' parantsolatjából ezt mondják vala: Izráelnek fiai! térjetek meg az Ábrahámnak, Isáknak, és Izráelnek Urához Istenéhez, ő is megtér hozzátok, kik megmaradtatok az Assíriabeli királynak kezétől.

7. Ne legyetek ollyanok mint a' ti atyáitok és a' ti atyátokfiai, kik vétkeztenek az ő attyaiknak Urok Istenek ellen; és elpusztította őket, amint ti magatok látjátok.

8. Meg ne keményítsétek nyakatokat, mint a' ti atyáitok, adjátok az Úrnak kezeteket, és bemenvén az ő szentféges helyébe, mellyet megszentelt örökké, szolgáljatok a' ti Uratoknak Istenteknek: és elfordúl rólatok haragja.

9. Mert hogyha ti megtéréndetek az Úrhoz, a' ti atyátokfiai és fiaitok is kétség nélkül kedvet találnak azoknál, a' kik őket fogva elvitték, hogy az ő földökre megtérjenek; mert igen irgalmas és kegyelmes a' ti Uratok Istentek, el sem fordítja ortzáját tőletek, ha ő hozzá megtéréndetek.

10. Mikor pedig a' posták városról városra mennének az Éfraim' és Manassé' földén mind Zebulonig, nevetik és tsúfolják vala őket.

11. Mindazáltal némellyek az Áser', Manassé', és Zebulon' nemzetségéből megalázván magokat, eljövének Jérusálembe.

12. Júdában is ezt tselekedé az Istennek keze, hogy egy akaratból engednének a' király' parantsolatjának és a' fejedelmekének az Úr' beszéde szerént.

II. 13. Sok nép gyüle azért Jérusálembe, hogy a' kovász nélkül való kenyereknek innepjeket megkészítének a' második hónapban, gyüle, *mondom*, sok nép reá.

14. Felkelének pedig, és elronták az oltárokat, mellyek valának Jérusálemben, mind a' temjénező oltárokkal öszve, és a' Kedron patakjába hányák.

15. Az után megáldozák a' Húsvéti bárányt a' második hónak tizennegyedik napján; minekutánna pedig a' több papok és Léviták megpirúlván (c), magokat megszentelték volna, egészen égő áldozattal áldozának az Úr' házában.

(c) Hogy tudniillik ennyi ideig halasztották volna a' magok megszenteléseket.

16. És kiki mind álla az ő helyére az ő tiszti szerént, Mósesnek az Isten' emberének törvénye szerént; és a' papok a' Lévitáknak kezekből *elvévén* a' vért, elhintik vala azt.

17. Mivelhogy pedig nagy sokan valának a' gyülekezetben, kik magokat még nem szentelték vala: ezokáért a' Léviták forgolódnak vala a' Húsvéti báránynak megölésében, minden tisztátalanért, hogy azokat megszentelnék az Úrnak.

18. Mert a' népnek nagy része Éfraimból, Manasséból, Isakárból, és Zebulonból magokat meg nem szentelték volt, mikor megennék a' Húsvéti bárányt, nem a' szerént amint meg volt írattatva: de könyörge Ézékiás a' sokaságért, mondván: a' jó Úr tisztítsa meg azt.

19. Valaki az ő szívét készítette az ő attyai' Uroknak Isteneknek megkeresésére, ha szintén nem volna is megtisztíttatva, mint a' szent tisztaság kívánná.

20. Meghallgatá pedig az Úr Ézékiást, és a' népnek megkegyelmeze.

21. Megszentelék azért az Izráel' fiai, kik Jérusálemben találtatának, a' kovász nélkül való kenyereknek innepeket nagy örömmel, és dítsérik vala az Urat minden napon a' Léviták és a' papok erősen éneklő szerszámokkal.

22. Szólla pedig Ézékiás a' Lévitáknak, kik tudósok és jó szívvel valának az Úrhoz; annakokáért evének az innepen hét napokon, áldozván hálaadó áldozatokkal, és dítsérvén az ő attyoknak Urát Istenét.

23. Tanátsot tarta pedig az egész gyülekezet, hogy mégis más hét napokig szentelné az innepet: és hét napot szentelének nagy vígasággal.

24. Mert Ézékiás a' Júda' királya ada a' gyülekezetnek ezer tulkot, és hét ezer juhot; a' fejedelmek pedig ezer tulkot, és tíz ezer juhot: a' papok is pedig sokan magokat megszentelték vala.

25. Nagy örömben vala azért mind az egész Júda' gyülekezete, a' papok és a' Léviták, és mind a' kik Izráelből jöttenek vala; az Izráel' földéből' jött jövevények is, és a' Júdában lakozók.

26. És volt nagy vígaság Jérusálemben; mert a' Dávid király' fiától Salamontól fogva, nem volt ehez hasonló *innep* Jérusálemben.

27. Ezekután felállának a' papok és a' Léviták, és megáldák a' gyülekezetet: és meghallgattaték az ő szavok, és felhata az ő könyörgések menybe, az Istennek szentséges lakó helyébe.

XXXI. RÉSZ.

Az Izráel' népe a' bálványokat és a' bálvány imádást kitörli az országból. Ézékiás király a' papokat és Lévitákat az ő tisztekbe és oszlásokba helyekre állítja, és azoknak táplálásokról gondot visel, az első 'sengéknek és dézmáknak törvényeket helyekre állítván.

Mikor pedig immár elvégezték volna ezeket, kiméne mind az egész Izráel' népe a' ki találtaték Júdának városiban, és eltörék a' bálványokat, és a' berkeket kivagdalák, és elronták a' kápolnákat és az oltárokat egész Júdából, Bénjáminból, Éfraimból és Manasséból, míglen elvégeznék: és az Izráel' fiai mindnyájan viszsza térének, kiki az ő örökségébe és az ő városába. 2. *Kir.* 18: 4.

2. Továbbá Ézékiás a' papokat és a' Lévitákat elrendelé az ő oszlások szerént, kitkit mind az ő szolgálatja szerént, a' papokat és a' Lévitákat, az egész égetendő, és a' hálaadó áldozatokra; hogy szolgálnának, és hálákat adnának és dítsérnék az Istent az Úr' táborának (a) kapuiban.

(a) A' templomban való gyülekezetet mondja Isten' táborának.

3. A' király' részét is elrendelé, hogy a' sajátjából adna az egészen megégetendő áldozatra, mind reggeli mind estveli áldozatra, a' szombatnapoknak, a' hónapok' első napjaiknak, és az innepnek áldozatjára: amint meg vagyon írattatva az Úr' törvényében. 4. *Mós.* 28: *és* 29.

4. És megmondá a' népnek, a' Jérusálem' lakosinak, hogy megadnák a' papoknak és a' Lévitáknak az ő részeket; hogy Úr' törvényének véghez vitelében serényebbek lennének.

5. Melly dolognak híre mikor elment volna, az Izráel' fiai, a' búzának, a' bornak, az olájnak, a' méznek 'sengéjét, és minden mezei termésnek jövedelmét megadák; és mindenből a' tizedet nagy bővséggel meghozák.

6. Az Izráel, és Júda' fiai is, kik lakoznak vala a' Júda' városiban; ők is az ő barmaiknak és juhaiknak tizedeket, és a' szent tizedeket is, az az, mellyek az ő Uroknak Isteneknek szenteltettek vala, elhozák és rakásokra rakák.

7. A' harmadik hónapban kezdék az asztagokat rakni, és a' hetedikben végezék el.

8. Oda menvén pedig Ézékiás és a' fejedelmek, láták az asztagokat; és áldák az Urat, és az ő népét az Izráelt.

9. Megkérdé pedig Ézékiás a' papokat és Lévitákat az asztagok felől.

10. Kinek felelvén Azáriás a' fő pap, a' 'Sádok' nemzetségéből való, monda: miolta az Úr' házába kezdék ez ajándékokat hozni, ettünk és megelégettünk, nagy bővséggel még is maradott benne; mert az Úr megáldotta az ő népét, és a' megmaradott sokaságot is.

11. Meghagyá pedig Ézékiás, hogy az Úr' házában tsinálnának tárházakat, és megtsinálák.

2. Behordák azért a' 'sengéket, a' tizedeket, a' megszenteltetteket is nagy hűséggel: és vala ezeknek gondviselőjök Kónánia Lévita, és második ennek attyafia Símei.

13. Jéhiel pedig és Azáriás, Náhád, Asáel, Jérimot, Józabád, Eliel, Ismákia, Mahát és Benája, gondviselők valának Kónániának és ennek attyafiának Símeinek birodalma alatt, Ézékiás király' parantsolatjából és Azáriáséból, ki az Isten' házának fő gondviselője vala.

14. Kóré pedig a' Jimna Lévita' fia, ki ajtón álló vala napkelet felől, gondviselőjök vala azoknak, mellyek szabad akarat szerént vitetnek vala Istennek, hogy osztogatná az Úrnak ajándékit, és a' szentséges állatokat.

15. Ő mellette valának pedig ezek, Éden, Minjámin, Jésua, Semája, Amária és Sekánia a' Papok' városokban nagy hívséggel, (b) hogy az ő attyokfiainak mind nagynak mind kitsinynek egyaránt sáfárkodnának;

(b) Vagy, hites emberek, vagy: tökélletesek.

16. (Az ő nemzetségekben való férjfiú magzatokon kivül, kik volnának három esztendősök és feljebb) mindennek valaki az Úr' házába bemégyen vala nappali szolgálatra; az ő szolgálatjok, rendtartások, és oszlások szerént:

17. A' papi nemzetségnek az ő attyoknak házok szerént, a' Lévitáknak is a' húsz esztendősöktől fogva és feljebb, az ő rendtartások és oszlások szerént:

18. És ezeknek minden apró magzatjaiknak, feleségeiknek, fiaiknak és leányaiknak, és mind az egész gyülekezetnek; minekutánna a' szent állatokról való gondviselésnek tisztibe szentelték volna magokat.

19. Az Áron' fiainak is, a' papoknak, kik valának az ő városokhoz tartozó hostátokban, minden városban valának bizonyos nevű emberek; hogy adnának minden férjfiúi magnak részt, kik a' papok közzül volnának, azonképen a' Lévitáknak is minden nemzetségeiknek.

2. És így tselekedék Ézékiás egész Júdában: a' mi jó és igaz vala az ő Ura Istene előtt, mind azt miveli vala.

21. Az

21. Az Úr' háza' szolgálatjának minden dolgában pedig, mellyet elkezdett vala, a' törvényben és parantsolatokban keresi vala az ő Istenét; és mivelhogy tiszta szívből míveli vala azt, annakokáért jó szerentsés lön.

XXXII. RÉSZ.

Ézékiás megerösíti Jérusálemet Sénakérib ellen, a' népet bátorítja. Az ellenségnek káromlási ellen könyörög Istennek, és az ő ellensége megbüntettetik. Nagy betegségbe esik Ézékiás, és abból megszabadúlván, az Istennek jótétéményeivel gonszúl él, felfúvalkodván ő ellene. Penitentziával és könyörgéssel az Isten' haragját eltávoztatja, ő utánna Manassé lészen király.

Ezek után, és ezeknek elvégezések után eljöve Sénakhérib az Assíriabeli király: és beméne Júdába, és megszállá az erös városokat; és elgondolá, hogy azokat magához hódoltatná. 2. *Kir.* 18: 13. *Ésa.* 36.

2. Mikoron pedig Ézékiás meglátta volna, hogy Sénakérib eljött volna, és az ő erejét Jérusálem ellen fordította volna.

3. Tanátsot tarta az ő fejedelmivel és fő emberivel, hogy a' városon kivül való forrásokat betöltenék; és segítséggel lönek ő neki:

4. Mert öszvegyúlvén a' sokaság, mind behányák a' kútfejeket, és az országnak közepin folyó patakot, mondván: mivelhogy az Assíriabeli királyok reánk jönek, ne találjanak bövizet.

5. És megerösödvén, megépíté mind a' városnak leromlott kerítését, megerösíté a' tornyokat is, és a' külső kőfalt: a' Millót is a' Dávid' városában megerösíté; ennekfelette szerze sok fegyvert és sok paizst.

6. Hadnagyokat is rendele a' hadakozó nép eleibe; és gyüjté öket hozzája a' város' kapujának útszájára, és szólla ő nekik szívek szerént, mondván:

7. Erösek legyetek és bátorságosok, semmit se féljetek, meg se rettenjetek az Assíriai királlytól, és a' velé való sokaságtól, mert mi velünk többen vagynak, hogy nem ő vele.

8. Ő vele külső testi erösség vagyon, mi velünk pedig vagyon a' mi Urunk Istenünk, hogy megsegéljen minket, és mi ért ünk hadakozzon: és megbátorodék a' nép, ezt hallván Ézékiástól a' Júda' királyától.

II. 9. Ezek után elküldé szolgáit Sénakérib az Assíriabeli király Jérusálembe, (ő pedig vala akkor Lákis ellenében minden hadával,) Ézékiáshoz a' Júda' királlyához, és minden népéhez, a' melly vala Jérusálemben, mondván:

10. Ezt mondja Sénakérib az Assíriai király: kihez bíztok, hogy Jérusálemben maradtok a' szállásnak idején?

11. Avagy nem Ézékiás általatott-é el titeket, hogy titeket éhséggel, szomjúhsággal megöljön, mondván: a' mi Urunk Istenünk megszabadít minket az Assíriabeli király' kezéből?

12. Avagy nem Ézékiás vesztette-é el az ő magas oltárit a' hegyekben, Júdának és a' Jérusálem' népének ezt mondván: ugyan tsak egy oltár előtt imádkozzatok, és ugyan tsak egyen temjénezzetek?

13. Avagy nem tudjátok-é mit míveltem mind én 's mind az én atyám e' földnek minden népeivel? a' pogányoknak isteneik avagy megszabadíthatták-é az en kezemből az ő földöket?

14. És vallyon mellyik volt a' pogányoknak isteneik közzül, kiket az én eleim elvesztettek, a' ki az én kezemből az ő népét megszabadíthatta volna, hogy a' ti Istentek is az én kezemből titeket megszabadíthatna?

15. Azért meglássátok, hogy Ézékiás titeket el ne hitessen, és ne tsalogasson titeket effele dologgal, neki ne hidjetek; mert semmi népnek és országnak istene az ő népét az én kezemből és az én atyáim' kezekből ki nem szabadíthatta; sokkal inkább a' ti Istentek meg nem szabadíthat titeket az én kezemből.

16. Ennekfelette is az ő szolgái sokat szóllának az Úr Isten ellen, és Ézékiás ellen, az ő szolgája ellen.

17. Leveleket is íra, az Izráelnek Urát Istenét káromlással illetvén, és ő ellene szóllván illyen módon: amint e' földön lakozó népeknek isteneik meg nem tarthatták népeket ellenem: ekképen az Ézékiás' Istene az ő népét kezemből ki nem szabadíthatja.

18. Kiáltnak vala pedig nagy felszóval 'Sidó nyelven a' Jérusálem' népe ellen, melly vala a' kerítésen, hogy öket megrettentenék, és megháborítanák: hogy a' várost megvennék.

19. És szóllának a' Jérusálem' Istene ellen, szintén úgy, mint a' pogányok' isteneik ellen, mellyek emberi kézzel tsináltattak.

III. 20. Akkor Ézékiás király könyörge, és Ésaiás Próféta az Ámós' fia e' káromlásért, és felkiáltának az égre.

21. És elbotsátá az Úr az ő angyalát, ki megölé az ő hadának minden erőseit, a' hadnagyot és fejedelmet, az Assíriabeli király' táborában: és nagy szégyennel megtére az ő földébe; holott bemenvén az ő istene' kápolnájába, ugyan ott az ő saját fiai fegyverrel általverék ötet.

22. Megszabadítá azért az Úr Ézékiást, és a' Jérusálem' lakosit az Assíriai Sénakérib királytól, és mindenek' kezekből, és megoltalmazá öket köröskörnyűl.

23. És sokan ajándékokat hoznak vala Jérusálembe az Úrnak, Ézékiásnak is a' Júda' királyának drágalátos szép ajándékokat: és felmagasztaltaték minden nemzetségek előtt az után.

IV. 24. Azokban a' napokban Ézékiás esék halálos betegségbe, és könyörge az Úrnak, ki ő neki szóllván, tsudát ada neki. 2. *Kir.* 20: 1. *Ésa.* 38.

25. De nem tselekedék Ézékiás az ő hozzá való jótétemény szerént; mert magában felfúvalkodék: mellyért az Istennek haragja lön ő rajta, Júdán, és Jérusálemen. 2. *Kir.* 20: 13.

26. Megalázá pedig magát Ézékiás az ő kevélységét elhagyván, ő és Jérusálemnek lakosi, és míg éle Ézékiás, az Úrnak haragja reájok nem szálla.

V. 27. Vala pedig Ézékiásnak nagy gazdagsága és ditsősége; mert szerzett vala magának sok ezüstöt, aranyat, drága köveket, és drága fűszerszámokat, paizsokat, és mindenféle kívánatos edényeket;

28. És jövedelmének, *úgymint*, a' gabonának, bornak, olajnak tárházakat, és mindenféle baromnak istállókat, és a' nyájaknak aklokat.

29. Városokat is építe magának, es minden féle baromnak sokságát szerze; mert az Isten ő neki igen nagy gazdagságot adott vala.

VI. 30. Ennekfelette Ézékiás dúgá be a' Gihon' (a) folyásának is fejét, és elfordítá azt a' Dávid városának napnyúgot felől való része felé, és minden dolgában igen szerentsés vala Ézékiás. *R.* 33: 1-5. *Kir.* 20: 20.

(a) Gihon patakja Jérusálem mellett.

VII. 31. Mindazáltal a' Babilon' fejedelmei' követjeiknek dolgokban, kik azért küldettek volt ő hozzá, hogy tudakoznának a' tsudáról, melly lett a' földön, az Isten elhagyá ötet: hogy megpróbálná ötet, hogy megtudná mind azt, a' mi az ő szívében vala. 2. *Kir.* 20: 12.

VIII. 32. Ézékiásnak pedig több lett dolgai, és az ő jótéteményei meg vagynak írva Ésaiás Prófétának az Ámós' fiának látásában, a' Júda' és Izráel' királyainak könyvökben. *Ésa. 6. Részétől fogva a' 40-dikig.*

IX. X. XI. 33. Meghala pedig Ézékiás az ő attyaival, és eltemeték ötet a' Dávid' fiainak fő koporsójokban; és mind az egész Júda és Jérusálem nagy tisztességet tettek neki az ő halálának idején; és uralkodék Manassé az ő fia ő helyette.

XXXIII. RÉSZ.

Manassé megépíti mind a' bálványokat, mellyeket az ő attya Ézékiás elrontott vala: azért a' Babilóniai királytól fogságra vitetik, honnét magának szabadúlást nyer penitentzia és könyörgés által. Haza menvén, lerontja a' bálványokat. Meghal Manassé, és ő helyette uralkodik Amon. Kit mikor az ő szolgái megöltek volna, Jósiás uralkodik ő helyette.

Tizenkét esztendős vala Manassé, mikor uralkodni kezde, és ötvenöt esztendeig uralkodott Jérusálemben. 2. *Kir.* 21.

2. Tselekedék pedig gonoszt az Úr' szemei előtt a' pogányoknak útálatosságok szerént, kiket az Úr az Izráel' fiai elől kiűzött vala.

3. Mert ismét reátérvén, a' magas oltárokat megépíté, mellyeket Ézékiás az ő attya elrontott vala, és oltárokat emele a' bálványoknak, berket is plántála, és tisztelé az égnek minden seregeit, és szolgála azoknak. *5. Mós.* 16: 21.

4. Továbbá oltárokat raka az Úr' házában is, mellyről az Úr mondotta vala: Jérusálemben lészen az én nevem mind örökké: *5. Mós.* 12: 5. 11. 2. *Sám.* 7: 3. 1. *Kir.* 9: 3. *'Solt.* 132: 13. 14. *Jer.* 32: 54.

5. Rakata, *mondom*, oltárokat az egeknek minden seregeiknek, az Úr' házának két tornátzában.

6. Fiait is általvitte a' tűzön a' Hinnom' fiának völgyében; és az időnek forgására hallgat vala; jövendő mondásokkal, varázslásokkal, és szemfény vesztésekkel él vala, ördöngösöket, és jövendőmondókat szerzett vala; sok egyéb gonoszságnak is találója vala az Úr' szemei előtt, hogy ötet haragra felindítaná. *3. Mós.* 19: 29.

7. A' melly faragott bálványt tsináltatott vala, felemelé az Úr' házában, mellyről mondotta vala az Isten Dávidnak, és az ő fiának Salamonnak: e' házban és Jérusálemben, mellyet választottam az Izráelnek minden nemzetségei közzül, helyheztetem az én nevemet mind örökké. *5. Mós.* 16: 22. 2. *Sám.* 7: 10. 1. *Kir.* 8: 29. *és* 9: 3. *'Solt.* 138: 12. 14.

8. És nem űzöm ki az Izráelt a' földről, mellyet adtam volt az ő attyaiknak: de úgy, ha ők is mind megtartándják, a' mellyeket nekik Móses által parantsoltam, *tudniillik*, az egész törvényt, rendelésimet, és ítéletimet.

9. Eltévelyedteté azért Manassé a' Júda' és Jérusálem' lakosait, több gonoszságot tselekedvén a' pogányoknál, kiket az Úr kigyomlált vala az Izráel' fiai előtt.

10. És noha megszóllította az Úr Manassét és az ő népét, de hallani sem akarák.

11. Reájok hozá azért az Úr az Assíriabeli király' hadának fejedelmeit, kik Manassét megfogák, és vasba vervén, megkötözék ötet két lántztzal, és Babilóniába vivék.

12. Mikoron pedig erős fogságban volna, az ő Urának Istenének könyörge, és magát igen megalázá az ő attyainak Istenek előtt.

13. És könyörge ő neki, és megkegyelmeze neki, és meghallgatván könyörgését, meghozá ötet Jérusálembe az ő országába: akkor esmeré meg Manassé, hogy az Úr volna az igaz Isten.

14. Ezek után a' Dávid' városán kivül való kerítést megépíté Gihonnak napnyúgot felöl való része felé, a' pataktól fogva a' hal kapu' bemeneteléig, Ofelt is körülvéteté magas kerítéssel; és vete hadnagyokat Júdának minden erős városiba. *R.* 32: 30.

15. Ezek után elrontá az idegen isteneket és a' bálványt az Úr' házából, és mind az oltárokat, mellyeket rakott vala az Úr' házának hegyén, és Jérusálemben, kihányá azokat a' városon kivül.

16. Megépíté pedig az Úr' oltárát, és áldozék rajta engesztelő és hálaadó áldozatokkal, és megparantsolá Júdának, hogy szolgálnának az Izráel' Urának Istenének.

17. Mindazáltal mégis a' nép áldozik vala a' magasságokban: de tsak az ő Urának Istenének.

18. Manassénak pedig több lett dolgai, Istenéhez való könyörgése, a' prófétáknak is intések, kik szóllnak vala ő neki az Izráel' Urának Istenének képében, meg vagynak írattatva az Izráel' királyainak lett dolgaik között.

19. Az ő könyörgése pedig, és *az Isten* mint kegyelmezett volt meg ő neki, és minden bűne és általhágása, a' helyek ahol magas oltárokat rakott, berkeket plántált, és bálványokat épített volt, minekelőtte megalázta volna magát; azok meg vagynak írattatva a' Hózai írásában.

20. És meghala Manassé az ő attyaival, és eltemeték ötet az ő házában; és uralkodék Amon az ő fia ő helyette.

II. 21. Huszonkét esztendős vala Amon mikor uralkodni kezde, és két esztendeig uralkodék Jérusálemben. 2. *Kir.* 21: 19.

22. És tselekedék bűnt az Úr előtt, miképen az ő attya Manassé tselekedett; mert mind azoknak a' bálványoknak, mellyeket az ő attya Manassé szerzett, Amon áldozik, és azoknak szolgál vala.

23. Meg sem alázá magát az Úr előtt, mint az ő attya Manassé megalázta magát, hanem inkább nevelé Amon a' bűnt.

24. Pártot ütének pedig az ő szolgái ő ellene, és ötet a' maga házában megölék.

25. A' föld' népe pedig levágá mind azokat, kik Amon király ellen pártot ütöttek; és királylyá tevék Jósiást az ő fiát ő helyette.

XXXIV. RÉSZ.

Lásd meg ennek a' Résznek summáját 2. Kir. 22. és 23. mert ez mind egy azzal.

Nyoltz esztendős vala Jósiás, mikor uralkodni kezde, és uralkodott harmintzegy esztendeig Jérusálemben. 2. *Kir.* 22.

2. És tselekedék jó dolgot az Úr előtt, járván az ő attyának Dávidnak útain, és nem hajolván sem jobb kéz felé, sem bal kéz felé.

3. Az ő királyságának pedig nyoltzadik esztendejében, mikoron még gyermek volna, kezdé keresni az ő attyának Dávidnak Istenét; tizenkét esztendőben pedig Júdát és Jérusálemet kezdé megtisztítani a' magas oltároktól és berkektől, bálványoktól és öntött 's faragott képektől. 2. *Kir.* 23: 4.

4. Leronták ő előtte a' Baálimok' oltárit is, és az azokon való fa képeket lehányá: a' berkeket is a' bálványokkal és öntött 's faragott képekkel öszverontá és letöré, és elhinté ezeknek poraikat azoknak temető helyeken, kik azoknak áldoztak vala.

5. A' papok' tsontjaikat is megégeté azoknak oltáraikon: és így megtisztítá Júdát és Jérusálemet.

6. Manassénak, Éfraimnak és Simeonnak városaiban is mind Naftalinig, köröskörnyül mindeneket elironta.

7. Lehányá azért az oltárokat, a' berkeket, és a' bálványokat mind porrá tevé, és minden bálványt kiveszte Izráelnek minden földéből, az után megtére Jérusálembe.

8. Királyságának pedig tizennyoltzadik esztendejében, minekutánna a' földet és a' templomot megtisztítá, elküldé Sáfánt az Asália' fiát, és Maaséját a' város' fejedelmét, és Joát a' Joákház' fiát, ki a' királynak Secretáriusa vala, az ő Ura' Istene' házának megerősgetésére. 2. *Kir.* 22: 3.

9. Kik mikor Hilkiáshoz a' fő paphoz mentek volna, az Isten' házában való pénzt, mellyet gyűjtöttek vala a' Manassé, Éfraim, és a' megmaradott Izráel' fiaitól, Júdának és Bénjáminnak nemzetségétől, kézhez adák az ajtónn álló Léviták, megtérvén Jérusálembe.

10. Adák pedig a' pénzt a' míveseknek kezekbe, kik az Úr' házának gondviselői valának: és abból fizetnek vala a' míveseknek a' gondviselők, azoknak, a' kik munkálkodnak vala az Úr' házán, hogy annak romladozásit felépítenék, és a' házat megerősítenék.

11. És adának pénzt a' mesteremberekneк és a' kömíveseknek, hogy vennének faragott köveket, és foglalni való fákat, és gerendáknak valókat a' háznak megépítésére, mellyeket elrontottak vala a' Júda' királyai.

12. Kik nagy hívséggel mivelnek vala az ő dolgokban, kiken pallérkodnak vala, Jahát és Obádia Léviták, a' Mérari' fiai közzül valók, és Zakariás és Mesullám, a' Kéhátiták' fiaik közzül valók, kik szorgalmaztatják vala őket; a' Léviták közzül pedig mindenik az éneklő szerszámokhoz jól tud vala.

13. Azoknak is, a' kik terhet hordanak vala (mert mindenféle míveseket *a' Léviták* dolgoztatnak vala minden szolgálatban) valának palléraik a' Léviták közzül az írástudók, a' fejedelmek és az ajtónn állók.

14. Továbbá mikoron kihoznák az Úr' házába begyűjtött pénzt, megtalálá Hilkiás pap az Úr' törvény könyvét, mellyet Móses által kiadott volt. 2. *Kir.* 22: 8.

15. Szólla pedig Hilkiás, és monda Sáfánnak az író deáknak: a' törvény könyvet megtalálám az Úr' házában, és adá Hilkiás a' könyvet Sáfánnak.

16. Vivé pedig Sáfán a' könyvet a' királynak, és a' dolgot megbeszéllé a' királynak, mondván: valamit híztál a' te szolgáidra, abban híven eljárnak.

17. Mert az Úr' házában találtatott pénzt egybe takarítván, adák azt a' palléroknak és a' míveseknek kezekbe.

18. Megjelenté annakfelette Sáfán az író deák a' királynak, mondván: Hilkiás pap énnekem egy könyvet ada; és olvasa belőle Sáfán a' király előtt.

19. Mikor pedig a' király hallotta volna a' törvény könyvnek beszédit, ruháit meghasogatá.

20. És parantsola a' király Hilkiásnak, és Ahikámnak a' Sáfán' fiának, Abdonnak a' Mika' fiának, és Sáfán író deáknak, és Asájának a' király' szolgájának, mondván:

21. Menjetek el, és kérdjétek meg az Urat az én képemben, és az Izráelnek és a' Júdának maradéki' képekben, e' megtaláltatott könyv felől; mert az Úrnak nagy haragja vagyon, a' melly mi reánk szállott ezért, hogy a' mi atyáink nem tartották meg az ő beszédét, hogy e' szerént tselekedtek volna, amint e' könyvben meg volt írattatva.

22. Elméne azért Hilkiás és a' király' emberei Hulda próféta aszszonyhoz Sallum' feleségéhez, ki Tokhát' fia vala, ki Hasrának a' ruhák' gondviselőjöknek fia vala: (ez az aszszony pedig lakik vala Jérusálemben a' király' szomszédságában) és úgy szóllának neki.

23. Ki felelvén, monda nekik: így szóll az Izráelnek Ura Istene: mondjátok meg a' férjfiúnak, a' ki titeket én hozzám küldött:

24. Ezt mondja az Úr: ím' én veszedelmet botsátok e' helyre és a' rajta lakozókra, *az az*, mind a' veszedelmeket, mellyek meg vagynak írattatva a' könyvben, mellyet olvastak a' Júda' királya előtt.

25. Mivelhogy elhagytak engemet, és az idegen isteneknek temjéneztek, hogy engemet felgerjesztenének haragra az ő kezeknek minden tselekedetek által, mellyért az én haragom gerjedett e' helyre, és el sem oltatik.

26. A' Júda' királyának pedig, a' ki titeket küldött, hogy az Urat megkeressétek, így szólljatok: így szóll az Izráelnek Ura Istene e' beszédekre, mellyeket hallottál:

27. Mivelhogy a' te szíved igen meglágyúla, és magadat megalázád az Isten előtt, mikoron hallád az ő beszédét e' hely ellen, és annak lakosi ellen, és magadat megalázád előttem, és ruháidat meghasogatád, és sírál előttem: én is tégedet meghallgattalak, ezt mondja az Úr.

28. Mert én tégedet a' te atyáid közzé takarítlak, és tétetel a' te koporsódba békeségben, és nem látják a' te szemeid a' veszedelmet, mellyet hozok e' helyre, és ennek lakóira; kik ezt e' szerént a' királynak megbeszéllék.

29. Akkor a' király elküldé, és öszvegyűjteté Júdának és Jérusálemnek minden véneit; 2. *Kir.* 23: 2.

30. És felméne a' király az Úr' házába, és Júdának minden férjfiai, és Jérusálemnek lakosi, *tudniillik*, a' papok, a' Léviták, és az egész nép nagytól fogva kitsinyig: és elolvasá fülök' hallására a' szövetség' könyvének minden beszédit, mellyet találtak vala az Úr' házában.

31. Az után felállván a' király az ő helyében, fogadást tőn az Úr előtt, hogy az Urat követné, és hogy parantsolatit és bizonyság tételit, és minden szerzésit, tellyes szívéből, tellyes lelkéből megőrizné, és tartaná magát a' szövetségnek beszédihez, mellyek meg vagynak abban a' könyvben írattatva.

32. És felfogadtatá e' dolgot mind a' Jérusálembeliekkel, és mind a' Bénjámin' nemzetségé-

ből valókkal: és tselekedének a' Jérusálembeliek az Isten' szövetsége szerént, az ő attyok' Istenének szövetsége szerént.

33. Akkor kiveszté Jósiás mind az útálatosságokat, mellyek valának az Izráel' földében, és kénszeríte mindent, valaki találtatik vala Izráelben, hogy szolgálna az ő Urának Istenének: és minden ő idejében el nem távozának az ő attyok' Urának Istenének követésétől.

XXXV. RÉSZ.

Jósiás király helyére állatja Jérusálemben az igaz Isteni tisztelletet, és a' Húsvétnak innepét megszenteli az egész Izráel' népével. Az után elvész a' hadban, mikor az Égyiptombeli királynak vakmeröképen eleibe ment volna haddal.

Megszentelé annakfelette Jósiás Jérusálemben a' Húsvét' innpét az Úrnak, és megölék a' Húsvéti bárányt tizennegyedik napján az elsö hónapnak. 2. *Kir.* 23: 21.

2. És elrendelé a' papokat az ő örizetekre, kiket megerösíte az Úr' háza' szolgálatjára.

3. És monda a' Lévitáknak, kik tanítják vala az egész Izráelt, kik az Úrnak valának szentelve: helyheztessétek a' szent ládát a' házba, mellyet készített volt Salamon a' Dávid' fia, az Izráel' királya; nem kell már az Isten' ládáját vállatokon hordozni: most azért szolgáljatok a' ti Uratoknak Istenteknek, és az ő népének az Izráelnek:

4. És készítsétek el *magatokat* a' ti atyai tselédetek szerént, és a' ti oszlástok szerént, a' mint Dávid az Izráel' királya, és az ő fia Salamon elötökbe írta. 1. *Krón.* 21: *és* 23. 24. 25. *és* 26.

5. És szolgáljatok a' szent helyben, a' ti atyátokfiai' tselédjeknek rendi szerént, és a' Léviták' attyok' házának oszlása szerént. 1. *Krón.* 23: 6.

6. És a' Húsvéti bárányt úgy öljétek meg; és minekutánna megszentelitek magatokat, készítsétek el azt a' ti atyátokfiainak, hogy az Úrnak beszéde szerént tselekedjetek, mellyet mondott Móses által.

7. Ada pedig Jósiás az ő népének juhokat, bárányokat, és gödölyéket a' Húsvéti áldozatra, mindennek valaki ott találtatik vala, számszerént harmintz ezert, és három ezer tulkot, ezek a' király' javaiból valának.

8. Az ő fejedelmei is szabad akaratjokból, a' községnek, a' papoknak, és a' Lévitáknak adakozának: Hilkiás, Zakariás, és Jéhiel az Isten' házának fejedelmei, adának a' papoknak a' Húsvétnak áldozatjára két ezer és hat száz *juhokat*, és három száz tulkokat.

9. Kónánia pedig és Semája, és Netanéel az ő attyafiai, Hasábia, Jéhiel, és Józabád a' Léviták' fejedelmeik, adának a' Lévitáknak a' Húsvétnak áldozatjára öt ezer juhokat, és öt száz tulkokat.

10. És elkészüle a' szolgálat; a' papok állának az ő helyekre, a' Léviták is az ő oszlások szerént, a' király' parantsolatja szerént.

11. Megáldozák azért a Húsvéti bárányt; a' papok pedig azoknak kezekből vévén a' vérét, elhintik vala azt, és a' Léviták *az áldozatra valóknak* vonják vala le böröket.

12. És külön választák azt, a' mit az egészen megégetendö áldozattal kell vala áldozni az Úrnak, hogy megadnák azokat a népnek az ő attyai' tselédeknek oszlások szerént, amint a' Móses' könyvében meg vagyon írattatva: azonképen a' tulkokból is.

13. És megsüték a' Húsvéti bárányt a' tüzön, a' szokás szerént; a' megszenteltetett állatokat (a) pedig megfözék fazekakban, vas fazekakban, és üstökben, és nagy hamarsággal adák a' községnek.

(a) Érti a' háláadó áldozatból való részeket, mellyek az áldozókéi valának.

14. Magoknak és a' papoknak is az után készíték a' Húsvéti bárányt; mert a' papok az Áron' fiaival valának foglalatosok az áldozatok' kövéreiknek áldozásokban mind éjtszakáig: azért a' Léviták készítnek vala magoknak és a' papoknak az Áron' fiainak.

15. Hasonlóképen a' kántorok is az Ásáf' fiai állnak vala az ő rendekben, Dávidnak, Ásáfnak, Hémánnak, és Jedútunnak a' király' prófétájának parantsolatja szerént; az ajtón állók is mindenik kapunál állnak vala: nem szabad vala az ő szolgálatjoktól eltávozniok, hanem az ő attyokfiai a' Léviták készítnek vala nekik.

16. És elvégezék azon a' napon az Úrnak tiszteletit a' Húsvéti báránynak áldozatival, és egészen égö áldozatokkal áldozván az Úrnak oltárán, Jósiás királynak parantsolatja szerént.

17. Megszentelék azért az Izráel' fiai, a' kik jelen valának, a' Húsvétot az idöben, és a' kovász nélkül való kenyérnek innepét heted napig.

18. És nem szenteltenek ehez hasonló Húsvétot Izráelben, Sámuel Prófétának idejétöl fogva: az Izráel' királyai közzül is, tsak egy is nem szentelt hasonló Húsvétot ahoz, mellyet Jósiás szentele a' papokkal és Lévitákkal, az egész Júdának, Izráelnek, és Jérusálem' lakosinak jelen létekben.

19. Jósiás' királyságának tizennyoltzadik esztendejében szentelteték meg a' Húsvét.

II. 20. Mind ezek után, hogy az Isten' házát Jósiás helyre állatá, felindúla Nékó Égyiptom' királya, hogy az Eufrates mellett való Kárkemis várost megszállaná, kinek Jósiás eleibe méne. 2. *Kir.* 23: 29.

21. És noha követeket külde ő hozzá *Nékó*, mondván: mi közöm vagyon énnekem te veled Júda' királya? mert én most nem te reád megyek, hanem az én országomnak ellenségére, és Isten parantsolta, hogy siessek: ne tusakodjál az Isten ellen, ki én velem vagyon, hogy el ne veszessen tégedet.

22. Mindazáltal Jósiás el nem téré ő töle, hanem hogy megütköznék vele, öltözetit megváltoztatá, és nem engede a' Nékó' beszédinek, mellyek az Isten' szájából valának: reáméne azért, hogy a' Megiddó' mezején vele megütköznék. *Zak.* 12: 11.

23. Mikor az ívesek nyilakat botsátottak volna Jósiás királyra, monda a' király az ő szolgáinak: vigyetek ki engemet innét, mert igen megsebesedtem.

24. Kivevék azért ötet az ő szolgái a' szekérből, és helyhezteték az ő második szekerébe, melly vele vala, és vivék Jérusálembe, holott meghala, és eltemetteték az ő attyai' koporsójokban; és egész Júda és Jérusálem siratá Jósiást.

25. Jerémiás is siratá Jósiást, és siralmas énekekkel siratják vala ötet az éneklö ferjfiak és aszszonyok mind e' mai napig, mellyek ugyan törvénnyé lönek Izráelben, és ímé meg vagynak írattatva a' siralmakban.

26. Jósiásnak pedig több lett dolgai és kegyelmességei, amint az Úrnak törvényében meg vagyon írva;

27. Az első és utolsó dolgai, *mondom*, meg vagynak írattatva az Izráel' és a' Júda' királyainak könyvökben.

XXXVI. RÉSZ.

Megírattatik e' Részben Joákháznak, Joákhimnak, Jekóniásnak vagy Joákinnak, és 'Sédékiásnak nyomorált és szerentsétlen állapotjok mind az ő országokkal egybe. A' templomnak is és a' városnak romlása, a' népnek fogsága, és annak fogságának ideje.

Vévén azért a' föld' népe Joákházt a' Joás' fiát, királlyá választá ötet az ő attya helyett Jérusálemben. 2. *Kir.* 23: 30.

2. Huszonhárom esztendős vala Joákház, mikor uralkodni kezde, és három hónapig uralkodék Jérusálemben.

3. Kit az Égyiptombeli király Jérusálemben királyságától megfoszta, és vete reájok adót, száz talentom ezüstöt, és egy talentom aranyat.

4. És királlyá tevé az Égyiptombeli király Éliákimot az ő attyafiát Júdán és Jérusálemen, és nevét elváltoztatván nevezé ötet Joákimnak; Joákházt pedig az ő attyafiát felvévén Nékó, vivé Égyiptomba.

II. 5. Huszonöt esztendős vala Joákim, mikor uralkodni kezde, és tizenegy esztendeig uralkodék Jérusálemben, és tselekedék gonoszt az ő Ura Istene előtt.

6. Felindúla pedig ő ellene Nabukodonozor a' Babilóniai király, és kettős békót vete lábaira, hogy Babilóniába vinné. 2. *Kir.* 24: 1.

7. Az Úr' házában való edényekben is elvitt vala Nabukodonozor Babilóniába, mellyeket helyheztete Babilóniában a' templomba.

8. Joákimnak pedig több dolgai, és útálatos tselekedetei, mellyek ő benne találtattak, meg vagynak írattatva az Izráel' és a' Júda' királyainak könyvökben, és uralkodék ő helyette Joákin az ő fia.

9. (a) Nyoltz esztendős korában kezdett vala uralkodni Joákin, és három hónapig és tíz napig uralkodék Jérusálemben: és tselekedék gonoszt az Úr előtt.

(a) 2. *Kir.* 24. azt mondja az Írás, hogy 18 esztendős volt Joákin, mikor uralkodni kezdett. De nintsen ellenkezés benne, mert nyoltz esztendős korában tették királlyá, az attyával uralkodott tíz esztendőt. Azért mikor ő magára szállott a' királyság, volt tizennyoltz esztendős. 2. *Kir.* 24: 10.

10. Az esztendőnek pedig forgásában elküldé Nabukodonozor király érette, és viteté ötet Babilóniába, az Úr' házában lévő drága edényekkel, és királlyá választá 'Sédékiást az ő attyafiát Júdán és Jérusálemen. *Dán.* 1: 1. 2. 2. *Kir.* 24: 17. *Jer.* 37: 1.

11. Huszonegy esztendős korában kezde uralkodni 'Sédékiás, és uralkodék tizenegy esztendeig Jérusálemben.

12. És tselekedék gonoszt az ő Ura Istene előtt, és meg sem alázá magát Jerémiás Próféta előtt, ki az Úr' szájával szólt vala neki *Jer.* 52: 2. 3.

13. De még Nabukodonozornak is ellene támada, a' ki ötet az Istenre megesküttette vala: és megkeményítvén nyakát, szívét is megkeményíté, hogy az Izráel' Urához Istenéhez ne térne.

14. A' papi fejedelmek is fejenként és a' nép igen megöregbbíté a' bűnt a' pogányoknak minden útálatosságok szerént, és megfertézteték az Úr' házát, mellyet megszentelt vala Jérusálemben.

15. És mikor az ő attyoknak Ura Istene az ő követit küldené hozzájok jó idején; mert kedvez vala az ő népének, és az ő lakó helyének.

16. Azok az Isten' követit megtsúfolják vala, és az ő beszédét megútálván, azt mondják vala, hogy megtsalatnának az ő prófétáitól: míglen az Úrnak haragja felgerjedne az ő népe ellen, annyira hogy nem volna semmi orvosság.

17. És reájok hozá a' Káldéusok' királyokat, ki levágá a' népnek ifjait az ő szent helyénél, nem kedveze az ifjaknak, a' gyenge szűzeknek, a' véneknek, és a' meggörbült koros embereknek, mind kezekbe adá őket. 2. *Kir.* 25: 1.

18. Végezetre az Isten' házának minden féle edényit, nagyokat és kitsinyeket, és az Úr' háza' kintsét, a' király' és a' fejedelmek' kintseket: mind ezeket Babilóniába viteté.

19. Az Isten' házát is meggyújták, Jérusálemnek kerítésit leronták, palotáit megégeték, és minden benne való drága edényeket elvesztének.

20. És a' fegyvertől a' kik megmaradtak vala, Babilóniába vivé, holott voltak ő neki és az ő fiainak szolgái, mind addig míg a' Persiai birodalom feltámada:

21. Hogy az Úr' beszéde betellyesednék, melly Jerémiás által meg volt mondatva, míg a' föld az ő szombatit megszentelné; és nyúgovék a' föld az ő pusztaságának minden idején, míg betelnének a' hetven esztendők. *Jer.* 25: 11. 3. *Mós.* 26: 34.

22. A' Persiabeli Czírus királynak pedig első esztendejében, hogy betellyesednék az Úr' beszéde, mellyben meg volt Jerémiás által mondatva: az Úr felindítá Czírusnak a' Persiai királynak szívét, hogy meghírdetné az ő egész országában, és írásával ugyan azont *bizonyítaná*, mondván: *Esd.* 1: 1. *Jer.* 25: 12. *és* 29: 10.

23. Ezt mondja Czírus a' Persiai király: (b) az egeknek Urok Istenek ez egész földnek birodalmát nekem adta, és ő megparantsolta énnekem, hogy az ő házát megépítsem Jérusálemben, melly vagyon Júdában; kitsoda azért az az ő népe közzűl, *a' ki akarja építeni azt?* az ő Ura Istene legyen azzal, és menjen fel.

(b) Dárius Médussal egyben, ki Czírusnak ipa vala, ki szabad akaratja szerént engedé Czírusnak Babilóniát, és hasonlatosképen jól tett az Izráellel: *Esd.* 6: 14. *és* 22.

A' Krónika' II. Könyvének vége.

ESDRÁS' KÖNYVE.

Mellyben vagyon a' Babilóniabeli fogságból haza jött 'Sidóknak históriájok, Czírus királynak a' haza menetel felől való parantsolatjától fogva, a' Dárius Artakszerkszes Longimánusnak tizenkilentzedik esztendejéig. Melly befoglal negyvenkilentz esztendőt.

Czírus királyé fiával Kámbisessel egyben	9)	
A' két Mágusoké	1)	Esztendő.
Dárius Histáspisé, avagy Ássvérusé	20)	
Dárius Artakszerkszes Longimánusé	19)	

I. RÉSZ.

Minekutánna Czírus a' 'Sidók' haza botsátások felől való akaratját kihírdette volna, a' nép haza indúl. A' szegények segíttetnek az úthoz. Czírus megadja az Isten' házához való szent edényeket.

Első esztendejében Czírusnak a' Persák' királyoknak, hogy megtellyesednék az Úr' beszéde, mellyet mondott vala Jerémiás' szája által, felindítá az Úr Czírusnak a' Persák' királyoknak lelkét, hogy az ő egész országában meghírdetné, és írásával ugyan azont *megbizonyítaná*, mondván: 2. *Krón.* 36: 22. *Jer.* 25: 12. *és* 29: 10.

2. Ezt mondja Czírus a' Persák' királyok: e' földnek minden országait nekem adta az egeknek Urok Istenek: és ő parantsolta nekem, hogy építsek ő neki házat Jérusálemben, melly vagyon Júdában.

3. Kitsoda *akarja azért* ti közzületek az ő egész népe közzűl építeni? Legyen azzal az ő Istene, és menjen fel Jérusálembe, melly vagyon Júdában, és építse az Izráel' Urának Istenének házát, annak az Istennek, ki vagyon Jérusálemben.

4. Ha valaki pedig valamelly helyben ahol bújdosik, elmaradna, annak a' helynek férjfiai segítsék ezüsttel, arannyal, és egyéb jószággal, és barmokkal: a' kivűl a' mit szabad akarat szerént akarnak küldeni az Isten' házába, melly vagyon Jérusálemben.

5. Akkor felkelének a' Júda' és Bénjámin' attyainak fejedelmeik, és a' papok, és a' Léviták, mindnyájan kiknek felindította vala Isten lelkeket, hogy felmenjenek az Úr' házának építésére, melly vagyon Jérusálemben.

6. És mindenek, kik valának az ő szomszédságokban, megtölték azoknak kezeiket ezüst és arany edényekkel, jószágokkal, barmokkal, és drága marhákkal, a' kivűl, mellyet szabad akarat szerént küldenek vala.

7. Czírus király is pedig előhozá az Úr' házának edényit, mellyeket elvitt vala Nabukodonozor Jérusálemből, és helyheztetett vala az ő isteneinek házokban. 2. *Krón.* 36: 18.

8. Előhozá pedig Czírus a' Persák' királyok a' kintstartó Mitredates' kéze által, és számon adá azokat Sesbasárnak a' Júda' fejedelmének.

9. Mellyeknek ez vala számok: harmintz arany medentze, ezer ezüst medentze, és huszonkilentz áldozathoz való kés.

10. Harmintz arany pohár, négy száz tíz más rendbeli ezüst pohár, és ezer egyébféle edények.

11. Minden arany és ezüst edényeknek számok öt ezer négy száz; mind ezeket kihozá Sesbasár (a), mikor az elvitetett sokaság a' Babilóniai fogságból felmenne Jérusálembe.

(a) Sesbasárnak hívták a' Káldéusok Zorobábelt.

II. RÉSZ.

Megírattatik azoknak számok, kik Czírus' engedelméből haza mentek Jérusálembe; és a' fő embereknek az Isten' házának építésére adott ajándékjok.

Ezek pedig a' tartománynak fiai, kik feljöttek vala a' fogságból, kiket Nabukodonozor a' Babilóniai király fogva vitt vala Babilóniába, és viszszajövének Jérusálembe, és Júdába, kiki az ő városába. *Neh.* 7: 6.

2. Kik jövének Zorobábellel, Jósuával, Nehémiással, Serajával, Relajával, Mardókaival, Bilsánnal, Mispárral, Bigvaival, Réhummal, Baanával. Az Izráel' népe' férjfiainak számok pedig ez:

3. Páros' fiai, két ezer száz hetvenkettő.

4. Sefátia' fiai, három száz hetvenkettő.

5. Ara' fiai, hét száz hetvenöt.

6. Paháth-Moáb' fiai, a' Jósué' és Joáb' fiaiból (a), két ezer nyoltz száz, és tizenkettő.

(a) Az az, maradékiból.

7. Élám' fiai, ezer két száz ötvennégy.

8. Zatu' fiai, kilentz száz negyvenöt.

9. Zakkai' fiai, hét száz hatvan.

10. Báni fiai, hat száz negyvenkettő.

11. Bébai' fiai, hat száz huszonhárom.

12. Azgád' fiai, ezer két száz huszonkettő.

13. Adónikám' fiai, hat száz hatvanhat.

14. Bigvai fiai, két ezer ötvenhat.

15. Ádin' fiai, négy száz ötvennégy:

16. Áter' fiai, Ézékiástól valók, kilentzvennyoltz:

17. Bésai' fiai, három száz huszonhárom:

18. Jora' fiai, száz tizenkettő.

19. Hásum' fiai, két száz huszonhárom:

20. Gibbár' fiai, kilentzvenöt:

21. Béthlehem' fiai, száz huszonhárom:

22. Nétofát' férjfiai, ötvenhat:

23. Anatot férjfiai, száz huszonnyoltz:

24. Azmávet' fiai, negyvenkettő:

25. Kirjath-Hárim', Kéfira', és Beerót' fiai, hét száz negyvenhárom:

26. Ráma', és Gába fiai, hat száz huszonegy:

27. Mikmas' férjfiai, száz huszonkettő;

28. Béthel' és Ai' férjfiai, két száz huszonhárom:

29. Nébó' fiai, ötvenkettő.

30. Magbis' fiai, száz ötvenhat:

31. A' második Élám' fiai, ezer két száz ötvennégy:

32. Hárim' fiai, három száz húsz:
33. Lod', Chárid', és Onon' fiai, hét száz huszonöt:
34. Jériko' fiai, három száz negyvenöt:
35. Senaa' fiai, három ezer hat száz harmintz.
36. Papok: Jedája' fiai, Jósua' házából valók kilentz száz hetvenhárom:
37. Immer' fiai, ezer ötvenkettő:
38. Páshúr' fiai, ezer két száz negyvenhét:
39. Hárim' fiai, ezer tizenhét.
40. Léviták: Jósua és Kádmiel Hodávia' fiainak fiai, hetvennégy.
41. Énekesek: Ásáf' fiai, száz huszonnyoltz.
42. A' kapun állók' fiaik: Sallum' fiai, Áter' fiai, Talmon' fiai, Akkub' fiai, Hatita' fiai, Sóbai' fiai, mindenestül, száz harmintzkilentz.
43. A' Netinéusok: Siha' fiai, Hasufa' fiai, és Tabaot' fiai:
44. Kéros' fiai, Siaha' fiai, Pádon' fiai:
45. Lebána fiai, Hagába' fiai, Akkúb' fiai:
46. Hagáb' fiai, Samlai' fiai, Hanán' fiai:
47. Giddel' fiai, Gahár' fiai, Reája' fiai:
48. Résin' fiai, Nekod' fiai, Gazám' fiai:
49. Uzza' fiai, Páseah' fiai, Bésai' fiai:
50. Asna' fiai: Meunim fiai: Nefusim' fiai:
51. Bakbuk' fiai, Hakuf fiai, Hárhúr' fiai:
52. Báflut' fiai, Méhida' fiai, Harsa' fiai:
53. Barkós' fiai, Sisera' fiai, Tamáh' fiai:
54. Nésia' fiai, Hatifa' fiai:
55. Salamon' szolgáinak fiaik: Sótai' fiai, Soferet' fiai, Péruda fiai:
56. Jaála' fiai, Darkon' fiai, Giddel' fiai:
57. Sefátia' fiai, Hattil' fiai, Pokéret' fiai, Hasbaim' fiai, Ámi' fiai.
58. Mindenestűl fogva a' Netinéusok, és a' Salamon' szolgáinak fiaik, három száz kilentzvenkettő.
59. Azok is, kik feljöttek vala Telmelából, Telhasából, Kerubból, Addánból, és Immerből: kik nem mondhatták meg az ő attyoknak házokat, és az ő nemzetségeket, ha Izráel közzül valók volnának-é.
60. Delája' fiai, Tóbija' fiai, Nekóda' fiai, hat száz ötvenkettő.
61. És a' Papok' fiaik közzül: Habája' fiai, Kos' fiai, Barzillai fiai, ki vett vala a' Gileádban lakozó Barzillai leányi közzül magának feleséget, és nevezteték az ő nevekről.
62. Ezek keresének magoknak nemzetségről való levelet, de nem találának; annakokáért kivetteténck a' papságból.
63. És megmondá nekik Tirsáta, hogy ne ennének a' papoknak rendeltetett szentelésekből, míg pap nem támadna az Urimmal és Thummimmal.
64. Mind az egész gyülekezet mindenestől, negyvenkét ezer három száz hatvan.
65. Szolgákon és szolgáló leányokon kivűl: kik valának hét ezeren három százan és harmintzheten: ezeknek pedig énekes férjfiaik, és leányik valának két százan.
66. Vala lovok ő nekiek hét száz harmintzhat, öszvérek két száz negyvenöt:
67. Tevéjek négyszáz harmintzöt, szamarok hat ezer hét száz húsz.
68. És az ő attyok' fejedelmi, mikor felmentek volna az Úr' házához, melly Jérusálemben vala szabad akaratjok szerént adának ajándékokat az Úr' házába, hogy felépítenék azt az ő fundamentomán.
69. Az ő tehetségek szerént adának a' templom' építésére való költségre, hatvanegy ezer drakma aranyat, öt ezer Gira ezüstöt, és száz papi öltöző ruhákat.
70. Lakának annakokáért a' papok, és a' község közzül való Léviták, az énekesek és a' kapun állók, és a' Netinéusok kiki az ő városokban; és az egész Izráel az ő városiban.

III. RÉSZ.

A' haza ment 'Sidók megépítik az oltárt. Az áldozatokat elkezdik. A' sátoros innepet megszentelik, követ és fát vágatnak a' templom' építésére, és gondviselőket választanak a' Léviták közzül, megvetik a' templom' fundamentomát.

MIKOR pedig eljött volna a' hetedik hónap, és az Izráel' fiai az ő városokban volnának, felgyüle a' nép egyenlőképen Jérusálembe.
2. És felkele Jósua a' Jósadák' fia, és az ő pap' attyafiai, és Zorobábel a' Salatiel fia, és az ő attyafiai, és oltárt tsinálának az Izráel' Istenének, hogy égő áldozatokat áldoznának rajta, amint megírta vala Móses az Isten' embere a' törvényben. 1. *Mós.* 12: 5.
3. És helyhezteték az oltárt az ő helyére, noha félnek vala a' föld' népétől, és áldozának azon égő áldozatokat az Úrnak, égő áldozatokat, *mondom*, reggel és estve.
4. És megszentelék a' sátoros innepnek napját, amint meg vagyon írva, és égő áldozatokat tönek minden napon szám szerent, a szokás szerént mindeniket a' maga napján. 2. *Mós.* 23. 4. *Mós.* 29: 12.
5. És annakutánna szűnetlen való egészen égő áldozatot, mind a' havaknak első napjain, 's mind az Istennek szenteltetett egyéb innep napjain; és minden szent dolgokat, és mindennek az ő szabad akarat szerént való ajándékát áldozzák vala Istennek.
6. Annak a' hetedik hónapnak első napjától fogva kezdének áldozatot tenni az Úrnak: az Isten' templomának fundamentomi pedig még meg nem vettettek vala.
7. Adának pedig penzt a' kővágóknak, és egyéb mestereknek, és ételt, italt, és olajt, a' Sídon és Tírusbelieknek: hogy hordanának czédrus fákat a' Libánus' hegyéről Joppe' tengerére, Czírusnak a' Persiai királynak akaratja szerént.
II. 8. Második esztendőben pedig az után hogy felmentenek vala az Isten' házához Jérusálembe, második hónapban: hozzá kezdének, Zorobábel Saláthiel' fia, és Jósua Jósadák' fia, és az ő több attyokfiai, papok és Léviták, és mindnyájan kik a' fogságból viszsza jöttek vala Jérusálembe és rendelék a' Lévitákat, kik húsz esztendősök és azon felyűl valának, hogy gondviselők lennének az Isten' házának építésében.
9. És előálló Jósua és az ő fiai és attyafiai: Kádmiel, és az ő fiai, és Júda' fiai egyenlőképen, hogy palléri lennének azoknak, kik munkálkodnak vala az Isten' házán: és a' Hénadád' fiai, és azoknak fiaik és attyokfiai a' Léviták.
10. Megvetvén annakokáért a' mesterek az Úr' templomának fundamentomát; rendelének egynehány felöltözött papokat kürtökkel, és Lévitákat, kik Ásáf' maradéki valának tzimbalmokkal, hogy dítsérnék az Urat, az Izráel' királyának Dávidnak keze által adatott dítséretekkel.
11. Kik énelnek vala dítsérven és tisztelvén az Urat; mert jó, mert mind örökké vagyon az

ő irgalmassága Izráelen: továbbá mind az egész nép nagy felszóval kiált vala, dítsérvén az Urat, hogy az Úr' házának fundamentoma immár megvettetett volna.

12. Sokan pedig a' papok és Léviták közzül, és az atyák közzül való fő emberek, és vének, kik látták vala az első házat, mikor fundálják vala ezt az ő szemek előtt, nagy szóval sírnak vala, sokan pedig örömökben nagy fel szóval kiáltnak vala.

13. Úgy hogy a' nép az örömben való kiáltást meg nem tudná választani a' nép' siralmának szavától: mert egyenlőképen kiáltnak vala nagy szóval, úgy hogy a' szózat meszsze földre meghallatik vala.

IV. RÉSZ.

A' 'Sidók ellenségi bevádolják őket a' fejedelmeknél, és meggátolják a' templomnak építését, mellyet Czírus' holta után Kámbises és Dárius Histaspis' idejében nem építettek, Dárius Longimánusnak birodalmáig.

Meghallák pedig Júdának és Bénjáminnak ellenségi, hogy a' fogságból viszsza jött népek templomot tsinálnának az Izráel' Urának Istenének.

2. És menének Zorobábelhez, és az atyáknak fejeikhez, és mondának nekik: hadd építsünk együtt veletek, mert miképen ti, úgy keressük mi is a' ti Istenteket, és áldozatokat tettünk ő neki (a) Ésárhaddonnak az Assíriabeli királynak idejétől fogva, ki ide felhozott minket.

(a) Sénakérib' fia volt ez: 2. *Kir.* 19: 37.

3. Akkor monda nekik Zorobábel és Jósua, és az Izráel' attyainak fejedemeik; nem ti gondotok, hanem miénk hogy templomot építsünk a' mi Istenünknek: annakokáért mi egyedül magunk építünk az Izráel' Urának Istenének, a' miképen megparantsolta minekünk Czírus a' Persák' királyok.

4. A' tartománynak népe pedig ellene áll vala a' Júda' népének, és megháborítja vala őtet, hogy ne épithetne.

5. És fogadának ő ellenek tanátsosokat, hogy eszét vesztenék az ő tanátsoknak; Czírusnak a' Persák' királyoknak minden idejében, Dáriusnak (b) a' Persák' királyoknak birodalmáig.

(b) Dárius Longimánus volt ez, ki Czírus után negyedik volt.

6. Mikor pedig uralkodnék Assvérus, (c) az ő országlásának kezdetiben, írások által vádlást tőnek a' Júda' és Jérusálem' lakói ellen.

(c) Ez az Assvérus Dárius Histaspis volt.

7. Mint (d) Artakszerkszesnek idejében írt vala Mitridates, és Tabéel, és az ő több társai Artakszerkszesnek a' Persák' királyoknak: a' vádló levelet pedig Síriai nyelven írták vala, és Síriai nyelven magyaráztatott vala meg is.

(d) Kámbises volt ez, a' Czírus' fia.

8. Réhum, ki tanátsos vala, és Simsai, ki író deák vala, irának egy levelet Jérusálem ellen Artakszerkszes királynak ugyan azon módon.

9. Réhum, ki tanátsos vala, és Simsai író deák, és ezeknek több társaik, a' Dinéusok, Afarsatakéusok, Tarpeléusok, Afarséusok, Arkevéusok, Babilóniaiak, Susankéusok, Dehavéusok, és a' Hélaméusok.

10. És a' többiek a' pogányok közzül, kiket ama' nagy és ditsőséges Asnappár (e) hozott vala, és lakosokká tett vala Samariának városiban; és a' több népek, kik vagynak túl a' vízen (f), ugyan azon időben pedig.

(e) Asnappárnak nevezi Asaraddont a' Sénakhérib' fiát.

(f) Azt akarja jelenteni, hogy a' tanátsosokkal, mind egy időben a' föld' népe is írt levelet a' királynak a' 'Sidók ellen.

11. Ez mássa a' levélnek, mellyet küldének Artakszerkszes királynak: mi kik lakunk a' folyó vízen túl te szolgáid:

12. Ezt adjuk tudtodra király, hogy a' 'Sidók, kik feljöttenek te tőled mi hozzánk, mentenek Jérusálembe a' viszszavonó és gonosz városba, kik építnek fundálván, és rakván erős kőfalakat.

13. Megértse ezt a' király mostan, hogy ha az a' város megépíttetik, és a' kőfalak megerősíttetnek, adaját, ravását, és esztendőnként való jövedelmét be nem adja, és így a' királyoknak jövedelmeket megkissebbíted. *R.* 7: 24.

14. (g) Mi pedig mivelhogy a' *király'* udvarából jutalmat veszünk, és a' királynak megvettetését el nem szenvedhetjük, ennekokáért küldöttünk hozzád, és adtuk tudtára a' királynak ezeket.

(g) Így is fordítják némellyek: mivelhogy a' fejedelem udvarának savával tápláltattunk, az az, mivelhogy a' fejedelem' udvarában nevekedtünk fel.

15. Mert ha a' te atyáidnak dolgaik felöl írott könyvben megkeresi *valaki*, megtalálod és megérted, hogy ez a' város viszszavonó város, és ártalmas a' királyoknak és a' tartományoknak, és eleitől fogva pártolkodások voltanak abban, annakokáért töröltetett el is ez a' város.

16. Ezt is tudtára adjuk a' királynak; hogy ha ez a' város megépülénd, és a' kőfalak megrakattatnak, a' vízen túl való tartomány nem lészen többé tiéd.

17. Felele a' király a' tanátsos Réhumnak és az író deáknak Simsainak, és azoknak több társaiknak, kik laknak vala Samariában, és azoknak, kik a' vízen túl laknak vala, békességet kívánván és köszönetit írván.

18. A' melly levelet küldöttetek énnekem nyilván elolvastatott én előttem.

19. És megparantsolám, hogy megkeresnék, és megtalálák, hogy az a' város eleitől fogva feltámadott a' királyok ellen, és ellenek hadakozott, és viszszavonások voltanak abban.

20. Annakfelette hogy erős királyok voltanak Jérusálemben, és bírták mind azokat, kik túl laktanak a' vízen: és hogy adót, ravást, és esztendőnként való jövedelmet adtak ezeknek.

21. Mostan annakokáért parantsoljátok meg, hogy szűnjenek meg azok az emberek, és a' város ne építtessék, míg én tanátsot nem tartok felőle.

22. És meglássátok, hogy ebben vétket ne tegyetek: hogy napról napra nevekedjék a' királyoknak ártalmára való veszedelem.

23. Mihelyt pedig az Artakszerkszes király levele elolvastaték Réhum és Simsai az író deák előtt, és azoknak társok előtt: elmenének hamarsággal Jérusálembe a' 'Sidókhoz, és elhagyaták velek az építést erővel, hatalommal.

24. Akkor megszűnék az Úr' házának épületi Jérusálemben, és vesztegségben lőn Dáriusnak (h) a' Persák királyoknak második esztendejéig.

(h) Dárius Longimánus volt ez, ki a' Dárius Histaspis' fia volt, Ester aszszonytól, mert Kámbises és Dárius Histaspisnak birodalmok alatt volt tilalomban az Úr' házának építése.

V. RÉSZ.

V. RÉSZ.

Haggéus és Zakariás Prófétának intéséből ismét elkezdik a' templom' építését, és a' tiszttartók megírják a' királynak.

Ugyan akkor (a) prófétála Haggéus Próféta, és Zakariás az Iddó Próféta' fia, a' 'Sidóknak, kik valának Judeában és Jérusálemben, az Izráel' Istenének nevében *szóllván* nekiek. *Hagg.* 1: 1. *Zak.* 1: 1.

(a) Tudniillik Dárius Longimánusnak második esztendejében.

2. Akkor azért felkelének Zorobábel a' Salatiel' fia, és Jésua a' Jósadák' fia, és hozzá kezdének az Isten' házának építéséhez, melly vagyon Jérusálemben: és valának ő velek az Istennek Prófétái, segítvén őket.

3. Az időben jöve hozzájok Tatténai a' vízen túl valóknak fejedelmek, és Setárboznai, és ezeknek társok, és mondának nekik: ki adott szabadságot tinektek, hogy ez házat építenétek, és a' kőfalakat raknátok?

4. Akkor megmondák nekik, kitsodák volnának a' férjfiak, a' kik az alkotmányt építenék.

5. Az ő Isteneknek szeme vala pedig a' haza jött 'Sidókon, és nem hagyathatták el velek az építést míg a' dolog juta Dárius eleibe: akkor azért ekképen írának ő neki e' dologról.

6. A' levélnek ez a' mássa, mellyet Tatténai a' vízen túl valóknak fejedelmek, Setárboznai az ő társaival, és az Afarsakéusok, kik a' vízen túl valának, írának Dárius királynak.

7. Levelet küldének ő neki, és ez vala írva a' levélben: Dárius királynak minden békeség.

8. Tudtára legyen ez a' királynak, hogy elmentünk vala a' Júda' tartományában a' nagy Istennek házához, melly építetik márvány kőből, és a' kőfalak deszkákkal padoltatnak: és nagy hamarsággal munkálkodnak, hogy az épület ugyan nevekedik az ő kezek után.

9. Akkor megkérdvén a' hazajött 'Sidókat, és ezt mondánk nekik; ki adott nektek szabadságot, hogy ez házat építenétek, és e' kőfalakat raknátok?

10. És az ő neveket megkérdezénk ő tőlök, hogy tudtodra adnánk azokat teneked: hogy megírnánk a' férjfiaknak neveiket, kik gondviselők e' dologban.

11. Kik illyen szóval felelének minekünk, mondván: mi az égnek és földnek Istenének szolgái vagyunk, és megépítjük a' házat, melly sok esztendőkkel ennekelőtte építtetett volt, mellyet az Izráelnek nagy királya épített és fundált volt.

12. De minekutánna haragra ingerlették volt a' mi atyáink az egeknek Isteneket, adá őket a' Babilóniabeli Káldeus Nabukodonozor király' kezébe; ki ezt a' házat elrontá, és a' népet rabságra vivé Babilóniába.

13. Mindazáltal Czírusnak a' Babilóniai királynak első esztendejében Czírus király parantsolatot ada ki, hogy ezt az Istennek házát megépítenék.

14. És az Isten' házához való arany és ezüst edényeket is, mellyeket Nabukodonozor elvitt vala a' Jérusálembeli templomból, és helyheztetett a' Babilóniai templomban, kihozatá Czírus király a' Babilóniai templomból, és adá *egynek*, kinek Sesbasár vala neve, kit hadnagyúl rendelt vala.

15. És monda neki: vedd fel ez edényeket, menj el, és vidd el a' Jérusálembeli templomba; és az Istennek háza azon előbbi helyén építessék meg.

16. Akkor az a' Sesbasár eljöve, és fundamentomát megveté az Isten házának, melly vagyon Jérusálemben: és az időtől fogva mind eddig építetik, és még sem végeződött el.

17. Most annakokáért ha tetszik a' királynak, a' király kintstartó házában, melly vagyon Babilóniában, kerestessék meg, hogyha úgy vagyoné, hogy Czírus király parantsolta, hogy ismét megépíttsék az Isten' házát, melly Jérusálemben vagyon: és erről való akaratját a' király küldje ide hozzánk.

VI. RÉSZ.

Dárius Longimánus megengedi, hogy a' templom megépítessék, és a' tiszttartókat megfenyíti, hogy nekik békét hagyjanak, sőt azt is megparantsolja, hogy nekik minden segítséggel legyenek. Elvégezik a' templomot, megszentelik azt, helyekre állatják a' papokat, Lévitákat, és a' Husvéti bárányt megeszik, az innepet megszentelik.

Akkor Dárius király megparantsolá, és megkeresék a' könyvek' tárházokban, mellyek tartatnak vala Babilóniában.

2. (a) Találtaték pedig Akmétában a' király lakó helyén, melly vagyon Média tartományában, egy könyv, mellyben emlékezetért ez vala írva:

(a) Akmetának hívták, Ekbatánis várost Káldeai nyelven, melly Média országban volt; annyit tészen az Akmeta, mint nyári hely; mivelhogy talám a' király ott nyáralt.

3. Czírus királynak első esztendejében, parantsolatot ada ki Czírus király az Istennek háza felől, melly vala Jérusálemben: az a' ház építessék meg, melly helye az áldozatnak, és az ő kőfalai rakattassanak meg; az ő magassága legyen hatvan singnyi, és szélessége is hatvan singnyi.

4. Három kőfalai márvány kőből valók legyenek, és egy fal új fákból légyen: és erre való költség a' király' házából adattassék.

5. Sőt az Isten' házának arany és ezüst edényit is, mellyeket Nabukodonozor elvitt vala a' Jérusálembeli templomból, és vitt vala Babilóniába, megadják; és viszsza vitessenek a' Jérusálembeli templomba az ő helyekre, és helyheztessenek az Isten' házába.

6. Mostan annakokáért Tatténai a' vízen túl valóknak fejedelmek, Setarboznai, és kik vagytok ő társai, és Arfasakéusok, kik túl vagytok a' folyó vízen, távol legyetek ő tőlök.

7. Hagyjatok békét nekik, hadd épüljön meg az az Istennek háza, és békét hagyjatok a' 'Sidók' fejedelmeiknek, és a' fogságból hazamenteknek: hogy azt az Istennek házát építtsék meg az ő helyén.

8. És megparantsoltam azt is, mit tselekedjetek azokkal a' hazament 'Sidókkal, kik építik azt az Istennek házát: hogy tudniillik, a' király' vízen túl való jószágának adajából költség adassék szorgalmatosan azoknak a' férjfiaknak, hogy az elkezdett épület meg ne szünjék.

9. És valami nelkül szükölködéndnek, akár ökör, akár kos, akár bárányok nélkül az egek' Isteneknek való áldozatra, búza, só, bor és olaj, a' Jérusálembeli papoknak szavok szerént adat-

tassék nekik minden napon, hogy vétek ne legyen benne.

10. Hogy jó illatú áldozatot tegyenek az egek' Isteneknek, és könyörögjenek a' királynak életéért, és az ő fiáért.

11. Annakfelette ezt is parantsolom, hogy valaki ezt az én parantsolatomat elváltoztatándja, annak házából minden fa kitörettessék, és felállattassék, és arra akasztassék, és az ő háza pervátává légyen ezért. *Dán.* 3: 29.

12. Az Isten pedig, kinek neve ott lakozik megrontson minden királyt, és minden népet, a' ki felemeléndi arra az ő kezét, hogy elváltoztassa, és lerontsa az Istennek házát, melly vagyon Jérusálemben: én Dárius király parantsoltam ezeket; sietséggel meglegyenek.

13. Akkor Tatténai a' vízen túl valóknak fejedelmek, Setárboznai, és az ő társai nagy hamarsággal úgy tselekedének, amint Dárius király nekiek megparantsolta vala.

14. A' hazament 'Sidók annakokáért építnek vala, és jó szerentséssek valának Haggéus Prófétának, és az Iddó' fiának Zakariásnak jövendölések szerént, és megépíték, és elvégezék az Izráel' Istenének parantsolatjából, és Czírusnak, Dáriusnak és Artakszerkszesnek, a' Persák' királyaiknak parantsolatjokból.

15. Elvégezteték pedig a' ház az Ádár (b) hónak harmadik napján, melly vala a' Dárius király' birodalmának hatodik esztendejében.

(b) Ádárnak nevezték a' 'Sidók a' Bőjtelő havát.

16. És megszentelék ezt a' házat az Izráel' fiai, a' papok, Léviták, és a' fogságból viszszajöttek, az Istennek nagy örömmel.

17. És vivének ajándékot ennek az Isten' házának megszentelésekor; száz tulkot, két száz kost, négy száz juhot: és ketske bakokat bűnért való áldozatra tizenkettőt, az egész Izráelért, az Izráel' nemzetféginek számok szerént.

18. És rendelének papokat az ő oszlások szerént, és Lévitákat az ő rendek szerént, kik gondot viselnének az Isten' dolgaira Jérusálemben, amint meg vagyon írva Móses' könyvében. 4. *Mós.* 3: 4.

19. Szerzének pedig a' rabságból viszszajött Izráeliták Páskát (c) az első hónak tizennegyedik napján.

(c) Páskát, az az, a' Húsvéti bárányt megkészíték és megevék az Isten' parantsolatja szerént, a' verekedő Angyalnak általmenetelének emlékezetére, az az, hogy Egyiptomban a' verekedő Angyal az Izráelitáknak házokat nem bántotta volna.

20. Mert megtisztították vala magokat a' papok és Léviták egyenlőképen, és mindnyájan tiszták valának, és megáldozák a' Husvéti bárányt, mind a' rabságból megjöttekért, mind az ő attyokfiaiért, a' papokért, és ő magokért.

21. Megevék annakokáért az Izráel' fiai, kik a' Babilóniai rabságból viszsza jöttenek vala, a' *Húsvéti bárányt*, és mind azok, kik a' földnek pogányival való fertelmeskedéstől elszakadván magokat ő hozzájok adták vala, hogy keresnék az Urat az Izráelnek Istenét.

22. Megszentelék a' kovász nélkül való kenyérnek ételére rendeltetett innepet is hét napokon nagy örömmel: mivelhogy megvídámitotta vala őket az Úr, és meghajtotta vala ő hozzájok az Assíriabeli király' szívét, hogy lehetnének az Izráel' Ura' Istene' házának építésében.

VII. RÉSZ.

Esdrás a' király' engedelméből elmegyen Jérusálembe, hogy meglátogassa a' hazament attyafiait, kivel sok 'Sidók elmennek házájokba.

Ezek után pedig Artakszerkszesnek (a) a' Persák' királya' birodalmának idejében Esdrás a' Serája' fia, ki Azariás' fia, ki Hilkiás' fia. 1. *Krón.* 6: 3.

(a) Artakszerkszes, a' Persiabeli királyoknak közönséges nevek volt, mint az Égyiptombeli királyoknak a' Farao. Annyit tészen pedig Artakszerkszes, mint hadakozó férjfiaknak fejedelmek.

2. Ki Sallum' fia, ki 'Sádok' fia, ki Ahitub' fia.

3. Ki Amariás' fia, ki Azariás' fia, ki Merajot' fia.

4. Ki Zerahia' fia, ki Uzzi' fia, ki Bukki' fia.

5. Ki Abisua fia, ki Fineás' fia', ki Éleázár' fia, ki Áron' a' fő pap' fia.

6. Ez az Esdrás feljöve Babilóniából, (ez bölts törvény tudó vala a' Móses' tövényében, mellyet kiadott vala az Izráelnek Ura Istene,) midőn a' király, az Istennek ő rajta való jó akaratja szerént megtellyesítette vala ő neki minden kérését.

7. Menének pedig fel az Izráel' fiai közzűl, és a' papok és Léviták közzűl, az éneklők közzűl, és a' kapunállók közzűl, és a' Netinéusok közzűl Jérusálembe; Artakszerkszes királynak hetedik esztendejében.

8. És juta Jérusálembe az ötödik hónapban; melly a' király' birodalmának hetedik esztendeje vala.

9. Mert az első hónak első napján lett kezdete a' Babilóniából való feljövetelnek: az ötödik hónak pedig első napján jutott Jérusálembe, az ő Istenének ő rajta való jó akaratja szerént.

10. Mert Esdrás az ő szívét arra bírta vala, hogy keresné az Isten' törvényét, tellyesítené; és tanítaná Izráelt az Isten' parantsolatjára és törvényére.

11. Ez pedig mássa a' levélnek, mellyet adott vala Artakszerkszes Esdrás papnak, ki az Isten' parantsolatiban, és az Izráel között való rendelésekben tudós vala:

12. Artakszerkszes, királyoknak királyok; Esdrás papnak, az egek' Istenek' törvényének bölts és tökélletes tudójának köszönetit írja.

13. Végezést tettem én affelől; hogy valaki az én országomban az Izráel' fiai közzűl, vagy a' papok és Léviták közzűl el akar menni veled Jérusálembe, az menjen el.

14. Miképen hogy te a' királytól, és az ő hét tanátsositól elbotsáttattál, hogy megvisgáljad Júdát és Jérusálemet a' te Istenednek törvénye felől, melly vagyon a' te kezedben.

15. És hogy alávigyed az ezüstöt és aranyat, mellyet a' király és az ő tanátsosi szabad akaratjok szerént adtanak ajándékon az Izráel Istenének, kinek hajléka vagyon Jérusálemben.

16. És minden ezüstöt és aranyat, mellyet találsz Babilóniának egész tartományában, azokkal együtt, mellyeket a' nép szabad akaratja szerént ád, és a' papok, kik jó akaratjokból adtanak ajándékot az Isten' házához, melly vagyon Jérusálemben:

17. Hogy hamarsággal végy ezen az ezüstön tulkokat, kosokat, bárányokat, minhával és itali áldozatokkal, és felvivén áldozd meg azokat a' ti Istenteknek oltárán, melly vagyon Jérusálemben.

18. A' mi pedig teneked és a' te atyádfiainak tetszik, hogy tselekedjetek a' megmaradott ezüsttel és arannyal, a' ti Istenteknek akaratja szerént, azt tselekedjétek.

19. Továbbá az edényeket, mellyek a' ti Istenteknek szolgálatjára kezedbe adattattanak teneked, add meg az Isten előtt Jérusálemben. *R.* 8: 26: 27.

20. És egyebeket is, a' mellyek szükségesek a' te Istened' házában, és a' mellyeket kell adnod, adj a' király' kintstartó házából.

21. Én Artakszerkszes király parantsolom minden kintstartóimnak, kik a' folyóvízen túl vagynak, hogy mindeneket, valamiket kérénd ti tőletek Esdrás pap, az egek' Istenek' bölts törvény tudója, hamar meglegyenek:

22. Száz talentom ezüstig, száz köböl búzáig, száz köböl borig, száz font olajig, és sót a' mennyi elég.

23. Valami rendelése vagyon az egek' Isteneknek, hamar meglegyen, az egek' Istenek' házának épületére: hogy meg ne haragudjék az országra, a' királyra, és annak fiaira.

24. Tinektek pedig tudtotokra adjuk, hogy sem a' papokra, sem a' Lévitákra, sem az énekesekre, sem az ajtón állókra, sem a' Netinéusokra, sem a' szolgákra, kik ez Isten' házában szolgálnak, adót, fizetést, sem esztendei jövedelmet egy tiszttartó se vessen.

25. Te pedig Esdrás a' te Istened törvényének bőltsesége szerént, melly te kezedben vagyon, rendelj bírákat, és ítélő mestereket, kik törvényt tegyenek az egész nép között, melly vagyon túl a' vízen, mind azok között, kik tudják a' te Istenednek törvényét: és azt a' ki nem tudja, megtanítsátok reá.

26. Mindenre pedig, valaki a' te Istened' törvénye és a' király' törvénye szerént nem tselekeszik, törvény szolgáltassék, és vagy halálra, vagy számkivetésre, vagy jószágában való büntetésre, vagy fogságra *ítéltessék.*

27. Áldott a' mi atyáinknak Urok Istenek, ki illyen dolgot indított a' király' szívében, hogy ditsőítené az Úrnak házát, melly vagyon Jérusálemben; (b)

(b) Esdrás' beszédi ezek.

28. És irgalmasságát terjesztette én reám a' király előtt és az ő tanátsosi előtt, és minden hatalmas fejedelmek előtt, kik a' király' hívsége alatt vagynak. És én megerősíttetvén az én Istenemnek rajtam való keze által, Izráelből fő embereket válogaték, hogy feljönének velem.

VIII. RÉSZ.

Esdrásnak úti társai számláltatnak elő, kik böjtölnek, és adják az ezüst's arany marhát a' papok' és Léviták' kezekbe. Elindúlnak, jutnak Jérusálembe, és az ezüst's arany marhát számon beadják, áldoznak; a' király' akaratját megmondják a' tiszttartóknak.

Ezek pedig az ő attyoknak fejedelmi, és nemzetség szerént való eredetek azoknak, kik feljöttek velem Artakszerkszes király' birodalmának idejében Babilóniából:

2. A' Fineás' fiai közzűl Gerson, az Itamár' fiai közzűl Dániel, a' Dávid' fiai közzűl Hattus.

3. A' Sekánia' fiai közzűl, ki Paros' fia vala, Zakariás, és ő vele számláltatának nemzetség szerént másfél száz férjfiak.

4. A' Pahát-Moáb' fiai közzűl Eljoénai, a' Zerája' fia, és ő vele valának két száz férjfiak.

5. A' Sekánia' fiai közzűl a' Jaháziel' fia, és ő vele három száz férjfiak.

6. Az Adin' fiai közzűl Ébed, Jónatán' fia, és ő vele ötven férjfiak.

7. Az Élám' fiai közzűl Ésaiás Atália' fia, és ő vele nyoltzvan férjfiak.

8. A' Sefátia' fiai közzűl Zebádia Mikáel' fia, és ő vele nyoltzvan férjfiak.

9. A' Joáb' fiai közzűl Obádia Jéhiel' fia, és ő vele két száz tizennyoltz férjfiak.

10. A' Sélomit' fiai közzűl Josifja' fia, és ő vele száz hatvan férjfiak.

11. A' Bebai' fiai közzűl Zakariás, Bebai' fia, és ő vele huszonnyoltz férjfiak.

12. Az Azgad' fiai közzűl Johanán, Katán' fia, és ő vele száz tíz férjfiak.

13. Adonikám' utolsó fiai közzűl, kiknek neveik: Elifélet, Jéhiel, és Semája, és ő velek hatvan férjfiak.

14. Bigvai' fiai közzűl pedig Utai, Zabud, és ő velek hetven férjfiak.

15. Mikor pedig gyűjtöttem volna őket a' folyóvíz mellé, melly foly Ahavába, és ott maradtunk volna három nap; annakutánna megnézém jól a' népet, és a' papokat, és a' Lévi' fiai közzűl nem találék senkit ott.

16. Elküldém annakokáért Éliézert, Arielt, Semáiát, Elnatánt, Járibot, Elnatánt, Nátánt, Zakariást, és Mesullámot, kik fő emberek valának, és Jojaribót, Elnatánt, kik tudós és eszes emberek valának;

17. És parantsolatot adék nekik, hogy mennének Iddóhoz, ki fő vala Kasifja nevű helyben, és megtanítám reá mit szólljanak Iddónak, és az ő attyafiának Netinimnek Kasifja nevű helyben, hogy szolgákat hoznának minekünk, kik szolgálnának a' mi Istenünknek házában.

18. Hozának annakokáért a' mi Istenünknek rajtunk való jó akaratja szerént egy értelmes embert a' Mahali' fiai közzűl, ki Lévi' fia, ki Izráel' fia: tudniillik Serábiát, fiaival, és tizennyoltz attyafiaival,

19. És Hásábiát, és ő vele Ésaiást a' Mérári' fiai közzűl, attyafiaival és húsz fiaival.

20. A' Nethinéusok közzűl, kiket Dávid rendelt vala és a' fejedelmek, a' Léviták' szolgálatjokra két száz húszat, kik mind neveken neveztetnek vala. *Jós.* 9: 21. 1. *Krón.* 9: 2. 25. 26.

21. Akkor böjtöt hírdeték ott az Ahava folyóvíz mellett, hogy megsanyargatnánk magunkat a' mi Urunk Istenünk előtt, és hogy igaz útat kérnénk tőle magunknak, a' mi apró fainknak, és minden marhánknak.

22. Mert szégyenlettem vala kérni a' királytól sereget és lovagokat, kik oltalmaznának minket a' mi ellenségeink ellen az útban; mert szóllottunk vala a' királynak, mondván: a' mi Istenünknek keze vagyon mind azokon, kik keresik őtet jó szívből; az ő ereje pedig és boszszúállása mind azokon, kik elhagyják őtet.

23. Böjtölénk annakokáért, és könyörgénk ezért a' mi Istenünknek: és engedelmes lőn mi hozzánk.

24. Akkor külön választék a' papi fejedelmek közzűl tizenkettőt, Serábiát, Hásábiát, és ő velek az ő attyokfiai közzűl tízet.

25. És mérve adám nekik kezekbe az ezüstöt és aranyat, és az edényeket, mellyeket a' király, az ő tanátsosi, a' fő emberek, és az egész Izráeliták, kik jelen valának, adtanak az Isten' háza' szükségére.

26. Adék, *mondom*, kezekbe hat száz ötven talentom ezüstöt, és száz talentom érő ezüst mívet, és száz talentom aranyat,

27. És húsz arany poharakat, kik ezer drakmát érnek vala, és jó féle arany színű rézből tsinált edényeket kettőt, mellyek ollyan betsesek mint az arany.

28. Annakutánna mondék nekik: ti az Úrnak szentei vagytok, és ez edények is szentek, és az arany és ezüst, melly szabad akaratból adatott a' ti atyáitok' Uroknak Isteneknek.

29. Vígyázók legyetek, és megőrizzétek, míg mérve kézhez adjátok a' papi fejedelmek és Léviták előtt, és az Izráel' nemzetségének fejedelmei előtt Jérusálemben az Isten' házának kamaráiban.

30. Felfogadák azért azok a' papok és Léviták az ezüstnek, aranynak, és edényeknek terheket, hogy felhoznák Jérusálembe a' mi Istenünk' házához.

31. Elindúlánk pedig az Ahava folyóvíz mellől az első hónak tizenkettődik napján, hogy mennénk Jérusálembe; és a' mi Istenünknek keze volt rajtunk, és megoltalmazott minket a' mi ellenségünknek és utánnunk leselkedőnek kezéből az úton.

32. Végre hogy Jérusálembe jutánk, levénk ott harmad napig.

33. Negyed' nap pedig megmérék az ezüstöt és aranyat, és az edényeket a' mi Istenünk' házában, az Úriás pap' fiainak Meremótnak kezéhez, kivel vala Éleázár a' Fineás' fia; azokkal pedig vala Józabáb Jésua' fia, és Noádija a' Binnui Lévita' fia.

34. Amint mindennek szám szerént, és mérték szerént adattattak vala: és ugyan akkor mind azt a' mit nyomott beírák.

35. Továbbá kik megjöttenek vala a' fogságból, a' rabságnak fiai, égő áldozatokat tőnek az Izráel' Istenének, tizenkét tulkokat az egész Izráelért, kilentzvenhat kosokat, hetvenhét bárányokat, bűnért való áldozatban tizenkét ketske bakokat: mind ezeket égő áldozatúl az Istennek.

36. És megadák a' király' parantsolatit az ő vitézeinek, és tiszttartóinak, kik valának túl a' vízen; és jó akarattal lőnek a' néphez, és az Isten' házához.

IX. RÉSZ.

Minekutánna Esdrás megértette volna, hogy az Izráel' népe a' pogányokkal megelegyedett a' házasság által, felette igen sír, és könyörög Istennek a' népnek bűneiért.

Minekutánna pedig ezeket elvégezték volna, jövének hozzám a' fő emberek, mondván: az Izráel' népe, a' papok és a' Léviták nem választották el magokat a' föld' népétől: hanem a' Kananéusoknak, Hittéusoknak, Perizéusoknak, Jebuzéusoknak, Ammonitáknak, Moábitáknak, Égyiptombelieknek, és az Emorréusoknak vétkekben részesültenek.

2. Mert azoknak leányaik közzűl vettenek feleségeket magoknak és az ő fiaiknak, és megelegyedett a' szent mag a' föld' népével: sőt ebben a' vétekben elsők voltanak a' fejedelmek és a' fő emberek.

3. Melly dolgot midőn meghallottam volna, megszaggatám ruhámat és palástomat, és szaggatni kezdém hajamat és szakállamat, és leülék sírván.

4. Hozzám gyülének annakokáért mindnyájan kik félik vala az Izráel' Istenének szavát, a' rabságból megjött sokaságnak vétkéért: én pedig keseregvén, ülök vala mind az estveli áldozatig.

5. Az estveli áldozatkor pedig felkelék az én gyötrelmemből, és minekutánna megszaggattam volna ruhámat és palástomat, térdre esék, és kiterjesztém kezeimet az én Uramhoz Istenemhez:

6. És mondék: én Istenem, szégyenlem és általlom te elődbe felemelni az én ortzámat; mert a' mi álnokságink feljűlhaladtak a' mi fejünk felett, és a' mi vétkeink mind az égig nevekedtenek. *'Solt.* 38: 5.

7. A' mi atyáinknak idejektől fogva nagy vétekben voltunk mind e' mai napig, annyira, hogy a' mi álnokságinkért adattattunk vala mi, a' mi királyink, és a' mi papjaink, a' földi királyoknak kezekbe: fegyverre, rabságra, ragadományra, és ortzáinknak pirúlásokra, mint e' mai nap bizonyság arról.

8. Mostan pedig nem sok ideje, hogy a' mi Urunk Istenünk mi rajtunk könyörült, hogy hagyna minekünk maradékot, kik megszabadúlnának a' rabságból, és valami fészket adna az ő szent helyén, hogy így megvilágosítaná a' mi szemeinket a' mi Istenünk, és adna minekünk egy kevés ideig való életet a' mi rabságunk után.

9. Jóllehet szolgák vagyunk: de a' mi rabságunkban el nem hagyott minket a' mi Istenünk, hanem irgalmasságát megmutatá rajtunk a' Persák' királyaik előtt, hogy élni hagyna minket, hogy felemeljük a' mi Istenünknek házát, és megépítsük az ő pusztaságát, és adna minekünk bátorságos lakást Júdában és Jérusálemben.

10. Mostan annakokáért mit mondjunk óh mi Istenünk, mind ezek után; mert elhagytuk a' te parantsolatidat?

11. Mellyeket parantsoltál a' te szolgáid a' próféták által, mondván: a' föld, mellyre bementek, hogy örökségül bírjátok azt, tisztátalan föld, a' föld' népének útálatossága miatt, az útálatosságok miatt, mellyekkel betöltötték azt tellyességgel.

12. Annakokáért mostan a' ti leányitokat ne adjátok az ő fiaiknak, és az ő leányaikat ne vegyétek a' ti fiaitoknak, és ne keressétek az ő barátságokat, sem javokat soha: hogy megerősíttessetek, és egyétek annak a' földnek javait, és örökösképen adhassátok a' ti fiaitoknak bírni mind örökké.

13. Minekutánna pedig mind ezek estek mi rajtunk a' mi gonosz tselekedeteinkért, és a' mi nagy vétkünkért: holott te mi Istenünk kedveztél minekünk, hogy a' mi bűneink el ne nyomnának minket, és adtál nekünk illyen szabadúlást.

14. Avagy ismét hátra térünk-é a' te parantsolatidnak rontásokra, és ez útálatos néppel való sógorságra? avagy nem haragudnál-é mi reánk mind addig, míg megemésztetnénk, úgy hogy senki közzülünk meg ne maradna, és meg ne szabadúlna?

15. Izráelnek Ura Istene! igaz vagy te: mindazáltal megmaradtunk, mint e' mai nap bizonyítja. Ímé jelen vagyunk mi te előtted a' mi bűneinkben, noha nem lehet mi tőlünk, hogy megállhassunk ezekért te előtted.

X. RÉSZ.

Esdrás pap az ő mellé rendeltetett fő emberekkel egyben kitisztítja a' nép közzül a' pogányok' nemzetségekből vett feleségeket, és azokat elküldi mind gyermekeikkel egyben.

MIKOR pedig imádkoznék Esdrás, és bűneit megvallaná sírván, és leborúlván feküdnék az Istennek háza elött, gyülekezének ő hozzá Izráel közzül férjfiak, aszszonyok, és gyermekek nagy sereggel; és minekutánna sok sírást tett volt a' nép,

2. Annakutánna szólla Sekánia Jéhiel' fia, ki az Élám' fiai közzül való vala, és monda Esdrásnak: mi vétkeztünk a' mi Istenünk ellen, hogy idegen feleségeket vettünk magunknak a' föld' népei közzül: de *mindazáltal* reménysége vagyon erről Izráelnek.

3. Mostan annakokáért vessünk frigyet a' mi Istenünkkel, hogy elhánnyuk tőlünk mind azokat az aszszonyokat, és kik ő tőlök születtenek, az Úrnak tanátsa szerént, és azoknak akaratjok szerént, kik félik a' mi Istenünknek parantsolatját, és az ő törvénye szerént légyen.

4. Kelj fel, mert te reád néz ez a' dolog, és mi veled leszünk: erősítsd meg magadat, és tselekedd meg.

5. Felkele annakokáért Esdrás, és megeskütteté a' papoknak és Lévitáknak fejedelmeiket, és az egész Izráelt, hogy e' beszéd szerént tselekesznek: és megesküvének.

6. Felkele, *mondom*, Esdrás az Isten' háza elől, és beméne Jóhanának az Éliásib' fiának ágyasházába: *mondom*, beméne oda, és kenyeret nem evék, sem vizet nem ivék; mert sír vala a' rabságból haza jött népnek vétkéért.

7. És meghírdetteték Júdában és Jérusálemben minden rabságból haza jött fiaknak, hogy mindnyájan Jérusálembe gyülnének.

8. Valaki pedig harmad' napig oda nem menne, a' fejedelmeknek és véneknek tanátsok szerént minden jószága elveszne annak, és ő maga kivettetnék a' rabságból haza jötteknek gyülekezetekből.

9. Öszvegyülének annakokáért Júdának és Bénjáminnak minden férjfiai Jérusálembe a' három nap alatt, a' hónak huszadik napján, melly kilentzedik hó vala, és az egész nép leüle az Isten' házának piatzán, rettegvén azért a' dologért, és az esőkért.

10. Felkele annakokáért Esdrás pap, és monda nekik: ti vétkeztetek, hogy idegen nemzetségből vettetek feleségeket magatoknak, hogy ezzel többítenétek az Izráelnek vétkét.

11. Annakokáért most tegyetek vallást a' ti atyáitoknak Uroknak Isteneknek elötte, és tselekedjetek az ő akaratja szerént, és szakadjatok el a' földnek népeitől, és az idegen nemzetségből vett feleségektől.

12. És felele az egész gyülekezet, és monda nagy fel szóval: akképen a' te beszéded szerént kell minekünk tselekednünk.

13. De a' nép igen sok, és esős idő vagyon, kivül nem állhatnak: annakfelette ez nem tsak egy, sem két napi dolog, mert sokan vagyunk, kik vétkeztünk ebben.

14. Rendeltessenek fejedelmek az egész gyülekezetben, és valaki lészen a' mi városainkban, ki idegen feleséget vett magának, a' rendelt időben jöjjön elő, és legyenek velek a' városnak vénei és bírái mind addig, míg elfordítjuk a' mi Istenünknek ezért való búsúlásának haragját.

15. Annakokáért Jónatán az Azáhel' fia, és Jaházia a' Tikva' fia választatának erre, Mesullám pedig és Sabbétai Léviták megsegíték őket.

16. És akképen tselekedének a' rabságból haza jött fiak, és külön külön állattatának Esdrás pap és a' tselédeknek főfő embereik az ő attyaiknak házok szerént, mindnyájan ők az ő nevek szerént; és leűlének a' tizedik hónak első napján, hogy e' dolog felől értekeznének.

17. Elvégezék pedig *azt a' dolgot* minden férjfiak között, a' kik idegen nemzetségekből vettenek vala feleséget magoknak, az első hónak első napjáig.

18. És találtatának a' papok' fiaik közzül, kik idegen feleséget vettenek vala magoknak: Jésuának a' Jósadáknak, és az ő attyafiainak fiaik közzül, Maaséja, Éliézer, Járib, és Gedalja.

19. És kezeket adák, hogy elűznék az ő feleségeket; és a' kik vétkeztenek vala, az ő bűnöknek eltörléséért az ő nyájokból áldoznak vala kossal.

20. Az Immer' fiai közzül, Hanáni és Zebádia.

21. És a' Hárim' fiai közzül, Maaséja, és Élija, és Semája, és Jéhiel, és Uzzija.

22. És a' Pashur' fiai közzül: Eljoénai, Maásia, Ismáel, Natanéel, Józabád, és Elása.

23. És a' Léviták közzül: Józabád, Simei, Kélája, (ez a' Kélita), Petája, Júda, és Éliézer.

24. És az énekesek közzül: Éliásáb; az ajtón állók közzül Sallum, Telem, és Úri.

25. És az Izráel közzül, a' Páros' fiai közzül: Ramja, Jézija, Málkija, Mijámin, Éleázár, Malkija, és Benája.

26. Az Élám' fiai közzül pedig: Mattánia, Zakariás, Jéhiel, Abdi, Jéremót, és Élia.

27. Zattu' fiai közzül: Eljoénai, Éliásib, Mattánia, Jéremót, Zabád, és Aziza.

28. Továbbá a' Bébai' fiai közzül: Jóhanán, Hanánia, Zabbai, és Hatlai.

29. A' Báni' fiai közzül pedig Mesullám, Maluk, Hadája, Jásub, Seál, Jéramot.

30. A' Pahat-Moáb' fiai közzül: Adna, Kelál, Benája, Maaséja, Mattánia, Besaléel, Binnui, és Manassé.

31. Hárim' fiai közzül: Éliézer, Isija, Malkija, Semája, Simeon;

32. Bénjámin, Malluk, Semárja.

33. A' Hazum' fiai közzül: Matténai, Mattatta, Zabád, Élifélet, Jérémai, Manassé, és Simei.

34. Báni' fiai közzül: Maádai, Ámrám, és Uel;

35. Benája, Bedéja, Kéluhu;

36. Vánja, Méremót, Éliásib;

37. Mattánia, Matténai, Jaásau;

38. Báni, Binnui, Simei;

39. Selémia, Nátán, Adája;

40. Maknadbai, Sásai, Sárai;

41. Azárel, Selemija, Semária;

42. Sallum, Amária, Józef.

43. A' Nébó' fiai közzül: Jéhiel, Mattittia, Zabád, Zebina, Jaddán, Jóel, Benája.

44. Mind ezek idegen feleségeket vettenek vala magoknak, és valának ezek közzül némellyek, kiknek az ő feleségektől gyermekek lett vala.

Esdrás' Könyvének vége.

NEHÉMIÁS' KÖNYVE,

MELLYET

ESDRÁS' MÁSODIK KÖNYVÉNEK IS

MONDANAK.

Mellyben megírattatik Jérusálem városának megépítése, a' fogságból haza ment népnek megjobbítása, és az Isteni tiszteletnek helyre állatása; melly befoglal hetven esztendőt, Dárius Longimánusnak huszadik esztendejétől fogva, mind az utolsó Dárius' birodalmáig.

Longimánusnak huszadik esztendejétől fogva országlásának végéig	18	
Dárius Nothusé	18	
Artakszerkszes Mnémoné	10	Esztendő.
Dárius Okhusé	22	
Arsenesé	3	

I. RÉSZ.

Nehémiás mikor hallotta volna a' 'Sidóknak nyomorúlt állapotjokat, kesereg, és böjtölésre adván magát, könyörög Istennek, hogy a' népnek megkegyelmezzen, és az ő tanátsát szerentsésítse.

NEHÉMIÁSNAK Hakália' fiának beszédi. És lön a' Kisleu nevű hóban, a' huszadik esztendőben (a), mikor Súsán királyi városban volnék:

(a) Érti a' Dárius Longimánus király' huszadik esztendejét.

2. Jöve hozzám Hanáni, egy az én atyámfiai közzűl, ő és ő vele némelly férjfiak Júdából, kiktől tudakozék a' 'Sidók felől, és azok felől, kik megszabadúltak, és megmaradtak a' rabságból, és Jérusálem felől.

3. És mondának énnekem: a' fogságból megszabadúlt maradék 'Sidók abban a' tartományban nagy nyomorúságban és gyalázatban vagynak: és a' Jérusálem' köfala elrontatott, és az ő kapui tűz által megégtenek. (b)

(b) Ezt azért mondja, mert a' fogságból való haza szabadúlás után a' Jérusálem' falai meg nem építtettek vala.

4. Midőn pedig meghallám e' beszédeket, leűlék és sírék, és kesergék egynéhány napokon, mellyeken böjtölék, és imádkozék az egek' Isteneknek,

5. És mondék: kérlek Uram, egeknek Istenek, erős, nagy, és rettenetes Isten: ki megtartod fogadásodat és irgalmasságodat a' téged' szeretőknek, és a' te parantsolatidat megtartóknak: *Dán.* 9: 4. 2. *Mós.* 20: 6. *és* 34: 7. 4. *Mós.* 14: 18. 5. *Mós.* 5: 10. *Solt.* 86: 15. *és* 103: 8. *és* 145: 8.

6. Légyen, kérlek, figyelmes a' te füled, és a' te szemeid nyiljanak meg, hogy hallgasd meg a' te szolgád' könyörgését, mellyel most te előtted éjjel és nappal könyörgök az Izráel' fiaiért a' te szolgáidért; mert vallást teszek az Izráel' fiainak vétkekről, hogy vétkeztünk te ellened, én is és az én atyámnak háza vétkeztünk.

7. Felette igen vétkeztünk te ellened, és meg nem őriztük a' te parantsolatidat, és rendelésidet, és törvényidet, mellyeket parantsoltál a' te szolgád Móses által.

8. Emlékezzél meg, kérlek, a' te fogadásodról, mellyet tettél a' te szolgád Móses által, mondván: mikor ti vétkeztek én ellenem, én elszélesztlek titeket sok népek közibe: 5. *Mós.* 4: 25. 26. 27. *és* 3: 8.

9. Mikor pedig megtéréndetek én hozzám, és megőrizénditek az én parantsolatimat, és a' szerént tselekedéndetek: ha az égnek utolsó szélire kiűzettetnétek is, onnét is öszvegyűjtlek titeket, és beszállítlak a' helybe, mellyet rendeltem arra, hogy ott helyheztessem az én nevemet.

10. Ezek pedig te szolgáid és te néped, kiket megszabadítottál a' te nagy hatalmad által, és a' te erős kezed által.

11. Kérlek, Uram, kérlek, legyen már figyelmetes a' te füled a' te szolgádnak könyörgésére, és a' te szolgáidnak könyörgésekre, kik kívánják félni a' te nevedet, és adj, kérlek, a' te szolgádnak ma jó elömenetelt, hogy nyerjen kegyelmet ama' férjfiú előtt; mert én a' királynak pohárnokja valék.

II. RÉSZ.

Nehémiás szabadságot nyer a' királytól a' haza menetelre, és a' városnak megépítésére. Elmégyen azért a' király' levelével Jérusálembe, elkezdi a' város' építését, és megfelel azoknak, a' kik abban ellent állanak vala.

ÉS lön a' Nisán (a) nevű hóban, Artakszerkszes királynak huszadik esztendejében, mikor a' király eleibe bort kellene vinnem, felvivén a' bort, adám a' királynak; nem voltam pedig ő előtte az előtt ollyan szomorú.

(a) Nisán a' 'Sidóknál volt első hó, mellyet mi nevezünk böjtmás hónak; Artakszerkszes pedig az, a' kit neveztek Longimánusnak.

2. Monda azért énnekem a' király: miért szomorú a' te ortzád, holott beteg nem vagy? nem egyéb ez, hanem a' te szívedben való gonosz; és felette igen megfélemlék.

3. Akkor mondék a' királynak: éljen örökké a' király! miért nem volna szomorú az én ortzám, ha az a' város, mellyben az én atyáimnak koporsóik vagynak, elpusztíttatott, és annak kapui tűz által megemésztettek?

4. És monda nekem a' király: mitsoda dolgot kívánsz? Akkor könyörgék az egek' Isteneknek.

5. Annakutánna mondék a' királynak: ha jónak tetszik a' királynak, és ha kedves te előtted a' te szolgád, kívánom, hogy botsáss engemet 'Sidó országba, az én atyáim' temető helyeknek városába, hogy megépítsem azt.

6. Monda nekem a' király és a' királyné ki mellette ül vala: meddig lészen a' te járásod, és mikorra jösz viszsza? És tetszék a' királynak, és elbotsáta engemet, minekutánna az időt megmondottam volna neki.

7. Akkor mondék a' királynak: ha jónak tetszik a' királynak, adjanak levelet énnekem az író deákok a tartománynak tiszttartóihoz, melly vagyon a' folyó vízen túl, hogy általbotsássanak engemet míg 'Sidó országot érem.

8. És adjanak levelet Ásáfnak a' király' erdeje' ispánjának, hogy adjon gerendáknak való fákat a' ház' kapuinak megépítésekre, melly a' templom mellett vagyon, és a' város' falainak, és a' háznak, mellyben lakjam: és megadá énnekem a' király *a' levelet*, az én Istenemnek hozzám való jó akaratja szerént.

9. És menék a' vízen túl való tartománynak tiszttartóihoz, és megadám nekik a' király' leveleit; botsátott vala pedig én velem a' király fő embereket a' seregből, és lovagokat.

10. Mikor pedig a' Horonitbeli Sanballat és Tóbiás, ki az Ammon' nemzetségéből való szolga vala, meghallották volna ezt, semmiképen nekik nem tetszék ez, hogy valaki jött volna, ki az Izráel' fiainak javokra igyekeznék.

11. Az után juték Jérusálembe, holott levék harmad napig;

12. És felkelék éjtszaka, és én velem egynéhány férjfiak; meg sem jelentém senkinek, mit indított volna az én Istenem az én szívemben, hogy tselekedném Jérusálemmel: nem vala pedig semmi egyéb barom én velem a' barmon kivül, a' mellyen ülök vala.

13. És kimenék a' völgynek kapuján éjjel, a' lassan folyó sárkány kútja (b) felé, és meglátogatám Jérusálemnek kőfalait, mellyek elrontattak vala, és kapuit, mellyek a' tűz által megemésztettek vala.

(b) A' 'Sidók kígyó' patakjának mondják, mivelhogy lassan folyna az a' patak, mint a' kígyó lassan tsúsz.

14. Az után általmenék a' forrásnak kapujára, és a' király' halas tavára; holott nem vala helye az alattam való barom' járásának.

15. Felmenék azért éjjel a' patakon, és megnézegetém a' kőfalat, ezeknekutánnok menék a' völgynek kapujára, és megtérék.

16. A' fő emberek pedig nem tudják vala, hogy hova mentem volna, és mit mivelnék; mert sem a' 'Sidóknak, sem a' papoknak, sem a' fő embereknek és hadnagyoknak, sem a' munkának pallérinak még eddig semmit nem jelentettem vala.

17. Mondék annakokáért nekik: látjátok a' gonoszt, mellyben vagyunk, mert Jérusálem elpusztúlt, és annak kapui tűzzel megégettettek: jertek építsük meg Jérusálem' kőfalait, hogy ne legyünk ezután gyalázatosok.

18. És mikor megjelentettem volna nekik, az én Istenemnek hozzám való jó akaratját, és a' királynak beszédit, mellyeket szóllott vala nekem, mondának: keljünk fel és építsük meg, és megerősíték magokat e' jóban.

19. Mikor pedig meghallotta volna a' Horonitbeli Sanballát, és Tóbiás az Ammon' nemzetségéből való szolga, és az Arábiabeli Gésem, tsúfolnak vala és útálnak vala minket, mondván: mitsoda ez a' mit mivéltek? avagy a' király ellen támadtok-é?

20. Kiknek felelék és mondék: az egek' Istenek ád minekünk jó elömenetelt, és mi kik ő szolgái vagyunk felkelvén építünk; tinektek pedig semmi közötök és igazságotok nintsen, sem emlékezetetek Jérusálemben.

III. RÉSZ.

Megírattatnak e' Részben azoknak neveik, kik Jérusálemnek kőfalait megépítették.

EZEKNEKUTÁNNOK felkele a' papoknak fejedelmek Éliásib, és az ő attyafiai a' papok, és megépíték a' barmok' kapujokat: (a) ők készíték azt el, és felállíták annak kapuit mind a' Meáh' tornyáig, és a' Hananéel tornyáig.

(a) Barmok' kapujoknak hívattatott, mivelhogy ott árúlták az áldozatra való barmokat, vagy hogy azon járt ki a' város' barma.

2. És ő mellettek építének a' Jérikóbeliek, és azok mellett épite Zakkur az Imri' fia.

3. A' halaknak kapujokat pedig megépíték a' Hasena' fiai, ők gerendázák azt meg, és ők állaták fel annak ajtait, lakatit, és zárjait.

4. Ő mellettek pedig épite a' Meremót Úriás' fia, melly Úriás Hakkos' fia vala, ő mellette épite Mesullám Berekiás' fia, ki Mesezábel' fia; ő mellette épite 'Sádok Baána' fia.

5. Kik mellett építének a' Tékoabeliek: de ezeknek nagygyaik nem veték nyakokat az ő Urok' szolgálatja alá.

6. A' régi kaput pedig megépíték, Jójada a' Pásea' fia, és Mesullám a' Besódia' fia; ezek gerendázák be azt, és felállaták annak kapuit, lakatit és zárjait.

7. Ő mellettek épite a' Gibeonból való Melatja, és a' Meronótból való Jádon; a' Gibeon és Mispa' lakosi pedig építének a' vízen innen való fejedelemnek palotájáig. (b)

(b) Az az, Judea' országának fejedelmének palotájáig.

8. Azok mellett épite Uzziel a' Harhaja' fia az ötvösökkel, ő mellette épite Hanánia a' Harakáim' fia: és megerősíték Jérusálemet mind a' széles kőfalig.

9. Továbbá ő mellettek épite Refája a' Húr' fia, ki Jérusálem' fél tartományának fejedelme vala.

10. És ő mellettek épite Jedája a' Harumáf' fia az ő háza' ellenében, ő mellette épite Hattus a' Hasabnéja' fia.

11. A' másik részt (c) építé Malkia a' Hárim' fia, és Hásub a' Pahát-Moáb' fia: és a' kementzék' tornyokat.

(c) A' 'Sidó betűben vagyon: épite, úgymond, más mértéket vagy más mértékkel; mert bizonyos mértékkel, tudniillik sinnggel mérik vala, mennyit kellene mindennek építeni. Mikor azért azt mondja, hogy a' másik részt Malkia építette, azt jelenti, hogy két egyaránt való részt mértek Hattusnak és Malkiának, és egyik is, másik is a' maga részét megépítette.

12. E' mellett épite Sallum a' Halohes' fia, ki fejedelme vala a' Jérusálem' fél tartományának, ő és az ő leányi.

13. A' völgy' kapuját építé Hánun, és a' Zánoa' lakosi, ők építék azt meg, és felállaták annak kapuit, lakatit, és zárjait; és a' kőfalban ezer singet, mind a' ganéj kapuig.

14. A' ganéj kaput pedig építette meg Málkia a' Rékáb' fia, Béthakkerem tartományának

fejedelme, ő épité meg azt, és felállatá annak ajtait, lakatit, és zárjait.

15. A' forrásnak kapuját megépíté Sallum a' Kolhozé' fia, ki Mispa tartományának fejedelme vala; ő épité meg azt, és ő héjazá be, és ő állatá fel annak ajtait, lakatit, és zárjait: a' Siloah halas tónak falát is, a' király' kertjétől fogva mind a' gráditsig, mellyen a' Dávid' városából jönek alá.

16. Ez után épite Nehémiás az Ázbuk' fia, Bethsúr fél tartományának fejedelme, a' Dávid' koporsójának ellenében való helyig, és mind ama' szépen készíttetett halas tóig, és mind az erőseknek házokig.

17. Ez után építének a' Léviták, Réhum a' Báni' fia, ki mellett épite Hasábia a' Kéhila fél tartományának fejedelme, az ő tartományának lakosival.

18. Ez után építének az ő attyokfiai, Bávai a' Hénadád' fia, Kéhila' fél tartományának fejedelme.

19. Épite pedig ő mellette Éser a' Jésua' fia Mispa' fejedelme más részt, a' fegyver tartó ház felé való menetelnek ellenében.

20. Ő utánna felindúla Baruk a' Zakkai' fia, és más részt épite, attól a' szegelettől fogva az Éliásib fő pap' házának ajtajáig.

21. Ez után Meremót, Úriás' fia, ki Hakkus' fia vala, más részt épite; az Éliásib' ajtajától fogva mind az Éliásib' házának végéig.

22. Ez után építének a' papok, a' mezőségnek férjfiai.

23. Ez után épite Bénjámin és Hasub az ő házának ellenében: ki után épite Azariás Maaséja fia, ki Ananiás' fia vala, az ő háza mellett.

24. Ez után Binnui, Henadád' fia épite más részt: az Azariás' házától fogva, mind a' szegeletig.

25. Palál az Uzai' fia *épite* a' szegeletnek és a' magas toronynak ellenében, a' király' felső házától fogva, melly a' tömlötz' tornátzának mellette vagyon; és ő utánna *épite* Pedája a' Páros' fia.

26. Ez után a' Netinéusok, kik laknak vala a' hegyen, építének addig a' helyig, melly vagyon a' vizek' napkelet felől való kapujok' ellenében, és a' magas torony' ellenében.

27. Ő utánnok építének a' Tékoabeliek más részt, a' helytől fogva, melly vagyon a' magas torony' ellenében, mind a' várnak faláig.

28. A' lovaknak kapujokon feljül építének a' papok, kiki az ő házának ellenében.

29. Ő utánnok épite 'Sádok az Immer' fia az ő házának ellenében; ez után épite Semája a' Sekániás' fia, ki a' napkeleti kapunak őrizője vala.

30. Ez után épite Hananiás a' Selémiás' fia, és Hánun a' Salaf' hatodik fia más részt; ez után épite Mesullám a' Berekiás' fia, az ő házának ellenében.

31. Ez után épite Malkija az ötvös' fia, mind a' Netinéusoknak és kereskedőknek házokig, a' törvénytévő ház' kapuja' ellenében, mind a' szegeletnek hágójáig.

32. A' szegeletnek felmenetele, és a' barmoknak kapujok között pedig építének az ötvösök, és a' kereskedő népek.

IV. RÉSZ.

A' 'Sidók' ellenségeik először tsúfolják a' város' falainak rakásokat, az után mikor látnák annak előmenetelit, ellenek tanátskoznak a' 'Sidóknak. Melly dolgot mikor Nehémiás meghallott volna, az Istennek könyörög, és a' község között jó rendet szerez a' vígyázásban, és illyen módon az ellenségnek szándéka hijában való lészen; a' kőfalnak pedig épülése nevekedik, és előmégyen.

Lőn pedig, mikor meghallotta volna Sanballát, hogy a' kőfalat építénénk, megharagvék, és felette igen neheztelé, és a' 'Sidókat megtsúfolá.

2. Mert ezt mondja vala az ő rokonsági előtt, és a' Samariabeli sokaság előtt, ezt mondja vala, *mondom*: vallyon 's mit mivelnek e' nyomorúlt 'Sidók? vallyon megengedik-é ezt ő nekik? és vallyon áldoznának-é ezek? avagy elvégezhetnék-é ezt most? avagy megelevenithetnék-é a' köveket a' romlásból, minekutánna azok megégtenek?

3. Az Ammon' nemzetségéből való Tóbiás pedig monda magában: akár mint épitsenek, ha a' róka felhág reá, elrontja az ő kőfalokat.

4. Halld meg, óh mi Istenünk, hogy mi útálatosok vagyunk, és fordítsd az ő gyalázatjokat az ő fejekre, és adjad őket prédára a' rabságnak földében.

5. És el ne töröld az ő hamisságokat, és az ő bűnök a' te ortzád elől el ne töröltessék; mert tégedet boszszantottak az építőkben.

6. És illyen módon megépíténk a' kőfalt, annyira, hogy a' falnak fele megépülne; mert a' népnek kedve vala az építéshez.

7. Mikor pedig meghallotta volna Samballát és Tóbiás, és az Arábiabeliek, az Ammoniták, az Asdodéusok, hogy megjobbíttattak volna Jérusálemnek kőfalai, és az elrontott kőfalak összve kezdettek volna ragasztatni, felgerjedének felette igen nagy haraggal.

8. Öszveesküvének azért mindnyájan egyenlő akarattal, hogy Jérusálemet ostromolnák, és nekik gondot adnának.

9. Akkor imádkozánk a' mi Istenünknek, és strázsát állatánk ő ellenek éjjel és nappal, mivelhogy ő tőlök félnénk.

10. Mert ezt mondják vala a' 'Sidók: megfogyatkozott erejek a' tereh hordóknak, és még sok föld vagyon: mi pedig erőt nem vehetnénk *az ellenségen*, ha mindnyájan a' falat építenénk.

11. Annakfelette ezt mondották a' mi ellenségink: ingyen se tudják, se ne lássák, míg közikbe bemegyünk, hogy megöljük őket, vagy elhagyassuk velek a' munkát.

12. Mikor pedig mi hozzánk jöttek volna a' 'Sidók, a' kik ő közöttök laknak vala, és minekünk ezt tízszer is megmondották volna: minden helyeken megoltalmazzátok magatokat, a' mellyeken mi hozzánk jöhetnétek.

13. Rendelék azért az erőtlenebb helyekre a' kőfal megé a' köves helyekre *őrizőket*: és elrendelém a' népet tselédenként fegyverekkel, dárdájokkal, és kézívekkel.

14. És mikor felkelvén megtzirkáltam volna *őket*, mondék a' fő népeknek, a' fejedelmeknek, és a' községnek: ne féljetek ő tőlök; a' nagy és rettenetes Úrról megemlékezzetek, és hartzoljatok a' ti atyátokfiaiért, fiaitokért, és leányitokért, feleségeitekért, és házaitokért.

15. És mikor meghallották volna a' mi ellenségeink, hogy megtudtuk volna *akaratjokat*, az Isten semmivé tevé az ő tanátsokat: és megtérénk mindnyájan a' kőfalnak építésére, kiki az ő munkájára.

16. De

16. De az napságtól fogva az ifjaknak egyik részek munkálódik vala, a' másik részek tart vala dárdákat, paizsokat, kézíveket, és pántzélokat, és mind az egész Júda' házanépe után fejedelmek valának.

17. A' kik a' kőfalon munkálódnak vala, és a' kik terhet hordanak vala, és a' kik azokat terhelik vala: kiki az ő egyik kezével munkálódik vala, a' másikkal a' fegyvert tartja vala.

18. A' kik pedig építének, azoknak fegyverek derekokra fel vala kötve mikor építenének: a' trombitás pedig én mellettem vala.

19. Mert azt mondom vala a' fő népek' fejedelmeiknek, és a' nép' maradékának: e' munka felette igen sok és igen nagy: annakokáért mi elszakadozván a' kőfalnak tsinálásán egymástól meszsze vagyunk;

20. A' helyre gyüljetek mi hozzánk, aholott a' trombitának szavát hallándjátok: a' mi Istenünk fog hadakozni mi érettünk.

21. Ekképen munkálódunk vala, és a' népnek fél része hajnaltól fogva a' tsillagok' feltámadásokig fegyvert tart vala kezében.

22. Akkor megparantsolám a' népnek, hogy minden ember szolgájával Jérusálemben benn hálna, hogy éjtszaka azok vígyáznának, és nappal dolgot tennének.

23. Sem én, sem az én atyámfiai, és szolgáim, sem az őrizők, kik én utánnam valának, le nem vetjük vala a' mi ruháinkat: kiki tsak akkor teszi vala le fegyverét, mikor mosódik vala.

V. RÉSZ.

Nehémiás mikor hallotta volna a' népnek panaszolkodását, megszabadítja őket a' szolgálattól, az uzsorától, és jószágoknak elzálogosításoktól, ő maga elöször abban jó példát mutatván. Az után beszélli maga Nehémiás, mennyi jóval volt a' néphez, és hogy a' mivel neki tartoztak volna is mint fejedelmeknek, azt is nem vette el tőlök.

Lőn pedig nagy kiáltása a' népnek, és az ő feleségeiknek az ő attyokfiai ellen a' 'Sidók ellen;

2. Mert valának ollyak, kik azt mondják vala: mivelhogy fiainkkal leányinkkal egyben sokad magunkkal vagyunk, kénszeríttetünk pénzen venni gabonát, hogy együnk és éljünk.

3. Némellyek valának, kik azt mondják vala: a' mi mezeinket, szőleinket, és házainkat vetjük zálogba, hogy az éhségnek idején gabonát vehessünk.

4. Valának viszont ollyak, kik mondának: költsön vettünk pénzt a' király' adajáért a' mi mezeinkre és szőlő örökségünkre:

5. Mostan pedig a' mi testünk ollyan betsületes, mint a' mi atyánkfiainak testek, és a' mi fiaink ollyanok, mint az ő fiaik, és ímé mi szolgálat és rabság alá adjuk a' mi fiainkat, leányinkat; vagynak is immár ollyak a' mi leányink közzül, kik rabság alá vettettek, és nintsen erönk arra, hogy őket megváltanánk; mivelhogy mind mezeink mind szőleink idegenekéi.

6. Megharagvám azért felette igen, mikor azoknak kiáltásokat, és e' szókat hallanám.

7. És mikor magamban gondolkodtam volna erről, megfeddém a' fő embereket és a' fejedelmeket, és mondék nekik: ti a' ti atyátokfiaira felette nagy terhet vetettetek: és hírdeték ő ellenek felette nagy gyülést.

8. És mondék nekik: mi szabadítottuk meg a' mi atyánkfiait a' 'Sidókat, kik a' pogányoknak eladattattak vala, a' mi tehetségünk szerént, és ti is eladjátok-é a' ti atyátokfiait, és *megengeditek-é*, hogy nekünk eladattassanak: és hallgatának, 's nem tudának semmit felelni.

9. Akkor mondék: nem jó dolog a' mit tselekesztek; avagy nem a' mi Istenünknek félelmében kell-é járnotok inkább, hogy nem mint a' mi ellenségink a' pogányok előtt is szidalmas tselekedetben?

10. Én is, és az én atyámfiai, és az én szolgáim adtunk nekik költsön pénzt és gabonát: engedjük el, kérlek, ez uzsorát.

11. Adjátok meg, kérlek, nekik ma az ő mezejeket, szőlejiket, olaj kertjeiket, és házaikat: és ennekfelette a' pénznek, gabonának, bornak és olajnak századát, mellyet ő rajtok szoktatok venni.

12. Kik felelének: megadjuk, és semmit nem kívánunk tőlök, úgy tselekeszünk amint mondod. Akkor egybegyüjtém a' papokat, és esküvéssel kénszerítém őket, hogy e' beszédek szerént tselekednének.

13. Az én ruhámat is megrázám, és mondék: így rázza ki Isten azt az embert az ő házából, az ő munkájából, és így legyen kirázatott és üres, valaki meg nem tellyesíti ezt a' beszédet; és monda az egész gyülekezet: Amen. És dítsérék az Istent, és e' beszéd szerént tselekedék a' nép.

II. 14. Sőt az naptól fogva, mellyen megparantsolta nekem *a' király*, hogy előttökjáró legyek a' Júda' földén, Artakszerkszes királynak huszadik esztendejétől fogva harmintzkettődik esztendejéig, *az az* tizenkét esztendeig, sem én, sem az én atyámfiai, a' fejedelemséghez való kenyeret nem ettük.

15. Az előbbi hadnagyok pedig, kik én előttem voltanak, terhelték a' népet, és elvették kenyereket és borokat, és vettenek rajtok minden napon negyven ezüst siklust; annakfelette az ő szolgáik uralkodtanak a' népen: én pedig nem tselekedtem úgy az Isten' félelméért.

16. Sőt a' kőfalonn is építtettem; mezőn való örökséget nem szerzettünk; szolgáim is mindnyájan a' munkán jelen voltanak.

17. Annakfelette a' Sidók, és másfél száz fő emberek, és a' kik jönek vala mi hozzánk a' környülünk való pogányok közzül, az én asztalomon esznek vala.

18. A' mit pedig minden nap készítenek vala nekem, egy ökör és hat kövér juh vala, madarakat is készítnek vala nekem; minden tized' nap mindennek bor bővséggel adatik vala: mindazáltal az én fejedelemségemhez való kenyeret nem kértem, mivelhogy a' népre nehéz szolgálat vettetett vala.

19. Emlékezzél meg én rólam én Istenem nekem jómra, és mind azokról, mellyeket én e' néppel tselekedtem.

VI. RÉSZ.

Megírattatik e' Részben, Nehémiásnak minemű bántási voltak az ő tisztiben, és a' kőfalnak építésében, a' szomszéd pogányoktol, hamis próféktól, és hamis atyafiaktól.

Mikor pedig meghallották volna Samballát, és Tóbiás, és az Arábiabeli Gésem, és a' mi több ellenségeink, hogy megépíttettem volna a' kőfalt, és nem maradott volna azonn sem-

mi romlás; (jóllehet még ez ideig a' kapukra az ajtókat meg nem tsináltattam vala.)

2. Külde Sanballát és Gésem én hozzám, mondván: jere, és egyenlő akaratból tanátskozzunk az Onó mezején való faluknak egyikében: ők pedig elgondolták volt magokban, hogy énnekem ártanának.

3. Küldék azért követeket ő hozzájok, mondván: nagy dolgot tselekeszem, és azért nem mehetek: megszünnék e' dolog, ha én attól eltávozván, ti hozzátok mennék.

4. Küldének annakokáért ezen beszédekkel én hozzám négy ízben, és azon beszédekkel felelék nekik.

5. Küldé továbbá hozzám Sanballát ugyan azon beszédekkel az ő szolgáját ötödször, kinek kezében vala egy felnyitott levél,

mellyben ez vala írva: a' pogányok között ez a' hír, amint Gasmu mondja, hogy te és a' 'Sidók pártot akartok ütni, annakokáért épited te a' kőfalt, és te vagy nekik királyok; és egyéb beszédek is *valának*.

7. És hogy prófétákat is rendeltél, kik hírdetnék te felőled Jérusálemben, ezt mondván: király vagyon Júdában, melly dolognak híre a' királyhoz elérkezik: annakokáért most jöjj ki, és egyenlő akaratból tanátskozzunk.

8. Akkor küldék ő hozzá, mondván: semmi nintsen abban, a mit te mondasz; hanem tsak magadtól gondoltad azokat a te szívedben.

9. Mert mind ezek el akarnak vala minket rettenteni, ezt mondván: elunják a' munkát; és elhagyják: mostan azért Uram Isten erősítsd meg az én kezeimet.

10. És mikor mentem volna a' Semája' házába, ki Delája' fia, ki Mehetabéel' fia, (ez az ő házába zárkozott vala) monda: menjünk az Isten' házába a' templomba, és zárjuk be a' templomnak ajtait; mert eljönek, hogy megöljenek tégedet.

11. Kinek én mondék: avagy illyen férjfiúnak minemű én vagyok, illik-é elfutni? Avagy ki volna az, a' ki én hozzám hasonló lévén, az ő életének megtartásáért is be merne a' templomba menni? nem megyek.

12. És eszembe vevém, hogy nem az Isten küldötte azt, hanem azt prófétálta én ellenem; mivelhogy Tóbiás és Saubellát bérlették vala ötet én ellenem:

13. Mert bérben fogadtatott volt meg, hogy én megrettenjek, és akképen tselekedném és vétkezném, és lenne gonosz nevem ő nálok, mellyel gyalázhatnának engemet.

14. Emlékezzél meg én Istenem, Tóbiásnak és Sanballátnak tselekedetekről, és a' jövendőmondó Noádiah aszszonyról, és a' több jövendő mondókról, kik rettentettek engemet.

15. Elvégezteték azért a' kőfal Elul hónak (a) huszonötödik napján, ötvenkét napokon.

(a) Az Elul az 'Sidóknál kisaszszony' hava volt.

16. Mikor pedig minden ellenségeink meghallották volna, megfélemlének minden pogányok, kik környülünk valának, és lefüggeszték a' földre az ő szemeiket; mert megesmerék, hogy Istentől lett volna e' dolog.

17. Akkoron is sok levelet küldének vala a' 'Sidók között való fő emberek Tóbiásnak: viszontag Tóbiástól sok levelek jönek vala ő hozzájok.

18. Mert sokan Júdában ő hozzá esküttek vala: mivelhogy veje vala Sekániának az Ára' fiának, és Johanán az ő fia, Mesullámnak a' Berekiás' fiának leányát vette vala.

19. Annak jó tselekedeteit is beszéllik vala én előttem, és az én beszédimet megviszik vala neki; leveleket pedig Tóbiás gyakorta küld vala, hogy engemet elrettentene.

VII. RÉSZ.

Minekutánna megkészíttette volna Nehémiás a' város' kőfalát, és a' kapukat; parantsolja, hogy a' város' kapuit nagy szorgalmatossággal őrizzék, és minden ember' a' maga háza ellenében strázsát álljon a' város' kőfalánál. Megszámlálja a' fogságból haza ment népet. Kik mind az ő tehetségek szerént segítséget adnak az épületre.

ÉS lőn mikor megépíttetett volna a' kőfal, és ajtókat tsináltattam volna, és kapun állók rendeltettek volna, és énekesek, és Leviták:

2. Megparantsolám Háninak az én atyámfiának, és Hanániásnak a' Jérusálembeli vár' tisztartójának, mivelhogy az hívséges ember vala, és sokak felett Istenfélő.

3. Megparantsolám azért nekik, hogy meg ne nyittassanak a' Jérusálem' kapui mind addig is, míg a' nap fel nem melegszik; és mikor a' kapun állók is pedig bezárják a' kaput, jól megnézzétek. Rendelek azért őrizőket a' Jérusálemnek lakosi közzül, kitkit az ő vígyázó helyében, és az ő háza' ellenében.

4. A' város pedig felette igen széles vala és nagy, a' nép pedig kevés vala benne, és egy ház is még meg nem építtetett vala.

II. 5. Ada azért az Isten illyen gondolatot az én szívembe, hogy egybegyűjteném a' fő embereket, a' fejedelmeket, és a' népet, hogy megszámláltatnának az ő nemzetségeknek rendi szerént; és megtalálám azoknak nemzetségeknek könyvét, a' kik először feljöttek vala *Babilóniából*, és illyen írást találék abban:

6. Ezek a' tartománynak fiai, kik a' rabságból feljöttenek, kiket rabságra vitt vala Nabukodonozor Babilóniának királya, és viszszajöttek Jérusálembe 'Sidó országba, kiki az ő városába.

7. Kik haza jöttenek Zorobábellel, Jésuával, Nehémiással, Azárjással, Raamiával, Nahamanival, Márdókeussal, Bilsánnal, Mispérettel, Bigvaival, Néhummal, Baanával. Számok pedig ez az Izráel' népe' férjfiainak:

8. Páros fiai, két ezer száz hetvenkettő.
9. Sefátia' fiai, háromszáz hetvenkettő.
10. Arah' fiai, hat száz ötvenkettő.
11. Pahát-Moáb' fiai, Jésua' és Joáb' fiai közzül valók, két ezer nyoltz száz tizennyoltz.
12. Élám' fiai, ezer két száz ötvennégy.
13. Zattu' fiai, nyoltz száz negyvenöt.
14. Zakkai' fiai, hét száz hatvan.
15. Binnui' fiai, hat száz negyvennyoltz.
16. Bébai' fiai, hat száz huszonnyoltz.
17. Azgád' fiai, két ezer három száz huszonkettő.
18. Adonikám' fiai, hat száz hatvanhét.
19. Bigvaj' fiai, két ezer hatvanhét.
20. Adin' fiai, hat száz ötvenöt.
21. Ater' fiai Ezékiástól valók, kilentzvennyoltz.
22. Hasum' fiai, három száz huszonnyoltz.
23. Bésai' fiai, három száz huszonnégy.
24. Hárif' fiai, száz tizenkettő.
25. Gibeon' fiai, kilentzvenöt.

26. Bethlehenbeliek és Nétofát városbeliek, száz nyoltzvannyoltz.
27. Anatót városbeliek, száz huszonnyoltz.
28. Hazmávetbeliek, negyvenkettő.
29. Kirjáth-Jeárim, Kéfira, és Beerót városbeliek, hét száz negyvenhárom.
30. Ráma és Gába városbeliek, hat száz huszonegy.
31. Mikmásbeliek, száz huszonnyoltz.
32. Béthel és Ai városbeliek, száz huszonhárom.
33. A' második Nébó városbeliek ötvenkettő.
34. A' második Élám' fiai, ezer két száz ötvennégy.
35. Harim' fiai, három száz húsz.
36. A' Jérikó városbeliek, három száz negyvenöt.
37. Lod, Hadid, és Ónó városbeliek, hét száz huszonegy.
38. Senaán' lakosi, három ezer kilentz száz harmintz.
39. A' papok: Jedája' fiai a' Jésua' házából valók, kilentz száz hetvenhárom.
40. Immer' fiai, ezer ötvenkettő.
41. Pashur' fiai, ezer két száz negyvenhét.
42. Hárim' fiai, ezer tizenhét.
43. A' Léviták: Jésua' fiai Kádmiellel egybe a' Hódéva' fiai közzül valók, hetvennégy.
44. Az éneklők: Ásáf' fiai, száz negyvennyoltz.
45. Az ajtón állók: Sallum' fiai, Ater' fiai, Talmon' fiai, Akkub' fiai, Hatita' fiai, Sobai' fiai, száz harmintz nyoltz.
46. A' Netinéusok: Siha' fiai, Hasufa' fiai, Tabaóth' fiai.
47. Kéros' fiai, Sia' fiai, Padon' fiai.
48. Lebánia' fiai, Hagaba' fiai, Salmai' fiai.
49. Hanán' fiai, Giddél' fiai, Gahád' fiai.
50. Reája' fiai, Resin' fiai, Nekoda' fiai.
51. Gazzám' fiai, Uzza' fiai, Pasea' fiai.
52. Besai' fiai, Mennim' fiai, Nefisésim' fiai.
53. Bakbuk' fiai, Hakufa' fiai, Harhur' fiai.
54. Báslit' fiai, Méhida' fiai, Hársa' fiai.
55. Barkos' fiai, Sisera' fiai, Támah' fiai.
56. Nésiah' fiai, Hatifa' fiai.
57. A' Salamon' szolgáinak fiai: Sotai' fiai, Sóferet' fiai, Périda' fiai.
58. Jaála' fiai, Dárkon' fiai, Giddél' fiai.
59. Sefátia' fiai, Hattil' fiai, Pokeret' fiai Hasebaimtól valók, Amon' fiai.
60. Mind a' Netinéusok, és a' Salamon' szolgáinak fiaik, három száz kilentzven kettő.
61. És ezek a' kik feljöttek Telmelából, Télharsából, Kerubból, Addonból, Immerből: és nem nevezheték meg az ő attyoknak nemzetségét, és az ő magvokat, hogyha az Izráel' nemzetsége közzül valók volnának.
62. Delája' fiai, Tóbiás' fiai, Nekóda' fiai, hat száz negyvenkettő.
63. A' papok közzül valók pedig: Hobája' fiai, Hakkós' fiai, Bartzillai' fiai, ki feleséget vévén magának a' Gileádbeli Bartzillai' leányi közzül, azoknak nevekről nevezteték.
64. Ezek keresék az ő nemzetségeknek rendéről való írást, de nem találák; annakokáért a' papságból kivettetének.
65. És megparantsolá nekik Tirsátha (b), hogy ne ennének a' szentséges állatokban, míglen fő pap lenne az Urimmal és Thummimmal.

(b) Nehémiás neveztetett Káldeai nyelven Hathirsathának.

66. Mindenestül fogva az egész gyülekezet negyvenkét ezer három száz hatvan.
67. Szolgákon és szolgálókon kivül kik valának hét ezeren három százan és harmintzheten: kik között valának énekes férjfiak és aszszonyok két száz negyvenöten.
68. Azoknak lovok hét száz harmintzhat, öszvérek két száz negyvenöt.
69. Tevéjek négy száz harmintzöt, szamarok hat ezer hét száz húsz.

III. 70. Némellyek pedig a' nemzetségeknek fejedelmeik közzül adának segítséget az épületre: Tirsatha ada ezer drakma aranyat, ötven tsészét, papi öltözeteket öt száz harmintzat.

71. Az atyák' tselédeiknek fejedelmeik közzül, *mondom*, adának az épületre való kints közzé húsz ezer drakma aranyat, és két ezer két száz font ezüstöt.

72. A' mit ennekfelette adott a' több község, húsz ezer drakma arany volt, két ezer gira ezüst, és hatvanhét papi öltözet.

73. Lakának pedig a' papok és Léviták, a' kapun állók és éneklők, a' több község, a' Netinéusok, és mind az egész Izráel, az ő városokban: és eljövén a' hetedik hónap, az Izráeliták lakoznak vala az ő városokban.

VIII. RÉSZ.

Esdrás olvassa az egybe gyülekezett községnek az Isten' törvényét. A' sátoros innepet megszentelik az Isten' törvénye szerént nagy szorgalmatossággal, és az innepen minden nap predikál nekik Esdrás az Isten' törvényéből.

Egybe gyüle annakokáért mind az egész község, mintha tsak egy ember lett volna, az útszára, melly vala a' vizek' kapujok előtt, és megmondák a' törvénytudó Esdrásnak, hogy előhozná a' Móses' törvényének könyvét, mellyet parantsolt vala az Úr Izráelnek.

2. Előhozá azért Esdrás pap a' törvényt a' gyülekezet' eleibe, mind a' férjfiaknak, aszszonyoknak, és mind azoknak, a' kik hallhatják vala azt értelemmel; a' hetedik hónak első napján.

3. És olvasa a' könyvből az útszán, melly vala a' víz' kapuja előtt, reggeltől fogva délig, férjfiak és aszszonyok előtt, és azok előtt, a' kik értik vala; és a' népnek fülei *figyelmetesek* valának a' törvény könyvnek hallgatására.

4. Áll vala pedig a' törvénytudó Esdrás fenn egy fából tsináltt predikálló székben, mellyet e' dologért tsináltak vala, és áll vala ő mellette Mattithiás, Séma, Anániás, Uriás, Hilkiás, és Maaséja az ő jobb keze felől: bal keze felől pedig Pedája, Misáel, Malkija, Hásum, Hasbaddana, Zakariás, és Mesullám.

5. Felnyitá azért Esdrás a' könyvet az egész sokaságnak szemei előtt, (mert feljebb vala az egész népnél) és mikor fel kezdette volna nyitni, felálla mind a' sokaság.

6. És áldá Esdrás az Urat a' nagy Istent: és felele az egész nép: Amen, Amen! az ő kezeiket felemelvén, meghajták magokat, és imádák az Istent artztzal a' földre leborúlván.

7. Jésua pedig és Báni, Serébia, Jámin, Akkub, Sabbétai, Hodija, Maaséja, Kélita, Azariás, Józabád, Hanáni, Pelája, és a' több Léviták magyarázzák vala a' népnek a' törvényt; a' nép pedig áll vala az ő helyén.

8. Mert az Isten' törvényének könyvét nagy nyilván olvassák vala, és azt magyarázzák vala, hogy az Írást érthetnék.

9. Nehémiás pedig (ez a' Tirsátha) és a' törvénytudó Esdrás, és a' Léviták, kik a' népet tanítják vala, mondának az egész népnek: a' mi Urunknak Istenünknek szent napja ez, ne keseregjetek és ne sírjatok; mert mind az egész nép sír vala, mikor hallaná a' törvény' beszédit.

10. És monda nekik: menjetek el, és egyetek kövér állatokat, és igyatok édes italokat, és küldjetek azoknak ételt és italt, a' kiknek semmi nem készíttetett; mert e' mai nap a' mi Urunknak szenteltetett: ne bánkódjatok, hanem az Úrnak öröme legyen nektek erősségtek.

11. A' Léviták pedig hallgatásra intik vala a' népet, mondván: hallgassatok, mert az Istennek szent napja ez, azért ne bánkódjatok:

12. Elméne azért mind az egész nép, hogy ennének, innának, és küldenének azoknak is részt, *a' kiknek nem vala mit enniek*, és hogy nagy örömmel örvendeznének; mert megértették vala a' beszédeket, mellyekre tanították vala őket.

II. 13. Másod' napon öszvegyűlének mind az egész nép tselédinek fejedelmeik, a' papok és a' Léviták a' törvénytudó Esdráshoz, hogy értenék a' törvény' beszédit.

14. Megtalálák pedig írva a' törvényben, mellyet parantsolt vala az Úr Móses által, hogy az Izráel' fiai laknának leveles színekben az innepen a' hetedik hónapban. 2. *Mós.* 23: 16. 3. *Mós.* 23: 34. 5. *Mós.* 16: 13.

15. És hogy tudtokra adnák, és megkiáltatnák minden városokban és Jérusálemben, mondván: menjetek ki a' hegyre, és hozzatok olajfa ágakat, fenyőfa ágakat, mirtus és pálmafa ágait, és akármi sűrű levelű fának zöld ágait, hogy tsináljatok leveles színeket, amint meg vagyon írva. 3. *Mós.* 23: 40.

16. Kiméne azért a' nép, és hozának leveles ágakat, és tsinálának leveles színeket, kiki mind az ő háza felett, az ő maga tornátzában, és az Úr' házának tornátziban, és a' víz kapu' útszájában, és az Éfraim' kapuja' utszájában.

17. És tsinála az egész gyülekezet, melly a' fogságból haza jött vala, leveles színeket, és lakának leveles színekben; mert nem tselekedtek vala úgy Jósuénak a' Nun' fiának idejétől fogva az Izráel' fiai, mind az napiglan; és vala felette igen nagy örömök.

18. Olvasa pedig *Esdrás* a' törvény' könyvében minden napon, az innepnek első napjától fogva mind az utolsó napig: és inneplének hét napokon; (c) nyoltzad' napon ismét egybegyűlének a' rendtartás szerént.

(c) Ezt azért mondja, mert az innepnek utólsó, azaz nyoltzadik napját, szinte úgy megszentelik vala, mint az elsőt.

IX. RÉSZ.

A' Léviták az egész községnek képében vallást tesznek közönséges helyen az Istennek az Izráel' népéhez való jótéteményéről, az után az ő engedetlenségekről, és Istennek az ő bűneik ellen való ítéletiről; és könyörögnek Istennek az ő nyomorúságoknak elvételéért.

AZ után azon hónak huszonnegyedik napján, egybegyűlének az Izráel' fiai, és böjtölének zsákokba öltözvén, és port hintvén az ő fejekre.

2. És elválának az Izráel' magvából valók minden idegenektől: és elő állván, vallást tevének az ő bűneikről, és az ő attyaiknak hamisságokról.

3. És felállván az ő helyekben, olvasának az ő Isteneknek törvényének könyvében négyszer napjában, és négyszer tönek vallást az ő bűneikről, imádván az ő Urokat Isteneket.

4. És felállván a' Léviták' prédikáló székekbe Jésua, Báni, Kádmiel, Sebánia, Bunnai, Serébia, Báni és Kénáni, nagy fel szóval kiáltának az ő Urokhoz Istenekhez.

5. És mondának a' Léviták, *tudniillik*, Jésua, Kádmiel, Báni, Hasabnéja, Serébia, Hodija, Sébánia, Petáhia: keljetek fel, és áldjátok a' mi Urunkat Istenünket mind örökkön örökké, és áldják a' te ditsőséges nevedet, melly nagyobb minden áldásnál és dítséretnél.

6. Te vagy egyedül az Úr, te teremtetted az egeket, az egeknek egeiket, és azoknak minden seregeiket, a' földet, és a' mellyek a' földön vagynak, a' tengereket minden bennek valókkal, te tartod mind azokat: és az egeknek seregeik tégedet imádnak.

7. Te vagy, Uram, az Isten, ki választottad Ábrámot, és kihozád őtet a' Káldéusok' Ur nevű városokból, és nevezéd őtet Ábrahámnak: 1. *Mós.* 11: 31. 32. *és* 12: 1. 1. *Mós.* 17: 5.

8. Megesmerted az ő szívét te előtted igaznak lenni, és ő vele szövetséget szerzél, hogy neki adnád a' Kananéus', Hittéus', Emorréus', Perizéus', Jebuzéus, és Girgazéus' földét, hogy adnád, *mondom*, az ő magvának: és megtellyesíted a' te beszédidet, mert igaz vagy. 1. *Mós.* 18: 6. 1. *Mós.* 12: 7. *és* 13: 15. *és* 15: 18. *és* 17: 8. *és* 26: 4.

9. Mert megtekintéd a' mi atyáinknak Égyiptomban való nyomorúságokat, és az ő kiáltásokat meghallgatád a' veres tengernél. 2. *Mós.* 3: 7. *és* 14: 10.

10. Nagy jeleket és tsudákat tettél Faraón, és minden szolgáin, és az ő földének minden népén, mert jól tudod vala, hogy kevélyen tselekedtek volna a' te néped ellen, és szerzettél magadnak nagy nevet, mint e' mai nap is arról bizonyságot tészen. 2. *Mós.* 7: 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14.

11. Annakfelette a' tengert két felé választád ő előttök, és szárazon menének által a' közepén; a' kik pedig őket üzik vala, azokat a' mélységbe borítád, mint egy követ a' nagy vizekbe. 2. *Mós.* 14: 22.

12. És nappal felhőnek oszlopa alatt hordozád őket, éjjel pedig tűznek oszlopa által vezérléd, hogy megvilágosítanád nekik az útat, a' mellyen menniek kellene. 2. *Mós.* 13: 21.

13. Annakutánna a' Sína hegyre leszállál, és szóllál velek az égből, és igaz ítéleteket, igaz törvényeket, rendtartásokat, és parantsolatokat adál nekik. 2. *Mós.* 19: 20. *és* 20: 1.

14. A' te szent szombatodat is megjelentéd nekik, és parantsolatokat, rendtartásokat, és törvényt adtál nekik a' te szolgád Móses által.

15. Annakfelette az ő éhségeknek idején az égből kenyeret adál nekik, és a' kősziklából vizet hozál ki az ő szomjúhságokban: végezetre megmondád nekik, hogy bemenjenek a' földnek örökség szerént való bírására, mellyért megesküttél vala, hogy nekik adnád. 2. *Mós.* 16: 14. 2. *Mós.* 17: 6. 4. *Mós.* 20: 9.

16. Ők pedig és a' mi atyáink felfúvalkodának, és megkeményíték az ő nyakokat, és nem hallgaták a' te parantsolatidat.

17. Nem akarák, *mondom*, hallani, és meg nem emlékezének a' te tsudatételidről, mellyeket tselekedtél vala ő velek, hanem megkemé-

nyíték az ő nyakokat, és megfordúlának, hogy viszszatérjenek az ő rabságokra nagy viszszavonással: te mindazáltal kegyelmes, irgalmas, nagy türhető, és sok irgalmasságú Isten, el nem hagytad őket. 4. *Mós.* 14: 4. 2. *Mós.* 34: 7. 4. *Mós.* 14: 18.

18. És mikor borjú képet öntének magoknak, és ezt mondák: ez a' te istened, ki kihozott tégedet Égyiptomból, és nagy boszszúsággal illetének téged. 2. *Mós.* 32: 1.

19. Te mindazáltal a' te nagy irgalmasságodból nem hagyád őket a' pusztában, a' felhőnek oszlopa el nem távoza tőlök nappal, hogy vezérlené őket az úton, és éjjel a' tűznek oszlopa, hogy világosítana nekik az úton a' mellyen menniek kell vala. 2. *Mós.* 13: 22. *és* 40: 38.

20. A' te jó lelkedet is adád nekik, hogy őket oktatná, a' mannát sem tiltád meg az ő szájoktól, és vizet adál nekik az ő szomjúhságoknak idején. 4. *Mós.* 11: 17. *Jós.* 5: 12.

21. Negyven esztendeig tartád őket a' pusztában, és semmi nélkül meg nem szükülének, az ő ruhájik meg nem kopának, és lábaik meg nem dagadának. 5. *Mós.* 2: 7.

22. Adál annakfelette nekik országokat és népeket, kiket elszélesztél a' földnek sok szegeleteire, és bírák a' Sihon' földét, és a' Hesbon király' földét, és a' Basáni Og király' földét. 4. *Mós.* 21: 21. 23.

23. Az ő fiaikat pedig megsokasítád mint az égnek tsillagit, és bevivéd őket a' földre, melly felől mondottad vala az ő attyoknak, hogy bemennének és bírnák azt.

24. Mert azoknak fiaik bemenének és bírák azt a' földet, és megalázád ő előttök a' földnek lakóit a' Kananéusokat, és kezekbe adád azokat nekik, az ő királyokkal és a' földnek lakosival, hogy az ő akaratjok szerént tselekednének azokkal.

25. Megvőnek azért erős városokat, és kövér földet, és bírának minden jóval tellyes házakat, köből vágott kútakat, szőlő hegyeket, olajfáknak hegyeiket, és számtalan sok gyümölts termő fákat: evének és megelégedének, és meghízának, és gyönyörködteték magokat a' te nagy jó voltodban.

26. Ingerlének azért tégedet, és ellened járának teneked, és a' te törvényedet hátok megé veték: a' te prófétáidat is megölék, kik ő ellenek feddenek vala, hogy megtérítenék te hozzád őket: és nagy boszszúsággal illetének tégedet.

27. Annakokáért az ő ellenségeknek kezekbe adád őket, és megnyomorgaták őket, és az ő nyomorúságoknak idején kiáltának te hozzád, és te az égből meghallgatád, és a' te nagy irgalmasságod szerént szabadítókat adál nekik, kik megszabadíták őket az ő ellenségeknek kezekből. *Bír.* 2: 14.

28. De mihelyen nyúgodalmok vala, ismét térnek vala a' te ellened való gonoszságra: annakokáért hagyád őket az ő ellenségeknek kezekben, kik uralkodának ő rajtok; megtérvén pedig és kiáltván te hozzád, te az égből meghallgatád, és megszabadítád őket a' te irgalmasságod szerént sokszor.

29. És bizonyságot tettél ellenek, hogy a' te törvényedhez fordítanád őket: de ők felfúvalkodának és nem hallgaták a' te parantsolatidat, és a' te ítéleteid ellen vétkezének, mellyeket a' melly ember megtart, él azok által; az ő vállokat elfordítják vala, és az ő nyakokat megkeményítvén, nem engednek vala. 3. *Mós.* 18: 5. *Ezék.* 20: 11. *Róm.* 10: 5. *Gal.* 3: 12.

30. Mindazáltal sok esztendeig várád őket, és intetted őket a' te szent Lelkeddel a' te prófétáid által, és nem engedtenek: végre adád őket a' föld' népének kezébe. 2. *Kir.* 17: 13. 2. *Krón.* 36: 15.

31. De a' te nagy irgalmasságodért szinte meg nem emésztéd őket, sem el nem hagyád őket; mert irgalmas és kegyelmes Isten vagy.

32. Most annakokáért, óh mi Istenünk nagy Isten, erős és rettenetes Isten: ki megőrized a' te fogadásodat és irgalmasságodat, ne láttassék te előtted kitsiny dolognak e' nyomorúság, melly minket környülvett, a' mi királyinkat, fejedelminket, a' mi papjainkat, a' mi prófétáinkat, a' mi atyáinkat, és egészen a' te népedet az Assíriabeli királyoknak idejektől fogva mind e' mai napiglan.

33. Te pedig igaz vagy mindenekben, valamellyek rajtunk estenek; mert igazán tselekedtél te, de mi hamisan tselekedtünk. 5. *Mós.* 32: 4. *Dán.* 9: 14.

34. És a' mi királyink, fejedelmink, papjaink, és a' mi atyáink, nem tartották meg a' te törvényedet, és nem figyelmeztek a' te parantsolatidra, és a' te bizonyság tételidre, mellyek által bizonyságot tettél nekik.

35. És ők az ő országokban, és a' te nagy jótéteményedben, mellyel meglátogattad őket, és a' tágas kövér földön, mellyet adtál vala nekik, nem szolgáltanak teneked, és meg nem tértenek az ő gonosz tselekedetektől.

36. Ímé mostan szolgák vagyunk a' földön, mellyet adtál a' mi atyáinknak, hogy ennék annak gyümöltsét, és minden javát, ímé, *mondom*, szolgák vagyunk azon.

37. És bőven terem gyümöltsöt a' királyoknak, kiket mi reánk vetettél a' mi bűneinkért, és uralkodnak a' mi testeinken és barmainkon az ő kedvek szerént, annyira, hogy nagy nyomorúságban legyünk.

38. Mindazáltal mind ezekben erős szövetséget szerzünk te veled, és megírjuk, mellyet megpetsételnek a' mi fejedelmeink, Lévitáink, és a' mi papjaink.

X. RÉSZ.

A' 'Sidók az Istennel való szövetséget megújítván, esküvéssel kötelezik magokat az Isten' törvényének, és az ő igaz tiszteletének megtartására.

A' kiknek pedig neveik feljegyeztettek volt a' könyvbe, ezek voltanak: Nehémiás Tirsáta, Hakália' fia, és 'Sedékiás,

2. Serája, Azáriás, Jerémiás,
3. Páshur, Amáriás, Malakiás,
4. Hattus, Sebánia, Malluk,
5. Hárim, Néremót, Abdiás,
6. Dániel, Gineton, Báruk,
7. Mesullám, Ábija, Mijámin,
8. Maásia, Bilgai, Semája: kik papok voltanak.
9. Léviták pedig ezek: Jésua, Azánia' fia, Binnui a' Hénadád' fiai közzül, Kádmiel.
10. Ezeknek attyokfiai: Sebánia, Hódija, Kélita, Pelája, Hanán.
11. Mika, Réhob, Hasábia.
12. Zakkúr, Serébia, Sebánia.
13. Hódija, Báni, Béninu.

14. A' népnek fejei ezek: Páros, Pahát-Moáb, Élám, Zattu, Báni.
15. Bunni, Azgád, Bébai.
16. Adónia, Bigvai, Adin.
17. Áter, Ezékiás, Azur.
18. Hódija, Hásum, Bésai.
19. Hárif, Anatót, Nébai.
20. Magpiás, Mésullám, Hézir.
21. Mesezábéel, 'Sádok, Jaddua.
22. Pelátia, Hanán, Anája.
23. Hóseás, Hanániás, Hásub.
24. Halóhes, Pilha, Sóbek.
25. Réhum, Hásábna, Maaséja.
26. Ahija, Hanán, Anán.
27. Malluk, Hárim, Baána.
28. És a' több sokaság, papok, Léviták, ajtón állók, énekesek, Netinéusok, és minden a' ki elszakadván a' föld' népétől, adta *magát* az Isten' törvényéhez, azoknak feleségeik, fiaik, leányaik, és minden a' kinek értelme és okossága vala:
29. Ragaszkodának az ő attyokfiaival, a' fő emberekkel az *Isten'* törvényének megpetsételtt könyvéhez, és eljövének átkozódással és esküvéssel, hogy járjanak az Isten' törvényében, melly kiadatott Móses az Isten' szolgája által: tudniillik hogy megőriznék 's megtellyesítenék a' mi Urunknak Istenünknek minden parantsolatit, az ő ítéletit és rendeléseit:
30. És hogy nem adnánk a' mi leányinkat feleségül a' föld' népének, és az ő leányaikat nem vennénk a' mi fiainknak: 2. *Mós.* 34: 16. 5. *Mós.* 7: 3.
31. És hogy a' föld' népeitől, kik valami marhát, vagy életre való állatot hoznak eladni szombat napon, nem veszünk ő tőlök szombaton, a' megszenteltt napon: és hogy a' hetedik esztendőnek termését elhagynánk, és minden adósságot elengednénk. (a) 2. *Mós.* 20: 10. *és* 34: 21. 3. *Mós.* 23: 2. 5. *Mós.* 5: 12.

(a) Ezt azért mondja, mert az Istennek törvénye szerént, 2. Mós. 23. 3. Mós. 25. 5. Mós. 15. hetedik esztendőben mindenkor a' földet nyúgodni kellett hagyni, nem szabad volt sem szántani, sem kapálni, sem a' földnek termését beszedni; hanem a' szegényeknek és jövevényeknek kellett hagyni. Az adósságot is hetedik esztendőben el kellett engedni.

32. És ezt rendelénk magunk között, hogy minden esztendőben vetnénk reánk harmad rész siklust: a' mi Istenünk' házának tiszteletére,
33. A' szent kenyerekre, a' szüntelen való minhára, és szüntelen épen megégetendő áldozatra, szombat napokon, új hold' napjain, és egyéb innep napokon való áldozatokra, szent dolgokra, bűnért való áldozatokra, az Izráelnek bűneiből való megtisztúlásáért, és a' mi Urunk' Istenünk' házának minden féle szükségére. 4. *Mós.* 28: 5. 4. *Mós.* 28: 3.
34. Sorsot veténk az áldozatra való fa felől is a' papok között, Léviták között, és a' község között, hogy hoznák *azt* a' mi Istenünk' házába, a' mi atyáinknak házaik szerént bizonyos időben esztendőnként: hogy a' mi Urunk' Istenünk' oltárán szüntelen égne, amint meg vagyon írva a' törvényben. 3. *Mós.* 6: 12.
35. És hogy felvinnénk a' mi földünknek első 'sengéjét, és minden fának gyümöltsének első 'sengéjét, minden esztendőben az Úr' házába: 2. *Mós.* 23: 19. 3. *Mós.* 19: 23.
36. Annakfelette, hogy a' mi fiainknak első szülötteiket, (b) és barmainknak, juhainknak, ökreinknek első fajzásaikat, amint meg vagyon írva a' törvényben, felvinnénk a' mi Istenünk' házába a' papoknak, kik szolgálnak a' mi Istenünk' házában. 2. *Mós.* 13: 13. 3. *Mós.* 27: 11. 4. *Mós.* 3: 13. 28: 13.

(b) A' mi fiainknak első szülötteiket, az az, azoknak a' váltságokat; mert az embereknek első szülötteiket nem áldozzák vala meg.

37. És hogy a' mi tésztáinknak első zsengéjeket, a' mi ajándékinkat, és minden féle fának, bornak, és olajnak gyümöltsét a' papoknak vinnénk a' mi Istenünk' házának tárházaiba; és a' mi földünk' gyümöltsének tizedét adnánk a' Lévitáknak, kik minden városainkban való majorságinkat megdézmálnák. 3. *Mós.* 23: 17. 4. *Mós.* 15: 19. *és* 18: 12. 5. *Mós.* 18: 4. 4. *Mós.* 18: 24. 25.
38. És hogy a' papnak az Áron' fiának a' Lévitákkal, része lészen a' Lévitáknak rendeltetett tizedben, és hogy a' Léviták ő magok felviszik a' tizednek tizedét a' mi Istenünk' házának tárházaiba. (c) 4. *Mós.* 18: 26.

(c) Némellyek így fordítják: és hogy a' pap az Áron' fia a' Lévitákkal jelen lészen, mikor a' Léviták a' dézmát veszik.

39. Mert azokba a' házakba kell vinniek az Izráelitáknak és Lévitáknak, a' gabonának, bornak és olajnak első zsengéjét, holott vagynak az Istennek szenteltetett edények, az Istennek szolgáló papok, az ajtón állók, és az énekesek: hogy el ne hagyjuk a' mi Istenünknek házát.

XI. RÉSZ.

Sors által választják el azokat, a' kik a' fogságból haza jött nép közzül Jérusalemben lakjanak. Sokan szabad akaratjok szerént a' városban maradnak: a' több község eloszol kiki az ő városába, jószága és öröksége mellé.

MEGTELEPEDÉNEK pedig a' népnek fejedelmei Jérusálemben: a' több nép pedig sorsot vete maga között, hogy minden tíz emberből egyet vinnének Jérusálembe a' szent városba lakóúl, a' kilentze pedig más városokban laknék.
2. És megáldá a' nép mind azokat a' férjfiakat, a' kik szabad akaratjok szerént lakának Jérusálemben.
3. Ezek pedig a' tartománynak fejedelmei, kik Jérusálemben megtelepedének: de a' Júdának egyéb városiban, kiki marada az ő városában az ő öröksége mellett: az Izráeliták, a' papok, Léviták, Netinéusok, és a' Salamon' szolgáinak fiaik.
4. Jérusálemben azért megtelepedének a' Júda' és Bénjámin' nemzetségi közzül valók: a' Júda' fiai közzül Atája az Uzziás' fia, ki Zakariás' fia, ki Amáriás' fia, ki Sefátiás' fia, ki Mahaláléel' fia, ki a' Péres' fiai közzül való volt;
5. És Maaséja a' Bárak' fia, ki Kolhoza' fia, ki Hazája' fia, ki Adája' fia, ki Jojárib' fia, ki Zakariás' fia, ki Hásiloni' fia:
6. Mindnyájan a' Péres' fiai, a' kik Jérusálemben laktak, voltak négy százan és hatvannyoltzan, erős férjfiak.
7. Bénjáminnak pedig fiai ezek: Sallum a' Mesullám' fia, ki Jóed' fia, ki Pedája' fia, ki Kolája' fia, ki Maaséja' fia, ki Itiel' fia, ki Jesája' fia:
8. És ő utánna Gabbai, Sallai: kilentz száz huszonnyoltz.
9. Ezeknek pedig előttökjárójok volt Jóel a' Zikri' fia: és Júda a' Sénuja' fia a' városnak második renden való fejedelme vala.

10. A' papok közzül Jedája a' Jojárib' fia, és Jákin.

11. Serája a' Hilkiás' fia, ki Mesullám' fia, ki 'Sádok' fia, ki Mérajót' fia, ki Ahitub' fia, ki az Isten' házában elöljáró vala:

12. És azoknak attyokfiai, kik a' templomon munkálódnak vala, nyoltz száz huszonketten valának: és Adája a' Jerohám' fia, ki Pelálja' fia, ki Amsi' fia, ki Zakariás' fia, ki Pashúr' fia, ki Málkija' fia.

13. És ennek attyafiai, kik az atyáknak tselédekben fök, valának két száz negyvenketten; és Amassai az Azaréel' fia, ki Ahzai' fia, ki Mesillemót' fia, ki Immer' fia;

14. Ezeknek pedig attyokfiai, kik erővel hatalmasok valának, száz huszonnyoltzan, kiknek elöttökjáró vala Zabdiel a' Haggedólim' fia.

15. A' Léviták közzül: Semája a' Hásub' fia, ki Azrikám' fia, ki Hasábia' fia, ki Búni' fia.

16. És Sabbétai és Józabád valának az Isten' házának külső munkáján gondviselők, kik valának a' fő Léviták közzül valók.

17. És Mattánia a' Mika' fia, ki Zabdi' fia, ki Asáf' fia, ki fő vala, és az Isteni dítséretben az énekesek között első vala, Bakbúkia második az ő attyafiai közzül; es Abda Sámua' fia, ki Gálál' fia, ki Jédutun' fia.

18. Mindenestül a' Léviták, kik a' szent városban laknak vala, két száz nyoltzvannégyen *valának.*

19. Annakfelette a' kapunállók, Akkub, Tálmon, és ezeknek attyokfiai, kik a kapukon őriznek vala, száz hetvenketten.

20. Az Izráelitáknak, papoknak, és Léviták maradékaik megtelepedének Júdának minden városaiban, kiki az ő örökségében.

21. A' Netinéusok pedig laknak vala a' várban; és Sia és Gispa valának fejedelmeik a' Netinéusoknak.

22. A' Jérusálemben lakó Lévitáknak pedig fejedelmek Uzzi a' Báni' fia, ki Hasábia' fia, ki Mattánia' fia, ki Mika' fia: az Ásáf' maradéki közzül valók voltak az Isten' házában való szolgálatnak énekesei.

23. Mert a' király' parantsolatja vala ő rajtok, és erős végezése a' minden napi énekesek felől.

24. És Petája a' Mesezabéel' fia, ki Zerának a' Júda' fiának fiai közzül való: ez a' királynak gondviselője vala minden dologban a' népnél.

25. A' falukban pedig és azoknak mezejekben: a' Júda' maradéki közzül laktanak Kirját-Árbában az ő faluival, és Dibonban az ő faluival, és Jékabtzéelben az ő faluival:

26. Jésuában, Moladában, és Béth-Péletben.

27. Hasársualban, Bersebában, és faluiban.

28. Siklágban, Mékonában, és faluiban;

29. És En-Rimmonban, Sórában, és Jármutban;

30. Zánoában, Adullámban, és ezeknek faluikban: Lákisban és annak mezeiben, Azekában és annak faluiban; és így laknak vala Bersebától fogva, mind a' Hinnom völgyéig.

31. A' Bénjámin' fiai pedig Gibeától fogva: laknak vala Mikmásban, Ajában, Béthelben, és annak faluiban;

32. Anatótban, Nobban, Ananiában;

33. Hásorban, Rámában, Gitaimban;

34. Hádidban, Séboimban, Néballátban;

35. Lódban, Onóban a' mesteremberek' völgyökben.

36. *Némellyek* pedig a' Léviták közzül *laktanak* a' Júda' és Bénjámin' földöknek határiban.

XII. RÉSZ.

Elöszámláltatnak e' Részben a' papok és Léviták, kik Zorobábellel jöttek volt Jerusálembe. Nehémiás megszenteli a' városnak új falát nagy czeremóniával.

Ezek pedig a' papok és a' Léviták, kik feljöttenek *a' fogságból* Zorobábellel a' Seáltiel' fiával, és Jésuával: Serája, Jerémiás, Esdrás:

2. Amáriás, Malluk, Hattus:

3. Sekánia, Réhum, Meremót:

4. Iddo, Ginnethoi, Ábija:

5. Mijámin, Maádia, Bilga:

6. Semája, Jójarib, Jedája:

7. Sallu, Amók, Hilkiás, Jedája: ezek és ezeknek attyokfiai voltak a' papok' fejedelmeik Jésua idejében.

8. A' Léviták pedig ezek voltanak: Jésua, Binnui, Kádmiel, Serébia, Júda, Mattánia: ez vala elöljáró az ő rokonságival az Isteni dítséretekben:

9. És Bakbúkia, és Unni, azoknak attyokfiai: ő velek az ő tisztekben vígyáznak vala.

10. És Jésua nemzé Joákimot, es Joákim nemzé Éliásibot, és Éliásib nemzé Jójadát.

11. Jójada nemzé Jónatánt, Jónatán nemzé Jadduát.

12. A' Joákim' idejében pedig, a' papok és az atyáknak fejedelmeik ezek valának: Serájától Merája, Jerémiástól Hanániás:

13. Esdrástól Mesullám, Amariástól Johanán.

14. Melikútól Jónatán, Sekániástól Jósef.

15. Hárimtól Adna, Mérajóttol Helkai.

26. Iddótól Zakariás, Ginnetontól Mesullám.

17. Abijától Zikri, Minjámintól és Moádiától Piltai.

18. Bilgától Sammua, Sémajától Jónatán.

19. Jójaribtól Matténai, Jedajától Uzzi.

20. Sallaitól Kállai, Ámóktól Eber.

21. Hilkiától Hasábia, Jedajától Netanéel.

22. A' Léviták' tselédjeiknek fejedelmeik pedig, kik voltak Éliásibnak, Jójadának, Johanának, és Jadduának idejekben, megírattattak. És ezek voltak papok mind a' Persiabeli Dárius királynak birodalmáig.

23. A' Léviták' tselédeiknek fejedelmeik pedig megírattattak a' Krónikák' Könyvökben, mind Jóhanának az Éliásib' fiának idejéig; 1. *Krón.* 9: 10.

24. A' Lévitáknak pedig fejeik voltak ezek: Hasábia, Serébia, és Jésua a' Kádmiel' fia, és ezeknek attyokfiai rendeltettek az Isteni dítséretre és tiszteletre, Dávidnak az Isten' emberének parantsolatja szerént, hogy rendenként egyegymás után vígyáznának.

25. Mattánia, Bakbúkia, Obádia, Mesullám, Tálmon, Akkub valának őrizők és kapun állók az ő vígyázó helyekben a' kapuknak küszöbjöknél.

26. Ezek voltak a' Joákim' idejében, ki Jésua' fia, ki Jósadák' fia: és Nehémiás fejedelem és a' törvénytudó Esdrás pap' idejében is.

II. 27. A' Jérusálem' kőfalának megszentelésekor pedig öszvekeresék a' Lévitákat minden helyekről, hogy Jérusálembe hoznák öket, hogy megszentelnék, és örvendeznének dítséretekkel, éneklésekkel, czimbalmokkal, nablumokkal, és hegedűkkel.

28. Öszvegyűlének azért az énekeseknek fiaik mind a' Jérusálem környül való mezőségről, mind a' Nétofát' faluiból.

29. Gilgálból, Géba és Azmavet mezeiről; mert falukat építettek vala magoknak az énekesek Jérusálem környül.

30. És minekutánna megtisztították volna magokat a papok és a' Léviták: megtisztíták a' népet is, a' kapukat, és a' kőfalt.

31. Az után felküldém a' Júda' nemzetségében való fejedelmeket a' kőfalnak felső része felé: és nagy két rend sereget rendelék, hogy egyik jobb kéz felé menne a' kőfalnak felső részén a' Ganéj kapu felé.

32. És ezek után ment Hosája, és a' Júda' nemzetsége' fejedelmeinek fele:

33. Tudniillik Azáriás, Esdrás, Mesullám.

34. Júda, Benjámin, Semája, és Jerémiás.

35. A' papok' fiaik közzül kürtökkel: Zakariás a' Jónatán' fia, ki Semája' fia, ki Matája' fia, ki Mikája' fia, ki Zakkur' fia, ki Ásáf' fia.

36. Ennek attyafiai: Semája, Azaréel, Milálai, Gilálai, Maai, Netanéel, és Júda, és Hanani, Dávidnak az Isten' emberének éneklő szerszámival: és a' törvénytudó Esdrás mégyen vala ő előttök.

37. Az után a' forrásnak kapujánál, melly ellenekben vala, felmenének a' Dávid' városának gráditsain a' kőfalra, innét a' Dávid' háza felett való kőfaltól menének a' víz' kapujáig naptámadat felé.

38. A' második sereg ellenben jár vala, mellyet én követek vala; és a' népnek fele azon kőfalnak felső részén vala, a' kementzék' tornyok felett a' széles kőfalig.

39. És az Éfraim' kapuja felett, és az ó kapu felett, és a' halak' kapujok felett, és a' Hanánéel tornya felett, és a' Mea nevű torony felett mind a' barmok' kapujokig; és megállának a' strázsa álló kapuban.

40. És megálla mind a' két dítsérő sereg az Isten' házában: én is megállék, és a' fejedelmeknek fele én velem:

41. És a' papok: Éliákim, Maaséja, Minjámin, Mikája, Eljoénai, Zakariás, Hanániás, kürtökkel.

42. Azonképen Maaséja, Semája, Éleázár, Uzzi, Johanán, Malkija, Élám és Ézer; az énekesek is énekelnek vala Izráhiával az előttökjáróval.

43. Áldozának annakfelette az napon nagy áldozatokkal, és vígadának; mert az Isten nagy örömmel megvídámítá őket, az aszszonyok is és a' gyermekek vígadának annyira, hogy Jérusálemnek öröme nagy meszsze meghallattatnék.

III. 44. Rendeltetének az napon gondviselők is a' kintsnek, ajándékoknak, első zsengéknek, és dézmáknak tárházaikba, hogy azokba takarnák a' papoknak és a' Lévitáknak törvény szerént való részeket; mert a' 'Sidóknak örömök volt a' papoknak és Lévitáknak az ő állandó lakásokban.

45. Úgymint kik megőriznék nagy szorgalmatossággal az ő Isteneknek őrizetit, a' tisztaságról való parantsolatot, és az énekeseknek és kapun állóknak rendeket, Dávidnak és az ő fiának Salamonnak parantsolatja szerént.

46. Mert Dávid és Ásáf idejekben régen rendeltettek volt, kik énekelnék az Istennek a' dítséretnek és a' hálaadásnak énekét.

47. Azért az egész Izráel' népe Zorobábel és Nehémiás idejében, az énekeseknek és ajtón állóknak bizonyos részt ád vala, kinekkinek minden napi abrakot: és a' Lévitákat tisztelik vala (a) dézmákkal: a' Léviták viszontag az Áron' fiainak dézmát adnak vala.

(a) A' betűben így vagyon: és szentelik vala a' Lévitákat, és a' Léviták szentelik vala az Áron' fiait.

XIII. RÉSZ.

Az Isten' törvénye szerént elszakasztják magoktól a' 'Sidók az idegeneket. Nehémiás kihányja Tóbiást az Isten' házának tárházából. A' Lévitákat is helyekre állatja, kik Jérusálemből kimentek vala. A' szombatnak megszentelését is helyre állatja. Megbünteti azokat, kiknek gyermekeik pogány nyelven szóllnak vala, és eskűvéssel kénszeríti őket, hogy a' pogányokkal nem közösülnek.

AZ napon olvasának a' Móses' könyvéből a' népnek hallására, mellyben találának illyen írást: hogy a' Moábiták és Ammoniták soha örökké az Istennek gyülekezetibe be ne mennének. (a) *5. Mós.* 23: 3.

(a) Az az, hogy soha az Izráel' népe közzé ne számláltassanak.

2. Mivelhogy nem mentenek vala eleikbe az Izráel' fiainak kenyérrel és vízzel, és megbérlették vala ő ellenek Bálámot, hogy őket megátkozná: jóllehet a' mi Istenünk fordítá azt az átkot áldásra.

3. Annakokáért mikor hallották volna e' törvényt, elszakasztának az Izráeltől minden idegen elegy népet.

II. 4. De annakelőtte Éliásib pap, ki a' mi Istenünk' háza' tárházainak fejedelmek vala, Tóbiásnak sógora *lett vala.*

5. És tsinált vala ő neki nagy tárházat, holott elein helyheztetik vala a' minhát; a' temjént, az edényeket, gabonának, bornak, és olajnak dézmáját, mellyekről megparantsoltatott vala, hogy adnának a' Lévitáknak, énekeseknek és kapun állóknak: a' papoknak is az áldozatból való részeket. 4. *Mós.* 18: 21. 4. *Mós.* 28. *és* 29.

6. De mikor mind e' dólog lett volna, akkor én nem voltam Jérusálemben; mert Artakszerkszesnek a' Babilóniai királynak harmintzkettődik esztendejében haza mentem vala a' királyhoz: de egy esztendő múlva ismét szabadságot nyerének nekem a' királytól.

7. És mikor Jérusálembe mentem volna, megértém azt a' gonoszt, mellyet tselekedett vala Éliásib Tóbiásért, hogy ő neki az Isten' házának tornátzaiban tárházat készített volna.

8. Gonosz dolognak tetszék pedig ez énnekem: annakokáért Tóbiásnak minden marháját kihányám abból a' házból.

9. És mikor az én parantsolatomra megtisztították volna azokat a' házakat, viszontag oda hordatám az Isten' házának edényit, a' minhát, és a' temjént.

III. 10. Az után mikor megértettem volna, hogy a' Léviták' jövedelmekben semmit meg nem adtak volna, és annakokáért eloszlottak volna mindnyájan a' falukra a' Léviták, az énekesek, kik szolgálnak vala:

11. Feddődém a' fejedelmekkel, és mondék: miért hagyattatott el az Isten' háza? És egybegyűjtvén azokat, helyekre állatám őket.

12. És mindnyájan a' 'Sidók meghozák a' gabonának, bornak, és olajnak dézmáját a' tárházakba.

13. És gondviselőknek rendelém a' templom' jószága

jószága mellé Sélémiás papot, és a' törvénytudo 'Sádokot, és a' Léviták közzül Pedáját, és ezek mellé Hanánt rendelém a' Zakkur' fiát, ki Mattaniás' fia: mivelhogy híveknek ítéltetnek vala, kiknek tisztek vala, hogy az ő attyokfiainak sáfárkodnának.

14. Emlékezzél meg én rólam, én Istenem! e' dologban; és ne engedjed, hogy eltöröltessenek az én jótéteményim, mellyeket tselekedtem az én Istenem' házával, és annak rendtartásival.

IV. 15. Ugyan azon napokban, mikor láttam volna, hogy szombaton bort sajtolnának, és gabona kévéket hoznának, mellyekkel a' szamarakat megterhelik vala, és mind bort, szőlőt, figét, és akármi terhet hoznának Jérusálembe szombat napon: bizonyságok előtt intém őket, a' melly napon eleséget árúlnak vala.

16. Tírusbeliek is laknak vala a' városban, kik halat és minden eladni való marhát hordanak vala, mellyeket eladnak vala a' 'Sidóknak szombaton Jérusálemben.

17. Annakokáért feddődém a' főfő 'Sidókkal, és mondék nekik: mitsoda gonosz dolog ez, a' mit tselekesztek, hogy a' szombatnak napját megfertéztetitek? 2. *Mós.* 20: 8. 3. *Mós.* 19: 30.

18. Avagy nem azért hozta-é a' mi Istenünk mi reánk és a' mi városunkra mind ezt a' veszedelmet, mivelhogy a' ti atyáitok is ezt mivelték? ti pedig mégis nevelitek az Isten' haragját Izráel ellen, megfertéztetvén a' szombatot.

19. Mikor annakokáért a' Jérusálem' kapui megsetétedtenek volna a' szombat előtt, parantsolék, és bezárlatának a' kapuk, mellyeket hogy meg ne nyitnának a' szombat után való napig, megparantsolám: annakfelette az én szolgáim közzül is hagyék a' kapukban, hogy szombat napon semmi terhet ne hoznának be.

20. Annakokáért a' kereskedők, és minden féle marhának árosi Jérusálemen kivül hálának egyszer vagy kétszer:

21. Tudományt tevék előttök, mondván nekik: miért háltok itt a' kőfal előtt? ha másodszor ezt mivelitek, megbüntetlek titeket; az napságtól fogva nem jönek vala szombaton.

22. Megparantsolám a' Lévitáknak is, hogy magokat megtisztítanák, és elmenvén, vígyáznának a' kapukra, megszentelvén a' szombat napot; e' dologban is emlékezzél meg én rólam én Istenem, és kedvezz nekem a' te kegyelmességednek soksága szerént.

V. 23. Ugyan azokban a' napokban látám, hogy a' 'Sidók vennének magoknak feleségeket az Asótusok, Ammoniták, és Moábiták közzül;

24. És hogy azoknak fiaik részszerént az Asótusbelieknek nyelveken szóllnának, és nem tudnának 'Sidóúl szóllni, hanem minden népeknek nyelveken:

25. Annakokáért feddődém ő velek, gonoszt mondván nekik, és megverék egynéhányat ő közzülök, azoknak hajokat kiszaggatván; és nagy esküvéssel kötelezém őket az Istenre, *mondván:* ha a' ti leányitokat azoknak fiaiknak adjátok, és ha azoknak leányaik közzül feleséget vesztek vagy fiaitoknak, vagy magatoknak, *az Isten megbüntessen titeket.*

26. Avagy nem ebben vétkeze-é Salamon is az Izráel' királya? noha nem volt sok nemzetségek között ő hozzá hasonlatos király, kit szeret vala az ő Istene, és királlyá tette vala őtet Isten az egész Izráelen: őtet is az idegen nemzetből való aszszonyok vivék a' bűnre. 1. *Kir.* 11: 4. 1. *Kir.* 3: 13. 2. *Krón.* 1: 12.

27. És tinektek vallyon engednünk kell-é, hogy ti is ollyan nagy vétekbe essetek, vétkezvén a' mi Istenünk ellen, más idegen nemzetből való aszszonyokat vévén magunknak feleségül.

28. Jójadának, az Éliásib' fő pap' fiának fiai közzül is egy, a' Horónitbeli Sanballátnak veje vala: annakokáért elűzém őtet tőlem.

29. Emlékezzél meg ő rólok én Istenem! hogy a' papságot, és a' papokkal és Lévitákkal való szövetségedet megfertéztették.

VI. 30. Annakokáért megtisztítám őket minden idegen aszszonyoktól, és rendtartást szabék a' papoknak és Lévitáknak, kinekkinek az ő dolgában.

31. És bizonyos időben az áldozatra való fáknak, és az első zsengéknek behordások felől is. Emlékezzél meg én rólam én Istenem! énnekem jómra.

Nehémiás' Könyvének vége.

ESTER' KÖNYVE.

E' Könyvben megirattatnak a' 'Sidóknak Ássvérus király' idejében lett dolgaik: tudniillik miképen emeltetett légyen a' 'Sidó nemből való Ester, királyné aszszonyságra; és mint igyekezett Hámán a' 'Sidók' eltörlésekre, 's attól az istentelen tsalárd igyekezettől mint szabadúltak légyen meg a' 'Sidók; Hámán pedig azon fára, mellyet Márdókeusnak készíttetett, a' király' parantsolatjából felakasztatik; végezetre ő helyette Márdókeus emeltetik fel a' királytól nagy méltóságra. Ezek pedig lettenek 18 *esztendők alatt; mert:*

A' lakodalom készíttetik	3.	Esztendőben.	*Rész.* 1: 3.
Ester feleségül elvétetik	7.		*Rész.* 2: 16.
Hámán a' Zsidókat el akarja veszteni, és felakasztatik	12.		*Rész.* 3: 7. *és* 7: 10.

I. RÉSZ.

Ássvérus király nagy lakodalmat szerez az ő szolgáinak, mellynek végére a' királyné aszszonyt hívatja, ki mikor nem ment volna a' király' hívatalára, megvettetik a' királytól az urak' tanátsokból. Melly dolgot a' király példáért minden országában kihírdettet.

Vala Ássvérus' idejében, (ez pedig az az Ássvérus, a' ki uralkodik vala Indiától fogva mind Szeretsen országig, száz és huszonhét tartományokon.) *R.* 8: 9.

II. 2. Az ő idejében, *mondom*, mikor Ássvérus király ülne királyi székében, melly vala Súsánban a' király' lakó helyén.

3. Birodalmának harmadik esztendejében lakodalmat szerze minden fejedelminek és szolgáinak, Persiának és Médiának fő népeinek, és minden tartományok' fejedelmeiknek ő maga előtt.

III. 4. Ő pedig mutogatja vala az ő országának ditsőséges gazdagságit és tisztességét, és az ő nagy méltóságának ékességét, sok napokon, *tudniillik*, száz nyoltzvan napokon.

5. És mikor elmúltak volna azok a' napok, tön a' király az egész népnek, melly Súsánban a' király' lakó helyén találtátik vala, kitsinytől fogva nagyig, hét napig való lakodalmat, a' kert' tornátzában a' király' palotája mellett.

6. Fejér, zöld, és hiaczintus színű veres kárpitok függenek vala, bíborból és bársonyból tsináltt köteleken, ezüst karikákon, és márvány kőből tsináltt oszlopokon: arany és ezüst ágyak valának rendel vettetve, a' veres bársony színű piros márvány kőből rakatott padimentomon.

7. Isznak vala pedig külömbkülömbféle arany poharakból; és fő bort adnak vala bővségesen a' királynak méltósága szerént.

8. Az italban való törvények pedig ez vala, hogy senki mást ne kénszerítene; mert így hagyta vala a' király az ő háza' gondviselőinek: hogy kinekkinek akaratja szerént tselekednének.

9. Vásti királyné aszszony is lakodalmat szerze az aszszony népeknek az Ássvérus király' házában.

IV. 10. Hetedik napon, mikor a' bortól megvídámúlt volna a' király' szíve, parantsolá Mehumánnak, Biztának, Hárbonának, és Bigtának, és Abagtának, Zetárnak és Kárkásnak, az ő hét hofmesterinek, kik szolgálnak vala Ássvérus király előtt:

11. Hogy a' királyné aszszonyt Vástit hoznák a' király' eleibe az ország' koronájában, hogy megmutatná a' népnek és a' fejedelmeknek az ő szépségét; mert szép ábrázatú vala.

V. VI. 12. És nem akara a' királyné aszszony Vásti menni a' király' parantsolatjára, miként az ő hofmesterinek parantsolt vala, mellyen igen megharagvék a' király, és az ő haragja felgerjede ő benne.

VII. 13. És monda a' király a' böltseknek és tudósoknak, kik elmúlt időket tudnak vala; (mert illyen szokása vala a' királynak, hogy valaminek kellene lenni, a' törvénytudóknak tanátsokra botsátaná.)

14. Legközelebb való tanátsi pedig valának Kárséna, Setár, Admata, Társis, Méres, Marséna, Mémukán, Persiának és Médiának hét fejedelmei, kik szüntelen a' király előtt valának, kik fők valának az országban:

15. Törvény szerént mit kellene tselekedni Vásti királyné aszszonynyal, mivelhogy nem fogadta volna az Ássvérus király' hofmesterek által izent beszédét?

16. És monda Mémukán a' király előtt, és a' fejedelmek előtt: nem tsak a' király ellen vétkezett Vásti királyné aszszony, hanem minden fejedelmek ellen, és minden népek ellen, valakik vagynak Ássvérus királynak minden tartományiban;

17. Mert kihírheszik a' királyné aszszony' tselekedete minden aszszony népek között, és lészen, hogy megútálják az ő férjeiket az ő szemeik előtt, mikor azt mondják: Ássvérus király parantsolta vala, hogy Vásti királyné aszszonyt bevinnék hozzá, és nem ment.

18. És azon napon Persiának és Médiának aszszonyi, a' kik hallándják a' királyné aszszonynak tselekedetét, ezt fogják mondani a' királynak minden fejedelminek: és elég nagy útálat esik *a' férjfiakon*, és *azoktól* harag lészen *felesége-ik ellen.*

19. Ha azért a' királynak tetszik, mondjon sententziát, és írattasson a' Persiai és Médiai törvények közzé, mellyet senki fel ne bontson, hogy soha többé nem jö Vásti Ássvérus király eleibe, és hogy az ő országát adja a' király olly házas társának, ki jobb legyen annál.

20. És meghallják a' király' tselekedetét, mellyet tselekeszik az ő egész országában, melly igen nagy; és minden aszszonyok tisztességet tesznek az ő uroknak, mind nagynak, mind kitsinynek.

21. És tetszék e' tanáts a' királynak, és a' fejedelmeknek: és a' király Mémukán' beszéde szerént tselekede.

22. És leveleket külde a' királynak minden tartományiba, tartományról tartományra, az ő szokott írások szerént, és minden nemzetnek, az ő nyelve szerént: hogy minden férjfiú uralkodnék az ő házában; és beszéllené meg kiki az ő nemzetségének nyelvén.

II. RÉSZ.

Ássvérus királynak egész birodalmában a' leányok között keresnek ollyat, a' ki alkalmatos és illendő volna házas társúl a' királynak, kik között mindeneknél szebbnek találtatik Ester, és királyné aszszonnyá tétetik. Mardókeus a' királyné aszszony által megjelenti a' királynak, némelly szolgáinak hasonlásokat; melly dolog emlékezetért beírattatik a' király' könyvébe.

Ezekután, hogy megszünt volna Ássvérus király' haragja, megemlékezék Vástiról, és arról, mit tselekedett vala, és mit végeztek volna felőle.

2. És mondának a' király' szolgái és udvarlói: keressenek a' királynak szép ábrázatú szűz leányokat;

3. És szerezzen a' király tiszttartókat az ő országának minden tartományiban, kik minden szép ábrázatú szűz leányokat gyűjtsenek a' király' lakó helyére Súsánba, az aszszonyok' házokba, Hégainak a' király' hofmesterének, az aszszonyok' őrzőjöknek kezébe, a' ki adjon leányi ékességeket reájok;

4. És az a' leány, a' ki tetszik a' király' szemének, uralkodjon Vásti helyében: és tetsze e' dolog a' királynak, és úgy tselekede.

5. Vala egy Zsidó férjfiú Súsánban a' király' lakó helyén, kinek neve Márdókeus vala, Jair' fia, ki Sémei' fia, ki Kis' fia, Bénjámin' nemzetségéből;

6. Ki Jérusálemből fogva vitetett vala a' fogságba Jekóniással a' Júda' királlyával, kit rabságban vitt vala a' Babilóniai Nabukodonozor király. 2. *Kir.* 24: 14. 15.

7. Az (*Mardókeus*) tartja vala pedig Hadassát, (ez az Ester) az ő attya' báttyának leányát; mert sem attya sem annya nem vala; és az, igen szép leány vala, és ékes ábrázatú, kit, mikor meghalt volna az ő attya és annya, Márdókeus, leánya gyanánt magához fogada.

8. Lőn pedig, mikor a' király' parantsolatja és végezése kihírhedett volna, sok leányok gyűjtetének a' király' lakó helyébe Súsánba, a' Hégai' keze alá; akkor felviteték Ester is a' ki-

rály' házába, Hégainak az aszszonyok' őrzőjöknek kezébe.

9. És tetszék ez a' leány ő neki, és kedvet találá ő nála; annakokáért siete ő neki tiszta ruhát adni, és az ő táplálására való részét *kiadatni*, és hét tisztes szolgáló leányokat ada neki a' király' házából: és vivé ötet és az ő szolgáló leányit az aszszonyok' házokba a' legfőbb helyre.

10. És meg nem mondá Ester az ő népét avagy nemzetségét; mert Márdókeus meghagyta vala neki, hogy meg ne mondaná.

11. Márdókeus pedig minden nap jár vala az aszszonyok' házok' tornátza előtt, hogy megtudná, mint volna Ester, és mint lenne dolga.

12. Midőn pedig mindenik leányra jött volna a' sor, hogy bemenne Ássvérus királyhoz, minekutánna tizenkét hónapig lett volna az aszszonyoknak törvények szerént; mert így telnek vala be az ő megtisztúlásoknak napjai, *úgymint* hat hónapig mirhából való olajjal, és hat hónapig jó szagú kenetekkel, és aszszonyokhoz illendő tisztogatásokkal *tisztíttatnak vala meg.*

13. És ekképen mégyen vala a' leányzó a' királyhoz; és valamit a' leány kíván vala a' maga ékesítésére, megadják vala neki, hogy azzal menne az aszszonyok' házokból mind a' király' házáig.

14. Estve mégyen vala be a' leányzó, és reggel viszszamégyen vala az aszszonyok' második házokba, Sahásgáz hofmesternek, a' király' ágyasi' őrzőjöknek kezébe: nem mégyen vala többé a' királyhoz, hanemha a' király kívánná ötet, és nevezet szerént hívatná.

15. Mikor azért eljött volna Esternek a' Márdókeus' attya' báttyának az Ábihail' leányának rende, kit leánya gyanánt fogadott vala, hogy bemenne a' királyhoz, nem kerese semmit, *a' mivel szebb lehetne;* hanem a' mit Hégai a' király' hofmestere és az aszszonyoknak őrzőjök, neki mondott vala; és Ester mindeneknek szemeik előtt, kik látják vala, kedves vala.

16. És felvitete Ester Ássvérus királyhoz, az ő királyi házába, a' tizedik hónapban, mellyet Tebetnek hívnak (a), az ő országának hetedik esztendejében.

(a) Karátson' havának nevezzük mi azt.

17. És a' király Estert minden aszszonyoknál inkább szereté, és minden szűzeknél kedvesbb vala és kellemetesbb ő előtte; és az országnak koronáját fejébe tévé, és ötet királyné aszszonynyá tévé Vásti helyébe.

18. Tőn annakfelette a' király nagy lakodalmat minden fejedelmeinek, és szolgáinak, *tudniillik* Ester' lakodalmát, és a' tartományoknak adajokat megkissebbíté, és ajándékokat osztogata az ő királyi méltósága szerént.

II. 19. És mikor egybegyűjtetnének másodszor a' szűzek, Márdókeus úl vala a' király' kapujában;

20. És Ester sem attyafiait sem nemzetségét nem mondja vala meg, miképen Márdókeus megparantsolta vala neki; mert Márdókeusnak szavát úgy fogadja vala Ester, mint akkor, mikor ő tartja vala.

21. Azokban a' napokban, mikor Márdókeus úl vala a' király' kapujában, megharagvának Bigtán és Téres a' király' két hofmesterei, kik a' királynak ajtait őrizik vala, és tanátsot tartának, hogy Ássvérus királyt megölnék.

22. Hírével lőn pedig e' dolog Márdókeusnak, ki megizené Esternek a' királyné aszszonynak: Ester pedig megmondá a' királynak Márdókeus' szavával.

23. És megtudakozák a' dolgot, és úgy találák, és mind a' kettőt fára felakasztatá: és megírattaték e' dolog a' Krónikák' könyvökbe a' király előtt.

III. RÉSZ.

Hámánt a' király' parantsolatja szerént mindenek tisztelik, Márdókeustól megválva; kire Hámán megharagudván, megnyeri a' királytól, hogy a' 'Sidó nemzetség mindenestül eltöröltessen: és a' király' parantsolatját minden tartományinak tiszttartóikhoz elküldi.

Ezekután nagy méltóságra emelé Ássvérus király Hámánt Hammedáta Agagéus' fiát, és felmagasztalá ötet: és az ő székét minden fejedelmek között, kik ő vele valának, feljebb helyhezteté.

2. A' királynak pedig minden szolgái, kik a' királynak kapujában valának, meghajták magokat, és térdet hajtának Hámánnak; mert úgy parantsolta vala meg nekik a' király; Márdókeus pedig sem meg nem hajtá magát, sem térdet nem hajta neki.

3. Mondának azért a' király' szolgái, kik a' király' kapujában valának, Márdókeusnak: miért szeged meg a' király' parantsolatját?

4. Lőn pedig, mikor így szóllnának neki minden nap, és nem gondolna velek: megizenék Hámánnak, hogy meglátnák, ha Márdókeus megmaradna az ő beszédében; mert megmondotta vala nekik, hogy ő 'Sidó volna.

5. Látván pedig Hámán, hogy Márdókeus nem hajtaná meg magát, sem térdet nem hajtana előtte, megboszszonkodék rajta;

6. És kitsiny dolognak tartja vala tsak az egy Márdókeus' halálát: (mert megmondották vala neki Márdókeus' nemzetségét) annakokáért igyekezik vala Hámán elveszteni mind a' 'Sidókat, kik Ássvérus' országában valának, a' Márdókeus' nemzetét.

7. Az első hóban azért, melly Nisánnak (a) mondatik, Ássvérus' királyságának tizenkettődik esztendejében, vetének púrt, az az, sorsot Hámán előtt, minden napra és hónapra (b) a' tizenkettődik hónapig, mellyet Adárnak hívnak. *R.* 9: 24.

(a) Nizán, Böjt más hó.

(b) Adár, Böjt elő hó.

8. És mónda Hámán Ássvérus királynak: vagyon egy féle nemzet, melly eloszlott és széledett országodnak és tartományidnak népeik között; kik külömböznek törvénnyel minden nemzetségektől, és a' királynak törvényében nem járnak: azért nem hasznos a' királynak, hogy őket ollyan módon engedje *élni.*

9. Ha a' királynak tetszik, írják meg, hogy ők vesztessenek el; és tíz ezer talentom ezüstöt adok a' kintstartóknak, hogy a' király' kintséhez vigyék.

10. Akkor kivoná a' király az maga újjából a' gyűrűt, és adá Hámánnak Hammedáta Agagéus' fiának, a' 'Sidók' ellenségeknek.

11. És monda a' király Hámánnak: az ezüst, mellyet ígérsz, tied legyen, és a' nép is, és azt tselekedjed vele, a' mi te neked tetszik.

12. Előhívattatának annakokáért a' királynak író deáki, az első hónak tizenharmadik napján;

és írának szinte úgy, mint megparantsolta vala Hámán a' király' fejedelmeinek, és a' hadnagyoknak, kik a' tartományokban fők valának, és minden népek' fejedelmeiknek, 's minden tartományoknak, mindeniknek az ő szokott írása szerént, és minden nemzetnek az ő nyelve szerént: Ássvérus királynak neve alatt írának, és megpetsétlék a' király' gyűrűjével.

13. És elküldék a' leveleket a' postáktól a' királynak minden tartományiba, hogy eltörlenék, megölnék, és elvesztenék mind a' 'Sidókat, gyermekektől fogva mind a' vén emberekig, gyermekeket és aszszonyokat egy nap, tizenharmadik napján a' tizenkettődik hónak, (mellyet Adárnak hívnak) és hogy az ő marháikat eldúlnák.

14. A' levélnek summája vala: hogy minden tartományban meghírdetnék, és lenne nyilván minden népeknek, hogy lennének készen azon a' napon.

15. A' posták azért kimenének, kénszeríttetvén a' király' parantsolatjával, és a' törvényt megkiálták Súsánban a' király' városában; a' király pedig és Hámán foglalatosok valának az italban; Súsán városa pedig igen megháborodott vala.

IV. RÉSZ.

Márdókeus hallván a' király' parantsolatját, igen kesereg, és azt megjelenti Esternek, kérvén ötet, hogy a' királynál esedezne a' 'Sidókért, melly dolognak véghez viteléért Ester a' 'Sidókkal egyben harmad napig böjtöl.

MÁRDÓKEUS pedig mihelyt megérté a' mi lett vala, azonnal megszaggatá a' maga ruháit, és gyászba öltözék, és hamut hinte fejére, és méne a' város' közepire, és nagy keserves kiáltással felkiálta.

2. És méne szinte a' király' kapuja eleibe; mert nem vala szabad bemenni a' király' kapuján gyász ruhában.

3. És minden tartományban, és minden helyen, valahová a' király' parantsolatja és törvénye jutott vala, nagy kesergések vala a' 'Sidóknak, és böjtjök, és sírások, és jajgatások, sokak gyászban és hamuban feküsznek vala.

4. Elmenvén pedig Esternek leányi, és az ő hofmesterei, megmondák neki, és igen bánkóda a' királyné aszszony rajta, és ruhákat külde, mellyekbe felöltöztetnék Márdókeust, és a' gyászt levonnák ő róla, és fel nem vevé.

II. 5. Előhívatá azért Ester Hatákot, ki egy vala a' király' hofmesterei közzűl, kit a' király az Ester' gondviselésére rendelt vala, és parantsola neki Márdókeus felől, hogy megtudná, mi dolog volna ez, és miért tselekedné ezt?

6. Kimenvén azért Haták Márdókeushoz a' város' útszájára, melly a' király' kapuja előtt vala:

7. Megmondá neki Márdókeus, valami történt vala rajta; és az ezüstnek megjelentését, mellyet Hámán mondott vala, hogy ő adna a' királynak kintséhez, a' 'Sidóknak elvesztésekért.

8. Az írásnak is és a' rendelésnek mássát, mellyet Súsánban kiadtak vala, hogy ők elvesztetnének, neki adá, hogy megmutatná Esternek, és megjelentené neki; és mondaná meg, hogy a' királyhoz menne, és ő neki könyörögne, és ő előtte esedezne az ő nemzetségéért.

III. 9. Elméne azért Haták, és megjelenté Esternek Márdókeus' beszédit.

10. Monda pedig Ester Hatáknak, és meghagyá neki, hogy megmondaná Márdókeusnak:

11. Mindnyájan a' királynak szolgái, és a' király' tartományának népei tudják, hogy minden férjfiú és aszszony, valaki hívatlan bemégyen a' királyhoz a' belső házba, illyen törvénye vagyon, hogy megölettessék az, attól megválva, a' kire a' király az arany veszszőt kinyújtja, mert tsak az él: én pedig nem hívattattam, hogy bemenjek a' királyhoz, immár harmintz naptól fogva.

IV. 12. És megmondák Márdókeusnak az Ester' beszédit.

13. Monda pedig Márdókeus, hogy mondanák meg Esternek: ne gondold a' te szívedben, hogy te megmaradhatsz a' király' házában a' több 'Sidókon kivül.

14. Mert ha a' mostani időben ezt elhallgatod, másunnan lészen könnyebbségek és megszabadúlások a' 'Sidóknak, te pedig és a' te atyád' háza elvesztek; és ki tudja? talám tsak a' mostani időért emeltettél Istentől a' birodalomra.

15. És megparantsolá Ester, hogy megmondanák Márdókeusnak:

16. Menj el, gyűjtsd egybe a' 'Sidókat, kik Súsánban találtatnak, és böjtöljetek én érettem, és se egyetek se igyatok harmad napig se éjjel se nappal: én is az én leányimmal így böjtölök, és ekképen bemégyek a' királyhoz, noha törvény ellen vagyon, ha el kell is vesznem.

17. Elméne azért Márdókeus, és mind a' szerént tselekedék, mint Ester neki megparantsolta vala.

V. RÉSZ.

Ester bemégyen a' királyhoz, hogy a' 'Sidókért esedezzen; és a' királyt lakodalomba hívja két napra Hámánnal egyben; azonközben Hámán egy nagy magas akasztófát emeltet Márdókeusnak, hogy ötet arra akasztassa.

LŐN pedig harmad' nap, hogy Ester felöltözne királyi ruhába, és állana a' király' házának belső tornátzában, a' király' házának ellenében; a' király pedig ül vala az ő királyi székében, az ország' házában, a' háznak ajtaja ellenében.

2. Mikor pedig meglátta volna a' király Ester királyné aszszonyt állani a' tornátzban, kedvet találá az ő szemei előtt, és a' király kinyujtá Esterre az arany veszszőt, mellyet kezében tart vala: és oda menvén Ester, megilleté az arany veszszőnek végét.

3. És monda neki a' király: mi dolgod vagyon neked Ester királyné aszszony? és mitsoda kérésed? országomnak feléig *kérj*, megadatik neked. *Márk.* 6: 23.

4. Felele Ester: ha a' királynak tetszik, jöjjön a' király és Hámán ma a' lakodalomba, mellyet neki készítettem.

5. És monda a' király: hamar hívjátok Hámánt, hogy Ester' kívánsága szerént tselekedjen: elméne azért a' király és Hámán a' lakodalomba, mellyet Ester készített vala.

6. Monda pedig a' király Esternek, minekutánna bort ivott volna: mitsoda a' te kívánságod? és megadatik teneked, avagy mitsoda a' te kérésed? országomnak feléig kérj, meglészen.

7. És felele Ester, 's monda: az én kívánságom, és az én kérésem ez:

8. Ha én kedvet találtam a' király' szemei előtt, és ha tetszik a' királynak megadni az én kérésemet, és megtselekeszi az én kívánságomat: tehát eljő a' király és Hámán a' lakodalomra, mellyet nekik készítek, és holnap a' király' beszéde szerént tselekeszem.

9. Akkor kimenvén Hámán azon napon vígan, és szívében örülvén: de mikor látná Márdókeust a' király' kapujánál, és fel nem kelt volna, 's helyéből meg sem mozdúlt volna, haragra gerjede Hámán Márdókeus ellen.

10. Megtartóztatá pedig magát Hámán, és házához méne, és elkülde, és magához hívatá az ő barátit, és Zérest az ő feleségét.

11. És megbeszéllé nekik Hámán az ő gazdagságának ditsőségét, és fiainak sokaságokat, és mindeneket, mellyekkel felmagasztalta vala ötet a' király, és hogy feljebb emelte volna ötet a' kiraly minden fejedelmeinél és szolgáinál;

12. És ismét monda Hámán: annakfelette nem hívott Ester királyné aszszony egyebet a' királlyal a' lakodalomba, mellyet készített, hanem tsak engemet, és még holnapra is elhívattattam tőle a' királlyal.

13. De mind ezek kitsinynek láttatnak énnekem, valamíg látom Márdókeus 'Sidót űlni a' király' kapujában.

14. Felele neki Zéres az ő felesége, és minden ő baráti: tsináljanak ötven singnyi magas fát, és reggel mond meg a' királynak, hogy Márdókeust akaszszák reá; annakutánna menj be a' királlyal a' lakodalomba vígan: és tetszék e' dolog Hámánnak, 's megtsináltatá a' fát. *R.* 9: 9.

VI. RÉSZ.

Ássvérus király elolvastatja maga előtt a' Krónikák' könyvöket: holott mikor megtalaltak volna Márdókeusnak a' királlyal való jótetemenyét, kérdi a' király Hámánt: mit kellene azzal tselekedni, a' kinek a' király tisztességet kíván. Azért Hámán' tanátsából a' király Márdokeust felmagasztalja. Hámán haza mégyen és bánkódik, kinek romlását a' maga házanépe megmondja.

AZON éjjel álom nem jött vala a' király' szemére; parantsolá annakokáért, hogy hoznák elő a' Krónikák' könyvöket, és elolvastatának a' király előtt.

2. És írva találák, hogy Márdókeus jelentette volna meg Bigtanáról és Téresről a' király' két hofmestereiről, kik az ajtó-őrizők közzűl valók valának, kik tanátsot tartottak vala, hogy Ássvérus királyra vetnék kezeiket;

3. És monda a' király: mitsoda tisztességet és méltóságot adtak ezért Márdókeusnak? Felelének a' királynak szolgái, kik neki udvarlának: semmit ő neki ezért nem adtak.

4. Akkor monda a' király: ki van a' tornátzban? (Hámán jött vala pedig a' király' házának tornátzában kivűl, hogy megmondaná a' királynak, hogy felakasztatná Márdókeust a' fára, mellyet készíttetett vala neki.)

5. Felelének a' királynak szolgái: ímé Hámán áll a' tornátzban; monda pedig a' király: jöjjön be.

6. És beméne Hámán, kinek monda a' király: mit kell az emberrel tselekedni, kinek a' király tisztességét kívánja? (Gondolja vala pedig Hámán az ő szívében: kinek kíván a' király nagyobb tisztességet tenni, mint nekem?)

7. Akkor felele Hámán a' királynak: a' férjfiúnak, kinek a' király tisztességet kíván,

8. Hozzanak királyi ruhát, mellyben a' király jár, és lovat, a' mellyen a' király szokott űlni, és királyi koronát, mellyet szokott az ő fejébe tenni;

9. És adják azt a' ruhát, és azt a' lovat az ország' fejedelmei és fő emberei közzűl valamellyik' kezébe, és öltöztessék fel azt a' férjfiat, kinek a' király tisztességet kíván, és hordozzák ötet azon a' lovon a' város' piatzán, és kiáltsák ő előtte: így leszen annak a' férjfiúnak dolga, kinek a' király tisztességet kíván. 1. *Mós.* 41: 43.

10. Monda pedig a király Hámánnak: siess, vedd fel azt a' ruhát, és a' lovat, amint szóllál, és tselekedjél úgy Márdókeus 'Sidóval, ki a' királynak kapujában űl; semmit abban el ne hagyj, valamit szóllottál.

11. Vévén annakokáért Hámán azt a' ruhát, és azt a' lovat, és felöltözteté Márdókeust; annakutánna hordozá ötet a' város útszáján, kiáltván ő előtte: így leszen annak a' férjfiúnak dolga, kinek a' király tisztességet kíván.

12. Annakutánna megtére Márdókeus a' király' kapujához; Hámán pedig haza méne sírva, és fejét beborítván. 2. *Sám.* 15: 30.

13. És megbeszéllé Hámán Zéresnek a' maga feleségének, és minden ő baratinak, valami történt vala rajta; mondának pedig neki az ő tanátsosi, és Zéres az ő felesége: ha Márdókeus a' 'Sidóknak nemzetségekből való, a' kinek előtte megaláztattál, nem állhatsz ellene; hanem elesvén elesel ő előtte.

14. Azonközben, hogy azok még ő vele szóllnának, a' királynak hofmesterei jutának, és sietének Hámánt elvinni a' lakodalomba, mellyet Ester készített vala.

VII. RÉSZ.

Ester megmondja a' királynak a' maga nyomorúságát, és az ő nemzetségének, a' 'Sidoknak nyomorúságokat. Vádolja Hámánt a' király előtt, kit a' király felakasztat arra a' nagy magas akasztófara, mellyet Márdókeusnak tsináltatott vala.

ELMÉNE annakokáért a' király és Hámán az Ester királyné aszszonytól készíttetett lakodalomra;

2. És monda a' király Esternek másod' napon is, minekutánna bort ivott volna: mitsoda a' te kívánságod Ester királyné aszszony? és megadattatik teneked, avagy mitsoda a' te kérésed? országomnak feléig kérj, meglészen. *R.* 5: 3.

3. Felele Ester királyné aszszony, és monda: ha kedvet találtam a' te szemeid előtt, óh király! és ha a' királynak tetszik, engedtessék meg az én életem az én kívánságomra, és az én nemzetségemnek is élete az én kérésemre.

4. Mert eladattattunk én és az én nemzetségem, hogy eltöröljenek, megöljenek, és elveszessenek minket. Hogyha szolgaságra, és szolgáló leányságra adattunk volna el, elszenvedtem volna; jóllehet az ellenség a' királynak kárát soha meg nem fizethetné.

5. Felelvén pedig Ássvérus király, monda Ester királyné aszszonynak: kitsoda az? és hol vagyon az, kit az ő szíve erre vitt, hogy ezt tselekedné?

6. És monda Ester: a' mi ellenségünk és gyű-

lölönk ez a' gonosz Hámán; akkor Hámán megrettene a' király és a' királyné aszszony előtt.

7. A' király pedig felkele az ő nagy búsulásában a' bornak lakodalmából, hogy menne az ő palotája mellett való kertjébe: Hámán pedig megmarada, hogy Ester királyné aszszonynak könyörgene életéért; mert látja vala, hogy a' király elvégezte volna az ő halálát.

8. A' király pedig megtére a' palota' kertjéből a' bornak lakodalmának házához; Hámán pedig esett vala az ágyra, a' mellyen Ester vala; akkor monda a' király: avagy a' királyné aszszonyt is meg akarod-é szeplősíteni én előttem a' házban? Mihelyt e' szót kiereszté a' király, szájából, Hámánnak ortzáját befedék. (a)

(a) Szokás volt ez a' Persiabélieknél, hogy annak ortzáját befednék, a' ki a' királynak kedvéből kiesett volna, hogy a' király' ortzáját ne látná.

9. Monda pedig egy a' király' hofmesterei közzül, Hárbona, a' király előtt: ímé az akasztófa, mellyet tsináltatott vala Hámán Márdókeusnak, ki a' király' javára szóllott vala, a' Hámán' háza előtt emeltetett fel, mellynek magassága ötven sing; akkor monda a' király: akaszszátok fel arra ötet.

10. Felakaszták azért Hámánt a' fára, mellyet Márdókeusnak tsinált vala; és a' királynak haragja megszűnék.

VIII. RÉSZ.

A' király Márdókeusnak nagyobb méltóságot és tisztességet ád, és megengedi neki és Esternek, hogy az ő szavával a' 'Sidókat bátorítsák, és felfegyverkeztessék azokat, a' Hámántól rendeltetett napra, hogy magokat oltalmazzák; melly hírt a' 'Sidók nagy örömmel vesznek.

AZON napon adá Ássvérus király Ester királyné aszszonynak, Hámánnak a' 'Sidók' ellenségeknek házát, és Márdókeus beméne a' király eleibe; mert megjelenté Ester, mije volna ő neki.

2. Vevé annakokáért a' király a' maga gyűrűjét, mellyet Hámántól elvett vala, és adá Márdókeusnak; Ester pedig fövé tevé Márdókeust a' Hámán' házán.

3. Ismét szólla Ester a' király előtt, és lába eleibe borúla, és sírván kéri vala ötet, hogy tenné semmivé a' Hámán Agagitának gonoszságát, és az ő gondolatját, mellyet gondolt vala a' 'Sidók ellen.

4. Kinyújtá pedig a' király Esterre az arany veszszőt, és felkelvén Ester, megálla a' király előtt;

5. És monda: ha a' királynak tetszik, és ha kedvet találtam ő előtte, és ha jó dolognak látszik a' királynak, és ha kedves vagyok az ő szemei előtt: írják meg, hogy változtassanak az Agagéus Hammedáta fiának Hámánnak álnok gondolatjának levelei, mellyeket írt, hogy elveszessék a' 'Sidókat, valakik vagynak a' király' tartományiban.

6. Mert hogy láthatom én a' nyavalyát, melly következik az én nemzetségemre? hogy láthatom az én atyámfiainak veszedelmeket?

7. Monda pedig Ássvérus király Ester királyné aszszonynak, és a' 'Sidó Márdókeusnak: ímé a Hámán házát adtam Esternek; és ötet felakasztották a' fára annakokáért, hogy a' 'Sidókra az ő kezét botsátá.

8. Ti pedig írjatok a' 'Sidóknak amint tinektek tetszik a' királynak nevével, és petsételjétek meg a' király' gyűrűjével: de az írást, mellyet a' király' nevével írnak, és a' király' gyűrőjével megpetsételnek, nem szabad megmásolni.

9. Hívattatának azért a' király' íródeáki azonnal, harmadik hónapban (mellyet Sivánnak hívnak) (a), huszonharmadik napján azon hónak; és megírák szinte úgy, mint Márdókeus parantsolta vala a' 'Sidóknak, és a' fejedelmeknek, és hadnagyoknak, és a' tartományok' fejedelmeiknek, valamellyek vagynak Indiától fogva Szeretsen országig, száz és huszonhét tartományoknak, minden tartománynak az ő szokott írása szerént, és minden nemzetségnek az ő nyelvén, és a' 'Sidóknak is az ő írások szerént, és az ő nyelvek szerént. *R.* 1 : 1.

(a) Pünkösd' havának hívjuk mi ezt a' havat.

10. És íra Ássvérus király' nevével, és megpetsételé a' király' gyűrőjével, és küldé a' levelet lovag postáktól, kik gyors állatokon szoktak vala járni, öszvéreknek *tudniillik* fiaikon:

11. Hogy a' király megengedte volna a' 'Sidóknak, kik mindenütt minden városokban laknának; hogy egybegyűlnének, és vínának az ő életekért, annyira, hogy elvesztenék, levágnák, és megölnék minden népnek és tartománynak seregét, melly ő reájok támadna, kitsinyeket, és aszszony embereket; és hogy marhájokban zsákmányt vetnének.

12. Azt *mivelnék pedig* egy napon Ássvérus királynak minden tartományiban, *tudniillik* tizenharmadik napján a' tizenkettődik hónak, mellyet Adárnak hívnak.

13. A' levélnek pedig summája vala: hogy minden tartományokban parantsolat adattatnék ki, és minden tartományokban való népeknek kihírdettetnék: hogy a' 'Sidók készek volnának arra a' napra boszszút állani az ő ellenségeken.

14. A' lovag posták, kik gyors állatokon valának, *tudniillik* öszvéreken, kimenének sietséggel a' király' parantsolatja szerént; és a' végezés kiadaték Súsánban a' király' lakó helyében.

15. Márdókeus pedig kiméne a' király elől királyi ruhában, hiaczintus színű és fejér ruhában, és nagy arany koronában, és bíbor 's bársony öltözetben; és Súsán városa örvendez és vígad vala.

16. A' 'Sidóknak világosság támada és örömök, vígaságok és ditsőségek.

17. És minden tartományokban, és minden városokban, és valamelly helybe a' király' parantsolatja juta, öröm és vígaság lőn a' 'Sidóknak, lakodalom és örvendetes nap; és sokan lesznek vala Sidókká a' föld' népe közzül; mert a' 'Sidóktól való félelem környülvette vala őket.

IX. RÉSZ.

A' 'Sidók levágják azokat, a' kik Hámánnak parantsotatja szerént őket el akarják vala veszteni. Annakokáért Márdókeus azt rendeli, hogy azt a' napot minden esztendőben örömmel megszenteljék; melly végezést Ester megerősít.

TIZENKETTŐDIK hónapban azért, (melly Adárnak hívattatik,) tizenharmadik napján azon hónapnak, mellyben jutott vala a' királynak beszéde, és az ő végezése, hogy meg lenne: azon a' napon *tudniillik*, melly napon a' 'Sidók' ellenségeik reménylik vala, hogy hatalmat vehetnének rajtok: és külömben fordúla; mert a' 'Si-

dók vőnek hatalmat azokon, kik őket gyűlölik vala:

2. Öszvegyűjték egymást a' 'Sidók az ő városokban Ássvérus királynak minden tartományiban, hogy azokat levágnák, kik ő nekik károkra igyekeznek vala: és senki ő előttök meg nem állhata, mert minden nép megfélemlett vala ő tőlök.

3. És minden tartományoknak fejedelmeik, és fő embereik, és hadnagyaik, és a' királynak tiszttartói tisztelik vala a' 'Sidókat; mert Márdókeustól mindnyájan félnek vala.

4. Mert nagy vala Márdókeus a' király' házában, és az ő híre kiterjed vala minden tartományokban; mert Márdókeus öregbedik és nevekedik vala.

5. Levágák azért a' 'Sidók minden ellenségeiket fegyverrel, és ölik 's vesztik vala azokat: és az ő akaratjok szerént tselekedének az ő ellenségeikkel.

6. Súsánban a' király' városában is a' 'Sidók öt száz férjfiakat vesztének el.

7. Parsandátát az után, Dálfont, és Aspatát.

8, És Poratát, és Adáljját, és Áridátát.

9. És Parmástát, és Arisait, és Áridait, és Vajzátát.

10. *Tudniillik* tíz fiait Hámánnak a' Hammedáta' fiának, a' 'Sidók' ellenségeknek megölék: de marháikra nem veték kezeket.

11. Azon napon a' megölettetteknek számokat megtudván Súsánban a' király,

12. Monda a' király Ester királyné asszonynak: Súsánban a' király' városában a' 'Sidók öt száz férjfiakat öltek és vesztettek el, és Hámánnak tíz fiait: mit *gondolsz*, hogy a' királynak több tartományiban tselekedtenek? mitsoda azért a' te kívánságod? azt is megadom teneked; avagy mitsoda e' felett a' te kérésed? és meglészen.

13. Kinek felele Ester: ha a' királynak tetszik, engedje meg a' 'Sidóknak holnap is Súsánban, hogy így tselekedjenek, mint e' mai nap, és Hámánnak tíz fiait akaszszák fel a' fára.

14. És megparantsolá a' király, hogy úgy lenne: parantsolat adaték azért Súsánban, és Hámánnak tíz fiait felakaszták.

15. Öszvegyűlének annakutánna is a' 'Sidók, kik Súsánban valának, tizennegyedik napján Ádár havának, és megölének Súsánban három száz férjfiakat, de jószágaikra kezeket nem veték.

16. A' több 'Sidók is, kik a' király' tartományában valának, egybegyűlének, és feltámadának az ő életekért, és békével maradának az ő ellenségektől; megölének pedig az ő ellenségekben hetven öt ezret: de marháikra kezeket nem veték.

17. Az Ádár hónak tizenharmadik napján *tselekedék ezt*: és megnyúgovának tizennegyedik napján azon hónak; és azt a' napot lakodalommal és vígasággal végezék el.

18. De a' 'Sidók, kik Súsánban valának, egybegyűlének tizenharmadik és tizennegyedik napján azon hónak, *ellenségeknek levágásokra*, megnyúgovának pedig tizenötödik napján azon hónak; és azon napon lakodalmat és vígaságot szerzének.

19. Annakokáért a' falubeli 'Sidók, kik kerített városban nem laknak, tizennegyedik napját Ádár hónak tartják vígaságnak és lakodalomnak napjának, és innep napnak, mellyben kiki az ő felebarátjának valami ételt küld vala ajándék gyanánt.

20. Megírá annakokáért Márdókeus e' dolgokat, és leveleket külde minden 'Sidóknak, kik valának Ássvérus királynak minden tartományiban, valakik vagy közel vagy távol valának;

21. Parantsolván nekik, hogy az Ádár hónak tizennegyedik, és azon hónak tizenötödik napját esztendőnként megtartanák:

22. Azokat a' napokat, mellyekben megnyúgodtak vala a' 'Sidók az ő ellenségektől, és azt a' hónapot, melly ő nekik a' keserűségből örömre fordúlt vala, és a' siralomból gyönyörűséggé lett vala, hogy azokat a' napokat tartanák lakodalomnak, és örömnek, és felebarátjoknak étel küldözésének, és szegényeknek ajándékozásoknak napjainak.

23. Felfogadák pedig a' 'Sidók, hogy megtselekednék, a' mit kezdettek volna, és a' mit Márdókeus ő nekik írt volna.

24. Mivelhogy az Agagéus Hammedáta' fia Hámán, ki minden 'Sidóknak ellenségek vala, azt gondolta vala a' 'Sidók ellen, hogy elvesztené őket, és púrt (az az, sorsot) vetett vala, hogy megrontaná őket, és elvesztené őket.

25. Mikor pedig Ester bement volna a' király eleibe, megparantsolta a' király az ő levelében, hogy Hámánnak gonosz gondolatja, mellyet gondolt a' 'Sidók ellen, fordúljon az önnön fejére, és akaszszák fel őtet, és az ő fiait is fára.

26. Annakokáért e' napokat nevezék Púrimnak a' Púr névtől, és mind a' levélben való dolgokért, és mind azért, a' mit e' felett láttak, és a' mi *hír* hozzájok jutott:

27. Végezék és fogadák a' 'Sidók mind magoknak, mind maradékoknak, mind azoknak, kik vallásokra térnek vala, képekben; és fel nem bomol, hogy ők megszentelik azokat a' napokat az ő írások szerént, és a' dolgoknak idejek szerént, minden esztendőnként.

28. Annakfelette ezek a' napok emlékezetben lesznek és illők nemzetségről nemzetségre, ház népről ház népre, tartományról tartományra, városról városra: ezek, *mondom*, a' Púrim' napjai, el nem hagyattatnak a' 'Sidók között, és ezeknek emlékezetek meg nem szűnik az ő nemzetségek között.

29. Íra pedig Ester királyné aszszony Ábihail' leánya, és a' 'Sidó Márdókeus nagy méltósággal, hogy megerősítenék e' második levelet e' Púrimról.

30. És minden 'Sidóknak, Ássvérus király' száz huszonhét tartománnyáig leveleket külde, békeségnek és igazságnak szavait:

31. Hogy megerősítenék e' sorsoknak napjaikat az ő életekben, amiképen ő nekik hagyta vala Márdókeus 'Sidó, és Ester királyné aszszony; és amiképen felfogadták vala magoknak és maradékoknak képekben, hogy megtartanák a' böjtöt és könyörgéseket. *R.* 4: 16.

32. És az Ester' beszéde megerősíté a' sorsoknak dolgaikat: és beíraték könyvbe.

X. RÉSZ.

A' király ravást vét az ő országára; Márdókeust a' király nagy méltóságra emeli.

Továbbá Ássvérus király adót vettete a' földre, és a' tenger' szigeteire.

2. Az ő erejének tselekedete pedig és hatalma, és a' Márdókeus' nagy voltának megbeszél-

lése, kit a' király nagy méltóságra emele, avagy nem írattattak-é meg a' Médiai és Persiai királyoknak tselekedeteikről írott könyvben?

3. Mert a' 'Sidó Márdókeus második volt 'Ásvérus király után, és nagy volt a' 'Sidók között, és kedves az ő attyafiainak sokaságok előtt: ki az ő nemzetségének javára igyekezik vala, és minden ő nemzetségének megmaradására, és békeségére valókat szóll vala.

Ester' Könyvének vége.

JÓB' KÖNYVE.

Jób példája a' háborúságban való békeséges tűrésnek. Mert az Istennek engedelméből a' sátán Jóbnak minden jószágában, marhájában, szolgáiban, gyermekeiben 'sákmányt vét, testét undok fekélyekkel megveri, feleségét reá támasztja, hogy ötet tsúfolja. Noha pedig mind ezekben Jób békeséges: mindazáltal a' testnek erőtelenségétől meggyőzettetvén, átkozza születésének és fogantatásának napját, és az ő jelen való állapotját. Az ő baráti hozzá jőnek, hogy vigasztalják, de inkább megsebhetik az ő lelket. Mert az Istennek igazságából, az embereknek romlott természetekből, és Jóbnak panaszolkodásából ezt akarják állatni, hogy Jób gonosz ember volt az emberek előtt, és Isten előtt képmutató, és azért ostoroztatott meg illyen igen. Kiknek Jób megfelel; és noha az Istennek igazságát helyben hagyja: mindazáltal nem engedi azt meg, hogy ő gonosz ember volt volna; és megmutatja, hogy az Isten e' világon a' jókat ostorozza mindenek felett. Ezekután Élihu, úgymint békeség szerző előáll, és az Istennek igazságáról, irgalmasságáról, méltóságáról sokat szóllván, Jóbot inti az alázatosságra. Utolszor az Isten végezi el közöttök a' vetélkedést, holott Jóbot inti hallgatásra, vallástételre, penitentziára. Az után Jóbot helyére állatja, és sokkal inkább megáldja, hogy nem az előtt.

I. RÉSZ.

Az Isten' engedelméből a' sátán Jóbot igen megostorozza, és minden jószágától és gyermekeitől megfosztja. Mellyeket Jób békeségesen szenved, és háláadással vészen Istentől. Hogy pedig e' história meglett dolog légyen, bizonyítja az Isten' Lelke. Ezék. 14. Jakab. 5.

VALA egy férjfiú Uz földében (a), kinek neve vala Jób, és az a' férjfiú tökélletes vala, és igaz, és Istenfélő, és eltávozik vala a' gonosztól.

(a) Uz földéről külömbkülömb értelemben vagynak a' böltsek. Némellyek Idumeának mondják. *Sir.* 4. Némellyek azt mondják, hogy Hárának nem messze volt ez a' föld.

2. Születtenek vala pedig ő neki hét fiai, és három leányi.

3. Az ő marhája pedig hét ezer juh vala, három ezer teve, és öt száz iga barom, öt száz szamár; tselédje is igen sok vala; és az a' férjfiú nagyobb vala minden napkeleten lakozó embereknél.

4. Elmennek vala pedig az ő fiai, és lakodalmat szereznek vala, kiki a' maga házában a maga napján; elküldének vala pedig, és az ő három húgaikat elhívják vala, hogy ő velek ennének és innának.

5. Mikoron pedig a' lakodalomnak napjai elkerültenek volna, küld vala ő hozzájok Jób, és megszenteli vala őket, és reggel felkelvén, áldozik vala áldozatokat az ő fiainak számok szerént; mert azt mondja vala Jób: ne talán vétkeztenek az én fiaim, és az Isten ellen szívekben gonoszt gondoltanak: így tselekeszik vala Jób minden napon.

II. 6. Egy néminemű napon pedig eljövének az Istennek fiai (b), hogy az Úr előtt udvarolnának: és ezek között a' sátán is eljöve. *R.* 2: 1.

(b) Isten' fiainak neveztetnek az Angyalok, amint oda alá R. 48: v. 7.

7. És monda az Úr a' sátánnak: honnét jösz? és felelvén a' sátán az Úrnak, monda: az egész földet bekerülvén eljártam.

8. Monda az Úr a' sátánnak: vedd eszedbe az én szolgámat Jóbot, hogy nintsen ő hozzá hasonló a' földön, a' ki ollyan tökélletes, igaz, és Istenfélő férjfiú volna, és a' gonosznak utálója?

9. Felelvén pedig az Úrnak a' sátán, monda: avagy oknélkül féli-é Jób az Istent?

10. Avagy nem te vetted-é környül ötet, az ő házát, és valamije körös környül vagyon? Az ő kézi munkáját megáldottad, és az ő marhája nevekedett e' földön.

11. De botsásd reá a' te kezedet, és vedd el valamije neki vagyon: meglátod, ha szemtől szembe meg nem átkoz tégedet.

12. Monda azért az Úr a' sátánnak: ímé valamije neki vagyon, te kezedbe adom: tsak ő magára a' te kezedet ne vessed; és kiméne a' sátán az Úr elől.

13. Egy néminemű napon pedig az ő fiai és leányi esznek vala, és bort isznak vala az ő első szülött báttyoknak házában;

14. És jöve követ Jóbhoz, és monda: az ökrökön szántunk vala, és a' szamarak az ő rendelt helyeken legeltetnek vala:

15. A' Sabéusok pedig reájok rohanának, és elhajták azokat, és a' szolgákat fegyverrel megölék, és tsak én magam szaladék el, hogy teneked hírt tennék.

16. Még mikor az szóllana, ímé jöve más is, a' ki monda: az Istennek tüze esék le az égből, és megégeté a' juhokat és a' te szolgáidat, és megemészté, és tsak én magam szaladék el, hogy teneked hírt tegyek.

17. Még ez is szóll vala, hogy eljöve más, a' ki monda: a' Káldéusok három sereggel kiütének a' tevékre, és elhajták azokat, a' szolgákat is fegyverrel megölék, és tsak én magam szaladék el, hogy teneked hírt tennék.

18. Még

18. Még ez is szóll vala, jöve más, a' ki monda: a' te fiaid és a' te leányid esznek vala, és bort isznak vala az ő első szülött báttyoknak házában:

19. És ímé nagy szél támada a' puszta felől, és a' háznak négy szegeletét megrendíté, és a' te fiaidra reájok szakada, és meghalának, és tsak én magam szaladék el, hogy teneked hírt tennék.

III. 20. Akkoron felkele Jób, és megszakasztá a' maga palástját, és megberetválá fejét, és a' földre leborúlván, meghajtá magát. *Jer.* 5: 29.

21. És monda: mezítelen jöttem az én anyámnak méhéből, és mezítelen térek oda; az Úr adta, és az Úr vette el is: áldott legyen az Úr' neve. *Préd.* 5: 15. 16. 1. *Tim.* 6: 7.

22. Mind ezekben is nem vétkeze Jób, és semmi bolondságot Isten ellen nem szólla.

II. RÉSZ.

Az Isten' engedelméből megveri a' Sátán Jóbnak testét undok fekélyekkel. Az ő felesége neveti tsúfolja ötet, és baráti meglátogatják.

Egy néminemű napon eljövének ismét az Istennek fiai, hogy az Úrnak udvarolnának, és jöve a' Sátán is ő közöttök, hogy az Úr előtt állana. *R.* 1: 6.

2. És monda az Úr a' Sátánnak: honnét jösz? Felele a' Sátán az Úrnak, és monda: a' földet bekerülvén eljárám.

3. És monda az Úr a' Sátánnak: eszedbe vevéd-é az én szolgámat Jóbot: hogy nintsen hozzá hasonlatos e' földön, tökéletes férjfiú és igaz, Istenfélő, és a' gonosznak gyülölője; mert még az ő tökéletes voltát megtartotta, jóllehet te ingerlél engemet ő reá, hogy ötet elnyelném ok nélkül.

4. Felele ismét a' Sátán az Úrnak, 's monda: az ember bört ád a' börért (a), de mindenét valamije vagyon, az ő életéért adja.

(a) Az az, az ember tsak annyit ád mindenért, a' mennyit ér, de mindent oda ád a' maga életéért, tsak hogy azt tarthassa meg; Jób ezeket még elszenvedi, tsak élete maradjon meg. De add kezembe tsak, 's a' t.

5. De botsásd reá a' te kezedet, és verd meg az ő tsontjait és az ő testét, és lásd meg, ha szemtől szembe meg nem átkoz tégedet.

6. Monda az Úr a' Sátánnak: ímé önnön magát a' te kezedbe adom, tsak hogy az ő életét megtartsad.

7. Kiméne annakokáért a' Sátán az Úr elől, és megveré Jóbot undok fekélyekkel, az ő talpától fogva tetejéiglen.

8. És vön egy tserepet, hogy magát azzal vakarná; és ül vala a' hamu' közepette.

II. 9. Monda pedig ő neki az ő felesége: mégis megtartod-é a' te tökéletességedet? átkozd meg az Istent, és halj meg.

10. Kinek ő monda: úgy szóllasz mint egy a' bolondok közzül. A' jót az Istentől elvettük, 's e' nyomorúságot nem szenvednénk-é el? Mind ezekben Jób az ő ajakival nem vétkeze.

III. 11. Továbbá, mikor meghallották volna a' Jób' három baráti mind ezt a' nyomorúságot, melly ő rajta esett vala, eljöve mindenik az ő lakó helyéből: a' Témánbeli Élifáz, és a' Suchi Bildád, és a' Naamátbeli Sofár; mert elvégezték vala, hogy együtt eljövén, ő vele bánkódnának, és ötet vígasztalnák.

12. Kik fele melvén távol az ő szemeiket, nem esmérék meg ötet; és a' maga szavokat felemelvén sírának, és kiki a' maga palástját meghasogatván, port hint vala a' maga fejére az ég felé.

13. És ülének ő vele hét napon és hét éjtszakán a' földön, és nem vala a' ki neki tsak egyet is szóllana; mert látják vala, hogy a' fájdalom felette igen meg nevekedett volna rajta.

III. RÉSZ.

Jób meggyőzettetvén a' testnek gyarlóságától, átkozza fogantatásának és születésének napját, és az ő jelen való nyomorúságáról panaszolkodik, és alkalmatosságot ád azzal az ő barátinak a' vetélkedésre.

Ezeknekutánnok megnyitá Jób az ő száját, és megátkozá az ő *születésének* napját.

2. És felkiálta Jób, 's monda:

3. Elveszszen a' nap, a' mellyen én születtem, és az éjtszaka, a' mellyen azt mondották: férjfiú fogantatott.

4. Az a' nap légyen setétség, az Isten onnét feljül azt meg ne látogassa, és a' világosság azon a' napon ne fényljék.

5. A' setétség meghomályosítsa és a' halálnak árnyéka; ő rajta a' felhő lakozzon, a' Napnak hévsége háborítsa meg azt a' napot.

6. Azt az éjtszakát homályosság fogja be: ne örüljön az esztendőnek napjai között: ne számláltasson a' hónapokhoz.

7. Ímé az az éjtszaka legyen magának való, ne legyen örvendetes éneklés azon.

8. Átkozzák meg azt, a' kik a' napot átkozzák: és a' kik készek megindítani az ő siralmokat.

9. Megsetétüljenek az ő estvéjének tsillagi: várja a' világosságot, és el ne jöjjön, és ne lássa a' hajnalnak feljövetelét.

II. 10. Mert nem zárta be az én anyám' méhének ajtait, sem az én szemem elől nem rejtette el a' nyomorúságot.

11. De miért nem haltam meg az én anyám' méhében? avagy kijövén a' méhből, miért ki nem múltam? *R.* 10: 18.

12. Miért vettenek engemet elől a' térdek, és az emlők, hogy szopnám?

13. Mert most *a' földben* fekünném és nyúgodnám, aludnám, és nyúgodalmam volna nekem:

14. A' királyokkal és a' földnek tanátsosival, a' kik a' puszta helyeket magoknak felépítik vala:

15. Avagy a' fejedelmekkel, kiknek aranyok vala, és kik ezüsttel az ő házokat megtöltik vala:

16. Avagy mint az elrejtett idétlen gyermek nem volnék: és mint a' kisdedek, a' kik világosságot nem láttanak.

18. Ott a' hitetlenek megszűnnek a' fenyegetéstől: és ott nyúgosznak, kik a' munkának miatta megfáradtak:

19. A' foglyok ott együtt megnyúgosznak, és nem hallják a' sattzoltatónak szavát.

19. Mind kitsiny mind nagy ott vagyon: a' szolga is szabados ott az ő urától.

III. 20. Miért ád *Isten* a' nyomorúltnak világosságot? és életet a' keseredett szívűeknek,

21. Kik a' halált várják, 's nem jő el: mellyet szorgalmatosabban keresnek, hogy sem mint az elrejtett kintset:

22. Kik nagy örömmel örvendeznek: vígadnak mikor a' koporsót találják.

23. Avagy miért adta Isten annak a' férjfiúnak e' világot, a' kinek élete elrejtetett, és kit az Isten bekerített nyomorúsággal?

24. Az én ételemnek előtte fohászkodom: és az én ordításim mint a' vizek úgy kiomolnak.

25. Mert a' melly félelemtől féltem, az jöve reám, és a' mitől tartok vala, az esék rajtam.

26. Nem voltam tsendességben, nem is pihenhettem, 's nem is nyughattam: de még is rám jöve a' nyomorúság.

IV. RÉSZ.

E' Részben Élifáz elkezdi a' Jóbbal való vetekedését minekutánna hallotta volna az ő panaszolkodását. Három erőséget támaszt pedig Jób' eleibe. Először, hogy ennekelőtte egyebeket erősített a' nyomorúságban, méltó tehát hogy most arról a' tökélletességről megemlékezzék. Másodszor, hogy Isten az embert oknélkül nem nyomorgatja, hanem a' bünért, Harmadszor, hogy nintsen senki igazsággal Istenhez hasolítandó, nem kell azért Isten ellen zúgolódnunk mikor büntet.

ÉS felelvén a' Témánbeli Élifáz, monda:

2. Vallyon nem bánod-é, ha neked *ellenkező* beszédet szóllunk? De ki foghatja meg az embernek szavát?

3. Imé sokakat tanítottál: és a' megfáradott kezeket megerősítetted:

4. Az elesendőt a' te beszédid felemelték: és az ingó térdeket megerősítetted.

5. De hogy most te reád jött a' nyomorúság, nehezen szenveded-é? és hogy szintén te reád szállott, elrettentél-é?

6. Avagy ez-é a' te Isteni félelmed, reménységed, várásod, és a' te útaidnak tökélletessége?

7. Emlékezzél meg, kérlek, kitsoda volt olly, a' ki ártatlan elveszett volna? és hol vágattattanak ki az igazak?

8. Sőt inkább én láttam, hogy a' kik hamisságot szántottak, és gonoszságot vetettek, ugyan azont aratták. (a)

(a) Az az, a' ki mint tselekedett, úgy vette hasznát.

9. Mert az Istennek tsak lehellése miatt elvesznek, és az ő orrának szelétől megemésztetnek:

10. Az ordító és kegyetlen oroszlánnak, és az oroszlán kölyköknek fogaikkal szaggattatnak el.

11. A' megaggott oroszlánnak, melly ha prédát nem kaphatna elveszne, és a' kegyetlen oroszlánnak kölykeinek fogaikkal szaggattatnak el.

12. Annakfelette titkon én hozzám hozatott egy beszéd, mellyből tanultam valamit:

13. Az éjjeli látások miatt való gondolatim között, mikor az emberekre mélységes álom szokott szállani:

14. Nagy félelem és rettegés jöve reám, és minden tsontaimat igen megrémité.

15. Mivelhogy az én ortzám előtt egy lélek méne el, melly az én testemnek minden szőrit felborzaztá.

16. Melly megálla, de ábrázattyát nem esmérhetém, *noha* az ő képe szemem előtt forogna: és illyen lassú szót hallék:

17. (b) Vallyon a' halandó ember az Istennél igazabb lehet-é? Vallyon az ő teremtőjénél tisztább lehet-é az ember? *R.* 9: 2. 3. *és* 15: 14. *és* 25: 4. *Solt.* 143: 3.

(b) Harmadik erősége Élifáznak: az embernek igazsága nem hasonlítandó az Istennek igazságához, sőt nem hogy az emberekben igazság volna, de az angyalokban is találna az Isten bűnt: hogy ha azért az emberekben vagyon bün, a' kik azok közzül igen igazaknak láttatnak is: tehát az Isten méltán és igazán büntet minden embert. Nem kell azért neked Jób az Istennek ellene zúgolódnod.

18. Ímé az ő szolgáiban is nem hiszen változhatatlan erőséget, és az ő angyaliban is talált bűnt. *R.* 15: 15.

19. Mennyivel inkább talál a' földből tsinált házakban lakozókban, kiknek fundamentomok a' porban vagyon, és kik hamarébb elromolnak a' molynál. 1. *Mós.* 2: 7. *és* 3: 19. *és* 18: 27.

20. Kik naponként gyötrettetnek, és mikor senki ingyen sem gondolná, elvesznek örökké.

21. Avagy nem meghalnak-é, minekutánna ezeknek méltóságok, (c) melly bennek vala, elvétetik? és az ő böltseségek által élhetnek-é?

(c) Az az, minekutánna a' lélek kimégyen belőlök, mert a' lelket nevezi, ember méltóságának, mellyet soha senki megnem tartóztathat Isten ellen semmi böltseségével.

V. RÉSZ.

Minekutánna megmutatta volna Élifáz az ő beszédében, hogy az ember Istennel nem harsolódhatik, mivelhogy ő igaz, de az emberek hamissak: Immár inti Jóbot, hogy ha lehet keressen valakit, kinek szárnya alatt maradhatna, és a' kihez folyamodhatna Isten ellen. Mivelhogy pedig az nem lehet, arra inti, hogy az Isten' kegyelmességéhez folyamodjon. Végezetre inti a' bünnek eltávoztatására, a' hitre, engedelemre, és szép ígéreteket teszen neki.

NO immár hívd elő, ha vagyon valaki, a' ki teneked felelne; a' szentek közzül pedig mellyikhez folyamodol? (a)

(a) Élifáznak beszédének summája ez: Mivelhogy Isten előtt bűnös vagy és méltán ostoroz; vagy a' szentek' segítségekhez folyamodol, vagy a' gonosz istentelen emberek' segítségekhez, vagy az Istennek kegyelmességéhez: De Isten ellen a' szentekhez nem folyamodhatol; Az istentelenek pedig elvesznek az Isten' haragja miatt; Tehát egyéb orvosságod nintsen, hanem ez, hogy az Istenhez folyamodjál.

2. Ha a' bolondhoz folyamodol, az Úrnak haragja azt megöli: és az ő búsulása megemészti az esztelent.

3. Én láttam, hogy a' bolond ember meggyökerezett: de én hirtelen megátkoztam az ő hajlékát. *Solt.* 37: 35.

4. Meszsze vannak az ő fiai a' szabadítástól, és a' kapuban megrontatnak 's nem lészen kimentőjök.

5. Kinek az ő aratását, a' mellyet nagy munkával tövis között gyüjtött, az éhel halt eszi meg: és az ő gazdagságát a' tolvaj emészti meg.

6. Mivelhogy pedig nem a' porból következik a' nyomorúság, és a' háborúság nem a' földből nevekedik. (b)

(b) Az az, Mivelhogy az Isten büntet minket, és a' mi földünket is a' bünért, mert nem a' földben vagyon a' bün, hanem az emberben: annakokáért én azt mondom, hogy Istenhez folyamodjál, ki, mivelhogy nagy dolgokat tselekeszik, tégedet megszabadíthat.

7. Hanem nyomorúságra születtetik az ember, mint a' szikrák felfelé repülnek.

8. Mindazáltal én az erős Istent keresném, és az Istenre vetném az én ügyemet.

9. A' ki olly nagy dolgokat tselekeszik, mellyeknek végekre senki nem mehet: és tsudála-

tosokat, mellyeknek számok nintsen. *R.* 9: 10. *'Solt.* 72: 18. *Rom.* 11: 33.

10. Ki esőt ád a' földnek színére: és a' mezőkre vizet szolgáltat.

11. Hogy a' szükölködő alázatosokat felmagasztalja: és a' gyászoló szegények megtartassanak. 1. *Sám.* 2: 7. *'Sólt.* 113: 7. 8.

12. Ki az álnokoknak gondolatjaikat semmivé teszi annyira, hogy semmit véghez az ő kezeikkel ne vihessenek. *Néh.* 4: 15. *'Sólt.* 33: 10. *Ésa.* 8: 10.

13. Ki megfogja a' böltseket az ő tsalárdságokban, hogy mind azoknak tanátsok, kik ő ellene tusakodnak haszontalanok legyenek. 1. *Kor.* 3: 19.

14. És nappal is a' sötétségben járjanak: és délben is tapogatva járjanak, mint egy éjtszakán. 5. *Mós.* 28: 29.

15. Ki megmenti a' szegényt a' fegyvertől, az ő szájoktól, és az erősnek kezétől.

16. És ő reménysége lészen a' nyomorúltnak, és a' hamisság be fogja az ő száját. *'Sólt.* 107: 42.

17. Ímé bezzeg boldog ember az, kit az Isten megdorgál; annakokáért a' mindenhatónak büntetését megne útáljad. *Péld.* 3: 11. 12. *'Sid.* 12.: 5. *Jak.* 1: 12. *Jel.* 3: 19.

18. Mert ő az, ki betegséggel meglátogat, és ő az, ki bekötözget; ő, a' ki megsebesít, és a' kinek kezei meggyógyítanak. 5. *Mós.* 32: 39. 1. *Sám.* 2: 6. *'Sólt.* 38: 4. 5. *Ésa.* 30: 26.

19. A' te sok nyomorúságidból megszabadít tégedet: de még a' te számtalan háborúságidban is, nem illet a' veszedelem téged'. *Péld.* 24: 16.

20. Az éhségnek idején is megment téged' a' haláltól: és a' hadban is a' fegyverbe öltözött kezektől.

21. Mikoron valaki, nyelvével ostoroz téged', megmenekedel: és nem félsz, hogy a' pusztaság reád következzen.

22. A' pusztítást és az éhséget neveted: és e' földnek fene állatitól semmit nem félsz.

23. Mert még a' mezőn való kövekkel is frigyed lészen teneked: és a' mezőn való fene állatok is békeségesek lésznek te veled. *Hós.* 2: 18.

24. És meglátod, hogy békeség lészen a' te hajlékodban. és a' te házad' népét békeségben látod, hogy ha nem vétkezel.

25. Továbbá azt is meglátod, hogy a' te magod megszaporodik: és hogy te fiakat szaporítasz, mint a' földön való fű.

26. Vénségedben mégy be a' te koporsódba: mint a' le aratott búza a' tsűrbe vitetik ő idejekorán.

27. Ímé azért ez a' dolog; ezt mi megkésértettük, és így vagyon: Engedj azért ennek, és tanúld meg ezt te magadért.

VI. RÉSZ.

Jób megfelel Élifáznak, és megmutatja, hogy nem ok nélkül panaszolkodott, megveti azért az ő barátinak beszédeket, és ismét az ő elébbi panaszolkodására tér. Az ő ártatlanságát állatja Élifáznak kárhoztatása ellen: Vádolja az ő barátit, hogy nem tudják vígasztalni, és kéri őket, hogy jobb móddal gondolkodjanak az ő nyomorúságiról.

Felelvén pedig ezekre Jób, monda:

2. Vajha szorgalmatoson fontba vettetnék az én boszszonkodásom, és az én nyomorúságim egyaránt való mértékkel mérettetnének meg.

3. Mert most a' tengernek fövenyinél *az én boszszonkodásom* nehezebb: annakokáért nyelem el az én beszédimet.

4. De a' mindenhatónak sullyos nyilai vagynak én rajtam, mellyeknek mérgek ugyan megemésztette az én lelkemet; és az Istennek rettentési ostromolnak engemet, úgy, mint egy felkészült haddal. *'Sólt.* 38: 3.

5. Vallyon a' vad szamár a' jó fűvön ordít-é? avagy az ökör bög-é az ő abrakja mellett? (a)

(a) Mintha azt mondaná: Miképen az oktalan állat nem ordít, nem háborog, mikor kedve szerént megvagyon eledele: azonképen én nem zúgolódnám, ha a' nagy nyomorúság nem kénszerítene. Ne tsudálkozzatok tehát én rajtam.

6. Vallyon valami ízetlen étket eszik-é az ember? és vagyon-é a' tyukmonnak valami íze só nélkül? (b)

(b) Mintha azt mondaná: Minthogy az ember nem eszik ízetlent és só nélkül valót; így a' ti beszédeteket nem vehetem be, mert ízetlenek.

7. Az én lelkem a' ti beszédetektől iszonyodik, és azok az én étkemnek ízetlenségi.

8. Oh ha valaki azt mivelhetné, hogy az én kérésem meglenne, és hogy az Isten az én kívánságomat megadná!

9. És ha akarná az Isten, hogy engemet megrontana; és az ő kezét kiterjesztené, hogy megölne engemet:

10. (c) Mert még vagyon valami vígasztalásom (jóllehet az én fájdalmim miatt izzadok) mivelhogy *az Isten* semmit nem kedvez, hogy a' Szentnek beszédit elnem rejtettem. (d)

(c) Okát mondja, miért kívánja a' halált, mert jó lelkiesméretem vagyon, más az, hogy nints annyi erőm, hogy a' nyomorúságokat el szenvedhessem.

(d) Az az, nem szólltam az Isten' beszédi ellen káromlást.

11. És mitsoda az én erőm, hogy illyen fájdalomban megmaradnék? avagy hol vagyon vége nyavalyámnak, hogy az én életemnek hosszabbúlását kívánnám?

12. Vallyon az én erőségem hasonlatos-é a' kőnek erőségéhez? avagy az én testem ollyan-é mint az atzél?

13. Nintsen-é segítség én bennem? avagy az én tehetségem elkölt-é én tőlem.

14. Az ellen, a' kinek az ő baráttyához való kegyelmessége elolvadt; és a' mindenhatónak félelmétől elszakadott? (e)

(e) Az az, Jóllehet te Élifáz engemet felette igen kárhoztatsz, mindazáltal vagyon nekem mentségem, az én jó lelki esméretem, mellyet az én barátim szidalmaznak; de most látom, hogy az én barátim ollyanok, mint a' patakok; mellyek néha vízzel bővölködnek, de néha megszáradnak; így az én barátimnál nintsen semmi vígasztalás.

15. Az én atyámfiai megtsaltanak engemet, mint a' megáradott patak, és mint az elmúló patakoknak áradások.

16. Mellyek télben a' jégnek miatta iszonyúak, mellyekben a' hó beenyészik:

17. Mikoron pedig a' melegségnek miatta úgy elolvadnak, a' patakok elszáradnak, és mikoron megmelegesznek, mindenik az ő fenekéből hamar elszárad:

18. Ide 's tova folynak az ő szokott útokról, és semmivé lévén elvesznek.

19. Melly dolgot látván azok, a' kik Témán' tartományából mennek; és a' Sébabeli seregek, a' kiknek nagy reménységek vala efféle patakhoz;

20. Megszégyenlik, hogy azokhoz bíztanak: mert vízért oda menvén megpirúlnak,

21. Mert most, a' minemük ti valátok hozzám, nem azok vagytok: és látván az én nyomorúságomat féltek.

22 Nemde azért féltek-é, mivelhogy azt mondottam volna, adjatok énnekem valamit? avagy a' ti jószágtokból én érettem ajándékozzatok valamit?

23. Avagy hogy szabadítsatok ki engemet az én ellenségim' kezekből? és a' hatalmas' kezéből vegyetek ki engemet?

24. Tanítsatok meg engem, és vesztegségben lészek: és ha valamit Isten ellen vétettem, adjátok énnekem megértenem.

25. Oh bezzeg hathatók az igaz beszédek! de miért fedd ollyan igen még valaki ti közzületek?

26. Gondoljátok-é, hogy e' beszédeket megfedhetitek? és annak szavait, a' ki oda vagyon, a' mellyek hasonlók a' szélhez?

27. Mintha egy árva ellen támadnátok, mikoron *árkot* ástok én ellenem ti barátotok ellen.

28. De most légyetek hozzám tsendességben, és tekintsetek reám, és meg ítélhetitek, hogy ha én hazudok.

29. Kérlek azért, térjetek az igazságra, ne legyen hamisság köztünk: térjetek meg ismét azt mondom, és az én igazságom maradjon helyén.

30. Avagy az én nyelvemben hamisság találtatik-é? vagy az én íz érzésem nem különböztetheti-é meg a' gonoszságokat?

VII. RÉSZ.

Panaszolkodásának igazságát megmutatja, az ember' életének rövid voltából, és az ő sok nyomorúságából. Azután azért ismét kéri az ő halálát, és panaszolkodik arról, hogy az Isten nem tészen semmi lágyítást az ő nyomorúságiban, holott az ember erőtelen az Istennek sulyos kezének elhordozására.

AVAGY nem vitézség-é az embernek ideje e' földön? és mint a' béresnek az ő napja, nem ollyan-é az embernek az ő ideje? *R.* 14: 5.

2. Miképen a' fáradott szolga kívánja az árnyékot, és miképen a' béres várja az ő munkájának jutalmát.

3. Így mint egy örökségül adattanak énnekem a' híjában valóságnak hónapjai: és unalmas éjtszakák rendeltettek énnekem.

4. Mikoron lefekszem, azt mondom: vallyon mikor kelek fel? és mikor múlik el az éjtszaka? annyira terheltetem az én gondolatimmal mind vírradtig.

5. Az én testem férgekkel, és a' fekélyeknek megszáradott korpájokkal mint egy porral ugyan felruháztatott, és az én böröm meghasadozott, és elolvadott.

6. Az én életemnek napjai gyorsabbak voltanak a' takátsnak karikáinál: és reménységem kivül elmulának.

7. Emlékezzél meg Uram (holott az én életem ollyan, mint egy szél, és az én szemeim viszont ismét e' világi jót nemláthattyák. *R.* 8: 9. *és* 14: 1. 2. 5. *és* 16: 22. *'Sólt.* 78: 39. 90: 5. 6. 9. 102: 12. 103: 14. 15. 16. 144: 4. *Ésa.* 40: 6. *Jak.* 4: 14. 1. *Pét.* 16: 24.

8. És senki az ő fényes szemével ezután engem nem láthat,) és a' te szemeiddel tekints reám, hogy többé ne éljek.

9. Miképen a' felhő elmúlik és elmégyen, így a' ki a' koporsóban eltemettetik, nem jő többé fel. *R.* 14: 12.

10. Sem pedig nem tér viszsza az ő hajlékába: és többé az ő helye nem esmeri ötet. *R.* 8: 18.

11. Azokáért én sem tíltom meg az én számat, hanem szóllok az én lelkemnek szorongattatásában: és panaszolkodom az én szívemnek keserűségében.

11. Avagy tenger vagyok-é én? avagy kegyetlen tzethal? hogy én ellenem ugyan strázsát állasz?

13. Mikoron ezt mondom: az én nyoszolyám engem megvígasztal, az én panaszolkodásomat az én ágyasházam megkönnyebbíti:

14. Akkor rettentesz meg engem' álmokkal, és látásokkal háborítasz meg engem':

15. Úgy annyira, hogy az én lelkem inkább, választja a' megfojtást és a' halált, az én életemnél.

16. Elunatkoztam, nem akarok mind örökké élni. Szünjél meg én tőlem, mert az én napjaim tsak híjábanvalóság.

17. (a) Mitsoda az ember, hogy ötet illy nagynak betsülöd? és a' te szívedet ő reá veted?

(a) Az az, ha egybe veted az embert a' nyomorúságokkal, mellyekkel gyakorta terheled; bizony nem olly erős állat az ember, hogy azokat elszenvedhetné, mert sokkal kissebb a' nyomorúságoknak erejeknél, az ő ereje.

18. És hogy reggeli időkben meglátogatod, és minden szempillantásban próbálod ötet.

19. Míglen nem távozol el tőlem? míg nem engeded meg énnekem, hogy az én nyálamat elnyelném?

20. Vétkeztem: de mit tselekedhetnék te veled oh embereknek őrizőjök? miért tettél ki engemet mint egy tárgyat te magadnak, annyira, hogy életem is énnekem terhemre legyen?

21. Sőt inkább miért nem kegyelmezel meg az én vétkemnek? miért nem törlöd el az én álnokságimat? holott immár szintén a' porban fekszem? avagy miért hogy jó idején engem' meg nem kerestél, hogy most ne élnék?

VIII. RÉSZ.

Bildád megfeddi Jóbot, hogy az Isten' igazságának ellene való dolgot szóllana, és inti ötet, hogy az Istenhez térjen, kinek nagy szép igéreteket is tészen, mellyeket példával és hasonlatosságokkal megerősit.

AKKORON felele a' Suách városbeli Bildád, 's monda:

2. Míglen szóllasz efféléket? lám ollyan a' te szádnak beszéde, mint a' sebes szél?

II. 3. Nemde inkább az igaz ítéletet az erős Isten elfordítaná-é? avagy a' mindenható valaki' igazságát elfordítaná-é? (a) 5. *Mós.* 32: 4. 2. *K.* 19: 7. *Sír.* 1: 12. *Dán.* 9: 14.

(a) Az Isten' igazságát forgatja Bildád, kinek beszédének értelme ez: az Isten igaz, és ő nála hamisság nintsen. Nem büntet tehát senkit ok nélkül; annakokáért kéttségnélkül a' te fiaidat, gyermekidet az ő bünökért verte meg.

4. Ha a' te fiaid ő ellene vétkeztenek, azért üzte el őket az ő gonozságokért.

5. De te, ha szorgalmatossan az erős Istent megkeresnéd, és a' mindenhatótól botsánatot kérnél: *R.* 22: 13.

6. Tsak tiszta szívű és igaz légy: bizonyára felserkenne te éretted, és békeségessé tenné a' te igazságodnak hajlékát.

7. És a' te előbbi állapotod igen vékony lenne, úgy megnevekedne a' te utolsó állapotod.

8. Mert kérlek tekints a' régi időbeli emberekre, és készitsed te magadat a' mi régi eleinkről való kérdezkedésre. 5. *Mós.* 4: 32.

III. 9. (Mert mi tsak tegnapiak vagyunk, és semmit nem tudunk, mert a' mi életünknek napjai mint az árnyék.) *R.* 7: 6. 7. 1. *Mós.* 47: 9. 1. *Krón.* 29: 15. *'Sólt.* 102: 12. *és* 144: 4.

10. Vallyon nem tanítnak-é meg azok téged', avagy nem mondják-é meg? és szívek szerént nem beszéllik-é meg teneked?

IV. 11. Vallyon a' káka felnevekedik-é nedves sár nélkül? avagy a' sás is víz nélkül?

12. Még mikoron zöldellik, ha fel nem szakasztják is, minden fűnek előtte megszárad. *'Sólt.* 129: 6. *Jér.* 17: 6.

13. Illyetének mind azoknak az ő ösvényeik, valakik az erős Istenről elfelejtkeznek: mert a' képmutatónak reménysége elvész. *R.* 11: 20. *és* 18: 14. *'Solt.* 112: 10. *Péld.* 10: 28.

14. Kit megtsal az ő reménysége: és az ő bizodalma ollyan lészen, mint a' póknak háza.

15. Melly pók, mikoron az ő házára ereszkedik, az ő háza nem állhat meg: avagy mikoron reá ragaszkodik nem maradhat meg.

16. Viszontag az Istenfélő boldog a' Nap előtt, és az ő kertének, *a' mellyben plántáltatott* felette nevelkedik az ő ága.

17. Mellynek az ő gyökerei nagy sűrűn összve fonódnak: és az ő urának palotájába be néz.

18. Hogy ha pedig *az ő Ura* elveszti az ő helyéről; úgyannyira, hogy a' helye is megtagadja a' fát, mondván: én nem láttalak téged'. *R.* 7: 10. *'Solt.* 37: 36.

19. Ímé ez az ő életének öröme: mert más földben annál inkább gyarapodik.

V. 20. Ímé a' hatalmas Isten a' tökélletes embert nem útálja meg: de a' gonosznak nem ád elő menetelt.

21. Még az Isten betölti nevetséggel a' te szádat, és a te ajakidat örvendetes vígasággal.

22. A' te reád törők pedig a' szégyent felöltözik, és az istenteleneknek, sátorok sohol nem lészen.

IX. RÉSZ.

Jób vallást tészen az Istennek igazságáról, böltseségéről és hatalmasságáról; de azonközbe az ő ellenséginek az ő élete felől való vádolásokat helyben nem hagyja, sőt inkább az ő igazságát állatván azt mondja, hogy nem kell az emberek felől ítélni az Istennek jelen való itéletiből. Utolszor az ő panaszolkodására térvén, az Istentől kéri az ő nyomorúságinak lágyításokat.

FELELVÉN pedig Jób, monda:

2. Igaz dolog, jól tudom, hogy úgy vagyon, mert mi módon lehetne igaz az ember, ha az erős Istenhez hasonlíttatna?

3. Ha az ember akar perelni ő vele, neki ezer közzül is egyre meg nem felelhet.

4. Mert az Isten bölts az ő szívében, és erejében hatalmas: avagy kitsoda az, a' ki ő ellene szívét megkeményíti, és békeségben maradhatna?

5. A' melly Isten helyekről elmozdítja a' hegyeket, úgy, hogy az emberek tsak eszekbe se vegyék: a' ki őket is az ő haragjának idején felforgatja.

6. És a' ki a' földet helyéből kimozdítja úgy annyira, hogy az ő oszlopi megrendűljenek.

7. A' ki a' napot ha megtiltja, felnem kél, és a' tsillagokat bepetsétli.

8. A' ki tsak önnön maga terjesztette ki az egeket: és a' tengernek hatalmát lába alatt tapodja.

9. A' ki teremtette a' Göntzöl szekeret, a' Kaszahúgyat, és a' Fias tyúkot, és a' Dél felé való mi tőlünk el-rejtetett tsillagokat: *Amos*, 5: 8.

10. A' ki nagy dolgokat tselekeszik, és megfoghatatlanokat, és tsudálatosokat, és számlálhatatlanokat. *R.* 5: 9. *'Sólt.* 71: 18. *Róm.* 11: 33.

11. Hogy ha elmúlik is én mellettem, (a) mindazáltal nem láthatom meg: ha által mégyen rajtam is, mindazáltal eszembe nem veszem.

(a) Az az, ha az ő böltseségének, hatalmának, igazságának valami példáját mutatja is, nem veszem eszembe.

12. Ímé ha elragad, kitsoda kénszeríti arra, hogy viszsza adjon? és kitsoda mondhatja ő neki, mit tselekeszel? *Ésa.* 45: 9. *Róm.* 9: 20.

13. Hogy ha az Isten megnem téríti az ő haragját, az ő birodalma alatt a' kevelységnek oltalmazói megtörettetnek.

14. Mennyivel inkább én, mi módon felelhetnék meg neki? és mitsoda válogatott beszédekkel állhatnék szembe vele?

II. 15. Kinek én megnem felelhetnék, ha szintén igaz volnék is: hanem inkább az én ítélő bírámtól botsánatot kérek.

16. Ha szinte őtet segitségül hívnám is, és megfelelne is, még sem hinném hogy reá hallgatott az én beszédemre. (b)

(b) Az az, nem hihetem, hogy az én beszédemmel valamit gondolna. Vagy nem hihetem, hogy könyörgésemet meghallgatná.

17. Ki megrontana engem' forgó szélnek háborújával, és az én sebeimet ok nélkül megsokasítaná.

18. Nem hagyna tsak lélekzetet is vennem; hanem keserűséggel betöltene engemet.

19. Ha erőre szállok, ímé ő igen erős; ha törvényre, kitsoda rendel napot arra, hogy az én ügyemet forgassam?

20. Ha igaznak vallanám magamat lenni, az én szájam vallása kárhoztatna; ha tökélletesnek, bűnössé tenne engemet az én szájam.

21. (c) Ha tökélletes volnék is, még sem akarnám annak esmerni az én lelkemért, megútálnám az én életemet.

(c) Itt Jób megfelel Bildádnak, ki illyen módon okoskodik vala Jób ellen; ha igaz volnál, az Isten nem büntetne; de az Isten téged' büntet; tehát bűnös vagy. Ez ellen Jób azt mondja: noha az Isten ostoroz, mindazáltal lelkem nem vádol semmi bűnnel. Tehát az Isten az igazakatis úgy ostorozza, mint a' gonoszokat. Sőt azt mondom, hogy a' gonoszok e' világon szerentsések.

22. Azért mondottam ezt az egyet, hogy a' tökélletest szinte úgy, mint a' gonoszt megemészti ő.

23. Mert az ő ostorával hamar megöl, és az ártatlanoknak próbálásokat neveti.

24. (d) A' föld pedig adattatik a' hitetlen ember birodalmába, az ő bíráinak ortzájokat elfedezi: ha nem, hol vagyon, és kitsoda ő?

(d) A' bíráknak ortzájok mondatnak befedeztetni, mikor személy válogatók, és nem akarják látni sem a' jót, vagy igazságot, sem a' gonoszt vagy a' hamisságot.

III. 25. Az én életemnek napjai pedig gyorsabbak lőnek a' pálya futónál; hamar elfutának, és e' világi jóban nem lőn részek.

26. Elmúlának mint a' könnyen folyó hajók, avagy mint az ételre repülő keselyő,

27. Ha azt mondom: no elfelejtkezem az én panaszolkodásimról, és elhagyom az én haragomat, és én magamat megvídámítom:

28. Mindjárt rettegek az én sok fájdalmimtól: mert megesmerem, hogy engemet ki nem tisztítasz e' nyomorúságból.

29. Sőt mint az istentelennek, dolgom úgy lészen: annakokáért miért tartanám reménységgel hijában magamat?

30. Ha én magamat hó vízzel megmosom is, és szappannal megtisztítom is az én kezeimet; *Jer.* 2: 22.

31. Ugyan a' verembe taszítanál engemet, és az én ruháim is útálnak engem.

32. (e) Jóllehet *az Isten* nem ember mint én vagyok, hogy neki megfelelhetnék, és ketten perbe állanánk.

(e) Ez utólsó négy verset, mind egybe foglald. Jóllehet én az Istennel nem perelhetek, mind azáltal szóllok neki.

33. És nintsen mi közöttünk igaz látó, a' ki az ő kezét közbe vethesse mind kettőnk között.

34. Vegye el én rólam az ő veszszejét és az ő rettentésével ne ijeszszen engemet. *R.* 13: 21.

35. Akkor én is szóllok, és nem félek ő tőle: de nem úgy vagyon az én dolgom.

X. RÉSZ.

Ez egész Részben Jób panaszolkodik még is nagy nyavalyáiról és nyomorúságáról, holott az ő ártatlanságának vallását is nem hagyja el. Azután kéri az Istent, hogy az ő gyarlóságáról emlékezzen meg, és őtet ne ostorozza úgy, mint a' ki vakmerőképen vétkezik; holott ismét nyomorúságáról emlékezik, és a' halált kívánja.

AZ én lelkem útálja az én életemet, és az én panaszolkodásomat elhagyom: (a) és az én lelkem' keserűségében szóllok.

(a) Némellyek így fordíttyák: a' mig élek szóllok.

2. Azt mondom az Istennek: ne kárhoztass engem': sőtt add tudtomra nekem miért perlesz velem. (b)

(b) Az az, miért ostorozol engemet.

II. 3. Avagy jónak tetszik-é neked, hogy megnyomorítasz? hogy a' te kezed' munkáját megútálod? és a' gonoszoknak tanátsokat jóvá hagyod-é?

4. Vallyon testi szemeid vagynak-é teneked: avagy úgy ítélsz-é, mint az ember?

III. 5. Avagy hasonlatosok-é a' te napjaid az emberekéhez? avagy a' te esztendeid hasonlatosok-é az emberekéhez? (c)

(c) Az az, mostan látod és tudod az én mivoltomat, hogy e' nyomorúság által mostan tzirkálsz engemet.

6. Hogy az én álnokságomról tudakoznál, és az én bűnöm felől értekeznél?

7. Jól tudod te magad, hogy én nem vagyok gonosz ember: még is mindazáltal nintsen, a' ki a' te kezedből kiszabadítson. (d)

(d) Az az, noha ártatlan vagyok, mindazáltal az én ártatlanságom által is nem szabadúlhatok meg.

8. A' te kezeid keserűséggel illetnek engemet, mellyek engemet teremtettenek: mindazáltal mégis környűlöttem vagynak azok, a' mellyekkel elakarsz veszteni.

9. Emlékezzél meg kérlek, hogy mint egy sárt úgy tsináltál engemet, ismét porrá tennél-é engemet? *'Sólt.* 119: 73. 139: 13. 1. *Mós.* 3: 19.

10. Avagy nem úgy öntél-é engem' mint a' tejet? és megoltál, mint a' sajtot? (e)

(e) Az embernek fogantatásáról szóll, melly elöször az ő annyának méhében a' fogantatásban ollyan, mint a' téj, azután az Istennek hatalmas tselekedete által megaluszik és megkeményedik.

11. Bőrrel és hússal környűl vettél engem', tsontokkal és inakkal befedeztél.

12. Élettel és irgalmassággal megajándékoztál engemet: és a' te meglátogatásod tartá meg az én lelkemet.

13. És noha ezeket a' te szívedben elrejtetted: mindazáltal tudom, hogy mind ezekről megemlékezel.

14. Avagy mihelyt vétkezem eszedben tartod-é? (f) és az én álnokságimtól nem tisztítasz-é meg engemet?

(f) Az az, nem úgy vétkezem, mint a' gonoszok: azért nem hogy megrontanál, de inkább megkellene tisztítanod.

15. Ha istentelen vagyok, jaj énnekem: ha igaz vagyok is, a' nyomorúságban fejemet fel nem emelhetem: elégedjél meg azért az én gyalázatommal, és tekints az én nyomorúságomra.

16. Mert nevekedik az, és mint a' kegyetlen oroszlán úgy kergetsz engemet; és ismét tsuda fájdalmakat botsátasz én reám.

17. Megújítod a' te haragodnak bizonyságit én rajtam, megöregbíted a' te boszszúállásodat én ellenem: mellyek mint egy külömbkülömb seregek engemet ostromlanak.

18. De miért hoztál ki engemet anyámnak méhéből? óh vajha megholtam volna, és szem engemet nem látott volna! *R.* 3: 11.

19. És volnék, mintha soha nem lettem volna: hogy az én anyámnak méhéből mindjárt a' koporsóba vitettem volna!

IV. 20. Nemde nem kevesek-é az én életemnek napjai? szünjél meg és hagyj békét, hadd vígasztalódjam meg egy kevéssé.

21. Minekelőtte oda mennék, honnét meg nem jövök, a' setét földbe tudniillik, és a' halál' árnyékának helyére.

22. A' setét földbe, melly ollyan mint a' setét homály és a' halálnak árnyéka, és a' mellyben viszontagsággal való világosság nintsen: és akármelly világos légyen is, ugyan hasonlatos a' homályhoz.

XI. RÉSZ.

E' Részben az Istennek méltóságát, és az ő böltseségét hozza elő Sófár, és azzal hamisítja meg Jób' beszédét, mellyben igaznak mondotta vala magát. Megtanítja pedig őtet, hogy nyomorúságából való megszabadúlásának több módja nintsen, hanem az Istenben való bizodalom és a' megtérés, mellyre Jóbot inti, és neki szép ígéreteket teszen.

FELELE *Jóbnak* a' Naamátbeli Sófár, 's monda:

2. Avagy nem kell-é megfelelnünk a' te sok beszédidre? avagy a' tsátsogó ember lehet-é igaz?

3. A' te hazugságod miatt az embereknek kell-é hallgatniok? és nem kell-é szégyennel illetni téged', ki egyebeket tsúfolsz?

II. 4. Mert azt mondád, tiszta, *úgymond*, az én tudományom, és tiszta vagyok a' te szemeid előtt.

III. 5. De vajha az Isten szóllana, és megnyitná ajakit te ellened.

6. Hogy megjelentené neked az ő böltseségének titkait, mellyek két annyinn vagynak a' mennyinek láttatnak. Tudd meg azért, hogy az Isten kevésbbé büntet tégedet, hogy nem mint a' te hamisságod érdemlené.

7. Vallyon az Isten böltseségének mélységét megtalálhatod-é? avagy a' mindenható böltseségének mindenestől fogva végére mehetsz-é?

8. A' melly magassabb a' magas egeknél, s' mit tselekedhetel tehát? mélyebb minden mélységnél, 's miképen mehetsz végére?

9. Hoszszabb annak mértéke a' földnél, és szélesbb a' tengernél.

10. Ha ki akar vágni, vagy berekeszteni, vagy egybegyűjteni, kitsoda állhat neki ellene?

11. Holott ő jól esmeri a' tsalárd embereket, és jól látja az álnokságot; hogy lehetne azért, hogy ezt eszébe nem venné?

12. Hogy a' bolond legyen értelmes ember, olly embert mondok, ki tudatlanságban születtetik, mint a' vad szamárnak fia?

IV. 13. Hogy ha te a' te szívedet hozzá készíted; és a' te kezeidet ő hozzá kiterjeszted.

14. *Akkor*, ha álnokság vagyon a' te kezedben, meszsze távoztasd el, és ne hagyjad, hogy a' te hajlékodban lakozzon a' gonoszság. *'Sólt.* 101: 7.

15. Mert akkoron a' bűnből felemeléned a' a' te ortzádat; kétség nélkül erős lészesz és nem félsz.

16. Mert a' te háborúságidról elfelejtkezel, és mint a' meg nem térendő elfolyt vizekről úgy emlékezel meg.

17. Es a' dél színnél fényesebb időd támad; a' nyomorúságból kirepülsz, és a' reggeli világossághoz hasonlatos lészesz.

18. Bízzál azért míglen a' reménység tart, hogy ha a' te életedet megvisgálándod, bátorságban nyughatol. 3. *Mós.* 26: 5.

19. És mikoron nyugszol, senki meg nem rettentt téged'; söt sokan teneked könyörögnek.

20. A' gonoszoknak pedig az ő kevély tekintetek elfogy; mikoron a' megszabadúlásnak úta elvétetik tőlök, és az ő reménységek az ő halálokkal együtt elvész. *R.* 8: 13. 14. *R.* 18: 14.

XII. RÉSZ.

E' Részben Jób először az ő barátit megneveti és tsúfolja, kik azt állítják vala, hogy tsak ők legyenek böltsek és Jób bolond légyen, ez ellen azt mondja hogy neki, is vagyon böltsesége. Azután az ő előbbi mondását erősíti Jób, hogy a' hívek nyomorúságosok e' világon, az istentelenek pedig szerentsések, mellyet megbizonyít, hogy Istentől vagyon, a' teremtett állatoknak bizonyságokkal; végezetre az ő barátit megpírongatván, az Istennek uralkodását az ő hatalmas tselekedetiből bizonyítja.

Felele erre Jób: 's monda:

2. Ugyan is tsak ti vagytok emberek, és ti veletek hal meg a' böltseség.

3. Énnekem is vagyon ollyan eszem mint tinektek, és nem alább való vagyok nálatoknál; és ki nem tudná ezeket, mellyeket ti mondotok? *R.* 13: 2.

4. Ollyan vagyok, mint a' ki barátjának tsúfja (a) a' ki mikoron az Istenhez kiált, meghallgattatik: tsúfság az igaz tökélletes ember. *Péld.* 14: 2.

(a) Az az, én tsúfja vagyok annak, a' kit Isten e' világon megáldott, hogy életében boldog legyen, kinek nem kellene az ő szegény barátjáról gonoszúl szóllni, kiváltképen arról, a' ki igaz és jámbor tökélletes.

5. Ollyan, mint az elalutt és megvettetett szövétnek a' békeségben élő embernek gondolatja szerént; az, a' kinek lábai megtántorodtanak. (b)

(b) Az az, a' ki megnyomorodott, mint én.

II. 6. És a' kóborlóknak hajlékok tsendesek, és bátorságos azoknak házok, kik a' hatalmas Isten' haragját ingerlik; kikkel az Isten miveli ezt, hogy a' mit kívánnak meglegyen. *R.* 21: 7. *'Solt.* 73: 2. *Jer.* 12: 1. *'Sid.* 1: 3.

7. Mert kérlek, kérd meg a' barmokat (c) és téged' azok közzűl mindenik megtanít: avagy kérd meg az égi madaraktól, és megmondják.

(c) Azt akarja mondani, hogy az oktalan állatok is bizonyságot tesznek arról, hogy Isten igazgatja e' világot, ő ád mindeneknek mindent, és az ő akaratja szerént lesznek mindenek.

8. Avagy beszéllj a' földdel, és megtanít tégedet: de még a' tengerek' halaik is megbeszéllik teneked.

9. Mind ezek közzűl vallyon mellyik nem tudja, hogy az Úrnak keze tselekeszi ezt? (d)

(d) Tudniillik a' híveknek nyomorúságokat, és a' hitetleneknek jó állapotjokat.

10. Kinek hatalmában vagyon minden élő állatnak élete, és minden ember' testének lelke.

III. 11. Avagy (e) nem a' fül próbálja-é meg a' szót, miképen az ember' ínye kóstolja meg az ételt? *R.* 34: 3.

(e) Az az, arra való volna az embernek füle, hogy hallana: szemérem szért nektek, hogy ennyi ideig az oktalan néma állatoknak tanításokból nem tanúltátok meg az Isten' gondviselésének rendit

12. A' vén emberekben vagyon-é a' böltseség? és az értelem a' napoknak hoszszú voltokban-é? (f)

(f) Az az, noha vén emberek vagytok, de mostan látom, hogy nem a' szakál teszi a' böltseséget. hanem tsak az Istennél vagyon.

13. Ő nála vagyon a' böltseség és a' hatalom: övé a' tanáts és értelem.

14. Íme a' mit akar úgy megrontja, hogy senki fel nem építheti: oltalma alá zárja az embert, és senki onnét ki nem veheti. *Ésa.* 22: 21. *Jel.* 3: 7.

15. Íme úgy annyira megfogja a' vizeket, hogy elszáradnak: avagy úgy kibotsátja, hogy e' földet elborítják.

16. Ő nála vagyon az erőség, és mindennek valósága: övé az eltévelyedett, és a' ki a' tévelygésbe viszen.

17. A' ki azt tselekeszi, hogy a' tanáts adók megbolondúljanak: és a' bírákat megbolondítja.

18. Ki a' királyoknak övöket eloldja, és ismét az ő derekokra királyi övet köt.

19. A' ki azt tselekeszi, hogy a' fő embereknek bolondságra jusson dolgok, és a' hatalmasokat elveszti:

20. A' ki az ékesen szóllótól elveszi a' beszédet; és a' vénektől a' jó tanátsot. *R.* 32: 9.

21. A' ki útálatosságba hozza a' fejedelmeket, és az erőseknek erejeket meggyengíti. *'Sólt.* 107: 4. 40.

22. A' ki a' setétségből kijelenti a' mélységes titkos dolgokat, és megvilágosítja a' nagy homályos dolgokat. *Dán.* 2: 22.

23. A' ki megszaporítja a' népeket, és ismét elveszti őket: és a' ki elterjeszti és elviszi azokat.

24. A' ki a' nép' fejedelmének eszét elveszi: és azt tselekeszi, hogy bújdossanak kietlen pusztában, a' hol út nintsen: *'Sólt.* 107: 4. 40.

25. És tapogassanak setétben világosság nélkül: a' ki azt tselekeszi, hogy tévelyegjenek mint a' részeg. *5. Mós.* 28: 29.

XIII. RÉSZ.

E' Részben Jób feddi az ő barátit, hogy holott az Isten' képét vették fel, hamisságot szóllanak az Isten' képében, és tudatlan hitván gyógyítók, kik Istenen nagy boszszúságot tesznek, és inti őket, hogy igazságot szólljanak, fenyegeti is őket Isten' büntetésével. Azután ismét a' maga dolgáról szóll, panaszolkodik nyomorúságának nagyságáról, és kéri az Istent, hogy ő vele erőtelen gyarló emberrel kegyelmesen tselekedjen.

Imé mind ezeket látta az én szemem, hallotta az én fülem, és megértette.

2. Bizonnyára azt a' mit ti tudtok, én is tudom, és nem vagyok alább való nálatoknál. *R.* 12: 3.

3. Minden kétség nélkül én a' mindenhatóért szóllok: és vetekedni örömest akarok ő érette. (a)

(a) Az az, azt mondjátok, hogy én Isten ellen szóllok, és ötet azért oltalmazzátok az én beszédem ellen; de én azt mondom, hogy ti támadtatok ő ellene. Én azért ötet ti ellenetek oltalmazom.

4. Mert bizonnyára ti hazugságnak mesteri vagytok; és mindnyájan semmire kellő orvosok. *R.* 16: 2.

5. Oh vajha valaki azt tselekedné, hogy hallgatnátok! mert az volna a' ti böltseségtek.

6. Halljátok meg azért immár az én vetekedésemet, és az én ajakimnak perléseket vegyétek eszetekbe.

II. 7. Avagy az Isten' képében kell-é hamisságot nektek szóllanotok? (b) avagy az ő képében kell-é tsalárdságot mondanotok?

(b) Azt nevezi hamisságnak, a' mit oda fel mondának Jób felől, hogy ő gonosz ember volna és azért verte volna meg Isten.

8. Avagy az ő személyével gonoszúl kell-é élnetek? mikoron a' hatalmas Isten' képében velem tusakodtok?

9. Vallyon jó dolog lészen-é, ha ő minden dolgotokat meghánnya veti? avagy hízelkedéstekkel ötet megtsúfoljátok mint az embert?

10. Minden kétség nélkül megbüntet titeket; hogy ha titkon lésztek is személy válogatók.

11. Avagy az ő ditsőséges méltósága nem rettent-é meg titeket? avagy az ő büntetésének félelme nem száll-é reátok?

12. A' ti emlékezetetek hasonlatosok a' pernyéhez: és a' mellyek ti elöttetek betsületesek, a' sárhoz.

13. Hallgatván áljatok el rólam, hadd szólljak én: 's ámbátor akár mi essék rajtam.

14. Miért szaggatnám fogaimmal az én testemet? (c) és az én lelkemet miért szorítanám markomba?

(c) Az az, nem olly bolond vagyok mint ti állítjátok, hogy sem testemnek sem lelkemnek veszedelmével nem gondolnék.

15. (d) Ha megölne engemet, nem reménylenék ő benne? mindazáltal ő elötte az én útaimat igazán hordozom. (e)

(d) Az az, ha megöléndis engemet, még is ő benne bízom. Ehez hasonló bátorságos vígasztalások vagynak. *'Sólt.* 23: 4. *és* 73: 25. *Dániel.* 3: 17. 18. *Róm.* 8. 35.

(e) Az az ártatlanúl akarok élni, az ő ortzája elött.

16. Mert ő is énnekem segítségem lészen: jóllehet az ő színe eleibe a' képmutató nem mehet.

17. Halljátok meg figyelmetesen az én beszédemet, és a' ti füleitekbe vegyétek be a' mit mondok.

18. Mert ha én az én dolgomat igazán megmondándom: jól tudom, hogy igaznak találtatom.

19. Kitsoda az, a' ki én velem perelne (f)? hogy ha most effelöl nem szóllhatnék, meghalnék.

(f) Tudniillik ha Isten elött igaznak itéltetem, kitsoda vádolna, es kárhoztatna engemet. *Róm.* 8.

20. Tsak hogy, Uram! e' két dolgot ne tselekedd velem: a' te színed elöl elnem rejtezem:

21. *Tudniillik*, a' te sullyos kezedet tágítsad rólam; és a' te rettentésed el ne rettentsen engemet. *R.* 9: 34.

22. Azután szóllíts engemet, hogy én megfeleljek: avagy én szóllítlak, hogy énnekem megfelelj.

23. Mennyi álnokságim és vétkeim legyenek énnekem, add tudtomra; és az én hitetlenségemet és tzégéres büneimet jelentsd meg nekem.

IV. 24. A' mellyekért a' te ortzádat én elöttem elrejted, és úgy sanyargatsz, mint ellenségedet.

25. Vallyon nem lengedező fa levelet gyötresz-é? avagy nem a' megszáradt pozdorját üldözöd-é?

26. Hogy én ellenem ennyi sok nyomorúságot rendeltél, és azt tselekeszed, hogy gyermekségemtől fogva való vétkeimnek büntetéseket örökségül bírjam.

27. És hogy békóba vetvén az én lábaimat, és minden én útaimra vígyázz, melly békó az én lábaimnak gyökerébe bevásott.

28. Holott én, mint egy elroskadt állat megemésztetem, és mint a' ruha, mellyet a' moly megeszen.

XIV. RÉSZ.

E' Részben bövebben panaszolkodik Jób mind az embereknek közönséges nyomorúságokról, mind a' maga nyomorúságáról, és kéri az Istent, hogy tselekedjen kegyelmesen ő vele, és ne itélje ötet az ő bünei szerint, mivelhogy haragját elnem hordozhatja ha az ő érdeme szerént fizet neki.

Az aszszonytól születtetett ember rövid életű, és bövölködő háborúságokkal.

2. Miképen a' virág, mihelyt kinyilatkozik, leszakasztatik; és elmúlik, mint az árnyék, 's nem állandó: *R.* 8: 9. *'Solt.* 102: 12. 103: 15. *és* 144: 4.

3. Mindazáltal még is az illyen ember ellen megnyitod a' te szemeidet, és tennen magaddal törvénybe állatsz engemet. (a)

(a) Az az, elette igen romlott természetű erőtelen gyarló ember vagyok, még is nem könyörülsz rajtam, hanem a' te nagy haragodat ellenem kiontottad.

4. Vallyon pedig kitsoda tehet tisztát a' tisztátalanból? senki nem *tselekedheti.* *'Solt.* 51: 7.

5. Mivelhogy

5. Mivelhogy az ő napjai meg vannak határozva, és az ő hónapinak számok tenálad tudva vagyon: határt vetettél neki, a' mellyet által nem hág: *R.* 7: 1.

6. Annakokáért fordúlj el ő tőle, és szünjön meg a' nyomorúság, míglen az ő napját mint ama' béres eltölti.

II. 7. Mert vagyon a' fa felől valami reménység, hogy ha levágattatik is; ismét megújúl, és az ő tsemetéi meg nem szünnek:

8. Még mikor igen megaggánd is a' földben az ő gyökere, és ha szinte a' földben meghal is az ő törsöke;

9. Még is a' víznek nedvességétől megvirágzik, és kiágazik mint a' plánta.

10. De az ember az erőtlenség miatt megromolván meghal: és mikoron kimúlik, hol vagyon?

11. Miképen mikor a' víz kimégyen a' tóból, megszárad mint a' megszáradott folyó víz:

12. Ekképen mikor az ember meghal nem támad fel (b) míglen új egek nem lesznek: 's nem költetnek fel az emberek, sem pedig az ő álmokból felnem ébrednek. *R.* 7: 9.

(b) Tudniillik ez életre: de a' más életről szép bizonyságot teszen, mikor azt mondja: míglen úgymond, új egek nem lésznek.

13. Vajha engemet a' koporsóban elrejtenél, és elfedeznél engem' addig, míg a' te haragod elmúlna: és énnekem vetnél határt, mellyben megemlékeznél én rólam!

14. Mert minekutánna az ember meghal, avagy feltámad-é? *Ha feltámadna*, az én rendeltetett időmnek minden napjaiban a' meg újúlást reményleném, míglen elkövetkezne az én elváltozásom. (c)

(c) Az az, ha feltámadna az ember e' világra a' halál után az utólsó feltámadás előtt, tehát, reményleném jobb állapotomat.

15. Ha engem szóllítanál; én is felelnék neked: avagy elakarod-é veszteni a' te kezed' munkáját?

III. 16. Hogy ha most az én lépésimet megszámlálod (d) és az én bűneimért ha elvesztesz.

(d) Az az, ha minden tselekedetimet fontba veted.

17. És úgy, mintegy tsomóba az én vétkeimet bepetsételvén, az én álnokságomhoz adod.

IV. 18. Bizonyára a' hegy *illyen tereh alatt* leszakadna, és a' kőszikla is az ő helyéről elmozdúlna.

19. A' vizek a' köveket elkoptatják, és azoknak kiáradásokkal elveszted a' földnek gyümöltsét: szinte úgy az embernek is az ő reménységét elveszted.

20. Elhatalmazol ő rajta mind örökké, annyira, hogy meghaljon: és megváltoztatván az ő színét, e' földről kibotsátod őtet.

21. Ha boldogúlnak is az ő fiai, nem tudja: ha megszegényülnek, azt sem veszi eszébe.

22. Hogy ha pedig él, testében gyötrelmet szenved: az ő szívében is mindenkor bánat és keserűség vagyon.

XV. RÉSZ.

Élifáz Jóbot bolondsággal és Isten ellen való vakmerőséggel vádolja, és az Istennek igazságával egybevetvén a' Jób' hamisságát, őtet az ő bűneinek esméretire inti. Azután ismét előhozza az ő előbbi erőségét, hogy az istentelenek e' világon akármint fénylenek ideig, de végezetre elvesznek, melly erőséggel Jóbot akarja istentelenséggel vádolni, de oknélkül.

Felelvén pedig a' Témánbeli Élifáz, monda:

2. Vallyon a' bölts ember szóllana-é valami hijába való tudományt? és valami széllel töltené-é az ő hasát?

3. Vetekedvén olly szóval, a' melly nem használ; és olly beszédekkel, mellyekben semmi haszon nintsen.

4. Bizonyára te az Isteni félelmet semmivé akarod tenni; és az erős Istennel való beszéllést (a) nem akarod.

(a) Tudniillik a' könyörgést.

5. Mert ímé a' te álnokságodat a' te szájad' vallása megmutatja: holott az istenteleneknek nyelveket választottad magadnak.

6. Téged' a' te szájad kárhoztat, nem én: és a' te ajakid te ellened tanúbizonyságot tesznek.

7. Avagy te születtél-é először az emberek között? avagy a' halmok előtt formáltattál-é?

8. Avagy érted-é az Istennek titkát? és a' böltseséget tsak magadnak tulajdonítod-é?

9. Mit tudsz te a' mit mi nem tudunk? mit értesz ollyat, a' mi nálunk nem volna?

10. Mind ősz, 's mind megvénhedett vagyon mi közöttünk: idővel korosbb a' te atyádnál.

11. Avagy kitsinyeknek tetszenek-é teneked az Istennek vígasztalási? avagy valami te előtted elfedezte-é azokat?

12. Mitsoda tsalja meg a' te szívedet? és mit arányoznak a' te szemeid?

13. Hogy az Isten ellen fordítod a' te lelkedet; és illyen beszédeket szóllsz a' te szájaddal:

II. 14. Mitsoda az ember, hogy ő magát tisztának állíthatná? és a' ki aszszonytól születik, hogy ő magát igaznak mondhatná? *R.* 14: 4. 1. *Kir.* 8: 47. 2. *Krón.* 6: 36. *Solt.* 14: 3. *Péld.* 20: 9. *Préd.* 7: 21. 1. *Ján.* 1: 8. 10.

15. Ímé az ő szentiben is nem hiszen tökéletes állhatatosságot, és az egek is nem tiszták az ő szemei előtt.

16. Mennyivel inkább az útálatos és dohos ember; a' ki mint a' vizet úgy iszsza az álnokságot?

17. De én megmondom teneked, 's halld meg beszédemet: mert a' mit én láttam, azt én előszámlálom.

III. 18. Mellyet a' böltsek is hírdetnek, és azokat nem titkolják; úgymint az ő attyoktól vett dolgokat.

19. Kiknek a' föld adattatott vala, és ő közöttök semmi idegen által nem mégyen vala.

20. (b) Az istentelen minden ő napjaiban önnön maga magát bánattal megemészti: és az ő kevés esztendei elrejtettek a' kegyetlentől.

(b) Az istenteleneknek e' világon való állapotjok, és azután való büntetések. Élifáz azért ezt akarja mondani: hogy az istentelen ember akármint fényljék először; mindazáltal az ő lelke' esméretitől is szüntelen gyötrettetik, és az Istennek ítéletinek ostorival-ostoroztatik életének minden idejében, mellynek határa neki megnem jelentetett.

21. A' félelemnek zúgása vagyon az ő füleiben; hogy a' békességnek idején a' pusztító reá jő. (c)

(c) Az az, féll a' békeségben is. 3. *Mós.* 26: 3. 6. 5. *Mós.* 28: 65.

22. Nem hiszi, hogy a' nyomorúságból megtérhessen; mikoron őrt állnak is, azt hiszi, hogy ő a' fegyverre rendeltetett. (d)

(d) Az az, nem hiszen azoknak is, a' kik ő mellette vigyáznak.

23. A' kenyérért bujdosik, mondván: hol találjunk? és mivelhogy tudja, hogy a' vesze-

delem megkészíttetett, mindenkor arról gondolkodik.

24. Háborgatják ötet a' nyomorúság és a' szorongató veszedelem: melly elhatalmaz ő rajta mint a' fegyveres sereggel felkészült király.

25. Annakokáért, mert az erős Isten ellen nyújtotta ki karját: és a' mindenható ellen keményítette meg magát.

26. (d) Az Isten az ő nyakára siet, és az ő hízott testére, és az ő temérdek paizsa ellen:

(d) Az az, akármimódon erősítse magát a' veszedelem ellen, de meg nem menekedik.

27. Mert befedezte az ő ortzáját a' kövérséggel, és az ő hasát a' kövérség miatt rántzba ütötte. *'Solt. 73: 7.*

28. És lakozott az elromlott városokban, és a' puszta házakban, mellyek rakásban romlandók valának.

29. Meg nem gazdagúl, és az ő gazdagsága meg nem állhat: és e' földön ezek által az ő gyökereit ki nem terjeszti.

30. Nem távozhat el a' setétségtől: és az ő gyenge tsemetéjét a' láng elsüti: és továbbá az ő lelkét kiadván e' világból kimúlik.

31. Ne hidjen a' hívságnak, a' ki megtsalattatik: mert effélének jutalma tsak a' hívság.

32. Nem az ő idejében telik el élete' napja (e) és az ő tsemetéje meg nem virágzik. *'Solt. 55: 24.*

(e) Az az, nem akkor hal meg, a' mikor ő gondolná, hanem mikor ingyen sem gondolná. Jóllehet így is fordíthatjuk: az ő halála előtt megemésztetik.

33. Mert *az Isten*, mint a' szőlőnek egresét, úgy elveszi hatalmasúl; és mint az olajfának virágit, úgy elhányja azokat.

34. Mert a' képmutatóknak gyülekezetek elpusztúl: és a' tűz emészti meg azoknak sátorokat, a' kik az ajándéknak örűlnek.

35. Mert az ő hasok bántást fogad, és álnokságot szül, és tsalárdságot szerez. (f) *'Solt. 7: 15. Ésa. 59: 4.*

(f) Az az, mind elméjekben, szívekben, tselekedetekben megromlottak, és mindenkor tsak ártalomról és tsalárdságról gondolkodnak.

XVI. RÉSZ.

Jób feddi barátit, hogy nem tudják ötet az ő nyomorúságában vígasztalni, és hogy ok nélkül rágalmazzák, és kárhoztatják ötet. Annakutánna elöszámlálja az Istennek rajta való ostorait, és az ő baráti miatt való szenvedésit, hogy inkább megtetéződjenek az ő rajta való nyomorúságoknak méltatlanságaik, mellyeket baráti miatt szenvedne. Utólszor bizonyságot tészen az ő ártatlanságáról, és kéri az Istent, hogy légyen megítélője az ő ártatlanságának.

Felele pedig Jób, és monda:

2. Efféle dolgokat sokakat hallottam; de ti mindnyájan nyavalyás vígasztalók vagytok. *R. 13: 4.*

3. Vallyon vége vagyon-é már a' te híjába való beszédednek? avagy mitsoda haragított meg téged' hogy énnekem így felelsz?

4. Én is vallyon úgy szóllnék-é mint ti? hogy ha a' ti lelketek volna az én lelkem' helyén, ti ellenetek sok beszédekkel szóllnék-é? avagy tsóválnám-é ti rajtatok az én fejemet?

5. Bizonyára az én szájammal megerősítenélek titeket, és az én ajakimnak vígasztalásaik megkissebbítenék a' ti fájdalmatokat.

II. 6. Ha mikor szóllok is, az én keserűségem meg nem szűnik: ha veszteglek is mitsoda nyavalya távozik el tőlem?

7. Sőt fáraszt engem': elpusztítád Uram egész házam' népét.

8. Hogy sömörgössé tevéd az én testemet, az én fájdalmimnak bizonyságok az: és az én ortzámnak ösztövérsége bizonyságot tészen.

9. Az Úrnak haragja nyomorgat, mint ha halálosképen gyülölne: tsikorgatja az ő fogait én ellenem: mint az ellenség az ő szemeinek fényét reám meresztette.

10. *Az én barátim* én ellenem az ő szájokat feltátják, és gyalázatosképen artzúl tsapdosnak engemet, én ellenem öszvegyülvén.

11. Adott engem' az erős Isten amaz álnokoknak: és a' hitetleneknek kezekbe ejte engemet.

12. Tsendességben valék, de *az Isten* megronta: és nyakszirton ragadván ugyan eloszlata: önnön magának tzélnak tévén engemet.

13. Az ő lövői környülöttem állnak, és az én veséimet meghasítja, és nem kedvez: az én epémet a' földre kiontja.

14. Én reám rohan, és egyik nyavalya a' másikat ott éri: és ellenem támad úgy, mint hatalmas.

15. 'Sák ruhát varrék az én fekélyes bőrömre, és porral hintém be az én fejemet.

16. Az én ortzám a' sírás miatt sárossá lett: és az én szemöldökömre halálnak árnyéka szállott. (a)

(a) Az az, meghomályosodott a' szemem mint az meghaló embernek.

III. 17. Noha erőszaktétel nem találtatott az én kezemben: és az én könyörgésem tiszta.

18. Oh te föld, bátor az én vérontásomat el ne fedezd; és bátor az én kiáltásomnak ne légyen semmi helye.

19. Imé az égben vagyon az én bizonyságom: és az én dolgaimnak tudojok ímé a' magasságban vagyon.

IV. 20. Tsúfolnak engem' az én barátim; azért Isten előtt könyveznek az én szemeim.

21. Hogy itélje meg az embernek Isten ellen való ügyét, és az embernek az ő barátja ellen való perlődését.

22. Mert kevés esztendők engedtettek nekem, és azon az úton megyek, a' mellyről viszsza nem térek.

23. Az én lehelletem megromlott, az én napjaim megrövidültek; és a' koporsók készen vagynak nekem.

XVII. RÉSZ.

E' Részben kéri Jób az Istent, hogy állasson valakit elő, ki mind az Isten' ügyének, mind a' Jóbénak oltalmazója és ítélő bírája légyen az ő baráti ellen, kik ő ellene oknélkül való boszszúságokat sóllanak. Azután inti az ő barátit, hogy megtérjenek, és az ő nyomorúlt állapotjáról ismét panaszolkodik.

Mivelhogy én senkit nem tsúfolok: de az én szemem éjjel is ezeknek boszszontásokban aluszik. (a)

(a) Az az, sem nappal, sem éjjel nem szűnnek meg az én boszszontásomtúl.

II. 2. Kérlek Uram, énnekem veled öszve rendelj kezest (b) de kitsoda az, a' ki én velem kezet tsapjon? (c)

(b) Az az, rendelj olly embert, a' ki mind a' te ügyedet, mind az enyimet ezek ellen megítélje.

(c) Az az, kitsoda felelhet nekem affelől, hogy te nekem megfelelsz, mert ezekkel nem akarok disputálni, mivelhogy bolondok, hízelkedők, hamisságnak, és keserűségnek szóllói.

3. Mert ezeknek elméjeket elrejtetted az értelemtől: annakokáért öket fel nem magasztalod.

4. Valaki hízelkedést szóll az ő barátjának, annak az ő fiainak szemek elfogyatkoznak.

III. 5. Bizonyára engem' példa beszéddé tön a' népnek (d) kiknek előttök az előtt doboltattam magamat.

(d) Tudniillik az én barátimnak hizelkedések.

6. Úgy annyira, hogy immár az én szememet a' keserűség miatt homály fogta be: és minden én tagaim mint az árnyék ollyanok.

7. Elálmélkodnak ezen az igazak, (e) és az ártatlan a' képmutató ellen támad.

(e) Tudniillik mikor látják, hogy én igaz lévén nyomorgattatom, és az Istenfélő ártatlan panaszolkodik a' képmutató ellen, noha ők azért megnem botránkoznak.

8. És az igaz megtartja az ő útát: 's a' tiszta életű ember inkább megerősítetik.

9. (f) És bizonyára mindnyájan térjetek meg, és álljatok elő kérlek: mert nem találok ti közöttetek egy böltset is.

(f) Inti Jób az ő barátit, hogy megtérjenek, vádolja őket, és panaszolkodik ismét az ő nyomorúságiról.

IV. 10. Az én napjaim elmúlának: az én gondolatim belőlem kigyomláltatának, mellyek valának az én szívemben.

11. Az éjtszakát nappá fordítják: 's mikoron a' nap feltámad, közel vagyon az éjtszaka, az én nyomorúságim miatt.

12. Hogy ha *jó állapotot* várok is, ímé a' koporsó az én házam: és az én ágyamat tsinálom a' setétségben.

13. A' sírt én atyámnak nevezem: a' férgeket én anyámnak és nénémnek.

14. 'S hol tehát az én várakozásom? avagy az én várakozásomat kitsoda láthatja meg?

15. A' koporsóba szállanak le: mivelhogy egyenlőképen a' porba vagyon az ő lemenetelek.

XVIII. RÉSZ.

Bildád e' Részben Jóbot igen megfeddi, hogy nagyot tulajdoníttana magának, és az ő barátinak ítéleteket kárhoztatná. Azután az istentelen embereknek romlandó állapotjokról szóll.

Felelvén pedig a' Suách városbeli Bildád, monda:

2. Mikoron akartok a' beszédeknek véget vetni? miglen oktattok, hogy azután szólljunk?

3. Miért állíttatunk barmoknak? miért vagyunk útálatossak a' ti szemeitek előtt?

4. Miért szaggatod a' te lelkedet haragodban? (a) nemde te éretted elhagyattatik-é a' föld, és a' kőszikla helyéről felszakasztatik-é?

(a) Az az, akármint haragudjál te Jób, és haragodban magadat szaggassad, de az Isten te éretted az ő tselekedetinek rendeket és módjokat elnem változtatja, tudniillik, hogy az istentelent megbüntesse.

II. 5. Sőt inkább az istentelennek világa megaluszik: és az ő tüzének szikrája nem fénylik.

6. A' hitetlennek hajlékában setét világosság vagyon: és az ő szövétneke ő benne elaluszik.

7. Az ő erejének útai szorossak lesznek: és az ő tanátsa elrontja ötet.

8. Az ő lábai törbe esnek: és mindenkoron a' hálóban jár.

9. Az ő sarka a' törbe akad: és megszorítván elhatalmazik ő rajta a' tolvaj.

10. Elrejtetett a' földön az ő törének kötele: és az ösvényen az ő hálója.

11. Minden felől háborgatják ötet a' félelmek: és az ő maga lábai elárúlják ötet.

12. Az ő erejének az éhség lészen rontója: és az ő oldalának nyomorúság készíttetett.

13. A' keserű halál eszi el az ő bőrének tagját.

14. Elvétettetik az ő sátorából az ő reménysége: annakokáért folyamodik a' kegyetlen fejedelemhez. *R.* 8: 13. 14. *és* 11: 20. *'Solt.* 112: 10. *Péld.* 10: 28.

15. Az ő hajlékában lakozik a' félelem, mivelhogy a' ház nem övé (b) és az ő lakó helyére tüzes kénkő hintettetik.

(b) Az az, mivelhogy nem igaz pénzével építette a' házát.

16. Alatt az ő gyökerei megszáradnak: feljűl az ő ága levágattatik.

17. Az ő emlékezete elvész e' földről: nevezete sem lészen az útszákon. *Péld.* 2: 22.

18. Elkergettetik a' világosságról a' setétségre: és e' föld kerekségéről kiűzettetik.

19. Sem fia sem unokája nem lészen az ő népe között: és senki nem lészen élő az ő lakó helyében.

20. Az ő napján megtsudálkoznak az ő maradéki; és a' jelen való élő emberek megrettennek.

21. Bizonyára illyetének az álnok embernek hajléki: és illyen annak az embernek lakóhelye, a' ki az Istent nem esméri.

XIX. RÉSZ.

E' Részben panaszolkodik először Jób az ő barátinak boszszontásaikról. Azután, hogy az ő barátit valamimódon könyörületességre felindíthassa, és az ő vetélkedéseknek módjától elvonja, szóll ismét az ő nyomorúságiról, és kívánja, hogy Isten bizonyságot tegyen az ő ártatlanságáról. Azután vígasztalja magát a' feltámadásnak és örök életnek reménységével. Utólszor kéri az ő barátit, hogy álljanak el már ő róla, és ötet ne háborgassák rágalmazó beszédekkel.

Felelvén pedig Jób, monda:

2. Miglen akarjátok vallyon búsítani az én lelkemet? és efféle beszédekkel miglen rontotok?

3. Immár tízszer is gyalázattal illettetek engemet: 's nem pirúltok meg, hogy én reám erősödtök?

4. De ámbátor tévelygettem légyen is: és az én tévelygésem (a) én velem háljon is.

(a) Az az, ha még is az én tévelygésemben vagyok is.

5. Avagy kellene-é azért én ellenem nagyobbítani az én gyalázatomat: és én velem feddeni?

6. Sőt esmérjetek meg már, hogy az Isten vetett le engemet: és az ő hálójával ő vett engemet környül.

7. Ímé felszóval kiáltom az én rajtam tett boszszúságot, mindazáltal meg nem hallgattatom: kiáltok, 's nintsen ki megítélje.

II. 8. (b) *Az Úr* az én útamat annyira begátolta, hogy által nem mehetek: és az én ösvényimre setétséget vetett.

(b) Ismét tér Jób az ő elébbi panaszolkodására, hogy az ő barátit irgalmasságra indítsa, és az ő vetélkedéseknek módjától elvonja őket.

9. Az én ditsőségemtől megfoszta: és az én fejemnek koronáját elvevé.

10. Köröskörül mind elronta engem', hogy elvesznék: és az én várakozásomat mint a' tövéből kidült fának elvevé.

11. És az ő haragját én ellenem felgerjesztvén, ellenségévé tön engemet.

12. Egyszer'smind az ő nyomorgató seregi reám rohanának, és én ellenem ugyan útat tsinálának: és az én sátorom mellett tábort járának.

13. Az én atyámfiait távol tüzé én tőlem: és az én barátim elidegeníték magokat én tőlem. *'Solt.* 88: 18.

14. Megszűnének az én rokonságim: és az én esmérőim elfelejtkezének rólam.

15. Az én házamban való zsellérek is, és az én szolgálóim is idegennek tartanak engemet: és az ő szemeik előtt idegen vagyok.

16. Az én szolgámat kiáltom, de nem felel: mikoron az önnön magam' szájával könyörgök is neki.

17. Még lehellésemtől is az én házastársam idegen: esedezem neki az én ágyékomnak magzatiért. (c)

(c) Az az, kérem, hogy hozzám lásson és velem maradjon, a' mi házasságunknak gyümöltsiért, a' mi szerelmes gyermekinknek emlékezetekért.

18. Még a' kisded gyermekek is megútálnak engem': sőt mikor felkelek ellenem szóllnak nekem.

19. Minden ember útál engem', az én szívem szerént való barátim, kiket szeretek vala, ellenkeznek velem. *'Solt.* 41: 10. *és* 35: 14.

20. Az én börömhöz, mint a' húsomhoz, ugyan hozzá száradtanak az én tsontjaim: és tsak az én fogaim' húsok maradott.

21. Oh ti én barátim könyörűljetek rajtam, könyörűljetek: mert az Istennek keze vere meg engemet.

22. Miért üldöztök ti is engemet, mint az erős Isten? és az én elszáradott testemmel miért nem elégesztek meg? (d)

(d) Az az, ne emészszétek meg tsontaimat, ha bőröm elszáradott.

III. 23. (e) Oh vajha valaki azt tselekedné, hogy az én beszédim megírattatnának! vajha valaki azt tselekedné, hogy könyvbe bejegyeztetnének!

(e) Az az, olly igazak az én beszédim, mellyekkel magamat oltalmazom, hogy akarnám, ha azok kőre metszetnének, és öntetnének be.

24. Vas pennával és ónnal köszíklán örök emlékezetre kimetszettetnének:

25. (f) És én tudom, hogy az én megváltóm él, és hogy az utólsó *ember* a' földből feltámad.

(f) Az az, de mi szükség sok szóval ti ellenetek az én igazságomat oltalmaznom és azt mi szükség kőre írni: elég énnekem az én hitem, mellynek általa az Isten igéretiben annyira megnyugszom, hogy a' feltámadást, és az örök életet reménylem, és azzal vígasztalom magamat. Utólsó embernek nevezi pedig az embert, a' minemű lészen a' feltámadásban.

26. És minekutánna a' férgek az én testemet megrágják, felébredvén, ebben a' testben meglátom az Istent.

27. Ugyan én magam látom meg, nem más, és az én szemeim látják meg, minekutánna az én veséim én bennem megemésztetnek. (g)

(g) Az az, minekutánna minden felől megrothadok.

IV. 28. Sőt inkább tinektek azt kellene mondanotok: miért üldöznénk őtet? holott a' dolognak gyökere én bennem találtatott.

29. Féljetek azért a' fegyvertől: mert az ő haragjában a' ti álnokságtokért fegyverrel büntet, hogy megesmérjétek, hogy légyen az *Istennek kemény* ítélete.

XX. RÉSZ.

Sófár e' Részben szóll az istentelen embereknek állapotjokról, az az, hogy az istenteleneknek akármint fényljenek e' világon, mindazáltal végezetre elromolnak és semmivé lésznek, mint Dávid is mondja, 'Solt. 1.

KINEK felele a' Naamátbeli Sófár, és monda: 2. Mivelhogy így szóllasz, azért az én gondolatim a' feleletre kénszerítnek; és annakokáért a' feleletre gyors vagyok.

3. Az én gyalázatos dorgáltatásomat hallom: de az én lelkem az én értelmem szerént kénszerít, hogy megfeleljek. (a)

(a) Az az, jóllehet hallom a' gyalázatokat; de azokra nem felelek, hanem a' mire az Isten' lelke tanít, azt mondom.

II. 4. Avagy nem tudod-é azt, hogy eleitől fogva, miólta az Isten az embert e' földre helyheztette;

5. Az istenteleneknek vígasságok rövid dolog, és a' képmutatóknak örömök egy szempillantásig való? *'Solt.* 37: 35.

6. Hogyha szinte az égig felmenne is az ő boldogsága; és az eget ütné fejével is:

7. *Mindazáltal* mint az ő ganéja örökké elvész: és a' kik látták őtet, azt mondják: vallyon hol vagyon?

8. Mint az álom úgy elrepül, és nem találtatik, és úgy elmúlik mint az éjjeli látás.

9. A' szem, a' melly őtet nézi vala, nem kezdi látni: és az ő lakóhelye nem fogja többé nézni.

10. Az ő fiai a' szegényeknek igyekeznek kedveskedni: és az ő kezeinek megkell adni az erővel elvett marhát.

11. Az ő tsontjai az ő ifjúsága' vétkének büntetésével megtelnek: és őtet követik mind a' koporsónak poráig.

12. (b) Midőn az ő szájában édes lészen a' gonosz, azt az ő nyelve alatt elrejti:

(b) Az az, jóllehet szépen szóll, de mindazáltal méreg vagyon alatta, mint az ételben.

13. És kedvezvén annak, ki nem pöki azt; hanem az ő nyelve alatt megtartja azt.

14. Az ő étke, mellyet az ő gyomrába botsátott, áspiskígyónak epéjévé lészen ő benne.

15. A' gazdagságot benyelte; és kiokádja: és az ő hasából kiűzi azt az erős Isten.

16. Az áspis kígyónak mérgét szívja, és a' viperának fulánkja öli meg őtet.

17. Hogy ne lássa a' folyó vizeket; és a' méznek 's a' vajnak folyásit és pátakit. (c)

(c) Az az, hogy az ő sok gazdagságával ne élhessen.

18. Viszsza kell adni a' más ember' munkájával keresett marhát, 's nem nyeli el azt: nem örvendez az ő gazdagságának illyen fizetésért:

19. Mert elfosztotta a' más ember' marháját, és azt megszegényítette; elrontotta a' házakat, mellyeket nem ő épített.

20. Bizonyára semmi tsendességet magában

nem érez: és a' kívánatos gazdag marhájával el nem szalad.

21. Az ő életének nintsen maradéka: annakokáért állhatatos nem lészen az ő boldogsága.

22. Mikoron betelik az ő elégségével, akkor is szorongattatik: és minden nyomorgatónak keze reá jő.

23. Mikor az ő hasát be akarná tölteni, az *Isten* ő reá botsátja tüzes haragját: mellyet az étel helyet ő reá bővséggel önt. 1. *Thess.* 5: 3.

24. Mikoron a' vasból tsinált fegyver előtt fut, általveri őtet az atzélból tsinált számszeriv.

25. Kezében viszi az ellenség a' fegyvert, melly az istentelennek testén által megyen, és fénylik az ő epéjétől: ha elszalad is, rettegések következnek reá. (d)

(d) Az az, egyik veszedelem után más követi, mint Ámos mondja: *R.* 5. hogyha elszalad az oroszlán előtt, a' medvére találkozik, ha attól megmenekedik, a' kígyó marja meg.

26. Mindenféle setétség rejtetett el az ő titkos rejtek helyein, és az a' fúvás nélkül való tűz megemészti őtet: megtörettetik még éltében az ő hajlékában.

27. Az egek is megjelentik az ő hamisságát: és a' föld ő ellene támad.

28. Az ő házának jövedelme elfogy: elfolynak az ő javai, az *Isten*' haragjának napján.

29. Ez az istentelen embernek az ő része az Istentől: és az ő hijába való beszédének ez a' jutalma az erős Istentől. *R.* 27: 13.

XXI. RÉSZ.

Jób mivelhogy megbántatott vala a' Sófár' beszédivel, annakokáért az ő barátit keményen megfeddi, és az ő beszédeket az istentelen gonosz embereknek e' világon való szerentsétlenségek felől sok erőségekkel meghamisítja, mellyeket Jób magára szab, és az ő barátinak vígasztalásokat és feleleteket megdorgálja.

Felele pedig Jób, 's monda:

2. Hallván halljátok meg az én beszédemet is, és az a' ti vígasztalástok helyett légyen. (a)

(a) Az az, ha nem tudtok vígasztalni, legyen ez vígasztalásom, hogy halljátok meg beszédemet.

3. Míglen én szóllok szenvedjetek el engemet: annakutánna az én szólásomat tsúfold meg.

II. 4. Avagy panaszolkodom-é én embernek? és ha úgy vagyon, miért nem szorongattatna az én lelkem?

III. 5. Tekintsetek én reám, és álmélkodjatok el: és kezeteket tegyétek a' ti szájatokra.

6. Bizonyára ha megemlékezem *előbbi állapotomról*, felháborodom, és az én testemet reszketés fogja el.

IV. 7. (b) Mi az oka, hogy a' gonoszok élnek? vénséget érnek? és jó erővel birnak? *'Solt.* 17: 10. *és* 73: 12. *Jer.* 12: 1. *Hab.* 1: 3.

(b) Jób meghamisítja a' maga barátinak beszédeket, hogy gonosz emberek azok, a' kik e' világon nyomorgattatnak. Azt mondja azért; ti azt mondjátok, hogy a' gonoszság az oka, hogy az emberek nyomorgattatnak; mitsoda tehát az oka, hogy a' gonoszok szerentsések e' világon?

8. A' gonoszok' magvok ő előttök magokkal egyetemben állandó, és az ő rajzatjaik az ő szemek előtt *vagynak*.

9. Az ő házok békeséges a' félelemtől: és az Istennek veszszeje nintsen ő rajtok.

10. Az ő ünője megfút, és az ő magvát el nem veszti; az ő ünője fiazik, és megnem vét.

11. Az ő apró fiait, mint a' sereg juhokat úgy botsátja ki; és az ő magzati tántzolnak.

12. Ragadják a' dobot és a' hegedűt, és az orgonának zengésének örűlnek.

13. Tsak a' jóban viszik véghez az ő napjaikat: annakutánna egy szempillantásban a' koporsóba alá szállnak.

14. A' kik azt mondják az Istennek: távozzál el mi tőlünk, mert a' te útaidnak esméretiben nem gyönyörködünk. *R.* 22: 17.

15. Mitsoda a' mindenható, hogy tiszteljük őtet? avagy mit használunk vele, ha ő neki esedezünk?

16. De az ő javok nintsenek az ő hatalmokban; (c) azért a' gonosznak az ő tanátsa távol vagyon én tőlem. *R.* 22: 18

(c) Az az, jóllehet ezt mondom, mindazáltal nem azt akarom mondani, hogy ezeknek ő magoknak volna hatalmok az ő állapotjokban, sőt inkább iszonyodom az illyen gondolatoktól.

17. (d) Mennyiszer aluszik meg a' gonoszoknak az ő szövétnekek? és mennyiszer jő ő reájok az ő veszedelmek? avagy az Isten az ő haragjában bánattal mikor illeti őket?

(d) Az az, nem gyakorta esik szerentsétlenség, veszedelem, bánat, büntetés az istenteleneken.

18. Mennyiszer vagynak mint a' polyva a' szél előtt és mint a' pozdorja, mellyet a' forgó szél el ragad? *'Solt.* 1: 5. *és* 35: 5. *Esa.* 29: 5. *Hós.* 13: 3.

19. Mennyiszer bünteti meg azoknak hamisságokat az ő fiaikban? mennyiszer fizet meg, és vi'sgálja azokat?

20. Mennyiszer látják vallyon az ő szemeik a veszedelmeket? és mennyiszer isznak a' mindenhatónak tüzes haragjának poharából?

21. Mert vallyon mitsoda gondjok vagyon inkább ő nekik az ő házoknépére, mikor az ő hónapjaiknak számok megkissebbítetik?

22. (e) Nemde *holott mind ezek így vagynak*, az erős Istent taníthattya-é valaki *az ő tselekedetiben* böltsességre, mellyel ő a' kevélyeket megítélje? *ezt mondván:*

(e) Értelme ez: noha az istenteleneknek e' világon mind jó szerentsés állapotjok vagyon, mindazáltal nem illik az emberekhez, hogy az Istent tanítsák, mintha nem tudná mit kell az istentelenekkel tselekedni.

23. Ez meghal az ő erős boldogságában, mindenestől fogva tsendességben és békeségben lévén.

24. Kinek az ő fejő edényi téjjel telnek, és az ő tsontjainak veleje megöntöztetett.

25. Ama' pedig keserű szívvel hal meg; a' ki itt nem élhetett e' világnak javával.

26. Egyaránt a' porban feküsznek, és a' féreg őket ellepi. *R.* 17: 14.

27. (f) Ímé jól tudom a' ti gondolatitokat; és a' ti hazugságitokat, mellyeket én ellenem hamisan gondoltok.

(f) Értelme ezeknek ez: azt mondja Jób: mivelhogy ti illyen értelemben vagytok, hogy e' világon az istenteleneket bünteti az Isten; tudom én felőlem is ugyan azt ítélitek, hogy megromlottam, és az előbbi boldogságom elvétetett, mivelhogy istentelen volnék. Erre először azt feleli Jób: hogy az ő nyomorúsága az úton járóknál is nyilván vagyon. Másodszor azt mondja: hogy hamis az ő értelmek; mert az istentelenek gyakorta megmenekednek a' veszedelemtől és noha meghalnak, mindazáltal azt mondja: hogy elég azoknak, hogy e' világon elömentek volt, hogy a' koporsóban nyúgosznak, és hogy semmi a' halálba olly dolog nem esett rajtok, melly máson is nem esne.

28. Jóltudom, hogy azt mondjátok: vallyon hol vagyon ama' fő embernek háza? és hol vagyon az istenteleneknek lakóhelyeknek sátora?

29. Avagy nem kérdeztétek-é a' kik az úton által mentenek? és azoknak jó tételeket nem tagadjátok-é el?

30. Mert a' veszedelemnek napjára tartatik a' gonosz, és a' boszszúságnak napján kivitetnek a' *gonoszok*. *Péld.* 16: 4.

31. Kitsoda feddi meg ötet szemben az ő útairól? és a' mit tselekeszik, kitsoda fizet neki azért?

32. Végezetre a' gonosz a' koporsóba bevitettetik, és szüntelen a' koporsóban marad.

33. Édessek lesznek ő neki a' sírnak hantjai; és ekképen ő maga utánna vonszon minden embereket, miképen ő előtte is számtalanon megholtanak.

34. Miképen vígasztalnátok azért engem' hívságos beszéddel? holott a' ti feleletetekben hazugság találtatik.

XXII. RÉSZ.

E' Részben azt mondja Élifáz Jóbnak, hogy Istennek semmi haszna nem volna abban, és ő előtte azzal semmi kedvet az emberek nem találhatnának, ha volna is valami igazság ő bennek. De azt mondja és bizonyítja itt Élifáz, hogy Jóbban semmi jó tselekedetnek igazsága nem volt. Végezetre inti Jóbot penitentziára, és neki sok szép ígéreteket teszen.

Felele a' Témánbeli Élifáz, és monda:

2. Avagy használ-é az ember az erős Istennek, mint az, a' ki eszes lévén használ magának? *R.* 35: 7.

3. Avagy vagyon-é a' mindenhatónak gyönyörűségére, hogy te magadat így igazítod? avagy hasznára vagyon-é, hogy a' te útaidat tökéletteseknek mondod?

4. Avagy a' te Isteni tiszteletedért fedd-é téged'? és te veled azért száll-é ítéletben?

II. 5. Avagy inkább a' te gonoszságod nem sok-é? és nintsen vége a' te hamisságodnak?

6. Mert zálogot méltatlan vettél a' te atyádfiaitól: és a' szegényeket mezítelenekké tetted.

7. A' megfáradt embernek tsak vizet sem adtál inni; és az éhezőtől kenyeredet megtiltottad.

8. Annakfelette a' hatalmasok bírták ezt a' te földedet: és a' kire nagy tekíntet vala; az lakik vala rajta: (a)

(a) Az az, Te nálad kedvesek voltak a' gazdagok; személy válogató voltál.

9. Az özvegyeket pedig üressen botsátottad; és az árváknak karjokat lerontottad.

10. Annakokáért környülvettenek téged' a' te töreid: és a' hirtelenséggel való félelem rettegtet tégedet.

11. És a' setétség megkörnyékezett, hogy ne láthass: és mint az árvíz ugyan elborított tégedet.

III. 12. (b) Avagy azt mondod-é, hogy nintsen Isten a' magasságban? tekíntsd meg a' tsillagoknak magasságokat melly igen magassak.

(b) Élifáz Jóbot azzal terheli itt, mintha ő azt mondaná, hogy nintsen Isten a' magasságban, ha vagyon is, felette igen messze vagyon, és nem látja az embereknek tselekedeteiket.

13. Annakokáért mondod azt, mit tudhat az Isten? avagy homályban ítél-é meg?

14. A' felhők az ő rejteki, és nem lát; és az eget kerüli.

IV. 15. (c) Nemde nem veszed-é eszedbe a' régi ösvényt, mellyet nyomtanak a' hamisságnak emberei?

(c) Az az, meglássad te Jób, hogy az elsö világban volt istenteleneket ne kövessed az ö életekben, kiket Isten az özönvízben elveszte.

16. A' kik az ő idejeknek előtte kivágattatának, kiknek az ő fundamentomokra az özönvíz kiáradott volt.

17. A' kik az Istennek azt mondják vala: távozzál el mi tőlünk. 'S mit tselekede velek a' mindenható? *R.* 21: 14.

18. Kiknek az ő házokat ő megtöltötte vala e' világi jókkal: de az istenteleneknek az ő tanátsok távol vagyon én tőlem. *R.* 21: 16.

19. Látván ezt az igazak örülének: és az ártatlan ember tsúfolja őket. *Solt.* 107: 42.

20. (d) Mivelhogy a' mi jószágunk még kinem vágattatott: és az ő maradékját a' tűz emészti meg.

(d) Az az, mivelhogy még mindenestől meg nem emésztettél, hanem még élsz, és mivelhogy az istentelenek elvesznek: annakokáért kérlek, hogy az Istennel békéljél meg.

21. Kérlek azért, hogy az Istennel alkudjál meg, és légy békességes: mert ezekért következik te reád a' jó állapot.

22. Kérlek vegyed a' törvényt az ő szájából: és az ő beszédit helyheztesd a' te szívedbe.

23. Hogy ha megtéréndesz a' mindenhatóhoz, megépíttetel: és ha az álnokságot a' te hajlékidtól távol üzénded: *R.* 8: 5. *és* 6.

24. Akkor mint a' port úgy rakod el az aranyat, és az Ofírból való *aranyat*, mint a' folyamatnak köveit.

25. Mert a' te tiszta aranyad, ezüstöd, és erőséged, lészen a' mindenható.

26. Mert akkor a' mindenhatóban te magadat gyönyörködteted, és a' te ortzádat felemeled az Istenre.

27. Könyörgesz az Istennek, és akkoron téged' meghallgat, és a' te fogadásidat betellyesíted.

28. Mihelyen valami dolgot elgondolsz, megadatik teneked; és a' te útaidon a' világosság fénylik. (e)

(e) Az az, minden dolgaidban szerentsés lészesz.

29. Midőn megaláztatnak *az emberek*, azt mondod: felmagasztalás vagyon ott, mert ő megtartja az alázatos szemüeket. *Péld.* 29: 23.

30. Sőt a' bünöst is megszabadítja *az ártatlanért*, és megszabadíttatik a' te kezeidnek tisztaságokért.

XXIII. RÉSZ.

Jób nehezen szenvedi az Élifáz' vádolását, hogy tudniillik Jób istentelen gonosz ember volna. Azért e' Részben még is oltalmazza az ő ártatlanságát, és panaszolkodik nyomorúságának nagy voltáról, mellyről azt mondja, hogy Isten előtt is nagy bátorsággal bizonyságot tenne, ha ő eleibe mehetne, és nem félne ott is, hogy az ő igazságát elvesztené.

Kinek felele Jób, és monda:

2. (a) Még ma is keserűség az én beszédem, mivelhogy az én rajtam való tsapás feljül halladja az én fohászkodásomat.

(a) Az az, noha nehéz nektek az én keserves panaszolkodásom, és az én artatlanságomnak oltal-

mazása: de most is nem tudok egyebet mondani, hanem hogy ártatlan vagyok, mellyről az Isten ő maga is bizonyságot tenne, ha ő eleibe mehetnék.

II. 3. Vajha valaki azt tselekedhetné, hogy ötet tudnám megtalálni; bemennék szinte az ő székéig.

4. Szép rendel az én ügyemet elő mondanám; és az én szájamat betölteném erőségekkel:

5. Meghallanám mitsoda beszédekkel felelneénnekem, és megérteném, mint mondana énnekem.

6. Vallyon az ő erejének nagy volta szerént perlene-é én velem? nem: sőt inkább ő adna énnekem erőt.

7. Ott az Isten' széke előtt az igaz ő vele perelhet: én is azért magamat megszabadítanám örökké az én ítélő bírámtól. (b)

(b) Az az, szabadságot nyernék ő tőle, megbeszéllvén az én ártatlanságomat.

8. Ímé ha napkelet felé megyek, nintsen: ha pedig napenyészet felé, nem vehetem eszembe ötet;

9. Mikor észak felé tselekeszik, nem láthatom: elrejti önnön magát szintén dél színben, 's nem láthatom ötet.

10. Minekutánna pedig az én útamat meg-látná, 's megpróbálna engemet, mint az arany úgy jönék ki előle.

11. Az ő nyomdokát követte az én lábom: és az ő útát megőriztem, hogy arról elne hajolnék.

12. Az ő ajakinak parantsolatjokat tőlem elnem taszítottam: és szokásom szerént az ő ajakinak beszédeket szívemben elrejtettem.

III. 13. (c) De vallyon hogy ha ő valakit ostoroz, kitsoda tilthatja meg? valamit az ő lelke kíván, szinte azt tselekeszi. *'Solt.* 115: 3.

(c) Az az, noha ártatlan vagyok; mindazáltal szabad vele, a' mit tselekeszik velem, senki az ő kezét megnem foghatja.

14. Mert az én felőlem való decrétomát elvégezi, és efféle *büntetés* sok vagyon ő nála.

15. Annakokáért megijedek az ő színétől: és mikoron tsak gondolkodom is ő róla, félek tőle.

16. Mert az erős Isten meglágyította *a' nyomorúságok által* az én szívemet, és a' mindenható megrettentett engemet.

17. (d) Mivelhogy még a' nyomorúságok előtt ki nem vágattattam: sem pedig az én ortzám elől a' homályt el nem rejtette.

(d) Az az, mivelhogy a' halál nem előzte meg az én nyomorúságimat, és mostan is semmi tágítást nem látok és szabadúlást nyomorúságimból.

XXIV. RÉSZ.

E' Részben Jób Élifáz' mondása ellen azt bizonyítja, hogy az istentelen gonosz embereknek e' világon jól vagyon dolgok. De az Isten tudja tsak azoknak büntetéseknek napját, a' ki, mi módon és mikor akarja, az ő rendelése szerént azokat mind az ő hozzá tartozókkal egyetemben megbünteti.

VALLYON 's miért nem rejti el a' mindenható az időket azoktól, a' kik esmérik ötet, hogy ne látnák az ő napjait? (a)

(a) Azt akarja mondani, hogy az Isten az ő ítéletének napjait úgy titkolta el, hogy a' híveknek is nem jelentette meg: mellyből azt akarja Jób kihozni, hogy ha eltitkolta az ő ítéletét az Isten, tehát neki affelől régulákat nem szabhatunk. Jóllehet így is fordíthattyuk az első verset: mitsoda az oka, hogy az Istentől nem rejtettek el az idők, és a' kik ötet esmérik nem látják az ő napjait? Az az: ti azt mondjátok, hogy Istentől semmi el nem rejtetett. Úgy vagyon. Mi az oka tehát, hogy e' világon a' szegényeken a' kegyetlenek szabadon hatalmaskodnak, és az Isten nem bünteti meg őket? a' szentek is nem gondolják meg az Isten' ítéletét, és szabadon hadják kegyetlenkedni a' gonoszokat. Mellyet nem káromlás gyanánt mond Jób, hanem hogy próbálja az ő barátit, kik azt mondották, hogy tsak az istenteleneket bünteti meg az Isten.

2. A' kik a' határt elfoglalják: és a' kik a' nyájat, mellyet elprédáltanak szabadon legeltetik. 5. *Mós.* 19: 14. *és* 27: 17. *Péld.* 22: 28.

3. Az árváknak szamárjokat elhajtják; és az özvegy aszszonynak ökrét a' zálogért elhajtják. 2. *Mós.* 22: 26. 27. 5. *Mós.* 24: 6. 10. *és* 17.

4. A' szegényeket az ő útokról elűzik; és a' földnek alázatosi ő előttök lappangnak.

5. És mint a' vad szamárok a' pusztában kimennek az ő munkájokra, szorgalmatoson keresvén a' prédát: a' mezőség pedig ád ő nekik ételt és az ő fiaiknak.

6. A' mezőben a' más' veteményét learatják, és a' más' szőlejét megszedik.

7. A' szegényt ruhája nélkül kénszeríttik hálni, úgyannyira, hogy a' hidegben nintsen semmi leple.

8. És a' hegyeknek hirtelen való árádásoktól megvizesülnek, és lepel nélkül szűkölködvén a' kősziklákhoz ragaszkodnak:

9. A' tsetsszopó árvákat megfosztják: és zálogban vonszák el a' mi ruházat a' szegény emberen vagyon.

10. A' mezítelent ruha nélkül jártatják, és a' kik a' kévéket hordották, éhen botsátják el.

11. A' kik az ő kerítéseken belől olajt nyomván, és a' sajtót tekervén szomjúhoznak.

12. A' városból foházkodnak a' szegények, és a' megsebesítetteknek lelkek kiált az Istenhez, hogy az Isten ollyan méltatlanságot ne tegyen állandóvá.

13. Ezek az igaz világosságnak is (b) engedetlenek: és annak az ő útait nem akarják esmérni, sem pedig nem akarnak az ő ösvényén ülni.

(b) Az az, az ő lelkek' esmérete' életinek, vagy az Isten' beszédének világosságának.

14. Szintén nappal is felkelvén a' gyilkos, megöli a' szegényt és a' szűkölködőt, éjjel pedig ollyan mint a' lopó.

15. A' paráznának is az ő szeme vígyáz az estvére, mondván: ne nézzen szem én reám, és az ortzára állortzát teszen.

16. Azokat a' házakat megássák a' setétségnek idején, mellyeket nappal magoknak eljegyeztenek; és nem szeretik a' világosságot.

17. Sőt inkább a' reggel ő nekik ollyan mint a' halálnak árnyéka: de mikoron az Isten megrostálja őket, a' halál' árnyékának rettentési lesznek rajtok.. (c)

(c) Az az, nem hogy az istentelen latrok a' világosságot szeretnék, de inkább attól úgy rettegnek mint a' haláltól. Jóllehet pedig illyen állapotjok vagyon a' gonosz istenteleneknek, mindazáltal nem mondom, hogy mind örökké jól vagyon a' gonoszoknak dolgok, hanem azt mondom, hogy végre elvesznek.

18. Hamarébb elmúlandók ezeknek dolgok, hogy sem mint a' víz színén való buborék: és a' földön átkozott az ő boldogságok; és viszsza az előbbi boldog állapotra nem tér, mint a' magas kőszikláról lefolyóvizek. (d)

(d) Az az, mint a' magas helyről leszállott vizek viszsza nem mennek, azonképen az istenteleneknek előbbi állapotjok meg nem tér.

19. Miképen a' szárazság és nyár hamar el-

iszsza a' hó vizet: így a' koporsó is azokat a' kik vétkeztenek.

20. Elfelejtkezik ő róla az ő barátja, és minekutánna a' féreg gyönyörűségesen megeszi, többé róla senki meg nem emlékezik: akképen megrontatik az álnok ember mint a' fa.

21. Roszszúl bánik a' meddő aszszonnyal, a' melly nem szül: és az özvegygyel jól nem tészen.

22. És az ő hatalmas erejével elhúzza az erősseket: ha ő felkél, senki nem bízhatik életéhez.

II. 23. Ha egy kevessé megengedi, hogy bátorságban éljen, mellyre támaszkodik, mindazáltal az ő szemei ezeknek útaikra vigyáznak.

24. Ha egy kevéssé felemelkednek, egy kevés idő múlva egy is nintsen azok közzül: olly igen lenyomattatnak, és lehányattatnak 's levágattatnak, mint a' búza fő.

25. Avagy nem így vagyon-é e' dolog? 'S kitsoda mutathatná meg, hogy én hazudnék? és kitsoda tehetné semmivé az én beszédemet?

XXV. RÉSZ.

Bildád Jóbot, ki az ő ártatlanságáról sokat szóllott vala, megfeddi, az Istennek méltóságát és a' mennyei teremtett állatoknak drágalatos és tsudálatos szépségeket, fényességeket, egy bevetvén a' gyarló embernek állapatjával.

Felele pedig a' Suách városbeli Bildád, és monda:

2. (a) Uralkodás és félelem vagyon ő nála, ő szerez békeséget a' magasságokban.

(a) Arra felel Bildád, a' mit oda fel a' 23. Részben monda Jób, hogy az Isten előtt, az ő ártatlanságát mególtalmazná, ha vele szembe lehetne, és azt mondja: hogy semmi az ember az Istenhez képest, és az egyébb teremtett állatokban is, mint a' holdban, tsillagokban, nintsen olyan fényesség mint Istenben.

3. Vagyon-é számok az ő sereginek? és vallyon kire nem támadna fel az ő világa?

4. Hogyhogy lehetne tehát igaz a' halandó ember az erős Istenhez képest? avagy hogyhogy lehet tiszta, a' ki aszszonytól születtetik? *R.* 4: 17. 18. 19. *és* 15: 14. 15. 16.

5. Ímé ha a' holdra tekíntesz is, semmi annak is világossága; de még a' tsillagok is nem tiszták az ő szemei előtt.

6. Mennyivel inkább a' halandó ember, a' ki féreg? és az embernek fia, ki ollyan mint a' féreg?

XXVI. RÉSZ.

Jób neveti és tsúfolja Bildádot, ki az Istennek hatalmasságáról szóllott vala, és ő többet szóll az Istennek mind hatalmasságáról, mind pedig böltsességéről, mellyet megjelentett a' teremtésben, és a' teremtett állatoknak igazgatásokban.

Felele ennek Jób, és monda:

2. Bezzeg jól segítéd az illyen erejétől megfosztatott *embert!* és megszabadítád az erőtlennek karját!

3. Bezzeg jó tanátsot adál énnekem böltsesség nélkül valónak, és a' mi a' fő dolog, én velem igen megesmértetéd!

4. Vallyon kitsoda előtt beszélgettél? (a) és kinek lelke jött ki belőled?

(a) Az az, Azt állítod, hogy én nem tudom azokat, holott te náladnál jobban tudom.

5. A' halottak is, és a' víz alatt lakók is megújíttathatnak a' te beszéded által.

II. 6. Ő előtte a' földnek gyomra nyilván vagyon: és a' veszedelmes pokolnak nintsen befedezője. 1. *Péld.* 15: 11.

7. Kiterjeszti ő az éjszakot az üregen: és a' földet mint a' semmin úgy függesztette fel. *Sólt.* 104: 2.

8. Megköti a' vizeket az ő sűrű felhőjében: úgyannyira, hogy a' felhők meg nem hasadoznak alattok.

9. Az ő királyi székének színét megtartóztatja; és az ő felhőjét reá kiterjeszti.

10. A' vizeknek színeket megtzirkalmazta (b) mind a' világosságnak és setétségnek végéig. (c) *R.* 38: 8. 1. *Mós.* 8: 21.

(b) Az az, Megkerítette a' földet vízzel.

(c) Az az, Míg e' világ tart.

11. *Míglen* az égeknek oszlopaik öszverontatnak, és az ő haragja miatt megromolnak.

12. Az ő hatalmával oszlatta el a' tengert; és az ő böltsességével a' tengernek felháborodott habjait letsendesíti. *Ésa.* 51: 15. *R.* 38: 11.

13. Az ő lelkével ékesítette az egeket, és a' nagy hoszszú tzethalat is az ő keze formálta.

14. Ímé ezek az ő útainak részeik: de ímé az, melly kitsiny része az ő tselekedetének, mellyet hallunk! De az ő nagy hatalmasságának tsudálatos dörgését ki foghatja meg? (d) *'Sólt.* 104: 24.

(d) Az Isten' tselekedetit a' mennydörgéshez hasonlítja. Mert miképen a' mennydörgésnek szava általhatja mindennek' füleit: azonképen mind e' világ látja és halja az ő hatalmas tselekedetének példáit.

XXVII. RÉSZ.

E' Részben azt mondja Jób, hogy mikor az ő ártatlanságáról szóll, ő hazugságot nem szóll, melly dologra az Istent hozza bizonyságúl. Azt is mondja, hogy az ő barátinak ő felőle való ítéleteket nem hagyhatja, és nem hagyja jóvá. Az után szóll az istenteleneknek állapatjokról, hogy ideig szerentsések, de az után elvesznek.

Továbbá Jób kezdé az ő sententiáját előhozni, és monda:

2. Él az erős Isten, a' ki elhárította az én ítéletemet: és a' mindenható, a' ki keserűséggel illeté az én lelkemet:

3. Hogy míg az én lelkem én bennem lészen, és az én lehellésemet az én orromban tartja.

4. Az én ajakim nem szóllnak hamisságot; és az én nyelvem nem szóll álnokságot.

5. Távol légyen én tőlem, hogy titeket igazítsalak: mert míglen meghalok, az én tökélletességemből magamat ki nem tagadom.

6. Az én igazságomat e' nyavalyában is megtartom, és el nem hagyom azt; és valamíg élek az én szívem meg nem gyaláz engemet.

II. 7. Mint az istentelen gonosz ember, akképen ellenségem lészen az; és a' ki e' dologban ellenem támad, ollyan lészen előttem mint az álnok.

8. (a) Mert mitsoda reménysége lehet a' hipokritának, ki telhetetlenségben találtatik akkor, mikor az Isten az ő lelkét kiveszi?

(a) Az ő ártatlanságát bizonyítja Jób az ő hitivel és Isten' kegyelmességének várásával, könyörgésével. Mintha azt mondaná: Ti egyenlő akarattal mind azt mondjátok, hogy én gonosz képmutató ember vagyok: De én azt mondom, hogy nem képmutató hitetlen ember az, a' kinek nyomorúságában reménysége vagyon, Istenben bízik, neki könyörög; hanem a' ki a' nyomorúságban kétségben esik, nem könyörög Istennek, nem tűr, nem szenved. De én nem mívelem azt, a' mit a' képmutatók, a' mint ti magatok látjátok és halljátok. Tehát miért szólltok ellenem hamisságot?

9. Vallyon az ő kiáltását az Isten meghalgatja-é, mikoron szorongatás jő ő reá? *R.* 35: 12. *Péld.*

12. *Péld.* 28: 9. *Ésa.* 1: 15. *Jerem.* 14: 14. *Ezek.* 8: 18. *Mik.* 3: 4. *Ján.* 9: 31. *Jak.* 4: 5.

10. Vallyon a' mindenhatóban gyönyörködteti-é ő magát? és segítségre hívja-é az Istent minden időben?

11. Ím tanítlak titeket, ki az Istennek tsapása alatt vagyok; azt is nem titkolom el, minémű szívvel vagyok a' mindenható Istenhez.

12. Ímé pedig ti is mindnyájan látjátok: mi az oka tehát, hogy még is hívságos beszéddel hivalkodtok? (b)

(b) Az az, én ellenem hamisságot szólltok.

13. (c) Ez az Istentelen embernek jutalma az Istentől: és a' kegyetleneknek örökségek, a' mellyet a' mindenhatótól vesznek. *R.* 20: 29.

(c) Értelmek a' következendő verseknek mind végig ez: Ti azt mondjátok én barátim, hogy az Isten e' világon az istentelen gonosz embereket bünteti, és illyen módon engemet istentelenné akartok tenni. De én mint az előtt, azonképen most is mondom, hogy mind a' jókkal, mind a' gonoszokkal köz e' világon a' nyomorúság, és egyaránt ostorozza Isten mind a' jót, mind a' gonoszt. Annakfelette azt is mondom, hogy noha egyaránt nyomorúság alatt vagynak mind a' jók, mind a' gonoszok; mindazáltal azt kell meglátni, ki, mint viseli magát a' háborúságban; mert arról tehet az ember ítéletet: én a' mint látjátok békességesen türöm a' nyomorúságot és könyörgök; az istentelen gonosz emberek pedig ha nyomorúságra jutnak, békételenek és nem könyörgenek. Azért nem vagyok én istentelen ember. Továbbá a' következendőkben bizonyítja Jób, hogy az istentelenek noha ideig szerentsések, de végre elvesznek

14. Hogyha az ő fiai megsokasúlnak is, a' fegyverre sokasúlnak: és az ő fiai nem elégesznek meg kenyérrel.

15. Az élő maradéki a' halálban eltemettetnek: és az ő özvegye ötet nem siratja.

16. Hogyha úgy takarná is be az ezüstöt, mint a' port, és mint a' sárt úgy megsokasítaná is az ő ruháit:

17. A' mit készített, az igaz ruházza magára; és az ezüstel az ártatlan osztozik.

18. Hogy ha a' Göntzöl szekeréig felépítené is az ő házát, még is tsak ollyan lészen, mint a' kunyhó, mellyet a' szőlő pásztor tsinál.

19. A' gazdag meghal, és nem temettetik el: tekinti az ember ő szemeivel, és ímé nintsen. *'Solt.* 49: 18.

20. (d) A' rettegéseknek sokaságok üldözi ötet mint a' sebes vizek: és éjtszaka a' forgószél lopva elragadja ötet. *R.* 15: 21. *és* 18: 11.

(d) Az istentelen gazdagoknak lelkekben való háborúságokról szóll, hogy megjelentse azoknak mind külső, mind belső állapotjokat.

21. Felveszi ötet és elviszi a' Napkeleti szél, melly mint a' szélvész az ő lakó helyéből ötet kiragadja.

22. Így ekképen *az Isten* reá botsátja a' háborút, és nem kedvez neki, akármint igyekezzen az ő sullyos keze előtt elfutni.

23. (e) Az ő kezeivel kihánnya ötet; és az ő lakó helyéből kisüvölti. *Sir.* 2: 15.

(e) Így is fordíthatod. És annak romlásán kézzel tapsolnak, és annak helyét látván süvöltenek rajta.

XXVIII. RÉSZ.

Azt mondja Jób e' Részben, hogy az emberek e' világon nagy dolgoknak végekre mehetnek az ő böltsességeknek általa. De az Istennek böltsességét soha semmiképen az emberi okosság meg nem foghatja, és annak végére nem mehet; hanem az ő böltsességet az Isten tsak ő maga tudta örök időktől fogva.

Bizonyára az ezüstnek vagyon helye, a' honnét kivájják, és az aranynak is a' honnét kiássák. (a)

(a) Az az, vagyon az embernek nagy böltsessége az ezüst, arany bányáknak megtalálásokban, és az ezüstnek, aranynak kivágásában.

2. A' vas a' porból ásattatik ki, és a' kőből értz öntettetik.

3. A' setétségben vetett határnak, és minden tökélletes dolognak az ember végére mégyen; a' setétségnek és a' halálnak árnyékának követ is megkeresi.

4. Mikoron a' víz nagy hamar kiárad a' bányára, elhagyván az ő fészkét; a' vizek mellyeket semmi láb nem tapodott, kimeríttetnek, és az embernek munkájával kimennek a' bányákból.

5. Vagyon olly gabona termő föld; jóllehet alatta más vagyon, tudniillik tűz;

6. Mellynek köveiből Safír lészen; a' porából pedig arany.

7. Vagyon olly ösvény a' föld alatt, mellyet semmi repeső állat nem tud, sem pedig a' saskeselyűnek az ő szeme nem látta:

8. A' mellyen nem jártanak a' kegyetlen vadak: sem pedig a' fene oroszlán azon által nem ment.

9. A' kősziklára veti az ő kezét az ember; és tövéből a' hegyeket kirontja.

10. A' kősziklákat két felé hasítván, patakokat botsát azokon által: és a' mi drága, látja az ő szeme.

11. A' folyóvizet megfogja a' folyástól: végezetre valami elrejtetett dolog, a' világosságra kihozza.

12. De az Istennek böltsességét hol találhatni meg? és az ő értelmének vallyon hol vagyon helye?

13. Az ember nem tudja megbetsülni az Isten böltsességét; melly nem találtathatik az élőknek földökben.

14. A' mélység azt mondja: Nintsen én bennem; a' tenger is azt mondja: Én nálam is nintsen.

15. A' drága arany ezért nem adattathatik: sem pedig ennek árrában ezüstöt nem adhatnak. *Péld.* 3: 14. 15. *és* 8: 11. 19. *és* 16: 16. *Préd.* 12: 13.

16. Nem betsülhetik az Ofírbeli drága aranyra; sem az ég színű Oniks köre, sem Safír köre.

17. Senki azt nem betsülheti aranyra, sem Adamás köre, sem a' tiszta eresztett aranyból tsináltatott edényen nem tserélhetni el.

18. Ama' Rámót (b), és a' drága gyöngy ingyen se említtessen', mert az Isten böltsessége drágább a' Kárbunkulusoknál. *Péld.* 3: 15.

(b) Rámót, drága kőnek neve.

19. Nem betsültethetik a' Szeretsen országban termő Topásiusra, sem amaz eresztett finum aranyra. *'Solt.* 19: 11. *és* 119: 14. 127.

20. Az a' böltsesség annakokáért honnét jelenne ki? és hol volna helye az értelemnek?

21. Holott minden élő állat' szemei előtt eltitkoltatott: és még az égben repeső állatoktól is elrejtetett.

22. A' veszedelmes pokol, és a' halál mondják: tsak a' hírét hallottuk a' mi füleinkkel.

23. Tsak az Isten önnön maga érti az ő útát; és ő tudja annak az ő helyét.

24. Mert ő e' földnek határira ellát: és az egész ég alatt való dolgokat látja. *'Solt.* 33: 13. 14.

25. Mikor a' szélnek fontot tsinált, és a' vizeket mikor mértékkel megmérte. *Péld.* 8: 22.

26. Mikor az esőnek elrendelt határt vetett, a' mennyütő kövek' villámásoknak útat.

27. Immár akkoron jól látta, (c) rendelte, szerzette, és kereste azt.

(c) Az az, öröktül fogva nála volt az ô böltsesége, mellynek általa mindeneket elrendelt.

II. 28. (d) Az embernek pedig monda: Ímé az Úrnak félelme a' böltseség, és az értelem a' gonosztól való elszakadás. *'Solt.* 111: 10. *Péld.* 1: 7. *és* 9: 10.

(d) Az az, mivelhogy az ember nem mehet végére az Isten' böltseségének, annakokáért Isten azt hagyta az embernek, hogy böltselkedjen az Isteni félelemben.

XXIX. RÉSZ.

Megemlékezvén Jób az ô elébbi állapotjáról, kívánja azt, ha valaki ötet abba a' jó szerentsének állapotjába állatná. Azután emlékezik az ô nagy méltóságáról, mellyben volt az ô jó állapotjának idején, és egyetemben bizonyságot tészen arról, az ô tisztiben melly nagy isteni félelemmel járt, melly nagy szeretettel, jó akarattal volt mindenekhez, és melly nagy igazsággal személy válogatás nélkül szolgáltatott mindennek igazságot.

MÉG is Jób többet kezde szóllani az ô értelme felöl, mondván:

2. Óh vajha valaki azt tselekedné én velem, hogy ollyan lennék, mint az elmúlt napokban, mellyekben az Isten boldogúl tart vala.

3. Mikoron azt tselekeszi vala, hogy az ô szövétneke az én fejem felett fénylene: mellynek világosságánál a' setétségben járok vala.

4. A' mint valék az én iffiuságomnak napjaiban: mikoron az Istennek társasága vala az én hajlékomban:

5. Mikoron még a' mindenható velem vala: és az én gyermekeim környülem állnak vala:

6. Mikor az én útaimat vajjal mosom vala: (a) és a' köszikla is kiönti vala nekem, mint a' patakot, az olajt.

(a) Az az, mikor minden jókkal bövölködöm vala.

7. Mikor a' kapuba megyek vala a' városon (b); és az én székemet az útszán teszem vala le.

(b) A' kapuba megyek vala, az az, mikor törvényt tenni és igazságot szolgáltatni megyek vala. Mert régen a' fejedelmek és bírák a' kapukban tesznek vala törvényt minden embereknek hallásokra, mellyet azért miveltek, hogy a' törvéyben való hamisságot, és a' személy válogatást eltávoztathassák.

8. Látván engem' a' gyermekek, elrejteznek vala: és a' vén emberek felkelvén, állnak vala elöttem:

9. A' fejedelmek, *mikor szóllottam*, megtartóztatják vala az ô beszédeket, és az ô kezeket az ô szájokra teszik vala.

10. Az ékesen szólló fô emberek elrejtik vala magokat, és az ô nyelvek az inyekhez ragad vala.

11. Mert a' melly fül engemet hall vala, boldognak mond vala: és a' melly szem lát vala, bizonyságot tészen vala én felölem.

12. Mert én a' nyomorúság miatt kiáltó szegényt megszabadítom vala, az árvát is, a' kinek nem volt segítője.

13. A' veszedelemben megtartatott embernek áldása jött reám: és az özvegynek szívét megvígasztaltam.

14. Az igazságot felöltöztem, és az is felöltöztet vala engemet: mint egy palást (c) és fejemen való ékesség ollyan vala az én ítéletem.

(c) Az az, igazságot szolgáltattam, annakokáért ékes valék azzal, mint egy szép ruhával.

15. A' vaknak én szeme valék; és a' sántának úgymint lábai.

16. A' szükölködôknek attyok valék: és annak perit, a' kit nem esmérek vala, jól meghányom vetem vala. (d)

(d) Az az, nem voltam személy válogató, mindennek igazságot szolgáltattam.

17. Az álnok embernek záp fogait megrontottam: és az ô fogai közzül kiütöttem a' prédát. (e)

(e) Az az, a' hamis emberek' kegyetlenségeknek én ellene állok vala.

18. Annakokáért azt gondoltam, az én fészkemben halok meg: és mint a' tengernek fövénye, úgy az én napjaimat megsokasítom. *'Solt.* 30: 7.

19. Az én gyökereim a' folyóvíz mellett megszaporodnak: és a' harmat az én ágamon nyugszik meg. *'Solt.* 1: 3.

20. Az én ditsôségem megújúl vala én velem: és az én kézívem az én kezemben erôs lészen vala.

21. A' kik én reám hallgatnak, én tölem várnak vala; és az én tanátsomra hallgatnak vala.

22. Az én beszédem után többet nem szóllnak vala; (f) így az én beszédem reájok tsepeg vala. *5. Mós.* 32: 2.

(f) Az az, mindnyájan az én beszédemet jóvá hagyják vala, és a' mit én mondottam egygyik a' másiknak azt mondja vala.

23. És mint *a' füvek* az esôt, úgy várnak vala engem', és az ô szájokat eltátják vala, mint az alkalmatos idön való esöre.

24. Mikoron ô velek tréfálok vala, nem hiszik vala: és az én ortzámnak világosságát nem vetik vala le.

(g) Az az, olly nagy betsületben voltam, hogy tréfámat is bizonynak állították, és az én méltóságomat nem útálják vala meg, hanem betsülik vala, nem illetnek vala keserüséggel.

25. Ha mikor én az ô útokat választottam magamnak, ültem elöl mint fô ember: továbbá úgy laktam, mint egy király az ô serege között, mikoron az ô bánkodó hadát vígasztalja.

XXX. RÉSZ.

Mint a' felsô részben szólla az ô nagy méltóságáról, azonképen ebben panaszolkodik arról, hogy mostan ô az alávaló, hitetlen, elvetett embereknek nevetségek, és tsúfságok, és hogy azok háborgatják ötet. Végezetre panaszolkodik az ô sok nyomorúságiról, és hogy az Isten nem hallgatja és nem szabadítja meg, noha ô sok nyomorúltakkal tett jól, mellyért várt volna Istentöl e' világon minden jót.

MOSTAN pedig nevetnek engem, kik idövel kissebbek, kiknek attyokat az én juhaimnak komondori közzé sem számláltam volna. (a)

(a) Az az, nevetnek engemet az alávaló hitván emberek, kik nekem nem használhattak volna, kik hijjába aggottak meg, kik szegények, éhezök, gyalázatosok.

2. Ugyan is az ô kezeknek ereje vallyon mit használt volna nekem? mert ök az ô vénségeket hiába vesztették.

3. A' kik a' szükség és éhség miatt önnön magoknak valók valának, futnak vala a' setét, elpusztíttatott, és elhagyattatott helyre.

4. A' kik füveket a' fának tsemetéivel együtt szaggatnak vala: és a' fenyőfának gyökere vala az ő eledelek:

5. A' népek közzül kiűzettettek: és az emberek őket úgy hurítják vala mint a' lopót.

6. A' völgyeknek erőségekben laktak, a' földnek és a' kőszikláknak hasadékokba.

7. A' bokrok között ordítottak; és a' tsalántól süttetnek vala.

8. Szarvas vétkekben élő emberek, és gyalázatos emberek voltak: nyomorúltak és bujdosók.

9. Ímé mostan azoknak énekek vagyok: és nekik tsúf beszédek. *'Solt.* 53: 16. *és* 69: 13. *Sír,* 3: 14.

10. Útálnak engem', meszsze távoznak én tőlem; és az ő pökéseket az én ortzámtól meg nem tartóztatják. *R.* 19: 19.

11. Mert az én kézivemnek idegét elszakasztotta, és megnyomoríta engemet *az Isten*, azért én előttem elveték a' zabolát. (b)

(b) Az az, minden tartózás nélkül káromlanak, tsúfolnak engemet.

12. Jobb kéz felől az ifjak támadnak ellenem, és az én lábamnak botránkozást vetnek: és én reám ugyan útat törtenek, hogy nekem ártsanak.

13. Az én útaimat elrontják, az én nyavalyámat öregbítik, mellyből nekik semmi hasznok nintsen.

14. Mint egy széles úton akképen ostomlanak engemet: és az én nyomorúságomban én ellenem egybekötik magokat.

15. Én reám fordúltanak a' rettegések, mellyek mint a' szél úgy üldözik az én lelkemet: és az én életem mint a' felhő elmúlik.

II. 16. Mostan pedig az én lelkem önnön magában elfogy: és tartóztatnak engemet az én háborúságomnak napjai.

17. Az éjtszaka meglikasztja az én tsontaimat: és az én testemben való inak nem nyughatnak.

18. A' betegségnek nagy erejének miatta, eltávoztatja az én ruházatom ő magát: és mint a' ruhámnak szoros galléra úgy szorít meg engem'.

19. A' fájdalom a' sárba vete engem', úgy annyira, hogy magamat hasonlíthatnám a' porhoz és hamuhoz.

20. Kiáltok Uram te hozzád, de nem hallgatsz meg: te előtted megállok, de nem fordítod te magadat én hozzám.

21. Kegyetlenné teszed magadat én ellenem: és a' te kezednek ereje szerént fenyegetsz engemet.

22. A' szélre felemelsz engemet, és arra helyheztetsz; és azt tselekeszed, hogy az én életem elmúljon. (c)

(c) Az az, mint a' forgó szél felemeli a' pozdorját, úgy te a' veszedelemnek szelének adtál engemet, hogy e veszsze.

23. Mert veszem eszembe, hogy a' halál, és a' minden élő embernek rendeltetett ház, *a' koporsó*, elhív engemet. *'Sid.* 9: 27.

24. Bizonnyára az Isten a' sírba nem botsátja az ő kezét, (d) ha annak halálának idején kiáltanának is.

(d) Az az, az Isten senkit a' halálból kinem veszen, és a' koporsóból viszsza nem hoz, akár mint kiáltsanak.

25. Avagy nem sírok vala-é azonn, a' kinek nyomorúlt idei valának? a' szűkölködő miatt az én lelkem nem volt-é szomorú?

26. Hogy én reám, ki jót várok vala, gonosz következe: és világosságot reménylek vala, 's homályosság szálla reám.

27. Az én béleim ugyan megforrottanak, úgy annyira, hogy nem nyughatnak: előmet vették az én háborúságimnak napjai.

28. Feketén jártam; de nem a' Nap' hévsége miatt; felkelvén a' gyülekezetben kiáltok.

29. A' sárkányoknak attyokfiává levék: és a' Strutz madár' fiainak társok. (e) *Ésa.* 14: 22. *Mik.* 1: 8.

(e) Tudniillik, a' keserves kiáltások miatt.

30. Az én rajtam való böröm megfeketíttetett; és az én tsontaim elégének a' nagy szárasztó keserűség miatt. *Sír.* 5: 10.

31. Továbbá az én hegedűm sírásra változa, és az én orgonám a' jajgatóknak szavokká.

XXXI. RÉSZ.

E' részben is Jób bizonyságot tészen az ő ártatlan életéről, és azt mondja, hogy ha az Isten' törvénye szerént nem élt, bátor az Isten ennél is inkább megbüntesse. Azután kíván olly személyt, ki ő felőle törvényt tegyen, mivelhogy ő ártatlan.

AZ én szemeimmel ugyan szövetséget tettem vala, (a) és miért gondolkodnám a' szűzről?

(a) Az az, mind az én szemeimet, mint pedig elmémet ártatlanságban tartottam, hogy az én szemem között és elmém vagy szívem között egyenlőség volna.

2. Mert mitsoda jutalmam lett volna nekem onnét feljűl az Istentől? vagy mitsoda örökségem a' magasságból, a' mindenhatótól.

3. Avagy a' hamissaknak, és a' kik az álnokságnak szolgálnak, nem készített-é iszonyú veszedelmet?

4. Avagy nem látja-é az Isten az én útaimat? és az én lépésimet nem számlálja-é meg? 2. *Krón.* 16: 9. *R.* 34: 21. *Péld.* 5: 21. *és* 15: 3. *Jer.* 32: 19.

5. Hogyha én tsalárdsággal jártam, avagy az én lábam álnokságra sietett:

6. Az ő igazságának serpenyőjével mérjen meg engem': és mennjen végére az Isten az én tökélletességemnek.

7. Hogyha az én lépésem elhajlott az útról, és ha az én lelkem követte az én szemeimet: avagy ha az én kezemhez valami másé ragadott:

8. Bátor a' mit vetek más egye meg: és az én maradékim gyökerestűl kiszaggattassanak.

9. Ha az én szívem eltsábult az aszszony miatt, vagy, hogyha az én felebarátomnak ajtaján leselkedtem:

10. Az én feleségem másnak örűljön: bátor ő rajta az idegenek magokat meghajtsák. (b)

(b) Az az, az én feleségem másnak szolgáljon, és más szeplősítse.

11. Mert az iszonyú nagy vétek; és olly álnokság, mellyet a' bíráknak is megkell büntetniek.

12. Mert az Istennek tüzes haragja ezért fogytig megemésztett volna, és minden jövedelmemet kiszaggatta volna. *Péld.* 6: 27.

13. Hogyha az én szolgámnak és szolgálómnak igaz ügyöket, kik én velem pereltenek, megvetettem.

14. És én mit tselekedtem volna midőn felkölt volna az Isten? és mikoron meglátogatott volna, mit feleltem volna neki?.

15. Nemde ugyan az teremtette-é ötet is, a' ki engemet anyámnak méhében teremtett? és nem ugyan az formált-é anyánknak méhében?

16. Hogyha én magamat a' szegénynek kívánságától megtartóztattam: avagy az özvegynek szemét fárasztottam;

17. Hogy ha az én étkemnek falatját én magam ettem meg, és hogyha abból árva nem evett volna:

18. Mert gyermekségemtől fogva nálam, úgy, mint attyánál nevekedett az árva: és az én anyámnak méhétől fogva neveltem azt.

19. Hogy ha én tsak néztem a' ruhátlan veszendő szegényt; és a' szükölködönek nem adtam ruhát.

20. Hogyha a' befedezett' ágyéki engemet nem áldottanak, mivelhogy az én juhaimnak gyapjaikkal melegedtek meg:

21. Hogyha az árva ellen kezemet felhúztam: noha a' városba láinám az én segítségemet.

22. Az én vállam a' lapotzkájáról leessen, és az én karom az ő forgó tsontjairól leszakadjon.

23. Mert az erős Istentől való veszedelemtől féltem: kinek nagysága előtt el nem mehettem volna.

24. Ha én az én reménységemet aranyban helyheztettem: avagy ha az eresztett aranynak mondottam; én bizodalmam vagy.

25. Hogyha én ezen örültem, hogy sok az én gazdagságom; és hogy sokat talált az én kezem:

26. Hogyha láttam a' napot mikor fénylenék, (c) 's imádtam, avagy a' holdat, vagy az égnek kerekségét:

(c) Az az, ha a' napot fényességiért imádtam.

27. Hogyha az én lelkem titkon elhitetett engem', és megtsókolta az én szájam az én kezemet (d)

(d) Az az, ha a' bálványt megtsókoltam.

28. Mert ez is nagy hamisság, melly a' bíráktól méltán büntettetik meg: mert így megtagadtam volna a' magasságos Istent.

29. Hogyha örvendeztem az engem' gyülölönek nyomorúságán: és örültem mikoron ötet veszedelem találta elöl;

30. (Mert én nem engedtem, hogy vétkezne az én szájam ebben, hogy én átkot kértem volna az ő lelkére.)

31. Hogyha nem mondották az én szolgáim; vajha adna valaki a' vendégnek való húsból; mert mi eleget sem ehetünk. (e) *R.* 19: 22.

(e) Az az, ha gazdálkodó nem voltam a' szegényeknek, annyira, hogy az én szolgáim panaszolkodnának, hogy a' szegényeknek az én házamnál jobb állapotjok vagyon az ő állapotjoknál, és annyira kell a' szegények' környül forgolódniok, hogy ők ingyen sem ehetnek.

32. Mert a' jövevényt ittkinn nem hagyom vala hálni: és az én ajtómat az úton járónak megnyitottam.

33. Ha az én vétkeimet a' képmutató emberek' módjokra elfedeztem; és én magamhoz való szerelmemben elrejtettem az én álnokságomat. (f)

(f) Értelme ez: ha én az én életemnek rendiben, az én Istenem' törvénye szerént nem rendeltem az én életemet, az Isten bátor ennél is inkább megbüntessen.

34. Mert jóllehet, én erőszakot mivelhettem volna sokakon: mindazáltal az én házam' népének megútálása ijeszt vala engemet, (g) úgy annyira, hogy hallgatnék, és a' kapunn erőszak' mivelni ki nem megyek vala.

(g) Az az, ez rettent vala el engemet, hogy ha én mással gonoszúl tselekeszem, az én házam népén ugyan azon esik.

II. 35. Kitsoda adhatna énnekem olly embert, ki az én ügyemet meghallgatná? ímé ez az én beszédemnek summája, és az én kívánságom, hogy avagy a' mindenható feleljen meg énnekem, avagy az én peresem az én ellenem való vádolást írva adja elő.

36. *Elveszszek*, hogyha azt az írást az én hátamon nem hordoznám, és korona gyanánt fejembe nem tenném. (h)

(h) Az az, bizonnyal tudom, hogy az írás nekem nem szidalmamra, hanem tisztességemre lenne.

37. Az én lépésimnek számokat ő neki megmondanám, és mint egy fejedelem olly bizvást mennék hozzája.

38. Hogyha én ellenem a' föld felkiáltánd, és egyenlőképen a' ő barázdái sirándnak: (i)

(i) Az az, ha meg nem fizettem a' szántó béresnek.

39. Hogyha annak gyümöltsét pénz nélkül ettem; vagy a' földnek szántóinak lelkeket elkeserítettem: (k)

(k) Így is fordíthatni: ha a' földnek urainak lelkeket megkeserítettem: az az, ha erővel vettem el.

40. A' búza helyében teremjen tövis, és az árpa helyében konkoly.

(Itt vagyon vége a' Jób' beszédének.)

XXXII. RÉSZ.

Minekutánna Jóbnak három baráti megállottak volna a' szóllásban, az iffjú Élihu előáll, és megdorgálván a' Jób' barátit, hogy nem tudnák bedugni Jób' száját, és már többet nem tudnának szóllani, elkezdi a' szóllást, kérvén őket, hogy meghallgassák, és megengedjék neki, hogy minden hízelkedés nélkül szólljon.

ÉS így megszűnének ezek a' három férjfiak a' Jóbnak való felelettől, mivel ő igaz volna a' maga szemei előtt.

2. És felgerjede haragja Elihunak Barakéel' fiának, ki Búztól való vala, a' Rám' nemzetségéből: felgerjede, *mondom*, az ő haragja Jób ellen, hogy önnön magát az Istennél igazabbnak mondaná:

3. A' Jób' három barátira is pedig az ő haragja felgerjede, mivelhogy semmit nem tudnának felelni; még is Jóbot kárhoztatják vala.

4. Élihu pedig megvárta vala Jóbot az ő beszédében: mert azok öregebbek valának ő nálánál.

5. De minekutánna meglátta volna Élihu, hogy semmi feleletre való tudomány nem volna e' három ember' szájában, megharaguvék.

II. Annakokáért felele a' Búztól való Élihu a' Barakéel' fia, 's monda: legkissebb vagyok idővel, ti pedig éltes emberek vagytok, annakokáért én általlám és félék megmondani nektek az én értelmemet.

7. Azt mondom vala magamban: idős emberek szóllnak most, és az esztendőknek sokaságok megjelenti a' böltseséget. (b)

(b) Az az: azt állítom vala, hogy a' szakál alatt vagyon a' böltsesség, de most látom, hogy Isten' ajándéka a' böltsesség, akár vén legyen az ember akár iffiú.

8. Bizonyára a' halandó emberben ama' Lélek (c) és a' mindenhatónak ihlése teszi a' böltsességet. *R.* 38 : 36. *Péld.* 2 : 6. *Préd.* 2: 26. *Dan.* 1 : 17. *és* 2 : 21.

(c) Vagy így. Bizonyára vagyon lélek az emberben, de a' böltsességnek értelme a' mindenhatónak ihlésiből vagyon.

9. A' nagy emberek nem *mindenkor* böltsek, és a' vének nem *mindenkor* értik az ítéletet.

10. Annakokáért azt mondom, hallgassatok engemet; és hadd mutassam meg az én értelmemet.

11. Ímé én megvártam a' ti beszédeteket: és fülemet hajtván figyelmetesen meghallgatám a' ti értelmeteket, mind addig, mig beszéllgetnétek.

12. És ti reátok hallgatván eszembe vevém, hogy ímé senki nints közöttetek, a' ki Jóbot megdorgálhatná, avagy az ő beszédére megfelelhetne.

13. Hogy azt ne mondhassátok, találtunk Jób ellen böltsességet: de tsak az Isten tértheti meg ötet, nem ember.

14. Megfelelek én, jóllehet nem én ellenem rendelte az ő beszédét: de a' ti beszédetek szerént nem felelek.

15. Mindjárt elrémülének: és többé nem felelének, és hallgatának. (d)

(d) Álmélkodván mondja ezeket Élihu: bezzeg nagy dolog, hogy e' vén emberek így félemlének és némúlának meg.

16. Mert ök mikoron szóllanának én megvárám; de mivelhogy megszünének, 's többé nem akarnak felelni:

17. Felelek én is azért az én részemről; én is az én értelmemet megmutatom.

18. Mert beszédekkel rakva vagyok, és az én szívem belöl szorongat engemet.

19. Ímé az én szívem megszakad, mint az új borral megtöltött tömlök, mellyeknek szájok nintsen nyitva.

20. Kimondom azért, hogy valami pihenésem lehessen énnekem: megnyitván az én ajakimat, megfelelek.

21. Ne kellessen pedig, *kérlek*, személyt válogatnom: és az emberek elött ne kellessen hízelkedö beszéddel élnem. (e)

(e) Az az, engedjétek meg nekem, hogy együgyü beszéddel élljek minden tzifra nélkül.

XXXIII. RÉSZ.

Elkezdi Élihu az ő beszédét, és Jóbbal Isten képében való disputálását, biztatván Jóbot, hogy ő is szabadon disputálhat ő ellene. Először azért arra felel meg neki, hogy magát igazítá Jób, és az Istent vádolá. Másodszor arra felel, hogy Istenre haragszik, hogy neki nem felel. Azt mondja pedig, hogy felel és szóll az Isten sokszor látás által, szóll nyomorúságok által. Azt is megmondja, hogy az ő követi által is szóll a' nyomorúságba esett embernek nagy haszonnal.

NO azért most halld meg kérlek Jób, az én beszédimet; és minden én beszédimet vegyed füleidbe.

2. Ímé immár megnyitom az én szájamat, és szóll az én nyelvem az én szájamban.

3. Az én igazságomat, és az én ajakimnak szententziájokat az én beszédim nyilván kijelentik.

4. Az Istennek lelke tsinált engem', és a' mindenhatónak reám való lehellése adott én belém életet. 1. *Mós.* 2 : 7.

5. Azért ha felelhetsz énnekem, én elöttem készítsd magadat a' feleletre, 's állj elö.

6. Ímé én a' te beszéded szerént az Isten' képében te veled disputálok: én is pedig sárból formáltattam. (a)

(a) Az az, én vetélkedem veled Isten' képében, te felelj nekem. Ne félj pedig én tölem, mert ember vagyok én is, szabadon vetélkedhetsz én velem.

7. Ímé az én tölem való félelem nem háborít meg tégedet: az én kezem te rajtad nem lészen sullyos. *R.* 13: 21.

II. 8. Tsak hogy azt mondád az én hallásomra, mikoron a' te beszédednek szavát hallottam:

9. Tiszta vagyok, és fogyatkozás nélkül: megtisztíttattam és nintsen álnokság én bennem. (b)

(b) Elsö vádolása Élihunak, mellyel vádolja Jóbot. ha egyéb bünöd nem volna, ez is nagy, hogy magadat igaznak mondod, és az Istent vádolod.

10. Ímé *mondod azt is:* minemü alkalmatosságokat találá *Isten* én ellenem: és engem' úgy tart, mintegy ellenségét. *R.* 13 : 24.

11. Békóba veti az én lábaimat: és örzi minden én ösvényimet. *R.* 27:

12. Imé tsak e' beszédekért is nem vagy igaz, 's azt felelem teneked: mert nagyobb az Isten az embernél.

13. Vallyon 's miért perelsz ő vele? azért-é, hogy minden ő dolgairól nem felel meg? (c)

(c) Másodszor ezzel vádolja Élihu Jóbot, hogy Istenre haragudna, mivelhogy neki meg nem felelne, és nem szóllna. Azt mondja azért Élihu, hogy Isten szóll az embernek álomban, látásban, annakfelette szóll nyomorúságok által is, e' végre, hogy az emberek eszekbe vegyék magokat. Innét is megtetszik, hogy Jób élt a' törvénynek kiadása elött, mert arról nem emlékezik; hanem tsak álomról, látásról, mellyek által szokott vala régen szóllni.

14. Ímé az Isten ha egyszer vagy kétszer szóll is, nem érti az ember.

15. Úgymint álom által, éjjeli láttás által, mikor mély álom száll az emberekre, 's mikor az ő ágyas házokban alusznak:

16. Akkor megjelenti a' nyomorúságokait az embereknek füleikben, és az ő tanátsát az embereknek szívekben megpetsételi:

17. Hogy az ember elhagyja az ő tselekedetit: és hogy a' kevélységet az emberből ki vegye:

18. És hogy megtartsa az embert a' sírtól: és az ő életét, hogy azt a' fegyver, által ne járja.

19. Annakfelette fájdalommal az ő ágyas házában az embert megfeddi: és az ő tsontjainak sokaságokat érös fájdalommal bünteti meg:

20. Úgy annyira, hogy az ő élete iszonyodjon az ételtöl; és az ő lelke megútálja a' kedves étket is.

21. És szeme láttára az ő teste elszáradjon: és az ő tsontjai kiüljenek, mellyek nem láttatnak vala:

22. Végezetre, hogy az ő élete közel legyen a' sírhoz, és a' hálálos keserves fájdalomhoz.

23. Ha akkor ő hozzá jövénd követ (d) az Isten' akarattyának ezer közül egy magyarázója, a' ki megjelentse az embernek *az Isten'* igazságát.

(d) Azt mondja Élihu nem tsak álom látás' és nyomorúságok által szóll Isten az embernek, hanem az ő követit is a' Prófétákat, a' tanítókat, hozzája küldi, hogy a' nyomorúságnak idején, azt tanítsák az Isten' igazsága felöl, és könyörögjenek az Istennek érette, és megmutassák neki a' békéltetö személyt. Megmondja továbbá, mitsoda haszon következik a' nyomorúltra az illyen vígasztalásból. Megvídámúl az ember, imádja az Istent, hálákat ád, vallást tészen az ő büneiről nyomorú-

ságáról, és az Isten' jóvoltáról. Ezt pedig Élihu azért mondja, hogy esmérje meg ötet lenni Jób, Istentöl ö hozzá küldött követnek.

24. És *az Istent* az ö kegyelme felöl megszóllítván, azt mondja: szabadítsd meg ötet, hogy a' sírba le ne szálljon, találtam engesztelést neki.

25. Az ö teste megújul inkább, hogy nem mint gyermekségében volt: és ugyan megtér az ö ifjúságának idejére.

26. És mikor térden álva imádja az Istent, jó kedvvel hozzá fogadja, hogy az ö színét nézhesse nagy örömmel: és az embernek az ö igazságát megadja.

27. Az embereket nézvén ezt mondja: vétkeztem, és az igazat elfordítottam, melly dolog énnekem nem használt.

28. Megváltá az én életemet, hogy meg ne halnék: és hogy az én életem a' világosságot nézhesse.

29. Ímé mind ezeket az Isten sokszor tselekeszi az emberrel:

30. Megmentvén az ö életét a' sírtól; és hogy világosíttasson ez életnek világosságával.

III. Vedd eszedbe azért Jób, és hallgass meg engem'; hallgass, hadd szólljak én.

32. Hogy ha pedig feleletre való beszédid jelen vagynak, szóllj, mert felette igen kívánnálak téged' megigazítani.

33. Ha pedig nintsen, te hallgass engem'; hallgass, és megtanítlak téged' a' böltsességre.

XXXIV. RÉSZ.

E' Részben is Élihu oltalmazza az Istent Jób ellen, ebben, hogy magát ártatlannak, az Istent hamisnak mondotta volna, mivelhogy az ö nyomorúságit annyira megsokasította. Oltalmazza pedig Élihu az Istent, hogy ö benne hamisság nintsen, ezzel az erösséggel, mert büntetöje a' hamisságnak, mert teremtö, és mind e' világnak gondviselöje és igazgatója. Nem lehet azért, hogy ö benne hamisság legyen. Tanátsot is ád Jóbnak, hogy ne vádolja az Istent; hanem inkább térjen hozzája, esmérje meg bünét, könyörögjön Istennek, a' ki ötet méltán ostorozza.

Szóllván ismét Élihu, monda:

2. Halljátok meg böltsek az én beszédimet: és ti tudós emberek, hajtsátok hozzám füleiteket.

3. Mert a' fül próbálja meg a' beszédet: mint az embernek ínye kóstolja meg az ételt. *R.* 12: 11.

4. Válaszszunk ítéletet mi magunknak, és értsük meg mi közöttünk mitsoda légyen legjobb.

II. 5. Mert Jób azt mondá: igaz vagyok; és az Isten az én ügyemet elhalasztotta. *R.* 13: 18. *és* 23: 10. *és* 27: 6. *és* 31: 1. *R.* 27: 2.

6. Az én ügyem felöl hazudnék-é halálos az én belém lött nyil, ok nélkül. *R.* 19: 7. *R.* 6: 4.

7. De kitsoda lehetne ollyan mint Jób, ki egyebeknek tsúfolásokat ugyan inná mint a' vizet?

8. És ki járna az álnokságnak tselekedöinek társaságokba? és ki járna az istentelen emberekkel?

9. (a) Mert azt mondotta *Jób;* nem használ az embernek, ha Istennel akar járni. *R.* 9: 22. *és* 30: 26.

(a) Az az, Jóbnak minden beszéde erre megyen, hogy nem használ a' jámborság, és az Isten hamis, hogy ötet jámbort így nyomorgatja.

III. 10. Ezokáért ti tudós emberek hallgassatok engemet, távol légyen Istentöl a' gonoszság, és a' mindenhatótól az álnokság. *5. Mós.* 32: 4. *2. Krón.* 19: 7. *R.* 8: 3. *R.* 36: 23. *'Solt.* 92: 16. *Rom.* 9: 14.

11. Mert az ö tselekedeti szerént fizet az embernek, és kiki mind az ö útja szerént találja, a' mit keres. *'Solt.* 62: 13. *Péld.* 24: 12. *Jer.* 32: 19, *Ezek.* 7: 27. *és* 33: 20. *Mát.* 16: 27. *Róm.* 2: 6. *2. Kór.* 5: 10. *Kol.* 3: 25. *1. Pet.* 1: 17. *Jel.* 22: 14.

12. Bizonyára az Isten nem bünteti az igazat: és a' mindenható az ítéletet el nem fordítja.

13. Vallyon 's kitsoda adta az ö kezébe a' földet? és kitsoda rendelte az egész lakó világot.

14. Hogyha szívét vetné ez emberre, és ennek lelkét 's lehellését hozzá akarná vinni:

15. Minden test meghalna, és az ember porrá lenne. *1. Mós.* 3: 19. *Préd.* 12: 7.

16. Ha azért vagyon Jób valami értelmed, hallgasd meg ezt: és a' te füleidet hajtsad az én számnak beszédére.

17. Vallyon a' ki az igaz ítéletet gyülöli, annak sebeit beköti-é az Isten? sött inkább az igazat hamissá teheted-é?

18. (b) A' ki a' királyoknak azt mondja, ó álnokok: és a' fejedelmeknek ó gonosz tévök.

(b) Így is fordíthatjuk: avagy szabad-é a' királynak mondani: oh te hamis, és a' fejedelmeknek oh te istentelen? mintha azt mondaná: ha annak nem szabad azt mondani: sokkal inkább nem szabad annak azt mondani, a' ki a' fejedelmeknek személyeket nem válogatja.

19. A' ki a' fejedelmeknek személyeket nem válogatja, és kinek elötte nem esmertetik meg a' nemes a' szegénytöl: mert mindnyájan az ö kezeinek munkáik. *2. Krón.* 19: 7. *R.* 37: 24. *Tsel.* 10: 34. *Róm.* 2: 11. *Gal.* 2: 6. *Élés.* 6: 9. *Kol.* 3: 25. *1. Pet.* 1: 17.

20. Egy szempillantásban a' hitetlenek meghalnak, és éjfélkor megháborodik a' nép, 's múlik: és az erös, kéz nélkül eltörettetik.

21. Mert mindennek útaira vígyáznak az ö szemei, és az ö lépésit jól látja. *R.* 31: 4. *2. Krón.* 16: 9. *Péld.* 5: 21. *és* 15: 3. *Jer.* 16: 17. *és* 32: 19.

22. Nintsen olly setétség, és nintsen olly halálnak árnyéka; a' hol elrejthesse magát az álnokságnak tselekedöje.

23. Mert nem kárhoztatja Isten az embert abban, a' mit nem tselekedett, hogy Istennel perbe állhatna;

24. Megrontja a' hatalmasokat, és másokat állat azoknak helyekbe. *Dán.* 2: 21.

25. Ekképen megtudván az ö tselekedeteket, mindjárt megrontatnak mihelyt a' setétséget elvette. (c)

(c) Az az, mihelyt azoknak tselekedeteiket nap fényre hozta.

26. Megtapodja öket, úgy mint istenteleneket mindeneknek láttokra.

27. Holott ö töle eltávoztanak, és semmi útait nem értették.

28. Azokra hozván a' szegény nyomorúltnak kiáltását, mikoron a' szegénynek kiáltását meghallgatja;

29. Mert mikor az Isten nyugodalmasokká teszi a' szegényeket, kitsoda, a' ki megháborítja? és mikoron az ö ortzáját elrejti, vagy egy nemzetségtöl, vagy egy embertöl, kitsoda mér ellene támadni?

30. Hogy a' képmutató ember ne uralkodjon,

és a' nép között az istenteleneknek töreik ne legyenek.

IV. 31. Azért az Istennek, ki azt mondja, megengedtem neked, nem rontlak; ezt kell mondani: (d)

(d) Az az, mivelhogy ezek így vagynak, nem kell tehát az Istent hamissággal vádolni, hanem inkább az Istennek, ki a' kegyelemre hajlandó, ezt kell mondani: esmérem és tudom bűnös voltomat, a' mit nem tudok taníts meg arra is; ha vétkeztem, nem megyek tovább, nem kellene Istent vádolnod.

32. Annakfelette a' mit tudok, te Uram taníts engemet: ha gonoszságot tselekedtem, nem megyek tovább benne. *'Solt.* 19: 13.

33. (e) Avagy nem tőled vagyon-é a' vétek a' mellyért fizeti ezeket neked, mert *az Urnak* igaz ítéletit megútáltad, és te választottad a' te magad' igazságát, 's nem én? ha pedig tudsz valamit, felelj meg énnekem.

(e) Így is fordíthatni, avagy te tőled függ-é a' mit ő el akar végezni? mert az ő ítéletét, vagy életedet megvetetted, és te azt választod magadnak, a' mit akarsz; én ezt veled nem tartom. Vagy így is. Avagy okot kellett volna-é arra adnod, hogy az Isten tellyességgel megbüntessen? mert a' halált választottad magadnak, megútálván az életet.

34. A' bölts emberek, tudom, hogy velem egygyeznek, és a' bölts ember, a' ki engem' hallgat, énnekem enged ebben:

35. Jób nem értelemmel szóll, és az ő beszédét esztelenül szóllja.

V. 36. Én atyám, probáltasson meg Jób mind addig, míg meggyőzettetik, az illyen hamis feleletekért, mellyek az álnok emberben szoktanak lenni.

37. Mert az ő vétkéhez többet rakna, és minket megtsúfolna, és megtöbbítené az ő Isten ellen való szavait.

XXXV. RÉSZ.

Jóbot e' Részben is vádolja Élihu, hogy magát ártatlannak mondotta, és azt mondja, hogy az illyen káromló beszédekkel a' magasságos egekben lakozó Istennek semmit nem árt, hanem magának. Másodszor azt mondja, hogy ha a' nyomorúságban kiáltó ember meg nem hallgattatik, ha az Istent meg nem esméri, sokkal inkább nem halgattatik meg a' káromló. Inti azért Jóbot, hogy az ítéletet hagyja Istennek, és bízzon az Istenbe; ne fáraszsza magát haszontalan beszédekkel.

Többet felele Élihu, és monda:

2. Vallyon azt gondolod vala-é, hogy igaz volna a' mit mondasz vala: az én igazságom nagyobb, hogy sem mint az Istené?

3. Mert azt mondod: mit használ? és mi haszmot veszek abból, ha az én bűnöm megbotsáttatik? *R.* 10: 15.

II. 4. Én beszéddel megfelelék neked, és a' kik veled egyet értenek.

5. (a) Tekínts az égre, és lásd meg, és nézd meg a' feletted való felhőket, melly igen magassak te feletted.

(a) Azt akarja mondani: az Isten' méltóságát meggondolhatod az egekből és fellegekből, ha azért vétkezel, vagy jól tselekeszel neki nem ártasz sem használsz; hanem miképen gonoszságod embernek árt, azonképen jó téteményed embernek használ.

6. Hogy ha te vétkezel, mit tselekeszel ő ellene? avagy hogy ha a' te bűneidet megsokasítod, mit ártasz neki?

7. Ha pedig igaz vagy, mit adsz ő neki? avagy mit veszen a' te kezedből? *R.* 22: 2. 3.

8. A' te gonoszságod az illyetén embernek árt mint te vagy: és a' te igazságod az ember' fiainak használ.

III. 9. A' kik az ő nagy hatalmasságokban bízván, azt tselekeszik, hogy a' nyomorúltak kiáltsanak; és kiáltanak az Istenhez, a' hatalmasoknak kegyetlen karjok miatt. *R.* 24: 12.

10. De ha a' nyomorúlt nem mondja; hol vagyon az Isten, a' ki engem' teremtett? a' ki éjtszaka is az ő dítséretire felindít? (b)

(b) Azt akarja mondani: a' nyomorúság sok, a' nyomorúságban kiáltók is sokak. De ha a' nyomorúságban az ember tsak kiált, és az Istent meg nem esméri a' természetből, teremtésből 's az ő beszédéből, és ő hozzája nem tér, meg nem halgattatik.

11. Ki minket inkább tanít a' földi oktalan állatoknál, és az égi madaraknál böltsebbekké tészen.

12. Akkoron kiáltanak a' hamissaknak kevélységek miatt, de meg nem hallgatja őket. *R.* 27: 9. *Péld.* 1: 28. *Ésa,* 1: 15. *Jer.* 11: 11.

13. Mert a' hazugságot az Isten meg nem hallgatja, és a' mindenható tsak reá sem tekínt arra.

IV. 14. Sokkal inkább *nem halgat meg*, ha azt mondod: Isten nem viselsz én reám gondot. (c) Az ítélet azért légyen ő előtte, és reménységed vessed ő benne. *R.* 23: 8.

(c) Az az, tselekedjen úgy, a' mint ö akarja. Értelme pedig beszédének ez: ha az Isten meg nem hallgatja azokat, a' kik ő reá nem néznek és neki nem könyörgenek, inkább nem halgatja meg azt, a' ki tagadja az Isten' gondviselését. Azért Istenre hagyjad a' te dolgodat.

V. 15. Mostan pedig mivelhogy azt nem miveled, azért látogat meg téged' haragjában, mert az ő kegyelmességét is nem tudja Jób:

16. Hanem hívságos beszédre tátja fel száját, és tudomány nélkül való szót szaporít.

XXXVI. RÉSZ.

Azt mondja Élihu e' Részben, hogy noha az Isten a' gonoszoknak büntetőjök, mindazáltal a' híveknek kegyelmes Istenek, és noha nyomorúsággal azokat meglátogatja, és megterheli, mindazáltal nekik javokra vagyon, és végre jól lészen dolgok, nem úgy, mint a' képmutatóknak. Jóbnak is azért azt mondja, hogy ha megalázza magát, megszabadítja az Isten. De vádolja Jóbot, hogy az Istent ingerli és haragját gerjeszti. Más felől inti, hogy ne vádolja az Istent hamissággal, és intésének szép okait adja.

Végezetre előmenvén beszédében, Élihu, monda:

2. Várj meg még egy kevéssé, megmutatom teneked: mert még vagyon az Istennek mentésére való beszédem.

3. Elöveszem az én értelmemet meszszünnen (a) és az én teremtőmnek igazságot tulajdonítok.

(a) Az az, eleitől fogva mint volt a' dolog megmondom.

4. Mert bizonyára az én beszédim nem lesznek hamissak: és az én értelmemben te előtted tökélletes leszek.

5. Imé az Isten erős, és senkit meg nem útál: ő hatalmas erővel és böltseséggel.

6. Nem tartja meg az istentelennek életeket; de a' szegényeknek igaz törvényt tészen.

7. Nem veszi el az ő szemeit az igaz emberekről: sőt inkább azokat a' királyi székben a' királyokkal helyhezteti mind örökké, hogy felmagasztaltassanak. *'Solt.* 33: 18. *és* 34: 16. 2. *Sam.* 2: 8. *'Solt.* 113: 8.

8. Hogyha pedig néha mint egy békóban meg-

köttetnek, és fogva tartatnak a' nyomorúságnak kötelében:

9. Minekutánna az ő tselekedeteiket nekik megjelenti, és hogy az ő vétkeik igen elhatalmaztak volt:

10. És ő nekik ugyan fülökbe súgja efféle ostorozással, megjelentvén, hogy megtérjenek az ő bűneikből.

11. Hogyha az Istennek engednek, és tisztelendik őtet; az ő napjokat jobban végezik el, és az ő esztendejeket gyönyörűséges dolgokban.

12. Hogyha pedig nem engednek, fegyverrel által verettetnek: és a' tudatlanságban múlnak ki.

13. A' kik pedig szívekben képmutatók, és haragusznak; 's nem kiáltnak mikoron megkötözi őket.

14. Az ő gonosz ifjúságokban halnak meg: és az ő életek megszűnik a' paráznákkal együtt.

15. Megszabadítja a' nyomorúltat az ő nyomorúságából: és a' háborúságban az ötet félöknek füleiket megnyitja.

II. 16. (b) Így ekképen tégedet is a' nyomorúságnak szoros torkából kiszabadítana a' szélességre, holott semmi nyomorúság nem volna: és asztalodnak étke kövérséggel rakva lenne.

(b) A' mit közönségesen monda az előtt, már azt Jóbra szabja, és azt mondja, hogyha magát megalázná, ötet is megszabadítaná az Isten. De vádolja Jóbot, hogy Isten' haragját ingerli magára, és inti ötet, hogy nagyobb veszedelmet ne szerezzen magának.

17. De te istentelen ember' módjára tészel ítéletet; mindazáltal az Istennek itélete és igazsága megmarad.

18. Mikoron az Istennek buzgó haragja reád következik, meglásd, hogy téged' tőle el ne vessen, mert a' váltságnak nagy árra is téged meg nem szabadít.

19. Avagy az Isten betsüli-é a' te gazdagságodat? nem betsüli az eresztett aranyat, sem az erősségnek minden seregit.

20. (c) Ne kívánjad azt az éjtszakát, mellyen minden népek az ő helyekre mennek. *R.* 34: 20.

(c) Az az, ne kívánd a' halált.

21. (d) De megoltalmazd magad', hogy az álnokságra ne tekínts, hogy a' nyomorúság helyett azt választanád.

(d) Inti Élihu Jóbot, hogy az Istent ne vádolja hamissággal.

22. (e) Ímé az erős Isten felmagasztal: és kitsoda az, a' ki úgy tanítson mint ő?

(e) Okait mondja Élihu, miért nem kell vádolni, és miért nem vádolhatjuk az Istent hamissággal, tudniillik, mert hatalmas, mindenható, bölts, nagy Isten, megfoghatatlan, örökké való, és ezeket bizonyítja Élihu a' tsudálatos tselekedetekkel, mellyeket Isten mennyen földön tselekeszik.

23. Kitsoda tanította ötet az ő útaira? avagy ki mondhatja neki, álnokságot tselekeszel? 5. *Mós.* 32: 4. 2. *Kron.* 19: 7. *R.* 8: 3. *és* 34: 10. *Róm.* 9: 14.

III. 24. Megemlékezzél azért, hogy te az Úrnak tselekedetit magasztaljad, mellyeket az emberek jól látnak.

25. Mellyeket mindnyájan az emberek néznek; és az ember távol földről is meglát.

26. Ímé az Isten melly nagyságos, annyira, hogy ötet meg nem esmérhetjük, és ő neki esztendeinek számoknak nem mehet senki végére. *'Solt.* 90: 2. *és* 92: 9. *és* 93: 2. *és* 102: 13. 27. 28. *Ésa.* 63: 16. *Sir.* 5: 19. *Dan.* 6: 26. *'Sid.* 1: 11. 12.

27. Mert a' tsep vizeket az égben megtartóztatja: mellyek esőt öntöznek vala az embernek veszedelmére. *'Solt.* 135: 7.

28. Mikoron a' fejünk felett való felhők folynának, és tsepegnének sok emberekre.

29. Annakfelette az ember megtudhatja-é a' sürü felhőknek külömbségeket, és az ő sátorában azoknak zugásokat? *'Solt.* 18: 12.

30. Ímé az embereknek világos tiszta időt ád, és ímé ismét a' földet befedi esővel.

31. És ezekkel bünteti meg a' népeket, és ezekből ád elégséges eledelt.

32. Az ő kezével a' világosságot néha befogja, néha megtartja az ő kezét, a' könyörgő emberért.

33. Ezzel megmutatja mind ő hozzá, mind az oktalan állatokhoz, és a' földnek gyümöltséhez való jó akaratját.

34. (f) Istennek illyen dolgai miatt retteg az én szívem, és helyéről mint ha ugyan kimozdúlna.

(f) Némellyek a' következendő Részt ezen kezdik el.

XXXVII. RÉSZ.

E' Részben Élihu meg is bizonyítja az Istennek hatalmasságát, mindenhatóságát, böltseségét és irgalmasságát, az ollyan dolgokkal, mellyeket Isten tselekeszik az egekben, mint a' mennydörgések, villámások, esők, szelek, hogy mind ezekből megesmervén Jób az ő érötlenségét Istenhez térjen.

HALLYÁTOK meg rettegéssel az ő dörgő szavát, (a) és az ő szájából származó szóllást. *'Solt.* 29: 3.

(a) Az Istennek dörgő szaván érti a' rettenetes mennydörgéseket, mert az Istennek hatalmas mindenhatóságát bizonyítja Jób a' mennydörgésekkel, villámlásokkal, esőkkel.

2. Mellyek mind az egek alatt hallattatnak: és az ő villámását e' földnek minden részeire kiterjeszti.

3. A' *villámás* után ordít a' menydörgés, és dörög az ő nagyságos szavával: és mikoron a' mennydörgő szava hallatik, nem halasztja tovább az esőket.

4. Az Isten mikor az ő szavával dörög, tsudálatosképen tselekeszik: és olly nagy dolgokat tselekeszik, hogy meg nem érthetjük.

5. Mikoron a' hónak azt parantsolja: légy a' földön, avagy a' zápornak, vagy esőnek; azonnal az ő hatalmának zápor esői jelen vagynak. *'Solt.* 147: 16.

6. Minden embernek kezét bepetsétli; (b) hogy mindenek tudják az ő munkájokat;

(b) Az az, Mikor a' nagy zápor eljő, az embereket elrekeszti a' mezei munkától, hogy házoknál tegyenek dolgot. Jóllehet így is fordíthatod, hogy az ő munkásaikhoz ne láthassanak.

7. Akkoron a' mérges oktalan állat is bemégyen az ő lakó helyére; és lakik az ő barlangjában.

8. Az ő helyéből leszáll a' forgó szél; és az északi szélből a' hidegség.

9. Isten az ő fúvallásával tsinál jeget, és a' vizeknek szélességeket beszorítja. *'Solt.* 147: 18.

10. A' földnek megöntözésének okáért a' sürü felhőt (c) fárasztja: viszont eloszlatja az ő villámásának felhőjét.

(c) Tudniillik a' felhőt ide's tova hajtván.

11. Végezetre az Isten efféle égi változásokat az ő tanátsából viszontagsággal tselekeszik, hogy azt, a' mit ő parantsol e' földnek színén tselekedjék.

12. Vagy ostorúl, vagy a' földnek hasznáért, vagy hogy az emberekkel jól tégyen, azt tselekeszi, hogy ezeknek mindenikek jelen légyen.

11. 13. Ezt Jób vedd füleidbe, állj meg, és gondold meg az erös Istennek tsudálatos tselekedetit.

14. Megtudhatod-é mikor az Isten azokat elrendeli, hogy fényljen az ő felhőjének világa?

15. Avagy tudod-é a' sürü felhők mimódon függenek? avagy érted-é ama' tökélletes bölts *Istennek* az ő tsudálatos dolgait?

16. Mivel melegülnek meg dél színben a' te ruháid, (d) mikoron e' földön tsendesség vagyon?

(d) Az az, mikor a' déli szél megáll és az északi szél megindúl.

17. Vallyon ő vele együtt terjesztetted-é ki az egeket? mellyek olly erössek, mint az atzél tükör.

18. Mond meg nekünk, mit mondhatnánk neki? mert mi a' mi sötétségünk miatt nem szóllhatunk vele.

19. Megmondják-é neki ha szóllándok? ha perel valaki ő vele; kétség nélkül elnyeletteti.

20. Noha pedig az emberek nem nézhetnek a' napra, mikor az egeken fénylik, mellyeket az által menő szél megtisztított.

21. Ha arany színü világosság támad fel az északi szél miatt; az Istenben a' ditsőség sokkal inkább betsületesbb.

22. A' mindenható, kit meg nem foghatunk, nagy az ő hatalmával: de az ő igaz ítéletének, és igazságának nagysága szerént nem bünteti az *embert.*

23. Annakokáért félik ötet az emberek: és nem nézi a' böltseknek személyeket.

XXXVIII. RÉSZ.

E' Részben már az Isten ő maga áll elö, és Jóbot meggyözi az ő hatalmasságáról, mindenhatóságáról, böltseségéről, és jó voltáról, az ő teremtéséről, és mind közönséges mind kivált képpen való gondviselésének és igazgatásának bizonyságival, melly gondviseléséből az Isten, mind a' mennyen, földön, mind a' tengerben és a' mélységben való állatokat igazgatja.

Végezetre felele az Úr Jóbnak a' forgó szélből, 's monda: *R.* 40: 1.

2. Kitsoda az, a' ki meghomályosítja az *Isten'* tanátsát tudatlan beszédekkel?

3. No most, mint férjfiú övedezd fel a' te derekadat, és a' mit töled kérdek, mond meg nekem.

4. Hol voltál, mikoron a' földet fundálnám, jelentsd meg ezt, ha tudsz *valami* értelmet. *Péld.* 8: 29. *R.* 26: 7.

5. Kitsoda rendelte el a' földnek mértékét, ha tudod? avagy kitsoda mérte meg azt mérő 'sinórral?

6. Avagy az ő alsó fundamentomi mitsodán állnak? avagy ki vetette meg annak szegeleť kövét?

7. Mikoron a' fényes tsillagok dítsérnének engem': és az Istennek fiai (a) örvendeznének.

(a) Tudniillik az angyalok, mint oda fel. *R.* 1: 6.

8. Avagy kitsoda zárta be a' tengert ajtókkal, holott kifolyna, mint a' gyermek az ő annyának méhéből? 1. *Mós.* 1: 2. *R.* 26: 10.

9. *Hol voltál* mikor a' *tengert* felhövel megruháznám? és a' homályossággal úgy mint póláival befedezném? 1. *Mós.* 1: 2.

10. Mikoron az én decrétomom szerént a' földet megszakasztám, (b) és a' *tengerre* reteszt és ajtókat veték? 1. *Mós.* 9: 10. *'Solt.* 3: 7.

(b) Az az, mikor a' tengernek fészket tsinálék mint egy böltsöt, és azt megerösítém, hogy ki ne folyna.

11. Azt mondván neki: Tsak addig jöjj ki, 's tovább ne mennj, és itt állattatnak meg a' te kevély habjaid. *'Solt.* 104: 9. *Jer.* 5: 22. *'Solt.* 89: 10.

12. Avagy a' te születésednek napjától fogva parantsoltál-é a' reggelnek? avagy a' hajnalnak az ő helyét mondhattad-é meg?

13. Hogy a' hajnal fénye a' földnek részeit befogja, mikoron a' gonosztévő emberek a' földről elűzettetnek? (c)

(c) Ezt azért mondja, mert mihelyt a' hajnal feljö, a' gonosztévő emberek azonnal elrejteznek. A' föld pedig megtetszik, és az abban való ékességek megláttatnak.

14. Melly *föld* elváltoztatja önnön magát, miképen a' petséttel megjegyzettetett sár: és úgy állanak mint az öltözet?

15. (d) És az istentelenektől megtiltatna az ö világosságok, és a' felemelkedett hatalom megtöretne?

(d) Az az, volt-é hatalmad arra, hogy a' napot hamar felhoznád e' végre, hogy a' gonosz istentelen emberek megfogattatván megbüntettetnének, és életektől megfosztatnának, mert azt érti a' gonoszoknak világosságokon.

16. Bemehettél-é szintén a' tengernek mélységéig? avagy eljártad-é a' mélységnek belső részeit?

17. Vallyon megnyittattanak-é teneked a' halálnak kapui? avagy a' halál árnyékának kapuit láttad-é?

18. Vetted-é eszedbe a' földnek széllességét? mond meg, ha mindenestől fogva tudod azt.

19. Minemű úton mehetni oda, a' hol a' világos nap lakozik? és a' sötétségnek hol vagyon helye?

20. Mikoron ezeket mind az ő határáiglan megtudándod, és megérténded az ő házának ösvényit.

21. Tudjad, hogy te még akkor születtél; (e) és a' te életednek napjainak számok igen sok.

(e) Ezt azért mondja Isten Jóbnak, hogy ötet tsúfolja, mintha azt mondaná: Ha mind ezeknek végekre mehetsz, tehát Isten vagy te.

22. Bemehettél-é a' hónak tárházába? avagy a' jégesönek kintseit láttad-é te?

23. Mellyeket én tartok a' nyomorúság' idejére, és az ütközetnek 's hadnak napjára.

24. *És tudod-é* mitsoda úton osztatik el a' világosság? melly e' földön elszélleszti a' Napkeleti szelet?

25. Kitsoda osztott az áradásnak folyó helyet; (f) és útat a' menydörgő viliámásnak.

(f) Az az, kitsoda akaratja szerént lészen valamelly tartományban nagy esö, 's egy helyen nagyobb, hogy nem másutt.

26. Lebotsátván a' földre az esőt, mellyen senki nints, és a' pusztára, holott ember nintsen?

27. Hogy megelégítse a' puszta és elhagyáttatott kietlen helyet: és a' gyenge füveket kihozza?

28. Nemde vagyon-é az esőnek attya? avagy ki szülte a' harmatnak tsepegését? *Péld.* 3: 20.

29. Kinek méhéből jött ki a' jég? avagy az égnek daráját ki szülte? *'Solt.* 147: 17. *'Solt.* 147: 16.

30. Mint egy kő alá a' vizek elrejtetnek, mikoron a' mély vizeknek színek befagy?

31. Nemde megtartóztathatod-é a' Fiastyúknak gyönyörűségét? avagy a' Kaszahúgynak köteleit mególdhatod-é? *R.* 9: 9.

31. Előhozhatod-é az égen való *tizenkét* jegyeket az ő idejekkorán? avagy a' Göntzöl szekeret az ő fiaival forgathatod-é?

33. Avagy az égnek az ő végezett szokását

tudod-é? avagy annak birodalmát a' földre rendelheted-é?

34. Nemde a' sürü felhökig felemelheted-é a' te szódat, hogy a' vizeknek bövségek befogjon téged'? (g)

(g) Az az, parantsolhatsz-é te az égbe, hogy eső légyen.

35. Nemde kibotsáthatod-é te a' villámást, hogy légyen? avagy mondják-é teneked, ímé mi jelen vagyunk?

36. Kitsoda adta volna az ember szívébe a' böltseséget? avagy kitsoda adta volna az elménekaz értelmet? *R.* 32: 8. *Préd.* 2: 26. *Dan.* 1: 17.

37. Kitsoda számlálta meg az egeket az ő böltseségével? avagy az égnek tömlöit kitsoda ürítheti meg?

38. Hogy a' port esővel megöntözze, hogy a' földnek hantjai öszveragadjanak.

XXXIX. RÉSZ.

Ugyan azont míveli Isten e' Részben is, a' mit a' felsőben; mert megmagyarázza az ő tsudálatos dolgait, mellyeket tselekeszik a' teremtett állatokban, hogy Jóbot az Istennek, és ő magának esméretére hozza, hogy el ne veszszen az ő bűneiben.

AVAGY vadászhatsz-é a' kegyetlen oroszlánnak prédát? avagy az oroszlán-kölykeinek seregeket megelégítheted-é?

2. Mikoron az ő barlangjokban feküsznek és lappangnak az ő hajlékokban, 's leselkednek?

3. Kitsoda szerez ételt a' hollóknak, mikoron az ő fiaik az Istenre kiáltnak, kik az ételnek szükségéért tétova bújdosnak? *'Sólt.* 147: 9. *Mát.* 6: 29.

4. Vallyon megtudod-é az időt, mikor a' kösziklán a' vad ketskék ellenek? veszed-é eszedbe, mikor a' szarvasok fiaznak?

5. Megszámláltad-é a' hónapokat, hány hónapra ellenek? tudod-é az elléseknek idejét?

6. Hogy önnön magokat meghajtsák, és az ő természeteket kiterjeszszék fiaiknak ellésekben; és az ellésnek fájdalmától megmenekedjenek?

7. Hogy meggyarapodjanak az ő fiaik, és nevekedjenek a' mezön, és kimenvén, viszsza az ő annyokhoz ne térjenek.

8. (a) Kitsoda botsátja szabadon a' kegyetlen állatot, és a' vad szamárnak gyeplöjét kitsoda oldotta meg?

(a) Az az, kitsoda mívelte azt, hogy a' vad állatok az igát fel ne vegyék.

9. Mellynek a' mezöséget rendeltem házának, és lakóhelyül a' sós földet.

10. A' városbeli sokaságot neveti: és a' pallérnak az ő kiáltását nem hallgatja meg.

11. Az ő elesége az, a' mit a' hegyeken keres: és minden zöldellő füvet megkeres.

12. Vallyon akar-é szolgálni teneked az Unikornis? hál-é vallyon a' te jászlodnál?

13. Vallyon megköthetnéd-é az Unikornist a' szántásra gyeplővel? szánt-é vallyon barázdát utánnad?

14. Vallyon bízhatol-é hozzá, mivelhogy nagy az ő ereje? avagy hagyhatod-é reá a' te munkádat?

15. Hiszed-é azt, hogy a' te veteményedet behordja; és a' te szérődbe gyüjtse?

16. A' páváknak szép szárnyaikat, avagy az esztragoknak tollaikat, avagy a' struczmadárnak te adhatod-é?

17. Melly *struczmadár* a' földön hagyja az ő tojományit, és a' porban melegíti azokat:

18. Elfelejtkezvén erről, hogy a' láb eltapodja; és a' mezei vad is elnyomodja azt.

19. Keményen bánik az ő fiaival, mintha nem is övéi volnának: az ő munkája hijábavaló félelem nélkül.

20. Mert az Isten a' böltseségtől ötet megfosztotta; és ő neki értelmet nem adott.

21. Mikoron ő nagy' felemelkedik, tsúfolja a' lovat és a' rajta ülőt.

22. Adhatnál-é erőt a' lónak? avagy felruházhatnád-é az ő nyakát dörgéssel?

23. Avagy elijesztenéd-é ötet, mint a' sáskát? az ő orrának hortyogása rettegés.

24. Az ő lábaival vermet ás, és örvendez az ő erejében; és a' fegyverrel szembe mégyen.

25. Neveti a' félelmet, 's meg nem ijed: és a' fegyvertől való féltében viszsza nem tér:

26. Noha ellene zúgnak a' tegezbeli nyilak, fénylik a' kopja és a' dárda.

27. Az ő haragjában és megbúsult korában kapálja a' földet: és nem is áll veszteg, mikor trombitát fújnak.

28. A' trombita szóra azt mondja: ni ha ha ha; mivelhogy távol megérzi a' hadat, és a' fejedelmeknek tsatépatéjokat, és kiáltásokat.

29. Avagy a' te értelmed-é az oka, hogy az ölyv a' szárnyain repül? és kiterjeszti az ő szárnyait délre?

30. Avagy a' te rendelésedért repül-é ollyan fel a' sas? és te tőled vagyon-é, hogy az ő fészkét ollyan felrakja?

31. A' köszikla között lakozik és mulatoz; a' köszíklának hegyében és erősségében.

32. Honnét ételt keres, nagy meszsze az ő szemeivel nézvén.

33. Még az ő fiai a' vért szívják: és a' hol leénd a' dög, ott vagyon. *Mát.* 24: 28. *Luk.* 17: 37.

34. Annakutánna monda az Úr Jóbnak:

35. Avagy böltseség-é a' mindenható ellen valakinek tusakodónak lenni? Ezekre feleljen meg, a' ki Istennel feddik.

36. Annakokáért felele Jób az Úrnak, 's monda:

37. Ímé én melly hitvány elvetett vagyok; mit felelhetnék neked? Söt inkább az én kezemet szájamra tészem.

38. Egyszer szóllottam, de már nem szóllok: avagy kétszer, de nem adok többet hozzá.

XL. RÉSZ.

Az Isten nem elégszik meg azzal, hogy a' felső Részben Jób alázatosságot mutata, hanem azt akarja, hogy vallást tégyen az Istennek hatalmasságáról, mellyre akarja Isten ötet vinni e' Részben egy erősséggel, mellyet veszen a' nagy oktalan Elefántnak teremtéséből.

ANNAKOKÁÉRT felele az Úr a' forgó szélből Jóbnak, 's monda: *R.* 38: 1.

2. No most mint vitéz övedezd fel a' te derekadat: és a' mit te tőled kérdek mond meg énnekem.

3. Nemde hijábavalóvá teheted-é az én ítéletemet? kárhoztatsz-é engemet, hogy igaz légy? *'Sólt.* 51: 6. *Rom.* 3: 4.

4. Avagy ollyan karod vagyon-é neked, mint az Istennek? és a' te szóddal, mint ő, döröghetsz-é?

5. No már ékesítsd fel magadat méltósággal, magassággal, ditsőséggel, és ékességgel ruházd fel magadat.

6. A' te haragodnak boszonkodásit terjeszd ki, és tekintsd meg valami magasságos, es azt alázd meg.

7. Tekints meg *mondom* minden kevélyt, 's nyomd le azt, és a' gonoszokat az ő helyekben rontsd meg.

8. Rejtsd el őket egyszersmind a' porban, és az ő ortzájokat a' rejtekben fedd be.

9. Akkoron én is hírdetlek téged, hogy téged a' te jobb kezed tartson.

10. Ímé lássad az Elefántot, mellyet te veled együtt teremtettem, a' melly szénát eszik, mint az ökör.

11. Ímé annak az ő ereje vagyon az ő derekában: és az ő erőssége az ő hasának köldökében. (a)

(a) Az az, tetétől fogva talpiglan merő erősség.

12. Felemeli az ő farkát, melly hasonlatos a' czédrus fához: és az ő szemérem testének inai sok inakból állanak.

13. Az ő tsontjai ollyaténok mint az aczélból tsinált tsövek: az ő tetemei mint a' vasból tsinált páltzák.

14. Ennek az erős Istennek első alkotmányának az ő fegyverét megadta, (b) a' ki ötet teremtette.

(b) Az az, nagy fegyver vagyon az Elefántnak orrában és két agyarában, mindazáltal nem bánt egyébb vad állatokat, hogy azoknak húsaikkal éljne.

15. Jóllehet füvet teremtnek neki a' hegyek, és együtt vele a' mezőnek vadai *bátran* játszódnak.

16. Az árnyékos helyen fekszik, a' nádaknak és a' sárnak rejtekekben.

17. A' nagy árnyékú fák befedezik ötet, hogy ő neki árnyékot tartsanak, és a' víz mellett való fűz környülveszi ötet.

18. Ímé a' folyóvizet nagy voltával megtartóztathatja, úgyannyira, hogy nem siethet: és véli, hogy a' Jordánnak folyóvizét szájával felszívhatja.

19. Avagy megfoghatja-é ötet valaki szemtől szemben? avagy horoggal megfogván fúrhatja-é az ő orrát által?

XLI. RÉSZ.

E' részben a' tengerben való nagy tzethalat hozzaelő Isten Jóbnak, és annak természetéből, nagy erejéből vett erősséggel bizonyítja az ő hatalmaságát.

AVAGY kivonhatod-é a' tzethalat horoggal? avagy kötéllel, melly az ő nyelvére akadt?

2. Avagy vethetsz-é horgot az ő orrába? avagy hegyes vassal általfúrod-é az ő állát?

3. Avagy sok könyörgéssel él-é te elötted? avagy szóll-é neked lágy beszéddel?

4. Nemde tészen-é frigyet te veled? avagy teheted-é ötet örökké való szolgáddá?

5. Játszhatol-é vele mint a' madárral? és megkötheted-é ötet a' te gyermekid' kedvekért?

6. Avagy szerezhetnének-é ő érette lakodalmat a' halászok? és darabolhatják-é ötet a' vevőknek?

7. Avagy megrakhatod-é horgokkal az ő bőrét? avagy szigonnyal az ő fejét?

8. Vesd reá a' te kezeidet, és soha többé nem míveled azt, és meg nem emlékezel az ő vele való hadakozásról. (a)

(a) Az az, megöl, és többé nem hadakozol ellene.

9. Ímé az ő fogságának reménysége tsalárd: avagy inkább tsak az ő tekéntetére is nem esik-é le *az ember*?

10. Nintsen olly mérész *ember*, a' ki ötet helyéből fel merje költeni; kitsoda tehát, a' ki én előttem megállhasson?

11. Kitsoda adott nekem valamit, hogy ő neki megfizessek? Valami vagyon az egész ég alatt, mind enyim. *Róm.* 11: 35. 2. *Mós.* 9: 5. *Sólt.* 24: 1. 1. *Kor.* 10: 26. 28.

12. A' tzethalnak tagjait nem hallgatom el, és az ő erejének mivoltát, és az ő testének szép rendelését.

13. Kitsoda illette az ő ruhájának felső részét? és kitsoda megyen hozzá zabolákkal?

14. Az ő ortzájának kopótóját ki nyitotta meg? mert az ő fogai mellett rettegés vagyon.

15. Az ő teste mint paizszsal és erős petsét tel befedettetett:

16. Egyik a' másikhoz olly közel vagyon, hogy még a' szél is meg nem hathatja.

17. Egyik a' másikhoz ragasztatott, erősen egymást tartják, és egymástól elszakadhatatlanok.

18. Az ő fúvallásakor fénylik az ő világos szeme, és a' szemének fénye, mint a' hajnalnak az ő szemehéja.

19. Az ő szájából úgy mint szövétnek jő ki, és tüzes szikrák omlanak ki.

20. Az ő orrából füst jő ki, mint a' forró üstből és edényből.

21. Mintha az ő lehellésével a' holt szenet meggyújtaná, és láng jöne ki az ő szájából.

22. Az ő nyakában vagyon az erősség, és ő előtte örül a' bánat.

23. Az ő testének részei erősen egymáshoz ragadtanak: erős önnön magában, és tétova nem ingadoz.

24. Az ő szíve olly kemény mint a' kő; erős, azt mondom, mint az alsó malom kő.

25. Az ő nagyságos erejétől félnek még az erős emberek is: és ijedtekben a' bűntől magokat megtisztítják.

26. Annak fegyvere, a' ki ötet eléri, nem maradhat meg; azonképen a' kopja, a' dárda, a' pántzél.

27. Úgy tartja tsak a' vasat, mint a' polyvát, az atzélt, mint a' rodhadt fát.

28. A' nyil el nem űzi ötet: és a' parittyából hajtott kövek ő előtte pozdorjákká lesznek.

29. A' számszerivnek köveit úgy tartja, mint a' pozdorját; és neveti a' fegyvernek forgatását.

30. Mint a' hegyes tserepek úgy vagynak a' kövek ő alatta a' tengerben: és hegyes állatokat terít maga alá sár gyanánt.

31. Felforralja a' mélly vizet mint a' fazekat: és a' tengert ollyanná teszi, mint a' képíró' mozsara.

32. Ő utánna hágy világos ösvényt; úgy annyira, *hogy a' ki látná*, azt vélné, hogy a' tenger megőszült.

33. Nintsenek hozzá hasonló állatok e' földön; mellyek illyen bátorsággal tselekedjenek.

34. Mindenféle nagy állatot megútál: és mint egy király ollyan minden állatok között.

XLII. RÉSZ.

Jób megvalja az Istennek méltóságát és a' maga tudatlanságát, és akar Istentől taníttatni; bizonyságot tévén az ő megtéréséről. Megfeddi Isten a' Jób' barátit, és megtanítja azokat mimódon engeszteljék meg ötet. Megáldja Isten Jóbot sokkal inkább, hogy nem az előtt.

FELELE Jób az Úrnak, 's monda:

2. Tudom, hogy te mindent tselekedhetsz, és hogy senki téged el nem fordíthat attól, a' mit elgondoltál.

3. Azt mondod: kitsoda az, a' ki az én tanátsomat a' tudatlantól elrejti? Annakokáért megvallom, hogy én nem értettem; a' te titkos tselekedetid én felettem vagynak, úgy annyira, hogy én meg nem tudhatom azokat. *R.* 38: 2.

4. (a) Hallgass meg kérlek, mikor én szóllok: és a' mit te tőled kérdek, mond meg nekem. *R.* 40: 2.

(a) Két dolgot kér az Istentől; Elöször, hogy ne útálja meg ötet, holott az ő erőtlenségéről vallást

tészen. Másodszor, hogy ötet tudatlant taníttsa, holott ö tőle akar tanúlni.

5. Az én fülemnek hallásával hallottam vala te felőled: mostan pedig ím az én szemem lát téged.

6. Annakokáért azokat útálom, *mellyeket mondottam*, és bánom; a' porban és hamuban.

7. És minekutánna szóllotta volna az Úr Jóbnak e' beszédeket, megmondá az Úr a' Témánbeli Élifáznak: az én haragom felgerjedt te ellened és a' te két barátid ellen; mert nem szóllottatok én felőlem igazat, mint az én szolgám Jób.

8. Annakokáért vegyetek magatoknak hét tulkokat, és hét kosokat, és menjetek az én szolgámhoz Jóbhoz, hogy áldozzatok áldozatokat ti magatokért, és az én szolgám Jób imádkozzon ti érettetek: mert bizonyára az ö személye kedves nálam, hogy a' ti büneitekért meg ne büntesselek; mert nem szóllottatok én felőlem igazán, mint az én szolgám Jób.

9. Annakokáért elmenének a' Témánbeli Élifáz, és a' Suachbeli Bildád, és a' Naamátbeli Safár, és úgy tselekedének, miképen ö nekik megmondotta vala az Úr, és az Úr előtt kedves lön a' Jób' személlye.

10. Annakutánna valami elvétetett volt Jóbtól, az Úr megadá, mikoron imádkozott volna az ö barátiért: és megöregbíté az Isten két annyira valamije volt Jóbnak:

11. És hozzá jövén mind az ö rokonsági, és húgai, és minden ö baráti, kik az előtt voltanak evének ö vele együtt kenyeret az ö házában, és az ö nyavalyáján bánkódván vígasztalák ötet mind arról a' nyomorúságról, mellyet az Úr reá botsátott vala: és kiki mind egy pénzt ada neki (b) és egyegy aranyból tsinált függöt.

(b) Némellyek így fordíttyák: adának neki egy-egy juhot.

12. Az Úr azért a' Jób' életének végét inkább megáldá, hogy sem mint az elejét, mert ö neki voltanak tizennégy ezer juhai, és hat ezer tevéi, és ezer iga barma, és ezer szamarai.

13. Annakfelette voltanak ö neki hét fiai, és három leányi.

14. Kik közzül az elsönek neve lön Jémima, a' másiknak Kétziha, a' harmadiknak Kéren-Happuk.

15. És nem találtatnak vala ollyan szép asszonyok, mint a' Jób' leányi, mind az egész tartományban; és az ö attyok ada nekik örökséget az ö báttyaik között. 4. *Mos.* 36: 8.

16. Mikoron pedig azután élt volna Jób száz negyven esztendeig, és látta volna az ö fiait, és unokáit negyed ízig:

19. Meghala Jób vénségében, minekutánna sokat élt volna. (c)

(c) Vagy napokkal és időkkel megelégedvén.

Jób' Könyvének vége.

'SOLTÁR KÖNYV.

E' 'Soltár Könyvben lelki énekek és szent ditsíretek vagynak, mellyek az ó Testamentomi gyülekezetben iratattanak mind az Antiochus királynak szomorú idejeig: annakokáért e' könyv mintegy rövid summája az ó Testamentomnak, tüköre az Isten' kegyelmének, és az egész embernek mind külsö és belső indulatinak, nyavalyáinak, mintegy felfejtése és előmutatása: mellyből külömbkülömbféle tanúságok hozatnak ki, az Istennek az övéihez való kegyelmes ígéretiről, és hatalmas dolgairól. Híveinek ellenségeiken kemény tselekedetiről, mindenekhez bívségeről és igazságáról, az ő ígéretiben való hitünkről, bizodalmunkról: szófogadó voltunkról, erőtlenségünkről, szenvedésünkről, állhatatosságunkról: nyomorúságinkból való megszabadúlásunkról: javainkkal igazán való élésünkről: jó állapotunkban hálaadó voltunkról: végezetre minden tisztünkről és szolgálatunkról, mellyekkel Istennek tartoznak; és ő felségének hozzánk való bívséges szerelméről a' Kristusban: mellyről ékes és világos jövendelések vagynak szállyal e' lelki ditséretekben, az anyaszentegyháznak vígasztalására és megerösítésére.

I. 'SOLTÁR.

Megmondja ez első ditséretben az Isten' lelke, a' Keresztyén anyaszentegyháznak igaz tagjainak tulajdonságokat, tudniillik, hogy e' világi hitetlen, gonosz istenteleneknek sokaságoktól elszakadván, az Istenben és az ö szent igéjében vagyon minden gyönyörüségek, kik noha nyomorúság alá vettettek, mindazáltal ollyanok, mint a' mindenkor zöldellő fa. Azután azt írja meg, hogy a' hitetlenek noha e' világon szerentsések, mindazáltal a' polyvához hasonlók, melly megtetszik az ítélet' napján, mivelhogy Isten a' jóknak gondviselőjök, a' gonoszoknak büntetőjök.

BOLDOG ember az, a' ki a' hitetlenek' tanátsokon nem jár, és a' bünösök' utokon nem áll, és a' tsúfolók' székekben nem ül. *Péld.* 1: 10. 15. *és* 4: 14. 15.

2. Hanem az Úr törvényében vagyon az ö gyönyörűsége, és az ö törvényéről gondolkodik éjjel és nappal. 5. *Mós.* 17: 19. *Jos.* 1: 8.

3. Ez ollyatén mint a' folyó vizek mellett plántáltatott termőfa, melly gyümöltsét megadja idejében, és mellynek levele meg nem hervad: és minden tselekedete jó szerentsés lészen. *Jób.* 29: 19. *Jerem.* 17: 8.

II. 4. Nem úgy a' hitetlenek, hanem *lesznek* mint a' polyva, mellyet a' szél ide'stova hány. *Jób.* 21: 18. *'Solt.* 35: 5. *Ésa.* 29: 5. *Hos.* 13: 3.

5. Annakokáért a' hitetlenek meg nem állhatnak az ítéletben; sem a' bünösök az igazaknak gyülekezetekben.

6. Mert tudja az Úr az igazaknak útokat: a' hitetleneknek pedig útok elvész.

II. 'SOLTÁR.

Tanít először a' Kristus országának, és az ö anyaszentegyházának e' világon való állapotjáról, melly ellen e' világ híjában tanátskozik és rugódozik. Másodszor, megírja a' Kristus' személyét, tisztit, és országának erösségét, nagyságát és örökkévalóságát. Harmadszor, inti e' világnak engedetlen fejedelmit az Isten fiának úgymint igaz királynak esméretire, félelmére, és ő hozzá való engedelmességre bizonyos okokkal.

1. MIÉRT dühösködnek a' pogányok, és a' népek gondolnak híjába valót? *Tsel.* 4: 25.

2. A' földnek királyi elöállanak, és a' fejedelmek együtt tanátsot tartanak az Úr ellen, és az ő Kristusa ellen, *ezt mondván:*

3. Szaggassuk el az ő köteleiket (a) és rázzuk el rólunk az ő igájokat.

(a) Tudniillik az Úrét és az ő Kristusáét.

4. A' ki lakozik az egekben megneveti: az Úr megtsúfolja öket.

5. Akkor szóll az ő haragjában ö nekiek, és búsúlásában megrettenti öket, *mondván:*

6. Én pedig helyheztettem az én királyomat a' Sionon az én szent hegyemen.

7. Megbeszéllem az Úrnak decrétomát, ki ezt mondá énnekem: Én fiam vagy te, én ma szültelek tégedet. *Tsel.* 13: 33. *'Sid.* 1: 5. *és* 5: 5.

II. 8. Kérjed én tölem és teneked adom a' pogányokat örökségül: és a' földnek határit birodalmúl. *R.* 22: 28. *es* 72: 8.

9. Megrontod öket vas veszszövel: és ízre porrá töröd öket, mint a' fazékasnak edényét. *Péld.* 2: 27. *és* 9: 15.

III. 10. Most azért ti királyok, legyetek eszesek: ti földnek bírái, tanúljatok:

11. Szolgáljatok az Úrnak félelemben; és örúljetek neki rettegésben.

12. Tsókolgassátok a' Fiat, hogy meg ne haragudjon; és el ne veszszetek az úton; ha tsak egy kevessé felgerjed is az ő haragja. Boldogok mind azok, kik bíznak ö benne. *'Solt.* 34: 9. *Péld.* 16: 20. *Ésa.* 30: 18. *Jerem.* 17: 7. *Rom.* 9: 33. *és* 10: 11. 1. *Pét.* 2: 6.

III. 'SOLTÁR.

Dávid az ő fiától Absolontól háborgattatván panaszolkodik leg elöször az ő ellenséginek sokaságok és kegyetlenségek felöl. Másodszor, könyörög az Úrnak és kér segítséget és óltalmat az ő ellenségi ellen nagy bizodalommal. 2. Sám. 15.

1. Dávid 'Soltárja, midön futna az ő fia elött Absolon elött.

2. URAM melly igen megsokasodtanak az én szorongatóim, melly sokan vagynak az én ellenem támadók!

3. Sokan mondják az én lelkem felöl: nintsen ö neki szabadúlása az Istenben, Selah.

II. 4. Te pedig Uram énnekem pai'som vagy, ditsöségem vagy, és felmagasztalod az én fejemet!

5. Én felszóval az Úrhoz kiáltottam, és meghallgatott engemet az ő szentségének hegyéröl, Selah.

6. Én lefekszem és elaluszom, és felkelek; mert az Úr oltalmaz engemet.

7. Nem félek sok ezer néptöl, melly minden felöl megkörnyékezett engemet.

III. 8. Kelj fel Uram, tarts meg engemet én Istenem: verd artzúl minden én ellenségimet, fogaikat ellenségimnek rontsd öszve.

9. Az Úré a' szabadítás: és a' te népeden vagyon a' te áldásod, Selah. *Ésa.* 43: 11. *Jerem.* 2: 23. *Hós.* 13: 4.

IV. 'SOLTÁR.

Könyörög Dávid Istennek, hogy ötet az ő igaz ügyében Absolonnak, avagy Saulnak pártolása ellen megoltalmazza, holott feddi is az Izráelnek pártos urait, és inti, hogy megtérjenek. Másodszor, vígasztalja magát az Istennek jelen létével, és a' következendö szabadúlással.

1. Dávid' 'Soltára: a' fö Énekesnek eléneklésére.

2. MIKOR kiáltok hallgass meg engemet én igazságomnak Istene, a' szorongattatásban tágulást adtál énnekem: könyörúlj én rajtam és hallgasd meg az én könyörgésemet.

II. 3. Embereknek fiaik, meddig lészen az én ditsöségem gyalázatban? *meddig* szeretitek a' hívságot? és keresitek a' hazugságot?

4. De légyen tudtotokra, hogy magának választott az Úr engemet jóltévöt: az Úr meghallgat engemet, mikor könyörgök ö neki.

5. Haragudjatok, és ne vétkezzetek: szólljatok szívetekben, (a) a' ti ágyas házatokban legyetek tsendességben.

(a) Az az, gondolkodjatok erröl jó móddal magatokban.

6. Áldozzatok igazságnak áldozatját, és bízzatok az Úrban.

III. 7. Sokan mondják: kitsoda miveli azt, hogy jót lássunk? *de te*, Uram! emeld fel mi rajtunk a' te ortzádnak világát.

8. *És így* nagyobb örömet adsz az én szívemben, hogy nem mint mikor az ö borok és búzájok megsokasodnak.

IV. 9. Békességben elnyugszom és elaluszom; mert te Uram egyedül adsz én nekem bátorságos lakást.

V. 'SOLTÁR.

Könyörög e' dítséretben Dávid az anyaszentegyházért, hogy Isten azt megoltalmazza minden ő ellenségi ellen, nem tsak a' hipókriták és hamis Doktorok ellen, hanem a' kegyetlenek ellen is, kik fegyverrel és hatalommal igyekezik azt eltörleni. E' dítsérettel azért kell azok ellen élnünk, kik az Évangéliomnak tudományát a' hívekkel egyetemben igyekeznek megrontani és eltörleni, azok, akár hipókriták akár kegyetlenek legyenek.

1. Dávid' 'Soltára, az éneklö mesternek kürtölése mellé.

2. URAM az én beszédimet vedd füleidbe: értsd meg az én gondolatimat.

3. Figyelmezzél az én kiáltásomnak szavára én királyom és én Istenem: mert én teneked könyörgök.

4. Uram reggel hallgasd meg az én szómat; jó idején készítem magamat te hozzád, és felfelé tekíntgetek.

II. 5. Mert nem *olly* Isten vagy, ki gyönyörködjél a' hitetlenségben; (a) nem lakik te nálad a' gonosz.

(a) Vagy a' hamisságban.

6. Nem állnak meg a' te szemeid elött a' kevélyek: és gyülölsz minden gonosz tselekedöket.

7. Elveszted; a' kik hazugságot szóllnak; a' vérszopó és álnok embert útálja az Úr.

8. Én pedig a' te jóvoltodnak sokaságában bízván megyek be a' te házadba: és könyörgök a' te szent templomodban a' te félelmedben.

III. 9. Uram tégy egyenessé engemet a' te igazságodban, az én ellenségimért: igazgasd én elöttem a' te útadat.

10. Mert nintsen az ő szájokban igazság, szívek merö álnokság, torkok megnyílt koporsó, nyelvekkel hízelkednek. *Rom.* 3: 13.

IV. 11. Ítéld meg Isten őket, hogy essenek el az önnön tanátsok által: az ő hamisságaiknak sokaságokért vesd el őket; mert engedetlenek te neked.

12. És örülnek mindnyaján, kik bíznak te benned, mind örökké vígadnak, a' kiket megoltalmazol: és örvendeznek te benned mindnyájan, kik szeretik a' te nevedet.

13. Mert te, Uram, megáldod az igazat: a' te jóvoltoddal mint egy paizszsal környül veszed ötet.

VI. 'SOLTÁR.

Dávid az ő bűnei és ellenségi miatt való kísértetiben könyörög az Istennek, hogy ő neki kegyelmes légyen, és ötet nem csak az ő ellenségitől, hanem az ő lelki esméretének rettegésitől is megszabadítsa: annakutánna lelkében megvígasztaltatván, Istennek hálákat ád, hogy ötet meghallgatta és életre fordította.

1. Dávid' 'Soltára, az éneklő mesternek hegedű szerszámira.

2. URAM a' te haragodban ne fedj meg engemet; és a' te búsúlásodban ne ostorozz engemet.

3. Könyörülj rajtam Uram; mert erőtelen vagyok: gyógyíts meg engemet Uram, mert megháborodtanak az én tsontjaim.

4. És az én lelkem igen megháborodott: de te Uram míglen? (a)

(a) Tudniillik, hallasztod a' te segítségedet.

5. Térj hozzám Uram, és mentsd ki az én lelkemet: és szabadíts meg engemet a' te irgalmasságodért.

6. Mert nintsen te felőled a' halálban emléke zet: a' koporsóban kitsoda mond teneked dítséretet?

7. Elfáradtam fohászkodásimban, megmostam minden éjjel az én ágyamat: és könnyhullatásimmal megöntöztem az én nyoszolyámat.

8. Elhervadott az én ortzáma' keserűség miatt: és megvénhedett az én ellenségim miatt.

II. 9. Mennjetek el én tőlem mindnyájan, kik álnokságot tselekesztek: mert meghallgatta az Úr az én siralmamnak szavát. *Mát.* 7: 23. *Luk.* 13: 27.

10. Meghallgatta az Úr az én könyörgésemet: és az Úr bevette az én esedezésemet.

11. Piruljanak meg és igen háboríttassanak meg minden én ellenségim: hátra térjenek és hirtelen szégyenüljenek meg.

VII. 'SOLTÁR.

Könyörög Dávid az Úrnak, hogy ötet az ő igazságában és ártatlanságában, az ő ellenségeinek, Saulnak, Sémeinek és a' többinek fortélyaik és üldözéseik ellen megoltalmazza, és az ő rágalmazóit megbüntesse. 1. *Sam.* 17.

1. Mesterséges éneke Dávidnak, mellyet énekelett az Úrnak, a' Benjáminíta Kús' beszédére.

2. ÉN Uram Istenem te benned vetem reménységemet: oltalmazz meg engemet minden én üldözőim ellen, és szabadíts meg engemet.

3. Hogy el ne ragadja mint egy oroszlán az én életemet: elszaggassa, és ne légyen ki megszabaditson.

4. Én Uram Istenem! ha tselekedtem ezt: ha vagyon hamisság az én kezeimben:

5. Ha gonoszúl voltam az én velem békével lakozónak: (söt megmentettem azt, a' ki ok nélkül ellenségem volt)

6. *Bátor* üldözze az ellenség az én lelkemet, megfogja és földre tapodja az én életemet, és az én ditsösségemet porrá tegye.

7. Kelj fel Uram a' te haragodban, és magasztaltassál fel az én ellenségimnek dühösségek ellen, és serkenj fel én mellettem, az ítéletért, mellyet parantsoltál.

8. És így a' népeknek gyülekezetek környúl vészen téged', mellyért terj meg oh magasságos.

II. 9. Az Úr megítéli a' népeket: ítélj meg Uram engemet az én igazságom és az én tökélletességem szerént.

10. Szünjön meg kérlek a' hitetleneknek gonoszságok, és erősítsd meg az igazat, mert te vagy szíveknek és veséknek visgáló Istenek. 1. *Krón.* 28: 9. *Jer.* 11: 20. *és* 17: 10. *és* 20: 12. *Jel.* 2: 23.

11. Az én pai'som az Isten, ki megszabadítja az igaz szívű embereket.

12. Az Isten az igazat megőrizi, és az Isten naponként haragszik.

13. Ha meg nem tér a' hitetlen; az ő fegyverét megélesítette, az ő kézívét megvonta, és elkészítette.

14. És tsinált magának halálos nyilakat, az ő nyilait az ellenség ellen készítette.

15. Ímé hijábavalósággal terhes, mert nyavalyát fogadott és hamisságot szül. *Jób.* 15: 35. *Ésa.* 59: 4.

16. Vermet ásott, és mélyen ásta azt: de ő maga esett a' verembe mellyet ásott. *Jób.* 4: 8. *'Solt.* 9: 16. *és* 10: 2. *Péld.* 5: 22.

17. Fordúl az ő munkája maga fejére: és az ő tetejére száll az ő erőszaktétele.

III. 18. Dítsérem az Urat az ő igazsága szerént; és éneklek a' magasságos Úr' nevének.

VIII. 'SOLTÁR.

E' 'Soltárban Dávid az Istennek tsudálatos jó voltát és irgalmasságát magasztalja, hogy holott az Istennek ditsössége megfoghatatlan, és e' világot feljúl haladja: ő mindazáltal nem csak teremtette és megékesítette az ő ábrázatjával az embereket, hanem annak felette olly méltóságos állapotra emelte, hogy minekutánna az elveszett emberi nemzetséget megváltotta, Isten' fiai lennének, valakik ő benne hinnének.

1. Dávid' 'Soltára; az éneklő mesternek adatott, a' Gititre.

2. OH Uram mi Urunk melly nevezetes a' te neved az egész földön, ki a' te ditsőségedet az egeknek felettek magasztaltad.

3. A' kisdedeknek és a' tsets szopóknak szájokból rendeltél erőséget a' te ellenségedért, hogy leültetnéd az ellenséges, és a' magáért boszszúállót. *Mát.* 21: 16.

4. Mikor látom a' te egeidet, a' te újjaidnak munkájit, a' Holdat, és a' tsillagokat, mellyeket teremtettél, (*akkor így szóllok:*)

5. Mitsoda az ember, hogy emlékezel róla? avagy az embernek fia, hogy meglátogatod ötet? *Jób.* 7: 17. *'Solt.* 144: 3. *'Sid.* 2: 6.

6. Noha ezt valamennyire kissebbé teremtetted az angyaloknál: mindazáltal ditsösséggel és tisztességgel megékesítetted ötet.

7. Tetted ötet a' te kezeid' munkáin úrrá; mindeneket vetettél az ő lábai alá. 2. *Kor.* 15: 27.

8. Juhokat és minden barmokat, még a' mezei vadakat is

9. Az égi madarakat, és a' tengernek halait: *és a' mellyek* általjárják a' tengernek ösvényit.

10. Mi Urunk Istenünk! melly igen ditsősséges a' te neved mind az egész földön.

IX. 'SOLTÁR.

Hálákat ád Dávid e' ditséretben az Istennek, hogy ő neki az ő ellenségi ellen Góliát és a' Filisteusok avagy egyebek ellen győzedelmet adott, és könyörög azonn Istennek, hogy ezután is ötet az Isten' népével egyetemben megoltalmazza és megszabaditsa. E' ditsérettel elhetünk mind testi 's mind lelki ellenségeinknek meggyőzésekben. És mivelhogy Dávid a' Kristus' példáját hordozta, méltán magyarázhatjuk e' ditséretet a' Kristus' győzedelméről is, az Évangéliomnak ez óráiglan való háborgatói ellen.

1. Dávid' 'Soltára, az éneklő mesternek, Halmuth labben. 's a' t.

2. DITSÉREM az Urat tellyes szívemmel, hirdetem minden te tsudatételeidet.

3. Örvendezek és örűlök te benned, és dítséretet mondok felséges Isten a' te nevednek.

4. Midőn az én ellenségim hátat adnak: elesnek és elvesznek te előtted.

5, Mert az én ítéletemet és ügyemet véghez vitted: ültél a' székben ítélvén igazat.

6. Megfeddetted a' pogányokat, elvesztetted a' hitetleneket: az ő neveiket mindenha és mind örökké eltörlötted.

7. Az ellenségnek pusztítási mindenestől fogva megszűntenek, az ő városit elrontottad, és az ő emlékezete vele egyetemben elveszett.

8. Az Úr pedig mind örökké megmarad, és az ő székit készíti az ítéletre.

9. És ő megítéli e' világot igazságban; és a' népeknek törvényt mond tökélletességben. *'Solt.* 96: 13: *és* 98: 9.

10. És lészen az Úr a' megnyomoríttatottnak felmagasztalás: és idejekorán való segítsége a' nyomorúságban. *'Solt.* 37: 39. *és* 46: 1. *és* 91: 2.

11. És te benned bíznak; a' kik esmérik a' te nevedet: mert el nem hagyod a' téged' keresőket.

12. Mondjatok ditséretet az Úrnak, ki Sionban lakik: hirdessétek a' népek között az ő tselekedetét.

13. Mert ki keresi az ő véreket (a) azokról megemlékezik; nem felejtkezik el a' szegénynek kiáltásáról.

(a) A' véren nem egyebet ért, hanem a' híveknek véreiknek kiontásokat és az azokon lett boszszúkat.

14. Könyörűlj én rajtam Uram, lásd meg nyomorúságomat *mellyet szenvedek* ellenségimtől; ki megszabadítasz engemet a' halálnak kapuiból.

15. Hogy hirdessem minden te dítséretidet a' Sion' leányának kapuiban, és örűljek a' te megszabadításodban.

16. Bemerültenek a' pogányok a' veremben *mellyet* ástanak: a' hálóban megakadott lábok, mellyet elrejtettenek. *'Solt.* 7: 16.

17. Megesmértetett az Úr az ítéletből, mellyet tselekedett: a' hitetlen az ő kezének munkájával megkötöztetett. Felette nagy elmélkedés. Selah.

18. Térjenek a' hitetlenek a' földbe, és minden népek, kik elfelejtkeznek az Istenről.

19. Mert nem mind örökké lészen feledékenységben a' szegény, a' nyomorúltaknak reménységek nem mind örökké vesz el.

20. Kelj fel Uram, ne vegyen hatalmat az ember, ítéltessenek meg a' pogányok te előtted.

21. Rettentsd meg Uram őket, esmerjék meg a' pogányok, hogy ők emberek, Selah.

X. 'SOLTÁR.

A' Próféta e' ditséretnek első részében keményen panaszolkodik a' hitetleneknek kevélységek tsalárdságok és kegyetlenségek ellen. Második részében kéri az Istent, hogy ő neki az ő ellenségi ellen segítséggel légyen. Utólszor megjelenti az Isten' segítségében, és szabadításában való nagy reménységét. E' ditsérettel élhetünk mind kiváltképenvaló 's mind közönséges ellenségink ellen. Továbbá itt azt eszedbe vegyed, hogy a' régi Bibliában a' kilentzedik 'Soltár e' tizedikkel mindegybe foglaltatik, és azért vagyon az egyenetlenség a' 'Soltároknak számlálásokban, mert a' 'Sidók azt ketté szakasztják, és nem egy, hanem két ditséretnek mondják: de azután ismét megegyeznek a' számlálásban, hogy a' Dávidnak másfél száz 'Soltára meglégyen. Mert a' száz negyvenhatodik és a' száz negyvenhetedik ditséret ismét e' helyett a' régi Bibliában kétfelé szakasztatik, mellyeket a' 'Sidók viszontag egybefoglalnak.

1. Uram! miért állasz távol? *miért* rejted el magadat kelletekorán a' nyomorúságban?

2. Kevélységben a' hitetlen, háborgatja a' szegényt: fogattassanak meg a' gondolatokban mellyeket gondoltanak. *'Solt.* 7: 16. *és* 9: 16. *Péld.* 5: 22.

3. Mert ditsekedik a' hitetlen az ő lelkének kívánságiban: és a' fösvény áldván ő magát, boszszontja az Urat.

4. A' hitetlen az ő haragjának kevélysége miatt nem tudakozik: minden ő gondolatja *az, hogy* nintsen Isten. *'Solt.* 14: 1. *és* 53: 2.

5. Az ő úta minden időben szerentsés: meszsze vetette a' te ítéletidet az ő szemei elől: minden ő ellenségit tsúfolja.

6. Azt gondolja az ő szívében; soha örökké meg nem indíttatom: mert nyavalya nélkül leszek.

7. Kinek szája átkozódással rakva, tsalárdságokkal és álnoksággal: az ő nyelve alatt vagyon ártalom és álnokság. *Róm.* 3: 14. *'Solt.* 12: 3.

8. Az útszáknak szorosaikon leselkedik, lesben megöli az ártatlant, az ő szemei titkon vigyáznak a' szegényre.

9. Leselkedik titkon, mint az oroszlán a' barlangban: leselkedik, hogy elragadja a' szegényt, midőn az ő töriben ejti ötet.

10. Megrontja, levonja, és elveti a' szegényeket az ő erejével.

11. És mond az ő szívében: elfelejtkezett az Isten, elfordította ortzáját, és soha nem látja *ezeket.* *'Solt.* 94: 7.

12. Kelj fel Uram Isten! emeld fel kezedet: ne felejtkezzél el a' szegényről.

13. A' hitetlen miért boszszontja az Istent? *mert* azt mondja az ő szívében, hogy meg nem keresed?

14. Magad te látod, mert mind az álnokságot 's mind a' fájdalmat nézed, hogy neki kezeiddel megfizess: te reád hagyattatott a' szegény, az árváknak te leszel segítőjök.

15. Rontsd meg a' hitetlennek és a' gonosznak karját: keresd ki az ő gonoszságát mind addig, mig semmit nem találsz.

16. Az Úr uralkodik mindenha és mind örökkön örökké: elvesznek a' pogány népek az ő földökről. *'Solt.* 29: 9. *és* 145: 13. *és* 146: 9. *Jer.* 10: 10. *Sír.* 5: 19. *Dán.* 4: 31. *és* 6: 26.

17. A' szegényeknek kívánságokat meghallgatod Uram, megerösíted az ő szíveiket, és a' te füleiddel reájok figyelmezel.

18. Hogy ítéletet tégy az árvának és nyomorodottnak: hogy többé ne kegyetlenkedjen *azonn* földből való ember.

XI. 'SOLTÁR.

E' dítséretben Dávid' Saul' háborgatása és üldözése ellen Istenben való bizodalmát jelenti, mellyben vádolja az ellenségnek kegyetlenségét, és könyörgésében bíztatja magát Istennek gondviselésével és szabadításával. E' dítsérettel élhetünk a' híveknek és az Anyaszentegyháznak minden időbeli háborgatói és üldözői ellen.

1. Dávid' éneke, az Éneklő mesternek adatott.

2. AZ Úrban bízom; hogyhogy mondjátok tehát az én lelkemnek, fuss a' ti hegyetekre (a) mint a' madár?

(a) Vagy így: fuss el a' ti hegyetekről, vagy fussatok el; érti pedig a' hegyeket, a' holott szokott vala Dávid oltalomért maradni, vagy a' Júda' országát.

3. Mert ímé a' hitetlenek az ő íjjokat megvonták, nyilokat az idegbe vetették; hogy lövöldözzék titkon az igaz szívű embereket.

4. Ha fundamentomok elrontatnak, az igaz mit tselekedhetik? (b)

(b) Az az, mivelhogy mindentől megfosztattam a' mihez külsőképen támaszkodhatnám, mit tudok tenni?

5. Az Úr az ő szent templomában, az Úr' széke az egekben: az ő szemei néznek, és az ő szemöldöki megpróbálják az embereknek fiaikat. *Habak.* 2: 20. *'Solt.* 103: 19.

6. Az Úr az igazat megpróbálja, a' hitetlent pedig és a' gonoszságnak szeretőjét gyülöli az ő lelke.

7. A' hitetlenekre mint az esőt úgy botsátja a' töröket, tüzet, kénkövet, és ijesztő szelet, melly az ő poharoknak része.

8. Mert mivel hogy az Úr igaz, igazságot szeret; az igaz embert látják az ő szemei.

XII. 'SOLTÁR.

E' dítséretnek első részében panaszolkodik a' Próféta a' híveknek és Istenfélőknek kevés számokról, és az istenteleneknek és a' kegyetleneknek sokaságokról. Másik részében könyörög az istenteleneknek büntetésekért. Harmadikban vígasztalja a' kevés nyomorodott híveket az Istennek jelenvaló létével és segítségével. E' dítsérettel élhetünk minden időben, de főképen az anyaszentegyháznak és a' híveknek háborgatói és kegyetleni ellen.

1. Dávid' 'Soltára adatott az Éneklő mesternek Seminithre.

2. TARTS meg Uram, mert elfogyott a' szent; mert elfogytanak a' hívek az emberek' fiaik közzül. *Ésa.* 57: 1. *Mik.* 7: 2.

3. Hazugságot szóll kiki az ő felebarátjának, hízelkedő ajakkal, kettős szívből szóllnak.

4. Vágja ki az Úr mind a' hízelkedő ajakakat, és a' kevélységet szólló nyelveket.

5. Kik ezt mondják: nyelvünkkel mindent tehetünk, (a) a' mi ajakink mi velünk vagynak, 's kitsoda minekünk urunk?

(a) Az az, szabad nekünk mindent mondanunk.

6. A' nyomorúltaknak pusztításokért (b) és a' szegényeknek fohászkodásokért, mindjárást felkelek, azt mondja az Úr: megszabadítom azokat, kiket törben ejtett az ellenség.

(b) Az az, mivelhogy a' nyomorúlt szegények elpusztíttattak, és nekik egyébb nem maradott a' fohászkodásnál, azért immár felkelek a' segítségre.

7. Az Úrnak beszédi, tiszta beszédek: mint a' földből való kohban megpróbáltatott és hétszer megtisztítatott ezüst. 2. *Sám.* 22: 31. *'Solt.* 18: 31. *és* 119: 140. *Péld.* 30: 7.

8. Te Uram tartsd meg őket, és őrizd meg őket e' nemzetségtől mind örökké.

9. Köröskörnyül járnak a' gonoszok, mikor az emberek' fiaiknak alávalóik felmagasztaltatnak (c)

(c) Az az, mikor az embereknek alávalóik uralkodnak, a' gonoszoknak alkalmatosságok vagyon minden gonoszságra.

XIII. 'SOLTÁR.

E' dítséretben a' Próféta külömbkülömb próbákban és nyomorúságokban lévén panaszolkodik, elöször az Isten' segítségének és szabadításának halogatása felől, de az ő kegyelmes igéretiben és jóvoltában bízván, könyörög a' következendő szabadúlásért, és ígéri magát az Úrnak minden hálaadásra és dítséretre. E' dítsérettel élhetünk midőn sok nyomorúságok miatt, megterheltetvén nyögünk, és nem mindjárást érzünk szabadúlást.

1. Dávid' 'Soltára, az Éneklő mesternek adatott.

2. URAM míglen felejtkezel el rólam mindetől fogva? míglen rejted el ortzádat én tőlem?

3. Míglen tanátskozom az én lelkemben? keserűségemet naponként *míglen tartom* szívemben? míglen magasztaltatik fel ellenségem én rajtam?

4. Nézz reám és hallgass meg engemet én Uram Istenem: világosítsd meg szemeimet, ne alugyam el a' halálban.

5. Hogy valamikor ne mondhassa az én ellenségem: meggyőztem őtet, és az én háborgatóim ne örüljenek, ha megtántorodom.

6. Én pediglen a' te jóvoltodban bízom: örvendez az én szívem a' te szabadításodban: éneklek az Úrnak, mert jól tett én velem.

XIV. 'SOLTÁR.

E' dítséretben feddi Dávid az Isten' anyaszentegyházának és a' híveknek háborgatóikat, és üldözőiket, melly ő kegyetlenségeknek oka az ő szíveknek természet szerént való hitetlensége, mellyben vagyon az egész emberi nemzet az újonan való születés előtt, mint Sz. Pál is Róm. 3. magyarázza. Annakutánna fenyegeti a' penitentziatartás nélkül valókat Istennek kemény haragjával és büntetésével; És kíván Izráelnek Sionból szabadúlást. E' dítséretben azért a' Próféta megírja e' mostani utolsó időbeli embereknek erköltsöket és életeket, mint Sz. Pál is 2. Tim. 3: 1. 2.

1. Dávid' 'Soltára, az Éneklőmesternek adatott.

AZT mondja a' balgatag az ő szivében: nintsen Isten: Megvesztenek, útálatosok lettenek igyekezetekben, nintsen a' ki jót tselekedjen. *'Solt,* 10: 4. 53: 2.

2. Az Úr menyből tekintett az emberek' fiaikra, hogy meglássa, ha vagyon értelmes és Istenkereső. *Róm.* 3: 10.

3. Mindnyájan

3. Mindnyájan elhajlottanak, egyenlőképen híjábavalókká lettenek: nintsen a' ki jót tselekedjen, nintsen tsak egy is.

4. Avagy nints-é értelem mind e' gonoszságnak tselekedőiben, hogy az én népemet megeszik, mint a' kenyeret szokták megenni, és az Urat segítségül nem hívják?

5. Ott rettegnek rettegéssel: mert az Úr az igaznak nemzetségével vagyon.

6. A' szegénynek tanátsát megtsúfoljátok: de az Úr ő neki reménysége.

7. Vajha eljőne Sionból az Izráelnek szabadítása! hogy mikor az Úr az ő népének foglyait megszabadítja, a' Jákob örüljön, és az Izráel örvendezzen.

XV. 'SOLTÁR.

E' dítséretben Dávid azt írja meg, kitsodák legyenek az Isten' Anyaszentegyházának igaz és élő tagjai, az Isten' országának lakosi, és minemű jegyekből választassanak meg a' képmutatóktól.

1. Dávid' 'Soltára:

URAM! kitsoda lakozik a' te sátorodban? és kitsoda nyugszik meg a' te szent hegyeden?

2. A' ki tökélletességben jár, és igazságot tselekeszik, és igazságot szóll az ő szívében. *'Solt.* 24: 4. *Ésa.* 33: 15.

3. A' ki nem rágalmaz nyelvével, nem tselekeszik felebarátjának gonoszt, és gyalázatot nem szerez szomszédjának.

4. Kinek szemei előtt útálatos a' megvettetett; de az Urat félőket tiszteli: *a' ki* esküvését kárával is megállja, és meg nem változtatja.

5. Pénzét nem adja uzsórára, és ajándékot ártatlan ellen nem vészen. A' ki ezeket tselekeszi; meg nem mozdúl mind örökké. *Ezék.* 18: 8. 17.

XVI. 'SOLTÁR.

Dávid az Isten' Anyaszentegyházának tagja lévén, könyörög Istennek mind ő magának 's mind az Anyaszentegyháznak megtartásáért, Kristus a' mi közbenjárónk a' Dávid személyében halála előtt könyörög, hogy megoltalmaztasson, megszabadíttasson, és megdítsőíttessen.

1. Drága kő gyanánt való éneke Dávidnak.

TARTS meg engemet Isten! mert én te benned bízom.

2. Mond ezt az Úrnak, oh *én lelkem*: én Uram vagy te: az én jóvoltom nem használ teneked. *'Solt.* 59: 9.

3. Hanem a' szenteknek, kik e' földön vagynak: és a' betsületeseknek, kikben vagyon minden én gyönyörűségem.

4. Megsokasodnak azoknak bánatjok, kik máshoz sietnek: nem áldozom azoknak véres áldozatjokkal, fel sem veszem azoknak neveiket az én ajakimra.

5. Az Úr az én örökségemnek és poháromnak része: te tartod az én részemet. (a) *'Sir.* 3: 24.

(a) Vagy, te vagy nekem én örökségem, nem az idegen bálvány Istenek.

6. Az én nyilam esett énnekem kies helyen, és szép örökség is jutott énnekem.

7. Áldom az Urat, ki énnekem tanátsot adott, hogy még éjjel is tanítanak engemet az én veséim.

8. Az Urat szüntelen előmbe tettem: mert jobbomra vagyon nekem, azért meg nem mozdíttatom. *Tsel.* 2: 25.

9. Annakokáért örül az én szívem, és örvendez az én dítsőségem: még az én testem is bátorságban nyugszik.

10. Mert nem hagyod az én lelkemet a' koporsóban: és nem engeded, hogy a' te szented rothadást lásson. *Tsel.* 2: 31. *és* 13: 35.

11. Te tanítasz meg engemet az életnek ösvenyére: örömöknek elégségek vagyon te előtted, és gyönyörűségek vagynak a' te jobbod felől mindenkor.

XVII. 'SOLTÁR.

Könyörög Dávid az Istennek, hogy légyen ő neki és az ő Anyaszentegyházának segítséggel, és oltalommal a' hitetlenek ellen.

1. Dávid' könyörgése.

HALD meg Uram az én igazságomat; figyelmezzél az én kiáltásomra, hallgasd meg az én könyörgésemet, mellyben nintsen tsalárdság.

2. A' te ortzád elől jöjjön ki az én ítéletem: te szemeid lássanak igazat.

3. Megpróbáltad az én szívemet, meglátogattál éjjel; megpróbáltál engemet is, semmit nem találtál; elmém egyezett az én számmal.

4. Embereknek tselekedetektől és a' latroknak ösvényektől a' te szádnak parantsolatiért, megótam magamat.

5. Igazgassad lépésemet a' te ösvényidben, hogy ki ne hágjanak az én lábaim.

6. Én tégedet segítségül hívlak, mert meghalgatsz engemet Isten: hajtsd le füleidet én hozzám, és halgasd meg beszédemet.

7. Mutasd meg a' te tsudálatos irgalmasságidat, ki megszabadítod a' te benned bízókat, azoktól, kik a' te jobbod ellen támadnak.

8. Őrizz meg engemet mint szemed' fényét: rejts el engemet a' te szárnyaidnak árnyékok alatt: 5. *Mós.* 32: 10. *Zak.* 2: 12.

9. A' hitetleneknek ortzájik előtt, kik engemet háborgattanak; az én halálos ellenségim előtt, kik engemet környúl vettek.

10. A' kövérség elborította *ortzájokat; annakokáért* nyelvekkel kevélyen szóllnak.

11. Az én útaimban mostan környúl vettenek engemet: a' föld felé horgadva szegezték le az ő szemeiket.

12. Hasonlók a' préda szomjúhozó oroszlánokhoz: és a' barlangban ülő oroszlán fiakhoz.

13. Kelj fel Uram, vedd eleit az ő ortzájának; vesd le őtet, szabadítsd meg az én életemet a' hitetlentől, a' te fegyvereddel.

14. Emberektől szabadíts meg a' te kezeddel Uram: e' világnak embereitől, kiknek részek ez életben vagyon: kiknek hasokat betöltöd gazdagsággal, megelégítetnek magzatjaik, és hagyják marhájikat az ő fiaiknak.

15. Én pedig igazságban meglátom a' te ortzádat, megelégíttetem a' te ábrázatoddal, midőn felserkenek.

XVIII. 'SOLT.

E' dítséretben Dávid Istennek hálákat ád eleitől fogva vele tett minden jó tételeményiért, melyeket bővségessen elöszámlál, hogy ezzel a' híveknek hiteket bizodalomra felgerjesszse és megerősítse.

1. Dávidnak az Úr szolgájának az Éneklő mesternek *engedtetett* hálaadó éneke, mellyel az Úrnak hálákat adott az napon, mellyen megszabadította ötet az Úr minden ellenségeinek kezekből: és a' Saul' kezéből; és monda: 2. *Sam.* 22: 1.

2. SZERETLEK tégedet Uram, én erősségem.
3. Az Úr én kösziklám, és én váram, és én szabadítóm: én Istenem, én erősségem, ő benne bízom: én paizsom, és az én szabadulásomnak szarva, én felmagasztalásom. *'Solt.* 144: 1. *'Sid.* 2: 13.

4. A' dítséretre méltó Urat segítségül hívom; és így az én ellenségimtől megszabadíttatom.

5. Környülvettenek volt engemet a' halálnak fájdalmi; és az álnok embereknek sokaságok rettent vala engemet.

6. A' pokolnak kötelei környülvettenek volt engemet: elömet vették volt a' halálnak törei.

7. Az én nyomorúságomban hívtam segítségül az Urat, és kiáltottam az én Istenemnek: és meghalgatta szómat az ő templomából, és az én kiáltásom ő előtte jutott az ő füleibe.

8. Megindúlt, és reszketett a' föld, és a' hegyeknek fundamentomaik megháborodtanak; és öszveverődtenek, midőn az ő haragja felgerjedt.

9. Füst jött ki az orrából, és emésztő tűz az ő szájából, és gerjedtenek eleven szenek ő tőle.

10. És lehajtotta az egeket, és leszállott: és homály volt az ő lábai alatt.

11. És vitettetett a' Kérubimokon, és repült: repült a' szeleknek szárnyaikon. *5. Mós.* 33: 26.

12. Bevonta az ő sátorát setétséggel; az ő sátorát környülvette setét vizekkel és sűrű felhőkkel.

13. A' fényesség miatt, melly volt ő előtte, a' felhők elmúltanak: köeső és eleven szenek következének.

14. És dörgött az égből az Úr, és a' felséges Isten adta az ő szavát: köesőt és eleven szeneket.

15. És kibotsátá az ő nyilait, és elszélleszté őket; a' villámásokat megsokasította, és megháborította őket.

16. Akkor vizeknek örvényeik láttatának; és kinyilatkoztattanak a' föld kerekségének fundamentomi, a' te megfeddésed miatt Uram, és a' te haragodnak szélének fúvása miatt.

17. Botsátott segítséget az égből, és felvett engemet: és kivont engemet a' sok vizekből.

18. Kiragadott engemet az én hatalmas ellenségim közzűl: és az én gyülölőim közzűl, mert erősbbek voltanak én nálamnál.

19. Elömet vették énnekem az én veszedelmemnek napján: de az Úr volt énnekem páltzám.

20. Kivitt engemet tágas helyre: kiragadott engemet, mert ő gyönyörködik én bennem.

21. Megfizetett énnekem az Úr, az én igazságom szerént: az én kezeimnek tisztaságok szerént fizetett énnekem.

22. Mert megőriztem az Urnak útait: sem hitetlenül nem szakadtam el az én Istenemtől.

23. Minden ő ítéleti én előttem vagynak, és az ő parantsolatit nem hánytam el tőlem.

24. És voltam tökélletes ő előtte, és megtartóztattam magamat az én bűneimtől.

25. *Annakokáért* megfizetett énnekem az Úr az én igazságom szerént: az én kezeimnek tisztaságok szerént az ő szemei előtt.

26. (a) Az irgalmashoz te irgalmas vagy: és a' tökélleteshez, tökélletes vagy.

(a) Értelme ez; a' ki mint viseli magát Istenhez, úgy fizet az Isten; a' jókat megajándékozza, a' gonoszokat megbünteti.

27. A' tisztával tiszta vagy: és a' hamissal hamisnak álíttatol.

28. Mivel te a' nyomorodott népet megtartod: és a' kevély szemeket megalázod.

29. Mert te gyújtod meg az én szövétnekemet: te én Uram Istenem! megvilágosítod az én setétségemet.

30. Mert én te általad megyek által az ellenségnek táborán: és az én Istenem által megyek a' kőfalakon által.

31. Ennek az Istennek úta tökélletes: az Urnak beszéde igen tiszta, és paizsok minden ő benne bízóknak. *5. Mós.* 32: 4. *Dan.* 4: 34. *Jel.* 15: 3. 2. *Sam.* 22: 31. *'Solt.* 12: 7. 119: 140. *Péld.* 30: 5.

32. Mert kitsoda Isten az Úron kivül? és kitsoda a' köszikla a' mi Istenünkön kivül? 1. *Sam.* 2: 2. *'Solt.* 86: 8. *Ésa.* 45: 5.

33. Az Isten övedzett fel engemet erővel: és ő tette tökélletessé az én útamat.

34. Ollyanná tette lábaimat mint a' szarvasoknak lábaik: és az én magas helyeimen megállat engemet.

35. Ő tanítja az én kezemet a' hartzra: annyira, hogy az én kezeim által megromlanának az értz kézívek.

36. És adtad énnekem a' te szabadításodnak paizsát; és a' te jobb karod tartott engemet: és a' te jóvoltod magasztalt fel engemet.

37. Kiterjesztetted lépésimet én alattam: és az én lábaim nem fáradtanak el.

38. Midőn ellenségimet kergettem, megfogtam őket: és meg nem tértem, míglen megemésztettem őtet.

39. Általvertem őket, és fel nem kelhetnek: elhullottanak az én lábaim alatt.

40. Mert felövedzettél engemet erővel a' hadra; az én ellenségemet én alattam lenyomtad.

41. Az én ellenségimnek nyakokat kezembe adtad; és az én gyülölőimet elvesztetted.

42. Kiáltottanak, de nem volt ki őket megszabadította volna: az Urhoz, de nem halgatta meg őket.

43. És apróra törtem őket, mint a' port a' szél ellen: és mint a' piatzon lévő sárt letapodtam őket.

44. Megszabadítottál engemet a' népnek pártolásától: tettél engemet a' pogányoknak fejekké: a' melly népet nem esmertem, szolgál énnekem.

45. A' kik tsak meghalhattanak is, engedtenek énnekem: és az idegen fiak hazudtanak énnekem.

46. Az idegen népek megepedtenek, és reszkettenek az ő hajlékokban.

47. Éljen az Úr, és légyen áldott az én kösziklám: és magasztaltassék fel az én szabadításomnak Istene.

48. Isten az, ki én érettem boszszút áll: és ki sok népet én hozzám hódoltat.

49. Ki engemet az én ellenségimtől megszabadítottál: és az én ellenem támadóktól megmentettél, és a' gonosz ember' kezéből kiragadtál.

50. Ennekokáért dítsérlek tégedet Uram a' pogányok között, és a' te nevednek éneklek: *Róm.* 15: 9.

51. Mert az ő királlyának szabadítását nevezetessé tette: és az ő megkent királlyával Dáviddal irgalmasságot tselekedett, és az ő maradékával mind örökké.

XIX. 'SOLTÁR.

E' dítséretben a' Próféta tanít bennünket az Istennek két rendbeli esméretiről: elsö közönseges, melly vagyon e' világnak és annak minden részeinek szép renddel és móddal való teremtéséből, és gondviseléséből, melly noha nem elégséges az Istennek igaz és idvességes esméretire

mindazáltal minekünk elönkbe adja az Istennek mindenhatóságát, böltsesſégét, ditsöſégét, 's a' t. Másik, kiváltképenvaló, az Istennek kijelentett ígéjéből, melly esméret igaz, tökélletes és idvesſéges. Ez az elsőtől mit külömbözzön, Dávid megmutatja.

1. Dávid' 'Soltára, az Éneklömesternek *engedtetett.*

2. Az egek kibeszéllik az Istennek ditsöſégét; és az ő kezeinek munkájokat hirdeti ama' kiterjesztett erősség.

3. Az egymás után következő napok bővſéggel predikálják az ígét: és az egymás után való éjtszakák tanítanak böltsesſégre.

4. Nints szó és nints olly nyelv, a' hol az ő szavok nem hallatna.

5. Minden földre kihatott az ő zengések, és a' földnek kerekſégének határira az ő beszédek: a' napnak szerzett sátort az egekben. *Róm.* 10: 18.

6. És az úgy, mint egy vőlegény kijövén az ő ágyasházából: örül mint egy erős futó férjfiú az ő útának elvégezésére.

7. Az ő kijövetele az égnek egyik végétől fogva, a' másik végéig vagyon: és nints a' mi elrejtezhetne az ő melege előtt.

8. Az Úrnak törvénye tökélletes, megtéríti a' lelkeket: az Úrnak igaz tanúbizonyſágtétele böltsé teszi az együgyüt.

9. Az Úrnak parantsolati igazak, megvídámítják a' szívet; az Úr parantsolatja tiszta, megvilágosítja a' szemeket.

10. Az Úr' félelme tiszta, megmarad mind örökké; az Úrnak ítélete (a) igaz mondás, mindenestől fogva igaz.

(a) Az ítéletnek szaván érti a' mennyei tudományt.

11. Kivánatosbbak, az aranynál, sőt a' leg finumabb aranynál; és édesbbek a' méznél, sőt még a' lépesméznél is. *'Solt.* 119: 72. 127. *Péld.* 8: 11. *'Solt.* 119: 103.

12. Még a' te szolgád is megintetik azokból, és azoknak megőrízésekben nagy jutalom vagyon.

13. (b) De kitsoda tudhatja a' vétkeket? a' titkos bűnöktől tisztíts meg engemet.

(b) Mivelhogy a' felső versben azt mondá, hogy az Isten' törvényének megtartóinak sok jutalmok vagyon, azért esmérvén Dávid az emberi romlást, felkiált, holott vallást tészen a' bűnről, és az ellen orvoſságot mutat.

14. Tartóztasd meg a' te szolgádat a' vakmerő bűnöktől, ne uralkodjanak én rajtam: akkor tökélletes leszek, és tiszta leszek sok vétkektől.

15. Az én számnak beszédi, és az én szívemnek gondolati legyenek a' te kedved szerént valók te előtted: Úram! ki énnekem erősſégem, és szabadítóm vagy.

XX. 'SOLTÁR.

Az ország' népének közönséges könyörgése az Izráel királlyáért Dávidért, hogy az Isten ő neki adjon jó és boldog birodalmat, és győzedelmet minden ő ellenségi ellen. Melly dítsérettel, a' hívek minden helyeken és időben élhetnek, hogy az Isten az ő fejedelmeket mególtalmazza, bírja, igazgassa, és adjon neki, a' községnek, és az Isten' Anyaszentegyházának bírásában boldog, és hasznos nevekedést, és előmenetelt, mind háborúságos, 's mind békeséges időben.

1. Dávid' 'Soltára az Éneklömesternek *engedtetett.*

2. Halgasson meg tégedet az Úr, a' háborúságnak napján; és tégyen győzedelmessé a' Jákob' Istenének neve.

3. Küldjön teneked segítſéget az ő szentséges helyéről; és a' Sionból oltalmazzon meg tégedet.

4. Emlékezzen meg minden te áldozatidról: és a' te egészen égő áldozatidat tegye hamuvá, Selah.

5. Tselekedjen te veled a' te kívánságod szerént: és minden te tanátsodat tellyesítse meg.

6. Hogy örülhessünk a' te szabadításodban; és a' mi Istenünknek nevében zászlót emeljünk. Az Úr tellyesítse meg minden te kérésidet.

II. 7. Most esmerem, hogy megtartja az Úr, az ő felkenettét, meghalgatja őtet az ő szentségének egeiből: az ő jobb kezének erős szabadításával.

8. Némellyek az ő szekerekben, némellyek az ő lovokban bíznak: de mi a' mi Urunknak Istenünknek nevéről emlékezünk meg.

9. Ők meghanyatlottanak, és elestenek: mi pedig felkeltünk, és felegyenesedtünk.

III. 10. Uram tarts meg minket: a' király feleljen meg minekünk az napon, mellyen őtet segítségül hvíjuk.

XXI. 'SOLTÁR.

E' dítséretben Dávid hálákat ád Istennek, az ő királyi birodalmának jó állapotjáért, és ellenségin való győzedelmiért, melly birodalmának, és győzedelmének példájával leírja a' Kristus királynak győzedelmét, ditsőségét, és felmagasztalását, mellyre felvétettetett az ő szenvedése, és halálból való feltámadása után: Annakutánna jövendőt mond, mind a' 'Sidó nemzetnek megvetéséről, és veszedelméről, 's mind a' Kristusnak egyébb ellenségeinek romlásaikról. E' dítséretből vígasztalást vehetünk, midőn az Évangyéliomnak ellenségei, a' Kristus' Anyaszentegyházát akarják megrontani.

1. Dávid' 'Soltára, az Éneklömesternek *engedtetett.*

2. Uram a' te erősségedben örül a' király, és a' te szabadításodban, melly igen örvendez;

3. Az ő szívének kívánságát megadtad neki: és az ő ajakinak kéréseket nem tagadtad meg ő tőle, Selah.

4. Mert elővetted őtet a' te javaidnak áldásaikkal: és tettél az ő fejében tiszta arany koronát.

5. Életet kért te'tőled, és adtál ő neki napoknak hoszszúságokat mind örökké, és örökkön örökké.

6. Nagy az ő ditsekedése a' te megtartásodban: fényességet és ékességet vetettél ő reá.

7. Mert vetetted ő reá *mindenféle bővséges* áldásidat, mind örökké megvídámítottad őtet a' te színednek örömével.

8. Mivel a' király bízik az Úrban: és a' magasságoknak jó kedvekben meg nem hanyatlik.

II. 9. Megtalálja a' te kezed minden te ellenségidet, és a' te jobbod megtalálja a' te gyülölőidet.

10. Ollyanná teszed őket mint a' tűznek kementzéjét a' te haragodnak idején: az Úr az ő haragjában elnyeli őket, és megemészti őket a' tűz.

11. Az ő magzatjaikat e' földről elveszted: és az ő magvokat az embereknek fiaik közzül.

12. Mert te ellened gonoszt végeztenek, és tsalárdságot gondoltanak, *mellyet véghez* nem vihetnek.

13. Mert te őket tzélúl vetted, és megvonszod a' te ívedet ő ellenek.

III. 14. Magasztaltassál fel Uram a' te erősségedben, énekeljük, és dítsérjük a' te hatalmadat.

XXII. 'SOLTÁR.

Dávid e' dítséretnek rendében, az ő sok és nagy nyomorúságinak, és fájdalminak példájiban nyilvánvalóképen prófétál a' Kristus' szenvedéséről, haláláról, feltámadásáról, győzedelméről, és az Anyaszentegyháznak mind e' világon való kiterjedéséről, mint a' Kristus', Sz. Máté, Sz. János, és a' 'Sidókhoz írt levél' írói ezekről bizonyságot tesznek,

1. Dávid' 'Soltára, az Éneklőmesternek *adatott*, az első hajnalkorra.

2. ÉN Istenem! én Istenem! miért hagytál el engemet? miért távoztál el az én megtartásomtól, és az én jajgatásimnak beszédeiktől? *Mat.* 27: 46. *Mark.* 15: 34,

3. Én Istenem! kiáltok mind nap estig, de nem halgatsz meg: éjjel is nintsen énnekem veszteglésem.

4. Te pedig szent vagy, ki lakozol az Izráelnek dítséreti között.

5. A' mi atyáink te benned bíztanak: bíztanak, és megszabadítottad őket.

6. Te hozzád kiáltottak, és megszabadúltak: te benned bíztak, és meg nem gyaláztattak. *R.* 25: 3. *és* 31: 2. *Ésa.* 49: 25. *és* 34: 6. *Róm.* 9: 33.

7. Én pedig féreg *vagyok*, és nem férjfiú: embereknek szidalmok, és népeknek útálatosságok. *R.* 40: 18.

8. Mindenek, kik engemet látnak, megtsúfolnak engemet: félre vonszák ajakaikat, és hajtogatják az ő fejeket, *mondván*: *Mát.* 27: 39. *'Solt.* 109: 25.

9. Bízott az Úrban, szabadíttsa meg őtet: mentse meg őtet, mert ő neki jóakarója. *Mát.* 27: 43.

10. Mert te vontál ki engemet az én anyámnak méhéből, és bíztattál engemet az én anyámnak emlőitől fogva.

11. Te *oltalmad* alá vettettem az én *anyámnak* méhétől fogva: az én anyámnak méhétől fogva te *voltál* énnekem Istenem.

12. Ne távozzál meszsze én tőlem, mert a' nyomorúság közel vagyon, midőn nints segítség.

13. Környül vettenek engemet sok bikák, és a' Bá'ſánnak erős bikái megkörnyékeztenek engemet.

14. Feltátották én ellenem az ő szájokat, mint a' ragadozó és ordító oroszlán.

15. Mint a' víz ugyan kiöntettem, és minden én tsontaim eloszlattattanak; az én szívem, mint a' viasz elolvadott az én belső tagaim között.

16. Megszáradott mint a' tserép az én erőm, az én nyelvem is az én ínyemhez ragadott: és a' halálnak porába vetettél engemet.

17. Mert környülvettenek engemet az ebek, és a' gonoszoknak seregek megkörnyékezett engemet; általlyukasztották kezeimet és lábaimat. *Mát.* 27: 35. *Mark.* 15: 24. *Luk.* 23: 33. *Ján.* 19: 23. *és* 37.

18. Megszámlálhatom minden én tsontaimat: ők pedig tsak reám néznek, és tekíntenek vala.

19. Az én ruháimat magok közt elosztották, és az én köntösömre sorsot vetettek. *Luk.* 23: 34. *Ján.* 19: 24.

20. De te, Uram! ne légy meszsze tőlem: én erősségem, az én segítségemre siess.

21. Mentsd meg az én lelkemet a' fegyverről, és az én egyetlenemet az ebnek kezéből.

22. Szabadíts meg engemet az oroszlánnak szájából: és az Unikornisoknak szarvaik ellen halgass meg engemet.

II. 23. Hirdetem a' te nevedet az én atyámfiainak; a' gyülekezetnek közepette dítsérlek tégedet. *'Sid.* 2: 12.

24. Kik félitek az Urat, dítsérjétek őtet, Jákóbnak minden nemzeti ditsőítsétek őtet: és féljétek őtet Izráelnek egész magva.

25. Mert nem útálta, és meg nem vetette a' szegénynek nyomorúságát, és el nem rejtette az ő ortzáját ő tőle: de midőn kiáltott ő hozzá, meghalgatta őtet.

26. Te felőled lészen az én dítséretem a' nagy gyülekezetben: az én fogadásimat megtellyesítem azok előtt, kik félik őtet.

27. Esznek a' nyomorúltak, és megelégesznek; dítsérik az Urat, kik keresik őtet, és él a' ti szívetek mind örökké.

28. Megemlékeznek, és megtérnek az Úrhoz a' földnek minden határi: és imádkoznak te előtted a' pogányoknak minden nemzetſégeik. *'Solt.* 2: 8. 72: 11. *és* 86. 9.

29. Mert az Úré a' birodalom, és uralkodik a' pogányokon.

30. Esznek és imádják őtet a' földnek minden kövéri; térdet hajtnak ő előtte mindenek, kik a' porban feküsznek, és *a' ki* az ő lelkét elevenen meg nem tarthatja.

31. Az ő magvok nekik szolgál, és az Úré lésznek mind örökké.

32. Eljönek, és hirdetik az ő igazſágát az ő utánnok való népnek, hogy ezt tselekedte.

XXIII. 'SOLTÁR.

Hálákat ád Dávid Istennek mind ő magára, 's mind az Anyaszentegyházra való szüntelen gondjaviseléséért, oltalmazásáért, és minden testi és lelki ajándékiért. És hogy egyebek is ugyan ezent tselekedjék, ínti őket az önnön példájával.

1. Dávid' 'Soltára.

AZ Úr az én pásztorom, azért meg nem fogyatkozom. *Ésa.* 40: 11. *Jer.* 23: 4. *Ezék.* 34: 23. *Ján.* 10: 11. 1. *Pét.* 2: 25.

2. Gyönyörűséges és füves helyeken legeltet engemet, és lassú vizek mellé viszen engemet.

3. Az én lelkemet megvídámítja: és viszel engemet az igazſágnak ösvényin az ő nevéért.

4. Még ha a' halál' árnyékának völgyében járok is, nem félek a' gonosztól: mert te én velem vagy: a' te veszsződ, és a' te botod vígasztalnak engemet. *R.* 3: 6. 118: 6.

5. Asztalt készíteszsz én előttem azok ellen, kik énnekem ellenségim: megkened olajjal az én fejemet, és megtöltöd az én poharamat bővségessen.

II. 6. Sőt még bizonnyal a' te jóvoltod, és irgalmasságod követnek engemet életemnek minden idejében: és lakozom az Úrnak házában hoszszú ideiglen.

XXIV. 'SOLTÁR.

E' dítséretben megírja Dávid a' Kristus' országának nagy voltát, és kiterjedését, mind az egész világra az Évangéliomnak prédikállása által, és kitsodák legyenek annak igaz tagjai. Annakutánna ínti a' királyokat és minden fejedelmeket, hogy a' Kristus királyt az ő Évangéliomával megesmérjék, és befogadják, ha nem akarnak örökké elveszni. E' dítséret intsen minden rendbeli embereket a' Kristus' Anyaszentegyházának, és országának építésére, inkább, hogy nem mint rontására, és bátorítson minket, midőn e' világ a' Kristus' Évangyélioma ellen háborog.

1. Dávid' 'Soltára.

AZ Úré a' föld, és az ő tellyessége, a' földnek kereksége, és annak lakosi. 2. *Mós.* 19: 5. 5. *Mós.* 10: 14. *Jób.* 41: 2. 1. *Kor.* 10: 26. 28.

2. Mert ő a' tengeren fundálta azt, és a' folyó vizeknek felettek tsinálta azt. *Jób.* 26: 7. *és* 38: 4. 6. *'Solt.* 104: 5. *és* 136: 6.

II. 3. Kitsoda mégyen fel az Úrnak hegyére? és kitsoda áll meg az ő szentſégének helyén? *'Solt.* 15: 1. *Ésa.* 33: 14. 15.

4. Az ártatlan kezű, és a' tiszta szívű: és a' ki fel nem emelte lelkét a' hívalkodásra, sem tsalárdsággal meg nem eskütt.

5. És veszen áldást az Úrtól, és igazſágot az ő idvezítésének Istenétől.

6. És az *Isten*' keresőknek nemzetſégek: kik keresik a' te színedet, óh Jákób! Selah.

III. 7. Ti kapuk emeljétek fel a' ti fejeiteket, és emelkedjetek fel örökké való ajtók; hogy mennjen be a' ditsőségnek királlya.

8. Kitsoda ez a' dítsőségnek királlya? az erős és hatalmas Úr, az erős hadakozó Úr.

9. Ti kapuk emeljétek fel a' ti fejeiteket, és emelkedjetek fel ti örökké való kapuk; hogy mennjen be a' ditsőségnek királlya.

10. Kitsoda ez a' dítsőségnek királlya? a' seregeknek Urok: ő a' dítsőségnek királlya.

XXV. 'SOLTÁR.

Buzgó könyörgése ez a' Prófétának, mellybe először kéri bűneinek botsánatjokat. Másodszor, Isten lelkének erejét, és segítſégét, hogy a' nyomorúságnak nagy volta miatt, és az Isten' segítſégének késedelmessége miatt kétſégbe ne essen. Harmadszor, hogy minden ellenségitől megoltalmaztasson.

1. Dávid' 'Soltára.

(*Aleph.*) TE hozzád, Uram! emelem fel az én lelkemet.

2. (*Beth.*) Én Istenem! te benned bízom, hogy meg ne gyaláztassam, és örüljenek az én ellenségim én rajtam. *'Solt.* 22: 6. 31: 2. *és* 34: 6. *és* 71: 2.

3. (*Gimel*) Sőt mindenek, kik tégedet várnak, meg nem szégyenülnek; szégyeníttessenek meg, a' kik gonoszúl tselekesznek ok nélkül.

4. (*Daleth.*) A' te útaidat mutasd meg Uram énnekem, és a' te ösvényidre taníts meg engemet. *'Solt.* 17: 11. *és* 86: 11. *és* 119.

5. (*He Vau.*) Viselj engemet a' te igazſágodban, és taníts engemet: mert te vagy énnekem szabadító Istenem, tégedet várlak egész napon.

6. (*Zain.*) Emlékezzél meg Uram a' te irgalmasságidról, és jóvoltodról, mellyek kezdettől fogva vagynak. *'Solt.* 103: 17. *és* 106: 1. *és* 107: 1. *és* 136: 1. *Jer.* 33: 11.

7. (*Heth.*) Az én ifjúságomnak bűneiről, és az én vétkeimről meg ne emlékezzél: a' te irgalmasságod szerént emlékezzél meg én rólam, a' te jóvoltodért Uram.

II. 8. (*Teth.*) Jó és igaz az Úr, ennekokáért tanítja a' bűnösöket az útban.

9. (*Jod.*) Igazítja a' nyomorúltakat az ítéletben; és tanítja az alázatossakat az ő útaira.

10. (*Kaph.*) Minden útai az Úrnak irgalmasság és igazſág, kik az ő frigyét és bizonyságit megőrzik.

11. (*Lamed.*) A' te nevedért Uram légy kegyelmes az én bűneimnek, mert sokak.

12. (*Mem.*) Kitsoda az ember, ki féli az Urat? azt tanítja az útra, a' mellyet válaszszon.

13. (*Nun.*) Annak lelke a' jóban megmarad, és az ő magva örökségül bírja a' földet.

14. (*Samech.*) Az Úrnak titka vagyon az ötet félőkkel, és az ő frigyét megjelenti nekik.

15. (*Ain.*) Az én szemeim mindenha az Urra néznek: mert ő veszi ki a' tőrből az én lábaimat.

III. 16. (*Pe.*) Tekínts reám és könyörülj rajtam: mert én egyes és szegény vagyok.

17. (*Zade.*) Az én szívemnek háborúsági igen megsokasúltak: az én nyomorúságimból szabadíts meg engemet.

18. (*Koph.*) Lásd meg az én nyomorúságomat és gyötrelmemet; és botsásd meg minden bűneimet.

19. (*Resch.*) Tekíntsd meg az én ellenségimet mert igen megsokasodtanak, és méltatlan gyűlölséggel gyűlöltenek engemet. *Ján.* 15: 25.

20. (*Schin.*) Őrizd meg az én lelkemet, és szabadíts meg engemet, hogy meg ne szégyenüljön; mert én te benned bíztam.

21. (*Tau.*) A' tökélletesség, és az igazſág megőriznek engemet, mert tégedet várlak.

22. (*Pe.*) Szabadítsd meg Isten az Izráelt minden ő nyomorúságiból.

XXVI. 'SOLTÁR.

Könyörög Dávid először az Istennek, hogy ötet hamis vádolói és ellenségi ellen oltalmazza meg az ő ártatlanságában. Másodszor vallást tészen az ő hite és tudománya felől, mellyet együtt vall az Isten' népével az Anyaszentegyházban, és gyűlöli, és kárhoztatja a' hitetleneknek mind tudományokat, mind társaságokat, életeket, és minden tanátsokat.

1. Dávid' 'Soltára.

ITÉLJ meg engemet Uram, mert én tökélletességben jártam, és az Úrban bíztam, azért én nem tántorgok. *'Solt.* 7: 9.

II. 2. Próbálj meg engemet Uram, és késértgess meg engemet: kérdezd meg az én vesémet és az én szívemet. *'Solt.* 17: 3.

3. Mert a' te irgalmasságod az én szemeim előtt vagyon, és jártam a' te igazſágodban.

4. Nem űltem együtt a' hívalkodó emberekkel, és a' tsalárd emberekkel nem nyájaskodtam. *Jób.* 31: 3. *'Solt.* 1: 1.

5. Gyűlölöm a' gonoszoknak gyülekezeteket, és a' hitetlenekkel együtt nem űlök.

6. Megmosom az én kezeimet ártatlanságban, és megkerülöm a' te oltárodat Uram.

7. Hogy hallgattassam vallástételnek szavában, és beszéljem minden te tsudáidat.

8. Uram! szeretem a' te házadban való lakásomat, és a' te dítsőséged' hajlékának helyét.

III. 9. Ne vedd el a' bűnösökkel az én lelkemet, sem az én életemet a' vérszopó emberekkel.

10. Mert az ő kezekben bűn vagyon, és az ő jobb kezek rakva ajándékokkal.

11. Én pedig az én ártatlanságomban járok: *annakokáert* szabadíts meg engemet és könyörülj rajtam,

IV. 12. Az én lábam áll igazſágban, és a' gyülekezetben hálákat adok az Úrnak.

XXVII. 'SOLTÁR.

Megírja a' Próféta Istenben való bizodalmát, és könyörög lelkében, hogy lehessen az Anyaszentegyháznak igaz tagja, tarthassa meg az Isten' ígéjét, kereshesse és tisztelhesse az igaz Istent

1. Dávid' 'Soltára.

AZ Úr az én világom és szabadítóm, 's kitől féljek? Az Úr az én életemnek erőssége; 's kitől rettegjek? *Mik.* 7: 8. *'Solt.* 118: 6.

2. Midön jönének a' gonoszok én ellenem, hogy az én testemet ennék; az én ellenségim és háborgatóim megütközének és elhullának.

3. Ha szinte én ellenem tábort járnának is, nem fél az én szívem, és hogyha had támad ellenem, még is ö benne bízom. *'Solt.* 3: 7.

II. 4. Egy dolgot kértem az Úrtól, most is azonn kérem, hogy lakhassam az Úrnak házában, életemnek minden idejében, hogy láthassam az Úrnak szépségét, és látogathassam az ö templomát.

5. Mert elrejt engemet az ö sátorában a' veszedelemnek napján: elrejt engemet az ö sátorának titkos helyén, és kösziklára felemel engemet.

6. És mostan is felemeli az én fejemet az én ellenségim felett, kik környülöttem vagynak, és áldozom az ö sátorában örömnek áldozatját, énecklek, és dítséretet mondok az Úrnak.

III. 7. Hallgasd meg Uram az én szómat, midön te hozzád kiáltok, és könyörülj rajtam, és hallgass meg engemet.

8. Te felöled mondja az én szívem: keressétek meg az én ortzámat; a' te ortzádat Uram megkeresem.

9. Ne rejtsed el a' te ortzádat én elöttem, ne vesd el haragodban a' te szolgádat: te vagy énnekem segítségem, ne hagy el engemet, ne hagyel engemet én idvösségemnek Istene.

10. Ha az én atyám és az én anyám elhagynak is engemet, az Úr magához vészen engemet.

11. Taníts meg engemet Uram a' te útadra, és hordozz engemet az egyenes úton az én ellenségimért. *'Solt.* 25: 4. 86: 11. *és* 119.

12. Ne hadj engem' az én ellenségemnek kívánságára: mert hamis tanúk támadtanak ellenem, kik erőszakot tesznek.

13. Én pedig hiszem hogy meglátom az Úrnak jóságát az élöknek földökben.

IV. 14. Várjad az Urat, és légy erőss, és megerösíti a' te szívedet: azért várjad az Urat *Ésa.* 25: 9. *és* 33: 2. *Habak.* 2: 3.

XXVIII. 'SOLTÁR.

Könyörög Dávid Istennek, hogy ötet a' következendö veszedelmek ellen tartsa meg; ne veszszen el a' hitetlenekkel együtt. Annakutánna hálákat ád Istennek az ö jótéteményiért és szabadításáért, és az ö példájával int egyebeket is, hogy hasonlóképen kérjenek és várjanak segítséget és oltalmat minden ö nyomorúságokban, és veszedelmes kísértetekben. E' dítsérettel gyakorta élhetünk minden következendö nyomorúságok és veszedelmek ellen.

1. Dávid' *éneke.*

TE hozzád kiáltok Uram, én erőségem, ne vesztegelj az én kiáltásimra: mert netalám ha vesztegléndesz; hasonlatos leszek a' megholtakhoz. *'Solt.* 143: 7.

2. Hallgasd meg az én könyörgésemnek szavát, midön kiáltok te hozzád; és midön felemelem kezeimet a' te szentséges templomodhoz.

3. Ne számlálj engemet a' hitetlenek és a' gonoszságnak tselekedöi köziben: kik békességet szóllnak felebarátjokkal, gonosz vagyon pedig az ö szívekben. *'Solt.* 12. 3. *Jerem.* 9: 8.

4. Fizess meg nekiek az ö munkájok szerént, és az ö tselekedeteknek gonoszsága szerént: az ö kezeknek munkája szerént fizess ö nekiek, add meg nekiek az ö jutalmokat.

5. Mert nem veszik eszekben az Úrnak tselekedetit, és az ö kezeinek munkáit: *ennekokáért* elrontja öket és fel nem építi többé öket.

II. 6. Áldott az Úr, mert meghallgatta az én könyörgésemnek szavát.

7. Az Úr az én erőségem és az én paizsom: ö benne bízik az én szívem, és megsegíttetem; azért örül az én szívem, és az én énekemmel dítsérem ötet.

8. Az Úr ezeknek erőségek: és ö az ö királlyának megtartó ereje.

III. 9. Tarsd meg a' te népedet, és áld meg a' te örökségedet: bírjad öket és magasztald fel öket mind örökké.

XXIX. 'SOLTÁR.

Int a' Próféta e' dítséretben minden rendbeli embereket az Izráel' Istenének igaz esméretire, félelmére és tiszteletire.

1. Dávid' 'Soltára.

TI fejedelmek' fiaik adjatok az Úrnak, adjatok az Úrnak ditsösséget és erőséget.

2. Adjatok az Úrnak az ö nevének ditsösséget, imádjátok az Urat az ö szent hajlékában. 1. *Krón.* 16: 9.

3. Az Úrnak szava vagyon a' vizeknek felettek, a' ditsösségnek Istene megdördüle: az Úr a' sok vizeknek felettek vagyon. *Jób.* 36: 20. *és* 37: 2. *és* 38: 25. *és* 40: 4.

4. Az Úrnak szava hatalmas, az Úrnak szava ditsösséges.

5. Az Úrnak szava letöri a' tzédrus fákat; az Úr letöri a' Libánusnak tzédrusit.

6. És megtomboltatja azokat mint a' tulkokat (a) a' Libánust és a' Siriont, mint az Unikornisnak fiait.

(a) A' mennydörgésnek hatalmáról szóll melly a' földet úgy megrendíti mintha tombolna.

7. Az Úrnak szava botsát lángos tüzet.

8. Az Úrnak szava reszketteti a' pusztát, az Úr reszketteti a' Kádes' pusztáját.

9. Az Úrnak szava meg borjúztatja a' nöstén szarvasokat, és megfosztja az erdöket: és az ö szent templomában kiki ö neki dítséretet mond.

10. Az Úr szerez özönvizeket, és az Úr örökké való király.

II. 11. Az Úr ád erőséget az ö népének; az Úr megáldja az ö népét békességben.

XXX. 'SOLTÁR.

E' dítséretben a' Próféta legelöször hálákat ád Istennek, hogy minden betegségből, és a' halálnak minden reettegésből, az Istennek haragjából, és minden egyébb veszedelemből megmegszabadította ötet. Másodszor, okát adja az ö Isteni dítséretének. Harmadszor int egyebeket is az Isteni dítséretre. E' dítsérettel élhetünk midön minket az Isten nagy nyavalyákból és veszedelmes ügyünkből megszabadít.

1. Dávid' 'Soltára az ö háza' megszentelésekor.

2. FEL magasztallak tégedet Uram! mert fel emeltél engemet, és nem engedted, hogy az én ellenségim én rajtam örüljenek.

3. Én Uram Istenem, te hozzád kiáltottam, és meggyógyítottál engemet.

4. Uram! kihoztad a' koporsóból az én lelkemet: megelevenítettél engemet, holott egyebek a' koporsóban szállottanak.

5. Dítsérjétek az Urat ö hívei, és dítsérjétek az ö szentségének emlékezetit.

6. Mert egy szempillantásig tart az ö haragja, és örökkévaló az ö jó akaratja: estve siralom vagyon, reggel öröm.

II. 7. Én pedig az én nyúgodalmamban azt mondom vala: soha meg nem mozdíttatom.

8. Uram! a' te jó kedvedből erősítetted vala meg az én hegyemet; de mihelyt elrejtéd a' te ortzádat, én megháborodám.

9. Te hozzád kiáltottam Uram! és teneked könyörgöttem Uram! *mondván:*

10. Mi haszon vagyon az én véremben, hogy ha a' koporsóba szállok? vallyon dítsér-é tégedet a' por? vallyon 's hirdeti-é a' te igazságodat? *'Solt.* 6: 6. *és* 115: 17.

11. Hallgass meg Uram, és könyörülj rajtam; Uram! légy énnekem segítőm.

12. Fordítottad az én siralmimat énnekem örömre; levetetted az én gyász ruhámat, és beövedzettél engemet örömmel.

III. 13. Ennekokáért énekel teneked az én lelkem, és nem vesztegel: én Uram Istenem! örökké dítsérlek tégedet.

XXXI 'SOLTÁR.

Könyörög a' Próféta Istennek, minden bűnei lelki háborúsági és testi ellenségi ellen.

1. Dávid' 'Soltára, az Éneklő mesternek *engedtetett.*

2. TE benned bíztam Uram, kérlek soha meg ne gyaláztassam: a' te igazságodban szabadíts meg engemet. *'Solt.* 22: 6. *és* 25: 2. 3. *Ésa.* 49: 23.

3. Hajtsd hozzám a' te füleidet, hamar szabadíts meg engemet: légy énnekem erős kösziklám és bástyám, hogy megtarts engemet.

4. Mert te vagy az én kösziklám és az én eröségem; annakokáért a' te nevedért vezérelj engemet, és viselj engemet.

5. Szabadíts ki engemet a' törből, mellyet elrejtettenek énnekem, mert te vagy az én eröségem.

6. A' te kezedbe ajánlom az én lelkemet, *mert* megváltottál engemet Uram! igazságnak Istene. *Luk.* 23: 46.

7. Gyűlöltem a' hijába való hazugságoknak követöiket: én pedig az Úrban bízom.

8. Vígadok és örvendezek a' te jóvoltodban, mert megtekíntetted az én nyomorúságomat, és láttad az én lelkemet a' háborúságokban.

9. És nem rekesztettél engemet az ellenségnek kezében, hanem állattad széles helyen az én lábaimat.

10. Könyörülj rajtam, Uram! mert nyomorúságom vagyon; meghervadott a' bánat miatt az én ortzám, az én lelkem és az én hasam. *'Solt.* 6: 8.

11. Mert elfogyatkozott életem a' bánat miatt, és az én esztendeim a' fohászkodás miatt; az én erőm elszakadott az én hamisságomért, és az én tsontaim megsenyvedtenek.

12. Minden én ellenségimnek voltam szidalmok, jelesben pedig szomszédimnak; útálatos voltam barátimnak, és kik engemet kivül láttak elfutottak én tőlem. *Jób.* 19: 13. *'Solt.* 38: 12.

13. Elfelejtve voltam a' szívben, mint egy megholt: ollyanná lettem mint az elromlott edény.

14. Mert sokaknak szidalmazásokat hallom, és minden felől félelem vagyon; mivelhogy egyetemben tanátskoznak én ellenem, és arról gondolkodnak, hogy megfogják az én lelkemet.

15. Én pedig, Uram! te benned bízom; mondván: én Istenem vagy te.

16. Te kezedben vagynak az én életemnek napjai; szabadíts meg engemet az én ellenségimnek kezekből, és az én háborgatóimtól.

17. Világosítsad a' te ortzádat a' te szolgádon; tarts meg engemet a' te jóvoltodból.

18. Uram! *kérlek*, meg ne gyaláztassam, mert segítségül hívlak tégedet: gyaláztassanak meg a' hitetlenek, és hallgassanak a' koporsóban.

19. Megnémúljanak a' hazug ajakak, mellyek szóllnak az igaz ellen keményen, kevélységgel és megútálással.

II. 20. Melly igen bövséges a' te jóvoltod, mellyet elrejtettél a' téged' félőknek, és mellyet megadsz azoknak, kik te benned bíznak, az embereknek fiaik előtt. *Ésa.* 64: 4. 1. *Kór.* 2: 9.

21. Elrejted azokat a' te ortzádnak rejtekében mindeneknek kevélységek előtt: elrejted öket a' te sátorodban a' háborgó nyelvek előtt.

22. Áldott az Úr ki tsudálatossá tette az ő irgalmasságát én hozzám, erős városban *helyheztetvén engemet.*

23. Én pedig gondolom vala az én hirtelenségemben, elvettettem a' te szemeid elől: de még is meghallgattad az én könyörgésemnek szavát, midőn kiáltottam te hozzád.

III. 24. Szeressétek az Urat minden ti ő jótéteményesi; az ő híveit megörzi az Úr, és bőven megfizet a' kevélyen tselekedőknek.

25. Erősek legyetek és erős legyen a' ti szívetek, mindnyájan, kik az Úrban bíztok.

XXXII. 'SOLTÁR.

Tanít e' dítséretben a' Próféta az embernek fő boldogságáról, melly vagyon Isten előtt a' bűnnek ingyen való megbotsátásában és megigazításában.

1. Dávid' oktató éneke.

BOLDOG a' kinek hamissága megbotsáttatott, és kinek bűne elfedeztetett. *Rom.* 4: 7.

2. Boldog ember, kinek az Úr nem tulajdonítja az ő hamisságát és kinek lelkében nintsen tsalárdság.

II. 3. Én mikor veszteglenék (a) megavúltanak az én tsontaim: az én estig való jajgatásom miatt.

(a) Az az, mikor magamban az én bűneimről gondolkodnám vagy elakarnám hallgatni bűneimet.

4. Mert éjjel és nappal nehezedik vala én rajtam a' te kezed: változik vala az én nedvességem nyári szárazságokra, Sélah. *'Solt.* 21: 10.

5. *Annakokáért* az én bűnömet teneked megjelentettem, és az én hamisságomat elnem fedeztem, 's mondék: megvallom magam ellen az én álnokságomat az Úrnak; és te megbotsátod az én bűneimnek hamisságokat, Sélah. *Péld.* 28: 13. *Ezek.* 18: 27. 1. *Jan.* 1: 9.

6. Azért könyörög teneked minden szent a' megtalálásnak idején; bizonyára a' sok vizeknek áradásaik ő hozzája nem jutnak. (b)

(b) Az az, a' könyörgés által azt nyerik a' szentek, hogy a' sok vizek, az az, nyomorúságok nekik ne ártsanak.

7. Te vagy az én oltalmam a' háborúságban, őrízz meg engemet; szabadúlásnak énekivel végy környül engemet. *'Solt.* 9: 10.

III. 8. Böltsé teszlek tégedet, és megtanítlak tégedet az útra, mellyen járj; tanátsot adok teneked szemeimmel. (c)

(c) Vagy szorgalmatossággal, mert a' kik másért szorgalmatosok, mindenkor azon vagyon szemek.

9. Ne legyetek ollyanok mint a' ló, és mint az öszvér, mellyeknek nintsen értelmek, mel-

lyeknek állokat ha meg nem szorítod zabolával és fékkel, teneked nem engednek. *Példa.* 26: 3.

10. Sok bánati vagynak a' hitetlennek: de a' ki bízik az Úrban megkörnyékezi azt az ő irgalmassága.

11. Vígadjatok az Úrban, és örüljetek ti igazak; énekeljetek mindnyájan ti tiszta szívüek.

XXXIII. 'SOLTÁR.

Inti a' Próféta e' dítséretben a' híveket az Istennek dítséretére és magasztalására az ő tsudálatos tselekedetiért, böltseségéért, hatalmáért és sok jótéteményiért, mellyeket tselekedett mind az egész emberi nemzettel 's mind kiváltképen az ő Anyaszentegyházával. Annakokáért e' dítserettel élhetünk, midőn az Istennek mind lelki 's mind testi sok jótéteményiért hálákat akarunk adni.

1. Örüljetek ti igazak az Úrban, az igazakhoz illik a' dítséret.

2. Dítsérjétek az Urat hegedűben, lantban; és tíz húrú hangitsáló szerszámban énekeljetek neki.

3. Mondjatok ő neki új éneket: jól énekeljetek nagy örömmel.

4. Mert igaz az Úrnak beszéde, és minden ő tselekedete állhatatos.

5. Szereti az igazságot és az ítéletet: az Úrnak jóvoltával rakva a' föld. *'Solt.* 119: 64.

6. Az Úrnak beszéde által lettenek az egek: és szájának lelkével minden ő seregi. 1. *Mós.* 1: 6. és 7.

7. Öszvegyűjti a' tengernek vizeit mint egy tömlőben; helyhezteti a' mélységeket az ő titkos helyeikre. *Jób.* 38: 10. 11. *'Solt.* 89: 10. *Jer.* 5: 22.

8. Félje az Urat minden föld: féljenek ő tőle a' földnek minden lakosi.

9. Mert ő mondotta, és lett: ő parantsolta, és elő állott. 1. *Mós.* 1: 3. *'Solt.* 148: 5.

10. Az Úr elfordítja a' pogányoknak, és elrontja a' népeknek gondolatjaikat. *Ésa.* 19: 3.

11. Az Úrnak pedig tanátsa mind örökké megmarad, és az ő szívének gondolati nemzetségről nemzetségre. *Példa.* 19: 21. *és* 21: 30. *Ésa.* 46: 10.

12. Boldog nép, a' mellynek Istene a' Jehova: és a' nép, mellyet választott örökségül magának. *'Solt.* 65: 5. *és* 144: 15.

13. Az égből letekint az Úr, és látja az embereknek minden fiaikat. *'Solt.* 14: 2. 55: 3. *és* 102. 20.

14. Az ő lakó házának székéből néz a' földnek minden lakosira.

15. Ki teremtette egyetemben az ő szíveiket: és érti minden ő tselekedeteiket.

16. Nem szabadúl meg a' király az ő népének sokasága által: sem az erös nem szabadúl meg az ő nagy ereje által.

17. Megtsal a' ló a' megszabadításban, és az ő sok ereje által meg nem menti a' rajta ülőt:

18. Ímé az Úrnak szemei vagynak az őtet félőkön, és az ő irgalmasságában bízókon. *Jób.* 36: 7. 1. *Pét.* 3: 12.

19. Hogy megszabadítsa a' haláltól az ő lelkeket: és eltartsa őket az éhségben.

II. 20. A' mi lelkünk várja az Urat: mert ő a' mi segítségünk és paizsunk.

21. Mert ő benne vígad a' mi szívünk: mert az ő szent nevében bízunk.

22. Légyen Uram a' te irgalmasságod mi rajtunk: miképen bíztunk te benned.

XXXIV. 'SOLTÁR.

Első részében e' dítséretnek Dávid Istennek hálákat ád, hogy megszabadította őtet az ő ellenségitől, és int minden híveket a' maga példájával, hogy szükségekben Istentől kérjenek segitséget, és ő tőle várjanak szabadúlást. Második részében okát adja, honnét indíttatott az Isteni dítséretre, holott magasztalja és dítséri az Istennek kegyelmét és jóakaró voltát. Utólsó részében mind végig inti a' híveket, először Istenben való bizodalomra, másodszor igaz Isteni tiszteletre. Harmadszor jámbor és szent életnek követésére és Isteni félelemre, bizonyos okokkal.

1. Dávid' éneke, mikoron elváltoztatta az ő beszédét Abimélek előtt, ki kiűzé ötet, és elméne. 1. *Sám.* 11: 15. 16.

2. (*Aleph.*) Áldom az Urat minden időben, mindenkoron az ő dítsérete az én számban vagyon.

3. (*Beth.*) Az Úrban ditsekedik az én lelkem; ezt meghallván a' szelídek örülni fognak.

4. (*Gimel.*) Magasztaljátok az Urat velem együtt; és magasztaljuk az ő nevét egyetemben.

5. (*Daleth.*) Megkerestem az Urat, és meghallgatott engemet: és minden rettegésimből megszabadított engemet.

II. 6. (*He.*) (*Vau.*) A' kik ő reá néznek és ő hozzá futnak; azoknak ortzájik meg nem pirulnak.

7. (*Zain.*) Ímé ez a' szegény kiáltott, és az Úr meghallgatta őtet: és minden ő háborúságiból megszabadította őtet.

8. (*Heth.*) Tábort jár az Úr' angyala az őtet félők környül; és megszabadítja őket.

9. (*Theth.*) Kóstoljátok meg és lássátokmeg, meyll igen jó légyen az Úr: boldog ember az, a' ki ő benne bízik.

10. (*Jod.*) Féljétek az Urat kik ő szentei vagytok, mert semmi fogyatkozások nintsen az őtet félőknek.

11. (*Kaph.*) Az oroszlánoknak kölykeik megéheznek és szükölködnek: de a' kik az Urat keresik semmi jó nélkül nem szükölködnek.

III. 12. (*Lamed.*) Jöjjetek ide fiaim és hallgassatok engemet: az Úrnak félelmére megtanítlak titeket.

13. (*Mem.*) Kitsoda az ember, a' ki az életét kívánja? és kívánja látni az ő jó napjait. 1. *Pét.* 3: 10.

14. (*Nun.*) Tartóztasd meg nyelvedet a' gonosztól: és a' te ajakid ne szólljanak tsalárdságot.

15. (*Samech.*) Hajolj el a' gonosztól, és tselekedjél jót, keressed a' békességet, és kövesd azt.

IV. 16. (*Ajin.*) Az Úrnak szemei az igazakon; és az ő fülei azoknak kiáltásokon. *Jób.* 36: 7. *'Solt.* 33: 18. 1. *Pét.* 3: 12.

17. (*Pe.*) Az Úrnak tekíntete azok ellen vagyon, kik gonoszt tselekesznek: hogy kigyomlálja e' földről azoknak emlékezeteket.

18. (*Zade*) Az igazak kiáltnak, és az Úr meghallgatja; és minden ő nyomorúságaikból megszabadítja őket.

19. (*Koph.*) Közel vagyon az Úr a' töredelmes szívekhez: és a' töredelmes lelkűeket megtartja. *'Solt.* 147: 3.

20. (*Resch.*) Sok nyomorúságik vagynak az igazaknak: de mind azokból megszabdítja őket az Úr.

21. (*Schin.*) Megőrizi minden ő tsontjaikat: egy is azok közzül meg nem rontatik.

22. (*Thau.*) A' hitetlent pedig megöli a' gonoszság: és a' kik gyülölik az igazat, elvesztetnek.

23. (*Pe.*) Megszabadítja az Úr az ő szolgáinak lelkeiket: és elnem vesznek kik ő benne bíznak.

Első

XXXV. 'SOLTÁR.

Első részében e' dítséretnek könyörög a' Próféta Istennek, hogy ötet az ő ellenségi ellen oltalmazza meg, kik oknélkül és méltatlanúl Saul' udvarában háborgaták és elveszteni igyekezték. Második részében panaszolkodik az ő ellenségi-nek gonoszságokról. Harmadikban megjelenti bizodalmát és reménységét jövendő szabadúlása felöl, és kötelezi magát Istennek minden hálaadásra és engedelmességre. Élhetünk mi is e' dítsérettel az Anyaszentegyháznak minden üldözői és háborgatói ellen, kik az Istennek Évangyéliomát álnokúl és kegyetlenül háborgatják.

1. Dávid' éneke.

PERELJ Uram az én velem perlőkkel, és hartzolj az én velem hartzolókkal.

2. Ragadj fegyvert és paizst: és kelj fel én segítségemre.

3. És vedd fel dárdádat és rekeszd meg az én háborgatóim' eleiknek *útokat:* mondjad az én lelkemnek: én vagyok a' te megtartód.

4. Gyaláztassanak meg és szégyenüljenek meg, kik keresik az én lelkemet: verettessenek hátra és pirúljanak meg, kik én ellenem gonoszt gondolnak. *'Solt.* 40: 15. *és* 70: 3.

5. Legyenek ollyanok mint a' polyva a' szél előtt: és az Úrnak angyala háborgassa *öket. Jób.* 11: 18. *'Solt.* 1: 4. *Ésa.* 29: 5. *Hós.* 13: 3.

6. Legyenek az ő útok homályosok és síkok: és az Úrnak angyala kergesse öket.

7. Mert oknélkül rejtették el énnekem veremben az ő hálójokat: és oknélkül vermet ástanak az én lelkemnek.

8. Szálljon reájok a' veszedelem, mellyet nem tudnak, és az ő hálójok, mellyet elrejtettek, fogja meg öket, és hirtelen essenek veszedelembe.

9. Akkor az én lelkem vígad az Úrban, örvendez az ő megszadításában.

10. Minden én tetemim mondják; Uram! kitsoda hasonló te hozzád? ki megszabadítod a' nyomorúltat az ő nálánál erősbbtől: a' nyomorúltat *mondom* és a' szegényt a' kóborlótól.

II. 11. Felkelnek vala a' boszszús tanúk, és a' mellyeket nem tudok, azokat kérdezik én tőlem.

12. Fizetnek énnekem gonoszt a' jóért, hogy engemet megfoszszanak az én lelkemtől.

13. Én pedig mikoron ők betegek voltanak, gyászban öltöztem, szenvedtettem lelkemet böjttel, és érettek úgy könyörgöttem mint magamért.

14. Mintha énnekem barátim és atyámfiai voltak volna, hozzájok úgy jártam: mintha anyámat siratnám úgy jártam gyászban nagy alázatoson.

15. Ők pedig az én nyomorúságimban örültek, és egybegyültek én ellenem a' sántikálók, és hírem nélkül rágalmaztak engemet, és nem vesztegleltek.

16. *Öszvegyültek* a' hízelkedőkkel és a' tsúfolókkal a' tsúfolók; agyarkodván az ő fogaikkal én ellenem.

17. Te pedig Uram! míglen nézed *ezeket?* szabadítsd meg az én lelkemet az ő veszedelmekből, az oroszlánok közzül az én egyetlenemet.

18. Hálákat adok én teneked a' nagy gyülekezetben: a' sok nép között dítsérlek tégedet. *'Solt.* 40: 10.

19. Ne örüljenek én rajtam, kik méltatlanúl lettenek énnekem ellenségim: se szemmel ne hunyorítsanak, kik oknélkül engemet gyülölnek. *Ján.* 15: 25.

20. Mert nem szóllanak békeséget: hanem azok ellen, kik békeségesek a' földön, álnok beszédeket gondolnak.

21. És feltátván az ő szájokat én ellenem, mondának; ha! ha! látják a' mi szemeink.

III. 22. Látod te Uram! azért ne hallgass: Uram! ne légy távol én tőlem.

23. Kelj fel és serkenj fel az én ítéletemre, én Istenem és én Uram! az én ügyemnek ítéletére.

24. Ítélj meg engemet a' te igazságod szerént, óh én Uram Istenem: hogy ne örüljenek ezek én rajtam.

25. Ne mondják az ő szívekben: örülj mi lelkünk; se ne mondják: benyeltük ötet.

26. Gyaláztassanak meg és egyetemben pirúljanak meg, kik örülnek az én nyavalyámon: öltöztessenek fel gyalázattal és szégyenvallással, kik felfúvalkodnak én ellenem.

27. Vígadjanak és örüljenek, kik akarják az én igazságomat: és mondják ezt mindenkoron: magasztaltasson az Úr, ki akar békeséget az ő szolgájának.

28. És az én nyelvem szóllja a' te igazságodat, minden napon a' te dítséretedet.

XXXVI. 'SOLTÁR.

E' dítséretnek első részében megírja a' Próféta a' hitetleneknek és istenteleneknek természeteket, tselekedeteket és annak eredetit: a' másodikban dítséri és bizonyítja az Istennek mind közönséges, 's mind kivátképen való jóvoltát és gondviselését az emberekhez, ki az övéire gondot visel, és azokat megoltalmazza a' hitetlenek és képmutatók ellen. Harmadszor könyörög az Istennek az ő híveinek és az ő Anyaszentegyházának oltalmazásokért. E' dítsérettel mi is élhetünk a' képmutatóknak gonosz igyekezetek ellen.

1. Dávidnak az Isten' szolgájának *'Soltára, mellyet adott* az éneklő mesternek.

2. A' Hitetlennek hitetlensége felöl az én szívemben *illyen módon* gondolkodom, hogy nintsen Istennek félelme az ő szemei előtt.

3. Mert hízelkedik magának az ő szemei előtt: míglen találtasson az ő hamisága gyülölségre méltónak.

4. Az ő szájának beszéde hamiság és álnokság: nem akarja, hogy jól tselekedjen.

5. Gonoszságot gondol az ő ágyában, nem jó úton áll, a' gonoszt meg nem veti.

II. 6. Uram! az égig vagyon a' te irgalmasságod: és a' te igazságod a' felhőkig. *'Solt.* 57: 11. *és* 108. 5.

7. A' te Igazságod mint az Istennek hegyei (a), a' te ítéletid mint a' bőv mélységes vizek; az embert és a' barmot te tartod meg Uram.

(a) Az az, kitetszö, minden ember látja a' te igazságodat mint a' magas hegyeket

8. Óh Isten! melly igen betsületes a' te irgalmasságod; annakokáért az embereknek fiaik bíznak a' te szárnyaidnak árnyékokban.

9. Megelégíttetnek a' te házadnak kövérségével, és a' te gyönyörüségednek folyóvizével megitatod öket.

10. Mert te nálad vagyon az életnek kútfeje: és a' te világosságod által látunk világosságot.

III. 11. Terjeszd ki a' te irgalmasságodat a' te esmérőidre: és a' te igazságodat az igaz szívü emberekre.

12. Ne támadjanak én reám a' kevélyeknek

lábaik: és a' hitetleneknek kezeik ne háborítsanak meg engemet.

IV. 13. Ott hulljanak el a' gonosz tselekedők; taszíttassanak el, és fel ne állhassanak.

XXXVII. 'SOLTÁR.

E' dítséretben a' Próféta vígasztalja a' híveket a' botránkozás ellen, mellyet gyakorta vesznek, egy felől az ő e' világi nyomorodott állapotjoknak, más felől a' hitetlenek' boldog és jó állapotjoknak tekéntetéből: és inti őket, hogy ne boszszonkodjanak a' hitetleneknek előmenteken, és az ő életeknek és tselekedeteknek követésére ne vetemedjenek; mert a' hitetleneknek boldogságok változandó, és tsak ideig tart; de a' híveknek életek és boldogságok tökélletes, és megmaradandó; a' honnét inti a' híveket, másodszor a' jámbor életre, a' békeséggel való szenvedésre, és Istenhez való fiúi engedelmességre, bátorítván ezekre őket az Istennek jutalmazó ígéretivel, és a' hitetleneknek következendő kemény büntetésekkel. E' dítsérettel mi is élhetünk mikor e' világi kegyetleneknek boldog előmenetelekkel, és a' híveknek nyomorodott állapotjoknak tekéntetével megbántatunk, mellyet meggyőzünk a' híveknek boldog kimeneteleknek reménységével, a' hitetleneknek pedig nyomorodott és veszedelmes kimenetelekkel.

1. Dávid' *'Soltára.*

(*Aleph.*) NE boszszonkodjál a' hitetlenekre, se ne irigykedjél a' gonoszúl tselekedőkre. *Péld.* 23: 17. *és* 24: 1.

2. Mert mint a' fű hirtelen kivágattatnak: és mint a' zöldelő fű megszáradnak.

3. (*Beth.*) Bízzál az Úrban és tselekedjél jót: lakozzál e' földön és élj hitnek általa.

4. Gyönyörködjél az Úrban, és megadja teneked a' te szívednek kérését.

5. (*Gimel.*) Hagyjad az Úrra a' te útatad, és bízzál ő benne, és ő megtselekeszi. *'Solt.* 55: 23. *Mát.* 6: 25. *Luk.* 12: 22. 1. *Péter.* 5: 7.

6. És kihozza a' te igazságodat, mint a' világot: és a' te ítéletedet, miképen a' délt.

7. (*Daleth.*) Vesztegségben légy az Úrban, és várjad ötet, és ne boszszonkodjál azok ellen, kiknek jó szerentsés életek vagyon, és kik gonosz tanátsot követnek.

8. (*He.*) Szűnjél meg a' haragtól, és hadd el búsulásodat: ne boszszonkodjál, hogy te is gonoszt ne tselekedjél.

9. Mert a' gonoszok kivágattatnak: a' kik pedig az Urat várják, örökségül bírják a' földet. *'Solt.* 25: 13.

10. (*Vau.*) Egy kevés idő múlva a' hitetlen elvész, és midőn nézed az ő helyét, nem lészen.

11. A' szelídek pedig örökösi lésznek a' földnek: és gyönyörködtetik magokat a' békeségnek sokságában. *Mát.* 5: 5.

12. (*Zain.*) Tanátsot tart a' hitetlen az igaz ellen, és fogait tsikorgatja ő ellene.

13. Az Úr pedig neveti ötet; mert látja, hogy eljő az ő napja.

14. (*Heth.*) Fegyvert vontanak a' hitetlenek, és megvonták az ő íveket, hogy leverjék a' szegényt és a' szükölködőt, és megöljék az igazán élőket:

15. *De* az ő fegyverek menjen be az ő szívekbe, és az ő ívek törettessenek el.

16. (*Theth.*) Jobb az igaznak a' kitsiny, hogy nem mint a' hitetleneknek az ő gazdagságok.

17. Mert a' hitetleneknek karjaik eltörettetnek: de eltartja az Úr az igazakat.

18. (*Jod.*) Esméri az Úr a' tökélleteseknek napjaikat: és az ő örökségek megmarad mind örökké.

19. Meg nem gyaláztatnak a' veszedelmes időben: és az éhségnek idején megelégíttetnek.

20. (*Kaph.*) De a' hitetlenek elvesznek, és az Úrnak ellenségi mint a' bárányokban való kövérség megemésztetnek, és mint a' füst semmivé lésznek.

21. (*Lamed.*) Költsön kér a' hitetlen, és meg nem fizethet: az igaz pedig irgalmas és osztogató.

22. Mert a' kik megáldattatnak ő tőle, e' földet örökségül bírják: és a' kik megátkoztatnak ő tőle, kigyomláltatnak.

23. (*Mem.*) Az igaz embernek lépései az Úrtól erősíttetnek meg, és annak útát szereti.

24. Ha eleséndik, meg nem rontatik: mert az Úr tartja ötet az ő kezével.

25. (*Nun.*) Gyermek voltam, és megvénhedtem, és nem láttam az igazat úgy elhagyattatni, hogy az ő magva kenyeret keresne (a).

(a) Az az, nem láttam, hogy az igaznak magva tellyeséggel elhagyatott volna.

26. Minden naponként irgalmaskodik és költsön ád, és az ő magva áldásban vagyon. *Péld.* 14: 21. 31. *és* 19: 17. *'Solt.* 112: 5.

27. (*Samech.*) Távozzál el a' gonosztól és tselekedjél jót, és maradandó lészel mind örökké.

28. Mert az Úr szereti az ítéletet, és el nem hagyja az ő szenteit; de örökké megőriztetnek: a' hitetleneknek pedig maradékaik kivágattatnak.

29. (*Ajin.*) Az igazak örökségül bírják a' földet, és lakoznak örökké azon. *Péld.* 2: 2.

30. (*Pe.*) Az igaznak szája böltseséget beszél, és nyelve ítéletet szóll.

31. Az Istennek törvénye az ő szívében vagyon, *annakokáért* az ő lépésében meg nem tántorodik. *Ésa.* 51: 7.

32. (*Zade.*) A' hitetlen szemléli az igazat, és keresi ötet halálra.

33. Az Úr pedig nem hagyja ötet a' hitetlennek kezében: sem nem kárhoztatja ötet, mikor ő megítéltetik.

34. (*Koph.*) Várjad az Urat, és őrizd meg az ő útát, és felmagasztal tégedet, hogy örökségül bírjad e' földet: és a' hitetleneknek kivágattatásokat meglátod.

35. (*Resch.*) Láttam elhatalmazott hitetlent, ki kiterjesztette magát, mint a' zöldelő fa.

36. De elmúla, és ímé nem vala: keresém ötet és meg nem találtatott. *'Solt.* 92: 8. *Ésa.* 57: 24. *'Solt.* 2: 9. *és* 13.

37. (*Schin.*) Nézd meg a' tökélletest, és vedd eszedben az igazat; mert az illyen embernek vége békeség.

38. A' hitetlenek pedig egyenlőképen elvesznek; a' gonoszoknak végek veszedelem.

39. (*Thau.*) Az igazaknak pedig megmaradások az Úrtól vagyon, erősségek ő nekiek a' háborúságnak idején.

40. Megsegíti őket az Úr, és megszabadítja őket: megszabadítja őket a' hitetlenektől, és megtartja őket, mert ő benne bíznak.

XXXVIII. 'SOLTÁR.

A' Próféta az ő lelki és testi háborúiban mellyeket érez és szenved az Isten' haragja által az ő bűnei miatt, erősen könyörög az Istennek, hogy az ő irgalmasságából és jóvoltából könyörüljön rajta, és botsássa meg minden bűneit, és szabadíttsa meg minden háborúitól és nyomorúságitól. E' dítsérettel mi is élhetünk mind

testi mind lelki hdborúságinkban és próbáinkban a' bün miatt.

1. Dávid' 'Soltára a' megemlékezésre.

2. URAM! ne feddj meg engemet a' te búsulásodban: se ne ostorozz engemet a' te felgerjedett haragodban.

3. Mert a' te nyilaid belém akadtanak: és a' te kezedet botsátottad én reám. *Jób.* 6: 4. *és* 34: 6:

4. Nintsen épség az én testemben a' te haragod miatt: és nintsen békeség az én tsontaimban az én bűneim miatt.

5. Mert az én hamisságim elborították az én fejemet: és mint egy nehéz tereh reám nehezültenek eröm felett.

6. Megrodhadtanak, és megsenyvedtenek az én sebeim az én bolondságom miatt.

7. Lehorgadtam és igen lenyomattam, és egész nap szomorúan járok. *'Solt.* 42: 10. *és* 43: 2.

8. Mert az én bélem megszáradott: és nints semmi épség az én testemben.

9. Elszakaszkodtam és igen megrontattam: jajgattam az én szívemnek keserűsége miatt.

10. Uram! te elötted vagyon minden én kívánságom: és az én nyögésem te elötted el nem rejtetett.

11. Az én szívem dobog, az én eröm elhagyott engemet; és az én szemeimnek világok, még azok sintsenek én velem.

II. 12. Az én barátim és az én társaim az én sebeimet távol nézik: és az én rokonim távol állottanak.

13. És tört vetettenek, kik az én lelkemet keresik: és kik ártani akarnak énnekem gonoszokat szóllnak, és egész nap tsalárdságot gondolnak.

14. Én pedig mint a' siket nem hallok vala; és ollyan valék mint a' néma, ki az ő száját fel nem nyitja;

15. És levék ollyan mint a' siket *ember*, kinek az ő szájában nintsen feddés.

16. Mert én tégedet vártalak Uram! te hallgass meg én Uram Istenem.

17. Mert azt mondom vala, ne talám örülni fognak én rajtam: az én lábomnak iszamodásán ellenem felmagasztalják magokat.

III. 18. Mert én tsak a' nyomorúságokra készíttettem: és az én sérelmem mindenkor én elöttem vagyon.

19. Mivelhogy az én hamisságomat hirdetem, és szorgalmatos vagyok az én bűnöm felöl.

20. Az én ellenségim pedig élvén megerösödnek: és megsokasodnak, kik engemet méltatlanúl gyűlölnek.

21. És azok ellenkeznek én velem, kik a' jóért gonoszt fizetnek: azért, hogy a' jót követem.

22. Ne hagyj el engemet Uram: én Istenem! ne távozzál meszsze én tölem.

23. Siess az én segítségemre: óh Uram, én szabadítóm!

XXXIX. 'SOLTÁR.

Dávid e' dítséretben mint a' harmintzhetedikben is, inti a' híveket, hogy midön látják az ő nyomorodott állapotjokat, és viszontag a' hitetleneknek elömeneteleket és boldog állapotjokat e' világon, magokban meg ne háborodjanak, ne zúgolódjanak nyelvekkel, és elméjekben ne kételkedjenek az Istennek gondviselése felöl, hogy ebben való botránkozás miatt Istentöl elszakadnának: hanem inti öket, hogy békeséggel és nagy állhatatossággal elszenvedjék a' nyomorúságokat, és a' hitben 's a' keresztényi életben mind végig megmaradjanak. Ennek okait elöszámlálja. Elöször, mert a' híveknek nyomorúságok kevés ideig tart, melly után örökkévaló békességek és örömök lészen. Másodszor, a' hitetleneknek pedig boldogságok ez életben kevés ideig tart, az után pedig örökké büntettetnek: végezetre könyörög Istennek, hogy a' hitetleneknek testi bátorságoktól ötet megtartóztassa, és megszabadíttsa mind a' bűntől mind a' büntetésektöl.

1. Dávid' 'Soltára az Énekö mesternek Jeduthunnak *adattatott.*

2. ELVÉGEZÉM magamban, hogy megörizzem az én útaimat, hogy ne vétkezzem az én nyelvemmel, megzabolázom az én szájamat míg a' hitetlen én elöttem lészen.

3. Megnémúlék veszteglésssel, és a' jót is elhallgatom vala, mikor az én nyavalyám nevekedne.

4. Meghevüle az én szívem én bennem, és az én gondolatomban felgerjede a' tüz; és így szóllék az én nyelvemmel:

II. 5. Jelentsd meg Uram énnekem az én végemet; és az én napjaimnak mértékek mennyi légyen: hogy megtudjam, hogy tsak ideig való vagyok.

6. Imé egy tenyérnyivé tetted az én napjaimat, és az én idöm úgy mint semmi te elötted; bizonyára merö hijábavalóság minden ember; Selah. *'Solt.* 62: 10. *es* 144: 4. *Préd.* 1: 1.

7. Bizonyára mint az árnyék úgy jár az ember; bizonyára tsak hijában szorgalmatoskodik: rakásra gyüjt, de nem tudja kitsoda éli el azokat.

8. Azért én most mit várok Uram? te benned vagyon az én bizodalmam.

9. Minden én vétkeimböl szabadíts meg engemet, és a' bolondoknak szidalmazásra ne vess engemet. *Jób.* 12: 4. 5.

10. Megnémúlok és meg nem nyitom számat, mert te tselekedted.

11. Vedd el én rólam a' te ostorodat, mert a' te kezednek fenyítéke miatt én elfogytam.

12. Midön megfedded az embert a' hamiságért, megemészted az ő szépségét mint a' moly. Bizonyára hijába valóság minden ember, Selah.

13. Hallgasd meg Uram az én könyörgésimet; és vedd füleidbe az én kiáltásimat: az én könyhúllatásimra ne vesztegelj, mert én te elötted jövevény vagyok és zsellér, miképen minden én atyáim. 1. *Krón.* 29: 15. *'Solt.* 119: 19. *'Sid.* 11: 13.

14. Szünjél meg én tölem, hogy vehessek eröt: minekelötte elmennék, hogy az után ne legyek. *Jób.* 9: 27. *és* 10: 20. *Jób.* 10: 21.

XL. 'SOLTÁR.

E' dítséretnek elsö Részében hirdeti és magasztalja a' Próféta az Istennek jovoltat, mellyel az ő benne bízókat és a' nyomorúságokban ő hozzá kiáltókat jó kedvel meghallgatja és megszabadítja. Második Részében ígéri Istennek minden hálaadó voltát és engedelmeségét. Harmadikban, könyörög Istennek az ő ellenségi ellen való segítségért. De mivelhogy Dávid a' Krístusnak példája volt, e' dítséretet a' Krístusnak szenvedéséről és abban való engedelmeségről magyarázza szent Pál 'Sid. 10. Részben. E' dítsérettel azért méltán a' mi hitünket megerösíthetjük a' Krístus Jésusnak tökélletes és elégséges érde-

me felöl, melly minekünk az ő benne való hitnek általa idvességünkre tulajdonittatik.

1. Dávid 'Soltára, az Éneklő mesternek *adattatott*,

2. VÁRVÁN vártam az Urat, és ő én hozzám tére, és meghallgatta az én kiáltásomat.

3. És kivont engemet a' rettenetes kútból, és a' sáros fertőből, és felállatá köziklára az én lábaimat, és megerössíté az én lépésimet.

4. És ada az én számba új éneket, a' mi Istenünknek dítséretit: látván ezt nagy sokan, félni kezdének, és reménységeket veték az Úrban, *mondván:*

5. Boldog ember az, a' ki az Úrban veti az ő reménységét: és nem néz a' kevélyekre, és azokra, kik a' hazugságra térnek.

II. 6. Megsokasítottad Uram én Istenem a' te tsudálatos tselekedetidet: és a' te mi felölünk való gondolatidat, senki te előtted el nem rendelheti, mellyeket ha elő akarnék számlálni, és megbeszélleni, többek, hogy nem mint kimondhatnám.

7. (a) Az áldozatokban, és ajándékokban nem gyönyörködtél, hanem füleimet által fúrtad énnekem: egészen égő áldozatot, és bünért való áldozatot nem kivántál. *'Sid.* 10: 5.

(a) Az 6. 7. és 8. versnek értelme ez: mivelhogy az áldozatokat te parantsoltad, azokat azért nem útálod. De azoknál az áldozatoknál vagynak te előtted sokkal kedvesbb áldozatok, mellyeket te azoknál inkább kívánsz. Mivelhogy azért én te szolgád vagyok, és nekem fülemet megfúrtad, a' mint régen szokták vala a' Móses' törvényében, és mivelhogy az egész törvény az engedelmességnek áldozatját kívánja mi tőlünk, 1. Sám. 15. annakokáért én te szolgád kész vagyok neked szolgálni, és a' te akaratod szerént tselekedni.

8. Akoron mondék: ímé eljövök: a' törvény könyben írva vagyon én felölem. *Ján.* 5: 46. 1. *Mós.* 3: 15. *és* 22: 18. *és* 49: 10. 5. *Mós.* 18: 15.

9. A' te akaratodnak tselekedésében, én Istenem! gyönyörködöm: és a' te törvényed az én belső részeimben vagyon.

10. Hirdettem a' te igazságodat a' nagy gyülekezetben: ímé az én ajakimat meg nem tiltom, te Uram! tudod. *'Solt.* 35: 18.

11. A' te igazságodat el nem fedeztem az én szívemben: a' te ígéretedben való igaz mondásodat, és a' te megtartásodat megmondottam: és a' te jóvoltodat, és igaz mondásodat a' nagy gyülekezetben el nem titkoltam.

III. 12. Te azért, Uram! ne tartsd meg én tőlem a te irgalmasságidat: a' te jóvoltod, és a' te igaz mondásod, mindenha örizzenek engemet.

13. Mert környülvettenek engemet számtalan gonoszok, és környül fogtak engemet az én hamisságimnak büntetéseik, hogy azokat szemeimmel el nem lephetem: többek az én fejemnek haj szálinál: és az én szívem elhagya engemet. (b)

(b) Vagy erőm elfogyott.

14. Kellessen, Uram, teneked az én megszabadúlásom: te Uram! az én segítségemre siess. *'Solt.* 22: 20.

15. Gyaláztassanak meg, és szégyenüljenek meg egyenlőképen, kik keresik az én lelkemet, hogy elveszessék azt: verettessenek hátra, és gyaláztassanak meg, kik akarják az én gonoszomat.

16. Pusztíttassanak el az ő gyalázatosságoknak jutalma szerént, kik mondják énnekem, ha! ha! *'Solt.* 22: 7. 8. 9. 18.

17. Vígadjanak és örüljenek te benned mindenek, kik keresnek tégedet: és mondják ezt mindenha: felmagasztaltasson az Úr azoktól, kik szeretik a' te megtartásodat.

18. Én pedig noha szegény és szükölködő vagyok, mindazáltal az Úr gondot visel én rólam: te vagy az én segítségem, és az én megszabadítóm; én Istenem! ne késsél.

XLI. 'SOLTÁR.

E' dítséretnek első részében a' Próféta boldogoknak mondja a' szegényeket, és a' nyomorúltakon könyörülöket és irgalmasokat. Másodikban, könyörög, hogy mind testi 's lelki betegségiből meggyógyíttasson, és az ő gonosz akarói ellen megoltalmaztasson. Harmadikban, az Istennek jóvoltáról, és segítségéről tészen vallást, és Istenben való reménységét és bizodalmát jelenti meg hálaadásnak általa.

1. Dávid' 'Soltára, az Éneklő mesternek *adatott.*

2. BOLDOG az, a' ki könyörül a' nyomorúlton; (a) a' veszedelemnek napján megszabadítja őtet az Úr.

(a) Vagy, a' ki eszesen ítél a' szükölködő felöl.

3. Az Úr megőrizi azt, és élteti azt: boldog lészen e' földön, és nem adja azt az ő ellenséginek kívánságokra.

4. Az Úr megerősíti azt az ő beteges ágyában: és minden ő ágyát egésségre fordítja.

II. 5. Én mondék: Uram! könyörülj rajtam: gyógyítsd meg az én lelkemet, mert vétkeztem te ellened.

6. Az én ellenségim gonoszt szóllottanak én felölem, *mondván:* mikor hal meg, és vesz el az ő neve?

7. Ha midőn eljönek látogatni, tsak hazudoznak: és az ő szíveik álnokságot gondolnak; és ha kimennek, azt beszéllik.

8. Minden én ellenségim egyetemben én ellenem suttognak: és én ellenem gonoszt gondolnak, *mondván:*

9. Nagy gonoszság vagyon ő benne, azért, mivelhogy leesett, nem kél fel többé.

10. (b) Még az én békeségemnek embere is, a' kihez bízom vala, és ki az én kenyeremet eszi vala, sarkát felemelte én ellenem. *Ján.* 13: 18.

(b) Ezt magyarázza szent János Júdásról.

11. De te, Uram! könyörülj rajtam, és emelj fel engemet, hogy megfizessek nekiek.

III. 12. Ebből esmertem meg, hogy gyönyörködöl én bennem, hogy az én ellenségem nem örül én rajtam.

13. És ímé engemet az én tisztaságomban tartottál, és álattál engemet te elődbe mind örökké.

14. Áldott az Izráelnek Ura Istene kezdettől fogva mind örökké, Amen, Amen.

XLII. 'SOLTÁR.

Panaszolkodik a' Próféta Istennek, hogy az ellenségnek háborgatásáért az ország' népével egyetemben jelen nem lehet az innep napon az Isteni tiszteletben és dítséretben.

1. Tanító *ének*, *adatott* az Éneklőmesternek a' Koráh' maradéki között.

2. MIKÉPEN kívánkozik a' szarvas a' folyó vizekre: aképen kívánkozik az én lelkem te hozzád, Isten!

3. Szomjúhozik az én lelkem az Istenhez, az élő Istenhez; *mondván:* Mikor megyek be, hogy megjelenjek az Úr előtt?

4. Az én könyhullatásom volt énnekem éjjel nappal kenyerem: midőn azt mondják énnékem minden napon; hol vagyon a' te Istened?

5. Mikoron ezekről emlékezem, kiöntöm az én lelkemet: mert *én ennekelőtte* megyek vala nagy sokasággal, vívén mind az Isten' házáig nagy örömmel és dítsérettel az örvendező sokaságot.

II. 6. Miért hagytad el illyen igen magadat én lelkem, és nyughatatlankodol én bennem? bízzál az Istenben, mert még én őneki hálákat adok az ő ortzájának szabadításáért. *'Solt.* 43: 5.

7. Én Istenem! az én lelkem én bennem elhagyta magát; mert megemlékezem te rólad innét a' Jordánnak földéről, és a' Hermonnak kitsiny hegyéről.

8. A' mélység a' mélységet kiáltja, a' te tsatornáidnak zengésekre: minden te habjaid és áradásid én rajtam által mentek.

9. Nappal *mindazáltal* parantsolja vala az Úr az ő irgalmasságát, és éjjel az ő éneke vala én velem, (a) *mert* az én könyörgésem vala az én életemnek Istenéhez,

(a) Sem nappal, sem éjjel nem hágy vala el engemet az én Istenem, hanem az ő irgalmassága velem volt, azt én velem megkóstoltatta, azért én is ötet szüntelen dítsértem.

10. Mondom az Istennek, az én kösziklámnak, miért felejtkeztél el én rólam? 's miért járok gyász rúhában, az én ellenségemnek nyomorgatása miatt? *'Solt.* 38: 7. 43: 2.

11. Nem külömb volt éles fegyvernél az én tsontaimban, mikoron az én ellenségim szidalmaztanak engemet; mondván énnekem naponként: hol vagyon a' te Istened? *'Solt.* 79: 10. *és* 115: 2.

12. Miért hagytad el illyen igen magadat, óh én lelkem, és miért nyughatatlankodol én bennem? várjad az Istent, mert még én hálákat adok ő neki, mert ő az én ortzámnak megszabadítója, és ő énnekem Istenem.

XLIII. 'SOLTÁR.

Egy értelme vagyon e' dítséretnek az elötte valóval, mellyben hasonlóképen panaszolkodik, hogy a' szent városba, és az Istennek templomába nem mehet az innep napon, és könyörög Istennek, hogy ő légyen az ő ügyének és az ellenség' ügyének bírája; szabadítsa meg ötet az ő ellenségitől, és vigye haza ötet a' szent templomba. E' dítséretel élhetünk valamikor hamissan nyomorgattatunk, és külsö emberi erötöl és segítségtöl megfosztatunk.

1. ITÉLJ meg engemet Isten! és forgassad ügyemet a' gonosz nemzet ellen; az álnok és hamis embertől szabadíts meg engemet.

2. Mert te vagy az én erösségemnek Istene, 's miért vetettél meg engemet? és miért járok szomorúan az én ellenségemnek nyomorgatása miatt? *'Solt.* 38: 7. *és* 42: 10.

3. Botsásd ki a' te világosságodat és a' te igazságodat; hogy azok vezéreljenek engemet, és bevigyenek engemet a' te szentségednek hegyére, és a' te hajlékidba:

4. Hogy bemennjek az Istennek oltárához, az én vígasságomnak és örömemnek Istenéhez: és dítsérlek tégedet örömmel oh Isten! én Istenem.

II. 5. Miért hagytad el magadat, óh én lelkem? és miért buslakodol én bennem? bízzál az Istenben, mert én még ő neki hálákat adok, mert ő az én ortzámnak szabadítója, és ő énnekem Istenem. *'Solt.* 42: 6. *és* 12.

XLIV. 'SOLTÁR.

Panaszolkodik elöször e' dítséretben az Istennek népe, hogy sok nyomorúságokat, és nyavalyákat kénszeríttessen szenvedni az ő nevéért, az ő ellenségi között. Másodszor, könyörög Istennek a' kegyetlenek ellen, hogy legyen ő neki oltalma és szabadítója. E' dítséretel élhetünk az Isten' Anyaszentegyháza' háborúságinak és nyomorúságinak idejekben.

1. A' Korah' fiai közzül való Éneklőmesternek *adatott* éneklési tanúság.

2. ISTEN! a' mi füleinkkel hallottuk, a' mi atyáink beszéllették minekünk; minemű dolgokat tselekedtél az ő idejekben, és a' régi időkben.

3. Te, a' te kezeiddel kiűzted a' pogányokat, és öket szállítottad helyekbe: elvesztetted a' népeket, és öket meggyökereztetted. 2. *Mós.* 15: 17. *'Sólt.* 20: 9.

4. Mert nem az ő fegyvereik által vették meg a' földet, sem az ő karjaik tartották meg öket, hanem a' te jobb kezed, és a' te karod, és a' te ortzádnak világossága; mert kedvelletted öket.

II. 5. Te vagy Isten az én királyom, ki igérsz Jákobnak győzedelmet.

6. Te általad verjük meg a' mi ellenségünket: és a' te nevedben tapodjuk le azokat, kik mi ellenünk támadtanak.

7. Mert én nem bízom az én ívemben: és az én fegyverem nem oltalmaz meg engemet.

8. Hanem te szabadítasz meg minket a' mi ellenségeinktől, és te szégyeníted meg a' mi gyülölőinket.

9. *Annakokáért* az Istent mindennap dítsérjük: és a' te nevedet mind örökké magasztaljuk, Selah.

III. 10. De te mostan megvetettél, és meggyaláztál minket: és nem jövél ki a' mi seregeinkkel. *'Solt.* 60: 3.

11. Megfutamtattál minket a' mi ellenségink elött: és a' kik gyülölnek minket, megprédáltattál azokkal.

12. Adtál minket nekiek ételül mint a' juhokat: és a' pogányok között elhintettél minket.

13. Eladtad a' te népedet minden pénz nélkül: és meg nem öregbítetted az ő betsüjöket.

14. Vetettél minket szidalomra a' mi szomszédinknak: megtsúfolásra és nevetségre a' mi környülünk valóknak. *'Solt.* 29: 4. *és* 10: 7. *Jer.* 24: 9.

15. Vetettél minket példa beszédül a' pogányoknak; és fő tsóválásra minden nemzetségeknek. 5. *Mós.* 28: 37.

16. Az én gyalázatom naponként elöttem vagyon: és az én ortzámnak píronsága elborított engemet:

17. A' szidalmazóknak, és a' szidogatóknak szavokért: az ellenségért, és a' boszszúállóért.

IV. 18. Mind ezek noha rajtunk meglettenek, mindazáltal nem felejtkeztünk el te rólad: és nem tselekedtünk tsalárdúl a' te frigyed ellen.

19. Nem szakadott el tőled a' mi szívünk; sem a' mi lábaink ki nem tértek a' te ösvényidből.

20. Noha minket öszverontottál a' sárkányok közikbe vetvén; és elborítottál minket a' halálnak árnyékával.

21. Ha pedig elfelejtkeztünk volna a' mi Istenünknek nevéről, és felemeltük volna kezeinket idegen istenhez:

22. Avagy azt nem kereste volna-é ki az Isten? holott ő jól esméri a' szíveknek titkaikat.

23. Bizonyára te éretted naponként ölettetünk; és tartatunk mint a' megölendö juhok. *Róm.* 8: 36.

V. 24. Serkenj fel, miért aluszol Úram? kelj fel, és ne vess el minket mind örökké.

25. Miért rejted el a' te' ortzádat? és elfelejtkezel a' mi nyavalyáinkról és nyomorúságinkról?
26. Mert lenyomattatott mind a' poriglan a' mi lelkünk; a' földhöz ragadott a' mi hasunk.
27. Kelj fel a' mi segítségünkre, és szabadíts meg minket a' te irgalmasságodért.

XLV. 'SOLTÁR.

A' Salamon' házasságának példájával a' Próféta megírja a' Kristus' királynak az ő anyaszentegyházával való frigyét és szövetségét, az ő országának ékességét és boldogságát, és az ő Évangyéliomának foganatját. Először megírja kitsoda légyen ez a' király a' Messiás, minemü légyen országa, és mitsoda jókkal látogassa meg az ő népét; azután megírja az ő Anyaszentegyházát minden ékességével, és inti ötet, hogy az ő Urát és Királlyát betsülettel vegye, neki engedjen, és ötet tisztelje. Vagyon azért e' dítséret a' Kristus Királyról, és az ő Anyaszentegyházáról. 'Sid. 1 : 2.

1. Tanúság és menyegzői ének *adatott* a' hat húron való *éneklésre*, a' Koráh' fiai közzül való Éneklő mesternek.
2. NAGY kívánsággal kíván az én szívem *mondani* jó beszédet; elmondom az én énekemet a' királyról, az én nyelvem mint a' gyors író' pennája.
3. Te szebb vagy minden emberek' fiaiknál, a' te ajakadban vagyon ékessen szóllásnak kedvessége: mert megáldott téged' az Isten mind örökké.
4. Kösd fel oldaladra fegyveredet te erős vitéz: a' te ditsőségedért, és ékességedért.
5. És légyen a' te ékességedben elömeneteled; uralkodjál az igazságnak ígéjéért, és a' szelíd igazságért; és tanít tégedet a' te jobb kezed tsudálatos dolgokra.
6. A' te nyilaid igen élessek, a' népek te előtted lehullnak: a' király' ellenséginek szívekbe *esnek a' nyilak.*
7. A' te széked Isten! megmarad mindenha, és mind örökké: a' te országodnak (a) páltzája, igazságnak páltzája. *'Sid.* 1 : 8.

(a) Vagy, a' te országodnak birodalma, mert az írásban a' páltza birodalomért vétetik.

8. Szereted az igazságot és gyülölöd a' hamisságot; ennekokáért megkent tégedet, óh Isten! a' te Istened vigasságnak olajjával, a' te társaid felett.
9. Minden te öltözetid, Mirrha, Aloes és Kásia illatúak, mellyek kihozatnak a' te Elefánt tetemből tsinált palotáidból, honnét teneked mindnyájan örvendeznek.
II. 10. A' királyoknak leányaik a' te ékességedben járnak, a' te jegyesed pedig áll a' te jobb kezed felől aranyos öltözetben.
11. Hallgasd meg én leányom, és lásd meg, és hajtsd ide a' te füleidet, és felejtkezzél el a' te népedről, és a' te atyád' házáról.
12. És megkívánja a' király a' te ékességedet: mert ő a' te Urad, és te tiszteljed ötet.
13. A' Tírusnak leányi is, ajándékokkal a' te ortzádat tisztelik, és a' népnek gazdagi. *'Solt.* 72 : 10.
14. Mindenestől fogva ditsőséges a' király leánya belől; és az ő ruhája vont aranyból vagyon.
15. Hímes öltözetekben vitetik a' királyhoz, az ő szűz társai utánna vagynak, és bevitetnek te hozzád:
16. Bevitetnek nagy örömmel és vígassággal: és bemennek a' király' palotájába.
17. A' te atyáid helyett lésznek a' te fiaid: kiket fejedelmekké tészesz mind e' széles földön.
18. Megemlékezem a' te nevedről, nemzetségről nemzetségre: ennekokáért a' népek dítsérnek tégedet mind örökkön örökké.

XLVI. 'SOLTÁR.

Hálákat ád a' Próféta e' dítséretben Istennek bizonyos győzedelemért és segítségért, mellyel viszontag az Isten' Anyaszentegyházát vígasztalja, a' kegyetlenek' háborgatásaik és üldözéseik ellen, és inti a'híveket Istenben való bizodalomra. E' dítsérettel élhetünk minden veszedelmes és háborúságos időben, a' mi hitünknek és reménységünknek megerősítésére.

1. A' Kórah' fiai között való éneklő mesternek *adatott* éneki vékony szóval való éneklésre.
2. AZ Isten a' mi oltalmunk és erősségünk, és igen alkalmatos segítségünk a' mi nagy nyomorúságinkban.
3. Ennekokáért nem félünk ha a' föld megindúlna is; és ha szintén a' hegyek a' tengerbe bemerülnének is.
4. Még ha zúgnak és felemelkednek is az ő vizei; és ha annak háborgása miatt a' hegyek megmozdúlnak is, Selah.
5. Az ő vizének folyási megvídámítják az Isten' városát, és a' felséges Isten' szent lakó helyét.
6. Az Isten ő közepette vagyon, ennekokáért meg nem indúl; megsegíti Isten ötet, midőn kívánja jó reggel.
7. A' pogányok felrohantanak, az országok megindúltanak; de mihelyen ő szót ada, ottan elolvada a' föld. (a) 1. *Sám.* 7 : 10.

(a) Az az, a' földön lakozó embereknek szívek.

8. A' seregeknek Istenek velünk vagyon, a' Jákób' Istene a' mi várunk.
II. 9. Jöjjetek és lássátok meg az Úrnak tselekedetit: melly nagy pusztaságokat szerzett e' földön.
10. Ő szálítja le a' hadakat mind e' széles földön: eltöri az ívet, és elrontja a' kopját, és a' szekereket tűzzel megégeti:
11. *Mondván:* szűnjetek meg és esmérjétek meg, hogy én vagyok az Isten: ki felmagasztaltatom a' pogányok között, és felmagasztaltatom az egész földön.
III. 12. A' seregeknek Urok Istenek mi velünk vagyon; és mi oltalmunk a' Jákóbnak Istene, Selah.

XLVII. 'SOLTÁR.

A' 'Sidó Ekklésia e' dítséretben int minden helyeken lévő megtért pogányokat és népeket, az Isteni dítséretre és hálaadásra az ő közönséges jótéteményéért, mellyel őket az Évangyéliom által hívja a' Messiásnak a' Jésus Kristusnak esméretére, az ő országának társaságára, és annak boldogságára.

1. Koráh' fiai között való éneklő mesternek *adatott* 'Soltár.
2. MINDEN népek tapsoljatok kezeitekkel: örvendezzetek Istennek vígságos szókkal.
3. Mert az Úr felséges és rettenetes: nagy király mind ez egész földön.
4. Ki a' mi birodalmunk alá veti a' népeket: és a' pogányokat a' mi lábaink alá.
5. Ki elválasztotta nekünk a' mi örökségünket: Jákóbnak ditsősségét, kit szeretett, Selah.
6. Felméne az Isten nagy örömmel: az Úr trombita szóval.

7. Énekeljetek az Istennek, énekeljetek; énekeljetek a' mi királyunknak, énekeljetek.

8. Mert az Isten mind e' széles földnek királya: énekeljetek ő neki böltsen.

9. Uralkodik az Isten minden pogányokon: az Isten ül az ő szentségének székében.

10. A' népeknek fejedelmeik gyülekeztenek az Ábrahám' Istenének népéhez: mert Istené a' földnek megoltalmazása, ki igen felmagasztaltatott.

XLVIII. 'SOLTÁR.

A' Próféta a' 'Sidó népnek képében hálákat ád Istennek az ő Anyaszentegyházához való gondviseléséért, szeretetéért, óltalmazásáért, és sok jó téteményiért, mellyeket elöszámlál. Annakutánna dítseri e' földön az Istennek közönséges Anyaszentegyházát a' földi Jérusálemnek példájában, mellyben az Isten az ő gazdag kegyelmét kiöntötte, és az ő híveivel részeltette. E' dítsérettel élhetünk, valamikoron ő neki hálákat akarunk adni az ő Anyaszentegyházához való gondviseléséért, és oltalmazásáért.

1. A' Koráh' fiai között való éneklő mesternek *adatott* dítséret és ének.

2. NAGY az Úr, és igen dítséretes a' mi Istenünknek városában, az ő szentségének hegyén.

3. A' Sionnak hegye kies hely, és mind e' a' széles földnek öröme, észak felöl való oldala a' nagy királynak városa. *'Solt.* 50: 2. *Ésa.* 14: 13.

4. Isten vagyon az ő palotájában: és ő esmértetik erős oltalomnak.

5. Mert ímé a' királyok egybegyültenek, és egyenlőképen megindúltanak.

6. Ők pedig ezt látván eltsudálkoztanak, megrettentenek, és *elmenni* siettenek.

7. A' reszketés ott őket elfogá, és a' fájdalom mint egy szülő aszszonyt.

8. A' Napkeleti széllel elrontod a' tengernek hajóit.

9. Miképen hallottuk, akképen láttuk a' seregek' Uroknak Isteneknek városában, a' mi Istenünknek városában: az Isten megerősíti azt mind örökké, Seláh.

10. Vártuk oh Isten! a' te irgalmasságodat a' te templomodnak közepette.

11. Miképen vagyon Isten a' te neved, akképen vagyon a' te dítséreted mind e' széles földnek határáig: a' te jobb kezed tellyes igazsággal.

12. Örüljön a' Sionnak hegye, és vígadjanak Júdának leányi a' te ítéletidért.

13. Környékezzétek meg a' Siont, és kerüljétek meg ötet: számláljátok meg az ő tornyait.

14. Nézzétek meg szívetek szerént az ő kőfalainak erőségeket: lássátok meg az ő palotáit, hogy hirdessétek az utánnatok való nemzetségnek.

15. Mert ez az Isten a' mi Istenünk mind örökkön örökké: ő igazgat minket mind halálig.

XLIX. 'SOLTÁR.

A' Próféta e' dítséretben int minden rendbeli embereket, gazdagokat és szegényeket az Isten' igéjének hallgatására. És megmutatja, hogy nem kell bízni e' világi gazdagságokban, mert sem életet nem adhatnak, sem a' halál ellen nem szolgálnak, sem örökké nem állandók, hanem mint az árnyék elmúlnak. Feddi azért e' világi gazdagokat, kik csak e' veszendő életben bíznak, és vígasztalja a' szegény híveket e' világi gazdag kegyetlenek ellen, az ő következendő boldog állapotjokkal. Féljenek azért és rettegjenek a' hitetlen gazdagok, mert gonoszúl leszen dolgok, és örüljenek a' szegény hívek, kik gazdagok az Úrban: vagyon azért hát e' dítséret először a' hitetlen gazdagokról és az ő végekről. Másodszor, a' hitetlen gazdagoknak és a' híveknek külömbségekről. Harmadszor, a' jövendő ítéletről és életről.

1. A' Koráh' fiai között való éneklő mesternek *engedtetett* 'Soltár.

2. HALLGASSÁTOK meg ezt minden népek: vegyétek eszetekben mindnyájan e föld' keregségén lakók:

3. Ti is mind köz emberek' fiaik; 's mind nemessek: egyetemben a' gazdag és a' szegény.

4. Az én szám szóll böltsességet; és az én szívemnek elmélkedése értelmet.

5. Hajtom az én fülemet példa beszédre; és kijelentem az én mesémet hegedűben. *'Solt.* 78: 2. 45: 2. *Mat.* 13: 35.

II. 6. Miért felnék a' veszedelemnek napján: midőn környűl vészen engemet az én nyomorgatóimnak hamisságok.

7. Vannak, kik bíznak az ő gazdagságokban, és az ő gazdagságoknak sokaságában ditsekednek; *Jób.* 36: 19. *'Solt.* 52: 7. *Péld.* 10: 2. *és* 11. 4.

8. De az ő attyafiát senki meg nem válthatja: sem meg nem adhatja Istennek az ő váltságának árrát:

9. (Mert az ő lelkének váltsága drágább, hogy nem mint megszünne örökké.)

10. És élne mind örökké, és ne látná a' koporsót.

11. Mert minden ember nyilván látja, hogy a' böltsek is meghalnak; és a' bolondok 's az esztelenek egyenlőképen elvesznek, és az ő gazdagságokat másnak hadják:

12. *De még is* az ő fő gondolatjok ez, hogy az ő házok örökké megmaradjon, és az ő lakó helyek nemzetségről nemzetségre, és az ő nevek a' földön nagy betsületben légyen.

13. De az illyen ember az ő tisztességében nem sokáig maradandó; mert hasonlatos a' barmokhoz mellyek elvesznek.

14. És ezen ő útjok noha merő bolondság; még is az ő maradékjok javalják az ő szájokat, Selah.

15. Mint a' juhok pokolra vettetnek; a' halál megemészti őket: az igazak ő rajtok jó reggel uralkodnak: az ő szépségek elvész, a' pokol lészen az ő lakó helyek.

16. De az Isten megszabadítja az én lelkemet a' pokolnak hatalmától, midőn hozzá vészen engemet, Seláh.

17. Ne félj, ha valaki meggazdagúl; és ha az ő házának ditsőssége megöregbűl..

18. Mert semmit a' halálba vele el nem viszen: sem alá nem száll vele az ő ditsőssége. *Jób.* 27: 19.

19. Mert életében el vette az ő javait; dítsérik ötet, hogy magával jól tett:

20. Elmégyen az ő eleinek nemzetségekhez, és soha örökké nem lát világosságot.

21. Az ember, a' ki tisztességben vagyon, és nintsen értelme; hasonló a' barmokhoz mellyek elvesznek.

L. 'SOLTÁR.

E' 'Soltárt az Istennek lelke iratta Dávid által, vagy Asáf által a' képmutatók ellen, kik igaz hit nélkül és igaz penitentzia nélkül csak a' külső áldozatokkal, azt állítják vala, hogy az Istent megengesztelhetnék, mintha ezek amazok nél-

kül Isten előtt igen kedvesek volnának. Azért e' 'Soltárban Dávid e' dolognak meglátásában az Istent teszi bíróvá, kinek ítéletének, hogy nagyobb méltósága legyen, megírja az ő természetét, méltóságát, ditsősségét. Annakokáért mind e' világot maga eleiben szóllítván megveti a' hit nélkül és penitentzia nélkül való áldozatokat, és megmondja minemű áldozatok és tiszteletek legyenek Isten előtt kedvesek. Azután erős bizonyságokkal meggyőzi a' képmutatókat, hogy noha a' külső áldozatokban és tiszteletekben fáradhatatlanok, mindazáltal belől hit nélkül és penitentzia nélkül valók. Utólszormegfenyegeti a' képmutatókat, a' híveknek pedig ígéretet teszen.

1. 'Soltár, melly Ásáfnak *engedtetett.*

AZ isteneknek Istenek, a' Jehova szóll, és hívja a' földet napkelettől fogva mind napnyúgotig.

2. Sionból, a' tökélletes szépségű *helyből*, jelenik meg az Isten. *'Solt.* 48: 3.

3. Eljő a' mi Istenünk, és nem hallgat: megemésztő tűz vagyon ő előtte, és ő környüle erős forgó szél.

4. Szóllítja az egeket onnan feljűl: és a' földet, az ő népének megítélésére; *ezt mondván:* 5. *Mós.* 31: 28.

5. Gyűjtsétek én elömbe az én szenteimet, kik én velem szövetséget tettenek vala az áldozatok által.

6. És az egek, kik jelentik az ő igazságát: hogy az Isten bíró, Seláh.

II. 7. Hallgasd meg én népem, és szóllok: te Izráél, és bizonyságot teszek teneked: Istened, te Istened vagyok. *'Solt.* 81: 9.

8. Nem az áldozatokért feddlek téged': mert a' te egészen égő áldozatid szüntelen én előttem vagynak.

9. Nem kedvellem a' te házadból a' tulkot: és a' te aklaidból a' bakokat.

10. Mert enyim az erdőnek minden vada: és a' hegyeken való sok ezer barmok:

11. Én esmérem a' hegyeknek minden repesö állatjaikat: és a' mezönek vadaival én bírok.

12. Ha megéhezném, nem mondanám teneked: mert enyim e' világnak kereksége és annak minden tellyessége. 2. *Mós.* 19: 5. 5. *Mós.* 10: 14. *Jób.* 41: 2. *'Solt.* 24: 1. 1. *Kór.* 10: 26. 28.

13. Avagy eszem-é én a' bikáknak húsokat? vagy a' bakoknak véreket iszom-é?

14. Áldozzál az Istennek dítsérettel: és add meg a' magasságbeli Istennek a' te fogadásidat;

15. És hívj engemet segítségül a' te nyomorúságodnak idején: megszabadítlak téged', és ditsöitesz engemet.

16. A' hitetlennek pedig ezt mondja az Isten: miért hirdeted az én rendelésimet, és miért veszed az én szövetségemet a' te szádra?

17. Te pedig gyülölted a' fenyítéket, és hátad megé vetetted az én beszédimet.

18. Mihelyt lopót látándasz *azonnal* melléje adod magadat: és a' te társalkodásod a' parázsnákkal vagyon:

19. A' te szádat megnyitod a' gonoszra: és a' te nyelved álnokságot szóll.

20. Leülvén a' te felabarátod ellen szóllasz: és a' te anyád' fiát szidalmazod.

21. Mikor te ezeket tselekeszed vala, mivelhogy én hallgatnék, azt gondoltad, hogy én te hozzád hasonlatos vagyok: de én megfeddlek téged', és szemed eleibe rakom *a' te gonoszságidat.*

22. Vegyétek eszetekbe immár ezt ti, kik az Istent elfelejtitek; hogy el ne ragadjalak, és ne légyen ki megmentsen téged'.

23. A' ki dítsérettel áldozik, az ditsöít engemet: a' ki az ő útait jólvezérli, megmutatom annak az Istennek szabadítását.

LI. 'SOLTÁR.

Minekutánna Nátán Próféta megfeddette volna Dávidot a' paráznaságért és a' gyilkosságért, és hirdette volna neki az Istennek haragját és boszszúállását: megesmérvén az ő bünének rútságát, és megrettenvén az Istennek haragjától, az Istennek irgalmasságához folyamodik, és kéri ez énekben az ő bünének botsánatját, és hogy az Istennek kegyelmébe esvén ezután az Isten lelkének vezérléséből nagyobb szentségben élhessen, egyebeknek tanításokban, és az Isten' ditsöségének elövitelében szorgalmatosbb lehessen. Utólszor az egész Anyaszentegyháznak megmaradásáért imádkozik.

1. Dávid' 'Soltára, az éneklő mesternek *adatott.*

2. Mikor ő hozzá ment volna Nátán Próféta: minekutánna Bethsabe aszszonnyal vétkezett volna. 2. *Sám.* 12: 2. *Sám.* 11:

3. KÖNYÖRÜLJ én rajtam óh Isten! a' te irgalmasságod szerént; a' te irgalmasságodnak sokasága szerént töröld el az én büneimet.

4. Moss meg engemet az én álnokságimból: és az én büneimből tisztíts ki engemet.

5. Mert az én büneimet én esmérem: és az én bünöm szüntelen előttem forog énnekem.

6. (a) Te ellened, tsak te ellened vétkeztem, és gonoszságot tselekedtem a' te szemeid előtt; hogy igaznak ítéltessél a' te beszédidben, és tiszta légy, mikoron te ítélsz. *Róm.* 3: 4.

(a) Az az, jóllehet Úriás és Betsabe ellen vétkeztem, mindazáltal vallást teszek arról, hogy főképen tégedet bántottalak meg. Azért teszek pedig vallást az én büneimről, hogy megesmértessék melly igen igazán feddettél meg engemet a' te Prófétád által, és melly igen méltán ítélsz, az az, fenyegetsz engemet. Némellyek így fordítják versnek utólsó részét, hogy meggyőzzed azokat, a' kik téged' ítélnek.

7. Ímé én álnokságban fogantattam és az én anyám bünben fogadott engemet.

8. Ímé gyönyörködöl te igazságban, (b) melly a' vesékben vagyon: és engemet kiváltképen a' böltsességre megtanítottál vala.

(b) Az az, Te szereted a' belsö igazságot, melly az embernek szívében vagyon.

9. Moss meg izsóppal, és megtisztúlok: moss meg engemet, és fejérebb leszek a' hónál. 3. *Mós.* 4: 5. 4. *Mós.* 19: 4.

10. Engedjed, hogy halljak örömet és vígasságot: hogy örvendezzenek az én tetemeim, *mellyeket* öszverontottál.

11. Fordítsd el az én büneimtől a' te ortzádat; és minden én álnokságimat töröld el.

12. Teremts én bennem tiszta szívet Isten! és az erős lelket (c) újítsd meg én bennem.

(c) A' melly tudniillik ezután el ne szakadjon te tőled, és az engedelemtől, mellyel neked tartozunk.

13. Ne vess el engemet a' te ortzád elől: és a' te szent Lelkedet ne vedd el én tőlem.

14. Add meg énnekem a' te idvezítésednek örömét: és az engedelemnek lelkével erősíts meg engemet.

15. Tanítom a' bünösöket a' te útaidra: és a' bünösök te hozzád megtérnek.

16. Szabadíts

16. Szabadíts meg engemet a' vértől (d) óh Isten! én idvességemnek Istene: és az én nyelvem hirdeti a' te igazságodat.

(d) A' véren érti az ő gyilkosságát, és annak büntetését; azt kéri azért, hogy az Isten meglágyítsa az ő gyilkosságának büntetését.

17. Uram! az én ajakimat nyisd meg; és az én szám hirdeti a' te dítséretedet.

18. Mert nem gyönyörködöl az áldozatokban, hogy azokat adjam teneked: az egészen égő áldozatot nem akarod. *'Solt.* 50: 8. *Ésa.* 4: 11.

19. Az Isten előtt kedves áldozat a' töredelmes lélek: a' töredelmes és keserves szívet nem útálod meg.

20. Tégy jól a' te jó akaratodból a' Sionnal; és építsd meg a' Jérusálemnek kőfalait.

21. Akkor kedvesek lesznek te előtted az igazságnak áldozati, az egészen égő áldozatok és a' hálaadásnak áldozati: akkor a' te oltárodon áldoznak tulkokkal.

LII. 'SOLTÁR.

Dávid feddi ez énekben Doeget az ő árulásáért és hazugságáért: kit fenyeget az Istennek ítéletivel, és hirdet az anyaszentegyháznak örömöt. Utólszor ditsekedik hitnek általa, hogy ő Istennek kegyelmességéből jövendőben az anyaszentegyházban szolgál Istennek.

1. Tanítása Dávidnak, az éneklő mesternek *engedtetett.*

2. Midőn az Idumeus Doeg eljött volna, és Saulnak ezt jelentené, mondván: Dávid az Abimélek' házába ment be. 1. *Sam.* 22: 9.

3. MIT ditsekedel gonoszságban, óh te magad bíró? az erős Istennek jóvolta szünetlen való.

4. A' te nyelveddel szóllasz meggondolt ártalmakat, hasonlatos (a) az éles beretvához, óh te álnokságnak mestere. *'Solt.* 109: 2. 3.

(a) Hasonlatos tudniillik a' te nyelved.

5. Szereted a' gonoszt inkább, hogy nem a' jót: és a' hazugságot, hogy nem szóllni igazságot, Selah.

6. Szerettél minden ártalmas beszédeket; és az álnok nyelvet.

II. 7. Az Isten is elront tégedet mind örökké: elragad tégedet, kigyomlál tégedet a' te hajlékodból, és kiszaggat tégedet az élőknek földökből, Selah.

8. Mellyet az igazak látván, félnek, és tégedet tsúfolván, *ezt mondják:*

9. Ímé ez a' férfiú, ki az Istennek hatalmasságában nem bízott; hanem bízott az ő gazdagságának sokaságában, és az ő ereje volt az ő gonozságában.

III. 10. Én pedig ollyan vagyok az Isten' házában, mint a' zöldelő olaj fa: bízom az Istennek jóvoltában mind örökkön örökké;

11. Tisztellek tégedet mind örökké, mert te tselekedted *ezt;* várom a' te nevedet, mert jó azok előtt, a' kikhez te kegyelmes vagy.

LIII. 'SOLTÁR.

Lásd meg ennek a' 'Soltárnak summáját oda fel 'Solt. 14. *mert ez azzal mind egy, és ugyan annyi ígével írattatott meg mint az.*

1. Az éneklő mesternek *adatott* Dávid' 'Soltára, a' sípolás mellé való éneklésre.

2. EZT mondja a' bolond az ő szívében: nintsen Isten. Megvesztenek, és útálatos hamisságot tselekedtek; nintsen ki jót tselekedjen: *'Solt.* 10: 4. *és* 14: 1.

II. 3. Az Isten a' mennyégből alá tekíntett az emberek' fiaikra; hogy meglátná, ha volna valaki értelmes, és ki az Istent megkeresné. *'Solt.* 14: 2. *és* 33: 13. 102: 20. *Rom.* 3: 10.

4. Mindnyájan elhajlottanak, és egyenlőképen megvesztenek: nintsen ki jót tselekedjen tsak egy is.

5. Avagy nints-é értelem a' hamisságnak tselekedőiben, kik az én népemet meg eszik mint a' kenyeret, kik az Istent segítségül nem hívják?

6. Ott félnek nagy félelemmel, a' hol nintsen félelem: mert az Isten elszéleszti azoknak tetemeiket, kik te ellened tábort járnak: és te megszégyeníted azokat, mert az Isten útálja őket.

III. 7. Óh vajha eljőne Sionból az Izráelnek szabadítása! minekutánna az Isten viszsza hozza az ő népének foglyait; örül a' Jákób, és örvendez az Izráel.

LIV. 'SOLTÁR.

Mikoron Dávidot elárulták volna a' Ziféusok, könyörgött ez énekben Istennek az ő szabadulásáért, és az istenteleneknek veszedelmekért. Azután ígéri a' szabadulásnak jótéteményiért az ő hálaadását.

1. Dávid' oktató 'Soltára, *adatott* az éneklő mesternek hegedűlésre.

2. Mikor a' Ziféusok eljövén mondának Saulnak: nem mi nálunk lappang-é Dávid? 1. *Sam.* 23: 19. *ée* 26: 1.

3. ISTEN! a' te nevedért szabadíts meg engemet, és a' te hatalmasságoddal ítélj meg engemet.

4. Isten! hallgasd meg az én imádságomat, figyelmezzél az én számnak beszédire.

5. Mert az idegenek feltámadtanak én ellenem, és a' kegyetlenek keresik az én lelkemet; kik az Istent nem gondolják, Selah.

II. 6. Ímé az Isten nekem segítségem; és az Úr őrizője az én lelkemnek.

7. Boszszút áll az én utánnam leselkedőkön: a' te igazságod által rontsd meg őket.

III. 8. Akkor szabad akaratomból áldozom teneked: tisztelem a' te nevedet Uram, mert jó.

9. Mert minden nyomorúságomból megszabadíta engemet; és az én ellenségimen *való boszszúállást* látták az én szemeim.

LV. 'SOLTÁR.

Mikoron Absolon' hasonlása volna, Dávid ez énekben könyörög az ő megmaradásáért, és ellenséginek romlásokért, melly két dologban magát erősíti, hitinek és az Isten' jó tételeményinek megkésértéseknek általa, és ellenséginek istentelenségeknek és embertelenségeknek általa. Utólszor mind magát, mind egyebeket maga példájával bátorít.

1. Dávid' éneke, melly *adatott* az Éneklő mesternek a' hegedűn való éneklésre.

2. HALLGASD meg Isten, az én imádságomat: és ne rejtsd el te magadat az én könyörgésem előtt:

3. Figyelmezzél én reám, és hallgass meg engemet: mert sírok az én gondolatomban, és háborgok:

4. Az ellenségnek szaváért, és a' hitetlennek nyomorgatásáért: mert hazugságot költenek én reám, és nagy dühösséggel ellenkeznek én velem.

5. Az én szívem retteg én bennem: és a' halálnak félelmi esének én reám.

6. A' félelem és rettegés jött én reám; és környül vett engemet a' rettegés:

7. Mondék azért: kitsoda mivelhetné azt, hogy nekem szárnyaim lehetnének mint a' galambnak? elrepûlnék és ott nyúgodnám.

8. Ímé meszsze elmennék, és a' pusztában lakoznám, Selah.

9. Sietnék megszabadúlni e' sebes és forgó széltől.

10. Veszesd el Uram, és oszlasd el az ő nyelveiket: mert látok boszszúság tételt és háborgást a' városban.

11. Nappal és éjjel környúlveszik azt, kik a' köfalakon vigyáznak: hamisság és ártalom vagyon abban.

12. Nyomorúságok vagynak abban: és el nem távoznak az ő ortzájától a' ravaszság és álnokság.

13. Mert nem az ellenség illet engem' szidalommal, mellyet szenvednék: nem az én gyűlölőm emelte fel magát én ellenem, mert elrejtettem volna magamat az előtt.

14. Hanem te én hozzám hasonló halandó ember, én vezérem, és én barátom:

15. Kik együtt gyönyörűs gesen tanátskozunk vala: és az Úr' házába megyünk vala sereggel.

16. A' halál vegye környúl őket, elevenen szálljanak a' koporsóba: mert azoknak társaságokban gonoszságok vagynak ő közöttök. 4. *Mós.* 16: 32.

II. 17. Én pedig az Istenhez kiáltok, és az Úr megszabadít engemet.

18. Estve, reggel és délben imádkozom és szóllok: míg nem meghallgatándja az én szómat. *Dan.* 6: 11.

19. Megszabadította az én életemet az én ellenem való hadtól, helyheztetvén engemet békességben; mert sokan valának én ellenem.

20. Meghallja az Isten, és megbünteti őket, mivelhogy ő mind örökké megmarad Selah: kik nem akarnak elváltozni, és nem félik az Istent.

21. Kezeiket felemelték azok ellen, kik ő velek békességesek valának: megrontották az ő szövetségeket.

22. A' vajnál lágyabbak valának az ő szájának beszédi; de az ő szívében háborúság vala: lágyabbak valának az ő beszédi az olajnál, noha kivont szablyák volnának. *Solt.* 57: 5. *és* 59: 8.

23. Vessed az Úrra a' te terhedet, és ő gondot visel te rólad: és nem engedi, hogy az igaz soha megmozdítasson. *'Solt.* 37: 5. *Mát.* 6: 25. *Luk.* 12: 22. 1. *Pét.* 5: 7.

24. Te azért, Isten! a' mély verembe taszítod ezeket: mert a' vérszopók és álnokok, az ő életeknek felét is nem élik meg: én pedig te benned bízom.

LVI. 'SOLTÁR.

Dávid Saul király előtt, mikor a' Filistéusok közzé szaladott volna, Istennek könyörög az ő megszabadúlásáért és ellenséginek romlásokért, Istenben való bizodalmáról bizonyságot tészen, és az Istent dítséri az ő ígéretinek igazságokért, mellyeknek tellyesedéseket várja vala.

1. Az Éneklőmesternek *adatott* jeles éneke Dávidnak, a' meszszűnnen valóktúl méltatlanságot szenvedő lélekről: mikor ötet megragadnák a' Filistéusok Gátban, 1. *Sam.* 21: 11.

2. KÖNYÖRÜLJ rajtam Isten! mert el akar engemet nyelni az ember: és mindennap ellenem hadakozván engemet nyomorgat.

3. Az én ellenségim mindennapon el akarnak engemet nyelni: bizony sokan hadakoznak én ellenem óh magasságos!

4. *Mindazáltal* valamennyiszer féltem, én te benned vetettem reménységemet.

5. Az Istent dítsérem az ő beszédéért: az Istenben bízom, nem félek: mit árthatna nekem az ember?

6. Mindennapon az én beszédemben patvart találnak: én ellenem vagynak minden ő gondolatjaik, *nekem* ártalmomra.

7. Egybe gyűlnek, elrejtik magokat, nyomoznak engemet, úgy, mint kik várják az én életem' végét.

8. Az ő hamisságokért, *azt állítják*, hogy megmenekednek: a' te haragodban Isten! a' népeket rontsd meg.

9. Az én bujdosásimnak számokat jól tudod: az én könyhullatásimat a' te tömlődbe raktad; avagy nem tudnád-é azoknak számokat?

10. Akkor az én ellenségim hátra fordúlnak, a' melly napon kiáltándok: *mert* tudom, hogy az Isten vagyon én velem.

11. Az Istent dítsérem az ő beszédéért; az Urat dítsérem az ő beszédéért.

12. Az Istenben bízom: semmit nem félek; mit árthatna nekem az ember?

II. 13. Én velem lésznek (a) óh Isten! neked tett fogadásim: megadom neked a' hálaadó dítséreteket.

(a) Az az, megtellyesítem azt, a' mit teneked fogadtam és ígértem.

14. Mert megszabadítottad az én lelkemet a' halálból; avagy az én lábaimat nem *mentenéd-é meg* az eséstől? hogy szüntelen járjak az Isten előtt, az élőknek világosságokban.

LVII. 'SOLTÁR.

Dávid Saul előtt futván, kegyelmet és szabadúlást kér Istentől, Istenben való hitiről vallást tészen, az ő ellenséginek gonoszságokról szóll, és kéri az Isten' ítéletének megtökéllését az ő megszabadúlására, és ellenséginek romlásokra.

1. Az Éneklőmesternek *adatott* ékes éneke Dávidnak, mellynek értelme: ne veszess el: midőn Saul előtt szaladna a' barlangba, 1. *Sam* 24.

2. KÖNYÖRÜLJ rajtam, Isten! könyörúlj rajtam: mert te benned bízik az én lelkem; és a' te szárnyaidnak árnyékokban vagyon reménységem, míglen elmúlnak a' nyomorúságok:

3. Kiáltok a' magasságos Istenhez: az Istenhez, ki elvégezi hozzám való jó akaratját. *'Solt.* 38: 8.

4. Elküld a' mennyből, és megtart engemet az engem' elnyelőnek gyalázatja ellen, Sélah. Elbotsátja Isten az ő kegyelmességét és igazságát.

5. Az én lelkem az oroszlánok között vagyon; fekszem a' gyújtogatók között, olly emberek között, kiknek fogaik dárdák és nyilak, és kiknek nyelveik éles szablyák. *Solt.* 55: 22. 59: 8.

6. Magasztaltassál fel az egeknek felettek, Isten! mind az egész föld felett *magasztaltasson* a' te ditsőséged. *'Solt.* 108: 6.

7. Hálót tsináltanak az én járásimnak, meggörbedett az én lelkem: vermet ástak én előttem, de ők abba estenek; Sélah. *'Solt.* 7: 16. *és* 9: 16. *Péld.* 26: 27. *Préd.* 10: 8.

II. 8. Kész az én szívem Isten! kész az én szívem: éneklek azért és dítséretet mondok.

9. Serkenj fel én ditsőségem (a); serkenj fel én énekem és hegedűm: jó reggel felserkenek.

(a) A' ditsőségen érti a' maga nyelvét.

10. Tisztellek tégedet a' népek között, Uram! és éneket mondok teneked a' pogány népek között.

11. Mert mind az égig felmagasztaltatott a' te irgalmasságod, és mind a' felhőkig a' te igaz mondásod. *'Solt.* 26: 6. 108: 5.

12. Magasztaltassál fel az egeknek felettek Isten! és mind az egész föld felett légyen a' te ditsőséged.

LVIII. 'SOLTÁR.

Dávid e' 'Soltárban a' Saul királynak udvara' népét vádolja hamissággal és vakmerőséggel, kik a' király előtt az ő ártatlanságát rágalmazzák vala. Fenyegeti azokat az Isten' ítéletével, és annak rájok való következéséről jövendöt mond; végezetre a' híveknek vígasságokat, békességeket, és szabadúlásokat az Isten' ditsősségével egybe hirdeti.

1. Az Éneklő mesternek engedtetett jeles éneke Dávidnak, illyen értelmű: ne veszesd el.

2. AVAGY bizonnyal igazságot szólltok-é ti, kik egybe gyültetek: avagy igazán ítéltek-é ti, embereknek fiaik?

3. Sőt inkább a' ti szíveitekben hamisságot forgattok: e' földön a' ti kezeiteknek hamisságokat méritek.

4. Elidegenültek a' hitetlenek az ő annyoknak méhétől fogva: eltévelyedtek az ő annyok' méhétől fogva, szóllván hazugságot.

5. Az ő mérgek ollyan mint a' kígyónak mérge: mint a' siket Áspisnak, (a) melly az ő füleit bedugja: *'Solt.* 140: 4.

(a) Az az, miképpen az Áspiskígyóknak nem árt a' bájolás, és azokat meg nem tilthatják, hogy ne ártsanak, azonképen ezek el nem vonattathatnak az ártalomtól.

6. Melly nem hallja a' bűbájosoknak szavokat; és a' bájolónak, ki böltsen tud bájolni.

II. 7. Isten! rontsd el azoknak fogaikat az ő szájaikban: az oroszlán kölyköknek záp fogaikat rontsd meg, Uram!

8. Elolvadnak mint a' víz, melly elfoly; megvonták az ő kézíveiket, de elromolnak.

9. Mint a' tsiga elolvadván elmúlnak; és mint az aszszonynak idétlen gyermeke, melly nem látta a' napot.

III. 10. (b) Minekelőtte megérezzék a' ti fazékaitok a' tövisnek tüzét, mint a' nyers hús: azonképpen a' harag, mint a' forgó szél veszesse el őtet.

(b) Homályos értelmű ez a' vers, mellynek magyarázásában a' Tudósok sokfelé mentek; legkönnyebbnek látszik azoknak értelmek, a' kik ezt a' verset így fordítják: *Minekelőtte a' tövis kiadná magát, vágja ki azt az Isten: a' töviset akar zöldjében, akár megszáradva ereszsze szélnek.*

11. Örül az igaz mikor látja a' boszszúállást: az ő lábait mossa a' hitetlennek vérében.

12. És ezt mondja az ember: bizonyára vagyon az igaznak jutalma: kétségnélkül vagyon Isten, ki megítéli a' földet.

LIX 'SOLTÁR.

Dávid, mikor a' Saulnak szolgáitól környülvétetett volna, kér az Istentől szabadúlást, mivelhogy ő benne bízik, és ártatlan, holott az ő ellenségének gonoszságokról is emlékezik, kiknek veszedelmeket is kéri, és ígéri az Isten' ditséretinek nagy örömmel való hirdetését.

1. Az éneklő mesternek *adatott* jeles éneke Dávidnak, *értelme:* ne veszess el: midőn Saul elkülde, hogy az ő házát környülvévén őtet, megölnék. 1. *Sám.* 19: 11.

2. SZABADÍTS meg engemet az én ellenségimtől, én Istenem! és az én ellenem támadóktól ments meg engemet.

3. Szabadíts meg engemet a' hamisságnak tselekedőitől: és a' vérontó emberek ellen tarts meg engemet.

4. Mert ímé leselkednek az én lelkem után, egybegyűltek én ellenem az erössek: nem az én hamisságomért, sem az én bűnömért, Uram.

5. Minden hamísságom nélkül egybegyűlnek, és magokat készítik: serkenj fel's jöjj én elömbe, és ezeket lásd meg.

6. Te Uram! seregeknek Istene, Izráelnek Istene, serkenj fel, hogy bűntesd meg mind a' pogányokat: ne könyörülj mind azokon, kik hamisságot tselekesznek, Selah.

7. Estvére én hozzám jönek, ordítnak mint az ebek, és kerülik a' várost.

8. Ésímé tsátsognak az ő szájaikkal: szablya vagyon az ő ajakaikban, mert *azt mondják*, kitsoda hallja ezeket? *'Solt.* 55: 22. *és* 27: 5. *'Solt.* 10: 11. 94: 7.

9. Te pedig, Uram! neveted őket: és megtsúfolod mind a' pogány népeket.

10. Míg az ő hatalma tart, (a) te reád vigyázok: mert az Isten nekem erős váram.

(a) Vagy így, az ő hatalma te tőled függ.

11. Az én kegyelmes Istenem engemet elölvészen: az Isten megadja látnom az én ellenségem felől való *kívánságomat.*

12. Ne veszesd el őket *mindenestől*, hogy el ne felejtkezzen az én népem: hanem a' te hatalmaddal tegyed bújdósokká őket, és alázd meg őket, Uram! mi paizsunk.

13. Az ő szájaiknak bűnök, az ő ajakaiknak beszédek; (b) fogattassanak meg az ő kevélységekben, mert tsak átkot és hazugságot szóllanak.

(b) Tudniillik, tészen ő ellenek bizonyságot.

14. Emészd meg őket a' te búsúlásodban, emészd meg, hogy ne legyenek: és tudják meg, hogy az Isten uralkodik Jákobon mind a' földnek határáig.

15. Kik hozzám jönek estve, ugatnak mint az ebek, és kerülik a' várost.

16. Magokat kénszerítsék eledelt keresni: és mikor meg nem elégíttetnek éhen feküdjenek le.

17. Én pedig éneklem a' te hatalmadat, és minden reggel éneklem a' te kegyelmességedet: mert nekem erős váram voltál, és oltalmam az én nyomorúságomnak napján.

18. Oh én erőségem, teneked éneklek: mert az Isten az én felmagasztalásom, és énnekem kegyelmes Istenem.

LX. 'SOLTÁR.

Dávid, minekutánna megverte volna a' Síriabeli sereget, könyörög e' 'Soltárban az Edoméusok ellen, panaszolkodván a' 'Sidóknak elébbi nyomorúságokról, és az ő seregét inti a' hadakozásra az Istennek ígéretivel, és tselekedetivel.

1. Dávid' jeles éneke *adatott* az Éneklő mesternek, a' hat húron hegedűlési tanúságra.

2. Midőn hartzolna a' Síriaikkal Mesopotámiában, és a' Tzobai Sírusokkal: holott Joáb megtért, és megvert tizenkét ezer Edomitákat a' Só völgyben. 2. *Sám.* 8: 3. *és* 13. 2. *Krón.* 18: 3. *és* 12.

3. ISTEN! elvetettél vala minket, elszélesztettél vala minket, megharagudtál vala: térj meg mi hozzánk.

4. Megrendítetted vala a' földet, két felé vá-

lasztottad vala azt: építsd meg annak romlásit, mert megindúlt.

5. A' te népednek nehéz dolgokat mutattál vala: itattál minket rettegésnek borával.

6. *Mindazáltal* adtál a' tégedet félőknek zászlót, mellyet felemeljenek az igazságért, Selah.

7. Hogy megszabadúljanak a' te szerelmesid: tarts meg a' te jobb kezeddel, és halgass meg engemet.

II. 8. Az Isten szóllott az ő szentségében, *azért* örvendezek: elosztom a' Sikémitákat; és a' Sukkoth' völgyét elmérem. *'Solt.* 108: 8.

9, Enyim a' Gileád, és enyim a' Manassé; az Éfraim az én fejemnek ereje: Júda az én törvény rendelőm. 1. *Mós*, 49: 10.

10. Moáb én mosdó medentzém; az Édomra vetem az én sarumat, Palestína! *nosza* örűlj én ellenem.

11. De kitsoda viszen engemet az erős városba? kitsoda vezérel engemet Édomig?

12. Avagy nem te-é Isten! ki minket megvetettél vala, és nem mégy vala ki a' mi sereginkkel. *'Solt.* 44: 10.

III. 13. Segíts ki minket a' mi nyomorúságunkból: mert híjábavaló az emberi segítség.

14. A' mi Istenünk által erős dolgot tselekeszünk: mert ő tapodja el a' mi ellenségünket.

LXI. 'SOLTÁR.

Könyörög Dávid az Istennek, hogy az idegen tartományban való nyomorúságból, és számkivetésből ötet szabadítsa meg. Azután ígéri hálaadó voltát.

1. Dávid' éneke adatott a' Kántornak, a' hegedű mellé.

2. HALGASD meg Isten, az én kiáltásomat: figyelmezzél az én könyörgésemre.

3. A' föld' határából kiáltok te hozzád az én szívemnek keserűségében: vígy engemet magas kősziklára.

4. Mert te voltál nekem reménységem, és erős torony az ellenség ellen.

II. 5. Lakozom a' te hajlékodban mind örökké: folyamodom a'te szárnyaidnak árnyékok aláSelah.

6. Mert te Isten, meghallgattad az én kívánságomat; és a' te nevednek tisztelőinek megadtad az ő örökségeket.

III. 7. A' király' napjaihoz adj napokat; és az ő esztendei legyenek nemzetségről, nemzetségre.

8. Lakozzon mind örökké az Isten előtt: készíts kegyelmességet és igazságot, mellyek megőrizzék ötet.

IV. 9. Így éneket mondok a' te nevednek mind örökké; és megtellyesítem az én fogadásimat minden napon.

LXII. 'SOLTÁR.

Dávid az ő nyomorúságában, Istenben való bizodalmát és Istennek hozzája való jóvoltát hirdeti: az ő ellenségit feddi, ő magát, és a' híveket az ő példájával bátorítja: és mindeneket híjábavaló dolgoknak bizodalmoktól tiltván, Istenben való bizodalomra tanít, és erősít az ő beszédének igazságával.

1. Dávid' 'Soltára, adatott az Éneklő mesternek a' Jedutun mellé.

2. TSAK az Istenben nyugszik az én lelkem: mert ő tőle vagyon az én szabadúlásom.

3. Tsak ő az én kősziklám és az én szabadítóm; ő az én felmagasztalásom, *azért* felettébb meg nem mozdíttatom.

4. Meddig gondoltok gonoszt a' férjfiú ellen? ti mindnyájan megölettek: hasonlók lésztek az elhajlott falhoz, és a' megdőjtetett gyepűhöz.

5. Mindazáltal arról tanátskoznak, mimódon vessék le az ő méltóságából; gyönyörködnek a' hazugságban: szájokkal nekem jót mondtak, belől pedig gonoszt mondanak vala, Selah.

6. De tsak az Istenben nyúgodjál én lelkem; mert ő benne vagyon az én reménységem.

7. Tsak ő az én kősziklám és szabadítom, én felmagasztalásom, *azért* meg nem mozdíttatom.

8. Az Istenben vagyon az én szabadításom és ditsőségem: én erős kősziklám, az én oltalmam az Istenben vagyon.

II. 9. Bízzatok ő benne mindenkor óh népek! a' ti szíveiteket töltsétek ki ő előtte; az Isten oltalmunk minekünk, Selah.

10. Bizony híjábavalók az embernek fiai, és hazugok a' fejedelmeknek fiaik: ha mérő serpenyőbe vettetnek, a' semminél mindnyájan alábbvalók.

11. Ne bízzatok a' kegyetlenségben és a' ragadozásban, és ne legyetek híjábavalók: gazdagságtok ha bővölködik, ne bízzatok abban.

12. Egyszer szóllott az Isten, kétszer (a) hallottam ugyan azont: hogy a' hatalom tsak az Istené.

(a) Kétszer, az az, gyakorta.

13. És tied Uram, a' kegyelmesség: te megfizetsz mindennek az ő tselekedete szerént. *Jób.* 34: 11. *Péld.* 24: 12. *Jer.* 32: 19. *Ezek.* 7: 27. *és* 33: 20. *Mát.* 16: 27. *Róm.* 2: 6. 2. *Kor.* 5: 10. *Efés.* 6: 8. *Kolos.* 3: 25. 1. *Pet.* 1: 17. *Jel.* 22: 12.

LXIII. 'SOLTÁR.

Dávid, az Istennek az Anyaszaszentegyházban való látható ditsőségének kívánságát jelenti, és panaszolkodik Istennél: magát az Istennek jelen való kegyelmességével vígasztalja, és az ő ellenséginek veszedelmeket, és az ő örömét mondja meg.

1. Dávid' 'Soltára, mikor volna a' Júda pusztájában. 1. *Sám.* 22: 5. *és* 23: 14. 15.

2. ÉN Istenem! én Istenem vagy te, jó reggel kereslek tégedet, az én lelkem szomjúhoz tégedet: kíván tégedet az én testem a' száraz, szomjúhozó, és víz nélkül való földön. *'Solt.* 42: 3. 143: 6.

3. Hogy a' te hatalmasságodat és ditsőségedet látnám, a' mint a' szentséges helyben láttalak téged':

4. (Mert a' te kegyelmességed jobb az életnél) hogy az én ajakim dítsérjenek tégedet.

5. És úgy áldalak tégedet az én életemben; és a' te nevedben felemelem az én kezeimet:

6. Mint a' zsírral és kövérséggel, úgy betellyesedik az én lelkem; mikor víg ajakakkal dítsér tégedet az én szám.

7. Mikor megemlékezem te rólad az én ágyamban; és éjjeli vigyázásimban gondolkodom te felőled:

8. Mert nekem segítség voltál; és a' te szárnyaidnak árnyékában örvendezek: *'Solt.* 36: 8. *és* 57: 2.

III. 9. Az én lelkem te hozzád ragaszkodott: a' te jobb kezed öriz engemet.

10. Azok pedig, a' kik veszedelemre keresik az én lelkemet, a' földnek alsó részére mennek.

11. A' fegyver' kezébe esnek, és a' rókáknak lesznek eledelek.

12. A' király pedig örvendez az Istenben; és ditsekedik, valaki esküszik (a) ő reá: mert bedugattatik a' hazugság szóllóknak szájok.

(a) Az az, valaki az Istenről tiszta szíve szerént vallást tészen és ötet tiszteli.

LXIV. 'SOLTÁR.

Dávid könyörög Istennek az ő szabadúlásáért: az ő ellenségeinek kegyetlenségekről és álnokságokról panaszolkodik. Utolszor a' gonoszoknak veszedelmeket, és a' híveknek békeséges megmaradásokat mondja meg.

1. Dávid' 'Soltára az Éneklő mesternek engedtetett.

2. HALLGASD meg az én panaszolkodásomban való szómat: az ellenségnek félelmétől mentsd meg az én életemet.

3. Rejts el engemet a' gonosz akaróknak tanátsok előtt, a' hamisság' tselekedőknek gyülekezetek előtt.

4. Mert megélesítik mint a' fegyvert az ő nyelveiket; az ő keserű beszédeiket reám igazítják mint valami nyilakat. *'Solt.* 57: 5. *'Sólt.* 120: 4.

5. Hogy lövöldözzék titkon az ártatlant: nagy hirtelenséggel lövöldözik azt, és nem félnek. *'Solt.* 11: 2.

6. Megerősítik magokat a' gonoszságban: szóllnak arról, hogy *énnekem* tört vessenek; és azt mondják: kitsoda látja őket?

7. Tudakoznak álnokságokról; megemésztettünk azokkal, a' mellyeket nagy álnoksággal találtanak: olly mélységes és elrejtetett annak a' férjfiúnak szíve.

II. 8. De meglövi az Úr őket az ő nyilával; és nagy hirtelenséggel megostoroztatnak:

9. És a' magok' nyelveikkel megütköznek ő magokban: és megrettennek mindnyájan, a' kik azt látják.

10. És meglátják minden emberek, és beszéllik az Isten' dolgát: és az ő tselekedetit megértik:

11. Örvendez az igaz az Úrban, és bízik ő benne: és ditsekednek mindnyájan az igaz szívű emberek.

LXV. 'SOLTÁR.

Dávid az Istennek dítséretit hirdeti, mind az Anyaszentegyházhoz való lelki áldásokért, mind a' külső testi áldásokért: mellyekkel mindeneket, de kiváltképen az ő népét áldotta meg.

1. Dávid' éneke, az Éneklő mesternek adatott.

2. TÉGEDET kell nagy tsendességgel várnunk Isten! tiéd a' dítséret Sionban: és teneked adják a' fogadást.

3. Ott mégyen te hozzád minden test, ki meghallgatod a' könyörgést.

4. A' hamisságnak beszédit, mellyek mi rajtunk erőt vettenek, és a' mi bűneinket te tisztítod el.

5. Boldog az, a' kit te választasz, és hozzád fogadsz, hogy lakozzon a' te tornátzidban: megelégíttetünk a' te házadnak javaival, a' te templomodnak szent dolgaival.

6. Rettenetes dolgokat szóllasz minekünk, mi idvességünknek Istene, a' te igazságodban: e' földnek minden végeinek és a' meszsze való tengernek reménységek.

7. Ki a' hegyeket megerősíted a' te eröddel, ki hatalommal környülvétettél.

8. Ki megenyhíted a' tengereknek zúgásokat, és azoknak habjaiknak zúgásokat: és a' népeknek háborgásokat.

9. És félnek a' te jeleidtől, *valakik e' földnek* utolsó határin lakoznak; és örvendezteted azokat reggel és estve. (a)

(a) Az az, mivelhogy látják a' te tsudálatos dolgaidat a' napnak feltámadásában és lemenetelében, tégedet nagy örömmel dítsérnek.

10. Meglátogatod a' földet és megöntözöd azt; bővséggel meggazdagítod azt, az Istennek tellyes folyóvizével, gabonát szerzesz ő nekiek, mikor így elkészítetted azt.

11. Annak barázdáit megrészegíted, megnedvesíted hantjait; a' zápor esőkkel meglágyítod azt, annak termését megáldod.

12. Megékesíted az esztendőt a' te jóvoltoddal, és a' te ösvényid kövérséggel tsepegnek.

13. Tsepegnek a' pusztának aklaira; és a' halmok örömmel vétetnek környül.

14. A' mezők juhokkal megtellyesednek, és a' völgyek gabonával meggazdagúlnak; örvendeznek, és éneket mondanak.

LXVI. 'SOLTÁR.

Intés az Isten' dítséretének és ditsőségének hirdetésére, az Istennek mind közönséges, mind az anyaszentegyházhoz való gondviseléséből. Utolszor a' maga példájával erősíti az Istennek dítséretit.

1. Az Éneklő mesternek engedtetett 'Soltár.

ÖRVENDEZZETEK az Istennek, e' földnek minden *lakosi.*

2. Énekeljetek az ő ditsőséges nevének, ditsőítsétek és dítsérjétek ötet.

3. Mondjátok az Istennek: melly rettenetesek a' te tselekedetid! a' te hatalmasságodnak nagy voltáért a' te ellenségid hazúdnak teneked. (a)

(a) Az az, kénszeríttetnek neked engedni, noha nem szívek szerént.

4. E' földnek minden lakosi imádjanak tégedet, és énekeljenek teneked: énekeljenek a' te nevednek, Selah.

5. Jertek el és lássátok az Úrnak dolgait, rettenetesek az ő tselekedeti az emberek' fiaikhoz.

6. A' tengert megszáraztja; a' folyó vízen *száraz* lábbal mentek által, ott örvendeztünk ő benne. 2. *Mós.* 14: 21. *Jós.* 3: 14.

7. Uralkodik hatalmával mind örökké: az ő szemei a' pogányokat nézik, hogy a' kik engedetlenek, fel ne fúvalkodjanak magokban, Selah.

8. Áldjátok népek a' mi Istenünket, és zengjen az ő dítséretének szava.

9. Ki megeleveníti a' mi lelkeinket, és nem engedi, hogy a' mi lábaink elessenek.

10. Mert megkísértettél minket Isten! megolvasztál minket, mint az ezüst megolvasztatik.

11. Bevittél minket a' hálóba, megszorítottad a' mi derekainkat.

12. A' mi fejünkre ültetted az embert, tűzbe és vizekbe mentünk: mindazáltal vittél minket szép kies helyre. *Ésa.* 43: 2.

II. 13. Elmegyek a' te házadba áldozatokkal, megadom teneked az én fogadásimat:

14. A' mellyeket az én ajakim ígértek, és a' mellyekről szóllt az én szám az én nyomorúságomban.

15. Kövér kosoknak áldozatjokkal áldozom teneked, jó illattal egyben; áldozom ökrökkel és bakokkal, Selah.

16. Jöjjetek el, halljátok meg, minden Istenfélők, és megbeszéllem, a' mellyeket tselekedett az én lelkemmel.

17. Ohozzá kiálték az én számmal, és az én nyelvem által felmagasztaltatott.

18. Ha hamisságra néztem volna az én szívemben, meg nem hallgatott volna az Úr.

19. De meghallgata az Isten, és az én könyörgésemnek beszédére figyelmezett.

20. Áldott az Isten, ki nem vetette meg az én könyörgésemet, és irgalmasságát *nem vonta meg* tölem.

LXVII. 'SOLTÁR.

Könyörög az anyaszentegyháznak jó szerentsés állapotjáért, hogy az Isten nem tsak megtartsa azt 'Sidó országban, hanem hogy meg is szaporíttsa és tsudálatosképen terjeszsze, holott szóll az Isten' országáról is, melly a' Kristus' eljövetele által emeltetett fel e' világon.

1. Az Éneklő mesternek *engedtetett* dítséret a' hegedűhöz.

2. AZ Isten könyörűljön rajtunk és áldjon meg minket: világosítsa mi hozzánk az ő ortzáját, Selah.

3. Hogy megesmérjék e' földön a' te útadat, és minden pogány népek között a' te szabadításodat.

4. Tisztelnek téged a' népek Isten! tisztelnek téged a' népek.

5. Örvendeznek és vígadnak a' népek: mert ítéled a' népeket igazságban: és a' nemzetségeket e' földön igazgatod.

6. Tisztelnek tégedet a' népek, Isten! tisztelnek téged minden népek.

7. A' föld megadta az ő gyümöltsét: megáld minket az Isten, a' mi Istenünk.

8. Megáld minket az Isten: és félik ötet a' földnek minden határi.

LXVIII. 'SOLTÁR.

Dávid az Istennek hatalmát és jóvoltát magasztalván az Istennek dítséretére okot ád, mind ez egész világnak igazgatásából. Az után az Isten' népének szabadításáról szóll, holott az Istennek az Ábrahám' nemzetségéhez való atyai szerelmét megmondja. Annakutánna az Istennek hatalmasságáról emlékezik, mellyet ő megkésértett vala, melly a' nép között is nyilván vala; honnét ezt hozza ki, hogy az ő királyságában az annyaszentegyháznak jó állapotja volt, mint ha az Isten az ő királyságában újonnan kezdett volna uralkodni. Mind ezekkel pedig árnyékozza az Istennek nagyságos ditsőségét, melly a' Kristusban tetszett meg.

1. Dávid' 'Soltára, az Éneklő mesternek engedtetett.

2. MIKORON az Isten felkél, az ő ellenségi elszélednek, és elfutnak az ő gyülölői az ő ortzája elől. 4. *Mós.* 10: 35.

3. Mint a' füst elszélesztetik, azonképen elszéleszted őket: miképen elolvad a' viasz a' tűz előtt, azonképen elvesznek a' hitetlenek az Isten' tekíntete elől.

4. De az igazak örvendeznek és vígadnak az Úr előtt, és örülnek nagy örömmel.

II. 5. Énekeljetek az Istennek, mondjatok dítséretet az ő nevének; magasztaljátok azt, a' ki lakozik kies helyeken, kinek neve Jah, és örvendjetek ő előtte.

6. Ki az árváknak attyok, és az özvegyeknek őrizőjök, az Isten *tudniillik*, az ő szentséges lakó helyében.

7. Ki az egyedül valókat megszaporítja tseléddel, és kihozza a' megkötöztetteket: de az engedetlenek lakoznak száraz helyen. *'Sólt.* 123: 9. *'Sólt.* 107: 10. *és* 146: 7.

8. Óh Isten! mikor a' te néped előtt jártál: mikor a' pusztákon jártál, Selah. *Bír.* 5: 4. 5.

9. A' föld reng vala, az egek is tsepegnek vala az Istennek jelen való volta miatt; a' Sinai hegy is az Istennek, az Izráel' Istenének előtte. 2. *Mós.* 19: 18.

10. Bővséges esőt adsz vala Isten! a' te örökségedre, és az elfáradtat megújítod vala.

11. A' te sereged lakik vala azon, mellyet készítettél jóvoltodból a' szükölködőért óh Isten!

12. Az Úr ád vala beszédre való *alkalmatosságot;* és a' dítsérő *aszszonyoknak* seregek hirdeték, *kik ezt mondják vala:*

13. A' seregeknek királyaik elfutottak; elfutottak, és az otthon ülő osztotta a' nyereséget. *Bír.* 6: 24.

14. Jóllehet a' kormos (a) fazekak között ültetek, mindazáltal lésztek hasonlatosok az ezüsttől tündöklő galambnak szárnyához, vagy a' mellynek szárnyai *hasonlatosok* a' sárga aranyhoz.

(a) Hasonlatosság szerént való szóllás, mellyet vészen a' táborban sütő főző, 's mosogató szennyes szolgáktól.

15. Mikor a' mindenható elszéleszti a' királyokat azon a' földön, lész akkor fejér mint a' Salamon' *havasa.*

16. Az Isten' hegye, kövér hegy, sok halmoknak hegyek; kövér hegy.

17. Mit kevélykedtek halmos hegyek? ez hegyet kívánta Isten hogy lakozna azon, az Úr lakozik azon mind örökké.

18. Az Isten' szekerei húsz ezerek, sok ezer *angyalok*, az Úr vagyon azokkal, a' Sinai *hegyen*, az ő szentséges hajlékában.

19. Felmenvén a' magasságba, foglyoknak sokságokat fogál, ajándékokat vévén *osztogatád* az embereknek: az engedetlenek is megfogattatván *ide jönek* lakni Úram Isten. Éfés. 4: 8.

20. Áldott légyen az Úr, mert mindennap ajándékoz minket a' mi szabadító Istenünk, Selah. *'Solt.* 74: 22.

21. Az Isten minekünk szabadító Istenünk; és az uralkodó Úr szabadít ki a' halálból.

22. Az Isten megrontja az ő ellenséginek fejeket, az ő bűnökben járóknak üstökös fejeket.

23. Azt mondta vala az Úr: Bázsánból viszsza hozlak, a' tengernek mélységéből kihozlak. 4. *Mós.* 21: 33. 2. *Mós.* 14: 24.

24. Annakokáért a' te lábadat megvéresíted a' vérben, és a' te ebeidnek nyelveket az ellenségnek *vérében.*

25. Látták a' te járásidat Isten! az én Istenemnek járásit, az én királyomnak, ki a' szentségben *vagyon.*

26. Elölmennek vala az éneklők, azután a' hegedűsök, középben valának doboló leányok, *ezt mondván:* 2. *Sám.* 6: 5. 1. *Krón.* 13: 8.

27. A' gyülekezetekben áldjátok az Istent, az Urat áldjátok Izráel' magvából valók.

28. Egy felől vagyon a' kis Bénjámin, ki ő rajtok uralkodik, a' Júdának fejedelmi, és az ő gyülekezetek; Zabulonnak fejedelmi, és Neftalinak fejedelmi.

29. Parantsolta a' te Istened, hogy te erős lennél: erősítsd meg Isten azt, a' mit mi közöttünk tselekedtél.

30. A' te templomodért *melly vagyon* Jérusálemben, teneked a' királyok ajándékokat hoznak. 2. *Krón.* 32: 23. *'Solt.* 76: 12.

31. Veszesd el a' nyilas sereget, a' bikáknak seregeiket, mind a' népeknek tulkaikkal egyben, kik ditsekednek a' sok darab ezüstökben;

veszesd el a' népeket, kik gyönyörködnek a' hadakozásban.

32. Eljönek a' fejedelmek Égyiptomból; Szeretsen ország hamar kinyújtja az ő kezét az Istenhez.

III. 33. E' földnek minden országai énekeljetek az Istennek; mondjatok dítséretet az Úrnak, Selah.

34. Ki kezdettől fogva az egeknek egeiken ül; ímé onnét szóll nagy kemény szóval.

35. Adjatok dítséretet Istennek, kinek ditsősége az Izráelen, és az ő hatalma a' felhőkben.

36. Rettenetes vagy Isten a' te szentséges hajlékidból; Izráelnek Istene; ő ád erőt és hatalmat e' népnek: áldott légyen az Isten.

LXIX. 'SOLTÁR.

Dávid, minekutánna panaszolkodott volna a' boszszúságokról és nyomorúságokról, mellyeket ellenségeitől szenvedett vala, könyörög az ő szabadúlásáért és ellenségeinek veszedelmekért. Az után mind ezekért azt mondja, hogy mind ő, mind az Anyaszentegyház, és minden teremtett állatok dítsérni fogják ötet.

1. Dávid' 'Soltára, az Éneklőmesternek engedtetett, a' hat húr mellé való éneklésre.

2. TARTS meg engemet Isten! mert elértenek a' vizek mind az én lelkemig.

3. Beestem a' mélységes sárba, holott fel nem állhatok; mélységes vizekre jutottam, és a' víznek habja elfogott engemet.

4. Elfáradtam a' kiáltásban, megszáradott az én torkom: elfogyatkoztak az én szemeim várván Istenemet.

5. Mert többen vagynak az én fejemnek hajszálinál, a' kik engemet oknélkül gyűlölnek: erősek, a' kik engemet szorongatnak, kik nekem ellenségim oknélkül; a' mit én el nem ragadoztam, meg kell fizetnem.

6. Isten! te tudod az én balgatagságomat: és az én bűneim nintsenek elrejtve te előtted.

7. Ne szégyenüljenek meg én érettem, a' kik tégedet várnak Uram! seregeknek Ura: ne piruljanak meg én miattam, a' kik tégedet keresnek, Izráelnek Istene!

8. Mert te éretted terheltetem gyalázattal, a' gyalázat befedezte az én ortzámat.

9. Az én atyámfiai előtt idegenné lettem; és az én anyám' fiai előtt jövevénnyé.

10. Mert a' te házadhoz való buzgó szeretet megemészt egemet: és azoknak gyalázatjok, kik téged gyaláznak én reám estenek. *Ján.* 2: 17. *Róm.* 15: 3.

11. Mikor sírván gyötröm böjtöléssel az én lelkemet, az is gyalázatomra fordúl énnekem.

12. Mikor az én ruhám' helyébe 'sákba öltözöm; ő nekiek akkor példa beszéd vagyok.

13. A' kik a' kapuban ülnek én rólam szóllnak: és a' bornak lakodalmában én rólam énekelnek. *Jób.* 30: 9.

II. 14. Én annakokáért teneked így könyörgök: Uram! a' te jóvoltod *megjelentésének* ideje vagyon; Isten! a' te irgalmaságodnak sokságában hallgass meg engemet, a' te szabadításod felől való ígéretnek igazságában.

15. Szabadíts meg engemet a' sárból, hogy el ne boruljak; szabadúljak meg az én ellenségimtől, és a' vizeknek örvényektől.

16. Hogy el ne borítson engemet a' vizeknek habjok, és el ne nyeljen engemet az örvény; és a' veremnek szája ne dugattasson be én reám.

17. Hallgass meg engemet, Uram! mert jó a' te kegyelmességed: a' te irgalmaságidnak sokságok szerént tekints én reám.

18. És ne rejtsd el a' te ortzádat a' te szolgádtól, mert nagy szorongatásom vagyon nekem, siess, hallgass meg engemet.

19. Légy mellétte az én lelkemnek, és szabadítsd meg azt: az én ellenségimtől szabadíts meg engemet.

III. 20. Te tudod az én gyalázatomat, az én szégyenvallásomat, és szidalmamat: te előtted vagynak minden én ellenségim.

21. A' gyalázat szaggatja az én szívemet, annyira, hogy megnyomorodtam; és midőn várnám, hogy én velem együtt valaki bánkodjon, de senki nem vala; és keresék vígasztalókat, de senkit nem találék. *Mát.* 27: 39. *Luk.* 23: 49.

22. Sőt inkább az eledel' helyében nekem mérget adnak vala: és szomjúságomban nekem etzetet adnak vala innom. *Mát.* 27: 34. *Mát.* 27: 48. *Márk.* 15: 23. *Ján.* 19: 29.

IV. 23. Légyen az ő asztalok ő előttök tőr gyanánt, és az ő jó szerentséjek háló gyanánt. *Róm.* 11: 9.

24. Setétüljenek meg az ő szemeik, hogy ne lássanak: és az ő derekaikat tegyed erőtelenekké.

25. Öntsd ki a' te haragodat ő reájok: és a' te haragodnak búsúlása vegye őket környül.

26. Légyen az ő palotájok puszta: és az ő hajlékokban ne legyen lakos. *Csel.* 1: 20.

27. Mert a' kit te megvertél, azt háborgatják: és a' te töled megsebesíttetteknek nyavalyájokról beszéllenek. *Ésa.* 53: 4. *Mát.* 26: 31.

28. Egyik hamisságokat másik hamisággal büntesd meg: és a' te igazságodra ne jussanak.

29. Töröltessenek ki az élőknek könyvökből; és az igazak közzé ne írattassanak.

V. 30. Én szegény szükölködő és nyomorúlt vagyok: de a' te szabadításod, Isten! engemet felmagasztal.

31. Dítsérem az Úrnak nevét énekekkel: és ötet dítséretekkel felmagasztalom.

32. És kedvesebb lészen ez az Úr előtt az ökörnél és tuloknál, mellynek szarvai és körmei vagynak.

33. Látják ezt a' nyomorúltak, és örvendeznek; a' kik keresitek az Istent, él a' ti szívetek.

34. Mert meghallgatja a' szegényeket az Úr: és az ő foglyait nem hagyja el.

35. Dítsérjék ötet az egek és a' föld: a' tengerek és valami azokban vagyon.

36. Mert az Isten megtartja a' Siont, megépíti a' Júdának városit: és ott lakoznak, és örökségül bírják azt.

37. Az ő szolgájoknak, *mondom*, maradéki örökségül bírják azt, és a' kik szeretik az ő nevét, laknak abban.

LXX. 'SOLTÁR.

E' 'Soltár mindenestől egyez a' negyvenedik 'Soltárnak a' végével, mellyben Dávid kér az Istentől, ellenségitől való szabadúlást.

1. Megemlékezésre való 'Soltára Dávidnak, az Éneklőmesternek *engedtetett.*

2. ISTEN! az én szabadításomra; Uram! az én segítségemre, siess.

3. Szégyenüljenek és piruljanak meg, a' kik keresik az én életemet: hátra térüljenek és gyaláztassanak meg, kik gyönyörködnek az én nyomorúságomban. *'Solt.* 35: 4. 26. *és* 40: 15. *es* 71: 13.

4. Hátra térüljenek, megszégyenülvén nagy hamarsággal, kik azt mondják én felőlem, hehe, hehe.

5. Örûljenek és örvendezzenek te benned mindenek, kik keresnek tégedet: és ezt mondják: magasztaltasson fel mindenkor az Isten, kik szeretik a' te szabadításodat.

6. Én pedig szegény nyomorúlt vagyok: Isten! siess én hozzám; én segedelmem és szabadítóm vagy te: Uram! ne késedelmezzél.

LXXI. 'SOLTÁR.

Dávid szóll elöször az Istenben való bizodalmáról, az után egy felől könyörög szabadulásért, más felöl panaszolkodik az ö ellenségeinek kevélységekről. Utolszor, kötelezi magát hálaadásra.

TE benned bízom Uram! ne szégyenüljek meg soha. *'Solt.* 31: 2. 3.

2. A' te igazságod szerént ments meg és szabadíts meg engemet: hajtsd én hozzám a' te füleidet, és tarts meg engemet.

3. Légy nekem erös kösziklám, mellyhez szüntelen folyamodjam: parantsolatot adtál az én megtartásom felöl, mert én kösziklám és én erösségem vagy.

4. Én Istenem! szabadíts meg engemet a' gonosz embernek kezéből, a' hamisnak és kegyetlennek kezéből.

5. Mert te vagy az én várásom, Uram Jehova! én bizodalmam gyermekségemtöl fogva.

6. Tetöled tápláltattam az én anyámnak méhétöl fogva; az én anyámnak méhéből te vontál ki engemet: te felöled vagyon az én dítséretem szüntelen.

7. Úgymint tsudája lettem sokaknak: de te vagy az én erös bizodalmam.

8. Megtellyesedjen az én szám a' te dítséreteddel, és a' te ditsöségeddel szüntelen.

9. Ne vess el engemet az én vénségemnek idején: mikor elfogy az én eröm, ne hagyj el engemet.

10. Mert szóllnak az én ellenségim én felölem: és a' kik az én életem után leselkednek, együtt tanátskoznak.

11. És azt mondják: az Isten elhagyta ötet; kergessétek és fogjátok meg ötet; mert nintsen, ki ötet megszabadítaná.

12. Isten! ne távozzál el meszsze én tölem: én Istenem! siess az én segítségemre.

13. Szégyenüljenek meg, és fogyatkozzanak el az én életemnek ellenségi: boríttassanak be gyalázattal és szégyennel, a' kik nekem gonoszt akarnak. *'Solt.* 35: 4. 26. 40: 15. *és* 70: 3.

14. Én pedig szüntelen te benned bízom: és a' te dítséretedet hirdetem.

15. Az én szám beszélli a' te igazságodat, és mindennap a' te szabadításodat: jóllehet annak számát nem tudom.

16. Bátorsággal járok az Úrnak hatalmasságában bízván, megemlékezem tsak a' te igazságodról.

17. Isten! tanitottál engemet az én gyermekségemtöl fogva; és mind e' mái napig hirdetem a' te tsudálatos dolgaidat.

18. Annakokáért vénségemig és az én megöszülésemig, Isten! ne hagy el engemet; míglen hirdessem a' te hatalmasságodat e' nemzetségnek, és minden következendöknek a' te erödet:

19. A' te igazságod Isten! felmagasztaltatott, mert nagyságos dolgokat tselekedtél; Isten! kitsoda hozzád hasonló?

20. Mert minekutánna sok és gonosz nyomorúságokat kóstoltattál meg én velem; ismét megelevenítettél engemet, és a' földnek mélységéből felhoztál engemet.

21. Megöregbíted az én nagyságomat, és hozzám fordúlván megvígasztalsz engemet.

22. Annakokáért én is tisztellek tégedet, és a' te igazságodat éneklö szerszámokkal, én Istenem! éneklek neked hegedüvel, Izráelnek szente.

23. Örvendeznek az én ajakim mikor neked éneklek: és az én lelkem is, mellyet megszabadítottál.

24. Az én nyelvem is mindennapon hirdeti a' te igazságodat: mert megszégyenültek, és gyalázattal illettettek, a' kik nekem gonoszt akartanak.

LXXII. 'SOLTÁR.

Dávid az egész Anyaszentegyház' képében, az ö neki ígértetett országnak elömeneteléért könyörög, és azt mondja, hogy a híveknek boldogságok ebben vagyon, ha az Istentöl választatott királytól bírattatnak.

1. Salamonért *írattatott 'Soltár.*

ISTEN! a' te ítéletidet adjad a' királynak: és a' te igazságodat a' király' fiának.

2. Hogy ítélje a' te népedet igazságban, és a' te szegényidet ítéletben.

3. A' hegyek hoznak (a) békességet a' népnek; és a' halmok igazságot. 1. *Kir.* 4: 24. 25.

(a) Vagy hozzanak; érti pedig a' hegyeken az egész országot, melly hegyekkel bövölködik.

II. 4. Megítéli a' népnek szegényit, és megszabadítja a' szegénynek fiait: és megrontja a' nyomorgatót.

5. Félnek tégedet míg a' nap tart; és míg a' hold lészen, nemzetségről nemzetségre.

6. Leszáll (b) mint egy esö a' megkaszált mezöre; és mint a' föld' öntözö záporok.

(b) Tudniillik, a' te áldásod.

7. Virágzik az ö idejében az igaz: és a' békeségnek soksága lészen, míg a' hold lészen. (c)

(c) Az az, mind örökké.

8. És uralkodik egyik tengertöl fogva a' másik tengerig: és az *Eufrates* folyóvíztöl fogva a' földnek határáig. *Zak.* 9: 10. *Kir.* 4: 21.

9. Ö elötte artzal leborúlnak a' pusztában lakók: és az ö ellenségi a' port nyalják. *Ésa.* 49: 23.

10. A' tengernek és a' szigeteknek királyaik ajándékot hoznak: Sébának, és a' Sébának királyai ajándékot mutatnak. 1. *Kir.* 4: 21. *és* 10: *mind végig.* *'Solt.* 45: 13.

11. És artzal leborúlnak ö elötte a' földnek királyai: minden pogány népek szolgálnak ö neki.

12. Mert megszabadítja a' kiáltó szegényt; és a' szegényt, a' kinek nem vala segítöje.

13. Kedvez a' szegénynek és a' szükölködönek: és a' szükölködöknek életeket megtartja.

14. A' tsalárdságtól és eröszaktételtöl megszabadítja azoknak lelkeiket; és az ö véreik drágák az ö szemei elött.

15. És él, (d) és adattatik annak Sébabeli arany: és imádkoznak ö érette mindenkor, és mindennapon áldják.

(d) Vagy míg él adattatik annak Sébabeli arany.

16. Lesznek gabona kévék a' földön a' hegyeknek tetejeken: akképen megindúl annak gyümöltse, mint a' Libánus, és virágoznak a' lakosok mint a' földnek füve.

17. Lészen az ö neve mind örökké; míg a' nap lészen az ö neve nevekedik; és megáldatnak ö benne minden népek, és magasztalják ötet.

III. 18. Áldott az Úr Isten, az Izráelnek Istene; ki tsuda dolgokat tselekeszik egyedül.

19. És áldott légyen az ő ditsösséges neve mind örökké: és tellyesedjék be az ő ditsösségével az egész föld, Amen, Amen.

20. Dávidnak Isai' fiának könyörgésének vége.

LXXIII. 'SOLTÁR.

Ásáf elöször a' testnek értelme ellen az Isten' igazságát és jóvoltát hirdeti: másodszor mikor a' híveknek nyomorúlt állapotjokat, a' hitetlen gonoszoknak elömeneteleket látná, azt mondja, hogy azonn igen megháborodott. Harmadszor vádolja balgatagságát, hogy hirtelenkedett az ő ítéletivel. Utólszor megmondja, hogyha valaki megvárja az Isten' gondviselésének végét, akkor megválik mind a' híveknek jó állapotjok, mind a' hitetleneknek büntetések.

1. Ásáf' 'Soltára.

BIZONY jó Izráelnek az Isten, azoknak, a' kik tiszta szívűek.

2. De a' mi én reám néz, tsak nem meghanyatlottak az én lábaim: és kitsiny híja, hogy az én lábaim el nem iszamodának:

3. Mikor irigykedném a' kevélyekre, és a' gonoszoknak jó szerentséjeket látnám.

4. Mert nintsenek a' halálnak köteleiben, és az ő erejek állandó.

5. Az embereknek nyomorúságokban nintsen részek, és az emberekkel együtt nem nyomorgattatnak.

6. Annakokáért mint egy arany lántz, megkörnyékezte őket a' kevélység, beborította őket a' kegyetlenség mint egy ruha.

7. A' kövérségnek miatta kinűlnek az ő szemeik: az ő elméjeknek (a) gondolatját meggyözik. (b)

(a) Így is fordítják némellyek: *Az ő szívek indulatján járnak.* És ezzel a' fösvényeknek telhetetlen kívánságok jegyeztetik, kik soha a' jelen való jókkal meg nem elégesznek, hanem mindenkor többre vágyódnak.

(b) Az az, több jót nyernek, hogy nem mint gondolnak. Avagy az ő boldog elömenetelek, kívánságaikat meghaladja.

8. Kevélyek, és szóllnak álnokságot: boszszúságot szóllnak nagy fennyen.

9. Az égre tátották szájokat, és az ő nyelvek eljárja a' földet.

10. (c) Annakokáért erre fordúl az ő népe: mivelhogy tellyes pohár víz vagyon kezekben.

(c) E' két vers mind egyűvé való, és együtt kell olvasni.

11. Hogy ezt mondják: mimódon tudhatná meg ezt az Isten? avagy vagyon-é a' magasságban értelem?

12. Ímé e' gonosz emberek, melly nagy tsendessen nevelik erejeket e' világon. *Jób.* 12: 6. *és* 21: 7. *Jer.* 12: 1. *Hab.* 1: 3.

13. Annakokáért én hijába tartottam tisztán az én szívemet; és hijába mostam ártatlanságban az én kezeimet:

14. Mert mindennap nyomorgattatom, és minden reggel ostoroztatom.

II. 15. Ha azt mondándom: illyen módon szóllok: Ímé a' te fiaidnak nemzetségek ellen hitetlen leszek.

16. Annakokáért gondolkodom vala, hogy ezt megtudhatnám; de az nehéz dolognak láttaték énnekem:

17. Míg nem bemenék az Istennek Szentséges helyébe, és megértém azoknak végeket.

18. Bizony igen síkon helyhezteted öket; és nyakra före veted. *'Solt.* 92: 8.

19. Mimódon pusztúlnak el egy szempillantásban? megszünnek, megemésztetnek a' rettegésektől.

20. Mint az álom, minekutánna felserken az ember: Uram! mikor felébredsz, az ő (d) képeket megútálod.

(d) Az az, az ő boldogságokat és fényes állapotjokat boldogtalanságra változtatod, kiket egy ideig mint egy szem behunyva elszenvedtél.

21. De az én szívem háborog vala, és az én veséimben ösztönöztetem vala:

22. Annakokáért én balgatag voltam és értelem nélkül való oktalan állat voltam te elötted.

23. Mindazáltal én mindenkor te veled maradok; mert te tartottad az én jobb kezemet.

24. A' te tanátsoddal igazgass engemet; hogy azután a' ditsösségbe fogadj be engemet.

25. Kitsoda volna nekem mennyekben *te náladnál több?* és te náladnál egyébben nem gyönyörködöm e' földön.

26. Elfogyatkozván az én testem és az én szívem, az én szívemnek kösziklája, és én részem az Isten mind örökké.

27. Mert ímé a' kik te tőled eltávoznak, elvesznek; elveszted mind azokat, a' kik paráználkodva te tőled elszakadnak.

28. A' mi én reám néz, Istenhez közelgetnem énnekem felette igen jó: az Úr Jehovába helyheztettem reménységemet, hogy hirdessem minden tselekedetidet.

LXXIV. 'SOLTÁR.

Panaszolkodnak a' hívek az Anyaszentegyháznak pusztaságáról, és Istennek eszébe juttatják a' szövetséget, mellyben az Ábrahám' magvát magának választotta volt. Arra is emlékeztetik, melly hatalmason szabadította meg régen az ő népét, és onnét reménységet vévén kérik az Istent, hogy az ő nyomorúlt állapotjokat orvosolja meg.

1. Oktató ének, Ásáfnak *engedtetett.*

MIÉRT vetettél el Isten minket mind örökké? és miért füstölög a' te haragod a' te mezőnek juhai ellen?

2. Emlékezzél meg a' te gyülekezetedről, mellyet régen szerzettél, és mellyet megváltottál: a' te örökségednek (a) veszszejéről, e' Sion' hegyéről, mellyen lakozol.

(a) Örökség veszszejének mondatik önnön maga az örökség, avagy a' mezőnek bizonyos része, melly veszszővel mérettetik vala. Itt pedig az Izráel' népe neveztetik e' nevezettel, úgymint a' ki szintén ollyan kedves vala Isten előtt, mint az ember előtt kedves az ő saját öröksége.

3. Emeld fel a' te lábaidat örök veszedelmekre, mert az ellenség mindeneket elpusztított a' te Szentséges helyedben.

4. Ordítottak a' te ellenségid a' te templomodnak közepette, és ott helyhezték az ő jegyeket jelenségül.

5. Azoknak mindenike fő embernek ítéltetett, a' mint felemeli vala az ő fejszéjét az erdőnek sűrű fáira.

6. Mostan is annak faragott köveit fejszékkel és pörölyökkel rontják.

7. Felgyújtották a' te szentséges házadat, a' földre tapodván megfertéztették a' te nevednek hajlékát. 2. *Kir.* 25: 9.

8. Ezt mondották az ő szívekben: vessünk zsákmányt bennek egyenlőképen: meggyújtották e' földön az Istennek minden hajlékait.

9. A' mi jeleinket nem látjuk; nintsen immár Próféta, és nintsen mi közöttünk, a' ki megtudhatná, meddig *leszen e' nyomorúság. Sir.* 2: 9.

10. Meddig szidalmaz minket, óh Isten! az ellenség, vagy mind örökké gyalázattal illeti-é az ellenség a' te nevedet?

11. Miért fordítod el a' te kezedet? és miért nem nyújtod ki a' te jobb kezedet a' te kebeledből?

II. 12. De az Isten én királyom: ki eleitől fogva e' földön szabadúlásokat mivelt. *'Solt* 68: 22.

13. Te választottad ketté a' tengert a' te erőddel: megrontottad a' nagy tzethalaknak fejeiket a' vizekben. 2. *Mos.* 14: 21.

14. Te rontottad meg a' Léviátánnak fejét: és adtad azt eledelül a' pusztában lakozó népnek.

15. Te száraztottad meg a' forrást és a' patakot, te száraztottad meg a' sebes folyóvizeket. 2. *Mós.* 17: 5. 6. 4. *Mós.* 20: 11 *Jos.* 3: 13.

16. Tiéd a' nap, és tiéd az éjtszaka: te formáltad a' világosságot és a' napot.

17. Te rendelted a' földnek minden határit: a' nyarat és telet te formáltad.

III. 18. Emlékezzél meg erről, hogy az ellenség szidalmazta az Urat, és a' bolond nép boszontotta a' te nevedet.

19. Ne adjad a' fene vadnak a' te gerlitzédnek lelkét: a' te szegényidnek gyülekezetiről ne felejtkezzél el mindenestől fogva.

20. Tekints a' szövetségre: mert betöltenek e' földnek setét helyei kegyetlenségnek hajlékival.

21. Ne térjen el a' nyavalyás te előled szégyenvallással: a' nyomorúlt és a' szegény dítsérje a' te nevedet.

22. Kelj fel Isten! és forgasd a' te ügyedet: emlékezzél meg a' te gyalázatodról, mellyel tégedet mindennap illet a' bolond.

23. Ne felejtkezzél el a' te ellenségidnek szavokról: a' te ellened támadóknak háborgásokról, melly szüntelen nevekedik.

LXXV. 'SOLTÁR.

Az Anyaszentegyház örvendez, meggondolván, hogy e' világ csak az Isten' akaratja szerént igazgattatik, és ő az Isten' ereje által oltalmaztatik. Melly bizodalomnak általa az Istennek megútálóit tsúfolja, kiket az ő testi vakmerőségek vonszon minden gonoszságra.

1. Az Éneklőmesternek, ne veszess el: Ásáfnak *adatott* 'Soltár, és Ének.

2. TISZTELÜNK téged' Isten! tisztelünk: mert a' te nevednek közelvaló voltát hirdetik a' te tsuda dolgaid.

II. 3. Minekutánna a' nekem rendeltetett gyülekezetet mellém vejéndem; én igazán ítélek.

4. A' föld és annak minden lakosi megmozdúltanak: én pedig megerősítem annak oszlopit, Sélah.

5. A' bolondoknak azt mondom: ne bolondoskodjatok: és a' gonoszoknak, ne emeljetek szarvat.

6. Ne emeljetek magas szarvat, ne szólljatok megkeményedett nyakkal.

7. Mert sem naptámadattól, sem napnyúgottól, sem a' pusztától nintsen a' felmagasztaltatás. (a)

(a) Az az nints e' birodalom és ez ország e' világtól, hanem Istentől. 1. *Dán.* 5: 21.

8. Mert az Isten igazgató bíró, ki egyet megaláz, mást felmagasztal.

9. Mert az Úrnak kezében pohár vagyon, és zavaros bor, és tellyes itallal, mellyet abból tölt ki, mellynek a' seprejét is megiszszák, és kiszívják a' földnek minden istenteleni.

10. Én pedig hirdetem mind örökké; és éneket mondok a' Jákób' Istenének.

11. És a' gonoszoknak minden szarvokat lerontom: az igazaknak pedig szarvaik felmagasztaltatnak.

LXXVI. 'SOLTÁR.

Az Istennek kegyelmességét és igazságát hirdeti, hogy mikepen a' Jérusálem városának oltalmazójának ígérte magát lenni, azonképen azt megoltalmazta az erős hadakozó ellenség ellen.

1. Az Éneklőmesternek a' hegedűn való éneklésre *adatott* Ásáf 'Soltára.

2. ESMERETES az Isten Júdában: Izráelben nagy az ő neve.

3. Kinek az ő hajléka vagyon Sálemben, és az ő lakó helye Sionban.

4. Ott eltörte a' nyilakat, kézíveket, paizst, szablyát és a' hadat, Sélah.

5. Ékesbb vagy te és tsudálatosbb a' kóborlók' hegyeiknél. (a)

(a) A' kóborlók' hegyein érti a' szomszéd ellenségeket, Assíriaiakat, Ammonitákat, Moábitákat, Égyiptombelieket. Vagy azért mondja kóborlók hegyeinek, mert az Assíriaiak azokon verettettek meg, javoktól megfosztatván, mint a' következendő versből megtetszik.

6. Megfosztattak az erős szívűek, elaluttanak: és az erős férjfiaknak kezeiknek semmi erejek nem volt.

7. A' te hatalmas beszéded miatt, óh Jákóbnak Istene! elszenderedett mind a' szekér mind a' ló.

8. Te rettenetes vagy, és kitsoda állhat meg a' te ortzád előtt mikor megharagszol?

9. A' mennyből jelented ki a' te ítéletedet: a' föld megretten és hallgat.

10. Mikor az Isten felkél az ítéletre: hogy megszabadítsa a' földnek nyomorultit, Sélah.

11. Az embereknek haragjok tisztel tégedet (b) és a' kik az ő haragjoktól megmaradtak, azokat környűl veszed.

(b) Az Isten ítéletének hasznát mondja meg a' Próféta e' versben: mert a' gonoszoknak büntetésekből az emberek alkalmatosságot vesznek az Isten' tiszteletére. Annakfelette a' hívek megtartatnak, és az Istentől megsegíttetnek, hogy az ő ellenségek ellen állhassanak.

12. Tegyetek fogadásokat, és adjátok meg azokat a' ti Uratoknak Istenteknek mindnyájan, kik környűle vagytok: vigyetek ajándékokat a' rettenetesnek.

13. Ki a' fejedelmeknek lelkeiket elveszi, és rettenetes a' földi királyoknak.

LXXVII. 'SOLTÁR.

Tanítja az Istennek népét, a' veszedelmes nyomorúságban mimódon kérje az Isten' segítségét: A' testnek tusakodásáról is szóll, melly az Istennek jóvolta felől kételkedik, és a' léleknek a' test ellen való diadalmáról, melly lélek magát erősíti az Istennek kegyelmes természetivel, ígéretivel, és tselekedetivel.

1. Az Éneklőmesternek Jedutunnak, Ásáf 'Soltára.

2. AZ én szómmal az Istenhez kiáltok· az én szómmal az Istenhez *kiáltok*, és meghallgat engemet.

II. 3. Az én nyomorúságomnak napján az Istent megkeresém: az én kezemet éjjel kiterjesz-

tettem, és el nem fáradott: mikor az én lelkem vígasztalást nem akarna bevenni.

4. Megemlékezem Istenről mikor háborgok: gondolkodom, mikor az én lelkemnek szomorúsága vagyon, Selah.

5. Mikor az én szemeimet megtartóztattad; megháborodtam vala, annyira, hogy nem szólhatnék.

6. Gondolkodám a' régi napokról, és az elmúlt időknek esztendeikről.

7. Megemlékezém az én énekimről éjtszaka: az én szívemben gondolkodom vala, és az én lelkem tudakozik vala, ezt mondván:

8. Avagy mind örökké elvet-é az Isten? és nem lészen-é többé jóakaró?

9. Avagy elfogyott-é mindenestől az ő kegyelmessége? vagy megszünik-é az ő ígérete nemzetségről nemzetségre.

10. Avagy elfelejtkeznék-é a' kegyelmességről? avagy az ő haragjában bezárta-é az ő irgalmasságit? Selah.

III. 11. Azután mondék: ez az én nyavalyám: de ezeket elváltoztathatja a' magasságos Istennek jobb keze. *Sir.* 3: 3.

12. Megemlékezem az Úrnak dolgairól: megemlékezem eleitől fogva való tsudálatos dolgaidról:

13. És gondolkodom minden tselekedetidről; és szóllok a' te dolgaidról, *mondván:*

14. Isten! a' te útad szentséges; kitsoda olyan nagy Isten, mint a' mi Istenünk?

15. Te Isten! tselekeszel tsuda dolgokat: a' népeknek megjelentetted a' te hatalmasságodat.

16. Megszabadítottad a' te népedet hatalmad által: a' Jákób' és Jó'sef' fiait, Selah.

17. Látának a' vizek tégedet Isten! látának tégedet a' vizek, és megfélemlének: a' mélységek is megindúlának. 2. *Mós.* 14: 21.

18. A' vizeket megáraszták a' felhök: megzendűlének az egek, és a' te nyilaid széllyel futkostak.

19. A' te mennydörgésednek szava az égben: a' te villámásid megvilágosították e' földet: megrendűlt és megindúlt a' föld.

20. A' tengeren volt a' te útad, és a' te ösvényid a' nagy széles vizeken: és a' te nyomodat nem esmérték meg.

21. A' te népedet mint a' juhokat hordoztad Móses' és Áron' keze által. *'Solt.* 78: 52. *és* 80: 2.

LXXVIII. 'SOLTÁR.

E' 'Soltárnak két része vagyon. Az elsőben beszélli a' Próféta: az Isten mimódon választotta magának az Anyaszentegyházat az Ábrahám' magvából, mimódon táplálta azt, mimódon hozta ki Égyiptomból, és melly sok jóval volt ahoz. A' másik részben beszélli: az Anyaszentegyház, melly gyakorta hasonlott és szakadott el az Istentől. Azután az Isten' kegyelmességének újulását írja meg, Dávidnak a' királyságra való választásában.

1. Ásáf' oktató 'Soltára.

HALLGASD én népem az én törvényemet: hajtsátok a' ti füleiteket az én számnak beszédire.

2. Megnyitom az én számat bölts beszédek által: nagy bővséggel szóllok régi titkos dolgokról. *'Solt.* 49: 5. *Mát.* 13: 35.

3. A' mellyeket hallottunk és tudtunk, és a' mellyeket a' mi atyáink beszéllettek minekünk;

4. Nem titkoljuk el azoknak fiaiktól és maradékjoktól: beszéllvén az Úrnak dítséretit; és az ő erejét, és az ő tsuda dolgait, mellyeket tselekedett.

5. Ez bizonyságot állatott Jákóbban, és törvényt adott Izráelben: mellyeket parantsolt a' mi atyáinknak, hogy azokat megjelentsék az ő fiaiknak: 5. *Mós.* 4: 9. *és* 6: 7.

6. Hogy megtudják azokat az ő utánnok valók, és a' melly fiak születtetnek, felkelvén beszélljék azokat az ő fiaiknak.

7. Hogy Istenben vessék az ő reménységeket, és el ne felejtkezzenek az Istennek dolgairól: és hogy az Istennek parantsolatit megtartsák.

8. És ne legyenek ollyanok mint az ő attyaik, vakmerő és pártütő nemzetség: olly nemzetség, melly az ő szívét el nem készítette, és mellynek lelke nem volt Istenhez tökélletes:

9. Az Éfraimnak fegyveres fiai, (a) kik kézívesek valának, hátat adtak az ütközetnek napján. 2. *Kir.* 17. *Hos.* 10: 14. *Amos.* 7: 17.

(a) Érti az Izráel' országát, mivelhogy az kezdetett az Éfraim' nemzetségében.

10. Nem őrizték meg az Istennek szövetségét; és az ő törvényében nem akartak járni. 2. *Kir.* 17: 7.

11. És elfelejtkezének az ő dolgairól, és az ő tsudáiról, mellyeket mutatott vala nekik.

II. 12. Az ő attyaik előtt tsuda dolgokat tselekedett: Égyiptom' földében, a' Soán' mezején.

13. A' tengert kétfelé választotta és által vitte őket: és rakásba állatá a' vizeket. 2. *Mós.* 14: 21. *és* 15: 8.

14. És hordozta őket nappal felhő által: és éjtszaka világos tűz által. 2. *Mós.* 13: 21. *'Solt.* 105: 39.

15. Meghasította a' köszíklákat a' pusztában: és inniok adott a' mélységből bővségesen. 2. *Mós.* 17: 6. 4. *Mós.* 20: 11. *'Solt.* 105: 41. 1. *Kör.* 10: 4.

16. És vizet hozott a' köszíklából; és azt mivelte, hogy a' vizek kijönének úgymint folyóvizek.

17. Mindazáltal még is vétkezének ő ellene, hogy megharagítanák a' magasságos *Istent* a' pusztában:

18. És megkésérték az Istent az ő szíveikben, hogy kérnének elédelt az ő kívánságok szerént.

19. És Isten ellen szóllván mondának: avagy készíthet-é Isten asztalt a' pusztában? 4. *Mós.* 11: 1. *és* 4.

20. Ímé *jóllehet* a' köszíklát megsújtá, és folyóvizek jövének ki belőle: de vallyon adhat-é kenyeret is? avagy készíthet-é húst az ő népének? 2. *Mós.* 17: 6.

21. Annakokáért meghallván az Úr megharaguvék; és tűz gerjede fel Jákób ellen, és harag gerjede fel Izráel ellen: 4. *Mós.* 11: 1.

22. Mert nem bíztak Istenben, és nem vetették reménységeket az ő szabadításában.

23. Jóllehet parantsolt vala oda fel a' felhöknek, és az égnek kapuit megnyitotta.

24. És adott nekik Mannát ételekre: és mennyei kenyeret adott vala nekiek: 2. *Mós.* 16: 14. *Ján.* 6: 31. 1. *Kór.* 10: 3.

25. Az angyalok' kenyerét ették: és eledelt adott vala nekiek bővséggel. 2. *Mós.* 16: 13. 4. *Mós.* 11; 31.

26. Elhozá a' napkeleti szelet mennyből, és elhozá az ő erejének általa a' déli szelet. 4. *Mós.* 11: 31.

27. És húst ada nekiek mint a' port: és madarakat mint a' tenger fövenyit.

28. Leszállítván azokat az ő táborok' közepére; az ő sátorok környül.

29. Evének azért és igen megelégedének: és az ő kívánságokat betölté:

30. De az ő kívánságoktól még sem távoztak vala el, még az étel az ő szájokban vala.

31. Akkor az Isten' haragja felgerjede ő ellenek, és a' kövérek közzül sokakat megöle: és az Izráel' választottit a' földre leveré. 4. *Mós.* 11: 33: 1. *Kór.* 10: 5.

32. Mind ezeknek felettek még is vétkezének, és nem hívének az ő tsuda dolgainak. 4. *Mós.* 14: *és* 16:

33. És annakokáért megemészté az ő napjokat hijábavalósággal, és az ő esztendejeket félelemmel.

34. Mikor őket öli vala, akkor megkeresik vala ötet és megtérnek vala, és jó reggel megkeresik vala az Istent:

35. És megemlékeznek vala, hogy Isten volna az ő kösziklájok, és a' magasságos Isten az ő szabadítójok.

36. De hízelkedének az ő szájokkal, és az ő nyelvekkel hazudának neki.

37. Az ő szívek pedig nem vala tökélletes ő előtte, és nem voltak igazak az ő szövetségében.

38. Ő mindazáltal irgalmas és kegyelmes vala az ő bűnöknek, és nem veszté el őket; és az ő haragját sokszor elfordítja vala, és nem gerjeszti vala fel mindenestől az ő búsúlását.

39. Hanem megemlékezék arról, hogy test volnának, és ollyanok, mint az elmúló szél, melly meg nem tér. *Jak.* 4: 14.

40. Menyiszer haragították meg ötet a' pusztában? és *menyiszer* illették keserűséggel ötet a' pusztaságban? 4. *Mós.* 14: 22.

41. És viszszafordúltanak és kísérgették az Istent, és az Izráel' szentének ugyan határt szabtanak. (b)

(b) Az az, olly vakmerő nép volt az Izráel' népe, hogy ők akartak a' véghetetlen böltsességű Istennek törvényt és regulát szabni, mint 's mit tselekedjék

42. Nem emlékeztek meg az ő kezéről; sem a' napról, mellyen megszabadította őket a' nyomorgatótól:

43. Mikor Égyiptomban helyhezteté az ő jeleit: és az ő tsuda dolgait a' Soán' mezején:

44. És vérré változtatá az ő folyóvizeket, és az ő patakjokat, hogy ne ihatnának:

45. És botsáta reájok sok féle oktalan állatokat, mellyek megemésztenék őket; és békákat, mellyek elvesztenék őket. 2. *Mós.* 8: 24. 2. *Mós.* 8: 6.

46. És a' tsere bogárnak adá az ő földjök gyümöltsét, és az ő munkájokat a' sáskának. 2. *Mós.* 10: 13.

47. És az ő szőlejeket kőesővel elveré, és az ő fige fájokat villámásokkal. 2. *Mos.* 9: 23.

48. És adta az ő barmokat kőesőnek, és az ő oktalan állatjokat tüzes köveknek.

49. Botsátá reájok az ő haragjának búsúlását, felgerjedett haragot és szorongatást, botsátván reájok gonosz angyalokat. (b)

(b) Vagy a' gonoszoknak követit, az az, Mósest és Áront, kik az ő veszedelmeket megmondották. Némellyek így fordítják: megmérte az ő haragjára az útat, az az, úgymint serpenyőben megmérte az ő haragját, mellyet akar vala kiontani az Égyiptombeliekre, hogy az ő gonoszságokat igaz ítélettel büntetné meg. Így is fordítják: megmérte az ő haragjának útát.

50. Útat tsinált az ő haragjának ösvényének, és nem tartotta meg a' haláltól az ő életeket: és az ő oktalan állatokat adá a' döghalál alá: 2. *Mós.* 9: 6.

51. És megöle minden első szülöttet Égyiptomban, az ő erejeknek első sengéjét a' Kám' maradékinak sátorokban: 2. *Mós.* 12: 29.

52. És kihozá mint a' juhokat az ő népét: és hordozá őket mint a' nyájat a' pusztában. 2. *Mós.* 12: 37.

53. És kihozá őket nagy bátorsággal, hogy ne félnének: az ő ellenségeiket pedig elboritá a' tenger. 2. *Mós.* 14: 28. *és* 15: 10.

54. És bevivé őket az ő szent határába, a' hegyre, mellyet szerzett az ő jobb kezével. 2. *Mós.* 15: 13. *és* 17.

55. És kiüzé ő előttök a' pogányokat, és sorssal elosztá nekik az örökségét: és lakoztatá azoknak hajlékokban az Izráel' nemzetségit. 4. *Mós.* 21.

56. Mindazáltal megkísérték, 's megharagíták a' magasságos Istent, és az ő bizonyságit nem őrizék meg: *Jós.* 12.

57. És elfordúlának és hitetlenül tselekedének, miképen az ő attyaik hátra fordúltak mint a' hitván kéziv. *Jós.* 14: 15. *és* 16: 17. *Mós.* 7: 16.

58. Haragra indították ötet a' magas oltárok által; és a' faragott bálványok által boszontották ötet. 5. *Mós.* 32: 61.

59. Mellyet meghallván Isten, felgerjede: és az Izráelt felette igen megútálá:

60. Annyira, hogy elhagyá a' Síló' sátorát; a' sátort, mellyet helyheztetett vala az emberek között.

61. És fogságba adá az ő erejét, (c) és az ő ditsőségét az ellenség' kezébe: 1. *Sám.* 4: 10. 11.

(c) Érti az Isten' ládáját, melly az Isten' erejének és ditsőségének jele vala.

62. És fegyver alá rekeszté az ő népét; mert az ő öröksége ellen felgerjedett vala:

63. Az ő iffjait a' tűz emészté meg, és az ő leányai nem tiszteltettek.

64. Az ő papjai fegyver miatt elhullottak, és az ő özvegyei nem sírtanak. 1. *Sám.* 4: 17. 1. *Sám.* 4: 19.

65. És felserkene az Úr, mint egy álomból; és mint az erős, ki a' bortól kiált:

66. És megveré az ő ellenségit hátúl: örök szidalmat vete reájok. 1. *Sám.* 5: 16. *és* 6: 4.

67. Azután megútálá a' Jósef' sátorát, és az Efraim' nemzetségét nem választotta.

68. Hanem választotta a' Júda' nemzetét; a' Sion' hegyét, mellyet szeret. 2. *Sám.* 7.

69. És épité az ő templomát mint egy várat, mint a' földet, mellyet fundált, hogy örökké álljon.

70. És választá Dávidot az ő szolgáját, és elővévé ötet a' juhok' aklaiból. 1. *Sám.* 16: 11. 2. *Sám.* 7: 8.

71. A' szoptatós juhok mellől voná el ötet, hogy Jákóbot az ő népét legeltetné, és az Izráelt az ő örökségét: 2. *Sám.* 5: 1. 2. *Krón.* 11: 2.

72. És ő azokat az ő lelkének tökélletessége szerént, és az ő kezeinek okossága szerént vezérlette.

LXXIX. 'SOLTÁR.

A' nyomorúsággal megterheltetett Anyaszentegyháznak panaszolkodása; de noha az ő nyomorúságokról, az ellenségnek kegyetlenségéről panaszolkodik, mindazáltal vallást tesz arról, hogy méltán szenvedi azokat, könyörög azért Istennek és kér szabadúlást, mivelhogy az ő nyomorúsága az Isten' nevének gyalázatjával egybeköttetett.

1. Ásáfnak *adatott* 'Soltár.

Isten! bejöttek a' pogányok a' te örökségedbe: megfertéztették a' te szent templomodat, és Jerúsálemet rakásra rontották. 2. *Kir.* 25: 9. 10.

2. A' te szolgáidnak holt testeket vetették eledelül az égi madaraknak: és a' te szentidnek testéket a' föld vadainak. 1. *Makkab.* 7: 17.

3. Kiontották az ő véreket, mint a' vizet Jerusálem környül: és nem vala ki eltemetné.

4. Lettünk szidalom a' mi szomszédinknak, nevetség és tsúfolás azoknak, kik környülünk vagynak. *'Solt.* 44: 14. 80: 7.

5. Meddig haragszol Uram, mind örökké? és gerjedez a' te haragod mint a' tűz? *'Solt.* 89: 47.

II. 6. Ontsd ki a' te haragodat a' pogány népekre, kik tégedet nem esmérnek: és az országokra, mellyek a' te nevedet segítségül nem hívják. *Jer.* 10: 25.

7. Mert Jákóbot megemésztették, és az ő hajlékát elpusztították.

8. Ne emlékezzél meg mi ellenünk az előbbi büneinkről, hamar vegyenek elől minket a' te irgalmasságid, mert igen megnyomorodtunk. *Ésa.* 64: 9.

9. Légy segítségül nekünk mi szabadító Istenünk! a' te nevednek ditsőségéért, és szabadíts meg minket, és a' mi büneinknek légy kegyelmes a' te nevedért.

10. Miért mondanák a' pogány népek: hol vagyon az ő Istenek? légyen nyilván a' pogányok előtt a' mi szemeink láttára, a' te szolgáidnak kiontott vérekért való boszszúállásod. *'Solt.* 42: 11. 115: 2.

11. Menjen be te elődbe a' foglyoknak fohászkodások; a' te hatalmasságodnak nagysága által tartsd meg azokat, kik halálra rendeltettek. *'Solt.* 102: 21.

12. Fizess meg azért a' mi ellenségeinknek kebelekbe hétképpen a' szidalomért, mellyel illettek tégedet Uram. *'Solt.* 137: 7. *Ézék.* 35: 15.

III. 13. Mi pedig te néped, és a' te meződnek juhai, te rólad vallást tesztünk mind örökké: és nemzetségről nemzetségre hirdetjük a' te ditséretedet.

LXXX. 'SOLTÁR.

Keserves könyörgések a' 'Sidóknak, hogy Isten az ő nyomorúlt Anyaszentegyházával tégyen jól. És hogy inkább kegyelmet nyerhessenek, az ő mostani nyomorúlt állapotjokat az ő első állapotjokkal egybevetik, mellyben az Istennek nagy kegyelmességét megkóstolták.

1. Az Éneklőmesternek *adatott* 'Soltár, a' hat húrra, bizonyságúl Ásáfnak.

2. Oh Izráelnek pásztora! halgass meg: ki vezérled Jósefet mint a' juhokat, ki ülsz a' Kérubimokon, jelentsd meg magadat. *'Solt.* 77: 21. *és* 78: 52.

3. Az Éfraim, Benjámin és Manassé előtt mutasd meg hatalmasságodat; és jöj el, hogy szabadíts meg minket.

4. Isten! állass helyünkre minket: és mutasd meg a' te ortzádat, és megszabadúlunk.

5. Seregeknek Ura Istene! meddig haragszol a' te népednek könyörgése ellen?

6. Megelégíted őket siralmas kenyérrel: és siralmas italt adsz nekiek nagy mértékkel.

7. Adsz minket szidalomra a' mi szomszédinknak, és a' mi ellenségeink tsúfolnak minket. *'Solt.* 44: 14. *és* 79: 4.

8. Seregeknek Istene! állass helyünkre minket, és mutasd meg a' te ortzádat, és megszabadúlunk.

9. Égyiptomból szőlőt hozál ki; kiűzéd a' pogányokat, és azt elplántálád. 2. *Mós.* 15: 17. *'Solt.* 44: 3.

10. Te voltál ő előtte az ő útának vezére: elplántálád annak gyökereit, és ellepé e' földet. 2. *Mós.* 23: 28. *Jós.* 24: 12.

11. A' hegyeket elfogá annak árnyéka: és annak veszszei ollyanok mint a' magas tzédrus fák.

12. Kiterjeszté az ő veszszeit, mind a' tengerig, és mind az Eufratesig az ő növésit. *'Solt.* 72: 8.

13. Miért rontád el annak gyepűit? és miért szaggatják azt mindenek, kik az úton elmennek?

14. Pusztítják azt az erdei kanok, és a' mezőnek vadai élik azt.

15. Seregeknek Istene! térj meg immár, tekínts alá a' mennyekből és lásd meg, és tekíntsd meg e' szőlőt:

16. És a' tsemetét, mellyet a' te jobb kezed plántált, és annak ágát, mellyet magadnak megerősítettél.

17. Melly megégett tűz miatt, kivágattatott: a' te ortzádnak haragja miatt elvesznek.

18. Légyen a' te kezed a' te jobb kezednek férjfián, (a) és az embernek fián, kit magadnak megerössítettél.

(a) Érti a' híveket, kiket Isten jobb kezével oltalmaz.

19. És nem távozunk el tőled: eleveníts meg minket, és a' te nevedet segítségül hívjuk.

20. Seregeknek Ura Istene! állass helyünkre minket; és mutasd meg a' te ortzádat, és megszabadúlunk.

LXXXI. 'SOLTÁR.

Ínti a' Próféta a' népet, hogy minekutánna Istentől megszabadíttatott a' rabságból, és Istennek kiváltképen való népévé választatott, az Istennek illyen nagy kegyelmességét ditsérettel és szent élettel tisztelje. Azután panaszolkodik a' népnek engedetlenségéről Isten képében, és hálaadatlanságáról.

1. Az Éneklőmesternek a' Gittit mellé, Ásáfnak *adatott* eléneklésre.

2. Énekeljetek Istennek a' mi erősségünknek, vígadjatok a' Jákob' Istenének.

3. Vegyetek éneklő szerszámokat, vegyetek dobot, gyönyörűséges hegedűt és lantot.

4. Énekeljetek az új holdnak innepén kürttel; a' rendeltetett innepeken, a' mi innepinknek napjain. 3. *Mós.* 23: 24.

5. Mert végezett dolog ez Izráelben, a' Jákob' Istenétől szereztetett rendtartás.

6. Ezt bizonyságúl adta a' Jósef nemzetsége között, mikor Égyiptom' földe ellen kijönne, *hol*lott olly szót hallottam, mellyet nem tudtam. 2. *Mós.* 23: 17. 5. *Mós.* 26: 16.

II. 7. Megszabadítottam, *úgymond*, a' teréhtől a' te válladat; és a' te kezeidet a' tégla tsinálástól.

8. A' te nyomorúságodban segítségül hívál engemet, és megszabadítálak tégedet; meghallgattalak tégedet a' menydörgésnek rejtekiben: megpróbáltalak téged' a' versengésnek vizeinél, Selah. 2. *Mós.* 14: 10. 2. *Mós.* 17: 7.

9. Hallgasd meg én népem, és szóllok neked; óh Izráel! ha meghallgatsz engemet: *'Solt.* 50: 7. 2. *Mós.* 15: 26.

10. Ne légyen teneked idegen istened, és idegen Isten előtt ne hajolj meg.

11. Én vagyok a' te Urad Istened, ki az Égyiptom' földéből kihoztalak tégedet: szélesítsd el a' te szádat (a) és betöltöm azt.

(a) Az az, kérjed tellyes torokkal és tellyes bizodalommal.

12. De nem hallgatá az én népem az-én beszédemet, és az Izráel nem engede nekem.

13. Annakokáért hagyám őket az ő szíveknek kívánságának, hogy járnának az ő tanátsokban. *Tsel.* 14: 16.

14. Óh ha az én népem hallgatott volna engemet, és az Izráel az én útaimban járt volna!

15. Az ő ellenségeket hamar megaláztam volna, és azok ellen fordítottam volna az én kezemet:

16 Az Úrnak ellenségei hazudtak volna ő neki, és az ő *ó szerentséjeknek* ideje lett volna örökké:

17. És megelégítettem volna őket gabonának kövérivel; és a' köszikláből folyó mézzel töltöttem volna be őket. *5. Mós.* 32: 14. *'Solt.* 147: 14. *5. Mós.* 32: 13.

LXXXII. 'SOLTÁR.

Mivelhogy a' királyok és fejedelmek felfúvalkodván magoknak gyakorta nagy szabadságot vesznek, megmondja a' Próféta, hogy azoknak számot kell adniok a' mennyei bírónak, ki minden fejedelemségnek felette vagyon. Azután megintvén őket az ő tisztekről, minekutánna látta volna, hogy siketeknek szóll, az Istent kéri, hogy boszszút álljon.

1. Ásáfnak *adatott* 'Soltár.

AZ Isten áll az Istennek gyülekezetiben, és az istenek között ítéletet tészen:

2. Meddig ítéltek hamisságot; és a' gonoszoknak személyeket kedvellitek? Selah. *5. Mós.* 1: 17. *2. Krón.* 19: 6. 7.

3. Tegyetek ítéletet a' szegénynek, és az árvának; a' nyomorúltat és a' szegényt igazítsátok meg.

4. A' szegényt és a' szűkölködőt mentsétek meg, és a' gonoszoknak kezekből szabadítsátok meg. *Péld.* 24: 11.

5. Nem tudnak semmit és nem értenek, a' setétségben járnak szüntelen: a' földnek minden fundamentomi megindúlnak.

6. Én mondom: istenek vagytok, és a' magasságos Isten' fiai mindnyájan. *Ján.* 10: 34.

7. De bizonyára mint egy köz ember meghaltok, és mint akarki a' fejedelmek közzül elhullotok.

II. 8. Kelj fel Isten! ítéld meg a' földet, mert te bírod mind a' pogány népeket.

LXXXIII. 'SOLTÁR.

A' Próféta minekutánna panaszolkodott volna az ellenségnek Isten' népén tett boszszúságáról, és Isten ellen való hitetlenségéről, kér Istentől azoknak veszedelmet.

1. 'Soltári ének Ásáfnak *adatott.*

2. ISTEN! ne hallgass, és ne vesztegelj, és ne nyúgodjál, Isten.

3. Mert ímé a' te ellenségid háborganak: és a' kik tégedet gyűlölnek, fejeket felemelték.

4. A' te néped ellen álnok tanátsot gondolnak, tanátskoznak a' te szárnyaid alatt elrejtettek ellen.

5. És ezt mondják: jertek el, veszessük el ezeket, hogy ne légyen nemzetség: és ne neveztessék többé az Izráelnek neve.

6. Mert egyenlő akarattal tanátsot tartottak: és te ellened szövetséget tettek:

7. Az Edómitáknak és Ismáelitáknak sátorok, a' Moábiták és Hágárénusok. *2. Krón.* 20: 1.

8. A' Gebáliták, Ammóniták, és Amalékiták; a' Palestinabeliek a' Tyrusbeliekkel.

9. Az Assur is társúl adta magát hozzájok, segítségül lettek a' Lót' fiainak, Selah.

10. Tselekedjél úgy velek mint a' Midiánitákkal: és mint Siserával, és Jábínnal a' Kison' patakánál. *Bír.* 7: 13. *Bír.* 4: 15.

11. Kik elvesztenek Endornál, és lettek a' földnek ganéja.

12. Tegyed őket és az ő fejedelmeket ollyanokká, mint Orebet, és mint Zéebet: és mint Zébat, és Sálmunát, mind az ő fejedelmeket; *Bír.* 7: 25. *és* 8: 21.

13. Kik ezt mondják; Bírjuk örökségül az Istennek hajlékait.

14. Én Istenem! tegyed őket ollyanokká mint a' lapta, és minemű a' pozdorja a' szél előtt.

15. Mint a' tűz megégeti az erdőt, és mint a' láng meggyújtja a' hegyeket.

16. Akképen kergessed őket a' te szélveszeddel, és a' te forgó szeleddel veszesd eszeket nekiek. *Bír.* 5: 20. 21.

17. Töltsd be az ő ortzájikat gyalázattal: hogy a' te nevedet Uram! keressék meg.

18. Szégyenüljenek és háboríttassanak meg, mind örökké pirúljanak meg, és veszszenek el.

19. És tudják meg, hogy te, kinek egyedül neved Jehova, vagy felséges *Isten* mind az egész földön.

LXXXIV. 'SOLTÁR.

Dávid az anyaszentegyháznak gyülekezetitől megfosztatván, az ő buzgóságos kívánságát, és az Isten' házában való híveknek boldogságokat mondja meg, és Istent kéri, hogy kegyelmességéből ötet vigye haza.

1. Az Éneklőmesternek *adatott* 'Soltár, Gittitre, a' Kóráh' fiainak.

2. MELY igen szerelmetesek a' te hajlékid, óh seregeknek Ura!

3. Az Úrnak tornátziba való menetelnek kívánsága miatt elfogyatkozik az én lelkem: az én szívem és testem kívánkoznak az élő Istenhez.

4. A' veréb is talált házat, és a' fetske fészket magának, mellyben helyheztesse az ő fiait: a' te oltárid *hol vagynak?* seregeknek Ura! én királyom és én Istenem.

5. Boldogok a' kik lakoznak a' te házadban, és szüntelen téged' dítsérnek.

6. Boldog ember az, a' kinek te erőssége vagy, és a' kinek szívében vagynak a' te ösvényid:

7. Kik által menvén a' víz nélkül való völgyeken, azokon forrásokat ásnak, és kútakat eső víznek.

8. Seregenként mennek, míg nem megláttatnak Isten előtt Sionban.

II. 9. Seregeknek Ura Istene! hallgasd meg az én könyörgésemet, vegyed füleidben Jákóbnak Istene, Selah.

10. Mi paizsunk, Isten! tekíntsd meg, és nézd meg a' te megkent királyodnak ortzáját.

11. Mert jobb egy nap a' te tornátzidban, hogy nem *másutt* ezer nap: inkább akarok az én Istenemnek házának küszöbén ülni, hogy nem sint lakni a' gonoszoknak hajlékokban:

III. 12. Mert nap és paizs az Úr Isten, kegyelmet és dítsőséget ád az Úr: nem vonsza meg a' jót azoktól, a' kik járnak ártatlanságban.

13. Seregeknek Ura! boldog ember az, a' kinek benned vagyon bizodalma.

LXXXV. 'SOLTÁR.

Emlékezik a' Próféta a' Babilóniabeli fogságból való szabadúlásról, kérvén Istent, hogy az ő kegyelmes tselekedit félben ne hagyja. Azután panaszolkodnak a' hívek az ő sok nyomorúságok-

ról. Harmadszor hitnek és reménységnek általa felemelkedvén, az ő nekik igért boldogsággal ditsekednek.

1. Az Éneklő mesternek *adatott* 'Soltár, a' Kóráh' fiaihoz.

2. JÓ akarattal voltál Uram a' te földedhez: a' Jákób' nemzetségéből való foglyokat megszabadítottad.

3. A' te népednek álnokságát megengedted: elfedezted minden ő bűnöket, Selah.

4. Elvetted rólok minden haragodat, elfordítottad haragodat, hogy fel ne gerjedne.

5. Térj meg mi hozzánk mi szabadításunknak Istene: és száljon le ellenünk való haragod.

6. Avagy mind örökké haragszol-é ellenünk? és a' te haragodat megtartanád-é mind örökkön örökké?

7. Avagy nem elevenítesz-é meg minket ismét, hogy a' te néped te benned örvendezzen?

8. Mutasd meg minekünk Uram! a' te irgalmasságodat, és a' te szabadításodat adjad minekünk.

II. 9. Meghallom mit szóll az Úr Isten: mert kétség nélkül békeséget szóll az ő népének, és a' kiket kegyelmességével környúlvett: hogy ne térjenek a' bolondságra.

10. Kétség nélkül közel vagyon az ő szabadítása az ötet félőkhöz, hogy lakozzék a' ditsőség a' mi földünkben.

11. Az irgalmasság és igazság (a) előltalálják egymást: az igazság és a' békeség egymást tsókolják.

(a) Vagy, igaz mondás, tökélletesség.

12. Az igaz mondás a' földből gyümöltsöt teremt, és az igazság menyből alá tekint.

13. Az Úr is minden jót ád, hogy a' mi földünk megteremje az ő gyümöltsét.

14. Az igazság jár ő előtte, és annak elömeneteli lészen.

LXXXVI. 'SOLTÁR.

Dávid az Istent a' maga nyomorúságiban segítségül hívván, erőtlenségét, Istennel való szövetségét, Istenben való bizodalmát megmondja, és kér Istentől szabadúlást. Utolszor az ő ellenségi felől panaszolkodván, kér Istentől vígasztalást.

1. Dávid' imádsága.

HAJTSD le, Uram! a' te füledet, hallgass meg engemet, mert nyomorúlt és szegény vagyok.

2. Tartsd meg az én életemet, mert te szented vagyok: tartsd meg én Istenem! a' te benned bízó szolgádat.

3. Könyörülj én rajtam, Uram! mert te hozzád kiáltok minden napon.

4. Vídámítsd meg a' te szolgádnak lelkét, mert az én lelkemet tsak te hozzád emelem fel.

5. Mert te Uram! jó vagy és kegyelmes: és és sok irgalmasságú azokhoz, kik téged segítségül hívnak. *Jóel.* 2: 13.

6. Figyelmezzél, Uram! az én könyörgésemre, és hallgasd meg az én könyörgésemnek beszédét.

7. Az én nyomorúságomnak idején segítségül hívlak tégedet; azért hallgass meg engemet.

8. Nintsen, Uram! senki az istenek között ollyan mint te: és a' te dolgaidhoz hasonlók nintsenek. 5. *Mós.* 3: 24.

9. Minden népek, a' mellyeket teremtettél, eljönek, és a' te ortzádat imádják, Uram; és ditsőséget adnak a' te nevednek.

10. Mert nagy vagy, és tsuda dolgokat tselekeszel; te vagy Isten egyedül.

11. Mutasd meg nekem, Uram, a' te útadat; járok a' te igazságodban: erősítsd meg az én lelkemet a' te nevednek félelmére. *'Solt.* 25: 4. *és* 27: 11. 119: 33.

12. Tisztellek tégedet, én Uram Istenem! tellyes szívem szerént: és ditsőitem a' te nevedet örökké.

13. Mert a' te jóvoltod nagy én rajtam; és megszabadítottad az én lelkemet a' mélységes koporsóból.

14. Isten! a' kevélyek feltámadnak én ellenem, és a' hatalmasoknak seregek keresi az én lelkemet; és tégedet meg nem gondolnak.

15. De te Uram Isten! irgalmas és hajlandó vagy a' kegyelemre; késedelmes a' haragra, nagy kegyelmességű és igazságú. 2. *Mós.* 14: 6. 4. *Mós.* 14: 18. *'Solt.* 103: 8. *és* 145: 8.

19. Tekínts reám és könyörülj rajtam; adjad a' te erődet a' te szolgádnak, és szabadítsd meg a' te szolgáló leányodnak fiát.

17. Esmértesd meg velem nyilvánvaló jelből a' te hozzám való jó akaratodat: hogy lássák az én gyűlölőim, és szégyenüljenek meg, mikor engemet megsegíténdesz és megvígasztalándasz.

LXXXVII. 'SOLTÁR.

Mivelhogy az anyaszentegyháznak nyomorúlt állapotjában, melly volt a' fogságból való szabadúlás után, a' hívek megbotránkozhattak volna: annakokáért a' Próféta által az Isten' lelke annak tsudálatos újúlását ígéri, hogy semmi kívánatosbb ne légyen, mint abban lakozni.

1. Dítséret a' Kórah' fiainak éneklésekre. AZ *Istennek* fundálása a' szent hegyek között vagyon.

2. Szereti az Úr a' Sionnak kapuit, a' Jákobnak minden hajléki felett.

3. Felette igen tisztességesek azok, a' mellyek te felőled hirdettetnek, Istennek városa, Selah.

4. Égyiptomot és Babilóniát azok közzé számlálom, a' kik engemet esmérnek; ímé a' Filistéusok és Tírusbeliek a' Szeretsenekkel egybe ott születtettek.

5. És a' Sion felől jövendőben ezt mondják: mind ez, mind amaz ott születtetett: és a' felséges *Isten* erősíti azt meg:

6. Az Úr beírván megszámlálja a' népeket, *mondván:* ez ott született, Selah.

7. És lésznek ott éneklők és sípolók; és minden én forrásim te benned lésznek.

LXXXVIII. 'SOLTÁR.

Megírja a' Próféta, mimódon kelljen minden embernek Istenhez járúlni az ő kiváltképen való nyavalyáiban: azért panaszolkodván az ő nyomorúlt állapotjáról, és úgy mint jelen való haláláról, kéri Istentől az ő életének megtartását, és szabadúlását a' nyomorúságból.

1. A' Kórah' fiainak való 'Soltár, *adatott* az éneklő mesternek a' síppal való éneklésre; Tanúsága az Ezráhita Hémánnak.

2. URAM én szabadításomnak Istene! mind nappal mind éjjel kiáltok te előtted.

3. Menjen te elődbe az én imádságom: hajtsd le a' te füledet az én kiáltásomra.

4. Mert az én lelkem megtellyesedett nyomorúságokkal, és az én életem a' koporsóhoz közelget.

5. Hasonlatos lettem a' koporsóba szállottakhoz, hasonlatos vagyok ahoz, a' kinek semmi ereje nintsen.

6. A' halottak közzé számláltattam, az emberi társaságtól megfosztatván, mint a' koporsóban feküvő megölettettek, kikről többé meg nem emlékezel; kik a' te kezed által vágattattak ki.

7. A' legalsó sírba vetettél engemet, a' setétségbe, a' mélységes helyekre.

8. A' te haragod én rám szállott; és minden te habjaiddal nyomorgattál engemet, Selah.

9. Az én esmérőimtől megfosztottál; engemet útálatossá tettél azoknál: berekesztettem, és meg nem szabadúlhatok.

10. Az én szemem szomorú a' nyomorúság miatt: mindennap téged hívlak segítségül, Uram! te hozzád terjesztem az én kezeimet.

11. Avagy a' halottakkal tselekeszel-é tsudálatos dolgot? avagy a' halottak támadnak-é fel, hogy rólad vallást tegyenek? Selah.

12. Avagy beszéllik-é a' koporsóban a' te kegyelmességedet? és a' te igazságodat a' halálban?

13. Avagy megtudhatják-é a' setétségben a' te tsuda dolgaidat? és a' te igazságodat a' feledékenységnek földében?

14. Én te hozzád kiáltok, Uram! és minden reggel az én imádságom te hozzád érkezik.

15. Miért vetsz el engemet, Uram? és miért rejted el a' te ortzádat én tőlem?

16. Szegény és holt eleven vagyok a' nyomorúság miatt: és a' te tőled reám botsátott rettegéseket hordozván félek.

17. A' te búsúlásid én rajtam általmennek: és a' te tőled reám botsáttatott félelmek megszorítanak engemet:

18. Környülvesznek engemet mint a' vizek: szüntelen környülvesznek engemet egyenlőképen.

19. Elszakasztod én tőlem az én barátomat és társamat, és az én esmérőim ollyanok mint a' setétség.

LXXXIX. 'SOLTÁR.

A' Próféta akarván könyörögni az Anyaszentegyházért, az Isten' szövetségét hozza elő, mellyet Dáviddal tett vala. Azután emlékezik az Istennek hatalmasságáról, melly megtetszik e' világnak igazgatásában és gondviselésében. Annakutánna a' fogságból való szabadításnak jótéteményéről emlékezik, mellyben Isten az ő népéhez atyai kegyelmességét megmutatta vala, honnét ismét a' Dáviddal tett szövetségére tér. Utolszor panaszolkodik arról, hogy Isten elfelejtkezvén az ő szövetségéről, ellenség' kezébe adná és nem segéllené meg őket.

1. Ezrahita Étán' tanítása. 1. *Kir.* 4: 13.

2. AZ Úrnak kegyelmességét mind örökké éneklem, minden nemzetségről nemzetségre hirdetem a' te igazságodat (a) az én számmal.

(a) Vagy tökélletességedet igaz mondásodat.

3. Mert azt mondom, hogy az ő kegyelmessége mind örökké megmarad; és a' menyekben megerősíted a' te igaz mondásodat, *mellyel ezt mondottad:*

4. Szövetséget tettem az én választottammal, és megesküttem Dávidnak az én szolgámnak: 2. *Sám.* 7: 11.

5. Hogy mind örökké megerősítem a' te magodat, és nemzetségről nemzetségre megépítem a' te királyi székedet, Selah.

6. Annakokáért az egek hirdetik a' te tsudálatos dolgaidat, Uram: és a' te igaz mondásodat a' szentek' gyülekezetekben.

7. Mert a' felhőkben kitsoda hasonlatos az Úrhoz? kitsoda hasonlatos az Úrhoz az erősek-nek fiaik között?

8. Az Isten rettenetes igen a' szenteknek gyülekezetében: és tiszteletes mind azok felett a' kik ő környüle vagynak.

9. Uram! seregeknek Istene, kitsoda ollyan erős Isten mint te vagy? mert a' te igaz mondásod te környüled vagyon.

10. Te uralkodol a' tengernek kevélységén: mikor az ő habjai felemelkednek, te enyhíted meg azokat. *Jób.* 38: 11.

11. Az Égyiptombelieket te rontád meg mintha fegyverrel verettettek volna által; és a' te karodnak ereje által a' te ellenségidet elszélesztéd. 2. *Mós.* 14: 15.

12. Tiéid az egek, tiéd a' föld, e' világot minden benne valóval te fundáltad. *'Solt.* 50: 12. *'Solt.* 24: 1. *és* 78: 29.

13. Az Északot és a' Délt te teremtetted: a' Tábor' és Hermon' hegye a' te nevedről énekelnek.

14. Teneked a' te karod hatalmas, erős a' te kezed, felmagasztaltatott a' te jobb kezed.

15. Az igazság és az ítélet a' te székednek helye; a' kegyelem és a' tökélletesség jár a' te ortzád előtt. *'Solt.* 79: 2.

16. Boldog nép a' melly tudja az *Úrban való* örömet: Uram! ezek a' te ábrázatodnak világosságában bíznak.

17. A' te nevednek örvendeznek mindennapon: a' te igazságodban felmagasztaltatnak.

18. Mert az ő erejeknek ékességek te vagy: és a' te jó akaratod által emeltetik fel a' mi szarvunk.

19. Mert az Úr minekünk paizsunk, és az Izráelnek szent Istene a' mi királyunk.

20. Akkor megszóllítád látásban a' te szentedet, és ezt mondád: segítséget rendeltem az erős ellen, felmagasztaltam azt, a' kit a' község közzül választottam.

21. Találtam Dávidot az én szolgámat: az én szent olajommal kentem meg őtet.

22. Azért az én kezem megsegíti őtet, és az én karom megerősíti őtet.

23. Nem nyomják el őtet az ő reá jövő ellenségi; a' hitetlen ember nem nyomorgatja őtet.

24. Mert megrontom ő előtte az ő ellenségit; és azokat, kik őtet gyülölik megverem.

25. És az én igazságom és kegyelmességem lészen ő vele; és az én nevembem emeltetik fel az ő szarva.

26. Mert vetem az ő kezét a' tengerre, és a' folyóvizekre az ő jobb kezét. 2. *Mós.* 23: 31. 2. *Sám.* 8: 10.

27. Ő énnekem azt mondja: én atyám vagy, én Istenem, és az én szabadításomnak kősziklája.

28. Én is első szülöttemmé tészem őtet, és minden földi királyoknál feljebbvalóvá.

29. Mind örökké megtartom neki az én irgalmasságomat, és az én szövetségem ő vele erős lészen:

30. És az ő magvát örökkévalóvá tészem, és az ő királyi székét mint az egeknek napjait.

31. Ha az ő fiai elhagyándják az én törvényemet, és az én ítéletimben nem járnak:

32. Ha az én rendelésimet megszegik, és az én parantsolatimat meg nem őrizik:

33. Meglátogatom

33. Meglátogatom veszszővel az ő bűnöket, és vereségekkel az ő álnokságokat: 2. *Sám.* 7: 14.

34. De az én irgalmasságomat el nem veszem ő tőle, és az én igaz mondásomat meg nem máslom.

35. Nem rontom meg az én szövetſégemet, és a' mi kijött az én számból el nem változtatom.

36. Egyszer megesküttem az én szentſégemre; Dávidnak tett ígéretemet nem változtatom el.

37. Az ő magva mind örökké megmarad, és az ő királyi széki mint a' nap én előttem. 2. *Sám.* 7: 16. *Luk.* 1: 33. *Ján.* 12: 34.

38. És mint a' hold megmarad mind örökké, és mint az egekben való tökélletes bizonyságok, Selah.

II. 39. De te elvetetted ötet, és megútáltad: és megharagudtál a' te megkent királyod ellen.

40. Felbontottad a' te szolgáddal tett szövetſéget, a' földre vetvén meggyaláztad az ő koronáját.

41. Elrontottad minden falait: és az ő erősſégeit a' földre hánytad. 2. *Kir.* 25: 10.

42. Minden útonjárók 'sákmányt vetettek ő benne: az ő szomszédi előtt gyalázatos.

43. Felmagasztaltad az ő ellenséginek jobb kezeket, és megvídámítottad minden ő gonosz akaróit.

44. Az ő fegyverének élit kivontad, és minden bátorságát elvetted a' hadban.

45. Eltörlötted az ő fényességét, és az ő királyi székit a' földre levetetted.

46. Az ő iffjúságának napjait megrövidítetted, beborítottad ötet gyalázattal, Selah.

III. 47. Meddig rejted el, Uram, te magadat mind örökké, és meddig ég a' te haragod mint a' tűz? *'Solt.* 79: 5.

48. Emlékezzél meg, melly rövid életű vagyok: miért teremtetted volna híjába az emberek' fiait?

49. Kitsoda az élők közzűl, a' ki meg nem halna? kitsoda szabadíthatja meg magát a' koporsótól? Selah.

50. Hol vagynak a' te előbbi irgalmasságid Uram! mellyeket esküvéssel fogadtál vala Dávidnak a' te tökélletességedben?

51. Emlékezzél meg a' te szolgáidnak gyalázatjokról; hogy sok népeknek gyalázatjokat hordoztam az én kebelemben.

52. Mellyekkel illettenek tégedet a' te ellenségid Uram, és mellyekkel illették a' te megkent királyodnak jövetelét.

53. Áldott légyen az Úr mind örökké, Amen, Amen.

XC. 'SOLTÁR.

Móses alkalmatosságot vévén az embereknek nyomorúlt állapotjokból, könyörög, hogy az Isten' tanításából érthessék meg az emberek az ő nyomorúlt állapotjokat. Azután azon könyörög, hogy az Isten ő reájok ne haragudjék, és e' nyomorúságokban vígasztalja, és azokból megszabadítsa.

1. Mósesnek az Isten' emberének imádsága. URAM! te minekünk hajlékunk voltál minden időben.

2. Minekelőtte a' hegyek lennének, és formáltatnék a' föld és e' világ, öröktől fogva mind örökké te vagy Isten.

II. 3. Ki az embert semmivé tészed; és ezt mondod: térjetek *a' földbe* embereknek fiai.

4. Mert ezer esztendő te előtted mint a' tegnapi nap, melly elmúlt, és az éjtszakának negyed' része. 2. *Pét.* 3: 8.

5. Elragadod őket mint egy árvízzel, ollyanok mint az álom: mint a' fű, melly hirtelen megszárad.

6. Melly reggel virágzik és estvére elváltozik: kivágattatik és megszárad.

7. Azért megemésztetünk a' te haragod miatt, és a' te búsúlásod miatt megromlunk:

8. Mert a' mi álnokságinkat elődbe vetetted: és a' mi titkos bűneinket a' te ortzádnak világa eleibe.

9. Annakokáért minden mi napjaink elmúlnak a' te haragod miatt: megemésztjük a' mi esztendeinket mint a' beszédet.

10. A' mi esztendeinknek napjai hetven esztendő, vagy mennél feljebb nyoltzvan esztendő: és azoknak szinte a' java is nymorúság és fáradság, melly mikor elmúlik, elrepűlünk.

III. 11. Ki tudhatja a' te haragodnak erejét? és a' te félelmed szerént (a) a' te haragodat?

(a) Az az, kitsoda gondolja meg úgy a' te haragodat, hogy tégedet félne.

IV. 12. Taníts meg minket, hogy tudhassuk meg a' mi napjainknak számát, hogy járhassunk bölts szívvel.

13. Térj hozzánk Uram! meddig lészen a' te haragod? és légy kegyelmes a' te szolgáidhoz.

14. Tölts be minket reggel a' te jóvoltoddal, hogy énekeljünk és vígadjunk minden mi idönkben.

15. Vídámíts meg minket a' mi nyomorúságinknak napjai után, és az esztendők után, mellyekben láttunk nyomorúságot.

16. Láttassék meg a' te szolgáidban a' te tsuda dolgod, és a' te ditsőséged azoknak fiaikban.

17. És légyen a' mi Urunknak Istenünknek szépsége mi rajtunk, és a' mi kezeinknek tselekedetit erősítsd meg mi bennünk; a' mi kezeinknek, *mondom*, tselekedetit erősítsd meg.

XCI. 'SOLTÁR.

Dávid az ő Istenében való bizodalmát például adván a' hívek' eleibe, inti őket, hogy erős hittel bízzanak Istenben, kiknek igér minden gonosztól való szabadúlást: utolszor Isten' képében minden jelen való és következendő jókat ígér.

A' ki lakozik a' felséges Istennek rejtekében, a' hatalmas Istennek árnyékában nyúgoszik;

2. Azt mondom: az Úr az én oltalmam, én erősségem, én Istenem, ő benne bízom.

2. Mert ő szabadít meg tégedet a' madarásznak töriből, és a' veszedelmes dögtől.

4. Az ő szárnyaival fedez be tégedet, és az ő szárnyai alatt lészen oltalmad: paizs az ő igaz igéreti.

5. Ne félj az éjjeli rettegéstől és a' nappal repülő nyiltól.

6. Az éjtszaka kegyetlenkedő dögtől, és a' délben pusztító döghaláltól.

7. Ha elesnek mellőled ezeren, és jobb kezed felől tízezeren: mindazáltal te hozzád nem közelget.

8. Kétſégnélkül a' te szemeiddel nézed, és a' hitetleneknek büntetéseket meglátod.

9. Mivelhogy te Uram! én oltalmam vagy, és a' felséges Istent választottad hajlékodnak:

10. Nem illet téged' a' veszedelem, és az ostor nem közelget a' te hajlékodhoz.

11. Mert az ő angyalinak parantsolt te felőled, hogy őrizzenek tégedet minden te útaidban. *Mát.* 4: 6. *Luk.* 4: 10.

12. Az ő kezekben hordoznak tégedet, hogy meg ne üssed a' te lábaidat a' kőbe. *Jób.* 5: 23.

13. Az oroszlánon és az Áspiskígyón jársz: megtapodod az oroszlán kölyköket, és a' sárkányokat.

14. Mert *ezt mondja az Isten:* mivelhogy engemet szeret, megszabadítom őtet, felmagasztalom ötet, mert esmeri az én nevemet.

15. Mihelyt segítségül hívánd engemet meghallgatom ötet, vele vagyok háborúságában; megmentem és megditsőítem:

16. Hoszszú napokkal betöltöm ötet, és megmutatom neki az én szabadításomat.

XCII. 'SOLTÁR.

Az Anyaszentegyház magát az Isten' ditséretire készítvén, az ő dolgait tsudálja: a' gonoszoknak hirtelenséggel való veszedelmeket, a' híveknek szabadúlásokat Istennek tulajdonítja. Utólszor az Istennek hív szolgáinak örök boldogságokról szóll, mellyel megáldatnak, hogy az Istent ditsérjék.

1. Ditséret a' szombatnapi éneklésre.

2. JÓ dolog az Urat tisztelni, és a' te nevednek éneket mondani, felséges Isten!

3. Hirdetni minden napon a' te kegyelmességedet, és a' te igaz mondásodat minden éjjel:

4. Tíz húrú hegedűvel, lantal, énekkel, *és* tziterával.

5. Mert megvídámítasz engemet, Uram, a' te tselekedeteddel: a' te kezeidnek tselekedetiben örvendezek.

6. Melly nagyok Uram! a' te tselekedetid; igen mélységesek a' te gondolatid.

7. A' balgatag ember nem veszi azt eszébe: és a' bolond nem érti azt:

8. Hogy mikor zöldellenek a' gonoszok mint a' fű, és virágoznak mint a' hamisság tselekedők, elvesznek mind örökké: *'Solt.* 73: 18.

9. De te Uram! vagy felséges Isten mind örökké.

10. Mert ímé a' te ellenségid Uram, a' te ellenségid, *mondom*, elvesznek, és elszélednek mind, a' hamisság tselekedők.

11. És felemeled az én szarvamat mint az Unikornisnak; mivelhogy megkenettettem szép zöldellő olajjal: 4. *Mós.* 23: 22.

12. És meglátja az én szemem az én ellenem támadott ellenségimen a' te ítéletidet; és a' gonoszok felől meghallják *azt* az én füleim.

13. Az igaz virágozik mint a' pálma fa, és felnő mint a' tzédrus a' Libánuson.

14. A' kik az Úr' házában plántáltattak, a' mi Istenünknek tornátziban virágoznak.

15. Vénségekben is gyümöltsöznek, kövérek és zöldellők lésznek:

16. Hogy hirdessék az Urat az én kősziklámat igaznak lenni, és hogy nintsen semmi hamisság ő benne.

XCIII. 'SOLTÁR.

A' Próféta először az Istennek ditsősségét magasztalja. Azután szóll az Istennek igazságáról, ki az övéit soha el nem hagyja, a' kik tudniillik az ő ígéretihez ragaszkodván e' világi nyomorúságok között ő tőle szabadúlást várnak.

URALKODIK az Úr, ditsősséget öltözött fel; az Úr nagy hatalmas erőt öltözött fel: felövedzette magát; a' föld is ő tőle erősíttetett meg, hogy meg ne indúljon. *'Solt.* 96: 10. *és* 97. 1. *és* 99: 1.

2. Állandó a' te széked öröktől fogva: öröktől fogva *uralkodol.*

3. A' folyóvizek Uram! a' folyóvizek zúgnak; a' folyóvizeknek habjai zúgnak:

4. De a' sok vizeknek zúgásánál, a' tengernek erős habjainál erősbb a' magasságban lakozó Úr.

5. A' te bizonyság tételid igen erősek: a' te házadnak kívánatos szentsége, Uram! sok ideig megmarad.

XCIV. 'SOLTÁR.

Kéri a' Próféta az Istennek segítségét a' gonoszok és kegyetlenek ellen, kik a' szenteket háborgatják vala. Kiknek gonoszságokat és Isten ellen való káromlásokat megmondja. A' gonoszokat feddi az ő gonoszságokért: a' híveket vígasztalja.

URAM! boszszúállásnak Istene: boszszúálló Isten! jelenjél meg.

2. Magasztaltaltassál fel földnek bírája! fizess meg a' kevélyeknek.

3. Meddig *örvendeznek*, Uram! a' bűnösök? meddig örvendeznek a' hitetlenek?

4. Vakmerőképen tsátsognak, keményen szóllnak, kérkesznek a' hamisságnak tselekedői?

5. A' te népedet, Uram! rontják, és a' te örökségedet nyomorgatják?

6. Az özvegyet és jövevényt megölik? az árvákat is megölik?

7. És azt mondják: nem látja az Isten, és a' Jákóbnak Istene nem tudja. *'Solt.* 10: 11. 13. *és* 59: 8.

II. 8. Vegyétek eszetekbe magatokat, kik a' község között bolondok vagytok: és ti balgatagok mikor tértek eszetekre?

9. A' ki a' fület plántálta, avagy nem hall-é? és a' ki a' szemet teremtette, nem lát-é? 2. *Mós.* 4: 11.

10. A' ki a' pogányokat megfeddi, avagy nem fedd-é meg titeket? és a' ki az embereket tudományra tanítja, *avagy nem tudna-é?*

11. Az Úr tudja az embereknek gondolatjaikat, hogy hijábavalók.

III. 12. Boldog ember az, a' kit te oktatsz Uram! és a' kit a' te törvényedre megtanítasz.

13. Hogy nyúgalmat adj annak a' veszedelemnek napján, mikor az istentelenek vermet ásnak.

14. Bizony nem veti el az Úr az ő népét, és el nem hadja az ő örökségét.

15. Mert még az ítélet megtér az igazságra: (a) és ötet követik minden igaz szívűek.

(a) Az az, noha mostan a' gonoszoknak jól vagyon dolgok, és a' jóknak gonoszúl, mindazáltal jövendőben az Istennek ítéletének igazsága helyén áll, hogy a' gonoszok megbüntettessenek, és a' jók megajándékoztassanak.

16. Kitsoda támad fel én érettem a' gonoszúl tselekedők ellen? kitsoda áll én mellém a' hamisság tselekedők ellen?

17. Ha az Úr segítségül nem volt volna nekem, az én lelkem mostan tsendességben lakoznék.

18. Mikor azt mondottam: az én lábam elisszamodik, a' te jóvoltod, Uram! megerősített engemet.

19. És az én bennem való sok gondolkodásimban a' vígasztalások megvídámították az én lelkemet.

20. Avagy vagyon-é te hozzád valami közi a' hamisság' székinek, melly nyomorúságot szerez törvénynek színe alatt? (b)

(b) Vagy, a' törvénynek rendi ellen.

21. Seregenként gyűlnek az igaznak lelke ellen, és az ártatlannak vérét kárhoztatják.

22. És lőn énnekem az Úr kővára m, és az én Istenem az én oltalmamnak kősziklája.

23. Ki megfizeti nekiek az ő álnokságokat, és az ő gonoszságok elveszti őket: elveszti őket a' mi Urunk Istenünk.

XCV. 'SOLTÁR.

Dávid ez Isteni tiszteletre és szolgálatra inti az Anyaszentegyházat, erőséget vévén az Istennel tett szövetségből, és a' régi atyáknak példájokból.

JÖJJETEK el, örvendezzünk az Úrnak: vígadjunk a' mi szabadításunknak kősziklájának.

2. Menjünk eleibe hálaadással, énekeljünk neki dítséreteket.

3. Mert nagy Isten az Úr: és nagy király minden isteneknek felette. *'Solt.* 96: 4.

4. Mert ő hatalmában vagynak e' földnek alsó részei, és a' hegyeknek magassági övé:

5. Övé a' tenger, és ő teremtette azt: és a' földet az ő kezei formálták.

6. Jöjjetek el, imádjuk, borúljunk le artzal, hajtsuk meg térdünket a' mi teremtő Urunknak előtte. *'Solt.* 100: 3.

7. Mert ő a' mi Istenünk, és mi az ő mezejének népei, és az ő kezének juhai vagyunk: ma, ha az ő szavát hallándjátok. *'Sid.* 3: 7. *és* 4: 7.

8. Meg ne keményítsétek szíveteket mint a' versengésnek helyén a' kísértetnek napján a' pusztában. 2. *Mós.* 17: 7.

9. Mikor megkísértének engemet a' ti atyáitok, megpróbálának engemet, jóllehet látták az én tselekedetemet.

10. Negyven' esztendeig bántattam e' nemzetségtől, azért azt mondám: tévelygő szívű nép ez, és nem tudják az én útaimat.

11. Kiknek megesküttem az én haragomban, hogy be nem mennek az én nyúgodalmamba. 4. *Mós.* 14: 23. *'Sid.* 4: 7.

XCVI. 'SOLTÁR.

A' Próféta a' pogányoknak gyülekezetit a' 'Sidókkal egyben inti az Istennek dítséretire, erőséget vévén az intésre a' teremtésnek és az Istennek gondviselésének, és e' világ' igazgatásának tselekedetiből, és a' jövendő Messiásnak birodalmából vagy országlásából.

ÉNEKELJETEK az Úrnak új éneket: énekeljen az Úrnak mind az egész föld.

2. Énekeljetek az Úrnak, és áldjátok az ő nevét: hirdessétek napról napra az ő szabadítását.

3. Hirdessétek a' pogány népek között az ő ditsőségét, minden népek között az ő tsuda dolgait.

4. Mert nagy az Úr, és igen dítséretes: tiszteletendő minden isteneknek felette. *'Solt.* 95: 3.

5. Mert a' pogányoknak minden isteni bálványok: de az Úr az egeket teremtette.

6. Ditsőség és szépség vagyon ő előtte; erősség és méltóság az ő szent hajlékában.

II. 7. Adjatok az Úrnak népeknek nemzetségi, adjatok (a) az Úrnak ditsőséget és erőséget.

(a) Az az tulajdonítsatok, vagy esmérjétek és valljátok meg, hogy ő ditsőséges és mindenható.

10. Mondjátok a' pogány népek között: uralkodik az Úr, mert megerősítette a' földnek keregségét, hogy meg ne indúljon: megítéli a' népeket igazságban. *'Solt.* 93: 1. *'Solt.* 97: 1. *és* 99: 1.

11. Örűljenek az egek és örvendezzen a' föld; zengjen a' tenger, és minden benne valók. *'Solt.* 98: 7.

12. Örűljenek a' mezők minden benne valókkal, akkoron örűljenek az erdőknek fái.

13. Az Úrnak ortzája előtt, mikor eljövénd, mert eljő megítélni a' földet: megítéli a' földet igazságban, és a' népeket igaz mondásával. *'Solt.* 98: 9.

XCVII. 'SOLTÁR.

Dávid a' Messiás' országát és annak méltóságát írja meg, a' bálvány imádásnak és minden hitetlenségnek rontását, és egyetembe a' híveknek örömöket és javokat, kiket az Istenhez való engedelemre és dítséretre ez okkal int.

URALKODIK az Úr, örűljön a' föld: örvendezzenek a' nagy szigetek. *'Solt.* 93: 1. *és* 96: 10.

2. Felhő és homályosság vagyon ő környüle: igazság és ítélet az ő székinek erőssége. *'Solt.* 89: 15.

3. Tűz jár ő előtte, és köröskörnyül megégeti az ő ellenségit.

4. Fénylenek az ő villámási e' világon, látja és megretten a' föld.

5. A' hegyek mint a' viasz megolvadnak az Úr előtt; az egész föld' Urának színe előtt.

6. Hirdetik az egek az ő igazságát: és meglátják minden népek az ő ditsősségét.

7. Szégyenűljenek meg mind a' faragott képeknek szolgái, kik ditsekednek a' bálványokkal, imádjátok ötet minden istenek. *'Sid.* 1: 6.

8. Hallá és örvendeze a' Sion, és örűlének a' Júdának leányi a' te ítéletidért, Uram.

9. Mert te Uram! magasságos vagy mind az egész földön, és felette igen felmagasztaltattál minden isteneknek felette.

II. 10. Kik szeretitek az Urat gyűlöljétek a' gonoszt: megőrizi az ő szenteinek lelkeket, a' gonoszoknak kezekből megszabadítja őket. *Amos.* 5: 15. *Róm.* 11: 9.

11. Világosság támadott az igaznak, és az igaz szívűeknek vígasság.

III. 12. Örűljetek igazak az Úrban, és tiszteljétek az ő szentségének emlékezetit.

XCVIII. 'SOLTÁR.

A' Próféta inti a' 'Sidókat és a' pogányokat, és minden teremtett állatokat, hogy örvendezzenek a' Kristusnak, ki az ő ellenségin diadalmat vett.

1. 'Soltár.

ÉNEKELJETEK az Úrnak új éneket, mert tsuda dolgokat tselekedett: szabadítást adott neki az ő jobb keze, és az ő szentséges karja. *'Solt.* 96: 1. *Ésa.* 52: 10.

2. Hirdettette az Úr az ő szabadítását; a' pogány népeknek szemeik előtt megjelentette az ő igazságát.

3. Megemlékezett az ő jóvoltáról, és az Izráel' házához való tökélletességéről: e' földnek minden határi látták a' mi Istenünknek szabadítását.

4. Örömmel énekeljetek az Úrnak földnek minden lakosi; zengjetek, örűljetek, és mondjatok dítséretet.

5. Mondjatok dítséretet az Úrnak hegedűvel, hegedűvel, *mondom*, és énekléssel.

6. Trombitákkal és kürtnek zengésével zengjetek e' Jehova király elött.

7. Zengjen a' tenger minden benne valókkal: e' világ minden benne lakozókkal. *'Solt.* 96: 11.

8. A' folyóvizek tapsoljanak kézzel: a' hegyek is egyetemben örüljenek

9. Az Úr elött; mert eljött e' földet megítélni: megíteli e' világot igazsággal, és a' népeket felette igen igazán. *'Solt* 96: 13.

XCIX. 'SOLTÁR.

A' Próféta a' Kristusnak hatalmát, igazságát, és a' pogány népekhez való kegyelmét írja meg, mellynek tökélletes és állhatatos voltát is a' régi atyáknak példájokkal bizonyítja: azért int mindent e' királynak tiszteletére.

URALKODIK az Úr, *akármint* dühösködjenek a' népek: a' Kérubimokon ül, *akármint* tétovázzon a' föld. *'Solt.* 96: 1. *és* 98: 1.

2. A' Sionban lakozó Úr nagy, és magasságos minden népeknek felette.

3. Tiszteljék a' te nagy és rettenetes nevedet, mert szent.

4. És a' királynak ereje ítéletet szeret: te rendelted az igazságot; ítéletet és igazságot te rendeltél a' Jákób' nemzetségében.

5. Magasztaljátok a' mi Urunkat Istenünket, és hajtsátok meg magatokat az ő lábainak sámolyánál, mert szent.

6. Móses és Áron az ő papjaival: és Sámuel azokkal egybe, kik az ő nevét segítségül hívják vala: segítségül hívják vala az Urat, és ő meghallgatá öket. *Jer.* 15: 1. 2. *Mós.* 32: 11. 4. *Mós.* 14: 13. *és* 16: 22. 42. 1. *Sám.* 12: 19.

7. Felhönek oszlopában szóll vala nekik *az Isten:* megörizik vala az ő bizonyságtételit és rendelését, mellyett adott vala nekik. 2. *Mós.* 33: 9. 4. *Mós.* 16: 22.

8. Uram! mi Istenünk, te meghallgattad öket: Isten! kegyelmes voltál nekiek még akkor is, mikor boszszút állottál az ő tselekedetekért.

9. Magasztaljátok a' mi Urunkat Istenünket, és hajtsátok meg magatokat az ő szentséges hegyénél: mert szent a' mi Urunk Istenünk.

C. 'SOLTÁR.

Ez énekben a' Próféta int hálaadásra, a' teremtésnek, megtartásnak és váltságnak jótéteményiért.

1. Háláadó 'Soltár.

ÖRVENDEZZETEK az Úrnak földnek minden lakosi.

2. Szolgáljatok az Úrnak vígassággal: menjetek ő eleibe örömmel.

3. Tudjátok meg, hogy az Úr az Isten: ő teremtett minket, (és nem mi *teremtettük* magunkat) ő népe vagyunk, és az ő mezejének juhai. *Solt.* 95: 6. 7.

4. Menjetek be az ő kapuin háláadással, az ő tornátziba dítsérettel: adjatok hálákat neki, aldjátok az ő nevét.

5. Mert jó az Úr; mind örökké vagyon az ő irgalmassága, és nemzetségről nemzetségre vagyon az ő tökélletessége.

CI. 'SOLTÁR.

Minekutánna Dávid a' királysághoz jutott volna, mellyet neki az Isten igért, ez énekben megmondja, mimódon akarja magát a' fejedelmeségben viselni, melly dologról az Istennek igéretet tészen.

1. Dávid' 'Soltára.

KEGYELMESSÉGET és ítéletet éneklek; és teneked Uram éneket mondok.

2. Szorgalmatoson igyekezem a' tökélletes útnak örizésére, mikoron én hozzám jövéndesz: járok az én szívemnek tökélletességében, az én házamban.

3. Nem követek gonosz dolgot: a' gonosztévöknek tselekedeteiket gyülölöm, és azok én barátim nem lesznek.

4. A' gonosz szívü ember távol lészen én tölem: és a' gonoszokat hozzám nem botsátom.

5. Az ő felebarátjoknak titkon való rágalmazóit elvesztem: és a' ki kevély szemü, felfúvalkodott szívü, azt el nem szenvedem.

6. Az én szemeim figyelmetesek lesznek e' földnek igaz mondóira, hogy én velem lakozzanak: a' tökélletességnek útában járó szolgál énnekem.

7. Nem laknak az én házamban az álnokság tselekedök: a' ki hazugságot szóll, nem lészen maradása az én szemeim elött.

8. Jó reggel elvesztem e' földnek latrait: hogy kigyomláljak az Úr' városából minden hamisság tselekedöket.

CII. 'SOLTÁR.

Ez éneknek elsö részében az Anyaszentegyháznak keserves panaszolkoddása és nyögése írattatik meg, melly hasonló légyen a' megholthoz inkább, hogy nem az élöhöz. A' másik részében vígasztalások vagynak. A' harmadikban szóll a' Próféta a' lelki templomnak méltóságáról, melynek a' kö templom példája volt. A' negyedikben az Anyaszentegyház éneket mond az ő diadalmáról.

1. Imádsága a' nyomorúltnak, midön félelem rohan ő reá, és panaszszát az Úr elött kiönti.

2. URAM! hallgasd meg az én imádságomat, és az én kiáltásom jusson te hozzád.

3. Ne rejtsd el a' te ortzádat én tölem: mikor szorongattatom; hajtsd én hozzám a' te füleidet: a' melly nap kiáltok te hozzád, hamar halgass meg engemet.

4. Mert megemésztettenek mint a' füst az én napjaim: és az én tsontjaim mint az üszög megégtenek.

5. Az én szívem minekutánna megverettetett, megszáradott mint a' fü, annyira, hogy elfelejtkezzem ételemről is.

6. Az én nyögésemnek szava miatt az én tsontom az én húsomhoz ragadott.

7. Hasonlatos lettem a' pusztában lakozó ökörbikához: ollyanná lettem mint a' bagoly a' pusztában.

8. Vigyázok, és ollyan vagyok mint az egyedül való veréb a' ház' héján.

9. Minden napon gyalázattal illetnek engemet az én ellenségim, és a' kik engemet tsúfolnak, én reám esküsznek.

10. Annakokáért a' port mint a' kenyeret eszem vala: és az én italomat könyhullatással egyelítem vala

11. A' te haragod és búsúlásod miatt; mert felemelvén a' földhöz ütöttél engemet.

12. Az én napjaim hasonlatosok az elhanyatlott árnyékhoz; és én mint a' fü megszáradtam.

II. 13. Te pedig Uram! mind örökké megmaradsz: és a' te emlékezeted nemzetségről nemzetségre.

14. Azért te felkelvén könyörűlsz a' Sionon: mert ideje, hogy könyörűlj rajta, mert eljött a' rendeltetett idő.

15. Mert a' te szolgáid annak köveiben gyönyörködnek, és annak porán könyörűlnek.

16. És félik a' pogányok a' te nevedet Uram: és e' földnek minden királlyai a' te ditsőségedet.

17. Mivelhogy az Úr megépítteti a' Siont, és ott megláttatik az ő ditsőségében.

18. És a' nyomorúltaknak könyörgésekre tekínt, és azoknak könyörgéseiket meg nem útálja.

19. Irattassék meg ez a' következendő nemzetségnek, hogy a' megújíttatott nép dítsérje az Urat:

20. Mivelhogy alá tekíntett az ő magasságos szent helyéből: az Úr a' mennyekből a' földre tekíntett. *'Solt.* 14: 2. *és* 33: 13. *és* 53: 3.

21. Hogy meghallaná a' foglyoknak nyögéseket, és megoldozná a' halálnak fiait:

22. Hogy hirdessék Sionban az Úrnak nevét, és az ő dítséretit Jérusálemben.

23. Mikor sok népek gyűlnek egybe: és sok országok, hogy szolgáljanak az Úrnak.

24. Ki illyen módon nyomorgatván az én erőmet, az én életemnek napjait megrövidíti:

25. Ezt mondám azért: én Istenem! ne vígy el engemet az én napjaimnak felén: mind örökkön örökké vagynak a' te esztendeid.

26. Minekelőtte e' földet fundáltad volna, és a' te kezeidnek munkája az egek volnának. *'Sid.* 1: 10.

27. Ezek elvesznek, de te megmaradsz: mind ezek mint a' ruha megavúlnak; mint az öltözetet elváltoztatod azokat, és elváltoznak

28. Te pedig ugyan azon vagy, és a' te esztendeid el nem fogynak.

29. A' te szolgáidnak fiai megmaradnak, és azoknak magvok te előtted megerősíttetik.

CIII. 'SOLTÁR.

Dávid mind ő magát a' több szentekkel egybe, mind a' szent Angyalokat indítja ez énekben hálaadásra a' nagy jótéteményekért, mellyekkel volt és vagyon mindenkor Isten az ő Anyaszentegyházához, melly jótéteményekvagy lelkiek, vagy testiek.

1. Dávid' 'Soltára.

ÁLDJAD én lelkem az Urat: és minden belső részeim az ő szent nevét.

2. Áldjad én lelkem az Urat és el ne felejtkezzél semmi jótéteményiről.

3. Ki megkegyelmez minden te bűneidnek, ki meggyógyítja minden betegségedet.

4. Ki megszabadítja a' koporsóból a' te életedet; ki tégedet megkoronáz kegyelmességével és irgalmasságával.

5. Ki minden jóval megelégíti a' te szádat; megújítja a' te ifjúságodat mint a' saskeselyűnek.

6. Igazságot tselekeszik az Úr: és ítéletet a' nyomorúltaknak.

7. Megjelenti az ő útait Mósesnek, az Izráel' fiainak az ő gondolatit.

8. Irgalmas és kegyelmes az Úr, késedelmes a' haragra, és igen kegyelmes. 2. *Mós.* 34: 7. 4. *Mós.* 14: 18. 5. *Mós.* 5: 10. *Nehem.* 9: 17. *'Solt.* 68: 15. *Jer.* 32: 18.

9. Nem mind örökké feddődik, és nem tartja meg mind örökké az ő haragját.

10. Nem a' mi bűneink szerént tselekeszik mi velünk, és nem fizet minekünk a' mi álnokságunk szerént:

11. Mert melly igen magass az ég a' földtől, ollyan igen nagy az ő jóvolta az őtet félőkhöz.

12. Melly távol vagyon napkelet napnyúgottól, olly meszsze vetette mi tőlünk a' mi bűneinket.

13. Miképen könyörűl az atya az ő fiain, azonképen könyörűl az Úr az őtet félőkön.

14. Mert ő tudja, hogy romlandó edények vagyunk: megemlékezik róla, hogy porból valók vagyunk.

15. És, hogy a' halandó embernek napjai hasonlatosok a' fűhöz, és hogy mint a' mezőnek virága úgy virágzik.

16. És mikor a' szél által mégyen rajta, nem lészen többé: és nem esmeri többé azt az ő helye.

17. De az Úrnak jóvolta mind örökkön örökké az őtet félőkön: és az ő igazsága az ő fiaiknak fiaikon.

18. Azokon, a' kik megőrzik az ő szövetségét, és megemlékeznek az ő parantsolatiról, hogy azokat tselekedjék. 5. *Mós.* 9: 7.

19. Az Úr a' mennyekben helyheztette az ő székit, és az ő birodalmának mindeneken hatalma vagyon. *'Solt.* 11: 4.

II. 20. Áldjátok az Urat ő angyali, kik erővel hatalmasok vagytok; kik az ő parantsolatját mivelitek, engedvén az ő beszédének szavának. *'Solt.* 148: 1. 2.

21. Áldjátok az Urat miden ő seregi: minden ő szolgái, kik az ő akaratját tselekeszitek.

22. Áldjátok az Urat minden ő teremtett állati, az ő uralkodásának minden helyein: Áldjad én lelkem az Urat.

CIV. 'SOLTÁR.

Mint a' felső énekben, a' Próféta Istennek hálákat ád az ő Anyaszentegyházához való jótetteményekért: azonképen ebben hálákat ád a' jótéteményekért, mellyekkel vagyon mindenekhez; nevezet szerént pedig a' teremtésért, hogy tudniillik e' világot a' benne valókkal egybe teremtette, és azt igazgatja az embereknek hasznokra.

ÁLDJAD én lelkem az Urat: én Uram Istenem! felette igen felmagasztaltattál, ditsőséget és ékességet öltöztél magadra.

2. Ki magadat világossággal mint egy öltözettel környűlvetted: és kiterjesztetted az egeket mint egy kárpitot. 1. *Mós.* 1: 3. 1. *Mós.* 1: 6. *Jób.* 9: 8. *és* 26: 7.

3. Ki a' vizekben szerzette az ő lakó helyeit: ki a' felhőket rendelte az ő szekerévé, és jár a' szeleknek szárnyain. 1. *Mós.* 1: 7.

4. Ki a' szeleket követivé tette, (a) és ő szolgáivá a' lángoló tüzet.

(a) 'Sid. 1: 7. ezt az Apostol az Angyalokról magyarázza, és így fordítja, ki az ő angyalit lelki állatokká teremtette, vagy, ki az ő angyalit, úgymint lelki állatokat teremtette.

5. Fundálta a' földet az ő oszlopin, melly soha örökké meg nem mozdúl. *Jób.* 26: 7. *és* 38: 4. 5. 6.

6. Mélységes vizekkel úgymint öltözettel beborítottad vala azt: a' hegyeknek felette állanak vala a' vizek. 1. *Mós.* 1: 1: 2. 1. *Mós.* 1: 9. 10.

7. De a' te parantsolatodra eloszlának: a' te menydörgésednek szavára hamar elmenének.

8 Felemelkedének a' hegyek, és a' völgyek leszállának a' helyre, mellyet azoknak rendeltél vala.

9. Határt vetettél azoknak, mellyet által nem hágnak: és viszsza nem térnek a' földnek elborítására. *Jób.* 38: 10, 11. *Jer.* 5: 22.

10. Ki a' forrásokat folyóvizekké teszed, hogy a' hegyek között follyanak.

11. Hogy abból igyanak a' mezei vadak, és a' vadszamarak megenyhítsék az ő szomjúságokat.

12. Azok mellett lakoznak az égi madarak, és a' fáknak ágai közzül szóllnak.

13. Ki megöntözi a' hegyeket az ő lakóhelyeiből: hogy a' te tselekedetidnek hasznából megelégítessék a' föld.

14. Teremt szénát a' barmoknak, és füvet az embereknek hasznokra, hogy eledelt vegyenek a' földből: 1. *Mós.* 1: 29. 30.

15. Ki borral megvídámítja az embernek szívét, és ortzáját megfényesíti olajjal, és kenyérrel az embernek szívét erössíti. *Bír.* 9: 13. *Jób* 38: 5.

16. Az Úrnak fái (b) megelégíttetnek: a' Libánusnak tzédrus fái, mellyeket plántált.

(b) Isten' fáinak mondja a' nagy magas fákat, valamint másutt a' nagy hegyeket Isten' hegyeinek nevezi.

17. Mert a' madarak azon fészket raknak, és az eszteragok, mellyeknek házok a' jegenye fák.

18. A' magas hegyek a' vad ketskéknek: a' kösziklák a' hörtsököknek hajléki.

19. Teremtette a' holdat bizonyos időknek mutatására: és a' napot, melly az ő alámenetelit tudja. 1. *Mos.* 1: 14.

20. Setétséget szerzesz, hogy éjtszaka légyen; mellyen az erdöknek vadai kijönek.

21. Az oroszlány kölykök, mellyek ordítanak a' prédáért; keresvén az Istentől az ő eledeleket.

22. Feltámadván a' nap, ismét elrejteznek: 's az ő hajlékaikban lefeküsznek.

23. Kimégyen az ember az ő munkájára, és az ő dolgára mind estvéig.

24. Melly nagyok a' te tselekedetid Uram! mindeneket böltsen teremtettél: betölt a' föld a' te gazdagságiddal. *Jób.* 26: 14.

25. E' nagy és széles tenger, mellyben vagynak számlálhatatlan úszó állatok, és apró állatok nagyokkal egybe.

26. Azon járnak a' gályák; a' nagy tzethal, mellyet te formáltál, hogy játzodozzék abban. *Jób.* 40: 20.

27. Mind ezek te reád néznek, hogy eledelt adj nekiek alkalmatos időben. *'Solt.* 145: 15.

28. Mikor te adsz nekiek, akkor takarnak, mikor a' te kezedet megnyitod, akkor mindenek betelnek a' te jóvoltoddal.

29. Mikor elfordítod ortzádat, megháborodnak, mikor elveszed azoknak lelkeket, meghalnak es földdé lésznek.

30. Ha a' te lelkedet kibotsátod, megújulnak, és megújítod a' földnek színét.

31. Légyen az Úrnak ditsőség mind örökké: és örvendezzen az Úr az ő teremtett állatiban.

32. Ki mikor a' földre tekínt, megretten az: ki a' hegyeket megüti, és füstölgenek. 2. *Mós.* 19: 18. *Solt.* 144: 5.

33. Éneklek az Úrnak az én életemben, éneket mondok az én Istenemnek a' míg lészek.

34. Légyen kedves neki az én beszédem, és én örvendezek az Úrban.

35. Veszszenek el a' gonosz emberek e' földről, és a' hitetlenek többé ne legyenek: áldjad én lelkem az Urat: dítsérjétek az Urat.

CV. 'SOLTÁR.

Dítséri az Istent, és hálákat ád a' Próféta mind azokért a' jótéteményekért, mellyekkel volt az Izráel' népéhez attól fogva, hogy Ábrahámot választotta és hívta mind az ideig, mellyben Kanaán földét ö nekik adá.

TISZTELJÉTEK az Urat, hívjátok segítségül az ő nevét; hirdessétek a' népek között az ő tselekedetit. 1. *Krón.* 16: 8. *Ésa.* 12: 4.

2. Énekeljetek és mondjatok dítséretet ő neki, szólljatok minden ö tsudáiról.

3. Ditsekedjetek az ő szent nevében: örvendezzen azoknak szívek, kik keresik az Urat.

4. Keressétek az Urat és az ő erejét: keressétek az ő ortzáját szüntelen.

5. Emlékezzetek meg az ő tsudáiról, mellyeket tselekedett: az ő tsudáiról, és az ő szájának ítéletiről.

6. Óh Ábrahámnak ő szolgájának magva! óh Jákóbnak ő választottának fiai.

II. 7. Ez az Úr a' mi Istenünk: mind az egész földön vagynak az ő ítéleti!

8. Megemlékezik mind örökké az ő szövetségéről, az ő beszédéről; mellyet parantsolt megtartani ezer nemzetségiglen;

9. Mellyet szerzett Ábrahámmal, és az Isáknak tett esküvéséről: 1. *Mós.* 15: *mind végig: és* 17: 2. *és* 22: 16. *Luk.* 1: 73. 1. *Mós.* 26: 3.

10. Mellyet megerösített Jákóbnak örök végezés szerént, és az Izráelnek örök szövetségül: 1. *Mós.* 28: 13. *és* 35: 11.

11. Ezt mondván: neked adom a' Kanaán' földét; hogy légyen neked sors szerént való örökségéd. 1. *Mós.* 13: 15.

12. Jóllehet szám szerént kevesen volnának, felette igen kevesen, és azon úgy mint zsellérek.

13. És egy nemzetség közzül más közzé mennének, és egy országból más nép közzé: 1. *Mós.* 12: *és* 13. *és* 20. *és* 26. *és* 35.

14. És nem engedé, hogy senki ártana nekik: és ő érettek a' királyokat is megdorgálta, *ezt mondván:* 1. *Mós.* 12: 17. *és* 20: 3.

15. Az én megkenetteteimet ne illessétek, és az én Prófétáimnak ne ártsatok. 1. *Krón.* 10: 22.

16. És éhséget híva a' földre: és a' kenyérnek páltzáját eltöré. 1. *Mós.* 41.

17. Elküldé ő előttök egy férjfiat; Jósefet, ki eladattatott vala rabságra: 1. *Mós.* 45: 5. *és* 50: 20. 1. *Mós.* 37: 28. *és* 36.

18. Kinek lábait békóba veték; a' vas általhatá az ő lelkét. 1. *Mós.* 39: 20. *és* 40: 15.

19. Mind az ideig, mellyben be kell vala az ő beszédének tellyesedni: az Úr' beszéde megpróbálá ötet. 1. *Mós.* 37: 6.

20. Elküldé a' király, és elbotsáttatá ötet, a' népeknek fejedelme, és elszabadítá ötet: 1. *Mós.* 41: 14.

21. Úrrá tévé azt az ő házán: és minden jószágán fejedelemmé. 1. *Mós.* 41: 40.

22. Hogy az ő fejedelmit is az ö akaratja szerént megkötöztetné, és hogy az ő véneit tanítaná böltsességre. 1. *Mós.* 41: 33.

23. Akkor méne az Izráel Égyiptomba; és a' Jákób bújdosék a' Kám' földén. 1. *Mós.* 46: 6.

24. És megszaporítá Isten az ö népét felette igen, és az ő ellenséginél erösbbé tevé: 2. *Mós.* 1: 7. *és* 12.

25. Elfordítá azoknak szíveket, hogy meggyülölnék az ő népét, és hogy álnokúl tselekednének az ő szolgáival. 2, *Mós.* 1: 8.

26. Elbotsátá Mósest az ő szolgáját, és Áront kit választott vala. 2. *Mós.* 3: 10. *és* 4: 12.

27. Kik azok között nagy tsudákat tettek, és jeleket a' Kám' földén. 2. *Mós.* 7: 9.

28. Botsáta setétséget és besetétíté azt: és *a' tsudák* nem voltak engedetlenek az ő beszédinek. 2. *Mós.* 10: 21.

29. Azoknak vizeket vérré változtatá: és megölé az ő halokat. 2. *Mós.* 7: 20.

30. Az ő földök nagy sok békákat teremte, mellyek az ő királyoknak belső házokba is bementek. 2. *Mós.* 8: 6.

31. Parantsola, és támada legyeknek sokasága, és tetvek minden ő határokban. 2. *Mós.* 8: 24. 2. *Mós.* 8: 17.

32. Az ő esőjöket kősővé változtatta vala, és égő tüzet botsáta az ő földökre. 2. *Mós.* 9: 23.

33. És elveré azoknak szőlejeket, figefájokat, és elveszté az ő határoknak minden termőfáit. *'Solt.* 78: 47.

34. Parantsola, és támadának sáskák, és számlálhatatlan sok tserebogár, 2. *Mós.* 19: 13.

35. És minden zöldellő füvet megemészte az ő földökben, és megemészté az ő földöknek gyümöltsét.

36. És minden első szülöttet megöle az ő földökben, minden ő erejeknek első zsengéjét. 2. *Mós.* 12: 29.

37. És kihozá őket ezüsttel és arannyal: és az ő tselédjekben egy sem volt beteges. 2. *Mós.* 12: 35.

38. Örvendeze Égyiptom az ő kijöveteleken, mert azoktól való félelem megkörnyékezte vala őket. 2. *Mós.* 12: 31.

39. Kiterjeszté Isten a' felhőt, hogy őket befedezné: és a' tüzet, hogy éjjel világosságot adna. 2. *Mós.* 13: 21. *'Solt.* 78: 14.

40. Könyörge *az Izráel*, és fürjek jövének: és mennyei kenyeret ada nekik. 2. *Mós.* 16: 13. 4. *Mós.* 11: 30. 2. *Mós.* 6: 14.

41. Megnyitá a' kősziklát, és vizek jövének ki, mellyek folytak a' száraz földön, mint a' folyóvíz. 2. *Mós.* 17: 6. 4. *Mós.* 20: 11. *'Solt.* 78: 15.

42. Mert megemlékezék az ő szentséges beszédéről, mellyet mondott volt az ő szolgájának Ábrahámnak. 1. *Mós.* 15: 14.

43. Kihozá azért az ő népét örömmel, és vígassággal az ő választottit. 2. *Mós.* 15. 4. *Mós.* 33: 3.

44. És adá azoknak a' pogányok' földét, és a' népeknek munkájokat vették örökségül: 5. *Mós.* 6: 10. 11.

45. Hogy megtartanák az ő rendelésit, és megőriznék az ő törvényit. Dítsérjétek az Urat. 1. *Mós.* 31: 10.

CVI. 'SOLTÁR.

Elkezdi ez éneket a' Próféta az Istennek dítséretin, hogy mind magát, mind egyebeket bizodalomra indíthassa. Azután könyörög, hogy Isten az Ábrahám' nemzetségének fogadott áldását elővigye. Továbbá, mivelhogy méltatlan vala a' nép Isten' kegyelmére az ő sok bűnök, és Istentől való elszakadások miatt, minekutánna azért megvallotta volna a' népnek minden időben való gonoszságát, háláadatlanságát, kevélységet, Istentől való elhajlását, azutan botsánatot kér.

1. Dítsérjétek az Urat.

HIRDESSÉTEK az Urat, mert jó: mert mind örökké vagyon az ő irgalmassága. *'Solt.* 100: 5. 107: 1. *és* 118: 1. *és* 136: 1.

2. Kitsoda mondhatná meg az Úrnak nagy erejét? és kitsoda jelenthetné ki az ő dítséretit.

3. Boldogok, a' kik megőrzik az ítéletet: és a' ki az igazságot követi mindenkoron.

II. 4. Emlékezzél meg én rólam Uram! a' te jóvoltodért, mellyel vagy a' te népedhez; látogass meg engemet a' te segítségeddel.

5. Hogy lássam meg a' te választottidhoz való jótétedet, és örvendezzek a' te népednek örömében; hogy ditsekedjem a' te örökségeddel.

III. 6. Vétkeztünk a' mi atyáinkkal, álnokúl tselekedtünk, gonoszúl tselekedtünk. *Dán.* 9: 6.

7. A' mi atyáink Égyiptomban nem értették a' te tsudáidat, nem emlékezének meg a' te sok jótéteményidről, és engedetlenek lőnek a' veres tengernél. 2. *Mós.* 14: 11. 12.

8. De megtartá őket az Úr az ő nevéért, hogy megjelentené az ő hatalmasságát. 2. *Mós.* 9: 14.

9. Mert megdorgálá a' veres tengert, és megszárada; és általvivé őket a' mélységeken mint a' pusztában. (a) 2. *Mós.* 14: 21.

(a) Az az, nem külömben vívé őket által a' tengeren, mint a' száraz pusztán.

10. És megszabadítá őket az ellenségnek kezéből, megmenté őket az ő ellenségektől.

11. És a' vizek elboríták az ő nyomorgatójikat, tsak egy is nem marada meg azok közzül. 2. *Mós.* 14: 27. *és* 15: 5.

12. Akkor hívének az ő beszédének, és éneklék az ő dítséretit. 2. *Mós.* 14: 21. *és* 15: 1.

13. De azonnal elfelejtkezének az ő dolgairól, és nem várák az ő tanátsát. 2. *Mós.* 15: 24. *és* 17: 2.

14. És kívánságra indúlának a' pusztában, és kísérték Istent a' kietlenben. 2. *Mós.* 16: 3. 4. *Mós.* 1: 4. *és* 33. *'Solt.* 78: 26. 1. *Kor.* 10: 6.

15. Annakokáért megadá nekik az ő kívánságokat; de botsáta ő reájok ösztövérséget. 2. *Mós.* 16: 13. 4. *Mós.* 11. 31. 4. *Mós.* 11: 33.

16. Annakutánna irigységre indúlának Móses ellen a' táborban, és az Istennek szente ellen Áron ellen. 4. *Mós.* 16: 13.

17. Megnyilatkozék a' föld és elnyelé Dátánt, és elborítá Ábirámnak tselédjét. 5. *Mos.* 11: 6.

18. És tűz gerjede az ő gyülekezetek ellen, a' láng meggyújtá a' gonoszokat. 4. *Mós.* 16: 35. *és* 46.

19. Borjú képet öntének Hórebnél: és imádák az öntött bálványt. 2. *Mós.* 32: 4.

20. És elváltoztaták az ő dítsőségeket, (b) baromnak hasonlatosságára, melly szénát eszik. *Jer.* 2: 11.

(b) Az az, a' Jehovát az ő isteneket, ki nekik dítsőségek vala.

21. Elfelejtkezének Istenről, ki megtartotta vala őket, ki nagy dolgokat tselekedett vala Égyiptomban.

22. Tsudálatosokat a' Kám' földén: rettenetteseket a' veres tengernél.

23. Annakokáért megmondotta vala, hogy elveszti őket, ha Móses az ő választott szolgája nem állott volna a' romláson (c) az ő ortzája előtt, az ő haragjának elfordításáért, hogy őket el ne törlené. 2. *Mós.* 32: 11. *és* 32.

(c) Az az, elvesztette volna őket, ha Móses az Isten eleibe nem állott volna könyörgéssel, mint a' vitézek szoktak a' várnak törésére állatni az ellenség ellen.

24. Megútálák a' kívánatos földet is, és nem hallák meg az Úr' szavát. 4. *Mós.* 14: 1. 2.

25. És morgolódtak az ő sátorokban, és nem hallák meg az Úrnak szavát. 4. *Mós.* 14: 28.

26. Annakokáért felemelé az ő kezét ő ellenek, hogy őket elvesztené a' pusztában: 4. *Mós.* 14: 28. 5. *Mós.* 2: 14.

27. És hogy az ő magvokat a' pogányok között elszélesztené, és hogy minden földeken őket elhintené.

28. Annak felette adák magokat a' Bál Péor mellé, és a' halottak áldozatját evék; (d) 4. *Mós.* 25: 3.

(d) Halottaknak nevezi a' bálvány isteneket.

29. És haragra indíták az Istent az ő tselekedetekkel, és ostor szálla reájok. 4. *Mós.* 25: 4. 5.

30. Míg nem Fíneás elöállván boszszút álla, és megszűnék az ostor: 4. *Mós.* 25: 7.

31. És ez tulajdoníttaték neki igazſágúl, nemzetſégről nemzetſégre mind örökké.

32. Haragra indíták ötet a' versengésnek vizénél is, annyira, hogy Móses is gonoszúl járna ő miattok. 4. *Mós.* 20: 13. 4. *Mós*: 20: 11. 12.

33. Mert megháborították az ő lelkét, és maga gondatlanúl szólla ajakaival. 4. *Mós.* 20: 10.

34. Nem veszték el a' népeket is, kikről az Úr szóllott vala nekik. *Bír.* 1: 12.

35. Hanem megegyeledének a' pogányokkal: és azoknak tselekedeteket megtanúlák: *Bír.* 1: 21. 2: 11. 3: 5. 6.

36. És szolgálának azoknak bálványaiknak, mellyek nekiek tör gyanánt lőnek.

37. Mert megáldozák az ő fiokat és leányokat az ördögöknek. 2. *Kir.* 16: 3. *és* 17: 17. *és* 21: 6: 2. *Krón.* 28: 3. *és* 33: 6. *Amos.* 5: 25.

38. És ártatlan vért ontának; az ő fioknak leányoknak véreket, mellyeket a' Kanaán bálványinak áldoztak, és megfertézteték a' földet öldöklésekkel.

39. És megfertéztetének az ő tselekedetekkel, és paráználkodának szánt szándékkal.

40. Azért felgerjede az Úr' haragja az ő népe ellen; és megútálá az ő örökségét;

41. És adá azokat a' pogányoknak kezekbe, és uralkodának ő rajtok az ő gyülölőik.

42. És nyomorgaták öket az ő ellenségeik, és megaláztatának azoknak kezek alatt.

43. Nagy gyakorta megszabadította öket, jóllehet ők megháborították volna ötet az ő tanátsokkal, és elveszének az ő hamisságokért. *Bír.* 2: 16.

44. Mindazáltal reájok tekínte mikor nekik nyomorúságok volna, meghallgatván az ő kiáltásokat.

45. És ő érettek megemlékezék az ő szövetſégéről, és az ő kegyelmességének nagysága szerént elváltoztatá szándékát. 5. *Mós.* 30: 1.

46. És könyörületességre indítá mind azokat, a' kik öket fogva elvitték vala.

IV. 47. Tarts meg minket mi Urunk Istenünk! és gyűjts egybe minket a' pogányok közzűl, hogy a' te szent nevedet dítsérjük, és hirdessük a' te dítséretedet. 1. *Kron.* 16: 35.

48. Áldott az Izráelnek Ura Istene örötől fogva mind örökké, és minden nép ezt mondja: Amen. Dítsérjétek az Urat.

CVII. 'SOLTÁR.

A' Próféta az Istennek jóvoltát és kegyelmességét dítséri idegen országokba bújdosóknak, foglyoknak, betegeknek, és a' tengeren járóknak példájokból, és a' változásoknak példájából, mellyek vagynak vagy lesznek, minden tartományokban és emberekben, az Istennek gondviseléséből és igazgatásából. Azután int mindeneket hálaadásra, és álmélkodik az embereknek balgatagságokon, hogy az Istennek dolgait nem veszik eszekbe.

DITSÉRJÉTEK az Urat, mert jó; mert mind örökké vagyon az ő irgalmassága. *'Solt.* 106: 1. 118: 8. *és* 136: 1.

2. Hirdessék ezt az Úrtól megváltattak, kiket megszabadított a' nyomorgatóknak kezekből.

3. Kiket egybegyűjtött a' földről, napkeletről, napnyúgotról, északról, és a' tengertől.

4. Bújdosnak vala a' pusztában, a' kietlenben út kívűl; és nem találnak vala lakásra való várost.

5. Éhek és szomjak valának: kiknek az ő lelkek a' szomjúság miatt elfogyatkozott vala.

6. És kiáltának az Úrhoz az ő nyomorúságokban, ki megszabadítá öket az ő nyomorúságokból.

7. És vivé öket az egyenes útra, hogy jutnának olly városba, mellyben laknának.

8. Tiszteljék azért az Úr előtt az ő kegyelmességét, és az ő tsudálatos dolgait az embereknek fiaik előtt:

9. Mert megelégíti a' szomjúhozó lelket, és az éhező lelket betölti jóval. *Luk.* 1: 53.

10. Kik a' setétſégben, és a' halálnak árnyékában ülnek vala, megkötöztetve keserűséggel és vassal; *'Solt.* 68: 7. 146: 7.

11. Mert engedetlenek voltak az Isten' beszédéhez, és a' felséges Istennek tanátsát megútálták;

12. De minekutánna megalázta a' nyomorúság az ő szíveket, és elestenek, annyira, hogy segítſégek nem volna:

13. És kiáltának az Úrhoz az ő nyomorúságokban, és az ő nyavalyájokból megszabadítá öket.

14. Kihozá öket a' setétſégből, és a' halálnak árnyékából; és az ő köteleket elszakasztá.

15. Hirdessétek *azért* az Úr előtt az ő jóvoltát, és az ő tsuda dolgait az embereknek fiaik előtt.

16. Mert megrontotta az értz kapukat, és a' vas zárokat eltörte.

17. Némellyek balgatagok lévén az ő gonoszságoknak útaiért, és az ő hamisságokért, ostoroztatnak.

18. Minden étket útál az ő lelkek, és közelgetnek a' halálnak kapuihoz: *Jób.* 33: 20.

19. És kiáltanak az Úrhoz az ő nyomorúságokban, és az ő nyavalyájokból megszabadítja öket.

20. Elbotsátja az ő ígéjét, és meggyógyítja öket, és megszabadítja öket az ő vermekből.

21. Hirdessék azért az Úr előtt az ő irgalmasságát, és az ő tsuda dolgait az embereknek fiaik előtt:

22. És áldozzanak dítséretnek áldozatjával, és hirdessék az ő tselekedetit örömmel.

23. A' kik hajókon a' tengerre mennek, és a' nagy vizeken kereskednek:

24. Azok látják az Úrnak dolgait, és az ő tsudáit a' mélységben.

25. Mert minekutánna szóll, 'szélveszet támaszt, melly a' tenger' habjait felemeli.

26. Az égig felemelkednek, a' mélységbe lebotsátkoznak; az ő lelkek a' nagy félelemnek miatta elolvad.

27. Hányattatnak, és tántorganak mint a' részeg, és minden ő tudományoknak (a) esze vész.

(a) Tudniillik, a' hajósi mesterségnek vész esze, a' rettenetes habok között való félelem miatt.

28. És kiáltnak az Úrhoz az ő nyavalyájokban, ki az ő nyomorúságokból megszabadítja öket.

29. Megállatja a' szélvészt, és megtsendesednek a' habok.

30. És örűlnek, hogy megtsendesedtek *a' habok*, és hogy *az Úr* öket a' kívánt partra vezérlette.

31. Hirdessétek az Úr előtt az ő jótéteményét, és az ő tsuda dolgait az embereknek fiaik előtt.

32. És magasztalják ötet a' népnek gyülekezetiben, és a' véneknek gyülekezetiben dítsérjék ötet.

33. A' folyóvizeket pusztákká teszi, és a' vizeknek forrásit szárazzá.

34. A' gyümölts

34. A' gyümöltstermö földet meddö földdé, az azon lakó népnek gonoszságáért.

35. A' pusztát álló tókká tészi, és a' kietlen földet vizeknek folyásává. *Ésa.* 41: 18.

36. És azt miveli, hogy ott lakozzanak az éhezök, és azt lakó várossá tegyék.

37. Hogy mezöket beültessenek, szölöket plántáljanak, és hasznos jövedelmet szerezzenek.

38. És megáldja öket, és igen megszaporodnak, és azoknak barmokat meg nem kevesíti.

39. Az után megkevesednek és megaláztatnak a' nyomorúságnak, veszedelemnek, és keserüségnek miatta.

40. Gyalázatba ejti a' fejedelmeket, és azt miveli, hogy tévelyegjenek az út nélkül való pusztába. *Jób.* 12: 21.

41. És felemeli a' nyomorúltat a' nyomorúságból, és megszaporítja a' tselédeket mint a' juhokat. 1. *Sám.* 2: 8. *'Solt.* 113: 7. 8.

42. Hogy lássák az igazak és örvendezzenek; és minden gonoszok megtartóztassák az ö szájokat. *Jób.* 22: 19. *Jób.* 5: 16.

43. Kitsoda a' böltsek közzül, a' ki ezeket eszébe venné, hogy *az emberek* meggondolnák az Istennek kegyelmességét?

CVIII. 'SOLTÁR.

Megmondja a' Próféta ez énekben, melly nagy buzgósággal akarná énekelni az Isten' ditséretét sok népek és nemzetségek között. Az után az ö országának, és abban mint tükörben a' Krístus' országának szélességét írja meg.

1. Dávid' 'Soltára és éneke.

2. Kész az én szívem, Isten! éneklek és ditséretet mondok; az én ditsöségemmel is (a) éneklek. *'Solt.* 57: 8.

(a) Érti a' ditsöségen a' nyelvet, mellyel az Isten' ditsösége hirdettetik. 1. *Mós.* 44: 6. *'Solt.* 30: 13.

3. Kelj fel én lantom, és hegedüm: felserkenek jó reggel.

4. Ditsérlek tégedet a' pogányok között Uram! és éneket mondok neked a' népek között.

5. Mert az egeknek felette felmagasztaltatott a' te jóvoltod: és a' felhökig vagyon a' te igaz mondásod. *'Solt.* 36: 6. *és* 57: 11.

II. 6. Magasztaltassál fel az egeknek felette, Isten! és mind az egész földön a' te ditsöséged.

7. Hogy szabadúljanak meg a' te szerelmesid, tarts meg a' te jobb karoddal, és hallgass meg engemet. *'Solt.* 60: 7.

III. 8. Az Isten szóllott az ö szentséges helyében, *azért* örvendezek: elosztom a' Sikhemitákat és a' Sukkot' völgyét elmérem. *'Solt.* 60: 8.

9. Enyim a' Gileád, és enyim a' Manassé: és az Éfraim az én fejemnek ereje: és a' Júda én törvény rendelöm.

10. A' Moáb én mosdó medentzém; az Édomra vetem az én sarumat; és a' Filistéusokon örvendezek.

11. De kitsoda viszen engemet a' kerített városba? kitsoda vezérel engemet Édomig?

12. Avagy nem te-é Isten? ki minket megvetettél vala, hogy ki ne mennél, Isten! a' mi sereginkkel.

13. Légy segítségül minekünk a' háborúságban; mert hijába való az emberi segítség.

14. A' mi Istenünk által erösen tselekeszünk: mert ö megtapodja a' mi ellenséginket.

CIX. 'SOLTÁR.

Minekutánna Dávid az ö rajta tett sok boszszúságokról panaszolkodott volna, átkozza sok átkokkal az ö ellenségit. Az után könyörög és ígéri hálaadását.

1. Dávid' 'Soltára, az Éneklö mesternek engedtetett.

ÉN ditséretemnek Istene! ne hallgass.

2. Mert a' gonoszoknak szájok, és az álnok száj én ellenem felnyitotta magát, szólltak én ellenem hazug nyelvvel.

3. És gyülölséges beszédekkel környülvettek engemet, és ostromlottak engemet ok nélkül.

4. Az én szeretetem helyébe én velem ellenkeztek, én pedig imádkozom vala.

5. És adtak nekem gonoszt a' jó' helyébe, és gyülölséget az én szeretetem' helyébe.

6. (a) Adj ö neki gonosz fejedelmet, és az ellenség álljon az ö jobb keze felöl. *Zak.* 3: 1.

(a) Ezekhez hasonló átkok nem találtatnak a' szent irásban, mellyekkel Dávid átkozza az ö ellenségit. Mellyek Dávidtól mondattak prófétai lélekből, mellyeket mi nem követhetünk.

7. Mikor törvénykezik, meggyözettetvén jöjjön ki onnét, és az ö könyörgési változzanak bünné.

8. Az ö életének napjai légyenek kevesek: és az ö fejedelemségét más vegye el. *Ján.* 17: 12. *Csel.* 1: 20.

9. Az ö fiai légyenek árvák, és az ö felesége légyen özvegy.

10. Az ö fiai bújdossanak és kóldúljanak, és keressenek eledelt *kimenvén* az ö elpusztúlt helyekből.

11. Foglalja el az uzsorás minden jószágát, és az idegenek ragadozzák el minden marháját.

12. Ne légyen neki a' ki állhatatos lenne hozzá a' jótéteményben, és ne légyen a' ki könyörüljön az ö árváin.

13. Az ö maradéki veszszenek el: a' második nemzetségben töröltessék el azoknak nevek.

14. Az ö attyainak álnokságok légyen emlékezetben az Úr elött: és az ö annyának gonoszsága el ne töröltessék. 2. *Mós.* 20: 5.

15. Legyenek az Úr elött mindenkor (b) és töröltessék el a' földröl az ö emlékezetek.

(b) Tudniillik, azoknak gonoszságok.

16. Mert nem emlékezett meg arról, hogy irgalmasságot tselekednék, és kergette a' szegény nyomorúlt férjfiat, és a' megkeseredett szívût, hogy azt megölje.

17. És szerette az átkot, hogy reá szálljon: és nem akarta az áldást, és eltávozik tölę.

18. Hogy felöltöztetnék átokkal mint öltözettel, és bemenne mint a' víz ö beléje, és mint az olaj az ö tsontjaiba.

19. Légyen ö rajta (c) mint egy Palást, mellyel befedeztessék, és mint az övedező, mellyel beövedeztessék.

(c) Tudniillik, az átok.

20. Ez légyen jutalmok az Úrtól az én ellenségimnek; és a' kik gonoszt mondanak az én lelkem ellen.

21. De te Uram Isten! tselekedjél én velem *jól* a' te nevedért; mivelhogy jó a' te irgalmasságod, szabadíts meg engemet.

22. Mert szegény vagyok és szükölködö, és az én szívem én bennem megsebesíttetett.

23. Mint az árnyék mikor elhanyatlik, el kell mennem; és idetova hányattatom mint a' sáska. *'Solt.* 102: 12.

24. Az én térdeim tántorganak a' böjtölés miatt, és az én testem megszáradott, mivelhogy nedvesség nintsen bennem.

25. Annakfelette gyalázatos lettem ő előttök: mikor engemet látnak tekergetik fejeket rajtam. *'Solt.* 22: 8.

26. Légy segítségül nekem én Uram Istenem! szabadíts meg engemet a' te kegyelmességed szerént.

27. És tudják meg, hogy te kezed ez, és hogy Uram! te mivelted ezt.

28. Átkozzanak ők, de te áldj meg: ellenem támadjanak azok, de megszégyenüljenek, és a' te szolgád örvendezzen.

29. Az én ellenségim környülvétetnek gyalázattal: és befedeztetnek mint egy palásttal az ő szégyenekkel.

II. 30. Dítsérem az Urat felette igen az én számmal, és sok embereknek gyülekezetiben tisztelem ötet:

31. Mivelhogy a' szegénynek jobb keze felől áll, hogy megtartsa annak lelkét azoktól, a' kik kárhoztatják azt.

CX. 'SOLTÁR.

*Dávi*d *prófétál, az az, jövendőt mond a' Kristusnak a' mi Urunknak a' lelki királyságra és az örök papságra való hivataláról. Az után megmondja a' Kristusnak az ő ellenségin való diadalmát.*

1. Dávi' 'Soltára.

MONDA az Úr az én Uramnak: ülj az én jobb kezem felől, míglen vetem a' te ellenségidet a' te lábodnak sámolya alá. *Mát.* 22: 44. *Márk.* 12: 36. *Luk.* 20: 42. *Tsel.* 2: 34. *'Sid.* 1: 13.

2. A' te erősségednek páltzáját kibotsátja az Úr Sionból, (a) *ezt mondván:* uralkodjál a' te ellenségidnek közepette. *Ésa.* 2: 3.

(a) A' Kristus' birodalmának páltzája az Évangyélium, Róm. 1. Melly kibotsáttatott Sionból, Ésa. 2. melly által uralkodik mind e' világon.

3. (b) Kész lészen a' te néped szabad akarat szerént való áldozatokkal, a' te győzedelmednek napján, szentségnek ékességiben; *mint* a' hajnalnak méhéből, *lészen* a' te ifjúságodnak harmatja.

(b) Ez nehéz értelmű Vers, és ennek fordításában a' Tudósok sok felé mentek. Ezt akarja mondani a' Próféta: A' te szabad akarat szerént való néped a' te hatalmadnak napján ditsősséges öltözetben jár; és a' te fiaid többen lesznek a' hajnalban származó harmatnál.

4. Megeskütt az Úr és meg nem bánja: te vagy örökké való pap Melkisédek' rendi szerént. *'Sid.* 5: 6. *és* 6: 20. *és* 7: 17. *és* 9: 14. *és* 10: 1. *'Sid.* 7: 1.

II. 5. Az Úr lészen teneked jobb kezed felöl: az ő haragjának napján megrontja a' királyokat. *'Solt.* 2: 9. 12.

6. Ítéletet tészen a' pogány népek között, megtölt sok helyeket holt testekkel; sokaknak megrontja fejeket e' földön. *Jel.* 14: 4. *és* 16: 14. *és* 20: 8.

7. Az úton való patakból iszik: annakokáért felemeli az ő fejét. *Fil.* 2: 9. *'Sid.* 1: 3. *és* 10: 12.

CXI. 'SOLTÁR.

A' Próféta a' maga példájával akarván indítani a' híveket az Isten' dítséretire, az Istennek az Izráelitákkal való tselekedetinek sokságát, és a' szent szövetséget hozza elő: annakutánna int mindeneket az Isteni tiszteletre és dítséretre.

1. Dítsérjétek az Urat.

HIRDETEM (a) az Urat tellyes szívemből, az igazaknak tanátsokban és gyülekezetekben.

(a) Vagy, tisztelem, vagy, vallást teszek az Úrról.

2. Nagyok az Úrnak tselekedeti: nyilván valók mind azoknak, kik azokban gyönyörködnek.

3. Ditsőséges és tisztességes az ő tselekedete: az ő igazsága megmarad mind örökké.

4. Emlékezetet szerzett az ő tsudálatos dolgainak, kegyelmes és irgalmas Úr.

5. Eledelt ád az ötet félőknek, megemlékezik mind örökké az ő szövetségéről. 2. *Mós.* 16: 35.

6. Az ő tselekedetinek erejét hirdette az ő népének, hogy nekik adná a' pogányoknak örökségeket.

7. Az ő kezeinek tselekedeti igaz mondás és ítélet: erősek minden ő végezési.

8. Megerősíttettek mind örökkön örökké; mellyek lettek hívséggel és igazsággal.

9. Váltságot küldött az ő népének, parantsolta az ő szövetségét, *hogy megtartsák* mind örökké, szent és rettenetes az ő neve.

II. 10. A' böltseségnek kezdeti az Isteni félelem: jó értelmek vagyon mind azoknak, kik azt tselekeszik: annak dítsérete megmarad mind örökké. *Jób.* 28: 28. *Péld.* 1: 7. *és* 9: 10. *Préd.* 12: 13.

CXII. 'SOLTÁR.

*A' híveknek boldogságokat írja meg Dávi*d, *a' kik tudniillik félik és tisztelik az Istent, hogy megtanítana minket arra, hogy az igaz Isteni tiszteletnek jutalma vagyon.*

1. Dítsérjétek az Urat.

BOLDOG a' férjfiú, ki féli az Urat; és az ő parantsolatjában igen gyönyörködik. *'Solt.* 1: 1. 2.

2. Hatalmas lészen annak magva e' földön: a' híveknek nemzetségek megáldatik.

3. Gazdagság és bővség lészen annak házában, és az ő igazsága megmarad mind örökké.

4. Fénylik a' setétségben is az igazak' világossága, mert ő kegyelmes, irgalmas, és igaz.

5. A' jó férjfiú könyörül és költsönt ád; az ő dolgait ítélettel viseli. *Péld.* 14: 21. 31. *és* 19: 17.

6. Annakokáért soha meg nem indúl, örök emlékezetben lészen az igaz. *Péld.* 10: 30.

7. A' gonosz hír hallástól nem fél, erős az ő szíve, mivelhogy Istenben bízik.

8. Bátor az ő szíve, azért nem retteg; míg nem meglátja az ő ellenséginek veszedelmeket.

9. Osztogat, adakozik a' szegényeknek: az ő igazsága megmarad mind örökké: az ő (a) szarva felemeltetik ditsőséggel. 2. *Kor.* 9: 9.

(a) Az ő erejek megnevekedik és ditsőségek öregbedik, hasonlatosság szerént való szóllásnak formája, melly vétetett a' barmoktól, mellyeknek ékességek a' szarvokban áll, erejeket is az által mutatják meg. Lásd 1. *Sám.* 2: 1. *és 'Solt.* 92: 11.

10. A' gonosz ember ezt látván haragszik, fogait tsikorgatja és megeped: a' gonoszoknak kívánságok semmivé lészen.

CXIII. 'SOLTÁR.

*Dávi*d *az Istennek Anyaszentegyházát inti az Istennek dítséretire, az ő nagy méltóságáért, gondviseléséért, és az ő tsudálatos igazgatásáért e' világon.*

1. Dítsérjétek az Urat.

DÍTSÉRJÉTEK Úrnak szolgái, dítsérjétek az Úrnak nevét.

2. Az Úrnak neve légyen áldott, mostantól fogva mind örökké. *Dán.* 2: 20.

3. Napkelettől fogva mind napnyúgotiglan, dítséretes az Úrnak neve. *Malak.* 1: 11.

4. Felmagasztaltatott az Úr minden pogány népeknek felette, az egeknek felette az ő ditsősége.

5. Kitsoda hasonlatos a' mi Urunkhoz Istenünkhöz? ki a' magasságban lakozik:

6. De magát úgy mint megalázván, néz mindenekre mennyen és földön:

7. Fel emeli a' szegényt a' porból, és a' szegényeket elöveszi a' ganéjból; 1. *Sam.* 2: 8. *'Solt.* 107: 41.

8. Hogy ültesse azokat a' fejedelmek közzé, az ő népének fejedelmi közzé.

9. Ki azt miveli, hogy a' ki meddő vala a' házban, nagy örömmel magzatoknak annya légyen. Dítsérjétek az Urat.

CXIV. 'SOLTÁR.

Megírja a' Próféta ez énekben az Izráelnek Égyiptomból való megszabadúlását, és a' tsudákat mellyeket Isten a' népért mivelt, e' végre, hogy az Ábrahám' fiai magokat mindenestől Istennek adják, ki öket kiváltképen való kegyelméből magának választotta.

Mikor az Izráel kijöve Égyiptomból, és a' Jákób' háza az idegen nyelvű nép közzül. 2. *Mós.* 13: 3. *'Sólt.* 81: 6.

2. Lön a' Júda ő szentséges népe, és az Izráel ő uralkodása. (a)

(a) Az az, lett az Izráel olly nép, mellyen kiváltképen uralkodnék az Isten.

3. Látá a' tenger ötet, és elfutamodék: és a' Jordán' vize hátra téré. 2. *Mós.* 14: 21. *Jos.* 3: 13: 14.

4. A' hegyek szöknek vala mint a' kosok: és a' halmok mint a' juhoknak bárányaik.

5. Mitsoda az oka tenger! hogy megfutamodál? és te Jordán! hogy hátra fordúlál?

6. Hegyek! mi az oka, hogy szöktök vala mint a' kosok? és halmok! mint a' juhoknak bárányi?

7. Az Úrnak ortzája előtt reszket a' föld, a' Jákób' Istenének előtte:

8. Ki változtatja a' kösziklát álló tóvá: és az erös követ vizeknek forrásává. 2. *Mós.* 17: 6. 4. *Mós.* 20: 11. *'Solt.* 105: 41.

CXV. 'SOLTÁR.

Az Izráel' népe az ő nyomorúlt állapotjában kéri Istent, hogy megszabadúljon, hogy az ő szentséges neve a' pogányoktól ne szidalmaztassék. Azután a' bálvány imádókat neveti, és magát háláadásra indítja, ezt reménylvén, hogy az Isten' kegyelmétől meg nem fosztatik, a' fiúi méltóságért (†)

(†) Ez a' 'Soltár a' felsővel mind egy a' régi Bibliában.

Nem nekünk Uram! nem nekünk; hanem a' te nevednek adjad a' ditsőséget, a' te irgalmasságodért és a' te igazságodért.

2. Miért mondanák a' pogányok: hol vagyon most az ő Istenek? *'Solt.* 42: 11. *és* 79: 10.

II. 3. A' mi Istenünk a' mennyben vagyon, és mindeneket, a'mellyeket akar, megtselekeszik.

4. De azoknak bálványok ezüst és arany, embereknek kezek' munkája. *'Solt.* 135: 15. 16. 17. 18. 19.

5. Szájok vagyon, és nem szóllnak: szemek vagyon, és nem látnak.

6. Fülök vagyon, és nem hallanak: orrok vagyon, és nem illatoznak.

7. Kezek vagyon, de nem tapogatnak: lábok vagyon, de nem járnak, és nem szóllnak az ő torkokkal.

8. Hasonlatosok, legyenek azokhoz, kik azokat tsinálják, és mint, a' kik azokban bíznak.

III. 9. Izráel! bízzál az Úrban, azoknak segítsége és paizsok ő, *kik benne bíznak.*

10. Áron' háza' népe bízzatok az Úrban: azoknak segítsége és paizsok ő.

11. Kik félitek az Urat, bízzatok az Úrban: azoknak segítsége és paizsok ő.

12. Az Úr megemlékezik mi rólunk és megáld minket: megáldja az Izráel' házát, megáldja az Áron' házát.

13. Megáldja azokat, kik félik az Urat, a' kitsinyeket és nagyokat.

14. Megszaporít az Úr titeket és a' ti fiaitokat.

15. Áldottak lésztek az Úrtól, (a) ki teremtette a' mennyet és a' földet.

(a) Vagy, az Úrnak áldottai vagytok.

16. Az egek az Úré: a' földet pedig adta az emberek' fiainak. (b)

(b) Vagy, a' föld is, mellyet adott az embereknek.

IV. 17. A' megholtak nem dítsérnek téged' Uram! és a' kik a' föld alá mennek. *'Solt.* 6: 6.

18. Hanem mi áldjuk az Urat mostantól fogva mind örökké. Dítsérjétek az Urat.

CXVI. 'SOLTÁR.

Megmondja Dávid ez énekben, midódon tartatott meg Istentől a' nagy veszedelemben. Azután Istennek hálákat adván az ő jóvoltát és hatalmát magasztalja, hogy az ő példájával a' híveket jó reménységre indítsa a' halálban is.

Szeretem az Urat, mert meghallgatta az én szómat, és az én imádságomat.

2. És az ő füleit én hozzám hajtotta, azért az én életemnek napjaiban ötet segítségül hívom.

3. Környül vettek vala engemet a' halálnak kötelei, és a' pokolnak keserűségi elfoglaltak engemet; nyomorúságot és nyavalyát találtam. 2. *Sam.* 22: 5. 6.

4. És az Úrnak nevét segítségül hívám, *ezt mondván:* kérlek Uram! szabadítsd meg az én lelkemet.

5. Kegyelmes az Úr és igaz; és a' mi Istenünk irgalmas.

6. Megőrzi az alázatosokat az Úr; mikoron elfogyatkoztam volna, megszabadíta engemet. *Sólt.* 142: 7.

7. Térj meg én lelkem (a) a' te nyúgodalmadba: mert az Úr jól tett te veled.

(a) Az az, én lelkem légy tsendességben.

8. Mivelhogy megszabadítottad az én lelkemet a' haláltól, az én szemeimet a' könyhullatástól, és az én lábamat az esettől:

9. Járok az Úrnak ortzája előtt (b) az élőknek földökben.

(b) Az az, jól tett én velem az Isten, mivelhogy megszabadított és megtartott engemet: annyira, hogy az élők között járhatnék.

10. Hittem, annakokáért szólltam, (c) *noha* én felette igen megaláztattam volna. 2. *Kór.* 4: 13.

(c) Az az, noha sok késértetem volt, és igen megaláztattam vala, mindazáltal Istenben való hitemet megtartottam és vallást tettem a' hazugok ellen, hogy az Isten' kegyelmességében bízom,

11. Én azt mondottam az én sietségemben: minden ember hazug. *Róm.* 3: 4.

II. 12. Mivel fizessek az Úrnak, minden én hozzám való jótéteményiért?

13. A' szabadúlásért való hálaadásnak poharát veszem (d) és az Úrnak nevét hirdetem.

(d) Az az, kezembe veszem az itali áldozatnak poharát hálaadásnak okáért és a' te nevedet említve vallást teszek arról, hogy te szabadítottál meg engemet.

14. Az én fogadásimat megadom az egész nép előtt az Úrnak.

15. Az Úrnak szemei előtt drágalátos az ő szenteinek halálok.

16. Uram! kétségnélkül én te szolgád vagyok, a' te szolgáló leányodnak fia, ki az én köteleimet megoldoztad.

17. Te neked áldozom hálaadásnak áldozatjával, és az Úrnak nevét segítségül hívom.

18. Az én fogadásimat megadom az Úrnak az ő egész gyülekezeti előtt;

19. Az Úr' Úr házának tornátziban; te közepetted Jérusálem. Dítsérjétek az Urat.

CXVII. 'SOLTÁR.

A' Próféta inti a' pogányokat, hogy az Istent dítsérjék, melly dologgal jövendöt mond a' pogány népek elhívattatásokról.

DÍTSÉRJÉTEK az Urat minden pogány népek, dítsérjétek ötet minden nemzetek. *Rom.* 15: 11.

2. Mert megerösíttetett mi rajtunk az ő irgalmassága; és az Úrnak igazsága megmarad mind örökké. Dítsérjétek az Urat.

CXVIII. 'SOLTÁR.

Dávid az ő sok nyomorúságitól megszabadúlván, és királlyá választatván Istentől, az Izráel' népét, az Áron' házát, és az Isten félőket az Istennek dítséretére inti. Azután megmondja azt, mennyi jótéteményt vett Istentől, és hogy nem álnok mesterséggel jutott a' királysághoz, hanem Istentől választatott.

ADJATOK hálát az Úrnak, mert jó; mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága. *'Solt.* 106: 1. *és* 107: 1. 136: 1.

2. Mondja ezt most az Izráel, hogy mind örökké *vagyon* az ő irgalmassága.

3. Mondja ezt most az Áron' háza, hogy mind örökké *megáll* az ő irgalmassága.

4. Mondják most, a' kik félik az Urat, hogy mind örökké *megáll* az ő irgalmassága.

II. 5. Az én nyomorúságomban segítségül hívám az Urat, és nekem megfelelvén, tágas helyen *helyheztete* engemet az Úr.

6. Az Úr én velem vagyon, nem félek; mit árthatna nekem az ember? *'Solt.* 56: 5. 12.

7. Az Úr én velem vagyon az én segítőim között; és én meglátom az én gyülölőimen a' *boszszú állást.* *'Sid.* 13: 6.

8. Jobb az Úrban bízni, hogy nem mint az emberekben. *'Solt.* 146: 3.

9. Jobb az Úrban bízni, hogy nem mint a' fejedelmekben.

10. Minden pogányok környül vettenek vala engemet; de az Úr' nevében el vesztém azokat.

11. Felette igen megkörnyékeztek vala engemet: de az Úr' nevében elvesztém öket.

12. Környül vettek vala engemet mint a' méhek, eloltattak mint a' tövisnek tüze: mert az Úr' nevében elvesztém öket.

13. Igen taszítottál vala engemet, hogy elesném: de az Úr megsegélle engemet.

III. 14. Én ersösségem és én énekem az Úr, ő szabadított meg engemet. 2. *Mós.* 15: 2.

15. Éneklésnek és szabadúlásnak szava vagyon az igazaknak sátorokban; *mondván:* az Úrnak jobb karja hatalmasan tselekeszik.

16. Az Úrnak jobb karja felmagasztaltatott; az Úrnak jobb karja hatalmasan tselekeszik.

17. Nem halok meg, hanem élek: és hirdetem az Úrnak dolgait.

18. Keményen megostoroza engemet az Úr; de meg nem öle engemet.

IV. 19. Nyissátok meg nekem az igazságnak kapuját, hogy azonn bemenvén dítsérjem az Urat.

20. Ez az Úrnak kapuja, mellyen az igazak mennek be.

21. Dítsérlek tégedet, mert meghallgattál engemet, és engemet megszabadítottál.

V. 22. A' kö, mellyet az építök megvetettek, lett szeglet kö. *Ésa.* 28: 16. *Mát.* 21: 42. *Márk.* 12: 10. *Luk.* 20: 17. *Tsel.* 4: 11. *Rom.* 9: 33. 1. *Pet.* 2: 4. 7.

23. Az Úrtól lett ez, melly tsudálatos a' mi szemeink előtt.

24. Ez a' nap, mellyet az Úr rendelt, örvendezzünk és vígadjunk azonn, *mondván:*

25. Óh Uram! kérlek tarts meg most: kérlek, Uram, adj jó elömenetelt most.

26. Áldott a' ki jött az Úrnak nevében: áldunk (a) titeteket az Úrnak házából. *Mát.* 21: 9.

(a) EZEK a' papok' szavai.

27. Isten a' JEHOVA, ki minket megvilágosított; kötelekkel megkötözve vigyétek a' bárányt az oltárnak szarváig.

IV. 28. Én Istenem vagy te, azért dítsérlek tégedet: én Istenem vagy, *azért* felmagasztallak tégedet.

29. Hirdessétek az Urat, mert jó: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága.

CXIX. 'SOLTÁR.

Dávid az ő számkivetésének idején magát ez énekkel vígasztalván, megmondja, hogy a' híveknek boldogságok az Istennek akaratjának követésében vagyon, mellyet az ő törvényében kijelentett: könyörög azért Istennek, hogy az ő akaratjának és törvényének tudására tanítsa ötet, és megoltalmazza az ő testének, a' bünnek, a' világnak, a' Sátánnak és minden ellenségeinek kísértetétől. Utólszor az ő egész élete felől, és a' mostani dolga felől is jó lelki esmérettel lévén, magát, és az ő életének igazgatását Istennek ajánlja az ő neve' ditsösségére, és magának lelki idvességére.

(*Aleph.*) BOLDOGOK, a' kik az ő útokban tökélletesek, a' kik járnak az Úrnak törvényében.

2. Boldogok, a' kik megőrzik az ő tanúbizonyságit, és a' kik tellyes szívvel keresik ötet.

3. A' kik nem tselekesznek hamisságot, hanem az ő útaiban járnak.

4. Te parantsoltad *Uram!* hogy a' te parantsolatidat igen megőrizzük.

5. Vajha igazgattatnának az én útaim a' te rendelésidnek megőrzésére.

6. Akkor megnem szégyenülök, mikoron nézek minden te parantsolatidra.

7. Dítsérlek tégedet tiszta szívemből, minekutánna megtanúlándom a' te igazságodnak törvényét.

8. A' te rendelésidet megőrizem; ne hadj el soha engemet.

9. (*Beth.*) Vallyon mimódon tisztítja meg az iffjú az ő utát? hanem a' te beszédednek megtartásával.

10. Tellyes szívemből kereslek tégedet: ne engedjed, hogy eltévelyedjem a' te parantsolatidtól.

11. Az én szívemben elrejtettem a' te beszédedet, hogy ne vétkezzem te ellened.

12. Áldott vagy te Uram; taníts meg engemet a' te rendelésidre.

13. Az én ajakimmal hirdetem a' te szádnak törvényét.

14. A' te bizonyságidnak útában gyönyörködöm, miképen minden gazdagságokban.

15. A' te parantsolatidról gondolkodom, és nézek a' te ösvényidre.

16. A' te rendelésidben gyönyörködtetem magamat, és el nem felejtkezem a' te beszédedről.

17. (*Gimel.*) Tégy jól a' te szolgáddal, hogy míg élek megtartsam a' te beszédedet.

18. Nyisd meg az én szemeimet, hogy a' te törvényednek tsudálatos böltsességét láthassam.

19. Mig e' földön bújdosom, ne rejtsd el én tőlem a' te parantsolatidat. 1. *Mós.* 47: 8. 1. *Krón.* 29: 15. *'Solt.* 39: 13. *'Sid.* 11: 13.

20. Megemésztetik az én lelkem a' te törvényedhez való buzgóságomnak miatta, melly bennem vagyon mindenkor.

21. Te elveszted az átkozott kevélyeket, a' kik eltávoznak a' te parantsolatidtól.

22. Vedd el én rólam a' szidalmat és gyalázatot; mert megőriztem a' te bizonyságidat.

23. A' fejedelmek is leűlnek, és én ellenem szóllnak, a' te szolgád pedig gondolkodik a' te rendelésidről.

24. A' te bizonyságid én gyönyörűségim, és tanátsosim.

25. (*Daleth.*) Az én lelkem a' porhoz ragadott: eleveníts meg engemet a' te beszéded szerént.

26. Az én útaimat teneked megbeszéllettem, és engemet meghallgattál: taníts meg engemet a' te rendelésidre. *Sólt.* 25: 4. *és* 27: 11. *és* 86: 11.

27. Engedjed, hogy értsem meg a' te parantsolatidnak útát: és gondolkodóm a' te tsuda dolgaidról.

28. Az én lelkem elolvadott a' keserűség miatt; vígasztalj meg engemet a' te beszéded szerént.

29. A' hamisságnak útát távoztasd el én tőlem, és a' te törvényedet adjad énnekem.

30. Az igazságnak (a) útát választottam magamnak, a' te törvényid forognak előttem.

(a) Ez az út az Isten' törvényihez és parantsolatihoz való kész engedelmesség.

31. A' te bizonyságidhoz ragaszkodom Uram, ne hadj engemet meggyaláztatnom.

32. A' te parantsolatidnak útain járok: mineku tánna (b) megvígasztalod az én szívemet.

(b) Vagy, megvídámítod, kiterjeszted.

33. (*He.*) Taníts meg Uram engemet a' te rendelésidnek útára, mellyet megőrizzek mind végig.

34. Adj énnekem olly értelmet, hogy megőrizzem a' te törvényedet, és megtartsam azt tellyes szívemből:

35. Igazgass engemet a' te parantsolatidnak útában, mert abban gyönyörködöm.

36. Hajtsad az én szívemet a' te parantsolatidhoz: és ne botsássad a' telhetetlenségre.

37. Fordítsd el az én szemeimet, hogy ne lássanak (c) híjábavalóságot: a' te útaidban eleveníts meg engemet.

(c) A' híjábavalóságon érti e' világnak gazdagságit, kintseit, tisztességeit, gyönyörűségeit, és egyebb ehez fogható 's e' világgal együtt elmúló minden féle dolgokat.

38. Tellyesítsd meg a' te szolgádnak a' te beszédedet, ki a' te tiszteletedhez ragaszkodott.

39. Fordítsd el a' gyalázatot én tőlem, mellytől én félek; mert a' te törvényid jók.

40. Ímé kívánom a' te parantsolatidat, a' te igazságodban eleveníts meg engemet.

41. (*Vau.*) Szálljon én reám a' te irgalmasságod Uram; és a' te szabadításod a' te beszéded szerént.

42. Hogy megfelelhessek valóba az engem' gyalázónak; hogy bizodalmam vagyon a' te beszédedben.

43. És az igazságnak (d) beszédét soha ki ne vegyed az én számból; mert a' te ítéletidet várom.

(d) Ez egyedűl az Istennek szent ígéje, melly mind az Isteni tiszteletnek, mind a' mi boldogságunknak tudományát tökélletessen elönkbe adja.

44. És megőrizem a' te törvényedet mindenkor, és mind örökkön örökké.

45. És járok szüntelen tágas helyen, mert a' te parantsolatidat keresem:

46. És szóllok a' te bizonyságidról a' királyok előtt, és meg nem szégyenűlök.

47. És gyönyörködtetem magamat a' te parantsolatiddal, mellyeket szeretek.

48. Felemelem az én kezeimet a' te parantsolatidra, mellyeket szeretek: és gondolkodom a' te rendelésidről.

49. (*Zajin.*) Emlékezzél meg a' te szolgáddal való beszédedről, mellyről nekem reménységet adtál.

50. Ez az én vígasztalásom az én nyomorúságomban, hogy a' te beszéded megelevenít engem'.

51. A' kevélyek felette igen tsúfoltanak engemet, *mindazáltal* a' te törvényedtől el nem hajlottam.

52. Megemlékezem a' te eleitől fogva való ítéletidről Uram: és vígasztalást veszek.

53. A' rettegés környűl vett engemet a' hitetlenek miatt, kik a' te törvényedet elhagyták.

54. Énnekem énekeim voltanak a' te rendelésid, az én bujdosásimnak helyén.

55. Megemlékeztem éjjel a' te nevedről Uram: és megőriztem a' te törvényedet.

56. Ez az én vígasztalásom, hogy a' te parantsolatidat megőrizem.

57. (*Heth.*) Én azt mondottam, hogy az én részem, (e) Uram, a' te beszédidnek megtartása.

(e) Az az, olly kedves és szerelmetes énnekem a' te törvényednek megtartása, a' minemű kedves szokott lenni az elosztott örökségnek avagy nyereségnek kinekkinek az ő neki jutott része.

58. Tellyes szívemből engesztelem a' te ortzádat; könyörülj én rajtam a' te beszéded szerént.

59. Meggondolom az én útaimat, hogy fordítsam az én lábaimat a' te bizonyságidra.

60. Sieték, és nem halasztám, hogy megőrizném a' te parantsolatidat.

61. A' gonoszoknak seregi megfosztának engemet; de a' te törvényedről elnem felejtkeztem.

62. Éjfélkor felkelek, hogy tégedet tiszteljelek a' te igazságodnak ítéletiért.

63. Társok vagyok én mind azoknak, kik tégedet félnek, és megőrizik a' te parantsolatidat.

64. A' te irgalmasságoddal tellyes a' föld: taníts meg engemet a' te rendelésidre.

65. (*Teth.*) Kegyelmesen tselekedtél a' te szolgáddal, Uram! a' te beszéded szerént.

66. Az okosságnak és tudománynak drága voltára taníts meg engemet: mert a' te parantsolatidnak hiszek.

67. Minekelőtte megaláztatnám, én tévelygek vala; mostan pedig a' te beszédedet megőrizem.

68. Jó vagy te és jól tévő: taníts meg engemet a' te rendelésidre.

69. A' kevélyek én ellenem hazugságot gondolnak: én pedig tellyes szívvel őrizem a' te parantsolatidat.

70. Megkövéredett mint a' kövérség az ő szívek: de én a' te törvényeddel gyönyörködtetem magamat.

71. Jó énnekem, hogy engemet megaláztál, hogy megtanúlnám a' te rendelésidet.

72. Jobb énnekem a' te szádnak törvénye, sok ezer arany és ezüst pénznél. *'Solt.* 19: 11.

73. (*Jod.*) A' te kezeid teremtettenek és erősítettek meg engemet: adj nekem értelmet, hogy tanúljam meg a' te parantsolatidat. *Jób.* 10: 9. *'Solt* 139: 13. 15. 16.

74. A' kik téged' félnek, látnak engemet és örvendeznek, hogy a' te beszédedben vagyon reménységem.

75. Tudom, Uram! hogy igazak a' te ítéletid, és igazán ostoroztál engemet.

76. Légyen én velem a' te kegyelmességed, hogy megvígasztaljon engemet, a' te szolgádnak mondott beszéd szerént.

77. Legyenek a' te irgalmasságid én rajtam, hogy éljek: mert a' te törvényed nekem minden gyönyörűségem.

78. Szégyenüljenek meg a' kevélyek, kik oknélkül háborgatnak engemet; holott én a' te parantsolatidról gondolkodom.

79. Fordúljanak én hozzám, a' kik téged' félnek, és a' te bizonyságidat tudják.

80. Az én szívem tökélletes (f) lészen a' te rendelésidben, hogy meg ne szégyenüljek.

(f) Az az, tiszta és képmutatás nélkül való.

81. (*Kaph.*) A' te szabadításodnak *kívánsága* miatt elfogyatkozott az én lelkem, a' te beszédedet várom.

82. A' te beszédednek *kívánsága* miatt elfogyatkoztak az én szemeim, ezt mondván: mikor vígasztalsz meg engemet?

83. Ollyanná lettem mint a' füstön megszárasztott tömlő, de a' te rendelésidről el nem felejtkeztem.

84. Mennyi lészen a' te szolgádnak napja? (g) mikor ítéled meg az én háborgatóimat?

(g) Érti az ő üldöztetésének napjait, mellyek a' gyarló és erőtelen testnek hamar sokaknak látszanak, azért tudakozik azoknak számok felől.

85. Vermet ástanak nekem a' kevélyek, kik nem élnek a' te törvényed szerént.

86. Minden te parantsolatid igazak: oknélkül háborgatnak engemet, segélj meg engemet.

87. Tsak nem megemésztettek engemet e' földön: mindazáltal én el nem hagytam a' te parantsolatidat.

88. A' te jóvoltodból eleveníts meg engemet, és megőrizem a' te szádnak bizonyságtételit.

89. (*Lamed.*) Uram! mind örökké megmarad mennyben a' te beszéded.

90. Nemzetségről nemzetségre vagyon a' te igazságod; megerősítetted a' földet és megáll.

91. A' te rendelésed szerént állanak mind ez ideig, mert mind azok a' te szolgáid.

92. Ha a' te törvényed nem volt volna minden én gyönyörűségem, elvesztem volna régen az én nyomorúságomban.

93. Soha el nem felejtkezem a' te parantsolatidról: mert azok által elevenítesz meg engemet.

94. Tiéd vagyok én, tarts meg engemet: mert a' te parantsolatidról tudakozom.

95. Engemet vártak a' gonoszok, hogy elveszessenek, de én a' te bizonyságidat gondolom meg.

96. Minden tökélletes (h) dolognak látom, hogy vége lészen; de a' te parantsolatod igen (i) széles.

(h) Az az, minden teremtett látható dolognak, akármelly tökélletes és állandó lett légyen is az, láttam végét.

(i) Tsak a' te beszéded az, a' melly örökké megmarad.

97. (*Mem.*) Melly igen szeretem a' te törvényedet! egész napestig tsak arról gondolkodom.

98. Az én ellenségimnél böltsebbé tettél engemet a' te parantsolatiddal: mert azok mindenkor én velem vagynak.

99. Minden én tanítóimnál engemet böltsebbé tettél; mert a' te bizonyságid az én gondolatim.

100. A' vén embereknél böltsebb vagyok, mert a' te parantsolatidat megőrizem.

101. Minden gonosznak ösvényétől megtartóztatom az én lábaimat, hogy megőrizzem a' te beszédedet.

102. A' te törvényidtől el nem távozom, mert te tanítasz engemet.

103. Melly édesek voltak az én ínyemnek a' te beszédid! édesbbek voltak az én számnak a' méznél. *'Solt.* 19: 11. *Péld.* 8: 11.

104. A' te parantsolatidból böltsé lettem, annakokáért gyűlölöm a' hamisságnak minden ösvényét.

105. (*Nun.*) Az én lábamnak szövétneke a' te ígéd: és az én ösvényemnek világa.

106. Megesküttem és (k) megállom, hogy megtartom a' te igazságodnak törvényét.

(k) Itt az esküvésen érti Dávid az Istennek adott hitét, hűségét, és abban megmaradó állhatatos igyekezetét. Nem vakmerőségből tesznek azért a' hívek efféle fogadásokat, midőn az Istennek igazságos ígéretihez bízván és ragaszkodván, mellyekkel őket elől veszi, magokat engedelmességre kötelezik: mert nem a' magok' erejéhez, hanem a' szent Léleknek bennek munkálkodó kegyelméhez támaszkodnak. Lásd. *Ezék.* 11: 19. 20. *és* 36: 26. *Jer.* 32: 39.

107. Felette igen megnyomorodtam Uram! eleveníts meg engemet a' te beszéded szerént.

108. Az én számnak szabad akarat szerént való áldozati legyenek kedvesek előtted, kérlek Uram: és a' te törvényedre taníts meg engemet.

109. Az én lelkemet az én markomban hordozom mindenkor; mindazáltal a' te törvényedről el nem felejtkezem.

110. A' gonoszok nekem tört vetettek; de a' te parantsolatidtól el nem tévelyedem.

111. Örökség szerént bírom a' te bizonyságtételidet mind örökké: mert az én szívemnek öröme azok.

112. Az én szívemet hajtom a' te parantsolatidnak tselekedetire, mind örökké, és mind végig.

113. (*Samech.*) Az álhatatlan gondolatokat gyűlölöm, a' te törvényedet pedig szeretem.

114. Én rejtekhelyem és paizsom vagy: a' te beszédedben vagyon reménységem.

115. Távozzatok el én tőlem gonoszok, hogy őrizzem meg az én Istenemnek parantsolatit.

116 Táplálj engemet *Uram!* a' te beszéded szerént, hogy éljek: és ne hagy szégyent vallanom az én reménységemben.

117. Támogass engemet, hogy szabadúljakmeg: és a' te rendelésidre nézek szüntelen.

118. Megtapodod mind azokat, kik a' te rendelésidtől eltávoznak; mert az ő álnokságok hazugság.

119. Mint a' salakot, azonképen elveted e' földnek minden istentelenit: annakokáért szeretem a' te bizonyságtételidet.

120. A' te tőled való félelem miatt reszket az én testem: mert a' te ítéletidtől félek.

121. (*Ain.*) Ítéletet és igazságot tselekedtem, ne botsás engemet az én nyomorgatóimnak kezeikbe.

122. Légy kezes a' te szolgádért neki javára, hogy a' kevélyek el ne nyomjanak engemet.

123. Az én szemeim elfogyatkoznak a' te szabadításodnak *kívánsága* miatt, és a' te igazságos beszéded miatt.

124. Tselekedjél a' te szolgáddal a' te irgalmasságod szerént; és a' te rendelésidre taníts meg engemet.

125. Te szolgád vagyok én, adj nekem értelmet, hogy tudjam meg a' te bizonyságtételidet.

126. Ideje vagyon, hogy az Úr *ítéletet* tselekedjék, mert a' te törvényidet megrontották.

127. Annakokáért a' te parantsolatidat inkább szeretem az igen tiszta aranynál. *'Sólt.* 19: 11. *Péld.* 8: 11.

128. Azért minden te parantsolatidat igazaknak mondom lenni és a' hamisságnak minden ösvényit gyűlölöm.

129. (*Pe.*) Tsudálatosok a' te bizonyságtételid: azért megőrzi az én lelkem azokat.

130. A' te beszédednek ajtaja megvilágosít, és értelmet ád a' kitsinyeknek. *'Solt.* 19: 9.

131. Az én számat elszélesítem és lehellek: mert a' te parantsolatidat nagy kívánsággal kívánom.

132. Tekínts én reám és könyörűlj rajtam, a' mint szoktál tselekedni a' te nevednek szeretőivel.

133. Az én útaimat vezéreljed a' te beszéddel: és ne engedjed, hogy semmi hamisság uralkodjék én bennem.

134. Szabadíts meg engemet az embereknek álnokságoktól, és megőrizem a' te parantsolatidat.

135. A' te ortzádat világosítsd meg a' te szolgádon: és taníts meg engemet a' te rendelésidre. 4. *Mós.* 6: 25. 26. *és 'Solt.* 80: 20.

136. Vizeknek folyási származnak az én szemeimből azok miatt, kik a' te törvényedet nem őrizik meg.

137. (*Tzade.*) Igaz vagy Uram! és igazak a' te ítéletid.

138. Parantsoltad a' te bizonyságidnak igazságát, és a' te igaz mondásidat felette igen *megőrizni.*

139. A' te hozzád való buzgó szerelmem megemészt engemet: mert elfelejtkeztek a' te beszédidről az én ellenségim.

140. Felette igen tiszta a' te beszéded: azért a' te szolgád szereti azt. 2. *Sam.* 22: 31. *'Solt.* 12: 7. *és* 18: 31. *Péld.* 30: 5.

141. Kitsiny vagyok én és megútáltatott: de a' te parantsolatidról el nem felejtkezem.

142. A' te igazságod örökké való igazság, és a' te törvényed igaz mondás.

143. Nyomorúság és keserűség találtak engemet; de a' te parantsolatid én gyönyörűségim.

144. A' te bizonyság tételidnek igazsága megmarad mind örökké: adj nekem értelmet, hogy éljek.

145. (*Koph.*) Mikor kiáltok te hozzád tellyes szívemből, hallgass meg engemet Uram, hogy a' te parantsolatidat megőrizzem.

146. Mikor segítségül hívlak tarts meg engemet, hogy megőrizzem a' te bizonyságtételidet.

147. A' hajnalnak előtte kiáltottam te hozzád, a' te beszédedben volt reménységem.

148. Az én szemeim a' vigyázókat előlveszik: hogy a' te beszédedről gondolkodjam.

149. Az én szómat hallgasd meg a' te kegyelmességed szerént Uram! a' te törvényed szerént eleveníts meg engemet.

150. Én hozzám közelgetnek a' gonosz háborgatók, kik a' te törvényedtől meszsze távoznak;

151. Közel vagy te Uram (l) és minden te parantsolatid igazak.

(l) Az az, noha közel vagynak az én ellenségim, de te közelebb vagy, mert a' te ígéretid igazak.

152. Régtől fogva tudom a' te bizonyságid felől, hogy azokat örökké állandokká tetted.

153. (*Resch.*) Lásd meg az én nyomorúságomat, és szabadíts meg engemet: mert a' te törvényedről nem felejtkezem el.

154. Ítéld meg az én ügyemet, és szbadíts meg engemet: a' te beszéded szerént eleveníts meg engemet.

155. Távol vagyon a' szabadítás a' gonoszoktól: mert a' te rendelésidet nem keresik.

156. A' te irgalmasságid nagyok Uram, a' te törvényid szerént eleveníts meg engemet.

157. Sokan vagynak az én nyomorgatóim és háborgatóim: de a' te bizonyságtételidtől nem távoztam el.

158. Láttam a' bűnösöket, és gyötrelmem vala, hogy a' te beszédedet meg nem őrizték.

159. Lásd meg, hogy a' te parantsolatidat szeretem, Uram! a' te jóvoltod szerént eleveníts meg engemet.

160. A' te beszédednek feje az igaz mondás, és mind örökké vagyon minden te igaz ítéleted.

161. (*Schin.*) A' fejedelmek oknélkül háborgattak engemet; a' te beszédedtől félt az én lelkem.

162. Gyönyörködöm a' te beszédedben, mint a' ki nagy nyereséget talált.

163. Az álnokságot gyűlölöm és útálom; a' te törvényedet szeretem.

164. Minden napon (m) hétszer dítsérlek tégedet, a' te igazságodnak ítéletiért.

(m) Hétszer, az az, gyakorta, szüntelen, és minden alkalmatossággal dítsérte Dávid az ő Istenét, (a' hét szám pedig gyakorta említtetik az írásban, mert az tökélletes számnak tartatott a' 'Sidóktól.) Így mondatik az igaz is hétszer elesni napjában, az az, gyakorta, sokszor.

165. Nagy békességek vagyon a' te törvényed' szeretőinek, és nintsen azoknak bántások.

166. Várom a' te szabadításodat Uram! és a' te parantsolatidat tselekeszem.

167. Megtartja az én lelkem a' te bizonyságidat, és azokat igen szeretem.

168. Megtartom a' te parantsolatidat és bizonyságidat: mert minden én útaim te előtted vagynak.

169. (*Thau.*) Közelgessen az én könyörgésem a' te ortzád eleibe Uram! a' te beszéded szerént tégy böltsé engemet.

170. Mennyen te elődbe az én könyörgésem: a' te beszéded szerént szabadíts meg engemet.

171. Az én ajakaim mondanak dítséretet: minekutánna megtanítándasz engemet a' te rendelésidre.

172. Az én nyelvem énekli a' te beszédedet, mert minden te parantsolatid igazak.

173. Légyen a' te kezed nekem segítségül, mert a' te parantsolatidat választottam magamnak.

174. Kívánom a' te szabadításodat Uram: és a' te törvényed nekem minden gyönyörűségem.

175. Éljen az én lelkem, hogy dítsérjen tégedet: és a' te ítéletid legyenek nekem segítségül.

176. Tévelygettem mint az elveszett juh, keresd meg a' te szolgádat: mert a' te parantsolatidat nem felejtettem el.

CXX. 'SOLTÁR.

Panaszolkodik Dávid az ő ellenséginek kegyetlenségekről, kiknek árúltatásokkal és hazug nyelvekkel hamissan terheltetik vala.

1. Éneke a' (a) gráditsoknak.

(a) Miért neveztetnek légyen a' következendő 15. 'Soltárok gráditsos énekeknek, kölömböznek a' magyarázók, de a' közönségessebb értelem ez, hogy az éneklésnek mestersége szerént a' tónusoknak fellyebb menő gráditsok értessenek.

AZ én nyomorúságomban az Úrhoz kiálték: és meghalgata engemet.

II. 2. Uram! az én lelkemet szabadítsd meg a' hamisság' szólló ajakaktól, és a' tsalárd nyelvtől. 1. *Sám.* 24: 10. *és* 26: 19.

3. Mitsodát ád teneked, vagy mivel gazdagít meg tégedet a' tsalárd nyelvű ember?

4. Kiknek beszédek hasonlatosok az erősnek éles nyilaihoz, és a' fenyőfába esett tűzhöz. *'Solt.* 57: 5. *és* 9: 8. *és* 64: 4.

5. Jaj nekem, hogy bújdosom a' Mések nemzetsége között, és lakom a' Kédár nemzetségének sátori között.

6. Sok ideig lakott az én lelkem a' békeségnek ellenségivel.

7. Én a' békességet *szeretem:* de mikor én szóllok, ők viadalhoz készülnek.

CXXI. 'SOLTÁR.

Tanít a' Próféta, hogy tsak az Istentől kell várni segítséget, és az Istennek kegyelmes atyai gondviselését az ő fiainak oltalmazásokban ékes beszédekkel magasztalja.

1 Éneke a' gráditsoknak.

FELEMELÉM az én szemeimet a' hegyekre, honnét jöjjön énnekem segítségem? *Jer.* 3: 23.

2. Az én segítségem az Úrtól vagyon, ki teremtette a' mennyet és a' földet. *'Solt.* 124: 8.

II. 3. Nem engedi, hogy a' te lábad eltántorodjék: nem szunnyad a' te őriződ.

III. 4. Ímé nem szunnyad, és nem aluszik az Izráelnek őrizője.

5. Az Úr teneked őriződ, az Úr teneked árnyékod, és a' te jobb kezed felől vagyon.

6. Nappal a' nap tégedet meg nem éget, sem a' hold éjjel.

7. Az Úr megőriz tégedet minden gonosztól, megőrizi a' te lelkedet.

8. Az Úr megőrizi a' te kimeneteledet és bemeneteledet mostantól fogva mind örökké.

CXXII. 'SOLTÁR.

Hogy a' Próféta a' népet, a' templomban való Isteni szolgálatra, és az Isteni külső tiszteletnek gyakorlására indítaná, azt mondja meg, hogy a' népnek boldog állapotja ebben vagyon, hogy az Isten a' királyi széket Jérúsálemben helyheztette, honnét őket oltalmazni akarná.

1 Éneke a' gráditsoknak, Dávidé.

ÖRVENDEZEK azon, mikor nekem azt mondják: mennjünk az Úr' házába.

2. Hogy álljanak a' mi lábaink, a' te tornátzidban, óh Jérusálem!

3. A' Jérusálem szépen építtetett város, melly egybeszerkeztetett egyenlőképen.

4. Hogy oda mennjenek a' nemzetségek, az Úrnak nemzetségi, az Izráelnek bizonyságához, (a) az Úr' nevének tiszteletére.

(a) Izráel' bizonyságának nevezi az Istennek ládáját, melly az Istennek jelenvaló voltának bizonysága vala.

5. Mert ott helyheztettek az ítéletnek széki, a' Dávid' házának ítélő székei.

II. 6. Könyörögjetek a' Jérusálemnek békeségéért: *mondván:* légyenek szerentsések, a' kik téged' szeretnek.

7. Légyen békeség a' te kerítésedben, és tsendesség a' te palotáidban.

III. 8. Az én atyámfiaiért, és az én barátimért, kérem most, hogy légyen békesség te benned:

9. A' mi Urunknak, Istenünknek házáért kívánok teneked jót.

CXXIII. 'SOLTÁR.

A' hívek az ő nyomorúságokban Istenhez folyamodnak, az ő kegyelmét kérik, mivelhogy reménységek tsak ő benne vagyon,

1. Éneke a' gráditsoknak.

TE hozzád emelem az én szemeimet, ki lakozol mennyekben.

2. Ímé miképen a' szolgáknak szemeik, az ő uroknak kezekre *néznek*, és a' szolgáló leánynak szemei az ő aszszonyának kezére: azonképen a' mi szemeink a' mi Urunkra Istenünkre, míg könyörül mi rajtunk.

II. 3. Könyörülj rajtunk Uram, könyörülj rajtunk: mert megtellyesedtünk gyalázattal.

4. Igen megtellyesedett a' mi lelkünk a' gazdagoknak tsúfolásokkal: és a' kevélyeknek megútálásokkal.

CXXIV. 'SOLTÁR.

Dávid ez énekben bizonyságot tészen arról, hogy az anyaszentegyház a' nagy veszedelemből, tsak az Isten' segítsége által szabadúlt meg. Annakokáért ínti a' híveket hálaadásra.

1. Éneke a' gráditsoknak, Dávidé.

HA az Úr nem volt volna mi velünk, (mondja most az Izráel.)

2. Ha az Úr nem volt volna mi mellettünk, mikor az emberek mi ellenünk támadnának:

3. Akkor minket elevenen elnyeltenek volna, mikor az ő búsúlások mi ellenünk felgerjedett vala.

4. Akkor a' vizek elborítottak volna minket, a' patak által ment volna a' mi lelkünkön:

5. Akkor által mentek volna a' mi lelkünkön, a' kevély vizek.

II. 6. Áldott légyen az Úr, ki nem (a) adott minket prédára az ő fogoknak.

(a) Haszontalan hát az üldözőknek minden igyekezetek, ámbár igen hatalmasok és kegyetlenek legyenek is; mert külömben a' híveknek semmit nem árthatnak, hanem ha Isten adándja őket igaz ítéletiből azoknak, mint valami fene vadaknak fogok alá.

7. A' mi lelkünk megszabadúlt mint a' madár a' madarásznak töriből: a' tör elszakadozott, és mi megszabadúltunk.

8. A' mi

8. A' mi segítſégünk volt az Úr' nevében, ki teremtette a' mennyet és a' földet. *'Solt.* 121 : 2.

CXXV. 'SOLTÁR.

Az Istennek erős és örökkévaló oltalmáról szóll, mellyel oltalmazza a' híveket, hogy a' híveknek nyomorúságokban jó reménységek légyen, és Istentől várjanak.

1. Éneke a' gráditsoknak.

A' kik bíznak az Úrban, hasonlatosok lésznek a' Sion' hegyéhez, melly meg nem mozdúl, de mind örökké megmarad.

2. Mint a' Jérusálem környúl hegyek vagynak: azonképen vagyon az Úr az ő népe környúl mostantól fogva mind örökké.

3. Mert a' hamisságnak vészszeje meg nem nyugszik az igaznak (a) sorsán: hogy az igazak semmi hamisságra ne nyújtsák az ő kezeket.

(a) Az az, örökségeken, mert sors avagy nyil által osztogattatik vala mindennek az ő öröksége.

II. 4. Tégy jól Uram a' jókkal: és az igaz szívű emberekkel.

5. A' kik pedig az ő gonoszságokra térnek, az Úr küldje el azokat *veszedelemre* a' hamisságnak tselekedőivel, légyen békesség az Izráelen.

CXXVI. 'SOLTÁR.

A' Próféta a' Babilóniából megszabadúlt híveket inti hálaadásra, és a' szabadúlásnak jótéteményét magasztalja. Azután könyörög, hogy Isten az ő elkezdett dolgát végezze el. Utólszor a' népet bíztatja a' tellyes szabadúlással, az Istennek elébbi jótéteményiből.

1. Éneke a' gráditsoknak.

Mikor az Úr viszsza hozná a' Sionnak foglyait, ollyanok valánk mint a' kik (a) álmodoznak.

(a) Az az, olly tsudálatos, olly örvendetes a' te megszabadításod, hogy mi a' nagy örömnek miatta ezt nem meglett, hanem álom és látásbeli dolognak állítanánk. Lásshasonló példát. *Tsel.* 12 :

2. Akkor nevetséggel betelék a' mi szánk, és a' mi nyelvünk vígassággal: akkor azt mondották a' pogányok magokban: hatalmason tselekedett az Úr ezekkel.

3. Hatalmas dolgokat tselekedett mi velünk: azért vígadunk.

II. 4. Uram! szabadítsd meg a' mi foglyainkat, *ez lészen nekünk* mint a' folyó patakok a' (b) déli tartományban.

(b) Avagy, a' száraz és aszszú földön: mert a' déli tartomány igen száraz a' napnak hévsége miatt.

III. 5. A' kik vetnek könyhullatással, nagy örömmel aratnak.

6. A' ki az ő keresett magvát vívén, sírva mégyen vala, az térjen meg nagy ének szóval, hozván az ő kévéit.

CXXVII. 'SOLTÁR.

Megtanít Dávid ez énekben, hogy az ember semmit nem szerezhet, semmit meg nem tarthat, és az emberi nemzetség is nem szaporodhatik az Istennek áldása nélkül, és hogy azért mindeneket ő tőle kell várni.

1. Éneke a' gráditsoknak, a' Salomon' *oktatására írattatott.*

Ha az Úr nem építi a' házat, híjába fáradnak, a' kik azt építik: ha az Úr nem őrízi a' várost, híjába vígyáz az őrizö.

2. Híjábavaló dolog nektek jó reggel felkelnetek, későn lefekünnötök, és nagy fáradsággal kenyeret ennetek: holott az Isten az ő szerelmesinek enged álmot. (a)

(a) Az az, miképen, hogy nagy fáradsággal gyötrik magokat a' hitetlenek a' kenyérért, azonképen az ő híveinek Isten enged nyúgodalmat, és hogy nagy könnyen, úgymint álomban találjanak kenyeret.

II. 3. Ímé az Úrnak öröksége, a' fiak: és az *aszszony'* méhének gyümöltse, jutalom.

4. Miképen a' nyilak az erős' kezében, ollyanok az iffjúságnak fiai.

5. Boldog a' ki megtölti az ő tegzét azokkal; nem szégyenülnek meg, mikor az ő ellenségeket a' kapuban megszóllítják.

CXXVIII. 'SOLTÁR.

Ez énekben megmondja a' Próféta, hogy az Isten tisztelőknek, mind kiváltképen, mind közönségeskép jól lészen dolgok.

1. Éneke a' gráditsoknak.

Boldog ember, a' ki féli az Urat, és a' ki az ő útaiban jár.

2. A' te kezeidnek munkáját eszed: boldog vagy, és jól lészen dolgod.

3. A' te feleséged ollyan lészen, mint a' termő szőlöveszszö a' te házadnak oldalaiban: a' te fiaid mint az olaj fának ágai a' te asztalod környúl.

4. Ímé így áldatik meg a' férjfiú, ki féli az Urat.

5. Megáld téged az Úr Sionból, (a) és meglátod a' Jérusálemnek javait életednek minden idejében. (a)

(a) Sionból mondja, hogy megáld Isten, mert mondatik vala lakozni a' templomban. *'Solt.* 132.

6. És meglátod fiaidnak fiait; és az Izráelen való békességet

CXXIX. 'SOLTÁR.

A' hívek emlékeznek ez énekben e' világon való sok nyomorúságokról, és az Istentől való szabadításokról, és megmondják az ő ellenségeknek veszedelmeket.

1. Éneke a' gráditsoknak.

Gyakorta nyomorgattak engemet az én ifjúságomtól (a) fogva, mondja most az Izráel.

(a) Az az, mind attól az időtöl fogva, hogy az Istennek Anyaszentegyháza nevekedni kezdett, de nevezet szerént az ő Égyiptomban való nevekedésétől fogva, holott valóba sanyargattatott az Égyiptombeliektől: azután is pedig nem kevesbbé egyébb pogányoktól.

2. Gyakorta nyomorgattak engemet az én ifjúságomtól fogva, mindazáltal nekem semmit nem árthattak.

3. Az én hátamon szántottak a' szántók, és hoszszú barázdákat vontak.

4. Az Úr igaz, elszaggatta a' gonoszoknak köteleket.

II. 5. Megszégyenülnek, és hátra térülnek mind azok, kik gyülölik a' Siont.

6. Ollyanok lésznek mint a' ház' fedelén való fü, melly minekelötte kiszaggattatnék, megszárad.

7. Mellyel az arató meg nem tölti az ő markát; sem az ő ölét a' kévekötö:

8. És nem mondják az útonjárók: az Úrnak áldása légyen rajtatok: áldunk titeket áz Úrnak nevében.

CXXX. 'SOLTÁR.

Keseredett embernek buzgóságos imádsága ez, mellyben először a' bűnnek botsánatjáért könyörög, azután szabadúlásáért, és illyen módon a' híveket jó reménységre indítja, mivelhogy Isten az övéinek szabadítója, és neki mindenkor módja vagyon a' megszabadításban.

A' 1. Éneke a' gráditsoknak.

(a) mélységből kiáltok te hozzád, Uram!

(a) Az az, a' kárhozatos bűnöknek mélységéből, mellyek engemet mély víz' módjára elnyelnek vala, ha az én lelkemet meg nem szabadítottad volna.

2. Uram! hallgasd meg az én szómat, a' te füleid legyenek figyelmetesek az én könyörgésemnek szavára.

3. Ha a' mi bűneinket megtartándod Uram; Uram! kitsoda állhat meg?

4. De te nálad vagyon a' kegyelem, hogy tiszteltessél.

II. 5. Várom az Urat, várja az én lelkem, és az ő beszédében vagyon az én reménységem.

6. Az én lelkem figyelmetesebben várja az Urat, hogy nem mint a' vígyázók a' reggelt, a' vígyázók, *mondom*, a' reggelt.

III. 7. Várjad Izráel az Urat, mert az Úrnál vagyon a' kegyelmesség, és bővséges ő nála a' szabadítás.

8. És ő szabadítja meg az Izráelt minden ő bűneiből.

CXXXI. 'SOLTÁR.

Dávid az ő alázatosságáról teszen bizonyságot ez énekben, hogy az ő példájával a' szenteket is hasonlatos alázatosságra indíttsa.

1. Éneke a' gráditsoknak.

URAM! nem fúvalkodik fel az én szívem, sem az én szemeim nem emelkedtek fel, és nem jártam nagy és én felettem való tsudálatos dolgokban.

2. Ha ollyan nem voltam, és az én lelkem ollyan nem volt mint a' téjtől elválasztatott gyermek: és ha hasonlatos nem volt az én lelkem a' téjtől elszakasztatott gyermekhez. (a)

(a) Mintha azt mondaná: bátor Isten megbüntessen, ha ollyan nem voltam.

II. 3. Bízzál Izráel az Úrban, mostantól fogva mind örökké.

CXXXII. 'SOLTÁR.

Ez' énekben Dávid imádkozik Istennek, az országnak, a' papságnak, és Jérusálem városának megmaradásáért, mellyet Isten ígért vala.

1. Éneke a' gráditsoknak.

EMLÉKEZZÉL meg Uram Dávidról, és minden ő nyomorúságáról.

2. Ki megeskütt az Úrnak, fogadást tett a' Jákób' erős Istenének. 1. *Mós.* 49: 24.

3. Ha bemenéndek az én házamnak hajlékába: ha az én ágyamba felhágok:

4. Ha az én szemeimnek alunni hagyok, és az én szemöldökimnek szunnyadni;

5. Míg nem megtalálom helyét az Úrnak (a) és a' Jákób' erős Istenének sátorinak *helyeket.*

(a) Érti az Isten' ládáját, mellyet nevez Jehovának, mert az Istennek jelenvaló voltának jele volt.

6. Ímé hallottuk, hogy volt az *régen* Éfratánál: (b) volt az ideje, mikor megtaláltuk azt az erdőnek mezején. (c)

(b) Az az, Silohban, az Éfraim' nemzetségében, mert ott volt az Isten' ládája mind az Éli pap' haláláig; 1. Sám. 4.

(c) Az az, Kiriáth Jeharimban.

7. Bemegyünk most az ő hajlékiba, hogy meghajtsuk magunkat az ő lábainak sámolyánál.

8. Kelj fel Uram! hogy menj a' te nyugodalmodba, te és a' te erődnek ládája.

9. A' te papjaid öltöztessenek fel igazsággal, és a' te szentid örvendezzenek.

10. Dávidért a' te szolgádért, ne útáld meg a' te megkenettednek ortzáját. 1. *Kir.* 11: 12. 2. *Kir.* 19: 34.

II. 11. Megeskütt az Úr Dávidnak igazsággal, (d) és azt meg nem másolja, *ezt mondván:* a' te ágyékodnak gyümöltséből ültetek *királyt* a' te székedbe. 2. *Sám.* 7: 12. 1. *Kir.* 8: 25. 2. *Krón.* 6: 16. *Luk.* 1: 69.

(d) Az az, tökélletes igaz ígéretet tett Dávidnak, vagy, megeskütt bizonnyal.

12. Ha megőrizéndik a' te fiaid az én szövetségemet, és az én bizonyságimat, mellyekre őket megtanítom: azoknak fiai is mind örökké ülnek a' te királyi székedben:

13. Mert választotta az Úr Siont, szerette azt magának lakó helyül, *ezt mondván:*

14. Ez lészen az én nyúgodalmam mind örökké: itt lakozom, mert ezt kívántam vala.

15. Az ő eleségét megáldván megáldom, és az ő szegényit betöltöm kenyérrel.

16. És az ő papjait felöltöztetem békességgel: és az ő szentei nagy örömmel örvendeznek.

17. Azt mivelem ott, hogy (e) bimbózzék a' Dávidnak szarva; holott szerzettem szövétneket az én megkentt királyomnak.

(e) Vagy, szaporodjék, terjedjen, és nevekedjék a' Dávid' hatalma. Gyakorta vétetik a' szent írásban a' szarv, erőért, hatalomért, a' szarvas állatoktól vett hasonlatosság szerént.

18. Az ő ellenségit gyalázattal veszem környül, ő rajta pedig megvirágzik az ő koronája.

CXXXIII. 'SOLTÁR.

Dávid ez énekben ajánlja az Isten' népének az egyességet, és annak ékességét vagy hasznait szép hasonlatosságokkal mutatja meg.

1. Éneke a' gráditsoknak.

ÍMÉ melly igen jó és melly gyönyörűséges dolog, az atyafiaknak egyességben való lakások.

2. Ez igaz ollyan mint az ember' fejére öntetett drága (a) kenet, melly az Áron pap' szakállán mégyen alá, melly lefolyszinte az ő öltözetinek alsó perémjére,

(a) E' kenetről lásd meg. 2. *Mós.* 30: 23, 24, 25.

3. Mint a' Hermon hegynek harmatja, melly a' Sion' hegyeire száll, mert ott parantsolja az Úr, hogy légyen áldás és élet mind örökké.

CXXXIV. 'SOLTÁR.

A' Próféta inti az Anyaszentegyházat, hogy az Istent áldja szüntelen, ígéreteket is tészen.

1. Éneke a' gráditsoknak.

ÍMÉ mostan áldjátok az Urat, Úrnak minden szolgái, kik minden (a) éjjel állotok az Úrnak házában.

(a) A' papoknak és Lévitáknak éjjeli szolgálatjokról olvasd meg. 2. *Mós.* 27: 21. 3. *Mós.* 8: 35. 1. *Sám.* 3: 3. *Krón.* 9: 33.

2. Emeljétek fel a' ti kezeiteket az Úrnak házában, és áldjátok az Urat.

3. Áldjon meg tégedet az Úr Sionból, ki teremtette a' mennyet és a' földet.

CXXXV. 'SOLTÁR.

A' Próféta ez énekben az Istennek ditséretire int, mivelhogy az ő választott népét kiváltképen való kegyelmére méltóztatta volt, és az ő hatalma és ditsősége mind e' világon fénylik. Azután a' bálványokat és a' bálványimádókat neveti és tsúfolja. Hatalmát pedig Istennek azért ma-

gasztalja, hogy az emberek neki inkább meghódoljanak és ötet tiszteljék.

1. Dítsérjétek az Urat.

DÍTSÉRJÉTEK az Úrnak nevét, dítsérjétek Úrnak szolgái!

2. Kik állotok az Úrnak házában, a' mi Istenünk' házának tornátziban.

3. Dítsérjétek az Urat, mert jó az Úr: énekeljetek az ő nevének, mert gyönyörüséges.

II. 4. Mert Jákóbot magának választotta az Úr, az Izráelt ő saját népévé. 2. *Mós.* 19: 5.

5. Én bizonnyal tudom, hogy nagy az Úr, és a' mi Urunk minden isteneknek felette.

6. Mindeneket, valamiket akar az Úr megtselekeszik mennyekben és a' földön, a' tengerben és minden mélységekben. *'Solt.* 115: 3.

7. Ki a' felhöket a' földnek utolsó határából felhozza, ki villámásokat szerez esővel egyben, és a' szelet kihozza az ő tárházából. *Jób.* 36: 27. *'Solt.* 147: 8. *Jer.* 10: 13. *'Solt.* 97: 4. *Jer.* 10: 13.

8. Ki az Égyiptomnak első szülöttit megölte, embertől fogva mind a' baromig: 2. *Mós.* 12: 19.

9. Mikor jeleket és tsudákat botsátott volna reád te Égyiptom' országa: Faraóra és minden ő szolgáira.

10. Ki megvert sok népeket: és erős királyokat megölt: *Jós.* 12.

11. Sihont az Amorréusok' királyát, és Ógot a' Básán' királlyát, és a' Kananéusoknak minden birodalmokat. 4. *Mós.* 21: 21. *Jós.* 12: 9.

12. És a' földet, melly ő örökségek vala, adá örökségül Izráelnek az ő népének.

13. Úram! a' te neved mind örökké vagyon, Uram! a' te emlékezeted nemzetségről nemzetségre *megmarad.*

14. Mert megítéli az Úr az ő népét: és az ő szolgáinak kegyelmes lészen.

III. 15. A' pogányoknak bálványok ezüst és arany, emberek' kezeinek tsinálmánya. *'Solt.* 115: 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. *és Jer.* 10: 3.

16. Szájok vagyon azoknak, és nem szóllnak: szemek vagyon azoknak, és nem látnak.

17. Fülök vagyon nekik, és nem hallanak: orrok vagyon, és nintsen lehellet az ő szájokban.

18. Hasonlatosok azokhoz, kik azokat tsinálják; és minden valaki azokban bízik.

IV. 19. Izráel' háza! áldjátok az Urat. Áron' háza! áldjátok az Urat.

20. Lévi' nemzetségének háza! áldjátok az Urat: kik félitek az Urat, áldjátok az Urat.

21. Áldott légyen az Úr Sionból, ki lakozik Jérusálemben. Dítsérjétek az Urat.

CXXXVI. 'SOLTÁR.

Inti Dávid az Anyaszentegyházat az Isten' dítséretire az ő nagy kegyelmességéért, és mind a' teremtésben, mind a' megtartásban való jótétményéért, kiváltképen pedig a' hívekhez való jóvoltáért.

DÍTSÉRJÉTEK az Urat, mert jó, mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága. *'Solt.* 106: 1. *és* 107: 1. *és* 118: 1.

2. Dítsérjétek az Isteneknek Istenét: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága.

3. Dítsérjétek az uraknak Urát: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága.

4. Ki nagy tsudákat tselekeszik egyedül: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága.

5. Ki teremtette az egeket az ő böltseségének általa: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága. 1. *Mós.* 1: 1.

6. Ki megerősítette a' földet a' vizeknek felette: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága. *'Solt.* 24: 2.

7. Ki teremtette ama' nagy lámpásokat: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága. 1. *Mós.* 1: 14.

8. A' napot, hogy nappal uralkodnék: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága.

9. A' holdat és a' tsillagokat, hogy uralkodnának éjtszaka: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága.

10. Ki megveré Égyiptomot az ő első szülöttökben: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága. 2. *Mós.* 12: 29.

11. És kihozá az Izráelt ő közzülök: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága. 2. *Mós.* 12: 31. *és* 13: 2.

12. Hatalmas erős kézzel és kinyújtott karral: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága.

13. Ki a' veres tengert kétfelé választá: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága. 2. *Mós.* 14: 21. 22.

14. És által vivé az Izráelt annak közepette: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága.

15. És elveszté Faraót és minden ő népét a' veres tengerben: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága. 2. *Mós.* 14: 24.

16. Ki az ő népét által vitte a' pusztán: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága. 2. *Mós.* 15: 22.

17. Ki nagy királyokat megvere: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága. 4. *Mós.* 21: 24. 25, 34, 35. *'Solt.* 135: 10, 11.

18. És megöle hatalmas királyokat: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága.

19. Sihont az Emorréusok' királyát: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága.

20. Ógot a' Básánnak királyát: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága.

21. És adta az ő földöket örökségül: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága.

22. Örökségül az ő szolgájának az Izráelnek: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága.

23. Ki a' mi alázatos állapotunknak idején megemlékezett mi rólunk: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága.

24. És megszabadított minket a' mi ellenségintől: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága.

25. Ki eledelt ád minden testnek: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága. *'Solt.* 147: 9.

26. Dítsérjétek a' mennyeknek Istenét: mert mind örökké *megmarad* az ő irgalmassága. *Neh.* 1: 4. *és* 2: 4, 20.

CXXXVII. 'SOLTÁR.

A' papok és Léviták mikor Babilóniában szorgalmaztatnának Isteni dítséreteknek éneklésére, megmondják, hogy azt nem mivelhetik jó szívvel, keseregnek és sírnak: az Édomitáknak és a' Babilóniabelieknek veszedelmeket megmondják.

A' Babilóniának folyóvize mellett ülünk vala, és sírunk vala, mikor megemlékeznénk a' Sionról.

2. A' fűzfákra felfüggesztettük (a) a' mi hegedűnket *Babilonnak* közepette.

(a) Nem akarván tudniillik azokkal, vagy magunknak vagy másnak vígasságot szerzeni.

3. Jóllehet ott azok, kik minket fogva elvittek vala és elrontottak vala, kívánnak vala mi tőlünk vígasságos énekeket, *ezt mondván*: énekeljetek minekünk a' Sionnak énekei közzül.

II. 4. Mimódon énekeltük volna az Úrnak énekét az idegen földön?

5. Ha elfelejtkezem te rólad Jérusálem: felejtkezzék el magáról az én jobb kezem.

6. Ragadjon az én nyelvem az én ínyemhez, ha meg nem emlékezem rólad: ha az én fő vígasságom nem Jérusálem.

III. 7. Emlékezzél meg Uram! az Édomiták ellen Jérusálemnek napjáról; kik ezt mondották: rontsátok, rontsátok mind fundamentomig; valami abban vagyon.

8. Babiloniának leánya te is elpusztíttatol: boldog lészen, valaki megfizet neked a' te gonoszságodért, mellyel minket illettél.

9. Boldog lészen, a' ki megragadja és a' kősziklához veri a' te kitsiny gyermekidet. *Ésa.* 13: 16.

CXXXVIII. 'SOLTÁR.

Dávid megemlékezvén az Istennek jótéteményiről, az ő jóvoltát hirdeti, és kötelezi magát hálaadásra, és azt mondja, hogy ha valami nyomorúsága lészen neki, soha nem fosztatik az Isten' segítségétől.

1. Dávid' 'Soltára.

DÍTSÉRLEK tégedet tellyes szívemből, az istenek (a) előtt éneket mondok te neked.

(a) Értetnek itt az isteneken, minden felső méltóságban helyheztettek, úgymint: királyok, fejedelmek, 's a' t. sőt az angyalok is, kik is jelen vagynak a' hívek' gyülekezeteikben.

2. Meghajtom magamat a' te szentséged' templomához, és éneklek a' te nevednek a' te kegyelmességed és igaz mondásodért: mert mindeneknek felette magasztaltad a' te nevedet és a' te beszédedet.

3. Melly nap kiáltottam, ugyan azon meghallgattál engemet; megszaporítottad az én lelkemben az erőt.

4. Ditsérnek tégedet Uram a' földnek minden királyi, mikoron hallándják a' te szádnak beszédit.

5. És éneket mondanak az Úrnak útai felől, mivelhogy nagy az Úrnak ditsősége:

6. Mert jóllehet felséges az Úr, mindazonáltal az alázatost nézi: és a' kevélyeket nagy távol látja. *'Solt.* 34: 19. *Ésa.* 66: 2.

7. Ha a' nyomorúságnak közepette járok is, megelevenítesz engemet: az én ellenségimnek haragjok ellen kinyújtod a' te kezedet, és megtart engemet a' te jobb kezed.

II. 8. Az Úr elvégezi a' mit én bennem kezdett: Uram! a' te irgalmasságod mind örökké vagyon: a' te kezed' munkáját ne hagyd el.

CXXXIX. 'SOLTÁR.

Hogy megmutassa Dávid azt, hogy ő idegen a' képmutatástól, azt mondja meg ez énekében, hogy az Isten mindent jól tud, valamit ő gondol, szóll vagy tselekeszik, és hogy az ő keze előtt sohova el nem mehet. Azután Istennel bizonyítja az ő jó lelkiesméretit, és az ő ellenségi ellen való gyülölségét, hogy az Istentől nagyobb bizodalommal nyerhessen segítséget.

1. Dávid' 'Soltára az Éneklőmesternek *engedtetett.*

URAM! te megkésértettél és esmersz engemet.

2. Te tudod az én ülésemet és felkelésemet: távol látod az én gondolatomat.

3. Az én ösvényemet és lefekvésemet környül veszed: és minden én útaimat (a) jól tudod.

(a) Nem tsak járását kelését értsed, hanem tanátskozását, és minden tselekedetit.

4. Mikor még az én nyelvemen nintsen a' beszéd, ímé Uram! te azt mind jól tudod.

5. Elől és hátúl megkörnyékeszsz engemet, és a' te kezedet én reám veted.

6. Tsudálatosbb a' te böltseséged, hogy nem mint megfoghatnám; és magasságosbb, hogy nem mint azt megérthetném.

7. Hova mennék a' te lelked előtt? és a' te ortzád előtt hova futnék?

8. Ha az egekbe mégyek is, ott vagy; ha a' koporsóba vetem is az én ágyamat, ott is jelen vagy. *Amós.* 9: 2.

9. Ha a' hajnal' szárnyát venném is, és a' tengernek utolsó határában laknám is:

10. Oda is a' te kezed vinne engemet, és a' te jobb kezed megfogna engemet.

11. Ha pedig azt mondanám is: talám a' setétség elfedez engemet; a' setétség is világosság lészen én környülem.

12. A' setétség is nem fedez el engemet te előtted, hanem az éjtszaka is mint a' nap fénylik, a' setétség te előtted ollyan mint a' világosság.

13. Az én veséimet te bírod, és te fedeztél be engemet az én anyámnak méhében. *Jób.* 10: 9. *'Solt.* 119: 73.

14. Dítsérlek tégedet, hogy tsudálatosképen tsudálatossá tettél engemet: tsudálatosok a' te tselekedetid, és az én lelkem ezt jól tudja.

15. Nem rejtetett el te előtted az én tsontaimnak alkotása, mikor formáltattam rejtekben, és tsudálatos mesterséggel alkottattam a' földnek alsó (b) részeiben.

(b) A' földnek alsó részein a' méhet érti; mellyet a' Próféta a' földnek titkos helyeihez hasonlít.

16. Az én testemet, mikor még forma nélkül volna, látták a' te szemeid, és a' te könyvedbe mind ezek beírattattak, a' napok is, mellyeken azok formáltatnak vala, mikor még azokban egy sem volna.

17. Annakokáért óh melly igen drágalátosok én előttem a' te (c) gondolatid Isten! és azoknak summájok melly nagy!

(c) Érti az Istennek bölts tanátsát, mellyet kiváltképen az embernek formálásában és igazgatásában mutogat.

18. Megbeszélleném azokat, de a' fövenynél többek, mikor felserkenek is, te veled vagyok.

19. Hogy ha elvesztenéd Isten a' hitetlen embert, és a' kegyetlen vér szopót, *ezt mondván:* távozzatok el én tőlem:

20. Kik te felőled gonoszúl szóllnak, és híjábavalósággal felmagasztalják a' te ellenségidet.

21. A' tégedet gyülölőket, Uram! avagy nem gyülölöm-é? és á' te ellened támadók miatt avagy nem gyötröm-é magamat?

22. Tökélletes gyűlölséggel gyülölöm azokat, és énnekem ellenségim gyanánt vagynak.

23. Kísérts meg engem Isten! és lássad az én lelkemet: próbálj meg engemet, és lásd meg az én gondolatimat.

24. És lásd meg ha boszszúságodra való úton járok: és hordozz engemet tökélletes úton.

CXL. 'SOLTÁR.

Könyörög Dávid Istennek az ő ellenségitől való szabadúlásért. Azután hitnek általa megbizonyosodván az Isten' segítségéről magát szabadúlással és ellenséginek veszedelmével vígasztalja.

1. Dávid 'Soltára azÉneklömesternek *engedtetett.*
2. Szabadits meg engemet, Uram, az álnok emberektől; és a' kegyetlenektől oltalmazz meg engemet.
3. Kik gondolnak gonoszt az ő szívekben, és minden napon hadat indítanak.
4. Megélesítették az ő nyelveket mint a' kígyó: Aspis kígyónak mérge vagyon az ő ajakok alatt, Selah.
5. Tarts meg engemet, Uram, a' gonoszoknak kezektől: a' kegyetlenektől őrizz meg engemet, kik arról gondolkodnak, hogy lábamról eltaszítsanak.
6. A' kevélyek tört vetettek nekem és kötelеket: hálót vetettek nekem az én ösvényemre, és keleptzét tsináltak nekem, Selah.
7. De én azt mondám az Úrnak: én Istenem vagy te, hallgasd meg az én könyörgésemnek beszédét.
8. Uram Isten! én megtartásomnak ereje, befedezted az én fejemet a' hartznak idején.
9. Ne engedjed Uram, a' mit a' gonosz ember kíván, az ő gonosz gondolatját ne vigyed elő, hogy ne fúvalkodjanak fel, Selah.
10. A' kik engemet környülvettek, azoknak ajakoknak mérge borítsa be az ő fejeket.
11. Szálljon azokra szén: vesse azokat *Isten* a' tűzbe, és a' verembe, honnét meg ne szabadúljanak.
II. 12. Az átkozódó nyelv ne légyen állandó e' földön; a' kegyetlen embert mind addig vadászsza a' veszedelem, míg nem nyaka szakad.
(a) Vagy, az ártalmas nyelvű ember.
13. Bizonnyal tudom, hogy az Isten a' nyomorultnak perit, és a' szegénynek ügyét felveszi.
14. Az igazak pedig a' te nevedet dítsérik, és az igazak lakoznak a' te ortzád előtt.

CXLI. 'SOLTÁR.

Dávid kéri az Istent, hogy az ő elméjét zabolázza meg, hogy kiváltképen való indúlatból ne álljon boszszút az ő ellenségin. Azután kéri az Istent, hogy ellenségin álljon boszszút, ötet pedig szabadítsa meg.

1. Dávid' 'Soltára.
Uram! te hozzád kiáltok, siess én hozzám: figyelmezzél az én szómra, (a) mikor te hozzád kiáltok.
(a) Az az, könyörgésemre, imádságomra.
2. Mennjen fel az én imádságom te elődbe mint a' jó illatú füst: és az én kezeimnek felemelése mint az estvéli áldozat. 2. *Mós.* 30: 7. 8. 2. *Mós.* 29: 38.
3. Őrizd meg Uram az én szájamat: oltalmazd meg az én ajakimnak ajtajit.
4. Ne engedjed hajlani az én szívemet gonoszra, és hogy foglaljam magamat hamisságnak tselekedetiben, azokkal kik hamisságot tselekesznek: és ne egyem az ő gyönyörűséges étkekben.
5. Feddjen meg engemet az igaz, és jó neven veszem; dorgáljon meg engemet, és nekem ollyan lészen mint a' drága Balsamom: ne tartsa meg azt az én fejemtől: mennél inkább miveli azt én velem, annál inkább imádkozom érettek az ő nyavalyájokban.
II. 6. Vettessenek le a' kősziklákra ezeknek bírái, hogy az én beszédemet hallják meg, mivelhogy azok gyönyörűségesek.
7. Mert miképen valamelly *ember* a' követ vágja és darábolja a' földön: azonképen hányattatnak el a' mi tetemink a' koporsó szájánál.
8. De a' mi szemeink, Uram Jehova! te reád néznek, te hozzád folyamodom, ne hadd el az én lelkemet.
9. Őrizz meg engemet a' törtől, mellyet vetettek nekem, és a' hamisság tselekedőknek hálójoktól. *'Solt.* 140: 6.
10. Essenek a' gonoszok mindnyájan az ő magok hálójokba: én pedig mindenkor ártalom nélkül (b) általmegyek.
(b) Az az, megszabadulok a' veszedelemből.

CXLII. 'SOLTÁR.

Dávid mikor Saultól és az ő hadától megszoríttatott volna, kéri az Istent, hogy ötet megszabadítsa, hogy az ő ditsősége hirdettessek a' hívek között.

1. Dávid' tanítása, imádsága, midőn a' barlangban volna. 1. *Sám.* 24.
2. Az én szómmal kiáltok az Úrhoz, az én szómmal könyörgök az Úrnak.
3. Kiontom ő előtte az én elmélkedésemet: az én nyomorúságomat ő előtte megjelentem.
4. Mikor az én lelkem keseregne én bennem, te tudtad az én ösvényemet, mikor valahová mennék, nekem tört vetnének.
5. Tekints az én jobb kezemre, és lássad, hogy nintsen, ki engemet esmérne: oda van az enyhely én tőlem, nintsen, ki az én életemre gondot viselne.
6. Kiáltok te hozzád Uram, ezt mondván: te vagy az én reménységem, és én részem az élőknek földében.
7. Figyelmezzél az én kiáltásomra, mert igen megfogyatkoztam; szabadíts meg engemet az én háborgatóimtól, mert erősbbek én nálamnál. *'Solt.* 116: 6.
8. Szabadítsd ki a' tömlötzből az én lelkemet, hogy dítsérjem a' te nevedet: engemet környülvésznek az igazak, mikor én velem jól tejéndesz.

CXLIII. 'SOLTÁR.

Dávid az Istennek könyörögvén az ő méltatlanságáról vallást teszen; az ő rajta esett boszszút, és az ő lelkének keserűségét megmondja; azért kéri Istent, hogy ötet megtartsa, ellenségit veszesse el.

1. Dávid' 'Soltára.
Uram! hallgasd meg az én könyörgésemet, figyelmezzél az én imádságomra, a' te igaz ígéreted és igazságod szerént hallgass meg engemet.
2. És ne perelj (a) a' te szolgáddal, mert egy igaz sem találtatik te előtted az élők közzül. *Jób.* 4: 17. *és* 9: 2. 3. *és* 15: 14. *es* 25: 4.
(a) Vagy, ne szállj ítéletben.
3. De az ellenség kergeti az én lelkemet; a' földhöz verte az én életemet, a' setétségbe helyheztetett engemet, mint a' kik régen megholtak. 1. *Sám.* 23: *és* 24.
4. És az én lelkem én bennem elkeseredett: az én szívem elháborodott én bennem. *'Solt.* 77: 4. *és* 142: 4.
5. Mindazáltal megemlékezem a' régi időkről, gondolkodom a' te régi dolgaidról, a' te kezeidnek tselekedetiről elmélkedem.
6. Az én kezeimet kiterjesztem te hozzád: az én lelkem szomjúhoz tégedet mint a' száraz föld *a' vizet;* Selah.
7. Siess, halgass meg engemet Uram! elfogyatkozik az én lelkem, ne rejtsd el a' te ortzádat én tőlem, mert hasonlatos vagyok a' megholtakhoz. *'Solt.* 28: 1.
8. Adjad, hogy hamar halljam a' te kegyelmességedet, mert te benned bízom: mutasd meg nekem az útat, mellyen járjak, mert te hozzád emelem az én lelkemet.

9. Szabadíts meg engemet az én ellenségimtől Uram! mert te tőled várok oltalmat.

10. Taníts meg engemet, hogy a' te akaratodat tegyem, mert én Istenem vagy: a' te jó lelked vezéreljen engemet egyenes úton.

11. A' te nevedért Uram! eleveníts meg engemet: a' te igazságodért vígy ki engemet e' szorosságból.

12. És a' te kegyelmességedből veszesd el az én ellenségimet: és rontsd meg azokat, kik az én lelkemet háborgatják, mert én te szolgád vagyok.

CXLIV. 'SOLTÁR.

Dávid egy felől hálákat ád Istennek, hogy az ő nyomorúságiban mellette volt, más felől kéri az Istent, hogy azon kegyelmességgel légyen ő hozzá mind végig.

1. Dávid' dítséreti.

ÁLDOTT légyen az Úr az én kősziklám; ki tanítja az én kezeimet a' hadakozásra, és az én újjaimat a' viadalra. 2. *Sám.* 22: 2. 35. *'Solt.* 18: 3. 35.

2. Én jól tévőm és én oltalmazóm, én kőváram és én szabadítóm, én paizsom, kihez folyamodom oltalomért; ki az én népemet nekem engedelmessé teszi. 2. *Sám.* 22: 48. *'Solt.* 18: 48.

3. Uram! mitsoda az ember, hogy gondot viselsz ő róla? és az embernek fia, hogy ő felőle gondolkodol? *Jób.* 7: 17. *'Solt.* 8: 5. *'Sid.* 2: 6.

4. Az ember hasonlatos a' hijábavalósághoz; és az ő napjai ollyanok mint az elmúlandó árnyék. *'Solt.* 39: 6. *és* 62: 10. *Jób.* 14: 2.

II. 5. Uram! hajtsd le a' te egeidet, és szállj alá: üsd meg a' hegyeket, hogy füstölögjenek. (a)

(a) Vagy, hogy legyenek füstté, az az semmivé, mert a' hegyeken értik némellyek az ellenséget, kik magassak, az az, hatalmasok.

6. Botsáss mennyütő köveket, és veszesd el őket: botsásd ki a' te nyilaidat, és veszesd eszeket nekiek.

7. Terjeszd ki a' te kezedet a' magasságból, szabadíts meg és ments meg engemet a' sok vizekből, az idegeneknek kezekből. *'Solt.* 18: 5. *és* 24: 4.

8. Mert az ő szájok szóll hazugságot, és az ő jobb kezek hamisságnak jobb keze.

9. Isten! új éneket éneklek teneked: tíz húrú hegedűvel mondok neked dítséretet.

10. Ki megszabadítja a' királyokat, és megmenti Dávidot az ő szolgáját a' veszedelmes fegyvertől.

11. Szabadíts meg és ments meg engemet az idegeneknek kezekből; kiknek szájok szóll hazugságot, és kiknek jobb kezek álnokságnak jobb keze.

III. 12. Hogy a' mi fiaink legyenek ollyanok, mint a' nevekedő plánták az ő gyermekded korokban: és a' mi leányink, mint a' templom' köveinek hasonlatosságára szépen megfaragott kövek.

13. A' mi tellyes tárházaink szolgáltassanak szüntelen eleséget: a' mi juhaink elljenek ezert, és tíz ezert a' mi útszáinkban.

14, A' mi ökreink légyenek kövérek: ne légyen reánk való ütés, sem kimenetel: továbbá semmi panaszolkodás a' mi útszáinkon.

15. Boldog nép az, a' mellynek így vagyon dolga: boldog nép az, a' mellynek Istene a' Jehova. *'Solt.* 33: 12. *és* 65: 5.

CXLV. 'SOLTÁR.

Dávid ő magát és minden teremtett állatokat az Istennek dítséretire indit, és az Istennek hatalmasságát, és mindenekhez való jóvoltát magasztalja.

1. Dítsérő 'Soltára Dávidnak.

MAGASZTALLAK tégedet Isten! én királyom: és áldom a' te nevedet mind örökkön örökké.

2. Minden napon áldlak tégedet, és dítsérem a' te nevedet mind örökkön örökké, *mondván:*

3. Nagy az Úr és igen dítséretes: és az ő nagyságának nem mehet senki végére.

4. Egyik nemzetség a' másiknak hírdeti a' te dolgaidat, és a' te hatalmasságodat beszéllik.

5. A' te méltóságodnak ékességét és ditsőségét, és a' te tsudálatos dolgaidat beszéllem.

6. És a' te rettenetes dolgaidnak hatalmasságát hirdetik: és a' te nagyságodat beszéllik.

7. A' te bővséges jóvoltodnak emlékezetit szólljják, és a' te igazságodat éneklik, *mondván:*

8. Kegyelmes és irgalmas az Úr, késedelmes a' haragra, és nagy az ő kegyelmessége. 2. *Mós.* 34: 7. 4. *Mós.* 14: 18. *'Solt.* 86: 15. *és* 103: 8.

9. Jó az Úr mindeneknek, és az ő irgalmassága minden ő teremtett állatin.

10. Dítsérnek tégedet Uram, minden te teremtett állatid, (a) és a' te fiaid áldanak tégedet.

(a) Vagy, minden te tselekedetid hirdetnek tégedet.

11. A' te országodnak ditsőségét szólljják, és a' te hatalmadat hirdetik.

12. Hogy az emberek' fiainak tudtokra adják az ő hatalmasságit, és az ő országának ékességének ditsőségét.

13. A' te országod minden időben álló ország, és a' te uralkodásod megmarad minden nemzetségről nemzetségre.

14. Az Úr támogatja az elesendőket: és felemeli azokat, a' kik meggörbedtek. *'Solt.* 146: 8.

15. Mindeneknek szemeik te reád néznek, és te adsz azoknak eledelt alkalmatos időben. *'Solt.* 147: 9.

16. Megnyitod a' te kezedet, és betöltesz minden lelkes állatot a' te jóvoltodból.

17. Igaz az Úr minden útaiban, és kegyelmes minden dolgaiban.

18. Közel vagyon az Úr mindenekhez, kik őtet segítségül hívják, mindenekhez, kik őtet tökélletességgel segítségül hívják.

19. Az őtet félőknek akaratjokat teszi, azoknak könyörgéseket meghallgatja, és őket megszabadítja.

20. Megőrzi az Úr mind azokat, kik őtet szeretik, és a' gonoszokat mind elveszti.

21. Az Úrnak dítséretit szóllja az én szám, és áldja az ő szentséges nevét minden test mind örökkön és örökké.

CXLVI. 'SOLTÁR.

Minekutánna Dávid magát egyebekkel egybe, az Istennek dítséretire indította volna, az emberben való bizodalmat megtiltja, és hogy az Istenben való bizodalomra inkább felindítson, az Istennek a' szegényekhez való jóvoltát mondja meg.

1. Dítsérjétek az Urat.

DÍTSÉRJED én lelkem az Urat.

2. Dítsérem az Urat az én életemben: éneklek az én Istenemnek míg élek.

II. 3. Ne bízzatok a' fejedelmekben: az emberek' fiaiban, kikben nintsen szabadításra való erő. *'Solt.* 118: 8. 9.

4. Kimégyen az ő lelkek, és ők földdé lésznek: az napon elvész minden ő gondolatjok. *Préd.* 12: 9. *Préd.* 12: 9.

5. Boldog az, a' kinek segítője a' Jákóbnak Istene; és a' kinek reménysége vagyon az ő Urában, Istenében.

III. 6. Ki teremtette a' mennyet, és a' földet, a' tengert és mind azokban való állatokat: és a' ki az igaz mondást megtartja mind örökké.

7. A' nyomorultaknak itéletet szolgáltat: eledelt ád az éhezőknek: az Úr megszabadítja a' foglyokat.

8. Az Úr világosítja meg a' vakokat, az Úr emelifel az elesteket, az Úr szereti az igazakat. *'Solt.* 145: 14.

9. Az Úr oltalmazza a' jövevényeket, az árvákat és özvegyeket táplálja, a' gonoszoknak útokat elfordítja. *'Solt.* 147: 6.

10. Uralkodik az Úr mind örökké: a' te Istened, Sion! nemzetségről nemzetségre. Dítsérjétek az Urat. 2. *Mós.* 15: 18.

CXLVII. 'SOLTÁR.

Itt ez énekben az Isten' dítséretinek éneklésére, mivelhogy az Isten' hatalma, jóvolta, böltsesége fénylik e' világnak teremtésében és igazgatásában: és az Anyaszentegyházzal sok jót tészen.

DÍTSÉRJÉTEK az Urat, mert jó dítséretet mondani a' mi Istenünknek; mert gyönyörűséges és illendő dolog a' dítséret.

2. Az Úr építi a' Jerúsálemet, és az elszéledett Izráelitákat ő gyüjti egybe.

3. Ő gyógyítja meg a' töredelmes szívűeket: és ő kötözi be azoknak fájdalmokat. *'Solt.* 34: 19.

4. Megszámlálja a' tsillagoknak sokaságát; és mindeniknek nevet ád.

5. Nagy a' mi Urunk, és nagy az ő ereje: kinek az ő böltsesége megszámlálhatatlan.

6. Felsegíti a' nyomorúltakat az Úr; a' gonoszokat földig megalázza. *'Solt.* 146: 9.

7. Énekeljetek az Úrnak hálaadással: mondjatok dítséretet a' mi Istenünknek hegedűvel.

8. Ki befedezi az eget felhőkkel, esőt készít a' földre: és a' hegyeken fűvet teremt. *'Solt.* 135: 7. *'Solt.* 140: 14.

9. Ki a' barmoknak megadja az ő eledeleket: a' holló fiaknak, kik ő reá kiáltnak. *'Solt.* 145: 15. *Jób.* 39: 3.

10. Nem a' lónak erejében gyönyörködik, és a' férjfiúnak is gyorsaságában nintsen neki kedve.

11. Hanem kedvesek az Úrnak, a' kik ötet félik, és a' kik bíznak az ő irgalmasságában.

12. Dítsérjed Jérusálem az Urat: dítsérjed a' te Istenedet Sion.

13. Mert ő erősíti meg a' te kapuidnak zárjait, megáldja te benned a' te fiaidat.

14. Ki a' te határidat békességessé teszi, gabonának zsírjával megelégíti tégedet. 5. *Mós.* 32: 14. *'Solt.* 81: 17.

15. Ki elbotsátja az ő ígéjét (a) e' földre, nagy gyorsan foly az ő beszéde. *'Solt.* 148: 8.

(a) Vagy, parantsolatját.

16. Ki a' gyapjúhoz hasonló havat adja, és hinti a' havat mint a' hamvat: *Jób.* 37: 6. *Jób.* 38: 29.

17. Ki a' jeget darabokban fagylalja, mellynek hidegségét ki álhatja meg? *Jób.* 38: 29.

18. Kibotsátja az ő beszédét és elolvasztja azokat: az ő szele fú, és a' vizek folynak.

19. Az ő ígéjét hirdetteti (b) a' Jákóbnak, az ő rendelésit és ítéletit az Izráelnek.

(b) Vagy, kijelenti, hirdeti az ő akaratját.

20. Nem tselekedett illyen módon semmi nemzetséggel, és az ő ítéletit egyébb nemzetségek nem tudják. Dítsérjétek az Urat. *Tsel.* 14: 16.

CXLVIII. 'SOLTÁR.

A' Próféta int minden teremtett állatokat az Istennek dítséretére, az ő méltóságáért és a' hívekhez való jóvoltáért.

1. Dítsérjétek az Urat.

DÍTSÉRJÉTEK az Urat mennyei állatok: dítsérjétek ötet a' magasságban. *'Solt.* 103: 20. 21.

2. Dítsérjétek ötet minden ő Angyali: dítsérjétek ötet minden ő seregi.

3. Dítsérjétek ötet nap és hold: dítsérjétek ötet minden fényes tsillagok.

4. Dítserjétek ötet magasságos egek, és az égen felül való vizek. (a)

(a) Érti a' fejünk felett való felhőket, mellyek rakvák vízzel.

5. Dítsérjék az Úrnak nevét: mert ő mondotta, és lettek. *Mós.* 1: 6. 7. 8. 14. 15. 16. 17. 18. *'Solt.* 33: 9.

6. És megerősítette azokat mind örökkön és örökké, rendet szabott azoknak, mellyet egy is által nem hág.

7. Dítsérjétek az Urat földi állatok, (b) sárkányok és minden mélységek.

(b) Avagy, Tzethalak.

8. Tűz és kőeső, hó és nedvesség, szelek, kik az ő akaratjának engedtek. *'Sólt.* 147: 15.

9. Hegyek és minden halmok, gyümölts termő fák, és minden tzédrus fák.

10. Vadak és minden barmok, tsúszómászó állatok, és repeső madarak.

11. Földi királyok és minden népek, fejedelmek és földnek minden bírái.

12. Iffjak és szüzek, vének és gyermekek.

13. Dítsérjék az Úrnak nevét: mert tsak az ő neve nagy, az ő dítséreti a' földnek és az egeknek felette vagyon.

14. És felmagasztalta az ő népének (c) szarvát, minden ő szenteinek dítséretére, tudniillik az Izráel' fiainak, az ő hozzá (d) közel való népnek. Dítsérjétek az Urat.

(c) Az az, az ő népét ditsőségessé és hatalmassá teszi.

(d) Közelvaló népnek mondatik az Izráel, az Istennek velek tett szövetségére nézve. *Efés.* 2: 13.

CXLIX. 'SOLTÁR.

A' Próféta inti az Anyaszentegyházat az Istennek dítséretére, az ő jóvoltáért és szabadításáért. És megmondja, hogy a' szentek a' szabadúlásért, és az ellenségen való boszszúállásért, örülni fognak.

ÉNEKELJETEK az Úrnak új éneket; az ő dítséreti zengjen az ő szenteinek gyülekezetekben.

2. Örvendezzen az Izráel az ő teremtőjében: a' Sionnak fiai örvendezzenek az ő királyoknak.

3. Dítsérjék az ő nevét sippal, dobbal; és hegedűvel mondjanak neki dítséretet.

4. Mert gyönyörködik az Úr az ő népében, megékesíti a' nyomorultakat szabadúlással.

5. Örvendezzenek (a) az ő szentei ditsőségesen, énekeljenek az ő ágyasházokban.

(a) Vagy, örvendenek.

6. Az Istennek felmagasztalási legyenek (b) az ő torkokban: és két élű fegyverek az ő kezekben. *'Sid.* 4: 12. 2. *Thes.* 2: 2. *Jel.* 1: 16.

(b) Vagy, lesznek.

7. Hogy a' pogányokon boszszút álljanak, és megbüntessék a' népeket. 2. *Kór.* 10: 4.

8. Hogy megkötözzék azoknak királyokat vas lántzokkal: és azoknak főfő embereit megbékózzák. *Mát.* 18: 18.

9. Hogy a' megírott (c) ítélet szerént tselekedjenek ő velek: ez az ő szenteinek ékessége. Dítsérjétek az Urat.

(c) Tudniillik, melly megíratott a' megtéröknek megoldattatások és a' megtérhetetleneknek megkötöztetések felöl.

CL. 'SOLTÁR.

Inti a' Próféta a' híveket, hogy mindenképen dítsérjék az Istent, az ő szentségéért, hatalmáért, nagyságos méltóságáért.

1. Dítsérjétek az Urat.

DÍTSÉRJÉTEK az Istent az ő (a) szentséges lakó helyében: dítsérjétek ötet az ő kiterjesztett erejéről.

(a) A' szent helyen értetik mind a' sátornak belső része, mind az Isten' temploma, mind pedig a' mennyország, mellyet ama kettő példázott. Lásd *'Sólt.* 20: 3.

2. Dítsérjétek ötet az ő hatalmasságáról, dítsérjétek ötet az ő nagyságának sokasága szerént.

3. Dítsérjétek ötet trombitáknak zengésével, dítsérjétek ötet lanttal és hegedüvel.

4. Dítsérjétek ötet dobokkal és sípokkal: dítsérjétek ötet húroknak zengésével és orgonákkal.

5. Dítsérjétek ötet hangos tzimbalmokkal, dítsérjétek ötet vígasság tevő tzimbalmokkal.

6. Minden lélek dítsérje az Urat. Dítsérjétek az Urat.

Dávid' Soltárinak, vagy Isteni dítséretinek végek.

SALAMONNAK
PÉLDABESZÉDEKRÖL
ÍRTT KÖNYVE.

A' Salamonnak Példabeszédeiről való könyv arról tanít, minemű engedelemmel vagy szolgálattal tartozunk Istennek, és az embereknek, a' mint Isten a' természetben beoltotta, és az ő törvényében előnkbe rendelte. Vagyon pedig e' könyvnek öt közönséges része: 1. Vagyon a' Salamonnak előljáró beszéde, az első 9. részekben. 2. Vagynak a' magától öszveszedegettetett példabeszédek, a' 10-dik résztől fogva, a' 25-dik részig. 3. Vagynak az Ezékiás emberitől öszveszedegetett példabeszédek, a' 25-dik résztől fogva a' 30-dik részig. 4. Vagynak az Ágúr' beszédi, a' 30-dik részben. 5. A' Salamon' annya' beszédi, a' 31-dikben.

I. RÉSZ.

Salamon megmondja először e' könyvnek hasznát. Azután megmondja miben áll az igaz böltseség, mellynek követésére, és a' gonosz társaságoknak eltávoztatására indít mindeneket, és fenyegeti azokat, kik az igaz böltseséget nem akarják venni.

SALAMONNAK a' Dávid' fiának, az Izráel' királlyának példabeszédi:

2. A' böltsességnek és tudománynak tanúlására, az eszessen való beszédeknek értelmére:

3. Az értelemnek, igazságnak, ítéletnek, és minden egyenességnek tudományának eszében vételére:

4. A' balgatagoknak eszességnek adására, a' gyermeknek tudománynak és serénységnek szerzésére.

5. Mellyeket hallván a' bölts, öregbíti az ő tanúságát, és az értelmes, ért tanátsot szerez:

6. A' bölts beszédnek és magyarázatnak tanúságára, a' böltseknek és azoknak meséiknek *értelmére.*

II. 7. (a) Az Úrnak félelme, kezdete a' böltseségnek, melly böltseséget és tudományt a' bolondok megútálnak. *Jób.* 28: 28. *'Sólt.* 111: 10. *Péld.* 9: 10. *Préd.* 12: 15.

(a) Első szententziája e' könyvnek, mellynek értelme ez, hogy a' fő és kiváltképen való böltsesség, melly az Isten előtt kedves, nem egyébb, hanem az Isteni félelem. Azután Salamon mint atya inti a' fiakat, hogy a' böltsességet meg ne útálják, hanem tanúlják, melly intésnek szép okait adja. Arra is inti öket, hogy a' gonoszoknak társaságoktól megoltalmazzák magokat.

III. 8. Hallgasd fiam, a' te atyádnak oktatását, és a' te anyádnak tudománnyát el ne hagyjad. *R.* 6: 20.

9. Mert kedves ékessége lészen a' te fejednek, és arany lántz a' te nyakadban. *R.* 3: 22. *és* 4: 9.

10. Szerelmes fiam! ha a' bűnösök elakarnak hitetni tégedet, ne egyezz *velek. R.* 4: 14.

11. Ha azt mondják: jere mi velünk, leselkedjünk vér után, rejtezzünk el az ártatlan ellen, (b) büntetetlen:

(b) Az az, nem látja senki, és senki nem büntet; mert az istentelenek azt gondolják.

12. Nyeljük el azokat mint a' koporsó elevenen és egészen, mint a' kik a' verembe szállottak.

13. *Ekképen* minden drága marhát nyerhetünk, megtöltjük a' mi házainkat fosztott marhákkal:

14. A' te részedet *a' prédából,* melly neked sors szerént jut, közre botsássad (c) minekünk mindnyájan egy erszényünk légyen.

(c) Ez is lehet e' versnek értelme; a' mi a' prédából jutna teneked, azt igazán sors szerént teneked megadjuk.

15. Szerelmes fiam! ne járj egy úton ezekkel, tartóztasd meg a' te lábadat ezeknek ösvényektől.

16. Mert az ő lábokkal a' gonoszra futnak, és sietnek a' vérnek ontására. *Esa.* 59: 7. *Rom.* 3: 15.

17. Mert a' mint hogy hijában vettetik a' háló akármelly madár' szemei előtt (d) *R.* 7: 23.

(d) Ez is lehet értelme; miképen a' madarász gyakorta hijába veti meg a' hálót a' madárnak, azonképen noha ezek sokat ígérnek valamelly embernek megölése felöl, mindazáltal gyakorta megtsalatkoznak.

18. Így ezek az ő magok' vére ellen lesekednek; elrejtik magokat az önnön életek ellen.

19. Ekképen

19. Ekképen vagyon dolgok minden *gonosz* kereskedésben foglalatosoknak; melly kereskedések azoknak, kik magokat erre adták, lelkeket elveszti.

IV. 20. (e) Az igaz fő böltseség künn szerűlszerte kiált; és az útszákon zengedezteti az ő szavát.

(e) A' böltseségen érti itt az Istennek fiát, ki igaz böltseség: azt mondja azért, hogy ha kinek kell az igaz böltseség, ő maga ajánlja magát mindennek. És inti az embereket, hogy elhagyván a' bolondságot vegyék a' böltseséget, és fenyegeti azokat, a' kik nem akarják azt hallgatni és venni.

21. A' nép között legmagasbb helyen prédikál a' kapukban, minden városban az ő beszédit szóllja, *mondván:*

22. Míglen szeretitek, óh bolondok! a' bolondságot; és a' tsúfolók tsúfolást kívánnak magoknak; és a' balgatagok gyülölik a' tudományt?

23. Térjetek meg az én dorgálásomra: ímé, kiadom tinektek az én lelkemet, tudtotokra adom az én beszédimet tinektek.

24. Mivelhogy hívlak titeket, és nem akarjátok; kiterjesztem az én kezeimet, és senki eszébe nem veszi; *Ésa.* 65: 12. *és* 66: 4. *Jer.* 13: 7.

25. Hanem elvonszátok magatokat minden én tanátsom előtt; és az én feddésemmel nem gondoltok:

26. Én is a' ti nyomorúságtokon nevetek, megtsúfollak, mikoron eljövénd az, a' mitől féltek:

27. Mikoron eljövénd mint a' pusztítás az, a' mitől féltek, és a' ti nyomorúságtok mint a' forgó szél elközelget; mikoron rohanánd ti reátok a' nyomorgatás és a' megszorongatás. *Jób.* 27: 9. *és* 35: 12. *Ésa.* 4: 15. *Jer.* 11: 11. *és* 14: 12. *Ezék.* 8: 18. *Mik.* 3: 4.

28. Akkoron segítségül hívnak engemet, de meg nem hallgatom; reggel keresnek engemet, de meg nem találnak engemet:

29. Annakokáért, hogy gyülölték a' tudományt, és az Úrnak tiszteletit nem választották magoknak.

30. Nem engedtek az én tanátsomnak, megvetették minden én feddésimet.

31. Esznek azért az ő útoknak gyömöltséből: és az ő tanátsokból megelégednek: (f)

(f) Az az, a' mint keresik, úgy veszik hasznát. A' bolondoknak pedig hívalkodásán vagy nyúgodalmán, érti azoknak a' bünben való heveréseket.

32. Mert a' bolondoknak hívalkodások megöli őket, és a' balgatagoknak jó szerentséjek elveszti őket.

33. A' ki pedig hallgat engemet, lakozik bátorságoson, és tsendes lészen a' gonosznak félelmétől.

II. RÉSZ.

E' Részben is int Salamon az Isten' beszéde' böltseségének követésére, sok szép ígéretekkel.

SZERETŐ fiam! ha vejénded az én beszédimet, és az én parantsolatimat elrejténded te nálad;

2. Ha figyelmeztetvén a' böltsességre a' te füleidet, hajtándod a' te szívedet az értelemre.

3. Ha a' böltseségért kiáltándasz, és az értelemnek megnyeréséért a' te szódat felemeléned.

4. Ha kereséned azt mint az ezüstöt, és mint az elrejtetett kintseket vi'sgálándod azt:

5. Akkoron megérted az Úrnak félelmét, és az Istennek esméretire jutsz.

6. Mert az Úr ád böltseséget; az ő szájából tudomány és értelem származik.

7. (a) Eltéve vagyon az igazaknak *hasznokra* valami valóságos paizsa lészen a' tökélletessen járóknak.

(a) Az az, valóban megajándékozza Isten az igazakat, és azoknak oltalmazójok lészen.

8. Megőrizvén az igaznak útait: (b) és azoknak, kiket kegyelmében hozzá vészen, útokat megtartja.

(b) E' versnek első részét így is fordítják; hogy (úgymond) megőrizzék az ítéletnek útait, mellyben megmondja Salamon, mi végre oltalmazza Isten a' híveket, tudniillik, hogy az ítéletnek útait megőrizzék, a' jó és gonosz közt válogatást tegyenek.

9. (c) Akkoron megérted az igazságot, és a' törvényt; és valami igaz, és minden jó ösvényt.

(c) Az az, ha a' böltsességet követed, megérted a' szent életnek útát, mit kelljen tselekedned és eltávoztatnod.

10. Mikoron menénd a' böltsesség a' te elmédbe, és a' tudomány elmédben gyönyörűséges lészen:

11. A' szorgalmatosság betsüll tégedet, az értelem megőriz tégedet: (d)

(d) Az az, ha az Isten' beszéde' böltsességének szeretője lészesz, az Isten olly serénységgel ajándékoz meg téged', hogy mind férfiaknak, mind asszonyoknak gonosz társaságoktól megoltalmazhatod magadat.

12. Megszabadítván tégedet a' gonosznak útától, és a' gonoszság szóllo férfiaktól:

13. A' kik elhagyják az igazságnak útát, hogy járjanak a' setétségnek útain.

14. Kik örülnek gonoszt tselekedvén, vígadnak a' gonosz hijábavalóságokban:

15. Kik az ő útokban elfordúltak, és az ő ösvényekben gonoszok.

16. Megszabadítván tégedet a' kivül való asszonytól, az idegentől, ki az ő beszédivel hízelkedik: *R.* 5: 3. *és* 7: 5.

17. Ki elhagyja az ő ifjúságának vezérét, és az ő Istenének szövetségéről elfelejtkezik:

18. Mert a' halálra hanyatlik az ő háza, és az ő ösvénye az életnélkül valókhoz (e)

(e) Az az, a' halottakhoz.

19. Valakik mennek ahoz, nem térnek meg, sem meg nem nyerhetik az életnek útait.)

20. Hogy járj a' jóknak útán, és az igazaknak útokat megőrizd.

21. Mert az igazak lakják a' földet; és a' tökélletesek megmaradnak abban. *'Solt.* 37: 29.

22. A' gonoszok pedig a' földről kivágattatnak, és a' hitetlenül tselekedők kiszaggattatnak abból. *Jób.* 18: 17. *R.* 10: 30.

III. RÉSZ.

Salamon e' részben a' híveket az Isten' törvényének követésére, irgalmasságra, tökélletességre, Istenben való bizodalomra, magának megtagadására, alamizsnálkodásra, a' háborúságban való türésre inti sok szép ígéretekkel, mellyet nevez Isteni böltsességnek. Egyetemben fenyegeti büntetéssel a' gonoszokat.

SZERELMES fiam! az én tudományomról el ne felejtkezzél; és az én parantsolatimat megőrizze a' te szíved:

2. Mert napoknak hoszszúságát és sok esztendős életet, békességgel egyetemben hoznak teneked. 5. *Mós.* 5: 16. *és* 8: 3. *és* 30: 16.

3. Az irgalmasság és az igazság ne hagyjanak el tégedet; kösd azokat a' te nyakadra, írd be azokat a' te szívednek táblájára. *R.* 6: 20. *R.* 3: 5.

4. Így nyersz kedvet, és jó elömenetelt; az Istennek és embereknek szemek előtt.

II. 5. Bizodalmad légyen az Úrban a' te tellyes lelkedből: a' te értelmedhez pedig ne támaszkodjál.

6. Minden te útaidban megesmérd ötet; és ő igazgatja a' te útaidat.

7. Ne légy bölts *tsak* a' te magad ítélete szerént; féljed az Urat, és távozzál el a' gonosztól. *Róm.* 12: 16.

8. Egésséges lészen ez a' te köldöködnek, és megújúlás a' te tsontaidnak.

III. 9. Tiszteljed az Urat a' te marhádból, és a' te egész jövedelmednek első zsengéjéből.

10. Ekképen megtöltetnek a' te tsűreid elégséggel, és a' musttól a' te sajtóidnak válúi bővölködnek.

IV. 11. Az Úrnak oktatását, fiam, ne útáld meg; se meg ne unjad az ő dorgálását: *Jób.* 5: 17. *'Sid.* 12: 5. *Jel.* 3: 19.

12. Mert a' kit szeret az Úr, megdorgálja; miképen az atya az ő fiát, a' kinek javát akarja.

V. 13. (a) Boldog ember, ki megnyeri a' böltsességet, és az ember, kiöregbíti értelmét:

(a) Azoknak boldogságokról szóll, kik az Isteni félelemnek böltsességét megnyerték.

14. Mert jobb ennek kereskedése az ezüstnek kereskedésénél, és a' kiásott aranynál ennek jövedelme. *Jób.* 25: 15. *R.* 8: 11. 19. *és* 16: 16.

15. Drágább a' Kárbunkulusoknál, és minden te gyönyörűségid nem hasonlíttathatnak hozzá. *Jób.* 28: 16.

16. Napoknak hoszszúsága vagyon ennek jobbján; az ő balján gazdagság és tisztesség.

17. Az ő útai gyönyörűségnek útai; és minden ő ösvényi, békességnek *ösvényi.*

18. Életnek fája az azoknak, a' kik megfogják azt: végezetre azok, kik azt megtartják, megboldogíttatnak.

19. Az Úr böltsességgel fundálta a' földet, helyheztette az egeket értelemmel: *R.* 8: 29.

20. Az ő tudománya által fakadtak ki a' mélységből a' vizek, és a' felhők tsepegnek harmatot. 1. *Mós.* 1: 9. 10. *Jób.* 38: 28.

21. Szerelmes fiam! ne távozzanak el a' te szemeidtől; őrizd meg az igaz böltseséget, és a' serénységet.

22. És lésznek élet a' te lelkednek, és kedvesség a' te nyakadnak. *R.* 1: 9. *R.* 4: 9.

23. Akkoron eljárod bátorsággal a' te útadat; és a' te lábodat meg nem ütöd: *'Solt.* 37: 24. *és* 91: 11. 12.

24. Mikoron aluszol, meg nem rettensz; hanem teneked nyúgovónak édes lészen a' te álmod.

25. Ne félj a' hirtelen való félelemtől, és a' gonoszoknak pusztításától, hogy reád jöjjön:

26. Mert az Úr jelen lészen a' te bizodalmad szerént, és megtartja a' te lábodat a' fogságtól.

VI. Ne fogd meg a' jótéteményt azoktól, a' kik szűkölködnek, mikoron a' te kezednek hatalmában vagyon annak megtselekedése:

28. Ne mondjad azt a' te felebarátodnak: menjel, azután térj meg, mert holnap adok, holott a' te tehetségedben légyen *a' mit kért. Jak.* 2: 15. 16.

29. Ne forralj a' te felebarátod ellen gonosz dolgot, a' ki együtt úl bátorságoson te veled.

30. Ne háborogj egy emberrel is ok nélkül, ha gonoszszal nem illetett tégedet. *'Solt.* 37: 1. *és* 73: 3.

VII. 31. Ne irigykedjél az erőszaktevő emberre; és neki semmi útát ne válaszszad.

32. Mert útálja az Úr az engedetlent; és az igazaknál vagyon az ő titka.

33. Az Úrnak átka száll a' gonosznak házára; de az igazaknak lakó helyeket megáldja. *R.* 21: 20.

34. Mert a' tsúfolókat ő megtsúfolja; a' szelídeknek pedig ád kedvességet. *'Solt.* 18: 27. 2. *Thes.* 1: 5. *Jak.* 4: 6. 1. *Pet.* 5: 5.

35. A' böltsek' tisztességet vesznek örökség szerént; a' bolondokat pedig elveszti a' gyalázat.

IV. RÉSZ.

Mint a' felső Részben, azonképen ebben is int Salamon ugyan azon jóságos dolgokra és a' böltsességre. Másfelől pedig a' gonoszok' társaságoknak eltávoztatására int, és mind a' két rendbeli intéseknek szép okait adja.

HALLJÁTOK meg fiaim a' ti atyátoknak oktatását, és figyelmezzetek az értelemnek megtudására:

2. Mert jó tanúságot adok tinektek; az én tudományomat el ne hagyjátok.

3. Mikor az én atyámnak gyenge fia volnék, és egyetlen egye az én anyámnak;

4. Tanítván azt mondja vala énnekem: tartsa meg az én beszédimet a' te elméd; megtartván az én parantsolatimat élj.

5. Szerezz böltsességet, szerezz eszességet; el ne felejtkezzél, se el ne hajolj az én számnak beszéditől.

6. Ne hadd el azt, és megtart tégedet; szeressed azt, és megőriz tégedet.

7. A' melly feje a' böltsességnek, azt a' böltsességet keressed; és a' te tellyes keresésedel szerezz értelmet;

8. Magasztald fel azt, és felmagasztal tégedet: tisztel tégedet mikoron hozzád öleléndedazt.

9. Ád a' te fejednek kedves ékességet, igen szép ékes koronát ád teneked. *R.* 1: 9.

10. Hallgasd fiam, és vegyed az én beszédimet, így sokasúlnak meg teneked életednek esztendei.

11. Böltsességnek útára tanítlak tégedet, visellek tégedet az igazságnak ösvényin.

12. Mikoron járándasz, semmi nem szorítja meg a' te járásodat; még ha szintén futnál is nem ütközöl meg.

13. Ragaszkodjál a' böltsességnek tanításához, ne állj hátra; őrizd meg azt, mert teneked életed.

II. 14. A' gonoszoknak útokon ne járj; se ne járj a' gonoszoknak ösvényeken. *R.* 1: 10.

15. Vond el magadat attól, és által ne menj azon; térj el arról, és menj el mellőle.

16. Mert nem alusznak azok, hanem ha gonoszt tselekedhetnek; és kimégyen az ő szemekből az álom, hanem ha azt tselekeszik, hogy valaki megromoljon.

17. Mert élnek az istentelenségnek (a) étkeivel, és mindennemű erőszak tételnek borát iszszák.

(a) Az az, mellyet hamis és tilalmas úton kerestek, szerzettek. Némellyek így is magyarázzák: hogy az istentelenség olly kedves nálok, mint az egésségesnek a' jó ízű étek.

18. Mert az igazaknak útok hasonló a' fénylő világossághoz: melly jobban jobban tündöklik mind a' napnak tökélletességéig.

19. Az istenteleneknek pedig útok hasonló a' homályhoz; nem tudják miben ütköznek.

III. 20. Szerelmes fiam! az én beszédimre figyelmezzél; az én beszédimre hajtsad a' te füledet.

21. Ne távozzanak el a' te szemeidtől; tartsd meg ezeket a' te elmédben.